

Ú'dúkò Múké Múngú vé rì

Keliko New Testament with Old Testament portions

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Í'dóngará	4	1 Tēsālōníkē	268
Wŭngará	46	2 Tēsālōníkē	271
Rútã	63	1 Tīmōtáyō	273
Yónã.....	67	2 Tīmōtáyō	277
Mãtáyo	69	Títō	280
Mãrákō	103	Fĩlīmónã.....	282
Lúkã	125	Ěbérě.....	283
Yŭwánĩ.....	159	Yōkóbŭ.....	294
Ězí.....	184	1 Pétěró	298
Rómã	215	2 Pétěró	302
1 Kōrínítō	229	1 Yŭwánĩ.....	305
2 Kōrínítō	241	2 Yŭwánĩ.....	309
Gãlãtíyã	250	3 Yŭwánĩ.....	310
Ěfésō	255	Yŭdã	311
Pĩlĩpóyĩ.....	260	I'dangará.....	313
Kōlōsáyĩ.....	264		

Í'dóngará

Tā bükū rĩ vé rĩ ā ũlūngará

Búkū 'dĩri lū ngá rĩ pi vé í'dóngará ā tā. Lū tā Múngú ní 'bũ pi gbizú vũ be rĩ, āzini ĩri ní ngá 'a ni gé rĩ pi gbizú rĩ, agaápi rá rĩ, lū tā ĩri ní 'bá gbizú, ĩri ní 'bá rĩ 'bázú adrizú ngá rĩ pi drĩgé 'bá āmbúgú rú rĩ. Búkū 'dĩri lū kpá ũn-ĩkányā vé í'dóngará, ĩzāngā nyangará, āzini drāngará vé í'dóngará ā tā. Lū tĩ āndíāndí rĩ pi vé tā, āzini sūrũ rĩ pi vé í'dóngará ā tā, lū kpá tā Múngú ní Ābūrāmā ri ĩpēzú ívé úyú Yāhúdĩ rĩ pi be, kōpi ā adrikí rĩ 'bá ívé ni rĩ vé tā, ĩ 'da rĩ ĩ ngúlúpí kōpi ní, kōpi ē 'dakí rĩ ívé ũkpō, āzini tā áda rĩ 'bá urukō ní.

Cápītā 12-50 ũlū 'bá Ābūrāmā vé 'bētĩ āsámwú gé rĩ pi vé tā, mvópi Īsákā vé tā, Īsákā mvópi Yōkóbū vé tā, āzini ũlū Yōkóbū vé anji mūdri drĩ ni ĩrĩ rĩ pi vé tā, agaápi rá rĩ, ũlū tā Yōsépā vé rĩ. Kōpi ā adrikí dō ngúlúmū mādānjā drāāsiyā, āzini 'bá Múngú túngú túngú rĩ pi ĩnjĩ' 'bá rĩ pi ā trakí dō kōpi ā gārā kūrũ drāāsiyā, Múngú mba ívé 'bá 'dĩ'bée ā tā rá. Ũlū kpá kīnĩ, Múngú lē 'bá ívé rĩ pi ā 'dũkí ívé tā ngaá, kōpi ā 'okí tā piri, ē ĩnjĩkí rĩ 'i ānĩ. Búkū Í'dóngará vé rĩ, Wūngará vé rĩ, Lēvĩtĩkā vé rĩ, Kālāfe vé rĩ, āzini Dētōrōnómē vé rĩ, Yāhúdĩ rĩ pi zikí bükū 'dĩ'bée Búkū Tāĩmbĩ vé ni, dōku Búkū Mósē vé Tāĩmbĩ vé rĩ.

'Bũ pi vé gbingará vũ be rĩ

1 Í'dóngará gá 'dāá, Múngú gbi 'bũ pi vũ be. 2 Vũ rĩ adri kú kána, ngá āzi 'a ni gé 'dāáyo, yĩ dabaya rĩ ē drĩ bĩ nĩ kuú cĩcĩ, Índrí Múngú vé rĩ ri écí yĩ rĩ drĩgé sĩ.

3 Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Lē ũtúnjā ā adri anigé." ũtúnjā ní dīzú āngũ ĩmgbērēzú. 4 Múngú ndre ũtúnjā rĩ índré 'i mĩ gé 'dāá múké, ĩri ní ũtúnjā pi āsámwú acozú āngũ bĩpi nĩpi cĩcĩ rĩ be. 5 Múngú ní ũtúnjā rĩ zizú "Ūtú āmgbáraká" ĩri ní āngũ bĩpi nĩpi cĩcĩ rĩ zizú "ĩnĩjā." Ūndrēnjā ní ícázú, āngũ rĩ ní ówúzú, 'dĩri ú'dú ālu rĩ.

6 Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Lē āngũ mgbō ā adri uru 'dāá yĩ rĩ pi āsámwú gé, ā aco rĩ yĩ 'bũ gé rĩ pi āsámwú yĩ vũ drĩgé rĩ be." 7 Múngú ní āngũ mgbō uru rĩ gbizú, ā aco rĩ yĩ 'bũ gé rĩ pi āsámwú yĩ vũ drĩgé rĩ be. ĩri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tĩnj. 8 Múngú ní āngũ mgbō uru rĩ zizú "'bũ." Ūndrēnjā ní ícázú, āngũ rĩ ní ówúzú, 'dĩri ú'dú ĩrĩ rĩ.

9 Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Lē yĩ 'bũ ndúgé rĩ ā úmú 'i vūrā ālu gé, āngũ ā'wí ē índré." ĩri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tĩnj. 10 Múngú ní āngũ ā'wí rĩ zizú "nyōókú", ĩri ní yĩ ĩ úmú' 'bá vūrā ālu gé rĩ zizú "yĩ tafu". Múngú ndre 'i mĩ gé 'dāá índré múké.

11 Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Lē ngá rĩ pi ē ĩfũkí dũp nyōókú drĩgé, ngá úri be ni pi, āzini pētĩ ũ'a be ni pi, ĩvé ősũkā vú sĩ āndíāndí." ĩri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tĩnj. 12 Ngá rĩ pi ní ĩfũzú 'dũzú nyōókú drĩgé, ngá úri be ni pi, āzini pētĩ ũ'a be ni pi ĩfũkí dũp ĩvé ősũkā vú sĩ āndíāndí. Múngú ndre kōpi 'i mĩ gé 'dāá índré múké. 13 Ūndrēnjā ní ícázú, āngũ rĩ ní ówúzú, 'dĩri ú'dú na rĩ.

14 Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Lē ngá dī'bée āngũ ĩmgbērē'bée ni pi ē índrékí 'bũ gé 'dāá, ā aco rĩ ũtúnjā pi āsámwú ĩnĩjā be, kōpi ē 'dakí rĩ lókí rĩ pi ā vúgú, ú'dú rĩ pi ā vúgú, āzini ílí rĩ pi ā vúgú, 15 kōpi ā dīkí rĩ āngũ ĩmgbērēē 'bũ gé 'dāásĩ ímú vũ drĩgé nōó." ĩri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tĩnj. 16 Múngú ní ngá ambugu dī'bée āngũ ĩmgbērē'bée ni pi gbizú ĩrĩ. Āmbúgú agaápi rá rĩ, ā dī rĩ āngũ ĩmgbērēē ũtúnjā sĩ, mādānjā rĩ, ā dī rĩ āngũ ĩmgbērēē ĩnĩjā sĩ. ĩri ní kpá línyā rĩ pi gbizú. 17 Múngú 'bā kōpi 'bũ gé 'dāá, kōpi ā dīkí rĩ āngũ ĩmgbērēē vũ drĩgé nōgó, 18 ũtú rĩ ā dī rĩ āngũ ĩmgbērēē ũtúnjā sĩ, mbāā rĩ ā dī rĩ āngũ ĩmgbērēē ĩnĩjā sĩ, ā aco rĩ ũtúnjā pi āsámwú ĩnĩjā be. Múngú ndre kōpi 'i mĩ gé 'dāá índrékí múké. 19 Ūndrēnjā ní ícázú, āngũ rĩ ní ówúzú, 'dĩri ú'dú sũ rĩ.

20 Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Lē ngá ídri be ni pi ā adrikí yĩ agá 'dāá, āzini lē ārĩnjā rĩ pi ā ungakí āngũ mgbō 'bũ pi āsámwú vũ be rĩ gé sĩ." 21 Kúru Múngú ní ngá ambugu ambugu yĩ tafu agá ídri be rĩ pi gbizú ngá céré ídri be écí' 'bá écí' rĩ pi be, ārĩnjā rĩ pi be ĩvé ősũkā vú sĩ āndíāndí. Múngú ndre kōpi 'i mĩ gé 'dāá índrékí múké. 22 Múngú sē kōpi ní tākĩrĩ, ĩri ní 'yozú kīnĩ, "Īmi tĩkĩ, ĩmivé kālāfe ā ga tré yĩ tafu rĩ agá 'dāá, ārĩnjā rĩ pi vé kālāfe ā ga tré vũ drĩgé nōgó." 23 Ūndrēnjā ní ícázú, āngũ rĩ ní ówúzú, 'dĩri ú'dú tōwú rĩ.

24 Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Lē ānyāpā rĩ pi, ngá nyĩrĩnjā ídri be écí' 'bá vũ drĩgé sĩ rĩ pi, āzini ā'á rĩ pi ā adrikí vũ drĩgé nōgó anigé ĩvé ősũkā vú sĩ āndíāndí." ĩri ní 'i ngazú sũ Múngú ní 'yoó rĩ tĩnj. 25 Múngú gbi ā'á rĩ pi ānyāpā rĩ pi be ĩvé ősũkā vú sĩ āndíāndí, āzini gbi ngá ídri be écí' 'bá nyōókú drĩgé sĩ rĩ pi ĩvé ősũkā vú sĩ āndíāndí. Múngú ndre kōpi 'i mĩ gé 'dāá índrékí múké.

²⁶ Kúru Múngú ní 'yozú kíńí, "Lě 'bâ gbíkí 'bá sùú 'bá tǐnǐ, kôpi ã adrikí rí ãmbúgú ǐ'bí yǐí tafu agá rǐ pi drǐgě, ãríná rǐ pi drǐgě, ãnyãpá rǐ pi drǐgě, ã'á rǐ pi drǐgě, ãzini ngá ídri be ẹcǐ' 'bá nyòòkú drǐgě sǐ rǐ pi drǐgě."

²⁷ Kúru Múngú ní 'bá gbizú sù 'í tǐnǐ,

Múngú gbi ǐri sù 'í tǐnǐ,
gbi kôpi ágó pi ùkú be.

²⁸ Múngú ní tákiri 'bázú kôpi drǐgě, ǐri ní 'yozú kíńí, "ǐmi tǐkí, ǐmi ízúkí ízúzú, ǐmivé kálãfe ã ga tré vù drǐgě nògò, ǐmi adrikí ãmbúgú nyòòkú rǐ drǐgě. Lě ǐmi adrikí ãmbúgú ǐ'bí yǐí tafu agá rǐ pi drǐgě, ãríná rǐ pi drǐgě, ngá ídri be ẹcǐ' 'bá nyòòkú drǐgě sǐ rǐ pi drǐgě."

²⁹ Kúru Múngú ní 'yozú 'bá rǐ ní kíńí, "Ngá úri be vù drǐgě rǐ pi, peṭi 'a'bée 'a'a úri be agá rǐ pi ãrěvú céré, á sě kôpi mí ní. Kôpi adri ãnyãngá mívé ní. ³⁰ Á sě ngá ǐfũ' 'bá dǔ' 'bá nyòòkú drǐgě rǐ pi ãrěvú céré ã'á rǐ pi ní, ãríná rǐ pi ní, ngá ídri be ẹcǐ' 'bá nyòòkú drǐgě sǐ rǐ pi ní ãnyãngá rú."

³¹ Múngú ndre ngá 'í ní gbií rǐ pi ãrěvú céré índrékí 'í mǐ gé 'dǎá múké múké. Òndréná ní ícázú, ãngũ rǐ ní ọwúzú, 'dǐri ù'dú áziyá rǐ.

2 Kúru 'bù pi vé gbingará vù be, ngá céré 'a ni gé rǐ pi be rǐ ní 'i dezu.

² Kúru kǎ mụú caá ù'dú ẹzǐrǐ gé, ǐsú Múngú de ívé ẹzǐ rǐ ã ngangará gí, kúru ù'dú ẹzǐrǐ gé, ǐri ní uvuzú.

³ Múngú ní tákiri 'bázú ù'dú ẹzǐrǐ rǐ drǐgě, 'bá ù'dú 'dǐri adrii uletere, † ã'diãtãsiyã ù'dú 'dǐri ǐri ní uvuzú rǐ, ǐsú de ívé ẹzǐ ngá rǐ pi gbizú rǐ gí.

Múngú gbi Ādámã pi Évã be

⁴ Bù pi vé gbingará vù be rǐ ǐri 'dini.

Úpí ^{††} Múngú kǎ 'bù pi gbií vù be gí, ⁵ ásé, peṭi, dõku ngá ãzi ǐfũ dǔú vù rǐ drǐgě kuyé, ã'diãtãsiyã Úpí Múngú sě drǐ yǐí gó 'dǐí vù rǐ drǐgě kuyé, 'bá ọmvú 'ãápi ní 'dǎáyo, ⁶ ẹndrǐlǐ gó ri 'aá nyòòkú rǐ ẹ drǐ ùndrǐí nǐ. ⁷ Úpí Múngú ní ùtrětrě ǐtǐzú, ǐri ní gbizú ufuzú 'bá ágó rú, ǐri ní ẹvǐvǐ ídri vé rǐ vuzú ọmvú ní gé, ágó rǐ gò ícá ídri rú.

⁸ Úpí Múngú ní ngá sazú ọmvú Ēdéně vé rǐ agá, wòòkò ọtù ní ǐfũzú rǐ gé, ǐri ní ágó 'í ní gbií rǐ jizú 'bázú ọmvú rǐ agá. ⁹ Úpí Múngú sa peṭi ùnyǐ be ù'a be ǐ ní nyaá íní' 'bá íníní ni pi ọmvú rǐ agá 'dǎá ǐvé ọsũkã vù sǐ ãndíãndí. Ọmvú rǐ ã ágáná gá 'dǎá, sa peṭi ídri sěepi rǐ, ãzini peṭi tã múké pi nǐzú tã ùnjí be rǐ.

¹⁰ Yǐí ãzi ídǐ ǐfũú ọmvú Ēdéně vé rǐ agá 'dǎá, ri ọmvú rǐ ùsũú nǐ, yǐí rǐ aco 'i caá sụ. ¹¹ Yǐí ãlu rǐ ã rú Písónã, dǐ ẹlǐí mụzú ãngũ Hávǐlã vé dábù be rǐ agásí. ¹² Dábù ãngũ 'dǎri vé rǐ múké, peṭi sù be ngùpǐ ndrǐndrǐ rǐ 'dǎlé anigé, ãzini ǐrã ùnyǐ be ǐ ní zǐí ònǐkǐ rǐ pi 'dǎlé anigé.

¹³ Yǐí ǐrǐ rǐ ã rú Gǐyónã, dǐ ẹlǐí mụzú ãngũ Kúsǐ vé rǐ agásí. ¹⁴ Yǐí na rǐ ã rú Tǐgǐrǐsǐ, dǐ ẹlǐí mụzú ãngũ Āsírǐyã vé rǐ agásí, ọtù ní ǐfũngará gálésíla. Yǐí sụ rǐ ã rú Yũfěretã.

† ù'dú uletere: ù'dú uletere 'dǐri vé ǐfǐfǐ, Múngú 'bá ù'dú 'dǐri adrii tǔngú uvuzú ní. †† Úpí: Ēbérě tǐ sǐ, Múngú zǐ 'rú Yáwě, ǐfǐfǐ ní, Múngú adrii pi mụzú 'dǎni' 'dǎni rǐ 'i. Kẹlǐkọ tǐ sǐ, 'bá Yáwě ri zǐ Úpí. Ī ǐsú ǐlã Búkú Í'dóngará vé rǐ agá, Wũngará vé rǐ agá, Rútã vé rǐ agá, ãzini Yónã vé rǐ agá.

¹⁵ Úpí Múngú ní ágó rǐ jizú 'bázú ọmvú Ēdéně vé rǐ agá, ã 'á rǐ ọmvú rǐ, ãzini ã ùtě rǐ ọmvú rǐ. ¹⁶ Úpí Múngú ní 'yozú ágó rǐ ní kíńí, "Mí ícò peṭi ọmvú agá rǐ pi vé ù'a nya rá, ¹⁷ 'bo lě mǐ nya peṭi ǐ ní tã múké nǐzú tã ùnjí be rǐ ku, 'í nya dõ gí, ádarú mi drã rá."

¹⁸ Úpí Múngú ní 'yozú kíńí, "Ágó rǐ adri dõ ọ'dúkúle, adri múké ku. Ma 'bá ǐri ẹ ǐzã koópi ni gbi ǐri ní rá."

¹⁹ Kúru Úpí Múngú ní ùtrětrě ǐtǐzú, ǐri ní gbizú ufuzú ãnyãpá rú, ã'á rǐ pi rú, ãzini ãríná rǐ pi rú. ǐri ní kôpi jizú ágó rǐ vúgá 'dǎá, ã ndre rǐ kôpi, ã 'da rǐ kôpi ã rú, ágó rǐ ní kôpi ã rú 'dazú ǐvé ọsũkã vù sǐ ãndíãndí. ²⁰ Kúru ágó rǐ ní ãnyãpá rǐ pi vé rú 'dazú, ãríná rǐ pi be, ã'á rǐ pi be céré. 'Bo 'bá Ādámã ẹ ǐzã koópi ni 'dǎáyo.

²¹ Kúru Úpí Múngú ní ágó rǐ sězú ù'dú kozú kpílǐkpílǐ. Ágó rǐ kǎ rǐí ù'dú rǐ koó, Úpí Múngú ní ǐrívě gǎrǎfã ãlu ǐnjézú, ǐri ní vǔrã ni ọzǔzú gòzú ùzi. ²² Kúru Úpí Múngú ní gǎrǎfã ágó rǐ vé 'í ní ǐnjé rǐ gbizú ufuzú ùkú rú, ǐri ní jizú ágó rǐ vúgá 'dǎá.

²³ Ágó rǐ ní 'yozú kíńí,
"Bá nōri vé fã sù mávé rǐ tǐnǐ,
ǐrívě zǎá sụ mávé rǐ tǐnǐ,
ǐ rú ni zǐ 'ùkú', †

ã'diãtãsiyã íbíkí ǐri ǐnjé mà rú' 'bá gá."

²⁴ Tã 'dǐri sǐ, 'bá ágó ri ívé ẹtẹpǐ ku, ǐri ívé ẹndrẹpǐ ku, kôpi ǐ úmú ùkú ní be, kôpi adri rú' 'bá ãlu.

²⁵ Ágó rǐ pi ùkú ni be ǐrǐtrọ píllí rú, 'bo kôpi adrikí kú drǐnjá ãkó.

Ùnjǐkǎnyã ágó rǐ pi ní 'oó ùkú ni be rǐ

3 ã'á Úpí Múngú ní gbií rǐ pi ãsámvú gé, ǐnǐ ri ã'á rǐípi mǐ ù'bãápi agaápi rá ni. ù'dú ãlu, ǐri ní ùkú rǐ zizú kíńí, "Ēndẹpǐ Múngú 'yo nyo kíńí ǐmi nyakí peṭi ù'a ọmvú agá 'dǐ' 'bée ku 'dini rá?"

² ùkú rǐ ní újázú ǐnǐ rǐ ní kíńí, "Múngú kíńí, 'bá ícò peṭi ọmvú agá 'dǐ' 'bée vé ù'a nya rá, ³ 'bo Múngú kíńí, 'Peṭi ọmvú ágáná gá 'dǎri vé ù'a, lě ǐmi nyakí ku, dõku ǐmi úlókí ku, ǐmi nyakí dõ gí, ǐmi ícò ùdrã rá.' "

⁴ ǐnǐ rǐ ní újázú ùkú rǐ ní kíńí, "ǐmi ícókí ùdrãã ku.

⁵ Múngú nǐ rá 'yozú kíńí, ǐmi nyakí dõ peṭi rǐ vé ù'a gí, ǐmǐ mǐ ri 'i zǐ tã nǐzú ámázú rá, ǐmi adri sù Múngú tǐnǐ, ǐmi tã múké pi nǐ tã ùnjí be rá."

⁶ ùkú rǐ kǎ ndrěe peṭi rǐ vé ù'a índré 'í mǐ gé 'dǎá múké, ǐ ícò nya rá, ãzini ǐ tã múké pi nǐ ãní tã ùnjí be rá, ǐri ní peṭi rǐ vé ù'a ǐtǐzú nyazú, ǐri ní urukọ ni sězú ágó ni adrii pi 'í gǎrã gá rǐ ní, ágó ni ní ẹ'yízú nyazú. ⁷ Koro kôpi ẹ mǐ ní 'i zǐzú, kôpi nǐkí áamá ǐ nóni píllí rú. Kúru kôpi ní ǐbǐbǐ nǔzú údézú ǐ rú' 'bá ọzǔzú ãní.

⁸ Òndréná 'dǎri sǐ, ágó rǐ pi ùkú rǐ be yǐkí Úpí Múngú vé kùbǐ, ǐri ri ẹcǐ ọmvú rǐ agásí, kôpi ápákí Úpí Múngú sǐ mụú ǐ zǔú peṭi rǐ pi ãsámvú gé 'dǎá. ⁹ Úpí Múngú ní kôpi zizú kíńí, "ǐmi ǐngólé?"

¹⁰ Ágó rǐ ní újázú kíńí, "Á yǐ mǐ kùbǐ ọmvú agá 'dǎá, sě má ní ọrǐ, ã'diãtãsiyã ma píllí rú, má ní ma zǔzú ãní."

¹¹ Múngú ní ǐri zizú kíńí, "Á'di lǔ mí ní kíńí mi píllí rú nǐ? Mí nya peṭi rǐ vé ù'a má ní 'yoó mǐ nya ku rǐ gí?"

¹² Ágó rǐ ní 'yozú kíńí, "ùkú mí ní sěe má ní rǐ, sě má ní peṭi rǐ ã ù'a, á nya gí."

‡ ùkú: ùkú vé ǐfǐfǐ Ēbérě tǐ sǐ, ǐnjékí ǐri ágó rú' 'bá gá.

¹³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ũkú rĩ ní kīnī, "Mí 'o 'díní āsī?"

Ūkú rĩ ní 'yozú kīnī, "Īnī ũ'bā mā mī nī, má ní peṭi ũ'a rĩ nyazú ānī."

Múngú lī tā kōpi drīgē

¹⁴ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ĩnī rĩ ní kīnī, "Tā mí ní 'oó 'dīri sī,

"Ānyāpá rĩ pi āsámvú gé ā'á rĩ pi be, á tri mi gí!

Mi ímú mi use bēdrī sī,

mi ímú fūrūndī mvū cīmgbá cazú ú'dú céré mí ní adrizú rĩ gé.

¹⁵ Ma sē ĩmivé āsámvú ũkú rĩ be rĩ adri ũnjí, anjiná mívé rĩ pi ĩrivé rĩ be, kōpi āsámvú rĩ adri ũnjí.

Īrivé mvá ágó ri ímú mi gbā drīgē, mi ímú mvá ágó rĩ ga pá gá."

¹⁶ Múngú ní 'yozú ũkú rĩ ní kīnī,

"Sā mí ní mvá tizú rĩ gé, ma sē mi ĩzāngā nya ambamba.

Mí kādō mvá tīí, āzó ni ri ásó ambamba.

Mi áwí éśí 'bā ku mí ágó ni drīgē,

'bo ĩri adri āmbúgú mí drīlé gá nī."

¹⁷ Múngú ní 'yozú Ādámā ní kīnī, "Mí ní mívé ũkú ē tī yīj, āzini mí ní peṭi ũ'a má ní 'yoó, 'Mī nya ku' rĩ nyaá rĩ sī,

"Á tri nyōókú rĩ gí, mī tā sī.

Sā mí ní adrizú ídri rú rĩ gé,

mi ómvú 'ā ũkpō sī, úrūndē be, mí íbī ngá nya ndō.

¹⁸ Ūcékúcé ri ĩfū dū nyōókú rĩ agá,

mi ngá ĩfū'bá dū'bá nyōókú drīgē rĩ pi nya.

¹⁹ Mi ómvú 'ā ũkpō sī, úrūndē be,

mi íbī ngá nya ndō,

cīmgbá mí ní fizú gōzú nyōókú agá rĩ gé,

ĩtīkí nyōókú ĩ ní mi gbizú ānī,

mi gō fi nyōókú agá ũzi."

²⁰ Ādámā 'da 'ĭ ũkú ni ā rú Évā † 'i, ā'diātāsīyā ĩri adri ēndrēpī 'bá ídri rú rĩ pi vé ni céré.

²¹ Kúru Úpí Múngú ní lā'bú údézú, ĩri ní Ādámā pi ā rú'bá ōzūzú ānī ũkú ni Évā be.

²² Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Nóni 'bá 'dī'bée ícákí sū 'bá tīnī, kōpi nīkí tā múké pi tā ũnjí be gí. Ícókí kōpi ā'yī peṭi ídri sēepi rĩ nyaá ku, ā'diātāsīyā kōpi ā

adrikí rí mvú nyonyo ku." ²³ Kúru Úpí Múngú ní kōpi drozú ómvú Ēdénē vé rĩ agásī, kōpi ā mukí ómvú 'āá nyōókú 'í ní ĩtī kōpi gbizú rĩ agá. ²⁴ Múngú ká kōpi droó fūú ómvú Ēdénē vé rĩ agásī gí, ĩri ní mālāyíkā rĩ pi

†† 'bāzú ómvú rĩ vé wōókō ũtū ní ĩfūngará gálé rú rĩ gé, āzini ĩri ní ĩlī āco sī be dīpi lōwū lōwū ācí rú ni 'bāzú, ĩri

éćí ómvú rĩ agásī kūrū, ā ũtē rí lētī mvūpi peṭi ídri

sēepi rĩ gé rĩ.

Káyīnā pi édrīpi Ēbélē be

⁴ Ādámā pi ní lazú ũkú ni Évā be, Évā ní 'a ísúzá, ĩri ní Káyīnā † ri tizú. ĩri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú ko mā ĩzā, á tī mvá ágó gí." ² Vūdrī ni gé, ĩri ní Ēbélē ri tizú.

Ēbélē ri 'bá kábīlō úcépi ni, Káyīnā ri 'bá ómvú 'āápi ni. ³ Ú'dú ālu, Káyīnā ĩkūnā ívé ānyāngā, í'dú urukō ni

íjī sēé Úpí Múngú ní. ⁴ Ēbélē íjī ívé rĩ kábīlō mvá káyū rĩ vé zāá úsō be ni sēé Úpí Múngú ní. Úpí Múngú ā'yī

Ēbélē ri rá, ā'yī kpá ngá ĩri ní sēé rĩ rá. ⁵ 'Bo Úpí Múngú ā'yī Káyīnā ri kuyé, ā'yī kpá ngá ĩri ní sēé rĩ kuyé. Sē

Káyīnā ā 'a ve ambamba, ēndrēṭi ni adri kú ĩtrī.

⁶ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Káyīnā ní kīnī, "Ngá mī 'a ní vezú rĩ ā'di? Mí ēndrēṭi adri kú ĩtrī 'díní āsī? ⁷ Mí 'o dō tā pīri, ícókí té mi ā'yī ku? 'Bo mí ā'yī dō tā pīri 'oó ku,

ũnjīkānyā fi mí éśí agá gí, lē mi izaá, 'bo lē mī ndē ũnjīkānyā vé ũkpō rá."

⁸ Káyīnā ní 'yozú édrīpi ní kīnī, "Bá mukí éćí be ásé agá." Kōpi ká mvú caá ásé agá 'dālē, Káyīnā ní 'dózú édrīpi Ēbélē ri fuzú, ĩri 'dizú drāzú rá.

⁹ Kúru Úpí Múngú ní Káyīnā ri zizú kīnī, "Mí édrīpi Ēbélē ri íngāá?"

Káyīnā ní újázú kīnī, "Á nī kuyé. Mí ũsū ma 'bá riipi má édrīpi ri ũtēepi ni?"

¹⁰ Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Mí 'o 'díní āsī? 'Í ndre drī ká! Mí édrīpi vé āri dāápi nyōókú agá rĩ ngo ícá má

vúgá nōó gí. ¹¹ Á tri mi gí, á dro mi fūú nyōókú mí é-drīpi mí ní 'dij rĩ vé āri ní dāá 'a ni gé rĩ agásī āmvé gí.

¹² Mí kādō nyōókú rĩ 'āá, ānyāngā ka mí ní 'a ni gé ku. Í'dózú āndrū mvú drīdrī, mi adri 'bēṭi ākó, mi éćí

ngalanji āngū rĩ pi agásī."

¹³ Káyīnā ní 'yozú Úpí Múngú ní kīnī, "Tā mí ní ma ĩrīnāzú 'dīri ambamba, má ícá ānī bā ku. ¹⁴ Nóni 'í dro ma fūú nyōókú rĩ agásī gí, má ícá índré mí ēndrēṭi gé

dīi ku, ma nóni 'bēṭi ākó, ma éćí mvú ngalanji āngū rĩ pi agásī. 'Bá rĩ ísú dō ma, ĩri ma 'dī drā rá."

¹⁵ Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Adri 'díní kuyé, 'bá āzi 'dī dō mi, ma mī ārígó ũfē vú be ézīrī." Kúru Úpí

Múngú ní bīlēmī 'bāzú Káyīnā ā rú'bá gá, 'bá āzi ísú dō ĩri, ā 'dī rí ĩri ku. ¹⁶ Káyīnā ní kúru ngazú Úpí Múngú ā

gārā gá sī, ĩri ní mvú adrizú āngū Nódī †† vé rĩ gé,

Ēdénē vé wōókō ũtū ní ĩfūngará gálé rú rĩ gé.

Úyú Káyīnā vé rĩ

¹⁷ Káyīnā pi ní lazú ũkú ni be, ũkú rĩ ní 'a ísúzá, ĩri ní Ēnókā ri tizú. Káyīnā ní kūrū sīzú, ĩri ní kūrū rĩ ā rú

'dazú 'ĭ mvōpi Ēnókā ā rú sī. ¹⁸ Ēnókā tī Ērādī ri, Ērādī tī Mēhūjāélē ri, Mēhūjāélē tī Mētūsāélē ri, Mētūsāélē ní

Lēmékē ri tizú.

¹⁹ Lēmékē je ũkú ĩrī, ũkú káyū rĩ ā rú Ādá 'i, āzi rĩ ā rú Zílā 'i. ²⁰ Ādá ní Jābālā ri tizú. Jābālā ri étēpi 'bá adri'bá

gākū agá, rī'bá ānyāpá úcé'bá rĩ pi vé ni. ²¹ Jābālā vé é-drīpi Jūbālā 'i. Jūbālā ri étēpi 'bá rī'bá kūrū dī co'bá, āzini

jēlégú vu'bá rĩ pi vé nī. ²² Lēmékē vé ũkú rĩ āzi Zílā 'i, Zílā ní kpá mvá ágó tizú, mvánā rĩ ā rú Tūbālī-Káyīnā 'i,

† Évā: Évā vé ífíí ídri. †† Mālāyíkā rĩ pi: Mālāyíkā rĩ pi Ēbérē tī sī, ĩ kōpi zī Kērūbīmū. Kōpi 'bū gé 'dāá ídri rú Úpí be trū.

‡ Káyīnā: Káyīnā vé ífíí, má ísú mvá gí. †† Nódī: Nódī vé ífíí, éćíngará ngalanji rĩ.

ĩri ũndógó ngá ẹ̀jí ngazú rí pi údépi ni, ẓzini riípi aya málámálá, ẓzini aya ẹ̀jí ngazú rí díípi ni. Tübáílí-Káyĩnā vé óm vúpi ă rú Năámă 'i.

²³ Lēmékē ní 'yozú 'í ũkúpíj ní kīnī,
“Ádá, ĩmi Zílă be, ĩmi yíkí drī ma ká,
mă ũkúpíj, ĩmi yíkí mávê átángá.

Këřĩmvă ăzi ĩpēñă ma,
á 'dĩ ĩri drăá gí.

²⁴ Dô ũfēkí Káyĩnă vé ăřígó vú be ẹ̀zĩřĩ,
ma Lēmékē 'i, ĩ mávê rí ũfē vú be pŭkú ẹ̀zĩřĩ drī ni ẹ̀zĩřĩ.”

Sétē pi mvòpí Ēnósă be

²⁵ Ādámă pi ní gōzú lazú ũkú ni be dĩĩ, ũkú rí ní mvă ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Sétē † 'i, ĩri ní 'yozú kīnī,
“Múngú sē má ní mvă ágónă Ēbélē Káyĩnă ní 'díj rí ă ăřígó gí.” ²⁶ Sétē ní kpá mvă ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Ēnósă 'i.

Să 'dări gé, 'bá rí pi ní í'dózú Úpí Múngú ă rú zizú, ăzini ĩri ĩnjĩzú.

Úyú Ādámă vé rí

5 Úyú ĩ ní tă ni sī 'dĩri Ādámă vé rí.
Múngú kă 'bá ri gbií, gbi ĩri sŭŭ 'í tĩnĩ. ² Gbi kòpi ágó pi ũkú be, sē kòpi ní tăkiri, ĩri ní kòpi zizú “'bá.”

³ Ādámă kă adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ălu pŭkú na (130), ĩri ní mvă ágó tizú sŭ 'í tĩnĩ. ĩri ní rú ni 'dazú Sétē 'i. ⁴ Kă Sétē ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Ādámă gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ăřō (800), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá. ⁵ Ādámă adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ũřōmĩ pŭkú na (930), ĩri ní kúru drăzú.

⁶ Sétē kă adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ălu drĩ ni tōwŭ (105), ĩri ní Ēnósă ri tizú. ⁷ Kă Ēnósă ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Sétē gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ăřō drĩ ni ẹ̀zĩřĩ (807), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

⁸ Sétē adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ũřōmĩ mŭdrĩ drĩ ni ĩřĩ (912), ĩri ní kúru drăzú.

⁹ Ēnósă kă adrií caá ílí be pŭkú ũřōmĩ (90), ĩri ní Kēnánă ri tizú. ¹⁰ Kă Kēnánă ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Ēnósă gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ăřō mŭdrĩ drĩ ni tōwŭ (815), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

¹¹ Ēnósă adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ũřōmĩ drĩ ni tōwŭ (905), ĩri ní kúru drăzú.

¹² Kēnánă kă adrií caá ílí be pŭkú ẹ̀zĩřĩ (70), ĩri ní Măhălălělĩ ri tizú. ¹³ Kă Măhălălělĩ ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Kēnánă gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ăřō pŭkú sŭ (840), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

¹⁴ Kēnánă kă caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ũřōmĩ mŭdrĩ (910), ĩri ní kúru drăzú.

¹⁵ Măhălălělĩ kă adrií caá ílí be pŭkú áziyá drĩ ni tōwŭ (65), ĩri ní Yăřédē ri tizú. ¹⁶ Kă Yăřédē ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Măhălălělĩ gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ăřō pŭkú na (830), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá. ¹⁷ Măhălălělĩ adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ăřō pŭkú ũřōmĩ drĩ ni tōwŭ (895), ĩri ní kúru drăzú.

¹⁸ Yăřédē kă adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ălu pŭkú áziyá drĩ ni ĩřĩ (162), ĩri ní Ēnókă ri tizú. ¹⁹ Kă Ēnókă ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Yăřédē gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ăřō (800), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá.

²⁰ Yăřédē adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ũřōmĩ pŭkú áziyá drĩ ni ĩřĩ (962), ĩri ní kúru drăzú.

²¹ Ēnókă kă adrií caá ílí be pŭkú áziyá drĩ ni tōwŭ (65), ĩri ní Mētŭsélă ri tizú. ²² Kă Mētŭsélă ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Ēnókă gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ na (300), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá. Ēnókă ri tă 'oó pĩřĩ Múngú ęndreřĩ gé, ²³ Ēnókă adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ na pŭkú áziyá drĩ ni tōwŭ (365). ²⁴ Ēnókă ní tă 'oó pĩřĩ Múngú ęndreřĩ gé rí sĩ, gō ĩndre dĩĩ kuyē, ă'diătăsiyă Múngú 'dŭ ĩri mŭzú ĩdri rú.

²⁵ Mētŭsélă kă adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ălu pŭkú ăřō drĩ ni ẹ̀zĩřĩ (187), ĩri ní Lēmékē ri tizú. ²⁶ Kă Lēmékē ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Mētŭsélă gō adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ẹ̀zĩřĩ pŭkú ăřō drĩ ni ĩřĩ (782), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá. ²⁷ Mētŭsélă adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ũřōmĩ pŭkú áziyá drĩ ni ũřōmĩ (969), ĩri ní kúru drăzú.

²⁸ Lēmékē kă adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ălu pŭkú ăřō drĩ ni ĩřĩ (182), ĩri ní mvă ágó tizú. ²⁹ ĩri ní rú ni 'dazú Nŭwă † 'i, ĩri ní 'yozú kīnī, “Mvă nōri ímŭ 'bă ĩză ko ĩzăngă 'bá ní rií nyaá ẹ̀jí 'bá ní rií ngaá drĩ sĩ nyōkú Úpí Múngú ní trií gí nōri agá rĩ.” ³⁰ Lēmékē kă Nŭwă ri tĩj, vŭdrĩ ni gé, Lēmékē gō adri caá ílí be mŭdŭřŭlŭ tōwŭ pŭkú ũřōmĩ drĩ ni tōwŭ (595), tĩ anji ăgō uringo'bee anji ũkú pi be ílí 'dĩ'bee agá rá. ³¹ Lēmékē adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ ẹ̀zĩřĩ pŭkú ẹ̀zĩřĩ drĩ ni ẹ̀zĩřĩ (777), ĩri ní kúru drăzú.

³² Nŭwă kă adrií caá ílí be mŭdŭřŭlŭ tōwŭ (500), vŭdrĩ ni gé, ĩri ní Sémē pi tizú Ámă be, Yăpétē sĩ.

Yĩ tĩ ăngŭ ĩmŭlŭŭ

6 'Bá rĩ pi kă í'dó ízú vŭ drĩgé nōgó, kòpi tĩkí anji ũkú rá. ² Anji Múngú vé rĩ pi kă ndreé anji ũkú 'bá rĩ pi ní tĩj rĩ pi ũnyĩ be ambamba, kòpi jekí uringo'bee ĩ ní lēē rĩ pi ĩ ní ũkú rú. ³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Mă ícô 'bá rĩ pi ă'yĩ adrií ĩdri rú mŭzú nyonyo ku, ă'diătăsiyă kòpi 'bá ũdră'bee ũdrădră ni pi, kòpi 'yénă adri ílí mŭdŭřŭlŭ ălu pŭkú ĩřĩ.”

⁴ Anji Múngú vé rĩ pi kă anji ũkú 'bá rĩ pi vé rĩ jeé, kòpi tĩkí anji ũkú rĩ pi be rá. Anji kòpivē 'dĩ'bee zĩkí kòpi Nēřĩlĩmŭ, să 'dări gé, kòpi rikí adrií vŭ drĩgé nōgó. Vŭdrĩ ni gé, kòpi gōkí kpá adrií rá. Kòpi ę'dĩ 'dĩngará gá ũkpō be, kòpi ă rú kŭkŭ.

⁵ Úpí Múngú kă ndreé ũnjĩkănyă 'bá rĩ pi vé rĩ ga vŭ drĩgé nōgó ambamba, tă kòpi ní rií ũsŭŭ să 'dări gé rĩ pi cére ũnjĩ, ⁶ tă 'dĩri sē Úpí Múngú ní ĩzăngă ambamba 'í ní 'bá gbií vŭ drĩgé nōgó rĩ sĩ. ⁷ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Vŭ drĩgé nōgó, á lē 'bá má ní gbií rĩ pi vé úri 'beé ăvĩ 'dĩsĩ rá, í'dózú 'bá rĩ pi, ă'á rĩ pi, ănyăpá rĩ pi, ngá ĩdri be ęcĩ'bá nyōkú drĩgé sĩ rĩ pi, ăřĩnă rĩ pi, ma kòpivē úri 'be ăvĩ 'dĩsĩ rá, ă'diătăsiyă ma ĩzăngă sĩ má ní kòpi gbií rĩ sĩ.” ⁸ 'Bo Úpí Múngú 'bă ęsĩ múké Nŭwă ní.

† Sétē: Sétē vé ĩffĩ, Múngú sē nĩ.

†† Nŭwă: Nŭwă vé ĩffĩ, 'bá riipi ĩză koopi ĩzăngă agásĩ ni.

⁹ Ú'dógú'dógú Núwā vé rī, īri 'dīni. Núwā ri 'bā tā 'oópi pīrī ni, 'bā lóki 'dāri gé rī pi āsámvú gé, ísúkí tā ūnjí rú'bā ni gé kuyé, Núwā 'dụ tá Múngú ní 'yoó 'í ní rī ngaá rá. ¹⁰ Núwā tị anjī āgō na, Sémē 'i, Ámā 'i, Yāpétē sī.

¹¹ Tā 'bā rī pi ní 'oó vū drīgé nōgō rī ūnjíkānyākānyā Múngú ẹndrẹtī gé, kōpi ri tā 'dụ nga ẹsī ūká ūká sī.

¹² Múngú ndre ūnjíkānyā 'bā rī pi ní 'oó vū drīgé nōgō rī rá, ā'diātāsīyā kōpi ri nōni ūnjíkānyā 'o. ¹³ Kuru Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī, "Á lē 'bā rī pi ú'dí ūdrāá céré 'dīísí rá, ā'diātāsīyā ūnjíkānyā ga vū drīgé nōgō ambamba. Ádarú á lē 'bā rī pi ú'dí ūdrāá rá, āzini á lē vū rī izaá rá.

¹⁴ "Í pa párángi, mí údé mí ní kúlúmgbā mōḡngú ānī, mí aco 'a ni āndiāndí, mí ūmbí 'a ni pi úgóró ni be gámū sī. ¹⁵ Mí údé kúlúmgbā mōḡngú rī 'dīni. Áco ni ā adri pá ágélé mūdūrūlū sụ pūkú tōwú (450), ẹpi ni ā adri pá ágélé pūkú ẹzīrī drī ni tōwú (75), ngangará ni ụrūlé rī ā adri pá ágélé pūkú sụ drī ni tōwú (45). ¹⁶ Mí údé áci 'bāá drīgé ní gé, āsámvú ni adri mgbọ, ā 'bekí caá drī ā 'a na. Mí údé kẹtī kúlúmgbā mōḡngú rī vé wōḡkō āzi rī gé, mí aco kúlúmgbā mōḡngú rī ā 'a caá na, í'dózú vūgá, ágágá, āzi rī ā adri ụrūgégélésīla.

¹⁷ "Ma ímú yīí sē tī nyōḡkú rī ẹ drī'ímūlū céré ngá ídri be rī pi ú'dí ūdrā 'dīísí rá, ngá vū drīgé ídri be rī pi céré ímú ūdrā rá. ¹⁸ 'Bo ma ímú ūndī rụ mí be, mí ímú fi kúlúmgbā mōḡngú rī agá, ūkú mívé rī be, anjī āgō mívé rī pi be, ūkú ívé rī pi be. ¹⁹ Mí ngá ídri be rī pi jī kúlúmgbā rī agá 'dāá, ágó ni pi ūkú ni be, kōpi ā adrikí rí ídri rú. ²⁰ Lē mí jī āríná rī pi īrī īrī ívé ọsūkā vú sī āndiāndí, ānyāpá rī pi be, ā'á rī pi be ívé ọsūkā vú sī āndiāndí, ngá nyíríná ídri be ẹci'bá nyōḡkú drīgé sī rī pi be ívé ọsūkā vú sī āndiāndí, kōpi ā mụkí rí adrií ídri rú. ²¹ 'Í 'dụ ānyāngā nyaanya ni pi jī 'bāá kúlúmgbā agá 'dālé īmi ní, āzini ngá ídri be rī pi ní."

²² Núwā 'dụ tá rī pi ārēvú ngaá céré, sū Múngú ní lūú 'í ní rī tīnī.

7 Úpí Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī, "Í fi kúlúmgbā mōḡngú rī agá 'dāá mívé 'bā 'bētí āsámvú gé rī pi be céré, ā'diātāsīyā á ndre mi 'bā tā 'oópi pīrī ni 'bā nōni adri'bā vū drīgé rī pi āsámvú gé. ² 'Í 'dụ ānyāpá, āzini ā'á ule ule rī pi † īrī īrī caá ẹzīrī, ágó ni pi ūkú ni be. 'Í 'dụ ānyāpá, āzini ā'á āzāvū rú rī pi †† īrī īrī, ágó ni pi ūkú ni be, ívé ọsūkā vú sī āndiāndí. ³ 'Í 'dụ kpá āríná rī pi īrī īrī caá ẹzīrī, ágó ni pi ūkú ni be, ívé ọsūkā vú sī āndiāndí, kōpi ā adrikí rí ídri rú vū drīgé nōgō. ⁴ 'Í'dózú āndrū sī, kādō mụú caá ú'dú ẹzīrī ní gé, ma ímú yīígō sē 'dị nyōḡkú drīgé nōgō ụtúná pūkú sụ, íníná pūkú sụ, ma ngá má ní gbíí ídri be ẹci'bá nyōḡkú drīgé sī rī pi ú'dí ūdrā céré 'dīísí rá."

⁵ Núwā 'dụ tá Úpí Múngú ní ẹzījī 'í ní 'dī'bée ārēvú ngaá céré rá.

† Á'á ule ule ni pi: Múngú lū Núwā ní kīnī, Núwā ẹ íjī ngá ídri be ule ule ni pi īrī īrī caá ẹzīrī, ā'diātāsīyā ngá 'dī'bée múké 'í'cō nya rá, āzini 'í'cō zā rōbōḡ rú rá. †† Á'á āzāvū rú ni pi: Ázini lē Núwā ẹ íjī ngá ídri be āzāvū rú ni pi 'yéná īrī īrī, ā'diātāsīyā ngá ídri be āzāvū rú rī pi ícókí nyaá ku, āzini ícókí zāá rōbōḡ rú ku.

⁶ Sā yīí rī ní tīzú vū drīgé rī gé, ísú Núwā vé ílī ca mūdūrūlū áziyá gí. ⁷ Núwā pi ní fizú kúlúmgbā mōḡngú rī agá 'dālé ūkú ni be, ívé anjī āgō rī pi be, anjī āgō rī pi vé ūkú pi be, sū Múngú ní lūú īri ní rī tīnī, yīí tīīpi rī ẹ ímūlū rī tī ku. ⁸ Kōpi fikí ānyāpá, āzini ā'á ule ule rī pi be, ānyāpá, āzini ā'á āzāvū rú īrī īrī rī pi be, āríná īrī īrī rī pi be, ngá ídri be ẹci'bá nyōḡkú drīgé sī īrī īrī rī pi be. ⁹ Kōpi fikí mụzú Núwā vú sī kúlúmgbā mōḡngú rī agá 'dāá, ágó ni pi ūkú ni be, sū Múngú ní ẹzījī Núwā ní rī tīnī. ¹⁰ Ú'dú ẹzīrī ā vūdrī gé, yīí ní 'í'dózú tīzú nyōḡkú rī ẹ drī'ímūlūzú.

¹¹ Núwā vé ílī ká caá mūdūrūlū áziyá, mbāá ú'dú mụdrī drī ni ẹzīrī, mbāá īrī ni gé, yīí nyōḡkú agá rī 'í'dó ríí íkpú ímúzú āmvé nōo ūkpō be, āzini yīígō 'í'dó ríí 'dijī ūkpō be. ¹² Yīígō rī 'dị ụtúná pūkú sụ, íníná pūkú sụ.

¹³ Ú'dú 'dāri be, ísú Núwā pi ūkú ni be, ívé anjī āgō Sémē be, Ámā be, Yāpétē be, ívé anjī āgō rī pi vé ūkú pi be, fikí kúlúmgbā mōḡngú rī agá 'dāá gí. ¹⁴ Kōpi fikí ā'á rī pi be, ānyāpá rī pi be ívé ọsūkā vú sī āndiāndí, ngá ídri be ẹci'bá nyōḡkú drīgé sī rī pi be ívé ọsūkā vú sī āndiāndí, āríná rī pi be ívé ọsūkā vú sī āndiāndí.

¹⁵ Ngá ídri be rī pi fikí kúlúmgbā mōḡngú rī agá 'dāá Núwā vú sī mụzú īrī īrī. ¹⁶ Ngá ídri be rī pi fikí kúlúmgbā mōḡngú rī agá 'dāá, ágó ni pi ūkú ni be, ívé ọsūkā vú sī āndiāndí, sū Úpí Múngú ní ẹzījī Núwā ní rī tīnī. Múngú ní kuru kẹtī rī ụpīzú.

¹⁷ Yīígō rī 'dị caá ú'dú pūkú sụ, yīí rī tī nyōḡkú rī ẹ drī'ímūlū céré. Kúlúmgbā mōḡngú rī nga kú yīí rī drīgé.

¹⁸ Yīí rī tī nyōḡkú rī ẹ drī'ímūlū ambamba, sē kúlúmgbā mōḡngú rī nga kú yīí rī drīgé. ¹⁹ Yīí rī tī mụzú ambamba, ọzū írā zō'bá ācoco rī pi ẹ drī céré. ²⁰ Yīí rī tī írā zō'bá ācoco rī pi ẹ drī ọzū céré, kungará ni 'í'dózú írā drīgé 'dāgá, tuzú mụzú ụrū 'dāá, īri pá ágélé pūkú īrī.

²¹ Ngá ẹci'bá nyōḡkú drīgé sī rī pi ārēvú céré ūdrákí rá. Áríná rī pi, ānyāpá rī pi, ā'á rī pi, ngá nyíríná ídri be ẹci'bá nyōḡkú drīgé sī rī pi, 'bā rī pi be ūdrákí céré.

²² Ngá ídri be nyōḡkú drīgé rī pi ārēvú ūdrákí céré.

²³ Múngú ní ngá ídri be vū drīgé rī pi ú'dízú ūdrázú céré 'dīísí rá. Ányāpá rī pi, ā'á rī pi, ngá nyíríná ẹci'bá vūgá sī rī pi, āríná rī pi be, yīí tīīpi rī ú'dí kōpi ūdrāá céré. Núwā pi ídrikí ngá fi'bá kúlúmgbā mōḡngú rī agá rī pi be 'yéná nī.

²⁴ Ú'dú mūdūrūlū ālu pūkú tōwú ā vūdrī gé, yīí rī ní 'í'dózú njuzú.

Yīí tīīpi rī vé njungará

8 Núwā pi ā'á rī pi be, ānyāpá rī pi be kúlúmgbā mōḡngú agá 'dāá, Múngú ri kōpi ā tā ígá. Múngú ní ūlī sēzú vīzú vū drīgé nōgō, yīí rī ní kuru njuzú.

² Múngú uga yīí rīpi íkpúpi nyōḡkú agá vūgá 'dāásí rī, āzini uga yīígō rīpi 'dijīpi rī, yīígō rī ní átízú. ³ Yīí rī ní njuzú mụzú vūgá 'dāá mādā, 'dụ caá ú'dú mūdūrūlū ālu pūkú tōwú. ⁴ Kuru mbāá ú'dú mụdrī drī ni ẹzīrī, mbāá ẹzīrī rī gé, kúlúmgbā mōḡngú rī ní ímúzú pá tuzú írā Árārátā drīgé. ⁵ Yīí rī ri njubú mụzú mādā. Mbāá mụdrī vé ú'dú ālu rī gé, írā rī pi ẹ drī ní 'bāzú índrészú.

⁶ Ú'dú pūkú sụ ā vūdrī gé, Núwā ní sūbā kúlúmgbā mōḡngú rī vé rī zīzú. ⁷ Íri ní púpú ri pēzú mụzú āmvé

'dǎá, púpú rí áwí ríí ungaá ɔrɔgégé sǐ, cǐmgbá sǎ yǐí rí ní nǐjuzú rí gé. Újá 'í gǒó Núwǎ vúgá 'dǎá kuyé. ⁸ Vúdrǐ ní gé, ǐri ní kpá ǎmámǔ pèzú, ǎ mǔ rí ndreé dǒ yǐí rí nǐjy nyǒǒkú rí drǐgé sǐ gí. ⁹ ǎmámǔ rí ndǎ vǔrǎ 'dezú ní tí, ǎ'diātāsīyǎ yǐí rí ní nǐjy deǒ kuyé rí sǐ. ǐri ní 'í újǎzú gǒzú Núwǎ vú kǐlúmgbá agá 'dǎá úzi. Núwǎ ní 'ǐ drǐ suzú, ǐri ní ǎmámǔ rí ruzú 'bǎzú gǒzú kǐlúmgbá mǒǒngǔ rí agá 'dǎá vúlé.

¹⁰ Ú'dú ɛzǐrǐ ǎ vúdrǐ gé, ǐri ní kpá gǒzú ǎmámǔ rí pèzú dǐí. ¹¹ ǎmámǔ rí mvi caá Núwǎ vú 'dǎá ǔndrǐ sǐ, ce tǐbǐbǐ úbǔrǐ ǒlívǐ † vé ní mǔzú 'í tǐ gé ǐndǐ! Kúru Núwǎ ní nǐzú ǎmázú 'yozú kǐnǐ, yǐí rí nǐjy nyǒǒkú rí drǐgé sǐ céré gí.

¹² Núwǎ tǐ caá ú'dú ɛzǐrǐ, ǐri ní kpá ǎmámǔ rí pèzú dǐí, 'bo sǎ 'dǐri gé, ǎmámǔ rí mvi gǒó Núwǎ vúgá 'dǎlé dǐí kuyé.

¹³ Núwǎ vé ílí kǎ mǔy caá mǔdǔrǔlǔ ázǐyá drǐ ní ǎlu, ú'dú ǎlu mbǎá ǎlu vé rí gé, ǐsú ǎkǔdǐ yǐí rí nǐjy nyǒǒkú rí drǐgé sǐ céré gí. Núwǎ ní kǐlúmgbá mǒǒngǔ rí ǐ drǐ unǐezú, kǎ mǔy ǎngǔ ndreé vúgá 'dǎá, ǐsú yǐí rí nǐjy nyǒǒkú rí drǐgé sǐ gí. ¹⁴ Mbǎá ú'dú pǔkú ǐrǐ drǐ ní ɛzǐrǐ, mbǎá ǐrǐ ní gé, ǐsú nyǒǒkú rí 'wi deǒ gí.

¹⁵ Kúru Múngú ní 'yozú Núwǎ ní kǐnǐ, ¹⁶ "ǐmi ǐfǔkǐ kǐlúmgbá mǒǒngǔ rí agásǐ ǎmvé, ǐmi ǐfǔkǐ mǐ ǔkú ní be, mǐ ɛnjǐpǐ be, kǒpívǐ ǔkú pi be. ¹⁷ Ngá ǐdri be rí pi ǐ ǐfǔkǐ ǐmǔzú mǐ vúgá sǐ ǎmvé nǒó ǐndǐ, ǐvé ǒsǔkǎ vú sǐ ǎndǐǎndǐ, ǎrǐnǎ rí pi, ǎnyǎpá rí pi be, ǎ'á rí pi be, ngá ǐdri be ɛcǐ'ba nyǒǒkú drǐgé sǐ rí pi be céré. Lǐ kǒpi ǎ tǐkǐ ǐzú, kǒpívǐ kǎlǎfe ǎ ga nyǒǒkú drǐgé nǒgǒ tré."

¹⁸ Kúru Núwǎ pi ní ǐfǔzú ǔkú ní be, ɛnjǐpǐ be, ɛnjǐpǐ vé ǔkú pi be, ¹⁹ ǎnyǎpá rí pi be, ǎ'á rí pi be, ngá ǐdri be ɛcǐ'ba nyǒǒkú drǐgé rí pi be céré, ǎrǐnǎ rí pi be, kǒpi ǐfǔkǐ kǐlúmgbá mǒǒngǔ rí agásǐ ǐvé ǒsǔkǎ vú sǐ céré.

²⁰ Núwǎ ní kúru vǔrǎ rǒbǒǒǒ zǎzú ní sǐzú Úpí Múngú rí ǐnjǐzú ǎní, Núwǎ 'ú'dú ǎnyǎpá ɔrɔkǒ ule ule rí pi, ǎrǐnǎ ɔrɔkǒ ule ule rí pi be, zǎ Úpí Múngú ní rǒbǒǒǒ rú.

²¹ Rǒbǒǒǒ Núwǎ ní zǎá rí vé ɛǐjí vǐ caá Úpí Múngú vúgá 'dǎá múké, sǐ ǐri ní ǎyǐkǒ. ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Má ǐcǒ gǒó nyǒǒkú rí trǐí dǐí ku 'bá rí pi vé tǎ sǐ. 'Bá nyǒǒkú drǐgé rí pi ǎ 'okǐ dǒ ǔnjǐkǎnyǎ drǎáásīyǎ, á gǒ kǒpi ú'dǐ sǐ má ní kǒpi ú'dǐ drǐdrǐ rí tǐnǐ ku.

²² "Ílí céré vǔ drǐgé nǒgǒ,

ngá sangará rí adri anigé, ngá ǐkǔnǎngará rí adri anigé,

ǎngǔ vé igbengará rí adri anigé, ǎngǔ vé kongará rí adri anigé,

ǐlí rí adri anigé, ɛɛzǔ rí kpá adri anigé,

ǔtǔnǎ de ku, ǐnǐnǎ de ku."

Múngú rǔ ǔndǐ Núwǎ be

9 Múngú sǐ tǎkǐri Núwǎ pi ní ɛnjǐpǐ be kǐnǐ, "ǐmi tǐkǐ anǐ, ǐmívǐ kǎlǎfe ǎ ga tré vǔ drǐgé nǒgǒ. ² ǎnyǎpá rí pi, ǎ'á rí pi, ǎrǐnǎ rí pi, ǐbǐ rí pi, ngá nyǐrǐnǎ ǐdri be ɛcǐ'ba nyǒǒkú drǐgé sǐ rí pi be céré 'o mǐ sǐ ǔrǐ sǐ. Kǒpi adri mǐ palé gá. ³ Ngá ǐdri be 'dǐ'bee ǎrǐvú céré, á sǐ

kǒpi mǐ ní, 'í nya kǒpi nyanya, sǔ ǎndúrú má ní ngá ǒmvú agá rí pi sǐé mǐ ní rí tǐnǐ.

⁴ "Bo lǐ mǐ nya zǎá ǎrǐ be agá rí ku, ǎ'diātāsīyǎ ǎrǐ rí ǐdri sǐ ní. ⁵ 'Bá ǎzi 'dǐ dǒ 'bá drǎá, ǐ kpá ǐri 'dǐ drǎ rá. ǎ'á 'dǐ dǒ 'bá drǎá, ǐ kpá ǐri 'dǐ drǎ rá.

⁶ "Bá ǎzi 'dǐ dǒ 'bá drǎá,

ǐ kpá ǐri 'dǐ drǎ rá,

ǎ'diātāsīyǎ Múngú gbi 'bá rí sǔ 'í tǐnǐ.

⁷ Mǐ mívǐ anǐnǎ rí pi be, lǐ ǐmi tǐkǐ anǐ, ǐmívǐ kǎlǎfe ǎ ga tré vǔ drǐgé nǒgǒ, ǐmi ǐrǐkǐ rí ǐmi adrií vǔ drǐgé sǐ céré."

⁸ Múngú ní 'yozú Núwǎ pi ní ɛnjǐpǐ be kǐnǐ, ⁹ "Á lǐ nǒni ǔndǐ rǔy mǐ be, ǎzini mívǐ úyú rí pi be, ¹⁰ ǎnyǎpá rí pi be, ǎ'á rí pi be, ǎrǐnǎ rí pi be, ngá ǐdri be ǐfǔ'ba mǐ be kǐlúmgbá mǒǒngǔ rí agásǐ rí pi be céré. ¹¹ ǔndǐ má ní rǔy mǐ be rí sǐ, á gǒ yǐí sǐé tǐí ngá céré ǐdri be rí pi ú'dǐ ǔndǎá dǐí ku, á gǒ yǐí sǐé tǐí vǔ rí izaá dǐí ku."

¹² Múngú ní 'yozú kǐnǐ, "ǔndǐ má ní lǐé rǔy mǐ be, ngá adri'ba ǐdri be rí pi be, ǎzini úyú mívǐ rí pi be rí, ngá tǎ ní 'daapi rí, ǐri adri 'dǐni. ¹³ Á 'bǎ gǐrǐ kǔú ǐrǐbǐtǐ agá 'dǐ, ǐri ǔndǐ má ní rǔy mǐ be rí vé tǎ 'da, ǎzini vǔ rí vé rí 'da. ¹⁴ Má kǎdǒ ǐrǐbǐtǐ ǐpǐé vǔ drǐgé nǒó, gǐrǐ rí kǎdǒ ǐndrǐ ǐrǐbǐtǐ agá 'dǎá, ¹⁵ ma kúru ǔndǐ má ní rǔy mǐ be, ǎzini ngá ǐdri be ɛcǐ'ba nyǒǒkú drǐgé sǐ rí pi be rí vé tǎ ǐgá ǎní. Yǐí gǒ tǐí ngá ǐdri be rí pi ú'dǐ ǔndǎá dǐí ku. ¹⁶ Á ndre dǒ gǐrǐ ǐrǐbǐtǐ agá 'dǎá, ma ǔndǐ má ní rǔy ngá ǐdri be rí pi be vǔ drǐgé nǒgǒ adriípi mǔzú nyonyo rí vé tǎ ǐgá."

¹⁷ Kúru Múngú ní 'yozú Núwǎ ní kǐnǐ, "Gǐrǐ 'dǐri, ǐri ǔndǐ má ní rǔy ngá ǐdri be vǔ drǐgé nǒgǒ rí pi be rí vé tǎ 'da."

Núwǎ pi ǐvé anǐ ǎgǒ rí pi be

¹⁸ Núwǎ vé anǐ ǎgǒ rí pi Sémǐ 'í, ǎmǎ 'í, Yǎpǐtǐ sǐ, kǒpi ǐfǔkǐ céré ǐdri rú kǐlúmgbá mǒǒngǔ rí agá 'dǎásǐ. (ǎmǎ gǒ mvǎ ágó tǐí, 'da rǔy ní Kǎnǎnǎ 'í.) ¹⁹ Anǐ Núwǎ vé na 'dǐ'bee gǒkǐ anǐ tǐí ǐzú ayíí vǔ drǐgé sǐ céré.

²⁰ Yǐí tǐpǐ rí ǎ vúdrǐ gé, Núwǎ gǒ ǒmvú 'ǎá, sa pǐtǐ vǐnyǒ vé rí pi ǒmvú rí agá. ²¹ Ú'dú ǎlu, Núwǎ mǔy vǐnyǒ ǐmǐrǐzú ǎní ambamba, la kú ǐvé gǎkǔ agá 'dǎá pǐlǐlǐ rú.

²² Kǎnǎnǎ ɛtǐpǐ ǎmǎ ndre 'í ɛtǐpǐ Núwǎ la kú pǐlǐlǐ rú, ǐri ní fǔzú ǎmvé 'dǎá, lǔzú 'í ɛdrǐpǐ ní. ²³ Sémǐ pi ɛdrǐpǐ Yǎpǐtǐ be, kǒpi ní bǒngǒ 'í dǔzú ǐngázú ǐ kǐdǐ drǐgé ɔrɔ, kǒpi ní fǐzú mǔzú gǎkǔ agá 'dǎá úgǒrǒ sǐ, kǒpi ní ǐ ɛtǐpǐ ǎ rǔ'ba ǒzǔzú cí, kǒpi jakǐ ǐ ɛndrǐtǐ gǎrǎ gá, ǎ'diātāsīyǎ ǐ ndrǐkǐ rí ǐ ɛtǐpǐ vé rǔ'ba pǐlǐlǐ rú rí ku.

²⁴ Vǐnyǒ rí kǎ ǎtǐí Núwǎ mǐ gé sǐ, ǐri ní tǎ 'ǐ mvǒpǐ ǎmǎ ní 'oó 'í ní 'dǐri nǐzú ǎmázú, ²⁵ ǐri ní 'yozú ǎmǎ ní kǐnǐ, "Á trǐ Kǎnǎnǎ rí gí!

ǐri adri tǔgǐrǐ ǎ ǔdǔ

ɛdrǐpǐ vé ní."

²⁶ ǐri ní kpá gǒzú 'yozú kǐnǐ,

"Úpí Múngú ǎ sǐ Sémǐ ní tǎkǐri!

Kǎnǎnǎ ǎ adri tǔgǐrǐ Sémǐ vé ní.

²⁷ Múngú ǎ sǐ Yǎpǐtǐ vé ǎngǔ adrií rí ǎ adri ǎm-bǔgǔ.

Lǐ Yǎpǐtǐ pi ǎ adri kǐ Sémǐ be trǔ vǔrǎ ǎlu gé,

lǐ Kǎnǎnǎ ǎ adri tǔgǐrǐ Yǎpǐtǐ vé ní."

† ǒlívǐ: Pǐtǐ ǒlívǐ vé rí, ǐri 'a ú'a be, ǐ ǐcǒ nya rá, ǐ ǐrǐvǐ ú'a zo údu rú, 'bá rí pi rí tǐbǐ á'dǐ údu rí sǐ, ǎzini kǒpi rí tǒ lǎmbǎ agá, ǎcǐ 'yǔzú ǎní.

²⁸ Yí tǐpi rǐ ǎ vǔdrǐ gé, Núwǎ gō adrií caá ílí mǔdǔrǔlǔ be, pǔkǔ tǔwǔ (350). ²⁹ Núwǎ adri caá ílí be mǔdǔrǔlǔ úrǔmǐ pǔkǔ tǔwǔ (950), ǐri ní kúru drǎzú.

Úyú Núwǎ ɛnjipǐ vé rǐ

10 Yí tǐpi rǐ ǎ vǔdrǐ gé, Núwǎ vé anji Sémě pi Ámǎ be, Yǎpétě sǐ, kǔpi gǔkǐ anji tǐ ízú kárakarǎ.

Úyú Yǎpétě vé rǐ

² Yǎpétě vé anji rǐ pi Gǔmérǐ 'i, Mǎgógǐ 'i, Mǎdáyǐ 'i, Yǎvánǎ 'i, Tǔbálǎ 'i, Měsékǎ 'i, Tǐrásǎ sǐ.

³ Anji Gǔmérǐ vé rǐ pi, Ásǐkēnázǐ pi Rǐfátǎ be, Tǔgǎrǐmǎ sǐ.

⁴ Anji Yǎvánǎ vé rǐ pi, Ēlísǎ 'i, Tǎrásísǎ 'i, 'bǎ Kǐtímǔ vé rǐ pi, āzini 'bǎ Rǔdǎnǐmǔ vé rǐ pi. ⁵ ('Bǎ 'dǐ'bée vé úyú rǐ 'bǎ éci' bǎ kǔlǔmgbǎ sǐ rǐ pi, kǔpi ayikǐ mǔzú āngǔ rǐ pi agásǐ céré, ǐvé sǔrǔ rǐ pi vú sǐ, sǔrǔ ālu ālu rikǐ átǎ ǐvé tǐ sǐ.)

Úyú Ámǎ vé rǐ

⁶ Anji Ámǎ vé rǐ pi, Kǔsǐ 'i, Ējěpétǔ † 'i, Pǔtǔ 'i, Kǎnǎnǎ sǐ.

⁷ Anji Kǔsǐ vé rǐ pi, Sébǎ 'i, Hǎvǐlǎ 'i, Sǎbútǎ 'i, Rǎámǎ 'i, Sǎbǐtěkǎ sǐ.

Anji Rǎámǎ vé rǐ pi, Sébǎ pi Dédǎnǎ be.

⁸ Kǔsǐ vé mvǎ āzi rǐ ǎ rǔ Nǐmǐródǎ 'i. Nǐmǐródǎ rǐ ũkpǔ be ɛ'dǐ 'dǐpi ni vǔ drǐgé nǔgǔ. ⁹ ǐri 'bǎ zǎá mbǎápi ni Úpǐ Mǔngǔ ɛndrɛtǐ gé, sězú 'bǎ rǐ pi ní rizú 'yozú, "Mǐ sǔ Nǐmǐródǎ ũkpǔ be riipi zǎá mbǎápi Mǔngǔ ɛndrɛtǐ gé rǐ tǐni" ǎni. ¹⁰ Kǔrǔ drǐdrǐ Nǐmǐródǎ ní í'dózú ǐvé mǎlǔngǎ rǔzú rǐ, Bǎbélǔnǎ, Ērékě, Ākǎdǎ, āzini Kǎlǎnǎ, kǔrǔ 'dǐ'bée céré āngǔ Sǐnǎrǐ †† vé rǐ agǎ. ¹¹ Nǐmǐródǎ gǔ ngǎá āngǔ 'dǎri agásǐ mǔyú Ásǐrǐyǎ gǎ, ǐri ní í'dózú kǔrǔ Nǐnėwě vé rǐ sǐzú, Rėhǔbǔtǐ Īrǐ vé rǐ sǐzú, Kǎlǎhǎ vé rǐ sǐzú, ¹² āzini ǐri ní kǔrǔ Rėsėnǐ vé rǐ sǐzú. Kǔrǔ Rėsėnǐ vé rǐ, ǐri āsǎmvǔ Nǐnėwě pi vé Kǎlǎhǎ be rǐ gé, kǔrǔ 'dǐri ǐri āmbǔgǔ.

¹³ Ējěpétǔ ri ɛ'bǐpi

Lǔdǐmǔ rǐ pi vé ni, Ānǎmǐmǔ rǐ pi vé ni, Lėhǎbǐmǔ rǐ pi vé ni, Nǎfǎtǔhǐmǔ rǐ pi vé ni, ¹⁴ Pǎtǔrǔsǐmǔ rǐ pi vé ni, Kǎsǔlǔhǐmǔ rǐ pi vé ni, āzini Kǎpétǔrǐmǔ rǐ pi vé ni, Fėlėsėtě rǐ pi ǐbǐkǐ ǐfǔú úyú 'dǐ'bée agǎ.

¹⁵ Kǎnǎnǎ ri ɛ'bǐpi Sǐdǔnǎ vé ni, Sǐdǔnǎ ri ǐrivé mvǎ kǎyú.

Kǎnǎnǎ ri kpǎ ɛ'bǐpi Hǐtǐ rǐ pi vé ni, ¹⁶ Jėbǔsǐ rǐ pi vé ni, Āmǔrǎ rǐ pi vé ni, Gǐrǐgǎsǐ rǐ pi vé ni, ¹⁷ Hǐvǐ rǐ pi vé ni, Ārǐkǎ rǐ pi vé ni, Sǐnǎ rǐ pi vé ni, ¹⁸ Ārǐvǎdǎ rǐ pi vé ni, Zėmǎrǎ rǐ pi vé ni, Hǎmǎtǎ rǐ pi vé ni.

Vǔdrǐ ni gé, úyú Kǎnǎnǎ vé rǐ pi ayikǐ mǔzú ¹⁹ āngǔ Kǎnǎnǎ gǎrǎ gǎ rǐ pi agásǐ céré, í'dó Sǐdǔnǎ gǎ, cazú Gėrǎrǐ gé, Gǎzǎ gǎ, Sǔdǔmǔ gǎ, Gǔmǔrǎ gǎ, Ādǐmǎ gǎ, Zėbǔyǐmǔ gé, āzini Lǎsǎ gǎ.

† Ējěpétǔ: Ējěpétǔ vé rǔ āzi rǐ Mǐzǐrǎyǐmǔ. †† Sǐnǎrǐ: Sǐnǎrǐ vé rǔ āzi rǐ Bǎbélǔnǎ.

²⁰ Anji 'dǐ'bée Ámǎ vé rǐ pi, kǔpi sǔrǔ ǐvé rǐ pi vú sǐ, tǐ ǐvé rǐ pi vú sǐ, kǔpi ri adri vǔrǎ ǐvé rǐ pi gé sǐ, āzini kǔpi ri adri āngǔ ǐvé rǐ pi agásǐ.

Úyú Sémě vé rǐ

²¹ Sémě mvǎ kǎyú Yǎpétě ɛdrǐpi tǐ anji āgǔ rǎ, Sémě ri ɛ'bǐpi Ēbėrě rǐ pi vé ni.

²² Sémě vé anji āgǔ rǐ pi Ēlǎmǎ 'i, Āsǔrǎ 'i, Ārǐpǎkǎsǎdǎ 'i, Lǔdǐ 'i, Ārǎmǎ sǐ.

²³ Ārǎmǎ vé anji āgǔ rǐ pi, Úzǐ 'i, Úlǔ 'i, Gėtėrǐ 'i, Měsékǎ sǐ.

²⁴ Ārǐpǎkǎsǎdǎ ri Sėlǎ vé ɛtėpi, Sėlǎ ri Ēbėrě vé ɛtėpi.

²⁵ Ēbėrě vé anji āgǔ rǐ pi ǐrǐ, kǎyú rǐ 'dakǐ rǔ ni Pėlėgě 'i, † ā'diǎtǎsǐyǎ lókǐ Ēbėrě vé rǐ gé, 'bǎ rǐ pi acokǐ ǐ āndǐāndǐ ǐvé tǐ vú sǐ, 'dakǐ Pėlėgě vé ɛdrǐpi ǎ rǔ Yǔkǐtǎnǎ 'i.

²⁶ Yǔkǐtǎnǎ vé anji rǐ pi, Ālǐmǔdǔdǎ 'i, Sėlėfǎ 'i, Āzǎrǐmǎvǎtǎ 'i, Jėrǎ 'i, ²⁷ Ādǔrǎmǔ 'i, Úzǎlǎ 'i, Dǐkǐlǎ 'i, ²⁸ Ōbǎlǎ 'i, Ābėmǎélě 'i, Sėbǎ 'i, ²⁹ Ōfǐrǐ 'i, Hǎvǐlǎ 'i, Jǔbǎbǔ 'i. Anji āgǔ 'dǐ'bée céré Yǔkǐtǎnǎ vé ni.

³⁰ Vǔrǎ kǔpi ní adrizú rǐ í'dó Mėsǎ gǎ, cazú Sėfǎrǐ gé, āngǔ āngǎ rǔ wǔǔkǔ ǔtǔ ní ǐfǔzú rǐ gé.

³¹ Anji 'dǐ'bée Sémě vé rǐ pi, ǐ kǔpi nǐ ámǎ sǔrǔ ǐvé rǐ sǐ, tǐ ǐvé rǐ sǐ, vǔrǎ ǐvé rǐ sǐ, āzini āngǔ ǐvé rǐ sǐ.

³² Sǔrǔ 'dǐ'bée ǐfǔ' bǎ anji Núwǎ vé rǐ pi ǎ rǔ' bǎ gǎ rǐ pi, yǐ tǐpi rǐ ǎ vǔdrǐ gé, kǔpǐvé sǔrǔ gǔ ayǐí mǔzú āngǔ rǐ pi agásǐ, vǔ drǐgé sǐ céré.

Sǐkǐ lǎgǎrǎkǎ Bǎbėlǎ gǎ

11 Sǎ 'dǎri gé, 'bǎ rǐ pi céré ri átǎ tǐ ālu ni sǐ. ² 'Bǎ rǐ pi ní 'dezú mǔzú wǔǔkǔ ǔtǔ ní ǐfǔzú rǐ gé, kǔpi cakǐ āngǔ kpǎkpǎ ni ǐsǔ āngǔ Sǐnǎrǐ vé rǐ agǎ, kǔpi áwikǐ adrií āngǔ rǐ agǎ.

³ Kǔpi ní átǎzú ǐ āsǎmvǔ gé sǐ kǐnǐ, "Lė 'bǎ gbǎkǐ bǐrǐkǐ, 'bǎ zǎkǐ āci sǐ, ā adri rǐ ũkpǔ ũkpǔ." Kǔpi rikǐ lǎgǎrǎkǎ rǐ sǐjǐ bǐrǐkǐ sǐ, kǔpi sǐkǐ ǐrǎ sǐ kuyé. Kǔpi sǐkǐ lǎgǎrǎkǎ rǐ ǔrǔtė sǐ. ⁴ Kúru kǔpi ní 'yozú kǐnǐ, "ǐmi ǐmǔkǐ 'bǎ sǐkǐ 'bǎ ní kǔrǔ lǎgǎrǎkǎ be āco caá cǐmgbǎ 'bǔ gé 'dǎá, 'bǎ rǔ ā kǔ rǐ ǎni kǔkǔ, 'bǎ ǐrėkǐ rǐ 'bǎ mǔzú vǔ drǐgé sǐ céré ku."

⁵ 'Bo Úpǐ Mǔngǔ ní ǐmǔzú vǔgǎ nǔlė kǔrǔ kǔpi ní rǐ sǐjǐ rǐ ndrėzú lǎgǎrǎkǎ rǐ be. ⁶ Úpǐ Mǔngǔ ní 'yozú kǐnǐ, "Bǎ nǔ'bée sǔrǔ ālu, kǔpi ri átǎ tǐ ālu ni sǐ, kǔpi í'dókǐ tǎ rǐ ngǎá 'dǐri tǐni, vǔlė 'dǐgé kǔpi ǔtǐkǐ dǔ tǎ āzi, kǔpi lėkǐ dǔ 'dǔyú ngǎá, ǐcǔ kǔpi ndėé ku. ⁷ ǐmi ǐmǔkǐ, 'bǎ mǔkǐ vǔgǎ 'dǎlė kǔpǐvé tǐ usǎá, 'bǎ ālu ālu ā yǐ rǐ ǔgǔpi vé tǐ ku."

⁸ Kúru Úpǐ Mǔngǔ ní kǔpi ǐrėzú kpėlėkpėlė vǔ drǐgé sǐ céré. Kǔrǔ rǐ vé sǐngǎrǎ tu pá rǎ. ⁹ Tǎ 'dǐri sě ǐ ní āngǔ rǐ ā rǔ 'dazú Bǎbėlǎ †† ǎni, ā'diǎtǎsǐyǎ Úpǐ Mǔngǔ usǎ tǐ rǐ vǔrǎ 'dǎri gé, āzini ǐrė 'bǎ rǐ pi mǔzú vǔ drǐgé sǐ vǔrǎ 'dǎri gé.

‡ Pėlėgě: Pėlėgě vé ǐfǐfǐ acǔngǎrǎ. †† Bǎbėlǎ: Bǎbėlǎ vé ǐfǐfǐ, tǐ vé acǔngǎrǎ. Bǎbėlǎ vé rǔ āzi rǐ Bǎbėlǔnǎ.

Úyú Sémě vé rĩ

¹⁰ Úyú 'dĩ'bée Sémě vé rĩ.

Yĩ tĩpĩ rĩ ã vudrĩ kã caá ílí rĩrĩ, ísú ãkũdē Sémě vé ílí ca mũdũrũlũ ãlu (100), ĩri ní kúru Ārĩpãkãsádã ri tizú.

¹¹ Sémě kã Ārĩpãkãsádã ri tĩrĩ, gō adrií ílí mũdũrũlũ tōwú (500), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

¹² Ārĩpãkãsádã kã adrií caá ílí be pũkú na drĩ ni tōwú (35), ĩri ní Sélã ri tizú. ¹³ Ārĩpãkãsádã kã Sélã ri tĩrĩ, gō adrií ílí mũdũrũlũ sũ drĩ ni na (403), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

¹⁴ Sélã kã adrií caá ílí be pũkú na (30), ĩri ní Ēbéré ri tizú. ¹⁵ Sélã kã Ēbéré ri tĩrĩ, gō adrií caá ílí mũdũrũlũ sũ drĩ ni na (403), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

¹⁶ Ēbéré kã adrií caá ílí be pũkú na drĩ ni sũ (34), ĩri ní Pélégē ri tizú. ¹⁷ Ēbéré kã Pélégē ri tĩrĩ, gō adrií caá ílí mũdũrũlũ sũ pũkú na (430), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

¹⁸ Pélégē kã adrií caá ílí be pũkú na (30), ĩri ní Réwũ ri tizú. ¹⁹ Pélégē kã Réwũ ri tĩrĩ, gō adrií ílí mũdũrũlũ rĩrĩ drĩ ni úrõmĩ (209), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

²⁰ Réwũ kã adrií caá ílí be pũkú na drĩ ni rĩrĩ (32), ĩri ní Sěrũgã ri tizú. ²¹ Réwũ kã Sěrũgã ri tĩrĩ, gō adrií ílí mũdũrũlũ rĩrĩ drĩ ni ézĩrĩ (207), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

²² Sěrũgã kã adrií caá ílí be pũkú na (30), ĩri ní Nãhórã ri tizú. ²³ Sěrũgã kã Nãhórã ri tĩrĩ, gō adrií caá ílí mũdũrũlũ rĩrĩ (200), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

²⁴ Nãhórã kã adrií caá ílí be pũkú rĩrĩ drĩ ni úrõmĩ (29), ĩri ní Térã ri tizú. ²⁵ Nãhórã kã Térã ri tĩrĩ, gō adrií caá ílí mũdũrũlũ ãlu mũdrĩ drĩ ni úrõmĩ (119), tĩ anjĩ ãgō ɔrũkɔ'bée anjĩ ũkú pi be ílí 'dĩ'bée agá rá.

²⁶ Térã kã adrií caá ílí be pũkú ézĩrĩ (70), ĩri ní Ábrãmũ pi tizú Nãhórã be, Hãránã sĩ.

²⁷ Ú'dógú'dógú Térã vé rĩ 'dĩni.

Térã tĩ Ábrãmũ pi Nãhórã be, Hãránã sĩ. Hãránã tĩ Lótõ ri. ²⁸ Hãránã drã kũrũ Úrũ vé rĩ agá, ãngũ Kãlédéyã vé rĩ agá, vũrã ĩ ní ĩri tizú rĩ gé, ísú ãkũdē étèpĩ Térã ri drĩ ídri rú. ²⁹ Ábrãmũ pi Nãhórã be ĩrĩtró jekĩ ũkú rá. Ábrãmũ vé ũkú ã rú Sãráyĩ 'i. Nãhórã vé rĩ ã rú Mĩlékã 'i. Mĩlékã pi Ísĩkã be, kòpi anjĩ Hãránã vé ni. ³⁰ Sãráyĩ adri caá úndó rú ílí be kárakarã, tĩ mvã kuyé.

³¹ Térã ní 'ĩ mvòpĩ Ábrãmũ pi 'dũzú 'ĩ édrĩpĩ Hãránã vé mvã Lótõ be, 'ĩ mvòpĩ Ábrãmũ vé ũkú Sãráyĩ sĩ. Kòpi ngakĩ fũú kũrũ Úrũ vé rĩ agásĩ, Úrũ ri ãngũ Kãlédéyã vé rĩ agá, kòpi lèkĩ kòdõ mụú Kãnánã gá. 'Bo kòpi kã mụú caá Hãránã gá, kòpi áwĩkĩ adrií 'dãgã.

³² Térã adri caá ílí be mũdũrũlũ rĩrĩ drĩ ni tōwú (205), ĩri ní kúru drãzú Hãránã gá 'dãgã.

Úpí Múngú zĩ Ábrãmũ ri

12 Úpí Múngú ní 'yozú Ábrãmũ ní kĩnĩ, "Í ku ãngũ ĩmívé rĩ, 'í ku mǎríté mívé rĩ pi, 'í ku 'bá mí étèpĩ

vé jó ãsámvú gé rĩ pi, 'í mụ adrií ãngũ má ní úmvúlésĩ lèé lũú mí ní rĩ gé.

² "Ma ímú sē mívé sũrũ ri adri ãmbúgú.

Ma sē mi ímú tǎkĩri ísú rá, ma ímú sē mĩ rũ ri kũkũ, mĩ tǎ sĩ, ma ímú tǎkĩri sē 'bá ɔrũkɔ'bée ní rá.

³ Ma ímú tǎkĩri sē 'bá tǎkĩri sē 'bá mí ní rĩ pi ní, 'bá mi wǎ 'bá rĩ pi, ma ímú kòpi wǎ rá, 'bá céré vũ drĩgé nōgó rĩ pi, ma ímú kòpi ní tǎkĩri sē mĩ tǎ sĩ."

⁴ Kúru Ábrãmũ ní 'dezú mụzú sũ Úpí Múngú ní lũú ĩri ní rĩ tĩnĩ. Lótõ pi 'dekĩ mụú ĩri be trũ. Ábrãmũ ní ngazú fũzú Hãránã agásĩ rĩ gé, ísú ãkũdē ĩri ílí be pũkú ézĩrĩ drĩ ni tōwú. ⁵ Ábrãmũ jĩ ívé ũkú Sãráyĩ ri, 'ĩ édrĩpĩ vé mvã Lótõ ri, ã'bú kòpi ní ísú rĩ pi, tũgèrĩ kòpi ní ísú Hãránã gá 'dǎlé rĩ pi be mụzú ĩndĩ. Kòpi ní ngazú mụzú, kòpi ní cazú ãngũ Kãnánã vé rĩ gé 'dǎlé.

⁶ Kòpi kã mụú caá Kãnánã gá 'dǎlé, Ábrãmũ ní éczĩzú ãngũ rĩ agásĩ, ĩri ní mụzú cazú pètĩ ãmbúgú vũrã Mórē vé rĩ agá rĩ gé, kũrũ Sèkémē vé rĩ agá. Lókĩ 'dǎri gé, 'bá Kãnánã vé rĩ pi ãngũ rĩ agá anigé. ⁷ Úpí Múngú ní 'ĩ 'dazú Ábrãmũ ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ma úmvúlésĩ ãngũ nòri sē mvã mívé úyú agá ni ní." Kúru Ábrãmũ ní vũrã ròbòŋò zázú ni sızú Úpí 'ĩ 'dǎpĩ 'ĩ ní rĩ ní.

⁸ Kúru ĩri ní 'dezú mụzú vũrã ánga rú rĩ gé, Bètélē vé wòkòkò ỳtũ ní ĩfũzú rĩ gé, ĩri ní ívé gǎkũ sızú Bètélē pi vé ãsámvú Áyĩ be rĩ gé, Bètélē ri ỳtũ ní 'dengará gálé rú, Áyĩ ri ỳtũ ní ĩfungará gálé rú. ĩri ní kpá vũrã ròbòŋò zázú ní sızú vũrã 'dǎri gé, Úpí Múngú ri ĩŋjĩzú ãnĩ.

⁹ Kúru Ábrãmũ ní gòzú 'dezú mụzú ándrelé rú Nègévé gá.

Ábrãmũ mụ adrií Ējèpétõ gá

¹⁰ Lókĩ 'dǎri gé, èbĩrĩ 'de ãngũ rĩ agá ũnjĩ ũnjĩ, sē Ábrãmũ mụ adrií tēé ãngũ Ējèpétõ vé rĩ agá 'dǎlé ũkòlõ. ¹¹ Ábrãmũ kã caá ĩnyĩgá Ējèpétõ gá 'dǎá, ĩri ní 'yozú 'ĩ ũkú ni Sãráyĩ ní kĩnĩ, "Á nĩ rá mi ũnyĩ be ambamba. ¹² 'Bá Ējèpétõ vé rĩ pi kádõ mi ndreé, kòpi 'yo kĩnĩ, mi ũkú mávé ni. Kòpi ma 'dĩ rá, kòpi mi ku adri ídri rú. ¹³ 'Í 'yo kòpi ní, mi má ómvúpĩ. Mĩ tǎ sĩ, kòpi 'okĩ ma ũnjĩ ku, kòpi ma ku adri ídri rú."

¹⁴ Ábrãmũ pi kã caá 'ĩ ũkú ni Sãráyĩ be Ējèpétõ gá 'dǎlé, 'bá Ējèpétõ vé rĩ pi ndrekĩ Sãráyĩ ri ũnyĩ be ambamba. ¹⁵ 'Bágú Ējèpétõ vé rĩ vé ũgalaku rĩ pi kã ĩri ndreé, kòpi mụkĩ ũlũú 'bágú rĩ ní kĩnĩ, mvã ũkú ãzi 'dǎá'dǎ ũnyĩ be ambamba. Kúru kòpi ní ĩri jizú 'bágú rĩ vé kání agá 'dǎá. ¹⁶ Sãráyĩ ã tǎ sĩ, 'bágú rĩ 'o Ábrãmũ ri múké, sē Ábrãmũ ní, kǎbĩlõ, tĩ, dõngĩ ãgõ, dõngĩ ũkú, átĩ'bá ãgõ rú ni pi, átĩ'bá ũkú rú ni pi be, kámĩlõ pi be.

¹⁷ 'Bo Ábrãmũ ũkú ni Sãráyĩ ã tǎ sĩ, Úpí Múngú pè drã ũnjĩ 'bágú Ējèpétõ vé rĩ drĩgé, ĩrívé 'bá jó ãsámvú gé rĩ pi be. ¹⁸ 'Bágú Ējèpétõ vé rĩ ní 'bá pèzú mụzú Ábrãmũ ri bĩzú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Mĩ 'o ma 'dĩni ãsĩ? Mĩ lũ má ní 'yozú kĩnĩ, Sãráyĩ ri ũkú mívé ni kuyé ãsĩ? ¹⁹ Mĩ kĩnĩ, 'ĩri mívé ómvúpĩ ãsĩ? Mĩ 'yo tǎ rĩ 'dĩni, mǎ 'dũ rĩ ĩri má ní ũkú rú ãnĩ? Mívé ũkú rĩ 'dĩ. 'Í 'dũ ĩri, ĩmi 'dekĩ mụú!"

²⁰ Kúru 'bágú Ējèpétõ vé rĩ ní 'yozú ívé ãngaráwá rĩ pi ní, lè kòpi ã pèkĩ Ábrãmũ pi ũkú ni Sãráyĩ be mụú 'dĩĩsĩ

rá. Āngaráwá rĩ pi ní kôpi pèzú mužú ūkú ni be, ngá ĩrivé rĩ pi be céré.

Ábrāmū pi acokí ĩ Lótō be

13 Kúru Ábrāmū pi ní ngazú füzú āngū Ējēpétō vé rĩ agásí ūkú ni be, ngá ívé rĩ pi be, kôpi ní mužú Nēgévē gá, Lótō pi mukí ĩri be trú. ² Ábrāmū ri ā' bú be kárakará, ĩri tĩ be, kábĩlō be, ndrĩĩ be, aya ógú' bá ógú' ógú' ni pi be, dábū be.

³ ĩri ní ngazú Nēgévē gá 'dāásí, ĩri ní éczú mužú āngū rĩ pi agásí, ĩri ní cazú Bētélē gá, vūrā ĩri ní ándúru ívé gākū sızú Bētélē pi āsámvú Áyí be rĩ gé. ⁴ Vūrā 'dāri ándúru Ábrāmū ní vūrā rōbōḡō zázú rĩ sızú rĩ. Ábrāmū ní Úpí Múngú ri ĩnjĩzú vūrā 'dāri gé.

⁵ Lótō mužú pi Ábrāmū be rĩ, ĩri kpá kábĩlō be, ndrĩĩ be, tĩ be, 'bá ívé 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi be, tųgērĩ rĩ pi be.

⁶ 'Bo vūrā rĩ ca kôpi ní adrizú trú ku, ā' diātāsīyā kôpi ānyāpá be ambamba, ícô kôpi ní adrizú trú ku. ⁷ 'Bá Ábrāmū vé ānyāpá úcé' bá rĩ pi 'dókí ríí āwāá ĩ āsámvú gé sĩ Lótō vé 'bá ānyāpá úcé' bá rĩ pi be. Sā 'dāri gé, 'bá Kānānā vé rĩ pi Pērĩzĩ vé rĩ pi be ri adri āngū 'dāri agá.

⁸ Kúru Ábrāmū ní 'yozú Lótō ní kīnĩ, "Lē 'bā rikí āwāá mí be ku, dōku mívé 'bá ānyāpá úcé' bá rĩ pi ā rikí āwāá mávé 'bá ānyāpá úcé' bá rĩ pi be ku, ā' diātāsīyā 'bā mí be māríté. ⁹ Āngū rĩ āmbúgú, adri 'díní kuyé? Lē 'bā acokí 'bā adrií āndiāndí. 'Í mu dō drĩ ĩjĩ géle rú, ma mu drĩ ĩndēpĩ géle rú, 'í mu dō drĩ ĩndēpĩ géle rú, ma mu drĩ ĩjĩ géle rú."

¹⁰ Lótō ní ĩ drĩ ingazú āngū rĩ ndrezú, ndre 'būnā Yáridénĩ vé rĩ múké, yĩĩ be ambamba, sũ ómvú Úpí Múngú vé rĩ tĩnĩ, sũ āngū Ējēpétō vé mužú pi Zōará gálé rú rĩ tĩnĩ. (Tā 'dĩri 'o 'i 'sú ākūdē Úpí Múngú zā drĩ Sōdómō pi Gómórā be kuyé.) ¹¹ Kúru Lótō ní ívé rĩ 'būnā Yáridénĩ vé rĩ ā vúgú ĩpèzú céré, ĩri ní 'dezú mužú ũtú ní ĩfūngará gálé rú. Lótō pi ní 't' acozú Ábrāmū be. ¹² Ábrāmū áwí ívé rĩ adrií āngū Kānānā vé rĩ agá, Lótō mu adrií 'būnā rĩ gé kūrú rĩ pi āsámvú gé, sĩ gākū ívé rĩ pi ĩnyinānā Sōdómō gārā gá. ¹³ 'Bá Sōdómō vé rĩ pi ri tā ũnjĩ 'o, kôpi ri ũnjĩkānyā 'o Úpí Múngú ĩndrēĩ gé ambamba.

Ábrāmū mu adrií Hēbērónā gá

¹⁴ Lótō ká mužú gí, Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnĩ, "Í ndre āngū ũrúlé rú, ándrélé rú, ũtú ní ĩfūngará gálé rú, āzini ũtú ní 'dengará gálé rú. ¹⁵ Āngū mí ní ndreé 'dāri ā vúgú ma sē céré mí ní, āzini mvá mívé úyú agá ni ní mužú nyonyo. ¹⁶ Ma ímú sē mívé úyú ri ízú tré, sũ cínýáfā vūgá 'dĩri tĩnĩ, ícókí láā bā ku. ¹⁷ 'Í mu, mí écz' āngū rĩ agásí, ā' diātāsīyā ma āngū rĩ sē mí ní."

¹⁸ Kúru Ábrāmū ní ívé gākū 'džú mužú sızú ĩnyinā pētĩ āmbúgú Māmúrē vé rĩ ā jélé gá, vūrā Hēbērónā vé rĩ gé, ĩri ní vūrā rōbōḡō zázú ni sızú Úpí Múngú ri ĩnjĩzú ānĩ.

Ábrāmū ipá Lótō ri

14 Sā 'dāri gé, 'bāgú Āmērāpélā Sīnārĩ vé rĩ, 'bāgú Ārĩyókĩ Ēlēsārā vé rĩ, 'bāgú Kēdōrōlāómā Ēlámā vé rĩ, āzini 'bāgú Tídálā Gōyímú vé rĩ pi ² úmúkí ĩ' d'j' 'dij' 'bāgú Bērā Sōdómō vé rĩ be, 'bāgú B'irísā Gómórā vé rĩ be, 'bāgú Sīnābā Ādīmā vé rĩ be, 'bāgú Sēmēberĩ Zēbōyímú vé rĩ be, āzini 'bāgú Bélā vé rĩ be. (Bélā ri ĩ kpá zĩ Zōará.) ³ 'Bāgú vúlé tōwú 'd' b'ée úmúkí ĩvé āngaráwá rĩ pi mužú adrií 'būnā Sídímú vé rĩ agá ('būnā 'd'ri ĩ nóni zĩ yĩĩ tafu ē'yí rú ni). ⁴ 'Bāgú tōwú 'd' b'ée adriki Kēdōrōlāómā ā pále gá ílí muždrĩ drĩ ni ĩrĩ. 'Bo ílí muždrĩ drĩ ni na ni gé, kôpi ní wazú ĩri ní ari'ba rú.

⁵ Ílí muždrĩ drĩ ni sũ ni gé, Kēdōrōlāómā pi 'bāgú na rĩ pi be, kôpi úmúkí ĩ mužú ē' d'j' 'dij' Rēfāyímú adri' bá Āsītērótā-Kārīnāyímú agá rĩ pi be, Zūzímú adri' bá kūrú Āmā vé rĩ agá rĩ pi be, Ēmímú adri' bá Sávē Kírītāyímú agá rĩ pi be, ⁶ āzini Hórĩ adri' bá āngū ánga rú Sēyírĩ agá rĩ pi be, kôpi 'd'j' 'dij' rĩ cĩmgbá cazú āngū Ēlī-Pārānā gá, ĩnyinānā āngū ā' wí cínýáfā rú rĩ gé. ⁷ Kúru kôpi ní ĩ' újázú gōzú vúlé, kôpi ní cazú Ēnī-Mīsīpātā gá. (Āngū 'd'ri ĩ zĩ Kādésā.) Kôpi rukí āngū Āmālékē vé rĩ ā vúgú céré, kôpi ndékí kpá 'bá Āmórā vé adri' bá āngū Hāzázónā Tāmārā agá rĩ pi rá, kôpi rukí āngū rĩ ā vúgú céré.

⁸ Kúru 'bāgú Sōdómō vé rĩ, 'bāgú Gómórā vé rĩ, 'bāgú Ādīmā vé rĩ, 'bāgú Zēbōyímú vé rĩ, āzini 'bāgú Bélā vé (ĩ ní zĩ Zōará) rĩ sĩ, kôpi ní 'dezú mužú ē' d'j' 'dij' gá, kôpi mukí ĩ tĩj' 'būnā Sídímú vé rĩ agá. ⁹ Kôpi lēkí ē' d'j' 'dij' 'bāgú Kēdōrōlāómā Ēlámā vé rĩ be, 'bāgú Tídálā Gōyímú vé rĩ be, 'bāgú Āmērāpélā Sīnārĩ vé rĩ be, 'bāgú Ārĩyókĩ Ēlēsārā vé rĩ be. 'Bāgú tōwú rĩ pi 'd'j' 'dij' 'bāgú sũ rĩ pi be. ¹⁰ 'Būnā Sídímú vé rĩ gé 'dāā, 'bū ũrúté gazú rĩ pi kárakarā. 'Bāgú Sōdómō vé rĩ pi Gómórā vé rĩ be, kôpi ká lēé ápá, kôpivé 'bá ũrukō u'dekí 'bū rĩ pi agá, ũrukō' b'ée ápákí mužú āngū ánga rú rĩ pi drĩgé. ¹¹ 'Bāgú sũ rĩ pi u'dukí ngá Sōdómō agá rĩ pi, āzini ngá Gómórā agá rĩ pi ārēvú céré, kôpi u'dukí ānyāngā rĩ pi mužú ĩndĩ, kôpi ní kúru 'dezú mužú. ¹² Kôpi 'súkí Ábrāmū ēdrĩpi vé mvá Lótō ri Sōdómō agá 'dālē, kôpi rukí ĩri jĩj' mužú ĩndĩ, āzini kôpi u'dukí ĩrivé ngá mužú ĩndĩ.

¹³ Ágō āzi ápápi ē' d'j' gé 'dāásí rĩ ní ímúzá tā rĩ ũlúzá Ábrāmū Ēbérégú ^{††} rĩ ní. Ábrāmū ri adrií pētĩ āmbúgú Māmúrē Āmórāgú rĩ vé rĩ pi ā gārā gá. Māmúrē pi ēdrĩpi Ēsīkólā be, Ānérĩ sĩ, kôpi ũndĩ Ábrāmū vé ni.

¹⁴ Ábrāmū ká yĩĩ kīnĩ rukí 'í ēdrĩpi vé mvá Lótō rĩ gí, ĩri ní āgō mūdūrūlū na muždrĩ drĩ ni ārō (318) ĩ ní tĩj' ĩrivé āngá, ĩ ní ímbá múké múké ē' d'j' vé tā sĩ gí rĩ pi úmúzá céré vūrā ālu gé. Kôpi ní Kēdōrōlāómā vé āngaráwá rĩ pi drozú cĩmgbá cazú kūrú Dānā vé rĩ gé. ¹⁵ Ká mužú adrií ĩnīnā rĩ sĩ, Ábrāmū ní ívé āgō 'd' b'ée acozú, kôpi ní 'd' d'j' 'dij' 'dij' ari'ba rĩ pi be. Kôpi drokí ari'ba rĩ pi

† Yĩĩ bālālā ē'yí rú rĩ: Yĩĩ bālālā ē'yí rú rĩ vé rú āzi, yĩĩ bālālā drāapi gí ni, ā' diātāsīyā ngá idri be ní ícô adrií 'a ni gé ku. †† Ēbérégú: Ābūrāmā ri Ēbérégú. ĩrivé mvá vé mvá Yókóbū ri gókí zĩj' Īsērélē, sā āzi sĩ ĩrivé úyú rĩ pi ĩri zĩ Ēbérē, sā āzi sĩ ĩ kpá zĩ anjĩ Īsērélē vé rĩ pi. Sā Yēsū vé rĩ gé, ĩri kôpi zĩ Yáhúdf.

cimgbá cazú Hóbā gá, Dāmāsékē vé wōḡōkō úrúlé rú rí gé. ¹⁶ Ábrāmū íjǐ ngá ĩ ní alíí rí pi ārēvú céré ĩgōó vúlé. Íjǐ ẹdrípi vé mvá Lótó ri ímúzá ĩndí, íjǐ kpá ngá ĩrivé rí pi, ūkú rí pi be, 'bá ɔruxo'bée be ímúzá ĩndí.

¹⁷ Ábrāmū pi ká Kēdōrōlāómā pi ndēē ĩrivé 'bāgú rí pi be, ĩri ní ímvízú ĩgōzú. Kúru 'bāgú Sōdómō vé rí ní mužú Ábrāmū vúgá í'búnjā Sāvéyí vé rí agá 'dāá. (Í'búnjā 'dĩri, ĩri 'bāgú rí vé ni.)

¹⁸ Kúru Mēlēkízēdékē 'bāgú Sālēmū vé rí ní pánga íjǐzú vinyō be sēzú Ábrāmū ní. Mēlēkízēdékē ri átálágú Múngú āmbúgú 'bá drǐgē céré rí vé ni. ¹⁹ ĩri ní tākiri sēzú Ábrāmū ní, ĩri ní 'yozú kǐnǐ,

"Múngú adriípi āmbúgú 'bá drǐgē céré

'bū pi gbiípi vū be rí ā sē mí ní tākiri.

²⁰ Ē íngúkí Múngú adriípi āmbúgú 'bá drǐgē céré rí, ĩri ní sēē mí ní arí'ba rí pi ndēē rí sí."

Ngá Ábrāmū ní ísú rí pi agá, ngá mұdrǐ agá, í'dú ālu ni sēē Mēlēkízēdékē ní.

²¹ 'Bāgú Sōdómō vé rí ní 'yozú Ábrāmū ní kǐnǐ, "'Í sē má ní 'bá mávé ĩ ní uruxo rí pi ĩgōó vúlé, 'í 'du ngá rí pi ārēvú céré mí ní."

²² 'Bo Ábrāmū ní újǐzú 'bāgú Sōdómō vé rí ní kǐnǐ, "Á sō ūyō Úpí Múngú āmbúgú 'bá drǐgē céré 'bū pi gbiípi vū be rí ẹndrētǐ gé, ²³ má ícó ngá mívé rí 'dụđú āluṅáni ku, kětǐ, dōku ngá pá gá ā bāákú, á 'dụ āluṅáni ku, mí 'yo rí kǐnǐ, 'Á sē Ábrāmū ri adrií ā'bú be ní 'dĩni ku."

²⁴ Má ā'yí ngá āzi āluṅáni ku. Ngá má ní ā'yí rí, ĩri 'yénjā ānyāngā 'bá mávé rí pi ní nyaá rí. 'Bo Ānérǐ pi Ēsíkólā be, Māmūrē sí, kōpi मुखी má vúgá sí ĩndí, ngá 'bá ní íjǐ gōó vúlé 'dĩ'bée, 'í sē kōpívé rí ā vúgú kōpi ní."

Múngú rụ ũndí Ábrāmū be

15 Tā 'dĩri ā vұdrǐ gé, Úpí Múngú ní átázú Ábrāmū ní urobí agá, ĩri ní 'yozú kǐnǐ,

"Ábrāmū, 'í 'o ũrǐ sí ku.

Ma mi ütē rá,

ma mí ní āndēma sē āmbúgú."

² 'Bo Ábrāmū ní újǐzú ĩri ní kǐnǐ, "Úpí Múngú Ūkpō 'Dípa, sū má ní adrií mvá ākó nōri tǐnǐ, ngá mí ní lēē sēē má ní rí ā'di? 'Bá úmvúlésǐ mávé ā'bú rụpi rí, ĩri adri Ēlízērē Dāmāsékégú rí 'i. ³ 'Í sē má ní anjǐnǐ kuyé, mávé ātǐ'ba nōri úmvúlésǐ mávé ā'bú rụ ní."

⁴ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kǐnǐ, "Mívé ātǐ'ba 'dĩri rụ úmvúlésǐ mívé ā'bú ní ku. Mí úmvúlésǐ ímú mvá ágó tǐ rá, ĩri úmvúlésǐ mívé ā'bú rụ ní." ⁵ Úpí Múngú ní Ábrāmū ri jǐzú füzú āmvé, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, "'Í ndre āngū ɔruxo 'dāá, 'í lā línyā rí pi, mí dō ícó kōpi lā bā rá. Mívé úyú ri ímú ízú kárakará sū 'dĩri tǐnǐ."

⁶ Ábrāmū ẹ'yí Úpí Múngú ri rá, Múngú ā'yí ĩri adrií 'bá pǐrǐ 'í ẹndrētǐ gé.

⁷ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kǐnǐ, "Ma Úpí Múngú 'i, má íjǐ mí ífūú Ūrū agá 'dāásǐ, íngázú āngū Kālédéyā vé rí agá, ma āngū nōri sē mí ní, ĩri adri mívé ní."

⁸ 'Bo Ábrāmū ní 'yozú kǐnǐ, "Úpí Múngú, ma ícó nǐ ngóni 'yozú kǐnǐ, āngū rí adri mávé ní?"

⁹ Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kǐnǐ, "Mí íjǐ má ní tǐ ũkú, ndrǐí ũkú, āzini kǎbǐlō ágó céré ílí be na na ni pi, āmámū āzini ũ'bōlōgú adriípi cōrō ni."

¹⁰ Ábrāmū ní ānyāpá rí pi íjǐzú Múngú ní, ĩri ní kōpi ā 'a āsízú céré ĩrǐ ĩrǐ, ĩri ní kōpi ũ'bāzú vūgá 'dǐgē ílébe ílébe, āsǐ árinǐ rí pi ā 'a kuyé. ¹¹ Lógúnū rí pi ní u'dezú zāá rí pi drǐgē, 'bo Ábrāmū údró kōpi rá.

¹² Ūtǐ rí kǎ ríí 'deé, Ábrāmū ní ú'dú kozú kpílikpíli, āngū rí bǐ nǐjǐ kuú cǐcǐ Ábrāmū ā gārā gá sí, sē ĩri ní ũrǐ ambamba. ¹³ Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kǐnǐ, "Lē mǐ nǐ múkē 'yozú kǐnǐ, úyú mívé rí pi úmvúlésǐ mụ adri jākā rú āngū āzi gé, kōpi adri tǐgǐrǐ rú, ĩ kōpi ọcǐ ca íli mұdǐrǐlǐ sụ. ¹⁴ 'Bo ma ímú 'bá āngū rí agá kōpi 'bā'bée ẹzǐ nga'ba tǐgǐrǐ rú rí pi ĩrǐnǐ rá. Vұdrǐ ni gé, kōpi úmvúlésǐ ífū āngū rí agásǐ ngá be ambamba.

¹⁵ 'Bo mí úmvúlésǐ ímú adri ílí be āco, ma ímú drǐ tā be kǐri, ísú ākūdē mí ārākā rú, ĩ kúru mí sí. ¹⁶ ĩri adri ca úyú sụ, vұdrǐ ni gé, úyú mívé rí pi úmvúlésǐ ĩgō ímú āngū nōri rụ ní, ā'diātāsíyā sǎ 'dāri gé, ísú 'bá Āmórā vé rí pi vé ũnjǐkǎnyā ga ambamba, ma kōpi ĩrǐnǐ úyú mívé rí pi ā tā sí, ma kōpívé āngū sē úyú mívé rí pi ní."

¹⁷ Ūtǐ rí kǎ 'deé gí, āngū rí kǎ nǐjǐ, ācǐgā ní ngazú vūrā ĩ ní ācǐ ũdēzú rí gé sí, āzini ācǐ ní dǐzú āngū ĩmgbērēzú, ẹlǐzú mužú zāá ĩ ní ũ'bāá ílébe ílébe 'dĩ'bée āsámvú gé sí. ¹⁸ Ú'dú 'dāri gé, Úpí Múngú ní ũndí ruzú Ábrāmū be, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, "Á sē āngū nōri úyú mívé rí pi ní, 'í dōzú yǐí Ējēpétó vé rí gé, cazú yǐí āmbúgú dǐjǐ dǐjǐ Yūfērétā vé rí gé, ¹⁹ āngū Kénǐ rí pi vé rí, āngū Kénǐzǐ rí pi vé rí, āngū Kādīmónǐ rí pi vé rí, ²⁰ āngū Hǐtǐ rí pi vé rí, āngū Pērǐzǐ rí pi vé rí, āngū Rēfāyimú rí pi vé rí, ²¹ āngū Āmórā rí pi vé rí, āngū Kánánā rí pi vé rí, āngū Gǐrǐgásǐ rí pi vé rí, āngū Jēbúsǐ rí pi vé rí, á sē kōpi céré úyú mívé rí pi ní."

Īsīmāélē vé tǐngará

16 Ábrāmū ũkú ni Sāráyǐ tǐ ĩri ní anjǐ kuyé. 'Bo Sāráyǐ ri ātǐ'ba be Ējēpétōzǐ, rụ ni Āgārā 'i. ² Kúru Sāráyǐ ní 'yozú Ábrāmū ní kǐnǐ, "Úpí Múngú uga má ní mvá tǐngará sí. 'Í mụ laá ātǐ'bázǐ mávé rí be, sǎ āzi sí, ĩri ícó mvá tǐ rá, mvá rí adri mávé ní."

Ábrāmū ā'yí tā Sāráyǐ ní 'yoó rí rá. ³ Ábrāmū kǎ adrií Kánánā gá 'dāá caá íli mұdrǐ, ũkú ni Sāráyǐ ní ívé ātǐ'ba Āgārā ri sēzú ĩri ní ũkú rú. ⁴ Ábrāmū pi ní lazú Āgārā be, Āgārā ní 'a ísúzú.

Āgārā kǎ nǐjǐ á má 'i 'a be gí, ĩri ní 'í dōzú Sāráyǐ ri idezú. ⁵ Kúru Sāráyǐ ní 'yozú Ábrāmū ní kǐnǐ, "Tā má ní rizú ĩzāngā nyazú nōri, tā ni ā adri mí drǐgē. Á sē mávé ātǐ'ba mí ní ũkú rú, 'bo nóni kǎ nǐjǐ á má 'i 'a be gí, ĩri nóni ri ma idede. Lē Úpí Múngú ā aco 'bávé tā āsámvú mí be nǐ, ā'di ri dō ũnjǐ ní."

⁶ Ábrāmū ní 'yozú kǐnǐ, "Āgārā ri mívé ātǐ'ba, 'í 'o tā mí ní lēé 'oó ĩri ní rí." Kúru Sāráyǐ ní 'í dōzú Āgārā ri 'ozú ũnjǐ. Āgārā ní ngazú ápázú mužú 'dĩsǐ rá.

⁷ Mǎlāyíkā Úpí Múngú vé rí † ísú Āgārā ri ĩnyǐnǐ kídí adriípi āngū ā'wí cínýáfā rú rí agá rí ā gārā gá. Kídí rí lẹtǐ mụpǐ Súrǐ gé rí ā jélé gá. ⁸ Mǎlāyíkā rí ní 'yozú

† Mǎlāyíkā Úpí Múngú vé rí: ĩri Úpí Múngú 'i. 'Í lā Í'dóngará 16:13.

kĩnĩ, “Ágárā, Sārāyī vé ātī' bá, mí ímú íngōósīla, mi ri mu ngólé?”

Ágárā ní újázú ĩri ní kīnĩ, “Má íbí ápa ímú mávé āmbúgú Sārāyī vúgálésĩ.”

⁹ Kúru mālāyíkā Úpí Múngú vé rĩ ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, “Í gō mívé āmbúgú rĩ vúgá 'dālélé vúlélé, 'í mụ mi 'bāá vūgá ĩri ā pálé gá.” ¹⁰ Mālāyíkā rĩ ní gōzú 'yozú ĩri ní kīnĩ, “Ma sē mívé úyú ízú kárakarā, ícókí lāá bā ku.”

¹¹ Mālāyíkā Úpí Múngú vé rĩ ní kpá 'yozú ĩri ní kīnĩ,

“Mí nóni 'a be,
mí ímú mvá ágó tị rá,
mí rụ ní 'da Ísīmāélē 'i, †

ā'diātāsīyā Úpí Múngú yì mívé ngongará ĩzāngā ĩzāngā rú rĩ gí.

¹² Mívé mvá 'dĩri, ĩri adri sū dōngí ásé agá òjògò òjògò rĩ tịni,

ĩri 'bá rĩ pi fufu,
'bá rĩ pi kpá ĩri fufu,
ĩrivé ẹsị ri adri ūká ūká
ívé māríté rĩ pi ní.”

¹³ Ágárā kīnĩ “Á ndre nóni Úpí Múngú riipi mà tā mbaápi rĩ gí.” ĩri ní Múngú átápi 'í ní rĩ vé rụ 'dazú, “Múngú riipi ma ndreépi rĩ 'i.” ¹⁴ 'Bá rĩ pi ní kídí rĩ ā rụ 'dazú Bērē Lāyī Róyí †† ānī, kídí 'dĩri anigé Kādésā pi vé āsámvú Bērédĩ be rĩ gé.

¹⁵ Kúru Ágárā ní Ábrāmū ní mvá ágó tizú, Ábrāmū ní mváná rĩ ā rụ 'dazú Ísīmāélē. ¹⁶ Ágárā ní Ábrāmū ní mvá ágó Ísīmāélē ri tizú rĩ gé, ísú ākūdē Ábrāmū vé ílí ca pūkú ārō drĩ ni áziyá.

Ūndĩ rĩ ní rụyú ágélé ẹ tị lizú rĩ

17 Ábrāmū vé ílí ká caá pūkú úrōmĩ drĩ ni úrōmĩ, Úpí Múngú ní 'i 'dazú ĩri ní, ĩri ní 'yozú kīnĩ, “Ma Múngú Ūkpō 'Dípa 'i. Lē mĩ 'dụ mávé tā ngaá, mĩ 'o tā pĩrj. ² Ma ūndĩ rụ mí be, mi anji tị ízú kárakarā.”

³ Ábrāmū ní kūmūcí ūtĩzú, † drĩ sịzú vūgá, Múngú ri ĩnjĩzú. Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, ⁴ “Ūndĩ má ní lēé rụyú mí be rĩ, ĩri 'dĩni, ma sē mi adri ẹtẹpi súrú kárakarā pi vé ni. ⁵ Mívé rụ gókí zīj Ábrāmū ku, † gō zị Ābūrāmā, † ā'diātāsīyā á 'bā mi adri ẹtẹpi súrú kárakarā pi vé ni. ⁶ Ma sē mi anji tị ízú kárakarā, mi adri súrú be kárakarā, 'bāgú rĩ pi kpá ímú ĩfū mĩ rụ' bá gá.

⁷ “Ma sē ūndĩ má ní rụyú mí be rĩ adri mụzú nyonyo, cazú úyú mĩ vūdrĩ gé rĩ pi vúgá, cīmgbá cazú úyú kōpívé rĩ pi vúgá. Ma adri Múngú mívé ni, āzini Múngú úyú mĩ vūdrĩ gé rĩ pi vé ni. ⁸ Nyōókú Kānánā vé mí ní nóni adrizú 'a ni gé jākā rú nōri, ma ímú sē céré ĩmi ní mívé úyú mĩ vūdrĩ gé rĩ pi be mụzú nyonyo, ma adri Múngú kōpívé ni.”

⁹ Kúru Múngú ní 'yozú Ābūrāmā ní kīnĩ, “Mí mívé úyú mĩ vūdrĩ gé rĩ pi be, lē ĩmi 'dúkí ūndĩ má ní rụyú mí be 'dĩri vé tā ngaánga. ¹⁰ Ūndĩ má ní rụyú mí be, āzini mívé úyú mĩ vūdrĩ gé rĩ pi be, má ní 'yoó ĩmi 'dúkí tā ni ngaánga rĩ, ĩri 'dĩni, āgō ĩmi āsámvú gé rĩ pi ārēvú céré, lē ā úlíkí kōpi ā ágélé ẹ tị rá. ¹¹ Lē ā úlíkí ĩmĩ ágélé ẹ tị

† Ísīmāélē: Ísīmāélē vé ífífí, Múngú yì ma gí. †† Bērē Lāyī Róyí: Bērē Lāyī Róyí vé ífífí, kídí Múngú idri rú riipi ma ndreépi rĩ vé rĩ. † Ābūrāmā: Ābūrāmā vé ífífí, ẹtẹpi súrú kárakarā pi vé ni.

rá, ĩri ūndĩ má ní rụyú mí be rĩ vé tā 'da. ¹² Anji āgō úmvúlésĩ rĩ ní ímú tịj úyú vúlélé 'dílélé rĩ gé rĩ pi, mváná rĩ ca dō 'dú be ārō gí, lē ā líkí ágélé ni ẹ tị rá. Lē ā úlíkí kpá anji āgō rĩ ní tịj mívé 'bětj āsámvú gé rĩ pi ā ágélé ẹ tị rá, āzini ā úlíkí āgō rĩ ní jeé mūfēngā sī jākā rĩ pi drígé rĩ pi ā ágélé ẹ tị rá. ¹³ Dō tịkí anji āgō ĩmívé 'bětj āsámvú gé yā, dōku jekí mūfēngā sī yā, lē ā úlíkí kōpi ā ágélé ẹ tị rá. Ūndĩ má ní rụyú ágélé ẹ tị lizú 'dĩri, ĩri lū 'yozú kīnĩ, ūndĩ 'dĩri adri mụzú nyonyo. ¹⁴ 'Bá ágó rĩ ní ágélé ni ẹ tị lịj kuyé rĩ, † ĩri gū āmvé mávé 'bá rĩ pi āsámvú gé sī, ā'diātāsīyā nō ūndĩ má ní rụyú rĩ vé tā gí.”

¹⁵ Múngú ní kpá 'yozú Ābūrāmā ní kīnĩ, “Mívé ūkú Sārāyī ri, lē mĩ zị ĩrivé rụ Sārāyī ku, mĩ zị ĩrivé rụ Sārā.

¹⁶ Ma ĩri ní tākiri sē, ĩri mí ní mvá ágó tị rá. Ma ĩri ní tākiri sē, ĩri ímú adri ẹndrẹpi súrú kárakarā rĩ pi vé ni. 'Bāgú rĩ pi kpá ímú ĩfū ĩrivé úyú agá.”

¹⁷ Ābūrāmā ní kūmūcí ūtĩzú, † drĩ sịzú vūgá Múngú ri ĩnjĩzú. ĩri ní guzú, ūsū 'í ẹsị agá 'dālélé kīnĩ, “Bá ágó ílí be caápi mūdĩrūlū ālu ní nyo ícó mvá tị rá? Sārā vé ílí ca pūkú úrōmĩ, ĩri nyo ícó mvá tị rá?” ¹⁸ Ābūrāmā ní 'yozú Múngú ní kīnĩ, “Mĩ sē dō tākiri rĩ 'yéná Ísīmāélē ní, ĩri adri múké.”

¹⁹ Kúru Múngú ní 'yozú kīnĩ, “Adri 'dĩni kuyé, mívé ūkú Sārā ri ímú mí ní mvá ágó tị rá, mí rụ ní 'da Ísákā 'i. Ūndĩ má ní rụyú rĩ adri Ísákā be mụzú nyonyo, ĩri ca úyú Ísákā ā vūdrĩ gé rĩ pi vúgá. ²⁰ Á yì tā mí ní zīj Ísīmāélē ā tā sī rĩ gí, ma ĩri ní tākiri sē rá. Ma sē ĩri anji tị ízú kárakarā. ĩri adri ẹtẹpi anji mūdĩrj drĩ ni ĩrj āngū rụ' bá rĩ pi vé ni, ma sē ĩri adri súrú be kárakarā. ²¹ Ūndĩ má ní rụyú mí be rĩ, ma kpá rụ Ísákā Sārā ní úmvúlésĩ ímú tịj mí ní rĩ be. ĩri ímú tị sà āndrū nōri tịni rĩ gé, ílí drĩ rĩ agá.” ²² Múngú ká átángá rĩ átá deę Ābūrāmā ní gí, ĩri ní Ābūrāmā ri kuzú, ĩri ní 'dezú mụzú.

²³ Ú'dú 'dāri gé, Ābūrāmā ní ívé mvá ágó Ísīmāélē ri 'duzú, āgō rĩ ní tịj ívé 'bětj āsámvú gé rĩ pi be, āzini 'bá 'í ní jeé mūfēngā sī rĩ pi be, ĩri ní kōpívé ágélé ẹ tị úlízú rá, sū Múngú ní 'yoó 'í ní rĩ tịni. ²⁴ ĩ ní Ābūrāmā ā ágélé ẹ tị lizú rĩ gé, ísú ākūdē ĩrivé ílí ca pūkú úrōmĩ drĩ ni úrōmĩ, ²⁵ mvōpi Ísīmāélē vé ílí ca mūdĩrj drĩ ni na.

²⁶ Ābūrāmā pi mvōpi Ísīmāélē be, úlíkí kōpi ā ágélé ẹ tị 'dú 'dú ālu 'dāri gé. ²⁷ Ágō Ābūrāmā vé 'bětj āsámvú gé rĩ pi, āgō rĩ ní tịj ĩrivé 'bětj āsámvú gé rĩ pi be, dōku rĩ ní jeé mūfēngā sī jākā rĩ pi drígé rĩ pi be, kōpi ārēvú céré, úlíkí kōpi ā ágélé ẹ tị Ābūrāmā pi be trú.

Ābūrāmā ẹ'yí ūmú na ívé āngá

18 Úpí Múngú 'da 'i Ābūrāmā ní peṭi āmbúgú Māmūrē vé rĩ ā jélé gá, ísú ākūdē Ābūrāmā úri kuú ívé gākū rĩ vé kẹtjílélé gá ūtú mgbímgbi gé 'dígé. ² Ābūrāmā ká 'i drĩ ingá āngū ndrezú, ndre āgō na tukí pá kuú 'í ẹndrẹti gé. Ká kōpi ndreé, koro ĩri ní njuzú mụzú kōpi vúgá 'dāá, ĩri ní kūmūcí ūtĩzú, † drĩ sịzú vūgá kōpi ẹndrẹti gé.

³ ĩri ní 'yozú kīnĩ, “Āmbúgú mávé rĩ, 'í ndre dō tā má ní 'oó rĩ sē mí ní āyíkō rá, ma ātí' bá mívé ni, lē mĩ aga má gārā gá sī ku. ⁴ Lē ĩmi uvukí peṭi nōri ā ndúgē nōgō, ẹ íjíkí ĩmi ní yīj, ĩmi ūjíkí rí ĩmi pá ānī. ⁵ Mā á'dí ĩmi ní ínyá, ĩmi nyakí rí, ā sē rí ĩmi ní ūkpō, ĩmi tukí rí

ęćĩ rĩ mụzú ǎnĩ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ĩmi ícákĩ átĩ'bá ĩmivé rĩ vúgá gĩ."

Kõpi ní 'yozú kĩnĩ, "Múké, 'bá ǎ'yĩkĩ rá, mĩ 'o sũ mí ní 'yoó rĩ tĩnĩ."

⁶ ǂbũrámǎ ní njuzú fizú gǎkũ agá Sǎrǎ vúgá 'dǎlé. ĩri ní 'yozú Sǎrǎ ní kĩnĩ, "Mĩ í'dú jũrú, mí ĩyĩ fũndru mĩnĩmĩni ní 'a ní gé mbĕlĕ, mí únjǎ fũndru rĩ, 'í 'bǎ á'dĩ pánga rú."

⁷ Kũru ǂbũrámǎ ní njuzú mụzú tĩ rĩ pi ǎsǎmvú gé 'dǎǎ, ĩri ní tĩ kǎjǎnǎ rũ'bǎ be múké ní ĩpĕzú, ĩri ní sĕzú ívé ǎtĩ'bǎ rĩ drĩgé, ǎtĩ'bǎ rĩ ní lĩzú, ĩri ní 'bǎzú á'dízú mbĕlĕnjǎ. ⁸ Kǎ ĩnyǎ rĩ á'dĩ deęé gĩ, ǂbũrámǎ ní lĕ kũupi gĩ ní í'dúzú lĕ ĩ ní zoó ú'dĩ rú ní be, ǎzini ĩri ní tĩ zǎǎ á'dĩpi gĩ rĩ í'dúzú, ĩri ní jĩzú 'bǎzú ũmũ rĩ pi ęndrĕtĩ gé. Kõpi kǎ rĩ ĩnyǎ rĩ nyaá, ǂbũrámǎ áwĩ pá tuú kuú kõi pi ǎ jĕlé gǎ pĕtĩ ǎ ndũgé 'dǎǎ.

⁹ ũmũ rĩ pi ní ǂbũrámǎ rĩ zĩzú kĩnĩ, "Mĩ ũkũ ní Sǎrǎ rĩ íngǎǎ?"

ǂbũrámǎ ní újǎzú kĩnĩ, "Ĩri gǎkũ agá 'dǎǎ'dǎ."

¹⁰ Kũru Úpĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ílĩ drũ rĩ agá, ma ĩgõ mí vúgá nǎlé sǎ má ní ícǎzú mí vúgá ǎndrũ nĩri tĩnĩ rĩ gé, mí ũkũ ní Sǎrǎ rĩ ímũ mvǎ ágó tĩ rá."

Sǎrǎ rĩ átangǎ rĩ yĩ gǎkũ ǂbũrámǎ úgóró gǎ rĩ vé kĕĕtĩlĕ gǎ. ¹¹ ǂbũrámǎ pi Sǎrǎ be ĩrĩtrǎ ǎrǎkǎ rú, kǎpivé ílĩ ǎmbúgú, Sǎrǎ vé ílĩ mvǎ tĩzú rĩ aga gĩ. ¹² Sǎrǎ ní gũzú, ũsũ 'í ęsĩ agá 'dǎǎ kĩnĩ, "Á dĕ gĩ, má ágó ní dĕ kpá gĩ, ma nyo gõ mvǎ tĩ ǎyĩkõ ísũzú rá?"

¹³ Kũru Úpĩ Múngú ní 'yozú ǂbũrámǎ ní kĩnĩ, "Sǎrǎ gũgũ ǎsĩ? Sǎrǎ kĩnĩ, 'í dĕ gĩ, 'i nyo ícǎ mvǎ tĩ rá yǎ, 'yo 'dĩni ǎsĩ? ¹⁴ Ngǎ ǎzi ũkpó ũkpó Úpĩ Múngú rĩ ndĕępi ní nyo ǎnigé? Ma ímũ ĩgõ sǎ nĩri tĩnĩ rĩ gé, ílĩ drũ rĩ agá, Sǎrǎ rĩ ímũ mvǎ ágó tĩ rá."

¹⁵ Sǎrǎ 'o ũrĩ sĩ, ũlĩ únjǎ kĩnĩ, "Á gũ kuyé."

Úpĩ Múngú kĩnĩ, "Ádarú, 'í gũ rá."

ǂbũrámǎ má Múngú rĩ Sǎdómõ vé tǎ sĩ

¹⁶ ǂgõ ná rĩ pi kǎ lĕé 'deé mụzú, kõi rikĩ ǎngũ ndrĕé mụzú Sǎdómõ gǎlé rú. ǂbũrámǎ mũ kõi pi be trũ, jĩ kõi kuú lĕtĩ gé. ¹⁷ Kũru Úpĩ Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Mǎ ícǎ tǎ má ní lĕé 'oó rĩ úcĩ ǂbũrámǎ ní ku. ¹⁸ ǂbũrámǎ vé úyú rĩ ímũ ízú trĕ, kõi adri ũkpõ be ǎngũ rĩ agá, sũrũ ǎngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ǎrĕvú cérĕ tǎkĩri ísũ ĩri ǎ tǎ sĩ.

¹⁹ ǂ'diǎtǎsĩyǎ má ĩpĕ ĩri, ĕ ĩmbǎ rĩ ívé ǎnji rĩ pi ívé 'bǎ 'bĕtĩ ǎsǎmvú gé rĩ pi be, kõi pi ǎ 'dukĩ rĩ tǎ Úpĩ Múngú vé rĩ ngaá, kõi pi ǎ 'okĩ rĩ tǎ pĩrĩ, ǎzini kõi pi ǎ 'okĩ rĩ tǎ múké. Kũru má sĕ ǂbũrámǎ vé úyú rĩ ízú trĕ, sũ má ní ęzĩ rĩ tĩnĩ."

²⁰ Kũru Úpĩ Múngú ní 'yozú ǂbũrámǎ ní kĩnĩ, "Ũnjĩkǎnyǎ 'bǎ Sǎdómõ vé rĩ pi ní 'oó, ǎzini Gõmórǎ vé rĩ pi ní 'oó rĩ vé tǎ íkũ ícǎ má vúgá nǎlé gĩ, kõi vé ũnjĩkǎnyǎ 'oó rĩ aga rá. ²¹ ǂ lĕ sĩjĩ mụzú vũgá 'dǎǎ, á lĕ mụzú ndrĕé, dõ ũnjĩkǎnyǎ kõi ní 'oó rĩ, ĩri adri sũ íkũpi ícǎpi má vúgá nǎlé rĩ tĩnĩ. Dõ adri 'dĩni kuyé, á lĕ nĩjĩ."

²² Kũru ǎgõ ĩrĩ rĩ pi ní 'dezú mụzú Sǎdómõ gǎ 'dǎǎ,

'bo ǂbũrámǎ pi áwĩkĩ pá tuú kuú Úpĩ Múngú be.

²³ ǂbũrámǎ ní 'i útrúzú Úpĩ Múngú vúgá 'dǎǎ, ĩri ní Úpĩ Múngú rĩ zĩzú kĩnĩ, "Úpĩ, mí dõ 'bǎ ũnjĩkǎnyǎ 'o' bǎ rĩ pi ú'dĩ, mí nyo 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi ú'dĩ ĩndĩ rá? ²⁴ Dõ 'bǎ

tǎ 'o' bǎ pĩrĩ ní pi pũkũ tǎwũ kũrũ rĩ agá 'dǎlé, mí nyo kũrũ rĩ iza cérĕ? Mĩ ícǎ kũrũ rĩ kuú 'bǎ pũkũ tǎwũ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ 'dĩ' bĕe ǎ tǎ sĩ ku? ²⁵ ǂdarú lĕ mí ú'dĩ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi 'bǎ ũnjĩkǎnyǎ 'o' bǎ rĩ pi be trũ ku. Ngǎ mí ní lĕzú 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi ú'dízú 'bǎ ũnjĩkǎnyǎ 'o' bǎ rĩ pi be trũ rĩ ǎ'dĩ? Lĕ mí 'o' 'dĩni ku! Mĩ rĩ 'bǎ vũ drĩgé nõgõ rĩ pi vé tǎ lĩ nĩ, mí rĩ tǎ lĩ pĩrĩ."

²⁶ Úpĩ Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Mǎ ísũ dõ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi pũkũ tǎwũ kũrũ Sǎdómõ vé rĩ agá 'dǎlé rá, má iza kũrũ rĩ ku kõi pi ǎ tǎ sĩ."

²⁷ ǂbũrámǎ ní gõzú átagú dĩjĩ kĩnĩ, "Úpĩ Múngú, má adri dõ 'bǎ áda drǎápi drǎdrǎ ní drǎǎsĩyǎ, lĕ mí ǎ'yĩ ma, má átagú átagú rĩ mụzú. ²⁸ 'Bo dõ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi pũkũ sũ drĩ ní tǎwũ, cǎkĩ pũkũ tǎwũ kuyé, mí nyo kũrũ rĩ iza 'bǎ tǎwũ 'dǎáyo rĩ pi ǎ tǎ sĩ rá?"

Úpĩ Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Dõ má ísũ 'bǎ rĩ pi 'dǎlé pũkũ sũ drĩ ní tǎwũ, má iza kũrũ rĩ ku."

²⁹ ǂbũrámǎ ní gõzú átagú dĩjĩ kĩnĩ, "Dõ mí ísũ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi 'yĕnjǎ pũkũ sũ, mí nyo iza rá?"

Úpĩ Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Dõ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi pũkũ sũ, má iza kũrũ rĩ ku."

³⁰ ǂbũrámǎ ní 'yozú kĩnĩ, "Úpĩ Múngú, mí 'a ǎ ve má ní ku fõ, lĕ mí ǎ'yĩ ma, má átagú átagú rĩ. 'Bo dõ mí ísũ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi 'dǎlé 'yĕnjǎ pũkũ na, mí 'o' íngõni?"

Úpĩ Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Dõ má ísũ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi pũkũ na, má iza kũrũ rĩ ku."

³¹ ǂbũrámǎ ní 'yozú kĩnĩ, "Úpĩ Múngú, lĕ mí ǎ'yĩ ma, má átagú átagú rĩ mụzú, mí ísũ dõ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi 'dǎlé 'yĕnjǎ pũkũ ĩrĩ, mí 'o' íngõni?"

Úpĩ Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Bǎ pũkũ ĩrĩ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi ǎ tǎ sĩ, má iza kũrũ rĩ ku."

³² ǂbũrámǎ ní 'yozú kĩnĩ, "Úpĩ Múngú, mí 'a ǎ ve má ní ku, má gõ átagú vú sĩ ǎlu. Mĩ ísũ dõ 'bǎ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi 'yĕnjǎ 'dǎlé mụdrĩ, mí 'o' íngõni?"

Úpĩ Múngú ní 'yozú kĩnĩ, "Bǎ mụdrĩ tǎ 'o' bǎ pĩrĩ rĩ pi ǎ tǎ sĩ, má iza kũrũ rĩ ku."

³³ Úpĩ Múngú kǎ átagú rĩ átagú deęé ǂbũrámǎ be gĩ, ĩri ní 'dezú mụzú, ǂbũrámǎ ní 'i újǎzú gõzú 'bĕtĩ.

Zǎkĩ kũrũ Sǎdómõ vé rĩ, ǎzini Gõmórǎ vé rĩ

19 Mǎlǎyĩkǎ ĩrĩ rĩ pi † cǎkĩ Sǎdómõ gǎ 'dǎlé ũndrĕnjǎ sĩ, ísũ ǎkũdĕ Lótõ úrĩ kuú kũrũ Sǎdómõ vé rĩ ǎ kĕĕtĩlĕ gǎ. Lótõ kǎ kõi ndrĕé, ĩri ní ngazú ũrũ, ĩri ní mụzú kõi vúgá 'dǎǎ. ĩri ní kũmũcĩ ũtĩzú, 'ĩ drĩ sĩzú vũgá kõi ęndrĕtĩ gé. ² ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ambugu mávé rĩ pi, ĩmi ímũkĩ mávé ǎngǎ nõó. ĩmi ũjĩkĩ rĩ ĩmĩ pá, ĩmi lakĩ rĩ mávé jó agá, ĩmi fũkĩ rĩ mụzú ũ'bũtĩnjǎ sĩ ęćĩ ĩmi ní lĕé mụzú rĩ gé 'dǎǎ."

Kõi ní újǎzú kĩnĩ, "Kuyé, 'bǎ lakĩ mívé jó agá ku, 'bǎ mũ kũrũ rĩ agá 'dǎǎ, 'bǎ la ǎmvé."

³ 'Bo Lótõ ní kõi sĩzú ũkpõ sĩ, kõi ní mụzú Lótõ pi be trũ, kõi ní fizú ĩrivé jó agá 'dǎǎ. Lótõ ní ngǎ nyanya á'dízú kõi ní, á'dĩ pánga rĩ ǎkũfĩ ǎkó, kõi ní nyazú.

⁴ ũmũ rĩ pi ní drĩ lazú vũgá kuyé rĩ gé, ǎgõ kũrũ Sǎdómõ vé rĩ agá rĩ pi ǎrĕvú cérĕ ímũkĩ jó rĩ ǎ gǎrǎ cĕé kũrũ, 'bǎ 'dĩ' bĕe kĕrĩanjĩ rĩ pi 'bǎ ambugu rĩ pi be.

† Mǎlǎyĩkǎ ĩrĩ rĩ pi: ǂgõ ĩrĩ ǂbũrámǎ rĩ ku' bǎ mũ' bǎ Sǎdómõ gǎ rĩ pi mǎlǎyĩkǎ.

⁵ Kòpi ní Lótò rí zìzú ú'dúkò be ọ̀rọ̀ 'dǎá kìní, "Àgò ìmú 'bá mí vùgá nǒgò ìníná sǐ rǐ pí ìngǎǎ? Mí ìjì kòpi ìfúú 'bá vùgá àmvé nǒó, 'bá lèkí laá kòpi sǐ."

⁶ Lótò ní fúzú mọ̀zú kòpi vùgá àmvé 'dǎá, ìri ní kẹ̀tẹ̀tẹ̀ rǐ ọ̀pǐzú cí. ⁷ Ìri ní 'yozú kìní, "Má ẹ̀drípíjì, á mà ìmi drí ìrǐ sǐ, lè ìmi 'okí ùnjíkǎnyá 'dǐri tǐnì ku! ⁸ Ìmi ndrekí drí ká, ma anjì ùkú be ìrǐ anigé, kòpi drí kácáná rú. Lè mà ìjì kòpi ìfúú àmvé ìmi vùgá nǒlé, ìmi ícò tǎ ìmi ní lèé 'oó kòpi be rǐ 'o rá. Lè ìmi 'okí tǎ ùnjí àgò 'dǐ'bée be ku, kòpi ọ̀mú mávé ni, ma rí kòpi ùtè nǐ."

⁹ 'Bo kòpi ní 'yozú ìri ní kìní, "'Í dẹ̀ mi 'dǐsǐ rá, mi 'bá ìmúpi ìmúmù ni, 'í lè tǎ 'bá ní lèé 'oó rǐ lúú 'bá ní nǐ! 'Bá ícò mi 'o ùnjí kòpívè rǐ ndè." Kòpi ní Lótò rí zezú, kòpi ní mọ̀zú kẹ̀tẹ̀tẹ̀ rǐ nǒzú.

¹⁰ 'Bo àgò ìrǐ jó agá rǐ ní ìfúzú àmvé nǒlé, kòpi ní Lótò rí ruzú sezú jó agá 'dǎá, kẹ̀tẹ̀tẹ̀ rǐ ọ̀pǐzú cí. ¹¹ Kòpi ní kẹ̀rǐanjì, àzini 'bá ambugu adri 'bá kẹ̀tẹ̀tẹ̀lé gá rǐ pí ẹ̀ mǐ sazú ọ̀zùzú rá, kòpi à nǐkí rǐ kẹ̀tẹ̀tẹ̀ rǐ á má ku.

¹² Àgò ìrǐ 'dǐ'bée ní 'yozú Lótò ní kìní, "Mí dǒ anjì àgò be, dǒku anjì ùkú be, dǒku àgò mívé anjì ùkú je 'bá ni pí be kùrú rǐ agá nǒgò anigé, 'í jì kòpi fúú nǒósí rá, ¹³ à'diātāsīyā 'bá kùrú nǒri iza 'dǐsǐ rá. Úpí Múngú yì tǎ ì ní ríí átá kárakarà ùnjíkǎnyá 'bá Sódómò vé rǐ pí ní ríí 'oó rǐ à tǎ sǐ rǐ gí, ìpè 'bá ìmú kùrú rǐ izangará gá."

¹⁴ Kúru Lótò ní mọ̀zú àgò lè 'bá ívé anjì ùkú je 'bá rǐ pí vùgá 'dǎá. Ìri ní 'yozú kòpi ní kìní, "Ìmi fúkí kùrú nǒri agásí mbèlè, à'diātāsīyā Úpí Múngú lè kùrú rǐ izaá 'dǐsǐ rá!" 'Bo àgò lè 'bá ìrívè anjì ùkú je 'bá rǐ pí ọ̀sùkí kìní, tǎ Lótò ní átá 'dǐri tǎ áví vé ni.

¹⁵ Kǎ mọ̀ adrií drù ọ̀'bùtì kùnjìkùnjì, mǎlǎyíká rǐ pí ní 'yozú Lótò ní kìní, "'Í dọ̀ mívé ùkú, mívé anjì ùkú ìrǐ 'dǐ'bée be mbèlè! Ìmi fúkí kùrú nǒri agásí àmvé, kádò kùrú nǒri izaá, à ú'dǐkí rǐ ìmi drǎá ku."

¹⁶ 'Bo Lótò mọ̀ mbèlènjá kuyé. Àgò 'dǐ'bée ní Lótò ẹ̀ drí ruzú, ùkú ni ẹ̀ drí ruzú, àzini ìrívè anjì ùkú ìrǐ rǐ pí ẹ̀ drí ruzú, kòpi ní 'bá 'dǐ'bée jìzú fúzú kùrú rǐ agásí àmvé, à'diātāsīyā Úpí Múngú 'bá ẹ̀sǐ ìdríkídri kòpi ní.

¹⁷ Àgò 'dǐ'bée kǎ 'bá 'dǐ'bée jìjì fúú àmvé 'dǎá, àlu ni ní 'yozú kìní, "Ìmi ápákí mọ̀zú nǒósí rá, ìmi adrikí rǐ ìdri rú! À ndrekí àngù vúlé ku, à tukí pá 'bùnjá agá 'dǎá ku! Ìmi ápákí mọ̀zú ìrǎ drǐgè 'dǎá, ìmi adrikí rǐ ìdri rú."

¹⁸ Lótò ní kòpi mǎzú drí ìrǐ sǐ kìní, "Kuyé fò, Úpí mávé rǐ! ¹⁹ Ma àtí 'bá ìmívè ni, ìmi 'bákí ẹ̀sǐ múké ma ìdrízú, ìmi 'bákí ẹ̀sǐ ìdríkídri má ní rá. 'Bo má ícò ápá caá ìrǎ gá 'dǎá bá ku, àngù rǐ 'í iza ísù àkùdè ma drí lètì gé, 'bá ùdrǎ àní rá. ²⁰ 'Í ndre, kùrú àzi mǎdǎnjá ìnyinjá 'dǎ. Ìri vùrǎ mǎdǎnjá ni, mí à'yí dǒ ma mọ̀ 'a ni gé 'dǎlé rá, ma 'bá mávé 'bètì àsámví gé rǐ pí be, 'bá ìdrí rá."

²¹ Mǎlǎyíká rǐ ní 'yozú Lótò ní kìní, "Ìri múké, tǎ mí ní zìjì 'dǐri, má à'yí rá. Kùrú mí ní ríí tǎ ni 'yoó 'dǐri, má iza ku. ²² 'Í nju mọ̀zú kùrú rǐ agá 'dǎá mbèlè, má ícò drí tǎ àzi 'oó ku, 'í ca dǒ 'dǎlé gí ká." (Lótò ní 'yoó kùrú rǐ mǎdǎnjá rǐ sǐ, ì ní kùrú rǐ à rù zìzú Zóárǎ àní.)

²³ Lótò ca Zóárǎ gá 'dǎlé, ísù àkùdè ọ̀tù rǐ ìfú gí. ²⁴ Úpí Múngú ní àcìkúlúlú ìpèzú 'bù gé 'dǎásí lǐzú kùrú Sódómò vé rǐ agá, àzini Gómórǎ vé rǐ agá. ²⁵ Ìri ní kùrú rǐ pí zǎzú, àngù 'bùnjá rú rǐ, 'bá adri 'bá kùrú rǐ pí agá 'dǎlé rǐ pí, ngá dọ̀ 'bá nyòókú drǐgè rǐ pí be, ngá 'dǐ'bée

àrèví cére vekí rá. ²⁶ 'Bo Lótò ùkú ni ndre àngù gòzú vúlé, gò 'í újá ufuú troó sù ẹ̀'yí ní troó rǐ tǐnì.

²⁷ Kǎ mọ̀ adrií drù ọ̀'bùtì, Àbùrámǎ ní 'í újázú gòzú vùrǎ àndúrú 'í ní pá tuzú Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé rǐ gé 'dǎá. ²⁸ Ìri ní àngù ndrezú mọ̀zú Sódómò gá, Gómórǎ gá, àzini àngù 'bùnjá rú rǐ gé 'dǎá. Ndre àcìgǎ ọ̀zù àngù rǐ ẹ̀ drí cére, àcìgǎ rǐ nì kú cìcì.

²⁹ 'Bo Múngú kǎ kùrú rǐ pí zǎá 'bùnjá rǐ be gí, ígá tǎ àndúrú Àbùrámǎ ní zìjì 'dǎri, ípá Lótò rǐ àcì kùrú rǐ zǎápi ú'bùpi rǐ agásí rá.

Lótò pí ívé anjì ùkú rǐ pí be

³⁰ Lótò pí ívé anjì ùkú ìrǐ rǐ pí be, kòpi fúkí àngù Zóárǎ vé rǐ agásí, mọ̀kí adrií ìrǎ rǐ pí àsámví gé, à'diātāsīyā 'o ọ̀rǐ sǐ adringará Zóárǎ gá 'dǎlé rǐ sǐ. Lótò pí ívé anjì ùkú ìrǐ 'dǐ'bée be, kòpi fíkí mọ̀ adrií ọ̀jì agá. ³¹ Ú'dù àlu, mvá ùkú kǎyú rǐ ní 'yozú ọ̀múpi ní kìní, "'Bá ẹ̀tẹ̀pì rí nóní àrǎkǎ rú, vùrǎ nǒri agá, àgò 'bá je 'bá ni pí 'dǎáyo. ³² Mí ìmú, 'bá sèkí 'bá ẹ̀tẹ̀pì ní vínyò mọ̀vú ìmèrèzú àní, 'bá lakí rǐ ìri be, à tǐ rǐ 'bá ní anjì bèsiní."

³³ Ìníná 'dǎri sǐ, kòpi ní vínyò sèzú mọ̀vú ì ẹ̀tẹ̀pì ní, mvá ùkú kǎyú rǐ ní mọ̀zú lazú ẹ̀tẹ̀pì be trù. Ẹ̀tẹ̀pì nǐ á má 'yozú kìní, mvá ùkú rǐ la 'í gǎrǎ gá yǎ, dǒku nga mọ̀ gí yǎ 'dínì kuyé.

³⁴ Kǎ mọ̀ adrií drù 'dínì, mvá ùkú kǎyú rǐ ní ùlúú 'í ọ̀múpi ọ̀dù rǐ ní kìní, "Ìníná ájée rǐ sǐ, 'bá lakí má ẹ̀tẹ̀pì be trù. Lè 'bá sèkí ìri ní vínyò mọ̀vú dǐjì ìníná nǒri sǐ, 'í la rǐ ìri be, mí ẹ̀tẹ̀pì à tǐ rǐ mí ní mvá bèsiní." ³⁵ Kúru ìníná 'dǎri sǐ, kòpi ní ìri ní vínyò sèzú mọ̀vú. Mvá ọ̀dù rǐ ní mọ̀zú lazú ẹ̀tẹ̀pì be trù, Ẹ̀tẹ̀pì nǐ á má 'yozú kìní, mvá ùkú rǐ la 'í gǎrǎ gá yǎ, dǒku nga mọ̀ gí yǎ 'dínì kuyé.

³⁶ Lótò ní laá ívé anjì ùkú ìrǐ 'dǐ'bée sǐ rǐ sǐ, kòpi ísùkí 'a rá. ³⁷ Mvá ùkú kǎyú rǐ ní mvá ágóná tǐzú, ìri ní rù ni 'dazú Mǒábǎ † 'í. Ìri ẹ̀'bípì 'bá Mǒábǎ gá rǐ pí vé ni cǐmgbá ícázú àndrù sǐ. ³⁸ Mvá ọ̀dù rǐ ní kpá mvá ágóná tǐzú, ìri ní rù ni 'dazú Bènámi †† 'í. Ìri ẹ̀'bípì 'bá Àmónǎ vé rǐ pí vé ni cǐmgbá ícázú àndrù sǐ.

Àbùrámǎ pí Àbùmèlèkè be

20 Àbùrámǎ ní ngazú vùrǎ 'dǎri gé sǐ, ìri ní 'dezú mọ̀zú adrizú àngù Nègèvé vé rǐ gé, kùrú Kádésá vé rǐ pí àsámví gé kùrú Sùrù vé rǐ be. Ìri ní gòzú mọ̀zú adrizú Gèrǎrǐ gé. Kǎ ríí adrií 'dǎlé, ² ùlú 'bá rǐ pí ní kìní, 'í ùkú ni Sárǎ rǐ 'í ọ̀múpi. Kúru 'bágú Àbùmèlèkè Gèrǎrǐ vé rǐ ní 'bá pèzú mọ̀zú Sárǎ rǐ ìjìzú 'í ní ùkú rú.

³ Kǎ mọ̀ adrií ìníná rǐ sǐ, Múngú ní ìmúzú átázú Àbùmèlèkè ní urobí agá kìní, "Mí ìmú drǎ rá, à'diātāsīyā ùkú mí ní 'dọ̀ 'dǐri, ìri ágó be."

⁴ 'Bo Àbùmèlèkè pí lakí ùkú rǐ be kuyé. Kúru Àbùmèlèkè ní 'yozú kìní, "Úpí Múngú, mí nyo 'bá ùnjíkǎnyá àkó rǐ pí ú'dí ùdrǎ rá? ⁵ Àbùrámǎ 'yo nyo má ní kìní, Sárǎ rǐ 'í ọ̀múpi 'dínì kuyé? Sárǎ 'yo kpá Àbùrámǎ rǐ 'í ẹ̀drípì 'dínì kuyé? Á lè kòdò tǎ ùnjí 'oó ku, mà ọ̀sù déna tǎ má ní 'oó rǐ píjì."

† Mǒábǎ: Mǒábǎ vé ífífí, ìfú ẹ̀tẹ̀pì à rù 'bá gá. †† Bènámi: Bènámi vé ífífí, mvá ágó má ẹ̀'dípáa vé ni.

⁶ Kúru Múngú ní 'yozú ìri ní urobí agá kíńí, "È, á nì rá 'í 'o tá ùnjí kuyé, má uga mi, sè 'í 'o ùnjíkányá má ẹndrẹ̀tì gé kuyé. Sè má ní mi ugazú, mí ní lazú ùkú rí be kuyé àní. ⁷ Lè mí újá ágó rí vé ùkú gòó vù ni gé 'dǎá wúlé, à'diātāsīyā ìri nẹ̀bì, à zì rí ma mí ní, mí drā rí ku. 'Bo mí újá dō ùkú rí gòó kuyé, mi 'bá mívé rí pi be, ìmi céré ímù ùdrā rá."

⁸ Kā mụ́ú adrií dr̄ ù'bùtì, Ābūmēlékē ní ívé ùgalaku rí pi zìzú ímùzú céré, ìri ní tá 'i 'oópi 'd̄iri ùlùzú kòpi ní. Sè ùr̄í fù kòpi àní ambamba. ⁹ Kúru Ābūmēlékē ní Ābūrámā rí zìzú ímùzú, ìri ní 'yozú kíńí, "'Í 'o 'bā 'd̄ini àsí? Tā ùnjí má ní 'oó mí ní rí à'di sèzú mí ní tá ùnjí ìjìzú má dr̄ígé, àzini mávé 'bá má ní rụ̀pì rí pi dr̄ígé? Tā mí ní 'oó má ní 'd̄iri, ì ní kòdò ícò 'oó ku ní." ¹⁰ Ābūmēlékē ní Ābūrámā rí zìzú kíńí, "Ngá sèèpi mí ní tá 'd̄iri 'ozú 'd̄ini rí à'di?"

¹¹ Ābūrámā ní újázú kíńí, "Má ùsù, 'Vūrā nōri gé, 'bá rí pi rukí Múngú rí ku, kòpi ma 'd̄i ùkú mávé rí à tá sī rá." ¹² Ádarú ìri mávé ọ̀m̀v̀pì, 'bā ìri be ẹ̀tẹ̀pì ǎlu, 'bávè ẹ̀ndrẹ̀pì rí pi àndíàndí. Á je ìri má ní ùkú rú. ¹³ Múngú kǎ àndúrú 'yoó mà ku má ẹ̀tẹ̀pì vé 'bẹ̀tì, mà 'de mụ́zú àngū àzi gé, á 'yo Sárā ní, má kíńí, "Í lè dō ma rá, vūrā 'bá ní ẹ̀cìzú rí pi agásì, 'í lù 'yozú kíńí, ma mí ẹ̀dr̄ìpì."

¹⁴ Kúru Ābūmēlékē ní Sárā rí újázú gòzú Ābūrámā ní wúlé. Ìri ní kǎb̄l̄ò 'd̄ùzú, tì pi be, túgẹ̀r̄í àgò rú ni pi be, túgẹ̀r̄í ùkú rú ni pi be sèzú Ābūrámā ní. ¹⁵ Ābūmēlékē ní 'yozú kíńí, "Nyọ̀kù mávé rí, ìri mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'dǎ. 'Í mụ́ adrií vūrā mí ní ìpèé rí gé."

¹⁶ Ìri ní 'yozú Sárā ní kíńí, "Ma mí ẹ̀dr̄ìpì ní mǔfèngā fífí † sè ẹ̀lífù ǎlu (1,000), è 'da rí 'bá rí pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé nògò lùzú kíńí, á 'o ùnjíkányá mí ní, 'bo mí 'o ùnjíkányá kuyé."

¹⁷ Kúru Ābūrámā ní Múngú rí zìzú Ābūmēlékē ní, Múngú ní ìri idrízú, Múngú ní kpá ùkú ni ri idrízú anjì ùkú túgẹ̀r̄í rú rí pi be, kòpi à gòkí rí anjì tìjì d̄íjì,

¹⁸ à'diātāsīyā Úpí Múngú ọ̀z̄ ùkú adri' 'bá Ābūmēlékē vé 'bẹ̀tì ǎsámvù gé rí pi vé mvá vūrā rá, Ābūrámā vé ùkú Sárā à tá sī.

Ísákā vé tìngará

21 Úpí Múngú ní dr̄j̄ t̄ìzú Sárā rù' 'bá gá, sù ìri ní àndúrú 'yoó rí t̄ìj̄. ² Sárā ní 'a ísúzú, ìri ní Ābūrámā ní mvá ágó t̄ìzú, ísù àkūdè Ābūrámā rí àrākā rú. T̄ìkí mváná rí sà Múngú ní 'yoó ì mváná rí t̄ìj̄ gé. ³ Ābūrámā ní mváná rí à rù 'dazú Ísákā 'i. ⁴ Ísákā kǎ adrií caá ù'dù be àrò, Ābūrámā ní ágélé ni è t̄ìj̄ lizú, sù Múngú ní ẹ̀zìj̄ rí t̄ìj̄. ⁵ T̄ìkí Ísákā rí àkūdè Ābūrámā rí ìlì be mǔd̄ür̄l̄l̄ ǎlu.

⁶ Sárā ní 'yozú kíńí, "Múngú sè á gù àyìkò be ẹ̀sì agá, 'bá tá 'd̄iri yì' 'bá rí pi céré ímù gù, sù má ní gùpì rí t̄ìj̄." ⁷ Sárā ní gòzú 'yozú kíńí, "À'di rí ícò 'yo kíńí, 'bā mvá t̄ì Ābūrámā be rá ní? 'Bo á t̄ì ìri ní mvá ágóná, ísù àkūdè ìri àrākā rú."

Drokí Āgárā pi Ísímǎélè be

⁸ Mváná rí kǎ mbaá, kǎ bǎ ndrungará kuú gí, Ābūrámā ní ùmù 'bázú àmbúgú ù'dù Ísákā ní bǎ ndrungará kuzú 'd̄iri ñj̄zú àní. ⁹ Sárā kǎ ndreé Āgárā Ẹ̀j̄pétòzì rí vé mvá ìri ní t̄ìj̄ Ābūrámā ní rí ri gù Ísákā sī, ¹⁰ Sárā ní 'yozú Ābūrámā ní kíńí, "'Í dro ùkú túgẹ̀r̄í rú 'd̄iri ívé mváná rí be rá, ìrivé mváná rí à rù rí à' 'bú mí ní ímù kuú mávé mvá Ísákā ní rí è t̄ìj̄ ku."

¹¹ Tā 'd̄iri sè Ābūrámā ní ìzàngā ambamba, à'diātāsīyā Ísímǎélè rí mvá Ābūrámā vé ni. ¹² 'Bo Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kíńí, "Mvá rí vé tá, àzini mívé túgẹ̀r̄í rí vé tá, à sè mí ní ìzàngā 'd̄ini ku. Lè mí yì tá Sárā ní 'yoó mí ní rí, à'diātāsīyā úyú mívé rí pi ímù ìfù Ísákā rù' 'bá gá. ¹³ Ma kpá sè mívé túgẹ̀r̄izì rí vé mvá rí ímù t̄ìj̄ ízú kárakarà, ìrivé úyú rí ímù adri sùrù àmbúgú, à'diātāsīyā ìri mvá mívé ni."

¹⁴ Kā mụ́ú adrií dr̄ ù'bùtì, Ābūrámā 'd̄ù ínyá, àzini t̄ò yìj̄ kùlùkù agá tré, ìri ní 'd̄uzú 'bázú Āgárā à kídí gé. Ìri ní kúru kòpi pèzú mụ́zú m̀v̀pì Ísímǎélè be. Āgárā ní 'dezú mụ́zú, ìri ní rizú ẹ̀cìzú àngū à'wí cínýáfā rú Bèrísébā vé rí agásì.

¹⁵ Yìj̄ kùlùkù agá rí kǎ de, ìri ní mváná rí jìzú 'bázú pẹ̀tì amúpi rí vé ìndr̄í gé. ¹⁶ Ìri ní ngazú mváná rí à gārā gá sī, mụ́zú úrízú mváná rí be ǎsámvù sī, à'diātāsīyā rí ùsù kíńí, "Á lè mváná rí vé dr̄àngará ndreé ku." Kǎ ríí úrì 'dǎlé, ìri ní 'dòzú ngozú.

¹⁷ Múngú kǎ yìj̄ mváná rí ri ngongo, mǎl̄yíkǎ Múngú vé rí ní Āgárā rí zìzú 'bù gé 'dǎásì kíńí, "Āgárā, ngá ùnjí rí à'di? Lè mí 'o ùr̄í sī ku. Mváná rí la kú 'dǎ, Múngú yì ìrivé ngongará gí. ¹⁸ 'Í mụ́ mváná rí 'd̄ù rùpì dr̄ígé, ma sè mváná rí ímù t̄ìj̄ ízú kárakarà, ìrivé úyú rí ímù adri sùrù àmbúgú."

¹⁹ Kúru Múngú ní Āgárā è m̄j̄ z̄ìzú, ìri ní kídí ndrezú. Ìri ní kúru mụ́zú yìj̄ t̄òzú kùlùkù rí agá tré, ìri ní sèzú m̀v̀zú mváná rí ní.

²⁰ Mváná rí kǎ ríí mbaá, Múngú rí ìri ùtèé nì. Mváná rí rí adrií àngū à'wí cínýáfā rú rí agá 'dǎá, n̄j̄ zǎá 'bungará ùsù sī rí ambamba. ²¹ Mvá ágó rí kǎ ríí adrií àngū à'wí cínýáfā rú Pārānā vé rí agá 'dǎá, ẹ̀ndrẹ̀pì ísù ìri ní ùkú íngázú àngū Ẹ̀j̄pétò vé rí agá.

Ābūrámā pi sòkí ùyò ì ǎsámvù gé sī Ābūmēlékē be

²² Sà 'd̄ari gé, Ābūmēlékē pi 'dekí mụ́ú ívé ùgalaku àmbúgú àngáráwá rí pi vé Píkólá be Ābūrámā wúgá 'dǎá, kòpi ní 'yozú Ābūrámā ní kíńí, "Tā céré mí ní 'oó rí agá, Múngú rí mí ìzà ko rá. ²³ Lè mí sò ùyò Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé nògò 'yozú kíńí, mí ícò mà m̄j̄ ù'bǎá ku, d̄òku mávé anjìj̄á rí pi è m̄j̄ ù'bǎá ku, d̄òku mávé úyú rí pi è m̄j̄ ù'bǎá ku. Á 'bǎ ẹ̀sì múké mí ní, lè mí 'bǎ kpá ẹ̀sì múké má ní, àzini mí 'bǎ ẹ̀sì múké àngū mí ní adrizú j̄kǎ rú nōri dr̄ígé."

²⁴ Ābūrámā ní 'yozú kíńí, "Á sò ùyò rí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé gí, sù mí ní 'yoó rí t̄ìj̄." ²⁵ Kúru Ābūrámā ní unuzú Ābūmēlékē ẹ̀ndrẹ̀tì gé Ābūmēlékē vé kídí àtì' 'bá rí pi ní ẹ̀r̄í rí vé tá sī.

† Mǔfèngā fífí: Mǔfèngā fífí 'd̄iri lókí 'd̄ari gé ẹ̀nj̄j̄n̄j̄.

²⁶ Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, "Á nī kuyé dō ā'di 'o tā 'dīri nī. 'Í lū má ní tā 'dīri kuyé, á yī tā 'dīri āndrū sī."

²⁷ Kúru Ābūrámā ní kābīlō ɔruxo í'dúzú, āzini tí ɔruxo í'dúzú sēzú Ābūmēlékē ní. Kúru 'bá ɔrī 'dī'bée ní ūndī ruzú ɔ́ ásámvú gé sī. ²⁸ Ābūrámā ní kābīlō mba'ba fōlō ūkú rú ni pi ūpēzú ézīrī, 'bāzú túngú. ²⁹ Ābūmēlékē ní Ābūrámā ri zizú kīnī, "Mí ūpē kābīlō ūkú rú mba'ba fōlō ézīrī 'dī'bée 'bāá kuú túngú āsī?"

³⁰ Ābūrámā ní újázú ɔ́ri ní kīnī, "Mí é'yí kābīlō mba'ba fōlō ézīrī 'dī'bée, ā lū rí 'yozú kīnī, á ga kídí rī nī."

³¹ Kúru í ní vūrā 'dāri ā rú zizú Bērīsébā †, ā'diātāsīyā 'bá ɔ́rī pi sōkí ūyō vūrā 'dāri gé.

³² Kōpi ní ūndī rī ruzú ɔ́ ásámvú gé sī Bērīsébā gá 'dālē rī ā vūdrī gé, Ābūmēlékē pi ní ɔ́ újázú gōzú ívé ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé Píkólā be āngū Fēlēsētē vé rī gé 'dālē. ³³ Ābūrámā ní ɔ́rī sazú Bērīsébā gá 'dālē, ɔ́ri ní Úpí Múngú adriipi muzú 'dání'dání rī ɔ́rī-ɔ́rī vūrā 'dāri gé. ³⁴ Ābūrámā adri āngū Fēlēsētē vé rī gé 'dālē lókí be āco.

Múngú ū'bī' Ābūrámā ri

22 Kā mụú adrií sâ āzi ā vūdrī gé, Múngú ní Ābūrámā ri ū'bīzú. ɔ́ri ní Ābūrámā ri zizú kīnī, "Ābūrámā!"

Ābūrámā ní ā'yízú kīnī, "Ma nō!"

² Kúru Múngú ní 'yozú kīnī, "Í 'du mívē mváná ālukú-ta Ísákā mí ní lēē ambamba rī, 'í mụ āngū Mōrīyā vé rī gé. Ma mí ní írā āzi lū írā rī pi ásámvú gé 'dāá, 'í zā má ní mváná rī rōbōŋō rú írā rī drīgē 'dāá."

³ Kā mụú adrií drī 'dīnī, Ābūrámā ní fūzú ū'būtī, ɔ́ri ní íjā úlízú, ɔ́ri ní íjā rī ūdrōzú ngá ɔ́ruxo'bée be dōngí rī ā úgóró gá, kōpi ní 'dezú muzú 'í mvōpī Ísákā be, ívé ātí'ba ɔ́ruxo ɔ́rī rī pi be vūrā Múngú ní lūú ɔ́ri ní rī gé 'dāá. ⁴ Kā adrií ū'dú na ni gé, Ābūrámā ní 'í drī ingazú āngū ndrezú, ndre āngū rī rárá rú. ⁵ ɔ́ri ní 'yozú ívé ātí'ba rī pi ní kīnī, "Ími tēkí 'bā dōngí rī be nōgó, 'bā mụ mváná rī be 'dālē Múngú ri zī. 'Bā kúru ɔ́gō ɔ́ri mívē vúgá nōlē ndō."

⁶ Ābūrámā ní íjā rōbōŋō zázú rī 'duzú 'bāzú 'í mvōpī Ísákā drīgē, Ābūrámā 'du ívé rī ācī, āzini ílī. 'Bá ɔ́rī 'dī'bée ká rī 'deé muzú trū ālu, ⁷ Ísákā ní 'í étēpī Ābūrámā ri zizú kīnī, "Má étēpī."

Ābūrámā ní ā'yízú kīnī, "É, mâ mvá rī."

Ísákā ní étēpī ri zizú kīnī, "Ácī rī pi íjā rī be nō, 'bo kābīlō mvá ɔ́ ní mụú zāá rōbōŋō rú rī ingāá?"

⁸ Ābūrámā ní újázú ɔ́ri ní kīnī, "Mâ mvá rī, Múngú ri kābīlō mvá ɔ́ ní mụú zāá rōbōŋō rú rī sē rá." Ābūrámā pi ní 'dezú muzú mvōpī Ísákā be trū.

⁹ Kōpi kā mụú caá vūrā Múngú ní ándúrú lūú ɔ́ri ní rī gé 'dāá, Ābūrámā ní vūrā rōbōŋō zázú ni sīzú, ɔ́ri ní íjā rī pi u'duzú ū'bāzú drī ni gé. ɔ́ri ní ívé mvá Ísákā ri ūdrōzú, ɔ́ri ní 'duzú 'bāzú vūrā rōbōŋō zázú rī drīgē íjā rī drīgē 'dāá. ¹⁰ ɔ́ri ní ílī í'dúzú lēzú ívé mváná rī lizú ānī.

¹¹ 'Bo mālāyíkā Úpí Múngú vé rī ní ɔ́ri zizú 'bū gé 'dāásī, "Ābūrámā! Ābūrámā!"

Ābūrámā ní ā'yízú kīnī, "Ma nō."

† Bērīsébā: Bērīsébā vé íffí, kídí ɔ́ ní ūyō sōzú ānī rī.

¹² Mālāyíkā rī ní 'yozú kīnī, "Lē mí lī mváná rī ku, ā 'okí tā āzi ūnjí rú'ba ni gé ku. Á nī rá 'yozú kīnī mí ɔ́njī Múngú ri rá, ā'diātāsīyā mí ā'yí mívē mváná ālukúta 'dīri sēé ɔ́ri ní rá."

¹³ Ābūrámā ní 'í drī ingazú āngū ndrezú, ɔ́ri ní kābīlō ágó ndrezú, ú'yú ni ā'yí kú pētī dūpī kūmvū rī ásámvú gé. ɔ́ri ní muzú kābīlō rī ruzú, ɔ́ri ní zázú rōbōŋō rú 'í mvōpī ā vūrā gá. ¹⁴ Kúru Ābūrámā ní vūrā rī ā rú zizú, "Úpí Múngú ri sē rá." Cīmgbá ū'dú āndrū rī gé, 'bá rī pi ri 'yo, "Úpí Múngú vé írā drīgē, Úpí ri sē rá."

¹⁵ Mālāyíkā Úpí Múngú vé rī ní Ābūrámā ri zizú 'bū gé 'dāásī drī, ¹⁶ ɔ́ri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú kīnī, mí ní mávē tā 'dūpī ngāá rá, āzini mí ní mívē mvá ālukúta rī ā'yí sēé Úpí ní rá rī sī, á sō ūyō 'yozú kīnī, ¹⁷ ádarú ma mí ní tākíri sē rá, ma sē mívē úyú ri úmvúlēsī ízú sū línyā 'bū gé rī pi tīnī, āzini cínýáfā yī tafu gārā gá rī tīnī. Mívē úyú rī pi úmvúlēsī kūrú arí'ba rī pi vé rī érí kōpi drīgē sī rá. ¹⁸ 'Bá āngū rī pi agásī rī pi ārevú céré úmvúlēsī tākíri ísú úyú mívē rī pi vúgá, ā'diātāsīyā 'í 'du tā mávē rī ngāá rá."

¹⁹ Kúru Ābūrámā pi ní ɔ́ újázú gōzú ívé ātí'ba rī pi vúgá 'dālē, kōpi ní 'dezú muzú trū Bērīsébā gá 'dāá. Ābūrámā ní rizú adrezú Bērīsébā gá 'dālē.

Anji Nāhórā vé rī pi

²⁰ Kā mụú adrií vūdrī ni gé, ūlūkí Ābūrámā ní kīnī, Ābūrámā édrīpī Nāhórā vé ūkú Mílékā tī anji āgō ārō Nāhórā ní. ²¹ Mvā kāyú rī Úzī 'í, 'deépi vú ni gé sī rī Búzī 'í, 'deépi 'dīri vú sī rī Kēmūélē 'í, (Kēmūélē ri Árá má vé étēpī), ²² ɔ́ri ní 'dezú Kēsédē 'í, Ázō 'í, Pílídásā 'í, Jídíláfā 'í, Bētūwélē sī. ²³ Bētūwélē ri Rēbékā vé étēpī. Mílékā tī anji āgō ārō 'dī'bée Ābūrámā vé édrīpī Nāhórā ní.

²⁴ Nāhórā vé ūkú rī āzi ā rú Rēumā 'í, tī kpá anji āgō rá, anji rī pi, Tébā 'í, Gāhámā 'í, Tāhásā 'í, Mákā sī.

Sárā vé drāngará

23 Sárā adri caá ílī mūdūrūlū ālu pūkú ɔ́rī drī ni ézīrī (127). ² Sárā drā Kírīyátā-Árābā (nóni ɔ́ ní zīj Hēbērōnā) rī gé, āngū Kānānā vé rī agá. Ābūrámā ní fizú Sárā ri ngozú gākū agá 'dāá.

³ Ābūrámā ní ngazú āvū rī ā jēlē gá sī, ɔ́ri ní átázú 'bá Hítī vé rī pi be, ɔ́ri ní 'yozú kīnī, ⁴ "Ma jākā ɔ́ri ásámvú gé nōgó, ɔ́ri sēkí má ní vūrā jēé, mâ sī rí mâ ūkú ni vé āvū vūrā rī agá."

⁵ 'Bá Hítī vé rī pi ní újázú Ābūrámā ní kīnī, ⁶ "Āmbúgú 'bávē rī, mí yī drī 'bā ká. Mí 'bá āmbúgú ɔ́ ní ɔ́njī ɔ́njī ni 'bā ásámvú gé nōgó. Mí ɔ́pē vūrā mí ní ndreé múké ni, 'í sī āvū rī 'a ni gé. 'Bá ásámvú gé nōgó, 'bá āzi ícō ívé vūrā āvū sīzú rī ugaá mí ní ku."

⁷ Kúru Ābūrámā ní ingazú ɔ́vūzú 'í drī sīzú vūgá 'bá Hítī vé rī pi endrētī gé. ⁸ ɔ́ri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ími ā'yíkí dō rá, mâ sī mávē ūkú āngū Hítī vé rī agá nōgó, ɔ́ri zīkí má ní Éfōrōnā Zōhārā mvōpī ri, ⁹ ā sē rí má ní ívé ɔ́jī Mākāpélā gá, ívé nyōókú rī vé ūdū gé rī jēé. ɔ́ri zīkí ɔ́ri, ā sē rí jēé má ní ājē ɔ́ri ní lēé rī sī, ā adri rí vūrā mávē ni āvū sīzú ni."

¹⁰ Ísú áküdē Ēfōrōnā Hítǵú rǐ úrí kuú ívé 'bá rǐ pi ásamvú gé 'dāá, ĩri ní újázú Ābūrámā ní, ĩrivé 'bá Hítǵú vé ímú'bá kǫrú rǐ vé kání tǐ gé rǐ pi ārēvú céré yǐkǐ tā ĩri ní újā rǐ rá, ¹¹ ĩri ní 'yozú kǫnǐ, "Āmbúgú mávé rǐ, adri 'dǐni kuyé, mí yǐ drǐ ma ká, ma vǫrā rǐ sē mí ní ūjǐ 'a ni gé rǐ be má é'dǐpāa ęndrętǐ gé sǐ, mǐ sǐ rǐ mǐ ūkú ni drāápi rǐ vé āvū ānǐ."

¹² Ābūrámā ní gōzú ęvǫzú 'ǐ drǐ sǐzú vǫgá vǫrā rǐ vé é'dǐpāa ęndrętǐ gé dǐjǐ. ¹³ ĩri ní 'yozú Ēfōrōnā ní, vǫrā é'dǐpāa yǐkǐ rá kǫnǐ, "Mǐ yǐ drǐ ma ká, dō ícǒ rá, mí ā'yǐ má ní. Ma vǫrā rǐ vé ājē mí ní líjǐ rǐ ūfē mí ní rá, má sǐ rǐ mávé ūkú drāápi rǐ vǫrā rǐ agá."

¹⁴ Ēfōrōnā ní újázú Ābūrámā ní kǫnǐ, ¹⁵ "Āmbúgú mávé rǐ, mí yǐ drǐ ma ká, mǫfęngā 'dǐri vé tā adri āmbúgú ku, vǫrā rǐ vé ājē mǫfęngā fǐfǐ mǫdǫrǫlǫ sǫ (400). 'Í sǐ mǐvé āvū rǐ tǐyǐ."

¹⁶ Ābūrámā ā'yǐ tā Ēfōrōnā vé rǐ rá. ĩri ní mǫfęngā fǐfǐ rǐ lāzú sēzú Ēfōrōnā ní, sǫ ĩri ní 'yoó rǐ tǐnǐ, Hítǵú rǐ pi yǐkǐ rá. 'Í dǫ mǫfęngā fǐfǐ rǐ, lā caá mǫdǫrǫlǫ sǫ.

¹⁷ Ābūrámā ní nyōǫkǫ Ēfōrōnā vé adriipi Mākāpēlā gá ĩnyǐnǫ Māmúrē be rǐ jezú. Je nyōǫkǫ rǐ ūjǐ 'a ni gé rǐ be, āzini pętǐ 'a ni gé rǐ pi be céré. ¹⁸ Sēkǐ nyōǫkǫ rǐ jeé Ābūrámā ní, ā adri rǐ ĩrivé ní mužú nyonyo, sēkǐ ĩri ní nyōǫkǫ rǐ 'bá ambugu Hítǵú vé 'tǫmú'bá kǫrú rǐ vé kání tǐ gé rǐ pi andregá sǐ. ¹⁹ Vǫdrǐ ni gé, Ābūrámā ní ūkú ni Sárā vé āvū sǐzú ūjǐ Mākāpēlā vé rǐ agá, ĩnyǐnǫnǫ Māmúrē be, (Māmúrē ri Hēbērōnā gé) ĩri āngǫ Kānánā vé rǐ agá. ²⁰ Āngǫ ándúrú adriipi Hítǵú rǐ pi vé ūjǐ be rǐ, sēkǐ ĩri Ābūrámā ní rizú āvū sǐzú.

Ísákā vé ūkú ā jęngará

24 Ābūrámā adri caá ílí be ācǒ, dē ícá ārākā rú, Úpí Múngú sē ĩri ní tǫkǐrǐ lętǐ be āndǐāndǐ. ² Ú'dǫ ālu, Ābūrámā ní 'yozú ívé ātǐ'bá āmbúgú rǐipi ívé ngá 'bętǐ ásamvú gé rǐ ūtęępi rǐ ní kǫnǐ, "'Í sǒ ūyǒ má ęndrętǐ gé nǒgǒ. ³ Á lē mǐ sǒ ūyǒ Úpí Múngú 'bǫ pi gbiipi vǫ be rǐ ā rǫ sǐ, lǫzú kǫnǐ, mí ícǒ mvá ūkú Kānánā vé ni ĩpęę jeé mǎ mvǒpǐ Ísákā ní ūkú rú 'bá má ní adrii kǒpi ásamvú gé rǐ pi ásamvú gé nǒgǒ ku. ⁴ 'Í mǫ ūkú rǐ jeé mǎ mvǒpǐ Ísákā ní āngǫ 'bávę rǐ agá, mávé mǎritę rǐ pi ásamvú gé."

⁵ Ātǐ'bá rǐ ní ĩri zǐzú kǫnǐ, "'Bo ūkú rǐ gǎ dǒ ímúgá má be sǐ āngǫ nǒri gé, mǎ 'o íngóni? Mǎ jǐ rǐ mǐ mvǒpǐ Ísákā ri mužú āngǫ mǐvé mí ní ĩfǫzú rǐ gé 'dāá?"

⁶ Ābūrámā ní újázú ĩri ní kǫnǐ, "Lē mǐ jǐ mǎ mvǒpǐ ri 'dǎlé ku! ⁷ Úpí Múngú adriipi 'bǫ gé, ma zǐjǐ ĩfǫzúpi má ętępǐ vé 'bętǐ ásamvú gé sǐ, āngǫ má é'dǐpāa vé rǐ agásǐ, átǎpi má ní, tā rǐ ęzǐjǐpi má ní 'yoópi, "Ma úmvúlęsǐ āngǫ nǒri sē mvá mǐvé úyú agá ni ní rǐ, 'ĩri ívé mǎlǎyǐkǎ pę 'de mí ęndrętǐ gé sǐ drǐdrǐ, mǐ mǫ rǐ ūkú ísú mǎ mvǒpǐ ní 'dǎlé. ⁸ Mvá ūkú rǐ gǎ dǒ ímúgá mí be sǐ, mí ęyǫ mí ūyǒ mí ní sǒǒ má ęndrętǐ gé rǐ agásǐ gǐ. Lē mǐ jǐ mǎ mvǒpǐ ri 'dǎlé ku." ⁹ Kúru ātǐ'bá rǐ ní ūyǒ sǒzú Ābūrámā ęndrętǐ gé, sǫ Ābūrámā ní 'yoó ĩri ní rǐ tǐnǐ.

¹⁰ Kúru ātǐ'bá rǐ ní ívé āmbúgú rǐ vé kámǐlǒ rǐ pi 'dǫzú mǫdrǐ, ngá múkę múkę ni pi be, ĩri ní 'dezú mužú. 'De mužú āngǫ ĩ ní zǐjǐ Ārámā Nāhārǎyímǫ † rǐ gé, ĩri ní gǒzú cazú kǫrú Nāhórā vé rǐ gé. ¹¹ Ātǐ'bá rǐ kǎ mužú caá 'dǎlé,

ĩri ní kámǐlǒ rǐ pi sēzú ulazú vǫgá kídǐ rǐ ā jęlé gá, kídǐ rǐ kǫrú rǐ gé āmvélęsǐ. Sǎ 'dǎri ūndręnǫ, ūkú rǐ pi ní mužú yǐjǐ ĩbęzú ni.

¹² ĩri ní kúru Múngú ri zǐzú kǫnǐ, "Á Úpí, Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rǐ, lē mǐ sē má ní drǐlę múkę āndrǫ sǐ, 'í 'bá ęsǐ múkę mávé āmbúgú Ābūrámā ní. ¹³ 'Í ndre, á tu pá kuú kídǐ rǐ ā jęlé gá nǒ, anji ūkú kǫrú agá rǐ pi ri ímú yǐjǐ ĩbęngará gá, ¹⁴ á zǐ dǒ ālu ni, á 'yo dǒ, 'Mǐ ǫ'dǫ mǐvé ūdrǐ vǫgá, 'í sē má ní yǐjǐ mvǫpǫ,' sē dǒ má ní yǐjǐ rǐ mvǫpǫ rá, āzini ā'yǐ dǒ yǐjǐ sęę mvǫpǫ mávé kámǐlǒ rǐ pi ní rá, mvá ūkú mí ní ĩpęę Ísákā ní rǐ ĩri adriipi 'dǐ. Tǎ rǐ nga dǒ 'í 'dǐni, ma nǐ ámá 'yozú kǫnǐ 'í 'bá ęsǐ múkę mávé āmbúgú rǐ ní gǐ."

¹⁵ Ātǐ'bá rǐ kǎ drǐ Múngú ri zǐjǐ dęę kuyé, koro Rębékā ní ícǎzú ūdrǐ yǐjǐ ĩbęzú ni be 'ǐ kǐdǐ gé. Rębékā ri Bętǫwélę vé mvá ūkú, Bętǫwélę ri Mǐlękǎ vé mvá, Mǐlękǎ ri Ābūrámā ędrǐpi Nāhórā vé ūkú. ¹⁶ Mvá ūkú rǐ ūnyǐ be ambamba, ĩri drǐ kǎcǎnǫ rú, 'bá āzi la drǐ ĩri be kuyé. Mvá ūkú rǐ ní ūlǫzú mužú kídǐ rǐ gé 'dāá, ĩri ní yǐjǐ ĩbęzú ívé ūdrǐ rǐ agá trę, ĩri ní ĩgǒzú ímúzú ātǐ'bá rǐ vǫgá nǒǒ.

¹⁷ Ātǐ'bá rǐ ní njuzú mužú mvá ūkú rǐ vú 'dāá, ĩri ní 'yozú kǫnǐ, "Mǐ ĩbę má ní yǐjǐ mǐvé ūdrǐ agá 'dǐri sęę mvǫpǫ."

¹⁸ Mvá ūkú rǐ ní 'yozú kǫnǐ, "Úpí mávé rǐ, mí ę'yǐ yǐjǐ rǐ mvǫpǫ." Koro mvá ūkú rǐ ní ūdrǐ rǐ ǫ'dǫzú 'í kǐdǐ gé sǐ 'bǎzú vǫgá, ĩri ní yǐjǐ rǐ ĩbęzú sēzú mvǫzú ātǐ'bá rǐ ní.

¹⁹ Mvá ūkú rǐ kǎ yǐjǐ rǐ sęę mvǫpǫ ātǐ'bá rǐ ní, ĩri ní 'yozú kǫnǐ, "Ma kǫpǎ mužú yǐjǐ ĩbę sę mvǫ mǐvé kámǐlǒ rǐ pi ní cérę." ²⁰ Kúru ĩri ní yǐjǐ ūdrǐ agá rǐ dǎzú 'bǫ ānyǎpǎ rǐ pi ní rizú yǐjǐ mvǫzú rǐ agá, ĩri ní njuzú mužú vúlę kídǐ rǐ gé 'dāá yǐjǐ āzi ĩbęzú dǐjǐ, ęcǐ yǐjǐ rǐ ūbę, kámǐlǒ rǐ pi ārēvú cérę mvǫkǐ yǐjǐ rǐ caá rá. ²¹ Ātǐ'bá rǐ újǐ kuú kǐri, tę rií tā Rębékā ní rií 'oó 'dǐri ndreé, lē nǐjǐ ámá dǒ mvá ūkú Úpí Múngú ní ĩpęę rǐ adriipi 'dǐ.

²² Kámǐlǒ rǐ pi kǎ yǐjǐ rǐ mvǫpǫ dęę gǐ, ātǐ'bá rǐ ní mǎpi dǎbǫ rú āję be āmbúgú ni 'dǫzú suzú mvá ūkú rǐ ā ūmvǫ gé, ĩri ní ímvę dǎbǫ rú āję be āmbúgú ni pi 'dǫzú ĩrǐ, ū'yǐzú mvá ūkú rǐ drǐgé. ²³ Ātǐ'bá rǐ ní mvá ūkú rǐ zǐzú kǫnǐ, "'Í lǫ má ní, mi ā'dǐ ā mvá? Mǐ ętępǐ vé jó agá 'dāá, vǫrā 'bá ní mužú lazú ĩnǐnǫ nǒri sǐ mávé āgǒ nǒ'bęę be ni anigę?"

²⁴ Mvá ūkú rǐ ní újázú kǫnǐ, "Ma Bętǫwélę ā mvá, Bętǫwélę vé ęndrępi Mǐlękǎ 'i, ĩrivę ętępǐ Nāhórā 'i."

²⁵ ĩri ní kǫpǎ gǒzú 'yozú kǫnǐ, "Vǫrā ĩmi ní lazú mǐvé 'bá rǐ pi be ĩnǐnǫ rǐ sǐ ni anigę, ásé, āzini ānyǎngǎ ā fǐfǐ kámǐlǒ rǐ pi úcęzú ni anigę."

²⁶ Kúru ātǐ'bá rǐ ní kǫmǫcǐ ūtǐzú 'ǐ drǐ sǐzú vǫgá, ĩri ní Úpí Múngú ri ĩnjǐzú, ²⁷ ĩri ní 'yozú kǫnǐ, "Ē íngúkǐ Úpí Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rǐ íngúngǫ, Úpí Múngú 'bǎ lęngará, āzini 'dǫ tā 'í ní lęę 'oó mávé āmbúgú ní rǐ ngaá gǐ, ā'dǐātǎsǐyǎ ĩjǐ ma ícǎ mávé āmbúgú rǐ vé mǎritę rǐ pi vé jó ásamvú gé gǐ."

²⁸ Rębékā ní njuzú mužú tā 'dǐri ūlǫzú 'bá ri'bá adri'bá ęndrępi vé 'bętǐ ásamvú gé rǐ pi ní. ²⁹ Rębékā vé ędrǐpi ā rǫ Lǎbánā 'i, Lǎbánā ní njuzú mužú ātǐ'bá rǐ

† Ārámā Nāhārǎyímǫ: Ārámā Nāhārǎyímǫ ri Męsǒpǒtǎmǐyǎ vé āngǫ agá.

vúgá kídí gé 'dǎá. ³⁰ Lābānā kā māpí ọmvúpí ǎ ụmvu gé rí ndreé, āzini ímvé ịri drígé rí ndreé, kā tā ǎtí'ba rí ní átá, Rēbékā ní ụlūú 'í ní rí yíí, ịri ní 'dezu mụzú ágó rí vúgá 'dǎá, ịsú tu pá kuú ívé kámílǎ rí pi be kídí rí ǎ gǎrǎ gá. ³¹ Lābānā ní 'yozú kīnī, "Mí ímú, Úpí Múngú sē mí ní tǎkírí gí, ngá mí ní pá tuzú kuú ǎmvé nǎgó rí ǎ'dí? Má údé mí ní vūrǎ jó agá 'dǎá gí, āzini má údé kpá vūrǎ mívé kámílǎ rí pi ní gí."

³² Kúru ǎtí'ba rí ní 'dezu mụzú Lābānā vé ǎngá 'dǎá, Lābānā vé ǎtí'ba rí pi ní ọgụ kámílǎ rí pi ǎ úgóró gá rí pi ọyuzú. Kọpi ní ǎsé, āzini ǎnyāngǎ ǎ fífí ịjízú sēzú kámílǎ rí pi ní, āzini kọpi ní yíí ịjízú sēzú ǎtí'ba rí ní, āzini ịrívé 'ba rí pi ní, kọpi ǎ ụjǐkí rí rí pá ǎnī. ³³ Kúru rí ní ịnyá ịjízú 'bǎzú kọpi ẹndrẹtí gé, 'bo ǎtí'ba rí ní 'yozú kīnī, "Má ụlūú dǎ tá má ní ímúzú rí kuyé, má ícǎ drí ǎ'yíí ịnyá nyaá ku."

Lābānā ní 'yozú kīnī, "Mí ụlūú 'ba ní tá rí."

³⁴ Ágó rí ní 'yozú kīnī, "Ma ǎtí'ba ǎbūrámǎ vé ni. ³⁵ Úpí Múngú sē tǎkírí mávé ǎmbúgú rí ní ambamba, ịri 'bá ǎ'bu be ni. Úpí Múngú sē ịri ní kǎbílǎ, ndrǐí, tí, kámílǎ, dǎngí, dǎbū, aya ọgú'ba ọgúọgú ní pi, ǎtí'ba ǎgǎ rú ni pi, ǎtí'ba ụkú rú ni pi be. ³⁶ Mávé ǎmbúgú rí vé ụkú Sǎrǎ tǐ ịri ní mvá ágó, ịsú ǎkūdē ịri ǎrǎkǎ rú, ǎmbúgú mávé rí sē ívé ngá ǎrēvú cére ívé mvá ágónǎ rí ní.

³⁷ ǎmbúgú mávé rí sē ma ụyǎ sǎó 'í ẹndrẹtí gé kīnī, 'Lē mī je mà mvǎpí ní ụkú ǎngū Kǎnǎnǎ vé má ní adrizú nǎri agá ku. ³⁸ 'Í mụ ụkú rí jeé mà mvǎpí ní mǎríté mávé rí pi ǎsǎmvú gé, má ẹtẹpí vé 'bẹtǐ ǎsǎmvú gé.'

³⁹ "Má ní mávé ǎmbúgú ri zízú, má kīnī, 'Mvá ụkú rí gǎ dǎ ímúgá má be sǐ, mà 'o rí íngóni?"

⁴⁰ "ǎbūrámǎ ní újǎzú má ní kīnī, 'Úpí Múngú má ní ríí ịrívé tá 'duy ngá rí, ịri ívé mǎlǎyíkǎ ịpē ímú mī tǎzǎ ko rá, mī mụ rí ụkú jeé mà mvǎpí ní mávé mǎríté rí pi ǎsǎmvú gé, má ẹtẹpí vé 'bẹtǐ ǎsǎmvú gé. ⁴¹ 'Í mụ dǎ mávé mǎríté rí pi ǎsǎmvú gé 'dǎlé rá, kọpi gǎkí dǎ ụkú sēgǎ mà mvǎpí ní sǐ, ma mī ọyụ ụyǎ mī ní sǎó má ẹndrẹtí gé rí agásí rá.'

⁴² "ǎndrū má kǎ té ícǎ kídí rí tǐ gé 'dǎá, á zǐ Múngú ri, má kīnī, 'Á Úpí Múngú mávé ǎmbúgú ǎbūrámǎ vé rí, dǎ ícǎ rá, lē mī sē mávé ẹcǐ nǎri ǎ adri drǐlé múké rú.

⁴³ 'Í ndre, á tu pá kuú kídí rí ǎ gǎrǎ gá nǎ. Mvá ụkú ǎzi ímú dǎ yíí ịbēé, ma 'yo ịri ní, "Mí ịbē má ní yíí mívé ụdrí agá 'dǎri sēé mvụú," ⁴⁴ mvá ụkú rí 'yo dǎ má ní, "Mí ẹ'yí yíí rí mvụú, ma kpá yíí ụbē sē mívé kámílǎ rí pi ní rá," Úpí Múngú, mvá ụkú 'dǎri ǎ adri ụkú mī ní ịpēé mávé ǎmbúgú rí vé mvá ní rí.'

⁴⁵ "Má kǎ drí Múngú ri zǐj ẹde ẹsǐsǐlé sǐ kuyé, koro Rēbékǎ ní ícǎzú ụdrí be 'í kídí gé. Ịri ní ụlúzá mụzú kídí rí gé 'dǎá, ịri ní yíí ịbēzú. Má ní 'yozú ịri ní, "Í sē má ní yíí mvụú.'

⁴⁶ "Koro mvá ụkú rí ní ívé ụdrí ọ'dúzá 'í kídí gé sǐ vūgá, ịri ní 'yozú kīnī, 'Mí ẹ'yí yíí rí mvụú, ma kpá yíí sē mvụ mívé kámílǎ rí pi ní ịndí.' Má ní kúru yíí rí ẹ'yízú mvụzú, ịri ní kpá yíí sēzú mvụzú kámílǎ rí pi ní.

⁴⁷ "Má ní mvá ụkú rí zízú, 'Mí ǎ'di ǎ mvá?"

"Ịri ní 'yozú kīnī, 'Ma Bētūwélē ǎ mvá, Bētūwélē ri Nǎhórǎ ǎ mvá, ịrívé ẹndrẹpí Mǐlékǎ 'i.'

"Má ní kúru māpí í'dúzá suzú ụmvu ní gé, āzini má ní ímvé í'dúzá ịrǐ ụ'yízú drí ní gé. ⁴⁸ Kúru má ní kūmūcí ụtǐzú mà drǐ sǐzú vūgá, Úpí Múngú ri ịnjǐzú. Má ní Úpí Múngú mávé ǎmbúgú ǎbūrámǎ vé rí íngúzá, ǎ'diǎtǎsǐyǎ ịjǐ ma pǐrǐ ícǎ ụkú ịsú mávé ǎmbúgú rí vé mvá ní, mvá ụkú rí ịri mávé ǎmbúgú ǎbūrámǎ ẹdrǐpí Nǎhórǎ mvǎpí vé mvá. ⁴⁹ Mí dǎ ẹsǐ múké 'bǎ mávé ǎmbúgú rí ní rá, āzini mī dǎ tá mī ní lēé 'oó mávé ǎmbúgú ní rí 'du ngá rá, 'í lū má ní, dǎ 'dǐni kuyé, 'í lū má ní, mà ndǎ rí lẹtǐ ǎzi tá má ní lēé rí 'ozú."

⁵⁰ Lābānā pi Bētūwélē be, kọpi ní újǎzú kīnī, "Tǎ 'dǎri íngá Úpí Múngú vúgá, tá ǎzi 'bá ní 'yoó túngú ní 'dǎáyo. ⁵¹ Rēbékǎ ri 'dǐ, 'í jǐ ịri mụzú mívé ǎmbúgú rí vé mvá ní ụkú rú, sū Úpí Múngú ní 'yoó rí tǐnǐ."

⁵² ǎbūrámǎ vé ǎtí'ba rí kǎ tá kọpi ní 'yoó 'dǎri yíí, ịri ní kūmūcí ụtǐzú, ọvǐzú 'í drǐ sǐzú vūgá, Úpí Múngú ri ịnjǐzú. ⁵³ Ịri ní kúru ngá rí ní ríí ụ'yíí rú'ba gá rí ní údé dǎbū sǐ, āzini rí ní údé aya ọgú'ba ọgúọgú ní sǐ rí pi í'dúzá, āzini bǎngó ụnyǐ be ni pi í'dúzá sēzú Rēbékǎ ní. Ịri ní kpá ngá ǎjē be ǎmbúgú ni pi í'dúzá sēzú Rēbékǎ ẹdrǐpí ní, āzini ẹndrẹpí ní fēfē rú. ⁵⁴ Kúru ǎtí'ba rí, ǎgǎ adri'ba ịri be trú rí pi be, kọpi ní ịnyá nyazú, āzini ngá mvụzú, kọpi ǎwíkí adrií 'dǎlé ịnǐ be rá.

Kǎ mụy adrií drǐ ụ'bútǐ, ǎbūrámǎ vé ǎtí'ba rí ní 'yozú kīnī, "Ímí ọyúkí ma, lē mà gǎ mávé ǎmbúgú rí vúgá 'dǎá."

⁵⁵ 'Bo Rēbékǎ ẹdrǐpí pi ẹndrẹpí be, kọpi ní újǎzú kīnī, "Lē mvá ụkú rí ǎ adri caá 'bá be nǎgó ụ'dú be mụdrǐ, ịri íbǐ mụ ndǎ."

⁵⁶ 'Bo ǎtí'ba rí ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Lē ịmí ugakí ma ku. Ẹcǐ mávé nǎri agá, Úpí Múngú sē má ní drǐlé múké gí. Ịmí ọyúkí ma, á lē gǎó vúlé mávé ǎmbúgú rí vúgá 'dǎá."

⁵⁷ Kọpi ní 'yozú kīnī, "Lē 'bǎ zǐkí Rēbékǎ ri, ịri dǎ 'yo 'bá ní íngóni." ⁵⁸ Kọpi ní Rēbékǎ ri zízú ímúzá, kọpi ní ríí zízú kīnī, "Mí ǎ'yí mụy ágó 'dǎri be sǎnǎ nǎri sǐ rá?"

Rēbékǎ ní 'yozú kīnī, "Ma mụ rá."

⁵⁹ Kúru kọpi ní ị ọmvúpí Rēbékǎ pi ọyuzú ívé ǎtí'ba ụkú rú ni be, ǎtí'ba ǎbūrámǎ vé rí be, ǎgǎ adri'ba ịri be trú rí pi be. ⁶⁰ Kọpi ní Rēbékǎ ní tǎkírí sēzú, kọpi ní 'y-ozú kīnī,

"Bá ọmvúpí, lē mī tǐ

ízú kǎrǎkǎrá,

lē ǎnjǐ mívé rí pi ǎ ndēkí

ívé ari'ba rí pi vé ụkpǎ rá."

⁶¹ Kúru Rēbékǎ pi ívé ǎtí'ba ụkú rú rí pi be, kọpi ní ụtǐzú ívé kámílǎ rí pi drǐgé, kọpi ní 'dezu mụzú ǎtí'ba rí vúgá sǐ. ǎbūrámǎ vé ǎtí'ba rí jǐ Rēbékǎ ri mụzú ịndí.

⁶² Sǎ 'dǎri gé, Ịsákǎ íbǐ ímú kídí rí ní zǐj Bērē Lǎyǐ Róyǐ gélésǐlǎ, ǎ'diǎtǎsǐyǎ ri adrií Nēgévē gá. ⁶³ Ụndrénǎ ǎzi sǐ, Ịsákǎ 'de mụy ǎsé agá 'dǎá Múngú ri zǐj, kǎ mụy 'í drǐ ingá ǎngū ndreé, ndre kámílǎ ọrụkọ'bée ri ímú 'í vúgá nǎó. ⁶⁴ Rēbékǎ ní kpá 'í drǐ ingazú ọrụ, ịri ní Ịsákǎ ri ndrezú. Ịri ní ịsǐzú ívé kámílǎ drǐgé sǐ vūgá. ⁶⁵ Ịri ní ívé ǎtí'ba rí zízú kīnī, "Ágó ǎsé agá ríipi ímúpi 'bá vúgá nǎó 'dǎri ǎ'di 'i?"

ǎtí'ba rí ní újǎzú kīnī, "Ágó 'dǎri, ịri mávé ǎmbúgú." Rēbékǎ ní kúru ívé bǎngó í'dúzá 'í ẹndrẹtí ọvǐzú ǎnǐ.

⁶⁶ Ātí'ba rí ní tā 'í ní 'oó rí ūlúzu Ísákā ní céré. ⁶⁷ Ísákā ní Rēbékā ri jízú fizú gākū ěndrēpí Sárā ní ándúru adrizú rí agá 'dāā 'í ní ūkú rú. Ísákā lē Rēbékā ri ambamba. Ísákā ěndrēpí Sárā ā drā dō gí drāāāšiyā, Rēbékā ā tā sī, sē ūzāngā Ísákā ě ěsí agá rí de rá.

Ābūrámā vé drāngará

25 Ābūrámā gō ūkú āzi jeé rá, ūkú rí ā rú Kētúrā 'i. ² Ūkú rí tī ūrī ní Zīmírānī ri, Jōkísānā ri, Mēdānā ri, Mīdīyānā ri, Ísībákā ri, Súwā sī. ³ Jōkísānā tī Sēbā pi Dēdānā be. Úyú Dēdānā vé rí pi Āsūrīmū rí pi, Lētūsīmū rí pi, āzini Lēūmīmū rí pi. ⁴ Anji āgō Mīdīyānā vé rí pi ā rú, Ēfā 'i, Ēféré 'i, Ēnókā 'i, Ābídā 'i, Ēlédā sī. Úyú 'dī'bée céré Kētúrā vé rí.

⁵ Ābūrámā ězī ngá ívé rí pi ārēvú céré Ísákā ní. ⁶ Ābūrámā ní drī adrizú ídri rú rí gé, 'dú ngá sēé fēfē rú ívé anji āgō ūkú vúlé rí pi ní tīj rí pi ní, pē ívé anji āgō 'dī'bée Ísákā ā gārā gá sī mụy adrií wōṓkṓ ūtū ní ūfūzú rí gé.

⁷ Ābūrámā adri caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú ězīrī drī ni tōwū (175). ⁸ Ābūrámā drā, ísū ākūdē dē ícá ārākā rú gí, adri caá ílí be āco. Īrívé ídri kā fūú, índrī ūrívé rí mụ adrií ūrívé 'bá ūdrā'ba gí rí pi be trú. ⁹ Īrívé anji āgō Ísákā pi Ísīmāélē be, kōpi ní ūrívé āvū jízú sīzú ūjī agá Mākāpélā gá, ūnyīnā Māmūrē be, nyōṓkú Ēfōrónā Zōhárā mvōpí vé rí agá, Zōhárā ri Hítīgú. ¹⁰ Ābūrámā je ándúru nyōṓkú rí 'bá Hítī vé rí pi drígé. Sīkí Ābūrámā pi ūkú ni Sárā be nyōṓkú rí agá. ¹¹ Ābūrámā kā drāā, Múngú sē mvōpí Ísákā ní tākíri rá. Ísákā ri adrií ūnyīnā Bērē Lāyī Róyī be.

Úyú Ísīmāélē vé rí

¹² Ísīmāélē ri mvá Ābūrámā vé ni, Sárā vé ātí'ba Āgārā Ējēpētōzī rí tī ūrī ní.

¹³ Anji Ísīmāélē ní tīj rí pi ā rú 'dī, sīkí kōpi ā rú ūngará ūvé rí vú sī. Mvā kāyú rí Nēbāyótī 'i, 'de'ba vūdrī ni gé rí pi, Kēdārā 'i, Ādībélā 'i, Mībīsāmā 'i, ¹⁴ Mīsīmā 'i, Dúmā 'i, Māsā 'i, ¹⁵ Hādādī 'i, Témā 'i, Jētúrā 'i, Nāpīsā 'i, Kēdémā sī. ¹⁶ Anji Ísīmāélē vé mūdūrī drī ni ūrī 'dī'bée, kōpi rúkí sūrú mūdūrī drī ni ūrī rí pi ní. 'Dakí vūrā kōpi ní adrizú rí pi kōpi ā rú sī. ¹⁷ Ísīmāélē adri caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ězīrī (137), ūrī ní kúru drāzú, ūrī ní mụzú adrizú 'bá ívé ūdrā'ba gí rí pi āsāmvú gé. ¹⁸ Úyú Ísīmāélē vé rí pi írēkí ūrī mụzú āngū rí pi agásī āndīāndī, 'dózú Hāvīlā gá, cazú Sūrū gé, cazú ūnyīnānā Ējēpētō ā wōṓkṓ ūtū ní ūfūzú rí gé, wōṓkṓ Āsírīyā vé rí gé. Kōpi ríkí adrií ūdrīpí be ūnyīnā ūnyīnā.

Yōkóbū pi vé ūngará Ísōwū be rí

¹⁹ Ú'dógú'dógú Ísákā vé rí ūrī 'dīnī, Ísákā ri mvá Ābūrámā vé ni. ²⁰ Ísákā ní Rēbékā ri jezú rí gé, ísū ākūdē Ísákā ri ílí be pūkú sū. Rēbékā ri Bētūwélē Ārāmāgú rí vé mvá, āngū Pādānā Ārāmā vé rí agá, ūrī Lābānā Ārāmāgú rí vé ūmvūpí.

²¹ Rēbékā ní drī mvá tīj kuyé rí sī, Ísákā zī Úpí Múngú ri, Úpí Múngú ā'yī ūrívé zīngará rá, ūrívé ūkú Rēbékā ísū 'a rá. ²² Anjīnā rí pi ríkí ūgbú Rēbékā agá 'dāā. Rēbékā

ní Úpí Múngú ri zízú kīnī, "Tā nōri 'i 'o má be nóni āsī?"

²³ Úpí Múngú ní 'yozú ūrī ní kīnī, "Anji mí 'a gá rí pi ūrī, anji ūrī 'dī'bée ímú ūrī adri sūrú be ūrī, sūrú āzi rí vé ūkpō ri ímú āzi rí vé rí ndē rá, mvá kāyú rí ímú ězī nga mvá ūdú rí ní."

²⁴ Rēbékā vé sā ūngará vé rí kā ícō, tī anji rí pi ětī rú. ²⁵ Mvā ūfūpí drīdrī rí ika, rú'ba ní céré 'bí rú, kúru kōpi ní ūrī ā rú 'dazú Ísōwū 'i. ¹²⁶ Kúru ědrīpí ní ūfūzú, rú ědrīpí Ísōwū ā pá ědēkēdē cí, kúru ūrī ūrī ā rú 'dazú Yōkóbū †† 'i. Rēbékā ní anji 'dī'bée ūzú rí gé, ísū ākūdē Ísákā ri ílí be pūkú āzīyā.

Ísōwū ūzī ívé kāyú ědrīpí Yōkóbū ní

²⁷ Anji rí pi kā mbaá ícá āmbúgú gí, Ísōwū ícá 'bá rīpi zāā mbāāpi ni, lē ěcī ásé vé rí ā tā ambamba. Yōkóbū rí ívé rí 'bá adriípi tā be kírī ni, ūrī ri adri 'bētī, ri ānyāpá úcé. ²⁸ Ísákā lē Ísōwū ri, ā'diātāšiyā ūrī ní ríí zāā ú'dí íjī nyaā 'í ní rí ā tā sī, 'bo Rēbékā lē ívé rí Yōkóbū ri.

²⁹ Ú'dú ālu, Yōkóbū ri tībū á'dí, tībū rí ā sū ika. Ísōwū ímú ásé agá 'dāāsī, ěbírī fū ūrī káyī, āndē ambamba. ³⁰ ūrī ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Ēbírī fū ma drāā káyī gí! Í sē má ní tībū mí ní á'dí sū be ika 'dīri nyaā!" (Tā 'dīri sī, gōkí Ísōwū ā rú 'daā Ēdómā.) †

³¹ Yōkóbū ní ūjázú ūrī ní kīnī, "Mí mvá kāyú, mí ūzī mívé kāyú má ní."

³² Ísōwū ní 'yozú ūrī ní kīnī, "Í ndre drī ká, ěbírī fū ma káyī gí, á lē drāā ānī drādrā! Ā tīkí dō ma kāyú drāāāšiyā, tā múké má ní ísū 'a ní gé 'dígé rí ā'di?"

³³ Yōkóbū ní 'yozú ūrī ní kīnī, "Drīdrī ni, 'í sō ūyō má ěndrētī gé." Kúru Ísōwū ní ūyō sōzú Yōkóbū ěndrētī gé, ūrī ní ívé kāyú ūzízú Yōkóbū ní.

³⁴ Kúru Yōkóbū ní pánga 'dúzú tībū 'í ní á'dí rí be, ūrī ní sēzú Ísōwū ní, Ísōwū ní nyazú, ūrī ní kpá ngá mvuzú, ūrī ní kúru ngazú mụzú. Ísōwū 'dú ívé kāyú ā tā 'bāā mādānā, ūsū drī ni gé kuyé.

Ísákā pi Ābūméléké be

26 Ēbírī ní 'dezú āngū rí agá ūnjī ūnjī, sū ūrī ní ūtū 'deé lókí Ābūrámā vé rí gé rí tīnī. Ísákā ní 'dezú mụzú Ābūméléké vúgá, Ābūméléké ri 'bāgú Fēlēsētē rí pi vé ni, āngū Gērārī vé rí agá.

² Úpí Múngú ní 'i 'dazú Ísákā ěndrētī gé, ūrī ní 'yozú kīnī, "Lē mí mụ Ējēpētō gá 'dāā ku, mí adri vūrā má ní lēé lūú mí ní rí gé. ³ Mí adri vūrā 'dīri agá ūkōlō. Ma adri mí be trú, ma mí ní tākíri sē rá. Ma āngū 'dīri sē céré mí ní, āzini úyú mívé rí pi ní, sū má ní ūtū ūyō ní sōó mí ětēpí Ābūrámā ní rí tīnī. ⁴ Ma sē mívé úyú ri ízú kárakarā, kōpi adri sū līnyā 'bū gé rí pi tīnī. Ma āngū 'dīri sē céré kōpi ní. 'Bá vū drígé rí pi céré tākíri ísū úyú mívé rí pi ā tā sī, ⁵ ā'diātāšiyā Ābūrámā ūnjī ma ūnjīnjī, 'dú tā má ní lūú 'í ní rí ngaá rá, 'dú tā má ní ězī rí ngaá rá, āzini 'dú tājmbí mávé rí ngaá rá." ⁶ Kúru Ísákā ní adrizú āngū Gērārī vé rí agá 'dāā.

† Ísōwū: Ísōwū vé ífíí, rú'ba ní dū céré 'bí rú. †† Yōkóbū: Yōkóbū vé ífíí, rú pá ědēkēdē cí, ūrī 'bá mī ū'bāāpi ni. ‡ Ēdómā: Ēdómā vé ífíí, ūrī ngá ika ni.

⁷ Āgō āngū 'dāri agá rī pi kâ ĩri zīj ĩrivé ũkú ā tā sī, 'yo kōpi ní kīnī, ũkú rī 'í ǫmvúpj, gā lūgá sī 'yozú kīnī ũkú rī ívé ni, ā'diātāsīyā 'o ũrī sī. Ūsū kīnī āgō 'dī'bée 'i 'dī rá Rēbékā ā tā sī, ā'diātāsīyā Rēbékā ri ũnyī be ambamba.

⁸ Ísákā kā adrii caá 'dāā sâ be āco, Ābūmēlékē 'bāgú Fēlēsetē rī pi vé rī ri āngū ndreé sūbâ gá sī, ndre Ísákā u'de ũkú ni Rēbékā ri ezij bēdrī sī, ri tī ni ndruú.

⁹ Ābūmēlékē ní Ísákā ri zizú ímúzú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Mí kīnī, Rēbékā ri mí ǫmvúpj ā'diātāsī? Ísúzú ākūdē ĩri mívé ũkú!"

Ísákā ní újázú ĩri ní kīnī, "Má ũsū déna 'bá āzi ri ícô ma 'dī Rēbékā ā tā sī rá."

¹⁰ Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, "Ngá mí ní 'oó 'bá ní 'dīni rī ā'di? 'Bá āzi ri té ícô la mívé ũkú sī, ĩri té tā ũnjí íjī 'bá drīgé."

¹¹ Kúru Ābūmēlékē ní tāimbj sēzú 'bá rī pi ní cére kīnī, "Bá āzi 'o dō Ísákā ri ũnjí, dōku uló dō Rēbékā ā rú'ba, ĩri 'dī drā 'dīisī rá."

¹² Ílī 'dāri agá, Ísákā 'ā ǫmvú, sa úri 'a ni gé, ānyāngā rī ka ambamba, ā'diātāsīyā Úpí Múngú sē ĩri ní tākiri gí.

¹³ Ísákā gō ícá 'bá ā'bú be ni, ĩrivé ā'bú ízú ambamba.

¹⁴ ĩri kábīlō be, ndrījī be, tī be, ātī'ba be kárakarā. 'Bá Fēlēsetē vé rī pi 'bākí ĩri ní ésj ũnjí ānyāpá 'dī'bée ā tā sī. ¹⁵ Kídí ātī'ba Ābūrámā vé rī pi ní gaá sâ 'dāri gé rī pi, 'bá Fēlēsetē vé rī pi gaki nyōǫkú úmvú dāá kídí rī ǫtúzú āni 'dīisī rá.

¹⁶ Kúru Ābūmēlékē ní 'yozú Ísákā ní kīnī, "Mívé ũkpó nóni ambamba, 'í nga 'bá gārā gá sī, 'í mụ adrii vūrā āzi gé."

¹⁷ Kúru Ísákā ní ngazú mụzú adrizú í'būnjá Gērārī vé rī gé. ¹⁸ Kídí ǫtú ĩ ní gaá lókí Ísákā étēpi Ābūrámā vé rī gé, Fēlēsetē rī pi ní nyōǫkú gaá ǫtúzú lókí Ābūrámā ní drázú gí rī ā vūdrī gé 'dā'bée, Ísákā gō nyōǫkú rī úvá kōpi agásī āmvé. Ísákā gō rú ālu ālu ǫtú Ābūrámā ní 'daá kídí rī pi ní 'dā'bée 'daá kídí rī pi ní.

¹⁹ Ísákā vé ātī'ba rī pi gaki kídí í'būnjá rī agá 'dāá, kídí rī vé yīj uletere. ²⁰ 'Bá kábīlō úcé'ba Gērārī vé rī pi ríkí āgátá gāá Ísákā vé 'bá kábīlō úcé'ba rī pi be, kōpi kīnī, yīj rī ívé ni. Kúru Ísákā ní yīj rī ā rú 'dazú Ésekē. (Ésekē vé ífífí āgátá.) ²¹ Ísákā vé ātī'ba rī pi ní kpá kídí āzi gazú, kōpi gōkí kpá āgátá gāá 'bá Gērārī vé rī pi be. Kúru Ísákā ní kídí rī ā rú 'dazú Sítīnā. ²² Ísákā gō ngaá 'dāásī mụzú vūrā āzi gé, kōpi gōkí kpá kídí āzi gaá, 'bá āzi gō āgátá gāá yīj rī ā tā sī kuyé. Ísákā ní kídí rī ā rú 'dazú Rēbótō. (Rēbótō vé ífífí, vūrā adriipi wālā ni.) ĩri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú sē 'bá ní vūrā wālā ni gí, 'bâ ícô drīlē múké ísú vūrā nōri agá rá."

²³ Ísákā ní ngazú vūrā 'dāri gé sī, ĩri ní 'dezú mụzú Bērīsébā gá. ²⁴ Kā mụzú caá ínjá rī sī, Úpí Múngú 'i'da 'i ĩri ęndrējī gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú mí étēpi Ābūrámā vé rī 'i. Mí adri ũrī sī ku, ā'diātāsīyā ma mí be trú. Ma tākiri sē mí ní rá, ma sē mívé úyú ri ízú kárakarā mávé ātī'ba Ābūrámā ā tā sī."

²⁵ Ísákā ní vūrā rōbōjō zázú ni sizú Úpí Múngú ri ĩn-jjízú āni. ĩri ní ívé gākū sizú 'dāgá, ĩrivé ātī'ba rī pi ní kídí āzi gazú vūrā 'dāri gé.

²⁶ Ú'dú ālu, 'bāgú Ābūmēlékē pi Āhúzā riipi ĩri ē ízā koopi tā ĩrī sī rī be, ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé Píkólā be, ímúkí Gērārī gé 'dāásī Ísákā ri ndreé.

²⁷ Ísákā ní kōpi zizú kīnī, "Ími ímúkí nōgō ā'di 'oó? Ándúrú ĩmi ndrekí ma ũnjí, ĩmi drokí ma ĩmi gārā gá sī āmvé."

²⁸ Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, "Bá nīkí amá uletere 'yozú kīnī, Úpí Múngú ri mí be trú, kúru 'bá ní átázú 'bá āsámvú gé sī, 'bá kīnī, 'bá lēkí ũyō sōó 'bá āsámvú gé sī mí be. Kúru lē 'bâ rúkí ũndī mí be. ²⁹ Lē mī sō ũyō 'yozú kīnī, mí 'o 'bâ ũnjí ku, sū 'bá ní mi 'oó ũnjí kuyé rī tījī. 'Bá 'okí ándúrú mi múké, 'bá pēkí mi mụzú 'bá gārā gá sī āmvé tā be kírí. Nóni Úpí Múngú sē mí ní tākiri gí."

³⁰ Ísákā ní ũmū údézú kōpi ní, kōpi nyakí ngá, āzini mụkí ngá rá. ³¹ Kā mụzú adrii drū ũ'bútī, Ísákā pi ní ũyō sōzú ĩ āsámvú gé sī āgō Gērārī vé rī pi be. Ísákā ní āgō 'dī'bée ǫyuzú mụzú tā be kírí.

³² Ú'dú 'dāri gé, Ísákā vé ātī'ba rī pi ní ímúzú kídí ĩ ní gaá rī ā tā ũlüzú Ísákā ní kīnī, "Bá gaki yīj ífífú gí."

³³ Kúru Ísákā ní kídí rī ā rú 'dazú Síbā. (Rú Síbā 'dīri vé ífífí ũyō.) Cīmgbá ícázú āndrū sī, kūrú rī ā rú ĩ zī Bērīsébā. (Ífífí ni kídí ũyō vé ni.)

³⁴ Ísōwū kā caá ílī be pūkú sū, ĩri ní Yūdītā ri jezú 'í ní ũkú rú, Yūdītā vé étēpi ā rú Bérī 'i, ĩri Hítīgú. ĩri ní kpá gōzú ũkú āzi jezú, rú ni Bāsēmátā 'i, étēpi ni Élónī 'i, ĩri Hítīgú. ³⁵ 'Bo ũkú Ísōwū vé 'dī'bée sēkí Ísákā pi ní ĩzāngā ambamba ũkú ni Rēbékā be.

Ísákā sē Yōkóbū ní tākiri

27 Ísákā kā dēé ícá ārākā rú gí, mī ni ęsī, ndre āngū ku, ĩri ní ívé mvá kāyú Ísōwū ri zizú ímúzú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Mā mvá rī."

Ísōwū ní ā'yízú kīnī, "Ma nō."

² Ísákā ní 'yozú kīnī, "Í ndre drī ká, á dē nóni gí, ú'dú má ní drázú rī, á nī kuyé. ³ Mí í'dú mívé ũsū, mívé bōló be, 'í mụ má ní zāá mbāá 'buú ásé agá 'dāá. ⁴ Mí á'dí zāá ęjī ęjī íjī sēé má ní, á lē nyaá, mā sēé rí mí ní tākiri, ísú ākūdē á drā drī kuyé."

⁵ Ísákā kā rií átá 'í mṵpī Ísōwū be, Rēbékā tē nyo rí tā 'dīri yīj. Ísōwū kā ngaá mụzú ásé agá 'dāá zāá rī ā mbāngará gá gí, ⁶ Rēbékā ní 'yozú 'í mṵpī Yōkóbū ní kīnī, "Í ndre drī ká, á yī mí étēpi ri átá mí ędrīpī Ísōwū be kīnī, ⁷ 'Mí á'dí má ní zāá ęjī ęjī ni, mí íjī mā nya, mā sē rí mí ní tākiri Úpí Múngú ęndrējī gé, ísú ākūdē á drā drī kuyé. ⁸ Mā mvá rī, 'í yī ma, 'í 'dú tā má ní rií lūú mí ní nōri ngaá. ⁹ 'Í mụ ndrījī rī pi āsámvú gé 'dāá, mí íjī má ní ndrījī ĩrī mba'ba fōlō ni pi, mā á'dí rí zāá ęjī ęjī ni sēé mí étēpi ní, sū mí étēpi ní lēé rī tījī, ¹⁰ mī jī rí sēé ĩri ní, ā nya rí, ā sē rí mí ní tākiri, ísú ākūdē drā drī kuyé."

¹¹ Yōkóbū ní 'yozú ęndrēpī Rēbékā ní kīnī, "Í nī rá má ędrīpī Ísōwū ā rú'ba dū cére kuú 'bí rú, 'bo mā rú'ba 'bí ākó. ¹² Mā étēpi ǫmvú dō mā rú'ba, ícô nījī amá 'yoó kīnī ma ri 'í mī ũ'bā 'dīni ku? Ícô má ní tākiri sēé ku, ĩri ma tri rá."

¹³ ęndrēpī ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mā mvá rī, mí étēpi tri dō mī, tā ni ā sū mā rú'ba gá. 'Í 'dú tā má ní 'yoó mí ní 'dīri ngaá, 'í mụ ndrījī rī pi íjī má vú nōó."

† Sítīnā: Sítīnā vé ífífí, ęsj ũnjí.

¹⁴ Yókóbū ní kúru mužú ndrījī rī pi íjízú sēzú ẹndrẹpi ní, ẹndrẹpi ní zāá rī á'dízú ẹjī ẹjī sū ẹtẹpi Ísákā ní lēé rī tīni. ¹⁵ Rēbékā ní ívé mvá káyú Ísōwū vé bōngó múké múké jó agá 'dāá rī pi í'dúzá úsúzá ívé mvá ụdú Yókóbū rụ'ba gá. ¹⁶ Í'dú ndrījī lā'bu úmbé Yókóbū drígé, āzini umbe ni adripi 'bí ākó rī gé. ¹⁷ Íri ní zāá 'í ní á'dí ẹjī ẹjī rī í'dúzá pánga be, sēzú Yókóbū drígé.

¹⁸ Yókóbū ní mužú ẹtẹpi vúgá 'dāá, ịri ní ịri zizú kīnī, "Má ẹtẹpi."

Ísákā ní ā'yízú kīnī, "Mā mvá rī, ma nō." Ísákā ní ịri zizú kīnī, "Bá 'dīri ā'di 'i?"

¹⁹ Yókóbū ní 'yozú ẹtẹpi ní kīnī, "Bá rī ma 'i Ísōwū 'i, mívé mvá káyú rī. Á 'du tā rī ngaá sū mí ní lūú má ní rī tīni gí. Mí íngá úri ury sī, 'í nya zāá má ní íjī mí ní nōri, 'í sē rí má ní tākiri."

²⁰ Ísákā ní mvọpi ri zizú kīnī, "Mā mvá rī, mí ísú zāá rī mbēlējá 'dīni ngóni?"

Yókóbū ní újázú kīnī, "Úpi Múngú mívé rī sē má ní drīlé múké nī, má ní zāá rī ísúzá ānī."

²¹ Kúru Ísákā ní 'yozú Yókóbū ní kīnī, "Mā mvá rī, mí ítrú mí ịnyinā mā gārā gá nōó, mā ọmvú rí mí rụ'ba, mā nī rí á má ádarú dō mí Ísōwū 'i, dō mí adri Ísōwū 'i ku."

²² Yókóbū ní 'i útrúzú ịnyinā 'í ẹtẹpi Ísákā vúgá 'dāá, Ísákā ní ịri ā rụ'ba ọmvúzú, ịri ní 'yozú kīnī, "Ú'dúkọ mívé rī 'u sū Yókóbū vé rī tīni, 'bo mí drī 'bí be sū Ísōwū vé rī tīni." ²³ Ísákā nī Yókóbū ri á má kuyé, ā'diātāsīyā drī ni cére 'bí rú sū Ísōwū vé rī tīni. Ịri ní kúru tākiri sēzú Yókóbū ní. ²⁴ Ịri ní zizú kīnī, "Ádarú 'ba rī nyo mí 'i má mvọpi Ísōwū 'i?"

Yókóbū ní újázú kīnī, "Bá rī ma 'i Ísōwū 'i."

²⁵ Ísákā ní 'yozú kīnī, "Mí íjī má ní zāá rī sēé nyaá, mā sē rí mí ní tākiri."

Yókóbū ní zāá rī jizú sēzú ẹtẹpi ní, ẹtẹpi ní nyazú, ịri ní kpá vinyọ sēzú ẹtẹpi ní, ẹtẹpi ní mvuzú. ²⁶ Kúru ẹtẹpi Ísákā ní 'yozú ịri ní kīnī, "Mā mvá rī, mí ítrú mí má gārā gá nōó, mí ímú má tị ndruú."

²⁷ Yókóbū ní mužú ẹtẹpi Ísákā vúgá 'dāá, ịri ní tị ni ndruzú. Ísákā ká ịrivé bōngó ẹ ẹjī ngūú, ịri ní 'yozú kīnī,

"Á, má mvọpi ẹ ẹjī ngū

sū ọmvú Úpi Múngú ní tākiri 'bāá drī ni gé gí rī tīni.

²⁸ Múngú ā sē mí ní ẹndrīlígó 'bū gélésí,

ā 'a mívé ānyāngā drígé vū drígé nōgó,

mívé ānyāngā ā ka rí ānī, āzini mívé vinyọ ā 'a rí ānī.

²⁹ Súrú āndiāndí rī pi ā ngakí rí ẹzí mí ní,

kọpi ā útīkí kūmūcí mí ẹndrẹti gé, kọpi adrikí ātí'ba mívé ni.

Mi adri āmbúgú rú mí ẹdrípí drígé,

lě kọpi ā útīkí kūmūcí mí ẹndrẹti gé,

kọpi ā adrikí mí pálé gá.

'Bá rī tri dō mi, ịri tri rá,

'Bá rī sē dō mí ní tākiri, ịri ní tākiri sē rá."

³⁰ Ísákā ká tākiri sēé Yókóbū ní gí, Yókóbū ká ngaá mvú ẹtẹpi ā gārā gá sī, koro ẹdrípí Ísōwū ní ícázú zāá mbāngará gálésí. ³¹ Ísōwū ní kpá ínyá á'dízú zāá sī ẹjī ẹjī, ịri ní jizú sēzú ẹtẹpi ní, ịri ní 'yozú kīnī, "Má ẹtẹpi, mí íngá úri ury sī, 'í nya zāá má ní á'dí íjī mí ní nōri, 'í sē rí

má ní tākiri." ³² Ísákā ní zizú kīnī, "Bá rī ā'di 'i?" Ísōwū ní újázú kīnī, "Bá rī ma 'i Ísōwū 'i, mívé mvá káyú rī." ³³ Ísákā ā rụ'ba yā kpírīkpírī, ịri ní zizú kīnī, "Bá té zāá á'dípi íjipi má ní nōgó rī ā'di 'i? Á nya zāá rī ú'díkírīnā nōgó, ísú ākūdē mí ícá drī kuyé, á sē tākiri ịri ní gí. Tākiri má ní sēé gí rī, ícókí újá gōó vúlé ku."

³⁴ Ísōwū ká tā ẹtẹpi ní 'yoó 'dīri yījī, ịri ní rizú ngozú ụ'dúkọ be ury 'dāá ịzāngā ịzāngā rú, ịri ní 'yozú kīnī, "Má ẹtẹpi, lě mí sē má ní tākiri rī ịndī!" ³⁵ Ísákā ní 'yozú Ísōwū ní kīnī, "Mí ẹdrípí ímú nōgó, ũ'bā mā mī, pa tākiri má ní lēé sēé mí ní rí gí." ³⁶ Ísōwū ní 'yozú kīnī, "Rú ị ní 'daá ịri ní Yókóbū 'dīri 'dakí ịri pīrī, ā'diātāsīyā ũ'bā mā mī caá vú be ịrī. Pa mávé káyú má drígé sī, nóni pa kpá tākiri mí ní lēé sēé má ní rī má drígé sī gí!" Kúru Ísōwū ní ẹtẹpi ri zizú kīnī, "Tākiri āzi mí vúgá 'dīí mí ní ícọ sēé má ní ní 'dāáyo?" ³⁷ Ísákā ní 'yozú Ísōwū ní kīnī, "Á 'bā Yókóbū ri mí drígé āmbúgú rú gí, á 'yo, má kīnī, ịrivé ẹdrípí cére adri ātí'ba ịrivé ni. Á sē ịri ní ānyāngā fífí, āzini á sē ịri ní vinyọ gí. Mā mvá rī, mā 'o rí mí ní ā'di?" ³⁸ Ísōwū ní 'yozú ẹtẹpi ní kīnī, "Má ẹtẹpi, tākiri rī mí vúgá 'dīlě 'yéná ālu? Má ẹtẹpi, 'í sē má ní tākiri ịndī fō!" Kúru Ísōwū ní ídózú ngozú ụ'dúkọ be ury 'dāá.

³⁹ Ẹtẹpi Ísákā ní 'yozú ịri ní kīnī,

"Bẹtí mí ní adrizú rī,

ịri vū rará rú nyọkú múké rī ā rụ'ba gá sī, ẹndrīlígó 'a drī ni gé ku.

⁴⁰ Mí ẹ'dj 'dj ílī āco ni sī, mi íbí ngá ísú ndō.

Mi ímú adri túgẹrī mí ẹdrípí vé ni.

'Bo mí kādō lěé ímú mi ọyụú adringará túgẹrī rú rí agásí,

mí gō adrií túgẹrī rú ịri ā pálé gá ku." ††

Yókóbū ápá Ísōwū sī

⁴¹ Ísōwū 'bā ẹsí ũnjí Yókóbū ní, ẹtẹpi Ísákā ní tākiri sēé Yókóbū ní rī sī. Ísōwū ní 'yozú kīnī, "Ú'dú má ẹtẹpi ní drázú rī 'bā ícá ịnyinā gí, ma ímú má ẹdrípí Yókóbū ri 'dj drā rá."

⁴² Ká tā Ísōwū ní 'yoó 'dīri ũlúú Rēbékā ní, Rēbékā ní 'bā āzi pēzú mužú tā 'dīri ũlúú Yókóbū ní kīnī, "Mí ẹdrípí Ísōwū ri lẹtị ndā lēzú mí 'dizú drázú, 'í ẹsí ā ndrī rí ānī. ⁴³ Mā mvá rī, á 'yo mí ní, lě mí ápá mužú má ẹdrípí Lābānā vú Hārānā gá. ⁴⁴ 'Í mụ adrií vú ni gé 'dāá ũkōlō, cīmgbá mí ẹdrípí Ísōwū vé ẹsí veepi 'dīri ndrī dō gí ká. ⁴⁵ Mí ẹdrípí vé ẹsí veepi 'dīri ndrī dō gí, āzini tā rī āvī dō ẹsí ni agásí gí, ma 'bā āzi pē mụ mí bī, mí ímví rí ịgōó 'bẹtí. Á lě anji mávé rī pi ā ũdrākí ịrītró ụ'dú ālu agá ku."

⁴⁶ Rēbékā ní 'yozú Ísákā ní kīnī, "Ísōwū vé ũkú jeé Hítí gé 'dī'bée ri má ní ịzāngā sē ambamba. Yókóbū je dō kpá mvá ũkú Hítí vé ni, múké ni, lě mā drā 'dīísí rá."

28 Kúru Ísákā ní Yókóbū ri zizú ímúzú, ịri ní tākiri sēzú ịri ní. Ịri ní 'yozú Yókóbū ní kīnī, "Lě mí je

† Yókóbū: Yókóbū vé ífífí, rụ pá ẹdēkēdē, 'dīri lū kīnī ịri ẹdrípí vé káyú ẹrī ũkpō sī. †† Oyu adringará túgẹrī rú rí agásí rá: Úyú Ísōwū vé rī pi ndékí úyú Yókóbū vé rī pi ẹ'dj 'dīngará sī rá. 'Í lā 2 'Bāgú 8:20-22.

mvá ũkú Kánáná vé ni mí ní ũkú rú ku. ² Í nga muḡú ũkú jeé Pādānā Ārāmā gá, mí ëndrèpì vé ètèpì Bètúwélè vé 'bètì' àsámvú gé. Mí ëndrèpì vé èdrípì Lābānā vé anjì ũkú àsámvú gé, 'í je ālu ni mí ní ũkú rú. ³ Múngú Ūkpō 'Dípa ā sē mí ní tākíri, lē mī tì anjì, kōpì ē ízúkí kárakarā, úyú mívé rī pi ē ízúkí, kōpì ā adríkí rí ètèpì súrú kárakarā rī pi vé ni. ⁴ Lē Múngú ā sē mí ní tākíri úyú mívé rī pi be, sū ĩri ní sēē Ābūrāmā ní rī tīnì, āngū 'bá ní adrízú 'a ni gé jākā rú nōri, ā adrí rí ĩmivé ni, ā'diātāsīyā Múngú sē āngū nōri Ābūrāmā ní."

⁵ Kúru Īsákā ní Yōkóbū rì pèzú muḡú Pādānā Ārāmā gá Lābānā vúgá. Lābānā rì Bètúwélè Ārāmāgú rī vé mvá, Rēbékā rì Yōkóbū pi vé ëndrèpì Īsōwū be, ĩri Lābānā vé ǫmvúpì.

Īsōwū gō ũkú āzi jeé

⁶ Īsōwū nī áamá 'yozú kíñī, Īsákā sē tākíri Yōkóbū ní gí, pē ĩri muḡú ũkú jeé Pādānā Ārāmā gá. Kā tākíri sēē Yōkóbū ní gí, eḡi Yōkóbū ní kíñī, ā je mvá ũkú Kánánā vé ni ku. ⁷ Yōkóbū 'du tā ètèpì pi vé ëndrèpì be rī ngaá rá, mu Pādānā Ārāmā gá 'dāá rá. ⁸ Kúru Īsōwū kā nī áamá 'yozú kíñī, 'í ètèpì Īsákā lē ā jekí mvá ũkú Kánánā vé ni ku, ⁹ ĩri ní gōzú ũkú āzi jezú. Je Īsīmāélè vé mvá ũkú Māhālātā rì 'í ní ũkú rú. Māhālātā rì Nēbāyótí vé ǫmvúpì, Nēbāyótí rì Īsīmāélè ā mvá, Īsīmāélè rì Ābūrāmā ā mvá.

Urobí ũbī Yōkóbū rì Bètélè gá

¹⁰ Yōkóbū ní ngazú Bērísébā gá 'dāásí, ĩri ní 'dezú muḡú Hārānā gá. ¹¹ Kā muḡú caá vūrā āzi gé, ĩri ní áwízú lazú 'dāgá, ā'diātāsīyā ũtú rī ní 'deé gí rī sī. ĩri ní írā í'dúzú 'bāzú 'í drī ètīzú ānī, ĩri ní kúru lazú ú'dú kozú. ¹² Urobí ũbī ĩri kíñī, 'í ndre ngá ĩ ní rizú tuzú ury ni í'dózú vūgá nōgō cīmgbá cazú 'bū gé 'dāá. Múngú vé mālāyíkā rī pi rì ísì ímúzá ānī vūgá nōó, kōpì kpá gō tu muḡú ānī 'bū gé 'dāá. ¹³ Úpì Múngú tu pá kuú ngá ĩ ní ríí tūú ānī ury rī drīgé urygégé 'dāá, ĩri ní 'yozú kíñī, "Ma Úpì Múngú 'i, Ābūrāmā pi ní ríí ĩnjī Īsákā be rī. Āngū mí ní lazú 'dīri, ĩri adrí mívé ni, úyú mívé rī pi be. ¹⁴ Úyú mívé rī pi ímú ízú kárakarā sū cínýáfā vū drīgé rī tīnì. Kōpì ĩrē muḡú wōkō ũtú ní 'dezú rī gé, wōkō ũtú ní ĩfūzú rī gé, wōkō úrúlé rú rī gé, āzini wōkō ándrélé rú rī gé. ĩ tākíri sē 'bá vū drīgé nōgō rī pi ní mī tā sī, āzini úyú mívé rī pi ā tā sī. ¹⁵ Ma adrí mí be trú, vūrā mí ní éczú rī pi agásí, ma mi ütē rá. Ma mi íjì ĩgō vúlé āngū nōri agá nōgō. Má ícō mí kuú ku, ma ũyō má ní sōó rī vé tā 'du nga rá."

¹⁶ Yōkóbū kā aruú ú'dú gélé sī, ũsū kíñī, "Ádarú Úpì Múngú rì vūrā nōri agá anigé, 'bo á nī áamá kuyé." ¹⁷ Tā 'dīri sē Yōkóbū ní ũrī, ĩri ní 'yozú kíñī, "Vūrā nōri má ní ũrī sē! Vūrā nōri ícō adrí jó Múngú vé ni, ĩri kēḡtì fizú ānī 'bū gé rī."

¹⁸ Kā muḡú adríí drī 'dīni ũ'bútīnā rī sī, Yōkóbū ní írā 'í ní 'í drī ètīzú 'dīri í'dúzá 'dīzú, ĩri ní ũdu dāzú drī ní gé. ¹⁹ ĩri ní vūrā 'dāri ā rú 'dazú Bètélè. (Íffíí ni, jó Múngú vé ni.) Drīdrī ni, zíkí kūrú 'dāri ā rú Lúzí.

²⁰ Kúru Yōkóbū ní ũyō sōzú Múngú ëndrèḡi gé kíñī, "Múngú ütē dō ma ècī má ní tuú nōri gé rá, sē dō má ní ānyāngā bōngó be rá, ²¹ āzini má újā dō ma gōó múké má ètèpì vé āngá 'dāá rá, Úpì Múngú rì adrí Múngú mávé ni. ²² Írā má ní 'dījī nōri, ĩri adrí vūrā Múngú rì ĩnjīzú ni. Ngá Múngú ní sēé má ní rī pi ārēvú céré, ngá muḡrī agá, ma ālu ni 'í'dú sē Múngú ní."

Yōkóbū ca Pādānā Ārāmā gá

29 Kúru Yōkóbū ní ngazú muḡú ècī gé, ĩri ní cazú 'bá adrí' bá wōkō ũtú ní ĩfūzú rī gé rī pi vé āngū gé. ² ĩri ní kídí ndrezú ásé agá 'dāá, kābīlō rī pi úmúkí ĩ laá kuú kídí rī ā gārā gá vūrā sī na, ā'diātāsīyā kābīlō rī pi rì yīí muḡú kídí 'dāri gé. Ōzūkí kídí rī ē tì írā āmbúgú ní sī. ³ Kádō kābīlō rī pi úmú céré kídí rī ā gārā gá 'dāá, 'bá kābīlō úcé' bá rī pi írā rī gū kídí rī tì gé sī āmvé, kōpì kābīlō rī pi ní yīí sē muḡú, kōpì kúru írā rī gū 'bā gō vúlé kídí rī tì gé 'dāá.

⁴ Yōkóbū ní 'bá kābīlō úcé' bá rī pi zízú kíñī, "Má è-drípì, ĩmi íbíkí íngá ngūgá?"

Kōpì ní 'yozú kíñī, "Bá íbíkí íngá Hārānā gá."

⁵ ĩri ní 'yozú kōpì ní kíñī, "Īmi nīkí Nāhórā mvōpì vé mvá Lābānā rì rá?"

Kōpì ní újázú kíñī, "É, 'bá nīkí ĩri rá."

⁶ Kúru Yōkóbū ní kōpì zízú kíñī, "Lābānā rì múké?" Kōpì kíñī, "É! ĩri múké. 'Í ndre drī ká ĩrívé mvá ũkú Rāélè rì ímú kābīlō rī pi be 'dā."

⁷ Yōkóbū ní 'yozú kíñī, "Īmi ndrekí drī ká, ũtú rī drī anigé, sā nōri adrí kābīlō rī pi úmúzá vūrā ālu gé ni kuyé. ĩmi sēkí kābīlō rī pi ní yīí muḡú, ĩmi jíkí kōpì vúlé muḡú ĩrībī nyaá."

⁸ Kōpì ní újázú kíñī, "Bá ícókí drī kābīlō rī pi ní yīí sēé muḡú ku, úmúkí dō kābīlō rī pi céré gí, āzini gūkí dō írā rī kídí rī tì gé sī āmvé gí, 'bá íbí kābīlō rī pi ní yīí sē muḡú ndō."

⁹ Yōkóbū kā ríí átá kōpì be, koro Rāélè ní ícázú ètèpì vé kābīlō rī pi be, ā'diātāsīyā Rāélè rì kābīlō rī pi úcé ní. ¹⁰ Yōkóbū kā 'í ádrōpì Lābānā vé mvá ũkú Rāélè rì ndrēé Lābānā vé kābīlō rī pi be, ĩri ní muḡú írā rī gūzú kídí rī tì gé sī, ĩri ní yīí sēzú muḡú kābīlō rī pi ní. ¹¹ Kúru Yōkóbū ní Rāélè rì u'dezú ruḡú bēdrī sī, ĩri ē tì ndruzú, ĩri ní í'dózú ngozú ú'dúkó be ury 'dāá. ¹² ĩri ní lūzú Rāélè ní kíñī, 'i Rāélè ètèpì vé ādrōmvá, Rēbékā ā mvá. Rāélè ní njuzú muḡú tā 'dīri ũlūzú ètèpì ní.

¹³ Lābānā kā ívé ādrōmvá Yōkóbū vé tā yīí, ĩri ní njuzú muḡú vú ni gé 'dāá. ĩri ní Yōkóbū rì u'dezú ruḡú bēdrī sī, tì ni ndruzú, ĩri ní Yōkóbū rì jízú muḡú ívé āngá. Yōkóbū ní tā 'i ngaápi rī ũlūzú ĩri ní céré. ¹⁴ Kúru Lābānā ní 'yozú ĩri ní kíñī, "Mí íbí ĩfūú mâ rú' bá gá, mi ári mávé ni."

Yōkóbū je Léýa pi Rāélè be 'í ní ũkú rú

Yōkóbū kā adríí Lābānā vúgá 'dālè caá mbāā ālu gí, ¹⁵ Lābānā ní 'yozú ĩri ní kíñī, "Mí adrí dō mávé márité drāāsiyā, mí ícō má ní èzì ngaá kána ku. 'Í lū má ní, mâ ũfē mi ngōpí?"

¹⁶ Lābānā ri anji ūkú be ǐrǐ, mvá kāyú rǐ ā rú Léyā 'i, mvá ūdú rǐ ā rú Rāélē 'i. ¹⁷ Léyā ri ūnyǐ ākó, Rāélē ri ūnyǐ be, ɛndrɛtǐ ni kɔnjúkɔnjú. ¹⁸ Yókóbū lē Rāélē ri ambamba, ǐri ní 'yozú Lābānā ní kǐnǐ, "Í sē dō mívé mvá ūdú Rāélē ri jeé má ní ūkú rú rá, ma mí ní ɛzǐ nga ca ílí ɛzǐrǐ."

¹⁹ Lābānā ní 'yozú kǐnǐ, "Á sē ǐri jeé 'bá āzi ní ku, ma ǐri sē je mí ní. Lē mǐ adri má vúgá nōgó, 'í nga ɛzǐ má ní." ²⁰ Kúru Yókóbū ní ɛzǐ ngazú cazú ílí ɛzǐrǐ, 'í je rí Rāélē ri 'í ní ūkú rú, 'bo ílí 'dǐ' bée índre mǐ ní gé 'dālē mādānjā, ā'diātāsīyā lē Rāélē ri ambamba.

²¹ Kúru Yókóbū ní 'yozú Lābānā ní kǐnǐ, "Á nga ɛzǐ rǐ deɛ gǐ, 'í sē mávē ūkú, 'bá lēkǐ laá ǐri be."

²² Kúru Lābānā ní 'bá rǐ pi zizú ímǔzú ūmǔ ūkú rǐ jezú rǐ ā nyangará gá. ²³ Āngū rǐ kā niǐ, Lābānā ní ívé mvá ūkú Léyā ri jizú sēzú Yókóbū ní, Yókóbū pi ní lazú ǐri be trú. ²⁴ Lābānā ní ívé ātǐ' bā Jēléfā ri sēzú Léyā ní, ā nga rǐ ǐri ní ɛzǐ ātǐ' bā rú.

²⁵ Kā adrií drǐ 'dǐni ū' bǔtǐnjā rǐ sǐ, Yókóbū ndre 'bá rǐ Léyā 'i! ǐri ní 'yozú Lābānā ní kǐnǐ, "Í 'o ma 'dǐni āsǐ? Á nga mí ní ɛzǐ rǐ Rāélē ā tā sǐ, adri 'dǐni kuyé? Mǐ ū' bā mā mǐ 'dǐni āsǐ?"

²⁶ Kúru Lābānā ní 'yozú kǐnǐ, "Bávē mēre nōgó rǐ, ǐ mvá ūkú kāyú rǐ je drǐdrǐ, ǐ íbǐ mvá ūkú ūdú rǐ je ndō. ²⁷ ǐmi adrikǐ drǐ mvá ūkú kāyú rǐ be caá ū' dǔ ɛzǐrǐ ká, ū' dǔ ɛzǐrǐ ājē vé rǐ de dō gǐ, 'bá íbǐ mí ní mvá ūdú rǐ sē ndō. Mǐ gō má ní ɛzǐ āzi nga ca ílí ɛzǐrǐ."

²⁸ Yókóbū ā'yǐ rá. Adri caá Léyā be ū' dǔ ɛzǐrǐ. Kúru Lābānā ní ívé mvá ūkú Rāélē ri sēzú ǐri ní ūkú rú.

²⁹ Lābānā sē ívé ātǐ' bāzǐ Bǐlā ri ívé mvá ūkú Rāélē ní ātǐ' bā rú. ³⁰ Yókóbū pi ní lazú Rāélē be, Yókóbū lē Rāélē ri Léyā ri ndéé. Yókóbū gō ɛzǐ āzi ngaá Lābānā ní caá ílí ɛzǐrǐ.

Anji Yókóbū pi ní tǐj Léyā be rǐ

³¹ Úpǐ Múngú kā ndreé Yókóbū lē Léyā ri ku, ǐri ní drǐ tǐzú Léyā rǐ' bā gá, zǐ Léyā vé létǐ mvá tǐzú rǐ rá. 'Bo Rāélē adri kú úndó rú. ³² Léyā ní 'a ǐsǔzú, ǐri ní mvá ágó tǐzú, ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Rǔbénā 'i. † ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Úpǐ Múngú ndre mávē ǐzāngā gǐ. Nóni má ágó ni ri ma lē rá."

³³ ǐri ní gōzú 'a ǐsǔzú dǐjǐ, ǐri ní mvá ágó tǐzú, ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Úpǐ Múngú yǐ rá, má ágó ni lē ma ku, gō má ní mvá ágó āzi sēé gǐ." ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Símīyónā 'i. ††

³⁴ ǐri ní kpá gōzú 'a āzi ǐsǔzú dǐjǐ, ǐri ní mvá ágó tǐzú, ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Nóni má ágó ni ri ímǔ adri má be trú, ā'diātāsīyā á tǐ nóni ǐri ní anji āgō caá na." ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Léyǐ 'i. †

³⁵ ǐri ní kpá gōzú 'a āzi ǐsǔzú dǐjǐ, ǐri ní mvá ágó tǐzú, ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Nóni ma Úpǐ Múngú ri íngú rá." ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Yúdā 'i. †† 'Dǐri ā vǔdrǐ gē, gō anji tǐj kuyé.

30 Rāélē kā ndreé Léyā tǐ anji Yókóbū ní gǐ, ǐri ní í'dózú ā'yā 'bázú ɔmvǔpǐ Léyā be, ǐri ní 'yozú Yókóbū ní kǐnǐ, "Í sē dō má ní anji ku, mā drǐ 'dǐsǐ rá!"

² Yókóbū ā 'a ve Rāélē ní ūnjǐ ūnjǐ, ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Ma Múngú 'i, má uga mǐ mvá tǐngará sǐ ní?"

³ Rāélē ní 'yozú kǐnǐ, "Mávē ātǐ' bā Bǐlā rǐ 'dǐ. ǐmi lakǐ ǐri be, ā tǐ rí má ní anji, anji ǐri ní tǐj rǐ, ā adri rí anji mávē ní."

⁴ Kúru Rāélē ní ívé ātǐ' bā Bǐlā ri sēzú Yókóbū ní ūkú rú, Yókóbū pi ní lazú ǐri be. ⁵ ǐri ní 'a ǐsǔzú, ǐri ní mvá ágónjā tǐzú Yókóbū ní. ⁶ Rāélē ní 'yozú kǐnǐ, "Múngú nǐ rá, ma ri tā 'o pǐrǐ, yǐ mávē zǐngará gǐ, sē má ní mvá ágónjā." Kúru ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Dánā 'i. ††

⁷ Rāélē vé ātǐ' bā Bǐlā gō 'a ǐsǔ dǐjǐ, ǐri ní Yókóbū ní mvá ágónjā ǐrǐ ní tǐzú. ⁸ Rāélē ní 'yozú kǐnǐ, "Á fǔ ūmbā ūkpō sǐ má ɔmvǔpǐ be, 'bo má aga gǐ." Kúru ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Nāfātālǐ 'i. †††

⁹ Léyā kā ndreé 'í tǐ ku, ǐri ní ívé ātǐ' bā Jēléfā ri sēzú Yókóbū ní ūkú rú. ¹⁰ Léyā vé ātǐ' bā Jēléfā ní mvá ágónjā tǐzú Yókóbū ní. ¹¹ Léyā ní 'yozú kǐnǐ, "Má ǐsǔ drǐlē múké gǐ!" ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Gádǐ 'i. †††

¹² Léyā vé ātǐ' bā Jēléfā ní Yókóbū ní mvá ágónjā ǐrǐ ní tǐzú. ¹³ Léyā ní 'yozú kǐnǐ, "Ma āyǐkō sǐ! Nóni ūkú rǐ pi 'yo, má ǐsǔ āyǐkō gǐ." Kúru ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Āsérā 'i. †

¹⁴ Lókǐ ǐ ní rizú ānyāngā ǐkǔnāzú rǐ gé, Rǔbénā 'de mǔpǔ ɔmvǔ gé 'dāá, ǐsǔ pɛtǐ ǐ ní zǐj mǎndārākā †† rǐ, ǐjǐ pɛtǐ rǐ sēé 'í ɛndrɛpǐ Léyā ní. Rāélē ní 'yozú ɔmvǔpǐ Léyā ní kǐnǐ, "Í sē mǐ mvǔpǐ vé mǎndārākā rǐ ā ɔrǔkō má ní."

¹⁵ Léyā ní újázú ǐri ní kǐnǐ, "Mávē ágó mí ní 'dǔpǐ 'dǐri ca drǐ mí ní kuyé? Nóni 'í lē kpá mā mvǔpǐ vé mǎndārākā 'dǔpǐ drǐ ni gé kpāá?"

Rāélē ní 'yozú kǐnǐ, "Í sē dō má ní mǎndārākā rǐ rá, ma sē Yókóbū ri fi mǔ la mí be ǐnjǐná nǔri sǐ rá."

¹⁶ Ūndrɛnjā 'dǎri sǐ, Yókóbū kā ímǔ ǐgōó ɔmvǔ gélésǐ, Léyā ní fǔzú mǔzú ǐri vúgá 'dāá, ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Āndrǐ 'bā la mí be ǐnjǐná nǔri sǐ. Á je mǐ mā mvǔpǐ vé mǎndārākā sǐ gǐ." Kúru Yókóbū pi ní lazú Léyā be ǐnjǐná 'dǎri sǐ.

¹⁷ Múngú yǐ Léyā vé zǐngará rá. ǐri ní 'a ǐsǔzú, ǐri ní mvá ágó āzi tǐzú Yókóbū ní. ¹⁸ Léyā ní 'yozú kǐnǐ, "Má ní mávē ātǐ' bā sēé Yókóbū ní ūkú rú rǐ sǐ, Múngú ūfē ma gǐ." Kúru ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú ǐsākārā 'i. †††

¹⁹ Léyā ní gōzú 'a āzi ǐsǔzú dǐjǐ, ǐri ní mvá ágó āzi tǐzú Yókóbū ní, anji āgō ǐri ní tǐj rǐ pi cakǐ ázǐyá.

²⁰ Léyā ní 'yozú kǐnǐ, "Múngú sē má ní fēfē múké ni. Nóni má ágó ni ri ma ǐnjǐ rá, ā'diātāsīyā á tǐ ǐri ní anji caá ázǐyá." ǐri ní mvá rǐ ā rú 'dazú Jēbǔlúnā 'i. ††

²¹ Vǔdrǐ ni gé, Léyā ní gōzú mvá ūkú tǐzú, ǐri ní rǔ ní 'dazú Dǐnā 'i.

²² Kúru Múngú ní Rāélē ā tā ǔsǔzú, yǐ Rāélē vé zǐngará rá, ǐri ní drǐ tǐzú Rāélē rǐ' bā gá, zǐ Rāélē vé létǐ

†† Dánā: Rǔ Dánā 'dǐri vé ǐfǐfǐ, Múngú ri tā ǐjǐ pǐrǐ. ††† Nāfātālǐ: Rǔ Nāfātālǐ 'dǐri vé ǐfǐfǐ, á fǔ ūmbā ūkpō sǐ. †††† Gádǐ: Rǔ Gádǐ 'dǐri vé ǐfǐfǐ, drǐlē múké. † Āsérā: Rǔ Āsérā 'dǐri vé ǐfǐfǐ, āyǐkō.

††† Mǎndārākā: Pɛtǐ ǐ ní zǐj mǎndārākā 'dǐri, ǐri kǔyǐbǐ, ǐri kpá sē ǐ anji tǐ ānǐ ǐndǐ. †††† ǐsākārā: Rǔ ǐsākārā 'dǐri vé ǐfǐfǐ, ūfēngará.

†††† Jēbǔlúnā: Rǔ Jēbǔlúnā 'dǐri vé ǐfǐfǐ, ǐnjǐngará.

† Rǔbénā: Rǔ Rǔbénā 'dǐri vé ǐfǐfǐ, Múngú ndre mávē ǐzāngā gǐ. †† Símīyónā: Rǔ Símīyónā 'dǐri vé ǐfǐfǐ, Úpǐ ri 'bá yǐ rá. † Léyǐ: Rǔ Léyǐ 'dǐri vé ǐfǐfǐ, úmúngará. †† Yúdā: Rǔ Yúdā 'dǐri vé ǐfǐfǐ, íngúngará.

mvá tizú rí rá. ²³ Íri ní 'a ísúzá, íri ní mvá ágóná tizú, íri ní 'yozú kíńí, "Múngú 'du dríńjá má drígé sǐ gí." ²⁴ Íri ní mvá rí ã rú 'dazú Yósépá 'i, † íri ní 'yozú kíńí, "Lē Úpí Múngú ã sē má ní mvá ágóná ázi."

Yókóbū vé ãnyāpá ízú rá

²⁵ Rǎélē kǎ Yósépá ri tíj, Yókóbū ní 'yozú Lābānā ní kíńí, "Mí oyú ma, á lē mvií gōó 'bētí 'bávē āngū gé. ²⁶ 'Í sē mávé ũkú rí pi anjíná rí pi be, ã'diātāsīyā á nga ězǐ rí mí ní kōpi ã tā sǐ, mí oyú ma, mā 'de mụy. 'Í nǐ rá á nga mí ní ězǐ rí ambamba."

²⁷ Lābānā ní 'yozú íri ní kíńí, "Í yǐ drǐ ma ká, mí adri nōgó. Á nǐ á má rá, ma nóni ã'bú be, ã'diātāsīyā Úpí Múngú sē má ní tǎkírí mǐ tā sǐ." ²⁸ Lābānā ní gōzú 'yozú kíńí, "Í lǐ ngá mí ní lēé mā ũfē mǐ áńí rǐ, ma ũfē mí ní rá."

²⁹ Yókóbū ní 'yozú íri ní kíńí, "Í nǐ rá, á nga mí ní ězǐ ũkpō sǐ, má ũtē mívē ãnyāpá rí pi múké. ³⁰ Má ní drǐ ándúru ícázú kuyé rí gé, mívē ãnyāpá ízú kuyé, nóni má ní adrii nōgó rí sǐ, Úpí Múngú sē mí ní tǎkírí, mívē ãnyāpá ízú kárakará. 'Bo mā 'dó rí mávé 'bá rí pi ě ĩzǎ koó ngá sǐ ngōtú?"

³¹ Lābānā ní Yókóbū ri zizú kíńí, "Ngá mí ní lēé mā sē mí ní rǐ ã'di?"

Yókóbū ní újázú íri ní kíńí, "Ǻ sēkí má ní ngá ázi ku. Mǐ ã'yǐ dō tā má ní lēé 'yoó rǐ rá, ma ícó mívē ãnyāpá úcé rá. ³² Āndrū lē mǐ oyú ma mụy mívē ãnyāpá rí pi ãsámvú gé 'dǎá, mā ũpē rí kǎbǐlō rú'ba be mǐ'yǐmǐ'yǐ, dōku bō'dǔbō'dǔ rí pi, ázini kǎbǐlō anjǐ rú'ba be ñjǐ ñjǐ rí pi, ndrǐí rú'ba be bō'dǔbō'dǔ, dōku mǐ'yǐmǐ'yǐ rí pi má ní. Ngá mí ní ma ũfēzú rí pi adri'bée 'dǐ.

³³ Úmvúlésǐ mí kǎdō ãnyāpá mí ní ma ũfēzú rí pi ndree, mǐ ní rǐ á má 'yozú kíńí, ma tā 'o pǐrǐ. Mávé ãnyāpá rí pi ãsámvú gé 'dǎá, mí ísú dō ndrǐí rú'ba be mǐ'yǐmǐ'yǐ ku ni, dōku bō'dǔbō'dǔ ku ni, dōku mí ísú dō kǎbǐlō anjǐ rú'ba be ñjǐ ku ni, mǐ nǐ á má 'yozú kíńí má ũgū mívē ãnyāpá."

³⁴ Lābānā ní 'yozú kíńí, "Má ã'yǐ rá. Ā adri sǐ mí ní 'y-oó rǐ tǐnjǐ." ³⁵ Ú'dú 'dǎri sǐ, Lābānā ní ndrǐí āgō rú'ba be gírígírí, dōku bō'dǔbō'dǔ rí pi ũpēzú ndrǐí ũkú rú'ba be mǐ'yǐmǐ'yǐ, dōku rú'ba be bō'dǔbō'dǔ rí pi be, kǎbǐlō anjǐ rú'ba be ñjǐ ñjǐ rí pi be, sē kōpi ívé anjíná rí pi rikí úcé nǐ. ³⁶ Lābānā pi ní 'dezú mụzú ívé anjíná rí pi be rǎrá rú, kōpi tukí ěcǐ caá ú'dú na, Yókóbū áwí ríi Lābānā vé ãnyāpá rí pi ã urukō úcé.

³⁷ Yókóbū ní peṭǐ tǐ ní zǐj pópŭlǎ, álimónǐ, ázini pŭlǎnǐ rǐ pi vé drǐtǐ ugazú, íri ní kókó'bō ni pi úwúzá kōpi ã rú'ba gá sǐ, íri ní peṭǐ rǐ pi vé drǐtǐ 'í ní rú'ba ni úwú rǐ pi ĩgírǐzú kú gírígírí. ³⁸ Íri ní peṭǐ rǐ pi vé drǐtǐ 'í ní rú'ba ni pi úwú rǐ pi úsúzá 'bú ãnyāpá rí pi ní rizú yǐ mụzú rǐ agá, ã'diātāsīyā ãnyāpá rí pi ri ímú tǐlŭwǎ vŭrǎ 'dǎri gé.

³⁹ ãnyāpá rǐ pi kǎdō tǐlŭwǎ peṭǐ tǐ ní ĩgírǐ gírígírí rǐ pi ęndreṭǐ gé, kōpi anjǐ tǐ rú'ba be gírígírí, dōku mǐ'yǐmǐ'yǐ, dōku bō'dǔbō'dǔ. ⁴⁰ Yókóbū ũpē ãnyāpá anjíná 'dǐ'bée ũ'bǎá túngú. ãnyāpá mba'bée gí rǐ pi kǎdō tǐlŭwǎ, Yókóbū ri kōpi 'bǎ āngū ndre mụzú Lābānā vé ãnyāpá rú'ba be gírígírí, ázini ñjǐ ñjǐ rǐ pi vúgálé rú. Yókóbū gŭ

† Yósépá: Rŭ Yósépá 'dǐri vé íffǐ, Múngú ã sē má ní mvá ázi.

ãnyāpá rǐ pi ã urukō 'bǎá túngú 'í ní, úmú kōpi ãnyāpá Lābānā vé rǐ pi be trŭ kuyé.

⁴¹ Kǎdō ãnyāpá rú'ba be mgbúmgbú rǐ pi tǐlŭwǎ, Yókóbū ri peṭǐ 'í ní rú'ba ni úwú rǐ pi úsú 'bú ãnyāpá rǐ pi ní yǐ mụzú rǐ agá ãnyāpá rǐ pi ęndreṭǐ gé, kōpi ě tǐlŭwǎkí rǐ tǐ peṭǐ rǐ ã gǎrǎ gá. ⁴² 'Bo úsú peṭǐ rǐ pi ãnyāpá ũkpō ákó rǐ pi ęndreṭǐ gé ku. Kúru ãnyāpá ũkpō ákó rǐ pi adri Lābānā vé ni, rú'ba be mgbúmgbú rǐ pi adri Yókóbū vé ni. ⁴³ Tǎ 'dǐri sē Yókóbū vé ãnyāpá ízú kárakará, gō adrii kǎbǐlō be, ázini ndrǐí be kárakará. Gō kpá adrii áti'ba ũkú rú ni pi be, áti'ba āgō rú ni pi be, kǎmǐlō pi be, dōngǐ pi be.

Yókóbū nga ápá Lābānā vé āngá sǐ rá

31 Yókóbū yǐ kíńí, Lābānā vé anjǐ rǐ pi ri 'yo kíńí, "Yókóbū 'du 'bá ętępǐ vé ã'bú āręvú cére gí. Ísú ã'bú 'dǐri 'bá ętępǐ vúgá." ² Yókóbū ndre kpá nóni Lābānā adri 'í be áyǐkō sǐ sŭ ándúru rǐ tǐnjǐ ku.

³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Yókóbū ní kíńí, "Í mvi gōó vúlé mí ę'bǐpǐ pi vé āngū gé, mívē mǎríté rǐ pi ásámvú gé, ma adri mí be trŭ."

⁴ Kúru Yókóbū ní ú'dúkō pęzú Rǎélē pi ní Léyǎ be, kōpi ě ímúkǐ 'i ísú vŭrǎ ívé ãnyāpá rǐ pi ní ányázú rǐ gé.

⁵ Yókóbū ní 'yozú kōpi ní kíńí, "Á ndre ĩmi ętępǐ vé adringará má be rǐ adri sŭ drǐdrǐ rǐ tǐnjǐ kuyé, 'bo Múngú má ętępǐ vé rǐ má be trŭ. ⁶ ĩmi nǐkǐ rá, á nga ězǐ ĩmi ętępǐ ní ũkpō sǐ. ⁷ 'Bo ĩmi ętępǐ ũ'bǎ mā mǐ, újǎ ngá 'í ní lēé ma ũfēzú rǐ caá vú be mųdrǐ. 'Bo Múngú ũtē ma rá, Múngú sē 'o ma ũnjǐ kuyé. ⁸ ĩmi ętępǐ kǎdō 'yoó, ndrǐí mǐ'yǐmǐ'yǐ rǐ pi, 'i ma ũfē áńí, ndrǐí rǐ pi cére anjǐ tǐ rú'ba be mǐ'yǐmǐ'yǐ. Kǎdō 'yoó ndrǐí gírígírí rǐ pi, 'i ma ũfē áńí, ndrǐí rǐ pi cére anjǐ tǐ rú'ba be gírígírí. ⁹ Múngú 'du ĩmi ętępǐ vé ãnyāpá drǐ ni gé sǐ rá, sē kōpi má ní.

¹⁰ "Lókǐ ndrǐí rǐ pi ní rizú tǐlŭwǎzú rǐ gé, urobǐ † ũbǐ ma, á ndre lá'bǐjō rǐ pi rikí ndrǐí ũkú rǐ pi tǐlŭwǎ, lá'bǐjō rǐ pi ã rú'ba gírígírí, mǐ'yǐmǐ'yǐ, dōku bō'dǔbō'dǔ.

¹¹ Mǎlǎyíkǎ Múngú vé rǐ ní ma zizú urobǐ agá kíńí, 'Yókóbū!' Má ní ã'yǐzú, 'Ma nō.' ¹² Mǎlǎyíkǎ rǐ ní 'yozú má ní kíńí, "Í ndre, ndrǐí āgō ri'ba ndrǐí ũkú rǐ pi tǐlŭwǎ'ba rǐ pi ã rú'ba cére gírígírí, mǐ'yǐmǐ'yǐ, dōku bō'dǔbō'dǔ, á 'o tā rǐ 'dǐni, mǐ ĩzǎ kozú, ã'diātāsīyā á ndre tā Lābānā ní 'oó mí ní rǐ pi cére gí. ¹³ Ma Múngú ándúru 'i 'daápi mí ní Bētélē gá, vŭrǎ mí ní írǎ jǐdǐzú rǐ gé, mí ní ũyō sōó ęndreṭǐ ní gé rǐ 'i. 'Í nga fŭú āngū nōri agásǐ, 'í mų adrii āngū tǐ ní mi tizú rǐ agá.' "

¹⁴ Rǎélē pi Léyǎ be, kōpi ní újázú Yókóbū ní kíńí, "Ngá ázi 'bá ętępǐ ní ímú kuú 'bá ní áluńáni 'dǎáyo. ¹⁵ 'Bá ętępǐ ndre 'bǎ kú sŭ jǎkǎ tǐnjǐ. Sē 'bǎ jeé kána mŭfęngǎ ákó, 'bá ísúkǐ ngá ázi ájē 'dǐri agá kuyé. ¹⁶ Ā'bú † Múngú ní 'duú 'bá ętępǐ dríge sǐ rǐ pi āręvú cére 'bávē ni, 'bávē anjíná rǐ pi be. 'Í 'o tā Múngú ní lŭú mí ní rǐ."

¹⁷ Kúru Yókóbū pi ívé ũkú rǐ pi be, ívé anjíná rǐ pi be, kōpi ní útúzá kǎmǐlō rǐ pi drǐgé. ¹⁸ Yókóbū dro ívé ãnyāpá rǐ pi mụzú 'í ęndreṭǐ gé sǐ, jǐ kpá ã'bú 'í ní ísú

†† Urobǐ: Urobǐ 'dǐri lŭ Yókóbū ní ãnyāpá ĩri ní ícó zǐj Lābānā vúgá rǐ vé tā. † Ā'bú: Ā'bú 'dǐri ãnyāpá tǐ ní tǐj gírígírí, mǐ'yǐmǐ'yǐ, dōku bō'dǔbō'dǔ Yókóbū ní rǐ pi.

Pādānā Ārāmā gá 'dālē rī pi mužú ĩndī. 'De mužú 'í étēpī Īsākā vúgá āngū Kānānā vé rī gé.

¹⁹ Sā kōpi ní mužú rī gé, ĩsú Lābānā ri rará rú, ĩri ri ívé kābīlō rī pi ā 'bí rē. Rāélē ní étēpī vé ngá ĩ ní údé múngú rú jó ũtēēpi rī pi ũgūzú. ²⁰ Yōkóbū nje 'i mužú kīri, lū Lābānā Ārāmāgú rī ní 'yozú kīnī 'í lē mužumū 'dīni kuyé. ²¹ Yōkóbū ápá mužú ngá 'í ní ĩsú rī pi be céré, ĩri ní yīī āmbúgú díjīpi díjī Yūfērētā ri zozú, ĩri ní 'dezú mužú āngū ánga rú Gīlédā vé rī gé.

Lābānā dro Yōkóbū ā vūdrī mužú

²² Ú'dú na ā vūdrī gé, lūkī Lābānā ní kīnī, Yōkóbū ápá gí. ²³ Lābānā ní ívé mārítē rī pi trazú, kōpi drokī Yōkóbū ā vūdrī caá ú'dú be ézīrī, kōpi cakī Yōkóbū pi ĩsú āngū ánga rú Gīlédā vé rī gé. ²⁴ Kúru Múngú ní 'i 'dazú Lābānā Ārāmāgú rī ní urobī agá ĩnīgá 'dāri sī, ĩri ní 'yozú kīnī, "Í ndre múké, lē mī 'yo tā āzi ũnjī Yōkóbū ní ku."

²⁵ Lābānā ca mužú ĩsú Yōkóbū sī ívé gākū āngū ánga rú Gīlédā vé rī gé, Lābānā pi ívé mārítē rī pi be, kōpi mužī kpa adriī āngū 'dāri gé. ²⁶ Kúru Lābānā ní mužú 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Ngá mí ní 'oó 'dīni rī ā'di? Mí ũ'bā mā mī 'dīni ā'diātāsī? 'Í 'dú mávē anjī ũkú rī pi ápázú mužú kīri, sū 'bá ĩ ní uruū ē'dí gé rī pi tīnī ā'diātāsī? ²⁷ Mí nje mi ápá kīri mā mī ũ'bāzú 'dīni āsī? 'Í lū má ní kuyé āsī? Ma té mi pē mužú āyīkō sī, ĩ té úngó ngo, ĩ té éřī co, āzini ĩ té kŭ'dí co. ²⁸ 'Í sē á ndru mávē anjī ũkú rī pi ē tī kuyé āsī, āzini 'í sē á ndru kōpivē anjīgá rī pi ē tī kuyé āsī? Tā mí ní 'oó 'dīri tā azakaza vé ni. ²⁹ Ma Lābānā 'i, ma ũkpō be, ma té ícō mi 'o ũnjī rá, 'bo té ĩnīgá rī sī, Múngú mí étēpī vé rī 'yo má ní kīnī, mā ndre múké, lē mā 'yo tā āzi ũnjī mí ní ku. ³⁰ Á nī rá, 'í lē mi újā gōó mí étēpī vúgá, 'bo mí ũgū mávē ngá ĩ ní údé rī ĩnjī mungú rú rī pi rá ā'diātāsī?"

³¹ Yōkóbū ní újázú kīnī, "Á 'o ũřī sī, ā'diātāsīyā má ũsū mi mívē anjī ũkú rī pi upa má drīgé sī rá. ³² Mí ĩsú dō mívē ngá ĩ ní údé rī ĩnjī mungú rú rī 'bá āzi vúgá nōgō rá, ā 'dīkī 'bá 'dīri drāá rá. 'Í ndā mívē ngá rī 'bávē mārítē rī pi ęndrēřī gé nōgō. Mí ĩsú dō rá, 'í 'dú mužú." Yōkóbū nī 'yozú kīnī, Rāélē ũgū étēpī Lābānā vé ngá ĩ ní údé rī ĩnjī mungú rú rī nī 'dīni kuyé.

³³ Kúru Lābānā ní fizú ngá rī ndāzú Yōkóbū vé gākū agá, ātī'bá ĩřī ũkú rú rī pi vé rī agá, āzini Léyā vé rī agá, 'bo ĩsú ngá rī kuyé. Kā ĩřūú Léyā vé gākū agá 'dāásī, gō řī Rāélē vé gākū agá. ³⁴ ĩsú ākūdē Rāélē 'dú ngá ĩ ní údé rī ĩnjī mungú rú rī pi zūū lā'bú ĩ ní 'bāá kāmīlō úgóró gá rī agá, úri drī ni gé. Lābānā ndā ngá gākū agá 'dālē rī pi ā 'a céré, ĩsú ngá ĩ ní údé rī ĩnjī mungú rú 'dīri kuyé.

³⁵ Rāélē ní 'yozú étēpī ní kīnī, "Má étēpī, mī 'a ā ve má ní ku, má ícō ngáá pá tuú mí ęndrēřī gé ũřū sī ku, ā'diātāsīyā á ndre nōó mbāá ú'dú gí." Lābānā ndā ngá ĩ ní údé rī ĩnjī mungú rī pi tí, ĩsú kuyé.

³⁶ Yōkóbū ā 'a ve rá, ĩri ní 'yozú Lābānā ní kīnī, "Ngá má ní 'oó ũnjī rī ā'di? Tā ũnjī má ní 'oó mí ní ĩnjúú má vú sī rī ā'di? ³⁷ Nóni 'í ndā ngá mávē rī pi ā 'a céré gí, ngá mívē mí ní ĩsú 'dřīgé rá rī ā'di? Mí 'í'dú kōpi 'bāá

mávē mārítē rī pi ęndrēřī gé, āzini mívē rī pi ęndrēřī gé, kōpi ā acokī rī 'bávē tā āsámvú mí be.

³⁸ "Má adri nōni caá mí be ílī pŭkú ĩřī. Mívē kābīlō rī pi ndrīřī rī pi be 'í'békī anjī kuyé. Á nya mívē kābīlō ágó ālunāni kuyé. ³⁹ Ūbŭgō ci dō mívē kābīlō, dōku ndrīřī, á jī āvū ni sēé mí ní ku, ma ri āřígó ni ũfē ma 'i. Ūgŭkī dō mívē kābīlō, dōku ndrīřī ũtŭ sī, dōku ĩnī sī, mi ri 'yo mā ũfē mí ní āřígó ni, ma ri āřígó ni ũfē mí ní ānyāpā mávē rī pi sī. ⁴⁰ Á ri mí ní ęřī ngáá ũtŭ kōopi gbīřīlī rī agá, āzini āngū igbēpi igbegbe rī agá, ĩnīgá sī, á ko ú'dú ku. ⁴¹ Má adri mívē 'bēřī āsámvú gé caá ílī pŭkú ĩřī. Á nga mí ní ęřī caá ílī mŭdrī drī ni sŭ, mī sē rī má ní mívē anjī ũkú ĩřī 'dī'bée, āzini á nga mí ní ęřī caá ílī áziyá, mī sē rī má ní kābīlō, ngá mí ní kōdō lēzú ma ũfēzú rī, mí újā caá vú be mŭdrī. ⁴² Múngú má étēpī Ābŭrāmā vé rī, āzini Múngú Īsākā ní ruuru rī ā adri té dō má be trŭ ku, ádarú mi té ma pē mužú drī be ule. 'Bo Múngú ndre ĩzāngā má ní nyaá rī rá, Múngú nī ęřī má ní ngáá ũkpō sī rī rá, ko mā ĩzā rá. ĩnīgá rī sī, átá mí drīgé ũkpō ũkpō tā ũnjī mí ní 'oó rī sī."

⁴³ Lābānā ní újázú Yōkóbū ní kīnī, "Anjī ũkú 'dī'bée mávē ni, ānjī kōpi ní tījī 'dī'bée mávē ni, ānyāpā rī pi kpa mávē ni. Ngá mí ní ndreé 'dī'bée āřevú céré mávē ni. Ma ā'di 'o mávē anjī ũkú 'dī'bée ní, āzini ma ā'di 'o anjī kōpi ní tījī rī pi ní? ⁴⁴ Mí ímŭ, 'bá rŭkī ũndī 'bā āsámvú gé sī mí be, lē 'bā drōkī ířā use use ni pi rizú ũndī 'bá ní rŭjū mí be 'dīri vé tā ígázú ānī."

⁴⁵ Kúru Yōkóbū ní ířā āmbúgú ní 'dúúú 'dīzú. ⁴⁶ ĩri ní 'yozú ívé mārítē rī pi ní kīnī, "Īmi ĩkŭnākī ířā ĩjī drōó vŭrā ālu gé." Kōpi ní kúru ířā ĩkŭnāzú ĩjīzú drōzú vŭrā ālu gé, Lābānā pi Yōkóbū be, kōpi áwíkī ínyá nyaá ířā ĩ ní drōó rī ā gārā gá. ⁴⁷ Lābānā ní vŭrā rī ā rŭ 'dazú Jēgārā Sāhādútā, † Yōkóbū 'da ívé rī Gālédā.

⁴⁸ Lābānā ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Ířā ĩ ní drōó 'dīri, ĩri ũndī 'bá ní rŭjū mi be rī vé tā ígázú ānī." Tā 'dīri sē ĩ ní āngŭ rī ā rŭ 'dazú Gālédā ānī. ⁴⁹ Lābānā ní kpa 'yozú kīnī, "Ířā ĩ ní drōó 'dīri lū kīnī, 'bá kādō ayīí, Upí Múngú ā 'bā mī rizú 'bā ndrezú." Kúru ĩ ní vŭrā rī ā rŭ 'dazú Mísīpā. ⁵⁰ Lābānā ní kpa gōzú 'yozú kīnī, "Í 'o dō mávē anjī ũkú rī pi ũnjī, dōku 'í gō dō ũkú ũřŭkō'bée jeé, 'bá āzi dō 'bá āsámvú gé tā rī ndreēpi ni 'dāáyo drāāsiyā, Múngú ndre tā 'bávē mí be rī gí."

⁵¹ Lābānā ní kpa gōzú 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Í ndre ířā ĩ ní drōó 'dīri, 'í ndre ířā ĩ ní 'dījī 'bā āsámvú gé mí be 'dīri. ⁵² Ířā ĩ ní drōó 'dīri, āzini ířā ĩ ní 'dījī 'dīri, kōpi sē 'bā ũndī 'bá ní rŭjū mí be 'dīri ā tā ígá ānī. Má ícō agaá ířā ĩ ní drōó 'dīri drīgé sī mužú mi 'oó ũnjī ku, mí ícō kpa agaá ířā ĩ ní drōó 'dīri drīgé sī, āzini ířā ĩ ní 'dījī 'dīri drīgé sī ímŭ ma 'oó ũnjī ku. ⁵³ Múngú Ābŭrāmā vé rī, Múngú Nāhórā vé rī, Múngú kōpi étēpī vé rī, ā lī tā 'bávē mí be rī nī."

Kúru Yōkóbū ní ũyō sōzú 'í étēpī Īsākā vé Múngú ĩnjī ĩnjī rī ā rŭ sī. ⁵⁴ Yōkóbū ní rōbōņō zāzú āngŭ ánga rú rī gé 'dālē, zī ívé mārítē rī pi ímŭ ínyá nyangárā gá. Kōpi ká ínyá rī nyaá gí, kōpi áwíkī laá ĩnīgá 'dāri sī 'dālē.

† Jēgārā Sāhādútā: Rŭ Jēgārā Sāhādútā āzini rŭ Gālédā 'dī'bée vé ĩřī ířā ĩ ní drōó tā ígázú ni.

⁵⁵ Kã mụy adrií dr̄ ù' b'ùtĩjã rĩ sĩ, Lābānā ní ívé anji ũkú rĩ pi ežizú, ĩri ní kpá kòpivé anjinã rĩ pi ežizú, ĩri ní tākiri sēzú kòpi ní. ĩri ní kúru mvizú gōzú 'b'etĩ.

Yökóbũ lē ìvé āsámvú ā adri Ísōwũ be múké

32 Yökóbũ ní kpá ngazú ečĩ dr̄gē, mālāyikā Múngú vé rĩ pi ní ímúzá ĩri ísúzú. ² Yökóbũ kã kòpi ndreé, ĩri ní 'yozú kīnĩ, "Vũrā nōri Múngú vé ni." ĩri ní vŭrā rĩ ā rŭ 'dazú Māhānyimū. †

³ Yökóbũ ní 'bá ɔrŭkò pēzú mŭzú dr̄dr̄ ĩ' édr̄ip̄i Ísōwũ vúgá Sēyírĩ gé, āngŭ Ēdómā vé rĩ gé. ⁴ ĩri ní 'yozú kòpi ní kīnĩ, "Īmi lŭkĩ mávē āmbúgú Ísōwũ ní 'dīni, 'Ma mívē ātĩ' bá, má adri Lābānā vúgá 'dālē cīmgbá ícázú āndrŭ sĩ. ⁵ Ma tĩ be, dōngĩ be, kābīlō be, ndr̄ĩ be, ātĩ' bá āgō rŭ ni pi be, ātĩ' bá ũkú rŭ ni pi be. Āmbúgú mávē rĩ, á pē 'bá 'dĩ' bēe mŭzú mí vúgá, lē mĩ 'bā ešĩ múké má ní."'

⁶ 'Bá Yökóbũ ní pēe rĩ pi kã ĩ újã ĩgōō Yökóbũ vúgá nōlē, kòpi ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, "Bá cakĩ mí édr̄ip̄i Ísōwũ vúgá 'dālē rá, nóni ĩri ri ímú mí vúgá nōlē, kòpi ri ímú āgō mŭdŭrŭlŭ sŭ pi be."

⁷ Yökóbũ kã tā 'dĩri yĩ, ũr̄ fŭ ĩri ambamba. ĩri ní 'bá ívé rĩ pi awazú vŭrā sĩ ĩr̄, awa kpá kābīlō rĩ pi, ndr̄ĩ rĩ pi, tĩ rĩ pi, kāmīlō rĩ pi be vŭrā sĩ ĩr̄ ĩr̄. ⁸ Yökóbũ ũsŭ kīnĩ, "Ísōwũ ímú dō e' d'ĩ' dij̄ ngúlúmū ālu rĩ be, ngúlúmū āzi rĩ ā apá rĩ rá."

⁹ Kúru Yökóbũ ní Múngú ri zizú kīnĩ, "Á, Múngú má étēp̄i Ābŭrāmā vé rĩ, Múngú má étēp̄i Ísākā vé rĩ, Úpĩ Múngú 'yoopi má ní, "Í mvi gōō vúlē ĩmívē āngŭ gé, mívē mārítē rĩ pi vúgá, ma ímú sē mi adri ngá be ambamba rĩ." ¹⁰ Ma ātĩ' bá mívē ni, ešĩ múké mí ní 'bāā má ní, āzini tā mí ní 'oó má ní 'dĩri, má ícō ānĩ bā ku. Má ní Yáridēnĩ rĩ zongará gá, ngá má dr̄igē rĩ 'yēná túré, 'Bo nóni ma 'bá be ngúlúmū ĩr̄. ¹¹ Á Úpĩ, 'ĩ pa ma má édr̄ip̄i Ísōwũ dr̄igē sĩ, ma ri 'o ĩri sĩ ũr̄ sĩ, ā' diātāsīyā ĩri ri ímú e' d'ĩ' má be, mávē ũkú rĩ pi be, āzini mávē anjinã rĩ pi be. ¹² 'Bo mí kīnĩ, ádarú mi ímú sē ma adri ngá be ambamba, āzini mi ímú sē mávē úyú ri ízú kárakarā sŭ cínýáfā vŭgá 'dĩri tĩn̄i, ícókĩ lāā bā ku."

¹³ Īn̄jã 'dāri sĩ, Yökóbũ áwĩ laá 'dālē, 'ĩdŭ ngá ívé rĩ pi ā ɔrŭkò sēe édr̄ip̄i Ísōwũ ní fēfē rŭ. ¹⁴ Ngá ĩri ní 'dŭ sēe rĩ pi, ndr̄ĩ ũkú rĩ pi mŭdŭrŭlŭ ĩr̄ (200), ndr̄ĩ āgō rĩ pi pŭkŭ ĩr̄ (20), kābīlō ũkú rĩ pi mŭdŭrŭlŭ ĩr̄ (200), kābīlō āgō rĩ pi pŭkŭ ĩr̄ (20), ¹⁵ kāmīlō ũkú rĩ pi pŭkŭ na (30) eñjip̄i be, tĩ ũkú rĩ pi pŭkŭ sŭ (40), tĩ āgō rĩ pi mŭdr̄i (10), dōngĩ ũkú rĩ pi pŭkŭ ĩr̄ (20), dōngĩ āgō rĩ pi mŭdr̄i (10). ¹⁶ Yökóbũ awa ívé ānyāpā rĩ pi sēe ívé ātĩ' bá rĩ pi dr̄igē, kòpi rikĩ úcé nĩ. ĩri ní 'yozú ātĩ' bá rĩ pi ní kīnĩ, "Īmi 'dekĩ mŭy má eñdr̄et̄i gé sĩ dr̄dr̄, ĩmi awakĩ ānyāpā rĩ pi, kòpi ā adrikĩ āsámvú sĩ."

¹⁷ ĩri ní 'yozú 'bá ānyāpā jĩ' bá dr̄dr̄ rĩ pi ní kīnĩ, "Má édr̄ip̄i Ísōwũ ísú dō ĩmi, zĩ dō ĩmi, 'Īmi 'bá ā' d'ĩ' vé ni pi, 'āzini 'yo dō 'Īmi ri mŭ ngólē, ānyāpā ĩmi ní rii jĩ mŭzú ĩmi eñdr̄et̄i gé 'dĩ' bēe ā' d'ĩ' vé ni?" ¹⁸ ĩmi 'yokĩ ĩri ní, 'Ānyāpā rĩ pi mívē ātĩ' bá Yökóbũ vé ni. Īsē ānyāpā

† Māhānyimū: Rŭ Māhānyimū 'dĩri vé ífífi, ngúlúmū ĩr̄. Yökóbũ vé 'bá rĩ pi s̄ikĩ ívé gākŭ vŭrā Yökóbũ ní mālāyikā rĩ pi ísúzú rĩ gé.

nō' bēe ímúzá ívé āmbúgú Ísōwũ ní fēfē rŭ, ĩri ri ímú 'bá vŭdr̄i gé vúlē 'dĩ' d'ĩ'."

¹⁹ ĩri ní kpá 'yozú 'bá ānyāpā jĩ' bá 'de' bá dr̄dr̄ rĩ pi ā vŭdr̄i gé rĩ pi ní, āzini 'de' bá 'dĩ' bēe ā vŭdr̄i gé rĩ pi ní ɔrŭkò' bēe be kīnĩ, "Īmi ísúkĩ dō Ísōwũ ri, ĩmi 'yokĩ ĩri ní tā ālu ālu má ní té 'yoó ĩmi ní rĩ. ²⁰ ĩmi lŭkĩ Ísōwũ ní 'yozú kīnĩ, ádarú ĩrívē ātĩ' bá Yökóbũ ri ímú ĩmi vŭdr̄i gé vúlē 'dĩ' d'ĩ'." Yökóbũ ũsŭ 'ĩ ešĩ agá 'dāā kīnĩ, ngá 'ĩ ní sēe 'ĩ édr̄ip̄i Ísōwũ ní fēfē rŭ 'dĩ' bēe, ĩri sē ešĩ ni ri adri ānĩ 'ĩ ní múké. 'Í kādō caá vŭ ni gé 'dāā, sā āzi sĩ, ĩri ícō 'ĩ e' y'ĩ rá. ²¹ Kúru Yökóbũ pē ngá 'ĩ ní lēe sēe fēfē rŭ édr̄ip̄i ní rĩ pi mŭzú dr̄dr̄, 'Bo ĩn̄jã 'dāri sĩ, áwĩ laá vŭrā †† 'dāri gé.

Yökóbũ pi fukĩ ũmbā Múngú be kúpé sĩ

²² Īn̄jã 'dāri sĩ, Yökóbũ ní ívé ũkú ĩr̄ 'dĩ' bēe 'dŭzú, ívé ātĩ' bá ũkú rŭ ĩr̄ rĩ pi be, ívé anji āgō mŭdr̄i dr̄i ni ālu rĩ pi be, ĩri ní yĩ Jābókĩ rĩ zozú kòpi be. ²³ Kòpi kã yĩ rĩ zoó álē 'dāā, vŭdr̄i ni gé, Yökóbũ ní 'ĩ újázú gōzú vúlē. ĩri ní ívé ngá rĩ pi ārēvŭ pēzú mŭzú céré yĩ rĩ gé álēsĩ. ²⁴ Kukĩ ĩri kú vúlē 'dālē ó' dŭkŭlē. Ágō āzi ímú ũmbā fŭy ĩri be kúpé sĩ, kòpi fukĩ ĩn̄i be rā cīmgbá cazú ù' b'ùtĩjã gá.

²⁵ Ágō rĩ kã ndreé 'ĩ ndē Yökóbũ ā ũkpō kuyé, ĩri ní Yökóbũ ā ũlŭgbē s̄izú ātrŭzú. ²⁶ Ágō rĩ ní 'yozú kīnĩ, "Ī ku mā mŭ, ā' diātāsīyā āngŭ rĩ ówŭ gĩ." Yökóbũ ní újázú ĩri ní kīnĩ, "Ī sē dō má ní tākiri kuyé, á ku mi mŭy ku."

²⁷ Ágō rĩ ní ĩri zizú kīnĩ, "Mĩ rŭ ā' d'ĩ'?" ĩri ní újázú kīnĩ, "Mā rŭ Yökóbũ 'i." ²⁸ Ágō rĩ ní 'yozú kīnĩ, "Zikĩ nóni mĩ rŭ Yökóbũ 'i ku, ĩ mĩ rŭ zĩ Ísērélē, † ā' diātāsīyā 'ĩ fŭ ũmbā kúpé sĩ Múngú be, āzini āgō rĩ pi be, 'ĩ ndē kòpi ā ũkpō rá." ²⁹ Yökóbũ ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, "Ī lŭ mĩ rŭ má ní." ĩri ní újázú kīnĩ, "Ngá mí ní lēzú mā rŭ n̄izú rĩ ā' d'ĩ'?" ĩri ní kúru tākiri sēzú Yökóbũ ní.

³⁰ Yökóbũ ní vŭrā rĩ ā rŭ 'dazú Pēn̄yélē, †† ĩri ní 'yozú kīnĩ, "Á ndre Múngú ā rŭ' bá gĩ, á drā kuyé, ma ídri rŭ." ³¹ Ūtŭ rĩ kã rii ĩfŭú, Yökóbũ fŭ Pēn̄yélē agásĩ, ri mŭy ũdŭ ālu dr̄igē, ā' diātāsīyā ũlŭgbē ni ātrŭ 'ĩ gĩ. ³² Tā 'dĩri sē cīmgbá ícázú āndrŭ sĩ, 'bá Ísērélē vé rĩ pi nyakĩ ísúbāā ũlŭgbē rŭ' bá gá rĩ ku, ā' diātāsīyā 'ĩ ní Yökóbũ ā ũlŭgbē s̄ĩ ātrŭ rĩ sĩ.

Yökóbũ pi ísúkĩ ĩ' Ísōwũ be

33 Yökóbũ kã mŭy 'ĩ dr̄ ingaá ɔrŭ, ndre Ísōwũ ri ímú ívé āgō mŭdŭrŭlŭ sŭ rĩ pi be, ĩri ní anjinã rĩ pi acozú sēzú Lēyā vúgá, Rāélē vúgá, āzini ívé ātĩ' bá ũkú rŭ rĩ pi vúgá. ² Ātĩ' bá ũkú rŭ rĩ pi ívé anjinã rĩ pi be, kòpi 'dekĩ dr̄dr̄, Lēyā pi ívé anjinã rĩ pi be, 'dekĩ kòpi vúgá sĩ, Rāélē pi Yōsépā be, 'dekĩ vúlē. ³ Yökóbũ ní agazú mŭzú dr̄dr̄, kã caá édr̄ip̄i vúgá 'dāā, ĩri ní kŭmŭcĩ ũt̄izú, óvŭ 'ĩ dr̄ s̄ĩ nyōókŭ gé 'dāā vŭ be ežĩr̄.

⁴ Ísōwũ ní njuzú mŭzú Yökóbũ vúgá 'dāā, ĩri ní ĩri u' dezú ežizú bēdr̄i sĩ, ĩri ní ĩri ā umbe ndr̄azú dr̄i sĩ, ĩri ě t̄i ndrŭzú. Kòpi ní 'dózá ngozú. ⁵ Ísōwũ kã 'ĩ dr̄ ingaá

†† 32:21 Í'dóngará 32:2† Ísērélē: Múngú gō Yökóbũ ā rŭ újã zĩf̄ Ísērélē. Rŭ Ísērélē 'dĩri Ēbérē t̄j s̄i, ĩrívē ífífi, 'bá ũmbā fŭy pi kúpé s̄i Múngú be ni. †† Pēn̄yélē: Vŭrā ĩ ní rŭ ni 'dāā Pēn̄yélē 'dĩri vé ífífi, Múngú ā rŭ' bá.

urų, ĩri ní ũkú rĩ pi ndrezú anjĩná rĩ pi be, ĩri ní Yókóbũ ri zizú kĩnĩ, "Bá mí be 'dĩ'bée ā'di pi?"

Yókóbũ ní újázú kĩnĩ, "Anjĩná nō'bée Múngú ní sēé ívé ẹsĩ múké rĩ sĩ mívé ātĩ'bá ní rĩ."

⁶ Kúru ātĩ'bá ũkú rú rĩ pi ĩvé anjĩná rĩ pi be, kōpi ní cazú ĩsōwũ vúgá 'dāá, kōpi ní kũmũcí ũtĩzú, ọvũzú ĩ drĩ sĩzú nyōókú gé 'dāá. ⁷ Kōpi ā vúdrĩ gé, Léyā pi ívé anjĩná rĩ pi be, kōpi ní kũmũcí ũtĩzú, ọvũzú ĩ drĩ sĩzú nyōókú gé 'dāá. Yōsépā pi ní kpá cazú Rāélē be, kōpi ní kpá kũmũcí ũtĩzú, ọvũzú ĩ drĩ sĩzú nyōókú gé 'dāá.

⁸ ĩsōwũ ní Yókóbũ ri zizú kĩnĩ, "Tā mí ní ānyāpá má ní ĩsú 'dĩ'bée ĩpězú ímúzú rĩ ā'di?"

Yókóbũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Āmbúgú mávé rĩ, má ĩpē kōpi, mí 'bā rí ẹsĩ múké má ní."

⁹ 'Bo ĩsōwũ ní 'yozú kĩnĩ, "Má ẹdrĩpi, ma ngá be ambamba, ngá mívé 'dĩ'bée, 'í ru kōpi ā adrikí mívé ní."

¹⁰ Yókóbũ ní 'yozú kĩnĩ, "Kuyé! 'Í 'bā dō ẹsĩ múké má ní rá, mí ẹ'yí fēfē má ní sēé mí ní nō'bée. Mí ní ma ẹ'yí ẹsĩ be céré rĩ sĩ, á ndre mē ẹndrẹtĩ ındré sũ má ní Múngú ẹ ẹndrẹtĩ ndreé rĩ tĩnĩ. ¹¹ Lē mí ẹ'yí ngá má ní ĩjĩ sēé mí ní nōri, ā'diātāsīyā Múngú 'bā ẹsĩ múké má ní, sē má ní ngá má ní lēé rĩ pi ārēvú céré gí." Yókóbũ si ĩsōwũ ri ũkpō sĩ, ũdũ ni, ĩsōwũ ā'yí ngá rĩ pi rá.

¹² Kúru ĩsōwũ ní 'yozú kĩnĩ, "Bá 'dekí muḡ mí be trų, ma 'de drĩdrĩ."

¹³ 'Bo Yókóbũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Āmbúgú mávé rĩ, 'í ndre, anjĩná mávé rĩ pi drĩ nyírĩná, mávé ndrĩĩ rĩ pi, tĩ rĩ pi be, kōpívé anjĩná kpá drĩ nyírĩná. Droki dō kōpi muḡú ũkpō sĩ 'ú'dú ālu agá, kōpi ũdrā céré. ¹⁴ Āmbúgú mávé rĩ, lē mí 'de muḡú drĩdrĩ, ma ātĩ'bá mívé ní, ma mu anjĩná rĩ pi be, āzini ānyāpá rĩ pi be mādā mí vúdrĩ gé sĩ, ma mu mí ńsú Sēyírĩ gé 'dālé."

¹⁵ ĩsōwũ ní 'yozú kĩnĩ, "Lē mā ku mávé āgō ọrukọ'bée kú mí vúgá nōgó."

Yókóbũ ní 'yozú kĩnĩ, "Adri 'dĩni ku, āmbúgú mávé rĩ, lē mí 'bā drĩ ẹsĩ múké má ní ká."

¹⁶ Kúru 'ú'dú 'dāri gé, ĩsōwũ ní 'i újázú gōzú vúlé Sēyírĩ gé 'dālé. ¹⁷ 'Bo Yókóbũ 'de ívé rĩ muḡú Sũkótō gá, āngũ Pādānā Ārāmā vé rĩ gé, ĩri ní jó sızú 'í ní, āzini ĩri ní ápālā 'bezú ívé ānyāpá rĩ pi ní. Sē ĩ ní vūrā rĩ ā rú 'dazú Sũkótō ānĩ. †

¹⁸ Kúru Yókóbũ ní ngazú fúzú āngũ Pādānā Ārāmā vé rĩ agásĩ, ĩri ní cazú kūrú Sēkémē vé rĩ gé, āngũ Kānānā vé rĩ agá, ca 'dālé múké. ĩri ní ívé gākũ sızú vūrā 'dāri gé, sį gākũ rĩ kūrú rĩ gé āmvélésīla. ¹⁹ Yókóbũ je nyōókú 'í ní gākũ rĩ sızú rĩ anjĩ Hāmórā vé rĩ pi vúgá, Hāmórā ri Sēkémē vé ẹtẹpi, ũfē mũfēngā fífí ẹnjĩĩpi ẹnjĩĩpi ni mūdūrũlũ ālu. ²⁰ ĩri ní vūrā rōbōḡō zázú ni sızú, ĩri ní rú ni 'dazú Ẹlĩ Ẹlọyĩ ĩsērélē. ††

Rukí Dínā ri lazú ĩri sĩ ũkpō sĩ

34 'Ú'dú ālu, Dínā mvá ũkú Léyā ní tĩjĩ Yókóbũ ní rĩ mu anjĩ ũkú adri'bá āngũ 'dāri agá rĩ pi vúgá.

² Sēkémē ká muḡú Dínā rĩ ndreé, ĩri ní Dínā ri ruḡú lazú ĩri sĩ ũkpō sĩ. Sēkémē ri Hāmórā Hívĩ adriĩpi drĩkoma rú vūrā 'dāri gé rĩ vé mvá. ³ Sēkémē 'bā ẹsĩ kú Yókóbũ vé

† Sũkótō: Sũkótō vé ífífí ápālā. †† Ẹlĩ Ẹlọyĩ ĩsērélē: Ẹlĩ Ẹlọyĩ ĩsērélē vé ífífí, Múngú ĩsērélē rĩ pi vé rĩ.

mvá ũkú Dínā drĩgé, lē mvá ũkú rĩ ambamba, ri mvá ũkú rĩ ní tā múké ní átá. ⁴ Sēkémē ní 'yozú ẹtẹpi Hāmórā ní kĩnĩ, "Í je mvá ũkú 'dĩri má ní ũkú rú."

⁵ Yókóbũ ká yĩjĩ kĩnĩ Sēkémē ru ívé mvá ũkú Dínā ri lazú ũkpō sĩ, ívé anjĩ āgō rĩ pi drĩ ri ānyāpá rĩ pi úcé ásé agá 'dāá'dā, Yókóbũ újĩ kĩri, 'yo tā āzi kuyé, cĩmgbá kōpi ní ímvízú ĩgōzú 'bẹtĩ rĩ gé.

⁶ Kúru Sēkémē ẹtẹpi Hāmórā ní muḡú átázú Yókóbũ be ājē mvá ũkú rĩ vé rĩ ā tā sĩ. ⁷ Anjĩ Yókóbũ vé rĩ pi ká tā 'i ngaápi 'dĩri yĩjĩ, kōpi ní ímúzú ásé agá 'dāásĩ 'bẹtĩ. Tā 'dĩri sē kōpi ní ĩzāngā, kōpi ā 'a ve ānĩ ũnjĩ ũnjĩ, ā'diātāsīyā Sēkémē 'o tā drĩnjá sēépi ni 'bā ĩsērélē vé rĩ pi āsámvú gé, la mvá ũkú Yókóbũ vé rĩ sĩ, 'o tā ĩ ní kōdō ícọ 'oó ku ni.

⁸ Hāmórā ká ímú Yókóbũ ri ndreé, ĩri ní 'yozú Yókóbũ ní, āzini Yókóbũ ẹnjĩpĩ ní kĩnĩ, "Mávé mvá Sēkémē 'bā ẹsĩ mívé mvá ũkú Dínā drĩgé. Mĩ sē ĩri jeé Sēkémē ní ũkú rú. ⁹ Lē 'bā jekí 'bā 'bā āsámvú gé sĩ jeje. ĩmi sēkí ĩmívé anjĩ ũkú jeé 'bá ní, 'bā kpá 'bávé anjĩ ũkú sē je ĩmi ní. ¹⁰ ĩmi adri 'bā āsámvú gé nōgó, ĩmi ícọ adri vūrā ĩmi ní lēé rĩ gé rá. ĩmi adri āngũ rĩ agá, ĩmi ngá ọzĩ, ĩmi nyōókú ńsú je āngũ rĩ agá rá."

¹¹ Kúru Sēkémē ní 'yozú Dínā ẹtẹpi ní, āzini Dínā ẹdrĩpĩ ní kĩnĩ, "Lē ĩmi 'bākí ẹsĩ múké má ní, ngá ĩmi ní zĩjĩ má vúgá rĩ, ma sē ĩmi ní rá. ¹² ĩmi lúkí má ní ājē rĩ ā vúgú, āzini ngá ĩmi ní lēé rĩ, ma ícọ ũfē ĩmi ní rá. Lē ĩmi sēkí mvá ũkú rĩ má ní ũkú rú."

¹³ Sēkémē ní Dínā ri ruḡú lazú ũkpō sĩ rĩ sĩ, sē anjĩ āgō Yókóbũ vé rĩ pi ũ'bākí Sēkémē pi ẹ mĩ ẹtẹpi Hāmórā be. ¹⁴ Kōpi 'yokí Sēkémē pi ní ẹtẹpi be kĩnĩ, "Bá ícókí 'bávé ọmvúpĩ sēé jeé ágó ĩ ní ágélé ni ẹ tĩ lĩjĩ kuyé rĩ ní ku, ā'diātāsīyā ĩri adri 'bá ní drĩnjá rú. ¹⁵ 'Bá lēkí 'yoó ĩmi ní 'dĩni, lē ā úlĩkí āgō ĩmívé rĩ pi ā ágélé ẹ tĩ rá, ĩmi adrikí rí sũ 'bá tĩnĩ. ¹⁶ Kúru 'bā 'bávé anjĩ ũkú sē je ĩmi ní rá, 'bā kpá ícọ anjĩ ũkú ĩmívé rĩ pi je rá. 'Bā adri ĩmi āsámvú gé, 'bā adri ĩmi be ngá ālu. ¹⁷ 'Bo ĩmi ā'yĩkí dō ĩmĩ ágélé ẹ tĩ sēé úlĩ kuyé, 'bā 'bá ọmvúpĩ Dínā ri 'du, 'bā 'de muḡú rá."

¹⁸ Hāmórā pi mvọpi Sēkémē be, ā'yĩkí tā kōpi ní 'yoó 'dĩri rá. ¹⁹ Kējĩmvá Sēkémē ri, ĩnjĩkí ĩri agaá rá ẹtẹpi vé 'bẹtĩ āsámvú gé 'dāá, iza sá kuyé, 'du tā ĩ ní 'yoó 'dĩri ngaá rá, ā'diātāsīyā lē Yókóbũ vé mvá ũkú Dínā ri ẹsĩ be céré. ²⁰ Kúru Hāmórā pi mvọpi Sēkémē be, kōpi ní 'dezú muḡú ívé kūrú rĩ vé kẹtĩlẹ gá 'dāá, kōpi muḡú átá ĩ ọgũpĩjĩ kūrú agá 'dāá rĩ pi ní. ²¹ Kōpi ní 'yozú kĩnĩ, "Āgō nō'bée ũndĩ 'bávé ni. Lē kōpi ā adrikí āngũ 'bávé rĩ agá nōgó, kōpi ā ọzĩkí ngá āngũ rĩ agá nōgó. Āngũ rĩ kōpi ní āmbúgú. 'Bā ícọ kōpívé anjĩ ũkú je rá, kōpi ícọ 'bávé rĩ pi je rá. ²² 'Bo 'bávé āgō rĩ pi ā'yĩkí dō ĩ ágélé ẹ tĩ sēé úlĩ rá sũ kōpívé rĩ tĩnĩ, kúru 'bá 'dĩ'bée ícọ adri 'bā āsámvú gé nōgó rá, 'bā adri kōpi be ngá ālu. ²³ 'Bo 'bá 'okí dō 'dĩni, ānyāpá kōpívé rĩ, āzini ngá kōpívé rĩ pi ārēvú céré adri 'bávé ni. Lē 'bā ā'yĩkí tā kōpi ní 'yoó rĩ, kōpi ā adrikí rí 'bā āsámvú gé nōgó."

²⁴ Āgō mu'bá kūrú rĩ vé kẹtĩlẹ gá 'dālé rĩ pi ārēvú céré ā'yĩkí tā Hāmórā pi ní 'yoó mvọpi Sēkémē be rĩ rá, āzini āgō kūrú agá rĩ pi ārēvú céré sēkí ĩ ágélé ẹ tĩ úlĩ rá.

Dĩnã édrípíi mukí ẹ'dí 'díj 'bá Sěkémě vé rĩ pi be

²⁵ Kòpì kà ùlíngrá rĩ vé àzó taá caá ú'dú na, vùdrĩ ni gé, Yòkóbù vé anjì àgò ìrĩ Símíyóná pi Léví be, Dínã vé édrípíi, kòpì ní ìlì áco áco ni pi u'duzú, kòpì ní mụzú àgò kùrú agá rĩ pi ú'dízú ùdrázú céré. ²⁶ Kòpì ùsòkí Hámórã pi mvòpì Sěkémě be ìlì áco áco 'dĩ'bée sī ùdrã rá. Kòpì isékí Dínã ri Sěkémě vé jó agá 'dãásĩ, kòpì jíkí ìrĩ mụzú ìndĩ. ²⁷ Yòkóbù vé anjì àgò urukò'bée ní cazú àvũ rĩ pi ã gārã gá 'dãá, kòpì ní ngá kùrú agá rĩ pi alízú, ã'diãtãsiyã rukí kòpivé ómvúpì lazú kùrú 'dãri agá. ²⁸ Kòpì alikí kãbĩlò rĩ pi, ndrĩ rĩ pi, tí rĩ pi, dōngí rĩ pi, ngá kùrú agá rĩ pi ãrèvú céré, àzini kòpì alikí ngá kùrú rĩ gé àmvélésíla ásé agá rĩ pi ãrèvú céré. ²⁹ Kòpì u'dukí ã'bú kùrú agá rĩ pi ãrèvú céré, kòpì urukí ùkú rĩ pi anjìná rĩ pi be jìjì mụzú ìndĩ.

³⁰ Kúru Yòkóbù ní 'yozú Símíyóná pi ní Léví be kīnĩ, "Nóni ìmi ìjìkí tã ùnjí má drĩgé gí, ìmi sèkí 'bá Kánánã vé rĩ pi, àzini 'bá Pèrízĩ vé àngũ nòri agá rĩ pi ndrekí ma ùnjí. 'Bávè kãlãfe mādãñáñá, kòpì ùmúkí dō ì ẹ'dí 'díj 'bá be, kòpì 'bá ú'dí ùdrã 'bá mávé 'bètí ãsámví gé rĩ pi be céré."

³¹ Kòpì ní újázú ìrĩ ní kīnĩ, "Í lè ã 'du 'bá ómvúpì ri 'bãá sũ ùkú adriipi òwú rú ni tĩnĩ?"

Yòkóbù újã 'i gòó Bètélè gá

35 Kúru Múngú ní 'yozú Yòkóbù ní kīnĩ, "Í nga, 'í mụ adrii Bètélè gá. 'Í sị vürã ròbòñò zázú ni Múngú ní vürã 'dãri gé. Múngú 'dĩri ándúrú 'i 'i'daápi mí ní sã mí ní ápázú mí édrípì Ìsòwũ sī rĩ gé rĩ 'i."

² Kúru Yòkóbù ní 'yozú ívé 'bá 'bètí ãsámví gé rĩ pi ní, àzini 'bá mụ'bá ìrĩ be trú rĩ pi ní kīnĩ, "Lè ìmi ú'békí ngá ì ní údé ríi ìnjĩ múngú rú 'dĩ'bée àmvé, ìmi ùjìkí ìmi ícá uletere, ìmi úsúkí bōngó ule ni pi áyu. ³ Ìmi ímúkí, 'bá 'dekí mụzú Bètélè gá, vürã ùmvúlésí má ní mụzú vürã ròbòñò zázú ni sızú Múngú ní rĩ gé, Múngú 'dĩri ándúrú mávé zingará yìpi sã má ní ìzãngã nyazú rĩ gé rĩ 'i. Ri adrii má be trú vürã má ní ẹcízú rĩ pi agásí."

⁴ Kúru kòpì ní ngá ì ní údé ríi ìnjĩ múngú rú rĩ pi 'i'dúzú céré sězú Yòkóbù ní, kòpì ní kpá kálákála ívé ríi ù'yí bí gé rĩ pi ùtrúzú sězú ìrĩ ní. Yòkóbù ní 'bú gazú ngá 'dĩ'bée sızú ãnĩ pètí àmbúgú ìnyinã Sěkémě gá rĩ ã ndúgé. ⁵ Yòkóbù pi kã ríi mụ ívé 'bá 'bètí ãsámví gé rĩ pi be, Múngú sè ùrĩ fíi 'bá kùrú agá rĩ pi ẹsì agá ambamba, sè kòpì drokí Yòkóbù pi ã vùdrĩ kuyé.

⁶ Yòkóbù pi ní cazú ívé 'bá 'bètí ãsámví gé rĩ pi be kùrú Lúzĩ vé rĩ gé. Kùrú 'dĩri ì nóni zì Bètélè, ìrĩ àngũ Kánánã vé rĩ agá. ⁷ Ìrĩ ní vürã ròbòñò zázú ni sızú 'dálè, ìrĩ ní vürã rĩ ã rú 'dazú Èlĩ Bètélè † ã'diãtãsiyã Múngú 'i'da 'i ándúrú Yòkóbù ní 'dãgá sã ìrĩ ní ápázú édrípì Ìsòwũ sī rĩ gé.

⁸ Dèbúrã òtú ríipi Rèbékã vé anjì ùtèépi rĩ drã vürã 'dãri gé, sīkí ìrĩ pètí Bètélè gá rĩ ã ndúgé. Kúru ì ní pètí 'dãri ã rú 'dazú Àlõnĩ Bákútí. ††

† Èlĩ Bètélè: Èlĩ Bètélè vé ífífi, Múngú Bètélè vé rĩ. †† Àlõnĩ Bákútí: Àlõnĩ Bákútí vé ífífi, pètí ì ní rizú ãá ngozú ndúú ni gé ni.

⁹ Yòkóbù kã ímví ìgòó Pädänã Áramã gá 'dãásĩ, Múngú 'i'da 'i ìrĩ ní díj, sè ìrĩ ní tãkíri. ¹⁰ Múngú ní 'yozú ìrĩ ní kīnĩ, "Mí rú Yòkóbù, 'bo nóni gòkí mî rú zìj Yòkóbù ku, ì mî rú zì Ìsèrélè."

¹¹ Múngú ní gòzú 'yozú ìrĩ ní kīnĩ, "Ma Múngú Ùkpò 'Dípa 'i, lè mî tì ízú tré, anjì mívè rĩ pi vé kãlãfe ã ga tré. Súrú kárakarã pi ímú ìfũ mî rú'bá gá, 'bãgú rĩ pi kpá ímú ìfũ mî rú'bá gá. ¹² Àngũ má ní sèé Àbùramã pi ní Ìsákã be rĩ, ma ímú sè mí ní. Ma ímú àngũ nòri sè úyú mívè rĩ pi ní." ¹³ Múngú ní 'dezú mụzú, ìrĩ ní Yòkóbù ri kuzú kú vürã 'i ní átázú ìrĩ be rĩ gé.

¹⁴ Yòkóbù ní ìrã 'i'dúzú 'i'dízú vürã Múngú ní átázú 'i be rĩ gé, ìrĩ ní vinyò 'i'dúzú dázú ìrã 'i ní 'i'díj rĩ drĩgé, ìrĩ ní kpá ùdu 'i'dúzú dázú drĩ ni gé, Múngú ri ìnjĩzú ãnĩ.

¹⁵ Yòkóbù ní vürã Múngú ní átázú 'i be rĩ ã rú 'dazú Bètélè.

Rãélè vé Drãngará

¹⁶ Kòpì ní ngazú Bètélè gá 'dãásĩ, 'dezú mụzú Èfãrãtã gá. Kòpì ní drĩ cazú Èfãrãtã gá 'dãá kuyé rĩ gé, Rãélè ã 'a ní 'i'dózú ásózú, ìrivé tĩngará ùkpò ùkpò. ¹⁷ Ìrivé tĩngará kã ícá ùkpò ùkpò, ùkú ríipi ùkú anjì tĩ'bá rĩ pi ẹ ìzã koopi rĩ ní 'yozú Rãélè ní kīnĩ, "Mí adri ùrĩ sī ku, mvã àzi mí ní ríi tĩ 'dĩri, ìrĩ mvã ágónã." ¹⁸ Rãélè vé ìdri kã 'i'dó fũú, ìrĩ ní mvãñá rĩ ã rú 'dazú Bènonĩ 'i. † Ètèpì 'da ívé rĩ Bènyemínè 'i. ††

¹⁹ Rãélè ní kúru drázú, sīkí ìrĩ létì mụpì kùrú Èfãrãtã vé rĩ gé. (Kùrú Èfãrãtã vé rĩ ì kpá zì Bètélémè.)

²⁰ Yòkóbù ní ìrã 'i'dúzú 'i'dízú Rãélè vé 'bùrèdrĩ gé. Cĩmgbã ícázú 'i'dú ãndrũ nòri gé, ìrã ì ní 'i'díj 'dãri, ìrĩ Rãélè vé 'bùrèdrĩ 'i'da.

²¹ Ìsèrélè ní 'i útrúzú mụzú drĩdrĩ, ìrĩ ní ívé gãkũ sızú Mĩgĩdálã Èdèrè gá, lágárãkã ã wòòkò àndrélésíla rĩ gé.

²² Ìsèrélè kã ríi adrii àngũ 'dãri agá, Rübénã ní lazú ètèpì Yòkóbù vé ùkú Bìlã sī, Yòkóbù yì tã ni rá.

Yòkóbù ri anjì àgò be mụdrĩ drĩ ni ìrĩ.

²³ Anjì Léyã vé rĩ pi Rübénã 'i, ìrĩ mvã kãyú Yòkóbù vé rĩ, ìrĩ ã vùdrĩ gé rĩ pi Símíyónã 'i, Léví 'i, Yúdã 'i, Ìsákãrã 'i, Jèbùlúnã sī.

²⁴ Anjì Rãélè vé rĩ pi Yösépã pi Bènyemínè be.

²⁵ Rãélè vé àtí'bá Bìlã vé anjì àgò rĩ pi Dánã pi Nãfãtãlĩ be.

²⁶ Léyã vé àtí'bá Jèlèfã vé anjì àgò rĩ pi Gádĩ pi Àsèrà be.

Anjì àgò 'dĩ'bée ùkú rĩ pi tìkí Yòkóbù ní Pädänã Áramã gá 'dãá.

²⁷ Yòkóbù ní cazú ètèpì Ìsákã vúgá Mãmúrè gá 'dálè, ìnyi Kírĩyãtã-Árãbã (nóni ì ní zìj Hèbèrónã) rĩ gé, vürã òtú Àbùramã pi ní adrizú Ìsákã be rĩ gé. ²⁸ Ìsákã adri caá ìlì mūdũrũlũ ãlu pũkú ãrò (180). ²⁹ Ìrĩ ní kúru drázú, drã ìsú àküdè dè ícá ãrãkã rú gí, ìrivé ìdri fũ mụpì adrii ívé 'bá ùdrã'bá gí rĩ pi ãsámví gé. Ìrivé anjì àgò Ìsòwũ pi ní ìrĩ sızú Yòkóbù be.

† Bènonĩ: Bènonĩ vé ífífi, mvã ágó nòri sè á nya ìzãngã ambamba.

†† Bènyemínè: Bènyemínè vé ífífi, mvã ùkpò be ímúpì má ìzã koopi rĩ.

Úyú Ísōwū vé rī

36 Úyú Ísōwū vé rī pi 'dī. (Ísōwū vé rú āzi rī Ēdómā 'i.)

² Ísōwū je ívé ūkú rī pi íngázú anji ūkú Kānānā vé rī pi āsámvú gé. Ūkú kāyú rī Ādá 'i, ĩri Ēlónī Hítīgú rī vé mvá ūkú, 'deépi vú ni gé sī rī Ōhōlībāmā 'i, ĩri Ānā vé mvá ūkú, ĩrivé é'bípi Zībēyónā Hívīgú rī 'i. ³ Ūkú ūdú rī Bāsēmátā 'i, étēpi ni Ísīmāēlē 'i, ĩrivé ómvúpi Nēbāyótī 'i.

⁴ Ādá tī Ēlífájā ri Ísōwū ní, Bāsēmátā tī Rēúlē ri,

⁵ Ōhōlībāmā tī Jēúsī pi Jálámā be, Kórā sī. Anji āgō 'dī'bée Ísōwū vé ni, tīkí kōpi Kānānā gá.

⁶ Ísōwū 'dū ívé ūkú rī pi, anji āgō rī pi, anji ūkú rī pi, ívé 'bā 'bētī āsámvú gé rī pi, ívé ānyāpā rī pi, ngá ārēvú cére ĩri ní ísú Kānānā gá 'dāá rī pi be, mu adrii édrīpi Yōkóbū gārā gá sī rārā rú. ⁷ Kōpivé ā'bú ízú ambamba, sē kōpi ícókí adrii édrīpi be trū ku, ānyāpā rī pi ní adrii tré rī sī, vūrā kōpi ní adrizú rī ca kōpi ní ku. ⁸ (Ísōwū vé rú āzi Ēdómā 'i.) Ísōwū ní kúru 'dezú mužú adrizú āngū ánga rú Sēyírī vé rī gé.

⁹ Ísōwū ri sūrú Ēdómā vé rī pi vé é'bípi, úyú ĩrivé rī pi rikí adrii āngū ánga rú Sēyírī vé rī gé.

¹⁰ Anji āgō Ísōwū vé rī pi vé rú,

Ēlífájā 'i, ĩrivé éndrēpi Ādá 'i, mvá ágó rī āzi Rēúlē 'i, ĩrivé éndrēpi Bāsēmátā 'i.

¹¹ Anji āgō Ēlífájā vé rī pi,

Tēmānā 'i, Ómārī 'i, Zéfō 'i, Gātāmā 'i, Kēnázī sī.

¹² Ísōwū vé mvá Ēlífájā ri ūkú āzi be, ūkú rī ā rú

Tímīnā 'i, tī Āmālékē ri ní. Anji 'dī'bée vé é'bípi Ísōwū 'i, kōpivé ĩdrēpi Ādá 'i.

¹³ Anji āgō Rēúlē vé rī pi,

Nāhátā 'i, Zérā 'i, Sámā 'i, Mízā sī. Anji 'dī'bée vé é'bípi Ísōwū 'i, kōpivé ĩdrēpi Bāsēmátā 'i.

¹⁴ Ísōwū vé ūkú Ōhōlībāmā vé éndrēpi Ānā 'i,

Ōhōlībāmā ri Zībēyónā mvópi ā mvá. Anji Ísōwū pi ní tījī Ōhōlībāmā be rī,

Jēúsī 'i, Jálámā 'i, Kórā sī.

¹⁵ Ísōwū vé mvá kāyú

Ēlífájā vé anji āgō rī pi gōkí adrii drīkoma rú. Anji rī pi vé rú,

Tēmānā 'i, Ómārī 'i, Zéfō 'i, Kēnázī 'i, ¹⁶ Kórā 'i,

Gātāmā 'i, Āmālékē sī. Anji Ēlífájā vé drīkoma rú 'dī'bée, kōpi ri adrii āngū Ēdómā vé rī agá, kōpivé ĩdrēpi Ādá 'i.

¹⁷ Ísōwū vé mvá Rēúlē vé anji āgō gōkí ícá drīkoma rú, kōpivé rú,

Nāhátā 'i, Zérā 'i, Sámā 'i, Mízā sī. Anji drīkoma rú 'dī'bée Rēúlē vé ni, kōpi ri adrii āngū Ēdómā vé rī agá, anji 'dī'bée zíkí Ísōwū vé ūkú Bāsēmátā ri ĩdrēpi.

¹⁸ Anji Ísōwū pi ní tījī ūkú ni Ōhōlībāmā be rī pi gōkí ícá drīkoma rú, anji rī pi vé rú,

Jēúsī 'i, Jálámā 'i, Kórā sī. Anji drīkoma rú 'dī'bée úyú Ísōwū vé ni, kōpivé éndrēpi Ōhōlībāmā 'i,

Ōhōlībāmā ri mvá Ānā vé ni.

¹⁹ Úyú Ísōwū vé 'dī'bée, kōpi drīkoma rú āngū Ēdómā vé rī agá.

²⁰ Sēyírī Hórīgú rī ri ótú adrii āngū ánga rú Sēyírī † vé rī gé. ĩrivé anji rī pi ā rú,

Lótānā 'i, Sōbālā 'i, Zībēyónā 'i, Ānā 'i, ²¹ Dīsónī 'i, Ézērē 'i, Dīsánī sī. Anji Sēyírī vé adrii'bā āngū Ēdómā vé rī agá 'dī'bée, kōpi drīkoma sūrú Hórī vé rī pi vé ni.

²² Anji āgō Lótānā vé rī pi

Hórī pi Hēmānā be. Lótānā vé ómvúpi Tímīnā 'i.

²³ Anji āgō Sōbālā vé rī pi

Ālívānā 'i, Mānāhátā 'i, Ébālā 'i, Séfō 'i, Ōnāmā sī.

²⁴ Anji āgō Zībēyónā vé rī pi

Áyá pi Ānā be. Ānā ísú yīī íkpúpi nyōōkú agalésī āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá kōpi koko rī ní. Ísú yīī rī sá ĩri ní rizú étēpi Zībēyónā vé dōngí úcézú rī gé.

²⁵ Anji Ānā vé rī pi 'dī,

Mvá ágó rú rī Dīsónī 'i, ūkú rú rī Ōhōlībāmā 'i.

²⁶ Anji āgō Dīsónī vé rī pi

Hēmídánī 'i, Ēsībānā 'i, Ītārānā 'i, Kērānā sī.

²⁷ Anji āgō Ézērē vé rī pi

Bīlīhānā pi Zāvānā be, Ākánā sī.

²⁸ Anji āgō Dīsánī vé rī pi

Úzī pi Ārānā be.

²⁹ Hórī vé anji drīkoma rú rī pi,

Lótānā 'i, Sōbālā 'i, Zībēyónā 'i, Ānā 'i, ³⁰ Dīsónī 'i, Ézērē 'i, Dīsánī sī. Anji Hórī vé adrii'bā drīkoma rú rī pi 'dī, kōpi acokí ĩ sūrú ívé rī pi vúgá sī, āngū Sēyírī vé rī agá.

'Bāgú Ēdómā vé rī

³¹ 'Bāgú āngū Ēdómā vé rī rú'bā ísú'ú 'bāgú āzi rú drī 'bā Īsērélē vé rī pi kuyé rī pi vé rú 'dī,

³² Bēórā vé mvá Bělā rú āngū Ēdómā vé rī ní. Kūrú ĩri ní adrizú 'a ni gé rī ā rú Dīnīhābā.

³³ Bělā kā drāá, Zérā íngápi Bōzírā gá rī vé mvá Jōbábā gō adrii 'bāgú rú Bělā ā vūrā gá.

³⁴ Jōbábā kā drāá, Hūsámā íngápi āngū Tēmānā vé rī agá rī gō adrii 'bāgú rú Jōbábā ā vūrā gá.

³⁵ Hūsámā kā drāá, Bēdádī vé mvá Hādádī é'dí 'dīpi 'bā Mīdīyānā vé rī pi be āngū Mōábā vé rī agá, kōpi ndēpi rá rī, gō āngū rī rú ní Hūsámā ā vūrā gá. Kūrú ĩri ní adrizú 'a ni gé rī ā rú Ávítī.

³⁶ Hādádī kā drāá, Sāmílā íngápi āngū Māsērékā vé rī gé rī, gō āngū rī rú ní Hādádī ā vūrā gá.

³⁷ Sāmílā kā drāá, Sāvūlā íngápi kūrú Rēhōbótī vé rī gé yīī †† gārā gá rī gō āngū rī rú ní Sāmílā ā vūrā gá.

³⁸ Sāvūlā kā drāá, Ākībórī vé mvá Bālā Hānānī gō āngū rī rú ní Sāvūlā ā vūrā gá.

³⁹ Ākībórī vé mvá Bālā Hānānī kā drāá, Hādádī gō úri 'bāgú rú ní. Kūrú ĩri ní adrizú rī Pāvū 'i. Ūkú ĩrivé rī ā rú Mēhētābélē 'i, Mēhētābélē ri mvá ūkú Mātērédī vé ni, Mātērédī ri mvá ūkú Mēzāhābā vé ni.

⁴⁰ Úyú Ísōwū vé adrii'bā 'bāgú rú rī pi 'dakí kōpi ā rú ívé sūrú ā rú sī, āzini ívé āngū ā rú sī, kōpivé rú pi 'dī, Tímīnā 'i, Ālívā 'i, Jētétī 'i, ⁴¹ Ōhōlībāmā 'i, Élá 'i, Pīnónī 'i, ⁴² Kēnázī 'i, Tēmānā 'i, Mībīzā 'i,

† Sēyírī: Sēyírī ri āngū ánga rú ni, 'dakí ágó āmbúgú Sēyírī ā rú sī. Vúdrī ni gé, úyú Ísōwū vé rī pi gōkí āngū rī a rú 'daa Ēdómā. †† Yīī: Yīī rī Yūfērétā 'i.

⁴³ Māgādīyélē 'i, Īrāmā sī. 'Bāgú 'dī'bee Ēdómā vé rī pi, sīkí kōpivé rú āngū kōpi ní adrizú rī pi vúgá sī. Kōpi céré úyú Īsōwū vé ni, Īsōwū ri é'bjīpi 'bá Ēdómā vé rī pi vé ni.

Tā Yōsépā pi āsámvú gé édrípīi be rī

37 Yōkóbū ri adrii āngū étēpi ní adrizú rī agá, āngū Kānānā vé rī agá.

² Ú'dógú'dógú Yōkóbū vé rī, āzini anjīnā ĩrivé rī pi vé rī, ĩri 'dīni.

Yōsépā kā adrii íli be mūdri drī ni ézīrī, ri étēpi vé ānyāpá úcé, kōpi rikí úcé édrípīi be. Īrivé édrípīi 'dī'bee vé éndrēpi Bīlā pi Jēlēfā be. 'Bo Yōsépā ri tā ūnjí édrípīi ní rīi 'oó rī íjī ūlūú étēpi ní.

³ Īsērélē † lē Yōsépā ri ívé anjī rī pi āsámvú gé sī agá rá, ā'diātāsīyā tīkí Yōsépā ri ísú ākūdē Yōkóbū ri ārākā rú. Īsērélē ící bōngó akoóko rŭkŭ ājē be āmbúgú ni sēē Yōsépā ní. ⁴ Yōsépā édrípīi kā ndree ĩ étēpi lē Yōsépā ri ĩ agá rá, kōpi 'bākí éśí ūnjí Yōsépā ní. Kōpi átákí ĩri ní tā ú'dúkó múké sī ku.

⁵ Īnjīnā āzi sī, Yōsépā ūbī urobí, kā urobí rī ūlūú édrípīi ní, kōpi gōkí éśí ūnjí 'bāā ĩri ní agá rá. ⁶ Yōsépā ní 'y-ozú kōpi ní kīnī, "Īmi yīkí drī urobí ma ūbīpi rī vé tā ká. ⁷ Urobí rī kīnī, 'bá mŭkí ĩmi be ómvú gé, 'bá rikí ūndú ūlīli ūdrōó ĩmi be, mbēlēnā mávé ūndú nga 'i ĩdrēē uru sī, ūndú ĩmivé rī pi trakí ĩ ūndú mávé rī ā gārā gá sī kŭrŭ, sīkí drī vŭgá endrēti ni gé."

⁸ Yōsépā édrípīi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí ūsŭ mi āmbúgú 'bá drīgé ní? Adarú 'í lē nyo adrii 'bá drīgé āmbúgú rú?" Kōpi gōkí ĩri ní éśí ūnjí 'bāā agá rá urobí ĩri ní ūbīi rī sī, āzini tā ĩri ní 'yoó rī sī.

⁹ Yōsépā ní gōzú urobí āzi ūbīzú, ĩri ní 'yozú édrípīi ní kīnī, "Īmi yīkí drī ká, á gō urobí āzi ūbīi. Urobí rī kīnī, ūtú, mbāā, āzini līnyā sīkí drī vŭgá má endrēti gé."

¹⁰ Kā urobí rī ūlūú 'í étēpi ní, āzini 'í édrípīi ní, étēpi ní trezú drī ni gé kīnī, "Urobí mí ní ūbīi 'dīri tā ni ngóni? Mí ūsŭ mí kīnī, 'bā mí éndrēpi be, mí édrípīi be úmvúlēsī ímú kŭmŭcí ūtī, drī sī vŭgá mí endrēti gé?"

¹¹ Yōsépā ā tā 'de édrípīi éśí agá ūnjí, 'bo Yōkóbū ri tā 'dīri ūsŭpŭ kīnī, urobí 'dīri vé ífíí ā'di.

Yōsépā édrípīi sēkí Yōsépā ri jeé

¹² Ú'dú ālu Yōsépā édrípīi 'dekí mŭtī ĩ étēpi vé kābīlō úcé Sēkémē gá. ¹³ Īsērélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Mí édrípīi ri kābīlō úcé Sēkémē gá 'dāā'dā, á lē mi pēē mŭzú kōpi vúgá 'dāā."

Yōsépā ní újázú kīnī, "Múké, ma mŭ rá."

¹⁴ Étēpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Í mŭ mí édrípīi ndree, kōpi dō múké kābīlō rī pi be. 'Í mŭ dō gí, mí újā mi ĩgōó ímú tā ni ūlūú má ní." Kúru étēpi ní Yōsépā rī pēzú mŭzú, Yōsépā ní ngazú í'bŭnā Hēbērōnā vé rī gé 'dāāsī, ĩri ní 'dezú mŭzú Sēkémē gá 'dāā.

Yōsépā kā caá Sēkémē gá 'dāā, ¹⁵ ágó āzi ísŭ ĩri ri écí āngū rī agásī, ágó rī ní ĩri zīzú kīnī, "Ngá mí ní rīi ndāā rī ā'di?"

† Īsērélē: Rú Īsērélē 'dīri, Múngú ní 'daá Yōkóbū ní rī. 'Í lā Í'dóngará 35:10.

¹⁶ Yōsépā ní újázú kīnī, "Ma ri má édrípīi ndā. Mi ícō má ní vŭrā kōpi ní rizú kābīlō úcézú rī lŭ rá?"

¹⁷ Ágó rī ní újázú kīnī, "Kōpi ngakí mŭtī nōósí gí. Á yī kōpi kīnī, ĩ lēkí 'deé mŭzú Dōtānā gá."

Kúru Yōsépā ní 'dezú mŭzú édrípīi vúgá sī, ĩri ní cazú mŭzú kōpi ísŭzú Dōtānā gá 'dālē. ¹⁸ Yōsépā édrípīi kā ndree Yōsépā ri ímú, kōpi nīkí ĩri amá bá, ísŭ ākūdē ícá drī ĩ vúgá nōó kuyé, kōpi 'dókí rīi lētī ndāā ĩri 'dīzú.

¹⁹ Kōpi rikí átá ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Ī ndrekí drī ká, urobí 'dīpa ri ímú 'dā! ²⁰ Lē 'bā 'dīkí ĩri drāā, 'bā 'bekí ĩri 'bú yīi ní njuú 'a ni gé sī gí rī agá, 'bā mŭ 'yo 'bá étēpi ní ūbŭgō nya ĩri gí. 'Bā ndrekí rī ĩrivé urobí 'dīri dō ēzī nga rá."

²¹ Rŭbénā kā tā 'dīri yīi, 'bā éśí lēzú Yōsépā ri ípázú édrípīi drīgé sī rá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Lē 'bā 'dīkí ĩri ku. ²² Lē ĩmi dākí ārí ku, ĩmi 'dŭkí ĩri 'beé 'bú yīi ní njuú 'a ni gé sī gí rī agá 'dāā āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá nōgō, lē ĩmi 'bākí drī rŭ'ba ni gé ku." Rŭbénā 'yo tā 'dīri 'dīni, lē édrípīi ri ípá kōpi drīgé sī, jīi gōó étēpi vúgá 'dāā vúlē.

²³ Kúru Yōsépā kā caá édrípīi vúgá 'dālē, kōpi ūtrŭkí ĩrivé bōngó akoóko rŭkŭ ājē be āmbúgú rī ĩri ní suú rī ĩri ā rŭ'ba gá sī rá. ²⁴ Kōpi jīkí ĩri 'beé 'bú agá. 'Bŭ rī ā 'a ule, yīi 'a ni gé 'dāáyo.

²⁵ Kōpi kā úrī vŭgá rīi ínyá nyaá, kōpi kā ĩ drī ingáā āngū ndree uru, kōpi ndrekí ngúlŭmŭ sŭrŭ Īsīmāélē vé ngá ūzī'ba rī pi ri ímú ĩ vŭgá nōó Gīlédā gálēsī. Kōpi ūdrōkí ngá tŭbī á'dízú ējī be ngŭ'ba ndrīndrī ni pi, ūdu ngŭ'pŭ ndrīndrī ni, āzini mīrē pi be kāmīlō rī pi úgóró gá, kōpi ri ngá 'dī'bee jī mŭ ūzī Ējēpētō gá.

²⁶ Yúdā ní 'yozú édrípīi ní kīnī, "Bā 'dīkí dō 'bá édrípīi ri drāā, 'bá úcíkí dō tā ni úcícī, ngá múké 'bá ní ísŭ 'a ni gé 'dīgé rī ā'di? ²⁷ Múké ni, lē 'bā sēkí ĩri jeé 'bá Īsīmāélē vé rī pi ní, 'bā úlókí ĩri ā rŭ'ba ku, ĩri 'bá édrípīi, 'bā ārí ālu." Yúdā vé édrípīi ā'yīkí tā ĩri ní 'yoó 'dīri rá.

²⁸ Ngúlŭmŭ Īsīmāélē vé adri'ba āngū Mīdīyānā vé rī agá ri'ba ngá ūzī'ba rī pi ká ícá, Yōsépā édrípīi ní Yōsépā ri ísésú 'bú rī agá 'dāāsī āmvé nōó, kōpi ní ĩri sēsú jezú 'bá Īsīmāélē vé rī pi ní mŭfēngā fíffī pŭkŭ ĩrī ēnjī'ba ēnjīēnjī ni sī, 'bá Yōsépā ri je'ba rī pi ní Yōsépā ri jīzú mŭzú Ējēpētō gá.

²⁹ Rŭbénā kā 'i újā gōó 'bú rī gé 'dālē, ísŭ Yōsépā ri 'dāáyo. Īzāngā fi éśí ni gé ambamba, ūsī ívé bōngó 'í rŭ'ba gá sī rá. ³⁰ ĩri ní gōzú édrípīi vúgá 'dālē, ĩri ní 'y-ozú kīnī, "Mvá rī 'dālē 'dāáyo! Mā 'o rí ā'di?"

³¹ Kúru kōpi ní Yōsépā vé bōngó āco akoóko ājē be āmbúgú rī 'dŭzú, kōpi ní ndrīi līzú, bōngó rī suzú ārí rī agá. ³² Kōpi ní bōngó akoóko rŭkŭ ārí be rŭ'ba gá 'dīri jīzú mŭzú ĩ étēpi vúgá 'dāā. Kōpi ní 'yozú kīnī, "Bá ísŭkí bōngó akoóko rŭkŭ ni nō, 'í 'bī drī ndree ká, bōngó nōri adri mī mvōpi vé rī kuyé?"

³³ Yōkóbū amá bōngó rī kīnī, "Bōngó akoóko rŭkŭ rī mī mvōpi vé rī! Á, ūbŭgō nya mvá rī gí. Adarú ūndīkí Yōsépā ri kpélékpélé gí."

³⁴ Kúru Yōkóbū ní ívé bōngó ūsīzú 'í rŭ'ba gá sī rá, ĩri ní sŭwārī 'í dŭzú ásúzú 'í rŭ'ba gá áyu. Ngo 'í mvōpi ri caá 'dŭ be kárakarā. ³⁵ ĩrivé anjī āgō rī pi, anjī ūkú rī pi be céré ímŭkí ĩri ē éśí ūmīi, 'bo gā sī, lē 'bá āzi ā ūmī

†' ęsı ku. İri ní 'yozú kīnī, "Á lē ā sīkí ma 'bú agá, á lē muş má mvõpı ri ngoó." İri dı átá be, İri dı ngo be.
³⁶ İşú ākūdē 'bá Mīdīyānā vé rı pi sēkí Yōsēpā ri jeé Pótıfā ní Ĕjēpētō gá 'dālē gı, Pótıfā ri ūgalaku riıpi 'bāgú Ĕjēpētō vé rı vé 'bētı ūtēēpi rı.

Yúdā pi vé tã Tāmārā be rı

38 Sā 'dāri gé, Yúdā ní ngazú füzú édrıpıı āsámvú gé sı, mu adrıı kūrú Ādūlāmū vé rı gé, ágó āzi vé āngá, ágó rı ā rú Hırā 'ı. ² Yúdā ní mvá ūkú řsúzú, mvá ūkú rı vé étēpi Kānānāgú, rı ni Súwā 'ı. Yúdā ní mvá ūkú rı jezú 'ı ní ūkú rú, kōpi ní lazú mvá ūkú rı be. ³ Mvá ūkú rı ní 'a řsúzú, İri ní mvá ágó tızú, Yúdā ní mvá rı ā rú 'dazú Ērē 'ı. ⁴ Ūkú rı ní kpá gōzú 'a āzi řsúzú, İri ní mvá ágó tızú, İri ní rı ni 'dazú Ōnānı 'ı. ⁵ İri ní kpá gōzú mvá rı āzi tızú ágó, İri ní rı ni 'dazú Sélā 'ı. Tı mvá 'dırı Kēzıbū gé.

⁶ Yúdā ní ūkú jezú ívé mvá kāyú Ērē ní, mvá ūkú rı ā rú Tāmārā 'ı. ⁷ 'Bo Yúdā vé mvá kāyú Ērē ri ūnjıkānyā 'oó Úpı Múngú ęndreıı gé, sē Úpı 'dı İri drāá rá.

⁸ Kuru Yúdā ní 'yozú Ōnānı ní kīnı, "İ fi mı édrıpı vé õwúzı sū 'bavé mēre ní lēē rı tıni, İmi tıkı rı mvá İri be mı édrıpı drāápi rı ní." ⁹ 'Bo Ōnānı nı rá 'yozú kīnı, mvá 'dırı ūmvúlēsı adrı ívé ni ku, kādō laá édrıpı vé õwúzı rı sı, İri ívé yıı ágó vé rı sē ra vūgá, † tı rı mvá édrıpı drāápi gı rı ní ku. ¹⁰ Tā İri ní 'oó 'dırı, Úpı Múngú mı gé 'dālē İri ūnjıkānyā, sē Úpı Múngú 'dı kpá İri drāá rá.

¹¹ Yúdā ní 'yozú Tāmārā ní kīnı, "İ mu adrıı mı étēpi vé āngá 'dāá, 'ı tē mıvé õwúzı rı ā vıdrı cımgba má mvõpı Sélā mba dō āmbúgú gı ká." Yúdā átá 'dını, ā'diātāsıyā ūsū déna ívé mvá Sélā ri kpá drā sū édrıpıı ní ūdrāá rı tıni. Kuru Tāmārā ní muşú adrıızú étēpi vé āngá 'dāá.

¹² 'Du lókı vūı āco, Yúdā vé ūkú Súwā mvõpı ní drāzú. İzāngā nō Yúdā ē ęsı rá, kâ İri ē ęsı ūmıı gı, İri ní 'dezú muşú Tımınā gá, āgō ri'ba İrivé kábılı 'bí rē'ba rı pi vúgá, kōpi 'dekı muşú ívé ūndı Hırā adrııpi Ādūlāmū gé rı be.

¹³ Kâ lūı Tāmārā ní kīnı, ęnyēpi ri mu Tımınā gá ívé kábılı 'bí rēngará gá, ¹⁴ nje ívé böngó õwúzı vé rı † rı 'bá gá sı rá, 'be böngó pērepere ni † ęndreıı õzüzú ānı cí, † mu úrı kuú létı ā kéréıı muşıpi Ēnāyımū gé rı gé, āzini Tımınā gá rı gé. Ā'diātāsıyā ndre Sélā mba āmbúgú gı, 'bo sēkı 'ı İri ní ūkú rú kuyé.

¹⁵ Yúdā kâ İri ndreé, ūsū déna İri ūkú õwú rú ni, ā'diātāsıyā 'be böngó pērepere ni † ęndreıı õzüzú ānı cí. ¹⁶ Yúdā nı áamá 'yozú kīnı, 'bá rı † mvõpı drāápi gı rı vé ūkú Tāmārā 'ı 'dını kuyé. İri ní muşú ūkú rı vúgá létı mıılé gá 'dāá, İri ní 'yozú kīnı, "Mı ímú, 'bâ lakı mı be."

Ūkú rı ní Yúdā ri zızú kīnı, "Bâ lakı dō mı be gı, mı má ní ā'dı sē?"

¹⁷ Yúdā ní 'yozú kīnı, "Ma ndrıı mbaápi fılı ni 'ı'dú mávé ndrıı rı pi āsámvú gé 'dāá, ma İpē mı ní."

Ūkú rı ní İri zızú kīnı, "Ngá mı ní ícō sēē má ní, ā lū rı 'yozú kīnı mı İbı ndrıı mbaápi fılı rı İjı ndō rı ā'dı?"

† Tāmārā: Tāmārā õzı 'ı ęndreıı böngó pērepere ni sı, † İndre rı sū ūkú õwú rú ni tıni. Sā 'dāri gé, ūkú õwú rú rı pi rı ęndreıı õzı böngó pērepere ni sı cí.

¹⁸ Yúdā ní újázú kīnı, "Ngá mı ní lēē mâ sē mı ní rı ā'dı?"

Ūkú rı ní 'yozú kīnı, "Lē mı sē má ní mıvé kátrı rı ní mı rı sıı rı'ba ni gé 'dırı, bāákú rı ní rızú kátrı rı 'yızú rı be, āzini túre mı drıgé 'dırı." Yúdā ní ngá 'dı'bée 'ı'dızú sēzú ūkú rı ní. Kōpi ní lazú ūkú rı be, ūkú rı ní 'a řsúzú.

¹⁹ Ūkú rı kâ mvıı gōó 'bētı 'dālē, İri ní ívé böngó pērepere † ęndreıı õzüzú rı õwúzú rá, İri ní gōzú ívé böngó õwúzı vé rı suşú † rı 'bá gá ūı.

²⁰ Kuru Yúdā ní ívé ūndı Hırā adrııpi Ādūlāmū gé rı pēzú ndrıı mbaápi fılı rı jızú, ē İjı rı ívé ngá 'ı ní kuú ūkú rı vúgá 'dālē rı İgōó vúlē, 'bo Hırā řsú ūkú rı kuyé.

²¹ Hırā ní 'bá adrı'ba Ēnāyımū gé 'dālē rı pi zızú kīnı, "Ūkú õwú rı riıpi úrıpi létı muşıpi Ēnāyımū gé rı mıılé gá nõgō rı İngāá?"

'Bâ rı pi ní 'yozú kīnı, "Ūkú āzi õwú rú ni nõgō 'dāayo."

²² Hırā ní kuru 'ı újázú gōzú Yúdā vúgá 'dālē, İri ní 'yozú kīnı, "Má řsú ūkú rı kuyé. 'Bá adrı'ba vırā 'dāri gé rı pi kīnı, ūkú õwú rı ni 'dālē 'dāayo."

²³ Kuru Yúdā ní 'yozú kīnı, "Lē ūkú rı ā ūtē ngá má ní sēē 'ı ní 'dā'bée múké, 'bâ rı pi ā gıkı rı 'bâ ku. Á pē ndrıı mbaápi fılı rı muşú İri ní rá, 'bo mı řsú İri kuyé."

²⁴ Mbāá na ā vıdrıı gé, † ní lüzú Yúdā ní kīnı, "Mı mvõpı drāápi gı rı vé ūkú Tāmārā ri õwú rú, 'o tã ūnjı, İri nõnı 'a be."

Yúdā ní 'yozú kīnı, "İmi jıkı İri fıú kūrú rı agası āmvé, İmi zākı İri veē ācı sıı!"

²⁵ 'Bo kâ riı Tāmārā ri jıı muşú āmvé 'dāá, İri ní tı pēzú muşú ęnyēpi ní, İri ní 'yozú kīnı, "Ma nõnı 'a be, ngá nõ'bée vé 'dıpa sē má ní 'a rı ní." İri ní gōzú 'yozú kīnı, "Mı áamá drı kátrı rı ní rı sıı rı'ba ni gé 'dırı, āzini bāákú rı ní rızú kátrı rı 'yızú 'dırı ká, āzini mı áamá drı túre 'dırı ká, dō ngá nõ'bée ā'dı vé ni."

²⁶ Yúdā nı ngá rı pi áamá, ngá rı pi ívé ni, İri ní 'yozú kīnı, "Tāmārā ri tã 'o pıri ndē ma rá, † † ā'diātāsıyā á sē İri mávé mvá Sélā ní ūkú rú kuyé." Yúdā pi gōkı laá Tāmārā be dıı kuyé.

²⁷ Sā İrivé tıngará vé rı kâ ícá, anjı rı pi İri 'a gá 'dāá ętı rı. ²⁸ Kâ riı tıı, mvāıá rı āzi ní † drı řsúzú āmvé nõó, ūkú riıpi ūkú anjı tıı'ba rı pi ē İzā koopi rı ní böngó bāá İka ni 'yızú mvāıá rı ē drı umbelé gá. İri ní 'yozú kīnı, "Mvá nõri İfı drıdrı." ²⁹ 'Bo mvá rı gō † drı seé vúlē, édrıpı ní İfüzú drıdrı. Ūkú riıpi ūkú anjı tıı'ba rı pi ē İzā koopi rı ní 'yozú kīnı, "Mı ali mı İfıú ūkpō sı āmvé nõó drıdrı İngónı?" İ ní mvá rı ā rı 'dazú Pērezı. ³⁰ Kuru édrıpı rı ní böngó bāá İka 'yıı drı umbelé ni gé rı ní İfüzú, † rı ní rı ni 'dazú Zérā 'ı. ††

Yōsēpā pi vé tã Pótıfā ūkú ni be rı

39 'Bá İřımāēlē vé ri'ba ngá ūzı'ba rı pi ní Yōsēpā ri jızú Ĕjēpētō gá, kōpi sēkı İri ūzıı Pótıfā ní, Pótıfā

†† Tāmārā ri tã 'o pıri ndē ma rá: Yúdā 'yo tã rı 'dını, ā'diātāsıyā Tāmārā lē kōdō mvá tıı Ērē drāápi rı ní, 'bo Yúdā gā Sélā ri sēgá İri ní ágó rú sı. Tāmārā lē tã mēre vé rı 'dııı ngaá, 'bo Yúdā gā sı.

‡ Pērezı: Rú Pērezı rı vé İfııı, mvāıá rı ali 'ı İfıú ūkpō sı. †† Zérā: Rú Zérā rı vé İfııı, İka.

ri Ējēpétōgú, ĩri 'bāgú Ējēpétō vé rĩ vé ũgalaku, ĩri āmbúgú 'bá ri' 'bá 'bētĩ 'bāgú rĩ vé rĩ ütē' 'bá rĩ pi drĩgé.

² Úpí Múngú ri adrií Yösépā be trú, sē ĩrivé tā adri mұzú céré múké, Yösépā ri adrií ívé āmbúgú Ējēpétōgú Pótĩfā vé āngá. ³ Yösépā vé āmbúgú Pótĩfā kā ndree Úpí Múngú ri Yösépā be trú, Úpí Múngú sē tā Yösépā ní rií 'oó rĩ pi céré ri adrií mұzú múké. ⁴ Pótĩfā 'bā ęsí múké Yösépā ní, 'bā ĩri 'í jēlé gá rií 'ĩ ĩzā koó. 'Bā ĩri adrií āmbúgú ívé 'bá 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi drĩgé, āzi-ni rií ngá ívé rĩ pi ütēé. ⁵ Sā Pótĩfā ní Yösépā ri 'bāzú āmbúgú rú ívé 'bá 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi drĩgé, āzini ngá ívé rĩ pi ütēé rĩ gé, Úpí Múngú 'bā tākĩri 'bá Ējēpétō vé rĩ pi drĩgé Yösépā ā tā sĩ. Úpí Múngú 'bā tākĩri ngá Pótĩfā vé rĩ pi drĩgé céré, 'bā tākĩri ĩrivé ngá jó agá rĩ pi drĩgé, ĩrivé ngá ọmvú agá rĩ pi drĩgé, āzini ānyāpā rĩ pi drĩgé. ⁶ Pótĩfā sē ngá ívé rĩ pi ārēvú céré kuú Yösépā drĩgé, Yösépā ri ütēé nĩ. Yösépā ní adrií anigé rĩ sĩ, Pótĩfā ę ęsí tĩ ngá ívé rĩ pi ā tā sĩ kuyé, ĩri 'yénjā ri ínyā 'í ní lēé nyaā rĩ ā tā ũsũ áyu.

Yösépā mba rų' 'bá be múké, ũnyĩ be. ⁷ Kā adrií vűú mādā, āmbúgú Yösépā vé rĩ vé ũkú 'bā mĩ Yösépā drĩgé, ĩri ní 'yozú Yösépā ní kĩnĩ, "Mí ímú, 'bá lakí mí be!"

⁸ 'Bo Yösépā gā sĩ. Yösépā ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Í ní ma 'bāā āmbúgú rú ngá rĩ pi drĩgé céré rĩ sĩ, āmbúgú mávé rĩ ę ęsí tĩ ívé ngá 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi ā tā sĩ kuyé, ā'diātāsīyā 'bā ma āmbúgú rú rií ívé ngá 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi ütēé. ⁹ 'Bā āzi jó nōri agá ma ndēēpi āmbúgú sĩ ni 'dāáyo. Āmbúgú mávé rĩ sē ngá ívé rĩ pi ārēvú céré kuú má drĩgé, ma ri ütē nĩ, 'bo sē mi má ní kuyé, ā'diātāsīyā mi ĩrivé ũkú. Má ícó ũnjĩkānyā 'oó sũ 'dĩri tĩnjĩ Múngú ęndręti gé ku." ¹⁰ Ú'dú ālu ālu, ũkú rĩ ri síí Yösépā vúgá sĩ, 'bo Yösépā gā lagá ĩri be sĩ, Yösépā lē 'i ítrú adrií ĩri ā gārā gá ĩnyinjā ku.

¹¹ Ú'dú ālu, Yösépā fi mұzú jó agá 'dāā ívé ęzĩ ngangará gá, ātĩ' 'bá ęzĩ nga' 'bá jó agá 'dālē rĩ pi āluñani jó agá 'dālē 'dāáyo. ¹² ũkú rĩ ní Yösépā vé bōngó akoó rűkű rĩ rұzú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Mí ímú, 'bá lakí mí be." 'Bo Yösépā ní 'i pazú drĩ ni gé sĩ ũkpō sĩ, ku ívé bōngó akoó rűkű rĩ kú ũkú rĩ drĩgé 'dĩgé, nga ápá fűú jó rĩ agásĩ āmvé.

¹³ ũkú rĩ kā ndree Yösépā ku ívé bōngó akoó rűkű rĩ kú 'í drĩgé 'dĩgé, Yösépā ápá fűú jó rĩ agásĩ āmvé gĩ, ¹⁴ ũkú rĩ zĩ ātĩ' 'bá ęzĩ nga' 'bá ívé jó agá rĩ pi, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ími ndrekĩ drĩ ká, má ágó ni íjĩ Ēbéręgú nōri ímú 'bā u'daá! Ífĩ jó agá nōó, lē laá má sĩ, 'bo á tre gbírĩlí. ¹⁵ Kā ndree á tre gbírĩlí, ku ívé bōngó akoó rűkű rĩ kú má gārā gá nōgó, ápá fűú jó rĩ agásĩ āmvé."

¹⁶ ũkú rĩ 'bā Yösépā vé bōngó akoó rűkű rĩ kú 'í gārā gá cĩmgbá ágó ni ní ícángará gá 'bētĩ. ¹⁷ ĩri ní kúru tā 'dĩri ũlűzú ágó ni ní kĩnĩ, "Ēbéręgú túgęrĩ rú mí ní íjĩ 'dĩri, lē ma rұú lazú ānĩ ũkpō sĩ. ¹⁸ 'Bo má kā treé gbírĩlí, 'bá rĩ pi zĩjĩ ímú má ĩzā koó, ku ívé bōngó akoó rűkű rĩ kú má drĩgé nōgó, nga ápá fűú jó rĩ agásĩ āmvé."

¹⁹ Yösépā vé āmbúgú Pótĩfā kā tā ũkú ni ní ũlűú 'í ní 'dĩri yĩjĩ, 'a ni ve Yösépā ní ũnjĩ ũnjĩ. ²⁰ Pótĩfā jĩ Yösépā ri

mұú 'beé jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá, vűrā 'bāgú rĩ ní rizú 'bá ri' 'bá tā ũnjĩ 'o' 'bá rĩ pi ũ'yĩzú rĩ agá.

'Bo Yösépā kā rií adrií jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dāā, ²¹ Úpí Múngú ri adrií ĩri be trú, 'bā ęsí múké ĩri ní, sē āmbúgú riipi 'bá ĩ ní ũ'yĩjĩ jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá rĩ pi ütēēpi rĩ lē Yösépā ri lēlē. ²² Kúru ágó āmbúgú riipi 'bá ĩ ní ũ'yĩjĩ rĩ pi ütēēpi rĩ 'bā Yösépā ri āmbúgú rú 'bá ĩ ní ũ'yĩjĩ rĩ pi drĩgé, tā ĩ ní rií ngaá jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dāā rĩ, ku ęzĩ ni céré kuú Yösépā drĩgé. ²³ Ágó āmbúgú riipi 'bá ĩ ní ũ'yĩjĩ rĩ pi ütēēpi rĩ ę ęsí tĩ tā āzi sí āluñani kuyé, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ri Yösépā be trú, sē tā Yösépā ní rií 'oó rĩ pi céré ri adrií mұzú múké.

Yösépā ũlű 'bá ĩ ní ũ'yĩjĩ rĩ pi vé urobĩ ę íffĩ

40 Vűdrĩ ni kā vűú mādā, 'bāgú Ējēpétō vé rĩ vé 'bá riipi ĩri ní íwá sēēpi rĩ pi ĩrivé 'bá riipi pánga á'dĩpi rĩ be 'okĩ tā ũnjĩ, sē 'bāgú rĩ ā 'a ve ānĩ rá. ² 'Bāgú Ējēpétō vé rĩ ā 'a ve ívé ũgalaku riipi íwá sēēpi rĩ ní, āzi-ni ũgalaku riipi pánga á'dĩpi rĩ ní ambamba, ³ ú'bé kōpi jó āngũ ũ'yĩzú āmbúgú āngũ ütēēpi rĩ ní rií ütēé rĩ agá, vűrā ĩ ní Yösépā ri 'yĩzú rĩ agá. ⁴ Āmbúgú riipi āngũ ütēēpi rĩ ęzĩ kōpi kú Yösépā drĩgé, Yösépā ri kōpi ütēé nĩ.

Kōpi kā adrií jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dāā caá ú'dú be āco, ⁵ 'bāgú Ējēpétō vé rĩ vé ágó riipi íwá sēēpi ĩri ní rĩ pi ágó riipi pánga á'dĩpi ĩri ní ĩ ní ũ'yĩjĩ kuú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá rĩ be, urobĩ ní kōpi ũbĩzú ĩrĩtrō, 'bo urobĩ rĩ pi vé íffĩ āndĩāndĩ.

⁶ Ũ'bűtĩnjā rĩ sĩ, Yösépā kā mұú kōpi vúgá 'dālē, ndre kōpi adrikĩ kuú ízákĩzā rú. ⁷ Yösépā ní kúru 'bāgú rĩ vé ũgalaku rĩ pi zĩzú kĩnĩ, "Āndrű ĩmi adrikĩ kuú ízákĩzā rú 'dĩni āsĩ?"

⁸ Kōpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Urobĩ ũbĩ 'bā ĩrĩtrō, 'bo 'bá āzi 'bá ní tā ni ę íffĩ ũlűúpi ni 'dāáyo."

Kúru Yösépā ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Múngú ri ícó urobĩ rĩ vé íffĩ ũlű nĩ. ĩmi ũlűkĩ drĩ má ní urobĩ ĩmi ũbĩpi rĩ ká."

⁹ Kúru 'bāgú rĩ vé 'bá riipi ĩri ní íwá sēēpi rĩ ní urobĩ 'i ũbĩpi rĩ ũlűzú Yösépā ní kĩnĩ, "Urobĩ rĩ ũbĩ ma, á ndre peťi vinyō vé ni má ęndręti gé. ¹⁰ Peťi vinyō vé rĩ drĩti be na. Peťi rĩ kā 'dó rűú, koro ĩri ní 'dózú fű zozú, ĩri ní 'azú. ¹¹ Á rų 'bāgú rĩ vé kópō kú má drĩgé, má ní vinyō rĩ vé ũ'a u'duzú, má ní zozú 'bāgú Ējēpétō vé rĩ vé kópō agá, má ní kópō rĩ sēzú 'bāgú rĩ drĩgé."

¹² Yösépā ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Urobĩ rĩ vé íffĩ 'dĩni, drĩti na 'dĩ'bée, ĩri ú'dú na. ¹³ Ú'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpétō vé rĩ ímú mi trű rá, ĩri mi 'bā gō mívé ęzĩ gé ũzi, mi ímú ĩri ní íwá rĩ sē nĩ, sũ mí ní rií āndúrú sēē ĩri ní rĩ tĩnjĩ. ¹⁴ 'Bo mívé tā ęcí dō mұzú múké, mí ũsũ mà tā be, 'í 'bā ęsí múké má ní, mí ũlű mávé tā 'bāgú Ējēpétō vé rĩ ní, ā trű rĩ ma jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá nōó sĩ rá.

¹⁵ Ā'diātāsīyā rųkĩ ma ũkpō sĩ íjĩ 'bā Ēbérē vé rĩ pi vé āngũ agá 'dāásĩ. Ējēpétō agá nōgó, á 'o tā āzi ũnjĩ ĩ ní ícózú ma 'yĩzú ānĩ āluñani kuyé."

¹⁶ Āmbúgú riipi pánga á'dĩpi rĩ kā ndree Yösépā ũlű urobĩ rĩ vé íffĩ múké, ĩri ní 'yozú Yösépā ní kĩnĩ, "Urobĩ ũbĩ kpá ma rá. Urobĩ rĩ kĩnĩ, á ri ũvú na pánga be agá ni pi 'dų mұzú drĩ sĩ. ¹⁷ 'Bāgú Ējēpétō vé rĩ vé ngá ĩ ní á'dĩ

gí rí pi ãrëvú céré ùvú urugégélésí rí agá, 'bo ãríná rí pi rikí ngá rí pi teé ùvú rí agá má drǐgé 'dǐgé."

¹⁸ Yösépã ní 'yozú ïri ní kǐnǐ, "Urobí rí vé íffí 'dǐni, ùvú na 'dǐ'bée, ïri ú'dú na. ¹⁹ Ú'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpētō vé rí mǐ drǐ lǐ, ïri mívé ãvū 'yǐ pētǐ sǐgé. Āríná rí pi mívé ãvū te rá."

²⁰ Kã mụú caá ú'dú na ni gé, ú'dú 'dǎri, ú'dú ǐ ní 'bāgú rí vé tǐngará ã tā ígázú rí. 'Bāgú rí 'bā ùmū, zǐ ívé ũgalaku rí pi ãrëvú céré ímú ùmū rí ã nyangará gá. Zǐ kpá ívé ãmbúgú rǐpi 'í ní íwá sēepi rí pi, ãmbúgú pánga á'dǐpi rí be ímúzá ùmū rí gé ǐndǐ. ²¹ 'Bāgú Ējēpētō vé rí ní ãmbúgú rǐpi 'í ní íwá sēepi rí 'bāzú gōzú ívé ězǐ gé ũzi, ã sē rí 'í ní íwá rí sū ïri ní ándúrú rǐi sēe rí tǐni. ²² 'Bo 'yǐ ãmbúgú rǐpi pánga á'dǐpi rí pētǐ sǐgé, sū nyo Yösépã ní ïrivé urobí ùlúú rí tǐni.

²³ 'Bo 'bāgú rí vé ãmbúgú rǐpi ïri ní íwá sēepi rí ũsū Yösépã ã tā kuyé, ãvǐ ïrivé tā sǐ rá.

'Bāgú rí ũbǐ urobí

41 Ílǐ ǐrǐ ã vǔdrǐ gé, 'bāgú Ējēpētō vé rí ũbǐ urobí kǐnǐ, 'í tu pá kuú yǐ ãmbúgú dǐpi dǐdǐ Náyǐlǐ tǐ gé. ² Tǐ ězǐrǐ usese rú'ba be múlímúlí ni pi ǐfúkǐ yǐ ãmbúgú dǐpi dǐdǐ Náyǐlǐ agá 'dǎásǐ ãmvé nōó, kōpi rikí ǐzǐrǐkō rí pi nyaá. ³ Tǐ 'dǐ'bée ã vǔdrǐ gé, tǐ uruko ězǐrǐ rú'ba be jǐrǐ, úyǐ'ba kú gorocé ni pi ǐfúkǐ kpá yǐ ãmbúgú dǐpi dǐdǐ Náyǐlǐ agá 'dǎásǐ ãmvé nōó, tukǐ pá kuú tǐ usese pá tu'ba kuú yǐ gǎrǎ gá rí pi ã gǎrǎ gá. ⁴ Tǐ rú'ba be jǐrǐ, úyǐ'ba kú gorocé 'dǐ'bée nyakǐ tǐ ězǐrǐ usese rú'ba be múlímúlí 'dǐ'bée rá. Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rí ní aruzú.

⁵ 'Bāgú rí gō kpá ú'dú koó dǐlǐ, urobí ãzi gō kpá ïri ũbǐ dǐlǐ, urobí rí agá 'dǎá, ndre ũndú ayi drǐ be ězǐrǐ ũndú pētǐ ãlu sǐgé, 'a gbálǐgbálǐ, mǐ be múké múké. ⁶ Vǔdrǐ ni gé, ũndú ǐfú drǐ be ězǐrǐ ũndú pētǐ ãlu 'dǐri ã rú'ba gá, kōpi ayikǐ céré kuú mǔnǐmǔnǐ rú, ũlǐ íbǐ ívǐ ũtú ní ǐfǔngará gálésǐ, ũlǐ rí koko, sē ũndú rí vé bǐ ũnyú ãní rá. ⁷ ũndú mǔnǐmǔnǐ rú 'dǐ'bée utekǐ ũndú 'aápi mǐ be múké múké 'dǐ'bée rá. 'Bāgú Ējēpētō vé rí ní kpá aruzú, nǐ áamá rá 'yozú kǐnǐ, ngá rí urobí ũbǐ 'i ní.

⁸ Kã mụú adrií ũ'bútǐnǎ rí sǐ, 'bāgú rí ě drǐ ábá céré céré. ïri ní újógú rí pi zǐzú, ãzini 'bá tā nǐ'ba ambamba ãngū Ējēpētō vé rí agá rí pi zǐzú ímúzá 'í vúgá nōlé. ïri ní urobí rí ùlúú kōpi ní, 'bo 'bá ãzi urobí rí vé íffí ùlúúpi ïri ní ãluḡáni 'dǎáyo.

⁹ Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rí vé ãmbúgú rǐpi ïri ní íwá sēepi rí ní 'yozú 'bāgú rí ní kǐnǐ, "Ú'dú ãndrǐ rí gé, má ígá tā má ní ándúrú ãvǐzú ãní rí gǐ. ¹⁰ Mǐ 'a ve ándúrú 'bá ní mívé ãmbúgú rǐpi pánga á'dǐpi rí be, 'í 'be 'bá jó ãngū ũ'yǐzú ãmbúgú ãngū ũtēepi rí ní rǐi ũtēe rí agá. ¹¹ ǐnǐnǎ ãzi sǐ, urobí ũbǐ 'bá ǐrǐtrǐ ãmbúgú rǐpi pánga á'dǐpi rí be, urobí rí pi vé íffí ãndǐãndǐ. ¹² Sǎ 'dǎri gé, Ēbérégú ãzi ri adrií 'bá be trǐ jó ãngū ũ'yǐzú rí agá 'dǎá, ïri ãtǐ'ba ãmbúgú ãngū ũtēepi rí vé ni. 'Bá ùlúkǐ urobí 'bá ũbǐpi rí ïri ní, ũlú 'bá ãlu ãlu vé urobí ě íffí rá. ¹³ Tǎ rí pi ngakǐ nyo ǐ sǐpǐ ïri ní ùlúú 'bá ní rí tǐni. 'Bákǐ ma gōó mávé ězǐ gé ũzi, 'yǐkǐ ágó rǐpi pánga á'dǐpi rí pētǐ sǐgé."

¹⁴ Kúru 'bāgú rí ní 'bá pēzú mụzú Yösépã ri zǐzú, koro ǐ ní Yösépã ri ǐjǐzú jó ãngū ũ'yǐzú rí agá 'dǎásǐ ãmvé.

Yösépã ní 'í drǐ'bí fazú, ïri ní ívé bōngó újázú, ïri mụzú pá tuzú 'bāgú rí endrētǐ gé.

¹⁵ 'Bāgú rí ní 'yozú Yösépã ní kǐnǐ, "Urobí ũbǐ ma, 'bo 'bá ãzi urobí rí vé íffí ùlúúpi má ní ni ãluḡáni 'dǎáyo. Á yǐ kǐnǐ, urobí ũbǐ dō 'bá rí, 'bá rí ùlú dō mí ní, mi urobí rí vé íffí ùlú rá."

¹⁶ Yösépã ní 'yozú 'bāgú rí ní kǐnǐ, "Má ícǐ urobí rí vé íffí ùlúú mávé ũkpō sǐ bǎ ku, Múngú ri ícǐ urobí rí vé íffí ùlú mí ní nǐ."

¹⁷ Kúru 'bāgú rí ní 'yozú Yösépã ní kǐnǐ, "Urobí rí ũbǐ ma kǐnǐ, á tu pá kuú yǐ ãmbúgú dǐpi dǐdǐ Náyǐlǐ tǐ gé. ¹⁸ Tǐ ězǐrǐ usese rú'ba be múlímúlí ni pi ǐfúkǐ yǐ ãmbúgú dǐpi dǐdǐ rí agá 'dǎásǐ, kōpi rikí ǐzǐrǐkō rí pi nyaá. ¹⁹ Tǐ 'dǐ'bée ã vǔdrǐ gé, tǐ uruko ězǐrǐ rú'ba be jǐrǐ, úyǐ'ba kú gorocé ni pi ǐfúkǐ kpá yǐ rí agá 'dǎásǐ ãmvé nōó. ũku ni, á ndre drǐ tǐ sū 'dǐ'bée tǐnǐ rú'ba be jǐrǐ, úyǐ'ba gorocé ni pi ãngū Ējēpētō vé rí agá nōgǐ kuyé. ²⁰ Tǐ rú'ba be jǐrǐ, úyǐ'ba gorocé 'dǐ'bée nyakǐ tǐ usese, rú'ba be múlímúlí ǐfú'ba drǐdrǐ rí pi rá. ²¹ Kōpi kǎ tǐ usese 'dǐ'bée nyaá gǐ, 'bá ãzi ícǐpi nǐpi ámápi 'yozú kǐnǐ kōpi nyakǐ tǐ usese 'dǐ'bée gǐ 'dǐni ní 'dǎáyo, ã'diãtǎsǐyǎ kōpi áwíkǐ adrií kuú gorocé sū ǐ ní adrií ũku rí tǐni. Kúru má ní aruzú.

²² "Á gō kpá urobí ãzi ũbǐ dǐlǐ, urobí rí agá 'dǎá, á ndre ũndú ayi drǐ be ězǐrǐ ũndú pētǐ ãlu sǐgé, 'a gbálǐgbálǐ, mǐ be múké múké. ²³ Vǔdrǐ ni gé, ũndú gō ǐfú drǐ be ězǐrǐ ũndú pētǐ ãlu 'dǐri ã rú'ba gá, kōpi ayikǐ céré mǔnǐmǔnǐ rú, ũlǐ íbǐ ívǐ ũtú ní ǐfǔngará gálésǐ, ũlǐ rí koko, sē ũndú rí vé bǐ ũnyú ãní rá. ²⁴ ũndú mǔnǐmǔnǐ rú 'dǐ'bée utekǐ ũndú drǐ be ězǐrǐ 'a'bée mǐ be gbálǐgbálǐ 'dǐ'bée rá. Má ùlú urobí 'dǐri újógú rí pi ní, 'bo 'bá ãzi íffí ni ùlúúpi má ní 'dǎáyo."

²⁵ Kúru Yösépã ní 'yozú 'bāgú rí ní kǐnǐ, "Āmbúgú mávé rí, mívé urobí 'dǐ'bée ǐrǐtrǐ lú céré tā ãlu rí. Múngú 'i'da tā 'í ní lée ngaá rí. ²⁶ Tǐ usese ězǐrǐ rú'ba be múlímúlí 'dǐ'bée, kōpi ílǐ ězǐrǐ rí pi vé tā 'i'da. ũndú drǐ be ězǐrǐ 'aápi mǐ be gbálǐgbálǐ 'dǐ'bée, kōpi kpá ílǐ ězǐrǐ ãlu ãlu rí pi vé tā 'i'da. Ílǐ ězǐrǐ 'dǐ'bée agá, ãnyǎngǎ ri ímú ka ambamba. Urobí 'dǐ'bée ãlu rí. ²⁷ Tǐ ězǐrǐ rú'ba be jǐrǐ, úyǐ'ba gorocé ǐfú'ba vúlé rú rí pi, kōpi ílǐ ězǐrǐ rí pi vé tā 'i'da. ũndú drǐ be ězǐrǐ ayǐpi mǔnǐmǔnǐ rú, ũlǐ ívǐpǐ ũtú ní ǐfǔngará gálésǐ, koópi koko, ũndú rí vé bǐ sēepi ũnyúpi rá 'dǐ'bée, kōpi kpá ílǐ ězǐrǐ ãlu ãlu rí pi vé tā 'i'da. Kōpi ílǐ ězǐrǐ ěbǐrǐ ní ímúzá 'dezú rí vé tā 'i'da.

²⁸ "Tǎ 'dǐri ímú 'i nga sū má ní ùlúú mí ní rí tǐni, Múngú 'i'da mí ní tā 'í ní lée ímú ngaá rí. ²⁹ Ílǐ ězǐrǐ, ãnyǎngǎ ri ímú ka ambamba ãngū Ējēpētō vé rí agásǐ céré. ³⁰ 'Bo vǔdrǐ ni gé, ílǐ ězǐrǐ, ěbǐrǐ ri ímú 'de ambamba, 'bá rí pi ímú ãvǐ ãnyǎngǎ kaápi ambamba ãngū Ējēpētō vé rí agá rí ã tā sǐ rá. Ēbǐrǐ rí ímú 'bá rí pi fú ũnjǐ ũnjǐ ãngū Ējēpētō vé rí agá. ³¹ Ēbǐrǐ ri ímú 'de ũnjǐ ũnjǐ, ãnyǎngǎ ǐtú kaápi ãngū rí agá ambamba 'dǎri vé tā rí ãvǐ kōpi drǐgé sǐ rá. ³² Múngú sē urobí rí ũbǐ mi vú be ǐrǐ, ã'diãtǎsǐyǎ Múngú lē tā rí 'dụú ngaá sū 'dǐri tǐni, ïri ímú tā rí 'dụú nga mbēlējǎ.

³³ "Bāgú Ējēpētō vé rí, lē mǐ ndǎ 'bá úmǐ be tā nǐpi múké múké ni, mǐ 'bá ïri adrií ãmbúgú rú ãngū Ējēpētō vé rí ã tā mbaá. ³⁴ 'Bāgú Ējēpētō vé rí, lē mǐ ũpē 'bá

ūgalaku rú ni pi āngū Ējēpétō vé rī agásī, kōpi ā rikí ānyāngā kaapi ambamba ílí ẹ̀zīrī agá 'bá rī pi ní rií íkúnāá rī pi úmú, tōwú ni pi agá, kōpi ā 'duki ālu. ³⁵ Ílí ānyāngā ní ímúzá kazú múké 'dī'bee agá, āmbúgú mávé rī, lē mī sē tājimbí, lē ūgalaku rī pi ā úmúkí ānyāngā fífí rī, kōpi ā jíkí 'bāá kūrú ívé rī pi agá jó ānyāngā 'bāzú rī pi agá. Lē kōpi ā 'bākí āngaráwá rií ānyāngā rī útēé, ānyāngā ā adri rí kūrú rī pi agá anigé. ³⁶ Ānyāngā 'dīri ī 'bā ku 'bā āngū rī agá rī pi ní, kōpi ē ímúkí rí nyaá sá ẹ̀bírí ní ímúzá 'dezú ūnjí ūnjí ílí ẹ̀zīrī āngū Ējēpétō vé rī agá rī gé, ā'diātāsīyā ẹ̀bírí ā fū rí 'bā āngū nōri agá rī pi ku."

'Bākí Yōsépā ri gávānā rú āngū Ējēpétō vé rī agá

³⁷ 'Bāgú Ējēpétō vé rī pi ívé ūgalaku rī pi be, kōpi ā'yíkí tā Yōsépā ní 'yoó 'dīri rá. ³⁸ 'Bāgú Ējēpétō vé rī ní 'yozá kīnī, "'Bā nyo ícò 'bá Índrí Uleteré Múngú vé rī ní ású sū ágó nōri tīni ni ísú rá?"

³⁹ Kúru 'bāgú Ējēpétō vé rī ní 'yozá Yōsépā ní kīnī, "Múngú i'da mí ní urobí rī pi vé ífífí céré gí, 'bá āzi úmí be tā nīpi sū mí tīni ālujání 'dāáyo. ⁴⁰ Ma mi 'bā adri āmbúgú rú mávé ūgalaku rī pi drīgé, 'bá mávé rī pi céré tā mí ní 'yoó rī 'du nga. Má ní adrii 'bāgú rī sī, ma adri āmbúgú mí drīlé gá."

⁴¹ Kúru 'bāgú rī ní 'yozá Yōsépā ní kīnī, "Á 'bā mi nóni adrii āmbúgú āngū Ējēpétō vé rī agásí céré." ⁴² 'Bāgú rī ní ívé kátrī † rī ní 'rī rú sī rú 'bá ní gé rī ínjézu suzú Yōsépā ā drī mváná gá. Íri ní Yōsépā ri úsúzu bōngó ūnyí be ni sī, íri ní ngá dábū rú ni í'dúzu 'yízu umbe ni gé. ⁴³ 'Bāgú rī sē ívé 'bá 'depi 'í úgóró gá rī vé ārābīyā hūsání ní rií seé rī, Yōsépā ri únjú āní nī. 'Bá Yōsépā ẹ̀ndrẹ́tí gé rī pi rikí ọ̀'ú 'dúkó be ọ̀rú 'dāá kīnī, "Ími kukí lẹ́tí Yōsépā ní!" Tā 'dīri lū 'yozá kīnī, 'bāgú rī 'bā Yōsépā ri gávānā rú āngū Ējēpétō vé rī agá gí.

⁴⁴ 'Bāgú rī ní 'yozá Yōsépā ní kīnī, "Mā adri dō 'bāgú drāāāsīyā, 'bá āzi ícò tā āzi 'oó āngū Ējēpétō vé rī agá nōgó mī tī ákò ku." ⁴⁵ 'Bāgú rī ní Yōsépā ā rú 'dazú Zāfēnātā Pānéyā. Íri ní Āsēnētā ri sēzú Yōsépā ní ūkú rú. Āsēnētā ri mvá ūkú átálágú Pōtífērā kūrú Ónō †† vé rī agá rī vé ni. Yōsépā ní ẹ̀cízú āngū Ējēpétō vé rī agásí céré.

⁴⁶ Yōsépā ní í'dózú ẹ̀zī ngazú gávānā rú 'bāgú Ējēpétō vé rī ā pálé gá rī gé, ísú ákūdē íri ílí be pūkú na. Yōsépā ku 'bāgú rī kú 'dīgé, ri ẹ̀cí muzu āngū Ējēpétō vé rī agásí āngū rī úndré nī. ⁴⁷ Ílí ẹ̀zīrī rī ní 'yoó ānyāngā ri ka āní ambamba 'dī'bee agá, ānyāngā ka āngū rī agá ambamba. ⁴⁸ Yōsépā ní ānyāngā kaapi ílí ẹ̀zīrī agá āngū Ējēpétō vé rī agá rī úmúzá, íri ní 'bāzú jó ānyāngā 'bāzú rī pi agá kūrú rī pi agásí. 'Bā ānyāngā rī ní 'aá kūrú ālu ālu ā gārā gá rī kūrú rī ní ānyāngā rī 'ázú 'dāri agá. ⁴⁹ Yōsépā úmú ānyāngā rī āmbúgú āmbúgú jó ānyāngā 'bāzú rī pi agá 'dāá, sū cínýáfā troopi kú ngū yī gārā gá rī tīni, gō ānyāngā rī ā ọ̀'bīngará, āzini

† Kátrí: Kátrí 'bāgú rī ní sēé Yōsépā ní rī vé ífífí íri 'dīni, 'bāgú rī sē Yōsépā ní ūkpò tājimbí sēzú 'bá rī pi ní rú ívé rī sī. †† Ónō: Átálágú Ónō vé rī ri ọ̀tú ínjí mungú rú, 'da ọ̀tú íri ní rií ínjí mungú rú 'dīri ā rú Rē. Rú Ónō 'dīri Ébéré tī sī. Gíríkí tī sī rī zī Hēlīyōpólís.

sīngará ni kuú rá, ā'diātāsīyā ānyāngā rī ambamba, ícókí ọ̀'bīí bā ku.

⁵⁰ Ẹ̀bírí rī ní drī 'dezú kuyé rī gé, átálágú Pōtífērā kūrú Ónō vé rī agá rī vé mvá ūkú Āsēnētā tī Yōsépā ní anjī āgō írī. ⁵¹ Yōsépā 'da ívé mvá káyú rī ā rú Mānāsē 'i, † kīnī, "Múngú sē mávé ízāngā ā tā āví mā ẹ̀sí agásí gí, āzini ízāngā mā ẹ̀sí agá 'bá má ẹ̀tẹ́pí vé 'bẹ́tí āsámvú gé rī pi ā tā sī rī, āví mā ẹ̀sí agásí gí." ⁵² Yōsépā 'da ívé mvá 'deepi káyú rī vú sī rī ā rú Ēfērēmā, †† ā'diātāsīyā kīnī, "Āngū má ní ízāngā nyazú nōri agá, Múngú sē á gō mvá āzi tīj gí."

⁵³ Ílí ẹ̀zīrī ānyāngā ní kazú ambamba āngū Ējēpétō vé rī agá rī ní dezú. ⁵⁴ Kúru ílí ẹ̀zīrī ẹ̀bírí vé rī ní í'dózú sū Yōsépā ní 'yoó rī tīni. Ẹ̀bírí rī 'de āngū Ējēpétō ā gārā gá sī rī pi agásí céré, 'bo āngū Ējēpétō vé rī agásí céré ānyāngā anigé. ⁵⁵ 'Bá Ējēpétō vé rī pi vé ānyāngā ká deé, ẹ̀bírí rī í'dó kōpi fūyí ūnjí ūnjí, kōpi í'dókí rií ngoó 'bāgú rī bílé gá kīnī, rī lēkí 'bāgú rī ā sē rī ní ānyāngā. Kúru 'bāgú rī ní 'yozá kōpi ní kīnī, "Ími mukí Yōsépā vúgá, tā íri ní lūú ími ní rī, lē ími 'duki ngaánga."

⁵⁶ Ẹ̀bírí rī ká 'deé āngū rī agásí céré, Yōsépā ní jó ānyāngā 'bāzú rī ē tī zīzú, íri ní ānyāngā fífí rī uzízú 'bá Ējēpétō vé rī pi ní, ā'diātāsīyā ẹ̀bírí rī 'de ūnjí ūnjí āngū Ējēpétō vé rī agásí céré. ⁵⁷ 'Bá āngū rī pi agásí rī pi ārēvú céré 'dekí mụyí ānyāngā fífí jeé Yōsépā vúgá āngū Ējēpétō vé rī agá 'dāá, ā'diātāsīyā ẹ̀bírí rī 'de āngū vū drīgé rī pi agásí céré.

Yōsépā ẹ̀drípíí mukí ānyāngā jeé Ējēpétō gá

42 Yókóbū ká yī kīnī, ānyāngā Ējēpétō gá 'dālé anigé, íri ní 'yozá 'í ẹ̀njípíí ní kīnī, "Ngá ími ní pá tuzú kú 'dīgé rizú ími úndrézú ími āsámvú gé sī 'dīni rī ā'di? ² Á yí kīnī, ānyāngā Ējēpétō gá 'dālé anigé, ími mukí 'bá ní ānyāngā rī jeé, 'bā adriki rí ídri rú, 'bā ūdrákí rí ku."

³ Kúru Yōsépā vé ẹ̀drípíí mụdrí rī pi ní 'dezú muzu ānyāngā rī jengará gá Ējēpétō gá 'dālé. ⁴ 'Bo Yókóbū pē Yōsépā ẹ̀drípíí Bēnyēmínē ri muzu ẹ̀drípíí vúgá sī índí kuyé, ā'diātāsīyā 'o ọ̀rī sī, ọ̀sū déna tā ūnjí ri mụ íri ísú rá. ⁵ Ísērélé vé anjī rī pi mukí 'bá mụ 'bá ānyāngā jengará gá Ējēpétō gá 'dālé rī pi be trú, ā'diātāsīyā ẹ̀bírí rī 'de kpá āngū Kānānā vé rī agá 'dālé índí.

⁶ Sā 'dāri gé, Yōsépā ri gávānā āngū Ējēpétō vé rī agá 'dālé nī, ri ānyāngā rī sēé jeé 'bá rī pi ní nī. Yōsépā ẹ̀drípíí ká caá 'dālé, kōpi ní kūmúci útízú, rī drī sīzú vúgá Yōsépā ẹ̀ndrẹ́tí gé. ⁷ Yōsépā ká 'í ẹ̀drípíí ndréé, nī kōpi á má bá, 'bá 'i kú sū 'i 'bá túngú ni tīni, átá kōpi ní ọ̀jgō sī, íri ní kōpi zízú kīnī, "Ími íbíkí ímú íngōósíla?"

Kōpi ní újázú kīnī, "'Bá íbíkí ímú Kānānā gálésí, 'bá ímúkí ānyāngā jeé."

⁸ Yōsépā ā nī dō ẹ̀drípíí rá drāāāsīyā, ẹ̀drípíí nīkí íri á má kuyé. ⁹ Yōsépā ní urobí ọ̀tú 'i ūbīpi kōpi ā tā sī 'dāri ígázú, íri ní 'yozá kōpi ní kīnī, "Ími 'bá āngū úmí 'bá ni pi! Ími ímúkí āngū 'bávé rī úmí, dō vūrā rī ní útēé ku rī íngōri?"

† Mānāsē: Rú Mānāsē 'dīri vé ífífí, ízāngā rī ā tā āví ẹ̀sí agásí gí. †† Ēfērēmā: Rú Ēfērēmā 'dīri vé ífífí, Múngú sē á gō mvá āzi tīj gí.

¹⁰ Kòpì ní újázú kìnī, “Àmbúgú 'bávè rī, adri 'dínì kuyé. 'Bà àtí' 'bá mívé ní, 'bá ímúkí ànyāngā jeé. ¹¹ 'Bà céré anjì 'bá àlu vé ní. 'Bà 'bá tā 'o' 'bá pìrì ní pi, 'bá adrikí 'bá àngū úmí' 'bá ní pi ku.”

¹² Yòsépā ní 'yozú kòpì ní kìnī, “Adri 'dínì kuyé! Ìmì ímúkí àngū 'bávè rī úmí, dō vūrā ì ní ùtēé ku rī íngōrì?”

¹³ Kòpì ní 'yozú ìrì ní kìnī, “Àmbúgú 'bávè rī, 'bà mụdrí drī ní ìrī, 'bà céré èdrípì, 'bà anjì ágó rípi adriípi àngū Kānānā vé rī agá rī vé ní. 'Bávè èdrípì ùdú rī ìrì vúlé 'bá ètèpì vúgá 'dāá'dā. 'Bávè èdrípì àlu rī drā gí.”

¹⁴ Yòsépā ní 'yozú kòpì ní kìnī, “Sū té má ní 'yoó rī tìni, ìmì 'bá àngū úmí' 'bá ní pi! ¹⁵ Á lè nījì dō ìmì rì tā áda 'yo. Á sō ùyō 'bāgú rī ā rú sī, ìmìvé èdrípì ùdú rī ícá dō nōgò kuyé, ìmì ícókí fūú àngū Èjèpétō vé rī agá nōósí ku. ¹⁶ Lè ìmì pèkí 'bá àlu ìmì àsámvú gé 'dìgè, ā mụ ìmì èdrípì rì bī, ìmì ace' 'bée rī pi, ma ìmì 'be jó àngū ù'yīzú rī agá, 'bà nī rí áamá dō tā ìmì ní 'yoó rī tā áda. Dō tā ìmì ní 'yoó rī adri tá áda kuyé, 'bāgú rī ā rú sī, ìmì 'bá àngū úmí' 'bá ní pi!” ¹⁷ Yòsépā ní kòpì suzú céré jó àngū ù'yīzú rī agá caá ù'dú be na.

¹⁸ Kā mụy adrií ù'dú na ní gé, Yòsépā ní 'yozú kòpì ní kìnī, “Á ru Múngú rí rá, ìmì 'okí dō sū má ní 'yoó rī tìni, ìmì idrì rá. ¹⁹ Ìmì dō 'bá tā 'o' 'bá pìrì ní pi, lè 'bá àlu ìmì àsámvú gé 'dìgè, ā adri jó àngū ù'yīzú rī agá nōgò, ìmì ace' 'bée rī pi, lè ìmì jìkí ànyāngā rī mụzú vúlé 'bá ìmìvé 'bètí àsámvú gé èbírì ní ríi fụú 'dā' 'bée ní. ²⁰ 'Bo ìmì mụkí ìmìvé èdrípì ùdú rī ìjì ímú má vúgá nólé, ā lū rí 'yozú kìnī, ìmì rì tá áda 'yo, ā ú'díkí rí ìmì drāá ku.” Yòsépā èdrípì ìjì 'yīkí tā 'dìrì rá.

²¹ Kòpì ní átázú ìsámvú gé sī kìnī, “Ádarú ì rì 'bá ìrīnā tā 'bá ní 'o' 'bá èdrípì Yòsépā ní rī sī. 'Bá ndrekí ìzāngā ándúrú ìrì ní 'ì ìmāmālázú ívé ídri ā tā sī rī rá, 'bo 'bá yìkí ìrìvé tá kuyé, sē 'bá ní rizú ìzāngā nōrì nyazú àní.”

²² Rübénā ní 'yozú kòpì ní kìnī, “Á 'yo ándúrú ìmì ní kuyé? Má kìnī, ìmì 'dìkí mva rī ku fò! Ìmì gākí yigá sī. Sē nóni 'bà rì ìzāngā nya, 'bá ní ìrì 'dìjì drāá rī sī.” ²³ Kòpì nīkí áamá 'yozú kìnī, Yòsépā yì tá ì ní átá rī gí 'dínì kuyé, ā'diātāsīyā 'bá āzi rì átángá kòpì ní átá rī újā nī.

²⁴ Yòsépā ní ngazú mụzú kòpì ā gārā gá sī 'dìfísí rá, ìrì ní 'dódú ngozú. Ìrì ní 'ì újázú gōzú kòpì vúgá 'dāá, ìrì ní gōzú átázú kòpì ní dījì. Ìrì ní Sīmīyónā rì ìpèzú kòpì àsámvú gé 'dìgè, ìrì ní 'yozú ā úmbékí ìrì kòpì èndrètì gé 'dìgè.

Yòsépā èdrípì ìjì újákí ì gōó Kānānā gá

²⁵ Yòsépā ní tājímí sèzú kìnī, ā tōkí ànyāngā fífí kòpìvé jūru rī pi agásí, ā 'bākí 'bá àlu àlu vé mūfēngā fífí gōó ìrìvé jūru agá 'dālè úzi. Á sēkí kòpì ní ngá nyanya, kòpì ā nyakí rí kòpì ní mungará gá lètì gé 'dìgè. Kā kòpì ní ngá nyanya rī sēé gí, ²⁶ kòpì ní ìvé ànyāngā fífí rī pi ùdrōzú ìvé dōngí rī pi ā úgóró gá, kòpì ní 'dezú mụzú.

²⁷ Àngū rī ká nījì, kòpì ní pá tuzú. 'Bá àlu kòpì àsámvú gé 'dìgè, ìrì ní ìvé jūru ē tì zìzú, 'ì 'dú rí ànyāngā sēé ívé dōngí rī ní, ìsú ívé mūfēngā fífí rī kú jūru rī agá 'dāá.

²⁸ Ìrì ní 'yozú èdrípì ìjì ní kìnī, “Ìmì ndrekí drī ká! Újákí

mávè mūfēngā fífí gōó vúlé, mūfēngā fífí rī kú mávè jūru agá nō!”

Kòpì ē èsì tì rúcū, kòpì ā rú' 'bá yā kpīrìkpīrì, ógúpì ndre ógúpì rì, kòpì ní 'yozú kìnī, “Múngú 'o' 'bá 'dínì àsī?”

²⁹ Kòpì ká caá ì ètèpì Yókóbū vúgá Kānānā gá 'dāá, kòpì ùlúkí tā 'ì ngaápi ì rú' 'bá gá rī pi àrèvú céré ìrì ní, kòpì kìnī, ³⁰ “Gávānā àngū Èjèpétō vé rī agá rī átá 'bá ní òjōgō sī, kìnī 'bá rì àngū Èjèpétō vé rī úmí. ³¹ 'Bá ní 'yozú ìrì ní, “Bá adrikí 'bá àngū úmí' 'bá ní pi ku, 'bá 'bá tā 'o' 'bá pìrì ní pi. ³² 'Bá èdrípì rú mụdrí drī ní ìrī, 'bá anjì 'bá àlu vé ní àngū Kānānā vé rī agá. Mvā ùdú rī 'bá ètèpì vúgá vúlé 'dāá'dā, 'bávè èdrípì àlu rī drā gí.”

³³ “Gávānā Èjèpétō vé rì ní 'yozú 'bá ní kìnī, ‘Á lè nījì dō ádarú ìmì 'bá tā 'o' 'bá pìrì ní pi. Ìmì kukí ìmìvé èdrípì àlu ní kú má be nōgò. Ìmì jìkí ànyāngā rī mụzú ìmìvé 'bá 'bètí àsámvú gé èbírì ní ríi fụú 'dā' 'bée ní. ³⁴ Ìmì mụkí ìmìvé èdrípì ùdú rī bī ìjì má vúgá nōó, mà nī rí 'yozú kìnī, ìmì adrikí 'bá àngū úmí' 'bá ní pi ku, ìmì 'bá tā 'o' 'bá pìrì ní pi. Ma ìmì èdrípì rì sē gō ìmì ní rá, ìmì ícò ècì ànyāngā je àngū nōrì agá, 'bá āzi uga ìmì ku.”

³⁵ Kòpì ká ríi ìvé ànyāngā fífí rī ùdāá jūru rī pi agásí àmvé, 'bá àlu àlu ìsú ívé mūfēngā fífí rī jūru rī agá 'dāá! Kòpì ká mūfēngā fífí rī pi ndreé, āzini kòpìvé ètèpì Yókóbū ká mūfēngā fífí rī pi ndreé, kòpì ā rú' 'bá yā kpīrìkpīrì. ³⁶ Kòpìvé ètèpì Yókóbū ní 'yozú kìnī, “Ìmì 'bekí mávè anjìnā rī pi àvī! Yòsépā rì nóni 'dāáyo, Sīmīyónā rì kpá 'dāáyo, ìmì lèkí kpá Bēnyēmínē rī jìjì mụzú! Tā ìmì ní 'o' 'dìrì ìzāngā sē má ní!”

³⁷ Kúru Rübénā ní 'yozú ètèpì ní kìnī, “Má ìjì dō Bēnyēmínē rì ìgōó kuyé, má 'yì rí rá, mì ícò mávè anjì ìrì 'dì' 'bée ú'dí rá. 'Í ku Bēnyēmínē rì má drígé, má ícò ìrì ìjì ìgō rá.”

³⁸ 'Bo Yókóbū ní 'yozú kìnī, “Mávè mvā mụ 'dālè àluñani ku, ā'diātāsīyā èdrípì drā gí, kukí ìrì kú ó'dúkúle. Tā ùnjì ìsú dō ìrì ècì ìmì ní tuú rī gé lètì gé 'dìgè, ìzāngā rī sī, ìmì sē ma drā rá.”

Yòsépā èdrípì ìjì Bēnyēmínē rì mụzú Èjèpétō gá 'dāá ìndí

43 Èbírì rī áwí 'deé kuú ùnjì ùnjì àngū Kānānā vé rī agá. ² Kòpì ká ànyāngā ì ní jeé Èjèpétō gá rī nyaá deé gí, kòpìvé ètèpì Yókóbū ní 'yozú kòpì ní kìnī, “Ìmì gōkí mụy 'bá ní ànyāngā āzi jeé.”

³ Yúdā ní 'yozú ìrì ní kìnī, “Ágò àmbúgú rī átá 'bá ní ùkpó ùkpó kìnī, Ìmì ìjìkí dō ìmìvé èdrípì ùdú rī ímúzú ìndí kuyé, ìmì gōkí ícá má èndrètì gé dījì ku.” ⁴ Mí 'yì dō 'bá jìkí 'bá èdrípì ùdú rī mụzú ìndí rá, 'bá mụ ànyāngā rī je ìjì mí ní rá. ⁵ Mí kìnī dō 'bá jìkí ìrì ku, 'bá mụkí ku, ā'diātāsīyā ágò àmbúgú rī 'yo 'bá ní kìnī, Ìmì ìjìkí dō ìmìvé èdrípì ùdú rī ímúzú ìndí kuyé, ìmì gōkí ícá má èndrètì gé dījì ku.”

⁶ Ìsèrélè ní 'yozú kìnī, “Ngá ìmì ní ìzāngā sèzú má ní 'dínì rī 'ā'dì? Ngá ìmì ní lūzú ágò àmbúgú rī ní ìmìvé èdrípì āzi anigé rī 'ā'dì?”

⁷ Kòpì ní újázú ìrì ní kìnī, “Ágò àmbúgú rī uzì 'bá 'bávè 'bá 'bètí àsámvú gé rī pi ā tā sī kìnī, Ìmì ètèpì rì drī idri rú? Ìmì èdrípì āzi anigé? 'Bá újákí átángá ìrì ní 'bá

uzizú rí pi rá. 'Bâ ícò nǐ ngóni 'yozú kǐnǐ ʔri 'yo, 'Ími íjǐkí ʔmi édrǐpǐ ri ímúzá ʔndǐ?"

⁸ Kúru Yúdā ní 'yozú 'í étépi ʔsērélē ní kǐnǐ, "Mí á'yí 'bá 'dekí muḡ Bēnyēmínē be trú, 'bâ ícò mu ʔri be rá, 'bâ anji mívé rí pi, mí úlúngu be, 'bávé anjinǎ rí pi be, 'bâ adriki rí ídri rú, 'bâ údrákí rí ku. ⁹ Ma ʔri á tā mba rá, ma ʔri íjǐ ʔgō mí vúgá nǒlé rá, má íjǐ dō ʔri ʔgōó mí vúgá nǒlé kuyé, tā ni á adri má drǐgé, má ní drǐ adrizú ídri rú rí gé. ¹⁰ 'Bâ izakí té dō sâ kuyé, 'bâ mukí té 'dálé gí, 'bâ ɛndǐkí té 'bâ caá vú be ʔrǐ gí."

¹¹ Kòpivé étépi ʔsērélē ní 'yozú kòpi ní kǐnǐ, "Dō Bēnyēmínē ri mu ʔmi vúgá sǐ ʔndǐ, ʔmi tǒkí ngá muké muké ǎngū nǒri agá rí pi ʔmivé jǔrú rí pi agásǐ, ʔmi jǐkí sēé ágó ǎmbúgú rí ní fēfē rú. ʔmi tǒkí údu ngúḡpi ndrǐndrǐ ni, ɔnyu, ngá tǐbǐ á'dízú ɛjǐ be ngǔ' 'bâ ndrǐndrǐ ni pi, mǐrē, kumurǒ, ǎzini ǎlǐmóndā. ¹² ʔmi 'dukí mǔfēngā fǐfǐ ʔmi ní ʔsú ʔmivé jǔrú agá rí pi mukú ʔndǐ, ʔmi 'dukí mǔfēngā rí ǎzi gbā ʔmi ní ʔsú 'dǐri pí muzú ʔndǐ, ʔmi újákí ʔmi ní ʔsú jǔrú rí pi agá rí pi gǒzú vúlé, sâ ǎzi ni sǐ 'bâ ǎzi ku mǔfēngā fǐfǐ 'dǐri tǎlǎví sǐ. ¹³ ʔmi jǐkí ʔmi édrǐpǐ Bēnyēmínē rí muzú ʔndǐ, koro ʔmi 'dekí muḡ ágó ǎmbúgú rí vúgá 'dálé. ¹⁴ Múngú Úkpō 'Dǐpa á sē ágó rí ɛ ɛsǐ á adri ʔdríkídri ʔmi ní, á oyú rí Sǐmǐyónǎ pi Bēnyēmínē be ʔgōó vúlé. Dō mávé anjinǎ rí pi ǎví de má drǐgé sǐ cére, kòpi ǎvíkí ʔngá ʔyí."

¹⁵ Yókóbū vé anji rí pi ní fēfē Yókóbū ní lēé á jǐkí sēé ágó ǎmbúgú rí ní rí pi 'dúzú, kòpi 'dukí mǔfēngā fǐfǐ ʔ ní ʔsú jǔrú agá rí pi, kòpi 'dukí kpá ǎzini gbā ʔ ní ʔsú jǔrú agá 'dǐri pí, kòpi jǐkí Bēnyēmínē ri muzú ʔndǐ. Kòpi ní muzú cazú ɛjǐpétō gá 'dálé, kòpi ní ʔ'dazú Yösépā ɛndrǐtǐ gé. ¹⁶ Yösépā kǎ Bēnyēmínē pi ndreé 'í édrǐpǐ be, ʔri ní 'yozú ívé 'bâ riipi ívé ngá jó agá rí pi ütēpi rí ní kǐnǐ, "Í jǐ 'bâ 'dǐ' 'bée muzú mávé jó agá 'dǎá, 'í lǐ ndrǐ, mí á'dí, 'bâ nyakí rí kòpi be ütú mgbímgbí gé 'dǐgé."

¹⁷ Ágó rí ní ndrǐ rí lǐzú á'dízú, sǔ Yösépā ní 'yoó 'í ní rí tǐni, ʔri ní kòpi jǐzú muzú Yösépā vé jó agá 'dálé. ¹⁸ Kǎ kòpi jǐjǐ muzú Yösépā vé jó agá 'dǎá, kòpi 'okí ʔrǐ sǐ. Kòpi 'dókí rí ʔsú ʔkǐnǐ, "Íjǐkí 'bâ nǒgó mǔfēngā fǐfǐ ʔ ní ǎndúrú ũ'bǎá gōó 'bávé jǔrú agá rí pi vé tā sǐ. Ágó ǎmbúgú rí lē 'bâ uruḡ 'bǎá adrii túgǐrǐ ívé ni rú, lē dǒngí 'bávé rí pi u'duḡ 'bâ drǐgé sǐ rá."

¹⁹ Kúru kòpi ní 'dezu muzú átázú Yösépā vé ágó riipi ʔrivé ngá jó agá rí ütēpi rí ní kǐnǐ, "Mí ʔtǐlǐ gá 'dǎá. ²⁰ Kòpi kǐnǐ, "ǎmbúgú 'bávé rí, ǎndúrú 'bâ ímúkí drǐdrǐ ni ǎnyāngā jeé nǒgó rá. ²¹ 'Bo vǔrǎ 'bâ ní muzú lazú rí gé, 'bâ kǎ 'bávé jǔrú rí pi ɛ tǐ oyuḡ, 'bâ ǎlu ǎlu gōó ívé mǔfēngā fǐfǐ ǎnyāngā jezú rí ʔsú vúgú rí vú sǐ. 'Bâ íjǐkí mǔfēngā fǐfǐ rí pi ʔgōó vúlé nǒ. ²² 'Bâ nǐkí kuyé á'di ũ'bǎ 'bávé mǔfēngā fǐfǐ rí pi gōó 'bávé jǔrú rí pi agá nǐ. 'Bâ íjǐkí kpá mǔfēngā ǎzi ímúzá ʔndǐ ǎnyāngā ǎzi jezú ǎní."

²³ Ágó riipi ngá jó agá rí ütēpi rí ní 'yozú kǐnǐ, "ʔmi 'okí ʔrǐ sǐ ku, má ɛ'yí ʔmivé mǔfēngā fǐfǐ rí pi gí. Múngú ʔmi ní rí ʔnjǐ ʔmi étépi pi be rí, ũ'bǎ mǔfēngā fǐfǐ rí pi gōó ʔmivé jǔrú rí pi agásǐ nǐ." Kúru ʔri ní Sǐmǐyónǎ ri íjǐzú ʔfúzá jó ǎngū ũ'yízú rí agá 'dǎásǐ ǎmvé kòpi vúgá nǒó.

²⁴ Ágó riipi ngá jó agá rí ütēpi rí ní ǎgō 'dǐ' 'bée jǐzú muzú Yösépā vé jó agá 'dǎá. ʔri ní kòpi ní yǐjǐ sēzú, kòpi á ʔjǐkí rí ʔ pá ǎní. ʔri ní kpá ǎnyāngā sēzú kòpivé dǒngí rí pi ní. ²⁵ Kòpi údékí fēfē ʔ ní lēé sēé Yösépā ní rí kú ʔnǒgósǐ rizú Yösépā ri ütēzú, kǎdō ícá ütú mgbímgbí gé 'dǐgé, ʔ sǐkí rí ʔri ní, á'diātāsǐyā kòpi yǐkí kǐnǐ, ʔ ímú ʔnyá nya Yösépā pi be trú.

²⁶ Yösépā kǎ ícá 'bǐtǐ nǒlé, kòpi ní fēfē ʔ ní íjǐ rí pi í'dúzú sēzú ʔri ní. Kòpi ní kǔmúci ütǐzú, ʔ drǐ sǐzú vúgá ʔri ɛndrǐtǐ gé. ²⁷ Yösépā kǎ kòpi ɛzǐjǐ, ʔri ní zǐzú kǐnǐ, "ʔmivé étépi adriipi ǎrǎkǎ rú ʔmi ní tā ni lǔú má ní rí ʔri ʔngóni? ʔri drǐ ídri rú?"

²⁸ Kòpi ní újázú ʔri ní kǐnǐ, "Mívé ǎtǐ' 'bâ 'bâ étépi ri drǐ ídri rú, ʔri muké." Kòpi ní kǔmúci ütǐzú vúgá ʔri ʔnjǐzú.

²⁹ Yösépā kǎ 'í édrǐpǐ Bēnyēmínē ʔ ní adrii ʔri be ɛndrǐpǐ ǎlu rí ndreé, ʔri ní zǐzú kǐnǐ, "ʔmivé édrǐpǐ ũdu rú ʔmi ní tā ni lǔú má ní rí ʔri adriipi 'dǐ?" ʔri ní gǒzú 'yozú kǐnǐ, "Má mvá rí, Múngú á 'bâ ɛsǐ muké mí ní." ³⁰ Koro Yösépā ní fúzá jó rí agásǐ, ʔri ní muké fizú ívé jó lazú rí agá, ʔri ní 'dózá ngozú, á'diātāsǐyā lē édrǐpǐ Bēnyēmínē ri ambamba.

³¹ Kǎ 'ʔ mǐlǐtǐ ʔjǐjǐ gí, ʔri ní ɛsǐ úmbézú, ʔri ní ʔfúzá ǎmvé. ʔri ní 'yozú ǎtǐ' 'bâ rí pi ní kǐnǐ, "ʔmi íjǐkí ʔnyá rí awá."

³² Sǐkí Yösépā ní ʔnyá rí ʔ'dúkúle, ʔrivé édrǐpǐ ní sǐkí túngú, 'bâ ɛjǐpétō vé rí pi ní sǐkí túngú, á'diātāsǐyā 'bâ ɛjǐpétō vé rí pi nyakí ʔnyá 'bâ ɛbérē vé rí pi be trú ku, kòpi gǎkí 'bâ ɛbérē vé rí pi sǐ. ³³ 'Bǎkí Yösépā édrǐpǐ úri Yösépā ɛndrǐtǐ gé ílǐ ʔ ní kòpi tǐzú rí vú sǐ, í'dózá mvá kǎyú rí vúgá cazú mvá ũdu rí vúgá, kòpi ríkí ʔ úndré ʔ ǎsámvú gé sǐ, sē kòpi ǎyǎkí ǎní ǎyǎyá. ³⁴ Awakí ʔnyá Yösépā vé mísá drǐgé rí, jǐkí sēé kòpi ní, sǐkí Bēnyēmínē vé rí caá vú sǐ tǒwú ndē édrǐpǐ vé rí rá. Yösépā édrǐpǐ ríkí ngá nyaá, ǎzini ngá mvuḡ Yösépā pi be trú, 'bâ ǎzi uga kòpi kuyé.

Yösépā vé kópō ɔgúpi ɔgúɔgú rí

44 Yösépā ní 'yozú ívé ágó riipi ívé ngá jó agá rí ütēpi rí ní kǐnǐ, "Mí ütō ǎnyāngā ǎgō 'dǐ' 'bée vé jǔrú rí pi agásǐ tré tré, kòpi ní ícò 'duḡ bǎ rá ni. Mí ũ'bǎ 'bâ ǎlu ǎlu vé mǔfēngā gōó ʔrivé jǔrú agá 'dǎá vúlé. ² 'Í 'bâ mávé kópō ɔgúpi ɔgúɔgú rí mvá ũdu rí vé jǔrú agá, 'í 'bâ kpá ʔrivé mǔfēngā ǎnyāngā jezú rí gōó jǔrú rí agá 'dǎá vúlé." Ágó rí 'du tā rí ngaá sǔ Yösépā ní 'yoó rí tǐni.

³ ǎngū rí kǎ ɔwú, ʔ ní ǎgō 'dǐ' 'bée pēzú muzú ʔvé dǒngí rí pi be. ⁴ Kòpi kǎ drǐ muḡ vǔḡ kǐrú rí agásǐ rǎrá rú kuyé, Yösépā ní 'yozú ívé ágó riipi ívé ngá jó agá rí pi ütēpi rí ní kǐnǐ, "Í mu ǎgō 'dǐ' 'bée á vúdrǐ gé sǐ, mí ʔsú dō kòpi gí, 'í zǐ kòpi 'dǐni, 'Á 'o ʔmi ní tā muké, ngá ʔmi ní tā ʔnjǐ 'ozú 'dǐni rí á'di? ⁵ Kópō 'dǐri mávé ǎmbúgú rí ní rizú ngá mvuzú ǎní rí, ʔri kpá ri ɛndrǐ ndrǐ ǎní. Tǎ ʔmi ní 'oó 'dǐri ʔnjǐ.' "

⁶ Ágó rí kǎ muḡ kòpi ʔsú, ʔri ní 'yozú kòpi ní sǔ Yösépā ní 'yoó 'í ní rí tǐni. ⁷ Kòpi ní újázú ʔri ní kǐnǐ, "Tǎ mí ní ríi átá 'dǐni rí á'di? 'Bâ ǎtǐ' 'bâ mívé ni, 'bâ ícókí tā 'oó 'dǐni ku. ⁸ Mǔfēngā fǐfǐ 'bâ ní ʔsú 'bávé jǔrú agá rí pi, 'bâ íjǐkí Kǎnǎnǎ gá 'dǎásǐ sēé gōó mí ní rá. 'Bâ ícò mívé ǎm-

búgú rí vé ngá ógúpí ógúógú, dōku dábū ūgū ñrivé jó agá 'dāásí ímúzá ñndí íngóni ngóni? ⁹ Dō mí ísú àmbúgú rí vé kópō 'bá àlu vúgá 'bà àsámvú gé nōgó rá, à 'díkí 'bá 'dīri drāá rá, 'bà ñmbítā ñ ní kuú nō'bée gō adri túgērī mívé ni."

¹⁰ Ágó rí ní újázú kōpi ní kīnī, "Múké, à adri sū ñmi ní 'yoó rí tīnī. 'Bá ñ ní kópō rí ísú ñri vúgá rí, ñri adri túgērī rú nī. ñmi ñmbítā ñ ní kuú 'dī'bée, ñmi adri tā àkó, ñ ñmi oḡu rá."

¹¹ Koro 'bá àlu àlu ní ívé jūru í'dúzá 'bázú vúgá, kōpi ní tī ni oḡuzú. ¹² Kuru ágó riipi Yōsépā vé ngá jó agá rí pi útēēpi rí ní í'dózú kōpívé jūru à 'a ndázú, í'dó ndāá mvá káyú rí vé rí agá, cīngbá cazú mvá ūdú rí vé rí agá. Ísú kópō rí Bēnyēmīnē vé jūru agá. ¹³ Bēnyēmīnē édrípíjī ká tā 'dīri ndreé, kōpi ūsíkí ñvé bōngó ñ rú' 'bá gá sí kpélékpélé. † Kōpi ní ñvé ànyāngā rí pi ūdrōzú ñvé dōngí rí pi à úgóró gá, kōpi ní ñ újázú gōzú vúlé kūrú rí agá 'dālē ūzi.

¹⁴ Yúdā pi édrípíjī be, kōpi ká caá 'dālē, kōpi ísúkí Yōsépā ri drī jó agá, kōpi ú'békí ñ vúgá sí Yōsépā ẹn-đrēti gé. ¹⁵ Yōsépā ní 'yozá kīnī, "Ngá ñmi ní 'oó 'dīni rí à'di? ñmi ñkí 'yozá kīnī, 'bá má tīnī nōri, ma ícó ẹnđrī ndrī tā rí ñjūzú àmázú àní rá 'dīni kuyé?"

¹⁶ Yúdā ní újázú kīnī, "Àmbúgú mávé rí, 'bà 'yokí rí mí ní íngóni? Tā lūúpi kīnī 'bà tā àkó rí à'di? Múngú 'i'da tā 'bá ní 'oó ñnjí rí àmvé gí. Àmbúgú mávé rí, 'bà 'bá é-đrípíjī ñ ní kópō rí ísú ñrivé jūru agá rí pi be, 'bà nóni túgērī mívé ni."

¹⁷ 'Bo Yōsépā ní 'yozá kīnī, "Má ícó tā 'oó sū 'dīri tīnī ku! 'Yéñá ágó ñ ní kópō rí ísú vú ni gé rí, ñri adri mávé túgērī rú nī. ñmi ñmbítā ñ ní kuú 'dī'bée, ñmi tā àkó, ñmi ícó gō ñmi étēpi vúgá 'dāá rá tā be kírí."

Yúdā mā ágó àmbúgú rí Bēnyēmīnē vé tā sí

¹⁸ Kuru Yúdā ní 'dezú mužú Yōsépā vúgá 'dāá, ñri ní Yōsépā ri mázú kīnī, "Àmbúgú mávé rí, ma àtí' 'bá mívé ni, mí à'yí, mà 'yo tā má tī gé sí mí ẹnđrēti gé nōgó. Mívé ūkpō à adri dō sū 'bāgú rí vé rí tīnī drāāsīyā, lē mī 'a à ve má ní ku. ¹⁹ Àmbúgú mávé rí, àndúru 'í zī 'bà àtí' 'bá mívé rí pi, mí kīnī, 'ñmívé étēpi anigé? Dōku ñmívé édrípíjī anigé? ²⁰ 'Bá újákí mí ní, 'bá kīnī, "Bávé étēpi ri anigé, ñri àrākā rú, tī mvá ágóná àzi ísú àkūdē ñri àrākā rú. Mvá ágóná rí vé édrípíjī drā gí, kōpívé ẹnđrēpi agá, mvá 'yéñá ñ ní kuú rí ñri 'i, étēpi lē ñri ambamba.'

²¹ "Í 'yo 'bá ní, mí kīnī, 'ñmi íjíkí ñri má vúgá nōó, mà ndre ñri mà mī sí.' ²² 'Bá 'yokí mí ní, 'bá kīnī, 'Mvá ágó rí ícó 'í étēpi ri kuú ku, ku dō étēpi ri gí, étēpi ri drā rá.'

²³ 'Bo 'í 'yo 'bá ní, mí kīnī, 'ñmi íjíkí dō ñmi édrípíjī ūdú rí ímú má vúgá nōó ku, úmvúlésí ñmi ndrekí mà ẹnđrēti dījī ku.' ²⁴ 'Bá ká gōó vúlé mívé àtí' 'bá 'bá étēpi vúgá 'dālē, 'bá ūlúkí ñri ní tā mí ní 'yoó rí rá.

²⁵ "Bá étēpi gō 'yoó kīnī, 'ñmi gōkí mužú 'bá ní ànyāngā àzi jeé.' ²⁶ 'Bo 'bá újákí ñri ní, 'bá kīnī, 'Mí à'yí dō 'bá édrípíjī ūdú rí mužú 'bá be ku, 'bá ícókí mužú ku.

'Bá édrípíjī ūdú rí mužú dō 'bá be kuyé, 'bá ícókí ágó àmbúgú rí è mīlētī ndreé ku.'

²⁷ "Bá étēpi ní 'yozá 'bá ní kīnī, 'ñmi ñkí rá 'yozá kīnī, ūkú mávé rí tī má ní anjī àgō ñrī. ²⁸ Mvá ágó rí àzi fū mužú àmvé mà rú' 'bá gá sí gí, má kīnī, "Ūndíkí ñri kpélékpélé gí." Í'dózú ínógósí 'dāá, á gō ñri ndreé kuyé. ²⁹ ñmi jíkí dō mvá ñmbítā àlu 'dīri mužú ñndí, tā ñnjí ísú dō ñri gí, ñmi sē mávé àrākā nōri fi 'bú agá ñzāngā agá.'

³⁰ "Àmbúgú mávé rí, má ícó mvií gōó má étēpi vúgá 'dāá mvá rí àkó ku, 'bá étēpi ri adri ídri rú mvá rí ní adrií ídri rú rí sí, ³¹ 'bá étēpi ndre dō mvá ágó rí 'bà àsámvú gé 'dāáyo, 'bá étēpi ri drā rá. 'Bà mívé àtí' 'bá nō'bée, 'bà sē 'bá étēpi dēēpi gí 'dāri drā rá. ³² Àmbúgú mávé rí, á 'yo má étēpi ní, má kīnī, 'Ma ícó mvá ágó rí à mba rá. Má íjī dō mvá ágó rí tīgōó vúlé nōó kuyé, tā ni à adri má drīgé mužú nyonyo.'

³³ "Àmbúgú mávé rí, lē mà áwí adrií nōgó túgērī rú mvá ágó rí à vūrā gá, mí à'yí mvá ágó rí, kōpi à mviíkí gōó 'í édrípíjī be 'bētí 'dāá. ³⁴ Mvá ágó rí mužú dō má vúgá sí ñndí kuyé, ma ícó mvi gō má étēpi vúgá 'dālē íngóni? Á lē ñzāngā má étēpi vé rí ndreé ku."

Yōsépā 'i'da 'i ñjī édrípíjī ní

45 Yōsépā ká ndreé 'í ícó 'í ésí úmbé ívé àtí' 'bá rí pi ẹnđrēti gé bā ku, ñri ní 'yozá ívé àtí' 'bá rí pi ní kīnī, "Lē ñmi fūkí má gārā gá nōósí céré àmvé!" Sā Yōsépā ní 'i 'i'dazú édrípíjī ní rí gé, 'bá àzi túngú ni 'dāáyo, kōpi 'yéñá édrípíjī be. ² ñri ní 'í'dózú ngozú 'í'dúkó be uru 'dāá, 'bá Èjēpétó vé rí pi yíkí rá, ūlúkí tā Yōsépā ní ngozú 'dīri 'bá 'bāgú rí vé jó àsámvú gé rí pi ní rá.

³ Yōsépā ní 'yozá édrípíjī ní kīnī, "Bá rí ma 'i, Yōsépā 'i! Má étēpi ri drī nyo ídri rú?" 'Bo Yōsépā édrípíjī ícókí ñri ní tā 'dīri újā bā ku, à'diātāsīyā ūrī fū kōpi ambamba, kōpi ní Yōsépā à rú' 'bá ndreé rí sí.

⁴ Kuru Yōsépā ní 'yozá édrípíjī ní kīnī, "ñmi ítrúkí ñmi ñnyíná má vúgá nōó." Kōpi ká ñ útrú ñri vúgá 'dāá, ñri ní 'yozá kīnī, "Ma ñmívé édrípíjī Yōsépā ñmi ní ótú sēé jeé, ñ ní íjī àngū Èjēpétó vé rí agá rí 'i! ⁵ 'Bo lē ñmi adrikí ñzāngā sí ku, àzini lē ñmí ésí á ri veé ñmi àsámvú gé sí tā ñmi ní ma sēé jeé rí à tā sí ku. Múngú ñpē ma ímúzá ñmi ní nōó drīdrī, mà ímú rí ñmi ídri bēnī. ⁶ Èbírí 'de àngū rí agá ñnjí ñnjí, 'dū nóni caá ílí ñrī, èbírí rí àzi ri gō 'de ca ílí tōwú, 'bá àzi gō ómvú 'áá ku, gōkí kpá ànyāngā ñkūnāá ku. ⁷ 'Bo Múngú ñpē ma ímúzá ñmi ní drīdrī, mà ímú rí ñmi tā mbaá ñmívé 'bá 'bētí àsámvú gé rí pi be, ñmi adrikí rí ídri rú.

⁸ 'Adri 'yozá kīnī, ñmi ñpēkí ma nōgó ñ 'dīni kuyé, Múngú ñpē ma ñ. Múngú 'bā ma adrií ūgalaku 'bāgú rí vé ni, àzini 'bā ma adrií àmbúgú rú 'bá àngū Èjēpétó vé rí agá rí pi drīgé. ⁹ ñmi újákí ñmi gōó vúlé má étēpi vúgá 'dālē mbēlē, ñmi 'yokí ñri ní, 'Mí mvōpi Yōsépā 'yo 'dīni kīnī, "Múngú 'bā ma àmbúgú rú àngū Èjēpétó vé rí drīgé. Lē è ímú má vúgá nōó mbēlē, è iza sà ku." ¹⁰ ñri ímú adri àngū Gōséní vé rí agá, ñnyíná má gārā gá. ñri adri anjíná ívé rí pi be, anjíná ẹnjípíjī ní tījī rí pi be, ívé kábílō rí pi be, ndrījī rí pi be, tī rí pi be, ngá àrēvú ívé rí pi be céré. ¹¹ Ma ñri ní ànyāngā sē rá, à'diātāsīyā èbírí

† Kōpi ūsíkí ñvé bōngó ñ rú' 'bá gá sí kpélékpélé: Kōpi ūsíkí ñvé bōngó, à'diātāsīyā ñ ní kópō rí ísú Bēnyēmīnē vé jūru agá rí sí, sē kōpi ní ñzāngā.

rĩ āzi ri gō ímú 'de ílí tōwú ũnjí ũnjí. Ímú dō ívé 'bá 'bětí āsámvú gé rĩ pi be, āzini ívé ānyāpá rĩ pi be ku, kōpi ímú ũdrā rá ēbírí rĩ sī."

¹² Yōsépā ní gōzú 'yozú kōpi ní kīnī, "Ími ndrekí nóni ma ĩmī mī sī gí, má édrípí Bēnyēmīnē ndre kpá ma 'ĩ mī sī gí, ádarú 'bá átángá átápi rĩ ma 'i, Yōsépā 'i. ¹³ Ími mukí tā 'bá rĩ pi ní ma ĩnjízú āngū Ējēpētō vé rĩ agá nōgó, āzini tā ārēvú céré ĩmi ní ndreé rĩ pi ũlūú má étēpí ní. Ími íjíkí má étēpí ri ímú má vúgá nōlé mbēlē."

¹⁴ Yōsépā pi ní t' u'dezú ezízú bēdrī sī édrípí Bēnyēmīnē be, āyíkō sī, kōpi ní í'dózú ngozú. ¹⁵ Yōsépā ní rizú 'í édrípí u'dezú ezízú muzú ālu ālu bēdrī sī, āyíkō sī, ĩri ní í'dózú ngozú. Vúdrī ni gé, édrípí ní í'dózú átázú ĩri be.

'Bāgú rĩ zī Yōkóbū ri ímúzú Ējēpētō gá

¹⁶ Ú'dúkó rĩ ká caá 'bāgú rĩ vé kání agá 'dāá kíní, Yōsépā édrípí ícákí gí, 'bāgú rĩ ívé ũgalaku rĩ pi be, adríkí céré āyíkō sī. ¹⁷ 'Bāgú rĩ ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Í lū mí édrípí ní, kōpi ā ũ'bākí ívé ānyāngā rĩ pi céré ívé dōngí rĩ pi ā úgóró gá, kōpi ā újákí t' gōó vúlé Kānānā gá 'dāá ũzi. ¹⁸ Kōpi ā mukí t' étēpí ri íjí ímúzú ĩrivé 'bá 'bětí āsámvú gé rĩ pi be nōlé, ma kōpi ní vūrā múké ni sē āngū Ējēpētō vé rĩ agá nōgó rá, kōpi ānyāngā ísú nya 'a ni gé, ĩri kōpi ní āyíkō sē.

¹⁹ "Í lū kōpi ní, kōpi ā jíkí ārābīyā t' ní ríí seése rĩ pi muzú Ējēpētō agá nōósí ĩndī, kōpi ē íjíkí rí ívé anjíná rĩ pi ímúzú ānī ũkú rĩ pi be, āzini kōpi ē íjíkí rí t' étēpí ri ímúzú ānī. ²⁰ Kōpi ā kukí ngá ívé rĩ pi kú vúlé 'dāá, ā'diātāsīyā kōpi ímú ngá múké múké ni pi ísú āngū Ējēpētō vé rĩ agá nōgó rá."

²¹ Ísērélē vé anjī āgō rĩ pi ā'yíkí tā 'bāgú rĩ ní 'yoó rĩ 'dūyí ngáá rá. Yōsépā sē kōpi ní ārābīyā t' ní ríí seése rĩ pi, ānyāngā be, kōpi ā mvíkí rí gōó ānī 'bětí, sū 'bāgú rĩ ní 'yoó rĩ t'ínj. ²² Yōsépā awa kōpi ní bōngó ú'dí rú ni pi, 'bo sē Bēnyēmīnē ní mūfēngā fífí ēnjīpi ēnjīēnjī ni mūdūrūlū na (300), sē kpá ĩri ní bōngó ú'dí rú ni pi tōwú. ²³ Ngá Yōsépā ní pēé muzú 'í étēpí ní rĩ pi dōngí āgō mūdrij, ũ'bākí ngá múké múké Ējēpētō vé rĩ pi kōpi ā úgóró gá, dōngí ũkú rú ni pi mūdrij, ũ'bākí ānyāngā fífí, pánga, āzini ngá uryukọ nyaanya ni pi, ā tu rí ēcī rĩ ímúzú ānī. ²⁴ ĩri ní kōpi pēzú muzú. ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Lē ĩmi āwākí ĩmi āsámvú gé sī létí gé 'dígé ku!"

²⁵ Kōpi ní ngazú fūzú āngū Ējēpētō vé rĩ agásí, kōpi ní mvízú gōzú t' étēpí Yōkóbū vúgá āngū Kānānā vé rĩ gé 'dāá. ²⁶ Kōpi ní ũlūzú Yōkóbū ní kīnī, "Yōsépā ri drī ídri rú! 'Bākí ĩri gávānā rú āngū Ējēpētō vé rĩ agá." 'Bo tā 'dīri sē Yōkóbū ní āyāngará, ē'yí tā kōpi ní ũlūú 'í ní 'dīri kuyé. ²⁷ Kōpi ká tā Yōsépā ní 'yoó t' ní rĩ ũlūú Yōkóbū ní, Yōkóbū ká ārābīyā t' ní ríí seése Yōsépā ní t'pēé ímú 'i bīí 'dī'bēe ndreé, ĩrivé yíkí gō ícá múké.

²⁸ Ísērélē ní kúru 'yozú kīnī, "Íri ícá adri tā ēgbí! Mávé mvá Yōsépā ri drī ídri rú! Á lē muý ĩri ndreé ũgbále, ma íbí drā ndō."

Yōkóbū nga muý Ējēpētō gá

46 Kúru Ísērélē ní 'dezú muzú āngū Ējēpētō vé rĩ gé 'dāá, 'dū ívé ngá rĩ pi ārēvú céré muzú ĩndī. Ká muý caá kūrú Bērīsébā vé rĩ gé, ĩri ní rōbōñō zázú Múngú 'í étēpí Ísákā vé rĩ ní.

² Múngú ní átázú Ísērélē be urobí agá íníná rĩ sī kīnī, "Yōkóbū, Yōkóbū."

Yōkóbū ní újázú kīnī, "Ma nō."

³ Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú 'i, Múngú mí étēpí vé rĩ. 'Í 'o ũrī sī ku, 'í mu āngū Ējēpētō vé rĩ gé, ma úmvúlésí sūrú mívé rĩ sē ízú tré, kōpi ícá sūrú āmbúgú. ⁴ 'Bā mu mí be trú Ējēpētō gá 'dālē. Ádarú ma úmvúlésí mi íjí t'gō vúlé nōlé dīí rá. Mi úmvúlésí drā Yōsépā gārā gá, ĩri mī mī ōzū ní."

⁵ Kúru Yōkóbū ní fūzú kūrú Bērīsébā vé rĩ agásí, ĩrivé anjī āgō rĩ pi ní ívé étēpí Yōkóbū ri jízú tuzú ívé anjíná rĩ pi be, ívé ũkú pi be, ārābīyā t' ní seése 'bāgú rĩ ní t'pēé rĩ agá. ⁶ Kōpi jíkí ívé ānyāpá rĩ pi, āzini ā'bú t' ní ísú āngū Kānānā vé rĩ gé 'dālē rĩ pi muzú ĩndī. Yōkóbū pi ívé anjíná rĩ pi be céré 'dekí muý āngū Ējēpētō vé rĩ gé 'dāá. ⁷ Yōkóbū jī ívé anjī āgō rĩ pi, ívé anjíná rĩ pi vé anjī āgō rĩ pi, āzini jī ívé anjī ũkú rĩ pi, ívé anjíná rĩ pi vé anjī ũkú rĩ pi be muzú Ējēpētō gá 'dāá ĩndī, jī úyú ívé rĩ pi muzú céré.

⁸ Anjī Ísērélē vé mu'bá Ējēpētō gá rĩ pi ā rú 'dī. Drīdrī ni, Ísērélē vé rú Yōkóbū.

Mvá kāyú Yōkóbū vé rĩ Rūbēnā 'i.

⁹ Anjī āgō Rūbēnā vé rĩ pi ā rú, Ēnókā 'i, Pálú 'i, Ēzírónā 'i, Kārímī sī.

¹⁰ Anjī āgō Símīyónā vé rĩ pi ā rú, Yēmūyélē 'i, Yāmínī 'i, Ōhádī 'i, Yākínī 'i, Zōhárā 'i, Sávūlā sī, Sávūlā vé éndrēpí Kānānāzī.

¹¹ Anjī āgō Lévī vé rĩ pi ā rú, Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī.

¹² Anjī āgō Yúdā vé rĩ pi ā rú, Éré 'i, Ōnánī 'i, Sélā 'i, Pērízī 'i, Zérā sī. ('Bo ótú Éré pi Ōnánī be ũdrákí āngū Kānānā vé rĩ agá 'dālē.)

Anjī āgō Pērézí vé rĩ pi, Ēzírónā pi Ámulā be.

¹³ Anjī āgō Ísákárā vé rĩ pi ā rú, Tólā 'i, Púvā 'i, Yásúbā 'i, Símīrónā sī.

¹⁴ Anjī āgō Jēbūlúnā vé rĩ pi ā rú, Sērédē 'i, Ēlónī 'i, Jāhālélē sī.

¹⁵ Anjī āgō 'dī'bēe Léyā ní tīj Yōkóbū ní Pādānā Áramā gá rĩ pi, anjī āgō 'dī'bēe āsámvú gé, tī mvá ũkú rá, mvá ũkú rĩ ā rú Dínā 'i. ĩrivé anjī āgō rĩ pi, mvá ũkú rĩ be, kōpívé kālāfe céré pūkú na drī ni na.

¹⁶ Anjī āgō Gádí vé rĩ pi ā rú,

Zēfónā 'i, Hágí 'i, Súnī 'i, Ēzībónī 'i, Érí 'i, Áródí 'i, Áréfí sī.

¹⁷ Anjī āgō Āsērā vé rĩ pi ā rú, Ímínā 'i, Ísívā 'i, Ísívī 'i, Bērīyā sī.

Kōpívé ómvúpí Sérā 'i.

Anjī āgō Bērīyā vé rĩ pi, Ébérē pi Mālēkíélē be.

18 Anji ägö müdrí drī ni áziyá 'dī'bée Jëléfā ní tíj Yökóbū ní rī pi, Jëléfā ri Lābánā ní sēé ívé mvá ūkú Léyā ní átí' bá rú rī.

19 Anji ägö Yökóbū pi ní tíj 'í ūkú ni Rāélē be rī, Yösépā pi Bēnyēmīnē be.

20 Anji ägö Yösépā pi ní tíj Āsēnētā be Ējēpētō gá 'dālē rī, Mānāsē pi Ēfērēmā be. Āsēnētā ri átalágú Pōtīfērā Ōnō vé rī vé mvá ūkú.

21 Anji ägö Bēnyēmīnē vé rī pi ā rú,

Bélā 'i, Békērī 'i, Āsībélē 'i, Gérā 'i, Nāmānā 'i, Éhī 'i, Rósī 'i, Mūpímū 'i, Ūpímū 'i, Ārídī sī.

22 Úyú müdrí drī ni sū 'dī'bée, íbíkí řfūū Yökóbū pi ā rú' bá gá Rāélē be.

23 Dānā vé mvá Hūsímū 'i.

24 Anji ägö Nāfātālī vé rī pi ā rú,

Yāzīyélē 'i, Gúnī 'i, Jēzērē 'i, Sīlēmū sī.

25 Úyú ězīřī 'dī'bée íbíkí řfūū Yökóbū pi ā rú' bá gá Bīlā be. Bīlā ri Lābánā ní sēé ívé mvá ūkú Rāélē ní átí' bá rú rī.

26 Yökóbū vé úyú mu' bá ři be Ējēpētō gá 'dālē rī pi pūkú áziyá drī ni áziyá, lāki řivri anji ägö ři pi vé ūkú ři pi kuyē. 27 Anji ägö ři ní tíj Yösépā ní Ējēpētō gá 'dālē rī pi ři. Yökóbū vé 'bá 'bētī āsámvú gé mu' bá Ējēpētō gá 'dālē rī pi cére pūkú ězīřī.

28 Yökóbū ní Yūdā ri pēzú mužú drīdrī Yösépā vúgá 'dālē, Yösépā ā lū rī ři ní lētī mužú Gōsēnī gé ři. Kōpi ká caá Gōsēnī gé 'dāá, 29 Yösépā ní 'yozú ē íjíkí ívé ārābīyā hūsānī ní rīí seé ři 'í vú nōō, ři ní tuzú 'a ni gé, 'dezú mužú ětēpi Īsērélē vúgá 'dāá. Yösépā ká caá ětēpi vúgá 'dāá, ři ní ětēpi ri u' dezú ězizú bēdrī sī, āyīkō sī, ři ní 'dózú ngozú sá be āco.

30 Īsērélē ní 'yozú Yösépā ní kīnī, "Nóni ma ícō drā rá, ā'diātāsīyā á ndre mi mā mī sī gí, mi ídri rú."

31 Kúru Yösépā ní 'yozú 'í ědrípījī ní, āzini 'bá ětēpi vé jó āsámvú gé ři pi ní kīnī "Á lē mužú átá 'bāgú ři be, á lē 'yoó ři ní, 'Má ědrípījī, āzini 'bá má ětēpi vé jó āsámvú gé ándúru adri' bá āngū Kānānā vé ři agá ři pi ícákí má vúgá nōó gí. 32 'Bá 'dī'bée 'bá ānyāpá úcé' bá ni pi, kōpi íjíkí kābīlō ři pi, ndrījī ři pi, tī ři pi, ngá kōpi ní řsú 'dālē rī pi be cére ímúzu řndī.' 33 'Bāgú ři zī dō řimi mužú 'í vúgá 'dāá, zī dō řimi, 'Ímivé ězī ā'dī?' 34 Īmi újákí ři ní 'dīni, "Bā mívé átí' bá, 'bávē ězī rizú ānyāpá úcézú ni, 'bá 'dókí ānyāpá úcé ānjīřā sī, sū 'bá ě' bīpījī ní rīí úcé ři tījī. ' Īmi lūkí dō ři ní sū 'dīri tījī, ři ři ā'yī adri āngū Gōsēnī vé ři agá nōgó rá, ā'diātāsīyā 'bá Ējēpētō vé ři pi lēkí 'bá ānyāpá úcé' bá ři pi ā tā ku."

Yösépā jī ívé ědrípījī urukō ívé ětēpi be mužú 'bāgú ři vúgá

47 Yösépā ní ngazú mužú lūzú 'bāgú Ējēpētō vé ři ní kīnī, "Má ětēpi pi má ědrípījī be, řivé kābīlō ři pi be, ndrījī ři pi be, tī ři pi be, ngá řivé ři pi be cére, kōpi ímúki āngū Kānānā vé ři gé 'dāásī, kōpi nōni Gōsēnī gé." 2 Yösépā ní 'í ědrípījī ūpēzú tōwū jizú 'i' dazú 'bāgú ři ěndreři gé.

3 'Bāgú ři ní Yösépā ědrípījī zizú kīnī, "Ēzī řimivé řií ngaá ři ā'dī?"

Kōpi ní újázú 'bāgú ři ní kīnī, "Ēzī 'bávē ři, 'bā ri ānyāpá úcé, sū 'bá ě' bīpījī ní ótú rīí úcé ři tījī." 4 Kōpi ní kpá gōzú 'yozú ři ní kīnī, "Bá ímúki adrií nōgó ūkōlō, ā'diātāsīyā ěbīřī 'de āngū Kānānā vé ři agá 'dāá ūnjī ūnjī, řiřībī 'bá ní 'bávē ānyāpá ři pi úcézú ni 'dāáyo. Ícō dō rá, mí ā'yī 'bā adrikí āngū Gōsēnī vé ři agá nōgó."

5 'Bāgú ři ní 'yozú Yösépā ní kīnī, "Mí ětēpi pi mí ědrípījī be, kōpi ímúki mí vúgá. 6 Lē mī ndre vūrā āngū Ējēpētō vé ři agá nōgó, 'í jī mí ětēpi pi, mí ědrípījī be mužú adrií vūrā múké ři gé. Lē kōpi adrikí Gōsēnī gé. 'Í nī dō 'bá ānyāpá úcé' bá múké ni pi kōpi āsámvú gé 'dīgē rá, 'í 'bā kōpi mávé ānyāpá úcé."

7 Kúru Yösépā ní ětēpi Yökóbū ri jizú 'bāgú ři vúgá jó agá 'dāá, ři ní ětēpi ri 'i' dazú 'bāgú ři ěndreři gé. Vúdrī ni gé, Yökóbū ní 'bāgú ři ězizú, ři ní tākiri sēzú 'bāgú ři ní. 8 'Bāgú ři ní Yökóbū ri zizú kīnī, "Mívé ílí ca ngōpī?"

9 Yökóbū ní újázú 'bāgú ři ní kīnī, "Ma ílí be müđřřlū ālu pūkú na (130). Ílí 'dīri mādāřā, 'bo á nya řzāngā 'a ni gé ambamba, má ěcī mužú vūrā ři pi agásī cére. Má ětēpijī pi má ě' bīpījī be ěcīkí mužú vūrā ři pi agásī cére. 'Bo kōpi adrikí caá ílí be āco, kōpi nyakí řzāngā sū má ní nyaá ři tījī kuyē." 10 Kúru Yökóbū ní tākiri sēzú 'bāgú ři ní, ři ní 'bāgú ři ězizú. Ři ní ngazú 'bāgú ři ā gārā gá sī, ři ní fūzú mužú āmvé.

11 Yösépā ní ětēpi pi 'bāzú adrizú ědrípījī be āngū Ējēpētō vé ři agá, sē kōpi ní vūrā múké ni, vūrā ři řny- inā kūrú Rāmāsēsē † vé ři ā gārā gá, sū 'bāgú ři ní 'yoó ři tījī. 12 Yösépā ní ānyāngā sēzú 'í ětēpi ní, 'í ědrípījī ní, āzini 'bá 'í ětēpi vé jó āsámvú gé ři pi ní, sē kōpi ní ānyāngā ři kōpivé anjīřā ři pi vé kālāfe vú sī.

Ēbīřī 'de āngū Ējēpētō vé ři agá

13 Ēbīřī 'de ūnjī ūnjī āngū Ējēpētō vé ři agásī cére, āzini āngū Kānānā vé ři agásī cére, ā'diātāsīyā 'bá ři pi nyakí ānyāngā řivé ři pi deę cére gí. 14 Kúru Yösépā ní ānyāngā ři ní 'bāá jó ānyāngā 'bāzú ři pi agá ři ūzizú 'bá ři pi ní, ři ní mūfēngā 'bá Ējēpētō vé ři pi ní ānyāngā jezú, āzini 'bá Kānānā vé ři pi ní ānyāngā ři jezú ři jizú cére 'bāzú 'bāgú ři vé jó mūfēngā 'bāzú ři agá. 15 'Bá Ējēpētō vé ři pi, 'bá Kānānā vé ři pi be, kōpivé mūfēngā ká deę kōpi drīgē sī gí, kōpi ní mužú cére Yösépā vúgá, kōpi ní 'yozú kīnī, "Mūfēngā de 'bá drīgē sī gí! Mí 'bā ku ūdrā rá āsī? Mí sē 'bá ní ānyāngā."

16 Yösépā ní újázú kōpi ní kīnī, "Īmi íjíkí řimivé ānyāpá ři pi sēé má ní, ma ři ní ānyāngā ři sē ufu ānyāpá ři pi sī rá, ā'diātāsīyā řimivé mūfēngā de ři drīgē sī gí."

17 Kōpi ní kúru řivé ānyāpá ři pi jizú mužú Yösépā vúgá 'dāá. Ři ní kōpi ní ānyāngā sēzú, kōpi ní řivé hūsānī ři pi, kābīlō ři pi, ndrījī ři pi, tī ři pi, dōngí ři pi jizú sēzú ānyāngā ři ufuzú ānī. Ílí 'dāri agá, Yösépā ri kōpi ní ānyāngā sēé ānyāpá kōpivé ři pi ufuzú ānī.

18 Ílí 'dāri ká deę, ká mužú adrií ílí āzi ři gé, kōpi ní mužú Yösépā vúgá 'dāá, kōpi ní 'yozú kīnī, "Āmbúgú 'bávē ři, 'bá ícókí úcí mí ní ku, 'bávē mūfēngā de 'bá drīgē sī gí, 'bávē ānyāpá ři pi mívē ni. Āmbúgú 'bávē ři, ngá āzi aceēpi 'bá drīgē 'bá ní sēé mí ní ni 'dāáyo, ngá aceēpi ři 'yēřā 'bā ūlūngu, āzini vūrā 'bá ní adrizú ři.

† Rāmāsēsē: Kūrú Rāmāsēsē vé ři āngū Gōsēnī vé ři agá.

¹⁹ Mi 'bâ ku ũdrã rá äsí? Mi sê 'bávê vûrã ri adri ándrú rú äsí? Lë mî je 'bâ vûrã 'bávê rî be änyãngã sí. 'Bâ adri túgêrî 'bãgú rî vé ni, 'bávê vûrã ri adri ïrivé ni. 'Í sê 'bâ ní úri, 'bâ adrikí rí idri rú, 'bâ ũdrãkí rí ku, vûrã rî ã ícã rí ándrú rú ku."

²⁰ Kúru Yösépã ní nyõõkú 'bã Èjèpétõ vé rî pi vé rî jezú céré 'bãgú rî ní. 'Bã Èjèpétõ vé rî pi ãrêvú céré uzíkí nyõõkú ïvé rî rá, 'ã'diãtäsiyã èbírí rî 'de ünjí ünjí. Nyõõkú rî gõ adrií céré 'bãgú rî vé ni. ²¹ Yösépã 'bã 'bã Èjèpétõ vé rî pi ãrêvú céré adrií túgêrî 'bãgú rî vé ni. ²² Nyõõkú 'yéjá ïri ní jeé kuyé rî atala rî pi vé rî, 'ã'diãtäsiyã 'bãgú rî rí kôpi ní änyãngã sêé nî, kôpi ní ïvé nyõõkú sêzú jezú kuyé ãní.

²³ Yösépã ní 'yozú 'bã rî pi ní kîñî, "Nóni á je ïmi gí, äzini á je nyõõkú ïmivé rî sêé 'bãgú rî ní gí, ïmi ní úri 'dî, ïmi sakí nyõõkú rî agá. ²⁴ Sã ï ní änyãngã ïkûnãzú rî gé, ngá tówú agá, älu ni ïmi ní d'júkí sêé 'bãgú rî ní. ïm-bítã ni, ïmi 'bãkí ïmi ní úri rú, äzini änyãngã rú, ïmi nyakí rí ïmivé 'bã 'bêtî äsãmvú gé rî pi be, äzini ïmivé anjinã rî pi be."

²⁵ Kôpi ní 'yozú kîñî, "Ämbúgú 'bávê rî, 'í pa 'bã drã agásí gí, lë mî 'bã èsî múké 'bã ní, 'bã ícõ adri túgêrî 'bãgú rî vé ni rá."

²⁶ Kúru Yösépã ní täimbí sêzú 'bã ängü Èjèpétõ vé rî agá rî pi ní kîñî, kôpi ïkûnãkí dõ änyãngã rî gí, ngá tówú agá, älu ni kôpi ã sêkí 'bãgú rî ní. Täimbí 'dîri 'bã Èjèpétõ vé rî pi rí 'dú nganga cîmgbá ú'dú ándrú rî gé. 'Yéjá nyõõkú atala rî pi vé rî, sêkí 'bãgú rî ní kuyé.

Tã ùdú Yökóbü ní ezîjî rî

²⁷ Kúru 'bã Ìsêrelê vé rî pi ní adrizú Gõsénî gé, ängü Èjèpétõ vé rî agá. Kôpi ïsúkí ngá 'dälé ambamba, kôpi tîkí äñji ízú tré, kôpivé kãlãfe gõ ícã kárakarã.

²⁸ Yökóbü adri ängü Èjèpétõ vé rî agá 'dälé ílí mûdrî drî ni èzîrî, ïrivé ílí adrizú vû drîgé rî mûdûrîlû älu pûkú sù drî ni èzîrî. (147) ²⁹ Ìsêrelê vé sã drãzú rî kã 'bãã ícã ïnyinjã, ïri ní mvõpî Yösépã ri zizú ímúzú 'í vúgã nõó, ïri ní 'yozú kîñî, "'Í lë dõ ma rá, lë mî sõ üyõ má èndrètî gé 'yozú kîñî, mi èsî múké 'bã má ní rá, äzini mi tã má ní 'yoó rî 'dú nga rá. Ä sîkí ma ängü Èjèpétõ vé rî agá nõgó ku. ³⁰ Má kãdõ drãã, 'í 'dú ma ängü Èjèpétõ vé rî agá nõósî, 'í jî mûsú sîjî üjî ï ní má è'bípîjî sîzú rî agá."

Yösépã ní 'yozú kîñî, "Ma 'o rá sù mí ní 'yoó rî tîñî."

³¹ Ìsêrelê ní gõzú 'yozú Yösépã ní dîjî kîñî, "'Í sõ üyõ má èndrètî gé nõgó lüzú kîñî, mi tã 'dîri 'o rá." Kúru Yösépã ní üyõ sõzú Ìsêrelê èndrètî gé, Yökóbü ní õvüzú 'î drî sîzú ívé gbólõ drîgé 'dãã, ïri ní Múngú ri zizú.

Yökóbü sê tãkírî Mãnásê pi ní Èfêrémã be

48 Vúdrî ni kã vûjü mãdã, 'bã äzi ní mûzú lüzú Yösépã ní kîñî, "Mí ètèpî Yökóbü ri äzõ rú." Yösépã ní 'dezú mûzú ïri ndrezú, jî ívé anji ägõ ïrî Mãnásê pi Èfêrémã be mûzú ïndî. ² Yösépã kã caã 'dälé, 'bã äzi ní lüzú Yökóbü ní kîñî, "Mívé mvã Yösépã ícã gí." Yökóbü ní ùkpõ 'bãzú, ïri ní íngázú úrizú uru sî ívé gbólõ drîgé.

³ Yökóbü ní 'yozú Yösépã ní kîñî, "Múngú Ùkpõ 'Dîpa i'da 'i má ní ándúrú Lúzî gé ängü Kãnãnã vé rî agá 'dälé, sê má ní tãkírî, ⁴ 'yo má ní kîñî, 'Ma sê mi ímú anji tî tré, mívé úyú rî pi ízú kárakarã. Ma sê mi ímú adri súrú be kárakarã, ma ängü nõri sê úyú mívé rî pi ní mûzú nyonyo.'"

⁵ Yökóbü ní gõzú 'yozú Yösépã ní kîñî, "Mívé anji ägõ ïrî Èfêrémã pi Mãnásê be ï ní tîjî ängü Èjèpétõ vé rî agá nõgó 'dî'bée, kôpi adri anji mávé ni, sù Rübénã pi ní adrií Sîmîyónã be anji mávé ni rî tîñî. ⁶ 'Bo anji ï ní ímú tîjî mí ní anji 'dî'bée ã vúdrî gé rî pi, kôpi adri mívé ni, nyõõkú kôpi èdrîpî Èfêrémã vé rî, äzini Mãnásê vé rî ã vúgú, ïri ímú adri kôpivé ni. ⁷ Ôtú má ní rizú ímvízú Pãdãnã Áramã gálésî rî gé, Rãlêlê drã létî gé, ängü Kãnãnã vé rî agá, ïsú 'bã cakí drî kûrú Èfãrãtã vé rî gé 'dälé kuyé, mã èsî ïsú ïzãngã äní rá. Ä sî ïri létî mûpî kûrú Èfãrãtã vé rî gé rî ã gãrã gã." (Kûrú Èfãrãtã 'dîri ï kpã zî Bêtêlémê.)

⁸ Ìsêrelê kã anji ägõ Yösépã vé rî pi ndreé, ïri ní zizú kîñî, "Anji 'dî'bée ä'di pi?"

⁹ Yösépã ní újãzú ètèpî ní kîñî, "Anji 'dî'bée Múngú ní sêé má ní ängü Èjèpétõ vé rî agá nõgó rî pi."

Yökóbü ní 'yozú kîñî, "Mí íjî kôpi má vúgã nõó, mã sê rí kôpi ní tãkírî."

¹⁰ Ìsêrelê ã mî èsî gí, ïri ní dëé gí rî sî, ndre ängü ku. Yösépã ní ívé anjinã rî pi jizú vú ni gé 'dãã, Yökóbü ní kôpi ã tî ndruzú, ïri ní kôpi u'dezú ezizú bèdrî sî.

¹¹ Ìsêrelê ní 'yozú Yösépã ní kîñî, "Má üsü má ícõ gõõ mi ndreé dîjî ku, 'bo Múngú ä'yî rá sê á ndre kpã mívé anjinã rî pi gí."

¹² Yösépã ní ívé anjinã rî pi u'duzú 'í ètèpî ä ñ'dú drîgé sî rá, ïri ní kûmúcî ütîzú, 'î drî sîzú vúgã. ¹³ Yösépã u'dú kôpi ïrîtrõ, 'bã Èfêrémã ri Ìsêrelê vé drî ïjî gélésî, 'bã Mãnásê ri ïrivé drî èndèpî gélésî, útrú kôpi ïnyinjã Yökóbü vúgã 'dãã. ¹⁴ Èfêrémã ã adri dõ mvã ùdú drããsiyã, Ìsêrelê újã 'î drî èndèpî rî 'bãã Èfêrémã drîgé, Mãnásê ã adri dõ mvã kãyú drããsiyã, Yökóbü újã 'î drî ïjî rî 'bãã Mãnásê drîgé.

¹⁵ ïri ní tãkírî sêzú Yösépã ní, ïri ní 'yozú kîñî, "Múngú má è'bípî

Äbûrãmã, äzini má ètèpî Ìsãkã pi ní rií ïrivé tã 'dudú ngaã rî,

Múngú ma úcépi í'dózú

ãnjîñã gã 'dãã cîmgbã ándrú sî rî,

¹⁶ Mälãyíkã ma ípãpi tã ünjí lëépi ma ïsúpî rî agásî rî, ã 'bã tãkírî anji ägõ 'dî'bée drîgé.

Kôpi ã tã sî, mã rú ã adri rí ügõgõ, mã è'bípî Äbûrãmã ã rú ã adri rí ügõgõ, äzini má ètèpî Ìsãkã ã rú ã adri rí ügõgõ.

Lë kôpi ã tîkí ízú tré vû drîgé nõgó."

¹⁷ Yösépã kã ndreé ètèpî 'bã 'î drî èndèpî rî Èfêrémã drîgé, adri äní äyîkõ sî kuyé, ïri ní ètèpî ã drî ruzú 'dudú Èfêrémã drîgé sî rá, ïri ní 'bãzú Mãnásê drîgé.

¹⁸ Yösépã ní 'yozú Yökóbü ní kîñî, "Adri 'dîni ku, mã ètèpî, mvã kãyú rî 'dî, 'í 'bã mî drî èndèpî rî drî ni gé."

¹⁹ 'Bo Yökóbü gã sî, kîñî, "Mã mvã rî, á nî tã má ní 'oó rî rá. Mãnásê ri kpã úmvúlésî ímú adri súrú be äm-búgú, ï kpã ïri ïnjîñjî. ïrivé èdrîpî ùdú Èfêrémã ri ïri ndë

ãmbügũ sī rá. Úyú ïrivé rĩ pi ímú adri súrú be kárakará." ²⁰ Kúru Yókóbũ ní tákiri sészú anji ãgõ 'dĩ'béé ní ú'dú 'dãri gé, ïri ní 'yozú kĩnĩ,

"Bá Ìsèrélè vé rĩ pi kádõ úmvúlésĩ lèé tákiri sèé, kòpi ïmĩ rú zĩ tákiri rĩ sészú ãní, kòpi 'yo,

'Múngú ã sè ïmi ní tákiri sũ ïri ní sèé Ēfèrémã pi ní Mánásè be rĩ tĩnĩ.' "

Ìsèrélè zĩ Ēfèrémã ã rú drĩdrĩ, 'ĩ 'bã rĩ Ēfèrémã ri ãmbúgú Mánásè ri ndèé.

²¹ Ìsèrélè ní 'yozú Yôsépã ní kĩnĩ, "Ēsĩ mādã, ma ímú drãdrã, 'bo Múngú ri adri ïmi be trũ, ïri ïmi jĩ gõ vúlé ãngũ ïmi è'bĩpĩĩ vé rĩ gé Kánánã gá 'dálé rá. ²² Ængũ má ní ruú è'dĩ sĩ 'bã Æmórã vé rĩ pi drĩgé rĩ, ma lĩ sè mí ní ãmbúgú, ïri mí èdrĩpĩĩ vé rĩ ndèé."

Yókóbũ vé átángá ã ùdũ ïri ní átá ẹnjipĩĩ ní rĩ

49 Kúru Yókóbũ ní ívé anji ãgõ rĩ pi zizú ímúzú, ïri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Ïmi ímúkĩ má gãrã gá nõó, mã ùlũ rĩ ïmi ní tã ímúpi 'i ngaápi ïmĩ rú' bá gá drĩdrĩ 'dĩlé rĩ pi.

² "Má anji rĩ, ma ïmivé ètèpĩ Yókóbũ 'i, ïmi ímúkĩ má vúgá nõó tã yĩĩ má tĩ gé.

Ma ïmivé ètèpĩ Ìsèrélè 'i, ïmi yĩkĩ tã má tĩ gé.

³ Rübénã, mi mávé mvá kãyú,

á tĩ mi ísú ãkũdè ma ùkpõ be, ã tĩ mi ísú ãkũdè ma kèrĩnjã rú ùkpõ be lüzú kĩnĩ, ma anji tĩ rá.

Mi 'bã ï ní ïnjĩĩ ïnjĩ ni, mi 'bã ùkpõ be ni.

⁴ Mi ímú ècĩ sũ ïgãnjã ní riĩ ècĩ yĩĩ drĩgé sĩ ngãlángãlá rĩ tĩnĩ, mí gõ adriĩ kãyú ku,

ã'diãtãsiyã 'í la mávé ùkú sĩ mávé gbòlò drĩgé, †

'í 'o tã drĩnjã sèépi ni mávé gbòlò drĩgé.

⁵ Símĩyónã ïmi Léví †† be, ïmi èdrĩpĩ,

ïmi rikĩ ïmivé ngá è'dĩ vé rĩ pi áyú tã ùnjĩ 'ozú ãní.

⁶ Á lè fiĩ tã ïmi ní riĩ ùsũũ 'dĩri agá ku,

á lè fiĩ tã ïmi ní ïmi úmú riĩ átã 'dĩri agá ku,

ã'diãtãsiyã ïmivé èsĩ ùká ùká rĩ sĩ, ïmi ú'dĩkĩ 'bã rĩ pi ùdrãã rá,

ãzini ïmi ùlĩkĩ tĩ ãgõ rĩ pi vé ísúbãã pá gá rĩ pi tã ã pá ãkó.

⁷ Jĩkó ïmivé rĩ ã tã sĩ, á tri ïmi gĩ, ã'diãtãsiyã ïmĩ èsĩ ùká ùká,

'a vengará ïmivé rĩ ã tã sĩ, á tri ïmi gĩ, ã'diãtãsiyã ïmi ùmbá rú!

Ma ímú ïmi íré mụ adri úyú Yókóbũ vé rĩ pi ãsámvú gé,

ãzini ma ímú ïmi íré mụ adri súrú Ìsèrélè vé rĩ pi ãsámvú gé.

⁸ Yúdã, mí èdrĩpĩĩ ímú mi íngú rá,

mí ímú mívé ari'ba rĩ pi ã ùlèlé ru ínjĩ rá,

mí èdrĩpĩĩ ímú kũmũcí ùtĩ mí èndrètĩ gé.

⁹ Á Yúdã mã mvá rĩ, mí adri sũ kēmĩrõ mvá

ímvĩpi zãã nyangará gálésĩla rĩ tĩnĩ.

Mí adri sũ kēmĩrõ òvũpĩ laápi vúgá rĩ tĩnĩ.

Mí adri sũ kēmĩrõ ùkú tĩnĩ, ã'di ri ícõ mi aru ú'dú gélésĩ ní?

¹⁰ Ïmi 'bã Yúdã vé rĩ pi, 'bã ãzi ícõ túré ãmbügũ vé rĩ 'duú ïmi drĩgé sĩ ku,

'bã ãzi ícõ kpá túré ãmbügũ vé rĩ 'duú úyú mívé rĩ pi drĩgé sĩ ku,

cĩngbã cazú sã 'bã ímúpi túré rĩ ruúpi rĩ vé rĩ gé,

'bã ãngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi céré ïri ïnjĩ.

¹¹ Yúdã, mi ímú mívé dõngĩ 'yĩ pètĩ vĩnyõ vé rĩ ã rú' bá gá,

mi ímú mívé dõngĩ mbaápi ú'dí rú rĩ 'yĩ pètĩ vĩnyõ vé múké rĩ ã rú' bá gá,

mi mívé bõngó ùjĩ vĩnyõ rĩ vé sũ sĩ,

mi mívé bõngó ùjĩ vĩnyõ kaápi ãrĩ rú rĩ sĩ. †

¹² Mĩ mĩ ri ímú ka ku ikamgbiri vĩnyõ rĩ ã sũ sĩ,

Mĩ sĩ ri ímú mve ku imvesírĩlĩ, lè sũ rĩ sĩ.

¹³ Jèbũlúnã, mi adri yĩĩ tafu ã gãrã gá,

ãngũ mívé rĩ ímú adri vürã múké †† kũlúmgbã am-bugu rĩ pi ní pá tuzú ni,

mívé ãngũ rĩ vé lõkókõrĩ ri ímú 'i útrú ca ãngũ

Sĩdõnã vé rĩ gé.

¹⁴ Ìsãkãrã, mi adri sũ dõngĩ ùkpõ be

laápi ãndè vuúpi jürú ïrĩ rĩ pi †† ãsámvú gé rĩ tĩnĩ.

¹⁵ Mĩ kádõ ndreé mi ri uvu vürã múké ni gé,

vürã rĩ mí ní ãyĩkõ sè,

mi èzĩ nga ùkpõ sĩ,

'bã rĩ pi mi 'bã èzĩ nga túgèrĩ rú.

¹⁶ Dánã, mi ímú adri súrú Ìsèrélè rĩ pi vé rĩ ãzi,

mi ímú 'bã mívé rĩ pi vé tã lĩ pĩri.

¹⁷ Dánã, mi adri òjõgõ òjõgõ sũ ïnjĩ riĩpi adriĩpi lètĩ

gãrã gá rĩ tĩnĩ,

mi adri sũ 'bóro riĩpi adriĩpi lètĩ gãrã gá,

riĩpi hũsãní ã pá ugaápi,

'bã únjú' bá hũsãní sĩ rĩ pi ã u'dekĩ rĩ ãní vúgá rĩ tĩnĩ.

¹⁸ Á Úpĩ Múngú, á 'bã èsĩ mí drĩgé, mĩ pa rĩ ma!

¹⁹ Gádĩ, 'bã rĩ pi ímú è'dĩ 'dĩ mí be,

'bo mi ímú è'dĩ 'dĩ 'bã ímú' bá è'dĩ 'dĩ' bá mí be rĩ pi

be.

²⁰ Æsérã, mi ímú ínyá múké ni nya,

mi ímú ínyá èjĩ be múké 'bãgú ní riĩ nyaá rĩ nya.

²¹ Nãfátãlĩ, mi ímú adri sũ nyámãta ècĩpi ásé agásĩ,

anji tĩpi ùnyĩ be rĩ tĩnĩ.

²² Yôsépã, mi ímú anji tĩ ízú sũ pètĩ vĩnyõ vé rĩ ní 'aá rĩ

tĩnĩ,

mi anji tĩ ízú sũ pètĩ vĩnyõ vé yĩĩ gãrã gá rĩ ní 'aá rĩ

tĩnĩ,

vĩnyõ drĩtĩ be ïgãrãápi, tuúpi ãbi drĩgé rĩ tĩnĩ.

²³ Yôsépã, ari'ba rĩ pi 'dĩkĩ è'dĩ mi be ùnjĩ ùnjĩ,

kòpi ú'búkĩ 'í'yé ïvé rĩ pi mụzú mí vúgá 'dãã, kòpi 'okĩ

mi ùnjĩ.

²⁴ 'Bo 'í njõ mívé ùsũ kú ïnõgõsĩ,

mĩ drĩ ùrõ kuyé

Múngú Yókóbũ vé rĩ vé ùkpõ sĩ,

Múngú riĩpi ãngũ úcépi rĩ vé ùkpõ sĩ,

'bã Ìsèrélè vé rĩ pi vé Múngú adriĩpi írã rú rĩ vé ùkpõ

sĩ.

† Mi mívé bõngó ùjĩ vĩnyõ kaápi ãrĩ rú rĩ sĩ: Yókóbũ ri tã Yúdã ní ímúzú adrizú ã'bú be rĩ vé tã 'da. Vĩnyõ rĩ ímú 'a ambamba, ïri ímú ívé bõngó ùjĩ vĩnyõ rĩ vé sũ sĩ. †† Vürã múké rĩ ïri ùlĩ vĩpĩ ùkpõ be rĩ uga. †† Jürú ïrĩ rĩ pi: Ængũ Ìsãkãrã vé rĩ ímú adri súrú Ìsèrélè vé ïrĩ rĩ pi vé ãngũ ãsámvú gé.

† 49:4 Í'dóngará 35:22 †† Símĩyónã pi Léví be: 'Í lã Í'dóngará 34:1-29.

²⁵ Múngú mí étèpì vé rí ko mí ìzā nī,
Múngú Ùkpò 'Dípa sē mí ní yíí'gò tākíri rú
íngázú 'bù gélésí nī,
sē mí ní yíí tākíri rú vù drí'gé nōgò nī,
sē mí ní tākíri anjì tìzú nī.
²⁶ Mā mvá rí, tākíri má ní sēé mí ní 'dírì,
ndē tākíri tī ní ísú írā adriípi mụzú 'dání'dání rí † agá rí
rá,
āzini ánga adriípi mụzú 'dání'dání rí agá rí rá.
Yösépā, lē tākíri 'dírì ā adri mí drí'gé,
mí adri āmbúgú mí édrípíí' āsámví gé.
²⁷ Bēnyēmīnē, mí adri sū ārākílanā é'sí be ūká ūká,
ù'bútì'ngá sī ānyāpā rí pi úcìpi nyaápi,
ùndrénā sī zāā ni acoópi sēépi 'í' ògùpíí ní rí tì'ni."
²⁸ Anjì mụdrí drí ni írì 'dírì' bēé ímú adri é'bípíí súrú mụ-
drí drí ni írì 'bá Ísērélē vé rí pi vé ni. Yökóbū ní rizú kòpi
ní tākíri sēzú rí gé, rí átángá rí átá mụzú 'dínì, sē tākíri
'bá ālu ālu ní tā 'bá rí ní 'oó rí vú sī.

Yökóbū vé drāngará

²⁹ Kúru Yökóbū ní tā ezizú 'í enjipíí ní kīnī, "Ésī mādā,
ma drādrā. Á drā dō gí, ími jíkí mávé āvū mụ' sīí má
é'bípíí ā gārā gá, ūjì tī ní rizú āvū sīzú rí agá, ūjì rí
Ēfōrónā Hítì'gú rí vé nyò'ókú agá, ³⁰ ūjì rí Mākāpélā gá,
īnyínā Māmúrē be, āngū Kānānā vé rí agá. Ābūrāmā je
vūrā rí rizú āvū sīzú ānī, je Ēfōrónā Hítì'gú rí drí'gé.
³¹ Sīkí Ābūrāmā pi ūkú ni Sārā be vūrā 'dārì gé, sīkí kpá
Ísákā pi ūkú ni Rēbékā be vūrā 'dārì gé, á sī Láyā rí
vūrā 'dārì gé. ³² Má é'bípíí Ābūrāmā je nyò'ókú rí ūjì rí
be 'bá Hítì' vé rí pi drí'gé."
³³ Yökóbū kā tā rí ezìjì de' enjipíí ní gí, īri ní lazú ívé
gbólò drí'gé, īri ní kúru drāzú.

50 Yösépā ní òvūzú étèpì rí u'dezú bēdrí sī, īri ní
í'dózú ngozú Ìzāngā Ìzāngā rú, īri ní étèpì ā
gbángírì ndrú. ² Yösépā ní 'yozú ívé 'bá rí' 'bá ézì
dāwā vé rí nga' 'bá rí pi ní, lē kòpi ā njókí 'í étèpì Ísērélē
vé āvū dāwā āvū ní ŋmazú ku rí sī. Kúru 'bá dāwā
njò' 'bá rí pi ní āvū rí ā rú' 'bá njòzú dāwā rí sī. ³ Dāwā rí
vé njōngará 'du ù'dú pūkú sū, ā'diātāsīyā ārēni dāwā rí
vé njōngará īri ù'dú 'du 'dírì tì'ni. 'Bá Ējēpétō vé rí pi
ngokí Yökóbū rí caá ù'dú pūkú ézì'í.
⁴ ù'dú āvū ngozú rí kā de'ē, Yösépā ní 'yozú ūgalaku
'bāgú rí vé rí pi ní kīnī, "Lē īmi 'bākí é'sí múké má ní, lē
īmi 'yokí 'bāgú rí ní 'dínì, ⁵ má étèpì sē ma ūyō sōó 'í
ēndrētì gé, 'yo má ní kīnī, 'Ma rí drādrā, á drā dō gí, 'í jì
ma mụ' sīí 'bú má ní gaá mā úlungu ní āngū Kānānā
vé rí agá 'dāā.' Lē 'bāgú rí oyū ma, mā jì má étèpì rí
mụ' sīí. Á sī dō īri gí, ma ma újā ígō rá."
⁶ Bāgú rí ā'yī tā Yösépā ní zìí rí rá, īri ní 'yozú kīnī, "Í
jì mí étèpì rí mụ' sīí íyí, sū īri ní mí sēé ūyō sōó 'í ēn-
drētì gé rí tì'ni."
⁷ Kúru Yösépā ní 'dezú mụzú étèpì rí sīzú. 'Bāgú rí vé
ūgalaku rí pi, 'bá ambugu 'bāgú rí vé kání agá rí pi, āzi-
ni 'bá ambugu āngū Ējēpétō vé rí agá rí pi, kòpi 'dekí
mụ' Yösépā vūgá sī'ndī. ⁸ Yösépā jì 'bá ívé 'bētì

† Írā adriípi mụzú 'dání'dání rí vé ífíí, īri é'bípíí rí' 'bá tākíri sē' 'bá
'bá rí pi ní rí.

āsámví gé rí pi, 'í édrípíí be, 'bá adri' 'bá étèpì vé jó
āsámví gé rí pi be mụzú'ndī. Ku anjínā rí pi, kábílò rí
pi, ndrīí rí pi, tì rí pi be kú vúlé Gōséní gé 'dāā.
⁹ Āngárāwā rí pi útúkí ārābīyā hūsānī ní ríí sēé rí pi
agá, urukò' bēé útúkí hūsānī drí'gé, kòpi 'dekí mụ'ú
Yösépā vūgá sī'ndī. 'Bá mụ' 'bá rí pi kárakarā.
¹⁰ Kòpi kā mụ'ú caá Ātādí gé, vūrā tī ní rizú ānyāngā fífí
cozú īnyínā yíí Yáridéní ā gārā gá rí gé, kòpi í'dókí ríí āā
ngoó Ìzāngā Ìzāngā rú, kòpi é'sí ŋō ambamba, Yösépā
'bá étèpì vé āā ngoó ù'dú ézì'í. ¹¹ 'Bá Kānānā vé rí pi ká
ndrēé kòpi rí āā ngo vūrā ānyāngā fífí cozú rí gé Ātādí
gé 'dāā, kòpi ní 'yozú kīnī, "Bá Ējēpétō vé rí pi rí āā rí
ngo Ìzāngā Ìzāngā rú nī." Sē tī ní vūrā Yáridéní ā jēlé gá
'dārì ā rú zizú Ébélē Mīsīrāyīmū ānī. ¹¹
¹² Yökóbū vé anjì āgō rí pi 'dukí tā rí ngaá sū tī étèpì ní
ezìí tī ní rí tì'ni. ¹³ Kòpi 'dukí trívé āvū jìí mụzú Kānānā gá,
kòpi sīkí īri ūjì adriípi nyò'ókú Mākāpélā vé rí agá, īny-
ínā Māmúrē be, nyò'ókú rí Ābūrāmā je Ēfōrónā Hítì'gú
rí drí'gé rizú āvū sīzú ānī. ¹⁴ Yösépā kā étèpì rí sīí gí, īri
ní 'i újázú gōzú vúlé Ējēpétō gá 'dāā, kòpi újákí tī gōó é-
drípíí be, 'bá mụ' 'bá vú ni gé sī étèpì rí sīngará gá rí pi
be.

Yösépā ūmī 'í édrípíí ē é'sí

¹⁵ Yökóbū ní drāā gí rí sī, Yösépā édrípíí gōkí adrií ūrī
sī, kòpi ní 'yozú kīnī, "Yösépā 'bá dō tā 'bá ní ótú 'i 'ozú
ūnjí 'dārì 'í é'sí agá, ūfē dō tā rí ārígó, 'o dō 'bā ūnjí, 'bā
'okí rí íngóni?"
¹⁶ Kúru kòpi ní ù'dúkó pēzú mụzú Yösépā ní, kòpi
kīnī, "Mí étèpì ní drī drāzú kuyé rí gé, ezì 'dínì kīnī,
¹⁷ 'Ími lūkí Yösépā ní 'dínì, lē mī trū mí édrípíí ūnjīkānyā
kòpi ní mí 'ozú ūnjí 'dírì agásí rá.' 'Bā ātí' 'bá Múngú mí
étèpì vé rí vé ni, lē mī trū 'bā ūnjīkānyā 'bá ní 'oó mí ní
rí agásí rá." ù'dúkó rí kā caá Yösépā vūgá 'dāā, Yösépā
ní í'dózú ngozú.
¹⁸ Kúru Yösépā édrípíí ní ímú'zú kūmúcí ūtìzú tī drí sīzú
vūgá Yösépā ēndrētì gé. Kòpi ní 'yozú kīnī, "Bā tūgē'í
mívé ní."
¹⁹ Yösépā ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Ími adriki ūrī sī ku. Ími
ūsūkí ma Múngú 'i ícòpi īmi īrī'ngāpi? ²⁰ Ími lēkí kōdō
ma 'oó ūnjí, 'bo Múngú újā tā ūnjí īmi ní lēé 'oó mā
rú' 'bá gá rí ícá tā múké rú, tā 'i ngaápi nōri, ā nga rí 'i
fūú tī ni gé bēnī, mā pa rí 'bá kárakarā pi vé ídri. ²¹ Lē
īmi 'okí ūrī sī ku, ma ngá īmi ní lēé rí pi sē īmi ní rá, āzi-
ni ma ngá īmívé anjínā rí pi ní lēé rí sē kòpi ní rá."
Yösépā ūmī édrípíí ē é'sí, átá átángá rí é'sí be mādā, sē
kòpi ē é'sí adri ānī āyīkō sī.

Yösépā vé drāngará

²² Yösépā pi rikí adrií āngū Ējēpétō vé rí agá 'dāā 'í
étèpì vé 'bá 'bētì' āsámví gé rí pi be trú. Yösépā adri
caá ílí be mūdūrūlū ālu mụdrí (110). ²³ Yösépā adri ílí
be āco, ndrē Ēfērēmā vé anjì tī ní tìj' úyú na gá rí pi rá.
Ndrē kpá anjì Mákírī vé rí pi rá. Mákírī rí mvá Mānásē
vé ni, Yösépā 'dụ anjì Mákírī vé rí pi adrií anjì ívé ni rú.

†† Ébélē Mīsīrāyīmū: Ébélē Mīsīrāyīmū vé ífíí, 'bá Ējēpétō vé rí pi
rí āā ngo.

²⁴ Yōsépā ní 'yozú édrípíjì ní kīnī, “Ma ri drādrā. 'Bo Múngú ri ímú ĩmi tã mba rá, ĩri ĩmi jì fũ ãngũ Ĕjēpétō vé nōri agásī, ĩri ĩmî drĭ ko mụzú ãngũ ĩri ní ẹzĭjì Ābūrámā ní, Īsákā ní, āzini Yōkóbũ ní rĭ agá 'dālé rá.”

²⁵ Kúru Yōsépā ní Īsērélē ẹnjipíjì sēzú ùyō sōzú 'í ẹndrẹtĭ gé, ĩri ní 'yozú kīnī, “Múngú kādō ímú ĩmi ĩzā koó,

ĩmî drĭ koó mụzú vúlé 'dāá, ĩmi jĭkí mávé fã mụzú ĩndĭ.”

²⁶ Yōsépā ní kúru drāzú Ĕjēpétō gá 'dālé, ísù ãkūdē ĩri ílĭ be mŭdŭrŭlŭ ãlu mŭdrĭ. Kòpi ní ĩrivé ãvũ njòzú dáwā ãvũ ní ñmazú ku rĭ sĭ, kòpi ní ãvũ rĭ 'bāzú sòndúkŭ agá.

Wŭngará

Tă búkŭ rĩ vé rĩ ă ũlŭngará

Búkŭ Wŭngará vé rĩ agá, í'dózú cápĩtă 1-20 gé, ũlŭ ú'dógú'dógú Yăhŭdĩ rĩ pi vé rĩ. Yăhŭdĩ rĩ pi Múngú ĩpě kŕpi adrii 'bá ívé ni. Yăhŭdĩ rĩ pi vé tă í'dó 'i lókí búkŭ Í'dóngará vé rĩ ní 'i dezú rĩ gé. Búkŭ Wŭngará vé rĩ vé í'dóngará gá, Yăhŭdĩ rĩ pi rikí adrii túgĕrĩ rú Ējĕpétŕ agá, 'bo Múngú yĭ kŕpivé zĭngará rá. Kúru Múngú ĩpě Mósĕ ri adrii Yăhŭdĩ rĩ pi ní drĩkoma rú, jĭ Yăhŭdĩ rĩ pi fŭŭ Ējĕpétŕ agásĭ ămvé nĩ. 'Bo Yăhŭdĩ rĩ pi ě ĩsŭkĭ dŕ drĩwălă gĭ drăăăsiyă, kŕpi kă rií muĭ ăngŭ ă'wĭ cĭnyáfă rú rĩ agásĭ ăngŭ Múngú ní ěziĭ kŕpi ní Kănănă vé rĩ gé 'dăă, kŕpi nyakĭ ĩzăngă létĭ gé 'dĭgĕ ambamba. Kŕpi găkĭ tă Múngú vé rĩ 'dugă ngagă sĭ, 'bo kŕpi kă muĭ caă ĩră Sĭnáyĭ vé rĩ drĩgĕ 'dăă, Múngú ní tăĭmbĭ sĕzú Mósĕ ní Kĭnĭ, lĕ 'bă rĩ pi ă 'dukĭ tăĭmbĭ rĩ ngăă sŭ 'ĭ ěsĭ ní lĕĕ rĩ tĭnĭ. Búkŭ 'dĩri í'dókĭ sĭ cápĩtă 1-20, ĩmbĭtă ni cápĩtă 21-40.

Í'dózú 21-40 gé, Múngú lŭ Kĭnĭ kŕpi ě ĩnjĭkĭ 'i, kŕpi ă údékĭ vŭră, atala rĩ pi ě ĩjĭkĭ rĩ 'í ní ngă sĕĕ ănĭ, ăzini kŕpi ě ĩjĭkĭ rĩ 'í ní rŕbŕŕŕ zăă.

Īzăngă Īsĕrĕlĕ rĩ pi ní nyaă Ējĕpétŕ gá rĩ

1 Yŕkŕbŭ ĩ ní zĭj Īsĕrĕlĕ † rĩ vé anji ăgŕ mu'ba ĩri be Ējĕpétŕ gá 'dălĕ rĩ pi, 'bă ălu ălu mu'ivé 'bă 'bĕtĭ ăsămvú gé rĩ pi be, kŕpivé rú pi 'dĩ: ² Rŭbĕnă 'i, Sĭmĭyŕnă 'i, Lĕvĭ 'i, Yŭdă 'i, ³ Īsăkără 'i, Jĕbŭlŭnă 'i, Bĕnyĕmĭnĕ 'i, ⁴ Dănă 'i, Năfătălĭ 'i, Gădĭ 'i, ăsĕră sĭ. ⁵ Yŕkŕbŭ vé úyú mu'ba rĩ pi vé kălăfe cérĕ pŭkŭ ězĭrĩ. Kŕpi cakĭ Yŕsĕpă ri ĩsŭ ăkŭdĕ ĩri ri adri Ējĕpétŕ gá 'dăă'dă.

⁶ Yŕsĕpă pi ũdrăkĭ ědrĭpĭj be cérĕ, úyú lókĭ 'dări gé rĩ pi be cérĕ. ⁷ 'Bo 'bă Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi ízŭkĭ kărăkară ăngŭ 'dări gé, kŕpi ícakĭ ũkpŕ be ambamba, kŕpi gŕkĭ gaă trĕ ăngŭ Ējĕpétŕ vé rĩ agă.

⁸ Kúru 'băgŭ ú'dĭ Yŕsĕpă vé tă nĭjĭpi kuyĕ ni ní gŕzú mălŭngă Ējĕpétŕ vé rĩ ruzú nĩ. ⁹ ĩri ní 'yozú ívé 'bă rĩ pi ní Kĭnĭ, "Īmi ndrekĭ drĭ kă, 'bă Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi ízŭkĭ nŕni ambamba, kŕpi ndĕkĭ 'bă ũkpŕ sĭ rá. ¹⁰ Īmi ímŭkĭ, 'bă ndăkĭ létĭ kŕpi ugazú, kŕpi ě ízŭkĭ rĩ kărăkară ku, ă'diătăsiyă ě'dĭ 'de dŕ nĩ, kŕpi ímŭ ĩ úmŭ 'băvé ari'ba rĩ pi be, kŕpi ímŭ ě'dĭ 'dĭ 'bă be, kŕpi ímŭ ápă fŭ ăngŭ nŕri agásĭ rá."

¹¹ Kúru 'bă ambugu Ējĕpétŕ vé rĩ pi 'dukĭ 'bă Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi 'băă kuú túgĕrĩ rú, kŕpi ũ'băkĭ 'bă Ējĕpétŕ vé rĩ pi 'bă Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi drĩgĕ 'bă ambugu rú, mĭkĭ kŕpi rií ězĭ ũkpŕ ũkpŕ ni pi ngăă. Túgĕrĩ rĩ pi sĭkĭ jŕ ambugu ambugu ĩră rú ni pi kŭrŭ Pĭtŕmĭ vé rĩ agă, ăzini Rămăsĕsĕ vé rĩ agă 'băgŭ Ējĕpétŕ vé rĩ ní. ¹² 'Bo ă rikĭ dŕ 'bă Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi ŕcŭŭ muzú 'dĭni drăăăsiyă, kŕpi rikĭ ízŭ muzú drĩgĕlĕ, kŕpi írekĭ ĩ adrii ăngŭ Ējĕpétŕ vé

rĩ agásĭ cérĕ. 'Bă Ējĕpétŕ vé rĩ pi gŕkĭ 'oŕ kŕpi sĭ ũrĭ sĭ. ¹³ Mĭkĭ kŕpi rií ězĭ ũkpŕ ũkpŕ ni pi ngăă. ¹⁴ Mĭkĭ kŕpi rií ũtrĕtrĕ usaă gbăă bĭrĭkĭ rú, ăzini rií ězĭ ngăă létĭ be ăndĭăndĭ ŕmvŭ rĩ pi agásĭ, sĕ 'bă Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi adriki cérĕ kuú ănĭ ĩzăngă ĩzăngă rú.

¹⁵ 'Băgŭ Ējĕpétŕ vé rĩ ní Sĭpŭră pi zĭzŭ Pŭwă be, ũkŭ 'dĭ'bĕe ri ũkŭ Ēbĕrĕ †† vé tĭ'bă tĭtĭ rĩ pi ě ĩză ko tĭngără rĩ gé nĩ, ĩri ní 'yozú kŕpi ní kĭnĭ, ¹⁶ "Īmi dŕ ri ũkŭ Ēbĕrĕ vé rĩ pi ě ĩză ko anji tĭngără gá, să kŕpi ní rizú anji tĭzŭ rĩ gé, ĩmi ndrekĭ dŕ mvăŕă rĩ ăgŕŕă, ĩmi 'dĭkĭ ĩri drăă 'dĭsĭ rá, dŕ mvăŕă rĩ ũkŭŕă, ĩmi kukĭ ă adri idri rú." ¹⁷ 'Bo ũkŭ ri'ba ũkŭ anji tĭ'bă rĩ pi ě ĩză ko'ba tĭngără sĭ 'dĭ'bĕe ní Múngú ri ĩnjĭ ĩnjĭ rĩ sĭ, kŕpi 'dukĭ tă 'băgŭ Ējĕpétŕ vé rĩ ní 'yoŕ ĩ ní 'dĩri ězĭ ngazú kuyĕ, kŕpi ú'dĭkĭ anji ăgŕ rĩ pi ũdrăă kuyĕ. ¹⁸ Kúru 'băgŭ Ējĕpétŕ vé rĩ ní ũkŭ 'dĭ'bĕe zĭzŭ ímŭzú 'í vŭgă nŕŕ, ĩri ní 'yozú kŕpi ní kĭnĭ, "Īmi 'okĭ 'dĭni ăsĭ? Īmi kukĭ anji ăgŕŕă rĩ pi idri rú, ĩmi ú'dĭkĭ kŕpi kuyĕ ăsĭ?"

¹⁹ ũkŭ ri'ba ũkŭ anji tĭ'bă rĩ pi ě ĩză ko'ba tĭngără sĭ 'dĭ'bĕe ní újăzŭ 'băgŭ rĩ ní kĭnĭ, "Ŭkŭ Ēbĕrĕ vé rĩ pi adriki sŭŭ ũkŭ Ējĕpétŕ vé rĩ pi tĭnĭ ku. Kŕpi ĩvé anjĭŕă pi tĭ ĩfŭ mbĕlĕŕă. 'Bă kădŕ caă, 'bă ĩsŭ ăkŭdĕ kŕpi tĭkĭ gĭ."

²⁰ Múngú 'bă ěsĭ mŭké ũkŭ ri'ba ũkŭ anji tĭ'bă rĩ pi ě ĩză ko'ba tĭngără sĭ rĩ pi ní, sĕ Īsĕrĕlĕ rĩ pi gŕkĭ ízŭ muzú drĩgĕlĕ. ²¹ ũkŭ ri'ba ũkŭ anji tĭ'bă rĩ pi ě ĩză ko'ba rĩ pi ní Múngú ri ĩnjĭ ĩnjĭ rĩ sĭ, Múngú sĕ kŕpi tĭkĭ anjĭŕă rá.

²² 'Băgŭ rĩ ní gŕzŭ tăĭmbĭ sĕzŭ ívé 'bă rĩ pi ní kĭnĭ, "Īmi ú'bĕkĭ anji ăgŕŕă Ēbĕrĕ ũkŭ rĩ pi ní tĭj rĩ pi cérĕ yĭ ămbŭgŭ dĭjĭ dĭdĭ Năyĭlĭ agă, 'bo ĩmi kukĭ anji ũkŭŕă rĩ pi idri rú."

† Īsĕrĕlĕ: Múngú gŕ Yŕkŕbŭ ă rŭ újă zĭj Īsĕrĕlĕ. Rŭ Īsĕrĕlĕ 'dĩri Ēbĕrĕ tĭ sĭ, ĩrivĕ ĩffĭ, 'bă ũmbă fŭpŭpi kŭpĕ sĭ Múngú be ni. 'Í ĩă Í'dóngără 32:28.

†† Ēbĕrĕ: ăbŭrămă ri Ēbĕrĕgŭ. ĩrivĕ mvă vé mvă Yŕkŕbŭ ri gŕkĭ zĭj Īsĕrĕlĕ, să ăzi sĭ ĩrivĕ úyú rĩ pi ĩ ri zĭ Ēbĕrĕ, să ăzi sĭ ĩ kpă zĭ anji Īsĕrĕlĕ vé rĩ pi. Să Yĕsŭ vé rĩ gé, ĩ ri kŕpi zĭ Yăhŭdĩ.

Mósē vé tɪŋará

2 Lókí 'dāri gé, ágó āzi sūrú Léví vé rí agá, je ūkú sūrú ívé rí agá ūgōgō. 2 Ūkú rí ní 'a ísúzá, ɪri ní mváná rí tɪzú ágóná. Kā ndreé mváná rí ūnyí be ambamba, ūzū mváná rí caá mbāá be na. 3 'Bo kā áamá tí, 'í ícō mváná rí ūzūbā bā ku, ɪri ní wūrūgū 'dúzá, ɪri ní rú' 'bá ni ūmbīzú ngá ūdrī rú ni sī. ɪri ní mváná rí 'bāzú wūrūgū rí agá, ɪri ní jízú zūzú yíi āmbúgú dípi dídi Náyíi jélé gá, lómí agá 'dālé. 4 Mváná rí vé ōmvúpi mụ 'i zūbú rárá rú, tē rí ndreé, dō tā ngóni ri ímú 'i nga mváná rí rú' 'bá gá nī.

5 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rí vé mvá ūkú rí ní 'dezú mụzú 'i jīngará gá yíi āmbúgú dípi dídi Náyíi agá 'dālé, mvá ūkú rí kā caá yíi gé 'dāá, ɪrivé tūgērī ūkú rú rí pi ri éci yíi rí ā gārā gá sī. 'Bāgú rí vé mvá ūkú rí ní wūrūgū rí ndrezú, ɪri ní ívé tūgērīzī ālu pēzú mụzú wūrūgū rí 'dúzá. 6 'Bāgú rí vé mvá ūkú rí ní wūrūgū rí ē tɪ zɪzú, ɪri ní mvá ágóná rí ndrezú wūrūgū rí agá 'dāá, ɪri ri ngongo. Sē mvá ūkú rí ní ɪzāngā, ɪri ní 'yozú kīnī, "Mváná nōri Ēbērē rí pi vé ni."

7 Kúru mváná rí vé ōmvúpi ní ɪri zizú kīnī, "Mí ā'yí rá mǎ mụ mí ní ūkú Ēbērē vé ni bīi, ā jì rí mí ní mváná rí úcé?"

8 'Bāgú rí vé mvá ūkú rí ní 'yozú kīnī "Í mụ bīi." Kúru mváná rí vé ōmvúpi ní mụzú mváná rí vé ēndrēpi ɪri tɪjpi rí bīzú ímúzá. 9 Mváná rí vé ēndrēpi kā ícá 'bāgú rí vé mvá ūkú rí vúgá nōlé, mvá ūkú rí ní 'yozú ɪri ní kīnī, "Í jì má ní mváná nōri úcé, mváná rí ku dō bā gí, mí íjì ɪri ɪgōó má vú nōlé, ma ímú mi ūfē rá." Mváná rí vé ēndrēpi ní kúru mváná rí jízú úcézú. 10 Mváná rí kā mbaá ícá āmbúgú gí, ēndrēpi ní ɪri jízú gōzú 'bāgú rí vé mvá ūkú rí vúgá 'dālé. Mvá ūkú rí ní mváná rí 'dúzá 'í ní mvá ágóná rú. ɪri ní rú ni 'dazú Mósē 'i, kīnī, "Má ísē ɪri yíi agalésí."

Mósē ápá mụ Mīdīyānā gá

11 Mósē kā mbaá ícá āmbúgú gí, ū'dú ālu, 'de mụzú ívé 'bá Ēbērē vé rí pi ūndré, ca ísú 'bá rí pi ri ēzī ūkpó ūkpó ni pi nga. ɪri ní Ējēpētōgú ndrezú, ɪri ri ívé 'bá Ēbērē vé ni ūgbā. 12 Mósē ní āngū ūndrēzú 'í gārā gá sī kūrū, ndre 'bá āzi 'í gārā gá 'dāáyo, ɪri ní Ējēpētōgú rí 'díjzú drāzú, ɪri ní cínýáfā kūrū drī ni gé. 13 Kā mụzú caá drū 'dīni, Mósē gō mụzú ívé 'bá rí pi ndreé. Kā caá 'dālé, ísú kpá 'bá ɪrī Ēbērē vé ni pi ri ūmbā fū ɪ drīkā sī. Mósē ní 'yozú ágó tā ā ndú 'dópi rí ní kīnī, "Mí ri mí ōgúpí ri fū āsī?"

14 Ágó tā rí ā ndú 'dópi rí ní 'yozú kīnī, "Ā'di 'bā mi āmbúgú rú ríi 'bávē tā líj nī? 'Í lē ma 'díj sū mí ní Ējēpētōgú rí 'díj drāá rí tɪnī?" Tā 'dīri sē Mósē ní ūrī ambamba. ɪri ní ūsūzú éśíślē sī kīnī, "Tā má ní 'oó rí 'bá rí pi nīkí gí."

15 'Bāgú Ējēpētō vé rí kā tā 'dīri yíi, lē kōdō lētj ndāá Mósē ri 'díjzú drāzú rá. 'Bo ísú Mósē nga ápá mụzú adrii rárá rú Mīdīyānā gá gí, Mósē kā caá Mīdīyānā gá 'dālé, mụ úri kuú kídí tɪ gé. 16 Átálágú āzi Mīdīyānā vé ni, rú ni Yétērō 'i, ɪri anjī ūkú be ézīrī. Anjī ūkú 'dī' 'bée jikí ɪrivé

ndrīi rí pi kābīlō rí pi be mụzú yíi mụzú. 17 'Bá ūrukō ndrīi úcé' 'bá ni pi ícákí ímú kōpi údrō yíi rí tɪ gé sī 'dīisí rá. 'Bo Mósē ní ngazú ūruk, ɪri ní anjī ūkú 'dī' 'bée ézízú, ɪri ní yíi sēzú mụzú kōpivé ndrīi rí pi ní.

18 Anjī ūkú rí pi kā mvií caá ɪ étēpi Rēülē vúgá 'dālē, ɪri ní kōpi zizú kīnī, "Ími ímvíkí āndrū ínógósí 'dīni āsī?"

19 Kōpi ní újázú ɪri ní kīnī, "Bá ísúkí Ējēpētōgú āzi kídí rí tɪ gé 'dālē, pa 'bā 'bá ndrīi úcé' 'bá rí pi drígé sī, ɪbē yíi sēē mụzú 'bávē ndrīi rí pi ní, āzini kābīlō rí pi ní."

20 Yétērō ní kōpi zizú kīnī, "ɪri íngāá? Ími kukí ɪri 'dālē āsī? Ími gōkí mụzú ɪri bīi, ē ímú rí ngá nyaá."

21 Mósē ā'yí adrii Yétērō vé āngá 'dāá rá, Yétērō ní ívé mvá ūkú Sípúrā ri sēzú jezú Mósē ní ūkú rú. 22 Sípúrā ní Mósē ní mvá ágó tɪzú. Mósē ní 'yozú kīnī, "Ma jākā āngū nōri gé, ma ɪri ā rú 'da Gērēsómā 'i." Ífíí ni jākā.

23 Vúdrī ni kā vūbú ílí be āco, 'bāgú Ējēpētō vé rí ní drāzú. 'Bo rikí nyo 'bá Īsērélē vé rí pi ōcūbú mụzú drīgélē. 'Bá Īsērélē vé rí pi rikí ngoó Múngú ēndrēti gé, Múngú ā ko rí ɪzā bēnī. Kōpivé ngongará ca Múngú vúgá 'dālē rá. 24 Múngú yì kōpivé ngongará rá, ɪri ní ívé ūndī 'í ní ruú Ābūrāmā be Īsákā be, Yōkóbū be rí ā tā ígázú. 25 Múngú ndre 'bá Īsērélē vé rí pi vé ɪzāngā ríi nya rí, tā ni fi éśj ni gé ambamba.

Múngú átá Mósē be

3 Ū'dú ālu, Mósē ri ényēpi Yétērō † átálágú Mīdīyānā vé rí vé kābīlō pi úcé ndrīi rí pi be, jì ānyāpá rí pi āngū ā'wí cínýáfā rú rí gé, írā Múngú vé rí gé Sínáyí gé 'dāá. 2 Mālāyikā Úpí †† Múngú vé rí ní 'i' 'dazú Mósē ní áci dípi pētj amuúpi kūrūmū ni agá 'dāá. Mósē ndre áci rí ri díj pētj amuúpi kūrūmū rí agá 'dāá, 'bo pētj rí ve kuyé. 3 Mósē ní ūsūzú kīnī, "Tā 'i' 'oópi 'dīri ūkū ni á ndre kuyé, á lē ma útrú ɪnyíná mụzú ndreé mǎ mị sī, ngá sēpi pētj amuúpi kūrūmū rí ní vezú ku rí ā'di."

4 Úpí Múngú kā ndreé Mósē útrú 'i ɪnyíná áci rípi díjpi 'dīri ndreé, Múngú ní Mósē ri zizú pētj áci ní ríi díj 'a ni gé rí agá 'dāá kīnī, "Mósē! Mósē!"

Mósē ní ā'yízú kīnī, "Ma nō."

5 Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mí ítrú mi ɪnyíná nōó ku, 'í nje mívé mōrōkú mí pá gá sī rá, ā'diātāsīyā vūrā mí ní pá tuzú 'dīri vūrā uletere ni." 6 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú mí é'bípíj vé rí, Múngú Ābūrāmā vé rí, Múngú Īsákā vé rí, Múngú Yōkóbū vé rí." Mósē ní kúru drī 'bāzú 'í mị ōzūzú ānī cí, ā'diātāsīyā 'o ūrī sī Múngú ē ēndrēti ndrengará sī.

7 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Ā ndre ɪzāngā mávē 'bá rí pi ní nyaá Ējēpētō agá rí gí. Á yì kōpivé ngongará ɪ ní rizú kōpi ōcūzú tūgērī rí vé tā gí, ɪzāngā kōpi ní nyaá rí ā tā fi má éśj agá ambamba. 8 Kúru má ísú ímú kōpi paá 'bá Ējēpētō vé rí pi drígé sī, kōpi íjízú ɪfízú āmvé āngū Ējēpētō vé rí agásí, ma kōpi jì mụ āngū múké wālā ni gé, āngū 'dāri agá, lé anigé, āzini ōnyú anigé, āngū 'dāri 'bá Kānānā vé rí pi vé ni, 'bá Hítj vé rí pi vé

† Yétērō: Yétērō vé rú āzi Rūwélē 'i. 'Í lā Wüŋgará 2:18. †† Úpí: Ēbērē tɪ sī, Múngú zj 'i rú Yáwē, ífíí ni, Múngú adrii mụzú 'dāni'dāni rí 'i. Kēlīkó tɪ sī, 'bā Yáwē ri zj Úpí. 'Í ísú lā Búkú 'Í dōngará vé rí agá, Wüŋgará vé rí agá, Rútā vé rí agá, āzini Yónā vé rí agá.

ni, 'bá Āmórā vé rĩ pi vé ni, 'bá Pērízĩ vé rĩ pi vé ni, 'bá Hívĩ vé rĩ pi vé ni, 'bá Jēbúsĩ vé rĩ pi vé ni. ⁹ Á yì ngongará 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé rĩ gí, á ndre ȳcūngará 'bá Ējēpétō vé rĩ pi ní kōpi ȳcūzú rĩ gí. ¹⁰ Kúru nóni á lē mi pēé, 'í mụ 'bāgú Ējēpétō vé rĩ vúgá 'dālē, mí íjĩ mávē 'bá Īsērélē vé rĩ pi ífūū Ējēpétō agásĩ āmvé."

¹¹ 'Bo Mósē ní 'yozú Múngú ní kīnĩ, "Ma ā'di 'i ícōpi mụyipi 'bāgú Ējēpétō vé rĩ vúgá 'dāá, 'bá Īsērélē vé rĩ pi íjĩpi ífūūpi Ējēpétō agásĩ āmvé?"

¹² Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Ma adri mí be trụ. Ngá ícōpi i'daapi kīnĩ á pē mi nĩ rĩ, mí íjĩ dō 'bá rĩ pi ífūū Ējēpétō agásĩ rá, 'imi ímụ ma ínjĩ írā nōri dríge nōgó."

¹³ Mósē ní 'yozú Múngú ní kīnĩ, "Á mụ dō 'yoó 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, 'Múngú 'imi é'bípíjĩ vé rĩ ípē ma ímúzu 'imi vúgá nōo nĩ, 'kōpi zíkĩ dō rụ ni ā'di 'i, mả lū kōpi ní ngóni?"

¹⁴ Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnĩ, "'BÁ RĨ MA 'I. 'Í 'yo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní 'dĩni. "BÁ RĨ MA 'I, ípē ma ímúzu 'imi vúgá nōo nĩ."

¹⁵ Múngú gō 'yoó Mósē ní dījĩ kīnĩ, "'Í 'yo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní, 'Úpí, Múngú 'imi é'bípíjĩ vé rĩ, Múngú Ābūrāmā vé rĩ, Múngú Īsákā vé rĩ, Múngú Yōkóbū vé rĩ ípē ma ímúzu 'imi vúgá nōo nĩ.' Rụ 'dĩri mávē adriipi mụzú 'dání'dání rĩ, úyú 'imi vựdrĩ gé rĩ pi céré, kōpi ā rikí mả rụ zĩjĩ 'dĩni.

¹⁶ "'Í mụ ambugu Īsērélē vé rĩ pi traá trụ vūrā ālu gé, 'í 'yo kōpi ní, 'Úpí Múngú 'imi é'bípíjĩ vé rĩ, Múngú Ābūrāmā vé rĩ, Múngú Īsákā vé rĩ, Múngú Yōkóbū vé rĩ i'da 'i má ní, 'iri ní 'yozú kīnĩ, "Á 'bā mị rizú 'imi ndrezú, á ndre tā 'ĩ ní 'oó 'imi ní ũnjĩ Ējēpétō gá 'dĩlē rĩ rá.

¹⁷ Ándúrú má ẹzi, má kīnĩ, ma 'imi íjĩ ífū ízāngā 'imi ní nyaá ũnjĩ ũnjĩ āngū Ējēpétō vé rĩ agá 'dāá rĩ agásĩ āmvé, ma 'imi jĩ mụ adri āngū 'bá Kānánā vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Hítĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Āmórā vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Pērízĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, 'bá Hívĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé, āzini 'bá Jēbúsĩ vé rĩ pi ní adrizú rĩ gé. Āngū 'dāri agá, lé anigé, āzini ọnyú anigé."

¹⁸ "Ambugu Īsērélē vé rĩ pi mị yì rá. Kúru 'imi 'dekĩ mụy ambugu Īsērélē vé rĩ pi be 'bāgú Ējēpétō vé rĩ vúgá 'dāá, 'imi 'yokĩ 'iri ní, 'Úpí Múngú Ēbérē rĩ pi vé rĩ i'da 'i 'bá ní rá. Mí ọyú 'bā ẹcĩ tuú mụzú ú'dú na āngū ā'wí cínýáfā rú rĩ gé 'dāá, 'bā mụkĩ rĩ rōbōjō zāá Úpí Múngú 'bávē rĩ ní.' ¹⁹ 'Bo á nĩ rá, 'bāgú Ējēpétō vé rĩ ícō 'imi ā'yí mụy ku, 'bākĩ dō tā ũkpó ũkpó drĩ ni gé ká.

²⁰ Kúru ma mả drĩ inga 'bá Ējēpétō vé rĩ pi gbāzú ānĩ, ma tā āyāzú āyāyā ni 'o āndiāndĩ kōpi āsámvú gé. Vựdrĩ ni gé, 'iri 'imi ọyú mụzú rá.

²¹ "Ma sē 'bá Ējēpétō vé rĩ pi ẹ ẹsĩ ri adri 'imi ní múké, 'imi kádō fūú mụzú, 'imi fūkĩ mụy drĩ be kólòmgbó rú ku. ²² Úkú ālu ālu Īsērélē vé rĩ ā mụ ngá 'ĩ ní údé aya ọgú 'bá ọgúọgú ni pi sĩ, 'dábū sĩ, āzini bōngó ũnyĩ be ni pi zĩjĩ 'bá ívé jō ā gārā gá rĩ pi vúgá, āzini ā zĩ 'bá ívé 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi vúgá, 'imi úsúkĩ rĩ 'imivé anjĩ āgō rĩ pi, anjĩ ũkú rĩ pi be ānĩ. 'imi kádō fūú āngū Ējēpétō vé rĩ agásĩ, 'imi wūkĩ ngá 'dĩ'bee ārēvú céré mụzú 'ĩndĩ."

Múngú sē Mósē ní ũkpó tā āyāzú āyāyā ni 'ozú

⁴ Kúru Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kīnĩ, "'Bo 'bá Īsērélē vé rĩ pi ā'yíkĩ dō ma ku, kōpi yíkĩ dō mávē tā ku, 'yokĩ dō kīnĩ mí 'índré mả ẹndrẹtĩ gé kuyé, mả 'o rĩ ngóni?"

² Úpí Múngú ní 'iri zizú kīnĩ, "Ngá mí ní rụy mí dríge 'dĩri ā'di?"

'Iri ní újázú kīnĩ, "Ngá rĩ túré."

³ Úpí Múngú ní 'yozú 'iri ní kīnĩ, "'Í 'be 'iri vūgá 'dāá." Mósē ní túré rĩ 'bezú vūgá 'dāá, túré rĩ ní ufuzú 'ĩnjĩ rú, Mósē nga ápá rá. ⁴ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnĩ, "'Í su mĩ drĩ, 'í rụ 'ĩnjĩ rĩ ā só." Kúru Mósē ní 'ĩnjĩ rĩ vé só ruzú, 'ĩnjĩ rĩ ní gōzú ufuzú túré rú ũzi. ⁵ Úpí Múngú ní 'yozú kīnĩ, "'Í 'o tā 'dĩri, 'bá Īsērélē vé rĩ pi ẹ ẹ'yíkĩ rĩ 'yozú kīnĩ, ma Úpí Múngú kōpi é'bípíjĩ vé rĩ, Múngú Ābūrāmā vé rĩ, Múngú Īsákā vé rĩ, Múngú Yōkóbū vé rĩ i'da 'i mí ní rá."

⁶ Kúru Úpí Múngú ní gōzú 'yozú Mósē ní kīnĩ, "'Í su mĩ drĩ mívé bōngó akoóko rĩ agá 'dāá." Mósē ní 'ĩ drĩ suzú ívé bōngó akoó rụkū rĩ agá 'dālē, ká 'ĩ drĩ 'injé āmvé nōó, ũfú fu drĩ ni mveé kú gbū.

⁷ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnĩ, "'Í su mĩ drĩ gōo bōngó akoóko rĩ agá 'dāá dījĩ." Mósē ní 'ĩ drĩ suzú bōngó akoó rụkū rĩ agá 'dāá, ká 'ĩ drĩ 'injé āmvé nōó, drĩ ni gō ícá ule, sũ ũkụ rĩ tĩnjĩ.

⁸ Úpí Múngú ní 'yozú kīnĩ, "Kōpi ā'yíkĩ dō mị kuyé, dōku kōpi ȳsũkĩ dō tā mí ní 'oó āyāzú āyāyā drĩdrĩ 'dāri kuyé, kōpi ícō tā āyāzú āyāyā mí ní 'oó vúlē nōri ā'yĩ rá. ⁹ 'Bo kōpi ā'yíkĩ dō tā āyāzú āyāyā 'ĩrĩ 'dĩ'bee kuyé, dōku kōpi yíkĩ dō tā mí ní 'yoó rĩ kuyé, mí 'ĩbē yĩ āmbúgú dījĩpi dījĩ Náyĩlĩ vé rĩ dāá nyōókú dríge 'dāá. Yĩjĩ mí ní 'ĩbē yĩ Náyĩlĩ vé rĩ agá dāá nyōókú dríge 'dĩri gō 'i újā āri rú."

¹⁰ 'Bo Mósē ní gōzú újázú Úpí Múngú ní kīnĩ, "Á Úpí Múngú, 'i'dózú 'ínógósĩ, á nĩ átángá átá be múké ku, mả ādra ẹnjĩjĩ, ma ri a'bu a'bu."

¹¹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnĩ, "Ā'di ri sē 'bá ri ícō átángá átá nĩ, dōku átá ku nĩ? Ā'di ri sē mị ni ri āngū ndre nĩ, dōku mị ni ndre āngū ku nĩ? 'Bá rĩ adri ma Úpí Múngú 'i kuyé? ¹² 'Í mụ, ma mĩ 'izā ko, mí ícō átángá rĩ átá rá, ma tā rĩ ímbá mí ní, mí ícō átángá rĩ átá rá."

¹³ Mósē ní 'yozú 'iri ní kīnĩ, "Á Úpí Múngú, 'í pē 'bá āzi mụzú áyú."

¹⁴ Kúru jĩkó ní 'dezú Úpí Múngú agá, 'iri ní 'yozú Mósē ní kīnĩ, "Mí ẹdrípĩ Ārónā Lévígú rĩ 'dāáyo? Á nĩ rá 'iri ícō átá múké rá. 'Iri nóni ri ímụ mí vúgá nōlé. Kádō mí ndreé, ẹsĩ ni ri adri āyĩkō sĩ. ¹⁵ Mí ícō tā mí ní lēé átá rĩ ũlū 'iri ní rá, ma 'imi 'izā ko 'ĩrĩtrō átángá rĩ sĩ rá, āzini ma 'imi ímbá tā 'imi ní lēé 'oó rĩ sĩ rá. ¹⁶ Ārónā ri átángá rĩ átá 'bá rĩ pi ní mĩ vūrā gá nĩ, sũ mí ní kōdō átá nĩ rĩ tĩnjĩ, mí adri 'iri ní sũ Múngú tĩnjĩ, mí átángá 'iri ní lēé átá rĩ ũlū 'iri ní nĩ. ¹⁷ 'Í 'dụ túré 'dĩri mụzú mí dríge sĩ 'ĩndĩ, 'í 'o tā āyāzú āyāyā ni ānĩ."

Mósē mvi gōó Ējēpētō gá

18 Kúru Mósē ní 'i újázú gōzú ényepi Yétērō vúgá 'dālē, ĩri ní 'yozú Yétērō ní kīnī, "Mí oyū ma, á lē gōó muḃ Ējēpētō gá má é'djápá pi ndreé, kōpi dō ídri rú."

Yétērō ní 'yozú kīnī, "Í mu, tākiri ā adri mí be."

19 Mósē ní drī adrii Mīdīyānā gá 'dālē rī gé, Úpí Múngú ní átázú ĩri ní kīnī, "Í gō vúlē Ējēpētō gá 'dālē ūzi, 'bá lē'ba mí 'dī'ba rī pi ūdrākí gí." 20 Kúru Mósē ní ívé ūkú 'duzú anjīnā rī pi be 'bāzú dōngí úgóró gá, kōpi ní muḃ Ējēpētō gá 'dālē. 'Dụ túré Múngú ní 'yoó ā jī rī muḃ ĩndī.

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Í gō dō Ējēpētō gá 'dālē gí, mí nī múké 'yozú kīnī, ūkpō má ní sēé mí ní 'dīri, lē mí 'o tā āyāzú āyāyā ni pi 'bāgú rī ē ɛndrɛtj gé. 'Bo ma sē ĩrivé ɛsɪ ri te te, ícó 'bá rī pi oyū muḃ kú.

22 Kúru 'í 'yo 'bāgú rī ní, 'Tā Úpí ní 'yoó rī ĩri 'dīni, Īsērélē ri mávē mvá ágó kāyú rī. 23 Ándúru á 'yo mí ní, má kīnī, "Mí oyū mávē mvá ágó, ā mu rí ma ĩnjī," 'bo mí gā ĩri oyugá sī, kúru ma mívē mvá ágó kāyú rī 'dī drā rá.' "

24 Vūrā Mósē pi ní lazú rī gé, Úpí Múngú ícá ímú Mósē ri ísú, lē kōdō Mósē ri 'dīj drāá 'dīisí rá. 25 Sípúrā ní ĩl'í 'dúzú ívé mvá ágó rī vé ágélē ē tj ĩluzú ānī. †† ĩri ní lā'bu rī ĩkpāzú Mósē pá gá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Árī ĩfūupi 'dīri úmú nóni 'bávē ājē mí be rī ícá ngá ālu gí."

26 Kúru Úpí Múngú gō Mósē ri 'dīj kuyé. Sípúrā ní 'yozú kīnī, "Ágélē ē tj má ní ĩl'í 'dīri pa mi drā sīgé sī gí."

27 Úpí Múngú ní 'yozú Ārónā ní kīnī, "Í mu āngū ā'wí cínýáfá rú rī gé 'dāá, ĩmi mukí rí ĩmi ísú Mósē be." Kúru Ārónā ní muḃ Mósē ri ísúzú írā Múngú vé rī drīgē 'dālē, kōpi ní ĩ 'u'dezú ɛzizú bēdrī sī. 28 Kúru Mósē ní tā Úpí Múngú ní 'i pēzú muḃ Ējēpētō gá rī ūlūzú Ārónā ní cére, āzini ūkpō Múngú ní sēé 'í ní tā āyāzú āyāyā ni 'ozú rī ūlūzú ĩri ní.

29 Kúru Mósē pi ní 'dezú muḃ Ārónā be Ējēpētō gá 'dālē. Kōpi ní ambugu Īsērélē vé rī pi úmúzú cére vūrā ālu gé. 30 Ārónā ní tā Úpí Múngú ní 'yoó Mósē ní rī ūlūzú kōpi ní cére. Kúru Mósē ní tā āyāzú āyāyā ni 'ozú 'bá rī pi ɛndrɛtj gé. 31 'Bá rī pi ɛ'yíkí tā Ārónā ní átá rī rá. Kōpi ká nīj á má 'yozú kīnī Úpí Múngú ūsū ívé tā gí, āzini ndre ívé ĩzāngā gí, kōpi ní kūmūcī ūtjzú, ĩ drī sīzú vūgá Úpí Múngú ri ĩnjīzú.

Mósē pi Ārónā be mukí átá 'bāgú Ējēpētō vé rī ní

5 Mósē pi Ārónā be, kōpi ní 'dezú muḃ 'bāgú Ējēpētō vé rī vúgá 'dālē. Kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Úpí Múngú Īsērélē rī pi vé rī kīnī, 'Lē mí oyū 'bá mávē rī pi fūú nōósí rá, kōpi ā mukí rí ūmū údé ma ĩnjīzú āngū ā'wí cínýáfá rú rī gé 'dāá.' "

2 'Bāgú rī ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Úpí Múngú ĩmi ní 'yoó mā 'dụ ĩrivé tā ngaá, mā oyū 'bá Īsērélē vé rī pi fūú

† Īsērélē ri mávē mvá ágó kāyú rī: Múngú kīnī 'bá Īsērélē vé rī pi ārēvú cére ívé mvá ágó kāyú rī. †† Ágélē ē tj ĩngará: Múngú lū Ābūrámā ní kīnī, anjī āgō Ābūrámā vé rī pi adrikí dō caá ú'dú ārō gí, lē ā úl'íkí kōpi ā ágélē ē tj rá, lūzú kīnī, kōpi anjī Múngú vé ní. 'Bá rī ā'yī dō 'í ágélē ē tj sēé ĩj gí, ĩri tājimbj Mósē vé rī 'dụ nga. 'Í lā 'Ídóngará 17:9-14; Ēzj 15:1-5.

nōósí rá 'dīri ā'di 'i? Á nī Úpí Múngú 'dīri kuyé, má oyū 'bá Īsērélē vé rī pi fūú nōósí ālujání ku."

3 Mósē pi Ārónā be, kōpi ní 'yozú 'bāgú rī ní kīnī, "Múngú Ēbérē rī pi vé rī, 'i'da 'i 'bá ɛndrɛtj gé rá. Mí oyū 'bā fūú nōósí rá, 'bā tukí rí ɛcɪ ú'dú na āngū ā'wí cínýáfá rú rī agásí, 'bā mukí rí rōbōjō zāá Úpí Múngú 'bávē rī ní, 'bá mukí dō ku, ĩri drā ūnjí ĩpē 'bá drīgē, dōku ĩri ari'ba ĩpē ímú 'bā ú'dj ūdrā rá."

4 'Bo 'bāgú Ējēpētō vé rī ní 'yozú kīnī, "Mósē, ĩmi Ārónā be, 'bá rī pi ri ɛzj ngá píri, ngá ĩmi ní lēzú kōpi jizú muḃ rú rī ā'di? ĩmi gōkí vúlē ɛzj gé 'dāá." 5 Kúru 'bāgú rī ní 'yozú kīnī, "ĩmi ndrekí drī ká, 'bá Īsērélē vé rī pi ízúkí nóni ambamba, ĩmi lēkí kōpi ā ngakí ɛzj ku!"

6 Ú'dú ālu ālu 'dāri sī, 'bāgú rī ní tājimbj sēzú 'bá ɛzj ūlū'ba túgɛrj rī pi ní rī pi ní, āzini Īsērélē ĩ ní ūpēé ū'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi drīgē rī pi ní kīnī,

7 "Nóni ā sēkí ásé ĩ ní rizú bīrjíkj vé ūtrɛtrɛ tuzú rī 'bá Īsērélē vé rī pi ní dīj ku. Kōpi ā mukí ĩngá ndāá rī. 8 'Bo ĩmi 'bākí kōpi ā gbākí bīrjíkj rī vé kālāfe caá gbā ándúru kōpi ní gbāá drīdrī rī pí, lē kōpi ā gbākí kālāfe ni mādānjá ku. Kōpi kpūnūkū rú, kōpi ní rizú útrézú ānī kīnī, 'Mí oyū 'bā fūú nōósí rá, 'bá lēkí muḃ rōbōjō zāá 'bávē Múngú ní.' 9 ĩmi 'bākí kōpi ā ngakí ɛzj ūkpō ūkpō ni pi, kōpi ā rikí pá tuú tēé ríi tā ūnjō vé 'dīri yj ku."

10 Kúru 'bá ɛzj ūlū'ba túgɛrj rī pi ní rī pi, Īsērélē 'í ní ūpēé ū'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi drīgē rī pi be, kōpi ní fūzú muḃ átángá 'bāgú rī ní 'yoó rī ūlūzú 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, "Bāgú rī 'yo 'dīni kīnī, 'Á gō ĩmi ní ásé bīrjíkj vé ūtrɛtrɛ tuzú ni sēé dīj ku. 11 ĩmi mukí ndāá ĩmi ngúlúpí sī, vūrā ĩmi ní ícózú ísúzú rá rī gé. 'Bo lē ĩmi gbākí bīrjíkj rī vé kālāfe caá gbā ándúru ĩmi ní gbāá drīdrī rī pí." 12 Kúru 'bá rī pi ní ayizú muḃ ásé bīrjíkj vé ūtrɛtrɛ tuzú rī ndā be āngū Ējēpētō vé rī agásí. 13 'Bá ɛzj ūlū'ba túgɛrj rī pi ní rī pi rikí túgɛrj rī pi mī ríi ɛzj rī ngaá ūkpō sī. Kōpi ri 'yo túgɛrj rī pi ní, "Lē ú'dú ālu ālu, ĩmi gbākí bīrjíkj rī gbā ándúru ĩmi ní ríi gbāá 'bá ní ríi ĩmi ní ásé bīrjíkj tuzú rī sēé nī rī pí." 14 'Bāgú rī vé 'bá ɛzj ūlū'ba rī pi rikí 'bá Īsērélē vé ĩ ní ū'bāá ambugu rú rī pi ūgbāá, kōpi rikí 'yoó kīnī, "Í'dózú ájée ícázú āndrū, ĩmivé 'bá rī pi gbākí bīrjíkj rī gbā ándúru rī pí kuyé āsɪ?"

15 Īsērélē ĩ ní ūpēé ū'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi drīgē rī pi ní 'dezú muḃ 'bāgú rī vúgá 'dālē, kōpi ní ĩri mázú drj ĩrj sī kīnī, "Bā átí'ba mívē ní, mí ri 'bā 'o 'dīni āsɪ? 16 'Bá ɛzj ūlū'ba rī pi gākí 'bá ní ásé ūtrɛtrɛ tuzú rī sēgá sī, kōpi ri 'yo 'bā gbākí bīrjíkj, kōpi dī ri 'bā ūgbā be, tā ūnjí 'dīri, 'bá mívē rī pi ri íj 'bá drīgē nī."

17 'Bāgú rī ní újázú kōpi ní kīnī, "ĩmi kpūnūkū rú, ĩmi gākí ɛzj ngagá sī, sē ĩmi ní rizú 'yozú kīnī, 'Mí oyū 'bā fūú nōósí, muḃ rōbōjō zāá Úpí Múngú ní ānī." 18 ĩmi ngakí muḃ ɛzj rī ngangará gá, sēkí ĩmi ní ásé bīrjíkj tuzú rī ālujání ku. 'Bo lē ĩmi gbākí bīrjíkj rī gbā ándúru ĩmi ní ríi gbāá rī pí."

19 Īsērélē ĩ ní ūpēé ū'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi drīgē rī pi ká yj kīnī, ú'dú ālu agá, lē ĩ gbākí kālāfe bīrjíkj vé rī mādānjá ku, sē kōpi nīkí á má 'yozú kīnī ĩ nóni ĩzāngā agá. 20 Kōpi ká 'bāgú rī kuú, kōpi ísúkí Mósē pi ri ĩ tē Ārónā be lɛtj gé 'dāá'dā. 21 Kōpi ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, "Úpí Múngú ā ndre tā ĩmivé

'dīri, ā lī tā īmi drīgē, ā'diātāsīyā īmi sēkí nóni 'bāgú rī ívé ūgalaku rī pi be, kōpi ngūkí 'bā ūnjí, tā īmi ní 'oó 'dīri índré sū īmi sēkí ílī āco 'bá Ējēpétō vé rī pi drīgē 'bā ú'díjzú ūdrázú āni rī tīnjí."

Mósē zī Múngú ri

²² Mósē ní kōpi kuzú, īri ní mužú Múngú ri zizú kīnī, "Á! Úpí Múngú, mi ri tžāngā sē mívé 'bá rī pi ní 'dīni āsī? Mí tīpē ma ímúzú nōgó ālé? ²³ Í'dózu sà má ní mužú 'bāgú rī vúgá tā mívé rī ūlūzú rī gé, 'bāgú rī sē tžāngā 'bá mívé rī pi ní ūnjí ūnjí, 'bo 'í pa 'bá mívé rī pi kuyé."

6 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mi ímú tā má ní lēé 'oó 'bāgú rī ní rī ndre rá. Mávé ūkpō sī, īri 'bá mávé rī pi oyu mužú rá, mávé ūkpō sī, īri 'bá rī pi dro fū ívé āngū agásí rá."

² Múngú gō 'yoó Mósē ní kīnī, "Ma Úpí Múngú 'i. ³ Ōtú má 'i'da ma Ābūrámā ęndrētī gé, Īsákā ęndrētī gé, āzini Yōkóbū ęndrētī gé rá, Ma Múngú Ūkpō 'Djpa 'i, 'bo á sē mávé rú Úpí Múngú 'dīri nīj kōpi ní kuyé. ⁴ Á rų kpá ūndī kōpi be, ma āngū Kánánā vé kōpi ní ándúru adrii 'a ni gé 'dāā jākā rú rī sē kōpi ní. ⁵ Á yī tžāngā 'bá Ējēpétō vé rī pi ní rizú 'bá Īsērélē vé rī pi ęcūzú túgērī rú rī gí, sē má ígá ūndī má ní ruų kōpi be rī vé tā gí.

⁶ "Kúru 'í 'yo 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, 'Ma Úpí Múngú 'i, ma īmi íjī tīfū ęzī ūkpō ūkpō 'bá Ējēpétō vé rī pi ní rīí īmi ęcūzú rī agásí rá. Ma īmi oyu adringará túgērī rú rī agásí rá, ūkpō mávé rī sī, ma īmi pa, ma kōpi tīrīñā ūnjí ūnjí. ⁷ Īmi adri 'bá mávé ní pi, ma adri Múngú īmivé ni. Īmi kúru ímú nī áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú īmivé rī, īmi íjīpi tīfūpi ęzī ūkpō ūkpō 'bá Ējēpétō vé rī pi ní rizú īmi ęcūzú rī agásí rī 'i. ⁸ Ma īmi íjī adri āngū má ní ūyō ni sōó sēē Ābūrámā ní, Īsákā ní, āzini Yōkóbū ní rī agá. Ma āngū rī sē īmi ní, īri adri ngá īmivé ni. Ma Úpí Múngú 'i."

⁹ Mósē ní tā Múngú ní 'yoó 'dīri ūlūzú 'bá Īsērélē vé rī pi ní, 'bo kōpi gākí Mósē ri yīgá sī, ā'diātāsīyā kōpi ē ęsī ísú tžāngā tī ní tī ęcūzú túgērī rú rī sī.

¹⁰ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, ¹¹ "Í mu 'yoó 'bāgú Ējēpétō vé rī pi ní 'dīni, lē ā oyu 'bá Īsērélē vé rī pi fūú ívé āngū agásí āmvé."

¹² 'Bo Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kīnī, "Dō 'bá Īsērélē vé rī pi yíkí ma ku pírí, 'bāgú rī ícō ma yī íngóni, ísúzu ma ri a'bu a'bu?"

¹³ Úpí Múngú ní tāimbí sēzú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, "Īmi újákí īmi gōó 'bāgú Ējēpétō vé rī vúgá 'dāā, īmi íjīkí 'bá Īsērélē vé rī pi tīfūú Ējēpétō agásí āmvé."

Ē'bípíjī Mósē vé rī pi, āzini Ārónā vé rī pi

¹⁴ Úyú Īsērélē vé rī pi 'dī: Īsērélē vé mvá kāyú Rübénā vé anji āgō rī pi ā rú 'dī, Ēnókā 'i, Pálū 'i, Ēzírónā 'i, Kārímī sī. Úyú 'dī'bée Rübénā vé rī.

¹⁵ Anji āgō Sīmīyónā vé rī pi 'dī, Yēmūyélē 'i, Yāmínī 'i, Ōhádī 'i, Yākínī 'i, Zōhárā 'i, Kánánāzī rī vé mvá Sāvūlā sī. Úyú 'dī'bée Sīmīyónā vé rī.

¹⁶ Anji āgō Lévī vé tī ní sīí rī pi ā rú 'dī: Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī. Lévī adri caá ílī be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ęzīrī (137).

¹⁷ Anji āgō Gērēsónā vé rī pi, Lībínī pi Sīméyī be.

¹⁸ Anji āgō Kōhátā vé rī pi ā rú 'dī, Āmūrámū 'i, Īzīhárī 'i, Hēbērónā 'i, Ūzīyélē sī. Kōhátā adri caá ílī be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni na (133).

¹⁹ Anji āgō Mērārā vé rī pi, Māhúlī pi Músī be. Úyú tī ní sīí 'dī'bée íbíkí tīfūú sūrú Lévī vé rī agá.

²⁰ Āmūrámū je 'í ętēpi vé ọmvúpi Yōkōbédē ri, tī īri ní Ārónā pi Mósē be. Āmūrámū adri caá ílī be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ęzīrī. (137)

²¹ Anji āgō Īzīhárī vé rī pi 'dī, Kórā 'i, Nēfégē 'i, Zíkírī sī. ²² Anji āgō Ūzīyélē vé rī pi 'dī, Mīsāyélē 'i, Ēlězāfānā 'i, Sítírī sī.

²³ Ārónā je Ēlīsébā ri, Ēlīsébā ri Āmīnādābā vé mvá ūkú, īri Nāsónā ọmvúpi, tī Nādábū ri, Ābūhū ri, Ēlězārā ri, Ītāmārā sī.

²⁴ Anji āgō Kórā vé rī pi 'dī, Āsírī 'i, Ēlėkánā 'i, Ābīyāsáfā sī. Úyú 'dī'bée Kórā vé rī.

²⁵ Ārónā vé mvá Ēlězārā je Pūtīyélē vé mvá ūkú, mvá ūkú rī tī īri ní Fínāsā ri.

Úyú 'dī'bée íbíkí tīfūú sūrú Lévī vé rī agá.

²⁶ Ārónā pi Mósē be, 'bá 'dī'bée Úpí Múngú ní 'yoó kōpi ní, "Īmi íjīkí sūrú Īsērélē vé rī pi tīfūú āngū Ējēpétō vé rī agásí āmvé ívé sūrú rī pi vúgá sī." ²⁷ 'Bá 'dī'bée 'yoó 'bá 'bāgú Ējēpétō vé rī ā oyu 'bá Īsērélē vé rī pi tīfūú āngū Ējēpétō vé rī agásí āmvé rī.

²⁸ Úpí Múngú átā ándúru Mósē ní Ējēpétō gá 'dālē, ²⁹ kīnī, "Ma Úpí Múngú 'i. Lē mī ūlū 'bāgú Ējēpétō vé rī ní tā má ní 'yoó mī ní rī pi ārėvú céré."

³⁰ 'Bo Mósē újā Úpí Múngú ní kīnī, "Mí nī rá ma ri a'bu a'bu, 'bāgú rī ícō ma yī íngóni?"

7 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Í ndre drī ká, á 'bā mi adrii sū Múngú tīnjí 'bāgú rī ęndrētī gé, mí ędrípī Ārónā ri adri nēbī rú, ri mívé ú'dúkō rī ūlū 'bāgú rī ní ní. ² Mí ūlū tā má ní 'yoó mī ní rī pi céré mí ędrípī Ārónā ní, Ārónā ā mu 'yoó 'bāgú rī ní kīnī, lē ā oyu 'bá Īsērélē vé rī pi fūú ívé āngū agásí āmvé. ³ 'Bo ma sē 'bāgú rī vé ęsī ri tete, átā mā 'o dō tā āyāzú āyāyā ni āngū Ējēpétō vé rī agá kárakarā drāāāsīyā, ⁴ 'bāgú rī ícō īmi yījī ku. Kúru mávé ūkpō sī, ma 'bá Ējēpétō vé rī pi tīrīñā tā ūnjí ūnjí ni pi sī, ma sūrú āndiāndī Īsērélē vé rī pi íjī tīfūú āngū Ējēpétō vé rī agásí āmvé. ⁵ Má kādō mávé ūkpō lūú 'bá Ējēpétō vé rī pi ní, āzini ma kādō 'bá Īsērélē vé rī pi íjī tīfūú Ējēpétō agásí āmvé, 'bá Ējēpétō vé rī pi kúru ímú nī áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i."

⁶ Mósē pi Ārónā be 'okí tā rī sū Úpí Múngú ní ęzījī tī ní rī tīnjí. ⁷ Lókí kōpi ní átázú 'bāgú rī be rī gé, ísú Mósē ri ílī be pūkú ārō, Ārónā ri ílī be pūkú ārō drī ni na.

Ārónā vé túré újā 'i ufuú tīnjí rú

⁸ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, ⁹ "Bāgú rī 'yo dō īmi ní, 'Īmi 'okí tā āyāzú āyāyā ni, 'í 'yo Ārónā ní, 'Mí 'dú mívé túré, 'í 'be 'bāgú rī ęndrētī gé vúgá 'dāā, 'īri gō 'i újā ufu tīnjí rú."

¹⁰ Kúru Mósē pi ní mužú Ārónā be 'bāgú rī vúgá 'dāá, kōpi 'okí tā rī sū Úpí Múngú ní ẹzịí ị ní rī tịnj. Ārónā ní ívé túré 'bezú vūgá 'bāgú rī ẹnđrẹtị gé, āzini ịrivé ũgalaku rī pi ẹnđrẹtị gé, túré rī újá 'i ufuú ịnjí rú. ¹¹ Kúru 'bāgú rī ní ívé 'bá tā nị' 'bá ambamba rī pi zizú 'bá újógú rú rī pi be, āzini 'bá ũjögú vé ẹzị nga' 'bá āngū Ĕjẹpétó vé rī agá rī pi be, kōpi 'okí kpá tā rī nyo sū 'dīri tịnj. ¹² 'Bá ālu ālu 'be ívé túré vūgá 'dāá, túré rī pi újákí ị ufuú céré ịnjí rú. 'Bo Ārónā vé túré ufuúpi ịnjí rú rī, ute kōpívé túré ufu' 'bá ịnjí rú rī pi rá. ¹³ 'Bāgú rī vé ẹsị gō teéte sū Úpí Múngú ní 'yoó rī tịnj, gā Mósē pi yigá Ārónā be sī.

Yī Ĕjẹpétó agá rī újá 'i ufuú ārí rú

¹⁴ Úpí Múngú ní 'yojú Mósē ní kīnī, " 'Bāgú rī vé ẹsị tete, gā 'bá Īsérélē vé rī pi oḡugá mužá sī. ¹⁵ Kúru drū sī ũ' 'bútị kūnīkūnī, 'i mu 'bāgú rī tēé yī āmbúgú dīpi dīdị Náyīlī vé rī gé 'dāá, ịsú mu drī yī gé 'dálé kuyé. Kādō mužú yī gé 'dāá, ịmi ịsúkí rí ịmi ịri be, 'i 'du mívé túré 'i újápí ufuúpi ịnjí rú rī mužú mí drígé sī ịndī. ¹⁶ Kúru 'i 'yo 'bāgú rī ní, 'Úpí Múngú Ĕbérē rī pi vé rī ịpē ma ímú 'yo mí ní kīnī, " 'Lē mí oḡu 'bá mávé rī pi mužú rá, kōpi ā mukí rí ma ịnjī āngū ā'wí cínýáfā rú rī gé 'dāá. " 'Bo cīmgbá āndrū sī, mí gā tā 'dīri yigá sī. ¹⁷ Úpí Múngú ní 'yojú kīnī, 'i tā āzi 'o lūzú kīnī ádarú 'i Úpí 'i, 'i yī āmbúgú dīpi dīdị Náyīlī + vé rī gbā túré 'i drígé 'dīri sī, yī rī gō 'i újá ka ku ārí rú. ¹⁸ 'Bí yī āmbúgú dīpi dīdị Náyīlī agá rī pi ímú ũdrā rá, yī rī gō ngū ũnjikānyākānyā. 'Bá Ĕjẹpétó vé rī pi ícókí mvuú ku. "

¹⁹ Úpí Múngú ní 'yojú Mósē ní kīnī, " 'I 'yo Ārónā ní, " 'I 'du mívé túré, mí inga suú yī Ĕjẹpétó vé rī pi drígé 'dāá, yī dī' 'bá dīdị rī pi drígé 'dāá, yī ị ní gaága rī pi drígé 'dāá, átápára rī pi drígé 'dāá, yī rī pi gō ị újá céré ku ārí rú. Āngū Ĕjẹpétó vé rī agá 'dāá, yī ũdrí agá rī pi, yī kùlúkú agá rī pi céré ị újá adri ku ārí rú. "

²⁰ Kúru Mósē pi Ārónā be 'duki tā rī ngaá sū Úpí Múngú ní ẹzịí ị ní rī tịnj. Ārónā ní ívé túré 'dúzá, ịri ní yī Náyīlī ē mị gbázú 'bāgú rī ẹnđrẹtị gé 'dígé, āzini ịrivé ũgalaku rī pi ẹnđrẹtị gé 'dígé, yī rī újá 'i céré kuú ārí rú. ²¹ 'Bí yī Náyīlī agá rī pi ũdrākí rá, yī āmbúgú dīpi dīdị Náyīlī rī gō ngū ũnjikānyākānyā, 'bá Ĕjẹpétó vé rī pi ícókí mvuú ku. Yī āngū Ĕjẹpétó vé rī agá rī gō céré adrií ārí rú.

²² 'Bo újógú Ĕjẹpétó agá rī pi ũ' 'bīkí kpá ịvé ũkpō ũjögū vé rī áyú, yī rī újá 'i ufuú ārí rú. Sē 'bāgú rī vé ẹsị gō teé mužú drígélé, gā Mósē pi vé tā Ārónā be rī yigá sī, sū Úpí Múngú ní 'yoó rī tịnj. ²³ Tā 'dīri fi ẹsị ni agá 'dāá āluḡáni kuyé, ịri ní 'i újázú gōzú ívé jó agá 'dāá.

²⁴ 'Bá Ĕjẹpétó vé rī pi gaki yī Náyīlī ā gārā céré kuú kídí rú, ị ịsúkí rí yī mvuú ānī, ā' 'diātāsīyā kōpi ícókí yī Náyīlī rī mvuú ku.

²⁵ Úpí Múngú ká yī Náyīlī rī ē mị gbāá, vudrī ni gō adrii caá ú' 'dú ẹzịrī.

Īwōnyōkí údrúkúdrú ịfūú

⁸ Kúru Úpí Múngú ní 'yojú Mósē ní kīnī, " 'I mu 'yoó 'bāgú rī ní, 'Úpí Múngú kīnī, mí oḡu ívé 'bá rī pi fūú nōósí rá, kōpi ā mukí rí 'i ịnjī bēsīnī. ² 'I gā dō kōpi oḡugá sī, 'i sē mívé āngū rī ga céré ku údrúkúdrú rú, ³ Yī āmbúgú dīpi dīdị Náyīlī ā 'a rí ga céré ku údrúkúdrú rú. Kōpi ịfū yī rī agásí, kōpi fi mívé jó agá, kōpi útú mívé gbóló drígé sī, kōpi úfí ũgalaku rī pi vé jó agá, kōpi úfí mívé āti sílé gá sī, dōku kōpi útú úfí mívé sángú rī pi agá. ⁴ Kōpi útú mí rú' 'bá gá sī, mívé 'bá rī pi ā rú' 'bá gá sī, āzini mívé ũgalaku rī pi ā rú' 'bá gá sī. "

⁵ Úpí Múngú ní 'yojú Mósē ní kīnī, " 'I 'yo Ārónā ē inga ívé túré úsú yī dī' 'bá dīdị Ĕjẹpétó vé rī pi drígé sī, yī ị ní gaága rī pi drígé sī, átápára rī pi drígé sī, údrúkúdrú rī pi ē ịfūkí rí ayí āngū Ĕjẹpétó vé rī agásí céré. "

⁶ Kúru Ārónā ní ívé túré ingazú úsúzá yī Ĕjẹpétó vé rī pi drígé sī, údrúkúdrú rī pi ịfūkí gaá āngū Ĕjẹpétó vé rī agásí céré. ⁷ 'Bo újógú rī pi 'okí kpá ịvé ũkpō ũjögū vé rī sū 'dīri tịnj, sē údrúkúdrú rī pi ịfūkí kpá āngū Ĕjẹpétó vé rī agá rá.

⁸ 'Bāgú rī ní Mósē pi zizú ímúzá Ārónā be, ịri ní 'yojú kōpi ní kīnī, " 'I mi zíkí Úpí Múngú rí, ā dro rí údrúkúdrú rī pi mā rú' 'bá gá sī, āzini mávé 'bá rī pi ā rú' 'bá gá sī rá. Ma 'bá ịmívé rī pi oḡu mu rōbōḡō zā Úpí Múngú ní rá. "

⁹ Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, " 'Mí ịpē sà ni, ma ícókí Múngú rí zì mí ní, mívé ũgalaku rī pi ní, āzini mívé 'bá rī pi ní rá, údrúkúdrú rī pi ícókí āngū rī ku rá, 'yéná yī āmbúgú dīpi dīdị Náyīlī agá rī pi áwí adri nī. "

¹⁰ 'Bāgú rī ní 'yojú kīnī, " 'I mi ímúkí zì má ní drū sī. " Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, " 'Ma ícókí mu zì mí ní rá, sū mí ní 'yoó rī tịnj, mí nī rí amá 'yojú kīnī, múngú āzi adripi sū Úpí Múngú 'bávé rī tịnj ni 'dāáyo. ¹¹ Údrúkúdrú rī pi ịmi ku rá, āzini kōpi mívé ũgalaku rī pi ku mívé 'bá rī pi be rá, 'yéná yī āmbúgú dīpi dīdị agá rī pi áwí adri nī. "

¹² Mósē pi Ārónā be, kōpi ká 'bāgú rī kuú gí, Mósē ní Úpí Múngú rí zizú, ā dro rí údrúkúdrú ịri ní ịpē 'bāgú rī drígé rī 'dīisí rá. ¹³ Úpí Múngú yí Mósē vé zingára rá, údrúkúdrú rī pi ũdrākí jó rī pi agásí, bóró rī pi agásí, āngū rī pi agásí céré. ¹⁴ 'Bá Ĕjẹpétó vé rī pi ịkūnākí údrúkúdrú ũdrā' 'bée rī pi kuú amuku rú, amuku rú, āngū rī ngū kú ānī ũnjikānyākānyā. ¹⁵ 'Bo 'bāgú rī ká ndree údrúkúdrú rī pi ũdrākí céré gí, ẹsị ni gō teéte, gā Mósē pi ve tā Ārónā be rī yigá sī, sū Úpí Múngú ní ándúrú 'yoó rī tịnj.

Īwōnyōkí mōnyúná ịfūú

¹⁶ Kúru Úpí Múngú ní 'yojú Mósē ní kīnī, " 'I 'yo Ārónā ní, ē inga ívé túré, ā gbā fúrúndí nyōkú agá 'dīri ānī, fúrúndí Ĕjẹpétó agá rī gō 'i újá ufu céré mōnyúná rú. "

¹⁷ Kúru Mósē pi ní 'yojú Ārónā be sū Úpí Múngú ní 'yoó ị ní rī tịnj. Ārónā ká fúrúndí rī gbāá, fúrúndí rī gō 'i újá ufuú kuú céré mōnyúná rú, mōnyúná rī pi gūkí 'bá rī pi drígé, āzini ānyāpá rī pi drígé. Fúrúndí āngū Ĕjẹpétó vé rī agá rī, gō 'i újá ufuú kuú céré mōnyúná rú. ¹⁸ 'Bo újógú rī pi ká kōdō ũ' 'bī ịvé ũkpō ũjögū vé rī áyú

† Náyīlī: 'Bá Ĕjẹpétó vé rī pi vé múngú rí ịnjī rī pi kárákará, Náyīlī rí múngú āzi kōpi ní rí ịnjī rí.

mõnyúṅá rĩ pi ẽ ĩfũkí rí ǎní ǎmvé, kòpi ù'bĩkí tí.
Mõnyúṅá rĩ pi ǎwíkí gũu kuú 'bá rĩ pi drĩgé, ǎzini
ǎnyǎpá rĩ pi drĩgé.

¹⁹ Újógú rĩ pi ní 'yozú 'bǎgú rĩ ní kĩnĩ, "Tǎ 'dĩri Múngú
'o ní." 'Bo 'bǎgú rĩ vé ẹsĩ ǎwí teéte, gǎ tǎ 'dĩri yigá sĩ, sũ
Úpí Múngú ní ǎndúru 'yoó rĩ tĩnĩ.

Ĩwõnyõkí únyúnyú ĩfũú

²⁰ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, "Drũ ù'bùtĩ
kũnĩkũnĩ, 'í kpu mụzú 'bǎgú rĩ vúgá 'dǎá, kǎdõ lěé mụzú
yĩĩ gé 'dǎá, 'í 'yo ĩri ní, 'Úpí Múngú kĩnĩ, mí oyụ mávé
'bá rĩ pi fũú nõósĩ rá, kòpi ǎ mụkí rí ma ĩnjĩĩ bẽnĩ. ²¹ Mí
gǎ dõ kòpi oyugá sĩ, ma únyúnyú bĩtríká ĩpẽ ímú mí
drĩgé, mívé ùgalaku rĩ pi drĩgé, ǎzini mívé 'bá rĩ pi
drĩgé, kòpi úfĩ ĩmívé jó agásĩ cére. 'Bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi
vé jó ǎ 'a ri ga cére ku únyúnyú rú, ǎngũ kòpívé rĩ ga
cére ku únyúnyú rú.

²² "Bo ù'dú 'dǎri sĩ, únyúnyú bĩtríká rĩ pi cakí mávé
'bá adri' 'bá ǎngũ Gõsénĩ vé rĩ agá rĩ pi vúgá 'dǎá ku.
Ma tǎ 'dĩri 'o 'dĩni, mĩ nĩ rí ǎmá 'yozú kĩnĩ, ma Úpí
Múngú 'i, ma ùkpõ be ǎngũ nõri agá. ²³ Ma mávé 'bá rĩ
pi ǎsámvú aco mívé 'bá rĩ pi be rá. Tǎ ǎyázú ǎyǎyá 'dĩri,
ĩri 'i 'o drũ sĩ."

²⁴ Úpí Múngú ní tǎ rĩ 'ozú sũ 'í ní 'yoó rĩ tĩnĩ. Únyúnyú
bĩtríká pi ní tǎzú 'bǎgú rĩ vé jó agá, ùgalaku rĩ pi vé jó
agásĩ, ǎngũ Ẹjẹpétõ vé rĩ ǎ 'a ga cére kuú únyúnyú rú,
iza ǎngũ Ẹjẹpétõ vé rĩ cére.

²⁵ Kúru 'bǎgú rĩ ní Mósẽ pi zizú ímúzu ǎrónǎ be 'í
vúgá nõó, ĩri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Ĩmi mụkí rõbõṅṅõ zǎá
Múngú ĩmívé rĩ ní, 'bo ĩmi zǎkí ǎngũ Ẹjẹpétõ vé rĩ agá
nõgó ùgõgõ."

²⁶ 'Bo Mósẽ ní újázú 'bǎgú rĩ ní kĩnĩ, "Tǎ mí ní 'yoó
'dĩri adri mụké ku. Rõbõṅṅõ † 'bá ní lěé zǎá Úpí Múngú
'bávé rĩ ní rĩ pi, 'bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi 'bǎ ngũ ǎnĩ ùnjĩ. Dõ
'bá zǎkí rõbõṅṅõ 'bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi ní lěé ku ni nõgó,
kòpi ícókí nyo 'bǎ úvĩ ùdrǎá írǎ sĩ ku? ²⁷ Lě 'bǎ tukí ẹcĩ
caá ù'dú na, mụzú ǎngũ ǎ'wí cínýáfǎ rú rĩ gé 'dǎá, 'bǎ
zǎkí rí rõbõṅṅõ Úpí Múngú 'bávé rĩ ní, sũ ĩri ní ẹzĩ! 'bá ní
rĩ tĩnĩ."

²⁸ 'Bǎgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ma ĩmi oyụ mụzú rõbõṅṅõ zǎ
Úpí Múngú ĩmívé rĩ ní ǎngũ ǎ'wí cínýáfǎ rú rĩ gé 'dǎlé
rá, 'bo lě ĩmi mụkí rǎrá rú ku. Nóni ĩmi zĩkí má ní
Múngú rĩ."

²⁹ Mósẽ ní újázú 'bǎgú rĩ ní kĩnĩ, "Má kǎdõ mi kuú, ma
koro mụ Úpí Múngú rĩ zĩ, drũ sĩ, únyúnyú bĩtríká rĩ pi
nga mụ rá. Kòpi ĩmi ku mívé ùgalaku rĩ pi be, mívé 'bá
rĩ pi be rá. 'Bo lě mĩ ù'bǎ 'bǎ mĩ ku, ǎzini mĩ uga 'bǎ ku,
ǎdarú lě mĩ oyụ 'bǎ mụzú rõbõṅṅõ zǎá Úpí Múngú ní rá."

³⁰ Mósẽ ní kúru 'bǎgú rĩ kuzú 'dǎgá, ĩri ní mụzú Úpí
Múngú rĩ zizú, ³¹ Úpí Múngú 'o tǎ rĩ sũ Mósẽ ní zĩ rĩ
tĩnĩ. Únyúnyú rĩ pi ní ngazú fũzú 'bǎgú rĩ vé jó agásĩ,
ĩrívé ùgalaku rĩ pi vé jó agásĩ, ĩrívé 'bá rĩ pi vé jó agásĩ.
Únyúnyú ace 'dǎlé ǎluṅáni kuyé. ³² 'Bo 'bǎgú rĩ vé ẹsĩ
gõ ǎwí teéte, gǎ 'bá rĩ pi oyugá sĩ.

Ĩwõnyõkí ǎnyǎpá rĩ pi ùdrǎá

⁹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, "Í mụ 'bǎgú
Ẹjẹpétõ vé rĩ vúgá 'dǎá, 'í 'yo ĩri ní, 'Úpí Múngú
Ẹbéré rĩ pi vé rĩ kĩnĩ, "Mí oyụ mávé 'bá rĩ pi fũú nõósĩ
rá, kòpi ǎ mụkí ma ĩnjĩĩ." ² Mí gǎ dõ kòpi oyugá sĩ, ³ Úpí
Múngú rĩ drǎ ùnjĩ ĩpẽ mívé ǎnyǎpá rĩ pi ú'dĩ ùdrǎ rá.
Ídózú mívé hũsánĩ, dõngí, kámĩlõ, tí, kǎbĩlõ, ndrĩĩ rĩ pi
be, ĩri ú'dĩ ùdrǎ rá. ⁴ 'Bo Úpí Múngú rĩ 'bá Ẹsérélě vé rĩ
pi vé ǎnyǎpá gũ túngú, ĩri 'bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi vé rĩ gũ
túngú, Ẹsérélě rĩ pi vé ǎnyǎpá ǎ ùdrǎkí rí ĩndĩ ku."

⁵ Úpí Múngú útú sǎ tǎ 'dĩri 'ozú rĩ gĩ, Úpí Múngú kĩnĩ,
'i tǎ 'dĩri 'o drũ sĩ. ⁶ Kǎ caá drũ 'dĩni, Úpí Múngú ní tǎ rĩ
'ozú sũ 'í ní 'yoó rĩ tĩnĩ. 'Bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi vé ǎnyǎpá
ùdrǎkí cére. 'Bo 'bá Ẹsérélě vé rĩ pi vé rĩ ùdrǎ kuyé.

⁷ 'Bǎgú rĩ ní ǎgõ ụrukõ pězú mụzú 'bá Ẹsérélě vé rĩ pi
vé ǎnyǎpá rĩ pi ndrészú, kòpi cakí ísú 'bá Ẹsérélě vé rĩ pi
vé ǎnyǎpá drǎ ǎluṅáni kuyé. 'Bo kòpi kǎ ímú ùlũú
'bǎgú rĩ ní, 'bǎgú rĩ vé ẹsĩ ǎwí nyo teéte, gǎ 'bá Ẹsérélě
vé rĩ pi oyugá sĩ.

Ĩwõnyõkí ùpĩpĩṅá 'bá rĩ pi ǎ rù' 'bá ù'bǎá

⁸ Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ pi ní ǎrónǎ be kĩnĩ, "Ĩmi
úmvúkí úfúrágú ǎcĩ vũrǎ gá rĩ drĩ sĩ tré tré, Mósẽ ǎ yĩ
úfúrágú rĩ ụrụ 'dǎá, 'bǎgú rĩ ǎ tẽ rí ndrée. ⁹ Úfúrágú rĩ 'i
újá ufu fúrúndĩ rú, ĩri ayi ǎngũ Ẹjẹpétõ vé rĩ agásĩ cére,
ĩri ufu ùpĩpĩṅá rú, ĩri 'bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi ǎ rù' 'bá ù'bǎ,
ĩvé ǎnyǎpá rĩ pi be, ùpĩpĩṅá rĩ pi ùfĩ ku ǎzó rú."

¹⁰ Kúru kòpi ní úfúrágú ǎcĩ vũrǎ gá rĩ úmvúzu, kòpi ní
'dezú mụzú 'bǎgú rĩ vúgá 'dǎá. Mósẽ ní úfúrágú rĩ yĩzú
ụrụ 'dǎá, sě ùpĩpĩṅá ù'bǎ 'bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi ǎ rù' 'bá,
ǎnyǎpá rĩ pi be, ùpĩpĩṅá rĩ pi ùfĩkí kú ǎzó rú. ¹¹ Újógú rĩ
pi ícókí pá tuú Mósẽ ẹndrẹtĩ gé bǎ ku, ǎ'diǎtǎsĩyǎ
ùpĩpĩṅá rĩ ní kòpi ǎ rù' 'bá ù'bǎá kuú ǎzó rú, 'bá Ẹjẹpétõ
vé rĩ pi be rĩ sĩ. ¹² 'Bo Úpí Múngú sě 'bǎgú rĩ vé ẹsĩ ǎwí
teéte, gǎ Mósẽ pi vé tǎ ǎrónǎ be rĩ yigá sĩ, sũ Úpí
Múngú ní ǎndúru 'yoó Mósẽ ní rĩ tĩnĩ.

Ĩwõnyõkí fĩ 'deé

¹³ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósẽ ní kĩnĩ, "Drũ sĩ
ù'bùtĩ kũnĩkũnĩ, 'í kpu mụzú 'bǎgú rĩ vúgá 'dǎá, 'í 'yo ĩri
ní, Úpí Múngú 'bá Ẹbéré vé rĩ pi ní rĩ ĩnjĩĩ rĩ kĩnĩ, 'Mí oyụ
mávé 'bá rĩ pi fũú nõósĩ rá, kòpi ǎ mụkí rí ma ĩnjĩĩ. ¹⁴ Mí
gǎ dõ kòpi oyugá sĩ, ma wõnyõkĩ ùnjĩ ĩpẽ mí drĩgé,
mívé ùgalaku rĩ pi drĩgé, ǎzini 'bá mívé ǎngũ agá rĩ pi
drĩgé, mĩ nĩ rĩ 'yozú kĩnĩ, 'bá ǎzi sũpĩ má tĩnĩ vũ drĩgé
nõgó 'dǎáyo. ¹⁵ Mǎ ẹsĩ ǎ lě té dõ nĩ, ma mávé ùkpõ lũ,
ma té drǎ ĩwõnyõ mí ní, ǎzini mívé 'bá rĩ pi ní, ĩmi té
ùdrǎ mívé 'bá rĩ pi be vũ drĩgé sĩ cére. ¹⁶ 'Bo tǎ má ní
mĩ kuzú adrízú ídri rú rĩ, mĩ nĩ rĩ mávé ùkpõ ǎmá ǎnĩ,
mǎ rú ǎ kụ rí ayĩ mụzú vũ drĩgé sĩ cére. ¹⁷ 'Bo mĩ drĩ rĩ
pá tu tĩtĩ 'bá mávé rĩ pi drĩgé, mí gǎ kòpi oyugá sĩ.
¹⁸ Drũ sĩ sǎ nõri tĩnĩ rĩ gé, má fĩ ụkụ ni 'deépi Ẹjẹpétõ
agá nõgó kuyé ni sě 'de ùnjĩ ùnjĩ. ¹⁹ 'Í sě tǎĩmbĩ mívé
ùgalaku rĩ pi ní, kòpi ǎ mụkí ĩvé ǎnyǎpá rĩ pi íjĩ 'bá rĩ pi
be ǎpǎlá ǎ ndúgé nõó mbělě, ǎ'diǎtǎsĩyǎ íjĩkí dõ 'bá rĩ

† Rõbõṅṅõ: 'Bá Ẹjẹpétõ vé rĩ pi rĩ ǎnyǎpá 'bá Ẹsérélě vé rĩ pi ní rĩ rĩ
zǎá rõbõṅṅõ rú rĩ pi ĩnjĩ mungú rú.

pi änyäpá rĩ pi be kuyé, fí ri ímú 'de, ĩri kôpi gbã ũdrã rá! "

²⁰ 'Bägú rĩ vé ũgalaku rĩ pi ä uryuko ä'yíkí átángá Úpí Múngú ní 'yoó Mósé tĩ gé rĩ rá, koro kôpi njukí muýú ìvé túgèrĩ rĩ pi íjĩ änyäpá rĩ pi be ápälã ä ndúgé nõó. ²¹ 'Bo 'bã gã' bã tã Úpí Múngú ní 'yoó rĩ yigá sĩ rĩ pi, kukí ìvé túgèrĩ rĩ pi, änyäpá rĩ pi be kú ämvé 'dãá.

²² Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósé ní kĩnĩ, "Mí inga mívé túré suú uryú 'dãá, fí ä 'de rĩ ängü Ējèpétó vé rĩ agásí céré, fí rĩ ä gbã rí 'bã Ējèpétó vé rĩ pi, ìvé änyäpá rĩ pi be, ngá ómvú agá rĩ pi be céré." ²³ Mósé kã ívé túré rĩ ingaã suú uryú 'dãá, Úpí Múngú ní fí ìpèzú ũvi be, ängü rĩ ga lókú uryú 'dãá címgbã ícázú vüga nõó. Úpí Múngú ìpè fí 'deé ängü Ējèpétó vé rĩ agásí céré.

²⁴ Fí rĩ 'de, ängü rĩ ga lókú lókú. Úlí víjĩpi ũkpó be 'dãri, ìnógósí ni ví drĩ ängü Ējèpétó vé rĩ agá kuyé. ²⁵ Fí 'deépi 'dãri gbã 'bã Ējèpétó vé rĩ pi änyäpá rĩ pi be ũnjĩ ũnjĩ, gbã kôpivé ngá ómvú agá rĩ pi rúwí rúwí, gbã pèti rĩ pi ũñóó vüga. ²⁶ Vürã fí rĩ ní 'dezú kuyé rĩ 'yénã Gôsénĩ vé rĩ. Gôsénĩ ri vürã 'bã Īsèrélè vé rĩ pi ní adrizú rĩ.

²⁷ 'Bägú rĩ ní tĩ pèzú Mósé pi vú sĩ Ārónã be. Īri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ēndèpĩ ä 'o ũnjĩ, tã Úpí Múngú vé rĩ ĩri pĩrĩ, ma 'bã mávé rĩ pi be, tã 'bã ní 'oó rĩ adri pĩrĩ kuyé.

²⁸ Īmi zĩkĩ Úpí Múngú ri, fí 'deépi ũvi be 'dĩri ä tu pá rá. Ma ĩmi oyú fũ muzú rá, ĩmi gókĩ adrii nõgó dĩĩ ku."

²⁹ Mósé ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Má kãdõ fũú kũrú rĩ agá nõósĩ, ma koro mu Múngú ri mã drĩ ĩrĩ sĩ, ma ĩri zĩ, ũvi rĩ pá tu rá, fí rĩ vé 'dengará, ĩri kpá pá tu rá. Mí kúru nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, vü nõri èndèpĩ Úpí Múngú vé ni. ³⁰ 'Bo á nĩ rá, mí mívé ũgalaku rĩ pi be, ĩmi rukí Úpí Múngú ri kuyé."

³¹ Fí rĩ gbã ngá tĩ ní saása rĩ pi rúwí rúwí, ísúzu uryuko' bée ũ'a be, uryuko' bée zokí fũ gí. ³² 'Bo fí rĩ gbã ũndú rĩ pi kuyé, ä'diätäsíyã ũndú rĩ pi kakí vúlé rú.

³³ Mósé ní kúru 'bägú rĩ kuzú, ĩri ní 'dezú füzú kũrú rĩ agásí ämvé, ĩri ní Úpí Múngú ri mãzú drĩ ĩrĩ sĩ, ĩri ní Múngú ri zizú, ũvi rĩ vé gangará, äzini fí rĩ vé 'dengará ní pá tuzú, yĩgõ rĩ ní ätĩzú. ³⁴ 'Bägú rĩ kã ndree yĩgõ rĩ vé 'dĩngará, fí rĩ vé 'dengará, äzini ũvi rĩ vé gangará tu pá gí, 'bägú rĩ pi ívé ũgalaku rĩ pi be, kôpi gókĩ 'deé rií ũnjĩkãnyã 'oó dĩĩ, kôpi è èsĩ gõ teéte. ³⁵ 'Bägú rĩ gã 'bã Īsèrélè vé rĩ pi oyugá sĩ, sũ Úpí Múngú ní ándúru 'yoó Mósé ní rĩ tĩnĩ.

Īwõnyõkĩ úmbí 'deé

10 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósé ní kĩnĩ, "Í gõ muýú 'bägú rĩ vú 'dãá, á 'o 'bägú rĩ vé èsĩ teéte, ívé ũgalaku rĩ pi be gí, mã 'o rĩ tã äyãzú äyãyã ni pi äni kôpi äsámvú gé, ² tã mã ní 'oó äyãzú äyãyã 'bã Ējèpétó vé rĩ pi äsámvú gé kôpi ĩrĩñãzú 'dĩri, ĩmi ũlúkí rí ú'dógú'dógú ni ĩmivé anjĩnã rĩ pi ní, äzini kôpivé anjĩnã rĩ pi ní, ĩmi nĩkĩ rí 'yozú kĩnĩ, ma Úpí Múngú 'i."

³ Kúru Mósé pi ní 'dezú muzú Ārónã be 'bägú rĩ vüga 'dãá, kôpi ní 'yozú 'bägú rĩ ní kĩnĩ, "Úpí Múngú Èbèrè rĩ pi ní rií ĩnjĩ rĩ kĩnĩ, 'Ngá sèepi mĩ drĩ ní adrizú ũkpó ũkpó, mí ní ma ĩnjĩzú ku rĩ ä'di? Mí oyú 'bã mávé rĩ pi muýú, kôpi ä mukí rí ma ĩnjĩ bènĩ. ⁴ Í gã dõ kôpi oyugá

sĩ, 'í ndre múké! Drũ sĩ, ma úmbí ĩpè mívé ängü agá.

⁵ Kôpi nyõókú rĩ è drĩ ĩmülú céré. Kôpi mívé ngá è ĩm-bĩtã fí ní izaã kuyé rĩ nya ngá ómvú agá rĩ pi be céré.

⁶ Kôpi ĩ tõ ĩmivé jó agásĩ, ũgalaku rĩ pi vé jó agásĩ, 'bã Ējèpétó vé rĩ pi vé jó agásĩ céré, úmbí ímũpi 'deépi 'dĩri, ũkũ ni 'de drĩ ängü Ējèpétó vé rĩ agá 'dĩni kuyé, 'í'dózú lókí ĩmi è' bĩpĩjĩ ní rizú adrizú ängü rĩ agá rĩ gé.' " Kúru Mósé ní 'i újázú, ĩri ní 'dezú muzú 'bägú rĩ èndrèti gé 'dĩisĩ rá.

⁷ 'Bägú rĩ vé ũgalaku rĩ pi ní 'yozú 'bägú rĩ ní kĩnĩ, "Mí lè 'bã nyakí ĩzãngã rĩ ágó 'dĩri drígé caã gbũ ngõtú? Mí oyú 'bã Īsèrélè vé rĩ pi muýú 'dĩisĩ rá, kôpi ä mukí rí ìvé Úpí Múngú ri ĩnjĩ. Mí nĩ kuyé 'yozú kĩnĩ, Ējèpétó ábã gĩ?"

⁸ Kúru ũgalaku rĩ pi ní Mósé pi zizú Ārónã be ĩgõzú 'bägú rĩ vüga nõlé, 'bägú rĩ ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Múké, ĩmi ícõ mu ĩmivé Úpí Múngú ri ĩnjĩ rá. 'Bo 'í lü mã ní, ä' dĩ pi mu nĩ?"

⁹ Mósé ní újázú 'bägú rĩ ní kĩnĩ, "Bã mu 'bávè anjĩnã rĩ pi be, 'bã äkã rú rĩ pi be, anjĩ ägõ rĩ pi be, anjĩ ũkú rĩ pi be, kãbĩlõ rĩ pi be, ndrĩĩ rĩ pi be, tĩ rĩ pi be, ä'diätäsíyã 'bã mu ũmũ údé Úpí Múngú ri ĩnjĩzú."

¹⁰ 'Bägú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Má oyú dõ ĩmi muýú ĩmivé ũkú rĩ pi be, anjĩnã rĩ pi be gí, Úpí Múngú ä adri ĩmi be! Tã ĩmi ní rĩ ũsũũ rĩ adri múké ku. ¹¹ Á lè ku ĩmi ní muzú céré! Á lè 'yénã ägõ rĩ pi ä mukí nĩ, kôpi ä mukí rí Úpí Múngú rĩ ĩnjĩ sũ mí ní zĩjĩ rĩ tĩnĩ." Kúru 'bägú rĩ ní Mósé pi drozú füzú Ārónã be 'í andregá sĩ ämvé.

¹² Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósé ní kĩnĩ, "Mí inga mívé túré suú ängü Ējèpétó vé rĩ drígé 'dãá, úmbí è ĩmülú rĩ ängü rĩ, kôpi ä nyakí rí ngá ómvú agá rĩ pi, äzi ni ngá ĩmbĩtã fí ní gbãã kuyé rĩ pi céré 'dĩisĩ rá."

¹³ Kúru Mósé ní ívé túré ingazú suzú ängü Ējèpétó vé rĩ drígé 'dãá, Úpí Múngú ní ũlí ĩpèzú ängü rĩ agá ũtú ní ĩfũngará gálésĩla, ũlí rĩ ví ũtú njĩ, ĩnjĩnã be rá. Kã muýú caã ũ'bútĩnã gá, ísú ũlí rĩ ívĩ úmbí rĩ pi íjĩ gí. ¹⁴ Úmbí rĩ 'de, ĩmülú ängü Ējèpétó vé rĩ è drĩ céré. Úmbí 'deépi 'dãri, ũkũ ni 'de drĩ 'dãni kuyé, gõ kpá 'deé dĩĩ ku.

¹⁵ Úmbí rĩ pi ĩmülúkĩ ängü rĩ njĩ kuú gĩ. Kôpi nyakí ngá è ĩmbĩtã fí rĩ ní gbãã kuyé ómvú agásĩ rĩ pi, pèti ũ'a rĩ pi be céré, ngá ómvú agá rĩ pi, pèti rĩ pi be, kôpi è bí gõ adrii 'dãáyo ängü Ējèpétó vé rĩ agá.

¹⁶ Koro 'bägú rĩ ní Mósé pi zizú ímüzú Ārónã be. Īri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Á 'o ũnjĩ Úpí Múngú ĩmivé rĩ èndrèti gé, äzini ĩmi èndrèti gé. ¹⁷ Īmi trũkĩ ma mávé ũnjĩkãnyã agásĩ dĩĩ, ĩmi zĩkĩ mã ní Úpí Múngú ĩmivé rĩ, ä 'du rí wõnyõkĩ ũnjĩ nõri mã rú' bã gá sĩ rá."

¹⁸ Kúru Mósé ní 'bägú rĩ kuzú, ĩri ní muzú Úpí Múngú ri zizú. ¹⁹ Úpí Múngú ní ũlí rĩ újázú, ũlí rĩ gõ 'í'dó víjĩ ũkpó be ũtú ní 'dengará gálésĩla, gõ úmbí rĩ pi víjĩ muzú Yĩjĩ Tafu Ika † rĩ gé 'dãá. Úmbí ace äluñani ängü Ējèpétó vé rĩ agá 'dãá kuyé. ²⁰ 'Bo Úpí Múngú sè 'bägú rĩ vé èsĩ gõ teéte, gã 'bã Īsèrélè vé rĩ pi oyugá sĩ.

Īwõnyõkĩ ängü rĩ bĩi njĩ kuú cĩjĩ

²¹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósé ní kĩnĩ, "Í su mĩ drĩ 'bũ gé 'dãá, ängü Ējèpétó vé rĩ ä bĩ rĩ njĩ kuú cĩjĩ, †† 'bã äzi ä

† Yĩjĩ Tafu Ika: Yĩjĩ Tafu Ika 'dĩri, ĩkpá zĩ Yĩjĩ Tafu Lómĩ be ni.

ndre rí āngū ānī ku." ²² Kúru Mósē ní 'í drí suzú 'bū gé 'dāá, āngū rí ní bīzú nīzú cīcī, 'dū caá ú'dú na, āngū Ējēpétō vé rí agá sī céré. ²³ 'Bá āzi ndre ógúpī ā rú' bá ku, 'bá āzi tu ẹcī ku. 'Bo vūrā 'bá Īsērélē vé rí pi ní adrizú rí gé, āngū rí ẗtúnjā rú.

²⁴ Kúru 'bāgú rí ní Mósē ri zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ẗri ní 'yozú kíńí, "Ími mụkí Úpí Múngú ri ẗńjĩ ẗyí. Ími ícó mụ ẗmivé úkú rí pi be, anjínjā rí pi be rá, 'bo ẗmi kukí ẗmivé kābīlō rí pi, ndrĩĩ rí pi, tĩ rí pi be adrii nōgó."

²⁵ 'Bo Mósē ní 'yozú kíńí, "Mí oyū 'bá ní ānyāpá rí pi, 'bá jíkí rí zāá 'bávé Úpí Múngú ní rōbōñō rú. ²⁶ 'Bá 'bávé ānyāpá rí pi jī céré mụzú ẗndĩ, 'bá ícókí āzi ni kuú vúlé ku. 'Bā urukō' bée zā 'bávé Úpí Múngú ri ẗńjízú ānī, 'bo 'bá nīkí drĩ kuyé, 'bā ānyāpá ngōri zā Múngú ní rōbōñō rú, cĩngbá 'bá ní cazú 'dālē rí gé."

²⁷ 'Bo Úpí Múngú sē 'bāgú rí vé ẹsĩ gō teéte, 'bāgú rí gā kōpi oyugá sī. ²⁸ 'Bāgú rí ní 'yozú Mósē ní kíńí, "Í dē mi má ẹndrẹtĩ gé 'dĩsĩ rá! Mí nĩ múké, lē mí gō índrē má ẹndrẹtĩ gé dīĩ ku! 'Í gō dō ímú má vúgá nōó dīĩ, mi drā rá!"

²⁹ Mósē ní újázú ẗri ní kíńí, "ẗri múké, sū mí ní 'yoó rí tĩni, má ícó índrē mí ẹndrẹtĩ gé dīĩ ku!"

ẗwōnyōkí anjī kāyú rí pi ūdrāá

11 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kíńí, "Á lē wōnyōkí āzi ūnjĩ ni ẗpēē ālu 'bāgú rí drĩgé, ívé 'bá Ējēpétō agá rí pi be. Tā 'dĩri ā vúdřĩ gé, 'bāgú rí ẗmi oyū mụzú rá. ẗri ẗmi dro fū āngū rí agásĩ rá. ² 'Í mụ lūū āgō Īsērélē vé rí pi ní, āzini úkú rí pi ní kíńí, kōpi ā mụkí ngá ẗ ní údé aya ógú' bá ógúōgū ni pi sī, āzini dábū sī ni pi zĩj' 'bá adri' bá ívé jó gārā gá rí pi vúgá." ³ Úpí Múngú sē 'bá Ējēpétō vé rí pi ẗńjĩkí 'bá Īsērélē vé rí pi ẗńjĩnjĩ. Mósē ri Ējēpétō gá 'dāá 'bá āmbúgú, 'bāgú rí vé ūgalaku rí pi 'bá Ējēpétō vé rí pi be, ẗńjĩkí ẗri ẗńjĩnjĩ.

⁴ Kúru Mósē ní 'yozú 'bāgú rí ní kíńí, "Úpí Múngú kíńí, 'Kādō mụú caá ẗnínjā ágágá, ma ẹlĩ mụzú āngū Ējēpétō vé rí agásĩ. ⁵ Anjī āgō 'bá Ējēpétō vé rí pi ní tĩjĩ kāyú rí pi céré ímú ūdrā rá, 'bāgú rí vé mvá kāyú ímúpi úripi lúpá mālūngā vé rí drĩgé rí 'dó drā nĩ, anjī kāyú rí pi ūdrā cĩngbá cazú tųgēřĩ rĩpi ngá 'yĩpi rí vé mvá ágó kāyú rí vúgá, āzini 'bá Ējēpétō vé rí pi vé ānyāpá rí pi vé anjī āgō kāyú rí pi kpá céré ímú ūdrā rá. ⁶ Āngū Ējēpétō vé rí agásĩ céré, 'bá rí pi ímú lūú'lú ga, lūú'lú ẗ ní ímú gaá 'dĩri, ūkū ni gakí drĩ āngū Ējēpétō vé rí agá kuyé, 'bo lūú'lú sū 'dĩri tĩni ícókí gōó gaá dīĩ ku. ⁷ 'Bo 'bá Īsērélē vé rí pi āsámvú gé 'dāá, āngū rí újĩ ku kírĩ, ūcógú ágbó 'bá āzi sī ku, dōku ágbó ānyāpá sī ku.' Kúru ẗmi ícó nĩ áamá 'yozú kíńí, Úpí Múngú ri ẹsĩ múké 'bā 'bá Īsērélē vé rí pi ní, ẗmi 'bá Ējēpétō vé rí pi, ẗri ẗmi ẗrĩnjā rá.

⁸ Ūgalaku Ējēpétō vé rí pi ārēvú céré ímú kūmūcĩ ūtĩ má ẹndrẹtĩ gé, kōpi ma mā drĩ ẗrĩ sī, kōpi 'yo, mā jī mávé 'bá rí pi mụzú. Tā 'dĩri ā vúdřĩ gé, ma kúru 'de mụ." ẗĩkó ní 'deé Mósē agá rí sī, ẗri ní 'bāgú rí kuzú, ẗri ní fūzú mụzú āmvé.

⁹ Úpí Múngú 'yo ándúrú Mósē ní kíńí, "Bāgú rí ícó ẗmi yĩjĩ ku. Kúru ẗri sē ma tā āyāzú āyāyā ni pi 'o tré

†† Āngū Ējēpétō vé rí ā nĩ rí kú cīcī: Múngú sē ūtū rí bĩ nĩjĩ kuú cīcī, ā'diātāsīyā 'bá Ējēpétō vé rí pi ní ūtū rí ẗńjĩjĩ ívé múngú āzi rú rí sī.

āngū Ējēpétō vé rí agá." ¹⁰ Mósē pi Ārónā be 'okí tā āyāzú āyāyā 'dĩ' bée céré 'bāgú rí ẹndrẹtĩ gé rá, 'bo Úpí Múngú sē 'bāgú rí ẹsĩ gō teéte, lē 'bá Īsērélē vé rí pi oyūú fūú ívé āngū Ējēpétō vé rí agásĩ ku.

Múngú ẹlĩ 'bá Īsērélē vé rí pi vé jó tĩ gé sī

12 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be Ējēpétō gá 'dālē kíńí, ² "Mbāá nōri ẗri adri ẗmi ní mbāá ẗmi ní 'dózá ẗmivé ílĩ lāzú rí. ³ Mí áyú 'bá Īsērélē vé rí pi ní céré kíńí, ú'dú mụdrĩ mbāá nōri vé rí gé, 'bētĩ ālu ālu ē 'dú kābīlō mvá dōku ndrĩĩ mbaapi fōlō ni.

⁴ Dō 'bá rí pi vé kālāfe 'bētĩ 'dĩgé rí mādānjā, ícókí kābīlō rí nyaá deę céré ku, kōpi ā úmúkí ẗ 'bētĩ āzi ẗny- ẗnjānjā ni be, kōpi ē ẗpēkí kābīlō ẗ ní ícó nyaá céré rá ni.

⁵ Ānyāpá ẗmi ní ẗpēē rí ā adri kābīlō ágó, dōku ndrĩĩ ágó adripi ílĩ be ālu, rú' bá be múké ni. ⁶ ẗmi ūtēkí kōpi múké cĩngbá cazú ú'dú mụdrĩ drĩ ni sū mbāá 'dĩri vé rí agá, kúru 'bētĩ ālu ālu Īsērélē vé rí pi ā úlĩkí kābīlō rí pi ndrĩĩ rí pi be, ūtū rí ní 'dengará gá nyā rí gé 'dĩgé.

⁷ Kōpi ē 'dúkí kābīlō rí vé āri, dōku ndrĩĩ rí vé āri ūbēé jó kōpi ní ngá nyazú rí vé kēętĩ ē ẹřĩfe ẗrĩ 'dĩ' bée ā rú' bá gá sī, āzini uru rí ā rú' bá gá. ⁸ ẗnínjā ālu ālu 'dāri sī, kōpi ā úzókí kābīlō rí vé zāá, dōku ndrĩĩ rí vé zāá úzózō, ā nyakí pánga ẗ ní á'dí ākúfĩ ākó ni sī, tĩjĩ nĩjĩ draapi dradra ni sī. ⁹ Ā nyakí zāá rí ūbūrú ku, dōku ā á'díkí á'dí ā'di ku. Ā úzókí céré úzózō, drĩ ni pi, pá ni pi, fĩ ni pi, úgú ni pi be céré ā úzókí úzózō. ¹⁰ Ā kukí zāá rí ē ẗmbĩtā caá drĩ ū' bütĩnjā gá ku. Zāá rí ē ẗmbĩtā ace dō rá, ā zākí veé 'dĩsĩ rá. ¹¹ ẗmi kādō rii ínyá rí nyaá, ẗmi trakí ẗmivé bōngó akoó rŭkŭ rí pi úsú ẗmivé gō rú' bá gá, ẗmi úsúkí mōřōkŭ ẗmi pá gá, ẗmi 'dúkí ẗmivé túré ruú kuú ẗmi drĩgé. ẗmi nyakí ínyá rí mbēlē mbēlē, Ú'dú 'dĩri Úpí Múngú ní ẗlízú jó rí pi tĩ gé sī rí.

¹² "ẗnínjā ālu ālu 'dāri sī, ma ímú ẹlĩ trāá āngū Ējēpétō vé rí agásĩ, ma 'bá Ējēpétō vé rí pi vé anjī āgō tĩlē kāyú rí pi ú'dĩ ānyāpá āgō kāyú rí pi be céré, ma múngú Ējēpétō vé rí pi ẗrĩnjā rá, ā'diātāsīyā ma Úpí Múngú 'i. ¹³ Ārĩ ẗmi ní ūbēé kēętĩ ẹřĩfe gá sī rí pi, ẗri lū 'yozú kíńí, jó ẗmi ní rizú adrizú rí pi 'dĩ. Má kādō ārĩ ẗmi ní ūbēé rí ndrēé, ma ẹlĩ ẗmi drĩgé sī. Má kādō 'bá Ējēpétō vé rí pi vé anjī āgō kāyú rí pi ú'dĩ, má ícó ẗmivé anjī āgō ú'dĩ ku.

¹⁴ "Ú'dú 'dĩri lē ẗmi 'bākí tā ni kú ẗmi drĩgé, ílĩ ālu ālu, lē úyú ẗmivé rí pi ā ríkí ūmŭ 'dĩri nyaá Úpí Múngú ri ẗńjízú. ¹⁵ Ú'dú ẹzĩrĩ, lē ẗmi nyakí pánga ẗ ní á'dilē ākúfĩ ākó ni áyú. Ú'dú ẹzĩrĩ 'dĩ' bée vé 'dóngará gá, lē ẗmi u'dukí ākúfĩ ẗmivé jó agá rí pi céré āmvé, 'bá pánga ākúfĩ be ni nyaapi ākā ú'dú ẹzĩrĩ 'dĩri agá rí, ẗri gŭ 'bá Īsērélē vé rí pi āsámvú gé sī āmvé. ¹⁶ Ú'dú ālu rí gé, lē ẗmi úmúkí ẗmi trŭ Múngú ri ẗńjĩjĩ, āzini ú'dú ẹzĩrĩ rí gé, lē ẗmi úmúkí ẗmi trŭ Úpí Múngú ri ẗńjĩjĩ. Ú'dú ẗrĩ 'dĩ' bée agá, lē 'bá āzi ā nga ẹzĩ ku. Ngá ẗmi ní ícó 'oó rá rí, 'yénjā ẗmi ínyá á'dí áyú.

¹⁷ "ẗmi údékí ūmŭ, ẗmi á'díkí pánga ākúfĩ ākó ni ẗmi nyakí, ẗmi ígákí rí ú'dú má ní ẗmi íjízú ẗfŭzú āngū Ējēpétō vé rí agásĩ 'dāri ānī. ūmŭ 'dĩri ẗmi nyakí ẗri mụzú ílĩ ālu ālu vú sī céré. ¹⁸ Mbāá ílĩ rí ní 'dózá rí vé ú'dú kādō caá mụdrĩ drĩ ni sū rí vé ūndrēnjā gá, ẗmi

nyakí pánga á'dílé ákúfí ákó ni cĩmgbá cazú ú'dú pũkú ĩrĩ drĩ ni álu vé ũndréná gá. ¹⁹ Ú'dú ézĩrĩ 'dĩri agá, lě ē ĩsúkí ákúfí jó ĩmivé rĩ pi agásĩ ku. 'Bá pánga ákúfí be ni nyaápi ú'dú ézĩrĩ 'dĩri agá ákã rĩ, dō ĩri ĩsērélěgú yã dōku jákã yã, ĩrĩ gũ 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ásamvú gé sĩ ámvé. ²⁰ Vürã céré ĩmi ní adrízú rĩ pi gé sĩ, ú'dú ézĩrĩ 'dĩri agá, 'bá ázi ā nya ngá ákúfí be ni ku, ā nyakí pánga á'dílé ákúfí ákó ni áyu."

Mósē ũlũ tā Múngú ní ímbá 'í ní rĩ 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ní

²¹ Kúru Mósē ní 'bá ambugu ĩsērélě vé rĩ pi zizú ímúzá 'í vúgá nõõ, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Lě 'bětĩ álu álu ē ĩpě ānyāpá ĩ ní lěé úlĩ Ú'dú Múngú ní Ēlízú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ. ²² ĩmi 'bākĩ kãbĩlō rĩ pi vé ārĩ, dōku ndrĩĩ rĩ pi vé ārĩ raá ĩgānā agá, ĩmi 'dúkĩ ĩbĩbĩ, ĩmi sukĩ ārĩ rĩ agá 'dāā, ĩmi ũbēkĩ ārĩ rĩ kēētĩ ē ĩrĩfe ĩrĩ 'dĩ' bēe ā rúp' bá gá sĩ, āzini uru rĩ ā rúp' bá gá. 'Bá āzi ē ĩfũ ívé jó agásĩ ámvé ku cĩmgbá ũ'bútĩnā gá. ²³ Úpĩ Múngú kãdō ēlĩ mụú āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ, rĩ 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ú'dĩ, ĩri ārĩ ĩmi ní ũbēe kēētĩ ĩrĩfe uru rĩ ā rúp' bá gá, āzini ĩrĩfe ĩrĩ 'dĩ' bēe ā rúp' bá gá rĩ ndre. Mālāyĩkã Múngú ní ímú ĩpēē āngũ ú'dĩpi rĩ ícō fĩ ĩmivé jó agá ĩmivé anjĩ āgō kãyú rĩ pi ú'dĩ ku.

²⁴ "Tā má ní ũlũ ĩmi ní 'dĩri, lě ĩmi 'dúkĩ tā ni ngaá mụzú nyonyo, 'd'ózá ĩmi vúgá, cazú ĩmivé úyú rĩ pi vúgá. ²⁵ ĩmi kãdō caā āngũ Úpĩ Múngú ní ēzĩĩ, ĩri ní lěé sēē ĩmi ní rĩ gé 'dāā, lě ĩmi rikĩ ũmũ rĩ vé tā 'oó mụzú dĩĩ dĩĩ. ²⁶ Anjĩ ĩmivé rĩ pi zĩkĩ dō ĩmi kĩnĩ, 'Ūmũ 'bá ní rĩ 'oó nõri vé ífĩfĩ ā'dĩ? ²⁷ ĩmi ũlũkĩ kōpi ní 'dĩni, "Bā ri ũmũ Ú'dú Múngú ní Ēlízú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ vé rĩ nya Úpĩ ri ĩnjĩzú, Úpĩ Múngú kã rĩ 'bá Ējēpētō vé rĩ pi ú'dĩ, ēlĩ 'bá ĩsērélě vé adri' bá Ējēpētō agá rĩ pi vé jó drĩgē sĩ, úló 'bá āzi ā rúp' bá āluḡani kuyé." 'Bá rĩ pi kã tā Mósē ní ũlũ rĩ yĩĩ, kōpi ní drĩ sĩzú Múngú ri ĩnjĩzú. ²⁸ 'Bá ĩsērélě vé rĩ pi 'dúkĩ tā rĩ ngaá sũ Úpĩ Múngú ní ēzĩĩ Mósē pi ní Ārónā be rĩ tĩnĩ.

Anjĩ kãyú rĩ pi vé ũdrāngára

²⁹ Kã adriĩ ĩnĩnā ágágá, Úpĩ Múngú ní 'bá Ējēpētō vé rĩ pi vé anjĩ āgō kãyú rĩ pi ú'dĩzú, 'd'ó 'bāgú mālũngā ruḡpi rĩ vé mvá ágó kãyú rĩ 'dĩĩ drāā, ú'dĩ anjĩ āgō kãyú rĩ pi cĩmgbá cazú 'bá ĩ ní 'yĩĩ kuú 'bũ agá rĩ vé mvá ágó kãyú rĩ vúgá, āzini ú'dĩ ānyāpá rĩ pi vé anjĩ tĩlě kãyú rĩ pi ũdrāā céré. ³⁰ ĩnĩnā 'dāri sĩ, 'bāgú rĩ ívé ũgalaku rĩ pi be, 'bá Ējēpētō vé rĩ pi be arukĩ ú'dú gélésĩ, kōpi ní 'd'ózá lũbũlũ gazú āngũ Ējēpētō vé rĩ agá 'dāā, ā'diātāsĩyā 'bětĩ āzi āvũ ní drāā 'a ni gé kuyé ni 'dāāyo.

'Bá ĩsērélě vé rĩ pi vé fũngára Ējēpētō agásĩ rĩ

³¹ ĩnĩnā 'dāri sĩ, 'bāgú rĩ ní Mósē pi zizú Ārónā be ímúzá 'í vúgá nõõ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "ĩmi ĩmivé 'bá ĩsērélě vé rĩ pi be, ĩmi ngakĩ fũú mávé 'bá rĩ pi ásamvú gé sĩ 'dĩĩsĩ rá, ĩmi mukĩ ĩmivé Úpĩ Múngú ĩmi ní tā ni zĩĩ má tĩ gé rĩ ĩnjĩĩ. ³² ĩmi 'dúkĩ ĩmivé kãbĩlō, ndrĩĩ, tĩ rĩ pi be céré mụzú ĩndĩ. 'Bo ĩmi kukĩ má ní tãkĩri ũgbále."

³³ 'Bá Ējēpētō vé rĩ pi ní 'yozú 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ní kĩnĩ, "ĩmi fũkĩ 'bávě āngũ agásĩ mbělě mbělě, ĩmi fũkĩ

dō kuyé, 'bá céré ũdrā rá." ³⁴ Kúru 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ní fũndru ĩ ní usaá yĩĩ sĩ, ĩ ní drĩ ákúfí yĩĩ 'a ni gé kuyé ni 'd'úzá ũdázú lāálā rĩ pi agásĩ, kōpi ní lāálā rĩ pi ũmbézú bōngó sĩ, kōpi ní u'duzú 'bāzú ĩ kĩdĩ gé, kōpi ní 'dezú mụzú. ³⁵ 'Bá ĩsērélě vé rĩ pi 'dúkĩ tā rĩ ngaá sũ Mósē ní ũlũ ĩ ní rĩ tĩnĩ, kōpi zĩkĩ ngá ĩ ní údé dábũ sĩ ni pi, aya ógũ 'bá ógũ ógũ sĩ ni pi, bōngó ũnyĩ be ni pi be 'bá Ējēpētō vé rĩ pi vúgá. ³⁶ Úpĩ Múngú sē 'bá Ējēpētō vé rĩ pi 'bākĩ ēsĩ múké 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ní, kōpi sēkĩ ngá 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ní zĩĩ rĩ pi rá, sã kōpi ní fũzú Ējēpētō agásĩ rĩ gé, kōpi 'dúkĩ ā'bú Ējēpētō vé rĩ pi mụzú ĩndĩ.

³⁷ ĩnĩnā 'dāri sĩ, 'bá ĩsērélě vé rĩ pi 'd'ókĩ ēcĩ tuú kũrũ Rāmāsēsē vé rĩ gé, cĩmgbá cazú kũrũ Sōkótō vé rĩ gé. 'Bá mụ' bá rĩ pi élfũ mũdũrũlũ ázĩyá (600,000), 'dĩ' bēe céré āgō, 'bo lākĩ ũkú rĩ pi anjĩnā rĩ pi be kuyé. ³⁸ 'Bá urukō kárakarā 'dekĩ mụú 'bá ĩsērélě vé rĩ pi vúgá sĩ ĩndĩ. Tĩ, ndrĩĩ, āzini kãbĩlō kárakarā 'dekĩ mụzú ĩndĩ.

³⁹ Kōpi ní fũndru ĩ ní usaá yĩĩ sĩ ákúfí ákó ĩ ní ĩjĩ Ējēpētō gálésĩ rĩ 'bāzú á'dízú pánga rú. Ā'diātāsĩyā ídrókĩ kōpi ĩfũú āngũ Ējēpētō vé rĩ agá 'dāāsĩ, kōpi ĩsúkĩ sã ĩnyá á'dízú ni kuyé. ⁴⁰ 'Bá ĩsērélě vé rĩ pi adriki Ējēpētō agá 'dālě caā ílĩ mũdũrũlũ sũ pũkú na (430). ⁴¹ Ílĩ mũdũrũlũ sũ pũkú na (430) 'dĩri vé ũdũ gé, Úpĩ Múngú vé 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ní fũzú āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ úyú ĩvé rĩ vú sĩ. ⁴² ĩnĩnā 'dāri sĩ, Úpĩ Múngú 'bā mĩ kōpi ndrészú, ĩjĩ kōpi ĩfũú āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ rá. Ílĩ álu álu, lě 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ē ígákĩ ĩnĩnā 'dāri vé tā, kōpi ā rikĩ Úpĩ Múngú ri ĩn- ĩjĩ úyú ĩvé rĩ pi be.

Ú'dú Múngú ní Ēlízú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ vé tā

⁴³ Úpĩ Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kĩnĩ, "Tāĩmbĩ Ú'dú Múngú ní Ēlízú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ pi 'dĩ:

"Lě jákãgú ā nya ũmũ rĩ ku. ⁴⁴ Tũgēĩ mĩ ní jeé, mĩ ní ágélé ni ē tĩ lĩĩ gĩ rĩ, ĩri ícō ũmũ 'dĩri nya rá. ⁴⁵ ũmũ ímũpi adriĩpi mívě āngá, āzini 'bá riĩpi ēzĩ ngaápi mĩ ní, mĩ ní rĩ ũfēfē rĩ, ā nya ũmũ rĩ ku.

⁴⁶ "Bá ĩsērélě vé rĩ pi ā nyakĩ zāā ũmũ vé rĩ jó agá 'dāā ũgōgō. Ā ĩjĩkĩ zāā rĩ fũú ámvé ku. Ā ḡókĩ zāā rĩ vé fá āluḡani ku. ⁴⁷ Lě 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ārěvú céré ā nyakĩ ũmũ ú'dú 'dāri ĩnjĩzú ānĩ.

⁴⁸ "Jākãgú riĩpi adriĩpi ĩmi ásamvú gé, lěepi ũmũ Ú'dú Úpĩ Múngú ní Ēlízú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ nyaápi rĩ, lě ā úlĩ anjĩ āgō adri' bá ívé āngá rĩ pi vé ágélé ē tĩ rá. Kúru kōpi ícō ũmũ rĩ nya rá, sũ 'bá ĩsērélě vé ni tĩnĩ. 'Bá ágó ĩ ní ágélé ni ē tĩ lĩĩ kuyé rĩ, ā nya ku. ⁴⁹ Tāĩmbĩ álu álu ĩ ní rĩzú ágélé ē tĩ lĩzú 'dĩri, ĩri 'i nga 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ní āzini jákã adri' bá ĩmi ásamvú gé rĩ pi be céré."

⁵⁰ ĩsērélě rĩ pi ārěvú céré 'dúkĩ tā Úpĩ Múngú ní ēzĩĩ Mósē pi ní Ārónā be rĩ ngaá rá. ⁵¹ Ú'dú álu álu 'dāri sĩ, Úpĩ Múngú ĩjĩ 'bá ĩsērélě vé rĩ pi ĩfũú āngũ Ējēpētō vé rĩ agásĩ ámvé úyú ĩvé rĩ vú sĩ.

Múngú gũ anjĩ āgō kãyú rĩ pi 'í ní

13 Úpĩ Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, ² "Í gũ 'bá ĩsērélě vé rĩ pi vé anjĩ āgō kãyú rĩ pi adriĩ túngú.

Ānji Īsērélē vé ĩ ní tǐj kǎyú rǐ pi, ānyāpá ĩ ní tǐj kǎyú rǐ pi be, kōpi mávé ni.”

³ Kúru Mósē ní 'yozú 'bá Īsērélē vé rǐ pi ní kǐnǐ, “Lē ĩmi ígákí ú'dú ĩmi ní ĩfúú Ējēpétō agásǐ, ĩmi ní tǎngā nyazú túgērǐ rú 'dāri, ā'diātāsīyā Úpí Múngú íjǐ ĩmi ĩfúú ũkpō ívé rǐ sǐ nǐ. 'Bá āzi ā nya pánga ĩ ní á'dí ákúfǐ sǐ ni ku. ⁴ Lē ĩmi ígákí ú'dú ĩmi ní ĩfúú āngū Ējēpétō vé rǐ agásǐ mbāā Ābǐbū † agá rǐ vé tā. ⁵ Úpí Múngú ẹzi ĩmi ẹ'bǐpǐjǐ ní āngū 'bá Kānānā vé rǐ pi vé rǐ, Hǐtǐ rǐ pi vé rǐ, Āmōrā rǐ pi vé rǐ, Hǐwǐ rǐ pi vé rǐ, āzini Jēbúsǐ rǐ pi vé rǐ, sē ĩmi ní, āngū 'dāri múké, lé be, āzini ōnyú be. ĩmi cakí dō āngū 'dāri agá gí, ílǐ ālu ālu, mbāā Ābǐbū vé rǐ gé, lē ĩmi údékí ũmū, ĩmi nyakí ú'dú ĩmi ní ĩfúú āngū Ējēpétō vé rǐ agásǐ 'dāri ígázú ānǐ. ⁶ Lē ĩmi nyakí pánga ĩ ní á'dí ákúfǐ ákó ni caá ú'dú ẹzǐrǐ, ca dō ú'dú ẹzǐrǐ gí, lē ĩmi údékí ũmū Úpí Múngú rǐ ĩnjǐzú. ⁷ Ú'dú ẹzǐrǐ 'dǐri agá, lē ĩmi nyakí pánga ĩ ní á'dí ákúfǐ ákó ni, lē ákúfǐ ā adri ĩmivé jó agá ku, āngū ĩmi ní adrizú rǐ agásǐ céré, ákúfǐ ā adri ku. ⁸ Ú'dú ẹzǐrǐ 'dǐri agá, lē 'bētǐ ālu ālu ā ũlū anji ívé rǐ pi ní 'dǐni, 'Ma ri tā 'dǐri 'o 'dǐni, ā'diātāsīyā tā Úpí Múngú ní 'oó má ní, ĩri ní ma íjǐ ĩfúú Ējēpétō agásǐ āmvé rǐ sǐ. ⁹ Ūmū nōri adri sū ngá ĩ ní 'yǐ drǐgé rǐ tǐni, dōku ngá ĩ ní 'bāā ẹndrẹtǐ gé rǐ tǐni, ĩmi ígákí rǐ tā Múngú ní ẹzǐjǐ ĩmi ní rǐ ānǐ, ĩmi ũlúkí rǐ ĩmivé anjǐnǎ rǐ pi ní. ĩmi ndrekí drǐ ká, Úpí Múngú íjǐ ĩmi ĩfúú āngū Ējēpétō vé rǐ agásǐ ũkpō ívé rǐ sǐ nǐ. ¹⁰ Ílǐ ālu ālu, ĩmi údékí ũmū rǐi nyaá ú'dú 'dǐri gé.

¹¹ “Úpí Múngú rǐ ímú āngū 'bá Kānānā vé rǐ pi ní adrizú rǐ sē ĩmi ní, sū ĩri ní ẹzǐjǐ ĩmi ní, āzini ĩmi ẹ'bǐpǐjǐ ní rǐ tǐni. ĩmi kádō caá āngū rǐ agá 'dāá, ¹² ĩmi gǔkǐ anji āgō kǎyú rǐ pi, ānyāpá āgō kǎyú rǐ pi be céré sēé Úpí Múngú ní. ¹³ 'Bá ālu ālu ā újǎ ívé dōngí ágó kǎyú rǐ ívé kǎbǐlō mvá ágó rú ni sǐ, dōngí rǐ ẹ drǐ jezú ānǐ. 'Bo újǎ dō dōngí rǐ kuyé, ā pi umbe ni nōó rá. Lē 'bá ālu ālu ā je ívé mvá ágó kǎyú rǐ ẹ drǐ jeje.

¹⁴ “Ūmvúlésǐ anji ĩmivé rǐ pi zǐkǐ dō ĩmi, 'Tǎ ĩ ní rizú anji āgō kǎyú rǐ pi ẹ drǐ jezú rǐ vé ífǐfǐ á'di? ĩmi 'yokí kōpi ní kǐnǐ, 'Úpí Múngú íjǐ 'bā ĩfúú āngū Ējēpétō vé 'bá ní adrizú ānǐ túgērǐ rú rǐ agásǐ ũkpō ívé rǐ sǐ. ¹⁵ Ūtú 'bāgú Ējēpétō vé rǐ kǎ gāā 'bā ọyugá sǐ, Úpí Múngú ú'dǐ 'bá Ējēpétō vé rǐ pi vé anji āgō kǎyú rǐ pi, ānyāpá āgō kǎyú rǐ pi be ũdrǎá rá. Sē 'bá ní rizú ānyāpá āgō kǎyú rǐ pi sēzú zázú Úpí Múngú ní rōbōŋō rú 'bávé anji āgō kǎyú rǐ pi ẹ drǐ jezú kǎbǐlō mvá sǐ ānǐ. ¹⁶ Tǎ ĩ ní rizú anji āgō kǎyú rǐ pi ẹ drǐ jezú rǐ adri sū ngá ĩ ní 'yǐ drǐgé rǐ tǐni, dōku ngá ĩ ní 'yǐ ẹndrẹtǐ gé rǐ tǐni, ĩmi ígákí rǐ tā Úpí Múngú ní 'bā íjǐzú ĩfúú āngū Ējēpétō vé rǐ agásǐ ívé ũkpō sǐ rǐ ānǐ.”

Īsērélē rǐ pi zokí yǐ tafu rǐ agásǐ

¹⁷ 'Bāgú Ējēpétō vé rǐ kǎ 'bá Īsērélē vé rǐ pi ọyugá muzú, Múngú ko kōpi ẹ drǐ muzú létǐ muǔpi āngū Fēlēsētē vé rǐ gé sǐ kuyé, létǐ rǐ ẹ ẹlǐ dō ẹlǐ ẹlǐ drǎāāsīyā. Múngú kǐnǐ, “Kōpi fikí dō ẹ'dǐ agá, kōpi ívé ũmǐ újǎ gōzú ānǐ vúlé Ējēpétō gá ũzi.” ¹⁸ 'Bo Múngú ko kōpi ẹ

† Mbāā Ābǐbū: Mbāā Ābǐbū 'd'ó 'i Gbara vé útúú gé, cazú ĩrǐbǐlǐ vé útúú gé. Mbāā 'dǐri ílǐ rǐ vé 'd'óngará, ā'diātāsīyā 'bá Īsērélē vé rǐ pi ĩfúú āngū Ējēpétō vé rǐ agásǐ mbāā 'dǐri agá.

drǐ muzú létǐ 'i ánapi trǎā āngū ā'wǐ cínýáfǎ rú rǐ gélésǐla, Yǐ Tafu Ika rǐ gélé rú. 'Bá Īsērélē vé rǐ pi fúkí āngū Ējēpétō vé rǐ agásǐ sū 'bá mu'ba ẹ'dǐ 'dǐ'ba rǐ pi tǐni.

¹⁹ Mósē kǎ ĩfúú Ējēpétō agásǐ, 'du fá Yōsépā vé rǐ muzú ĩndǐ, ā'diātāsīyā Yōsépā ẹzi ūtú 'bá Īsērélē vé rǐ pi ní kǐnǐ, “Á nǐ rá Múngú rǐ ũmvúlésǐ ímú ĩmi tǎ ko rá, kúru ĩmi kádō fúú muzú, ĩmi jǐkǐ mávé fá muzú ĩndǐ.”

²⁰ 'Bá Īsērélē vé rǐ pi kǎ kǔrú Sōkótō vé rǐ kuú, kōpi mukí mōrōgó 'beé kǔrú Ētāmā vé rǐ gé, ĩnyǐnǎ āngū ā'wǐ cínýáfǎ rú rǐ gé. ²¹ Kádō adrií ūtúnǎ sǐ, Úpí Múngú rǐ ĩrǐbǐtǐ sē āsō kōpi ẹndrẹtǐ gé rǐ kōpi ẹ drǐ ko muzú. Kádō kpá adrií ĩnǐnǎ sǐ, ĩri sē ācǐ rǐ dǐ kōpi ẹndrẹtǐ gé, kōpi ā ndrekí rǐ āngū ānǐ ĩnǐnǎ rǐ sǐ, kōpi ā tukí rǐ ẹcǐ ūtúnǎ sǐ, dōku ĩnǐnǎ sǐ. ²² ĩrǐbǐtǐ rǐ rǐ 'bá Īsērélē vé rǐ pi ẹ drǐ koó muzú ūtúnǎ rǐ sǐ, āzini ācǐ āsōopi rǐ, rǐ kōpi ẹ drǐ koó muzú ĩnǐnǎ rǐ sǐ.

14 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kǐnǐ, ² “Í 'yo 'bá Īsērélē vé rǐ pi ní, kōpi ā újǎkǐ ĩ gōó muǔ mōrōgó rǐ 'beé kǔrú Pǐ Hǎhǐrótǎ vé rǐ gé, Mǐgōdólǎ pi vé āsámvú yǐ tafu ika rǐ be rǐ gé. Kōpi ā 'bekí mōrōgó rǐ yǐ tafu ika rǐ ā gǎrǎ gá, ĩnyǐnǎ kǔrú Bǎlǎ Zēfónǎ vé rǐ ā gǎrǎ gá. ³ 'Bāgú Ējēpétō vé rǐ ímú ũsū, ĩri 'yo, “Bá Īsērélē vé rǐ pi ndákí létǐ tí, kōpi rǐ ájǎ āngū ā'wǐ cínýáfǎ rú rǐ agá 'dǐ' dǐ. ⁴ Ma sē 'bāgú rǐ vé ẹsǐ rǐ tete, ĩri gō ĩmi vǔdrǐ dro, 'bo ma 'bāgú rǐ ndē ívé āngárǎwǎ rǐ pi be rá. Tǎ má ní ímúú kōpi ndēzú rǐ, ĩri sē 'bá rǐ pi céré ímú ma íngú ānǐ rá. 'Bá Ējēpétō vé rǐ pi ímú nǐ 'yozú kǐnǐ, ádarú ma Úpí Múngú 'i.” Kúru 'bá Īsērélē vé rǐ pi ní mōrōgó 'bezú vǔrǎ Úpí Múngú ní lūú ĩ ní rǐ gé.

⁵ 'Bāgú Ējēpétō vé rǐ kǎ yǐ kǐnǐ 'bá Īsērélē vé rǐ pi ápákí muzú gí, 'bāgú rǐ ívé ũgalaku rǐ pi be, kōpi ní ívé yǐkǐ újǎzú 'yozú kǐnǐ, “Ī ndrekí drǐ tā 'bá ní 'oó 'dǐri ká, 'bá kukí 'bá 'dǐ' bée ápá rá āsǐ? Kōpi gōkǐ 'bá ní ẹzǐ ngāá dǐjǐ ku!” ⁶ Kúru 'bāgú rǐ útú ívé ārǎbǐyǎ ĩ ní rǐi useé hūsánǐ † sǐ rǐ kú ĩnógósǐ, 'du ívé āngárǎwǎ rǐ pi muzú ĩndǐ. ⁷ 'Du ārǎbǐyǎ múké múké ĩ ní rǐi useé hūsánǐ sǐ rǐ pi mǔdǔrǐlǐ ázǐyǎ, 'du kpá ārǎbǐyǎ ĩ ní rǐi useé hūsánǐ sǐ Ējēpétō agá 'dǎá rǐ pi, ũ'bǎ ũgalaku rǐ pi adrií drǐko-ma rú ārǎbǐyǎ ĩ ní rǐi useé hūsánǐ sǐ rǐ pi drǐgé sǐ ālu ālu céré. ⁸ Úpí Múngú sē 'bāgú Ējēpétō vé rǐ ẹ ẹsǐ teete, ā dro rǐ 'bá Īsērélē vé rǐ 'bá ápá'ba mu'ba ũrǐ ákó 'dǐ' bée ā vǔdrǐ muzú. ⁹ 'Bá Ējēpétō vé rǐ pi, āngárǎwǎ 'bāgú rǐ vé rǐ pi, 'bá únjú'ba hūsánǐ sǐ rǐ pi, āzini únjú'ba ārǎbǐyǎ ĩ ní useé hūsánǐ sǐ rǐ pi be rikǐ 'bá Īsērélē vé rǐ pi ā vǔdrǐ droó muzú, kōpi cakí muǔ Īsērélē rǐ pi ísú vǔrǎ kōpi ní muzú adrizú rǐ gé yǐ tafu ika rǐ ā gǎrǎ gá ĩnyǐnǎ Pǐ Hǎhǐrótǎ gá, ĩnyǐnǎ kǔrú Bǎlǎ Zēfónǎ vé rǐ ā gǎrǎ gá.

¹⁰ 'Bá Īsērélē vé rǐ pi kǎ ndreé 'bāgú rǐ rǐ ímú ívé 'bá Ējēpétō vé rǐ pi be ĩ vǔgálé rú, ũrǐ ímvú kōpi ambamba, kōpi ní útrézú Úpí Múngú ẹndrẹtǐ gé, Múngú ā ko ĩ tǎ. ¹¹ Kōpi ní 'yozú Mósē ní kǐnǐ, “Mǐ íjǐ 'bā ũdrǎā āngū ā'wǐ cínýáfǎ rú rǐ gé nōgó ā'di ā tā sǐ? Ējēpétō agá 'dǎá, nyōókú āvú sǐzú ni 'dǎáyo? 'Í 'o mi ngóni ngóni 'bā íjǐzú ĩfúú Ējēpétō agásǐ āmvé? ¹² 'Bá 'yokí mí ní ándúru

†† Hūsánǐ: Hūsánǐ rǐ ānyāpá ọngú njuǔpi ambamba ni, ĩ rǐ ārǎbǐyǎ ẹ'dǐ 'dǐzú rǐ use ānǐ.

Ējēpētō gá 'dālé rá, 'bá kīnī, 'Mī ku 'bā adrikí 'bá Ējēpētō vé rī pi ní túgērī rú, rīí ēzī ngaá kōpi ní. 'Bávé adringará túgērī rú Ējēpētō gá 'dālé rī múké, ndē 'bá ní ímúzá ūdrázú āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá nōgó rī."

¹³ Mósē ní újázú 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, "Īmi 'okí ūrī sí ku! Īmi úmbékí ẹsī, Īmi āndrū tā Úpí Múngú ní Īmi pazú rī ndre rá, 'bá Ējēpētō vé Īmi ní ndreé ímú' 'bá 'dī' 'bée, Īmi gōkí kōpi ndreé dīī ku. ¹⁴ Úpí Múngú rī Īmi ní úmbā rī fū nī, lē Īmi adrikí mādā."

¹⁵ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Ngá mí ní rizú mí ĩmāmālázú mà ko mí tīzā rī ā'di? 'Í lū 'bá Īsērélē vé rī pi ní, kōpi ā útrúkí tī mụzú drīdrī. ¹⁶ Mí inga mívé túré suú yīī tafu ika rī drīgé 'dālé, yīī rī ē ẹdī rī 'i, 'bá Īsērélē vé rī pi ē ẹlīkí rī mụzú āngū ā'wí rú rī agásí.

¹⁷ Ma sē āngáráwá Ējēpētō vé rī pi ē ẹsī rī tete, kōpi Īsērélē rī pi ā vūdrī dro mụzú yīī tafu ika rī agásí, ma 'bāgú rī ndē ívé āngáráwá rī pi be, ārābīyā tī ní useé hūsání sī rī pi be, tī kúru ma ĩnjī ānī rá. ¹⁸ Má kādō 'bāgú rī ndē ívé āngáráwá rī pi be gí, 'bá Ējēpētō vé rī pi ímú nī áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i."

¹⁹ Kúru Múngú vé mālāyīkā rīpi āngáráwá Īsērélē vé rī pi ē drī koópi rī gō 'i újā adrii kōpi ā úgóró gá. Írībītī āsōopi kōpi ẹndrētī gē rī gō 'i újā adrii kōpi ā úgóró gá. ²⁰ Írībītī rī mụ adrii āngáráwá Ējēpētō vé rī pi āsámuvú gé 'bá Īsērélē vé rī pi be. Āngū rī ká nīj cīcī, Írībītī rī gō 'i újā dīī 'bá Īsērélē vé rī pi ní ácí rú ĩnī be rá. 'Bo Írībītī rī sē āngū rī nī kú cīcī āngáráwá Ējēpētō vé rī pi ní, sē āngáráwá Ējēpētō vé rī pi útrúkí tī caá 'bá Īsērélē vé rī pi ā gārā gá 'dāá kuyé.

²¹ Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú yīī tafu ika rī drīgé 'dāá, ĩnīnā 'dāri sī, Úpí Múngú ní ūlī ĩpězú ūtū ní tīfungará gálésīla ūkpō be, vizú ĩnī be rá, yīī tafu rī ní 'i ẹdízú, sē āngū rī gō adrii ā'wí rú. ²² Kúru 'bá Īsērélē vé rī pi ní ẹlízú mụzú āngū ā'wí rú, yīī 'i ẹdīpi ngaápi kú ngénjī rī āsámuvú gé sī.

²³ 'Bá Ējēpētō vé rī pi, āngáráwá 'bāgú rī vé rī pi be, kōpi ní 'bá Īsērélē vé rī pi ā vūdrī drozú mụzú, kōpi njukí mụzú ívé hūsání rī pi sī, āzini ārābīyā tī ní useé hūsání sī rī pi sī mụzú yīī tafu ika 'i ẹdīpi kú ngénjī rī āsámuvú gé sī. ²⁴ 'Bo ká mụy adrii ū'bútī kŭnīkŭnī, Úpí Múngú ndre āngū ímúzá 'bá Ējēpētō vé rī pi drīgé vūgá nōó Írībītī dīīpi ácí rú rī agásí, sē ūrī ímvú kōpi ambamba. ²⁵ Múngú sē 'bá Ējēpētō vé rī pi vé ārābīyā rī pi ā pá ate ūtrētrē agá, ícókí njuú ku. 'Bá Ējēpētō vé rī pi ní 'dezú útrézú kīnī, "Lē 'bā 'dekí fūú mụzú nōósí rá! Úpí Múngú 'de 'bá Īsērélē vé rī pi vúgálésí, ĩri ri ūmbā rī fū 'bá be nī."

²⁶ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mí inga mívé túré suú yīī tafu ika rī drīgé 'dāá, yīī rī ē ící rī 'i 'bá Ējēpētō vé rī pi ĩmūlūú ívé ārābīyā useé hūsání sī rī pi be, āzini 'bá únjú' 'bá hūsání sī rī pi be." ²⁷ Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú yīī tafu ika rī drīgé 'dāá, ká mụy adrii ū'bútīnā sī, yīī rī ní 'i ícízú kpŭkŭ. 'Bá Ējēpētō vé rī pi 'bīkí kōdō ápá fūú yīī rī agásí, 'bo Úpí Múngú ú'bé kōpi gōó yīī tafu ika rī agá 'dāá ūzi. ²⁸ Yīī rī ĩmūlū ārābīyā tī ní useé hūsání sī rī pi, 'bá únjú' 'bá hūsání sī rī pi be, 'bāgú rī vé āngáráwá 'bá Īsērélē vé rī pi ā vūdrī dro' 'bá rī pi be cére, 'bá āzi pa 'i ālunāni kuyé.

²⁹ 'Bo 'bá Īsērélē vé rī pi ní ẹlízú mụzú āngū ā'wí rú rī gé sī, yīī 'i ẹdīpi ngaápi kú ngénjī rī āsámuvú gé sī.

³⁰ Ú'dú 'dāri gé, Úpí Múngú pa 'bá Īsērélē vé rī pi 'bá Ējēpētō vé rī pi drīgé sī rá, 'bá Īsērélē vé rī pi ndrekí 'bá Ējēpētō vé rī pi vé āvū ūdrā' 'bá kú yīī ā gārā gá sī rī pi rá. ³¹ 'Bá Īsērélē vé rī pi ká Úpí Múngú vé ūkpō 'bá Ējēpētō vé rī pi ndézú rī ndreé, sē kōpi ĩnjīkí Úpí Múngú rī ānī rá, kōpi 'bākí ẹsī Úpí Múngú drīgé, āzini ĩrivé átí' 'bá Mósē drīgé.

Úngó Mósē ní ngoo rī

15 Kúru Mósē pi ní úngó 'dīri ngozú 'bá Īsērélē vé rī pi be Úpí Múngú ní,

"Ma úngó ngo Úpí Múngú ní, ā'diātāsīyā ĩri ní ari'ba rī pi ā ūkpō ndēé rá rī sī.

Ú'bé 'bá únjú' 'bá hūsání sī rī pi ívé hūsání rī pi be cére yīī tafu agá.

² Úpí Múngú rī má ní ūkpō sē nī, āzini ĩri sē ma úngó ngo nī,

pa ma ari'ba rī pi drīgé sī nī, ĩri mávé Múngú, ma ĩri íngú,

ĩri Múngú má ẹtēpi vé ni, ma ĩri íngúngū.

³ Úpí Múngú rī 'bá ẹ'dí 'dīīpi ndēépi rá ni, ĩrivé rú Úpí 'i.

⁴ 'Bāgú rī vé āngáráwá rī pi ívé ārābīyā tī ní useése rī pi be,

Múngú ú'bé kōpi Yīī Tafu Ika rī agá.

'Bāgú rī vé ūgalaku ẹ'dí ā tā nī' 'bá múké múké rī pi u'dekí ūdrāá Yīī Tafu Ika rī agá.

⁵ Yīī kŭpŭ kŭkŭ rī ĩmūlū kōpi, kōpi u'dekí áwí yīī ā ndúgé 'dāá, sŭ ĩrā ní 'deé áwí yīī ā ndúgé rī tīnī.

⁶ Úpí Múngú,

mívé ūkpō aga rá, mívé ūkpō

ú'dí ari'ba rī pi ūdrāá cére.

⁷ Mívé ūkpō agaápi rá rī sī,

'í ndē 'bá mi ọwŭ' 'bá rī pi rá,

jīkó mívé rī sī,

'í zā 'bá 'dī' 'bée veé kuú úfúrágú rú, sŭ ásé ní veé rī tīnī.

⁸ Ẹvīvī mívé rī sī,

yīī rī aco 'i ngaá kuú ngénjī,

yīī rīpi dīīpi rī gō 'i újā troó kuú ngū,

Mī ni kŭpŭ kŭkŭ rī gō dīj ku.

⁹ Ari'ba rī pi rikí tī íngú kīnī,

'Ma kōpi ā vūdrī dro, ma kōpi urŭ rá,

ma kōpivé ā'bú u'dŭ kōpi drīgé sī,

ma kōpi ú'dí ūdrā cére,

ma mávé ílī áco rī ínjé,

ma kōpi ú'dí ūdrā rá.'

¹⁰ 'Bo Úpí Múngú, 'í vu mívé ẹvīvī,

sē yīī tafu rī ĩmūlū kōpi,

kōpi u'dekí tī yīī ā ndúgé

sŭ ĩrā ní 'deé tī yīī ā ndúgé rī tīnī.

¹¹ Úpí Múngú, múngú āzi sŭpŭpi mí tīnī 'dāáyo, Ā'di adri sŭ mí tīnī,

uleteretere ūkpō be nī?

'Bá ĩ ní ruú, āzini ĩ ní íngú sũ mí tĩjĩ rĩ ā'di 'i?
 Ā'di ri ícò tā āyāzú āyāyā ni 'o sũ mí tĩjĩ nĩ?
¹² Mí i'da mívé ũkpõ,
 nyõõkú rĩ zĩ 'i, ute kõpi céré.
¹³ Lēngará mívé agaápi rá rĩ sĩ,
 mi 'bá mí ní kõpi ipá rĩ pi ě drĩ ko muzú rá.
 Ūkpõ mívé rĩ ícò kõpi ütē
 ca mívé vūrā uletere rĩ gé rá.
¹⁴ Súrũ rĩ pi kádõ tā 'dĩri yĩĩ, ĩri sē kõpi ā rù'bá ri yāyā.
 Ūrĩ ri 'bá Fēlēsētē vé rĩ pi ímvú ambamba.
¹⁵ Ūrĩ ri ímú drĩkoma Ēdómā vé rĩ pi ímvú ũnjĩ ũnjĩ.
 Ambugu Mõábā vé rĩ pi ímú yā ambamba,
 'bá Kānānā vé rĩ pi ímú adri ũrĩ rú,
¹⁶ Ūrĩ ri ímú kõpi ímvú ũnjĩ ũnjĩ.
 Úpí Múngú, ũkpõ mívé rĩ sĩ,
 kõpi áwí pá tu sũ írā ní pá tuú vūrāvūrā rĩ tĩjĩ.
 Cĩmgbá 'bá mívé mí ní ipá rĩ pi ní agazú muzú.
¹⁷ Mí kõpi jĩ mu adri
 írā mí ní adrizú rĩ drĩgé,
 Á Úpí Múngú, vūrā 'dāri mí ní rizú adrizú rĩ,
 Á Úpí, mí údé vūrā rĩ nĩ uletere.
¹⁸ Úpí Múngú, mi āngũ rù
 muzú nyonyo."
¹⁹ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi zokí fũũ yĩĩ Múngú ní ědí kuú
 ngénjĩ rĩ āsámvú gé sĩ múké. 'Bo 'bāgũ Ējēpētõ vé rĩ pi
 ívé āngáráwá rĩ pi be, kõpi kã lēē zoó muzú, Úpí
 Múngú sē yĩĩ rĩ ĩmũlũ kõpi kpõkú ĩvé hũsánĩ rĩ pi be, ĩvé
 ārābĩyā ĩ ní rĩí useése hũsánĩ sĩ rĩ pi be.

Úngó Mĩrĩyámā ní ngoó rĩ

²⁰ Mĩrĩyámā Ārónā ómvúpĩ ri nēbĩ. Kúru ĩri ní kōyõ
 í'dúzá rizú cozú, ũkú rĩ pi ní 'dezú vúdřĩ ni gé sĩ, pí ĩvé
 kōyõ pi be, kõpi ní rizú úngó tuzú muzú. ²¹ Kúru
 Mĩrĩyámā ní í'dózú úngó rĩ ngozú kõpi ní,
 "Īmi ngokí úngó Úpí Múngú ri íngúzú,
 ĩri ní ě'dĩ rĩ ndēé gĩ rĩ sĩ!
 Ú'bé 'bá únjú'bá hũsánĩ sĩ rĩ pi
 ĩvé hũsánĩ rĩ pi be céré yĩĩ tafu rĩ agá."

Yĩĩ draápi dradra Mārā gá rĩ

²² Kúru Mósē ní 'bá Īsērélē vé rĩ pi ě drĩ kozú Yĩĩ Tafu
 Ika rĩ gé 'dāásĩ muzú āngũ ā'wí cínyáfā rú ĩ ní zĩĩ Súrũ rĩ
 gé 'dāā. Kõpi ěcĩkĩ caá ú'dú na, ísúkĩ yĩĩ mvũú kuyé.
²³ Kúru kõpi kã caá Mārā gá 'dāā, kõpi ísúkĩ yĩĩ rá, 'bo
 yĩĩ rĩ ní draádra rĩ sĩ, kõpi mvũkĩ yĩĩ rĩ kuyé. (Zĩkĩ āngũ
 'dāri ā rù Mārā, yĩĩ rĩ ní draádra rĩ sĩ.) ²⁴ 'Bá rĩ pi rikí un-
 uú Mósē bílé gá kĩnĩ, "Mósē, yĩĩ rĩ dradra, 'bā mvũkĩ rĩ
 ā'di?"
²⁵ Mósē ní Úpí Múngú rĩ zizú ěsĩ be céré. Úpí Múngú
 ní peřĩ ělĩnā ni í'dazú ĩri ní. Mósē ní peřĩ ělĩnā 'dĩri 'bezú
 yĩĩ agá 'dāā, yĩĩ rĩ gõ ícá múké, ĩ ícò mvũ rá.
 Mārā gá 'dāā, Úpí sē tāĩmbĩ kõpi ní, āzini ũ'bĩ kõpi.
²⁶ Kĩnĩ, "Ma Úpí Múngú ĩmivé rĩ, ĩmi yĩkĩ dõ ú'dúkõ
 mávé rĩ rá, ĩmi 'okí dõ tā pĩrĩ má ěndřetĩ gé, āzini ĩmi
 'dukĩ dõ tā má ní ězĩĩ rĩ ngaá rá, má ícò drā ũnjĩ má ní
 ótú pēē 'bá Ējēpētõ vé rĩ pi drĩgé rĩ pēē ĩmi drĩgé ku.
 Ma Úpí Múngú riĩpi ĩmi ídrĩpi rĩ 'i."

²⁷ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ní gōzú ĩ útrúzú cazú Ēlímũ gé,
 vūrā 'dāri gé, yĩĩ ri'bá ídí'bá ĩfũ'bá nyõõkú agalésĩ
 mādā mādā ni pi anigé mūdřĩ drĩ ni ĩrĩ, āzini mbírā peřĩ
 vūrā 'dāri gé anigé pũkú ězĩrĩ. Kõpi ní kúru áwízú
 adrizú vūrā yĩĩ be 'dāri ā gārā gá.

Múngú sē mánā āzini ālĩ'bo íngázú 'bũ gélésĩla

16 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ní ngazú āngũ Ēlímũ vé rĩ
 agásĩ, kõpi ní muzú āngũ ā'wí cínyáfā rú Sínĩ vé
 rĩ gé, āngũ 'dāri ĩri āsámvú Ēlímũ pi vé írā Sínáyĩ be rĩ
 gé. Mbāā ú'dú mūdřĩ drĩ ni tõwú, mbāā ĩrĩ gé, kõpi ní
 fũzú āngũ Ējēpētõ vé rĩ agásĩ, kõpi ní cazú Sínáyĩ gé.
² Āngũ ā'wí cínyáfā rú rĩ gé 'dāā, 'bá Īsērélē vé rĩ pi rikí
 unuú Mósē pi bílé gá Ārónā be. ³ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ní
 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kĩnĩ, "Úpí Múngú ā ú'dí té dõ
 'bā ũdrāā Ējēpētõ gá 'dālé múké! 'Dālé zāā anigé,
 ānyāngā anigé, 'bá rikí nyaā, 'bo ĩmi ĩjĩkĩ 'bā ímú ũdrāā
 ěbĩrĩ sĩ āngũ ā'wí cínyáfā rú nōri agá ālé?"
⁴ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Ma ĩmi ní
 ānyāngā sē íngázú 'bũ gé 'dāásĩ sũ yĩĩgõ ní 'dijĩ rĩ tĩjĩ.
 Ú'dú ālu ālu, lē 'bá rĩ pi ā mvũkĩ ānyāngā ĩkũnāā ĩ ní
 nyaā 'yénā ú'dú ālu vé ni. Á lē kõpi ũ'bĩĩ, mã ndre rĩ dõ
 kõpi ícò tā má ní 'yoó 'dĩri 'du nga rá. ⁵ Kádõ adriĩ ú'dú
 ázĩyā sĩ, lē kõpi ě ĩkũnākĩ ānyāngā ĩ ní nyaā caá ú'dú ĩrĩ
 vé ni, sũ āndúru kõpi ní rĩĩ ĩkũnāā rĩ tĩjĩ."
⁶ Kúru Mósē pi Ārónā be, kõpi ní 'yozú 'bá Īsērélē vé
 rĩ pi ní kĩnĩ, "Ūndrēnā āndrũ nōri sĩ, ĩmi ícò nĩ ámá 'y-
 ozú kĩnĩ, Úpí Múngú ĩjĩ ĩmi ĩfũũ āmvé āngũ Ējēpētõ vé
 rĩ agásĩ nĩ. ⁷ Drũ ũ'bútĩnā rĩ sĩ, ĩmi Úpí Múngú vé
 dĩngará ũkpõ be rĩ ndre rá, ā'diātāsĩyā yĩ ĩmivé un-
 ungárā ĩmi ní rĩĩ unuú 'í rù'bá gá rĩ gĩ. ĩmi ri unu 'bā
 rù'bá gá, 'bá 'okí ā'di?" ⁸ Mósē gõ kpá 'yoó kõpi ní kĩnĩ,
 "Īmi ndrekĩ dõ sēkĩ ĩmi ní zāā ũndrēnā sĩ, āzini sēkĩ dõ
 ĩmi ní pángā ũ'bútĩ sĩ, ĩmi ímú nĩ ámá 'yozú kĩnĩ, Úpí
 Múngú sē ĩmi ní ngá 'dĩ'bée nĩ, ā'diātāsĩyā yĩ ĩmivé un-
 ungárā ĩmi ní rĩĩ unuú 'í rù'bá gá rĩ gĩ. 'Bá 'okí ā'di ĩmi
 ní rizú unuzú 'bā rù'bá gá? ĩmi ri unu 'bā rù'bá gá
 kuyé, ĩmi ri unu Úpí Múngú rù'bá gá."
⁹ Kúru Mósē ní 'yozú Ārónā ní kĩnĩ, "Í lũ 'bá Īsērélē vé
 rĩ pi ní, lē kõpi ě ímũkĩ Úpí Múngú vúgá nōó,
 ā'diātāsĩyā Úpí Múngú yĩ kõpivé unungárā gĩ."
¹⁰ Ārónā kã rĩĩ átá 'bá Īsērélē vé rĩ pi be, kõpi ndrekĩ
 āngũ gõō āngũ ā'wí cínyáfā rú rĩ géle rú, kõpi ndrekĩ
 dĩngará Úpí Múngú vé rĩ ĩrĩbĩtĩ rĩ agá 'dāā.
¹¹ Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, ¹² "Á yĩ 'bá Īsērélē
 vé rĩ pi vé unungárā gĩ. 'Í lũ kõpi ní, 'Ūndrēnā ālu ālu,
 kõpi zāā ísú nya rá, ũ'bútĩnā ālu ālu, kõpi pángā ísú
 ambamba. ĩmi kúru nĩ ámá 'yozú kĩnĩ, ma Úpí Múngú
 'i, ma Múngú ĩmivé rĩ."
¹³ Ūndrēnā 'dāri sĩ, ālĩ'bo ímũkĩ kárakarā, õzũkĩ vūrā
 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní adrizú rĩ céré. Kã mvũ caá drũ
 ũ'bútĩnā sĩ, āngũ rĩ 'a céré kuú ěndřĩlĩgõ rú. ¹⁴ Ēndřĩlĩgõ
 rĩ kã ũngú deę, ngá urũkõ nyĩrĩnā ni pi õzũkĩ āngũ ā'wí
 cínyáfā rú 'dāri ě drĩ céré, sũ fĩ yĩĩgõ vé 'deępi nyĩrĩnā rĩ
 tĩjĩ. ¹⁵ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi kã ngá 'dĩ'bée ndreé, kõpi rikí
 átá ĩ āsámvú gé sĩ kĩnĩ, "Ngá 'dĩ'bée ā'di?" Á'diātāsĩyā
 kõpi nĩkĩ ngá rĩ kuyé.

Mósē ní 'yozú kôpi ní kînî, "Ngá rî pánga, Úpí Múngú sē ìmi ní ànyāngā rú. ¹⁶ Tā Úpí Múngú ní ezií ìmi ní rî 'dî, "Bá àlu àlu ē ìkūnā caá ívé 'bá 'bētí àsámvú gé rî pi ní céré, 'bá àlu ē ísú rí òméri† ā 'a àlu.'" "

¹⁷ 'Bá Īsērélē vé rî pi ìkūnāki ànyāngā rî sū ì ní lūú ì ní rî tîni. 'Bá ʊrʊkò ìkūnāki ànyāngā rî àmbúgú, 'bá ʊrʊkò ìkūnāki mādāŋá. ¹⁸ Kôpi kâ ànyāngā ì ní ìkūnāá rî ũ'bīī òméri sî, 'bá ànyāngā ìkūnāápi àmbúgú rî vé ànyāngā ē ìmbítá ku 'i kuyé, 'bá ìkūnāápi mādāŋá rî vé ànyāngā ca ìri ní rá. 'Bá àlu àlu ìkūnā ànyāngā rî caá ívé 'bá 'bētí àsámvú gé rî pi ní céré.

¹⁹ Kúru Mósē ní 'yozú kôpi ní kînî, "Bá āzi ā ku ànyāngā rî laá ìní be rá caá ũ'bútîŋá gá ku."

²⁰ 'Bo 'bá ʊrʊkò yíkí Mósē vé tā kuyé, kôpi kukí ànyāngā rî ā ʊrʊkò laá rá, ànyāngā rî gō cíí ũ'bū rú, gō ngūú ũnjí. Sē Mósē ē ēsî ve kôpi ní ũnjí ũnjí.

²¹ ũ'bútîŋá àlu àlu, 'bá àlu àlu ri ànyāngā rî ìkūnā ca ívé 'bá 'bētí àsámvú gé rî pi ní céré. Ūtú rî kādō koó gbíríli, ànyāngā rî ákâ 'dīisí rá. ²² Kādō caá ú'dú áziyá sî, kôpi ànyāngā rî ìkūnā ca kúrā ā 'a sū vú ìrî, ándúru rî agá, 'bá drîkoma 'bá rî pi ũtē 'bá rî pi 'de mu tā 'dīri ũlū Mósē ní. ²³ Mósē ní 'yozú kôpi ní kînî, "Úpí Múngú ezií tā rî 'dīni, 'Ú'dú drŭ rî, ìri ú'dú uvuzú ni, ìri Sābátā †† uletere Úpí Múngú vé ni. Ìmi á'díkí ànyāngā rî àmbúgú, dōku ìmi ʊsíkí ʊsísí. Ìmi 'bákí ʊrʊkò 'bée ú'dú drŭ vé rî ā tā mbazú àni.'" "

²⁴ Kôpi ní ànyāngā rî pi 'bázú lazú cîmgbá cazú ũ'bútîŋá gá, sū Mósē ní ezií ì ní rî tîni, 'bo ngū ũnjí kuyé, ci kpá ũ'bū rú kuyé. ²⁵ Mósē ní 'yozú kôpi ní kînî, "Ànyāngā 'dīri, ìmi nyakí ú'dú àndrŭ nōri gé, ā'diātāsīyā ú'dú àndrŭ nōri ìri Sābátā Úpí Múngú vé ni. Ìmi ícókí àndrŭ ànyāngā ísú vūgá nyōókú drîgé ku.

²⁶ Ìmi ícò ànyāngā rî ìkūnā ca ú'dú be áziyá, 'bo ú'dú ezií rî ì ní zî Sābátā 'dīri gé, ànyāngā ri adri 'dāáyo."

²⁷ 'Bá ʊrʊkò 'bée mukí kōdō ànyāngā rî ìkūnāá ú'dú ezií rî gé, 'bo kôpi ísúkí ànyāngā kuyé. ²⁸ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kînî, "Tā má ní ezií ìmi ní, āzini má ní ímbá ìmi ní rî, ìmi gā ca gbū ngōtú? ²⁹ Lē ìmi nīkí múké 'yozú kînî, ma Úpí Múngú 'i, má ìpē ìmi ní ú'dú Sābátā vé rî, má ní ìmi ní ú'dú áziyá ri ìpēzú, ìmi ìkūnāki rí ànyāngā caápi ú'dú ìrî vé ni àni. Ú'dú Sābátā vé rî sî, lē 'bá àlu àlu ā adri vūrā ívé 'i ní rizú adrizú rî gé, ā fū àmvé ku." ³⁰ Kúru 'bá rî pi ní uvuzú ú'dú Sābátā vé 'dāri gé.

³¹ 'Bá Īsērélē vé rî pi zíkí ànyāngā 'dāri ā rú mánā. † Ngá rî adri kú imve sū mgbáyā ā fí tîni, ējí ni íni sū ànyāngā ì ní usaá ōnyú sî rî tîni. ³² Mósē ní 'yozú kôpi ní kînî, "Tā Úpí Múngú ní ezií ìmi ní rî ìri 'dīni kînî, 'Lē ìmi 'bákí mánā rî òméri àlu, anji úmvúlésî ì ní ímú tîj vúlé 'dī rî pi ā nīkí rí áamá 'yozú kînî ànyāngā ándúru má ní sēé ìmi ní ríi nyaá àngū ā'wí cínýáfā rú rî gé, lókí má ní ìmi íjízú ìfūzú Èjēpétō agásî rî adriipi 'dî.'" "

† Òméri: Òméri rî ícò adri lītā ìrî. 'Í lā Wüŋgára 16:18; 16:32; 16:33; 16:36. †† Ú'dú Sābátā vé rî: Ú'dú 'dīri Yāhúdrî rî pi ní rizú uvuzú rî, āzini kôpi ní rizú Múngú ri zízú rî. Yāhúdrî rî pi ri ú'dú 'dīri vé tā ígá kînî, Múngú gbi 'bū pi vū be nî, āzini Múngú pa ì adringará tūgērî rú rî agásî nî. Ú'dú Sābátā vé rî Yāhúdrî rî pi ri zî ú'dú ezií rî, 'bo Kēlîkò rî pi ri zî ú'dú áziyá. 'Í lā Wüŋgára 20:8-11; Dētōrōnómē 5:12-16. ‡ Mánā: Mánā vé íffí Èbéré tî sî, "Ngá 'dīri ā'di?"

³³ Mósē ní kúru 'yozú Ārónā ní kînî, "Mí 'í'dú ũdrí, 'í dā mánā rî òméri ā 'a àlu ũdrí rî agá 'dāá, 'í 'bā vūrā múké ì ní rizú Úpí Múngú ri ìnjízú rî gé, anji úmvúlésî ì ní ímú tîj vúlé 'dī rî pi ē ímúkí rí ndreé bēnî."

³⁴ Ārónā 'dú tā rî ngáá sū Úpí Múngú ní ezií Mósē ní rî tîni. Ārónā 'dú mánā rî 'bāá sōndúkŭ Úpí Múngú ní ũndí ruzú rî †† agá. ³⁵ 'Bá Īsērélē vé rî pi nyakí mánā rî caá íli pŭkú sū, cîmgbá kôpi ní cazú vūrā ì ní múzú adrizú rî gé. Kôpi rikí mánā rî nyaá cîmgbá kôpi ní cazú àngū Kānānā vé rî gé. ³⁶ (Èpā ri acokí dō caá mudrî, àlu ni ri adri òméri àlu.)

Úpí Múngú sē yīī ídí ìfūú írā agásî

17 'Bá Īsērélē vé rî pi ní ngazú fūzú àngū ā'wí cínýáfā rú Síní vé rî agásî, kôpi ní ngazú vūrā 'dīri agásî, kôpi ní múzú cazú vūrā āzi gé, sū Úpí Múngú ní ezií rî tîni. Kôpi ní múzú adrizú àngū Rēfídímŭ vé rî agá, 'bo 'dālē yīī 'bá rî pi ní mvŭúmŭvŭ ni 'dāáyo. ² Kôpi ní rizú àwázú Mósē ní kînî, "Í sē 'bá ní yīī mvŭú."

Mósē ní 'yozú kôpi ní kînî, "Ngá ìmi ní rizú àwázú má ní 'dīni rî ā'di? Ìmi ri Úpí Múngú ri ũ'bī 'dīni ā'diātāsî?"

³ 'Bo yīī úvá ní 'bá rî pi ndéé káyí káyí rî sî, kôpi rikí unuú Mósē rú 'bá gá. Kôpi kînî, "Ngá mí ní 'bā íjízú ìfūzú Èjēpétō agásî ímúzú ũdrázú 'bávē anjíná pi be, ànyāpá rî pi be yīī úvá sî rî ā'di?"

⁴ Mósē ní kúru ngozú Úpí Múngú èndrēti gé kînî, "Mā 'o rí 'bá nō 'bée ní ā'di? Èsî mādā, kôpi lēkí ma úvî írā sî."

⁵ Úpí Múngú ní újázú Mósē ní kînî, "Í 'de muú 'bá rî pi èndrēti gé sî drîdrî. 'Í 'dú ambugu ʊrʊkò Īsērélē vé rî pi muú mí vú sî ìndî, 'í 'dú kpá túré mí ní yīī àmbúgú díjpi díj Náyíí ē mî gbázú rî múzú mí drîgé sî ìndî. ⁶ Mí kādō caá írā Sínáyí vé rî gé 'dāá, ma adri mí be trú. 'Í gbā ìjígó írā rî ā pálé gá rî, yīī ri ìfū ìjígó rî agásî rá, 'bá Īsērélē vé rî pi ā mvúkí rí." Mósē ní kúru tā rî 'dúzú ngazú sū Múngú ní lūú 'í ní rî tîni, drîkoma Īsērélē vé rî pi tēkí nyo ríi ndreé. ⁷ Mósē ní àngū rî ā rú 'dazú Māsā, āzini Mēribā, ā'diātāsīyā 'bá Īsērélē vé rî pi rikí unuú, āzini rikí 'yoó kînî, "Úpí Múngú ri nyo 'bā àsámvú gé nōgò anigé, dōku ìri 'dāáyo?"

'Bá Īsērélē vé rî pi 'díkí è'dí 'bá Āmālékē vé rî pi be

⁸ 'Bá Āmālékē vé rî pi ímúkí è'dí 'díj 'bá Īsērélē vé rî pi be àngū Rēfídímŭ vé rî gé. ⁹ Mósē ní 'yozú Yósūwā ní kînî, "Mí ũpē 'bávē àgō ʊrʊkò 'bée muú è'dí 'díj 'bá Āmālékē vé rî pi be. Drŭ sî, ma pá tu ánga drîgé 'dāá, ma túré Múngú vé ũkpō be rî rŭ má drîgé."

¹⁰ Yósūwā ní àgō rî pi ē drî kozú múzú è'dí rî 'díj 'bá Āmālékē vé rî pi be sū Mósē ní ezií rî tîni. Mósē pi Ārónā be, Húrî sî, tŭkí muú adrii ánga drîgé 'dāá.

¹¹ Mósē kādō túré rî suú ʊrʊ 'dāá, 'bá Īsērélē vé rî pi è'dí rî ndē nî, kādō túré rî ísî vūgá nōó, 'bá Āmālékē vé

†† Sōndúkŭ ũndí vé rî: Í ri mánā rî 'bā sōndúkŭ ũndí vé rî agá, āzini ì ri Ārónā vé túré rú 'bá be rúupi kú ìbîjî rú rî 'bā sōndúkŭ rî agá, āzini ì ri írā ì ní tāímbî mudrî Múngú vé rî sî rú 'bá ni gé rî 'bā 'a ni gé, Īsērélē rî pi vé anji pi vé anji ē ímúkí rí ngá 'dī 'bée ndreé. 'Í lā Wüŋgára 25:10-12; Èbéré 9:3-5.

rĩ pi ẹ'dí rĩ ndě nĩ. ¹² Mósě ẹ drí kã ũrōó túré rĩ ă rüŋgára sĩ gí, Áronã pi Húrĩ be í'dúkí írá 'bãá, Mósě úrí drĩ ni gé. Kòpi tukí pá Mósě ă gārã gá, kòpi ẹtĩkí Mósě ẹ drí ílẹbe ílẹbe ingaá ụrügégé cĩmgbá cazú ỳtụ ní 'dengára gá. ¹³ Yósũwã 'dì ẹ'dí 'bá Ămăléké vé rĩ pi be, ndě kòpi rá.

¹⁴ Kúru Úpí Múŋgú ní 'yozú Mósě ní kĩnĩ, "Í sĩ tã Yósũwã ní ẹ'dí ndězú 'dĩri búkũ agá, 'í lã tã ni Yósũwã nĩ, ă yì, ă lě 'bá Ămăléké vé rĩ pi vé ური 'beé ăvĩ vũ drĩgé sĩ rá."

¹⁵ Mósě ní vũrã rōbōŋō zázú ni sızú, ƒri ní rú ni 'dazú, "Úpí Múŋgú sē á ndě ẹ'dí rĩ gí." ¹⁶ ƒri ní 'yozú kĩnĩ, "Úpí Múŋgú sē má ní ũkpō ẹ'dí rĩ 'dizú nĩ, ă'diātāsīyā má inga mā drĩ ụrụ ũkpō zızú vú ni gé. Úpí Múŋgú ri ímú ẹ'dí 'dì mụzú úyú Ămăléké vé rĩ pi be."

Yétěrō mụ Mósě ri ndree

18 Yétěrō ri átálágú Mĩdīyānã vé ni, ƒri Mósě ẹnyẹpi, yì tã Múŋgú ní 'oó Mósě ní, ăzini 'bá ƒsērélě vé rĩ pi ní rĩ rá, yì kpá tã Úpí Múŋgú ní 'bá ƒsērélě vé rĩ pi íjízú ƒfúzú ăŋgũ ƒjẹpétō vé rĩ agásĩ rĩ rá.

² Mósě kã 'í ũkú ni Sípúrã ri pēe mụyú ívé anjì ăgō ƒrĩ rĩ pi be ẹnyẹpi Yétěrō vúgá 'dãá, Mósě ẹnyẹpi ẹ'yí kòpi rá. ³ Mvã kãyú rĩ ă rú Gērēsómã † 'i, Mósě 'yo mvã kãyú rĩ vé tã kĩnĩ, tĩkí mvã 'dĩri ƒsú ăkũdē ma jākã rú ăŋgũ ăzi gé. ⁴ Mvã ăzi rĩ ă rú ƒlizerē †† 'i, Mósě ní 'yozú kĩnĩ, "Múŋgú má ẹ'bípìjì vé rĩ ko mā ƒzã nĩ, pa ma drã agásĩ 'bãgú ƒjẹpétō vé rĩ drĩgé sĩ nĩ."

⁵ Mósě ẹnyẹpi Yétěrō pi, Mósě vé anjì ăgō rĩ pi be, Mósě ũkú ni sĩ, kòpi ní 'dezú mụzú Mósě ri ndrezú ăŋgũ ă'wí cínýáfã rú rĩ gé, vũrã Mósě ní adrizú ƒnyinjã írá Sínáyĩ vé rĩ gé 'dãá. ⁶ Yétěrō ní ú'dúkó pězú Mósě ní kĩnĩ, "Ma mí ẹnyẹpi Yétěrō 'i, 'bá lěkí mụyú mí ũkú ni be, mívé anjì ăgō ƒrĩ rĩ pi be mí vúgá 'dĩí."

⁷ Kòpi kã caá 'dálé, Mósě ní fúzú mụzú ẹnyẹpi ri ẹ'yízú, ƒri ní kũmúcí ũtízú ẹnyẹpi ẹndrẹtì gé, ƒri u'dezú ẹzízú bēdrĩ sĩ, kòpi ní fízú gākũ rĩ agá 'dãá. ⁸ Mósě ní tã Úpí Múŋgú ní 'oó 'bãgú ƒjẹpétō vé rĩ ní, ăzini ƒri ní 'oó 'bá ƒjẹpétō vé rĩ pi ní 'bá ƒsērélě vé rĩ pi ă tã sĩ rĩ ũlúzú ẹnyẹpi ní, ƒri ní kpá tã ũkpó ũkpó ƒ ƒsú 'bá ƒ ní ímúŋgára gá lẹtì gé 'dĩgé Múŋgú ní ƒ pazú rĩ ũlúzú ƒri ní.

⁹ Yétěrō kã tã múké Úpí Múŋgú ní 'bá ƒsērélě vé rĩ pi pazú 'bá ƒjẹpétō vé rĩ pi drĩgé sĩ 'dĩri vé tã yìjì, sē ƒri ní ăyĩkō ambamba. ¹⁰ ƒri ní 'yozú kĩnĩ, "ƒ íngúkí Úpí Múŋgú ƒmi paápi 'bá ƒjẹpétō vé rĩ pi drĩgé sĩ, ăzini 'bãgú ƒjẹpétō vé rĩ drĩgé sĩ 'dĩri. ¹¹ Nóni á nĩ rá Úpí Múŋgú ri ămbúgú ũkpō be múŋgú adri 'bá túŋgú rĩ pi drĩgé sĩ céré, ă'diātāsīyā pa 'bá ƒsērélě vé rĩ pi ari 'ba ẹsì be ũká ũká rĩ pi drĩgé sĩ." ¹² Mósě ẹnyẹpi Yétěrō ní ănyápã íjízú ngá ụrükpō 'bée be zázú Múŋgú ní rōbōŋō rú, Áronã pi ní ímúzú ambugu ƒsērélě vé rĩ pi be Yétěrō vúgá nōó ínyã rĩ ă nyangára gá vũrã ƒ ní rizú Múŋgú ri ƒnjízú rĩ gé.

¹³ Kã mụyú adrii drũ 'dĩni, Mósě ní úrízú 'bá rĩ pi vé tã lĩngára gá sũ ăndúrú rĩ tĩnì, 'bá rĩ pi ímúkí pá tuú kuú Mósě ă gārã gá sĩ kúrũ cĩmgbá cazú ũndrējã gá.

† Gērēsómã: Rú Gērēsómã 'dĩri 'dakí ƒbērē tì sĩ, ƒffĩ ní jākã.

†† ƒlizerē: Rú ƒlizerē 'dĩri vé ƒffĩ, Múŋgú ko mā ƒzã nĩ.

¹⁴ Mósě ẹnyẹpi kã tã Mósě ní ríí 'oó 'bá rĩ pi ní 'dĩri ndree, ƒri ní Mósě ri zízú kĩnĩ, "Ngá mí ní rizú tã lizú ọ'dúkúlegúsĩ sězú 'bá rĩ pi ní 'dózú pá tuzú ỳ'bútì cĩmgbá ũndrējã gá 'dĩni rĩ ă'di?"

¹⁵ Mósě ní újázú ẹnyẹpi ní kĩnĩ, "Bá rĩ pi ri ímú má vúgá nōó, ă'diātāsīyā kòpi lěkí tã Múŋgú ní lěé ă 'okí rĩ nĩjì. ¹⁶ Kòpi dō tã be ƒ ăsámvú gé sĩ anigé, kòpi íjì má vúgá, ma kúru kòpivé tã ăsámvú aco, ma tã Múŋgú ní lěé ă 'okí rĩ ũlũ kòpi ní, ăzini ma tãjĩmbjì Múŋgú vé rĩ ímbá kòpi ní."

¹⁷ Mósě ẹnyẹpi ní újázú Mósě ní kĩnĩ, "Tã mí ní ríí 'oó 'dĩri adri múké ku. ¹⁸ Mí, 'bá ímú 'bá mí vúgá 'dĩ'bee be, ƒmi ímú ăndē rá. ƒzì rĩ mi ŋōŋō, mí ícō ngaá ọ'dúkúlegúsĩ ku. ¹⁹ 'Í yì drĩ ma ká, ă lě mí ƒzã koó tã 'dĩri sĩ, Múŋgú ă adri mí be. 'Í tu pá 'bá rĩ pi vé tã tì gé, 'í jì kòpivé tã ũlũ Múŋgú ní. ²⁰ Mí ímbá kòpi ní tã Múŋgú ní lěé ă 'okí rĩ, ăzini mí ímbá tãjĩmbjì Múŋgú vé rĩ, mí 'i-da kòpi ní lẹtì adrizú ăní múké rĩ, ăzini lẹtì ẹzì ngazú rĩ.

²¹ Lě mí ũpē 'bá ẹzì nga'bee múké Múŋgú ri ƒnjì 'bá ƒnjìnjì, tã 'o' 'bá pìrì, ẹsì 'bã'bee ngá drĩgé ku ni pi 'bá 'dĩ'bee ăsámvú gé. Mí ũ'bã kòpi drĩkoma rú ngúlúmũ 'bá be ẹlĩfũ ălu rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be mũdũrũlũ ălu rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be pũkú tōwú rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be mụdrĩ rĩ pi drĩgé, kòpi ă rikí 'bá 'dĩ'bee vé tã ăsámvú acoó. ²² Lě 'bá 'dĩ'bee ă rikí 'bá rĩ pi vé tã lĩjì sã be céré, lě kòpi ẹ íjìkí tã ũkpó ũkpó rĩ pi mí ẹndrẹtì gé, tã adri 'bá mũnyámúnya rĩ pi, lě kòpi ă lĩkí tã ni. 'Í 'o dō sũ 'dĩri tĩnì, ƒri sē ẹzì rĩpi mí ŋōŋōpi rĩ rĩ ícã kōwúkōwụ, ă'diātāsīyā ƒmi ri tã rĩ ălě kòpi be trú. ²³ 'Í 'du dō tã má ní ẹzìjì mí ní 'dĩri ngaá rá, ăzini Múŋgú lũ dō mí ní kĩnĩ, mí 'o 'dĩni, mí ẹsì ri adri ũkpó ũkpó, sē mí ăndē ku, 'bá 'dĩ'bee kúru céré nga mụ 'bětì 'dãá, ƒsú kòpi ẹpíkí tã rĩ sĩ gí."

²⁴ Mósě yì tã ẹnyẹpi ní ímbá 'í ní rĩ rá, 'du tã ẹnyẹpi ní 'yoó rĩ pi ărēvú ngaá céré rá. ²⁵ ƒri ní 'bá ẹzì nga'bee múké ni pi ũpězú 'bá ƒsērélě vé rĩ pi ăsámvú gé, ũ'bã kòpi drĩkoma rú, ngúlúmũ 'bá be ẹlĩfũ ălu (1,000) rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be mũdũrũlũ ălu (100) rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be pũkú tōwú (50) rĩ pi drĩgé, ăzini ngúlúmũ 'bá be mụdrĩ rĩ pi drĩgé. ²⁶ Kòpi rikí 'bá rĩ pi vé tã lĩjì sã be céré. Tã ũkpó ũkpó rĩ pi kòpi rikí íjì Mósě ẹndrẹtì gé, tã adri 'bá mũnyámúnya rĩ pi kòpi rikí lĩjì nĩ.

²⁷ Mósě ní kúru ẹnyẹpi Yétěrō ri jízú kuzú lẹtì gé, ƒri ní 'yozú, mí ẹcì múké. Yétěrō ní 'i újázú gōzú vúlé ăŋgũ 'í ní adrizú rĩ gé 'dãá.

'Bá ƒsērélě vé rĩ pi adrikí írá Sínáyĩ vé rĩ gé

19 'Bá ƒsērélě vé rĩ pi kã ƒfúú ăŋgũ ƒjẹpétō vé rĩ agásĩ, kòpi tukí ẹcì caá mbãá ƒrĩ, kòpi cakí ăŋgũ ă'wí cínýáfã rú rĩ gé Sínáyĩ gé 'dãá ú'dú ălu mbãá na vé rĩ gé. ² 'Bá ƒsērélě vé rĩ pi kã fũú ăŋgũ Rēfídímũ vé rĩ agásĩ, kòpi cakí mụyú adrii ăŋgũ ă'wí cínýáfã rú Sínáyĩ vé rĩ gé, kòpi ní ăwízú adrizú írá rĩ ă pálé gá 'dãá.

³ Mósě ní kúru tuzú mụzú Múŋgú vúgá írá drĩgé 'dãá, Úpí Múŋgú ní ƒri zízú írá drĩgé 'dãá, ƒri ní 'yozú kĩnĩ, "Tã má ní lěé mí 'yo Yōkóbũ vé úyú ƒsērélě rĩ pi ní rĩ rĩ, má ⁴ ƒmi ndrekí tã má ní 'oó 'bá ƒjẹpétō vé rĩ pi ní rĩ rá, má í'dú ƒmi íjì má vúgá nōó sũ bĩbĩ ní ívé aninjã u'dụy rĩ

tɪnj. ⁵Ími 'duki dô tâ mávé rĩ ngaá ɛsí be céré, āzini ĩmi 'duki dô ũndĩ má ní ruɔ ĩmi be 'dĩri vé tâ ngaá rá, ĩmi adri 'bá mávé ni 'bá vũ drĩgé rĩ pi ɛsámvú gé sĩ céré. 'Bá vũ drĩgé rĩ pi céré adri mávé ni, ⁶'bo ĩmi ímú adri súrú uletere, ri ɛzĩ nga má ní atala rú. 'Ú'dúkó má ní lèe mĩ átá 'bá Īsērélé vé rĩ pi ní rĩ ĩri adriipi 'dĩ."

⁷Mósē ní kúru ĩgōzú ĩrā drĩgé 'dāásĩ, ĩri ní 'bá ĩ ní ũ'bāá drĩkoma rú rĩ pi zizú ímúzú vũrā ālu gé, ĩri ní tâ Úpí Múngú ní ɛzĩ 'Í ní rĩ ũlúzú kōpi ní céré. ⁸'Bá rĩ pi ngakí céré tâ 'dĩri ɛ'yĩ kĩnĩ, "Tā ārēvú céré Úpí Múngú ní ɛzĩ rĩ 'bā 'du nga rá." Mósē ní kúru tâ kōpi ní ɛ'yĩ rĩ jizú muzú ũlúzú Úpí Múngú ní.

⁹Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Ma mu mí vúgá 'dĩrĩ ĩrĩbĩtĩ ɛsōopi nípi cĩcĩ ni agásĩ, má kādō rĩí átá mí be, 'bá rĩ pi ā yĩkĩ rĩ mávé 'Ú'dúkó, kōpi ā 'bākĩ rĩ ɛsí céré kuú mí drĩgé." Mósē ní kúru tâ 'bá rĩ pi ní 'yoó rĩ ũlúzú Úpí Múngú ní.

¹⁰Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Í mu lũú 'bá rĩ pi ní, 'Ídózú āndrũ cazú drũ sĩ, lè kōpi ā gũkĩ ĩ adrii uletere. Kōpi ā ũjĩkĩ ĩvé bōngó ũjĩjĩ. ¹¹Ú'dú na ni gé, lè 'bá rĩ pi ā útúkĩ ĩ kú ũrē, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ri ísĩ ímú adri ĩrā Sīnáyĩ vé rĩ drĩgé, 'bá rĩ pi céré nga ma ndre rá. ¹²'Í sĩ légéré ĩrā rĩ ā gārā gá sĩ kúrũ, 'Í lũ 'bá rĩ pi ní, 'Lè ku ĩmi ní ɔvuzú légéré rĩ drĩgé sĩ, ímúzú ĩnyĩnā ĩrā rĩ ā rú'bá gá nōó, āzini lè ĩmi úlókĩ ĩrā rĩ ā rú'bá ku. 'Bá rĩ úló dô ĩrā rĩ ā rú'bá gĩ, ĩ ĩri 'dĩ drā 'dĩĩsĩ rá. ¹³Ī ĩri úvĩ ĩrā sĩ, dōku ĩ ĩri gbi 'Íyē sĩ, 'dĩkĩ dô ĩri drāá 'dĩni, lè 'bá āzi ā úló āvũ ni ā rú'bá ku. Ngá rĩ dô 'bá, dōku ānyāpá, ícókĩ ĩri kuú adrii ídri rú ku.' 'Bá rĩ pi yĩkĩ dô jēlēgú ā 'Ú'dúkó gĩ, kōpi ē íbĩkĩ rĩ tũú ĩrā drĩgé 'dāá ndō."

¹⁴Mósē kā ísĩ ĩrā drĩgé 'dāásĩ 'bá rĩ pi vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kōpi ā gũkĩ ĩ adrii uletere, kōpi ní ĩvé bōngó ũjĩzú.

¹⁵Īri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Lè ĩmi útúkĩ ĩmi kú ĩnōgósĩ rizú 'Ú'dú na 'dāri ũtēzú, 'bá āzi ā lā ũkú be ku."

¹⁶Kā muɔ caá 'Ú'dú na ni gé, ũ'bútĩnā rĩ sĩ, ũvi ní lĩzú, āngũ rĩ ní gazú lōkúlōkú, ĩrĩbĩtĩ ní ɛsōzú ĩnyĩkũrũkũrũ ĩrā drĩgé 'dāá, gũké ní kúru 'uzú kúbĩ be ɔrũ 'dāá. 'Bá adrii 'bá vũrā 'dāri gé rĩ pi ā rú'bá ngakí céré yāáyā.

¹⁷Mósē ní kúru 'bá rĩ pi ē drĩ kozú fũzú vũrā kōpi ní adrizú rĩ agásĩ Múngú vúgá 'dāá, 'bá rĩ pi áwĩkĩ pá tuú kuú ĩrā rĩ ā pālé gá. ¹⁸Ácīgā ɔzũ ĩrā Sīnáyĩ vé rĩ ē drĩ céré, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ísĩ ímú ĩrā drĩgé nōó ɛcĩ dĩĩpi dĩdĩ ni agásĩ. Ácīgā rĩ tũ ɔrũgégé 'dāá, sũ ɛcīgā tũpĩ ɛcĩ ĩ ní ũdēe kuú āmbúgú āmbúgú rĩ agásĩ rĩ tĩnj, ĩrā rĩ aya 'ĩ ũkpō be dĩngĩdĩngĩ. ¹⁹Jēlēgú rĩ vé 'Ú'dúkó ri ɔ'Ú' muzú mgbuwa, mgbuwa. Mósē ní átázú, Múngú ní újázú ĩri ní 'Ú'dúkó be sũ ũvi ní lĩ rĩ tĩnj.

²⁰Úpí Múngú ní ísĩzú ímúzú ĩrā Sīnáyĩ vé rĩ drĩgé 'dāá, ĩri ní Mósē ri zizú muzú 'Í vúgá ĩrā drĩgé 'dāá. Mósē ní kúru tuzú muzú ĩrā drĩgé 'dāá. ²¹Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kĩnĩ, "Í sũ muɔ 'bá rĩ pi vúgá 'dāá, 'Í mu 'yoó kōpi ní, lè kōpi ā ɔvũkĩ légéré mí ní sĩ 'dĩri drĩgé sĩ ímú ma ndreé ku, kōpi ɔvũkĩ dô légéré rĩ gĩ, kōpi ũdrā rá.

²²Atala lè 'bá ímú 'bá Úpí Múngú vúgá nōó rĩ pi, lè kōpi ā gũkĩ ĩ adrii uletere. Kōpi gũkĩ dô ĩ adrii uletere ku, Úpí Múngú ri kōpi ú'dĩ ũdrā rá."

²³Mósē ní 'yozú Úpí Múngú ní kĩnĩ, "Bá rĩ pi ícókĩ ítũ ĩrā Sīnáyĩ vé rĩ drĩgé nōó ku, ā'diātāsīyā mí 'yo 'bá ní, mí kĩnĩ, 'bā ĩtrúkĩ 'bā ĩrā rĩ ā pālé gá ĩnyĩnā nōó ku, ā'diātāsīyā vũrā 'dĩri ĩri uletere."

²⁴Úpí Múngú ní újázú Mósē ní kĩnĩ, "Í sũ muɔ vúgá 'dāá, mí ĩjĩ Áronā ri ímú ĩrā drĩgé nōó. 'Bo atala rĩ pi 'bá rĩ pi be, lè kōpi ā siki ĩ ímú má vúgá nōó ũkpó sĩ ku, kōpi sĩkĩ dô ĩ ímú ũkpō sĩ, ma kōpi ú'dĩ ũdrā rá."

²⁵Mósē ní kúru ísĩzú ímúzú 'bá rĩ pi vúgá nōó, ĩri ní tâ Úpí Múngú ní 'yoó rĩ ũlúzú kōpi ní.

Tāĩmbĩ mụdrĩ Múngú ní ɛzĩ rĩ

20 Tā Múngú ní ɛzĩ 'bá rĩ pi ní rĩ ĩri 'dĩni kĩnĩ, ²"Ma Úpí Múngú ĩmivé rĩ, má ĩjĩ ĩmi ĩfũú ĩzāngā ĩmi ní nyaá tũgērĩ rú Ējēpētō agá 'dāá rĩ agásĩ nĩ.

³"Lè ĩmi ĩnjĩkĩ múngú āzi tũngú ni ku, ĩmi ĩnjĩkĩ 'yēnā ma áyu.

⁴"Lè ĩmi údékĩ ngá āzi ĩndré múngú rú sũ ngá 'bũ gé ni tĩnj ku, dōku ngá vũ drĩgé ni tĩnj ku, dōku ngá yĩ agá ni tĩnj ku. ⁵Lè ĩmi ɔvũkĩ drĩ sĩ vúgá ngá ĩ ní údé múngú rú 'dĩ'bée ĩnjĩzú ku, ā'diātāsīyā ma Úpí Múngú ĩmivé rĩ, á lè 'bá āzi ē ĩnjĩ múngú āzi ku. 'Bá ma gā'bá sĩ rĩ pi, ma kōpivé anjĩnā ĩrĩnā ũnjĩkānyā kōpivé ɛtēpĩ ní 'oó rĩ sĩ, ma 'Ídó ĩrĩnā úyú na rĩ gé cĩmgbá cazú úyú sũ rĩ gé. ⁶'Bo 'bá rĩ lè dô ma rá, āzi ni 'du dô tâ má ní ɛzĩ rĩ ngaá rá, ma ɛsí múké 'bā ĩrivé úyú rĩ pi drĩgé cĩmgbá cazú úyú ɛlĩfũ kárakarā rĩ pi drĩgé.

⁷"Lè ĩmi rikĩ Úpí Múngú ĩmivé rĩ ā rú zĩ tã ũnjĩ 'ozú ku, ĩmi zĩkĩ dô Múngú ā rú tã ũnjĩ 'ozú, Úpí Múngú ri ĩmi ĩrĩnā rá.

⁸"Lè ĩmi ígákĩ 'Ú'dú Sābātā vé rĩ, ĩmi 'bākĩ ĩri adrii uletere. ⁹Lè ĩmi ngakí ĩmivé ɛzĩ ārēvú céré deɔ 'Ú'dú áziyá gá, ¹⁰'bo Sābātā ri 'Ú'dú uvuzú ni, ĩri 'Ú'dú Úpí Múngú ĩmivé rĩ vé ni. 'Ú'dú 'dĩri gé, lè ĩmi ngakí ɛzĩ ku, mí úlúngu, dōku mívé mvá ágó, dōku mívé mvá ũkú, dōku mívé ɛtĩ'bá ágó rú rĩ, dōku mívé ɛtĩ'bá ũkú rú rĩ, dōku mívé ɛnyāpá rĩ pi, dōku 'bá jākā rú ímúpi adrii mívé 'bētĩ ɛsámvú gé rĩ, ā nga ɛzĩ 'Ú'dú Sābātā vé rĩ gé ku. ¹¹Ā'diātāsīyā Úpí Múngú gbi 'bũ pi vũ be, yĩ tafu rĩ be, ngá 'a ni agá rĩ pi be céré 'du caá 'Ú'dú áziyá, 'bo kā muɔ caá 'Ú'dú ɛzĩrĩ ni gé, ĩri ní uvuzú. Úpí Múngú ní kúru tākĩri 'bāzú 'Ú'dú Sābātā vé 'dĩri drĩgé, ā adri uletere.

¹²"Lè mĩ ĩnjĩ mí ɛtēpĩ pi mí ɛndrēpĩ be ĩnjĩnjĩ, mĩ adri rĩ caá ílí be aco āngũ Úpí Múngú mívé rĩ ní sēe mí ní rĩ agá.

¹³"Lè mĩ 'dĩ 'bá ku.

¹⁴"Lè mĩ 'bā ɔwũ ku.

¹⁵"Lè mĩ ũgũ ngá ku.

¹⁶"Lè mĩ úlĩ ũnjō 'bá mĩ gārā gá rĩ drĩgé ku.

¹⁷"Lè mĩ 'bā ɛsí 'bá mĩ gārā gá rĩ vé jó drĩgé ku. Lè mĩ 'bā ɛsí 'bá mĩ gārā gá rĩ vé ũkú drĩgé ku, dōku mĩ 'bā ɛsí 'bá mĩ gārā gá rĩ vé ɛtĩ'bá ágó rú rĩ drĩgé ku, dōku mĩ 'bā ɛsí 'bá mĩ gārā gá rĩ vé ɛtĩ'bá ũkú rú rĩ drĩgé ku, dōku mĩ 'bā ɛsí 'bá mĩ gārā gá rĩ vé tĩ drĩgé ku, dōku mĩ 'bā ɛsí 'bá mĩ gārā gá rĩ vé dōngĩ drĩgé ku, dōku mĩ 'bā ɛsí 'bá mĩ gārā gá rĩ vé dōngĩ drĩgé

ku, dõku mî 'bã ẹsị 'bá mî gārã gá rĩ vé ngá drĩgẹ ku."

¹⁸ 'Bá rĩ pi kâ ũvi rĩ vé lĩngára, Ẽzini jẹlẹgú rĩ vé 'uŋgára yíj, Ẽzini kọpi kâ ũvi rĩ vé gangára lọkúlọkú rĩ ndreé ǎcígã írã ẹ drí ọzụpípi rĩ be, sẹ ụrĩ ímvú kọpi ambamba, kọpi yǎkí ǎnị kpĩríkpĩrí, kọpi áwíkí pá tuú rárá rú. ¹⁹ Kọpi ní 'yozú Mósẹ ní kínĩ, "Lẹ mî átá 'bá ní átángá rĩ nĩ, 'bâ ícọ yị rá. 'Bo lẹ mî ku Múngú átá átángá rĩ 'bá ní nĩ ku, ịri sẹ 'bâ ụdrã rá."

²⁰ Mósẹ ní újázú kọpi ní kínĩ, "Ĩmi 'okí ụrĩ sị ku, Múngú ímú ĩmi ụ'bĩj, ụrĩ ǎ rụ rí ĩmi, ĩmi 'okí rí ụnjĩkǎnyǎ ku." ²¹ 'Bá rĩ pi áwíkí pá tuú kuú rárá rú. Mósẹ fi ǎngũ nịjpi cịcị Múngú ní adrizú rĩ agá 'dǎá nĩ.

Ngá ĩ ní údé drí sị múngú rú rĩ vé tǎ, Ẽzini vǔrǎ rọbọjọ zǎzú rĩ vé tǎ

²² Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósẹ ní kínĩ, "Í lǔ 'bá ĩsẹrélẹ vé rĩ pi ní 'dínì, ĩmi ndrekí ĩmí mị sị rá, á ri átá íngázú 'bụ gélésĩla. ²³ Lẹ ĩmi údékí aya ọgụ'bá ọgụọgụ nì pi rí ịnjĩj múngú rú ku, dõku lẹ ĩmi údékí dábũ rí ịnjĩj múngú rú ku.

²⁴ " 'Lẹ ĩmi usakí nyọọkú, ĩmi sịkí má ní vǔrǎ rọbọjọ zǎzú ni, ĩmi zǎkí rí má ní kǎbĩlõ, ndrĩj, Ẽzini tí rọbọjọ rú ǎnị. Ma sị mụzú vǔgá 'dĩ, ma mụ ĩmi ní tǎkiri sẹ vǔrǎ ĩ ní rizú ma ịnjĩzú rĩ gé. ²⁵ ĩmi sịkí dõ má ní vǔrǎ rọbọjọ zǎzú rĩ írǎ sị, lẹ ĩmi sịkí írǎ ĩ ní rụ'bá ni upaá kuyé ni sị, ǎ upakí rụ'bá ni ayaná sị ku, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ịri sẹ vǔrǎ rọbọjọ zǎzú rĩ adri ǎnị uletere ku. ²⁶ Lẹ ĩmi tųkí mụzú vǔrǎ rọbọjọ zǎzú rĩ gé 'dǎá vǔrǎ pá ụ'bǎzú rĩ gé sị ku, 'bâ ǎzi ǎ ndre rí ĩmí rụ'bá ule rĩ ku.' "

Rútã

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Búkũ 'dĩri ùlũ ú'dógú'dógú Rútã vé rĩ, Rútã ri Mõábãzĩ. 'Bá Mõábã vé rĩ pi ẹ'yĩkí Múngú Īsērélē vé rĩ kuyé. Īsērélégú āzi ívé 'bá 'bẹtĩ āsámuvú gé rĩ pi be, kōpi íbíkí íngá Bětēlēmē gá, kōpi 'dekí muṣú adrií Mõábã gá, ā'diātāsīyā ẹbĩrĩ 'de kōpivé āngũ agá nĩ. Īsērélégú rĩ vé ũkú Nõómé ri anji āgō be ĩrĩ, ĩrivé mvá āzi rĩ je Rútã ri nĩ. 'Bo ĩrivé ágó drã rá, āzini ĩrivé anji ĩrĩ 'dĩ'bée ũdrãkĩ rá, 'yéná kukí Nõómé ri áyu. Nõómé kã lēé 'i újã gōó Bětēlēmē gá 'dãá, Rútã kínrĩ, 'í lē muṣú vú ni gé sĩ'ĩndĩ, Rútã ẹ'yĩ Múngú áda rĩ rá. Kōpi ã cakí dō Bětēlēmē gá 'dãá líkicọ rú drãāsīyā, Múngú sē Rútã ní ágó múké, ā'bu be ni, rú ni Bõójã 'i. Bõójã ní Rútã ri jezú 'í ní ũkú rú, Bõójã ri kpá Nõómé ã tâ mbaá'ĩndĩ. Bõójã pi vé úyú Rútã be rĩ agá, ágó āzi anigé, rú ni Dãwũdĩ 'i, ágó rĩ 'bãgú. Ú'dógú'dógú Rútã vé 'dĩri lũ 'bá ní kínrĩ, 'bá rĩ pi ārēvú céré ẹ'yĩkí dō Múngú ri rá, Múngú ri kōpi ní tãkiri sē rá.

Ēlīmēlékē pi ívé 'bá 'bẹtĩ āsámuvú gé rĩ pi be muṣú Mõábã gá

1 Lókí 'bá tã lĩ'bá † rĩ pi ní āngũ ruṣú āngũ Īsērélē vé rĩ agá rĩ gé, ẹbĩrĩ 'de āngũ rĩ agá ũnjĩ ũnjĩ. Ágó āzi kūrú Bětēlēmē vé rĩ agá, āngũ Yúdã vé rĩ agá, 'du ívé ũkú ívé anji āgō ĩrĩ rĩ pi be, 'de muṣú adrií āngũ Mõábã vé rĩ agá 'dãlé ũkōlō. ² Ágó rĩ ã rú Ēlīmēlékē 'i, ũkú ni ã rú Nõómé 'i, ĩrivé anji ĩrĩ 'dĩ'bée, āzi rĩ ã rú Mālónã 'i, āzi rĩ Kĩlīyónã 'i. Kōpivé sūrú Ēfārátã, kōpi kūrú Bětēlēmē vé rĩ agá, āngũ Yúdã vé rĩ agá. Kōpi 'dekí muṣú adrií āngũ Mõábã vé rĩ agá.

³ Nõómé ágó ni Ēlīmēlékē ní drãzú, ku Nõómé pi kú ĩrivé anji āgō ĩrĩ 'dĩ'bée be. ⁴ Anji āgō ĩrĩ 'dĩ'bée ní anji ũkú Mõábã vé ni pi jezú 'í ní ũkú rú, ũkú āzi rĩ ã rú Úrũpã 'i, āzi rĩ Rútã 'i. Kōpi kã adrií caá 'dãlé ílĩ muṣurĩ, ⁵ Mālónã pi ní ũdrãzú Kĩlīyónã be ĩrĩtrọ, kukí Nõómé ri kú anji ākó, ágó ākó.

Nõómé lē ívé anji āgō rĩ pi vé ũkú ĩrĩ 'dĩ'bée pēé gōó muṣú ívé āngá

⁶ Nõómé kã yĩ āngũ Mõábã vé rĩ gé 'dãlé kínrĩ, Úpí †† sē ānyāngã ka 'bá rĩ pi ní āngũ Yúdã vé rĩ gé 'dãá, Nõómé pi ní ũtúzú ívé anji ĩrĩ 'dĩ'bée vé ũkú pi be āngũ Mõábã vé rĩ gé 'dãlé, lēzú 'i újázú gōzú vúlé āngũ Yúdã vé rĩ gé 'dãlé ũzi. ⁷ Kōpi ní vũrã 'i ní rizú adrizú 'dãri kuzú, Nõómé pi ní muṣú ívé anji ũdrã'bá ĩrĩ 'dĩ'bée vé ũkú pi be, kōpi 'dukí lētĩ muṣupi Yúdã gá rĩ, kōpi újákí 'i gōzú vúlé āngũ Yúdã vé rĩ gé 'dãlé ũzi.

† 'Bá tã lĩ'bá rĩ pi: 'Bá tã lĩ'bá rĩ pi Múngú ũpē kōpi nĩ, kōpi ã pakí rĩ 'bá Īsērélē vé rĩ pi ívé arĩ'ba rĩ pi drĩgé sĩ. Kōpi ríkí 'bá Īsērélē vé rĩ pi vé tã lĩj nĩ. Kōpi ríkí kpá 'bá Īsērélē vé rĩ pi ruṣú lókí 'dãri gé nĩ.

†† Úpí: Ēbērē tĩ sĩ, Múngú zĩ 'i rú Yáwē, ífifí ni, Múngú adriípi muṣú 'dání'dání rĩ 'i. Kẹlĩkọ tĩ sĩ, 'bá Yáwē ri zĩ Úpí. Īj sũ lã Búkũ Ī'dóngará vé rĩ agá, Wũngará vé rĩ agá, Rútã vé rĩ agá, āzini Yónã vé rĩ agá.

⁸ Kúru Nõómé ní 'yozú ívé anji ĩrĩ 'dĩ'bée vé ũkú pi ní kínrĩ, "Īmi mvíkí gōó ĩmivé āngá ĩmi ẹndrẹpĩ vúgá. Úpí ã 'bã ẹsĩ múké ĩmi ní, sũ ĩmi ní ẹsĩ múké 'bãá ĩmivé āgō ũdrã'bée gí rĩ pi ní, āzini ĩmi ní 'bãá má ní rĩ tĩnĩ. ⁹ Úpí ã sē ĩmi ní āgō ĩmi tã mba'bée múké ni pi." Kúru ĩri ní kōpi u'dezú ẹzizú bẹdrĩ sĩ, Rútã pi Úrũpã be, kōpi ní 'dózú ngozú. ¹⁰ Kōpi ní 'yozú Nõómé ní kínrĩ, "Bá lēkí 'bã újã gōó muṣú mí be trú mívé 'bá rĩ pi vúgá 'dãá."

¹¹ Nõómé ní 'yozú kínrĩ, "Má anji rĩ, ĩmi újákí ĩmi gōó ĩmivé āngá 'dãlé ũzi. Ngá ĩmi ní lēzú muṣú má vúgá sĩ 'ĩndĩ rĩ ã'di? Ma gō anji āgō tĩ dĩj, kōpi ã adriki rĩ ĩmi ní āgō rú? ¹² Má anji rĩ, ĩmi újákí ĩmi gōó ĩmivé āngá 'dãlé ũzi, á dē gí, má ícọ gōó ágó jeé dĩj ku. Mā 'bã dō ẹsĩ ágó jezú, āzini mā adri dō ágó be ínĩṅã āndrũ nōri gé, mā tĩ dō anji āgō, ¹³ ĩmi nyo ícọ tē cĩmgbá cazú lókí kōpi ní mbazú rĩ gé rá? ĩmi nyo ícọ adri āgō ākó kōpi ũtēzú rá? Má anji rĩ, ĩmi ícókí ũtēé bã ku. Tã ĩmivé 'dĩri sē má ní ĩzāngã, ndē ĩzāngã ĩmivé rĩ rá, ā'diātāsīyā Úpí sē nóni ma ri ĩzāngã nya."

¹⁴ Kōpi gōkí ngoó dĩj 'i dũkọ be uru 'dãá. Kúru Úrũpã ní ĩdrẹpĩ ri u'dezú ẹzizú bẹdrĩ sĩ, ĩri ní 'dezú muṣú, 'bo Rútã áwí ívé rĩ adrií kuú ĩdrẹpĩ Nõómé be.

Nõómé pi Rútã be mvíkí gōó āngũ Īsērélē vé rĩ gé

¹⁵ Nõómé ní 'yozú Rútã ní kínrĩ, "Í ndre drĩ ká, mí ẹ'yẹpĩ ri 'de muṣú ívé 'bá rĩ pi vúgá, āzini ívé múngú rĩ pi vúgá, ĩmi 'dekí muṣú ĩri be trú."

¹⁶ Rútã ní 'yozú kínrĩ, "Mĩ 'yo mā ku mi, dōku mā gō vúlé 'dĩni ku. Vũrã mí ní muṣú rĩ gé, ma mu ĩndĩ. Vũrã mí ní muṣú adrizú rĩ gé, ma kpá mu adri mí be trú. 'Bá mívé rĩ pi, kōpi adri 'bá mávé ni, Múngú mívé rĩ, ĩri adri Múngú mávé ni. ¹⁷ Vũrã mí ní drãzú rĩ gé, ma kpá drã, ĩ ma sĩ vũrã 'dãri gé. Á 'du dō tã rĩ ngaá sũ má ní 'yoó rĩ tĩnĩ kuyé, lē Úpí ẹ ĩrĩṅã ma ũnjĩ ũnjĩ, drã ri 'bã āsámuvú

aco mí be ní." 18 Nõómé kã ndree Rútã lě mụy 'í vúgá sĩ ãndĩ, gõ tã äzi 'yoó dĩĩ kuyé.

19 Kúru ùkú ãĩĩ 'dĩ'bee ní 'dezú mụzú, kòpi ní cazú Bětělémě gá 'dälé. Kòpi kã caá Bětělémě gá 'dää, 'bá kũrũ agá 'dälé rĩ pi céré äyãkĩ äyãyã kòpívé ícángará sĩ. Ùkú rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, "Bá 'dĩri nyo Nõómé 'i?"

20 Nõómé ní újázú kòpi ní kĩnĩ, "Ä zĩkĩ ma Nõómé † 'i ku. Īmi zĩkĩ ma Mārã ††, ä'diätäsĩyã Múngú Ùkpõ 'Dĩpa sě á cĩ drĩ ambamba. 21 Òtũ má ní fũzú mụzú rĩ gé, ma ágó be, ma anjĩnã be, 'bo Ùpĩ sě má újã ma ãgõ lĩkĩcõ rú. Ngã ĩmi ní ma zĩzú Nõómé rĩ ä'di? Ùpĩ sě á nya ãzãngã, äzini Múngú Ùkpõ 'Dĩpa sě má ãsũ drĩlě ünĩjĩ."

22 Nõómé ĩmĩvĩ ãngũ Mõábã vé rĩ gé 'dääsĩ, kòpi ĩmĩkĩ Rútã Mõábãzĩ rĩ be trũ. Kòpi cakĩ Bětělémě gá 'dää lókĩ ĩ ní rizú ùndú lĩzú rĩ gé.

Rútã pi ãsũkĩ ĩ Bõójã be

2 Ágõ äzi rú ni Bõójã 'i, ágõ rĩ Nõómé ágõ ni Ĕĩmĩlěkě vé māríté, ĩri ä'bú be, ĩri 'bã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ni.

2 Ù'dũ älu, Rútã Mõábãzĩ rĩ ní 'yozú Nõómé ní kĩnĩ, "Ä lě mụy ùndú u'de'bã vũgã sĩ rĩ pi u'dụy 'bã ẹsĩ be múké ícõpi mã ãzã kòpi ni vé òmvũ agã." Nõómé ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mã mvã rĩ, 'í 'de mụy ĩyĩ." 3 Kúru Rútã ní 'dezú mụzú, ĩri ní fizú òmvũ agã 'dää, ĩri ní 'dózá ùndú rĩ u'dụzú 'bã ùndú lĩ'bã rĩ pi ä vũdrĩ gé sĩ. Gõ amã ãsũ äkũdě 'i ri ẹzĩ rĩ nga Bõójã adriĩpi sũrũ Ĕĩmĩlěkě vé rĩ agã rĩ vé òmvũ agã.

4 Bõójã ní ícãzú Bětělémě gã 'dääsĩ, ĩri ní 'bã ùndú lĩ'bã rĩ pi ẹzĩzú kĩnĩ, "Ùpĩ ä adri ĩmi be!" Kòpi ní újázú kĩnĩ, "Ùpĩ ä sě mí ní tãkĩri!"

5 Bõójã ní 'bã ùndú lĩ'bã rĩ pi vé ämbũgũ zĩzú kĩnĩ, "Ùkũ adriĩpi ízõnã rú 'dãri ä'di 'i?"

6 'Bã ùndú lĩ'bã rĩ pi vé ämbũgũ rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ùkũ rĩ Mõábãzĩ, kòpi íbĩkĩ ĩmũ ängũ Mõábã vé rĩ gélésĩ Nõómé be trũ. 7 Ùkũ rĩ zĩ té ma ã'bũtĩnã rĩ sĩ kĩnĩ, 'í lě ùndú u'de'bã vũgã sĩ rĩ pi u'dụy 'bã ùndú lĩ'bã rĩ pi ä vũdrĩ gé sĩ. Ùkũ rĩ 'dó té ẹzĩ nga ä'bũtĩ, cĩmgbã ícãzú sã nõri gé, mụ uvuũ sãnã be mãdã ápãlã ä ndũgẽ."

8 Kúru Bõójã ní 'yozú Rútã ní kĩnĩ, "Mã mvã rĩ, 'í yĩ drĩ ma kã, ä mụkĩ ùndú u'de'bã vũgã sĩ rĩ u'dụy òmvũ äzi agã ku, lě mĩ fũ òmvũ nõri agã sĩ ku. Īmi adriĩkĩ mãvé ätĩ'bã ùkũ rú nõ'bee be nõgõ. 9 Lě mĩ ndre ägõ rĩ pi dõ ri ùndú rĩ lĩ òmvũ agã 'dää wõkõ ngõri gé, 'í 'de ùkũ adri'bã ätĩ'bã rú rĩ pi ä vũdrĩ gé sĩ. Ä 'yo ägõ rĩ pi ní gĩ, kòpi ä 'okĩ mi ünĩjĩ ku. Yĩ úvã ndě dõ mi gĩ, 'í mụ yĩ ägõ rĩ pi ní dää ùdrĩ agã 'dãri ĩbée mvũyũ."

10 Rútã ní kũmũcĩ ùtĩzũ vũgã, ĩri ní 'ĩ drĩ sĩzũ nyõkũ gé 'dää, ĩri ní Bõójã ri zĩzú kĩnĩ, "Mã jãkãzĩ, ngã mí ní ẹsĩ múké 'bãzũ mã ní, äzini mí ní mã tã 'dụzũ 'bãzũ ämbũgũ rĩ ä'di?"

11 Bõójã ní újázũ ĩri ní kĩnĩ, "Mĩ ágõ ní ní drãzũ rĩ ä vũdrĩ gé, tã mí ní 'oó mĩ ãdrĩpi ní rĩ, ùlũkĩ mã ní céré. Tã mí ní mí ẹtĩpi ri kuzũ, mí ẹndrĩpi ri kuzũ, mívé ängũ kuzũ ĩmũzũ adrizũ 'bã mí ní ẹkũ ni ĩĩĩ kuyé nõ'bee be nõri, ùlũkĩ mã ní gĩ. 12 Lě Ùpĩ ä sě mí ní ändẽma äm-

† Nõómé: Rũ Nõómé rĩ vé íffĩ äyĩkõ. †† Mārã: Rũ Mārã rĩ vé íffĩ drĩcĩrũ.

bũgũ tã mí ní 'oó rĩ sĩ, Múngũ ĩsērēlě rĩ pi vé mí ní ífĩ ĩrivé ẹpĩlě'bĩ ä ndũgẽ rĩ ä ütē mi."

13 Rútã ní 'yozú kĩnĩ, "Ämbũgũ mãvé rĩ, lě mĩ 'bã ẹsĩ múké mã ní mụzũ nyonyo, mã ä adri dõ ätĩ'bã mívé ni kuyé drãääsĩyã, tã mí ní átã múké mã ẹsĩ ùmĩzũ 'dĩri, sě mã ní äyĩkõ."

14 Kã caá sã ãnyã nyazũ rĩ gé, Bõójã ní 'yozũ ĩri ní kĩnĩ, "Mĩ ĩmũ nõgõ, 'í 'dũ pánga rĩ dũũ tĩbĩ agã 'dää." Kúru Rútã ní úrizũ 'bã ùndú lĩ'bã rĩ pi ä gãrã gã, Bõójã ní ùndũ ĩ ní ẹsĩ rĩ sězũ ĩri ní, Rútã ní ùndũ rĩ cizũ ẹpĩzũ, ĩri ní ĩmbĩtã ni kuzũ. 15 Rútã kã gõo nga ùndũ rĩ u'dungarã gã 'dää, Bõójã ní átãzũ ívé ätĩ'bã ägõ rú rĩ pi ní kĩnĩ, "Rútã lě dõ ùndũ rĩ u'dụy ùlĩlĩ ĩ ní ùmbé rĩ pi äsãmvũ gé sĩ, ä 'yokĩ ĩri ní tã ünĩjĩ ku. 16 Īmi unjekĩ ùndũ rĩ pi ùlĩlĩ rĩ pi agã sĩ ú'bé vũgã, ä u'dụ rĩ 'í ní, ä 'yokĩ ĩri ní tã ünĩjĩ ku."

17 Rútã ní ùndũ rĩ u'dụzũ cĩmgbã ùndrẽnã gã, co ùndũ rĩ ùvũ sĩ tré mĩĩmĩĩ, ẹ'bĩ ùndũ rĩ caá kĩlõ mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ. 18 ĩri ní ùndũ rĩ 'dụzũ mụzũ kũrũ agã 'dää, ĩri ní 'dãzũ 'ĩ ãdrĩpi ní. ĩri ní ùndũ ĩ ní ẹsĩ, 'í ní cĩĩ tĩ rĩ vé ĩmbĩtã jĩzũ sězũ 'ĩ ãdrĩpi ní.

19 ĩdrĩpi ní ĩri zĩzũ kĩnĩ, "Ändrũ 'í mụ ùndũ rĩ u'dụy ãngũgã? 'Í nga ẹzĩ rĩ ãngũgã? Tãkĩri ä adri 'bã mĩ ãzã kòpi rĩ be." Kúru Rútã ní 'bã 'í ní ẹzĩ ngazũ vũ ni gé rĩ lũzũ 'ĩ ãdrĩpi ní kĩnĩ, "Ágõ mã ní ẹzĩ nga ĩri vũgã ändrũ rĩ, rú ni Bõójã 'i."

20 Nõómé ní 'yozũ 'ĩ ùkũ ni ní kĩnĩ, "Ùpĩ riĩpi ẹsĩ múké 'bãpi 'bã ídri rú rĩ pi ní, äzini 'bã ùdrã'bã gĩ rĩ pi ní rĩ, ä 'bã tãkĩri ágõ 'dãri drĩgẽ. Ágõ 'dãri 'bãvé māríté piĩ ni, ĩri 'bãvé nyõkũ je gõ vúlé nĩ."

21 Rútã Mõábãzĩ rĩ ní 'yozũ kĩnĩ, "Ágõ rĩ 'yo mã ní kĩnĩ, mã áwĩ adriĩ 'bã ùndũ lĩ'bã rĩ pi be trũ cĩmgbã sã kòpi ní ívé änyãngã ĩkũnãzũ dezũ céré rĩ gé."

22 Nõómé ní 'yozũ Rútã ní kĩnĩ, "Mã mvã rĩ, ĩri múké, 'í mụ ùndũ rĩ u'dụy ĩrivé ätĩ'bã ùkũ rú ri'bã änyãngã ĩkũnã'bã rĩ pi ä vũdrĩ gé sĩ, ä'diätäsĩyã 'bã äzi vé òmvũ agã, ä 'okĩ rĩ mi ünĩjĩ ku."

23 Kúru Rútã ní rizũ ùndũ rĩ ä vũdrĩ u'dụzũ ätĩ'bã ùkũ rú ri'bã ẹzĩ nga'bee Bõójã ní rĩ pi ä vũdrĩ gé sĩ, cĩmgbã kòpi ní änyãngã rĩ ĩkũnãzũ dezũ rĩ gé. Rútã pi rikĩ adriĩ ãdrĩpi be trũ.

Nõómé ẹzĩ tã Rútã ní

3 Ù'dũ älu, Rútã ãdrĩpi Nõómé ní 'yozũ Rútã ní kĩnĩ, "Mã mvã rĩ, lě mã ndã mí ní 'bětĩ mi rụpĩ múké ni. 2 Bõójã mí ní ùndũ rĩ u'dụy ĩrivé ätĩ'bã ùkũ rú ẹzĩ nga'bee rĩ pi ä vũdrĩ gé sĩ rĩ, ĩri 'bãvé māríté. Ändrũ ĩnĩnã sĩ, Bõójã ri mụ ùndũ ndrĩ vũrã ĩ ní rizũ ùndũ cozũ rĩ gé. 3 Mĩ ũĩĩ mi, 'í trĩ mi ùdu ngũpĩ ndrĩndrĩ ni sĩ, 'í su bõngõ múké ni. 'Í 'de mụy vũrã ĩ ní ùndũ cozũ rĩ gé 'dää, 'bo mĩ sě ä nĩ amã 'yozũ kĩnĩ mi 'dää'dã 'dĩni ku, 'í tẽ, ä nya ívé ãnyã, äzini ä mụy ívé ngã deđẽ. 4 Bõójã la dõ vũgã gĩ, 'í ndre vũrã ĩri ní lazũ rĩ, 'í mụ bẹlẽngĩtĩ rĩ òwũ pá ni gé sĩ, 'í la vũgã. ĩri tã 'í ní lěé mĩ 'dũ nga rĩ lũ mí ní rá."

5 Rútã ní újázũ ĩri ní kĩnĩ, "Tã mí ní 'yoó 'dĩri, mã 'dũ nga rá."

Rútã ä'yí tã Nõómé ní ezijí 'í ní rĩ ngaá rá

⁶ Rútã ní 'dezú mužú vürã ĩ ní rizú ùndú cozú rĩ gé 'dää, sũ ĩdrèpì ní lüü 'í ní rĩ tĩnì.

⁷ Bõójã kã ínÿá rĩ nyaá, äzini kã ívé ngá mvùú deđé, gõ adrii äyĩkõ sĩ, ĩri ní mužú lazú vügá, la ùndú ĩ ní drõó rĩ ä gãrà gá. Rútã ní 'i njezú mužú, ĩri ní bëlèngítĩ pá ní gé rĩ òwùzú, ĩri ní lazú pápálésĩla. ⁸ Kã caá ĩnì ágágá, Bõójã ní aruzú äyāngará be, kã 'i újã, ĩsù ùkú la kú 'ĩ pápálé gélésĩla.

⁹ Bõójã ní zizú kĩnĩ, "Mì ä'di 'i?" Ùkú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Bá rĩ ma 'i mívé ätĩ'ba Rútã 'i. Mí ísè mívé bëlèngítĩ ě tĩ mà drĩ òzùzú ànì, † ä'diätäsĩyã mí mávé máríté, mí 'bávè máríté pĩrì ní, mí 'bávè nyõókú je gõ vúlè nĩ."

¹⁰ Bõójã ní újázú kĩnĩ, "Mâ mvá rĩ, Úpí ä 'bã tãkĩri mí drĩgè. Ěsĩ múké mí ní 'bãá má ní 'dĩri, ndè mí ní 'bãá mí ĩdrèpì ní rĩ rá. 'Í 'bã mĩ anjì ägõ adri'ba ä'bú be, dõku ä'bú äkõ rĩ pi drĩgè kuyé. ¹¹ Mâ mvá rĩ, 'í 'o ùrĩ sĩ ku. Ngá mí ní zĩjì má tĩ gé rĩ, má sè mí ní rá. 'Bá kũrú agá rĩ pi ärevú cérè nĩkĩ ámá rá 'yozú kĩnĩ, mí ùkú adriipi tã be múké ní. ¹² Ádarú ma kõdõ ícõ nyõókú rĩ je gõ vúlè nĩ, 'bo máríté äzi pĩrì pĩrì nyõókú rĩ jeepi ní anigé. ¹³ Lè mí adri nõgõ ĩnĩjã nõri sĩ, ängũ rĩ kãdõ òwù, máríté rĩ ä'yí dõ nyõókú rĩ jeé gõõ vúlè rá, ĩri múké, ä je gõõ ĩyí. 'Bo gã dõ jegá sĩ, ádarú Úpí endrètĩ gé, ma tã rĩ 'du nga rá. 'Í la nõgõ cĩmgbá cazú ù'bùtĩjã gá."

¹⁴ Kúru Rútã ní áwizú lazú ágó rĩ ä pápálé gá 'dĩgè, cĩmgbá ù'bùtĩjã gá, 'bo íngá ĩnõgõsĩ, sã 'dãri 'bã äzi ícõ ògùpì ri nĩ ámá ku. Kúru Bõójã ní 'yozú kĩnĩ, "Lè 'bã äzi ä nĩ ámá 'yozú kĩnĩ, mí vürã ùndú cozú rĩ gé nõgõnõ 'dĩni ku."

¹⁵ Bõójã ní kpá 'yozú kĩnĩ, "Mí ĩjì mívé bõngó mí ní 'beé mí rù'ba gá 'dĩri, mí aja vügá 'dĩgè." Bõójã ní ùndú rĩ yizú ngá ä 'a áziyá, ù'bì caá kílõ pũkú na, ĩri ní dazú bõngó rĩ agá 'dää, ĩri ní 'duzú 'bãzú Rútã drĩgè. Kúru Bõójã ní 'i újázú gõzú vúlè kũrú agá 'dää.

¹⁶ Rútã kã caá 'ĩ ĩdrèpì Nõómé vügá 'dää, ĩdrèpì ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mâ mvá rĩ, tã rĩ 'o 'i íngóni?" Kúru Rútã ní tã Bõójã ní 'oó 'í ní rĩ ùlüzú cérè 'ĩ ĩdrèpì ní. ¹⁷ ĩri ní gõzú 'yozú kĩnĩ, "Sè má ní ùndú ngá ä 'a áziyá, ä'diätäsĩyã kĩnĩ, má ícõ ĩgõõ mà ĩdrèpì vügá nõlé drĩ be ule ku."

¹⁸ Kúru Nõómé ní 'yozú kĩnĩ, "Mâ mvá rĩ, lè mí ütè tã ímùpi 'i ngaapi rĩ èsì be mãdã. Tã 'dĩri sè ágó rĩ ä úmĩ tu pá ändrũ ku, cĩmgbá ĩri ní tã 'dĩri útúngará gá."

Bõójã je Rútã ri 'í ní ùkú rú

4 Bõójã mụ úrí kuú kũrú rĩ vé kèètĩlè † gá 'dää. Máríté Bõójã ní tã ní 'yoó ĩri nyõókú rĩ je nĩ rĩ kã ícã, Bõójã ní ĩri zizú kĩnĩ, "Ùndĩgõ, mí ímù má vügá nõõ, mí ímù úrí vügá." Kúru máríté rĩ ní mužú úrizú vügá. ² Bõójã ní 'bã ambugu rĩ pi ùpèzú mụdrĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Lè ĩmi úríkĩ 'dĩgè." Kúru kòpi ní úrizú vügá.

† Mí ísè mívé bëlèngítĩ ě tĩ mà drĩ òzùzú ànì: Mèrè Èbèrè pi vé rĩ gé, tã 'dĩri vé ĩfĩfĩ lü kĩnĩ, Mí è'yí ma mí ní ùkú rú. †† Kũrú rĩ vé kèètĩlè: Kũrú rĩ vé kèètĩlè 'dĩri, ĩri vürã 'bã ĩsèrèlè vé rĩ pi ní rizú tã útüzú ní.

³ Kúru ĩri ní 'yozú máríté rĩ ní kĩnĩ, "Nõómé ímùpi ängũ Mõábã vé rĩ gélésĩ rĩ, lè 'bã èdrĩpì Èlĩmèlèkè vé nyõókú uruko uzijí rá. ⁴ Má ùsũ, á lè tã ní ĩjì ùlüzú mí ní, mí je rĩ nyõókú rĩ, 'bã úrí'ba nõ'bée ä nĩkĩ rĩ ĩndĩ, äzini mávé 'bã ambugu rĩ pi ä nĩkĩ rĩ tã ní ĩndĩ. Mí dõ je rá, 'í je. 'Bo 'i je dõ ku, 'í lü má ní, mà nĩ rĩ 'yozú kĩnĩ, 'í je ku. Ä'diätäsĩyã nyõókú rĩ ícõkĩ sèé jeé 'bã túngú ní ní ku, mí je nĩ, äzini ma je nĩ." Máríté rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ma je rá."

⁵ Kúru Bõójã ní 'yozú kĩnĩ, "Ú'dù mí ní nyõókú rĩ jezú Nõómé vügá rĩ gé, mí kpá Rútã òwùzígõ ágó ní drãapi gĩ 'dĩri è'yí mí ní ùkú rú, nyõókú 'dĩri ä adri rĩ ävũ rĩ vé ní, äzini ĩrivé úyú rĩ pi vé ní."

⁶ Kúru máríté rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Má ícõ nyõókú rĩ jeé ku, ä'diätäsĩyã nyõókú má ní jeé 'dĩri, ĩ ímù 'du má drĩgè sĩ rá. Lè mí je nyõókú rĩ nĩ, ä je ku."

⁷ Òtú mèrè ĩsèrèlè rĩ pi vé rĩ gé, kòpi kãdõ ngá ufuú, 'bã äzi ri ívé mõrõkú nje sè 'í ògùpì ní. 'Dĩri lü 'yozú kĩnĩ, tã rĩ útúkĩ gĩ.

⁸ Kúru máríté rĩ ní 'yozú Bõójã ní kĩnĩ, "Í je nyõókú rĩ ĩyí." ĩri ní ívé mõrõkú njezú 'í pá gá sĩ.

⁹ Kúru Bõójã ní 'yozú 'bã ambugu rĩ pi ní, äzini 'bã rĩ pi ní cérè kĩnĩ, "Ändrũ sĩ, ĩmi ndrekĩ tã rĩ ĩmĩ mĩ sĩ gĩ, ä je ngá Èlĩmèlèkè vé rĩ, Kĩlĩyõnã vé rĩ, äzini Mälõnã vé rĩ Nõómé vügá gĩ. ¹⁰ Má è'yí kpá Mälõnã vé òwùzĩ Rútã Mõábãzĩ rĩ má ní ùkú rú gĩ, ävũ rĩ vé rú ä adri rĩ ùgõgõ, äzini mà mba rĩ ngá ĩrivé rĩ ä tã. ĩrivé rú ä ävĩ rĩ 'bã ĩrivé rĩ pi äsãmvú gé sĩ ku, äzini ĩrivé kũrú agásĩ ku, ändrũ sĩ, ĩmi ndrekĩ tã rĩ ĩmĩ mĩ sĩ gĩ."

¹¹ Kúru 'bã ambugu rĩ pi 'bã adri'ba kèètĩlè gá rĩ pi be, kòpi ní 'yozú kĩnĩ, "Bã ndrekĩ tã 'dĩri 'bã mĩ sĩ gĩ. Úpí ä sè ùkú riipi ímùpi mí vügá 'dĩri ní anjĩjã sũ ĩri ní sèé Rãlèlè pi ní Léyã † be rĩ tĩnì, ùkú 'dĩ'bée tĩkĩ úyú ĩsèrèlè vé rĩ pi ní. Lè mí adri ä'bú be kũrú Èfãrãtã vé rĩ agá 'dĩgè, mí rú ä kũkũ Bètèlèlè gá 'dĩgè. ¹² Lè Úpí ä sè ĩmi ní anjĩjã ùkú mvãnjã rú 'dĩri be, 'bètĩ mívé rĩ äsãmvú gé, lè ĩmi tĩkĩ anjĩjã sũ Pèrèzĩ vé rĩ tĩnì, Yúdã pi Tãmãrà be, kòpi tĩkĩ Pèrèzĩ †† rĩ nĩ."

¹³ Kúru Bõójã ní Rútã ri è'yízú 'í ní ùkú rú. Bõójã pi ní adrizú Rútã be, Úpí sè Rútã ĩsù 'a, ĩri ní mvá ágõnjã tizú.

¹⁴ Ùkú rĩ pi ní 'yozú Nõómé ní kĩnĩ, "È íngúkĩ Úpí ri, ändrũ sĩ, Úpí sè mí ní mvá ágõnjã ímùpi mívé ngá ě tĩ rùpì ní gĩ, ĩrivé rú ä kũ ängũ ĩsèrèlè vé rĩ agá mužú nyonyo. ¹⁵ ĩri sè mí adri äyĩkõ sĩ, mí kãdõ ícã ärkã rú, ĩri mí tã mba nĩ. Ä'diätäsĩyã mí ùkú ní mí lèepi lèlè rĩ, tĩ ĩri nĩ. ĩrivé tã 'oó múké rĩ, ndè anjì èzĩrĩ pi vé rĩ rá."

¹⁶ Nõómé ní mvãnjã rĩ 'duzú ruzú 'í drĩgè, ĩri ní mvãnjã rĩ ä tã mbazú. ¹⁷ Ùkú adri'ba 'dãgã rĩ pi kĩnĩ, "Nõómé ri mvá be." Kòpi ní mvãnjã rĩ ä rú 'dazú Òbèdè 'i. Òbèdè ní Yèsè rĩ tizú, Yèsè ní Dãwùdĩ †† rĩ tizú.

† Rãlèlè pi vé tã Léyã be rĩ: Rãlèlè pi vé tã Léyã be rĩ, 'í lã Í'dóngárã 29-33. †† Pèrèzĩ: Pèrèzĩ, Yúdã, äzini Tãmãrà vé tã, 'í lã Í'dóngárã 38:6-30. †† Dãwùdĩ: Mungú ĩpè Dãwùdĩ ri adrii 'bãgú ĩsèrèlè rĩ pi vé ní, èzì kĩnĩ, 'bãgú ú'dí ri ímù ĩfũ ĩrivé úyú agá, ĩri mälũngã rĩ rù mužú 'dãni'dãni, 'bãgú rĩ Yèsũ Kúrísítõ 'i. 'Í lã Sãwùmã 132:11-12; Èzĩ 2:30. Tĩkĩ Dãwùdĩ ri ĩsù äküdè ĩl rĩ ca èlĩfũ älu (1,000) gĩ, ĩl 'dãri gé, ĩsù tĩkĩ drĩ Yèsũ Kúrísítõ ri kuyé. 'Í lã 1 Sãmüélè 16-30; 2 Sãmüélè 1-24; 1 'Bãgú 1-2.

É'bípí! Dãwúďĩ vé rĩ pi

¹⁸ Úyú Pěrézĩ vé rĩ pi 'ďĩ: Pěrézĩ tĩ Ězĩrónã ri, ¹⁹ Ězĩrónã tĩ Rámã ri, Rámã tĩ Āmĩnãdábã ri, ²⁰ Āmĩnãdábã tĩ

Nãsónã ri, Nãsónã tĩ Sãlĩmónĩ ri, ²¹ Sãlĩmónĩ tĩ Bõójã ri, Bõójã tĩ Ōbédě ri, ²² Ōbédě tĩ Yésě ri, Yésě ní Dãwúďĩ rĩ tĩzú.

Yónā

Tā bükū rī vé rī ā ũlūngará

Bükū 'dīri ſiri 'bá ní ú'dógú'dógú nẹ̀bī Yónā vé rī ā tā ũlū. Múngú lū Yónā ní kīnī, ā mụ ú'dúkọ ívé rī ũlūú 'bá adri'bá kūrú Nīnẹ̀wē vé rī agá rī pi ní, 'bá Nīnẹ̀wē vé rī pi Yāhūdī rī pi be, kōpi ari'ba rú ſi ǎsámuvú gé sī. Yónā lē Múngú ā ú'dí 'bá Nīnẹ̀wē vé rī pi ũdrāá cére 'dīisī rá. Yónā nga ápá Múngú ẹ̀ndrẹ̀tī gé 'dīisī rá, tų kŭlúmgbā ǎm-búgú ni agá, lē zoó mụzú yī tafu rī agásī. 'Bo 'dukí ſiri 'beé yī agá, Múngú sē Yónā adri ſi' bī ǎmbúgú rī agá 'dāá ídri rú. Vūdrī ni gé, Yónā gō 'deé mụzú tī Múngú vé rī ũlūú kūrú Nīnẹ̀wē vé rī agá 'dāá rá, 'bá Nīnẹ̀wē vé rī pi cére újákí ẹ̀sī ſivé ũnjīkǎnyā agásī rá. Kúru Múngú ú'dí 'bá rī pi kuyé, iza kpá kūrú rī kuyé, sē Yónā ā 'a gō veé ǎni ambamba. Bükū rī vé ũdú gé, Múngú i'da Yónā ní lūzú kīnī, 'i lēngará vé ni, 'i ẹ̀sī ſidríkídrī, 'bá rī újā dō ẹ̀sī rá, ǎzi ni ſnjī dō 'i rá, 'i ſiri pa rá.

Yónā nga ápá Úpí ẹ̀ndrẹ̀tī gé sī rá

1 Ú'dú ǎlu, Úpí † Múngú átá Yónā ǎmītáyī mvópī be kīnī, ² "Í nga mụú kūrú ǎmbúgú Nīnẹ̀wē vé rī gé 'dāá, 'i 'yo 'bá rī pi ní, á ndre tā ũnjī kōpi ní 'oó rī gí."

³ 'Bo Yónā gā tā Úpí Múngú ní ẹ̀zīj 'i ní rī sī, nga ápá mụzú Tārāsīsā gá. 'De mụzú kīj Yópā vé rī gé 'dāá, ſiri ní kŭlúmgbā lēepi mụúpi Tārāsīsā gá ni ísúzú, ſiri ní ẹ̀cī rī vé mŭfēngā ũfēzú, ſiri ní fizú úrízú kŭlúmgbā rī agá, ſiri ní mụzú Tārāsīsā gá 'dāá, nga ápá Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tī gé 'dīisī rá.

⁴ Kúru Úpí Múngú ní ũlī ſpēzú vizú ũkpō be yī tafu rī agá 'dāá, ũlī rī lē kōdō kŭlúmgbā rī vī ũñō kpelékpélé. ⁵ 'Bá ri' 'bá kŭlúmgbā rī újī' 'bá rī pi cére 'okí ũrī sī, 'bá ǎlu ǎlu 'de rií ngoó ívé Múngú ẹ̀ndrẹ̀tī gé. Kōpi ní ngá ẹ̀njī' 'bá ẹ̀njī' kŭlúmgbā agá 'dāá rī pi u'duzú ú'bézu yī agá 'dāá, kŭlúmgbā rī ẹ̀njī rí ǎni ku.

'Bo Yónā fi laá ú'dú koó kpilíkpilí kŭlúmgbā rī vé 'a ſi ní ẹ̀lī vŭgálēsīla rī agá 'dāá. ⁶ 'Bá kŭlúmgbā rī újī' 'bá rī pi vé ǎmbúgú ní 'dezu mụzú ſiri vúgá 'dāá, ſiri ní 'yozú kīnī, "Mí ri ú'dú ko áyu ǎsī? Mí íngá uru, 'i zī mívé Múngú! Sā ǎzi sī ſiri ícó 'bā ſzā ko rá, 'bá ícókí ũdrāá ku."

⁷ 'Bá kŭlúmgbā rī újī' 'bá rī pi ní átázú ſi ǎsámuvú gé sī kīnī, "Ími ímúkí 'bá 'bekí jéké, 'bá nīkí rí 'bá tā nōri íjipi 'bá drīgé rī ǎmá ǎni." Kōpi ní jéké rī 'bezu, jéké rī 'de Yónā ā rú sī.

⁸ Kúru kōpi ní Yónā ri zizú kīnī, "Í lū 'bá ní, 'bá tā ũnjī nōri íjipi 'bá drīgé rī ǎ'di 'i? 'Í 'o ǎ'di? Mí íbī ímú íngōósīla? ǎngŭ mívé rī ā rú ǎ'di? 'Bá mívé rī ǎ'di pi?"

⁹ Yónā ní újázú kīnī, "Ma Ẹ̀bérégú, †† ma ri Úpí Múngú adriipi 'bū gé, nyōókú rī gbiipi yī tafu rī be rī ſnjī."

† Úpí: Ẹ̀béré tī sī, Múngú zī 'i rú Yáwē, íffí ni, Múngú adriipi mụzú 'dáni' 'dáni rī 'i. Kējīkọ tī sī, 'bā Yáwē ri zī Úpí. Ísú lā Bükū Í'dóngará vé rī agá, Wŭngará vé rī agá, Rŭtā vé rī agá, ǎzini Yónā vé rī agá.

†† Ẹ̀bérégú: ǎbŭrámā ri Ẹ̀bérégú. Írivé mvá vé mvá Yókóbŭ ri gókí

¹⁰ Tā Yónā ní 'yoó 'dīri sē kōpi ní ũrī, kōpi ní ſiri zizú kīnī, "Í 'o ǎ'di?" (Kōpi nīkí ǎmá rá 'yozú kīnī, Yónā ápá Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tī gé sī ápápá, ǎ'diātāsīyā Yónā lū kōpi ní drīdrī rá.)

¹¹ ũlī rī ká yī rī vī, yī rī úvá ngŭyá ngŭyá. Kōpi ní 'yozú ſiri ní kīnī, "Bā 'okí mi íngóni ũlī vīpi ũkpō be ambamba 'dīri ā tu rī pá ǎni?"

¹² Yónā ní újázú kōpi ní kīnī, "Ími 'dukí ma 'beé yī tafu rī agá 'dāá, ũlī vīpi ũkpō be 'dīri, ſiri ícó pá tu rá. Á nī rá á 'o ũnjīkǎnyā rī ma 'i, ũlī rī ní vizú ũkpō be 'dīni ǎni."

¹³ 'Bá kŭlúmgbā rī újī' 'bá rī pi ũ'bīkí kōdō ũkpō sī kŭlúmgbā rī sōó gōó vúlé ǎngŭ nyōókú rú rī gé 'dāá, 'bo kōpi ícókí ku, ǎ'diātāsīyā ũlī rī gō vī drīdrī 'dāri ndēé rá. ¹⁴ Kúru kōpi ní ngozú Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tī gé, "Á Úpí Múngú, 'bá ní lēé ágó nōri vé ídri 'beé ǎvī rī sī, mī ku 'bā ũdrāá ku. 'Bá ní lēé ágó tā ǎkó nōri 'dī drāá rī sī, lē mī lī tā ǎni 'bá drīgé ũnjī ku. Á Úpí Múngú, tā rī nga 'i sŭ mí ní lēé ā nga 'i rī tīnī gí." ¹⁵ Kúru kōpi ní Yónā ri 'duzú 'bezu yī tafu rī agá 'dāá, koro yī riipi úvápi ngŭyá ngŭyá rī ní pá tuzú. ¹⁶ Tā 'dīri sē 'bá kŭlúmgbā rī újī' 'bá rī pi rukí Úpí Múngú ri ǎni rá, kōpi í'dúkí rōbōŋō zāá Úpí Múngú ní, ǎzini kōpi sōkí ũyō ẹ̀zī ngazú ſiri ní.

¹⁷ 'Bo Úpí Múngú sē ſi' bī ǎmbúgú te Yónā ri, Yónā adri caá ſi' bī rī agá 'dāá ũtúnjā na ínjā na.

Yónā zī Úpí Múngú ri ſi' bī agá 'dāá

2 Yónā ri ívé Úpí Múngú ri zī ſi' bī agá 'dālé. ² ſiri ní 'yozú kīnī,

"Ízāngā má ní ísú rī agá, Úpí Múngú, á zī mi, 'i yī ma rá.

'Bū ǎngŭ sīzú rī agá 'dāá, á zī mi má ſzā koó,

zī Ẹ̀sērélē, sā ǎzi sī ſirivé úyú rī pi ſi' bī Ẹ̀béré, sā ǎzi sī ſi' kpá zī anjī Ẹ̀sērélē vé rī pi. Sā Yēsŭ vé rī gé, ſiri kōpi zī Yāhūdī.

'í yì ma rá.

³ Í 'be ma tīi yīi tafu rī ā ndúgé 'dāá,
á tī yīi tafu kùpì kùkù rī ā ndúgé 'dāá,
yīi rī ìmùlū ma rá.

Úlì mí ní sēé vīi ũkpō be 'dīri,
sē yīi rī ìmùlū ma céré.

⁴ Má ũsū déna,
mí adi ma gí,
má ícò gōó

mívé jó āmbúgú uletere rī ndreé dīi ku.

⁵ Á tī yīi kùpì kùkù rī ā ndúgé 'dāá,
yīi rī ìmùlū ma céré,
ásé dúpì yīi agá 'dāá rī ìmùlū mà drī céré.

⁶ Á 'de tīi írā ā ndúgé 'dāá,
nyōókù rī ōzū mà drī céré,

'bo mávé Úpí Múngú,
mí ídrí ma 'bù agá 'dāásí rá.

⁷ Úpí Múngú, má ká áamá mávé ídrí lē fūúfū,
á zì mī,

mávé zìngará ca

mívé jó āmbúgú uletere rī agá 'dāá, 'í yì ma rá.

⁸ 'Bá rī 'bá ngá ĩ ní údé drī sī rī ñjī 'bá múngú rú rī pi,
kōpì gākí ẹsì múké Múngú vé rī sī.

⁹ 'Bo ma mí ní únógó ōwō 'dīfō sēzú ni ngo,
ma mí ní rōbōñō zā.

Ūyō má ní sōó rī, ma tā ni 'dụ nga rá.
Úpí Múngú rī 'bā pa tā ùnjí agásí nī."

¹⁰ Úpí Múngú ní 'yozú kíñí, 'bì rī ĩ íwé Yónā rī āmvé,
'bì rī ní Yónā rī íwézú nyōókù 'áwí rú rī drīgé 'dāá.

Yónā mụ Nīnéwē gá 'dāá rá

³ Kúru Úpí Múngú ní gōzú átázú Yónā ní dīi kíñí,
² "Í 'de mụy kūrú āmbúgú Nīnéwē vé rī agá 'dāá,
mí ùlū ú'dúkò má ní ùlūú mí ní rī 'bá rī pi ní."

³ Yónā mụ Nīnéwē gá 'dāá rá, sū Úpí Múngú ní ẹzìi ĩri
ní rī tìjì. Nīnéwē rī kūrú āmbúgú, 'bá rī ícò ẹcì 'a ni gé
sī ca ú'dú na. ⁴ Ú'dú Yónā ní fizú cazú kūrú rī agá 'dāá
rī gé, ĩri ní áyúzá 'bá rī pi ní kíñí, "Èsì ú'dú pūkù sù, ĩ
ímú Nīnéwē rī iza 'dīisí rá." ⁵ 'Bá Nīnéwē vé rī pi ẹ'yīkí
Múngú rī ání rá. Kúru kōpì ní áyúzá kíñí, lē 'bá rī pi
ārēvú céré ā 'a'bikí ĩ 'a'bia'bi, ā nyakí ngá ku, í'dózá 'bá
ambugu rī pi vúgá, cazú anjì nyírínjá rī pi vúgá, lē kōpì
ā úsúkí bōngó írìkò rú ni áyu.

⁶ Ú'dúkò 'dīri ká caá 'bāgú Nīnéwē vé rī vúgá 'dāá,
íngá ívé lúpá mālūngā vé rī drīgé sī uru, unje ívé
bōngó āmbūgū vé rī 'í rú' 'bá gá sī rá, í'dú bōngó írìkò
rú ni suú 'í rú' 'bá gá áyu, ĩri ní gōzú úrízú vūgá fúrúndí
agá.

⁷ 'Bāgú rī ívé ũgalaku rī pi be, kōpì ní áyúzá 'bá
Nīnéwē vé rī pi ní kíñí,

"Lē 'bá rī pi, dōku tì rī pi, dōku kábīlō rī pi ā nyakí ngá
ku, dōku ā mvúkí yīi ku. ⁸ 'Bá rī pi ānyāpá rī pi be céré,
lē kōpì ā sukí bōngó írìkò rú ni áyu. Lē 'bá álu álu ā zì
Úpí Múngú rī, ā ku ívé tā 'í ní ríi 'oó ùnjí rī rá, āzini ā ku
adringará gbórókò rú rī rá. ⁹ Sā āzi sī, Múngú rī ívé yīkí
újá rá, ẹsì ní gō veé ku, 'bá ícókí ũdrāá ku."

¹⁰ Múngú ká tā kōpì ní 'oó rī ndreé, āzini ká ndreé
kōpì kukí tā ùnjí 'ongará gí, gō ívé yīkí újá rá, ĩrīñā kōpì
kuyé, sū ĩri ní 'yoó rī tìjì.

Èsì múké Úpí Múngú ní 'bāá rī sī sē Yónā ĩ ẹsì ve rá

⁴ 'Bo tā 'dīri sē Yónā adri āyīkō sī kuyé, ẹsì ni ve rá.
¹² Kúru ĩri ní Úpí Múngú rī zizú kíñí, "Á Úpí, á nī
ámá rá 'yozú kíñí, mí ícò 'bá Nīnéwē vé rī pi ú'dí ũdrāá
ku, sē má ní mávé āngū kuzú, má ní ápázú mụzú
Tārāsísā gá ání. Á nī rá, mī ẹsì múké, āzini mī ẹsì ídríkí-
dri, mī ẹsì ve tā sī mbēlējá ku, mívé lēngará aga rá, mī
Múngú rīpi 'bá trūpì ùnjíkānyā agásí ni, āzini mī rī mī
yīkí újá, mí lē 'bá 'dijí ku. ³ Úpí Múngú, lē mà drā 'dīisí
rá, ā'diātāsīyā ĩri múké má ní drāzú 'dīisí rá, ndē má ní
adrízú ídri rú rī."

⁴ 'Bo Úpí Múngú ní újázú ĩri ní kíñí, "Ngá mī ẹsì ní
vezú rī ā'di?"

⁵ Yónā ní fūzú mụzú kūrú rī vé wōókò ũtú ní ĩfūngará
gálé rú rī gé 'dāá. ĩri ní ápālā 'bezú vūrā 'dāri gé, ĩri ní
úrízú ápālā rī ā ndúgé, tē rīi ndreé dō tā íngóni rī 'i nga
kūrú Nīnéwē vé rī agá nī. ⁶ Kúru Úpí Múngú ní pētì
sēzú 'dụzú Yónā ní índrī rú, Yónā ā adri rí ání múké.
Pētì rī ní ĩfūú dúpì rī sī, sē Yónā ní āyīkō. ⁷ Ká mụy adrii
drū 'dīni, ũ'bùtì kùñkùñí, Múngú ní ũ'bù ĩpēzú ímúzá
pētì rī nyazú, pētì rī gō 'wii rá. ⁸ ũtú rī ká ĩfūú, Múngú
ní ùlì ácì ácì ni ĩpēzú ũtú ní ĩfūngará gálésíla, ũtú rī zā
Yónā ĩ drī, ũkpō ni dē ání rá, lē kōdō drāá ání drādrā.
ĩri ní 'yozú kíñí, "Má ní adrízú ídri rú, ícò ku, lē mà drā
'dīisí rá."

⁹ 'Bo Múngú ní 'yozú Yónā ní kíñí, "Ngá sēepi mī ẹsì
ní vezú pētì rī vé tā sī rī ā'di?" Yónā ní 'yozú kíñí, "Tā mà
ẹsì ní vezú rī, ĩri tā áda, lē mà drā 'dīisí rá."

¹⁰ 'Bo Úpí Múngú ní 'yozú Yónā ní kíñí, "Í sa pētì rī nī
kuyé, mí údé ndūú ni nī kuyé, á ndre pētì rī vé tā fi mí
ẹsì agá ambamba. Pētì rī dū íníñá rī sī, gō drāá íníñá rī
sī. ¹¹ Kūrú Nīnéwē vé rī agá 'dāá, 'bá rī pi vé kālāfe aga
élífū mūdūrūlū álu pūkú ĩrī (120,000) rī rá, 'bá rī pi
acokí tā múké pi ásámvú tā ùnjí be ku, ānyāpá rī pi
'dālē kárakarā. 'Í lē mà 'bā ẹsì múké 'bá 'dā'bēe ní ku?"

† Yónā ĩ ẹsì ve rá: Yónā ĩ ẹsì ve Úpí Múngú ní, ĩri ní 'bá Nīnéwē
vé rī pi ú'dí drāá kuyé rī sī.

Mātáyo

Tã búkū rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Mātáyo ri Yēsũ vé 'bá áyúäyũ mụdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi vé ógũpi. Tã ã pá ãmbúgú ĩri ní búkū 'dĩri sízú rĩ, lě lūú Yāhúdĩ rĩ pi ní kīnĩ, Yēsũ ri 'bá 'bā paápi ni, (ĩri Māsíyā) Múngú sō ũyō ni nĩ, ĩpě Yēsũ ri ímũ kōpi ní. Sē búkū rĩ vé í'dóngará gá, Mātáyo ní rú Yēsũ ẹ'bípĩjĩ vé rĩ sízú ãnĩ, búkū rĩ agásĩ céré, i'da kīnĩ, tã nẹbĩ rĩ pi ní ũlũú búkū Múngú vé Ũndĩ Ūkũ rĩ ruzú rĩ agá rĩ, tã ni nga 'i fũú tĩ ni gé gĩ Yēsũ ã rú'bá gá.

Mātáyo ũlũ kpá 'bá ní tã Yēsũ ní ímbá kīnĩ, mālũngā Múngú vé rĩ ĩri adri 'bá tã Múngú ní lěé rĩ 'du'bá nga'bá rĩ pi vé ni ãngũ rĩ pi agásĩ céré 'dĩri rá. Cápĩtā 5-7 agá, Yēsũ ri mālũngā Múngú vé rĩ vé íffĩ ũlũú. Cápĩtā 10 agá, ímbá tã mālũngā rĩ ní ímũzú 'i írészú mụzú vũ drĩgé sĩ rĩ vé tã. Cápĩtā 13 agá, ímbá mālũngā rĩ vé tã nāpĩ sĩ. Cápĩtā 18 agá, ímbá lẹtĩ 'bá ní adrizú mālũngā Múngú vé rĩ agá rĩ. Cápĩtā 24-25 agá, i'da lẹtĩ mālũngā Múngú vé rĩ ní ímũzú vũ drĩgé nōgó rĩ.

Búkū 'dĩri ũlũ ú'dógú'dógú Yēsũ vé adrizú rĩ. Búkū rĩ vé í'dóngará gá, ũlũ Yēsũ vé tĩngará, ĩrivé bātízĩmũ ã rųngará, āzini tã ādróko ní ĩri ẹ'bĩzũ rĩ. ũlũ kpá tĩ ĩri ní sēé rĩ ã tã, tã ĩri ní ímbá rĩ ã tã, āzini tã ĩri ní 'bá ídrízú Gālĩláyā gá rĩ vé tã. Búkū rĩ agá, sĩkĩ ẹcĩ Yēsũ ní ngazú Gālĩláyā gá, ĩri ní cazú Yẹrúsālémā gá rĩ vé tã, āzini sĩkĩ tã 'i ngaápi rú'bá ni gé sẹbĩtĩ ụdũ vé rĩ agá vũ drĩgé nōgó rĩ vé tã. Búkū rĩ vé ụdũ gé, sĩkĩ Yēsũ vé gbāngará pẹtĩ alambaku sígé rĩ vé tã, āzini ĩrivé íngāngará gōó ídri rú drāngará gálésĩ rĩ vé tã.

Ē'bípĩjĩ Yēsũ vé rĩ pi ã rú (Lúkā 3:23-38)

1 Ē'bípĩjĩ Yēsũ Kúrísítō vé rĩ pi ã rú 'dĩ, Yēsũ Kúrísítō ri úyú Dāwúđĩ vé ni, Dāwúđĩ ri úyú Ābūrámā vé ni.

² Ābūrámā tĩ Īsákā ri,

Īsákā tĩ Yōkóbũ ri,
Yōkóbũ tĩ Yúdā pi ẹdrĩpĩjĩ be,

³ Yúdā tĩ Pērészĩ pi Zérā be, kōpivé ẹndrẹpi Tāmārā 'i,
Pērészĩ tĩ Ēzĩrónā ri,

Ēzĩrónā tĩ Rámā ri,

⁴ Rámā tĩ Āmĩnādábā ri,
Āmĩnādábā tĩ Nāsónā ri,

Nāsónā tĩ Sālĩmónĩ ri,

⁵ Sālĩmónĩ tĩ Bōójā ri,
Bōójā vé ẹndrẹpi Rábā 'i,

Bōójā tĩ Ōbédē ri,

Ōbédē vé ẹndrẹpi Rútā 'i,
Ōbédē tĩ Yēsē ri,

⁶ Yēsē tĩ 'bāgú Dāwúđĩ ri, Dāwúđĩ tĩ Sōlōmónā ri,
Sōlōmónā vé ẹndrẹpi ĩri ọtũ ũkú Ūrĩyā vé ni,

⁷ Sōlōmónā tĩ Rōbámā ri,

Rōbámā tĩ Ābĩjā ri,

Ābĩjā tĩ Āsā ri,

⁸ Āsā tĩ Yōsĩpátā ri,

Yōsĩpátā tĩ Yōrámā ri,

Yōrámā tĩ Ūzĩyā ri,

⁹ Ūzĩyā tĩ Yōtómā ri,

Yōtómā tĩ Ākázā ri,

Ākázā tĩ Ījĩkĩyā ri,

¹⁰ Ījĩkĩyā tĩ Mānásē ri,

Mānásē tĩ Āmónā ri,

Āmónā tĩ Yōsĩyā ri,

¹¹ Yōsĩyā tĩ Yékóniyā pi ẹdrĩpĩjĩ be lókĩ kōpi ní ápázú mụzú Bābēlónā gá rĩ gé.

¹² Kōpi ní ápázú mụzú Bābēlónā gá 'dālé rĩ ã vųdrĩ gé,

Yékóniyā tĩ Sālĩtĩyélē ri,

Sālĩtĩyélē tĩ Zērũbābélā ri,

¹³ Zērũbābélā tĩ Ābĩyúdā ri,

Ābĩyúdā tĩ Ēlĩyākímā ri,

Ēlĩyākímā tĩ Āzórā ri,

¹⁴ Āzórā tĩ Zādókā ri,

Zādókā tĩ Ākímũ ri,

Ākímũ tĩ Ēlĩyúdā ri,

¹⁵ Ēlĩyúdā tĩ Ēlězārā ri,

Ēlězārā tĩ Mātánā ri,

Mātánā tĩ Yōkóbũ ri,

¹⁶ Yōkóbũ tĩ Yōsépā Māriyā ágó ni ri, Māriyā ní Yēsũ ĩ ní zĩjĩ Kúrísítō ri tĩzú.

¹⁷ Í'dózú Ābūrámā vúgá cazú Dāwúđĩ vúgá, ca úyú mụdrĩ drĩ ni sũ. Í'dózú Dāwúđĩ vúgá cazú ĩ ní 'bá rĩ pi uruzú mụzú Bābēlónā gá rĩ gé, ca úyú mụdrĩ drĩ ni sũ. Í'dózú ĩ ní 'bá rĩ pi uruzú mụzú Bābēlónā gá rĩ gé cazú Kúrísítō vúgá, ca úyú mụdrĩ drĩ ni sũ.

Yēsũ Kúrísítō vé tĩngará (Lúkā 2:1-7)

¹⁸ Yēsũ Kúrísítō † vé tĩngará ĩri 'dĩni, Yōsépā ã'yĩ Māriyā Yēsũ ẹndrẹpi ri jeé 'i ní ũkú rú. 'Bo kōpi ní drĩ ĩ

úmúzá trú kuyé rí gé, ísú Māriyā ri 'a be, 'a 'dīri Māriyā ísú Índrí Uleterē rí † vé ūkpō sī. ¹⁹ Yōsépā ní adrií 'bá tā be pīrī rí sī, lē tā 'dīri áyú gúnyá agá drīnjá sēzú Māriyā ní ku, ūsū 'í ẹsí agá 'dálé, 'í lē Māriyā ri gāá, 'bá āzi ā nī ku. ²⁰ Yōsépā ká tā 'dīri ūsū 'dīni, Úpí vé mālāyíkā †† ní 'i 'dazú ūri ní urobí agá, 'yozú ūri ní kīnī, "Yōsépā Dāwúđī † ā mvá rí, lē mí ru ku, 'í je Māriyā ri mí ní ūkú rú, 'a ūri ní ísú 'dīri, ísú Índrí Uleterē rí vé ūkpō sī. ²¹ Ūri ímú mvá rí tī ágó, mí rú ni 'da Yēsū 'i, ā 'diātāsīyā ūri ímú 'bá rí pi pa ívé ūnjīkānyā agásī."

²² Tā 'dīri 'o 'i 'dīni, átángá Úpí ní átá nēbī †† tī gé 'dāri ā nga rí 'i fūú tī ni gé bēnī. ²³ Átángá rí kīnī, "Ūkú kácáná rú ni ímú 'a ísú, ūri mvá ágó tī, kōpi ímú rú ni 'da Ēmánūlē 'i." †† Ífífí nī Múngú ri 'bá be trú.

²⁴ Yōsépā ká aruú 'dú gélésī, 'dú tā rí ngaá sū Úpí vé mālāyíkā ní ẹzī 'í ní rí tīnī, jī Māriyā ri mvá 'bētī 'í ní ūkú rú, ²⁵ 'bo kōpi úmúkí tī trú kuyé cīmgbá Māriyā ní mváná rí tīngará gá. Māriyā ká mváná rí tī, Yōsépā ní mváná rí ā rú 'dazú Yēsū 'i.

'Bá úmī be rí pi

2 Tíkí Yēsū ri Bētēlēmē gá, āngū Yūdáyā vé rí agá, ísú ākūdē Ēródē ri 'bāgú ††† rú nī. Sā 'dāri gé, 'bá úmī be ni pi íngákí ūtú ní ífūngará gálésīla, kōpi ícákí Yērūsālēmā gá, āngū Yūdáyā vé rí agá. ² Kōpi ní zizú kīnī, "Bá tī ní tīj Yāhúđī rí pi vé 'bāgú rú rí íngāá? 'Bá ndrekí ūrivé línýā dījīpi rí ūtú ní ífūngará gá 'dálé, 'bá ímúkí ūri ínjīngará gá."

³ 'Bāgú Ēródē ká tā 'dīri yīj, sē ūri ní tā ūsūngará ambamba, sē kpá 'bá Yērūsālēmā gá rí pi ní tā ūsūngará ambamba. ⁴ 'Bāgú rí ní atala atala rí pi drīgē rí pi zizú ímúzá 'bá tājmbī ímbá 'bá rí pi be 'í vúgá nōlé, ūri ní kōpi zizú kīnī, "Í ímú Kúrísítō rí tī íngūgá?" ⁵ Kōpi ní újázú kīnī, "Í ímú ūri tī Bētēlēmē gá, āngū Yūdáyā vé rí agá, ā 'diātāsīyā tā nēbī rí pi ní sī rí ūri 'dīni,

⁶ "Mi kūrú Bētēlēmē āngū Yūdáyā vé rí agá rí, mí kūrú tā be āmbúgú ni, ā 'diātāsīyā tī ímú 'bá āngū ruyūpi ni tī mí agá, ūri ímú mávé 'bá Īsērélē vé rí pi úcé nī." †††

† Yēsū Kúrísítō: Rú Yēsū 'dīri vé ífífí, Múngú ri 'bā paápi rí. Kúrísítō ri 'bá tī ní ūdu dāá drī ni gé, lūzú kīnī Múngú tīpē ūri adrií 'bāgú rú. Ēbērē tī sī Kúrísítō rí tī zī Māsīyā. 'Í lā Yūwánī 1:41. † Índrí Uleterē rí: Índrí Uleterē rí Índrí Múngú vé ni. Búkū Múngú vé rí kīnī, Ētēpi ri Múngú 'i, ūrivé mvá Yēsū ri Múngú 'i, āzini Índrí Uleterē rí Múngú 'i. Ētēpi ri, Mvōpi ri, āzini Índrí Uleterē rí, kōpi Múngú ālu. 'Í lā Yūwánī 1:1-18; Yūwánī 8:41-42; Ēzī 5:3-4. †† Mālāyíkā: Mālāyíkā rí pi índrí, kōpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dálé, kōpi rú 'bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kōpi tīpē ímú vū drīgē nōó 'dúkpó múké ívé rí ūlū 'bá rí pi ní. † Dāwúđī: Múngú tīpē Dāwúđī ri adrií 'bāgú Īsērélē rí pi vé ni, ẹzī kīnī, 'bāgú 'dī ri ímú ífū ūrivé úyú agá, ūri mālūngā rí ruy mvá 'dání 'dání, 'bāgú rí Yēsū Kúrísítō 'i. 'Í lā Sāwúmā 132:11-12; Ēzī 2:30. Tíkí Dāwúđī ri ísú ākūdē ílī rí ca élfī ūlū (1,000) gí, ílī 'dāri gé, ísú tīkí drī Yēsū Kúrísítō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmūélē 16-30; 2 Sāmūélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2. †† Nēbī: Múngú ri ívé tā átá nēbī rí pi ní, kōpi kúru ūrivé 'dúkpó rí ūlū 'bá rí pi ní. †† 1:23 Īsáyā 7:14 ††† 'Bāgú Ēródē: 'Bāgú 'dīri vé rí tī zī Ēródē Āmbúgú rí. Sā tī ní Yēsū ri tīzú rí gé, Ēródē Āmbúgú 'dīri ruy āngū rí nī. 'Í lā Mātáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. Ēródē Āmbúgú rí ká drāá, ūrivé mvá Ēródē Ānītīpā gō mālūngā rí ruy ní sá Yūwánī ní bātízīmū sēzú Yēsū ní rí gé. 'Í lā Mātáyo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkā 3:1; Ēzī 4:27. Vúdrī ni gé, 'bāgú āzi rú ni Ēródē Āgīrīpā, ūri Ēródē Āmbúgú rí vé mvá vé mvá. 'Í lā Ēzī 12:1-23. ††† 2:6 Míkā 5:2

⁷ Kúru Ēródē ní 'bá úmī be 'dī' bée zizú gārā gá, lē nīj kōpi vúgá línýā rí ífū dō pīrī ni sá ngōri gé. ⁸ Ūri ní kúru kōpi pēzú mvá Bētēlēmē gá 'dāá, ūri ní 'yozú kōpi ní kīnī, ūri mvá kīnī mváná rí ndāá múké múké, ūri ísúkí dō ūri gí, koro ūri íjīkí tā ni lūú má ní, mā mvá rí kpá ūri ínjīj bēsīnī.

⁹ Kōpi ká tā 'bāgú rí ní 'yoó 'dīri yīj, kōpi ní 'dezú mvá, línýā kōpi ní ndreé ūtú ní ífūngará gá 'dāri ri dīj mvá kōpi ẹndrējī gé sī drīdrī, línýā rí mvá pá tuú vūrā mváná rí ní adrizú rí gé. ¹⁰ Kōpi ká línýā rí ndreé, āyīkō fū kōpi agaá rá. ¹¹ Kōpi ká fīj jó agá 'dálé, kōpi ndrekí mváná rí pi ẹndrējī Māriyā be, kōpi ní kūmúci ūtízú vūgá, ūri ínjīzú. Kōpi ní kúru ívé sōndúkū ā 'bú vé rí pi ē tī ūzīzú, kōpi 'dúkpó dábū, ngá tī ní zāá ngūūpi ndrīndrī ni, āzini mīrjē sēe mváná rí ní fēfē rú. ¹² Múngú ní átázú kōpi ní urobí agá kīnī, kōpi ā újákí tī gōó vúlé Ēródē vúgá 'dálé ku, kōpi ní gōzú 'dezú mvá ívé āngū gé 'dálé lētī āzi tūngú ni gé sī.

Ápákí mvá Yēsū be Ējēpētō gá

¹³ 'Bá úmī be 'dī' bée ká 'deé mvá gí, Úpí vé mālāyíkā ní ímúzá átázú Yōsépā ní urobí agá kīnī, "Í nga, 'í 'dú mváná rí pi ẹndrējī be, mí ápá mvá Ējēpētō gá. Mí adri 'dálé, cīmgbá á lū dō mí ní 'dú mí ní ígōzú rí gí ká, ā 'diātāsīyā Ēródē lē lētī ndāá mváná rí 'dizú drāzú 'dīsī rá." ¹⁴ Yōsépā ní ẹcī 'dózá, ūri ní mváná rí pi jizú ẹndrējī be ínjīná sī mvá Ējēpētō gá 'dāá. ¹⁵ Yōsépā adri 'dálé cīmgbá Ēródē drā ūri ísú 'dāá. Kúru tā ọtú Úpí ní ẹzī nēbī rí tī gé rí nga 'i fūú tī ni gé gí kīnī, "Á zī mávé mvá ífūú Ējēpētō agásī āmvé." †

¹⁶ Ēródē ká nīj á má 'yozú kīnī 'bá úmī be rí pi ū 'bákí ū mī gí, ẹsī ni ve ūnjí ūnjí, ūri ní tājmbī sēzú āngaráwá rí pi ní, kōpi ā mvá anjī āgō ílī be ūrī, dōku ílī be ca 'bá ūrī kuyé Bētēlēmē agá rí pi ú 'dī, āzini anjī Bētēlēmē gārā gá sī rí pi ú 'dī ūdrāá cére 'dīsī rá, ā 'diātāsīyā 'bá úmī be rí pi ūlūkí ūri ní kīnī, tī ndrekí línýā rí, vúdrī ni 'dú nóni caá ílī ūrī. ¹⁷ Tā Múngú ní ẹzīj nēbī Yērēmíyā tī gé rí nga 'i fūú tī ni gé gí kīnī,

¹⁸ "Ū 'dúkpó āá vé ni íbī íkú Rámā gá 'dāásī,

'bá rí pi ríkí ngoó ízāngā ízāngā rú, ríkí lūlūlū gaá 'dúkpó be ūrū 'dāá,

Rāélē ri ngoó ívé anjīná rí pi sī, lē 'bá āzi ā ūmī 'í ẹsī ku,

ā 'diātāsīyā tī ní anjīná rí pi ú 'dī ūdrāá gí rí sī." ††

Yōsépā pi Māriyā be újákí tī gōó vúlé Nāzērétā gá

¹⁹ Ēródē ká drāá, Úpí vé mālāyíkā ní ímúzá átázú Yōsépā ní urobí agá Ējēpētō gá 'dálé, ²⁰ kīnī, "Í nga, 'í 'dú mváná rí pi ẹndrējī be, 'í 'de mvá āngū Īsērélē vé rí gé, ā 'diātāsīyā 'bá lē 'bá mváná rí 'dī' 'bá rí pi ūdrākí gí."

²¹ Kúru Yōsépā ní mváná rí pi 'dúzá ẹndrējī be, kōpi ní tī újázú gōzú āngū Īsērélē vé rí gé 'dāá. ²² Yōsépā ká yīj kīnī Ārākālāwū ruy āngū Yūdáyā vé rí ní ẹtēpi Ēródē ā vūrā gá, gō 'oó ūrī sī mvángará 'dálé rí sī. Kúru tī ní lūzú Yōsépā ní urobí agá kīnī, ā 'de mvá āngū Gāíláyā vé rí

† 2:15 Ōsáyā 11:1 †† 2:18 Yērēmíyā 31:15

gé. ²³ Kòpi ní 'dezú mužú adrizú kùrú Názērētā vé rí agá, tā ọtú nẹbǐ rí pi ní átá 'bá 'bà paápi rí ā tā sǐ rí nga 'i fúú tị ni gé gí kǐnǐ, "Í ímú ịri zị Názērētāgú."

Yūwánǐ Bātízímū sēepi rí ímú lẹtị útú (Mārākō 1:1-8; Lúkā 3:1-18; Yūwánǐ 1:19-28)

3 Ílǐ 'dā'bée ā vùdrǐ gé, Yūwánǐ Bātízímū sēepi rí ímú ríi tị sēē āngū ā'wí cínyáfā rú rí agá āngū Yūdáyā vé rí agá 'dāā. ² Kǐnǐ, "Ími újákí ẹsǐ, ā'diātāsīyā mālūngā 'bǔ vé rí ícá ịnyịṅá gí." ³ 'Bá nẹbǐ Ịsáyā ní tā ni átá rí, ịri adriipi 'dǐ.

"Ú'dúkọ 'bá āzi vé ni ri ọ'ụ āngū ā'wí cínyáfā rú rí agá 'dāā kǐnǐ,

Ími údékí lẹtị Úpí ní,

ími útúkí lẹtị ịrivé rí ā adri pịrj.' " †

⁴ Bōngó Yūwánǐ ní suú rí údékí kámǐlō ā 'bǐ, gō ịri ní 'yǐ 'í úpǐlẹ gá rí údékí lā'bu. Ịrivé ānyāngā ịri ní ríi nyaá rí, úmbí, āzini ọnyụ ásé agá 'dāā rí. ⁵ 'Bá kùrú Yẹrúsālémā vé rí agá rí pi, āngū Yūdáyā vé rí agá rí pi, āngū Yáridénǐ vé rí agá rí pi be céré 'dekí mužú Yūwánǐ vúgá 'dāā, ⁶ kòpi ùlúkí ịvé ùnjǐkānyā, Yūwánǐ ní kòpi ní bātízímū † sězú, ri bātízímū rí sēē yǐ āmbúgú dǐpǐ dǐdǐ Yáridénǐ agá.

⁷ Yūwánǐ kǎ ndreé Fārúsǐ † rí pi Sādókē † rí pi be ri ímú kárakarā 'í vúgá vūrā 'í ní rizú bātízímū sězú rí gé nōó, ịri ní 'yozú kòpi ní kǐnǐ, "Ími adri'bée sǔ ịnǐ tịnǐ 'dǐ'bée, ā'di ịmgbē ịmǐ mǐ ápázú Múngú vé ịjókó úm̀vúlésǐ ímúpi drǐdrǐ 'dǐlẹ rí gé sǐ nǐ? ⁸ Lẹ ịmi 'okí tā lūúpi 'yozú kǐnǐ, ịmi újákí ẹsǐ ùnjǐkānyā agásǐ gí ni áyu. ⁹ Lẹ ịmi rikí ụsǔpǔ ịmǐ ẹsǐ agá 'dālẹ 'yozú kǐnǐ, 'Ābūrámā † ri ịmivé ẹtẹpǐ 'dǐnǐ' ku. Á 'yo ịmi ní, Múngú ri ícọ írā nōri újá ízú úyú 'Ābūrámā vé ni pi rú rá. †††10 Múngú 'dú ụbòlú pẹtǐ ā ulá ugazú rí 'í drǐgé gí, pẹtǐ 'a'bée ũ'a be múké ku rí pi ārěvú céré ị uga vūgá, ị kòpi 'dụ ú'bé ācǐ agá.

¹¹ "Ma ri ịmi ní bātízímū sē yǐ sǐ lūzú kǐnǐ, ịmi újákí ẹsǐ ùnjǐkānyā agásǐ gí. 'Bo 'bá āzi ri ímú mā vùdrǐ gé 'dǐrǐdǐ, ịrivé āmbúgú ndē mávé rí rá, má ícọ ịrivé ngá pá gá 'dụú bā ku. Ịri ímú bātízímū rí sē Ịndrǐ Uleteré rí sǐ, āzi-ni ācǐ sǐ. ¹² Ịri kòbǐ ngá ụ'bǐzú ni be drǐgé, ịri ímú ívé ānyá ụ'bǐ ānǐ. Ányá rí vé fí, ††† ịri dā ịrā agá, 'bǐ ni, ịri zā ve ācǐ sǐ, ācǐ 'dǐri ícọ drāā ku."

† 3:3 Ịsáyā 40:3 †† Bātízímū: Ịri 'bá rí pi ní bātízímū sē lūzú kǐnǐ, kòpi újákí ẹsǐ ịvé ùnjǐkānyā agásǐ gí, kòpi ẹ'yǐkí Múngú ri gí.

‡ Fārúsǐ: Fārúsǐ rí pi ngúlúmū Yāhúdǐ rí pi vé tǎjmbǐ Mósé vé rí rụ'ba tǐtǐ rí pi. Kòpi 'dúkí ịndrǐ rí pi vé tā, āzini mālāyíkā rí pi vé tā 'bāā tā āmbúgú rú, kòpi ẹ'yǐkí rā 'yozú kǐnǐ, 'bá ũdrā'ba gí rí pi gō íngá ịdri rú rá. 'Í lā Ẹzǐ 23:8. †† Sādókē: Sādókē rí pi ngúlúmū Yāhúdǐ rí pi vé tǎjmbǐ Mósé vé rí rụ'ba tǐtǐ rí pi, 'bo kòpi ẹ'yǐkí ịndrǐ rí pi vé tā kuyé, ẹ'yǐkí mālāyíkā rí pi vé tā kuyé, āzini kòpi ẹ'yǐkí kpá 'yozú kǐnǐ, 'bá ũdrā'ba gí rí pi gō íngá ịdri rú rá 'dǐnǐ kuyé. 'Í lā Ẹzǐ 23:8. †† Ābūrámā: Múngú zị Ābūrámā ri kǐnǐ, ā ku ívé 'bá 'bẹtǐ āsámvú gé rí pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mužú āngū āzi ú'dí ni gé. Ābūrámā ri ẹ'bǐpǐ Yāhúdǐ rí pi vé rí, tǐkǐ ịri ílǐ élfífú ālu mǔdǔrǔlǔ ārō (1,800) gé, ịsụ tǐkǐ drǐ Yẹsū ri kuyé. 'Í lā Ị'dóngárā 12-25. ††† Úyú Ābūrámā vé ni pi: Múngú ri 'bá rí ā'yǐ adri pịrj tā ịri ní 'oó pịrj rí sǐ, adri 'yozú kǐnǐ ịri ní adrii úyú Ābūrámā vé rí sǐ ku. ††† Ányá rí vé fí, āzini 'bǐ ni: Ányá rí vé fí, ịri 'bá Yẹsū Kúrísitō ri ẹ'yǐ'ba gí rí pi, 'bǐ ni, ịri 'bá Yẹsū Kúrísitō ri ẹ'yǐ'ba kuyé rí pi.

Sėkí Yẹsū ní bātízímū (Mārākō 1:9-11; Lúkā 3:21-22)

¹³ Yẹsū ní íngázú ímúzú āngū Gǎlǐláyā vé rí gé 'dāāsǐ, ịri ní ímúzú Yūwánǐ vúgá Yáridénǐ gé nólẹ, lẹ Yūwánǐ ā sē 'í ní bātízímū. ¹⁴ 'Bo Yūwánǐ lẹ kōdō gāā ịri ní bātízímū sęgá sǐ. Yūwánǐ kǐnǐ, "Mi té ícọ má ní bātízímū sē nǐ, ngá mí ní ímúzú má vúgá 'yozú kǐnǐ mā sē mí ní bātízímū rí ā'di?"

¹⁵ Yẹsū ní újázú ịri ní kǐnǐ, "Lẹ tā rí ā 'dụ 'i ngaá sǔ má ní 'yoó 'dǐri tịnǐ, ā'diātāsīyā Múngú lẹ 'bā 'dúkí tā rí pi ārěvú céré ngaá pịrj sǔ 'í ní lẹé rí tịnǐ." Kúru Yūwánǐ ní ịri ní bātízímū rí sězú.

¹⁶ Yūwánǐ kǎ Yẹsū ní bātízímū rí sēé, Yẹsū ní ịfúzú yǐ rí agásǐ āmvé. Koro sǎ 'dǎri gé, 'bǐ rí zǐ 'i kú mgbọ, Ịndrǐ Múngú vé rí ní ísízú ímúzú sǔ āmámū tịnǐ, úrizú ịri drǐgé. ¹⁷ Kúru ụ'dúkọ ní íkúzá 'bǔ gé 'dāāsǐ 'yozú kǐnǐ, "Mvā 'dǐri mávé ni, á lẹ ịri lẹlẹ, ma ịri sǐ āyǐkō sǐ."

Ādróko ụ'bǐ Yẹsū ri (Mārākō 1:12-13; Lúkā 4:1-13)

4 Kúru Ịndrǐ Uleteré rí ní Yẹsū ri jízú mužú ásé agá āngū ā'wí cínyáfā rú rí gé 'dāā, ādróko ^s ní ịri ụ'bǐzú. ² Yẹsū a'bi st 'i caá ụtúná pǔkú sụ ịnǐṅá pǔkú sụ, nya ngá āzi kuyé, ẹbǐrǐ fụ ịri káyǐ. ³ Ādróko ní ímúzú ịri ụ'bǐzú, 'yozú ịri ní kǐnǐ, "Mi dō Mvā Múngú vé ni, 'í 'yo írā anjǐ 'dǐ'bée ní, kòpi ā újákí ị ufuú pánga rú."

⁴ Yẹsū ní újázú ịri ní kǐnǐ, "Sǐkǐ Búkū Múngú vé rí agá kǐnǐ, "Bá ícọ adrii ịdri rú 'yéná pánga sǐ ọ'dúkúlẹ ku, 'bá rí adri ịdri rú ụ'dúkọ múké Múngú ní átá ịfúú 'í tị gé sǐ rí sǐ.' " ††

⁵ Kúru Ādróko ní Yẹsū ri jízú mužú kùrú uleteré Yẹrúsālémā vé rí gé 'dāā, ịri ní Yẹsū ri jízú tuzú Jó Múngú vé rí st drǐgé ụrụ 'dāā, ⁶ ịri ní 'yozú kǐnǐ, "Mi dō Mvā Múngú vé ni, 'í wa vūgá 'dāā, ā'diātāsīyā sǐkǐ Búkū Múngú vé rí agá kǐnǐ,

" 'Múngú ri ívé mālāyíkā rí pi ịpẹ

ímú mǐ ịzā ko rá,

kòpi mi ko ị drǐgé ụrụ 'dǐgé,

mǐ sǐ rí mǐ pá írā rụ'ba gá ku.' " ††

⁷ Yẹsū ní újázú ịri ní kǐnǐ, "Sǐkǐ kpá Búkū Múngú vé rí agá kǐnǐ, 'Lẹ mǐ ụ'bǐ Úpí Múngú mívé rí ku.' " †

⁸ Ādróko rí gō kpá ịri jǐ tųú írā āco ni drǐgé ụrụgégé 'dāā, ịri ní āngū 'bāgú rí pi ní rụú vū drǐgé nōgó rí pi 'i'-dazú Yẹsū ní céré, āzini kòpívé ngá ùnyǐ be vū drǐgé nōgó rí pi 'i'-dazú ịri ní. ⁹ Ịri ní 'yozú Yẹsū ní kǐnǐ, "Mǐ ụtǐ dō kǔm̀úci má ẹndrẹtǐ gé ma ịnjǐzú rá, ma ngá vū drǐgé rí pi ārěvú sē céré mí ní."

¹⁰ Yẹsū ní 'yozú ịri ní kǐnǐ, "Sātánā, st 'í dẹ mi má gārā gá 'dǐisǐ rá! Ā'diātāsīyā sǐkǐ Búkū Múngú vé rí agá kǐnǐ,

s Ādróko: Ādróko vé rụ Sātánā 'i, ịri āmbúgú ịndrǐ ùnjǐ rí pi drǐgé, gā tā Múngú vé ri 'dụgá ngagá sǐ 'bǔ gé 'dālẹ. Múngú ịdró ādróko ri ịndrǐ ùnjǐ rí pi be 'bǔ gé 'dāāsǐ nǐ. 'Í lā Ị'dangárā 12:7-9. † A'bi: Sā āzi sǐ Yāhúdǐ rí pi rí tǐ a'bi, nyakí ịnyá ku, kòpi ri ẹsǐ 'bā rizú Múngú ri zizú. ††† 4:4 Dětōrōnómē 8:3 †† Jó Múngú vé rí: Jó Múngú vé rí 'yéná ālukúta Yẹrúsālémā gá 'dāā. Atala rí pi 'yéná ri rọbọṅō zā Jó rí agá 'dāā nǐ, sǔ tǎjmbǐ Mósé vé rí ní 'yoó rí tịnǐ. Múngú ri dǐ Vūrā Uleteretere rí gé, Jó Múngú vé rí agá 'dāā. ††† 4:6 Sāwúmā 91:11-12 †† 4:7 Dětōrōnómē 6:16 †† Sātánā: Sātánā ri ādróko, ịri

'Lē mī ĩnjĩ 'yéná Úpí Múngú mívé rĩ áyu, mī nga ĩri ní ějĩ.' †

¹¹ Kúru Ādróko rĩ ní ĩri kuzú, mālāyíkā rĩ pi ní ímúzá ĩri ě ĩzā kozú.

Yēsũ í'dó ú'dúkó múké rĩ ũlũú

(Mārākō 1:14-15; Lúkā 4:14-15)

¹² Yēsũ kā yĩ kínĩ 'bekí Yūwánĩ ri jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá gí, ĩri ní 'i újázú gōzú āngũ Gālíláyā vé rĩ gé 'dāá ũzi.

¹³ ĩri ní fūzú Nāzēretā agásĩ, 'dezú mužú adrizú Kāpārānāúmā gá, ĩnyinā yĩ bālālā rĩ ā gārā gá, āngũ Jēbūlúnā pi vé Nāfātālĩ be rĩ gé, ¹⁴ tā nēbĩ Ísáyā ní ọtú 'yoó rĩ ā nga rĩ 'i fūú tĩ ni gé bēnĩ kīnĩ,

¹⁵ "Āngũ Jēbūlúnā vé rĩ, āngũ Nāfātālĩ vé rĩ, lētĩ mužú ānĩ yĩ bālālā rĩ gé rĩ, āngũ yĩ āmbúgú díjĩ díjĩ Yáridénĩ vé rĩ ā gārā gá rĩ,

'bá adri' 'bá Yāhúdĩ ru ku āngũ Gālíláyā vé rĩ agá rĩ pi,

¹⁶ āzini 'bá adri' 'bá ĩnyinā agá rĩ pi ndrekĩ ũtúnjā āngũ ĩngbērēēpi uletere rĩ gí,

'bá drā ru' 'bá ruru rĩ pi ndrekĩ ũtúnjā āngũ ĩngbērēēpi uletere rĩ gí." ††

¹⁷ 'Í'dózú sá 'dāri gé mužú drĩdrĩ, Yēsũ í'dó rĩ tĩ sēé mužú kīnĩ, "Lē ĩmi újákĩ ěsĩ, ā'diātāsīyā mālūngā 'bũ vé rĩ ícā ĩnyinā gí."

'Bá Yēsũ ní í'dó zĩ drĩdrĩ ímú ĩ pámvú ũbĩ rĩ pi

(Mārākō 1:16-20; Lúkā 5:1-11)

¹⁸ Yēsũ kā rĩ ěcĩ yĩ bālālā Gālíláyā vé rĩ ā gārā gá sĩ, ndre 'bá ĩrĩ, 'bá 'dĩ' 'bée ĩrĩtrō ědrĩpĩ. 'Bá rĩ Sīmōnā ĩ ní zĩjĩ Pétērō pi ědrĩpĩ Āndērēyā be, kōpi ri ímbá 'be yĩ bālālā rĩ agá, ā'diātāsīyā kōpi 'bá ri' 'bá ĩ' 'bĩ 'be' 'bá ímbá sĩ ni pi.

¹⁹ Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, "Īmi ímúkĩ mā pámvú ũbĩ, ma sē ĩmi ímú 'bá ísē íjĩ má ní sũ ĩmi ní ĩ' 'bĩ 'beé rĩ tĩjĩ."

²⁰ Koro kōpi ní ĩvé ímbá rĩ pi kuzú, kōpi ní 'dezú mužú Yēsũ vúgá sĩ.

²¹ Yēsũ kā 'i útrú mužú drĩdrĩ, ndre 'bá ũrũkō ĩrĩ, kōpi ĩrĩtrō ědrĩpĩ, 'bá rĩ Yōkóbũ pi Yūwánĩ be, kōpi anjĩ Zēbēdáyō vé ni. Kōpi úríkĩ kuú kúlúmgba agá 'dāá ĩ ětēpĩ Zēbēdáyō be trũ, kōpi ri ĩvé ímbá a'di. Yēsũ ní kōpi zizú kīnĩ, "Īmi ímúkĩ má vúgá nōó." ²² Koro kōpi ní kúlúmgba rĩ kuzú, ĩ ětēpĩ ri kuzú, kōpi ní 'dezú mužú Yēsũ vúgá sĩ.

Yēsũ ídrĩ 'bá drā be rĩ pi

(Lúkā 6:17-19)

²³ Yēsũ ri ěcĩ mužú āngũ Gālíláyā vé rĩ agásĩ, ri 'bá rĩ pi ímbá kōpivé Jó Múngú ri Zizú rĩ pi † agásĩ, ri 'dúkó múké mālūngā vé rĩ ũlũú mužú, āzini ri 'bá drā be āndīāndĩ rĩ pi ídrĩ mužú 'bá rĩ pi āsámú gé sĩ. ²⁴ Yēsũ vé tā ā kúbĩ kũ mužú āngũ Sírīyā vé rĩ agásĩ céré. 'Bá rĩ pi ní 'bá drā be ũnjĩ ũnjĩ rĩ pi ĩjizú ímúzá ĩri vúgá nōlé, 'bá ri' 'bá drĩ cĩ' 'bá drā ũkpó ũkpó ni sĩ rĩ pi, 'bá ídrĩ ũnjĩ

āmbúgú ídrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gā tā Múngú vé rĩ 'dugá ngagá sĩ, Múngú ídrĩ ĩri 'bũ gé 'dāásĩ. 'Í lā I'dangárā 12:7-9. † 4:10 Dētrōnómē 6:13 †† 4:16 Ísáyā 9:1-2 † Jó Múngú ri Zizú rĩ: Yāhúdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ pi kárákará kūrú rĩ pi agásĩ āndīāndĩ, kōpi ri ĩ' 'mú Búkú Múngú vé rĩ lā, āzini kōpi ri Múngú ri ĩnjĩ 'dú Sábātā vé rĩ gé.

† ní fií kōpi drĩgé rĩ pi, 'bá drā ní nyii kuú 'bélé' 'béle rĩ pi be, Yēsũ ídrĩ kōpi rá. ²⁵ 'Bá kárákará íngá' 'bá āngũ Gālíláyā vé rĩ agá rĩ pi, kūrú Dēkápólīsĩ vé rĩ agá rĩ pi, Yērúsālēmā agá rĩ pi, āngũ Yūdáyā vé rĩ agá rĩ pi, āzini āngũ Yáridénĩ vé álēsĩ rĩ agá rĩ pi ārēvú céré 'dekĩ mužú Yēsũ vúgá sĩ.

Yēsũ ímbá 'bá rĩ pi írā drĩgé

(Lúkā 6:20-23)

⁵ Yēsũ kā 'bá bĩtrĩká rĩ pi ndreé, ĩri ní 'dezú mužú írā drĩgé 'dālé, ĩri ní úrizú vúgá. Īrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní ímúzá ĩri vúgá nōlé. ² ĩri ní 'dózú kōpi ímbázú, ĩri ní 'yozú kīnĩ,

³ " 'Bá ěsĩ 'bā' 'bée Múngú drĩgé rĩ pi, Múngú ri kōpi ní tākĩri sē rá,

ā'diātāsīyā kōpi fi mālūngā 'bũ vé rĩ agá rá.

⁴ 'Bá ri' 'bá ngo' 'bá ĩzāngā ĩzāngā rú rĩ pi, kōpi tākĩri ísú rá,

ā'diātāsīyā ĩ ímú kōpi ě ěsĩ ũmĩ rá.

⁵ 'Bá adri' 'bée tā be mādā rĩ pi, kōpi tākĩri ísú rá, ā'diātāsīyā kōpi ímú ngá Múngú ní ězĩjĩ rĩ ísú vũ drĩgé nōgō rá.

⁶ 'Bá ěbĩrĩ be, āzini úvá 'bā' 'bá tā pĩrĩ 'ozú rĩ pi, kōpi tākĩri ísú rá,

ā'diātāsīyā tā pĩrĩ kōpi ní lēé rĩ, kōpi ísú rá.

⁷ 'Bá ěsĩ be múké rĩ pi, kōpi tākĩri ísú rá,

ā'diātāsīyā Múngú ri ímú ěsĩ múké 'bā kōpi ní rá.

⁸ 'Bá ěsĩ be ule rĩ pi, kōpi tākĩri ísú rá,

ā'diātāsīyā kōpi ímú Múngú ri ndre rá.

⁹ 'Bá tākĩri íjĩ' 'bá 'bá rĩ pi āsámú gé rĩ pi, kōpi tākĩri ísú rá,

ā'diātāsīyā Múngú ri ímú kōpi zĩ anjĩ ívé ni.

¹⁰ 'Bá ĩ ní ȳcũjĩ ĩzāngā nyaá tā pĩrĩ ā tā sĩ rĩ pi, kōpi tākĩri ísú rá,

ā'diātāsīyā mālūngā 'bũ vé rĩ adri kōpivé ni.

¹¹ 'Īmi 'bá ĩ ní rĩ u'daá, ĩ ní rĩ ȳcũjĩ ĩzāngā nyaá, āzini ĩ ní rĩ ũnjō ũlĩ ĩmi drĩgé mā tā sĩ rĩ pi, ĩmi tākĩri ísú rá.

¹² ĩmi ũnjĩkĩ, ĩmi adrikĩ āyĩkō sĩ, ā'diātāsīyā āndēma āmbúgú ĩmi ũfēzú rĩ, ĩri ĩmi tē 'bũ gé 'dāá' 'dā. Nēbĩ ọtú ĩmi sĩ drĩdrĩ rĩ pi, ȳcũkĩ nyo kōpi ĩzāngā nyaá sũ ĩmi ní nyaá 'dĩri tĩjĩ.

'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi adrikĩ sũ ě'yĩ tĩjĩ āzini ũtúnjā tĩjĩ

(Mārākō 9:50; Lúkā 14:34-35)

¹³ 'Īmi adrikĩ sũ ě'yĩ tĩjĩ vũ drĩgé nōgō. 'Bo ě'yĩ rĩ vé sĩ asuúpi asuasú rĩ ícā dō ālákála gí, ĩ ícō gō ĩri údé, ā asu rĩ asuasú íngóni? Gō adrii múké ngá á'dízú ānĩ ku, ĩ 'du dā vúgá, 'bá rĩ pi utu pá sĩ."

¹⁴ 'Īmi adrikĩ sũjĩ ũtúnjā rĩpi āngũ ĩngbērēēpi vũ drĩgé nōgō rĩ tĩjĩ. Kūrú ĩ ní sĩjĩ ánga drĩgé rĩ, ĩri ídré ku āngũ ule gá. ¹⁵ 'Bá āzi ícō lāmbā 'yūú ũdrĩ ũpĩjĩ drĩ ni gé cí ku, ĩri lāmbā rĩ 'bā mísá drĩgé, ĩri āngũ ĩngbērēē ku uletere 'bá rĩ pi ní jó agá 'dāá. ¹⁶ Lē kpá ĩmivé ācĩ ā dĩ dĩ

†† Ídrĩ ũnjĩ: ĩri āndúrú mālāyíkā Múngú vé rĩ pi vé āzi 'bũ gé 'dāá, nō tājĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sātānā ri kōpivé āmbúgú. Múngú ídrĩ kōpi 'bũ gé 'dāásĩ vúgá nōó, kōpi gōkĩ ufuú ídrĩ ũnjĩ, kōpi ri 'bá rĩ pi ní ĩzāngā sē vũ drĩgé nōgō. 'Í lā I'dangárā 12:7-9.

'bá rĩ pi ëndreṭi gé, kôpi ã ndrekí rí tã múké ĩmi ní 'oó rĩ, kôpi ẽ íngúkí rí ĩmi Ẽtẹpi 'bũ gé rĩ ãní.

Tăĩmbí Mósě vé rĩ

¹⁷ "Lě ĩmi rikí ũsũũ 'yozú kínĩ má ímú tăĩmbí Mósě vé rĩ fuú drăá 'dĩni ku, dõku má ímú tã nẹbĩ rĩ pi ní sĩĩ rĩ fuú drăá 'dĩni ku, má ímú ĩmi ní tã rĩ vé íffĩ ũlũú.

¹⁸ Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, tã ã fĩ tăĩmbí rĩ vé ĩ ní sĩĩ rĩ ícõ ãvíĩ ãlunãni ku, cĩmgbá cazú 'bũ pi ní áfízú vũ be rĩ gé, tã ĩ ní sĩĩ tăĩmbí rĩ agá rĩ pi ãrěvũ céré ímú ĩ nga rá.

¹⁹ 'Bá tăĩmbí ĩ ní ndreé kuú mādãnjá rĩ ñõopi, gõopi 'bá rĩ pi ímbápi tã ãlu ãlu 'dĩri 'duũpi ngaápi rĩ, ĩ ímú ĩri ndre ku mādãnjá mālũngã 'bũ vé rĩ gé 'dăá, 'bo 'bá tã ĩ ní eziĩ rĩ 'duũpi ngaápi rá rĩ, ĩ ímú ĩri 'du 'bã ãm-búgú mālũngã 'bũ vé rĩ gé 'dăá. ²⁰ Lě ĩmi 'dukí tăĩmbí Múngú vé rĩ ngaá piĩ, ã ndě Fărúsiĩ rĩ pi ní riĩ 'duũ ngaá rĩ rá, ãzini ã ndě 'bá tăĩmbí ímbá'ba rĩ pi ní riĩ 'duũ ngaá rĩ rá. ĩmi 'okí dõ 'dĩni ku, á sõ ũyõ, ĩmi ícókí fiĩ mālũngã 'bũ vé rĩ agá 'dăá ku.

Yēsũ ímbá 'a vengará vé tã

²¹ "Īmi yikí rá, 'yokí 'bá ínogõsĩ 'dă'bée ní kínĩ, 'Lě mĩ 'dĩ 'bá ku, 'bá rĩ 'dĩ dõ 'bá, ĩ ĩri ĩrĩnjã rá.' ^{†22} 'Bo á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ ẽ ẽsĩ ve dõ ẽdrĩpi ní, ĩ 'bá 'dĩri ĩrĩnjã rá. 'Bá rĩ 'da dõ ẽdrĩpi ri, átá dõ átangá ũnjĩ ĩri ní, ĩ 'bá 'dĩri jĩ 'bá tã lĩ' 'bá rĩ pi ^{††} ẽndreṭi gé. 'Bo 'bá rĩ 'yo dõ, 'Mi aza-kaza rú!' ĩ 'bá 'dĩri 'du 'be áci vezú ãní ũdũ ãkõ rĩ [‡] agá.

²³ "Kúru mi dõ ri fěfě jĩ sě Múngú ní vũrã rõbõõõ zázú rĩ ^{††} gé 'dăá, 'í mụ dõ ígá mí ẽsĩ agá 'dăá, mí 'o mí ẽ-drĩpi ri ũnjĩ, ²⁴ 'í ku fěfě mí ní lěe jĩ sěe Múngú ní rĩ kú vũrã rõbõõõ zázú rĩ gé 'dăá, drĩdrĩ ni, ĩmi údékí ĩmi ãsámvú mí ẽdrĩpi be rĩ ũgbále, kúru 'í gõ rĩ mụy fěfě mí ní lěe sěe Múngú ní rĩ sěe ndõ.

²⁵ "Bá ãzi lě dõ mi tõó, lě dõ mi jĩ jĩ jĩ ní tã lizú rĩ agá, ĩmi kádõ riĩ mụy ĩri be lẹti gé 'dĩgě, ĩmi údékí ĩmivé tã ĩmi ãsámvú gé ĩri be rĩ mbělěnjá, 'í 'o dõ 'dĩni kuyé, 'bá mi tõopi rĩ, ĩri mi jĩ pá tu 'bá tã lĩpi rĩ ẽndreṭi gé, 'bá tã lĩpi rĩ mi sě ũgalaku drĩgě, ũgalaku rĩ mi jĩ 'be jĩ ãngũ ũ'yízú rĩ agá. ²⁶ Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'dukí dõ mi 'beé jĩ ãngũ ũ'yízú rĩ agá 'dăá gĩ, mí ĩfũ ãmvé ku, mi ngá ĩ ní lĩ mí drĩgě rĩ ũfě ũgbále ká, mi íbĩ ĩfũ ãmvé ndõ.

Yēsũ ímbá õwũ vé tã

²⁷ "Īmi yikí rá tăĩmbí rĩ kínĩ, 'Lě mĩ 'bã õwũ ku.' ^{††28} 'Bo á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ ndre dõ ũkú mụzú gbĩĩgbĩĩ, 'bá 'dĩri ẽsĩ agá 'dăá 'bã õwũ gĩ. ²⁹ Mívé mĩ drĩ ẽndẹpi gé rĩ sě dõ mi fiĩ ũnjĩkãnyã 'oó nĩ, lě mĩ ínjé ĩri 'beé 'dĩisĩ ãmvé. 'Í nje dõ ĩgélé ãzi mĩ rĩ' 'bá gá rĩ 'beé vũgá, ĩri

† 5:21 Wũngará 20:13; Dětõrõnõmẽ 5:17 †† 'Bá tã lĩ' 'bá rĩ pi: Átálágú ãmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drĩgě rĩ pi, drĩkoma rĩ pi, kõpi ri ĩ úmú tã Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ lĩ. ‡ Áci vezú ãní ũdũ ãkõ rĩ: Múngú ri úmvúlěsĩ 'bá 'i ẽ'yĩ' 'bá ku rĩ pi 'du ú' 'bé áci 'dĩri agá. 'Í lã 'I'dangará 20:7-15. †† Vũrã rõbõõõ zázú rĩ: Vũrã rõbõõõ zázú ni anigé Jõ Múngú vé rĩ ã bõrõ gá 'dăá, átálágú rĩ ri rõbõõõ zã ãní Múngú ní 'bá rĩ pi trüzũ ĩvé ũnjĩkãnyã agásĩ. Vũrã ẽjĩngũrũ zázú ni anigé Vũrã Uletererĩ gě Jõ Múngú vé rĩ agá 'dăá, átálágú rĩ ri ẽjĩngũrũ zã ãní Múngú ní ũ' 'bũtĩnjã sĩ, ãzini ũndrěnjã sĩ sã Múngú ri zizú rĩ gé.

†† 5:27 Wũngará 20:14; Dětõrõnõmẽ 5:18

múké, ndě mí ní fizú mĩ rĩ' 'bá be ngĩ áci vezú ãní ũdũ ãkõ rĩ agá 'dăá rĩ. ³⁰ Mívé drĩ ẽndẹpi sě dõ mi fiĩ ũnjĩkãnyã 'oó nĩ, lě mĩ lĩ ĩri 'beé 'dĩisĩ rá. 'Í lĩ dõ ĩgélé ãzi mĩ rĩ' 'bá gá rĩ 'beé vũgá, ĩri múké, ũnjĩ ni mí ní fizú mĩ rĩ' 'bá be ngĩ áci vezú ãní ũdũ ãkõ rĩ agá 'dăá rĩ.

Ayingará ágó pi vé ũkú be rĩ

(Mătáyo 19:9; Mărákõ 10:11-12; Lúkã 16:18)

³¹ "Īmi yikí rá tăĩmbí Mósě vé rĩ kínĩ, "Bá rĩ dro dõ ívé ũkú, lě ã sĩ kõkõbĩ sěe ũkú rĩ drĩgě ĩri drozú ãní.' ^{††32} 'Bo á lě 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ dro dõ ívé ũkú gĩ, 'dĩri lũ ũkú rĩ ní lẹti õwũ 'bãzú ni. ũkú rĩ adri dõ ágó ãzi be ká, 'bá rĩ íbĩ ũkú rĩ dro ndõ, 'bá ũkú 'dĩri jeepi rĩ, 'bã 'dĩri 'bã õwũ 'bá ãzi vé ũkú sĩ.

Yēsũ ímbá ũyõ vé tã

³³ "Īmi yikí kpá rá 'yokí 'bá ínogõsĩ rĩ pi ní kínĩ, 'Mĩ sõ dõ ũyõ, lě mĩ ñõ ũyõ mí ní sõõ rĩ ku, ũyõ mí ní sõõ Úpi ẽndreṭi gé rĩ, lě mĩ 'du tã ni ngaánga. ³⁴ 'Bo á 'yo ĩmi ní 'dĩni, lě ĩmi sõkĩ ũyõ ku. Lě ĩmi rikí 'bũ ã rĩ ẽdí ũyõ sõzũ ãní ku, ã'diãtãsiyã 'bũ rĩ lúpá Múngú vé ni, ³⁵ dõku ĩmi rikí vũ ã rĩ ẽdí ũyõ sõzũ ãní ku, ã'diãtãsiyã vũ rĩ Múngú vé ni, ĩri pá 'bã ãní, dõku ĩmi rikí Yẽrũsãlēmã ã rĩ ẽdí ũyõ sõzũ ãní ku, ã'diãtãsiyã ĩri kũrũ 'Bãgũ ãmbúgú rĩ vé ni. ³⁶ Lě mĩ ri mĩ drĩ ẽdí ũyõ sõzũ ãní ku, ^{††} ã'diãtãsiyã mí ícõ mĩ drĩ' 'bĩ újã ícã imve dõku ĩni ku. ³⁷ Tã mí ní újã rĩ, ĩri dõ ẽ, ã adri ẽ, dõ kuyé, ã adri kuyé. Tã rĩ dõ ũ' 'dũ be túngú, tã 'dĩri íbĩ íngá ãdrõko vúgálěsĩ.

'Bá rĩ 'o dõ mi ũnjĩ, ã 'okĩ ĩri ũnjĩ ku

(Lúkã 6:29-30)

³⁸ "Īmi yikí rá õtũ 'yokí kínĩ, "Bá ãzi sõ dõ mĩ mĩ õfũ, 'bá ãzi ri kpá ĩri ẽ mĩ sõ õfũ rá, 'bá ãzi kpu dõ mĩ sĩ, 'bá ãzi ri kpá ĩri ẽ sĩ kpu rá.' ³⁹ 'Bo á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ 'o dõ mi ũnjĩ, ã 'okĩ ĩri ũnjĩ sũ ĩri ní mi 'oó rĩ tĩni ku. 'Bá rĩ sa dõ mĩ gbángĩri drĩ ẽndẹpi gé rĩ, lě mĩ újã kpá mĩ gbángĩri drĩ ĩĩ gé rĩ ã sa. ⁴⁰ 'Bá ãzi lě dõ mi jĩ mụy 'bá tã lĩ' 'bá rĩ pi ẽndreṭi gé, 'ĩ 'du rĩ mívé bõngõ ágá vé rĩ, lě mĩ sě kpá ĩri ní mívé bõngõ akoó rĩkũ rĩ ĩndĩ. ⁴¹ 'Bá ãzi si dõ mi ũkpõ sĩ, kínĩ mĩ jĩ 'i máyĩĩ ãlu, lě mĩ jĩ ĩri caã máyĩĩ ^{††} rĩ. ⁴² 'Bá ãzi zĩ dõ ngá mí tĩ gé, lě mĩ sě ĩri ní ngá ĩri ní zĩ rĩ, 'bá ãzi lě dõ ngá ẽ'yĩ mí vũgá, lě mĩ uga ĩri ní ngá rĩ ku.

Lě mĩ lě ari'ba mívé rĩ pi lělě

(Lúkã 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Īmi yikí ándúrú rá kínĩ, 'Lě mĩ lě 'bá mí gārã gá rĩ lělě, ^{††} ãzini lě mĩ ndre mívé ari'ba rĩ pi ũnjĩ.' ⁴⁴ 'Bo á lě 'yoó ĩmi ní 'dĩni, lě ĩmi lěkĩ ari'ba ĩmivé rĩ pi lělě, 'bá ĩmi 'o' 'bá ũnjĩ rĩ pi, lě ĩmi zĩkĩ kõpi ní Múngú ri. ⁴⁵ ĩmi 'okĩ dõ tã rĩ 'dĩni, ĩri lũ 'yozú kínĩ ádarú ĩmi anjĩ 'bá Ẽtẹpi Múngú 'bũ gé rĩ vé ni. Múngú ri Ẽtũ sě ka 'bá múké rĩ pi ní, ãzini 'bá ũnjĩ rĩ pi ní ĩndĩ, ãzini ĩri yĩĩgõ sě 'dĩ 'bá tã

††† 5:31 Dětõrõnõmẽ 24:1 ††† Lě mĩ ri mĩ drĩ ẽdí ũyõ sõzũ ãní ku: 'Bá uringõ' 'bée vé mērē agá, kõpi 'dukí drĩ vé tã 'bãã ãmbúgú ũyõ sõzũ ãní. § 5:38 Wũngará 21:24; Lěvĩtĩkã 24:20; Dětõrõnõmẽ 19:21 §† Máyĩĩ: 'Bá ri ícõ ẽcĩ tu ca máyĩĩ na sã ãlu agá. §†† 5:43 Lěvĩtĩkã 19:18

'o'bá piri rí pi ní, āzini 'bá tā 'o'bá ūnjí rí pi ní ĩndí. ⁴⁶ Í ri dō 'yéná 'bá mi lē'bá rí pi lēé áyu, mi nyo ícō tā múké ísú āní rá? 'Bá mūfēngā umbe jezú rí u'du'ba rí pi † lēkí kpá 'bá ī lē'bá rí pi lēlē ĩndí. ⁴⁷ Mi dō 'yéná ri mōdó sē mí édrípíj ní, tā múké mí ní ísú 'a ní gé 'dīgē rí ā'di? Pāgánō rí pi 'okí nyo tā sūjū 'dīri tījī ku? ⁴⁸ Sā céré sī, lē ĩmi 'okí tā piri, sū sā céré sī ĩmi Ētēpí 'bū gé rí ní tā 'oó piri rí tījī."

Yēsū kīnī ā sēkí ngá 'bá ngá ākó rí pi ní

6 "Lē ĩmi ndrekí múké, ĩmi dō ri tā múké 'o, tā ĩmi ní 'oó rí, lē ĩmi rikí 'oó 'bá rí pi ęndreṭj gé an-drekelemgbe kōpi ā ndrekí rí 'yozú kīnī, ĩmi ri tā múké 'o 'dīni ku. ĩmi 'okí dō 'dīni, ĩmi ícókí ngá ĩmi Ētēpí ní úmvúlésí lēé sēé ĩmi ní 'bū gé 'dāā rí ísú ku.

² "Mi dō ri ngá sē 'bá ngá ākó rí pi ní, lē mī ri tā ni áyú mužú 'bá rí pi ní sū 'bā ī 'bā'bée kú tā be piri rí 'bá ngá ī ní sēé 'bá ngá ākó rí pi ní rí ā tā áyú 'bá Jó Múngú ri Zízú rí pi agásī, āzini lētj drīgē sī, 'bá rí pi ē íngúkí rí ī āní rí pi tījī ku. Ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dīni, ngá 'yéná kōpi ní ísú rí, ĩri tā 'bá rí pi ní kōpi íngúzú 'dāri. ³ 'Bo mi dō ri ngá sē 'bá ngá ākó rí pi ní, lē 'bá āzi ā nī ngá mí ní sēé rí vé tā ku. ⁴ Lē mī sē ngá rí kīri, 'bá āzi ā nī tā ni ku. Kúru mí Ētēpí rípi tā ī ní 'oó kīri rí ndreépi rí, ĩri mi ūfē rá.

Múngú ri zīngará

⁵ "Īmi kádō rí Múngú ri zīj, lē ĩmi adrikí sū 'bá ī 'bā'bée kú tā be piri rí pi tījī ku, kōpi lēkí rí pá tuú ury sí Múngú ri zīj Jó Múngú ri Zízú rí pi agásī, āzini lētj drīgē sī, 'bá rí pi ē íngúkí rí ī āní bēnī. Ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dīni, Ngá 'yéná kōpi ní ísú rí, ĩri tā 'bá rí pi ní kōpi íngúzú 'dāri. ⁶ Mi dō ri Múngú ri zīj, lē mī fi jó agá, mī ūpī kēṭj rí cí, 'í zī mí Ētēpí ī ní rú'ba ni ndreé ku rí, kúru mí Ētēpí rípi tā ī ní 'oó kīri rí vé tā nījīpi céré rí, ĩri mi ūfē rá. ⁷ ĩmi kádō rí Múngú ri zīj, lē ĩmi rikí átángá ífífi ākó ni pi ęndíj zīj mužú dīj dīj sū 'bá Múngú ri nī'ba kuyé rí pi tījī ku, kōpi ūsūkí Múngú ri ícō ívé átángá ī ní átá kárakarā 'dī'bée yī rá. ⁸ Lē ĩmi adrikí sū kōpi tījī ku, ā'diātāsīyā tā ĩmi lēé zīj rí, ĩmi Ētēpí nī íngógó sí gí.

⁹ "Īmi lēkí dō Múngú ri zīj, ĩmi zīkí 'dīni,

" "Bávé Ētēpí 'bū gé rí, rú mívé rí ē ĩnjīkí ĩnjījī.

¹⁰ Lē mālūngā mívé rí ē ímú īyí,

lē ā ngakí tā mī ęsī ní lēé rí

vū drīgē nōgó sū 'bū gé 'dīlē rí tījī.

¹¹ 'Í sē 'bá ní ānyāngā ū'dú āndrū rí gé.

¹² 'Í trū 'bā ūnjīkānyā 'bá ní 'oó rí agásī rá,

sū 'bá ní 'bá 'bā 'o'bá ūnjí rí pi trūú rí tījī.

¹³ Lē mī sē tā ūnjī ā ū'bī 'bā ku, lē mī pa 'bā ādróko drīgē sī rá. ††

† 'Bá mūfēngā umbe jezú rí u'du'ba rí pi: 'Bá mūfēngā umbe jezú rí u'du'ba rí pi, kōpi Yāhūdī rí 'bá mūfēngā umbe jezú rí u'du'ba 'bāgú āmbúgú Rómā vé rí ní rí. Kōpi ri mūfēngā rí u'du'ba 'bāgú rí ní 'yoó kōpi ā u'dukí rí ndē. †† Búkū Mātáyo vé ī ní sī Gīrīkī tī sī rí pi urykō agá, sīkí kpá, "mālūngā rí, ūkpō rí, āzini íngúngará rí ĩri mívé ní, ā adri mužú 'dānī'dānī rí rá. Āmīnā."

¹⁴ Ā'diātāsīyā ĩmi trūkí dō 'bá ĩmi 'o'bá ūnjí rí pi rá, ĩmi Ētēpí 'bū gé rí kpá ĩmi trū rá. ¹⁵ 'Bo ĩmi trūkí dō 'bá ĩmi 'o'bá ūnjí rí pi ku, ĩmi Ētēpí 'bū gé rí trū kpá ĩmi ku.

Yēsū ímbá 'bá rí pi ínyá a'bingará vé tā sī

¹⁶ "Īmi dō ri ĩmi a'bi ngá nyanya sī, lē ĩmi rikí adrií ĩzāngā sī sū 'bá ī 'bā'bée kú tā be piri rí pi tījī ku, kōpi ri adri ku ĩzāngā ĩzāngā rú, 'bá rí pi ā ndrekí rí 'yozú kīnī rí ānyāngā a'bi. Ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dīni, ngá 'yéná kōpi ní ísú rí, ĩri tā 'bá rí pi ní kōpi íngúzú 'dāri. ¹⁷ 'Bo mi dō ri mi a'bi ngá nyangará sī, lē mī inga mī drī'bí inganga, mī ūjī mī ęndreṭj yījī sī, ¹⁸ 'bá rí pi ā nīkí rí 'yozú kīnī mi ri mi a'bi ngá nyangará sī 'dīni ku. 'Bo 'yéná mí Ētēpí rípi tā ī ní ūzūjūzū rí vé tā nījīpi céré rí, ĩri mi ūfē rá.

Ā'bú 'bū gé 'dāā rí vé tā

(Lúkā 12:33-34)

¹⁹ "Lē ĩmi rikí ā'bú 'bāā kú ĩmi ní vū drīgē nōgó ku, vū drīgē nōgó, íjíríkó ri ngá mbembe, ngá ri ūdrīdrī, ūgū'ba ri ngá ūgūgū. ²⁰ Lē ĩmi 'bākí ĩmi ní ngá múké rí pi kú 'bū gé 'dāā, vūrā íjíríkó ní ngá izazú ku, ngá ní ū-drīzú ku, ūgū'ba ní ngá ūgūzú ku rí gé 'dāā.

²¹ Ā'diātāsīyā mi mī ęsī 'bā ku vūrā mí ní mívé ā'bú 'bāzú rí drīgē.

(Lúkā 11:34-36)

²² "Mī ri lāmbā rú'ba nōri vé ni. Mī mī dō múké, ĩri sē tā mī rú'ba gá rí pi céré adri múké. ²³ Mī mī dō ūnjí, ĩri sē mī rú'ba ri céré adri ínjā agá. Mí újā dō mi rí tā ínjā vé ni 'oó, tā mívé rí gō adri ūnjīkānyākānyā.

(Lúkā 16:13)

²⁴ "Bā ālu ícō ęzī ngaá 'bá ĩrī pi ní ku. Sā āzi sī, ĩri āzi rí gā sī, ĩri āzi rí lēlē, dōku ĩri ęzī nga āzi rí ní, ĩri āzi rí id-ede. Mi dō ri ęzī nga Múngú ní, lē mī 'bā ęsī āmbúgú mūfēngā drīgē ku.

Lē ĩmi rikí ĩmi ūsūjū drāā tā sī ku

(Lúkā 12:22-31)

²⁵ "Kúru á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, lē ĩmi rikí ĩmi ūsūjū drāā rú'ba nōri vé tā sī ku. Ānyāngā vé tā, ngá mvūúmuvū rí vé tā, āzini bōngó sūusu rí vé tā, ĩmi rikí ĩmi ūsūjū drāā āní ku. ĩmi kádō ūsūjū, ídri vé tā ndē nyo ānyāngā 'bá ní rí nyaá rí kuyé? Rú'ba 'bávé rí ndē nyo bōngó 'bá ní rí suú 'bā rú'ba gá rí kuyé? ²⁶ ĩmi ndrekí drī ārīnā un-ga'ba ury 'dī'bée ká, kōpi 'ākí ọmvú ku, dōku kōpi ĩkūnākí ānyāngā ku, dōku kōpi 'bākí ānyāngā ĩrá agá ku. ĩmi Ētēpí 'bū gé rí ri kōpi ní ānyāngā sē nī. Múngú mīlē gá 'dāā, ĩmívé tā ndē ārīnā rí pi vé rí rá, ĩri ngá ĩmi ní lēé rí sē ĩmi ní rá. ²⁷ ĩmi dō ri ĩmi ūsūjū drā tā sī sū 'dīri tījī, ĩmi nyo ícō adri ca lókí be ācō rá?

²⁸ "Ngá ĩmi ní rizú ĩmi ūsūjū drāzú bōngó ā tā sī rí ā'di? ĩmi ndrekí drī peṭj ā fū ásé agá 'dī'bée ká. Kōpi ngakí ęzī ku, dōku kōpi údékí bōngó ku. ²⁹ 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bāgú Sōlōmōnā ri ọtū bōngó ūnyī be ni suú, bōngó ĩri ní suú rí vé ūnyī ndē fū rí pi vé rí kuyé.

³⁰ Múngú ri dō peṭj ā fū zoópi āndrū, drū ĩri ūnyū rá rí pi ā tā mba rá piri, Múngú ícō nyo ĩmi ní bōngó sēé suú ku? Ę'yīngará ĩmívé rí mādānjā. ³¹ Kúru lē ĩmi rikí

ĩmi ũsũũ drǎá 'yozú kǐnĩ, "Bǎ ã'di nya?" dõku "Bǎ ã'di mvũ?" dõku "Bǎ ã'di su yǎ 'dĩni ku?" ³² Pǎgǎnõ rĩ pi ri tǎ 'dĩ'bée 'o nĩ. ĩmi Ętẹpi 'bũ gé rĩ nĩ ngá ĩmi ní lěe rĩ pi ǎrěvũ céré gí. ³³ Drĩdrĩ ni, lě ĩmi 'bǎkĩ ẹsĩ céré rizú mǎlũngǎ Múngú vé rĩ vé ẹzĩ ngazú, lě ĩmi 'okĩ tǎ pĩrĩ, ngá ĩmi ní lěe rĩ pi, Múngú ri ícõ sě ĩmi ní rá. ³⁴ Lě ĩmi rikĩ ĩmi ũsũũ drǎá tǎ drũ vé rĩ sĩ ku, tǎ drũ vé rĩ, ĩri 'i nga drũ. Ụ'dũ ǎlu ǎlu ri ívé ǐzǎngǎ be.

ǎ lĩkĩ 'bǎ ǎzi vé tǎ ũnjĩ ku
(Lúkǎ 6:37-38, 41-42)

7 "ǎ lĩkĩ 'bǎ ǎzi vé tǎ 'yozú kǐnĩ ĩri ũnjĩ ku, Múngú ǎ lĩ rĩ mívě tǎ ũnjĩ ku. ² ǎ'diǎtǎsĩyǎ ĩmi lĩkĩ dõ 'bǎ Ƴrũkõ'bée vé tǎ 'yozú kǐnĩ kõpi ũnjĩ, Múngú ri kpǎ ĩmívě tǎ lĩ ũnjĩ, sũ ĩmi ní kõpívě tǎ lĩ 'yoõ kǐnĩ kõpi ũnjĩ rĩ tĩnĩ. Tǎ ĩmi ní 'oõ 'bǎ Ƴrũkõ'bée ní rĩ, Múngú ri kpǎ 'o ĩmi ní sũ ĩmi ní 'oõ kõpi ní rĩ tĩnĩ.

³ "Mi ngá mǎdǎnjǎ 'deẹpi mí ọgũpĩ mĩ gé rĩ ndre rá pĩrĩ, 'bo ngá 'deẹpi mí mĩ gé usegũgũ 'dĩri, 'i ndre ku ǎsĩ? ⁴ Mi ícõ 'yo 'i lě ngá mǎdǎnjǎ 'deẹpi mí ọgũpĩ mĩ gé 'dĩri Ƴpěe rá, 'bo mí ícõ ngá usegũgũ 'deẹpi mí mĩ gé 'dĩri Ƴpěe ku ǎsĩ? ⁵ Mi 'bǎ mi 'bǎápi kú tǎ be pĩrĩ 'dĩri, lě mĩ Ƴpě ngá usegũgũ 'deẹpi mí mĩ gé 'dĩri ũgbále, mĩ ndre rĩ ǎngũ uletere, mí íbĩ rĩ ngá mǎdǎnjǎ 'deẹpi mí ọgũpĩ mĩ gé 'dĩri Ƴpěe ndõ.

⁶ "Ngá múké 'i ní lěe sěe Múngú ní rĩ, ǎ sěkĩ 'bǎ adri'bée sũ ũcõgũ tĩnĩ rĩ pi ní ku. Mǎyǎkǎ ọgũ'bǎ ọgũõgũ ǎjě be ǎmbũgũ 'i ní zĩ pǎlĩ rĩ pi, † ǎ sěkĩ 'bǎ adri'bée sũ Ƴgǎ tĩnĩ rĩ pi ní ku, ĩmi sěkĩ dõ 'bǎ sũ 'dĩ'bée tĩnĩ rĩ pi ní, kõpi utu Ƴnĩ pá sĩ, kõpi gõ ĩmi nya drĩ ni gé kpǎá.

Í zĩ, 'i ndǎ, 'i ga kẹtĩ rĩ
(Lúkǎ 11:9-13)

⁷ "Ĩmi zĩkĩ, 'i sě ĩmi ní rá, ĩmi ndǎkĩ, ĩmi Ƴsũ rá, ĩmi gakĩ kẹtĩ rĩ, 'i zĩ ĩmi ní rá. ⁸ 'Bǎ rĩ zĩ dõ ngá, 'i sě ĩri ní rá. 'Bǎ rĩ ndǎ dõ ngá, ĩri Ƴsũ rá. 'Bǎ rĩ ga dõ kẹtĩ rĩ, 'i zĩ ĩri ní rá.

⁹ "Ĩmi ǎsǎmvũ gé 'dĩgě, mívě mvǎnjǎ zĩ dõ pángǎ mí tĩ gé, mí nyo ícõ ĩri ní Ƴrǎ sě ǎyu rá? ¹⁰ Dõku zĩ dõ 'bĩ, mí ícõ ĩri ní Ƴnĩ sě ǎyu rá? ¹¹ ĩmi 'bǎ adri'bée ũnjĩkǎnyǎ be 'dĩ'bée, ĩmi dõ ícõ ngá múké sě ĩmívě ǎnjĩnjǎ rĩ pi ní fěfě rú rá pĩrĩ, kúru ĩmi Ętẹpi 'bũ gé rĩ ícõ nyo ngá múké sěe fěfě rú 'bǎ ngá zĩ'bǎ 'i vũgǎ rĩ pi ní ku? ¹² Lě ĩmi 'okĩ 'bǎ rĩ pi múké, sũ ĩmi ní lěe 'bǎ rĩ pi ǎ 'okĩ ĩmi múké rĩ tĩnĩ. Tǎĩmbĩ Mósě vé rĩ, ǎzini tǎ nẹbĩ rĩ pi ní sĩĩ rĩ vé ífĩfĩ adriĩpi 'dĩ.

Kẹtĩ mǎdǎnjǎ rĩ
(Lúkǎ 13:24)

¹³ "Lě ĩmi fikĩ kẹtĩ mǎdǎnjǎ rĩ agásĩ. ǎ'diǎtǎsĩyǎ kẹtĩ ẹpi rĩ, ǎzini lẹtĩ ẹpi rĩ, ĩri 'bǎ rĩ jĩ fi drǎngǎrá agá, 'bǎ kǎrákǎrá pi fi mvũzú 'a ni gé sĩ nĩ. ¹⁴ 'Bo kẹtĩ mǎdǎnjǎ rĩ, ǎzini lẹtĩ ure rĩ, 'bǎ rĩ mvũ ǎnĩ ídrĩngǎrá Ƴsũ, 'bǎ kǐnĩkĩnjǎ ni pi 'yěnjǎ fi ídri rĩ Ƴsũ nĩ.

† Mǎyǎkǎ ọgũ'bǎ ọgũõgũ ǎjě be ǎmbũgũ 'i ní zĩ pǎlĩ rĩ pi: Pǎlĩ ín-dre sũ Ƴrǎ ọgũpĩ ọgũõgũ ũnyĩ be ǎjě be ǎmbũgũ rĩ tĩnĩ. Títĩrĩkõ ri kõpi úde ní ívé kókõ'bõ agá.

Ĩ pẹtĩ rĩ nĩ ǎmǎ Ƴrívě ũ'a sĩ
(Lúkǎ 6:43-45)

¹⁵ "Lě ĩmi adrikĩ mĩ be kõwũ nẹbĩ ũnjõ rú 'dĩ'bée sĩ. Kõpi ri 'i 'bǎ adri sũ kǎbĩlõ ídrĩkĩdri rĩ tĩnĩ, 'bo ẹsĩ gélésĩ, kõpi índrėkĩ sũ ǎrǎkĩlǎ ǎngũ ũndĩĩpi kpélėkpélė rĩ tĩnĩ. ¹⁶ Mi kõpi nĩ ǎmǎ tǎ kõpi ní 'oõ rĩ sĩ, sũ mí ní pẹtĩ rĩ pi nĩ ǎmǎ Ƴvė ũ'a sĩ rĩ tĩnĩ. 'Bǎ rĩ pi nyo ícõ ũ'a vĩnyõ vé rĩ, dõku fĩgĩ vé rĩ ũtĩ pẹtĩ ũcėkũcė be rĩ sĩgě rá? ¹⁷ Pẹtĩ múké rĩ, ũ'a ni ri adri múké, 'bo pẹtĩ ũnjĩ rĩ, ũ'a ni ri adri ũnjĩ. ¹⁸ Pẹtĩ múké rĩ ícõ 'aá ũ'a be ũnjĩ ku, ǎzini pẹtĩ ũnjĩ rĩ ícõ 'aá ũ'a be múké ku. ¹⁹ Pẹtĩ 'aápi múké ku rĩ, 'i ĩri ga 'i dé vũgǎ, 'i 'dũ 'be ǎcĩ agá. ²⁰ ĩ pẹtĩ rĩ nĩ ǎmǎ ũ'a Ƴrívě rĩ sĩ, kúru 'i 'bǎ ũnjõ rú rĩ pi nĩ ǎmǎ tǎ kõpi ní 'oõ rĩ sĩ.

Yẹsũ gǎ 'bǎ ívė tǎ 'dũ'bǎ nga'bǎ ku rĩ pi sĩ
(Lúkǎ 13:26-27)

²¹ "Bǎ ri 'bǎ ma zĩ 'bǎ tĩ sĩ 'Úpĩ, Úpĩ, 'dĩ'bée ǎsǎmvũ gé, Ƴrũkõ'bée ícõkĩ fiĩ mǎlũngǎ 'bũ vé rĩ agá ku, 'yěnjǎ 'bǎ ri 'bǎ tǎ má Ętẹpi 'bũ gé rĩ ní lěe ǎ 'dũkĩ ngaá rĩ 'dũ'bǎ nga'bǎ rá rĩ pi ícõ fi 'bũ gé 'dǎǎ nĩ. ²² Ụ'dũ 'i ní ímũzú tǎ lĩzú 'dǎri sĩ, 'bǎ kǎrákǎrá pi ma zĩ, 'Úpĩ, Úpĩ, 'bǎ ũlũkĩ nyo ụ'dũkõ múké rĩ mĩ rú sĩ kuyé? ǎzini 'bǎ údrókĩ nyo índri ũnjĩ rĩ pi mĩ rú sĩ kuyé? ǎzini 'bǎ 'okĩ nyo tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ni ũkpõ mívě rĩ sĩ kuyé? ²³ Kúru ma ímũ 'yo kõpi ní, 'ǎ nĩ ĩmi kuyé. ĩmi 'bǎ tǎ 'o'bǎ ũnjĩ 'dĩ'bée, ĩmi dẹkĩ ĩmi 'dĩsĩ rá!

'Bǎ Ƴrĩ jõ sĩ'bǎ rĩ pi
(Lúkǎ 6:47-49)

²⁴ "Bǎ tǎ mávé rĩ yĩĩpi rá, ǎzini tǎ ni 'dũpĩ ngaápi rá rĩ, adri sũ 'bǎ úmĩ be, jõ sĩĩpi ndũũ ni ǎ'bǎápi ũkpõ ũkpõ Ƴrǎ sĩ rĩ tĩnĩ. ²⁵ Yĩĩgõ 'dĩ ǎmbũgũ, yĩĩ tĩ jõ rĩ ĩmũlũũ, ũlĩ vĩ jõ rĩ, 'bo jõ rĩ ǎrĩ kuyé, ǎ'diǎtǎsĩyǎ sĩ jõ rĩ ũkpõ ũkpõ. ²⁶ 'Bǎ tǎ má ní ǎmbǎ rĩ yĩĩpi ku, ǎzini tǎ ni 'dũpĩ ngaápi ku rĩ, adri sũ 'bǎ azakaza rú, jõ sĩĩpi cĩnyǎfǎ agá rĩ tĩnĩ. ²⁷ Yĩĩgõ 'dĩ ǎmbũgũ, yĩĩ tĩ jõ rĩ ĩmũlũũ, ũlĩ vĩ jõ rĩ, jõ rĩ ǎrĩ rũyũ vũgǎ."

²⁸ Yẹsũ kǎ átǎngǎ rĩ átǎ deẹ gĩ, 'bǎ bĩtrĩkǎ rĩ pi ǎyǎkĩ ǎyǎyǎ tǎ ĩri ní ǎmbǎ 'dĩri sĩ, ²⁹ ǎ'diǎtǎsĩyǎ Yẹsũ ǎmbǎ tǎ rĩ ũkpõ be, ǎmbǎ tǎ rĩ sũ 'bǎ Mósě vé tǎĩmbĩ ǎmbǎ'bǎ rĩ pi ní ǎmbǎ rĩ tĩnĩ kuyé.

Yẹsũ ídri ágõ ũfũ ní nyaá rĩ
(Mǎrǎkõ 1:40-45; Lúkǎ 5:12-16)

8 Yẹsũ kǎ Ƴsĩ Ƴrǎ drĩgě 'dǎásĩ vũgǎ nõõ, 'bǎ bĩtrĩkǎ 'dekĩ mvũzú vũdrĩ ni gé sĩ. ² Ágõ ǎzi ũfũ † ní nyaá ni ímũ kũmũcĩ ũtĩ Yẹsũ ẹndrẹtĩ gé, ĩri ní 'yozú kǐnĩ, "Úpĩ, mí ǎ'yĩ dõ rá, mí ídri ma."

³ Yẹsũ ní 'i drĩ suzú ágõ rĩ ǎ rũ'bǎ úlõzú, ĩri ní 'yozú kǐnĩ, "Mǎ ǎ'yĩ rá, lě mĩ rũ'bǎ ǎ adri ule." Koro ũfũ rĩ ní dezú ágõ rĩ ǎ rũ'bǎ gá sĩ. ⁴ Kúru Yẹsũ ní 'yozú ágõ rĩ ní kǐnĩ, "Lě mĩ lũ tǎ 'dĩri 'bǎ ǎzi ní ku. 'Í mvũ mí i'daá

†† ũfũ: Tǎĩmbĩ Mósě vé rĩ kǐnĩ, 'bǎ ũfũ ní nyaá rĩ, ĩri ǎzǎvũ rú, ǎ'yĩkĩ ĩri adrii 'bǎ Ƴsěrėlė vé rĩ pi ǎsǎmvũ gé ku. Drǎ ũfũ vé rĩ de dõ rũ'bǎ ni gé sĩ gĩ, lě ǎ mvũ 'i i'daá átǎlágũ rĩ ẹndrẹtĩ gé, átǎlágũ rĩ ĩri ndre, ĩri 'yo drǎ rĩ de rũ'bǎ ni gé sĩ gĩ. 'Í lǎ Lěvĩtĩkǎ 14:1-32.

átalágú rī ɛndrɛtj gé, 'í 'yo ĩri ní mī rú' 'bá ícá múké gí. Kúru 'í jī fɛfɛ sɛé átalágú † ní rí, sũ tǎjmbj Mósɛ †† ní sɛé rí tɪnj, 'bá rí pi ǎ nĩkí rí 'yozú kínĩ mī rú' 'bá ícá múké gí."

Yɛsũ ídrí ũgalaku rī vé ǎtí' 'bá
(Lúkǎ 7:1-10; Yũwánĩ 4:43-54)

⁵ Yɛsũ kǎ fií Kǎpǎrǎnǎumǎ gá 'dǎá, ũgalaku ǎngáráwá rí pi vé rí † ní ímúzá Yɛsũ vúgá nǒó, ĩri ní Yɛsũ ri mǎzú drj ĩrj sĩ. ⁶ ĩri ní 'yozú kínĩ, "Úpí, mávé ǎtí' 'bá la kú gbóló drjgɛ, ícǎ ɛcĩ tuú 'bǎ ku, ĩri ri ĩzǎngǎ nya ambamba."

⁷ Yɛsũ ní 'yozú ĩri ní kínĩ, "Ma mụ ĩri ídrí rá."

⁸ ũgalaku rí ní 'yozú kínĩ, "Úpí, má ícǎ mī ǎ'yĩ mụú mávé ǎngá 'dǎá ku. Mí átá átángá rí nǒgǎ, mávé ǎtí' 'bá rí ícǎ ídrí rá. ⁹ ũgalaku ambugu ni pi anigé má drj lɛ gá, ma ǎmbúgú ǎngáráwá rí pi drjgɛ, kǒpi tǎ yī má tǐ gɛ. Ma ícǎ 'yo ǎlu ni ní, "Í mụ, ' ĩri ícǎ mụ rá. Ma ícǎ 'yo ǎzi-ni ní, "Mí ímú, ' ĩri ímú rá, Ma ícǎ 'yo mávé ǎtí' 'bá ní, "Í 'dụ tǎ 'dĩri ngaá, ' ĩri tǎ rí 'dụ nga rá."

¹⁰ Yɛsũ kǎ tǎ 'dĩri yĩj, sɛ ĩri ní ǎyǎngárá, ĩri ní 'yozú 'bá ĩ' pámvú ũbĩ' 'bá rí pi ní kínĩ, "Ádarú á lɛ lúú ĩmi ní 'dĩni, ĩsɛrɛlɛ rí pi ǎsámvú gɛ, 'bá ǎzi má ní ĩsú ɛ'yĩngárá be ágó nǒri vé rí tɪnj 'dǎáyo. ¹¹ Á 'yo mī ní 'dĩni, 'bá kárákará pi íbĩ íngá ũtú ní ĩfũngárá gálɛsĩ, ǎzini ũtú ní 'dengárá gálɛsĩ, kǒpi ímú ĩ úmú ũmũ nya ǎbũrámǎ pi be, ĩsákǎ pi be Yókóbũ pi be, mǎlũngǎ 'bũ vé rí agá.

¹² 'Bo Yǎhúdĩ Múngú rí ɛ'yĩ' 'bá kuyé rí pi, ĩ ímú kǒpi dro fũ mǎlũngǎ Múngú vé rí agásĩ ǎmvé, kǒpi mụ adri vũrǎ bĩpi nípi cĩcĩ rí agá, kǒpi ímú ngo, ǎzini sĩkányá ci ǎcĩ rí vé fĩngárá ĩ rú' 'bá gá rí sĩ."

¹³ Kúru Yɛsũ ní 'yozú ũgalaku ǎngáráwá rí pi vé rí ní kínĩ, "Í mvi gǒó 'bɛtj, sũ mī ní ɛ'yĩ 'yozú kínĩ, ǎtí' 'bá mívé rí ídrí rá rí tɪnj, ǎtí' 'bá rí ídrí gí." ǎngáráwá rí pi vé ǎmbúgú rí ca mụú ĩsú ívé ǎtí' 'bá rí ídrí gí, ídrí sǎ Yɛsũ ní 'yoó 'dǎri gɛ.

Yɛsũ ídrí 'bá kárákará
(Mǎrǎkǒ 1:29-34; Lúkǎ 4:38-41)

¹⁴ Yɛsũ kǎ fií Pétɛró vé jó agá 'dǎá, ĩsú Pétɛró ĩdrɛpĩ la kú gbóló drjgɛ, rú' 'bá ni ko gbĩrĩlĩ. ¹⁵ Yɛsũ ní ũkú rí ɛ drj ruzú, drǎ rí ní dezá ũkú rí rú' 'bá gá sĩ. Kúru ĩri ní íngázú ɔrũ, ĩri ní ínyá ǎ'dízú sɛzú Yɛsũ ní.

¹⁶ ũndrɛnǎ 'dǎri sĩ, ĩjĩkĩ 'bá kárákará ídrĩ ũnjĩ be ni pi ímú Yɛsũ vúgá nǒó, Yɛsũ kǎ átá, ídrĩ ũnjĩ rí pi fũkĩ 'bá 'dĩ' bée drjgɛ sĩ rá. Yɛsũ ídrĩ 'bá drǎ be rí pi ǎrɛvú céré.

¹⁷ Tǎ ɔtú Múngú ní ɛzĩjĩ, nɛbĩ ĩsáyǎ ní 'yoó rí nga 'i fũú tĩ ni gɛ gí kínĩ,

"Sɛ 'bávɛ drǎ de 'bǎ rú' 'bá gá sĩ gí,

† Átalágú: 'Bá ĩsɛrɛlɛ vé rí pi ǎsámvú gɛ, 'yɛnǎ átalágú ri rǒbǒnǒ zǎ Jó Múngú vé rí agá 'dǎá nĩ. Atala rí pi ri ĩfũ úyú Lɛvĩ vé rí agá.

†† Mósɛ: Yǒsɛpǎ kǎ drǎá gí, 'bǎgú ɛjɛpɛtǒ vé rí 'bǎ anjĩ ĩsɛrɛlɛ vé rí pi ɛzĩ ngaá túgɛrj rú caá ílĩ mǔdũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósɛ ri ĩpɛzú ímúzá anjĩ ĩsɛrɛlɛ vé rí pi pazú adringárá túgɛrj rú rí agásĩ. Múngú sɛ tǎjmbj rí Mósɛ ní, ǎ lú anjĩ ĩsɛrɛlɛ vé rí pi ní, sɛzú ĩ ní tǎjmbj rí zizú tǎjmbj Mósɛ vé ni ǎnĩ. Tĩkĩ Mósɛ ri ĩsú ǎkũdɛ ílĩ rí ca ɛlĩfũ ǎlu mǔdũrũlũ sũ (1,400), ĩsú ǎkũdɛ tĩkĩ drj Yɛsũ ri kuyé. 'Í lǎ Wũngárá 2-24. † ũgalaku ǎngáráwá rí pi vé rí: ĩri ǎngáráwá mǔdũrũlũ ǎlu rí pi ɛ drj kǒpi ni.

ǎzini 'dụ drǎ de' 'bá ku rí pi 'bǎ rú' 'bá gá sĩ gí." ††

Yɛsũ ǎ pámvú ũbĩngárá tǎ ni mbamba
(Lúkǎ 9:57-62)

¹⁸ Yɛsũ kǎ ndrɛé 'bá kárákará trakĩ ĩ' gǎrǎ kúrũ, ĩri ní 'yozú kínĩ, lɛ 'bǎ zokĩ yĩj bǎlǎlǎ rí mụzú ǎlé 'dǎá. ¹⁹ Kúru 'bá riipi tǎjmbj Mósɛ vé rí ímbápi rí ní ímúzá Yɛsũ vúgá nǒó, ĩri ní 'yozú kínĩ, "Ímbápi, ma 'de mụzú mí vúgá sĩ ĩndĩ vũrǎ mí ní lɛzú mụzú rí gɛ 'dǎá."

²⁰ Yɛsũ ní újázú ĩri ní kínĩ, "Úfǎ pi 'bũ be rizú lazú ǎnĩ, ǎrĩnǎ unga' 'bá ɔrũ sĩ rí pi ĩvé jó be, 'bo ma 'Bá Mvá 'i, †† vũrǎ má ní mǎ drj suzú adrizú ni 'dǎáyo."

²¹ 'Bá ĩri ǎ pámvú ũbĩ' 'bá rí pi vé ǎzi ní 'yozú ĩri ní kínĩ, "Úpí, mǎ mụ drĩ má ɛtɛpĩ ri sĩjĩ ũgbále kǎ."

²² 'Bo Yɛsũ ní 'yozú ĩri ní kínĩ, "Mí ímú mǎ pámvú ũbĩ, 'í ku 'bǎ ũdrǎ' 'bá gí rí pi ǎ sĩkĩ ĩvé 'bǎ ũdrǎ' 'bá gí rí pi." †††

Yɛsũ uga ũlĩ víipi ũkpǒ be rĩ
(Mǎrǎkǒ 4:35-41; Lúkǎ 8:22-25)

²³ Kúru Yɛsũ pi ní tuzú kúlúmgbá agá ívé 'bá ĩ' pámvú ũbĩ' 'bá rí pi be. ²⁴ Koro ũlĩ ní íngázú vizú ũkpǒ be, sɛ yĩj rí úvá ngũyá ngũyá, lɛ tĩjĩ kúlúmgbá rí agá. 'Bo ĩsú ǎkũdɛ Yɛsũ ri ú' 'dụ ko. ²⁵ ĩrivé 'bá ĩri ǎpámvú ũbĩ' 'bá rí pi ní ĩri aruzú ú' 'dụ gélɛsĩ, kǒpi ní 'yozú ĩri ní kínĩ, "Úpí, 'bǎ ri tĩ yĩj ǎ ndúgɛ, 'í pa 'bǎ fô!"

²⁶ Yɛsũ ní újázú kǒpi ní kínĩ, "Ngá ĩmi ní adrizú ũrj sĩ rí ǎ'di? ĩmivé ɛ'yĩngárá mǎdǎnǎ." Kúru ĩri ní ngazú ɔrũ sĩ, ĩri ní átázú ũkpǒ be kínĩ, ũlĩ víipi ũkpǒ be 'dĩri, ǎzini yĩj riipi úvápi ngũyá ngũyá 'dĩri ǎ tu pá, ũlĩ víipi rí, ǎzini yĩj riipi úvápi ngũyá ngũyá rí gǒ pá tuú rá!

²⁷ ǎgǒ kúlúmgbá agá rí pi ǎyǎkĩ tǎ 'dĩri sĩ ǎyǎyǎ, kǒpi ní zizú kínĩ, "Ágǒ ũlĩ víipi ũkpǒ be 'dĩri ugaápi, ǎzini yĩj riipi úvápi ngũyá ngũyá 'dĩri ugaápi pá tuúpi 'dĩri 'bá íngónĩ ni?"

Yɛsũ ídrí 'bá ĩrj ídrĩ ũnjĩ be ni pi
(Mǎrǎkǒ 5:1-20; Lúkǎ 8:26-39)

²⁸ Yɛsũ kǎ yĩj bǎlǎlǎ rí zoó caá ǎngũ Gɛrásǎ vé rí gɛ 'dǎá, ǎgǒ ĩrj ídrĩ ũnjĩ be ni pi ri adri 'bũrɛdrj rí pi ǎsámvú gɛ 'dǎá, kǒpi ní ímúzá Yɛsũ vúgá nǒó. Kǒpi ɔjǒgǒ ɔjǒgǒ, 'bá ǎzi ícǎ ɛlĩj lɛtĩ 'dǎri gɛ sĩ ku. ²⁹ ǎgǒ 'dĩ' bée ní trezú ú' 'dúkǒ be ɔrũ 'dǎá kínĩ, "Yɛsũ Mvá Múngú vé rí, ngá mí ní lɛé 'bá vúgá rí ǎ'di? Mí ímú 'bá ní ĩzǎngǎ sɛé ĩsúzú sǎ ni ícǎ drj kuyé?"

³⁰ Vũrǎ 'dǎri ĩ ri ĩgá úcé ǎnĩ, ǎsámvú ni vũ kǒpi be kuyé. ³¹ Ídrĩ ũnjĩ rí pi ní Yɛsũ ri mǎzú kínĩ, "Í lɛ dǒ 'bǎ droó fũú ǎmvé, 'í pɛ 'bǎ mụú úfĩ ĩgá rí pi agá."

³² Yɛsũ ní 'yozú kǒpi ní kínĩ, "Ími mụkĩ!" Ídrĩ ũnjĩ rí pi ní fũzú ǎgǒ 'dĩ' bée rú' 'bá gá sĩ, mụzú úfĩzú ĩgá rí pi agá, ĩgá rí pi ní njuzú mụzú ɔngú sĩ ǎngũ úlúpi úlúlũ rí gɛ 'dǎá, kǒpi ní u'dezú ũdrǎzú yĩj bǎlǎlǎ rí agá 'dǎá. ³³ 'Bá ri' 'bá ĩgá rí pi úcé' 'bá rí pi ní njuzú mụzú kúrũ agá 'dǎá, kǒpi ní mụzú tǎ 'i ngaápi 'dĩri ũlũzú, ǎzini kǒpi ní tǎ 'i

†† 8:17 ĩsáyǎ 53:4 †† 'Bá Mvá: Yɛsũ zj 'i 'Bá Mvá lúzú kínĩ, 'i Kúrĩsĩtǒ 'i, 'i mǎlũngǎ rí rũ mụzú nyonyo. 'Í lǎ Dǎnyɛlɛ 7:13-14.

††† 'Í ku 'bǎ ũdrǎ' 'bá gí rí pi ǎ mụkĩ ĩvé 'bǎ ũdrǎ' 'bá gí rí pi sĩngárá gá: Yɛsũ 'yo tǎ 'dĩri 'dĩni ǎ'diǎtǎsĩyǎ ĩri múké 'bǎ rí ní Yɛsũ ǎ pámvú ũbĩzú ǎndrũ ndɛ ĩri ní tɛzú cĩmgbá ɛtɛpĩ ní drǎzú ũgbále.

Yēsū ídrí ágó átápi ku ni

³² Yēsū pi kâ ríí 'deé mužú ívé 'bá 'î pámvú ūbī' 'bá rī pi be, 'bá ɽɽkɔ ní ágó āzi índrí ūnjí be átápi ku ni íjízú Yēsū vúgá nŏó. ³³ Yēsū ní índrí ūnjí rī drozú fūzú ágó rī drǐgē sī, ágó ándúru átápi ku rī ní í'dózu átázú. 'Bá bǐtrǐká rī pi āyākí tā 'dǐri sī āyāyā, kŏpi ní 'yozú kǐnī, "Tā āzi nga drǐ 'i āngū Īsērélē vé rī agá sū 'dǐri tǐnǐ kuyé!"

³⁴ 'Bo Fārúsī rī pi ní 'yozú kǐnī, "Ágó 'dǐri ri índrí ūnjí rī pi údro ūkpŏ āmbúgu índrí ūnjí rī pi vé rī sī."

Yēsū 'bā ęsǐ múké 'bá rī pi ní

³⁵ Yēsū ní ęcǐzú kǔrú rī agásǐ, āzini gúrú rī pi agásǐ, ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngu ri Zízú rī pi agásǐ, ri ū'dúkŏ múké mǎlŭngā vé rī ā tā ūlūú, ri 'bá drā be āndíāndí rī pi ídrí mužú. ³⁶ Yēsū kâ 'bá bǐtrǐká rī pi ndreé, sē ĩri ní ĩzāngā, ā'diātāsīyā ĩzāngā kŏpivé rī aga rá, 'bá āzi kŏpi ē ĩzā koŏpi ni 'dāáyo, kŏpi índrékí sū kǎbīlŏ 'bá úcépi ni ní adrií 'dāáyo rī tǐnǐ. ³⁷ ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'î pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kǐnī, "Ānyāngā rī ka ambamba, 'bo 'bá ānyāngā rī ĩkūnā' 'bá rī pi gārú." ^{†38} Lē ĩmi zǐkǐ Úpí օmvú 'dǐpa rī, ā pē rī 'bá rī pi mužú ívé օmvú agá 'dāā ānyāngā rī ĩkūnā.

Yēsū pē ívé 'bá áyúāyū mužrǐ drǐ ni ĩrǐ rī pi

(Mārākŏ 3:13-19; Lúkā 6:12-16)

10 Yēsū ní ívé 'bá 'î pámvú ūbī' 'bá mužrǐ drǐ ni ĩrǐ rī pi zízú, sē kŏpi ní ūkpŏ índrí ūnjí rī pi údrozú, āzi ni 'bá drā be āndíāndí rī pi ídrízú.

² Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi †† vé rú pi 'dǐ, 'bá drǐdrǐ rī, Sǐmŏnā 'i, ĩrivé rú āzi Pétērŏ 'i, āzi rī Pétērŏ édrǐpǐ Āndērēyā 'i, Yŏkŏbū Zēbēdáyŏ mvŏpǐ 'i, Yŏkŏbū édrǐpǐ Yūwánǐ 'i, ³ Pílípū 'i, Bǎtǐlímáyŏ 'i, Tŏmā 'i, Mātáyo 'i, Mātáyo ri 'bá mǔfēngā umbe jezú rī u'duǔpǐ ni, Yŏkŏbū Ālǎfáyŏ mvŏpǐ 'i, Tādáyŏ 'i, ⁴ Sǐmŏnā ęsǐ 'bāápi 'bá ívé rī pi ē ĩsúkǐ rǐ drǐwǎlā rī 'i, āzini Yúdā Īsǐkǎrǐyŏtā gŏŏpi Yēsū ā ūli 'beépi rī 'i.

Yēsū ímbá ívé 'bá áyúāyū mužrǐ drǐ ni ĩrǐ rī pi

(Mārākŏ 6:7-13; Lúkā 9:1-6)

⁵ Yēsū ní 'bá mužrǐ drǐ ni ĩrǐ 'dǐ' bée pēzú mužú, ĩri ní ęzǐzú kŏpi ní kǐnī, "Lē ĩmi mužǐ 'bá adri' 'bá Yāhúdǐ rú ku rī pi āsámvú gé 'dāá ku, dŏku lē ĩmi fikǐ kǔrú 'bá Sāmārīyā vé rī pi ní adrizú rī agá 'dāá ku. ⁶ ĩmi mužǐ Īsērélē adri' 'bá sū kǎbīlŏ āvī' 'bá gǐ rī pi tǐnǐ rī pi vúgá. ⁷ ĩmi cakǐ dŏ gǐ, ĩmi ūlúkǐ kŏpi ní kǐnī, 'Mǎlŭngā 'bū vé rī ícá ĩnyǐnǎ gǐ.' ⁸ ĩmi ídrǐkǐ 'bá drā be rī pi, ĩmi ingakǐ 'bá ūdrā' 'bá gǐ rī pi gŏŏ ídri rú, ĩmi ídrǐkǐ 'bá ūfú ní nyaá rī pi, ĩmi údrokǐ índrí ūnjí rī pi. Á sē ĩmi ní ūkpŏ 'dǐri kána, 'bo lē ĩmi kokǐ kpá 'bá rī pi ē ĩzā kána. ⁹ Ā 'duǐkǐ mǔfēngā jǐjǐ mužú ĩndǐ ku. ¹⁰ ĩmi kádŏ mužú ęcǐ rǐ gé 'dāā, ā 'duǐkǐ jūrú mužú ĩndǐ ku, dŏku ā 'duǐkǐ bŏngŏ āzi āndŏ rú mužú ĩndǐ ku, dŏku ā 'duǐkǐ ngá pá gá ni pi

† 'Bá ānyāngā rī ĩkūnā' 'bá rī pi gārú: Tā 'dǐri vé ífǐfǐ 'dǐni, 'bá lē' 'bá Yēsū ri ę'yǐ' 'bá rī pi kárakarā, 'bo 'bá ū'dúkŏ múké rī ūlū' 'bá rī pi gārú.
†† 'Bá áyúāyū rī pi: 'Bá áyúāyū rī pi, Yēsū sē kŏpi ní ūkpŏ, ri kŏpi pēé mužú 'bá rī pi ímbá, índrí ūnjí rī pi údro, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi 'oŏ.

mužú ĩndǐ ku, dŏku ā 'duǐkǐ túré mužú ĩndǐ ku, ā'diātāsīyā 'bá ęzǐ nga' 'bá rī pi, lē ā sēkǐ kŏpi ní ngá nyanya.

¹¹ "Kǔrú ĩmi ní caá 'a ni gé rǐ, āzini gúrú ĩmi ní caá 'a ni gé rǐ, lē ĩmi ndākǐ 'bá múké ni ĩsú vūrā 'dǎri agá, ĩmi adrikǐ ĩrivé āngá 'dāā, cǐmgbá ĩmi ní ngazú mužú rǐ gé. ¹² ĩmi fikǐ dŏ caá 'bētǐ 'dǎri agá, ĩmi sēkǐ mŏdŏ 'bá 'bētǐ 'dǎri āsámvú gé rǐ pi ní. ¹³ 'Bá 'bētǐ 'dǎri āsámvú gé rǐ pi ę'yǐkǐ dŏ ĩmi rá, ĩmi sēkǐ kŏpi ní tǎkǐri, dŏ 'bá 'bētǐ 'dǎri āsámvú gé rǐ pi gǎkǐ ĩmi ę'yǐgá sǐ, ā sēkǐ kŏpi ní tǎkǐri ku. ¹⁴ 'Bá rǐ ę'yǐ dŏ ĩmi kuyé, dŏku gā dŏ ĩmivé tā yǐgá sǐ, ĩmi kádŏ ĩfúú 'bētǐ 'dǎri agásǐ, dŏku kǔrú 'dǎri agásǐ, lē ĩmi wekǐ nyŏŏkú ĩmi pá ágélé gá rǐ kú 'dǐgē. ^{†15} Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dǐni, ū'dú ĩ ní ímúzu tā lǐzú rǐ gé, kǔrú Sŏdŏmŏ vé rǐ, āzini Gŏmŏrā vé rǐ, †† tā lǐ kŏpi drǐgē mādā, 'bo ĩ ĩmú tā lǐ kǔrú 'dǎri drǐgē aga rá.

Īzāngā ri ímú 'dǐ' dǐ

(Mārākŏ 13:9-13; Lúkā 21:12-17)

¹⁶ "Ma ĩmi pē mužú sū ĩ ní kǎbīlŏ pēé ārākǐla rǐ pi āsámvú gé rǐ tǐnǐ, kúru lē ĩmi adrikǐ úmǐ be sū ĩnǐ vé rǐ tǐnǐ, āzini ĩmi adrikǐ tā be pǐrǐ sū āmámū tǐnǐ. ¹⁷ 'Bo ĩmi ndrekǐ múké! 'Bá rǐ pi ímú ĩmi uru jǐ tŏ 'bá tā lǐ' 'bá rǐ pi ęndrętǐ gé rá, kŏpi ĩmi ūgbā ĩvé Jó Múngu ri Zízú rǐ pi agá 'dāá rá. ¹⁸ ĩmi ní rǐí mā pámvú ūbī' rǐ sǐ, ĩ ĩmú ĩmi jǐ tŏ gávānā ęndrętǐ gé, āzini 'bāgu rǐ pi ęndrętǐ gé, ĩri sē ĩmi ū'dúkŏ múké rǐ ūlū ānǐ kŏpi ní, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúdǐ rú ku rǐ pi ní. ¹⁹ 'Bo kŏpi ruǐkǐ dŏ ĩmi gǐ, lē ĩmi rikǐ ūsǔú 'yozú kǐnǐ ĩmi átá íngŏni yā 'dǐni ku, ā'diātāsīyā tā ĩmi ní lēé átá sā 'dǎri gé rǐ, Índrí Uleterē rǐ ūlū ĩmi ní ní. ²⁰ ĩmi átákǐ tā rǐ ní ku, tā ĩmi ní lēé átá rǐ, Índrí ĩmi ętępǐ Múngu vé rǐ átá ĩmi ní ní.

²¹ "Édrǐpǐ ri ímú édrǐpǐ ā ūli 'be, ĩri édrǐpǐ ri sē 'dǐ drā rá. Étępǐ ri ímú ívé anjǐnǎ rǐ pi ā ūli 'be, ĩri kŏpi sē ú'dǐ ūdrā rá, anjǐnǎ rǐ pi ímú ufu ku ari' 'ba rú, kŏpi 'bá ĩ tǐ' 'bá rǐ pi sē ú'dǐ ūdrā rá. ²² 'Bá rǐ pi céré ímú ĩmi gā sǐ mā tā sǐ, 'bo 'bá pá tuúpi tǐtǐ ívé ę'yǐngárá agá cǐmgbá ūdǔ gé rǐ, Múngu ri ímú ĩri pa rá. ²³ 'Bá rǐ pi 'okǐ dŏ ĩmi ūnjǐ kǔrú āzi agá, ĩmi ápákǐ mužú kǔrú āzi agá. Ádarú á lē 'yoŏ ĩmi ní 'dǐni, ma 'Bá Mvā 'i, má ní drǐ ícázú kuyé rǐ gé, ĩmi ícókǐ ęcǐ kǔrú Īsērélē vé rǐ pi agásǐ céré ku.

²⁴ "Bá ĩ ní rǐí ímbá rǐ ícŏ 'bá 'i ímbápi rǐ ndēé tā sǐ ku, ātǐ' 'bá ícŏ adrií 'bá 'i ní rǐí ęzǐ ngaá vú ni gé rǐ drǐgē āmbúgu rú ku. ²⁵ Lē 'bá ĩ ní rǐí ímbá rǐ ā adri sū 'bá rǐpi 'i ímbápi rǐ tǐnǐ, lē ātǐ' 'bá rǐ ā adri sū ívé āmbúgu tǐnǐ. Ma adriípi jó 'dǐpa nŏri, 'bá rǐ pi dŏ ri ma zǐ Bēlězēbúlā, † ĩmi 'bá adri' 'bée mávé jó āsámvú gé nŏ' bée, kŏpi ímú rú ūnjǐ 'da ĩmǐ rú' 'bá gá rá!

† Lē ĩmi wekǐ nyŏŏkú ĩmi pá ágélé gá rǐ kú 'dǐgē: Yāhúdǐ rǐ pi ri nyŏŏkú we ĩ pá gá sǐ 'bá ĩ ę'yǐ' 'bá kuyé rǐ pi ní, lūzú kǐnǐ kŏpi ā ve 'bá ĩ ę'yǐ' 'bá kuyé 'dǐ' bée ní gǐ, ĩri kpá lū 'yozú kǐnǐ Múngu ri tā lǐ 'bá ĩ ę'yǐ' 'bá kuyé rǐ pi drǐgē. †† Sŏdŏmŏ āzini Gŏmŏrā: Múngu iza kǔrú 'dǐ' bée ūnjǐkǎnyā 'bá kǔrú 'dǐ' bée agá rǐ pi ní 'oŏ rǐ sǐ lókǐ Ābūrāmā vé rǐ gé. † ĩlā ĩlā ĩ' dŏngárá 18:20-19:28. †† Bēlězēbúlā: Bēlězēbúlā vé rú āzi rǐ Sātānā 'i, ĩri ādrŏko, ĩri āmbúgu índrí ūnjǐ rǐ pi drǐgē.

Lě ĩmi adrikí ũřĩ sĩ ku
(Lúkã 12:2-7)

²⁶ "Bo lě ĩmi adrikí 'bá 'dĩ' bée sĩ ũřĩ sĩ ku. Ngá āzi ícópí 'i zũúpi, 'i 'daápi āmvé ku ni 'dāáyo, dōku ngá āzi 'i zũúpi ĩ ní ícó nĩĩ ku ni 'dāáyo. ²⁷ Tã má ní ũlũú ĩmi ní kírí nōri, lě ĩmi jkí mụy ũlũú 'bá rĩ pi ní. Átángá má ní átá ĩmi ní ũyōkōyō sĩ nōri, ĩmi mụkí áyú 'bá rĩ pi ní ú'dúkó be ury 'dāá. ²⁸ Lě ĩmi rukí 'bá ri' 'bá āngū ú'dĩ' 'bá rĩ pi ku, kōpi ícókí índrí rĩ 'dĩ' drāá ku. Lě ĩmi rukí 'yéná Múngú índrí rĩ sēepi fiípi áci agá, āzini rú' 'bá rĩ sēepi fiípi áci vezú āni ũdũ ākó rĩ agá rĩ áyu. ²⁹ Āriṅá mādā mādā ĩřĩ ĩ 'yéná ụzi mũfēngā ā fí ālu. 'Bo ālu ni ícó drāá ku, ĩmi Ētēpi ā'yĩ dō tā ni nĩ ká, ĩri íbĩ drā ndō. ³⁰ Múngú lā drĩ' bĩ ĩmi drĩgē rĩ pi céré gĩ. ³¹ Lě ĩmi adrikí ũřĩ sĩ ku, ĩmivé tā ndē āriṅá kárakarā rĩ pi vé rĩ rá.

'Bá Kúrísitō ri ā'yĩpi dōku gāápi 'bá rĩ pi ẹndrēti gé rĩ
(Lúkã 12:8-9)

³² "Bá rĩ ā'yĩ dō ma rá 'bá rĩ pi ẹndrēti gé, 'yo dō 'í ā'yĩ ma gĩ, ma kpá ĩri ā'yĩ má Ētēpi 'bũ gé 'dālē rĩ ẹndrēti gé rá. ³³ 'Bá rĩ gā dō ma sĩ vũ drĩgē nōgó, ma kpá ĩri gā sĩ má Ētēpi ẹndrēti gé 'bũ gé 'dālē.

Yēsũ vé tā ĩjĩ acongará
(Lúkã 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Īmi rikí ũsũyĩ 'yozú kínĩ, má ĩjĩ tākiri vũ drĩgē nōgó 'dĩni ku. Má ĩjĩ tākiri kuyé, mávē ímúngará nōri, 'bá rĩ pi ē ímúkí rĩ ĩ ngũyĩ āni ũnjĩ mā tā sĩ bēnĩ. ³⁵ Mávē ímúngará nōri ĩri sē,

" 'mvá ágó pi ímú ĩ aco étēpi be,
mvá ũkú pi ímú ĩ aco ẹndrēpi be,
ũkú ágó ti gé rĩ, kōpi ímú ĩ aco ĩdrēpi be.

³⁶ Āri' 'bá mívē rĩ pi íbĩ ĩfũ mívē 'bētĩ āsámú gé 'dĩgē.'
†

³⁷ "Bá rĩ lě dō 'í étēpi ri dōku 'í ẹndrēpi ri ma ndēé, 'bá 'dĩri ícó adrii 'bá mā pámvú ũbĩpi ni ku. ³⁸ 'Bá rĩ gā dō ívé peṭi alambaku † 'dugá sĩ, āzini gā dō mā pámvú ũbĩgá sĩ, 'bá 'dĩri ícó adrii 'bá mā pámvú ũbĩpi ni ku. ³⁹ 'Bá riipi ívé ídri ā tā mbaápi nyōkú drĩgē nōgó rĩ, ícó ídri 'dání' 'dání rĩ ísú ku. 'Bá rĩ adi dō ívé ídri sēé drāá mā tā sĩ, ĩri ídri 'dání' 'dání rĩ ísú rá.

Ī ícó ā'di ri ũfē?
(Mārākō 9:41)

⁴⁰ "Bá rĩ é'yĩ dō ĩmi, é'yĩ 'dĩri ma, 'bá rĩ é'yĩ dō ma, é'yĩ 'dĩri má Ētēpi ma ĩpēepi rĩ. ⁴¹ 'Bá rĩ é'yĩ dō nēbĩ riipi tā Múngú vé rĩ ũlũúpi rĩ ívé āngá, ĩ ímú ĩri ũfē sũ ĩ ní nēbĩ rĩ ũfē rĩ tĩni. Āzini 'bá rĩ é'yĩ dō 'bá tā be piṛi Múngú vé ni ívé āngá, ĩri ní tā 'oó piṛi rĩ sĩ, ĩ ímú ĩri ũfē sũ ĩ ní 'bá tā be piṛi 'dĩri ũfē rĩ tĩni. ⁴² 'Bá rĩ sē dō yĩ ĩdríkídri ni mvụyĩ 'bá mā pámvú ũbĩ' 'bá tā be mādā rĩ pi vé ālu ni ní rá, ádarú ĩ ímú ĩri ũfē rá."

† 10:36 Míkã 7:6 †† Peṭi alambaku: 'Bá Rómã vé rĩ pi ri 'bá tá 'o' 'bá ũnjĩ rĩ pi gbã mūsũmáři sĩ peṭi alambaku sígē, ĩri sã 'du áco kōpi íbĩ drā ndō, kōpi ĩzāngā nya ambamba drāngará rĩ gé.

Yũwánĩ pē ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi mụy Yēsũ vúgá
(Lúkã 7:18-35)

11 Yēsũ kã tā rĩ eziĩ deę ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá mụ-
drĩ drĩ ni ĩřĩ rĩ pi ní gĩ, ĩri ní 'dezú mụzú 'bá rĩ pi
ímbázú, āzini ti sēzú mụzú kūrú Gālíláyã vé rĩ pi agásĩ.

² Yũwánĩ Bātízĩmũ sēepi ĩ ní 'yĩ kúu jó āngū ũ'yízú rĩ
agá rĩ kã tā Kúrísitō ní rií 'oó rĩ yĩ, ĩri ní ívé 'bá 'ĩ pámvú
ũbĩ' 'bá rĩ pi pēzú mụzú ³ Yēsũ ri zizú kínĩ, "'Bá ĩ ní 'yoó
kínĩ ĩri ímú 'dĩ' 'dĩ rĩ, ĩri mi 'i, dōku 'bá ĩ ní 'yoó ĩri ímú rĩ
túngú?"

⁴ Yēsũ ní újázú kōpi ní kínĩ, "Īmi újákĩ ĩmi gōó vúlē
Yũwánĩ vúgá 'dāá, ĩmi ũlúkĩ ĩri ní tā ĩmi ní yĩ, āzini ĩmi
ní ndreé rĩ. ⁵ 'Bá mĩ be ēs' 'bá gĩ rĩ pi, kōpi nóni āngū
ndre rá. 'Bá pá be ábá' 'bá gĩ rĩ pi, kōpi nóni eṭi tu rá.
'Bá ũfú ní nyaá rĩ pi, kōpi ā rú' 'bá ícá nóni ule gĩ. 'Bá bĩ
be ēs' 'bá gĩ rĩ pi, kōpi nóni tā yĩ rá. 'Bá ũdrā' 'bá gĩ rĩ pi
gōkĩ íngá ídri rú gĩ. Āzini ú'dúkó múké rĩ, ĩri ũlũ 'bá
ngá ākó rĩ pi ní rá. ⁶ 'Bá ma gā' 'bá kuyé rĩ pi, Múngú ri
kōpi ní tākiri sē rá."

⁷ Yũwánĩ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi kã 'deé mụy
gĩ, Yēsũ ní 'dózú átázú Yũwánĩ vé tā sĩ 'bá bĩtríkã rĩ pi
ní kínĩ, "'Bá ĩmi ní mụy ndreé āngū ā'wĩ cínýáfã rú rĩ gé
'dāá rĩ ā'di 'i? Īmi ísúkĩ 'bá rĩ ndreé adri sũ ásé mbaápi
āco ũlĩ ní bĩ vúgá rĩ tĩni? ⁸ Dō adri 'dĩni kuyé, ngá ĩmi ní
ndreé rĩ 'dĩ? Īmi ísúkĩ ágó āzi su bōngó ũnyĩ be ni rá?
Adri 'dĩni kuyé, 'bá adri' bée 'bāgú vé āngá rĩ pi bōngó
ũnyĩ be ni pi su ní. ⁹ Kúru ngá ĩmi ní mụy ndreé rĩ ā'di?
Īmi mụkĩ nēbĩ ri ndreé? Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá
ĩmi ní mụy ndreé rĩ ndē nēbĩ ri rá. ¹⁰ 'Bá 'dĩri Yũwánĩ 'i,
ĩ ní tā ni sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kínĩ:

" 'Ma mávē 'bá áyúāyũ ni pē mụzú mí ní drĩdrĩ,
ĩri mụ mí ní lēti údé.' †

¹¹ Ádarú á lē lũú ĩmi ní 'dĩni, 'bá ĩ ní tĩ vũ drĩgē nōgó rĩ
pi ásámú gé, 'bá āzi Yũwánĩ Bātízĩmũ sēepi rĩ ndēepi
āmbũgũ sĩ ni 'dāáyo. 'Bo 'bá ĩ ní ĩrivé tā 'dũy 'bāá
mādāngā mālũngā 'bũ vé rĩ gé 'dālē rĩ, ndē Yũwánĩ ri
āmbũgũ sĩ rá. ¹² Ī' dózú lókĩ Yũwánĩ Bātízĩmũ sēepi rĩ vé
rĩ gé 'dāá, cĩmgbá āndrũ sĩ, 'bá rĩ pi rikí ē' 'dĩ' 'dĩ
mālũngā 'bũ vé rĩ ā tā sĩ, 'bá ũnjĩ rĩ pi lēkĩ mālũngā 'bũ
vé rĩ éřĩ ĩ ní ũkpō sĩ. ¹³ Búkũ nēbĩ rĩ pi vé rĩ, āzini tāĩmbĩ
Mósē vé rĩ, ũlũ tā ímúpi 'i ngaápi rĩ cĩmgbá cazú lókĩ
Yũwánĩ vé rĩ gé. ¹⁴ Īmi ā'yĩkĩ dō tā má ní átá 'dĩri rá,
Ēliyã † ĩ ní 'yoó kínĩ ĩri ímú 'dĩ' 'dĩ rĩ, ĩri Yũwánĩ 'i. ¹⁵ 'Bá
bĩ be rĩ, ā yĩ 'í ní tā 'dĩri.

¹⁶ "Mā ũ' bĩ rĩ 'bá lókĩ āndrũ nōri vé rĩ pi ngá íngóni ni
sĩ? Kōpi adrikí sũ anjĩná úri' 'bá jōkōnĩ agá, ri' 'bá ĩ ōgũpiĩ
zi' 'bá rĩ pi tĩni, kōpi ri 'yo,

¹⁷ " 'Bá rikí ĩmi ní éřĩ coó,
'bo ĩmi gākĩ úngó tugá sĩ,
'bá ngokĩ ĩmi ní úngó ĩzāngā vé ni,
'bo ĩmi gākĩ āā ngogá sĩ."

¹⁸ Yũwánĩ riipi bātízĩmũ sēepi rĩ ri 'i a' bĩ, nya ngá kuyé,
āzini mvụ ngá kuyé, 'bo kōpi kínĩ, 'Índri ũnjĩ fi drĩ ni gé
gĩ.' ¹⁹ 'Bo ma 'Bá Mvã 'i, ma ri ngá nya rá, āzini ma ri

† 11:10 Mālákĩ 3:1 †† Ēliyã: Ēliyã ri nēbĩ, Múngú 'du ĩri mụzú 'bũ
gé ídri rú, drā kuyé. Tjki ĩri ākūdē ilĩ rĩ ca mūdũrũlũ úrōmĩ (900), ísú
ākūdē tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lã 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3.

ngá mvu rá, kôpi kînî, ma ri ngá nya ambamba, âzini ma ri ìmèrè ambamba, ma ùndî 'bá mûfèngã umbe jezú rî u'du' 'bá rî pi vé ni, âzini ma ùndî 'bá ri' 'bá ùnjikãnyã 'o' 'bá rî pi vé ni. 'Bá tâ 'o'opi pîrî rî, ï nî áamá 'y-ozú kînî, ádarú ïri úmî be."

Ï tâ li 'bá êsî újã' 'bá kuyé rî pi drîgé (Lúkã 10:13-15)

²⁰ Kúru Yésû ní kûrú 'í ní tâ äyãzú äyãyã 'ozú 'a ni agá kárakarã rî pi vé tâ átázú ùkpó ùkpó, ã'diãtãsiyã 'bá kûrú rî pi agá rî pi gãkî êsî újãgã sî ïvé ùnjikãnyã agásî. ²¹ "Ïmi 'bá adri' 'bá kûrú Kôrãzinî vé rî agá 'dî' 'bée, âzini kûrú Bêtêsãiyã ï vé rî agá 'dî' 'bée, ïmi ïmú ïzãngã nya rá! Tã äyãzú äyãyã má ní 'o' ïmi ní 'dî' 'bée, mã 'o té dô kûrú Tãyã vé rî agá, âzini kûrú Sídónã vé rî agá, 'bá kûrú rî pi agá rî pi újãkî té êsî ïnógógú Múngú ri ê'yîzú gí. Kôpi té bõngó ïrîkó rú ni pi úsú ï rú' 'bá gá, kôpi úfúrágú úmvú dã ï drîgé. ²² 'Bo á læ 'yoó ïmi ní 'dîni, ú'dú ï ní ïmúzú tâ lîzú rî gé, ï ïmú ïmi ïrîñã 'bá kûrú Tãyã vé rî agá, âzini kûrú Sídónã vé rî agá rî pi vé rî ndè rá. ²³ Ïmi 'bá adri' 'bá Kãpãrãnãúmã agá 'dî' 'bée, ïmi ïsûkî ïmi nyo ícò fi 'bû gé rá? Ïmi ícókí fií ku, ïmi fi mu adri 'bû ävû rî pi vé rî agá. Tã äyãzú äyãyã má ní 'o' ïmi ní 'dî' 'bée, mã 'o té dô kûrú Södómõ vé rî agá, 'bá Södómõ vé rî pi té êsî újã rá, kôpivé kûrú ri té adri ùgögõ. ²⁴ Á læ 'yoó ïmi ní 'dîni, ú'dú ï ní ïmúzú tâ lîzú rî gé, ï ïmú ïmi ïrîñã Södómõ vé rî ndè rá."

Ïmi ïmúkí má vúgã uvungará gã (Lúkã 10:21-22)

²⁵ Sã 'dãri gé, Yésû ní Múngú ri zîzú kînî, "Má Êtèpi, Úpí mãlũngã 'bû vé rî ruyúpi vû drîgé rî be rî, õwõ'difõ mí ní tâ áda rî ùzûú 'bá úmî be rî pi ní, âzini 'bá tâ nî' 'bã ambamba rî pi ní rî sî, âzini mí ní tâ rî 'daã 'bá tâ be mãdã sù anjîñã nyírîñã tâ ãkó rî pi tîñî rî pi ní rî sî. ²⁶ Ê, mã Êtèpi, 'í læ tâ rî ã nga 'i sù 'dîri tîñî, ïri mí ní äyîkõ sè. ²⁷ "Má Êtèpi sè ngá rî pi ãrèvú céré kú má drîgé, ma Mvã rú, 'bá äzi nî ma kuyé, 'yénã má Êtèpi nî ma nî, 'bá äzi nî má Êtèpi ri kuyé, 'yénã ma Mvã rú, á nî má Êtèpi ri nî, âzini 'bá má ní ùpèè rî pi nîkî ïri nî." ²⁸ Kúru Yésû ní 'yozú kînî, "Ïmi ãndè' 'bá õgú 'dũngará sî gí 'dî' 'bée, ïmi ïmúkí má vúgã nõõ, ma sè ïmi ïmú uvu rá." ²⁹ Ïmi 'dúkí õgú má ní 'dubú nõri áyu, ïmi ùnîkî tâ má ní 'o' ïmi, ã'diãtãsiyã ma êsî be mãdã, âzini tâ be mãdã, ïmî êsî ri ícò uvungará ïsú rá. ³⁰ Ogu mávé nõri vé 'dũngará ênjî ku, 'dũngará ni kôwúkôwú.

Ú'dú Sãbãtã vé rî vé tâ (Mãrákõ 2:23-28; Lúkã 6:1-5)

12 Sã 'dãri gé, Yésû pi ívé 'bá 'î pámvú ùbî' 'bã rî pi be rikí elîjî mvuzú õmvú ãnyã vé ni agásî ú'dú Sãbãtã vé rî gé, † † ãbîrîjî fu ïrivé 'bã ïri ã pámvú ùbî' 'bã rî

† Kôrãzinî ãzini Bêtêsãiyã: Yãhúdjî rî pi rikí adri' kûrú 'dî' 'bée agá, 'bo 'bá adri' 'bã Yãhúdjî rú ku rî pi rikí adri' kûrú Tãyã vé rî agá, âzini Sídónã vé rî agá. †† Ú'dú Sãbãtã vé rî: Ú'dú 'dîri Yãhúdjî rî pi ní rizú uvuzú rî, âzini kôpi ní rizú Múngú ri zîzú rî. Yãhúdjî rî pi ri ú'dú 'dîri vé tâ ígã kînî, Múngú gbi 'bû pi vû be nî, âzini Múngú pa ï adringará tũgèrî rú rî agásî nî. Ú'dú Sãbãtã vé rî Yãhúdjî rî pi ri zî ú'dú êzîrî, 'bo

pi káyî, kôpi ní ãnyã rî pi ã drî ucezú anyizú cizú.

² Fãrúsî rî pi kã tâ 'dîri ndrèé, kôpi ní 'yozú Yésû ní kînî, "Mívé 'bá mí pámvú ùbî' 'bã rî pi ícókí té ãnyã rî pi ã drî uceé ú'dú Sãbãtã vé rî gé ku, ã'diãtãsiyã tãjîmbî Mósè vé rî ã'yî ku ï ní êzî ngazú ú'dú Sãbãtã vé rî gé."

³ Yésû ní újãzú kôpi ní kînî, "Ïmi lækî tâ Dãwúdjî pi ní 'o' ívé 'bã rî pi be sã ãbîrîjî ní kôpi fuzú rî gé 'dãri kuyé? ⁴ Dãwúdjî fi Jó Múngú vé rî agá 'dãã, kôpi nyakí pánga ï ní 'bãã kú Múngú vé jó agá rî ívé 'bã rî pi be, pánga 'dãri 'bãkî 'yénã kú atala rî pi ní, kôpi ícókí kôdõ nyaã ku. ⁵ Ïmi lækî tãjîmbî Mósè vé rî agá 'yozú kînî, atala rî pi ri êzî nga Jó Múngú vé rî aga ú'dú Sãbãtã vé rî gé ïndî, kôpi tâ ãkó 'dîni kuyé? ⁶ Á læ lûú ïmi ní 'dîni, 'bã Jó Múngú vé rî ndèépi rá rî nõgõ anigé. ⁷ Ïmi nîkî té dô tâ ï ní sî Búkú Múngú vé rî agá ï ní 'yoó kînî, 'Á læ ïmî êsî ã adri ïdríkídri, adri 'yozú kînî á læ ïmi zãkî má ní rõbõñõ yã 'dîni kuyé,' †† 'dîri vé ífíí rá, ïmi ícókí té tâ lîjî 'bã tâ ãkó rî pi drîgé ùnjî ku. ⁸ Ma 'Bã Mvã 'i, ma Úpí ú'dú Sãbãtã vé rî †† drîgé ãmbúgú nî."

Yésû ïdrí ágó äzi ú'dú Sãbãtã vé rî gé (Mãrákõ 3:1-6; Lúkã 6:6-11)

⁹ Kúru Yésû ní ngazú fuzú vürã 'dãri agásî, ïri ní mvuzú fizú Jó Múngú ri Zîzú rî agá, ¹⁰ ïsú ágó äzi 'dãã, drî ni ábã kú 'bèlè' 'béle. Fãrúsî rî pi ní Yésû ri zîzú kînî, "Tãjîmbî ã'yî nyo ï ícò 'bã ïdrí ú'dú Sãbãtã vé rî gé rá?" Kôpi zîkî ïri 'dîni, ï ïsúkî rí tâ ùnjî vú ni gé, ï tókî rí ïri ãní.

¹¹ Yésû ní 'yozú kôpi ní kînî, "Ïmi ãsãmvú gé 'dîgé, 'bã rî vé kãbîlõ 'de dô 'bû agá ú'dú Sãbãtã vé rî gé, ícò kãbîlõ rî ísè 'bû agá 'dããsî ãmvé ku?" ¹² 'Bo 'bã ndè kãbîlõ ri tâ sî rá! Tãjîmbî ã'yî rá, ï ícò tâ múké 'o' ú'dú Sãbãtã vé rî gé rá.

¹³ Kúru Yésû ní 'yozú ágó rî ní kînî, "Mí ùjû mî drî." Ágõ rî ní 'î drî ùjûzú, drî ni gõ ícã múké sù ïrivé drî äzi rî tîñî. ¹⁴ 'Bo Fãrúsî rî pi ní fuzú mvuzú ãmvé 'dãã, kôpi rikí lètî ï ní læzú Yésû ri 'dîzú drãzú rî ndãã.

Yésû ri ätî' 'bã, Múngú ïpè ïri nî

¹⁵ 'Bo Yésû nî tâ kôpi ní læé 'o' ï rá, ïri ní fuzú vürã 'dãri agásî rá. 'Bã kárakarã 'dekí mvú vudrî ni gé sî, ïdrí 'bã drã be rî pi céré, ¹⁶ 'bo ïmbã kôpi kînî, læ kôpi ã lûkî ívé tâ 'bã äzi ní ku. ¹⁷ Tã õtú Múngú ní ezîjî, nèbî Ìsãyã ní 'yoó rî nga 'i fûú tî ni gé gí kînî,

¹⁸ "Ïri ätî' 'bã mávé ni, mã ïpè ïri nî,

á læ ïri lælè, mã ïri sî äyîkõ sî,

ma sè Ìndrí Uleterè rî, ïri ní ùkpõ sè,

ïri ïmú 'yo' 'bã ängü rî pi agásî rî pi ã 'okí tâ pîrî.

¹⁹ Ícò äwãã 'bã äzi ní ku, dôku ícò útré 'bã äzi drîgé ku,

íçó átã ú'dúkõ äsîrã rú ni sî 'bã rî pi ãsãmvú gé ku.

²⁰ Ícò 'bã êsî be ñõ' 'bã gí rî pi 'o' ùnjî ku,

Kèlîkõ rî pi ri zî ú'dú äzîyã. 'Í læ Wũngará 20:8-11; Dètõrõnõmè 5:12-16. † 'Bã Jó Múngú vé rî ndèépi rá rî nõgõ anigé: 'Bã Yésû ní 'yo' o' ndè Jó Múngú vé rî rá, ïri nõgõ anigé rî, 'bã ri Yésû ri 'i' 'yo. †† 12:7 Ósèyã 6:6 †† Úpí ú'dú Sãbãtã vé rî: Yãhúdjî rî pi ri ú'dú Sãbãtã vé rî ígã kînî, Múngú gbi ngá 'bû gé rî pi vû drîgé rî pi be céré 'du caã ú'dú äzîyã, kúru ïri ní uvuzú ú'dú Sãbãtã vé rî gé. Múngú ri 'yénã Úpí Sãbãtã vé ni, kúru Yésû kînî 'i Úpí Sãbãtã vé ni, kînî 'i Múngú 'i. 'Í læ Wũngará 20:8-11.

gārā gá. ³ Yēsū ūlū 'bá rī pi ní tā kárakarā nāpí sī kīnī, "Ágó āzi ómvú be ni mu úri rií ívé ómvú agá. ⁴ Ágó rī ká úri rī rií, úri rī pi ɔruxo u'dekí lētí drígé, āríṅá rī pi ímúkí úri u'de'bá lētí drígé rī pi teé céré. ⁵ Uri rī pi ā ɔruxo u'dekí nyōókú írā drígé ni agá. Uri rī pi ífúkí mbēlēṅá, nyōókú rī ní adrií nyetele rī sí. ⁶ 'Bo ūtū rī ká koó gbírílí, úri ífú'bá rī pi 'wikí ūdrāá céré, ā'diātāsīyā úlá ni pi ní fií vūgá 'dāá kuyé rī sí. ⁷ Uri rī pi ā ɔruxo u'dekí ūcékúcé āsámvú gé, ūcékúcé rī du amuú, ōzū úri ífú'bá du'bá rī pi rá. ⁸ Uri rī pi ā ɔruxo u'dekí nyōókú múké ni agá, kōpi dukí 'aá mī be gbálígbálí. Drī ni ālu rī gé, ɔruxo ni ā fí mūdūrūlū ālu, ɔruxo ni pūkú áziyá, ɔruxo ni pūkú na. ⁹ 'Bá bí be rī, ā yī 'í ní tā 'dīri."

Yēsū ri átángá rī átá nāpí sī āsī
(Mārākō 4:10-12; Lúkā 8:9-10)

¹⁰ Yēsū vé 'bá ūri ā pámvú ūbī'bá rī pi ní ímúzú ūri zizú kīnī, "Mī ri átá 'bá rī pi ní nāpí sī āsī?"

¹¹ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Sēkí ūmī ní úmī mālūngā 'bū vé ūri ūzūpú kuú mūdūmūdū rú rī vé tā nīzú ámázú rī rá, 'bo sēkí úmī 'dīri 'bá ɔruxo ní kuyé. ¹² 'Bá tā má ní ímbá rī yīpí rá rī, ūri ní tā nīngárá sē āmbúgú, 'bo 'bá tā mávé rī yīpí ku rī, ūri ní tā nīngárá 'du úmī ni gé sī rá. ¹³ Ma kōpi ní tā rī átá nāpí sī ā'diātāsīyā,

"'Kōpi mī 'bā tā má ní 'oó rī ndrezú rá, 'bo kōpi ndrekí ku,

kōpi bí 'bā tā rī yizú rá, 'bo kōpi yíkí ku, dōku tā rī fí kōpi drígé ku.'

¹⁴ Tā 'dīri nga 'i fūú tī ni gé gí, sū nēbī Ísáyā ní átá rī tīnī kīnī,

'Ūmī mávé ū'dúkó yī rá, 'bo ūmī ícókí ífífí ni nīí ámá ku, ūmī tā má ní 'oó rī ndre rá, 'bo ūmī ícókí tā ni nīí ámá ku.

¹⁵ 'Bá 'dī'bée ē ẹsí tete,

kōpi ē bí yī tā ku,

kōpi bīkí ū mī cí,

kōpi ā bīkí té dō ū mī cí ku,

kōpi ē mī ri té āngū ndre rá,

kōpi ē bí ri té tā yī rá,

kōpi ē ẹsí ri té tā nī ámá rá,

kōpi ā újákí dō ẹsí rá, ma té kōpi ídrí rá. †

¹⁶ 'Bo nóni Múngú sē ūmī ní tākíri gí, ā'diātāsīyā ūmī mī ri āngū ndre rá, āzini ūmī bí ri tā yī rá. ¹⁷ Ádarú á lē 'yoó ūmī ní 'dīni, nēbī kárakarā, āzini 'bá tā 'o'bá pīrī kárakarā ándúrú rī pi 'bákí úvá lēzú tā ūmī ní ndreé 'dīri ndrezú, 'bo kōpi ndrekí kuyé, āzini kōpi lēkí tā ūmī ní yī 'dīri yī, 'bo kōpi yíkí tā rī kuyé.

Yēsū ūlū nāpí úri vé rī vé ífífí
(Mārākō 4:13-20; Lúkā 8:11-15)

¹⁸ "Kúru ūmī yíkí ífífí nāpí ágó úri riípi rī vé rī. ¹⁹ Uri u'de'bá lētí drígé rī vé ífífí, ūri 'bá ū'dúkó múké mālūngā vé rī ā tā yī'bá rá, tā ni ní fií kōpi drígé kuyé rī pi. Ádróko ímú úri rī pi u'duú kōpi ē ẹsí agásí rá. ²⁰ Uri u'de'bá nyōókú írā drígé rī agá rī pi, ūri 'bá ū'dúkó múké rī yī'bá rá, āzini ā'yī'bá āyīkō sī rī pi. ²¹ Kōpi ā úlá

† 13:15 Ísáyā 6:9-10

ní fií vūgá 'dāá kuyé rī sí, kōpi ícókí adrií lókí be āco ku. Tā ūkpó ūkpó kádō kōpi ísú, dōku kádō kōpi ọcūú ū'dúkó múké rī vé tā sí, kōpi gō ẹ'yīngárá rī adi ū drígé sí rá. ²² Uri u'de'bá ūcékúcé āsámvú gé rī pi, ūri 'bá ū'dúkó múké rī yī'bá rá rī pi. 'Bo kōpi ní rií tā rú'bá nōri vé rī ūsūú áyu rī sí, āzini kōpi ní rií ā'bú vé tā 'duú 'bāā āmbúgú rī sí, sē úri múké rī adri kōpi ē ẹsí agá ku. ²³ 'Bo úri u'de'bá nyōókú múké rī agá rī pi, ūri 'bá ū'dúkó múké rī yī'bá rá, tā ni ní fií kōpi drígé múké múké rī pi, 'bá 'dī'bée vé ānyāngā ri ka, drī ni ālu rī gé, fí ni ri adri mūdūrūlū ālu, ɔruxo ni pūkú áziyá, ɔruxo ni pūkú na, ūri ní úri rī saá rī vú sí."

Nāpí jōótā duúpi ānyá agá rī vé rī

²⁴ Yēsū gō kōpi ní nāpí āzi ūlūú dīí kīnī, "Mālūngā 'bū vé rī adri sū 'bá úri múké ni riípi ómvú agá rī tīnī. ²⁵ 'Bá rī pi ká céré 'deé ū'dú kongárá gá, ūri ní nāpí 'bá ímú jōótā fí rií ūri ní nāpí ānyá agá, gō 'deé muú 'dīí sí rá, jōótā rī vé fí ūri ní nāpí ānyá agá. ²⁶ 'Anyá rī ká ūri ní nāpí ká ífúú, jōótā rī ní ká ífúú.

²⁷ "Átí'bá rī pi ní ímúzú ómvú 'dīpa rī zizú kīnī, 'Āmbúgú mávé rī, úri mī ní rií mívé ómvú agá rī adri úri múké ni pi kuyé? Jōótā ūri ní nāpí rī íbí íngá ngūgá?"

²⁸ "Ūri ní újázú kōpi ní kīnī, 'Árī'bá 'o tā 'dīri ní."

"Átí'bá rī pi ní ūri zizú kīnī, 'Mí ā'yī 'yozú kīnī, 'bā mukí jōótā rī unjeé ānyá rī agásí āmvé 'dīni rá?"

²⁹ "Ómvú 'dīpa rī ní újázú kīnī, 'Adri 'dīni kuyé, ūmī unjekí dō jōótā rī pi ānyá rī agásí āmvé, ūmī ká ānyá rī pi unje índī. ³⁰ ūmī kukí jōótā rī ā du muú ányá rī be trú cīmgbá cazú sá ūri ní ímúzú ányá rī lizú rī gé. Kádō ímú ányá rī líj, ma lū 'bá ẹzī nga'bá rī pi ní, "Drīdrī ni, ūmī unjekí jōótā rī ānyá rī agásí, ūmī úmbékí, ūmī zākí veé ācí sí. Kúru ūmī íkūnākí ányá rī íjí ímú 'bāā mávé írá agá." " "

Nāpí marígó fí be mādāṅá rī vé rī
(Mārākō 4:30-32; Lúkā 13:18-21)

³¹ Yēsū átá ká kōpi ní nāpí āzi kīnī, "Mālūngā 'bū vé rī vé tā adri sū marígó ā fí mādāṅá rī ní saá ómvú agá rī tīnī. ³² Marígó rī ā fí ā adri dō kīnīkīnīngá drāāāsīyā, kádō duú, ūri du ómvú agá 'dāá ícá āmbúgú. Áríṅá rī pi mu ívé jó sī drītī ni pi gé sí."

Nāpí ākúfí vé rī

³³ Yēsū ūlū nāpí āzi dīí kīnī, "Mālūngā 'bū vé rī adri sū ākúfí ūkú rī ní ídú dāá íwá ūri ní uruú gí rī agá rī tīnī, ākúfí rī sē íwá rī dra kōfútō be."

Tā ā pá Yēsū ní tā rī ūlūú nāpí sī rī
(Mārākō 4:33-34)

³⁴ Yēsū ri tā 'dī'bée ūlūú 'bá bítríká rī pi ní céré nāpí sí. Tā āzi ūri ní átá 'bá bítríká rī pi ní nāpí sí kuyé ni 'dāáyo. ³⁵ Tā Múngú ní átá nēbī rī pi ní rī fū tī ni gé gí kīnī:

"Ma ūmī ní tā rī ūlū nāpí sí,

Tā ūri ní ūzūpú ūri ní dōzú ūri ní vū ri gbīngárá gá 'dāá rī, ma ífífí ni ūlū ūmī ní rá." ††

Yēsū ũlū jōótā řřũúpi ānyá agá řř vé řřřř

³⁶ Kúru Yēsū ní füzú 'bá bítříká řř pi āsámvú gé sř, řři ní fizú mužú adřízú jó agá. řřivé 'bá řři ā pámvú ũbř' 'bá řř pi ní řřmúzú řři vúgá, kōpi ní 'yozú řři ní křnř, "Mř ũlū 'bá ní nāpi jōótā đũúpi ānyá agá řř vé řřřřř."

³⁷ Yēsū ní újázú kōpi ní křnř, "Ma 'Bá Mvá 'i, ágó úri múké řř řřpi řř, řři ma 'i. ³⁸ Őmvú řř, řři 'bá vř đřřgé řř pi, úri múké řř, řři 'bá fi' 'bá mālřngā 'bř vé řř agá řř pi. Jōótā đũúpi ānyá agá řř, řři 'bá āđróko vé řř pi.

³⁹ Āřř' 'bágú jōótā řřpi ānyá agá řř, řři āđróko 'i. Ānyá řř vé řřkřnāngárá, řři ũ' 'dřú ũđř vé řř, 'bá ānyá řřkřnā' 'bá řř pi, mālřyikā řř pi.

⁴⁰ "řřkřnāki jōótā ānyá agá řř zāá āci sř, tã 'đřri řřmú 'i nga ũ' 'dřú ũđř vé řř gé. ⁴¹ Ma 'Bá Mvá 'i, ma mávé mālřyikā řř pi řřpě řřmú ngá sěepi 'bá řř pi ní tã 'ozú řři řř ku, āzini 'bá řř pi sěepi řřřpi ũňřkřnyā agá řř pi unje mávé mālřngā agásř rá. ⁴² Mālřyikā řř pi řřmú kōpi 'đř ũ' 'bé āci řřpi kú nyālř řř agá, 'dālé kōpi řřmú ũtré āci řř vé řřngárá kōpi řř' 'bá gá řř sř, āzini kōpi řřmú řřkřnyā ci rá. ⁴³ 'Bo 'bá tã 'o' 'bá řři řř pi, kōpi řřmú đřř řřtēpi vé mālřngā agá 'dāá sř ũřřú ní đřř řř řři. 'Bá bř be řř, ā yř 'i ní tã 'đřri.

Nāpi ngá ājě be āmbúgú řř vé řř

⁴⁴ "Mālřngā 'bř vé řř adri sř ngá ājě be āmbúgú řř ní zřřú kuú nyōōkú agá řř řři. Ágó řř kã ngá ājě be āmbúgú 'đřri řřsú, gō mužú zřřú đřř. Āyřkō řřřpi řřsř ní agá řř sř, sě ngá řř jeé, muž nyōōkú 'đřri jeé āni.

⁴⁵ "Mālřngā 'bř vé řř adri sř 'bá řřřpi māyākā ōgú' 'bá ōgúōgū ājě be āmbúgú řř ní zřř páłř † řř pi ndāá řř řři.

⁴⁶ Kã mužú māyākā múké ōgúpi ōgúōgū ājě be āmbúgú 'đřri řřsú, ũzi řřvé ngá āřřvú céré, gō mužú řřā ōgúpi ōgúōgū 'đřri jeé āni.

Nāpi řřmbá vé řř

⁴⁷ "Mālřngā 'bř vé řř adri křá sř řřmbá řř ní 'beé yřř bālālā řř agá řř' 'bř ōřřkã be āndřāndř řř pi uruzú řř řři.

⁴⁸ řř' 'bř řř pi kã řř tōō gáá řřmbá řř agá 'dāá tré, āgō řř' 'bř 'be' 'bá řř pi řřsékř řřmbá řř yřř řř agásř āmvé nōó. Kōpi ní kúru úřřízú vřgá, kōpi ní řř' 'bř múké múké řř pi ũpězú ũ' 'bázú ũvú řř pi agá, 'bo kōpi ũ' 'békř řř' 'bř ũňř řř pi áse agá. ⁴⁹ Lókř ũđř vé řř gé, tã řř řřmú 'i nga sř 'đřri řři. Múngú řř řřmú mālřyikā řř pi řřpě řřmú 'bá řř' 'bá ũňřkřnyā 'o' 'bá řř pi āsámvú aco 'bá tã 'o' 'bá řři řř pi be. ⁵⁰ Kōpi řřmú 'bá tã 'o' 'bá ũňř řř pi ũ' 'bé āci řřřpi kú nyālř řř agá, kōpi řřmú ngo āzini řřkřnyā ci āci řř vé řřngárá řř řř' 'bá gá řř sř."

⁵¹ Yēsū ní kōpi zřřú křnř, "Tã má ní átá 'đř' 'bée řř nyo řřmi đřřgé rá?"

Kōpi ní újázú křnř, "Ē, tã řř řř 'bá đřřgé rá."

⁵² Yēsū ní 'yozú kōpi ní křnř, "Bá ālu ālu řřřpi řřmbá řř, řřmbákř řři mālřngā 'bř vé řř vé tã sř gř, 'bá

†† 13:35 Sāwumā 78:2† Māyākā ōgú' 'bá ōgúōgū ājě be āmbúgú řř ní zřř páłř řř pi: Páłř řřndré sř řřā ōgúpi ōgúōgū ũnyř be ājě be āmbúgú řř řři. řřřřřkř řř kōpi ũđé řř řřvé kókó' 'bō agá.

'đřri adri sř jó 'dřpa řřvé ngá ũ' 'dř řř 'dřřpi ngá ũkř řř be †† řřvé jó agásř āmvé řř řři.

'Bá Nāžerētā vé řř pi gākř Yēsū řř sř

(Mārākō 6:1-6; Lúkā 4:16-30)

⁵³ Yēsū kã nāpi řř ũlūú đęđ, řři ní füzú āngū 'đřri agásř āmvé. ⁵⁴ Gō 'deé mužú Nāžerētā gá křřř řři ní mbázú řř gé, řři ní řř' 'dřzú 'bá řř pi řřmbázú jó Múngú řř Zřřú řř agá 'dāá, sě 'bá řř pi ní āyāngárá, kōpi ní 'yozú křnř, "Ágó 'đřri řřsú ũmř řřzú tã āyāzú āyāyā 'đřri 'ozú řř řřngūgá?"

⁵⁵ Kōpi ní křá gōzú zřřú křnř, "Ágó 'đřri adri 'bá řřřpi pářāngř řřřpi řř vé řřvā kuyé? Ágó 'đřri řřvé řřndřępi adri Māřřyā 'i kuyé? řřřvé řřđřřřř adri řřkōbř 'i, řřsępā 'i, řřřmōnā 'i, āzini řřđř 'i kuyé? ⁵⁶ řřřvé řřmřřřř 'đř' 'bée řřkř nyo adri řř 'bá be řřř kuyé? Ágó 'đřri řřsú tã 'đř' 'bée řřngázú řřngūgá?" ⁵⁷ 'Bá řř pi ā 'a vekř ũňř řři tã řři ní 'oó 'đř' 'bée sř.

Yēsū ní 'yozú kōpi ní křnř, "Nębř řř đō řřvř āzi gé, 'bá řř pi řři řři řř, 'bo řři đō 'bá řřvé řř pi āsámvú gé, řři řři řři řř ku."

⁵⁸ Yēsū 'o tã āyāzú āyāyā ni āngū 'đřri agá kárākárá kuyé, ā' 'diātāsřyā 'bá āngū 'đřri agá řř pi řř' 'yřngárá ākó.

Yřwánř Bātřřmř sěepi řř vé đřāngárá

(Mārākō 6:14-29; Lúkā 9:7-9)

14 Sā 'đřri gé, 'bágú řřđđē † āngū Gālřlāyā vé řř řřřpi řř kã Yēsū vé tã yřř, † řři ní 'yozú řřvé āřř' 'bá řř pi ní křnř, "Bá 'đřri Yřwánř Bātřřmř sěepi řř řřngá gōō řřđri řřú nř! řřzú řři ní řřzú tã āyāzú āyāyā 'đř' 'bée 'ozú 'đři řři."

³ Ā' 'diātāsřyā ōřř řřđđē řř Yřwánř řř, ũmbé řři, řř řři mužú 'beé jó āngū ũ' 'yřzú řř agá, 'i řřđřřřř řřřřř † řřvé ũkú řřđđřyā ā tã sř. ⁴ Yřwánř 'yo āndřřú řřđđē ní křnř, "Tāřřmbř Múngú vé řř ā' 'yř ku řři ní řřvé řřđřřřř vé ũkú řřzú řři ní ũkú řřú." ⁵ řřđđē řř Yřwánř řř 'đřř, 'bo řř 'oó řřřřř řř 'bá řř pi sř, ā' 'diātāsřyā kōpi ā' 'yřkř rá 'yozú křnř, Yřwánř řř nębř.

⁶ ũ' 'dřú řř ní řřđđē řř řřzú řř kã řřcá, ũđékř ũmř, ũ' 'dřú 'đřri gé, řřvā ũkřnjā řřđđřyā vé řř řř ũngó řřđđē řřndřępi gé, sě řřđđē ní āyřkō. ⁷ řřđđē řř ũyō křnř, ngá řřvā ũkřnjā řř ní řřé řř, 'i sě řři ní rá. ⁸ řřđđřyā ní 'yozú řřvé řřvā ũkřnjā řř ní křnř, "řř 'yo řřđđē ní, ā sě řři ní Yřwánř Bātřřmř sěepi řř řř đřř řřkřnř agá." ⁹ Tã 'đřri sě 'bágú řřđđē řř řřzāngā, 'bo řři ní ũyō řřó řřvé ũmř řř pi řřndřępi gé gř řř sř, řři ní 'yozú křnř, ngá řřvā ũkřnjā řř ní řřé řř, ā řřkř řři ní. ¹⁰ řři ní āngáráwá řř pi řřzú mužú Yřwánř řř đřř řřzú jó řři ní āngū ũ' 'yřzú řř agá 'dāá. ¹¹ Āngáráwá řř pi ní Yřwánř řř đřř řř' 'dřzú řřřřř řřkřnř agá, řřmú řřé řřvā

†† Jó 'dřpa řřvé ngá ũ' 'dř řř 'dřřpi ngá ũkř řř be řř: Ngá ũ' 'dř řř, řři mālřngā 'bř vé řř vé tã, ngá ũkř řř, řři řřřmbř řř vé tã. řři múké řři řř řřřmbř řř řřmbázú, āzini řři mālřngā 'bř vé řř vé tã řřmbázú. † 'Bágú řřđđē: řřđđē 'đřri řřđđē Āňřřřpā 'i, řři řřđđē Āmbúgú řř vé řřvā, gō mālřngā řř řřřpi řř sã Yřwánř ní bātřřmř řřzú řřsř Yēsū řři řř gé. 'ř řř Mārākō 6:14; Lúkā 3:1; řřř 4:27. řř řři řř Yēsū řř řřzú řř gé, řřđđē Āmbúgú 'đřri řř āngū řři řř. 'ř řř Mātáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. řřđřř řři gé, 'bágú āzi āngé řři řř řřđđē Āgřřřpā, řři řřđđē Āmbúgú řř vé řřvā vé řřvā. 'ř řř řřř 12:1-13:1. †† řřřřř: řřřřř řř 'bágú řřđđē Āňřřřpā řřđřřřř, řř řřřřř řřđđē ní řřřřř řř ũkú řřđđřyā řř 'đřzú 'ři ní ũkú řři řř gé, řřř řřkřđē řřřřř řř řři řř.

úkú rí drígé, mvá úkú rí ní jízú sězú ẹndrẹpi ní.
 12 Yūwání vé 'bá ńri ā pámvú ǔbǐ'ba rí pi ní ímúzá
 Yūwání vé ǎvú 'duzú jízú mụzú sǐzú. Vúdrí ni gé, kọpi ní
 mụzú tā ni ǔlúzá Yẹsụ ní.

Yẹsụ sě ǎnyāngā nyaá 'bá ẹlífú tǔwú pi ní
 (Mārākō 6:30-44; Lúkǎ 9:10-17; Yūwání 6:1-14)

13 Yẹsụ kǎ tā Yūwání vé rí yíj, ńri ní 'dezú mụzú
 kúlúmgbá sǐ, mụ adrií vǔrǎ ǎzi gé ọ'dúkúlẹgúsí. 'Bá
 bǐtríkǎ rí pi kǎ tā 'dǐri yíj, kọpi ngakí fūú kǔrú rí pi
 agásí, kọpi 'dekí mụyú Yẹsụ vúgá sǐ pá sǐ. 14 Yẹsụ kǎ ísǐ
 kúlúmgbá rí agásí vúgá nǔó, kǎ 'bá bǐtríkǎ rí pi ndreé,
 sě ẹsǐ ní ísú ńzāngā ambamba, ńri ní kúru 'dezú rizú 'bá
 drǎ be rí pi ídrízú.

15 Kǎ mụyú adrií ǔndrẹjǎ rí sǐ, 'bá Yẹsụ ǎ pámvú
 ǔbǐ'ba rí pi ní ímúzá Yẹsụ vúgá nǔó. Kọpi ní 'yozú ńri ní
 kíní, "ǔtú rí 'de nóni gí, ǎngǔ nǔri áse agá, lě mǐ pě 'bá
 bǐtríkǎ 'dǐ'bee mụyú ǎnyāngā jee kǔrú mǎdǎ mǎdǎ rí pi
 agásí."

16 Yẹsụ ní 'yozú kọpi ní kíní, "Lě 'bá 'dǐ'bee ǎ mụkí
 vǔrǎ ǎzi gé ku. Ẹmí sěkí kọpi ní ngá nyanya, kọpi ǎ
 nyakí."

17 Kọpi ní 'yozú Yẹsụ ní kíní, "Ngá 'bá vúgá nǔgó
 anigé rí 'yẹná pángá tǔwú ń'bí be ńrǐ."

18 Yẹsụ ní 'yozú kọpi ní kíní, "Ẹmí íjǐkí má vúgá nǔó."

19 ńri ní 'yozú 'bá bǐtríkǎ rí pi ní, kọpi ǎ úríkí vúgá áse
 dríge 'dǐgé. ńri ní pángá tǔwú 'dǐ'bee í'dúzá ń'bí ńrǐ rí be,
 ńri ní ǎngǔ ndrezú 'bǔ gé 'dǎá, ńri ní ǔwǔ'dífó sězú, ńri ní
 pángá rí ǎndízú, ńri ní sězú ń'bí rí be ívé 'bá 'ń pámvú
 ǔbǐ'ba rí pi dríge, 'bá ńri ā pámvú ǔbǐ'ba rí pi ní awazú
 'bá rí pi ní. 20 'Bá rí pi ǎrěvú céré nyakí ǎnyāngā rí ẹpízú
 ǎní rá, 'bá ńri ā pámvú ǔbǐ'ba rí pi ńkúnákí ǎnyāngā ń ní
 nyaá rí ẹ ńmbǐtǎ caá ǔvú ǎ 'a mụdrí drí ni ńrǐ. 21 ǎgǔ
 ǎnyāngā nya'bee rí pi vé kǎlǎfe ri ícǔ ca ẹlífú tǔwú
 (5,000) rá, kǎlǎfe 'dǐri agá 'dǐgé, lǎkí ńkú rí pi anjinǎ rí
 pi be kuyé.

Yẹsụ mụ yíj dríge sǐ pá sǐ
 (Mārākō 6:45-52; Yūwání 6:15-21)

22 Tǎ 'dǐri ā vúdrí gé, koro Yẹsụ ní 'yozú ívé 'bá 'ń
 pámvú ǔbǐ'ba rí pi ní kíní, kọpi ǎ tǔkí gǔó kúlúmgbá
 agá 'dǎá ǔzi, kọpi ǎ zokí yíj bǎlǎlǎ rí mụzú ǎlé 'dǎá.
 Vúlé 'dǎá, ńri ní 'bá rí pi ayizú mụzú ńvé ǎngá sǐ. 23 Kǎ
 'bá rí pi ayíí mụzú gí, ńri ní tǔzú mụzú írǎ dríge 'dǎá
 ọ'dúkúlẹgúsí, ńri ní Múngú rí zízú. ǔtú rí kǎ 'deé, ísú ńri
 'dǎlé ọ'dúkúlẹgúsí. 24 Sǎ 'dǎri gé, kúlúmgbá rí vǔ rǎrá
 rú nyǔọkú rí be. ǔlǐ ní vǐzú ńkpǔ be, sě yíj rí ńvǎ ǎní
 ngúyá ngúyá, sě kúlúmgbá rí ícǔ mụyú ǎní bǎ ku.

25 ǎngǔ rí kǎ lěe ọwú, Yẹsụ ní rizú ímúzá ívé 'bá 'ń
 pámvú ǔbǐ'ba rí pi vúgá nǔlé yíj bǎlǎlǎ rí dríge sǐ pá sǐ.
 26 'Bá Yẹsụ ǎ pámvú ǔbǐ'ba rí pi kǎ Yẹsụ rí ndreé ńri ri
 ímú yíj bǎlǎlǎ rí dríge sǐ pá sǐ, ńrǐ fi kọpi ẹ ẹsǐ agá am-
 bamba. Kọpi ní 'yozú kíní, "Ngá rí ńdrí." ńrǐ fi kọpi ẹ
 ẹsǐ agá rí sǐ, kọpi ní ngazú ńtrézú.

27 'Bo koro Yẹsụ ní 'yozú kọpi ní kíní, "Lě ńmǐ ẹsǐ ǎ wa
 ku! 'Bá rí ma 'i. Ẹmí 'okí ńrǐ sǐ ku."

28 Pétěró ní ńjǎzú Yẹsụ ní kíní, "ǔpí, ǎdarú 'bá rí dǔm
 'i, lě mǐ 'yo, mǎ mụ mí vúgá 'dǐí yíj rí dríge sǐ pá sǐ."

29 Yẹsụ ní 'yozú Pétěró ní kíní, "Mí ímú."

Kúru Pétěró ní ísǐzú kúlúmgbá rí agásí, ńri ní 'dezú
 mụzú Yẹsụ vúgá 'dǎá yíj rí dríge sǐ pá sǐ. 30 Pétěró kǎ ńńj
 ǎmá 'yozú kíní, ńlǐ rí vǐ ńkpǔ be, gǔ ríí 'oó ńrǐ sǐ, í'dó ríí
 tǐí mụzú yíj ǎ ndúge 'dǎá, ńri ní trezú ń'dúkǔ be ńrǐ
 'dǎá kíní, "ǔpí, 'i pa ma!"

31 Koro Yẹsụ ní 'ń drí suzú Pétěró ri ísézú 'í vúgá nǔó,
 ńri ní 'yozú Pétěró ní kíní, "Mívé ẹ'yǐngǎrá mǎdǎnjǎ, ngá
 mí ní 'ozú ńrǐ sǐ mávé tā ǎ'yízú ku rí ǎ'di?"

32 Yẹsụ pi kǎ tǔyú Pétěró be kúlúmgbá rí agá 'dǎá, ńlǐ
 rí ní pá tuzú. 33 'Bá Yẹsụ ǎ pámvú ǔbǐ'ba rí pi ní 'dezú ńri
 ńjǐzú, kọpi kíní, "ǎdarú mí Mvǎ Múngú vé ni."

Yẹsụ ídrí 'bá drǎ be ni pi Gěnesǎrétǎ gǎ
 (Mārākō 6:53-56)

34 Kọpi kǎ zoó ǎlé 'dǎá, kọpi ní ńfúzá kúlúmgbá rí
 agásí ǎmvé, kọpi ní 'dezú mụzú kǔrú Gěnesǎrétǎ vé rí
 gé. 35 'Bá kǔrú 'dǎri agá rí pi kǎ ńńj ǎmá 'yozú kíní, 'bá rí
 Yẹsụ 'i, kọpi ní ń'dúkǔ pězú mụzú 'bá adri'ba kǔrú 'dǎri
 ǎ gǎrá gá sǐ rí pi ní. 'Bá rí pi ní ńvé 'bá drǎ be rí pi íjízú
 ímúzá Yẹsụ vúgá nǔó. 36 'Bá drǎ be rí pi ní Yẹsụ ri mǎzú
 kíní, lě Yẹsụ ǎ ǎ'yí ń rí, ń ńlókí rí ńrivé bǔngǔ akoóko rí ẹ
 tǐ. 'Bá céré ńrivé bǔngǔ ńlókí'ba rí pi vé drǎ dẹ kọpi ǎ
 rú'ba gǎ sǐ rá.

Měre Yǎhúdǐ rí pi vé rí
 (Mārākō 7:1-13)

15 Vúdrí ni gé, Fǎrúsǐ ńrǐkọ pi 'bá tǎjmbǐ ímbǎ'ba
 rí pi be íbíkí ímú Yěrusǎlémǎ gálésí, kọpi ní Yẹsụ
 ri zízú kíní, 2 "Ngá mívé 'bá mǐ pámvú ǔbǐ'ba rí pi ní
 mēre 'bá ambugu rí pi vé rí ńǔzú rá rí ǎ'di? ǎ'diǎtǎsǐyǎ
 kọpi kǎdǔ ríí ngá nyaá, kọpi ńjǐkí ń drí sǐ 'bávé mēre ní
 lěe rí tǐni ku!"

3 Yẹsụ ní ńjǎzú kọpi ní kíní, "Ngá ńmí ní tǎjmbǐ Múngú
 ní 'yoó rí ńǔzú ńmívé mēre ǎ tā sǐ rí ǎ'di? 4 Múngú ẹzi
 kíní, "Lě mǐ ńjǐ mí ẹtẹpi pi mí ẹndrẹpi be ńjǐńjǐ." 5 "Bá
 átángá átapi ẹtẹpi ní, dǔku ẹndrẹpi ní ńjǐ rí, ǎ 'dǐkí ńri
 drǎ 'dǐsǐ rá." 6 "Bo ńmí kíní 'bá rí 'yo dǔ ẹtẹpi ní, dǔku
 ẹndrẹpi ní kíní, 'Fěfě má ní kǔdǔ lěe sěe ńmí ní rí, á sě
 Múngú ní gí," 6 'dǐri lǔ 'yozú kíní, 'bá 'dǐri ńjǐ ẹtẹpi pi
 ẹndrẹpi be kuyé. Ẹmí gǎkí ń'dúkǔ Múngú vé rí sǐ, ńmívé
 mēre ǎ tā sǐ. 7 Ẹmí 'bá 'ń'bee kú tā be pǐrǐ 'dǐ'bee, tā
 Múngú ní lǔú nẹbǐ ńsáyǎ ní átá ńmí tā sǐ 'dǐri ńri tā áda
 kíní,

8 " "Bá 'dǐ'bee ri ma íngú tǐ sǐ kána,

'bo kọpi 'bǎkí ẹsǐ má dríge kuyé.

9 Kọpi ma ńjǐ ku kána,

tǎjmbǐ kọpi ní ríí ímbǎ rí pi, 'bá áda ńtǐ nǐ." 10

Átángá ńjǐ rí ńri ńjǐkǎnyǎ íjǐ 'bá dríge
 (Mārākō 7:14-23)

10 Yẹsụ ní 'bá bǐtríkǎ rí pi zízú ímúzá 'í vúgá nǔó, ńri ní
 'yozú kọpi ní kíní, "Ẹmí 'bǎkí bǐ tā má ní 'yoó rí yízú, tā rí
 ǎ rí rí ńmí dríge 'dǎá múké múké. 11 Ngá nyanya 'bá rí ní
 nyaá rí íjǐ ńjǐkǎnyǎ ku, átángá ńjǐ ńfúúpi 'bá rí tǐ gé sǐ
 rí, ńri ńjǐkǎnyǎ íjǐ nǐ."

† 15:4 Wǔngǎrá 20:12; Dětǔrǔnǔmě 5:16 †† 15:4 Wǔngǎrá
 21:17; Lěvǐtǐkǎ 20:9 † 15:9 ńsáyǎ 29:13

¹² 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní ímúzá Yēsū vúgá nõó, kōpi ní Yēsū rī zizú kīnī, "Í nī kuyé 'yozú kīnī, átángá mí ní átá 'dīri sī, Fārúsī rī pi ā 'a ve rá?"

¹³ Yēsū ní újázú kōpi kīnī, "Ngá ārēvú céré má Ētēpi 'bū gé rī ní saá nī kuyé rī pi, í ímú kōpi unje céré vūgá.

¹⁴ Lē ími ūsūkí Fārúsī 'dī' bée vé tā ku, kōpi drīkoma mī ākó ni pi. 'Bá rī dō mī ākó, ícó ógúpī ē drī ruyú sēé ku, īri sē kōpi īrītrō mụ u'de 'bū agá."

¹⁵ Pētēró ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ūlū 'bá ní nāpí mí ní 'yoó kīnī ngá uryukō īri 'bá ní ūnjīkānyā íjī 'dīri vé ífífí."

¹⁶ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Ími āsámvú gé 'dīgē, 'bá āzi nyo tā má ní átá nõri nīpi kuyé ni anigé? ¹⁷ Ími nīkí áamá 'yozú kīnī, ngá 'bá ní nyaá fíí 'bá agá rī, īri fū 'bá agásí ámvé 'dīni kuyé? ¹⁸ 'Bo átángá īfūúpi 'bá tī gé sī rī, īri íbī íngá 'bá ēsī agá, īri sē 'bá rī tā 'āzāvū rú' ni 'o. ¹⁹ 'Á' diātāsīyā yīkī ūnjī rī, īri íbī īfū ēsī agalēsī, īri sē 'bá rī āngū 'dī, īri la 'bá āzi vé ūkú sī, dōku ūkú rī la 'bá āzi vé ágó be, īri ōwū 'bā, īri ngá ūgū, īri ūnjō ūlī, āzini īri āngū 'yo'yo. ²⁰ Tā ī ní ūlāā 'dī' bée, īri sē 'bá rī adri 'āzāvū rú' Múngú ęndrētī gé. 'Bá rī nya dō ngá ísū ūjī 'ī drī kuyé, sē 'bá rī 'o tā 'āzāvū rú' ni ku."

Úkú Kānānāzī ē'yīngará be rī (Mārākō 7:24-30)

²¹ Yēsū nga fūú vūrā 'dāri agásī, 'de mụú āngū ām-búgú Táyā vé rī agá, āzini Sídónā vé rī agá. ²² Úkú āzi Kānānāzī, īri ní ímúzá Yēsū ri mázú, rizú ngozú ęndrētī ni gé kīnī, "Úpī, Dāwūdī ā Mvā rī, 'í ndre īzāngā mávé nõri fō, mávé mvā ūkúná 'dāá'dā índrī ūnjī fi drī ni gé, índrī ūnjī rī ri īri ní īzāngā sē ambamba."

²³ Yēsū zī 'ī tī átángá 'yozú kuyé. Írivé 'bá īri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní īri mázú, kōpi kīnī, "Í pē ūkú 'dīri mụú 'dīisí rá, īri ri ngo ímúzá 'bá vūdrī gé sī ambamba."

²⁴ Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ípēkí má ímú 'bá Īsērélē vé rī pi āsámvú gé, kōpi índrēkí sū kābīlō āvī' 'bá gí rī pi tīnī."

²⁵ Úkú rī ní ímúzá kūmūcī ūtīzú Yēsū ęndrētī gé, īri ní 'yozú kīnī, "Úpī, 'í ko mā īzāl"

²⁶ Yēsū ní újázú ūkú rī ní kīnī, "Adri múké ku ī ní ínyá anjīnā úcézú rī pi 'd' d'úzá † sēzú ūcógú rī pi ní."

²⁷ Úkú rī ní 'yozú kīnī, "Úpī, tā mí ní átá rī, īri tā áda, 'bo ūcógú rī pi ícó ínyá u'de' 'bá ī ē' d'ípáa vé misá drīgē sī vūgá rī nya rá."

²⁸ Yēsū ní újázú kīnī, "Úkú 'dīri, ē'yīngará mívé rī ām-búgú! Tā mí ní zījī má tī gé gí rī, ī ícó sē mí ní rá." Sā 'dāri gé, ūkú rī vé mvā ūkúná rī gō ícá múké.

Yēsū ídrí 'bá kárakarā

²⁹ Yēsū ní ngazú fūzú vūrā 'dāri agásī, īri ní 'dezú mụzú yīī bālālā Gālīláyā vé rī gé 'dāá, īri ní mụzú yīī bālālā rī ā gārā gá sī. Īri ní tuzú mụzú írā drīgē, īri ní úrizú vūgá. ³⁰ 'Bá bītrīká rī pi ní ímúzá īri vúgá nõó, kōpi íjīkí 'bá pá be ábá' 'bá gí rī pi, 'bá mī ākó rī pi, 'bá ógōrōvū rú rī pi, 'bá átá' bée ku rī pi, 'bá uryukō' bée be

† Anjīnā rī pi Ūcógú rī pi be: Yāhūdī rī pi rikí 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ide kīnī kōpi adriki sū ūcógú tīnī. Ú'dógú' dógú 'dīri agá, Yēsū átá kīnī, 'bá īri zījī anjīnā rī pi, īri Yāhūdī rī pi, 'bá īri zījī ūcógú rī pi, īri 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi.

ímú 'bāā Yēsū ęndrētī gé, Yēsū ídrí kōpi céré rá. ³¹ 'Bá rī pi ká ndrēé 'bá ándúrú átá' 'bá ku rī pi nóni ri átátá, 'bá pá be ábá' 'bá gí rī pi ā pá ícá nóni múké gí, 'bá adri' 'bá ógōrōvū rú rī pi nóni ri ęcī tu rá, 'bá mī be ęsī' 'bá gí rī pi nóni āngū ndre rá. Tā 'dīri sē kōpi ní āyāngará, sē kōpi íngúkí Múngú Īsērélē vé rī ānī rá.

Yēsū sē ānyāngā nyaá 'bá élfīfū sụ pi ní (Mārākō 8:1-10)

³² Yēsū ní ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi zizú ímúzá 'í vúgá nõó, īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ma īzāngā sī 'bá nõ' bée sī, kōpi adriki má be nõgó caá ú' d'ú be na, ngá āzi kōpi ní nyaanya ní 'dāáyo. Á lē kōpi pēé mụzú nõósī ēbīrī sī ku. Īri sē kōpi ícó īdrākā ēbīrī sī lētī gé rá."

³³ Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní 'yozú īri ní kīnī, "Āngū nõri rará rú ásé agá, 'bá nõ' bée kárakarā, 'bá ísúkí rí ānyāngā caapi kōpi ní rī íngūgá?"

³⁴ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Pāngā īmi vúgá 'dīī ngōpī?" Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Pāngā 'bá vúgá nõó ęzīrī anigé, āzini 'ī' bī' 'bá vúgá nõó nyírīnā ni pi anigé, 'bo adri kárakarā kuyé."

³⁵ Yēsū ní 'yozú kīnī, 'bá bītrīká rī pi ā úríkí vūgá.

³⁶ Kuru Yēsū ní pángā ęzīrī 'dī' bée 'd' d'úzá 'ī' bī' rī pi be, īri ní ōwō' d'fō sēzú, īri ní ūndīzú, īri ní 'd' d'úzá sēzú 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi drīgē, kōpi ní awazú 'bá rī pi ní.

³⁷ 'Bá rī pi céré nyakí ānyāngā rī ępízú ā ní rá. Vūdrī ni gé, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi 'īkūnākí pángā ī ní ūndīī 'ī ní nyaá rī ē 'īmbītā caá ūvú ā 'a ęzīrī. ³⁸ 'Bá ānyāngā rī nya' bée rī pi vé kālāfe ca élfīfū sụ, lākí ūkú rī pi anjīnā rī pi be kuyé. ³⁹ Yēsū ká 'bá bītrīká rī pi ayīí mụzú 'dīisí gí, īri ní tuzú kúlúmgbā agá, īri ní mụzú vūrā 'īnyīnā kūrú Māgādānā vé rī gé.

'Bá rī pi lēkí tā āyāzú āyāyā ni ndrēé (Mārākō 8:11-13; Lúkā 12:54-56)

16 Fārúsī rī pi Sādókē rī pi be ímúkí Yēsū ri ū' bīī, kōpi zīkí īri kīnī, ā 'o 'ī ní tā āyāzú āyāyā ni, ā lū rī 'ī ní 'yozú kīnī, ūkpō īri ní tā āyāzú āyāyā 'dīri 'ozú rī íbī íngá 'bū gélésīla.

² Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ími ri 'yo, 'Ūndrēnā rī sī, āngū rī ka dō kú mgbā, āngū rī adri ule, yīīgó 'dī ku.'

³ Ū' bītīnā rī sī, īmi ri 'yo, 'Āndrū sī yīīgó ri 'dī rá, ā' diātāsīyā āngū rī ē mīlētī índrē ika, kú 'īrībītī rú. Īmi nīkí āngū rī vé mīlētī ā tā ūlūngará rá, 'bo tā 'i ngaapi mā rú' 'bá gá āndrū nõri, īmi nīkí ífífí ni áamá kuyé. ⁴ Úyú ūnjīkānyā 'o' 'bá, ē'yī' 'bá kuyé rī pi, kōpi lēkí ā 'okí' ī ní tā āyāzú āyāyā ni, 'bo á 'o kōpi ní tā āyāzú āyāyā ni ku, ma 'yénā tā āyāzú āyāyā Yónā †† vé rī 'ī' da kōpi ní áyu." Kuru Yēsū ní 'dezú mụzú, īri ní kōpi kuzú kú 'dīgē.

Ākúfī Fārúsī rī pi vé Sādókē rī pi be rī (Mārākō 8:14-21)

⁵ Yēsū pi ká zoó yīī bālālā rī agásī álé 'dāá, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ā tā āvī, jīkí pángā mụzú 'īndī kuyé.

†† Tā āyāzú āyāyā Yónā vé rī: 'ī' bī' te nēbī' Yónā ri, Yónā adri caá ú' d'ú na 'ī' bī' rī agá 'dāá. 'Í lā Yónā 1:17; Mātáyo 12:39-40; Lúkā 11:29-32.

⁶ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Lē ūmi adrikí mī be kōwū ākūfī Fārūsī rī pi vé Sādókē rī pi be rī ā tā sī."

⁷ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní átázú ū āsámvú gé sī kīnī, "Yēsū átá 'bá ní tā rī 'dīni, ā 'diātāsīyā 'bá ní pánga íjī ūndī kuyé rī sī."

⁸ Yēsū nī tā kōpi ní átá ū āsámvú gé sī rī rá, ūri ní kōpi zizú kīnī, "Ūmi adri' 'bée ē'yīngará be māđā 'dī' 'bée, ngá ūmi ní rizú átázú 'yozú kīnī pánga 'dāāyo rī ā 'dī? ⁹ Tā 'dīri fi drī ūmi drīgé kuyé? Ūmi ndrekí pánga tōwū ándúru 'bá élifū tōwū pi ní nyaá tí 'dāri kuyé? Ūmi ūkūnāki ándúru ūmbītā ni caá ūvú ā 'a ngōpi? ¹⁰ Pánga ēzīrī 'bá élifū sū pi ní nyaá rī, ūmi ūkūnāki ándúru ūmbītā ni caá ūvú ā 'a ngōpí? ¹¹ Má átá tā pánga vé ni ku. Tā má ní átá rī vé tā fi ūmi drīgé ku āsī? 'Bo lē ūmi adrikí mī be kōwū ākūfī Fārūsī rī pi vé Sādókē rī pi be rī ā tā sī." ¹² Kuru kōpi ní nīzú ámázú 'yozú kīnī, tā Yēsū ní ūlūú ū ní 'dīri adri 'yozú kīnī, ākūfī ū ní pánga á 'dízú rī kuyé, ūri tā Fārūsī rī pi ní rī ímbá ūnjī Sādókē rī pi be rī vé tā ūlū.

Pétērō kīnī Yēsū ri Kúrísitō 'i

(Mārākō 8:27-30; Lúkā 9:18-21)

¹³ Yēsū pi ká caá ívé 'bá ū pámvú ūbī' 'bá rī pi be kūrú Sizerīyā Pīlīpópý vé rī agá 'dāá, ūri ní ívé 'bá ū pámvú ūbī' 'bá rī pi zizú kīnī, "'Bá 'bá rī pi ní 'yoó kīnī ūri 'Bá Mvā 'i 'dīri ā 'dī 'i?"

¹⁴ Kōpi ní újázú kīnī, "'Bá ūrukō' 'bée kīnī, 'bá rī Yūwānī Bātízīmū sēepi rī 'i. Ūrukō' 'bée kīnī, 'bá rī Éliyā 'i. Ūrukō' 'bée kīnī, 'bá rī Yērēmīyā 'i, dōku 'bá rī nēbī rī pi vé āzi."

¹⁵ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "'Bo ūmi 'yo ma ā 'dī 'i?"

¹⁶ Sīmōnā Pétērō ní újázú kīnī, "Mi Kúrísitō 'i, Múngú adriipi ídri rú rī vé Mvā."

¹⁷ Yēsū ní újázú ūri ní kīnī, "Sīmōnā Yónā ā mvā rī, tākīri ā adri mi be, tā 'dīri 'bá áda lū mí ní nī kuyé, má Étēpi 'bū gé rī lū mí ní tā 'dīri nī. ¹⁸ Āndrū á 'yo mí ní 'dīni, mí rú ri adri Pétērō 'i, ífífi ní irā. Ma ímú mávé kānisā † sī irā 'dīri drīgé, drā ícō kānisā rī ndēē ūkpō sī ku. ¹⁹ Mālūngā 'bū vé rī vé māfūtā, ma sē mí drīgé, tā mí ní úmbé vū drīgé nōgō gí rī, Múngú ri úmbé 'bū gé 'dālē rá. 'Bo tā mí ní oyūvū vū drīgé nōgō gí rī, Múngú rī kpá oyū 'bū gé 'dālē rá." ²⁰ Yēsū átá ūkpō ūkpō ívé 'bá ū pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, 'bá āzi ā lū 'yozú kīnī, 'i Kúrísitō 'i 'dīni ku.

Yēsū átá ívé drāngará ā tā

(Mārākō 8:31-9:1; Lúkā 9:22-27)

²¹ Í 'dózú lókí 'dāri gé, Yēsū ri ūlūú ívé 'bá ū pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, 'i lē mūyū Yērūsālēmā gá. 'Dālē 'i mū ūzāngā nya lētī be āndīāndī 'bá ambugu rī pi drīgé, atala atala rī pi drīgé rī pi drīgé, āzini 'bá tāimbī ímbá' 'bá rī pi drīgé, ū ímú 'i 'dī drā rá. Ū 'dū na ni gé, 'i gō íngá ídri rú ūzi.

²² Pétērō ní Yēsū ri sezú gārā gá, ūri ní 'yozú ūri ní kīnī, "Ūpí, lē mí átá 'dīni ku, tā 'dīri ícō 'i ngaá mí rú' 'bá gá sūyū 'dīri tīni ku!"

† Kānisā: Kānisā ri 'bá Yēsū Kúrísitō ri ē'yī' 'bá gí rī pi.

²³ Yēsū ní 'i újázú āngū ndrezú Pétērō vúgá 'dāá, ūri ní 'yozú kīnī, "Mi Sātānā! Mi ri mā lētī uga, yīkī mívé rī, ūri 'bá áda vé ni, yīkī 'dīri íbī íngá Múngú vúgálēsī kuyé."

²⁴ Kuru Yēsū ní 'yozú ívé 'bá ū pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, "'Bá rī lē dō mā pámvú ūbī, ā adi 'i rú' 'bá, ā 'dū ívé pētī alambaku, ā ūbī mā pámvú. ²⁵ 'Bá rī ri dō ívé ídri rú' 'bá nōri vé rī ā tā ūsūyū áyu, ūri ímú ívé ídri 'be āvī 'dīisī rá, 'bo 'bá rī adi dō 'i drāá mā tā sī, ūri ímú ídri 'dāni' 'dāni rī ísū rá. ²⁶ 'Bá rī ísū dō ngá múké nyōkū drīgé nōgō rī pi ārēvū céré, 'bo 'be dō ívé ídri āvī rá, ngá múké ūri ní ísū 'a ni gé 'dīgé rī ā 'dī? Dōku ngá 'bá rī ní ícō sēé ívé ídri ē drī jezú rī ā 'dī? ²⁷ Ma 'Bá Mvā 'i, ma ímú mávé mālyíkā rī pi be, ma dī pōwūpōwū sū má Étēpi ní dī pōwūpōwū rī tīni, má ímú 'bá ālu ālu ūfē tā ūri ní 'oó rī sī. ²⁸ Ādarú á lē 'yoó ūmi ní 'dīni, 'bá ūrukō pá tu' 'bá nō' 'bée ícókí drī ūdrāá ku, kōpi 'Bá Mvā vé ímūngará ívé mālūngā ruzú rī ndre ūgbále."

Yēsū ā rú' 'bá újā 'i dī imvesírílílí

(Mārākō 9:2-13; Lúkā 9:28-36)

17 Vūdrī ni ká caá ū 'dū ázīyā, Yēsū ní Pétērō pi jizú Yōkóbū be, Yūwānī Yōkóbū ēdrīpi be 'i vúgá sī.

Kōpi ní tuzú muzú írā drīgé ūrukō 'dāá, ū mūkí rí adrii túngú ū drīkā sī. ² 'Dālē Yēsū újā 'i índre ū 'dū be túngú ívé 'bá ū pámvú ūbī' 'bá rī pi ēndrētī gé. Ēndrētī ni dī ūgū imvesírílílí sū ūtū ní dī rī tīni, ūrivé bōngó újā 'i dī imvesírílílí, sū ūtū ní dī rī tīni. ³ 'Dālē Mósē pi ní ūfūzú Éliyā be kōpi ēndrētī gé, Mósē pi Éliyā be rikí átá Yēsū be.

⁴ Pétērō ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ūpí, múké ni, lē 'bá adrikí nōgō. Mí ā'yī dō rá, á lē mōrōgō 'beé na, ālu ni mí ní, ālu ni Mósē ní, ālu ni Éliyā ní."

⁵ Pétērō ká rī átá, koro írībīti imvesírílílí ímūlū kōpi, ū 'dūkō ní íkūzú írībīti agá 'dāásī kīnī, "Mvā 'dīri mávé ni má ní lēlēlē rī, ma ūri sī āyīkō sī. Lē ūmi yīkī tī ni yiyi!" ††

⁶ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ká ū 'dūkō 'dīri yī, ūrī sī, kōpi ū 'dekí ū ēndrētī úsú vūgá. ⁷ 'Bo Yēsū ní ímūzú kōpi ūlózú, ūri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ūmi íngákí ūrukō, ūmi 'okí ūrī sī ku." ⁸ Kōpi ká ū mī ingāá āngū ndreé ūrukō 'dāá, 'bá āzi ālūnāni 'dāāyo, 'bá rī 'yénā Yēsū 'i.

⁹ Kōpi ká rī ísī ímūzú írā drīgé 'dāásī vūgá nōó, Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Tā ūmi ní ndreé 'dīri, ā lūkí 'bá āzi ní ku, cīmgbá cazú ū ní 'Bá Mvā ri ingazú drāngará gálēsīla rī gé."

¹⁰ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní Yēsū ri zizú kīnī, "'Bá tāimbī Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi ri 'yo kīnī, Éliyā ri ímú Kúrísitō sī drīdrī āsī?"

¹¹ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ādarú Éliyā ri ímú drīdrī, ūri ímú tā rī pi ārēvū útú ku céré ūrē. ¹² 'Bo á lē 'yoó ūmi ní 'dīni, Éliyā ímú ínōgósí gí, 'bo 'bá rī pi ámákí ūri kuyé, 'bá rī pi 'okí ūri ūnjī, sū ū ní lēé rī tīni. Ma 'Bá Mvā 'i, ma kpá ímú ūzāngā nya kōpi drīgé sū 'dīri tīni." ¹³ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi nīkí ámá rá 'yozú kīnī, 'bá Yēsū ní rīi tā ni átá 'dīri Yūwānī Bātízīmū sēepi rī 'i.

†† 17:5 Mārākō 9:7; Lúkā 9:35; 2 Pétērō 1:17

Yēsũ idrí mvá ágó índrí ũnjí be ni
(Márákõ 9:14-29; Lúkã 9:37-43a)

¹⁴ Yēsũ pi kã ĩ újã ĩgõó ívé 'bã ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi be 'bã bĩtríkã rĩ pi vúgã nõó, ágó ãzi ní ímúzá Yēsũ vúgã nõó, ĩri ní kũmũci ũtĩzú Yēsũ ẽndrẽtĩ gé. ¹⁵ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Úpĩ, ĩ ndre mávé mvá ágó rĩ vé ĩzãngã fõ, ãjĩ'bĩlĩkĩ ri ĩri ú'bé, ĩri ri ĩzãngã nya ambamba, ãjĩ'bĩlĩkĩ ri njĩĩ ĩri ú'bé áci ágá, dõku yĩĩ ágá. ¹⁶ Má ĩjĩ mvá rĩ mívé 'bã mĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi vúgã, 'bo kõpi idríkĩ ĩri kuyé."

¹⁷ Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ĩmi 'bã lóki ãndrũ nõri vé ẽ'yĩngará ãkó 'dĩ'bée, mã adri rĩ ĩmi be vũyũ caá lóki be gbã ngõpĩ? Mã nya rĩ ĩzãngã ĩmi tã sĩ caá lóki be gbã ngõpĩ? ĩmi ĩjĩkĩ mvá ágó rĩ má vúgã nõó." ¹⁸ Yēsũ ní átázú idrí ũnjĩ rĩ ní ù'dúkõ ũkpõ ũkpõ ni sĩ, idrí ũnjĩ rĩ ní fúzú mvá ágó rĩ rù'bã gã sĩ. Sãhã 'dãri ágá, drã rĩ gõ deđe mvá ágó rĩ ã rù'bã gã sĩ rá.

¹⁹ Vũdrĩ ni gé, 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní ĩ ĩnjézú ímúzá Yēsũ vúgã nõó kĩri, kõpi ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Bã ícókĩ ĩni idrí ũnjĩ rĩ droó fũũ ãmvé ku ãsĩ?"

²⁰ Yēsũ ní újázú kõpi ní kĩnĩ, "Ĕ'yĩngará ĩmívé rĩ mãdãnjã. Adarú á lã lũũ ĩmi ní 'dĩni, ĩmi dõ ẽ'yĩngará be mãdãnjã anigé sũ marígõ ã fĩ ní adriĩ mãdãnjã rĩ tĩni, ĩmi ícõ 'yo írã ãmbúgú 'dĩri ã njĩ 'i vũrã nõri gé sĩ mụyũ vũrã ãzi gé, írã rĩ 'i njĩ mụyũ rá. Tã ãzi mbaápi mbamba ĩmi ní 'dãáyo." ²¹ Índrí ũnjĩ 'dĩni 'dĩri, a'bikĩ dõ ngã nyanya ãnĩ ku, ãzini zĩkĩ dõ Múngú ri ku, ícõ fũũ ku. †

Yēsũ átã ívé drãngará ã tã dĩĩ
(Márákõ 9:30-32; Lúkã 9:43b-45)

²² Yēsũ pi kã ĩ úmú ívé 'bã ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi be ãngũ Gãĩlãýã vé rĩ gé 'dãá, ĩri ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Ma 'Bã Mvã 'i, ĩ ímú mã ũli 'be, ĩ ma sã ari'ba rĩ pi drĩgé. ²³ Kõpi ímú ma 'dĩ drã rá, ù'dú na ni gé, ma gõ íngã idri rù ũzi." Tã 'dĩri sã 'bã ĩri ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní ĩzãngã ambamba.

Mũfẽngã ĩ ní riĩ u'dụy Jõ Múngú vé rĩ ágã rĩ

²⁴ Yēsũ pi ívé 'bã ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi be, kõpi kã caá Kãpãrãnãũmã gã 'dãá, 'bã ri' 'bã Jõ Múngú vé rĩ vé mũfẽngã u'dụ' 'bã rĩ pi ní ímúzá Pétẽrõ ri zizú kĩnĩ, "Ĩmívé ágó riĩpi ãngũ ímbãpi rĩ, ĩri nyo ri Jõ Múngú vé rĩ vé mũfẽngã sã rá?"

²⁵ Pétẽrõ ní újázú kõpi ní kĩnĩ "Ĩri ícõ sã rá."

Pétẽrõ kã fiĩ Jõ ágã 'dãá, ĩri ní drĩ átázú kuyé rĩ gé, Yēsũ zĩ ĩri drĩdrĩ kĩnĩ, "Sĩmõnã, mí ũsũ ngónĩ? Bãgú vũ drĩgé nõ'bée ri mũfẽngã umbe jezú rĩ u'dụ ã'di pi drĩgé sĩ? Kõpi ri u'dụ ĩvé anjĩnã rĩ pi drĩgé sĩ, dõku kõpi ri u'dụ 'bã uryũkõ túngú ni pi drĩgé sĩ?"

²⁶ Pétẽrõ ní újázú kĩnĩ "Kõpi ri mũfẽngã rĩ u'dụ 'bã uryũkõ túngú ni pi drĩgé sĩ."

Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Bãgú rĩ vé anjĩ ãgõ rĩ pi ũfẽkĩ mũfẽngã rĩ ku." ²⁷ 'Bo Yēsũ ní 'yozú Pétẽrõ ní kĩnĩ, "Lã 'bã sãkĩ 'bã mũfẽngã u'dụ' 'bã 'dĩ'bée ẽ ẽsĩ ã ve 'bã ní ku, 'i mụ yĩĩ bãlãlã rĩ ágã 'dãá, 'i 'be mívé jãbãdã yĩĩ

† *Átãngã vërẽsĩ 21 ágã 'dĩri, búkũ Mátáyo vé ĩ ní sĩ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ ágã 'dãáyo, 'bo gõkĩ sĩ búkũ Mátáyo vé vúlẽ rĩ ágã rá.*

bãlãlã rĩ ágã 'dãá, ĩ'bĩ mí ní í'bé drĩdrĩ rĩ, 'i zĩ tĩ ni, mi mũfẽngã ã fi ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩnjĩ ni †† ĩsũ tĩ ni gé 'dãá. 'I 'dụ mũfẽngã ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩnjĩ 'dĩri, mí ũfẽ Jõ Múngú vé rĩ vé mũfẽngã ãnĩ, mí ũfẽ mávé rĩ, ãzini mí ũfẽ mívé rĩ ãnĩ."

Ã'di ri adri ãmbúgú mãlũngã 'bũ vé rĩ ágã 'dãá nĩ?
(Márákõ 9:33-37; Lúkã 9:46-48)

18 Lóki 'dãri gé, 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní ímúzá Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Mãlũngã 'bũ vé rĩ ágã 'dãá, ã'di ri mụ adri ãmbúgú nĩ?"

² Yēsũ ní mvãnjã mãdãnjã ni zizú ímúzá pá tuzú ĩ ãsãmvú gé. ³ ĩri ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Adarú á lã 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bã rĩ újã dõ ẽsĩ adrizú sũ mvãnjã mãdãnjã nõri vé rĩ tĩni ku, ícõ fiĩ mãlũngã 'bũ vé rĩ ágã ku. ⁴ Kúru 'bã rĩ 'bã dõ 'i kú tã be mãdã sũ mvãnjã mãdãnjã nõri tĩni, ĩri mụ adri ãmbúgú mãlũngã 'bũ vé rĩ ágã 'dãá. ⁵ 'Bã rĩ ẽ'yĩ dõ mvãnjã mãdãnjã sũ mã andregã nõri tĩni ni mã rù sĩ, 'bã 'dĩri ẽ'yĩ ma.

'Bã ãzi ã sã mvãnjã fiĩ ũnjĩkãnyã 'oó ku
(Márákõ 9:42-48; Lúkã 17:1-2)

⁶ "Bo mvãnjã mãdãnjã ma ẽ'yĩĩpi gĩ nõri, 'bã rĩ sã dõ ĩri fiĩ ũnjĩkãnyã 'oó, múké ni kõdõ lã ã úmbékĩ írã ãmbúgú umbe ni gé, ã 'bekĩ ĩri yĩĩ tafu ágã. ⁷ 'Bã vũ drĩgé rĩ pi ímú ĩzãngã ĩsũ ambamba, ã'diãtãsiyã tã vũ drĩgé nõgõ rĩ sã 'bã rĩ pi ri fi ũnjĩkãnyã 'o nĩ! Tã 'dĩ'bée ímú ĩ nga rá, 'bo 'bã õgũpi ri sãepi 'deepi ũnjĩkãnyã ágã rĩ, ĩri ímú ĩzãngã ĩsũ ambamba. ⁸ Mívé drĩ ẽndẽpĩ sã dõ mi fiĩ ũnjĩkãnyã 'oó nĩ, lã mĩ ĩri 'beé 'dĩĩsĩ ãmvé. Mĩ rù'bã ĩgélẽ ãzi ábã dõ nĩ, ĩri múké, ndẽ mí ní fizú mĩ rù'bã be ngĩ áci vezú ãnĩ ũdũ ãkõ rĩ ágã 'dãá rĩ. ⁹ Mívé mĩ drĩ ẽndẽpĩ gé rĩ sã dõ mi fiĩ ũnjĩkãnyã 'oó nĩ, lã mĩ nje ĩri 'beé 'dĩĩsĩ ãmvé. ĩgélẽ ãzi mĩ rù'bã gã 'dĩgé ábã dõ nĩ, ĩri múké, ndẽ mí ní fizú mĩ rù'bã be ngĩ áci vezú ãnĩ ũdũ ãkõ rĩ ágã 'dãá rĩ."

¹⁰ Yēsũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Ĩmi ndrekĩ múké, lã ĩmi ũsũkĩ 'yozú kĩnĩ anjĩnã nyĩrĩnã rĩ pi índrekĩ ĩmi mĩlẽ gé ẽzĩ ãkõ 'dĩni ku. 'Bo á lã lũũ ĩmi ní 'dĩni, kõpivé mãlãýĩkã 'bũ gé 'dãá anigé, kõpi ri njĩĩ átã má Ẽtẽpĩ 'bũ gé rĩ be anjĩnã rĩ pi vé tã sĩ. ¹¹ Ma 'Bã Mvã 'i, má ímú 'bã ũnjĩkãnyã 'o'bã rĩ pi paã ĩvé ũnjĩkãnyã agásĩ. †

Nãpĩ kãbĩlõ ãvĩpi rĩ vé rĩ
(Lúkã 15:3-7)

¹² "Bã rĩ dõ kãbĩlõ be mũdũrũlũ ãlu, ãlu ni ãvĩ dõ gĩ, ĩri 'o íngónĩ? Ícõ pũkũ úrõmĩ drĩ ni úrõmĩ (99) 'dĩ'bée kuú ángã drĩgé 'dĩgé, 'de mụyũ ãlu ãvĩpi gĩ 'dãri ndãã ku? ¹³ Adarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ĩsũ dõ ívé kãbĩlõ ãlu ãvĩpi rĩ gĩ, ãyĩkõ ri ĩri fũ aga rá, ndẽ ãyĩkõ ĩri fũyũpi kãbĩlõ pũkũ úrõmĩ drĩ ni úrõmĩ (99) ãvĩ' 'bã kuyé rĩ pi ã tã sĩ rĩ rá. ¹⁴ ĩri kãpã adri sũ 'dĩri tĩni, má Ẽtẽpĩ 'bũ gé rĩ lã anjĩ nyĩrĩnã rĩ pi ã ãvĩkĩ sũ kãbĩlõ ní ãvĩ rĩ tĩni ku.

†† *Mũfẽngã ã fi ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩnjĩ rĩ: 'Bã rĩ nga dõ ẽzĩ caá ù'dụ sũ, ĩ 'bã rĩ ũfẽ mũfẽngã ã fi ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩnjĩ 'dĩri sĩ. † *Átãngã vërẽsĩ 11 ágã 'dĩri, búkũ Mátáyo vé ĩ ní sĩ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ ágã 'dãáyo, 'bo gõkĩ sĩ búkũ Mátáyo vé vúlẽ rĩ ágã rá.**

Mí édrípi, dōku mí ómvúpi mi 'oópi ūnjí rĩ
(Lúkã 17:3)

¹⁵ "Mí édrípi, dōku mí ómvúpi 'o dō mi ūnjí, 'í nga muý vú ni gé 'dãá, 'í lū ĩri ní tã ĩri ní 'oó mí ní ūnjí rĩ. Lē mĩ lū tã rĩ gúnyá agá ku. Yì dō mi rá, 'yo dō 'í tĩ sĩ kĩnĩ, 'í 'o mi ūnjí, 'bá 'dĩri gō 'i újá ícá mí ní édrípi, dōku mí ómvúpi. ¹⁶ 'Bo yì dō mi kuyé, 'í jì 'bá ãlu, dōku 'bá ĩrĩ urukọ'bée muýú mí vúgá sĩ ĩndĩ, 'ã'diãtãsiyã 'Tã ãrēvú céré lēkí dō útú ícá pĩrĩ, lē 'bá ĩrĩ, dōku 'bá na tã rĩ ndre'bá ĩ mĩ sĩ rá ni pi ã adrikí ĩndĩ.' ¹⁷ Gã dō 'bá mí ní jĩ 'dĩ'bée ě tĩ yìgá sĩ, 'í jì tã ni muý ūlūú 'bá kãnisã vé rĩ pi ní. Gã dō 'bá kãnisã vé rĩ pi ě tĩ yìgá sĩ, 'í ku ã adri kú pãgãno rú, dōku ã adri kú 'bá mũfēngã umbe jezú rĩ u'duýpi ni tĩjĩ.

¹⁸ "Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, tã ĩmi ní úmbé vū drĩgé nōgó gí rĩ, Múngú ri kpá úmbé 'bū gé 'dálé rá, tã ĩmi ní oyuyú vū drĩgé nōgó gí rĩ, Múngú ri kpá oyuyú 'bū gé 'dálé rá.

¹⁹ "Á lē 'yoó ĩmi ní dīĩ, 'bá ĩrĩ úmúkí dō ĩ tĩ tã ãzi zizú vū drĩgé nōgó, má Ĕtēpi 'bū gé rĩ kōpivé tã rĩ ã'yĩ rá.

²⁰ Kúru 'bá ĩrĩ, dōku 'bá na, úmúkí dō ĩ mã rú sĩ, ma adri kōpi ãsámuvú gé."

Nãpi 'bá ógúpi ri trūupi ku rĩ vé rĩ

²¹ Kúru Pétēro ní ímúú Yēsū ri zizú kĩnĩ, "Úpi, má é-drípi 'o dō ma ūnjí, mã trū ĩri caá vú be ngōpĩ? Mã trū ĩri caá vú be ézĩrĩ?"

²² Yēsū ní újázú Pétēro ní kĩnĩ, "Adri 'yéná vú be ézĩrĩ ku, 'bo ã adri vú be pũkú ézĩrĩ drĩ ni ézĩrĩ.

²³ "Kúru ũ'bĩkĩ mǎlūngã 'bū vé rĩ 'bãgú lēepi mũfēngã 'í ní sēé ívé átĩ'bá rĩ pi ní mēřĩ rú rĩ ã tã nĩjĩpi rĩ sĩ.

²⁴ 'Bãgú rĩ kã 'í'dó ívé mũfēngã rĩ úmú gōó, ĩ ní ágó mũfēngã é'yipi jūru ámbúgú sĩ élfũ mudrĩ rĩ ĩ ĩjízú ímúú pá tuzú 'bãgú rĩ endrēti gé. ²⁵ 'Bo átĩ'bãgú rĩ ní mēřĩ rĩ ũfēé kuyé rĩ sĩ, 'bãgú rĩ kĩnĩ, ã ẏzikĩ ĩrivé ngá ãrēvú céré, ã ẏzikĩ kpá ĩrivé ũkú anjĩná rĩ pi be ĩndĩ, ã ũfē rĩ mēřĩ rĩ ãnĩ.

²⁶ "Kúru átĩ'bãgú rĩ ní kũmũcí ũtĩzú 'bãgú rĩ endrēti gé, ĩri ní 'bãgú rĩ mǎzú kĩnĩ, "Í ku má ní sã, ma ímú mívé mũfēngã ãrēvú ũfē gō céré rá!" ²⁷ 'Bãgú rĩ ndre ĩrivé ĩzãngã, gō mēřĩ rĩ vé tã kuú rá, oyuyú átĩ'bá rĩ muýú rá.

²⁸ "Bo átĩ'bãgú rĩ kã 'deé muýú gí, kōpi mukĩ ĩ ĩsú ógúpi átĩ'bãgú ívé mũfēngã fĩfĩ ĩnjĩpi ĩnjĩjĩ rĩ ĩ é'yipi mũdũrũlũ ãlu rĩ be. ĩri ní átĩ'bãgú rĩ ruýú, úlélé ni ín-jízú. ĩri ní 'yoúú kĩnĩ, 'Mí ũfē mávé mũfēngã ú'díkĩrĩná nōgó!"

²⁹ "Átĩ'bãgú rĩ ní kũmũcí ũtĩzú ĩri endrēti gé, ĩri mǎzú drĩ ĩrĩ sĩ kĩnĩ, "Í ku má ní sã, ma ímú mívé mũfēngã ũfē gō vúlé rá."

³⁰ "Bo ágó rĩ gã ĩrivé tã ã'yĩgá sĩ, gō ĩri 'beé jó ĩ ní rizú ãngũ ũ'yĩzú rĩ agá, ã muý adrii 'dálé cĩmgbá ũfē dō ívé mũfēngã ũgbále gí ká. ³¹ Átĩ'bá urukọ kã tã 'i ngaápi

† 18:16 Dětōrōnómē 19:15 †† Mũfēngã jūru ámbúgú élfũ mu-drĩ rĩ agá rĩ: 'Bá rĩ nga dō ézĩ lĩ mudrĩ drĩ ni tōwú, ĩ 'bá rĩ ũfē mũfēngã jūru ámbúgú ãlu ni sĩ. ‡ Mũfēngã fĩfĩ ĩnjĩpi ĩnjĩjĩ rĩ: 'Bá rĩ nga dō ézĩ ú'dú ãlu, ĩ 'bá rĩ ũfē mũfēngã fĩfĩ ĩnjĩpi ĩnjĩjĩ ãlu ni sĩ.

'dĩri ndreé, kōpi gōkĩ adrii ĩzãngã sĩ. Kōpi ní muýú tã 'i ngaápi 'dĩri ũlúú 'bãgú rĩ ní.

³² "Kúru 'bãgú rĩ ní átĩ'bãgú drĩdrĩ 'dãri zizú ímúú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yoúú ĩri ní kĩnĩ, 'Mi átĩ'bá ūnjí, á ku ándurú mēřĩ mí ní 'duý rĩ rá, 'ã'diãtãsiyã mí ímú ándurú ngoó má endrēti gé rá. ³³ Mi té mí ógúpi átĩ'bãgú rĩ vé ĩzãngã ndre sũ má ní mívé ĩzãngã ndreé rĩ tĩjĩ.' ³⁴ 'Bãgú rĩ ě éřĩ ve ūnjĩ ūnjĩ, jĩ átĩ'bãgú rĩ muý suú jó ĩ ní rizú ãngũ ũ'yĩzú rĩ agá, ã muý adrii 'dálé cĩmgbá ũfē dō ívé mũfēngã ũgbále gí ká.

³⁵ "Īmi trūkĩ dō ĩmi ógúpi Yēsū ri ĩ'yĩ'bá gí rĩ pi ku, má Ĕtēpi 'bū gé rĩ trū kpá ĩmi ku."

Ayingará ágó pi vé ũkú be rĩ

(Mǎrãkō 10:1-12)

19 Yēsū kã tã 'dĩ'bée átã deę, ĩri ní fūzú ãngũ Gǎlĩláyã vé rĩ agásĩ, ĩri ní muýú ãngũ Yũdáyã vé rĩ gé yĩĩ ámbúgú dījĩpi dījĩ Yáridēnĩ vé rĩ ã wōkō gá álēsĩ. ² 'Bá bĩtrĩká 'dekĩ muýú Yēsū ã vūdrĩ gé sĩ, Yēsū ídrĩ 'bá drã be rĩ pi rá.

³ Fǎrũsĩ urukọ'bée ímúkĩ vú ni gé, kōpi lēkĩ ĩri ũ'bĩjĩ. Kōpi ní ĩri zizú kĩnĩ, "Tǎjĩmbĩ ã'yĩ nyo 'yoúú kĩnĩ, 'bá ágó ri ícó ívé ũkú dro tã ã pá ãzi sĩ 'dĩni rá?"

⁴ Yēsū ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Īmi lãkĩ búkũ Múngú vé rĩ agá 'yoúú kĩnĩ, 'í'dóngará gá 'dãá, 'Múngú gbi ágó pi ũkú be' † 'dĩni kuyé? ⁵ Múngú 'yo kĩnĩ, 'Tã 'dĩri sĩ, 'bá ágó ri ívé ĩtēpi ku, ĩri ívé endrēpi ku, kōpi ĩ úmú ũkú ni be, 'bá ĩrĩ 'dĩ'bée ĩ úmú adri rú'bá ãlu.' ⁶ 'Bo kōpi acokĩ ĩ ku, kōpi adri rú'bá ãlu. Kúru 'bá Múngú ní úmú gí 'dĩ'bée, lē 'bá ãzi ã aco kōpi ãsámuvú ku."

⁷ Fǎrũsĩ rĩ pi ní Yēsū ri zizú kĩnĩ, "Mósē sē tǎjĩmbĩ kĩnĩ, 'Ágó ri kōkōbĩ sē ũkú ni ní, ĩri drozú ãnĩ rá' †† ãsĩ?"

⁸ Yēsū ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Mósē ã'yĩ ĩmi ní, ĩmi ícó ĩmi ayi ĩmi ũkúpĩ be rá, 'ã'diãtãsiyã ĩmĩ éřĩ tete. 'Bo 'í'dóngará gá 'dãá, tã rĩ adri 'dĩni kuyé. ⁹ Á lē lūú ĩmi ní 'dĩni, 'bá ívé ũkú droopi rá, gōopi ũkú ãzi túngú ni jeepi rĩ, 'o 'dĩri tã ūnjĩ ũwũ vé ni, tã ágó ní ícózú ívé ũkú drozú ãnĩ rá rĩ, ũkú rĩ fũ dō muýú laá ágó ãzi túngú ni be ká."

¹⁰ 'Bá Yēsū ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní 'yoúú kĩnĩ, "Tã ágó pi vé ũkú be rĩ, ĩri dō 'dĩri tĩjĩ, múké ni, lē 'bá rĩ ní adrizú ũkú ãkó."

¹¹ Yēsū ní 'yoúú kōpi ní kĩnĩ, "Bá céré ngakĩ tã ĩmi ní 'yoó 'dĩri ã'yĩ ku, Múngú 'bã dō tã 'dĩri 'bá rĩ éřĩ agá ní ká, ícó ũkú jeé ku. ¹² Ágō urukọ'bée tĩkĩ kōpi kú 'bãná rú. Urukọ'bée ícákĩ 'bãná rú ã'diãtãsiyã 'í'dúkĩ kōpi ágélé gí, urukọ'bée lēkĩ ĩngá adrii 'dĩni ũkú ãkó, mǎlūngã 'bū vé rĩ ã tã sĩ. 'Bá rĩ lē dō tã ĩ ní 'yoó 'dĩri 'duý ngaá, ã 'duý ngaá ĩyĩ."

Yēsū 'bã tãkĩri anjĩná nyĩrĩná rĩ pi drĩgé

(Mǎrãkō 10:13-16; Lúkã 18:15-17)

¹³ Kúru 'bá urukọ ní ĩvé anjĩná nyĩrĩná rĩ pi ĩjízú Yēsū vúgá nōó, Yēsū ã tĩ rĩ drĩ kōpi drĩgé, ãzini ã zĩ rĩ kōpi ní Múngú ri. 'Bo Yēsū vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi kĩnĩ, lē 'bá rĩ pi ĩ ĩjĩkĩ anjĩná rĩ pi Yēsū vú nōó ku.

†† 19:4 'Í'dóngará 1:27 †† 19:5 'Í'dóngará 2:24 ††† 19:7 Dětōrōnómē 24:1

¹⁴ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ā ugakí anjiná nyíríná rī pi ní létj ku, ĩmi kukí kōpi ē ímúkí má vúgá nõó! Ā'diātāsīyā mālūngā 'bū vé rī, ĩri adri 'bá adri'bée sū anjiná nyíríná nõ'bée tīnī rī pi vé ni." ¹⁵ Yēsū ní drī tīzú anjiná nyíríná rī pi drīgē, vūdrī ni gé, ĩri ní gōzú 'dezú mužú 'dīīsī rá.

Ágó ā'bú be rī vé tā

(Mārakō 10:17-31; Lúkā 18:18-30)

¹⁶ Ágó āzi ní ímúzú Yēsū vúgá nõó, ĩri ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Īmbápi, ngá múké má ní ícō 'oó, mā ísú rí idri 'dání'dání rī ānī rī ā'di?"

¹⁷ Yēsū ní 'yozú ágó rī ní kīnī, "Ngá mí ní ma zizú tā múké ā tā sī rī ā'di? 'Bá múké rī 'yéngá Múngú 'i. 'Í lē dō idri 'dání'dání rī ísú, ngá múké rī, lē mī 'du tāĩmbí rī vé tā ngāa."

¹⁸ Ágó rī ní Yēsū ri zizú kīnī, "Tāĩmbí ngōri?"

Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, " 'Lē mī 'dī 'bá ku, lē mī 'bā ōwū ku, lē mī ūgū 'bá āzi ā ngá ku, lē mī úlí ūnjō 'bá āzi drīgē ku, ¹⁹ lē mī ĩnjī mí étēpī pi mí ëndrēpī be ĩnjīnjī.' † 'Lē mī lē 'bá mī gārā gá rī sū mí ní mī rú' 'bá lēē rī tīnī.' ††

²⁰ Ágó rī ní újázú Yēsū ní kīnī, "Ā 'du tāĩmbí 'dī'bée vé tā ngāa céré rá. Ngá āzi nyo má ní gōō 'oó dīī ni anigé?"

²¹ Yēsū ní 'yozú ágó rī ní kīnī, " 'Í lē dō mī adri múké ężí Múngú vé rī ā ngangará gá, mí ūzī ngá mívé rī pi ārēvú céré, mí awa mūfēngā ni 'bá ngá ākó rī pi ní, mí ímú mā pámvú ūbīī, mí kúru ā'bú 'bū gé 'dāā rī ísú rá."

²² Ágó rī ká tā 'dīri yīī, ęsī ní ísú ĩzāngā, gō 'deé mužú 'dīīsī rá, ā'diātāsīyā ĩri ā'bú be ambamba.

²³ Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, "Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bá ā'bú be rī vé fingará mālūngā 'bū vé rī agá rī, tā ni ūkpó ūkpó. ²⁴ Á lē 'yoó ĩmi ní dīī kīnī, kámīlō vé fingará sīndánī ā úlē gá sī rī mbamba, 'bo 'bá ā'bú be rī vé fingará mālūngā Múngú vé rī agá rī mba ndēē rá."

²⁵ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ká tā 'dīri yīī, sē kōpi ē drī ábá ānī rá, * kōpi ní zizú kīnī, " 'Bá ĩ ní ícō paá rá rī, ĩri adri ā'di 'i?"

²⁶ Yēsū ní āngū ndrezú kōpi vúgá 'dālē, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Tā 'dīri mbamba 'bá áda ní, 'bo tā ārēvú céré Múngú ri ícō 'o rá."

²⁷ Pētērō ní 'yozú ĩri ní kīnī, " 'Í ndre drī ká! 'Bá kukí 'bávē ngá ārēvú céré, 'bā ri mí pámvú ūbī! Ngá úmvúlēsī 'bá ní ísú rī ā'di?"

²⁸ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ádarú á lē lūū ĩmi ní 'dīni, ma 'Bá Mvā 'i, sá má ní ímúzú vū rī údézú ícázú ú'dí, āzini má ní ímúzú úrízú mávé lúpá mālūngā vé ĩ ní íngúngū rī drīgē rī kādō ícō, ĩmi ri' 'bá mā pámvú ūbī' 'bá 'dī'bée, ĩmi kpá ímú úrí lúpá mūdri drī ni ĩrī rī pi drīgē, ĩmi tā lī sūrú mūdri drī ni ĩrī Īsērélē vé rī pi drīgē nī. ²⁹ 'Bá céré ĩvé jó ku' 'bá, ędripijī ku' 'bá, ọmvúpījī ku' 'bá, étēpījī ku' 'bá, ëndrēpījī ku' 'bá, anjiná ku' 'bá, āzini ĩvé

ọmvú ku' 'bá mā tā sī rī pi, ĩ ímú kōpi ní 'bá kōpi ní kuú, āzini ngá kōpi ní kuú rī pi ūfē vú be mūdūřlū ālu, āzini kōpi ímú idri 'dání'dání rī ísú rá. ³⁰ 'Bá kárakarā 'yo' 'bá kīnī, ĩ drīdrī rī pi, kōpi ímú adri ūdūmbítā. 'Bá kárakarā adri' 'bá ūdūmbítā rī pi, kōpi ímú adri drīdrī."

'Bá ężí nga' 'bá ọmvú agá rī pi vé tā

20 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Mālūngā 'bū vé rī vé tā adri sū ágó ọmvú 'āāpi, mužūpi ū'bútj 'bá ężí vé ni ndāāpi 'ī ūfē rí kōpi ūfēfē rī tīnī. ² Ágó rī ā'yī 'bá ężí vé rī pi ūfēē mūfēngā fífí ẹnjījīpi ẹnjījīnjī ālu ĩ ní rizú āngū ūfēzú ānī ū'dú ālu vé rī sī, ĩri ní kúru kōpi pēzú mužú ọmvú agá 'dāā.

³ "Kā mužú adrii sá úrōmī ū'bútjīná vé rī gé, ĩri ní 'dezú mužú jōkōnī gé, kā mužú caā jōkōnī gé 'dāā, ísú 'bá ưukọ tukí pá kuú jōkōnī agá 'dāā, ężí kōpi ní ngaāngā ni 'dāāyo. ⁴ ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, 'Īmi muží ężí ngaā mávé ọmvú agá, ma ícō ĩmi ūfē múké rá.' ⁵ Kúru kōpi ní 'dezú mužú.

"Gō kpá 'deé mužú jōkōnī gé 'dāā dīī, ūtú mgbímgbi gé 'dīgē, gō kpá 'i ẹnđījī mužú dīī sá na ūndrēngá vé rī gé, átá kpá tā rī sū 'í ní átá drīdrī rī tīnī. ⁶ Sā tōwū ūndrēngá vé rī gé, gō kpá mužú jōkōnī gé 'dāā dīī. Ísú kpá 'bá ưukọ tukí pá kú jōkōnī agá 'dāā, ężí kōpi ní ngaāngā ni 'dāāyo. ĩri ní kōpi zizú kīnī, 'Ngá ĩmi ní pá tuzú kuú jōkōnī agá nõgō ūtú njīī ężí ākó rī ā'di?"

⁷ "Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, " 'Bá āzi zī 'bā ężí gé kuyé.'

"Ágó rī ní újázú kōpi ní kīnī, 'Īmi muží ężí ngaā mávé ọmvú agá.'

⁸ "Ūtú rī ká mužú 'deé, ọmvú 'dīpa ní ágó ĩ ní 'bāā drīkoma rú rī zizú ímúzú 'í vúgá nõó, ĩri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, ' 'Í zī 'bá ężí nga' 'bá rī pi, mī ūfē kōpivé mūfēngā, mí 'dó 'bá ímú' 'bá vúlé rú rī pi ūfēē drīdrī, mí ūfē 'bá rī pi mužú cīmgba cazú ímú' 'bá drīdrī rī pi vúgá.'

⁹ " 'Bá ężí nga' 'bá rī pi ká ężí rī ngaā caā sá tōwū ūndrēngá vé rī gé gí, ĩ ní 'bá ālu ālu ní mūfēngā fífí ẹnjījīpi ẹnjījīnjī ālu ni sēzú ū'dú ālu vé ni. ¹⁰ 'Bá ĩ ní 'bāā ężí rī ngaā drīdrī rī pi ká ícá, kōpi ūsūkí déna ĩ mūfēngā rī sē ĩ ní aga rá. 'Bo kōpi ísúkí céré trōtrō. ¹¹ Kōpi ká mūfēngā rī ísú, kōpi 'dekí rií unuú ọmvú 'dīpa ẹnđrējī gé. ¹² Kōpi ní 'yozú kīnī, " 'Bá ĩ ní ĩjī ężí ngaā vúlé rú nõ'bée ngakí ężí rī 'yéngá sá ālu, mí ūfē 'bā kōpi be céré trōtrō, ísúzú 'bá ngakí ężí rī ūtú njīī, ūtú ri 'bā zāā ọmvú rī agá 'dāā.

¹³ " 'Bo ọmvú 'dīpa ní újázú ālu ni ní kīnī, 'Mā ūndī, á 'o mi ūnjī kuyé. 'Bá yíkí 'bā mi be, mí ẹ'yī rá 'yozú kīnī, ū'dú ālu, mā ūfē mi mūfēngā fífí ẹnjījīpi ẹnjījīnjī ālu ni sī 'dīni kuyé? ¹⁴ Mí ẹ'yī mívé mūfēngā, 'í 'de mužú 'bētī. Á lē mūfēngā rī sēē ágó ężí ngaāpi vúlé rú nõri ní gbā má ní sēē mí ní rī pí. ¹⁵ Mūfēngā mávé rī sī, ma ícō tā má ní lēē 'oó rī 'o ānī rá. Ngá mí ní ęsī ūnjī 'bāzú tā má ní 'oó múké 'bá rī pi ní rī sī rī ā'di?"

¹⁶ " 'Bá adri' 'bá ūdūmbítā rī pi, kōpi ímú adri drīdrī, 'bá adri' 'bá drīdrī rī pi, kōpi ímú adri ūdūmbítā."

† 19:19 Wūngará 20:12-16; Dētōrōnómē 5:16-20 †† 19:19 Lẹvītīkā 19:18 † Sē kōpi ē drī ábá ānī rá: 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī ē drī ábá tā 'dīri sī, ā'diātāsīyā Yāhūdī rī pi ūsūkí kīnī, 'bá rī dō ā'bú be, ĩri lū 'yozú kīnī, Múngú sē ĩri ní tākīri gí, ĩri ícō fī 'bū gé 'dālē rá.

Yésũ átá ívé drǎngára ǎ tǎ dǐĩ
(Mǎrǎkõ 10:32-34; Lúkǎ 18:31-34)

¹⁷ Yésũ kǎ ríi 'deé muý Yěřúsǎlémǎ gá 'dǎá, ǐri ní ívé 'bǎ 'ĩ pámvú ũbĩ' bǎ muýdrǐ drǐ ǐrǐ rǐ pi zǐzú gǎrǎ gá, ǐri ní 'yozú kõpi ní kǐnĩ, ¹⁸ "Bǎ kǎdõ caá Yěřúsǎlémǎ gá 'dǎá, atala atala rǐ pi drǐgé rǐ pi 'bǎ tǎĩmbǐ ímbǎ' bǎ rǐ pi be, kõpi ímú 'Bǎ Mvǎ ǎ ũli 'be rá. Kõpi ímú 'yo, ǎ 'dǐkǐ ǐri drǎá 'dǐĩsǐ rá. ¹⁹ Kõpi ímú ǐri sǎ 'bǎ adri' bǎ Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi drǐgé, 'bǎ adri' bǎ Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi ímú gu ǐri sǐ guýu, kõpi ǐri ũgbǎ, kõpi ǐri gbǎ peṭi alambaku sígǎ. 'Bo ú' dǐdú na ni gé, ǐri gõ íngǎ ídri rú drǎngára gǎlǎsǐ rá!"

'Bǎ rǐ lǎ dõ adrii ǎmbúgú, ǎ 'bǎ 'i adrii ǎtǐ' bǎ rú.
(Mǎrǎkõ 10:35-45)

²⁰ Kúru Zǎbǎdáyõ ũkú ni ní ímúzá Yésũ vúgǎ ívé anji ǎgõ ǐrǐ † rǐ pi be, ǐri ní kũmũci ũtǐzú vúgǎ, ǐri ní Yésũ ri zǐzú Yésũ ǎ 'o 'í ní tǎ múkǎ.

²¹ Yésũ ní ǐri zǐzú kǐnĩ, "Ngǎ mí ní lǎé mǎ 'o mí ní rǐ ǎ' -di?"

Ūkú rǐ ní újázú Yésũ ní kǐnĩ, "Mí kǎdõ mívé mǎlũngǎ ruý, lǎ mǐ 'bǎ mávé anji ǎgõ ǐrǐ 'dǐ' bée, ǎlu rǐ ǎ úrí mívé drǐ ǎndǎpǐ gé, ǎzi rǐ ǎ úrí mívé drǐ ǐjǐ gé."

²² Yésũ ní 'yozú kǐnĩ, "ǐmi nǐkǐ tǎ zǐbe kuyé, ǐmi nyo ícõ ǎ' yǐ ǐzǎngǎ nya sũ má ní nyaá rǐ tǐnǐ rá?"

Kõpi ní újázú kǐnĩ, "Bǎ ícõ rá."

²³ Yésũ ní 'yozú kõpi ní kǐnĩ, "ǐmi ímú ǐzǎngǎ nya sũ má ní nyaá rǐ tǐnǐ, 'bo má ícõ ǐmi ní vǔrǎ sǎé muýú úrízú mǎ drǐ ǎndǎpǐ gé, dõku mǎ drǐ ǐjǐ gé 'dǐni ku, má ǎtǎpǐ údé vǔrǎ rǐ pi 'bǎ 'í ní ũpǎé kuú ínõgõsǐ gǐ rǐ pi ní, kõpi ǎ muýkǐ rǐ adrii vǔrǎ rǐ pi agǎ."

²⁴ 'Bǎ Yésũ ǎ pámvú ũbĩ' bǎ muýdrǐ rǐ pi kǎ tǎ 'dǐri yǐjǐ, kõpi ǎ ǎsǐ ve 'bǎ ǐrǐ adri' bée ǎdrǐpǐjǐ rú 'dǐ' bée ní ũnjǐ ũnjǐ. ²⁵ 'Bo Yésũ ní ívé 'bǎ 'ĩ pámvú ũbĩ' bǎ rǐ pi zǐzú ímúzá 'í vúgǎ nõlé, ǐri ní 'yozú kõpi ní kǐnĩ, "ǐmi nǐkǐ rá, 'bǎgú 'bǎ adri' bǎ Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi vé rǐ pi ri ǐvé ũkpõ 'i' da rizú tǎ ǎnjǐnjǐ 'bǎzú 'bǎ adri' bǎ Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi drǐgé, kõpívǎ ũgalaku rǐ pi kpǎ ri tǎ ǎnjǐ' bǎ ǎnjǐnjǐ ni pi ũ' bǎ 'bǎ adri' bǎ Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi drǐgé. ²⁶ ǐmi ǎsámuvú gé 'dǐgǎ, lǎ tǎ rǐ ǎ adri sũ 'dǐri tǐnǐ ku. ǐmi ǎsámuvú gé 'dǐgǎ, 'bǎ rǐ lǎ dõ adrii 'bǎ ǎmbúgú rú, lǎ ǎ 'bǎ 'i adrii ǎtǐ' bǎ ǐmívǎ ni. ²⁷ 'Bǎ rǐ lǎ dõ adrii ǎmbúgú 'bǎ rǐ pi drǐgǎ sǐ céré, lǎ ǎ 'bǎ 'i adrii túgǎrǐ ǐmívǎ ni. ²⁸ Mǎ 'Bǎ Mvǎ 'i, má ímú adrii 'yozú kǐnĩ, 'bǎ rǐ pi ǎ ímúkǐ rǐ má ní ǎzǐ ngaá yǎ 'dǐni ku, má ímú ǎzǐ ngaá 'bǎ rǐ pi ǎ ǐzǎ kozú, má adi mávé ídri 'bǎ kǎrǎkarǎ pi ǎ drǐ jezú ǎnǐ."

Yésũ zǐ 'bǎ ǐrǐ mǐ be ǎsǐ' bǎ gǐ ni pi ǎ mǐ ǎngũ ndree
(Mǎrǎkõ 10:46-52; Lúkǎ 18:35-43)

²⁹ Yésũ pi ívé 'bǎ 'ĩ pámvú ũbĩ' bǎ rǐ pi be, kõpi kǎ ríi fũú muýú Yěřǐkõ agǎsǐ, 'bǎ bǐtrǐkǎ 'dekǐ muý kõpi ǎ vú- drǐ gé sǐ. ³⁰ 'Bǎ ǐrǐ mǐ be ǎsǐ' bǎ gǐ ni pi úríkǐ kuú létǐ ǎ gǎrǎ gá. Kõpi kǎ yǐjǐ Yésũ ri aga muýú ǐ gǎrǎ gá sǐ, kõpi ní trezú ú' dǐdú be ury 'dǎá kǐnĩ, "Úpǐ, Dǎwúdǐ ǎ Mvǎ rǐ, 'í ndre ǐzǎngǎ 'bǎvé rǐ fõ!"

† Anji ǎgõ ǐrǐ: Anji ǎgõ ǐrǐ 'dǐ' bée ǎ rú, Yõkõbũ pi Yũwǎnǐ be.

³¹ 'Bǎ bǐtrǐkǎ rǐ pi trekǐ kõpi drǐgǎ kǐnĩ, "ǐmi újǐkǐ kǐri." 'Bo kõpi gõkǐ treé ú' dǐdú be ury 'dǎá kǐnĩ, "Úpǐ, Dǎwúdǐ ǎ Mvǎ rǐ, 'í ndre ǐzǎngǎ 'bǎvé rǐ fõ!"

³² Yésũ ní pá tuzú, ǐri ní kõpi zǐzú kǐnĩ, "ǐ lǎkǐ mǎ 'o ǐmi ní ǎ' di?"

³³ Kõpi ní 'yozú Yésũ ní kǐnĩ, "Úpǐ, 'bǎ lǎkǐ mǐ zǐ 'bǎ mǐ, 'bǎ ndrekǐ rǐ ǎngũ fõ."

³⁴ Yésũ ǎ ǎsǐ ǐsú ǐzǎngǎ kõpi sǐ, ǐri ní kõpi ǎ mǐ úlõzú. Koro kõpi ǎ mǐ ní 'i zǐzú ǎngũ ndrezú, kõpi ní 'dezú muýú Yésũ vúgǎ sǐ.

Yésũ vé fingǎrá Yěřúsǎlémǎ agǎ rǐ
(Mǎrǎkõ 11:1-11; Lúkǎ 19:28-38; Yũwǎnǐ 12:12-19)

21 Yésũ pi ívé 'bǎ 'ĩ pámvú ũbĩ' bǎ rǐ pi be, kõpi kǎ ríi muýú Yěřúsǎlémǎ gá 'dǎá, drǐdrǐ ni, kõpi cakǐ kũrú mǎdǎnjǎ Bǎtǎfǎgǎ vé rǐ gé, ǐrǎ Ōlívǎ †† vé rǐ drǐgǎ, kũrú rǐ ǐnyǐnjǎ Yěřúsǎlémǎ ǎ jǎlé gá. Yésũ ní ívé 'bǎ 'ĩ pámvú ũbĩ' bǎ rǐ pi pǎzú ǐrǐ, ² ǐri ní 'yozú kõpi ní kǐnĩ, "ǐmi muýkǐ kũrú mǎdǎnjǎ ǐmǐ drǐlé gá 'dǎri agǎ, ǐmi ca muý dõngǐ ǐsú 'yǐkǐ kuú 'dǎlé mvõpǐ be trú, ǐmi ǐtrũkǐ kõpi ǐjǐ má vúgǎ nõó. ³ 'Bǎ ǎzi zǐ dõ ǐmi, ngǎ ǐmi ní ríi 'oó 'dǐni rǐ ǎ' di, ǐmi 'yokǐ ǐri ní kǐnĩ, 'Úpǐ lǎ kõpi ní, 'bǎ 'dǎri ícõ dõngǐ rǐ pi ǐpǎ ímúzá rá."

⁴ Tǎ 'dǐri nga 'i 'dǐni, tǎ nǎbǐ ní 'yoó rǐ ǎ nga rǐ 'i fũú tǐnǐ gé bǎnǐ,

⁵ "ǐ lǎ 'bǎ Sǐonǎ † vé rǐ pi ní kǐnĩ,

ǐmi ndrekǐ drǐ kǎ, ǐmívǎ 'bǎgú ri ímú ǐmi vúgǎ 'dǐi' dǐ, ǐri 'bǎ tǎ be mǎdǎ ni,

ǐri ri ínjú ímúzá dõngǐ sǐ." ††

⁶ 'Bǎ Yésũ ǎ pámvú ũbĩ' bǎ rǐ pi 'dukǐ tǎ rǐ ngaá sũ Yésũ ní lǎú ǐ ní rǐ tǐnǐ. ⁷ Kõpi ǐjǐkǐ dõngǐ rǐ pi mvõpǐ be ǐrǐtrõ, kõpi ũtrũkǐ ǐvé bõngõ akoó rũkũ rǐ pi ũ' bǎá dõngǐ rǐ pi ǎ úgõrõ gá, Yésũ úrí bõngõ rǐ drǐgǎ. ⁸ 'Bǎ kǎrǎkarǎ ũtrũkǐ ǐvé bõngõ akoó rũkũ rǐ pi ũ' bǎá létǐ drǐgǎ, uryukõ' bée muýkǐ ǐbǐbǐ vǎá ũ' bǎá muýú létǐ rǐ drǐgǎ sǐ. ⁹ 'Bǎ bǐtrǐkǎ 'de' bǎ Yésũ ǎ ǎndrǐtǐ gé drǐdrǐ rǐ pi, 'de' bǎ ǐri ǎ vúdrǐ gé rǐ pi be, kõpi ní rizú õ' úzú muýú kǐnĩ,

"Hõsǎnǎ Mvǎ Dǎwúdǐ vé rǐ!"

"Tǎkǐri ǎ adri 'bǎ ímúpi Úpǐ ǎ rú sǐ rǐ †† drǐgǎ!" †††

"ǎ íngúkǐ Múngú uryógǎgé 'bũ gé rǐ!"

¹⁰ Yésũ ka fǐi caá Yěřúsǎlémǎ gá 'dǎá, sǎ 'bǎ kũrú agǎ rǐ pi ní céré ǎyǎngǎrá. Kõpi ní zǐzú kǐnĩ, "Bǎ 'dǐri ǎ' di 'i?"

¹¹ 'Bǎ bǐtrǐkǎ rǐ pi ní újázú kǐnĩ, "Ágõ 'dǐri Yésũ 'i, ǐri nǎbǐ, íbǐ íngǎ Nǎzǎrǎtǎ gǎlǎsǐ, ǎngũ Gǎlǎláyǎ vé rǐ agǎ."

Yésũ fi Jó Múngú vé rǐ agǎ

(Mǎrǎkõ 11:15-19; Lúkǎ 19:45-48; Yũwǎnǐ 2:13-22)

¹² Yésũ ní fizú Jó Múngú vé rǐ ǎ bõrõ gá 'dǎá, údrõ 'bǎ ri' bǎ ngǎ je' bǎ, ǎzini 'bǎ ri' bǎ ngǎ uryǐ' bǎ rǐ pi céré. Uze mǐsǎ 'bǎ ri' bǎ mǐfǎngǎ ufu' bǎ, ǎzini ǎmámũ uryǐ' bǎ rǐ pi vé rǐ céré u' deé ũlǐ rú vúgǎ. ¹³ Yésũ ní 'yozú kõpi ní kǐnĩ, "Múngú 'yo ívé búkũ agǎ kǐnĩ, 'Jó mávé rǐ zǐ jó

†† Ōlívǎ: Peṭi ōlívǎ vé rǐ ǐri 'a ũ' a be, ǐ ícõ nya rá, ǐ ǐrivǎ ũ' a zo ũdu rú, Yǎhúdǐ rǐ pi ri tǐbǐ ǎ' dǐ ũdu rǐ sǐ, ǎzini kõpi ri tõ lǎmbǎ agǎ, ǎcí 'yúzá ǎnǐ. † Sǐonǎ: Sǐonǎ ri ǐ kpǎ zǐ Yěřúsǎlémǎ. †† 21:5 Zǎkǎriyǎ 9:9 †† 'Bǎ ímúpi Úpǐ ǎ rú sǐ rǐ: 'Bǎ 'dǐri Yésũ 'i. ††† 21:9 Sǎwúmǎ 118:26

rizú ma zizú ní, † 'bo ĩmi újákí jó rĩ ícá vŭrā ũgú' bá rĩ pi ní rizú adrízú ní." ††

¹⁴ 'Bá mĩ be ẹsĩ' bá gí rĩ pi, 'bá pá be ábá' bá gí rĩ pi be, kọpi ní ímúzá Yẹsũ vúgá Jó Múngú vé rĩ ǎ bóró gá nǒó, ƙri ní kọpi ídrízú. ¹⁵ 'Bo atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi 'bá tǎĩmbĩ ímbá' bá rĩ pi be, kọpi kǎ tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ Yẹsũ ní 'oó d'ĩri ndreé, ǎzini kọpi kǎ yijí anjinǎ rĩ pi ri útré Jó Múngú vé rĩ ǎ bóró gá 'dǎá, "Hǒsǎnǎ Mvǎ Dǎwúdí vé rĩ," tǎ Yẹsũ ní 'oó d'ĩri sǐ, sě kọpi ǎ 'a ve ũnjí ũnjí.

¹⁶ Kọpi ní Yẹsũ ri zizú kǐnĩ, "Í yì nyo tǎ anjinǎ rĩ pi ní rĩ átá d'ĩri rá?"

Yẹsũ ní újázú kọpi ní kǐnĩ, "È, ĩmi lǎkí Búkú Múngú vé rĩ agá 'yozú kǐnĩ,

" 'Anjinǎ ambugu rĩ pi nyírínǎ rĩ pi be ímú úngó ǎyĩkǒ vé ni ngo 'díní' † kuyé?"

¹⁷ Kúru Yẹsũ ní kọpi kuzú, ƙri ní ngazú mǔzú kǔrú Bětēniyǎ vé rĩ gé, adri 'dǎlé ƙnǐ be rǎ.

Yẹsũ tri peṭi rĩ ní zijí fíjĩ rĩ

(Mǎrǎkǒ 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kǎ mǔyú adrií ũ'bútj, Yẹsũ ní 'i újázú gǒzú kǔrú Yẹrǔsǎlémǎ vé rĩ agá 'dǎá, ẹbírj fú ƙrĩ kǎyĩ. ¹⁹ Yẹsũ kǎ rii 'deé mǔzú létj gé sǐ, ƙri ní peṭi rĩ ní zijí fíjĩ rĩ ndrezú, ƙri ní 'i útrúzú ƙnyinǎ peṭi rĩ ǎ gǎrǎ gá 'dǎá, ƙsú peṭi rĩ 'a ǎlunǎni kuyé, 'yénǎ bí ni amu kú nĩ. Ƙri ní 'yozú peṭi rĩ ní kǐnĩ, "Mĩ gǒ 'aǎ díj ǎlunǎni ku!" Koro peṭi rĩ ní 'wizú.

²⁰ 'Bá Yẹsũ ǎ pámvú ũbĩ' bá rĩ pi kǎ peṭi rĩ ndreé, sě kọpi ní ǎyǎngǎrá. Kọpi ní zizú kǐnĩ, "Peṭi nǒri 'mbēlēnǎ ngóni ngóni?"

²¹ Yẹsũ ní 'yozú kọpi ní kǐnĩ, "Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, ĩmi dǒ ẹ'yǐngǎrá be, ǎzini ĩmivé yĩkĩ awa dǒ 'i ƙrĩ kuyé, ĩmi ícǒ tǎ má ní 'oó peṭi d'ĩri ǎ rú' bá gá rĩ 'o rá, ĩmi ícǒ tǎ ƙrú' bée 'o rá. Ƙri dǒ ẹ'yǐngǎrá be, ĩmi ícǒ 'yo írǎ d'ĩri ní, "Í nǐj mĩ ngaá mǔyú 'deé yijí tafu rĩ agá 'dǎá, ƙri ícǒ 'i nga rá. ²² Ƙri dǒ ẹ'yǐngǎrá be, ngá ĩmi ní zijí Múngú vúgá rĩ, ĩmi ícǒ ƙsú rá."

Yǎhúdĩ rĩ pi zikí ũkpǒ Yẹsũ ní ẹzj ngazú rĩ vé tǎ

(Mǎrǎkǒ 11:27-33; Lúkǎ 20:1-8)

²³ Yẹsũ kǎ fií mǔzú Jó Múngú vé rĩ ǎ bóró gá 'dǎá, kǎ í' dǒ 'bá rĩ pi ímbá, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, drĩkoma rĩ pi be, kọpi ní ímúzá Yẹsũ vúgá nǒó, kọpi ní ƙri zizú kǐnĩ, "Mĩ ƙsú ũkpǒ mí ní rizú tǎ d'ĩ' bée 'ozú rĩ ǎ' di vúgá? ǎ' di sě mí ní ũkpǒ rizú tǎ d'ĩ' bée 'ozú rĩ nĩ?"

²⁴ Yẹsũ ní újázú kọpi ní kǐnĩ, "Á lē ĩmi zijí tǎ ǎlu sǐ, ĩmi újákí dǒ má ní gí, ma ícǒ ĩmi ní ũkpǒ má ní rizú tǎ d'ĩ' bée 'ozú rĩ lú rá. ²⁵ ũkpǒ Yǔwǎnĩ ní bǎtízĩmũ sězú rĩ íbĩ íngá 'bũ gélésĩ, dǒku íbĩ íngá 'bá áda vúgá?"

Kọpi ní rizú tǎ d'ĩri átázú ƙ ǎsǎmvú gé sǐ kǐnĩ, "Bá 'yokí dǒ, 'Ūkpǒ d'ĩri íngá 'bũ gélésĩ,' ƙri 'bá zj, 'Ƙri ẹ'yĩkĩ dí ƙri kuyé ǎ sǐ?" ²⁶ 'Bo 'bá 'yokí dǒ, 'Ūkpǒ d'ĩri íngá 'bá áda vúgálésĩ,' 'bá rĩ pi íngá 'bá drĩgé ũnjí ũnjí, ǎ' diǎtǎsĩyǎ 'bá d'ĩ' bée ũsũkĩ kǐnĩ, Yǔwǎnĩ rĩ nēbĩ."

²⁷ Kúru kọpi ní újázú Yẹsũ ní kǐnĩ, "Bá nĩkĩ kuyé."

Kúru Yẹsũ ní újázú kọpi ní kǐnĩ, "Mǎ ícǒ ũkpǒ má ní tǎ 'ozú rĩ lúú ĩmi ní ku."

Nǎpĩ anjĩ ǎgǒ ƙrĩ rĩ pi vé rĩ

²⁸ Yẹsũ ní 'yozú kǐnĩ, "Á lē ĩmi ní ú' dǒgú' dǒgú ǎnji ǎgǒ ƙrĩ rĩ pi vé ní ũlúú, ĩmi kúru tǎ ĩmi ní ũsũũ rĩ lú má ní. Ágǒ ǎzi anjĩ ǎgǒ be ƙrĩ, ágǒ ri 'de mǔyú ívé mvǎ kǎyú rĩ vúgá 'dǎá, ƙri ní 'yozú kǐnĩ, 'Mǎ mvǎ rĩ, ǎndrũ sǐ lē mĩ mǔ ẹzj ngaá ọmvú agá.'

²⁹ "Mvǎ rĩ ní újázú ẹtẹpi ní kǐnĩ, 'Á mǔ ku!' 'Bo gǒ 'ĩ úmĩ újǎ, 'deé mǔyú rá.

³⁰ "Ẹtẹpi gǒ 'deé mǔyú ívé mvǎ ǎzi rĩ vúgá, 'yo kpá ƙri ní tǎ rĩ sũ ƙri ní 'yoó mvǎ kǎyú rĩ ní rĩ tĩnĩ. Mvǎ rĩ újǎ ẹtẹpi ní kǐnĩ, 'Bǎbá, ma mǔ rá,' 'bo mǔ kuyé."

³¹ Yẹsũ ní kọpi zizú kǐnĩ, "Anjĩ ƙrĩ d'ĩ' bée ǎsǎmvú gé, mvǎ ẹtẹpi vé tǎ 'dǔyipi ngaápi rá rĩ, ƙri mvǎ ngǒri?"

Kọpi ní újázú kǐnĩ, "Mvǎ kǎyú rĩ."

Yẹsũ ní 'yozú kọpi ní kǐnĩ, "Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá mǔfēngǎ umbe jezú rĩ u'du' bá rĩ pi ƙrú' kǒ, ũkú ƙrú' kǒ wú rú rĩ' bá rĩ' bá ƙrú' bá ƙrú' bá rĩ pi be, kọpi fi mǎlǔngǎ Múngú vé rĩ agá 'dǎá ĩmi sǐ drĩdrĩ. ³² Yǔwǎnĩ ímú ĩmi ní létj pirj Múngú vé rĩ ũlúú, 'bo ĩmi ẹ'yĩkĩ ƙri kuyé, 'bá mǔfēngǎ umbe jezú rĩ u'du' bá rĩ pi, ǎzini ũkú ọwú rú rĩ' bá rĩ' bá ƙrú' bá ƙrú' bá rĩ pi ẹ'yĩkĩ ƙri rá. Ƙri ndrekí drĩ kǎ, 'bá mǔfēngǎ u'du' bá rĩ pi, ǎzini ũkú ọwú rú rĩ rú' bá ƙrú' bá rĩ pi újákí ẹsĩ ú' dǔkǒ ƙri ní ũlúú rĩ sǐ rá, 'bo ĩmi újákí ẹsĩ ƙri ẹ'yĩzú kuyé."

Nǎpĩ ǎgǒ ọmvú 'ǎ' bá rĩ pi vé rĩ

(Mǎrǎkǒ 12:1-12; Lúkǎ 20:9-19)

³³ Yẹsũ ní 'yozú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi ní, ǎzini Fǎrúsĩ rĩ pi ní kǐnĩ, "Nǎpĩ ǎzi d'ĩ, ĩmi yikĩ drĩ kǎ, ágǒ ǎzi 'ǎ ọmvú, sa peṭi vinyǒ vé rĩ pi † ọmvú rĩ agá, sǐ ǎbi ọmvú rĩ ǎ gǎrǎ gá sǐ kúrũ, ga 'bú rizú ũ'a rĩ zozú vinyǒ rú. Sǐ lágǎráka ƙrú 'dǎá rizú ọmvú rĩ útēzú ǎnĩ. Kúru ƙri ní 'bá 'bǎzú rizú ẹzj ngazú ívé ọmvú rĩ agá, ƙri ní 'dezú mǔzú ǎngũ ǎzi gé. ³⁴ Lókĩ rĩ ní vinyǒ ǎ ũ'a ƙrú' nǎzú rĩ kǎ ícǒ, ƙri ní ívé ǎt'í' bá rĩ pi pězú mǔzú ívé vinyǒ ǎ vúgú rĩ ní ƙrú' nǎzú rĩ íjízú.

³⁵ "Bá ẹzj nga' bá rĩ pi ní ƙrú' nǎzú ǎt'í' bá ǎlu ni ruzú fuzú, kọpi 'dĩkĩ ǎlu ni drǎá rá, kọpi úvĩkĩ ǎzi rĩ írǎ sǐ. ³⁶ Kúru ọmvú 'dĩpa ní ívé ǎt'í' bá ƙrú' bée pězú mǔzú kǎrákǎrá kọpi vúgá 'dǎá, kǎlǎfe ni aga ƙri ní pěe drĩdrĩ 'dǎ' bée rá. 'Bo 'bá ẹzj nga' bá rĩ pi 'okĩ ǎt'í' bá rĩ pi ũnjí, sũ rĩ ní drĩdrĩ 'dǎ' bée 'oó ũnjĩ rĩ tĩnĩ. ³⁷ Ūdũ ni gé, pě ívé mvǎ mǔzú kọpi vúgá 'dǎá, ũsũ 'í ẹsĩ agá 'dǎlé kǐnĩ, 'Kọpi ícǒ mávé mvǎ ƙrĩ rĩ rá.'

³⁸ "Bo 'bá ẹzj nga' bá rĩ pi kǎ ágǒ rĩ vé mvǎ ágǒ rĩ ndreé, kọpi ní átázú ƙ ǎsǎmvú gé sǐ kǐnĩ, 'Mvǎ d'ĩri ímú úri ẹtẹpi vé ǎ' bú tĩ gé nĩ. Lē 'bá 'dĩkĩ ƙri rá, 'bá úrĩkĩ rĩ ǎ' bú rĩ tĩ gé nĩ.' ³⁹ Kọpi ní mvǎ rĩ ruzú, kọpi sekĩ ƙri mǔzú ọmvú rĩ agásĩ ǎmvé, kọpi 'dĩkĩ ƙri drǎá rá."

†† Peṭi vinyǒ vé rĩ: Yǎhúdĩ rĩ pi 'dũkĩ peṭi vinyǒ vé rĩ ǎ tǎ 'bǎá tǎ ǎmbúgú rú, kọpi ri ũ'a ni zo vinyǒ sũ rú. Múngú ƙpē 'bá ƙsērélē vé rĩ pi adrií 'bá ívé ni, kọpi ǎ adriki rĩ sũ peṭi vinyǒ vé Múngú ní saá 'aápi ũ'a be rĩ tĩnĩ. Nǎpĩ peṭi vinyǒ vé d'ĩri, sě 'bá tǎĩmbĩ ímbá' bá rĩ pi atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi be nĩkĩ ǎmá rá 'yozú kǐnĩ Yẹsũ ri ívé tǎ átá. 'Í lǎ Sǎwúmǎ 80:8-16; Ƙsáyǎ 5:1-7; Yērēmíyǎ 2:21; Mātáyo 21:33-46; Mǎrǎkǒ 12:1-12; Lúkǎ 20:9-19.

40 Yēsũ ní kôpi zìzú kīnī, “Kúru ọm̀vú 'd'ípa kãdõ ícá, ʔri tã ngóni ni 'o 'bá ẹ̀jì nga' 'bá rĩ pi ní?”

41 Atala atala rĩ pi drĩgẹ rĩ pi, Fārúsĩ rĩ pi be, kôpi ní 'y-ozú kínĩ, “Ágọ rĩ ícọ 'bá ẹ̀sì be ùnjí 'd'í' bée ú'dí ùdrã céré 'd'íisí rá. Kúru ʔri ímú 'bá ʔrụkọ' bée 'bá ẹ̀jì nga ívé ọm̀vú vinyọ vé rĩ agá, ʔkũnãkí dõ vinyọ rĩ gí, kôpi ã sẹkí rĩ ívé rĩ ã vúgú.”

42 Yēsũ ní kôpi zìzú kīnī, “Ìmi lãkí tã ʔ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kuyé? Kīnī,

“ ʔrã àndúrú 'bá jó sì' 'bá rĩ pi ní gãá sĩ rĩ,

újá nóni 'i ícá ʔrã sẹ̀epi jó rĩ ní pá tuzú àní ùkpó ùkpó ni.

Úpí 'o tã 'd'iri nĩ,
sẹ 'bá ní àyàngará.' †

43 “Kúru á 'yoó ʔmi ní 'd'íni, mālũngã Múngú vé rĩ ʔ ímú 'du ʔmi drĩgẹ sĩ rá, ʔ ímú sẹ 'bá ʔrivé tã 'du' 'bá nga' 'bá rĩ pi ní. 44 'Bá àzi í' dé dõ ʔrã 'd'iri drĩgẹ, ʔri n̄õ rá. ʔrã rĩ 'd'í dé dõ 'bá rĩ drĩgẹ, ʔri 'bá rĩ ʔnjí drã vũgá 'dãá.”

45 Atala atala rĩ pi drĩgẹ rĩ pi, Fārúsĩ rĩ pi be, kôpi kã nãpí Yēsũ ní ùlúú 'd'iri yíj, kôpi n̄kí á má rá 'yozú kínĩ, Yēsũ ri átá ʔvé tã sĩ. 46 Kôpi lèkí kòdõ Yēsũ ri ruú, 'bo kôpi 'okí ʔrĩ sĩ, ã' diãtãsiyã kôpi n̄kí á má rá 'yozú kínĩ, 'bá b̄tríká rĩ pi kínĩ, Yēsũ ri n̄b̄j.

Ūmũ ọm̀rúgọ jezú rĩ (Lúkã 14:15-24)

22 Yēsũ ní gōzú átázú atala atala rĩ pi drĩgẹ rĩ pi ní, àzini Fārúsĩ rĩ pi ní nãpí sĩ d̄j kīnī, 2 “Mālũngã 'bũ vé rĩ adri sũ 'bãgú ūmũ 'bãápi 'ʔ mvọpí ní ùkú jezú rĩ t̄jñj. 3 'Bãgú rĩ p̄é ívé àtí' 'bá rĩ pi m̀vú 'bá 'í ní zìj ímú ūmũ gé n̄õ rĩ pi zìj, 'bo 'bá rĩ pi ímúkí ūmũ rĩ gé n̄õ kuyé.

4 “Kúru ʔri ní ívé àtí' 'bá ʔrụkọ p̄ezú m̀vú, ʔri ní 'yozú kôpi ní kīnī, ʔmi m̀kí lúú 'bá ʔ ní zìj gí rĩ pi ní kínĩ, má úlì t̄j rú' 'bá be m̀nyãmũnyã ni pi, má ã' di ʔnyá rĩ kú ʔn̄ogósí gí, ngá ãr̄vú céré anigé. L̄é 'bá ʔ ní zìj gí rĩ pi ẽ ímúkí ūmũ ùkú jezú rĩ gé n̄õ!”

5 “‘Bo 'bá ʔ ní m̀vú zìj rĩ pi gãkí ímúgá ūmũ rĩ gé sĩ, 'bá rĩ pi ʔrụkọ m̀kí ẹ̀jì ngaá ʔvé ọm̀vú agá, ʔrụkọ ni pi m̀kí ʔvé ngá ʔz̄ngará gá. 6 'Bá rĩ pi ʔrụkọ ʔrụkí 'bãgú rĩ vé àtí' 'bá rĩ pi, ūgbãkí kôpi, ú'díkí kôpi ùdrãá rá.

7 'Bãgú rĩ ã 'a vé ùnjí ùnjí. ʔri ní ívé àngáráwá rĩ pi p̄ezú m̀vú 'bá ívé àtí' 'bá rĩ pi ú'dí' 'bá rĩ pi ú'dízú drãzú 'd'íisí rá, àngáráwá rĩ pi zãkí kôpivé k̄rú veé ãcì sĩ.

8 “Kúru 'bãgú rĩ ní 'yozú ívé àtí' 'bá rĩ pi ní kīnī, ‘Ūmũ ùkú jezú rĩ má útú tã ni deę gí, 'bo 'bá má ní zìj rĩ pi ùnjí, ícókí kôpi zìj ímú ūmũ rĩ gé ku. 9 ʔmi m̀kí lét̄j k̄rú agásĩ rĩ pi gé sĩ, ʔmi zìkí 'bá ʔmi ní ʔsú rĩ pi ãr̄vú céré, kôpi ẽ ímúkí ūmũ ùkú jezú rĩ gé n̄õ.’ 10 Kúru àtí' 'bá rĩ pi ní 'dezú m̀vú lét̄j k̄rú agá rĩ pi agásĩ, kôpi zìkí 'bá tã 'o' 'bá p̄j rĩ pi, 'bá tã 'o' 'bá ùnjí rĩ pi be ímú ūmũ rĩ gé n̄õ, jó ʔ ní ūmũ 'bãzú rĩ agá dãá, ūmũ rĩ pi gáki tré.

11 “‘Bãgú rĩ kã ímú ūmũ rĩ pi ndreé, ʔsú ágọ ãzi ūmũ rĩ pi ãsãmvú gé 'dãá su bõngó ūmũ vé rĩ kuyé. 12 'Bãgú rĩ ní ágọ rĩ zìzú kīnī, ‘Ūndĩgọ, 'í su bõngó ūmũ vé rĩ kuyé, mí ímú n̄ogó ngóni ngóni?’ Ágọ rĩ új k̄ri.

13 “‘Bãgú rĩ ní 'yozú ívé àtí' 'bá rĩ pi ní kīnī, ʔmi úmbékí ágọ rĩ ẽ dr̄j pi pá ni be, ʔ 'bekí ʔri àmvé àngũ n̄jpi c̄j rĩ agá 'dãá, ã m̀vú rĩ ngoó, àzini s̄kányá c̄j 'dãlé.’

14 “‘À' diãtãsiyã zìkí 'bá rĩ pi kárakarã, 'bo ʔ ní ùp̄é rĩ pi k̄nikinijã.”

Mũfēngã umbe jezú rĩ vé ūfēngará 'bãgú àmbúgú rĩ ní rĩ (Märakõ 12:13-17; Lúkã 20:20-26)

15 Kúru Fārúsĩ rĩ pi ní fũzú m̀vú àmvé, kôpi lèkí lét̄j ndãá Yēsũ rĩ ʔ' b̄jzú, ã 'yo rĩ tã ùnjí b̄n̄j. 16 Fārúsĩ rĩ pi ní ʔvé 'bá ʔ pámvú ūb̄' 'bá rĩ pi p̄ezú m̀vú Ẽródé vé 'bá ʔri ẹ̀t̄j' 'bá rĩ pi be Yēsũ vúgá 'dãá. 'Bá ʔ ní p̄é 'd'í' bée ní 'y-ozú Yēsũ ní kínĩ, “‘Ímbãpi, 'bá n̄kí rá 'yozú kínĩ, mi 'bá tã 'o' 'pí p̄j ni, mi ri tã áda Múngú vé rĩ ímbá. Mi ri 'bá rĩ pi ọ'dú céré trõtrõ ʔnj̄ngará be, ã' diãtãsiyã mí ùp̄é 'bá ku. 17 'Í lú 'bá ní, mívé ȳk̄ ʔngóni? ʔri m̀kí 'bá ní mũfēngã umbe jezú rĩ ūfēzú 'bãgú àmbúgú Rómã vé rĩ ní, †† dõku 'bá ūf̄ékí ku?”

18 'Bo Yēsũ n̄j tã ùnjí kôpi ẽ ẹ̀sì agá 'dãlé rĩ rá, ʔri ní 'y-ozú kôpi ní kīnī, “‘Ìmi 'bá ʔ 'bã' bée kú tã be p̄j rĩ 'd'í' bée, ngá ʔmi ní l̄ezú ma ū' b̄jzú rĩ ã' di? 19 ʔmi 'i' dakí má ní mũfēngã f̄f̄i ẹ̀nj̄j̄pi ẹ̀nj̄j̄nj̄j̄ ʔ ní ūf̄éé 'bãgú rĩ ní umbe jezú àní rĩ.” Kôpi ní mũfēngã f̄f̄i ẹ̀nj̄j̄pi ẹ̀nj̄j̄nj̄j̄ rĩ 'd'úzú s̄ezú Yēsũ drĩgẹ, 20 Yēsũ ní kôpi zìzú kīnī, “‘Índr̄l̄k̄ ʔ ní údé, àzini rú ʔ ní s̄i mũfēngã f̄f̄i rĩ ã rú' 'bá gá 'd'iri ã' di vé ní?”

21 Kôpi ní újázú Yēsũ ní kínĩ, “‘Índr̄l̄k̄ rĩ, àzini rú rĩ, 'bãgú àmbúgú Rómã vé rĩ vé ní.”

Yēsũ ní 'yozú kôpi ní kīnī, “‘Ngá rĩ dõ 'bãgú Rómã vé rĩ vé ní, ʔmi s̄kí 'bãgú Rómã vé rĩ ní, ngá rĩ dõ Múngú vé ní, ʔmi s̄kí Múngú ní.”

22 'Bá 'd'í' bée kã tã 'd'iri yíj, s̄é kôpi ní àyàngará. Kúru kôpi ní ngazú m̀vú, kôpi kukí Yēsũ ri kuú ọ'dú' k̄l̄gúsĩ.

'Bá ùdrã' 'bá gí rĩ pi gõ íngá ídri rú rá (Märakõ 12:18-27; Lúkã 20:27-40)

23 Ú' d̄ú 'dãri gé, Sãdók̄é 'yo' 'bá kínĩ 'bá rĩ drã dõ gí, ícọ íngá gõó ídri rú ku rĩ pi ní ímúzú Yēsũ vúgá n̄õ, kôpi ní Yēsũ ri zìzú kínĩ, 24 “‘Ímbãpi, tãjmb̄j Mós̄é vé rĩ kīnī, 'bá ágọ drã dõ mvã ãkõ, ẹ̀dr̄p̄i ri ícọ ọw̄jz̄ rĩ ẹ̀' yí rá, kôpi t̄kí dõ anji, anjina 'd'í' bée adri ẹ̀dr̄p̄i drãápi gí rĩ vé ní. 25 Anji ãgõ ẹ̀z̄r̄j, kôpi céré ẹ̀dr̄p̄i rú, Mvã ágọ kãyú rĩ ní ùkú jezú, drã úyé, kôpi t̄kí mvã ùkú rĩ be kuyé, ẹ̀dr̄p̄i 'deépi vú ni gé s̄i rĩ ní ùkú rĩ ẹ̀' yízú. 26 Ẽ- dr̄p̄i 'd'iri drã kpá rá, kôpi t̄kí mvã ùkú rĩ be kuyé. Ẽ- dr̄p̄i 'deépi 'd'iri vúgá s̄i rĩ gõ kpá ùkú rĩ ẹ̀' yí, anji ẹ̀dr̄p̄i rú ẹ̀z̄r̄j 'd'í' bée céré ríkí ùkú ãlu 'd'iri jeé, kôpi ùndrãkí céré, t̄kí mvã ùkú 'd'iri be kuyé. 27 Ú' d̄ú ni gé, ùkú rĩ ní kpá drãzú. 28 Anji ãgõ ẹ̀z̄r̄j 'd'í' bée céré ríkí ùkú ãlu 'd'iri jeé p̄r̄j, kãdõ caá ú' d̄ú 'bá ùdrã' 'bá gí rĩ pi ní íngázú gõzú ídri rú rĩ gé, ùkú 'd'iri p̄j ni ùmv̄l̄ésĩ adri ã' di vé ní?”

†† 'Bãgú àmbúgú Rómã vé rĩ: ʔri 'bãgú àmbúgú 'bãgú àngũ àndiãndi rĩ pi agá rĩ pi drĩgẹ, àngũ Ȳd̄yã vé rĩ drĩgẹ, àngũ Gãl̄l̄yã vé rĩ drĩgẹ, àzini àngũ Yãh̄ud̄j rĩ pi vé rĩ drĩgẹ. 'Bá Rómã vé rĩ pi ʔvé 'bãgú àmbúgú rĩ zì ʔvé t̄j s̄i Kãyisárã.

²⁹ Yēsū ní újázú kòpi ní kīnī, “Tā ĩmi ní zīj 'dīri adri pīri ku, tā Búkū Múngú vé rī agá rī fi ĩmi drǐgē kuyé, dōku ĩmi nǐkí ũkpō Múngú vé rī kuyé. ³⁰ ‘Bá ũdrā'bá gí rī pi kádō gōó íngá ídri rú, āgō rī pi jekí ũkú ku, ũkú rī pi jekí āgō ku. Kòpi mụ adri 'bū gé 'dāá sū mālāyíkā rī pi tǐnj. ³¹ ‘Bo ĩmi lākí tā Múngú ní 'yoó kīnī, 'bá ũdrā'bá gí rī pi gō íngá ídri rú rá rī kuyé? ³² Múngú kīnī, ‘Ma Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Ísákā vé rī, āzini Múngú Yōkóbū vé rī, † Múngú adri 'bá ũdrā'bá gí rī pi vé ni ku, ĩri Múngú 'bá adri'bá ídri rú rī pi vé ni.” ††

³³ ‘Bá bǐtríká rī pi ká tā Yēsū ní ímbá 'dīri yīj, sē kòpi ní āyāngará.

Tāǐmbí tã be agaápi rá rī
(Mārākó 12:28-34; Lúkā 10:25-28)

³⁴ Fārúsī rī pi ká yīj kīnī, tā Yēsū ní újā rī sē Sādókē rī pi újíkí kírí, Fārúsī rī pi gōkí ĩ úmú trú vūrā ālu gé.

³⁵ Agó āzi ālu kòpi āsámvú gé ríipi tāǐmbí ímbápi rī ní Yēsū ri ũ'bǐzú, ĩri zizú kīnī, ³⁶ “Ímbápi, tāǐmbí Mósē vé rī agá, tāǐmbí agaápi rá rī, ĩri íngōrī?”

³⁷ Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, “ ‘Lē mī lē Úpí Múngú mívé rī éśí be céré, índrí mívé rī be céré, yǐkí mívé rī be céré.’ ³⁸ Tāǐmbí agaápi rá rī ĩri 'dī, ĩri tāǐmbí drǐdrǐ rī. ³⁹ Tāǐmbí ĩrǐ rī kpá tã be āmbúgú, ‘Lē mī lē 'bá mī gārā gá rī sū mī ní mī rú' 'bá lēé rī tǐnj.’ ⁴⁰ Tāǐmbí ambugu ĩrǐ 'dī'bée, 'bá rī 'dụ dō tã ni ngaá rá, ĩnjī tāǐmbí Mósē vé rī rá, āzini ĩnjī tã nēbǐ rī pi ní ímbá rī rá.”

Kúrísítō ri ā'di ā Mvá?
(Mārākó 12:35-37; Lúkā 20:41-44)

⁴¹ Fārúsī rī pi ká ĩ úmú trú ālu, Yēsū ní kòpi zizú kīnī,

⁴² “Ími ní ũsǔzú rī gé, Kúrísítō rī ā'di 'i? ĩri ā'di ā mvá?”
Kòpi ní újázú kīnī, “Íri Dāwúdǐ ā mvá.”

⁴³ Yēsū ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Índrí Uleterē rī kīnī Dāwúdǐ ā zǐ Kúrísítō ri Úpí āsǐ? Dāwúdǐ kīnī,

⁴⁴ “ ‘Úpí 'yo mávé Úpí ní † kīnī,
“Mí úrí mǎ drǐ ěndēpǐ gé, ††
cǐmgbá má ní mívé ari'ba rī pi 'bázú
mī pálé gá rī gé.” †††

⁴⁵ Dāwúdǐ zǐ dō ĩri 'Úpí 'i pírí, 'ĩri ícō adri Dāwúdǐ ā mvá íngóni?” ⁴⁶ ‘Bá āzi ícōpi tã ĩri ní zīj 'dīri újāpi ni 'dāáyo. Í'dózú lókí 'dāri gé, 'bá āzi gō ĩri zīj dǐj kuyé.

Yēsū kīnī lē 'bá rī pi ā adrikí mǐ be kowu Fārúsī rī pi vé tã sǐ āzini 'bá tāǐmbí Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi vé tã sǐ
(Mārākó 12:38-40; Lúkā 11:37-52; 20:45-47)

23 Yēsū ní 'yozú 'bá bǐtríká rī pi ní, āzini 'bá 'i pámvú ũbǐ' 'bá rī pi ní kīnī, ² “Bá tāǐmbí ímbá' 'bá rī pi Fārúsī rī pi be, kòpi ũkpō be tāǐmbí Mósē vé rī ímbázú. ³ Kuru tã kòpi ní lūú ĩmi ní rī, ĩmi 'dụkí ngaánga. 'Bo lē ĩmi 'okí tã sū kòpi ní 'oó rī tǐnj ku, ā'diātāsīyā tã

† 22:32 Wūngará 3:6 †† Ma Múngú Ābūrāmā vé rī, Ísákā vé rī, āzini Yōkóbū vé rī: Ābūrāmā pi Ísákā be, Yōkóbū sǐ, kòpi ā ũdrākí dō gí drāāāsīyā, Múngú mǐ gé 'dālē kòpi ídri rú, ā'diātāsīyā úmvúlēsǐ kòpi gō íngá ídri rú ũzi. † 22:37 Dētōrōnómē 6:5 †† 22:39 Lēvǐtǐkā 19:18 †† Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tã 'dīri vé ífíí, Úpí Múngú zǐ Yēsū Kúrísítō ri Úpí. ††† Drǐ ěndēpǐ gé: 'Bá úrípi drǐ ěndēpǐ gé rī, ĩri ũkpō be, ĩri ĩnjīnjī. ††† 22:44 Sāwúmā 110:1

kòpi ní ímbá rī, kòpi 'dụkí ngaá ku. ⁴ Kòpi ri 'bá rī pi mǐ tāǐmbí ũkpō ũkpō ni pi 'dụ nga, sū ĩ ní oḡu 'bāá kòpi drǐgē rī tǐnj, 'bo kòpi lēkí 'bá rī pi ē ĩzā koó oḡu 'dīri ó'dúzú kòpi drǐgē sǐ vūgá ku.

⁵ “Tā ārēvú céré kòpi ní ríí 'oó rī, kòpi ri 'o, 'bá rī pi ā ndrekí rí 'yozú kīnī, ĩ 'bá múké. Kòpi údékí sōndúkū ⁵ ambugu ambugu ni pi, kòpi sǐkí vērēsǐ Búkū Múngú vé rī agá rī pi 'bāá sōndúkū rī pi agá, kòpi ũ'yǐkí ĩ ěndrētǐ gé sǐ, āzini kòpi ũ'yǐkí ĩ drǐgē sǐ, 'bá rī pi ā ndrekí rí, āzini kòpi úsúkí bōngó, ũ'yǐkí bōngó bāá ^{5†} ācoco ni pi bōngó rǐ pi tǐ gé sǐ, 'bá rī pi ā ndrekí ĩ 'yozú kīnī, ĩ 'bá múké. ⁶ Kòpi kádō ríí úrí ũmū nyangará gá, āzini Jó Múngú ri Zizú rī pi agá, kòpi lēkí úrí lúpá ĩ ní āngū ĩnjǐzú ĩnjǐnjǐ rī pi drǐgē. ⁷ Kòpi kádō ríí adrii jōkōnǐ agá, 'bá rī pi kádō kòpi ezǐj, kòpi lēkí 'bá rī pi ē ĩnjǐkí ĩ njǐnjǐ, lē 'bá rī pi ā zǐkí ĩ 'ímbápi.’

⁸ “Bo lē ĩmi ā'yǐkí 'bá āzi ā zǐ mǐ ímbápi 'díní ku, 'bá ríipi ĩmi ímbápi rī 'yéñá ālu, ĩmi céré ědrǐpǐj, āzini ómvúpǐj. ⁹ Vū drǐgē nōgó, lē ĩmi zǐkí 'bá āzi 'yozú kīnī, ĩri ĩmi étēpǐ 'díní ku. Ā'diātāsīyā ĩmivé Étēpǐ ĩri 'yéñá ālu 'bū gé 'dāá'dā. ¹⁰ Lē ĩmi íngúkí ĩmi 'yozú kīnī ĩmi 'bá āngū ímbá' 'bá ni pi 'díní ku, 'bá āngū ímbápi rī 'yéñá Kúrísítō 'i. ¹¹ 'Bá rī lē dō adrii 'bá āmbúgú rú, lē ā 'bā 'i adrii ātǐ' 'bá rú. ¹² 'Bá ríipi 'i íngúpi kīnī 'i 'bá āmbúgú rī, ĩrivé āmbúgū ri ísǐ ícá ku mǎdāñāñá, 'bá 'i 'bāápi kú tã be mǎdā rī, ĩri íngúngū.

¹³ “Ími 'bá ri' 'bá tāǐmbí ímbá' 'bá 'dī'bée, āzini ĩmi Fārúsī 'dī'bée, ĩmi 'bākí ĩmi kú 'bá tã 'o' 'bá pǐri ni pi rú, úmvúlēsǐ ĩzāngā rī ímú adri ĩmivé ni! ĩmi ózǔkí 'bá rī pi ní létǐ físú ānǐ mǎlūngā 'bū vé rī gé rī gí, 'bo ĩmi ícókí fíí 'dāá ku. ¹⁴ ĩmi 'bá ri' 'bá tāǐmbí ímbá' 'bá 'dī'bée, ĩmi Fārúsī 'dī'bée, āzini ĩmi 'bá ĩmi 'bā'bée kú 'bá tã 'o' 'bá pǐri ni pi rú 'dī'bée, ĩzāngā rī adri ĩmivé ni. ĩmi ri ówuzǐ rǐ pi ē mǐ ũ'bā rizú kòpivé ngá jó āsámvú gé rǐ pi u'duzú kòpi drǐgē sǐ. ĩmi ri Múngú ri zǐ sǎ be ācō, 'bá rī pi ā ndrekí rí ĩmi, 'bo Múngú ri ímú ĩmi ĩrǐñā ũnjǐ ũnjǐ. ^{5††}

¹⁵ “Ími 'bá ri' 'bá tāǐmbí ímbá' 'bá 'dī'bée, āzini ĩmi Fārúsī 'dī'bée, ĩmi 'bākí ĩmi kú 'bá tã 'o' 'bá pǐri ni pi rú, úmvúlēsǐ ĩzāngā rī ímú adri ĩmivé ni! ĩmi ri éćǐ vū drǐgē sǐ, āzini ĩmi ri yǐj bǎlālā rǐ pi zo, ĩmi lēkí kōdō 'bá āzi ā újā éśí, 'bá āzi újā té dō éśí rá, ĩmi sē ĩri ímú fi áćǐ vezú ānǐ ũdǔ ākó rǐ agá, ĩzāngā ĩri ní nyaá rǐ ĩri ímú ĩmivé rǐ ndē rá.

¹⁶ “Ími drǐkoma adri' 'bá mǐ ākó 'dī'bée, ĩzāngā rǐ ímú adri ĩmivé ni. ĩmi kīnī, “Bá rǐ sō dō ũyō Jó Múngú vé rǐ ā rú sǐ, ũyō ĩri ní sōó 'dīri éǐj ākó, 'bo 'bá rǐ sō dō ũyō dábū ĩ ní 'bāá Jó Múngú vé rǐ agá rǐ ā rú sǐ, ā 'dụ ũyō rǐ vé tã ngaá.’ ¹⁷ ĩmi drǐkoma mǐ ākó adri' 'bá azakaza rú 'dī'bée, ngá 'dǐgē tã be ndēepǐ rá rǐ ā'di, ĩri dábū rǐ, dōku ĩri Jó Múngú vé ĩ ní dábū rǐ 'bāá 'a ni gé kú Múngú ní rǐ? ¹⁸ ĩmi 'yokí kpá kīnī, “Bá rǐ sō dō ũyō vūrā rōbōñō zázú rǐ ā rú sǐ, ũyō ĩri ní sōó 'dīri éǐj ākó, 'bo

5 Sōndúkū: Yāhúdǐ rǐ pi ri tāǐmbí rǐ pi ā urukō sǐ, kòpi 'bā sōndúkū agá, kòpi ri ũ'yǐ ĩ ěndrētǐ gé, āzini ĩ drǐgē tāǐmbí Múngú vé rǐ ígázú ānǐ. Í lā Dētōrōnómē 6:6-8. 5† Bōngó bāá: Yāhúdǐ rǐ pi ri bōngó bāá ũ'yǐ ĩvé bōngó tǐ gé sǐ. Í lā Kālāfe 15:37-41. 5†† Atángá vērēsǐ 14 agá 'dīri, búkū Mātáyo vé ĩ ní sǐj Gǐrǐkǐ tǐ sǐ drǐdrǐ rǐ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sǐ búkū Mātáyo vé vúlé rǐ agá rá.

ē'yīngará ku rá, kōpi ímú ī ōgūpīj ā ūli 'be, āzini kōpi ímú ī ōgūpīj ndre ūnjí. ¹¹ Nēbī kárakará ūnjó rú ni pi ímú īfū, kōpi ímú 'bá kárakará pi ē mī ū'bā. ¹² Ūnjīkānyā ní rií tī mụzú drīgélé rī sī, īri sē 'bá ụrụkọ lēkí ī ōgūpīj ku. ¹³ 'Bo 'bá pá tuúpi ūkpó ūkpó cīmgbá cazú ú'dú ūdū vé rī gé rī, Múngú ri ímú īri pa rá. ¹⁴ Ú'dúkọ múké mālūngá vé rī, ī ímú ūlū mụzú āngū rī pi agásí céré. 'Bá rī pi yíkí dō céré gí, ú'dú ūdū vé rī kúru ícá.

Ngá Ūnjí ri ímú adri Jó Múngú vé rī agá

(Mārākō 13:14-23; Lúkā 21:20-24)

¹⁵ "Īmi kádō 'Ngá Ūnjí āngū izaápi rá,' † nēbī Dānyélē †† ní ōtú tā ni 'yoó tu pá kuú vūrā uletere rī agá rī ndre, 'bá tā ni láápi rī, ā nī tā ni vé ífífí múké. ¹⁶ Kúru sá 'dāri gé, īmi dō ri adri āngū Yūdáyā vé rī agá, lē īmi njukí tųú mụzú írā drīgé. ¹⁷ 'Bá tų' 'bá ívé jó drīgé rī pi, lē kōpi ē ísíkí vūgá mụú ngá āzi 'ú'dú ívé jó agá 'dāá ku. ¹⁸ 'Bá adri 'bá ívé ōmvú agá rī pi, lē kōpi ā gōkí mụú ívé bōngó akoó rŭkŭ rī 'ú'dú ku. ¹⁹ Sā 'dāri gé, īzāngā rī adri āmbúgú ūkú 'a be rī pi ní, āzini ūkú ri 'bá anji undru 'bá undrundru rī pi ní. ²⁰ Lē īmi zíkí Múngú ri, lókí īmi ní ápázú rī ā adri lókí kílongóro vé rī † gé ku, dōku ā adri ú'dú Sábātā vé rī gé ku. ²¹ Lókí 'dīri, īri lókí ūnjí īzāngā nyazú ni. Í'dózú ī ní 'bŭ pi gbizú vū be rī gé, cīmgbá ícázú āndrŭ sī, tā 'dīri āvū ni nga drī 'i 'dīni kuyé. Tā 'dīri gō 'i ngaá 'dīri tījī dījī ku. ²² Múngú ē ítrú té dō ú'dú 'dī'bée ícá ēlīnā ku, 'bá āzi ícá té adri ídri rú ku, Múngú ítrú ú'dú 'dī'bée ēlīnā, ā'diātāsīyā īrivé 'bá īri ní ūpēé gí rī pi ā tā sī. ²³ Sā 'dāri gé, 'bá āzi 'yo dō mí ní, "Ī ndre drī ká, Kúrísítō ri nō! dōku 'Īri 'dā! lē mī ē'yī ku. ²⁴ 'Bá ūnjó rú 'yo 'bá kíní ī Kúrísítō rī pi nēbī ūnjó rú rī pi be, kōpi ímú tā ambugu ambugu ni pi 'o, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi 'o 'bá rī pi ē mī ū'bāzú, kōpi kpá ū'bī 'bá Múngú ní ūpēé ívé ni rī pi ē mī ū'bā īndī. ²⁵ Īmi ndrekí drī ká, ā lū īmi ní tā 'dīri drīdrī ísŭ ākūdē lókí 'dāri ícá drī kuyé. ²⁶ "Bá āzi lū dō īmi ní kīnī, Īmi ndrekí drī ká, Kúrísítō ri āngū ā'wí cínýāfā rú rī agá 'dāá'dā, īmi izakí sá mụzú īri ndāzú ku, dōku 'yo dō īmi ní kīnī, 'Kúrísítō ri jó agálésí rī agá 'dāá'dā, lē īmi ē'yīkí ku. ²⁷ 'Bá Mvā vé ímúngará īri ímú adri sŭ ūvi gaápi āngū īmgbērēēpi í'dózú ūtú ní īfūngará gá, cīmgbá cazú ūtú ní 'dengará gá rī tījī, 'bá rī pi ndre āngū rī pi agásí céré. ²⁸ Vūrā āvū rī pi ní ulazú rī, lógúnū rī pi unga mụ u'de vūrā 'dāri gé.

'Bá Mvā vé īgōngará

(Mārākō 13:24-31; Lúkā 21:25-33)

²⁹ "Koro ú'dú īzāngā nyazú 'dā'bée ā vŭdrī gé, " Ūtú rī ē mī ri ímú bī nī ku ínjīnā rú, mbāá rī gō kaá ku, Línyā rī pi ímú lŭ 'bŭ gé 'dāásí vūgá,

† 24:15 Dānyélē 9:27; 11:31; 12:11 †† Dānyélē: Dānyélē ri nēbī Múngú vé ni, rŭkí īri jījī āngū Bābēlōnā vé rī gé, sá 'bāgú Nēbākānézā ní Yērūsālēmā ri izazú īlī mŭdŭrŭlŭ tŭwŭ pŭkú ēzīrī (570) gé rī gé, ísŭ tīkí drī Yēsŭ ri kuyé. Í lā 2 'Bāgú 24-25; Dānyélē 1:1-7. † Lókí kílongóro vé rī: Āngū Īsērélē vé rī gé 'dāá, lókí kílongóro vé rī gé, ēcī tungará ūkpó ūkpó, ā'diātāsīyā yījīgō ri 'dī ambamba, sē āngū rī igbe igbe.

āngū 'bŭ gé 'dāá rī ímú 'i aya dīngídīngí.' ††

³⁰ "Sā 'dāri gé, ma 'Bá Mvā 'i, tā āyāzú āyāyā ni ímú 'i nga 'bŭ gé 'dāá mávé ímúngará ā tā 'dazú, 'bá vŭ drīgé rī pi céré nga rī ngo īzāngā īzāngā rú. Ma 'Bá Mvā 'i, kōpi ímú mávé ímúngará írībītī agásí ūkpō be rī ndre, āzini mávé dīngará pŭwŭpŭwŭ rī ndre ī mī sī.

³¹ Īri ímú ívé mālāyíkā rī pi īpē gŭké vu ú'dúkọ be ụrŭ 'dāá 'bá rī pi zizú, kōpi ímú 'bá īri ní ūpēé gí rī pi īkŭnā vŭ drīgé sī céré.

³² "Lē īmi nīkí tā 'i ngaápi pētī ī ní zījī fīgī rī ā rŭ' 'bá gá rī. Pētī rī vé drītī í'dó dō rŭú bī be gí, īmi nī ámá 'yozú kīnī, āngū rī ícá ēzēzŭ rú gí. ³³ Īri kpá adri sŭ 'dīri tījī, īmi ndrekí dō tā 'dī'bée ri ī nga, īmi nī ámá 'yozú kīnī, ēsī mādā, ma ílókó ímŭmŭ, ma nóni kēzēlīlē gá.

³⁴ Ádarú á lē 'yoó īmi ní 'dīni, 'bá úyú nōri vé rī pi ā ụrŭkọ ūdrākí drī ku, cīmgbá tā 'dī'bée ní ī ngangará gá. ³⁵ 'Bŭ pi vŭ be, kōpi dē rá, 'bo ú'dúkọ má ní átá rī dē ku.

'Bá āzi nī ú'dú ni kuyé dōku sá ni kuyé

(Mārākō 13:32-37; Lúkā 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Bá āzi nī ú'dú, dōku sá má ní ímúzú rī kuyé, mālāyíkā 'bŭ gé rī pi nīkí kuyé, ma Mvā rú, á nī kpá kuyé, 'bo má ētēpī nī 'yénā nī. ³⁷ Ma 'Bá Mvā 'i, mávé īgōngará, īri ímú adri sŭ lókí Núwā †† vé rī gé rī tījī.

³⁸ Lókí yījīgō rī ní drī 'dizú tīzú kuyé rī gé, 'bá rī pi rikí ngá nyaá, kōpi rikí ngá mvŭú, kōpi rikí ūkú jeé, āzini kōpi rikí ívé anji ūkú rī pi sēé jeé āgō rī pi ní, cīmgbá cazú lókí Núwā ní fizú ívé kŭlŭmgbā mŭōngŭ rī agá rī gé. ³⁹ Kōpi nīkí 'yozú kīnī, tā āzi ri ímú 'i nga 'dīni kuyé, cīmgbá cazú lókí yījīgō rī ní tīzú kōpi īmŭlŭzú ú'dizú drāzú rī gé. Ma 'Bá Mvā 'i, mávé īgōngará ri ímú adri sŭ 'dīri tījī. ⁴⁰ Tā 'dīri ímú 'bá īrī pi ísŭ ōmvú agá, ī ālu ni 'dŭ, ī ālu ni ku. ⁴¹ Īri ímú ūkú īrī pi ísŭ ngá 'yīngará gá, ī ālu ni 'dŭ, ī ālu ni ku.

⁴² "Kúru lē īmi adrikí mī be kŭwŭ, ā'diātāsīyā ú'dú Úpī ní ímúzú īgōzú rī, īmi nīkí kuyé. ⁴³ 'Bo lē īmi nīkí tā 'dīri múké, jó 'dīpa rī ā nī té dō sá ūgŭ' 'bá ní ímúzú 'í vŭgá ínjī sī rī rá, īri té adri mī be kŭwŭ, ícá té ūgŭ' 'bá rī kuú mŭú ngá ūgŭú ívé jó agá 'dāá ku. ⁴⁴ Lē īmi adrikí kpá ūrē, ā'diātāsīyā ma 'Bá Mvā 'i, sá má ní ímúzú rī, īmi ícókí tā ni 'bāā īmi drīgé 'yozú kīnī, ma ri ímú 'dī' 'dī 'dīni ku.

Ātí'bá ēsī 'bāápi ívé ēzī drīgé, āzini ātí'bá ēsī 'bāápi ívé ēzī drīgé ku rī

(Lúkā 12:35-48)

⁴⁵ "Ātí'bá ēsī 'bāápi ívé āmbúgú rī vé tā 'dŭpī ngaápi rá, adriípi úmī be, āmbúgú rī ní 'bāā ātí'bá rī pi drīgé āmbúgú rú ícōpi ānyāngā sēēpi ātí'bá ụrŭkọ'bée ní sá múké gá rī ā'di 'i? ⁴⁶ 'Bá āmbúgú rī kādō īgōó, ísŭ dō ívé ātí'bá rī nga ēzī rī múké, ātí'bá rī kádō īgōó, ísŭ rá.

⁴⁷ Ádarú á 'yo īmi ní 'dīni, 'bá āmbúgú rī ícá ātí'bá 'dīri 'bā ívé ngá jó āsámvú gé rī pi ārēvú ūtē céré nī. ⁴⁸ 'Bo

†† 24:29 Īsáyā 13:10; 34:4 †† Núwā: Núwā adri sá 'bá rī pi ní ūnjīkānyā 'ozú ūnjī 'dāri gé rá, kúru Múngú ní īri zizú ā údē kŭlŭmgbā, yījī rī kādō ímú tījī, ā pa rī īrivé 'bá rī pi īrivé ānyāpā rī pi ā ụrŭkọ pi be. Í lā Ī'dóngará 5-9.

átí'ba rí dō 'bá tã 'oópi ũnjí ni, 'yo dō, 'Mávè ãmbúgú rí mụ adrií ãmvé sã be ãco,'⁴⁹ í dō dō ríí 'í ògùpíjì átí'ba rí pi fụú, ãzini fi dō ríí íwá mvụú 'bá ri'ba íwá mvụ'ba ìmèrèzú rí pi be trụ, ⁵⁰ ãmbúgú átí'ba 'dĩri vé rí ímụ ícá lókí átí'ba rí ní nĩ kuyé ni gé. ⁵¹ Íri ímụ átí'ba 'dĩri uga kpélékpélé, ìri 'dụ 'be 'bá 'bã'bée kú tã be pịrì rí pi ãsámvú gé, 'dãlè kòpi ã mụkí rí ãá ngoó ãzini síkányá cíí.

Nāpí anjì ũkú mụdrí kácáná rú rí pi vé rí

25 "Mälüngã 'bũ vé rí adri sũ anjì ũkú mụdrí kácáná rú ívé lãmbã 'dụ'ba mụzú ãndĩ kèrègú rí ě drí ùtèzú rí tĩnì. ² Anjì ũkú tòwú rí pi azakaza rú, tòwú rí pi úmĩ be. ³ Anjì ũkú azakaza rú rí pi 'dụkí ívé lãmbã mụzú ãndĩ, 'bo kòpi jíkí ũdu ãndõ rú ni kuyé. ⁴ Anjì ũkú tòwú úmĩ be rí pi tókí ũdu mälãngĩ agá, kòpi 'dụkí mụzú ãndĩ. ⁵ Kèrègú rí 'dụ sã ãco, ímụ ícá ndõ, ísú ãkũdè anjì ũkú rí pi kokí ù'dụ gí.

⁶ "Kã mụy adrií ìnjì ágágá, 'bã ãzi ní trezú ù'dụkò be uru 'dãã kĩnĩ, 'Kèrègú rí ri ímụ 'dã! Ìmi ãfũkí ãmvé ãri vú nõó.'

⁷ "Kúru anjì ũkú rí pi ní aruzú ù'dụ gélésĩ, kòpi ní ívé lãmbã rí pi vé bãákú ve'ba rí pi ě tị úlízú 'dĩsĩ rá. ⁸ Anjì ũkú azakaza rú rí pi ní 'yozú anjì ũkú úmĩ be rí pi ní kĩnĩ, 'Ìmi sèkí 'bá ní ũdu, 'bávè lãmbã rí pi vé ãcí ri ùdrãdrã.'

⁹ "Anjì ũkú úmĩ be rí pi ní újázú kòpi ní kĩnĩ, "Bã ícókí ãmi ní ũdu sèé ku, ũdu rí ícò caá 'bá ní ãmi be ku, ãmi mụkí ũdu jeé 'bá ri'ba ũdu ụzì'ba rí pi vúgá.'

¹⁰ "Kòpi kã 'deé mụy ũdu jengará gá 'dãã, kèrègú rí ní ícázú. Anjì ũkú 'tútú'ba kú ùrè rí pi ní 'dezú mụzú vürã ũkú jezú rí gé 'dãã. Átí'ba rí pi ní kètèjì rí ụpìzú cí.

¹¹ "Vúlè vúlè rú anjì ũkú azakaza rú rí pi ní kpá ícázú, kòpi kĩnĩ, 'Ámbúgú 'bávè rí, 'í zì 'bá ní kètèjì rí!'

¹² "Bo ãri ní újázú kòpi ní kĩnĩ, 'Ádarú á lè 'yoó ãmi ní 'dĩni, á nĩ ãmi kuyé.'

¹³ "Kúru ãmi 'bã mã pámvú ùbĩ'ba 'dĩ'bée, lè ãmi útúkí ãmi kú ùrè, ã'diãtãsiyã ãmi nĩkí ù'dụ, dõku sã mã ní ímúzú ãgõzú rí kuyé.

Nāpí átí'ba na rí pi vé rí

(Lúkã 19:11-27)

¹⁴ "Á lè 'yoó ãmi ní dījì 'yozú kĩnĩ, mälüngã 'bũ vé rí adri sũ ágó mụyipi ãngũ vürã gá rí vé rí tĩnì. Ágó rí kã lèé ngaá mụzú, zì ívé átí'ba na rí pi, awa kòpi ní mũfèngã, kòpi ã ngakí rí ězì ãnì. ¹⁵ Sè ãzi rí ní mũfèngã jürú ãmbúgú tòwú, ãzi rí ní mũfèngã jürú ãmbúgú ãrĩ, ãzi rí ní mũfèngã jürú ãmbúgú ãlu. Íri ní kúru 'dezú mụzú ívé ěcì gé 'dãã. ¹⁶ Ágó rí ní mũfèngã sèé ãri ní jürú ãmbúgú tòwú rí, 'dụ mũfèngã rí mụzú ězì ngazú ãnì, gõ ãzini ísú drí ni gé caá jürú ãmbúgú tòwú. ¹⁷ 'Bo ágó rí ní mũfèngã sèé ãri ní jürú ãmbúgú ãrĩ rí, 'dụ mũfèngã rí mụzú ězì ngazú ãnì, gõ ãzini ísú drí ni gé caá jürú ãmbúgú ãrĩ. ¹⁸ 'Bo ágó rí ní mũfèngã sèé ãri ní jürú ãmbúgú ãlu rí, jì mũfèngã ívé ãmbúgú rí vé rí sījì 'bú agá.

† Mũfèngã jürú ãmbúgú agá rí: 'Bã rí nga dõ ězì ílì mụdrí drí ni tòwú, 'bã rí ùfè mũfèngã jürú ãmbúgú ãlu ni sī.

¹⁹ "Vúdrĩ ni kã vùjù caá sã ãco, ágó ãmbúgú rí ní ímvízú. Íri ní ívé átí'ba rí pi zìzú, lè nĩ ãmá dõ kòpi ngakí ězì mũfèngã rí sī íngóni. ²⁰ Ágó rí ní mũfèngã sèé ãri ní élfũ tòwú rí, gõ élfũ ãzi ísú caá tòwú. Íri ní 'yozú ívé ãmbúgú rí ní kĩnĩ, "Í sè ándúrú mã ní mũfèngã élfũ tòwú, nõni á gõ ãzi ni ísú caá drí ni gé élfũ tòwú.'

²¹ "Írivé ãmbúgú rí ní újázú ãri ní kĩnĩ, "Í nga ězì rí múkè, mi átí'ba múkè, 'í 'bã mívé ěsì cérè rizú ězì rí ngazú. 'Í 'bã ěsì rizú ngá mãdãnjã 'dĩri ã tã mbazú, mã nõni mi 'bã ngá ãmbúgú ni ã tã mba. Mí ímụ, 'bã ímúkí ãyĩkõ 'bãá mí be trụ.'

²² "Ágó rí ní mũfèngã sèé ãri ní élfũ ãrĩ rí ní ímúzú, ãri ní 'yozú ívé ãmbúgú rí ní kĩnĩ, 'Mũfèngã mí ní sèé mã ní élfũ ãrĩ rí, á gõ ãzini ísú caá drí ni gé élfũ ãrĩ.'

²³ "Írivé ãmbúgú rí ní újázú kĩnĩ, "Í nga ězì rí múkè, mi átí'ba múkè, 'í 'bã mívé ěsì cérè rizú ězì rí ngazú. 'Í 'bã ěsì rizú ngá mãdãnjã 'dĩri ã tã mbazú, mã nõni mi 'bã ngá ãmbúgú ni ã tã mba. Mí ímụ, 'bã ímúkí ãyĩkõ 'bãá mí be trụ.'

²⁴ "Átí'ba rí ní mũfèngã sèé ãri ní jürú ãmbúgú ãlu rí ní ímúzú, ãri ní 'yozú ívé ãmbúgú rí ní kĩnĩ, 'Ámbúgú, á nĩ rá mã tã ě sī mbamba, ãnyãngã mí ní rí ãkũnãã rí, 'í 'ã òmvú ni mi 'i kuyé, ãnyãngã mí ní rí ãkũnãã rí, 'í ri úri ni nĩ kuyé. ²⁵ Á 'o ùrĩ sī, á jì mívé mũfèngã jürú ãmbúgú ãlu rí sījì 'bú agá, mívé mũfèngã rí mã ní jìjì nõ.'

²⁶ "Írivé ãmbúgú rí ní újázú ãri ní kĩnĩ, 'Mí átí'ba ãnjì, mi ùvú rú! 'Í nĩ rá 'yozú kĩnĩ, ãnyãngã mã ní ãkũnãã rí, á sa nĩ kuyé, ãzini ãnyãngã mã ní ãkũnãã rí, á ri úri ni nĩ kuyé. ²⁷ Múkè ni, mi té mãvé mũfèngã jì 'bã jó rí ní rizú mũfèngã 'bázú rí agá, mã kãdõ ãgõó, mã té ísú ãkũdè mãvé mũfèngã rí tìjì gí.'

²⁸ "Kúru ãmbúgú rí ní 'yozú kĩnĩ, 'Ìmi 'dụkí mũfèngã jürú ãmbúgú ãlu 'dĩri drí ni gé sī rá, ãmi sèkí mũfèngã rí átí'ba adriipi mũfèngã jürú ãmbúgú be mụdrí rí nĩ!

²⁹ 'Bã ívé mũfèngã áyúpi létìjì be múkè rí, 'í ímụ ãri ní ãzi ni sè drĩdrĩ 'dãri aga rá, ãri ímụ adri mũfèngã be ambamba. 'Bo 'bã ívé mũfèngã áyúpi létìjì be múkè kuyé rí, 'í ímụ ãri ní 'dụ drí ni gé sī 'dĩsĩ rá. ³⁰ Átí'ba 'dĩri ězì ãkó, ãmi 'dụkí ãri 'beé ãmvé ãnjì agá 'dãã, ã mụ rí ãá ngoó, ãzini síkányá cíí 'dãã.'

Í ímụ 'bã vũ drìgè rí pi vé tã lị rá

³¹ "Ma 'Bã Mvã 'i, mã kãdõ ãgõó mãlãyĩkã rí pi be sũ 'bãgú tĩnì, mã ímụ úrì lúpá mãlüngã vé 'bũ gé rí ní íngungũ rí drìgè. ³² Í ímụ 'bã rí pi úmú ãngũ rí pi agásì cérè, 'kòpi íjì mã èndrètìjì gé, mã ímụ kòpi ãsámvú aco sũ rí ní kãbĩlõ pi acoó ndrìjì be rí tĩnì. ³³ Mã ímụ kãbĩlõ rí pi 'bã mãvé drìjì èndèpìjì gé, mã ndrìjì rí pi 'bã mãvé drìjì jìjì gé.

³⁴ "Mã 'bãgú rú, mã ímụ 'yo kãbĩlõ mãvé drìjì èndèpìjì gé rí pi ní, 'Ìmi ímúkí, mã Ètèpì 'bã tãkìri ãmi drìgè gí. Ìmi ímúkí fíi mãlüngã rí ní údè kuú ãmi ní íngògòsì rí drì 'bũ pi gbìzú vũ be kuyé rí agá. ³⁵ Á'diãtãsiyã èbìrìjì kã mã fụú, ãmi sèkí mã ní ngá nyanya, á nya rá. Yíjì úvã kã mã ndèé, ãmi sèkí mã ní yíjì, á mvụ rá. Mã jãkãgú, ãmi è'yìkí mã fíi ãmívè 'bètìjì ãsámvú gé rá. ³⁶ Mã kã adrií bõngó ãkó, ãmi sèkí mã ní bõngó suú rá. Drã kã mã

ruyú, ĩmi kokí mà ìzā rá. Kā ma 'beé jó āngū ũ'yízú rí agá, ĩmi mukí ma ndree rá.'

³⁷ "Kúru 'bá tā 'o'bá pìrì rí pi ímú újá má ní, kòpi 'yo, 'Úpí, 'bá nǐkí ngòtú 'yozú kíní, ẹ̀bírí fù mi gí, 'bá sèkí mí ní ngá nyanya nyaá ngòtú, dōku 'bá nǐkí ngòtú 'yozú kíní yíí úvá ndé mi gí, 'bá sèkí mí ní yíí mvụú ngòtú? ³⁸ 'Bá nǐkí ngòtú 'yozú kíní, mi jākāgú, 'bá ẹ̀yíkí mi ífí 'bávé 'bẹ̀tí ǎsámví gé ngòtú, dōku 'bá nǐkí ngòtú 'yozú kíní, mi bōngó ǎkó, 'bá sèkí mí ní bōngó suú ngòtú? ³⁹ 'Bá nǐkí ngòtú 'yozú kíní, mi drā rú, dōku 'bekí mi jó ĩ ní rizú āngū ũ'yízú rí agá, 'bá mukí mi ndree ngòtú? ⁴⁰ "Ma 'bāgú rú, ma ímú 'yo kòpi ní, 'Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, tā ĩmi ní 'oó 'bá índré 'bá kú ẹ̀zì ǎkó rí pi ní 'dĩri, ĩmi 'okí tā 'dĩri má ní.'

⁴¹ "Ma ímú 'yo 'bá mávè drí ĩjì gé rí pi ní, 'Īmi ngakí mvụú mà gārā gá 'dĩsì rál. Múngú tri ĩmi gí, 'Īmi fíkí ǎcí vezú ǎní ụ̀dụ̀ ǎkó, ĩ ní ụ̀dè ǎdróko pi ní ívé índrì ụ̀njí rí pi be rí agá 'dǎá. ⁴² ǎ'diātāsīyā ẹ̀bírí fù ǎndúrú ma rá, 'Īmi sèkí má ní ngá nyanya nyaá kuyé. Yíí úvá ndé ǎndúrú ma rá, 'Īmi sèkí má ní yíí mvụú kuyé. ⁴³ Ma ǎndúrú jākā, 'Īmi ẹ̀yíkí ma fíí ĩmivé 'bẹ̀tí ǎsámví gé kuyé. Ma ǎndúrú bōngó ǎkó, 'Īmi gākí má ní bōngó sègá sī. Ma ǎndúrú drā rú, ǎzini 'bekí ma jó ĩ ní rizú āngū ũ'yízú rí agá, 'Īmi gākí mà ìzā kogá sī.'

⁴⁴ "Kòpi ímú zì kíní, 'Úpí, 'bá nǐkí ngòtú 'yozú kíní ǎndúrú ẹ̀bírí fù mi gí, dōku yíí úvá ndé mi gí, dōku mi jākāgú, dōku mi bōngó ǎkó, dōku mi drā rú, dōku 'bekí mi jó ĩ ní rizú āngū ũ'yízú rí agá, 'bá kokí mì ìzā kuyé ngóni?'

⁴⁵ "Ma ímú újá kòpi ní, 'Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, tā ĩmi ní 'oó 'bá índré 'bá kú ẹ̀zì ǎkó rí pi ní kuyé rí, 'Īmi 'okí kpá má ní kuyé.'

⁴⁶ "Bá tā 'o'bá pìrì ku rí pi, 'Īmú kòpi ĩrĩṅā ụ̀dụ̀ ǎkó, 'bo 'bá tā 'o'bá pìrì rí pi, kòpi ímú ídri 'dání 'dání rí ịsú rá."

Atala ambugu rí pi rikí lẹ̀tì ndǎá Yẹ̀sū ri 'dizú

(Mǎrākō 14:1-2; Lúkǎ 22:1-2; Yūwǎnī 11:45-53)

26 Yẹ̀sū kā átángá rí átá deę gí, 'Īri ní 'yozú ívé 'bá ĩ pámvú ũbī' 'bá rí pi ní kíní, ² "Īmi nǐkí rá, 'Ú'dú Múngú ní Ẹ̀lìzú Jó rí pi tì gè sī rí † ace nóni ụ̀' 'dú ĩrĩ, ma 'Bá Mvǎ 'i, 'Īmú ma ru sè arí 'ba rí pi dríge ụ̀' 'dú 'dǎri gé, kòpi ímú ma gbǎ peṅi alambaku sǐgè."

³ Sǎ 'dǎri gé, atala atala rí pi dríge rí pi, drĩkoma rí pi be, úmúkí ĩ átálágú ǎmbúgú †† ĩ ní zì Kǎyáfá rí vé jó agá. ⁴ Kòpi rikí lẹ̀tì ndǎá kírí kírí Yẹ̀sū ri ruzú, 'Ī dǐkí rí ĩri drǎá 'dĩsì rá. ⁵ Kòpi ní 'yozú kíní, "Lè 'bá rụkí ĩri ụ̀' 'dú

† Ụ̀' 'dú Múngú ní Ẹ̀lìzú Jó rí pi tì gè sī rí: Yǎhúdĩ rí pi ri ụ̀' 'dú Múngú ní Ọ̀tú ẹ̀lìzú Ịsèrélè rí pi vé jó rí pi tì gè sī Ẹ̀jẹ̀pétò gá 'dǎá rí vé tā ígá. Ọ̀tú kòpi ẹ̀' bípí Ụ̀bèkí kǎbílò ǎ ǎrí ívé kẹ̀tì ẹ̀ ẹ̀rĩfè gá sī, sè Múngú ụ̀' 'dú kòpi kuyé. Múngú ụ̀' 'dú 'bá Ẹ̀jẹ̀pétò vé kǎbílò ǎrí Ụ̀bè' 'bá ívé kẹ̀tì ẹ̀ ẹ̀rĩfè gá sī kuyé rí pi vé ǎnji ǎgò kǎyú rí pi ụ̀drǎá 'bá ǎlu ǎlu vé 'bẹ̀tí ǎsámví gé sī rá. 'Í lǎ Wụ̀ngǎrá 12:17-28; Mátáyo 26:2; Mǎrākō 14:1; Lúkǎ 2:41; Yūwǎnī 2:13; Ẹ̀zì 12:4; 1 Kòrínítò 5:7; Ẹ̀bèrè 11:28.

†† Atálágú ǎmbúgú rí: Atálágú ǎmbúgú rí ndé atala rí pi cére, ǎ'diātāsīyā ĩri 'yéná fi jó Múngú vé rí agá Vūrū Uletere rí agá 'dǎá ní, ĩri fi vú ǎlu íl ǎlu agá. ĩri ǎrí ròbòṅò vé rí jì ụ̀njíkǎnyā ụ̀jìzú. 'Í lǎ Lẹ̀vītíkǎ 16; Ẹ̀bèrè 9.

ụ̀mụ nyazú rí gé ku, ǎ'diātāsīyā 'bá rí pi ímú íngá mg-bǎrǎsì 'bá dríge gí."

Ūkú ǎzi ũdǎ ũdu Yẹ̀sū dríge

(Mǎrākō 14:3-9; Yūwǎnī 12:1-8)

⁶ Yẹ̀sū kā ríi adrii Bètēniyā gá Sīmōnǎ ũfú ní ǎndúrú nyaá rí vé ǎngá 'dǎá, ⁷ ũkú ǎzi ní ímúzú ũdu ẹ̀jì be ngū'pi ndrĩndrĩ ni be mǎlǎngí agá, ũdu rí ǎjè be ǎmbúgú, ũkú rí í' 'dú ũdu rí ũdǎá Yẹ̀sū dríge, ịsú ǎkūdè Yẹ̀sū ri ínyá nya.

⁸ 'Bá Yẹ̀sū ǎ pámvú ũbī' 'bá rí pi kǎ tā 'dĩri ndree, sè kòpi ẹ̀ ẹ̀sì ve rá. Kòpi ní zìzú kíní, "Ngá ũkú rí ní ũdu rí izazú 'díní rí ǎ'di? ⁹ ĩ té ũdu 'dĩri sè je ǎjè be ǎmbúgú, ĩ té ícò mǔfēngǎ ni awa 'bá ngá ǎkó rí pi ní."

¹⁰ Yẹ̀sū kā tā kòpi ní 'yoó 'dĩri yíí, 'Īri ní 'yozú kíní, "Ngá ĩmi ní rizú unuzú ũkú 'dĩri vé tā sī rí ǎ'di? Ngá ĩri ní 'oó má ní 'dĩri, 'Īri tā múké. ¹¹ ĩmi nǐjì ri adri 'bá ngá ǎkó rí pi be, 'bo má ícò adrii ĩmi be caá sǎ be ǎco ku. ¹² ũdu ũkú rí ní dǎá má dríge 'dĩri, 'Īri ri mà rú' 'bá údé, úmvúlésì ĩ ímú ma sī ǎní 'bú agá. ¹³ Ádarú á lè 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá rí pi rikí dō ụ̀' 'dúkpó múké rí ũlūú mvuzú vū dríge sī, kòpi kpá ímú tā ũkú 'dĩri ní 'oó má ní rí ũlūú rá, 'bá rí pi ẹ̀ ígákí rí ĩrivé tā ǎní."

Yúdǎ 'be Yẹ̀sū ǎ ũli

(Mǎrākō 14:10-11; Lúkǎ 22:3-6)

¹⁴ Kúru Yẹ̀sū vé 'bá mụdrí drĩ ni ĩrĩ rí pi vé ǎlu, ĩ ní zìjì Yúdǎ Ịsíkǎrìyótǎ ní 'dezú mvuzú atala atala rí pi dríge rí pi vúgá 'dǎá, ¹⁵ ĩri ní zìzú kíní, "ǎ sè dō Yẹ̀sū ri ruyú ĩmi ní gí, 'Īmi má ní ǎ'di sè?" Kúru kòpi ní mǔfēngǎ fíí ẹ̀njìjìpi ẹ̀njìjìjì ni pi lǎzú pǔkú na, sèzú ĩri ní. ¹⁶ Í' 'dózu sǎ 'dǎri gé, Yúdǎ 'dó ríi lẹ̀tì ndǎá, ǎ rụkí rí Yẹ̀sū ri ǎní.

Yẹ̀sū pi nyakí ínyá ụ̀mụ vé rí ívé 'bá ĩ pámvú ũbī' 'bá rí pi be

(Mǎrākō 14:12-21; Lúkǎ 22:7-13; Yūwǎnī 13:21-30)

¹⁷ Ụ̀' 'dú ĩ ní í' 'dózu Ụ̀mụ ĩ ní Pángá ni 'Bǎá Údrá ku rí nyazú rí † gé, 'bá Yẹ̀sū ǎ pámvú ũbī' 'bá rí pi ní ímúzú Yẹ̀sū vúgá nòó, kòpi ní ĩri zìzú kíní, "Mí lè 'bá mukí ínyá mí ní lèé nyaá Ụ̀' 'dú Múngú ní Ẹ̀lìzú Jó rí pi tì gè sī rí vé rí ǎ'dí íngúgá?"

¹⁸ Yẹ̀sū ní újázú kòpi ní kíní, "Īmi mukí kūrú agá 'daá, 'Īmi ágó ǎzi ịsú, 'Īmi 'yokí ĩri ní kíní, 'Īmbápi kíní, mávè sǎ ícò gí, ǎ lè mvụú ụ̀mụ Ụ̀' 'dú Múngú ní Ẹ̀lìzú Jó rí pi tì gè sī rí vé rí nyaá 'bá mà pámvú ũbī' 'bá rí pi be mívè ǎngá.' ¹⁹ Kúru 'bá Yẹ̀sū ǎ pámvú ũbī' 'bá rí pi ní mvuzú tā rí 'ozú sū Yẹ̀sū ní lūú ĩ ní rí tìjì, kòpi ní mvuzú ínyá Ụ̀' 'dú Múngú ní Ẹ̀lìzú Jó rí pi tì gè sī rí vé rí ǎ'dízú 'dǎlé.

²⁰ Ụ̀tú rí kǎ 'deé, Yẹ̀sū pi ní úrìzú ívé 'bá ĩ pámvú ũbī' 'bá mụdrí drĩ ni ĩrĩ rí pi be ínyá nyangará gá. ²¹ Kòpi kǎ ríi ínyá rí nyaá, Yẹ̀sū ní 'yozú kòpi ní kíní, "Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, 'bá ǎlu ĩmi ǎsámví gé 'dĩge, 'Īri ímú mà ũli 'be ní."

† Ụ̀mụ ĩ ní Pángá ni 'Bǎá Údrá ku rí nyazú rí: Yǎhúdĩ rí pi ri ụ̀mụ 'dĩri nya ca ụ̀' 'dú ẹ̀zìrĩ, kòpi ri ụ̀' 'dú Múngú ní ĩ pazú adringará tǔgèrĩ rú 'bá Ẹ̀jẹ̀pétò vé rí pi dríge sī rí vé tā ígá ǎní. Ụ̀mụ 'dĩri ĩ' 'dó nya Ụ̀' 'dú Múngú ní Ẹ̀lìzú Jó rí pi tì gè sī rí gé. 'Í lǎ Wụ̀ngǎrá 12:17-20.

22 Tã 'dĩri sê 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní ìzāngã, 'bá ãlu ãlu í'dó rií 'yoó Yēsũ ní, "Úpí, 'bá déna ímúpi mĩ ũli 'beépi rĩ ĩri ma 'i?"

23 Yēsũ ní újázú kôpi ní kĩnĩ, "'Bá 'bá ní rií ngá nyaá ĩri be sákānĩ ãlu agá rĩ ímú má ũli 'be ní. 24 Ma 'Bá Mvã 'i, ma ímú drã rá, sũ ĩ ní sĩi Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩjĩ. 'Bo ìzāngã rĩ úmvúlésĩ ímú adri ágó má ũli 'beépi rĩ vé ni, ĩ ímú ĩri sê 'dĩ drã rá. 'Bá tã 'oópi 'dĩni 'dĩri, tĩkĩ té dō ĩri kuyé múké."

25 Yúdã lēépi Yēsũ ã ũli 'beépi rĩ ní ĩri zizú kĩnĩ, "Ím-bápi, 'bá mí ní tã ní átá 'dĩri, mí ũsũ 'bá rĩ ma 'i?" Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ "É, 'bá rĩ mi 'i."

Ínyá Úpí vé uletere rĩ vé nyangará

(Mārākō 14:22-26; Lúkã 22:14-23; 1 Kōrínitō 11:23-25)

26 Kôpi kã í'dó ínyá rĩ nyaá, Yēsũ ní pánga rĩ í'dúzá, ĩri ní ōwō'dĩfō sēzú, ĩri ní 'a ní ãndĩzú, ĩri ní sēzú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ími 'dukĩ, ĩmi nyakĩ, 'dĩri rúp' 'bá mávé rĩ."

27 ĩri ní kópō rĩ í'dúzá, ĩri ní ōwō'dĩfō sēzú Múngú ní, ĩri ní sēzú kôpi ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ími ãrēvú céré, ĩmi mvukĩ. 28 'Dĩri mávé ãrĩ má ní ũndĩ ruzú 'bá kárakarã pi be rĩ. † Árí mávé dāápi vūgã 'dĩri ĩri sē Múngú ri 'bá rĩ pi trũ ívé ũnjĩkãnyã agásĩ rá. 29 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, má ícō gōó vinyō mvuzú dījĩ ku, cĩmgbá cazú ú'dú má ní mvuzú vinyō ú'dĩ mvuzú ĩmi be trũ má Ĕtēpĩ vé mālũngã agá 'dãri gé."

30 Kôpi kã úngó ngoó, vúdřĩ ni gé, kôpi ní 'dezú mvuzú ĩrã Ōlívě vé rĩ drĩgé 'dãá.

Yēsũ kĩnĩ Pétērō ri ímú 'i gã rá

(Mārākō 14:27-31; Lúkã 22:31-34; Yūwánĩ 13:36-38)

31 Kúru Yēsũ ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ínjĩná nōri sĩ, ĩmi céré ímú nga ápã rá tã ímúpi 'i ngaápi má rúp' 'bá gã rĩ sĩ, ĩmi ma ku ó'dúkũlę, ã'diãtãsiyã sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

" 'Ma ímú 'bá kãbĩlō úcépi rĩ 'dĩ drã rá, kãbĩlō rĩ pi ímú ayi kpélékpélé.' ††

32 'Bo má kãdō gōó íngã ídri rú, ma 'de mvuzú ĩmi ęndřetĩ gé sĩ drĩdrĩ, 'bã mvú 'bã ísũ ĩmi be ãngũ Gãlĩláyã vé rĩ gé 'dãá."

33 Pétērō ní 'yozú kĩnĩ, "'Bá rĩ pi dō ápã tã ímúpi 'i ngaápi mĩ rúp' 'bá gã rĩ sĩ rá drããsiyã, má ícō mi kuú ãlunjáni ku."

34 Yēsũ ní újázú Pétērō ní kĩnĩ, "Ádarú á lē 'yoó mí ní 'dĩni, ĩnjĩná ãndřũ nōri sĩ, lōgúlōgú ní drĩ céré 'bezú kuyé rĩ gé, mi ímú ma gã ca vú sĩ na, mi 'yo, 'i nĩ ma kuyé."

35 Pétērō ní gōzú újázú kĩnĩ, "Má ícō 'yoó kĩnĩ á nĩ mi kuyé 'dĩni ku, 'bã ũdrã mí be trũ." 'Bá Yēsũ ã pámvú

† 'Dĩri mávé ãrĩ má ní ũndĩ ruzú 'bá kárakarã pi be rĩ: Árí 'dĩri 'bá rĩ pi vé ũnjĩkãnyã ũjĩ, ĩri sē kôpivé ũndĩ Múngú be rĩ adri múké. 'Bá ĩsērélě vé rĩ pi rikĩ tĩ, ãzini ndrĩjĩ zãã Múngú ní rōbōņō rú, ã ũjĩ rĩ ívé ũnjĩkãnyã, ĩ adrikĩ rĩ ule. Rōbōņō ĩ ní zãã 'dĩri 'i'da Yēsũ vé drãngará petĩ alambaku sigé sũ Kãbĩlō Mvã Múngú vé rĩ tĩjĩ rĩ. Árí Yēsũ vé dāápi rōbōņō rú 'dĩri, ĩri 'bã céré ĩri ę'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi trũ ívé ũnjĩkãnyã agásĩ. † ĩ lã Wũngará 24:8; Lěvĩtĩkã 16:11-19; Mārākō 14:24; Ĕbérě 9:15-22. †† 26:31 Zãkãriyã 13:7

ũbĩ' 'bá rĩ pi ã ęrukō céré átákĩ nyo sũ Pétērō ní átã rĩ tĩjĩ.

Yēsũ zĩ Múngú ri Gětēsēmánĩ gé.

(Mārākō 14:32-42; Lúkã 22:39-46)

36 Kúru Yēsũ ní 'dezú mvuzú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be vŭrã ĩ ní zĩjĩ Gětēsēmánĩ rĩ gé 'dãá, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ími úrikĩ 'dĩgé, ma drĩ mvú Múngú ri zĩ." 37 Jĩ Pétērō ri, ãzini Zēbēdáyō ęnjĩpĩjĩ Yōkóbũ pi Yūwánĩ be mvuzú 'i vúgã sĩ ĩndĩ. ĩzāngã í'dó fií ęsĩ ni agá ambamba. 38 ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ízāngã ñō má ęsĩ drãdrã ę tĩ ísũ. ĩmi adrikĩ 'dĩgé, lē ĩmi adrikĩ mĩ be mgbō."

39 Yēsũ kã mvuzú vŭpũ mādã, ĩri ní kũmũcĩ ũtĩzú, 'i drĩ sĩzú vŭgã, ĩri ní Múngú ri zizú kĩnĩ, "Má Ĕtēpĩ, ícō dō rá, mĩ ku ma rií ìzāngã nyaá nóni ku. 'Bo lē tã rĩ ã nga 'i sũ mĩ ęsĩ ní lēé rĩ tĩjĩ, ã adri sũ má ní lēé rĩ tĩjĩ ku."

40 Yēsũ kã 'i újã gōó vulé ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá na rĩ pi vúgã 'dãá, ísũ kôpi ri ú'dú ko. ĩri ní 'yozú Pétērō ní kĩnĩ, "Ími ícókĩ nyo adrii caã sã ãlu mĩ be mgbō ku?

41 Lē ĩmi adrikĩ mĩ be mgbō, ĩmi zĩkĩ Múngú ri, tã ũnjĩ ã ũ'bĩ rĩ ĩmi ku. ĩmĩ ęsĩ lē kōdō Múngú ri zĩjĩ rá, 'bo rúp' 'bá gã, ĩmi mũnyámũnya."

42 Yēsũ ní gōzú mvuzú Múngú ri zizú dījĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Má Ĕtēpĩ, 'i 'dũ dō ìzāngã nōri má rúp' 'bá gã sĩ kuyé, múké ni, lē má nya ìzāngã rĩ mvuzú íyĩ, tã mĩ ęsĩ ní lēé rĩ ã nga 'i íyĩ."

43 Yēsũ kã gōó ímú, ísũ ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi kokĩ ú'dú kpĩlĩkpĩlĩ, ã'diãtãsiyã ú'dú rĩ ñō kôpi ę mĩ ambamba. 44 Vú na ni gé, gō kpã kôpi kuú 'dĩgé, 'de mvuzú Múngú ri zĩjĩ ĩri ní té zĩjĩ drĩdrĩ rĩ tĩjĩ.

45 ĩri ní 'i újázú ĩgōzú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vúgã nōó, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ími drĩ ri ú'dú rĩ koko, ãzini ĩmi ri ãndě vu? ĩmi ndrekĩ, sã rĩ ícã ĩnyĩnjã gĩ, ĩ ímú 'Bá Mvã ri ru sē 'bã ũnjĩkãnyã 'o'bã rĩ pi drĩgé. 46 ĩmi íngákĩ ęru, 'bã mvukĩ! 'Bã lēépi má ũli 'beépi rĩ ícã ĩnyĩnjã gĩ!"

Yēsũ vé rųngará

(Mārākō 14:43-50; Lúkã 22:47-53; Yūwánĩ 18:3-12)

47 Yēsũ kã rií átã, 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bã mvudřĩ drĩ ní ĩrĩ rĩ pi vé ãlu Yúdã ní ícázú, 'bã bĩtrĩkã ímúkĩ vú ni gé sĩ, kôpi céré ílĩ ãcō ãcō ni pi be ĩ drĩgé sĩ, ãzini túré pi be ĩ drĩgé sĩ. Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, ãzini 'bã drĩkoma rú rĩ pi be ĩpēkĩ 'bã 'dĩ'bée ímúzú nĩ. 48 Yúdã lũ kôpi ní tã rĩ drĩdrĩ kĩnĩ, "Má u'de dō 'bã rĩ ęzĩjĩ bēdrĩ sĩ, ágó rĩ adrii pi 'dĩ, ĩmi rúkĩ ĩri." 49 Kúru Yúdã ní mvuzú Yēsũ vúgã 'dãá, ĩri ní 'yozú, "Ímbãpi, mōdó mí ni!" ĩri ní kúru Yēsũ ri u'dezú ęzĩjĩ bēdrĩ sĩ.

50 Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ūndĩgō, mí ímú gĩ, 'i 'o tã mí ní lēé 'oó rĩ."

Āgō ęrukō'bée ní kúru ímúzú Yēsũ ri u'dezú ruzú.

51 Yēsũ vé 'bã ĩri ã pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi vé ãlu ní ívé ílĩ ãcō rĩ ĩnjėzú, ĩri ní átãlágú ãmbúgú rĩ vé ãtĩ'bã ę bĩ gazú mvōrũ 'dezú vŭgã 'dãá.

52 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Í su mívé ílĩ ãcō rĩ gōó ívé vŭrã gã 'dãá ũzi. 'Bã céré ãngũ ú'dĩ' 'bã drã'bée ílĩ ãcō sĩ rĩ pi, ĩ kpã ímú kôpi ú'dĩ ũdrã ílĩ ãcō sĩ. 53 Mĩ ũsũ má ícō má Ĕtēpĩ ri zĩjĩ, ícō má ní mālãykã ę'dĩ 'dĩ'bée ngúlũmũ

mudrī drī ni ĩrī ĩpéé ímú mâ ĩzā koó ú'díkírĩná nõgó ku?
 54 'Bo á 'o dõ tá rĩ 'dĩni, tá Búkũ Múngú vé rĩ ní átá 'dĩri
 ā nga rĩ 'i fũú tĩ ni gé ngóni?"

55 Sā 'dāri gé, Yēsũ ní 'yozú 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní kĩnĩ,
 "Īmi ri ímú ĩlĩ āco āco ni pi be, túré be, ĩmi lēkĩ ímú ma
 rụú, ĩmi ũsũkĩ ma 'bá ũnjĩ riipi ẹ'dĩ 'dĩipi 'bá āngũ rụúpi
 ni pi be ni? Ụ'dú céré, á ri 'bá rĩ pi ímbá Jó Múngú vé rĩ
 ā bóró gá 'dāá, 'bo ĩmi rụkĩ ma kuyé. 56 'Bo tá 'dĩri nga
 'i 'dĩni, tá nẹbĩ rĩ pi ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ, ā nga
 rĩ 'i fũú tĩ ni gé bēnĩ." Kúru 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'ba rĩ
 pi ní ngazú ápázú 'dĩisĩ rá, kukĩ Yēsũ ri kú ọ'dúkúlẹgúsĩ.

Yēsũ tu pá Yāhúdĩ tá lĩ'ba rĩ pi ẹndrẹtĩ gé

(Mārākō 14:53-65; Lúkā 22:54-55, 63-71; Yūwānĩ 18:13-14, 19-24)

57 'Bá Yēsũ ri rụ'ba rĩ pi ní Yēsũ ri jizú muzú Kāyáfā vé
 āngá 'dāá, Kāyáfā ri átálágú āmbúgú. 'Bá tājmbĩ ím-
 bá'ba rĩ pi, ambugu Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ pi be, kọpi rĩ ĩ
 úmú ĩrivé āngá 'dāá. 58 'Bo Pétērō 'de muzú Yēsũ vúgá
 sĩ, kọpi rikĩ muḃ āsámvú sĩ, cĩmgbá ĩri ní cazú átálágú
 āmbúgú rĩ vé bóró gá 'dāá. ĩri ní fizú bóró agá 'dāá, ĩri
 ní úrizú 'bá āngũ ũtē'ba rĩ pi be trú, lē tēé ndree dõ tá
 Yēsũ vé rĩ ā ũdũ ĩri adri ngóni.

59 Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bá tá lĩ'ba rĩ pi be, kọpi
 lēkĩ tá ũnjõ vé ni ndāá ĩsú Yēsũ rụ'ba gá, ĩ 'dĩkĩ rĩ ĩri
 drāá rá. 60 'Bá kárakarā ā átákĩ dõ tá rĩ ũnjõ sĩ Yēsũ
 rụ'ba gá drāāāsīyā, kọpi ĩsúkĩ tá āzi ĩ ní ícózú Yēsũ ri
 'dĩzú ni kuyé.

Ūdũ ni gé, 'bá ĩrĩ pi ímúkĩ pá tuú, 61 kọpi kínĩ, "Ágó
 'dĩri 'yo ándúrú kínĩ, 'Ma Jó Múngú vé rĩ ũsĩ vūgá, ma
 gõ sị ụ'dú na agá."

62 Átálágú āmbúgú rĩ ní íngázú pá tuzú urụ sĩ, ĩri ní 'y-
 ozú Yēsũ ní kínĩ, "Tā āgõ 'dĩ'bee ní rĩ ũmbĩ mí drĩgé
 kárakarā 'dĩ'bee, 'i 'yo átángá mí tĩ gé sĩ ku āsĩ?" 63 'Bo
 Yēsũ ũjĩ 'ĩ kírĩ.

Átálágú āmbúgú rĩ ní 'yozú ĩri ní kínĩ, "Í sõ ũyõ
 Múngú adriipi ídri rú rĩ ẹndrẹtĩ gé, 'i lū 'bá ní, mi
 Kúrísitõ Múngú Mvõpĩ 'i?"

64 Yēsũ ní újázú ĩri ní kínĩ, "Tā mí ní átá 'dĩri pĩri. Ádarú
 á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, ma 'Bá Mvā 'i, úmvúlésĩ ĩmi ímú
 ma ndre, ma úrí Múngú Ūkpõ 'Dĩpa vé drĩ ẹndẹpĩ gé,
 ma tğõ ímú 'bũ gé 'dāāsĩ vūgá nõõ ĩrĩbĩtĩ agásĩ."

65 Átálágú āmbúgú rĩ ā 'a ve ũnjĩ ũnjĩ, rụ ívé bõngõ
 āsĩ, ĩri ní 'yozú kínĩ, "Ágó nõri ide Múngú rĩ! Ngá 'bá ní
 'bá āzi lězú ẹ ímú ágó 'dĩri vé tá ũlũú rĩ ā'di? ĩmi yĩkĩ tá
 ágó rĩ ní Múngú ri idezú rĩ gĩ. 66 ĩmi lēkĩ ā ĩkĩ tá drĩ ni
 gé íngóni?"

Kọpi ní újázú kínĩ, "Ágó 'dĩri, lē ā 'dĩkĩ ĩri drāá rá."

67 Kọpi ní tũsú úwézú ẹndrẹtĩ ni gé, kọpi ní 'dezú ĩri
 ũgbázú. Ụrụkõ'bee ní ĩri usazú. 68 Kọpi ní 'yozú ĩri ní
 kínĩ, "Kúrísitõ, mí áamá, ā'di gbā mi ní?"

Pétērō gā Yēsũ ri sĩ

(Mārākō 14:66-72; Lúkā 22:56-62; Yūwānĩ 18:15-18, 25-27)

69 Sā 'dāri gé, Pétērō úrí kuú āmvé jó rizú tá ĩlĩzú rĩ ā
 bóró gá 'dāá, mvā ũkú āzi ātĩ'ba rú ni ní ímúzú, ĩri ní 'y-
 ozú Pétērō ní kínĩ, "Īmi rikĩ ándúrú adrii Yēsũ adriipi
 Gālĩláyāgú rĩ be trú."

70 Pétērō ní gāzú 'bá rĩ pi ẹndrẹtĩ gé 'dĩgé kínĩ, "Á nĩ
 kuyé mi dõ ri tá ngõri átá!"

71 Kúru Pétērō ní 'dezú muzú kání rĩ vé kẹtĩlĩlé gá
 'dāá, mvā ũkú āzi ní ĩri ndrezú, mvā ũkú rĩ ní 'yozú 'bá
 rĩ pi ní kínĩ, "Ágó nõri, kọpi rikĩ ándúrú adrii Yēsũ
 Nāzērétāgú rĩ be trú."

72 Pétērō gõ kpá gāá dĩĩ, ĩri ní ũyõ sõzú kínĩ, "Á nĩ mâ
 ágó 'dĩri kuyé!"

73 Kā adrii mādā, vudrĩ ni gé, 'bá urukõ'bee pá tu'ba
 'dālē rĩ pi ní ímúzú Pétērō vúgá nõõ, kọpi ní 'yozú kínĩ,
 "Bá nĩkĩ rá, mi 'bá 'dĩ'bee vé ọgúpĩ. Ụ'dúkõ mí ní rizú
 átázú rĩ lū 'bá ní kínĩ, mi Gālĩláyāgú."

74 Pétērō ní 'i trizú ũgõgõlē rú kínĩ, "Múngú ā sē mâ
 ĩsú drĩlē ũnjĩ, á nĩ mâ ágó 'dĩri kuyé."

Koro lõgúlõgú ní cērē 'bezú. 75 Pétērō ní tá Yēsũ ní
 ándúrú 'yoó 'i ní, "Lõgúlõgú ní drĩ cērē 'bezú kuyé rĩ
 gé, mi ma gā ca vú na" 'dāri ā tá ígázú. Kúru Pétērō ní
 fũzú muzú āmvé 'dāá, ĩri ní 'dózú ngozú mádrā mádrā
 rú.

Jĩkĩ Yēsũ ri Pĩlátõ ẹndrẹtĩ gé

(Mārākō 15:1; Lúkā 23:1-2; Yūwānĩ 18:28-32)

27 Ūbũtĩ kũnĩkũnĩ, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bá
 ambugu rĩ pi be céré, úmúkĩ tĩ trú, kọpi lēkĩ ā
 'dĩkĩ Yēsũ ri drāá rá. 2 Kọpi ũdrókĩ ĩri, jĩkĩ ĩri muzú Pĩlátõ
 ẹndrẹtĩ gé, † Pĩlátõ ri gāvānā.

Yúdā vé drāngárā

(Ĕjĩ 1:18-19)

3 Yúdā Yēsũ ā ũli 'beepi rĩ ká ndree ĩkĩ Yēsũ vé tá, lēkĩ
 ĩri 'dĩ'đĩ, tá rĩ sē ĩri ní ĩzāngā āmbúgú, ĩri ní mũfēngā
 fĩfĩ pũkú na rĩ újázú gõzú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi ní
 'bá ambugu rĩ pi be. 4 ĩri ní 'yozú kínĩ, "Á 'o ũnjĩkanyā
 'bá tá ũnjĩ 'oópi kuyé ni ā ũli 'bezú."

Kọpi ní újázú ĩri ní kínĩ, "Tā 'dĩri adrii tá 'bávē ni ku, tá
 'dĩri mi pá tu tĩ ni gé nĩ."

5 Yúdā ní mũfēngā rĩ 'bezú 'i drĩgé sĩ Jó Múngú vé rĩ
 agá 'dāá, ĩri ní 'dezú muzú 'i 'yízú bāákú sĩ.

6 Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi ní mũfēngā fĩfĩ rĩ pi
 u'duzú, kọpi ní 'yozú kínĩ, "Tājmbĩ ā'yĩ ku ĩ ní mũfēngā
 'dĩri 'bázú jó ĩ ní rizú mũfēngā 'bázú rĩ agá, ā'diātāsīyā
 mũfēngā 'dĩri dākĩ ānĩ ári gĩ." 7 Kọpi ũsũkĩ kínĩ,
 mũfēngā 'dĩri sĩ, lē ā jekĩ vūrā ānĩ, 'bá ímú'ba jākā rú rĩ
 pi kádõ ũdrāá, ā sĩkĩ rĩ kọpivé āvũ ānĩ. 8 Cĩmgbá āndrũ
 sĩ, zĩkĩ vūrā rĩ ā rú, Vūrā Ári vé ni. 9 Tā ọtũ nẹbĩ
 Yērēmīyā ní 'yoó rĩ, nga 'i fũú tĩ ni gé gĩ kínĩ, "Kọpi 'dukĩ
 mũfēngā fĩfĩ pũkú na, 'bá ĩsērélē vé rĩ pi kínĩ 'bá rĩ rụ
 dõ ĩri gĩ, ĩ mũfēngā 'dĩri sē ĩri ní. 10 Mũfēngā rĩ sĩ, kọpi
 jekĩ vūrā 'bá riipi ũrũtē ũdrĩ gbízú ni vé ni ānĩ, sũ Ụpĩ ní
 eziĩ má ní rĩ tĩnĩ." ††

† Jĩkĩ ĩri muzú Pĩlátõ ẹndrẹtĩ gé: Kọpi jĩkĩ ĩri muzú Pĩlátõ ẹndrẹtĩ
 gé, ā'diātāsīyā kọpi ũkpõ ākõ 'bá 'dĩzú, 'yēngā gāvānā Rómā vé rĩ
 ũkpõ be 'bá 'dĩzú nĩ. †† 27:10 Zākārīyā 11:12-13; Yērēmīyā 19:1-13;
 32:6-9

Pílátō ri Yēsū ri uzij

(Mărákō 15:2-5; Lúkă 23:3-5; Yüwání 18:33-38)

¹¹ Yēsū kă pá tuú gávānā Pílátō ɛndrɛɟi gé 'dăă, Pílátō ní ři zizú kīnī, "Mi nyo 'băgú Yăhúdĭ ři pi vé rĭ?"

Yēsū ní újázú ři ní kīnī, "Tă ři mí ní 'yoó gĭ 'dĭ."

¹² Atala atala ři pi drĭgĕ ři pi, 'bă ambugu ři pi be, kōpi kă ři tōó, Yēsū zĭ 'ĭ tĭ átangá 'yozú kuyé. ¹³ Pílátō ní ři zizú kīnī, "Ī yĭ tă 'bă ři pi ní ři 'yoó mĭ rú' 'bă gá ũn-jĭ 'dĭri kuyé?" ¹⁴ 'Bo Yēsū újă ři ní átangá ăluŋăni kuyé, sĕ gávānă ní ăyăngără.

Lĭkĭ Yēsū vé drăngără ă tă

(Mărákō 15:6-15; Lúkă 23:13-26; Yüwání 18:39-19:16)

¹⁵ Mĕrĕ gávānă vé ři gé, kădō ři ĭmŭ Múngú ní Ēlĭzú Jó tĭ gé sĭ ři nyaá, 'bă bĭtrĭkă ři pi 'bă ĩ ní ũ'yĭi kuú jó ăngŭ ũ'yĭzú ři agá ři pi vé ălu ĩpĕ, ĩ ři oyu ĩfŭ ămvé.

¹⁶ Să 'dări gé, ágó ăzi rú be kuŭpi tă ũnjĭ sĭ ní 'yĭkĭ ři kú jó ăngŭ ũ'yĭzú ři agá 'dăă, ágó ři ă rú Bărăbă 'ĭ. ¹⁷ 'Bă bĭtrĭkă ři pi kă ĩ úmú Pílátō vé ăngă 'dăă, Pílátō ní kōpi zizú kīnī, "Īmi lĕkĭ mă oyu ĩmi ní ă'di ri sĕé? Mă oyu Bărăbă ri sĕé, dōku mă oyu Yēsū ĩ ní zĭj Kúrĭsĭtō ri sĕé?" ¹⁸ Pílátō nĭ rá 'yozú kĭnĭ, Yăhúdĭ ambugu ři pi ĩjĭkĭ Yēsū ri 'ĭ ɛndrɛɟi gé nōó, ă'diătăsiyă kōpi 'băkĭ ɛsĭ ũnjĭ Yēsū drĭgĕ.

¹⁹ Pílátō kă úri ívé lúpă tă lĭzú ři drĭgĕ, ũkú ni ní ú'dúkō pĕzú vú ni gé 'dăă kĭnĭ, "Ăgó tă ũnjĭ 'oopi kuyé 'dări, ă 'okĭ ři ũnjĭ ku, ĩnjĭă ăndrŭ ři sĭ, urobĭ ũbĭ ma řivé tă sĭ, mă ɛsĭ řsŭ ăni ĩzăngă ambamba."

²⁰ 'Bo atala atala ři pi drĭgĕ ři pi, 'bă ambugu ři pi be, rikĭ 'bă bĭtrĭkă ři pi ĕ drĭ ũcĭ kĭnĭ, kōpi ă 'yokĭ, ă oyuĭ Bărăbă ri ăyu, ă 'dĭkĭ Yēsū ri drăă rá.

²¹ Kúru gávānă Pílátō ní 'bă bĭtrĭkă ři pi zizú kĭnĭ, "'Bă ĩřĭ 'dĭ' bĕe ăsămvú gé, ĩmi lĕkĭ mă oyu ĩmi ní ă'di ri sĕé?" Kōpi ní újázú kĭnĭ, "Mĭ oyu Bărăbă ri ăyu."

²² Pílátō ní kōpi zizú kĭnĭ, "Kúru Yēsū ĩ ní zĭj Kúrĭsĭtō 'dĭri, mă 'o ři ă'di rú?"

Kōpi ní cérĕ újázú kĭnĭ, "Ă gbăkĭ ři peɟi alambaku sĭgĕ!"

²³ Pílátō ní kōpi zizú kĭnĭ, "Ăsĭ? Tă ũnjĭ ři ní 'oó ři ă'di?" Kōpi gōkĭ ọ'ú ú'dúkō be ury 'dăă kĭnĭ, "Ă gbăkĭ ři peɟi alambaku sĭgĕ."

²⁴ Pílátō kă ndreé tă ăzi 'ĭ ní ícō 'oó ni 'dăăyo, 'bă ři pi lĕkĭ ĩngă mgbărăsi, ři ní yĭjĭ 'dŭzú 'ĭ drĭ ũjĭzú 'bă bĭtrĭkă ři pi ɛndrɛɟi gé 'dĭgĕ. Īri ní 'yozú kĭnĭ, "Ăgó nōri vé ări, tă ni adri má drĭgĕ ku, tă ni ri adri ĩmi drĭgĕ!"

²⁵ 'Bă ři pi ní cérĕ újázú kĭnĭ, "Īrivé ări, tă ni ă adri 'bă drĭgĕ, ăzini 'băvé anĭjă ři pi drĭgĕ!"

²⁶ Kúru Pílátō ní Bărăbă ri oyuŭzú. Īri ní tăĭmbĭ sĕzú ívé ăngărăwă ři pi ní, kōpi ă ũgbăkĭ Yēsū ri, kōpi ă gbăkĭ ři peɟi alambaku sĭgĕ.

Ăngărăwă ři pi ĩnjăkĭ Yēsū ĕ drĭ

(Mărákō 15:16-20; Yüwání 19:2-3)

²⁷ Kúru gávānă Pílátō vé ăngărăwă ři pi ní Yēsū ri jĭzú muŭzú vŭră ĩvé ři gé 'dăă, kōpi ní ăngărăwă ři pi úmúzú cérĕ, kōpi trakĭ ĩ Yēsū ă gără gá sĭ kŭřŭ. ²⁸ Kōpi njekĭ řivé bōngó akoóko rŭkŭ ři rú' 'bă ni gé sĭ, kōpi sukĭ

bōngó ika ăco ni † rú' 'bă ni gé, ²⁹ kōpi údekĭ ũcĕkŭcĕ suú drĭ ni gé kŭlă rú. Kōpi 'băkĭ túré řivé drĭ ɛndĕpĭ gé, kōpi ũřĭkĭ kŭmŭcĭ ři ɛndrɛɟi gé, kōpi ní ři ĕ drĭ ĩnjăzú 'yozú kĭnĭ, "'Băgú Yăhúdĭ ři pi vé rĭ, 'bă ĩnjĭkĭ mi rá!"

³⁰ Kōpi úwĕkĭ tŭsŭ rú' 'bă ni gé, kōpi í'dŭkĭ túré ři drĭgĕ ři, rikĭ ři ĕ drĭ ũgbăă ăni.

³¹ Kōpi kă ři ĕ drĭ ĩnjă, kōpi ní bōngó akoóko rŭkŭ ři nĕzŭ rú' 'bă ni gé sĭ, kōpi gōkĭ řivé bōngó suú ři rú' 'bă gá 'dăă ũzi. Kúru kōpi ní ři jĭzú muŭzú, ă mukĭ rĭ ři gbăă peɟi alambaku sĭgĕ.

Gbăkĭ Yēsū ri peɟi alambaku sĭgĕ

(Mărákō 15:21-32; Lúkă 23:26-43; Yüwání 19:17-27)

³² Kōpi kă ři 'deé muŭzú, kōpi cakĭ ágó ăzi řsŭ, ágó ři íbĭ ímŭ Kŭrĕnĕ gĕlésĭla, ágó ři ă rú Sĭmōnă 'ĭ. Kōpi mĭkĭ ágó ři peɟi alambaku Yēsū vé ři 'dŭj muŭzú. ³³ Kōpi ní cazú vŭră ĩ ní zĭj Gōlōgótă ři gé 'dăă, (Gōlōgótă vé ífĭfĭ, vŭră drĭ kōlōmgbō vé ni). ³⁴ Kōpi ní vĭnyō usazú ngă drăăpi ũkĕngĕlĭ ni sĭ, sĕzŭ Yēsū ní, ă mvŭ, Yēsū kă ngă ři 'bĭjĭ, gă mvŭgă sĭ. ³⁵ Kōpi kă ři gbăă peɟi alambaku sĭgĕ 'dăă gĭ, kōpi 'bekĭ řivé bōngó jĕkĕ sĭ, awakĭ ĩ ní.

³⁶ Kúru kōpi ní úrizú vŭgă, kōpi tĕkĭ ři ři ndreé. ³⁷ Kōpi sĭkĭ tă ĩ ní ři tōzú ři gbăă ři drĭlé gá ury 'dăă, kōpi sĭkĭ tă ři 'dĭni, 'DĭRI YĔSŪ, 'BĂGŪ YĂHŪDĭ ŘI PI VÉ Rĭ. ³⁸ Gbăkĭ ũgŭ' 'bă ĩřĭ peɟi alambaku sĭgĕ Yēsū be trŭ, gbăkĭ ăzi ři řivé drĭ ɛndĕpĭ gĕlésĭla, ăzi ři řivé drĭ ĩjĭ gĕlésĭla. ³⁹ 'Bă ri 'bă ɛlĭ' 'bă ɛlĭ ɛlĭ ři pi rikĭ ři u'dăă, kōpi rikĭ ĩ drĭ yaá ři idezú ăni, ⁴⁰ kōpi rikĭ 'yoó kĭnĭ, "Mi ăndŭrú 'yoopi, mi Jó Múngú vé ři ĩnjănyă, mi gō sĭ ú'dŭ na agá ři, mí dō Mvă Múngú vé ni, 'ĭ pa mi! Mĭ ísĭ peɟi alambaku ři sĭgĕ sĭ vŭgă nōó."

⁴¹ Atala atala ři pi drĭgĕ ři pi, 'bă tăĭmbĭ Mósĕ vé ři ĩm-bă' 'bă ři pi, ăzini 'bă ambugu ři pi, rikĭ kpă Yēsū ĕ drĭ ĩnjă. ⁴² Kōpi kĭnĭ, "Īdrĭ 'bă uryō' 'bĕe rá pĭrĭ, 'bo ĩdrĭ 'ĭ ngŭlŭpĭ ku ăsi? Īri dō 'băgú ĩsĕrĕlĕ ři pi vé ni, ĕ ísĭ peɟi alambaku ři sĭgĕ sĭ vŭgă nōó, kúru 'bă ři ɛ'yĭ rá. ⁴³ 'Bă ívé ɛsĭ cérĕ Múngú drĭgĕ. Lĕ Múngú ĕ ĩdrĭ ři, dō Múngú lĕ ři rá, ă'diătăsiyă 'yo 'dĭni kĭnĭ, 'Ma Mvă Múngú vé ni.'" ⁴⁴ Ūgŭ' 'bă ĩ ní gbăă ři be trŭ ři pi rikĭ kpă ři ĕ drĭ ĩnjă ĩndĭ.

Yēsū vé drăngără

(Mărákō 15:33-41; Lúkă 23:44-49; Yüwání 19:28-30)

⁴⁵ Ī'dózŭ ũtŭ mgbĭmgbĭ gé 'dĭgĕ, cazú să na ũndrĕnjă vé ři gé, ăngŭ ři bĭ nĭjĭ kuú cĭçĭ. ⁴⁶ Kă muŭ caá să na gă, Yēsū ní trezú ú'dúkō be ury 'dăă kĭnĭ, "Ēlŭyĭ, Ēlŭyĭ, lămă săbăkătăni?" Ífĭfĭ ni kĭnĭ, "Múngú mávĕ ři, Múngú mávĕ ři, ngă mí ní ma adizú ři ă'di?" ††

⁴⁷ 'Bă pá tu' 'bă 'dălĕ ři pi kă tă ři ní 'yoó ři yĭjĭ, kōpi kĭnĭ, "Īri ri Ēlĭyă ri zĭ."

⁴⁸ Koro kōpi ăsămvú gé 'dĭgĕ, 'bă ălu ní njuzú lĭfă í'dŭzú, ři ní suzú vĭnyō údrăpi gĭ ni agă, ři ní suzú peɟi sĭgĕ, ři ní suzú muŭzú Yēsū vŭgă ury 'dăă, Yēsū ă mvŭ. ⁴⁹ 'Bă ři pi uryō' 'bĕe kĭnĭ, "Ī kukĭ ři ọ'dŭkŭlĕ, Ēlĭyă ri dō ĩmŭ ři ĩdrĭ rá."

⁵⁰ Yēsū gō treé đĭjĭ ú'dúkō be ury 'dăă, řivé ĩdrĭ ní kúru fŭzú.

† Bōngó ika: 'Băgú ři pi ri bōngó ika su. †† 27:46 Săwŭmă 22:1

⁵¹ Sâ 'dãri gé, böngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ã 'a ẹlǐzú rĩ †
 ǎsĩ 'i ĩrĩ, ĩ'dózu ụrụ 'dǎá, cĩmgbá vǔgá nõó. Nyõðkú rĩ
 aya 'i dĩngídĩngí, ĩrǎ rĩ pi undakí ĩ kpélékpélé. ⁵² 'Bú ǎvũ
 sǐzú rĩ pi zíkí ĩ tị kú mgbọ, 'bá kárákará Múngú ri
 ẹ'yĩ' 'bá, ụdrǎ' 'bá gí rĩ pi, ingakí kọpi gõó idri rú ụzi.

⁵³ Kọpi ĩfúkí 'bú rĩ pi agásí ǎmvé. Yẹsũ kǎ íngá gõó idri
 rú gí, kọpi 'dekí mụzú kǔrú uletere Yẹrúsǎlémǎ vé rĩ gé
 'dǎá, kọpi 'dakí ĩ 'bá kárákará pi ẹndrẹtị gé rá.

⁵⁴ Ụgalaku rĩ pi ívé ǎngáráwá Yẹsũ ri ụtē' 'bá rĩ pi be,
 kọpi kǎ ǎngũ 'i ayaápi dĩngídĩngí 'dĩri ndreé, sē kọpi ní
 ụrĩ ambamba, kọpi kĩnĩ, "Ádarú ágó nõri Mvǎ Múngú
 vé ní!"

⁵⁵ Ụkú kárákará tukí pá kuú rǎrá rú, kọpi tēkí nyo rií
 ndreé. Ụkú 'dĩ' bée íbíkí ímú Yẹsũ be trú ǎngũ Gǎlĩláyǎ
 vé rĩ gálésĩla, kọpi lēkí Yẹsũ ẹ ĩzǎ koó. ⁵⁶ Kọpi ǎsámvú
 gé 'dǎá, 'bá rĩ Mǎriyǎ Mǎgǎdēlénǎ 'i, Mǎriyǎ Yókóbũ pi
 vé ẹndrẹpị Yösépǎ be rĩ 'i, ǎzini Zēbēdayō ẹnjipịjị vé ẹn-
 drẹpị sĩ.

Yẹsũ vé sĩngárá

(Mǎrǎkõ 15:42-47; Lúkǎ 23:50-56; Yũwǎnĩ 19:38-42)

⁵⁷ Ụndrénǎ 'dãri sĩ, ǎrĩmǎtáyõgú ǎzi ǎ' 'bú be ni, rú ni
 Yösépǎ 'i, ĩri ǎndúrú 'bá Yẹsũ ǎ pámvú ụbĩpi ni. ⁵⁸ ĩri ní
 'dezú mụzú Pĩlátõ vúgá 'dǎá, ĩri ní Yẹsũ vé ǎvũ ǎ tǎ zizú
 Pĩlátõ tị gé, Pĩlátõ ní tǎĩmbí sēzú kĩnĩ, ǎ oyukí ǎvũ rĩ sēé
 ĩri ní. ⁵⁹ Yösépǎ ní ǎvũ rĩ 'duzú, ĩri ní ĩmũlũzú böngó
 múké ule ni sĩ. ⁶⁰ ĩri ní ǎvũ rĩ jizú sǐzú ívé 'bú 'i ní gaá
 lũú ĩrǎ agá rĩ agá. ĩri ní ĩrǎ ǎmbúgú ni gũzú 'bǎzú 'bú rĩ
 tị gé, ĩri ní kúru 'dezú mụzú. ⁶¹ Mǎriyǎ Mǎgǎdēlénǎ pi
 Mǎriyǎ ǎzi rĩ be úríkí kuú 'búrēdrĩ rĩ ǎ gǎrǎ gá, kọpi tēkí
 rií ndreé.

'Bá ǎngũ ụtē' 'bá rĩ pi rikí 'búrēdrĩ rĩ ụtēé

⁶² Kǎ mụy adrií drũ 'dĩni, ụ'dú Sǎbátǎ vé rĩ gé, atala
 atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, Fǎrũsĩ rĩ pi be, kọpi ní 'dezú mụzú
 Pĩlátõ vúgá 'dǎá. ⁶³ Kọpi ní 'yozú kĩnĩ, "ǎmbúgú 'bávé rĩ,
 'bá ígákí tǎ ágó ụnjó rú rĩ ní ǎndúrú 'yoó lókí ĩri ní drĩ
 adrizú ídrí rú rĩ gé 'dãri gí kĩnĩ, 'Ụ'dú na ǎ vudrĩ gé, ma
 gõ íngá idri rú ụzi.' ⁶⁴ Kúru lē mĩ sē tǎĩmbí, ǎ ụtēkí
 'búrēdrĩ rĩ caá ụ'dú na. 'Í 'o dõ 'dĩni ku, ĩrivé 'bá ĩri ǎ
 pámvú ụbĩ' 'bá rĩ pi ímú ĩrivé ǎvũ ụgũ rá, kọpi ímú 'yo
 'bá rĩ pi ní, íngá gõó idri rú gí. Ụnjõ vúlé 'dĩri, ĩri ímú
 drĩdrĩ 'dãri †† aga rá."

⁶⁵ Pĩlátõ ní 'yozú kĩnĩ, "ĩmi pēkí ǎngáráwá rĩ pi mụy
 'búrēdrĩ rĩ ụtēé sũ ĩmi ní nĩí gí rĩ tịnj." ⁶⁶ Kúru kọpi ní
 'dezú mụzú 'búrēdrĩ rĩ ụtēzú, kọpi ní ĩrǎ rĩ gũzú 'bǎzú
 'bú rĩ tị gé, kọpi ní mbízú ụdrĩ sĩ, kọpi ní ǎngáráwá rĩ pi
 'bǎzú rizú 'búrēdrĩ rĩ ụtēzú.

Yẹsũ vé íngángárá gõó idri rú drǎngárá gálésĩla rĩ (Mǎrǎkõ 16:1-8; Lúkǎ 24:1-12; Yũwǎnĩ 20:1-10)

28 Ụ'dú Sǎbátǎ vé rĩ ǎ vudrĩ gé, kǎ adrií Yĩngǎ sĩ
 ụ'bútị kũnĩkũnĩ, Mǎriyǎ Mǎgǎdēlénǎ pi Mǎriyǎ
 ǎzi rĩ be, 'dekí mụy 'búrēdrĩ rĩ ndreé.

² Koro ǎngũ rĩ ní 'i ayazú dĩngídĩngí, ǎ'diǎtǎsĩyǎ
 mǎlǎyíkǎ Ụpí vé rĩ ímú 'bú gé 'dǎásĩ, 'de mụy 'búrēdrĩ
 gé 'dǎá, gũ ĩrǎ rĩ 'bú rĩ tị gé sĩ, úri drĩ ni gé. ³ Mǎlǎyíkǎ
 rĩ vé ẹndrẹtị ọgú sũ ǎngũ ní gaá ọgú lókúlókú rĩ tịnj,
 ĩrivé böngó imvesírílílí sũ ụtú ní ọgú rĩ tịnj. ⁴ 'Bá 'búrē-
 drĩ ụtē' 'bá rĩ pi kǎ ĩri ndreé, ụrĩ ímvú kọpi ambamba,
 kọpi ǎ rú' 'bá yǎ kpĩrĩkpĩrĩ, kọpi u'dekí vúgá sũ 'bá
 ụdrǎ' 'bá gí ni pi tịnj.

⁵ Mǎlǎyíkǎ rĩ ní 'yozú ụkú 'dĩ' bée ní kĩnĩ, "ĩmi 'okí ụrĩ
 sĩ ku, á nĩ rá ĩmi ri Yẹsũ ĩ ní gbǎá pẹtị alambaku sígé rĩ
 ndǎ. ⁶ Yẹsũ ri nõgõ 'dǎáyo, Múngú inga ĩri drǎngárá
 gálésĩ gõó idri rú gí, sũ ǎndúrú ĩri ní 'yoó rĩ tịnj. ĩmi
 ímúkí vǔrǎ ĩ ní ĩri 'bǎzú lazú rĩ ndreé. ⁷ ĩmi mụkí mbēlē
 lũú ĩrivé 'bá ĩri ǎ pámvú ụbĩ' 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, 'Íngá
 drǎngárá gálésĩla gõó idri rú gí, ĩri ri mụ ǎngũ Gǎlĩláyǎ
 vé rĩ gé ĩmi ẹndrẹtị gé drĩdrĩ 'dĩ' dĩ, ĩmi ca mụ ĩri ísú
 ndre 'dǎá.' Tǎ má ní ímú lũú ĩmi ní rĩ adriípi 'dĩ."

⁸ Ụkú rĩ pi ní ngazú mụzú rú' 'bá sĩ 'búrēdrĩ gé 'dĩsĩ rá.
 Ụrĩ ímvú kọpi rá, 'bo ǎyĩkõ fụ kọpi ambamba, kọpi ní
 njuzú mụzú tǎ rĩ ụlũzú Yẹsũ vé 'bá ĩri ǎ pámvú ụbĩ' 'bá rĩ
 pi ní. ⁹ Koro Yẹsũ pi ní drĩ ísú zú kọpi be, ĩri ní 'yozú kọpi
 ní kĩnĩ, "Mõdõ ĩmi ní." Kọpi ní ímú zú ĩri vúgá nõó, kọpi
 ní kũmũcĩ ụtĩzú ĩri ẹndrẹtị gé, kọpi ní ĩri ĩnjĩzú. ¹⁰ Kúru
 Yẹsũ ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "ĩmi 'okí ụrĩ sĩ ku. ĩmi mụkí
 lũú má ẹdrípịjị † ní, kọpi ǎ mụkí ǎngũ Gǎlĩláyǎ vé rĩ gé,
 kọpi mụ ma ísú ndre 'dǎlé."

Tǎ 'bá 'búrēdrĩ ụtē' 'bá rĩ pi ní ụlũú rĩ

¹¹ Ụkú rĩ pi kǎ rií 'deé mụzú kǔrú agá 'dǎá, 'bá 'búrē-
 drĩ ụtē' 'bá rĩ pi ǎ ụrụkõ ní 'dezú mụzú tǎ 'i ngaápi rĩ
 ụlũzú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi ní cére. ¹² Atala atala rĩ
 pi drĩgé rĩ pi kǎ ĩ umú 'bá ambugu rĩ pi be, kọpi ụsũkí
 kĩnĩ, lē ĩ sēkí mũfēngǎ ǎmbúgú ǎngáráwá rĩ pi vé rĩ ní.
¹³ Kọpi ní 'yozú ǎngáráwá rĩ pi ní kĩnĩ, "ĩmi 'yokí, 'ĩrivé
 'bá ĩri ǎ pámvú ụbĩ' 'bá rĩ pi ímúkí ĩnjǎ sĩ, kọpi ụgũkí
 ĩrivé ǎvũ mụzú gí, ísú ǎkũdē 'bá ụ'dú gé.' ¹⁴ Gávǎnǎ
 kǎdõ tǎ 'dĩri yijí, 'bá mụ ẹsĩ ni 'yo, tǎ ǎzi ícõ ĩmi ísú ku."
¹⁵ Kúru ǎngáráwá rĩ pi ní mũfēngǎ rĩ 'duzú, kọpi 'dukí
 tǎ rĩ ngaá sũ ĩ ní lũú ĩ ní rĩ tịnj. Tǎ 'dĩri ayi Yǎhũdĩ rĩ pi
 ǎsámvú gé sĩ cére, ú'dógú'dógú 'dĩri ĩ drĩ ri ụlũú
 Yǎhũdĩ rĩ pi ǎsámvú gé cĩmgbá ǎndrũ sĩ.

Yẹsũ ẹzị tǎ ívé 'bá 'i pámvú ụbĩ' 'bá mụdrĩ drĩ ni ǎlu rĩ pi ní

(Mǎrǎkõ 16:14-18; Lúkǎ 24:36-49; Yũwǎnĩ 20:19-23; Ẹzĩ 1:6-8)

¹⁶ Kúru 'bá ĩri ǎ pámvú ụbĩ' 'bá mụdrĩ drĩ ni ǎlu rĩ pi ní
 'dezú mụzú ǎngũ Gǎlĩláyǎ vé rĩ gé ĩrǎ Yẹsũ ní ǎndúrú
 'yoó kọpi ǎ mụkí drĩ ni gé 'dãri gé 'dǎá. ¹⁷ Kọpi kǎ ĩri
 ndreé, kọpi ní ĩri ĩnjĩzú, 'bo tǎ 'dĩri fi ụrụkõ' bée drĩgé
 ǎlunǎni kuyé. ¹⁸ Kúru Yẹsũ ní ímú zú ívé 'bá 'i pámvú

† Má ẹdrípịjị: Má ẹdrípịjị vé ífifi, 'bá Yẹsũ ǎ pámvú ụbĩ' 'bá rĩ pi.

† Böngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ã 'a ẹlǐzú rĩ: Böngó 'dĩri ẹlǐkí Vǔrǎ
 Uletere rĩ pi ǎsámvú Vǔrǎ Uleteretere rĩ be rĩ ǎnĩ. Átǎlágú ǎmbúgú rĩ
 'yénǎ aga fi böngó rĩ agásĩ Vǔrǎ Uleteretere rĩ agá 'dǎá nĩ,
 ǎ'diǎtǎsĩyǎ Múngú ri adri Vǔrǎ Uleteretere dīpi pōwūpōwū rĩ agá
 'dǎá. 'Í lǎ Lẹvĩtĩkǎ 16; Mǎrǎkõ 15:38; Lúkǎ 23:45; Ẹbéré 6:19-20; Ẹbéré
 9:1-7. †† Ụnjõ drĩdrĩ 'dãri: Drĩkoma Yǎhũdĩ rĩ pi vé rĩ ụsũkí kĩnĩ, ụnjõ
 drĩdrĩ rĩ, Yẹsũ kĩnĩ 'i Kúrísítõ 'i.

ũbĩ'bá rĩ pi vúgá nǒó, ĩri ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, “Ūkpǒ 'bũ gé 'dǎlé rĩ, ǎzini vũ dríjé nǒgó rĩ, sǎkí céré kú má dríjé. ¹⁹ Kúru ĩmi mụkí ũlũú ǎngũ rĩ pi agásĩ céré, 'bá rĩ pi ẽ ímúkí mâ pámvú ũbĩ, ĩmi sǎkí kọpi ní bǎtízĩmũ Ẹtẹpi ǎ rú sĩ, Mvópj ǎ rú sĩ, ǎzini Índrĩ Uletere rĩ ǎ rú sĩ.

^{†20} ĩmi ímbákí tǎ má ní ẹzĩ ĩmi ní 'dĩri kọpi ní, kọpi ǎ 'dụkí tǎ ni ngaánga. Ádarú ú'dụ céré ma adri ĩmi be trú, cĩmgbá cazú ú'dụ ụdụ vé rĩ gé.”

† 28:19 Ẹzĩ 8:16; 19:5; Rómã 6:3; 1 Kőrínitō 1:13; 10:2; Gǎlǎtjyã 3:27

Mārākō

Tā bükū rī vé rī ā ũlūngará

Bükū 'dīri Yūwánī Mārākō sī nī. Yēsū kā adrii Yērūsālēmā gá 'dāá, ísú ākūdē Mārākō ri drī kērijmá rú. Mārākō újá 'i ícá 'bá Yēsū ā pámvú ũbīpi ni. Vūdrī ni gé, kōpi gōkí rií ēzī ngaá Páulū be trū. Vūdrī ni gé, kōpi gōkí rií ēzī ngaá Pétērō be. Yēsū vé tā īri ní sīi 'dīri agá, ũlū tā Yāhūdī rī pi ní rií átá rī, āzini ũlū mērē Yāhūdī rī pi vé rī, kúru índrē sū sī bükū 'dīri 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ē īzā kozú. Bükū 'dīri agá, Mārākō ũlū tā Yēsū ní 'oó rī pi, ndē tā Yēsū ní átá tī sī rī pi rá. Bükū 'dīri agá, 'bá ísúkí láá, Yēsū 'o tā āyāzú āyāyā ni pi kárakarā, ídrí 'bá kárakarā, údró índrī ũnjí rī pi ũfūú 'bá rī pi drīgē sī, āzini trū 'bá rī pi īvé ũnjīkānyā agásī rá. Tā īri ní 'oó 'dī' bée agá, lū 'yozú kīnī, Yēsū ri ũkpō be, íbí íngá Múngú vúgá, sē 'i 'dījī drāá 'bá rī pi trūzú īvé ũnjīkānyā agásī. Mārākō ũlū tā Yēsū vé rī, āzini ũlū tā Yūwánī ní bātízīmū sēzú Yēsū ní rī. Ūlū tā rī pi muzu uletere cīmgba cazú ũdū gé, ísú ākūdē gbākí drī Yēsū ri pētī alambaku sígē kuyé, bükū rī vé ũdū gé, ũlū tā Yēsū ní íngázú gōzú ídrí rú drāngará gálésīla rī, āzini ũlū īrivé ngangará muzu 'bū gé rī vé tā.

Yūwánī sē tī Múngú vé rī

(Mātáyo 3:1-12; Lúkā 3:1-18; Yūwánī 1:19-28)

1 Ū'dúkō múké Yēsū Kúrísitō Múngú Mvōpī vé tā sīi rī í'dó 'i 'dīni. †
 2 Nēbī †† Ísáyā sī ívé bükū agá 'dīni,
 "Ma mávé 'bá áyūāyū ni pē muzu mí ní drīdrī,
 īri mu mí ní lētī údé." ‡
 3 "Ū'dúkō 'bá āzi vé ni ri ō'ū āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá kīnī,
 'īmi údékí lētī Úpí ní,
 'īmi útúkí lētī īrivé rī ā adri pījī." ††
 4 Yūwánī ní kúru īfūzú āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá, īri ní rizú tī sēzú 'bá rī pi ní kīnī, "īmi újákí ēsī, īmi kukí ũnjīkānyā ānī, Múngú ā trū rī īmi īmivé ũnjīkānyā agásī rá. īri ní 'dezú rizú 'bá rī pi ní bātízīmū †† sēzú." 5 'Bá rī pi ní ímúzú āngū Yūdáyā vé rī agásī, āzini kūrū Yērūsālēmā vé rī agásī cére Yūwánī vúgá nōó. Kōpi ní īvé ũnjīkānyā ũlūzú, Yūwánī ní kōpi ní bātízīmū sēzú yīi āmbúgú dījī dījī Yárídénī agá 'dāá. 6 Bōngó Yūwánī ní suú rī, údékí kāmīlō ā 'bí. 'Yī gō lā' 'bú rú ni 'í úpīlégá, īrivé ānyāngā rií nyaá rī, úmbí, āzini ōnyú ásé agá rī. 7 Yūwánī ní áyuzú 'bá rī pi ní kīnī, "Bá āzi ri ímú mā vū-drī gé 'dīi'dī, īri ũkpō be ambamba, ndē ma ũkpō sī rá, má ícō ōvūū īrivé ngá pá gá ā bāá oyuū bā ku. 8 Á sē

† Yēsū Kúrísitō: Rū Yēsū 'dīri vé ífífí, Múngú ri 'bā paápi rī. Kúrísitō ri 'bá ī ní ũdu dāá drī ni gé, lūzú kīnī Múngú īpē īri adrii 'bāgú rú. Ēbérē tī sī Kúrísitō ri ī zī Māsīyā. 'Í lā Yūwánī 1:41. †† Nēbī: Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kōpi kúru īrivé ū'dúkō rī ũlū 'bá rī pi ní. ‡ 1:2 Mālákī 3:1 †† 1:3 Ísáyā 40:3 †† Bātízīmū: 'Í ri 'bá rī pi ní bātízīmū sē lūzú kīnī, kōpi újákí ēsī ívé ũnjīkānyā agásī gí, kōpi ē'yīkí Múngú ri gí.

īmi ní bātízīmū yīi sī, 'bo īri ímú īmi ní bātízīmū sē ũkpō Índrī Uletere rī †† vé rī sī."

Yūwánī sē Yēsū ní bātízīmū

(Mātáyo 3:13-17; Lúkā 3:21-22)

9 Lókí 'dāri gé, Yēsū ímú Nāzērētā gálésīla, Nāzērētā ri āngū Gāfláyá vé rī agá. Yūwánī ní bātízīmū sēzú īri ní yīi Yárídénī agá 'dāá. 10 Yēsū kā rií īfūú yīi rī agásī, ndre 'bū zī 'i kú mgbo. Índrī Uletere rī ní ísízú ímúzú sū āmámū tījī, úrizú drīgē ní gé. 11 Kúru ū'dúkō ní íkúzú 'bū gé 'dāásī kīnī, "Mi Mvā mávé ni, á lē mi ambamba, ma āyīkō sī mí sī."

Sātánā ū'bī Yēsū ri

(Mātáyo 4:1-11; Lúkā 4:1-13)

12 Índrī Uletere rī ní Yēsū ē tī pēzú muzu mbēlēnjā āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá. 13 Yēsū mu adrii āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá ū'dū pūkú sū, Sātánā †† ri īri ū'bīi ásé agá 'dāá. Fi mu adrii ā'á ásé agá rī pi āsámvú gé, 'bo mālāyīkā rī pi 5 rikí īri ūtēē nī.

††† Índrī Uletere rī: Índrī Uletere rī Índrī Múngú vé ni. Bükū Múngú vé rī kīnī, Ētēpī ri Múngú 'i, īrivé mvā Yēsū ri Múngú 'i, āzini Índrī Uletere rī Múngú 'i. Ētēpī ri, Mvōpī ri, āzini Índrī Uletere rī, kōpi Múngú ālu. 'Í lā Yūwánī 1:1-18; Yūwánī 8:41-42; Ēzī 5:3-4.

††† Sātánā: Sātánā ri ādróko, īri āmbúgú índrī ũnjí rī pi drīgē, gā tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī, Múngú ídró īri 'bū gé 'dāásī. 'Í lā 'dan-gará 12:7-9. § Mālāyīkā rī pi: Mālāyīkā rī pi índrī, kōpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dālē, kōpi rú' 'bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kōpi īpē ímú vū drīgē nōó ū'dúkō múké ívé rī ũlū 'bá rī pi ní.

Yēsū vé ězí í'dóngará
(Mātáyo 4:12-17; Lúkã 4:14-15)

¹⁴ Kã Yūwánĩ ri 'beé jó āngũ ũ'yízú rĩ agá 'dǎá gí, Yēsū ní 'dezú mužú āngũ Gǎlĩláyã vé rĩ gé, ĩri ní ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ũlúú mužú. ¹⁵ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Mǎlũngã Múngú vé rĩ ícá ĩnyĩná gí, ĩmi újákí ěsí, ĩmi ě'yĩkí ú'dúkọ múké má ní ũlúú nõri."

'Bá Yēsū ní í'dó zĩ drĩdrĩ ímú ĩ pámvú ũbĩ rĩ pi
(Mātáyo 4:18-22; Lúkã 5:1-11)

¹⁶ Yēsū kã rĩí ěcí yĩĩ bǎlǎlǎ Gǎlĩláyã gǎrã gá sĩ, ĩri ní 'bá ĩrĩ ĩ'bj 'be' 'bá ni pi ndrezú, 'bá rĩ Sĩmónã pi ědrĩpi Āndéréyã be, kọpi ri ĩ'bj 'be ímbá sĩ. ¹⁷ Yēsū ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "ĩmi ímúkí mǎ pámvú ũbĩ, ma sě ĩmi ímú 'bá ísé ĩjĩ má ní sũ ĩmi ní ĩ'bj 'beé rĩ tĩnĩ." ¹⁸ Koro kọpi ní ĩvé ímbá kuzú, kọpi ní 'dezú mužú Yēsū vúgá sĩ.

¹⁹ Yēsū kã 'i útrú mužú drĩdrĩ, ĩri ní Zēbēdáyō ẹnjĩpĩ Yōkóbũ pi ndrezú ědrĩpi Yūwánĩ be, kọpi ri ĩvé ímbá a'-di kũlúmgbá agá 'dǎá ĩ'bj 'bezu ānĩ. ²⁰ Yēsū ní koro kọpi zizú, kọpi ní ĩ tēpĩ Zēbēdáyō ri kuzú ĩvé 'bá ězí vé rĩ pi be kũlúmgbá rĩ agá 'dǎá, kọpi ní mužú Yēsū vúgá sĩ.

Yēsū dro índrí ũnjĩ ágó āzi drĩgé sĩ
(Lúkã 4:31-37)

²¹ Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá ĩ pámvú ũbĩ 'bá rĩ pi be Kǎpǎrǎnǎumǎ gá. 'Bo ú'dú Sǎbátã vé rĩ † kǎ ícá, Yēsū ní mužú Jó Múngú ri Zizú rĩ †† agá 'dǎá, ĩri ní 'dezú rizú 'bá rĩ pi ímbázú. ²² 'Bá rĩ pi āyǎkĩ tǎ ĩri ní ímbá rĩ sĩ rá, ā'diātǎsĩyǎ tǎ ĩri ní ímbá rĩ ũkpō be ambamba, ndě 'bá tǎĩmbĩ Mósē vé rĩ ímbá 'bá rĩ pi vé rĩ rá. ²³ Ágó āzi índrí ũnjĩ ní fiĩ drĩ ni gé ni ri adriĩ ĩvé Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dǎá, ágó rĩ ní trezú ú'dúkọ be uru 'dǎá kĩnĩ, ²⁴ "Yēsū Nǎzērétǎgú rĩ, ngá mí ní rizú 'bǎ drĩ izazú rĩ ā'-di? Mí ímú 'bǎ ú'dú ũdrǎá? Á nĩ mi rá, mi 'Bá Uletere Múngú vé ni."

²⁵ Yēsū ní trezú índrí ũnjĩ rĩ drĩgé kĩnĩ, "Mí újĩ kĩri, 'í fũ ágó rĩ drĩgé sĩ rá." ²⁶ Índrí ũnjĩ rĩ ní ágó rĩ ayazú ũkpō sĩ, ĩri ní ngazú füzú ágó rĩ drĩgé sĩ útréngará be ú'dúkọ be uru 'dǎá.

²⁷ 'Bá rĩ pi kǎ tǎ 'dĩri ndreé, sě kọpi ní céré āyāngará. Kọpi rikí átá ĩ āsámvú gé sĩ kĩnĩ, "Ímbángará ú'dĩ ĩ ní ímbá ũkpō be índrí ũnjĩ rĩ pi ní tǎ ni 'dubú ězí ngazú rá 'dĩri, ímbángará íngóni ni?" ²⁸ Tǎ Yēsū ní 'oó 'dĩri íré 'i mužú mbēlējǎ āngũ Gǎlĩláyã vé rĩ agásĩ céré.

Yēsū ídrí 'bá kárakará
(Mātáyo 8:14-17; Lúkã 4:38-41)

²⁹ Yēsū pi Yōkóbũ be Yūwánĩ sĩ, ngakí fũú Jó Múngú ri Zizú rĩ agásĩ, kọpi 'dekí mužú Sĩmónã pi vé āngá Āndéréyã be. ³⁰ Kọpi kǎ mužú caá 'dǎlé, lúkí Yēsū ní kĩnĩ, Sĩmónã ĩdrēpĩ ri āzó rú, rú' 'bá ni ko gbĩrĩlĩlĩ, la kú gbólọ drĩgé. ³¹ Yēsū ní mužú ũkú rĩ vúgá 'dǎá, drĩ ni ruzú, ĩri ingazú urugégé. Drǎ rĩ ní dezú ũkú rĩ rú' 'bá gá sĩ, ĩri ní ínyá á'dízú sězú kọpi ní.

³² Ũndrēnǎ Sǎbátã vé rĩ kǎ deé, ũtú rĩ kǎ 'deé gí, 'bá rĩ pi ũlĩkĩ ĩvé 'bá drǎ be rĩ pi, 'bá índrí ũnjĩ ní fiĩ kọpi drĩgé rĩ pi be ímú Yēsū vúgá nõó. ³³ 'Bá kũrú Kǎpǎrǎnǎumǎ agá rĩ pi úmúkí ĩ céré ímú adriĩ kuu jó rĩ vé kēētĩlē gá. ³⁴ Kúru Yēsū ídrí 'bá drǎ be rĩ pi kárakará, drǎ 'bá 'dĩ'bée rú' 'bá gá rĩ pi drǎ āndiāndĩ ni pi, āzini Yēsū údro índrí ũnjĩ † kárakará ũfũú 'bá rĩ pi drĩgé sĩ. 'Bo índrí ũnjĩ rĩ pi ní Yēsū ri nĩĩ rá rĩ sĩ, Yēsū ā'yĩ kọpi átángá átá kuyé.

Yēsū sě tĩ mužú āngũ Gǎlĩláyã vé rĩ agásĩ

³⁵ Kǎ mužú caá drũ ũ'bútĩ kũnĩkũnĩ, Yēsū ní íngázú uru, ĩri ní mužú adrizú ó'dúkúlegúsĩ, 'dǎlé ri Múngú ri zĩjĩ. ³⁶ Vúdrĩ ni gé, Sĩmónã pi 'i ógũpĩjĩ be, kọpi ní 'dezú mužú Yēsū ri ndázú. ³⁷ Kọpi kǎ ĩri ísú, kọpi kĩnĩ, "Bá rĩ pi ri mi ndǎ."

³⁸ Yēsū ní újázú kọpi ní kĩnĩ, "Lě 'bǎ mukĩ vūrǎ āzi túngú ni gé, mǎ ũlũ rĩ kpá tĩ Múngú vé rĩ mužú kũrú urukọ'bée agásĩ ĩndĩ, ā'diātǎsĩyǎ 'dĩri ězí Múngú ní ma ĩpězú rĩ." ³⁹ Yēsū ní kúru ěcízú Múngú vé tĩ ũlúú Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agásĩ, āngũ Gǎlĩláyã vé rĩ agásĩ céré, ri índrí ũnjĩ rĩ pi údro ũfũú 'bá rĩ pi drĩgé sĩ.

Yēsū ídrí ágó ũfú ní nyaá ni
(Mātáyo 8:1-4; Lúkã 5:12-16)

⁴⁰ Ágó āzi ũfú †† ní nyaá ni ímú kũmũcí ũtĩjĩ Yēsū ẹn-drējĩ gé, ĩri ní Yēsū ri mǎzú drĩ ĩrĩ sĩ kĩnĩ, "Mí ā'yĩ dō rá, mí sě mǎ rú' 'bá ě ícá ule fō."

⁴¹ Tǎ 'dĩri sě Yēsū ě ěsí ísú ĩzāngǎ ambamba, ĩri ní drĩ suzú ágó rĩ úlózú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Á lě rá, mí rú' 'bá ě ícá ule." ⁴² Koro ũfú rĩ ní dezú ágó rĩ ā rú' 'bá gá sĩ, rú' 'bá ni ní ícázú ule.

⁴³ Yēsū ní ágó rĩ pězú mužú, ẹnizú ĩri ní trĩtrĩ, ⁴⁴ ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, "Lě mí lũ tǎ 'dĩri 'bá āzi ní ku. 'Í mu mi 'daa 'bá átálágú †† rú ni ẹndrējĩ gé, 'í jĩ ngá āzi mužú rōbōjō rú mí drĩgé sĩ ĩndĩ, sũ tǎĩmbĩ Mósē ††† vé

† Índrí ũnjĩ rĩ pi: Índrí ũnjĩ rĩ pi ándúrú mǎlǎyíkǎ Múngú vé ni 'bũ gé 'dǎá, kọpi űkĩ tǎĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sǎtǎnǎ ri kọpivé āmbúgú. Múngú ídro kọpi 'bũ gé 'dǎásĩ vũgá nõó, kọpi gókĩ ufuu índrí ũnjĩ, kọpi ri 'bá rĩ pi ní ĩzāngǎ sě vũ drĩgé nõgó. 'Í lǎ 'I'dangará 12:7-9.

†† ũfú: Tǎĩmbĩ Mósē vé rĩ kĩnĩ, 'bá ũfú ní nyaá rĩ, ĩri āzǎvũ rú, ā'yĩkĩ ĩri adriĩ 'bá ĩsērélē vé rĩ pi āsámvú gé ku. Drǎ ũfú vé rĩ de dō rú' 'bá ni gé sĩ gí, lě ā mu 'i 'daa átálágú rĩ ẹndrējĩ gé, átálágú rĩ ĩri ndre, ĩri 'yo drǎ rĩ de rú' 'bá ni gé sĩ gí. 'Í lǎ Lěvĩtĩkǎ 14:1-32. ††† Átálágú: 'Bá ĩsērélē vé rĩ pi āsámvú gé, 'yénǎ átálágú ri rōbōjō zǎ Jó Múngú vé rĩ agá 'dǎá nĩ. Atala rĩ pi ri rĩ ũyú Lěvĩ vé rĩ agá. ††† Mósē: Yōsépǎ kǎ drǎá gí, 'bǎgú ějēpētō vé rĩ 'bǎ anjĩ ĩsērélē vé rĩ pi ějí ngaá túgējĩ rú caá ílĩ mũdũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpězú ímúú anjĩ ĩsērélē vé rĩ pi pazú adringará túgējĩ rú rĩ agásĩ. Múngú sě tǎĩmbĩ rĩ

† Ú'dú Sǎbátã vé rĩ: Ú'dú 'dĩri Yǎhũdĩ rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, āzini kọpi ní rizú Múngú ri zizú rĩ. Yǎhũdĩ rĩ pi ri ú'dú 'dĩri vé tǎ ígá kĩnĩ, Múngú gbĩ 'bũ pi vũ be nĩ, āzini Múngú pa ĩ adringará túgējĩ rú rĩ agásĩ nĩ. Ú'dú Sǎbátã vé rĩ Yǎhũdĩ rĩ pi ri zĩ ú'dú ězĩjĩ, 'bo Kēlĩkọ rĩ pi ri zĩ ú'dú ázĩyá. 'Í lǎ Wũngará 20:8-11; Dětōrōnómē 5:12-16. †† Jó Múngú ri Zizú rĩ: Yǎhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ pi kárakará kũrú rĩ pi agásĩ āndiāndĩ, kọpi ri ĩ úmú Búkũ Múngú vé rĩ lǎ, āzini kọpi ri Múngú ri ĩnjĩ Ú'dú Sǎbátã vé rĩ gé.

rī ní 'yoó rī tīnī, 'bá céré ā nīkí rí 'yozú kínī, mī rú' 'bá ícá ule gí." ⁴⁵ 'Bo ágó rī kǎ 'deé mužú, í' 'dó ríí tǎ rī ūlūú mužú 'bá rī pi ní. Ānī sē Yēsū gō fīi mužú ẹ́cǐ kūrú rī agá 'dǎá 'bá rī pi ǎsámuvú gé sǐ andrekelemgbe kuyé. Yēsū ā ugo dō 'i fingará kūrú rī agá 'dǎá rī sǐ ugo go drǎáāsīyā, 'bá rī pi ríkí nyo ẹ́cǐ ǐri vúgá nōó íngázú vūrā rī pi gé sǐ céré.

Yēsū ídrí ágó pá be 'bēlé'béle ni

(Mātáyo 9:1-8; Lúkǎ 5:17-26)

2 Ú'dú mǎdǎ ā vú drǐgé, Yēsū ní kpá gōzú fizú Kǎpārānāúmǎ gá 'dǎá dǐí. 'Bá rī pi yíkí kínī, Yēsū ícá ǐgōó 'bētí gí. ² 'Bá rī pi ní ǐ úmúzá kárakarǎ, sē vūrā rī ca ku. 'Bá rī pi gákí jó rī agá 'dǎá tré, cǐmgbá cazú kẹ́tǐlẹ́ gá ǎmvé 'dǎá, Yēsū rí ú'dúkó múké rī ūlūú kọpi ní. ³ Āgō ɔrụkọ' 'bée sụ í' 'dúkí ágó ǎzi ọgọrọvú rú ni ǐǐ Yēsū vú nōó. ⁴ 'Bá rī pi ní adríí bǐtríkǎ rī sǐ, kọpi ndǎkí ū'dú tí, kọpi ní tuzú jó drǐgé 'dǎá, [†] kọpi ní jó rī ẹ́ drǐ ǐnǎnyǎzú, kọpi ní ágó pá be 'bēlé'béle rī ísúzá ímúzá ǐrivé pọrọsǐ ǐri ní laá drǐ ní gé rī be vūgá Yēsū ẹndrẹtǐ gé nōó. ⁵ Yēsū kǎ nǐí ǎmá 'yoó kínī, ǎgō 'dǐ' 'bée ẹ́'yǐkí 'i gí, ǐri ní 'yozú ágó ọgọrọvú rú rī ní kínī, "Mvǎ ágó 'dǐri, á trū mǐ mívé ūnjǐkǎnyǎ agásǐ gí."

⁶ 'Bá rí' 'bá tǎǐmbǐ Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi úríkí kuú 'dǎá, kọpi ríkí ọsǐyú ẹ́sǐlẹ́ sǐ kínī, ⁷ "Ngá ágó 'dǐri ní rizú átázú 'díní rī ǎ'dí? Ágó 'dǐri ǐnǐ Múngú rí ku! 'Bá ǎzi ǎlunǎni ǎngú trūúpi ūnjǐkǎnyǎ agásǐ ní 'dǎáyo, 'yéná Múngú 'i ọ'dúkúlẹ́gúsǐ."

⁸ Koro Yēsū nǐ tǎ kọpi ní ríí ọsǐyú ǐ ẹ́sǐ agá 'dǎlé rī ǎmá bá. Kúru ǐri ní 'yozú kọpi ní kínī, "Ngá ǐmí ní rizú tǎ ọsǐyú 'díní rī ǎ'dí? ⁹ Mǎ 'yo rí tǎ rī íngóní? Mǎ 'yo rí ágó pá be 'bēlé'béle nōri ní, 'Trúkí mǐ mívé ūnjǐkǎnyǎ agásǐ gí 'díní, 'dōku mǎ 'yo, "ǐ nga ɔrụ, 'í 'dú mívé pọrọsǐ, 'í 'de mužú' 'díní? ¹⁰ 'Bo á lẹ́ lūú ǐmí ní 'yozú kíní, ma 'Bá Mvǎ 'i, ^{††} ma ūkpō be ūnjǐkǎnyǎ truzú vū drǐgé nōgó" Yēsū ní 'yozú ágó pá be 'bēlé'béle rī ní kínī, ¹¹ "Á 'yo mǐ ní, 'í nga ɔrụ, 'í 'dú mívé pọrọsǐ, 'í mvi 'bētí." ¹² Ágó rī ní ngázú ɔrụ, ǐri ní ívé pọrọsǐ 'duzú, ǐri ní 'dezú mužú, 'bá rī pi ríkí ǐri ndréé mužú. Tǎ 'dǐri sē 'bá rī pi ní ǎnyǎngǎ, ǎzini sē kọpi ríkí Múngú rí íngú kínī, "Bá ndrekí tǎ ǎzi ọkụ ní 'dǐri tǐnǐ kuyé."

Yēsū zǐ Lévǐ rí

(Mātáyo 9:9-13; Lúkǎ 5:27-32)

¹³ Yēsū gō 'i ẹndǐí mužú yǐí bǎlǎlǎ Gǎlǐláyǎ tǐ gé 'dǎá dǐí. 'Bá rī pi ní ǐ úmúzá kárakarǎ Yēsū ǎ gǎrǎ gá, ǐri ní í'dózú kọpi ímbázú. ¹⁴ Yēsū kǎ ríí ẹ́cǐ yǐí bǎlǎlǎ rī ǎ gǎrǎ gá sǐ, ǐri ní Lévǐ ǎlǎfáyó mvọpǐ ríipi mǐfēngǎ umbe jezú rī u'dụpǐ rī ndrezú, ǎkúdē úrí kuú ívé jó rizú mǐfēngǎ umbe jezú rī u'duzú rī agá 'dǎá. Yēsū ní 'yozú ǐri ní kínī, "Mí ímú mǎ pámvú ūbǐ." Koro Lévǐ ní ngázú 'dezú mužú ǐri vúgá sǐ.

Mósē ní, ǎ lū ǎnǐ ǐsērélē vé rī pi ní, sēzú ǐ ní tǎǐmbǐ rī zǐzú tǎǐmbǐ Mósē vé ní ǎnǐ. Tǐkí Mósē rí ǐsú ǎkúdē ǐlǐ rí ca ẹ́lǐfú ǎlu mǐdǐrǐlǐ sụ (1,400), ǐsú ǎkúdē tǐkí drǐ Yēsū rí kuyé. ǐ lǎ Wǔngǎrá 2-24. † Tuzú jó drǐgé 'dǎá: Yǎhúdǐ rí pi jó sǐ drǐ be kpǎkpǎ, 'bá rí ícọ tų mụ úrí drǐ ní gé rá. †† 'Bá Mvǎ: Yēsū zǐ 'i 'Bá Mvǎ lūzú kíní, 'i Kúrísitō 'i, 'i mǎlǐngǎ rí rụ mužú nyonyo. ǐ lǎ Dǎnyélē 7:13-14.

¹⁵ Lévǐ zǐ Yēsū pi ǐrivé 'bá ǐri ǎ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi be mužú ínyá nyaá ívé ǎngá. 'Bá kárakarǎ mǐfēngǎ umbe jezú rī u'dụ' 'bá rī pi, [‡] 'bá rí' 'bá ūnjǐkǎnyǎ 'o' 'bá rī pi be, kọpi ínyá rī ǎ nyangǎrá gá 'dǎá ǐndǐ. ¹⁶ 'Bá tǎǐmbǐ ím-bá' 'bá adrí' 'bá Fǎrú'sǐ ^{††} rī pi kǎ ndréé Yēsū pi rí ínyá nya 'bá ūnjǐkǎnyǎ 'o' 'bá rī pi be, ǎzini 'bá mǐfēngǎ umbe jezú rī u'dụ' 'bá rī pi be trú, kọpi ní 'bá Yēsū ǎ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi zǐzú kínī, "Ngá ǐmí ní rizú ínyá nyázú 'bá mǐfēngǎ umbe jezú rī u'dụ' 'bá rī pi be, ǎzini 'bá rí' 'bá ūnjǐkǎnyǎ 'o' 'bá rī pi be trú rí ǎ'dí?"

¹⁷ Yēsū kǎ tǎ 'dǐri yǐí, ǐri ní 'yozú kọpi ní kínī, "Bá drǎ ǎkó rī ndǎ 'bá ūjọ sēépi ní ku, 'bá drǎ be rí, ǐri 'bá ūjọ sēépi ní ndǎ nǐ. Mǎ ímú 'bá tǎ be ɔrụ rí pi zǐí kuyé, mǎ ímú 'bá ūnjǐkǎnyǎ 'o' 'bá rī pi zǐí ẹ́sǐ újá."

'Bá rí pi zǐkí Yēsū rí ǎnyǎngǎ a'bingǎrá vé tǎ sǐ

(Mātáyo 9:14-17; Lúkǎ 5:33-39)

¹⁸ 'Bá Yūwǎnǐ ǎ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi Fǎrú'sǐ rī pi be, kọpi rí ǐ a'bi ^{††} ǎnyǎngǎ ǎ nyangǎrá sǐ a'bi' 'bi. 'Bá ɔrụkọ ímúkí Yēsū rí zǐí kínī, "Bá Yūwǎnǐ ǎ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi Fǎrú'sǐ rī pi be, kọpi rí ǐ a'bi ǎnyǎngǎ nyangǎrá sǐ a'bi- a'bi, 'bo mívé 'bá mǐ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi a'bi' kǐ tǐ ku ǎsǐ?"

¹⁹ Yēsū ní újázú kọpi ní kínī, "Bá rī pi mužú dō ūkú jengǎrá gá, ọmúrúgọ rí vé kẹ́rẹ́gú dō ǎjẹ́ rí gé 'dǎlé ǎnigé, ǐrivé ūndǐ mụ' 'bá vú ní gé sǐ rí pi ícókí tǎ a'bi' ngá nyangǎrá sǐ ku." ²⁰ 'Bo sǎ ǎzi rí ímú 'dǐí' 'dǐ, kádō ímú ọmúrúgọ rí vé kẹ́rẹ́gú 'dụú kọpi ǎsámuvú gé sǐ, kúru ú'dú 'dǎri gé, kọpi ímú tǎ a'bi ngá nyangǎrá sǐ.

²¹ "Bá ǎzi ícọ bōngó ú' 'dǐ' tǐí bōngó dēépi kú ǐrǐkọ rú ní vé úlẹ́ ícǐ ọzǐyú ǎnǐ ku, ǎ'diǎtǎsǐyǎ bōngó 'i nyaápi kú ǐrǐkọ rú gí rí, ícǐkí dō úlẹ́ ní ọzǐyú bōngó ú' 'dǐ' ^{†††} sǐ, ǐri gō ǎsǐ mužú drǐgélé. ²² 'Bá ǎzi ícọ vǐnyọ tǐ ní zoó ú' 'dǐ rú rí tǎó lǎ' 'bú tǐ ní ícǐ jǔrú rú ọkụ ní agá ku. 'Bá rí tǎ dō vǐnyọ rí lǎ' 'bú tǐ ní ícǐ jǔrú rú ọkụ ní agá, vǐnyọ rí íngá kọfǐtọ́ be, ǐri sē jǔrú rí ǎfǐ rá, vǐnyọ rí dǎ vūgá. Lẹ́ ǎ tǎkí vǐnyọ rí jǔrú ú' 'dǐ' ^{†††} ní agá."

Fǎrú'sǐ rí pi zǐkí Yēsū rí Sǎbátǎ vé tǎ sǐ

(Mātáyo 12:1-8; Lúkǎ 6:1-5)

²³ Ú'dú ǎlu Yēsū pi ríkí ẹ́lǐí mužú ívé 'bá 'ǐ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi be ọmvú ǎnyá vé ní agásǐ ú'dú Sǎbátǎ vé rí gé. ǐrivé 'bá ǐri ǎ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi ǎ ɔrụkọ' 'bée ní rizú ǎnyá rī pi ẹ́ drǐ ucezú anyízú cízú. ²⁴ Fǎrú'sǐ rí pi ní Yēsū rí zǐzú kínī, "Bávé tǎǐmbǐ kínī, ǎ ngakí ẹ́zǐ ú'dú Sǎbátǎ vé rí gé ku pírí, ngá 'bá mǐ pámvú ūbǐ' 'bá rī pi ní tǎǐmbǐ rí nǐzú, ǎnyá ẹ́ drǐ ucezú ú'dú Sǎbátǎ vé rí gé rí ǎ'dí?"

‡ 'Bá mǐfēngǎ umbe jezú rí u'dụ' 'bá rí pi: 'Bá mǐfēngǎ umbe jezú rí u'dụ' 'bá rí pi, kọpi Yǎhúdǐ rí' 'bá mǐfēngǎ umbe jezú rí u'dụ' 'bá 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rí ní rí. Kọpi rí mǐfēngǎ rí u'dụ ǎmbúgú 'bǎgú rí ní 'yoó kọpi ǎ u'dúkí rí ndē. †† Fǎrú'sǐ: Fǎrú'sǐ rí pi ngúlúmú Yǎhúdǐ rí pi vé tǎǐmbǐ Mósē vé rí rụ' 'bá tǐtǐ rí pi. Kọpi 'dúkí ǐndrǐ rí pi vé tǎ, ǎzini mǎlǐyíkǎ rí pi vé tǎ 'bǎá tǎ ǎmbúgú rú, kọpi ẹ́'yǐkí rá 'yozú kíní, 'bá ūdrǎ' 'bá gí rí pi gō íngá ídrí rú rá. ǐ lǎ ẹ́zǐ 23:8. ††† A'bi: Sǎ ǎzi sǐ Yǎhúdǐ rí pi rí tǎ a'bi, nyakí ínyá ku, kọpi rí ẹ́sǐ 'bǎ rizú Múngú rí zǐzú. ††† Bōngó ú' 'dǐ: Újǐkí dō bōngó ọkụ tǐ ní bōngó ú' 'dǐ ícǐ rú' 'bá ní gé 'dǐri gí, bōngó ú' 'dǐ tǐ ní ícǐ rú' 'bá ní gé 'dǐri gō ícǎ mǎdǎnǎ, ǐri ǎsǐ bōngó ọkụ rí ǎ rụ' 'bá gá sǐ rá. ††† Jǔrú ú' 'dǐ: Yēsú vé ímbǎngǎrá 'dǐri adrí sǐ vǐnyọ tǐ ní dǎá jǔrú ú' 'dǐ agá rí tǐnǐ.

²⁵ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Īmi lākī tā 'bāgū Dāwūdī † ní 'oó ívé 'bá rī pi be lókí ěbírí ní kōpi fuzú rī gé rī kuyé? ²⁶ Lókí átálágú āmbúgú †† Ābīyātārī vé rī gé, Dāwūdī nga fií Jó Múngú vé rī † agá 'dāá, 'dū pánga ī ní 'bāá Múngú ęndreṭī gé, ī ní nyaá bādārú ku, 'yēnā atala rī pi ní rīi nyaá nī rī nyaá, sē kpá uringo ni nyaá ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi ní.”

²⁷ Yēsū ní 'yozú Fārūsī rī pi ní kīnī, “Múngú údé ú'dú Sābātā vé rī 'bá rī pi ā uvukí rī ānī, 'bā ú'dú Sābātā vé rī tā ęnjīęnjī rú 'bá rī pi drīgē kuyé. ²⁸ Ma 'Bá Mvā 'i, ma Úpí ú'dú Sābātā vé rī †† drīgē āmbúgú nī.”

Yēsū ídrí ágó drī be 'bēlé'béle ni ú'dú Sābātā vé rī gé
(Mātáyo 12:9-14; Lúkā 6:6-11)

3 Ú'dú āzi gé, Yēsū gō muṣú fií Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá dīī, ísú ágó āzi drā ní drī ni nyií kuú 'bēlé'béle ni adri kú 'bá rī pi āsámvú gé 'dāá. ² Fārūsī rī pi ā uringo rikí lētī ndāá, ī tōkí rī Yēsū ri ānī bēnī, kōpi tēkí nyo rīi Yēsū ri ndreé, dō tānā īri ágó 'dīri ídrí ú'dú Sābātā vé rī gé rá. ³ Yēsū ní 'yozú ágó drā ní drī ni nyií kuú 'bēlé'béle rī ní kīnī, “Mí íngá uringo, mí ímú pá tuú 'bá rī pi ęndreṭī gé nōgō.”

⁴ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Ngá ĩmivé tāimbí ní lēé ā 'okí ú'dú Sābātā vé rī gé ku rī ā'di? Īri tā múké 'ongará, dōku tā ūnjí 'ongará? Īri 'bá drā be 'dīni 'dīri kuzú drāzú, dōku ē ídríkí ĩri?” Kōpi zīkí ī tī átángá 'yozú kuyé.

⁵ Yēsū ká āngū ndreé kōpi vúgá 'dāá, ęsí ni ve kōpi ní ambamba. Tā ní fií kōpi ē ęsí agá ku rī sī, sē Yēsū ní ĩzāngā ambamba. Īri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, “Mí ūjū mí drī.” Ágó rī ní 'ī drī ūjūzú. Ágó rī ē drī ní ícázú múké.

⁶ Koro Fārūsī rī pi ní fuzú muṣú 'bá Ērōdē ri ęṭī' 'bá rī pi be Yēsū ā tā lizú, lēzú īri 'dizú drāzú 'dīīsī rá.

'Bá bītríká 'dekí muṣú Yēsū ā vudrī gé sī

⁷ Yēsū pi ní 'dezú muṣú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi be yīi bālālā Gāīláyā vé rī gé 'dāá, 'bá kárakarā íbíkí íngá āngū Gāīláyā vé rī gé, āzini āngū Yūdáyā vé rī gé, kōpi 'dekí muṣú Yēsū ā vudrī gé sī. ⁸ Kōpi ká tā Yēsū ní 'oó 'dīri yīi, 'bá kárakarā ímúkí Yēsū vúgá nōó, kōpi íbíkí íngá Yūdáyā gá, Yērúsālēmā gá, āngū Īdúmíyā vé rī gé, gúrú Yárídēnī vé rī gé, kūrú Táyā vé rī gé, āzini kūrú Sídōnā vé rī gé. ⁹ Yēsū ká muṣú ndreé 'bá rī pi gakí ambamba, īri ní 'yozú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, kōpi ē 'dúkí kúlumgba mādānā ni 'bāá tēētē, 'bá

† Dāwūdī: Múngú ĩpē Dāwūdī ri adrií 'bāgú Īsērēlē rī pi vé ni, ezi kīnī, 'bāgú ú'di ri ímú ĩfū ĩrívé úyú agá, īri mālūngā rī rú muṣú 'dāni'dāni, 'bāgú rī Yēsū Kúrísítō 'i. †† Īlā Sāwúmā 132:11-12; Ēzī 2:30. ††† Dāwūdī ri ísú ākūdē ĩlī rī ca ělīfū ālu (1,000) gí, ĩlī 'dāri gé, ísú tīkí drī Yēsū Kúrísítō ri kuyé. ††† Īlā 1 Sāmūēlē 16-30; 2 Sāmūēlē 1-24; 1 'Bāgú 1-2. ††† Átálágú āmbúgú rī: Átálágú āmbúgú rī ndē atala rī pi céré, ā'diātāsīyā īri 'yēnā fií Jó Múngú vé rī agá Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, īri fi vú ālu ĩlī ālu agá. Īri āri rōbōṅō vé rī rī ūnjīkányā ūjūzú. ††† Īlā Lēvītīkā 16; Ēbérē 9. ††† Jó Múngú vé rī: Jó Múngú vé rī 'yēnā ālukúta Yērúsālēmā gá 'dāá. Atala rī pi 'yēnā ri rōbōṅō zā Jó rī agá 'dāá nī, sū tāimbí Mósē vé rī ní 'yoó rī tīnī. Múngú ri dī Vūrā Uleteretere rī gé, Jó Múngú vé rī agá 'dāá. ††† Úpí ú'dú Sābātā vé rī: Yāhūdī rī pi ri ú'dú Sābātā vé rī ígá kīnī, Múngú gbi ngá 'bū gé rī pi vū drīgē rī pi be céré 'dū caá ú'dú āzīyā, kuru īri ní uvuzú ú'dú Sābātā vé rī gé. Múngú ri 'yēnā Úpí Sābātā vé ni, kuru Yēsū kīnī, 'i Úpí Sābātā vé ni, kīnī 'i Múngú 'i. ††† Īlā Wūngará 20:8-11.

bītríká rī pi ē ímúkí rī ĩmūlūú ku. ¹⁰ Yēsū ídrí 'bá kárakarā, ānī sē 'bá drā be rī pi rikí ĩmīi ímúzá Yēsū vúgá nōó ūkpō sī, ī ulókí rī īri ā rú' 'bá bēnī. ¹¹ 'Bá índrí ūnjí ní fií kōpi drīgē rī pi kádō Yēsū ri ndreé, índrí ūnjí rī pi kōpi 'dū a'be vúgá Yēsū ęndreṭī gé 'dīgē, kōpi útré ú'dúkō be uringo 'dāá, “Mí Mvā Múngú vé ni.” ¹² 'Bo Yēsū átá índrí ūnjí rī pi ní ūkpō sī kīnī, kōpi ā lúkí 'ī tā 'bá āzi ní ku.

Yēsū ūpē 'bá áyúāyū ni pi muṣú drī ni ĩrī
(Mātáyo 10:1-4; Lúkā 6:12-16)

¹³ Vudrī ni gé, Yēsū tu muṣú írā drīgē 'dāá, īri ní 'bá 'ī ęsí ní lēé rī pi zizú muṣú 'i vú sī, kōpi ní muṣú Yēsū vú sī. ¹⁴ Īri ní 'bá ūpēzú muṣú drī ni ĩrī, kōpi ā adriki rī ívé 'bá áyúāyū †† ni pi rú, īri ní kōpi pēzú muṣú, kōpi ā ūlūkí rī tī Múngú vé rī muṣú. ¹⁵ Yēsū sē kōpi ní ūkpō, kōpi ā údrókí rī índrí ūnjí rī pi fūú 'bá rī pi drīgē sī ānī. ¹⁶ 'Bá īri ní ūpēé muṣú drī ni ĩrī rī pi vé rú pi 'dī, Sīmōnā 'i, Yēsū gō īri ní rú āzi 'daá Pétērō 'i, ¹⁷ Yōkóbū Zēbēdáyō mvōpī pi ędrīpī Yūwánī be, Yēsū gō kōpi ní rú āzi 'daá Bōnāgēsī 'i, rú 'dīri vé ífífí, ānjī ūvi vé ni pi. ¹⁸ 'Bá rī āzi Āndērēyā 'i, Pīlípū 'i, Bātīlīmáyō 'i, Mātáyo 'i, Tórnā 'i, Yōkóbū Ālāfáyō mvōpī 'i, Tādáyō 'i, Sīmōnā úvā 'bāāpī 'bá ívé rī pi ē ísúkí rī drīwālā rī 'i, ¹⁹ āzini Yūdā Īsīkārīyótā gōōpi Yēsū ā ūlī 'beēpi rī 'i.

Yēsū pi vé tā Bēlēzēbúlā be rī
(Mātáyo 12:22-32; Lúkā 11:14-23; 12:10)

²⁰ Kuru Yēsū ká 'i újā gōó 'bēṭī 'dāá, īri ní fizú jó agá, 'bá bītríká bīkí muṣú vú ni gé sī, sē Yēsū pi ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi be ísúkí sá ānyāngā nyazú ni kuyé. ²¹ Yēsū ę'dípāa ká tā Yēsū ní 'oó 'dīri yīi, kōpi ūsūkí kīnī, Yēsū ē drī ābā gí, ī lēkí īri jīi muṣú 'bēṭī.

²² 'Bá ri' 'bá tāimbí Mósē vé rī ímbá' 'bá, ímú' 'bá Yērúsālēmā gálésīla rī pi kīnī, “Ágó 'dīri Bēlēzēbúlā ††† fi drī ni gé gí, īri ri índrí ūnjí rī pi údró ūkpō ādróko vé rī sī.”

²³ Yēsū ní kōpi zizú, īri ní átázú kōpi ní nāpí sī kīnī, “Sātānā ri ícō 'i ógúpī Sātānā ri dro fū íngóni ngóni? ²⁴ 'Bá āngū ālu agá ni pi acokí dō ī rīi ę'dī 'dījī ūgūpīi be, mālūngā kōpi ní ruṣú 'dīri ícō pá tuú ku. ²⁵ 'Bá jó ālu tī gé rī pi acokí dō ī gí, 'bēṭī 'dīri ícō pá tuú ku. ²⁶ Sātānā vé mālūngā aco dō 'i āsámvú ĩrī rīi ę'dī 'dījī, mālūngā 'dīri ícō pá tuú ku, ĩrívé ūdū deępi 'dī. ²⁷ 'Bá adriipi ūjōgō ūjōgō rī, 'bá āzi ícō ĩrívé ngá alíi ku, úmbékí dō ĩri vúgá ká, ī íbī ĩrívé ngá ali ndō. ²⁸ Ādarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bá rī 'o dō ūnjīkányā, āzini ide dō āngū, ī ícō ĩri trū rá. ²⁹ 'Bo 'bá rī ide dō Índrí Uletererē rī, ícókí ĩri trūú ālunāni ku, ūnjīkányā ĩrívé rī áwí adri muṣú 'dāni'dāni.”

³⁰ Yēsū 'yo tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā 'bá rī pi rikí átá kīnī, “Yēsū ri índrí ūnjí be.”

††† 'Bá áyúāyū rī pi: 'Bá áyúāyū rī pi, Yēsū sē kōpi ní ūkpō, rī kōpi pēé muṣú 'bá rī pi ímbá, índrí ūnjí rī pi údró, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi 'oó. †††† Bēlēzēbúlā: Bēlēzēbúlā vé rú āzi rī Sātānā 'i, īri ādróko, īri āmbúgú índrí ūnjí rī pi drīgē.

Yēsū ɛndrɛpi pi ɛdrípjǐ be
(Mātáyo 12:46-50; Lúkã 8:19-21)

³¹ Yēsū ɛndrɛpi ní ícázú Yēsū ɛdrípjǐ be, kòpi áwíkí pá tuú kuú àmvé 'dǎá. Kòpi ní 'bá àzi pèzú mụzú Yēsū ri zizú. ³² 'Bá kárakarà úríkí kuú Yēsū à gǎrã gá sǐ kúrǔ. Kòpi ní lüzú Yēsū ní kǐnǐ, "Mí ɛndrɛpi pi mí ɛdrípjǐ be tukí pá kuú àmvé 'dǎá'dǎ, kòpi lèkí mi ndreé."

³³ Yēsū ní kòpi zizú kǐnǐ, "'Bá ìmi ní 'yoó ìri má ɛndrɛpi, àzini má ɛdrípjǐ 'dǐ'bée à'di pi?"

³⁴ Ìri ní 'bá úrí'bá 'í gǎrã gá sǐ 'dǐ'bée úndrɛzú kúrǔ, ìri ní 'yozú kòpi ní kǐnǐ, "Mávè ɛndrɛpi àzini mávè ɛdrípjǐ, kòpi 'bá úrí'bá má gǎrã gá sǐ nǒ'bée. ³⁵ 'Bá Múngú vé tǎ 'dụpǐ ngaápi rǐ, ìri má ɛdrípjǐ, ìri má ọmvúpǐ, àzini ìri má ɛndrɛpi."

Nǎpí ágó úri riípi rǐ vé rǐ
(Mātáyo 13:1-9; Lúkã 8:4-8)

4 Yēsū gǒ 'dó 'bá rǐ pi ímbá yǐ bǎlǎlǎ Gǎlǎyǎ tǐ gé 'dǎá dǐjǐ. 'Bá kárakarà úmúkí ÿ Yēsū à gǎrã gá, sè Yēsū tǔ mụyú úrí kúlúmgbá agá yǐ agá 'dǎá. 'Bá rǐ pi tukí pá kuú yǐ rǐ tǐ gé. ² Yēsū ímbá 'bá rǐ pi ní tǎ kárakarà nǎpí sǐ. Tǎ ìri ní ímbá rǐ pi 'dǐni kǐnǐ, ³ "Ìmi yǐkí drǐ ká! Ágó àzi mụ úri rií ívé ọmvú agá. ⁴ Kǎ rií úri rǐ rií, úri rǐ pi à ụrụkọ u'dekí létǐ drǐgé, àrǐnǎ rǐ pi tekí kòpi rá. ⁵ Úri rǐ pi à ụrụkọ u'dekí nyọkú írǎ drǐgé ni agá, úri rǐ pi ìfúkí mbèlènjá, à'diātāsīyǎ nyọkú rǐ ní adrii nyetele rǐ sǐ. ⁶ 'Bo ụtú rǐ kǎ koó gbírǐlǐ, úri ìfú'bá rǐ pi 'wikí ùdrǎá céré, à'diātāsīyǎ úlǎ ni pi ní fií vǔgá 'dǎá kuyé rǐ sǐ. ⁷ Úri rǐ pi à ụrụkọ u'dekí ùcékúcé àsámvú gé, ùcékúcé rǐ dụ amuú, ọzǔ úri ìfú'bá dụ'bá rǐ pi rá, sè úri ìfú'bá rǐ pi 'akí kuyé. ⁸ Úri rǐ pi à ụrụkọ u'dekí nyọkú múké múké ni agá, dụkí 'aá mǐ be gbálǐgbálǐ. Ụrụkọ ni pi 'akí caá mǐ be pǔkú na, ụrụkọ ni pi pǔkú ázǐyá, ụrụkọ ni pi mǔdǔrǔlǔ àlu."

⁹ Yēsū ní kúru 'yozú 'bá rǐ pi ní kǐnǐ, "'Bá bí be rǐ, à yǐ 'í ní tǎ 'dǐri."

Tǎ à pá Yēsū ní tǎ rǐ ùlüzú nǎpí sǐ rǐ
(Mātáyo 13:10-17; Lúkã 8:9-10)

¹⁰ Kǎ Yēsū ri kuú ọ'dúkúlẹgúsǐ, ìrivé 'bá áyúáyú mụdrǐ drǐ ni ìrǐ rǐ pi, 'bá ụrụkọ ÿ tra'bá ìri à gǎrã gá rǐ pi be, kòpi ní Yēsū rǐ zizú kǐnǐ, "Nǎpí mí ní ùlüzú 'dǐri vé íffǐí à'di?" ¹¹ Ìri ní újázú kòpi ní kǐnǐ, "Má 'da ìmi ní mǎlǔngǎ Múngú vé ÿ ní tǎ ni ùzǔzǔ rǐ àmvé gí. 'Bo ma 'bá ụrụkọ ní tǎ rǐ átá nǎpí sǐ, ¹² tǎ ÿ ní sǐ Búkú Múngú vé rǐ agá rǐ à nga rǐ 'i fúú tǐ ni gé bèsǐnǐ kǐnǐ,

"'Kòpi tǎ má ní 'oó rǐ ndre rá, 'bo kòpi nǐkí íffǐí ni ku, kòpi tǎ má ní 'yoó rǐ yǐ rá, 'bo fi kòpi drǐgé ku.

Kòpi à nǐkí té dǒ tǎ rǐ vé íffǐí rá,

kòpi té ɛsǐ újǎ, Múngú ri té kòpi trǔ rá.' † "

Yēsū ùlüzú nǎpí rǐ vé íffǐí
(Mātáyo 13:18-23; Lúkã 8:11-15)

¹³ Yēsū ní kúru kòpi zizú kǐnǐ, "Nǎpí má ní ùlüzú 'dǐri, ìmi nǐkí nyo íffǐí ni kuyé? Má átá dǒ ìmi ní nǎpí rǐ àzi, ìri

† 4:12 Ìsáyǎ 6:9-10

íco fi ìmi drǐgé íngóni? ¹⁴ 'Bá úri riípi rǐ, ìri 'bá Múngú vé tǐ ùlüzú rǐ. ¹⁵ Úri u'de'bá létǐ drǐgé rǐ pi vé íffǐí, ìri 'bá Múngú vé tǐ yǐ'bá rá rǐ pi, vǔdrǐ ni gé, koro Sātáná ri ímú Múngú vé tǐ kòpi ní yǐ 'dǐri iza kòpi ɛ ɛsǐ agásǐ rá.

¹⁶ Úri u'de'bá nyọkú írǎ drǐgé rǐ agá rǐ vé íffǐí, ìri 'bá Múngú vé tǐ yǐ'bá àyǐkǒ sǐ rǐ pi. ¹⁷ 'Bo kòpi kádǒ tǐ Múngú vé rǐ yǐ, tǐ Múngú vé rǐ ní vǔrǎ ìsú úrízú kòpi ɛ ɛsǐ agá 'dǎlé kuyé rǐ sǐ, tǎ àzi ùkpó ùkpó kádǒ kòpi ayaá, tǐ Múngú vé rǐ gǒ àvǐ kòpi ɛ ɛsǐ agásǐ rá. ¹⁸ Úri u'de'bá ùcékúcé àsámvú gé sǐ rǐ pi, ìri 'bá Múngú vé tǐ yǐ'bá, ɛ'yǐ'bá rá rǐ pi. ¹⁹ 'Bo kòpi ní rií tǎ rǐ'bá nǒri vé rǐ ùsǔyú áyú rǐ sǐ, àzini kòpi ní rií à'bú vé tǎ 'dụyú 'bǎá àmbúgú rǐ sǐ, àzini kòpi ní rií ɛsǐ 'bǎá ngá ụrụkọ'bée drǐgé rǐ sǐ, sè kòpi 'bǎkí ɛsǐ tǐ Múngú vé rǐ yǐzú ku, ìri sè kòpi adri sǔ pɛtǐ 'aápi ku rǐ tǐnjǐ. ²⁰ Úri u'de'bá nyọkú múké agá rǐ pi, kòpi 'bá Múngú vé tǎ yǐ'bá rá, 'bǎ'bée ÿ ɛsǐ agá tǐtǐ rǐ pi. Kòpivé tǎ 'oó múké rǐ índré sǔ ànyá 'aápi mǐ be gbálǐgbálǐ rǐ tǐnjǐ, drǐ ni àlu rǐ gé, 'a caá pǔkú na, pǔkú ázǐyá, dǒku mǔdǔrǔlǔ àlu."

Nǎpí lámǎ vé rǐ
(Lúkã 8:16-18)

²¹ Yēsū ní gǒzú kòpi ní nǎpí àzi ùlüzú kǐnǐ, "'Bá àzi ri nyo íco lámǎ 'yú su gbóló à ndúgé, dǒku ùdrǐ 'dú lámǎ dǐjǐ àngǔ ìmgbèrèepi rǐ ɛ drǐ ako àní cí rá? Íco 'oó 'dǐni ku, ìri lámǎ rǐ 'yú 'bǎ mǐsá drǐgé, vǔrǎ ìri ní ícózú àngǔ ìmgbèrèzú jó agásǐ céré rǐ gé. ²² Ù'dú àzi ri ímú 'dǐrǐ, tǎ 'bá rǐ pi ní ùzǔzǔ rǐ, ÿ ímú 'da àmvé, tǎ ÿ ní ùzǔzǔ rǐ pi àrèvú céré, ÿ ímú 'da àmvé. ²³ 'Bá rǐ dǒ bí be, à yǐ 'í ní tǎ 'dǐri."

²⁴ Yēsū gǒ kpá 'yoó kòpi ní kǐnǐ, "Ìmi 'bǎkí bí rizú tǎ má ní ùlüzú ìmi ní 'dǐ'bée yǐzú múké múké. Múngú ri ìmi ní ùmǐ sè ìmi ní ɛbǐrǐ 'bǎá lèzú ìrivé tǎ nǐzú rǐ sǐ. Ádarú Múngú ri ìmi ní tǎ nǐngará sè ambamba. ²⁵ 'Bá ɛsǐ 'bǎápi tǎ má ní ímbá rǐ drǐgé rǐ, ma ìri ní tǎ nǐngará sè àmbúgú, 'bo 'bá mávè tǎ yǐpi ku rǐ, ma ìrivé tǎ nǐngará 'dụ ùmǐ ní gé sǐ rá."

Nǎpí úri dụpǐ rǐ vé rǐ

²⁶ Yēsū ní 'yozú kǐnǐ, "Mǎlǔngǎ Múngú vé rǐ adri sǔ ágó úri riípi ívé ọmvú agá rǐ tǐnjǐ. ²⁷ Kádǒ adrií ìnjǐ sǐ, dǒku ụtú sǐ, ágó rǐ dǒ ù'dú ko yǎ, dǒ ko ù'dú ku yǎ, úri rǐ ìfú, ìri dụ mụzú dụdụ, ágó rǐ nǐ kuyé dǒ úri ìfúúpi rǐ ri dụ ngóni ngóni. ²⁸ Nyọkú rǐ sè úri rǐ ìfú dụ múké, drǐ-drǐ ni, bí ni ri 'dó ìfú, ànyá rǐ ɛ drǐ ri kúru 'dó ayi, ùdǔ ni gé, ìri kúru 'a mǐ be gbálǐgbálǐ. ²⁹ Ànyǎngǎ rǐ ka dǒ gǐ, ọmvú 'dǐpa ri méngèlèsǐ 'dú ànyǎngǎ rǐ lǐzú àní, à'diātāsīyǎ sǎ ànyǎngǎ ìkúnázú rǐ ícá gǐ."

Nǎpí marígó fǐ be mǎdǎnǎnǎ rǐ vé rǐ
(Mātáyo 13:31-32; Lúkã 13:18-19)

³⁰ Yēsū ní gǒzú 'yozú dǐjǐ kǐnǐ, "Mǎlǔngǎ Múngú vé rǐ adri sǔ à'di tǐnjǐ? Dǒku Mǎ áyú rǐ nǎpí ngóni ni mǎlǔngǎ Múngú vé rǐ à tǎ ùlüzú àní? ³¹ Mǎlǔngǎ Múngú vé rǐ índré sǔ marígó fǐ be mǎdǎnǎnǎ rǐ tǐnjǐ. ³² Kádǒ ìri saá, ìri ìfú dụ mba àmbúgú, ìri pɛtǐ ọmvú agá rǐ pi ndé céré, drǐtǐ ni pi ìgǎrǎ àcoco, àrǐnǎ rǐ pi ímú jó sǐ sǐ ni gé."

Yēsū ri 'bá rī pi ímbá nāpí sī
(Mātáyo 13:34-35)

³³ Yēsū ímbá 'bá rī pi nāpí āndíāndí ni pi sī, āzini létí āndíāndí ni pi sī, kōpi ā ámákí rí tā rī āní. ³⁴ Yēsū kādō ríi tī Múngú vé rī ūlūú 'bá rī pi ní, ĩri ūlū múzú nāpí sī. 'Bo ĩri dō ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi be ó'dúkúlēgúsī, ĩri tā rī vé íffíí ūlū kōpi ní céré.

Yēsū uga ūlí víjpi ūkpō be rī
(Mātáyo 8:23-27; Lúkā 8:22-25)

³⁵ Ú'dú ālu ālu 'dāri sī ūndrésī, Yēsū ní 'yozú ívé 'bá áyúāyū rī pi ní kīnī, "Lē 'bā zokí muḡ yīī bālālā rī agásī álé 'dāá." ³⁶ Kōpi ní 'bá bítríká rī pi kuzú, Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní tuzú kúlúmgbā Yēsū ní tuzú rī agá, kōpi ní 'dezú zozú múzú yīī rī agásī. Kúlúmgbā ā uringō anigé 'dekí muḡ kōpi ā vudrī gé sī. ³⁷ Kúru ūlí víjpi ūkpō be ni ní íngázú vjzú yīī bālālā rī drīgé sī. Yīī rī ní 'bāzú úvázú kúlúmgbā rī úvázú ngēlé ngēlé. Yīī ní 'dózá tīzú kúlúmgbā rī agá 'dāá, sē kúlúmgbā rī lē tīī āní yīī ā ndúgé. ³⁸ Ísúzú Yēsū la ú'dú koó kúlúmgbā rī agá vúlé 'dāá, ētī 'ī drī mākáda sī. Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní Yēsū ri zizú ú'dúkō be uringō 'dāá kīnī, "Ímbápi, 'bā ri tī yīī ā ndúgé, mí ásí 'bá sī ku āsī?"

³⁹ Yēsū ní aruzú ú'dú gélésī, ĩri ní trezú ūlí víjpi ūkpō be rī drīgé kīnī, "Í tu pá, 'dīri ícō gí." Koro ūlí víjpi ūkpō be rī ní pá tuzú, āngū rī ní újízú kīri.

⁴⁰ Yēsū ní ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi zizú kīnī, "Ngá ĩmi ní adrizú ūrī sī rī ā'di? ĩmi ē'yīngará ākó?"

⁴¹ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi, ūrī fi kōpi ē ésj agá ambamba, kōpi ní 'dezú ū zizú tī āsámvú gé sī kīnī, "'Bá 'dīri 'bá íngóni ni, átángá átápi ūlí víjpi ūkpō be rī ní tī ni yīī ĩndī 'dīri?"

Yēsū dro índrí ūnjí fūú ágó ābābā rú ni drīgé sī
(Mātáyo 8:28-34; Lúkā 8:26-39)

5 Yēsū pi ní kúru zozú múzú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi be yīī bālālā rī agásī, kōpi ní cazú āngū Gērāsā vé rī gé. ² Yēsū kā ĩfūú kúlúmgbā rī agásī, koro ágó índrí ūnjí ní fií drī ni gé ni ní ĩfūzú vūrā ĩ ní rizú āvū sīzú rī gé 'dāásī, ímúzú Yēsū vúgá nōó. ³ Ágó rī ri adri 'būrēdrī rī pi āsámvú gé 'dāá, 'bá āzi ícō ĩri úmbé ímvē sī bā ku. ⁴ Ándúru ĩ njīī ri ágó rī ē drī pi úmbé pá ni pi be ímvē sī, 'bo ĩri ímvē ĩ ní 'ī drī pi úmbézá 'ī pá be 'dī' bée ūnjō kpélékpélé 'dīīsī rá, 'bá āzi ícōpi ágó 'dīri ā ūkpō ndēpi ni 'dāáyo. ⁵ Ūtúná sī āzini ĩníná sī, ágó rī ri écj 'būrēdrī rī pi āsámvú gé sī, āngū ánga rú rī pi āsámvú gé sī, pí útréngará be, ĩri ri írā anjíná 'dú 'ī rú' 'bá ūsī āní.

⁶ Ágó rī kā Yēsū ri ndreé rará rú 'dāá, ĩri ní njuzú kūmúci ūtīzú Yēsū endrēti gé. ⁷ ĩri ní trezú ú'dúkō be uringō 'dāá kīnī, "Yēsū, Mvā Múngú Ūkpō 'Dīpa vé rī, ngá mí ní lēé má vúgá rī ā'di? 'Í sō ūyō Múngú endrēti gé 'yozú kīnī, mí ícō ma 'oó ūnjí ku!" ⁸ Ágó rī átá 'dīni, ā'diātāsīyā Yēsū ní 'yoó índrí ūnjí rī pi ní, kōpi ā fūkí ágó rī drīgé sī rá rī sī.

⁹ Yēsū ní kúru ágó rī zizú kīnī, "Mī rú ā'di 'i?"

Ágó rī ní újázú Yēsū ní kīnī, "Mā rú Bítríká 'i, ā'diātāsīyā 'bā kárakarā." ¹⁰ Kúru índrí ūnjí rī pi ní Yēsū ri mázú kīnī, Yēsū ā dro ĩ fūú āngū rī agásī āmvé ku.

¹¹ Ánga 'dāri ā pálé gá 'dāá, ĩ ri ĩgá úcé, ĩgá rī pi kárakarā. ¹² Índrí ūnjí rī pi ní rizú Yēsū ri mázú kīnī, "'Í pē 'bā muḡ adrií ĩgá 'dā' bée āsámvú gé fō, mí ā'yī 'bá ní, 'bā muḡ ífí ĩgá rī pi agá." ¹³ Yēsū ní ā'yīzú kōpi ní. Índrí ūnjí rī pi ní úkpúzú ágó rī drīgé sī, múzú úfízú ĩgá rī pi agá. ĩgá rī pi élfū ĩrī. ĩgá rī pi ní njuzú múzú óngú sī āngū úlúpi úlúlú rī gé 'dāá, kōpi ní u'dezú yīī bālālā rī agá 'dāá.

¹⁴ 'Bá ri' 'bá ĩgá úcé' 'bá rī pi ká tā 'dīri ndreé, kōpi ngakí únjú múzú tā 'dīri ūlūú 'bá kūrú agá 'dālē rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bá gúrú kūrú rī ā gārā gá sī rī agá rī pi ní. 'Bá rī pi ní múzú tā 'i 'oópi 'dīri ndrezú. ¹⁵ Kōpi ká caá Yēsū vúgá 'dālē, kōpi ísúkí ágó índrí ūnjí ní fií drī ni gé kárakarā rī ícá múké gí, úri kuú Yēsū endrēti gé, su bōngó 'ī rú' 'bá gá, úmī ni ícá múké gí. Tā 'dīri sē kōpi ní ūrī. ¹⁶ 'Bá tā 'i ngaápi ágó rī ā rú' 'bá gá rī ndre' 'bá, āzini ĩgá rī pi ā rú' 'bá gá rī ndre' 'bá ĩ mī sī rī pi ní múzú tā rī ūlūzú 'bá rī pi ní. ¹⁷ Kúru 'bá āngū 'dāri agá rī pi ní 'y-ozú kīnī, Yēsū ā nga muḡ ĩvé āngū agásī 'dīīsī rá.

¹⁸ Yēsū kā rií tuḡ kúlúmgbā rī agá 'dāá, ágó Yēsū ní índrí ūnjí droó fūú drī ni gé sī rī ní Yēsū ri mázú drī ĩrī sī kīnī, 'í lē muḡ Yēsū vúgá sī ĩndī. ¹⁹ 'Bo Yēsū ā'yī ĩri muḡ 'í vúgá sī kuyé, pē ĩri ē tī kīnī, "'Í mvi 'bētī, 'í mu tā āyāzú āyāyā Úpí ní 'oó mī rú' 'bá gá, āzini ésj ídríkídrí ĩri ní 'bāá mí ní 'dīri vé tā ūlūú mívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi ní." ²⁰ Ágó rī ní kúru 'dezú écjzú tā Yēsū ní 'oó 'í ní rī ūlūzú múzú kūrú mudrī ĩ ní zīj Dēkápólīsī vé rī agásī. Tā ágó rī ní ūlūú rī sē 'bá rī pi ní āyāngará.

Yēsū ídrí mvā ūkú Yáyīrō vé rī, āzini ūkú drā be rī
(Mātáyo 9:18-26; Lúkā 8:40-56)

²¹ Yēsū kā 'i újā gōó zoó múzú álé 'dāá kúlúmgbā sī, 'bá bítríká ímúkí ĩ úmú adrií Yēsū ā gārā gá sī kūrú yīī tī gé 'dāá. ²² Ágó āzi rú ni Yáyīrō 'i, ĩri drīkoma Jó Múngú ri Zizú rī vé ni, ĩri ní ímúzú kūmúci ūtīzú Yēsū endrēti gé, ²³ ĩri ní Yēsū ri mázú drī ĩrī sī kīnī, "Mávē mvā ūkúná rī 'dālē drā be ūnjíkānyākānyā, lē drāadrā, 'í mu drī tīī drī ni gé, ē ídrí rí bēnī fō." ²⁴ Kúru Yēsū pi ní 'dezú múzú ĩri be ĩrivé āngá 'dāá.

'Bá bítríká 'dekí muḡ ĩri vúgá sī ĩndī, kōpi rikí ĩri ūmīí muḡ ūmīmī, ā'diātāsīyā 'bá rī pi ní adrií tré rī sī.

²⁵ Ú'dú 'dāri sī, ūkú āzi 'bá bítríká rī pi āsámvú gé 'dāá, mbāá ú'dú ri écj rú' 'bá ni gé sī, gā degá sī, 'du caá íli mudrī drī ni ĩrī. ²⁶ Ūkú rī écj 'bá kárakarā ūjō sē' 'bá ni pi vúgá sī íli be aco, iza ívé mūfēngā ambamba ūjō ārēgá sī drā 'dīri vé tā sī, 'bo 'bá āzi ícōpi ĩri ní ūjō sēpi ĩrivé drā 'dīri ní dezú ni 'dāáyo. ²⁷ Ūkú rī kā Yēsū vé tā yīī, ĩri ní 'i útrúzú ĩnyíná Yēsū ā úgóró gá 'bá bítríká rī pi āsámvú gé 'dāá, ĩri ní Yēsū vé bōngó akoóko rī úlózú. ²⁸ Ūkú rī ūsū kīnī, "Má úló dō Yēsū vé bōngó, ma ídrí rá." ²⁹ Ūkú rī kā Yēsū vé bōngó ē tī úló, mbēlēná ārī écjpi rú' 'bá ni gé sī rī ní pá tuzú, koro ūkú rī gō áamá 'ī rú' 'bá ícá múké gí.

³⁰ Sānā 'dāri gé, Yēsū nī áamá rá 'yozú kīnī, ívé ūkpō fūú 'ī rú' 'bá gá sī gí. Yēsū ní 'i újázú āngū ndrezú 'bá bítríká

rī pi vúgá 'dāá, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Ā'di úló mávé bōngó nī?”

³¹ Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní újázú ĩri ní kīnī, “Mí nī rá 'bá rī pi kárakarā ri ĩ mī ímúzá mī rú' 'bá gá nōó, ngá mí ní 'bá zizú 'yozú kīnī, ā'di úló mívé bōngó nī rī ā'di?”

³² 'Bo Yēsū ri 'bá ívé bōngó úlópi rī úndré 'bá rī pi āsámvú gé sī. ³³ Ūkú rī kā tā 'i ngaápi 'i rú' 'bá gá 'dīri nīí áamá, ūrī sī, rú' 'bá ni 'í dó ríi yāyā. ĩri ní ímúzá kūmūcí ūtīzú Yēsū ëndrēti gé, ĩri ní tā 'í ní bōngó rī úlózú rī ūlūzú Yēsū ní céré. ³⁴ Yēsū ní kúru 'yozú ūkú rī ní kīnī, “Mvá ūkú 'dīri, ẹ'yīngará mívé rī sē mí ídrí gí. ‘Í mụ ĩyī, tākíri Múngú vé rī ā adri mí be, mī rú' 'bá ā adri ule.”

³⁵ Yēsū kā ríí átá ūkú rī be, koro āgō ụrụkọ' 'bée ní ícázú, kōpi íbíkí ímú Yáyīrō vé āngá 'dāásī, kōpi ní 'yozú Yáyīrō ní kīnī, “Mívé mvá ūkúná rī drā gí, lē mí ri sá izaá átázú 'bá riipi āngū ímbápi rī be ku.”

³⁶ Yēsū kā tā 'dīri yīí, ĩri ní 'yozú Yáyīrō ní kīnī, “Lē mí ẹsī ā ūtī ku, mí ẹ'yī mávé tā.”

³⁷ Yēsū lē 'bá āzi ā mụ 'í vúgá sī ku, ā'yī 'yéná Pétērō pi, Yōkóbū be, Yūwánī Yōkóbū ẹdrípí sī. ³⁸ Kōpi ká mụú caá Yáyīrō vé āngá 'dāá, Yēsū ndre 'bá rī pi ri lūlūlú gá.

³⁹ Yēsū ní fizú jó agá 'dāá, ĩri ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, “Ngá ĩmi ní rizú lūlūlú gazú 'dīnī rī ā'di? Mvá ūkúná rī drā kuyé, ĩri ụ'dú ko.” ⁴⁰ 'Bo 'bá rī pi rikí gụú ĩri sī gụgụ.

Yēsū ní 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā fūkí céré āmvé, ā'yī 'yéná āvū rī vé ẹtēpi pi ẹndrēpi be, āzini ívé 'bá áyúāyū na 'dī' 'bée be, kōpi fíkí mụzú jó āvū rī 'bázú rī agá 'dāá nī.

⁴¹ ĩri ní mvá ūkúná rī ẹ drí ruzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Tālītá kúmī!” Íffíí ní kīnī, “Mvá ūkúná mādānjá 'dīri, á 'yo mí ní, 'í nga ụrụ.” ⁴² Mvá ūkúná rī ní koro íngázú ụrụ, ĩri ní 'dezú ẹcǐzú ụrụ sī. Mvá ūkúná rī ílī be mụdrí drī ni ĩrī.

Tā 'dīri sē 'bá rī pi ní āyāngará. ⁴³ 'Bo Yēsū ní átázú kōpi ní ūkpó ūkpó kīnī, lē kōpi ā ūlūkí tā 'dīri 'bá āzi ní ku. ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, lē kōpi ā sēkí mvá ūkúná rī ní ngá nyaá.

'Bá Nāzērētā vé rī pi gākí Yēsū ri sī

(Mátáyo 13:53-58; Lúkà 4:16-30)

6 Yēsū ní ngazú 'dāásī, ĩri ní 'dezú mụzú Nāzērētā gá, kūrū ĩri ní mbazú rī gé. Kōpi mụkí ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi be trú. ² Ụ'dú Sábátā vé rī kā ícá, Yēsū 'í dó ríí 'bá rī pi ímbá jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá. 'Bá kárakarā ĩrivé tā yī' 'bá rī pi āyākí tā ĩri ní átá 'dīri sī āyāyā.

Kōpi rikí ĩ uzíí ĩ āsámvú gé sī kīnī, “Ágó 'dīri ísú tā nīngará, āzini ūkpó tā āyázú āyāyā 'ozú 'dīri íngūgá?

³ Ágó 'dīri adri nyo Māriyā mvópí ándúrú riipi párángi faápi 'dǐgé rī 'i kuyé? Yōkóbū pi Yósē be, Yúdā be, Sīmōnā sī, adrikí ĩri ẹdrípí kuyé? ĩrivé ọmúpíjī ri' 'bá adri' 'bée 'bá be kūrū 'bávé rī agá nō' 'bée kuyé?” Tā ándúrú Yēsū ní 'oó 'dī' 'bée sī, 'bá rī pi gākí ĩri sī.

⁴ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Í nēbī rī pi ĩnjī vūrā ụrụkọ agásī ĩnjīnjī, 'bo kūrū ĩrivé rī agá, ĩnjīkí ĩri ku, 'bá ĩrivé 'bētí āsámvú gé rī pi, ĩrivé māríté rī pi be, kōpi ĩnjīkí ĩri ku.” ⁵ Yēsū gō tā āyázú āyāyā ni 'oó āngū 'dāri gé dīí kuyé, tā ĩri ní 'oó rá rī, Yēsū tī drí 'bá drā be ni pi drǐgé, kōpi ídríkí rá, 'bá ĩri ní drí tīí kōpi drǐgé rī pi vé kālāfe

mādānjá. ⁶ Tā 'dīri sē Yēsū ní āyāngará, 'bá rī pi ní gāá 'i ẹ'yīgá sī rī sī.

Yēsū pē ívé 'bá áyúāyū mụdrí drī ni ĩrī rī pi mụú ẹzī ngaá

(Mátáyo 10:5-15; Lúkà 9:1-6)

Yēsū ní kúru 'dezú rizú 'bá rī pi ímbázú mụzú gūrú ālu ālu agásí. ⁷ Yēsū ní ívé 'bá áyúāyū mụdrí drī ni ĩrī rī pi zizú ímúzá vūrā ālu gé, pē kōpi mụzú ĩrī ĩrī, sē kōpi ní ūkpó índrí ūnjí rī pi údrózú.

⁸ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Lē ĩmi 'dụkí ngá āzi mụzú ĩmi drǐgé sī ĩndí ku, 'yéná ĩmi 'dụkí túré ẹcǐ tuzú ni áyu. ĩmi kádō ríi mụú, lē ĩmi 'dụkí kūmvú mụzú ĩndí ku, ĩmi 'dụkí ānyāngā dōku mǔfēngā mụzú ĩndí ku. ⁹ ĩmi úsúkí ngá pá gá ni pi mụzú, 'bo ā 'dụkí bōngó āzi āndō rú mụzú ĩndí ku. ¹⁰ Kūrū ālu ālu ĩmi ní cazú rī agá, 'bētí ĩ ní ĩmi ẹ'yízú drǐdrǐ rī, ĩmi áwíkí adrií 'dāgá, cǐmgbá ĩmi ní fūzú kūrū rī agásí rī gé. ¹¹ Vūrā ālu ālu ĩmi ní fizú cazú rī agá, 'bá rī pi gākí dō ĩmi ẹ'yīgá sī, āzini gākí dō ụ'dúkó múké ĩmi ní ūlūú rī yīgá sī, ĩmi kádō ngaá mụú, ĩmi wekí nyōkú ĩmí pá ágélé gá rī kú 'dǐgé. ĩri lū 'yozú kīnī, ĩmi gākí 'bá gūrú 'dāri agá rī pi sī.”

¹² Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní kúru 'dezú mụzú ụ'dúkó múké rī ūlūngará gá kīnī, lē 'bá rī pi ā újákí ẹsī, kōpi ā kukí ūnjīkānyā ānī. ¹³ Kōpi údrókí índrí ūnjí kárakarā ūfúú 'bá rī pi drǐgé sī, ūbēkí ūdu 'bá drā be rī pi rú' 'bá gá sī, kōpívé drā dē ānī rá.

Yūwání vé 'dīngará ā tā

(Mátáyo 14:1-12; Lúkà 9:7-9)

¹⁴ 'Bāgú Ēródē † yī 'bá rī pi ārēvú céré rikí átá Yēsū vé tā sī. 'Bá rī pi ụrụkọ rikí átá kīnī, “Yūwání Bātízīmū sēepi rī íngakí ĩri gōó ídri rú drāngará gálésí gí, ĩri ní rizú tā āyázú āyāyā 'dī' 'bée 'ozú ūkpó be 'dīnī ānī.”

¹⁵ 'Bá ụrụkọ' 'bée rikí 'yoó kīnī, “'Bá rī Ēlīyā †† 'i.” Ụrụkọ' 'bée kīnī, “'Bá rī índré sū nēbī ọtú ụkụ rī pi vé āzi tǐnjī.”

¹⁶ Ēródē kā tā 'dīri yīí, ĩri ní 'yozú kīnī, “Índrészú 'bá 'dīri Yūwání má ní ọtú drī ni líj 'dāri íngá gōó ídri rú drāngará gálésí nī!”

¹⁷ Ọtú Ēródē sē tājimbí kīnī, ā rụkí Yūwání ri, ā 'bekí ĩri jó āngū ū'yízú rī agá. Ēródē 'o tā 'dīri 'dīnī, ā'diātāsīyā 'í ní ẹdrípí Pílípū † vé ūkú Ēródīyā ri jeé 'í ní ūkú rú rī sī.

¹⁸ 'Á'diātāsīyā Yūwání ri 'yoó Ēródē ní kīnī, “Tājimbí ā'yī kuyé 'yozú kīnī, mí ní mí ẹdrípí vé ūkú jezú.” ¹⁹ 'Ánī sē Ēródīyā 'bá ẹsī ūnjí Yūwání ní, lē ĩri 'dijí drāá 'dīísí rá. 'Bo Ēródē ní ā'yī kuyé rī sī, Yūwání vé 'dīngará ā tā mba Ēródīyā ní mbamba. ²⁰ Ēródē ru Yūwání ri ruru, nī

† 'Bāgú Ēródē: Ēródē 'dīri Ēródē Ānītípā 'i, ĩri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá, gō mālūngā rī ruú nī sá Yūwání ní bātízīmū sēzú Yēsū ní rī gé. 'Í lā Mátáyo 14:1; Lúkà 3:1; Ẹzǐ 4:27. Sā ĩ ní Yēsū ri tǐzú rī gé, Ēródē Āmbúgú 'dīri ru āngū rī nī. 'Í lā Mátáyo 2:1-8; Lúkà 1:5. Vúdǐrǐ ní gé, 'bāgú āzi anigé rú ní Ēródē Āgǐrǐpā, ĩri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá vé mvá. 'Í lā Ẹzǐ 12:1-13:1. †† Ēlīyā: Ēlīyā ri nēbī, Múngú 'dụ ĩri mụzú 'bū gé ídri rú, drā kuyé. Tǐkí ĩri ākūdē ílī rī ca mǔdǔrǐlǐ úrōmí (900), ísú ākūdē tǐkí drǐ Yēsū ri kuyé. 'Í lā 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3. Múngú ẹzǐ kīnī, 'í lē Ēlīyā rī ĩpēé ǐgōó vū drǐgé nōó ūzi. 'Í lā Mālákǐ 4:5. † Pílípū: Pílípū ri 'bāgú Ēródē Ānītípā ẹdrípí, sá ẹdrípí Ēródē ní ĩrivé ūkú Ēródīyā ri 'dúzú rī gé, ísú ākūdē Pílípū ri ídri rú.

ámá rá 'yozú kīnī, Yūwánī ri 'bá tā be pījī ni, āzini 'bá uletere ni, sē Ēródē ri Yūwánī ā tā mbaá múké. Ēródē ká tā Yūwánī ní átá rī yījī, sē drī ni ábá ānī céré céré, 'bo 'bá úvá rizú Yūwánī vé tā yīzú.

²¹ Kúru Ēródē ní ūmū údézu ívé ū'dú ī ní 'i tīzú rī īn-jīzú ānī. Īri ní ūgalaku ambugu rī pi zīzú ūgalaku ambugu āngáráwá rī pi vé rī pi † be, āzini drīkoma āngū Gālīláyā vé rī agá rī pi be ímúzu ūmū rī gé. Ūmū 'dīri zī nóni lētī Ēródīyā ní Yūwánī ri 'dīzú drāzú ānī. ²² Ēródīyā vé mvá ūkúná rī ní ífīzú úngó tuzú 'bá rī pi ɛndrētī gé 'dīgē, sē āyīkō fū Ēródē pi ívé ūmū rī pi be ambamba.

Ēródē ní 'yozú mvá ūkúná rī ní kīnī, "Ngá mí ní lēé rī, ma sē mí ní rá." ²³ Ēródē ní ūyō sōzú kīnī, "Ngá mí ní lēé rī, ma ícō sē mí ní rá, mālūngā má ní ruḡ nōri, ma tīgélé ni āmbúgú rī sē mí ní rá."

²⁴ Mvā ūkúná rī ní fūzú mužú ɛndrēpī ri zīzú kīnī, "Mā zī ngá íngóni ni?"

ɛndrēpī ní újázú īri ní kīnī, "Í 'yo ā līkī mí ní Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ē drī sēé."

²⁵ Mvā ūkúná rī ní gōzú 'i újázú mužú rú 'bá sī Ēródē vúgá 'dāá, 'yozú īri ní kīnī, "Ngá má ní lēé mí sē má ní ú'díkírīngá nōgō rī, ā līkī Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ē drī 'bāá tīgā agá."

²⁶ Tā 'dīri sē 'bāgú rī ní tīzāngā ambamba, 'bo lē ūyō 'i ní sōo ūmū rī pi ɛndrētī gé 'dīri nōó ku. ²⁷ Koro īri ní āngáráwá ālu pēzú mužú jó āngū ū'yīzú rī agá 'dāá, 'yozú īri ní kīnī, ā lī Yūwánī ē drī íjī 'i vú nōó. Āngáráwá rī ní kúru mužú jó āngū ū'yīzú rī agá 'dāá, īri ní Yūwánī ē drī līzú. ²⁸ Īri ní Yūwánī ē drī 'bāzú tīgā agá, íjīzú sēzú mvá ūkúná rī ní. Mvā ūkúná rī ní kúru Yūwánī ē drī jīzú mužú sēzú ɛndrēpī drīgē. ²⁹ Yūwánī vé 'bá īri ā pámvú ūbī'ba rī pi ká tā 'dīri yījī, kōpi ní mužú Yūwánī vé āvū 'dūzú jīzú mužú sīzú vūrā ī ní rizú āvū sīzú rī agá 'dāá.

Yēsū sē ānyāngā nyaá 'bá élifū tōwú pi ní

(Mātáyo 14:13-21; Lúká 9:10-17; Yūwánī 6:1-14)

³⁰ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ká ímví tīgōó vúlé nōó, kōpi 'dekí rīí ɛzī ī ní ngaá, āzini tā ī ní ímbá rī vé tā ūlūú Yēsū ní. ³¹ 'Bá bītríká rī 'bá ɛcī'ba rī pi, urukō 'bée dī ífī be, urukō 'bée dī fū be mužú, sē Yēsū pi ívé 'bá áyúāyū rī pi be ísúkí sā ānyāngā nyazú ni kuyé. Yēsū ní 'yozú ívé 'bá áyúāyū rī pi ní kīnī, "Īmi ngakí, 'bā mukí uvuú vūrā kīri ni gé."

³² Kúru Yēsū pi ní tuzú ívé 'bá áyúāyū rī pi be kúlúmgbā agá, kōpi ní mužú adrízú vūrā kīri 'bá ākó ni gé.

³³ 'Bo 'bá rī pi ká ndreé Yēsū pi 'dekí mužú gí, 'bá rī pi ngakí njuú mužú ɔngú sī, íngázú kūrú āndīāndī ni pi agásī, kōpi njukí caá vūrā Yēsū pi ní lēzú mužú uvuzú rī gé 'dāá drīdrī. ³⁴ Yēsū ísī kúlúmgbā rī agásī, ká 'bá bītríká rī pi ndreé, kōpivé tā fi ɛsī ni gé tīzāngā rú, ā'diātāsīyā kōpi índrēkí sū kābīō 'bá úcépi ni ní adrií 'dāáyo rī tījī. Yēsū ní kúru í'dózu kōpi ímbázú, ímbá kōpi ní tā kárakarā.

³⁵ Ūtū rī ká 'deé, Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī'ba rī pi ní ímúzu 'yozú Yēsū ní kīnī, "Bá ímúkí kuú rará rú āngū 'bá ākó ni gé, ūtū rī 'de nóni gí. ³⁶ Lē mí pē 'bá rī pi

† Ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī: Īri āngáráwá élifū ālu rī pi ē drī kōpi ni.

mužú, kōpi ā mukí rī ī ní ānyāngā ndāá gúrú īnyīngá rī pi agásī."

³⁷ 'Bo Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi sēkí kōpi ní ngá nyanya, kōpi ā nyakí."

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Bā ísúkí rī mūfēngā fífī ɛnjījīpi ɛnjījīnī †† mūdūrūlū īrī ānyāngā jezú 'bá bītríká nō'bée ní ngūgá?"

³⁸ Yēsū ní kōpi zīzú kīnī, "Pāngā īmi vúgá 'dīlé ngōpī? Īmi mukí ndreé."

Kōpi ká ísú nījī, kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Ngá 'bá ní ísú anigé rī, īri 'yēngá pángā tōwú, ī'bī be īrī."

³⁹ Yēsū ní kúru 'yozú kōpi ní kīnī, īmi lūkí 'bá rī pi ā úríkí vūgá ngúlúmū rú ngúlúmū rú ásé drīgē. ⁴⁰ Kōpi ní kúru 'bá rī pi trazú úrízú ngúlúmū rú ngúlúmū rú.

Ngúlúmū urukō agá, 'bá rī pi úríkí mūdūrūlū ālu ālu, urukō ni agá, 'bá rī pi úríkí pūkú tōwú tōwú. ⁴¹ Yēsū ní pángā tōwú 'dī'bée í'dūzú ī'bī īrī rī be, īri ní íngazú suzú uru, īri ní āngū ndrezú 'bū gé 'dāá, īri ní ōwō'dīfō sēzú Múngú ní, īri ní pángā rī ūndīzú sēzú ívé 'bá ī

pámvú ūbī'ba rī pi drīgē, īri ní kpá ī'bī īrī 'dī'bée í'dúzú sēzú kōpi drīgē, kōpi ní kúru awazú mužú 'bá rī pi ní. ⁴² 'Bá ālu ālu ísú ānyāngā nyaá ɛpīzú ānī rá. ⁴³ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi tīkūnākí pángā, āzini ī'bī īrī ní awaá nyaá 'bá rī pi ní rī ē īmbītā caá ūvú ā 'a mudrī drī ni īrī. ⁴⁴ Āgō † ānyāngā rī nya'ba rī pi vé kālāfe ca élifū tōwú.

Yēsū mu yījī drīgē sī pá sī

(Mātáyo 14:22-33; Yūwánī 6:15-21)

⁴⁵ Koro Yēsū ní ívé 'bá ī pámvú ūbī'ba rī pi sēzú tuzú kúlúmgbā agá, kōpi ā 'dekí muḡ Bētēsāyídā gá 'dālé drīdrī, ísúzu īri ri 'bá bītríká rī pi ayi vúlé nōó. ⁴⁶ Yēsū ká 'bá rī pi ayií gí, īri ní mužú írā drīgē Múngú ri zīngará gá.

⁴⁷ Ká muḡ caá ínjīngá sī, ísú kúlúmgbā rī fi caá Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be yījī bālālā rī agá bīlībīlī 'dāá gí, kukí Yēsū ri kú ō'dúkūlégúsī āmvé nōó. ⁴⁸ Yēsū ndre ívé 'bá ī pámvú ūbī'ba rī pi ri tīzāngā ísú ambamba kúlúmgbā rī ā sōngará gá, ā'diātāsīyā ūlī rī ri kúlúmgbā rī yījī ayaá ūkpō sī. Āngū rī ní drī ōwúzu kuyé rī gé, Yēsū ní rizú ímúzu kōpi vúgá nōó yījī rī drīgē sī pá sī, lē kōdō agaá kōpi ā gārā gá sī, ⁴⁹ 'bo kōpi ká ndreé Yēsū ri ímú yījī rī drīgē sī pá sī, kōpi ngakí rīí útré ūrī sī, kōpi ɛsúkí kīnī tānā ngá rī índrī. ⁵⁰ Kōpi ká ndreé Yēsū ri ímú yījī rī drīgē sī pá sī, kōpi adrikí céré ūrī sī.

Koro Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi 'okí ūrī sī ku, 'bá rī ma 'i, īmi úmbékí ɛsī." ⁵¹ Yēsū ní kúru tuzú kúlúmgbā rī agá 'dāá, ūlī rī ní pá tuzú. Sē Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī'ba rī pi ní ānyāngá. ⁵² Kōpi nīkí ānyāngā Yēsū ní sēé vaapi 'dīri vé ífífí kuyé, ōzūkí kōpivé úmī rá, sē kōpi nīkí tā 'dīri áamá kuyé.

Yēsū ídrí 'bá drā be ni pi Gēnēsārētā gá

(Mātáyo 14:34-36)

⁵³ Yēsū pi ká yījī bālālā rī zoó, kōpi ní mužú ísízú Gēnēsārētā gá, kōpi ū'yīkí ūmgbū aya rú ni pi bāákú sī,

†† Mūfēngā fífī ɛnjījīpi ɛnjījīnī rī: 'Bá rī nga dō ɛzī ū'dú ālu, ī 'bá rī ūfē mūfēngā fífī ɛnjījīpi ɛnjījīnī ālu ni sī. † Āgō: Lākí ūkú rī pi anjīngá rī pi be kuyé.

ú'bé yī́ agá 'dāá, kúlúmgbá rī ní pá tuzú 'dāgá. ⁵⁴ Kōpi ká ísī kúlúmgbá rī agásī, 'bá rī pi nīkí Yēsū ri amá bá. ⁵⁵ 'Bá āngū 'dāri agá rī pi ní ínjúzú céré ímúzá Yēsū vúgá nōó, kōpi ní ívé 'bá drā be rī pi u'duzú íjízú ūri vúgá nōó pōrōsī sī vūrā kōpi ní yī́ ūri ní adrizú rī gé. ⁵⁶ Yēsū ri écī muzú gúrú rī pi agásī, kūrú rī pi agásī, āzi-ni 'bētī rī pi agásī. Vūrā ūri ní écízú 'dī'bée agásī, 'bá rī pi rikí ívé 'bá drā be rī pi íjī ímúzá vūrā jōkōnī vé rī gé. 'Bá rī pi rikí Yēsū ri mǎá kīnī, 'bá drā be rī pi ā úlókí ūrivé bōngó ē tī. 'Bá céré Yēsū vé bōngó akoóko rī ē tī úlóbá rá rī pi, kōpivé drā dē kōpi ā rúp' 'bá gá sī rá.

Mērē Yāhūdī rī pi vé rī (Mātáyo 15:1-9)

7 Fārūsī rī pi ā ʔrukō āzini 'bá Mósē vé tāimbí ímbá' 'bá íngá' 'bá Yērūsālēmá gálésī rī pi ā ʔrukō' 'bée be, ímúkí tī traá Yēsū ā gārā gá sī kūrū. ² Kōpi ndrekí Yēsū vé 'bá ūri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi í'dókí rīí ínáyá nyaá, ūjīkí tī drī kuyé. ³ Fārūsī rī pi Yāhūdī ʔrukō' 'bée be, kōpi kádō í'dó ínáyá nyaá, kōpi céré tī drī ūjī 'dé'dé sū ívé mērē tī é'bípījī vé rī ní lēē rī tīnī, kōpi íbī ínáyá rī nya ndō. ⁴ Kōpi jekí dō ngá āzi jōkōnī gé, ūjīkí dō kuyé, 'bá āzi ícō drī nyaá ku. Mērē 'dīri kōpivé ni, kōpi áwíkí tā ni 'bāá kuú ūkpó ūkpó, kōpi ri ívé ngá ānyāngā nyazú sū kōpō, sákānī, āzini bīnīgā tīnī rī pi ā 'a ūjī céré ūjījī.

⁵ Fārūsī rī pi 'bá tāimbí ímbá' 'bá rī pi be, kōpi ní Yēsū ri zízú kīnī, "Mívé 'bá mí pámvú ūbī' 'bá rī pi 'dúkí tā 'bá é'bípījī ní ímbá rī ngaá ku āsī? Kōpi kádō rīí ngá nyaá, kōpi ūjīkí tī drī ku āsī?"

⁶ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ími 'bá tī 'bā' 'bée kú tā be pīrī 'dī'bée! Tā nēbī Ísáyā ní 'yoó ūri tā sī rī, ūri pīrī. Sī 'dīni kīnī,

" "Bá 'dī' 'bée ri ma íngú tī sī kána,
'bo kōpi 'bākí éśí má drīgé kuyé.

⁷ Kōpi ma ūnjī ku kána,
tāimbí kōpi ní rīí ímbá rī pi, 'bá áda ūtī nī.' †

⁸ Ími gākí tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī. Ími 'dúkí ūrivé tā mērē vé rī 'bāá tā āmbúgú rú."

⁹ Yēsū ní kúru 'yozá kōpi ní kīnī, "Ími kīnī, ūri úmī be tāimbí Múngú vé rī gázú, ūri áwíkí rī tā ūrivé mērē vé rī 'dúy ngaá áyu! ¹⁰ Mósē sē tāimbí 'dīni kīnī, 'Lē mí ūnjī mí étépi pi mí éndrépi be ūnjījī," †† āzini "Bá étépi ri triipi, dōku éndrépi ri triipi rī, ā 'dīkí ūri drāá 'dīfī rá."

¹¹ "Bo ūri ri 'bá rī pi ímbá, kōpi ícō 'yo tī étépi ní, āzini tī éndrépi ní, 'Má ícō ūri tīzā koó ku, ā 'diātāsīyā á sō ūyō gí, fēfē kōdō má ní lēē sēē ūri ní rī, ma sē Múngú ní."

¹² Ími ā'yīkí ku 'bá 'dī' 'bée ní tī étépi ē tīzā kozú, āzini tī éndrépi ē tīzā kozú. ¹³ Ími gākí tā Múngú ní ézī ūri ní rī sī, ūri 'dúkí rī tā mērē vé rī pi ngaá áyu. Tā ūri ní rīí ngaá kárakarā 'dī' 'bée ūri tā ūnjī."

Ngá sēēpi 'bá rī ní adrizú āzāvū rú rī (Mātáyo 15:10-20)

¹⁴ Yēsū ní 'bá bītríká rī pi zízú ímúzá 'í vúgá nōó dījī, ūri ní 'yozá kōpi ní kīnī, "Ími yīkí ma, ūri 'dúkí tā má ní lūú

† 7:7 Ísáyā 29:13 †† 7:10 Wūngárá 20:12; Dētōrōnómē 5:16
‡ 7:10 Wūngárá 21:17; Lēvītíkā 20:9 †† Fēfē kōdō má ní lēē sēē ūri ní rī, ma sē Múngú ní: Fēfē tī ní sēē Múngú ní rī, tī rī zī Kōrōbānī.

ūri ní 'dīri 'bāá ūri drīgé. ¹⁵ Ngá 'bá rī ní nyaá fií 'í agá rī sē adri ānī āzāvū rú ku, tā āmbúgú rī, átángá ūri ní átá ūfūú 'í tī gé sī rī sē ūri adri āzāvū rú ní. ¹⁶ 'Bá rī dō bī be, ā yī 'í ní tā 'dīri." ††

¹⁷ Yēsū ká 'bá bītríká rī pi kuú, ūri ní fizú jó agá. ūrivé 'bá ūri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi zīkí ūri kīnī, ā ūlū tī ní nāpī rī vé ífífí. ¹⁸ ūri ní kōpi zízú kīnī, "Tā má ní rīí átá 'dīri fi drī ūri drīgé kuyé? Ádarú ūri nīkí 'yozá kīnī, ngá ūri ní nyaá rī sē ūri adri āzāvū rú ku 'dīni kuyé? ¹⁹ Ngá ūri ní nyaá rī ícō fií ūri éśí agá ku, ūri fi ūri 'a agá, ūri kúru fū ūri agásī āmvé." Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri vé ífífí, ānyāngā rī pi ārēvú céré āzāvū ākó, tī ícō nya rá. †††

²⁰ Yēsū ní 'yozá kīnī, "Tā ūfūúpi mí éśí agásī rī, ūri sē mi adri āzāvū rú ní. ²¹ Tā ūfū' 'bá 'bá rī vé éśí agá rī pi 'dī, yīkī ūnjī, ūwū 'bāngará, ūgū, 'bá 'dīngará, ²² ágó ūkú be rī ní lazú ūkú āzi sī, dōku ūkú ágó be rī ní lazú ágó āzi be, éśí āmbúgú, yīkī tā ūnjī 'ozú ni, mī ū' bāngará, ébīrī ūkú vé ni, dōku ébīrī ágó vé ni, éśí 'bāngará 'bá āzi vé ngá drīgé, ā'yóngará, āfú, āzini tā 'ongará aza-kaza rú rī. ²³ Tā ūnjī tī ní ūlāá 'dī' 'bée céré, ūri íbī ūfū 'bá rī vé éśí agá, tā 'dī' 'bée sē 'bá rī adri ānī āzāvū rú."

Ūkú é'yīngará be rī (Mātáyo 15:21-28)

²⁴ Yēsū nga fūú Gālīlāyā agásī, 'de muḡ āngū Táyā vé rī gé, 'dālē mu rīí adrií 'bá āzi vé jó agá. Yēsū lē 'bá āzi ā nī 'yozá kīnī, 'í 'dāá' 'dā 'dīni ku, 'bo 'bá rī pi nīkí rá 'yozá kīnī, Yēsū ri 'dāá' 'dā. ²⁵ Ūkú āzi ūrivé mvá ūkúná ín-drī ūnjī ní fií drī ni gé ni ká muḡ vūrā Yēsū ní adrizú rī nīí amá, ūri ní muḡ kūmūcí ūtīzú Yēsū éndreḡí gé.

²⁶ Ūkú 'dīri adri Yāhūdīzī ku, tīkí ūri Sírīyā gá, vūrā tī ní zījī Fōnīsīyā rī agá. Ūkú rī mā Yēsū ri kīnī, Yēsū ā dro ín-drī ūnjī rī fūú ívé mvá ūkúná rī drīgé sī rá.

²⁷ Yēsū ní 'yozá ūkú rī ní kīnī, "Drīdrī ni, lē ā sēkí ānyāngā nyaá anjīnā rī pi ní, adri múké kuyé tī ní ānyāngā anjīnā úcézú rī ú'bézú úcógú ní." †††

²⁸ Ūkú rī ní újázú kīnī, "Ūpī, úcógú ula' 'bá mísá ā ndúgé rī pi nyakí ínáyá u' 'de' 'bá anjīnā rī pi drīgé sī vúgá rī ūndī."

²⁹ Yēsū ní 'yozá ūkú rī ní kīnī, "Tā mí ní újā múké 'dīri sī, á dro ín-drī ūnjī rī fūú mívé mvá ūkúná rī drīgé sī āmvé gí, 'í mu 'bētī."

³⁰ Ūkú rī 'de muḡ 'bētī 'dāá, ca muḡ ísú ívé mvá ūkúná rī la kú gbóló drīgé, ín-drī ūnjī rī fū drī ni gé sī gí.

Yēsū ídrí ágó bī be éśīpi gí átápi ku ni

³¹ Yēsū ní fūzú āngū Táyā vé rī agásī, ūri ní 'dezú muḡ Sídónā gá, ūri ní úlúzá muḡ yī́ bālālā Gālīlāyā vé rī gé, ūri ní cazú āngū Dēkápólīsī vé rī gé. ³² 'Dālē 'bá ʔrukō' 'bée ní ágó bī be éśīpi gí átápi ku ni íjízú Yēsū vúgá. Kōpi mākí Yēsū ri kīnī, ā 'bā 'í drī ágó rī drīgé, ágó rī ē bī ā zī rī, ā átá rī bēnī.

†† Átángá véřēsī 16 agá 'dīri, búkū Mārākō vé tī ní sījī Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkū Mārākō vé vúlē rī agá rá.
††† Ányāngā āzāvū rú rī: Tāimbí Mósē vé rī ā'yī 'yozá kīnī, ā nyakí ānyāpā ʔrukō tī ní 'yoó kīnī, kōpi āzāvū rú 'dī' 'bée ku. 'Í lā Lēvītíkā 11:1-32. ††† Ányāngā sēngará úcógú ní rī: Yāhūdī rī pi zīkí 'bá adri' 'bée Yāhūdī rú ku 'dī' 'bée úcógú.

³³ Yēsū ní ágó rī jizú 'bá bītríká rī pi āsámvú gé sī gārā gá, ʔri ní ʔ drī suzú ágó rī ē bī úlózú ānī, āzini we tūsú ʔi drígé ágó rī ā ádra úlózú ānī. ³⁴ Yēsū ní āngū ndrezú mužú 'bū gé 'dāá, ʔri ní á'ázú fū, ʔri ní 'yozú kīnī, "Éfátā!" Ífífí ni kīnī, "Mí bī ā zī 'i." ³⁵ Koro ágó rī ē bī ní 'i zīzú, ádra ni ní 'i oyuzú, ʔri ní 'dózú átázú ú'dúkó be uletere.

³⁶ Yēsū ní 'yozú 'bá bītríká rī pi ní kīnī, ā lūkí tā má ní ágó 'dīri idrízú rī 'bá āzi ní ku. 'Bo Yēsū ká 'yoó kōpi ā lūkí tā 'dīri 'bá āzi ní ku, kōpi rikí nyo tā rī ūlūú mužú 'bá rī pi ní ūlūlū. ³⁷ Tā 'dīri sē 'bá rī pi ní āyāngárá. Kōpi gókí rií átá kīnī, "Tā ágó 'dīri ní 'oó 'dīri, ʔri múké. Ídrí 'bá bī be ęšīpi gí, átápi ku rī, ʔri tā yī rá, ʔri átá rá."

Yēsū sē ānyāngā nyaá 'bá élfū sū pi ní (Mātáyo 15:32-39)

8 Sā 'dāri gé, 'bá bītríká trakí ʔ Yēsū ā gārā gá. Ānyāngā kōpi ní nyaanya ni 'dāáyo. Kuru Yēsū ní ívé 'bá 'ʔ pámvú ūbī'bán rī pi zizú, ʔri ní 'yozú kōpi ní kīnī, ² "Ma ʔzāngā sī 'bá nō'bée sī, 'bá nō'bée adrikí caá má be ú'dú na, kōpi nyakí ngá āzi kuyé. ³ 'Bá nō'bée urukó ingákí rárá rú, á pē dō kōpi mužú ębīrī sī, kōpi mužú ʔdrākā létī gé."

⁴ Yēsū vé 'bá ʔri ā pámvú ūbī'bán rī pi ní 'yozú ʔri ní kīnī, "'Bo āngū vūŭpi rárá rú 'bá ákó nōri gé, 'bā ānyāngā ʔsú ngūgá caápi 'bá nō'bée ní céré?"

⁵ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Pánga ʔmi vúgá 'dī ngōpí?" Kōpi ní újázú kīnī, "Pánga 'bá vúgá nōó ęzīrī."

⁶ Yēsū ní 'yozú 'bá bītríká rī pi ní kīnī, kōpi ā úrikí vúgá. ʔri ní pánga ęzīrī 'dī'bée 'd'úzá 'ʔ drígé, ʔri ní ōwō'difō sēzú Mungú ní, ʔri ní 'a ni pi ūndízú, 'dúzú sēzú ívé 'bá 'ʔ pámvú ūbī'bán rī pi drígé, kōpi ā jíkí mužú ū'bāá 'bá rī pi ęndrētī gé sī, kōpi 'dúkí ngaá sū Yēsū ní 'yoó rī tīnī. ⁷ ʔbī mādānjá kōpi vúgá anigé, 'bo ʔbī rī pi nyírinyírí. Yēsū ní ʔbī rī 'd'úzá, ʔri ní kpá ōwō'difō sēzú, ʔri ní 'yozú ívé 'bá 'ʔ pámvú ūbī'bán rī pi ní kīnī, kōpi ā jíkí awaá 'bá rī pi ní. ⁸ 'Bá rī pi nyakí ínáy rī ępízú rá. Vúdrī ni gé, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi ʔkūnākí ānyāngā ʔ ní nyaá rī ē ʔmbītā caá ūvú ā 'a ęzīrī. ⁹ Ú'dú 'dāri gé, āgō † rī pi ícá ca élfū sū rá. Kōpi ká ānyāngā rī nyaá deę, Yēsū ní kōpi pēzú mužú 'bētí. ¹⁰ Koro vúdrī ni gé, Yēsū pi ní ngazú tuzú ívé 'bá 'ʔ pámvú ūbī'bán rī pi be kúlúmgbá agá, kōpi ní 'dezú mužú āngū Dālāmānútá vé rī gé.

Fārúsī rī pi lēkí Yēsū ā 'o ʔ ní tā āyāzú āyāyā ni (Mātáyo 16:1-4)

¹¹ Fārúsī rī pi ká yī kīnī Yēsū ícá gí, kōpi ícákí ímú 'd'ó rií āgátá gāá ʔri be, ʔri ū'bīzú. Kōpi lēkí Yēsū ā 'o ʔ ní tā āyāzú āyāyā íngápi 'bū gélésí ni. ¹² Yēsū ká mužú tā 'dīri yī, ʔri ní á'ázú fū, ʔri ní 'yozú 'bá 'dī'bée ní kīnī, "Úyú lókí āndrū nōri gé rī pi lēkí mā 'o ʔ ní tā āyāzú āyāyā ni āsī? Ádarú ā lē lūú ʔmi ní, á 'o tā āyāzú āyāyā ni ʔmi ní ku." ¹³ Kuru ʔri ní 'bá 'dī'bée kuzú, ʔri ní tuzú kúlúmgbá agá, yī bālālā rī zozú mužú álé 'dāá.

Ākúfī Fārúsī rī pi vé Ēródē be rī vé tā (Mātáyo 16:5-12)

¹⁴ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi ā tā āvī, kōpi íjíkí pánga ímúzá ʔndī kuyé, ngá kōpi vúgá anigé rī 'yéná pánga ālu kúlúmgbá rī agá 'dāá. ¹⁵ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "ʔmi adrikí mī be kowū ākúfī † Fārúsī rī pi vé rī ā tā sī, āzini Ēródē vé rī ā tā sī."

¹⁶ Kōpi rikí tā 'dīri átá ʔ āsámvú gé sī ʔgūpī be kīnī, "Yēsū átá tā rī 'dīni, 'bá ní pánga íj ʔndī kuyé rī sī."

¹⁷ Yēsū nī tā kōpi ní rií átá rī rá, ʔri ní kōpi zizú kīnī, "Ngá ʔmi ní rizú átázú ʔmi āsámvú gé sī 'yozú kīnī pánga 'dāáyo rī ā'di?" Tā 'dīri fi drī ʔmi drígé kuyé? ʔmi úmī ākó tā 'dīri nīzú amázú? ¹⁸ ʔmi kōdō mī be píri, ʔmī mī ndre āngū ku? ʔmi kōdō bī be píri, ʔmī bī yī tā ku? ʔmi ícókí tā má ní ānyāngā sēzú 'bá bītríká rī pi ní 'dāri ígá ku? ¹⁹ Má ká pánga tōwú rī ūndīí sēé nyaá 'bá élfū tōwú rī pi ní, ʔmi ʔkūnākí pánga ʔ ní nyaá tí rī ē ʔmbītā caá ūvú ā 'a ngōpí?

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "'Bá ʔkūnākí caá ūvú ā 'a mužrī drī ni ʔrī."

²⁰ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Pánga má ní ūndīí sēé nyaá 'bá élfū sū pi ní rī, ʔmi ʔkūnākí pánga ʔ ní nyaá tí rī ē ʔmbītā caá ūvú ā 'a ngōpí?"

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "'Bá ʔkūnākí caá ūvú ā 'a ęzīrī."

²¹ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Tā 'dīri fi drī ʔmi drígé kuyé?"

Yēsū zī ágó mī be ęšīpi gí ni ē mī

²² Yēsū pi ká caá Bētēsāyídā gá 'dálé, 'bá urukó íjíkí ágó āzi mī be ęšīpi gí ni ímú Yēsū vúgá nōó. Kōpi mākí Yēsū ri, ā úló rí ágó rī ā rú'bán, ágó rī ē mī ā zī rī 'i bēnī.

²³ Yēsū ní ágó rī ē drī ruzú, ʔri sēzú fūzú mužú gúrú rī agásí āmvé. Yēsū ní kuru tūsú wezú ágó rī mī gé, ʔri ní ʔ drī tīzú ágó rī drígé, ʔri ní ágó rī zizú kīnī, "Mí nóni ícá āngū ndre rá?"

²⁴ Ágó rī ní āngū ndrezú uru, ʔri ni 'yozú kīnī, "Á ndre 'bá, kōpi ri ęcī má gārā gá sī sū pētī ní rií ęcī má gārā gá sī kúrū rī tīnī."

²⁵ Yēsū gō ʔ drī 'bāá ágó rī ē mī gé dī, ágó rī ē mī ní kuru 'i zīzú gōzú āngū ndrezú uletere. ²⁶ Yēsū ní ágó rī pēzú mužú 'bētí, 'yozú ʔri ní kīnī, "Lē mī újá mī gōó vúlé gúrú agá 'dāá ku."

Pētēró 'yo kīnī, Yēsū ri Kúrísitō (Mātáyo 16:13-20; Lúkā 9:18-21)

²⁷ Yēsū pi ívé 'bá 'ʔ pámvú ūbī'bán rī pi be, kōpi ní 'dezú mužú ęcízú gúrú Sizerīyā Pīlīpópý vé rī pi agásí. Kōpi ká rií mužú létī gé 'dígé, Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "'Bá rī pi ʔsūkí kīnī, ma ā'di 'i?"

²⁸ Kōpi ní újázú Yēsū ní, "Urukó'bée kīnī, mi Yūwānī riipi bātízīmū sēepi rī 'i. Urukó'bée kīnī, mi Élíyā 'i. Urukó'bée kīnī, mi nēbī rī pi vé ógúpi."

²⁹ Yēsū ní ívé 'bá 'ʔ pámvú ūbī'bán rī pi zizú kīnī, "ʔmi 'dī'bée, ʔmi ʔsūkí kīnī, ma ā'di 'i?"

† Ágō: Lākí ūkí rī pi anjíná rī pi be kuyé.

†† Ākúfī: Ākúfī vé ífífí ʔri ímbāngárá ūnjí Fārúsī rī pi vé rī, āzini Ēródē vé rī. 'Í lā Mātáyo 16:12; Lúkā 12:1.

Pétērō ní újázú kīnī, “Mi Kúrísítō 'i.”

³⁰ Yēsū átá kōpi ní ũkpó ũkpó kīnī, kōpi ā lūkí 'i 'bá āzi ní ku.

Yēsū átá ívé drāngará ā tā
(Mātáyo 16:21-28; Lúkā 9:22-27)

³¹ Yēsū ní átázú ívé 'bá 'ī pámvú ũbī' 'bá rī pi ní kīnī, “Ma 'Bá Mvā 'i, ma ímú 'īzāngā nya létì be āndíāndí, 'bá ambugu rī pi, atala atala rī pi drīgē rī pi be, āzini 'bá tā'imbí 'imbá' 'bá rī pi be, kōpi ímú ma gā sī, kōpi ímú ma 'dì drā rá. 'Bo 'dú na ā vūdrī gé, ma ímú íngá gō ídri rú.” ³² Yēsū ũlū kōpi ní tā rī ē mī uletere, Pétērō ní Yēsū ri sezú gārā gá, 'īri ē drī 'āvāzú.

³³ 'Bo Yēsū kā 'i újā ívé 'bá 'ī pámvú ũbī' 'bá rī pi vúgá 'dāā, 'īri ní trezú Pétērō drīgē kīnī, “Mi Sātānā! 'Í dē mi 'dīisí rá, mívé tā rī 'ūsū rī adri tā Múngú vé ni kuyé, 'īri tā 'bá nyōkú nōri vé rī pi vé ni.”

³⁴ Kúru 'īri ní 'bá bītríkā 'dī' 'bée zizú ívé 'bá 'ī pámvú ũbī' 'bá rī pi be ímú 'í vúgá nōlé, 'īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “'Bá rī lē dō mā pámvú ũbī, ā adi 'ī rú' 'bá, ā 'dū ívé peṭi alambaku, † ā ũbī mā pámvú. ³⁵ 'Bá rīpi sūpi 'ī rú' 'bá gá 'ī drā rí ku rī, 'ísú ídri 'dáni' 'dáni rī ku. 'Bá 'i sēēpi drāpi mā tā sī, āzini 'dú' 'dúkó múké rī ā tā sī rī, 'īri ídri 'dáni' 'dáni rī 'ísú rá. ³⁶ 'Bá rī 'bā dō 'ésí céré ngá nyōkú nōri vé rī drīgē, api dō ídri 'dáni' 'dáni rī sī, ngá múké 'īri ní 'ísú 'dīgē rī 'ā'di? ³⁷ Ngá āzi mí ní 'íco sēē Múngú ní mí drī jezú ídri 'dáni' 'dáni rī 'ísú 'dú ní nyo anigé? ³⁸ 'Bá rī ē drī ri dō nja má sī, āzini 'dú' 'dúkó múké má ní ũlū rī sī 'bá 'ōwú rú rī pi 'ēndrēṭi gé, āzini 'bá rī' 'bá ũnjīkānyā 'o' 'bá lókí nōri gé rī pi 'ēndrēṭi gé, ma 'Bá Mvā 'i, 'dú' 'dú má ní ímú 'ígōzú má 'ētēpi vé dīngará be, āzini mālāyíkā uletere rī pi be rī gé, ma adri 'īri sī drīnjā sī.”

9 Yēsū ní gōzú 'yozú kōpi ní kīnī, “'Ími 'bá pá tu' 'bá 'dī' 'bée, ádarú á lē lūú 'īmi ní 'dīni, 'bá 'urukō 'īmi āsámvú gé 'dīgē, 'ícóki drī drāá ku, kōpi mālūngā Múngú vé ímúpi ũkpō be rī ndre drīdrī ũgbále.”

Yēsū ā rú' 'bá újā 'i dīi imvesírlíli
(Mātáyo 17:1-13; Lúkā 9:28-36)

² 'Dú' 'dú ázìyā ā vūdrī gé, Yēsū ní Pétērō pi jizú Yōkóbū be Yūwānī sī mūzú 'í vú sī, kōpi ní tuzú mūzú 'írā drīgē uru 'dāā, 'ī mūkí rí adrii túngú 'ī drīkā sī. Kōpi ká tujú caá 'írā drīgē 'dāā, Yēsū ā rú' 'bá újā 'i 'índré ũ' 'dú be túngú 'īrivé 'bá 'īri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi 'ēndrēṭi gé 'dīgē. ³ 'Írivé bōngó újā 'i 'ógú imvesírlíli, bōngó rī vé mvengará aga ngá céré 'ī ní 'údé nyōkú drīgē nōgō rī pi rá. ⁴ 'Éliyā pi ní 'īfūzú Mósē be ímú 'dázú Yēsū pi 'ēndrēṭi gé, kōpi ní rizú átázú Yēsū be.

⁵ Pétērō ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “'Ímbápi, 'īri múké 'bá ní adrizú nōgō, lē 'bā 'bekí mōrōgō na, ālu ni mí ní, ālu ni Mósē ní, ālu ni 'Éliyā ní.” ⁶ 'Bo 'ūrī fū Pétērō pi 'í 'ógūpi be ambamba, sē Pétērō nī tā 'í ní átá rī ā pámvú 'ámá kuyé.

⁷ 'Írībīti ní 'ísí 'ímú 'kōpi 'ōzūzú, 'dú' 'dúkó ní 'íkú 'dú 'írībīti rī agá 'dāásí kīnī, “Mvā 'dīri mávé ni má ní lēléle rī. Lē 'īmi 'yíkí tì ni 'yijí!” ††

⁸ Koro Pétērō pi ká 'ī gārā 'úndré kūrū, Mósē pi 'Éliyā be kōpi 'āsámvú gé 'dāáyo, 'bá 'ī ní kuú kōpi 'āsámvú gé rī Yēsū 'i.

⁹ Yēsū pi ká rī 'ísí 'ímú 'ívé 'bá 'ī pámvú ũbī' 'bá rī pi be 'írā drīgē 'dāásí vūgá nōó, Yēsū ní átázú kōpi ní kīnī, “Tā 'īmi ní ndreé 'īmī mī sī 'dī' 'bée, ā lūkí 'bá āzi ní ku. 'Ími 'úcíkí tā 'dīri kú 'īmī 'ésí agá, cīmgbá cazú lókí 'Bá Mvā ní 'ímú 'drāzú gōzú 'íngá 'ídri rú rī gé.” ¹⁰ Kúru kōpi 'úcíkí tā rī kú 'ī 'ésí agá, 'bo kōpi ríkí átá 'ī 'āsámvú gé sī kīnī, “Tā Yēsū ní 'yoó 'i drā, 'i gō 'íngá 'ídri rú 'dīri vé 'íffí 'ā'di?”

¹¹ Yēsū vé 'bá 'īri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ní Yēsū ri zizú kīnī, “'Bá tā'imbí 'imbá' 'bá rī pi 'yokí kīnī, 'Éliyā ri 'ímú drī- drī nī 'āsí?”

¹² Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Ádarú 'Éliyā ri 'ímú drīdrī, 'īri 'ímú tā rī pi 'ārēvú 'útú céré 'íca 'pīri. Síkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, 'Bá Mvā ri 'ímú 'īzāngā nya, 'bá rī pi 'īri gā sī 'āsí? ¹³ 'Bo á lē lūú 'īmi ní, 'Éliyā † 'íca 'ínogósí gí, 'bá rī pi 'okí 'īri 'ūnjí sū 'ī ní 'īrivé tā sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīni!”

Yēsū 'ídri mvā 'ágó 'índri 'ūnjí be ni
(Mātáyo 17:14-20; Lúkā 9:37-43a)

¹⁴ Yēsū pi ká 'ísí 'ímú 'írā drīgē 'dāásí 'ívé 'bá 'ī pámvú ũbī' 'bá rī pi be vūgá nōó, kōpi ndrekí 'bá bītríkā trakí 'ī Yēsū vé 'bá 'īri ā pámvú ũbī' 'bá, 'īri ní kuú 'vulé 'dāā rī pi ā gārā gá sī kūrū. 'Bá Mósē vé tā'imbí 'imbá' 'bá rī pi ri 'āgátá gā kōpi be. ¹⁵ 'Bá rī pi ká Yēsū ri ndreé, sē kōpi ní 'āyāngará, kōpi ní njuzú mūzú Yēsū ri 'ezizú.

¹⁶ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Ngá 'īmi ní rizú 'āgátá gāzú rī 'ā'di?”

¹⁷ 'Ágó āzi 'ālu 'bá bītríkā rī pi 'āsámvú gé 'dāā, 'īri ní újázú kīnī, “'Ímbápi, má 'íjī mávé mvā 'ágóná nōri 'ímú mí vúgá, mí 'ídri rī 'īri, ā 'dīātāsīyā 'índri 'ūnjí rī sē tì ni 'ōzū, átá ku. ¹⁸ 'Índri 'ūnjí rī kādō fīi drī ni gé, 'índri 'ūnjí rī 'īri 'dú 'be vūgá, 'īri 'ī sī nya, 'bá 'būrūsā ri kpu tì ni gé sī, rú' 'bá ni ri mba ku potokonyo. Má 'é'yí mívé 'bá mí pámvú ũbī' 'bá rī pi 'índri 'ūnjí rī droó mvā 'ágóná rī drīgē sī, 'bo kōpi ũ' 'bīkí droó tí.”

¹⁹ Yēsū ní 'yozú 'bá bītríkā rī pi ní kīnī, “'Ími 'é'yīngará 'āko 'dī' 'bée, mā adri rí caá 'īmi be lókí be gbā ngōpí? Mā 'ésí ā nya rí 'īzāngā caá lókí be gbā ngōpí 'īmí tā sī? 'Ími 'íjīkí mvā 'ágóná rī 'ímú má vúgá nōó.”

²⁰ Kúru kōpi ní mvā 'ágóná rī 'íjizú Yēsū vú nōó. 'Índri 'ūnjí rī ká Yēsū ri ndreé, 'īri ní mvā 'ágóná rī 'dúzú 'a' bezú vūgá 'dāā ũkpō sī, 'īri ní rizú 'i 'úlízú nyōkú gé sī pí 'būrūsā be tì gé.

²¹ Yēsū ní mvā 'ágóná rī vé 'étēpi zizú kīnī, “'Índri 'ūnjí rī ri mvā 'ágóná rī 'ú' 'bé sū 'dīri tīni vū 'caá lókí be gbā ngōpí?”

Mvā 'ágóná rī vé 'étēpi ní újázú Yēsū ní kīnī, “'Índri 'ūnjí rī 'í' 'dó mvā 'ágóná rī 'ú' 'bé 'dīni 'í' 'dózú 'ānjīnā gá 'dāā.

† 'Á 'dū ívé peṭi alambaku rī: Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri vé 'íffí 'dīni, lē mí útú mí 'īzāngā nyaā.

†† 9:7 Mātáyo 17:5; Lúkā 9:35; 2 Pétērō 1:17 † 'Éliyā: 'Éliyā Yēsū ní 'yoó 'dīri, 'bá rī Yūwānī bātízīmū sēēpi rī 'i. 'Í lā Mātáyo 11:13-14; Mārākō 1:1-9; 6:14-29.

22 Índrí ūnjí rĩ ri mvá ágóná rĩ ú'bé njĩĩ ácí agá, āzini yĩĩ agá, ā drā rí kōdō rá. 'Bo mi dō ícō mvá ágóná rĩ ídrí rá, lē mí ndre 'bávē īzāngā nōri."

23 Yēsū ní újázú ágó rĩ ní kīnī, "Tā mí ní 'yoó kīnī, ma dō ícō mvá ágóná rĩ ídrí rá 'dĩri vé ífífí ā'di? 'Bá rĩ ē'yī dō ma rá, tā āzi ícōpi ma ndēēpi ni 'dāáyo."

24 Koro mvá ágóná rĩ vé ētēpi ní trezú ury 'dāā kīnī, "Yēsū, má ē'yī mi gí, 'bo 'í ko má īzā, á lē mi ē'yīĩ dīĩ agaá rá!"

25 Yēsū kā ndreē 'bá bítríká rĩ pi ri ímú tā rĩ ā ndrengárá gá, Yēsū ní trezú índrí ūnjí rĩ drīgē kīnī, "Mi índrí ūnjí 'dĩri, 'í fū mvá ágóná 'dĩri drīgē sī āmvé, mí gō fíí drī ni gé dīĩ ku."

26 Kúru índrí ūnjí rĩ ní trezú ú'dúkō be ury 'dāā, mvá ágóná rĩ ayazú, fūzú ĩri ā drīgē sī āmvé. 'Bá bítríká rĩ pi kā ndreē mvá ágóná rĩ la kú kpílíkplí 'bá drāápi gí ni tĩni. 'Bá rĩ pi kīnī, "Mvá ágóná rĩ drā gí." 27 'Bo Yēsū ní mvá ágóná rĩ ē drī ruzú, ĩri ingazú pá tuzú ury sī.

28 Vúdrī ni gé, Yēsū kā mvíí gōō 'bētí gí, Yēsū pi ní fizú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi be jó agá, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rĩ pi ní Yēsū ri zizú ākūdē 'bá āzi kōpi ā gārā gá 'dāáyo, kōpi kīnī, "Ngá 'bá ní ícózú índrí ūnjí drozú ku rĩ ā'di?"

29 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Índrí ūnjí rĩ vé drongárá, lē 'bá rĩ ā zī † Múngú ri."

Yēsū átá ívé drāngárá ā tā dīĩ

(Mātáyo 17:22-23; Lúkā 9:43b-45)

30 Yēsū nga fūú mužú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi be vūrā kōpi ní adrizú 'dāri agásī, kōpi muží trāā āngū Gālíláyá vé rĩ agásī. Yēsū lē 'bá āzi ā nī vūrā ĩ ní mužú adrizú 'dāri ku, 31 ā'diātāsīyā Yēsū ri ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi ímbá kīnī, "Í mí 'Bá Mvá ā ūli 'be, ĩ rĩ rụ sē 'bá ēsī be ūnjí rĩ pi drīgē, ĩ rĩ 'dī drā rá. Ú'dú na ā vúdrī gé, ĩri ímú íngá gō ídri rú." 32 Tā Yēsū ní átá 'dĩri fi 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá 'dī' bée drīgē 'dālē kuyé. Ūrī sī, sē kōpi gōkí tā Yēsū ní átá 'dĩri vé ífífí zīĩ kuyé.

Ā'di ri adri āmbúgú nī?

(Mātáyo 18:1-5; Lúkā 9:46-48)

33 Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi be, kōpi ní cazú Kāpārānāūmā gá, kōpi ní kúru fizú mužú adrizú jó agá. Kōpi ní rizú adrizú jó agá 'dāā rĩ gé, Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi zizú kīnī, "Ngá ĩmi ní té rizú āgátá gāzú ímúzú lētī gé sī rĩ ā'di?" 34 'Bo kōpi ūjíkí kírī, ā'diātāsīyā kōpi ní rizú ímúngárá gá lētī gé sī rĩ gé, kōpi ríkí āgátá gāā ĩ āsámvú gé sī kīnī, ā'di ri adri āmbúgú rú nī.

35 Kúru Yēsū ní úrízú vūgá, ĩri ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá muždrī drī ni ĩrī 'dī' bée zizú ímúzú úrízú 'í gārā gá sī kūrū, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Bá rĩ lē dō adrií 'bá rĩ pi drīgē āmbúgú rú, lē ā adri 'bá ūdūmbítā rú ni, ā adri ātí' 'bá rú ríí 'bá rĩ pi ní ēzī ngáá."

36 Yēsū ní mváná mādānjá ni íjízú pá tuzú 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá 'dī' bée ēndretī gé, ĩri ní 'í drī 'bāzú mváná rĩ ā kídī gé. ĩri ní 'yozú 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi ní kīnī,

† Zī: Búkū ĩ ní sīĩ drīdrī Gīrīkī tī sī rĩ agá, sīkí Múngú vé zīngárá ā tā, āzini ínyá a'bingárá vé tā.

37 "Bá mváná mādānjá nōri ē'yīpi mâ rú sī rĩ, ē'yī 'dĩri ma, 'bá ma ē'yīpi rĩ, ē'yī 'dĩri má ētēpi ma ĩpēēpi rĩ."

'Bá 'bā tā ndreēpi ūnjí ku rĩ, ĩri 'bá 'bávē ni

(Lúkā 9:49-50)

38 Yūwānī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ímbápi, 'bá ndreki ágó āzi ri índrí ūnjí ūdró mī rú sī, 'bá ugakí ĩri sī, ā'diātāsīyā ágó rĩ adri 'bá ógúpī kuyé."

39 Yēsū ní újázú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi ní kīnī, "Ími ugakí ágó rĩ ku, 'bá rípi tā āyāzú āyāyā ni 'oópi rĩ, ícō gōō 'i újā mâ tā átá ūnjí ku. 40 'Bá 'bā tā ndreēpi ūnjí ku rĩ, ĩri 'bá 'bávē ni. 41 'Bá ĩmi ní yīĩ sēēpi mvúbūpi mâ rú sī, ĩmi ní ma ē'yīĩ Kúrísitō rú rá rĩ sī rĩ, ĩri āndēma ísú rá."

Ā sēkí 'bá āzi fíí ūnjíkānyā agá ku

(Mātáyo 18:6-9; Lúkā 17:1-2)

42 "Bá āzi úbé dō anjíná nyíríná ma ē'yī' 'bá gí nō' bée 'deé fíí tā ūnjí agá, ā 'yíkí írā usegúgú ni umbe ni gé, ā 'bekí ĩri yīĩ agá. 43 Mī drī úló dō ūnjíkānyā, lē mī ga ĩri 'dīĩsī rá, ĩri múké mí ní fizú 'bū gé 'dālē drī be ālu, ndē mí ní fizú ācí vezú ānī ūdū ākó rĩ †† agá drī be ĩrī rĩ.

44 Vūrā 'dāri agá, ū'bū rĩ pi ūdrákí ku, āzini ācí vūrā 'dāri agá rĩ drā kpá ku. 45 Mī pá jī dō mi fíí ūnjíkānyā 'oó, lē mī ga ĩri 'dīĩsī rá, ĩri múké mí ní fizú 'bū gé 'dālē pá be ālu, ndē mí ní fizú ācí vezú ānī ūdū ākó rĩ agá 'dāā pá be ĩrī rĩ. 46 Vūrā 'dāri gé, ū'bū rĩ pi ūdrákí ku, āzini ācí vūrā 'dāri gé rĩ drā kpá ku. 47 Mī mī ndre dō ngá āzi mi sēēpi fíipi ūnjíkānyā agá ni, lē mī ínjé ĩri 'dīĩsī rá, ĩri múké mí ní fizú mālūngā Múngú vé rĩ agá 'dāā mī be ālu, ndē mí ní fizú ācí vezú ānī ūdū ākó rĩ agá 'dāā mī be ĩrī rĩ. 48 Vūrā 'dāri gé, ū'bū rĩ pi ūdrákí ku, āzini ācí vūrā 'dāri gé rĩ drā kpá ku. ††

49 "Bá rĩ pi ārēvú céré ĩ ímú kōpi ū'bī' ācí sī.

50 "Ē'yī ri ngá múké, 'bo ē'yī rĩ vé sī asuúpi asuasú rĩ ícá dō ālákála gí, ē'yī rĩ gō adri múké ngóni? Lē ĩmi adriki ĩmi āsámvú gé sī múké, sū ē'yī sī be múké rĩ tĩni, āzini lē ĩmi adriki ĩmi āsámvú gé sī tā be kírī."

Ayīngárá ágó pi vé ūkú be rĩ

(Mātáyo 19:1-12; Lúkā 16:18)

10 Yēsū nga fūú mužú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rĩ pi be Kāpārānāūmā agásī, mužú āngū Yūdáyā vé rĩ gé. ĩri ní yīĩ āmbúgú dīipi dīdī Yárídēnī vé rĩ zozú mužú álé 'dāā. 'Bá bítríká rĩ pi gōkí ímú vú ni gé nōó dīĩ, ĩri ní kōpi ímbázú, sū ĩri ní ríi kōpi ímbá njĩĩ rĩ tĩni.

2 Fārúsī urykō' bée ímúkí Yēsū ri zīĩ ĩri ū'bīzú ānī kīnī, "Tāĩmbí Mósē vé rĩ ā'yī nyo ágó ni ívé ūkú ayízú rá?"

3 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Tāĩmbí Mósē vé rĩ átá tā 'dĩri drīgē íngóni?"

4 Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Mósē ā'yī rá kīnī, 'Ágó ri kōkōbī sī sē ūkú ni ní, ĩri ayízú ānī rá." ††

†† Ācí vezú ānī ūdū ākó rĩ: Múngú ri úmvúlésī 'bá 'i ē'yī' 'bá ku rĩ pi 'dú ú'bé ācí 'dĩri agá. 'Í lā 'dangárá 20:7-15. † Átángá véřēsī 44 agá 'dĩri, búkū Mārākō vé ĩ ní sīĩ Gīrīkī tī sī drīdrī rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sīĩ búkū Mārākō vé vúlé rĩ agá rá. †† Átángá véřēsī 46 agá 'dĩri, búkū Mārākō vé ĩ ní sīĩ Gīrīkī tī sī drīdrī rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sīĩ búkū

⁵ Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnī, “Mósē sī tāĩmbĩ 'dĩri ĩmi ní, ǎ'diātāsīyā ĩmivé ęsĩ ní teete rĩ sī. ⁶ Múngú ní 'dózáú 'bũ pi gbizú vũ be rĩ gé, 'Múngú gbi ágó pi ũkú be' ¹⁷ 'Tā 'dĩri sī, 'bá ágó ri ívé ętępi ku, ĩri ívé ęndrępi ku, kōpi ĩ úmú ũkú ni be. ⁸ 'Bá ĩrĩ 'dĩ'bée ĩ úmú adri rų' 'bá ǎlu.' ¹¹⁹ Ājē Múngú ní úmú gĩ rĩ, lē 'bá ǎzi ǎ ayi ǎjē rĩ ku.”

¹⁰ Yēsũ pi kǎ ĩmví ĩgōó ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be 'bęti nõó, kōpi gōkĩ Yēsũ ri zĩj ágó pi vé ayingará ũkú be rĩ vé tā sī dīj. ¹¹ Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnī, “Ágó ívé ũkú ayĩpi, gōópi ũkú ǎzi jeępi rĩ, fi 'dĩri tā ęwũ vé ni 'oó. ¹² ũkú ívé ágó gǎapi sī, gōópi ágó ǎzi jeępi rĩ, fi 'dĩri tā ęwũ vé ni 'oó.”

Yēsũ 'bǎ tǎkĩri anjĩná nyĩrĩná rĩ pi drĩgę

(Mátayo 19:13-15; Lúkǎ 18:15-17)

¹³ 'Bá ırukọ'bée ĩjĩkĩ ĩvé anjĩná nyĩrĩná rĩ pi Yēsũ vúgá, ǎ tĩ rĩ drĩ kōpi drĩgę, ǎ sę rĩ kōpi ní tǎkĩri. 'Bo 'bá Yēsũ ǎ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní trezú 'bá ĩvé anjĩná ĩjĩ' 'bá Yēsũ vúgá 'dĩ'bée drĩgę. ¹⁴ Yēsũ kǎ tā kōpi ní 'oó 'dĩri ndreé, Yēsũ ę ęsĩ ve kōpi ní rá, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi kukĩ anjĩná nyĩrĩná rĩ pi ę ĩmúkĩ má vúgá nõó! Īmi ugakĩ kōpi ku. 'Bá adri' 'bá sũ anjĩná nyĩrĩná 'dĩ'bée tĩnĩ rĩ pi, kōpi mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ĩsú nĩ.” ¹⁵ Ádarú á lę 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ ǎ'ĩ dō mǎlũngǎ Múngú vé rĩ sũ anjĩná nyĩrĩná rĩ pi ní ǎ'ĩ rĩ tĩnĩ ku, ícó fĩ mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ágá ku. ¹⁶ Kúru Yēsũ ní anjĩná rĩ pi 'dũzú 'ĩ drĩgę, ĩri ní drĩ tĩzú mužú kōpi drĩgę sī ǎlu ǎlu, ǎzini ĩri ní tǎkĩri sęzú kōpi ní.

Ágó ǎ'bú be rĩ zĩ fingará 'bũ gé rĩ vé tá

(Mátayo 19:16-30; Lúkǎ 18:18-30)

¹⁷ Yēsũ kǎ ívé ęcĩ 'ĩdó, ágó ǎzi ní njuzú mužú Yēsũ vúgá 'dǎá, kǎ caá Yēsũ vúgá 'dǎá, ĩri ní kũmũcĩ ũtĩzú Yēsũ ęndręti gé, ĩri ní Yēsũ rĩ zizú kīnī, “Īmbápi, mi 'bá múké, má 'o ǎ'di má ĩsú rĩ ídri 'dání'dání rĩ ǎni?”

¹⁸ Yēsũ ní ágó rĩ zizú kīnī, “Ngá mí ní ma zizú 'bá múké ǎ'di? [†] 'Bá ǎzi múké ni 'dǎáyo, 'yęná Múngú ri múké nĩ. ¹⁹ Mĩ nĩ tǎĩmbĩ rĩ rá kīnī, “Lę mĩ 'dĩ 'bá ku, lę mĩ 'bǎ ęwũ ku, lę mĩ ũgũ 'bá ǎzi ǎ ngá ku, lę mĩ úlĩ ũnjō 'bá ǎzi drĩgę ku, lę mĩ ũ'bǎ 'bá ǎzi ę mĩ ĩrívę ngá 'dũzú ku, lę mĩ ĩnjĩ mĩ ętępi pi mĩ ęndrępi be ĩnjĩnjĩ.” ^{††}

²⁰ Ágó rĩ ní újázú Yēsũ ní kīnī, “Īmbápi, á 'dũ tǎĩmbĩ 'dĩ'bée vé tá ngá cérę rá, 'ĩdózáú má ní adrizú mvǎná rų rĩ gé 'dǎá.”

²¹ Yēsũ ní ǎngũ ndrezú ágó rĩ vúgá 'dǎá, lę ágó rĩ lęlę, ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kīnī, “Tǎ mí ní 'oó kuyę rĩ 'yęná ǎlu, 'ĩ mu, mĩ ızĩ ngá mívę rĩ pi ǎręvú cérę, mĩ awa mũfęngǎ ni 'bá ngá ǎkó rĩ pi ní, úmvúlęsĩ mi mu ǎ'bú ĩsú 'bũ gé 'dǎlé ambamba, mĩ ímú má pámvú ũbĩ.”

²² Ágó rĩ kǎ tá Yēsũ ní 'yoó 'dĩri yĩj, miłęti ni ĩsú kuú ǎni kĩnjĩ, ĩri ní 'dezú mužú, ęsĩ ni ĩsú ĩzǎngǎ, ǎ'diātāsīyǎ ágó rĩ ǎ'bú be ambamba.

²³ Yēsũ ní ǎngũ úndrezú 'ĩ gǎrá gá sĩ kúrũ, ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní kīnī, “'Bá ǎ'bú be rĩ vé fingará mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ágá 'dǎlé rĩ, tá ni mbamba!”

²⁴ Tǎ Yēsũ ní 'yoó 'dĩri sę 'bá ĩri ǎ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní ǎyǎngará. ^{††} 'Bo Yēsũ gō tá rĩ ęndĩj 'yoó kōpi ní dīj kīnī, “Mǎ anjĩ rĩ, 'Bá ǎ'bú be rĩ vé fingará mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ágá 'dǎlé rĩ, tá ni ũkpó ũkpó! ²⁵ Kámĩlō vé fingará sĩndání ǎ úlę gá sĩ rĩ mbamba, 'bo 'bá ǎ'bú be rĩ vé fingará mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ágá rĩ mba ndęé rá.”

²⁶ 'Bá Yēsũ ǎ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ǎyǎkĩ tá 'dĩri sĩ ambamba, kōpi rikĩ átá ĩ ǎsámvú gé sĩ kīnī, “'Bá ĩ ní ícó paá ũnjĩkǎnyǎ agásĩ 'bá ǎsámvú gé nõgó rĩ, ĩri adri ǎ'di 'ĩ?”

²⁷ Yēsũ ndre ǎngũ kōpi vũgá 'dǎá gōgō, ĩri ní 'yozú kīnī, “'Bá ǎda ícó tá 'dĩri 'dũy ngá ku, 'bo Múngú ri 'dũ ngá rá, ǎ'diātāsīyǎ Múngú ri ícó tá rĩ pi ǎręvú 'dũ ngá cérę.”

²⁸ Pétērō ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í ndre drĩ kǎ, 'bá kukĩ 'bávę ngá ǎręvú cérę, 'bǎ ri mĩ pámvú ũbĩ!”

²⁹ Yēsũ ní újázú kīnī, “Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá ívé 'bęti kuúpi, ívé ędrĩpi kuúpi, ívé ọmvúpi kuúpi, ívé ętępi kuúpi, ívé ęndrępi kuúpi, ívé anjĩná kuúpi, ívé ọmvú kuúpi má tá sĩ, ǎzini ú'dúkọ múké mávé rĩ ǎ tá sĩ rĩ, ³⁰ ĩri jó ĩsú, ędrĩpi ĩsú, ọmvúpi ĩsú, ęndrępi ĩsú, anjĩná ĩsú, ǎ'bú ĩsú ca mũdũrũlũ kǎrákará vũ drĩgę nõgó. Á nya dō ĩzǎngǎ drǎǎsīyǎ, ú'dũ ũdũ vé ímúpi 'dǎri gé, ĩri ímú ídri 'dání'dání rĩ ĩsú rá. ³¹ 'Bá kǎrákará 'yo' 'bá kīnī, ĩ drĩdrĩ rĩ pi, kōpi ímú adri ũdũmbĩtǎ. 'Bá adri' 'bá ũdũmbĩtǎ rĩ pi, kōpi ímú adri drĩdrĩ.”

Yēsũ átá ívé drǎngará ǎ tá dīj

(Mátayo 20:17-19; Lúkǎ 18:31-34)

³² Yēsũ pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be Yęrūsǎlémǎ gálę rų, Yēsũ ko kōpi ę drĩ mužú nĩ. 'Bá Yēsũ ǎ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ę drĩ ǎbákĩ cérę cérę, ǎzini 'bá mu' 'bá vú ni gé sĩ rĩ pi, ũrĩ ímvú kōpi rá. Yēsũ ní 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá mũdrĩ drĩ ni ĩrĩ 'dĩ'bée jizú gǎrá gá, ĩri ní tá lępi ímúpi 'ĩ ngápi 'ĩ rų' 'bá gá rĩ ũlũzú kōpi ní.

³³ Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnī, “'Bá kǎdō mužú caá Yęrūsǎlémǎ gá 'dǎá, ma 'Bá Mvá 'ĩ, ĩ ĩmú má ũli 'be rá, ĩ ma jĩ pá tu atala atala rĩ pi drĩgę rĩ pi ęndręti gé, ǎzini 'bá tǎĩmbĩ Mósę vé rĩ ĩmbǎ' 'bá rĩ pi ęndręti gé. Kōpi ímú mávé tá lĩ, ma 'dizú ǎni rá, kōpi ma jĩ pá tu 'bá adri' 'bá Yǎhũdĩ rų ku rĩ pi ęndręti gé. ³⁴ Kōpi ímú má drĩ ĩnjǎ, kōpi tũsú úwé má rų' 'bá gá, kōpi ma ũgbǎ, kōpi ma 'dĩ drǎ rá, 'bo ú'dũ na ǎ vũdrĩ gé, ma gō íngá ídri rų.”

Yōkóbũ pi Yũwǎnĩ be zĩkĩ tá ǎzi Yēsũ tĩ gé

(Mátayo 20:20-28)

³⁵ Kúru Zębędáyō ęnjĩpi! Yōkóbũ pi Yũwǎnĩ be, kōpi ní ímúzá Yēsũ vúgá nõó, kōpi ní 'yozú Yēsũ ní kīnī, “Īmbápi, tá ǎzi anigę 'bá lękĩ zĩj mĩ tĩ gé, mĩ 'o 'bá ní.”

³⁶ Yēsũ ní kōpi zizú kīnī, “Ngá ĩmi ní lęé má 'o ĩmi ní rĩ ǎ'di?”

†† Āyǎngará: 'Bá Yēsũ ǎ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ũsũkĩ kīnī, Múngú sę ǎ'bú rĩ 'bá rĩ pi ní nĩ, 'bǎ tǎkĩri drĩ ni gé gĩ.

Määrákõ vé vúlę rĩ ágá rá. †† 9:48 Īsáyǎ 66:24 ††† 10:4 Dętörönómę 24:1 † 10:6 Īdóngárǎ 1:27 †† 10:8 Īdóngárǎ 2:24 † Mĩ ma zĩ 'bá múké ǎsĩ: Tǎ Yēsũ ní 'yoó 'dĩri vé ĩfĩfĩ 'dĩni, Yēsũ lę ágó ri ǎ ũsũ 'yozú kīnī, 'ĩ Múngú 'ĩ. †† 10:19 Wũngárǎ 20:12; Dętörönómę 5:16-20

³⁷ Kōpi ní újázú kīnī, “Mí kādō úrí mívé lúpá mālūngā vé 'bá rī pi ní mi íngúzú íngúngū rī drīgē, lē mī ā'yī 'bá ālu ā úrí mī drī ɛndɛpī gé, āzi rī ā úrí mī drī tījī gé.”

³⁸ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ími nīkí ngá zī be ku. Ími nyo ícō ngá kópō agá draāpi dradra má ní ímū mvūyú 'dīri mvū rá? Dōku bātízīmū tī ní sēē má ní tīzāngā nyazú 'dīri, ími nyo ícō ā'yī ā sēkí ími ní, sū tī ní sēē má ní rī tīnī rá?”

³⁹ Kōpi ní 'yozú kīnī, “Bā ícō rá.” Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ími ícō ngá kópō agá draāpi dradra má ní mvūyú rī mvū rá, āzini bātízīmū tī ní sēē má ní tīzāngā nyazú 'dīri, ími ícō ā'yī, tī sē ími ní rá, ⁴⁰ 'bo úringará mā drī ɛndɛpī gé, āzini mā drī tījī gé rī, má ícō tā ni ā'yī ími ní nī ku. Vūrā 'dī' bēe Múngú údé íngá 'bá 'í ní ūpēē gí rī pi ní.”

⁴¹ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rī pi ā ɔrūko mūdri rī pi ká tā Yōkóbū pi ní 'yoó Yūwánī be 'dīri yījī, kōpi ē ɛsī ve 'bá tījī 'dī' bēe ní rá. ⁴² Kúru Yēsū ní kōpi zizú ímúzú vūrā ālu gé, tīri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Bá adri' bá Yāhūdī rú ku tī ní 'bāā 'bá rī pi drīgē 'bāgú rú 'dī' bēe, kōpi ri ūkpō áyú tīvé 'bá rī pi drīgē, tīvé ūgalaku ambugu rī pi ri ūkpō áyú 'bá tī ní ruyú rī pi drīgē. ⁴³ Ími āsámvú gé 'dīgē, lē tā rī ā adri sū 'dīri tīnī ku. Ími āsámvú gé 'dīgē, 'bá rī lē dō adrii 'bá āmbúgú rú, lē ā 'bā 'i adrii ātī' bá tīmivé ni, ⁴⁴ āzini 'bá rī lē dō 'i adri āmbúgú 'bá rī pi drīgē céré, lē ā 'bā 'i adrii tūgērī rú rī ɛzī ngaá 'bá rī pi ní céré. ⁴⁵ Ma 'Bá Mvā 'i, má ímū 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā ngakí má ní ɛzī 'dīni kuyé, má ímū ɛzī ngaá 'bá rī pi ní, āzini má ímū ma sēē 'dījī drāá 'bá kárakarā pi ē drī jezú.”

Yēsū zī Bārītīmáyō mī be ɛsīpi gí rī ē mī

(Mātáyo 20:29-34; Lúkā 18:35-43)

⁴⁶ Kúru Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ūbī' bá rī pi be, kōpi ní cazú kūrú Yērīkō vé rī gé. Kōpi ká lēē fūú mvuzú kūrú rī agásī, 'bá bītrīká rī pi 'dekí mvuzú kōpi ā vūdri gé sī. Ágō āzi mī be ɛsīpi gí ni rú ni Bārītīmáyō 'i, tīri Tīmáyō ā mvā, tīri ri úrí lētī ā jēlé gá, ri ngá mā 'bá rī pi vúgá.

⁴⁷ Bārītīmáyō ká yījī kīnī, 'bá rī Yēsū Nāzērétāgú rī ri ɛlī mvuzú nī, tīri ní trezú ū'dúkō be ɔrū 'dāā kīnī, “Yēsū Dāwūdī ā Mvā rī, 'í ndre tīzāngā mávé nōri fō!”

⁴⁸ 'Bá ɔrūko' bēe trekí ágó rī drīgē kīnī, ā újī kīri. 'Bo ágó rī gō treé mvuzú drīgélé kīnī, “Dāwūdī ā Mvā rī, 'í ndre tīzāngā mávé nōri fō!”

⁴⁹ Yēsū ní pá tuzú, tīri ní 'yozú kīnī, “Ími zīkí tīri.” Kōpi ní ágó mī be ɛsīpi gí rī zizú kīnī, “Mí adri ūrī sī ku, 'í nga ɔrū, Yēsū ri mī zī.” ⁵⁰ Bārītīmáyō ní ívé bōngó akoó rūkū rī njezú 'bezú vūgá, tīri ní wazú ɔrū, tīri ní mvuzú Yēsū vúgá 'dāā.

⁵¹ Yēsū ní tīri zizú kīnī, “Ngá mí ní lēē mā 'o mí ní rī ā' dī?”

Ágō mī be ɛsīpi gí 'dīri ní újázú Yēsū ní kīnī, “Ímbápi, á lē āngū ndreé.”

⁵² Yēsū ní 'yozú tīri ní kīnī, “'Í 'de mvuzú tīyī, mí ní ma ɛ'yījī gí rī sī, mí ídrí gí.” Koro ágó rī ē mī ní 'i zizú āngū ndrezú, tīri ní 'dezú mvuzú Yēsū pi ā vūdri gé sī.

Yēsū vé fīngará Yērúsālémā gá rī

(Mātáyo 21:1-11; Lúkā 19:28-40; Yūwánī 12:12-19)

11 Yēsū pi ní cazú ívé 'bá 'i pámvú ūbī' bá rī pi be Bētēfágē gá, āzini Bētēnīyā gá, kūrú 'dī' bēe tīny- inā Írā Ōlívē † vé rī jēlé gá. Kōpi ká mvuzú caá tīnyinā kūrú Yērúsālémā vé rī gé 'dāā, Yēsū ní ívé 'bá 'i pámvú ūbī' bá tījī ni pi pēzú mvuzú drīdrī. ² Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ími mvuzú gūrú tīri ɛndreṭī gé 'dāri gé, tīri kádō fīi caá gūrú rī agá 'dāā, tīri dōngí mbaāpi ú'dí rú 'bá āzi ní drī únjúzú ānī kuyé ni ísú 'yīkí kú 'dāā'dā, tīri ɔyukí dōngí rī íjī má vú nōó. ³ 'Bá āzi zī dō tīri, 'Ngá tīri ní rīi 'oó 'dīni rī ā' dī? Ími újákí tīri ní 'dīni, 'Úpí lē dōngí rī nī, tī dōngí rī újā gō tīri ní vúlé rá.”

⁴ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá tījī 'dī' bēe ní 'dezú mvuzú, kōpi ní cazú dōngí mbaāpi ú'dí rú ni ísú' zú 'yīkí tīri tīny- inā kēētīlē āngū ndreépi mvuzú lētī tī ní fizú mvuzú kūrú rī gé 'dālē rī gé, kōpi ní dōngí rī ɔyuzú. ⁵ 'Bá ɔrūko pá tu' bá 'dālē rī pi ní kōpi zizú kīnī, “Ími ri dōngí rī ɔyū ālē?” ⁶ Kōpi ní tā rī újázú 'bá pá tu' bá rī pi ní sū Yēsū ní 'yoó tī ní rī tīnī, 'bá pá tu' bá rī pi ní ā'yīzú kīnī, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rī pi ā jīkí dōngí rī mvuzú tīyī. ⁷ Kōpi ní dōngí rī jizú mvuzú Yēsū vúgá 'dālē, kōpi ní tīvé bōngó akoó rūkū rī pi 'bezú dōngí rī ā úgóró gá, Yēsū ní tuzú úrízú drī ni gé. ⁸ 'Bá kárakarā ajakí tīvé bōngó akoó rūkū rī pi mvuzú lētī rī drīgē sī, ɔrūko' bēe vākí tībībī ɔmvuzú agá rī pi ū'bāā mvuzú lētī rī drīgē sī. ⁹ 'Bá 'de' bá Yēsū ɛndreṭī gé drīdrī rī pi, 'de' bá tīri ā vūdri gé rī pi be, rikí gbīlílí gaá mvuzú kīnī,

“Hōsánā!”

“Tākíri ā adri 'bá ímūpi Úpí ā rú sī rī †† ní!” ‡

¹⁰ “Múngú ā 'bā tākíri mālūngā úyú Dāwūdī vé rī ní ímū ruyú rī drīgē!”

“Hōsánā Múngú ɔrūgégé 'bū gé rī!”

¹¹ Kúru Yēsū ní cazú kūrú Yērúsālémā vé rī gé 'dāā, tīri ní fizú Jó Múngú vé rī agá 'dāā, tīri ní 'dezú rizú ngá rī pi úndrezú ánázú kūrú. 'Bo ūtū rī ní 'deé gí rī sī, Yēsū pi ní 'dezú mvuzú ívé 'bá áyúāyū mūdri drī ni tījī rī pi be gūrú Bētēnīyā vé rī gé.

Yēsū tri peṭī tī ní zījī fīgī rī

(Mātáyo 21:18-19)

¹² Ká mvuzú adrii drū 'dīni, Yēsū pi ní fūzú ívé 'bá 'i pámvú ūbī' bá rī pi be gūrú Bētēnīyā vé rī agásī āmvé, ɛbīrī fū Yēsū ri káyī. ¹³ Íri ní peṭī tī ní zījī fīgī rī ndrezú rará rú, bī ni amu kú kūmvū, tīri ní 'dezú mvuzú peṭī rī ā gārā gá tīnyināngá 'dāā, lē ndreé dō peṭī rī 'a rá. Ká mvuzú caá peṭī rī ā gārā gá 'dāā, ísú peṭī rī 'a kuyé, 'yéngá bī ni amu kú nī, ā' diātāsīyā lókí 'dāri adri peṭī ní 'azú ni kuyé. ¹⁴ Yēsū ní 'yozú peṭī rī ní kīnī, “Lē 'bá āzi ā gō mívé ū' a nyaá dījī ālunāni ku.” 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rī pi yīkí tā tīri ní 'yoó 'dīri rá.

† Ōlívē: Peṭī ōlívē vé rī tīri 'a ū' a be, tīcō nya rá, tīrívē ū' a zo ūdu rú, Yāhūdī rī pi ri tībī á' dī ūdu rī sī, āzini kōpi ri tō lámā agá, ācí 'yūzú ānī. †† 'Bá ímūpi Úpí ā rú sī rī: 'Bá 'dīri Yēsū 'i. ‡ 11:9 Sāwūmā 118:25-26

újá nóni 'i ícá írā sēepi jó rī ní pá tuzú āní ũkpó ũkpó ni.

¹¹ Úpí 'o tā 'dīri nī,
sē 'bá ní āyāngará.' † "

¹² 'Bá Yēsū ní átá kōpi be 'dī'bée nīkí áamá rá, nāpí Yēsū ní ũlúú 'dīri, Yēsū ri tā rī pi nāpí rú í rú' 'bá gá. Kōpi lēkí kōdō ĩri ruyú, 'bo kōpi rukí 'bá bītríká rī pi, kōpi kukí ĩri āní, kōpi gōkí mụú 'dīísí rá.

Mũfēngā umbe jezú rī vé ũfēngará 'bāgú āmbúgú rī ní

(Mātáyo 22:15-22; Lúkā 20:20-26)

¹³ Drīkoma 'dī'bée ní Fārúsī rī pi ā uryokọ pēzú 'bá Ēródē ri ẹtī' 'bá rī pi be mụzú Yēsū ri uzizú, ā 'yo rí tā, ĩ tōkí rí ĩri āní bēnī. ¹⁴ Kōpi ní cazú ĩri vúgá 'dāá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ímbápi, 'bá nīkí rá mi 'bá tā 'oópi pīrī ni, 'bá āzi ícọ mívé yīkí tā 'ozú rī újá ku, mi 'bá rī pi vé tā 'dụ nga céré trótró, átá dō 'bá rī 'ā'di 'i, mi ri tā áda Múngú vé rī ímbá. ĩri nyo múké ĩ ní mũfēngā umbe jezú rī ũfēzú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní, †† dōku ā ũfēkí ku? ¹⁵ 'Bá ũfēkí íyí, dōku 'bá ũfēkí ku?"

'Bo Yēsū nī tā kōpi ē ẹsí agá rī rá. Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Ími ri tā ndā mà rú' 'bá gá 'dīni āsī? Ími íjīkí má ní mũfēngā fífí ẹnjījīpi ẹnjījīnī ālu, mà ndre drī ká." ¹⁶ Kōpi ní mũfēngā ā fífí íjizú ālu Yēsū vú nōó, Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Índrīlīkí ĩ ní údé mũfēngā rú' 'bá gá nōri, āzini rú ĩ ní sīi rú' 'bá ni gé nōri 'ā'di vé ni?"

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Índrīlīkí rī, āzini rú rī 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī vé ni."

¹⁷ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ngá rī dō 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī vé ni, ĩmi sēkí 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní, ngá rī dō Múngú vé ni, ĩmi sēkí Múngú ní."

Tā Yēsū ní újá kōpi ní 'dīri, sē kōpi ní āyāngará.

Íngángará drāngará gálésīla rī vé tā

(Mātáyo 22:23-33; Lúkā 20:27-40)

¹⁸ Kúru 'bá ĩ ní zījī Sādókē, † 'yo' 'bá kīnī, 'bá rī drā dō gí ícọ gōó íngá ídri rú ku 'dī'bée ní ímúzú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní Yēsū ri zizú ¹⁹ kīnī, "Ímbápi, Mósē sī 'bá ní kīnī, "Bá rī vé ẹdrípí drā dō, ku dō ọwúzí kú mvá ākó, 'bá drāápi rī vé ẹdrípí rī gō ọwúzí rī ẹ'yí 'í ní ũkú rú, kōpi anjī tī ọwúzí rī be, anjī kōpi ní tījī rī pi adri ẹdrípí drāápi 'dāri vé ni.' ††²⁰ Ándúru anjī āgō ẹzīrī, kōpi ẹdrípí rú, mvá káyú rī je ũkú, ĩri ní drāzú, kōpi tīkí mvá ũkú rī be kuyé. ²¹ Ẹdrípí āzi rī ní gōzú ũkú rī ẹ'yízú, ĩri ní kpá drāzú mvá ākó, ẹdrípí āzi rī ní kpá ũkú rī ẹ'yízú, drā kpá 'dīni, kōpi tīkí mvá ũkú rī be kuyé. ²² Anjī ẹzīrī 'dī'bée ũdrákí céré, tīkí anjī ũkú rī be kuyé. Ẫdū ni gé, ũkú rī ní kpá drāzú. ²³ Kúru 'í lū 'bá ní, āgō ũdrā' 'bá ẹzīrī 'dī'bée céré rikí ũkú ālu 'dīri jeé, kādō mụú caá ú'dú

† 12:11 Sāwúmā 118:22-23 †† 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rī: ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndīāndī rī pi agá rī pi drīgē, āngū Yūdāyā vé rī drīgē, āngū Gālīlāyā vé rī drīgē, āzini āngū Yāhūdī rī pi vé rī drīgē. 'Bá Rómā vé rī pi ívé 'bāgú āmbúgú rī zī ívé tī sī Kāyisārā. † Sādókē: Sādókē rī pi ngúlúmū Yāhūdī rī pi vé tājimbí Mósē vé rī rú' 'bá tītí rī pi, 'bo kōpi ẹ'yīkí índrī rī pi vé tā kuyé, ẹ'yīkí mālāyíkā rī pi vé tā kuyé, āzini kōpi ẹ'yīkí kpá 'yozú kīnī, 'bá ũdrā' 'bá gí rī pi gō íngá ídri rú rá 'dīni kuyé. 'Í lā Ẹzī 23:8. †† 12:19 Dětōrōnómē 25:5

'bá rī pi ní íngázú gōzú ídri rú rī gé, ũkú 'dīri adri 'ā'di vé ní?"

²⁴ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Tā ĩmi ní átá 'dīri adri pīrī ku! ĩmi nīkí tā ĩ ní sīi Búkū Múngú vé rī agá rī kuyé! ĩmi nīkí ũkpō Múngú vé rī kuyé! ²⁵ 'Bá ũdrā' 'bá gí rī pi kādō íngá gōó ídri rú, ágō gō ũkú jeé ku, ũkú gō ágō jeé ku. Kōpi adri sū mālāyíkā 'bū gé 'dālē rī pi tījī. ²⁶ 'Bá ũdrā' 'bá gí rī pi vé íngángará gōó ídri rú rī vé tā, ĩmi lākí búkū Mósē ní sīi rī agá rá. ĩmi nīkí tā ācī ní dīzú rūdú agá rī rá, Múngú 'yo Mósē ní kīnī, 'Ma Múngú Ābūrāmā †† vé rī, Múngú Ísákā ††† vé rī, āzini Múngú Yōkóbū ††† vé rī, ²⁷ Múngú adri 'yozú kīnī, ĩri Múngú 'bá ũdrā' 'bá gí rī pi vé ni kuyé, ĩri Múngú 'bá ídri rú rī pi vé ni. ĩmi Sādókē 'dī'bée, tā ĩmi ní 'yoó kīnī, 'bá ũdrā' 'bée gí rī pi íngákí gōó ídri rú ku 'dīri ũnjō."

Tājimbí tā be agaápi rá rī

(Mātáyo 22:34-40; Lúkā 10:25-28)

²⁸ 'Bá tājimbí ímbá' 'bá rī pi vé ālu ní ícázú, ísú Yēsū pi ri āgátá gā Sādókē rī pi be. Kā ímú ísú Yēsū újá tā rī pīrī, ĩri ní Yēsū ri zizú kīnī, "Tājimbí 'dī'bée agásí céré, ngōri ndē nī?"

²⁹ Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Tājimbí agaápi rá rī, ĩri 'dī, ĩmi anjī Ísērélē vé 'dī'bée, ĩmi yīkí drī ká! Úpí 'bávē rī, ĩri 'yéná Úpí Múngú 'i. ³⁰ Lē mī lē Úpí Múngú mívé rī ẹsí be céré, índrī mívé rī be céré, yīkí mívé rī be céré, ũkpō mívé rī be céré.' ³¹ Tājimbí ĩrī rī 'dīni, 'Lē mī lē 'bá mī gārā gá rī sū mí ní mī rú' 'bá lēé rī tījī.' ³² Tājimbí āzi tājimbí ĩrī 'dī'bée ndēepi rá ni 'dāāyo."

³² Ágō riipi tājimbí ímbápi rī ní 'yozú kīnī, "Ímbápi, tā mí ní 'yoó kīnī, Múngú ri 'yéná ālu, Múngú āzi túngú ni 'dāāyo 'dīri, ĩri tā áda. ³³ Ádarú lē mī lē ĩri ẹsí be céré, yīkí mívé rī be céré, ũkpō mívé rī be céré, āzini 'í lē dō 'bá mī gārā gá rī sū mí ní mī rú' 'bá lēé rī tījī, ndē ngá mí ní sēé rī pi rá, āzini ndē rōbōjō mí ní zāá rī rá."

³⁴ Yēsū kā ndreé ágō rī újá tā rī pīrī, ĩri ní 'yozú ágō rī ní kīnī, "Mí ítrú nóni mi ícá ĩnyinjā mālūngā Múngú vé rī ā jēlé gá gí." Vúdrī ni gé, 'bá āzi gō Yēsū ri zījī tā āzi sī dījī kuyé.

Kúrisítō ri 'ā'di ā Mvā?

(Mātáyo 22:41-46; Lúkā 20:41-44)

³⁵ Yēsū kā rií 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ĩri ní 'bá rī pi zizú kīnī, "Bá tājimbí ímbá' 'bá rī pi ri 'yo kīnī, Kúrisítō ri ímú ĩfū úyú Dāwúđī vé rī agá, tā kōpi ní 'yoó 'dīri, kōpi ọsúkí ífífí ni a'di? ³⁶ Índrī Uleterē rī ású Dāwúđī ri, sē átá 'dīni kīnī, " 'Úpí Múngú 'yo mávé Úpí ní ³⁷ kīnī, "Mí úrí mà drī ẹndēpí ³⁸ gé,

†† Ābūrāmā: Múngú zī Ābūrāmā ri kīnī, ā ku ívé 'bá 'bētjī āsámuvú gé rī pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mụú āngū āzi ú'dí ni gé. Ābūrāmā ri ẹ'bīpi Yāhūdī rī pi vé rī, tīkí ĩri íl' ẹlīfū ālu mūdūrūlū ārō (1,800) gé, ísú tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Í'dóngará 12-25. ††† Ísákā: Ísákā ri mvá Múngú ní ẹzījī Ābūrāmā ní rī. 'Í lā Í'dóngará 17-35. †††† Yōkóbū: Yōkóbū ri Ābūrāmā mvópjī Ísákā vé mvá, ĩri anjī be mụdrī drī ní ĩrī, Múngú újá rú ni zījī Ísērélē, úyú ĩrívē rī zīkí anjī Ísērélē vé ni. Sā Yēsū vé rī gé, zīkí kōpi Yāhūdī. 'Í lā Í'dóngará 25-50. § 12:26 Wūngará 3:6 §† 12:30 Dětōrōnómē 6:4-5 §†† 12:31 Lẹvītíkā 19:18 §† Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tā 'dīri vé ífífí, Dāwúđī zī Yēsū Kúrisítō ri ívé Úpí.

cīmgbá má ní mívé ari'ba rĩ pi 'bázú
mî pálé gá rĩ gé." †
37 Dāwúđí zì dō Kúrísítō ri ívé Úpí pírí, Kúrísítō ri ícò
adri Dāwúđí ǎ mvá íngóni ngóni?"
'Bá kárakarà 'bákí úvá rizú tā ĩri ní ímbá 'dĩri yizú
ǎyĩkō sī.

**Yēsũ kīnĩ lē 'bá rĩ pi ǎ adrikí mĵ be kowu 'bá tǎĩmbí
Mósē vé rĩ ímbá' 'bá rĩ pi vé tǎ sī**
(Mātáyo 23:1-36; Lúkǎ 20:45-47)

38 Yēsũ kǎ ríí 'bá rĩ pi ímbá, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnĩ,
"Ími adrikí mĵ be kowu 'bá ri' 'bá tǎĩmbí Mósē vé rĩ ím-
bá' 'bá 'dĩ' 'bée ǎ tǎ sī. Kōpi lēkí ĩ úsú bōngó ǎcoco ni pi
sī, ríí écĵ jōkōnĵ agásĵ, 'bá rĩ pi kádō ĩ ézĵ, kōpi ĩ ĩnjĩkí rĩ
ĩ ĩnjĩjĩ. 39 ǎzini kōpi lēkí ǎ 'bákí ĩ úrí vŭrǎ 'bá ambugu rĩ
pi vé rizú úrízú Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá 'dǎá rĩ gé, ǎzi-
ni vŭrǎ 'bá ĩnjĩzú ĩnjĩjĩ rizú ũmŭ nyazú rĩ gé. 40 Kōpi ri
owuzĵ rĩ pi ĩ mĵ ũ'bǎ rizú kōpivé ngá jó ǎsámvú gé rĩ pi
u'duzú kōpi drĵgé sī. Kōpi ri Múngú ri zĵ sǎ be ǎco, 'bá
rĩ pi ǎ ndrekí rĩ ĩ. 'Bá tǎ 'o' 'bá 'dĩni 'dĩ' 'bée, Múngú ri ímŭ
kōpi ĩrĩŋǎ ũnjĩ ũnjĩ."

Ngá ǒwúzigó rĩ ní sēé rĩ vé tǎ
(Lúkǎ 21:1-4)

41 Yēsũ ní 'dezú mužú úrízú sōndúkŭ ĩ ní 'bǎá kuú Jó
Múngú vé rĩ agá, ĩ ní rizú mŭfēngǎ 'bezú 'a ni gé rĩ ǎ
gǎrǎ gá. Tē ríí 'bá kárakarà mŭfēngǎ jĩ' 'bá 'be' 'bá rĩ pi
ndreé. Ndre 'bá ǎ' 'bú be rĩ pi 'bekí mŭfēngǎ ívé rĩ ǎm-
búgú. 42 Kúru ǒwúzigó ǎzi íjĩ ívé rĩ mŭfēngǎ fífi nyírĩŋǎ
ĕnjĩjĩpi ku ni 'beé ĩrĩ.

43 Yēsũ ní ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi zizú ímŭzú 'ĩ
vúgá nõó, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, "Ádarú á 'yo ĩmi ní
'dĩni, ũkú ǒwúzigó ngá ǎkó 'dĩri vé mŭfēngǎ 'beé rĩ,
ndē 'bá 'be' 'bá ǎmbúgú rĩ pi vé rĩ rá. 44 Ngá 'bá ǎ' 'bú be
rĩ pi ní sēé rĩ, kōpi 'dĩ' 'dú' 'kí ívé ǎ' 'bú kárakarà rĩ pi agá, 'bo
ũkú ngá ǎkó 'dĩri sē ívé ngá 'ĩ ní kōdō 'ĩ ĩzǎ kozú rĩ
ǎrēvú céré."

Í ímŭ Jó Múngú vé rĩ ũŋō árí vŭgá
(Mātáyo 24:1-2; Lúkǎ 21:5-6)

13 Yēsũ kǎ ríí fŭú mužú Jó Múngú vé rĩ agásĵ, ĩrivé
'bá ĩri ǎ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé ǎlu ní 'yozú ĩri ní
kīnĩ, "Ímbápi, 'ĩ ndre drĵ írǎ ũnyĩ be 'dĩ' 'bée ká, ǎzini 'ĩ
ndre drĵ jó ĩ ní sĵ jó Múngú ri ĩnjĩzú rĩ ǎ gǎrǎ gá sī ũnyĩ
be 'dĩ' 'bée ká!"

2 Yēsũ ní újázú ĩri ní kīnĩ, "Jó mí ní ndreé ambugu
ambugu 'dĩ' 'bée, ĩ ímŭ kōpi ũŋō céré u' 'de vŭgá, írǎ ĩ ní jó
rĩ pi ũ'bázú ǎni 'dĩ' 'bée, ĩ ímŭ kōpi ũŋō ú' 'bé céré vŭgá."

Ízǎngǎ ímŭpi drĵdrĵ 'dĩlé rĩ
(Mātáyo 24:3-14; Lúkǎ 21:7-19)

3 Vŭdrĵ ni gé, Yēsũ mŭ úrí kuú Írǎ Ōlívé vé rĩ drĵgé,
'bú' 'njǎ aco kōpi ǎsámvú Jó Múngú vé rĩ be ní. Pétēró pi
Yókóbŭ be, Yŭwánĩ sī, ǎzini ǎndērēyǎ sī, kōpi ní ĩ njezú
mužú Yēsũ vúgá 'dǎá. 4 Kōpi ní Yēsũ ri zizú kīnĩ, "Tǎ

'dĩ' 'bée ímŭ ĩ nga ngōtŭ? Ngá ímŭpi lŭúpi kīnĩ, tǎ
'dĩ' 'bée ímŭ ĩ nga rá rĩ ǎ' 'dĩ?"

5 Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Ími ndrekí múké, lē 'bá
ǎzi ǎ ũ' 'bǎ ĩmĵ mĵ ku, 6 ǎ' 'diǎtǎsĵyǎ 'bá kárakarà pi ímŭ
ũnjō ũlĵ má rŭ sĵ, kōpi 'yo, ĩ Kúrísítō 'i. Kōpi 'bá
kárakarà pi ĩ mĵ ũ' 'bǎ rá. 7 Ími kádō tǎ ǎ' 'dĵ vé ni yĵĩ, ǎzi-
ni ĩmi kádō tǎ ǎ' 'dĵ vé ĩ ní ríí átá rĩ ǎ tǎ yĵĩ, lē ĩmi adrikí
ŭrĵ sĵ ku. Tǎ 'dĩni 'dĩ' 'bée ímŭ ĩ nga rá, 'bo adri 'yozú
kīnĩ, ũdŭ nyōŋkŭ nõri vé rĩ, ĩri 'i dēŋepi 'dĩ' 'dĩni kuyé.
8 'Bá ǎngŭ ǎzi agá rĩ pi ímŭ ǎ' 'dĵ 'dĵ ĩ ǎsámvú gé sĵ 'bá
ǎngŭ ǎzi agá rĩ pi be. 'Bá mǎlŭngǎ ru' 'bá rĩ pi ímŭ ǎ' 'dĵ
'dĵ ĩ ŋŋŋpĵĩ mǎlŭngǎ ru' 'bá rĩ pi be, dĵngdĵngĩ ri ímŭ
ǎngŭ aya vŭrǎ kárakarà ni pi agásĵ, ǎbĵrĵ ri ímŭ 'de ũnjĩ
ũnjĩ. 'Bo tǎ 'dĩ' 'bée drĵ ĩzǎngǎ rĩ vé 'd' 'dóngárá.

9 "Ími adrikí mĵ be kowu! Í ímŭ ĩmi urŭ jĩ mŭ tō 'bá tǎ
lĵ' 'bá rĩ pi ǎndrēŋĵ gé, ĩ ĩmi ũgbǎ Jó Múngú ri Zizú rĩ pi
agásĵ kĕlĵŋǎ sĵ. Í ímŭ ĩmi jĩ mŭ pá tu ũgalaku ambugu rĩ
pi ǎndrēŋĵ gé, ǎzini 'bǎgú rĩ pi ǎndrēŋĵ gé mǎ tǎ sĵ, ĩri
adri drĵlé múké ĩmi ní mávé tǎ ũlŭzú kōpi ní. 10 Ú' 'dŭ
ŭdŭ vé rĩ ní drĵ ícázú kuyé rĩ gé, lē ǎ ũlŭkí ũ' 'dŭkŭ múké
rĩ mužú ǎngŭ rĩ pi agásĵ céré. 11 Urŭkí dō ĩmi, ǎzini tōkí
dō ĩmi 'bá tǎ lĵ' 'bá rĩ pi ǎndrēŋĵ gé, lē ĩmi ríkí ĩmi ũsŭŭ
drǎá átángǎ ĩmi ní lēé mužú átá rĩ vé tǎ sĵ ku. Sǎ ni kádō
ícá, átángǎ ĩmi ní mužú átá rĩ, Múngú ri ũlŭ ĩmi ní ní. Ími
átákí átángǎ rĩ ní ku, Índrí Uleterē rĩ átá ní.

12 "Édrĵpĵ ri ímŭ édrĵpĵ ǎ ũli 'be, ĩri édrĵpĵ ri sē 'dĵ drǎ
rá. Étéŋpĵ ri ímŭ ívé ǎnjĩŋǎ rĩ pi ǎ ũli 'be, ĩri kōpi sē ú' 'dĵ
ŭdrǎ rá, ǎnjĩŋǎ rĩ pi ímŭ ufu ku ari' 'ba rŭ, kōpi 'bá ĩ' 't' 'bá
rĩ pi sē ú' 'dĵ ŭdrǎ rá. 13 'Bá rĩ pi ímŭ ĩmi ngŭ ũnjĩ má tǎ
sĵ, 'bo 'bá pá tuúpi tĵtĵ ívé ǎ' 'yĵngárá agá cĵmgbǎ cazú
ŭdŭ gé rĩ, Múngú ri ímŭ ĩri pa rá.

Tǎ ũnjĩ ímŭpi 'i ngaápi rĩ
(Mātáyo 24:15-21; Lúkǎ 21:20-24)

14 "Ími kádō 'Ngá ũnjĩ ǎngŭ izaápi' †† ni ndreé tu pá
kuú vŭrǎ ĩri ní kōdō pá tuzú ku rĩ gé, 'bá tǎ ni lǎápi rĩ ǎ
nĵ tǎ ni vé ífĵfĵ múké. Sǎ 'dǎri gé, 'bá adri' 'bá ǎngŭ
Yŭdáyǎ vé rĩ agá rĩ pi, lē kōpi ǎ ǎpákí mužú írǎ drĵgé.

15 Tǎ 'dĩri ísŭ dō 'bá rĩ jó drĵgé, ĩ ísĵ fĵí jó agá 'dǎá, mužú
ngá ǎzi 'dŭ' 'dŭ ku. 16 Tǎ 'dĩri ísŭ dō 'bá rĩ ǎmvú agá, lē 'bá
rĩ ǎ gŭ vŭlé mužú ívé bōngó akoó rŭkŭ rĩ 'dŭ' 'dŭ ku. 17 Lókí
'dǎri gé, tǎ rĩ ímŭ adri ũkpŭ ũkpŭ ũkú 'a be rĩ pi ní, ǎzi-
ni ũkú ǎnji be drĵ ũdēŋǎ rŭ bǎ ndrŭ' 'bá ndrŭndrŭ rĩ pi
ní! 18 Lē ĩmi zĵkí Múngú ri, tǎ 'dĩ' 'bée ǎ ngá rĩ 'i lókí
kílóngóro vé rĩ † gé ku, 19 ǎ' 'diǎtǎsĵyǎ sǎ 'dǎri gé, ĩzǎngǎ
'bá rĩ pi ní ímŭ nyaá rĩ, Múngú ní 'd' 'dózú vŭ rĩ gbĩngárá
gá 'dǎá, kōpi nyakí drĵ ǎvŭ ni kuyé. 'Bo ĩzǎngǎ sŭ 'dĩri
tĵnĵ ni, ícò gŭó 'i ngaá dĵĩ ku. 20 Úpĵ ĩ ítrú dō ũ' 'dŭ
ĩzǎngǎ nyazú rĩ ícá ǎlĵŋǎ ku, 'bá ǎzi ícò adrií 'dri rŭ ku.
'Bo ĩrivé 'bá ĩri ní ĩngǎ ũpēé rĩ pi ǎ tǎ sĵ, ĩri ũ' 'dŭ rĩ ítrú
ícá ǎlĵŋǎ. 21 Lókí 'dǎri gé, 'bá rĩ 'yo dō, "Í ndre, Kúrísítō
ri nõ! 'dŭku 'ĩri 'dǎ! lē mĵ ǎ' 'yĵ ĩrivé tǎ ĩri ní 'yoó 'dĩri ku.
22 'Bá ũnjō rŭ 'yo' 'bá kīnĩ ĩ Kúrísítō 'i rĩ pi nēbĵ ũnjō rŭ rĩ
pi be, kōpi ímŭ ĩfŭ ri tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ni pi 'o' 'bá Múngú
ní ũpēé rĩ pi ĩ mĵ ũ' 'bázú ǎni, 'bo kōpi ícókí ũ' 'bǎá bǎ ku.

†† 13:14 Dǎnyélē 9:27; 11:31; 12:11 † Lókí kílóngóro vé rĩ: ǎngŭ
Ísērélē vé rĩ gé 'dǎá, lókí kílóngóro vé rĩ gé, ǎcĵ tungárá ũkpŭ ũkpŭ,
ǎ' 'diǎtǎsĵyǎ yĵĩgŭ ri 'dĵ ambamba, sē ǎngŭ rĩ igbe igbe.

†† Drĵ ǎndrēŋĵ gé: 'Bá úrípi drĵ ǎndrēŋĵ gé rĩ, ĩri ũkpŭ be, ĩri ĩnjĩjĩ-
jĩ. † 12:36 Sǎwŭmǎ 110:1

23 'Bo ĩmi adrikí mĭ be kowu! Má ũlũ ĩmi ní tã ímú'bán 'i nga'bán rĩ pi ārēvũ céré drĩdrĩ gí.

Yēsũ vé ĩgōngará

(Mātáyo 24:29-31; Lúkã 21:25-28)

24 "Lókí 'dãri gé, ĩzãngã 'bán rĩ pi ní nyaá rĩ ã vũdrĩ gé,
 " 'Ūtũ rĩ ě mĭ ri ímú bĩ nĭ ku ĩnĭngá rú,
 mbãã rĩ gō kaá ku.
 25 Línyã rĩ pi ímú lũ 'bũ gé 'dãásĩ vũgá,
 ĩ ímú ngá 'bũ gé 'dãlé rĩ pi aya rá.' †
 26 "Sã 'dãri gé, ma 'Bá Mvã 'i, 'bán rĩ pi ímú mávé
 ímúngará ĩrĩbĩtĩ agásĩ ũkpō be ãmbúgú rĩ ndre, ãzini
 mávé dĭngará pōwũpōwũ rĩ ndre ĩ mĭ sĩ. 27 Ma ímú
 mávé mālãyĩká rĩ pi ĩpē ímú 'bán ĩ ní ũpēé gí rĩ pi tra vũ
 drĩgé sĩ céré, cĩmgbá cazú 'bũ gé 'dãã.

Nãpĩ peṭĩ ĩ ní zĩfĩ fĩgĩ rĩ vé rĩ

(Mātáyo 24:32-35; Lúkã 21:29-33)

28 "Lē ĩmi nĩkĩ tã 'dĩri áamá peṭĩ rũ'bán gá, peṭĩ ĩ ní zĩfĩ fĩgĩ
 rĩ ě bĩ 'dó dō rũú gí, mĩ ícō nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, ěĕzũ ícã
 ĩnyĩngá gí. 29 Kúru ĩmi ndrekĩ dō tã má ní ũlũú 'dĩ'bée ri ĩ
 'o, ĩmi ícō nĩ áamá 'yozú kĩnĩ, lókĩ má ní ĩgōzũ rĩ ícã ĩny-
 ĩngá gí. 30 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bã uryũkō lókĩ
 nōri vé rĩ pi ũdrãkĩ drĩ ku, tã 'dĩ'bée ārēvũ céré ímú ĩ
 nga drĩdrĩ ũgbále kã. 31 'Bũ pi vũ be, kōpi ímú de rá,
 'bo átãngá má ní átã rĩ tã áda, ĩri adri mužú 'dãni'dãni.

'Bã äzi nĩ ú'dũ, dōku sã má ní ímvĩzũ rĩ kuyé

(Mātáyo 24:36-44)

32 "'Bo 'bán äzi nĩ ú'dũ, dōku sã tã 'dĩ'bée ní 'i ngazú rĩ
 kuyé, mālãyĩká 'bũ gé rĩ pi nĩkĩ kpã kuyé, Ma Mvã rú, á
 nĩ kpã kuyé, 'yénã má Ĕṭepĩ Múngú nĩ ĩngã nĩ. 33 Lē ĩmi
 adrikĩ mĭ be kowu, ĩmi adrikĩ ũrē, ã'diãtãsiyã ĩmi nĩkĩ sã
 tã rĩ ní ímúzũ 'i ngazú rĩ kuyé. 34 Tã má ní átã 'dĩri, ĩri
 adri sũ ágó äzi ní ívé 'bēṭĩ kuú, ĩri ní 'deé mužũ ěcĩ gé
 rãrá rú, ĩri ní ězĩ awãã ívé äti'bán rĩ pi ní, ĩri ní 'yoó ívé
 äti'bán kēṭĩlē ũtēepĩ rĩ ní, ã adri mĭ be mgbō rĩ tĩnĩ.

35 "Kúru lē ĩmi adrikĩ mĭ be mgbō, ã'diãtãsiyã lókĩ jó
 'dĩpa ní ícãzũ rĩ, dō ĩri ícã ũndrēngã sĩ yã, dō ĩnĭngã útú
 gé yã, dō ũ'bũtĩ sĩ yã, ĩmi nĩkĩ kuyé. 36 'Bo jó 'dĩpa ícã
 dō mbēlēngã, ě ícã rĩ ĩmi ísũ ú'dũ kongará gá ku. 37 Tã
 má ní 'yoó ĩmi ní 'dĩri, á 'yo 'bán céré ní, lē ĩmi adrikĩ mĭ
 be mgbō, ĩmi ũtēkĩ ĩrivē ĩgōngará!"

'Bekĩ Yēsũ ä ũli lēzũ ĩri 'dĩzũ

(Mātáyo 26:1-5; Lúkã 22:1-2; Yũwãní 11:45-53)

14 Ú'dũ Múngú ní Ĕlĩzũ Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ, †† äzini
 Ūmũ ĩ ní Pãnga ni 'Bãã Údrã ku rĩ nyazú rĩ *vé
 ú'dũ kã aceé ĩrĩ, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bán tãĩmbĩ

† 13:25 ĩsãyã 13:10; 34:4 †† Ú'dũ Múngú ní Ĕlĩzũ Jó rĩ pi tĩ gé sĩ
 rĩ: Yãhũdĩ rĩ pi rĩ ú'dũ Múngú ní ũtũ Ĕlĩzũ ĩsērēlē rĩ pi vé jó rĩ pi tĩ gé
 sĩ Ĕjēpētō gá 'dãã rĩ vé tã ígã. Ūtũ kōpi ě'bĩpĩ ũbēkĩ kãbĩlō ã ārĩ ívé
 kēṭĩ ě ěrĩfe gá sĩ, sē Múngú ú'dĩ kōpi kuyé. Múngú ú'dĩ 'bán Ĕjēpētō
 vé kãbĩlō ārĩ ũbē'bán ívé kēṭĩ ě ěrĩfe gá sĩ kuyé rĩ pi vé anjĩ ágō kãyũ
 rĩ pi ũdrãã 'bán ãlu ãlu vé 'bēṭĩ ãsãmvũ gé sĩ rá. 'Í lã Wũngará
 12:17-28; Mātáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkã 2:41; Yũwãní 2:13; Ĕzĩ
 12:4; 1 Kōrĩnitō 5:7; Ĕbērē 11:28. † Ūmũ ĩ ní Pãnga ni 'Bãã Údrã ku
 rĩ nyazú rĩ: Yãhũdĩ rĩ pi rĩ Ūmũ 'dĩri nya ca ú'dũ ězĩrĩ, kōpi rĩ ú'dũ
 Múngú ní pazũ adringará tũgērĩ rũ 'bán Ĕjēpētō vé rĩ pi drĩgé sĩ rĩ vé

ĩmbã'bán rĩ pi be, rikĩ Yēsũ ã tã ndrĩĩ lēzũ ĩri ruzũ, ĩ 'dĩkĩ
 rĩ ĩri drãã 'dĩsĩ rá. 2 Kōpi rikĩ 'yoó kĩnĩ, "Lē 'bán rũkĩ Yēsũ
 ri ú'dũ ũmũ nyazú rĩ gé ku, ã'diãtãsiyã 'bán rĩ pi ímú
 ĩngã 'bán drĩgé gí."

Ūkũ äzi dã ũdu Yēsũ drĩgé

(Mātáyo 26:6-13; Yũwãní 12:1-8)

3 Yēsũ kã rĩ adriĩ Bētēniyã gá 'dãã, ri adriĩ Sĩmōnã
 ũtũ ũfũ ní nyaá rĩ vé ãngã. Yēsũ kã úri ĩnyã nyangará
 gá, ũkũ äzi ní ímúzũ ũdu ngũũpi ndrĩndrĩ ni be drĩgé
 mālãngĩ agá, ũdu rĩ äjē be ãmbúgú. Ūkũ rĩ ní mālãngĩ
 rĩ ě tĩ zĩzũ, ĩri ní ũdu rĩ dãzũ Yēsũ drĩgé.

4 Tã 'dĩri sē 'bán uryũkō ũmũ rĩ gé 'dãlé rĩ pi ě ěsĩ ve rá,
 kōpi ní rizũ unuzũ ĩ ãsãmvũ gé sĩ kĩnĩ, "Ngã ũkũ rĩ ní
 rizũ ũdu rĩ izazũ 'dĩni rĩ ã'dĩ?" 5 Kōpi ĩngãkĩ ũkũ rĩ drĩgé
 mgbãrãsi. Kōpi kĩnĩ, "Ūkũ rĩ té ũdu rĩ uryũ mũfēngã fĩfĩ
 ěnjĩĩpi ěnjĩĩnjĩ mũdũrũlũ na, ĩri té mũfēngã ni awã 'bán
 ngã äkō rĩ pi ní."

6 Yēsũ ní újãzũ kōpi ní kĩnĩ, "Lē ĩmi kukĩ ũkũ rĩ, ngã
 ĩmi ní rizũ ũkũ rĩ ě drĩ izazũ 'dĩni rĩ ã'dĩ? Tã ũkũ rĩ ní 'oó
 má ní 'dĩri, ĩri tã múké, 7 ã'diãtãsiyã ú'dũ céré ĩmi ri
 adri 'bán ngã äkō rĩ pi be trũ, ĩmi lēkĩ dō kōpi ě ĩzã kōó,
 ĩmi ícō ko rá. 'Bo má ícō áwĩ adriĩ ĩmi be nōgō rō ku.

8 Ūkũ 'dĩri 'o ngã 'i ní lēé 'oó má ní rĩ gí. Má ní drĩ
 adrizũ idri rũ rĩ gé, ũkũ rĩ dã ũdu mã rũ'bán trĩzũ ãnĩ,
 má kãdō ímú drãã, ísũ trĩ mã rũ'bán ũdu rĩ sĩ ĩnōgōsĩ gí.
 9 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bán rĩ pi kãdō rĩ ú'dũkō
 múké rĩ ũlũú mužũ vũ drĩgé sĩ, kōpi tã ũkũ rĩ ní 'oó rĩ
 ígã, kōpi ũlũ mužũ 'bán rĩ pi ní."

Yũdã 'be Yēsũ ä ũli

(Mātáyo 26:14-16; Lúkã 22:3-6)

10 Kúru Yũdã ĩsĩkãrĩyótã Yēsũ vé 'bán áyũãyũ mužũ drĩ
 ni ĩrĩ rĩ pi vé äzi ní 'dezũ mužũ atala atala rĩ pi drĩgé rĩ
 pi vũgã 'dãã, 'i 'be rĩ Yēsũ ä ũli, kōpi ã rũkĩ rĩ ĩri. 11 Atala
 atala rĩ pi drĩgé 'dĩ'bée kã tã 'dĩri yĩ, kōpi adrikĩ ãnĩ
 äyĩkō sĩ, kōpi 'yokĩ ĩ tĩ sĩ kĩnĩ, ĩ Yũdã ní mũfēngã sē rá.
 Kúru Yũdã ní lēṭĩ ndãzũ Yēsũ ä ũli 'bezũ ãnĩ.

Ínyã ũdũ Yēsũ ní nyaá rĩ

(Mātáyo 26:17-25; Lúkã 22:7-14, 21-23; Yũwãní 13:21-30)

12 Ú'dũ ĩ ní 'dózũ Ūmũ ĩ ní Pãnga ni 'Bãã Údrã ku rĩ
 nyazú rĩ gé, Yãhũdĩ rĩ pi céré ãlu ãlu kãbĩlō mvã †† 'dũ ĩ
 rĩbõṅṅō rũ Ú'dũ Múngú ní Ĕlĩzũ Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ gé,
 Yēsũ vé 'bán ĩri ã pámvũ ũbĩ'bán rĩ pi ní ĩri zĩzũ kĩnĩ, "Mĩ lē
 'bán mužũ ĩnyã mí ní lēé nyaá Ú'dũ Múngú ní Ĕlĩzũ Jó rĩ
 pi tĩ gé sĩ rĩ vé rĩ á'dĩ ĩngũgã?"

13 Kúru Yēsũ ní ívé 'bán 'i pámvũ ũbĩ'bán ĩrĩ ni pi pēzũ,
 ĩri ní 'yozũ kōpi ní kĩnĩ, "ĩmi mužũ kũrũ Yērũsãlēmã vé rĩ
 agã 'dãã, ĩmi ca mužũ ágó äzi ísũ 'dãlé, ĩri ri ũdrĩ 'du
 mužũ yĩ be agã. ĩmi 'dekĩ mužũ vũ ni gé sĩ. 14 Jó 'dĩpa rĩ
 kãdō fiĩ jó agã 'dãã, ĩmi lũkĩ ĩri ní kĩnĩ, 'Ímbãpi kĩnĩ, "'Bã

tã ígã ãnĩ. Ūmũ 'dĩri ĩ 'dó nya Ú'dũ Múngú ní Ĕlĩzũ Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ
 gé. 'Í lã Wũngará 12:17-20. †† Kãbĩlō mvã: Múngú sē tãĩmbĩ Mósē
 ní kĩnĩ, 'bán rĩ pi ã zãkĩ kãbĩlō Múngú ní rĩbõṅṅō rũ, ã trũkĩ rĩ kōpi ívé
 ũnjĩkãnyã agásĩ rá. Sē ĩ ní Yēsũ rĩ zĩzũ Kãbĩlō Mvã Múngú vé ni ãnĩ,
 ã'diãtãsiyã Múngú ĩpē ĩri ímú drãã 'bãvé ũnjĩkãnyã ũjĩ. 'Í lã Wũngará
 12:17-28; Lúkã 22:7; Yũwãní 1:29-35; 1 Kōrĩnitō 5:7; 1 Pētērō 1:19.

ŭmũ Ū'dũ Múngú ní Ẹlìzú Jọ rĩ pi tị gế sĩ rĩ nya mávé 'bá mà pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be íngũgá?'¹⁵ Jọ 'dípa ri ĩmi jì tų mųzú jọ 'a be ămbúgú ųrųgégé, ĩ ní ngá ŭmũ vé rĩ útú ũ'băă kuú 'a ni gé ĩnógòsĩ gĩ rĩ agá 'dăă, ĩri ĩmi ní jọ rĩ 'da. Kuru ĩmi á'díkí ínyá rĩ, ĩmi ũ'băkí jọ rĩ agá 'dăă."

¹⁶ Kuru 'bá Yẹsũ ă pámvú ũbĩ' 'bá ĩrĩ 'dĩ' bée ní ngazú 'dezú mųzú kũrũ rĩ agá 'dăă, kôpi cakí tă rĩ ĩsũ, sũ nyo Yẹsũ ní 'yoó rĩ tĩnị. Kôpi ní ínyá ĩ ní lěé mųų nyaá ŭmũ Ū'dũ Múngú ní Ẹlìzú Jọ rĩ pi tị gế sĩ rĩ vé rĩ á'dízú, kôpi ní ũ'băzú jọ rĩ agá 'dăă.

¹⁷ Kă mųų adrií ũndrė sĩ, Yẹsũ pi ní ícázú ívé 'bá áyúăyũ mųdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi be. ¹⁸ Yẹsũ pi kă úrí ínyá rĩ nyangárá gá ívé 'bá áyúăyũ rĩ pi be, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ădarú ĩmi ăsámvú gé 'dĩgė, 'bá 'bá ní rii ngá nyaá ĩri be trũ rĩ ímũ mà ũli 'be nĩ."

¹⁹ Tă Yẹsũ ní 'yoó 'dĩri sė 'bá Yẹsũ ă pámvú ũbĩ' 'bá 'dĩ' bée ní ĩzăngă ambamba, 'bá ălu ălu 'de rĩ Yẹsũ ri zĩ, "Bá rĩ adri nyo ma 'i ku?"

²⁰ Yẹsũ ní újázú kôpi ní kĩnĩ, "Ĩmi 'bá mųdrĩ drĩ ni ĩrĩ 'dĩ' bée, ĩmi ăsámvú gé 'dĩgė, 'bá ínyá dũúpi má be trũ sákănĩ nōri agá rĩ, 'bá rĩ adriipi 'dĩ." ²¹ Ma 'Bá Mvá 'i, ĩ ímũ ma 'dị dră rá, sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩnị. 'Bo ĩzăngă rĩ ímũ adri 'bá mà ũli 'beépi rĩ vé ni! Ọtų ă tịkí dō ágó 'dĩri kuyé, ĩri tē adri múké.

Ínyá Úpí vé uletere rĩ vé nyangárá

(Mătáyo 26:26-30; Lúkă 22:14-23; 1 Kōrínitō 11:23-25)

²² Yẹsũ pi kă úrí ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be ngá nyangárá gá, ĩri ní pánga í'dúzú, ĩri ní ăwō'dĩfō sězú Múngú ní, ĩri ní 'a ni ăndízú, ĩri ní sězú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ĩmi ẹ'yíkí nyaá, 'dĩri rũ' 'bá mávé rĩ."

²³ ĩri ní kpá kópō vinyō be agá rĩ í'dúzú, ĩri ní ăwō'dĩfō sězú Múngú ní, ĩri ní sězú kôpi ní, kôpi ní céré ẹ'yízú mųzú.

²⁴ Kuru ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Dĩri mávé ări dăăpi, má ní ũndĩ ruzú 'bá kárakará pi ă tă sĩ rĩ. ²⁵ Ădarú ă lě 'yoó ĩmi ní 'dĩni, í'dózú ăndrũ mųzú drĩdrĩ, á gō vinyō mųų dĩi ku, ma mų vinyō ú'dí mųų mălũngă Múngú vé rĩ gė."

²⁶ Kuru kôpi ní úngó ngozú, kôpi ní 'dezú mųzú ánga ĩ ní zĩ ĩră Ōlívė vé rĩ drĩgė 'dăă.

Yẹsũ kĩnĩ, Pétěró ri ímũ 'i gă rá

(Mătáyo 26:31-35; Lúkă 22:31-34; Yũwánĩ 13:36-38)

²⁷ Kôpi ní rii mųngárá gá lėtų gė 'dĩgė, Yẹsũ ní 'yozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ĩmi céré ímũ ápá mà rũ' 'bá gá sĩ rá, ă'diătăsiyă sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

"Ma ímũ 'bá kăbĩlō úcépi rĩ 'dị dră rá, kăbĩlō rĩ pi ímũ ayi kpélékpélé." ††

† 'Dĩri mávé ări má ní ũndĩ ruzú 'bá kárakará pi be rĩ: Ări 'dĩri 'bá rĩ pi vé ũnjĩkănyă ũjĩ, ĩri sė kôpívė ũndĩ Múngú be rĩ adri múké. 'Bá ĩsėrelė vé rĩ pi rikí tị, ăzini ndrĩ zăă Múngú ní rōbōņō rú, ă ũjĩ rĩ ívé ũnjĩkănyă, ĩ adrikí rĩ ule. Rōbōņō ĩ ní zăă 'dĩri 'da Yẹsũ vé drăngárá pęti alambaku sįgė sũ Kăbĩlō Mvá Múngú vé rĩ tĩnị rĩ. Ări Yẹsũ vé dăăpi rōbōņō rú 'dĩri, ĩri 'bá céré ĩri ẹ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi trũ ívé ũnjĩkănyă agásĩ. 'Í lă Wũngárá 24:8; Lėvĩtĩkă 16:11-19; Mătáyo 26:28; Ẹbėrė 9:15-22. †† 14:27 Zăkăriyă 13:7

²⁸ 'Bo má kădō íngă gōó ídri rú, ma 'de mųzú ĩmĩ drĩlė gá sĩ drĩdrĩ ăngũ Gălĩlăyă vé rĩ gė 'dălė, 'bă mų 'bă ĩsũ ĩmi be 'dălė."

²⁹ Pétěró ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Bá rĩ pi dō céré ápá mĩ rũ' 'bá gá sĩ rá drăăsiyă, má ícô ápá ku."

³⁰ Yẹsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Pétěró, ĩnįngă ăndrũ nōri sĩ, mĩ ímũ ma gă ca vú na, vųdrĩ ni gé, lōgúlōgú ri ímũ céré 'be vú ĩrĩ."

³¹ Pétěró gō rii tă rĩ sii dĩi dĩi kĩnĩ, "Má ícô ălųnani 'yoó á gă mĩ sĩ 'dĩni ku, 'bă ũdră mĩ be trũ." 'Bá Yẹsũ ă pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi céré ngakí 'yoó, sũ Pétěró ní 'yoó 'dĩri tĩnị.

Yẹsũ zị Múngú ri Gětėsėmánĩ gé 'dălė

(Mătáyo 26:36-46; Lúkă 22:39-46)

³² Yẹsũ pi ní 'dezú mųzú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be ăngũ ĩ ní zĩ Gětėsėmánĩ rĩ gé 'dălė, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Ĩmi úríkí 'dĩgė, ma drĩ mų Múngú ri zị." ³³ Yẹsũ jì Pétěró pi Yókóbũ be, Yũwánĩ sĩ mųzú 'í vúgă sĩ ĩndĩ. ĩzăngă ŋō ẹsĩ ni ambamba. ³⁴ ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Īzăngă fi má ẹsĩ agá nōlė, lė ma 'dị drăă. ĩmi adrikí 'dĩgė, 'bo ĩmi adrikí mị be mgbō, ă kokí ú'dũ ku."

³⁵ Yẹsũ gō 'i útrũ drĩdrĩ mădă, ĩri ní kũmũcĩ ũtĩzú, ĩri ní Múngú ri zizú kĩnĩ, "Ícô dō rá, lė tă ũkpó ũkpó 'dĩni 'dĩri ă nga 'i mà rũ' 'bá gá ku." ³⁶ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ăbă, † má Ẹtėpi, tă ăzi mĩ ndėepi ni 'dăăyo. Ícô dō rá, 'í 'dų kópō ĩzăngă vé 'dĩri mà rũ' 'bá gá sĩ rá. 'Í 'o tă mĩ ẹsĩ ní lěé rĩ, adri 'yozú kĩnĩ tă mà ẹsĩ ní lěé rĩ ku."

³⁷ Yẹsũ ní 'i újázú gōzú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vúgă 'dăă, ĩsũ kôpi ri ú'dũ ko. ĩri ní 'yozú Sĩmōnă Pétěró ní kĩnĩ, "Ĩmi ri ú'dũ ko? ĩmi ícókí nyo adrii mị be mgbō să be ălu ku? ³⁸ Lė ĩmi adrikí mị be mgbō, ĩmi zĩkí Múngú ri, tă ũkpó ũkpó ni ă ímũ rĩ ĩmi ũ'bĩ' ku. Ẹsĩ ĩmivė rĩ lė kōdō tă 'oó pịri, 'bo ĩmĩ rũ' 'bá ní adrii ũkpō ăkō rĩ sĩ, ĩmi ícókí tă pịri 'oó ku."

³⁹ Yẹsũ gō kpá 'deé mųų Múngú ri zĩ dĩi, sũ 'í ní tē zĩ drĩdrĩ rĩ tĩnị. ⁴⁰ Yẹsũ kă 'i újă gōó vúlė ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vúgă 'dăă dĩi, ĩsũ kôpi ri ú'dũ ko, ă'diătăsiyă ú'dũ rĩ drĩ kôpi mị gé 'dăă ũgōgō, sė kôpi ndăkí átăngă ĩ ní lěé átă rĩ tí.

⁴¹ Yẹsũ kă 'i újă caá kôpi vúgă 'dăă vú na ni gé, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ĩmi drĩ ri ú'dũ rĩ koko, ăzini ĩmi drĩ ri uvuvu? ĩmi kokí ú'dũ rĩ ẹsĩrĩ! Să ĩ ní 'Bá Mvá ri ruzú sězú 'bá ũnjĩ rĩ pi drĩgė rĩ ícô gĩ. ⁴² ĩmi íngákí ųrũ! 'Bá 'dekí mųų! 'Bá mà ũli 'beépi rĩ ícá gĩ."

Yẹsũ vé rųngárá

(Mătáyo 26:47-56; Lúkă 22:47-53; Yũwánĩ 18:3-12)

⁴³ Yẹsũ kă drĩ átăngă rĩ átă deę 'í tị gế sĩ kuyé, koro Yúdă Yẹsũ ă ũli 'beépi rĩ ní ícázú, Yúdă ri 'bá Yẹsũ ă pámvú ũbĩ' 'bá mųdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi vé ăzi. 'Bá kárakará ímũkí Yúdă pi be trũ, kôpi í'dúkí ĩlĩ ăcô ăcô ni pi, ăzini túrė pi be ímũzú ĩ drĩgė sĩ ĩndĩ. Atala atala rĩ pi drĩgė rĩ pi, 'bá tăĩmbĩ Mósė vé rĩ ímbă' 'bá rĩ pi, ăzini 'bá ambugu rĩ pi be, ĩpėkí kôpi ímũzú nĩ.

⁴⁴ Yúdă lũ ăngáráwă rĩ pi ní drĩdrĩ kĩnĩ, "Ăgó má ní mųų u'deé ẹzĩ bėdrĩ sĩ rĩ, 'bá rĩ ĩri adriipi 'dĩ. ĩmi rųkí

† Ăbă: Ăbă vé ífífí, Ărămăyĩkĩ tị sĩ, ẹtėpi.

ĩri, ĩmi jĩkĩ ĩri muzú, ĩmi ütėkĩ ĩri muzú ütėtė." ⁴⁵ Kōpi kã caá, koro Yúdã ní 'dezu muzú Yėsũ vúgá 'dãá, ĩri ní 'y-ozú Yėsũ ní kĩnĩ, "Ímbápi!" ĩri ní kúru Yėsũ ri u'dezú eżizú bėdrĩ sĩ. ⁴⁶ Kúru ägō ímú'ba Yúdã pi be 'dĩ'bée ní Yėsũ ri rużú. ⁴⁷ Ägō pá tu'ba Yėsũ ä gārã gá 'dĩ'bée vé älu † ní ívé ĩlĩ äco rĩ ĩnjėzú kėrėwũ rĩ agásĩ, ĩri ní átálágú ämbúgú rĩ vé ätĩ'ba ē bĩ gazú mvórú 'dezu vúgá 'dãá.

⁴⁸ Yėsũ ní 'yożú 'ba 'i ru'ba rĩ pi ní kĩnĩ, "Ngá ĩmi ní ímúżú ĩlĩ äco äco ni pi be, äzini túré pi be drĩgé, ma rużú sũ 'ba tā ũnjĩ 'oópi rĩ tĩnĩ rĩ ä'di? ⁴⁹ Ú'dú céré 'ba rikĩ adriĩ ĩmi be trú, á ri ĩmi ímbá Jó Múngú vé rĩ ä bóro gá 'dãá, ĩmi ruķĩ ma kuyé. 'Bo tā 'i ngaápi mã ru'ba gá ändrũ nõri, ä sė rĩ tā ĩ ní sĩĩ kú Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ, ä nga rĩ 'i fũũ tĩnĩ gé bėnĩ." ⁵⁰ Kúru Yėsũ vé 'ba ĩri ä pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ngakĩ ápá céré, kukĩ Yėsũ ri kú o'dúkũlėgú sĩ.

⁵¹ Kėřĩmvá äzi ri 'deé mużú Yėsũ ä vúdrĩ gé sĩ, ndrã böngó 'ĩ ru'ba gá. 'Bá rĩ pi kã lėé ĩri rużú, ⁵² kėřĩmvá rĩ ánjó 'i kōpi drĩgé sĩ, ku ívé böngó kuú kōpi drĩgé, ápá mużú ru'ba be ule.

Yėsũ tu pá Yãhúdĩ ambugu tă lĩ'ba rĩ pi ęndrėti gé
(Mătáyo 26:57-68; Lúkã 22:54-55, 63-71; Yũwánĩ 18:13-14, 19-24)

⁵³ 'Bá Yėsũ ri ru'ba rĩ pi ní Yėsũ ri jizú mużú átálágú ämbúgú rĩ vé ängá. Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'ba drĩkoma ru rĩ pi, 'ba tăĩmbĩ Mósė vé rĩ ímbá'ba rĩ pi be, úmúkĩ ĩ céré vũrã älu gé. ⁵⁴ Pėtėró ri 'deé mużú Yėsũ ä vúdrĩ gé sĩ, se 'i gōó vúlė ru äsámvú sĩ. Kã caá átálágú ämbúgú rĩ vé bóro gá 'dãá, mu úrí 'ba ängũ ütė'ba rĩ pi be trú, rĩĩ äcí yuú.

⁵⁵ Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'ba tă lĩ'ba rĩ pi †† be céré, rikĩ lėtĩ ndãã lėżú tă ũnjĩ ĩsúżú Yėsũ ä ru'ba gá, ĩ 'dĩkĩ rĩ ĩri drãã äni, 'bo kōpi ĩsúkĩ tă ũnjĩ ru'ba ni gé kuyé. ⁵⁶ 'Bá kárakarã 'dekĩ rĩ ũnjō úlĩ Yėsũ drĩgé, 'bo átángá kōpivė rĩ, úmú 'i trú kuyé.

⁵⁷ Kúru 'ba uryokobée ní ngazú pá tuzú ury sĩ, ũnjō úlĩżú Yėsũ drĩgé, kōpi kĩnĩ, ⁵⁸ "Bá yĩkĩ rá, Yėsũ ri 'yoó kĩnĩ, 'Ma Jó Múngú vé 'ba áda ní sĩĩ rĩ ũnjō kpélėkpélė, ma gō äzi ni sĩ ú'dú na agá, 'ba áda sĩ nĩ ku.'" ⁵⁹ 'Bo átángá kōpi ní átã rĩ úmú 'i trú kuyé.

⁶⁰ Átálágú ämbúgú rĩ ní íngázú pá tuzú ury sĩ 'ba tă lĩ'ba 'dĩ'bée äsámvú gé, ĩri ní Yėsũ ri zizú kĩnĩ, "Tã ägō 'dĩ'bée ní rĩĩ ũmbĩĩ mí drĩgé kárakarã 'dĩ'bée, 'i 'yo átángá mí tĩ gé sĩ ku äsĩ?" ⁶¹ 'Bo Yėsũ újĩ kĩri, zĩ 'ĩ tĩ átángá 'yożú äluņani kuyé.

Átálágú ämbúgú rĩ ní gōżú ĩri zizú dĩĩ kĩnĩ, "Mi Kúrĩsítō, Múngú ĩ ní íngúngũ rĩ vé Mvã?"

⁶² Yėsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Bá rĩ ma 'i, ma 'Bá Mvã 'i, úmvúlė sĩ ĩmi ímú ma ndre, ma úrí Múngú Ūkpō 'Dĩpa vé drĩ ęndėpĩ gé, ma ĩgō ímú 'bũ gé 'dãásĩ vúgá nõó ĩrĩbĩtĩ agásĩ."

⁶³ Átálágú ämbúgú rĩ ní ívé böngó äsĩżú, † ĩri ní 'yożú kĩnĩ, "Ngá 'ba ní ädũ'ba uryokobée lėżú dĩĩ rĩ ä'di? ⁶⁴ ĩmi yĩkĩ

ĩmĩ bĩ sĩ rá, ĩnjĩ Múngú ri ku. ĩmi ũsũkĩ tă 'dĩri drĩgé ngóni?"

Kōpi ngakĩ ä'yĩĩ céré kĩnĩ, ä 'dĩkĩ ĩri drãã rá. ⁶⁵ 'Bá rĩ pi ä uryokobée 'dókĩ rĩĩ tũsũ úwė Yėsũ ä ru'ba gá, kōpi úmbėkĩ mĩ ni böngó sĩ cí, kōpi 'dókĩ rĩĩ ĩri udĩĩ, kōpi ní 'yożú ĩri ní kĩnĩ, "Í lũ 'ba ní, 'ba mi udĩ'ba rĩ pi ä'di pi?" 'Bá ängũ ütė'ba rĩ pi ní Yėsũ ri jizú mużú 'dĩĩsĩ rá, kōpi ní rizú ĩri ũgbãżú mużú.

Pėtėró gã Yėsũ ri sĩ

(Mătáyo 26:69-75; Lúkã 22:56-62; Yũwánĩ 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pėtėró kã rĩĩ adriĩ jó tă lĩżú rĩ vé bóro gá 'dãá, átálágú ämbúgú rĩ vé ätĩ'ba ũkúņã ru rĩ ní ímúżú. ⁶⁷ ĩri ní Pėtėró ri ndrezú, ĩri ri äcí yu. Ätĩ'ba ũkúņã ru rĩ ndre Pėtėró ri gōgō.

ĩri ní 'yożú kĩnĩ, "Bá rĩ äzi mi 'i, ĩmi rikĩ ändúrú adriĩ Yėsũ Nãžėrėtãgú rĩ be trú."

⁶⁸ Pėtėró gã, kĩnĩ, "Bá rĩ adri ma 'i ku! Tã mí ní átã 'dĩri fi má drĩgé äluņani kuyé." Pėtėró ní 'dezu mużú káni rĩ vé kęętĩlė gá 'dãá, lōgúłōgú ní céré 'bezú.

⁶⁹ Ätĩ'ba ũkúņã ru rĩ kã ndree Pėtėró tu pá kuú 'dãá, ĩri ní 'yożú 'ba pá tu'ba 'i gārã gá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ágó 'dĩri, ĩri 'ba Yėsũ ä pámvú ũbĩ'ba rĩ pi vé äzi!" ⁷⁰ Pėtėró gã kĩnĩ, "Bá rĩ adri ma 'i ku!"

Vúdrĩ ni kã vũũ mãdã, 'ba pá tu'ba Pėtėró gārã gá rĩ pi ní 'yożú Pėtėró ní kĩnĩ, "Ádarú mi 'ba Yėsũ ä pámvú ũbĩ'ba rĩ pi vé äzi! Mi Gãĩláyãgú!"

⁷¹ Pėtėró ní 'i trizú, ĩri ní ũyō sōżú kĩnĩ, "Múngú ęndrėti gé, á nĩ mã ágó ĩmi ní rĩĩ tă ni 'yoó 'dĩri kuyé."

⁷² Koro lōgúłōgú ní gōżú céré vú ĩrĩ ni 'bezú. Pėtėró ni tă Yėsũ ní ändúrú 'yoó 'i ní kĩnĩ, "Mi ímú ma gã ca vú na, vúdrĩ ni gé, lōgúłōgú ri ímú céré 'be ca vú ĩrĩ" 'dãri ĩgázú. Pėtėró 'dó rĩĩ ngoōngo.

Yėsũ tu pá Pĩlátō ęndrėti gé

(Mătáyo 27:1-2, 11-14; Lúkã 23:1-5; Yũwánĩ 18:28-38)

15 Kã mużú adriĩ ũ'bũtĩņã rĩ sĩ, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'ba drĩkoma ru rĩ pi be, 'ba tăĩmbĩ Mósė vé rĩ ímbá'ba rĩ pi be, 'ba tă lĩ'ba rĩ pi be céré úrikĩ átã trú, kōpi ní Yėsũ ri úmbėżú, ĩri jizú mużú pá tuzú Pĩlátō ęndrėti gé.

² Pĩlátō ní Yėsũ ri zizú kĩnĩ, "Mi 'bãgú Yãhúdĩ rĩ pi vé rĩ?"

Yėsũ ní újázú Pĩlátō ní kĩnĩ, "Í 'yo tă 'dĩri mi 'i."

³ Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi tōkĩ Yėsũ ri, kōpi úlĩkĩ ũnjō drĩ ni gé kárakarã. ⁴ Pĩlátō ní gōżú ĩri zizú dĩĩ kĩnĩ, "Í 'yo tă mí tĩ gé sĩ ku äsĩ? 'Í yĩ drĩ tă ĩ ní ũmbĩĩ mí drĩgé kárakarã 'dĩ'bée kã!" ⁵ Yėsũ újĩ tĩtĩ, 'yo tă äzi kuyé, ĩri ní 'ĩ tĩ zĩĩ tă 'yożú kuyé rĩ sĩ, sė Pĩlátō ní äyãngárã.

Pĩlátō lĩ Yėsũ vé drãngará ä tă

(Mătáyo 27:15-26; Lúkã 23:13-25; Yũwánĩ 18:39-19:16)

⁶ ĩlĩ älu älu, ú'dú ĩ ní rizú ũmũ ũ'dú Múngú ní ĩlĩżú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ ä nyangará gá, 'ba ĩ ní ũ'yĩĩ rĩ pi äsámvú gé, Pĩlátō ri 'ba älu 'ba rĩ pi ní lėé ĩ trũkĩ rĩ ĩtrũ. ⁷ Ágó äzi ru ni Bãrãbã 'i, ágó 'dĩri 'yĩkĩ kōpi 'ba wa'ba ari'ba ru tă Rómã vé rĩ gã'ba sĩ rĩ pi be, ágó 'dĩri 'dĩ 'ba drãã rá. ⁸ 'Bá kárakarã pi ní ímúżú Pĩlátō vúgá nõó, kōpi ní

† Ägō 'dĩ'bée vé älu: 'Bá 'dĩri Pėtėró 'i. 'Í lã Yũwánĩ 18:10-11.

†† 'Bá tă lĩ'ba rĩ pi: Átálágú ämbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, drĩkoma rĩ pi, kōpi ri ĩ úmú tă Yãhúdĩ rĩ pi vé rĩ lĩ. ‡ Böngó äsĩżú: Átálágú ämbúgú rĩ äsĩ ívé böngó lĩżú kĩnĩ, ęsĩ ni ve tă Yėsũ ní 'yoó 'i úrí Múngú vé drĩ ęndėpĩ gé rĩ vé tă sĩ.

īri zizú kīnī, lē Pīlātō ē ītrū ī ní 'bá ālu, 'bá ī ní ū'yīī 'dī'bée āsámvú gé, sū īri ní ándúru ríí 'oó rī tīnī.

⁹ Pīlātō ní 'bá kárakarā 'dī'bée zizú kīnī, "Īmi lēkī mā ītrū īmi ní 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī?" ¹⁰ Pīlātō nī áamá múké 'yozú kīnī, atala atala rī pi drīgé rī pi īpēkī Yēsū ri ímú 'í vūgá nōlé nī, ā'diātāsīyā Yēsū vé tā 'de kōpi ē ēsī agá ūnjí. ¹¹ 'Bo atala atala rī pi drīgé rī pi rikí 'bá kárakarā 'dī'bée īcīcīkīī, kōpi ā 'yokí rí, ē ītrūkí ī ní Bārābā ri áyu Yēsū ā vūrā gá.

¹² Pīlātō ní kōpi zizú kīnī, "'Bo á trū dō Bārābā ri gí, ágó īmi ní zīj 'bāgú Yāhūdī rī pi vé 'dīri, mā 'o īri íngóni?"

¹³ 'Bá rī pi ní ó'úzú ú'dúkó be ury 'dāá kīnī, "Ā gbākí īri peṭi alambaku sígé."

¹⁴ Pīlātō ní kōpi zizú kīnī, "Tā ūnjí Yēsū ní 'oó rī ā'di?" 'Bo kōpi gōkí ó'ú múzú drīgélé kīnī, "Ā gbākí īri peṭi alambaku sígé!"

¹⁵ Pīlātō ní lēé 'bá bītríkā 'dī'bée ē ēsī ā ve 'í ní ku rī sī, īri ní Bārābā ri trúzú, īri ní tāimbí sēzú ívé āngáráwá rī pi ní, kōpi ā ūgbākí Yēsū ri kēlīnā sī, kōpi ā jīkí īri gbāá peṭi alambaku sígé.

Āngáráwá rī pi ínjákí Yēsū ē drī

(Mātáyo 27:27-30; Yūwánī 19:2-3)

¹⁶ Āngáráwá rī pi ní Yēsū ri jizú múzú vūrā 'bāgú Pīlātō ní adrizú rī gé 'dāá, kōpi ní ī ōgūpīj zizú ímúzú céré vūrā ālu gé. ¹⁷ Kōpi 'yīkí bōngó ika akoóko rūkū † ní Yēsū ā rú' 'bá gá, kōpi údékí ūcékúcé suú drī ni gé kūlā rú. ¹⁸ Kōpi í'dókí ríí guú Yēsū sī, kōpi 'yokí ú'dúkó be ury 'dāá kīnī, "Ī ndrekí drī 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī kál!" ¹⁹ Kōpi ní drī ni āgbāzú peṭi sī, kōpi ní kpá tūsú úwézú rú' 'bá ni gé, kōpi ūtīkí kūmūcí vūgá Yēsū ri īn-jjzú, 'bo adri īnjīngárá áda ni kuyé. ²⁰ Āngáráwá rī pi ká guú Yēsū sī gí, kōpi ní bōngó ika akoóko rūkū rī njezú rú' 'bá ni gé sī, kōpi ní gōzú īrivé bōngó í'dúzú suzú rú' 'bá ni gé ūzi, kōpi ní īri jizú múzú vūrā ī ní lēzú īri gbāzú peṭi alambaku sígé rī gé 'dāá.

²¹ Ágó āzi rú ni Sīmōnā 'i, īri Kūrénēgú, íbī ímú ómvú gélésī, kōpi mīkí īri peṭi alambaku ī ní múzú Yēsū ri gbāzú rī 'duú múzú. Sīmōnā ri Ālēkízandā pi vé ētēpi Rūfāsī † be.

Yēsū vé gbāngárá peṭi alambaku sígé rī

(Mātáyo 27:31-44; Lúkā 23:27-43; Yūwánī 19:17-27)

²² Āngáráwá rī pi ní Yēsū ri jizú múzú vūrā ī ní zīj Gōlōgótā rī gé 'dāá (íffíí ni, vūrā drī kólōmgbó vé ni).

²³ Kōpi sēkí īri ní vīnyō, usakí pí ūjō be sēé mvūú īri ní, rú' 'bá ni ásópi rī ā ndrī rí ānī, 'bo gā mvūgá sī. ²⁴ Kōpi ní Yēsū ri gbāzú peṭi alambaku sígé. Kōpi 'bekí īrivé bōngó jēké sī, 'bá ngōri dō ngōri 'du.

²⁵ Kōpi gbākí Yēsū ri peṭi alambaku sígé 'dāá sá úrōmī ū'bútīnā vé rī gé. ²⁶ Sīkí tā drīlē ní gé 'dīni, "'BĀGÚ YĀHŪDĪ RĪ PI VÉ RĪ." ²⁷ Āngáráwá rī pi gbākí kpá ūgú' 'bá īrī peṭi alambaku sígé, āzi rī Yēsū vé drī ēndēpi gélésīla, āzi rī īrivé drī ījī gélésīla. ²⁸ Tā ī ní sīī Búkū Múngú vé rī agá, ī ní 'yoó, "Lākí īri 'bá ūnjīkānyā

† Bōngó ika akoóko rūkū ni: 'Bāgú rī pi ní bōngó ika akoóko rūkū ni su, ā lū rí 'yozú kīnī, ī 'bāgú. †† 15:21 Rómā 16:13

'o' 'bá rī pi be trū 'dīri, nga 'i fūú tī ni gé gí. ²⁹ #29 'Bá rī' 'bá ēlī' 'bá ēlī ēlī rī pi rikí īri u'daá, kōpi rikí drī yaá īri idezú ānī, kōpi rikí 'yoó kīnī, "Mi ándúru 'yoópi, mi Jó Múngú vé rī īnjānyā, mi gō sī ū'dú na agá rī, mi adriípi 'dī? ³⁰ 'Í pa mi peṭi alambaku rī sígé sī, mí ísī vūgá nōó!"

³¹ Atala atala rī pi drīgé rī pi, 'bá tāimbí Mósē vé rī ím-bá' 'bá rī pi be, kōpi gukí kpá Yēsū sī, kōpi kīnī, "Ídri 'bá uryō rá píri, 'bo ídri 'ī ngúlúpi ku āsī? ³² Kīnī dō 'i Kúrísitō 'i, 'i 'bāgú Īsērélē rī pi vé rī, lē ē ísī peṭi alambaku rī sígé sī vūgá nōó! 'Bá ndrekí dō gí, 'bá íbī ē'yī ndō." Ūgú' 'bá īrī ī ní gbāá Yēsū be trū 'dī'bée idekí kpá Yēsū ri rá.

Yēsū vé drāngárá

(Mātáyo 27:45-56; Lúkā 23:44-49; Yūwánī 19:28-30)

³³ Kā mvūú adrií ūtú mgbímgbi gé 'dīgé, āngū rī bī nīj kuú cīcī vū drīgé sī céré, āngū rī nī caá sá na ūndrēnā vé rī gé. ³⁴ Kā mvūú adrií sá na ūndrēnā vé rī gé, Yēsū ní trezú ū'dúkó be ury 'dāá kīnī, "Ēlōyī, Ēlōyī, lāmā sābākātānī?" Íffíí ni kīnī, "Múngú mávé rī, Múngú mávé rī, ngá mí ní ma adizú rī ā'di?" ††

³⁵ 'Bá uryō pá tu' 'bá 'dālē rī pi yīkí tā Yēsū ní átá 'dīri, kōpi nīkí íffíí ni kuyé, kōpi ní 'yozú kīnī, īri ri Ēlīyā ri zī.

³⁶ Ágó āzi ní njuzú múzú lífā suzú vīnyō údrāpi gí ni agá, īri ní suzú peṭi sígé, suzú múzú ury Yēsū tī gé peṭi alambaku sígé 'dāá, ā mvū rí, īri ní 'yozú kīnī, "'Bá tēkí drī ndreé ká, dō Ēlīyā ri ímú īri pa peṭi alambaku rī sígé sī rá."

³⁷ Yēsū ní trezú ū'dúkó be ury 'dāá, īrivé ídri ní kúru fūzú.

³⁸ Bōngó ī ní Jó Múngú vé rī ā 'a ēlīzú rī ††† ní 'i āsīzú īrī, í'dózú ury 'dāá, cīmgbá vūgá nōó. ³⁹ Ūgalaku āngáráwá rī pi vé †† pá tuúpi Yēsū ēndrēṭi gé rī ká ndreé Yēsū drā gí, īri ní 'yozú kīnī, "Ādarú ágó 'dīri Mvā Múngú vé ni."

⁴⁰ Ūkú uryō' 'bée tukí pá kuú rará rú, kōpi tēkí nyo rí tā 'dīri ndreé. Kōpi āsámvú gé 'dāá, 'bá rī Māriyā Māgādēlēnā pi Māriyā āzi rī be, Sālómē sī. Māriyā āzi 'dīri Yōkóbū mvā ūdú rī vé ēndrēpi, ēdrīpi ri Yósē 'i.

⁴¹ Āngū Gālīlāyā vé rī gé 'dālē, ūkú 'dī'bée rikí Yēsū ā pámvú ūbīī, kōpi rikí kpá īri ē īzā koó ēzī sī nī. Ūkú uryō kárakarā mvukí kōpi be trū Yērūsālēmā gá 'dālē.

Yēsū vé sīngárá

(Mātáyo 27:57-61; Lúkā 23:50-56; Yūwánī 19:38-42)

⁴² Kā mvūú adrií ū'dú tōwú sī, ūtú rī ká ríí 'deé, ū'dú 'dāri ní adrií Yāhūdī rī pi vé ni rizú ī útúzú cazú ū'dú Sābātā vé rī gé rī [§] sī, ⁴³ ágó āzi rú ni Yōsēpā 'i, īri

‡ Átángá vēřēsī 28 agá 'dīri, búkū Mārākō vé ī ní sīī Gīrīkī tī sī drī-drī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sīī búkū Mārākō vé vúlē rī agá rá.

†† 15:28 Īsáyā 53:12 †† 15:34 Sāwú mā 22:1 ††† Bōngó ī ní Jó Múngú vé rī ā 'a ēlīzú rī: Bōngó 'dīri ēlīkí Vūrā Uleterē rī pi āsámvú Vūrā Uleteretere rī be rī ānī. Átálágú āmbúgú rī 'yéná aga fi bōngó rī agásī Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, ā'diātāsīyā Múngú ri adri Vūrā Uleteretere dīipi pōwūpōwū rī agá 'dāá. 'Í lā Lēvītīkā 16; Mātáyo 27:51; Lúkā 23:45; Ēbéré 6:19-20; Ēbéré 9:1-7. ††† Ūgalaku āngáráwá rī pi vé rī: Īri āngáráwá mūdūrūlū ālu rī pi ē drī koópi ni. § Utúzú cazú ū'dú Sābātā vé rī gé rī: Ū'dú Sābātā vé rī īri í'dó ū'dú tōwú gé ūtú ní 'dēngárá.

Lúkã

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ülüngará

Búkũ 'dĩri Lúkã sĩ nĩ, sĩ kpá búkũ Ęzĩ vé rĩ nĩ. Lúkã adri Yāhūdĩgú ku, 'bo ímbákĩ ĩri tã nĩĩ ambamba. Lúkã rĩ Ğĩrĩkĩgú, újã ẹsĩ Yẹsũ ri ẹ'yĩzũ rá. Lúkã pi rikĩ ẹzĩ ngaá Páũlũ be trũ, kọpi rikĩ ụ'dụkọ múké Yẹsũ vé rĩ ụlũũ 'bá rĩ pi ní. Búkũ ĩri ní sĩĩ 'dĩri agá, ụlũ Yẹsũ vé adringará ã tã, ązini ẹzĩ Yẹsũ ní ngaá rĩ ã tã, tã ni ã fi rĩ 'bá adri' 'bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi drĩgẹ múké.

Búkũ 'dĩri agá, Lúkã sĩ tã kárakarã, ícókĩ ịsụ búkũ ụrụkọ ụ'dụkọ múké vé rĩ pi agá ku. Lúkã sĩ Yũwánĩ bātízĩmũ sẹepi rĩ vé tĩngará ã tã, sĩ Yẹsũ vé tĩngará ã tã, ązini sĩ sã Yẹsũ ní drĩ adrizú mvánã rú rĩ vé tã, ązini sĩ tĩ Yũwánĩ bātízĩmũ sẹepi rĩ ní sẹe rĩ vé tã. I'da lèngará Múngú ní 'bá rĩ pi lèzũ céré rĩ vé tã. Yẹsũ ụlũ tã rĩ pi nàpi sĩ, ụlũ Sāmāriyāgú ẹsĩ be múké rĩ vé tã (cápĩtã 10 gé), ązini ụlũ mvã ìpẹrĩipi mụzú rárã rú rĩ vé tã (cápĩtã 15 gé), ązini ụlũ Yẹsũ pi vé adringará 'bá mũfèngã u'dụ' 'bá rĩ pi be trũ rĩ vé tã (cápĩtã 19 gé), ązini ẹzĩ kĩnĩ, 'bá tã ụnjĩ 'oópi rĩ ẹ'yĩ dõ 'i rá, ĩri ídrĩ 'dání'dání rĩ ịsụ rá, (cápĩtã 23 gá).

Lúkã ẹdĩ Índrĩ Múngú vé rĩ vé tã vú sĩ kárakarã, ẹdĩ kpá Yẹsũ vé ẹzĩ ã tã ìndĩ, i'da kpá lètĩ Yẹsũ ní rizú Múngú ri zizú rĩ vé tã ìndĩ. Búkũ rĩ vé ụdũ gé, ụlũ tã Yẹsũ ní 'i i'dazũ ívé 'bá 'ĩ pámvũ ụbĩ' 'bá rĩ pi ẹndrẹtĩ gé lókĩ ĩri ní íngázú gòzũ ídri rú drāngará gálésĩ rĩ vé tã. Tã 'dĩ' bée lũ kĩnĩ, ádarú Yẹsũ gõ íngá adrií ídri rú dĩĩ rá.

Tã ẹ drĩ 'dóngará

1 Ǻmbúgú Tõfĩlĩ, 'bá kárakarã 'bĩkĩ tã Múngú ní ngaá 'bá Ǻsámvũ gé nǒgó rĩ sĩĩ rá. 2 Kọpi sĩkĩ tã 'bá rĩ pi ní ụlũũ 'bá ní rĩ, 'bá tã rĩ ụlũ' 'bá rĩ pi ndrekĩ tã ĩ 'o' 'bá rĩ pi ĩ mĩ sĩ 'dóngará gá 'dǵá. 3 Ǻmbúgú Tõfĩlĩ, á 'bá ẹsĩ tã rĩ pi ụnjĩzũ múké múké ĩri ní 'i 'dóngará gá 'dǵá, má ụsũ á lè tã 'i ngaápi rĩ sĩ sẹe mí ní. 4 Ǻ'diātāsīyā mĩ nĩ rĩ 'yozũ kĩnĩ tã ĩ ní ímbá mí ní rĩ, ĩri tã áda.

MǺlāyīkǺ lũ Yũwánĩ Bātízĩmũ sẹepi rĩ vé tĩngará ã tã

5 Lókĩ Ęródē ní adrizú 'bǵgú † rú Ǻngũ Yũdáyā vé rĩ agá rĩ gé, átálágú †† Ǻzi rú ni ZǺkǺriyā 'i. Ágó rĩ íbĩ ĩfũũ úyú atala rĩ pi vé rĩ agá, úyú ǺbĩjǺ vé rĩ agá. Ụkú ni ĘlĩsǺbètǺ íbĩ ĩfũũ úyú ǺrónǺ vé rĩ agá. 6 Kọpi ĩrĩtrǒ tã 'o pĩrĩ Múngú ẹndrẹtĩ gé, kọpi ri tǺĩmbĩ Ụpĩ vé rĩ 'dụ nga rá, ązini kọpi ri tã ĩ ní ẹzĩ rĩ 'dụ nga rá. 7 Kọpi tĩkĩ anjĩ kuyé, Ǻ'diātāsīyā ĘlĩsǺbètǺ ní adrií ụndó rú rĩ sĩ, kọpi ĩrĩtrǒ dèkĩ kuú ǺrǺkũ rú.

8 Ụ'dũ Ǻlu, ZǺkǺriyā ri ẹzĩ ngaá Jó Múngú vé rĩ † agá 'dǵá, Ǻ'diātāsīyā ụ'dũ 'dǵari gé, ngúlúmũ ǺbĩjǺ vé rĩ pi

† 'Bǵgú Ęródē: 'Bǵgú 'dĩri vé rũ ĩ zĩ Ęródē Ǻmbúgú rĩ. Sã ĩ ní Yẹsũ ri tĩzũ rĩ gé, Ęródē Ǻmbúgú 'dĩri rụ Ǻngũ rĩ nĩ. 'Í lǺ MǺtáyó 2:1-8. Ęródē Ǻmbúgú rĩ kǺ drǺá, ĩrivé mvǺ Ęródē ǺnĩtĩpǺ gõ mǺlũngǺ rĩ rụpĩ ní sã Yũwánĩ ní bātízĩmũ sẹzũ Yẹsũ ní rĩ gé. 'Í lǺ MǺtáyó 14:1; MǺrǺkó 6:14; Lúkã 3:1; Ęzĩ 4:27. Vùdrĩ nĩ gé, 'bǵgú Ǻzi rú ni Ęródē ǺġĩrĩpǺ, ĩri Ęródē Ǻmbúgú rĩ vé mvǺ vé mvǺ. 'Í lǺ Ęzĩ 12:1-13:1. †† Átálágú: 'Bá Ęsèrélè vé rĩ pi Ǻsámvũ gé, 'yénǺ átálágú ri rǒbǒŋǒ zǺ Jó Múngú vé rĩ agá 'dǵá nĩ. Atala rĩ pi ri ĩfũũ úyú Lẹvĩ vé rĩ agá. † Jó Múngú vé rĩ: Jó Múngú vé rĩ 'yénǺ Ǻlukúta YẹrũsǺlémǺ gá 'dǵá. Atala rĩ pi 'yénǺ ri

rikĩ ẹzĩ rĩ ngaá nĩ. 9 ĩpèkĩ ZǺkǺriyā ri mụyũ ẹjĩngũrũ zǺá Jó Múngú vé rĩ agá 'dǵá, sũ mǿrè atala rĩ pi vé rĩ ní lèé rĩ tĩnĩ. 10 Lókĩ ẹjĩngũrũ zǺzũ rĩ kǺ ícǒ, 'bá ĩ ụmũ' 'bá rĩ pi rikĩ Múngú ri zĩĩ Ǻmvé.

11 Kúru Ụpĩ vé mǺlāyīkǺ †† ní índrèzũ ZǺkǺriyā ẹndrẹtĩ gé, mǺlāyīkǺ rĩ tu pá vũrǺ ẹjĩngũrũ zǺzũ rĩ gé drĩ ẹndẹpĩ gélèsĩlǺ. 12 ZǺkǺriyā kǺ mǺlāyīkǺ rĩ ndrèé, ẹsĩ ni tĩ rũcũ, ụrĩ ĩmvũ ĩri ụnjĩ ụnjĩ. 13 'Bo mǺlāyīkǺ rĩ ní 'yozũ ĩri ní kĩnĩ, "ZǺkǺriyā, mĩ 'o ụrĩ sĩ ku! Múngú yĩ mívé zĩngará gĩ. Mĩ ụkú ni ĘlĩsǺbètǺ ri ímũ mí ní mvǺ ágó tĩ rá, 'i 'da mvánã rĩ ã rũ Yũwánĩ 'i. 14 Ǻyĩkõ ri ímũ mi fu ambamba, mi ụnjĩ Ǻnĩ rá. 'Bá kárakarã pi ímũ ụnjĩ ĩ ní ĩri tĩjĩ rĩ sĩ. 15 ĩri ímũ adri Ǻmbúgú Ụpĩ ẹndrẹtĩ gé. Mvũ vĩnyõ ku, ązini mvũ íwá ku, ĩri ẹpĩ Índrĩ Uleterè rĩ †† sĩ 'dózũ ẹndrẹpĩ agá 'dǵá. 16 ĩri ímũ 'bá Ęsèrélè vé rĩ pi ĩjĩ kárakarã ĩgõ ĩvé Ụpĩ Múngú vúgá. 17 ĩri 'de mụzũ Ụpĩ ní drĩdrĩ, Índrĩ Uleterè rĩ ĩri Ǻsũ, ązini ĩri ụkpõ ịsũ sũ Ęlĩyā †† vé rĩ tĩnĩ. ĩri ímũ anjĩ ẹtẹpĩ vé ẹsĩ újã, kọpi ĩvé anjĩ lè Ǻnĩ lèlè, ązini ĩri ímũ 'bá drĩ be ụkpõ ụkpõ rĩ pi újã tã nĩ sũ 'bá Múngú vé adri' 'bá pĩrĩ rĩ pi ní tã nĩ rĩ tĩnĩ, ĩri ímũ 'bá rĩ pi ụdé ku ụrè Ụpĩ ri ụtèngará gá."

rǒbǒŋǒ zǺ Jó rĩ agá 'dǵá nĩ, sũ tǺĩmbĩ Mósè vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩnĩ. Múngú ri dĩ VũrǺ Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dǵá.

†† MǺlāyīkǺ: MǺlāyīkǺ rĩ pi índrĩ, kọpi ri adri Múngú be 'bũ gé 'dǵalé, kọpi rũ' 'bá Ǻkõ. Múngú ri sã Ǻzi sĩ kọpi ĩpè ímũ vũ drĩgẹ nǒó ụ'dụkọ múké ívé rĩ ụlũ 'bá rĩ pi ní. †† Índrĩ Uleterè rĩ: Índrĩ Uleterè rĩ Índrĩ Múngú vé ni. Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ, Ẽtẹpĩ rĩ Múngú 'i, ĩrivé mvǺ Yẹsũ ri Múngú 'i, ązini Índrĩ Uleterè rĩ Múngú 'i. Ẽtẹpĩ rĩ, Mvǒpĩ rĩ, ązini Índrĩ Uleterè rĩ, kọpi Múngú Ǻlu. 'Í lǺ Yũwánĩ 1:1-18; Yũwánĩ 8:41-42; Ẽzĩ 5:3-4. ††† Ęlĩyā: Ęlĩyā ri nẹbĩ, Múngú 'dũ ĩri mụzũ 'bũ gé idri rú, drǺ kuyé. Tĩkĩ ĩri Ǻkũdè ílĩ rĩ ca mǹdǹrũlũ ụrǒmĩ (900), ịsũ Ǻkũdè tĩkĩ drĩ Yẹsũ ri kuyé. 'Í lǺ 1 'Bǵgú 17-21; 2 'Bǵgú 1-3.

¹⁸ Zākãriyã ní mälâyikã rĩ zizú kĩnĩ, “Ma ícò nĩ áamá íngóni 'yozú kínĩ tã 'dĩri 'i nga rá? Á dē kú ārākã rú gí, mà ùkú ni dē kpá ārākã rú gí.”

¹⁹ Mälâyikã rĩ ní újázú ĩri ní kínĩ, “Ma Gãbūrélē 'i. Ma átí'ba Múngú vé ni, Múngú ĩpē ma ímú mí ní 'ú'dúkò múké 'dĩri ùlúú. ²⁰ 'Í ndre drĩ ká, 'dózu āndrũ sĩ, mí tĩ rĩ ọ̀zũ, mí átá ku, cĩngbá ĩ ní mváná rĩ tizú rĩ gé, ā'diātāsīyã mí 'yĩ tã má ní 'yoó ĩri ímú 'i nga sã pĩrĩ ni gé rĩ kuyé.”

²¹ 'Bá rĩ pi kã rĩ Zākãriyã ri tēé, kòpi ríkí 'ūsũyú kínĩ, Zākãriyã áwí Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá sã be ācò 'dĩni āsĩ. ²² Zākãriyã kã ĩfũú āmvé nòó, ícò átá kòpi be ku. Kòpi ní nĩzú ámázú 'yozú kínĩ tã āzi 'da 'i ĩri ní 'ndrĩlĩkĩ agá Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá gí, gò rĩ kòpi ní tã rĩ ùlúú drĩ sĩ.

²³ Zākãriyã kã ívé 'ẹ̀jĩ de, ĩri ní mvizú mụzú 'bětĩ. ²⁴ Tã 'dĩri ā vùdrĩ gé, koro ùkú ni Ēlīsābētã ní 'a 'sũzú, Ēlīsābētã adri mbāā tōwú kú 'bětĩ. ²⁵ ĩri ní 'yozú kínĩ, “Tã Úpí ní 'oó mà rù'ba gá nōri, 'dụ drĩnjá má drĩgé sĩ gí, sē 'bá rĩ pi ínjàkĩ mà drĩ ku.”

Mälâyikã lū Yēsũ vé tĩngará ā tã

²⁶ Ēlīsābētã vé 'a rĩ kã mbaā caā mbāā áziyã, Múngú ní mälâyikã Gãbūrélē rĩ ĩpēzú ímúzú kũrũ Názērētã vé rĩ gé, āngũ Gālĩlâyã vé rĩ agá, ²⁷ ĩpē ĩri ímú Māriyã adriipi kácáná rú Yōsépã ní lēé jeé 'i ní ùkú rú rĩ vúgá, Yōsépã ĩfũ úyú Dāwúdĩ† vé rĩ agá. ²⁸ Mälâyikã rĩ ní fizú ĩri vúgá 'dãá, 'yozú ĩri ní kínĩ, “Mòdó mí ní, sēkĩ mí ní tākĩrĩ gí, Úpĩ ri mí be trũ.”

²⁹ Māriyã ē drĩ ábá céré céré tã mälâyikã rĩ ní 'yoó rĩ sĩ, ri 'ūsũyú 'i 'ésĩ agá 'dãá, mòdó 'dĩri vé 'ífífí 'ā'di.

³⁰ Mälâyikã rĩ ní 'yozú Māriyã ní kínĩ, “Mĩ 'o 'ũrĩ sĩ ku. Múngú 'bã tākĩrĩ mí drĩgé gí. ³¹ Mĩ ímú 'a 'sũyú, mi mvá ágóná tĩ, 'i 'da rú ni Yēsũ †† 'i. ³² ĩri ímú adri āmbúgú, ĩ ímú ĩri zĩ Mvã Múngú āmbúgú 'bã drĩgé céré rĩ vé ni. Úpĩ Múngú ri ímú sē ĩri 'é'bpĩ Dāwúdĩ vé mälũngã rụ nĩ. ³³ ĩri ímú adri 'bãgú rú sũrũ Yòkòbũ ‡ vé rĩ pi drĩgé. ĩri ímú mälũngã rụ mụzú 'dũ 'ākó.”

³⁴ Māriyã ní mälâyikã rĩ zizú kínĩ, “Ma drĩ ágó 'ākó pĩrĩ, tã 'dĩri ímú 'i nga mà rù'ba gá íngóni ngóni?”

³⁵ Mälâyikã rĩ ní 'yozú Māriyã ní kínĩ, “Índrĩ Uleterē rĩ ímú mi ású, āzini 'ũkpò Múngú vé rĩ ímú mi ású rá. Mvã mí ní ímú tĩjĩ rĩ, ĩri adri uleterē, ĩ ĩri zĩ Mvã Múngú vé ni.

³⁶ Mívé māríté Ēlīsābētã ri nóni 'a be, ĩri ímú mvã ágó tĩ rá, 'sũzú dē kú ārākã rú, 'a ni mba nóni caā mbāā áziyã, 'bã rĩ pi ríkí 'yoó kínĩ ĩri ùndó rú. ³⁷ Tã āzi Múngú ri ndēepi ni ālũnãni 'dãáyo.”

³⁸ Māriyã ní 'yozú kínĩ, “Ma átí'ba Úpĩ vé ni. Tã rĩ ā nga 'i mà rù'ba gá sũ mí ní 'yoó rĩ tĩnĩ.” Kúru mälâyikã rĩ ní ĩri kuzú, ĩri ní 'dezú mụzú.

† Dāwúdĩ: Múngú ĩpē Dāwúdĩ ri adrii 'bãgú 'Isērélē rĩ pi vé ni, 'ezĩ kínĩ, 'bãgú 'ú'dĩ ri ímú ĩfũ ĩrívé úyú agá, ĩri mälũngã rĩ rụ mụzú 'dání'dání, 'bãgú rĩ Yēsũ Kúrísítò 'i. 'Í lã Sāwúmã 132:11-12; 'Ējĩ 2:30. Tĩkĩ Dāwúdĩ rĩ 'sũ 'ākúdē 'ilĩ rĩ ca 'élfũ 'ālu (1,000) gí, 'ilĩ 'dāri gé, 'sũ tĩkĩ drĩ Yēsũ Kúrísítò ri kuyé. 'Í lã 1 Sāmüélē 16-30; 2 Sāmüélē 1-24; 1 'Bãgú 1-2. †† Yēsũ: Rũ Yēsũ 'dĩri vé 'ífífí, Múngú ri 'bã paapi rĩ.

‡ Yòkòbũ: Yòkòbũ ri 'Ābūrāmã mvòpĩ 'Isākã vé mvã, ĩri anjĩ be mụdrĩ drĩ ní ĩrĩ, Múngú újã rú ní zĩ 'Isērélē, úyú ĩrívé rĩ zĩkĩ anjĩ 'Isērélē vé ni. Sã Yēsũ vé rĩ gé, zĩkĩ kòpi 'Yāhúdĩ. 'Í lã 'Í'dóngará 25-50.

Māriyã mụ Ēlīsābētã vúgá

³⁹ Sã 'dāri gé, Māriyã ní 'dezú mụzú rù'ba sĩ kũrũ án-ga rú Yūdáyã vé rĩ gé 'dãá, ⁴⁰ ĩri ní mụzú kũrũ Zākãriyã ní adrizú rĩ gé, ĩri ní fizú Zākãriyã vé jó agá 'dãá, ĩri ní Ēlīsābētã ri 'ezizú. ⁴¹ Ēlīsābētã kã Māriyã vé 'ezĩngará 'dĩri yĩjĩ, mváná rĩ ní 'i 'úlózu Ēlīsābētã agá 'dãá. Índrĩ Uleterē rĩ ní Ēlīsābētã ri 'ásúzu. ⁴² ĩri ní 'dózu átázú 'ú'dúkò be 'urũ 'dãá kínĩ, “Ūkú rĩ pi 'āsámvú gé, 'bākĩ tākĩrĩ mí drĩgé gí, mvã mí ní ímú tĩjĩ rĩ, 'bākĩ tākĩrĩ drĩ ní gé gí! ⁴³ 'Bo ngá sēepi Múngú ní ma 'ĩnjĩzú, ĩri ní Úpĩ 'en-drēpĩ ri 'ĩpēzú ímúzú ma ndrezú rĩ 'ā'di? ⁴⁴ Má kã mòdó mí ní sēé rĩ yĩjĩ, koro mvã má agá rĩ adri 'āyĩkò sĩ, 'úlo 'i má 'a gá 'dãá. ⁴⁵ Múngú 'bã tākĩrĩ mí drĩgé gí, 'ā'diātāsīyã mí 'ā'yĩ tã Úpĩ ní 'yoó ĩri 'i nga mí rù'ba gá rĩ rá.”

Māriyã ngo úngó Múngú ri íngúzú

⁴⁶ Māriyã ní 'yozú kínĩ, “Má íngú Múngú ri 'ésĩ be céré. ⁴⁷ Mà 'ē 'ésĩ 'sũ 'āyĩkò Múngú ma Paapi rĩ sĩ.

⁴⁸ 'ā'diātāsīyã ma átí'ba ĩ ní ndreé kuú 'ezĩ 'ākó ni, Múngú 'ūsũ mà tã gí.

'Í'dózu āndrũ mụzú drĩdrĩ, anjĩ ĩ ní ímú tĩjĩ vúlé 'dĩ rĩ pi ímú 'yo kínĩ, Múngú 'bã tākĩrĩ má drĩgé gí,

⁴⁹ 'ā'diātāsīyã Múngú 'Ūkpò 'Dĩpa 'o tã 'āmbúgú mà rù'ba gá gí, 'ĩrívé rù uleterē.

⁵⁰ 'Ésĩ ni ri adri 'ĩdrĩkĩdri 'bã 'i ru'ba ruru rĩ pi ní mụzú 'dání'dání.

⁵¹ Inga 'ĩ drĩ 'ũkpò be rĩ tã 'ozú 'āni, 'iré 'bã 'āfũ rú rĩ pi 'kpélékpélé.

⁵² 'Ísĩ 'bã 'āngũ rù'ba rĩ pi 'ĩvé 'lúpá drĩgé sĩ vùgá, gò 'bã tã be 'mādã rĩ pi 'ingaá 'urũ.

⁵³ Sē ngá múké nyaá 'bã 'ēbĩrĩ ní 'fũyũ rĩ pi ní, 'bo 'pē 'bã 'ā'bú be rĩ pi mụzú drĩ be ule.

⁵⁴ Ko ívé 'ātí'ba 'Isērélē vé rĩ pi 'ē 'ĩzã rá.

'Āvĩ 'ũyò 'i ní sòó 'lězú 'ésĩ 'dĩrĩkĩdri 'bãzú kòpi ní 'dāri ā tã sĩ kuyé.

⁵⁵ Sò 'ũyò 'bã 'é'bpĩ 'Ābūrāmã †† ní 'ĩrívé úyú pi be kínĩ, 'i adri kòpi ní 'ésĩ be múké mụzú nyonyo.”

⁵⁶ Māriyã áwí adrii Ēlīsābētã vé 'āngá 'dãá mbāā na, ĩri ní kúru mvizú mụzú 'bětĩ.

Yūwānĩ Bātízīmũ sēepi rĩ vé tĩngará

⁵⁷ Sã Ēlīsābētã ní mváná rĩ tizú rĩ kã 'íco, tĩ mváná rĩ ágóná. ⁵⁸ 'Bã 'ĩrívé jó 'gārã gá rĩ pi māríté rĩ pi be kã yĩjĩ kínĩ, Úpĩ 'bã 'ésĩ múké ĩri ní, tĩ mváná rĩ gí, kòpi adriki 'āni 'āyĩkò sĩ.

⁵⁹ Mváná rĩ kã adrii caā 'ú'dũ 'ārò, Zākãriyã 'é'dĩpáa pi 'ĩrívé 'ũndĩ rĩ pi be, 'úmúkĩ ĩ mváná rĩ vé 'ágélé 'ē tĩ 'lĩngará †† gá, kòpi 'lěkĩ 'kòdò mváná rĩ vé 'étēpĩ vé rù Zākãriyã

†† 'Ābūrāmã: Múngú zĩ 'Ābūrāmã ri kínĩ, 'ā ku ívé 'bã 'bětĩ 'āsámvú gé rĩ pi, 'ā ku ívé 'āngũ, 'ā 'de mụyú 'āngũ 'āzi 'ú'dĩ ni gé. 'Ābūrāmã ri 'é'bpĩ 'Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkĩ ĩri 'ilĩ 'élfũ 'ālu 'mũdũrũlũ 'ārò (1,800) gé, 'sũ tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lã 'Í'dóngará 12-25. †† 'Ágélé 'ē tĩ 'lĩngará: Múngú lū 'Ābūrāmã ní kínĩ, anjĩ 'āgò 'Ābūrāmã vé rĩ pi adriki 'dò caā 'ú'dũ 'ārò gí, 'lē 'ā 'úlĩkĩ kòpi 'ā 'ágélé 'ē tĩ rá, 'lüzú kínĩ, kòpi anjĩ Múngú

'dĩri 'daá mváná rĩ ã rú'ba gá. ⁶⁰ 'Bo ëndrèpĩ gá sĩ, kĩnĩ, "Á 'dakí mvá rĩ ã rú Yũwánĩ."

⁶¹ 'Bá rĩ pi ní 'yozú kɪnĩ, "Mívé maríté rĩ pi ãsámvú gé, 'bá äzi rú be 'dĩni 'dääyo."

⁶² Kúru kōpi rikí átá Zākāriyā ní drĩ sĩ, kōpi lēkí nĩ vú ni gé, lē ã 'dakí mvá rĩ ã rú 'di 'i. ⁶³ Zākāriyā ní ngá kpoḷo'bu ni zizú, 'ĩ sĩ rĩ mváná rĩ ã rú ãnĩ, 'ĩri ní mváná rĩ ã rú sĩzú kɪnĩ, "Rú ni Yũwánĩ 'i." 'Bá rĩ pi céré äyākĩ tã 'dĩri sĩ äyāyā. ⁶⁴ Koro Zākāriyā ē tĩ ní 'i zizú, ádra ni ní 'i oyužú, 'ĩri ní 'dózu átángá átázú, Múngu ri íngúzú.

⁶⁵ 'Bá adri'ba 'ĩri ã gārā gá rĩ pi ārēvú céré äyākĩ tã 'dĩri sĩ äyāyā. 'Bá adri'ba āngū Yūdáyā vé ánga rú rĩ gé rĩ pi ārēvú céré rikí átá tã 'dĩ'bee sĩ. ⁶⁶ 'Bá tã 'dĩri yĩ'ba rĩ pi ārēvú céré ngakí äyāā tã 'dĩri sĩ äyāyā, kōpi ní zizú kɪnĩ, "Mváná 'dĩri úmvúlēsĩ ímú adri 'bá íngóni ní?" Á'diātāsīyā kōpi ndrekí, Úpĩ ri 'ĩri be trũ.

Zākāriyā ngo úngó Múngu ri íngúzú

⁶⁷ Índrĩ Uleterē rĩ ní mváná rĩ vé étēpĩ Zākāriyā ri ászú, Zākāriyā ní kúru ú'dúkó íngápi Múngu vúgálēsĩ rĩ ũlūzú kɪnĩ,

⁶⁸ "É íngúkĩ Úpĩ Múngu Ísērélē vé rĩ íngúngū, ā'diātāsīyā ímú ívé 'bá rĩ pi paá gĩ.

⁶⁹ Īpē 'bá ní 'bá ũkpō be ni ímú 'bā paá, ĩpē íngázú ívé ātĩ'bagú Dāwúđĩ vé úyú agá.

⁷⁰ Úpĩ ęzi tã 'dĩri kú ívé nēbĩ † uleterē rĩ pi ní ótú íngógósj,

⁷¹ kɪnĩ, 'ĩ ímú 'bā pa 'bávē ari'ba rĩ pi drígé sĩ, āzini 'bá 'bā ndre'ba ũnjĩ rĩ pi drígé sĩ rá.

⁷² Múngu kɪnĩ 'ĩ ęsĩ ri adri 'dĩrikídri 'bávē étēpĩ ní, āzini 'i ívé ũndĩ 'i ní ruḷu uleterē rĩ vé tã ígá rá.

⁷³ Sō ũyō rĩ 'bá é'bĩpĩ Ábūrámā ní

⁷⁴ kɪnĩ, 'i 'bā pa 'bávē ari'ba rĩ pi drígé sĩ rá, 'bā ngakí rĩ 'i ní ęzi ũrĩ ākō,

⁷⁵ ú'dú céré 'bā adriki rĩ uleterē, āzini 'bā 'okĩ rĩ tã pĩri 'i ęndrēti gé.

⁷⁶ Mā mvá rĩ, 'ĩ ímú mi zĩ nēbĩ Múngu ũkpō be 'bá rĩ pi drígé céré rĩ vé ni,

ā'diātāsīyā mi ímú mu drĩdrĩ Úpĩ ní lētĩ údé.

⁷⁷ Mi ímú lū 'ĩrivé 'bá rĩ pi ní, 'ĩ ícō kōpi pa rá, Múngu trũ dō kōpi ívé ũnjĩkányā agásĩ gĩ.

⁷⁸ Múngu ní adrii ęsĩ be múké rĩ sĩ, 'ĩri ímú 'bá ní ũtūná ĩpē 'bũ gé 'dāásĩ đĩ 'bá drígé,

⁷⁹ 'ĩri ímú đĩ 'bá adri'bee 'ĩnjā agá rĩ pi drígé, āzini 'bá ri'ba drāngará ũtē'ba rĩ pi drígé,

'ĩri 'bá ní lētĩ pĩri tākĩri 'ĩsúzu ni 'i'da."

⁸⁰ Yũwánĩ kã mbaá, Índrĩ Múngu vé rĩ sē 'ĩri ní ũkpō. Yũwánĩ adri āngū ā'wĩ cínýáfā rú rĩ agá 'dāá cĩmgbá cazú ú'dú 'ĩ ní 'ĩri pēzú mužú 'bá Ísērélē vé rĩ pi ãsámvú gé rĩ gé.

Yēsũ vé tĩngará

(Mátayo 1:18-25)

2 Lókĩ 'dāri gé, 'bāgú āmbúgú Rómā vé †† Āgósītō sē tã'imbĩ kɪnĩ, lē 'bá Rómā vé rĩ pi céré, ā sĩkĩ kōpi

vé ni. 'Bá rĩ 'ā'yĩ dō 'ĩ ágélē ē tĩ sēē lĩj gĩ, 'ĩri tã'imbĩ Mósē vé rĩ 'du nga. 'Í lā 'Ídóngará 17:9-14; ęzi 15:1-5. † Nēbĩ: Múngu ri ívé tã átá nēbĩ rĩ pi ní, kōpi kúru 'ĩrivé ú'dúkó rĩ ũlū 'bá rĩ pi ní. †† 'Bāgú ām-

ā rú búkū agá. ² ('Dĩri rú 'ĩ ní 'i'dó sĩ drĩdrĩ 'bá rĩ pi lāzú, 'ĩsú ākūdē Kūrĩnjā ri gāvānā āngū Sírĩyā vé rĩ agá rĩ.)

³ 'Bá ālu ālu nga muḷu 'ĩ rú sĩ 'ivé kūrú agá.

⁴ Kúru Yōsépā pi ní ngazú āngū Gālíláyā vé rĩ agá, kūrú Nāzērētā vé rĩ agásĩ, kōpi ní 'dezu mužú āngū Yūdáyā vé rĩ gé, kūrú Bētēlēmē vé rĩ agá, ā'diātāsīyā Yōsépā 'ĩfū úyú Dāwúđĩ vé rĩ agá. ⁵ Jĩ Mārĩyā 'ĩri ní lēē jeē 'i ní ũkú rú rĩ mužú 'i vúgá sĩ 'ĩndĩ, 'ĩsú Mārĩyā ā 'a mba deę gĩ, 'ĩri ílókō tĩtĩ. ⁶ Kōpi kã rĩi adrii 'dālē, sã Mārĩyā vé mvá rĩ tĩzú rĩ ní ícázú. ⁷ Mārĩyā ní ívé mvá káyú rĩ tĩzú ágónjā. 'ĩri ní 'ĩmūlūzú bōngó sĩ, 'ĩri ní 'bāzú lazú sōndúkū ānyāpā rĩ pi ní rizú ngá nyazú rĩ agá. 'Bā mváná rĩ laá sōndúkū rĩ agá, ā'diātāsīyā jó ũmú rĩ pi ní lazú rĩ agá 'dāá, kōpi 'ĩsúkĩ vūrā lazú ni kuyē.

'Bá kãbĩlō úcé'ba rĩ pi mālāyĩkã rĩ pi be

⁸ 'ĩnjā 'dāri sĩ, 'bá uruḷo kãbĩlō úcé'ba ni pi rikĩ 'ivé kãbĩlō ũtēē ásé agá 'dāá. ⁹ Mālāyĩkã ālu Úpĩ vé rĩ ní 'ĩn-drézú kōpi ęndrēti gé, đĩngará Úpĩ vé rĩ ní āngū 'ĩm-g-bērēzú kōpi ã gārā gá sĩ, sē ũrĩ fũ kōpi ambamba.

¹⁰ Kúru mālāyĩkã rĩ ní 'yozú kōpi ní kɪnĩ, "Īmi adriki ũrĩ rĩ sũ ku. Má 'ĩjĩ 'ĩmi ní 'i'dúkó múké, 'bá rĩ pi céré ímú adri ānĩ āyĩkō sĩ āmbúgú. ¹¹ 'ĩnjā āndrũ nōri sĩ, tĩkĩ 'ĩmi ní 'bá 'ĩmi Paápi ni gĩ kūrú Dāwúđĩ vé rĩ agá Bētēlēmē agá, 'ĩri Úpĩ Kúrĩsītō † 'i. ¹² Ngá 'ĩmi ní ícózú 'ĩri nĩzú ámázú rĩ 'ĩri 'dĩni, 'ĩmi mu ũdēnjā rĩ 'ĩsú 'ĩmūlūkĩ bōngó sĩ, 'bākĩ 'ĩri laá sōndúkū ānyāpā rĩ pi ní ngá nyazú rĩ agá."

¹³ Koro mālāyĩkã uruḷo kárakarā íngákĩ 'bũ gé 'dāásĩ, kōpi úmúkĩ 'ĩ mālāyĩkã 'ĩndrēpi 'dĩri be trũ, kōpi rikĩ Múngu ri íngú, rikĩ 'yoó kɪnĩ,

¹⁴ "É íngúkĩ Múngu 'bũ gé 'dāá rĩ íngúngū, tākĩri ã adri vū drígé nōgó 'bá Múngu ní āyĩkō sē'ba rĩ pi ãsámvú gé."

¹⁵ Mālāyĩkã rĩ pi kã 'ĩjā gōó muḷu 'bũ gé 'dāá, 'bá kãbĩlō úcé'ba rĩ pi ní átázú 'ĩ ãsámvú gé sĩ kɪnĩ, "Lē 'bá 'dekĩ muḷu Bētēlēmē gá 'dāá tã 'i ngaápi Úpĩ ní lūú 'bá ní rĩ ndreé 'bā mĩ sĩ."

¹⁶ Kōpi alikĩ 'ĩ mužú rú'ba sĩ, kōpi cakĩ Mārĩyā pi 'ĩsú Yōsépā be ũdēnjā rĩ sĩ, 'bākĩ ũdēnjā rĩ laá sōndúkū ānyāpā rĩ pi ní ngá nyazú rĩ agá. ¹⁷ 'Bá kãbĩlō úcé'ba 'dĩ'bee kã muḷu caá mváná rĩ ndreé, kōpi ũlūkĩ tã mālāyĩkã rĩ ní lūú 'ĩ ní mváná rĩ ã tã sĩ rĩ 'bá rĩ pi ní céré. ¹⁸ 'Bá rĩ pi kã tã 'bá kãbĩlō úcé'ba rĩ pi ní ũlūú 'dĩri yĩjĩ, sē kōpi ní āyāngará. ¹⁹ 'Bo Mārĩyā 'bā tã 'dĩ'bee céré kuú 'i ęsĩ agá, ri tã ni ũsūũ ęsĩsĩlé sĩ. ²⁰ 'Bá kãbĩlō úcé'ba rĩ pi kã mviĩ gōó, kōpi rikĩ đĩngará Múngu vé rĩ íngú, ā'diātāsīyā tã kōpi ní ndreé, āzini kōpi ní yĩjĩ rĩ nga 'i sũ mālāyĩkã rĩ ní lūú 'ĩ ní rĩ tĩnjĩ.

búgú Rómā vé rĩ: 'ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndiāndĩ rĩ pi agá rĩ pi drígé, āngū Yūdáyā vé rĩ drígé, āngū Gālíláyā vé rĩ drígé, āzini āngū Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ drígé. 'Bá Rómā vé rĩ pi 'ivé 'bāgú āmbúgú rĩ zĩ 'ivé tĩ sĩ Kāyĩsārā. † Kúrĩsītō: Kúrĩsītō ri 'bá 'ĩ ní ũdu dāá drĩ ni gé, lūzú kɪnĩ Múngu ĩpē 'ĩri adrii 'bāgú rú. Ēbērē tĩ sĩ Kúrĩsītō ri 'ĩ zĩ Māsĩyā. 'Í lā Yũwánĩ 1:41.

Jíkí Yésũ ri i'daá Jó Múngú vé rĩ agá

²¹ Mváná rĩ kã adrií caá ú'dú ãrõ, ĩ ní ágélé ni ě tĩ jizú, ĩ ní rú ni 'dazú Yésũ 'i, rú 'dĩri málâyíkã lũ nĩ drĩdrĩ, ísú ãkũdē éndrēpi ri drĩ 'a ãkõ.

²² Māriyā pi Yösépā be, kōpivé ú'dú lã'bĩ vé ĩfũzú yĩ agásĩ rĩ kã deęé, kōpi ní mváná rĩ jizú mužú i'dazú Úpí ęndrēti gé Yērūsālēmā gá 'dāá, sũ tãĩmbĩ Mósē † vé rĩ ní lēé rĩ tĩni. ²³ Tãĩmbĩ Úpí vé rĩ 'yo kĩnĩ, "Anji āgõ ĩ ní tĩi kãyú rĩ pi ārēvú céré, ĩ kōpi sē Úpí Múngú ní." ††²⁴ Kúru kōpi ní rōbōñõ † sēzú zázú sũ tãĩmbĩ Úpí vé rĩ ní 'yoó, "Ā sēkĩ āmámũ ĩrĩ, dõku ũ'bõlõgũ ĩrĩ rĩ tĩni." ††

Sĩmĩyõnã ũlũ ú'dúkõ íngápi Múngú vúgálēsĩ rĩ

²⁵ Lókí 'dãri gé, ágõ āzi ri adri Yērūsālēmā gá 'dāá, rú ni Sĩmĩyõnã 'i, ĩri tã 'o pĩrĩ, ĩri ri Múngú ri zĩ ú'dú céré, ępĩ Índri Uletere Múngú vé rĩ sĩ, ri 'bã ĩsērélē vé rĩ pi vé pangará ũtēé. ²⁶ Índri Uletere rĩ lũ ĩri ní kĩnĩ, ícõ drĩ drãã ku, ĩri Kúrísitõ Úpí Múngú ní úmvúlēsĩ ĩpēé rĩ ndre ũgbále, ĩri íbĩ drã ndõ. ²⁷ Ú'dú 'dãri gé, Índri Uletere rĩ ko Sĩmĩyõnã ě drĩ mužú Jó Múngú vé rĩ ã bórõ gá 'dāá. Māriyā pi Yösépā be, kōpi kã mváná Yésũ ri jĩi Úpí vúgá 'dāá sũ tãĩmbĩ Mósē vé rĩ ní lēé rĩ tĩni, ²⁸ Sĩmĩyõnã ní mváná rĩ 'dúzá ruzú 'i drĩgé, ĩri ní Múngú ri íngúzú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ,

²⁹ "Úpí, ma átĩ'bã mívé ni, mĩ sē mã drã tã be kĩri.

'Í 'o tã mí ní ęzĩ rĩ gĩ.

³⁰ Ā ndre 'bã āngũ paapi,

³¹ mí ní ĩpēé 'bã céré pi ní rĩ gĩ.

³² ĩri ũtũñá, ĩri Múngú ri i'da 'bã adri'bã Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní,

ĩri sē 'bã rĩ pi 'bã ĩsērélē vé rĩ pi íngungũ!"

³³ Tã Sĩmĩyõnã ní 'yoó 'dĩri sē Yösépā pi Māriyā be āyākĩ ānĩ āyāyā. ³⁴ Kúru Sĩmĩyõnã ní kōpi ní tãkĩri sēzú, ĩri ní 'yozú Māriyā ní kĩnĩ, "Mívé mváná 'dĩri, 'bã urukõ ĩsērélē vé rĩ pi ímũ ĩri gã sĩ, ĩ ímũ kōpi ĩrĩñã ānĩ rá, urukõ'bēe ímũ ĩrivé tã ā'yĩ rá, kōpi ímũ ídrĩngará ísú ānĩ rá. Kãdõ ímũ 'i i'daá, 'bã rĩ pi ĩri gã sĩ. ³⁵ Mvã 'dĩri ímũ tã 'bã rĩ pi ní rĩi ũsũũ ĩ ęsĩ agá 'dālē rĩ pi i'da céré āmvé. Māriyā, mĩ ęsĩ ri ímũ ĩzāngã ísú sũ sõkĩ ĩlĩ ācõ sĩ tĩni."

³⁶ Ūkũ āzi nēbĩ, rú ni Ānã 'i, ĩri Pãnũlēlē ā mvã, ĩri Āsērāzĩ, ĩri ārākã rú. Kōpi ní ĩ jezú rĩ gé, kōpi adrikĩ ágõ ni be caá ílĩ ęzĩrĩ, ágõ rĩ ní drázú. ³⁷ Ānã adri õwũzĩ rú, ĩrivé ílĩ ca pũkũ ãrõ drĩ ni sũ, ku Jó Múngú vé rĩ kuyé, ri Múngú ri ĩnjĩi ũtũñá pi ĩnĩñá be, ri 'i a'bĩi † ngá nyangará sĩ, āzini ri Múngú ri zĩi. ³⁸ Ānã ní koro ícázú, ísú ãkũdē Sĩmĩyõnã ri átã Māriyā pi ní Yösépā be. Ānã

† Mósē: Yösépā kã drãã gĩ, 'bãgũ Ĕjēpētõ vé rĩ 'bã anji ĩsērélē vé rĩ pi ęzĩ ngaá tũgēĩ rú caá ílĩ mũdũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpēzú ímũzú anji ĩsērélē vé rĩ pi pazú adringará tũgēĩ rú rĩ agásĩ. Múngú sē tãĩmbĩ rĩ Mósē ní, ā lũ anji ĩsērélē vé rĩ pi ní, sēzú ĩ ní tãĩmbĩ rĩ zizú tãĩmbĩ Mósē vé ni ānĩ. Tĩkĩ Mósē ri ísú ãkũdē ílĩ rĩ ca élfũ ālu mũdũrũlũ sũ (1,400), ísú ãkũdē tĩkĩ drĩ Yésũ ri kuyé. 'Í lã Wũngará 2-24. †† 2:23 Wũngará 13:2, 12 † Rōbōñõ: Rōbōñõ 'dĩri lũ kĩnĩ Māriyā pi Yösépā be ngá ãkõ. 'Í lã Lēvĩtĩkã 12:8. †† 2:24 Lēvĩtĩkã 12:8 †† A'bi: Sã āzi sĩ Yāhúdĩ rĩ pi rĩ a'bi, nyakĩ ínyã ku, kōpi ri ęsĩ 'bã rizú Múngú ri zizú.

ní Múngú ní õwõ'dĩfõ sēzú, ĩri ní mváná rĩ vé tã átázú 'bã céré ri'bã Yērūsālēmā vé pangará ũtē'bã rĩ pi ní.

³⁹ Yösépā pi Māriyā be, kōpi kã lã'bĩ tãĩmbĩ Úpí vé rĩ ní lēé rĩ 'oó deęé céré gĩ, kōpi ní mvizú gõzú ĩvé kũrũ Nāzērētã vé rĩ gé āngũ Gãĩláyã vé rĩ agá 'dālē ũzi.

⁴⁰ Mváná rĩ mba ícã ũkpõ be, tã nĩngará be, Múngú 'bã ęsĩ múké ĩri ní.

Yésũ ri Jó Múngú vé rĩ agá

⁴¹ Ílĩ ālu ālu, Yésũ ętēpi pi ęndrēpi be, kōpi ri ęcĩ Yērūsālēmā gá ũmũ Ú'dú Múngú ní ęlizú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ ã nyangará gá. ††⁴² Yésũ kã adrií ílĩ be mũdrĩ drĩ ni ĩrĩ, kōpi 'dekĩ mužú ętēpi be ęndrēpi sĩ ũmũ rĩ gé, sũ ĩvé mērē ní lēé rĩ tĩni. ⁴³ ũmũ rĩ kã deęé, Yésũ ętēpi pi ęndrēpi be, kōpi kã rĩi mvĩi mužú 'bētĩ Nāzērētã gá 'dāá, Yésũ áwĩ kuú vúlē Yērūsālēmā gá 'dāá, ętēpi pi ęndrēpi be nĩkĩ ámã kuyé. ⁴⁴ Kōpi ũsũkĩ déna ĩri 'bã ĩ ní rĩi ęcĩ tuú kōpi be trũ rĩ pi āsámvú gé, kōpi ęcĩkĩ ũtũ njĩi. Kōpi ní kúru 'dózú Yésũ ri ndázú ĩvé mārítē rĩ pi āsámvú gé sĩ. ⁴⁵ Kōpi kã ĩri ísú kuyé, kōpi ní gõzú mužú ĩri ndázú vúlē Yērūsālēmā gá 'dālē. ⁴⁶ Ú'dú na ã vũdrĩ gé, kōpi cakĩ mužú Yésũ ri ísú Jó Múngú vé rĩ ã bórõ gá, úri kuú 'bã āngũ ímbã'bã rĩ pi āsámvú gé, ĩri ri kōpivé tã yĩ, āzini ĩri ri kōpi uzĩ tã sĩ. ⁴⁷ 'Bã rĩ pi kã tã nĩngará ĩri ní átázú, āzini tã újázú rĩ yĩi, kōpi āyākĩ ānĩ āyāyā. ⁴⁸ Yésũ ętēpi pi ęndrēpi be, kōpi kã ĩri ndrēé, sē kōpi ní āyāngará. ęndrēpi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mã mvã rĩ, 'bã mí ętēpi be, 'bã rikĩ mi ndãã ĩzāngã ĩzāngã rú. 'Í 'o 'bã 'dĩni āsĩ?"

⁴⁹ Yésũ ní kōpi zizú kĩnĩ, "Ngã ĩmi ní rizú ma ndázú rĩ ā'dĩ? ĩmi nĩkĩ kuyé 'yozú kĩnĩ, lē mã adri mã ętēpi vé jó agá?" ⁵⁰ 'Bo tã ĩri ní átã kōpi ní 'dĩri fi kōpi drĩgé kuyé.

⁵¹ Kúru ĩri ní 'dezú mužú kōpi be trũ Nāzērētã gá 'dālē, 'dũ kōpivé tã ngaá rá. 'Bo ęndrēpi 'bã tã ĩ nga'bēe 'dĩ'bēe céré kuú 'i ęsĩ agá. ⁵² Yésũ mba tã nĩngará be, āzini mba rú'bã be múké múké. Múngú lē ĩri rá, 'bã rĩ pi lēkĩ kpã ĩri rá.

Yũwánĩ Bãtĩzĩmũ sēepi rĩ vé tĩ sęngará

(Mătáyo 3:1-12; Mărákõ 1:1-8; Yũwánĩ 1:19-28)

3 'Bãgũ āmbúgũ Rómã vé Tĩbēriyã rũ málũngã rĩ caá ílĩ mũdrĩ drĩ ni tõwũ, ísúzú Põnitĩyõ Pĩlátõ ri gávãnã āngũ Yũdáyã vé rĩ agá, Ĕródē †† rũ āngũ Gãĩláyã vé rĩ nĩ. Ĕródē ędrĩpi Pĩlĩpũ rũ āngũ ĩtũriyã vé rĩ pi Tũrãkõnĩtĩ vé rĩ be, Lĩsãniyãsi rũ ívé rĩ āngũ Ābĩlēnē vé rĩ. ² Lókí 'dãri gé, Ānásĩ pi Kãyáfã be, kōpi atala ambugu, ú'dúkõ Múngú vé rĩ ní ícázú Zãkãriyã

†† Ú'dú Múngú ní ęlizú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ: Yāhúdĩ rĩ pi ri ú'dú Múngú ní õtũ ęlizú ĩsērélē rĩ pi vé jó rĩ pi tĩ gé sĩ Ĕjēpētõ gá 'dāá rĩ vé tã ígã. Őtũ kōpi ę'bĩpĩj ũbēkĩ kãbĩlõ ā ári ĩvé kēętĩ ě ęřĩfe gá sĩ, sē Múngú ú'dĩ kōpi kuyé. Múngú ú'dĩ 'bã Ĕjēpētõ vé kãbĩlõ ári ũbē'bã ĩvé kēętĩ ě ęřĩfe gá sĩ kuyé rĩ pi vé anji āgõ kãyú rĩ pi ũdrãã 'bã ālu ālu vé 'bētĩ āsámvú gé sĩ rá. 'Í lã Wũngará 12:17-28; Mătáyo 26:2; Mărákõ 14:1; Lúkã 2:41; Yũwánĩ 2:13; Ĕzĩ 12:4; 1 Kõrĩnĩtõ 5:7; Ĕbéré 11:28. ††† 'Bãgũ Ĕródē: Ĕródē 'dĩri Ĕródē Ānĩtĩpã 'i, ĩri Ĕródē Āmbúgũ rĩ vé mvã. 'Í lã Mătáyo 14:1; Mărákõ 6:14; Lúkã 3:1; Ĕzĩ 4:27. Sã ĩ ní Yésũ ri tizú rĩ gé, Ĕródē Āmbúgũ 'dĩri rũ āngũ rĩ nĩ. 'Í lã Mătáyo 2:1-8; Lúkã 1:5. Vũdrĩ ni gé, 'bãgũ āzi anigé rú ni Ĕródē Āgĩrĩpã, ĩri Ĕródē Āmbúgũ rĩ vé mvã vé mvã. 'Í lã Ĕzĩ 12:1-13:1.

mvõpì Yūwání vúgá āngū ā'wí cínýáfã rú rí agá 'dǎá.
³ Yūwání ní mužú yīí Yáridéní vé rí ē mīlé gá sī, rí tì sēé mužú 'bá rí pi ní kīnī, 'bá rí pi ā újákí ẹ́sì, kòpì ā rúkí bātízímū, Múngú ā trū rí kòpì ívé ūnjíkányā agásí rá.
⁴ Tǎ 'dīri nẹ́bī Ísáyā sī ọ̀tú ínọ̀gọ̀sì ívé búkū agá kīnī,
 "Ú'dúkò 'bá āzi vé ni rí ọ̀'ú āngū ā'wí cínýáfã rú rí agá 'dǎá, kīnī,

Ími údékí lẹ̀tì Úpí ní,
 Ími útúkí lẹ̀tì Ìrivé rí ā adri pìrì.
⁵ Ími ọ̀túkí āngū í' bụ́nǎ rú rí pi rá,
 Ími uđíkí írǎ rí pi, āzini ími gákí āngū ánga rú rí pi, ā adri kpǎkpǎ,
 Ími útúkí lẹ̀tì gōrōṅō rú rí pi ē ícá pìrì,
 Ími ọ̀túkí lẹ̀tì 'bú rú rí pi ícá kpǎkpǎ.

⁶ 'Bá rí pi ímú ùkpò Múngú ní āngū pazú rí ndre tì mị sī.' †

⁷ 'Bá bītríká ímúkí, kòpì lẹ́kí Yūwání ā sē tì ní bātízímū,
 †† Yūwání ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Ími adri' bée sū ìnī tìnjì 'dī' bée, ā'di ìmgbē ìmì mị ápázú Múngú vé jìkò úmvúlésì ímúpi drīdrī 'dīlé rí gé sī nī? ⁸ Lē ìmi 'okí tǎ lūúpi 'yozú kīnī, ádarú ìmi újákí ẹ́sì ìmivé ūnjíkányā agásí gí ní áyu, lē ìmi ríkí 'yoó, Ābūrámā rí ìmi ẹ̀'bípì 'dínì ku. Á 'yo ìmi ní 'dínì, Múngú rí ícò írǎ anjìná 'dī' bée újǎ ufu anjìná Ābūrámā vé ni † rú rá. ⁹ Múngú í'dú ùbòlú pẹ̀tì ā ulá ugazú rí 'í drígé gí, pẹ̀tì 'a' bée ū'a be múké ku rí pi ārèvú céré tì uga vūgá, tì kòpì 'dú ú' bē ácí agá."

¹⁰ 'Bá bītríká rí pi ní Yūwání rí zìzú kīnī, "Kúru lē 'bá 'okí ā'di?"

¹¹ Yūwání ní újázú kòpì ní kīnī, "Bá rí dō bōngó be ìrì, ā sē ālu ni 'bá bōngó ākò rí ní, 'bá rí dō ānyāngā be, ā sē ānyāngā 'bá ānyāngā ākò rí ní."

¹² 'Bá mūfēngā umbe jezú rí u'du' bá rí pi †† ímúkí kpá Yūwání vúgá, Yūwání ā sē tì ní bātízímū. Kòpì ní ìri zìzú kīnī, "Ímbápi, kúru lē 'bá 'okí ā'di?"

¹³ Yūwání ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Lē ìmi u'dukí mūfēngā rí 'bá rí pi vúgá sī sū tǎímbí ní lēé rí tìnjì, ā u'dukí āndò be ku."

¹⁴ Āngáráwá urukò ímúkí kpá Yūwání rí zìjì kīnī, "Kúru lē 'bá 'okí ā'di?"

Ìri ní újázú kòpì ní kīnī, "É ẹ́rìkí 'bá āzi ā ngá ùkpò sī ku, āzini ā tókí 'bá āzi ùnjò sī ku, lē ìmi adríkí āyìkò sī ngá tì ní ìmi ùfèzú rí sī."

¹⁵ 'Bá rí pi ríkí céré ẹ́sì 'bǎá Kúrísítò rí ùtèzú, kòpì ríkí ùsùpú tì ẹ́sì agá 'dǎlé kīnī, déna Yūwání rí Kúrísítò 'i.

¹⁶ Yūwání ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Ma rí ìmi ní bātízímū rí sē yīí sī. 'Bo 'bá āzi rí ímú vúlé 'dī' dī, ìrivé āmbūgū ndē mǎvé rí rá. Má ícò ìrivé ngá pá gá rí vé bǎá oyubú bǎ ku. Ìri ímú ìmi ní bātízímū sē ùkpò Índrì Uleteré rí vé rí sī, āzini ácí sī. ¹⁷ Ìri kòbì be drígé ānyá ú' bízú ānì, ìri ānyá rí ú' bì, ìri ānyá rí vé fí †† dǎ ìrǎ agá, ìri 'bì ni zǎ

† 3:6 Ísáyā 40:3-5 †† Bātízímū: Í rí 'bá rí pi ní bātízímū sē lūzú kīnī, kòpì újákí ẹ́sì ívé ūnjíkányā agásí gí, kòpì ẹ̀'yìkí Múngú rí gí.
 ‡ Anjì Ābūrámā vé ni: 'Bá urukò' bée ùsùkí kīnī tì dō anjì Ābūrámā vé ni, Múngú rí ícò tì pa rá. †† 'Bá mūfēngā u'du' bá rí pi: 'Bá mūfēngā u'du' bá 'dī' bée, kòpì Yāhùdī rí 'bá mūfēngā u'du' bá 'bǎgú āmbūgú Rómá vé rí ní rí. Kòpì rí mūfēngā rí u'du' āmbūgú 'bǎgú rí ní 'yoó kòpì ā u'dukí rí ndē. †† Ānyá rí vé fí, āzini 'bì ni: Ānyá rí vé fí, ìri 'bá

ve ácí drǎápi ku ni sī." ¹⁸ Yūwání ūlū Múngú vé ú'dúkò múké rí 'bá rí pi ní lẹ̀tì be āndíāndí.

¹⁹ 'Bo Yūwání ní Ēródē ē drī ínjázú Ìri ní ẹ́drìpì Pílìpū vé ūkú Ēródíyā rí 'dú' 'í ní ūkú rú rí sī, āzini Ìri ní tǎ ūnjì 'oó tré rí sī. ²⁰ Ēródē gō ūnjíkányā āzi 'oó agaá rá, 'dú Yūwání rí 'beé jó āngū ū'yízú rí agá.

Yūwání sē Yēsū ní bātízímū (Mátayo 3:13-17; Mǎrǎkò 1:9-11)

²¹ Sǎ Yūwání ní rizú 'bá rí pi ní bātízímū sēzú rí gé, sē kpá Yēsū ní bātízímū ìndí. Yūwání kǎ ríí Múngú rí zìjì, 'bū ní 'i zìzú, ²² Índrì Uleteré rí ní ísízú ímúzú sū āmámū tìnjì, úrízú Yēsū drígé. Kúru ú'dúkò ní íkúzú 'bū gé 'dǎásí kīnī, "Mì Mvǎ mǎvé ni, á lē mi ambamba, ma āyìkò sī mí sī."

É'bípì Yēsū vé rí pi (Mátayo 1:1-17)

²³ Yēsū kǎ ívé ẹ́zì 'dó, ísú ìrivé ílì rí ílókò ca pùkú na. 'Bá rí pi céré ùsùkí kīnī, Ìri Yōsépā ā mvá, Yōsépā rí Héli ā mvá, ²⁴ Héli rí Mátátā ā mvá, Mátátā rí Léví ā mvá, Léví rí Mēlékí ā mvá, Mēlékí rí Yánáyí ā mvá, Yánáyí rí Yōsépā ā mvá, ²⁵ Yōsépā rí Mátátíyā ā mvá, Mátátíyā rí Āmósā ā mvá, Āmósā rí Nāhúmū ā mvá, Nāhúmū rí Ēsélí ā mvá, Ēsélí rí Nāgáyí ā mvá, ²⁶ Nāgáyí rí Mátā ā mvá, Mátā rí Mátátíyā ā mvá, Mátátíyā rí Sēmēyíní ā mvá, Sēmēyíní rí Yōséké ā mvá, Yōséké rí Yódá ā mvá, ²⁷ Yódá rí Yōnánā ā mvá, Yōnánā rí Rēsā ā mvá, Rēsā rí Zērúbābélā ā mvá, Zērúbābélā rí Sǎlītíyélē ā mvá, Sǎlītíyélē rí Nérí ā mvá, ²⁸ Nérí rí Mēlékí ā mvá, Mēlékí rí Adí ā mvá, Adí rí Kōsámā ā mvá, Kōsámā rí Ēlēmādámā ā mvá, Ēlēmādámā rí Ērē ā mvá, ²⁹ Ērē rí Yósūwā ā mvá, Yósūwā rí Ēlízérē ā mvá, Ēlízérē rí Yōrímā ā mvá, Yōrímā rí Mátátā ā mvá, Mátátā rí Léví ā mvá, ³⁰ Léví rí Sīmīyónā ā mvá, Sīmīyónā rí Yúdā ā mvá, Yúdā rí Yōsépā ā mvá, Yōsépā rí Yōnámū ā mvá, Yōnámū rí Ēlīyākímā ā mvá, ³¹ Ēlīyākímā rí Mēléyā ā mvá, Mēléyā rí Ménā ā mvá, Ménā rí Mátátā ā mvá, Mátátā rí Nátánā ā mvá, Nátánā rí Dāwúdī ā mvá, ³² Dāwúdī rí Yēsē ā mvá, Yēsē rí Ōbédē ā mvá, Ōbédē rí Bōójā ā mvá, Bōójā rí Sǎlīmóní ā mvá, Sǎlīmóní rí Nāsónā ā mvá, ³³ Nāsónā rí Āmīnādábā ā mvá, Āmīnādábā rí Ādīmíní ā mvá, Ādīmíní rí Āríní ā mvá, Āríní rí Ēzírónā ā mvá, Ēzírónā rí Pērézí ā mvá, Pērézí rí Yúdā ā mvá, ³⁴ Yúdā rí Yókóbū ā mvá, Yókóbū rí Ísákā †† ā mvá, Ísákā rí Ābūrámā ā mvá, Ābūrámā rí Tērā ā mvá, Tērā rí Nāhórā ā mvá, ³⁵ Nāhórā rí Sērúgā ā mvá, Sērúgā rí Réwū ā mvá, Réwū rí Pēlégē ā mvá, Pēlégē rí Ēbéré ā mvá, Ēbéré rí Sélā ā mvá,

Yēsū Kúrísítò rí ẹ̀'yì' bǎ gí rí pi, 'bì ni, Ìri 'bá Yēsū Kúrísítò rí ẹ̀'yì' bǎ kuyé rí pi. ††† Ísákā: Ísákā rí mvá Múngú ní ẹ́zì Ābūrámā ní rí. 'Í lǎ Ídóngárá 17-35.

³⁶ Sélã ri Kãyĩnã ã mvá, Kãyĩnã ri Ārĩpãkãsádã ã mvá,
 Ārĩpãkãsádã ri Sémě ã mvá, Sémě ri Núwã ã mvá,
 Núwã ri Lémékě ã mvá, ³⁷ Lémékě ri Mětüsélã ã mvá,
 Mětüsélã ri Ēnókã ã mvá, Ēnókã ri Yãredě ã mvá,
 Yãredě ri Mähälälélĩ ã mvá, Mähälälélĩ ri Kěnã ã mvá,
³⁸ Kěnã ã mvá, Ēnósã ã mvá, Ēnósã ri Sétě ã mvá,
 Sétě ri Ādãmã † ã mvá, Ādãmã ri, Múngú gbi ĩri nĩ.

Ādróko ũ'bĩ Yēsũ ri

(Mătáyo 4:1-11; Mărákõ 1:12-13)

4 Yēsũ kã ĩfũú yĩ Yáridénĩ agásĩ, Īndrí Uleterē rĩ ní ĩri ásúú, Īndrí Uleterē rĩ ko ĩri ě drĩ mužú ãngũ ã'wĩ cínyáfã rú rĩ gé 'dãá, ² 'Dãlé ãdróko †† ũ'bĩ Yēsũ ri ũ'dũ pũkũ sũ. ũ'dũ 'dĩ'bée agá, nya ngá ãzi kuyé, ěbĩrĩ fũ ĩri rá.

³ Ādróko rĩ ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Mi dõ Mvã Múngú vé ni, mí újã irã mvã 'dĩri ufuú pánga rú."

⁴ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Sĩkĩ búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, "Bá ícõ adriĩ ídri rú 'yénã ãnyãngã sĩ ku." †

⁵ Ādróko rĩ ní ĩri jizú tuzú ánga drĩgé urugégé 'dãá, ĩri ní ãngũ vũ drĩgé rĩ pi 'dazú ĩri ní céré. ⁶ ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Ma sě mi ãngũ vũ drĩgé nõ'bée rũ céré nĩ, ngá ũnyĩ be rĩ pi ãrěvũ céré, ma sě mí ní, ã'diãtãsiyã sěkĩ kõpi kú má drĩgé, ma ícõ sě 'bã má ní lěe rĩ ní rá. ⁷ Mĩ ũtĩ dõ kũmũcĩ ma ĩnjĩzũ rá, ma ngá rĩ pi ãrěvũ sě céré mí ní."

⁸ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Sĩkĩ búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, 'Lě mí ĩnjĩ 'yénã Úpĩ Múngú mívé rĩ áyu, mĩ nga ĩri ní ějĩ.'" ††

⁹ Ādróko rĩ ní Yēsũ ri jizú mužú Yěrũsãlémã gá 'dãá, ĩri ní Yēsũ ri jizú tuzú Jó Múngú vé rĩ drĩgé urũ 'dãá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Mi dõ Mvã Múngú vé ni, 'í wa vũgã 'dãá.

¹⁰ Ā'diãtãsiyã sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

"Múngú ri ívé Málãykã rĩ pi ĩpě

ímũ mí ĩzã ko rá,

¹¹ kõpi mí ko ĩ drĩgé urũ 'dĩgé,

mĩ sĩ rĩ mí pá irã rũ'bã gã ku.'" ††

¹² Yēsũ ní újázú ãdróko rĩ ní kĩnĩ, "Sĩkĩ búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, 'Lě mí ũ'bĩ Úpĩ Múngú mívé rĩ ku.'" †††

¹³ Ādróko kã Yēsũ ri ũ'bĩ lětĩ be ãndĩãndĩ tí, ĩri ní Yēsũ ri kuzú kuú 'dãá, 'í íbĩ rĩ gõõ ndõ.

Yēsũ 'dõ ějĩ ngã Gãlĩlãgã gã

(Mătáyo 4:12-17; Mărákõ 1:14-15)

¹⁴ Yēsũ ní 'í újázú gõzú ãngũ Gãlĩlãgã vé rĩ gé 'dãlé, Īndrí Uleterē rĩ vé ũkpõ ású ĩri rá. ĩrivé tã ayi mužú ãngũ rĩ agásĩ céré. ¹⁵ Yēsũ ri 'bã rĩ pi ímbã Jó Múngú ri Zizú rĩ pi ††† agásĩ, 'bã rĩ pi ãrěvũ céré íngúkĩ ĩri rá.

† Ādãmã: Ādãmã ri 'bã Múngú ní 'dõ gbiĩ drĩdrĩ rĩ. ĩri ětēpi 'bã vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. ĩrivé ũkũ Ēvã ri ěndrēpi 'bã vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. 'Í lã 'Ídõngãrá 1-5. †† Ādróko: Ādróko vé rũ Sãtãnã 'í, ĩri ãm-bũgũ ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gã tã Múngú vé ri 'dũgã ngagã sĩ 'bũ gé 'dãlé. Múngú ídrõ ãdróko ri ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dãásĩ nĩ. 'Í lã 'Í-dangãrá 12:7-9. † 4:4 Dětõrõnõmē 8:3 †† 4:8 Dětõrõnõmē 6:13 †† 4:11 Sãwũmã 91:11-12 ††† 4:12 Dětõrõnõmē 6:16 ††† Jó Múngú ri Zizú rĩ: Yãhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ pi kãrãkãrã kũrũ

'Bã Nãzērētã vé rĩ pi gãkĩ Yēsũ ri sĩ

(Mătáyo 13:53-58; Mărákõ 6:1-6)

¹⁶ Yēsũ ní 'í újázú gõzú vúlé Nãzērētã gã, vũrã ĩri ní mbazú rĩ gé 'dãá, ũ'dũ Sãbãtã vé rĩ gé, ⁵ ĩri ní 'dezú mužú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãá, sũ ĩri ní riĩ 'oó njĩ rĩ tĩnjĩ. ĩri ní ngazú urũ sĩ Búkũ Múngú vé rĩ lãzú. ¹⁷ ĩ ní búkũ nēbĩ ĩsãyã vé rĩ 'í'dũzú sězú drĩ ni gé. ĩri ní búkũ rĩ zĩzũ, ĩsũ vũrã ĩ ní sĩ kĩnĩ,

¹⁸ "Īndrĩ Uleterē Úpĩ vé rĩ ású ma gĩ,

ã'diãtãsiyã ĩpě ma ímũ

ũ'dũkõ múké rĩ ũlũũ 'bã ngã ãkõ rĩ pi ní.

ĩpě ma ímũ 'bã ĩ ní ũ'yĩ Jó agá rĩ pi vé oyungãrá ã tã ũlũũ,

ãzini 'bã mĩ be ěšĩ' bã gĩ rĩ pi vé ãngũ ndrengãrá ã tã ũlũũ,

'bã ĩ ní kõpi ě drĩ ōrũ rĩ pi ě ĩsũkĩ rĩ drĩwãlã.

¹⁹ Lókĩ Úpĩ ní lězú ěsĩ múké 'bãzú 'bã rĩ pi ní rĩ ícõ gĩ, ĩpě ma ímũ tã ni ũlũũ." ††

²⁰ Yēsũ ní búkũ rĩ ũpĩzũ, ĩri ní sězú 'bã riĩpi búkũ rĩ ã tã mbaapi rĩ drĩgé, ĩri ní úrizú vũgã. 'Bã Jó Múngú ri Zizú rĩ agá rĩ pi ãrěvũ céré 'bãkĩ mĩ rizú ĩri ndrezú.

²¹ Kũru ĩri ní 'yozú 'bã rĩ pi ní kĩnĩ, "Búkũ Múngú vé má ní lãã, ĩmi ní yĩ ģndrũ 'dĩri, tã ni nga 'í fũũ tĩ ni gé gĩ."

²² 'Bã rĩ pi ãrěvũ céré ngakĩ átã kĩnĩ, ĩri múké, kõpi ãyãkĩ tã ĩri ní átã múké 'dĩri sĩ rá, kõpi ní rizú ĩ uzizú ĩ ãsãmvũ gé sĩ kĩnĩ, "Mvã 'dĩri adri nyo Yõsépã mvõpi 'í kuyé?"

²³ Yēsũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Ádarũ ĩmi ímũ átã má ní nãpi sĩ 'dĩni, 'Mĩ riĩpi ãngũ ídrĩpi rĩ, mí ídrĩ mĩ ũlũngu! Tã 'bã ní yĩ mí ní 'oó Kãpãrãnãũmã gã 'dãlé rĩ, lě mí 'o kpã mívé kũrũ agã nõgõ." †

²⁴ Yēsũ ní gõzú 'yozú kĩnĩ, "Ádarũ á lě 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bã rĩ dõ nēbĩ, ĩnjĩkĩ ĩri ĩrivé kũrũ agã ku. ²⁵ Ádarũ á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ōtũ lókĩ Ēlĩyã rú rĩ pi kãrãkãrã ãngũ ĩsērélē vé rĩ agá, ílĩ ni ĩlĩ sĩ, yĩgõ 'dĩ kuyé, ěbĩrĩ 'de ũnjĩ ũnjĩ ãngũ rĩ agásĩ céré. ²⁶ 'Bo Múngú pē nēbĩ Ēlĩyã ri mvũ

õwũzĩgõ ĩsērélē vé rĩ pi vũgã kuyé, pē ĩri mvũ õwũzĩgõ ††† adriĩpi kũrũ Zãrēfãtã vé rĩ agá rĩ vũgã, ãngũ Sĩdõnã vé rĩ agá. ²⁷ ōtũ lókĩ nēbĩ Ēlĩsã †† vé rĩ gé, 'bã ũfũ ††† ní nyaã rĩ pi kãrãkãrã ãngũ ĩsērélē vé rĩ agá 'dãá, 'bo 'bã ãzi

ũfũ ní dējũ rũ'bã ni gé sĩ ni 'dããyo, 'yénã ũfũ rĩ dē

Nãmãnã †† Sírĩyãgũ rĩ rũ'bã gã sĩ."

²⁸ 'Bã adri' bã Jó Múngú ri Zizú rĩ agá rĩ pi kã tã 'dĩri

yĩ, kõpi ě ěsĩ vé ũnjĩ ũnjĩ. ²⁹ Kõpi ní ungazú urũ, kõpi ní

rĩ pi agásĩ ãndĩãndĩ, kõpi ri ĩ úmũ Búkũ Múngú vé rĩ lã, ãzini kõpi ri Múngú ri ĩnjĩ ũ'dũ Sãbãtã vé rĩ gé. § ũ'dũ Sãbãtã vé rĩ: ũ'dũ 'dĩri Yãhũdĩ rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, ãzini kõpi ní rizú Múngú ri zizú rĩ. Yãhũdĩ rĩ pi ri ũ'dũ 'dĩri vé tã ígã kĩnĩ, Múngú gbi 'bũ pi vũ be nĩ, ãzini Múngú pa ĩ adringãrá tũgēřĩ rú rĩ agásĩ nĩ. ũ'dũ Sãbãtã vé rĩ Yãhũdĩ rĩ pi ri zĩ ũ'dũ ězĩrĩ, 'bo Kēlĩkõ rĩ pi ri zĩ ũ'dũ ázĩyã. 'Í lã Wũngãrá 20:8-11; Dětõrõnõmē 5:12-16. †† 4:19 ĩsãyã 61:1-2 ††† Ōwũzĩgõ: Ōwũzĩgõ 'dĩri adri 'bã ĩsērélē vé ni kuyé. 'Í lã 1 'Bãgũ 17:1-24.

§† Ēlĩsã: Ēlĩsã gõ adriĩ nēbĩ Múngú vé ni Ēlĩyã ã vũdrĩ gé. 'Í lã 1 'Bãgũ 19; 2 'Bãgũ 2-13. §†† ũfũ: Tãĩmbĩ Mõsē vé rĩ kĩnĩ, 'bã ũfũ ní nyaã rĩ ĩri ãzãvũ rú, ã'yĩkĩ ĩri adriĩ 'bã ĩsērélē vé rĩ pi ãsãmvũ gé ku. Lě dõ drã rĩ ã dē 'í rũ'bã gã sĩ rá, ĩri mvũ 'í 'da átãlãgũ rĩ ěndrēřĩ gé, átãlãgũ rĩ ĩri ndre, ĩri 'yo drã rĩ dē rũ'bã ni gé sĩ gĩ. 'Í lã Lēvĩtĩkã 14:1-32. †† Nãmãnã: Nãmãnã adri 'bã ĩsērélē vé ni kuyé. 'Í lã 2 'Bãgũ 5:1-27.

Yésũ ídrí 'bá pá be 'bélé'béle ni

(Mátáyo 9:1-8; Mărăkõ 2:1-12)

¹⁷ Ú'dú ǎlu, Yésũ kã rií 'bá rĩ pi ímbá, Fārúsĩ † rĩ pi, 'bá tǎĩmbĩ ímbá'bá rĩ pi be, ímúkí gúrú ǎndĩǎndĩ ǎngũ Gǎlĩláyã vé rĩ agá rĩ pi agásĩ, ǎzini gúrú ǎndĩǎndĩ ǎngũ Yũdáyã vé rĩ agá rĩ pi agásĩ, uringo'bee íngákí kũrú Yẽrusǎlémã vé rĩ agá, kòpi rikí tǎ Yésũ ní ímbá rĩ yĩ. Úpí sã Yésũ ní ùkpõ 'bá drã be rĩ pi ídrízú. ¹⁸ ǎgõ uringo'bee í'dúkí ágó pá be 'bélé'béle ni ímúzá pórõsĩ sĩ. Kòpi ù'bĩkí kòdõ ùkpõ sĩ, lèkí ágó rĩ jĩ mù 'bǎá Yésũ ẽndrẽtĩ gé jó agá 'dǎá. ¹⁹ 'Bá rĩ pi ní adrií bítríká rĩ sĩ, kòpi ndǎkí ù'dũ tí, kòpi ní tuzú jó rĩ drĩgẽ 'dǎá, kòpi ní jó rĩ ẽ drĩ òñyãzú, kòpi ní ágó rĩ ísúzá ímúzá òrivé pórõsĩ rĩ be vũgá Yésũ ẽndrẽtĩ gé 'bá bítríká rĩ pi ǎsámvú gé nõõ.

²⁰ Yésũ kã 'bá 'dĩ'bee vé ẽ'yĩngará ndree, òri ní 'yozú ágó pá be 'bélé'béle rĩ ní kĩnĩ, "Má ùndĩgõ, á trũ mi mívé ùnjĩkãnyã agásĩ gĩ."

²¹ Fārúsĩ rĩ pi 'bá tǎĩmbĩ ímbá'bá rĩ pi be, rikí ùsũú ĩ ẽsĩ agá 'dǎlẽ kĩnĩ, "'Bá 'dĩri ǎ'di 'i Múngú ri ònjĩpi ku 'dĩri? ǎ'di ri ícõ 'bá trũ ùnjĩkãnyã agásĩ nĩ? Adri 'yẽná Múngú ri 'bá trũ ùnjĩkãnyã agásĩ nĩ kuyé?"

²² Yésũ nĩ tǎ kòpi ní rií ùsũú rĩ rá, òri ní kòpi zizú kĩnĩ, "Ngá òmi ní rizú tǎ ùsũú òmĩ ẽsĩ agá 'dĩni rĩ ǎ'di? ²³ Tǎ adriipi mũnyámũnya rĩ íngõri? Mǎ 'yo rĩ, 'Trũkĩ mi mívé ùnjĩkãnyã agásĩ gĩ 'dĩni? Dõku mǎ 'yo, "Í nga uringo' ẽcĩ tuú? ²⁴ 'Bo á lè lũú òmi ní 'yozú kĩnĩ, ma 'Bá Mvǎ 'i, † ma ùkpõ be ùnjĩkãnyã trũzú vũ drĩgẽ nõgõ." Òri ní 'yozú ágó pá be 'bélé'béle rĩ ní kĩnĩ, "'Í nga uringo, 'í 'dũ mívé pórõsĩ, 'í mvi 'bẽtĩ."

²⁵ Koro ágó rĩ ní íngázú kòpi ẽndrẽtĩ gé 'dĩgẽ, òri ní ívé pórõsĩ 'dũzú, òri ní 'dezú mũzú, ri Múngú ri íngú mũzú.

²⁶ 'Bá rĩ pi ǎrẽvú cérẽ ǎyákí tǎ 'dĩri sĩ ǎyãyã, kòpi íngúkí Múngú ri rá. Ǔrĩ ímvú kòpi rá, kòpi ní 'yozú kĩnĩ, "'Bá ndrekí tǎ ǎyãzú ǎyãyã ni ǎndrũ gĩ."

Yésũ zĩ Lẽvĩ ri

²⁷ Tǎ 'dĩri ǎ vũdrĩ gé, Yésũ ní fũzú kũrú rĩ agásĩ, òri ní ágó ǎzi mũfẽngã umbe jezú rĩ u'dũpĩ ni ndrezú, rú ni Lẽvĩ † 'i, úri kuú ívé jó rizú mũfẽngã umbe jezú rĩ u'dũzú 'bǎgũ ǎmbúgú Rómã vé rĩ ní rĩ agá. Yésũ ní 'yozú òri ní kĩnĩ, "Mí ímú mǎ pámvú ùbĩ." ²⁸ Lẽvĩ ní ngá rĩ pi ǎrẽvú kuzú cérẽ, òri ní Yésũ ǎ pámvú ùbĩzú mũzú.

²⁹ Kúru Lẽvĩ ní ùmũ údézú ǎmbúgú ívé ǎngá 'dǎá, òri ní Yésũ ri zizú ùmũ rĩ gé, zĩ 'bá kárakarã mũfẽngã umbe jezú rĩ u'dũ'bá rĩ pi 'bá uringo'bee be ùmũ rĩ gé 'dǎá òndĩ. ³⁰ 'Bo Fārúsĩ rĩ pi 'bá tǎĩmbĩ ímbá'bá rĩ pi be, rikí unuú 'bá Yésũ ǎ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ngá òmi ní rizú ngá nyazú, ǎzini ngá mvuzú 'bá mũfẽngã umbe

† Fārúsĩ: Fārúsĩ rĩ pi ngúlũmũ Yǎhũdĩ rĩ pi vé tǎĩmbĩ Mõsẽ vé rĩ rú'bá tĩtĩ rĩ pi. Kòpi 'dũkĩ òndĩ rĩ pi vé tǎ, ǎzini mǎlǎyikã rĩ pi vé tǎ 'bǎá tǎ ǎmbúgú rú, kòpi ẽ'yĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, 'bá ùdrã'bá gĩ rĩ pi gõ íngá òndĩ rú rá. 'Í lǎ Ẹzĩ 23:8. †† 'Bá Mvǎ: Yésũ zĩ 'i 'Bá Mvǎ lũzú kĩnĩ, 'i Kúrĩsítõ 'i, 'i mǎlũngã rĩ rú mũzú nyonyo. 'Í lǎ Dǎnyélẽ 7:13-14.
‡ Lẽvĩ: Lẽvĩ vé rú ǎzi rĩ Mátáyo 'i. Mátáyo gõ adrií 'bá Yésũ ǎ pámvú ùbĩpi ni.

jezú rĩ u'dũ'bá rĩ pi be, ǎzini 'bá ùnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi be trũ rĩ ǎ'di?"

³¹ Yésũ ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "'Bá drã ǎkõ rĩ ndǎ 'bá ùjõ sãepi ni ku, 'bá drã be rĩ, òri 'bá ùjõ sãepi rĩ ndǎ nĩ.

³² Má ímú 'bá tǎ 'o'bá pĩrĩ rĩ pi zĩ ẽsĩ újá kuyé, 'bo má ímú 'bá ùnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi zĩ, kòpi ǎ újáki ẽsĩ."

ǎnyãngã a'bingará

(Mátáyo 9:14-17; Mărăkõ 2:18-22)

³³ Kòpi ní 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, "Yũwǎnĩ vé 'bá òri ǎ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ri ĩ a'bi ngá nyangará sĩ rá, kòpi ri Múngú ri zĩ rá, ǎzini 'bá Fārúsĩ rĩ pi vé tǎ 'dũ'bá nga'bá rĩ pi kpá ri 'o 'dĩni rá pĩrĩ, 'bo mívé 'bá mĩ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ri ngá nya rá, ǎzini ngá mvu rá ǎsĩ?"

³⁴ Yésũ ní újázú kòpi ní kĩnĩ, "Kẽrẽgũ òmũrũgũ rĩ vé rĩ dõ drĩ ùmũ ímú'bá òmũrũgũ rĩ jengará gá rĩ pi ǎsámvú gé anigé, òmi ícõ 'yo kẽrẽgũ rĩ vé ùmũ rĩ pi ǎ a'bikĩ ĩ ngá nyangará sĩ 'dĩni rá? ³⁵ 'Bo sǎ ǎzi ri ímú 'dĩ'ĩ, kǎdõ ímú òmũrũgũ rĩ vé kẽrẽgũ 'dũ' kòpi ǎsámvú gé sĩ, kúru ù'dú 'dǎri gé, kòpi ímú ĩ a'bi ngá nyangará sĩ."

³⁶ Kúru Yésũ ní nǎpi ǎzi ùlũzú kòpi ní kĩnĩ, "'Bá ǎzi ícõ bõngõ ú'dĩ ni ĩsĩ bõngõ dẽepi gĩ ni vé ùlẽ ícõ ọzũũ ǎnĩ ku. 'O dõ 'dĩni, òri sã bõngõ ú'dĩ rĩ ǎsĩ rá, bõngõ ú'dĩ rĩ pi úmúkĩ ĩ bõngõ ùkũ rĩ be ku. ³⁷ 'Bá ǎzi ícõ vinyõ ĩ ní zoó ú'dĩ rú ni tõõ lǎ' bú ĩ ní ícõ jũrú rú ùkũ ni agá ku. 'Bá rĩ tõ dõ vinyõ rĩ lǎ' bú ĩ ní ícõ jũrú rú ùkũ ni agá, jũrú rĩ ǎfĩ rá, òri sã vinyõ rĩ dǎ vũgá, jũrú rĩ gõ ǎbá rá. ³⁸ Lẽ vinyõ ú'dĩ rĩ, ǎ dǎkĩ jũrú ú'dĩ agá. ³⁹ 'Bá rĩ mvu dõ vinyõ draápi dradra rĩ gĩ, ícõ vinyõ ú'dĩ †† rú draápi ku rĩ mvuú ku, òri 'yo, 'Vinyõ draápi dradra rĩ múké nĩ."

Fārúsĩ rĩ pi zĩkĩ Yésũ ri ú'dú Sǎbátã vé rĩ ǎ tǎ sĩ

(Mátáyo 12:1-8; Mărăkõ 2:23-28)

6 Ú'dú ǎlu Sǎbátã sĩ, Yésũ pi rikí ẹlĩ mũzú ívé 'bá 'ĩ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be òmvú ǎnyá vé ni agásĩ, òrivé 'bá òri ǎ pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ǎ uringo ní ǎnyá rĩ pi ẽ drĩ ucezú anyizú cizú. ² Fārúsĩ rĩ pi ní Yésũ ri zizú kĩnĩ, "'Bávẽ tǎĩmbĩ kĩnĩ, ǎ ngakĩ ẹzĩ ú'dú Sǎbátã vé rĩ gé ku pĩrĩ, ngá òmi ní tǎĩmbĩ rĩ òzú, ǎnyá ẽ drĩ ucezú anyizú cizú ú'dú Sǎbátã vé rĩ gé rĩ ǎ'di?"

³ Yésũ ní újázú kòpi ní kĩnĩ, "Òmi lǎkĩ tǎ 'bǎgũ Dǎwũdĩ ní 'oó ívé 'bá rĩ pi be sǎ ẹbĩrĩ ní kòpi fuzú rĩ gé rĩ kuyé?

⁴ 'Bǎgũ Dǎwũdĩ nga fií jó Múngú vé rĩ agá 'dǎá, 'dũ pánga ĩ ní údẽ 'bǎá kuú Múngú ẽndrẽtĩ gé tǎ be uletere 'yẽná atala rĩ pi ní rií nyaá nĩ rĩ nyaá, sã uringo ni nyaá ívé 'bá rĩ pi ní." ⁵ Yésũ ní kúru 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Ma 'Bá Mvǎ 'i, ma Úpí ú'dú Sǎbátã vé rĩ †† drĩgẽ ǎmbúgú nĩ."

†† Vinyõ ú'di: Ú'dũkõ múké Yésũ ní ímbá rĩ adri sũ vinyõ ú'di rĩ tĩnĩ, tǎĩmbĩ Mõsẽ vé rĩ adri sũ vinyõ ùkũ rĩ tĩnĩ. ††† 6:4 1 Sǎmũlẽ 21:1-6 ††† Úpí ú'dú Sǎbátã vé rĩ: Yǎhũdĩ rĩ pi ri ú'dú Sǎbátã vé rĩ ígá kĩnĩ, Múngú gbi ngá 'bũ gé rĩ pi vũ drĩgẽ rĩ pi be cérẽ 'dũ caá ú'dú ǎzĩyá, kúru òri ní uvuzú ú'dú Sǎbátã vé rĩ gé. Múngú ri 'yẽná Úpí Sǎbátã vé ni, kúru Yésũ kĩnĩ, 'i Úpí Sǎbátã vé ni, kĩnĩ 'i Múngú 'i. 'Í lǎ Wũngará 20:8-11.

Yēsũ idrí ágó āzi drĭ be 'bĕlĕ'béle ni ú'dú Sābātã vé rĭ gé

(Mātáyo 12:9-14; Mārákõ 3:1-6)

⁶ Ú'dú Sābātã vé rĭ āzi gé, Yēsũ ní mužú fizú Jó Múngú ri Zĭzú rĭ agá 'dãã, ĩri ní rizú 'bã rĭ pi ĩmbázú, ĩsú ágó āzi drĭ ěndĕpĭ be 'bĕlĕ'béle ni jó rĭ agá 'dãã'dã.

⁷ Fārúsĭ rĭ pi 'bã tãĭmbĭ ĩmbá'bã rĭ pi be, rikí létĭ ndãã, ĩ tókí rĭ Yēsũ ri ānĭ bĕnĭ, kōpi tĕkĭ nyo riĭ Yēsũ ri ndree, dõ tãnã ĩri ágó 'dĭri idrí ú'dú Sābātã vé rĭ gé rá. ⁸ 'Bo Yēsũ nĭ tã kōpi ní riĭ ũsũŭ rĭ rá, ĩri ní 'yozú ágó drĭ be 'bĕlĕ'béle rĭ ní kĭnĭ, "Í nga ury, mí ĩmú pá tuú 'bã rĭ pi ěndrĕtĭ gé 'dĭgĕ." Ágó rĭ ní ĩngázú ĩmúzú.

⁹ Yēsũ ní kúru 'yozú Fārúsĭ rĭ pi ní 'bã tãĭmbĭ ĩmbá'bã rĭ be kĭnĭ, "Á lĕ drĭ ĩmi zĭj, ngá ĩ ní lĕĕ ā 'okí ú'dú Sābātã vé rĭ gé rĭ ā'di? Ā 'okí tã múké yã, dõku ā 'okí tã ũnjĭ? Ē idríkí 'bã rĭ pi yã, dõku ā ú'dĭkí 'bã rĭ pi?"

¹⁰ Yēsũ ní 'bã rĭ pi úndrĕzú 'í gãrã gá sĭ kūrŭ, ĩri ní 'yozú ágó rĭ ní kĭnĭ, "Mí ũjũ mĭ drĭ." Ágó rĭ ní 'ĭ drĭ ũjũzú. Ágó rĭ ě drĭ gõ ícã múké. ¹¹ 'Bo 'bã tãĭmbĭ ĩmbá'bã rĭ pi Fārúsĭ rĭ pi be, kōpi ā 'a ve Yēsũ ní ũnjĭ ũnjĭ. Kōpi 'bãkĭ riĭ Yēsũ ā tã líi, lĕzú ĩri 'dĭzú drãzú 'dĭĭsĭ rá.

Yēsũ ũpĕ 'bã áyúãyũ ni pi mužrĭ drĭ ni ĩrĭ

(Mātáyo 10:1-4; Mārákõ 3:13-19)

¹² Ú'dú āzi sĭ, Yēsũ nga tuĭ mužú írã drĭgĕ Múngú ri zĭj, zĭ Múngú ri 'dãlĕ ĩnĭ be rã. ¹³ Āngũ rĭ kã ówú, ĩri ní ívé 'bã 'ĭ pámvú ũbĭ'bã rĭ pi zĭzú ĩmúzú 'í vúgã nĕlĕ, ũpĕ 'bã mužrĭ drĭ ni ĩrĭ adriĭ ívé 'bã áyúãyũ ni pi 'rú. ¹⁴ 'Bã ĩri ní ũpĕĕ rĭ pi ā rú 'dĭ, Sĭmõnã (ĩri ní zĭj Pĕtĕrõ rĭ 'i), ědrĭpĭ Āndĕrĕyã 'i, Yũwãní 'i, Yũwãní ědrĭpĭ Yõkõbũ 'i, Pĭlĭpũ 'i, Bãtĭlĭmãyo 'i, ^{††15} Mātáyo 'i, Tõmã 'i, Yõkõbũ Ālãfãyo mvõpĭ 'i, Sĭmõnã úvã 'bããpi 'bã ívé rĭ pi ě ĩsúkĭ rĭ drĭwãlã rĭ 'i, ¹⁶ Yúdã † Yõkõbũ mvõpĭ 'i, āzini Yúdã ĩsĭkãrĭyõtã gõõpi Yēsũ ā ũli 'beĕpi rĭ 'i.

Yēsũ ĩmbã 'bã rĭ pi, āzini idrí 'bã drã be rĭ pi

(Mātáyo 4:23-25)

¹⁷ Yēsũ pi ívé 'bã 'ĭ pámvú ũbĭ'bã rĭ pi be, kōpi kã ĩsĭ ĩmúzú írã drĭgĕ 'dããsĭ, kōpi ĩmúkĭ áwĭ adriĭ kuú āngũ kpãkpã ni gé. ĩrivĕ 'bã ĩri ā pámvú ũbĭ'bã rĭ pi ā urykõ kárãkãrã tukĭ pá kuú 'dãã. Āzini 'bã bĭtrĭkã ĩngã'bã āngũ Yũdãyã vé rĭ gé, kūrŭ Yĕrŭsãlĕmã vé rĭ gé, kūrŭ Tãyã vé rĭ gé, āzini kūrŭ Sĭdõnã vé rĭ gé rĭ pi be úmúkĭ ĩ cérĕ kuú 'dãã. ¹⁸ Kōpi ĩmúkĭ tã Yēsũ tĭ gé rĭ yĭj, kōpi lĕkĭ Yēsũ ě idrí ĩ. 'Bã ri'bã ĩzãngã nya'bã ĩndrí ũnjĭ rĭ pi drĭgĕ rĭ pi, Yēsũ idrí kōpi rá. ¹⁹ 'Bã ālu ālu lĕ Yēsũ ā rú'bã úlõ, ā'diãtãsiyã ũkpõ 'bã idrĭzú rĭ íbĭ ĩfũú rú'bã ni gĕlĕsĭ, idrí 'bã rĭ pi ārĕvú cérĕ.

Tãkĭri āzini ĩzãngã

(Mātáyo 5:1-12)

²⁰ Yēsũ ní 'i újãzú ívé 'bã 'ĭ pámvú ũbĭ'bã rĭ pi ndrĕzú, ĩri ní 'yozú kĭnĭ,

"Īmi 'bã ngã ākõ rĭ pi, ĩmi ĩmú tãkĭri ĩsú rá, ā'diãtãsiyã mãlũngã Múngú vé rĭ ĩmú adri ĩmivĕ ni.

²¹ Īmi 'bã ěbĭrĭ ní riĭ fũy rĭ pi, ĩmi ĩmú tãkĭri ĩsú rá, ā'diãtãsiyã ĩmi ĩmú ngã ĩsú ěpĭzú ānĭ rá.

Īmi 'bã ri'bã āã ngo'bĕĕ rĭ pi, ĩmi ĩmú tãkĭri ĩsú rá, ā'diãtãsiyã ĩmi ĩmú õgũngãrá gũ rá.

²² 'Bã rĭ pi ndrĕkĭ dõ ĩmi ũnjĭ, kōpi gãkĭ dõ ĩmi sĭ, kōpi dõ ri ĩmi u'da, kōpi dõ ri ĩmi rú 'yo ũnjĭ 'Bã Mvã vé tã sĭ, ĩmi ĩmú tãkĭri ĩsú rá.

²³ "Õtũ kōpivĕ ětĕpĭjĭ 'okí nyo nĕbĭ rĭ pi 'dĭni. Kúru tã 'dĭ'bĕĕ kãdõ ĩmú ĩ 'oó, lĕ ĩmi adriĭkĭ āyĭkõ sĭ, ā'diãtãsiyã Múngú ri ĩmú ĩmi ũfĕ 'bũ gé 'dãlĕ rá.

²⁴ "Bo ĩzãngã rĭ úmvúlĕsĭ ĩmú adri ĩmivĕ ni, ĩmi adri'bã ā'bũ be ambamba 'dĭ'bĕĕ,

ā'diãtãsiyã ĩmi ĩsúkĭ āyĭkõ nyõõkũ drĭgĕ nõgõ gĭ.

²⁵ ĩzãngã rĭ úmvúlĕsĭ ĩmú adri ĩmivĕ ni, ĩmi 'bã adri'bĕĕ ānyãngã be kárãkãrã 'dĭ'bĕĕ, ā'diãtãsiyã ĩmi úmvúlĕsĭ ĩmú adri ěbĭrĭ sĭ. ĩzãngã rĭ úmvúlĕsĭ ĩmú adri ĩmivĕ ni, ĩmi ri'bã õgũngãrá gũ'bã 'dĭ'bĕĕ,

ā'diãtãsiyã ĩmi úmvúlĕsĭ ĩmú ĩzãngã ĩsú, āzini ĩmi āã ngo.

²⁶ ĩzãngã rĭ úmvúlĕsĭ ĩmú adri ĩmivĕ ni, ĩmi 'bã ĩ ní riĭ ĩngũngũ 'dĭ'bĕĕ,

ā'diãtãsiyã ĩmi ě'bĭpĭjĭ rikĭ nyo õtũ nĕbĭ ũnjõ rú rĭ pi ĩngũ 'dĭri tĭnjĭ."

Lĕ ĩmi lĕkĭ ĩmivĕ ari'ba rĭ pi lĕlĕ

(Mātáyo 5:38-48; 7:12a)

²⁷ "Bo ĩmi ri'bã ma yĭ'bã 'dĭ'bĕĕ, á lĕ 'yoó ĩmi ní 'dĭni, lĕ ĩmi lĕkĭ ĩmivĕ ari'ba rĭ pi lĕlĕ, lĕ ĩmi 'okí tã múké 'bã ĩmi ndrĕ'bã ũnjĭ rĭ pi ní. ²⁸ Īmi zĭkĭ Múngú ri, ā sĕ rĭ tãkĭri 'bã ĩmi wã'bã rĭ pi ní, āzini 'bã ĩmi 'o'bã ũnjĭ rĭ pi ní. ²⁹ 'Bã āzi sa dõ mĭ gbãngĭrĭ, mí újã ĩri ní āzi rĭ, ā sa. 'Bã āzi 'dũ dõ mívĕ bõngõ akoóko rĭ, 'í sĕ ĩri ní mívĕ bõngõ ágã vé rĭ ĩndĭ. ³⁰ 'Bã āzi zĭ dõ ngã mí vúgã, 'í sĕ ĩri ní ngã ĩri ní zĭj rĭ. 'Bã āzi 'dũ dõ ngã mívĕ ni, lĕ mĭ zĭ gõõ vúlĕ ku. ³¹ Lĕ ĩmi 'okí tã múké 'bã urykõ'bĕĕ ní, sũ ĩmi ní lĕĕ kōpi ā 'okí ĩmi ní rĭ tĭnjĭ.

³² "Īmi lĕkĭ dõ 'yĕnjã 'bã ĩmi lĕ'bã rĭ pi áyu, Múngú ri nyo ícõ ĩmi ní tãkĭri sĕ rá? ĩsúzó 'bã ũnjĭkãnyã 'o'bã rĭ pi lĕkĭ kpã 'bã ĩ lĕ'bã rĭ pi ĩndĭ. ³³ Īmi 'okí dõ tã múké rĭ 'yĕnjã 'bã ĩmi 'o'bã múké rĭ pi ní, ĩmi tãkĭri ĩsú ĩngõni? ĩsúzó 'bã ũnjĭkãnyã 'o'bã rĭ pi ri ěsĭ múké 'bã 'bã ĩ 'o'bã múké rĭ pi ní. ³⁴ Īmi dõ 'yĕnjã ri ngã sĕ mĕřĭ rú 'bã ícõ'bã mĕřĭ rĭ ũfĕ'bã rá rĭ pi ní, ngã múké ĩmi ní ĩsú 'a ni gé 'dĭgĕ rĭ ā'di? 'Bã ũnjĭkãnyã 'o'bã rĭ pi kpã ri ngã sĕ 'bã ũnjĭkãnyã 'o'bã rĭ pi ní mĕřĭ rú ĩndĭ, ā'diãtãsiyã kōpi ũsũkĭ kĭnĭ, ngã ĩ ní sĕĕ rĭ, ĩ ícõ ũfĕ gõ ĩ ní vúlĕ rá.

³⁵ "Bo lĕ ĩmi lĕkĭ ĩmivĕ ari'ba rĭ pi lĕlĕ, lĕ ĩmi 'okí kōpi múké. Lĕ ĩmi sĕkĭ mĕřĭ kōpi ní, lĕ ĩmi 'bãkĭ ěsĭ 'yozú kĭnĭ, kōpi ā újãkĭ ngã ĩmi ní sĕĕ mĕřĭ rú rĭ gõõ vúlĕ 'dĭni

† 'Bã áyúãyũ rĭ pi: 'Bã áyúãyũ rĭ pi, Yēsũ sĕ kōpi ní ũkpõ, ri kōpi pĕĕ mužú 'bã rĭ pi ĩmbã, ĩndrí ũnjĭ rĭ pi údrõ, āzini tã āyãzú āyãyã ni pi 'oó. †† Bãtĭlĭmãyo: Bãtĭlĭmãyo rĭ ĩ kpã zĭ Nãtãnyãlĕ 'i. 'Í lã Yũwãní 1:45. ‡ Yúdã: Yúdã rĭ ĩ kpã zĭ Tãdãyo 'i. 'Í lã Mātáyo 10:3; Mārákõ 3:18.

ku. Kúru ĩmi ímú ãnděma ísú ãmbúgú. 'Bũ gé 'dãlé, ĩmi ímú adri anji Múngú Ũkpó 'Dípa vé ni, ã'diãtãsiyã ĩrivé ęsí múké 'bã õwõ'dífõ sě'bã ku rĩ pi ní, ãzini 'bã ũnjĩkãnyã 'o'bã rĩ pi ní. ³⁶ Lě ĩmĩ ęsí ã adri ĩdríkĩdri 'bã ụrụkọ'bée ní, sũ ĩmi ętẹpi 'bũ gé rĩ ę ęsí ní adri ĩdríkĩdri ĩmi ní rĩ tĩnĩ.

Ā 'yokí 'bã ãzi vé tã ũnjĩ ku
(Mătáyo 7:1-5)

³⁷ "Lě ĩmi líkĩ tã 'bã ãzi drĩgé ku, ã líkĩ rĩ kpá tã ĩmi drĩgé ku. Lě ĩmi 'yokí 'bã ãzi ní ĩri 'bã ũnjĩ 'dĩni ku, ã 'yokí rĩ kpá ĩmi 'bã ũnjĩ ku. Lě ĩmi trúkĩ 'bã ụrụkọ'bée ĩvé ũnjĩkãnyã agásĩ rá, Múngú ã trũ rĩ ĩmi ĩmivé ũnjĩkãnyã agásĩ bėsĩnĩ. ³⁸ ĩmi sėkĩ dõ ngá 'bã ãzi ní, ĩ kpá újã sě ĩmi ní ãmbúgú. ĩ ngá rĩ ụ'bĩ ĩmi ní ãmbúgú, ĩ ũmĩmĩ, ĩ ya, drĩ ni ri ayi vũgá sĩ, ĩ kúru dã ĩmivé ngá agá. Ngá ĩmi ní ngá ụ'bĩzũ rĩ, ĩ kpá gõ ngá ụ'bĩ sě ĩmi ní ãnĩ."

³⁹ Yẹsũ gõ 'bã rĩ pi ní nãpĩ ãzi ũlũũ kĩnĩ, "'Bã mĩ be ęsĩpi gĩ rĩ nyo ícõ ọgúpĩ mĩ be ęsĩpi gĩ rĩ se muzú 'í vúgá sĩ rá? Kõpi ícõkĩ nyo u'deé ĩrĩtrõ 'bũ agá ku? ⁴⁰ 'Bã ĩ ní rĩ ímbã rĩ ícõ 'bã ĩ ímbãpi rĩ nděe ku, 'bo ímbãkĩ dõ 'bã rĩ gĩ, ĩri ímú adri sũ 'bã 'i ímbãpi rĩ tĩnĩ."

⁴¹ "Mi ngá mãdãnjã 'deepi mí ọgúpĩ mĩ gé rĩ ndre rá pĩrĩ, 'bo ngá 'deepi mí mĩ gé usegúgú 'dĩri, 'i ndre ku ãsĩ? ⁴² Mi ícõ 'yo mívé ũndĩ ní, 'i sě mã ĩpě ngá 'deepi mí mĩ gé 'dĩri ãmvé, 'bo ngá 'deepi mí mĩ gé usegúgú 'dĩri, 'i ndre ku ãsĩ? Mi 'bã rĩpi mi 'bããpi kú tã bē pĩrĩ 'dĩri, lě mã ĩpě ngá 'deepi mí mĩ gé usegúgú 'dĩri ũg-bále, mí íbĩ rĩ ngá 'deepi mí ọgúpĩ mĩ gé rĩ ĩpěe ndõ.

Peṭi múké rĩ ĩ nĩ ámá ĩrivé ũ'a sĩ
(Mătáyo 7:17-20; 12:34b-35)

⁴³ "Peṭi múké rĩ, ícõ 'aã ũ'a be ũnjĩ ku, peṭi ũnjĩ rĩ, ícõ 'aã ũ'a be múké ku. ⁴⁴ ĩ peṭi rĩ nĩ ámá ĩrivé ũ'a sĩ. 'Bã ãzi ícõ peṭi ĩ ní zĩjĩ fĩgĩ 'dĩri vé ũ'a ĩtĩĩ peṭi ũcėkúcé be ni sígė ku, dõku 'bã ãzi ícõ vĩnyõ vé ũ'a ĩtĩĩ peṭi túngú ni sígė ku. ⁴⁵ 'Bã múké rĩ, ĩri tã múké 'o, ã'diãtãsiyã ĩrivé ęsí múké. 'Bã ũnjĩ rĩ, ĩri tã ũnjĩ 'o, ã'diãtãsiyã ĩrivé ęsí ũnjĩ. Átãngã ĩri ní átã rĩ, ĩri íbĩ íngã ĩri ęsí agá."

Nãpĩ 'bã ĩrĩ jõ s'i'bã rĩ pi vé rĩ
(Mătáyo 7:24-27)

⁴⁶ Kúru Yẹsũ ní 'yozú kĩnĩ, "ĩmi ri ma zĩ 'Úpĩ, Úpĩ', tã má ní lũũ ĩmi ní rĩ, ĩmi 'dũkĩ ngaá ku ãsĩ? ⁴⁷ 'Bã mávé tã yĩpi rá, tã ni 'dũpĩ ngaápi rá rĩ, ⁴⁸ ĩri adri sũ 'bã jõ sípi irã drĩgé, 'bũ ni gaápi kũpĩ vũgá 'dãã rĩ tĩnĩ. Yĩĩ kã tĩjĩ jõ rĩ ĩmũlũũ lěe jõ rĩ ayaá 'í'dé vũgá, jõ rĩ árĩ kuyé, ã'diãtãsiyã síkĩ jõ rĩ ũkpõ ũkpõ. ⁴⁹ 'Bo 'bã mávé tã yĩpi rá, tã ni 'dũpĩ ngaápi ku rĩ, ĩndre sũ 'bã jõ sípi nyõõkũ agá, ndũpĩ ni ã'bããpi ũkpõ ũkpõ kuyé rĩ tĩnĩ. Yĩĩ kã tĩjĩ jõ rĩ ĩmũlũũ, ze jõ rĩ ũñõõ 'í'dé vũgá."

Yẹsũ ídrĩ ũgalaku rĩ vé ãtĩ'bã
(Mătáyo 8:5-13; Yũwãní 4:43-54)

7 Yẹsũ kã tã 'dĩ'bée átã deę 'bã rĩ pi ní gĩ, ĩri ní 'dezú muzú Kãpãrãñãmã gã. ² Kũrũ rĩ agá 'dãã, ũgalaku ãngárãwã rĩ pi vé rĩ 'vé ãtĩ'bã ĩri ní lěe am-

bamba rĩ, drã rụ ĩri ũnjĩ ũnjĩ, lě drããdrã. ³ ũgalaku rĩ kã Yẹsũ vé tã yĩĩ, ĩri ní 'bã ambugu Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi ã ụrụkọ pězũ muzú Yẹsũ ri zizú, ę ĩmú rĩ ívé ãtĩ'bãgú rĩ ídrĩ. ⁴ Kõpi kã caã Yẹsũ vũgá 'dãã, kõpi ní Yẹsũ ri mãzũ kĩnĩ, "Āngárãwã ãmbúgú rĩ, ĩri 'bã múké, lě mã ĩmú ĩrivé ãtĩ'bã drã ní rụpĩ rĩ ídrĩ, ⁵ ã'diãtãsiyã ãngárãwã rĩ lě 'bãvé 'bã rĩ pi ambamba, sĩ 'bã ní Jõ Múngú ri Zizú ni." ⁶ Kúru Yẹsũ ní 'dezú muzú kõpi be trũ.

Kõpi kã caã ĩnyĩnjã 'dãã, ãngárãwã rĩ pi vé ãmbúgú rĩ ní ívé ũndĩ ụrụkọ'bée pězũ muzú Yẹsũ vũgá 'dãã, kõpi ní ãngárãwã rĩ vé átãngã ũlũzũ Yẹsũ ní kĩnĩ, "Úpĩ, mã iza mã sã ĩmũzũ mávé ãngã nõõ ku, ã'diãtãsiyã 'i ndě mã ãmbũgũ sĩ rá, mã ícõ ĩmú mávé ãngã nõõ ku. ⁷ Ā mã mã vũgá 'dĩlé kuyé, ã'diãtãsiyã 'i ndě mã ãmbũgũ sĩ rá. Lě mã átã átãngã rĩ, mávé ãtĩ'bã rĩ ícõ ídrĩ rá.

⁸ Āngárãwã ụrụkọ'bée anigé mã drĩlė gã, kõpi mã ní tãĩmbĩ sě nĩ, ãngárãwã ụrụkọ'bée anigé mã pálé gã, mã kõpi ní tãĩmbĩ sě nĩ. Mã ícõ 'yo ãlu ni ní, "Í mã, ĩri mã rá. Mã ícõ 'yo ãzi ni ní, 'Mĩ ĩmú, ĩri ĩmú rá. Mã ícõ 'yo mávé ãtĩ'bã rĩ ní, "Í 'o 'dĩni, ĩri tã rĩ 'o rá."

⁹ Yẹsũ kã tã ĩ ní ũlũũ 'i ní 'dĩri yĩĩ, sě ĩri ní ãyãngárã, ĩri ní 'i újãzũ 'bã bĩtrĩkã mã 'bã 'i vũdrĩ gé sĩ rĩ pi vũgálė, ĩri ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Īsėrėlė agã nõgõ, mã ísũ drĩ 'bã ãzi ę'yĩngárã be ũkpõ ũkpõ sũ ágõ 'dĩri vé rĩ tĩnĩ kuyé!" ¹⁰ Āgõ ĩ ní pėe 'dã'bée kã ĩ újã gõõ 'bėtĩ 'dãã, kõpi cakĩ ísũ ãngárãwã rĩ vé ãtĩ'bã rĩ ídrĩ gĩ.

Yẹsũ ídrĩ ọwúzĩgõ ãzi vé mvã ágõ drããpi gĩ ni

¹¹ Tã 'dĩri ã vũdrĩ gé, koro Yẹsũ ní 'dezú muzú kũrũ Nãĩnĩ vé rĩ gé, 'bã ĩri ã pámvũ ũbĩ'bã rĩ pi 'bã bĩtrĩkã rĩ pi be 'dekĩ muzú ĩri ã vũdrĩ gé sĩ ĩndĩ. ¹² Kõpi kã caã ĩnyĩnjã kũrũ rĩ vé kęętĩlė gã 'dãã, kõpi ndrekĩ 'bã rĩ pi ri ọwúzĩgõ rĩ vé mvã ãlukũta drããpi gĩ rĩ vé ãvũ 'dũ muzú. 'Bã bĩtrĩkã 'dekĩ muzú ũkũ rĩ vũgã sĩ ĩndĩ. ¹³ Úpĩ Yẹsũ kã ọwúzĩgõ rĩ ndree, ĩzãngã fi ęsí ni agã, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Í ngo ku."

¹⁴ Yẹsũ ní á'ya ãvũ rĩ 'dũzũ rĩ ũlõzũ, 'bã ãvũ 'dũ'bã rĩ pi ní pá tuzú. Yẹsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Kęřĩmvã 'dĩri, 'i nga ụrũ." ¹⁵ Āvũ rĩ ní íngãzũ úrĩzũ ụrũ sĩ, ĩri ní 'í'dõzũ átãzũ, Yẹsũ ní ĩri sězũ gõzũ ęndrėpi vũgã 'dãã.

¹⁶ 'Bã rĩ pi ãrėvũ cėrė rukĩ tã Yẹsũ ní 'oõ 'dĩri rá, sě kõpi íngũkĩ Múngú ri rá. Kõpi kĩnĩ, "Nėbĩ ãmbúgũ ĩfũ 'bã ãsãmvũ gé gĩ. Múngú ĩmú ívé 'bã rĩ pi ę ĩzã kongárã gã." ¹⁷ Tã Yẹsũ ní 'oõ 'dĩri ayi muzú ãngũ Yũdãyã vé rĩ agásĩ, ãzini ãngũ jėlė gã sĩ rĩ pi agásĩ cėrė.

Yẹsũ pi vé tã Yũwãní Bãtĩzĩmũ sėepi rĩ be rĩ
(Mătáyo 11:1-19)

¹⁸ Yũwãní Bãtĩzĩmũ sėepi rĩ vé 'bã ĩri ã pámvũ ũbĩ'bã rĩ pi ní tã Yẹsũ ní 'oõ rĩ pi ũlũzũ Yũwãní ní cėrė. Kúru Yũwãní ní ívé 'bã 'i pámvũ ũbĩ'bã rĩ pi zizú ĩrĩ, ¹⁹ ĩri ní kõpi pězũ muzú Úpĩ ri zizú kĩnĩ, "Mi 'bã ĩ ní 'yoõ kĩnĩ, ĩri ĩmú 'dĩĩ'dĩ rĩ 'i, dõku 'bã 'bã ní rĩ ũtėe rĩ ĩri túngú?"

²⁰ Yũwãní vé 'bã ĩri ã pámvũ ũbĩ'bã ĩrĩ 'dĩ'bée kã caã Yẹsũ vũgã 'dãã, kõpi ní 'yozú Yẹsũ ní kĩnĩ, "Yũwãní Bãtĩzĩmũ sėepi rĩ ĩpě 'bã ĩmú mi zĩjĩ, 'Mi 'bã ĩ ní 'yoõ kĩnĩ,

† ũgalaku ãngárãwã rĩ pi vé rĩ: ĩri ãngárãwã mũdũrĩlũ ãlu rĩ pi ę drĩ kõpi ni.

ĩri ímú 'dĩ'ĩ'ĩ rĩ 'i, dõku 'bã 'bã ní rií ütée rĩ ĩri túngú?" "

²¹ Sã 'dãri gé, Yèsũ idrí 'bã drã be ãndíãndí ni pi, 'bã índrí ùnjí be ni pi kárakarã, zĩ 'bã kárakarã mĩ be ẽsĩ' 'bã gĩ ni pi ẽ mĩ ãngũ ndree rá. ²² Kúru Yèsũ ní újãzú 'bã Yũwãní vé áyúãyũ rĩ pi ní kĩnĩ, "Ĩmi mvikĩ gõo Yũwãní vugã 'dãã, ĩmi ùlũkĩ ĩri ní tã ĩmi ní ndree ĩmĩ mĩ sĩ, ãzini ĩmi ní yĩĩ ĩmĩ bĩ sĩ rĩ. 'Bã mĩ ãkõ rĩ pi nóni ãngũ ndre rá, 'bã bãtrã rú rĩ pi ngakĩ ẽcĩ tuú rá, 'bã úfú ní nyaã rĩ pi ã rú' 'bã ícákĩ céré ule rá, 'bã bĩ be ẽsĩ' 'bã gĩ rĩ pi ẽ bĩ zĩ 'i tã yĩĩ rá, 'bã ùdrã' 'bã gĩ rĩ pi íngákĩ gõo ídri rú rá, ãzini ĩ nóni ri ù'dúkõ múké Múngú vé rĩ ùlũ 'bã ngã ãkõ rĩ pi ní. ²³ ĩmi lũkĩ Yũwãní ní 'yozú kĩnĩ, tã má ní 'oó, ãzini tã má ní 'yoó rĩ, 'bã rĩ gã dõ ma kuyé, Múngú ri ĩri ní tãkĩri sã rá."

²⁴ Yũwãní vé 'bã áyúãyũ rĩ pi kã 'deé muşú gĩ, Yèsũ ní 'dózu Yũwãní vé tã átázú 'bã bĩtrĩká rĩ pi ní kĩnĩ, "Ngã ĩmi ní muşú ndree ãngũ ã'wĩ cinyáfã rú rĩ agã 'dãã rĩ ã'di? ĩmi mukĩ 'bã ùkpõ ãkõ sũ ĩzĩrĩkõ ùlĩ ní rií úvĩ rĩ tĩnĩ ni ndree? ²⁵ Dõ 'dĩni kuyé, ngã ĩmi ní muşú ndree rĩ ã'di? ĩmi mukĩ ágõ bõngõ suşpi ùnyĩ be ni ndree? 'Bã bõngõ ãjẽ be ni pi su' 'bã rĩ pi, kõpi ã'bú be ambamba, kõpi ri adri vũrã 'bãgũ ní rizú adrizú rĩ gé. ²⁶ 'Bo ngã ĩmi ní muşú ndree ãngũ ã'wĩ cinyáfã rú rĩ agã 'dãã rĩ ã'di? ĩmi mukĩ nèbĩ ndree? Ẽ, á lã 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bã ĩmi ní muşú ndree 'dãri ndẽ nèbĩ rĩ pi rá. ²⁷ 'Bã 'dĩri Yũwãní 'i, sĩkĩ ĩrivé tã Búkũ Múngú vé rĩ agã kĩnĩ:

" 'Ma mávé 'bã áyúãyũ ni pẽ muşú mí ní drĩdrĩ,
ĩri muşú mí ní lëtĩ údé.†

²⁸ Á lã lũú ĩmi ní kĩnĩ, 'bã ùkú ní tĩj rĩ pi ãsãmvú gé, 'bã ãzi Yũwãní ri ndẽepi ãmbũgũ sĩ ni ãluñãni 'dãáyo. 'Bo 'bã mãlũngã Múngú vé rĩ agã 'dãã ùdũmbĩtã rú rĩ, ndẽ Yũwãní ri ãmbũgũ sĩ rá."

²⁹ 'Bã rĩ pi ãrẽvũ céré, 'bã mũfẽngã umbe jezú rĩ u'du' 'bã rĩ pi be, kõpi kã tã Yèsũ ní átã 'dĩri yĩĩ, kõpi ẽ'yĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, tã Múngú vé 'oó rĩ, ĩri pĩri, ã'diãtãsiyã Yũwãní sã ĩ ní bãtĩzĩmũ ní. ³⁰ 'Bo Fãrũsĩ rĩ pi, 'bã ĩ ní ímbã tãĩmbĩ Mõsẽ vé rĩ nĩ' 'bã múké múké rĩ pi be, gãkĩ tã Múngú ní lãe kõpi ã 'okĩ rĩ sĩ, ã'diãtãsiyã kõpi lãkĩ Yũwãní ã sã ĩ ní bãtĩzĩmũ ku.

³¹ Yèsũ ní gõzú 'yozú kĩnĩ, "Mã ù'bĩ rĩ úyú lókĩ nõri vé rĩ pi ngã íngõni ni sĩ? Kõpi adrikĩ sũ ngã íngõni ni tĩnĩ?

³² Kõpi adrikĩ sũ anjĩã ĩ úmú' 'bã áví áví' 'bã jõkõnĩ agã rĩ pi tĩnĩ, kõpi ri 'yo,

" 'Bã cokĩ ĩmi ní kũ'dĩ,

'bo ĩmi tukĩ úngõ kuyé,

'Bã ngokĩ úngõ ãvũ vé ni,

'bo ĩmi ngokĩ ãã kuyé.'

³³ ã'diãtãsiyã Yũwãní Bãtĩzĩmũ sãepi rĩ ímú, nya pánga kuyé, ãzini mvu vĩnyõ kuyé, 'bo ĩmi kĩnĩ, 'Índrí ùnjĩ fi drĩ ni gé gĩ. ³⁴ Ma 'Bã Mvã 'i, má ímú, á nya ngã rá, ãzini á mvu ngã rá, ĩmi kĩnĩ, 'Ma ri ngã nya ambamba, ãzini ma ri ĩmẽrẽ ambamba, ma ùndĩ 'bã mũfẽngã umbe jezú rĩ u'du' 'bã rĩ pi vé ni, ãzini 'bã ùnjĩkãnyã 'o' 'bã rĩ pi vé ni. ³⁵ Tã 'bã úmĩ be rĩ ní ngaã rĩ ĩri lũ 'yozú kĩnĩ tã ĩri ní 'oó rĩ pĩri."

Ūkú ùnjĩkãnyã be rĩ dã ũdu Yèsũ ã pá gã

³⁶ Fãrũsĩgũ ãzi zĩ Yèsũ ri muşú ínyã nyaã ívé ãngã, kúru Yèsũ ní 'dezú muşú ágõ rĩ vé ãngã 'dãã, kõpi ní úrizú vũgã ínyã rĩ ã nyangãrá gã. ³⁷ Ūkú ãzi ùnjĩkãnyã be ni kũrũ 'dãri agã, ūkú rĩ kã yĩĩ kĩnĩ, Yèsũ ri ínyã nya Fãrũsĩgũ rĩ vé ãngã 'dãã'dã, ĩri ní ũdu ãjẽ be ãmbũgũ ni íjĩzú mãlũngĩ agã, ³⁸ ĩri ní ímúzu pá tuzú Yèsũ ã úgõró gã, ĩri ní kũmũci ùtĩzú Yèsũ ã pá gálãsi, ĩri ní rizú ngozú, ĩrivé mũĩndrẽ ri u'deé Yèsũ ã pá gã. Kúru ĩri ní mũĩndrẽ rĩ ínjĩzú 'ĩ drĩ' 'bĩ sĩ, ĩri ní Yèsũ ã pá undruzú, ĩri ní ũdu ngũşpi ndrĩndrĩ ni dãzú Yèsũ ã pá gã.

³⁹ Fãrũsĩgũ Yèsũ ri zĩpĩ rĩ kã tã 'dĩri ndree, ri ũsũş 'i ẽsĩ agã 'dãlã kĩnĩ, "Ágõ 'dĩri dõ nèbĩ, ícõ té nĩĩ ãmã 'yozú kĩnĩ, ūkú riipi drĩ 'bããpi 'i rú' 'bã gã 'dĩri, ĩri 'bã ùnjĩkãnyã be ni ku?"

⁴⁰ Yèsũ ní 'yozú Fãrũsĩgũ rĩ ní kĩnĩ, "Sĩmõnã, á lã mí ní tã ãzi lũú 'dĩ."

Sĩmõnã ní ẽ'yĩzú kĩnĩ, "Ímbãpi, mi ícõ tã rĩ lũ má ní rá."

⁴¹ Yèsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Ágõ ãzi sã mũfẽngã 'bã ĩrĩ pi ní mẽrĩ rú. Sã ágõ ãzi rĩ ní mũfẽngã fĩfĩ ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩen-jĩ mũdũrũlũ tõwũ, sã ãzi rĩ ní mũfẽngã fĩfĩ ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩen-jĩ pũkũ tõwũ. ⁴² Ágõ ĩrĩ 'dĩ' 'bã ndãkĩ ũ'dũ tí mẽrĩ 'dĩ' 'bã ùfẽzú. Mẽrĩ 'dĩpa kã ndree 'dĩni, gõ mũfẽngã rĩ vé tã oşuş 'i ẽsĩ agãsi rá. 'Bã ĩrĩ 'dĩ' 'bã pi ãsãmvú gé, 'bã mẽrĩ 'dĩpa rĩ lãepi agaãpi rá rĩ íngõri?"

⁴³ Sĩmõnã ní újãzú kĩnĩ, "Mã ígã 'bã mẽrĩ 'duşpi ãmbũgũ rĩ 'i."

Yèsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Tã mí ní újã 'dĩri pĩri."

⁴⁴ Kúru Yèsũ ní 'i újãzú ūkú rĩ ndrezú, ĩri ní 'yozú Sĩmõnã ní kĩnĩ, "Í ndre drĩ ūkú 'dĩri kã, má ní ícãzú mívé ãngã nõgõ rĩ gé, 'i sã má ní yĩĩ pá ũjĩzú ni kuyé, 'bo ūkú nõri ũjĩ mã pá mũĩndrẽ 'i mĩ gé rĩ sĩ, ínjĩ mã pá 'i drĩ' 'bĩ sĩ. ⁴⁵ Mĩ u'de ma ẽzĩjĩ bẽdrĩ sĩ kuyé, 'bo sã má ní ífĩzú nõgõ rĩ gé, ūkú rĩ ri mã pá ndrũú, ku ndrũngãrá ni kuyé. ⁴⁶ 'Í dã ũdu mã drĩgã kuyé, 'bo ūkú rĩ ũdã ũdu ngũşpi ndrĩndrĩ rĩ má pá gã nĩ. ⁴⁷ Kúru á lã 'yoó mí ní 'dĩni, ùnjĩkãnyã ūkú rĩ ní 'oó kárakarã 'dĩ' 'bã, á trũ ĩri gĩ, ã'diãtãsiyã lã ma ambamba. 'Bo 'bã ĩ ní ĩrivé ùnjĩkãnyã trũú céré kuyé rĩ, ĩrivé lãngãrá mãdãnjã."

⁴⁸ Kúru Yèsũ ní 'yozú ūkú rĩ ní kĩnĩ, "Á trũ mi mívé ùnjĩkãnyã agãsi gĩ."

⁴⁹ Ūmú rĩ pi ní rizú átázú ĩ ãsãmvú gé sĩ kĩnĩ, "'Bã 'dĩri ũsũ 'i ã'di 'i ícõpi ùnjĩkãnyã trũşpi rá ni?"

⁵⁰ Yèsũ ní 'yozú ūkú rĩ ní kĩnĩ, "Mívé ẽ'yĩngãrá ídrĩ mi gĩ, 'i muş, tãkĩri ã adri mí be."

Ūkú mu' 'bã Yèsũ be trũ rĩ pi

8 Tã 'dĩri ã vũdrĩ gé, Yèsũ ri ẽcĩ muşú kũrũ rĩ pi agãsi, gũrũ rĩ pi agãsi, ri ù'dúkõ múké mãlũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlũú 'bã rĩ pi ní. ĩrivé 'bã áyúãyũ muş drĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi rikĩ ẽcĩ ĩri be trũ. ² Ūkú urũko ĩri ní índrí ùnjĩ údro kõpi drĩgã sĩ, ãzini ūkú urũko ĩri ní ídrĩ drã ãndíãndí agãsi rĩ pi, kõpi rikĩ kpã ẽcĩ ĩri be trũ, ūkú ãzi

†† Mũfẽngã fĩfĩ ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩen-jĩ rĩ: 'Bã rĩ nga dõ ẽzĩ ù'dũ ãlu, 'i 'bã rĩ ũfẽ mũfẽngã fĩfĩ ẽnjĩĩpi ẽnjĩĩen-jĩ ãlu ni sĩ.

rĩ ã rú Māriyā Māgādēlēnā 'i, ūkú 'dĩri ọtú Yēsū ní índrĩ ũnjĩ ẹ̀zĩrĩ rĩ pi droo fūu drĩ ni gé sĩ rĩ 'i, ³ ązi rĩ vé rú Jūwānā 'i, ĩri Kúzā vé ūkú, Kúzā ri 'bá riipi Ēródē vé ngá 'bēti agá rĩ pi vé tā mbaápi rĩ, ązi rĩ ã rú Sūzánā 'i, ūkú ụrụkọ kárakará ni pi be. Ūkú 'dĩ'bee ri ngá ívé rĩ pi sē Yēsū pi ẹ̀ ịzā kozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be.

Nāpí ágó úri riipi rĩ vé rĩ
(Mātáyo 13:1-9; Mārākō 4:1-9)

⁴ Ú'dú ălu, 'bá bítríká ímúkí ĩ úmú Yēsū ă gārā gá, kọpi íbíkí ímú kūrú ăndiāndi ni pi gélési, Yēsū ní kọpi ní nāpí 'dĩri ũlūzú kĩnĩ, ⁵ "Ágó ązi ọmvú be ni mu úri rií ívé ọmvú agá, ágó rĩ ká úri rĩ rií, úri rĩ pi ă ụrụkọ u'dekí létĩ drĩgé, 'bá rĩ pi rikí utuu pá sĩ, ărińá rĩ pi tekí kọpi rá. ⁶ Úri rĩ pi ă ụrụkọ u'dekí nyọkú iră drĩgé ni agá, kọpi ká ĩfūú, kọpi 'wikí rá, ă'diātāsīyā yĩ nyọkú rĩ agá 'dăāyo. ⁷ Úri rĩ pi ă ụrụkọ u'dekí ũcékúcé ăsámúvé gé, ũcékúcé rĩ dụ kọpi be trú, ọzũ úri ĩfũ'bá dụ'bá rĩ pi rá. ⁸ Úri rĩ pi ă ụrụkọ u'dekí nyọkú múké ni agá, kọpi ĩfũkí dụú rá, ălu rĩ 'a caá mũdũrũlũ ălu." Yēsū ká nāpí rĩ ũlūú deę, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Bá bí be rĩ, ă yi 'í ní tā 'dĩri."

Nāpí rĩ vé ífifi
(Mātáyo 13:10-17; Mārākō 4:10-12)

⁹ Yēsū vé 'bá ĩri ă pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ĩri zizú kĩnĩ, nāpí 'dĩri vé ífifi íngóni. ¹⁰ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Sėkí ĩmi ní úmĩ mālūngā Múńgú vé ĩ ní ũzũpí kuú mũdũmũdũ rú rĩ vé tā nĩzú ămázú rĩ rá, 'bo ma tā rĩ átá 'bá ụrụkọ'bee ní nāpí sĩ, lūzú kĩnĩ, " 'Kọpi ăngũ ndre rá, 'bo kọpi ămákí ngá rĩ ndreé ku, kọpi tā rĩ yi rá, 'bo tā rĩ fi kọpi drĩgé ku.' †

Yēsū ũlú nāpí ágó úri riipi rĩ vé rĩ
(Mātáyo 13:18-23; Mārākō 4:13-20)

¹¹ "Nāpí rĩ vé ífifi 'dĩni, úri rĩ tĩ Múńgú vé rĩ. ¹² Úri u'de'bá létĩ drĩgé rĩ pi, ĩri 'bá Múńgú vé tĩ yi'bá rá rĩ pi, 'bo ădróko ri ímú tĩ Múńgú vé rĩ 'dụ kọpi ẹ̀ ẹ̀sĩ agásĩ rá, kọpi ẹ̀ ẹ̀yĩkí rí ku, ăzini kọpi ẹ̀ ịsúkí rí ídringára ku. ¹³ Úri u'de'bá nyọkú iră drĩgé rĩ agá rĩ pi, ĩri 'bá tĩ Múńgú vé rĩ yi'bá, ẹ̀yĩ'bá ăyĩkō sĩ rĩ pi, 'bo kọpi ă úlá fi vŭgá 'dăá kuyé, kọpi ẹ̀yĩ lókiná be mādă, 'bo tā ũkpó ũkpó kádō kọpi ịsú, kọpi ẹ̀yĩngára rĩ ku rá. ¹⁴ Úri u'de'bá ũcékúcé ăsámúvé gé rĩ pi, ĩri 'bá tĩ Múńgú vé rĩ yi'bá rá rĩ pi, 'bo ĩzāngă nyọkú nōri vé rĩ, ă'bú nyọkú nōri vé rĩ, ăzini ăyĩkō nyọkú nōri vé rĩ sē kọpi adri ũ'a ăkó. ¹⁵ 'Bo úri u'de'bá nyọkú múké rĩ agá rĩ pi, ĩri 'bá adri'bá tā be múké, ăzini ẹ̀sĩ be múké rĩ pi, kọpi tĩ Múńgú vé rĩ yi rá, kọpi tā ni 'dụ nga rá, kọpi 'a ũ'a be múké.

Nāpí lámă vé rĩ
(Mārākō 4:21-25)

¹⁶ "Bá ązi ícó lámă 'yũú, drĩ ni ụpĩĩ ũdrĩ sĩ cí ku, dōku ícó lámă rĩ suú gbọlọ ă ndúgé ku. ĩri lámă rĩ 'bá mísá drĩgé, 'bá ífi'bá jó agá rĩ pi ă ndrekí rí ăngũ ăni

† 8:10 Ísáyă 6:9

bēnĩ. ¹⁷ Ngá ărėvú céré ĩ ní zũpí kuú mũdũmũdũ rú rĩ ĩ ímú 'da ăngũ ule gá, ngá ązi 'i zũpí ĩ ní ícó nĩ ku ni 'dăāyo. ¹⁸ ĩmi ndrekí múké, lē ĩmi 'bákí bí tā rĩ yizú. 'Bá ngá †† be rĩ, ĩ ĩri ní ązi ni sē ămbúgú, 'bá ngá ăkó rĩ, ă ũsũ dō 'yozú kĩnĩ, 'i ngá be drăăāsīyă, ĩ ngá ĩrivé 'dĩri 'dụ rá."

Yēsū ęndrėpi pi ędrĩpĩ be
(Mātáyo 12:46-50; Mārākō 3:31-35)

¹⁹ Vŭdrĩ ni gé, Yēsū ęndrėpi pi ímúkí ędrĩpĩ be Yēsū ri ndreé, 'bo kọpi ndăkí ũ'dũ tí fizú cazú ĩri vŭgá 'dăă, ă'diātāsīyă 'bá rĩ pi gakí ambamba. ²⁰ 'Bá ązi ní lūzú Yēsū ní kĩnĩ, "Mí ęndrėpi pi mí ędrĩpĩ be tukí pá kuú ămvé 'dăă'dă, kọpi lėkí mi ndreé."

²¹ Yēsū ní 'yozú kĩnĩ, "Bá Múńgú vé tĩ yi'bá rá, tā ni 'dụ'bá nga'bá rá rĩ pi, kọpi mávė ęndrėpi, ăzini mávė ędrĩpĩ."

Yēsū uga ũlí viipi ũkpō be rĩ
(Mātáyo 8:23-27; Mārākō 4:35-41)

²² Ú'dú ălu, Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Bă zokí muý yĩ bālălă rĩ agásĩ ălé 'dăă." Kuru kọpi ní tuzú kŭlŭmgbă agá, kọpi ní 'dezú muýú. ²³ Kọpi ká rií zoó muýú, Yēsū ní ú'dú kozú. Kuru ũlí viipi ũkpō be ni ní íngázú vizú yĩ bālălă rĩ drĩgé sĩ, yĩ ní írizú tĩzú kŭlŭmgbă rĩ agá 'dăă, sē kŭlŭmgbă rĩ lē tĩ ăni yĩ ă ndúgé.

²⁴ Yēsū vé 'bá ĩri ă pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ĩri aruzú 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Úpí, Úpí, 'bă ri tĩ yĩ ă ndúgé!"

Yēsū ní ngazú ụrụ sĩ, ĩri ní trezú ũlí rĩ drĩgé, ăzini yĩ úvápí ngŭyá ngŭyá rĩ drĩgé, ũlí viipi ũkpō be rĩ ní pá tuzú. ²⁵ Yēsū ní ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi zizú kĩnĩ, "Īmi ẹ̀yĩngára ăkó ăsĩ?"

Ūrĩ fŭ kọpi, tā 'dĩri sē kọpi ní ăyāngára, ọgŭpĩ ní ọgŭpĩ ri zizú, "Bá 'dĩri ă'di 'i átángá átápí ũlí ní tĩ ni yĩ, ăzini yĩ úvápí ngŭyá ngŭyá rĩ ní tĩ ni yĩ ĩndĩ 'dĩri?"

Yēsū ídrĩ ágó ązi índrĩ ũnjĩ rĩ pi ní fií drĩ ni gé ni
(Mātáyo 8:28-34; Mārākō 5:1-20)

²⁶ Yēsū pi ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be, kọpi ní yĩ bālălă Gălĩláyă ri zozú ălé 'dăă, kọpi ní cazú ăngũ Gėrăsă vé rĩ gé. ²⁷ Yēsū ká ịsĩ kŭlŭmgbă rĩ agásĩ, ágó ązi índrĩ ũnjĩ ní fií drĩ ni gé ni ní ímúzá Yēsū vŭgá nōō. Ágó rĩ adri lókí be aco, su bōngó 'ĩ rŭ'bá gá ku, adri 'bēti ku, ĩri ri adri 'bŭrędrĩ rĩ pi ăsámúvé gé. ²⁸ Ágó rĩ ká Yēsū ri ndreé, ĩri ní trezú ú'dŭkọ be ụrụ 'dăă, ĩri ní kŭmŭcí ũtĩzú Yēsū ęndrėti gé, ĩri ní 'yozú ú'dŭkọ be ụrụ 'dăă kĩnĩ, "Yēsū, Mvă Múńgú ũkpō 'Dĩpa vé rĩ, 'í lē má vŭgá ă'di? Á mă mi drĩ ĩrĩ sĩ, ă 'okí ma ũnjĩ ku fô!" ²⁹ Drĩdrĩ ni, Yēsū 'yo índrĩ ũnjĩ rĩ ní rá kĩnĩ, índrĩ ũnjĩ rĩ ă fŭ ágó rĩ drĩgé sĩ rá. (Ágó 'dĩri índrĩ ũnjĩ rĩ fi rŭ'bá ni gé ọtú ịnọgọsĩ, kádō drĩ ni pi úmbé pá ni pi be ímvé sĩ, kádō rií ĩri ũtėé, ĩri ímvé rĩ uce 'dĩsĩ rá, índrĩ ũnjĩ rĩ ĩri jĩ mu ăsé agá ăngũ 'bá ăkó ni agá.)

³⁰ Yēsū ní ágó rĩ zizú kĩnĩ, "Mí rŭ ă'di 'i?"

†† Ngá: Ngá Yēsū ní tā ni átá 'dĩri, ĩri úmĩ tā Múńgú vé rĩ nĩzú rĩ.

Ágó rĩ ní újázú Yèsù ní kīnī, “Mā rú Bítíríká 'i.” Ágó rĩ 'yo 'díní, ã'diātāsīyā índrī ũnjí fi' 'bá rú' 'bá ni gé rĩ pi kárakará.

³¹ Índrī ũnjí rĩ pi ní rizú Yèsù ri mǎzú kínī, Yèsù ã pē ĩ mụy 'bú kụpí ụdụ ãkó rĩ agá 'dǎá ku.

³² Ígá kárakará 'bá rĩ pi ri kọpi úcé ńgá rĩ drĩgé 'dǎá. Índrī ũnjí rĩ pi ní Yèsù ri mǎzú kínī, Yèsù ã pē ĩ mụy úfí ígá rĩ pi agá, Yèsù ní kọpi pēzú mụzú. ³³ Índrī ũnjí rĩ pi ní úkpúzá ágó rĩ drĩgé sī, mụzú úfízú ígá rĩ pi agá, ígá rĩ pi ní njuzú mụzú ńgú sī ńgú úlúpi úlúlú rĩ gé 'dǎá, kọpi ní u'dezú yíi bǎlǎlǎ rĩ agá 'dǎá.

³⁴ 'Bá rĩ' 'bá ígá rĩ úcé' 'bá rĩ pi kǎ tǎ 'i 'oópi 'dĩri ndreé, kọpi ní njuzú mụzú tǎ 'dĩri ũlúzá 'bá kụrụ agá rĩ pi ní, ńzini 'bá kụrụ rĩ ã gǎrǎ gá sī rĩ pi ní. ³⁵ 'Bá rĩ pi ní ngazú mụzú tǎ 'i 'oópi rĩ ndrezú. Kọpi kǎ caá Yèsù vúgá 'dǎlé, kọpi ísúkí ágó ńdúrú índrī ũnjí rĩ pi ní fúú drĩ ni gé sī gí rĩ, úrú kú Yèsù ẹndrẹtí gé, úsú 'i bńgó sī, úmĩ ni ícá múké gí, sē kọpi ní ụrĩ. ³⁶ 'Bá tǎ rĩ ndre' 'bá rĩ pi ní mụzú tǎ ĩ ní ágó índrī ũnjí be rĩ ídrízú 'dĩri ũlúzá 'bá ụrụkọ' 'bée ní. ³⁷ Kúru 'bá céré ńgú Gǎrǎsǎ vé rĩ agá rĩ pi ní Yèsù ri mǎzú kínī, Yèsù ã nga mụy 'dĩsĩ rá, ã'diātāsīyā ụrĩ fi kọpi ẹsĩ agá ambamba. Kúru Yèsù ní tuzú fizú kúlúmgba agá, ĩri ní 'dezú mụzú.

³⁸ Ágó Yèsù ní índrī ũnjí droó fúú drĩ ni gé sī rĩ ní Yèsù ri mǎzú drĩ ĩrĩ sī kínī, ĩ mụkí Yèsù be trụ, 'bo Yèsù ní ĩri pēzú mụzú, ĩri ní 'yozá kínī, ³⁹ “Í mvi gőó 'bẹtĩ, 'í mụ tǎ ńyǎzú ńyǎyǎ Múngú ní 'oó mí ní 'dĩri ũlúú mívé 'bá 'bẹtĩ ńsámví gé rĩ pi ní.” Ágó rĩ ní 'dezú mụzú kụrụ rĩ agá 'dǎá, ĩri ní tǎ Yèsù ní 'oó 'í ní 'dĩri ũlúzá mụzú 'bá rĩ pi ní céré.

Yèsù ídrí mǎv ákú Yáyĩrő vé rĩ, ńzini úkú drǎ be rĩ
(Mátayo 9:18-26; Mǎrǎkő 5:21-43)

⁴⁰ Kúru Yèsù kǎ 'i újǎ zoó gőó álé 'dǎá, 'bá bítíríká rĩ' 'bá ĩri ńtē' 'bá rĩ pi ní ĩri ẹ'yízú. ⁴¹ Ágó ńzi rú ni Yáyĩrő 'i, ĩri Jó Múngú ri Zízú rĩ vé drĩkoma, ágó rĩ ní ímúzá kúmúci ũtízú Yèsù ẹndrẹtí gé, ĩri ní Yèsù ri mǎzú drĩ ĩrĩ sī kínī, ĩ mụkí Yèsù be trụ ívé ńgá 'dǎá, ⁴² ã'diātāsīyā ívé mǎv ákú ńlukútanǎ ílí be mụdrí drĩ ni ĩrĩ rĩ, drǎ rú ĩri ũnjí ũnjí, lē drǎdrǎ.

Yèsù kǎ ríi 'deé mụy Yáyĩrő vé ńgá 'dǎlé, 'bá bítíríká rĩ pi ríkí ĩ mĩ mụzú Yèsù rú' 'bá gá 'dǎá. ⁴³ Úkú ńzi kọpi ńsámví gé 'dǎlé, ńri ri ẹcĩ rú' 'bá ni gé sī ílí mụdrí drĩ ni ĩrĩ, 'bo 'bá ńzi ĩri ídrípi ni 'dǎáyo. ⁴⁴ Úkú rĩ ní 'i útrúzú ĩnyínǎ Yèsù ã úgóró gá, ĩri ní Yèsù vé bńgó akoóko rĩ ẹ tĩ úlózú, koro ńrĩ ẹcĩpi rĩ ní pá tuzú.

⁴⁵ Yèsù ní zízú kínī, “Bá ma ulópi rĩ ã'di 'i?”

'Bá bítíríká rĩ pi ní 'yozá kínī, ĩrĩ kúy. Pétěrő ní 'yozá Yèsù ní kínī, “Úpí, 'bá rĩ pi kárakará ri ĩrĩ ímúzá mĩ rú' 'bá gá nńó.”

⁴⁶ 'Bo Yèsù ní 'yozá kínī, “Bá ńzi uló ma gí, ã'diātāsīyā á nĩ rá úkpő ńgú ídrízú rĩ fú má rú' 'bá gá sī gí.”

⁴⁷ Úkú rĩ kǎ ndreé Yèsù nĩ tǎ 'dĩri ámá gí, rú' 'bá ni ní 'dózá yǎzú, ĩri ní kúmúci ũtízú Yèsù ẹndrẹtí gé, ĩri ní tǎ 'í ní Yèsù vé bńgó ulózú, ńzini 'í ní koro ídrízú rĩ vé tǎ ũlúzá 'bá rĩ pi ní. ⁴⁸ Kúru Yèsù ní 'yozá úkú rĩ ní kínī, “Má mǎ rĩ, ẹ'yĩngǎrá mívé rĩ ídrí mi gí. 'Í mụ, tǎkírí ã adri mí be.”

⁴⁹ Yèsù kǎ ríi átángá rĩ átá, 'bá ńzi ní ímúzá Yáyĩrő drĩkoma Jó Múngú ri Zízú rĩ vé rĩ vé ńgá 'dǎásĩ, ĩri ní 'yozá Yáyĩrő ní kínī, “Mívé mǎv ákú rĩ drǎ gí, mĩ ri ím-bápi ẹ drĩ izaá ku.”

⁵⁰ Yèsù kǎ tǎ 'dĩri yíi, ĩri ní 'yozá Yáyĩrő ní kínī, “Lē mĩ adri ụrĩ sī ku, mí ẹ'yĩ ma, mǎv ákú rĩ ícá ídrí rá.”

⁵¹ Yèsù kǎ mụy caá Yáyĩrő vé ńgá 'dǎlé, ń'yĩ 'bá ńzi fíi 'í vúgá sī jó agá 'dǎlé kuyé, kọpi fíkí 'yénǎ Pétěrő be, Yűwánĩ be, Yőkóbũ sī, ńzini mǎv ákú rĩ vé ẹtẹpi be ẹndrẹpi sī. ⁵² 'Bá rĩ pi céré ríkí ngoó ĩzǎngǎ ĩzǎngǎ rú mǎv ákú ri vé drǎngǎrá sī. Yèsù ní 'yozá kínī, “Ími ngokí ku, mǎv ákú rĩ drǎ kuyé, ĩri ri ụ'dú ko.”

⁵³ 'Bo 'bá rĩ pi ríkí gụgụ ĩrivé tǎ 'dĩri sī, ã'diātāsīyā kọpi nĩkí rá 'yozá kínī mǎv ákú rĩ drǎ gí. ⁵⁴ 'Bo Yèsù ní mǎv ákú rĩ ẹ drĩ ruzú, ĩri ní 'yozá kínī, “Má mǎ rĩ, mí íngá ụrụ.” ⁵⁵ Mǎv ákú rĩ vé índrī ní ímvízá ĩgőzú, koro ĩri ní ngazú ụrụ. Kúru Yèsù ní 'yozá mǎv ákú rĩ vé ẹtẹpi pi ní ẹndrẹpi be kínī, “Ími sėkí ĩri ní ngá nyaá.” ⁵⁶ Mǎv ákú rĩ vé ẹtẹpi pi ẹndrẹpi be ńyǎkí tǎ 'dĩri sī ńyǎyǎ, 'bo Yèsù ní tǎmbĩ sėzú kọpi ní kínī, lē kọpi ã ũlúkí tǎ 'i ngáapi 'dĩri 'bá ńzi ní ku.

Yèsù pē ívé 'bá áyúǎyú mụdrí drĩ ni ĩrĩ rĩ pi mụy ụ'dúkó múké rĩ ũlúú

(Mátayo 10:5-15; Mǎrǎkő 6:7-13)

9 Kúru Yèsù ní ívé 'bá áyúǎyú mụdrí drĩ ni ĩrĩ rĩ pi zízú ímúzá 'í vúgá nńó, ĩri ní úkpő sėzú kọpi ní, kọpi ã údrókí rí índrī ũnjí rĩ pi ńni, ńzini kọpi ẹ ídríkí rí 'bá drǎ be ńdĩńdĩ rĩ pi ńni. ² ĩri ní kọpi pēzú mụzú mǎlńngǎ Múngú vé rĩ ã tǎ ũlúzá 'bá rĩ pi ní, ńzini kọpi ẹ ídríkí 'bá drǎ be rĩ pi. ³ Yèsù ní 'yozá kọpi ní kínī, “Á 'dukí túré, kúmví, ńyǎngǎ, mǎfěngǎ mụzú ĩndĩ ku, ńzini ã 'dukí bńgó ńzi ńndő rú mụzú ĩndĩ ku. ⁴ 'Bẹtĩ ĩmi ní cazú 'a ni gé rĩ, lē ĩmi áwíkí adrii 'bẹtĩ 'dǎri agá cĩmg-bá ụ'dú ĩmi ní fúzá kụrú 'dǎri agásĩ rĩ gé. ⁵ 'Bá rĩ pi gǎkí dő ĩmi ẹ'yígá sī, ĩmi kádő fúú kọpívé kụrú agásĩ, ĩmi wéki nyőókú ĩmĩ pá ágélé gá rĩ kú 'dĩgé, ĩri lū 'yozá kínī, ĩmi kúkí kọpi ní tǎ ũnjí gí.” ⁶ Kúru kọpi ní 'dezú rizú ẹcízú gúrú rĩ pi agásĩ, kọpi ríkí ụ'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlúú mụzú, ńzini 'bá drǎ be rĩ pi ídrí mụzú ńgú rĩ pi agásĩ.

'Bǎgú Ēródē ẹ drĩ ábá rá

(Mátayo 14:1-12; Mǎrǎkő 6:14-29)

⁷ Ēródē kǎ tǎ ńyǎzú ńyǎyǎ Yèsù ní ríi 'oó rĩ yíi, drĩ ni ábá ńni céré céré, ã'diātāsīyā 'bá ụrụkọ' 'bée kínī, Yűwánĩ bǎtízĩmũ sėepi rĩ íngá gőó ídrí rú nĩ.

⁸ Ụrụkọ' 'bée kínī, 'bá rĩ Ēlĩyǎ ímú nĩ, ụrụkọ' 'bée kínī, 'bá rĩ nẹbĩ ọtú ĩńgósĩ rĩ pi vé ńlu íngá gőó ídrí rú nĩ. ⁹ 'Bo Ēródē ní 'yozá kínī, “Á lĩ Yűwánĩ ẹ drĩ gí píri, 'bá má ní tǎ ni yíi 'dĩri ã'di 'i?” Ēródē ụ'bĩ úkpő sī, lē Yèsù rĩ ndreé.

Yèsù sē ńyǎngǎ nyaá 'bá ẹlĩfũ tőwú pi ní

(Mátayo 14:13-21; Mǎrǎkő 6:30-44; Yűwánĩ 6:1-14)

¹⁰ Yèsù vé 'bá áyúǎyú rĩ pi kǎ ímví ĩgőó, kọpi ũlúkí tǎ ĩ ní 'oó rĩ pi ńrėvú céré Yèsù ní. Kúru Yèsù pi ní ngazú fúzá 'bá rĩ pi ńsámví gé sī, kọpi ní 'dezú mụzú kụrú Bětēsǎyídǎ vé rĩ gé. ¹¹ 'Bo 'bá bítíríká rĩ pi kǎ vűrǎ Yèsù

ní mužú rĩ nĩ áamá, kòpì 'dekí mužú vú ni gé sī. Īri ní kòpì ẹ'yízú, ĩri ní mālūngā Múngú vé rĩ ã tã ũlúzu kòpì ní, ĩri ní 'bá drã be rĩ pi idrízú.

¹² Ụtú rĩ kã 'bãã ríí 'deé, Yẹsũ vé 'bá áyúáyũ mụdrí drĩ ni ĩrĩ rĩ pi ní ímúzu Yẹsũ vúgá, kòpì ní 'yozú ĩri ní kínĩ, "Í pē 'bá bítríká 'dĩ'béé mụy gúrú ĩnyinjá rĩ pi agásí, àzini āngũ rĩ agásí, kòpì ã mụkí ĩ ní ānyāngā ndāá, àzini vūrã lazú ni ndāá, ã'diātāsīyā ngá nyanya nōgò 'dāáyo, àzini vūrã lazú ni nōgò 'dāáyo."

¹³ Yẹsũ ní 'yozú kínĩ, "Īmi sēkí kòpì ní ngá nyanya, kòpì ã nyakí."

'Bá áyúáyũ rĩ pi ní újázú kínĩ, "Ngá 'bá vúgá nōgò rĩ 'yéná pánga tǒwú, ĩ'bí be ĩrĩ. 'Bá lēkí dō 'bá bítríká nō'béé ã nyakí ngá, lē 'bá mụkí kòpì ní ānyāngā jeé."

¹⁴ Āgò rĩ pi ícò ca élfũ tǒwú rá.

Yẹsũ ní 'yozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kínĩ, "Īmi 'bākí 'bá rĩ pi ní úrí ngúlúmũ rú, pũkú tǒwú pũkú tǒwú."

¹⁵ Kòpì ní 'ozú sũ Yẹsũ ní 'yoó rĩ tĩnì, kòpì ní 'bá rĩ pi 'bāzú úrízú cére vūgá. ¹⁶ Yẹsũ ní pánga tǒwú rĩ pi í'dúzu ĩ'bí ĩrĩ rĩ be, ĩri ní āngũ ndrezú uru, ĩri ní òwò'dĩfò sēzú, ĩri ní kòpì ũndízú, ĩri ní sēzú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní, kòpì ã awakí 'bá rĩ pi ní. ¹⁷ 'Bá rĩ pi ārēvú cére nyakí, kòpì ẹpíkí ání rá, 'bá Yẹsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ĩkũnākí ngá ĩ ní nyaá tí rĩ ã ĩmbítã caá ũvú ã 'a mụdrí drĩ ni ĩrĩ.

Pétērò kínĩ Yẹsũ ri Kúrísítò 'i
(Mātáyo 16:13-19; Mārākò 8:27-29)

¹⁸ Ụ'dú ǎlu, Yẹsũ ri Múngú ri zìjì ọ'dúkúlegúsí, ĩrivé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi rikí adrii ĩri be trú, ĩri ní kòpì zìzú kínĩ, "Bá rĩ pi ri 'yo, ma ã'di 'i?"

¹⁹ Kòpì ní újázú kínĩ, "Bá urukò kínĩ, mi Yūwánĩ Bātízímũ sēépi rĩ 'i. Urukò'béé kínĩ, mi Ēlīyā 'i. Urukò'béé kínĩ, mi nēbĩ ọtú ĩnọgòsĩ ũdrã'bá gí rĩ pi vé ǎlu íngá gōó idri rú nĩ."

²⁰ Kúru ĩri ní kòpì zìzú kínĩ, "Bo ĩmi ní ũsũzú rĩ gé, ma ã'di 'i?"

Pétērò ní újázú kínĩ, "Mi Kúrísítò 'i, Múngú ní ĩpēé rĩ."

²¹ Yẹsũ átá kòpì ní ũkpó ũkpó kínĩ, kòpì ã lúkí tã 'dĩri 'bá āzi ní ku.

Yẹsũ átá ívé drāngará ã tã
(Mātáyo 16:20-28; Mārākò 8:30-9:1)

²² Yẹsũ ní 'yozú kínĩ, "Ma 'Bá Mvã 'i, ma ímú ĩzāngā nya lētì be āndīāndí, 'bá ambugu rĩ pi, atala atala rĩ pi drĩgè rĩ pi, àzini 'bá tǎĩmbĩ ímbá'bá rĩ pi be cére ímú ma gā sī, kòpì ma 'dì drã rá, 'bo ụ'dú na ni gé, ĩ ma in-ga gō idri rú ũzi."

²³ Kúru Yẹsũ ní 'yozú 'bá bítríká rĩ pi ní kínĩ, "Bá rĩ lē dō má pámvú ũbĩ, ã adi 'ĩ rú'bá, ụ'dú cére ã 'du ívé pētì alambaku, † ã ũbĩ má pámvú. ²⁴ 'Bá lēépi ívé idri rú'bá nōri vé rĩ ã tã mbaápi áyu rĩ, ĩri api idri 'dání'dání rĩ sī rá. 'Bo 'bá ívé idri rú'bá nōri vé rĩ adíipi, drãápi má tã sī rĩ, ĩri idri 'dání'dání rĩ ísú rá. ²⁵ 'Bá rĩ ísú dō ngá nyọkú drĩgè nōgò rĩ pi ārēvú cére, api dō idri

† Pētì alambaku: 'Bá Rómã vé rĩ pi ri 'bá tã 'o'bá ũnjí rĩ pi gbã mūsũmárí sī pētì alambaku sígè, ĩri sã 'du ācò kòpì íbì drã ndò, kòpì ĩzāngā nya ambamba drāngará rĩ gé.

'dání'dání rĩ sī rá, tã múké ĩri ní ísú 'a ni gé 'dĩgè rĩ ã'di? ²⁶ 'Bá rĩ ã drĩ ri dō nja má sī, àzini átángá má ní ríi átá rĩ sī, Ma 'Bá Mvã 'i, má kãdò ímú dīngará be pǒwǒpǒwǒ, àzini má Ẹtépì vé dīngará pǒwǒpǒwǒ rĩ be, àzini mālāyíkã uleterè rĩ pi vé dīngará be, ma kpá adri ĩri sī drĩnjá sī. ²⁷ Adarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá pá tu'bá nō'béé āsámvú gé, 'bá urukò'béé ícókí drĩ ũdrãá ku, kòpì mālūngā Múngú vé rĩ ndre ũgbále."

Yẹsũ ã rú'bá újã 'i dī ĩmvesírílílí
(Mātáyo 17:1-8; Mārākò 9:2-8)

²⁸ Tã Yẹsũ ní átá 'dĩri ã vúdrĩ kã caá ụ'dú ārò, ĩri ní tuzú mužú írã drĩgè Múngú ri zìzú, jì Pétērò pi Yūwánĩ be Yókòbũ sī mužú 'í vúgá sī ĩndĩ. ²⁹ Yẹsũ kã ríi Múngú ri zìjì, ẹndrètì ni újã 'i, dī ọgú ũ'dũ be túngú, ĩrivé bōngó gō 'i újã imvesírílílí, dī ọgú pǒwǒpǒwǒ. ³⁰ Mósè pi Ēlīyã be rikí átá ĩri be, ³¹ kòpì ã rú'bá dī ọgú pǒwǒpǒwǒ. Kòpì rikí drāngará Yẹsũ ní úmvúlésí ímúzu drāzú Yērúsálēmã gá rĩ vé tã átá, tã Múngú ní Ụtĩjí gí rĩ, ã nga rí 'i fũu tì ni gé bēnĩ.

³² Pétērò pi 'í ọgǔpǐjì be, ụ'dú 'be kòpì ã tì, kòpì kã aruú ụ'dú gélésí, kòpì ndrekí Yẹsũ vé dīngará pǒwǒpǒwǒ rĩ, àzini ndrekí 'bá ĩrĩ tukí pá kuú ĩri be trú. ³³ Mósè pi Ēlīyã be, kòpì kã lēé mụy, Pétērò ní 'yozú Yẹsũ ní kínĩ, "Īmbápi, ĩri múké 'bá ní adrizú nōgò. Lē 'bá 'bekí mōrōgò na, ǎlu ni mí ní, ǎlu ni Mósè ní, ǎlu ni Ēlīyã ní." 'Bo Pétērò nĩ tã 'í ní átá rĩ vé íffí kuyé.

³⁴ Pétērò kã ríi tã rĩ átá, ĩrĩbítì ní ímúzu kòpì ọzǔzú, Ụrĩ fu Yẹsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi rá, ĩrĩbítì rĩ ní kòpì ọzǔzú rĩ sī.

³⁵ Ụ'dúkò ní átázú ĩrĩbítì rĩ agá 'dãá, ĩri ní 'yozú kínĩ, "Mvã 'dĩri mávè ni, má ĩpè ĩri nĩ, lē ĩmi yíkí tì ni yiyí!" ^{††36} Ụ'dúkò átápi rĩ kã újì, kòpì ndrekí Yẹsũ ri ọ'dúkúlẹ. Kòpì újíkí kuú tã 'dĩri be ĩ ẹsĩ agá, kòpì lúkí tã ĩ ní ndrèé 'dĩri 'bá āzi ní ǎlujání kuyé.

Yẹsũ idrí mvã ágó idrí ũnjí be ni
(Mātáyo 17:14-18; Mārākò 9:14-27)

³⁷ Kã adrii drũ ũ'bútì, kòpì kã ísĩ írã rĩ drĩgè 'dãásí vūgá nōó, 'bá bítríká ímúkí Yẹsũ vúgá nōó. ³⁸ Ágò āzi 'bá bítríká rĩ pi āsámvú gé 'dãá, ĩri ní Yẹsũ ri zìzú ụ'dúkò be uru 'dãá kínĩ, "Īmbápi, á mã mi drĩ ĩrĩ sī, 'í ndre mávè mvã, 'í ko ĩri ã ĩzã, ã'diātāsīyã mávè mvã 'yéná ǎlukúta 'dĩ. ³⁹ Índrí ũnjí rĩ kãdò mváná rĩ 'dujú a'beé, ĩri útré, ụ'búrúsã rĩ kpu tì ni gé sī. Índrí ũnjí rĩ ĩri nyi ũnjí ũnjí, ku ĩri mbēlē ku. ⁴⁰ Á mã mívé 'bá mĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ímú idrí ũnjí rĩ droó fũu mvã rĩ drĩgè sī rá, 'bo kòpì ícókí droó bã ku."

⁴¹ Yẹsũ ní 'yozú kínĩ, "Īmi 'bá tã 'o'bá pìrì ku, ẹ'yīngará ãkò 'dĩ'béé, mã adri rí ĩmi be vűű lókí be gbã ngòpí? Mã ẹsĩ ã ísú rĩ ĩzāngā ĩmivé tã sī vűű lókí be gbã ngòpí?" Kúru Yẹsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kínĩ, "Mí ĩjì mívé mvã rĩ ímú má vúgá nōó."

⁴² Mvã rĩ kã ríi ímú Yẹsũ vúgá nōó, idrí ũnjí rĩ 'du ĩri a'beé, rĩ ĩri nyií vūgá 'dĩgè, 'bo Yẹsũ ní trezú idrí ũnjí rĩ drĩgè, ĩri ní mvã rĩ idrízú, ĩri ní sēzú gōzú ẹtépì vúgá 'dãá. ⁴³ 'Bá rĩ pi ārēvú cére āyākí āyāyā ũkpò Múngú vé 'dĩri sī.

†† 9:35 Mātáyo 17:5; Mārākò 9:7; 2 Pétērò 1:17

Yésũ gõ ívé drǎngará ã tâ átá dǐi

(Mātáyo 17:22-23; Mǎrákõ 9:30-32)

'Bá rĩ pi kã äyãã tâ Yésũ ní 'oó 'dĩri sĩ, Yésũ ní 'yozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, ⁴⁴ "Ĩmi 'bǎkĩ bí átángá má ní lěé 'yoó rĩ yizú, Ma 'Bá Mvã 'i, ĩ ímú mã ũli 'be, ĩ ímú mã sē mávé ari' 'ba rĩ pi drǐgé." ⁴⁵ 'Bo 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi nĩkĩ tâ ĩri ní 'yoó 'dĩri vé ífĩfĩ kuyé. Múngú úcí kòpi ní tâ rĩ vé ífĩfĩ úcícĩ, kòpi ã nĩkĩ rĩ tâ Yésũ ní 'yoó rĩ ku, kòpi 'okĩ ũrĩ sĩ, zĩkĩ tâ rĩ vé ífĩfĩ kuyé.

Ā'di ri adri āmbúgú nĩ?

(Mātáyo 18:1-5; Mǎrákõ 9:33-37)

⁴⁶ 'Bá Yésũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní 'dózá āgátá gǎzú ĩ āsámvú gé sĩ kĩnĩ, ĩ āsámvú gé 'dǐgé, ā'di ri adri āmbúgú nĩ. ⁴⁷ 'Bo Yésũ nĩ tâ kòpi ní rĩ ũsũpũ ĩ ěsĩ agá 'dǎlé rĩ rá, ĩri ní mvǎná mǎdǎná ni ĩjǐzú pá tuzú 'ĩ jělé gé. ⁴⁸ Kúru ĩri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Bá mvǎná mǎdǎná nōri é'yĩpi mã rú sĩ rĩ, é'yĩ 'dĩri ma. 'Bá ma é'yĩpi rĩ, é'yĩ 'dĩri 'bá ma ĩpěepi rĩ. ĩmi āsámvú gé 'dǐgé, 'bá ĩ ní ndreé kuú ězĩ ākó rĩ, ĩri adri āmbúgú nĩ."

'Bá āzi údró índrĩ ũnjĩ rĩ pi Yésũ ã rú sĩ

(Mǎrákõ 9:38-40)

⁴⁹ Yũwǎnĩ ní 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, "Īmbápi, 'bá ndrekĩ 'bá āzi ri índrĩ ũnjĩ rĩ pi údró ũfũ 'bá rĩ pi drǐgé sĩ mĩ rú sĩ, 'bo 'bá ugakĩ ĩri sĩ, ā'diātāsīyā adri 'bávé ógúpĩ ku." ⁵⁰ Yésũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ĩmi ugakĩ ĩri ku, ā'diātāsīyā 'bá ĩmi 'oópi ũnjĩ ku rĩ, ĩri ĩmi ógúpĩ."

'Bá Sāmāriyā vé rĩ pi gǎkĩ Yésũ ri é'yĩgá sĩ

⁵¹ Sã ĩ ní lězú Yésũ ri 'duzú muzú 'bũ gé rĩ kã ícã ĩnyĩnǎ gĩ, Yésũ 'bá ěsĩ lězú muzú Yērúsālémã gá. ⁵² ĩri ní 'bá áyũāyũ ni pi pězú muzú drǐdrĩ, kòpi ã mukĩ gúrũ Sāmāriyā vé rĩ agá 'ĩ ní vūrã údé. ⁵³ 'Bo 'bá 'dǎlé rĩ pi é'yĩkĩ ĩri kuyé, ā'diātāsīyā ĩri ri mu Yērúsālémã gá. ⁵⁴ Yésũ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ' 'bá Yókóbũ pi Yũwǎnĩ be, kòpi kã tâ 'i ngaápi 'dĩri yĩ, kòpi ní Yésũ ri zizú kĩnĩ, "Úpi, mĩ ā'yĩ rá, 'bã zĩkĩ ācĩ 'bũ gé 'dǎásĩ ímú 'bá 'dĩ' bée ú'dĩ ũdrǎá?" ⁵⁵ 'Bo Yésũ ní 'i újázú, ĩri ní trezú kòpi drǐgé. ⁵⁶ Kúru kòpi ní 'dezú muzú gúrũ āzi gé.

Yésũ ã pámvú ã ũbĩngará tâ ni mbamba

(Mātáyo 8:19-22)

⁵⁷ Yésũ pi kã rĩi muú lětĩ agásĩ, ágó āzi ní 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, "Á lě mĩ pámvú ũbĩ cĩmgbá cazú vūrã mĩ ní muzú rĩ gé."

⁵⁸ Yésũ ní 'yozú kĩnĩ, "Mgbũwá rĩ pi vūrã lazú ni be, ārińǎ rĩ pi jó lazú ni be, 'bo ma 'Bá Mvã 'i, vūrã mã ní mã drĩ suzú adrizú ni 'dǎáyo."

⁵⁹ Yésũ ní gōzú 'yozú ágó āzi ní kĩnĩ, "Mĩ ímú mã pámvú ũbĩ."

'Bo ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, "Úpi, 'ĩ sē mã mu drĩ mã étēpi ri sĩ ũgbále † ká."

⁶⁰ Yésũ ní újázú ágó rĩ ní kĩnĩ, "Ĩ ku 'bá ũdrǎ' 'bá gĩ rĩ pi † ã mukĩ ívé 'bá ũdrǎ' 'bá gĩ rĩ pi sǐngará gá, 'bo 'ĩ mu mǎlũngǎ Múngú vé rĩ vé tâ ũlũ."'

⁶¹ 'Bá āzi ní kpá 'yozú Yésũ ní kĩnĩ, "Úpi, ma mĩ pámvú ũbĩ rá, 'bo 'ĩ ku mã gō drĩ muú tâ ězĩ mávé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi ní ũgbále ká."

⁶² Yésũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Bá 'ĩdópi ómvú 'aápi, āngũ ndreepi vúlé rĩ, ícõ mǎlũngǎ Múngú vé rĩ gé ku."

Yésũ pē 'bá pũkũ ězĩrĩ drĩ ni ĩrĩ muú tĩ Múngú vé rĩ ũlũ

10 Tã 'dĩri ã vúdřĩ gé, Úpi ní 'bá urũkõ ũpězú pũkũ ězĩrĩ drĩ ni ĩrĩ, pē kòpi muú ĩrĩ ĩrĩ, pē kòpi muú drǐdrĩ kũrũ 'ĩ ní lěé muú rĩ pi agá, āzini gúrũ 'ĩ ní lěé muú rĩ pi agá. ² ĩri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Ānyāngǎ rĩ ka kũ ambamba, 'bo 'bá ānyāngǎ rĩ ĩkũnǎ' 'bá rĩ pi vé kǎlǎfe mǎdǎná. ĩmi mǎkĩ ānyāngǎ rĩ vé é'dĩpa Úpi ri, ã pē rĩ 'bá ězĩ nga' 'bá ni pi muú ānyāngǎ rĩ ĩkũnǎá ívé ómvú agá 'dǎá. ³ ĩmi 'dekĩ muú! Lě ĩmi nĩkĩ 'yozú kĩnĩ, ma ri ĩmi pē muú sũ ĩ ní kǎbĩlõ pēé fĩ ārǎkĩla rĩ pi āsámvú gé rĩ tĩni. ⁴ Lě ĩmi 'dukĩ jũrũ mũfēngǎ vé ni muú ĩndĩ ku, āzini ĩmi 'dukĩ kũmvũ, dõku ngá pá gá muú ĩndĩ ku, lě ĩmi ězĩkĩ 'bá āzi lětĩ gé 'dǐgé ku.

⁵ "Ĩmi cakĩ dõ jó āzi tĩ gé, drǐdrĩ ni, ĩmi 'yokĩ, 'Tǎkĩri ã adri jó nōri āsámvú gé." ⁶ 'Bá adri' bée jó 'dǎri āsámvú gé rĩ pi dõ tâ be kĩri, tǎkĩri ĩmivé 'dĩri adri 'bá jó 'dǎri āsámvú gé rĩ pi drǐgé rá, kòpi adrikĩ dõ tâ be kĩri ku, tǎkĩri ĩmivé 'dĩri 'i újã gō ĩmi ní vúlé. ⁷ ĩmi áwĩkĩ adrii jó 'dǎri tĩ gé, lě ĩmi nyakĩ ngá, āzini ĩmi mvukĩ ngá ĩ ní sēé ĩmi ní rĩ, ā'diātāsīyā 'bá ězĩ ngaápi rĩ, lě ã ũfēkĩ ĩri ũfēfē. Lě ĩmi rikĩ ěcĩ ngalanji jó rĩ pi tĩ gé sĩ ku.

⁸ "Ĩmi fikĩ dõ caá kũrũ āzi agá, 'bá rĩ pi é'yĩkĩ dõ ĩmi rá, ĩmi nyakĩ ngá ĩ ní 'bǎā ĩmi ęndręti gé rĩ nyanya. ⁹ ĩmi ídrĩkĩ 'bá drǎ be rĩ pi, ĩmi 'yokĩ kòpi ní, 'Mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ícã ĩnyĩnǎ ĩmi gǎrǎ gá gĩ. ¹⁰ Dõ ĩmi fikĩ kũrũ āzi agá, 'bá rĩ pi é'yĩkĩ dõ ĩmi kuyé, ĩmi fũkĩ muú lětĩ drǐgé 'dǎá, ĩmi 'yokĩ 'bá rĩ pi ní, ¹¹ 'Nyõkũ 'bá ní utuú 'bá pá gá ĩmivé kũrũ agá nōri, 'bã we ku ĩmi ní tâ ũnjĩ rú nõgõ, ádarú lě ĩmi nĩkĩ múké 'yozú kĩnĩ, mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ícã ĩnyĩnǎ gĩ. ¹² Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ú'dũ ĩ ní tâ lizú rĩ gé, ĩ ímú 'bá kũrũ 'dǎri agá rĩ pi ĩrĩńǎ 'bá kũrũ Sõdómõ vé rĩ agá rĩ pi vé rĩ ndē rá."

Īzāngǎ rĩ úmvúlésĩ adri 'bá Kōrǎzĩnĩ vé rĩ pi vé ni 'bá Bětēsāyídǎ vé rĩ pi be

(Mātáyo 11:20-24)

¹³ Yésũ ní gōzú 'yozú kĩnĩ, "Īzāngǎ rĩ úmvúlésĩ adri ĩmivé ni, ĩmi 'bá Kōrǎzĩnĩ vé rĩ pi! Īzāngǎ rĩ úmvúlésĩ adri ĩmivé ni, ĩmi 'bá Bětēsāyídǎ vé rĩ pi! Tã āyázú āyāyã ĩ ní 'oó ĩmi āsámvú gé rĩ pi ã 'okĩ té dõ Táyã agá, āzini Sídónǎ agá, 'bã āngũ 'dĩ' bée agá rĩ pi újǎkĩ té ěsĩ ĩnógõsĩ gĩ, kòpi té bõngõ ĩrĩkõ rú ni pi úsú, āzini kòpi té ũfúrágú úmvú dǎ ĩ drǐgé. ¹⁴ 'Bo ú'dũ tâ lizú rĩ gé, ĩ ímú

† Mǎ étēpi ri sĩ ũgbále: Sã āzi sĩ, ágó rĩ vé étēpi drǎ drĩ kuyé, ágó rĩ lě étēpi ri ũtēé cĩmgbá ĩri ní drǎngará gá. †† 'Bá ũdrǎ' 'bá gĩ rĩ pi: 'Bá ũdrǎ' 'bá gĩ rĩ pi kòpi 'bá Múngú ri nĩ' 'bá kuyé rĩ pi. ‡ Mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ícã ĩnyĩnǎ ĩmi gǎrǎ gá gĩ: Tã ĩ ní 'yoó Mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ícã ĩnyĩnǎ ĩmi gǎrǎ gá gĩ 'dĩri vé ífĩfĩ, 'bá rĩ pi drǐlé múké ísú Yésũ ri é'yĩzú, kòpi adri anji Múngú vé ni.

ĩmi ĩrĩŋã 'bá Táyã vé rĩ pi ndě, āzini 'bá Sídónã vé rĩ pi ndě rá. ¹⁵ ĩmi 'bá adri'bée Kāpārānāúmã agá 'dĩ'bée, ĩmi ũsũkĩ ĩ nyo ícókĩ ĩmi ĩŋjĩ 'bũ gé 'dǎlé rá? Ícókĩ ĩmi ĩŋjĩ ku, ĩmi ímũ fi mụzú 'bũ āvũ rĩ pi vé rĩ agá vũgá 'dǎã.

¹⁶ "Ĩmi mávé 'bá mã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi, 'bá ĩmi yĩpi rá rĩ, yĩ 'dĩri ma. 'Bá ĩmi gǎapi sĩ rĩ, gǎ 'dĩri ma. Āzini 'bá ma gǎapi sĩ rĩ, gǎ 'dĩri Múngú ma ĩpěepi rĩ."

'Bá Yēsũ ní pěe pũkũ ézĩrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi vé ímvíngará

¹⁷ 'Bá Yēsũ ní pěe pũkũ ézĩrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi ímvíkĩ āyĩkõ be ambamba, kōpi kĩnĩ, "Úpĩ, 'bá kǎdõ mívé rũ zĩfĩ, índrĩ ũnjĩ rĩ pi 'bã tĩ yĩ rá."

¹⁸ Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Á ndre Sātánã † íbĩ í'dé 'bũ gé 'dǎásĩ vũgá nõõ sũ āngũ ní gaá ācĩ be ndērē rĩ tĩnĩ. ¹⁹ Á sē ĩmi ní ũkpõ ĩnĩ rĩ pi utuzú pá sĩ, āzini ngá ĩri be āngũ zǎ'bée zǎzǎ rĩ pi utuzú, ĩmi nděkĩ rĩ ārĩ' 'bágú Sātánã vé ũkpõ ānĩ, ngá āzi ícókĩ ĩmi 'oó ádrá āluŋáni ku. ²⁰ 'Bo āyĩkõ ā fũ ĩmi índrĩ ũnjĩ rĩ pi ní ĩmĩ tĩ yĩfĩ rá rĩ sĩ ku, āyĩkõ ā fũ ĩmi ĩ ní ĩmĩ rũ sĩ 'bũ gé 'dǎlé gĩ rĩ sĩ."

Āyĩkõ fũ Yēsũ ri ambamba

(Mátayo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Sã 'dãri gé, Índrĩ Uleterē rĩ sē āyĩkõ fũ Yēsũ ri ambamba, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Má Ētēpi, mi adriipi Úpĩ ngá 'bũ gé rĩ pi drĩgé, āzini ngá vũ drĩgé rĩ pi drĩgé cérē rĩ, ā sē mí ní õwõ'dĩfõ, ā'diātāsĩyã mí ũzũ tã 'dĩ'bée 'bá tã nĩngará be rĩ pi ní rá, āzini mí ũzũ 'bá ngá lã'bée ambamba rĩ pi ní rá, mí 'da tã rĩ anjĩŋá rĩ pi ní. Ē, má Ētēpi, 'í 'o tã rĩ 'dĩni, ā'diātāsĩyã tã mí ní 'oó 'dĩri sē mí ní āyĩkõ.

²² "Má Ētēpi sē ngá rĩ pi ārēvũ cérē kũ má drĩgé. Ma Mvã rũ, 'bá āzi nĩ ma kuyé, 'yēŋá má Ētēpi nĩ ma nĩ, 'bá āzi nĩ kpá má Ētēpi ri kuyé, ma Mvã rũ, 'yēŋá á nĩ ĩri nĩ, āzini 'bá má ní lēé má Ētēpi vé tã ũlũũ kōpi ní rĩ pi nĩkĩ ĩri nĩ."

²³ Kúru Yēsũ ní 'i újázú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vugá 'dǎã, ĩsũ ākũdē kōpi ĩ drĩkã sĩ, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ĩmi ní tã rĩ ndreé rá rĩ sĩ, ĩmi ĩsũkĩ tǎkĩrĩ gĩ. ²⁴ Á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, nēbĩ kárakarã, āzini 'bǎgú kárakarã lēkĩ kōdõ tã ĩmi ní ndreé rĩ pi ndreé, 'bo kōpi ndrekĩ kuyé, āzini kōpi lēkĩ kōdõ tã ĩmi ní yĩfĩ rĩ pi yĩfĩ, 'bo kōpi yĩkĩ kuyé."

Nǎpi Sāmāriyǎgú múké rĩ vé rĩ

²⁵ Ú'dũ ālu, ágó tǎĩmbĩ Mósē vé rĩ nĩĩpi múké múké rĩ ní ngazú urũ sĩ, ĩri ní Yēsũ ri ũ'bĩzú, ĩri ní zizú kĩnĩ, "Ím-bápi, mã 'o ā'di, má ĩsũ rĩ ídri 'dání'dání rĩ ānĩ?"

²⁶ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Sĩkĩ búkũ tǎĩmbĩ vé rĩ agá íngóni? 'Í lã búkũ rĩ, mí ĩsũ tã ní íngóni?"

²⁷ Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, " 'Lē mĩ lē Úpĩ Múngú mívé rĩ ęsĩ be cérē, índrĩ mívé rĩ be cérē, ũkpõ mívé rĩ be cérē, yĩkĩ mívé rĩ be cérē, † † āzini 'Lē mĩ lē 'bá mĩ gǎrã gá rĩ, sũ mí ní mĩ rũ' 'bá lēé rĩ tĩnĩ.' " †

²⁸ Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Átángá mí ní újã 'dĩri pĩri, 'í 'dũ tã 'dĩri ngaá, mí ídri 'dání'dání rĩ ĩsũ rá."

²⁹ 'Bo ágó rĩ lē 'i 'bǎã adrii 'bá pĩri ni rũ, ĩri ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, " 'Bá adriipi mã gǎrã gá rĩ ā'di 'i?"

³⁰ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Ágó āzi íbĩ íngá Yērúsálēmã gá, ĩri ri úlu mụzú Yērĩkõ gá, ágó rĩ mụ 'deé ũgũ' 'bá rĩ pi drĩgé. ũgũ' 'bá rĩ pi alikĩ ĩrivé bõngõ, kōpi ũgbǎkĩ ĩri, kōpi ní 'dezú mụzú, kukĩ ĩri kũ kí'dĩkĩ'dĩ vũgá 'dĩgé.

³¹ "Kúru átálágú āzi ímũ lētĩ ālu ālu 'dĩri gé sĩ, kã ágó rĩ ndreé, kũ agaá ágó rĩ ā jēlé gá sĩ. ³² Vudrĩ ni gé, Lēvĩgũ † † ęzĩ ngaápi Jó Múngú vé rĩ agá rĩ ní kpá ícázú vũrã 'dãri gé, kã ágó rĩ ndreé, kũ kpá agaá ágó rĩ ā jēlé gá sĩ.

³³ "Kúru Sāmāriyǎgú āzi ní kpá ícázú vũrã 'dãri gé, kã ágó rĩ ndreé, ęsĩ ni ĩsũ ĩzǎngã ágó rĩ vé tã sĩ. ³⁴ ĩri ní 'dezú mụzú ágó rĩ vugá 'dǎã, ĩri ní ũdu 'dũzú vĩnyõ be āzõ rĩ ĩ mĩ ũjĩzũ ānĩ, ĩri ní ágó rĩ vé āzõ ũdrõzũ bõngõ sĩ. ĩri ní ágó rĩ 'dũzú 'bázú ívé dõngĩ drĩgé, jĩ ĩri mụyũ 'bǎã jó ũmũ vé rĩ agá, ũtē ágó rĩ múké. ³⁵ Kã caá drũ ũ'bũtĩ, ĩri ní mũfēngã fĩfĩ ęnjĩpi ęnjĩpi ni pi 'dũzú ĩrĩ, ĩri ní sēzũ 'bá riipi jó ũmũ vé rĩ ũtēepi rĩ ní. ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Lē mĩ ũtē ágó rĩ múké, mũfēngã mí ní ágó rĩ ũtēzũ rĩ aga dõ rá, má kǎdõ ĩgõõ, ma ímũ ũfē mí ní rá."

³⁶ Kúru Yēsũ ní ágó tǎĩmbĩ Mósē vé rĩ nĩĩpi rá rĩ zizú kĩnĩ, " 'Bá na 'dĩ'bée āsámvũ gé, 'bá adriipi ágó ũgũ' 'bá rĩ pi ní alĩ rĩ ā gǎrã gá rĩ ā'di 'i?"

³⁷ Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, " 'Bá ĩrivé ĩzǎngã ndreepi rĩ." Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, " 'Í mụ tã rĩ 'oó sũ 'dĩri tĩnĩ."

Yēsũ mụ Mǎrátã pi vugá Mǎriyã be

³⁸ Yēsũ pi kã riĩ mụyũ ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be Yērúsálēmã gá 'dǎã, kōpi kũkĩ fiĩ gũrũ āzi agá, kōpi kã caá 'dǎlé, kōpi ĩsũkĩ ũkũ āzi rũ ni Mǎrátã 'i, ũkũ rĩ ní kōpi ę'yĩzũ ívé āngá. ³⁹ Mǎrátã vé õmvũpi Mǎriyã ní ímũzú úrĩzú Úpĩ Yēsũ ęndrēti gé, ri tã Yēsũ ní riĩ átã rĩ yĩfĩ. ⁴⁰ 'Bo Mǎrátã ĩ drĩ ábã ęzĩ 'í ní ngaá ambamba rĩ sĩ rá. ĩri ní ímũzú Yēsũ vugá nõõ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Úpĩ, má õmvũpi ku ma riĩ ęzĩ rĩ ngaá õ'dũkũlę, mí ũsũ tã 'dĩri múké? 'Í 'yo ĩri ní ĩ ímũ mã ĩzã koó!"

⁴¹ Úpĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Mǎrátã, Mǎrátã, mĩ drĩ ábã ęzĩ mí ní ngaá ambamba rĩ sĩ gĩ, ⁴² 'bo tã agaápi rá ĩ ní lēé rĩ 'yēŋá ālu. Mǎriyã ĩpē tã adriipi múké ni, ícókĩ tã 'dĩri 'dũyũ drĩ ni gé sĩ ku."

Yēsũ ímbã ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi Múngú ri zĩngará sĩ

(Mátayo 6:9-13; 7:7-11)

11 Ú'dũ ālu, Yēsũ mụ Múngú ri zĩfĩ vũrã āzi gé, kã Múngú ri zĩfĩ deę, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé āzi ní ĩri zizú kĩnĩ, "Úpĩ, lē mĩ ímbã 'bã Múngú ri zĩngará sĩ, sũ Yũwánĩ ní riĩ ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ímbã rĩ tĩnĩ."

² Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ĩmi lēkĩ dõ Múngú ri zĩfĩ, ĩmi zĩkĩ 'dĩni.

† Sātánã: Sātánã ri ādrõko, ĩri āmbũgũ índrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gǎ tã Múngú vé rĩ 'dũgá ngagá sĩ, Múngú ídrõ ĩri 'bũ gé 'dǎásĩ. 'Í lã 'dan-gará 12:7-9. †† 10:27 Dětõrõnõmē 6:5 † 10:27 Lēvĩkã 19:18

†† Lēvĩgũ: Atala ĩsērēlē rĩ pi vé rĩ ārēvũ cérē, íbĩkĩ ĩfũũ úyũ Lēvĩ vé rĩ agá.

“Bávè Ẹ̀tẹ̀pì 'bù gé rí,
 rú mívé rí ẹ̀ ìnjĩkí ìnjĩnjí.
 Lè mǎlũngǎ mívé rí ẹ̀ ímú ìyí. †
 3 Í sè 'bá ní ànyǎngǎ ú'dú ǎlu ǎlu wú sǐ céré.
 4 Í trũ 'bà 'bávè ùnjĩkǎnyǎ agásí rá,
 sũ 'bá ní 'bá 'bá 'o'bá ùnjí rí pi trũú ìvé ùnjĩkǎnyǎ
 agásí rí tĩnj.
 Lè mí sè tǎ ùnjí ǎ ù'bǐ 'bá ku.' ”
 5 Kúru ìri ní zìngǎrá rí vé tǎ ìmbázú kòpi ní nǎpí sǐ
 kíńí, “Ìmi ǎsámwú gé 'dǐgè, 'bá ǎzi mọ̀ dō ìvé ùndí wúgá
 ìnjǎ ágágá, 'yo dō ìri ní kíńí, ‘Ùndǐgò, 'í sè má ní pǎn-
 ga na, 6 ǎ'diǎtǎsǐyǎ mǎvé ùndǐgò ímú kuú má wúgá
 'dǎá'dǎ, ngá ǎzi má ní sèé nyaá ìri ní 'dǎáyo. 7 Ùndǐgò
 jó agá 'dǎá rí gò újǎ 'yo, 'Mí ri mà drǐ izaá ku. Má ùpǐ
 mǎvé kẹ̀tẹ̀jí gí, 'bá ulakí mǎvé anjĩnǎ rí pi be wúgá gí.
 Má ícò ngáá ọ̀rọ̀ mọ̀yú mí ngá ǎzi sèé ku.’ 8 Á 'yo ìmi
 ní, ùndǐgò jó agá rí ícò dō ìngá ọ̀rọ̀ mọ̀yú ùndǐgò ǎmvé
 rí ní pǎnga rí sèé ku drǎáǎsǐyǎ, ùndǐgò ǎmvé rí ní adrií
 ìrivé ùndí rí sǐ, 'bo ùndǐgò ǎmvé rí ní ríí pǎnga rí zǐjǐ
 dǐjǐ rí sǐ, ùndǐgò jó agá rí ícò ìngá, ìri ngá ùndǐgò ǎmvé
 rí ní lèé rí sè ìri ní rá.
 9 “Kúru á 'yo ìmi ní 'dǐní, ìmi zǐkí, ì sè ìmi ní rá, ìmi
 ndǎkí, ìmi ìsú rá, ìmi gǎkí kẹ̀tẹ̀jí rí, ì zǐ ìmi ní rá.
 10 ǎ'diǎtǎsǐyǎ 'bá ngá zǐjǐpi rí, ì sè ìri ní rá, 'bá ngá
 ndǎápi rí, ìri ìsú rá, 'bá kẹ̀tẹ̀jí gaápi rí, ì kẹ̀tẹ̀jí rí zǐ ìri ní
 rá.
 11 “Ìmi anjĩ ẹ̀tẹ̀pìjĩ, mívé mvá zì dō ì'bǐ mí tì gè, mí ícò
 ìri ní ìnjĩ sè áyu rá? 12 Dòku mvǎnǎ rí zì dō ǎ'ù gbé mí tì
 gè, mí ícò ìri ní ngá ìrì be ǎngũ zǎápi zǎzǎ ní sè áyu rá?
 13 Ìmi 'bá ùnjĩkǎnyǎ be 'dǐ'bée, ìmi nǐkí ngá múké sè be
 fẹ̀fẹ̀ rú ìmivé anjĩnǎ rí pi ní rá. 'Bo ìmivé Ẹ̀tẹ̀pì 'bù gé rí,
 ìri ìmi ní ngá sè aga rá, ìri Índrí Uleteré rí sè 'bá zǐjǐpi rí
 ní rá!”

Yésù pi vé tǎ Bèlèzèbúlǎ be rí
 (Mátáyo 12:22-30; Mǎrǎkò 3:20-27)

14 Ú'dú ǎlu, Yésù dro Índrí ùnjí fũú ágó átápi ku ní
 drǐgè sǐ. Índrí ùnjí rí kǎ fũú gí, ágó átápi ku rí ní 'dóúú
 átángá átázú, sè 'bá bítríkǎ rí pi ní ǎyǎngǎrá. 15 'Bo 'bá
 ọ̀rọ̀'bée kòpi ǎsámwú gé 'dǎá, kòpi ní 'yozú kíńí,
 “Yésù ri Índrí ùnjí rí pi údró Bèlèzèbúlǎ †† vé ùkpò sǐ,
 Bèlèzèbúlǎ ri ǎmbúgú Índrí ùnjí rí pi vé ní.” 16 ‘Bá
 ọ̀rọ̀'bée ù'bǐkí Yésù ri, kòpi kíńí, lè Yésù ǎ 'o tǎ ǎyǎzú
 ǎyǎyǎ ìngápi 'bù gélésíla ní.
 17 Yésù nǐ tǎ kòpi ní ríí ùsũú rí rá, ìri ní 'yozú kòpi ní
 kíńí, “Mǎlũngǎ ì ní rùpǐ rí agá, 'bá rí pi acokí dō ì ríí ẹ̀'dǐ
 'dǐjǐ ògũpǐjĩ be, mǎlũngǎ 'dǐri ícò pá tuú ku. 'Bá jó
 ǎsámwú gé rí pi ríkí dō ì fùpǐ ògũpǐjĩ be, 'bẹ̀tǐ 'dǐri gò
 ábá rá. 18 Sǎtǎnǎ fọ̀ dō ùmbǎ ọ̀gũpǐ be, ìrivé mǎlũngǎ
 'dǐri ícò pá tu ìngóní? Á 'yo tǎ 'dǐri 'dǐní, ǎ'diǎtǎsǐyǎ ìmi
 kíńí, ma ri Índrí ùnjí rí pi údró Bèlèzèbúlǎ vé ùkpò sǐ.
 19 Ma dō ri Índrí ùnjí rí pi údró Bèlèzèbúlǎ vé ùkpò sǐ,
 ìmivé 'bá ìmi pámwú ùbǐ'bá rí pi ri Índrí ùnjí rí pi údró
 ǎ'di vé ùkpò sǐ? Kòpi ímú tǎ ìjĩ ìmi drǐgè tǎ ìmi ní 'yoó rí
 sǐ. 20 'Bo ma dō ri Índrí ùnjí rí pi údró Múngú vé ùkpò

† Lè mǎlũngǎ mívé rí ẹ̀ ímú ìyí: Lè mí ímú mǎlũngǎ rí rùpǐ adriúú
 'bǎgú rú 'bá drǐgè. †† Bèlèzèbúlǎ: Bèlèzèbúlǎ vé rù ǎzi rí Sǎtǎnǎ 'i,
 ìri ǎdróko, ìri ǎmbúgú Índrí ùnjí rí pi drǐgè.

sǐ, ìri lù 'yozú kíńí, mǎlũngǎ Múngú vé rí ícǎ ìmi
 ǎsámwú gé gí.

21 “Bá ùkpò be adriípi ngá ẹ̀'dǐ vé ní be rí, ìri ícò ìvé
 'bẹ̀tǐ ùtè rá, ìrivé ngá 'bẹ̀tǐ ǎsámwú gé rí pi adri múké.
 22 'Bo 'bá ǎzi ùkpò be ní ímú dō ẹ̀'dǐ 'dǐjǐ ìri be, ndè dō
 ìrivé ùkpò gí, ìri jó 'dǐpa vé ngá ẹ̀'dǐ 'dǐzú, ìri ní ẹ̀sǐ 'bǎá
 drǐ ní gé 'i ùtèzú rí pi upa drǐ ní gé sǐ rá, ìri awa 'bá
 ọ̀rọ̀'bée ní.
 23 “Bá adriípi má be trù ku rí, 'bá 'dǐri mǎvé ǎrǐ'bá,
 'bá ǎnyǎngǎ ìkũnǎápi má be trù ku rí, ìri ǎnyǎngǎ ìrérè.

Índrí ùnjí rí vé ìgǒngǎrá 'bá rí ẹ̀ ẹ̀sǐ agá rí
 (Mátáyo 12:43-45)

24 “Índrí ùnjí rí fũ dō 'bá rí rùpǐ 'bá gá sǐ ǎmvé gí, ìri ẹ̀cǐ
 ngalanjĩ ǎngũ ǎ'wí rú rí pi agásí, ri vǔrǎ uvuzú ní ndǎ,
 ìsú dō vǔrǎ kuyé, ìri 'yo, 'Ma gò jó má ní kuú rí agá
 'dǎlé ùzi.’ 25 Índrí ùnjí rí kádó ícǎ, ìsú dō wekí jó rí ǎ 'a
 uleteré, údékí kuú múké múké, 26 ìri mọ̀ Índrí ùnjí
 ọ̀rọ̀'bée ẹ̀zǐrǐ ùnjĩkǎnyǎ be ìvé rí ndèepi rá ní pi ìjĩ, kòpi
 céré fi adri 'bá rí agá. 'Bá rí vé adringǎrá ri gò adri ùnjí
 drǐdrǐ 'dǎri ndè.”
 27 Yésù kǎ ríí tǎ 'dǐri átá, ùkú ǎzi 'bá bítríkǎ rí pi
 ǎsámwú gé 'dǎá, ìri ní átázú ú'dúkò be ọ̀rọ̀ 'dǎá kíńí,
 “Tǎkírí ǎ adri ùkú mi tǐjǐpi rí drǐgè, ǎzini mí ní bǎ sèepi
 ndrúpi rí drǐgè.”
 28 Yésù ní újázú kíńí, “Tǎkírí ǎ adri 'bá ú'dúkò múké
 Múngú vé rí yǐ' 'bá rá, ǎzini 'dù' 'bá nga' 'bá rá rí pi drǐgè.”

'Bá rí pi lèkí ǎ 'okí ì ní tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ní
 (Mátáyo 12:38-42; Mǎrǎkò 8:12)

29 'Bá bítríkǎ rí pi kǎ ì úmú Yésù ǎ gǎrǎ gá, Yésù ní 'y-
 ozú kíńí, “Ìmi úyú ǎndrũ nǒ'bée, ìmi 'bá ùnjí. Ìmi lèkí tǎ
 ǎyǎzú ǎyǎyǎ ní ndree ìmí mǐ sǐ, 'bo ícokí ìmi ní tǎ ǎyǎzú
 ǎyǎyǎ ní 'oó ku, 'yénǎ ìri adri tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ Yónǎ vé rí.
 30 Tǎ 'i ngaápi Yónǎ rùpǐ 'bá gá rí 'da 'bá Nǐnéwè vé rí pi
 ní kíńí, Múngú ìpè ìri ní. Ma 'Bá Mvǎ 'i, tǎ 'i ngaápi má
 rùpǐ 'bá gá rí 'da 'bá úyú ǎndrũ nǒ'bée vé rí pi ní kíńí,
 Múngú ìpè ma ní. 31 Ú'dú tǎ ìzú rí gè, 'bǎgú ùkú rú
 ǎngũ ǎndrélé rú rí gè rí †† úmvúlésí ímú pá tu tǎ ìyú
 ǎndrũ nǒ'bée drǐgè ní, ǎ'diǎtǎsǐyǎ 'bǎgú rí ìbí ímú
 ǎngũ rǎrá rú ní gélésí, ímú Sǒlómónǎ vé úmí tǎ 'ozú rí
 yǐjǐ, 'bo 'bá ǎzi nǒgónò ndè Sǒlómónǎ ri ǎmbũgú sǐ rá.
 32 Ú'dú tǎ ìzú rí gè, 'bá Nǐnéwè vé rí pi ímú pá tu kòpi
 úyú ǎndrũ nǒ'bée tǒ ní, kòpi 'yo úyú ǎndrũ nǒ'bée 'okí
 tǎ ùnjí, ǎ'diǎtǎsǐyǎ Yónǎ kǎ tǐ Múngú vé rí sèé, kòpi
 újǎkí ẹ̀sǐ ìvé ùnjĩkǎnyǎ agásí rá. 'Bá ǎzi nǒgónò ndè
 Yónǎ ri ǎmbũgú sǐ rá, †† 'bo ìmi úyú ǎndrũ nǒ'bée, ìmi
 gǎkí ẹ̀sǐ újǎgá sǐ.

Yésù ímbá 'bá rí pi lámǎbǎ dǐjǐpi rí vé tǎ sǐ
 (Mátáyo 5:15; 6:22-23)

33 “Bá ǎzi ícò lámǎbǎ 'yũú jǐjǐ zũpǐ vǔrǎ ìndrèpi ku ní gé
 ku, dòku ícò ùdrí ùpǐjǐ drǐ ní gé cí ku. Ìri lámǎbǎ rí 'bǎ

† Tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ Yónǎ vé rí: Ì'bǐ te nẹ̀bǐ Yónǎ ri, Yónǎ adri caá
 ú'dú na ì'bǐ rí agá 'dǎá. Í lǎ Yónǎ 1:17; Mátáyo 12:39-40; Mátáyo
 16:1-4; Lúkã 11:29-32. †† 11:31 1 'Bǎgú 10:1-13 †† 'Bá ǎzi nǒgónò
 ndè Yónǎ ri ǎmbũgú sǐ rá: 'Bá Yésù ní 'yoó ndè Sǒlómónǎ pi Yónǎ be
 rá rí, Yésù ri 'i 'yo.

mísá drǐgé, 'bá ífí' 'bá jó agá rǐ pi ã ndrekí rí áci dǐipi rǐ.
³⁴ Mǐ mívé rǐ, ǐri lãmbã mǐ rú' 'bá vé ni. Mǐ mívé rǐ dō múké, rú' 'bá mívé rǐ índré ku ùtúná agá uletere. Mívé mǐ dō ùnjí, rú' 'bá mívé rǐ adri ku ǐnǐná agá. ³⁵ Lě mǐ nǐ múké 'yozú kǐnǐ, mívé rú' 'bá adriipi ùtúná agá rǐ, lě ã gō 'i újá adrii ǐnǐná agá ku. ³⁶ Mívé rú' 'bá dō ùtúná agá, ǐgélé ãzi mǐ rú' 'bá gá adriipi ǐnǐná agá ni 'dãáyo, mǐ rú' 'bá ri adri céré ùtúná agá, sǔ lãmbã vé áci ní dǐí ãngũ ǐmgbērēé mǐ ní uletere rǐ tǐnǐ."

Yēsũ tre Fãrúsĩ rǐ pi drǐgé, ãzini 'bá tãĩmbĩ ǐmbá' 'bá rǐ pi ã drǐgé

(Mátayo 23:1-36; Mārãkō 12:38-40; Lúkã 20:45-47)

³⁷ Yēsũ kã átángá rǐ átá deḗ, Fãrúsĩgũ ãzi ní Yēsũ ri zizú mužú ǐnyá nyaá ívé ãngá, kúru Yēsũ ní fizú jó gá 'dãlé, ǐri ní úrízú vũgá ǐnyá rǐ nyangará gá. ³⁸ Fãrúsĩgũ rǐ kã ndreé Yēsũ 'í' dō ǐnyá rǐ nyaá, ùjĩ 'í' drǐ sǔ ǐvé mērē ní lěé rǐ tǐnǐ kuyé, sē ǐri ní ãyãngará.

³⁹ Kúru Úpí ní 'yozú ǐri ní kǐnǐ, "ǐmi Fãrúsĩ 'dĩ' 'bée, ǐmi ri kópō, ãzini kúrã rǐ pi vé rú' 'bá ãmvelésĩla rǐ ùjĩ áyu, 'bo ǐmĩ ęsǐ agá 'dãlé, ǐmi ęsǐ be ãmbúgu ngá drǐgé, ãzini ǐmĩ ęsǐ ùnjĩ. ⁴⁰ ǐmi azakí azaza! Múngu rú' 'bá ãmvelésĩla rǐ gbiipi rǐ, gbi kpá rú' 'bá agálésĩla rǐ nǐ kuyé? ⁴¹ Lě ǐmi sėkí ngá ǐmivé rǐ pi 'bá adri' 'bá ngá ãkó rǐ pi ní, ǐmi 'okí dō 'dĩni, ǐri Múngu ní ãyĩkō sē.

⁴² "ǐmi Fãrúsĩ 'dĩ' 'bée, ǐzãngã rǐ úmvúlésĩ adri ǐmivé ni, ã'diãtãsiyã ngá mãdãnjã ómvú agá sǔ nãná tǐnǐ, ǐngírĩnjã tǐnǐ rǐ pi, mužrǐ agá, ǐmi ri ãlu ni 'í' dǔ sē † Múngu ní rá, 'bo ǐmi kokí 'bá 'bá urukō' 'bée ní 'oó ùnjĩ rǐ pi ē ǐzã kuyé. Lě ǐmi 'okí 'bá rǐ pi múké, ãzini ǐmi lėkí Múngu ri, ãzini ǐmivé ngá mužrǐ agá, ǐmi sėkí ãlu ni Múngu ní.

⁴³ "ǐmi Fãrúsĩ 'dĩ' 'bée, ǐzãngã rǐ úmvúlésĩ adri ǐmivé ni, ã'diãtãsiyã ǐmi lėkí vūrã úrízú ǐ ní ǐnjĩ ǐnjĩ Jó Múngu ri Zizú rǐ agá rǐ pi áyu, ãzini ǐmi lėkí 'bá rǐ pi ã rikí ǐmi ní mōdó sēé ǐkōnǐ agá 'dãá ǐnjĩngará be.

⁴⁴ "ǐzãngã rǐ úmvúlésĩ adri ǐmivé ni, ã'diãtãsiyã ǐmi adriki sǔ 'búrędrǐ ǐ ní ǐcó ámá ku rǐ tǐnǐ, 'bá rǐ pi ri ęcǐ drǐ ni gé sǐ, kōpi ámákí ku."

⁴⁵ 'Bá ãzi tãĩmbĩ Mósē vé rǐ nǐipi múké múké rǐ ní 'yozú kǐnǐ, "ǐmbãpi, tã mǐ ní 'yoó 'dĩri, mǐ ri 'bã u'da."

⁴⁶ Yēsũ ní újãzú kǐnǐ, "ǐmi 'bá ǐ ní ǐmbá tãĩmbĩ Mósē vé rǐ nǐ' 'bá múké múké 'dĩ' 'bée, ǐzãngã rǐ úmvúlésĩ adri ǐmivé ni, ã'diãtãsiyã ǐmi ri oḡu 'bã 'bá rǐ pi drǐgé, kōpi ǐcókí 'dǔyú bã ku, ǐmi lėkí ǐmivé drǐ 'bãá kōpi ē ǐzã kozú ku. ⁴⁷ ǐzãngã rǐ úmvúlésĩ adri ǐmivé ni, ã'diãtãsiyã ǐmi ri 'búrędrǐ nębĩ rǐ pi vé rǐ gbi, ǐsúzú ǐmi ę' 'bǐpǐi ú'dǐkí ótú kōpi ùdrãá nǐ. ⁴⁸ Tã ǐmi ní 'oó 'dĩri, ǐri lǔ 'yozú kǐnǐ, ǐmi ã'yĩkí tã ǐmi ę' 'bǐpǐi ní nębĩ rǐ pi ú'dǐzú 'dãri gí, ǐmi ní rizú kōpivé 'búrędrǐ rǐ pi gbizú ãní 'dĩ. ⁴⁹ Tã 'dĩri sǐ, Múngu tã nǐngará be rǐ kǐnǐ, 'Ma nębĩ rǐ pi pē mu 'bá áyúãyũ rǐ pi be kōpi urukō' 'bée ú'dǐ ùdrã, ãzini kōpi urukō' 'bée oḡcũ ùnjĩ ùnjĩ. ⁵⁰ ǐmi úyú ãndrũ nõ'bée, nębĩ ǐ ní ú'dǐ ùdrãá Múngu ní vũ rǐ gbingará gá 'dãá rǐ pi vé ãrǐ ri ngo ǐmi drǐgé. ⁵¹ 'Í' dōzú ǐ ní ębélé ri 'dǐngará gá, † ǐcázú sã ǐ ní Zãkãriyã ri 'dǐzú vūrã rōbõḡõ zãzú rǐ † pi ãsãmvú

† Ngá mužrǐ agá, ǐmi ri ãlu ni 'í' dǔ sē: Tãĩmbĩ Mósē vé rǐ 'yo kǐnǐ, lě 'bã ǐsērélé vé rǐ pi ē 'í' dǔkí ngá mužrǐ agá, ãlu ni sēé Múngu ní. 'Í' lã

Jó Múngu vé rǐ be rǐ gé, ǐmi úyú ãndrũ nõ'bée, ãrǐ 'bá 'dĩ' 'bée vé rǐ ngo ǐmi drǐgé.

⁵² "ǐmi 'bá ǐ ní ǐmbá tãĩmbĩ Mósē vé rǐ nǐ' 'bá múké múké 'dĩ' 'bée, ǐzãngã rǐ úmvúlésĩ adri ǐmivé ni, ã'diãtãsiyã ǐmi 'dǔkí mãfútã tã nǐngará vé rǐ zǔyú gí. ǐmi fikí kuyé, ǐmi ugakí 'bá lě' 'bá fi' 'bá rǐ pi ní lęti gí."

⁵³ Yēsũ kã átángá rǐ átá deḗ, Fãrúsĩ rǐ pi 'bá tãĩmbĩ ǐmbá' 'bá rǐ pi be, kōpi ē ęsǐ ve Yēsũ ní ùnjĩ ùnjĩ, kōpi 'í' dókí rií ǐri uzijĩ, ⁵⁴ ǐ ǐsúkí rǐ átángá ùnjĩ yijĩ tǐ ni gé, ǐ tőkí rǐ ǐri ãní bēnĩ.

ǐmi adriki mǐ be kōwu 'bá ǐ 'bã' 'bée kú tã be piḡ rǐ pi ã tã sǐ

12 'Bá bǐtrǐká trakí ǐ Yēsũ ã gãrã gá, élǐfũ ni am-bamba, kōpi rikí ǐ ùmĩi mužú ùmĩmĩ. Yēsũ ní 'í' dōzú átãzú ívé 'bá 'í' pámvú ùbĩ' 'bá rǐ pi ní kǐnǐ, "Lě ǐmi adriki mǐ be kōwu tã Fãrúsĩ rǐ pi ní rií ǐmbá rǐ sǐ, ã'diãtãsiyã tã kōpi ní ǐmbá rǐ, kōpi 'dǔkí ngaá ku. ² Tã ǐ ní ùzǔyǔzǔ rǐ, ǐri ǐmú 'i' 'da ãmvé, tã ǐ ní 'oó kǐri kǐri rǐ, ǐ ǐmú ǐrivé tã nǐ rá. ³ Tã ǐmi ní átã ǐnǐná agá rǐ, ùtúná sǐ ǐmú yǐ rá, tã ǐmi ní átã ùyõkõyõ sǐ jó agá 'dãá rǐ, ǐ ǐmú tã ni áyú jó drǐgé."

Lě ǐmi adriki ǔrǐ sǐ ku

(Mátayo 10:28-31)

⁴ Yēsũ ní 'yozú kǐnǐ, "ǐndĩ mávé rǐ pi, á 'yo ǐmi ní 'dĩni, lě ǐmi adriki ǔrǐ sǐ ku, 'bá lě' 'bá ǐmi 'dĩ' 'bá rǐ pi sǐ, kōpi 'yéná rú' 'bá rǐ 'dĩ, kōpi ǐcókí ǐmivé ǐndrí 'dǐj drãá ku. ⁵ 'Bo ma 'bá ǐmi ní ǐcó ruú rǐ lǔ ǐmi ní rá, lě ǐmi rukí Múngu ǔkpõ be 'bá 'dǐipi 'beepi áci vezú ãní ǔdũ ãkó rǐ † agá rǐ áyu. ⁶ ãrĩnjã nyĩrĩnjã tōwũ ǔzikí nyo mũfengã fĩfĩ ǐrǐ ku? 'Bo Múngu ãvĩ ãrĩnjã ãlu ni vé tã sǐ ku. ⁷ Múngu lã drǐ' 'bĩ ǐmi drǐgé rǐ pi céré gí. Lě ǐmi adriki ǔrǐ sǐ ku, ǐmivé tã ndē ãrĩnjã kárãkarã rǐ pi vé rǐ rá.

ǔlũkí tã Kúrísitõ vé rǐ

(Mátayo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Á 'yo ǐmi ní 'dĩni, 'bá rǐ ę'yĩ dō ma 'bá rǐ pi ęndręti gé, 'yo dō 'í' ã'yĩ ma rá, ma 'Bã Mvã 'i, ma kpá ǐri ã'yĩ mãlãyĩkã Múngu vé rǐ pi ęndręti gé rá. ⁹ 'Bã rǐ gã dō ma vũ drǐgé nõgõ sǐ, ma kpá ǐri gã sǐ mãlãyĩkã Múngu vé rǐ pi ęndręti gé. ¹⁰ Ma 'Bã Mvã 'i, 'bã rǐ átã dō tã ùnjĩ mã rú' 'bá gá, Múngu ri ǐcõ ǐri trũ rá, 'bo 'bã rǐ ide dō ǐndrí Uletere rǐ, Múngu trũ ǐri ãluḡani ku.

¹¹ "Bã ãzi jĩ dō ǐmi mužú Jó Múngu ri Zizú rǐ agá, tō dō ǐmi 'bá ãngũ rú' 'bá rǐ pi ęndręti gé, ãzini 'bá ǔkpõ be rǐ pi ęndręti gé, lě ǐmĩ ęsǐ ã adri ǐzãngã sǐ 'yozú kǐnǐ, ǐmi mužú ǐmivé tã gã ngóni yã 'dĩni ku, dõku ǐmi átã ngóni yã 'dĩni ku, ¹² sã 'dãri gé, tã ǐmi ní átã rǐ, ǐndrí Uletere rǐ ùlũ ǐmi ní nǐ."

Lęvĩtĩkã 27:30-33; Kãlãfe 18:21-24; Dětõrõnõmē 12:5-19; 14:22-29. †† 11:51 'Í' dõngará 4:1-16 † Vūrã rōbõḡõ zãzú rǐ: Vūrã rōbõḡõ zãzú ni anigé Jó Múngu vé rǐ ã bórõ gá 'dãá, átãlãgũ rǐ ri rōbõḡõ zã ãní Múngu ní 'bã rǐ pi trũzú ǐvé ùnjĩkãnyã agásĩ. Vūrã ęjĩngũrũ zãzú ni anigé Vūrã Uletere rǐ gé Jó Múngu vé rǐ agá 'dãá, átãlãgũ rǐ ri ęjĩngũrũ zã ãní Múngu ní ǔ'bũtĩnjã sǐ, ãzini ùndręnjã sǐ sã Múngu ri zizú rǐ gé. †† Áci vezú ãní ǔdũ ãkõ rǐ: Múngu ri úmvúlésĩ 'bã 'i ę'yĩ' 'bã ku rǐ pi 'dũ ú'bé áci 'dĩri agá. 'Í' lã 'Í' dangará 20:7-15.

Nãpí ágó azakaza rú ã'bú be rĩ vé rĩ

¹³ Ágó äzi 'bá bĩtrĩká rĩ pi äsámví gé 'dää, ĩri ní 'yozú Yësũ ní kĩnĩ, "Ímbápi, 'í 'yo má édrĩpi ní, ä awa ä'bú 'bá étèpi drãápi gĩ rĩ ní kuú rĩ 'bá ní 'í be." ¹⁴ Yësũ ní újázú kĩnĩ, "Ágó 'dĩri, ä'di ĩpè ma 'bá tã ĩĩpi ni rú nĩ, döku ä'di ĩpè ma ĩmivé tã äsámví acoó nĩ?" ¹⁵ Kúru Yësũ ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ími ndrekí múké, lè 'bá äzi ä adri ësĩ ri ämbúgú ngá drĩgé ku, 'bá rĩ dö ä'bú be tré, ä'bú ĩrivé 'dĩri ícú ĩrivé idri sèé adrii múké nĩ ku."

¹⁶ Yësũ ní nãpí 'dĩri ũlüzú kôpi ní kĩnĩ, "Ágó äzi ä'bú be ni änyãngã ka ĩrivé ômvú agá ambamba. ¹⁷ Ágó rĩ ri ũsũyĩ kĩnĩ, 'Vũrã má ní mávé änyãngã 'bãzú ni 'dääyo, mã 'o rĩ ä'di?" ¹⁸ Kúru ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Á lè 'oó 'dĩni, á lè ĩrá mávé rĩ pi uzeé vũgá, á lè ambugu ambugu ni pi údé, mã mávé änyãngã 'bã 'a ni gé, äzini mã mávé ngá rĩ pi ũ'bã céré 'a ni gé. ¹⁹ Kúru mã gõ átá mã ësĩ agá nólé, "Mã nóni änyãngã be ambamba, ĩri adri ca ílí kárakarã. Á gõ ësĩ ngáã dĩĩ ku, mã ngá nya, mã ngá mvu, mã adri äyĩkõ sĩ."

²⁰ "Bo Múngú ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, 'Mí azaza! Ínĩná ändrũ nõri sĩ, mã mívé idri 'du rá. Kúru ä'di ri ímú mívé ngá 'dĩ'bée 'du nĩ?"

²¹ "Bá ngá 'bãápi kú 'í ní, ngá sèépi Múngú ní ku rĩ, ĩri adri sũ 'bá 'dĩri tĩnĩ."

Lè ĩmi rikí ĩmi ũsũyĩ drãã tã sĩ ku

(Mätáyo 6:25-34)

²² Kúru Yësũ ní 'yozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Á 'yo ĩmi ní, lè ĩmi rikí ĩmi ũsũyĩ drãã idri rĩ vé tã sĩ 'yozú kĩnĩ, ĩmi ä'di nya yã, döku ĩmi ä'di su yã 'dĩni ku. ²³ Ídri ndè ngá nyanya ri rá, rú'bá ndè böngó ri rá.

²⁴ ĩmi ndrekí drĩ äriñá rĩ pi ká, kôpi 'ãkĩ ômvú ku, kôpi ĩkũnãkĩ änyãngã ku, kôpi jó änyãngã 'bãzú ni äkó, döku ĩrá äkó. 'Bo Múngú ri kôpi úcé nĩ. ĩmi ndekĩ äriñá rĩ pi rá. ²⁵ Èsĩ ĩmivé rĩpi ũtĩpi 'dĩri sĩ, ĩmi nyo ícú sã äzi ísú adrizú äni idri rú rá? ²⁶ ĩmi ícókĩ dö sã äzi ísú mãdãñá adrizú idri rú ku píri, ngá ĩmi ní rizú ĩmi ũsũzú drãzú tã sĩ rĩ ä'di?"

²⁷ "Ími ndrekí drĩ pètĩ ä fũ ũnyĩ be 'dĩ'bée ká, kôpi ngakĩ ësĩ ku, äzini kôpi nĩkĩ böngó ícú be ĩ ní ku. 'Bo á lè 'yoó ĩmi ní 'dĩni, Sölömónã ri ä'bú be, su böngó ũnyĩ be sũ fũ ũnyĩ be 'dĩ'bée tĩnĩ kuyé. ²⁸ Múngú ri dö sè fũ ásé agá rĩ pi zo ũnyĩ be, ĩri zo ändrũ, drũ sĩ, ĩ zã ve äcí sĩ rá píri, ĩmi 'bá è'yĩngará be mãdãñá 'dĩ'bée, ádarú Múngú ícú nyo ĩmi ní böngó sèé suu ku? ²⁹ Lè ĩmĩ ësĩ ä ri ũtĩĩ ngá nyaanya ä tã sĩ ku, döku ngá mvúmvu ä tã sĩ ku, ĩmĩ ësĩ ä ri ũtĩĩ tã ni sĩ ku. ³⁰ 'Bá Múngú ri nĩ'bá ku rĩ pi è ësĩ ri ũtĩ tã 'dĩ'bée sĩ nĩ, ĩmi Ètèpi nĩ ngá ĩmi ní lèé rĩ rá. ³¹ 'Bo lè ĩmi 'bãkĩ ësĩ mãlũngã Múngú vé rĩ ndázú, ĩri ímú ngá ĩmi ní lèé rĩ pi sè ĩmi ní rá.

Ä'bú 'bũ gé 'dää rĩ vé tã

(Mätáyo 6:19-21)

³² "Ími ngúlúmũ mãdã mã pámvú ũbĩ'bá 'dĩ'bée, ĩmi adrikĩ ũrĩ sĩ ku, ä'diätäsĩyã ĩmi Ètèpi ri äyĩkõ sĩ, lè ĩmi fikĩ mãlũngã ívé rĩ agá. ³³ ĩmi ũzĩkĩ ngá ĩmivé rĩ pi, ĩmi

awakĩ müfengã ni 'bá ngá äkó rĩ pi ní. Lè ĩmi ísúkĩ ĩmi ní jürú müfengã 'bãzú äsĩpi ku ni, ä'bú 'bũ gé 'dälé rĩ ábã ku, ũgũ'bá ícú ũgũ ku, äzini ĩjĩrĩkõ ícú mbeé ku. ³⁴ Vürã ĩmi ní ĩmivé ä'bú 'bãzú rĩ, ĩmĩ ësĩ ri adri drĩ ni gé."

Lè 'bá rĩ ä adri ũrè ä ũtè Yësũ vé ĩgõngará

(Mätáyo 24:45-51)

³⁵ "Lè ĩmi úsúkĩ ĩmi kú ũrè, ĩmi ũ'yũkĩ ĩmivé lámã ä ri dĩĩdĩ, ³⁶ lè ĩmi adrikĩ sũ 'bá ri 'bá ívé 'bá ämbúgú rĩpi ímvĩpi ũmũ ũkú jezú rĩ gélésĩ rĩ ũtè 'bá rĩ pi tĩnĩ, ä'diätäsĩyã 'bá ämbúgú rĩ kãdõ ímú kèètĩ rĩ gaá, ĩmi zĩkĩ rĩ kèètĩ rĩ ĩri ní. ³⁷ 'Bá ämbúgú rĩ kãdõ ícá, ísú dö ívé ätĩ'bá rĩ pi ũtèkĩ 'i kú ũrè, ĩri adri äyĩkõ sĩ. Ádarú á lè 'y-oó ĩmi ní 'dĩni, ĩri ätĩ'bá rĩ pi sè úri vũgá, ĩri kôpi ní ngá sè nya. ³⁸ 'Bá ämbúgú rĩ dö ícá ĩnĩná ágágá yã, döku ängũ ní ôwũngará gá yã, ícá dö ísú ätĩ'bá rĩ pi ri 'i ũtè, ätĩ'bá rĩ pi adri äyĩkõ sĩ. ³⁹ 'Bo lè ĩmi nĩkĩ 'yozú kĩnĩ, jó 'dĩpa ä nĩ dö sã ũgũ'bá rĩ ní ímúzú rĩ rá, ícú té ívé jó kuú nõõ ũgũ'bá rĩ ní, ĩri ní fizú äni jó agá 'dää ku. ⁴⁰ Lè ĩmi adrikĩ ũrè, ä'diätäsĩyã mã 'Bá Mvã 'i, sã mã ní ímúzú ĩgõzú rĩ ĩmi ícókĩ nĩĩ ku."

⁴¹ Pétèrõ ní zizú kĩnĩ, "Úpĩ, mi ri nãpĩ 'dĩri 'yo 'bá ní, döku mi ri 'yo 'bá rĩ pi ní céré?"

⁴² Úpĩ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Bá ësĩ 'bãápi céré rizú ësĩ ngazú rĩ ä'di 'i, äzini ätĩ'bá úmĩ be tã 'oópi pĩrĩ ämbúgú rĩ ní 'bãá 'bá ämbúgú rú ívé ätĩ'bá rĩ pi drĩgé ä ri ínyã sèé kôpi ní sã múké ni gé rĩ ä'di 'i? ⁴³ 'Bá ämbúgú rĩ ícá dö ísú ësĩ ätĩ'bá rĩ ní ngaá rĩ múké, ĩri ätĩ'bá rĩ ũfè rá.

⁴⁴ Ádarú á lè 'yoó ĩmi ní 'dĩni, ĩri ätĩ'bá rĩ 'bã adri 'bá ämbúgú rú ívé ngá rĩ pi ä tã mba. ⁴⁵ 'Bo ätĩ'bá rĩ ũsũ dö 'í ësĩ agá 'dälé kĩnĩ, 'Mávè ämbúgú ícú ícá mbèlèñá ku,' í'dó dö rĩ ätĩ'bá ägõ rĩ pi fũyũ ũkú rú rĩ pi be, äzini í'dó dö rĩ ngá nyaá, äzini ngá mvũyũ ĩmèrèzú. ⁴⁶ ĩrivé 'bá ämbúgú rĩ nga ícá ũ'dú, döku sã ĩri ni nĩĩ kuyé ni gé, ĩri ätĩ'bá rĩ uga kpélèkpélé, ĩri 'du 'bá è'yĩ'bá kuyé rĩ pi äsámví gé vürã kôpi ní adrizú rĩ gé.

⁴⁷ "Ätĩ'bá äzi ívé ämbúgú rĩ vé tã ĩri ní lèé ä 'okĩ rĩ nĩĩpi rá rĩ, útu dö 'i ũrè kuyé, döku 'du dö tã ívé ämbúgú ní ezĩ rĩ ngaá kuyé, ĩri gbã ũnjĩ ũnjĩ. ⁴⁸ 'Bo ätĩ'bá äzi ívé ämbúgú rĩ vé tã nĩĩpi kuyé, tã 'oópi ũnjĩ rĩ, ĩri ĩrĩñã mãdã. 'Bá ĩ ní ngá sèé ĩri ní ämbúgú rĩ, ĩ ngá lè ĩri vũgá ämbúgú, 'bá ngá è'yĩpi ämbúgú rĩ, ĩ ngá zĩ ĩri vũgá ämbúgú.

Yësũ vé tã ĩjĩ acongará

(Mätáyo 10:34-36)

⁴⁹ "Mã ĩjĩ tã äcí äcí ni vũ drĩgé nõgõ, mã ũsũ tã äcí äcí rĩ í'dó té dö 'i gĩ, ĩri adri múké! ⁵⁰ Í ímú mã ní bätĩzĩmũ ĩzãngã vé ni sè, mã tã ènjĩñĩ 'du címgbã tã rĩ ní 'i dezü. ⁵¹ ĩmi ũsũkĩ mã ĩjĩ 'bá rĩ pi ní tãkĩri nyõõkũ drĩgé nõgõ? Adri 'dĩni kuyé, mã ĩjĩ acongará. ⁵² Í'dózú ändrũ mvuzú drĩdrĩ, 'bá tõwũ 'bètĩ äsámví gé rĩ pi ímú ĩ aco rá, mã rĩ pi ĩrĩ rĩ pi gã sĩ, ĩrĩ rĩ pi na rĩ pi gã sĩ. ⁵³ Kôpi ímú ĩ aco rá, mãvã étèpi ri ímú ívé mvã gã sĩ, mãvã ri ímú étèpi ri gã sĩ, mãvã èndrèpi ri ímú ívé mvã ũkú gã sĩ, mãvã ũkú ri ímú èndrèpi ri gã sĩ, ĩdrèpi ri ímú 'ĩ mvõpi vé ũkú gã sĩ, mvõpi vé ũkú ri ímú 'ĩ ĩdrèpi ri gã sĩ."

Lókí vé ámángará
(Mátáyo 16:2-3; 5:25-26)

⁵⁴ Yēsũ ní 'yozú 'bá bítřká rĩ pi ní kĩnĩ, "Ĩmi ndrekí dõ řřbítĩ rĩ íngá ímúzá ũtũ ní 'dengárá gálésĩ, ĩmi 'yo, 'Yĩřřgõ ri 'dĩ rá, 'ádarú řri 'dĩ rá. ⁵⁵ ĩmi ndrekí dõ ũlí rĩ ri ívĩ ímúzá ándrélésĩla, ĩmi 'yo, 'Ūtũ rĩ ímú ko gbírílĩ, 'ádarú řri ko gbírílĩ rá. ⁵⁶ ĩmi 'bá ĩ 'bã'bée kú tã be pĩřĩ 'dĩ'bée, ĩmi kádõ ängũ vũ drĩgẽ nõgõ rĩ ndreé, äzini 'bũ gẽ 'dälẽ rĩ ndreé, ĩmi nĩkĩ ängũ rĩ ẽ mĩlẽ ámá be rá, ĩmi ũlũ rá pĩrĩ, ĩmi nĩkĩ tã řřpĩ 'i 'oópi lókĩ ändrũ nõri gẽ rĩ ũlũ be ku íngónĩ íngónĩ?"

⁵⁷ "Ngá ĩmi ní tã pĩřĩ rĩ nĩžú ámázú ku rĩ ä'di? ⁵⁸ 'Bá rĩ tõ dõ mi, ĩmi dõ ri mụ řri be lětĩ gẽ sĩ trũ, ĩmi údékĩ ĩmivẽ tã ĩmi äsámuvũ gẽ sĩ řri be rĩ deę lětĩ gẽ 'dĩgẽ, ĩmi údékĩ dõ ku, řri mi jĩ mụ tõ 'bá tã lĩpĩ rĩ ęndreęĩ gẽ, 'bá tã lĩpĩ rĩ, řri mi jĩ sã ängáráwá drĩgẽ, ängáráwá rĩ mi jĩ 'be jó ängũ ũ'yĩžũ rĩ agá. ⁵⁹ Á 'yo mí ní 'dĩni, kukĩ mi řřfũũ ämvé ku, mi mũfēngã ĩ ní lĩ mĩ drĩgẽ rĩ ũfē de ũg-bále, mi íbĩ řřũ ndõ."

Lẽ ĩmi újákĩ ęsĩ ĩmivẽ ũnjĩkãnyã agásĩ rá

13 Sã 'dãri gẽ, 'bá urũko'bée ũlũkĩ Yēsũ ní kĩnĩ, Pĩlátõ ú'dĩ 'bá Gãlĩláyã vé rĩ pi ũdrãã, řřpũ kõpi ri řřbõņõ zã Jó Múngú vé rĩ agá 'dãã. ² Yēsũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Ĩmi ũsũkĩ 'bá Gãlĩláyã vé ĩ ní ú'dĩ 'dã'bée vé ũnjĩkãnyã ndẽ õgũpĩ! Gãlĩláyã rĩ pi vé rĩ rá, kõpi ní řřzãngã nyazú äni? ³ Á 'yo ĩmi ní, adri 'dĩni kuyé. 'Bo ĩmi újákĩ dõ ęsĩ ku, ĩmi kpá úmvúlėsĩ cérẽ ũdrã rá. ⁴ ĩmi ũsũkĩ 'bá mụdrĩ drĩ ni äřõ lágáraka Sĩlõmũ vé rĩ ní ári kõpi drĩgẽ, ũdrã'bá 'dã'bée, kõpivẽ ũnjĩkãnyã ndẽ 'bá adri'bá Yęřũsãlẽmã agá rĩ pi vé rĩ rá? ⁵ 'Bo á lẽ 'yoó ĩmi ní 'dĩni, adri 'dĩni kuyé! ĩmi újákĩ dõ ęsĩ ku, úmvúlėsĩ ĩmi kpá cérẽ ũdrã sũ kõpivẽ rĩ tĩni."

Nãpĩ peęĩ ĩ ní zĩřĩ řřřĩ 'aãpi kuyé rĩ vé rĩ

⁶ Kúru Yēsũ ní nãpĩ 'dĩri ũlũžú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ágõ äzi sa peęĩ ĩ ní zĩřĩ řřřĩ řřřĩvẽ õmvũ agá, řri ní 'dezú mụžú ũ'a ni úndrẽžú sĩ ni gẽ 'dãã, řřřĩ peęĩ rĩ 'a kuyé. ⁷ Kúru řri ní 'yozú ágõ õmvũ rĩ 'aãpi rĩ ní kĩnĩ, 'Ílĩ na, á ri ęcĩ peęĩ rĩ vé ũ'a úndrẽ, má řřřĩ ũ'a sĩ ni gẽ kuyé. 'Í ga peęĩ rĩ vũgã! Řri ri nyõõkũ rĩ ęřĩ kána."

⁸ "Ágõ õmvũ 'aãpi rĩ ní újázú kĩnĩ, 'Ämbúgú mávé rĩ, 'ĩ ku drĩ ä adri ílĩ älu ká, mã 'ä drĩ gãřã ni, mã dã ndrĩřĩ zẽ ndrũũ ni gẽ. ⁹ 'A dõ ílĩ drũ rĩ gẽ rá, múké! 'A dõ kuyé, 'ĩ ga rĩ kúru řri vũgã."

Yēsũ ídrĩ ũkũ õtrũpi õtrũõtrũ ni ú'dũ Sãbãtã vé rĩ gẽ

¹⁰ Yēsũ ní rizú 'bá rĩ pi ímbázú Jó äzi Múngú ri Zĩžú ni agá ú'dũ Sãbãtã vé rĩ gẽ, ¹¹ ũkũ äzi 'dälẽ índrĩ ũnjĩ 'o řri õtrũ, adri caá ílĩ mụdrĩ drĩ ni äřõ, sã ũkũ rĩ ícõ 'i ũjũũ ngaá urũ sĩ ku. ¹² Yēsũ kã ũkũ rĩ ndreé, řri ní ũkũ rĩ zĩžú ímúžú 'ĩ vũgã nõõ. Řri ní 'yozú ũkũ rĩ ní kĩnĩ, "Ūkũ 'dĩri, mí ídrĩ gĩ." ¹³ Yēsũ ní 'ĩ drĩ 'bãžú ũkũ rĩ ä řř'bá gá, koro ũkũ rĩ ní ngazú 'i ũjũžú pĩřĩ, řri ní Múngú ri íngúžú.

¹⁴ Drĩřřkoma Jó Múngú ri Zĩžú rĩ vé rĩ ä 'a ve Yēsũ ní ũkũ rĩ ídrĩ ú'dũ Sãbãtã vé rĩ gẽ rĩ ä tã sĩ rá. Řri ní 'yozú

'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ū'dũ ęžĩ ngazú rĩ pi áziyã, lẽ ĩmi ímũkĩ, ẽ ídrĩkĩ ĩmi ú'dũ áziyã 'dĩ'bée agá, adri ú'dũ Sãbãtã vé rĩ gẽ ku."

¹⁵ Ūpĩ ní újázú řri ní kĩnĩ, "Ĩmi 'bá ĩ 'bã'bée kú tã be pĩřĩ 'dĩ'bée! ĩmi äsámuvũ gẽ 'dĩgẽ, 'bá äzi ícõ nyo ívé tĩ, dõku dõngĩ trũũ jĩřĩ mụũ yĩřĩ mụũũ ú'dũ Sãbãtã vé rĩ gẽ ku? ¹⁶ Ūkũ 'dĩri íbĩ řřfũũ úyũ Äbũrãmã vé rĩ agá, Sãtãná 'yĩ řri kú vũgã řřzãngã nyaá ílĩ mụdrĩ drĩ ni äřõ, ídrĩkĩ dõ řri ú'dũ Sãbãtã vé rĩ gẽ ũnjĩ?"

¹⁷ Yēsũ kã tã rĩ 'yoó 'dĩni, sã řřřĩvẽ ari'ba rĩ pi ní drĩřĩ. 'Bo 'bá rĩ pi äřřvũ cérẽ äyĩkõ sĩ tã äyãžũ äyãyã Yēsũ ní 'oó 'dĩri sĩ.

Nãpĩ marĩgõ fĩ be mãdãņãřã rĩ vé rĩ
(Mátáyo 13:31-33; Mãrãkõ 4:30-32)

¹⁸ Yēsũ ní kúru 'bá rĩ pi zĩžú kĩnĩ, "Mãlũngã Múngú vé rĩ adri sũ ä'di tĩni? Mã ũ'bĩ rĩ řri ngã ngónĩ ni sĩ?"

¹⁹ Mãlũngã Múngú vé rĩ adri sũ marĩgõ fĩ be mãdãņãřã rĩ tĩni, kádõ řri saã, řri dũ mba ämbúgú ämbúgú, äřĩņã rĩ pi gũ ku sĩ ni gẽ."

Nãpĩ äkũřĩ vé rĩ

²⁰ Yēsũ ní kpá gõžú 'yozú kĩnĩ, "Mã ũ'bĩ rĩ mãlũngã Múngú vé rĩ ngã ngónĩ ni sĩ? ²¹ Mãlũngã Múngú vé rĩ adri sũ äkũřĩ ũkũ rĩ ní 'dũ dãã usaá fũndru be, ęřřĩpi ämbúgú rĩ tĩni."

Kęęetĩ mãdãņã rĩ
(Mátáyo 7:13-14, 21-23)

²² Kúru Yēsũ ní 'dezú rizú ęcĩžú kũřũ rĩ pi agásĩ, äzini gũřũ rĩ pi agásĩ, ri 'bá rĩ pi ímbá, řřřĩ řri ri mụ Yęřũsãlẽmã gá. ²³ 'Bá äzi ní řri zĩžú kĩnĩ, "Ūpĩ, 'bá mãdãņã pi nyo 'yęņã ímũ pangárã řřřĩ nĩ?"

Yēsũ ní újázú kõpi ní kĩnĩ, ²⁴ "Lẽ ĩmi ũ'bĩkĩ řřřĩ ũkpõ sĩ kęęetĩ mãdãņã rĩ gẽ sĩ, ä'diãtãsiyã ä 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá kãrãkãrã pi ũ'bĩ fi kęęetĩ mãdãņã rĩ gẽ sĩ, 'bo kõpi ícõkĩ řřřĩ ku. ²⁵ Jó 'dĩpa ícĩ dõ kęęetĩ rĩ gĩ, ĩmi áwĩ pá tu ku ämvé, ĩmi kęęetĩ rĩ ga, äzini ĩmi 'yo, 'Ämbúgú 'bãvé rĩ, 'ĩ zĩ 'bã ní kęęetĩ rĩ."

"Bo řri 'yo, 'Á nĩ ĩmi kuyé, ĩmi íbĩkĩ ímũ íngõõsĩla?"

²⁶ "Ĩmi kúru 'yo, 'Ändũrũ 'bá rikĩ ngã nyaã, äzini ngã mụũũ mí be trũ, äzini mí ri 'bã ímbá 'bãvé lětĩ rĩ pi drĩgẽ sĩ."

²⁷ "Bo řri 'yo kõpi ní, 'Á nĩ ĩmi kuyé, ĩmi íbĩkĩ ímũ íngõõsĩla? ĩmi 'bã ũnjĩkãnyã 'o'bã 'dĩ'bée, ĩmi dękĩ ĩmi má ęndreęĩ gẽ 'dĩřĩ rá!"

²⁸ "Ĩmi kádõ Äbũrãmã pi ndreé ĩsãkã be, Yõkõbũ be, nębĩ rĩ pi be cérẽ mãlũngã Múngú vé rĩ agá 'dälẽ, řřřĩ ídrõkĩ ĩmi kú ämvélėsĩla, ĩmi fi ri ngongo, äzini ĩmi řřřĩkãnyã ci. ²⁹ 'Bá rĩ pi úmvúlėsĩ ímũ ũtũ ní řřřĩngárã gálėsĩla, urũko ni pi ímũ ũtũ ní 'dengárã gálėsĩla, urũko ni pi ímũ úřřřlėsĩla, äzini ándrélėsĩla, kõpi ímũ úřřřũmũ nya mãlũngã Múngú vé rĩ agá 'dãã. ³⁰ Ádarú 'bá ũdũmbĩtã † rĩ pi, kõpi ímũ adri drĩřřĩ, 'bá drĩřřĩ †† rĩ pi, kõpi ímũ adri ũdũmbĩtã."

† 'Bã ũdũmbĩtã rĩ pi: 'Bã ĩ ní ndreé kuũ ęžĩ äkõ rĩ pi. †† 'Bã drĩřřĩ rĩ pi: 'Bã ĩ ní íngũngũ rĩ pi.

Yēsũ ẽ ẽsí ísú ìzāngã 'bá Yērūsālēmã vé rĩ pi ã tã sī

³¹ Sã 'dãri gé, Fārúsĩ ɔrukɔ'béé ní ímúzú Yēsũ vúgá, kɔpi ní 'yozú ìri ní kīnĩ, "Í ku āngũ nōri, 'í 'de muɔ 'dĩĩsĩ rá, ã'diātāsīyã Ēródẽ lè mi 'dĩjĩ drãá rá."

³² Yēsũ ní újázú kɔpi ní kīnĩ, "Ími muɔ kī lūũ Ēródẽ adriipi ùlúkú rú 'dãri ní kīnĩ, 'Ma ri nōlè índrĩ ùnjĩ rĩ pi údrò, āzini ma ri 'bã rĩ pi ídrĩ 'dózú āndrũ sī, cazú drũ, cazú ú'dú na ni gé, cĩmgbã má ní mávè ẽzĩ deɔzú.'

³³ Í'dózú āndrũ sī, cazú drũ, cazú ú'dú na ni gé, má kãdò ríi muɔ, ma nyo ri mávè ẽzĩ nga muɔzú, ã'diātāsīyã lè nēbĩ ã drã āmvé ku, ã drã Yērūsālēmã gá.

Yēsũ lè 'bã Yērūsālēmã gá rĩ pi lèlè

(Mátayo 23:37-39)

³⁴ "Á Yērūsālēmã, Yērūsālēmã, mívé 'bã rĩ pi ú'díkĩ nēbĩ rĩ pi, āzini kɔpi úvíkĩ Múngú vé 'bã áyúāyũ ì ní pēè muɔ mí vúgá 'dĩlè rĩ pi ùdrãá ìrã sī. Á lè kòdò mívé anjĩnã rĩ pi ìkũnãã sũ ã'ú ẽndrèpi ní ívé anjĩnã ìkũnãã 'ĩ ùpĩlè'bí ã ndúgè rĩ tĩnĩ, 'bo mívé 'bã rĩ pi gãkĩ sī. ³⁵ Ími ndrekĩ drĩ kã, jó ìmívè rĩ pi kukĩ kú ándrú rú. Kúru á 'yo ìmi ní 'dĩni, ìmi ícókĩ gòò ma ndreé dījĩ ku, cĩmgbã cazú sã ìmi ní ímúzú 'yozú, 'Tãkĩri ã adri 'bã ímúpi Úpĩ ã rú sī rĩ 'drĩgè rĩ gé.' " †

Yēsũ ídrĩ ágó drã be ni ú'dú Sãbátã vé rĩ gé

14 Ú'dú Sãbátã vé rĩ gé, Yēsũ kã muɔ ínyã nyaá Fārúsĩgú ì ní ìnjĩjĩ ìnjĩ rĩ vé ǎngá 'dãá, 'bã rĩ pi rikĩ nyo tēè ìri ndreé, ² ã'diātāsīyã ágó āzi 'dãlè rú' 'bã ni ùpĩ cérè kuú ùpĩpĩ. ³ Yēsũ ní Fārúsĩ rĩ pi zizú 'bã ì ní ímbã tãĩmbĩ Mósè vé rĩ nĩ' 'bã múké múké rĩ pi be kīnĩ, "Tãĩm-bĩ ã'ĩ nyo ì ícò 'bã ídrĩ ú'dú Sãbátã vé rĩ gé rá, dòku ídrĩkĩ ku?" ⁴ 'Bo kɔpi újĩkĩ kĩri. Yēsũ ní drĩ 'bãzú ágó rĩ ã rú' 'bã gá, ìri ní ágó rĩ ídrĩzú, ìri ní ágó rĩ pèzú muɔzú.

⁵ Yēsũ ní kɔpi zizú kīnĩ, "Ími āsãmvú gé 'dĩgè, 'bã rĩ vé mvãnjã, dòku tĩ 'de dõ 'bũ kũpĩ kũkũ ni agá ú'dú Sãbátã vé rĩ gé, ícò ísè āmvé ku?" ⁶ Kɔpi újĩkĩ kĩri, 'yokĩ átãngã kuyé.

Mi dõ ùmũ, lè mí 'o tã pĩri

⁷ Yēsũ kã ndreé 'bã Fārúsĩgú rĩ ní zĩjĩ ímú ùmũ gé rĩ pi ri mu úrí vũrã ì ní ìnjĩjĩ ìnjĩ rĩ gé, ìri ní kɔpi ní nãpĩ 'dĩri ùlúzú kīnĩ, ⁸ "Bã āzi zĩ dõ mi ùmũ ùkú jezú ni gé, lè mí 'bã ẽsí muɔzú úrízú vũrã ì ní ìnjĩjĩ ìnjĩ rĩ gé ku, ã'diātāsīyã zĩkĩ déna 'bã āzi āmbúgú ìnjĩjĩ ìnjĩ mi ndèèpi āmbũgũ sī ni rá. ⁹ Kúru 'bã mi zĩpĩ rĩ ímú 'yo mí ní, "Í ku vũrã 'dĩri ágó 'dĩri ní. 'Ìri gò mi jĩ 'bã úrí vúlè 'dãlè, mi drĩnjã ísú ambamba. ¹⁰ 'Bo 'bã āzi zĩ dõ mi ímú ùmũ gé, 'í mu úrí vúlè 'dãá, 'bã mi zĩpĩ rĩ kãdõ mi ndreé, ìri ímú 'yo mí ní, 'Mávè ùndĩ, 'í mu úrí vũrã múké 'dãri drĩgè.' Kúru 'bã rĩ pi cérè mi ìnjĩjĩ ùmũ rĩ pi ẽndrèti gé 'dĩgè. ¹¹ 'Bã rĩpi 'í íngúpi íngúngú rĩ, ì ímú ìri ndre ku mãdãnjã, 'bã 'í 'bããpi kú mãdãnjã rĩ, ì ímú ìri ìnjĩjĩjĩ."

¹² Yēsũ ní 'yozú 'bã 'í zĩpĩ ímúpi rĩ ní kīnĩ, "Mi dõ ri 'bã āzi zĩ ímú ínyã ùtũnjã vé rĩ nya, dòku ùndrènjã vé rĩ nya,

† 'Bã ímúpi Úpĩ ã rú sī rĩ: 'Bã 'dĩri Yēsũ 'í. †† 13:35 Sãwũmã 118:26

mĩ zĩ mívé ùndĩ rĩ pi, mí ẽdrĩpĩjĩ, mívé mārítè rĩ pi, 'bã mívé jó gãrã gá rĩ pi áyu ku, ã'diātāsīyã 'í zĩ dõ kɔpi, kɔpi kã gò mi zĩ, 'dĩri lú 'yozú kīnĩ, kɔpi ri mívé ngá ārígó ùfè. ¹³ Mi dõ 'bã zĩ ngá nya, múké ni lè mí zĩ 'bã ngá ãkò rĩ pi, 'bã ɔgɔrɔvũ rú rĩ pi, 'bã bãtrã rú rĩ pi, āzi-ni 'bã mĩ be ẽsĩ' 'bã gĩ rĩ pi, ¹⁴ mi tãkĩri ísú rá. Kɔpi ã ùfèkĩ dõ mívé ngá ārígó ku drããāsīyã, Múngú ri ímú mi ùfè sã 'bã tã 'o' 'bã pĩri rĩ pi ní íngázú drãngará gálèsĩla rĩ gé."

Nãpĩ ùmũ āmbúgú rĩ vé rĩ

(Mátayo 22:1-10)

¹⁵ 'Bã úrí' 'bã Yēsũ be trũ ínyã nyangará gá 'dĩ' 'béé vé āzi kã tã Yēsũ ní 'yoó 'dĩri yĩjĩ, ìri ní 'yozú Yēsũ ní kīnĩ, "Tãkĩri ã adri 'bã ùmũ nyaãpi mãlũngã Múngú vé rĩ agá rĩ drĩgè."

¹⁶ Yēsũ ní újázú nãpĩ sī kīnĩ, "Ú'dú ālu, ágó āzi údé ùmũ āmbúgú ni, zĩ 'bã trè ùmũ rĩ ã nyangará gá. ¹⁷ Kã ínyã rĩ á'dĩ deɔ gĩ, ìri ní ívé ãtĩ' 'bã pèzú muɔzú 'bã 'í ní zĩjĩ rĩ pi zizú kīnĩ, 'Ími ímúkĩ, á'díkĩ ínyã rĩ gĩ.'

¹⁸ "Bo 'bã rĩ pi cérè 'í'dókĩ ríi 'yoó kīnĩ, ì muɔ kũ. 'Bã rĩ ãzi ní 'yozú kīnĩ, 'Á je ɔmvú, á lè muɔ ɔmvú rĩ ndreé. Mĩ ɔyũ ma, á mu ku.'

¹⁹ "Ázi rĩ ní 'yozú kīnĩ, 'Á je tĩ ɔmvú 'ã' 'bã ni pi muɔrĩ, á lè kɔpi jĩjĩ muɔ ɔmvú rĩ 'ãngará gá, dõ kɔpi ɔmvú rĩ 'ã múké rá. Mĩ ɔyũ ma, á mu ku.'

²⁰ "Ázi rĩ ní 'yozú kīnĩ, 'Á je drĩ mávè ùkú ú'dĩ rú, má ícò muɔ ku.'

²¹ "Átĩ' 'bã rĩ ní 'í újázú ìgòzú, ìri ní tã 'bã rĩ pi ní 'yoó 'í ní 'dĩ' 'béé ùlúzú ívé 'bã āmbúgú rĩ ní. Ágó āmbúgú rĩ ẽ ẽsí ve ambamba, ìri ní tãĩmbĩ sèzú ívé ãtĩ' 'bã rĩ ní kīnĩ, "Í 'de muɔ mbèlè lètĩ āmbúgú rĩ drĩgè 'dãá, āzini lètĩ ure ure kũrú agá rĩ pi drĩgè 'dãá, mí íjĩ 'bã ngá ãkò rĩ pi, 'bã ɔgɔrɔvũ rú rĩ pi, 'bã mĩ be ẽsĩ' 'bã gĩ rĩ pi, 'bã bãtrã rú rĩ pi.'

²² "Átĩ' 'bã rĩ kã ímvĩ ìgòó, ìri ní 'yozú kīnĩ, 'Ámbúgú mávè rĩ, á 'o tã mí ní lúú má ní rĩ gĩ, 'bo vũrã úrízú rĩ pi drĩ anigé. ²³ Kúru 'Bã āmbúgú rĩ ní 'yozú ívé ãtĩ' 'bã rĩ ní kīnĩ, "Í mu lètĩ gũrú agá rĩ pi drĩgè 'dãá, āzini lètĩ ure ure rĩ pi drĩgè 'dãá, 'í 'yo 'bã rĩ pi ẽ ímúkĩ, 'bã rĩ pi ã gákĩ rĩ trè mávè jó agá nòó. ²⁴ A 'yo mí ní, 'bã má ní zĩjĩ drĩdrĩ rĩ pi ícókĩ ínyã ì ní á'dĩ rĩ nyaá ku.' "

Yēsũ ã pámvú ùbĩngará

(Mátayo 10:37-38)

²⁵ 'Bã bítrĩkã rikĩ muɔ Yēsũ vúgá sī, Yēsũ ní 'í újázú kɔpi vúgá 'dãá, ìri ní 'yozú kīnĩ, ²⁶ "Bã rĩ lè dõ mã pámvú ùbĩ, ã lè ma 'í ẽtèpĩ ri ndèé, 'í ẽndrèpi ri ndèé, 'í ùkú ni ri ndèé, ívé anjĩnã rĩ pi ndèé, 'í ẽdrĩpĩjĩ ndèé, 'í ɔmvúpijĩ ndèé, āzini ívé ídrĩ ndèé. 'Bã rĩ lè dõ mã sũ 'dĩri tĩnjĩ ku, ícò adrii 'bã mã pámvú ùbĩpi ni ku. ²⁷ 'Bã rĩ 'dũ ùkú ívé pètĩ alambaku ku, āzini ùbĩ dõ mã pámvú ku, ícò adrii 'bã mã pámvú ùbĩpi ni ku.

²⁸ "Ími āsãmvú gé 'dĩgè, 'bã āzi lè dõ lágárãka sĩjĩ, ícò nyo úrí vũgá tã ni ùtĩjĩ ùgbãle, nĩzú ámázú dõ mũfèngã lágárãka rĩ sizú rĩ ícò ẽzĩ rĩ de rá yã 'dĩni ku? ²⁹ 'Bã rĩ ã' 'bã dõ lágárãka rĩ ã ndũ, 'bo de dõ ẽzĩ ni kuyé, 'bã rĩ

pi céré ímú gụ ìri sī gụgụ. ³⁰ Kòpì 'yo, 'Ágó 'dĩri í'dó kòdò lágáràka rí sījí gí, 'bo de ẹ̀zì ní kuyé.'

³¹ "Dòku 'bāgú āzi lē dō mụ̀bù ẹ̀'dí 'dìjì 'bāgú āzi be. Drídrí ní, ícò nyo úrì vùgá tã ní ụ̀sùjù 'yozú kìnì 'i āngáráwá be élfífù mụ̀drí, 'i ícò ívé ari'ba āngáráwá be élfífù pùkù ìrì (20,000) lē'ba ímú'ba ẹ̀'dí 'dì'bée 'í be 'dì'bée ndē rá 'dìni ku? ³² Ụ̀sù dō 'í ícò ari'ba rí pi ndēe ku, ari'ba rí pi vùkí dō drí vùvù, ìri 'bá pē mụ̀zú kòpì vùgá 'dāá, kòpì ā mụ̀kí rí 'bāgú rí zījì, ngá ìri ní lēe rí ā'-dì, ì adríkí rí kírì ì āsámvú gé sī. ³³ Sù má ní té 'yoó drí-drí rí tìjì, 'bá rí ku dō ngá ívé rí pi ārēvú céré ku, ícò adríi 'bá m̄ pámvú ùbīpi ní ku.

Ẹ̀'yí vé tã āzini Ụ̀túná vé tã (Mātáyo 5:13; Mārākò 9:50)

³⁴ "Ẹ̀'yí rí ngá múké, 'bo ẹ̀'yí rí vé sí asuúpi asuasú rí ícá dō ālákála gí, ẹ̀'yí rí gō adri múké ngóni? ³⁵ Ẹ̀'yí 'dĩri ícò ẹ̀zì ngá nyòkù gé ku, dòku kí'drì gá ku, ì dā ásé agá. 'Bá b́i be rí, ā yì 'í ní tã 'dĩri."

Nāpí kábílò āvīpi rí vé rí (Mātáyo 18:12-14)

15 Ụ̀'đú ālu, 'bá mūfēngā umbe jezú rí u'đú'ba rí pi, 'bá ùnjìkānyā 'o'ba rí pi be úmúkí ì Yēsù ā gārā gá, kòpì ríkí tã Yēsù ní ríí ímbá rí yìjì. ² 'Bo Fārúsí rí pi, 'bá tājìmbí ímbá'ba rí pi be ríkí unuú kìnì, "Ágó 'dĩri rí ùndí rù 'bá ùnjìkānyā 'o'ba rí pi be, ìri rí ngá nya kòpì be trú."

³ Kúru Yēsù ní í'dózú kòpì ní nāpí 'dĩri ùlüzú kìnì, ⁴ "Dō 'bá āzi ìmi āsámvú gé 'dīgé kábílò be mūdūrùlù ālu (100), ālu ní āvì dō, ìri ā'di 'o? Ícò pùkù úròmí drí ní úròmí (99) rí pi kuú ásé agá 'dāá, ícò mụ̀bù ālu āvīpi gí rí ndāá ku? ⁵ Ísù dō kábílò rí gí, ìri adri āyìkò sī, ìri 'đú 'bā 'í umbe gá, ⁶ ìri 'de mụ̀zú 'bētì. Ìri kúru ívé ùndí rí pi zì 'bá 'í gārā gá rí pi be vūrā ālu gé, ìri 'yo kòpì ní, 'Má ísù mávè kábílò āvīpi rí gí, ìmi ímúkí, 'bā 'bākí āyìkò ìmi be trú. ⁷ Á 'yo ìmi ní, ìri nyo adri sù 'dĩri tìjì, 'bù gé 'dālè, āyìkò rí ímú ga ambamba, 'bá ālu ùnjìkānyā be ní ní ẹ̀sì újá Múngú rí ẹ̀'yíjì gí rí sī, ndē āyìkò ándúrú Múngú ní 'bāá 'bá pùkù úròmí drí ní úròmí (99) adri'ba pìjì, ùnjìkānyā ākò rí pi ā tã sī rí."

Nāpí mūfēngā āvīpi rí vé rí

⁸ "Dòku ùkú āzi dō mūfēngā fífí be mụ̀drí, ālu ní 'de dō āvì, ícò ácí 'yúú jó rí ā 'a wezú mūfēngā fífí rí ndāzú ẹ̀sì be céré cīmgbá ìri ní mūfēngā rí ísúzú ku? ⁹ Ísù dō ívé mūfēngā fífí rí gí, ìri ívé ùndí rí pi zì 'bá ívé jó gārā gá rí pi be vūrā ālu gé, ìri 'yo kòpì ní, 'Má ísù mávè mūfēngā fífí āvīpi rí gí, ìmi ímúkí, 'bá 'bākí āyìkò ìmi be trú. ¹⁰ Á 'yo ìmi ní, ìri nyo adri sù 'dĩri tìjì, 'bá ālu ùnjìkānyā be ní újá dō ẹ̀sì gí, mālāyìkā Múngú vé rí pi adri āyìkò sī."

Nāpí mvá ágó ìpèrìjìpi rí vé rí

¹¹ Yēsù ní kpá nāpí āzi ùlüzú kòpì ní kìnì, "Ágó āzi anjì āgò be ìrì. ¹² Mvá ùđú rí ní 'yozú ẹ̀tèpì ní kìnì, 'Má ẹ̀tèpì,

'í sē má ní mávè ngá ā vùgú ìnògòsì nóni.' Ẹ̀tèpì ní kúru ngá rí awazú kòpì ní ẹ̀drìpì kàyú rí be.

¹³ "Kā mụ̀bù adríi mādā, mvá ùđú rí ìkūnā ívé ngá ārēvú céré, ụ̀zì 'dìsì rá. Ìri ní ngazú ìpèrìjìzú mụ̀zú āngū rárá rú ní gé, iza ívé mūfēngā céré āyìkò nyòkù nòri vé rí ā tã sī. ¹⁴ Kā ívé mūfēngā izaá de ẹ̀ céré gí, ẹ̀bírì ní 'dezú ùnjì ùnjì āngū 'dāri agásì céré, ẹ̀bírì ní í'dózú ìri fuzú. ¹⁵ Ìri ní 'dezú mụ̀zú ẹ̀zì ndāzú ágó āzi āngū 'dāri agá ní vùgá, ágó rí ní ìri pēzú mụ̀zú ívé ìgá úcé. ¹⁶ Mvá ùđú rí lē kòdò tībū ā kókò'bò ì ní rizú ìgá úcézú rí nyaá, 'bo 'bá āzi sē ìri ní kuyé.

¹⁷ "Mvá ágó rí vé yìkì ká ícá múké, ìri ní 'yozú kìnì, "Bá ẹ̀zì nga'ba má ẹ̀tèpì vùgá rí pi ānyāngā be ambamba, kòpì rí nya, nògò ma rí drā ẹ̀bírì sī! ¹⁸ Á lē ngaá mvií gòó má ẹ̀tèpì vùgá 'dāá ùzi, ma 'yo ìri ní, "Má ẹ̀tèpì, á 'o ùnjì Múngú 'bù gé rí ẹ̀ndrètì gé, āzini mí ẹ̀ndrètì gé. ¹⁹ Ícò ku ì ní ma zìzú mí mva, lē mí 'bā ma adríi mívé 'bá ẹ̀zì ngaápi ní rú." ²⁰ Mvá ùđú rí ní ngazú mvizú gòzú ẹ̀tèpì vùgá 'dāá.

"Bo ká drí adríi rárá rú, ẹ̀tèpì ndre ìri, ẹ̀sì ní ísù ìzāngā ìrivé tã sī, ìri ní njuzú mụ̀zú mvòpì vùgá 'dāá, ìri ní mvòpì rí u'dezú bēdrì sī, ìri ní gbāngírì ní ndrúzú.

²¹ "Mvòpì ní 'yozú ìri ní kìnì, 'Má ẹ̀tèpì, á 'o ùnjì Múngú 'bù gé rí ẹ̀ndrètì gé, āzini mí ẹ̀ndrètì gé, ícò ku ì ní ma zìzú mí mva.'

²² "Bo ẹ̀tèpì ní 'yozú ívé ātì'ba rí pi ní kìnì, 'Ìmi ímúkí mbēlè! Ìmi ìjìkí bōngó akoóko rùkù múké múké ní suú rù'ba ní gé. Ìmi sukí kátìmū drímváná ní gé, ìmi sukí ngá pá gá pá ní gé. ²³ Ìmi ìjìkí tì kājóná rù'ba be mūnyāmūnyā ní, ìmi ìkí. Lē 'bá údékí ùmū, 'bā nyakí rí āyìkò 'bāzú ānì. ²⁴ Ā'diātāsīyā mávè mva ágó nòri ìndre sù 'bá kòdò drāápi gí ní tìjì, 'bo ākūdē ìri ìdri rú, ìpèrì kòdò ábá gí, 'bo nóni ícá ìgòó gí.' Kúru kòpì ní í'dózú āyìkò 'bāzú.

²⁵ "Ísúzú ākūdē mva ágó kàyú rí drí ẹ̀zì gé ómvú agá 'dāá'dā. Mvá ágó rí ká ícá ìnyinā 'bētì rí be, yì ẹ̀rì ā ú'dúkò, āzini 'bá rí pi rí úngó tu. ²⁶ Ìri ní ātì'ba ālu zìzú ímúzú 'í vùgá nòó, ìri ní ātì'ba rí zìzú kìnì, 'Ngá rí 'bētì 'dílè ā'di? ²⁷ Ātì'ba rí ní 'yozú ìri ní kìnì, 'Mí ẹ̀drìpì ícá gí. Mí ẹ̀tèpì ìjì tì kājóná rù'ba be mūnyāmūnyā rí gí, ā'diātāsīyā mva rí ímví ìgòó 'bētì nòó rù'ba be múké.'

²⁸ "Mvá kàyú rí ā 'a ve tã 'dĩri sī ùnjì ùnjì, gā figá jó agá 'dālè sī. Ẹ̀tèpì ní füzú mụ̀zú ìri mázú kìnì, ẹ̀ ífí ímúzú jó gá nòó. ²⁹ Mvá kàyú rí ní 'yozú ẹ̀tèpì ní kìnì, "Í ndre drí ká, ìlì kárakarā 'dì'bée agá, á rí ẹ̀zì ngáá mí ní ùkpò sī, má ọ̀wụ̀ mí tì kuyé. 'Bo 'í sē tró má ní ndrìjì mváná má ní ùmū 'bāzú ānì mávè ùndí rí pi be āluñání kuyé. ³⁰ 'Bo mívé mva ágó mívé ā'bù izaápi ùkú ọ̀wụ̀ rú rí pi ārēgásì rí ká ícá 'bētì nòó, mí ísè tì kājóná rù'ba be mūnyāmūnyā rí ìjì ìri ní.'

³¹ "Ẹ̀tèpì ní 'yozú kìnì, 'Mā mva rí, 'bā rí njìjì adri mí be trú, ngá mávè rí pi ārēvú céré mívé ní. ³² 'Bo nóni lē 'bá údékí ùmū, āzini 'bā 'bākí āyìkò, ā'diātāsīyā mí ẹ̀drìpì ìndre ándúrú sù 'bá kòdò drāápi gí ní tìjì, ìri nóni ìdri rú, ọ̀tù āvì gí, 'bá ísúkí nóni ìri gí.'"

Nãpí 'bá ngá ã tâ mbaápi múké ku rí vé rí

16 Yésũ ní 'yozú ívé 'bá 'î pámvú ùbĩ' 'bá rí pi ní kĩnĩ, 'Ágó ãzi ã' 'bú be ni 'bã 'bá rí ívé ã' 'bú ã tâ mbaá, 'bá ãzi ní ùlũzú ïri ní kĩnĩ, 'bá rípi ïrivé ã' 'bú ã tâ mbaápi rí iza ïrivé ã' 'bú gí. ² Kúru ã' 'bú 'dípa ní ïri zizú ímúzá, ïri ní 'yozú ïri ní kĩnĩ, 'Tã má ní yíjĩ 'ní 'yoó mî rú' 'bá gá 'dĩri, ïri nyo tâ áda? Mí ùlũ èzĩ mí ní ngaá rí vé tâ, ã' 'diãtãsiyã mí ícò gõó mávé ã' 'bú ã tâ mbaá dījĩ ku.'

³ "Bá rípi ã' 'bú ã tâ mbaápi rí ní 'yozú 'í ésí agá 'dãã kĩnĩ, 'Mâ 'o rí ma íngóni? Mávé ãmbúgú lã ma droó èzĩ gé sī ãmvé. Ma ùkpõ ãkó òmvú 'ázú, mâ drĩ ri kpá njanja ngá zingará sī. ⁴ Á nĩ tâ má ní lãé 'oó rí rá, ã' 'diãtãsiyã njekí dõ ma èzĩ gé sī ãmvé gí, 'bá rí pi è è'yíjĩ rí ma ívé 'bètjĩ ãsámvú gé.'

⁵ "Kúru ïri ní 'bã ã' 'bú 'dípa vé ngá è'yí' 'bá mējĩ rú rí pi zizú ímúzá ãlu ãlu, ïri ní 'bã ngá rí è'yípi drĩdrĩ rí zizú kĩnĩ, 'Mí è'yí mávé ãmbúgú rí vé ngá mējĩ rú ngõpí?'

⁶ "Ïri ní újázú kĩnĩ, 'Má è'yí ùdu jòlõnĩ mũdũrũlũ ãrõ.'

"Bá rípi ã' 'bú rí ã tâ mbaápi rí ní 'yozú ïri ní kĩnĩ, 'Mí 'í' 'dú mívé kòkòbĩ mējĩ vé rí, mí úrĩ vùgá mbèlè, 'í sī mũdũrũlũ sù.'

⁷ "Ïri ní kpá ágó ãzi rí zizú kĩnĩ, 'Mí è'yí ngõpí?'

"Ágó rí ní újázú kĩnĩ, 'Má è'yí ãnyá ùvú ã 'a élfũ ãlu.'

"Bá rípi ã' 'bú rí ã tâ mbaápi rí ní 'yozú ïri ní kĩnĩ, 'Mí 'í' 'dú mívé kòkòbĩ mējĩ vé rí, 'í sī mũdũrũlũ ãrõ.'

⁸ "Á' 'bú 'dípa íngú 'bã ngá ã tâ mbaápi múké ku rí rá, ã' 'diãtãsiyã 'dú tâ rí ngaá tâ nĩngará be. 'Bã nyõókú nõri vé rí pi 'ri tâ 'dú ngá 'õgũpĩjĩ be tâ nĩngará be, ndè 'bã adri' 'bée ùtũná agá rí pi vé rí rá. ⁹ Á 'yo ïmi ní 'dĩni, lã ïmi sēkĩ ïmívé ã' 'bú nyõókú drĩgé nõgò rí pi 'bã rí pi ní, ïmi 'ísúyĩ rí ùndĩ ãnĩ bēnĩ, ã' 'bú rí dē dõ gí, 'í ímú ïmi è'yí vùrã adrizú 'dãni' 'dãni rí gé rá.

¹⁰ "Bã tâ mãdã mãdã rí pi 'dũpĩ ngaápi pĩrĩ rí, ïri ícò tâ ambugu ambugu rí pi 'dũ nga pĩrĩ rá, 'bã tâ mãdã mãdã rí pi 'dũpĩ ngaápi pĩrĩ ku rí, ícò tâ ambugu ambugu rí pi 'dũ nga pĩrĩ ku. ¹¹ Ìmi mbakí dõ ã' 'bú nyõókú drĩgé nõgò rí pi ã tâ pĩrĩ ku, ã' 'di rí ícò ïmi ní ã' 'bú tâ be pĩrĩ 'bũ gé 'dãã rí sē nĩ? ¹² Ìmi mbakí dõ ngá 'bã ãzi vé rí ã tâ pĩrĩ ku, ã' 'di rí ícò ïmi ní ngá sē ã adri rí ïmívé ni rú nĩ?

¹³ "Átĩ' 'bã ícò èzĩ ngaá 'bã ambugu ïrĩ pi ní ku. Ïri ãzi rí gã sī, ïri ãzi rí lèlè, dõku ïri ésí 'bã ãzi rí drĩgé, ïri ãzi rí idede. Ìmi 'bãkĩ dõ ésí cére mũfēngã drĩgé, ïmi ícókĩ ésí 'bãã Múngú drĩgé ku."

Átángá Yésũ ní átá rí

(Mätáyo 11:12-13; 5:31-32; Märákõ 10:11-12)

¹⁴ Fãrúsĩ rí pi lēkĩ mũfēngã ambamba. Kõpi kã tâ Yésũ ní 'yoó 'dĩri yíjĩ, kõpi gũkĩ ïri sī gũgũ. ¹⁵ Yésũ ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Ìmi rí ïmi 'bã adri 'bã pĩrĩ ni pi rú 'bã rí pi èndrējĩ gé, 'bo Múngú nĩ tâ ïmĩ ésí agá 'dãlè rí rá. Ngá 'bã rí pi ní lēé nyõókú drĩgé nõgò ambamba rí, Múngú mĩ gé 'dãlè ùnjĩ.

† 'Bã nyõókú nõri vé rí pi: Kõpi 'bã Múngú vé tâ 'dũ' 'bã nga' 'bã ku rí pi. 'Bã ùtũná vé rí pi, kõpi 'bã Múngú vé tâ 'dũ' 'bã nga' 'bã rí pi.

Yésũ gõ tâ rí ãzi ímbá

¹⁶ "Tãimbĩ Mósē vé rí, ãzini tâ nēbĩ rí pi ní sī rí ùlũkĩ cĩmgbã cazú lókĩ Yũwãní Bãtízĩmũ sēepi rí vé rí gé.

'Í' 'dózú lókĩ 'dãri gé, ríkĩ 'ú' 'dúkò múké málũngã Múngú vé rí vé tâ ùlũú muzú 'bã rí pi ní, 'bã kárakarã pi rí 'ù' 'bĩ ùkpõ sī fizú málũngã rí gé 'dãã. ¹⁷ 'Bũ '† pi vù be, kõpi dē rá, 'bo tãimbĩ Múngú vé rí ní sī rí vé tãfĩ ãlu ni ãvĩ ku.

¹⁸ "Bã ívé ùkú droopi, gõopi ùkú ãzi jeepi rí, 'bã 'dĩri õwũ, 'bã ùkú 'í ní droó gí rí jeepi rí, 'bã 'dĩri õwũ.

Ágó ã' 'bú be rí pi vé tâ Lázãró be rí

¹⁹ "Ágó ãzi ã' 'bú be tré, ïri 'i úsú bõngó ndrõlũ ndrõlũ rú ùnyĩ be, ãjē be ni pi sī, 'ú' 'dú cére, ïri ri ngá múké ni pi nya. ²⁰ Ágó ãzi rípi ngá mãápi ni, rú ni Lázãró 'i, rú' 'bã ni adri kú cére ãzó rú, 'íjĩkĩ ïri 'bãã kuú ágó ã' 'bú be rí vé kēētĩlè gé. ²¹ Ïri ri ínyá u' 'de' 'bã ágó ã' 'bú be rí vé mísá ã ndúgé rí pi u' 'dũ nya. Úcógú rí pi ri ímú ïrivé ãzó è mĩ umbe.

²² "Ágó ngá mãápi rí ní drãzú, málãyĩkã Múngú vé rí pi 'dúkĩ ïri jĩjĩ mụyũ 'bãã adrii' 'Ábũrãmã be trũ. Ágó ã' 'bú be rí ní kpá drãzú, 'bã rí pi ní ïri sızú. ²³ Ágó ã' 'bú be rí vé índrĩ mụ 'izãngã nyaá ãcí agá. Ágó rí kã 'í mĩ ingáã, ïri ní 'Ábũrãmã ri ndrẽzú rárã rú, Lázãró adri kú ïri ã jèlè gé. ²⁴ Ïri ní 'Ábũrãmã ri zizú kĩnĩ, 'Má ètēpĩ 'Ábũrãmã, 'í 'bã ésí múké má ní fõ, mí 'pē Lázãró ri ímú má vùgá nõó, ã su 'í drĩ mvanã yíjĩ agá, ã tĩ yíjĩ rí mã ádra gá, mã ádra ã ndrĩ rí ãnĩ, ã' 'diãtãsiyã ma ri 'izãngã nya ãcí nõri agá.'

²⁵ "Bo 'Ábũrãmã ní újázú ïri ní kĩnĩ, 'Mâ mvã rí, lã mĩ nĩ 'yozú kĩnĩ 'õtú mí ní rizú adrizú rí gé, 'í ri ngá múké ni pi 'ísú, 'bo Lázãró ri ngá ùnjĩ ni pi 'ísú. 'Bo nõgò, ïri ãyĩkõ gá, ma ri ïri ésí ùmĩ, 'bo mi ri 'izãngã nya. ²⁶ Tã rí ãzi 'dĩ, wĩlĩwĩlĩ aco 'bã ãsámvú ïmi be gí, 'bã ãzi ícò ngaá nõósĩ agaã mụyũ ïmi vùgá 'dĩlè ku, dõku 'bã ãzi ícò íngá 'dĩlĩsĩ ízó ímúzá 'bã vùgá nõlè ku.'

²⁷ "Ágó ã' 'bú be rí ní 'yozú kĩnĩ, 'Má ètēpĩ 'Ábũrãmã, á mã mĩ drĩ 'ĩrĩ sī, 'í pē Lázãró ri mụyũ má ètēpĩ vé ãngá 'dãlè, ²⁸ ã' 'diãtãsiyã ma èdrĩpĩ be tõwũ, ã mụ lũú kõpi ní, kõpi è ímúkĩ rí kpá vùrã 'izãngã nyazú nõri gé ku.'

²⁹ "Ábũrãmã ní újázú kĩnĩ, 'Mí èdrĩpĩjĩ ã lãkĩ tâ Mósē pi ní sī nēbĩ rí pi be rí, lã kõpi ã 'dúkĩ tâ ni ngaãnga.'

³⁰ "Ágó ã' 'bú be rí ní újázú kĩnĩ, 'Adri 'dĩni kuyé má ètēpĩ 'Ábũrãmã! Pēkĩ dõ 'bã ãzi drãápi gí ni mụyũ kõpi vùgá 'dãã, kõpi ésí újã rá.'

³¹ "Bo 'Ábũrãmã ní 'yozú ïri ní kĩnĩ, "Bã 'dã' 'bée gãkĩ dõ Mósē pi è tĩ yigá nēbĩ rí pi be sī, kõpi ícókĩ 'bã íngãpi drãngará gálèsĩ rí è tĩ yijĩ ku.' "

Yésũ ímbá 'bã rí pi, kõpi ã 'okĩ rí tâ pĩrĩ

(Mätáyo 18:6-7, 21-22; Märákõ 9:42)

17 Yésũ ní 'yozú ívé 'bã 'î pámvú ùbĩ' 'bã rí pi ní kĩnĩ, "Tã sēepi 'bã rí pi ímú u' 'de ùnjĩkãnyã agá rí pi ímú 'dĩ' 'dĩ, 'bo 'izãngã rí úmvúlèsĩ ímú adri 'bã sēepi 'bã rí 'deepi ùnjĩkãnyã agá rí vé ni. ² 'Yĩkĩ dõ írã

†† 'Bũ: 'Bũ 'dĩri adri vùrã Múngú ní adrizú rí ku, ïri vùrã 'õtú pi ní adrizú mbãã be, ãzini lĩnyã be rí.

usegúgú umbe ni gé, 'bekí dō ĩri yĩ tafu agá, ĩri adri múké, ã sē rí anjĩná nyírĩná rĩ pi 'deé ũnjĩkãnyã agá ku. ³ Kúru lē ĩmi ndrekí múké, ã sēkí 'bá āzi 'deé ũnjĩkãnyã agá ku.

"Mí édrĩpĩ 'o dō ũnjĩkãnyã, lē mĩ lū ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'o ũnjĩkãnyã. Mí édrĩpĩ újá dō éśĩ rá, 'í trũ ĩri ĩrivé ũnjĩkãnyã agásĩ rá. ⁴ 'O dō mi ũnjĩ vú be ézĩrĩ ú'dú ālu rĩ agá, éćĩ dō mi vúgá nōlé vú be ézĩrĩ, zĩ dō trũngará, lē mĩ trũ ĩri rá."

⁵ Kúru 'bá áyúāyũ rĩ pi ní 'yozú Úpĩ ní kĩnĩ, "'Í sē 'bávé ě'yĩngará ã adri ũkpó ũkpó!"

⁶ Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Īmivé ě'yĩngará dō mādānjāná anigé, sũ marígó ã fĩ mādānjāná rĩ tĩnjĩ, ĩmi ícó 'yo peťĩ āmbúgú 'dĩri ní, "Ī nje mi, 'í mụ mi saá yĩ tafu rĩ agá 'dāá, 'ĩri ícó 'i 'o sũ 'dĩri tĩnjĩ rá.

⁷ "Mívé ātĩ'bá adri dō ọm vú gé, dōku adri dō kábĩlō úcéngará gá, kādō ímívĩ ĩgōō 'bēťĩ nōō, mi nyo ícó 'yo ĩri ní, "Mí ímívĩ úrĩ vūgá ínyá nyaá 'dĩni rá?" ⁸ Mí ícó 'yoó 'dĩni ku. Mĩ 'yo, mí údé má ní ngá nyanya, mí íjĩ má vúgá nōō, mã nya rí. Mĩ kúru ínyá rĩ nya, āzini mi ngá mvuevmvũ rĩ mvu. ⁹ Mí ícó ōwō'dĩfō sēé ātĩ'bá rĩ ní ku, ã'diātāsĩyā ĩri rĩ ězĩ mĩ ní lūũ rĩ ngá. ¹⁰ ĩri kpá adri 'dĩni, ĩmi 'dúkĩ dō tā ĩ ní lūũ ĩmi ní rĩ ngaá rá, ĩmi 'yo, "Bā ātĩ'bá, 'bá rĩ pi ícókĩ 'bā íngú ku, 'bā rĩ ězĩ ĩ ní sēé 'bá drĩgē rĩ nga.'"

Yēsũ ídrĩ 'bá mvdřĩ ũfú ní nyaá ni pi

¹¹ Yēsũ kã rĩí 'deé mụyú Yērūsālémã gá 'dāá, mụ létĩ Sãmārĩyã pi āsám vú Gālĩláyã be rĩ gé sĩ. ¹² Yēsũ kã rĩí mụyú gúrú āzi agásĩ, āgō mvdřĩ ũfú ní nyaá ni pi tukĩ pá rará rú, ¹³ kōpi rikĩ Yēsũ ri zĩjĩ ú'dúkó be ọrũ 'dāá kĩnĩ, "Āmbúgú, Yēsũ, 'í 'bā éśĩ múké 'bá ní fō."

¹⁴ Yēsũ ní āngũ ndrezú kōpi vúgá 'dālé, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Īmi mụkĩ ĩmi 'daá atala rĩ pi ẹndreťĩ gé." Kōpi kã mụyú, ũfú rĩ ní dezú kōpi ã rúp' bā gá sĩ.

¹⁵ Kōpivé ālu kã ndreé ũfú rĩ de 'í rúp' bā gá sĩ gĩ, ĩri ní 'i újázú ĩgōzú Yēsũ vúgá nōō, ĩri ní Múngú ri íngúzú ú'dúkó bē ọrũ 'dāá kĩnĩ, "Ūfú rĩ de mã rúp' bā gá sĩ gĩ."

¹⁶ Ágó rĩ ũťĩ kũmũcí 'í drĩ sĩjĩ vūgá Yēsũ ẹndreťĩ gé, sē Yēsũ ní ōwō'dĩfō tā Yēsũ ní 'oó 'í ní 'dĩri sĩ, ágó rĩ Sãmārĩyãgú.

¹⁷ Yēsũ ní zizú kĩnĩ, "'Bá má ní ídrĩ rĩ pi adrikĩ mvdřĩ kuyé? Úrōmĩ rĩ pi íngāá?" ¹⁸ 'Bá āzi ĩgō Múngú ní ōwō'dĩfō sēé kuyé, 'yéná jākāgú rĩ ímú ōwō'dĩfō sēé nĩ āsĩ?" ¹⁹ Yēsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, "'Í nga mụyú, mívé ě'yĩngará sē mí ícá múké gĩ."

Mālũngã Múngú vé rĩ vé ímúngará

(Mātayo 24:23-28, 37-41)

²⁰ Ú'dú ālu, Fārũsĩ rĩ pi ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Mālũngã Múngú vé rĩ ímú ícá ngōťú?" Yēsũ ní újázú kĩnĩ, "Mālũngã Múngú vé rĩ ícókĩ rúp' bā ni ndreé ku. ²¹ 'Bá rĩ pi ícókĩ 'yoó kĩnĩ, 'Mālũngã Múngú vé rĩ ĩri nō, 'dōku ĩri 'dā, 'dĩni ku, ã'diātāsĩyā mālũngã Múngú vé rĩ ĩmi āsám vú gé nōgónō." †

† Mālũngã Múngú vé rĩ ĩmi āsám vú gé nōgónō: Yēsũ ri átã kĩnĩ 'i Mvã Múngú vé ni, 'i kōpi āsám vú gé.

²² Kúru Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Lókĩ āzi ri ímú 'dĩ' dĩ, ĩmi ímú éśĩ 'bā lēzú ú'dú 'Bá Mvã ní ímúzú rĩ ndrezú. 'Bo ĩmi ícókĩ ndreé ku. ²³ 'Bá rĩ pi ímú 'yo, "Bá Mvã ri 'dā! 'dōku 'Īri nō! 'Bo lē ĩmi ě'yĩkĩ kōpivé tā ku, ²⁴ Ma 'Bá Mvã 'i, ú'dú má ní ímúzú ĩgōzú rĩ, ĩri adri sũ ũvi ní gaá lōkú āngũ ĩmgbērēé 'í dōzú wōkō āzi gé cazú wōkō āzi gé rĩ tĩnjĩ. ²⁵ 'Bo drĩdrĩ ni, ma ímú ĩzāngã nya ambamba, 'bá úyú āndrũ nōri vé rĩ pi ímú ma gā sĩ.

²⁶ "Ma 'Bá Mvã 'i, ú'dú má ní ímúzú ĩgōzú rĩ, ĩri adri sũ lókĩ Núwã †† vé rĩ gé rĩ tĩnjĩ. ²⁷ Lókĩ Núwã vé rĩ gé, 'bá rĩ pi rikĩ ngá nyaá, rikĩ ngá mvueyú, rikĩ ũkú jeé, āzini rikĩ ũkú rĩ pi sēé jeé āgō rĩ pi ní, cĩmgbá cazú ú'dú Núwã ní fizú kũlũmgbã mōngũ rĩ agá rĩ gé. Kúru yĩjĩ ní tĩzú, ú'dĩ kōpi ũdrãá céré.

²⁸ "Ú'dú má ní ímúzú ĩgōzú rĩ, ĩri kpá adri sũ lókĩ Lótō vé rĩ gé rĩ tĩnjĩ, 'bá rĩ pi rikĩ ngá nyaá, rikĩ ngá mvueyú, rikĩ ngá jeé, rikĩ ngá uzĩjĩ, rikĩ ngá saá, āzini rikĩ jó sĩjĩ. ²⁹ 'Bo ú'dú Lótō ní fũzú Sōdómō agásĩ rĩ gé, ācĩkũlũlú íngá 'bũ gé 'dāásĩ, lũ kōpi drĩgē sũ yĩjĩgō tĩnjĩ, ú'dĩ kōpi ũdrãá céré.

³⁰ "Ma 'Bá Mvã 'i, ú'dú má ní ímúzú ma 'dazú rĩ, ĩri adri sũ 'dĩri tĩnjĩ. ³¹ Ú'dú 'dāri gé, 'bá tũpĩ ívé jó drĩgē rĩ, ícó ísĩ ímú ívé ngá jó agá rĩ pi 'dũyú ku. 'Bá ọm vú agá rĩ, ícó gōō mụyú ngá āzi 'dú ívé jó agá 'dāá ku. ³² Īmi ũsũkĩ drĩ tā 'i ngaápi Lótō ũkú ni ã rúp' bā gá rĩ ká! ††† 'Bá rĩ ri dō ívé ídrĩ ã tā mbaá áyú, ísũ ídrĩngará †† ku, 'bá ívé ídri adĩpi sēépi draápi rá rĩ, ĩri ídrĩngará ísũ rá. ³⁴ Á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ínjĩná 'dāri sĩ, 'bá ĩrĩ pi ímú la gbóló drĩgē, ĩ ālu rĩ 'dũ, ĩ ālu rĩ ku. ³⁵ ũkú ĩrĩ pi ímú ngá 'yĩ trũ írá drĩgē, ĩ ālu rĩ 'dũ, ĩ ālu rĩ ku. ³⁶ Āgō ĩrĩ pi ímú ọm vú 'a, ĩ ālu rĩ 'dũ, ĩ ālu rĩ ku." ††

³⁷ Yēsũ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ĩri zizú kĩnĩ, "Úpĩ, tā 'dĩri ímú 'i nga íngũgá?"

Īri ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Lógúnũ rĩ pi úmúkĩ dō ĩ vũrã 'dāri gé, ĩri lū 'yozú kĩnĩ āvũ 'dāgá 'dā, ĩri kpá adri sũ 'dĩri tĩnjĩ, ĩmi ndrekí dō tā 'dĩ' bēe ri ĩ nga, ĩri lū 'yozú kĩnĩ ú'dú ũdũ vé rĩ ícá ĩnyĩná gĩ."

Ōwúzĩgō rĩ pi vé tā ágó tā líjĩpi rĩ be rĩ

18 Kúru Yēsũ ní nāpĩ āzi ũlũzú ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, lē kōpi ã zĩkĩ Múngú ri, kōpi ã kukĩ zĩngará rĩ ku. ² ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ágó āzi tā líjĩpi ni kũrú āzi gé, ru Múngú ri ku, ọsũ kpá 'bá āzi vé tā sĩ ku. ³ ũkú āzi ọwúzĩgō rú ni kpá kũrú rĩ agá 'dāá, ọwúzĩgō rĩ ri éćĩ ágó tā líjĩpi rĩ ĩvũřō kĩnĩ, 'Lē mĩ aco 'bávé tā ārĩ'bágú rĩ be rĩ pĩjĩ.'

⁴ "Bá tā líjĩpi rĩ gā sĩ vú be kárakarã. Ūdũ ni gé, gō ũsũyú 'í éśĩ agá 'dālé kĩnĩ, 'Á ru dō Múngú ri ku, āzini á mba dō 'bá rĩ pi vé tā ku drãāāsĩyã, ⁵ ma ọwúzĩgō 'dĩri vé tā aco pĩjĩ rá, ã'diātāsĩyã ĩri ri éćĩ mã drĩ iza. Má aco dō ĩrivé tā ku, ĩri nyo gō ri éćĩ mã drĩ iza.'"

†† Núwã: Núwã adri sã 'bá rĩ pi ní ũnjĩkãnyã 'ozú ũnjĩ 'dāri gé rá, kúru Múngú ní ĩri zizú ã údé kũlũmgbã, yĩjĩ rĩ kãdō ímú tĩjĩ, ã pa rĩ ĩrivé 'bá rĩ pi ĩrivé ānyãpã rĩ pi ã ọrukọ pi be. 'Í lã 'í dōngará 5-9. † 17:32 'Í dōngará 19:26 †† Ídrĩngará: Ídrĩngará ĩ ní tā ni 'yoó 'dĩri, ĩri ídri 'dání 'dání rĩ. †† Átángã vērēsĩ 36 agá 'dĩri, búkũ Lúkã vé ĩ ní sĩjĩ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkĩ sĩjĩ búkũ Lúkã vé vúlé rĩ agá rá.

⁶ Úpí ní 'yozú kīnī, "Ími yíkí drī ágó tã lípí pīrī ku 'dīri vé tã ĩri ní 'yoó 'dīri ká. ⁷ Múngú ícò nyo 'bá 'í ní ùpéé rī 'bá ngo 'bée 'í èndrèpī gé ùtúná pi ìníná be rī pi vé tã lípī pīrī ku? Ícò nyo kòpí ē ìzã koó mbèlènjá ku? ⁸ Á 'yo ĩmi ní 'dīni, Múngú rī ímú kòpívé tã lì pīrī, ĩri lì mbèlènjá. 'Bo ma 'Bá Mvã 'í, má kãdò ímú, ma nyo ícò 'bá è'yīngárá be ni ísú vū drīgè nògò rá?"

Nāpí Fārúsīgú rī vé rī, āzini 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi rī vé rī

⁹ Yēsū ní nāpí 'bá ūsū 'bá kīnī, ĩ tã be pīrī, 'bá rī pi ā urukò ndre 'bá kú èjī ákò rī pi vé tã ūlúzu kīnī: ¹⁰ "Bá ĩrī fíkí Jó Múngú vé rī agá 'dãá Múngú rī zīngárá gá, ágó āzi rī Fārúsīgú, āzi rī 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi ni. ¹¹ Fārúsīgú rī ní ngazú pá tuzú uru sī, rī Múngú rī zījī, rī 'í íngú kīnī, 'Múngú, á sē mí ní òwò 'dīfò, má adri sū 'bá ngá ali 'bá rī pi tīnī ku, 'bá ūnjīkányā 'o 'bá rī pi tīnī ku, 'bá òwú rú rī pi tīnī ku, dōku 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi 'dīri tīnī ku. ¹² Ma rī ma a'bi ngá nyangárá sī ù'dú ĩrī Sēbítī ālu agá, ngá mūdri agá, ma rī ālu ni í'dú sē mí ní."

¹³ "Bo ágó mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi rī tu pá kuú rárá rú, sã ĩri ní rizú Múngú rī zizú rī gé, 'bã 'í mī āngū ndrezú 'bū gélé kuyé, rī 'í bēdrī dijī ĩzāngā ĩzāngā rú kīnī, 'Múngú, mī èsī ā adri ĩdríkídri má ní, ma 'bá ūnjīkányā be ni!"

¹⁴ Yēsū ní kúru 'yozú kīnī, "Á 'yo ĩmi ní 'dīni, āgò ĩrī 'dī' bée kã mvií gōó 'bētī 'dãá, Múngú ā'yí ágó mūfēngā u'duúpi rī adrii 'bá pīrī, adri 'yozú kīnī Fārúsīgú rī kuyé. 'Bá rīipi 'í íngúpi íngúngū rī, ĩ ímú ĩri ndre ku mādānjá, 'bá 'í 'bãāpi kú mādānjá rī, ĩ ímú ĩri íngúngū."

Yēsū 'bã tãkiri anjiná nyíríná rī pi drīgè
(Mātáyo 19:13-15; Mārākò 10:13-16)

¹⁵ 'Bá rī pi rikí ívé anjiná íjī ímú Yēsū vúgá, ā tī rí drī kòpí drīgè. 'Bo 'bá Yēsū ā pámvú ūbī 'bá rī pi kã tã 'dīri ndreé, kòpí ní útrézú 'bá 'dī' bée drīgè. ¹⁶ 'Bo Yēsū ní anjiná rī pi zizú ímúzu 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ími ugakí anjiná rī pi ku, ĩmi kukí kòpí ē ímúkí má vúgá nōó, ā 'diātāsīyā mālūngā Múngú vé rī, ĩri 'bá adri 'bée sū anjiná nō 'bée tīnī rī pi vé ni. ¹⁷ Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, 'bá rī ā'yī dō mālūngā Múngú vé rī sū mváná mādānjá tīnī ku, ícò fií mālūngā Múngú vé rī agá ku."

Ágó ā'bú be rī vé tã
(Mātáyo 19:16-30; Mārākò 10:17-31)

¹⁸ Yāhúdī rī pi vé drīkoma āzi ní Yēsū rī zizú kīnī, "Mī ímbápi adriipi múké rī, má 'o 'ā'di má ísú rí ídri 'dání 'dání rī ānī?"

¹⁹ Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ngá mí ní ma zizú 'bá múké rī ā'di? 'Bá āzi múké ni 'dãáyo, 'yéngá Múngú rī múké ní. ²⁰ Mí nī tãimbj rī rá, tãimbj rī kīnī, "Lē mī 'bã òwú ku, lē mī 'dī 'bá ku, lē mī ùgū 'bá āzi ā ngá ku, lē mī úlī ūnjō 'bá āzi drīgè ku, lē mī ĩnjī mí ètēpi pi mí èndrēpi be ĩnjīnjī." †

† 18:20 Wūngárá 20:18; Dētōrōnómē 5:16-20

²¹ Ágó rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Í'dózú má ní adrizú mváná rú rī gé 'dãá, cīngbá āndrū sī, á 'du tãimbj 'dī' bée vé tã ngaá céré rá."

²² Yēsū kã tã 'dīri yījī, ĩri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, "Ngá āzi ālu anigé 'í 'o drī kuyé. Lē mī ùzī mívé ngá rī pi ārēvú céré, 'í sē mūfēngā ni 'bá ngá ákò rī pi ní, mī ímú adri ā'bú be ambamba 'bū gé 'dãá. Kúru mí ímú má pámvú ūbī."

²³ Ágó rī kã tã 'dīri yījī, èsī ní ísú ĩzāngā, ā 'diātāsīyā ĩri ā'bú be ambamba. ²⁴ Yēsū ní ĩri ndrezú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Bá ā'bú be rī vé fīngárá mālūngā Múngú vé rī agá 'dãá, tã ni ūkpó ūkpó. ²⁵ Ádarú, kámīlō vé fīngárá sīndánī ā ūlē gá sī rī mbamba, 'bo 'bá ā'bú be rī vé fīngárá mālūngā Múngú vé rī agá rī mba ndéé rá."

²⁶ 'Bá tã 'dīri yī 'bá rī pi ní zizú kīnī, "Dō 'dīni, ā'di rī ícò ídrīngárá ísú ní?"

²⁷ Yēsū ní újázú kīnī, "Ngá 'bá rī pi ní ícò 'oó bã ku rī, Múngú rī 'o rá."

²⁸ Pētērò ní 'yozú kīnī, "Bá kukí 'bávé ngá rī pi ārēvú céré, 'bã rī mī pámvú ūbī."

²⁹ Yēsū ní 'yozú kòpí ní kīnī, "Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, 'bá ívé 'bētī kuúpi, dōku ívé ūkú kuúpi, dōku ívé èdrīpī kuúpi, dōku ívé ètēpi pi kuúpi èndrēpi be, āzini ívé anjiná kuúpi mālūngā Múngú vé rī ā tã sī rī, ³⁰ Múngú rī ĩri ní ngá sē ambamba vū drīgè nògò, úmvúlésī 'bū gé 'dálé, ĩri ídrí 'dání 'dání rī ísú rá."

Yēsū átá ívé drāngárá ā tã dījī
(Mātáyo 20:17-19; Mārākò 10:32-34)

³¹ Yēsū ní ívé 'bá áyúāyū mūdri drī ni ĩrī rī pi zizú gārā gá, ĩri ní 'yozú kòpí ní kīnī, "Bã rī mū Yērūsālémā gá, ma 'Bá Mvã 'í, tã nèbī rī pi ní sī mā tã sī rī, ĩri ímú 'í nga fū tī ni gé rá. ³² Í ímú ma ru sē 'bá adri 'bá Yāhúdī rú ku rī pi drīgè. Kòpí gu má sī, kòpí ma u'da, kòpí tūsú úwé má rù'bá gá. ³³ Kòpí ma ūgbã, kòpí ma 'dī drā rá, 'bo ù'dú na ní gé, ma gō íngá ídri rú ūzi."

³⁴ 'Bo tã 'dīri fi 'bá Yēsū ā pámvú ūbī 'bá rī pi drīgè ālunáni kuyé, tã rī vé ífífí zū 'í kòpí ní rá, kòpí nīkí tã ĩri ní átá 'dīri vé ífífí kuyé.

Yēsū zī 'bá mī be èsīipi gí ni ē mī āngū ndreé
(Mātáyo 20:29-34; Mārākò 10:46-52)

³⁵ Yēsū pi kã ícá ĩnyīnáná kūrú Yērīkō vé rī gé, ágó āzi mī be èsīipi gí ni úrí kuú létī jélé gá, ĩri rī ngá mã.

³⁶ Ágó rī kã 'bá bítríká rī pi vé ù'dúkò yījī, kòpí rī aga mužú, ĩri ní zizú kīnī, ngá rīipi 'oópi 'dīni rī ā'di. ³⁷ 'Bá rī pi ní lūzú ĩri ní kīnī, "Yēsū Nāzērétā vé rī rī aga mužú ní."

³⁸ Ágó rī ní zizú ù'dúkò be uru 'dãá kīnī, "Yēsū, Dāwúdī ā Mvã rī, † 'í ndre ĩzāngā mávé nōri fō!"

³⁹ 'Bá 'de 'bá drīdrī rī pi ní trezú ágó rī drīgè kīnī, ā újī kīri, 'bo ágó rī gō treé mužú drīgélé kīnī, "Dāwúdī ā Mvã rī, 'í ndre ĩzāngā mávé nōri fō!"

†† Dāwúdī ā Mvã rī: Múngú èjī kīnī, Kúrísītò rī úmvúlésī ímú ĩfū úyú 'bāgú Dāwúdī vé rī agá. 'Í lã 1 Sāmūélē 16:1-13; Sāwumã 13:11-12.

40 Yēsũ kã tã 'dĩri yijí, ĩri ní pá tuzú. ĩri ní 'yozú, ē ijíki ágó rĩ 'í vúgá nõó. Ágó rĩ kã ícá ĩnyinjá, Yēsũ ní ĩri zizú kĩnĩ, 41 "Í lě má 'o mí ní ã'di?"

Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, "Úpí, á lě āngũ ndreé."

42 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mívé ē'yīngará idri mi gí. Mĩ mĩ ã ndre āngũ." 43 Koro ágó rĩ ē mĩ ní 'i zizú āngũ ndrezú, ĩri ní 'dezú mužú Yēsũ vúgá sĩ, ri Múngú ri íngú mužú. 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri ndreé, kōpi íngúkí kpá Múngú ri rá.

Zākáyo mǔfēngā umbe jezú rĩ u'duǔpi rĩ vé tã

19 Yēsũ ní fizú mužú kǔrú Yērĩkō vé rĩ agá 'dǎá, eļi mužú kǔrú rĩ agásĩ. 2 Ágó āzi 'dǎlé, rú ni Zākáyo 'i, ĩri 'bá āmbúgú mǔfēngā umbe jezú rĩ u'duǔpi ni, ĩri ã'bú be ambamba. 3 Zākáyo ri úvǎ be lězú Yēsũ ri ndrezú, 'bo ĩri ní adrii ēļĩjǎ rĩ sĩ, ícǎ Yēsũ ri ndreé 'bá bĩtrĩká rĩ pi ãsǎmvú gé sĩ ku. 4 Kúru Zākáyo ní njuzú mužú drĩdrĩ, ĩri ní tuzú peṭi āmbúgú ĩ ní zĩ sĩkǎmórē rĩ sǐgē, 'ĩ ndre rĩ Yēsũ ri bēnĩ, ã'diātāsĩyǎ Yēsũ ri ímú lēṭi 'dǎri gé sĩ.

5 Yēsũ kã caá peṭi rĩ ã jélé gá 'dǎá, ĩri ní āngũ ndrezú uru 'dǎá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Zākáyo, mí ísĩ vúgá nõó mbēlē. Āndrũ sĩ á lě mužú adrii mívé āngá." 6 Zākáyo ní koro ísĩzú vúgá nõó, ĩri ní Yēsũ ri ē'yízú āyĩkō sĩ, ĩri jizú mužú ívé āngá 'dǎá.

7 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri ndreé, kōpi rikí unuú kĩnĩ, "Ágó 'dĩri mu adrii ũmú rú 'bá ũnjĩkǎnyǎ 'oopi 'dĩri vé āngá."

8 'Bo Zākáyo ní ngazú uru sĩ, ĩri ní 'yozú Úpí ní kĩnĩ, "Úpí, 'í ndre drĩ ká! Ma mávé ã'bú aco ĩrĩ, ma ālu ni sē 'bá ngá ākó rĩ pi ní. Á 'du dō 'bá āzi vé ngá ũnjō sĩ, ma ārígó ní újǎ sē ĩri ní vú be su."

9 Yēsũ ní 'yozú Zākáyo ní kĩnĩ, "Ú'dú āndrũ nōri gé, 'bá 'bēṭi nōri ãsǎmvú gé rĩ pi ísúkí pangará gí, ã'diātāsĩyǎ ágó nōri mvá Ābūrámǎ vé ni. 10 Má 'Bá Mvǎ 'i, má ímú 'bá āvĩ' 'bá gí rĩ pi ndǎá, āzini kōpi paá ĩvé ũnjĩkǎnyǎ agásĩ."

Nǎpí ātĩ'bá mǔdrĩ rĩ pi vé rĩ

(Mǎtáyo 25:14-30)

11 'Bá rĩ pi kã rĩ tã Yēsũ ní átá 'dĩri yijí, Yēsũ ní átázú kōpi ní nǎpí sĩ, ã'diātāsĩyǎ ca ĩnyinjá Yērūsǎlémǎ gá gí, āzini 'bá rĩ pi ũsúkí, mǎlũngǎ Múngú vé rĩ ímú 'i 'da mbēlējǎ. 12 ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ágó āzi āmbúgú 'de mužú āngũ rǎrǎ rú ni gé, ã 'bǎkĩ rĩ 'i 'bǎgú rú, 'í újǎ rĩ kúru 'i ĩgōó. 13 Ágó rĩ ní drĩ ngazú mužú kuyé rĩ gé, zĩ ívé ātĩ'bá mǔdrĩ rĩ pi ímú 'í vúgá nõó, awa kōpi ní mǔfēngā jǔrú mǎdǎnjǎ ni sĩ † ālu ālu, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'ĩmi ngakí ēzĩ ānĩ cĩmgbǎ cazú ú'dú má ní ĩgōzú rĩ gé, ã tĩ rĩ tĩtĩ."

14 "Bo 'bá ĩrivé āngũ agá rĩ pi lěkĩ ĩri ã tã ku, kōpi pēkĩ 'bá urukō mužú ĩri ã vudrĩ gé sĩ, kōpi ã mukĩ 'yoó, "Bá lěkĩ ágó 'dĩri ã adri 'bávé 'bǎgú rú ku."

15 "Bo 'bǎkĩ ágó rĩ 'bǎgú rú rá, ĩri ní ímvízú ĩgōzú ívé āngá nõó. ĩri ní ívé ātĩ'bá 'í ní mǔfēngā awazú kōpi ní rĩ pi zizú ímú 'í vúgá nõó, lě nĩ dō mǔfēngā rĩ tĩ caá ngōpí.

† Mvǎ Ābūrámǎ vé ni: Yēsũ kĩnĩ Zākáyo ri nōni 'bá Múngú vé ni.

†† Awa kōpi ní mǔfēngā jǔrú mǎdǎnjǎ ni sĩ: 'Bá rĩ nga dō ēzĩ caá mbǎǎ na, 'bá rĩ ũfē mǔfēngā jǔrú mǎdǎnjǎ ālu ni sĩ.

16 "Ātĩ'bá drĩdrĩ rĩ ní ímú 'yozú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Āmbúgú mávé rĩ, mǔfēngā jǔrú mǎdǎnjǎ ālu mí ní sēé má ní rĩ, á nga ēzĩ ānĩ, tĩ caá mǔdrĩ."

17 "Bǎgú rĩ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Í 'o múké, mi ātĩ'bá múké! Ā'diātāsĩyǎ mǔfēngā mǎdǎnjǎ 'dĩri sĩ, 'í 'bá ēsĩ ēzĩ ngazú ānĩ rá, ma nōni mi 'bá adri gávǎnǎ kǔrú mǔdrĩ rĩ pi vé ni."

18 "Ātĩ'bá āzi rĩ ní ímú 'yozú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Āmbúgú mávé rĩ, mǔfēngā jǔrú mǎdǎnjǎ ālu mí ní sēé má ní rĩ, á nga ēzĩ ānĩ, tĩ caá tōwú."

19 "Bǎgú rĩ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Í 'o múké! Ma nōni mi 'bá adri gávǎnǎ kǔrú tōwú rĩ pi vé ni."

20 "Kúru ātĩ'bá āzi rĩ ní ímú 'yozú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Āmbúgú mávé rĩ, mǔfēngā jǔrú mǎdǎnjǎ ālu mí ní sēé má ní rĩ, ĩri nõ, á zũ ĩri múké bōngó ágá. 21 Á 'o mí sĩ ũrĩ sĩ, ã'diātāsĩyǎ mívé tã ē sĩ mbamba, mi ri ngá mí ní ēzĩ ni ngá kuyé rĩ pi u'du 'bá rĩ pi dríge sĩ, āzini mi ri ānyāngǎ mí ní saá nĩ kuyé rĩ pi ĩkũnǎ."

22 "Bǎgú rĩ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, 'Mi ātĩ'bá ũnjĩ, ma tã lĩ mí dríge tã ĩfũúpi mí tĩ gé 'dĩri sĩ! 'Í nĩ rá, má tã ē sĩ mbamba, ma ri ngá má ní ēzĩ ni ngá kuyé rĩ pi u'du 'bá rĩ pi dríge sĩ, āzini ma ri ānyāngǎ má ní saá nĩ kuyé rĩ pi ĩkũnǎ. 23 'Í 'bá té mávé mǔfēngā rĩ jó mǔfēngā 'bǎzú rĩ agá kuyé āsĩ? Má kǎdō ĩgōó, má té ísú tĩ gí."

24 "Bǎgú rĩ ní 'yozú ātĩ'bá urukō pá tu' 'bá ĩnyinjá 'dǎlé rĩ pi ní kĩnĩ, 'ĩmi 'dukĩ mǔfēngā jǔrú mǎdǎnjǎ ālu rĩ drĩ ní gé sĩ rá, 'ĩmi sēkĩ ātĩ'bá mǔfēngā ē'yĩpi jǔrú mǎdǎnjǎ mǔdrĩ rĩ ni."

25 "Ātĩ'bá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, 'Āmbúgú 'bávé rĩ, ĩrivé mǔfēngā fĩfĩ jǔrú mǎdǎnjǎ mǔdrĩ."

26 "Bǎgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, 'Á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá adriipi ngá be rĩ, 'ĩri ní ngá āzi sē āmbúgú, 'bo 'bá ngá ākó rĩ, ngá ĩrivé rĩ, 'du drĩ ní gé sĩ rá. 27 'Bo mávé arĩ'ba 'y-o' 'bá kĩnĩ má adri ívé 'bǎgú rú ku 'dĩ'bée, 'ĩmi íjĩkĩ kōpi, 'ĩmi ú'dĩkĩ kōpi má andregá 'dĩgē."

Yēsũ vé fingará Yērūsǎlémǎ agá rĩ

(Mǎtáyo 21:1-11; Mǎrǎkō 11:1-11; Yũwǎnĩ 12:12-19)

28 Yēsũ kã tã rĩ átá de, ĩri ní 'dezú mužú Yērūsǎlémǎ gálé rú. 29 Yēsũ pi kã caá ĩnyinjá kǔrú Bēṭēfágē vé rĩ gé, āzini kǔrú Bēṭēnĩyǎ vé rĩ gé, āngá ĩ ní zĩ ĩrǎ Ōlívē ‡ vé rĩ gé 'dǎá, ĩri ní ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá ĩrĩ ni pi pēzú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, 30 "ĩmi mukĩ gúrú ĩmi ęndrēṭi gé 'dǎri gé, 'ĩmi kǎdō fĩ caá gúrú rĩ agá 'dǎá, 'ĩmi dōngĩ mbaápi ú'dĩ rú ni ísú, 'yĩkĩ kú 'dǎá, 'bá āzi tũ drĩ úrĩ drĩ ní gé kuyé, 'ĩmi ĩtrũkĩ ĩri íjĩ má vúgá nõó. 31 'Bá āzi zĩ dō 'ĩmi, 'ĩmi ri dōngĩ rĩ trũ ālé? 'ĩmi 'yokĩ ĩri ní, 'Úpí lě dōngĩ rĩ nĩ."

32 'Bá Yēsũ ní pēé mužú 'dĩ'bée mukĩ dōngĩ rĩ ísú, sũ ĩri ní lúú ĩ ní rĩ tĩjĩ. 33 Kōpi kã rĩ dōngĩ rĩ trũú, dōngĩ 'dĩpa ní kōpi zizú kĩnĩ, "ĩmi ri dōngĩ rĩ trũ ālé?"

34 Kōpi ní újázú kĩnĩ, "Úpí lě dōngĩ rĩ nĩ."

35 Kōpi ní dōngĩ rĩ íjĩzú Yēsũ vúgá nõlé, kōpi ní ívé bōngó akoó rũkũ rĩ pi 'bezú dōngĩ rĩ ã úgóró gá, Yēsũ

‡ Ōlívē: Peṭi ōlívē vé rĩ rĩ 'a ũ'a be, 'í cǎ nya rá, 'ĩrĩvé ũ'a zo ũdu rú, 'Yǎhúdĩ rĩ pi ri tĩbĩ á'dĩ ũdu rĩ sĩ, āzini kōpi ri tō lǎmbǎ agá, ācĩ 'yũzú ānĩ.

ní tuzú úrízú drī ni gé. ³⁶ Yēsū kā rií mụy, 'bá rī pi rikí ìvé bǒngó akoó rǔkǔ rī pi ajaá mụzú lètì rī drīgè sī.

³⁷ Yēsū kā mụy caá vǔrã lètì rī ní úlúzá mụzú Írã Òlívè vé rī gé rī gé 'dǎá, 'bá bǐtríká ìri ã pámvú ùbǐ' 'bá rī pi í'dókí rií Múngú ri íngú àyǐkò sī ú'dúkò be ụrụ 'dǎá tǎ àyázú àyāyā kòpi ní ndreé rī sī.

³⁸ "Tǎkírì ã adri 'bǎgú ímúpi Úpí ã rú sī rī + drīgè!" ††

"Tǎkírì ã adri 'bǔ gé 'dǎá, è íngúkí Múngú 'bǔ gé 'dǎá rī íngúngǔ!"

³⁹ Fǎrúsí ã ụrụkò 'bá bǐtríká rī pi ãsámvú gé 'dǎá, kòpi ní 'yozú Yēsū ní kǐnǐ, "Ímbápi, 'í 'yo mívé 'bá mǐ pámvú ùbǐ' 'bá 'dǐ'bée ã újǐkí kírì!"

⁴⁰ Yēsū ní újázú kòpi ní kǐnǐ, "Á 'yo ìmi ní 'dínì, kòpi újǐkí dǒ kírì, írã 'dǐ'bée ícò ma íngú ú'dúkò be ụrụ 'dǎá rá."

Yēsū ngo kǔrú Yērúsǎlémǎ vé rī ã tǎ sī

⁴¹ Yēsū kā mụy caá ìnyíná kǔrú Yērúsǎlémǎ vé rī gé 'dǎá, kǎ kǔrú rī ndreé, í'dó ngoó kǔrú rī ã tǎ sī ngongo.

⁴² Ìri ní 'yozú kǐnǐ, "Mívé 'bá rī pi nǐkí ngá tǎkírì íjǐpi ì ní ú'dú ãndrú nǒri gé rī kuyé, á lè kǒdò kòpi ã nǐkí, 'bo ùzǔkí kòpi ní tǎ ni ùzǔzǔ. ⁴³ Ú'dú ãzi ri ímú 'dǐrǐ'dǐ, ìmivé ari'ba rī pi ímú ãbi sǐ ìmi gǎrǎ gá sǐ kǔrú, kòpi ìmi ce ku ágágá, kòpi lètì rī pi òzǔ céré. ⁴⁴ Kòpi ìmi 'du a'be vǔgá ìmivé anjíná rī pi be. Kòpi ícókí írã mváná ãzi kuú ógǔpi drīgè ku, ã'diātāsīyā ìmi nǐkí sǎ Múngú ní ímúzá ìmi vǔgá nǒó rī kuyé."

Yēsū údró 'bá rī pi Jó Múngú vé rī agásí

(Mátáyo 21:12-17; Mǎrǎkò 11:15-19; Yǔwǎnǐ 2:13-22)

⁴⁵ Kúru Yēsū ní fizú Jó Múngú vé rī ã bóró gá 'dǎá, ìri ní í'dózú 'bá ngá ụzǐ' 'bá rī pi údrózú ìvé vǔrã ngá ụzǐzú rī pi gé sī. ⁴⁶ Ìri ní 'yozú kòpi ní kǐnǐ, "Síkí Búkú Múngú vé rī agá kǐnǐ, 'Jó mávé rī, ìri jó rizú ma zǐzú ni,' † 'bo ìmi újǎkí jó rī ícá 'vǔrã ǔgǔ' 'bá rī pi ní rizú adrizú ni.' ††

⁴⁷ Ú'dú céré, Yēsū ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī agá 'dǎá. 'Bo atala atala rī pi drīgè rī pi, 'bá tǎímbǐ Mósè vé rī ímbá' 'bá rī pi be, ãzini drǐkoma 'bá rī pi ãsámvú gé 'dǎlé rī pi be, kòpi rikí lètì ndǎá lèzú Yēsū ri 'dǐzú drǎzú 'dǐísí rá. ⁴⁸ 'Bo kòpi ísúkí lètì ìri 'dǐzú drǎzú kuyé, ã'diātāsīyā 'bá rī pi 'bǎkí úvá rizú tǎ ìri ní átá rī yǐzú.

Yǎhúdǐ rī pi zǐkí ùkpò Yēsū ní èzǐ ngazú rī vé tǎ

(Mátáyo 21:23-27; Mǎrǎkò 11:27-33)

20 Ú'dú ãlu, Yēsū kā rií 'bá rī pi ímbá, ãzini rií ú'dúkò múké rī ùlúú kòpi ní Jó Múngú vé rī ã bóró gá 'dǎá, atala atala rī pi drīgè rī pi, 'bá tǎímbǐ Mósè vé rī ímbá' 'bá rī pi be, ãzini Yǎhúdǐ ambugu rī pi be, ímúkí ìri vǔgá. ² Kòpi ní 'yozú kǐnǐ, "Í lǔ 'bá ní, mǐ ri tǎ 'dǐ'bée nga ùkpò ã'di vé ni sǐ? ã'di sè mí ní ùkpò 'dǐri nǐ?"

³ Ìri ní újázú kǐnǐ, "Á lè drǐ kpá ìmi zǐj, ìmi lǔkí má ní, ⁴ ùkpò Yǔwǎnǐ ní bǎtízímǔ sèzú 'dǐri íngá 'bǔ gélésíla, dǒku 'bá áda sè ìri ní ùkpò 'dǐri nǐ?"

† 'Bǎgú ímúpi Úpí ã rú sī rī: 'Bǎgú 'dǐri Yēsū 'i. †† 19:38 Sǎwúmǎ 118:26 † 19:46 Ísáyá 56:7 †† 19:46 Yērēmíyá 7:11

⁵ Kòpi ní átázú ì ãsámvú gé sǐ kǐnǐ, "Bá 'yokí dǒ tǎ ni íbǐ íngá 'bǔ gélésí, ìri 'bá zǐ, 'bá è'yǐkí ìri kuyé ãsǐ. ⁶ 'Bá 'yokí dǒ tǎ ni íbǐ íngá 'bá áda vǔgá, 'bá rī pi 'bá úvǐ írã sǐ rá, ã'diātāsīyā kòpi ã'yǐkí rá 'yozú kǐnǐ, Yǔwǎnǐ ri nǐbǐ."

⁷ Kúru kòpi ní újázú kǐnǐ, "Bá nǐkí kuyé ã'di sè dǒ ìri ní ùkpò bǎtízímǔ sèzú 'dǐri nǐ."

⁸ Yēsū ní 'yozú kǐnǐ, "Á lè ùkpò má ní èzǐ ngazú ãnǐ rī vé tǎ ùlúú ìmi ní ku."

Nǎpí ãgò ómvú 'ǎ'bá rī pi vé rī

(Mátáyo 21:33-46; Mǎrǎkò 12:1-12)

⁹ Yēsū ní gǒzú 'bá rī pi ní nǎpí 'dǐri ùlúzá kǐnǐ, "Ágò ãzi 'ǎ ómvú, sa peṭì vǐnyò vé ni pi †† 'a ni gé, ìri ní ómvú rī ezǐzú 'bá ụrụkò ómvú 'ǎ'bá ni pi ní, ìri ní ngazú mụzú adrizú ãngǔ ãzi gé ílì be kárakará. ¹⁰ Lókí ãnyǎngǎ ìkǔnǎzú rǐ kǎ ícò, ìri ní átí' 'bá pèzú mụzú 'bá ómvú 'ǎ'bá rī pi vǔgá 'dǎá, kòpi ã sèkí rǐ peṭì vǐnyò vé rī vé ù'a ụrụkò 'í ní. 'Bo 'bá ómvú 'ǎ'bá rī pi fúkí ìri, pèkí ìri mụzú drǐ be ule. ¹¹ Ìri ní átí' 'bá ãzi pèzú, 'bo kòpi ùgbǎkí ìri, kòpi 'okí ìri ùnjí, pèkí ìri mụy drǐ be ule. ¹² Ìri ní kpá átí' 'bá ãzi pèzú, kòpi fúkí ìri ùnjí ùnjí ãzó be, kòpi drokí ìri fúú ómvú rī agásí ãmvé.

¹³ "Ómvú 'dǐpa ní 'yozú kǐnǐ, 'Má 'o rǐ ã'di? Dǒ 'dínì, ma mávé mvá má ní lèlèlè rī pè mụzú áyu, sǎ ãzi sǐ kòpi ìri ìnjǐ rá."

¹⁴ "Bo 'bá ómvú 'ǎ'bá rī pi kǎ mvá rī ndreé, kòpi rikí átá ì ãsámvú gé sǐ kǐnǐ, "Bá ímúpi ìrivé ngá è tǐ ruṭupi rǐ 'dǐ. Lè 'bá 'dǐkí ìri drǎá 'dǐísí rá, ngá ómvú agá rǐ ã adri rǐ 'bávè ni.' ¹⁵ Kòpi ní ìri drozú ómvú rī agásí, kòpi ní ìri 'dǐzú drǎzú."

Yēsū ní 'bá rī pi zǐzú kǐnǐ, "Ìmi ní ụsǔzú rǐ gé, ómvú 'dǐpa ri 'bá ómvú 'ǎ'bá 'dǐ'bée 'o ngónì? ¹⁶ Á 'yo ìmi ní, ómvú 'dǐpa ri ímú 'bá ómvú 'ǎ'bá 'dǐ'bée ú'dú ùdrá rá, ìri ómvú rǐ sè 'bá ụrụkò' 'bée ní."

'Bá rī pi kǎ tǎ 'dǐri yǐj, kòpi ní 'yozú kǐnǐ, "Lè tǎ 'dǐri ã nga 'i 'dínì ku."

¹⁷ Yēsū ní ãngǔ ndrezú kòpi vǔgá 'dǎá, ìri ní kòpi zǐzú kǐnǐ, "Tǎ ì ní sǐ Búkú Múngú vé rī agá kǐnǐ,

" 'Írã ãndúrú 'bá jó sǐ' 'bá rī pi ní gǎá sǐ rǐ,

újá nónì 'i ícá írã sèepi jó rǐ ní pá tuzú ãnǐ ùkpò ùkpò nǐ,' ††† 'dǐri vé íffíí ã'di?

¹⁸ 'Bá 'dépì írã 'dǎri drīgè rǐ, ìri ùṅò kǔ'yúkú'yú, 'bo írã rǐ 'dè dǒ 'bá rǐ drīgè, ìri 'bá rǐ ínjǐ ku kpásákpásá."

¹⁹ Atala atala rǐ pi drīgè rǐ pi, 'bá tǎímbǐ Mósè vé rī ímbá' 'bá rī pi be, kòpi kǎ tǎ 'dǐri yǐj, kòpi lèkí kǒdò Yēsū ri ruṭú sǎ 'dǎri gé, ã'diātāsīyā kòpi nǐkí rá 'yozú kǐnǐ, Yēsū ri nǎpí 'dǐri átá ìvé tǎ sǐ. 'Bo kòpi 'okí 'bá rǐ pi sǐ ǔrǐ sǐ.

†† Peṭì vǐnyò vé rǐ: Yǎhúdǐ rǐ pi 'dukí peṭì vǐnyò vé rǐ ã tǎ 'bǎá tǎ ãmbúgú rú, kòpi ri ù'a ni zo vǐnyò sǔ rú. Múngú ìpè 'bá Ísèrèlè vé rǐ pi adrií 'bá ívé ni, kòpi ã adriki rǐ sǔ peṭì vǐnyò vé Múngú ní saá 'aápi ù'a be rǐ tǐni. Nǎpí peṭì vǐnyò vé 'dǐri, sè 'bá tǎímbǐ ímbá' 'bá rǐ pi atala atala rǐ pi drīgè rǐ pi be nǐkí ámá rá 'yozú kǐnǐ Yēsū ri ìvé tǎ átá. 'Í lǎ Sǎwúmǎ 80:8-16; Ísáyá 5:1-7; Yērēmíyá 2:21; Mátáyo 21:33-46; Mǎrǎkò 12:1-12. ††† 20:17 Sǎwúmǎ 118:22

Müfëngã umbe jezú rĩ vé üfëngará 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ní rĩ

(Mätáyo 22:15-22; Mărăkõ 12:13-17)

²⁰ Kõpi tẽkí rií Yësũ ri ndreé, kõpi ní 'bã ängũ úmí' bá ni pi pëzú muzú Yësũ ri úmizú, 'bã ängũ úmí' bá rĩ pi 'bãkí ĩ kú 'bã tã be pĩrĩ ni pi rú. Kõpi lëkí kōdō átángá ũnjĩ ĩsú yĩ Yësũ tĩ gé, ĩ ruxĩ rĩ ĩri ãní, ĩ jikĩ rĩ ĩri muý sée gávãnä ũkpõ be tã lĩpi rĩ drĩgé. ²¹ 'Bã ängũ úmí' bá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, 'Ímbãpi, 'bã nĩkĩ rá, átángá mí ní rií átá rĩ, äzini tã mí ní rií ímbá rĩ, ĩri pĩrĩ, mí újá mívé yĩkĩ ku, mi ri 'bã rĩ pi vé tã 'dũ nga trõtrõ, mi ri tã áda íngãpi Múngú vúgá rĩ ímbá. ²² 'Í lũ 'bã ní, ĩri nyo múké 'bã ní müfëngã umbe jezú rĩ üfëzú 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ní, dõku 'bã üfëkĩ ku?"

²³ Yësũ nĩ rá 'yozú kĩnĩ, kõpi lëkĩ tã ũnjĩ ĩsú yĩ ĩ tĩ gé, kúru ĩri ní 'yozú kĩnĩ, ²⁴ 'Ími 'dákĩ má ní müfëngã fĩfĩ ënjĩĩpi ënjĩënjĩ ãlu ni." ĩri ní kõpi zizú kĩnĩ, "Índrĩlĩkĩ müfëngã rúpá gá 'dĩri, äzini rúpá gá ni gé 'dĩri ã'di vé ni?"

²⁵ Kõpi ní újázú kĩnĩ, "Bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ vé ni."

Kúru ĩri ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Ngá 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ, ĩmi sëkĩ ĩri ní, ngá Múngú vé rĩ, ĩmi sëkĩ Múngú ní."

²⁶ Kõpi ĩsúkĩ átángá ũnjĩ tĩ ni gé 'bã rĩ pi ãsãmvú gé 'dãlë ãluñãni kuyé. Kõpi äyãkĩ tã ĩri ní újá 'dĩri sĩ rá, së kõpi újĩkĩ kĩri.

Íngángará gõo ídri rú drãngará gálësĩla rĩ vé tã

(Mätáyo 22:23-33; Mărăkõ 12:18-27)

²⁷ Yãhũdĩ ambugu zĩlé Sãdókë † 'yo' bá kĩnĩ, 'bã rĩ drã dõ gĩ, gõ íngá ídri rú ku rĩ pi ní ímũzú Yësũ vúgá nõõ. ²⁸ Kõpi ní Yësũ ri zizú kĩnĩ, "Ímbãpi, Mósë sĩ 'bã ní kĩnĩ, "Bã rĩ vé ëdrĩpi drã dõ, ku dõ õwũzĩ kú mvã äkõ, 'bã drããpi rĩ vé ëdrĩpi rĩ gõ õwũzĩ rĩ é'yĩ, kõpi anji tĩ õwũzĩ rĩ be, anji kõpi ní tĩ rĩ pi gõ adri ëdrĩpi drããpi 'dãri vé ni." ²⁹ Õtũ anji ägõ ëzĩrĩ ëdrĩpi rĩ rú. Mvã kãyũ rĩ je ũkú, drã kú mvã äkõ. ³⁰ Ëdrĩpi 'deëpi vú ni gé sĩ rĩ ní õwũzĩ rĩ é'yĩzú, ĩri ní kpá drãzú mvã äkõ. ³¹ Ëdrĩpi 'deëpi 'dĩri ã vũdrĩ gé sĩ rĩ ní kpá õwũzĩ rĩ é'yĩzú, ĩri ní kpá drãzú mvã äkõ. Anji ëzĩrĩ 'dĩ' bée céré é'yĩkĩ õwũzĩ rĩ rá, kõpi ũdrãkĩ céré mvã äkõ. ³² Õdũ ni gé, ũkú rĩ ní kpá drãzú. ³³ Kúru 'í lũ 'bã ní, lókĩ Múngú kãdõ ímũ 'bã ũdrã' bá gĩ rĩ pi in-gaã gõo ídri rú, ũkú 'dĩri ímũ adri ã'di vé ni?"

³⁴ Yësũ ní újázú kĩnĩ, "Äjë ágõ pi ní ĩ jezú ũkú be rĩ, ĩri 'yénã 'i nga vũ drĩgé nõgõ. ³⁵ 'Bo 'bã úmvúlësĩ Múngú ní ä'yĩ adriĩ pĩrĩ íngã' bá gõ' bá ídri rú drãngará gálësĩla rĩ pi, ägõ rĩ pi jekĩ ũkú ku, ũkú rĩ pi jekĩ ägõ ku, ³⁶ kõpi ícókĩ gõo ũdrãã dĩĩ ku, ã'diãtãsiyã kõpi adri sũ mãlãyĩkã rĩ pi tĩni. Kõpi anji Múngú vé ni, ingakĩ kõpi drãngará gálësĩla ídri ú'dĩ rĩ ĩsú gĩ.

³⁷ "U'dógũ'dógũ äcí ní dĩzũ peĩ amuúpi kũmvũ rĩ agá rĩ vé rĩ 'yo 'dĩni, Mósë sĩ tã rĩ lüzú kĩnĩ, 'bã ũdrã' bée gĩ

† Sãdókë: Sãdókë rĩ pi ngúlũmũ Yãhũdĩ rĩ pi vé tãĩmbĩ Mósë vé rĩ ru' bá tĩtĩ rĩ pi, 'bo kõpi é'yĩkĩ índrĩ rĩ pi vé tã kuyé, é'yĩkĩ mãlãyĩkã rĩ pi vé tã kuyé, äzini kõpi é'yĩkĩ kpá 'yozú kĩnĩ, 'bã ũdrã' bá gĩ rĩ pi gõ íngã ídri rú rá 'dĩni kuyé. 'Í lã Ĕzĩ 23:8. †† 20:28 Dëtrõnõmë 25:5

rĩ pi íngã gõ ídri rú ũzi, kĩnĩ Úpĩ ri 'Múngú Äbũrãmã vé ni, Múngú Ísákã vé ni, äzini Múngú Yökõbũ vé ni.'

³⁸ Múngú adri 'bã ũdrã' bá gĩ rĩ pi vé ni ku. Múngú ri 'bã ídri rú rĩ pi vé ni, ã'diãtãsiyã Múngú ndre 'bã rĩ pi 'ĩ mĩ gé 'dãã ídri rú."

³⁹ 'Bã tãĩmbĩ ímbã' bá rĩ pi ã urũkõ ní 'yozú kĩnĩ, "Ím-bãpi, tã mí ní újá 'dĩri ĩri múké!" ⁴⁰ Tã 'dĩri ã vũdrĩ gé, 'bã äzi gõ Yësũ ri zĩ ãluñãni kuyé.

Kúrísitõ ri ã'di ã mvã?

(Mätáyo 22:41-46; Mărăkõ 12:35-37)

⁴¹ Yësũ ní kúru 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Tã sëëpi 'bã rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, Kúrísitõ ri Dãwũdĩ ã Mvã rĩ ã'di? ⁴² Dãwũdĩ sĩ uletere búkũ Sãwũmã vé rĩ agá kĩnĩ,

"Úpĩ Múngú 'yo mávé Úpĩ ní † kĩnĩ,

"Mĩ úrĩ mã drĩ ëndëpi †† gé,

⁴³ cĩmgbã má ní mívé ari'ba rĩ pi 'bãzú

mĩ pálé gá rĩ gé." †††

⁴⁴ Dõ Dãwũdĩ zĩ Kúrísitõ ri ívé Úpĩ píri, Kúrísitõ ri ícõ adri Dãwũdĩ ã mvã íngõni?" †††

'Bã tãĩmbĩ Mósë vé rĩ ímbã' bá rĩ pi vé tã

(Mätáyo 23:1-36; Mărăkõ 12:38-40; Lúkã 11:37-54)

⁴⁵ 'Bã rĩ pi kã rií tã Yësũ ní átã rĩ yĩ, Yësũ ní 'yozú ívé 'bã 'ĩ pámvũ ũbĩ' bá rĩ pi ní kĩnĩ, ⁴⁶ "Lë ĩmi adriki mĩ be kõwũ 'bã tãĩmbĩ Mósë vé rĩ ímbã' bá 'dĩ' bée vé tã sĩ. Kõpi lëkĩ ĩ úsú böngõ äcõ äcõ ni pi sĩ, kõpi dõ jõkõnĩ agá, kõpi lëkĩ 'bã rĩ pi ë ezĩkĩ ĩ ĩnjĩngará sĩ, kõpi lëkĩ úrĩ vũrã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá rĩ pi drĩgé, äzini vũrã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ũmũ nyazú rĩ gé. ⁴⁷ 'Bo kõpi ri õwũzĩ rĩ pi ë mĩ ũ' bã rizú kõpivé ngá jó ãsãmvú gé rĩ pi u'duzú kõpi drĩgé sĩ. Kõpi ri Múngú ri zĩ sã be äcõ, 'bã rĩ pi ã ndrekĩ rĩ ĩ. "Bã tã 'o' bá 'dĩni 'dĩ' bée, Múngú ri ímũ kõpi ĩrĩñã ũnjĩ ũnjĩ."

Õwũzĩgõ äzi së müfëngã fĩfĩ ĩrĩ

(Mărăkõ 12:41-44)

21 Yësũ kã rií adriĩ Jó Múngú vé rĩ agá 'dãã, ndre 'bã ã'bũ be rĩ pi ri müfëngã 'be sõndũkũ ĩ ní 'bãã kuú Jó Múngú vé rĩ agá müfëngã 'bezú rĩ agá. ² Ndre kpá ũkú äzi ngá äkõ, õwũzĩgõ rú ni, 'be müfëngã fĩfĩ nyĩrĩñã ĩrĩ. ³ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ádarũ á lë 'yoõ ĩmi ní 'dĩni, õwũzĩgõ 'dĩri 'be müfëngã rĩ 'bã rĩ pi vé rĩ agaã rá. ⁴ Müfëngã 'bã 'dĩ' bée ní sëë rĩ, kõpi íbĩkĩ 'dũ ã'bũ ívé rĩ agá, 'bo ũkú ngá äkõ 'dĩri së ívé ngá 'ĩ ní kōdō 'ĩ ĩzã kozú rĩ ãrëvũ céré."

† 20:37 Wũngará 3:6 †† Úpĩ 'yo mávé Úpĩ ní: Tã 'dĩri vé ífĩfĩ, Úpĩ Múngú zĩ Yësũ Kúrísitõ ri Úpĩ. †† Drĩ ëndëpi gé: 'Bã úrĩpi drĩ ëndëpi gé rĩ, ĩri ũkpõ be, ĩrĩ ĩnjĩnjĩ. ††† 20:43 Sãwũmã 110:1 ††† Kúrísitõ ri ícõ adri Dãwũdĩ ã mvã íngõni?: Tĩkĩ Yësũ ri 'bã áda rú, ĩrivé é' bĩpi Dãwũdĩ 'i, 'bo ĩ ní drĩ ĩri tĩzũ kuyé rĩ gé, kõpi rikĩ adriĩ Múngú be trú 'bũ gé 'dãã, ĩri Mvã Múngú vé ni. Gbi ngá rĩ pi ãrëvũ céré nĩ, kúru ĩri Úpĩ Dãwũdĩ vé ni. 'Í lã 1 Sãmüélë 16:1-13; Sãwũmã 132:11-12; Yũwãni 1:1-18.

Yēsũ ũlũ tã ímúpi 'i ngaápi ú'dú ùdũ vé rĩ gé rĩ
(Mātáyo 24:1-2; Mārákõ 13:1-2)

⁵ Yēsũ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ã uryuko rikí átá írã ũnyĩ be ĩ ní Jó Múngú vé rĩ sizú rĩ ã tã sĩ, āzini ngá 'bá rĩ pi ní sēē Múngú ní rĩ pi ã tã sĩ. 'Bo Yēsũ ní 'yozú kíñĩ, ⁶ "Sã āzi ri ímú 'dĩ'dĩ, ngá ĩmi ní ndree 'dĩ'bée, ĩ ímú ũñõ céré vũgá, ícókí írã ālu ni kuú adrii ógúpi drĩgé ku."

Īzāngā úmvúlésĩ ímúpi drĩdrĩ 'dĩlé rĩ
(Mātáyo 24:3-14; Mārákõ 13:3-13)

⁷ 'Bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní Yēsũ ri zizú kíñĩ, "Ímbápi, tã 'dĩ'bée ímú ĩ nga ngõtú? Ngá lĩúpi 'yozú kíñĩ, tã rĩ ílókõ ímú 'i nganga rĩ ã'di?"
⁸ Yēsũ ní újázú kòpi ní kíñĩ, "'Bá āzi ã ũ'bã ĩmĩ mĩ ku. 'Bá kárakarã pi ímú mã rú sĩ, kòpi 'yo ĩ Kúrísitõ 'i, āzini kòpi 'yo, 'Sã rĩ ícõ gĩ.' 'Bo lē ĩmi ẽ'yĩkĩ kòpivé tã 'dĩri ku.
⁹ ĩmi kádõ tã ẽ'dĩ vé ni yĩĩ, āzini tã 'bá rĩ pi ní rizú íngázú mgbárāsĩ ĩ ógúpi drĩgé rĩ vé tã yĩĩ, lē ĩmi 'okĩ ũrĩ sĩ ku. Tã 'dĩ'bée ímú ĩ nga drĩdrĩ, 'bo ú'dú ùdũ vé rĩ ícõ drĩ ícã mbēlēñã ku."
¹⁰ Yēsũ ní kúru 'yozú kòpi ní kíñĩ, "'Bá āngũ āzi agá rĩ pi ímú ẽ'dĩ 'dĩ 'bá āngũ āzi agá rĩ pi be, 'bāgú rĩ pi ímú ẽ'dĩ 'dĩ ĩ ógúpi' 'bāgú rĩ pi be. ¹¹ Āngũ rĩ ímú 'i aya dīngídīngĩ, ẽbĩrĩ ri ímú 'de ũnjĩ ũnjĩ, drã ũnjĩ ũnjĩ ni pi ímú 'de āngũ āndiāndĩ ni pi agásĩ, Tã āyāzú āyāyã 'bá rĩ pi ní ũrĩ sēēpi ni pi ímú 'i nga 'bũ gé 'dãã.
¹² "'Bo drĩdrĩ ni, tã 'dĩri ní drĩ 'i ngazú kuyé rĩ gé, ĩ ímú ĩmi uryu, ĩ ĩmi õcũ ũnjĩ ũnjĩ. ĩ ímú ĩmi jĩ tõ Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá, āzini ĩ ĩmi jĩ jó āngũ ũ'yĩzú rĩ pi agá, ĩ ĩmi tõ 'bāgú rĩ pi ẽndrẽtĩ gé, āzini gávānã rĩ pi ẽndrẽtĩ gé, ĩmi ní mã pámvú ũbĩ rĩ sĩ. ¹³ 'Dĩri ímú adri ĩmi ní drĩlé múké ĩmi ní mávé tã ũlúzú kòpi ní. ¹⁴ 'Bo ĩmi dõ ri ĩmĩ tĩ gã, lē ĩmi rikĩ ĩmi ũsũũ drãã tã ĩmi ní lēē átã rĩ sĩ ku.
¹⁵ 'Ā'diātāsīyã mã ĩmi ní átāngã pĩrĩ rĩ sē nĩ, āzini mã ĩmi ní úmĩ rĩ sē nĩ, ĩmivé ari'ba rĩ pi ícókĩ ĩmi ideé ku, dõku kòpi ícókĩ 'yoó tã ĩmi ní 'yoó rĩ ũnjõ 'dĩni ku. ¹⁶ Sã āzi sĩ, ĩmi ẽtẽpĩĩ, ĩmi ẽndrẽpĩĩ, ĩmi ẽ'dĩpáa, ĩmi ẽdrĩpĩĩ, āzini ĩmivé ũndĩ rĩ pi, kòpi ímú ĩmi ũli 'be, kòpi ĩmi uryuko ú'dĩ ũdrã rá. ¹⁷ 'Bá rĩ pi ārẽvú céré ímú ĩmi gã sĩ mã tã sĩ. ¹⁸ 'Bo drĩ'bí ĩmi drĩgé rĩ ālu ni ícõ āvĩĩ ku. ¹⁹ ĩmi tukĩ dõ pá tĩtĩ ĩmivé ẽ'yĩngárã agá, ĩmi ídri 'dãni' 'dãni rĩ ísũ rá.

Ī ímú Yērũsālēmã ri iza rá
(Mātáyo 24:15-21; Mārákõ 13:14-19)

²⁰ "ĩmi ndrekĩ dõ āngárãwã rĩ pi cekĩ Yērũsālēmã ri kũrũ, ĩmi nĩ 'yozú kíñĩ, sã ĩ ní Yērũsālēmã ri izazú rĩ ícã gĩ. ²¹ Kúru lē 'bá adri' 'bá āngũ Yũdáyã vé rĩ agá rĩ pi ã ápákĩ muzú írã gã 'dãã, 'bá adri' 'bá kũrũ agá rĩ pi ã fũkĩ kũrũ rĩ agásĩ āmvé, 'bá adri' 'bá kũrũ rĩ agá ku rĩ pi ã gókĩ fiĩ kũrũ rĩ agá 'dãã ku. ²² 'Ā'diātāsīyã sã 'dĩri ĩ ní āngũ ĩrĩñāzũ rĩ, tã ĩ ní sĩĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ, ã nga rĩ 'i fũũ tĩ ni gé bēnĩ. ²³ 'Ú'dú 'dãri gé, ũkú 'a be rĩ pi ímú ĩzāngã ísũ ũnjĩ ũnjĩ, āzini ũkú ri' 'bã bã sē' 'bã ndrũ' 'bã anjĩñã ní rĩ pi kpã ímú ĩzāngã ísũ ũnjĩ ũnjĩ. Īzāngã ri ímú adri ũnjĩ ũnjĩ āngũ 'dãri agá, Múngú ã 'a

ri ve 'bá 'dĩ'bée ní ũnjĩ ũnjĩ. ²⁴ Ari'ba rĩ pi ímú 'bá rĩ pi ú'dĩ ĩlĩ ācõ sĩ. Kòpi 'bá rĩ pi uryuko uryu jĩ āngũ jãkã rĩ pi vé rĩ gé. 'Bá adri' 'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ímú Yērũsālēmã ri ru, kòpi adri Yērũsālēmã agá 'dãã, cĩmgbã sã kòpivé rĩ ní dẽzũ rĩ gé."

'Bá Mvã vé ĩgõngárã
(Mātáyo 24:29-31; Mārákõ 13:24-27)

²⁵ Yēsũ ní 'yozú kíñĩ, "Tã āyāzũ āyāyã ni ímú ĩndrẽ ũtũ rĩ mĩ gé, mbãã rĩ mĩ gé, āzini línyã rĩ pi mĩ gé. 'Bá vũ drĩgé nõgõ rĩ pi ímú adri ānĩ ũrĩ sĩ, kòpi ẽ drĩ ri ímú ábã yĩĩ tafu rĩ vé ũngárã sĩ, āzini ĩrĩvé úvāngárã ngũyã ngũyã rĩ sĩ. ²⁶ 'Ūrĩ ri 'bá rĩ pi fũ ambamba, tã ímúpi 'i ngaápi vũ drĩgé rĩ sĩ. Ngá 'bũ gé rĩ pi ārẽvú céré, ĩ ímú kòpi aya u'de vũgã. ²⁷ Sã 'dãri gé, mã 'Bá Mvã 'i, kòpi ímú mávé ímũngárã ĩrĩbĩtĩ agásĩ ũkpõ be rĩ ndre, āzini mávé dīngárã põwũpõwũ rĩ ndre ĩ mĩ sĩ. ²⁸ ĩmi ndrekĩ dõ tã 'dĩ'bée í'dókĩ ĩ ngaá gĩ, ĩmi tukĩ pá uryu sĩ, ĩmi ingakĩ ĩmĩ drĩ uryu, ã'diātāsīyã sã ĩ ní ĩmi pazú rĩ ícã ĩnyĩñã gĩ."

Nãpĩ pẽtĩ ĩ ní zĩĩ fĩgĩ rĩ vé rĩ
(Mātáyo 24:32-35; Mārákõ 13:28-31)

²⁹ Yēsũ ní kòpi ní nãpĩ 'dĩri ũlúzũ, "ĩmi ndrekĩ drĩ pẽtĩ ĩ ní zĩĩ fĩgĩ 'dĩri kã, āzini ĩmi ndrekĩ drĩ pẽtĩ rĩ pi kã. ³⁰ Kòpi kádõ í'dõ rũũ, ĩmi nĩ 'yozú kíñĩ, ẽẽzũ ícã ĩnyĩñã gĩ. ³¹ ĩri kpã adri sũ 'dĩri tĩnjĩ, ĩmi ndrekĩ dõ tã mã ní lĩũ ĩmi ní 'dĩ'bée ri 'i nga, ĩmi nĩ 'yozú kíñĩ, mãlũngã Múngú vé rĩ ícã ĩnyĩñã gĩ. ³² Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá uryuko' 'bée ĩmi āsãmvú gé 'dĩgé ícókĩ drĩ ũdrãã ku, cĩmgbã tã 'dĩ'bée ní ĩ ngazú rĩ gé. ³³ 'Bũ pi vũ be, ĩri ímú dẽ rá, 'bo ú'dúkõ mávé rĩ dẽ ku.
³⁴ "ĩmi ndrekĩ múké, ĩmi rikĩ ẽsĩ 'bãã ngã nyanya drĩgé ku, āzini ĩmi rikĩ íwã mvũũ ĩmērẽzũ ānĩ ku, āzini ĩmi rikĩ ĩmi ũsũũ drãã tã nyõókũ nõri vé rĩ sĩ ku, ĩmi rikĩ dõ tã 'dĩ'bée 'oó, ú'dú ùdũ vé rĩ ímú ícã mbēlēñã, ĩmi ícókĩ nĩĩ ku. ³⁵ Tã 'dĩri ímú 'i nga 'bá adri' 'bá vũ drĩgé nõgõ rĩ pi ní céré. ³⁶ Lē ĩmi adrikĩ mĩ be kowũ, ĩmi zĩkĩ Múngú ri, tã ímú' 'bã ĩ nga' 'bã 'dĩ'bée ẽ ísũ rĩ ĩmi ku, mã 'Bá Mvã 'i, ĩmi tukĩ rĩ pá mã ẽndrẽtĩ gé ũrĩ ākõ."
³⁷ 'Ú'dú ālu ālu, Yēsũ ri ẽcĩ 'bá rĩ pi ímbã Jó Múngú vé rĩ ã bórõ gã 'dãã, ũndrẽñã ālu ālu, ĩri mũ ángã ĩ ní zĩĩ Írã Ōlívẽ vé rĩ drĩgé 'dãã, ĩri la 'dãlé. ³⁸ Kádõ adrii ũ'bũtĩ kũnĩkũnĩ, 'bá rĩ pi ri ímú tã Yēsũ ní ímbã rĩ yĩ Jó Múngú vé rĩ ã bórõ gã 'dãã.

Yũdã 'be Yēsũ ã ũli

(Mātáyo 26:1-5, 14, 16; Mārákõ 14:1-2, 10-11; Yũwãní 11:45-53)

22 Ūmũ ĩ ní Pángã ni 'Bãã Údrã ku rĩ + vé 'Ú'dú Múngú ní Ẹlĩzũ Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ nyazú rĩ kã ícã ĩnyĩñã gĩ, ² atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bã tãĩmbĩ ím-bã' 'bã rĩ pi be, rikĩ lètĩ ndãã lèzũ Yēsũ ri ruzú kĩri, ĩri 'dĩzũ drãzũ rá, ã'diātāsīyã kòpi 'okĩ ũrĩ sĩ 'bã rĩ pi sĩ. ³ Kúru Sātãnã ní fizú Yũdã ĩ ní zĩĩ Ísĩkãrĩyõtã ẽ ẽsĩ agã.

+ Ūmũ ĩ ní Pángã ni 'Bãã Údrã ku rĩ nyazú rĩ: Yãhũdĩ rĩ pi ri ũmũ 'dĩri nya ca ú'dú ẽzĩrĩ, kòpi ri ú'dú Múngú ní ĩ pazú adringárã tũgẽrĩ rú 'bã Ẹjẽpõtõ vé rĩ pi drĩgé sĩ rĩ vé tã ígã ānĩ. Ūmũ 'dĩri ĩ í'dõ nya 'Ú'dú Múngú ní Ẹlĩzũ Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ gé. 'Í lã Wũngárã 12:17-20.

Yúdã ri Yësũ vé 'bã áyúäyũ mụdrí drĩ ni ìrĩ rĩ pi vé äzi.
 4 Yúdã ní ngazú mụzú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi vúgá,
 äzini ùgalaku Jó Múngú vé rĩ ütē'bã rĩ pi vúgá 'dää, ìri
 ní rizú lètì 'í ní lèzú Yësũ ä üli 'bézú rĩ átázú kòpi ní.
 5 Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi ùgalaku rĩ pi be adrikí äyĩkò
 sĩ, kòpi kìnĩ, ì mǔfēngā sē Yúdã ní rá. 6 Yúdã ä'yĩ rá, ìri
 ní í'dózú lètì ndázú, 'ì sē rĩ Yësũ ri kòpi drĩgé, äküdē 'bã
 bĩtrĩká rĩ pi 'dääyo.

Ínyá ùdũ Yësũ ní nyaá ívé 'bã mụdrí drĩ ni ìrĩ rĩ pi be rĩ
 (Mätáyo 26:17-25; Mărăkò 14:12-21; Yüwánĩ 13:21-30)

7 Ùmũ ì ní Pángã ni 'Bää Údrã ku, ì ní rizú kãbĩlò mvã
 † úlízú Ù'dũ Múngú ní Èlízú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ †† vé rĩ
 nyazú rĩ kã ícã, 8 Yësũ ní Pétērò pi pèzú mụzú Yüwánĩ
 be drĩdrĩ, ìri ní 'yozú kìnĩ, "Ìmi mụkí 'bã ní änyängã
 Ù'dũ Múngú ní Èlízú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ vé rĩ á'dí, 'bã mụkí
 rĩ nyaá."

9 Kòpi ní ìri zizú kìnĩ, "Í lè 'bã mụkí á'dí íngũgá?"

10 Ìri ní újázú kòpi ní kìnĩ, "Ìmi kádò caã kũrú rĩ agã
 'dälé, ìmi ágó äzi ìsú ìri yĩ 'dũ mụzú ùdrí sĩ. Ìmi 'dekí
 mụy ìri ä vùdrĩ gé sĩ, cĩmgbã jó ìri ní mụzú fizú rĩ agã
 'dää. 11 Ìmi 'yokí jó 'dĩpa ní, 'Ímbãpi zị kìnĩ, 'Bã mụ ùmũ
 Ù'dũ Múngú ní Èlízú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ nya mávé 'bã mã
 pámvú ùb'í'bã rĩ pi be íngũgá? 12 Ìri ìmi ní jó ä 'a äm-
 búgú urulésĩla rĩ lü, údékí 'a ni kú múké múké. Ìmi
 á'díkí 'bã ní ínyá rĩ 'dälé."

13 Kòpi ní 'dezú mụzú kũrú rĩ gé 'dälé, kòpi ìsúkí ngã
 rĩ pi ãrèvú céré sũ Yësũ ní 'yoó rĩ tịni. Kòpi ní ínyá ùmũ
 Ù'dũ Múngú ní Èlízú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ vé rĩ á'dízú 'dälé.

Ínyá Úpí vé uletere rĩ vé nyangárã

(Mätáyo 26:26-30; Mărăkò 14:22-26; 1 Kòrínitò 11:23-25)

14 Sã ùmũ rĩ nyazú rĩ kã ícã, Yësũ pi ní úrízú ívé 'bã
 áyúäyũ rĩ pi be mísã ínyá nyazú rĩ ä jëlé gã. 15 Ìri ní 'y-
 ozú kòpi ní kìnĩ, "Ma úvá be, á lè Ù'dũ Múngú ní Èlízú
 Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ vé ùmũ nyaá ìmi be trũ, ìsúzá á nya drĩ
 ìzängã rĩ kuyé. 16 Á lè 'yoó ìmi ní, á gò ùmũ nòri äzi
 nyaá ìmi pi be dĩĩ ku, cĩmgbã Múngú ní 'bã rĩ pi oyuzú
 fizú ívé mǎlũngã agã rĩ gé."

17 Ìri ní kópò rĩ í'dúzú, ìri ní òwò'dĩfò sèzú Múngú ní,
 ìri ní 'yozú kìnĩ, "Ìmi è'yíkí, ìmi ällékí mvụy ìmi äsãmvú
 gé sĩ. 18 Á lè 'yoó ìmi ní 'dĩni, í'dózú ändrũ mụzú drĩdrĩ,
 á gò vinyò mvụy dĩĩ ku, cĩmgbã mǎlũngã Múngú vé rĩ
 ní ímúzá rĩ gé."

19 Ìri ní kpã pánga í'dúzú, ìri ní òwò'dĩfò sèzú Múngú
 ní, ìri ní pánga rĩ ändízú, ìri ní sèzú kòpi ní, ìri ní 'yozú
 kìnĩ, "Dĩri mávé rú'bã mã ní sèé ìmi tã sĩ rĩ, ìmi 'okí
 'dĩni mã tã ígázú äní."

† Kãbĩlò mvã: Múngú sē tǎĩmbĩ Mósē ní kìnĩ, 'bã rĩ pi ä zãkí kãbĩlò
 Múngú ní rǒbòhò rú, ä trũkí rĩ kòpi ívé ùnjĩkãnyã agãsĩ rá. Sē ì ní
 Yësũ rĩ zizú Kãbĩlò Mvã Múngú vé ni äní, ä'diätãsiyã Múngú ipè ìri
 ímú drãã 'bãvé ùnjĩkãnyã üjĩ. 'Í lã Wũngárã 12:17-28; Mărăkò 14:12;
 Yüwánĩ 1:29-35; 1 Kòrínitò 5:7; 1 Pétērò 1:19. †† Ù'dũ Múngú ní
 Èlízú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ: Yãhúdĩ rĩ pi rĩ ù'dũ Múngú ní òtũ èlízú Ìsèrèlè
 rĩ pi vé jó rĩ pi tị gé sĩ Èjèpètò gã 'dää rĩ vé tã ígã. Òtũ kòpi è'bĩpĩ
 übèkí kãbĩlò ä äri ívé kèjètì è èrĩfè gã sĩ, sē Múngú ú'dj kòpi kuyé. Múngú
 ú'dj 'bã Èjèpètò vé kãbĩlò äri übè'bã ívé kèjètì è èrĩfè gã sĩ kuyé rĩ pi
 vé anjĩ ägò kãyú rĩ pi ùdrãã 'bã älu älu vé 'bètj äsãmvú gé sĩ rá. 'Í lã
 Wũngárã 12:17-28.

20 Kòpi kã ínyá rĩ nyaá dejé gí, ìri ní kpã kópò rĩ í'dúzú,
 ìri ní 'yozú kìnĩ, "Kópò 'dĩri, ìri mávé äri dääpi ìmi tã sĩ,
 Múngú ní ùndĩ ú'dí ruzú rĩ. 21 Ágò ímúpi mã üli 'beépi
 rĩ, 'bã ri nga nya ìri be mísã drĩgé trũ. 22 Ma 'Bã Mvã 'i,
 mã ímú drã sũ ì ní tã ni ütjĩ gí rĩ tịni, 'bo ìzängã rĩ ímú
 adri 'bã mã üli 'beépi rĩ vé ni." 23 Yësũ vé 'bã áyúäyũ rĩ
 pi ní í'dózú ì uzizú ì äsãmvú gé sĩ kìnĩ, 'bã ì äsãmvú gé
 lèépi tã 'dĩri 'oópi rĩ ä'di 'i.

24 Yësũ vé 'bã áyúäyũ rĩ pi ní í'dózú ägátã gázú ì
 äsãmvú gé sĩ kòpi kìnĩ, "Mǎlũngã úmvúlésĩ ímúpi rĩ gé,
 ä'di ri adri 'bã ämbúgú rú nĩ?" 25 Yësũ ní 'yozú kòpi ní
 kìnĩ, "Bãgú sũrú rĩ pi agásĩ rĩ pi ùkpò be tǎĩmbĩ sèzú
 ívé 'bã rĩ pi ní, drĩkoma ùkpò be rĩ pi ri 'yo ì ùndĩ 'bã rĩ
 pi vé ni. 26 'Bo lè ìmi adrikí sũ 'bã 'dĩ'béé tịni ku, 'bã
 lèépi adripi ämbúgú rú rĩ, lè ä adri sũ mvãñã mǎdãñã
 rĩ tịni, lè 'bã ängũ rụpũ rĩ ä adri sũ ätĩ'bã tịni. 27 'Bã
 úrĩpi mísã gǎrã gã ínyá nyaápi rĩ pi 'bã ínyá rĩ sèépi ìri
 ní rĩ be, 'bã ngòri ämbúgú nĩ? Adri 'bã úrĩpi mísã gǎrã
 gã ínyá nyaápi rĩ 'i kuyé? 'Bo mã ìmi äsãmvú gé nògò,
 mã adri sũ 'bã rĩpi ngã sèépi rĩ tịni. 28 Sã tã ùkpò ùkpò
 ní mã ù'bĩzú rĩ gé, 'bã pá tu' 'bã tĩtĩ mã be trũ rĩ ìmi 'i.

29 Mã ìmi ní ùkpò sē ängũ ruzú sũ 'bãgú rĩ pi ní rụy rĩ
 tịni, sũ mã Ètèpĩ ní mã 'bää 'bãgú rú ängũ rụy rĩ tịni.

30 Kúru 'bã ímú ngã nya ìmi be, äzini ngã mvụ ìmi be
 trũ mávé mǎlũngã mã ní ímú rụy rĩ gé 'dää, 'bã älu älu
 ri ímú úrĩ lúpã drĩgé, tã lị sũrú Ìsèrèlè vé mụdrí drĩ ni ìrĩ
 rĩ pi drĩgé."

Yësũ átã tã Pétērò ní ímúzá 'i gázú rĩ

(Mätáyo 26:31-35; Mărăkò 14:27-31; Yüwánĩ 13:36-38)

31 Yësũ ní 'yozú kìnĩ, "Sĩmõnã, Sĩmõnã, 'í ndre drĩ kã!
 Sätãñã zị kìnĩ, 'í lè ìmi yaã sũ ì ní änyã yaã rĩ tịni. 32 'Bo
 Sĩmõnã, ä zị mí ní Múngú ri, ä sē rĩ mívé è'yĩngárã ä
 adri rĩ ùkpò ùkpò. Mí újá dõ mívé èsĩ ìgòzú mã vúgã gí,
 'í ko mí ògũpĩjì è ìzã, kòpi ä adrikí rĩ ùkpò ùkpò ívé
 è'yĩngárã agã."

33 'Bo Pétērò ní újázú kìnĩ, "Úpí, mã ä'yĩ rá, 'bã mụ mí
 be trũ jó ängũ ù'yízú rĩ agã 'dää, 'bã ùdrã mí be trũ."

34 Yësũ ní újázú kìnĩ, "Pétērò, á 'yo mí ní 'dĩni, mi ímú
 mã gã ca vù be na, mi 'yo, 'í nĩ mã kuyé, lögúlögú ri
 kúru céré 'be."

35 Kúru Yësũ ní kòpi zizú kìnĩ, "Mã ní ändúrú ìmi pèzú
 mụzú ù'djúkò múké rĩ ùlũngárã gã mǔfēngã äkò,
 kũmvú äkò, dõku ngã pá gã äkò rĩ gé, ìmi unukí ngã
 äkò sĩ rá?"

Kòpi ní újázú kìnĩ, "Bã unukí ngã äkò sĩ kuyé."

36 Yësũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Bo nóni ìmi mǔfēngã jì
 jürú be rá. Ìmi dõ ìlĩ äco äkò, ìmi uzíkí ìmívè böngò
 akoó rũkũ rĩ pi, ìmi jekí ìlĩ äco äní. 37 Á 'yo ìmi ní 'dĩni,
 sĩkí Búkũ Múngú vé rĩ agã kìnĩ, "Dukí ìrivè tã 'bää sũ
 'bã tã ùnjĩ 'oópi rĩ tịni.' Tã 'dĩri ímú 'i nga mã rú' 'bã gã
 rá. Ádarú tã ì ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agã mã tã sĩ rĩ, ìri
 nóni ri 'i nga fũ tị ni gé." †

38 Yësũ vé 'bã áyúäyũ rĩ pi ní 'yozú kìnĩ, "Úpí, 'í ndre
 drĩ kã, 'bã ìlĩ äco be ìrĩ kú nõ."

Yësũ ní újázú kìnĩ, "Átãngã rĩ è èsĩ 'dĩgé."

Yēsũ zì Múngú ri ívé drǎngará ǎ tǎ sǐ
(Mātáyo 26:36-46; Mǎrǎkō 14:32-42)

³⁹ Yēsũ ní 'dezú mužú Írǎ Ólívě vé rǐ drǐgě 'dǎá, sũ ándúru rǐ tǐnj, ïrivě 'bá ïri ǎ pámvú ũbǐ' bá rǐ pi 'dekí mužú vú ni gé sǐ ïndǐ. ⁴⁰ Kōpi kǎ mužú caá írǎ drǐgě 'dǎlé, ïri ní 'yozú kōpi ní kǐnǐ, "Ími zǐkí Múngú ri ũkpō sǐ, ïmi 'dekí rǐ tǎ ũnjǐ agá ku." ⁴¹ Yēsũ ní kōpi kuzú, ïri ní 'i útrúzú vǔú mǎdǎ, ïri ní kǔmǔcǐ ũtǐzú Múngú ri zǐzú kǐnǐ, ⁴² "Má Êtépǐ, mí ǎ'yǐ dō rá, 'í 'dú kópō ïzǎngǎ vé 'dǐri má rú' bá gá sǐ rá. 'Bo ǎ adri má ní lěé rǐ tǐnj ku, ǎ adri mí ní lěé 'oó rǐ tǐnj." ⁴³ Mǎlǎyíkǎ ǎlu íngǎ 'bũ gé 'dǎásǐ, ímú 'i 'i' daá endrētǐ ni gé, ïri ní ũkpō sěé. ⁴⁴ Yēsũ ǎ ǎsǐ ísú ïzǎngǎ ambamba, ïri ní Múngú ri zǐzú ǎsǐ be céré, ïrivě úrǔndě ra nyōókú gé 'dǎá, sũ ǎri ní raá rǐ tǐnj.

⁴⁵ Yēsũ kǎ Múngú ri zǐj deǎ gé, ïri ní íngázú uru, ïri ní 'i újázú gōzú ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ' bá rǐ pi vúgǎ 'dǎlé, ísú kōpi ri ú'dú ko, kōpi ǎnděkǐ káyǐ, kōpi adrikǐ kuú ïzǎngǎ sǐ. ⁴⁶ ïri ní kōpi zǐzú kǐnǐ, "Ngǎ ïmi ní rizú ú'dú kozú 'dǐni rǐ ǎ'dǐ? ïmi ngakǐ uru, ïmi zǐkǐ Múngú ri, tǎ ũnjǐ ǎ ũ'bǐ rǐ ïmi ku."

Yēsũ vé rǔngará

(Mātáyo 26:47-56; Mǎrǎkō 14:43-50; Yǔwǎnǐ 18:3-11)

⁴⁷ Yēsũ kǎ rǐí átá ívé 'bá áyúǎyũ rǐ pi be, 'bá bítrǐkǎ pi ní ícázú, Yēsũ vé 'bá áyúǎyũ mužrǐ drǐ ni ïrǐ rǐ pi vé ǎzi, Yúdǎ íkó kōpi ǎ drǐ ímúzú nǐ. ïri ní mužú Yēsũ ri u'dezú ǎzǐzú bēdrǐ sǐ. ⁴⁸ Yēsũ ní ïri zǐzú kǐnǐ, "Yúdǎ, ma 'Bá Mvǎ 'i, 'í lě ma ǎzǐ bēdrǐ sǐ lǔzú kǐnǐ, 'í lě mǎ ũli 'beé?"

⁴⁹ Yēsũ vé 'bá áyúǎyũ rǐ pi kǎ tǎ rǐipi 'i ngaápi 'dǐri ndreé, kōpi ní Yēsũ ri zǐzú kǐnǐ, "Úpǐ, 'bǎ fukǐ ũmbǎ kōpi be ílǐ ǎco rǐ sǐ ïyǐ?" ⁵⁰ Kōpívě 'bá ǎlu ní átálágú ǎmbúgú rǐ vé ǎtǐ' bá ǎ bí drǐ ǎnděpǐ gé rǐ gazú ílǐ ǎco rǐ sǐ mvōrú 'dezú vǔgǎ 'dǎá.

⁵¹ Yēsũ ní 'yozú kǐnǐ, "'Dǐni kuyé!" ïri ní ágó rǐ ǎ bí úlózú, ágó rǐ ǎ bí ní ícázú múké.

⁵² Kúru Yēsũ ní 'yozú atala atala rǐ pi drǐgě rǐ pi ní, ũgalaku Jó Múngú vé rǐ ũtē' bá rǐ pi ní, ǎzini 'bá ambugu ímú' bá 'i rǔ' bá rǐ pi ní kǐnǐ, "Ími ri ímú ílǐ ǎco ǎco ni pi be, túré be ïmi drǐgě sǐ, ïmi ũsǔkǐ ma 'bá rǐipi 'bá wa' bá ǎrǐ' bá rú rǐ pi ǎ drǐ koópi ni?" ⁵³ Ú'dú céré á ri adrii ïmi be trǔ Jó Múngú vé rǐ ǎ bóró gǎ 'dǎá, ïmi rǔkǐ ma kuyé. 'Bo sǎ nōri ïmivé ni, ǎdróko ní ívé ǎzǐ ngazú ǎnǐ rǐ."

Pétěro gǎ Yēsũ ri sǐ

(Mātáyo 26:57-58, 67-75; Mǎrǎkō 14:53-54, 66-72; Yǔwǎnǐ 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kōpi ní Yēsũ ri rǔzú jǐzú mužú átálágú ǎmbúgú † rǐ vé kǎní agá 'dǎlé. Pétěro se 'i gōzú vúlé rú. ⁵⁵ 'Bá ǎngũ ũtē' bá rǐ pi ũdēkǐ ǎcí bóró rǐ agá 'dǎá, kōpi úríkǐ ǎcí rǐ ǎ gǎrǎ gǎ, Pétěro ní fizú úrizú kōpi ǎsǎmvú gé.

⁵⁶ Tǔgǎrǐǎ ǎzi ũkú rú ni ní Pétěro ri ndrezú úrí kuú ǎcí

† Átálágú ǎmbúgú rǐ: Átálágú ǎmbúgú rǐ ndě atala rǐ pi céré, ǎ'diātāsīyǎ ïri 'yéǎ fi Jó Múngú vé rǐ agá Vǔrǎ Uleteretere rǐ agá 'dǎá ní, ïri fi vú ǎlu ílǐ ǎlu agá. ïri ǎri rōbōǎgō vé rǐ jǐ ũnjǐkǎnyǎ ũjǐzú. 'Í lǎ Lǎvǐtǐkǎ 16; Êbéré 9.

rǐ tǐ gé 'dǎá. ïri ní Pétěro ri ndrezú gōgō, ïri ní 'yozú 'bá rǐ pi ní kǐnǐ, "Ágó nōri, kōpi rikǐ ándúru adrii Yēsũ be trǔ."

⁵⁷ 'Bo Pétěro gǎ tǎ ïri ní 'yoó 'dǐri rá kǐnǐ, "Ūkú 'dǐri, á nǐ ágó 'dǐri kuyé."

⁵⁸ Vǔdrǐ ni kǎ vǔú mǎdǎ, ágó ǎzi ní kpá Pétěro ri ndrezú, ïri ní 'yozú kǐnǐ, "Mi ágó 'i ní rǔzú 'dǐri vé ógǔpǐ." Pétěro ní újázú kǐnǐ, "Ágó 'dǐri, má adri ïri ógǔpǐ ku!"

⁵⁹ Kǎ mužú adri sǎ ǎlu ǎ vǔdrǐ gé, ágó ǎzi ní kpá rizú sizú kǐnǐ, "Ádarú ágó 'dǐri, kōpi rikǐ adrii ïri be trǔ, ǎ'diātāsīyǎ ïri Gǎlláyágú."

⁶⁰ Pétěro ní újázú kǐnǐ, "Ágó 'dǐri, á nǐ tǎ mí ní rǐí átá 'dǐri kuyé." Pétěro kǎ rǐí tǎ 'dǐri 'yoó, koro lōgǔlōgú ní cěré 'bezú. ⁶¹ Úpǐ Yēsũ ní 'i újázú Pétěro ri ndrezú. Kúru Pétěro ní tǎ Úpǐ ní 'yoó 'í ní, "Mi ímú ma ga ca vú be na, lōgǔlōgú ri kúru cěré 'be" 'dǎri vé tǎ ígázú.

⁶² Pétěro ní ngazú fǔzú ǎmvé, ïri ní 'dózú ǎá ngozú mádrǎ mádrǎ rú.

ǎngárǎwǎ Yēsũ ri ũtē' bá rǐ pi rikǐ Yēsũ ǎ drǐ ínjǎ

⁶³ ǎngárǎwǎ Yēsũ ri ũtē' bá rǐ pi ní 'dózú Yēsũ ǎ drǐ ínjǎzú, ǎzini ïri ũgbázú. ⁶⁴ Kōpi úmbékǐ ïri ǎ mǐ cí, kōpi ní ïri zǐzú kǐnǐ, "'Í lǔ 'bá ní, ǎ'dǐ gbǎ mi ní?" ⁶⁵ Kōpi rikǐ átángǎ ũnjǐ ũnjǐ ni pi átá, ïri u'dazú.

Jǐkǐ Yēsũ ri drǐkoma Yǎhúdǐ rǐ pi vé tǎ lǐ' bá rǐ pi ǎndrētǐ gé

(Mātáyo 26:59-66; Mǎrǎkō 14:55-64; Yǔwǎnǐ 18:19-24)

⁶⁶ Kǎ mužú adrii ũ'bútǐǎ rǐ sǐ, 'bá ambugu rǐ pi, atala atala rǐ pi drǐgě rǐ pi, ǎzini 'bá tǎímbǐ ímbǎ' bá rǐ pi be, kōpi ní 'i úmúzú vǔrǎ ǎlu gé Yēsũ vé tǎ lǐzú, 'i ní Yēsũ ri íjǐzú ímúzú kōpi ǎndrētǐ gé. ⁶⁷ Kōpi ní 'yozú kǐnǐ, "Mi dō Kúrísitō 'i, 'í lǔ 'bá ní."

Yēsũ ní újázú kǐnǐ, "Mǎ lǔ dō ïmi ní, ïmi ícókǐ ǎ'yǐí ku. ⁶⁸ Mǎ zǐ dō ïmi tǎ sǐ, ïmi ícókǐ újǎ má ní ku. ⁶⁹ 'Bo 'í' dózú ǎndrǔ mužú drǐdrǐ, ma 'Bá Mvǎ 'i, ma mužú úrí Múngú Ūkpō 'Dǐpa vé drǐ ǎnděpǐ gé."

⁷⁰ Kōpi ní céré ïri zǐzú kǐnǐ, "Mi Mvǎ Múngú vé ni?"

ïri ní újázú kǐnǐ, "Tǎ ïmi ní 'yoó rǐ pǐrǐ."

⁷¹ Kúru kōpi ní 'yozú kǐnǐ, "'Bá yǐkǐ tǎ rǐ tǐ ni gé gǐ. Nga 'bá ní lězú 'bá ǎzi ǎ ímú tǎ rǐ átá nǐ rǐ ǎ'dǐ?"

Jǐkǐ Yēsũ ri Pǐlǎtō ǎndrētǐ gé

(Mātáyo 27:1-2, 11-14; Mǎrǎkō 15:1-5; Yǔwǎnǐ 18:28-38)

23 Drǐkoma Yǎhúdǐ rǐ pi vé tǎ lǐ' bá rǐ pi ǎrěvú céré, kōpi ní Yēsũ ri jǐzú mužú Pǐlǎtō ǎndrētǐ gé 'dǎá. ^{††} Kōpi ní 'í' dózú ïri tōzú, kōpi kǐnǐ, "'Bá nǐkǐ rá ágó nōri ri 'bávě 'bá rǐ pi ǎ drǐ úcǐ kǐnǐ, kōpi ǎ ũfěkǐ mǔfěngǎ umbe jezú rǐ 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rǐ ní ku, ïri ri 'yo, 'i Kúrísitō, ǎzini 'i 'bǎgú."

³ Kúru Pǐlǎtō ní Yēsũ ri zǐzú kǐnǐ, "Ádarú mi 'bǎgú Yǎhúdǐ rǐ pi vé rǐ?"

Yēsũ ní újázú kǐnǐ, "Ē, ïri adri sũ mí ní 'yoó rǐ tǐnj."

†† Pǐlǎtō ǎndrētǐ gé 'dǎá: Kōpi jǐkǐ Yēsũ ri mužú gǎvǎnǎ Pǐlǎtō Rómǎ vé rǐ ǎndrētǐ gé, ǎ'diātāsīyǎ Pǐlǎtō ri ícǐ Yēsũ vé tǎ lǐ ǎ 'dǐkǐ ïri drǎá rá nǐ.

⁴ Kúru Pílátō ní 'yozú atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi ní, āzi-ni 'bá bĩtríkã rĩ pi ní kĩnĩ, "Má ísú tã ũnjĩ ĩ ní tã lizú ānĩ ágó nōri drĩgē ni kuyé."

⁵ 'Bá rĩ pi rikí síi kínĩ, "Ágó 'dĩri úcĩ 'bá rĩ pi ē drĩ ívé tã ímbálé ũnjĩ rĩ sĩ 'bávé āngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ céré. Í'dó ívé tã 'dĩri ímbá āngũ Gǎlĩláyã vé rĩ agá, ícã kpá ívé drĩ úcĩngárã rĩ be Yẽrúsálémã gá nōgó."

⁶ Pílátō kã tã 'dĩri yijĩ, ĩri ní zizú kĩnĩ, ágó 'dĩri nyo Gǎlĩláyãgú? ⁷ Pílátō kã nĩĩ áamá 'yozú kínĩ, Yẽsũ ri adriĩ Gǎlĩláyã gá āngũ Ēródē ní ruĩ rĩ agá, Pílátō ní Yẽsũ ri pẽzú muĩzú Ēródē vúgá 'dãã, sã 'dãri gé, Ēródē ri adriĩ Yẽrúsálémã gá 'dãã.

Yẽsũ tu pá Ēródē ẽndrẽtĩ gé

⁸ Ēródē kã Yẽsũ ri ndreé, adri āyĩkō sĩ, ā'diātāsĩyã 'du sã āco, lē kōdō Yẽsũ ri ndreé. † Ēródē yĩ tã Yẽsũ ní 'oó rĩ pi kárakarã, 'bã ẽsĩ, lē kōdō Yẽsũ ā 'o tã āyãzú āyãyã ni 'ĩ mĩ gé sĩ. ⁹ Ēródē uzĩ Yẽsũ ri tã sĩ kárakarã, 'bo Yẽsũ újã ĩri ní tã āzi kuyé. ¹⁰ Atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, 'bã tãĩmbĩ ímbá'ba rĩ pi be, tukĩ pá kuũ 'dǎlé, kōpi rikĩ ĩri tōó tã ũnjĩ ũnjĩ ni pi sĩ. ¹¹ Kúru Ēródē pi ívé āngáráwã rĩ pi be, kōpi ní Yẽsũ ē drĩ ínjázú, āzini ĩri u'dazú. Kōpi sukĩ bōngó akoóko rũkũ múké múké ni † ru'ba ni gé. Kúru kōpi ní gōzú ĩri pẽzú muĩzú Pílátō vúgá 'dãã ũzi. ¹² Āndúrú Pílátō pi Ēródē be, kōpi āri'ba rú ĩ āsámvú gé sĩ. Ú'dú 'dãri gé, kōpi gōkĩ ícã ũndĩ rú ĩ āsámvú gé sĩ.

Pílátō ā'yĩ Yẽsũ ri sēē 'dĩjĩ drãã rá

(Mātáyo 27:15-26; Mǎrãkō 15:6-15; Yũwãní 18:39-19:16)

¹³ Pílátō ní atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi zizú 'bã ambugu rĩ pi be, 'bã rĩ pi be céré ímũzú vũrã ālu gé, ¹⁴ ĩri ní 'y-ozú kōpi ní kĩnĩ, "Īmi íjĩkĩ ágó nōri tōó, ĩmi kínĩ, ĩri ri 'bã rĩ pi ē drĩ úcĩ, 'bã rĩ pi ā wakĩ rĩ ari'ba rú. Má uzĩ ĩrivé tã ĩmi ẽndrẽtĩ gé 'dĩgē, má ísú tã āzi ũnjĩ ĩmi ní ĩri tōzú ni rú'ba ni gé kuyé. ¹⁵ Ēródē ísú kpá tã ũnjĩ rú'ba ni gé kuyé, ĩri ní ágó rĩ ĩpẽzú ĩgōzú 'bã vúgã nō, sũ ĩmi ní ndreé rĩ tĩnĩ, tã āzi ĩ ní ágó 'dĩri 'dĩzú drãzú ni āluñani 'dããyo. ¹⁶ Ma ĩri gbã, ma kúru ĩri oyũ." ¹⁷ Ú'dú ũmũ nyazú rĩ gé, lē Pílátō ā oyũ 'bã ĩ ní ũ'yĩ rĩ pi vé ālu jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agásĩ āmvé. †

¹⁸ 'Bá bĩtríkã rĩ pi ní céré ó'úú kínĩ, "Ā 'dĩkĩ ágó 'dĩri drãã 'dĩisĩ rá. Mĩ oyũ 'bã ní Bǎrãbã ri áyu." ¹⁹ 'Bekĩ Bǎrãbã ri jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá tã ĩri ní 'bã rĩ pi ē drĩ úcĩ wazú āri'ba rú Yẽrúsálémã agá 'dãã rĩ vé tã sĩ, āzini ĩri ní 'bã 'dĩjĩ drãã rĩ vé tã sĩ.

²⁰ Pílátō ní átázú kōpi ní dĩjĩ, ā'diātāsĩyã lē kōdō Yẽsũ ri oyũ rá. ²¹ 'Bo kōpi rikĩ ó'ú muĩzú drĩgélé, "Ā gbãkĩ ĩri pẽtĩ alambaku sígē, ā gbãkĩ ĩri pẽtĩ alambaku sígē."

²² Vú na ni gé, Pílátō ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Tã ũnjĩ ágó nōri ní 'oó rĩ ā'di? Má ísú tã ā pá ĩ ní ícózú ĩri 'dĩzú drãzú ni kuyé. Ma ĩri sē gbã, ma kúru ĩri oyũ rá."

²³ 'Bo 'bã rĩ pi gōkĩ ó'ú 'dũkũ be ru' 'dãã kínĩ, "Ā gbãkĩ Yẽsũ ri pẽtĩ alambaku sígē." Kúru 'bã rĩ pi vé ó'ungárã sē Pílátō ā'yĩ kōpivé tã rá. ²⁴ Kúru Pílátō ní

Yẽsũ ri sēzú 'dĩzú sũ kōpi ní lēé rĩ tĩnĩ. ²⁵ Pílátō ní Bǎrãbã ĩ ní 'yĩ kuũ tã ĩri ní wazú āri'ba rú, āzini ĩri ní 'bã 'dĩjĩ rĩ ā tã sĩ rĩ oyũzú, sũ kōpi ní zĩjĩ rĩ tĩnĩ. Kúru ĩri ní Yẽsũ ri sēzú āngáráwã rĩ pi drĩgē, kōpi ā 'okĩ rĩ tã 'bã bĩtríkã rĩ pi ní lēé rĩ.

Yẽsũ vé gbãngárã pẽtĩ alambaku sígē rĩ

(Mātáyo 27:31-44; Mǎrãkō 15:21-32; Yũwãní 19:17-27)

²⁶ Kōpi kã riĩ Yẽsũ ri jĩjĩ muĩzú, kōpi ní Sĩmõnã Kũrẽnẽgũ rĩ ruĩzú, ísú ĩri ri ímũ gũrũ āzi gélésĩ, kōpi ní pẽtĩ alambaku rĩ 'bãzú umbe ni gé, ā 'du muĩzú Yẽsũ ā vũdrĩ gé sĩ. ²⁷ 'Bá bĩtríkã 'dekĩ muĩzú Yẽsũ ā vũdrĩ gé sĩ, ũkũ rĩ pi rikĩ ngoó muĩzú ĩzãngã ĩzãngã rú, ĩrivé tã sĩ. ²⁸ Yẽsũ ní 'i újázú, ĩri ní 'yozú ũkũ rĩ pi ní kĩnĩ, "Īmi ũkũ Yẽrúsálémã vé 'dĩ'bée, ĩmi rikĩ ngoó mávé tã sĩ ku, ĩmi ngokĩ ĩmi áyu, āzini ĩmi ngokĩ ĩmivé anjĩnã rĩ pi. ²⁹ Sã āzi ĩzãngã vé ni ri ímũ 'dĩ'ĩ, ĩmi ímũ 'yo, "Tǎkĩri rĩ adri ũkũ úndó rú anjĩ tĩ'ba kuyé rĩ pi vé ni, āzini ũkũ anjĩ un-dru'ba bã sĩ kuyé rĩ pi vé ni." ³⁰ Kúru

" 'kōpi ímũ 'yo írã rĩ pi ní, "Īmi í'dékĩ 'bã drĩgē!" āzini kōpi 'yo ánga rĩ pi ní, "Īmi í'dékĩ 'bã drĩgē!" † † ³¹ Ā'diātāsĩyã 'bã rĩ pi dō ri tã ũnjĩ 'o 'dĩni, ísúzú pẽtĩ rĩ drĩ úbũrũ, †† pẽtĩ rĩ 'wi dō gĩ, tã ngóni ri ímũ 'i nga nĩ?" ³² Āgō uryũkũ'bee ĩrĩ ũgũ'ba rú ni pi, ĩ ri kōpi jĩ mu'ú'dĩ Yẽsũ be trũ. ³³ Kōpi kã muĩ caá āngũ ĩ ní zĩjĩ Drĩ Kóĩmgbó rĩ gé 'dǎlé, kōpi ní Yẽsũ ri gbãzú pẽtĩ alambaku sígē. Kōpi ní kpá ũgũ'ba ĩrĩ 'dã'bée vé āzi gbãzú Yẽsũ ē drĩ ẽndẽpĩ gélésĩla, āzi rĩ gbãzú ĩri ē drĩ ĩjĩ gélésĩla. ³⁴ Yẽsũ ní 'yozú kínĩ, "Má Ētẽpĩ, 'ĩ trũ kōpi rá, ā'diātāsĩyã kōpi nĩkĩ tã ĩ ní 'oó rĩ kuyé." Āngáráwã rĩ pi í'dũkĩ Yẽsũ vé bōngó 'beé jěké sĩ, kōpi awakĩ ĩ āsámvú gé sĩ.

³⁵ 'Bá bĩtríkã tukĩ pá, rikĩ tã 'dĩri ndreé. Yǎhũdĩ am-bugu rĩ pi rikĩ Yẽsũ ri guũ kínĩ, "Ídrĩ ĩni 'bã uryũkũ rá píri, ĩri dō Kúrĩsĩtō Mũngú ní ĩpée rĩ 'i, ídrĩ 'ĩ ngúlúpĩ ku āsĩ?"

³⁶ Āngáráwã rĩ pi gukĩ ĩri sĩ, kōpi íjĩkĩ vinyõ údrãpi gĩ ni sēē ĩri ní. ³⁷ Kōpi ní 'yozú kínĩ, "Mĩ dō 'bãgũ Yǎhũdĩ rĩ pi vé rĩ, 'ĩ pa mĩ ngúlúpĩ."

³⁸ Sĩkĩ pẽtĩ alambaku ĩ ní Yẽsũ ri gbãzú rĩ drĩlé gá 'dĩni, "DĨRI 'BǎGÚ YǎHÚDĨ RĨ PI VÉ RĨ."

³⁹ Ūgũ'ba ālu ĩ ní gbãã Yẽsũ be trũ rĩ ide Yẽsũ ri kínĩ, "Mĩ dō Kúrĩsĩtō 'i, 'ĩ pa mĩ, 'ĩ pa 'bã ĩndĩ!"

⁴⁰ Ūgũ'ba āzi rĩ ní trezú ógũpĩ drĩgē kínĩ, "Í ru Mũngú ri ku, ísúzú mĩ ílókō drãdrã, sũ ĩrivé rĩ tĩnĩ? ⁴¹ Tã ĩ ní 'bã ĩrĩnãzú rĩ, ĩri pĩrĩ, ā'diātāsĩyã ĩ ri 'bã ĩrĩnã ũnjĩkãnyã 'bã ní 'oó rĩ sĩ. 'Bo ágó 'dĩri 'o tã ũnjĩ āluñani kuyé."

⁴² Kúru ĩri ní 'yozú kínĩ, "Yẽsũ, 'ĩ ca dō mívé mǎlũngã ruĩ gĩ, mĩ ũsũ mǎ tã be."

⁴³ Yẽsũ ní újázú ĩri ní kínĩ, "Ádarũ á 'yo mí ní 'dĩni, āndrũ sĩ, 'bã mu adri mí be trũ 'bũ gé 'dǎlé."

† 23:8 Lúkã 9:9 †† Bōngó āco akoóko múké múké ni: Bōngó āco akoóko múké múké rĩ, 'bãgũ rĩ pi ri su nĩ. ‡ Átãngã véřēsĩ 17 agá 'dĩri, búkũ Lúkã vé ĩ ní sĩ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dããyo, 'bo gōkĩ sĩ búkũ Lúkã vé vúlé rĩ agá rá.

†† 23:30 Ōsáyã 10:8 †† Pẽtĩ ú'bũrũ rĩ: Pẽtĩ ú'bũrũ rĩ vé ífĩfĩ, 'bã ũnjĩkãnyã ākō ni. Pẽtĩ ā'wĩ rĩ vé ífĩfĩ, 'bã ũnjĩkãnyã 'oópi ní. 'Bã rĩ pi 'okĩ dō tã ũnjĩ Yẽsũ ũnjĩkãnyã ākō rĩ ní, kōpi tã ũnjĩ 'o 'bã Yẽrúsálémã gá ũnjĩkãnyã 'o'ba ambamba rĩ pi ní agá rá.

Yēsũ vé drāngárá

(Mātáyo 27:45-56; Mārākō 15:33-41; Yūwánĩ 19:28-30)

⁴⁴ Kã muḡu adrií ũtũ mgbímgbi gé 'dĩgé, āngũ rĩ bĩ nĩjĩ kuú ciḡ āngũ 'dãri agá, āngũ rĩ nĩ caá sã na ũndrēḡá vé rĩ gé. ⁴⁵ Sã 'dãri gé, ũtũ rĩ gō kaá kuyé. Bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ā 'a elĩzú rĩ † āsĩ ĩ 'a ĩrĩ. ⁴⁶ Yēsũ ní Ētēpi ri zizú ũ'dúkō be uru 'dãá kĩnĩ, "Má Ētēpi, á ku mávé indri kuú mĩ drĩ ágélé gá." Kã muḡu 'yoó 'dĩni, ĩrivé idri ní fũzú.

⁴⁷ Ūgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ kã tá 'i ngaápi 'dĩri ndreé, íngú Múngú ri rá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ádarú ágó nōri tá be piḡi." ⁴⁸ 'Bá bítrĩká ímũ 'bá Yēsũ vé gbāngárá peḡi alambaku sígé rĩ ndre 'bá rĩ pi kã muḡu tá 'i ngaápi 'dĩri ndreé, ĩzāngā ḡō kōpi ē ēsĩ ambamba, kōpi ní 'dezú mvizú 'bēḡi. ⁴⁹ 'Bo 'bá Yēsũ ri nĩ 'bá rá rĩ pi, ũkú íngá 'bá Gālĩláyā gá ímũ 'bá vudrĩ ni gé sĩ rĩ pi be, tukĩ pá kuú rará rú, tēkĩ rĩ tá 'dĩri ndreé.

Yēsũ vé sīngárá

(Mātáyo 27:57-61; Mārākō 15:42-47; Yūwánĩ 19:38-42)

⁵⁰ Ágó āzi rú ni Yōsépā 'i, ágó rĩ 'bá ri 'bá Yāhúdĩ rĩ pi vé tá lĩ 'bá rĩ pi vé āzi, ĩri 'bá múké, tá be piḡi. ⁵¹ Ágó rĩ ā'yĩ tá 'ĩ ḡḡpĩḡi ri 'bá Yāhúdĩ rĩ pi vé tá lĩ 'bá rĩ pi ní rĩi ũsũ, āzini kōpi ní rĩi 'oó Yēsũ ā tá sĩ rĩ kuyé. Ágó rĩ íbĩ ímũ kũrũ Ārĩmātáyō vé rĩ gélésĩla, kũrũ 'dĩri āngũ Yũdáyá vé rĩ agá, ágó rĩ ri mālũngā Múngú vé rĩ vé ícāngárá ũtēé. ⁵² Yōsépā ní muḡu Pĩlátō vúgá 'dãá, ĩri ní Yēsũ vé āvũ ā tá zizú Pĩlátō ḡi gé. ⁵³ Kúru Yōsépā ní āvũ rĩ 'dĩdũzú vúgá nōó, ĩri ní ĩmũlũzú bōngó múké ni sĩ, ĩri ní jizú 'bāzú 'bũ agá 'dãá, 'bũ rĩ gaki lũú ĩrã rú 'bá gá, āvũ 'bāzú ānĩ, 'bo 'bá āzi 'bã drĩ āvũ 'a ni gé 'dālé kuyé. ⁵⁴ Ū'dũ 'dãri 'bá rĩ pi ní rizú ēḡi ngazú ĩ útúzu cazú ũ'dũ Sábátá vé rĩ gé rĩ. Ūtũ rĩ kãdō 'deé, ũ'dũ Sábátá vé rĩ kúru ídó.

⁵⁵ Ūkú ándúru íngá 'bá āngũ Gālĩláyā vé rĩ gé, Yēsũ ā vudrĩ ũbĩ 'bá rĩ pi 'dekĩ muḡu Yōsépā ā vudrĩ gé sĩ, kōpi cakĩ 'bũ rĩ gé 'dālé, kōpi ndrekĩ āvũ rĩ vé 'bāngárá 'bũ agá 'dālé rĩ ĩ mĩ sĩ rá. ⁵⁶ Kúru kōpi ní mvizú gōzú 'bēḡi, kōpi ní ũdu ngũḡpi ndrĩdrĩ ni á 'dízú. 'Bo kōpi ní uvuzú ũ'dũ Sábátá vé rĩ gé, sũ tāĩmbĩ Mósé vé rĩ ní lēé rĩ ḡiḡi.

Yēsũ vé íngāngárá drāngárá gálésĩla rĩ

(Mātáyo 28:1-10; Mārākō 16:1-8; Yūwánĩ 20:1-10)

24 Yĩngā sĩ ũ 'bũḡi kũnĩkũnĩ, ũkú 'dĩ 'bée ní ũdu ĩ ní á 'dí ngũḡpi ndrĩndrĩ rĩ 'dũzú, kōpi ní 'dezú muḡu 'bũrēdrĩ gé 'dãá. ² Kōpi cakĩ ísũ ḡũkĩ ĩrã rĩ 'bũ rĩ ḡi gé sĩ jēlé gá gĩ. ³ Kōpi kã fiĩ 'bũ rĩ agá 'dālé, kōpi ísũkĩ Ūpĩ Yēsũ vé āvũ kuyé. ⁴ Kōpi ē drĩ ábá tá 'dĩri sĩ céré céré, koro āgō ĩrĩ pi ní indrēzú pá tuzú kōpi ā gārā gá, kōpivé bōngó dĩ imvesĩrĩlĩlĩ. ⁵ Ūrĩ ímvũ ũkú 'dĩ 'bée agaá

† Bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ā 'a elĩzú rĩ: Bōngó 'dĩri elĩkĩ Vūrã Uleterere rĩ pi āsámvũ Vūrã Uleterere rĩ be rĩ ānĩ. Átálágú āmbúgu rĩ 'yēḡá aga fi bōngó rĩ agásĩ Vūrã Uleterere rĩ agá 'dãá nĩ, ā 'diātāsīyā Múngú ri adri Vūrã Uleterere dīpi pōwũpōwũ rĩ agá 'dãá. † ĩlã Lēvĩḡkã 16; Mātáyo 27:51; Mārākō 15:38; Lúkã 23:45; Ébéré 6:19-20; Ébéré 9:1-7. †† Gũkĩ ĩrã rĩ 'bũ rĩ ḡi gé sĩ jēlé gá gĩ: Yōsépā gũ ándúru ĩrã 'bãá 'bũ rĩ ḡi gé cí. † ĩlã Mārākō 15:46.

rá, kōpi ní ũvũzú ĩ drĩ úsúzu vúgá, āgō 'dĩ 'bée ní 'yozú kĩnĩ, "Ngá ĩmi ní rizú 'bá idri rú rĩ ndázú 'bá ũdrã 'bá gĩ rĩ pi āsámvũ gé sĩ rĩ ā 'dĩ? ⁶ Yēsũ ri nōgō 'dãáyo, íngá drāngárá gálésĩla gĩ! ĩmi ũsũkĩ tá ĩri ní lũú ĩmi ní ísúzu ākũdē ĩmi drĩ āngũ Gālĩláyā vé rĩ gé 'dãri, kĩnĩ, ⁷ 'Ma 'Bá Mvã 'i, ĩ ímũ ma sē 'bá ũnĩkãnyā 'o 'bá rĩ pi drĩgé, kōpi ma gbã peḡi alambaku sígé, ũ'dũ na ni gé, ma gō íngá idri rú ũzi.' ⁸ Kúru kōpi ní tá ĩri ní ũtũ 'yoó 'dãri ígázú.

⁹ Kōpi kã ĩfũú 'bũ rĩ agásĩ, kōpi ní muḡu tá 'dĩri ũlũzú Yēsũ vé 'bá áyũāyũ muḡrĩ drĩ ni ālu rĩ pi ní, āzini 'bá uruko Yēsũ ā pámvũ ũbĩ 'bá rĩ pi ní. ¹⁰ Ūkú tá rĩ ũlũ 'bá Yēsũ vé 'bá áyũāyũ rĩ pi ní rĩ, kōpivé rú Mārĩyā Māgādēlēnā 'i, Jūwánā 'i, Mārĩyā Yōkóbũ ēndrēpi 'i, ũkú uruko 'bée be. ¹¹ 'Bo kōpi ē 'yĩkĩ ũkú 'dĩ 'bée vé tá kuyé, ā 'diātāsīyā tá ũkú 'dĩ 'bée ní ũlũú 'dĩri indrē kōpi vúgá 'dālé tá ífĩfĩ ākō ni. ¹² Pētērō ní njuzú muḡu 'bũrē drĩ gé 'dālé, ĩri ní ũvũzú 'bũ rĩ ā 'a ndrezú, ndre 'yēḡá bōngó ĩ ní āvũ rĩ ĩmũlũzú ānĩ rĩ áyu, ĩri ní mvizú gōzú 'bēḡi, drĩ ni ábá céré céré tá 'i 'oópi 'dĩri sĩ.

Yēsũ ída 'i ívé 'bá ĩ pámvũ ũbĩ 'bá ĩrĩ ni pi ēndrēḡi gé

(Mārākō 16:12-13)

¹³ Ū'dũ ālu ālu 'dãri sĩ, Yēsũ vé 'bá ĩri ā pámvũ ũbĩ 'bá ĩrĩ ni pi rikĩ muḡu ḡúrũ ĩ ní zĩí Ēmáwũ rĩ gé 'dālé, ḡúrũ rĩ íngázú Yērũsālēmā gá 'dāgá, vũ caá máyĩlĩ † ēḡĩrĩ.

¹⁴ Kōpi kã rĩi muḡu, kōpi rikĩ átá ĩ āsámvũ gé sĩ tá ĩ nga 'bá rĩ pi sĩ. ¹⁵ Kōpi kã rĩi átá ĩ āsámvũ gé sĩ tá ĩ nga 'bá 'dĩ 'bée sĩ, koro Yēsũ ní ímũzú fizú kōpi āsámvũ gé, kōpi ní rizú muḡu trũ. ¹⁶ 'Bo Múngú sē kōpi nĩkĩ ĩri ámá kuyé.

¹⁷ Yēsũ ní kōpi zizú kĩnĩ, "Īmi kã rĩi ímũ lēḡi gé 'dĩgé, ngá ĩmi ní rizú átázú ānĩ rĩ ā 'dĩ?"

Koro kōpi ní pá tuzú, kōpi ēndrēḡi adri kú ĩzāngā sĩ.

¹⁸ 'Bá ĩrĩ 'dĩ 'bée āsámvũ gé, Kēlēyópā ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Mĩ ímũ drĩ ũmũ rú Yērũsālēmā gá nōgō, 'ĩ nĩ tá ĩ nga 'bá ũ'dũ 'dĩ 'bée agá rĩ pi kuyé?"

¹⁹ Yēsũ ní kōpi zizú kĩnĩ, "Ngá rĩ ā 'dĩ ā tá?"

Kōpi ní újázú kĩnĩ, "Ngá rĩ tá 'i ngaápi Yēsũ Nāzērētāgú rĩ ā rú 'bá gá rĩ. ĩri nēbĩ, ĩri āngũ ímbá ũkpō be, āzini ĩri tá 'o ũkpō be Múngú ēndrēḡi gé, āzini 'bá rĩ pi ēndrēḡi gé. ²⁰ 'Bo atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bávé 'bá ambugu rĩ pi be, kōpi rukĩ ĩri jĩjĩ muḡu gāvānā ēndrēḡi gé, ā ĩ ĩrivé tá, ā 'dĩkĩ rĩ ĩri drãá rá, kúru ĩ ní ĩri gbāzú peḡi alambaku sígé. ²¹ 'Bo 'bá 'bãkĩ kōdō ándúru ēsĩ céré drĩ ni gé, 'bá ũsũkĩ ĩri ímũ 'bá ĩsērélé vé rĩ pi pa nĩ. Tá 'dĩri 'o 'i 'dũ nóni caá ũ'dũ na. ²² Tá rĩ āzi 'dĩ, 'bávé ũkú uruko 'bée ũlũkĩ 'bá ní tá āzi, 'bá āyãkĩ tá rĩ sĩ rá. Kōpi kpukĩ té muḡu 'bũrēdrĩ gé 'dãá ũ 'bũḡi kũnĩkũnĩ, ²³ 'bo kōpi ísũkĩ āvũ Yēsũ vé rĩ kuyé. Kōpi ímũkĩ ũlũú 'bá ní kĩnĩ, ĩ ndrekĩ ĩndrĩlĩkĩ mālāyĩkã rĩ pi vé ni, mālāyĩkã rĩ pi kĩnĩ, Yēsũ ri idri rú. ²⁴ Kúru 'bã ḡḡpĩ uruko 'dekĩ muḡu 'bũrēdrĩ gé 'dālé, kōpi cakĩ tá rĩ ísũ sũ ũkú rĩ pi ní ũlũú ĩ ní rĩ ḡiḡi, 'bo kōpi ísũkĩ Yēsũ ri ndreé idri rú kuyé."

²⁵ Kúru Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Īmi azakaza rú, ngá ĩmi ní tá nēbĩ rĩ pi ní sĩ rĩ ē 'yĩzú mbēlēḡá ku rĩ ā 'dĩ?

²⁶ Īmi nĩkĩ 'yozú kĩnĩ, drĩdrĩ ni, Kúrĩsītō rĩ ĩzāngā nya, ĩ

† Máyĩlĩ: 'Bá ri ícō ēḡi tu ca máyĩlĩ na sã ālu agá.

ibí ìri íngú ndõ 'díní kuyé?" ²⁷ Yèsù ní í'dózú tã ì ní sǐ Búkū Múngú vé rǐ agá 'í tã sǐ rǐ ùlüzú kòpí ní, í'dó tã Mósè ní sǐ rǐ pi ùlüzú, cǐmgbá cazú tã nèbǐ rǐ pi ní sǐ rǐ gé.

²⁸ 'Bá 'dǐ'bée kã 'bãã caá ìnyinjá gúrú ì ní lèzú mụzú rǐ gé, Yèsù 'o 'i sǐ 'bá lèépi agaápi mụpí drǐdrǐ ni tǐnj.

²⁹ 'Bo kòpí ní Yèsù ri mázú drǐ ìrǐ sǐ kǐnǐ, "Mí adri 'bá be nõgõ, ùtú rǐ 'de gé." Kúru ìri ní 'dezu mụzú 'bá 'dǐ'bée vé ãngá 'dãá.

³⁰ Kòpí kã úrí ínyá nyangará gá, Yèsù ní pánga í'dúzú, ìri ní òwõ'dǐfõ sèzú Múngú ní, ìri ní pánga rǐ ãndǐzú, ìri ní sèzú kòpí ní. ³¹ Koro kòpí ã úmǐ ní 'i zǐzú, kòpí ní Yèsù ri ámázú. Yèsù ní ãvǐzú kòpí ãsámvú gé sǐ 'dǐsǐ rá.

³² Kòpí ní ì zǐzú ì ãsámvú gé sǐ kǐnǐ, "Yèsù kã rií átá 'bá be lètí gé 'dǐgé, kã rií tã Búkū Múngú vé rǐ agá rǐ ùlüzú 'bá ní, tã 'dǐri úló nyo 'bã èsǐ kuyé?"

³³ Kòpí ní ì újázú gõzú mụzú Yèrúsälémã gá 'dälé, kòpí ìsúkí Yèsù vé 'bá áyüäyü mụdrǐ drǐ ni ãlu rǐ pi 'bá adri 'bá kòpí be trú rǐ pi be úmúkí ì kú vürã ãlu gé.

³⁴ 'Bá ì úmú 'bá rǐ pi ní 'yozú kòpí ní kǐnǐ, "Tã rǐ tã áda! Úpí íngá gõõ ídri rú drãngará gálésǐla gé. I'da 'i Sǐmõnã Pétêrõ èndrètí gé rá." ³⁵ Kúru 'bá ìrǐ ímú 'bá Êmáwü gélésǐla rǐ pi ní tã 'i ngaápi lètí gé 'dälé rǐ ùlüzú 'bá ì úmú 'bá rǐ pi ní, ãzini kòpí ní tã Yèsù ní pánga ãndǐzú, kòpí ní ìri nǐzú ámázú rǐ ùlüzú.

Yèsù í'da 'i ívé 'bá 'í pámvú ùbǐ 'bá rǐ pi èndrètí gé

(Mátáyo 28:16-20; Mǎrãkõ 16:14-18; Yüwání 20:19-23; Èzǐ 1:6-8)

³⁶ Yèsù vé 'bá ìri ã pámvú ùbǐ 'bá ìrǐ rǐ pi kã rií átá tã 'i ngaápi 'dǐri sǐ, Yèsù ní 'i 'dazú kòpí ãsámvú gé, ìri ní kòpí ní mõdõ sèzú kǐnǐ, "Tãkǐri ã adri ìmi be."

³⁷ Ùrǐ ímvú kòpí, kòpí è èsǐ wa rá, kòpí rikí üsüü kǐnǐ, ngá ì ní ndreé rǐ ìndrí. ³⁸ Yèsù ní 'yozú kòpí ní kǐnǐ, "Ngá ìmi ní adrizú ùrǐ sǐ rǐ ã'di? Mávè íngángará gõzú ídri rú rǐ vé tã fi ìmi drǐgé ku ãsǐ? ³⁹ Ìmi ndrekí mã drǐ ágélé, ãzini mã pá úgórõ. 'Bá rǐ ma 'i! Ìmi úlókí mã rú 'bá, ãzi-

ni ìmi ndrekí ma, ìndrí ri rú 'bá ãkõ, ãzini fã ãkõ, 'bo ìmi ní ndreé rá rǐ tǐnj, ma rú 'bá be."

⁴⁰ Yèsù kã tã rǐ átá kòpí ní 'díní, ìri ní 'í drǐ ágélé i'-dazú, ãzini 'í pá úgórõ 'dazú kòpí ní. ⁴¹ Kòpí ã'yǐkí tã 'dǐri ãluñani kuyé, ã'diãtãsiyã äyǐkõ fú kòpí, ãzini kòpí äyãkí tã 'dǐri sǐ rá. Kúru Yèsù ní kòpí zǐzú kǐnǐ, "Ngá nyanya ìmi vúgá 'dǐlé anigé?" ⁴² Kòpí ní 'í 'bǐ ì ní á'dí gé ní í'düzú sèzú ìri ní. ⁴³ Ìri ní 'í 'bǐ rǐ è'yǐzú nyazú kòpí èndrètí gé 'dǐgé.

⁴⁴ Yèsù ní 'yozú kòpí ní kǐnǐ, "Ándúrú mã ní adrizú ìmi be trú rǐ gé, mã ùlüzú ìmi ní tã rǐ rá. Mã kǐnǐ, tã ì ní ãndúrú sǐ mã tã sǐ Búkū Mósè ní sǐ rǐ pi agá, Búkū nèbǐ rǐ pi ní sǐ rǐ pi agá, ãzini Búkū Sãwümã vé rǐ agá rǐ, ìri 'i nga fũ tǐ ni gé rá."

⁴⁵ Kúru ìri ní kòpí ã úmǐ zǐzú, kòpí ã nǐkí rí tã Búkū Múngú vé rǐ agá rǐ ãní. ⁴⁶ Ìri ní 'yozú kòpí ní kǐnǐ, "Sǐkí Búkū Múngú vé rǐ agá kǐnǐ, Kúrisitõ ri úmvúlésǐ ímú ìzãngã nya, ìri drã, ù'dú na ni gé, ìri ímú íngá gõ ídri rú üzi, ⁴⁷ tã 'i ngaápi rú 'bá ni gé 'dǐri sǐ, ì ímú ù'dúkõ èsǐ újázú rǐ ùlüzú, ãzini tã ãngü trüzú ùnjǐkãnyã agásǐ rǐ ùlüzú ãngü rǐ pi agásǐ cére, ì 'dó ùlüzú Yèrúsälémã gá. ⁴⁸ Ìmi ndrekí tã 'dǐ'bée ìmí mǐ sǐ rá, lè ìmi ùlúkí 'bá urukõ 'bée ní. ⁴⁹ Ma ímú ngá mã Ètèpí ní èzǐjǐ rǐ 'í ìpè ìmi ní rá, 'bo ìmi adrikí kùrú rǐ agá 'dǐgé cǐmgbá ì ní ímúzü ùkpõ íngápi 'bǐ gélésǐ rǐ sèzú ìmi ní rǐ gé."

Yèsù vé ngangará mụzú 'bǐ gé rǐ

(Mǎrãkõ 16:19-20; Èzǐ 1:9-11)

⁵⁰ Yèsù kã ívé 'bá 'í pámvú ùbǐ 'bá rǐ pi è drǐ koó mụzú Bètèniyã gá 'dälé, ìri ní 'í drǐ ingazú uru, ìri ní tãkǐri 'bãzú kòpí drǐgé. ⁵¹ Kã rií tãkǐri rǐ 'bãã kòpí drǐgé, kúru ì ní ìri 'düzú mụzú 'bǐ gé 'dãá, ìri ní kòpí kuzú. ⁵² Kúru kòpí ní Yèsù ri ìnjǐzú. Kòpí ní ì újázú mvizú gõzú Yèrúsälémã gá 'dälé äyǐkõ be ãmbúgú. ⁵³ Ù'dú ãlu ãlu, kòpí rikí ècǐ Jó Múngú vé rǐ agá 'dãá, rií Múngú ri íngú.

† Ngá Múngú ní èzǐjǐ rǐ: Ngá Múngú ní èzǐjǐ lèè ìpèè rǐ, ìri Ìndrí Ulete rǐ. Ìri ímú ùkpõ sè 'bá rǐ pi ní ní. 'Í lã Èzǐ 2:1-4.

Yūwání

Tā búkū rí vé rí ā ūlūngará

Yūwání ri Yēsū vé 'bá áyūāyū rí pi vé ógúpí. Sī búkū 'dīri Yāhūdī rí pi ē īzā kozú, āzini 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rí pi ē īzā kozú. Ūlū tā kárakarā Yēsū ní 'oó āyāzú āyāyā rí pi rá, āzini ūlū tā Yēsū ní ímbá rí pi rá, 'bo sī tā Yēsū vé rí pi ā ɸrɸkɸ' 'bée kuyé. Yūwání lū kīnī, Yēsū adri 'yéjā 'bá áda kuyé, īri kpá Múngú 'i.

Búkū rí vé 'dóngará 'da kīnī, Yēsū ri 'dúkó Múngú vé ni 'bá rí pi ní, īrivé drāngará, īri rɸbɸɸ 'bá rí pi vé ūn-īrkānyā ūjīpi ni. Yēsū ri Māsīyā nēbī rí pi ní tā ni ūlūú búkū Múngú vé Ūndī Ūkɸ rí ruzú rí agá 'yoó kīnī, īri ímú rá rí 'i. Cápītā 13-17 agá, Yūwání ūlū tā Yēsū ní ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rí pi lēzú rí, āzini ūlū tā īri ní kɸpi ē éśí ūmīzú ūndrējā 'dāri sī ísú ākūdē rúkí drī īri kuyé rí. Búkū rí vé ūdū gé, ūlū tā ī ní līj Yēsū drīgé rí vé tā, īrivé gbāngará pētī alambaku sīgé rí vé tā, īrivé íngāngará gōó idri rú drāngará gálésī rí vé tā, āzini īri ní 'i 'dazú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rí pi ɸndrētī gé vú be kárakarā rí vé tā.

Ū'dúkó idri sēepi rí

1 Í'dóngará gá 'dāá ī ní drī 'bū pi gbizú vū be kuyé rí gé, ísú Ū'dúkó rí ínogósí anigé. Ū'dúkó rí ri adrii Múngú be trú, Ū'dúkó rí Múngú 'i. 2 Í'dóngará gá 'dāá, Ū'dúkó rí ri adrii Múngú be trú.

3 Ngá ārēvú céré údékí ūkpō īrivé rí sī, ngá āzi ī ní údé īri ākó ní 'dāáyo. 4 Ngá ī ní údé rí pi ārēvú céré ísúkí ívé idri íngázú īri vúgá, idri īrivé 'dīri, īri ka 'bá ālu ālu drīgé ūtúná rú. 5 Ūtúná rí ímgbērē āngū níipi cīcī rí kú uletere, āngū níipi cīcī 'dīri ícó ūtúná āngū ímgbērēēpi uletere 'dīri ugaá ku.

6 Múngú ípē ágó āzi, rú ni Yūwání † 'i. 7 Yūwání ímú ūtúná rí vé tā ūlūú, 'bá ālu ālu ē ē'yīkí rí īri. 8 Yūwání adri ūtúná āngū ímgbērēēpi uletere rí 'i kuyé, Yūwání ímú ívé rí 'yéjā ūtúná āngū ímgbērēēpi uletere rí vé tā ūlūú. 9 Ūtúná áda āngū ímgbērēēpi uletere 'bá rí pi drīgé céré rí ri ímú 'bá rí pi vúgá vū drīgé nōó.

10 Ū'dúkó rí ri adrii 'bá rí pi āsámvú gé vū drīgé nōgó, údékí ngá rí pi ārēvú céré vū drīgé nōgó ūkpō īrivé rí sī, 'bo 'bá vū drīgé rí pi níkí īri áamá kuyé. 11 Ū'dúkó rí ímú nyōókú drīgé nōgó, 'bo é'dípáa Yāhūdī rí pi ē'yīkí īri kuyé. 12 'Bo 'bá īri ē'yī' 'bá rá rí pi, sē kɸpi ní drīlé múké adrizú anji Múngú vé ni pi rú. 13 Kɸpivé ícāngará anji Múngú vé ni pi rú 'dīri, adri 'yozú kīnī, yīkī 'bá áda vé ni sī kuyé, īri yīkī Múngú vé ni sī.

14 Ū'dúkó rí ūjā 'i ícá 'bá áda rú, ri adrii 'bā āsámvú gé nōgó, 'bá ndrekí íngúngará ī ní īri íngúzú rí rá, 'bá ndrekí Étēpī vé Mvā ālukútanā rí vé íngúngará ī ní īri íngúzú rí rá. Éśí múké, āzini tā áda īrivé rí, íbī íngá Étēpī vúgálésīla, ícá kuú 'bā āsámvú gé vūgá nōgónō.

15 Yūwání átá īrivé tā ū'dúkó be ɸrɸ 'dāá kīnī, "'Bá má ní tā ni ūlūú kīnī, īri ímú 'dī' 'dī rí, īri adriipi 'dī! īrivé ām-

† Yūwání: Yūwání 'dīri bātízīmū sēepi rí.

būgū ndē mávé rí rá, ā'diātāsīyā ī ní drī ma tizú kuyé rí gé, īri ūtú anigé." 16 īrivé éśí ní adrii múké rí sī, sē 'bá ísúkí tākíri muzú dīj dīj. 17 Múngú ɸzi tājmbj rí Mósē † ní, 'bo sē éśí múké rí, āzini tā áda rí Yēsū Kúrísítō ní ní. 18 'Bá āzi ndre Múngú ri ālunāni kuyé. Ádarú īrivé Mvā ālukútanā adriipi Múngú 'i, adriipi īnyināná 'í Étēpī ā gārā gá rí, 'da 'bá ní ōsūkā Múngú vé rí nī.

Yūwání Bātízīmū sēepi rí átá Yēsū vé tā

(Mātáyo 3:1-12; Mārākō 1:1-8; Lúkā 3:15-17)

19 Ambugu Yāhūdī rí pi vé adrii 'bá kūrú Yērūsālēmā vé rí agá rí pi pēkí atala rí pi, † Léví † rí 'bá ɸzī nga' 'bá Jó Múngú vé rí agá rí pi be mɸú Yūwání ri zīj kīnī, "Mi ā'di 'i?" 20 Yūwání 'yo kɸpi ní uletere kīnī, "Má adri Kúrísítō 'i ku."

21 Kɸpi ní īri zizú, "Mi dí ā'di 'i? Mí Ēlīyā † 'i?"

Kīnī, "Kuyé, má adri Ēlīyā 'i ku."

Kɸpi ní gōzú īri zizú, "Mi nēbī rí † 'i?"

Kīnī, "Kuyé."

†† Mósē: Yōsēpā kā drāá gí, 'bāgú Ējēpētō vé rí 'bā anji Īsērélē vé rí pi ɸzī ngaá tūgērī rú caá ílī mūdūrūlū sɸ (400). Kuru Múngú ní Mósē ri ípēzú ímúzu anji Īsērélē vé rí pi pazú adringará tūgērī rú rí agásī. Múngú sē tājmbj rí Mósē ní, ā lū anji Īsērélē vé rí pi ní, sēzú ī ní tājmbj rí zizú tājmbj Mósē vé ni ānī. Tīkí Mósē ri ísú ākūdē ílī rí ca élífū ālu mūdūrūlū sɸ (1,400), ísú ākūdē tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wūngará 2-24. † Yēsū Kúrísítō: Rū Yēsū 'dīri vé ífíí, Múngú ri 'bā paápi rí. Kúrísítō ri 'bá ī ní ūdu dāá drī ní gé rí, lūzú kīnī Múngú ípē rí adrii 'bāgú rú. Ēbērē tī sī Kúrísítō ri ī zī Māsīyā. 'Í lā Yūwání 1:41.

†† Atala rí pi: 'Bā Īsērélē vé rí pi āsámvú gé, 'yéjā átālágú ri rɸbɸɸ zā Jó Múngú vé rí agá 'dāá nī. Atala rí pi ri ífū úyú Léví vé rí agá.

†† Léví: Atala Īsērélē rí pi vé rí ārēvú céré íbíkí ífūú úyú Léví vé rí agá. ††† Ēlīyā: Ēlīyā ri nēbī, Múngú 'dú īri muzú 'bū gé idri rú, drā kuyé. Tīkí īri ākūdē ílī rí ca mūdūrūlū úrōmī (900), ísú ākūdē tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3. ††† Nēbī rí: Kɸpi ríkí átá nēbī Mósē ní 'yoó īri ímú rá rí vé tā sī. Nēbī Mósē ní 'yoó 'dīri Yēsū 'i. 'Í lā Dētōrōnōmē 18:15-18; Yūwání 6:14; Ēzī 3:22-23; Ēzī 7:37.

22 Kōpi ní 'yozú kīnī, "Mi ā'di 'i? 'Í lū 'bá ní, 'bâ jikí rí tã mí ní újá rī mụbụ ùlū 'bá 'bâ ìpè' 'bá rī pi ní. 'Í lū 'bá ní, mī ngúlúpí, mi ā'di 'i?"

23 Yūwánī ní tã rī újázú sụ ọtụ nẹbī † Ísáyā ní 'yoó rī tịnī kīnī, "Ma ú'dúkò riipi ó'úpí āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá 'yoópi, 'Ími údekí lẹtị Úpí ní, 'Ími útúkí lẹtị Ìrívé rī ā adri pìrì rī 'i!' " ††

24 Fārúsī †† ní pèé rī pi ní 25 Yūwánī rī zizú kīnī, "Mí adri dō Kúrísítō 'i kuyé, dōku Élíyā 'i kuyé, dōku nẹbī kuyé píri, mí ísụ ùkpō rizú bātízímū †† sèzú 'dīri ā'di vúgá?"

26 Yūwánī ní újázú kōpi ní kīnī, "Ma ri yīí áyú bātízímū sèzú ānī 'bá rī pi ní, 'bo 'bá āzi 'Ími āsámvú gé 'dígé 'dī, 'Ími nīkí dīrī rī kuyé. 27 'Íri ímụ tã rī ùlū m̄ vùdrī gé, 'bo Ìrívé āmbūgū ndē mávé rī rá. Má ícò Ìrívé ngá pá gá rī vé bāá oyubū bá ku."

28 Tã 'dīri Yūwánī pi rikí átá Bētēniyā gá, yīí āmbúgú dīpì dīdì Yáridéní vé wòkò ọtụ ní Ìfūngará gálésíla rī gé, ísụ ākūdē Yūwánī rī bātízímū sē.

Yēsū rī Kābīlō Mvā Múngú vé ni

29 Kā mụbụ adrií dr̄ 'dīni, Yūwánī ndre Yēsū rī ímụ 'í vúgálé rú, 'Íri ní 'yozú kīnī, "Í ndrekí dr̄ ká, Kābīlō Mvā †† Múngú vé ímụpi 'bá nyòkò kú dr̄gé rī pi vé ùnjīkānyā ũjīpi rī, 'Íri 'dā! 30 'Íri 'bá má ní átá tã ni sī, má ní 'yoó, "Bá āzi rī ímụ m̄ vùdrī gé vúlé 'dīrī 'dī rī 'i, 'bo Ìrívé āmbūgū ndē mávé rī rá, ā'diātāsīyā 'Íri ọtụ anigé ísụ tīkí dr̄ ma kuyé. 31 Ándúru á nī 'Íri kuyé. 'Bo tã má ní bātízímū sèzú yīí sī rī, 'Ísērélē rī pi ā nīkí rī 'Íri ānī bēsīnī."

32 Yūwánī ní 'yozú kīnī, "Á ndre Índrī Uleterē rī ímụ 'bū gé 'dāásī sū āmámū tịnī, úrī 'Íri dr̄gé. 33 Á nī kòdò á má 'yoó 'bá rī 'Íri 'i 'dīni kuyé, 'bo Múngú ma ìpéépi ímụpi bātízímū sēépi yīí sī rī 'yo má ní kīnī, 'Mí ímụ ndre Índrī Uleterē rī ††† ímụ úrī 'bá āzi dr̄gé, 'Íri 'bá ímụpi bātízímū sēépi Índrī Uleterē rī sī rī 'i.' 34 Á ndre 'Íri m̄ mī sī, á 'yo 'Ími ní, 'bá rī Múngú Mvòpì 'i."

Yēsū vé 'bá 'Íri ā pámvú ũbī' 'bá dr̄dr̄ rī pi

35 Kā mụbụ adrií dr̄ 'dīni, Yūwánī pi tukí pá kuú ívé 'bá 'Írī 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi be. 36 Yūwánī kã ndreé Yēsū rī aga mụzú nī, 'Íri ní 'yozú kīnī, "Í ndrekí Kābīlō Mvā Múngú vé rī, 'Íri 'dā!"

37 Yūwánī vé 'bá 'Írī 'Íri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi kã tã 'dīri yīí, kōpi 'dekí mụbụ Yēsū ā vùdrī gé sī. 38 Yēsū kã 'i újá kōpi ndreé, ísụ kōpi rī ímụ 'í vùdrī gé sī, 'Íri ní kōpi zizú kīnī, "Ími lékí ā'di?"

† Nẹbī: Múngú rī ívé tã átá nẹbī rī pi ní, kōpi kúru Ìrívé ú'dúkò rī ùlū 'bá rī pi ní. †† 1:23 Ísáyā 40:3 † Fārúsī: Fārúsī rī pi ngúlúmū Yāhūdī rī pi vé tājīmbí Mósē vé rī ru' 'bá tītī rī pi. Kōpi 'dúkí 'Índrī rī pi vé tã, āzini mālāyíkā rī pi vé tã 'bāá tã āmbúgú rú, kōpi ẹ'yīkí rá 'yozú kīnī, 'bá ũdrā' 'bá gí rī pi gō íngá ídri rú rá. 'Í lā Ẹzị 23:8. †† Bātízímū: 'Í rī 'bá rī pi ní bātízímū sē lūzú kīnī, kōpi újákí ẹsị ívé ùnjīkānyā agásí gí, kōpi ẹ'yīkí Múngú rī gí. †† Kābīlō Mvā: Múngú sē tājīmbí Mósē ní kīnī, 'bá rī pi ā zākí kābīlō Múngú ní rōbōṅṅò rú, ā trūkí rī kōpi ívé ùnjīkānyā agásí rá. Sē tī ní Yēsū rī zizú Kābīlō Mvā Múngú vé ni ānī, ā'diātāsīyā Múngú ìpè 'Íri ímụ drāá 'bávé ùnjīkānyā ũjī. 'Í lā Wūngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; 1 Kōrínítō 5:7; 1 Pétērō 1:19. ††† 'Índrī Uleterē rī: 'Índrī Uleterē rī 'Índrī Múngú vé ni. Búkū Múngú vé rī kīnī, Ẹtẹpì rī Múngú 'i, 'Írívé mvā Yēsū rī Múngú 'i, āzini 'Índrī Uleterē rī Múngú 'i. Ẹtẹpì rī, Mvòpì rī, āzini 'Índrī Uleterē rī, kōpi Múngú ālu. 'Í lā Yūwánī 1:1-18; Yūwánī 8:41-42; Ẹzị 5:3-4.

Kōpi ní újázú 'Íri ní kīnī, "Rábī, mi ri adri ngūgá?" (Rábī rī Ébéré tị sī, íffíí ní 'Ímbápi.)

39 'Íri ní újázú kōpi ní kīnī, "Ími ímụkí vūrā má ní adrizú rī ndreé 'Ímī mī sī." Kōpi ní kúru 'dezú mụzú vūrā rī ndrezú 'í mī sī, kōpi áwíkí adrií ú'dú 'dāri deḡ njīí Yēsū be tr̄ álu vūrā 'Íri ní adrizú rī gé 'dāá, ākūdē ọtụ rī dī 'i caá sã sụ ùndréná vé rī gé gí.

40 'Bá 'Írī 'dī' bée āsámvú gé, āzi rī Sīmōnā Pétērō ẹ-dr̄pì 'Ándērēyā 'i, kōpi yíkí tã Yūwánī ní 'yoó rī nī, āzini kōpi 'dekí mụbụ Yēsū ā vùdrī gé sī nī. 41 'Ándērēyā kã 'í ẹ-dr̄pì Sīmōnā rī ísụ, 'Íri ní 'yozú 'í ẹ-dr̄pì nī kīnī, "Bá 'Ísúkí Māsīyā rī gí." (Māsīyā vé íffíí Kúrísítō.) 42 'Íri ní kúru Sīmōnā rī jizú mụzú Yēsū vúgá 'dāá.

Yēsū ní āngū ndrezú 'Íri vú 'dāá kīnī, "Mí rú Sīmōnā 'i, mi Yūwánī ā mvá, 'bo 'Í nóni mī rú zì Kéfā." (Rú Kéfā 'dīri 'Árāmáyíkí tị sī, Gíríkí tị sī Pétērō 'i.) †††

Yēsū zì Pīlípū pi Nātānyélē be

43 Kā mụbụ adrií dr̄ 'dīni, Yēsū ụsū 'í dr̄gé 'dāá, nga 'deé mụzú āngū Gāfíláyā vé rī gé. 'Dālē ca mụbụ Pīlípū rī ísụ, 'Íri ní 'yozú Pīlípū ní kīnī, "Mí ímụ m̄ pámvú ũbīí."

44 Pīlípū íbì íngá kūrú Bētēsāyídā gá, kūrú 'Ándērēyā pi ní adrizú Pétērō be rī agá. 45 Pīlípū mụ Nātānyélē rī ísụ, 'Íri ní 'yozú Nātānyélē ní kīnī, "Bá 'Ísúkí ágó Mósē ní tã ni sīí búkū tājīmbí vé rī agá, āzini nẹbī rī pi s̄ ní kpá tã ni sīí rī gí. Ágó rī Yēsū Nāzērétāgú Yòsēpā mvòpì 'i."

46 Nātānyélē ní Pīlípū rī zizú kīnī, "Tã múké rī nyo ícò adri kūrú Nāzērétā vé rī agá rá?"

Pīlípū ní újázú 'Íri ní kīnī, "Mí ímụ ndreé mī mī sī."

47 Yēsū kã ndreé Nātānyélē rī ímụ 'í vúgá nōó, Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ísērélégú áda adriipi tã be pìrì rī, 'Íri mi 'i, mi ùnjō ākó!"

48 Nātānyélē ní Yēsū rī zizú kīnī, "Í nī ma ngóni ngóni?"

Yēsū ní újázú 'Íri ní kīnī, "Á ndre ándúru mī pẹtì fígí vé rī ā ndúgé gé, ísúzú ākūdē Pīlípū zì dr̄ mī kuyé."

49 Nātānyélē ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ímbápi, mi Mvā Múngú vé ni! Mí 'Bāgú 'Ísērélē rī pi vé rī!"

50 Yēsū ní 'yozú 'Íri ní kīnī, "Mí ẹ'yī ma, tã má ní 'yoó mī ní á ndre mī pẹtì fígí vé rī ā ndúgé gé 'dāá rī sī? Mí ímụ tã ambugu ambugu 'dīri ndēépi rá ni pi ndre rá!"

51 Yēsū ní 'yozú 'Íri ní kīnī, "Ma 'Ími ní tã áda lū, 'Ími ímụ ndre 'bū zī 'i kú mgbọ, mālāyíkā Múngú vé rī pi s̄t̄ ísì ímụzú 'bū gé 'dāásí m̄ rú' 'bá gá sī, kōpi gō tū mụzú 'bū gé 'dāá m̄ rú' 'bá gá sī, ma 'Bá Mvā 'i." ††† ††

Yēsū újá yīí ufuú vinyō rú

2 Kā mụbụ caá ú'dú na ni gé, 'bākí ụmụ ọmúrúgọ mụzú ni Kánā gá, āngū Gāfíláyā vé rī agá. Ụmụ rī gé 'dālē, Yēsū ẹndrẹpì rī anigé. 2 Zìkí Yēsū pi mụzú ívé 'bá 'í pámvú ũbī' 'bá rī pi be ụmụ rī gé 'dālē 'Índi. 3 Vinyō

††† Rú Pétērō, āzini Kéfā 'dīri vé íffíí írā. § Nẹbī: Múngú rī ívé tã átá nẹbī rī pi ní, kōpi kúru Ìrívé ú'dúkò rī ùlū 'bá rī pi ní. §† Mālāyíkā rī pi: Mālāyíkā rī pi 'Índrī, kōpi rī adri Múngú be 'bū gé 'dālē, kōpi rú' 'bá ākó. Múngú rī sã āzi sī kōpi ìpè ímụ vū dr̄gé nōó ú'dúkò múké ívé rī ùlū 'bá rī pi ní. §†† 'Bá Mvā: Yēsū zì 'i 'Bá Mvā lūzú kīnī, 'i Kúrísítō 'i, 'i mālūngā rī ru mụzú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14. §† 1:51 'Ídóngará 32:22-32

rī kā deḡ gí, Yēsū ɛndrɛpī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Vínyō rī deḡ gí."

⁴ Yēsū ní újázú ɛndrɛpī ní kīnī, "Mí ícǒ má ní tā 'dīri lūúlū ku, lókí mávé tā 'duzú ngazú rī ícǒ drī kuyé."

⁵ Yēsū ɛndrɛpī ní 'yozú átí'ba rī pi ní kīnī, "Yēsū lū dō ūmi ní tā, ūmi 'duki ngaána."

⁶ Ū'bākí ūdrí ázǐyá kuú kōpi ā gārā gá, ūdrí 'dī'bée, Yāhúdī rī pi ri áyú ī pá ūjǐzú ānī, āzini ī drī ūjǐzú ānī, sū ūvé mēre ní lēe rī tǐnī. Ūdrí ālu rī, ī ícǒ yīī dā ca 'a ni gé jōlōnī ā 'a pūkū īrī, dōku pūkū na rá.

⁷ Yēsū ní 'yozú átí'ba rī pi ní kīnī, "Ūmi ukokí yīī ūdāā ūdrí rī pi agásí tré tré." Kuru kōpi ní yīī rī ukozú ūdāzú ūdrí rī pi agásí tré tré.

⁸ Yēsū ní 'yozú átí'ba rī pi ní kīnī, "Ūmi ūbēkí yīī ūdrí agá rī jīī muḡ sēe muḡú 'bá āmbúḡú rīpi ūmū rī vé tā ndreépi rī ní."

Kōpi 'duki tā rī ngaá sū Yēsū ní 'yoó ī ní rī tǐnī. ⁹ Āmbúḡú rīpi ūmū rī vé tā ndreépi 'dāri ní yīī ī ní újā ufuú vínyō rú 'dīri ɛjī 'bǐzú. Āmbúḡú rī nī ámá 'yozú kīnī, vínyō rī ūbēkí íngázú ngūgá yā 'dīni kuyé, 'bo átí'ba rī pi nīkí ūngá ámá nī. Āmbúḡú rī ní ōmúrúḡó rī vé kēreḡú rī zǐzú gārā gá, ¹⁰ ūri ní 'yozú kēreḡú rī ní kīnī, "Vínyō draápi dradra rī, ī té kōdō sē muḡ ūmū rī pi ní drīdrī, kōpi muḡú dō gí, ī té íbī draápi māđā rī awa ndō. 'Bo ūmi 'bākí vínyō múké rī tēe kuú 'dālé, ūmi ímúki sēe muḡú 'bá rī pi ní vúlé vúlé rú, ísú ākūdē ūmū rī pi muḡú ī ɛpí gí, ūmi awakí vínyō draápi māđā rī drīdrī, ūmi gōkí múké rī awaá vúlé rú!"

¹¹ Tā āyāzú āyāyā Yēsū ní 'dǒ 'oó drīdrī rī, ūri adriipi 'dī, Yēsū 'o tā rī Kánā gá, āngū Gālíláyā vé rī agá. Tā 'dīri ī ní ūri íngúzú ānī rī, sē ūrivé 'bá ūri ā pámvú ūbī'ba rī pi ɛ'yīkí ūri ānī rá.

¹² Ūmū ōmúrúḡó muzú 'dāri ā vūdrī gé, Yēsū pi ɛndrɛpī be, ɛdrípī be, ūrivé 'bá 'ī pámvú ūbī'ba rī pi be, 'dekí muḡ adrii kūrū Kāpārānāúmā gá ū'dú be māđā.

Yēsū ūdró 'bá rī pi Jó Múḡú vé rī agásí

(Mátáyo 21:12-13; Mārākō 11:15-17; Lúkā 19:45-46)

¹³ Kā muḡ caá ūnyǐnǐnǐ ū'dú Múḡú ní ɛlǐzú Yāhúdī rī pi vé jó tǐ gé sī rī gé, [†] Yēsū ní 'dezú muḡú Yērúsālémā gá 'dāā. ¹⁴ Yēsū kā muḡ caá Jó Múḡú vé rī ^{††} ā bóró gá 'dāā, ísú 'bá rī pi ri tǐ ūzi, kābīlō pi be, āmámū pi be, 'bá ɔrukō úríki kuú ūvé mísá gārā gá sī, kōpi ri mūfēngā ufu. ¹⁵ Yēsū ní zāā ā lā'bu 'dú'zú údézú kēlǐnǐ rú, ūdró 'bá adri'ba Jó Múḡú vé rī ā bóró gá rī pi, ūvé tǐ pi be, kābīlō pi be, íre 'bá ri'ba mūfēngā ufu'ba rī pi vé mūfēngā kpélékpélé, uze kōpivé mísá u'deē ūlǐ rú.

¹⁶ Yēsū ní 'yozú 'bá āmámū ūzi'ba rī pi ní kīnī, "Ūmi 'duki ūmivé āmámū 'dī'bée 'dīísí āmvé! ūmi kukí ūmivé

tā rizú má ɛtɛpī vé Jó újázú vūrā ngá ūzǐzú ni rú 'dīri ānī!"

¹⁷ Yēsū kā 'bá rī pi ūdró fūū āmvé gí, kuru ūrivé 'bá ūri ā pámvú ūbī'ba rī pi ní tā ī ní sī kuú Búkū Múḡú vé rī agá 'yoópi kīnī, "Jó Múḡú vé rī ā tā adri kú má ɛsǐ agá āmbúḡú rī ígázú." [‡]

¹⁸ Yāhúdī rī pi vé 'bá drīkoma rú rī pi ní Yēsū ri zǐzú kīnī, "Tā āyāzú āyāyā mí ní ícǒ 'oó lūúpi kīnī mi ūkpō be ícǒzú tā 'dīri 'ozú rī ā'di?"

¹⁹ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ūmi ūnǐyākí Jó Múḡú vé 'dīri, ma ícǒ ūri sǐ gō dīī ū'dú na agá."

²⁰ 'Bá drīkoma rú 'dā'bée ní újázú ūri ní kīnī, "Jó Múḡú vé 'dīri vé sǐngará 'du ílǐ pūkú sū drī ni ázǐyá, mí kīnī mi ícǒ jó rī sǐ 'yénǐ ū'dú na agá?" ²¹ Jó Múḡú vé Yēsū ní tā ni 'yoó rī, Yēsū ri ívé rú'ba ā tā 'yo. ²² Yēsū kā gōō íngá ídri rú, ūrivé 'bá ūri ā pámvú ūbī'ba rī pi ní tā Yēsū ní 'yoó 'dāri ígázú. Kuru kōpi ní tā ī ní sī kuú Búkū Múḡú vé rī agá rī ɛ'yǐzú, āzini kōpi ní tā Yēsū ní 'yoó 'dāri ɛ'yǐzú.

²³ Yēsū kā rī adrii ūmū ū'dú Múḡú ní ɛlǐzú Jó rī pi tǐ gé sī rī vé rī gé Yērúsālémā gá 'dāā, 'bá kárakará ndrekí tā āyāzú āyāyā Yēsū ní 'oó rī pi, kōpi ɛ'yīkí ūri ānī rá. ²⁴ Yēsū 'bā ɛsǐ 'bá 'dī'bée drīgé kuyé, ā'diātāsīyā nī tā kōpi ní rīí ūsūū rī cére gí. ²⁵ Lē 'bá āzi ā lū 'í ní tā 'bá āzi ní rīí ūsūū 'í ɛsǐ agá 'dālé rī ku, ā'diātāsīyā nī tā 'bá rī pi ɛ ɛsǐ agá 'dālé rī pi cére gí.

Yēsū ímbá Nīkōdémā ri

3 Ágǒ āzi rú ni Nīkōdémā 'i, ūri Fārúsī rī pi vé āzi, ágǒ rī drīkoma 'bá ri'ba tā Yāhúdī rī pi vé rī lǐ'ba rī pi vé ni. ² Ágǒ rī 'de muḡ Yēsū vúgá 'dāā ínjǐ sī, ūri ní 'yozú kīnī, "Ūmbápi, 'bá nīkí rá 'yozú kīnī, Múḡú ūpē mi ímū 'bā ímbá. Múḡú ūpē dō 'bá rī nī kuyé, ícǒ tā āyāzú āyāyā mí ní 'oó 'dīri 'oó ku."

³ Yēsū ní újázú Nīkōdémā ní kīnī, "Ádarú á 'yo mí ní, tǐkí dō 'bá rī dīī kuyé, ícǒ mālūngā Múḡú vé rī ndreé ālunǐni ku."

⁴ Nīkōdémā ní ūri zǐzú kīnī, "'Bá rī ícǐ dō āká rú gí, ī ícǒ ūri tǐ dīī íngóni íngóni? ūri ūkpō ūkpō 'bá rī ní gōzú fizú ɛndrɛpī agá, ī ní gōzú ūri tǐzú dīī!"

⁵ Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ádarú á 'yo mí ní, sēkí dō 'bá rī ní bātízīmū yīī sī ūri tǐzú ícǐzú ú'dí rú kuyé, āzini Índrī Múḡú vé rī újā dō ūri ícǐ ú'dí rú kuyé, ícǒ fīi mālūngā Múḡú vé rī agá ku. ⁶ 'Bá áda ri 'bá tǐ sū 'í tǐnī 'bá áda rú, 'bo Índrī Múḡú vé rī, ūri índrī 'bá rī vé rī újā ícǐ mvá Múḡú vé ni. ⁷ Lē mí āyā tā má ní 'yoó mí ní, ā tǐkí ūmi cére dīī 'dīri sī ku. ⁸ Ūlǐ ri vǐ muḡú vūrā 'í ní lēe rī gé. Mi ūrivé ū'dúkó vǐpi rī yǐ rá, 'bo mí ícǒ nīí ámá ku, íbī dō íngá ngūgá, ūri dō ri vǐ muḡú ngōlǐ. 'Bá Índrī Múḡú vé rī ní fīi 'a ni gé gí rī, ūri adri sū 'dīri tǐnī."

⁹ Nīkōdémā ní zǐzú kīnī, "Tā mí ní átá 'dīri vé ífíí ā'di?"

¹⁰ Yēsū ní újázú kīnī, "Mi 'bá āmbúḡú rīpi Ísērélē rī pi ímbápi ni, 'bo mí nī drī tā 'dī'bée ālunǐni kuyé?"

¹¹ Ádarú á 'yo mí ní, 'bā ri tā 'bá ní nīí rá rī ūlū ūmi ní, āzini 'bā ri tā 'bá ní ndreé 'bā mǐ sǐ rī ūlū ūmi ní, 'bo ūmi lēkí tā 'bá ní ūlū ūmi ní 'dīri ɛ'yīī ku. ¹² Má ūlū ūmi ní tā ī nga'ba nyōkú drīgé nōḡó rī pi, ūmi ɛ'yīkí kuyé píri, 'bo

[‡] 2:17 Sāwumā 69:9

[†] ū'dú Múḡú ní ɛlǐzú Jó rī pi tǐ gé sī rī: Yāhúdī rī pi ri ū'dú Múḡú ní ɔtǐ ɛlǐzú Ísērélē rī pi vé jó rī pi tǐ gé sī ɛjēpétó gá 'dāā rī vé tā ígá. ɔtǐ kōpi ɛ' bǐpǐ ūbēkí kābīlō ā ári ívé kēḡtǐ ɛ ɛrǐfe gá sī, sē Múḡú ū'dǐ kōpi kuyé. Múḡú ū'dǐ 'bá ɛjēpétó vé kābīlō ári ūbē'ba ūvé kēḡtǐ ɛ ɛrǐfe gá sī kuyé rī pi vé anjī āḡō kāyū rī pi ūdrāā 'bá ālu ālu vé 'bēḡtǐ āsámúvé gé sǐ rá. 'Í lā Wūngará 12:17-28; Mátáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkā 2:41; Yūwánī 2:13; ɛjǐ 12:4; 1 Kōrínitō 5:7; ɛbéré 11:28. ^{††} Jó Múḡú vé rī: Jó Múḡú vé rī 'yénǐ ālukuḡa Yērúsālémā gá 'dāā. Atala rī pi 'yénǐ ri rōbōḡō zǐ Jó rī agá 'dāā nī, sū tāimbǐ Mósé vé rī ní 'yoó rī tǐnī. Múḡú rī dī Vūrā Uleteretere rī gé, Jó Múḡú vé rī agá 'dāā.

mā ũlū dō ĩmi ní tā ĩ nga' bá 'bū gé 'dāá rĩ pi, ĩmi ícò ẹ'yí íngóni? ¹³ 'Bá āzi mụ drí āluṅáni 'bū gé 'dāá kuyé, 'yéná ma 'Bá Mv́ 'i ímúpi 'bū gé 'dāásí rĩ. ¹⁴ Ma 'bá Mv́ 'i, ĩ ímú ma 'bá peṭi sígè, ĩ inga uru, sū Mósè ní aya údé ĩnĩ rú, † ĩrĩ ní 'bāá peṭi sígè, ingaá ĩdréé uru āngū ā'wí cínýáfá rú rĩ agá 'dāá rĩ tĩnĩ. ¹⁵ 'Bá ālu ālu ma ẹ'yípi rá rĩ, ĩrĩ idri 'dání'dání rĩ ísú rá.

¹⁶ "Múngú lē 'bá nyōṓkú dríge rĩ pi agaá rá, ĩsè ívé Mv́ ālukútaṅá rĩ ímú nyōṓkú dríge nōgò, 'bá ĩrĩ ẹ'yípi rá rĩ ā drá rí ku, ẹ ísú rí idri 'dání'dání rĩ ānĩ bēnĩ.

¹⁷ Múngú ĩpē 'i Mv́opi rĩ ímú tā líj 'bá nyōṓkú dríge nōgò rĩ pi dríge kuyé, ĩpē ĩrĩ ímú 'bá rĩ pi paá. ¹⁸ 'Bá Mv́ 'dĩri ẹ'yípi rá rĩ, líkí tā drĩ ní gé ku, 'bo 'bá ĩrĩ ẹ'yípi kuyé rĩ, líkí tā drĩ ní gé ínōgòsĩ gí, ā'diātāsīyā ĩrĩ ní Múngú vé Mv́ 'yéná ālukúta 'dĩri ẹ'yí kuyé rĩ sī.

¹⁹ "Ūtúná ímú kaá āngū ĩmgbērēé 'bá rĩ pi ní gí, 'bo 'bá rĩ pi ríkí ũnjĩkānyā 'oó, sē líkí tā kōpi dríge, ā'diātāsīyā 'bá rĩ pi lēkí tā ĩníná vé rĩ ūtúná vé rĩ ndēé.

²⁰ Kōpi gākí ūtúná rĩ sī, ā'diātāsīyā kōpi lēkí rí ũn-jĩkānyā 'oó ĩníná agá. Kōpi rukí ūtúná rĩ ruru, ímúkí ūtúná vúgá nōo ku, ā'diātāsīyā ĩvé ũnjĩkānyā ẹ 'da rí 'i āmvé ku. ²¹ 'Bo 'bá rĩpi tā áda 'oópi rĩ, ĩrĩ ímú ūtúná vúgá nōo āyíkò sī, 'bá rĩ pi ā ndrekí rí tā ĩrĩ ní 'oó rĩ, 'y-ozú kínĩ, ĩrĩ tā rĩ 'o ũkpō Múngú vé rĩ sī."

Yūwání Bātízímū sēepi rĩ ũlū Yēsū vé tā

²² Tā 'dĩri ā vúdrĩ gé, Yēsū pi ní ngazú 'dezú mụzú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' bá rĩ pi be āngū Yūdáyā vé rĩ agá, mụy adrii kōpi be sá be mādā, rĩ bātízímū sēé 'bá rĩ pi ní. ²³ Yūwání rĩ kpá bātízímū sēé Āyínónĩ gé, Āyínónĩ rĩ ĩnyíná kūrú ĩ ní zīj Sálímū ā gārā gá, ā'diātāsīyā yíi vūrā 'dāri agá rĩ tĩ kú ẹlĩ rú. 'Bá rĩ pi ríkí ímú Yūwání vúgá, ā sē rí ĩ ní bātízímū. ²⁴ Tā 'dĩri nga 'i ísú ākūdē 'yíkí drí Yūwání rĩ jó āngū ũ'yízú rĩ agá kuyé. ²⁵ Lókí 'dāri gé, Yāhúdĩgú āzi 'dó āgátá gāá Yūwání vé 'bá ĩrĩ ā pámvú ũbĩ' bá rĩ pi be lā'bĩ rizú rú' bá ũjízú yíi sī ícázú Múngú ẹndrẹtí gé ule rĩ ā tā sī. ²⁶ Kōpi ní kúru 'dezú mụzú Yūwání vú 'dāá, kōpi ní 'yozú ĩrĩ ní kínĩ, "Ímbápi, ágó ándúrú adriipi mí be Yáridénĩ gé, mí ní tā ni átá 'dāri, ĩrĩ nóni rĩ bātízímū sē, 'bá rĩ pi céré rĩ mụ ĩrĩ vúgá!"

²⁷ Yūwání ní újázú ĩrĩ ní kínĩ, "Múngú adriipi 'bū gé rĩ, ĩrĩ rĩ 'bá ālu ālu ní ẹzĩ awa nĩ. ²⁸ ĩmi nĩkí rá, á lū ĩmi ní uletere 'yozú kínĩ, 'Má adri Kúrísitō 'i kuyé, ĩpékí ma ímú drídrĩ lẹtĩ údé ĩrĩ ní.' ²⁹ 'Bá ọmúrúgò rĩ jeépi rĩ, ĩrĩ ọmúrúgò rĩ vé ágó. Ágó ọmúrúgò rĩ jeépi rĩ vé ũndĩ pá tuúpi ágó rĩ vé tā yípi rĩ, ĩrĩ adri āyíkò sī ĩrĩ ní ágó ọmúrúgò rĩ jeépi rĩ vé ú'dúkò yíi rĩ sī. Kúru āyíkò fụ nóni ma ambamba tā ĩrĩ ní 'oó rĩ sī. ³⁰ Lē Yēsū ā adri āmbúgú má sī nĩ, ma adri ĩrĩ ā pálé gá.

³¹ "Yēsū ímú 'bū gélēsīla, ĩrĩ āmbúgú 'bá rĩ pi dríge céré nĩ. 'Bá 'bávé rĩ 'bá nyōṓkú nōri vé ni, mávé tā má ní átá rĩ, ĩrĩ tā nyōṓkú nōri vé ni. Yēsū ímú 'bū gélēsīla, ĩrĩ āmbúgú 'bá rĩ pi dríge céré nĩ. ³² ĩrĩ rĩ tā 'i ní ndreé 'i mị sī, āzini 'i ní yíi 'i bí sī 'bū gé 'dāá rĩ ũlū, 'bo 'bá rĩ pi ẹ'yíkí tā ĩrĩ ní ũlū rĩ kuyé. ³³ 'Bá ĩrivé tā ẹ'yípi rá rĩ, nĩ

† Aya údé ĩnĩ rú rĩ: Múngú 'yo Mósè ní kínĩ, mí údé aya ufuú ĩnĩ rú, 'i 'bá peṭi sígè, mí inga peṭi rĩ ĩdréé uru, ĩnĩ ga dō 'bá āzi, ā ndre rĩ aya mí ní údé ĩnĩ rú 'dĩri, ẹ idrí rí ānĩ. Kālāfe 21:4-9.

ámá rá 'yozú kínĩ, Múngú rĩ tā áda átá. ³⁴ 'Bá Múngú ní ĩpēé rĩ, ĩrĩ ú'dúkò Múngú vé rĩ átá mụzú be áyu, Múngú rĩ ĩrĩ ní Índrí Uletere rĩ sē vúgú ākò. ³⁵ Múngú Yēsū Ẹtẹpi lē 'i Mv́opi rĩ lēlē, sē ívé tā ārēvú céré kuú drí ní gé. ³⁶ 'Bá Múngú Mv́opi rĩ ẹ'yípi rá rĩ, ĩrĩ idri 'dání'dání rĩ ísú rá, 'bo 'bá Múngú Mv́opi rĩ ẹ'yípi ku rĩ, ícò idri 'dání'dání rĩ ísú ku, 'bo jĩkò rĩ 'de Múngú agá, ĩrĩ tā lĩ drĩ ní gé rá."

Yēsū átá ũkú Sāmāryāzĩ rĩ be

4 Fārúsĩ rĩ pi yíkí kínĩ, sēkí 'bá kárakará pi ní bātízímū Yēsū ā rú sī, sē 'bá kárakará ẹ'yíkí ĩrĩ, ímúkí adrii 'bá ĩrĩ ā pámvú ũbĩ' bá ni pi rú, ndē Yūwání vé rĩ pi rá, ² Yēsū rĩ 'i ngúlúpi sī sē bātízímū rĩ ní kuyé, ĩrivé 'bá ĩrĩ ā pámvú ũbĩ' bá rĩ pi ríkí bātízímū rĩ sēé nĩ. ³ Úpi Yēsū ká tā 'bá rĩ pi ní ríi átá kínĩ 'bá kárakará pi ẹ'yíkí 'i gí 'dĩri yíi, nga fúú āngū Yūdáyā vé rĩ agásí, † 'de gōo mụy vúlé āngū Gālíláyā vé rĩ gé 'dāá ũzi.

⁴ Yēsū lē elij mụzú āngū Sāmāryā vé rĩ agásí mụy Gālíláyā gá. ⁵ ĩrĩ ní kúru fizú cazú kūrú Sāmāryā vé ĩ ní zīj Sāyíkā rĩ agá, ĩnyíná nyōṓkú Yókóbū † ní ọtú sēé mv́opi Yósépā † ní rĩ gé. ⁶ Yókóbū vé kídí, ĩrĩ vūrā 'dāri gé. Yēsū āndē ẹcĩ rĩ sī káyĩ, ca mụy úrĩ vūgá kídí rĩ tĩ gé ọtú mgbímgbi gé 'dĩgé.

⁷ Ūkú Sāmāryāzĩ 'de mụy yíi ĩbēé kídí rĩ gé 'dāá. Yēsū ní 'yozú ũkú rĩ ní kínĩ, "Mí ícò má ní yíi sē mv́ rā?" ⁸ Ísú ākūdē Yēsū vé 'bá ĩrĩ ā pámvú ũbĩ' bá rĩ pi 'dekí mụy ānyāngā jengará gá kūrú Sāyíkā vé rĩ gé 'dāá gí.

⁹ Ūkú Sāmāryāzĩ rĩ ní 'yozú Yēsū ní kínĩ, "Mí Yāhúdĩgú, ma Sāmāryāzĩ, mí 'yo mā sē mí ní yíi mv́yú ngóni ngóni?" Yāhúdĩ rĩ pi úmúkí ĩ Sāmāryā rĩ pi be ku.

¹⁰ Yēsū ní újázú ũkú rĩ ní kínĩ, "Mí nĩ dō fēfē Múngú ní lēé sēé mí ní rĩ rá, āzini mĩ nĩ dō 'bá yíi zījpi mí tĩ gé rĩ rá, mí té kōdò ícò ĩrĩ zĩ, ĩrĩ té mí ní yíi idri sēepi mụzú 'dání'dání rĩ sē rá."

¹¹ Ūkú rĩ ní 'yozú Yēsū ní kínĩ, "Āmbúgú mávé rĩ, kídí rĩ kụkụ, ngá mí ní yíi rĩ ísézú ní 'dāayo píri, mí yíi idri 'dání'dání sēepi 'dĩri ísú ngūgá? ¹² 'Í ndē 'bá ẹtẹpi Yókóbū 'bá ní kídí gaápi, 'dópi yíi rĩ mv́yúpi nĩ rĩ rá? ĩrivé anji rĩ pi, ĩrivé ndrĩ rĩ pi be céré rĩ yíi 'dĩri mv́."

¹³ Yēsū ní újázú ũkú rĩ ní kínĩ, "Bá céré yíi 'dĩri mv́' bá rĩ pi, yíi úvá rĩ gō kōpi ndē rá, ¹⁴ 'bo 'bá má ní kōpi ní yíi sēé mv́yú rĩ pi, yíi úvá gō kōpi ndēé dīi āluṅáni ku. Yíi 'dĩri kōpi ní idri 'dání'dání rĩ sē."

¹⁵ Ūkú rĩ ní 'yozú Yēsū ní kínĩ, "Āmbúgú mávé rĩ, 'i sē má ní yíi mí ní 'yoó 'dĩri mv́yú, yíi úvá ā ndē rí ma dīi ku bēsīnĩ, mā gō rí ímú yíi ĩbēé kídí nōri gé dīi ku."

¹⁶ Yēsū ní 'yozú ũkú rĩ ní kínĩ, "Mí mụ mí ágó ní rĩ zīj, ĩmĩ ĩgókí ímú ĩrĩ be má vúgá nōo."

¹⁷ Ūkú rĩ ní 'yozú Yēsū ní kínĩ, "Ma ágó ākò."

†† Yēsū fū āngū Yūdáyā vé rĩ agásí: Yēsū fū āngū Yūdáyā vé rĩ agásí, ā'diātāsīyā Fārúsĩ rĩ pi 'bákí ā'yā ẹzĩ ĩrĩ ní ngáá rĩ ā tā sī.

‡ Yókóbū: Yókóbū rĩ Ābūrāmā mv́opi Ísákā vé mv́, ĩrĩ anji be mụdrĩ drĩ ní ĩrĩ, Múngú újázú rú ní zīj Ísērélē, úyú ĩrivé rĩ zíkí anji Ísērélē vé ní. Sā Yēsū vé rĩ gé, zíkí kōpi Yāhúdĩ. 'Í lā 'Í dóngará 25-50. †† Yósépā: Yósépā rĩ Yókóbū vé mv́ ĩrĩ ní lēlē rĩ, ẹdrĩpij sēkí ĩrĩ jeé túgērĩ rú āngū Ẹjépétō vé rĩ gé. Múngú sē ĩrĩ ícá āmbúgú, ko ívé 'bá rĩ pi ẹ ízā mụy adrii āngū Ẹjépétō vé rĩ agá nĩ. Sā 'dāri gé, ẹbírĩ 'de caá ílĩ ẹzĩrĩ. 'Í lā 'Í dóngará 30-50.

Yēsū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, "Tā mí ní 'yoó mi ágó ákó 'dīri, īri tā áda. ¹⁸ Mí kīnī dō mi ágó ákó, īri tā áda, 'bo 'í rụ ándúru ágō caá tōwú, ágó mí ní nóni rụy 'dīri adri ágó mívé ẹgbị rī 'i kuyé."

¹⁹ Ūkú rī ní 'yozú kīnī, "Ámbúgú mávé rī, á nī á má rá 'yozú kīnī, mi tákūdē nēbī. ²⁰ 'Bá ẹtẹpī ríkí Múngú rī īn-īī írá nōri drīgē. 'Bo īmi Yāhúdī 'dī'bée, īmi kīnī, vūrā 'bá ní Múngú rī zizú rī, īri Yērúsālémā gá."

²¹ Yēsū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, "Lē mī ẹ'yī tā má ní 'yoó mí ní 'dīri, lókí āzi rī ímú 'dīī'dī, 'bá rī pi ícókí má ẹtẹpī rī īnīī írá nōri drīgē ku, dōku Yērúsālémā gá ku. ²² Īmi 'bá Sāmāriyā vé 'dī'bée, īmi nīkí Múngú īmi ní rīī īnīī rī kuyé, 'bá Yāhúdī rú, 'bá nīkí Múngú 'bá ní rīī īnīī rī rá, ā'diātāsīyā 'i'da 'i 'bá ní rá. Pangará ūnjīkānyā agásī rī íbī 'i 'dó 'bávé sūrú Yāhúdī vé rī agá. ²³ 'Bo lókí āzi rī ímú 'dīī'dī, lókí rī ícá nóni gí, 'bá má ẹtẹpī rī īnīī 'bá tā áda sī rī pi, kōpi īri īnīī ẹsī agá, āzini tā áda sī, ā'diātāsīyā má ẹtẹpī lē 'bá 'i īnīī 'bá ẹsī agá, āzini tā áda sī rī pi. ²⁴ Múngú rī índrī, lē 'bá īri īnīī 'bá rī pi, ē īnīkí īri ẹsī be céré, āzini ē īnīkí tā áda sī."

²⁵ Ūkú rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Á nī rá Māsīyā rī ímú 'dīī'dī, īri Kúrísitō 'i, kādō ímú, īri 'bá ní tā ārēvú ūlū céré."

²⁶ Yēsū ní újázú ūkú rī ní kīnī, "Ma rīpi átápi mí be nōri, ma 'bá mí ní 'yoó, īri ímú 'dīī'dī rī 'i."

²⁷ Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī 'bá rī pi ká ī újā īgōō, ísú Yēsū rī átá ūkú rī be, tā 'dīri tī kōpi ē ẹsī agá ndrī. 'Bo 'bá āzi ụsū 'yozú kīnī, Yēsū lē ūkú rī vúgá ā'di yā 'dīni kuyé, dōku īri rī átá ūkú rī be tā ngóni sī yā rī 'bá āzi ụsū tró zī kuyé.

²⁸ Ūkú rī ku ívé ūdrī kuú yī tī gé 'dīgē, nga 'deé mụzú vúlé kūrú Sāyíkā vé rī agá 'dāá, mụ 'yoó 'bá rī pi ní, ²⁹ kīnī, "Īmi ímúkí 'bá āzi ndree nōnō, ūlū mávé tā ārēvú má ní 'oó rī pi bá bá, 'bá 'dīri adri tānā Kúrísitō 'i kuyé?" ³⁰ 'Bá rī pi ngakí fūú kūrú rī agásī, 'dekí mụyú Yēsū vúgá 'dāá.

³¹ Ísúzú Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī 'bá rī pi rī īri mā kīnī, "Īmbápi, mī adri 'dīni ku, mī nya ngá."

³² 'Bo Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ngá nyanya má vúgá nōó anigé, īmi nīkí tā drī ni gé kuyé."

³³ Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī 'bá rī pi ní átázú ī āsámvú gé sī kīnī, "Índre sū 'bá āzi íjī Yēsū ní ānyāngā sēē nyaá gí tīnī."

³⁴ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ānyāngā mávé rī, īri rizú 'bá ma īpēepi rī vé tā 'duzú ngazú, āzini ẹzī īri ní sēé rī dezú. ³⁵ Īmi kīnī, mbāá sụ ā vūdrī gé, īmi íbī ānyāngā rī īkūnā írá agá ndō 'dīni kuyé? Á 'yo īmi ní, īmi újákí drī īmi āngū ndree ọmvú agá 'dāá ká! Ānyāngā rī ka gí, lē nóni īkūnāngará ni. ³⁶ 'Bá ānyāngā īkūnā 'bá írá agá rī pi, ī kōpi ūfē múké múké, ānyāngā kōpi ní īkūnāá rī, īri 'bá ídri 'dání'dání rī ísú 'bá rī pi. 'Bá ngá 'āápi rī pi ānyāngā rī īkūnāápi rī be, kōpi ímú āyīkō ísú aga rá!

³⁷ Īmi nīkí rá tā ī ní 'yoó 'dīri tā áda, "Bá ālu 'ā ānyāngā rī nī, 'bá īkūnāápi rī túngú." ³⁸ Á pē īmi mụyú ẹzī īmi ní ngaá kuyé ni vé ānyāngā īkūnāá. 'Bá ụrụkọ ngakí ẹzī ūkpó ūkpó rī nī, īmi ímúkí īmivé rī āndēma ni ísú áyu."

'Bá Sāmāriyā vé rī pi ẹ'yīkí Yēsū rī rá

³⁹ 'Bá kárakarā Kūrú Sāmāriyā vé rī agá rī pi ẹ'yīkí Yēsū rī tā ūkú rī ní 'yoó, Yēsū ūlū tā 'í ní 'oó rī pi bá bá rī sī. ⁴⁰ Kúru 'bá Sāmāriyā gá rī pi ní ímúyú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní īri mázú kīnī, "Mí ímú adrii 'bá be nōgō." Īri ní adrizú kōpi be ụ'dú īrī. ⁴¹ Tā Yēsū ní átá kōpi ní rī sē 'bá kárakarā ẹ'yīkí īri rá.

⁴² 'Bá rī pi ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, "'Bá ẹ'yīkí Yēsū rī 'yéná tā mí ní ūlū 'bá ní rī sī kuyé, 'bá yīkí nóni tā īri ní átá rī 'bá bí sī gí, ádarú 'bá nīkí nóni gí 'yozú kīnī, ágó nōri, īri 'bá 'bá Paápi ūnjīkānyā agásī nī."

Yēsū ídrí ūgalaku āzi vé mvá

(Mátayo 8:5-13; Lúkā 7:1-10)

⁴³ Ụ'dú īrī ā vūdrī gé, Yēsū nga 'deé mụzú āngū Gālíláyā vé rī gé. ⁴⁴ Yēsū 'yo ándúru kīnī, "'Bá rī dō nēbī, 'bá īrivé āngū agá 'dīgē rī pi īnīkí īri ku." ⁴⁵ Yēsū kā caá āngū Gālíláyā vé rī gé 'dāá, 'bá Gālíláyā gá rī pi ẹ'yīkí īri rá. Kōpi ndrekí tā āyāzú āyāyā ándúru īri ní 'oó Yērúsālémā gá 'dāá Ūmū Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tī gé sī rī gé rī rá, ā'diātāsīyā kōpi 'dālé anigé.

⁴⁶ Yēsū ní kúru 'dezú mụzú Kánā gá āngū Gālíláyā vé rī agá, āngū īri ní yīí újázú ícázú vīnyō rú rī gé. Ūgalaku āzi rīpi ẹzī ngaápi 'bāgú rī ní kūrú Kāpārānāumā vé rī agá 'dālé ni, drā rụ īrivé mvá nī. ⁴⁷ Ágó rī ká yīí kīnī, Yēsū ímú āngū Yūdáyā vé rī gélé sī, ícá kuú āngū Gālíláyā vé rī agá 'dāá'dā, ágó rī ní 'dezú mụzú Yēsū vúgá 'dāá, īri ní Yēsū rī zizú ímúyú Kāpārānāumā gá nōlē, ē ímú rí ívé mvá drā ni rụyú kōdō lēepi drāápi drā-drā rī ídrí.

⁴⁸ Yēsū ní 'yozú īri ní kīnī, "Īmi āsámvú gé 'dīgē, 'bá āzi ndre dō tā āyāzú āyāyā ni 'ī mī sī ūgbále kuyé, ícá ẹ'yīí ku."

⁴⁹ Ágó rī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ámbúgú mávé rī, mí ímú 'bá 'dekí mụyú mí be trú, mávé mváná rī ā ūkpō de gí, lē drāádrā!"

⁵⁰ Yēsū ní 'yozú īri ní kīnī, "'Í mụ īyí, mívé mváná rī ícá drāá ku!"

Ágó rī ẹ'yīí tā Yēsū ní 'yoó rī rá, īri ní 'dezú mụzú.

⁵¹ Ágó rī ní rizú mvizú mụzú 'bētī rī gé, īri ní mụzú drī ísúzú ívé ātī 'bá rī pi be. Ātī 'bá rī pi ní 'yozú īri ní kīnī, "Mívé mváná rī ídri rú." ⁵² Ágó rī ní ātī 'bá rī pi zizú kīnī, "Mvā rī vé rụ 'bá ícá gōó múké sá ngōri gé?"

Kōpi ní újázú īri ní kīnī, "Mváná rī vé rụ 'bá ícá gōó múké ájée sá ālu ūtúná vé rī gé, drā rī gō īri kuú rá."

⁵³ Mváná rī vé ẹtẹpī nī á má rá 'yozú kīnī, sá 'dāri, īri sá Yēsū ní 'yoó 'í ní, mváná rī ícá drāá ku rī. Ágó rī 'bá ívé 'bētī āsámvú gé rī pi be céré ẹ'yīkí Yēsū rī rá.

⁵⁴ 'Dīri nóni vú īrī Yēsū ní tā āyāzú āyāyā ni 'ozú rī, ísú ákūdē Yēsū íbī íngá āngū Yūdáyā vé rī agá, īri rī mụ āngū Gālíláyā vé rī gé.

Yēsū ídrí ágó drā be ni

5 Tā 'dīri ā vūdrī gé, Yēsū nga mụyú Yērúsālémā gá ūmū Yāhúdī rī pi vé rī ā nyangará gá īndī. ² Yērúsālémā gá 'dāá, gakí kídí īnyinjá kēētīlē ī ní zījī

Kābīlō vé rī gé, vūrā ī ní gaá rī, Ēbérē tī sī tī zī Bētēsīdā. 'Bekī ápālā tōwū índrī rú gārā ní gé sī kūrū. ³ Vūrā 'dāri gé, 'bá kárakarā bātrā rú rī pi, 'bá mī be ēšī' 'bá gí rī pi be, 'bá drā ní nyīi kuú 'bēlé' 'béle rī pi be, kōpi ri ula índrī 'dāri ā ndúgé. ⁴ Sā uryū' 'bée gé, mālāyīkā rī kādō ímū yīī rī usaá, 'bá fiipi yīī rī agá 'dāá drīdrī rī, īrivé drā ri dē rú' 'bá ní gé sī rá. ⁵ Ágó āzi anigé drā rū īri caá íli be pūkú na drī ni ārō. ⁶ Yēsū kā ágó rī ndree la kú yīī rī ā gārā gá 'dāá, Yēsū kā ísú nīī kīnī ágó rī adri caá ívé drā 'dīri be lóki be āco, Yēsū ní ágó rī zizú kīnī, "Í lē ē ídríkí mi?"

⁷ Ágó rī ní újázú Yēsū ní kīnī, "Āmbúgú mávé rī, kádō rií yīī rī usaá, 'bá āzi mā īzā kōopi, ma suúpi yīī rī agá 'dāá ní 'dāáyo. Má kádō lēé fií yīī rī agá 'dāá, 'bá āzi ri fi yīī rī agá 'dāá má sī drīdrī."

⁸ Kúru Yēsū ní 'yozú ágó rī ní kīnī, "Í nga uryū! 'Í 'du mívé pōrōšī, 'Í nga ēcī tuú." ⁹ Mbēlējā ágó rī ní ícázú múké. 'Du ívé pōrōšī, nga ēcī tuú.

Ú'dú īri ní ícázú múké 'dāri, īri ú'dú Sābātā vé rī. ¹⁰ Kúru Yāhūdī rī pi ní 'yozú ágó drā ní dē rú' 'bá ní gé sī gí rī ní kīnī, "Ú'dú nōri, īri ú'dú Sābātā vé rī, tāimbī ā'yī kuyé mí ní mívé pōrōšī 'duzú ú'dú nōri gé."

¹¹ 'Bo ágó rī ní újázú kīnī, "Ágó ma sēēpi ícápi múké nōri 'yo má ní kīnī, mā 'du mávé pōrōšī, mā nga ēcī tuú."

¹² Yāhūdī rī pi ní ágó Yēsū ní ídrī 'dīri zizú kīnī, "Bá 'y-oópi mí ní, mī 'du mívé pōrōšī, mī nga ēcī tuú rī ā'di 'i?"

¹³ Ágó ī ní ídrī 'dīri nī 'bá 'i ídrīpi rī kuyé. Vūrā 'dāri gé, 'bá rī pi kárakarā. Yēsū ní 'i njezú fūzú kōpi āsámvú gé sī āmvé.

¹⁴ Vúdrī ni gé, Yēsū gō caá ágó rī ísú Jó Múngú vé rī agá 'dāá, Yēsū ní 'yozú īri ní kīnī, "Í ndre drī ká, nóni mí ícá múké gí, lē mī ku tā ūnjī 'ongará ānī. 'Í ku dō ku, tā ūnjī ri mi ísú drīdrī rī aga rá." ¹⁵ Ágó rī ní 'dezu muzu lūzú Yāhūdī rī pi ní kīnī, "Bá ma ídrīpi rī Yēsū 'i."

Ídri íbī íngá Múngú Mvōpī vúgá

¹⁶ Kúru drīkoma Yāhūdī rī pi vé rī í'dókí rií Yēsū ri 'oó ūnjī, ā'diātāsīyā Yēsū ní ēzī ngaá ú'dú Sābātā vé rī gé rī sī. ¹⁷ Yēsū ní 'yozú drīkoma Yāhūdī vé rī pi ní kīnī, "Má Ētēpī ri ēzī nga, ma kpá ri ēzī nga." ¹⁸ Tā 'dīri sī, drīkoma Yāhūdī rī pi vé rī lēkí lēti ndāá ūkpō sī Yēsū ri 'dizú drāzú 'dīīsī rá, kōpi lēkí īri 'dijī drāá adri 'yénā ēzī īri ní ngaá ú'dú Sābātā vé rī gé rī ā tā sī kuyé, lēkí īri 'dijī drāā īri ní 'yoó Múngú ri 'í Ētēpī rī sī, āzini īri ní 'i 'bāá adrií Múngú be trōtrō rī sī.

¹⁹ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ma īmi ní tā áda 'yo, ma Mvā rú, á nga tā āzi mā drī sī ku, ma tā má Ētēpī ní ngaá rī ndre 'du nga áyu, ā'diātāsīyā ēzī má Ētēpī ní ngaá rī, ma Mvā rú, ma kpá nga rá. ²⁰ Ma Mvā rú, má Ētēpī lē ma lēlē, i'da ívé tā ārēvú céré má ní rá. Múngú ri ímū má ní tā ambugu ndē' 'bá rá, īri ní 'daá má ní drī-

† Átángá véřēsī 4 agá 'dīri, bükū Yūwánī vé ī ní sī Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī bükū Yūwánī vé vúlē rī agá rá. †† Ú'dú Sābātā vé rī: Ú'dú 'dīri Yāhūdī rī pi ní rizú uvuzú rī, āzini kōpi ní rizú Múngú ri zizú rī. Yāhūdī rī pi ri ú'dú 'dīri vé tā ígá kīnī, Múngú gbi 'bū pi vū be nī, āzini Múngú pa ī adringará túgērī rú rī agásī nī. Ú'dú Sābātā vé rī Yāhūdī rī pi ri zī ú'dú ēzīrī, 'bo Kēīkō rī pi ri zī ú'dú áziyā. 'Í lā Wūngará 20:8-11; Dētōrōnómē 5:12-16.

drī 'dā' 'bée i'da rá. Tā 'dīri īmi ní āyāngará sē. ²¹ Īri adri sū má Ētēpī ní 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi ídrī gōó ídri rú ūzi rī tīnī, ma Mvā rú, ma ícá ídrī 'dāni' 'dāni rī sē 'bá má ní lēé rī pi ní rá. ²² Má Ētēpī lī tā 'bá rī pi drīgé ku, ma Mvā rú, ku ēzī tā lizú 'bá rī pi drīgé rī céré kuú má drīgé, ²³ 'bá rī pi ārēvú céré ē īnjīkī rí ma sū ī ní má Ētēpī ri īnjī rī tīnī, 'bá ma īnjīpi ku rī, īnjī má Ētēpī ma īpēēpi rī ku.

²⁴ "Ma īmi ní tā áda 'yo, 'bá mā tī yī' 'bá rá, āzini Múngú ma īpēēpi rī ē'yī' 'bá rá rī pi, kōpi ídri 'dāni' 'dāni rī ísú rá. Līkí tā kōpi drīgé ku, kōpi wakí drā sīgē sī fūú ídri ísú gí. ²⁵ Ma īmi ní tā áda 'yo, lóki āzi ri ímū 'dīī'dī, ícá nóni gí, ma Múngú Mvōpī 'i, 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi ímū mā ú'dúkō yī rá, 'bá mávé ú'dúkō yī' 'bá rá rī pi ímū ī újā ícá gō ídri rú. ²⁶ Ídri rī 'dó má Ētēpī vúgá, ma Múngú Mvōpī 'i, má Ētēpī sē kpá má ní ūkpō ídri vé rī nī. ²⁷ Múngú sē kpá má ní ūkpō tā lizú rī īndī, ā'diātāsīyā ma 'Bá Mvā 'i.

²⁸ "Lē īmi āyākí tā 'dīri sī ku, lóki āzi ri ímū 'dīī'dī, āvū ī ní sīī 'bú agá rī pi ímū mā ú'dúkō yī, ²⁹ kōpi nga īfū āmvé. 'Bá adri' 'bá tā be múké rī pi, kōpi nga īfū ídri rú, 'bá ūnjīkanyā 'o' 'bá rī pi, kōpi kádō īfūú, ī tā lī kōpi drīgé. ³⁰ Má ícá tā āzi ngaá ūkpō mávé rī sī ú'dúkūlēgúsī ku. Ma tā rī lī pīrī sū má Ētēpī ní ēzīí má ní rī tīnī. Tā má ní 'oó 'dīri adri 'yozú kīnī mā ngúlúpī ē ísú rí āyīkō ānī yā 'dīni ku, īri āyīkō sē má Ētēpī ní.

'Bá rī pi ūlūkí Yēsū vé tā

³¹ "Má ūlū dō mávé tā ūgōgōlé rú nī, 'bá rī pi ícókí tā má ní ūlūú rī 'duyú 'bāá tā áda rú ku. ³² 'Bá āzi anigé riipi mávé tā ūlūúpi ni, á nī rá īri riipi tā áda ūlūúpi mā rú sī ni.

³³ "Īmi pēkí ándúrú 'bá uryū muý mā tā uzijī Yūwánī tī gé, īmi ká 'bá 'dī' 'bée pēé, Yūwánī ūlū īmi ní tā áda mávé rī nī. ³⁴ Á lē ēšī 'bāá tā 'bá áda ní átá mā tā sī rī drīgé ku, 'bo má ēdī tā Yūwánī ní ūlūú 'dīri, īmi ísúkí rí pangará bēsīnī. ³⁵ Yūwánī sū lāmbā riipi dīpi āngū īmgbērēēpi ule rī tīnī, īmi ísúkí āyīkō lókińá be mādā lāmbā riipi dīpi āngū īmgbērēēpi 'dīri sī.

³⁶ "Tā mávé rī ndē tā Yūwánī ní ūlūú mā tā sī rī rá. Á lē īmi ní tā āzi ūlūú lūzú kīnī má Ētēpī īpē ma nī. Tā āmbúgú má Ētēpī ní lūú kīnī mā 'o rī, ma ri 'o muzu rá.

³⁷ Má Ētēpī ma īpēēpi rī, īri ri átá mávé tā sī nī, īmi yīkí īri ā ú'dúkō kuyé, āzini īmi ndrekí kpá īri kuyé. ³⁸ Īmi 'dukí īrivé átángá 'bāá īmī ēšī agá ālunāni kuyé, ā'diātāsīyā īmi ē'yīkí 'bá īri ní īpēē rī vé tā kuyé. ³⁹ Īmi ri ú'dúkō Múngú vé ī ní sīī kuú Búkū Múngú vé rī agá 'dī' 'bée lā, īmi ūsūkí īmi ídri 'dāni' 'dāni rī ísú ānī. Ú'dúkō ī ní sīī kuú Búkū Múngú vé rī agá 'dī' 'bée ri átá mávé tā sī. ⁴⁰ 'Bo īmi gākí ímúgá má vú nōó ídri 'dāni' 'dāni rī ísúgá sī.

⁴¹ "Má ā'yī 'yozú kīnī 'bá rī pi ē íngúkí ma 'dīni ku.

⁴² 'Bo á nī īmi rá. Á nī rá īmī ēšī agá 'dālē, īmi lēkí Múngú ri kuyé. ⁴³ Má ímū má Ētēpī ā rú sī, 'bo īmi ā'yīkí ma kuyé, 'bo 'bá āzi túngú ni ímū dō ívé tā be īmi vú, īmi īrivé tā ā'yī rá. ⁴⁴ Īmi lēkí íngúngará 'bá āzi ní rizú īmi íngúzú rī áyu, 'bo īmi gākí tā Múngú adriipi 'yénā

ālu rī ní lēé ĩmi íngúzú rī 'ogá sī. ĩmi ícó ma ẹ'yī íngóni íngóni?

⁴⁵ "Bo lē ĩmi ũsũkí 'yozú kíní, ma ĩmi tō má Ẹtẹpi ẹn-drẹtí gé rá 'díní ku. Mósè ĩmi ní ẹsí 'bǎá drí ní gé 'dírí, ĩri ímú ĩmi tō ní. ⁴⁶ ĩmi ẹ'yīkí dō té Mósè vé tǎ rá, ĩmi té ícó ma ẹ'yī rá, ǎ'diātāsíyǎ tǎ Mósè ní sǐí 'dírí, ĩri tǎ mávé rī. ⁴⁷ 'Bo ĩmi ẹ'yīkí tǎ Mósè ní sǐí rī pi kuyé pírí, ĩmi ícó tǎ má ní 'yoó rī ẹ'yī íngóni íngóni?"

Yēsū sē ǎnyāngǎ nyaá ǎgō élífū tōwú pi ní
(Mátáyo 14:13-21; Mǎrǎkō 6:30-44; Lúkǎ 9:10-17)

6 Tǎ 'dírí ǎ vùdrí gé, Yēsū ní ngazú zozú mužú yīí bǎlǎlǎ Gǎlílǎyǎ vé rī agásí álé 'dǎá, yīí 'dírí ǎ rú t kǎ zǐ Tǐbéríyǎ. ² 'Bá bítríkǎ 'dekí mužú ĩri ǎ vùdrí gé sǐ vǔrǎ ĩri ní mužú 'dǎri gé, ǎ'diātāsíyǎ kōpi ndrekí tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ĩri ní 'oó 'bá drǎ be rī pi ídrízú 'dírí. ³ Kúru Yēsū pi ní tuzú mužú ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ'bá rī pi be írǎ drǐgé 'dǎá, kōpi ní úrízú vǔgá. ⁴ Ísúzú ũmǔ 'Ú'dú Múngú ní Ẹlǐzú Yǎhǔdǐ rī pi vé Jó tǐ gé sǐ rī vé rī nyazú rī ícǎ ĩnyínǎ gí.

⁵ Yēsū kǎ ríí 'í gǎrǎ úndré, ndre 'bá kǎrákǎ pi ri ímú 'í vǔgá nōó, ĩri ní Pílípū ri zǐzú kíní, "Bǎ ǎnyāngǎ Ísú je ngūgá caapi 'bá nǒ'bée ní céré?" ⁶ Yēsū zǐ Pílípū ri 'díní lēzú nǐzú ámázú dō Pílípū nǐ ũkpō 'í ní ẹzǐ ngazú rī rá, 'bo nǐ tǎ 'í ní lēé 'oó rī ínógósí gí.

⁷ Pílípū ní újázú Yēsū ní kíní, "Bá lēkí dō 'bá 'dǐ'bée ālu ālu céré ẹ ísúkí ǎnyāngǎ mǎdǎnjǎ nyaá, mǔfēngǎ fífí ẹnjǐpi ẹnjǐnǐ tǎ 'bá ní lēzú ǎnyāngǎ jezú rī, ĩri ca mǔdǔrǔlǔ ĩrǐ, 'bo mǔfēngǎ 'dírí adri ambamba!"

⁸ ǎndērǎyǎ Sǐmōnǎ Pétērō ẹdrǐpi rǐpi Yēsū ǎ pámvú ũbǐrǐ rī ní 'yozú kíní, ⁹ "Mvǎ ágónǎ ǎzi 'bǎ ǎsámvú gé nógónó, ĩri pánga be tōwú, tǐ'bǐ be ĩrǐ, 'bo awakí dō 'bá kǎrákǎ nǒ'bée ní, ĩri nyo ca kōpi ní rá?"

¹⁰ Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ'bá rī pi ní kíní, "Īmi lǔkí 'bá rī pi ní, kōpi ǎ úríkí vǔgá." ǎngǔ 'dǎri dǔ kú céré ǎsé rú, kúru 'bá rǐ pi ní úrízú céré vǔgá, ǎgō tǐ rǐ pi ícǎ ca élífū tōwú (5,000) rá. ¹¹ Yēsū ní pánga rǐ pi 'í'dúzú, ĩri ní Múngú ní ǔwō'dǐfō sēzú, ĩri ní kúru sēzú ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ'bá rī pi drǐgé, kōpi ní 'dezú awazú 'bá úrǐ'bá kú rǔ'bō 'dǐ'bée ní, sǔ kōpi ní lēé rǐ tǐnǐ. ĩri ní kǎ tǐ'bí rǐ 'í'dúzú, ǔwō'dǐfō sēzú Múngú ní, ĩri ní kǎ sēzú ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ'bá rī pi drǐgé, kōpi ní awazú ícózú 'bá rǐ pi ní céré, sǔ kōpi ní lēé rǐ tǐnǐ.

¹² 'Bá rǐ pi kǎ ǎnyāngǎ rǐ Ísú nyaá caá tǐ vú sǐ céré gí, Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ'bá rǐ pi ní kíní, "Īmi úmúkí ǎnyāngǎ ẹ ĩmbítǎ tǐ ní nyaá tǐ rǐ 'bǎá céré vǔrǎ ālu gé, ẹ izakí ku." ¹³ Kōpi kǎ ǎnyāngǎ rǐ ẹ ĩmbítǎ úmú, kōpi úmúkí caá ũvú ǎ 'a mǔdrǐ drǐ ní ĩrǐ.

¹⁴ 'Bá rǐ pi kǎ tǎ Yēsū ní 'oó ǎyǎzú ǎyǎyǎ 'dírí ndree, kōpi 'í'dókí ríí átá kíní, "ǎdarú ágó nǒri nǐbǐ tǐ ní 'yoó kíní, ĩri ímú 'bá nyōókú nǒri drǐgé rǐ pi ǎsámvú gé rǐ 'i."

¹⁵ Yēsū kǎ ndree 'bá rǐ pi lēkí 'í mǐí 'bǎá adrií 'bǎgú ívé ní rú ũkpō sǐ, ĩri ní fǔzú mužú adrizú írǎ drǐgé 'dǎlé ọ'dúkúlẹgúsí.

Yēsū mu yīí drǐgé sǐ pá sǐ
(Mátáyo 14:22-27; Mǎrǎkō 6:45-52)

¹⁶ Kǎ mužú adrií ũndrénǎ 'dǎri sǐ, 'bá Yēsū ǎ pámvú ũbǐ'bá rǐ pi ní 'dezú mužú yīí bǎlǎlǎ rǐ gé 'dǎá, ¹⁷ kōpi ní tuzú kúlúmgbǎ agá, kōpi ní 'í'dózú zozú mužú álé kǔrǔ Kǎpǎrǎnǎmǎ gá 'dǎá. ǎngǔ rǐ nǐ, Ísú Yēsū ca drǐ kōpi vǔgá 'dǎá kuyé. ¹⁸ Ūlí ũkpō be ní ní vǐzú, sē yīí rǐ úvǎ ǎnǐ ngūyǎ ngūyǎ. ¹⁹ 'Bá Yēsū ǎ pámvú ũbǐ'bá rǐ pi kǎ kúlúmgbǎ rǐ sǔo mužú caá máyǐlǐ † na dǔku sǔ, kōpi ní Yēsū ri ndrezú, ĩri ri ímú yīí rǐ drǐgé sǐ pá sǐ, ícǎ ĩnyínǎ kúlúmgbǎ rǐ ǎ gǎrǎ gá, sē ũrǐ ímvú kōpi ǎnǐ ambamba. ²⁰ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kíní, "Īmi 'okí ũrǐ sǐ ku, 'bá rǐ ma 'i." ²¹ Kōpi ũtǔkí ĩri kú ũrǐ lēzú ĩri ẹ'yǐzú fízú tǐ vǔgá kúlúmgbǎ agá 'dǎá. Mbélǎnjǎ kōpi ní cazú vǔrǎ tǐ ní lēzú mužú rǐ gé.

'Bá rǐ pi ríkí Yēsū ri ndǎá

²² Kǎ adrií drǐ 'díní, 'bá bítríkǎ adri'bá yīí bǎlǎlǎ rǐ vé wōṣkō álé sǐ rǐ gé rǐ pi nǐkí ámá rá, ǎndúrú kúlúmgbǎ pá tuúpi kú 'dǎlé rǐ 'yéǎá ālu. Kōpi nǐkí ámá rá 'yozú kíní, Yēsū fi kúlúmgbǎ ĩrǐvé 'bá ĩri ǎ pámvú ũbǐ'bá rǐ pi ní mužú rǐ agá 'dǎá kuyé, kōpi kukí ĩri kú vǔlé. ²³ Kúru kúlúmgbǎ Ẹrǔkō íngákí Tǐbéríyǎ gálésí, ímúkí pá tuú vǔrǎ Úpí Yēsū ní ǔwō'dǐfō sēzú Múngú ní ǎnyāngǎ ǎ tǎ sǐ, gǔzú sēzú nyazú ǎgō élífū tōwú pi ní 'dǎri gé. ²⁴ 'Bá bítríkǎ 'dǐ'bée kǎ nǐí ámá Yēsū pi ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ'bá rǐ pi be 'dǎáyo, kōpi ní tuzú kúlúmgbǎ 'dǐ'bée agá, zozú mužú yīí bǎlǎlǎ 'dírí agásí kǔrǔ Kǎpǎrǎnǎmǎ vé rǐ gé, Yēsū ri ndǎá.

Yēsū ri 'bá ídri sēépi ni

²⁵ 'Bá bítríkǎ 'dǐ'bée kǎ caá Yēsū ri Ísú yīí bǎlǎlǎ rǐ gé álé 'dǎlé, kōpi ní 'yozú kíní, "Īmbǎpi, mí ícǎ nǒlé íngóni íngóni?"

²⁶ Yēsū ní újázú kōpi ní kíní, "ǎdarú ĩmi ri ma ndǎ, ǎ'diātāsíyǎ má ní ĩmi ní ǎnyāngǎ sēé nyaá rǐ sǐ, adri 'y-ozú kíní tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ĩmi ní ndree 'dǐ'bée sǐ kuyé.

²⁷ Lē ĩmi ríkí ẹsǐ 'bǎá 'yéǎá rizú ǎnyāngǎ nyōókú drǐgé nógó ábǎ'bée ábǎbǎ rǐ pi vé ẹzǐ ngazú áyu ku, lē ĩmi 'bǎkí ẹsǐ rizú ǎnyāngǎ ídri 'dání'dání rǐ sēépi rǐ vé ẹzǐ ngazú. Ma 'Bá Mvǎ 'i, ma ímú ǎnyāngǎ rǐ sēé ĩmi ní nǐ, ǎ'diātāsíyǎ má Ẹtẹpi Múngú sē má ní ũkpō tǎ 'dírí 'ozú nǐ."

²⁸ Kōpi ní ĩri zǐzú kíní, "Bǎ 'okí ǎ'di tǎ Múngú ní lēé 'bǎ 'okí rǐ 'dúzú ngazú?"

²⁹ Yēsū ní újázú kōpi ní kíní, "Tǎ Múngú ní lēé ĩmi 'okí rǐ, lē ĩmi ẹ'yīkí 'bá 'í ní ĩpǎé 'dírí."

³⁰ Kōpi ní újázú kíní, "Lē mǐ 'o tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ni ũg-bále, 'bǎ íbǐ mi ẹ'yī ndō. Ngá mí ní ícǎ 'oó 'dǐgé rá rǐ ǎ-di? ³¹ 'Bá ẹ'bǐpǐ nyakí ǎnyāngǎ tǐ ní zǐí mǎnǎ † rǐ ǎngǔ ǎ'wǐ cínýáfǎ rú rǐ agá 'dǎá, sǔ tǐ ní sǐí Búkú Múngú vé rǐ agá rǐ tǐnǐ, 'Múngú sē kōpi ní ǎnyāngǎ nyaanya ni íngázú 'bǔ gélésíla.' " †

† Mǔfēngǎ fífí ẹnjǐpi ẹnjǐnǐ rǐ: 'Bá rǐ nga dō ẹzǐ 'Ú'dú ālu, tǐ 'bá rǐ ũfē mǔfēngǎ fífí ẹnjǐpi ẹnjǐnǐ ālu ní sǐ. †† ǎgō: Lǎkí ũkú rǐ pi ǎnjǐnǎ rǐ pi be kuyé.

‡ Máyǐlǐ: 'Bá ri ícǎ ẹcǐ tu ca máyǐlǐ na sǎ ālu agá. †† Mǎnǎ: Mǎnǎ ri ǎnyāngǎ Múngú ní ísēé 'bá Ísērélē vé rǐ pi ní rǐ. Ísē sǎ kōpi ní adrizú ǎngǔ ǎ'wǐ cínýáfǎ rú rǐ agá 'dǎá ílǐ pǔkú sǔ rǐ gé. 'Í lǎ Wǔngǎrá 16:1-36. †† 6:31 Wǔngǎrá 16:4; Nēmǎyǎ 9:15; Sǎwǔmǎ 78:24-25

³² Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ānyāngā ī ní sēē īmi ní 'dīri, adri 'yozú kīnī Mósē sē nī kuyé, ānyāngā 'dīri íngá 'bū gélésīla, má Ētēpi sē īmi ní nī. Má Ētēpi ri ānyāngā áda rī sē īmi ní nī. ³³ Ānyāngā Múngú ní ísēē īmi ní íngápi 'bū gélésīla rī, īri ma 'i, ma ānyāngā ídri sēēpi 'bá rī pi ní nyōókú drīgé nōgó rī."

³⁴ 'Bá rī pi ní 'yozú kīnī, "Úpí, 'í sē 'bá ní ānyāngā 'dīri mužú dīī dīī."

³⁵ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ma ānyāngā riipi ídri sēēpi rī. 'Bá ímúpi má vúgá ma ē'yīpi rá rī, ēbírí gō īri fuú dīī ku, āzini yīí úvá gō īri ndēē dīī ku. ³⁶ 'Bo īmi ndrekí dō ma rá drāāsiyā, īmi ē'yīkí ma kuyé. ³⁷ 'Bá má Ētēpi ní ēzīí má ní gí rī pi ímú má vúgá. 'Bá ímú 'bá má vúgá rī pi, á gā kōpi ālujání ku. ³⁸ Má ímú 'bū gé 'dāāsī vūgá nōgó tá Múngú ní ma īpēzú rī 'duú ngáá, adri 'yozú kīnī tá má ní lēē ngáá má drī sī ni kuyé. ³⁹ Tá íngápi Múngú ma īpēēpi rī ē ēsī agá rī, īri 'dī, 'bá céré īri ní sēē má ní rī pi, á 'be ālu ni āvīí ku. Ma kōpi inga gō ídri rú ú 'dú ūdū vé rī gé. ⁴⁰ Tá má Ētēpi ní lēē rī, īri 'dī, ma Mvá rú, 'bá ma ndre 'bá rá, āzini ma ē'yī 'bá rá rī pi, kōpi ídri 'dání 'dání rī ísú rá, ma ímú kōpi inga gō ídri rú ú 'dú má ní īgōzú gé."

⁴¹ Tá Yēsū ní 'yoó 'i ānyāngā íbipi 'bū gélésīla rī sī, sē Yāhūdī bītríká rī pi rikí unuú āni ununu. ⁴² Kōpi rikí ī uzīī ī āsámuvú gé sī kīnī, "Mvá 'dīri adri nyo Yēsū Yōsēpā mvōpi 'i kuyé? 'Bá nīkí ētēpi pi ēndrēpi be rá, īri ícó 'yo kīnī 'í íngá 'bū gélésīla íngóni íngóni?"

⁴³ 'Bo Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Lē īmi rikí unuú īmi āsámuvú gé sī ku. ⁴⁴ Má Ētēpi īpē dō 'bá rī nī kuyé, ícó ícá má vúgá ku, ma ímú īri inga gō ídri rú ú 'dú má ní īgōzú rī gé. ⁴⁵ Sū nēbī rī pi ní sī rī tīni, 'Múngú ri ímú kōpi ímbá céré nī. † 'Bá ālu ālu má Ētēpi vé tá yī 'bá rá, āzini īrivé tá ūnī 'bá rī pi ímú má vúgá nī. ⁴⁶ 'Bá āzi ndre má Ētēpi ri kuyé, 'yéná ma ímúpi Múngú vúgálésī rī, á ndre má Ētēpi ri nī. ⁴⁷ Ádarú á 'yo īmi ní, 'bá mávé tá ē'yīpi rá rī, īri ídri 'dání 'dání rī ísú nī. ⁴⁸ Ma ānyāngā riipi ídri sēēpi rī. ⁴⁹ Īmi ē 'bípīi rikí ótú mánā nyaá ásé agá 'dāá, 'bo kōpi ūdrákí rá. ⁵⁰ 'Bo ānyāngā íngápi 'bū gélésī rī, īri 'dání, 'bá rī nya dō ānyāngā 'dīri, ícó drāá ku. ⁵¹ Ma ānyāngā íngápi 'bū gélésī rī 'i, 'bá rī nya dō ānyāngā 'dīri, īri adri lēmbērē rú. Ānyāngā 'dīri, īri mávé rú 'bá má ní ímú adrií sēē drāá 'bá nyōókú drīgé nōgó rī pi vé ídri ā tá sī rī 'i."

⁵² Yāhūdī rī pi ní í 'dózuú āgátá gāzú ī āsámuvú gé sī kīnī, "Ágó 'dīri ícó 'i rú 'bá sē nya 'bá ní íngóni íngóni?"

⁵³ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ádarú á 'yo īmi ní, ma 'Bá Mvá 'i, īmi nyakí dō mávé rú 'bá kuyé, āzini īmi mvukí dō mávé ārí kuyé, īmi ícókí adrií ídri rú ku. ⁵⁴ 'Bá mávé rú 'bá nyaápi, āzini mávé ārí mvūpi rī, īri ídri 'dání 'dání rī ísú nī, ma ímú īri sē íngá gō ídri rú ú 'dú ūdū vé rī gé. ⁵⁵ Mávé rú 'bá, īri ínyá áda ni, āzini mávé ārí, īri ngá mvūmvū áda ni. ⁵⁶ 'Bá mávé rú 'bá nya 'bá rī pi, āzini mávé ārí mvū 'bá rī pi, kōpi adri 'bá mávé ni, ma kpá adri 'bá kōpivé ni. ⁵⁷ Má Ētēpi adriipi lēmbērē rú rī īpē ma nī, ma ri adri ídri rú īrivé ūkpō sī, 'bá rī nya dō mávé rú 'bá, īri adri ídri rú ūkpō mávé rī sī.

⁵⁸ Ānyāngā íngápi 'bū gélésīla 'dīri adri sū mánā īmi

† 6:45 Ísáyá 54:13

ē 'bípīi ní nyaá, vūdrī ni gé, kōpi ní ūdrázú rá 'dāri tīni ku. 'Bá ānyāngā 'dīri nyaápi rī, īri adri mužú lēmbērē rú." ⁵⁹ Yēsū 'yo tá 'dīri ísú ākūdē īri ri āngū ímbá Jó Múngú ri Zízú rī agá Kāpārānāúmá gá. ††

Ídri 'dání 'dání rī vé tá

⁶⁰ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī 'bá rī pi ká tá Yēsū ní 'yoó 'dīri yīí, kōpi ní 'yozú kīnī, "Tá Yēsū ní 'yoó 'dīri mbamba, 'bá āzi ícó tá 'dīri ā'yīí ku."

⁶¹ Yēsū nī á má 'bá 'yozú kīnī, 'bá 'i pámvú ūbī 'bá rī pi ri unu tá 'í ní 'yoó 'dīri sī. Yēsū ní kōpi zízú kīnī, "Tá má ní 'yoó 'dīri, īri īmī drī iza iza tīni āsī? ⁶² 'Bo īmi ndrekí dō 'Bá Mvá ri mvi gō 'bū gé vūrā 'í ní íngázú rī gé 'dālē, īmi 'okí rī īmi íngóni? ⁶³ Índri Uleterē rī ídri sē nī, ūkpō rú 'bá nōri vé rī 'o ngá āzi ku. Átángá má ní átá īmi ní 'dīri, Índri Uleterē rī lū má ní nī, mávé átángá rī ídri sē. ⁶⁴ 'Bo 'bá urukō īmi āsámuvú gé 'dīgē gākí mávé tá ē'yīgá sī." Yēsū 'yo tá 'dīri 'dání, ā 'diātāsīyā 'i 'dóngará gá 'dāá, Yēsū nī 'bá 'i ē'yī 'bá kuyé rī pi rá, āzini nī 'bá ímúpi 'i ūli 'beēpi rī rá. ⁶⁵ Kúru Yēsū ní 'yozú kīnī, "Bá urukō ní gāá mávé tá ē'yīgá sī rī sī, má ní 'yozú īmi ní, má Ētēpi ā'yī dō 'bá rī nī kuyé, ícó ímú má vúgá ku ānī."

⁶⁶ Tá Yēsū ní 'yoó 'dīri sī, 'bá kárakarā īri ā pámvú ūbī 'bá rī pi gōkí ī njeē fūú īri ā rú 'bá gá sī āmvé.

⁶⁷ Yēsū ní 'bá 'i pámvú ūbī 'bá mužrī drī ni īrī 'dī 'bée zízú kīnī, "Īmi lēkí kpá fūú mužú īndī?"

⁶⁸ Sīmōnā Pētērō ní újázú Yēsū ní kīnī, "Úpí, 'bá mvukí rī ā 'di vúgá? Mivé átángá, īri ídri 'dání 'dání rī sē nī.

⁶⁹ 'Bá ē'yīkí mi gí, 'bá nīkí rá 'yozú kīnī, mi 'Bá Uleterē Múngú vé ni."

⁷⁰ Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ūbī 'bá rī pi ní kīnī, "Má ūpē īmi mužrī drī ni īrī, 'bo 'bá ālu īmi āsámuvú gé 'dīgē īri ādróko †." ⁷¹ 'Bá Yēsū ní 'yoó 'dīri, īri Yūdā Sīmōnā Ísīkārīyótā mvōpi 'i. Yūdā ā adri dō 'bá Yēsū ā pámvú ūbīpi 'bá mužrī drī ni īrī rī pi vé āzi drāāsiyā, īri ímú Yēsū ā ūli 'be nī.

Yēsū pi ēdrīpīi be

7 Tá 'dīri ā vūdrī gé, Yēsū ri adrií āngū Gālīláyā vé rī gé, ri ēcī mužú kūrú Gālīláyā vé rī pi agásī. Gā mužá āngū Yūdáyā vé rī gé 'dālē sī, ā 'diātāsīyā Yāhūdī rī pi lēkí īri 'dīī drāá 'dīísī rá. ² 'Bo Yāhūdī rī pi vé ú 'dú rizú Ūmū Nyazú Gākū rī pi agá rī †† ká ícá īnyīngá gí, ³ Yēsū ēdrīpīi ní 'yozú īri ní kīnī, "Í ku vūrā nōri rá, 'í mvū adrií āngū Yūdáyā vé rī agá, 'bá mī pámvú ūbī 'bá rī pi ā ndrekí rī tá mī ní mvū 'oó ī nī āyázú āyāyā 'dīri. ⁴ 'Bá lēēpi adriipi 'bá rī pi ēndrēpi gé rī, īri ívé tá 'o an-drekelembe, ūzū ívé tá pi ku. Mi dō ri tá āyázú āyāyā

†† Jó Múngú ri Zízú rī: Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zízú rī pi kárakarā kūrú rī pi agásī āndīāndī, kōpi ri ī úmú Búkū Múngú vé rī lā, āzini kōpi ri Múngú ri īnjī Ū 'dú Sābátá vé rī gé. † Īri ādróko: 'Bá ālu Yēsū ní 'yoó īri ādróko 'dīri vé ífíí, īri 'bá ādróko ní rīi drī ni koó tá 'ongará gá ni. †† Ūmū ī ní Nyaá Gākū rī pi agá rī: Ílī ālu ālu agá, ū 'dú ēzīrī, Yāhūdī rī pi rikí adrií gākū rī pi agá Yērúsālēmā gá, āngū Yūdáyā vé rī agá. Ílī pūkú sū ótú kōpi ē 'bípīi rikí adrií gākū rī pi agá āngū ā 'wí cinyāfā rú rī agá 'dāá, kōpi rikí ílī pūkú sū ī ní adriizú gākū rī pi agá 'dāri ígá. † Ílī Lēvītíkā 23:39-43.

ni 'o, lē 'bá vū drǐgē rǐ pi cére ā nǐkí tā mí ní ríi 'oó rǐ."

⁵ Átā ẹdrǐpǐ ẹ'yǐkí ǐri kuyé.

⁶ Yēsū ní újázú kōpi ní kǐnǐ, "Sà mávė muzú 'dǎlé rǐ ícò drǐ kuyé, sà ǐmivė muzú rǐ, ǐri ǐmi drǐgē. ⁷ 'Bá vū drǐgē rǐ pi ícókí ǐmi ngǔpǔ ũnjí ku, kōpi ma ngǔ ũnjí, ā'diātāsīyā ma ri 'yo, tā kōpi ní ríi 'oó rǐ ũnjí. ⁸ ǐmi 'dekí mǔpǔ ũmǔ rǐ nyangará gá 'dǎlé ǐyí, á mǔ drǐ ũmǔ rǐ gē 'dǎlé ku, ā'diātāsīyā mávė sà muzú ũmǔ rǐ gē 'dǎlé rǐ ícò drǐ kuyé." ⁹ Yēsū kǎ átá 'dǐni, áwí adrii āngǔ Gǎlǐláyā vé rǐ gē 'dǎlé.

¹⁰ 'Bo Yēsū ẹdrǐpǐ kǎ 'deé mǔpǔ ũmǔ rǐ gē 'dǎlé gí, Yēsū ní kpá gōzú 'dezú muzú, 'bo mǔ andrekelemgbe kuyé, mǔ ívė rǐ ũgǔzā rú. ¹¹ Ambugu Yāhǔdǐ rǐ pi vé rǐ pi rikí Yēsū ri ǐndrė 'bá rǐ pi ǎsámvú gē sǐ ũmǔ rǐ gē 'dǎlé, kōpi rikí uzǐj kǐnǐ, "Ágò rǐ íngǎá?"

¹² 'Bá rǐ pi rikí átá ǐ ǎsámvú gē sǐ ũyōkōyō sǐ ǐri ā tā sǐ, ɔrukō ni pi kǐnǐ, "ǐri 'bá múkė."

Urukō ni pi kǐnǐ, "ǐri 'bá rǐpi 'bá rǐ pi ẹ mǔ ũ'bǎápi ni."

¹³ 'Bo 'bá āzi ǐri ā tā átapi gúnýá agá ni 'dǎáyo, ā'diātāsīyā kōpi rikí ambugu Yāhǔdǐ rǐ pi vé rǐ pi ruú.

Yēsū ǐmbá 'bá rǐ pi Jó Múngú vé rǐ ā bóró gá 'dǎá

¹⁴ Kúru ũmǔ rǐ vé nyangará kǎ 'dǔpǔ caá ú'dǔ sǔ, Yēsū ní fízú muzú Jó Múngú vé rǐ ā bóró gá 'dǎá, ǐri ní 'dezú rizú 'bá rǐ pi ǐmbázú. ¹⁵ Ambugu Yāhǔdǐ rǐ pi vé rǐ pi kǎ ǐrivė ǐmbángará 'dǐri yǐj, kōpi āyākí ǎnǐ āyāyā, kōpi kǐnǐ, "Ágò 'dǐri nǐ tā kárakarā 'dǐni íngǔgá, ǐsǔzú ǐmbákí ǐri kuyé?"

¹⁶ Yēsū ní újázú kōpi ní kǐnǐ, "Ma ri tā mávė ni ǐmbá kuyé, ma ri tā 'bá ma ǐpėépi rǐ vé rǐ ǐmbá. ¹⁷ 'Bá lėépi tā Múngú ní lėé ā 'okí rǐ 'dǔpǔ ngaápi rǐ, ǐri ícò tā má ní 'oó rǐ nǐ ámá rá, dō ma ri tā íngápi Múngú vúgá ni ǐmbá, dōku ma ri tā mávė ni ǐmbá. ¹⁸ 'Bá rǐpi ívė tā átapi ũgōgōlé rú rǐ, ǐri ri 'i íngú, 'bo 'bá rǐpi ẹjǐ ngaápi 'bá 'i ǐpėépi rǐ íngúzú rǐ, ǐri 'bá tā áda 'oópi ni, ǐri 'bá ũnjō ǎkó ni. ¹⁹ Mósė sė ǐmi ní tǎǐmbǐ rǐ rá, adri 'dǐni kuyé? 'Bo ǐmi ǎsámvú gē 'dǐgė, 'bá āzi tró tǎǐmbǐ Mósė vé rǐ 'dǔpǔ ngaápi ni 'dǎáyo. Ngá ǐmi ní lėzú ma 'dǐzú drǎzú rǐ ā'di?"

²⁰ 'Bá bǐtrǐká rǐ pi ní újázú ǐri ní kǐnǐ, "ǐndrǐ ũnjǐ † fi mí drǐgė gí, 'bá lėépi mi 'dǐpǐ rǐ ā'di 'i?"

²¹ Yēsū ní újázú kōpi ní kǐnǐ, "Má ǐdrǐ ándúru 'bá drǎ be ni ú'dǔ Sábátá vé rǐ gē, sė cére ǐmi ní āyāngará. ²² 'Bo ǐmi rukǐ tǎǐmbǐ Mósė vé ǐ ní rizú ágélė ẹ tǐ úljǔzú rǐ, † ǐmi ri anjǐ āgō rǐ pi ā ágélė ẹ tǐ úljǔzú Sábátá vé rǐ gē. 'Bo mērė ágélė ẹ tǐ úljǔzú 'dǐri 'í'dó 'i Mósė vúgá kuyé, 'í'dó 'i Ābūrámā vúgá. ²³ Dō ǐ mǔvǐ ágónǎ ā ágélė ẹ tǐ lǐ ú'dǔ Sábátá vé rǐ gē rá, ā njōkí rǐ tǎǐmbǐ Mósė vé rǐ ku pírǐ, tā sėépi ǐmǐ ẹsǐ ní vezú má ní 'bá ǐdrǐzú ú'dǔ Sábátá vé rǐ gē rǐ sǐ rǐ ā'di? ²⁴ Lė ǐmi rikí 'bá rǐ pi vé rǐ 'bá ǎmvė rǐ ndrė, kōpivė tā lǐzú ǎnǐ ku, lė ǐmi lǐkǐ 'bá rǐ pi vé tā pǐri."

† ǐndrǐ ũnjǐ: ǐri ándúru mǎlǎyíkǎ Múngú vé rǐ pi vé āzi 'bǔ gē 'dǎá, njō tǎǐmbǐ Múngú vé rǐ, Sātānǎ ri kōpivė ǎmbúgú. Múngú ǐdró kōpi 'bǔ gē 'dǎásǐ vǔgá nōó, kōpi gōkǐ ufuú ǐndrǐ ũnjǐ, kōpi ri 'bá rǐ pi ní ǐzāngǎ sė vǔ drǐgė nōgó. † ǐlǎ 'ǐdangará 12:7-9. †† Tǎ ǐ ní ágélė ẹ tǐ úljǔzú rǐ: Múngú lǔ Ābūrámā ní kǐnǐ, anjǐ āgō Ābūrámā vé rǐ pi adrikǐ dō caá ú'dǔ ǎrō gǐ, lė ā úljǐkǐ kōpi ā ágélė ẹ tǐ rá, lǔzú kǐnǐ, kōpi anjǐ Múngú vé ni. † ǐlǎ 'ǐdangará 17:9-14.

Yēsū ri Kúrísitō 'i?

²⁵ 'Bá ɔrukō 'bée adri 'bá Yērúsǎlémā gá 'dǎá rǐ pi rikí átá kǐnǐ, "Ágò 'dǐri adri nyo 'bá ambugu Yāhǔdǐ rǐ pi vé rǐ pi ní lėé dǐj drǎ rá rǐ 'i kuyé? ²⁶ ǐmi ndrekǐ drǐ kǎ, ǐri ri átá gúnýá ǎsámvú gē, 'bá āzi átapi ǐri ā tā sǐ ũnjǐ ni tró 'dǎáyo. 'Bávė 'bá ambugu Yāhǔdǐ vé rǐ pi nǐkǐ nyo ámá rá 'yozú kǐnǐ, ádarú ǐri Kúrísitō 'i 'dǐni rá? ²⁷ 'Bá nǐkǐ vūrā ágò 'dǐri ní ǐbízú ǐmǔzú rǐ rá, Kúrísitō kǎdō ícá, 'bá āzi nǐ vūrā ǐri ní ǐbízú ǐmǔzú rǐ ku."

²⁸ Yēsū kǎ rǐi 'bá rǐ pi ǐmbá Jó Múngú vé rǐ ā bóró gá 'dǎá, ri átá ú'dǔkō be ɔrukō 'dǎá kǐnǐ, "E, ǐmi nǐkǐ ma rá, ǐmi nǐkǐ vūrā má ní ǐmǔzú rǐ rá. Má ǐmǔ nōgó mávė ũkpō sǐ kuyé, 'bá ma ǐpėépi rǐ vé tā, ǐri tā áda, 'bo ǐmi nǐkǐ ǐri kuyé. ²⁹ 'Bo á nǐ ǐri rá, ā'diātāsīyā má ǐbǐ ǐmǔ ǐri vúgálėsǐlǎ, ǐpė ma ǐmǔzú nǐ."

³⁰ 'Bá ambugu Yāhǔdǐ rǐ pi vé rǐ lėkǐ kōdō ǐri rǔpǔ, 'bo kōpi rukǐ ǐri kuyé, ā'diātāsīyā lókǐ ǐrivė rǐ ní drǐ ícò kuyé rǐ sǐ. ³¹ 'Bá bǐtrǐká rǐ pi ǎsámvú gē, 'bá kárakarā ẹ'yǐkǐ Yēsū ri rá. Kōpi ní 'yozú kǐnǐ, "Kúrísitō kǎdō ícá, ǐri nyo ǐmǔ tā āyǎzú āyǎyā ni 'o ágó nōri vé rǐ ndė rá?"

Atala atala rǐ pi drǐgė rǐ pi lėkǐ ā rukǐ Yēsū ri

³² Fārǔsǐ rǐ pi kǎ yǐj 'bá bǐtrǐká rǐ pi ri Yēsū ā tā ndrǐ, kōpi úmúkǐ ǐ atala atala rǐ pi drǐgė rǐ pi be, kōpi ní āngaráwá ri 'bá Jó Múngú vé rǐ ũtė 'bá rǐ pi pėzú muzú Yēsū ri rǔzú.

³³ Yēsū ní 'yozú kǐnǐ, "Ma adri ǐmi be nōgó lókǐ be mǎdǎ, kúru ma gō ma újǎ mǔ 'bá ma ǐpėépi rǐ vúgá 'dǎá ũzi. ³⁴ 'Bo ǐmi ma ndǎ rá, ǐmi ícókǐ ma ǐsǔ ku. Vūrā má ní muzú adrizú rǐ, ǐmi ícókǐ caá 'a ni gė ku."

³⁵ Yāhǔdǐ ambugu rǐ pi rikí átá ǐ ǎsámvú gē sǐ kǐnǐ, "Ágò rǐ ní 'yozú kǐnǐ 'bá ícókǐ 'i ǐsǔ ku rǐ, ágò rǐ lė mǔpǔ ngōlė? Ágò rǐ lė mǔpǔ 'bávė 'bá ǐrė 'bá adri 'bá Gǐrǐkǐ rǐ pi ǎsámvú gē rǐ pi vúgá, lė Gǐrǐkǐ rǐ pi ǐmbá ǐndǐ? ³⁶ Tǎ ǐri ní 'yoó kǐnǐ, ǐmi ǐmǔ ma ndǎ, 'bo ǐmi ícókǐ ma ǐsǔ ku, vūrā má ní muzú adrizú rǐ, ǐmi ícókǐ caá 'a ni gė 'dǎlé ku' 'dǐri vé ǐfǐfǐ ā'di?"

Yēsū ẹzi yǐj ǐdri sėépi rǐ vé tā

³⁷ Ú'dǔ ũmǔ rǐ nyazú rǐ vé ũdǔ † gē, ú'dǔ 'dǎri ú'dǔ ǎmbúgú, Yēsū nga átá ú'dǔkō be ɔrukō 'dǎá kǐnǐ, "Bá rǐ dō yǐj úvǎ be, ẹ ǐmǔ má vúgá nōó, ā mǔvǐ yǐj rǐ. ³⁸ 'Bá rǐ ẹ'yǐ dō ma rá, yǐj ǐdri sėépi 'dǐri ǐmǔ ǐdǐ ǐfǔ ǐri ẹ ẹsǐ agásǐ, sǔ Búkǔ Múngú vé rǐ ní 'yoó rǐ tǐnjǐ." ³⁹ Tǎ ǐri ní 'yoó yǐj ǐdri sėépi 'dǐri, ǐri ri ǐndrǐ Uleterė ǐ ní ǐmǔ sėé 'bá ǎlu ǎlu ǐri ẹ'yǐ 'bá gǐ rǐ pi ní rǐ 'i'da. Lókǐ 'dǎri gē, ǐsǔzú sėkǐ drǐ ǐndrǐ Uleterė rǐ 'bá rǐ pi ní kuyé, ā'diātāsīyā Yēsū fi drǐ ũnyǐ ǐ ní ǐmǔzú ǐri íngúzú 'dǎri agá kuyé.

† Ú'dǔ ẹzǐrǐ ũmǔ nyazú rǐ gē, atala rǐ pi yǐj ǐbė, kōpi jǐ Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá, Múngú ri íngúzú, Múngú ní yǐj sėé ǐ ẹ'bǐpǐj ní rǐ sǐ. 'Bá rǐ pi kpá ǐmǔ Múngú ri íngú tǎkǐri ǐri ní ǐmǔ sėé ǐ ní rǐ sǐ ú'dǔ ũdǔ vé rǐ pi gē. Ú'dǔ ũmǔ nyazú rǐ vé ũdǔ gē, atala rǐ pi jǐkǐ yǐj Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá ku. 'Bo 'bá rǐ pi ri Múngú ri íngú āngǔ Múngú ní sėé ǐ ní adrizú 'a ni gė rǐ sǐ. Āngǔ 'dǐri agá, yǐj rǐ pi ambamba, āzini Múngú sė ngá kōpi ní lėé rǐ pi ǎrėvú cére rá. Ú'dǔ ũdǔ vé 'dǎri rǐ gē, Yēsū kǐnǐ, "Bá rǐ ẹ'yǐ dō ma rá, yǐj ǐdri sėépi 'dǐri ǐmǔ ǐdǐ ǐfǔ ǐri ẹ ẹsǐ agásǐ."

⁴⁰ 'Bá bítříká 'dĩ'bée kâ tâ Yēsũ ní 'yoó 'dĩri yíj, 'bá rĩ pi ã uruḵo kíńí, "Ádarú ágó adriipi nẹbĩ rú rĩ, †ĩri 'dĩ."

⁴¹ 'Bá rĩ pi ã uruḵo kíńí, "Ágó rĩ Kúrísítõ 'i."

Uruḵo ni pi kíńí, "'Bá rĩ adri Kúrísítõ 'i ku, Kúrísítõ ri ímú āngũ Gāĩláyā vé rĩ gélésĩ íngóni íngóni? ⁴² Búkũ Múńgú vé rĩ lū uletere kíńí, † ímú Kúrísítõ ri tĩ ifũ úyú Dāwúđĩ †† vé rĩ agá, kũrũ Bětēlēmē † ní Dāwúđĩ ri tizú rĩ agá." ⁴³ 'Bá rĩ pi acokí † āsámvú †rĩ Yēsũ vé tā sī. ⁴⁴ 'Bá uruḵo lēkí †ri ruḵú, 'bo 'bá āzi úló ru' 'bá ni kuyé.

Drĩkoma Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ gākí Yēsũ ri ẹ'yíḡá sī

⁴⁵ 'Bá Jó Múńgú vé rĩ ütē' 'bá rĩ pi kâ † újā gōo atala atala rĩ pi drĩḡé rĩ pi vúḡá āzini Fārúsĩ rĩ pi vúḡá 'dāá, atala atala rĩ pi drĩḡé rĩ pi Fārúsĩ rĩ pi be zíkí kōpi kíńí, "Ími íjíkí Yēsũ ri ímúzá †ndĩ kuyé āsĩ?"

⁴⁶ Kōpi ní újázú kíńí, "'Bá yíkí āvũ ni 'bá āzi átapi ágó 'dĩri tĩjĩ ni kuyé."

⁴⁷ Fārúsĩ rĩ pi kíńí, "'Ū' 'bā kpá †mĩ mĩ gí tĩjĩ āsĩ? ⁴⁸ 'Bā drĩkoma rú Fārúsĩ rĩ pi be, 'bá āzi nyo 'bā āsámvú gé †rivé tā ẹ'yíḡá ni anigé? ⁴⁹ 'Bá bítříká Yēsũ ã pámvú ūbĩ' 'bá 'dĩ'bée nĩkí tāĩmbĩ Mósē vé rĩ kuyé, kōpi tā ūnjĩ ísú Múńgú drĩḡé rá."

⁵⁰ Nĩkōdēmā Fārúsĩ rĩ pi vé āzi āndúru mupĩ Yēsũ vúḡá 'dālē rĩ ní 'yozá kíńí, ⁵¹ "Tāĩmbĩ 'bávē rĩ ā'yĩ nyo † ní tā lizú 'bá āzi drĩḡé ísúzá yíkí †rivé tĩ kuyé, āzini nĩkí †rivé tā 'oó rĩ kuyé 'dĩni rá?"

⁵² Kōpi ní újázú kíńí, "Mí kpá Gāĩláyāḡú yā? 'Í lā drĩ Búkũ Múńgú vé rĩ ká, mi ísú síkí 'a ni gé 'dālē kíńí, nẹbĩ ícõ ifũ āngũ Gāĩláyā vé rĩ agá ku."

⁵³ Kúru 'bá ālu ālu ní 'dezu muzu ívé āngá. ††

Yēsũ trũ ūkú ọwú rú rĩ

8 'Bo Yēsũ ní ívé rĩ 'dezu muzu Írā Ōlívē vé rĩ gé 'dāá. ² Kā mupĩ adrii drũ 'dĩni, ũ'bũtĩ kũnĩkũnĩ, Yēsũ gō mupĩ dĩjĩ Jó Múńgú vé rĩ ã bóró gá 'dāá. 'Bá bítříká rĩ pi trakí †ĩri ã gārā gá sī kũrũ, kúru †ri ní úrizú vūḡá 'dezu rizú 'bá rĩ pi ímbázú. ³ 'Bá rĩ 'bá tāĩmbĩ ím-bá' 'bá rĩ pi Fārúsĩ rĩ pi be, kōpi ní ūkú † ní ruḵú ágó be ni íjízú, kōpi 'bākí †ri pá tuú 'bá bítříká 'dĩ'bée ẹndrẹtĩ gé, ⁴ kōpi ní 'yozá Yēsũ ní kíńí, "'Bá āngũ ímbápi rĩ, ūkú nōri ruḵí †ri ágó be. ⁵ Tāĩmbĩ Mósē vé rĩ 'yo 'bá ní kíńí, ūkú tā 'oópi 'dĩni 'dĩri ã újákí †ri írā sī drāá 'dĩsĩ rá. Nóni mi 'yo íngóni?" ⁶ Kōpi zíkí tā rĩ 'dĩni, lēzú lẹtĩ ndāzú Yēsũ ã 'yo rĩ tā, † újákí rĩ tā ānĩ Yēsũ drĩḡé bēnĩ.

'Bo Yēsũ ní ọvũzú vūḡá, 'dózá tá sízú nyọọkú gé 'dĩḡé únyófí sī. ⁷ Kōpi kâ ríi Yēsũ ri uzijĩ muzu drĩḡélé, Yēsũ ní kúru ngazú uru sī, 'yozá kōpi ní kíńí, "Ími āsámvú gé 'dĩḡé, 'bá rĩ dō ūnjĩkānyā ākó, ã 'dó ūkú rĩ

† Nẹbĩ rĩ: Kōpi ríkí átá nẹbĩ Mósē ní 'yoó †ri ímú rá rĩ vé tā sī. Nẹbĩ Mósē ní 'yoó 'dĩri Yēsũ 'i. 'Í lā Dětōrōnómē 18:15-18; Yūwání 6:14; Ẹjĩ 3:22-23; Ẹjĩ 7:37. †† Dāwúđĩ: Múńgú †pē Dāwúđĩ ri adrii 'bāḡú Ísērélē rĩ pi vé ni, ẹjĩ kíńí, 'bāḡú ú' dĩ rĩ ímú ifũ †rivé úyú agá, †ri māĩlūngā rĩ ru muzu 'dānĩ' dānĩ, 'bāḡú rĩ Yēsũ Kúrísítõ 'i. 'Í lā Sāwúmā 132:11-12; Ẹjĩ 2:30. †jĩkí Dāwúđĩ ri ísú ākudē ílĩ rĩ ca élfũ ālu (1,000) gí, ílĩ 'dāri gé, ísú tĩkí drĩ Yēsũ Kúrísítõ ri kuyé. 'Í lā 2 Sāmūélē 5:2; Míkā 5:2; Mātāyo 2:1; Lúkā 2:1-6. † †jĩkí Yēsũ ri Bětēlēmē gá, úyú Dāwúđĩ vé rĩ agá. 'Í lā Lúkā 2:4-7; Mātāyo 2:1-6. †† Átāngá vērēsĩ 7:53-8:11 agá 'dĩ'bée, búkũ Yūwání vé † ní sīĩ Gĩrĩkĩ tĩ sī drĩdrĩ rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sīĩ búkũ Yūwání vé vúlē rĩ agá rá.

vijí." ⁸ Yēsũ ní kpá gōzú ọvũzú tá rĩ sízú nyọọkú gé 'dāá dĩjĩ.

⁹ 'Bá ūkú rĩ tō' 'bá 'dĩ'bée kâ tâ Yēsũ ní 'yoó 'dĩri yíj, kōpi 'dekí ríi † unjeé muzu ālu ālu, ārākā rĩ pi 'dókí † unjeé muzu drĩdrĩ, kukí Yēsũ pi pá tuú kuú ūkú rĩ be 'dālē. ¹⁰ Yēsũ ní ngazú uru sī, †ri ní ūkú rĩ zizú kíńí, "'Bá mi tō' 'bá rĩ pi íngāá? 'Bá mi tō' 'bá 'yo' 'bá kíńí, mí 'o ūnjĩkānyā rĩ pi vé ālu kukí 'dĩḡé rá?"

¹¹ ūkú rĩ ní újázú kíńí, "Āmbúḡú mávé rĩ, 'bá ma tō' 'bá rĩ pi, ālu ni acepi ni 'dāáyo."

Yēsũ ní 'yozá kíńí, "Á lĩ tá mí drĩḡé ku, 'í 'de mupĩ, ã gōkí ūnjĩkānyā 'oó dĩjĩ ku."

Yēsũ ri dī ũtũḡá rú vū drĩḡé nōḡó

¹² Yēsũ gō átá 'bá rĩ pi ní dĩjĩ kíńí, "Ma ri āngũ ímgbērē ũtũḡá rú 'bá vū drĩḡé nōḡó rĩ pi drĩḡé nĩ. 'Bá má pámvú ūbĩpi rĩ, ícõ ẹcĩ íńĩḡá agásĩ ku, ũtũḡá āngũ ímgbērēpi rĩ †ri ē drĩ ko muzu tá ídri ísúzá rĩ gé nĩ."

¹³ Fārúsĩ rĩ pi ní 'yozá Yēsũ ní kíńí, "Mi ri mívé tá átá ũgōḡólé rú, tá mí ní átá 'dĩ'bée céré ũnjō."

¹⁴ Yēsũ ní újázú kōpi ní kíńí, "Mā ri dō mávé tá átá ũgōḡólé rú drāāsiyā, ma ri tá áda 'dĩri átá, ã' diātāsīyā á nĩ vūrā má ní ímúzá rĩ rá, āzini á nĩ vūrā má ní muzu rĩ rá. 'Bo †mi nĩkí vūrā má ní íbízú ímúzá, dōku má ní rizú muzu rĩ kuyé. ¹⁵ †mi ri tá rĩ lĩ ru' 'bá ru' 'bá, á lĩ tá 'bá āzi drĩḡé ku. ¹⁶ 'Bo té dō ma tá lĩ rá, tá má ní lĩjĩ rĩ, †ri adri pĩjĩ, ã' diātāsīyā má adri ọ'dúkúḡe ku tá rĩ ã lĩḡará gá, 'bā má Ẹtẹpi ma †pẹepi rĩ be. ¹⁷ Síkí ímivé búkũ tāĩmbĩ vé rĩ agá kíńí, 'bá †rĩ tá rĩ ndre' 'bá † mĩ sī rĩ pi ẹtĩkí dō tá rĩ rá, tá kōpi ní ẹtĩjĩ 'dĩri, †ri tá áda. ¹⁸ Ma ri mávé tá ũlū ũgōḡólé rú, má Ẹtẹpi ma †pẹepi rĩ, †ri mávé tá †ri ní ndreé 'ĩ mĩ sī rĩ ẹtĩjĩ nĩ."

¹⁹ Kōpi ní Yēsũ ri zizú kíńí, "Mí ẹtẹpi ri íngólé?"

Yēsũ ní újázú kōpi ní kíńí, "Ími nĩkí ma kuyé, āzini †mi nĩkí kpá má Ẹtẹpi ri kuyé. †mi nĩkí té dō ma rá, †mi té ícõ má Ẹtẹpi ri nĩ rá." ²⁰ Yēsũ ri tá 'dĩri átá ísúzá †ri ri 'bá rĩ pi ímbá Jó Múńgú vé rĩ ã bóró gá sōndúkũ † ní rizú ngá úmúzá 'bāzú rĩ ã gārā gá. 'Bo 'bá āzi ru tró †ri kuyé, ã' diātāsīyā †rivé sá † ní †ri 'dizú rĩ ní drĩ ícõ kuyé rĩ sī.

²¹ Yēsũ ní gōzú átázú kōpi ní dĩjĩ kíńí, "Ma ri mupĩ, 'bo †mi ímú ma ndā rá, †mi dō ri ūnjĩkānyā 'o muzu drĩḡélé, †mi ímú ũdrā ku ūnjĩkānyā agá. Vūrā má ní muzu rĩ, †mi ícókí mupĩ ānĩ ku."

²² Yāhúđĩ rĩ pi vé drĩkoma rĩ pi ní 'yozá kíńí, "Yēsũ ní 'yozá 'bá ícókí caá vūrā 'í ní muzu rĩ gé 'dālē ku rĩ, Yēsũ lē dēna 'i 'dijĩ drāá rá?"

²³ Yēsũ ní újázú kōpi ní kíńí, "Ími 'bá nyọọkú drĩḡé nōḡó ni, má íbĩ ímú 'bũ gélésīla, †mi 'bá nyọọkú nōri vé ni ku. ²⁴ Á lū †mi ní rá, †mi ẹ'yíḡá dō 'yozá kíńí 'bá má ní 'yoó rĩ, †ri ma 'i kuyé, †mi ímú ũdrā ku ūnjĩkānyā agá."

²⁵ Kōpi ní †ri zizú kíńí, "Mi ã' di 'i?"

Yēsũ ní újázú kōpi ní kíńí, "Mā ní té 'yoó †mi ní drĩdrĩ rĩ tĩjĩ, 'bá rĩ ma 'i. ²⁶ Á nĩ ímivé ūnjĩkānyā ã tá rá, ma té ícõ tá lĩ †mi drĩḡé rá, 'bo 'bá ma †pẹepi rĩ vé tá pĩjĩ. Ma ri tá má ní yijĩ vū ni gé rĩ ũlū 'bá vū drĩḡé rĩ pi ní."

²⁷ 'Bo kōpi ámakí kuyé 'yozú kīnī, Yēsū ri tā 'í Ẹtẹ̀pì vé rī átá. ²⁸ Kúru Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ma 'Bá Mv́ 'i, ĩmi ingakí dō ma pẹ̀tì alambaku sígẹ́ gí ká, ĩmi kúru nì áamá 'yozú kīnī, 'bá rī ma má ní 'yoó ma 'i rī 'i. Á 'o tā mávé ũkpō sí ọ̀'dúkùlẹ́ ku, ma ri 'yéná tá má Ẹtẹ̀pì ní ẹ̀zìjì má ní rī ũlù. ²⁹ 'Bá ma ĩpẹ̀epi rī, ĩri má be trù ̀alu, ku ma ọ̀'dúkùlẹ́ kuyé, ̀diātāsīyā ú'dù céré tá má ní 'oó rī ĩri ní ̀yìkō sẹ́." ³⁰ Yēsū ká tá rī átá 'dīni, 'bá kárakarà ẹ̀'yìkí ĩri rá.

Anji Ābūrámá vé rī pi

³¹ Yēsū ní 'yozú Yāhúdī 'i ẹ̀'yì' 'bá gí rī pi ní kīnī, "Tá má ní ímbá rī, ĩmi 'dúkí dō ngaá rá, ĩmi ádarú 'bá má pámvú ũb' 'bá ni pi. ³² ĩmi ícọ tá áda rī nī rá, tá áda rī, ĩri ícọ ĩmi ọ̀yọ́ adringára túgẹ̀rī rú rī agásí rá."

³³ Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, "Bá nǒ'bée úyú Ābūrámá † vé ni, 'bá adrikí túgẹ̀rī 'bá ̀azi vé ni kuyé píri, ngá mí ní 'yozú kīnī, † 'bá ọ̀yọ́ adringára túgẹ̀rī rú rī agásí rī ̀di?"

³⁴ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bá ũnjikānyā 'o'bá rī pi, kōpi túgẹ̀rī ũnjikānyā vé ni. ³⁵ 'Bá túgẹ̀rī rú rī adri 'bẹ̀tí ̀ásámvú gé 'dígé muzu nyonyo ku, 'bo mvá † ní tìjì 'bẹ̀tí 'dīri agá rī, ĩri adri 'bẹ̀tí 'dīri agá muzu nyonyo nī. ³⁶ Ma Mv́ rú, má ọ̀yọ́ dō ĩmi ĩfúú ũnjikānyā agásí gí, ũnjikānyā gō vūrā ̀sú ẹ̀zì ngazú ĩmi be ku. ³⁷ Á nī rá ĩmi úyú Ābūrámá vé ni, 'bá uruko ĩmi ̀ásámvú gé 'dígé lẹ́kí ma 'dijì, ̀diātāsīyā tá má ní átá rī ní fií ĩmî ẹ̀sì agá 'dāá kuyé rī sī. ³⁸ Ma ri tá má ní ndreé má Ẹtẹ̀pì vúgá 'dálé rī ũlù ĩmi ní, 'bo ĩmi ri tá ĩmi ẹ̀tẹ̀pì ní ũlúú ĩmi ní rī 'du nga."

³⁹ Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Bávé ẹ̀'bìpì Ābūrámá 'i." Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi dō anji Ābūrámá vé ni, ĩmi té ẹ̀zì Ābūrámá ní ngaá rī 'du nga rá. ⁴⁰ Má ũlù ĩmi ní tá áda má ní yìjì Múngú vúgá rī, 'bo ĩmi ri létì ndā ũkpō sí lẹ́zú ma 'dizú. Ābūrámá 'o tá ̀azi 'dīri tìjì kuyé. ⁴¹ ĩmi ri tá ĩmi ẹ̀tẹ̀pì ĩmi tìjìpi rī ní ũlúú rī 'du nga."

Kōpi ní újázú kīnī, "Bávé ẹ̀tẹ̀pì adri túngú kuyé, 'bávé Ẹtẹ̀pì, ĩri Múngú 'i."

Anji ̀adróko vé rī pi

⁴² Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Múngú á adri té dō ĩmi Ẹtẹ̀pì, ĩmi té ma lẹ́lẹ́, ̀diātāsīyā má íbì ímù ĩri vúgálésíla, má ímù nǒgó má drì sí kuyé, má Ẹtẹ̀pì ĩpẹ́ ma ímùzú nī. ⁴³ Tá má ní 'yoó ĩmi ní rī lẹ́ fií ĩmi drìgẹ́ ku ̀asì? Tá rī fi ĩmi drìgẹ́ ku, ̀diātāsīyā ĩmi lẹ́kí tá má ní 'yoó rī 'dùpù ngaá ku! ⁴⁴ ̀adróko †† rī ĩmivé ẹ̀tẹ̀pì, ĩmi ri tá ĩri ní lẹ́ rī pi 'du nga áyu. 'Í dǒngará gá 'dāá, ĩri 'bá ̀ngù ú'djìpi ni, gā tá áda rī sī, tá áda vù ni gé 'dāáyo, kādō ríí átá, ĩri ri átángá ũnjō vé ni pi átá, ĩri ũnjó'bá, ĩri ẹ̀tẹ̀pì ũnjō vé ni. ⁴⁵ Má kādō ríí tá áda rī átá ĩmi ní, ĩmi lẹ́kí mávé tá ẹ̀'yìjì ku ̀asì? ⁴⁶ ĩmi ̀ásámvú gé 'dígé 'bá 'yoópi kīnī, á 'o ũnjikānyā rá rī ̀di 'i? Ma dō ri ĩmi ní tá

† Ābūrámá: Múngú zì Ābūrámá ri kīnī, ̀a ku ívé 'bá 'bẹ̀tí ̀ásámvú gé rī pi, ̀a ku ívé ̀ngù, ̀a 'de mujù ̀ngù ̀azi ú'dí ni gé. Ābūrámá ri ẹ̀'bìpì Yāhúdī rī pi vé rī, tìkí ĩri lí ̀lífú ̀alu mūdūrùlù ̀arō (1,800) gé, ̀sú tìkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā 'Í dǒngará 12-25. †† ̀adróko: ̀adróko vé rù Sātānā 'i, ĩri ̀ambúgú índrì ũnjì rī pi drìgẹ́, gā tá Múngú vé rī 'dugá ngagá sí 'bù gé 'dálé. Múngú ídró ̀adróko ri índrì ũnjì rī pi be 'bù gé 'dāásí nī. 'Í lā 'Í dangará 12:7-9.

áda rī átá, ngá ĩmi ní mávé tá ẹ̀'yìzú ku rī ̀di? ⁴⁷ 'Bá adripi Múngú agá rī, ĩri ícọ Múngú vé tá yì rá, ĩmi ní tá Múngú vé rī yìjì ku rī sī, lù uletere 'yozú kīnī, ĩmi adrikí anji Múngú vé ni ku."

Yēsū pi vé tá Ābūrámá be rī

⁴⁸ Yāhúdī rī pi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Tá 'bá ní 'yoó mi Sāmāriyāgú, índrì ũnjì ̀ású mi gí 'dīri, ĩri pìrì!"

⁴⁹ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Índrì ũnjì ̀ású ma kuyé, má ĩnjì má Ẹtẹ̀pì ri ĩnjìnjì, 'bo ĩmi ĩnjìkí ma kuyé. ⁵⁰ Á lẹ́ ma íngú ũgōgólé rú ku, Múngú ri ma íngú nī, ĩri 'bá tá líjìpi ni. ⁵¹ Tá má ní 'yoó ĩmi ní 'dīri tá áda, 'bá mávé tá 'dùpìpi ngaápi rá rī, ícọ drāá ̀aluáni ku."

⁵² Kúru Yāhúdī rī pi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Bá nǒkí rá índrì ũnjì ̀ású mi gí! Ābūrámá drā rá, nẹ̀bì rī pi ũdrákí kpá rá, 'bo mí kīnī, 'bá rī yì dō mívé ú'dúkù rá, ícọ drāá ̀aluáni ku. ⁵³ 'Í ndě nyo 'bá ẹ̀'bìpì Ābūrámá ri rá? Ābūrámá drā rá, nẹ̀bì rī pi ũdrákí kpá rá. Mí ̀sù mí kīnī, mi 'dígé ̀di 'i?"

⁵⁴ Yēsū ní újázú Yāhúdī rī pi ní kīnī, "Má íngú dō ma ũgōgólé rú, ĩri ẹ̀zì ̀akó. 'Bá ríipi ma íngúpi rī, ĩri má Ẹtẹ̀pì ĩmi ní kpá 'yoó, ĩri Múngú ĩmivé ní rī 'i. ⁵⁵ ĩmi nǒkí ĩri kuyé, 'bo á nī ĩri rá. Á 'yo té dō á nī ĩri kuyé, 'dīri té lù 'yozú kīnī, ma ũnjó rú, sù ĩmi tìjì. 'Bo á nī ĩri rá, ma ri tá ĩri ní lùú má ní rī 'du nga. ⁵⁶ ĩmi ẹ̀'bìpì Ābūrámá ri ̀yìkō sí kīnī, 'í lẹ́ mávé ímúngará vùgá nǒó rī ndreé 'í mī sī, ndre rá, ̀yìkō fù ĩri ̀ani rá."

⁵⁷ Yāhúdī rī pi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mívé lí ca pùkù tǒwù kuyé píri, ngá mí ní 'yozú 'í ndre Ābūrámá ri rá rī ̀di?"

⁵⁸ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Tá má ní 'yoó ĩmi ní 'dīri tá áda, † ní drī Ābūrámá ri tìzú kuyé rī gé, ̀sú ̀akùdẹ́ ma anigé." ⁵⁹ Yēsū ká tá rī 'yoó 'dīni, kōpi ní írā anjìná u'duzú † drìgẹ́ sí, lẹ́zú Yēsū ri úvìzú drázú 'dīisí rá, 'bo Yēsū zù 'i rá, nje 'i fúú Jó Múngú vé rī ̀a bóro gá sí ̀amvé.

Yēsū zì agó mī be ẹ̀sìpi gí ni ẹ́ mī

9 Yēsū ká ríí 'deé muzu, ĩri ní agó ̀azi † ní tìjì mī be ẹ̀sìpi gí ni ndrezú. ² 'Bá ĩri ̀a pámvú ũb' 'bá rī pi ní ĩri zìzú kīnī, "Ímbápi, agó 'dīri tìkí mī ̀akó ũnjikānyā ̀di vé rī sī? Mī ni ẹ̀sì ũnjikānyā ĩri ní 'oó rī sī yā, dōku ũnjikānyā ẹ̀tẹ̀pì pi ní 'oó ̀endrẹ̀pì be rī sī?"

³ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Adri 'yozú kīnī tìkí ĩri ĩfúú mī ̀akó ũnjikānyā ĩri ní 'oó rī sī kuyé, dōku ũnjikānyā ẹ̀tẹ̀pì pi ní 'oó ̀endrẹ̀pì be rī sī kuyé. Tìkí ĩri ĩfúú mī ̀akó 'dīni, ̀a ndreki rí ũkpō Múngú vé ̀ngù ídrìzú rī rù' 'bá ni gé bènì. ⁴ Lẹ́ 'bá ngakí ẹ̀zì 'bá ma ĩpẹ̀epi rí vé rī, ̀sú zú ̀ngù rī ní drī adrizú ̀tùtùná rú nǒ. Ínjá ri ímù 'dī' dī, 'bá ̀azi ícọ tá ̀azi 'oó ̀ani ku. ⁵ Lókí má ní drī adrizú vù drìgẹ́ nǒgó rí gé, á ri ̀ngù ĩmgbèrèé ̀tùtùná rú vù drìgẹ́ nǒgó."

⁶ Yēsū ká tá rī 'yoó 'dīni, ĩri ní tǔsù wezú nyòòkù gé 'dāá, ĩri ní ̀trètrè usazú tǔsù rī sī, bẹ́zú agó rī mī gé 'dāá. ⁷ ĩri ní 'yozú agó rī ní kīnī, "Í mu mī mī ũjì kídí † ni zìjì Sílómù rí gé 'dāá." Rù Sílómù 'dīri vé ífífí ĩri "Pèngará." Kúru agó rī ní muzu 'í mī ũjìzú kídí rí gé

'dāá, ágó rī kā ríí ṭgōó ímúzá ívé āngá nōlé, mī ni ri āngū ndre rá.

⁸ 'Bá 'bētí be ṭnyīnā ṭri ā gārā gá rī pi, āzini 'bá ándúru ṭri ndre 'bá lókí ṭri ní adrízú mī ākó rizú ngá mázú rī gé rī pi ní zízú kīnī, "Ágó 'dīri adri nyo ándúru mī ākó rípi ngá määápi 'bá rī pi vúgá rī 'i kuyé?" ⁹ 'Bá uringo 'bée kīnī, "'Bá rī ṭri 'i."

'Bá uringo 'bée kīnī, "'Bá rī adri ṭri 'i kuyé, 'bo ágó rī ín-dre sū ágó mī ākó 'dāri ṭinī."

'Bo ágó rī kīnī, "'Bá rī ma 'i ándúru rípi ngá määápi rī."

¹⁰ 'Bá rī pi ní ágó rī zízú kīnī, "Mī mī zī 'i āngū ndreé ngóni ngóni?"

¹¹ Ágó rī ní újázú kōpi ní kīnī, "Ágó 'bá rī pi ní zīj Yēsū 'dīri usa ũtrētrē, ṭri ní bēzú má mī gé, ṭri ní 'yozú má ní kīnī, mā mū mā mī ũjī kídí ṭ ní zīj Sīlómū rī gé 'dāá. Má ní kúru 'dezú mūzú mā mī ũjīzú kídí rī gé 'dāá, sēzú nóni mā mī ní āngū ndrezú nō."

¹² Kōpi ní ágó mī ākó rī zízú kīnī, "Ágó rī íngāá?"

Ágó rī ní újázú kīnī, "Á nī mā kuyé."

Fārúsī rī pi lēkí nī ágó mī be ēsīpi gí rī ē mī zī 'i ngóni ngóni

¹³ Kúru kōpi ní ágó ándúru mī ākó rī jízú mūzú Fārúsī rī pi vúgá 'dālē. ¹⁴ Ú'dú Yēsū ní ũtrētrē usazú, ágó rī ē mī zízú āngū ndrezú 'dāri, ṭri ú'dú Sābātā vé rī.

¹⁵ Fārúsī rī pi ní ágó rī zízú kīnī, "Mī mī zī 'i āngū ndreé ngóni ngóni?"

Ágó rī ní újázú kīnī, "Ágó rī bē ũtrētrē má mī gé, má ní mūzú mā mī ũjīzú, mā mī ní 'i zízú āngū ndrezú nō."

¹⁶ Fārúsī rī pi acokí ṭ āsámvú ṭrī, uringo 'bée kīnī, "Ágó tā 'oópi 'dīri íbí ímú Múngú vúgálésī kuyé, ā 'diātāsīyā ṭri ri ēzī nga ú'dú Sābātā vé rī gé." [†]

Uringo 'bée kīnī, "'Bá ũnjīkānyā be rī, ṭri ícó tā āyāzú āyāyā ni 'o 'dīri ṭinī íngóni?" Kúru Fārúsī rī pi acokí ṭ āsámvú ṭrī Yēsū vé tā sī.

¹⁷ Kōpi gōkí ṭ újázú ágó ándúru mī ākó rī zīj kīnī, "Mī kīnī, ágó rī zī mī mī ní pírí, mī átá ṭrivé tā sī íngóni?"

Ágó ándúru adripi mī ākó rī ní újázú kīnī, "Ágó rī, ṭri nēbī."

¹⁸ Yāhúdī rī pi vé drīkoma ē'yīkí ālujāni 'yozú kīnī, ágó rī ándúru mī ākó, nóni āngū ndreépi 'dī 'dīni kuyé. Kōpi ní ágó rī vé étēpi pi zízú ímúzá ēndrēpi be ṭ vúgá nōlé. ¹⁹ Kōpi ní ágó rī vé étēpi pi zízú ēndrēpi be kīnī, "Mvā nōri nyo ṭmivé ni? ṭmi ṭkí nyo ṭri kú mī ākó nóni? Dō mvā rī ṭ ní ándúru ṭij mī ākó rī, mī ni nóni ri āngū ndre ndre ngóni ngóni?"

²⁰ Ágó rī vé étēpi pi ēndrēpi be, kōpi ní újázú kīnī, "Mvā rī 'bávē ni, 'bá ṭkí ṭri kú mī ākó 'dīni. ²¹ 'Bo mī ni zī dō 'i āngū ndreé ngóni yā, 'bá nīkí kuyé, ā 'dī zī dō ṭri ē mī āngū ndrezú nī yā, 'bá nīkí kuyé. 'Bo ṭri 'bá mbaápi āmbúgú gí ni, ṭri ícó ívé tā átá 'ṭ ṭi sī nī, lē ṭmi uzīkí tā rī ṭi ni gé." ²² Étēpi pi ēndrēpi be 'yokí tā rī 'dīni, ā 'diātāsīyā kōpi ríki drīkoma Yāhúdī rī pi vé rī pi ruú, ā 'okí rī ṭ ũnjí ku, ā 'diātāsīyā drīkoma Yāhúdī rī pi vé rī pi drōkí ṭ kīnī, 'bá 'yoópi Yēsū ri Kúrísitō rī, ṭ ṭri dro fū Jó Múngú ri Zízú rī agásī āmvé. ²³ Tā 'dīri sē étēpi pi ēn-

[†] ṭri ri ēzī nga ú'dú Sābātā vé rī gé: Múngú 'yo kōpi ní kīnī, kōpi ā ngakí ēzī ú'dú Sābātā vé rī gé ku. 'Í lā Wūngárá 20:8-11.

drēpi be kōpi ní tā rī 'yozú ānī kīnī, "Ágó rī 'bá mbaápi āmbúgú gí ni, ṭri ícó ívé tā átá 'ṭ ṭi sī nī."

²⁴ Kōpi ní ágó ándúru adripi mī ākó rī zízú ṭgōzú ṭ vúgá nōó dīī, kōpi ní ṭri zízú kīnī, "Mī átá tā áda rī áyu Múngú ēndrēpi gé, 'bá nīkí rá ágó 'dīri 'bá ũnjīkānyā be ni." ^{††}

²⁵ Ágó ándúru mī ākó rī ní újázú kīnī, "ṭri dō ũnjīkānyā be yā, dō ṭri ũnjīkānyā ākó yā, á nī mā kuyé. Ngá má ní nīí rá rī, ándúru ma mī ākó, á ndre āngū ku, 'bo nóni ma āngū ndre rá."

²⁶ Kōpi ní ágó ándúru mī ākó rī zízú kīnī, "Ágó rī 'o ā-di mī mī ní 'i zízú āngū ndrezú ānī?"

²⁷ Ágó rī ní újázú kīnī, "Á lū té ṭmi ní tā rī rá, ṭmi lēkí tā má ní 'yoó rī yīí ku, ngá ṭmi ní lēzú tā rī yízú dīī rī ā'di? ṭmi lēkí kpá ufuú adrii 'bá ṭri ā pámvú ũbī' bā rī pi rú?"

²⁸ Kúru kōpi ní ágó ándúru mī ākó rī ē drī ínjázú kīnī, "'Bá beni rípi ṭri ā pámvú ũbīpi rī mī 'i, 'bo 'bā 'bávē rī Mósē ā pámvú ũbī. ²⁹ 'Bá nīkí rá Múngú átá Mósē be rá, 'bo ágó ṭ ní zīj Yēsū 'dīri íbí dō ímú ngōósīla yā, 'bá nīkí kuyé."

³⁰ Ágó ándúru mī ākó rī ní újázú kīnī, "Ágó 'dīri zī mā mī nī, 'bo ṭmi kīnī ágó 'dīri íbí dō ímú ngōósīla yā, ṭmi nīkí kuyé, tā 'dīri íngóni íngóni! ³¹ 'Bá nīkí rá Múngú yī 'bá ũnjīkānyā be rī pi vé tā ku, ṭri 'bá 'i ṭnjī' bā, āzini ívé tā 'dū' bā nga 'bá rī pi vé tā yī áyu. ³² Í' dózá ṭ ní vū rī gbingará gá 'dāá, 'bá āzi yī drī 'yozú kīnī, 'bá āzi zī 'bá ṭ ní ṭij mī ākó ni ē mī ālujāni kuyé. ³³ Ágó 'dīri ē ímú dō Múngú vúgálésī kuyé, ícó té tā 'dīri 'oó ku."

³⁴ Kōpi ní újázú ṭri ní kīnī, "Mī 'bá ṭ ní ṭij ũnjīkānyā be 'dīri, mī 'bā ímbá ngóni ngóni?" Kōpi ní ṭri drozú fūzú Jó Múngú ri Zízú rī agásī āmvé.

Fārúsī rī pi índrēkí sū 'bá mī be ēsī' bā gí rī pi ṭinī

³⁵ Yēsū kā yīí kīnī, drokí ágó ándúru mī ākó rī fūú Jó Múngú ri Zízú rī agásī āmvé gí, ṭri ní ágó rī ndázú ísúzá, ṭri ní ágó rī zízú kīnī, "Mī ē'yī nyo 'Bá Mvā ri rá?"

³⁶ Ágó rī ní újázú Yēsū ní kīnī, "Ámbúgú mávé rī, 'bá mī ní 'yoó 'Bá Mvā rī ā'di 'i? 'Í lū má ní, mā ē'yī rī ṭri."

³⁷ Yēsū ní 'yozú ṭri ní kīnī, "Ágó rī, ṭri mī ní ndreé, rípi átápi mī be nō."

³⁸ Ágó rī ní 'yozú kīnī, "Mávē Úpí, má ē'yī gí." Kúru ágó rī ní 'dezú ṭri ṭnjīzú.

³⁹ Yēsū ní 'yozú kīnī, "Má ímú vū drīgé nōgó 'bá rī pi vé tā līj, [‡] 'bá adri' bā mī ākó rī pi ā ndrēkí rí āngū, āzini 'bá mī be āngū ndre 'bá ndre ndre rī pi ā adriki rí mī ākó."

⁴⁰ Fārúsī pá tu' bā 'dālē rī pi ā uringo ní Yēsū ri zízú kīnī, "Mī ũsū, mī kīnī, 'bā kpá mī ākó?"

⁴¹ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ádarú té dō ṭmi mī ākó, ícókí té tā līj ṭmi drīgé ũnjīkānyā ṭmi ní 'oó rī sī ku, 'bo ṭmi kīnī, ṭmi ri āngū ndre ndre, sē ṭmi áwíkí adrii kuú ṭmivé ũnjīkānyā be ũgōgō."

^{††} 9:24 Yósūwā 7:19 [‡] Tā lī: Yēsū kā ríí 'bá rī pi ímbá vū drīgé nōgó, 'bá uringo 'bée gākí ṭri sī, sēzú úmvúlésī ṭ ímú tā lī kōpi drīgé.

Nāpí 'bá kǎbīlō úcépi rī vé rī

10 Yēsū ní átázú kīnī, “Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bá ítúpi ífipi kōró agá nōó àbi drīgé sī, ífipi kēḗtīlē gā sī kuyé rī, ĩri ũgú'ba, āzini ĩri 'bá ngá alíipi ni. ² 'Bá ífipi kōró rī vé kēḗtī gē sī rī, ĩri 'bá rīipi kǎbīlō úcépi rī 'i. ³ 'Bá kǎbīlō útēépi rī ĩri kēḗtī rī zī 'bá kǎbīlō úcépi rī ní ífízu ānī kōró agá nōó. 'Bá kǎbīlō úcépi rī ívé kǎbīlō rī pi zī rú sī, kǎbīlō rī pi ĩrívé ú'dúkò nī áamá rá, ĩri kōpi ē drī ko fū mụzú āmvé nī. ⁴ Kǎdō ívé kǎbīlō rī pi traá céré, ĩri 'de drīdrī, kǎbīlō rī pi mụ ĩri ā vúdḗrī gē sī, ā'diātāsīyā kōpi nīkí ĩrívé ú'dúkò áamá gí. ⁵ Kōpi mụkí 'bá kōpi ní nīí kuyé rī ā vúdḗrī gē sī ku, kōpi ápá ĩri sī ápápá, ā'diātāsīyā kōpi nīkí ĩri ā ú'dúkò áamá kuyé.” ⁶ 'Bo nāpí Yēsū ní átá kōpi ní 'dīri, tā ni fi āluḗáni kōpi drīgé kuyé.

⁷ Yēsū gō tā 'dīri átá dīí kīnī, “Ádarú á 'yo ĩmi ní, ma kēḗtī kǎbīlō rī pi ní ífízu kōró agá nōó rī 'i. ⁸ 'Bá céré ímú'ba má sī drīdrī rī pi ũgú'ba, āzini kōpi 'bá ri'ba āngū ali'ba ni pi, 'bo kǎbīlō rī pi yíkí kōpi ē tī kuyé. ⁹ Ma kēḗtī, 'bá céré ífí'ba kēḗtī rī gē sī rī pi, kōpi ídrīngará ísú rá. 'Bá ímú'ba traá má vúgálésī rī pi āzini fū'ba āmvé rī pi, kōpi ānyāngā ísú rá. ¹⁰ ũgú'ba vé ēzī, ĩri rizú ngá ũgūzú, āngū ú'dízú, āzini ngá izazú. Mávé ímúngará nōri, má ímú ĩmi ní ídri 'dání'dání deḗpi ku rī sēé.

¹¹ “Ma 'bá kǎbīlō úcépi múké ni, 'bá kǎbīlō úcépi múké rī, ĩri 'i adi sē drā ívé kǎbīlō rī pi ā tā sī. ¹² 'Bá ĩ ní íj kǎbīlō úcé, ĩ ní ríí ũfēé mūfēngā sī rī, kǎbīlō rī pi ní adrií ĩrívé ni kuyé rī sī, kǎdō ndree ēbēngí ri ímú nī, ĩri kǎbīlō rī pi ku, ĩri nga ápá rá. Ēbēngí rī kǎbīlō rī pi u'de ru, ĩri kǎbīlō rī pi íré kpélékpélé. ¹³ 'Bá ĩ ní íj 'bāá ríí ēzī ngaá mūfēngā sī rī, ĩri nga ápá rá, ā'diātāsīyā ĩri 'i ri ēzī rī nga mūfēngā sī, ũsū āluḗáni kǎbīlō rī pi drīgé ku.

¹⁴ “Ma 'bá kǎbīlō úcépi múké ni, á nī mávé kǎbīlō rī pi rá, kōpi nīkí kpá ma rá, ¹⁵ sū má Ētēpi ní ma nīí rá rī tīnī, á nī kpá má Ētēpi ri rá. Á lē ma adrií drāá kǎbīlō rī pi ā tā sī. ¹⁶ Ma kǎbīlō ụrụkò'bee be anigé, ífíkí drī kōró agá nōó kuyé. Á lē kōpi íj ífí kōró agá nōó, kōpi ē ímúkí rí adrií trú vūrā ālu gē, kōpi má ú'dúkò yī, ma ímú kōpi útē nī. ¹⁷ Má Ētēpi lē ma lēlē, ā'diātāsīyā má ní ma adrií sēé drāá, gōó íngá ídri rú dīí rī sī. ¹⁸ 'Bá āzi ícò ma 'dīí ku, á ku dō ma 'dīí ĩri ní nī ká. Ma mávé 'dīngará ā tā ā'yī ma 'i, ma kpá mávé íngángará gōó ídri rú rī ā tā ā'yī ma 'i. Má Ētēpi ezi má ní tā rī nī, kīnī mā 'o sū 'dīri tīnī.”

¹⁹ Yēsū kǎ tā rī 'yoó 'dīni, Yāhúdī rī pi gōkí kpá ĩ acoó dīí ríí āgátá gāá ĩ āsámvú gē sī. ²⁰ Ndēé ni pi kīnī, “Ngá rī índrī ũnjí fi drī ni gē nī, ĩri ābābā rú, ngá ĩmi ní rizú 'bá 'dīni 'dīri vé tā yízú rī ā'di?”

²¹ “Bo ụrụkò'bee kīnī, “Bá índrī ũnjí ní fíí drī ni gē rī ícò átá 'dīri tīnī ku. Índrī ũnjí ícò 'bá mī be ēsīipi gí ni ē mī zīí ku.”

Yāhúdī rī pi ē'yīkí Yēsū vé tā kuyé

²² Ú'dú ĩ ní rizú ũmū āmbúgú Jó Múngú vé rī † fízú Yērūsālémā gá 'dālē rī ā tā ígázú rī ní ícózú, ísúzú lókí

'dāri, ĩri lókí kílongóro vé rī. ^{††23} Yēsū ri adrií Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ri ēcī Jó'bílé gá sī, jó'bílé 'dīri zīkí ĩri Sólómónā vé jó'bílé. ²⁴ Yāhúdī rī pi trakí ĩri ā gārā gá sī kūrū, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ngá mí ní lēzú lūzú kīnī, mi Kúrísítō 'i ku rī ā'di? Mi dō Kúrísítō 'i, lē mī úci mi 'bá ní ku.”

²⁵ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Á lū tā rī ĩmi ní rá, 'bo ĩmi gākí ē'yīgá sī. Tā āyāzú āyāyā má ní 'oó má Ētēpi vé ũkpō sī 'dī'bee, kōpi lū 'yozú kīnī, 'bá rī ma 'i, Kúrísítō 'i. ²⁶ 'Bo ĩmi gākí mávé tā ē'yīgá sī, ā'diātāsīyā ĩmi adriki kǎbīlō mávé ni kuyé. ²⁷ Mávé kǎbīlō rī pi nīkí má ú'dúkò rá, á nī kōpi rá, kōpi ri má vúdḗrī ũbī. ²⁸ Ma kōpi ní ídri 'dání'dání deḗpi ku rī sē, kōpi ícókí drāá āluḗáni ku, 'bá āzi ícò kōpi ērī má drīgé sī bā ku. ²⁹ Má Ētēpi kōpi sēépi má drīgé rī vé ũkpō aga ngá rī pi ārēvú céré, 'bá āzi ícò kōpi ērī má Ētēpi drīgé sī bā ku. ³⁰ 'Bá má Ētēpi be ngá ālu.”

³¹ Yāhúdī rī pi gōkí kpá írá 'dú lēzú Yēsū ri úvízú ānī.

³² Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ūkpō má Ētēpi ní sēé má ní rī sī, á 'o tā múké āyāzú āyāyā ni pi kárakarā, ĩmi ndrekí ĩmī mī sī rá, 'bo tā má ní 'oó āyāzú āyāyā 'dī'bee āsámvú gē, tā ĩmi ní ndree ũnjí lēzú ma úvízú drāzú írá sī rī ā'di?”

³³ Yāhúdī rī pi ní újázú ĩri ní kīnī, “Bá úvíkí mi drāá írá sī tā múké āyāzú āyāyā mí ní 'oó rī sī ku, 'bá mi úvī mí ní Múngú ri ĩnjī kuyé rī sī, ā'diātāsīyā mí kīnī, mi Múngú 'i, ísúzú mi 'bá áda.”

³⁴ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Tāimbī ĩmivé ĩ ní sīí rī agá, 'Á 'yo ĩmi ní ĩmi múngú āzi' † 'dīni kuyé? ³⁵ ĩmi nīkí rá tā Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī, ĩri tā áda, 'bá āzi ícò újá ku, 'bá Múngú vé ú'dúkò ní ícá kōpi vúgá rī pi, Múngú 'yo dō kōpi ní kīnī, kōpi 'múngú' āzi píri, ³⁶ 'bo ma má Ētēpi ní gūyú kú túngú uletere ívé ni, ĩri ní ĩpēé ímú vū drīgé nōó rī, tā má ní 'yoó kīnī, ma Múngú vé Mvā 'dīri sī, ngá ĩmi ní 'yozú kīnī, má ĩnjī Múngú ri ku rī ā'di? ³⁷ Ma té dō ri ēzī má Ētēpi vé rī nga kuyé, ĩmi ícókí té mávé tā ē'yīí ku ndō. ³⁸ 'Bo ma ri ēzī má Ētēpi vé rī 'du nga, ĩmi kīnī dō ĩmi ē'yīkí mávé tā ku, ĩmi ē'yīkí bēnī tā āyāzú āyāyā má ní 'oó rī pi áyu, ĩmi ícò nī áamá ānī 'y-ozú kīnī 'bá má Ētēpi be ālu rī.” ³⁹ Kōpi lēkí kōdō ĩri ruḗ dīí, ĩri ní 'i njezú fūzú kōpi āsámvú gē sī rá.

⁴⁰ Kuru Yēsū ní 'i újázú gōzú vúlé, ĩri ní yīí āmbúgú dīipi dīdī Yárídēnī ri zozú, ĩri ní áwízú adrizú ĩnyīnā vūrā Yūwání ní ótú rizú 'bá rī pi ní bātízīmū sēzú rī gē. ⁴¹ 'Bá bītríká 'dekí mụyú ĩri vúgá, kōpi kīnī, “Yūwání 'o dō tā āyāzú āyāyā ni kuyé drāāāsīyā, tā Yūwání ní átá ágó 'dīri vé tā sī rī céré tā áda.” ⁴² 'Bá tré ē'yīkí Yēsū ri rá vūrā 'dāri gē.

Lázāro vé drāngará

11 Ágó āzi rú ni Lázāro 'i, ágó rī drā ru ĩri nī. Ágó rī ri adri Bētēnīyā gá, kōpi ri adri ọmvúpíj be trú,

† ũmū āmbúgú Jó Múngú vé rī fízú rī: Yāhúdī rī pi ri ú'dú 'dīri ígá 'bāgú Gīrīkī rī pi vé rī ní ívé Jó Múngú vé rī izaá āzāvú rú rī sī. Yúdā Mākābē dro 'bāgú rī Jó Múngú vé rī agásí āmvé, gō Jó Múngú vé rī údé ícá uletere. Tā 'dīri nga 'i lí mūdūrūlī ālu pūkú ēzīrī (170) gē, ísú tīkí drī Yēsū ri kuyé. †† Lókí kílongóro vé rī: Ángū Ísērélé vé rī gē 'dāá, lókí kílongóro vé rī gē, ēcī tungará ũkpō ũkpō, ā'diātāsīyā yīgō ri 'dī ambamba, sē āngū rī ígbe ígbe. † 10:34 Sāwumá 82:6

īrivé ǝmvúpjī 'dī'bée vé rú Māriyā pi Mārātā be.

² Māriyā 'dīri ūdu ngūpī ndrīndrī rī dāápi Úpī Yēsū pá gá, ínīpi 'ī drī'bí sī rī 'i. Lázāró drā ní ruú 'dīri, īri Māriyā vé édrīpī. ³ Lázāró vé ǝmvúpjī īrī 'dī'bée ní tī pēzú mužú Yēsū vú sī kīnī, "Úpī, 'bá mívé mí ní lēlélē rī, drā mužú īri ūnjī ūnjī."

⁴ Yēsū kā tā 'dīri yijī kīnī, "Drā Lázāró ri ruúpi 'dīri, Lázāró ícǝ drāá ānī ku. Ngá 'dīri 'o 'i, ē íngúkí rí Múngú ri ānī, āzini ē íngúkú rí Múngú Mvǝpī ri ānī bēnī."

⁵ Yēsū lē Mārātā pi Māriyā be Lázāró sī lēlē. ⁶ Yēsū kā Lázāró vé drā īri ruúpi rī ā tā yijī, áwí adrii vūrā 'í ní rizú adrizú 'dāri gé caá ū'dú be rīrī.

⁷ Kúru īri ní 'yozú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'ba rī pi ní kīnī, "Lē 'bá ūjákí 'bá gǝǝ mužú āngū Yūdáyā vé rī agá 'dālē ūzi."

⁸ 'Bá īri ā pámvú ūbī'ba rī pi ní 'yozú īri ní kīnī, "Ím-bápi, ūtēřēsīŋá nǝgǝ 'bá Yūdáyā gá rī pi lēkí kǝdǝ mi ūvī írā sī, mi kpá 'yo kīnī, mí lē mi ūjá gǝǝ Yūdáyā gá 'dāá dījī?"

⁹ Yēsū ní ūjázú kǝpi ní kīnī, "Ūtúnǝ ri sǝ be mužrī drī ni rīrī, adri 'dīni kuyé? 'Bá écǝ'ba ūtúnǝ sī rī pi, kǝpi ri écǝ múké, ā'diātāsīyā ūtúnǝ rīpi āngū ímgbērēépi kú ule vū drǝgé nǝgǝ ni anigé, kǝpi ri āngū ndre ānī. ¹⁰ 'Bá rīpi écǝpi ínīŋá sī rī, kúmū ri īri ā pá ūsī mužú trǝkǝ, ā'diātāsīyā ngá āngū ímgbērēépi ule ni 'dāáyo."

¹¹ Yēsū kā tā rī 'yoó 'dīni, vūdrī ni gé, gǝ 'yoó kīnī, "Bávé ūndǝgǝ Lázāró ri ū'dú ko, 'bo á lē mužú īri ruúpi in-gaá ūru."

¹² Īrivé 'bá īri ā pámvú ūbī'ba rī pi ní 'yozú īri ní kīnī, "Úpī, ágǝ rī dǝ ri ū'dú ko, īri ícǝ ícǝ múké rá."

¹³ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi ūsūkí déna Yēsū kīnī Lázāró ri ū'dú ko, 'bo ísǝzú Yēsū ri Lázāró vé drāngará ā tā 'yo.

¹⁴ Kúru Yēsū ní tā rī ē mǝ lǝzú kǝpi ní ule kīnī, "Lázāró drā gí. ¹⁵ Ma āyīkǝ sī má ní adrii īri ā jēlē gá 'dālē 'dāáyo rī sī, ā'diātāsīyā tā 'i 'oópi 'dīri sī, īri sē īmi ímú ma ē'yī ānī rá. 'Bo 'bá 'dekí mužú īri vúgá 'dālē."

¹⁶ Tǝmā ī ní zǝ Dīdímā † rī ní 'yozú 'í ǝgǝpī rī 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi ní kīnī, "Bá mužú ūdrāá Yēsū pi be trǝ ūlu."

Yēsū ūmī Māriyā pi éřī Mārātā be

¹⁷ Yēsū kā caá Bētēniyā gá 'dāá, lūkí īri ní kīnī, Lázāró la caá 'bú agá 'dāá ū'dú sǝ gí. ¹⁸ Ngazú Yēřūsālēmā gá 'dāgá, Bētēniyā vū caá máyīlī rīrī kuyé. ¹⁹ Yāhūdī kárakarā ímúkí Mārātā pi ē éřī ūmī Māriyā be kǝpivé édrīpī Lázāró ní drāá rī sī. ²⁰ Mārātā kā yijī kīnī, Yēsū ri ímú nī, 'de fūu mužú Yēsū vúgá āmvé 'dāá mužú drī ísǝ īri be, 'bo Māriyā áwí ívé rī kú 'bētī 'dāá.

²¹ Mārātā ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Úpī, mī adri té dǝ nǝgǝ anigé, má édrīpī ícǝ té kǝdǝ drāá ku. ²² 'Bo á nī rá nǝni, ngá mí ní zǝ rī, Múngú ri sē mí ní rá."

²³ Yēsū ní 'yozú Mārātā ní kīnī, "Mí édrīpī Lázāró ri íngǝ gǝ ídri rú ūzi rá."

²⁴ Mārātā ní ūjázú Yēsū ní kīnī, "Á nī rá īri ūmvúlésī íngǝ gǝ ídri rú ū'dú ūdū 'bá céré ní íngázú gǝzú ídri rú rī gé."

† Dīdímā: Rú Dīdímā 'dīri vé ířřī éřī.

²⁵ Yēsū ní 'yozú īri ní kīnī, "Ma 'bá ūdrā'ba gí rī pi sē íngǝ gǝ ídri rú ūzi! 'Bá ma ē'yī'ba gí rī pi ā ūdrákí dǝ gí drāáāsīyā, kǝpi mužú adri ídri rú. ²⁶ 'Bá ma ē'yī'ba gí rī pi ídri 'dāni'dāni rī ísǝ rá, kǝpi ícǝkí drāá āluŋāni ku. Tā 'dīri fi nyo mí drǝgé rá?"

²⁷ Mārātā ní ūjázú Yēsū ní kīnī, "Úpī, má ē'yī rá 'yozú kīnī, mi Kúrísitǝ Múngú Mvǝpī lēépi ímúpi 'bá nyǝǝkú nǝri vé rī pi āsǝmvú gé rī 'i."

²⁸ Tā Mārātā ní 'yoó Yēsū ní 'dīri ā vūdrī gé, nga mužú ǝmvúpī Māriyā ri zǝ mužú átá īri be gārā gá kīnī, "Ím-bápi ri nǝgǝnǝ, lē mi ndreé." ²⁹ Māriyā kā tā 'dīri yijī, ko-ro īri ní ngazú mužú Yēsū vúgá 'dāá. ³⁰ Tā 'dīri ísǝ Yēsū ca drī gǝrú 'dāri agá 'dāá kuyé, 'bo áwí drī kú vūrā kǝpi ní ísǝzú Mārātā be rī gé. ³¹ Yāhūdī adri'bée jó agá 'dāá Māriyā ē éřī ūmī'ba rī pi kǝ ndreé Māriyā nga fūu mužú āmvé 'dāá rǝ'ba sī, kǝpi ūsūkí déna Māriyā lē mužú Lázāró ā 'būrēdrī gé āā ngoó, kǝpi ní 'dezú mužú vú ni gé sī.

³² Māriyā kā mužú caá vūrā Yēsū ní adrizú rī gé 'dāá, kā Yēsū ri ndreé, nju mužú 'dē Yēsū ā pálé gá kīnī, "Úpī, mī adri té dǝ nǝgǝ anigé, má édrīpī Lázāró ícǝ té drāá ku!"

³³ Yēsū kā mužú ndreé Māriyā ri ngongo, āzini Yāhūdī ímú'ba īri be trǝ 'dī'bée kpá ri ngongo, tā rī fi éřī ni gé, sē īri ní ízāngā āmbúgú. ³⁴ Yēsū ní kǝpi zǝzú kīnī, "Ími sīkí Lázāró ri íngǝgá?"

Kǝpi ní ūjázú kīnī, "Úpī, mí ímú ndreé, sīkí īri kú nǝ."

³⁵ Yēsū ní 'í dǝzú ngozú.

³⁶ Yāhūdī rī pi ní 'yozú kīnī, "Í ndrekí drī ká, Yēsū lē Lázāró ri ambamba."

³⁷ Yāhūdī ā ūrukǝ'bée ní 'yozú kīnī, "Ágǝ 'dīri zǝ ándúrú 'bá mǝ be éřīpi gí ni ē mǝ rá píri, 'bo ku Lázāró ri drāá rá āsī?"

Yēsū inga Lázāró ri gǝǝ ídri rú drāngará gálésī

³⁸ Yēsū ē éřī gǝ ízāngā ísǝ agaá rá, īri ní 'dezú mužú 'būrēdrī gé 'dāá. 'Bú 'dāri, īri ūjī, gūkí írā āmbúgú 'bāá ūjī rī ē tǝ ūzǝzú ānī. ³⁹ Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ími gūkí írā rī 'bú rī tǝ gé sī rá."

Ávū rī vé ǝmvúpī Mārātā ní 'yozú kīnī, "Úpī, āvū rī la nǝni caá 'bú gé 'dālē ū'dú sǝ gí, īri nǝni ri éřī 'be'be."

⁴⁰ Yēsū ní 'yozú Mārātā ní kīnī, "Á lū ándúrú mí ní 'y-ozú kīnī, mí ē'yī dǝ mávé tā rá, mí ímú Múngú vé íngǝngará ndre rá 'dīni kuyé?"

⁴¹ Kúru kǝpi ní írā rī gǝzú 'bú rī tǝ gé sī. Yēsū ní āngū ndrezú ūru 'dāá, īri ní 'yozú kīnī, "Má Étēpi, ōwǝ'dífǝ mí ní ma yijī rī sī. ⁴² Á nī rá ū'dú céré mi ri ma yǝ rá, 'bo á 'yo tā 'dīri 'bá pá tu'ba nǝ'bée ā tā sī, kǝpi ē ē'yīkí rí 'y-ozú kīnī, mí ípē ma nī."

⁴³ Yēsū kā tā 'dīri 'yoó 'dīni, īri ní Lázāró ri zǝzú ū'dú kǝ be ūru 'dāá kīnī, "Lázāró, mí ífū āmvé." ⁴⁴ Ávū rī ní íngázú ířfúzú 'bú rī agá 'dāásī āmvé nǝǝ, ísǝ ūdrǝkí drī ni pi, pá ni pi, mǝlētī ni be bǝngǝ sī.

Yēsū ní 'yozú kǝpi ní kīnī, "Ími ǝyukí bǝngǝ rī rǝ'ba ni gé sī, īmi kukí ā 'de mužú."

Ndākí létì Yēsū ri 'dìzú drāzú
(Mātáyo 26:1-5; Mārākō 14:1-2; Lúkā 22:1-2)

⁴⁵ Yāhūdī ímú' bá Māríyā vúgá ĩri ē ẹsì ūmī' bá 'dī' bée ká tā Yēsū ní 'oó 'dīri ndreé, kōpi ẹ'yīkí ĩri rá. ⁴⁶ 'Bo 'bá ụrukọ' bée mukí tā Yēsū ní 'oó rí ūlúú Fārúsī rí pi ní.

⁴⁷ Kúru atala atala rí pi dríge rí pi, Fārúsī rí pi be, kōpi ní 'bá tā lị' bá rí pi † zizú ímúzá átángá átázú ĩ ăsámvú gé sī.

Kōpi rikí átá kínī, “Ágó nōri ri tā āyāzú āyāyā ni 'o muzú dīī dīī, 'bá 'okí rí ā'di? ⁴⁸ 'Bá kukí dō ágó 'dīri ríí tā 'oó muzú 'dīri tīnī, 'bá rí pi cére ímú ĩri ẹ'yī áyu, ĩri sē āngáráwá Rómā vé rí pi ímú 'bávé Jó Múngú vé rí ẹrj, kōpi 'bá 'bávé āngū agá rí pi ú'dí ūdrā cére rá.”

⁴⁹ 'Bá 'dī' bée vé ālu rú ni Kāyáfā 'i, ĩri átálágú ām-búgú †† ílī 'dāri gé. ĩri ní 'yozú kínī, “Īmi nīkí tā kuyé!

⁵⁰ Īmi nīkí ámá rá 'yozú kínī, 'bá ālu drā dō 'bá rí pi vé tā tị gé nī, ĩri muké, 'bá āngū rí pi agásí rí pi ícókí ūdrāā ānī ku.”

⁵¹ Tā Kāyáfā ní 'yoó 'dīri, ígá 'í dríge kuyé. 'Bo ílī 'dāri gé, ĩri ní adrii átálágú āmbúgú rí sī, ndrī kínī, Yēsū ri úmvúlésí ímú drā Yāhūdī rí pi vé tā tị gé, ⁵² drā 'yéná Yāhūdī rí pi ní ọ'dúkúle ku, ĩri ímú drā anjī Múngú vé ĩ íré' bá nyọkú dríge nōgó rí pi ní cére, kōpi íjízú ímúzá adrizú ngá ālu rú. ⁵³ Í'dózú ụ'dú 'dāri gé, kōpi rikí létì ndāá lēzú Yēsū ri 'dìzú drāzú.

⁵⁴ Kúru Yēsū gō ríí ẹcì Yāhūdī rí pi ăsámvú gé sī an-drekelemgebe kuyé, fū Yērūsālémā agásí, 'de muú adrii ívé 'bá 'í pámvú ūbī' bá rí pi be ĩnyinā āngū ā'wí cínýáfā rú rí gé, ĩnyī gūrú ĩ ní zīī Ẹfērémā rí gé 'dāá.

⁵⁵ Yāhūdī rí pi vé Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rí pi tị gé sī rí ká ícá ĩnyinā gí, 'bá kárakarā fūkí āngū ĩ ní adrizú rí agásí, kōpi 'dekí muú lā'bī mērē ĩ ní adrizú ānī ule rí 'oó Yērūsālémā gá 'dāá, ísúzá Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rí pi tị gé sī rí ícá drī kuyé. ⁵⁶ Kōpi ká ĩ úmú Jó Múngú vé rí ā bóro gá 'dāá, kōpi ní rízá Yēsū ri úndrúú 'bá rí pi ăsámvú gé sī, kōpi 'dekí ríí tị uzīī ĩ ăsámvú gé sī kínī, “Ágó rí nyo ímú ūmū rí gé nōó rá?” ⁵⁷ 'Bo atala atala rí pi dríge rí pi, Fārúsī rí pi be, sēkí tāimbí kínī, “'Bá rí ísú dō Yēsū ri ndreé rá, ē íjī tā ni lūú 'bá ní, ā rukí rí ĩri bēsínī.”

Ūkú āzi ūdā ūdu Yēsū ā pá gá
(Mātáyo 26:6-13; Mārākō 14:3-9)

12 Yēsū 'de muú Bētēniyā gá vūrā ĩri ní Lázāró ri ídrízú gōzú ídri rú rí gé 'dāá, ísú Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rí pi tị gé sī rí vé Ụ'dú ẹsī áziyá. ² Ī ní Yēsū pi ní ínyá úndréná vé rí á'dízú, Mārátā íjī ínyá rí sēé kōpi ní ní, Lázāró ri kōpi ăsámvú gé ínyá tị gé 'dālē ĩndī. ³ Kúru Māríyā ní ūdu ẹjī be ngūpí ndrīndrī ājē be āmbúgú ni í'dúzá mālāngí ālu, ūdāzú Yēsū ā pá gá sī, ĩri ní ínjízú 'í drī' bī sī, ūdu 'dīri sē jó rí ā 'n gū kú ānī ndrīndrī.

† 'Bá tā lị' bá rí pi: Átálágú āmbúgú rí, atala atala rí pi dríge rí pi, drīkoma rí pi, kōpi ri ĩ úmú tā Yāhūdī rí pi vé rí lị. †† Átálágú ām-búgú rí: Átálágú āmbúgú rí ndē atala rí pi cére, ā'diātāsīyā ĩri 'yéná jí Jó Múngú vé rí agá Vūrā Uleteretere rí agá 'dāá nī, ĩri fi vú ālu ílī ālu agá. ĩri ári rōbōnō vé rí jī ūnjīkányā ūjízú. 'Í lā Lēvītkā 16; Ẹbéré 9.

⁴ 'Bo 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rí pi vé āzi rú ni Yúdā Ísīkārīyótā 'i, Yúdā 'dīri, ĩri 'bá ímúpi Yēsū ā ūli 'beépi rí 'i, ĩri ní 'yozú Yēsū ní kínī, ⁵ “Sēkí té ūdu ẹjī be ngūpí ndrīndrī 'dīri jeé mūfēngā fífí ẹnjījī ẹnjījī mūdūrūlū na, awakí 'bá ngá ākó rí pi ní kuyé āsī? Ūdu ĩ ní sēé jeé 'dīri, ĩrivé mūfēngā ri ícó 'bá ẹzī vé ni ūfē ílī ālu rá.”

⁶ Yúdā 'yo tā 'dīri 'dīni adri 'yozú kínī, 'bā ẹsì 'bá ngá ākó rí pi dríge yā 'dīni kuyé, ā'diātāsīyā ĩri ūgū' bá, ĩri ní ríí jūru mūfēngā vé rí ūlī nī rí sī, kínī 'í 'dú rí mūfēngā rí ā ụrukọ 'í ní 'í zā kozú ānī.

⁷ Yēsū ní újázú Yúdā ní kínī, “'Í ku ūkú rí ā 'o tā 'í ní lēé 'oó rí, ūdu ĩri ní ūdāá má pá gá 'dīri, ĩri ri mávé Ụ'dú drāngará vé rí ā tā útú. ⁸ Īmi ícó adri 'bá ngá ākó rí pi be rá, † 'bo má ícó adrii caá ĩmi ăsámvú gé lókí be āco ku.”

⁹ Yāhūdī bītríká 'dī' bée ká yīí kínī, Yēsū ícá gí, 'bá kárakarā 'dekí muú vūrā 'dāri gé, ā'diātāsīyā kōpi lēkí muú Yēsū ri ndreé, āzini Lázāró ándúrú drāápi gí, Yēsū ní ídrī ífūú 'bú gélésīlā 'dāri ndreé. ¹⁰ Atala atala rí pi dríge rí pi rikí létì ndāá lēzú Lázāró ri 'dìzú drāzú ĩndī.

¹¹ Lázāró vé ídríngará ā tā sī, sē Yāhūdī kárakarā 'dekí muú Yēsū vúgá 'dāá, kōpi ẹ'yīkí ĩri rá.

Yēsū vé fíngará Yērūsālémā gá rí
(Mātáyo 21:1-11; Mārākō 11:1-11; Lúkā 19:28-40)

¹² Kā muú adrii drū 'dīni, 'bá bītríká mu' bá Ūmū Yāhūdī rí pi vé Múngú ní Ẹlízú Jó tị gé sī rí ā nyangará gá rí pi ká yīí kínī, Yēsū lē ífí Yērūsālémā gá, ¹³ kōpi ūnjókí mbírā bí kú ĩ dríge sī, kōpi mukí Yēsū vúgá 'dāá, kōpi rikí ọ'yī wīnyá kínī, “Hōsánā!”

“Tākíri ā adri, 'bá ímúpi Úpí ā rú sī rí †† ní!” ††

“Mí 'bāgú Ísērélē rí pi vé rí, tākíri Úpí Múngú vé rí ā adri mí be!”

¹⁴ Yēsū ísú dōngí mbaápi ú'dí rú 'bá āzi ní drī tųú úrí drī ní gé kuyé ní, tųú úrí drī ní gé, sū ĩ ní sīí Búkū Múngú vé rí agá rí tīnī,

¹⁵ “Īmi 'bá Sīónā ††† vé rí pi, ĩmi 'okí ūrī sī ku,

Īmi ndrekí drī ká, ĩmivé 'bāgú ri ímú ĩmi vúgá 'dī' dī, ĩri ri ínjú ímúzá dōngí mbaápi ú'dí rú ni sī.” †††

¹⁶ Drīdrī ní, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' bá rí pi ámákí tā rípi 'i ngaápi 'dīri kuyé. Múngú ká Yēsū ri íngú, kōpi ní kúru nīzú ámázú ĩrivé tā ọtú ĩ ní sīí kuú Búkū Múngú vé rí agá rí 'i ngaápi 'dī.

¹⁷ Sā Yēsū ní Lázāró ri zizú 'bú agá 'dāásí rí gé, Lázāró ní íngázú ídri rú, 'bá bītríká tā rí ndre' bá rí pi 'dekí ríí tā rí ūlúú muzú 'bá rí pi ní. ¹⁸ Tā sēépi 'bá bītríká rí pi ní muú Yēsū vúgá 'dāá rí, kōpi yíkí tā Yēsū ní 'oó āyāzú āyāyā 'dīri. ¹⁹ Fārúsī rí pi ní átázú ĩ ăsámvú gé sī kínī, “Ī ndrekí drī ká, tā Yēsū ní lēé 'oó rí, 'bá ícókí ugaá bā ku. Ī ndrekí 'bá vū dríge rí pi ārēvú cére 'dekí muú ĩri vú sī.”

‡ Īmi ícó adri 'bá ngá ākó rí pi be rá: Tā 'dīri vé ífífí lū 'yozú kínī, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rí pi úmvúlésí ícó 'bá ngá ākó rí pi ē ĩzā ko rá. †† 'Bá ímúpi Úpí ā rú sī rí: 'Bá 'dīri Yēsū 'i. ††† 12:13 Sāwúmā 118:25-26 ††† Sīónā: Sīónā ri ĩ kpá zī Yērūsālémā. †††† 12:15 Zākārīyā 9:9

Yēsū átá ívé drāngárá ā tā

²⁰ 'Bá ī úmú' 'bá Yērūsālémā gá Múngú ri īnjīngárá gá ūmū Yāhūdī rī pi vé Múngú ní Ēlīzú Jó tī gé sī rī ā nyangárá gá rī gé 'dāá, Gīrīkī rī pi ā urukọ kpá kọpi āsámvú gé 'dāá anigé. ²¹ Gīrīkī rī pi ní 'dezú mužú Pīlípū ímúpi kūrú Bētēsāyidā gélésīla rī vúgá 'dāá, Bētēsāyidā ri āngū Gāllāyā vé rī agá. Kọpi ní īri mǎzú kīnī, "Āmbúgú 'bávé rī, 'bá lēkí Yēsū ri ndreé." ²² Kọpi ká tā rī 'yoó 'dīni, Pīlípū ní 'dezú mužú tā rī ūlūzú Āndērēyā ní. Āndērēyā pi Pīlípū be, kọpi ní tī újázú mužú tā rī ūlūzú Yēsū ní.

²³ Yēsū ní átángá rī újázú kīnī, "Ma 'Bá Mvā 'i, sá tī ní ma íngúzú rī ícọ gí. ²⁴ Áda ádarú á 'yo īmi ní 'dīni, mávé drāngárá ri adri sū mgbáyá ā fī ālu tī ní saá nyōkú agá, kókó' 'bō ni ri ŋma, īri gō īfū du 'a mī be gbálígbálí rī tīni, īri sē 'bá kárakará pi ídri 'dáni' 'dáni rī ísú ānī. ²⁵ 'Bá rī 'du dō ídri rú' 'bá nōri vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, † ícọ úmúlésí ídri 'dáni' 'dáni rī ísú ku, 'bo 'du dō ídri rú' 'bá nōri vé rī ā tā 'bāá āmbúgú kuyé, īri ídri 'dáni' 'dáni rī ísú rá. ²⁶ 'Bá lēpí ēzī ngaápi má ní rī, lē ā ūbī mā pámvú. Vūrā má ní mužú adrizú rī, mávé ātí' 'bá rī mu adri 'a ni gé. 'Bá ēzī ngaápi má ní rī, má Ētēpi ri īri íngúngū.

²⁷ "Nóni mā ēsí ísú īzāngā ambamba, mā 'yo rí íngóni? Mā 'yo rí, 'Má Ētēpi, mī ímú ma paá tā ímúpi 'i ngaápi mā rú' 'bá gá drīdrī 'dī rī agásí rá' 'dīni? Kuyé, má ícọ 'yoó 'dīni ku, ā' 'diātāsīyā tā má ní ímúzú rī, má ímú īzāngā nyaá. ²⁸ Má Ētēpi, mī sē ē íngúkí mī íngúngū!"

Ú'dúkọ ní íkúzú 'bū gé 'dāásí kīnī, "Íngúkí ma gí, ma gō sē 'i ma íngú mužú dīí dīí." ²⁹ 'Bá bītríká pá tu' 'bá rī pi ká ú'dúkọ 'dīri yīí, urukọ' 'bée kīnī, "Ngá rī āngū ri lī nī."

Urukọ' 'bée kīnī, "Ngá rī mālāyíkā átá īri be nī!"

³⁰ 'Bo Yēsū ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ú'dúkọ tī ní átá 'dīri, átákí mā tā sī kuyé, átákí īmi tā sī. ³¹ Sā tā līzú 'bá rī pi drīgé rī ícọ gí, tī ímú Sātánā ri dro mužú 'dīisí rá. ³² Kádō ímú ma inga uru 'dāá, ma ímú 'bá rī pi sē adri cére 'bá mávé ni." ³³ Yēsū 'yo átángá rī 'dīni lūzú kīnī, ívé drāngárá, tī ímú 'i inga uru pētī alambaku sígé.

³⁴ 'Bá bītríká rī pi ní 'yozú kīnī, "Búkū Múngú vé rī lū 'bá ní kīnī, Kúrísítō ri adri lēmbērē rú pírí, ngá mī ní 'yozú kīnī, 'Í ímú 'Bá Mvā rī 'dī drā rá rī ā' 'dī? 'Bá mī ní 'yoó 'Bá Mvā 'dīri ā' 'dī 'i?"

³⁵ Yēsū ní 'yozú 'bá bītríká rī pi ní kīnī, "Ma ri dī īmi āsámvú gé nōgọ ūtúná rú lókí be mādā. Īmi ēcíkí ūtúná sī, īri ní drī rizú dīzú āngū īmgbērēzú rī gé nō, ínjíá ē ísú rí īmi ku. 'Bá ēcī tuúpi ínjí sī rī, lētī īri ní lēzú mužú rī āvī īri ní rá. ³⁶ Īmi ē'yīkí ūtúná rī áyu, īri ní drī adrizú ūgōgō nō. Īmi adri ānī anjī ūtúná vé ni." Yēsū ká átángá rī átá deđé 'dīni, nga 'i njeé kọpi āsámvú gé sī, mu 'i zūú kọpi sī zūzú.

† 'Bá rī 'du dō ídri rú' 'bá nōri vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, ícọ úmúlésí ídri 'dáni' 'dáni rī ísú ku: Tā 'dīri vé ífífí, 'bá rī gā dō Yēsū ā pámvú ūbīgá sī, 'i ísú rí ngá múké vū drīgé nōgọ ānī, ícọ ídri 'dáni' 'dáni rī ísú ku.

Yāhūdī rī pi ē'yīkí Yēsū ri kuyé

³⁷ Yēsū ā 'o dō tā āyāzú āyāyā 'dī' 'bée Yāhūdī rī pi en-dreṭi gé rá drāāāsīyā, kọpi ē'yīkí īri kuyé. ³⁸ Tā 'dīri 'o nyo 'i sū nēbī Īsáyā ní ōtú 'yoó rī tīni kīnī, "Úpí, ā' 'dī ē'yī ū'dúkọ múké 'bá ní ūlūzú rī rá nī? Úpí, mī 'i' 'da mívé ūkpō 'bá pazú rī ā' 'dī nī?" ††

³⁹ 'Bá 'dī' 'bée ē'yīkí tā 'dīri kuyé, sū Īsáyā ní 'yoó rī tīni kīnī,

⁴⁰ "Múngú ōzū kọpi ē mī gí,

sē kọpi ē ēsí tete,

sē kọpi ē mī ndre āngū ku,

sē kọpi ē ēsí nī tā áamá ku,

kọpi ā újákí té dō ēsí rá, ma té kọpi ídri rá." †

⁴¹ Īsáyā 'yo tā 'dīri 'dīni, ā' 'diātāsīyā ndre tā tī ní Yēsū ri íngúzú rī rá, īri ní átázú Yēsū vé tā sī ānī.

⁴² Sē 'bá kárakará ē'yīkí Yēsū ri rá, Yāhūdī rī pi vé drīkoma ē'yīkí kpá Yēsū ri rá, 'bo kọpi ríkí ívé ē'yīngárá ā tā ūzūzū, ā' 'diātāsīyā kọpi ríkí 'oó ūrī sī Fārūsī rī pi sī, kọpi ā drokí rí tī fūú Jó Múngú ri Zízú rī agásí āmvé ku.

⁴³ Kọpi lēkí 'bá rī pi ē íngúkí tī áyu, kọpi 'dukí tā Múngú vé rī 'bāá tā āmbúgú rú kuyé.

⁴⁴ Yēsū ní átázú ū'dúkọ be uru 'dāá kīnī, "Bá rī ē'yī dō ma rá, ē'yī 'yéná ma ō' 'dúkúlēgúsí kuyé, ē'yī kpá Múngú ma īpēpi rī rá. ⁴⁵ 'Bá rī ndre dō ma gí, ndre má Ētēpi ma īpēpi rī gí. ⁴⁶ Má ímú 'bá rī pi āsámvú gé nōgọ ūtúná rú, ānī 'bá ma ē'yī' 'bá gí rī pi ā áwíkí rí adrií ínjíá agá ku.

⁴⁷ "Bá mávé ū'dúkọ yīpi rá, tā ni 'duúpi ngaápi ku rī, á lī īrivé tā ni ku, ā' 'diātāsīyā má ímú tā lījī 'bá vū drīgé rī pi drīgé kuyé, má ímú kọpi paá. ⁴⁸ 'Bá ma gāápi sī, āzi-ni mávé ū'dúkọ má ní átá nōri ē'yīpi ku rī, tī ímú tā lī īri drīgé rá. Átángá má ní rīí átá nōri, īri úmúlésí ímú īrivé tā lī nī. ⁴⁹ Átángá má ní átá nōri, má ígá má drīgé kuyé, má Ētēpi ma īpēpi rī lū má ní nī kīnī, mā ímú tā 'dīri átá. ⁵⁰ Á nī rá tā má Ētēpi ní ēzījī 'dīri, īri sē 'bá rī pi ídri 'dáni' 'dáni rī ísú ānī rá. Tā má ní átá rī, īri tā má Ētēpi ní lūú má ní, mā átá rī."

Yēsū ūjī ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi ā pá

13 Ú'dú Múngú ní Ēlīzú Jó rī pi tī gé sī rī vé ūmū nyangárá ní drī ícázú kuyé rī gé, Yēsū nī rá 'yozú kīnī, ívé sá 'i ní vū nōri kuzú, 'i ní mužú 'i Ētēpi vúgá rī ícọ gí. 'I' da ívé lēngárá ívé 'bá vū drīgé rī pi ní, lē kọpi agaá rá cīmgbá cazú ūdū gé.

² Yēsū pi ní úrízú ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi be ínyá ūndréná vé rī ā nyangárá gá, ísúzú ādróko fi kú Yūdā Īsīkārīyótā Sīmōnā mvọpi ē ēsí agá ínógósí gí, lē lētī ndāá Yēsū ā ūlī 'bezú ānī. ³ Yēsū nī rá 'yozú kīnī, 'i Ētēpi sē 'i ní ūkpō tā ārēvú 'ozú rī cére gí, 'i íbī ímú Múngú vúgálésīla, 'i kpá ri 'i újā gō mu Múngú vúgá 'dālē ūzi.

⁴ Kuru Yēsū ní ngazú uru sī ínyá tī gé 'dīgē, īri ní ívé bōngó á' 'bé' 'bē rī njezú 'i rú' 'bá gá sī rá, īri ní gōzú bōngó rú' 'bá ínjúú ni 'dújúú ndrāzú 'i ūpílē gá áyu. ⁵ Īri ní yīí 'dújúú dāzú bēsēnī āngū ūjīzú ni agá, īri ní 'i' 'dózú ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi ā pá ūjīzú, īri ní ívé bōngó

†† 12:38 Īsáyā 53:1 † 12:40 Īsáyā 6:10

rú'ba ínjú 'í ní ndrāá 'í úpílé gá 'dīri oyuzú kōpi ā pá ínjú ānī.

⁶ Kā ícá Sīmōnā Pétērō vúgá, Pétērō ní 'yozú kīnī, "Úpí, 'í lē nyo mā pá ūjī?"

⁷ Yēsū ní újázú 'iri ní kīnī, "Í nī drī tā má ní 'oó nōri kuyé, 'bo ú'dú āzi sī, mi ímú nī rá."

⁸ Pétērō ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ícá mā pá ūjī āluṅáni ku."

Yēsū ní újázú Pétērō ní kīnī, "Má ūjī dō mī pá kuyé, mī adri 'bá mā pámvú ūbī'pī ni ku."

⁹ Sīmōnā Pétērō ní újázú 'iri ní kīnī, "Úpí, mi 'yéná mā pá ūjī áyu āsī? Mí ūjī mā drī pi mā drī be 'ndī?"

¹⁰ Yēsū ní újázú 'iri ní kīnī, "Bá 'i ūjī'pī gí rī, 'iri 'yéná 'í pá ūjī áyu, ā'diātāsīyā 'iri ā rú'ba ule, 'ndī' ákó. 'Imi céré ule tā ūnjí ákó, 'yéná 'bá ālu 'imi āsámvú gé 'dīgē, 'iri tā ūnjí be nī." ¹¹ Yēsū nī 'bá ímú'pī 'í ūli 'beépi rī 'ínogósá gí, sē 'iri ní 'yozú 'imi adrikí céré ule kuyé ānī.

¹² Yēsū kā ívé 'bá 'í pámvú ūbī'ba rī pi ā pá ūjī deḡ gí, 'iri ní ívé bōngó á'bé'bē rī 'í dūzú gōzú akozú 'í rú'ba gá ūzi, 'iri ní 'i újázú mužú úrízú 'í vūrā gá ínyá tī gé 'dālē, 'iri ní kōpi zizú kīnī, "Imi nīkī nyo tā má ní 'oó 'imi ní 'dīri rá? ¹³ 'Imi ri ma zī 'Ímbápi' āzini 'Úpí,' tā 'imi ní 'yoó 'dīri pīrī, ā'diātāsīyā 'bá rī, 'iri ma 'i. ¹⁴ Ma 'imivé Úpí, āzini 'Ímbápi, má ūjī 'imī pá gí, nóni 'imi 'i dókí 'imī pá ūjī, ógúpī ā ūjī ógúpī vé rī. ¹⁵ Má 'da 'imi ní tā rī gí, lē 'imi 'okí mužú sū má ní 'oó nōri tīnī. ¹⁶ Ma ri 'imi ní tā áda lū, ā'tí'ba ícá adrii āmbúgú ívé āmbúgú drīgē ku, 'bá 'í ní rīí áyúāyū rī, ícá adrii 'bá 'i áyúpi rī drīgē āmbúgú rú ku. ¹⁷ Nóni 'imi nīkī tā 'dī'bée gí, 'imi 'dúkí dō ngaá rá, 'imi tākíri 'í sū rá.

Yēsū ri átá kīnī, 'bá āzi ri ímú 'í ūli 'be rá

¹⁸ "Tā má ní 'yoó nōri, á 'yo 'imi tā sī céré kuyé, á nī 'bá má ní ūpēē rī pi gí. 'Bo tā 'dīri ā sē rí tā 'í ní sīí Búkū Múngú vé rī agá rī ā nga rí 'i fūu tī ni gé bēnī. Tā 'í ní sīí rī 'dīni, "Bá 'bá ní rīí drī úsú 'iri be ngá nyazú trū rī, 'iri ímú mā ūli 'be nī." †

¹⁹ "Á lū 'imi ní tā 'dīri drīdrī, ā'diātāsīyā tā má ní lūú 'imi ní 'dīri kādō ímú 'i ngaá, 'imi 'yīkí rí 'yozú kīnī, 'bá rī ma Kúrísítō 'i. ²⁰ 'Bá rī ā'yī dō 'bá má ní pēē rī rá, ā'yī 'dīri ma, 'bá rī ā'yī dō ma rá, ā'yī má 'Étēpī ma 'ipēēpi rī rá."

Yēsū ūlū tā ímú'pī 'i ngaápi 'í rú'ba gá rī (Mātáyo 26:20-25; Mārākó 14:17-21; Lúkā 22:21-23)

²¹ Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri ā vūdrī gē, Yēsū ē 'ésí gō 'izāngā 'í sū agaá rá, 'iri ní gōzú tā rī lūzú kōpi ní uleterē kīnī, "Ádarú á 'yo 'imi ní 'dīni, 'imi āsámvú gé 'dīgē, 'bá ālu ri ímú mā ūli 'be nī."

²² 'Bá 'iri ā pámvú ūbī'ba rī pi, ógúpī ndre ógúpī ē mī, sē kōpi ē drī ábá céré céré, ríkí 'ūsū dēna 'bá 'iri ní 'yoó 'dīri adri ā'di 'i. ²³ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi āsámvú gé, ālu ni Yēsū ní lēlé rī úrī kuú 'iri ā gārā gá. ²⁴ Sīmōnā Pétērō ní drī suzú ágó úrīpi Yēsū ā gārā gá 'dīri vúgá 'dāá, 'iri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, "Í zī Yēsū ri, 'bá lēēpi tā ūnjí 'dīri 'oópi rī, 'iri adri ā'di 'i?"

† 13:18 Sāwumā 41:9

²⁵ Ágó rī ní 'i 'ētīzú Yēsū rú'ba gá 'dāá, 'iri ní Yēsū ri zizú kīnī, "Úpí, 'bá mí ní 'yoó 'dīri ā'di 'i?"

²⁶ Yēsū ní újázú 'iri ní kīnī, "Bá má ní ímú pánga 'í'dú dūu tībī agá, sēē 'iri ní rī, 'bá rī adrii'pī 'dī." Kuru 'iri ní pánga rī 'í'dúzú dūzú tībī agá 'dāá, 'iri ní sēzú Yūdā 'Ísīkārīyótā Sīmōnā mvōpī ní. ²⁷ Yūdā kā pánga rī 'yī, koro Sātánā †† ní fizú 'ésí ni agá.

Yēsū ní 'yozú 'iri ní kīnī, "Í 'o tā mí ní lēē 'oó rī mbēlē mbēlē!" ²⁸ Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri fi 'bá úrī'ba ínyá tī gé 'dī'bée drīgē āluṅáni kuyé. ²⁹ Yūdā ní adrii 'bá rīpi mūfēngā 'bāápi ni rī sī, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi ā ʔrūkō 'ūsūkí dēna Yēsū lū Yūdā ní ā mū ānyāngā ūmū rī vé rī jeé, dōku ā mū ngá sēē 'bá ngá ákó rī pi ní. ³⁰ Yūdā kā pánga rī 'yī, koro nga 'deé fūu mužú āmvé. 'Í sū āngū rī ni gí.

Tājmbí ú'dí rī

³¹ Yūdā kā fūu jó rī agásí gí, Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ma 'Bá Mvā 'i, sā 'í ní ma íngúzú rī ícá gí, 'í Múngú ri íngú mā rú'ba gá, tā ímú'pī 'i ngaápi mā rú'ba gá rī sī.

³² Íngúkí dō Múngú ri tā má ní 'oó rī sī, ma Mvā rú, Múngú ri ímú ma íngú rá, 'iri ímú ma íngú mbēlēngā.

³³ "Má anji rī, má adri caá 'imi āsámvú gé nōgó lókí be āco ku, 'imi úmvúlésí ímú ma ndā sū má ní ándúrú lūú Yāhūdī rī pi ní rī tīnī. Ándrū sī, á lē lūú 'imi ní 'dīni, vūrā má ní mužú rī, 'imi ícókí caá 'a ni gé ku.

³⁴ "Nóni á lē tājmbí ú'dí ni 'ezī 'imi ní, lē 'imi lēkí 'imi lēlé. Sū má ní 'imi lēē rī tīnī, kuru lē 'imi lēkí 'imi lēlé.

³⁵ 'Imi lēkí dō 'imi lēlé, 'bá rī pi céré nī áamá 'yozú kīnī, 'imi 'bá mā pámvú ūbī'ba ni pi."

Yēsū 'yo Pétērō ní kīnī, Pétērō ri ímú 'i gā rá (Mātáyo 26:31-35; Mārākó 14:27-31; Lúkā 22:31-34)

³⁶ Sīmōnā Pétērō ní Yēsū ri zizú kīnī, "Úpí, 'í lē mužú íngōlé?"

Yēsū ní újázú 'iri ní kīnī, "Vūrā má ní lēzú mužú 'a ni gé rī, mí ícá mužú má be trū āndrū ku, mi íbī mužú má vúgá sī ndō."

³⁷ Pétērō ní Yēsū ri zizú kīnī, "Úpí, mí kīnī, má ícá mužú mí be trū ku āsī? Á lē ma adrii drāá mī tā sī."

³⁸ Yēsū ní újázú Pétērō ní kīnī, "Mi nyo ícá mi adi drā mā tā sī rá? Ádarú á 'yo mí ní 'dīni, mi ímú 'yo mī tī sī ca vú be na, 'í nī ma kuyé, vūdrī ni gé, lōgúlōgú ri kuru céré 'be."

Yēsū ūmī ívé 'bá 'í pámvú ūbī'ba rī pi vé 'ésí

14 "Lē 'imī 'ésí ā adri 'izāngā sī ku, 'imi 'yīkí Múngú ri, lē 'imi 'yīkí kpá ma 'ndī. ² Má 'Étēpī vúgá 'bū gé 'dāá, jó rī pi kárakará anigé, ā adri té dō 'dīni kuyé, má ícá té 'yoó kīnī, ma mužú 'imi ní vūrā údé 'dālē 'dīni ku. ³ Á mužú dō vūrā rī údé 'imi ní gí, ma 'ígō 'ímú 'imi bī jī mužú adri má be trū vūrā má ní adrizú rī gé 'dāá. ⁴ 'Imi nīkí lēti má ní lēzú mužú ānī vūrā rī gé 'dālē rī gí."

†† Sātánā: Sātánā rī ādróko, 'iri āmbúgú 'indrī ūnjí rī pi drīgē, gā tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī, Múngú 'idró 'iri 'bū gé 'dāásī. 'Í lā 'I'-dangará 12:7-9.

Yēsū ri lētj mužú ānī Ētēpī vúgá 'dǎlé rī

⁵ Tóma ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Úpí, 'bá nīkí kuyé mi dō ri mužú íngólē, 'bā ícō lētj mí ní mužú rī nī íngóni íngóni?"

⁶ Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Ma lētj rī 'i, tā áda rī 'i, āzini ídri rī 'i. 'Bá rī ē'yī dō ma kuyé, ícō agaá caá má Ētēpī vúgá 'dǎlé ku. ⁷ Ádarú ĩmi nīkí té dō ma rá, ĩmi té ícō má Ētēpī ri nī rá. Í'dózu āndrū sī, mužú drīdrī, ĩmi nīkí má Ētēpī ri gí, ĩmi ndrekí ĩri gí."

⁸ Pīlípū ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Úpí, mí i'da 'bá ní mí Ētēpī ri, 'bā épíkí rí tā ni sī múké múké."

⁹ Yēsū ní újázú Pīlípū ní kīnī, "Pīlípū, á ri adrii ĩmi be trū nōgō lókí be āco, 'í nī drī ma kuyé? 'Bá rī ndre dō ma gí, ndre má Ētēpī ri gí, ngá mí ní 'yozú kīnī, mā i'da má Ētēpī ri ĩmi ní rī ā'di? ¹⁰ ĩmi ē'yīkí 'yozú kīnī, 'bā má Ētēpī be ngá ālu 'dīni kuyé? Tā má ní átá ĩmi ní 'dī'bée, má ígá ĩri má drīgé kuyé, má Ētēpī 'bá ní adrii ĩri be ngá ālu rī, sē má ní ũkpō rizú ívé ēzī ngazú nī. ¹¹ Lē ĩmi ē'yīkí tā má ní 'yoó 'bā má Ētēpī be ngá ālu 'dīri, dōku ĩmi ē'yīkí ma, tā āyāzú āyāyā má ní 'oó 'dī'bée sī.

¹² Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, 'bá ma ē'yīpí rá rī, ĩri ēzī ālu ālu má ní ngaá nōri 'dū nga rá. ĩri ícō ēzī rī nga má ní ngaá nōri ndē rá, ā'diātāsīyā ma ri mužú má Ētēpī vúgá.

¹³ ĩmi zīkí dō tā āzi mā rú sī, ma ícō 'o ĩmi ní rá, ā'diātāsīyā ma Mvá rú, ēzī má ní 'oó 'dīri sī, ĩ má Ētēpī ri íngú ānī. ¹⁴ ĩmi zīkí dō tā āzi mā rú sī, ma ícō 'o ĩmi ní rá."

Yēsū ēzī Índrī Uleterē rī vé tā

¹⁵ Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'ī pámvú ũbī' 'bá rī pi ní kīnī, "ĩmi lēkí dō ma rá, tā má ní lūú ĩmi ní 'dīri, ĩmi 'dúkí ngaánga. ¹⁶ Ma má Ētēpī ri zī, ĩri ĩmi ní Índrī Uleterē rī ĩpē ímú ĩmi ĩzā ko, ĩri ímú adri ĩmi be mužú 'dání'dání. ¹⁷ Índrī Uleterē rī, ĩri ĩmi ní tā áda rī i'da nī. 'Bá nyōkú nōri vé Yēsū ri ē'yī' 'bá ku rī pi ícókí Índrī Uleterē rī ísú ku, ā'diātāsīyā kōpi ícókí ĩri ndreé ku, dōku nīkí ĩri áma ku. 'Bo 'yéná ĩmi nīkí ĩri nī, ĩri adri ĩmi be trū, ĩri fi adri ĩmi agá.

¹⁸ "Á mužú dō gí, má ícō ĩmi kuú ĩmváanji rú ku, ma ĩgō ĩmi vúgá nōlé rá. ¹⁹ Ēsī mādā, 'bá ma ē'yī' 'bá kuyé rī pi ícókí ma ndreé dīi ku, 'bo ĩmi ma ndre nī, ā'diātāsīyā ma adri ídri rú, ĩmi kpá adri ídri rú. ²⁰ Ú'dú má ní ímúzó íngázú gōzú ídri rú rī gé, ĩmi ímú nī 'yozú kīnī, 'bā má Ētēpī be ngá ālu. ĩmi ímú adri má be trū ālu, sū má ní adrii ĩmi be trū rī tīnī. ²¹ 'Bá rī ē'yī dō mávé tā 'dūú ngaá rá, 'bá 'dīri lē ma lēlē. 'Bá ma lēpī lēlē rī, má Ētēpī ri kpá ĩri lēlē, ma kpá ĩri lēlē, ma ímú ma i'da ĩri ní rá."

²² Yūdā ní 'yozú kīnī, "Úpí, mí 'yéná mi i'da 'bá ní, mí i'da mí 'bá vū drīgé nōgō rī pi ní ku āsī?" Yūdā 'dīri adri Yūdā Īsīkārīyótā 'i ku, ĩri 'bá Yēsū ā pámvú ũbī' 'bá rī pi vé āzi.

²³ Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "'Bá rī lē dō ma lēlē, ĩri tā má ní ímbá 'dīri 'dū nga rá. Má Ētēpī ri ĩri lēlē, 'bā úmvúlēsī mužú ĩri vúgá, 'bā fi adri ĩri agá. ²⁴ 'Bá ma lēpī ku rī, lē tā má ní ímbá rī 'dūú ngaá ku, 'bo ā nī áma

múké 'yozú kīnī, má ígá tā 'dīri má drīgé kuyé, má Ētēpī ma ĩpēpī rī lū má ní nī.

²⁵ "Ma ri tā 'dī'bée átá ĩmi ní má ní drī adrizú ĩmi be rī gé nō. ²⁶ 'Bo Índrī Uleterē má Ētēpī ní ímú ĩpēē mā rú sī ĩmi ĩzā koó rī, ĩri ímú ĩmi ní tā rī pi ārēvú ímbá cérē nī, ĩri sē ĩmi ímú tā má ní átá ĩmi ní rī ígá ānī. ²⁷ Ma ímú ĩmi ní tākiri ku, tākiri má ní lēé kuú ĩmi ní 'dīri, íngá má vúgá, á sē ĩri ĩmi ní sū 'bá ē'yī' 'bá kuyé rī pi ní rīi sēē rī tīnī ku. Lē ĩmī ēsī ā adri ĩzāngā sī ku, dōku ĩmi 'okí ũrī sī ku.

²⁸ "ĩmi yīkí ándúrú rá, má kīnī, 'Ma ri mužú, 'bo ma ĩgō ĩmi vúgá nōó rá. ĩmi lēkí té dō ma rá, ĩmi té adri āyīkō sī, tā má ní 'yoó ma ri mužú má Ētēpī vúgá rī sī, ā'diātāsīyā ĩri má sī āmbúgú nī. ²⁹ Á lū ĩmi ní tā 'dīri drī drī ísú nga drī 'i kuyé, ā'diātāsīyā kādō ímú 'i ngaá, ĩmi ē'yīkí rī bēsīnī. ³⁰ Á lē átá ĩmi be vūú āco ku, ā'diātāsīyā ādróko vū nōri ruúpi rī ri ímú 'dī'dī, 'bo ícō ma ndēé ũkpō sī ku. ³¹ 'Bo lē 'bá vū drīgé nōgō rī pi ā nīkí múké 'yozú kīnī, á lē má Ētēpī ri lēlē, sēzú má ní rizú tā má Ētēpī ní ēzī rī 'dūzú ngazú ānī.

"ĩmi íngákí, 'bá mužú."

Yēsū ri pētj áda vīnyō vé rī

15 "Ma pētj áda vīnyō vé rī, † má Ētēpī ri ómvú vīnyō vé rī vé é'dípa. ² Má Ētēpī rī pētj vīnyō vé rī ě drītj 'a' 'bá ku rī pi uga vūgá. 'Bo pētj rī vé drītj 'a' 'bá ĩndī rī pi, ĩri rū' 'bá kōpi rú' 'bá gá rī pi úpí vūgá, kōpi gō 'a ambamba. ³ ĩmi ícákí nóni múké tā má ní lūú ĩmi ní 'dī'bée sī gí. Ú'dúkó má ní lūú ĩmi ní 'dīri, ũjī ĩmi ícá kuú ule gí. ⁴ ĩmi áwíkí adrii má agá, ma kpá adri ĩmi agá. Pētj vīnyō vé rī ě drītj gákí dō éringa ni ā rú' 'bá gá sī gí, ícō 'aá ku. Lē pētj vīnyō vé rī ě drītj ā adri éringa rī ā rú' 'bá gá. ĩmi áwíkí dō adrii má agá kuyé, ĩmi ícókí tā múké 'oó ku.

⁵ "Ma pētj vīnyō vé rī, ĩmi adrikí sū pētj vīnyō vé rī ě drītj tīnī. ĩmi áwíkí dō adrii má agá, ĩmi ícō tā múké ni pi 'o rá, ĩmi adrikí dō má rú' 'bá gá sī rará rú, ĩmi ícókí tā múké 'oó ku. ⁶ 'Bá rī áwí dō adrii má rú' 'bá gá kuyé, ĩri gū āmvé, sū ĩ ní pētj vīnyō vé rī ě drītj 'wi' 'bá gí rī pi ugaá vūgá rī tīnī, ĩ kōpi zā ve ācī sī. ⁷ ĩmi áwíkí dō adrii má agá, átángá má ní átá rī, ĩri áwí adri ĩmī ēsī agá. ĩmi zīkí dō ngá ĩmī ēsī ní lēé rī, ĩ ícō sē ĩmi ní rá. ⁸ Lē ĩmi 'okí tā múké, 'bá rī pi ā ndrekí rī 'yozú kīnī, ĩmi 'bá mā pámvú ũbī' 'bá ni pi, tā ĩmi ní 'oó rī sī, ĩ má Ētēpī ri íngú ānī íngúngū.

⁹ "Á lē ĩmi lēlē, sū má Ētēpī ní ma lēé rī tīnī. Lē ĩmi áwíkí adrii lēngará mávé rī agá. ¹⁰ ĩmi 'dúkí dō tājmbj mávé 'dīri ngaá rá, ĩmi áwí adri lēngará mávé 'dīri agá, sū má ní má Ētēpī vé tājmbj 'dūú ngaá rá, má ní áwí adrii ĩrivé lēngará agá rī tīnī. ¹¹ Á 'yo ĩmi ní tā 'dīri, ā sē rī ĩmi ní āyīkō āmbúgú, sū má ní kpá adrii āyīkō sī rī tīnī. ¹² Á 'yo ĩmi ní 'dīni, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, sū má ní ĩmi

† Pētj vīnyō vé rī: Yāhúdī rī pi 'dúkí pētj vīnyō vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, kōpi ri ũ'a ni zo vīnyō sū rú. Múngú ĩpē 'bá Īsērélē vé rī pi adrii 'bá ívé ni, kōpi ā adrikí rī sū pētj vīnyō vé Múngú ní saá 'aāpi ũ'a be rī tīnī. Nāpí pētj vīnyō vé 'dīri, sē 'bá tājmbj ímbá' 'bá rī pi atala atala rī pi drīgé rī pi be nīkí áma rá 'yozú kīnī Yēsū ri ívé tā átá. 'Í lā Sāwúmā 80:8-16; Īsāyā 5:1-7; Yērēmīyā 2:21; Mātāyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12; Lúkā 20:9-19.

lěe rī tījī. ¹³Tā āmbúgú lūúpi kīnī 'bá rī lēngará be rī, ĩri 'bá rī ní ívé idri adizú sēzú drāzú ívé ūndī rī pi ā tā sī. ¹⁴Īmi 'dukí dō tā má ní lūú ĩmi ní 'dī'bée ngaá rá, ĩmi gō ícá ūndī mávé ni. ¹⁵Má ícá nóni ĩmi zīj ātī'bá ku, ā'diātāsīyā ātī'bá ícá ēzī ívé 'bá āmbúgú ní ngaá rī nījī ku. Īmi nóni mávé ūndī, ā'diātāsīyā tā má Ētēpī ní lūú má ní rī, mā ūlū ĩmi ní céré gí. ¹⁶Īmi ĩpēkí ma ní kuyé, mā ĩpē ĩmi ní. Má ĩpē ĩmi, ĩmivé tā ĩmi ní 'oó rī ā pámvú ā 'a rí ū'a rú mužú nyonyo. Īmi zīkí dō ngá má Ētēpī tī gē mā rú sī, ĩri sē ĩmi ní rá. ¹⁷Tā'imbī má ní sēē ĩmi ní rī 'dīni, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē.

'Bá nyōókú nōri vé rī pi ímú ĩmi ngū ūnjí

¹⁸"Dō 'bá nyōókú nōri vé rī pi ngūkí ĩmi ūnjí, lē ĩmi nīkí 'yozú kīnī, kōpi 'dóki drīdrī ni ma ngūjū. ¹⁹Īmi té dō ri tā nyōókú nōri vé rī pi 'du nga, 'bá vū drīgē rī pi té ĩmi lēlē. 'Bo ĩmi adrikí 'bá nyōókú nōri vé ni ku. Má ĩpē ĩmi ĩfūú 'bá nyōókú nōri vé rī pi āsámvú gē sī nī, 'bá nyōókú nōri vé rī pi ní ĩmi ngūzú ūnjí ānī. ²⁰Lē ĩmi ígákí tā ándúru má ní lūú ĩmi ní: 'Ātī'bá ícá adrií āmbúgú ívé āmbúgú drīgē ku 'dāri.' Dō 'bá rī pi ōcūkí ándúru ma rá, ĩmi ūsūkí kōpi ícókí kpá ĩmi ōcūjū ku? Kōpi 'dukí té dō tā má ní ímbá rī ngaá rá, kōpi té kpá tā ĩmi ní ímbá rī 'du nga rá. ²¹Kōpi ĩmi ōcū 'dīni mā tā sī, ā'diātāsīyā kōpi nīkí 'bá ma ĩpēēpi rī kuyé. ²²Mā ímú té dō kōpi ní tā 'dīri áta ku, kōpi ícókí té áma 'yozú kīnī, tā ĩ ní 'oó 'dīri ūnjīkányā 'dīni ku. 'Bo nóni kōpi ícókí ívé ūnjīkányā ā tā gāá bā ku. ²³'Bá rī ngū dō ma ūnjí, ngū kpá má Ētēpī ri ūnjí. ²⁴Mā 'o dō tā āyāzú āyāyā 'bá āzi ní āvū ni 'oó kuyé ni kōpi āsámvú gē ku, kōpi ícókí té nījī áma 'yozú kīnī, tā ĩ ní 'oó 'dīri ūnjīkányā 'dīni ku. 'Bo nóni kōpi ndrekí tā má ní 'oó 'dī'bée, sē kōpi ngūkí 'bá má Ētēpī be ānī ūnjí. ²⁵Tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá 'yoópi kīnī, 'Kōpi ngūkí ma ūnjí tā ā ndú ākó' † 'dīri, 'i ngaápi fūúpi tī ni gē 'dī.

²⁶"Ma ímú ĩmi ní Índrí Uleterē tā be áda ĩmi ĩzā koópi rī ĩpē, ĩri ímú má Ētēpī vúgálésī, ĩri ímú tā mávé rī áta nī. ²⁷Īmi kpá úmvúlésī ímú mávé tā ūlū 'bá rī pi ní nī, ā'diātāsīyā ĩmi rikí adrií má be trū 'dóngará gá 'dāá."

16 "Má ūlū ĩmi ní tā 'dīri 'dīni, ĩmi áwíkí rí adrií ĩmivé ē'yīngará agá ūgōgō. ²Kōpi ímú ĩmi údro ūfū Jó Múngú ri Zizú rī agásī āmvé. Lókí āzi ri ímú 'dī'ī'dī, kōpi ímú ĩmi ú'dí, kōpi 'yo, ĩ 'dīri ri ēzī nga Múngú ní. ³Kōpi ímú tā 'dī'bée 'o ĩmī rú' 'bá gá rá, ā'diātāsīyā kōpi nīkí má Ētēpī ri kuyé, kōpi nīkí kpá ma kuyé. ⁴'Bo á lū ĩmi ní tā 'dīri, ā'diātāsīyā lókí tā 'dī'bée ní ímúzú ĩ ngazú rī kādō ícá, ĩmi ímú tā má ní lūú ĩmi ní 'dīri ígá rá. Á lū ĩmi ní tā 'dī'bée drīdrī kuyé, ā'diātāsīyā ma drī ri adri ĩmi be adri adri lókí be āco.

Índrí Uleterē rī vé ēzī

⁵"Bo nóni á nga gí, ma ri ma újā gō mužú má Ētēpī ma ĩpēēpi rī vúgá 'dāá, 'bo ĩmi āsámvú gē 'dīgē, 'bá āzi ma zījī 'yoópi kīnī, ma ri muž ngólé yā 'dīni 'dāáyo.

⁶Má ní 'yoó ma ri muž má Ētēpī vúgá rī sī, sē ĩmi ní

ĩzāngā ĩmī ēsī agá. ⁷'Bo ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dīni, tā má ní lēzú mužú nōósī rá rī, ma muž ĩmi ní tá múké 'o. Má ní drī adringará gá ĩmi be ūgōgō rī gē, Índrí Uleterē rī ícá ímú ĩmi ĩzā koó ku. 'Bo á muž dō gí, ma íbī Índrí Uleterē rī ĩpē ímú ĩmi ásu ndō. ⁸Índrí Uleterē rī kādō ímú, ĩri ímú 'bá vū drīgē rī pi vé ūnjīkányā ā tá áta kōpi ní pīrī nī, ĩri tá pīrī rī vé tá áta kōpi ní pīrī nī, āzini ĩri tá līngará rī vé tá áta pīrī nī. ⁹Īri ūnjīkányā rī vé tá áta kōpi ní pīrī, ā'diātāsīyā kōpi ē'yīkí ma kuyé. ¹⁰Īri tá pīrī rī vé tá áta pīrī kōpi ní, ā'diātāsīyā ma ri muž má Ētēpī vúgá, ĩmi gōkí ma ndreé dījī ku. ¹¹Īri tá līngará rī vé tá áta pīrī kōpi ní, ā'diātāsīyā ādróko rīpī 'bá rī pi ē drī ōrūpi vū drīgē nōgō rī, līkí tá drī ni gē íngōsī gí."

¹²"Ma drī tā be āmbúgú má ní lēē áta ĩmi ní, 'bo nóni tá má ní lēē áta ĩmi ní nōri, tā ni ícá fīí ĩmi drīgē ku.

¹³Índrí Uleterē tā áda átāpi rī kādō ícá, ĩri ímú ĩmī drī ko tā áda rī nīzú nī. Índrí Uleterē rī ígá tā rī 'í drīgē ku, ĩri tá rī yī má tī gē, ĩri íbī ūlū ĩmi ní ndō. Īri ímú tā ímú' 'bá ĩ nga' 'bá drīdrī 'dīlē rī pi ūlū ĩmi ní nī. ¹⁴Índrí Uleterē rī sē ĩ ímú ma íngúngū, ĩri tá ĩfūúpi má tī gē rī jī ūlū ĩmi ní nī. ¹⁵Ngá má Ētēpī vé rī pi ārēvú céré mávé ni. Sē má ní 'yozú, Índrí Uleterē rī ā jī tā ĩfūúpi má tī gē rī muž ūlūú ĩmi ní ānī.

¹⁶"Ēsī mādā, ĩmi gōkí ma ndreé dījī ku, ĩri gō adri mādā, vūdrī ni gē, ĩmi gō ma ndre rá."

Īzāngā rī gō 'i újā ícá āyīkō

¹⁷'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi urūko rikí ĩ uzijī ĩ āsámvú gē sī kīnī, "Tā ĩri ní 'yoó, 'Ēsī mādā, ĩmi gōkí ma ndreé dījī ku, ĩri gō adri mādā, vūdrī ni gē, ĩmi gō ma ndre rá, 'āzini ĩri ní 'yoó, 'Ma ri muž má Ētēpī vúgá, 'dīri vé íffíí ā'di?" ¹⁸Kōpi gōkí 'yoó dījī kīnī, "Tā ĩri ní 'yoó kīnī, 'Ēsī mādā, 'dīri vé íffíí ā'di? 'Bá nīkí tā ĩri ní áta 'dīri vé íffíí kuyé."

¹⁹Yēsū nī áma rá 'yozú kīnī, kōpi lēkí 'i zījī tā 'dīri sī, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi ri ĩmi uzī ĩmi āsámvú gē sī tā má ní 'yoó ĩmi ní, 'Ēsī mādā, ĩmi gōkí ma ndreé dījī ku, ĩri gō adri mādā, vūdrī ni gē, ĩmi gō ma ndre rá 'dīri sī?"

²⁰Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, ĩmi ímú āā ngo, āzini lūúlū ga rá, 'bo 'bá nyōókú nōri vé rī pi adri āyīkō sī. Īmi ímú ĩzāngā nya rá, ĩzāngā ĩmi ní nyaá rī ā vūdrī gē, ĩmi gō āyīkō ísú rá. ²¹Ūkú lēēpi tīpī tītī rī, ĩri ĩzāngā nya ambamba sā mvánjā rī tīzú rī gē, 'bo tī dō mvánjā rī gí, ĩzāngā ĩri ní nyaá rī vé tā ri gō āvī ēsī ni agásī rá, ā'diātāsīyā ĩri adri āyīkō sī, 'í ní mvánjā rī tīí fūú vū drīgē nōgō gí rī sī. ²²Īmi nóni ĩzāngā sī, 'bo ma gō ímú ĩmi ndre dījī rá, ĩmi gō ímú adri āyīkō sī, 'bá āzi ícá ĩmivé āyīkō ízaa ĩmī ēsī agásī ku. ²³Ū'dú 'dāri gē, ĩmi ícókí gōō ngá āzi zījī má tī gē ku. Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní, ĩmi zīkí dō ngá āzi mā rú sī, má Ētēpī ri ícá sē ĩmi ní rá. ²⁴Í'dózu 'dā cīmgba āndrū sī, ĩmi zīkí ngá āzi mā rú sī ālunjāni kuyé. Īmi zīkí, ĩmi ícá ísú rá, ĩmivé āyīkō ri ímú aga rá.

²⁵"Á ri ĩmi ní tā 'dīri áta nāpī rú, lókí āzi ri ímú 'dī'ī'dī, á gō áta ĩmi ní nāpī sī ku, ma ímú má Ētēpī vé tā lū ĩmi ní uleterē. ²⁶Ū'dú 'dāri gē, ĩmi ímú tā rī zī má Ētēpī tī gē mā rú sī. Tá má ní 'yoó 'dīri, adri 'yozú kīnī, ma muž tā ri zī má Ētēpī tī gē 'dāá nī 'dīni ku. ²⁷Lē ĩmi nīkí múké 'y-

† 15:25 Sāwumā 35:19; 69:4

ozú kíní, má Ẹtẹ̀pì lẹ̀ ̀mí lẹ̀lẹ̀, ǎ'diātāsīyā ̀mí lẹ̀kí kpá ma lẹ̀lẹ̀, ̀mí ẹ̀'yíki rá 'yozú kíní, má íbí ímú Múngú vúgálésíla. ²⁸ Má íbí ímú má Ẹtẹ̀pì vúgálésíla, má ífí ícá 'bá nyọ̀ókú nòri vé rí pi ̀ásámvú gé. Nóni ma 'bá nyọ̀ókú nòri vé rí pi ku, ma ri ma újá gō má Ẹtẹ̀pì vúgá."

²⁹ 'Bá Yẹ̀sù ǎ pámvú ùbì'bá rí pi ní 'yozú ̀iri ní kíní, "Nóni mí átá 'bá ní tǎ rí nǎpí sí kuyé, 'í lù 'bá ní tǎ rí uletere gí. ³⁰ Nóni 'bá nǐkí á má rá 'yozú kíní, 'í nǐ tǎ ǎrẹ̀vú céré, lẹ̀ 'bá ǎzi ẹ̀ iza sǎ mi zìzú dǐi ku. Tǎ 'dǐri sẹ̀ 'bá ẹ̀'yíki 'yozú kíní, mí íbí ímú Múngú vúgálésíla."

³¹ Yẹ̀sù ní újázú kọ̀pì ní kíní, "Ádarú ̀mí ẹ̀'yíki nóni ma gí? ³² 'Bo lókí ǎzi ri ímú 'dǐi'dǐ, ícá nóni gí, ̀mí ímú ̀mí írẹ̀ rá, 'bá ǎlu ǎlu ri nga mụ ívé ǎngá. ̀mí ímú ma ku ọ̀'dúkúlegúsí. 'Bo má adri ọ̀'dúkúle ku, má Ẹtẹ̀pì ri adri má be trú ǎlu.

³³ "Á lù ̀mí ní tǎ 'dǐri, ̀mí ní adrií má agá rí sí, ̀mí ísúkí rí tǎkiri ǎní. Vú drǐgé nǎgó, ̀mí ímú ̀izǎngǎ nya am-bamba. 'Bo lẹ̀ ̀mí ẹ̀sǎ ǎ adri ùkpó ùkpó, ǎ'diātāsīyā ǎ ndẹ̀ vù ùnjíkǎnyǎ be nòri vé ùkpó gí."

Yẹ̀sù zì Múngú ri

17 Yẹ̀sù kǎ átángá rí átá deẹ̀ ívé 'bá 'î pámvú ùbì'bá rí pi ní gí, ̀iri ní 'î mị 'bǎzú ǎngú ndrezú mụzú 'bù gé 'dǎá, ̀iri ní 'yozú kíní, "Má Ẹtẹ̀pì, ma Mvǎ mívé ni, sǎ mí ní ma íngúzú rí ícó gí, sǎ má ní kpá mi íngúzú rí ícó gí. ² Má Ẹtẹ̀pì, mí sẹ̀ má ní ùkpó adrizú 'bá rí pi drǐgé céré rí nǐ, má sẹ̀ rí idri 'dǎni'dǎni rí 'bá mí ní ẹ̀zì kuu má ní rí pi ní ǎní. ³ Lẹ̀tì ̀ ní idri 'dǎni'dǎni rí ísúzú rí, lẹ̀ 'bá rí pi ǎ nǐkí mi 'yozú kíní, mi Múngú adriípi áda rí, ǎzini lẹ̀ kọ̀pì ǎ nǐkí kpá ma Yẹ̀sù Kúrísitò mí ní ̀pẹ́é ímú vù drǐgé nǎgó rí. ⁴ Má Ẹtẹ̀pì, ẹ̀zì mí ní sẹ́é má ní, má ímú ngaá vù drǐgé nǎgó rí, á de nóni gí, sẹ̀ 'bá rí pi íngúkí mi ǎní rá. ⁵ Má Ẹtẹ̀pì, nóni mǐ sẹ̀ ẹ̀ íngúkí ma íngúngú, sù ̀ ní 'bǎ íngú mí be ̀ ní drǐ vù rí gbizú kuyé 'dǎri gé rí tǐnj.

Yẹ̀sù zì Múngú ri ívé 'bá 'î pámvú ùbì'bá rí pi ní

⁶ "Má Ẹtẹ̀pì, mí sẹ̀ má ní 'bá má pámvú ùbì'bá ni pi rá, 'bá mi ẹ̀'yí' bǎ kuyé rí pi ̀ásámvú gé, má 'da mívé tǎ kọ̀pì ní rá, kọ̀pì ọ̀tù 'bá mívé ni pi, nóni mí ẹ̀zì kọ̀pì má ní gí, kọ̀pì 'dukí ú'dúkó mívé rí ǎ tǎ 'bǎá ǎmbúgú. ⁷ Kọ̀pì nǐkí rá 'yozú kíní, ngá mí ní sẹ́é má ní rí pi ǎrẹ̀vú céré íbí íngá mí vúgá. ⁸ Tǎ mí ní ùlúú má ní rí, má ùlú 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi ní rá, kọ̀pì ẹ̀'yíki rá. Kọ̀pì nǐkí rá 'yozú kíní, má íbí ímú mí vúgálésíla, ǎzini kọ̀pì ẹ̀'yíki rá 'yozú kíní, mí ̀pẹ́ ma nǐ. ⁹ Múngú, ma ri mi zì 'bá ma ẹ̀'yí' bǎ gí rí pi ní, á zì 'bá ma ẹ̀'yí' bǎ kuyé rí pi ní ku. Ma ri mi zì 'bá mí ní sẹ́é má ní rí pi ní, ǎ'diātāsīyǎ kọ̀pì 'bá mívé ni. ¹⁰ 'Bá mí ní sẹ́é má ní 'dǐ'bée, kọ̀pì 'bávé ni mí be, kọ̀pì sẹ̀ ̀ ma ̀njǐnjǐ. ¹¹ Má Ẹtẹ̀pì adriípi Uletere rí, á gō adrií nyọ̀ókú drǐgé nǎgó ku, ma mụ mí vúgá, 'bo 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi drǐ áwí adri má vùdrǐ gé nyọ̀ókú drǐgé nǎgó. Mí ùtẹ̀ kọ̀pì ùkpó mí ní ǎndúrú sẹ́é má ní 'dǎri sí, kọ̀pì ǎ adriki rí ngá ǎlu, sù 'bá ní adrií mí be ngá ǎlu rí tǐnj. ¹² Má ní adringará gá kọ̀pì be rí gé, á rụ kọ̀pì múké ùkpó mí ní sẹ́é má ní 'dǎri sí, á mba kọ̀pì

ǎ tǎ múké, á ku 'bá ǎzi fií tǎ ùnjí gé kuyé, 'yéná ágó ùmvúlésí ímúpi fiípi ̀izǎngǎ deẹ̀pi ku rí agá rí 'i, tǎ ̀ ní síí Búkú Múngú vé rí agá rí, ǎ nga rí 'i fúú tǐ ni gé bènǐ.

¹³ "Á nga nóni gí, ma ri mụ mí vúgá, tǎ má ní tǎ 'dǐri átázú ísúzú ma drǐ nyọ̀ókú drǐgé nǎgó rí, ǎ'diātāsīyǎ 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi ǎ adriki rí ǎyíkō sí, sù má ní adrií rí tǐnj. ¹⁴ Má ùlú tǎ mí ní ùlúú má ní rí 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi ní rá, 'bo 'bá nyọ̀ókú drǐgé nǎgó rí pi lẹ̀kí kọ̀pì ǎ tǎ ku, ǎ'diātāsīyǎ 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi adriki 'bá nyọ̀ókú nòri vé ni pi ku, sù má ní adrií 'bá nyọ̀ókú nòri vé ni ku rí tǐnj. ¹⁵ Má Ẹtẹ̀pì, á zì mi 'yozú kíní, mí 'du 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi vù drǐgé sí rá 'dǐni ku, lẹ̀ mǐ ùtẹ̀ kọ̀pì, ǎdróko ǎ 'o rí kọ̀pì ùnjí ku. ¹⁶ 'Bá má pámvú ùbì'bá rí pi adriki 'bá nyọ̀ókú nòri vé ni ku, sù má ní adrií 'bá nyọ̀ókú nòri vé ni ku rí tǐnj. ¹⁷ Mí ẹ̀'yí kọ̀pì adrií 'bá mívé ni pi, mí ímbá kọ̀pì ní tǎ áda mívé rí, tǎ mí ní ímbá 'dǐri ǎ sẹ̀ rí kọ̀pì ǎ adriki rí uletere. ¹⁸ Á pẹ̀ kọ̀pì mụzú 'bá nyọ̀ókú nòri vé rí pi ̀ásámvú gé 'dǎá, sù mí ní ma ̀pẹ́é ímúzú 'bá nyọ̀ókú nòri vé rí pi ̀ásámvú gé rí tǐnj. ¹⁹ Má adri má ngúlúpi kọ̀pì ǎ tǎ sí, kọ̀pì ǎ adriki rí ádarú uletere 'bá mívé ni pi.

²⁰ "Á zì mi 'yéná 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi ní ọ̀'dúkúle ku, ma mi zì 'bá ùmvúlésí ímú' bǎ ma ẹ̀'yí' bǎ rá rí pi ní ̀ndǐ, kọ̀pì ní ọ̀'dúkó múké 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi ní ùlúú rí yíí rá rí sí. ²¹ Ma ri mi zì kọ̀pì ní, kọ̀pì ǎ adriki rí ngá ǎlu, sù 'bá ní adrií mí be ngá ǎlu rí tǐnj. Má Ẹtẹ̀pì, 'bá mí be ngá ǎlu, kọ̀pì ǎ adriki ngá ǎlu 'bá agá, 'bá nyọ̀ókú nòri vé rí pi ẹ̀ 'yíki rí 'yozú kíní, mí ̀pẹ́ ma nǐ. ²² Má íngú 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi íngúngú, sù mí ní ma íngú rí tǐnj, ǎní kọ̀pì ǎ adriki rí ngá ǎlu, sù 'bá ní adrií mí be ngá ǎlu rí tǐnj. ²³ 'Bá 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi be ngá ǎlu, 'bá kpá mí be ngá ǎlu, ǎní 'bá nyọ̀ókú nòri vé rí pi ǎ nǐkí rí 'yozú kíní, mí ̀pẹ́ ma ímúzú nǐ, ǎzi-ni 'í lẹ̀ kọ̀pì sù mí ní ma lẹ́é rí tǐnj.

²⁴ "Má Ẹtẹ̀pì, á lẹ̀ 'bá mí ní sẹ́é má ní rí pi ǎ mụkí adrií má be trú vùrǎ má ní mụzú adrizú rí gé, kọ̀pì ǎ ndrekí rí mávé dǐngará pǎwǎpǎwǎ mí ní sẹ́é má ní rí, ǎ'diātāsīyǎ ̀ ní drǐ 'bù pi gbizú vù be kuyé rí gé, 'í lẹ̀ ma lẹ̀lẹ̀.

²⁵ "Má Ẹtẹ̀pì, mi adriípi tǎ be pǐrǐ rí, 'bá nyọ̀ókú nòri vé rí pi nǐkí mi kuyé, 'bo á nǐ mi rá, 'bá má pámvú ùbì'bá rí pi nǐkí á má rá 'yozú kíní, mí ̀pẹ́ ma nǐ. ²⁶ Á sẹ̀ kọ̀pì nǐkí mi gí, ma sẹ̀ kọ̀pì mi nǐ mụzú nyonyo, ǎní lẹ̀ngará mí ní ma lẹ̀zú ǎlu ǎlu 'dǐri ǎ aga rí caá kọ̀pì rú' bǎ gá, ma má ngúlúpi sí, ma adri kọ̀pì be trú."

ǎngaráwá rí pi rúkí Yẹ̀sù ri

(Mátayo 26:47-56; Mǎrǎkó 14:43-50; Lúkǎ 22:47-53)

18 Yẹ̀sù kǎ Múngú ri zì deẹ̀, ̀iri ní ngázú ívé 'bá 'î pámvú ùbì'bá rí pi be, kọ̀pì ní ẹ̀lízú mụzú 'bùnjá Kǐdǐróní vé rí agásí ǎlé 'dǎá, kọ̀pì ní cazú ọ̀mvú ̀ ní pẹ̀tì ọ̀lívẹ̀ † vé rí pi sazú rí gé. Kọ̀pì ní fizú mụzú ọ̀mvú rí agá 'dǎá.

² Yúdǎ Yẹ̀sù ǎ ùli 'beépi rí nǐ vùrǎ 'dǎri rá, ǎ'diātāsīyǎ Yẹ̀sù pi ǎndúrú ri ̀ ímú ívé 'bá 'î pámvú ùbì'bá rí pi be

† Ọ̀lívẹ̀: Pẹ̀tì ọ̀lívẹ̀ vé rí, ̀iri 'a ù'a be, ̀ ícó nya rá, ̀ ̀rívẹ̀ ù'a zo ùdu rú, Yǎhúdǐ rí pi ri tǐbjí á'dí ùdu rí sí, ǎzini kọ̀pì ri tǐ lǎmbǎ agá, ǎcí 'yúú ǎní.

njĩ vūrã 'dãri gé. ³ Kúru Yúdã ní āngáráwá Rómã vé rĩ pi ě drĩ kozú mužú 'bá ri' 'bá Jó Múngú vé rĩ ütē' 'bá rĩ pi be ọmvú rĩ agá 'dãá, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi Fārúsĩ rĩ pi be, ĩpěki āngáráwá rĩ pi ímúzá Yēsũ ri rųngará gá nĩ. Āngáráwá rĩ pi ũ'yúkí áci, u'dúkí lámã, āzini ngá ẹ'dí vé ni pi ĩ drĩgé sĩ mužú ĩndĩ.

⁴ Yēsũ nĩ tá ímú' 'bá ĩ nga' 'bá ĩ rú' 'bá gá rĩ pi ārėvú cérė rá. Yēsũ ní ĩfúzá ímúzá kọpi ẹndrẹti gé nń, ĩri ní kọpi zizú kĩnĩ, "Bá ĩmi ní rii ndãá rĩ 'a'di 'i?"

⁵ Āngáráwá ĩ ní ĩpėe rĩ pi ní újázú Yēsũ ní kĩnĩ, "Bá ri Yēsũ Nāzėrėtágú rĩ ndã."

Yēsũ ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "Bá ĩmi ní rii ndãá rĩ ma 'i." Yúdã Yēsũ ā ũli 'beėpi rĩ, tu pá kọpi āsámvú gé 'dãá ĩndĩ. ⁶ Yēsũ kã 'yoó kọpi ní, "Bá rĩ ma 'i," kọpi síkí úgóró sí úgóró sí u'deé vūgá.

⁷ Yēsũ ní gőzú kọpi zizú dĳĩ kĩnĩ, "Bá ĩmi ní rii ndãá rĩ 'a'di 'i?"

Kọpi ní 'yozú kĩnĩ, "Bá ri Yēsũ Nāzėrėtágú rĩ ndã."

⁸ Yēsũ ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "Á lū ĩmi ní rá, 'bá rĩ ma 'i. ĩmi dő ri ma ndã, lē ĩmi kukí 'bá adri' 'bée má be nń' 'bée ā dękí ĩ 'dĳĩsĩ rá." ⁹ Tã Yēsũ ní 'yoó, lē 'bá adri' 'bá 'í be 'dĳĩ' 'bée ā dękí ĩ 'dĳĩsĩ rá 'dĳĩ, ā sē rĩ tá ĩri ní ándúrú 'yoó kĩnĩ, "Á ku 'bá mí ní sėe má ní rĩ pi fií tá ũnjí gé ku" 'dãri ā nga rĩ 'i fūú tĩ ni gé bėsĩnĩ.

¹⁰ Sĳmónã Pėtėrő adriipi ílĩ āco be drĩgé rĩ ní ívé ílĩ ín-jézú, ĩri ní átálágú āmbúgú rĩ vé túgėrĳĩ ě bí drĩ ẹndėpi gé rĩ gazú mvórú 'dezú vūgá 'dãá. Túgėrĳĩ rĩ ā rú Málŭkő 'i.

¹¹ Yēsũ ní 'yozú Pėtėrő ní kĩnĩ, "Í su mívé ílĩ āco 'dĳĩ gőó ívé kėrėwũ agá 'dãá ũzi! Mí ũsũ, mí kĩnĩ, ĩzãngã má Ẽtėpi ní tá ni útú kuú má ní ĩnọgósĩ gĩ 'dĳĩ, ícő ma ísũ ku?"

Jíkí Yēsũ ri mužú Ānásĩ ẹndrẹti gé

(Mátayo 26:57-58; Mārākő 14:53-54; Lŭkã 22:54)

¹² Kúru āngáráwá Rómã vé rĩ pi ívé ũgalaku āmbúgú † rĩ be, Yãhŭdĳĩ rĩ pi vé 'bá āngũ ütē' 'bá rĩ pi be, kọpi ní Yēsũ ri ruzú úmbėzú. ¹³ Drĳĩdrĳĩ ni, kọpi jíkí ĩri mužú Ānásĩ ẹndrẹti gé. Ānásĩ ri Kãyáfã vé ẹnyėpi. Ílĩ 'dãri gé, Kãyáfã ri átálágú āmbúgú rú nĩ, Ānásĩ ā vŭrã gá.

¹⁴ Kãyáfã 'yo ándúrú Yãhŭdĳĩ rĩ pi vé 'bá drĳĩkoma rú rĩ pi ní kĩnĩ, "Bá trė pi ní ũdrãzú, múké ni, lē 'bá ālu ā drã kọpi ā vŭrã gá nĩ."

Pėtėrő í'dó Yēsũ ri gãá

(Mátayo 26:69-70; Mārākő 14:66-68; Lŭkã 22:55-57)

¹⁵ Sĳmónã Pėtėrő pi ní 'dezú mužú 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé āzi be Yēsũ ā vŭdrĳĩ gé sĩ. Átálágú āmbúgú rĩ nĩ 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩpi 'dĳĩ rá, 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩpi 'dĳĩ 'de mužú Yēsũ ā vŭdrĳĩ gé sĩ átálágú āmbúgú rĩ vé jó á bóró gá 'dãá. ¹⁶ Bo Pėtėrő áwí ívé rĩ tēe kuú āmvė kánĩ rĩ vé kęėtĳilė gá 'dãá. 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé āzi átálágú āmbúgú rĩ ní nĩ' 'rá rĩ ní 'i újázú gőzú kęėtĳilė gá 'dãá, ĩri ní átázú mvã ũkú riipi kęėtĳilė rĩ ütėepi rĩ be, mvã ũkú rĩ ní Pėtėrő ri íjízú ífízú jó agá nń.

† Ūgalaku āmbúgú āngáráwá rĩ pi vé rĩ: ĩri āngáráwá ẹlĳfũ ālu rĩ pi ě drĳĩ kọpi ni.

¹⁷ Mvã ũkú kęėtĳilė rĩ ütėepi rĩ ní Pėtėrő ri zizú kĩnĩ, "Mí adri nyo 'bá ágó 'dãri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé āzi 'i kuyé?"

Pėtėrő ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Bá rĩ adri ma 'i kuyé."

¹⁸ Āngũ rĩ ní igbeėge rĩ sĩ, ātĩ' 'bá ẹzĩ nga' 'bá rĩ pi, ũgalaku rĩ pi be ũdėkí áci, kọpi tukí pá kuú áci rĩ ā gārã gá sĩ kŭrũ, rií áci rĩ yuú, Pėtėrő tu pá kọpi āsámvú gé 'dãá ĩndĩ áci rĩ yungará gá.

Átálágú āmbúgú rĩ uzĩ Yēsũ ri tá sĩ

(Mátayo 26:59-66; Mārākő 14:55-64; Lŭkã 22:66-71)

¹⁹ Átálágú āmbúgú Ānásĩ ní Yēsũ ri zizú ĩrivė 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ā tá sĩ, āzini tá ĩri ní rii ímbá rĩ ā tá sĩ.

²⁰ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Má átá tá rĩ 'bá rĩ pi ní andrekelemge, á ri tá rĩ ímbá 'bá rĩ pi ní Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agásĩ, āzini Jó Múngú vé rĩ agá, vŭrã Yãhŭdĳĩ rĩ pi ní rizú ĩ úmúzá rĩ pi gé sĩ, má úci tá āzi ālunãni kuyé.

²¹ Ngá mí ní ma zizú rĩ 'a'di? 'Í zĩ 'bá mávé tá yĩ' 'bá gĩ rĩ pi áyu, 'í zĩ kọpi tá má ní lŭũ kọpi ní rĩ sĩ, kọpi nĩkĩ tá má ní 'yoó rĩ rá."

²² Yēsũ kã tá rĩ 'yoó 'dĳĩ tĳĩ, 'bá āngũ ütē' 'bá rĩ pi vé ālu ní Yēsũ ri sazú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ngá mí ní tá újázú átálágú āmbúgú rĩ ní 'dĩni rĩ 'a'di?"

²³ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Á 'yo dő tá āzi ũnjí rá, 'í lŭ tá ũnjí má ní 'yoó rĩ. Tá má ní 'yoó rĩ dő pĳĩ, ngá mí ní ma sazú rĩ 'a'di?" ²⁴ Ānásĩ ní Yēsũ ri pėzú mužú átálágú āmbúgú Kãyáfã vūgá 'dãá, ísũ úmbėkí drĩ ni kú cí.

Pėtėrő ẹndĩ 'yoó kĩnĩ, 'í nĩ Yēsũ ri kuyé

(Mátayo 26:71-75; Mārākő 14:69-72; Lŭkã 22:58-62)

²⁵ Sĳmónã Pėtėrő kã rií pá tuú áci yungará gá 'dãá, 'bá 'dĳĩ' 'bée ā ırŭkő ní gőzú ĩri zizú dĳĩ kĩnĩ, "Mí adri nyo ágó rĩ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé āzi 'i kuyé?"

Pėtėrő gã kĩnĩ, "Bá rĩ adri ma 'i kuyé."

²⁶ Átálágú āmbúgú rĩ vé túgėrĳĩ 'dãá anigė. Túgėrĳĩ 'dĳĩ, ĩri ágó Pėtėrő ní bí ni líj mvórú 'dãri vé márítė. ĩri ní Pėtėrő ri zizú kĩnĩ, "Mí adri nyo ágó má ní ndrėe Yēsũ be trŭ ọmvú agá 'dãri 'i kuyé?"

²⁷ Pėtėrő gã tá 'dĳĩ kpėmgbėlė kĩnĩ, "Bá rĩ adri ma 'i kuyé." Koro lőgŭlőgú ní cérė 'bezú.

Pĳlãtő lĩ Yēsũ vé tá

(Mátayo 27:1-2, 11-14; Mārākő 15:1-5; Lŭkã 23:1-5)

²⁸ Ū'bŭtĳĩ kŭnĳĩkŭnĳĩ, Yãhŭdĳĩ rĩ pi ní Yēsũ rĩ íjízú Kãyáfã vé āngá 'dãásĩ, kọpi ní ĩri jízú mužú ũgalaku Rómã vé ĩ ní zĩj Pĳlãtő rĩ vé vŭrã adrizú rĩ gé 'dãlė. Kọpi fikĩ caá vŭrã rĩ gé 'dãlė kuyé, ā'diãtãsiyã kọpi lėkĩ ĩ 'a'biĩ, ĩ adrikĩ rĩ ule, ĩ nyakĩ rĩ ānyãngã ĩ ní á'dĩ 'dŭ Múngú ní Ẽlĳizú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ bėnĩ. ²⁹ Pĳlãtő ní fŭzú mužú Yãhŭdĳĩ rĩ pi vŭgá āmvė 'dãlė, ĩri ní kọpi zizú kĩnĩ, "Tã ā pá ĩmi ní ágó nńri tőzú rĩ 'a'di?"

³⁰ Kọpi ní újázú Pĳlãtő ní kĩnĩ, "Ágó 'dĳĩ ā 'o tē dő tá ũnjĩ kuyé, 'bá ícókĩ tē ĩri íjĩ mí ẹndrẹti gé ku."

³¹ Pĳlãtő ní 'yozú kọpi ní kĩnĩ, "ĩmi jíkí ĩri mužú 'dãlė, ĩmi líkĩ ĩrivė tá sũ ĩmivė tãĩmbĩ ní lėe rĩ tĳĩnĩ."

Kọpi ní újázú Pĳlãtő ní kĩnĩ, "Tãĩmbĩ 'bávė Yãhŭdĳĩ vé rĩ ā'yĩ 'bá ní 'bá āzi sėzú 'dĳizú drãzú ku." ³² Tã 'dĳĩ nga 'i

'díní, tā Yēsū ní ọ̀tú 'yoó, 'i ímú drā sū 'd'iri tɪnɪ 'd'ári, ā nga rí 'i fūú tɪ ni gé bēnɪ.

³³ Pīlátō ní fizú gōzú jó agá 'd'āá, ɪri ní Yēsū ri zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ɪri ní ɪri zizú kɪnɪ, "Mi 'bāgú Yāhúdɪ rɪ pi vé rɪ?"

³⁴ Yēsū ní újázú Pīlátō ní kɪnɪ, "Zɪngárá mí ní ma zizú 'd'iri, mí ígá ɪri mí drǐgɛ yā, dōku 'bá ɸruxo rikí átá ānɪ má rú sɪ nɪ?"

³⁵ Pīlátō ní újázú Yēsū ní kɪnɪ, "Mí ɸsū ma Yāhúdɪgú? Mívé 'bá rɪ pi, atala atala rɪ pi drǐgɛ rɪ pi be, íjɪkí mi sēé má drǐgɛ nɪ. Tā ũnjí mí ní 'oó rɪ ā'di?"

³⁶ Yēsū ní 'yozú kɪnɪ, "Mālūngā mávɛ rɪ adri nyōòkú nōri vé ni kuyé. Mālūngā mávɛ rɪ ā adri té dō nyōòkú nōri vé ni, mávɛ 'bá mā pámvú ũbɪ' 'bá rɪ pi té ẹ'dí 'dɪ ma ẹrízú ípázú Yāhúdɪ rɪ pi vé ambugu rɪ pi drǐgɛ sɪ rá. 'Bo mālūngā mávɛ rɪ adri nyōòkú nōri vé ni kuyé."

³⁷ Pīlátō ní Yēsū ri zizú kɪnɪ, "Mi 'bāgú?" Yēsū ní újázú ɪri ní kɪnɪ, "Tā mí ní 'yoó kɪnɪ, ma 'bāgú 'd'iri, ɪri tā áda, tɪkɪ ma nyōòkú nōri drǐgɛ tā ā pá ǎlu sɪ, má ímú tā áda rɪ ũlúú. 'Bá tā áda 'oópi rɪ, ɪri mávɛ tā yɪ rá."

³⁸ Pīlátō ní Yēsū ri zizú kɪnɪ, "Bá rɪ ícò tā áda rɪ nɪ ámá íngóni?"

Pīlátō lɪ Yēsū vé drāngárá ā tā

(Mátayo 27:15-31; Mārākō 15:6-20; Lúkā 23:13-25)

Pīlátō ní gōzú fūzú āmvé 'd'āá, ɪri ní 'yozú Yāhúdɪ rɪ pi ní kɪnɪ, "Má ísú tā āzi ũnjí ágó nōri rú' 'bá gá kuyé.

³⁹ "Bo ɪmi Yāhúdɪ rú, ɪmivé mērɛ gá, Ú'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rɪ pi tɪ gé sɪ rɪ gé, ɪmi lɛkí ā trúkí ɪmi ní 'bá ɪ ní 'yíí kuú jó āngū ũ'yízú rɪ agá ni ǎlu sēé. ɪmi lɛkí mā ɪtrū ɪmi ní 'bāgú Yāhúdɪ rɪ pi vé rɪ sēé?"

⁴⁰ Kòpi ní ọ̀'úzú ú'dúkò be ɸrɸ 'd'āá kɪnɪ, "Kuyé, adri ɪri 'i ku! 'Í sē 'bá ní Bārābā ri áyu." Bārābā ri 'bá ũnjí, ɪri 'bá waápi ārɪ' 'bá rú ni.

Pīlátō lɪ Yēsū vé tā kɪnɪ, ā 'd'íkí ɪri drāá rá

19 Pīlátō ní Yēsū ri sēzú āngáráwá rɪ pi drǐgɛ, kòpi 'dekí ríí ɪri ũgbāá kɛlɪnǎ sɪ. ² Āngáráwá rɪ pi trakí ũcékúcé suú Yēsū drǐgɛ kɛlǎ rú, kòpi í'dúkí bōngó ika akoóko rúkú 'bāgú rɪ pi ní ríí ángírí suú rɪ suú ɪri ā rú' 'bá gá. ³ Kòpi rikí ɪ trú muzú Yēsū vúgá 'd'āá dɪí dɪí, kòpi rikí 'yoó kɪnɪ, "Bá íngúkí mi rá, mi 'bāgú Yāhúdɪ rɪ pi vé rɪ!" Kòpi ní ɪri usazú.

⁴ Pīlátō ní gōzú fūzú muzú āmvé 'd'āá dɪí, ɪri ní 'yozú 'bá rɪ pi ní kɪnɪ, "ɪmi ndrekí drɪ ká, ma mu Yēsū ri íjɪ ɪmi vúgá āmvé nōó, 'bo lɛ ɪmi nɪkí ámá múké 'yozú kɪnɪ, má ísú tā āzi ɪri ā rú' 'bá gá lúúpi kɪnɪ ɪri 'bá ũnjí ni kuyé." ⁵ Yēsū ní kúru ífūzú āmvé nōó, sukí ũcékúcé ɪ ní traá kɛlǎ rú rɪ drɪ ni gé, sukí bōngó akoóko rúkú ndròlùndròlù rú ni ɪri ā rú' 'bá gá, Pīlátō ní 'yozú 'bá rɪ pi ní kɪnɪ, "ɪ ndrekí drɪ ká! Ágò rɪ nō!"

⁶ Atala atala rɪ pi drǐgɛ rɪ pi, 'bá ri' 'bá Jó Múngú vé rɪ ũtè' 'bá rɪ pi be, kòpi ká muɸ Yēsū ri ndreé, kòpi ní ọ̀'úzú ú'dúkò be ɸrɸ 'd'āá kɪnɪ, "ɪmi gbákí ɪri peɸi alambaku sígɛ! ɪmi gbákí ɪri peɸi alambaku sígɛ!"

Pīlátō ní 'yozú kɪnɪ, "ɪmi jɪkí ɪmíngá ɪri muɸ gbāá ɪyí, má ísú mā ɪrivé ũnjikānyā lɛzú ɪri 'ozú ũnjí ni kuyé."

⁷ Yāhúdɪ adri' 'bá drɪkoma rú rɪ pi ní újázú Pīlátō ní kɪnɪ, "Tǎɪmbɪ 'bávɛ rɪ ā'yí rá kɪnɪ, ā 'd'íkí ɪri drāá rá, ā'diātāsíyā kɪnɪ, 'i Mvā Múngú vé ni."

⁸ Pīlátō ká tā 'd'iri yíj, ũrɪ gō ɪri fuú ambamba. ⁹ Pīlátō ní gōzú fizú ívé vūrā adrizú rɪ gé 'd'āá, jɪ Yēsū ri muzú ɪndí. ɪri ní Yēsū ri zizú kɪnɪ, "Mí íbɪ íngá ngúgá?" 'Bo Yēsū újɪ tɪtɪ. ¹⁰ Pīlátō ní 'yozú ɪri ní kɪnɪ, "Í lɛ átá má ní ku āsɪ? 'Í nɪ ámá 'yozú kɪnɪ, ma ũkpò be mi kuzú, dōku sēzú mi gbāzú peɸi alambaku sígɛ 'd'ini kuyé?"

¹¹ Yēsū ní újázú Pīlátō ní kɪnɪ, "Múngú ā útú té dō tā ni ínogòsɪ kuyé, ũkpò mívɛ mí ní 'bāá tā 'ozú mā rú' 'bá gá 'd'iri ícò té ẹzɪ ngaá má be ku. 'Bo 'bá ma ruɸpi íjɪpi mí ɛndrɛɸi gé nōri 'o ũnjikānyā agaápi rá ni."

¹² Pīlátō ká tā 'd'iri yíj, lɛ lɛtɪ ndāá Yēsū ri oyuzú 'd'ísɪ rá. 'Bo drɪkoma Yāhúdɪ rɪ pi vé rɪ pi ní 'yozú Pīlátō ní kɪnɪ, "Mí oyu dō ágó 'd'iri gɪ, mí ícò adrií ũndí 'bāgú āmbúgú Rómā vé rɪ † vé ni ku. 'Bá 'yoópi 'í lɛ adrií 'bāgú rú 'd'iri, ɪri ārɪ' 'bá 'bāgú āmbúgú 'd'iri vé ni."

¹³ Yāhúdɪ rɪ pi ká tā 'd'iri 'yoó 'd'ini, Pīlátō ní Yēsū ri íjɪzú ímúzú kòpi vúgá āmvé nōó dɪí. Pīlátō ní gōzú muzú úrízú ívé lúpá āmbúgú vé rɪ drǐgɛ, vūrā ɪ ní údé kuú kpākpa írā sɪ rɪ drǐgɛ. Vūrā 'd'ari zɪkí Ẹbérɛ tɪ sɪ Gābātā. ¹⁴ Ú'dú 'bá rɪ pi ní rízú ɪ útúzú Ú'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rɪ pi tɪ gé sɪ rɪ vé rɪ gé, ɸtú rɪ ká 'd'ó caá sá mu-drɪ drɪ ni ɪrɪ gé 'd'ígɛ, Pīlátō ní 'yozú Yāhúdɪ rɪ pi ní kɪnɪ, "ɪmivé 'bāgú rɪ, ɪri 'dɪ." ††

¹⁵ 'Bá rɪ pi ní ọ̀'úzú ú'dúkò be ɸrɸ 'd'āá kɪnɪ, "Á 'd'íkí ɪri drāá 'd'ísɪ rá, ā deɸí ɪri ẹzɪ 'd'ísɪ rá!"

Pīlátō ní kòpi zizú kɪnɪ, "ɪmi lɛkí nyo mā gbā ɪmivé 'bāgú rɪ peɸi alambaku sígɛ?"

Atala atala rɪ pi drǐgɛ rɪ pi ní újázú Pīlátō ní kɪnɪ, "Bā 'bāgú ākò, 'bāgú 'bávɛ rɪ 'yéná 'bāgú āmbúgú Rómā vé rɪ 'i!"

¹⁶ Pīlátō ní kúru Yēsū ri sēzú kòpi drǐgɛ, kòpi ā muɸi gbāá peɸi alambaku sígɛ.

Yēsū vé gbāngárá peɸi alambaku sígɛ rɪ

(Mátayo 27:32-44; Mārākō 15:21-32; Lúkā 23:26-43)

Āngáráwá rɪ pi ní kúru Yēsū ri jízú muzú. ¹⁷ Yēsū 'du peɸi alambaku †ɪ ní muzú 'i gbāzú sɪ ní gé rɪ † ngúlúpí sɪ ní muzú vūrā ɪ ní zɪí "Drɪ Kòlòmgbò rɪ" gé 'd'āá. Vūrā 'd'ari Ẹbérɛ tɪ sɪ zɪkí ɪri Gōlōgótā. ¹⁸ Āngáráwá rɪ pi muɸi Yēsū ri gbāá vūrā 'd'ari gé, gbákí kpá 'bá ɸruxo ɪrɪ Yēsū be trú vūrā ǎlu ǎlu 'd'ari gé, āzi rɪ ɪrivé drɪ ɛndɛpɪ gélésɪ, āzi rɪ drɪ ɪjɪ gélésɪ, gbákí Yēsū ri ágágá.

¹⁹ Pīlátō ní tǎɪmbɪ sēzú, ɪ ní tā Yēsū ri tōzú rɪ sɪzú 'bāzú peɸi alambaku ɪ ní Yēsū ri gbāzú sɪ ní gé rɪ drɪlɛ gá 'd'ini, "YĒSŪ NĀZĒRĒTĀGŪ RĪ, 'BĀGŪ YĀHŪDĪ RĪ PĪ VĒ RĪ." ²⁰ Yāhúdɪ kárákará rikí tā ɪ ní sɪí Yēsū vé peɸi alambaku ɪ ní ɪri gbāzú rɪ drɪlɛ gá 'd'iri lǎá, ā'diātāsíyā vūrā ɪ ní Yēsū ri gbāzú rɪ, ɪri ɪnyɪnǎnǎ kúrú ā gārā gá. Sɪkí tā ri Ẹbérɛ tɪ sɪ, Lǎtɪnɪ tɪ sɪ, āzini Gɪrɪkɪ tɪ sɪ. ²¹ Atala

† 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rɪ: ɪri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndiāndí rɪ pi agá rɪ pi drǐgɛ, āngū Yūdáyā vé rɪ drǐgɛ, āngū Gǎlláyā vé rɪ drǐgɛ, āzini āngū Yāhúdɪ rɪ pi vé rɪ drǐgɛ. 'Bá Rómā vé rɪ pi ɪvé 'bāgú āmbúgú rɪ zɪ ɪvé tɪ sɪ Kāyísárá. †† 19:14 Wūngárá 12:17

‡ Peɸi alambaku: 'Bá Rómā vé rɪ pi rɪ 'bá tā 'o' 'bá ũnjí rɪ pi gbā mūsūmá rɪ sɪ peɸi alambaku sígɛ, ɪri sá 'du āco kòpi íbɪ drā ndò, kòpi ɪzāngā nya ambamba drāngárá rɪ gé.

atala rī pi drīgē rī pi ní 'yozú Pílátō ní kīnī, "Mī sī tā rī 'y-ozú kīnī, "Bāgū Yāhūdī rī pi vé ní 'dīni ku, lē mī sī 'Ágō 'dīri 'yo 'i tī sī kīnī, 'i 'Bāgū Yāhūdī rī pi vé rī." "

²² Pílátō ní újázú kōpi ní kīnī, "Tā ī ní sī gī rī, újákí ku."

²³ Āngáráwá rī pi ká Yēsū ri gbāá peṭi alambaku sígē 'dāá gí, kōpi i'dúkí īrivé bōngó acoó caá vūrā sī sū, kōpi awakí ī āsámvú gé sī, ógúpí 'dú ālu, ógúpí 'dú ālu. Kōpi 'dúkí kpá īrivé bōngó īri ní rīi suú rŭkŭ rī † īndī, údékí bōngó 'dīri āco rŭkŭ caá vūgá 'dāá, adri kú mólú rú, ícíkí ícíkí kuyé.

²⁴ Āngáráwá rī pi ní átázú ī āsámvú gé sī kīnī, "Lē 'bā ūsíkí bōngó āco rŭkŭ 'dīri ku, 'bā 'bekí jēké sī, 'ā'di ri dō ícō 'dú nī."

Tā 'dīri nga 'i sū ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīnī,

"Kōpi 'bekí mávé bōngó jēké sī,

kōpi awakí ī āsámvú gé sī." ††

Āngáráwá rī pi 'okí sū ī ní lēē rī tīnī.

²⁵ Yēsū ēndrēpi pi Yēsū ēndrēpi vé ómvúpi be, Māriyā Kīlópāsī ūkú ni be, āzini Māriyā Māgādēlénā be, kōpi mukí pá tuú peṭi alambaku ī ní Yēsū ri gbāzú kú sī ní gé rī ā gārā gá. ²⁶ Yēsū kā ēndrēpi ri ndreé tu pá kuú ívé 'bā 'ī pámvú ūbīipi 'i ní lēlē rī gārā gá, īri ní 'yozú ēndrēpi ní kīnī, "Bā nōni adriīpi mī mvá rú rī, īri 'dī."

²⁷ Yēsū ní kpá 'yozú ívé 'bā 'ī pámvú ūbīipi rī ní kīnī, "Bā adriīpi mī ēndrēpi rú rī, īri 'dī." Ágō Yēsū ā pámvú ūbīipi 'dīri ní Māriyā ri jizú mұzú ívé āngá.

Yēsū vé drāngará

(Mātáyo 27:45-56; Mārākō 15:33-41; Lúkā 23:44-49)

²⁸ Yēsū kā nīī áamá 'yozú kīnī, 'i de ívé ēzī gí, tā ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī ā nga rī 'i fūú tī ni gé ānī, īri ní 'yozú kīnī, "Yīī úvá ndē ma gí." ²⁹ 'Bākí vīnyō ūndrākúndra kú īgāhā āzi agá, kōpi i'dúkí lífā suú peṭi sígē, suú vīnyō rī agá 'dāá, kōpi sukí Yēsū tī gé. ³⁰ Yēsū kā vīnyō ūndrākúndra rī mvū, īri ní 'yozú kīnī, "Tā rī deēpi 'dī." Drī ni ní kúru ūlúzu kŭlū, īri ní ívé īndrī kuzú Múngú drīgē.

³¹ Ú'dú 'dāri 'bā rī pi ní rizú ī útúzu rī, kādō mvú caá drū 'dīni, īri adri ú'dú Sābātā † vé rizú ūmū nyazú rī. Yāhūdī rī pi lēkí 'bā ī ní gbāá peṭi alambaku sígē 'dī' bēe ā adriki caá cīmgbā ú'dú Sābātā vé rī gé ku, kōpi zīkí Pílátō tī gé kīnī āngáráwá rī pi ā ūgbākí 'bā 'dī' bēe ā kórókó ūñōó 'dī'sī rá, kōpi ā ūdrākí rī mbēlēñá, ā ūtrūkí rī kōpivé āvū vūgá. ³² Āngáráwá rī pi ní 'dózu ágō āzi ī ní gbāá Yēsū be trū rī ā kórókó ūgbāzú ūñōzú, vūdrī ni gé, kōpi ní kpá āzi rī vé rī ūgbāzú ūñōzú. ³³ 'Bo kōpi ká caá Yēsū vūgá, kōpi ísúkí Yēsū drā gí, kōpi ūgbākí īri ā kórókó fā ūñōó kuyé. ³⁴ Āngáráwá ālu ni ní Yēsū ā gārāfā sōzú ōjū sī, āri, āzini yīī ní īfūzú razú 'dizú rú' bā ni gé sī vūgá nōó. ³⁵ Ágō tā rī ndreēpi 'ī mī sī rī, ūlū tā rī nī, tā īri ní ūlū rī, īri tā áda. Nī áamá 'yozú kīnī, tā 'i ní ūlū 'dīri adri ūñō kuyé. Ūlū tā 'dīri kīnī, īmi ē'yīkí rī 'y-ozú kīnī, īri tā áda. ³⁶ Tā 'dī' bēe ngakí ī 'dīni, tā ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá kīnī, "Ícókí īrivé fā ūgbāā űōó āluñani ku" †† 'dāri, ā nga rī 'i fūú tī ni gé bēnī. ³⁷ Tā rī

āzi ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī 'yo kīnī, "Kōpi mī 'bā 'bā ī ní gārāfā ni sōó ōjū sī rī ndrezú." ††

Yēsū vé sīngará

(Mātáyo 27:57-61; Mārākō 15:42-47; Lúkā 23:50-56)

³⁸ Yōsépā Ārīmātáyōgú rī, īri 'bā Yēsū ā pámvú ūbīipi ni, 'bo ri tā 'i ní Yēsū ri ē'yīzú rī úcící, ā 'diātāsīyā īri ri 'o Yāhūdī rī pi sī ūrī sī. Mū Yēsū vé āvū ā tā zīī Pílátō tī gé, Pílátō ā'yī īri ní rá. Īri ní āvū rī 'duzú mұzú sīzú nī.

³⁹ Nīkōdēmā ōtū ímúpi Yēsū vūgá ínī sī rī 'de mұzú Yōsépā vūgá sī īndī, jī ūdu ī ní usaá ējīngŭrŭ sī ni mұzú 'i drīgē sī īndī, ūdu rī vé ējīngará īri ícō ca kíļ pŭkŭ na drī ni tōwŭ 'dīni rá. ⁴⁰ Āgō īrī 'dī' bēe i'dúkí ējīngŭrŭ rī ūdāá Yēsū vé āvū rŭ' bā gá sī, kōpi i'dúkí bōngó āvū rī ā rŭ' bā īmŭlŭzú ānī, sŭ Yāhūdī rī pi vé mēre rizú āvū sīzú rī tīnī. ⁴¹ Vūrā ī ní Yēsū ri gbāzú peṭi alambaku sígē rī, īri īnyīnā ōmvú ā gārā gá, gākí 'bū lūú ūjī agá āvū sīzú ní kú ōmvú rī agá 'dāá, ūjī 'dāri sīkí drī 'bā āzi 'a ni gé 'dālē kuyé. ⁴² Ú'dú 'dāri ní adrii ú'dú Yāhūdī rī pi vé ni rizú ī útúzu fūzú ānī ú'dú Sābātā vé rī gé rī sī, āzini ūjī āvū sīzú rī ní adrii īnyīnā rī sī, kōpi áwíkí Yēsū ri sīī ūjī rī agá 'dāgá.

Yēsū vé íngángará gōzú ídri rú rī vé tā

(Mātáyo 28:1-10; Mārākō 16:1-8; Lúkā 24:1-12)

20 Kā mұy adrii Yīngā sī ū' bŭtī kŭnīkŭnī, Māriyā Māgādēlénā ní 'dezu mұzú 'bŭrēdrī gé 'dāá, ca mұy ísú gŭkí írá ī ní 'bŭ rī ē tī ōzŭzú rī āmvé gí. ² Īri ní 'dózu njuzú mұzú Sīmōnā Pētērō vūgá, āzini Yēsū vé 'bā īri ā pámvú ūbīipi īri ní lēlē rī vūgá 'dāá, īri ní 'y-ozú kōpi ní kīnī, "Kōpi 'dúkí Úpi Yēsū vé āvū 'bŭ rī agásí gí, 'bā nīkí kuyé dō kōpi jīkí īri 'bāā ngŭgá!"

³ Pētērō pi ní 'dezu mұzú Yēsū vé 'bā īri ā pámvú ūbīipi īri ní lēlē rī be 'bŭrēdrī gé 'dāá. ⁴ 'Bā īrī 'dī' bēe rikí njuú mұzú ōngŭ sī, 'bo 'bā Yēsū ā pámvú ūbīipi āzi 'dīri ndē Pētērō ri ōngŭ sī rá, nju caá 'bŭrēdrī gé 'dāá drīdrī. ⁵ Ōvŭ 'bŭ rī ā 'a ōlŭú, ísú 'yénā bōngó ī ní āvū rī ā rŭ' bā īmŭlŭzú rī ndreé áyu, 'bo fi 'bŭ agá 'dāá kuyé. ⁶ Sīmōnā Pētērō ī ní kuú vŭlé rī ká caá, fi 'bŭ agá 'dāá nī, ndre bōngó ī ní āvū rī ā rŭ' bā īmŭlŭzú rī, kukí kú 'bŭ agá 'dāá áyu. ⁷ Bōngó ī ní Yēsū ē mīlētī ūmbézú rī tra 'i kú túngú, bōngó ī ní āvū rī ā rŭ' bā īmŭlŭzú rī gŭ kpá 'i kú túngú. ⁸ Kúru 'bā Yēsū ā pámvú ūbī' bā rī pi vé āzi caapi 'bŭrēdrī gé 'dāá drīdrī rī ní kpá fizú 'bŭ agá 'dāá, kā bōngó rī ndreé, īri ní kúru ē'yīzú 'yozú kīnī, Yēsū íngá gōó ídri rú gí. ⁹ Tā ōtū Búkū Múngú vé rī ní 'yoó, Yēsū ri ímú íngá gō ídri rú rá 'dīri fi kōpi drīgē 'dāá kuyé.

Yēsū i'da 'i Māriyā Māgādēlénā ēndrēpi gé

(Mārākō 16:9-11)

¹⁰ Kúru Yēsū vé 'bā īri ā pámvú ūbī' bā rī pi ní 'dezu mvizú gōzú 'bētī, ¹¹ 'bo Māriyā áwí ívé rī rīi ngoó vūrā āvū sīzú rī gé 'dāá. Īri ní ōvŭzú 'bŭ rī ā 'a ōlŭzú, ¹² īri ní mālāyīkā īrī ni pi ndrezú 'bŭ agá 'dāá, kōpi úsúkí ī kú

† Bōngó īri ní rīi suú rŭkŭ rī: Bōngó 'dāri īndrē sŭ jŭlŭbīyā tīnī.
†† 19:24 Sāwŭmā 22:18 † Sābātā: Ú'dú Sābātā vé rī, īri i'dó sá

āzīyā ūndrēñā vé rī gé. †† 19:36 Wŭngará 12:46; Kālāfe 9:12; Sāwŭmā 34:20 †† 19:37 Zākāriyā 12:10

bōngó imve imve ni pi sī, kōpi úríkí kuú 'bú ĩ ní Yēsū ri sīzú rī agá 'dāá, āzi rī drīgélé sī, āzi rī pápálésī.

¹³ Mālāyíkā rī pi ní Māriyā ri zizú kīnī, “Úkú 'dīri, mi ri ngo āsī?”

Māriyā ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Dukí Úpí mávé rī mužú gí, á nī kuyé, dō jikí ĩri mužú 'bāā ngūgá.” ¹⁴ Māriyā ní kúru 'i újázú āngū údrézú 'í gārā gá sī, ndre Yēsū tu pá kuú 'dāá, 'bo nī amá 'yozú kīnī, 'bá rī Yēsū 'i 'dīni kuyé.

¹⁵ Yēsū ní ĩri zizú kīnī, “Úkú 'dīri, mi ri ngo āsī? 'Bá mí ní rií ndāá rī 'ā'di 'i?”

Māriyā ūsū 'bá rī ómvú 'dīpa 'i. ĩri ní 'yozú kīnī, “Ām-búgú mávé rī, 'í 'dú dō āvū rī mužú nōósí mi 'i, 'í lū má ní vūrā mí ní ĩri jizú mužú 'bāzú rī, mē mū rí āvū rī ísú ndreé bēsīnī.”

¹⁶ Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Māriyā!”

Māriyā ní 'i újázú āngū ndrezú Yēsū vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú Éberē tī sī kīnī, “Rābónī,” íffíí ní “Ímbápi.”

¹⁷ Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Lē mí uló mē rú' 'bá ku, má újā drī ma gōó má Ētēpī vú 'dāá kuyé, 'í mū lūú má é-drípī ní, 'í 'yo, 'Ma ri ma újā gō má Ētēpī Múngú vúgá, ĩri kpá ĩmi Ētēpī, ĩri kpá ĩmivé Múngú.”

¹⁸ Māriyā Māgādēlénā ní 'dezú mužú 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi vúgá 'dālē, ūlū kōpi ní kīnī, “Á ndre Úpí ri gí.” Māriyā ní tā Úpí ní 'yoó 'í ní rī ūlūzú kōpi ní.

Yēsū 'i'da 'i ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi ɛndrētī gé
(Mātáyo 28:16-20; Mārākó 16:14-18; Lúkā 24:36-49)

¹⁹ Kā mužú adrií Yīngā sī ūndrēsī, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi úmúkí ĩ vūrā ālu gé, kōpi fikí úrí jó agá, kōpi ūpīkí kēētī rī pi cí, ā'diātāsīyā kōpi ri 'o ūrī sī 'bá ambugu Yāhūdī rī pi vé rī pi sī. Yēsū ímú pá tuú kōpi āsámvú gé, 'yo kōpi ní kīnī, “Tākíri ā adri ĩmi be!”

²⁰ Kā tā rī átá kōpi ní 'dīni, ĩri ní āzō bílé 'í drīgé, āzini 'í gārāfā gá rī sēzú ndrezú kōpi ní. 'Bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi adriki āyīkō sī kōpi ní Úpí ri ndreé rī sī.

²¹ Yēsū gō 'yoó kōpi ní dījī kīnī, “Tākíri ā adri ĩmi be. Á lē ĩmi pēé mužú sū má Ētēpī ní ma ĩpēé rī tīnī.” ²² Yēsū ní ɛvīvī vuzú kōpi drīgé, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Índrī Uleterē rī ā adri ĩmi be. ²³ ĩmi trūkí dō 'bá ūnjīkānyā 'o'bá rī pi ívé ūnjīkānyā agásí rá, Múngú ri kōpi trū ívé ūnjīkānyā agásí rá, ĩmi trūkí dō kōpi ívé ūnjīkānyā agásí kuyé, Múngú trū kōpi ku.”

Yēsū 'i'da 'i Tómmā ɛndrētī gé

²⁴ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi vé ālu rú ni Tómmā Dīdīmā 'i, Yēsū kā ícá kōpi āsámvú gé, Tómmā ri ɔgūpījī āsámvú gé 'dāáyo. ²⁵ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ā ɔrukō ní lūzú ĩri ní kīnī, “'Bá ndrekí Úpí ri rá!”

'Bo ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Á ndre dō mūsūmārī vé bílēmī ĩ ní Yēsū ē drī gbāzú rī mē mī sī kuyé, āzini má uló dō mēméríkō rī mē drī sī kuyé, āzini á 'bá dō mē drī bílēmī gārāfā ni gé rī ulózú kuyé, má ícá tā 'dīri ɛ'yī' ku.”

²⁶ Ú'dú ɛzīrī ā vūdrī gé, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi úmúkí ĩ gōó mužú adrií trū jó agá, Tómmā ri kōpi āsámvú gé 'dālē ĩndī. Kōpi ūpīkí kēētī rī pi cí, 'bo Yēsū ímú fií adrií kōpi āsámvú gé 'dālē, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Tākíri ā adri ĩmi be.” ²⁷ Yēsū ní kúru 'yozú Tómmā ní

kīnī, “'Í 'bā mī drī mvānā 'dīgé, 'í ndre mē drī ágélé, mí ísú mī drī, mí uló mē gārāfā ānī. Lē mívé yīkī ā awa 'i ĩrī ku, lē mí ɛ'yī' ma.”

²⁸ Tómmā ní újázú ĩri ní kīnī, “Mī Úpí mávé ni, mi kpá Múngú mávé ni!”

²⁹ Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mí ɛ'yī' ma mí ní mē rú' 'bá ndreé gí rī sī? 'Bá ma ɛ'yī' 'bá, mē rú' 'bá ndre' 'bá kuyé rī pi vé āyīkō ri ímú aga rá.”

³⁰ Yēsū nga tā āyāzú āyāyā ní pi kárakarā, ĩrivé 'bá ĩri pámvú ūbī' 'bá rī pi ndrekí rá. Tā āyāzú āyāyā ĩri ní 'oó rī pi ɔrukō' 'bée síkí búkū nōri agá kuyé. ³¹ 'Bo síkí tā 'dī' 'bée, ĩmi ɛ'yīkí rī 'yozú kīnī, Yēsū ri Kúrísítō, ĩri Mvā Múngú vé ni, ĩmi ɛ'yīkí dō ĩri gí, ĩmi idri 'dání' 'dání rī ísú rá.

Yēsū gō 'i 'i'da dījī

21 Yēsū gō índrē ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi ɛndrētī gé dījī yījī bālālā Tībērīyā ā gārā gá 'dāá. Tā rī nga 'i 'dīni. ² Sīmōnā Pétērō pi, Tómmā Dīdīmā be, Nātānāyélē íngápi Kánā gálésī āngū Gālláyā vé rī agá rī be, Zēbēdáyō ɛnjipījī ĩrī rī pi be, āzini 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ā ɔrukō ĩrī ni pi be, úmúkí ĩ vūrā ālu gé. ³ Sīmōnā Pétērō ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Á lē mužú ĩ' 'bī' 'beé.”

Kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Bá lēkí mužú ĩndī.” Kōpi ní 'dezú fizú kúlúmgbā agá, mužú ĩ' 'bī' 'bengará gá, 'bo ínjā 'dāri sī, kōpi 'bekí ĩ' 'bī' 'āluṅāni kuyé.

⁴ Kā mužú adrií ū' 'būtī kūnjīkūnī, Yēsū mužú pá tuú kuú yījī tī gé 'dāá, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi nīkí amá 'yozú kīnī, 'bá rī Yēsū 'i 'dīni kuyé.

⁵ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Mávé ūndī rī pi, ĩmi í' 'békí tró ĩ' 'bī' kuyé?”

Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, “'Bá í' 'békí āluṅāni kuyé.”

⁶ Yēsū ní 'yozú kīnī, “'ĩmi 'bekí ĩmivé ímbá rī pi kúlúmgbā rī vé wōókō drī ɛndēpī gélé rú rī gé, ĩmi ícá ĩ' 'bī' 'be rá.” Kōpi ká ímbá rī 'beé, sū Yēsū ní 'yoó rī tīnī, kōpivé ímbá rī ɛnjījī līlī, kōpi ícókí ísē bā ku, ā'diātāsīyā ĩ' 'bī' rī pi tōkí ĩ ímbá rī agá 'dāá kárakarā.

⁷ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi vé ālu Yēsū ní lēé agaá rá rī ní 'yozú Pétērō ní kīnī, “'Bá rī Úpí 'i.” Sīmōnā Pétērō ká yījī 'yozú kīnī, “'Bá rī Úpí 'i,” ĩri ní ívé bōngó 'í ní trūú 'bāá kuú vūgá rī 'í' 'dúzú akózú 'í rú' 'bá gá, ĩri ní wázú 'dezú yījī agá 'dāá. ⁸ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi sōkí ívé kúlúmgbā rī mužú pá tuú yījī tī gé 'dāá, 'í' 'dózú kúlúmgbā rī ā rú' 'bá gá 'dīgé, cazú yījī tī gé 'dāá, ĩ ɔvū ca pá ā 'a mūdūrūlū ālu. Kōpi ní ívé ímbá rī ísézú ĩ' 'bī' 'be agá tré. ⁹ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ká ísī kúlúmgbā rī agásí, kōpi ísúkí ūdēkí ācī kuú 'dāá, 'bākí ĩ' 'bī' 'úzó ānī, āzini 'bākí pánga gārā ni gé.

¹⁰ Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, “'ĩmi íjīkí ĩ' 'bī' 'bī' 'mī ní 'beé sānjā 'dīri sī rī pi ā ɔrukō ímúzú nōó.”

¹¹ Sīmōnā Pétērō ní tuzú fizú kúlúmgbā agá, ĩri ní ím-bá rī ísézú ímúzú yījī tī gélé rú, ĩ' 'bī' 'ā'yī' 'a ni gé mūdūrūlū ālu pūkú tōwú drī na, ĩ' 'bī' kárakarā 'dī' 'bée sī, ímbá rī uce kuyé. ¹² Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, “'ĩmi ímúkí, 'bā nyakí ínyá.” 'Bo ūrī sī, 'bá āzi zījī 'yoópi kīnī, 'bá rī 'ā'di 'i yā 'dīni 'dāáyo,

ã'diātāsīyā kōpi nīkí áamá rá 'yozú kīnī, 'bá rī Úpí Yēsū 'i.
¹³ Yēsū ní kúru ímúzú, ĩri ní pánga rī í'dúzú sēzú kōpi ní. Vúdrī ní gé, ĩri ní kpá ĩ'bí rī í'dúzú sēzú kōpi ní.
¹⁴ 'Dĩri nóni vú na ni Yēsū ní 'i i'dazú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ'bá rī pi ëndrētj gé, ĩri ní íngázú gōó ídri rú rī ã vúdrī gé rī.

Yēsū pi vé tã Pétēró be rī

¹⁵ 'Bá Yēsū ã pámvú ũbĩ'bá rī pi kã ínyá rī nyaá deę, Yēsū ní 'yozú Sĭmōnã Pétēró ní kīnī, "Sĭmōnã Yūwánī ã mvá rī, 'í lē nyo ma mí ǒgǔpǐj 'dĩ'bée agaá rá?"

Pétēró ní újázú ĩri ní kīnī, "Úpí, mí nī rá 'yozú kīnī, á lē mi agaá rá."

Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí úcé mávé kãbĩlō anji rī pi múké."

¹⁶ Yēsū gō tã rī ëndíj 'yoó dĭj kīnī, "Sĭmōnã Yūwánī ã mvá rī, ëndépi 'í lē nyo ma rá?"

Sĭmōnã ní újázú ĩri ní kīnī, "Úpí, mí nī rá 'yozú kīnī, á lē mi rá."

Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí ũtē mávé kãbĩlō rī pi múké."

¹⁷ Vú na ni gé, Yēsū gō 'yoó Sĭmōnã ní kīnī, "Sĭmōnã Yūwánī ã mvá rī, 'í lē nyo ma rá?"

Pétēró gō adrií ĩzāngã sī, ã'diātāsīyā Yēsū ní 'i zĭj caá vú na kīnī, "Í lē ma rá yã" rī sī. ĩri ní kúru 'yozú Yēsū ní kīnī, "Úpí, mí nī rá, á lē mi ambamba!"

Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí úcé mávé kãbĩlō rī pi múké. ¹⁸ Áda ádarú á 'yo mí ní 'dĩni, mí ní dĭr ǒtú

adrizú kĕrĭnjá rú rī gé, mi ri bōngó mívé rī úsú mí rú'bá gá mí drĭ sī nī, mi mụ vŭrã mí ní lēé mụy rī gé. 'Bo 'í dĕ dō gí, mi mí drĭ ãdrō vŭrã álu gé, 'bá ãzi ri ímú mi rụ, ĩri mí drĭ úmbé, ĩri ímú mi jĭ mụzú vŭrã mí ní lēé ku ni gé." ¹⁹ Yēsū 'yo tã rī 'dĩni lŭzú kīnī, lĕtj Pétēró ní ímúzú drázú rī, ĩri sĕ ĩ ímú Múngú ri íngú ãní rá. Yēsū ní 'yozú Pétēró ní kīnī, "Mí ũbĩ mã pámvú!"

'Bá Yēsū vé lĕélĕ rī

²⁰ Pétēró újã 'i āngŭ úndré 'ĩ gārã gá sī kŭrŭ, ĩri ní Yēsū vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rī pi vé álu Yēsū ní lĕélĕ rī ndrezú, ĩri ri ímú ĩ vŭdrĭ gé sī, 'bá 'dĩri úrĭpi Yēsū ã gārã gá ĩnyĭnjá ínyá tĭ gé 'yoópi, "Úpí, 'bá lĕépi mí ũli 'beépi rī ã'di 'i rī 'i?" ²¹ Pétēró kã ágó rī ndreé, ĩri ní Yēsū ri zĭzú kīnī, "Úpí, mí ũsŭ tã ágó 'dĩri drĭgé íngóni?"

²² Yēsū ní újázú Pétēró ní kīnī, "Á lē dō ágó 'dĩri ã adri ídri rú cĭmgbá má ní ícázú rī gé, adri mí tã kuyé. Á 'yo mí ní 'dĩni, lē mí ũbĩ mã pámvú." ²³ Tã 'dĩri ayi mụzú 'bá Yēsū ri ĕ'yĩ'bá gí rī pi vúgá sī kīnī, ágó Yēsū ã pámvú ũbĩpi 'dĩri ícó drãá ku. 'Bo tã Yēsū ní 'yoó rī adri 'yozú kīnī, ágó rī drã ku yã 'dĩni ku, Yēsū kīnī, "Á lē dō ágó 'dĩri ã adri ídri rú cĭmgbá ú'dú má ní ícázú rī gé, adri mí tã kuyé?"

²⁴ Ágó 'dĩri 'bá Yēsū ã pámvú ũbĩpi rī 'i, ndre tã 'dĩ'bée 'ĩ mĭ sī, sī kpá tã rī nī, 'bá nĭkí rá tã Yēsū vé ĩri ní ndreé 'ĩ mĭ sī 'dĩ'bée, ĩri tã áda.

²⁵ Yēsū 'o tã kárakarã. Ā sĭkí té dō tã rī pi céré rá, vŭrã ĩ ní búkŭ rī pi 'bázú rī ícó té caá ku.

ngazú ury sī, ĩri ní átázú kōpi ní kīnī, ¹⁶ "Má édrípjī má ómvúpjī, tá Índrí Uletere rī ní átá kuú Dāwúđī † tī gé Yúdā vé tá sī, ĩ ní sīí Búkū Múngú vé rī agá rī, ā nga rī 'i fūú tī ní gé bēnī. Yúdā ko 'bá Yēsū ri ru' 'bá rī pi ē drī mužú ní. ¹⁷ Yúdā ri ótú 'bávé ógúpjī, ĩpēkī ĩri ějí ngaá 'bá be trų." "

¹⁸ (Yúdā je ómvú mŭfēngā ĩ ní ũfēé ĩri ní ũnjīkānyā 'ozú 'dāri sī, 'í dé 'í drī sīí vūgá, 'a ní āfī rá, fī ní úkpú céré āmvé. ¹⁹ 'Bá adri' 'bá Yērúsālémā gá rī pi céré yīkí tá 'dīri rá. Kúru kōpi ní vūrā 'dāri ā rú zizú ĩvé tī sī Ākēlēdámā, nyóókú āri vé ni.)

²⁰ Kúru Pétēró ní 'yozú kīnī, "Sīkí bókū Sāwúmā vé rī agá kīnī,

" ĩrivé 'bētjī ē ícá ándrú rú.

'Bá āzi ā adri 'bētjī rī agá 'dāá ku.' ††

Āzini,

'Lē ā 'bākí 'bá āzi ĩri ā vūrā gá ějí ĩrivé rī ngaá.' †

²¹ Kúru lē 'bā ĩpēkí 'bá āzi 'bāā ĩri ā vūrā gá, ā nga rī ějí ĩri ní rīí ngaá rī. Lē 'bá ĩ ní ĩpēé 'dīri ā adri 'bá ándúrú adriipi 'bá be trų lókí 'bá ní rizú ějí ngazú Úpí Yēsū be rī gé ni, ²² ā adri 'bá 'f' dózú Yūwánī ní bātízimū sēzú Yēsū ní rī gé, cīmgbā ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bū gé rī gé ni. 'Bá ĩ ní ĩpēé 'dīri, ĩri 'i úmú 'bá be trų, ĩri adri 'bá Yēsū vé íngángará drāngará gálésī rī vé tá ũlúúpi ni."

²³ Kúru kōpi ní 'bá ĩrī ĩpēzú, 'bá rī Yōsépā ĩ ní zījī Bārísábā 'i (ĩrivé rú āzi Yúsītō 'i), 'bá rī āzi Mātīyā 'i.

²⁴ Kúru kōpi ní Múngú ri zizú kīnī, "Úpí, 'í nī 'bá ālu ālu vé ésjí rá. Mí 'i da 'bá ní, 'bá ĩrī 'dī' bée āsámvú gé, 'bá mí ní ĩpēé rī, ĩri adri ā'di 'i, ²⁵ ějí ngaápi 'bá áyúāyū ni rú Yúdā ā vūrā gá rī, ā'diātāsīyā Yúdā ku 'bā, mu vūrā ĩ ní tá lizú rī gé gí." ²⁶ Kúru kōpi ní jēké 'bezú, jēké rī 'de Mātīyā ā rú sī, kúru ĩ ní Mātīyā ri ĩpēzú fizú 'bá áyúāyū mužrī drī ni ālu rī pi āsámvú gé.

Índrí Uletere rī vé ícángará

2 Ú'dú Pēnītíkósītā ††vé rī kā ícá, Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi úmúkí ĩ céré vūrā ālu gé. ² Koro kúbjī ní íkúzá 'bū gé 'dāásī, sū ũlī víjpi úkpō be rī tīnjī, ĩmūlū jó kōpi ní úrizú rī ā 'a céré. ³ Kōpi ní ngá āzi ndrezú sū ācī sī tīnjī, ayi úrī 'bá ālu ālu drīgé. ⁴ Índrí Uletere rī ású kōpi ārēvú céré, Índrí Uletere rī sē kōpi ní úkpō átázú tī āndīāndí sī.

⁵ Yāhúđī urykō Múngú ri ĩnjī' 'bá ĩnjīnjī ímú' 'bá āngū rī pi agásī sī céré rī pi ri adri Yērúsālémā gá 'dāá. ⁶ Kōpi ká kúbjī 'būpi rī yījī, 'bá bītríká pi ní ímúzá ĩ úmúzá vūrā ālu gé, kōpi āyākí tá 'dīri sī rá, ā'diātāsīyā 'bá ālu ālu yī Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ri átá ĩvé tī sī.

† Dāwúđī: Múngú ĩpē Dāwúđī ri adrii 'bāgú ĩsērélē rī pi vé ni, ezi kīnī, 'bāgú 'ú'di ri ímú ĩfū ĩrivé úyú agá, ĩri mālūngā rī ru mužú 'dāni' dāni, 'bāgú rī Yēsū Kúrísītō 'i. 'Í lā Sāwúmā 132:11-12; ějí 2:30. Tjki Dāwúđī ri ĩsú ākūdē ĩlī rī ca éllfū ālu (1,000) gí, ĩlī 'dāri gé, ĩsú tjki drī Yēsū Kúrísītō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmūélē 16-30; 2 Sāmūélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2. †† 1:20 Sāwúmā 69:25 † 1:20 Sāwúmā 109:8 †† Ú'dú Pēnītíkósītā vé rī: Ú'dú Múngú ní ělīzú jó rī pi tī gé sī rī ká mužú caá ú'dú pūkú tōwú, vúdřī ni gé, Ú'dú Pēnītíkósītā vé rī ní ícázú. Ú'dú 'dāri gé, Yāhúđī rī pi ri ānyāngā ĩ ní ĩkūhāā ĩvé ómvú agá rī pi ĩjī Yērúsālémā gá sē Múngú ní, āzini kōpi ri ú'dú Múngú ní tājimbī sēzú Mósē ní Írā Sínáyī vé rī drīgé 'dāri vé tá ígá. Kūrísītīyānī rī pi ri ú'dú ĩ ní Índrí Uletere rī ĩpēzú 'bá Yēsū ri ě'yī' 'bá gí rī pi ásúzá Ú'dú Pēnītíkósītā vé rī gé 'dāri vé tá ígá. 'Í lā Kālāfe 28:26-31.

⁷ Kōpi āyākí tá 'dīri sī rá, kōpi ní zizú kīnī "'Bá átá' bée 'dī' bée kōpi adriki nyo 'bá Gālīláyā vé ni pi kuyé? ⁸ 'Bá yīkí kōpi ri átá 'bávé tī sī āsī? ⁹ 'Bá āsámvú gé, 'bá urykō íbíkí ímú Párítīyā gélésī, Médīyā gélésī, Élāmū gélésī, urykō ímúkí Mēsöpötāmīyā gélésī, Yūdáyā gélésī, Kāpādōkīyā gélésī, Pónītō gélésī, ězīyā gélésī, ¹⁰ Pūrūgīyā gélésī, Pāmīfīlīyā gélésī, ějēpētō gélésī, urykō' bée ímúkí Lībīyā vé wōókō ĩnyīnā Kūrēnē be rī gélésī, urykō' bée ímúkí Rómā gélésī, ¹¹ ('bá 'dī' bée Yāhúđī āzini 'bá ĩ újā' 'bá Yāhúđī rú rī pi,) urykō' bée ímúkí Kūrētē gélésī, āzini āngū Ārābī vé rī gélésī, 'bá yīkí kōpi ri tá āyāzú āyāyā Múngú ní 'oó 'dīri vé tá ũlū 'bávé tī sī." ¹² Kōpi āyākí tá 'dīri sī rá, kōpi ē drī ábā ānī céré céré, kōpi rikí ĩ uzījī ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Tā 'dīri vé ífífí ā'di?"

¹³ 'Bá urykō' bée rikí guú kōpi sī gugu, kōpi kīnī, "'Bá 'dī' bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí."

Pétēró sē Múngú vé tī 'bá bītríká rī pi ní

¹⁴ Pétēró pi ní ngazú 'bá áyúāyū mužrī drī ni ālu rī pi be ury sī, Pétēró ní átázú 'bá bītríká rī pi ní ú'dúkō be ury 'dāá kīnī, "Īmi Yāhúđī 'dī' bée, ĩmi ārēvú céré adri' 'bá Yērúsālémā agá 'dī' bée, ĩmi 'bākí bī tá má ní lēé 'yoó ĩmi ní rī yizú. ¹⁵ ĩmi urykō' bée kīnī, 'bá 'dī' bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí, 'bo adri 'dīni kuyé, nóni ĩri sā úrōmī, āngū rī drī ũ' bŭtīnjā. ¹⁶ Tá ĩmi ní ndree 'dīri, nēbjī †† Yōélē átá ótú tá ni rá kīnī,

¹⁷ " 'Múngú kīnī, ú'dú ũđū vé rī gé,

ma ímú mávé Índrí Uletere rī pē 'bá rī pi ású céré.

Īmivé anjī āgō rī pi anjī ũkú rī pi be, kōpi úmvúlésī ímú tá ĩ nga' 'bá drīdrī 'dīlē rī pi ũlū.

Īmivé kērjanjī rī pi úmvúlésī ímú ĩndrīlīkí tá ĩ nga' 'bá drīdrī 'dīlē rī pi vé rī ndre rá.

Īmivé 'bá ārākā rú rī pi ímú urobí ũbī.

¹⁸ Ú'dú 'dāri sī, má ímú mávé Índrí Uletere rī sē mávé ātī' 'bá āgō rú rī pi ású ũkú rú rī pi be, kōpi ímú tá 'i ngaápi drīdrī 'dīlē rī ũlū.

¹⁹ Ma sē tá āyāzú āyāyā ni pi ímú ĩ nga 'bū gé 'dālē, āzini tá ũ'dū be túngú ni pi ímú ĩ 'da vū drīgé nōgō, āri ri ímú dā rá, ācī ri ímú dī rá, ācīgā ri ímú āngū ōzū rá.

²⁰ Ūtú rī gō 'i újā bī nī ku ĩnīnā rú,

mbāā rī ē mī ri gō 'i újā ka ku ārī rú

tā 'dī' bée céré ímú ĩ nga drīdrī, ú'dú āmbúgú Úpí ní ĩgōzú dīngará be rī íbī ícá ndō.

²¹ 'Bá céré Úpí ā rú zī' 'bá rī pi,

ĩ ímú kōpi pa rá.' †††

²² "Īmi 'bá ĩsērélē vé 'dī' bée, ĩmi yīkí tá má ní lēé 'yoó ĩmi ní 'dīri, tá āyāzú āyāyā, tá ambugu ambugu, āzini tá bīlēmī rú Yēsū Nāzērētāgú rī ní 'oó 'dī' bée lū kīnī Múngú ĩpē ĩri nī. Yēsū 'o tá 'dī' bée ĩmi āsámvú gé, sū ĩmi ní nījī rá rī tīnjī. ²³ Múngú ũtī tá Yēsū vé rī sēé ĩmi drīgé nī, nī tá ĩmi ní lēé 'oó ĩri ní rī rá. ĩmi ní ĩri jizú sēzú 'bá ũnjīkānyā 'o' 'bá rī pi drīgé, kōpi ní ĩri gbāzú peťi alambaku sígē, ā drā rī 'dī' sī rá 'dī. ²⁴ 'Bo Múngú inga ĩri gōó ĩdri rú drāngará gálésī, oyu ĩri drā sílē gá sī rá,

†† Nēbjī: Múngú ri ívé tá átá nēbjī rī pi ní, kōpi kúru ĩrivé ú'dúkō rī ũlū 'bá rī pi ní. ††† 2:21 Yōélē 2:28-32

ã'diätäsïyã ä áwí rí kú ävũ rú ku. ²⁵ Dãwúđj sï tã Yësũ ní átã rĩ 'díní,

“Ú'dú céré ma ri Úpí Múngú ri ndre mã gārã gá.
 Ā'diätäsïyã ĩri mávé drj ěndĕpĭ gé,
 tã äzi ícô ma ayaá ku.

²⁶ Tã 'điri sĕ mã ěsĭ adri äyĩkô sĭ, äzini ma ri ĩri íngú äyĩkô sĭ,

ma ri ěsĭ 'bã rú'báná mávé rĩ ä tã ũsũzú,
²⁷ ä'diätäsïyã Múngú, mí ícô ma sĕĕ fií 'bũ ävũ rĩ pi vé rĩ agá ku,
 ma mívé 'Bá Uleteré ni, mí ícô mávé rú'báná sĕĕ ņmaá ku.

²⁸ Mí i'da má ní lĕtĭ ídri vé rĩ gĭ,
 mí ímú sĕ ma adri äyĩkô sĭ, mí ní adrií má be trũ rĩ sĭ.
 †

²⁹ “Má ědrĭpĭj má ômvúpĭj, á lĕ lũũ ĩmi ní uleteré 'yozú kíni, 'bá ě'bĭpĭ Dãwúđj drã, sĭkĭ ĩri 'bũ agá rá, ĩrivé 'bũřĕđřĭ nõgô anigé cĭmgbá ú'dú ändrũ rĩ gé. ³⁰ “Bo ĩri nĕbĭ, nĭ rá 'yozú kíni Múngú ězĭ 'í ní, sô ũyô kíni, 'i ímú mvá älu ĩřũũpĭ ívé úyú agá ni 'bã úri ívé lúpá đřĭgĕ.

³¹ Dãwúđj nĭ rá 'yozú kíni, tã 'điri ímú 'i nga rá, átã Kúrísítô vé íngángárã đřãngárã gálĕsĭ rĩ vé tã kíni, Múngú ícô ĩri kuú 'bũ ävũ rĩ pi vé rĩ agá 'dãá ku, äzini ícô ĩrivé rú'báná kuú ņmaá ku. †

³² “Múngú inga Yësũ ri gôô ídri rú đřãngárã gálĕsĭla rá, 'bá ndrekí tã rĩ 'bã mĭ sĭ. ³³ Múngú íngú Yësũ ri, 'bã ĩri úri ívé drj ěndĕpĭ gé, Yësũ ísũ Índrí Uleteré rĩ ětĕpĭ vúgá, nóni Yësũ sĕ 'bá ní Índrí Uleteré rĩ gĭ, sũ ĩmi ní ndreé, äzini ĩmi ní yĭj rĩ tĭni. ³⁴ Dãwúđj nga mvú 'bũ gé 'dãlé kuyé, 'bo kíni,

“Úpí Múngú 'yo mávé Úpí ní † kíni,
 “Mí úri mã drj ěndĕpĭ †gĕ,

³⁵ cĭmgbá má ní mívé ari'ba rĩ pi 'bãzú
 mĭ pálé gá rĩ gé.” † †

³⁶ “Kúru lĕ 'bá ĩsĕrĕlé vé rĩ pi äřĕvú céré ä nĭkĭ tã 'điri, Yësũ ĩmi ní gbãã řĕtĭ alambaku sígĕ 'điri, Múngú 'bã ĩri adrií Úpí, äzini Kúrísítô.” ††

³⁷ “Bã rĩ pi kã tã 'điri yĭj, tã 'điri nõ kôpi ěsĭ ambamba, kôpi ní 'yozú Pĕtĕrô ní, äzini Yësũ vé 'bá áyũäyũ rĩ pi ä řũkô'béé ní kíni, “Bã ědrĭpĭj, 'bã 'okí ä'di?”

³⁸ Pĕtĕrô ní újázú kíni, “ĩmi äřĕvú céré, lĕ ĩmi újákĭ ěsĭ, ĩmi řũkĭ bätĭzĭmũ rú Yësũ Kúrísítô vé rĩ sĭ, ä trũkĭ rĩ ĩmi ĩmivé ũnjĭkãnyã agásĭ rá. Kúru ĩ řĕřĕ Índrí Uleteré rĩ vé rĩ sĕ ĩmi ású rá. ³⁹ Índrí Uleteré 'điri ězĭkĭ ĩmi ní, ĩmivé anjinã rĩ pi ní, äzini 'bã adri'báná rárã rú, Úpí Múngú ní ímú zĭj rĩ pi ní.”

⁴⁰ Pĕtĕrô ũlũ kôpi ní tã kárãkarã, ri kôpi mãã drj ĩřĭ sĭ kíni, “Lĕ ĩmi zĭkĭ Múngú ri, ä pa rĩ ĩmi tã ĩ ní ímúzú 'bã ũnjĭkãnyã be úyú nõri vé rĩ pi ĩřĭñãzú rĩ agásĭ rá.” ⁴¹ “Bã Pĕtĕrô vé ú'dúkô múké rĩ ě'yĭ'báná rá rĩ pi, sĕkĭ kôpi ní bätĭzĭmũ rá. Ú'dú 'dãri gé, 'bã fi'báná 'bã Yësũ ri ě'yĭ'báná gĭ rĩ pi äsãmvú gé rĩ pi ícô ca élifũ na (3,000) rá.

† 2:28 Sãwúmã 16:8-11 †† 2:31 Sãwúmã 16:10 † Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tã 'điri vé ĩřĭfĭ, Úpí Múngú zĭ Yësũ Kúrísítô ri Úpí. †† Drj ěndĕpĭ gé: 'Bã úripi drj ěndĕpĭ gé rĩ, ĩri ũkpô be, ĩri ĩnjĭnjĭ. †† 2:35 Sãwúmã 110:1 ††† Yësũ Kúrísítô: Rú Yësũ 'điri vé ĩřĭfĭ, Múngú ri 'bã paãpi rĩ. Kúrísítô ri 'bã ĩ ní ũdu dãã drj ni gé, lũzú kíni Múngú řĕřĕ ĩri adrií 'bãgú rú. ěbĕřĕ tĭ sĭ Kúrísítô ri tĭ zĭ Mãsĭyã. 'Í lã Yũwãni 1:41.

'Bá Yësũ ri ě'yĭ'báná gĭ rĩ pi úmúkĭ ĩ adrií trũ

⁴² “Bã Yësũ ri ě'yĭ'báná gĭ rĩ pi, ú'dú céré kôpi rikĭ ĩ úmú trũ, kôpi rikĭ ěsĭ 'bãã céré tĭ Yësũ vé 'bã áyũäyũ rĩ pi ní rií ũlũũ rĩ yĭzú, kôpi rikĭ pánga rĩ ũndĭĩ ††† nyaá trũ, äzini kôpi rikĭ Múngú ri zĭj. ⁴³ Yësũ vé 'bã áyũäyũ rĩ pi 'okĭ tã äyãzú äyãyã ni pi tã ambugu ambugu ni pi be kárãkarã, sĕ 'bã rĩ pi ní äyãngárã. ⁴⁴ “Bã Yësũ ri ě'yĭ'báná gĭ rĩ pi äřĕvú céré rikĭ ĩ úmú adrií vũrã älu gé, kôpi rikĭ ĩvé ngá ällĕé ĩ äsãmvú gé sĭ trũ. ⁴⁵ “Bã älu älu ri ívé ngá sĕ je 'đĩřĭ rá, ĩri mũřĕngã ni 'í'dú sĕ 'bã ngá äkô rĩ pi ní. ⁴⁶ Ú'dú céré kôpi rikĭ ĩ úmú Jó Múngú vé rĩ † ä bórô gá 'dãá. Kôpi rikĭ ěcĭ ĩvé jó rĩ pi tĭ gé sĭ, rikĭ pánga ũndĭĩ nya trũ ěsĭ be älu, äyĩkô sĭ. ⁴⁷ Kôpi rikĭ Múngú ri íngú, 'bã rĩ pi äřĕvú céré kôpi sĭ äyĩkô sĭ. Ú'dú älu älu, Úpí ri 'bã ĩ ni paã gĭ rĩ pi sĕ fi 'bã ě'yĭ'báná gĭ rĩ pi äsãmvú gé.

Pĕtĕrô ídri ágó ôgôřvũ rú ni

3 Ú'dú älu, Pĕtĕrô pi Yũwãni be rikĭ mvú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá sã Múngú ri zĭzú rĩ gé, sã na ũndrĕná vé rĩ gé. ² Kôpi cakĭ ágó ěndrĕpĭ ní tĭj kuú ôgôřvũ rú ni ísũ. Ágó 'điri ú'dú céré 'bã rĩ pi ri ĩri 'dũ jĭ 'bã Jó Múngú vé rĩ ä kĕĕtĭlĕ ĩ ní zĭj ũnyĭ be ambamba rĩ gé 'dãá. ĩri ri ngá mã 'bã fi'báná Jó Múngú vé rĩ ä bórô gá 'dãlé rĩ pi vúgá. ³ Ágó rĩ kã Pĕtĕrô pi ndreé Yũwãni be, kôpi lĕkĭ fií mvú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãlé, ĩri ní mũřĕngã zĭzú kôpi vúgá.

⁴ Pĕtĕrô pi Yũwãni be, kôpi ní ängũ ndrezú ĩri vúgá 'dãá, kúru Pĕtĕrô ní 'yozú kíni, “Í ndre ängũ 'bã vúgá nõô!” ⁵ Kúru ágó rĩ ní ängũ ndrezú kôpi vúgá 'dãá, ũsũ dĕna kôpi lĕkĭ 'í ní ngá sĕĕ. ⁶ Kúru Pĕtĕrô ní 'yozú kíni, “Mũřĕngã fiřĭ má ní sĕĕ mí ní ni 'dãáyo, 'bo ngá má ní ícô sĕĕ mí ní ni anigé. Rú Yësũ Kúrísítô Nãžĕrĕtã vé rĩ sĭ, mí íngá ěcĭ tuú.”

⁷ Pĕtĕrô ní ĩri ě drj ěndĕpĭ řũzú, ĩri ingazú řũřũ, koro ágó rĩ ä pá, äzini ĩrivé mũřũkũ'yã ní ícãzú ũkpô ũkpô.

⁸ Ágó rĩ ní wazú řũřũ, ĩri ní 'í'dózú ěcĭ tuzú. ĩri ní 'dezú mvú kôpi be trũ Jó Múngú vé rĩ ä bórô gá 'dãá, ri ěcĭ tuú mvú, ri waá mvú, äzini ri Múngú ri íngú mvú.

⁹ “Bã rĩ pi äřĕvú céré ndrekĭ ĩri ri ěcĭ tu, äzini ĩri ri Múngú ri íngú. ¹⁰ Kôpi kã nĭj ámã 'yozú kíni ágó rĩ 'bã ändúrũ riřĭ mũřĕngã mããpi Jó Múngú vé rĩ vé kĕĕtĭlĕ ĩ ní zĭj ũnyĭ be ambamba rĩ gé 'dãlé rĩ 'i, kôpi äyãkĭ tã 'i ngaãpi 'điri sĭ rá.

Pĕtĕrô sĕ tĭ Jó Múngú vé rĩ agá

¹¹ Ágó rĩ kã áwí ônjú kuú Pĕtĕrô pi ä vũđřĭ gé Yũwãni be tĭtĭ, 'bã rĩ pi äřĕvú céré äyãkĭ tã 'điri sĭ rá, kôpi únjúkĭ mvú ôngú sĭ vũrã ĩ ní zĭj Sôlômónã vé Jó'bilé rĩ gé 'dãá. ¹² Pĕtĕrô kã kôpi ndreé, ĩri ní 'yozú kôpi ní kíni, “ĩmi ägô ĩsĕrĕlé vé 'đĩ'béé, ngá ĩmi ní äyãzú tã 'điri sĭ rĩ ä'di? Ngá ĩmi ní rizú 'bã ndrezú 'dĭni rĩ ä'di? ĩmi ũsũkĭ kíni, 'bã ídriká ágó nõri 'bãvé ũkpô sĭ? Dôku 'bã ní adrií

††† Kôpi rikĭ pánga rĩ ũndĭĩ: Tã 'điri vé ĩřĭfĭ, kôpi rikĭ ínyã nyaá trũ, äzini kôpi rikĭ vĭnyô mvú trũ. † Jó Múngú vé rĩ: Jó Múngú vé rĩ 'yĕná älukúta Yĕřũsãlĕmã gá 'dãá. Atala rĩ pi 'yĕná ri řôbôřô zã Jó rĩ agá 'dãã nĭ, sũ tãřĭmbĭ Môsĕ vé rĩ ní 'yoó rĩ tĭni. Múngú ri đřĭ Vũrã Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dãã.

'bá Múngú vé ni rĩ sĩ? ¹³ Múngú Ābūrámā † vé rĩ, Ísákā †† vé rĩ, āzini Yókóbū † vé rĩ, Múngú 'bá ẹ̀'bípijí vé rĩ íngú ívé átí' 'bá Yésū ri rá. Īmi sėkí Yésū ri 'dijí drāá nĩ. Pílátō lē kōdō ĩri ọyubú rá, ĩmi gākí sĩ. ¹⁴ Īmi gākí Yésū 'Bá Uletere, āzini 'Bá Pijí rĩ sĩ, ĩmi lėkí ā ọyukí 'bá āngū 'dijipi rĩ sėé ĩmi ní áyu. ¹⁵ Īmi 'dijí 'bá ídri sėepi rĩ drāá rá, 'bo Múngú inga ĩri gōó ídri rú drāngará gálėsíla rá. 'Bá ndrekí tā 'dĩri 'bá mĩ sĩ. ¹⁶ Ágō ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní nĩí rá 'dĩri, ĩri ní Yésū ri ẹ̀'yíí gí rĩ sĩ, sė ĩri ní ícázú ũkpó ũkpó 'dĩ. Īri ní Yésū ri ẹ̀'yíí gí rĩ sĩ, sė ĩri ní ídrízú, ĩmi ní ĩri ndrezú ĩmĩ mĩ sĩ 'dĩ.

¹⁷ "Má ẹ̀drípíjí má ọm̀vúpíjí, á nĩ rá 'yozú kíní ĩmi ĩmivé drĩkoma rĩ pi be, ĩmi 'okí tā rĩ ẹ̀nĩákō sĩ. ¹⁸ 'Bo tā Múngú ní ọtú átá nẹbĩ rĩ pi tĩ gé 'yoó kíní, Kúrísítō ri úmvúlėsí ímú ĩzāngá nya rá rĩ, nga 'i fúú tĩ ni gé gí. ¹⁹ Kúru lē ĩmi újákí ẹ̀sĩ ĩmivé ũnjĩkányā agásí rá, ĩmi ímúkí Múngú vúgá, ā ũjĩkí rí ĩmivé ũnjĩkányā rá, Úpí ā trũ rí ĩmi ĩmivé ũnjĩkányā agásí rá. ²⁰ Sā āzi ri ímú 'dĩí' 'dĩ, Úpí ri ímú ĩmi ní ũkpō sē, ĩri ímú Kúrísítō 'i ní ĩpēē rĩ pē m̀uzú ĩmi vúgá 'dĩí, 'bá rĩ Yésū 'i. ²¹ Īri áwí adri 'bũ gé 'dāá cĩmg-bá sā Múngú ní ímú zú ngá rĩ pi údézú céré ú'dí rĩ gé, sũ Múngú ní ọtú ẹ̀zĩj nẹbĩ uletere rĩ pi tĩ gé rĩ tĩni.

²² Mósē †† 'yo ọtú kíní, 'Úpí Múngú ĩmivé rĩ úmvúlėsí ímú ĩmi ní nẹbĩ ĩpē ĩmivé 'bá rĩ pi āsámvú gé sũ má tĩni, ĩmi 'bākí bĩ tā ārėvú céré ĩri ní átá rĩ pi yizú. ²³ 'Bá ĩrivé tā yĩpi ku rĩ, ĩmú ĩri gũ ĩrivé 'bá rĩ pi āsámvú gé sĩ āmvé, ĩri 'dĩ drā 'dĩsĩ rá. ††

²⁴ "Ádarú ọtú nẹbĩ rĩ pi átákí 'dĩni, 'f' d'ózú Sāmūlėlė vúgá, nẹbĩ ímú 'bá ĩri ā vúdrĩ gé rĩ pi be céré, 'yokí tā nóni riipi 'i ngaápi 'dĩri rá. ²⁵ Tā nẹbĩ rĩ pi ní ọtú átá rĩ, tā ni ri ímú 'i nga ĩmĩ rú' 'bá gá, āzini ũndĩ Múngú ní rúyú ĩmi ẹ̀'bípijí be rĩ, ĩri ímú adri ĩmivé ni. Ā'diātāsīyā Múngú 'yo Ābūrámā ní kíní, "Bá āngū rĩ pi agásí rĩ pi ārėvú céré úmvúlėsí tākíri ísú úyú mívé rĩ pi vúgá, ††²⁶ Drĩdrĩ ni Múngú ĩpē ívé mvá Yésū ri ímú ĩmi vúgá, ā sē rí ĩmi ní tākíri, 'bá ālu ālu ā újā rí ẹ̀sĩ ívé ũnjĩkányā agásí rá."

Pétērō pi Yūwánĩ be tukí pá Yāhúdĩ tā lĩ' 'bá rĩ pi ẹ̀ndrẹtĩ gé

4 Pétērō pi Yūwánĩ be, kōpi ká rií átá 'bá rĩ pi ní, atala rĩ pi †† ā urukō, kápítėnĩ Jó Múngú vé rĩ ũtėepi rĩ be, āzini Sādókē † rĩ pi ā urukō' 'bée be, kōpi ní

† Ābūrámā: Múngú zĩ Ābūrámā ri kíní, ā ku ívé 'bá 'bėtĩ āsámvú gé rĩ pi, ā ku ívé āngū, ā 'de m̀uzú āngū āzi ú'dí ni gé. Ābūrámā ri ẹ̀'bípijí Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkí ĩri ílĩ élfũ ālu m̀dũrũlũ ārō (1,800) gé, ísú tĩkí drĩ Yésū ri kuyé. 'Í lā 'Í'dóngárá 12-25. †† Ísákā: Ísákā ri mvá Múngú ní ẹ̀zĩj Ābūrámā ní rĩ. 'Í lā 'Í'dóngárá 17-35. † Yókóbū: Yókóbū ri Ābūrámā mvópi Ísákā vé mvá, ĩri anji be m̀udrĩ drĩ ni ĩrĩ, Múngú újā rú ni zĩj Ísērėlė, úyú ĩrivé rĩ zĩkí anji Ísērėlė vé ni. Sā Yésū vé rĩ gé, zĩkí kōpi Yāhúdĩ. 'Í lā 'Í'dóngárá 25-50. †† Mósē: Yósėpā ká drāá gí, 'bāgú Ĕjėpėtō vé rĩ 'bā anji Ísērėlė vé rĩ pi ẹ̀zĩj ngāá tũgėrĩ rú caá ílĩ m̀dũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpėzú ímú zú anji Ísērėlė vé rĩ pi pazú adringará tũgėrĩ rú rĩ agásí. Múngú sē tājmbĩ rĩ Mósē ní, ā lū anji Ísērėlė vé rĩ pi ní, sėzú ĩ ní tājmbĩ rĩ zizú tājmbĩ Mósē vé ni ānĩ. Tĩkí Mósē ri ísú ākūdė ílĩ rĩ ca élfũ ālu m̀dũrũlũ sũ (1,400), ísú ākūdė tĩkí drĩ Yésū ri kuyé. 'Í lā Wũngárá 2-24. †† 3:23 Dėtōrōnómė 18:15-19 ††† 3:25 'Í'dóngárá 22:18; 26:4 ††† Átálágú: 'Bá Ísērėlė vé rĩ pi āsámvú gé, 'yėnā átálágú ri rōbōņō zā Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá nĩ. Atala rĩ pi ri ĩfũ úyú Lėvĩ vé rĩ agá. † Sādókė:

ímú zú Pétērō pi vúgá nōó. ² Kōpi ā 'a ve ũnjĩ ũnjĩ, ā'diātāsīyā Pétērō pi ní rií 'bá rĩ pi ímbá Yūwánĩ be kíní, Yésū vé ũkpō sĩ 'bá ũdrā' 'bá gí rĩ pi ícō íngá rá rĩ sĩ. ³ Kōpi ní Pétērō pi ruzú Yūwánĩ be, ọtú rĩ ní 'deé gí rĩ sĩ, kōpi sukí 'bá 'dĩ' 'bée jó āngū ũ'yízú rĩ agá, cĩmgbá cazú ũ'bútĩņá gá. ⁴ 'Bo 'bá kárakará yĩkí tĩ Pétērō ní sėé rĩ, kōpi ẹ̀'yĩkí Yésū ri rá, āgō † rĩ pi ícō ca élfũ tōwú (5,000) rá.

⁵ Kā m̀uzú adrií drũ 'dĩni, 'bá āngū rú' 'bá rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, 'bá tājmbĩ Mósē vé rĩ ímbá' 'bá rĩ pi be, kōpi ní ĩ' úmú zú Yėrūsālėmā gá 'dāá. ⁶ Ānásĩ átálágú āmbúgú atala rĩ pi drĩgė rĩ ††† 'dālė anigė, āzini Kāyáfā, Yūwánĩ, Ālėkízāndā, āgō urukō' 'bée be, kōpi kpá anigė. 'Bá 'dĩ' 'bée mārítė átálágú āmbúgú rĩ vé ni. ⁷ Kā Pétērō pi íjĩ Yūwánĩ be kōpi ẹ̀ndrẹtĩ gé, kōpi ní Pétērō pi zizú Ícāzúwánĩ be kíní, "Īmi 'okí tā āyāzú āyāyā †† 'dĩri ā'di vé ũkpō sĩ? Dōku ā'di vé rú sĩ?"

⁸ Kúru Índrĩ Uletere rĩ ní Pétērō ri ású zú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kíní, "Īmi 'bá āngū rú' 'bá rĩ pi, āzini ambugu 'bávė āngū agá rĩ pi! ⁹ Īmi ri 'bā zĩ ẹ̀sĩ múkė 'bá ní ágó ọgōrōvũ rú rĩ ídrízú rĩ sĩ ĩmi lėkí nĩí 'yozú kíní 'bá ídríkí ágó 'dĩri ngóni ngóni yā 'dĩni? ¹⁰ Ā lē lūú ĩmi ní, āzini 'bá Ísērėlė vé rĩ pi ní céré kíní, ágó ídrĩpi pá tuúpi ĩmi ẹ̀ndrẹtĩ gé 'dĩri, ídrĩ Yésū Kúrísítō Nāzėrėtāgú ĩmi ní gbāá pėtĩ alambaku sígė, Múngú ní ingá gōó ídri rú drāngará gálėsĩ rĩ vé rú ũkpō be rĩ sĩ. ¹¹ Yésū ri, " 'írā ĩmi 'bá jó sĩ' 'bá rĩ pi ní gāá sĩ rĩ, újā nóni 'i ícā írā sėepi jó rĩ ní pá tuzú ānĩ ũkpō ũkpō ni.' †††

¹² 'Bá āzi ícōpi āngū paápi ni 'dāáyo, ā'diātāsīyā rú āzi vũ drĩgė nōgó ĩ ní 'daá 'bā āzi rú' 'bá gá āngū paápi ni 'dāáyo."

¹³ 'Bá ĩ' úmú' 'bá vūrā tā lizú rĩ gé rĩ pi ká tā Pétērō pi ní átá Yūwánĩ be ũrĩ ākō 'dĩri yĩj, kōpi ká nĩí ámá 'yozú kíní ímbákí kōpi kuyé, āzini kōpi nĩkí tā kuyé, sē kōpi ní āyāngárá. Kōpi gōkí nĩí ámá 'yozú kíní 'bá 'dĩ' 'bée rikí adrií Yésū pi be trú. ¹⁴ 'Bo kōpi ká ndreé ágó ĩ ní ídrĩ rĩ tu pá kuú Pétērō pi āsámvú gé Yūwánĩ be, kōpi gōkí átángá 'yoó'yo ni ndāá tí. ¹⁵ Kúru kōpi ní 'yozú Pétērō pi ní Yūwánĩ be kíní, lē kōpi ā m̀ukí 'bá tā lĩ' 'bá rĩ pi †† ẹ̀ndrẹtĩ gé 'dĩsĩ rá, kōpi ní átázú ĩ' āsámvú gé sĩ kíní, ¹⁶ " 'Bā 'okí āgō 'dĩ' 'bée íngóni? 'Bá adri' 'bée Yėrūsālėmā agá rĩ pi ārėvú céré nĩkí tā āyāzú āyāyā kōpi ní 'oó 'dĩri rá, 'bá ícókí tā 'dĩri gāá bā ku. ¹⁷ 'Bo 'bá lėkí dō 'bá 'dĩ' 'bée ugaá kōpi ā ũlúkí tā 'dĩri m̀uzú 'bá rĩ pi ní ku, lē 'bā útrėkí kōpi drĩgė, kōpi ā gōkí rí Yésū vé tā ũlúú m̀uzú 'bá rĩ pi ní ku." ¹⁸ Kúru kōpi ní Yésū vé 'bá áyúāyũ ĩrĩ 'dĩ' 'bée zizú ĩgōzú ĩ' vúgá nōlė, útrėzú kōpi drĩgė kíní,

Sādókė rĩ pi ngúlúmũ Yāhúdĩ rĩ pi vé tājmbĩ Mósē vé rĩ rú' 'bá tĩtĩ rĩ pi, 'bo kōpi ẹ̀'yĩkí Índrĩ rĩ pi vé tā kuyé, ẹ̀'yĩkí mālāyíkā rĩ pi vé tā kuyé, āzini kōpi ẹ̀'yĩkí kpá 'yozú kíní, 'bá ũdrā' 'bá gí rĩ pi gō íngá ídri rú rá 'dĩni kuyé. 'Í lā Ĕžj 23:8. †† Āgō: Lākí ũkú rĩ pi anjiņā rĩ pi be kuyé. ††† Átálágú āmbúgú rĩ: Átálágú āmbúgú rĩ ndė atala rĩ pi céré, ā'diātāsīyā ĩri 'yėnā fi Jó Múngú vé rĩ agá Vūrā Uleteretere rĩ agá 'dāá nĩ, ĩri fi vú ālu ílĩ ālu agá. Īri ārĩ rōbōņō vé rĩ jĩ ũnjĩkányā ũjizú. 'Í lā Lėvĩtĩkā 16; Ĕbėrė 9. †† 4:7 Ĕžj 3:5-8 ††† 4:11 Sāwúmā 118:22 †† 'Bá tā lĩ' 'bá rĩ pi: Átálágú āmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drĩgė rĩ pi, drĩkoma rĩ pi, kōpi ri ĩ' úmú tā Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ lĩ.

kōpi ā gōkí Yēsū vé tā átá dīj ku, āzini kōpi ā gōkí ímbá dīj ku.

¹⁹ 'Bo Pétērō pi ní újázú Yūwánī be kīnī, "Īmi 'b'íkí drī tā 'd'iri áamá ĩmi ngúlúpi sī ká. Tā íngōri pīrj Múngú ɛndrɛtj gé nī, 'bá 'd'ukí ĩmivé tā ngaá áyu yā, dōku 'bá 'd'ukí tā Múngú vé rī ngaá áyu? ²⁰ 'Bo 'bá tīnī, tā 'bá ní ndreé 'bá mī sī, āzini 'bá ní yīj 'bá bī sī rī pi, 'bá ícókí tā ni ā ũlūngará kuú ku."

²¹ 'Bá tā lī' 'bá rī pi ní útrézú Pétērō pi drīgé Yūwánī be dīj. Kōpi ndákí lɛtj ī ní 'bá 'd'ī' bée ĩrīñžú ni tí. Kúru kōpi ní 'bá 'd'ī' bée pēzú mužú 'd'īsī rá. 'Bá rī pi ārēvú céré rikí Múngú ri íngú tā ī nga' 'bá 'd'ī' bée sī, ²² ā' diātāsīyā ágó ī ní ídrí tā be āyāzú āyāyā 'd'iri adri ɔgōrōvū rú aga ílī pūkú sū rī rá.

'Bá Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi zíkí Múngú ri

²³ Kā muž Pétērō pi ɔyūyū Yūwánī be jó ī ní āngū ũ'yīzú rī agá 'd'āāsī gí, kōpi ní 'dezú mužú tā atala atala rī pi drīgé rī pi ní 'yoó ī ní 'bá ambugu rī pi be rī ũlūzú 'bá ɔrūko Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi ní. ²⁴ 'Bá Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi ká tā Pétērō pi ní ũlū 'd'iri yīj, kōpi úmúkí ī trū Múngú ri zīj, kōpi kīnī, "Úpí Ūkpō 'D'ípa, 'í gbi 'b'ū pi vū be, yīj bālālā rī be, ngá ārēvú 'a ni gé rī pi be céré nī.

²⁵ Ōtú mí átá ũkpō Índrī Uleterē rī vé rī sī mívé ātī' 'bá 'bávé ɛ' 'b'ipj Dāwūdī tj gé, mí kīnī,

"Ngá sēepi 'bá āngū rī pi agá rī pi ā 'a ní vezú rī ā'di?

Ngá sēepi 'bá rī pi ní rizú tā azakaza vé ni pi ā tā ũtīzú rī ā'di?

²⁶ 'Bāgú vū drīgé rī pi útúkí ī kú ũrē lēzú ɛ' 'd'j 'd'izú, āzini 'bá āngū rú' 'bá rī pi úmúkí ī trū, lēkí ɛ' 'd'j 'd'ij Úpí Múngú be, āzini lēkí ɛ' 'd'j 'd'ij Māsīyā be. †

²⁷ "Ádarú 'bāgú Ěródē †† pi Pónítīyō Pīlātō be úmúkí ī 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi be, āzini 'bá Īsērélē vé adri' bée Yērūsālémā agá nōgō rī pi be, kōpi gākí mívé ātī' 'bá uleterē Yēsū mí ní ĩpēē Māsīyā rú rī sī. ²⁸ Kōpi 'okí tā rī sūyú mí ní ũtīj mívé ũkpō sī, mī ɛsī ní lēē ā 'okí rī tīnī. ²⁹ Úpí, 'í yj tā kōpi ní rizú útrézú 'bá drīgé 'd'iri, 'í sē mívé ātī' 'bá rī pi ā ũlūkí tj mívé rī ũrj ākó. ³⁰ 'Í sē 'bá ní ũkpō mívé ātī' 'bá uleterē Yēsū ā rú sī, 'bá ídríkí rī 'bá rī pi ānī, āzini 'bá 'okí rī tā āyāzú āyāyā ni pi tā ambugu ambugu ni pi be ānī."

³¹ Kōpi ká Múngú ri zīj dej, vūdrj ni gé, vūrā kōpi ní ī úmúzú rī ní 'i ayazú dīngídīngí. Kúru Índrī Uleterē rī ní kōpi ásúzú céré, kōpi ní 'í' dōzú tj Múngú vé rī ũlūzú ũrj ākó.

'Bá Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi rikí ĩvé ngá ālēē ĩ āsámvú gé sī trū

³² 'Bá Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi rikí adrii céré ɛsī be ālu, āzini úmī be ālu. 'Bá āzi 'yoópi kīnī ngá ívé rī pi ívé ni ɔ' 'd'ukú lɛgúsī 'd'ini 'd'āayo, kōpi rikí ĩvé ngá rī pi ālēē ĩ āsámvú gé sī céré trū. ³³ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi rikí tā

† 4:26 Sāwúmā 2:1-2 †† 'Bāgú Ěródē: Ěródē 'd'iri Ěródē Ānītīpā 'i, ĩri Ěródē Āmbúgú rī vé mvá. 'Í lā Mātāyo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkā 3:1. Sā ī ní Yēsū rī tīzú rī gé, Ěródē Āmbúgú 'd'iri rú āngū rī nī. 'Í lā Mātāyo 2:1-8; Lúkā 1:5. Vūdrj ni gé, 'bāgú āzi anigé rú ni Ěródē Āgīrīpā, ĩri Ěródē Āmbúgú rī vé mvá vé mvá. 'Í lā Ězj 12:1-13:1.

Úpí Yēsū vé íngázú gōó ídri rú rī vé tā ũlūú 'bá rī pi ní ũkpō be. Múngú 'bá tākíri āmbúgú kōpi drīgé céré.

³⁴ Kōpi āsámvú gé, ngá 'bá āzi ndéepi ni 'd'āayo, ā' diātāsīyā 'bá nyōkú be, dōku jó be rī pi rikí ĩvé ngá ɔzīj, kōpi rikí mūfēngā ni íjī, ³⁵ sēē Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi drīgé, kōpi rikí awāá 'bá ngá lē' 'bá rī pi ní.

³⁶ Yōsépā Lévīgú † ímūpi Sáyīpūrāsī gélésī Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní zīj Bārúnábā rī (rú Bārúnábā 'd'iri vé ífífí 'bá rīpi ɛsī ímbápi ni), ³⁷ sē ívé nyōkú jeé, íjī mūfēngā ni sēē Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi drīgé.

Ānānīyā pi vé tā ũkú ni Sāfirā be rī

5 Ágō āzi rú ni Ānānīyā 'i, kōpi ũkú ni Sāfirā be sēkí kpá ĩvé nyōkú ɔrūko jeé rá. ² Ānānīyā 'du mūfēngā rī ā ɔrūko zūzū, kōpi ũsūkí tā ni ũkú ni Sāfirā be trū, ĩri ní mūfēngā rī vé ĩmbítā jízú sēzú Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi vúgá 'd'āā, ĩri ní 'yozú kīnī, mūfēngā 'bá ní nyōkú ɔzizú rī, ĩri céré 'd'ī.

³ Kúru Pétērō ní 'yozú kīnī, "Ānānīyā, ngá sēepi Sātānā †† ní fizú mí ɛsī agá, mí ní ũnjō ũlūzú Índrī Uleterē rī ɛndrɛtj gé, mí ní mūfēngā nyōkú ɔzizú rī ā ɔrūko zūzú rá rī ā'di? ⁴ Nyōkú mí ní ɔzīj rī, ĩri mívé ni, mūfēngā mí ní nyōkú rī ɔzizú rī, ĩri mívé ni, adri 'd'ini kuyé? Ngá mí ní rizú tā rī 'ozú 'd'ini rī ā'di? Mí ũ' 'bā 'bā mī kuyé, mí ũ' 'bā Múngú ɛ mī."

⁵ Ānānīyā ká tā Pétērō ní 'yoó 'd'iri yīj, ĩri ní 'í' dézú vūgá, ĩri ní drāzú. 'Bá céré tā 'i ngaápi 'd'iri yj' 'bá rī pi, ũrj fū kōpi ambamba. ⁶ Kúru kērjanji ɔrūko' bée ní ímúzú āvū rī ĩmūlūzú bōngó sī, kōpi ní 'd'uzú mužú āmvé 'd'āā, kōpi ní āvū rī sīzú.

⁷ Vūdrj ni ká vūyú caá sá na, ũkú ni Sāfirā ní ífízú jó agá nōó, 'bo nī áamá kuyé 'yozú kīnī ágó ni drā gí.

⁸ Pétērō ní ĩri zizú kīnī, "Í lū má ní, mūfēngā ĩmi ní nyōkú rī sēzú jezú mí ágó ni Ānānīyā be rī, ĩri nyo adriipi 'd'ī?"

Ūkú rī ní 'yozú kīnī, "Ě, mūfēngā rī adriipi 'd'ī."

⁹ Pétērō ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ngá ĩmi ní tj ícízú Índrī Úpí vé rī ũ' 'b'izú rī ā'di? 'Í ndre drī ká, 'bá mí ágó ni ri sī' 'bá rī pi ícákí pá tuú kuú kējētīlē gá 'd'ī, kōpi kpá mi 'd'ū muž āmvé 'd'āā."

¹⁰ Sā 'd'āri gé, ũkú rī ní 'í' dézú Pétērō pá gá 'd'īgé, ĩri ní drāzú. Kērjanji rī pi ká ífí jó agá nōó, kōpi ísūkí ũkú rī drā gí, kōpi ní ĩrívé āvū 'd'uzú mužú āmvé 'd'āā, kōpi ní āvū rī sīzú ágó ni ā jēlē gá 'd'āā. ¹¹ 'Bá kánísá vé rī pi ká tā 'd'iri yīj, ũrj fū kōpi ambamba.

Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ídríkí 'bá drā be ni pi kárakarā

¹² Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi 'okí tā āyāzú āyāyā ni pi, āzini tā ambugu ambugu ni pi kárakarā 'bá rī pi āsámvú gé. Ú' 'd'ú céré 'bá Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi ārēvú céré rikí ī úmú trū Jó' 'bilé Sōlōmónā vé rī †† gé 'd'āā.

¹³ 'Bá rī pi ɛ íngúkí dō Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi íngúngū drāāsiyā, 'bá ɔrūko Yēsū ri ɛ'yī' 'bá kuyé rī pi fíkí 'bá

† Lévīgú: Atala Īsērélē rī pi vé rī ārēvú céré, íbíkí ĩfūú úyú Lévj vé rī agá. †† Sātānā: Sātānā ri ādrōko, ĩri āmbúgú índrī ũnjj rī pi drīgé, gā tā Múngú vé rī 'd'ugá ngagá sī, Múngú ídró ĩri 'b'ū gé 'd'āāsī. 'Í lā Í' dangará 12:7-9. †† Jó' 'bilé Sōlōmónā vé rī: Jó' 'bilé Sōlōmónā vé rī, ĩri Jó Múngú vé rī ā bōró gá.

Yēsū ri ẹ'yī' bá gí rí pi ǎsámuvú gé kuyé. ¹⁴ 'Bo āgō kárakará, āzini ūkú kárakará ẹ'yīkí Úpí ri rá, kōpi úmúkí t̄fií 'bá Yēsū ri ẹ'yī' bá gí rí pi ǎsámuvú gé rá. ¹⁵ Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi ní tā āyāzú āyāyā ni 'oó rí sī, sē 'bá rí pi ūlīkí ívé 'bá drā be rí pi á'ya sī āzini pórōsī sī, íjǐ ímú ū'bāá létǐ mǐlẹ́ gá sī, Pétēró kādō agaá mužú, ǐrivé ín-dríkíndrǐ vé ūkpō ẹ́ ímuvú rí 'bá drā be rí pi, kōpívé drā ā de rí kōpi rú' bá gá sī rá. ¹⁶ 'Bá bǐtríká íbíkí ímú kūrú Yērūsālémā gārā gá rí pi agásí, kōpi íjǐkí ívé 'bá drā be rí pi, āzini ín-drǐ ūnjǐ be rí pi, ídríkí kōpi céré rá.

Ōcǔkí Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi

¹⁷ Átálágú āmbúgú rí, ívé ūgalaku adri' bá Sādókē rí pi be, Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi vé tā 'de kōpi ẹ́ ẹ́sǐ agá ūnjǐ. ¹⁸ Kōpi ní Yēsū vé 'bá áyúāyū 'dǐ' bée ruzú ú' bészú jó t̄ ní rizú āngū ū'yízú rí agá. ¹⁹ 'Bo ínǐnǎ 'dāri sī, mǎlāyíkā t̄ Úpí vé rí ní kẹ́tǐ jó t̄ ní rizú āngū ū'yízú rí pi ūzǐzú, ǐri ní Yēsū vé 'bá áyúāyū 'dǐ' bée íjǐzú ǐfúzú āmvé. Mǎlāyíkā rí ní 'yozú kōpi ní kǐnǐ, ²⁰ "Ími mukí Jó Múngú vé rí ā bóró gá 'dāá, ǐmi ūlūkí ídri ú' dǐ t̄ ní Yēsū ri ẹ́'yízú rí vé tā 'bá rí pi ní céré." ²¹ Kōpi yíkí tā mǎlāyíkā rí ní 'yoó rí rá. Āngū rí kǎ ọwú, kōpi ní mužú 'bá rí pi ímbázú Jó Múngú vé rí ā bóró gá 'dāá.

Átálágú āmbúgú rí kǎ ícá ívé ūgalaku rí pi be, kōpi ní ívé 'bá tā lǐ' bá rí pi zǐzú 'bá ambugu Īsērélẹ́ vé rí pi be ímúzú vūrā ālu gé, kōpi ní 'bá rí pi pězú mužú jó āngū ū'yízú rí agá 'dāá, kōpi ā mukí rí Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi íjǐ ímú āmvé nōó. ²² 'Bo ūgalaku rí pi 'bá Múngú vé jó ūtē' bá rí pi be kǎ mužú caá jó āngū ū'yízú rí agá 'dāá, kōpi ǐsúkí Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi kuyé. Kōpi ngakí t̄ újǎ ímú tā 'dǐri ūlū átálágú āmbúgú Yāhúđǐ rí pi vé rí ní kǐnǐ, ²³ "Bá cakí ǐsú jó āngū ū'yízú rí ícíkí tǐ ní cǐ. 'Bá ri' bá āngū ūtē' bá rí pi tukí pá kuú kẹ́tǐlẹ́ gá, 'bo 'bá kǎ kẹ́tǐ jó āngū ū'yízú rí vé rí zǐjǐ, 'bá ǐsúkí 'bá 'dǎ' bée jó agá 'dāá kuyé." ²⁴ Ūgalaku āmbúgú riipi Jó Múngú vé rí ūtēepi rí, āzini atala atala rí pi drǐgẹ́ rí pi kǎ tā 'dǐri yǐjǐ, kōpi ẹ́ drǐ ábá céré céré, kōpi rikí ūsǔjǐ kǐnǐ, tā 'dǐri vé ūđǔ ri ímú adri ngóni.

²⁵ Kúru ágó āzi ní ícázú ímúzú ūlūzú kōpi ní kǐnǐ, "Āgō ájée ǐmi ní uruḡú ú' bẹ́ jó āngū ū'yízú rí agá 'dǎ' bée, kōpi nóni ri 'bá rí pi ímbá Jó Múngú vé rí ā bóró gá 'dāá' dǎ." ²⁶ Ūgalaku āmbúgú Múngú vé jó ūtēepi rí ní ngazú mužú ívé 'bá ri' bá Jó Múngú vé rí ūtē' bá rí pi be Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi uruzú íjǐzú. 'Bo kōpi urukí 'bá 'dǐ' bée ūkpō sǐ kuyé, ā'diātāsīyā kōpi 'okí ūrǐ sǐ 'bá rí pi ā úvǐkí t̄ írǎ sǐ ku.

²⁷ Kōpi kǎ Yēsū vé 'bá áyúāyū 'dǐ' bée íjǐ pá tuú 'bá tā lǐ' bá rí pi ẹ́ndrẹ́tǐ gé, átálágú āmbúgú rí ní 'yozú kōpi ní ²⁸ kǐnǐ, "Bá 'yokí nyo ándúrú ǐmi ní, ǐmi ímbákí 'bá rí pi Yēsū ā rú sǐ ku 'dǐni kuyé? ǐmi ndrekí drǐ ká, ǐmi ímbákí nóni 'bá rí pi Yērūsālémā agásí céré Yēsū vé tā sǐ. ǐmi nóni ri ǐrivé drǎngárá ā tā ngo 'bá drǐgẹ́."

²⁹ 'Bo Pétēró pi Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi be, kōpi ní újǎzú kǐnǐ, "Bá tā Múngú ní 'yoó 'bá ní rí 'dụ nga áyu. 'Bá 'dụkí tā 'bá áda ní lūú 'bá ní rí ngaá áyu ku.

† Mǎlāyíkā: Mǎlāyíkā rí pi ín-drǐ, kōpi ri adri Múngú be 'bǔ gé 'dǎlẹ́, kōpi rú' bá ākó. Múngú ri sǎ āzi sǐ kōpi ǐpẹ́ ímú vū drǐgẹ́ nōó ú' dǔkó múké ívé rí ūlū 'bá rí pi ní.

³⁰ Múngú 'bá ẹ́'bǐpǐjǐ vé rí inga Yēsū ǐmi ní ipaá pẹ́tǐ alambaku sígẹ́ 'dǐri gōó ídri rú rá. ³¹ Múngú sē ǐri ní āmbúgū, 'bá ǐri úrí ívé drǐ ẹ́ndẹ́pǐ gé Úpí rú, āzini 'Bá 'bá Paapi ni rú. Múngú 'o tā 'dǐri 'dǐni, ā'diātāsīyā lẹ́ 'bá Īsērélẹ́ vé rí pi ā újǎkí ẹ́sǐ, 't̄ trū rí kōpi ívé ūnjǐkǎnyā agásí bēnǐ. ³² 'Bá ndrekí tā 'dǐ' bée 'bá mǐ sǐ rá, † āzini Índrǐ Uleteré Múngú ní ǐpẹ́ 'bá ívé tā 'dụ' bá nga' bá rí pi ní rí ndre kpá tā 'dǐri 't̄ mǐ sǐ rá."

³³ 'Bá ambugu rí pi kǎ tā 'dǐri yǐjǐ 'dǐni, kōpi ā 'a ve ūnjǐ ūnjǐ, kōpi lẹ́kí Yēsū vé 'bá áyúāyū 'dǐ' bée ú' dǐ drāá 'dǐsǐ rá. ³⁴ 'Bo Fārúsǐgú † āzi rú ni Gāmǎlǐyélẹ́ 'i, ǐri 'bá tǎimbǐ ímbápi ni, 'bá rí pi céré ǐnjǐkí ǐri ǐnjǐnjǐ, ǐri ní pá tuzú 'bá tā lǐ' bá rí pi ẹ́ndrẹ́tǐ gé, ǐri ní 'yozú kǐnǐ, ā jǐkí āgō 'dǐ' bée fūú āmvé sǎnǎ be mǎdǎ. ³⁵ ǐri ní 'yozú kōpi ní kǐnǐ, "Ími 'bá Īsērélẹ́ vé 'dǐ' bée, lẹ́ ǐmi ūsǔkí tā ǐmi ní lẹ́ 'oó āgō 'dǐ' bée rú' bá gá rí pi múké múké. ³⁶ Ọtú Tẹwúdǎ ǐfú 'yo kǐnǐ, 'i 'bá āmbúgú, 'bá mǔđǔrǔlǐ sụ úmúkí t̄ ǐri be rí pi kpélékpélé, ǐrivé tā gō ícá ngá kána. ³⁷ ǐri ā vúdǐrǐ gé, Yúdǎ Gǎlǐláyāgú rí ní kpá ǐfúzú lókí āzi 'bá lǎzú ni gé, 'bá kárakará mukí vú ni gé sǐ, 'bo 'dǐkí ǐri drāá rá, írékí ǐrivé 'bá ǐri āpámuvú ūbǐ' bá rí pi kpélékpélé.

³⁸ "Á 'yo ǐmi ní, ǐmi kukí 'bá 'dǐ' bée. Dō tā 'bá 'dǐ' bée ní rií 'oó 'dǐri íngá yǐkǐ 'bá áda vé ni vúgá, tā 'dǐri gō ícá ngá kána. ³⁹ 'Bo dō tā 'dǐri íngá Múngú vúgálẹ́sǐlǎ, ǐmi ícókí āgō 'dǐ' bée ugaá bǎ ku. ǐmi ndrekí dō múké ku, tā ǐmi ní rií 'oó 'dǐri, ǐmi ri ūmbǎ fụ Múngú be."

⁴⁰ 'Bá ambugu tā ǎsámuvú ámá' bá rí pi ā'yíkí ǐrivé tā rá. Kōpi ní Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi zǐzú ímúzú, kōpi sẹ́kí 'bá áyúāyū 'dǐ' bée gbǎā ūnjǐ ūnjǐ, 'bá ambugu 'dǐ' bée átákí kōpi ní ūkpó ūkpó kǐnǐ, lẹ́ kōpi ā gōkí Yēsū ā rú zǐjǐ dǐjǐ ku, t̄ ní kōpi ọyuzú mužú.

⁴¹ Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi ní fúzú vūrā 'bá rí pi ní tā lǐzú rí agásí āmvé, kōpi rikí ūnjǐ mužú, ā'diātāsīyā Múngú 'dụ kōpívé tā 'bāā āmbúgú, ā'yǐ kōpi sée ǐzāngā nyaá Yēsū vé tā sǐ. ⁴² Ú' dǔ céré kōpi rikí 'bá rí pi ímbá Jó Múngú vé rí ā bóró gá, āzini 'bá rí pi vé 'bẹ́tǐ ǎsámuvú gé sǐ, kōpi rikí ú' dǔkó múké rí ūlūú mužú āndẹ́ngárá ākó kǐnǐ, "Mǎsǐyā ǐmi ní rií ndǎá rí, ǐri Yēsū Kúrísítō 'i."

Ūpẹ́kí āgō ẹ́zǐrǐ 'bá kǎnísǎ vé rí pi ẹ́ ǐzǎ kóó

6 Lókí 'dǎri gé, 'bá Yēsū ā pámvú ūbǐ' bá rí pi vé kǎlǎfe ri vaá mužú drǐgélẹ́. 'Bá átá' bée Gǐrǐkǐ tǐ sǐ rí pi rikí unuú 'bá átá' bée Ēbérẹ́ tǐ sǐ rí pi vé tā sǐ kǐnǐ, ú' dǔ álu álu kádō rií ānyāngā awaá, sẹ́kí ānyāngā rí ọwuzǐ átá' bée Gǐrǐkǐ tǐ sǐ rí pi ní ku. ² Kúru Yēsū vé 'bá áyúāyū mǔdrǐ drǐ ni ǐrǐ rí pi ní 'bá Yēsū ā pámvú ūbǐ' bá rí pi úmúzú vūrā álu gé, kōpi ní 'yozú kǐnǐ, "Adri múké ku 'bá ní Múngú vé ú' dǔkó múké rí vé ūlūngárá kuzú, 'bá ní rizú ānyāngā awazú áyu. ³ Má ẹ́drǐpǐjǐ má ọmvúpǐjǐ, lẹ́ ǐmi ūpẹ́kí 'bá ẹ́zǐrǐ ǐmi ǎsámuvú gé 'dǐgẹ́ t̄ ní

†† 'Bá ndrekí tā 'dǐ' bée 'bá mǐfǐ sǐ: Yēsū vé 'bá áyúāyū rí pi ndrekí Yēsū vé drǎngárá, āzini ǐrivé íngángárá gōó ídri rú drǎngárá gálẹ́sǐ rí, āzini ǐrivé ngangárá mužú 'bǔ gé rí rá. † Fārúsǐ: Fārúsǐ rí pi ngúlúmú Yāhúđǐ rí pi vé tǎimbǐ Mósẹ́ vé rí rú' bá tǐtǐ rí pi. Kōpi 'dụkí ín-drǐ rí pi vé tā, āzini mǎlāyíkā rí pi vé tā 'bāā tā āmbúgú rú, kōpi ẹ́'yíkí rá 'yozú kǐnǐ, 'bá ūdrǎ' bá gí rí pi gō íngá ídri rú rá. 'Í lǎ Ějí 23:8.

ĭnjĭ ĭnjĭ, ěpĭ' bá Múngú vé ĭndrí Uleterē rĭ sĭ gĭ, adri' bá úmĭ be ni pi, 'bā kōpi 'bā ri ězĭ 'dĭri nga, ⁴ 'bā 'bāki rĭ ěsĭ rizú Múngú ri zĭzú, āzini tĭ Múngú vé rĭ ũlŭzú."

⁵ Tā Yēsŭ vé 'bā áyúāyŭ 'dĭ' bée ní 'yoó 'dĭri sē 'bā ĭ úmú' bá rĭ pi ní cérē āyĭkō. Kōpi ní Sētĕfánō ě'yĭngará be āmbúgú, ěpĭpi ĭndrí Uleterē rĭ sĭ rĭ ĭpĕzú, āzini kōpi ĭpĕkĭ Pĭlĭpŭ ri, Pōrōkōrō ri, Nĭkōnórā ri, Tĭmōnĭ ri, Pŭrŭménā ri, āzini Nĭkólā ĭngápi Ānĭtĭyókā gá, 'i újāpi Yāhŭdĭ rú rĭ. ⁶ Kōpi ní 'bā ĭ ní ũpĕē 'dĭ' bée jĭzú 'dazú Yēsŭ vé 'bā áyúāyŭ rĭ pi ěndrĕtĭ gé. Yēsŭ vé 'bā áyúāyŭ rĭ pi ní Múngú ri zĭzú kōpi ní, kōpi ní drĭ tĭzú 'bā ĭ ní ũpĕē 'dĭ' bée drĭgé.

⁷ Kúru tĭ Múngú vé rĭ ní ayizú mužú āngŭ rĭ pi agásĭ. 'Bā Yēsŭ ri ě'yĭ' bá gĭ Yĕrŭsālémā gá 'dālĕ rĭ pi vé kālāfe gō vaá mužú drĭgélĕ, atala kárakarā gōkĭ rĭ ěsĭ 'bāā Úpĭ Yēsŭ drĭgé.

Sētĕfánō vé rŭngará

⁸ Sētĕfánō ěpĭpi ěsĭ múké Múngú vé rĭ sĭ, adriipi ũkpō Múngú vé rĭ be rĭ, 'o tā ambugu ambugu ni pi, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi kárakarā 'bā rĭ pi āsámuvú gé. ⁹ Ú'dú ālu, Yāhŭdĭ adri' bá Jó Múngú ri Zĭzú [†] ĭ ní zĭj, Túgĕrĭ Drĭwālā ĭsŭ' bá gĭ rĭ pi vé rĭ agá rĭ pi 'dókĭ āgátá gāā Sētĕfánō be, kōpi ĭbĭkĭ ĭmŭ Kŭrĕnĕ gélĕsĭ, ŭrŭkō ni pi ĭmŭkĭ Ālĕkĭzāndāriyā gélĕsĭ, ŭrŭkō ni pi ĭmŭkĭ āngŭ Kĭlĭkĭyā vé rĭ gélĕsĭ, ŭrŭkō' bée ĭmŭkĭ āngŭ Ězĭyā vé rĭ gélĕsĭ. ¹⁰ 'Bā 'dĭ' bée āsámuvú gé 'dĭgĕ, 'bā āzi úmĭ be sŭ Sētĕfánō vé rĭ tĭnjĭ 'dāāyo, ā' diātāsĭyā ĭndrí Uleterē rĭ sĭ ĭri ní úmĭ tā nĭzú ambamba.

¹¹ Kúru kōpi ní rizú 'bā ŭrŭkō' bée ĭcĭcĭkĭzú kĭri kĭri kĭnĭ, 'ĭmi 'yokĭ, "Bā yĭkĭ Sētĕfánō ri tāĭmbĭ Mósĕ vé rĭ ideé, āzini ri Múngú ri ideé."

¹² Kōpivĕ átángá 'dĭri sē 'bā bĭtrĭká rĭ pi, 'bā ambugu rĭ pi, āzini 'bā tāĭmbĭ ĭmbá' bá rĭ pi ā 'a vekĭ rá. Kōpi ní Sētĕfánō ri ruzú jĭzú mužú 'bā tā lĭ' bá rĭ pi ěndrĕtĭ gé.

¹³ 'Bā ŭrŭkō rikĭ ũnjō ũlĭ Sētĕfánō drĭgĕ kĭnĭ, "Ágō 'dĭri ri átá mužú ũnjĭ Jó Múngú vé uleterē rĭ ā tā sĭ, āzini tāĭmbĭ Mósĕ vé rĭ ā tā sĭ. ¹⁴ 'Bā yĭkĭ ágō 'dĭri kĭnĭ, 'Yēsŭ Nāzĕrĕtāgú rĭ ĭmŭ Jó Múngú vé 'dĭri nĭ iza 'dĭsĭ rá, āzini ĭri ĭmŭ mĕrĕ Mósĕ vé ĭ ní sĕē 'bā ní 'dĭri újā 'dĭsĭ rá."

¹⁵ 'Bā úrĭ' bá tā lĭ' bá rĭ pi ārĕvú cérē 'bāki mĭ rizú Sētĕfánō ri ndrĕzú, kōpi ndrĕkĭ ĭrivĕ ěndrĕtĭ ĭndrĕ sŭ mālāyĭkā vé rĭ tĭnjĭ.

Sētĕfánō átá ívé tā 'bā tā lĭ' bá rĭ pi ěndrĕtĭ gé

7 Átálágú āmbúgú rĭ ní Sētĕfánō ri zĭzú kĭnĭ, "Tā ĭ ní tōzú 'dĭ' bée, ĭri nyo tā áda?"

² Sētĕfánō ní újázú kōpi ní kĭnĭ, "Mā ědrĭpĭjĭ, āzini má ětĕpĭjĭ, ĭmi yĭkĭ drĭ ma ká. 'Bávĕ Múngú đĭngará be pōwŭpōwŭ rĭ 'da 'i ándúrú 'bā ě' bĭpĭjĭ Ābŭrámā ní rá, ĭsŭ ĭri ri adri Mĕsōpōtāmĭyā gá 'dālĕ, gō 'deé mužú Hāránā gá 'dālĕ ndō. ³ Múngú 'yo ĭri ní kĭnĭ, "ĭ ku āngŭ ĭmivĕ rĭ, 'í ku mārítĕ mívĕ rĭ pi, 'í muž adrii āngŭ má ní ũmvúlĕsĭ lĕē lŭú mí ní rĭ gé." ^{††}

[†] Jó Múngú ri Zĭzú rĭ: Yāhŭdĭ rĭ pi vé Jó Múngú ri Zĭzú rĭ pi kárakarā kŭrŭ rĭ pi agásĭ āndĭāndĭ, kōpi ri ĭ úmŭ Bŭkŭ Múngú vé rĭ lā,

⁴ "Kúru Ābŭrámā ní āngŭ 'bā Kālĕdĕyā vé rĭ pi ní adrizú rĭ kuzú, ĭri ní mužú adrizú Hāránā gá. Ětĕpĭ ká drāá gĭ, Múngú ní ĭri ĭjĭzú adrizú āngŭ ĭmi ní adrizú nōri agá. ⁵ Múngú sĕ āngŭ rĭ vé wōkōkō kĭnĭkĭniĭ ná Ābŭrámā ní kuyĕ. Lókĭ 'dāri gé, Ābŭrámā ā adri dō mvá ākō drāāāsĭyā, Múngú sō ũyō kĭnĭ, āngŭ 'dĭri ĭmŭ adri Ābŭrámā vé ni, āzini ĭrivĕ úyú rĭ pi vé ni. ⁶ Múngú ní 'yozú Ābŭrámā ní kĭnĭ, 'Úyú mívĕ rĭ pi ũmvúlĕsĭ muž adri jākā rú āngŭ āzi gé, kōpi adri túgĕrĭ rú, ĭ kōpi ōcŭ ca ĭlĭ mŭdŭrĭlĭ sŭ. ⁷ Múngú ní kpá gōzú 'yozú kĭnĭ, "Bo ma ĭmŭ 'bā āngŭ rĭ agá kōpi 'bā' bée ězĭ nga' bá túgĕrĭ rú rĭ pi ĭrĭnĭ rá. Vŭdrĭ ni gé, kōpi ũmvúlĕsĭ ĭfŭ āngŭ 'dāri agásĭ, kōpi ĭmŭ ma ĭnjĭ vŭrā nōri gé." ⁸ Múngú ní 'yozú Ābŭrámā ní kĭnĭ, 'Anji āgō 'bĕtĭ ālu ālu āsámuvú gé rĭ pi, ā ũlĭkĭ kōpi ā ágélĕ ě tĭ rá, ā lŭ rĭ 'yozú kĭnĭ ũndĭ má ní rŭmĭ mí be rĭ, 'í 'du tā ni ngāá rá.' Kā ĭsákā ri tĭjĭ, vŭdrĭ ni ká adrii caá ú'dú ārō, Ābŭrámā ní ágélĕ ni ě tĭ lĭzú. ^{††} Vŭdrĭ ni gé, ĭsákā ní Yōkōbŭ ri tĭzú, Yōkōbŭ tĭ anji mužrĭ drĭ ni ĭrĭ, ĭrivĕ anji rĭ pi ĭzŭkĭ caá sŭrŭ mužrĭ drĭ ni ĭrĭ, sŭrŭ kōpivĕ rĭ pi zĭkĭ ĭsĕrĕlĕ.

⁹ "Yōsĕpā ā tā 'de ívé ědrĭpĭjĭ anji Yōkōbŭ ^{††} vé rĭ pi ě ěsĭ agá ũnjĭ, kōpi sĕkĭ ĭri jeé jĭjĭ Ějĕpĕtō gá túgĕrĭ rú, 'bo Múngú ũtĕ ĭri rá. ¹⁰ Múngú pa Yōsĕpā ri tā ũkpō ũkpō ĭri ĭsŭ' bá rĭ pi agásĭ rá. Sĕ ĭri ní úmĭ, āni sĕ 'bāgú rĭ 'du ĭrivĕ tā 'bāā múké, 'bāgú rĭ 'bā Yōsĕpā ri adrii ũgalaku āmbúgú āngŭ Ějĕpĕtō vé rĭ agá, āzini 'bā ĭri āmbúgú rĭ ívé ngá kánĭ agá rĭ pi ā tā mbaā.

¹¹ "Kúru ěbĭrĭ ní 'dezú āngŭ Ějĕpĕtō vé rĭ agá, āzini Kānānā vé rĭ agá ũnjĭ ũnjĭ, sĕ 'bā rĭ pi nyakĭ ĭzāngā ambamba, 'bā ě' bĭpĭjĭ ndākĭ ngá nyanya tí. ¹² Yōkōbŭ ká yĭjĭ kĭnĭ ānyāngā Ějĕpĕtō gá 'dālĕ anigĕ, ĭri ní 'bā ě' bĭpĭjĭ pĕzú mužú ānyāngā jezú 'dālĕ, 'dĭri vŭ ālu ĭri ní kōpi pĕzú rĭ. ¹³ Kōpi ká gōo mužú ānyāngā rĭ āzi jeé Ějĕpĕtō gá 'dālĕ vŭ ĭrĭ ni gé, Yōsĕpā ní 'i 'dazú kōpi ní, 'bāgú rĭ ní kúru nĭzú ámázú 'yozú kĭnĭ, 'bā rĭ Yōsĕpā ědrĭpĭjĭ pi. ¹⁴ Tā 'dĭri ā vŭdrĭ gé, Yōsĕpā ní tĭ pĕzú 'í ětĕpĭ Yōkōbŭ ní, āzini ívé mārítĕ rĭ pi ní, kōpi ě ĭmŭkĭ Ějĕpĕtō gá nōo, kōpivĕ kālāfe ca cérē pŭkŭ ězĭrĭ drĭ ni tōwŭ. ¹⁵ Kúru Yōkōbŭ ní 'dezú mužú Ějĕpĕtō gá 'dāā, drā 'dālĕ, 'bávĕ ě' bĭpĭjĭ ũdrākĭ kpá 'dālĕ. ¹⁶ Jĭkĭ kōpivĕ āvŭ mužú sĭjĭ Sĕkĕmĕ gá, 'bŭ Ābŭrámā ní jeé Āmórā ^{†††} ěnjĭpĭjĭ drĭgé rĭ agá.

¹⁷ "Sā Múngú ní lĕzú ũyō 'í ní sōo Ābŭrámā ní rĭ vé tā 'duzú ngazú rĭ ká 'bāā ícá ĭnyĭnĭ gĭ, 'bā 'bávĕ āngŭ Ějĕpĕtō vé rĭ agá rĭ pi vé kālāfe gō ízú kárakarā. ¹⁸ Kúru 'bāgú āzi Yōsĕpā vé tā nĭjĭpi kuyĕ ni ní gōzú adrizú 'bāgú rú 'bā Ějĕpĕtō vé rĭ pi drĭgé. ¹⁹ 'Bāgú 'dĭri ri 'bā ě' bĭpĭjĭ ě mĭ ũ' bāā, āzini ri kōpi 'oó ũnjĭ, sĕ kōpi ní tāĭmbĭ kĭnĭ, kōpi ā ũ' bĕkĭ ĭvé anji ĭ ní tĭjĭ ũdĕnĭ rú rĭ pi ásĕ agá, kōpi ā ũdrākĭ rĭ 'dĭsĭ rá.

āzini kōpi ri Múngú ri ĭnjĭ Ú'dú Sābātā vé rĭ gé. ^{††} 7:3 ĭ'dóngará 12:1 [†] 7:7 ĭ'dóngará 15:13-14 ^{††} Ágélĕ ni ě tĭ lĭzú: Múngú lŭ Ābŭrámā ní kĭnĭ, anji āgō Ābŭrámā vé rĭ pi adriki dō caá ú'dú ārō gĭ, lĕ ā ũlĭkĭ kōpi ā ágélĕ ě tĭ rá, lŭzú kĭnĭ, kōpi anji Múngú vé ni. 'ĭ lā ĭ'dóngará 17:9-14. ^{†††} Yōsĕpā: Yōsĕpā ri Yōkōbŭ vé mvá ĭri ní lĕlĕ rĭ, ědrĭpĭjĭ sĕkĭ ĭri jeé túgĕrĭ rú āngŭ Ějĕpĕtō vé rĭ gé. Múngú sĕ ĭri ícá āmbúgú, ko ívé 'bā rĭ pi ě ĭzā mužú adrii āngŭ Ějĕpĕtō vé rĭ agá nĭ. Sā 'dāri gé, ěbĭrĭ 'de caá ĭlĭ ězĭrĭ. 'ĭ lā ĭ'dóngará 30-50. ^{†††} 7:16 ĭ'dóngará 33:19

20 "Tjki Mósē ri lóki 'dāri gé, ĩri ũnyĩ be ambamba. Ětēpi pi ěndrēpi be mbakĩ ĩri ā tā caá mbāá na ĩvé jó agá 'dāá. 21 Kōpi ká Mósē ri jji 'bāá ásé agá 'dāá, 'bāgū rĩ vé mvá ũkúná rĩ ní ĩri 'duzú mužú úcézú mvá ívé ni rú. 22 Ímbákĩ Mósē ri Ějēpētō gá 'dālē, nĩ tā múké múké, ĩri átángá átá ũkpō be, āzini ĩri tā 'o ũkpō be.

23 "Mósē vé ílí ká caá pūkú sū, ĩri ní ngazú mužú 'í ě'dípáa Ísērélē rĩ pi ndrezú. 24 Mósē ca mužú 'ísú Ějēpētōgú āzi ri ĩvé 'bá āzi 'o ũnjĩ, ĩri ní ágó rĩ ípázú, ĩri ní Ějēpētōgú rĩ 'dizú drázú 'dĩsĩ rá. 25 Mósē ũsũ déna ívé 'bá rĩ pi ícō nĩ áamá 'yozú kĩnĩ Múngú ĩpē 'i ímú kōpi paá nĩ 'dĩni rá, 'bo kōpi nĩkĩ áamá kuyé.

26 "Kō mužú adrii drũ 'dĩni, Mósē ca mužú 'ísú Ísērélē ĩrĩ ni pi ri ĩ fũ. Ŭ'bĩ kōdō kōpi ē ěsĩ 'yoó kĩnĩ, 'Ágō 'dĩ'bée, ĩmi ědrĩpi, ngá ĩmi ní ĩmi 'ozú ũnjĩ 'dĩni rĩ ā'di'?

27 "Bo ágó ũmbā 'dópi rĩ ní Mósē rĩ zezú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Á'di 'bá mi 'bá āmbúgú rú rĩ tá líj 'bá drĩgé nĩ? 28 'Í lē ma 'dij sũ mí ní ájēe Ějēpētōgú rĩ 'dij drāá rĩ tĩnĩ?' 29 Mósē ká tā 'dĩri yij, koro nga ápá mužú adrii āngũ Mĩdĩyānā vé rĩ gé jākāgú rú. 'Dālē tĩ anji āgō ĩrĩ.

30 "Mósē ká adrii Mĩdĩyānā gá 'dālē caá ílí pūkú sũ, mālāyikā ní 'i 'dazú Mósē ní ācĩ dĩpi pētĩ amuúpi kũmvũ ni agá, āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agá 'dāá, pētĩ ācĩ ní dīzú 'dĩri ĩnyĩnā írā Sĩnáyĩ vé rĩ ā gārā gá. 31 Mósē ká ndreé ācĩ dĩpi rĩ zā pētĩ rĩ veé kuyé, † sē ĩri ní āyāngará. Mósē útrũ 'i ĩnyĩnā mužú ācĩ riipi dĩpi rĩ ndreé. ĩri ní Úpĩ vé ú 'dũkō yizú kĩnĩ, 32 'Ma Múngú mí ě'bĩpĩj vé rĩ, Múngú Ābūrāmā vé rĩ, Ísākā vé rĩ, āzini Yōkóbũ vé rĩ. ‡ Mósē ā rúp'ba yā kpĩríkpĩri, ũrĩ fũ ĩri ambamba, gō mĩ 'bāá ācĩ rĩ ndrezú kuyé.

33 "Úpĩ Múngú ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Í nje mívé ngá pá gá † mí pá gá sĩ rá, ā'diātāsīyā vūrā mí ní pá tuzú 'dĩri, ĩri vūrā uletere ni. 34 Á ndre ĩzāngā 'bá mávé rĩ pi ní nyaá Ějēpētō gá 'dālē rĩ gĩ. Á yĩ kōpivé ngongará gĩ, má ímú kōpi pangará gá. Á lē nóni mi pēé gōó vúlé Ějēpētō gá 'dāá.' ††

35 "Mósē 'dĩri ándúrú 'bá ĩrivé rĩ pi ní ĩri gāá sĩ, kōpi ní 'yoó, 'Á'di 'bā mi āmbúgú rú rĩ tá líj 'bá drĩgé nĩ rĩ?' ††† Múngú pē ĩri mužú adrii kōpi drĩgé āmbúgú rú, āzini ívé 'bá rĩ pi paá, Múngú pē mālāyikā mužú átá Mósē be pētĩ amuúpi kũmvũ rĩ agá 'daá. 36 Mósē 'o tā āyāzú āyāyā ni pi kárakarā Ějēpētō agá 'dāá. Ílí pūkú sũ 'dĩri agá, Mósē íjĩ 'bá rĩ pi ĩfúú āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agásĩ, ko kōpi ē drĩ zozú mužú Yĩ Tafu Ika rĩ agásĩ.

37 "Mósē 'yo 'bá Ísērélē vé rĩ pi ní kĩnĩ, 'Múngú ri úmvúlésĩ ímú ĩmi ní nēbĩ ĩpē ĩmivé 'bá rĩ pi āsámvú gé sũ má tĩnĩ.' †††38 Mósē ri adrii 'bá ě'bĩpĩj āsámvú gé āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agá 'dāá, mālāyikā rĩ átá ĩri ní Írā Sĩnáyĩ drĩgé 'dāá. Ŭlũkĩ ĩri ní ũ'dúkō ídri vé rĩ 'dālē, ā ũlũ rĩ 'bá ní.

39 "Bo 'bá ě'bĩpĩj gākĩ Mósē ē tĩ yigá sĩ. Kōpi gākĩ ĩri sĩ, kōpi lēkĩ kōdō ĩ újā gōó Ějēpētō gá 'dāá vúlé. 40 Kōpi ní 'yozú Ārónā ní kĩnĩ, 'Mí údé 'bá ní ngá múngú rú, ā ko rĩ 'bā drĩ mužú, Mósē íkō 'bā drĩ ĩfúú Ějēpētō agásĩ nĩ,

'bo 'bá nĩkĩ kuyé dō ā'di 'o ĩri nĩ.' 541 Kōpi ní ngá údézú múngú rú sũ tĩ mváná tĩnĩ, kōpi íjĩkĩ ngá ĩ ní rĩi zāá rōbōŋō rú rĩ sēé ĩri ní, kōpi ní ũmũ 'bāzú āmbúgú ngá ĩ ní údé múngú rú 'dĩri ĩnjĩzú. 42 Múngú gā kōpi sĩ, adi kōpi rĩi linyā 'bũ gé rĩ pi ĩnjĩjĩ, mbāá rĩ ĩnjĩjĩ, āzini ũtũ rĩ ĩnjĩjĩ ĩvé múngú rú. Tā 'dĩri nga 'i fũú tĩ ni gé gĩ sũ nēbĩ rĩ pi ní sĩi búkũ agá rĩ tĩnĩ kĩnĩ,

" ĩmi úyú Ísērélē vé 'dĩ'bée,
íli pūkú sũ ĩmi ní adrizú āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agá 'dālē rĩ gé,

ĩmi zākĩ nyo má ní rōbōŋō rá?

43 ĩmi ri ngá ĩmi ní údé múngú rú ĩ ní zĩj Mōlēkĩ ri 'du mužú ĩndĩ, āzini gākũ rĩ 'du mužú ĩndĩ,

āzini ĩmi ri ngá ĩmi ní údé múngú rú sũ linyā tĩnĩ ĩ ní zĩj Rēfānā rĩ 'du mužú ĩndĩ,

āzini ĩmi ri ngá ĩmi ní údé Múngú rú rĩ pi ĩnjĩ.

Kúru ma ĩmi pē mužú adrii rámbá rú Bābēlōnā †† vé wōkō 'dāásĩla rĩ gé.' †††

44 "Bá ě'bĩpĩj rikĩ gākũ ĩ ní tāĩmbĩ Múngú vé rĩ 'bāzú 'a ni gé rĩ †† 'dujú mužú āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agá 'dāá. Kōpi sĩkĩ gākũ rĩ sũ Múngú ní tā ni ězĩj Mósē ní rĩ tĩnĩ.

45 Lóki Yósũwā ††† ní ě'dĩ 'dizú 'bá adrii 'bá āngũ Kānānā vé rĩ agá rĩ pi be rĩ gé, Múngú dro 'bá 'dĩ'bée āngũ Kānānā vé rĩ agásĩ rá. 'Bá Ísērélē vé rĩ pi 'dujú gākũ Múngú vé rĩ jji mužú ĩndĩ, sē kōpi ndēkĩ 'bá āngũ 'dāri agá rĩ pi ānĩ rá, kōpi ěrĩkĩ āngũ 'dāri 'dujú ĩ ní. Gākũ Múngú vé rĩ ri adrii āngũ Ísērélē vé rĩ agá 'dāá, cĩmgbā cazú lóki 'bāgú Dāwúdĩ vé rĩ gé. 46 Múngú ri āyĩkō sĩ Dāwúdĩ sĩ, ĩri ní Múngú ri zizú kĩnĩ, 'í lē jó sij Múngú Yōkóbũ vé rĩ ní. 47 'Bo Sōlōmōnā sij Jó Múngú vé rĩ nĩ.

48 "Múngú āmbúgú 'bá drĩgé cére rĩ adrii jó 'bá áda ní sij rĩ agá ku, sũ nēbĩ rĩ ní 'yoó rĩ tĩnĩ. Múngú kĩnĩ,

49 " "Bũ ri vūrā má ní úrízú ni,
vũ ri vūrā má ní pá 'bāzú ni.

Úpĩ ní zizú kĩnĩ,

Jó ĩmi ní lēé sij má ní rĩ ōsũkā ni ā adrii rĩ ngóni?
Vūrā má ní adrizú rĩ ngũgá?

50 Má údé nyo ngá rĩ pi ārēvú cére ma 'i kuyé?' ††

51 "ĩmi 'bá drĩ be ũkpō ũkpō 'dĩ'bée, ĩmi gākĩ ěsĩ újágá Múngú ri ě'yĩgá sĩ, ĩmi ōzũkĩ ĩmĩ bí cí, ĩmi yĩkĩ rĩ ĩrivé tā ku! ĩmi adrii sũ ĩmi ě'bĩpĩj tĩnĩ, ĩmi gākĩ Índrĩ Uletere rĩ vé tā sĩ! 52 Nēbĩ āzi ĩmi ě'bĩpĩj ní ōcũú kuyé ni nyo anigé? ĩmi ě'bĩpĩj ú'dĩkĩ nēbĩ 'Bá tā be pĩrĩ rĩ †† vé ímúngará ā tā ũlũ 'bá rĩ pi ũdrāá rá. Nóni ĩmi 'bekĩ ĩri ā

† 7:28 Wũngará 2:14 †† 7:31 Wũngará 3:1-10 ‡ 7:32 Wũngará 3:6 †† 'Í nje mívé ngá pá gá: Tā 'dĩri vé íffĩ lũ ĩnjĩngará. †† 7:34 Wũngará 3:5-10 ††† 7:35 Wũngará 2:14 ††† 7:37 Dētōrōnómē 18:15

§ 7:40 Wũngará 32:1-8 † Bābēlōnā: Lóki Núwā vé rĩ ā vúdĩjĩ gé, 'bá rĩ pi sĩkĩ lágárāka Bābēlā gá, vúdĩjĩ ni gé, 'bá rĩ pi gōkĩ vūrā rĩ zĩj Bābēlōnā. Ílí kárakarā ā vúdĩjĩ gé, 'bāgú Nēbākēzā jĩ 'bá Ísērélē vé rĩ pi ā ũrũkō mužú āngũ Bābēlōnā vé rĩ gé, iza Yēřūsālēmā ri íli mũdũřũlũ tōwũ pūkũ ězĩřĩ (570) gé, ísú ākũdē tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lā 'Ídóngará 11; 2 'Bāgú 24-25; Dānyélē 1:1-7. ††† 7:43 Ámósā 5:25 †† Gākũ ĩ ní tāĩmbĩ Múngú vé rĩ 'bāzú 'a ni gé rĩ: Múngú ězĩj Mósē ní kĩnĩ, Mósē ā sij Gākũ āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agá 'dāá, ā 'bákĩ rĩ tāĩmbĩ Múngú vé rĩ 'a ni gé 'dāá, 'bá rĩ pi ā rikĩ u'dujú mužú vūrā rĩ pi gé sĩ. Sōlōmōnā sij Jó Múngú vé rĩ Yēřūsālēmā gá 'dāá, ícókĩ u'dujú ku. Atala rĩ pi ri rōbōŋō zā Múngú ní vūrā ĩrĩ 'dĩ'bée agásĩ. 'Í lā Ěbērē 8:5. ††† Yósũwā: Mósē ká drāá gĩ, Múngú ĩpē Yósũwā ri 'bá rĩ pi ē drĩ koó mužú āngũ Kānānā vé rĩ gé. 'Í lā Wũngará 17-24; Yósũwā 1-24. †† 7:50 Ísāyā 66:2 †† 'Bá tā be pĩrĩ rĩ: 'Bá tā be pĩrĩ rĩ Yēsũ 'i.

ŭli, ĩmi 'dĭkĭ ĩri gĭ. ⁵³ Mālāyĭkā rĭ pi † ĩmŭkĭ ĩmi nĭ tājĭmbĭ Múngú vé rĭ sĕé, 'bo ĩmi 'dŭkĭ tã ni ngaá kuyé."

Úvĭkĭ Sĕtĕfánō ri drãá ĩrã sĭ

⁵⁴ 'Bá tã ĩl' 'bá rĭ pi kã átángá Sĕtĕfánō ní átá 'dĭri yĭjĭ, kŕpi ã 'a ve ũnjĭ ũnjĭ. ⁵⁵ 'Bo Sĕtĕfánō ĕpĭpi Índrĭ Uletere rĭ sĭ ambamba rĭ ndre āngŭ mŭzú 'bŭ gé 'dãá, ĩri nĭ Múngú vé dĭngárá pŕwŭpŕwŭ rĭ ndrezú, āzini ndre Yĕsŭ tu pá kuú Múngú vé drĭ ĕndĕpĭ gé. ⁵⁶ Sĕtĕfánō ní 'yozú kĭnĭ, "Īmi ndrekĭ drĭ ká, á ndre 'bŭ zĭ 'i kú mgbo, 'Bá Mvã †† tu pá kuú Múngú vé drĭ ĕndĕpĭ gé."

⁵⁷ 'Bá tã ĩl' 'bá 'dĭ' 'bĕe † kã tã 'dĭri yĭjĭ 'dĭni, kŕpi ŕzŭkĭ ĩ bĭ cí, kŕpi 'dŕkĭ útrĕ ũ' 'dŭkŕ be ũrŭ 'dãá, kŕpi ní njuzú Sĕtĕfánō ri ruzú, ⁵⁸ kŕpi sekĭ ĩri kŭrŭ rĭ agásĭ āmvĕ, kŕpi 'dŕkĭ ĩri úvĭ ĩrã sĭ, 'bá ĩri tŕ' 'bá rĭ pi unjekĭ ĩvĕ bŕngŕ 'bãã kĕrĭmvã rŭ be ĩ ní zĭjĭ Sãŭlã †† gãrã gá.

⁵⁹ 'Bá rĭ pi kã 'dŕkĭ rĭ Sĕtĕfánō ri úvĭ ĩrã sĭ, Sĕtĕfánō ní Múngú ri zĭzŭ kĭnĭ, "Úpĭ Yĕsŭ, 'í 'dŭ mávĕ ĩndrĭ." ⁶⁰ Kúru ĩri ní kŭmŭcĭ ũtĭzŭ vŭgá, ĩri ní trezú ũ' 'dŭkŕ be ũrŭ 'dãá kĭnĭ, "Úpĭ, ĩĕ mĭ ĩ tã 'bá 'dĭ' 'bĕe drĭgĕ ũnjĭkãnyã kŕpi ní 'oŕ rĭ sĭ ku." Sĕtĕfánō kã tã 'dĭri 'yoŕ 'dĭni, koro ĩrivĕ ĩdri ní fŭzú.

8 Sãŭlã ã'yĭ Sĕtĕfánō ri sĕé úvĭ drãá nĭ.

Ŕcŭkĭ 'bá kãnisã vé rĭ pi, ĩrekĭ kŕpi kpĕlékpĕlé

Lŕkĭ 'dãri gé, ŕcŭkĭ 'bá kãnisã vé Yĕrŭsãlĕmã gá 'dãlĕ rĭ pi ũnjĭ ũnjĭ, sĕ kŕpi ĩrekĭ ĩ mŭyŭ adriĭ āngŭ Yŭdãyã vé rĭ agásĭ, āzini āngŭ Sãmãriyã vé rĭ agásĭ. 'Yĕnã Yĕsŭ vé 'bá áyŭãyŭ rĭ pi áwĭkĭ adriĭ Yĕrŭsãlĕmã gá 'dãá nĭ. ² 'Bá Múngú ri ĩnjĭ' 'bá ĩnjĭ' rĭ pi sĭkĭ Sĕtĕfánō vé ávŭ nĭ. Kŕpi ngokĭ ĩri ĩzãngã be ambamba. ³ 'Bo Sãŭlã ní 'dŕkŭ 'bá kãnisã vé rĭ pi ŕcŭzŭ ũnjĭ ũnjĭ. Ri ĕcĭ mŭzú jó rĭ pi tĭ gé sĭ 'bá kãnisã vé rĭ pi urŭyŭ mŭzú. Urŭ āgŕ rĭ pi ũkŭ rĭ pi be jĭjĭ mŭyŭ ú' 'bĕ jó āngŭ ũ'yĭzŭ rĭ agá.

Pĭlĭpŭ ũlŭ ũ' 'dŭkŕ mŭké rĭ Sãmãriyã gá

⁴ Úpĭ vé 'bá ĩ ní ĩrĕ kpĕlékpĕlé 'dĭ' 'bĕe rikĭ ũ' 'dŭkŕ mŭké Múngú vé rĭ ũlŭ mŭzú āngŭ kŕpi ní mŭzú rĭ pi agásĭ cérĕ. ⁵ Pĭlĭpŭ †† ní 'dezú mŭzú kŭrŭ Sãmãriyã vé rĭ gé 'dãá, ĩri ní tã Kŭrĭsĭtŕ vé rĭ ũlŭzú 'bá rĭ pi ní. ⁶ 'Bá bĭtrĭkã rĭ pi kã tã Pĭlĭpŭ ní átá rĭ yĭjĭ, āzini tã ĩri ní 'oŕ áyãzŭ áyãyã 'dĭ' 'bĕe ndreé, kŕpi 'bãkĭ úvã rizú tã rĭ yĭzŭ. ⁷ 'Bá kãrákarã ĩndrĭ ũnjĭ be rĭ pi, ĩndrĭ ũnjĭ rĭ pi ũfŭkĭ kŕpi drĭgĕ sĭ útrĕngárã be, 'bá kãrákarã pá be 'bĕlĕ' 'bĕle rĭ pi ŕgŕŕŕvŭ rŭ rĭ pi be, ĩdrĭkĭ kŕpi rá. ⁸ Tã 'i ngaápi 'dĭri, sĕ āyĭkŕ fŭ 'bá rĭ pi kŭrŭ agá 'dãá ambamba.

† Mālāyĭkā rĭ pi: Mālāyĭkā rĭ pi ĩndrĭ, kŕpi ri adri Múngú be 'bŭ gé 'dãlĕ, kŕpi rŭ' 'bá ākŕ. Múngú ri sã āzi sĭ kŕpi ĩpĕ ĩmŭ vŭ drĭgĕ nŕŕ ũ' 'dŭkŕ mŭké ĩvĕ rĭ ũlŭ 'bá rĭ pi ní. †† 'Bá Mvã: Yĕsŭ zĭ 'i 'Bá Mvã ĩlŭzŭ kĭnĭ, 'i Kŭrĭsĭtŕ 'i, 'i mālŭngã rĭ rŭ mŭzú nyonyo. 'Í ĩã Dãnyĕlĕ 7:13-14. † 'Bá tã ĩl' 'bá 'dĭ' 'bĕe: 'Bá tã ĩl' 'bá 'dĭ' 'bĕe ŕzŭkĭ ĩ bĭ cí, kŕpi ũsŭkĭ kĭnĭ Sĕtĕfánō 'da Múngú ri. †† Sãŭlã: Sãŭlã gŕ ĩcã 'bá Yĕsŭ ã pámvŭ ũbĭpi ni, gŕkĭ rŭ ni zĭjĭ Pãŭlŭ 'i. 'Í ĩã Ězĭ 13:9. †† Pĭlĭpŭ: Pĭlĭpŭ 'dĭri adri Yĕsŭ vé 'bá áyŭãyŭ ni kuyé. ĩri 'bá ĕzĭ ĩ ní ũpĕé ngã awãá ŕwŭzŭ rĭ pi ní rĭ vé āzi. 'Í ĩã Ězĭ 6:1-6.

Sĭmŕnã adriĭpi újŕgŭ rŭ rĭ

⁹ Ágŕ āzi rŭ ni Sĭmŕnã 'i, ri adriĭ kŭrŭ Sãmãriyã vé rĭ agá, nga ĕzĭ ũjŕgŭ vé ni caã lŕkĭ be ācŕ, sĕ 'bã adri' 'bã kŭrŭ Sãmãriyã vé rĭ agá rĭ pi ní āyãngárã. Ri 'i ĩngŭ kĭnĭ 'i ũkpŕ be. ¹⁰ 'Bã kŭrŭ Sãmãriyã vé rĭ agá rĭ pi ãrĕvŭ cérĕ, 'dŕkŭ 'bã ngã ākŕ rĭ pi vŭgã cazú 'bã ngã be rĭ pi vŭgã, kŕpi rikĭ 'yoŕ kĭnĭ, "Ágŕ 'dĭri ũkpŕ be ãmbŭgŭ, ũkpŕ 'dĭri Múngú vé ni." ¹¹ Sĭmŕnã nga ĕzĭ ũjŕgŭ vé rĭ caã lŕkĭ be ācŕ, sĕ 'bã rĭ pi ní āyãngárã, sĕ 'bã rĭ pi cérĕ ri mŭ vŭ ni gé 'dãá. ¹² 'Bo Pĭlĭpŭ kã 'bã mŭ' 'bã Sĭmŕnã vŭgã rĭ pi ní ũ' 'dŭkŕ mŭké mālŭngã Múngú vé rĭ ã tã ũlŭ, āzini Yĕsŭ Kŭrĭsĭtŕ vé rĭ ã tã ũlŭ, kŕpi ĕ'yĭkĭ rá. Sĕ āgŕ rĭ pi ũkŭ rĭ pi be, sĕkĭ kŕpi ní bãtĭzĭmŭ rá. ¹³ Sĭmŕnã ĕ'yĭ kŕpã rá, sĕkĭ ĩri ní bãtĭzĭmŭ rá. Vŭrã Pĭlĭpŭ ní rizú ĕcĭzŭ rĭ agásĭ cérĕ, Sĭmŕnã ri ĕcĭ vŭ ni gé sĭ ĩndĭ, tã Pĭlĭpŭ ní 'oŕ 'dĭ' 'bĕe sĕ ĩri ní āyãngárã.

¹⁴ Yĕsŭ vé 'bã áyŭãyŭ Yĕrŭsãlĕmã gá 'dãlĕ rĭ pi kã yĭjĭ kĭnĭ, 'bã Sãmãriyã gá rĭ pi ĕ'yĭkĭ ũ' 'dŭkŕ Múngú vé rĭ gĭ, kŕpi pĕkĭ Pĕtĕrŕ pi Yŭwãnĭ be mŭyŭ Sãmãriyã gá 'dãlĕ. ¹⁵ Yĕsŭ vé 'bã áyŭãyŭ ĩrĭ 'dĭ' 'bĕe kã caã, kŕpi ní Múngú ri zĭzŭ 'bã drĭ Yĕsŭ ri ĕ'yĭ' 'bã ú' 'dĭ rŭ rĭ pi ní, Índrĭ Uletere rĭ ã ásŭ rĭ kŕpi bĕsĭnĭ, ¹⁶ ã' 'diãtãsiyã Índrĭ Uletere rĭ ĩcã drĭ ĩmŭ kŕpi ásŭ kuyé, sĕkĭ kŕpi ní bãtĭzĭmŭ rĭ 'yĕnã Úpĭ Yĕsŭ ã rŭ sĭ. ¹⁷ Pĕtĕrŕ pi Yŭwãnĭ be tĭkĭ drĭ mŭzú 'bã Yĕsŭ ri ĕ'yĭ' 'bã gĭ rĭ pi drĭgĕ sĭ ãlu ãlu cérĕ, Índrĭ Uletere rĭ ní 'bã 'dĭ' 'bĕe ászú.

¹⁸ Sĭmŕnã kã ndreé 'bã áyŭãyŭ Pĕtĕrŕ pi Yŭwãnĭ be, tĭkĭ drĭ 'bã rĭ pi drĭgĕ, Índrĭ Uletere rĭ ászú kŕpi gĭ, Sĭmŕnã 'dŭ mŭfĕngã, ĩĕ ũkpŕ Múngú vé 'dĭri jeé ãnĭ. ¹⁹ ĩri ní 'yozŭ kĭnĭ, "Īmi sĕkĭ má ní ũkpŕ 'dĭri ĩndĭ, á tĭ dŕ drĭ 'bã rĭ pi drĭgĕ, Índrĭ Uletere rĭ ã ászú rĭ kŕpã kŕpi bĕnĭ."

²⁰ 'Bo Pĕtĕrŕ ní újãzŭ ĩri ní kĭnĭ, "Í drã mĭvĕ mŭfĕngã rĭ be 'dĭsĭ rá, ã' 'diãtãsiyã 'í ĩĕ ũkpŕ Múngú vé rĭ jeé mŭfĕngã sĭ. ²¹ Mĭ ĩcŕ ĕzĭ Múngú vé nŕri ãlĕé ngaá 'bã be trŭ ku, ã' 'diãtãsiyã mĭ adri 'bã pĭrĭ ku Múngú ĕndrĕtĭ gé. ²² ĩĕ mĭ újã ĕsĭ ũnjĭkãnyã agásĭ rá, 'í zĭ Úpĭ ri, ĩri ĩcŕ mĭ trŭ yĭkĭ ũnjĭ mĭ ní ũsŭŭ 'dĭri agásĭ rá. ²³ Á nĭ rá, mĭ ĕsĭ ũkã ũkã, mĭ tŭgĕrĭ ũnjĭkãnyã vé ni."

²⁴ Sĭmŕnã ní 'yozŭ kĭnĭ, "Īmi zĭkĭ má ní Úpĭ ri, tã ĩmi ní átã 'dĭri ã rŭ rĭ ma ũnjĭ ku!"

²⁵ Pĕtĕrŕ pi Yŭwãnĭ be kã ũ' 'dŭkŕ Úpĭ vé rĭ ũlŭ, kŕpi ní ĩ újãzŭ gŕzŭ Yĕrŭsãlĕmã gá 'dãlĕ ũzi, kŕpi kã rĭi mŭyŭ lĕtĭ gé 'dĭgĕ, kŕpi ũlŭkĭ ũ' 'dŭkŕ mŭké rĭ mŭzú gŭrŭ kãrákarã Sãmãriyã vé rĭ pi agásĭ.

Pĭlĭpŭ pi vé tã Ĕtĭyŕpĭyãgŭ rĭ be rĭ

²⁶ Úpĭ vé mālāyĭkã ní 'yozŭ Pĭlĭpŭ ní kĭnĭ, "Í nga, 'i 'dŭ lĕtĭ mŭyŭpi ándrĕlé rŭ, ĩngãpi Yĕrŭsãlĕmã gá, ĕlĭpĭ āngŭ ã' 'wĭ cĭnyãfã rŭ rĭ agásĭ, mŭyŭpi Gãzã gá rĭ."

²⁷ Pĭlĭpŭ ní koro ngazŭ mŭzú. ĩri ní ũgalaku ãmbŭgŭ Ĕtĭyŕpĭyã vé ni ĩsŭzŭ. Ágŕ rĭ 'bãnã ††† rŭ, ĩrivĕ ĕzĭ rĭi ngaá rĭ, ĩri ri ũkŭ drĭkoma rŭ Ĕtĭyŕpĭyãzĭ ĩ ní zĭjĭ Kãndásĭ rĭ vé ngã rĭ pi ũtĕ nĭ. Ágŕ 'dĭri ĩbĭ ĩngã Múngú ri zĭngárã

††† 'Bãnã: 'Bãnã vé ĩfĭfĭ, 'bã ĩ ní ĩrivĕ rŭ' 'bã ágŕ vé rĭ ã fĭ unjeé gĭ ni. Kŕpi ri ĕzĭ nga 'bãgŭ rĭ vé 'bĕtĭ ãsãmvŭ gé, ũkŭ 'bãgŭ rĭ vé rĭ pi ãsãmvŭ gé.

gá Yērúsälémā gá 'dāá, ²⁸ Īri ri mvií mužú 'bētj, úri ívé ārābīyā ĩ ní rií seése rī agá, ri búkū nēbĭ Īsáyā ní sī rī lāá.

²⁹ Īndrí Uleterē rī ní 'yozú Pīlípū ní kīnĭ, "Í mu adrií ĩnyīnā ārābīyā 'dāri ā gārā gá." ³⁰ Pīlípū ní njuzú cazú ārābīyā rī ā gārā gá 'dāá, yĭ ũgalaku rī ri búkū nēbĭ Īsáyā ní sī rī lā. Pīlípū ní ágó rī zĭzú kīnĭ, "Í nĭ tā mí ní rií lāá 'dĭri vé ífĭfĭ rá?"

³¹ Ágó rī ní újázú Pīlípū ní kīnĭ, "Bá āzi ũlū dō má ní ífĭfĭ ní kuyé, ma ícō nĭ íngóni?" Ágó rī ní kúru Pīlípū ri ā'yĭzú tuzú 'í vúgá ārābīyā agá 'dāá.

³² Tā ũgalaku rī ní rií lāá Búkū Múngú vé rī agá rī ĩri 'dĭni,

"Jĭkĭ ĩri mužú sĭ kābĭlō ĩ ní lēé lĭlĭ rī tĭnj, újĭ kú kĭri sĭ kābĭlō mvá ĩ ní rií 'bí ní rēé rī tĭnj, zĭ ĩ tĭ átángá átázú kuyé.

³³ Idekĭ ĩri, 'Bá āzi ĩrivé tā lĭpĭ pĭrĭ ní 'dāáyo. Īri ícō anjĭ tĭ ngóni,

'djĭkĭ dō ĩri drāá vū drĭgé nōgó gĭ?" †

³⁴ Ūgalaku rī ní Pīlípū ri zĭzú kīnĭ, "Í lū má ní, tā nēbĭ ní átá 'dĭri, átá tā 'í rŭ'bán gá ni yā, dōku átá tā 'bá āzi rŭ'bán gá ni?" ³⁵ Pīlípū 'í dō vŭrā ágó rī ní lāá Búkū Múngú vé rī agá 'dāá rī vé tā ũlūú ágó rī ní, ũlū ĩri ní ũ'dŭkō múké Yēsŭ vé rī.

³⁶ Kōpi ká rií mužú létĭ gé 'dĭgé, kōpi cakĭ mužú yĭ ĩsŭ, ũgalaku rī ní 'yozú Pīlípū ní kīnĭ, "Í ndre drĭ ká! Yĭ nō! Í sē má ní bātĭzĭmŭ ku ā'diātāsĭ?"

³⁷ Pīlípū ní 'yozú ĩri ní kīnĭ, "Mí ě'yĭ dō ęsĭ be céré, ma ícō mí ní bātĭzĭmŭ sē rá."

Ūgalaku rī ní újázú ĩri ní kīnĭ, "Má ě'yĭ rá 'yozú kĭnĭ, Yēsŭ Kúrĭsĭtō ri Mvā Múngú vé ni." †³⁸ Ūgalaku rī ní 'yozú ívé 'bá ārābīyā ĩ ní rií seése rī jĭpĭ rī ní, ā uga ārābīyā rī ā tu pá. Kōpi ní ísŭzú Pīlípū be ĩrĭtrō, kōpi ní fizú mužú yĭ agá 'dāá, Pīlípū ní kúru ĩri ní bātĭzĭmŭ sēzú.

³⁹ Kōpi ká ĩfŭú yĭ rī agásĭ āmvé nōó, koro Īndrí Úpĭ vé rī ní Pīlípū ri jĭzú 'dĭsĭ rá, ũgalaku rī gō ĩri ndreé dĭj kuyé, ũgalaku rī ní kúru 'dezú mužú āyĭkō be āmbúgú.

⁴⁰ Vŭdrĭ ní gé, Pīlípū nĭ áamá nóni 'í ca kŭrŭ ĩ ní zĭj Āzótōsĭ agá gĭ. Pīlípū ri ęĭ mužú kŭrŭ rī pi agásĭ, ĩri ní cazú kŭrŭ Sĭzérĭyā vé rī gé, ri ũ'dŭkō múké Yēsŭ vé rī ũlūú mužú 'bá rī pi ní kŭrŭ 'dĭ'béé agásĭ céré.

Sáulā újā ęsĭ
(Ězĭ 22:6-16; 26:12-18)

9 Sáulā 'í dō rií 'bá Úpĭ Yēsŭ ā pámvú ũbĭ'bán rī pi ě mĭ ĩmgbēé lēzú kōpi ú'dĭzú. Īri ní 'dezú mužú átálágú āmbúgú rī vúgá. ¹² Sáulā zĭ kōkōbĭ átálágú āmbúgú rī vúgá kīnĭ, ā sĭ kōkōbĭ sēé 'bá Jó Múngú ri Zĭzú Dāmāsékē gá 'dālē rī pi ní, 'í ísŭ dō āgō dōku ũkú Yēsŭ ā pámvú ũbĭ'bán rī pi 'dālē, 'í ĩjĭ rī kōpi ímŭ ũ'yĭ Yērúsälémā gá nōlé.

³ Sáulā ká caá ĩnyīnā Dāmāsékē gá 'dāá, ācĭ ní dĭzú 'bŭ gé 'dāásĭ, ĩmgbērē āngŭ gārā ni gé sĭ kŭrŭ. ⁴ Īri ní

† 8:33 Īsáyā 53:7-8 †† Átángá véřēsĭ 37 agá 'dĭri, búkū Ězĭ vé ĩ ní sĭ Ĝĭrĭkĭ tĭ sĭ drĭdrĭ rī agá 'dāáyo, 'bo gōkĭ sĭ búkū Ězĭ vé vŭlé rī agá rá. ‡ 9:1 Ězĭ 7:58-8:1

ngazú 'í'dezú vŭgá. Īri ní ũ'dŭkō yĭzú, ũ'dŭkō rī kīnĭ, "Sáulā, Sáulā. Ngá mí ní rizú ma ęcŭčŭzú 'dĭni rī ā'dĭ?"

⁵ Sáulā ní zĭzú kīnĭ, "Úpĭ, mi ā'dĭ 'i?"

Ū'dŭkō rī ní újázú kīnĭ, "Ma Yēsŭ mí ní rií ęcŭčŭ rī 'i. ⁶ Ī nga mužú kŭrŭ agá 'dāá, 'í ca dō 'dāá gĭ, ĩ tā ĩ ní lēé mĭ 'o rī ũlū mí ní rá."

⁷ Āgō ri'bán mužú'bán Sáulā be trŭ rī pi tukĭ pá 'dālē, kōpi zĭkĭ ĩ tĭ tā 'yozú kuyé, ā'diātāsĭyā kōpi yĭkĭ 'yénā ũ'dŭkō riĭpi átápi rī áyu, kōpi ndrekĭ 'bán átápi rī ā rŭ'bán kuyé.

⁸ Sáulā ní ngazú ũrŭ, ká lēé 'í mĭ zĭj āngŭ ndrezú, mĭ ni ndre āngŭ ku. Āgō mužú'bán ĩri be rī pi ní drĭ ni ruzú, ĩri sezú mužú Dāmāsékē gá 'dālē. ⁹ Sáulā adri caá ũ'dŭ ná, mĭ ni ndre āngŭ ku, nya ngá kuyé, dōku mvŭ ngá āzi kuyé.

¹⁰ Dāmāsékē gá 'dāá, ágó āzi Yēsŭ ā pámvú ũbĭpi ní, rŭ ní Ānānĭyā 'í. Úpĭ Yēsŭ ní 'í 'dazú ĩri ní ĩndrĭlĭkĭ agá, ĩri ní Ānānĭyā ri zĭzú kīnĭ, "Ānānĭyā!"

Ānānĭyā ní ā'yĭzú kīnĭ, "Úpĭ, ma nō."

¹¹ Úpĭ Yēsŭ ní 'yozú ĩri ní kīnĭ, "Í nga mužú ágó rŭ be ĩ ní zĭj Yŭdā rī vé āngá 'dāá, 'í 'dŭ létĭ rŭ be ĩ ní zĭj Pĭrĭ rī mužú. Mĭ kādō caá 'dālē, mi ágó āzi ísŭ rŭ ní Sáulā 'í, ágó rī íbĭ ímŭ Tārāsĭsā gálésĭ, ĩri ri Múngú ri zĭ. ¹² Ágó rī ndre tā mívé rī ĩndrĭlĭkĭ agá, ndre ágó āzi rŭ be Ānānĭyā ri ímŭ 'í vúgá nōó, tĭ drĭ 'í drĭgé, 'í mĭ ā zĭ rī 'í āngŭ ndreé."

¹³ Ānānĭyā ní újázú kīnĭ, "Úpĭ! 'Bá kárakarā ũlŭkĭ má ní tā ágó 'dĭri ní 'oó rī pi rá. Ágó 'dĭri 'o mívé 'bán mi ě'yĭ'bán gĭ rī pi ũnjĭ Yērúsälémā gá 'dālē. ¹⁴ Atala atala rī pi drĭgé rī pi sĕkĭ ĩri ní ũkpō ímŭzú 'bán céré mi ĩnjĭ'bán rī pi uruzú."

¹⁵ 'Bo Úpĭ Yēsŭ ní 'yozú Ānānĭyā ní kīnĭ, "Í mu! Ágó 'dāri, má ĩpě ĩri, ā mužú rĭ mávé tā ũlŭú 'bán adri'bán Yāhŭdĭj rŭ ku rī pi ní, 'bāgŭ rī pi ní, āzini 'bán Īsērélē vé rī pi ní. †¹⁶ Ma ímŭ lŭ ĩri ní 'yozú kĭnĭ, ĩri ímŭ ĩzāngā nya mâ tā sĭ ambamba."

¹⁷ Ānānĭyā ní kúru mužú jó Sáulā ní adrizú rī ísŭzú, ĩri ní fizú mužú jó agá 'dālē. Īri ní drĭ tĭzú Sáulā drĭgé, ĩri ní 'yozú kĭnĭ, "Sáulā, Úpĭ Yēsŭ 'í 'í' dāapi mí ęndrĕtĭ gé létĭ gé 'dālē lókĭ mí ní rizú ímŭzú rī gé rī, ĩpě ma ímŭ mí vúgá nōlé, mĭ mĭ ā ndre rĭ āngŭ, āzini Īndrí Uleterē rī ā ású rĭ mi bĕnĭ." ¹⁸ Koro ngá āzi sŭ ĩ'bj ā kókó'bō tĭnj ni pi ní ĩfŭzú u'dezú Sáulā mĭ gé sĭ. Īri ě mĭ ní kúru 'í zĭzú. Īri ní ngazú ũrŭ, Ānānĭyā ní ĩri ní bātĭzĭmŭ sēzú. ¹⁹ Ká mužú adrií vŭdrĭ ni gé, ĩ ní ĩri ní ínyá sēzú nyazú, rŭ'bán ní gō adrií ũkpō be.

Sáulā sĕ tĭ Dāmāsékē gá

Sáulā pi adrikĭ Yēsŭ vé 'bán ĩri ā pámvú ũbĭ'bán rī pi be Dāmāsékē gá 'dālē ũ'dŭ be kárakarā. ²⁰ Koro Sáulā 'í dō rií tĭ sēé mužú Jó Múngú ri Zĭzú rī pi agásĭ kīnĭ, Yēsŭ ri Mvā Múngú vé ni. ²¹ 'Bá céré ri'bán tĭ ĩri ní sēé rĭ yĭ'bán rī pi āyākĭ tā 'dĭri sĭ āyāyā. Kōpi kĭnĭ, "Ágó 'dĭri adri nyo āndŭrŭ riĭpi 'bán Yēsŭ ā pámvú ũbĭ'bán rī pi ęcŭčŭpi Yērúsälémā gá 'dālē rī 'í kuyé? 'Bá nĭkĭ áamá rá, ágó 'dĭri ímŭ nōgó 'bán rī pi urŭ, 'í jĭ rĭ kōpi mužú atala atala rī pi drĭgé rī pi ęndrĕtĭ gé Yērúsälémā gá 'dālē bĕnĭ."

†† 'Bá Īsērélē vé rĭ pi: 'Bá Īsērélē vé rĭ pi Yāhŭdĭj rĭ pi.

22 Tj Sáulā ní sēé rí ũkpō ni ambamba, sē Yāhūdĭ Dāmāsékē gá 'dālē rí pi ní āyāngará, tā ĩri ní ímbá 'yoó kīnĭ Yēsŭ ri Kúrísitō 'i rí sĭ. 23 Kā muŷ adrii ú'dú kárakará ā vŭdrĭ gé, Yāhūdĭ rí pi rikí lētĭ ndāá lēzŭ ĩri 'dĭzŭ drāzŭ 'dĭísĭ rá. 24 'Bo ũlŭkí Sáulā ní tā ĩ ní rizú lētĭ ndāzŭ ĩri 'dĭzŭ 'dĭri rá. Kōpi rikí ĩri tēé kŭrŭ rí vé kĕētĭlē gá 'dāá, ũtŭŋá pi ĩnĭŋá be, ĩ 'dĭkí rí ĩri drāá 'dĭísĭ rá. 25 Kúru 'bá Sáulā ā pámvŭ ũbĭ'bá rí pi ā ũrŭkŭ ní Sáulā ri suzú áráká āmbúgú ni agá, kōpi ní ĩri ísŭzŭ kánĭ rí drĭgē sĭ vŭgá nŭó.

Sáulā ri Yērŭsālēmā gá

26 Sáulā kā muŷ caá Yērŭsālēmā gá 'dāá, lē kōdō fĭi 'bá Yēsŭ ā pámvŭ ũbĭ'bá rí pi āsámvŭ gé, 'bo kōpi 'okí céré ĩri sĭ ũrĭ sĭ. Kōpi ũsŭkí kīnĭ Sáulā ri ĩ mĭ ũ'bā ā 'yokí rí kīnĭ, 'í újā ěsĭ Yēsŭ ri ě'yĭzŭ gí. 27 Kúru Bārŭnábā † ní Sáulā ri jĭzŭ muŷú Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ rí pi vŭgá 'dāá, ĩri ní tā Sáulā ní Úpí ri ndrezú lētĭ gé 'dāá, āzini tā Úpí ní átá Sáulā ní rí ũlŭzŭ kōpi ní. Bārŭnábā kīnĭ, Sáulā kā adrii Dāmāsékē gá 'dāá, sē tĭ Yēsŭ ā ru sĭ ũrĭ ākó. 28 Sáulā ri ěcĭ muŷú Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ rí pi be trŭ Yērŭsālēmā agásĭ, 'bá āzi gā ĩri kuyē, ri tĭ sēé muŷú ũrĭ ākó Úpí Yēsŭ ā rŭ sĭ. 29 Sáulā pi rikí āgátá gāá Yāhūdĭ ũrŭkŭ átá'bá Gĭrĭkĭ tĭ sĭ rí pi be, 'bo kōpi lēkí lētĭ ndāá ĩri 'dĭzŭ. 30 'Bá Yēsŭ ri ě'yĭ'bá gí rí pi ká tā 'dĭri yĭj, kōpi jĭkí ĩri muŷú kŭrŭ Sĭzérĭyā vé rí gé, pĕkí ĩri muŷú Tārāsísā gá kŭrŭ ĩ ní ĩri tĭzŭ rí gé. 31 Kúru 'bá kánĭsā vé adrii'bée āngŭ Yŭdáyā vé rí agá, āngŭ Gālĭláyā vé rí agá, āzini āngŭ Sāmāriyā vé rí agá rí pi gŭkí adrii tā be kĭri. Kōpi mbakí ícá ũkpŭ ũkpŭ ĩvé ě'yĭngará agá. 'Bá rí pi vé kālāfe gŭ vaá muŷú drĭgélē ũkpŭ Īndrĭ Uleterē rí vé rí sĭ.

Pétērŭ ídrĭ Āyĭnéyā pi Dŏrŭkā be

32 Pétērŭ kā rií ěcĭ muŷú āngŭ rí pi agásĭ, ĩri ní muŷú 'bá Yēsŭ ri ě'yĭ'bá gí rí pi ndrezú kŭrŭ Lídā vé rí gé 'dāá. 33 Ísŭ ágó āzi 'dāá rŭ ní Āyĭnéyā 'i. Ágó 'dĭri drā nyi pá ni pi kú 'bĕlĕ'bĕle, la gbŏlŏ drĭgē caá ílĭ ārŏ. 34 Pétērŭ ní 'yozú Āyĭnéyā ní kīnĭ, "Yēsŭ Kúrísitō ídrĭ mĭ gí. 'Í nga ũrŭ, 'í tra mĭvé pŏrŏsĭ." Koro Āyĭnéyā ní ngazú ũrŭ sĭ. 35 'Bá kárakará adrii'bá Lídā gá rí pi Sārŏnĭ gé rí pi be, kōpi ká ndreé Āyĭnéyā ri ěcĭ tu rá, kōpi újákí ěsĭ Úpí Yēsŭ ri ě'yĭzŭ rá. 36 Ŭkú āzi Yŏpā gá 'dāá rŭ ni Tābĭtā 'i, ĩri 'bá Yēsŭ ri ě'yĭ'pi gí ni. (Rŭ Tābĭtā 'dĭri Gĭrĭkĭ tĭ sĭ ĩ zĭ Dŏrŭkā. Rŭ Dŏrŭkā 'dĭri vé íffĭ nyámáta.) ĩri ri tā múké 'o 'bá rí pi ě ĩzā kozú. 37 Lŏkí 'dāri gé, drā rŭ ũkú rí, ĩri ní drāzŭ, ĩ ní ĩrivé āvŭ ũjĭzŭ jĭzŭ muŷú 'bāzŭ jŏ ĩ ní sĭj āco ũrŭgégé 'dāá ni agá. 38 Lídā ri ĩnyĭŋá Yŏpā be, 'bá Yēsŭ ā pámvŭ ũbĭ'bá rí pi ká yĭj kīnĭ Pétērŭ ri Lídā gá 'dāá'dā, kōpi pĕkí āgŏ ĩrĭ muŷú ĩri mǎá kīnĭ, "Pétērŭ, mĭ ímŭ mbĕlĕ!"

39 Pétērŭ ní 'dezú muŷú kōpi be trŭ. Pétērŭ kā caá, kōpi jĭkí ĩri muŷú jŏ ĩ ní sĭj āco ũrŭgégé 'dāá rí agá, ũkú ũrŭzĭ kárakará ímŭkí āā ngoó Pétērŭ ā gārā gá. Kōpi rikí āā rí ngoó, rŭkí bŏngŏ Dŏrŭkā ní ícĭ awaá ĩ ní rí pi ĩ

† 9:27 Ězj 4:36-37

drĭgē. 40 'Bo Pétērŭ ní 'yozú kōpi ā fŭkí jŏ rí agásĭ céré āmvé. ĩri ní kŭmŭcí ũtĭzŭ vŭgá Múngŭ ri zĭzŭ. Pétērŭ ní 'i újázŭ āngŭ ndrezú āvŭ rí vŭgálē rŭ, ĩri ní 'yozú kīnĭ, "Tābĭtā, mĭ íngá ũrŭ." Tābĭtā ní 'í mĭ zĭzŭ. Kā Pétērŭ ri ndreé, ĩri ní íngázŭ úrĭzŭ ũrŭ sĭ. 41 Pétērŭ ní 'í drĭ suzŭ ĩri rŭzŭ íngazú ũrŭ. ĩri ní ũrŭzĭ rí pi zĭzŭ ímŭzŭ 'bá Yēsŭ ri ě'yĭ'bá gí rí pi be, ĩri ní 'dazú kōpi ní kīnĭ, Tābĭtā ri ídrĭ rŭ.

42 Tā Tābĭtā vé 'i ngaápi 'dĭri ayi muŷú kŭrŭ Yŏpā vé rí agásĭ céré. Tā 'dĭri sē 'bá kárakará újákí ěsĭ Úpí Yēsŭ ri ě'yĭzŭ rá. 43 Pétērŭ adrii Yŏpā gá 'dāá lŏkí be āco. Kōpi rikí adrii Sĭmŏnā lā'bu nyĭipi rí be trŭ.

Pétērŭ pi vé tā Kŏrŏnŏlĭyŏ be rĭ

10 Ágó āzi rŭ ni Kŏrŏnŏlĭyŏ 'i, ágó rí ri adrii kŭrŭ Sĭzérĭyā vé rí agá. ĩri ũgalaku āngáráwá † ĩ ní zĭj ngŭlŭmŭ Ítālĭyā rí pi vé ni. 2 Ágó rí ívé 'bá 'bĕtĭ āsámvŭ gé rí pi be, † kōpi 'bākí ĩvé ěsĭ céré Múngŭ drĭgē, ĩnjĭkí Múngŭ ri ambamba, ágó rí ri ngá sēé 'bá ngá ākŏ rí pi ní ěsĭ be céré, ri Múngŭ ri zĭj ú'dú be céré. 3 Ú'dú ālu, ũtŭ rí ká muŷú caá sá na ũndrĕŋá vé rí gé, Kŏrŏnŏlĭyŏ ní ĩndrĭlĭkí ndrezú. Ndre mǎlāyĭkā ri ímŭ Múngŭ vŭgálĕsĭ, mǎlāyĭkā rí zĭ Kŏrŏnŏlĭyŏ ri rŭ sĭ kīnĭ, "Kŏrŏnŏlĭyŏ!"

4 Kŏrŏnŏlĭyŏ 'bá mĭ rizú mǎlāyĭkā rí ndrezú, ũrĭ fu ĩri ambamba. ĩri ní mǎlāyĭkā rí zĭzŭ kīnĭ, "Āmbúgú mávé rĭ, 'í lē má ní tā ngŏni ni lŭú?"

Mǎlāyĭkā rí ní újázŭ ĩri ní kīnĭ, "Múngŭ ri āyĭkŏ sĭ mĭ ní 'i zĭj rĭ sĭ, āzini fĕfĕ mĭ ní sēé 'bá ngá ākŏ rí pi ní ěsĭ be céré rĭ sĭ. 5 Lē mĭ pĕ āgŏ ũrŭkŭ ú'díkĭrĭŋá nŏgŏ muŷú Yŏpā gá 'dāá, kōpi ā mukí ágó rŭ be ĩ ní zĭj Sĭmŏnā Pétērŭ ri íj. 6 Ágó rí ímŭ ũmŭ rŭ, ĩri ri adrii Sĭmŏnā riipi lā'bu nyĭipi rĭ vé āngá. Sĭmŏnā vé jŏ ĩnyĭŋá yĭj tafu rĭ ā gārā gá."

7 Mǎlāyĭkā átápi ĩri be rĭ ká 'deé muŷú gí, koro Kŏrŏnŏlĭyŏ ní ívé átĭ'bá ĩrĭ ni pi zĭzŭ ívé āngáráwá āzi ālu Múngŭ ri ĩnjĭpi ĩnjĭni be. 8 ĩri ní tā 'i nga'bá rí pi ũlŭzŭ kōpi ní, ĩri ní kúru kōpi pĕzŭ muŷú Yŏpā gá 'dāá.

9 Kā muŷú caá drŭ 'dĭni, ũtŭ mgbĭmgbĭ gé 'dĭgē, átĭ'bá Kŏrŏnŏlĭyŏ ní pĕé muŷú 'dĭ'bée ká caá ĩnyĭŋá kŭrŭ Yŏpā vé rí gé 'dāá, Pétērŭ nga tŭj muŷú Múngŭ ri zĭj jŏ ĩ ní sĭj drĭ be kpākpā rĭ agá ũrŭ 'dāá. 10 ěbĭrĭ fu ĩri káyĭ, lē kōdŏ ngá nyaá, ká drĭ rií ínyá rĭ á'dí, ĩri ní 'dezú ú'dú gé, ĩri ní ĩndrĭlĭkí ndrezú. 11 Kā rií ú'dú rĭ kŏó, ndre 'bŭ zĭ 'i kú mgbŏ, ngá āzi ěpĭgŭgŭ sŭ bŏngŏ lārā rŭ ni tĭjĭ, ũpĭlé be sŭ, rikí ĩri ísŭ ímŭzŭ vŭgá nŭó. 12 Ngá sŭŭpi bŏngŏ tĭjĭ rĭ agá 'dāá, ndre ānyāpá ũsŭkā be āndĭāndĭ pá be sŭ rĭ pi, ā'á ěcĭ'bá bĕdrĭ sĭ rĭ pi be, ārĭŋá rĭ pi be. 13 Kúru Pétērŭ ní ú'dŭkŏ yĭzŭ, ú'dŭkŏ rĭ kīnĭ, "Pétērŭ, 'í nga ũrŭ, mĭ ũrŭ ānyāpá 'dĭ'bée ú'dí, 'í nya kōpi nyanya."

14 Pétērŭ ní 'yozú kīnĭ, "Úpí, má ícŏ tā 'dĭri 'oó ku. Á nya drĭ ānyāpá āzāvŭ rŭ † 'dĭ'bée āluŋáni kuyé."

†† Ŭgalaku āngáráwá rĭ pi vé rĭ: ĩri āngáráwá mŭdŭrŭlŭ ālu rĭ pi ě drĭ kŏópi ni. ‡ Ágó rĭ ívé 'bá 'bĕtĭ āsámvŭ gé rĭ pi be: Kŏrŏnŏlĭyŏ pi 'bá ívé 'bĕtĭ āsámvŭ gé rĭ pi be, kōpi adrii Yāhūdĭ ku. 'Í lā Ězĭ 11:1-3. †† Ānyāngā āzāvŭ rŭ rĭ: Tāĭmbĭ Mŏsē vé rĭ ā'yĭ 'yozú kīnĭ, ā nyakí ānyāpá ũrŭkŭ ĩ ní 'yoó kīnĭ, kōpi āzāvŭ rŭ 'dĭ'bée ku. 'Í lā Lĕvĭtĭkā 11:1-32.

¹⁵ Pétēro ní gōzú ú'dúkò rī yìzú dīī, ú'dúkò rī kīnī, "Ngá Múngú ní údé uletere 'dī'bée, lē mí 'yo kōpi āzāvū rú 'dīni ku."

¹⁶ Tā 'dīri nga 'i caá vú sī na, vūdrī ni gé, koro ī ní bōngó lārá rú 'dīri sezú gōzú 'bū gé 'dāá.

¹⁷ Pétēro ē drī ábá céré céré, ri ūsūú, índrīlīkī 'dīri vé ífíí 'ā'di? Kúru āgō Kōrōnōlīyō ní pēē rī pi ní cazú Sīmōnā vé jó ísúzú. Kōpi áwíkí pá tuú kání rī vé kēētīlé gá. ¹⁸ Kōpi zīkí nīzú ámázú dō Sīmōnā Pétēro ri adri 'dāgá.

¹⁹ Pétēro kā rīí índrīlīkī 'í ní ndreé 'dīri vé tā ūsūú, Índrī Uletere rī ní 'yozú īri ní kīnī, "Sīmōnā, āgō uryukò 'bée na, kōpi ri mi ndā. ²⁰ 'Í nga uryu, 'í sí mužú vūgá 'dāá. 'Í 'de mužú kōpi be trū, lē mí ūsū ku, má īpē kōpi ímúzu nī."

²¹ Pétēro ní kúru sīzú mužú vūgá 'dāá, īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Bá īmi ní rīí ndāá rī, īri ma 'i. Tā īmi ní ma ndāzú rī 'ā'di?"

²² Kōpi ní újázú īri ní kīnī, "Kōrōnōlīyō ī ní 'bāá āngáráwá Rómā vé rī pi drīgé drīkoma rú rī īpē 'bā ímúzu nī. Īri 'bā tā 'oópi pīrī ni, īnjī Múngú ri īnjīnjī, Yāhūdī rī pi céré īnjīkī īri īnjīnjī. Mālāyīkā uletere Múngú vé rī 'yo īri ní kīnī, mí mu ívé āngá 'dāá, mí mu 'í ní ú'dúkò múké Múngú vé rī ūlūú, 'ī yī rī." ²³ Pétēro ní kúru 'yozú āgō 'dī'bée ní kīnī, kōpi ā lakí lala.

Pétēro pi 'dekí mužú Kōrōnōlīyō vūgá

Kā mužú adrií drī 'dīni, Pétēro pi ní 'dezú mužú 'bā 'dī'bée be trū, āzini 'bā uryukò Yēsū ri ē'yī' bā gí Yópā gá 'dālē rī pi be. ²⁴ Kā mužú adrií drī 'dīni, kōpi ní cazú kūrū Sízérīyā vé rī gé, vūrā Kōrōnōlīyō ní rizú kōpi ūtēzú rī gé 'dāá, Kōrōnōlīyō zī ívé māríté rī pi ívé ūndī rī pi be céré ímú Pétēro ri ūtēē. ²⁵ Pétēro kā fīí caá Kōrōnōlīyō vé āngá 'bētī 'dāá, Kōrōnōlīyō ní kūmūcí ūtīzú Pétēro ri īnjīzú. ²⁶ 'Bo Pétēro ní īri ruzú ingazú 'yozú īri ní kīnī, "Í nga uryu. Ma nōri 'bā áda sū mí tīnī."

²⁷ Pétēro ní rizú átázú īri be, kōpi ní 'dezú fizú mužú jó agá 'dāá, vūrā 'bā kárakarā rī pi ní 'úmúzu rī gé.

²⁸ Pétēro ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi nīkī rá 'yozú kīnī, 'bávé tāímbí Yāhūdī vé rī 'ā'yī ku Yāhūdīgú ní 'i úmúzu adrizú 'bā adri' bā Yāhūdī rú ku rī pi be trū, dōku tāímbí 'ā'yī ku īri ní mužú kōpi vūgá. 'Bo Múngú lū má ní kīnī, lē mā 'yo 'yozú kīnī 'bā rī pi uryukò adrikí pīrī ku 'dīni ku, dōku 'bā rī pi uryukò āzāvū rú 'dīni ku. ²⁹ Mí kā 'bā rī pi pēē mužú má vūgá sī, sē má ní ímúzu mbēlēnā ānī. Nóni īmi lūkí má ní, īmi zīkí ma ímú 'ā'di 'oó?"

³⁰ Kōrōnōlīyō ní újázú īri ní kīnī, "Ú'dú sū, á ri Múngú ri zīj mávé jó agá 'dāá sā nōri tīnī rī gé, sā na ūndrēnā vé rī gé. Koro ágó āzi bōngó be imvesírílī ni ní īfūzú ímúzu pá tuzú má ęndrēti gé. ³¹ Īri ní 'yozú má ní kīnī, 'Kōrōnōlīyō, Múngú yī mívé zīngárá mí ní rizú 'i zīzú rī gí, āzini fēfē mí ní rīí sēē 'bā ngá ākò rī pi ní rī vé tā ca 'í vūgá 'dāá gí. ³² Lē mí pē āgō uryukò mužú Yópā gá ágó ī ní zīj Sīmōnā Pétēro rī bīí. Īri ri adri ágó āzi ī ní zīj Sīmōnā rīpi lā' bú nyīpi rī vé āngá. Sīmōnā vé jó īny- injáná yī tafu rī ā gārā gá.' ³³ Má ní 'bā pēzú mužú mbēlēnā mí vūgá sī mi bīzú íjīzú ānī, mí ícá múké. 'Bā

Múngú ęndrēti gé nō, 'bā ri ú'dúkò múké Úpí ní lūú mí ní rī tē yī mí tī gé."

³⁴ Kúru Pétēro ní 'dózu átázú kīnī, "Ádarú á nī ámá rá 'yozú kīnī, Múngú ęndrēti gé, 'bā rī pi céré trōtrō.

³⁵ Múngú 'ā'yī 'bā 'i ru' bā rī pi, āzini 'bā tā 'o' bā pīrī rī pi āngū rī pi agásī céré. ³⁶ Īmi yīkí ú'dúkò múké Múngú vé ī ní ūlūú 'bā Īsērélē vé rī pi ní rī gí kīnī, Múngú ri īmi ní tākíri sē Yēsū Kúrísitō ā rú sī, īri Úpí 'bā rī pi vé ni céré.

³⁷ Īmi nīkī tā 'i 'oópi āngū Yūdáyā vé rī agá rī pi rá, tā rī 'í' dō 'i ngaá Gālīláyā gá, lókí Yūwánī ní tā bātízīmū vé rī ūlūzú rī ā vūdrī gé. ³⁸ Īmi nīkī rá 'yozú kīnī, Múngú sē Índrī Uletere rī ású Yēsū Nāzērētāgú rī, āzini sē īri ní ūkpō, ęcī āngū rī pi agásī tā múké 'oó 'bā rī pi ní, āzini ídri 'bā ādróko † ní ęrī 'bā ívé ni rú rī pi rá, 'ā'diātāsīyā Múngú ri īri be trū.

³⁹ "Bā Yēsū vé 'bā áyúāyū nō'bée, 'bā ndrekí tā Yēsū ní 'oó kárakarā āngū Yāhūdī rī pi vé rī agá, āzini kūrū Yērúsālēmā vé rī agá rī rá. Kōpi 'dīkí Yēsū ri drāá pētī alambaku sīgé, ⁴⁰ 'bo ú'dú na ni gé, Múngú inga īri gōó ídri rú drāngárá gálésī rá, āzini Múngú 'i' da kpá īri sēē ndreé 'bā rī pi ní rá. ⁴¹ 'Bā rī pi céré ngakí īri ndreé kuyé, 'yéná 'bā ndrekí īri nī, 'bā rikí ngá nyaá, āzini ngá mvuú īri be trū lókí īri ní ingázú drāngárá gálésīlā gí rī ā vūdrī gé. Múngú īpē 'bā nī, 'bā ūlūkí rī īrivé tā 'bā uryukò ní. ⁴² Múngú sē 'bā ní tāímbí kīnī, lē 'bā ūlūkí 'bā rī pi ní 'yozú kīnī, Múngú īpē Yēsū ri ímú 'bā ídri rú rī pi vé tā līj 'bā ūdrā' bā gí rī pi be. ⁴³ Nēbī rī pi céré átákí kīnī, 'bā Yēsū ri ē'yī' bā gí rī pi, ī ímú kōpi trū ívé ūn- jīkānyā agásī rá īrivé rú sī."

⁴⁴ Pétēro kā rīí átá, Índrī Uletere rī ní ímúzu 'bā ri' bā ú'dúkò rī yī' bā rī pi ásúzu céré. ⁴⁵ Yāhūdī Yēsū ri ē'yī' bā gí ī ní kōpi ā ágélē ē tī úlí gí, ímú' bā Pétēro be trū rī pi āyākí tā Índrī Uletere rī ní 'bā adri' bā Yāhūdī rú ku rī pi ású īndī rī sī rá. ⁴⁶ Kōpi yīkí 'bā adri' bā Yāhūdī rú ku 'dī'bée ri átá tī āndiāndí ni pi sī, āzini kōpi ri Múngú ri íngú.

Pétēro ní kúru 'yozú kīnī, ⁴⁷ "Bā adri' bā Yāhūdī rú ku 'dī'bée, Índrī Uletere rī ású kōpi gí, sū īri ní 'bā ású rī tīnī, á nī rá bātízīmū ī ní lēē sēē kōpi ní rī, 'bā āzi ícá ugaá ku!" ⁴⁸ Kúru Pétēro ní tāímbí sēzú kīnī, ā sēkí kōpi ní bātízīmū Yēsū Kúrísitō vé rú sī. Vūdrī ni gé, kōpi ní Pétēro ri mázú, lē ā adri ī be cazú ú'dú āzi gé.

Pétēro ūlū ívé ęzī ā tā

11 Yēsū vé 'bā áyúāyū rī pi 'bā Yēsū ri ē'yī' bā gí Yūdáyā gá rī pi be yīkí kīnī, 'bā adri' bā Yāhūdī rú ku rī pi ē'yīkí ú'dúkò Múngú vé rī gí. ² Kúru Pétēro kā caá Yērúsālēmā gá 'dālē, Yāhūdī ē'yī' bā gí ī ní kōpi ágélē ē tī úlí gí rī pi 'dókí Pétēro ri ideē. ³ Kōpi kīnī, "Ngá mí ní mužú nga nyazú 'bā ī ní kōpi ā ágélē ē tī úlí kuyé rī pi be trū rī 'ā'di?"

⁴ Pétēro ní 'dózu tā 'i ngaápi rī ūlūzú kōpi ní céré, ku ālu ni kuyé, ⁵ kīnī, "Ú'dú ālu, má kā rīí Múngú ri zīj kūrū Yópā vé rī gé 'dāá, á 'de rīí ú'dú koó, koro má ní índrīlīkī ndrezú. Índrīlīkī rī agá 'dāá, á ndre ngá āzi ām-

† *Ādróko: Ādróko vé rú Sātānā 'i, īri āmbúgú índrī ūnjī rī pi drīgé, gā tā Múngú vé ri 'dugá ngagá sī' bū gé 'dālē. Múngú ídró ādróko ri índrī ūnjī rī pi be 'bū gé 'dāásī nī. 'Í lā 'dangárá 12:7-9.*

búgú ri ísǐ ímúzá 'bǔ gé 'dǎásǐ vǔgá nǒó, sǔ bǒngó lǎrá rú ūpílé be sǔ rǐ tǐnjǐ, ímú pǐrǐ má vúgá. ⁶ Má kā bǒngó rǐ ā 'a ndree, á ndre ānyāpá pá be sǔ vǔ drǐgé nǒgó rǐ pi, nyǎlāgā ásé agá rǐ pi, ngá ěcǐ'ba bēdrǐ sǐ rǐ pi, āzini āriṅá rǐ pi. ⁷ Má ní kúru ú'dú'kǒ yǐzú, ú'dú'kǒ ri 'yo má ní kǐnǐ, 'Pétēró, 'í nga ʊrǔ, mí ú'dǐ ānyāpá 'dǐ'bée, 'í nya kǒpi nyanya.'

⁸ "Má ní újázú ĩri ní, má kǐnǐ, 'Ádarú Úpí, á nya drǐ ngá āzāvǔ rú ĩ ní nyaá ku 'dǐ'bée kuyé.'

⁹ "Ú'dú'kǒ rǐ ní gǒzú átázú má ní 'bǔ gé 'dǎásǐ dǐjǐ kǐnǐ, 'Lě mí zǐ ngá āzi 'yozú kǐnǐ āzāvǔ rú 'dǐni ku. Múngú údé kǒpi uletere.' ¹⁰ Tǎ 'dǐri nga 'i caá vǔ be na. Vúdrǐ ni gé, ĩ ní bǒngó lǎrá rú 'dǐri sezú mužú 'bǔ gé 'dǎá.

¹¹ "Koro 'bá na ĩ ní ĩpěé íngázú kǐrǔ Sízérǐyā vé rǐ gélésǐ rǐ pi ní ícázú pá tuzú jó má ní adrizú rǐ tǐ gé. ¹² Índrí Uletere rǐ ní lǔzú má ní kǐnǐ, má 'de mužú kǒpi be trǔ. Lě má ūsǐ 'yozú kǐnǐ, 'bá 'dǐ'bée adriki Yǎhúdǐ ku 'dǐni ku. 'Bá áziyá Yēsǔ ri ě'yǐ'ba gǐ 'dǐ'bée mužǐ má be trǔ ālu, 'bá ní fizú Kǒrǒnǒlǐyǒ vé jó agá 'dǎá.

¹³ Kǒrǒnǒlǐyǒ ní tā mǎlǎyíkǎ ní Índrészú 'í ęndręti gé ívé jó agá rǐ ūlǔzú 'bá ní kǐnǐ, mǎlǎyíkǎ rǐ 'yo 'í ní kǐnǐ, "Í pē 'bá ʊrǔkǒ mužú Yǒpá gá Sǐmǒnǎ Pétēró vúgá 'dǎá.

¹⁴ Pétēró ě ímú rǐ ú'dú'kǒ múké rǐ ūlǔú mí ní, āzini 'bá mívé jó āsǎmvú gé rǐ pi ní, ĩmi ísǔkǐ rǐ pangará.'

¹⁵ "Má kā 'dǒ ú'dú'kǒ múké rǐ ūlǔú, koro Índrí Uletere rǐ ní ísǐzú kǒpi ásúzá, sǔ ándúrú ĩri ní 'bá ású rǐ tǐnjǐ.

¹⁶ Kúru má ní tā Úpí ní 'yoó kǐnǐ 'Yǔwǎnǐ sē Bǎtízǐmǔ rǐ yǐjǐ sǐ, 'bo ĩ ímú ĩmi ní bǎtízǐmǔ rǐ sē Índrí Uletere rǐ sǐ 'dǎri ígázú. ¹⁷ Múngú sē dǒ Índrí Uletere rǐ 'bá adri'ba Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi ní rá sǔ ĩri ní sēé 'bá ní lókǐ 'bá ní Úpí Yēsǔ Kúrísítǒ ri ě'yǐjǐ rǐ gé rǐ tǐnjǐ pírǐ, ma ā'dǐ 'i ícǒpi āgátá gǎápi tā Múngú vé rǐ sǐ?"

¹⁸ Kǒpi kā tā Pétēró ní átá 'dǐri yǐjǐ, kǒpi gǒkǐ āgátá gǎá kuyé, kǒpi 'dǒkǐ Múngú ri íngú. Kǒpi ní 'yozú kǐnǐ, "Bá ndrekǐ nǒni Múngú sē drǐlé múké 'bá adri'ba Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi ní ęsǐ újázú ĩvé ūnjǐkǎnyā agásǐ gǐ, kǒpi ě ísǔkǐ rǐ ídri 'dǎni'dǎni rǐ ānǐ."

'Bá kǎnǐsǎ vé Ānǐtǐyókǎ gá rǐ pi

¹⁹ Kǎ Sětěfǎnǒ ri 'dǐjǐ drǎá gǐ, 'bá Úpí ri ě'yǐ'ba gǐ rǐ pi írékǐ ĩ mužú caá āngǔ Fǒnǐsǐyā vé rǐ agá, āngǔ Sáyǐpǔrǎsǐ vé rǐ agá, āzini kǐrǔ Ānǐtǐyókǎ vé rǐ agá, ā'diātǎsǐyā ĩ ní kǒpi ǒcǔǔ rǐ sǐ. Kǒpi rikǐ ú'dú'kǒ múké Múngú vé rǐ ūlǔú mužú, kǒpi ūlǔkǐ 'yénǎ 'bá Yǎhúdǐ vé rǐ pi ní. ²⁰ 'Bo 'bá Yēsǔ ri ě'yǐ'ba gǐ rǐ pi ā ʊrǔkǒ íbǐkǐ íngá Sáyǐpǔrǎsǐ gé, āzini Kǔréně gá, agakǐ caá Ānǐtǐyókǎ gá, Kǒpi rikǐ ú'dú'kǒ múké Úpí Yēsǔ vé rǐ ā tā ūlǔú mužú 'bá adri'ba Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi ní. ²¹ Ūkpǒ Múngú ní sēé kǒpi ní rǐ sǐ, 'bá kárakarǎ adri'ba Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi újǎkǐ ęsǐ Úpí Yēsǔ ri ě'yǐzǔ rá.

²² 'Bá kǎnǐsǎ vé Yęrǔsǎlémǎ gá rǐ pi kā tā 'i ngaápi 'dǐri yǐjǐ, kǒpi pěkǐ Bǎrǔnǎbǎ ri mužú Ānǐtǐyókǎ gá.

²³ Bǎrǔnǎbǎ kā caá ęsǐ múké Múngú ní 'bǎá 'bá rǐ pi ní rǐ ndree 'í mǐ sǐ, āyǐkǒ fǔ ĩri ambamba, ānǐ ímbá kǒpi kǐnǐ, kǒpi ā 'bǎkǐ tā Úpí Yēsǔ vé rǐ kǔ ĩ ęsǐ agá tǐtǐ.

²⁴ Bǎrǔnǎbǎ ri 'bá múké, ępǐ Índrí Uletere rǐ sǐ, āzini ĩri 'bá ě'yǐjǐ gǐ ni, ānǐ sē 'bá kárakarǎ ě'yǐkǐ Úpí ri rá.

²⁵ Bǎrǔnǎbǎ ní ngazú mužú Tǎrǎsǐsǎ gá, mužú Sǎulǎ ri ndǎá. ²⁶ Bǎrǔnǎbǎ kā Sǎulǎ ri ísǔ, ĩri ní Sǎulǎ ri íjǐzú Ānǐtǐyókǎ gá. Kǒpi áwǐkǐ rǐi adrii 'bá kǎnǐsǎ vé rǐ pi be ílǐ ālu. Bǎrǔnǎbǎ pi Sǎulǎ be ímbákǐ 'bá kárakarǎ. Í'dókǐ 'bá Yēsǔ ā pámvú ūbǐ'ba rǐ pi zǐjǐ Kúrísǐtǐyǎnǐ † Ānǐtǐyókǎ gá 'dǎá.

²⁷ Lókǐ 'dǎri gé, nębǐ ʊrǔkǒ'bée íbǐkǐ íngá Yęrǔsǎlémǎ gá, ícákǐ Ānǐtǐyókǎ gá. ²⁸ Nębǐ rǐ pi vé āzi rú ni Āgǎbǔ 'i. Índrí Uletere rǐ vé ūkpǒ sǐ, ĩri ní ngazú ʊrǔ sǐ, ĩri ní 'y-ozú kǐnǐ, ębǐrǐ ri ímú 'de ūnjǐ ūnjǐ āngǔ Rómǎ vé rǐ agásǐ céré. (Tǎ 'dǐri nga 'i lókǐ Kǎlǎwǔdíyǒ 'bǎgǔ āmbúgǔ Rómǎ vé rǐ ní mǎlǔngǎ rǔzú rǐ gé.) ²⁹ 'Bá Yēsǔ ā pámvú ūbǐ'ba Ānǐtǐyókǎ gá rǐ pi ūsǔkǐ ĩ ęsǐ agá 'dǎá kǐnǐ, 'bá ālu ālu ě 'í'dú ngá sēé 'bá Yēsǔ ri ě'yǐ'ba gǐ Yǔdǎyǎ gá rǐ pi ní, kǒpi ě ĩzǎ kozú, ĩri ní ísǔ rǐ vǔ sǐ. ³⁰ Kǒpi 'í'dú'kǐ fęfę ĩ ní soó rǐ sēé Bǎrǔnǎbǎ pi drǐgé Sǎulǎ be, kǒpi jǐkǐ mužú sēé 'bá drǐkoma rú Yęrǔsǎlémǎ gá 'dǎlé rǐ pi drǐgé.

'Bǎgǔ Ęródě ǒcǔǔ 'bá kǎnǐsǎ vé rǐ pi

12 Lókǐ 'dǎri gé, 'bǎgǔ Ęródě †† ʊrǔ 'bá kǎnǐsǎ vé rǐ pi ā ʊrǔkǒ sēé rǐi ǒcǔǔ. ² 'Bǎgǔ rǐ pē āngǎráwǎ mužú Yǒkǒbǔ Yǔwǎnǐ ędrǐjǐ ě drǐ ílǐ ílǐ ācǒ sǐ. ³ Ęródě kā ndree tā 'i ní 'oó 'dǐri sē Yǎhúdǐ ambugu rǐ pi ní āyǐkǒ, gǒ kpá āngǎráwǎ rǐ pi pēé mužú Pétēró ri rǔjǔ. Tǎ 'dǐri nga 'i lókǐ Ūmǔ ĩ ní Pǎnga ni 'Bǎá Ūdrǎ ku rǐ nyazú rǐ † gé. ⁴ Kǎ Pétēró ri rǔjǔ, ĩri ní Pétēró ri 'bezú jó āngǔ ū'yǐzǔ rǐ agá, 'bǎ āngǎráwǎ ngúlúmǔ sǔ rǐi Pétēró rǐ ūtėé, ngúlúmǔ ālu rǐ āngǎráwǎ be sǔ. Ęródě lě kǒdǒ ě íjǐkǐ Pétēró ri ĩfǔú āmvé, 'í lǐ rǐ ĩrǐvé tā 'bá rǐ pi ęndręti gé Ú'dú Múngú ní ęlǐzǔ Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ †† ā vǔdrǐ gé. ⁵ 'Bo Pétēró kā rǐi adrii jó āngǔ ū'yǐzǔ rǐ agá 'dǎá, 'bá kǎnǐsǎ vé rǐ pi rikǐ Múngú ri zǐjǐ ĩri ní ęsǐ be céré.

Mǎlǎyíkǎ ǒyǔ Pétēró ri ĩfǔú jó āngǔ ū'yǐzǔ rǐ agásǐ

⁶ Ęródě kā lěé ě íjǐkǐ Pétēró ri 'bá tā lǐ'ba rǐ pi ęndręti gé, íniṅǎ 'dǎri sǐ, ísǔ Pétēró ri ú'dú ko, úmbékǐ drǐ ni pi ĩrǐtrǒ ímvé sǐ āngǎráwǎ ĩrǐ ni pi āsǎmvú gé, 'bǎkǐ kǒpi rǐi ĩri ūtėé jó agá 'dǎá. 'Bǎkǐ kpá āngǎráwǎ ʊrǔkǒ ĩrǐ kęęti jó rǐ vé rǐ ūtėé āmvélesǐla. ⁷ Koro mǎlǎyíkǎ Úpí vé rǐ ní Índrészú, āzini ācǐ ní dǐzǔ āngǔ ĩmgbērészú jó ĩ ní āngǔ ū'yǐzǔ rǐ agá 'dǎá, mǎlǎyíkǎ rǐ ní Pétēró ā rǔ'ba

† Kúrísǐtǐyǎnǐ: 'Bá 'dǐ'bée ě'yǐkǐ rá 'yozú kǐnǐ, Yēsǔ ri Kúrísítǒ, pa ĩ nǐ. Zǐkǐ kǒpi Kúrísǐtǐyǎnǐ, ā'diātǎsǐyā kǒpi ri Yēsǔ Kúrísítǒ ā pámvú ūbǐ. †† 'Bǎgǔ Ęródě: 'Bǎgǔ ĩ ní zǐjǐ Ęródě Āgǐrǐpǎ rǐ, ĩri Ęródě Āmbúgǔ rǐ vé mvá vé mvá. 'Í lǎ Ęzǐ 12:1-13:1. Sǎ ĩ ní Yēsǔ ri tǐzǔ rǐ gé, Ęródě Āmbúgǔ 'dǐri rǔ āngǔ rǐ nǐ. 'Í lǎ Mǎtǎyo 2:1-8; Lúkǎ 1:5. Ęródě Āmbúgǔ rǐ kā drǎá, ĩrǐvé mvá Ęródě Ānǐtǐpǎ gǒ mǎlǔngǎ rǐ rǔjǔ nǐ sǎ Yǔwǎnǐ ní bǎtízǐmǔ sęzǔ Yēsǔ ní rǐ gé. 'Í lǎ Mǎtǎyo 14:1; Mǎrǎkǒ 6:14; Lúkǎ 3:1; Ęzǐ 4:27. † Ūmǔ ĩ ní Pǎnga ni 'Bǎá Ūdrǎ ku rǐ nyazú rǐ: Yǎhúdǐ rǐ pi ri ūmǔ 'dǐri nya ca ú'dú ęzǐrǐ, kǒpi ri ú'dú Múngú ní ĩ pazú adringǎrǎ túgęrǐ rú 'bá Ęjępétǒ vé rǐ pi drǐgé sǐ rǐ vé tā ígǎ ānǐ. Ūmǔ 'dǐri ĩ 'dǒ nya Ú'dú Múngú ní ęlǐzǔ Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ pi. 'Í lǎ Wǔngǎrǎ 12:17-20; Mǎtǎyo 26:2; Mǎrǎkǒ 14:1; Lúkǎ 2:41; Yǔwǎnǐ 2:13; Ęzǐ 12:4; 1 Kǒrǐnǐtǒ 5:7; Ębéré 11:28. †† Ú'dú Múngú ní ęlǐzǔ Jó rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ: Yǎhúdǐ rǐ pi ri ú'dú Múngú ní ǒtǔ ęlǐzǔ Ísęrélě rǐ pi vé jó rǐ pi tǐ gé sǐ Ęjępétǒ gá 'dǎá rǐ vé tā ígǎ. ǒtǔ kǒpi ę'pǐjǐ ūbékǐ kǎbǐlǒ ā árǐ ĩvé kęęti ě ęrǐfe gá sǐ, sē Múngú ú'dǐ kǒpi kuyé. Múngú ú'dǐ 'bá Ęjępétǒ vé kǎbǐlǒ árǐ ūbē'ba ĩvé kęęti ě ęrǐfe gá sǐ kuyé rǐ pi vé anǐ āgǒ kǎyǔ rǐ pi ūdrǎá 'bá ālu ālu vé 'bęti āsǎmvú gé sǐ rá. 'Í lǎ Wǔngǎrǎ 12:17-28.

sazú, Pétěro ri aruzú, ři ní 'yozú kīnī, "Í nga ury mbēlē!" Ímvē ě ní Pétěro ě drj úmbézú ři ní 'i oyuzú drj ni gé sī 'dezú vūgá.

⁸ Mālāyikā ři ní kuru 'yozú Pétěro ní kīnī, "Í su mívě bōngó, 'í su mívě ngá pá gá, āzini 'í su mívě bōngó akoó rūkū ři mī rū'ba gá, mī ūbī mā pámvú ímúzá!" Pétěro 'du tā ři ngaá sū mālāyikā ři ní lūú 'í ní ři tīj. ⁹ Pétěro ní fūzú jó āngū ū'yīzú ři agásī, ři ní 'dezú mužú mālāyikā ři ā vūdrj gé sī. 'Bo sá 'dāri gé, Pétěro ūsū 'yozú kīnī, tā mālāyikā ři ní 'oó 'dīri ři tā áda 'dīni kuyé, ūsū ngá ři urobí. ¹⁰ Pétěro pi mālāyikā ři be agakī āngáráwá ě ní 'bāá drjdrj ři ā gārā gá sī, kōpi gōkī kpá agaá āngáráwá āzi ři ā gārā gá sī, kōpi ní cazú kēětj āmbúgú aya rú ě ní fūzú mužú kūrú agá ři gé. Kēětj ři ní 'i zjzú ō'dúkúlēgúsú, kōpi ní fūzú āmvé 'dāá. Kōpi mukī lēti āmbúgú ři drjgé sī, cīmgba cazú lēti ři vé ūdū gé. Koro mālāyikā ři ní ři kuzú.

¹¹ Pétěro ímú tā 'i 'oópi 'dīri nījī áamá vúlé vúlé rú, ři ní 'yozú kīnī, "Ádarú tā 'dīri tā ěgbj! Úpí řpē ívé mālāyikā ímú ma paá 'bāgú ěródě drjgé sī, āzini tā ambugu Yāhūdĵ vé ři pi ní ūtjĵ lēé ngaá má rū'ba gá ři agásī gí."

¹² Pétěro ká tā 'dīri nījī áamá, ři ní 'dezú mužú Māriyā vé āngá, Māriyā ri Yūwánĵ ě ní zjĵ Mārākō ři vé ěndrēpi, řsú 'bá kánisā vé ři pi úmúkĵ kárakarā, kōpi ri Múngú ri zj. ¹³ Pétěro ní kēětj kánĵ ři vé ři gazú, mvá ūkúnā āzi ātĵ'ba rú rū ni Ródā 'i, ři ní mužú kēětj gé 'dāá, lē nījī áamá 'bá kēětj ři gaápi ři ā'di 'i. ¹⁴ Mvā ūkúnā ři ká Pétěro ā ō'dúkú nījī áamá, āyikō fū ři ambamba, gō njuú vúlé, zj kēětj ři kuyé, ři ní lūzú 'bá ři pi ní kīnī, "Pétěro ícá kuú kēětjĵ gá 'dāá'dā!"

¹⁵ Kōpi ní újázú ři ní kīnī, "Mĵ drĵ ábá gí." Mvā ūkú ři ká ři sī tā ři 'yoó dĵĵ dĵĵ. Kōpi gōkĵ 'yoó mvá ūkú ři ní kīnī, "Īri ícá adri mālāyikā Pétěro ri ūtēēpi ři 'i."

¹⁶ Pétěro ri nyo kēětj ři gaága, kōpi ní kēětj ři zjzú, kōpi ká Pétěro ri ndreé, sē kōpi ní āyāngará. ¹⁷ Pétěro ní drĵ 'bezú kōpi ní kīnī, kōpi ā újĵkĵ kĵri. Īri ní tā Úpí ní 'i ĵjzú řfūzú jó āngū ū'yīzú ři agásī āmvé ři ūlūzú kōpi ní. Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, lē kōpi ā ūlūkĵ tā 'dīri Yōkóbū † ní, āzini 'bá Yēsū ri ě'yĵ'ba gí ři pi ní, kuru ři ní 'dezú mužú vūrā āzi gé.

¹⁸ Ká mužú adriĵ ū'bútĵā ři sĵ, āngáráwá Pétěro ri ūtē'ba ři pi ě drĵ ábá céré céré, sē kōpi ní ūrĵ ambamba. Kōpi nĵkĵ kuyé tā íngónĵ ni 'o Pétěro be nĵ. ¹⁹ ěródě ní āngáráwá ři pi pēzú mužú Pétěro ri ndāá, 'bo kōpi řsúkĵ ři kuyé. Āngáráwá ři pi ká Pétěro ri ndāá tí gí, ěródě ní āngáráwá ři pi uzizú. Ká tā pĵĵ řsú kuyé, ĵi tā kōpi drĵgé kīnī, ā ú'dĵkĵ kōpi ūdrāá 'dĵsĵ rá.

Vūdrĵ ni gé, ěródě nga fūú Yūdáyā agásī, muž adriĵ kūrú Sĵzērĵyā vé ři agá lókinā be mādā.

ěródě vé drāngará

²⁰ 'Bāgú ěródě āwā 'bá Táyā vé ři pi ní, āzini 'bá Sídónā vé ři pi ní ūnjĵ ūnjĵ. Kōpi ní ĵ úmúzá trú, ĵ lēkĵ átá 'bāgú ři be. 'Bá 'dĵ'bee mukĵ ūndĵ řuĵ Bālāsĵtā řiĵpi ěĵĵ

† Yōkóbū: Yōkóbū cápĵtā 'dīri agá ři ři Yēsū vé ědrĵpi, ři 'bá Yēsū ri ě'yĵ'ba gí Yērúsālēmā gá ři pi vé drĵkoma. 'Í lā Ějí 15:12-21; 21:18-19; Gālātĵyā 1:19. Lókĵ 'dīri gé, řsú ākūdē 'dĵkĵ Yōkóbū Yēsū vé áyūāyū ři drāá gí. 'Í lā Ějí 12:2.

ngaápi 'bāgú ři ní ři be. Kōpi 'yokĵ Bālāsĵtā ní kīnī, ĵ lēkĵ tākĵri, ā'diātāsĵyā kōpi ri ānyāngā řsú 'bāgú ři vé āngū agá. ²¹ Ī ní ū'dú āzi řpēzú 'bá 'dĵ'bee ā mukĵ ři átá ānĵ ěródě be. Ū'dú ři ká ícá, ěródě ní 'i úsúzá ívé bōngó āmbūgū vé ři sĵ, ři ní úřizú ívé lúpá drĵgé. Īri ní átázú 'bá ři pi ní sá be āco. ²² 'Bá ři pi ní útrézú ō'dúkú be ury 'dāá kīnī, "Ū'dúkú mí ní átázú 'dīri Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé."

²³ Koro mālāyikā Úpí vé ři ní ěródě ri gbāzú 'dézú vūgá, ū'bū ní ři nyazú drázú, ā'diātāsĵyā ěródě íngú Múngú ri kuyé.

²⁴ Ū'dúkú muké Múngú vé ři ayi mužú āngū ři pi agásĵ, sē 'bá kárakarā pi ě'yĵkĵ rá.

²⁵ Bārúnábā pi Sāulā be, kōpi ká řvé ěĵĵ ě ní mužú Yērúsālēmā gá 'dāá ři deĵ gí, kōpi ní gōzú mužú Ānĵĵyókā gá, kōpi ĵĵkĵ Yūwánĵ ě ní zĵĵ Mārākō ři mužú ĵ vūgá sĵ ĵndĵ.

Pēkĵ Sāulā pi Bārúnábā be mužú ō'dúkú muké ři ūlūú

13 'Bá kánisā vé Ānĵĵyókā agá ři pi āsámvú gé, nēbĵ ři pi anigé, āzini 'bá āngū ímbá'ba ři pi anigé. 'Bá ři Bārúnábā 'i, Sĵmĵyónā ě ní zĵĵ Náyĵĵā 'i, Lūkĵyā ímúpi Kūrēnē gélésĵ ři 'i, Mānāyēnĵ (ěródě ní úcé ři 'i), Sāulā sĵ. ² Kōpi ká řiĵ Úpí ři řĵĵĵĵ, āzini řiĵ 'a'biĵ † ānyāngā nyangará sĵ, Īndrĵ Uleterē ři ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmĵ řpēkĵ má ní Sāulā pi Bārúnábā be, ā'diātāsĵyā á lē kōpi pēē mužú ěĵĵ má ní kōpi zĵzú ři ngangará gá." ³ 'Bá kánisā vé ři pi ká řiĵ Múngú ri zĵĵ, āzini kōpi ká řiĵ 'a'biĵ ngá nyangará sĵ, kōpi ní drĵ tĵzú Sāulā pi drĵgé Bārúnábā be, kōpi ní kuru 'bá 'dĵ'bee pēzú mužú.

Sāulā pi Bārúnábā be cakĵ Sáyĵpūrāsĵ gé

⁴ Īndrĵ Uleterē ři ní Sāulā pi pēzú mužú Bārúnábā be ō'dúkú muké ři ūlūzú, kōpi ní cazú kūrú Sēlúsĵyā vé ři gé. Kōpi ní tuzú kúlúmgbā agá, kōpi ní mužú cazú āngū 'i ĵĵpi kú ngu yĵĵ agá ě ní zĵĵ Sáyĵpūrāsĵ ři gé. ⁵ Kōpi ká mužú caá kūrú Sālāmĵsĵ vé ři gé 'dālē, kōpi ní 'dózá tĵ Múngú vé ři ūlūzú Yāhūdĵ ři pi ní kōpĵvé Jó Múngú ri Zĵzú ři pi agásĵ, kōpi ĵĵkĵ Yūwánĵ Mārākō ‡ ri mužú ĵ vūgá sĵ ĵndĵ, ĵ řzā koó ěĵĵ sĵ.

⁶ Bārúnábā pi Sāulā be, kōpi mukĵ āngū 'i ĵĵpi kú ngu yĵĵ agá ři agásĵ, kōpi ní cazú kūrú Páfōsĵ vé ři gé. 'Dālē kōpi řsúkĵ Yāhūdĵgú āzi újógú rú ni, ři kpá nēbĵ ūnjó rú ni, rū ni Bārā Yēsū 'i. ⁷ Újógú 'dāri ri ěĵĵ nga ágó āmbúgú Sērēgĵyā Pāulāsĵ Rómāgú 'bālē āngū 'dāri ā tā mbaápi ři ní. 'Bá ři pi céré řĵĵkĵ ágó āmbúgú 'dāri řĵĵĵĵĵ, ā'diātāsĵyā nĵ tā ambamba. Īri ní Bārúnábā pi zĵzú Sāulā be, lē kōpi ě ímúkĵ 'í vūgá nōlē, 'í lē ō'dúkú Múngú vé kōpi ní řiĵ ūlūú 'bá ři pi ní 'dīri yĵĵ ĵndĵ.

⁸ Újógú Bārā Yēsū vé rū āzi ělĵmāsĵ, řřvé rū 'dīri zĵkĵ Ĝĵřĵkĵ tĵ sĵ, lē Sāulā pi vé tā Bārúnábā be ku. Lē ágó āmbúgú ři ě ě'yĵĵ tā Úpí vé Sāulā pi ní řiĵ ūlūú Bārúnábā be 'dīri ku.

⁹ Kuru Sāulā ě ní kpá zĵĵ Pāulū 'dīri ěĵĵ Īndrĵ Uleterē ři sĵ, ri újógú ři ě mĵ ndreé. Īri ní 'yozú ělĵmāsĵ ní kīnī,

†† A'bi: Sā āzi sĵ Yāhūdĵ ři pi ri 'a'bi, nyakĵ ínyá ku, kōpi ri ěĵĵ 'bā řizú Múngú ri zĵzú. ‡ Yūwánĵ Mārākō: Yūwánĵ Mārākō sĵ bukū Mārākō vé ři nĵ. 'Í lā Ějí 12:12.

¹⁰ “Mi mvá ādróko vé ni, mi āri'ba tā piri rī pi vé ni. Mí ūnjó rú, mi ri 'bá rī pi ē mī ū'bā. Lētī múkē Úpí vé mí ní ugaá 'bá rī pi ní 'dīri, mī ku rī ā vúgú ni ngōtú? ¹¹ Úpí ri mi īrīñā rá, mī mī ri ímú ēsī 'ú'dú be mādā, ndre āngū ku.”

Koro ágó rī ē mī ní ēsīzú, 'de rīi āngū ómvú mužú drī sī, ri 'bá āzi ndāā, ā se rī 'ī drī mužú. ¹² Ágó āmbúgú rī kā tā 'i ngaāpi 'dīri ndreé, īri ní kuru Úpí ri ē'yīzú, ā'diātāsīyā āyā tā Úpí vé 'ī ímbá 'dīri sī.

Páulū pi Bārúnábā be sēkī tī kūrú Āntīyókā vé rī agá āngū Písídiyā vé rī agá

¹³ Páulū pi 'ī ōgūpījī be, ngakī kūrú Páfōsī vé rī agāsī, kōpi mukī kúlūmgbā sī, cakī kūrú Pērīgā vé rī agá, āngū Pāmīfīlīyā vé rī agá. Yūwánī Mārākō ní kōpi kuzú 'dāgā, īri ní 'i újázú gōzú vúlē Yērūsālēmā gá. ¹⁴ Páulū pi ní ngazú Pērīgā gá 'dāāsī, kōpi ní 'dezú mužú kūrú Āntīyókā vé rī gé āngū Písídiyā vé rī agá. Kā mužú adrii 'ú'dú Sábātā vé rī gé, † kōpi fikī mužú úrī Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāā. ¹⁵ Kā tāímbī Mósē vé rī lāá, āzini tā nēbī rī pi ní sī rī lāá, 'bá adri'ba drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rī agá rī pi ní 'ú'dúkō pēzú mužú Páulū pi ní Bārúnábā be kīnī, “Īmi 'bá édrīpījī, tā āzi dō anigé īmi ní lēzú 'bá nō'bée ímbázú ānī, īmi átákī.”

¹⁶ Páulū ní ngazú ūru sī, īri ní drī 'bezú 'bá rī pi ugazú ānī, īri ní 'yozú kīnī, “Īmi 'bá Īsērēlē vé 'dī'bée, āzini īmi 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku Múngú ri īnjī'ba īnjīnjī 'dī'bée, ī yīkī drī ma ká. ¹⁷ Múngú Īsērēlē vé rī īpē 'bá é'bīpījī nī, sē kōpi ní drīlē múkē lókī kōpi ní adrizú Ējēpētō gá 'dāā rī gé, ijī kōpi īfūū Ējēpētō agá 'dāāsī ūkpō ívé rī sī. ¹⁸ Múngú mba kōpi ā tā āngū ā'wī cínýáfā rú rī agá 'dāā caá ílī pūkú sū. ¹⁹ Múngú 'ú'dí sūrú ézīrī āngū Kānánā vé rī agá rī pi rá, 'dū āngū rī sēé ívé 'bá rī pi ní. ²⁰ Tā 'dīri nga 'i caá ílī mūdūrūlū sū pūkú tōwú.

“Vūdīrī ni gé, Múngú sē kōpi ní 'bá tā lī'ba ni pi rīi tā lījī, cīmgbā cazú lókī nēbī Sāmūélē vé rī gé. ²¹ Kuru 'bá rī pi kīnī, ī lēkī 'bāgú. Múngú ní Sāulā Kīsī mvōpī ri īpēzú 'bāzú kōpi ní 'bāgú rú, sū kōpi ní lēé rī tīnī. Kīsī īfū úyú Bēnyēmīnē vé rī agá. Sāulā adri 'bāgú rú caá ílī pūkú sū. ²² 'Bo Múngú nje Sāulā ri rá, gō Dāwūdī ri 'bāā 'bāgú rú Sāulā ā vūrā gá. Múngú átā īrivé tā sī 'dīni kīnī, 'Dāwūdī Yēsē mvōpī vé tā sē má ní āyīkō ambamba, īri ícō tā má ní lēé rī pi ārēvú 'dū nga céré rá.’

²³ “Múngú ezi kīnī, 'bá āzi ri ímú īfū úyú Dāwūdī vé rī agá, īri ímú 'bá Īsērēlē vé rī pi pa nī, 'bá rī Yēsū 'i. ²⁴ Yēsū ní drī ímúzú kuyé rī gé, Yūwánī ri tī sēé 'bá Īsērēlē vé rī pi ní kīnī, kōpi ā újákī ēsī, āzini kōpi ā rukī bātīzīmū. ²⁵ Yūwánī kā rīi ívé ēzī deē, zī 'bá rī pi kīnī, ‘Īmi ūsūkī, ma ā'dī 'i? Īmi ūsūkī ma 'bá Múngú ní ūyō ni sōó rī 'i? 'Bá rī adri ma 'i kuyé. 'Bá Múngú ní ūyō ni sōó rī, īri ímú vúlē 'dīī'dī. Má ícō īri ē īzā koó īrivé ngá pá gá njezú ku, ā'diātāsīyā īrivé āmbūgū ndē mávē rī rá.’

²⁶ “Īmi úyú Ābūrāmā vé 'dī'bée, āzini īmi 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku Múngú ri īnjī'ba īnjīnjī 'dī'bée, īmi ímúkī 'ú'dúkō múkē pangará vé nōri yījī, ā'diātāsīyā īpēkī 'ú'dúkō rī 'bá rī pi ní céré. ²⁷ 'Bá adri'ba Yērūsālēmā gá rī pi īvé ambugu rī pi be céré nīkī ámá 'yozú kīnī, 'bá 'bá paāpi rī Yēsū 'i 'dīni kuyé. Kōpi nīkī tā nēbī rī pi vé ī ní rīi laá 'ú'dú Sábātā vé rī gé rī vé ífīfī kuyé. Kōpi rikī átā Yēsū rú'ba gá ūnjī, sū nēbī rī pi ní átā rī tīnī. ²⁸ Kōpi ísúkī tā ā pá ī ní lēzú Yēsū ri 'dizú ni kuyé, kōpi ní Pīlātō ri zizú kīnī, ā 'dīkī īri drāá rá.

²⁹ “Kōpi kā tā nēbī rī pi ní sīī īrivé tā sī rī 'dūjū ngaá céré gī, ī ní īrivé āvū 'dúzú pētī alambaku sīgē 'dāāsī, jizú sīzú 'bū agá. ³⁰ 'Bo Múngú inga īri gōó ídri rú drāngará gálēsīla rá. ³¹ Yēsū 'i da 'i vú be kárakarā 'bá ímú'ba īri be trū íngázú āngū Gālīláyā vé rī gé cazú Yērūsālēmā gá rī pi ní. 'Bá 'dī'bée ndrekī Yēsū ri rá, kōpi rikī īrivé tā ūlūū 'bá rī pi ní.

³² “Bā nóni ri 'ú'dúkō múkē Múngú ní eziī 'bá é'bīpījī ní rī ūlū. ³³ Múngú 'o nóni tā 'i ní eziī 'bá é'bīpījī ní 'dāri 'bá ní gī, inga Yēsū ri gōó ídri rú drāngará gálēsīla rá. Sū ī ní sīī búkū Sāwúmā vé rī agá cápītā īrī gé rī tīnī,

“ ‘Mi Mvā mávē ni,
āndrū sī ma mí Ētēpi.’ ††

³⁴ Tā Múngú ní Yēsū ri ingazú gōzú ídri rú drāngará gálēsīla 'dīri kīnī, īrivé rú'ba ā ŋma rī ku, Múngú 'yo ōtū tā ni ínōgōsī kīnī,

‘Ma ímú mí ní tākīri uletere má ní tā ni eziī Dāwūdī ní rī sē rá.’ ‡

³⁵ Dāwūdī sī tā Yēsū ní lēé átā rī búkū Sāwúmā vé rī agá kīnī,

‘Ma mívē 'Bá Uletere ni, mí ícō mávē rú'ba sēé ŋmaá ku.’ ††

³⁶ “Dāwūdī ní adrizú ídri rú rī gé, 'dū tā Múngú ní eziī ī ní rī ngaá rá. Kā drāā, sīkī īri vūrā ī ní é'bīpījī sīzú rī gé, īrivé āvū ŋma rá. ³⁷ 'Bo Múngú inga Yēsū ri drāngará gálēsīla rá, īrivé āvū ŋma kuyé.

³⁸ “Má édrīpījī má ómvūpījī, īmi yīkī drī ká! Ú'dúkō ī ní lūū īmi ní 'dīri lū 'yozú kīnī, Yēsū ri īmi trū īmivé ūn-ījkānyā agásī rá. ³⁹ 'Bá céré īri ē'yī'ba gī rī pi, Múngú ri kōpi 'bā adri 'bá piri ni pi, Mósē vé tāímbī ícō kōpivé ūnjīkānyā ūjīī ku. ⁴⁰ Īmi ndrekī múkē tā nēbī rī pi ní átā rī ā nga 'i īmī rú'ba gá ku. Kōpi kīnī,

⁴¹ “ Īmi ndrekī drī ká, īmi 'bá ri'ba Múngú ri ide'ba rī pi,

lē īmi āyākī āyāyā, āzini lē īmi ūdrākī rá.

Ú'dú īmi ní adrizú ídri rú rī gé, ma tā āzi 'o īmi ní rá, 'bá āzi ā ūlū dō īmi ní tā ni rá drāāāsīyā, īmi ícókī ē'yīī ku.’ ††

⁴² Páulū pi Bārúnábā be kā ngaá fūū Jó Múngú ri Zizú rī agāsī, 'bá rī pi mākī kōpi kīnī, kōpi ē īgōkī ímú ī ní tā rī ūlūū dīī Sábātā ímúpi drū 'dīri gé. ⁴³ 'Bá ī úmú'ba Múngú ri īnjī'ba rī pi ká ayīī, Yāhūdī kárakarā, āzini 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku Múngú ri īnjī'ba rī pi 'dekī mužú Páulū pi vú sī Bārúnábā be, Páulū pi Bārúnábā be mākī kōpi kīnī, lē ēsī múkē Múngú vé rī ā adri kōpi be mužú nyonyo.

† Ú'dú Sábātā vé rī: Ú'dú 'dīri Yāhūdī rī pi ní rizú uvuzú rī, āzini kōpi ní rizú Múngú ri zizú rī. Yāhūdī rī pi ri 'ú'dú 'dīri vé tā ígá kīnī, Múngú gbi 'bū pi vū be nī, āzini Múngú pa ī adringará tūgērī rú rī agāsī nī. Ú'dú Sábātā vé rī Yāhūdī rī pi ri zī 'ú'dú ézīrī, 'bo Kēlīkō rī pi ri zī 'ú'dú áziyā. 'Í lā Wūngará 20:8-11; Dētōrōnómē 5:12-16.

†† 13:33 Sāwúmā 2:7 ‡ 13:34 Īsáyā 55:3 †† 13:35 Sāwúmā 16:10 †† 13:41 Ābākúkā 1:5

⁴⁴ Kã mužú caá ú'dú Sábátã vé rĩ äzi gé, 'bã kũrú agá rĩ pi céré ímúkí ú'dúkó Úpí vé rĩ yingará gá. ⁴⁵ 'Bo Yãhúđĩ rĩ pi kã 'bã bítríkã 'dĩ'bée ndree, tã ni 'de kôpi ě ěsí agá ũnjí, kôpi u'dakí Páulũ ri, kôpi ě'yĩkí tã ĩri ní átã rĩ kuyé.

⁴⁶ Kúru Páulũ pi Bãrúnábã be, kôpi ní átázú 'bã 'dĩ'bée ní ũrĩ ãkó kínĩ, 'ĩmi Yãhúđĩ rú, 'bã ũlúkí ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ĩmi ní drĩdrĩ. 'Bo ĩmi gãkí ú'dúkó rĩ sí! 'Dĩri lũ uletere 'yozú kínĩ, ĩmi ícókí ídri 'dání'dání rĩ ísú ku. Nóni 'bã lěkí mužú ú'dúkó rĩ ũlũú 'bã adri' 'bã Yãhúđĩ rú ku rĩ pi ní. ⁴⁷ Tã Úpí ní ězĩjĩ 'bã ní rĩ, ĩri 'dĩni kínĩ,

“ ‘Á 'bã ĩmi adrii ũtũná rú

'bã adri' 'bã Yãhúđĩ rú ku rĩ pi ãsámvú gé,

lě ĩmi ũlúkí tã ĩ ní 'bã pazú rĩ

muzú ãngũ rĩ pi agásĩ céré.” †

⁴⁸ 'Bã adri' 'bã Yãhúđĩ rú ku rĩ pi kã tã 'dĩri yĩjĩ, sě kôpi ní ãyĩkó ambamba. Kôpi sěkí ōwō'dĩfō ú'dúkó Úpí vé 'dĩri sí. 'Bã ĩ ní ũpěe ídri 'dání'dání rĩ ísú' 'bã rĩ pi ě'yĩkí Úpí ri rá.

⁴⁹ Ú'dúkó Úpí vé rĩ ayi mužú ãngũ 'dãri agásĩ céré.

⁵⁰ 'Bo Yãhúđĩ drĩkoma rú rĩ pi mužú ũkú ambugu Múngú ri ĩnjĩ' 'bã ĩnjĩnjĩ kũrú agá 'dãã rĩ pi ě drĩ ũcĩ ãgō drĩkoma rú kũrú agá 'dãlě rĩ pi be, kôpi íngákí Páulũ pi drĩgě Bãrúnábã be, ōcũkí kôpi ũnjí ũnjí. Kôpi drokí Páulũ pi Bãrúnábã be fũú ĩvé ãngũ agásĩ ãmvé. ⁵¹ Kúru Páulũ pi Bãrúnábã be, kôpi ní nyōkũ ĩ pá ágélě gá rĩ wezú kú 'dãgá, lũzú kínĩ, ĩ gãkí kôpi sí. Kôpi ní 'dezú mužú kũrú ĩkónĩyōmũ vé rĩ gé. ⁵² Āyĩkō fũ 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bã adri' 'bã Ānĩtĩyókã gá 'dãlě rĩ pi ambamba, ãzini Índrĩ Uletere rĩ ású kôpi rá.

Páulũ pi Bãrúnábã be sěkí tĩ ĩkónĩyōmũ gé

14 Páulũ pi Bãrúnábã be, kôpi kã caá ĩkónĩyōmũ gé 'dãlě, kôpi fikí Yãhúđĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãã, sũ kôpi ní rií 'oó drĩdrĩ rĩ tĩnjĩ. Kôpi sěkí tĩ Múngú vé rĩ, úló 'bã rĩ pi ě ěsí rá, sě Gĩrĩkĩ rĩ pi 'bã adri' 'bã Yãhúđĩ rú ku rĩ pi be kárakarã újákí ěsí Múngú rĩ ě'yĩzú rá. ² 'Bo Yãhúđĩ ě'yĩ' 'bã kuyé rĩ pi ũcĩkí 'bã adri' 'bã Yãhúđĩ rú ku rĩ pi ě drĩ, sě kôpi íngákí Páulũ pi drĩgě Bãrúnábã be ũnjí. ³ Páulũ pi Bãrúnábã be áwíkí rií tĩ Úpí vé rĩ sěe lókí be ãco ũrĩ ãkó. Úpí sě kôpi ní ũkpō tã ãyãzú ãyãã ni pi 'ozú rá. Úpí 'da 'bã rĩ pi ní kínĩ, ěsí múké Úpí vé Páulũ pi ní tã ni ũlũú Bãrúnábã be ũrĩ ãkó 'dĩri, ĩri tã áda. ⁴ 'Bã kũrú agá rĩ pi acokí ĩ ãsámvú ĩrĩ, ũrukō ni pi ã'yĩkí Yãhúđĩ rĩ pi vé tã, ũrukō ni pi ã'yĩkí 'bã áyũyũ rĩ pi vé tã.

⁵ 'Bã adri' 'bã Yãhúđĩ rú ku rĩ pi Yãhúđĩ rĩ pi be, úmúkí ĩ ĩvé ambugu rĩ pi be, kôpi lěkí Páulũ pi 'oó Bãrúnábã be ũnjí, ãzini kôpi lěkí Páulũ pi úvĩ írã sí. ⁶ 'Bo 'bã áyũyũ ĩrĩ 'dĩ'bée kã tã rĩ yĩjĩ, kôpi ngakí ápã mužú ãngũ ĩkónĩyã vé rĩ gé, mužú adrii kũrú Lēsítúrã vé rĩ agá, ãzini Děrěbē vé rĩ agá, ãzini ãngũ 'dãri ã gãrã gá rĩ pi agá. ⁷ Kôpi rikí ú'dúkó múké rĩ ũlũú 'dãlě.

Páulũ pi Bãrúnábã be cakí Lēsítúrã gá, ãzini Děrěbē gá

⁸ Páulũ pi kã caá Lēsítúrã gá 'dãã, kôpi ísúkí ágó ãzi tĩkí ĩri kú ōgōrōvũ rú, tu ěcĩ ku. ⁹ Páulũ kã rií tĩ Múngú vé rĩ ũlũú, ágó rĩ 'bã bí rizú tã Páulũ ní ũlũú rĩ yizú. Páulũ ndre ãngũ mužú ágó rĩ vúgã 'dãã, Páulũ nĩ rá 'y-ozú kínĩ ágó rĩ ě'yĩ Yēsũ rĩ gĩ, Páulũ kínĩ, Múngú ri ícō ĩri ídri rá. ¹⁰ Páulũ ní ágó rĩ zizú ú'dúkó be ũrũ 'dãã kínĩ, “‘Í nga ũrũ!” Koro ágó rĩ ní wazú ũrũ 'dãã, ĩri ní 'dózú ěcĩ tuzú.

¹¹ 'Bã rĩ pi kã tã Páulũ ní 'oó 'dĩri ndree, kôpi 'dókí átã ĩvé tĩ ĩkónĩyã vé rĩ sí kínĩ, “‘Āgō nō'bée adrikí sũ múngú rĩ pi tĩnjĩ, kôpi újákí nóni ĩ ícã 'bã áda rú.” ¹² Kôpi 'dakí Bãrúnábã ã rú Zéwũ 'i, † 'dakí Páulũ vé rĩ Hěrémě 'i, ã'diãtãsiyã Páulũ ri átángã rĩ átã nĩ. ¹³ Jó 'bã rĩ pi ní rizú múngú Zéwũ vé rĩ ĩnjĩzũ rĩ, ĩri ĩnyĩgã kĕĕtĩlě ĩ ní fizú mužú kũrú rĩ gé rĩ ã gãrã gá, Átálágú riipi ězĩ ngaápi jó rĩ agá rĩ ãzini 'bã bítríkã rĩ pi íjĩkí tĩ ãgō, ãzini petĩ ã fũ ímũ 'bãã kũrú rĩ vé kĕĕtĩlě gá, ã'diãtãsiyã átálágú rĩ 'bã bítríkã rĩ pi be, kôpi lěkí rōbōņō zãã Bãrúnábã pi ní Páulũ be.

¹⁴ Bãrúnábã pi Páulũ be, kôpi Yēsũ vé 'bã áyũyũ ni pi, kôpi kã tã 'dĩri yĩjĩ, kôpi gãkí tã 'bã 'dĩ'bée ní 'oó rĩ sí, sě kôpi ũsĩkí ĩvé bōngó ĩ rú' 'bã gá sí, kôpi njukí mužú 'bã bítríkã rĩ pi ãsámvú gé 'dãã, kôpi trekí ú'dúkó be ũrũ 'dãã kínĩ, ¹⁵ “‘Ānjĩrĩ, ngã ĩmi ní rií 'oó 'dĩni rĩ ã'di? 'Bã nō'bée 'bã áda sũ ĩmi tĩnjĩ. 'Bã ímúkí nōri Múngú ídri rú 'bũ pi gbĩpi vũ be, yĩjĩ tafu rĩ be, ngã 'a ni gé rĩ pi be céré rĩ vé ú'dúkó múké rĩ ũlũú, ĩmi kukí ĩmivé múngú ĩ ní údé drĩ sí 'dĩ'bée ãní, ĩmi ě'yĩkí Múngú adriipi ídri rú rĩ áyu. ¹⁶ Ōtũ ínōgōsĩ 'dãlě, Múngú ku 'bã ãngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ãrěvú céré rikí tã 'oó sũ ĩ ní lěe rĩ tĩnjĩ. ¹⁷ 'Bo tã múké Múngú ní 'oó 'dĩ'bée sí lũ 'yozú kínĩ, Múngú ri ōtũ anigé. Múngú ri ĩmi ní yĩgō sě 'dĩ 'bũ gélėsĩla, ĩri sě ĩmivé ãnyãngã ri dũ ãní. ĩri ĩmi ní ínyã sě, sě ĩmi adri ãní ãyĩkō sí” ¹⁸ Páulũ pi ã átákí dō 'bã 'dĩ'bée ní 'dĩni drããsiyã, tã 'dĩri fi kôpi drĩgě ãlunãni kuyé. Kôpi lěkí drĩ nyo rōbōņō rĩ zãã Páulũ pi ní zãzã.

¹⁹ Yãhúđĩ ũrukō íngákí Ānĩtĩyókã gálėsĩla, ãzini ĩkónĩyōmũ gálėsĩla, kôpi ĩcĩcĩkĩkĩ 'bã bítríkã rĩ pi, kôpi íngákí Páulũ drĩgě ũnjí ũnjí, kôpi úvĩkí Páulũ ri írã sí. Kôpi sekí ĩri mužú kũrú rĩ agásĩ ãmvé 'dãã. Kôpi ũsũkí kínĩ, Páulũ drã gĩ. ²⁰ 'Bo 'bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi kã ĩ úmũ Páulũ ã gãrã gá sí kũrũ, Páulũ ní íngázú ũrũ, ĩri ní 'i újázú gōzú vúlě kũrú rĩ agá 'dãã. Kã mužú adrii drũ 'dĩni, Páulũ pi ní ngazú mužú Bãrúnábã be kũrú Děrěbē vé rĩ gé.

Páulũ pi Bãrúnábã be újákí ĩ gōō kũrú kôpi ní ú'dúkó múké rĩ ũlũzú rĩ pi agá

²¹ Páulũ pi Bãrúnábã be, kôpi ní ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlũzú Děrěbē gá 'dãlě, 'bã kárakarã újákí ěsí Yēsũ ri ě'yĩzú rá. Kúru kôpi ní gōzú ngazú 'dããsí, kôpi ní ĩ újázú gōzú Lēsítúrã gá, kôpi ní agazú mužú ĩkónĩyōmũ gé, cazú Ānĩtĩyókã gá, ãngũ Pĩsĩdĩyã vé rĩ agá. ²² Kôpi

†† Zéwũ pi Hěrémě be: Gĩrĩkĩ rĩ pi ri múngú kárakarã ni pi ě'yĩ. Zéwũ ri 'bãgú múngú rĩ pi vé ni, Hěrémě rĩ 'bãgú rĩ vé 'bã áyũyũ rĩ.

'dekí mujú 'bá Yěsũ ä pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ě ěsí ímbá, kôpi ä adriki rí ũkpó ũkpó ívé ě'yĩngará agá, kôpi kínĩ, "Bá ĩzāngā nya ambamba, 'bá íbĩ fi mālūngā Múngú vé rĩ agá ndō." 23 Páulũ pi Bārúnábā be, kôpi ũpěki 'bá ũ'bāá drĩkoma rú kánisā rĩ pi agásĩ céré. Kôpi rikí Múngú ri zĩj, āzini rikí ānyāngā a'biĩ, kôpi i'dakí 'bá 'dĩ'bée Úpí kôpi ní ěsí 'bāá drĩ ni gé rĩ ęndręti gé, ā ütę rĩ kôpi. 24 Páulũ pi Bārúnábā be ngakí fũú Pĩsĩdiyā agásĩ, kôpi 'dekí mujú Pāmĩfĩliyā gá. 25 Kôpi mukí tĩ sęę kũrũ Pęrigā vé rĩ agá, kũru kôpi ní agazú muzú kũrũ Ātályā vé rĩ gé.

Páulũ pi Bārúnábā be újakí ĩ gōō Ānĩtĩyókā gá āngũ Sírĩyā vé rĩ agá

26 Kôpi ní ngazú Ātályā gá 'dāgá, tuzú kũlúmgba agá, muzú kũrũ Ānĩtĩyókā vé rĩ gé, āngũ Sírĩyā vé rĩ agá, vũrā kôpi ní ĩvé ěĉĩ í'dózú rĩ gé. 'Bá ě'yĩ' 'bá gí 'dālę rĩ pi pęki kôpi muzú ěsí múké Múngú vé rĩ sĩ ězĩ rĩ ngaá, kôpi dekí ězĩ rĩ rá. 27 Kôpi ká caá Ānĩtĩyókā gá 'dālę, kôpi zĩkí 'bá kánisā vé rĩ pi ímú céré vũrā ālu gé. Kôpi ũlũkĩ tā Múngú ní ĩzā kozú, āzini tā ĩri ní sęę 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ní ěsí újázú Yěsũ ri ě'yĩzú rĩ. 28 Kôpi áwikí adrii 'dālę lókĩ be āco 'bá Yěsũ ä pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be trũ.

'Bá ambugu tā 'yo' 'bá Yęřúsālémā gá rĩ pi

15 Páulũ pi Bārúnábā be ká riĩ adrii kũrũ Ānĩtĩyókā vé rĩ agá āngũ Sírĩyā vé rĩ gé 'dāá, āgō uryukō' 'bée ímúkĩ āngũ Yũdáyā vé rĩ gélęsĩla, kôpi rikí 'bá rĩ pi ímbá kínĩ, "Lĩkĩ dō ĩmĩ ágélę ě tĩ sũ Mósę ní ím-bá ĩvé tǎĩmbĩ agá rĩ tĩjĩ kuyę, ĩmi ícókĩ pangará řsũ ku." 2 Tā 'dĩri sę Páulũ pi Bārúnábā be fikí āgátá gāā āgō 'dĩ'bée be sā be āco tā kôpi ní ímbá 'dĩri sĩ. Kũru ĩ ní Páulũ pi ĩpęzũ Bārúnábā be, 'bá uryukō Yěsũ ri ě'yĩ' 'bá gí rĩ pi be, kôpi ä mukí rĩ Yęřúsālémā gá 'dāá, kôpi ä átákĩ rĩ tā 'dĩri 'bá ĩ ní riĩ áyúāyũ rĩ pi be, āzini 'bá kánisā vé drĩkoma rú rĩ pi be. 3 'Bá kánisā vé rĩ pi ní Páulũ pi pęzũ muzú Bārúnábā be Yęřúsālémā gá 'dālę, kôpi ní mungará gá lęti gé 'dĩgę, kôpi mukí pá tuú āngũ Fōnĩsĩyā vé rĩ agá, āzini āngũ Sāmāriyā vé rĩ agá, kôpi mukí 'bá kánisā vé rĩ pi ndreé. Kôpi ní tā 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ní ěsí újázú Yěsũ ri ě'yĩzú rĩ ũlũzú. Tā 'dĩri sę 'bá Yěsũ ri ě'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní āyĩkō am-bamba.

4 Páulũ pi Bārúnábā be ká caá Yęřúsālémā gá 'dālę, 'bá kánisā vé rĩ pi, Yěsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi be, āzini 'bá ambugu rĩ pi be cérę ngakí kôpi ě'yĩ, kôpi ní tā Múngú ní ĩzā kozú rĩ pi ũlũzú kôpi ní cérę. 5 'Bo Fārũsĩ uryukō ěsí újábá Yěsũ ri ě'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní ngazú ury, kôpi ní 'y-ozú kínĩ, "Lę 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku Yěsũ ri ě'yĩ' 'bá gí rĩ pi, ā ũlĩkĩ kôpi ä ágélę ě tĩ rá, āzini lę kôpi ä 'dukĩ tǎĩmbĩ Mósę vé rĩ ngaá."

6 Yěsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi ní ĩ úmúzú 'bá kánisā vé drĩkoma rú rĩ pi be trũ, kôpi ní rizú 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi vé tā átázú. 7 'Bá 'dĩ'bée átákĩ tā rĩ caá sā be āco. Vũdrĩ ni gé, Pętęró ní ngazú ury, ĩri ní 'yozú kôpi ní kínĩ, "Má ędrĩpiĩ, ĩmi nĩkĩ rá 'yozú kínĩ, Múngú ĩpę ma

ĩmi āsámvú gé, mā ũlũ rĩ ú'dũkō múké rĩ 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ní, kôpi ä yĩkĩ rĩ ú'dũkō múké rĩ, kôpi ě ě'yĩkĩ rĩ bęni. 8 Múngú nĩ 'bá ālu ālu vé ěsí rá, 'dĩri lũ 'yozú kínĩ, ā'yĩ 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi rá, sę kôpi ní ĩndrĩ Uleterę rĩ, sũ ĩri ní sęę 'bá ní rĩ tĩjĩ. 9 Múngú ri 'bá rĩ pi ọ'dú cérę trōtrō, sũ ĩri ní 'bá ọ'dú rĩ tĩjĩ. Kôpi ní Múngú ri ě'yĩĩ gí rĩ sĩ, sę ũjĩ kôpi vé ěsí ícá kuú uleterę. 10 Ngá ĩmi ní rizú Múngú ri ũ'bĩzú, tā ęnjĩęnjĩ 'bázú 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku Yěsũ ä pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi drĩgę 'dĩni rĩ ā'di? Tā ęnjĩęnjĩ 'dĩri ndę 'bá ũkpō rá, dōku ndę kpá 'bá ě' 'bĩpiĩ ä ũkpō rá. 11 'Bá ě'yĩkĩ rá 'yozú kínĩ, 'bávę Úpí Yěsũ vé ěsí ní adrii múké rĩ sĩ, 'bá pangará řsũ rá, sũ 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ní pangará řsũ rĩ tĩjĩ."

12 Bārúnábā pi Páulũ be, kôpi ká riĩ ũkpō Múngú ní sęę ĩ ní tā āyāzú āyāyā ni pi 'ozú, āzini tā ũ'dũ be tũngú ni pi 'ozú 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi āsámvú gé 'dĩri ũlũzú, 'bá rĩ pi cérę újĩkĩ kĩri, tękĩ riĩ yĩ. 13 Páulũ pi ká tā rĩ átá deę gĩ, Yōkōbũ ní 'yozú kínĩ, "Má ędrĩpiĩ, ĩmi yĩkĩ drĩ ma ká! 14 Sĩmōnā Pętęró ũlũ 'bá ní tā Múngú ní í'dózú ěsí 'bázú 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi drĩgę, ĩri ní 'bá uryukō 'duzú adrizú 'bá ívé ni pi rú rĩ vé tā rá. 15 Tā 'dĩri rų 'i tā ọtũ nębĩ rĩ pi ní sĩi rĩ be trũ, kínĩ,

16 " Tā 'dĩri ä vũdrĩ gé, ma Úpí 'i, ma úmvúlęsĩ ĩgō ímú Dāwũdĩ vé jó áripi gĩ 'dĩri sĩ gō rá.

Ma gō sĩ vũrā ĩ ní kuú ándrũ rú rĩ gé, ma gō ĩri inga ũzi,

17 'bá āngũ uryukō' 'bée agá rĩ pi ä 'bákĩ rĩ ěsí ma ndázú, āzini 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku, ěsí 'bā' 'bée má drĩgę rĩ pi ä 'bákĩ rĩ ěsí ma ndázú, ma Úpí 'i, á 'yo tā 'dĩri nĩ, má ũpę 'bá 'dĩ'bée nĩ, †

18 Má ęzĩ tā 'dĩri ọtũ ĩnógógĩ.

19 "Má ędrĩpiĩ má ọmvũpiĩ, lę 'bā 'bákĩ tā ęnjĩęnjĩ 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku lę' 'bá Múngú ri ě'yĩ' 'bá rĩ pi drĩgę ku. 20 Lę 'bā sĩkĩ kōkōbĩ sęę kôpi ní, lũzú kínĩ, lę kôpi ä nyakĩ ānyāngā ĩ ní sęę ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ku, lę kôpi ä 'bákĩ ọwũ ku, kôpi ä nyakĩ ānyāpá ĩ ní umbe ni piĩ drāá drĩ sĩ rĩ ku, āzini kôpi ä nyakĩ zāā ā āri ku. 21 Ā'diātāsĩyā tǎĩmbĩ Mósę vé 'dĩri ũlũkĩ muzú kũrũ Yāhũdĩ rĩ pi ní adrizú rĩ pi agásĩ, Sábátā ālu ālu, rikí tǎĩmbĩ rĩ lāā Yāhũdĩ rĩ pi vé jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá."

Sĩkĩ kōkōbĩ sęę 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku Úpí ri ě'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní

22 Yěsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, āzini 'bá cérę Yěsũ ri ě'yĩ' 'bá gí Yęřúsālémā gá rĩ pi be, ũpěki 'bá uryukō' 'bée ĩ āsámvú gé 'dĩgę, pęki kôpi mujú Ānĩtĩyókā gá, kôpi mukí Páulũ pi be, āzini Bārúnábā sĩ. 'Bá ĩ ní ũpęę rĩ pi Yúdā ĩ ní zĩj Bārĩsábā pi † Sílā be, 'bá ĩrĩ 'dĩ'bée, kôpi drĩkoma kánisā vé ni. 23 Kôpi sĩkĩ kōkōbĩ sęę 'bá 'dĩ'bée drĩgę kínĩ, 'Bā Yěsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, 'bā ĩmivę ędrĩpiĩ, ĩmi 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku Yěsũ ri ě'yĩ' 'bá gí kũrũ Ānĩtĩyókā vé rĩ agá, āngũ Sírĩyā vé rĩ agá, āzini āngũ Kĩlĩkiyā vé rĩ agá 'dĩ'bée. 'Bá sękĩ ĩmi ní mōdō.

† 15:17 Āmósā 9:11-12 †† Yúdā ĩ ní zĩj Bārĩsábā rĩ: Yúdā Bārĩsábā ri ícō adri Yōsępā Bārĩsábā vé ędrĩpi.

²⁴ 'Bá yíkí kíní, 'bá ɔrɔkɔ 'bée ngakí nōósí mujú ĩmi ní tã adriipi piri ku ní ímbá, tã kôpi ní ímbá rí sě ĩmi ní äyíkò kuyé, 'bo 'bá pēkí kôpi ní kuyé. ²⁵ Kúru 'bá ní 'bá úmúzá, 'bá ä'yíkí 'bá äsámvú gé sī trú, lē 'bá ũpēkí 'bá ɔrɔkɔ 'bá äsámvú gé nōgó, 'bá pēkí rí kôpi 'bá ógúpí Bārúnábā be, äzini Páülü sī, kôpi ä mukí rí ĩmi vúgá 'dǎlé. ²⁶ 'Bá ĩ ní ũpēé 'dǎ' bée adikí ĩ sēé ĩzāngā nyaá 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé tã sī. ²⁷ Kúru 'bá rí Yúdā pi pē muzá Sílā be ĩmi vúgá 'dǎlé, kôpi ä mukí rí tã 'bá ní sī 'dǎri ũlūú ĩmi ní tǎ sī.

²⁸ Índrí Uleteré rí 'da 'bá ní kíní, lē 'bá 'bákí tã ěnjĕnjĕ ĩmi drǐgé ku. Lē ĩmi 'okí 'dǎni, ²⁹ lē ĩmi nyakí änyāngā ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rí pi ní rí ku, ĩmi nyakí zāá ä äri ku, ĩmi nyakí änyāpā ĩ ní umbe ni pií drǎá drǐ sī rí ku. Lē ĩmi 'bákí ɔwū muzá bādārú ku. ĩmi 'duki dō tã 'dǎ' bée ngaá rá, ĩmi ícò adri múké. Múngú ä adri ĩmi be.

³⁰ Pēkí ägō 'dǎ' bée mujú Äñtǐyókā gá. Kúru kôpi ní 'bá kánísā vé rí pi zǐzú ímúzá vūrā älu gé, kôpi ní kōkōbǐ ĩ ní sī sēé ĩ drǐgé 'dǎri sēzú 'bá 'dǎ' bée ní. ³¹ 'Bá rí pi ká kōkōbǐ rí lāá, kôpi adrikí äyíkò sī, tã ĩ ní sī kōkōbǐ rí agá rí ímbá kôpi ě ěsǐ rá. ³² Yúdā pi Sílā be, kôpi nēbǐ, kôpi átákí átángá rí sá be äcò 'bá Yēsū ri ě'yǐ' bá gí rí pi ě ěsǐ ímbázú, kôpi ä adrikí rí ũkpó ũkpó ívé ě'yǐngárá agá.

³³ Yúdā pi Sílā be, adrikí caá 'dǎlé lókí be mādā, 'bá Yēsū ri ě'yǐ' bá gí rí pi sēkí kôpi ní tákiri, kôpi ní kúru Yúdā pi pēzú muzá Sílā be kánísā Yērūsālémā vé rí gé vúlé 'bá ándúrú ĩ pē' bā rí pi vúgá 'dǎá. ³⁴ 'Bo Sílā áwí ívé rí adrii Äñtǐyókā gá 'dǎlé. ³⁵ 'Bo Páülü pi Bārúnábā be áwíkí adrii Äñtǐyókā gá 'dǎlé, kôpi 'bá ɔrɔkɔ kárakarā ni pi be, ímbákí 'bá rí pi, äzini ũlúkí ú' dǔkò Úpí vé rí 'bá rí pi ní 'dǎlé.

Páülü pi Bārúnábā be acokí ĩ Yūwání Mārākō vé tã sī

³⁶ Ká mujú adrii mbāá mādā ä vǔdrǐ gé, Páülü ní 'yozú Bārúnábā ní kíní, "Lē 'bá gōkí mujú vúlé kǔrú 'bá ní ú' dǔkò múké rí ũlúzá rí pi agá 'dǎá, 'bá mukí rí 'bá Úpí ri ě'yǐ' bá gí rí pi ndree, 'bá mukí rí nǐí dō kôpi ri adri 'dǎá íngóni." ³⁷ Bārúnábā lē Yūwání ĩ ní zǐí Mārākō ri jǐí muzá ĩndí. ³⁸ 'Bo Páülü ä'yǐ Bārúnábā vé tã 'dǎri älujání kuyé, ä'diätāsīyā Mārākō ku ĩ kú Pāmǐfǐlīyā gá 'dǎá, nga ězǐ ĩ be kuyé.

³⁹ Páülü pi ní ägátá gǎzú ĩ äsámvú gé sī Bārúnábā be, kôpi ní kúru ĩ acozú. Bārúnábā jǐ Mārākō ri muzá 'í vúgá sī ĩndí, kôpi ní tǔzú kǔlúmgbā agá, 'dezú muzá Sáyǐpūrāsí gé. ⁴⁰ Páülü jǐ ívé rí Sílā ri muzá, 'bá ě'yǐ' bá gí rí pi kíní, ěsǐ múké Úpí vé rí ä adri kôpi be. ⁴¹ Kúru kôpi ní 'dezú muzá ängū Sírīyā vé rí gé, äzini ängū Kǐlīkīyā vé rí gé, kôpi rikí 'bá kánísā vé rí pi ě ěsǐ ũmǐí.

Tímōtéyō ko Páülü pi ě ĩzā Sílā be ězǐ sī

16 Páülü pi Sílā be ngakí mujú kǔrú Dērēbē vé rí gé, kôpi agakí caá kǔrú Lēsítūrā vé rí gé. Kôpi cakí mujú 'bá Yēsū ä pámvú ũbǐípi ní ísú, rú ni Tímōtéyō 'i, ĩrivé ěndrēpǐ Yāhúdǐzǐ, ĩri 'bá Yēsū ri ě'yǐ' pi gí ni, 'bo

ětēpǐ ri Gǐrǐkǐgú. ² 'Bá Yēsū ri ě'yǐ' bá gí Lēsítūrā gá 'dǎlé rí pi Íkónīyōmū gé rí pi be, rikí céré átá kíní, Tímōtéyō ri 'bá múké. ³ Páülü lē ĩri jǐí muzá 'í vúgá sī ĩndí, kúru Páülü ní ágélé ni ě tǐ lǐzú, †† ä'diätāsīyā Yāhúdǐ adri' bá vūrā 'dǎri agá rí pi nǐkí rá 'yozú kíní, Tímōtéyō ětēpǐ ri Gǐrǐkǐgú. ⁴ Kôpi ká rií ěcǐ muzá kǔrú rí pi agásí älu älu, kôpi rikí kōkōbǐ † Yēsū vé 'bá äyúäyú rí pi ní sī 'bá ambugu Yērūsālémā vé rí pi be rí lāá 'bá rí pi ní, lē kôpi ä 'duki tã ni ngaंगा. ⁵ 'Bá kánísā vé rí pi vé ě'yǐngárá gō ícá ũkpó ũkpó. Ú' dǔ' älu älu, 'bá ě'yǐ' bá gí rí pi vé kǎlāfe gō rií vaá muzá drǐgélé.

Páülü ndre Índrǐlǐkǐ Mākēdōnīyāgú vé ni urobí agá

⁶ Páülü pi ní ělǐzú muzá 'í ɔgǔpǐí Sílā pi be ängū Pǔrǔgǐyā vé rí agásí, äzini ängū Gǎlǎtǐyā vé rí agásí. Sā 'dǎri gé, Índrí Uleteré rí ä'yǐ ku kôpi ní muzá tǐ sēzú ängū Ězǐyā vé rí gé 'dǎlé. ⁷ Kôpi ká mujú caá ĩnyǐnǎnǎ ängū Mēzǐyā vé rí gé, kôpi lēkí kōdō mujú Bǐtǔnīyā gá, 'bo Índrí Uleteré Yēsū vé rí ä'yǐ kôpi ní muzá kuyé. ⁸ Kúru kôpi ní ělǐzú muzá ängū Mēzǐyā vé rí agásí, kôpi ní cazú kǔrú Tūrówā vé rí gé.

⁹ Ínǐnǎ 'dǎri sī, tã äzi 'i' da 'i' Páülü ní Índrǐlǐkǐ agá. Páülü ndre ágó äzi Mākēdōnīyāgú tu pá, ĩri ri 'i' mā drǐ ĩrǐ sī, ágó rí ní 'yozú Páülü ní kíní, "Lē mǐ ímú Mākēdōnīyā gá nōó 'bá ĩzā koó." ¹⁰ Páülü ká tã 'i' i' - daapi Índrǐlǐkǐ agá rí ndree, koro 'bá ní 'bá útúzá 'dezú muzá Mākēdōnīyā gá. 'Bá nǐkí ámá rá 'yozú kíní, Múngú zǐ 'bá mujú ú' dǔkò múké rí ũlūú kôpi ní 'dǎlé.

Lǔdǐyā újā ěsǐ

¹¹ 'Bá ní ngazú Tūrówā gá 'dǎgá, 'bá fikí kǔlúmgbā agá, 'bá ní muzá piri Sāmōtērēsí gé 'dǎlé, ká mujú caá drǐ 'dǎni, 'bá ní cazú Nēyāpólísí gé. ¹² 'Bá ní ngazú vūrā 'dǎri gé sī, 'bá ní cazú Pǐlǐpóyǐ gé. Kǔrú 'dǎri 'bá Rómā vé rí pi rukí ní, kǔrú rí ndē kǔrú Mākēdōnīyā agá 'dǎlé rí pi rá. 'Bá adrikí 'dǎlé ú' dǔ' be kárakarā.

¹³ Ú' dǔ' Sábátā vé rí gé, 'bá ní fǔzú muzá kǔrú rí vé kĕĕtǐ gé sī ämvé 'dǎá, 'bá ní 'dezú muzá yǐí tǐ gé 'dǎlé, 'bá mukí rí vūrā Múngú ri zǐzú ni ísú bēnǐ. 'Bá ní úrǐzú vǔgá, 'bá ní átázú ũkú ĩ úmú' bá kú 'dǎlé rí pi be. ¹⁴ Ŭkú äzi kôpi äsámvú gé 'dǎá, rú ni Lǔdǐyā 'i, íbǐ ímú kǔrú Tǎyǐtǐrā vé rí gélésǐla, ĩri 'bá riipi bōngó ndrǒlǔndrǒlǔ ni uzǐpǐ ni, äzini 'bá riipi Múngú ri ĩnjǐipi ni. Múngú vé tã fi ěsǐ ni gé, sē ě'yǐ tã Páülü ní átá rí rá. ¹⁵ Sēkí ĩri ní bǎtǐzǐmū ĩrivé 'bá 'bĕtǐ äsámvú gé rí pi be, ĩri ní 'bá zǐzú, 'bá mukí ívé ängá. ĩri ní 'yozú kíní, "ĩmi ä'yíkí dō 'yozú kíní má ě'yǐ Úpí ri gí, 'bá mukí ĩmi be adrii mávé ängá." Si 'bá vúgá sī, 'bá mukí ĩrivé ängá 'dǎlé rá.

'Yíkí Páülü pi Sílā be jó ängū ũ'yǐzú rí agá

¹⁶ Ú' dǔ' älu 'bá † ká rií mujú vūrā Múngú ri zǐzú rí gé 'dǎá, 'bá ísúkí mvá ũkú tǔgĕrǐ rú índrí ũnjǐ ní fií drǐ ni gé ni, ĩri ri tã ímú' bá ĩ nga' bā drǐdrǐ 'dǎlé rí pi ũlū. Mvā

† Átángá véřēsǐ 34 agá 'dǎri, búkū Ězǐ vé ĩ ní sī Gǐrǐkǐ tǐ sī drǐdrǐ rí agá 'dǎáyo, 'bo gōkí sī búkū Ězǐ vé vúlé rí agá rá.

†† Ágélé ě tǐ lǐngárá: Páülü lǐ Tímōtéyō ä ágélé ě tǐ, ä'diätāsīyā Tímōtéyō vé ěndrēpǐ Yāhúdǐ, 'bo ĩrivé ětēpǐ Gǐrǐkǐ. Gǐrǐkǐ rí pi líkí ívé anjǐ ägō rí pi vé ágélé ě tǐ ku. 'Bá rí vé ěndrēpǐ dō Yāhúdǐ, Yāhúdǐ rí pi ĩri ä'yǐ adri Yāhúdǐ rú. Sēzú Páülü ní Tímōtéyō ä ágélé ě tǐ lǐzú äni, Yāhúdǐ rí pi ä ä'yíkí rí ĩri adrii 'bá ĩ vé ni. † Kōkōbǐ: 'Í lā kōkōbǐ 'dǎri

ūkú rī ri mūfēngā įsú sē ívé ambugu rī pi ní ambamba tā ři ní rií ũlūú rī sī. ¹⁷ Mvā ũkú 'dīri 'de mužú 'bā vūdrī gé sī Páulū pi be, ri útré mužú, "Āgō 'dī'bée ātī'bā Múngú āmbúgú 'bā drīgé céré rī vé ni, kōpi ímúki ři ní lēti pangará vé rī ũlūú."

¹⁸ Mvā ũkú rī 'o tā 'dīri 'dīni ũ'dú be kárakarā. Tā 'dīri sē Páulū ní řzāngā, ři ní 'i újázú 'yozú índrī ũnjí rī ní kīnī, "Yēsū Kúrísító ā rú sī, índrī ũnjí 'dīri, 'í fū mvā ũkú 'dīri drīgé sī āmvé." Koro índrī ũnjí rī ní fūzú mvā ũkú rī drīgé sī.

¹⁹ Mvā ũkú túgērī rú rī vé ambugu rī pi ká nījī áamá 'y-ozú kīnī, lēti āzi ři ní gōzú mūfēngā įsúzu ní 'dāáyo, kōpi ní Páulū pi mužú Sílā be, sezú mužú vūrā ři ní tā līzú rī gé, kōpi ā tukí rí pá 'bā tā lī'bā rī pi ęndreṭi gé. ²⁰ Kōpi ká Páulū pi sēé pá tuú 'bā tā lī'bā rī pi ęndreṭi gé, kōpi ní 'yozú kīnī, "Āgō 'dī'bée Yāhūdī, kōpi ri 'bā 'bávė kūrú agá rī pi ē drī iza. ²¹ Kōpi ri mērē 'bā ní lēé ku ni vé tā ímbá 'bā ní, 'bā 'bā Rómā vé rī pi, 'bā ā'yīkí rí tā ni, dōku 'bā 'dúkí rí tā ní ngāá."

²² 'Bā bītrīká rī pi ní ř'úmúzu Páulū pi mužú Sílā be, 'bā tā lī'bā rī pi ní tājmbj sēzú, ā ũsīkí kōpivé bōngó rá, ā ũgbāki kōpi. ²³ Kōpi ká Páulū pi ũgbāā ũnjí ũnjí, ři ní kōpi jīzú 'bezú jó āngū ũ'yīzú rī agá, ři ní lūzú 'bā āngū ũtēēpi rī ní, lē ā ũtē kōpi múké múké, kōpi ā ápákí rí ku. ²⁴ Ágō āngū ũtēēpi rī 'du tā rī ngāá sū ři ní lūú 'í ní ř tīni, jī kōpi suú jó āngū ũ'yīzú rī agá ágágá 'dāá, úmbé kōpi ā pá ākpāā peṭi rú' bā gá.

²⁵ Kā mužú adrii řni ágágá, Páulū pi Sílā be rikí Múngú ri zījī, āzini kōpi rikí úngó ngoó Múngú ní, 'bā ũrukō ři ní ũ'yīi rī pi rikí tā kōpivé rī yījī. ²⁶ Koro dīngídīngí ní āngū ayazú ũkpō be, jó āngū ũ'yīzú rī aya 'i dīngídīngí, jó āngū ũ'yīzú rī vé kēēti ũzīkí ři céré kú mgbo, ímvē ři ní 'bā rī pi ũ'yīzú rī pi ucekí ři céré! ²⁷ Ágō řiipi jó āngū ũ'yīzú rī ũtēēpi rī ká mužú aruú ũ'dú géléšī, įsú kēēti jó āngū ũ'yīzú rī vé rī pi ũzīkí ři céré kú mgbo, ři ní ívé řlī āco ři ř' dūzú lēzú 'i 'dīzú drāzú 'dīšī rá, ā'diātāsīyā ũsū déna 'bā ři ní ũ'yīi rī pi ápákí céré gí. ²⁸ Páulū ní trezú kīnī, "Lē mi 'dī mi drāá ku! 'Bā céré anigé."

²⁹ Ágō řiipi jó āngū ũ'yīzú rī ũtēēpi rī ní ācí zīzú, ři ni njuzú fizú jó agá 'dāá, mužú ř'dézú Páulū pi ęndreṭi gé Sílā be, rú' bā ni yā kpīrīkpīrī. ³⁰ Ágō ři ní Páulū pi řjīzú řfūzú āmvé, ři ní kōpi zīzú kīnī, "Īmi mávé ambugu rī pi, mā 'o ā'di, mā įsú rí pangará āni?"

³¹ Kōpi ní újázú ři ní kīnī, "Mí ē'yī ũpí Yēsū ri, mi pangará įsú rá, āzini mívé 'bā 'bēti āsámvú gé rī pi pangará įsú rá." ³² Kúru kōpi ní ũ'dúkō ũpí vé rī ũlūzú ágó rī ní, āzini 'bā céré řrivé 'bēti āsámvú gé rī pi ní. ³³ Įnīnā 'dāri gé, ágó jó āngū ũ'yīzú rī ũtēēpi rī ní kōpi jīzú mužú vūrā āzi gé, ři ní kōpivé āzō ē mī ũjīzú. Koro ři ní ágó rī ní bātízīmū sēzú řrivé 'bā 'bēti āsámvú gé rī pi be céré. ³⁴ Ágō ři ní Páulū pi jīzú mužú Sílā be ívé āngá 'dāá, ři ní ānyāngā sēzú nyazú kōpi ní. Ágō ři ívé 'bā 'bēti āsámvú gé rī pi be céré adriki āyīkō sī, ā'diātāsīyā ři ní Múngú ri ē'yīi gí rī sī.

³⁵ Kā mužú adrii drū 'dīni ũ'būtīnā rī sī, 'bā tā lī'bā rī pi ní ũgalaku rī pi pēzú mužú ágó jó āngū ũ'yīzú rī ũtēēpi

rī vúgá 'dāá, kōpi ní tājmbj sēzú kīnī, ágó rī ā oyu Páulū pi Sílā be mužú 'dīšī rá. ³⁶ Ágō jó āngū ũ'yīzú rī ũtēēpi rī ní 'yozú Páulū pi ní kīnī, "Bā tā lī'bā rī pi sēki tājmbj kīnī, lē ā oyu kī ři Sílā be mužú 'dīšī rá. Īmi ícō mužú rá. Īmi mužú tā be kīri."

³⁷ 'Bo Páulū ní 'yozú ũgalaku rī pi ní kīnī, "Bā adriki dō 'bā Rómā vé ni ř' drāāšīyā, kōpi ũgbāki 'bā gúnyā agá, kōpi 'bekí 'bā jó āngū ũ'yīzú rī agá, įsú līkí drī 'bávė tā kuyé. ř' Nóni kōpi lēki 'bā pēé mužú āmvé kīri, 'bā āzi ā nī nyo tā ni ku? Adri 'dīni ku! Lē kōpi ē ímúki 'bā oyu ũfū nōóšī nī."

³⁸ ũgalaku rī pi ní tā 'dīri jīzú ũlūzú 'bā tā lī'bā rī pi ní. 'Bā tā lī'bā rī pi ká yījī kīnī, Páulū pi Sílā be 'bā Rómā vé ni pi, sē kōpi ní ř' ři. ³⁹ Kōpi ní ímúzú trūngará zīzú Páulū pi ęndreṭi gé. Kúru kōpi ní Páulū pi jīzú fūzú jó āngū ũ'yīzú rī agásī āmvé, kōpi mázú kīnī, lē kōpi ā fūki kūrú rī agásī rá. ⁴⁰ Páulū pi Sílā be ká řfūú jó āngū ũ'yīzú rī agásī, kōpi ní 'dezú mužú Lūdīyā vé āngá, kōpi įsúki 'bā Yēsū ri ē'yī' bā gí rī pi řrivé āngá 'dāá, kōpi ní 'bā Yēsū ri ē'yī' bā gí 'dī'bée ē ēšī ímbázú. Kōpi ní kúru 'dezú mužú.

Páulū vé tī sēngará Tēsālōníkē gá ři

17 Páulū pi ní ęlīzú mužú Sílā be kūrú Āmīřfīpólīšī vé rī agásī, āzini kūrú Āpōlōniyā vé rī agásī, kōpi ní cazú Tēsālōníkē gá. Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zīzú rī kūrú agá 'dāá anigé. ² Páulū ní fizú Jó Múngú ri Zīzú rī agá 'dāá, sū ři ní rií 'oó nījī ři tīni. Sābātā na, ri tā Búkū Múngú vé rī agá ři ũlūú 'bā rī pi ní. ³ Ri tā Kúrísító ní řzāngā nyazú, āzini ři ní íngázú gōó řdri rú drāngará gálésī rī vé tā ũlūú kīnī, "Yēsū má ní rií řrivé tā ũlūú nōri, ři Māsīyā." ⁴ Tā Páulū ní átá rī, 'bā ũrukō kōpi āsámvú gé 'dīgé ē'yīkí rá, kōpi gōki Páulū pi ā pámvú ũbīi Sílā be. Gīřīkī kárakarā Múngú ri řnjī' bā řnjīnjī rī pi, ũkú ambugu ři ní řnjī' řnjī kūrú rī agá rī pi be, kōpi újaki ēšī Yēsū ri ē'yīzú rá.

⁵ 'Bo tā 'dīri 'de ambugu Yāhūdī rī pi vé rī pi ē ēšī agá ũnjī. Kúru kōpi ní 'bā jōkōnī agá tā be ũnjī rī pi ũmúzú, kōpi ní 'bā rī pi ř'čīkīkīzú tā ũnjī sī, 'bā rī pi ní rizú útrézú wīnyā kūrú rī agásī. Kōpi ní njuzú mužú Páulū pi ndāzú Sílā be Yāsónā vé āngá 'dāá, ř' řjīkí rí kōpi ímúzú 'bā bītrīká rī pi āsámvú gé nōó. ⁶ 'Bo kōpi ká caá 'bā 'dī'bée įsú 'dālė kuyé, kōpi ní Yāsónā pi mužú 'bā ũrukō' bée Yēsū ri ē'yī' bā gí rī pi be, řjīzú ũgalaku kūrú agá 'dālė rī pi ęndreṭi gé, kōpi ní útrézú ũ'dúkō be ũrukō 'dāá kīnī, "Āgō 'bā rī pi ē drī iza' bā vū drīgé sī céré rī pi, nóni kōpi ícákí kpá kuú nō, ⁷ Yāsónā ē'yī' kōpi ívé āngá. Kōpi āřevú céré řjōkí tājmbj 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ř' ní řtījī rī rá, kōpi kīnī, 'bāgú āzi anigé, rú ni Yēsū 'i." ⁸ ũgalaku rī pi 'bā bītrīká rī pi be, kōpi ká tā 'dīri yījī, kōpi ē ēšī ve rá. ⁹ Kúru ũgalaku rī pi lēki Yāsónā pi 'bā

† 'Bā Rómā vé rī pi: Lóki Yēsū vé rī gé, 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ru 'bā rī pi āngū āndīāndī gé sī. 'Bā 'dī'bée āsámvú gé, 'bā Rómā vé rī pi mādā, 'bāgú āmbúgú rī kōpi ũtē múké, ā'diātāsīyā kōpi 'bā ívé ni. ř' Tājmbj Rómā vé rī ā'yī ku ři ní 'bā Rómā vé rī gbāzú įsúzu līkí drī řrivé tā kuyé. ‡ 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rī: ři 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndīāndī rī pi agá rī pi drīgé, āngū ũdūyā vé rī drīgé, āngū Gālīlāyā vé rī drīgé, āzini āngū Yāhūdī rī pi vé rī drīgé. 'Bā Rómā vé rī pi řivé 'bāgú āmbúgú rī zī řivé tī sī Kāyīsārā.

Yēsū ri ẽ'yĩ' bá gí rĩ pi be, kōpi ā sėkí mŭfēngā ĩ drĩ jezú ānı, ĩ ɔyukı rı kōpi muzú.

Páülü pi mukı Sılā be Bērėyā gá

¹⁰ Āngŭ rĩ kǎ nĩj, 'bá Yēsū ri ẽ'yĩ' bá gí rĩ pi ní Páülü pi pězú muzú Sılā be Bērėyā gá. Kōpi kǎ caá 'dǎlé, kōpi ní fizú Yǎhŭdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zızú rĩ agá 'dǎá. ¹¹ 'Bá Bērėyā vé rĩ pi múké, ndě 'bá Tēsālōnikē vé rĩ pi rá, ā'diātāsıyā kōpi 'bǎkí úvá rizú ũ'dú'kó múké Páülü ní ũlúú rĩ yızú. Ŭ'dú ālu ālu, kōpi rikı tǎ ĩ ní sĩ Búkŭ Múngú vé rĩ agá rĩ lǎá, kōpi lėkí nĩj dō tǎ Páülü ní átá rĩ tǎ áda. ¹² Yǎhŭdĩ kárakará ẽ'yĩkí Yēsū ri rá, āzini ũkú ambugu Ğırĩkĩ vé ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ rĩ pi āgō Ğırĩkĩ vé rĩ pi be, kōpi ẽ'yĩkí Yēsū ri rá.

¹³ Yǎhŭdĩ Tēsālōnikē gá rĩ pi kǎ yij kını, Páülü ri tı Múngú vé rĩ sēé Bērėyā gá 'dǎlé, kōpi ní kpá 'dezú muzú 'dǎlé 'bá bĩtrĩká rĩ pi ĩcĩcĩkızú, kōpi ā 'okı rı Páülü pi ũnjı. ¹⁴ Koro 'bá Yēsū ri ẽ'yĩ' bá gí rĩ pi ní Páülü ri pězú muzú yij tı gé 'dǎá, 'bo Sılā pi Tımōtėyō be áwıkı adriı Bērėyā gá 'dǎá. ¹⁵ 'Bá Páülü ri jı' bá rĩ pi jıkı Páülü ri caá Ātēnesı gé, Páülü ní ezızú kōpi ní kını, lė kōpi ā újǎkı ĩ mŭú lúú Sılā pi ní Tımōtėyō be, kōpi ẽ ímúkı 'ı vúgá sı mbělė.

Páülü sē tı Múngú vé rĩ Ātēnesı gé

¹⁶ Páülü kǎ riı Sılā pi ũtēé Tımōtėyō be Ātēnesı gé 'dǎlé, ẽsı ní ísú ĩzāngā, ĩri ní ngá ĩ ní údé mungú rú rĩ pi ndreé kŭrŭ agá 'dǎá kárakará rı sı. ¹⁷ ĩri ní fizú Jó Múngú ri Zızú rĩ agá 'dǎá, rizú átázú Yǎhŭdĩ rĩ pi ní, āzini 'bá adri' bá Yǎhŭdĩ rú ku Múngú ri ĩnjĩ' bá rĩ pi ní. Ŭ'dú ālu ālu ri kpá átá 'bá jōkōnı' agá 'dǎlé rĩ pi ní.

¹⁸ Ngúlúmŭ tǎ nı' bá ambamba ĩ ní zıj Ępıkúrıyā, āzini ĩ ní zıj Sıtóyıkı rı' bá āngŭ ímbá' bá rĩ pi í'dókı riı āgátá gǎá Páülü be.

Urŭkō' bée rikı 'yoó kını, "Tǎ ágó 'dĩri ní riı átá íffı ákó 'dĩri ā'dı?"

Urŭkō' bée kını, "Índrėzú ĩri ri tǎ Múngú túngú 'bá urŭkō' bée vé ni ā tǎ átá." Kōpi átákı 'dını, ā'diātāsıyā Páülü ri ũ'dú'kó múké Yēsū vé rĩ ũlúú, āzini ri Yēsū vé íngángará gōó idri rú rĩ vé tǎ ũlúú.

¹⁹ Kúru kōpi ní Páülü ri jızú muzú pá tuzú 'bá ĩ úmú' bá tǎ lı' bá ĩ ní zıj Ārėpǎgō rĩ pi ẽndrėtı gé, kōpi ní 'yozú ĩri ní kını, "Lė mı ũlŭ 'bá ní tǎ ũ'dı mı ní riı ímbá 'dĩri, ĩri tǎ ngónı nı? ²⁰ Tǎ mı ní riı átá 'dĩri, ɔ' ũ' 'bá bı gé nōó ũ'dŭ be túngú, 'bá úvá be lėzú tǎ 'dĩri nıjzú."

²¹ ('Bá Ātēnesı vé rĩ pi jǎkǎ ímú' bá adri' bá 'dǎlé rĩ pi be, kōpi rikı átá tǎ ĩ ní ímbá ũ'dı 'dĩri vé tǎ sı, kōpi rikı bı 'bǎá tǎ rı yızú ānı.)

²² Kúru Páülü ní ngazú pá tuzú 'bá ĩ úmú' bá ĩ ní zıj Ārėpǎgō rĩ pi ẽndrėtı gé, ĩri ní 'yozú kını, "Īmi 'bá Ātēnesı vé 'dĩ' bée, á ndre ĩmi 'bǎkı ẽsı céré rizú mungú rĩ pi ĩnjızú. ²³ Ā'diātāsıyā má kǎ riı ẽcı kŭrŭ ĩmıvé rı agásı, á ndre ngá ĩmi ní riı ĩnjĩ mungú rú rĩ pi kárakará, á ndre vŭrǎ rōbōŋō zǎzú rı vé ālu, sıkı rŭ' bá ni gé, MÚNGÚ ĩ NÍ NĪJ KUYÉ NI NÍ. Múngú ĩmi ní riı ĩnjĩ, ĩmi ní nıj kuyé 'dĩri, á lė ĩmi ní tǎ ni ũlúú. ²⁴ Múngú vŭ gbiıpi, āzini ngá vŭ drıgė rı pi gbiıpi céré rı, ĩri Úpı 'bŭ

pi ruıpi vŭ be rı. Múngú adri jó bá áda ní sıj rı agá ku. ²⁵ 'Bá āzi ícōpi ĩri ẽ ĩzǎ kōpi tǎ āzi sı 'dǎáyo, tǎ āzi ĩri ní lėé 'bá āzi vúgá ni 'dǎáyo. ĩri ri 'bá ní idri sē nı, ẽvıvı sē nı, āzini ĩri ri 'bá ní ngá rı pi ārėvú sē céré nı. ²⁶ 'Bá Múngú ní gbiı vŭ drıgė nōgō rı pi, kōpıvé ũri íbı ĩfŭú 'bá ālu rŭ' bá gá, kōpıvé úyú ā ayı rı vŭ drıgė sı céré. Ŭtı sǎ kōpi ní adrizú rı, āzini vŭrǎ kōpi ní adrizú rı kú ĩnógósı gı.

²⁷ "Múngú 'o tǎ 'dĩri 'dını, 'bá rı pi ā ndákı rı 'ı, 'bá rı pi ā rikı rı āngŭ rı ɔmvŭ muzú drı sı, kōpi ẽ ísúkı rı 'ı ānı.

'Bo Múngú vŭ 'bá ālu ālu rŭ' bá gá sı rǎrá rú kuyé.

²⁸ "Bá ní adriı ĩri agá rı sı, ĩri ri 'bá ní ũkpō sē adrizú idri rú, ẽcı tuzú, āzini 'bá ní adrizú anıgė ānı.' Ŭngó ĩmi ní sıı rı pi urŭkō agá, lŭ 'bá ní kını, "Bá anjı ĩrıvé nı.'

²⁹ "Sŭ 'bá ní adriı anjı Múngú vé ni rı tıjı, lė 'bá rikı ũsŭ' 'yozú kını, Múngú ri ngá ĩ ní údé dǎbŭ sı, aya ɔgŭ' bá ɔgŭɔgŭ ni pi sı, dōku írǎ sı ní 'dını ku, Múngú adri ngá ĩ ní údé drı sı ni ku. ³⁰ ɔtŭ 'bá ní drı tǎ nıjzú kuyé rı gé, Múngú ũsŭ 'bá drıgė ũnjı kuyé. 'Bo nōni Múngú lė 'bá rı pi ārėvú céré āngŭ rı pi agásı ā újǎkı ẽsı. ³¹ Múngú útú ũ'dú 'ı ní lėzú 'bá rı pi vé tǎ lıjzú pıjı vŭ drıgė nōgō rı gı, ĩri Yēsū rı ĩpē ímú 'bá rı pi vé tǎ lı nı. Múngú 'ıda 'bá ní tǎ 'dĩri lŭzú kını, ĩri tǎ áda, ĩri ní Yēsū rı ingá gōó idri rú drǎngará gálėsıla rá rı sı."

³² 'Bá rı pi kǎ tǎ Páülü ní 'yoó, Yēsŭ drǎ, íngá gōó idri rú drǎngará gálėsıla rá 'dĩri yij, 'bá urŭkō' bée rikı gŭú ānı gŭgŭ, 'bo urŭkō' bée kını, "Lė mı ũlŭ tǎ 'dĩri dıj, 'bá lėkı yij." ³³ Páülü ní ngazú fŭzú 'bá ĩ ní zıj Ārėpǎgō rı pi āsǎmvú gé sı. ³⁴ 'Bá rı pi ā urŭkō újǎkı ẽsı Úpı ri ẽ'yızú rá, kōpi újǎkı ĩ ícǎ 'bá Páülü ā pámvú ũbı' bá ni pi. Kōpi āsǎmvú gé 'dǎá, 'bá rı ālu ni Dıyōnısıyō 'ı, Dıyōnısıyō ri 'bá ĩ úmú' bá ĩ ní zıj Ārėpǎgō rı pi vé ɔgŭpi, 'bá rı āzi ũkú ĩ ní zıj Dǎmǎrı 'ı, 'bá urŭkō' bée be.

Páülü sē tı Múngú vé rĩ Kōrınıtō gá

18 Kúru Páülü ní ngazú fŭzú kŭrŭ Ātēnesı vé rı agásı, ĩri ní 'dezú muzú Kōrınıtō gá. ² Páülü ca mŭú Yǎhŭdĩgŭ āzi ísú 'dǎlé, rŭ ni Ákúwılǎ 'ı, tıjı ĩri āngŭ Pónıtō vé rı agá, kōpi ímúkı drı ũkú ni Pırısılǎ be ũ'dı rú Ítǎlıyǎ gélėsıla, ā'diātāsıyā 'bǎgŭ Kǎlǎwŭdıyō sē tǎımbı 'bá Yǎhŭdĩ vé rı pi ní kını, lė kōpi ārėvú céré ā fŭkı Rómǎ agásı rá. Páülü mŭ kōpi ndreé, ³ ísú kōpıvé ẽzı rizú mǎsǎmǎ údézú ni, sŭ Páülü ní riı mǎsǎmǎ údé rı tıjı. Kúru Páülü ri adriı kōpi be trŭ, kōpi úmúkı ĩ riı ẽzı rı ngá trŭ. ⁴ Sǎbátǎ ālu ālu, Páülü ri 'bá rı pi ímbá Jó Múngú ri Zızú rı agá 'dǎá, ri Yǎhŭdĩ rı pi úbé Ğırĩkĩ rı pi be, kōpi ẽ ẽ'yıkı rı Yēsŭ ri.

⁵ Sılā pi kǎ ímú Tımōtėyō be āngŭ Mǎkėdōnıyǎ vé rı gé 'dǎásı, kōpi kǎ ícǎ Kōrınıtō gá nōlé, Páülü 'bá ẽsı rizú tı Múngú vé rı sėzú sǎ céré, ri ũlúú Yǎhŭdĩ rı pi ní kını, Yēsŭ ri Kúrısıtō. ⁶ 'Bo Yǎhŭdĩ rı pi ɔwukı tı Páülü ní sēé 'dĩri rá, kōpi u'dakı Páülü ri rá. Páülü ní fŭrŭndı ĩvé bōngō rŭ' bá gá rı yazú, lŭzú kını, 'ı gǎ kōpi sı. ĩri ní 'yozú kōpi ní kını, "Īmıvé ārı ā ngo ĩmi drıgė! Ícókı mǎ rŭ zıj ānı ku! Í'dózú āndrŭ sı muzú drıdrı, ma 'de mŭ adri 'bá adri' bá Yǎhŭdĩ rú ku rı pi āsǎmvú gé."

⁷ Páülü ní fŭzú Jó Múngú ri zızú rı agásı, ĩri ní muzú fizú Tıtōsı Yŭsıtō † riıpi Múngú ri ĩnjıpi rı vé jó agá.

⁸ Kūrísipō ī ní 'bāá drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rī ūtēēpi rī pi ivé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi be, ē'yīkī Úpí ri rá. 'Bá kárakarā Kōrínitō gá 'dālē rī pi yīkī tī Páulū ní sēē rī, kōpi ē'yīkī Úpí ri rá, sēkī kōpi ní bātízīmū rá.

⁹ Īnīṅá āzi sī, Úpí Yēsū ní átázú Páulū ní urobí agá kīnī, "Mí 'o ūrī sī ku, 'í sē tī Múngú vé rī mužú, lē mī újī kírī ku. ¹⁰ Ma mi ūtē rá, 'bá āzi ícō mi 'oó ūnjī āluṅáni ku, ā'diātāsīyā 'bá mávé ni pi kárakarā anigé kūrú nōri agá." ¹¹ Páulū adri caá Kōrínitō agá 'dāá ílí ālu ēlī sī, ri ú'dúkō Múngú vé rī ímbá 'bá rī pi ní.

¹² Lókí Gálīyō ní adrizú gávānā rú āngū Ākáyā † vé rī agá rī gé, Yāhūdī rī pi ā ūrukō úmúkí tī Páulū ri ruṅ, kōpi jīkī ĩri pá tuú gávānā ęndreṅi gé, ā lī rī ĩrivé tā.

¹³ Kōpi ní 'yozú kīnī, "Ágó nōri ri 'bá rī pi ē drī ūcī, kōpi ē ĩnjīkī rī Múngú ri sū 'bávē tājmbī ní lēē rī tīnī ku."

¹⁴ Páulū ká lēē kōdō átá, Gálīyō ní 'yozú Yāhūdī rī pi ní kīnī, "Īmī Yāhūdī 'dī'bēē, tā ĩmi ní Páulū ri tōzú rī, ĩdī té dō ālí, āzini 'o dō tā ūnjī, ma té ícō ĩmivé tā yī rá.

¹⁵ 'Bo tā rī ní adrií átangá Páulū ní átá rī vé tā, rú vé tā, āzini ĩmivé tājmbī vé tā rī sī, lē ĩmi útúkí ĩmi āsámvú gé sī útútū, átangá 'dī'bēē sī, ā lī tā ānī Páulū drīgé ku."

¹⁶ Kúru ĩri ní kōpi drozú fúzú jó tā līzú rī agásī āmvé.

¹⁷ Kōpi ní Sōsītēnī adriípi drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rī agá rī ruṅ, kōpi ní rizú ĩri fuṅzú jó tā līzú rī ęndreṅi gé 'dīgé. 'Bo tā ni fi Gálīyō agá 'dāá āluṅáni kuyé.

Páulū újā 'i gōō Ānītīyókā gá āngū Sírīyā vé rī agá

¹⁸ Vúdrī ni gé, Páulū gō adrií Kōrínitō gá 'dālē ú'dú kárakarā. ĩri ní kúru 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi kuzú, ĩri ní tuzú kúlúmgbā agá, ĩri ní 'dezú mužú āngū Sírīyā vé rī gé, Pírísilā pi Ákúwílā be, kōpi 'dekí mužú Páulū pi be trū. Kōpi ní drī mužú kuyé rī gé, Páulū sē 'ī drī' bī rēē rá, sē rēē Kēnīkūrīyā gá 'dāá, ā'diātāsīyā ĩri ní ūyō sōó Múngú ęndreṅi gé gí rī sī. ¹⁹ Kōpi ká mužú caá Ēfēsō gá 'dāá, Páulū ní Pírísilā pi kuzú Ákúwílā be, ĩri ní 'dezú fizú Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá ọ'dúkúlēgúsī, kōpi ní 'dózu átázú Yāhūdī rī pi be. ²⁰ Yāhūdī rī pi mākí kōdō ĩri kīnī, ā adri caá tī be lókí be āco, 'bo Páulū ā'yī kuyé.

²¹ Páulū ká lēē 'deē mužú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Múngú lē dō rá, ma ĩgō ĩmi vúgá nōó rá." Kúru ĩri ní tuzú kúlúmgbā agá Ēfēsō gá 'dāgá, ĩri ní 'dezú mužú.

²² Páulū ká mužú caá kūrú Sízérīyā vé rī gé, ĩri ní ísízú vúgá, ĩri ní 'dezú mužú 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí Yēřúsālēmā gá 'dālē rī pi ęzízú. Kúru ĩri ní agazú mužú kūrú Ānītīyókā †† vé rī gé 'dāá.

²³ Páulū adri Ānītīyókā gá 'dāá ú'dú kárakarā. Vúdrī ni gé, ĩri ní 'dezú mužú āngū Gālātīyā vé rī gé, āzini Pūrūgīyā vé rī gé, ri ēcī 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi úndré āngū 'dī'bēē agásī, ri 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ē ęsī ímbá, kōpi ā adrikí rī ūkpó ūkpó ĩvé ē'yīngará agá.

²⁴ Yāhūdīgú āzi rú ni Āpólō 'i, tīkī ĩri Ālēkízāndārīyā gá, ĩri ní ícázú Ēfēsō gá. Ímbákí ĩri Búkū Múngú vé rī sī, nī tā ni ambamba. ²⁵ Ímbákí ĩri ní tā Úpí Yēsū vé rī rá, ānī sē ri tā Yēsū vé rī ímbá 'bá rī pi ní úvá sī, ímbá tā rī múké múké. 'Bo bātízīmū 'yénā ĩri ní nīí rá rī, ĩri

bātízīmū Yūwánī ní sēē rī. ²⁶ Āpólō ní 'dózu tī Múngú vé rī sēzú ūrī ākó Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá. Pírísilā pi Ákúwílā be ká tī ĩri ní sēē 'dīri yīí, kōpi ní ĩri zizú mužú ĩvé āngá, kōpi ní tā Múngú vé rī vé ífífi ūlūzú ĩri ní múké múké.

²⁷ Āpólō ká lēē 'deē mužú āngū Ākáyā vé rī gé 'dāá, 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí Ēfēsō gá rī pi ímbákí ĩri ē ęsī, kōpi sīkí kōkōbī sēē 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá Ākáyā gá 'dālē rī pi ní kīnī, lē kōpi ē ē'yīkī Āpólō ri múké. Āpólō vé cangará 'dālē rī ko 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá ęsī múké Múngú vé rī sī rī pi ē ĩzā ambamba. ²⁸ Āpólō 'dó rií āgátá gāá Yāhūdī rī pi be ūkpō sī gúnyá agá, ri tā Búkū Múngú vé rī agá rī ūlūú kōpi ní, lūzú 'yozú kīnī, Yēsū ri Kúrísitō.

Ězj Páulū ní ngaá Ēfēsō gá rī

19 Āpólō ká rií adrií Kōrínitō gá 'dālē, Páulū ní elīzú mužú āngū rī agásī, ĩri ní cazú Ēfēsō gá. Ca mužú 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá ni pi ísú 'dālē. ² Páulū ní kōpi zizú kīnī, "Sā ĩmi ní Yēsū ri ē'yīzú rī gé, Índrī Uleterē rī ású nyo ĩmi rá?"

Kōpi ní 'yozú kīnī, "Índrī Uleterē rī ású 'bā kuyé, 'bá yīkī 'yozú kīnī Índrī Uleterē anigé 'dīni kuyé?"

³ Kúru Páulū ní kōpi zizú kīnī, "Bātízīmū tī ní sēē ĩmi ní rī, ĩri bātízīmū ngōri?"

Kōpi ní újázú kīnī, "Bātízīmū tī ní sēē 'bá ní rī, Yūwánī ní tā ni ímbá rī."

⁴ Páulū ní 'yozú kīnī, "Bātízīmū Yūwánī ní sēē rī, ĩri ęsī újázú ānī ūnjīkányā agásī. Yūwánī 'yo 'bá rī pi ní kīnī, lē kōpi ē ē'yīkī 'bá úmvúlēsī ímúpi 'ī vúdrī gé rī, 'bá úmvúlēsī ímúpi rī Yēsū 'i."

⁵ 'Bá rī pi ká tā Páulū ní 'yoó 'dīri yīí, vúdrī ni gé, tī ní kōpi ní bātízīmū sēzú Úpí Yēsū ā rú sī. ⁶ Páulū ká drī tīí kōpi drīgé, Índrī Uleterē rī ní kōpi ásúzu, kōpi ní rizú átázú tī āndīāndī ni pi sī, āzini kōpi ní rizú tā Múngú ní ūlūú kōpi ní rī ūlūzú 'bá rī pi ní. ⁷ 'Bá Índrī Uleterē rī ní ású rī pi vé kālāfe ri ícō ca mužrī drī ni ĩrī rá.

⁸ Páulū fi Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dālē, ri tī Múngú vé rī sēē ūrī ākó caá mbāá na, ri kōpi úbé, ūlū kōpi ní mālūngā Múngú vé rī ā tā, kōpi ē ē'yīkī rī tā 'í ní ūlūú rī bēnī. ⁹ 'Bo Yāhūdī rī pi ūrukō ē drī ícá ūkpó ūkpó, kōpi gākí tā Páulū ní ímbá rī sī, kōpi átákí ūnjī Yēsū vé tā sī gúnyá agá. Páulū ní kōpi kuzú. ĩri ní ngazú mužú jó Tērānā vé tī ní rizú āngū ímbázú rī agá 'dāá, jī 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi mužú 'í vúgá sī ĩndī. Ú'dú ālu ālu, ri 'bá rī pi ímbá jó Tērānā vé rī agá 'dāá. ¹⁰ Páulū ímbá 'bá rī pi caá 'dālē ílí ĩrī, Yāhūdī rī pi, āzini Gīřīkī adri' 'bá āngū Ězīyā vé rī agá rī pi yīkī ú'dúkō múké Úpí Yēsū vé tī ní ūlūú 'dīri rá.

¹¹ Múngú sē Páulū ní ūkpō āmbúgú tā āyāzú āyāyā ni pi 'ozú. ¹² 'Bá rī pi rikí Páulū vé lāmbá, āzini bōngó ĩri ní suú 'ī bēdrī gé rī pi jīí mužú 'bāá 'bá drā be rī pi ā rú' 'bá úlózú ānī, kōpivé drā de ānī rá, āzini índrī ūnjī rī pi fūkí kōpi drīgé sī rá.

¹³ Yāhūdī ūrukō rikí ęcī kūrú rī pi agásī, kōpi lēkí índrī ūnjī rī pi † údró fūú 'bá rī pi drīgé sī. Kōpi ū'bīkí rií índrī ūnjī rī pi údró Yēsū ā rú sī. Kōpi rikí 'yoó kīnī, "Yēsū

† Tītō: Tītō adri Yāhūdī ku. † Ākáyā: Kūrú Kōrínitō vé rī āngū Ākáyā vé rī agá. †† Kūrú Ānītīyókā: Kūrú Ānītīyókā 'dīri āngū Sírīyā vé rī agá.

‡ Índrī ūnjī rī pi: Índrī ūnjī rī pi āndúrú mālāyíkā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kōpi nōkí tājmbī Múngú vé rī, Sātānā ri kōpivé āmbúgú.

Páulū ní ríí átá ĩrívě tǎ sǐ 'dĩri ā rú sǐ, ĩmi ĩndrǐ ũnjǐ rǐ pi, ĩmi fúkǐ 'bá rǐ pi drǐgě sǐ rá." 14 Anjǐ āgō ězǐřǐ Sěkévǎ vé rǐ pi rikǐ tǎ 'dĩri 'oó nǐ. Sěkévǎ ri Yǎhúdǐ rǐ pi vé átálágú atala rǐ pi drǐgě rǐ. 15 Ŭ'dú ālu, kōpi kǎ lěe ĩndrǐ ũnjǐ droó ágó āzi drǐgě sǐ, ĩndrǐ ũnjǐ rǐ ní 'yozú kōpi ní kǐnǐ, "Á nǐ Yēsū ri rá, á nǐ kpá Páulū ri rá, 'bo ĩmi ā'di pi?" 16 Ágó ĩndrǐ ũnjǐ be rǐ ní wazú kōpi ružú ōjōgō sǐ, ndě kōpívě ũkpō rá. Fų kōpi ũnjǐ ũnjǐ, kōpi ápákǐ ũfúú jó rǐ agásǐ āmvé 'dǎá rų'bá be ule, āri ri raá kōpi ā rų'bá gá sǐ.

17 Yǎhúdǐ, āzini 'bá adri'bá Yǎhúdǐ rú ku adri'bá Ěfésō gá rǐ pi kǎ tǎ 'dĩri yǐj, ũřǐ fų kōpi ambamba, sě kōpi ĩn-jǐkǐ Úpǐ Yēsū vé rų ānǐ ambamba. 18 'Bá kárakarǎ Yēsū ri ě'yǐ'bá gǐ rǐ pi ũlúkǐ ĩvé tǎ ũnjǐ ĩ ní 'oó rǐ pi rá gúnýá agá. 19 'Bá kárakarǎ āndúrú adri'bá újógú rú rǐ pi úmúkǐ ĩvé búkǐ ũjōgū vé rǐ pi, kōpi ĩjǐkǐ zǎá gúnýá agá 'bá rǐ pi ěndręřǐ gě 'dǐgě. Kōpi kǎ mǔfēngǎ ĩ ní búkǐ rǐ pi jezú rǐ lǎá, ājě ni mǔfēngǎ ffff ěnjǐřǐpi ěnjǐřǐ ělǐřǐ pǔkǐ tǔwú (50,000). 20 Kúru ũ'dúkō Úpǐ vé ĩ ní ũlúú rǐ, ayi mužú āngū rǐ pi agásǐ céré, ũkpō be ambamba.

21 Tǎ 'i ngaápi 'dĩri ā vǔdrǐ gě, Páulū ũsǐ kǐnǐ 'i lě 'deé mužú Yērǔsǎlēmǎ gá, 'i elǐ mužú trǎá āngū Mǎkēdōnǐyǎ vé rǐ agásǐ, āzini āngū Ākáyǎ vé rǐ agásǐ. ĩri ní 'yozú kǐnǐ, "Á ca dō 'dǎlé gǐ, á lě kpá 'deé mužú 'bá Rómǎ vé rǐ pi ndreé." 22 ĩri ní ívé 'bá řǐřǐ 'bá 'i řǐzǎ ko'bá rǐ pi pězú mužú Mǎkēdōnǐyǎ gá 'dǎlé, 'bá rǐ ĩmōtēyō pi Ěrésǐtō be, áwǐ ívé rǐ adrii āngū Ězǐyǎ vé rǐ gě 'dǎlé lókǐ be mǎdǎ.

'Bá rǐ pi řǐgǎnyǎkǐ ũnjǐ ũnjǐ Ěfésō agá 'dǎá

23 Lókǐ 'dǎri gě, 'bá rǐ pi řǐgǎnyǎkǐ ũnjǐ ũnjǐ Úpǐ vé tǎ ĩ ní ũlúú rǐ sǐ. 24 Ágó āzi ũndógó riipi aya dǐřǐpi ni, rų ni Dēmētǐrǐyō 'i, řiri ri aya ōgǔ'bá ōgǔōgǔ ni pi dǐ múnǔgú ũkú rú ĩ ní zǐřǐ Ātémǐ rǐ vé jó sǐžú ānǐ, 'bá ězǐ nga'bá řiri be trų rǐ pi ri mǔfēngǎ řsǔ ambamba. 25 Dēmētǐrǐyō ní ívé 'bá ězǐ vé rǐ pi zǐžú ímǔzú 'i vǔgǎ nōó, zǐ kpá 'bá ri'bá ězǐ ālu ālu 'dĩri nga'bá rǐ pi ímǔzú ĩndǐ, řiri ní 'yozú kōpi ní kǐnǐ, "Ágō 'dǐ'bée, ĩmi nǐkǐ rá mǔfēngǎ 'bá ní řsǔ āmbúgú nōri, 'bá řsǔkǐ ězǐ 'bá ní rǐi ngaá nōri sǐ. 26 Sǔ ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní yǐj rá rǐ řǐnǐ, ágó Páulū 'dĩri 'i dǐ 'bá rǐ pi ě drǐ ũcǐ kǐnǐ, múnǔgú ĩ ní údé drǐ sǐ 'dĩri, adri múnǔgú áda kuyé, ũcǐ 'bá kárakarǎ pi ě drǐ 'i dǔzú Ěfésō gá, řǐmgbǎ cazú āngū Ězǐyǎ vé rǐ agásǐ céré. 27 'Bá rǐ pi céré ímǔ átá ězǐ 'bávě nōri ā tǎ sǐ ũnjǐ. Kōpi gōkǐ jó múnǔgú ũkú rú Ātémǐ 'dĩri vé rǐ řǐnjǐřǐ ku, múnǔgú 'dĩri 'i dǔkǐ řiri řǐnjǐřǐ āngū Ězǐyǎ vé rǐ agásǐ céré, cazú vǔ drǐgě sǐ céré. 'Bávě múnǔgú adriipi āmbúgú 'dĩri, tǎ ni ri ímǔ āvǐ 'bá rǐ pi agásǐ rá."

28 'Bá ězǐ nga'bée rǐ pi kǎ tǎ 'dĩri yǐj, kōpi ā 'a ve rá, kōpi 'i dǔkǐ rǐi útré ũ'dúkō be ũřǐ 'dǎá kǐnǐ, "Ātémǐ ri āmbúgú 'bá Ěfésō vé rǐ pi vé ni!" 29 Kǎ mužú adrii mǎdǎ, 'bá kǔřǐ agá rǐ pi céré ngakǐ rǐi útré. 'Bá rǐ pi ní Gáyō pi ružú Āřǐsǐtǎrúkō be, njuzú mužú kōpi be vǔřǐ 'bá rǐ pi ní rizú ĩ úmǔzú ávǐ ndrezú rǐ gě 'dǎá. 'Bá řǐřǐ 'dǐ'bée ímǔkǐ Páulū pi be trų Mǎkēdōnǐyǎ gá 'dǎásǐ. 30 Páulū lě kōdō mužú 'i 'i dǎá 'bá bǐřǐkǎ rǐ pi ěndręřǐ gě 'dǎá, 'bo

'bá Yēsū ā pámvú ũbǐ'bá rǐ pi ugakǐ řiri sǐ. 31 Ŭgalaku ũřǐkō āngū 'dǎri agá adri'bá Páulū vé ũndǐ rǐ pi, kōpi ní ũ'dúkō pězú mužú Páulū ní, kōpi mǎkǐ řiri kǐnǐ, ā mu vǔřǐ ávǐ ũndrezú rǐ gě 'dǎá ku.

32 'Bá ĩ úmǔ'bá rǐ pi ní 'i dǔzú útréžú ũ'dúkō be ũřǐ 'dǎá, kōpi rikǐ útré lęřǐ be āndǐāndǐ. 'Bá rǐ pi ě drǐ ábá céré céré, kōpi nǐkǐ kuyé 'yozú kǐnǐ, ĩ úmúkǐ ĩ vǔřǐ 'dǎri gě ā'di 'oó. 33 Yǎhúdǐ rǐ pi ní Ālěkǐzǎndǎ ri zezú mužú pá tuzú ĩ ěndręřǐ gě 'dǎá, kōpi ní 'yozú řiri ní kǐnǐ, "Mǐ ũlú 'bá ní mívě tǎ." Ālěkǐzǎndǎ ní drǐ 'bǎzú 'bá rǐ pi ā ũjǐkǐ kǐri, 'i ũlú rǐ tǎ 'i ngaápi rǐ. 34 'Bo 'bá rǐ pi kǎ nǐřǐ ámǎ 'yozú kǐnǐ, Ālěkǐzǎndǎ ri Yǎhúdǐgǔ, kōpi ní 'i dǔzú útréžú ũ'dúkō be ũřǐ 'dǎá kǐnǐ, "Ātémǐ ri āmbúgú 'bá Ěfésō vé rǐ pi vé ni!"

35 Ŭgalaku riipi tǎ kǔřǐ rǐ vé rǐ řǐřǐ rǐ ní 'bá rǐ pi ugazú ũjǐžú kǐri, řiri ní 'yozú kǐnǐ, "Īmi 'bá Ěfésō vé 'dǐ'bée, 'bá āngū nōri agá rǐ pi āřevú céré nǐkǐ rá 'yozú kǐnǐ, 'bá ri jó múnǔgú Ātémǐ vé rǐ ũtē nǐ. Kōpi nǐkǐ rá 'yozú kǐnǐ, řiri 'i dǐpi 'bǔ gélésǐřǎ rǐ, 'i dǐ vǔřǐ nōri gě, 'bá rǐ pi ní rǐi řǐnjǐřǐ múnǔgú Ātémǐ rú 'dǐ. 36 Tǎ 'dĩri řiri tǎ áda, 'bá āzi ícǐ gǎá ku, lě řiri adrikǐ kǐri, ā 'dekǐ tǎ gá mbělęřǎ ku. 37 Ágō ĩmi ní řǐřǐ nǐ'bée ũgǔkǐ ngǎ 'bávě jó múnǔgú vé rǐ agá rǐ kuyé, kōpi u'dakǐ kpá 'bávě múnǔgú Ātémǐ ri kuyé.

38 Dēmētǐrǐyō pi ívé 'bá ězǐ vé rǐ pi be, dǔ kōpi tǎ be anigé 'bá 'dǐ'bée be, jó tǎ řǐžú rǐ anigé, 'bá tǎ řǐřǐ 'bá rǐ pi kpá anigé, kōpi tǎ řǐ řǐ nǐ. 39 'Bo dǔ tǎ āzi řǐřǐ ěsǐ agá tǔngú ni anigé řiri lěkǐ átá, 'bá ri'bá tǎ ũsǐ'bá kǔřǐ agá rǐ pi ícǐ tǎ 'dĩri útú nǐ. 40 Tǎ 'bá ní řǐgǎnyǎzú ũ'dú āndrǐ rǐ agá nōri, řiri sě ĩ tǎ řǐ ānǐ 'bá drǐgě. 'Bá ícǐkǐ 'bá úná tǎ 'dĩri agásǐ bǎ ku, ā'diātǎsǐyǎ tǎ 'bá ní řǐgǎnyǎzú 'dĩri vé ĩřǐřǐ 'dǎáyo." 41 Ŭgalaku rǐ kǎ tǎ 'dĩri 'yoó 'dǐni, řiri ní kúru 'yozú kǐnǐ, 'bá rǐ pi ā ayikǐ 'dǐřǐ rá.

Páulū elǐ mužú āngū Mǎkēdōnǐyǎ vé rǐ agásǐ, āzini Ĝǐřǐkǐ vé rǐ agásǐ

20 řǐgǎnyǎngǎrá 'bá rǐ pi ní rizú útréžú 'dĩri kǎ ũjǐ, Páulū ní 'bá Yēsū ā pámvú ũbǐ'bá rǐ pi zǐžú ímǔzú 'i vǔgǎ nōó, řiri ní kōpi ěsǐ ímbázú. ĩri ní 'yozú kǐnǐ, mǔdǔ ĩmi ní, řiri ní kúru 'dezú mužú āngū Mǎkēdōnǐyǎ vé rǐ gě. 2 Páulū ri ěcǐ mužú kǔřǐ rǐ pi agásǐ, ri 'bá Yēsū ri ě'yǐ'bá gǐ rǐ pi ě ěsǐ ímbá mužú, kúru řiri ní cazú āngū Ĝǐřǐkǐ † vé rǐ gě, 3 adri caá 'dǎá mbǎá na. Páulū útú 'i lěžú mužú Sírǐyǎ gá kǔlǔmgbǎ sǐ, 'bo Yǎhúdǐ rǐ pi ní řiri ā tǎ řǐřǐ rǐ sǐ, ũsǐ, gō 'i ũjǎ, 'dų lęřǐ elǐřǐpi mužú āngū Mǎkēdōnǐyǎ vé rǐ agásǐ rǐ.

4 'Bá mu'bá Páulū be trų rǐ pi, Sǔpátǎ Páyǐřǐřǐ mvǔřǐ íngǎpi Bērýyǎ gá rǐ 'i, Āřǐsǐtǎrúkō 'i, Sěkúndǎ 'i, 'bá 'dǐ'bée íngǎkǐ Těsǎlǔnǐkě gá, Gáyō 'i, ĩmōtēyō 'i, 'bá 'dǐ'bée íngǎkǐ Děrěbě gá, Tǔkǐkō 'i, Tǔřǐřǐřǐ 'i, 'bá 'dǐ'bée íbǐkǐ íngǎ āngū Ězǐyǎ vé rǐ agá. 5 'Bá 'dǐ'bée 'dekǐ mužú drǐdrǐ, kōpi mužú 'bǎ tēe Tǔřǐřǐřǐ gá. 6 Ŭ'dú ĩ ní ũmǔ Pǎnga ni 'Bǎá Ŭdrǎ ku rǐ nyazú rǐ ā vǔdrǐ gě, 'bá ní tǔžú kǔlǔmgbǎ agá Pǐřǐřǐřǐ gě 'dǎgǎ, 'bá ní 'dezú mužú. 'Bá tukǐ ěcǐ caá ũ'dú tǔwú, 'bá cakǐ mužú kōpi řsǔ Tǔřǐřǐřǐ gá, 'bá adrikǐ caá 'dǎá ũ'dú ězǐřǐ.

Múnǔgú ídrǔ kōpi 'bǔ gě 'dǎásǐ vǔgǎ nōó, kōpi gōkǐ ũfúú ĩndrǐ ũnjǐ, kōpi ri 'bá rǐ pi ní řǐzǎngǎ sě vǔ drǐgě nōgǔ. 'Í lǎ 'i dǎngǎrá 12:7-9.

† Āngū Ĝǐřǐkǐ vé rǐ: Īndrěžú Páulū 'de mužú kǔřǐ Kōřǐnǐtō vé rǐ agá, āngū Ākáyǎ vé rǐ agá. Ākáyǎ ri āngū Ĝǐřǐkǐ vé rǐ agá.

**Ingakí Ěwūtíkō ri gōō idri rú drāngará gálésī kūrú
Tūrōwā vé rī agá**

⁷ Kā mužú adrii ú'dú Sábátā vé rī gé ũndrésī, 'bá ní 'bā úmúú céré vūrā ālu gé pánga Úpí vé rī nyanará gá. Páulū ní í'dózú tī sēzú 'bá rī pi ní, drū 'dīni, ūri ní lēé mužumú rī sī, sē tī rī caá cīmgbá ínjá ágágá. ⁸ Ū'yūki lāmbā kárakará jó 'bá ní tuzú úrizú uryégé rī agá 'dāá. ⁹ Páulū kā rīi tī rī sēé mužú sá be āco, kērīmvá Ěwūtíkō úrí ívé rī kú sūbā gá, 'de ú'dú gé kpílkpíli, ūri ní í'dézú jó ā 'a na uryégé rī gé 'dāásī vūgá nōō. 'Bá rī pi ká ūri ingáá, ísú ākūdē drā gí. ¹⁰ Páulū ní ísúú ímúú uryú 'dāásī vūgá nōō, ūri ní ōvūzú, u'dezú āvū rī ruzú, ūri ní 'yozú kīnī, "Īmi újīkí kírī, 'bá āzi ā ngo ku, Ěwūtíkō ri idri rú." ¹¹ Kúru Páulū pi ní gōzú tuzú jó agá uryégé 'dāá, ūri ní pánga í'dúú ũndīzú, kōpi ní nyazú trú. Páulū átá cīmgbá cazú ū'bútījā gá, ūri ní kúru 'dezú mužú. ¹² 'Bá Yēsū rī ě'yī' 'bá gí rī pi ní kērīmvá rī jizú mužú 'bētī 'dāá idri rú, āyīkō fū kōpi ambamba.

Páulū átá ívé tā ūdū drīkoma Ěfēsō vé rī pi ní

¹³ Páulū ūsū, lē mužú pá sī kūrú Ásō vé rī gé 'dāá. Kúru 'bá ní 'dezú mužú drīdrī kúlúmgba sī Ásō gá 'dāá, vūrā 'bá ní mužú 'bā ísúú Páulū pi be rī gé. ¹⁴ Páulū caá 'bā ísú Ásō gá 'dāá, ūri ní tuzú kúlúmgba agá, 'bá ní 'dezú mužú Mīléléné gá 'dāá trú. ¹⁵ Kā mužú adrii drū 'dīni, 'bá ní 'dezú mužú kúlúmgba rī sī, 'bá ēlīkí mužú āngū 'i líjīpi kú ngu yīí agá Kīyósí vé rī ā gārā gá sī. Kā mužú adrii drū 'dīni, 'bá ní cazú Sāmósí gé. Ú'dú 'dīri ā vūdrī gé drū 'dīni, 'bá ní cazú Mīlétō gá. ¹⁶ Páulū ūsū ándúrú kīnī, 'í lē agaá kūrú Ěfēsō vé rī ā gārā gá sī, ā'diātāsīyā 'í lē sá izaá āngū Ězīyā vé rī agá 'dāá ku. 'Í lē mužú mbēlē mbēlē, 'í ca rī Yērúsálémā gá, ícō dō rá, ú'dú Pēnītīkósītā vé rī ē ísú rī 'í 'dālē. ¹⁷ 'Bá kā caá Mīlétō gá 'dāá, Páulū ní ú'dúkō pēzú mužú drīkoma kānīsā vé rī pi ní Ěfēsō gá 'dāá, lē kōpi ē ímúki 'í vūgá nōō.

¹⁸ Kōpi ká ícá, Páulū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Lókí má ní ícázú āngū Ězīyā vé rī agá, 'bá ní adrizú ūmi be rī gé, ūmi nīkí mávé adringará rá. ¹⁹ Yāhūdī rī pi ā uryūko 'okí ma ūnjí, sē má ní ūzāngā ambamba, 'bo á 'bā ma kú mādā, á ri ězī ngaá Úpí ní. ²⁰ ūmi nīkí rá, má ní tī Múngú vé rī ūlūngará gá, má ūzū ūmi ní tā āzi ālujānī kuyé, á ri tā rī ímbá gúnyá agá, āzini ūmivé 'bētī āsámú gé sī. ²¹ Á 'yo Yāhūdī rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bā Yāhūdī rú ku rī pi ní tā ūkpó ūkpó, lē kōpi ā újākí ēsī ūnjīkānyā agásī rá, kōpi ē ě'yīkí Múngú ri, āzini kōpi ē ě'yīkí Úpí Yēsū Kúrīsītō ri.

²² "Sū Índrí Uleterē rī ní lūú má ní rī tīnī, á lē nóni mužú Yērúsálémā gá, 'bo á nī kuyé dō tā ngóni ri mužú 'i nga má be 'dālē ní. ²³ Kūrú ālu ālu má ní cazú rī agá, Índrí Uleterē rī ri ūlūú má ní kīnī, 'í ma 'du 'be ūzāngā nya jó āngū ū'yīzú rī agá. ²⁴ 'Bo tā ngóni ri dō 'i nga má be ní, má ūsū ku, á lē ězī Úpí Yēsū ní sēé má ní rī ngaá caá ūdū gé. Ězī ūri ní sēé má ní nōri, ma ri ú'dúkō múké Múngú vé ēsī múké vé rī ā tā ūlū mužú.

²⁵ "Á ri ěcī mālūngā Múngú vé rī ā tā ūlūú ūmi ní, 'bo á nī rá ūmi āsámú gé 'dīgé, 'bá āzi gō ma ndree dīí ku.

²⁶ Āndrū sī á lē 'yoó ūmi ní 'dīni, 'bá rī sē dō 'i fīí drāngará 'dāni'dāni rī agá, adri mā tā kuyé.

²⁷ Ā'diātāsīyā má ūlū ūmi ní tā Múngú ní lēé rī pi ārēvú céré rá.

²⁸ "Lē ūmi ūtēkí ūmi ūtētē, āzini ūmi ūtēkí kābīlō Índrí Uleterē rī ní sēé kuú ūmi drīgē rī pi ūtētē. Lē ūmi úcékí kābīlō Múngú vé adri' 'bā kānīsā agá, ūri ní jeé ívé ārī sī rī pi. ²⁹ Á nī rá ūmúléésī á mužú dō gí, 'bá uryūko ímú ífī ūmi āsámú gé sū ārākīla tīnī, kōpi ímú kābīlō rī pi 'o ūnjí. ³⁰ ūmi āsámú gé 'dīgé, 'bá uryūko ímú tā ūnjō vé ní ūlū, kōpi lēkí 'bá rī pi ā ā'yīkí tā ūri ní rī ūlūú rī āyu.

³¹ Lē ūmi ndrekí múké! ūmi ígákí tā má ní adrizú ūmi āsámú gé nōgō cazú ílī na 'dāri, á 'bā ēsī rizú ūmi ím-bázú ūtūjā pi ínjā be mīndrē be mī gé, ūmi adrikí rī ūkpó ūkpó ūmivé ě'yīngará agá.

³² "Á ku nóni ūmi Múngú drīgē, ūrivé ēsī múké rī ā adri ūmi be, ā sē ūmi ā adrikí ūkpó ūkpó, ā sē ūmi ní ngá múké, ūmi ālēkí rī anjī ūri ní ūpēé gí rī pi be trú.

³³ "Á 'bā ēsī 'bā āzi vé mūfēngā drīgē kuyé, dōku 'bā āzi vé bōngō drīgē kuyé. ³⁴ ūmi nīkí rá, á ri ězī ngaá drī mávé nōri sī, má ūzā kozú, āzini 'bá má ní rizú ězī ngazú kōpi be trú rī pi ē ūzā kozú. ³⁵ Ězī céré má ní ngaá rī pi agásī, má 'da ūmi ní lētī ězī ngazú, ūmi kokí rī 'bá ūkpó ākó rī pi ē ūzā ānī. ūmi ígákí Úpí Yēsū vé tā ūri ní 'y-oó 'dāri kīnī, "Bá rīpi ngá sēēpi rī, ūri tākírī ísú 'bá ngá ě'yīpi rī ndē rá."

³⁶ Páulū kā átāngá 'dīri átá, kōpi ní kūmūcí ūtīzú 'bá 'dī' bēe be trú, ūri ní Múngú ri zizú. ³⁷ 'Bá rī pi ká rī Páulū ri u'deé ězī bēdrī sī, kōpi ngakí céré rī ngoóngo. ³⁸ Kōpi céré adrikí kú ūzāngā sī, ā'diātāsīyā Páulū ní 'y-oó kīnī kōpi ícókí 'i ndree dīí ku rī sī. Kōpi ní kúru Páulū ri jizú mužú kúlúmgba gá 'dāá.

Páulū 'de mužú Yērúsálémā gá

21 'Bá kā 'bá kānīsā vé drīkoma rú Ěfēsō vé rī pi kuú, 'bá ní tuzú kúlúmgba agá, 'bá ní mužú pīrī cazú Kósí gé. Kā mužú adrii drū 'dīni, 'bá ní cazú Rōdésī gé, kúru 'bá ní gōzú 'dezú mužú Pātārā gá. ² 'Bá ní kpá gōzú tuzú kúlúmgba agá, 'bá ní mužú āngū Fōnīsīyā vé rī gé. ³ 'Bá ní āngū 'i líjīpi kú ngu yīí agá ūri ní zīí Sáyīpūrāsī rī ndrezú, 'bá agakí ūrivé wōókō ándrélé rú rī gélésīla, 'bá ní mužú Sírīyā gá. 'Bá mužú sīí Táyā gá, vūrā ūri ní rizú ngá kúlúmgba agá rī pi u'duzú āmvé rī gé. ⁴ 'Bá ísúki 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi 'dāgá, 'bá adrikí kōpi be caá ú'dú ězīrī. Índrí Uleterē rī ású kōpi, kōpi 'yokí Páulū ní kīnī, lē Páulū ā mužú Yērúsálémā gá 'dālē ku. ⁵ 'Bávé sá adrizú 'dāgá rī kā deđé, 'bá ní 'dezú mužú. 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ārēvú céré, ūvé ūkú rī pi be, ūvé anjījā rī pi be, kōpi jīkí 'bā fūzú kūrú rī agásī cīmgbá cazú yīí tī gé 'dāá, 'bá ní kúru kūmūcí ūtīzú Múngú ri zizú. ⁶ 'Bá ní kúru kōpi ězizú, 'bá ní tuzú kúlúmgba agá, kōpi ní ūjázú gōzú 'bētī.

⁷ 'Bá ní ngazú Táyā gá 'dāgá, 'bá ní 'dezú mužú, 'bá mužú sīí Pētōlēmísí gé, 'bá ní 'bā ōgūpīí Yēsū ri ě'yī' 'bá gí rī pi ězizú, 'bá adrikí kōpi be 'dāgá 'yēná ú'dú ālu.

⁸ Kā mužú adrii drū 'dīni, 'bá ní 'dezú mužú kūrú

Sizérjyá vé rj gé, 'bá mukí adrií Pílípū vé āngá. Pílípū ri 'bá ū'dúkō múké Múngú vé rj ūlūūpi ni, ūri 'bá ū ní ūpēē ězjřj † ri 'bá ānyāngā awa 'bá Yērūsālémā gá 'dālē rj pi vé ōgúpj. ⁹ Pílípū ri anji ūkú be sų, kōpi cérē āgō ākō, kōpi ri tā Múngú ní ūlūū kōpi ní rj ūlū 'bá rj pi ní.

¹⁰ 'Bá adrikí kūrū Sizérjyá vé rj agá 'dāā ū'dú be kárakarā, nēbĵ āzi rų ni Āgábū 'i, íbĵ ímū āngū Yūdáyā vé rj gélēsĵ. ¹¹ Āgō rj ká ímū 'bā ndrengárā gá, í'dú Páulū vé gō rĵ 'yĵ ūpĵlē gá rj, ūmbé 'ŵ pá ānĵ, āzini 'ŵ drĵ ānĵ, ūri ní 'yozú kĵnĵ, "Índrĵ Uleterē rj lū má ní kĵnĵ, 'Ambugu Yāhūdĵ rj pi vé Yērūsālémā gá rj pi ímū gō nōri vé ě'dĵpa rų, kōpi ūri ūmbé, kōpi ūri sē 'bá adri' 'bá Yāhūdĵ rú ku rj pi drĵgē.' "

¹² 'Bá ká tā 'dĵri yĵĵ, 'bā 'bá Yēsū ri ě'yĵ 'bá gĵ rj pi, 'bá adri' 'bá āngū 'dāri agá rj pi be, 'bá mākĵ Páulū ri, 'bá kĵnĵ, ā mu Yērūsālémā gá 'dāā ku.

¹³ Kúru Páulū ní ūjázú kĵnĵ, "Ngá ūmi ní rizú ngozú rj ā'di? Āzini ngá ūmi ní rizú ūzāngā sēzú mā ěsĵ agá 'dĵni rj ā'di? Á lē 'bá āzi ā uga ma ku. Má ā'yĵ ūmbēngárā rj rá, āzini má ā'yĵ muĵ drāā Yērūsālémā gá Úpĵ Yēsū vé rų ā tā sĵ rá." ¹⁴ 'Bá ká ndreé 'bá ícókĵ Páulū ri ugaá 'bā ku, 'bá ní kúru ūri oyuzú. 'Bá ní 'yozú, "Úpĵ ā 'o tā rj sų 'ŵ ěsĵ ní lēē rj tĵnĵ."

¹⁵ Tā 'dĵri ā vųdrĵ gē, 'bá ní 'bávē ngá pi ūdrōzú, 'bá ní 'dezú mužú Yērūsālémā gá. ¹⁶ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbĵ 'bá adri' 'bá kūrū Sizérjyá vé rj agá rj pi ā ūrukō jĵkĵ 'bā muĵ Mēnēsónā vé āngá. Mēnēsónā íbĵ ímū Sáyĵpūrāsĵ gélēsĵ, ūri ĵnōgōsĵ 'bá Yēsū ri ě'yĵĵ pi gĵ ni.

Páulū ca Yērūsālémā gá

¹⁷ 'Bá ká caá Yērūsālémā gá 'dāā, 'bá ědrĵpĵĵ, āzini 'bá ōmvúpĵĵ ě'yĵkĵ 'bā drĵ ĵřĵ sĵ. ¹⁸ Ká muĵ caá drĵ 'dĵni, 'bá ní ngazú mužú Páulū pi be Yōkōbū ri ndrezú, 'bá cakĵ ĵsú 'bá ambugu rj pi cérē 'dālē anigē. ¹⁹ Páulū ní kōpi ězĵzú, ūri ní tā Múngú ní 'oó 'bá adri' 'bá Yāhūdĵ rú ku rj pi āsámvú gē, ū'dúkō múké 'í ní ūlūū rj ā tā sĵ rj ūlūzú kōpi ní cérē.

²⁰ 'Bá rj pi ká tā 'dĵri yĵĵ, kōpi íngúkĵ Múngú ri rá. Kúru kōpi ní 'yozú Páulū ní kĵnĵ, "Bá ědrĵpĵ, 'í ndre drĵ ká, Yāhūdĵ ělĵfū kárakarā ě'yĵkĵ Yēsū ri rá, kōpi cérē 'bākĵ ěsĵ rizú tāĵmbĵ Mósē vé rj 'dųzú ngazú. ²¹ Yāhūdĵ Yēsū ri ě'yĵ 'bá gĵ Yērūsālémā gá nōgō rj pi yĵkĵ kĵnĵ, mi ri Yāhūdĵ adri' 'bá 'bá adri' 'bá Yāhūdĵ rú ku rj pi āsámvú gē rj pi ímbá kĵnĵ, kōpi ā 'dųkĵ tāĵmbĵ Mósē vé rj ngaá ku, kōpi ā sēkĵ ívé anĵĵā rj pi ā ágélē ě tĵ ūlĵ ku, dōku kōpi ā 'dųkĵ mēřē Yāhūdĵ rj pi vé rj ngaá ku. ²² 'Bo nóni kōpi yĵkĵ kĵnĵ, mí ícá nōgō gĵ, 'bā 'okĵ rĵ íngónĵ? ²³ Lē mĵ 'dų tā 'bá ní lūū mí ní rj ngaāngā. Āgō ūrukō 'bēē sų 'bá āsámvú gē nōgō sōkĵ āndúrú ūyō †† Múngú ěndrĵĵ gē. ²⁴ ūmi ngakĵ muĵ āgō 'dĵ' bēē be trų, ūmi 'okĵ lā' bĵ rų 'bá ūĵzú adrizú uleterē rj kōpi be trų. Mĵ ūfē mŵfēngā ū ní kōpi ě drĵ 'bĵ fazú rj ūfēfē, 'bá ālu ālu ā nĵ rĵ 'yozú kĵnĵ, tā ū ní 'yoó mĵ tā sĵ 'dĵri adri tā āda ku, mí 'bá rĵpi Mósē vé tāĵmbĵ 'dųpĵi ngaāpi ni.

²⁵ "Bá sĵkĵ kōkōbĵ sēē 'bá adri' 'bá Yāhūdĵ rú ku Yēsū ri ě'yĵ 'bá gĵ rj pi ní. 'Bá kĵnĵ, lē kōpi ā nyakĵ ínyā ū ní sēē

† 21:8 Ězj 6:1-6 †† Sōkĵ āndúrú ūyō: 'Í lā tā Yāhūdĵ rj pi ní ūyō sōzú rj bŵkŵ Kālāfē vé rj agá. Kālāfē 6:1-27.

ngá ū ní údé múngú rú rj pi ní rj ku, kōpi ā nyakĵ ānyāpā ū ní ārĵ ni lĵ dāā vŵgá kuyē rj ku, kōpi ā nyakĵ ānyāpā ū ní umbe ni píí drāā drĵ sĵ rj ku, kōpi ā 'bākĵ ōwŵ ku."

²⁶ Kúru ká muĵ adrií drĵ 'dĵni, Páulū pi ní ngazú mužú āgō sų 'dĵ' bēē be trų, kōpi ní lā' bĵ rų 'bá ūĵzú ule rj 'ozú. Kúru Páulū ní 'dezú mužú Jó Múngú vé rj agá 'dāā, ūri ní ū'dú rų 'bá ūĵzú rj vé đengárā ā tā lŵzú kōpi ní, ā zākĵ rĵ 'bá ālu ālu ní rōbōĵō.

Páulū vé rųngárā

²⁷ ū'dú ězĵřĵ rų 'bá ūĵzú rj ká lēē đēđē, Yāhūdĵ ūrukō íngá 'bá āngū Ězĵyā vé rj gé rj pi ndrekĵ Páulū ri Jó Múngú vé rj agá 'dāā. Kōpi íngákĵ Páulū drĵgē, kōpi rųkĵ ūri, ²⁸ kōpi ní 'dózú útrézú ū'dúkō be ūrukō 'dāā kĵnĵ, "ūmi 'bá ūsērēlē vé 'dĵ' bēē, ūmi kokĵ 'bā ūzā! Āgō 'dĵri ím-bá 'bá rj pi āngū rj pi agásĵ cérē kĵnĵ, 'bávē 'bá rj pi ūn-jĵ, āzini 'bávē tāĵmbĵ rj ūnĵĵ, āzini 'bávē Jó Múngú vé uleterē nōri ūnĵĵ. Íĵĵ 'bá adri' 'bá Yāhūdĵ rú ku rj pi ímū Jó Múngú vé rj ā bóró gá nōó ímū vŵrā uleterē rj izaá ícá āzāvŵ rú." ²⁹ Ā'diātāsĵyā kōpi ndrekĵ āndúrú Tōrōfĵmŵ ěfēsōgŵ rj rikĵ adrií Páulū be trų kūrū agá 'dāā, kōpi ūsŵkĵ déna Páulū íĵĵ Tōrōfĵmŵ rj ímū Jó Múngú vé rj agá nĵ.

³⁰ 'Bá kūrū agá rj pi āřēvú cérē íngákĵ Páulū drĵgē ūnĵĵ ūnĵĵ, 'bá rj pi ínjúkĵ vŵrā āndĵāndĵ ni pi agásĵ, kōpi rųkĵ Páulū ri, ízékĵ ūri řfŵú Jó Múngú vé rj agásĵ āmvē. Koro kōpi ní kěĵĵ kánĵ rj vé rj pi ūpĵzú. ³¹ 'Bá rj pi ká lēē kōdō Páulū ri 'dĵĵ drāā, koro ū'dúkō ní cazú ūgalaku āmbúgú āngáráwá rj pi vé † íngápi Rómā gá rj vŵgá 'dāā kĵnĵ, 'bá Yērūsālémā vé rj pi ūgānyākĵ kuú ūnĵĵ ūnĵĵ. ³² Koro ūri ní ívé ūgalaku rj pi zĵzú āngáráwá rj pi be, kōpi ní njuzú mužú 'bá bĵřĵká rj pi āsámvú gē 'dāā. 'Bá ūgānyā 'bá rj pi ká ūgalaku āmbúgú rj ndreé ívé āngáráwá rj pi be, kōpi kukĵ Páulū vé řungárā ānĵ.

³³ ūgalaku āmbúgú rj ní Páulū ri rųzú, ūri ní tāĵmbĵ sēzú kĵnĵ, ā ūmbékĵ Páulū ri ímvē řřĵ sĵ. ūri ní 'bá rj pi zĵzú kĵnĵ, "Āgō nōri ā'di 'i? Āgō rj 'o ā'di ā tā?" ³⁴ 'Bá rj pi ūrukō ngakĵ rĵ ūtré ū'dúkō be ūrukō 'dāā lěĵĵ be āndĵāndĵ. 'Bá rj pi ní rĵ ūtré ū'dúkō be ūrukō 'dāā rj sĵ, sē ūgalaku āmbúgú rj ĵsŵ tā pĵřĵ Páulū vé tā sĵ kuyē. ūri ní tāĵmbĵ sēzú kĵnĵ, ā jĵkĵ Páulū ri vŵrā āngáráwá rj pi ní adrizú rj gé 'dāā. ³⁵ Páulū ká muĵ caá vŵrā ū ní rizú tųzú mužú ūrukōgēgē 'dāā rj gé, 'bá bĵřĵká rj pi ūgānyākĵ ūnĵĵ ūnĵĵ, āngáráwá rj pi ní Páulū ri 'dųzú mužú kĵđĵ sĵ, 'bá bĵřĵká rj pi ā 'okĵ rĵ ūri ūnĵĵ ku. ³⁶ 'Bá bĵřĵká 'dekĵ mužú Páulū ā vųdrĵ gē sĵ, kōpi rikĵ ūtré ū'dúkō be ūrukō 'dāā kĵnĵ, "Ā 'dĵkĵ ūri drāā rá, ā 'dĵkĵ ūri drāā rá!"

Páulū átá ívé tā 'bá bĵřĵká rj pi ěndrĵĵ gē

³⁷ Āngáráwá rj pi ká lēē Páulū ri jĵĵ řĵ vŵrā āngáráwá rj pi ní adrizú rj gé 'dāā, Páulū ní ūgalaku āmbúgú rj zĵzú kĵnĵ, "Mĵ nyo ícá ma ā'yĵ átāngá átá rá?"

Āmbúgú rj ní 'yozú Páulū ní kĵnĵ, "Mĵ ícá átāngá rj átá Ĝřřĵkĵ tĵ sĵ rá?" ³⁸ Mĵ adri nyo ěĵĵpētōgŵ āndúrú waāpi

† ūgalaku āmbúgú āngáráwá rj pi vé rj: ūri āngáráwá ělĵfŵ ālu rj pi ě drĵ kōpĵ ni.

ásé agá āri'bagú rú 'bá āngū ú'dí'ba ni pi be élifū su (4,000) rī 'i kuyé?"

³⁹ Páulū ní újázú kīnī, "Ma Yāhūdīgú, tīkí ma kūrú Tārāsísā vé rī agá, āngū Kīlīkiyā vé rī agá, kūrú 'dīri ā rú kuku. Mí ā'yī ma, mā átá 'bá rī pi ní."

⁴⁰ Ūgalaku āmbúgú rī ní 'yozú Páulū ní kīnī, "Mí átá." Kúru Páulū ní pá tuzú vūrā ī ní rizú tuzú mužú ʔrugégé rī gé 'dāá, īri ní drj 'bāzú 'bá bītríká rī pi ā ūjīkí kīri. 'Bá rī pi ká ūjī kīri gí, īri ní kúru átázú kōpi ní Ārāmáykī tī sī.

22 Páulū ní 'yozú 'bá bītríká rī pi ní kīnī, "Má édrípījī má étépījī, īmi yīkí drī ma ká, mā ūlū mávé tā īmi ní." ² Kōpi ká yījī Páulū átá ī ní tā rī Ārāmáykī tī sī, kōpi ūjīkí céré kīri. Kúru Páulū ní 'yozú kīnī,

³ "Ma Yāhūdīgú, tīkí ma kūrú Tārāsísā vé rī agá, āngū Kīlīkiyā vé rī agá, á mba Yērúsālémā agá nōgó. Gāmālyélē ímbá ma, á nī tāímbj 'bá é'bípījī vé rī múké múké, āzini á 'bā éšj céré rizú Múngú rī īnjīzú, sū īmi ní rīī īnjījī āndrū nōri tīnī. ⁴ Má ōčū 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'ba rī pi ūnjī ūnjī, ú'díkī ʔrukō'bée ūdrāá rá. Má uru ūkú rī pi āgō rī pi be íjī ímú 'bá jō āngū ū'yīzú rī agá. ⁵ Átálágú āmbúgú atala rī pi drjgé rī, āzini 'bá rī'ba tā lī'ba rī pi be, kōpi ícō tā má ní rīī njeé nōri ētj rá. Ā'diātāsīyā á mū kōkōbī é'yī kōpi vúgá jījī mužú drjko-ma adri'ba Dāmāséké agá rī pi ní, mā mū rī 'bá Yēsū rī ē'yī'ba gí rī pi uru ūjī ímú ōčū Yērúsālémā gá.

⁶ "Má ní rīī mungará gá létj gé 'dīgé, má ká caá īnyīnjā Dāmāséké gá 'dāá, ācī ní dīzú 'bū gé 'dāásī mā gārā īmgbērēzú kūrū. ⁷ Má ní ngazú 'dézú vūgá, má ní ú'dúkō yīzú, ú'dúkō rī ní 'yozú má ní kīnī, 'Sáulā! Sáulā! Ngá mí ní rizú ma ōčūzú 'dīni rī ā'di?' ⁸ Má ní zīzú, 'Úpī, mī ā'di 'i?' Īri ní újázú kīnī, "Bá mí ní rīī ōčūjī rī, īri ma 'i Yēsū Nāzērētāgú rī." ⁹ 'Bá má ní rīī mūjī kōpi be trj rī pi ndrekī ācī dījī rī rá, 'bo kōpi yīkí ú'dúkō rīipi átápi má be rī kuyé.

¹⁰ "Má ní kúru zīzú, 'Úpī, mā 'o ā'di?' Úpī ní 'yozú kīnī, "Í nga ʔru, 'í mū Dāmāséké gá. 'Í ca dō 'dālē gí, tā ī ní lēé mī 'o rī, ī ūlū mī ní rá." ¹¹ Ācī dījī āngū īmgbērēepi mā gārā gá sī 'dīri, sē mā mī ēšj rá, 'bá mū'ba má be trj rī pi sekī ma mužú Dāmāséké gá 'dāá nī.

¹² "Ágō āzi rú ni Ānānīyā 'i, īri ri adri Dāmāséké gá 'dāá. Īri 'bá Múngú rī īnjījīpi īnjīnjī ni, 'dū tāímbj Mósē vé rī ngaá īndī, Yāhūdī adri'ba 'dālē rī pi ārēvú céré īnjīkī īri īnjīnjī. ¹³ Ágō rī ní ímúzú pá tuzú mā gārā gá, īri ní 'yozú kīnī, 'Má édrípījī Sáulā, mī mī ē zī 'i! Sā 'dāri gé, koro mā mī ní 'i zīzú āngū ndrezú.

¹⁴ "Īri ní 'yozú má ní kīnī, 'Múngú 'bá é'bípījī vé rī īpē mī, mī nī rī tā 'ī éšj ní lēé rī, mī ndre rī Yēsū 'Bá tā be Pīrī rī, āzini mī yī rī īrivé átángá īri ní átá rī. ¹⁵ Mī mū rī tā mí ní ndreé mī mī sī, āzini mí ní yījī mī bī sī rī ūlūú 'bá rī pi ní céré. ¹⁶ Ngá nōni mí ní rīī tēé rī ā'di? 'Í nga ʔru, ā sēkī mí ní bātīzīmū, mī ūjī mívé ūnjīkānyā rá, 'í zī Múngú rī."

¹⁷ "Má ká ma újā gōō Yērúsālémā gá 'dāá, á fi Jō Múngú vé rī agá Múngú rī zījī, á ndre īndrīlīkī, ¹⁸ á ndre Úpī rī īndrīlīkī rī agá 'dāá, īri ní 'yozú má ní kīnī, "Í ku

Yērúsālémā ri mbēlē, ā'diātāsīyā mávé tā mí ní ūlūú rī, 'bá nōgó rī pi ā'yīkí ku.'

¹⁹ "Má ní újázú īri ní, 'Úpī Yēsū, 'bá 'dī'bée nīkí rá 'y-ozú kīnī, á ri ēcī Jō Múngú rī Zīzú rī pi agásī, á ri 'bá Yēsū rī ē'yī'ba gí rī pi uru ū'yījī jō āngū ū'yīzú rī agá, á ri kōpi ūgbāá ūnjī ūnjī. ²⁰ Lókī ī ní Sētēfánō mívé tā ūlūúpi rī 'dīzú drāzú rī gé, á tu pá 'dālē, má ā'yī tā ni ma 'i, á ri 'bá Sētēfánō rī 'dī'ba rī pi vé bōngó ūtēé ma 'i.'

²¹ "Úpī ní kúru 'yozú má ní kīnī, "Í mū, á lē mī pēé mužú rárá rú 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku rī pi āsámvú gé."

²² 'Bá bītríká rī pi 'bākī bī rizú tā Páulū ní rīī átá 'dīri yīzú cīmgbá cazú Páulū ní ívé átángá 'dīri átázú dēzú rī gé. Kúru kōpi ní 'dózú ūtrézú ū'dúkō be ʔru 'dāá, "Ā 'dīkī īri drāá 'dīisī rá, 'bá 'dīni 'dīri ícókī īri kuú adriī fdrī rú ku!" ²³ 'Bá bītríká 'dī'bée rīkī ūtré, kōpi unjekī īvé bōngó akoó rjūkū rī pi ūsī 'dīisī rá, āzini kōpi rīkī fūrūndjī ūmvú yījī ʔru 'dāá.

Páulū pi āngáráwá āmbúgú Rómā vé rī be

²⁴ Ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī ní tāímbj sēzú, ā jīkī Páulū rī mužú vūrā āngáráwá rī pi ní adrizú rī gé 'dāá. Kīnī ā gbākī Páulū rī, ā gōkī īri zījī, ā lū rī tā 'bá rī pi ní rizú ūtrézú ívé tā sī rī. ²⁵ Āngáráwá rī pi ká Páulū rī ūmbé, lēé īri gbāá, Páulū ní ūgalaku rī zīzú kīnī, "Tāímbj ā'yī nyo kīnī ī Rómāgú gbā ísú ākūdē nīkī īrivé ūnjīkānyā kuyé 'dīni rá?"

²⁶ Ūgalaku rī ká tā 'dīri yījī 'dīni, īri ní 'dezú mužú ūgalaku āmbúgú rī vúgá 'dāá, īri ní 'yozú kīnī, "Ágō 'dīri Rómāgú pírī, 'í lē ā 'okī īri íngóni?"

²⁷ Ūgalaku āmbúgú rī ní 'dezú mužú Páulū vúgá 'dāá, īri ní Páulū rī zīzú kīnī, "Í lū má ní, mī Rómāgú?"

Páulū ní újázú kīnī, "Ē, ma Rómāgú."

²⁸ Ūgalaku āmbúgú rī ní 'yozú kīnī, "Má ūfē mūfēngā āmbúgú, má ní ma újázú ícázú Rómāgú rú ānī."

Páulū ní újázú kīnī, "Tīkī ma Rómāgú rú."

²⁹ Āngáráwá lē'ba Páulū rī uzī'ba rī pi ká yījī kīnī, Páulū rī Rómāgú, kōpi unjekī ī mužú 'dīisī rá. Ūgalaku āmbúgú rī ká nījī ámá 'yozú kīnī, 'í 'yī Páulū rī ímvé sī gí, sē ūrī gō fīí éšj ni gé ambamba.

Jīkī Páulū rī Yāhūdī tā lī'ba rī pi ʔndrētj gé

³⁰ Ká mūjī adriī drj 'dīni, ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī lē tā Yāhūdī rī pi ní Páulū rī tōzú rī nījī, īri ní Páulū rī oyuzú, īri ní tāímbj sēzú atala atala rī pi drjgé rī pi ní 'bá tā lī'ba rī pi be, kōpi ā ūmúkī ī céré vūrā ālu gé. Īri ní kúru Páulū rī íjīzú pá tuzú kōpi ʔndrētj gé.

23 Páulū ní āngū ndrezú 'bá tā lī'ba rī pi vúgá 'dāá, īri ní 'yozú kīnī, "Má édrípījī, á nga ēzī Múngú ní éšj be múké cīmgbá ícázú ú'dū āndrū rī gé."

² Koro átálágú āmbúgú Ānānīyā ní 'yozú 'bá pá tu'ba Páulū ā gārā gá rī pi ní kīnī, kōpi ā sakī Páulū ē tī.

³ Páulū ní 'yozú īri ní kīnī, "Mí índré sū ābi ī ní njōó búa imve sī rī tīnjī! † Múngú rī mi sa rá. Mí úrī mávé tā

† Ābi ī ní njōó búa imve sī rī: Īri 'bá 'i 'bāāpi 'bá pīrī rú, 'bo rīipi ūnjīkānyā 'oópi ni.

lij sũ tãjmbj rĩ ní lěé rĩ tĩnj, 'bo mi mĩ ngúlúpĩ sĩ, 'í nǝ tãjmbj rĩ gĩ, mí ní 'yozú ã sakĩ ma ãní!"

⁴ 'Bá pá tu' 'bá Páũlũ ã gãrã gá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, "Mĩ lě 'dĩri átálágú ãmbúgú Múngú vé rĩ 'daá?"

⁵ Páũlũ ní újázú kĩnĩ, "Má ědrĩpĩj, á nĩ kuyé 'yozú kĩnĩ ágó 'dĩri átálágú ãmbúgú, ã'diãtãsiyã síkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, 'Lě mĩ átã átángã ũnjĩ ĩmivé drĩkoma ĩmi ruþĩ rĩ ní ku.' † "

⁶ Páũlũ nĩ ámã rá 'yozú kĩnĩ, 'bã tã lĩ' 'bã rĩ pi ã urũkõ Sãdókẽ, urũkõ' bée Fãrũsĩ, ĩri ní átázú ú'dúkõ be urũ 'dãã kĩnĩ, "Má ědrĩpĩj, ma Fãrũsĩgũ, má ětẽpi rĩ Fãrũsĩgũ. ĩmi rĩ tã lĩ má drĩgẽ má ní ěsĩ 'bãã íngángará idri rú drãngará gálẽsĩ rĩ drĩgẽ rĩ sĩ."

⁷ Páũlũ kã tã rĩ 'yoó 'dĩni, tã 'dĩri ĩjĩ ãgátã Fãrũsĩ rĩ pi ãsãmvú gé Sãdókẽ rĩ pi be. ⁸ Sãdókẽ rĩ pi kĩnĩ, 'bã rĩ drã dõ gĩ, gõ íngã idri rú ku, kõpi kĩnĩ, mãlãykã 'dããyo, ín-drĩ kpã 'dããyo, 'bo Fãrũsĩ rĩ pi ě'yĩkĩ ĩvé rĩ kĩnĩ, ngã 'dĩ' bée cẽré anigé. ⁹ 'Bã rĩ pi ní 'dõzú útrẽzú ú'dúkõ be urũ 'dãã, Fãrũsĩ tãjmbj ímbã' 'bã rĩ pi ã urũkõ ungakĩ urũ, kõpi 'dõkĩ rĩ ãgátã gãã ũkpõ sĩ kĩnĩ, "Bã ĩsũkĩ tã ũnjĩ ágó 'dĩri rũ' 'bã gá kuyé. Sã ãzi sĩ, ín-drĩ, dõku mãlãykã átã ĩri be nĩ." ¹⁰ ãgátã rĩ gõ ícã ũnjĩ, sě ũgalaku ãmbúgú ãngárãwã rĩ pi vé rĩ ní ũrĩ, ũsũ kõpi Páũlũ rĩ ũndĩ kpélẽkpélẽ. ĩri ní tãjmbj sězú ãngárãwã rĩ pi ní, kõpi ã mũkĩ Páũlũ rĩ ípã 'bã 'dĩ' bée drĩgẽ sĩ, kõpi ã jĩkĩ ĩri gõó vúlẽ vũrã ãngárãwã rĩ pi ní adrizú rĩ gé 'dãã.

¹¹ Ínĩgã 'dãri sĩ, Úpĩ Yẽsũ nĩ 'i 'i' dazú Páũlũ ní, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Páũlũ, lě mĩ 'o ũrĩ sĩ ku. Mĩ ũlũ mãvé tã Yẽrũsãlẽmã gã nõgõ gĩ, lě mĩ mũ kpã ũlũ Rómã gã 'dãlẽ."

Yãhũdĩ rĩ pi likĩ Páũlũ vé tã lězú ĩri 'dĩzú

¹² Kã mũyũ adriĩ drũ 'dĩni, ũ'bũtĩnjã rĩ sĩ, Yãhũdĩ rĩ pi úmũkĩ ĩ cẽré vũrã ãlu gé, kõpi sõkĩ ũyõ kĩnĩ, ĩ nyakĩ ngã ku, ãzini ĩ mvũkĩ ngã ku, ũdũ ni, ĩ 'dĩkĩ dõ Páũlũ rĩ drãã ũgbãle gĩ kã. ¹³ 'Bã ĩ úmũ' 'bã Páũlũ ã tã lĩ' 'bã rĩ pi vé kãlãfe aga pũkũ sũ rĩ rá. ¹⁴ Kõpi ní ngazú mũzú atala atala rĩ pi drĩgẽ rĩ pi vúgã 'dãã, ãzini 'bã ambugu rĩ pi vúgã 'dãã, kõpi ní 'yozú kĩnĩ, "Bã sõkĩ ũyõ, 'bã kĩnĩ, 'bã ícókĩ ngã nyaã ku, ũdũ ni, 'bã 'dĩkĩ dõ Páũlũ rĩ drãã ũgbãle gĩ kã. ¹⁵ Kúru ĩmi 'bã tã lĩ' 'bã rĩ pi, lě ĩmi zĩkĩ ũgalaku ãmbúgú rĩ, ě ĩjĩ Páũlũ rĩ ĩmi ěndrẽtĩ gé. Lě ĩmi 'bãkĩ ĩmi sũ ĩmi lěkĩ ĩrivé tã uzijĩ nĩjĩ múkẽ múkẽ rĩ tĩnj. 'Bã lěkĩ ĩri 'dĩjĩ, ĩsũ ícã drĩ vũrã tã lĩzú rĩ gé nõgõ kuyé."

¹⁶ 'Bo Páũlũ õmvũpi vé mvã ágó rú rĩ kã tã ĩ ní Páũlũ ã tã lĩzú 'dĩri yijĩ, ĩri ní njuzú mũzú vũrã ãngárãwã rĩ pi ní adrizú rĩ gé 'dãã, ĩri ní tã rĩ ũlũzú Páũlũ ní.

¹⁷ Kúru Páũlũ ní ũgalaku ãlu ãngárãwã rĩ pi vé rĩ zĩzú ímũzú 'í vúgã nõó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Í jĩ mvã ágó 'dĩri mũyũ ũgalaku ãmbúgú rĩ vúgã 'dãã, mvã ágó rĩ tã be, lě lũú ĩri ní." ¹⁸ Kúru ĩri ní mvã ágó rĩ jĩzú ũgalaku ãmbúgú rĩ vúgã 'dãã.

Ūgalaku rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Páũlũ ĩ ní 'yĩ rĩ zĩ ma mũyũ 'í vúgã 'dãã, kĩnĩ, mã ĩjĩ mvã ágó rĩ mí vúgã nõó, ã'diãtãsiyã ĩri tã be, lě lũú mí ní."

¹⁹ Ūgalaku ãmbúgú rĩ ní mvã ágó rĩ ě drĩ ruþú, ĩri sezú gãrã gã, ĩri ní mvã ágó rĩ zĩzú kĩnĩ, "Tã mí ní lěé lũú má ní rĩ íngõni?"

²⁰ Páũlũ õmvũpi vé mvã rĩ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Ambugu Yãhũdĩ vé rĩ pi lěkĩ ímũ mi zĩjĩ drũ sĩ, mí jĩ rĩ Páũlũ rĩ pá tuú 'bã tã lĩ' 'bã rĩ pi ěndrẽtĩ gé, kõpi lěkĩ ĩ 'bãã sũ kõpi lěkĩ ĩrivé tã uzijĩ nĩjĩ múkẽ múkẽ rĩ tĩnj. ²¹ 'Bo lě mĩ ã'yĩ kõpivé tã 'dĩri ku, ã'diãtãsiyã 'bã rĩ pi cekĩ ĩri kú lětĩ gé 'dãã'dã, kõpivé kãlãfe agã pũkũ sũ rĩ rá. Kõpi sõkĩ ũyõ kĩnĩ, ĩ nyakĩ ngã ku, ãzini ĩ mvũkĩ ngã ku, ũdũ ni, ĩ 'dĩkĩ dõ ĩri drãã ũgbãle gĩ kã. Kõpi útũkĩ ĩ kú ũrẽ, kõpi rĩ tẽ yĩ, dõ mi tã rĩ újã íngõni."

²² Ūgalaku ãmbúgú rĩ ní mvã ágó rĩ pẽzú mũzú, ĩri ní 'yozú mvã ágó rĩ ní kĩnĩ, "Ã lũkĩ 'bã ãzi ní 'yozú kĩnĩ, mí ũlũ má ní tã rĩ gĩ 'dĩni ku."

Pěkĩ Páũlũ rĩ mũyũ Sízẽrĩyã gã

²³ Kúru ũgalaku ãmbúgú ãngárãwã rĩ pi vé rĩ ní ívé ũgalaku ĩrĩ ni pi zĩzú ímũzú 'í vúgã nõó, ĩri ní 'yozú kõpi ní kĩnĩ, "Lě ĩmi ũpěkĩ ãngárãwã mũdũrũlũ ĩrĩ, ĩmi ũpěkĩ kpã ãngárãwã nju' 'bã hũsãní sĩ ni pi pũkũ ězĩrĩ, ãzini ĩmi ũpěkĩ ãngárãwã õjũ be mũ' bée pá sĩ ni pi mũdũrũlũ ĩrĩ, kõpi ã adrikĩ kuú ũrẽ, kãdõ caã sã úrõmĩ ínjĩgã vé ni gé, lě kõpi ã 'dekĩ mũyũ Sízẽrĩyã gã. ²⁴ ĩmi sěkĩ Páũlũ ní hũsãní, ĩmi jĩkĩ ĩri mũzú gãvãñã Fělẽkĩsĩ vúgã 'dãã, ĩmi ũtěkĩ ĩri mũzú múkẽ." ²⁵ ãmbúgú ãngárãwã rĩ pi vé rĩ ní kõkõbĩ sĩzú 'dĩni kĩnĩ, ²⁶ Ma Kãlãwũdiyõ Lĩsĩyã 'i, Gãvãñã Fělẽkĩsĩ ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ rĩ, á sě mí ní mõdõ.

²⁷ Yãhũdĩ rĩ pi ruĩkĩ ágó 'dĩri, kõpi lěkĩ kõdõ ĩri 'dĩjĩ'dj, má ní ícãzú mãvé ãngárãwã rĩ pi be, mã kã nĩjĩ ámã ĩri Rómãgũ, mã ní ĩri ěrĩzú kõpi drĩgẽ sĩ. ²⁸ Á lě nĩjĩ kõpi tõkĩ dõ ĩri ãsĩ, kúru má ní ĩri jĩzú kõpivé 'bã tã lĩ' 'bã rĩ pi ěndrẽtĩ gé. ²⁹ Má ĩsũ nĩjĩ kĩnĩ, tõkĩ ĩri tãjmbj ĩvé rĩ ã tã sĩ, 'bo tã ãzi ĩ ní ícõzú ĩri 'yĩzú, dõku ĩri 'dĩzú ni 'dããyo. ³⁰ Kã ũlũú má ní kĩnĩ, Yãhũdĩ rĩ pi likĩ ĩri ã tã, kõpi lěkĩ ĩri 'dĩjĩ, koro má ní ĩri pẽzú mũzú mí vúgã 'dĩ. Á 'yo 'bã ĩri tõ' 'bã rĩ pi ní, mã kĩnĩ, lě kõpi ã ũlũkĩ tã kõpi ní ĩri tõzú rĩ mí ěndrẽtĩ gé.

³¹ Kúru ãngárãwã rĩ pi ní tã rĩ 'dũzú ngazú sũ ĩ ní ězĩjĩ ní rĩ tĩnj, kõpi ní Páũlũ rĩ jĩzú mũzú ínjĩgã rĩ sĩ cĩmgbã cazú ãnĩtĩpãtĩrĩsĩ gé. ³² Kã mũyũ adriĩ drũ 'dĩni, ãngárãwã ěcĩ' 'bã pá sĩ rĩ pi ní ĩ újázú ĩgõzú vúlẽ vũrã ãngárãwã rĩ pi ní adrizú rĩ gé nõó, kõpi kukĩ ãngárãwã nju' 'bã hũsãní sĩ rĩ pi jĩkĩ Páũlũ rĩ mũzú nĩ. ³³ Kõpi kã mũyũ caã Sízẽrĩyã gã 'dãlẽ, kõpi ní kõkõbĩ rĩ sězú gãvãñã ní, kõpi ní Páũlũ rĩ sězú drĩ ni gé. ³⁴ Gãvãñã ní kõkõbĩ rĩ lãzú, ĩri ní Páũlũ rĩ zĩzú kĩnĩ, "Mĩ íbĩ íngã ãngũ ngõri gé?" Kã mũyũ nĩjĩ ámã 'yozú kĩnĩ Páũlũ íbĩ íngã Kĩlĩkĩyã gã, ³⁵ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ma ímũ mívẽ tã yĩ, ĩsũ ãkũdẽ 'bã mi tõ' 'bã rĩ pi ícãkĩ nõgõ gĩ." Kúru ĩri ní tãjmbj sězú kĩnĩ, ã jĩkĩ Páũlũ rĩ jó ãmbũgũ vé ěrõdẽ †† ní õtũ sĩjĩ rĩ agã, ã ũtěkĩ ĩri ũtětẽ.

† 23:5 Wũngará 22:28

†† ěrõdẽ: ěrõdẽ 'dĩri 'bãgũ sã ĩ ní Yẽsũ rĩ tĩzú rĩ gé rĩ. 'Í lã Mãtãyo 2:1-18.

Tōkí Páulū ri Félēkīsī ɛndrɛtj gé

24 Kā muɔ adrii ú'dú tōwú ā vūdrj gé, átalágú āmbúgú Ānāniyā pi ambugu Yāhūdī rj pi vé rj pi ā ɔrukɔ'bébe, Tērītúlā tāimbj nīpi ambamba rj be, kōpi ní ngazú muɔú Sizeriyā gá 'dāá, kōpi ní tā ĩ ní Páulū ri tōzú rj ũlūzú gávānā Félēkīsī ní. ² ĩ ní Páulū ri zizú fizú jó agá 'dāá, Tērītúlā ní tā ĩ ní Páulū ri tōzú rj njezú Félēkīsī ɛndrɛtj gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Félēkīsī ĩ ní ĩnjī ĩnjī rj, 'í sē 'bávē āngū adri kīri lókí be āco, mí ní adrii úmī be rj sī, mí újā nóni 'bávē āngū ícá múké gí. ³ Āmbúgú 'bávē rj, 'bā āyīkō sī āmbúgú tā mí ní 'oó 'dīri sī. ⁴ Á lē sēé mí ri āndēé kárakarā 'dīni ku, á mā mi, lē mí 'bā ɛsī múké 'bávē tā yizú sāná be mādā.

⁵ "Bā ĩsúkí nī áamá 'yozú kīnī, ágó 'dīri 'bā tā ũnjí 'oópi ni, ĩri ri 'bā rj pi ĩcīkī, sē Yāhūdī rj pi ri tā ũnjí 'o muɔú vū drjgē sī cére. ĩri drj koma 'bā ri' bā Yēsū Nāzērētāgú rj ā pámvú ũbī' bā rj pi vé ni. ⁶ ĩri ri jó Múngú vé rj iza, 'bā ní ĩri ruɔú ānī. ('Bā lēkí ĩrivé tā líj sū tāimbj 'bávē rj ní lēé rj tīnjī. ⁷ 'Bo āngáráwá rj pi vé āmbúgú Lísiyā ímú ũkpō be ĩri paá 'bā drjgē sī nī. ⁸ Sē tāimbj 'bā ĩri tō' bā rj pi ní kīnī, kōpi ē ímúkí tā rj ũlūú mí ɛndrɛtj gé nōgó.) † Lē mí uzj ĩri, mi ícá nī áamá 'yozú kīnī tā 'bā ní ĩri tōzú rj, ĩri tā áda."

⁹ Yāhūdī rj pi ngakí cére ā'yī kīnī, tā Tērītúlā ní 'yoó 'dīri, ĩri tā áda.

Páulū nje ívé tā Félēkīsī ɛndrɛtj gé

¹⁰ Kúru gávānā ní drj suɔú Páulū vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, ā átá átángá rj. Kúru Páulū ní 'yozú kīnī, "Á nī rá ílí kárakarā, mi 'bā rīpi tā líjpi ni āngū nōri agá, ma āyīkō sī mávé tā njezú mí ɛndrɛtj gé.

¹¹ "Mí ícá nī áamá rá 'yozú kīnī, mávé cangará Yērūsālémā gá 'dālē rj vūdrj ni vū drj caá ú'dú muɔrj drj ni ĩrj kuyé, á mu 'dālē Múngú ri zīj. ¹² 'Bā ma tō' bā rj pi ĩsúkí ma āgátá gāngará gá 'bā āzi be jó Múngú vé rj agá 'dāá kuyé, á 'yo tā ũnjí 'bā rj pi ní ĩgānyāzú ānī jó Múngú ri zizú rj agá 'dāá kuyé, dōku kūrú agá 'dāá kuyé. ¹³ Ngá āzi lūúpi 'yozú kīnī tā kōpi ní ma tōzú 'dīri, ĩri tā áda 'dīni 'dāáyo.

¹⁴ "Má ā'yī rá 'yozú kīnī, ma ri lɛtj Úpí Yēsú vé rj ā pámvú ũbī, 'bo kōpi kīnī lɛtj má ní ũbī 'dīri adri lɛtj áda rj kuyé. 'Bo ma ri Múngú 'bā é' bīpīj vé rj ĩnjī, ma kpá ri tāimbj Mósē vé rj 'du nga, āzini tā nēbī rj pi ní sī rj 'du nga. ¹⁵ Á 'bā ɛsī Múngú drjgē, sū 'bā 'dī' bēé ní 'bāā rj tīnjī, Múngú ri úmvúlésī 'bā tā 'o' bā pīrj rj pi inga drāngará gálésī rá, āzini ĩri kpá 'bā tā 'o' bā pīrj ku rj pi inga rá. ¹⁶ Ā' diātāsīyā ú'dú cére ma ri ɛsī 'bā tā pīrj 'ozú Múngú ɛndrɛtj gé, āzini 'bā rj pi ɛndrɛtj gé.

¹⁷ "Má adri āmvé 'dāá ílí be kárakarā, má ní kúru ímvízú ĩgōzú mávé 'bā rj pi vúgá Yērūsālémā gá nōó, má íj mūfēngā ímúú ĩndī mávé 'bā ngá ākó rj pi ē ĩzā kozú, āzini má ímú Múngú ní rōbōŋō zāá. ¹⁸ 'Bā ma tō' bā rj pi ká ma ĩsú jó Múngú vé rj ā bóró 'dāá, ĩsú ākūdē á dɛ lā' bī mērē vé adrizú ānī ule rj vé tā gí. 'Bā

† Átángá véřɛšj 6-8 agá 'dī' bēé, búkū Ězj vé ĩ ní sī Gīrj kī tj sī drj drj rj agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkū Ězj vé vúlé rj agá rá.

bītrj ká rj pi má gārā gá 'dāáyo, 'bā rj pi ĩgānyākí kuyé.

¹⁹ "Bo sá 'dāri gé, Yāhūdī ɔrukɔ anigé āngū Ězjyā vé rj agá 'dāá, lē kōpi ē ímúkí ma tōó nī, lē kōpi ē ímúkí pá tuú mí ɛndrɛtj gé nōgó, kōpi ē ímúkí rj tā ũnjí ĩ ní ma tōzú rj 'yoó nī. ²⁰ Lē mí zj 'bā nō' bēé, kōpi ā lúkí rj mí ní tā Yāhūdī rj pi vé 'bā tā lī' bā rj pi ní ĩsú má rú' bā gá ũnjí rj. ²¹ Sā āzi sī, kōpi ícá ma tō mí ɛndrɛtj gé, tā má ní átá ú'dúkó be ɔrukɔ 'dāá, má ní 'yoó, "Bā ũdrā' bā gí rj pi íngá gō ídri rú rá rj sī."

²² Félēkīsī ní Yēsú vé tā nīj múké múké rj sī, ĩri ní 'yozú kīnī, "Āngáráwá rj pi vé ũgalaku āmbúgú Lísiyā ícá dō gí ká, ma íbí mívé tā lī ndō." Kúru ĩri ní átángá rj ā 'yongará ugazú. ²³ ĩri ní tāimbj sēzú ũgalaku āngáráwá rj pi vé rj ní kīnī, ā ũtēkí Páulū ri múké, 'bo ā ɔyukí ĩri ɛcī āmvé ĩndī, ĩrivé ũndī rj pi ē ɛcīkí rj ĩri ndreé, ā kokí rj ĩri ē ĩzā bēsīnī.

'Yíkí Páulū ri jó ĩ ní rizú āngū ũ'yízú rj agá

²⁴ Ú'dú mādā ā vūdrj gé, Félēkīsī pi ní ímúú ũkú ni Dūrūsílā Yāhūdī rj be. ĩri ní Páulū ri zizú ímúú, kōpi ní bī 'bāzú rizú tā Páulū ní rīí átá tā Kúrísitō Yēsú ri ɛ'yízú rj vé rj yizú. ²⁵ Páulū ká rīí átá kōpi be tā 'ongará pīrj rj vé tā sī, tā 'bā rj ní 'i ũtēzú rj vé tā sī, āzini ú'dú ĩ ní ímú tā lizú rj vé tā sī, sē Félēkīsī ní ũrj. ĩri ní 'yozú kīnī, "Tā 'dīri ca gí! 'Í mu 'dīrsī rá, má ĩsú dō tā 'dīri tā áda, ma íbí mi zj ndō." ²⁶ 'Bo ɛsī ní gé 'dāá, ũsú Páulū ā je 'ĥ drj mūfēngā sī, ri Páulū ri zīj ímú 'í vúgá nōó dīj dīj, ri átá ĩri be.

²⁷ Ílí ĩrj ā vūdrj gé, gōkí Pōrōsīyāsī Fésītō ri 'bāā gávānā rú Félēkīsī ā vūrā gá, 'bo Félēkīsī ɔyú Páulū ri jó āngū ũ'yízú rj agásī kuyé, ā' diātāsīyā lē Yāhūdī rj pi ē ɛsī ā adri rj 'í ní múké.

Páulū tu pá Fésītō ɛndrɛtj gé

25 Kā Fésītō ri 'bāā gávānā rú gí, ú'dú na ā vūdrj gé, ĩri ní ngazú kūrú Sizeriyā vé rj agásī, ĩri ní 'dezú muɔú Yērūsālémā gá. ² Fésītō ká muɔú caá 'dālē, atala atala rj pi drjgē rj pi, ambugu Yāhūdī rj pi vé rj ā ɔrukɔ'bébe, kōpi ní tā ĩ ní Páulū ri tōzú rj ũlūzú ĩri ní. ³ Kōpi ní Fésītō ri māzú, ā ā'yī ívé tā, lē ē íj kī Páulū ri ímúú Yērūsālémā gá nōó, ā' diātāsīyā kōpi lēkí ĩ útú Páulū ri 'dīj drāá lɛtj gé 'dīgē. ⁴ Fésītō ní újázú kōpi ní kīnī, "'Yíkí Páulū ri kú jó āngū ũ'yízú rj agá kūrú Sizeriyā vé rj agá 'dāá' dā, ɛsī mādā, á lē 'deé muɔú 'dāá. ⁵ Lē ambugu ĩmivé rj pi ɔrukɔ, 'bā mukí kōpi be trj, Páulū 'o dō tā āzi ũnjí ni rá, kōpi ā mukí rj ĩri tōó 'dālē."

⁶ Fésītō adri Yērūsālémā gá 'dāá ú'dú ārō, dōku ú'dú muɔrj, ĩri ní kúru 'dezú muɔú Sizeriyā gá 'dāá, ká muɔú adrii drj 'dīni, ĩri ní kúru úrizú jó tā lizú rj agá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, ē íj kī Páulū ri ímú pá tuú 'í ɛndrɛtj gé. ⁷ Páulū ká ífí jó agá nōó, Yāhūdī ímú' bā Yērūsālémā gálésī rj pi tukí pá ĩri ā gārā gá, kōpi tōkí ĩri tā ũnjí ũnjí ni pi sī. Tā kōpi ní ĩri tōzú 'dī' bēé ícá lūú 'yozú kīnī, tā 'dī' bēé tā áda ku.

⁸ Páulū gā tā ĩ ní 'i tōzú rj, kīnī, "Á 'o tā ũnjí Yāhūdī rj pi vé tāimbj ŋōzú kuyé, dōku má átá jó Múngú vé rj ā

tā ūnjí kuyé, dōku má átá 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā tā ūnjí kuyé."

⁹ Fésītō lē ambugu Yāhūdī vé rī pi ē ēsī ā adri 'í ní múké. Kúru ĩri ní Páulū ri zizú kīnī, "Mí ā'yī muḡ Yērūsālēmā gá 'dālē rá, mī mu rí pá tuú má ędretī gé, mā lī rí mívé tā 'dālē?"

¹⁰ Páulū ní újázú kīnī, "Á tu nóni pá jó ĩ ní rizú tā lizú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā rú sī rī agá, lē ā līkí mávé tā nōgó. 'Í nī múké múké 'yozú kīnī, á 'o tā āzi ūnjí Yāhūdī rī pi ní kuyé. ¹¹ Á 'o té dō tā ūnjí ĩ ní ícózú ma 'dizú ni rá, má ícó té 'dīngará rī vé tā gāá ku. 'Bo dō tā Yāhūdī ímú' 'bá 'dī' bée ní ma tōzú rī adri tā áda kuyé, 'bá āzi ícó ma sēé kōpi drīgé ku. Á lē mávé tā jīí 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ędretī gé, ā lī rí mávé tā nī."

¹² Fésītō kā tā rī átá ívé 'bá tā lī' 'bá rī pi be, ĩri ní 'yozú Páulū ní kīnī, "Mí lē 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā lī mívé tā nī. Mí ícó mu 'bāgú Rómā vé rī vúgá 'dāá rá."

'Bāgú Āgīrīpā mu Fésītō vúgá

¹³ Kā muḡ adrií ú'dú mādā ā vūdrī gé, 'bāgú Āgīrīpā pi ómvúpi Bērīnikē be, kōpi ní 'dezú muḡ Fésītō ri ndrezú Sizerīyā gá 'dāá. ¹⁴ Kōpi ní adrií 'dālē ú'dú be kárakarā rī sī, Fésītō ní tā ĩ ní Páulū ri tōzú rī ūlūzú 'bāgú rī ní. ĩri ní 'yozú kīnī,

"Félēkīsī ku ágó āzi ĩ ní 'yīí rī kú jó āngū ū'yīzú rī agá nō. ¹⁵ Má kā muḡ Yērūsālēmā gá 'dāá, atala atala rī pi drīgé rī pi, 'bá ambugu Yāhūdī vé rī pi be, kōpi ūlūkí tā ĩ ní Páulū ri tōzú rī, kōpi kīnī, mā lī tā drī ni gé. ¹⁶ Má ní 'yozú kōpi ní, má kīnī, 'Tāimbī Rómā vé rī ā'yī ĩ ní tā lizú 'bá āzi drīgé ísú nje drī ívé tá kuyé 'dīni ku.' Drīdrī ni, 'bá rī pá tu 'bá 'i tō' 'bá rī be 'bá tā lī' 'bá rī pi ędretī gé, ĩri ívé tá nje ūgbále, ĩ íbī ĩrivé tá lī ndō.

¹⁷ "Kōpi kā ícá má vúgá nōó, má iza sā kuyé, kā muḡ adrií drū 'dīni, má ní átázú má kīnī, ā íjīkí Páulū ri má vúgá vūrā ĩ ní rizú tā lizú rī gé nōó. ¹⁸ 'Bá ĩri tō' 'bá rī pi ká tā rī njeé, tá kōpi ní ĩri tōzú rī adri sū má ní ūsūpū rī tīnī kuyé. ¹⁹ Tá má ní ísú rī, kōpi rikí āgátá gāá ĩ āsámvú gé sī ívé mērē Yāhūdī vé rī ā tā sī, āzini kōpi rikí āgátá gāá ágó rú be Yēsū, drāápi gí, Páulū ní 'yoó ĩri ídri rú rī vé tá sī.

²⁰ "Á ndā létī tí tá 'dīri uzizú nīzú ānī, kúru má ní Páulū ri zizú, dō lē rá, ā mukí ĩrivé tá lī Yērūsālēmā gá. ²¹ 'Bo Páulū ní zizú kīnī, ā 'yīkí 'i kú jó āngū ū'yīzú rī agá nōgó, cīmgbá 'bāgú rī ā lī rí ívé tá nī. Kúru má ní átázú má kīnī, ā 'yīkí ĩri kú nōgó, cīmgbá cazú ú'dú má ní ímúzú ĩri pēzú muḡ 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī vúgá rī gé."

²² Kúru Āgīrīpā ní 'yozú Fésītō ní kīnī, "Á lē ágó 'dīri vé tá yīí mā bí sī." Fésītō ní újázú Āgīrīpā ní kīnī, "Mí ícó ĩrivé tá yī drū sī rá."

Páulū tu pá Āgīrīpā ędretī gé

²³ Kā muḡ adrií drū 'dīni, Āgīrīpā pi ní ímúzú Bērīnikē be, kōpi ní ífízú jó tá lizú rī agá nōó, 'bá rī pi ngakí céré kōpi ĩnjīí ambamba, kōpi ímúkí ūgalaku āngaráwá rī pi vé rī pi be, 'bá ambugu ambugu kūrú agá rī pi be trū. Fésītō ní átázú kīnī, ē íjīkí Páulū ri ífí jó agá nōó.

²⁴ Fésītō ní 'yozú kīnī, "'Bāgú Āgīrīpā, ĩmi 'bá ímú' 'bá rī pi be céré, ĩmi ndrekí drī ágó 'dīri ká! Yāhūdī adri' 'bá Yērūsālēmā gá, āzini Sizerīyā gá rī pi be céré, ímúkí kuú má vúgá nō, kōpi lēkí ā 'dīkí Páulū ri drāá 'dīsī rá.

²⁵ 'Bo má ísú tá ūnjí ĩ ní ícózú ĩri 'dizú drāzú rá ni kuyé. 'Bo ĩri ní lēé 'bāgú Rómā vé rī ā lī ívé tá nī rī sī, má ūsū, á lē ĩri pēé muḡ Rómā gá. ²⁶ 'Bo má ísú tá ā pá má ní kōkōbī sīzú sēzú 'bāgú rī ní kuyé. Nóni má íjī ĩri ímú pá tuú ĩmi ędretī gé, agaápi rá rī, 'bāgú Āgīrīpā, má íjī ĩri mí ędretī gé, mī uzī rī ĩri, mā ísú rí tá má ní lēé sīí rī ānī. ²⁷ 'Á diātāsīyā á pē dō 'bá ĩ ní 'yīí rī 'bāgú rī vúgá 'dāá ísúzú sīkí ĩrivé tá kuyé, tá 'dīri adri múké ku."

Páulū átá ívé tá 'bāgú Āgīrīpā ędretī gé

26 Āgīrīpā ní 'yozú Páulū ní kīnī, "Má ā'yī rá, mí átá mívé tá." Kúru Páulū ní drī suzú uru, ĩri ní í'dózú átázú kīnī,

² "'Bāgú Āgīrīpā, ma āyīkō sī mí ní ma ā'yīí ú'dú ān-drū rī gé tá Yāhūdī rī pi ní ma tōzú rī átázú mí ędretī gé rī sī. ³ Á nī rá mí nī 'bávé mērē Yāhūdī vé rī rá, āzini mí nī tá 'bá ní ę'yīí sēépi 'bá ní 'bā acozú Yāhūdī rú rī rá. Kúru á mā mi drī ĩrī sī, lē mī 'bā bí mávé tá yizú ęsí mādā sī.

⁴ "Yāhūdī rī pi ārēvú céré nīkí ma rá í'dózú ānjīñā gá 'dāá. Kōpi nīkí tá má ní rīí 'oó 'bávé āngū agá, āzini Yērūsālēmā agá rī rá. ⁵ Kōpi nīkí mávé tá caá lókí be aco, kōpi ícó mávé tá ūlū rá, dō kōpi ā'yīkí rá. Kōpi ícó lū mí ní kīnī, ma Fārúsīgú, ma ri mērē 'bávé rī ā tá 'du nga rá. ⁶ Āndrū sī á tu pá nō, lēkí mávé tá līí, ā'diātāsīyā má ní ęsí 'bāá tá Múngú ní ęzīí 'bá ę' 'bīpīí ní rī 'duyú ngaá rī sī.

⁷ "Súrú muḡ drī ni ĩrī ĩsērélē vé rī pi 'bākí ęsí rizú tá ĩri ní ęzīí rī ūtēzú, ānī sē kōpi ri Múngú ri ĩnjī ūtūná pi ínjā be. Á 'bāgú, ęsí má ní 'bāá rī sī, Yāhūdī rī pi ní ma tōzú ānī. ⁸ Ngá ĩmi ní ūsūpū kīnī, Múngú ícó 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi ídri gōó ídri rú ku rī ā'di?

⁹ "Āndúrú má ūsū, á lē tá rī pi 'oó, ā oḡukí rí Yēsū Nāzērētāgú rī ā rú ānī. ¹⁰ Tá 'dīri á 'o Yērūsālēmā gá 'dāá rá. Atala atala rī pi drīgé rī pi sēkí má ní ūkpō, má uru 'bá Yēsū ri ę'yī' 'bá gí rī pi íjī ímú ú'bé jó āngū ū'yīzú rī agá, kádō lēé kōpi ú'dí, ma kpá ri tá ni ā'yī, ā ú'díkí kōpi ūdrāá rá. ¹¹ Á ri ęcí jó Múngú ri zizú rī pi agásī, á ri 'bá Yēsū ri ę'yī' 'bá gí rī pi ęcūpū, kōpi ē idekí rí Yēsū ri ānī. Á ri kpá ęcí kūrú urukō āmvé rī pi agásī, má ęcū kōpi ūnjí ūnjí.

¹² "Ú'dú ālu, atala atala rī pi drīgé rī pi sēkí má ní ūkpō rá muḡ ānī Dāmāsékē gá. ¹³ Á 'bāgú, ma kā rīí muḡ létī gé sī, ūtū mgbímbi gé 'dīgé, á ndre ācí dī íngázú 'bū gélésīla, ĩmgbērē mā gārā, āzini 'bá má ní ęcí kōpi be rī pi ā gārā kūrū, ĩrivé dīngará āngū ĩmgbērēpi rī ndē ūtū vé dīngará rá. ¹⁴ 'Bá ní céré u'dezú vūgá, má ní ú'dúkó yizú íngázú 'bū gélésī, ĩri ní 'yozú má ní Ārāmá'yīkí tī sī kīnī, 'Sáulā, Sáulā! Ngá mí ní rizú ma ęcūzú 'dīni rī ā'di? Ūmbā mí ní rīí fūpú má be 'dīri, ĩri tá azakaza vé ni.'

¹⁵ "Má ní zizú, má kīnī, 'Úpí, mí ā'di 'i'?"

“Úpí ní újázú kíńí, “Bá mí ní ríí ȳcũú rĩ, ĩri ma 'i Yésũ 'i. ¹⁶ Mí íngá pá tuú ury sĩ. Má 'i'da ma mí ęndreťi gé, á lę mi ĩpęę adrii áti' 'bá mávé ni, mĩ mu rí mávé tá mí ní ndreé mĩ mĩ sĩ rĩ ũlúú, ázini tá má ní úmvúlęsí ímũ ũlúú mí ní rĩ ũlúú 'bá rĩ pi ní. ¹⁷ Ma ímũ mi pa 'bá ĩmivę rĩ pi drígę sĩ rá, ázini 'bá adri' 'bá Yáhũdĩ rú ku rĩ pi drígę sĩ rá. Ma mi pę mu 'bá adri' 'bá Yáhũdĩ rú ku rĩ pi vúgá 'dǎá, ¹⁸ mĩ mu rí kȳpi ę mĩ zĩĩ, kȳpi ę ĩfũkĩ rí tá ĩńĩńǎ vé rĩ agásĩ rá, kȳpi ę adrikĩ rí ũtũńǎ agá, kȳpi ę ĩfũkĩ rí ũkpȳ Sǎtǎnǎ vé rĩ agásĩ ǎmvę, kȳpi ę adrikĩ rí 'bá Múngú vé ni, Múngú ę trũ rí kȳpi ĩvé ũńjĩkǎnyǎ agásĩ rá. Kȳpi ę'yĩkĩ dȳ ma gĩ, kȳpi ĩ újǎ adri uleterę 'bá Múngú vé ni.”

¹⁹ “Bǎgú Āgĩrĩpǎ, ĩndrĩlĩkĩ íngápi 'bũ gęlésĩla 'dĩri, á 'du tá ni ngaá rá. ²⁰ Má 'i'dó tĩ Múngú vé rĩ ũlúú 'bá Dǎmǎsękę vé rĩ pi ní, 'bá Yęřũsǎlęmǎ vé rĩ pi ní, ázini má ũlũ ǎngũ Yũdǎyǎ vé rĩ agásĩ cére, á gȳ kpá caá 'bá adri' 'bá Yáhũdĩ rú ku rĩ pi ǎsǎmvú gé, á 'yo, má kíńĩ, lę kȳpi ę kũkĩ ũńjĩkǎnyǎ ǎńĩ, kȳpi ę ę'yĩkĩ Múngú rĩ ǎyu, tá kȳpi ní 'oó rĩ, ę lũ rĩ 'yozú kíńĩ kȳpi újǎkĩ ęsí gĩ.

²¹ “Ú'dũkȳ múkę má ní ũlúú 'dĩri sĩ, Yáhũdĩ rĩ pi rukĩ ma Jó Múngú vé rĩ ę bóro gá 'dǎá, kȳpi lękĩ kȳdȳ ma 'dĩjĩ. ²² “Bo Múngú ko má ĩzǎ cĩmgbǎ ícǎzú ú'dũ ǎndrũ rĩ gé, á tu pá nõgȳ, á lę tá rĩ ũlúú 'bá rĩ pi ní cére, 'i'dózú 'bá ĩ ní ndreé kũ ęzĩ ǎkȳ rĩ pi ní, ázini 'bá ĩ ní ĩńjĩ ĩńjĩ rĩ pi ní. Má ímbǎ tá ǎzi túngú ni kuyę, má ímbǎ tá nębĩ rĩ pi ní ũlúú rĩ, ázini tá Móse ní 'yoó ĩri ímũ 'i nga drĩdrĩ 'dĩlę rĩ. ²³ Má kíńĩ, Kúrĩsĩtȳ rĩ úmvúlęsí ímũ ĩzǎngǎ nya rá, ĩ ímũ ĩri inga drǎngǎrá gǎlęsí drĩdrĩ, ĩri ímũ dĩ ũtũńǎ rú ívé 'bá rĩ pi ǎsǎmvú gé, ázini 'bá adri' 'bá Yáhũdĩ rú ku rĩ pi ǎsǎmvú gé.”

²⁴ Pǎũlũ kǎ rĩí áta, Fęsĩtȳ ní trezú ú'dũkȳ be ury 'dǎá kíńĩ, “Pǎũlũ! Mĩ drĩ ǎbǎ gĩ, mĩvé lǎngǎrá ambamba rĩ sę mĩ drĩ ǎbǎ nĩ.”

²⁵ Pǎũlũ ní újázú kíńĩ, “ǎmbúgú Fęsĩtȳ, má drĩ ǎbǎ kuyę. Tá má ní áta 'dĩri, ĩri tá ǎda, ĩri ífĩfĩ be. ²⁶ “Bǎgú Āgĩrĩpǎ nĩ tá má ní áta 'dĩ' bęe cére rá, sę má ní rizú ǎtázú ũřĩ ǎkȳ 'dĩ. Tá 'dĩ' bęe ní rizú ĩ ngazú rĩ gé, nĩ rá, ǎ'diǎtǎsĩyǎ tá 'dĩ' bęe nga 'i ũgũzǎ rú kuyę. ²⁷ “Bǎgú Āgĩrĩpǎ, mĩ ę'yĩ nyo nębĩ rĩ pi vé tá rá? Á nĩ rá mĩ ę'yĩ rá.”

²⁸ Āgĩrĩpǎ ní Pǎũlũ rĩ zizú kíńĩ, “Mĩ ũsũ, mĩ ícȳ ma úbę ícǎ Kũřĩsĩťyǎńĩ rú sǎ mǎdǎńǎ nõri agá rá?”

²⁹ Pǎũlũ ní újázú kíńĩ, “Mĩ dȳ mĩ újǎ sǎńǎ nõri agá rá yǎ, dȳ mĩ íbĩ mĩ újǎ ndȳ yǎ, ma Múngú rĩ zĩ mĩ ní, ázini 'bá mávé tá yĩ' 'bá ǎndrũ nõ' bęe ní, ĩmĩ ícǎkĩ rĩ sũ má tĩńjĩ, adri 'yozú kíńĩ sũ ĩ ní ma 'yĩ nõri tĩńjĩ ku.”

³⁰ “Bǎgú Āgĩrĩpǎ, gǎvǎńǎ Fęsĩtȳ, Bęřĩńĩkę, 'bá jó agá rĩ pi be cére, kȳpi ní ngazú ury. ³¹ Kȳpi kǎ rĩí fũú mužú ǎmvę 'dǎá, kȳpi rikĩ áta ĩ ǎsǎmvú gé sĩ kíńĩ, “Ágó 'dĩri 'o tá ǎzi ĩ ní ícȳzú ĩri 'dĩzú drǎzú ni kuyę, 'o kpá tá ǎzi ĩ ní ícȳzú ĩri 'yĩzú ni kuyę.”

³² Āgĩrĩpǎ ní 'yozú Fęsĩtȳ ní kíńĩ, “Ágó 'dĩri ę 'yo dȳ 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rĩ ę ĩ ívé tá nĩ 'dĩni ku, ĩ té ĩri trũ rá.”

Pǎũlũ 'de mužú Rómǎ gǎ kũlũmgbǎ sĩ

27 Āgĩrĩpǎ kǎ 'yoó 'bǎ 'dekĩ mužú kũlũmgbǎ sĩ ĩtǎlĩyǎ gǎ, ĩ ní Pǎũlũ pi ęzizú 'bǎ urykȳ ĩ ní ũ'yĩ rĩ pi be kũ ũgalaku Jũlĩyǎsĩ drígę. Jũlĩyǎsĩ rĩ ũgalaku ǎngǎráwǎ ĩ ní zĩĩ ngúlũmũ 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rĩ pi vé ni. ² 'Bǎ ní tuzú kũlũmgbǎ íbĩpi íngápi Ādrǎmǎťiyȳ gǎ rĩ agá, kũlũmgbǎ rĩ lę ęcĩ mužú vũřǎ ĩri ní pá tuzú rĩ pi gé sĩ, ǎngũ Ězĩyǎ vé rĩ agá. 'Bǎ tukĩ Mǎkędȳńiyǎgú be trũ, ágȳ rĩ ę rũ Āřĩsĩtǎřũkȳ 'i, íbĩ íngǎ Tęsǎlȳńĩkę gǎ.

³ Kǎ mužú adrii drũ 'dĩni, 'bǎ ní cazú kũřú Sĩdȳńǎ vé rĩ gé, Jũlĩyǎsĩ 'bǎ ęsí múkę Pǎũlũ ní, ǎ'yĩ Pǎũlũ rĩ mužú ívé ũndĩ rĩ pi vú, kȳpi ę sękĩ rĩ ĩri ní ngǎ ĩri ní lęę rĩ. ⁴ “Dǎgǎ 'bǎ gȳkĩ fĩ kũlũmgbǎ agá dĩjĩ, ũlĩ ní ívĩzú 'bǎ vúgǎ nõlę ũkpȳ be, 'bǎ ní kũru 'dezú mužú, 'bǎ agakĩ ǎngũ 'i ĩĩpi kũ ngũ Sǎyĩpũřǎsĩ vé rĩ ę gǎřǎ gǎ sĩ, ũlĩ vĩĩpi ũkpȳ be 'dĩri ę 'o rĩ 'bǎ ũńjĩ ku. ⁵ “Bǎ mužú yĩ tafu rĩ agásĩ, 'bǎ agakĩ ǎngũ Kĩlĩkĩyǎ vé rĩ ę gǎřǎ gǎ sĩ, ázini 'bǎ agakĩ ǎngũ Pǎmĩřĩlĩyǎ vé rĩ ę gǎřǎ gǎ sĩ, 'bǎ ní kũru cazú kũřú Mĩřǎ vé rĩ gé, ǎngũ Lĩsĩyǎ vé rĩ agá. ⁶ ũgalaku rĩ řsũ kũlũmgbǎ ǎzi íbĩ íngǎ Ālękĩzǎndǎřiyǎ gǎ, lę mužú ĩtǎlĩyǎ gǎ, ĩri ní 'yozú kíńĩ, 'bǎ tukĩ kũlũmgbǎ rĩ agá.

⁷ “Bǎ rikĩ mužú kũlũmgbǎ rĩ sĩ mǎdǎ, 'du ú'dũ kǎrákǎrá, 'bǎ nyakĩ ĩzǎngǎ ambamba. 'Bǎ kǎ rĩí 'bǎǎ caá ĩnyĩńǎ Kĩńĩdȳ gé, ũlĩ rĩ vé vĩngǎrá sę 'bǎ útrúkĩ 'bǎ mužú drĩdrĩ kuyę. Kũru 'bǎ ní 'bǎ újázú mužú wȳȳkȳ ǎndręlę rú rĩ gé, cazú ǎngũ 'i ĩĩpi kũ ngũ yĩ agá Kũřętę vé rĩ gé. 'Bǎ agakĩ kũřú Sǎlĩmȳńę vé rĩ ę gǎřǎ gǎ sĩ.

⁸ “Bǎ agakĩ mužú Kũřętę ę gǎřǎ gǎ sĩ, 'bǎ nyakĩ ĩzǎngǎ ambamba, 'bǎ ní kũru cazú vũřǎ kũlũmgbǎ rĩ pi ní pá tuzú rĩ gé, ĩnyĩńǎńǎ kũřú Lǎsĩyǎ vé rĩ gé.

⁹ “Bǎ izakĩ sǎ ambamba, ǎ'diǎtǎsĩyǎ sǎ kílȳngȳro vé rĩ gé, ũlĩ rĩ vĩ ũkpȳ be ambamba, kũlũmgbǎ rĩ ícȳ mužú ǎńĩ bǎ ku, ǎ'diǎtǎsĩyǎ Ú'dũ ĩ ní rizú Ānyǎngǎ A'bizú † rĩ aga gĩ. Pǎũlũ ní 'yozú ũgalaku kũlũmgbǎ agá rĩ pi ní kíńĩ,

¹⁰ “Āgȳ 'dĩ' bęe, á nĩ rá 'bǎ útrúkĩ dȳ 'bǎ mužú kũlũmgbǎ rĩ sĩ drĩdrĩ, 'bǎvé kũlũmgbǎ, 'bǎvé ȳgũ kũlũmgbǎ agá rĩ pi, 'bǎ ngúlú be cére, 'bǎ drĩlę ũńjĩ řsũ rá.” ¹¹ “Bo ũgalaku rĩ ǎ'yĩ tá Pǎũlũ ní 'yoó rĩ kuyę, ǎ'yĩ tá kũlũmgbǎ ę'dĩpa ní 'yoó rĩ, ázini ágȳ kũlũmgbǎ újĩpi rĩ ní 'yoó rĩ ǎyu.

¹² Vũřǎ 'dĩri kũlũmgbǎ rĩ pi ní rizú pá tuzú rĩ, ĩri vũřǎ ũńjĩ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ lȳkĩ kílȳngȳro vé rĩ ũńjĩ ††, 'bǎ ícȳkĩ adrii 'dǎgǎ bǎ ku, 'bǎ kǎrákǎrá pi ũsũkĩ kíńĩ, lę 'bǎ 'dekĩ mužú kũlũmgbǎ rĩ sĩ Fȳyĩńĩkę gé, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ĩri vũřǎ múkę kũlũmgbǎ rĩ pi ní mužú pá tuzú ni, lȳkĩ kílȳngȳro vé rĩ gé 'bǎ mužú rĩ adrii 'dǎgǎ. Vũřǎ kũlũmgbǎ rĩ pi ní pá tuzú 'dĩri Kũřętę gǎ, ĩri vũřǎ ũtũ ní 'dęngǎrá gǎlę rú rĩ gé, vũřǎ 'dǎri gé, 'bǎ rĩ pi ícȳ ǎngũ ndre ǎndręlę rú, ázini ũřũlę rú.

† Ú'dũ ĩ ní rizú Ānyǎngǎ A'bizú rĩ: Ú'dũ 'dĩri ĩlĩ ǎlu agá, ǎtǎlǎgú ǎmbúgú rĩ fĩ Jó Múngú vé rĩ agá 'dǎá vú be ǎlu, ĩri mu ǎřĩ uya Vũřǎ Uletereterę rĩ agá 'dǎá, 'bǎ ĩsęřęlę vé rĩ pi trũzú ǎńĩ ĩvé ũńjĩkǎnyǎ agásĩ, 'bǎ ĩsęřęlę vé rĩ pi rĩ ǎnyǎngǎ a'bi ú'dũ 'dĩri gé. † ĩ lǎ Lęvĩťĩkǎ 16; Ębęřę 9-10. †† Lȳkĩ kílȳngȳro vé rĩ: ǎngũ ĩsęřęlę vé rĩ gé 'dǎá, lȳkĩ kílȳngȳro vé rĩ gé, ęcĩ tungǎrá ũkpȳ ũkpȳ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ yĩĩgȳ rĩ 'dĩ ambamba, sę ǎngũ rĩ igbe igbe. Sǎ 'dǎri gé, ũlĩ rĩ vĩ ũkpȳ be, sę kũlũmgbǎ ícȳ pá tuú 'dǎgǎ ku.

Ūlí vjǐpi ũkpō be yǐj tafu rǐ agá rǐ

¹³ Ūlí rǐ kā í'dó vjǐ ũkpō be mǎdǎ ándrélésǐla, 'bá kǔlúmgbá újǐ' 'bá rǐ pi ũsǔkí kǐnǐ, ǐ ícó mụ rá. Kōpi ni ũmgbǔ rǐ ísézú yǐj agá 'dǎásǐ, kōpi ní mụzú āngǔ 'i líjǐpi kú ngụ yǐj agá Kūrétē vé rǐ ā gārā gá sǐ. ¹⁴ Kǎ mụy adrií mǎdǎ, ũlí ní ívǐzú ímǔzú 'bá vúgá nǒlé ũkpō be, ũlí rǐ íbǐ ívǐ āngǔ 'i líjǐpi kú ngụ yǐj agá rǐ gé 'dǎásǐ, āsámvú āngǔ úrǔlé rǐ pi vé ũtǔ ní ǐfǔzú rǐ be rǐ géléǐsǐla. ¹⁵ Ūlí rǐ vjǐ ũkpō be, sē 'bá ícókí kǔlúmgbá rǐ jǐjǐ bǎ ku. 'Bá kukí ũlí rǐ rǐ kǔlúmgbá rǐ vjǐ mụzú nǐ.

¹⁶ 'Bá agakí āngǔ 'i líjǐpi kú ngụ yǐj agá ǐ ní zǐj Kǎwǔdǎ rǐ ā gārā gá sǐ, vǔrǎ 'dǎri gé, ũlí ícó vjǐ ũkpō sǐ ku. 'Bá ũ'bǐkí kǔlúmgbá ídri pazú rǐ ísé, 'bá ísúkí ǐzāngǎ ānǐ ambamba. ¹⁷ 'Bo 'bá ísékí kǔlúmgbá ídri pazú rǐ kǔlúmgbá āmbúgú rǐ agá nǒó rá. 'Bá kǔlúmgbá újǐ' 'bá rǐ pi ũ'yǐkí bǎákú kǔlúmgbá rǐ ā rǔ' 'bá gá sǐ kúrǔ, kǔlúmgbá rǐ úmbézú, ā adri rǐ ānǐ ũkpó ũkpó. Kōpi 'okí ũrǐ sǐ, ũlí rǐ ní lēé kōpi vjǐ mụzú āngǔ cínýáfǎ rǔ ǐ ní zǐj Sǎrǎtísǐ rǐ gé rǐ sǐ, kōpi u'dúkí ngá ǐ ní úmbé kǔlúmgbá rǔ' 'bá gá bǎákú sǐ rǐ pi ú'bé yǐj agá, kǔlúmgbá rǐ ā mụ rǐ ānǐ mǎdǎ. Ūlí rǐ rǐ kǔlúmgbá rǐ vjǐ mụzú nǐ.

¹⁸ Ūlí rǐ vjǐ ũkpō be, kǎ mụy adri drǐ 'dǐni, kōpi u'dúkí ngá kǔlúmgbá agá rǐ pi ú'bé yǐj agá. ¹⁹ Kǎ mụy caá ú'dú na ni gé, kōpi u'dúkí ngá ězǐ ngazú kǔlúmgbá agá rǐ pi ú'bé cére yǐj agá. ²⁰ Ūlí vjǐpi ũkpō be 'dǐri vjǐ caá ú'dú be kárakarǎ, ōzǔ ũtǔ rǐ ē mǐ, āzini ōzǔ línýǎ rǐ pi, sē kōpi índrékí ku, 'bá ũsǔkí 'bá ícókí ídri ku.

²¹ 'Bá adrikí ú'dú be kárakarǎ, 'bá nyakí ngá kuyé. Páulǔ ní ngazú pá tuzú ury sǐ, ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Āgō 'dǐ'bée, ǐmi yǐkí té dō tā má ní 'yoó rǐ rá, 'bá ícókí té ǐfǔú Kūrétē agá 'dǎásǐ ku, ngá 'dǐ'bée ícókí té ábá ku.

²² 'Bo á lē nóni 'yoó ǐmi ní kǐnǐ, lē ǐmǐ ěsǐ ā adri ũkpó ũkpó, ā 'diātǎsǐyǎ ǐmi āsámvú gé 'dǐgé, 'bá āzi ícó drǎá ālunǎni ku, kǔlúmgbá rǐ 'yénǎ ábá nǐ.

²³ "Ma 'bá Múngú vé ni, ma ri Múngú ri ǐnjǐ. ǐnjǎ ájée rǐ sǐ, ǐpē ívé mǎlǎyíkǎ ímǔ pá tuú mǎ gārǎ gá, ²⁴ ǐri ní 'y-ozú má ní kǐnǐ, 'Páulǔ, mǐ 'o ũrǐ sǐ ku, mi mụ pá tu 'bǎgú āmbúgú Rómǎ vé rǐ endrētǐ gé rá. Mǐ tā sǐ, Múngú vé ěsǐ múké rǐ sǐ, ǐri 'bá kǔlúmgbá agá rǐ pi ídri cére rá.' ²⁵ Āgō 'dǐ'bée, ǐmi 'okí ũrǐ sǐ ku, má ě'yǐ tā Múngú ní 'yoó rǐ rá, tā rǐ ímǔ 'i nga sǔ ǐri ní 'yoó má ní 'dǐri tǐnjǐ. ²⁶ Ūlí rǐ ímǔ kǔlúmgbá rǐ vjǐ mụ pá tu āngǔ 'i líjǐpi kú ngụ yǐj agá 'dǎri gé."

²⁷ Ūlí vjǐ tafu rǐ drǐgé sǐ ũtǔnjǎ pi ǐnjǎ be, caá ú'dú mụdrǐ drǐ ni sụ, kǎ mụy caá ǐnjǎ ágágá, 'bá kǔlúmgbá rǐ újǐ' 'bá rǐ pi ní nǐzú ámázú 'yozú kǐnǐ, ǐ 'bǎkí caá yǐj tafu Ādǐrǐyǎ vé rǐ tǐ gé āngǔ nyōókú rǔ rǐ gé gí. ²⁸ Kōpi ní aya āzi í'dúzá 'yǐzú bǎá sǐ, 'bezú yǐj agá 'dǎá, yǐj rǐ vé kǔngárǎ ámázú ānǐ, Kōpi ísúkí nǐjǐ, yǐj rǐ vé kǔngárǎ ca pá ágélé mǔdǔrǔlǔ ālu pǔkǔ ǐrǐ (120). Kōpi kǎ ǐ útrú mụzú drǐdrǐ, kōpi ísúkí nǐjǐ, yǐj rǐ vé kǔngárǎ ca pá ágélé pǔkǔ úrǔmǐ (90). ²⁹ 'Bá kǔlúmgbá újǐ' 'bá rǐ pi 'okí ũrǐ sǐ, kōpi ũsǔkí kǐnǐ, 'bá mụ 'bá ěsǐ ǐrǎ rǔ' 'bá gá, kōpi u'dúkí ũmgbǔ ǐ ní ũ'yǐ sụ kǔlúmgbá rǔ' 'bá gá rǐ pi ú'bé yǐj agá, kōpi zǐkí Múngú ri kǐnǐ, lē āngǔ rǐ ówǔ ǐ ní mbēlē mbēlē. ³⁰ 'Bá kǔlúmgbá rǐ újǐ' 'bá rǐ pi lēkí kōdō ngáá ápá kǔlúmgbá rǐ agásǐ rá, kōpi í'dúkí kǔlúmgbá ídri

pazú rǐ suú yǐj agá 'dǎá, 'bá rǐ pi ā ũsǔkí rǐ kǐnǐ rǐ ũmgbǔ ú'bé yǐj agá 'dǎá, kǔlúmgbá rǐ endrētǐ gé. ³¹ Páulǔ ní 'yozú ũgalaku rǐ ní, āzini āngárǎwǎ rǐ pi ní kǐnǐ, "'Bá kǔlúmgbá rǐ újǐ' 'bá rǐ pi dō kǔlúmgbá rǐ agá nǒó 'dǎáyo, ǐmi ícókí ídri ku." ³² Kúru āngárǎwǎ rǐ pi ní bǎákú kǔlúmgbá ídri pazú rǐ ũ'yǐzú rǐ pi úlǐzú, kōpi ní kǔlúmgbá rǐ kuzú 'dezú yǐj agá 'dǎá.

³³ Āngǔ rǐ kā 'bǎá rǐí ówǔ, Páulǔ ní kōpi mǎzú, lē kōpi ā nyakí ǐnyá. ǐri ní 'yozú kǐnǐ, "Ū'dú mụdrǐ drǐ ni sụ 'dǐ'bée agá, ǐmi rikí adrií ǐzāngǎ sǐ, ǐmi nyakí ngá kuyé.

³⁴ Á mǎ ǐmi, lē ǐmi nyakí ngá, ǐmi adrikí rǐ ídri rǔ. ǐmi 'okí dō 'dǐni, 'bá āzi ícó ádrǎ ǐmi āsámvú gé 'dǐgé ku."

³⁵ Páulǔ kǎ tā rǐ átǎ 'dǐni, ǐri ní pánga í'dúzá, ǐri ní ówǔ 'dǐfǔ sézú Múngú ní 'bá rǐ pi endrētǐ gé 'dǐgé. ǐri ní pánga rǐ āndǐzú, ǐri ní í'dózá nyazú. ³⁶ Tǎ 'dǐri ímbǎ kōpi ē ěsǐ, kōpi gōkí ngá nyaá rá. ³⁷ 'Bávé kǎlǎfe mǔdǔrǔlǔ ǐrǐ pǔkǔ ězǐrǐ drǐ ní áziyǎ (276) kǔlúmgbá agá 'dǎá.

³⁸ 'Bá rǐ pi kǎ ngá rǐ nyaá ěpǐzú gí, kōpi u'dúkí ānyāngǎ rǐ ē ǐmbǐtǎ ú'bé yǐj agá, kǔlúmgbá rǐ ē ěnjǐ rǐ ku.

Ūlí ũkpō be ni vjǐ kǔlúmgbá rǐ ũnjō kpélékpélé

³⁹ Āngǔ rǐ kā ówǔ, kōpi nǐkǐ āngǔ nyōókú rǔ rǐ ámǎ kuyé, 'bo kōpi ní āngǔ cínýáfǎ rǔ ni ndrezú yǐj gārǎ gá 'dǎá, kōpi ní ũsǔzú, ǐ lēkí kǔlúmgbá rǐ jǐjǐ mụzú āngǔ cínýáfǎ rǔ rǐ gé 'dǎá. ⁴⁰ Kúru kōpi ní bǎákú ǐ ní ũmgbǔ rǐ pi úmbézú rǐ pi úlǐzú, ũmgbǔ rǐ pi ní u'dezú yǐj ā ndúgé 'dǎá, kōpi ní kpá ngá kǔlúmgbá rǐ újǐzú rǐ óyuzú. Kōpi ní bōngó kǔlúmgbá rǐ endrētǐ gé ũlí ní rǐí vjǐ anigé kǔlúmgbá rǐ vjǐpi mụzú rǐ sezú ury, ũlí ní kǔlúmgbá rǐ vǐzú mụzú yǐj tǐ gé 'dǎá. ⁴¹ 'Bo kǔlúmgbá rǐ mụ 'i ěsǐj āngǔ cínýáfǎ rǔ rǐ gé 'dǎá, áwǐ atee āngǔ nyōókú rǔ rǐ gé. Kǔlúmgbá rǐ vé ũmvú tǐ atee mgbé, ícó mụy bǎ ku. Ūlí ũkpō be ni ní íngázú, ǐri ní yǐj rǐ vǐzú úvázú ngǔyǎ ngǔyǎ, ũlí rǐ vé ũkpō ũnjō kǔlúmgbá rǐ vé só kpélékpélé.

⁴² Āngárǎwǎ rǐ pi lēkí 'bá ǐ ní ũ'yǐ rǐ pi ú'dǐ 'dǐsǐ rá, ā 'diātǎsǐyǎ kōpi ā gbǎkí rǐ yǐj rǐ ápá mụzú ku. ⁴³ 'Bo ũgalaku āngárǎwǎ rǐ pi vé rǐ lē ā 'dǐkí Páulǔ ri ku, ā'yǐ tā āngárǎwǎ rǐ pi ní lēé 'oó 'dǐri kuyé. ǐri ní átázú kǐnǐ, 'bá nǐ' 'bá yǐj gbǎ'bée ǐndǐ rǐ pi ā úwákí kǔlúmgbá rǐ agásǐ drǐdrǐ, kōpi ā múkí āngǔ nyōókú rǔ rǐ gé. ⁴⁴ ǐri ní 'yozú uryokǔ'bée ní kǐnǐ, kōpi ā útǔkí úrí kǔlúmgbá rǐ vé ǐrǐkǔ ũnjōpǐ gí 'dǐri drǐgé. Kúru 'bá rǐ pi ārǔvú cére cakí āngǔ nyōókú rǔ rǐ gé 'dǎlé múké.

Páulǔ ca Mǎlǎtǎ gǎ

28 'Bá cakí yǐj tǐ gé 'dǎlé múké, 'bá múkí nǐjǐ ámǎ ākǔdē 'bá cakí āngǔ 'i líjǐpi kú ngụ yǐj agá ǐ ní zǐj Mǎlǎtǎ rǐ gé gí. ² 'Bá adri' 'bá āngǔ 'i líjǐpi kú ngụ rǐ agá 'dǎlé rǐ pi ě'yǐkí 'bá ěsǐ be múké. Kōpi ũdǎkí áci, ě'yǐkí 'bá úrí áci rǐ tǐ gé, ā 'diātǎsǐyǎ sǎ 'dǎri gé, yǐjgǔ ri 'dǐ nǐ, āngǔ rǐ igbegbe.

³ Páulǔ ní ǐjǎ u'duzú, ǐri ní ũ'bǎzú áci mǐ gé 'dǎá, áci rǐ vé kongárǎ sǐ, ǐnjǐ ní íkpúzá Páulǔ ē drǐ cizú. ⁴ 'Bá rǐ pi kǎ ndrēé ǐnjǐ rǐ ci Páulǔ ē drǐ, ónjǔ kú drǐ ni gé tǐtǐ, kōpi ní átázú ǐ āsámvú gé sǐ kǐnǐ, "Ágō 'dǐri 'bá āngǔ ú'dǐpi

ni, 'de yij agá 'dāá rá, 'bo drā kuyé, 'bávé múngú rj pi vé āzi ālu, li tā drj ni gé gí, lē ā 'díkí ři drāá 'dřisí rá."

⁵ 'Bo Páulū ní řnj ři yazú 'í drjgé sř 'dezú ācí mj gé 'dāá, řnj ři 'o ři ūnjí kuyé. ⁶ 'Bá ři pi ūsŭkí déna Páulū ē drj ri př rá, dōku ři koro nga 'í dé, ři drā rá, kōpi tēkí ndreé sá be āco, kōpi ká ndreé řnj ři 'o ři ūnjí kuyé, kōpi gōkí ūsŭjú kijnř, ágó 'dři múngú.

⁷ Gávānā āngŭ 'i lřpi kú ngŭ yij agá 'dāri vé rŭ Pŭbēlřyō 'i, ři nyōōkŭ be āngŭ 'dāri gé. Ě'yj 'bā ívé āngá, adri 'bá be múké cazú ū'dŭ na. ⁸ Sā 'dāri gé, Pŭbēlřyō ětēpř ri drā rŭ, rŭ'bá ni koko, ři ri sŭsŭ. Páulū ní fizú mužú ři ndrezú, ři ní Múngú ri zřzú, ři ní 'ř drj 'bāzú drj ni gé, drā ři ní kŭru dezú rŭ'bá ni gé sř rá. ⁹ Tā 'i ngaápi 'dři ā vŭdrj gé, 'bá céré drā be adri 'bā āngŭ 'i lřpi kú ngŭ yij agá 'dālě ři pi ímŭkí Páulū vŭgá, drā ři dē kōpi rŭ'bá gá sř rá. ¹⁰ Tā 'dři sē 'bá ři pi céré řnjřkí 'bā řnjřnjř, lókí 'bá ní lēzú mužú ři ká ícō, 'bá ři pi sēkí 'bá ní ngá 'bá ní lēē ři pi āřevú céré rá.

Páulū ca Rómā gá

¹¹ Mbāá na ā vŭdrj gé, sá kílongóro vé ři ká deę, 'bá ní tuzú kŭlŭmgbá pá tuŭpi kú Mālātā gá ři agá, 'bá ní 'dezú mužú. Kŭlŭmgbá ři íbí ímŭ Ālěkřzāndārřyā gálēsř, ūdékí ngá múngú rŭ řnj kú endřtj ni gé, ālu ři ā rŭ Kāsřtōrē, āzi ři Pólěkřsř. ¹² 'Bá muží pá tuŭ kŭřŭ Sřrākŭsā vé ři gé, 'bá adrikí caá 'dāgá ū'dŭ na. ¹³ 'Dāgá 'bá ní tuzú kŭlŭmgbá agá, 'bá ní 'dezú mužú, 'bá ní mužú cazú Rēgřyŭmŭ gé. Kā mužŭ adriř drŭ 'dřni, ūlí ní 'dózu vřzŭ ímŭzŭ āndřlēsřla, ká kpá mužŭ adriř drŭ 'dřni, 'bá ní cazú Pŭtēyólř gé. ¹⁴ 'Dāgá 'bá řsŭkí 'bá Yēsŭ ri ě'yř 'bá gí ni pi, kōpi ě'yřkí 'bā ívé āngá, kijnř 'bā adrikí ři be caá Sēbřřtř ālu. Vŭdrj ni gé, 'bá ní kŭru mužú Rómā gá.

¹⁵ 'Bá Yēsŭ ri ě'yř 'bá gí Rómā gá 'dālě ři pi ká yij kijnř 'bā ri ímŭ 'dřř'dř, kōpi ímŭkí 'bā drj ūtēē jōkōnj Āpřyō ři gé, ūřŭkō 'bēē ūtēkí 'bā vŭrā āzi gé, vŭrā 'dāri gé, jó na anigé ūmŭ vé ni. Páulū ká āgō ri 'bā ři ūtē 'bā ři pi ndreé, sē Páulū ē ěsř mba āní rá, sē Múngú ní ōwō 'dřřfō. ¹⁶ 'Bá ká mužŭ caá Rómā gá 'dālě, ā'yřkí Páulū ri laá ívé jó agá ō'dŭkŭlęgŭsř, 'bākí āngáráwá ři ūtēē.

Páulū sē tř Múngú vé ři Rómā gá

¹⁷ Kā mužŭ caá ū'dŭ na ā vŭdrj gé, Páulū ní drj koma Yāhŭdř ři pi vé ři zřzŭ ímŭzŭ vŭrā ālu gé. Kōpi ká ři ūmŭ, Páulū ní 'yozú kōpi ní kijnř, "Mā ědrřpřř, mā 'o dō tā āzi ūnjí mávé 'bá ři pi ní kuyé drāāšřyā, dōku mā 'yo dō 'bávě mēřē 'bā ě'břpřř vé ři ā tā ūnjí kuyé drāāšřyā, řŭkí ma Yērŭsālēmā gá 'dāá, sēkí ma āngáráwá Rómā

vé ři pi drjgé. ¹⁸ Kōpi uzřkí ma, kōpi lěkí kōdō ma ořŭŭ rá, ā'diātāsřyā á 'o tā āzi ūnjí ři ní ícōzŭ ma 'dřzŭ drāzŭ ni kuyé. ¹⁹ 'Bo Yāhŭdř ři pi ká gāá sř, má ní 'yozú, á lē 'bāgŭ āmbŭgŭ Rómā vé ři ā li mávé tā nř. 'Bo á lē tā ūnjí 'yoó 'bá mávé ři pi ní ku. ²⁰ Tā 'dři sē má ní řmi zřzŭ ímŭzŭ, átázŭ řmi be āní. 'Yřkí ma Māsřyā Īsērēlē ři pi ní ěsř 'bāá drj ni gé ři vé tā sř."

²¹ Yāhŭdř ři pi ní ūjázŭ kijnř, "'Bá řsŭkí kōkōbř řngázŭ Yŭdāyā gálēsř kuyé mř tā sř, dōku 'bá ímŭ 'bā 'dāásř nōgō ři pi āsámŭvé gé, 'bá āzi ūlŭ 'yozú kijnř mí 'o tā ūnjí rá 'dřni āluņáni kuyé. ²² 'Bo 'bá lěkí yij mí tř gé, mi dō 'yo ngōni, ā'diātāsřyā 'bá ři pi āřevú céré ri átá ūnjí ngŭlŭmŭ Yēsŭ ā pámvŭ ūbř 'bā ři pi vé tā sř."

²³ Kōpi gōkí ū'dŭ āzi řpēē ímŭzŭ Páulū ri ndrezú. ū'dŭ 'dāri gé, 'bá ři pi ūmŭkí ři kárakarā vŭrā ři ri adriřŭ ři gé. Páulū ri kōpi ní mālŭngā Múngú vé ři ā tā ūlŭú 'dózu ū'bŭtř ěmgbá cazú ūndřņā gá, ri Yēsŭ vé tā ři ní sřř tājmbř Mōsē vé ři agá ři ímbá, āzini nēbř ři pi ní sřř ři ímbá, kōpi ē ě'yřkí ři Yēsŭ ri āní. ²⁴ 'Bá ři pi ā ūřŭkō ě'yřkí tā ři ní 'yoó 'dřri rá, 'bo ūřŭkō 'bēē ě'yřkí kuyé.

²⁵ Kōpi ní rizŭ āgátá gāzŭ ři āsámŭvé gé sř. Kōpi ní 'dózu ayizŭ mužú, Páulū ní tā ūdŭ átázŭ kōpi ní kijnř, "Tā Īndřř Uleterē ři ní átá řmi ě'břpřř ní ři tā āda, átá tā 'dřri nēbř Īsāyā tř gé, kijnř,

²⁶ " 'Í muž 'bā 'dřř 'bēē vŭgá 'dāá, 'í 'yo kōpi ní, "řmi mávé ū'dŭkŭ yř rá, 'bo řmi ícókí ířřř ni nřř ámá ku, řmi tā má ní 'oó ři ndre rá, 'bo řmi ícókí tā ni nřř ámá ku."

²⁷ Ā'diātāsřyā 'bā 'dřř 'bēē ē ěsř tete,

kōpi ē bř yř tá ku,

kōpi břkí ři mj cí,

kōpi ā břkí té dō ři mj cí ku,

kōpi ē mj ri té āngŭ ndre rá,

kōpi ē bř ri té tā yř rá,

kōpi ē ěsř ri té tā nřř ámá rá,

kōpi ā ūjákí dō ěsř rá, ma té kōpi ídři rá.' †

²⁸ "Kŭru á lē řmi nřkí 'yozú kijnř, Múngú lē 'bā adri 'bā Yāhŭdř rŭ ku ři pi ē řsŭkí pangárá. Kōpi tā ři ā'yř rá."

²⁹ Kā mužŭ átá 'dřri řnj, Yāhŭdř ři pi ní ngázŭ mužú, kōpi rikí āgátá gāá ři āsámŭvé gé sř. ††

³⁰ Páulū áwř adriř 'dālě ílř řnj, ri adriř ívé jó ři ní ři ūřřē mŭřngā sř ři agá, ě'yř 'bá céré ri 'bā ímŭ 'bā 'i ndre 'bā ři pi rá. ³¹ Páulū ri tř sēē ūřř ākō, ri mālŭngā Múngú vé ři ā tā ūlŭú, āzini ri 'bā ři pi ímbá ūpř Yēsŭ Kŭrřsřtō vé tā sř. 'Bá āzi uga ři āluņáni kuyé.

† 28:27 Īsāyā 6:9-10 †† Átāngá vēřřř 29 agá 'dřri, búkŭ Ězř vé ři ní sřř Ěřřřkř tř sř drřdrř ři agá 'dāáyo, 'bo gōkí sřř búkŭ Ězř vé vŭlě ři agá rá.

Rómã

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Páulũ sĩ kòkòbĩ 'dĩri sée 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí kũrũ Rómã vé rĩ agá rĩ pi ní, lě ú'dúkò múké 'í ní sée vũrã urukò' 'bée agásĩ rĩ vé tã ùlũũ kòpi ní. Páulũ ùlũ ú'dúkò múké Yēsũ ní 'daá rĩ vé lẹtì kĩnĩ, Múngú sě 'bá rĩ pi ícá pìrì 'í ẹndrẹtì gé ǎngũ rĩ pi agásĩ céré, kòpi ní ẹsì 'bãã tã Múngú ní 'oó tĩ ní rĩ drĩgé rĩ sĩ. Páulũ 'da Yǎhũdĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní kĩnĩ, ú'dúkò 'dĩri kpá Búkũ Múngú vé Ùndĩ Ụkũ rĩ ruzú rĩ agá anigé. 'da kpá 'bá adri' 'bá Yǎhũdĩ rú ku rĩ pi ní kĩnĩ, kòpi gò adri 'bá Múngú vé ni, kòpi ní ú'dúkò múké rĩ ẹ'yĩ' rĩ sĩ. Ùlũ kĩnĩ, Múngú sě 'bá ícá pìrì 'í ẹndrẹtì gé, 'bá ní 'i ẹ'yĩ' gí rĩ sĩ, adri 'yozú kĩnĩ, 'bá ní tǎimbĩ rĩ 'dụụ ngaá rĩ sĩ kuyé. Índrì Uletererĩ dõ ri 'bá drĩ ko 'bávé adringará agá nĩ, 'bá ícò adri sũ Múngú ní lěé rĩ tĩnì rá.

Búkũ rĩ vé ùdũ gé, cápítã 12-15 agá, Páulũ ímbá lẹtì 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní adrizú rĩ. Ùlũ kĩnĩ, lě 'bá lěkí 'bá ọgũpìjì lělé, 'bá lěkí 'bá ri' 'bée ǎgátá gǎ' 'bée 'bá be rĩ pi lělé, ǎzini 'bá lěkí 'bá ri' 'bá 'bá ọcũ' 'bá rĩ pi lělé. ǎzini ùlũ 'bá ambugu 'bá rụ' 'bá rĩ pi vé ññjĩngará ã tã. Ùdũ ni gé, cápítã 16 agá, Páulũ sě mǒdó ívé ùndĩ Rómã gá rĩ pi ní, rĩ kòpi zìjì rú sĩ.

1 Ma Páulũ 'i, ǎtĩ' 'bágú ríipì ẹzì ngaápi Kúrísítõ Yēsũ ní rĩ, Múngú ìpě ma 'bá áyúǎyũ ni rú, pě ma mụú Múngú vé ú'dúkò múké rĩ ùlũũ. ² Múngú ẹzì ú'dúkò múké rĩ vé tã kú ñogòsì nẹbì rĩ pi tì gé, sĩkì tã ni kú Búkũ Uletererĩ Múngú vé rĩ agá. ³ Ú'dúkò múké tĩ ní sĩ 'dĩri, sĩkì tã Múngú Mvòpì vé rĩ. Tìkì ìri 'bá áda rú úyú 'bǎgú Dǎwũdĩ [†] vé rĩ agá. ⁴ Yēsũ Kúrísítõ Úpì 'bávé rĩ, ímúkì ìri nĩ ǎmá Mvǎ Múngú vé ni, lókì Múngú ní ìri in-gaá gǒó ídri rú ùkpó Índrì Uletererĩ vé rĩ sĩ rĩ gé. ⁵ Yēsũ 'bá ẹsì múké 'bá ní, ùpě 'bá 'bá tĩ ní ríí áyúǎyũ ni pi rú, 'bá mụkì tì sée 'bá adri' 'bá Yǎhũdĩ rú ku rĩ pi ní, kòpi ã újákì rí ẹsì Múngú ri ẹ'yĩzú, kòpi ã 'dúkì rí tã ìri ní ẹzìjì rĩ ngaá, ǎzini kòpi ẹ íngúkì rí Yēsũ ri. ⁶ Ìmi 'bá adri' 'bá Rómã gá 'dĩ' 'bée, Múngú zì ìmi ímú adrií 'bá Yēsũ Kúrísítõ vé ni.

⁷ Ìmi 'bá Rómã vé Múngú ní lělé, ìri ní zìjì 'bá ívé ni rĩ pi, á sĩ kòkòbĩ 'dĩri sée ìmi ní nĩ.

Ẹsì múké, ǎzini tǎkìri 'bá Ẹtẹpì Múngú vé rĩ, ǎzini Úpì Yēsũ Kúrísítõ vé rĩ ã adri ìmi be.

Páulũ lě 'deé mụú Rómã gá.

⁸ Drĩdrĩ ni, á lě òwò'dĩfò sée Múngú ní rú Yēsũ Kúrísítõ vé rĩ sĩ ìmi tã sĩ, ǎ'diǎtǎsìyǎ ẹsì ìmi ní 'bãã Múngú drĩgé 'dĩri vé tã ayi mụzú vũ drĩgé sĩ céré.

⁹ Múngú má ní ríí ẹzì ngaá ìri ní ẹsì be céré, má ní ríí ú'dúkò múké Mvòpì vé rĩ ùlũũ rĩ, nĩ tã má ní ríí zìjì ìmi ní ññjì 'dĩri céré rá. ¹⁰ Ú'dũ céré, má kǎdõ ríí Múngú ri zìjì,

[†] Dǎwũdĩ: Múngú ìpě Dǎwũdĩ ri adrií 'bǎgú Ísērélě rĩ pi vé ni, ẹzì kĩnĩ, 'bǎgú ú'dĩ ri ímú ìfũ ìrívé úyú agá, ìri mǎlũngǎ rĩ rụ mụzú 'dǎnì'dǎnì, 'bǎgú rĩ Yēsũ Kúrísítõ 'i. 'Í lǎ Sǎwũmǎ 132:11-12; Ẹzì 2:30. Tìkì Dǎwũdĩ ri ísú ǎkũdě ílì rĩ ca ẹlìfũ ǎlu (1,000) gí, ílì 'dǎri gé, ísú tìkì drĩ Yēsũ Kúrísítõ ri kuyé. 'Í lǎ 1 Sǎmúélě 16-30; 2 Sǎmúélě 1-24; 1 'Bǎgú 1-2.

ma ri zì tì ni gé, ǎ'yì dõ rá, ǎ zì má ní lẹtì mụzú ìmi ndrezú Rómã gá 'dĩlé.

¹¹ Á lě mụú ìmi ndreé, mà zì rí Múngú ri, ǎ sě rí ìmi ní fěfě Índrì Uletererĩ vé rĩ, ìmi adriki rí ùkpó ùkpó ìmívé ẹ'yĩngará agá. ¹² 'Bá kǎdõ 'bá úmú ìmi be trú, mávé ẹ'yĩngará ri ìmi ẹsì ímbá, ìmívé ẹ'yĩngará ri kpá mà ẹsì ímbá. ¹³ Má ẹdrìpìjì má ọmvpìjì má ní lělé rĩ pi, má útú ma kǒdõ lězú mụzú ìmi ndrezú vú be tré, tã urukò' 'bée ugakì mà lẹtì cí cĩmgbá ícázú ǎndrũ sĩ. Á lě mụú ẹzì ngaá ìmi ǎsámuvú gé, sũ má ní ẹzì ngaá vũrã urukò' 'bée agá 'bá adri' 'bá Yǎhũdĩ rú ku rĩ pi ǎsámuvú gé rĩ tĩnì, ìmi ẹ'yĩkì rí Yēsũ Kúrísítõ ri.

¹⁴ Á 'bá ú'dúkò múké Múngú vé rĩ ã tã ǎmbúgú má ẹsì agá, á lě mụú ùlũũ Gĩrìkì rĩ pi ní, ǎzini 'bá adri' 'bée Gĩrìkì rú ku rĩ pi ní, 'bá úmú be rĩ pi ní, ǎzini 'bá azakaza rú rĩ pi ní. ¹⁵ Tã ni sĩ, má ní lězú mụzú ú'dúkò múké rĩ ùlũũ ìmi ní Rómã gá 'dĩlé ǎnì.

¹⁶ Mà drĩ ícò njaá ú'dúkò múké rĩ vé ùlũngará ã tã sĩ ku, ǎ'diǎtǎsìyǎ ìri ùkpó Múngú vé ni, ìri 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi pa ìvé ùñjìkǎnyǎ agásì rá. Drĩdrĩ ni, tĩ Yǎhũdĩ rĩ pi pa, tĩ kúru 'bá adri' 'bá Yǎhũdĩ rú ku rĩ pi pa ndõ. ¹⁷ Ú'dúkò múké rĩ, ìri lẹtì 'bá rĩ ní adrizú pìrì Múngú ẹndrẹtì gé rĩ 'da ní. Múngú ri sě 'bá rĩ ícá pìrì 'í ẹndrẹtì gé ẹ'yĩngará sĩ, ǎzini 'bá rĩ adri mụzú pìrì Múngú ẹndrẹtì gé ẹ'yĩngará vé tã sĩ, sũ Búkũ Múngú vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩnì, "'Bá tã be pìrì Múngú ẹndrẹtì gé rĩ, ìrívé ẹ'yĩngará ri sě ìri tã 'o pìrì.'" ^{††}

Ùñjìkǎnyǎ ri sě Múngú ã 'a ri vé ùñjì ùñjì

¹⁸ Múngú ã 'a ve 'bũ gé 'dǎá ùñjì ùñjì 'bá ri' 'bée ùñjìkǎnyǎ 'o' 'bá, tã áda rĩ gǎ' 'bá sĩ rĩ pi ní. ¹⁹ 'Bá ùñjìkǎnyǎ

^{††} 1:17 ǎbǎkũkǎ 2:4

'o'ba 'dini 'dĩ'bee, kôpi nĩkĩ tā áda Múngú vé rĩ rá, ã'diātāsīyā Múngú i'da tā rĩ kôpi ní rá. ²⁰ ã'diātāsīyā ĩ nĩ 'bũ pi gbizú vũ be rĩ gé, 'bá rĩ pi ndrekí Múngú ã rù'ba kuyé, ngá kôpi ní ndree rĩ vũ Múngú ní gbiĩ rĩ, āzini 'bũ ĩri ní gbiĩ rĩ. Kôpi ndrekí ĩrivé ũkpō adriĩpi muzú 'dání'dání rĩ, āzini kôpi nĩkĩ ĩrivé ũsũkā áamá ngá ĩri ní gbiĩ rĩ pi ã rù'ba gá. Kôpi ícókĩ 'yoó kínĩ, ĩ nĩkĩ Múngú ri kuyé 'dini ku.

²¹ Kôpi ã nĩkĩ dō Múngú ri rá drāāāsīyā, kôpi íngúkĩ Múngú ri āluñani ku, kôpi sēkĩ kpá ĩri ní ōwō'dĩfō ku, kôpi ri tā azakaza vé ni pi ũsũ, ã'diātāsīyā kôpivé yĩkĩ tā pĩrĩ 'ozú rĩ ábá gĩ. ²² Kôpi ã 'yokĩ dō kínĩ, ĩ 'bá tā nĩ'ba ni pi drāāāsīyā, kôpi 'bá azakaza rú ni pi. ²³ Kôpi gākĩ Múngú adriĩpi muzú nyonyo Ūkpō 'Dĩpa rĩ ĩnjĩgá sĩ, kôpi ri ngá ĩ ní údé drĩ sĩ sũ 'bá áda tĩni, āriñá tĩni, ānyāpā tĩni, ĩnĩ tĩni rĩ pi ĩnjĩ áyu.

²⁴ Kúru Múngú adi kôpi 'í drĩgé sĩ rĩi tā ũnjĩ ũnjĩ ĩ éśĩ ní lēé rĩ pi 'duũ ngáa muzú. Tā kôpi ní rĩi 'oó rĩ, ĩri drĩnjá sē, kôpi ri ĩ rù'ba áyu rizú ōwũ 'bāzú muzú ĩ ōgũpĩ sĩ. ²⁵ Kôpi gākĩ tā áda Múngú vé rĩ ĩ'yĩgá sĩ, kôpi ã'yĩkĩ tā ũnjō vé rĩ áyu. Kôpi gōkĩ rĩi ngá Múngú ní údé rĩ pi ĩnjĩ áyu, kôpi gākĩ Múngú 'bũ pi gbiĩpi vũ be ĩ ní rĩi íngú muzú 'dání'dání rĩ ĩnjĩgá sĩ. Āmĩnā.

²⁶ Tā kôpi ní rĩi 'oó 'dĩri sĩ, Múngú adi kôpi 'í drĩgé sĩ rĩi rĩ rù'ba áyu tā ũnjĩ 'ozú muzú, ũkú rĩ pi kukĩ lētĩ rizú adrizú āgō be rĩ ānĩ, kôpi gōkĩ rĩi laá ĩ sĩ ũkú rú. ²⁷ Āgō rĩ pi kpá 'dini, kôpi kukĩ lētĩ rizú adrizú ũkú be rĩ ānĩ, kôpi gōkĩ kpá rĩi laá ĩ sĩ āgō rú. Kôpi rikĩ tā drĩnjá sēepi ni 'oó muzú ĩ āsámú gé sĩ ĩ drĩkā sĩ, ũnjĩkányā kôpi ní 'oó 'dĩri sĩ, ĩrĩñākĩ kôpi ānĩ rá.

²⁸ Kôpi ní gāá Múngú vé tā ĩ'yĩgá sĩ rĩ sĩ, Múngú adi kôpi 'í drĩgé sĩ, sē kôpi rikĩ tā ũnjĩ ĩvé úmĩ ábápi gĩ rĩ ní lūú kôpi ã 'okĩ rĩ 'oó muzú, kôpi rikĩ tā ĩ ní ícō 'oó ku ni pi 'oó muzú. ²⁹ Tā ũnjĩ ga kôpi ĩ éśĩ agá tré tré, kôpi ri tā āzāvũ rú ni pi 'o, kôpivé éśĩ āmbúgú ngá drĩgé, kôpi ri 'bá rĩ pi ngũ ũnjĩ, kôpi ri éśĩ 'bā 'bá āzi vé ngá drĩgé, kôpi ri āngũ ú'dĩ'dĩ, kôpi ũmbá rú, kôpi ri 'bá rĩ pi ĩ mĩ ũ'bā, kôpi ri tā ũsũ 'bá urukō drĩgé ũnjĩ, kôpi ri āngũ 'yo-oyō. ³⁰ Kôpi ri átángá ũnjĩ 'yo 'bá rĩ pi rù'ba gá, kôpi ari'ba Múngú vé ni, kôpi ri 'bá rĩ pi u'da'da, kôpi ri ĩ íngú kínĩ, ĩ ndēkĩ 'bá rĩ pi cére nĩ, kôpi āfú rú, kôpi ri tā ũnjĩ 'o muzú, kôpi ĩnjĩkĩ 'bá ĩ tĩ'ba rĩ pi ku. ³¹ Kôpi ũsũkĩ tā pĩrĩ ku, ĩ'yĩngará kôpi ĩ éśĩ agá 'dāáyo, kôpi lēkĩ āngũ ku, kôpi 'bākĩ éśĩ múké 'bá āzi drĩgé ku. ³² Kôpi nĩkĩ tā pĩrĩ Múngú ní 'yoó rĩ rá kínĩ, 'bá rĩ 'o dō tā ũnjĩ, ĩri drā rá, 'bo 'bá rĩ pi ri tā rĩ 'o muzú ākā, kôpi ri 'bá rĩ pi ímbá, 'bá rĩ pi ã 'okĩ tā ũnjĩ 'dĩ'bee muzú.

Múngú ri tā lĩ pĩrĩ

2 ĩmi ri 'bá urukō'bee tō, ĩmi kínĩ, tā kôpi ní 'oó rĩ adri múké ku, 'bo tā ĩmi ní 'oó 'dĩri, ĩmi ícókĩ ĩmi úná tĩ ni gé sĩ bā ku. ĩmi lĩkĩ dō tā 'bá rĩ pi drĩgé kínĩ, kôpi ri tā ũnjĩ 'o, ĩmi ri tā lĩ ĩmi drĩgé ũgōgōlé rú, ã'diātāsīyā ĩmi kpá ri tā ālu ālu kôpi ní 'oó 'dĩri 'o ĩndĩ. ² 'Bá nĩkĩ rá, Múngú lĩ dō tā 'bá rĩ drĩgé ũnjĩkányā ĩri ní 'oó rĩ sĩ, tā ĩri ní lĩ rĩ, ĩri pĩrĩ. ³ ĩmi 'bá áda 'dĩ'bee, ĩmi lĩkĩ dō tā 'bá ĩmi ní tōó 'dĩ'bee drĩgé, ísúzá ĩmi ri tā ālu ālu kôpi ní 'oó 'dĩri 'o, ĩmi ũsũkĩ ĩmi ícō ĩmi úná tā

Múngú ní ímú lĩ ĩmi drĩgé rĩ sĩgé sĩ rá? ⁴ ĩmi nĩkĩ áamá 'yozú kínĩ, Múngú ri éśĩ be múké, ĩri tā 'du muzú éśĩ be mādā, ícō tā lĩ ĩmi drĩgé mbēlēñā ku 'dini kuyé? ĩmi ndrekĩ tā 'dĩ'bee kú ĩzĩ ākō? ĩmi nĩkĩ áamá 'yozú kínĩ, Múngú ku ĩmi ní lókĩ, ĩmi újákĩ rĩ éśĩ ĩmivé ũnjĩkányā agásĩ 'dini kuyé?

⁵ 'Bo tā ĩ ĩmĩ éśĩ agá ku, ĩmi gākĩ Múngú ri ĩ'yĩgá sĩ. Ū'dú Múngú ní ímúzá tā lĩzú pĩrĩ rĩ kādō ícá, Múngú ã 'a ri ímú ve ĩmi ní rá. ⁶ Múngú ri ímú tā lĩ 'bá ālu ālu drĩgé ĩrivé tā ĩri ní 'oó rĩ vú sĩ. ⁷ 'Bá tā 'o'ba muzú múké āndēngará ākō rĩ pi, kôpi 'bākĩ éśĩ rizú ĩnjĩngará, íngúngará, adringará muzú nyonyo rĩ ndázú ísúzá. Múngú ri ímú kôpi ní ídri 'dání'dání rĩ sē rá. ⁸ 'Bo 'bá rĩ'ba ĩ tā ũsũ'ba áyu, ũnjĩkányā ku'ba ku, tā áda rĩ gā'ba sĩ rĩ pi, Múngú ri ímú kôpi ĩrĩñā rĩ. ⁹ 'Bá rĩpi ũnjĩkányā 'oópi rĩ, ĩ ímú ĩri ĩrĩñā ũnjĩ ũnjĩ. Drĩdrĩ ni, ĩ 'dó Yāhúdĩ rĩ pi ĩrĩñā, ĩ kúru íbĩ 'bá adri'ba Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ĩrĩñā ndō. ¹⁰ 'Bo 'bá cére tā 'o'ba pĩrĩ rĩ pi, Múngú rĩ sē ĩ ímú kôpi íngúngũ, ĩ kôpi ĩnjĩnjĩ, āzini kôpi tākĩri ísú zá. Drĩdrĩ ni, ĩ 'dó Yāhúdĩ rĩ pi vúgá, ĩri ca 'bá adri'ba Yāhúdĩ rú ku rĩ pi vúgá. ¹¹ ã'diātāsīyā Múngú ĩndrēti gé, 'bá rĩ pi cére trōtrō.

¹² 'Bá adri'ba Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ã nĩkĩ dō tāĩmbĩ Múngú ní ĩzĩ 'dĩ'bee kuyé drāāāsīyā, kôpi 'okĩ dō ũnjĩkányā, Múngú ri kôpi ĩrĩñā ũnjĩkányā kôpi ní 'oó rĩ sĩ. Yāhúdĩ tāĩmbĩ Múngú vé rĩ nĩ'ba rá rĩ pi 'okĩ dō ũnjĩkányā, Múngú ri kôpi ĩrĩñā kôpi ní tāĩmbĩ rĩ ĩdō rĩ sĩ. ¹³ 'Bá Múngú vé tāĩmbĩ yĩ'ba kú bí sĩ, tā ni 'du'ba nga'ba ku rĩ pi, kôpi adri'ba pĩrĩ ku Múngú ĩndrēti gé. 'Bo 'bá Múngú vé tāĩmbĩ 'du'ba nga'ba rá rĩ pi, kôpi 'bá pĩrĩ Múngú ĩndrēti gé. ¹⁴ 'Bá adri'ba Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ĩ ísúkĩ dō tāĩmbĩ Múngú vé rĩ yĩ kuyé drāāāsīyā, kôpi ní rĩi tā 'oó pĩrĩ rĩ sĩ, 'dĩri lū 'yozú kínĩ, tāĩmbĩ rĩ kôpi ĩ éśĩ agá 'dāá anigé. ¹⁵ 'Dĩri lū 'yozú kínĩ, tāĩmbĩ Múngú vé rĩ kôpi ĩ éśĩ agá 'dāá anigé. Tā kôpi ní rĩi ũsũ rĩ, ĩri lū kôpi ní, tā ĩ ní rĩi 'oó rĩ ũnjĩ, dōku tā ĩ ní rĩi 'oó rĩ pĩrĩ. ¹⁶ Ū'dú ĩ ní ímúzá tā lĩzú 'dāri kādō ícá, Múngú ri ímú Kúrísitō Yēsũ rĩ ĩpē tā lĩ 'bá drĩgé tā ũnjĩ 'bá ní rĩi ũzũ kú 'bá éśĩ agá 'dĩ'bee ã tā sĩ, 'dĩri ū'dúkō múké má ní ũlū rĩ.

Yāhúdĩ rĩ pi vé tā āzini tāĩmbĩ Mósē vé rĩ

¹⁷ ĩmi ri 'yo ĩmi Yāhúdĩ, ĩmi ri tāĩmbĩ rĩ vé tā 'du nga, āzini ĩmi ri ĩmi íngú 'yozú kínĩ, ĩmi nĩkĩ Múngú ri rá, ¹⁸ ĩmi nĩkĩ tā Múngú ní lēé ĩmi 'okĩ rĩ rá, ĩmi nĩkĩ tā múké rĩ pi tā ũnjĩ rĩ be rá, ã'diātāsīyā ímbákĩ ĩmi ní tāĩmbĩ rĩ gĩ, ¹⁹ ĩmi ũsũkĩ ĩmi ri 'bá mĩ ākō rĩ pi ĩ drĩ ko muzú, ĩmi ri ka ũtũjā rú 'bá rĩ'ba ũnjĩkányā 'o'ba íññā agá rĩ pi ní, ²⁰ ĩmi ũsũkĩ, ĩmi kínĩ, ĩmi ri 'bá azakaza rú ni pi ímbá, āzini ĩmi ri anjĩñā rĩ pi ímbá tā Múngú vé rĩ sĩ, ã'diātāsīyā ĩmi kínĩ, ĩmi nĩkĩ tāĩmbĩ rĩ gĩ, ĩri ĩmi ní tā nĩngará sē, āzini ĩri sē ĩmi tā áda rĩ nĩ rá.

²¹ 'Bo ĩmi íni ri 'bá urukō'bee ímbá rá pĩrĩ, tā ĩmi ní ímbá rĩ, ĩmi 'dukĩ ngáa ku āsĩ? ĩmi ri 'bá urukō'bee ímbá kínĩ, ã ũgũkĩ ngá ku, 'bo ĩmi ri ngá ũgũ ālé? ²² ĩmi ri lū 'bá rĩ pi ní ōwũ 'bāngará ri ũnjĩ pĩrĩ, ĩmi dí ri ōwũ 'bā ĩndĩ āsĩ? ĩmi kínĩ, ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú 'dĩ'bee

Ūnjí píri, ngá ĩmi ní rizú 'bá Múngú ri nĩ' 'bá kuyé rĩ pi vé ngá jó kôpi ní rizú ĩvé múngú rĩ pi ĩnjĩzú rĩ agá rĩ pi ũgũzú rĩ ã'di? ²³ ĩmi ri ĩmi íngú tãĩmbĩ rĩ sĩ píri, ngá ĩmi ní tãĩmbĩ rĩ ñòzú rá rĩ ã'di? Ngá ĩmi ní Múngú ri ĩnjĩzú ku rĩ ã'di? ²⁴ Sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩni, "Īmi sėkĩ 'bá adri' 'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi idekĩ Múngú ri ĩmi tã sĩ." †

²⁵ Yãhũdĩ tãĩmbĩ rĩ vé tã 'du' 'bá nga' 'bá rĩ pi vúgá 'dãá, ágélé ě tĩ lĩngará †† ri múké. 'Bo 'bá rĩ ñò dõ tãĩmbĩ rĩ gĩ, índré sũ 'bá ĩ ní ágélé ni ě tĩ lĩ kuyé rĩ tĩni. ²⁶ 'Bá rĩ adri dõ Yãhũdĩgú ku, lĩkĩ dõ ĩrivé ágélé ě tĩ kuyé drããsiyã, 'du dõ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá rá, ĩri adri mvá Múngú vé ni. ²⁷ 'Bá adri' 'bá Yãhũdĩ rú ku, ĩ ní kôpi ágélé ě tĩ úlĩ kuyé 'dĩ' 'bée, kôpi 'dukĩ dõ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá rá, ĩmi adri' 'bá Yãhũdĩ 'dĩ' 'bée, kôpi tã ĩ ĩmi drĩgé rá, ã'diãtãsiyã ĩmi nĩkĩ tãĩmbĩ rĩ rá, ãzini úlĩkĩ kpá ĩmĩ ágélé ě tĩ rá, 'bo ĩmi ñókĩ tãĩmbĩ rĩ rá.

²⁸ Tĩkĩ dõ mi Yãhũdĩgú, lĩkĩ dõ mí ágélé ě tĩ gĩ, 'bo 'ĩ 'du dõ tãĩmbĩ rĩ ngaá kuyé, mí adri Yãhũdĩgú áda ku. ²⁹ 'Bá rĩ ní adrizú Yãhũdĩgú áda rú, lě Índri Uleteré rĩ ã sě ã újá ẹsĩ. Ágélé ě tĩ lĩngará, ĩri tã rũ' 'bá vé ni, lĩngará áda rĩ, ĩri ẹsĩ újángará, adri tãĩmbĩ ĩ ní sĩ drĩ sĩ rĩ kuyé. Íngúngará múké rĩ, lě Múngú ě íngú 'bá nĩ, adri 'yozú kĩnĩ, 'bá áda ri 'bá íngú ni kuyé.

Múngú ri ícõ tã 'ĩ ní ẹzĩjĩ rĩ 'du nga rá

3 Mi dõ Yãhũdĩgú, ngá múké mí ní ísú adringará Yãhũdĩgú rú rĩ agá 'dĩgé rĩ ã'di? Lĩkĩ dõ mí ágélé ě tĩ rá, ngá múké mí ní ísú 'a ni gé 'dĩgé rĩ ã'di? ² Mi dõ Yãhũdĩgú, tã múké kárakarã anigé mí ní ícõ ísú rá ni pi. Drĩdrĩ ni, ú'dúkõ múké Múngú vé rĩ sėkĩ Yãhũdĩ rĩ pi ní.

³ Adarú Yãhũdĩ urukõ 'bée ẹ'yĩkĩ ú'dúkõ múké Múngú vé rĩ kuyé, kôpi ní tã Múngú ní ẹzĩjĩ rĩ ẹ'yĩ kuyé rĩ sĩ. 'Dĩri nyo lũ kĩnĩ, Múngú ícõ tã 'ĩ ní ẹzĩjĩ rĩ 'du' 'ngaá ku 'dĩni rá? ⁴ Kuyé! 'Bá rĩ pi dõ céré ũnjõ rú drããsiyã, tã Múngú ní 'yoó rĩ, ĩri tã áda, sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩni,

"Múngú, tã mí ní átã rĩ, ĩri adri pĩri,
tã mí ní lĩjĩ rĩ, ĩri adri pĩri." †

⁵ Ūnjĩkãnyã 'bá ní rĩ 'oó rĩ, ĩri dõ 'da 'bá rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, Múngú ri tã be pĩri píri, ngá 'bá ní 'yozú kĩnĩ, Múngú ĩrĩñã dõ 'bã, ĩri ũnjĩ rĩ ã'di? (Ma ri átã yĩkĩ 'bá áda vé ni sĩ.) ⁶ 'Bo adri 'dĩni ku! Múngú lĩ dõ tã pĩri ku, ĩri ícõ tã lĩ 'bá adri' 'bá vũ drĩgé ñógó rĩ pi drĩgé íngóni? ⁷ 'Bá ãzi ri ícõ 'yo, "Ūnjõ má ní úlĩ rĩ, ĩri dõ lũ kĩnĩ, tã Múngú ní átã rĩ, ĩri tã áda, ĩ dõ Múngú ri íngú ãní rá píri, ngá ĩ ní 'yozú kĩnĩ, ma 'bá ũnjĩ rĩ ã'di?" ⁸ 'Bá urukõ 'bée rikĩ 'yoó kĩnĩ, 'bá kĩnĩ, "Lě 'bã 'okĩ ũnjĩkãnyã, 'bã ísúkĩ rĩ tã múké." 'Bá 'bã ide' 'bá 'dĩni 'dĩ' 'bée, ĩri múké Múngú ní tã lĩzú kôpi drĩgé.

'Bá ãzi tã be pĩri ni 'dãáyo

⁹ Kúru 'bã 'yokĩ rĩ ngóni? 'Bã 'yokĩ rĩ kĩnĩ, 'bã Yãhũdĩ rú 'bã múké, 'bã ndėkĩ 'bá adri' 'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi rá 'dĩni? Adri 'dĩni kuyé, 'bã 'yokĩ drĩdrĩ rá, 'bã kĩnĩ, Yãhũdĩ rĩ pi 'bá adri' 'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi be, 'okĩ céré ũnjĩkãnyã rá. ¹⁰ Sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩni kĩnĩ, "Bã tã be pĩri Múngú ẹndrẹtĩ gé ni 'dãáyo.

¹¹ 'Bã tã Múngú vé rĩ ní fĩ drĩ ni gé ni 'dãáyo,

'bã úvã 'bãápi Múngú ri ndãápi ni 'dãáyo.

¹² 'Bã rĩ pi céré gãkĩ Múngú ri sĩ,
kôpi ícãkĩ kuú Múngú ẹndrẹtĩ gé ẹzĩ ãkó,
'bã tã 'oópi pĩri ni 'dãáyo,
ãlũgãni 'dãáyo." ††

¹³ "Átángã rĩpi ĩfũupi kôpi tĩ gé sĩ rĩ ũnjĩkãnyãkãnyã, adri sũ ãvũ ñmaápi ngũupi ũnjĩ 'bũ agálėsĩlã rĩ tĩni, kôpivé ádra ri céré átángã ũnjõ vé ni átã." ††
"Átángã rĩpi ĩfũupi kôpi tĩ gé sĩ rĩ, sũ kícú ĩnĩ vé rĩ tĩni." †††

¹⁴ "Átángã kôpi tĩ gé rĩ céré ũkėngėlĩ, kôpi ri ãngũ wãwã." †††

¹⁵ "Kôpi nju mbělėñã mu 'bã rĩ pi vé ãrĩ dã.

¹⁶ Vũrã kôpi ní rizú ẹczú rĩ agásĩ céré, kôpi ri ngá rĩ pi iza muzú, 'bã rĩ pi ri ngo muzú ãní ngongo.

¹⁷ Adringará tã be kĩri rĩ, kôpi nĩkĩ kuyé." †

¹⁸ "Kôpi rukĩ Múngú ri ku." ††

¹⁹ 'Bã nĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, tãĩmbĩ ĩ ní sĩ 'dĩri, sĩkĩ 'bã ĩ 'bã' 'bée tãĩmbĩ rĩ ã pálé gá rĩ pi ní. 'Bã ãzi ícõ ãgátã gãã tãĩmbĩ rĩ vé tã sĩ ku, 'bã vũ drĩgé rĩ pi céré ímũ pá tu Múngú ẹndrẹtĩ gé, ĩ tã lĩ kôpi drĩgé ũnjĩkãnyã kôpi ní 'oó rĩ sĩ. ²⁰ Múngú ícõ 'bã rĩ ã'yĩ adrii pĩri 'ĩ ẹndrẹtĩ gé 'yénã tãĩmbĩ ĩri ní 'du' 'ngaá rĩ sĩ ku, ã'diãtãsiyã 'bã rĩ ícõ tãĩmbĩ rĩ 'du' 'ngaá céré ku, tãĩmbĩ rĩ, ĩri ũnjĩkãnyã 'bã rĩ ní 'oó rĩ 'da nĩ.

Ĕ'yĩngará ri sě 'bã adri anji Múngú vé ni

²¹ Nóni Múngú 'da 'bã ní lẹtĩ ãzi 'bã ní adrizú ãní pĩri 'ĩ ẹndrẹtĩ gé ni gĩ, ícókĩ 'bã 'bãá adrii 'bã pĩri 'bã ní tãĩmbĩ Mósė vé rĩ 'du' 'ngaá rĩ sĩ ku. Lẹtĩ ú'dĩ pĩri ĩ ní 'da 'dĩri, sĩkĩ tãĩmbĩ Mósė vé rĩ agá rá, ãzini nẹbĩ rĩ pi ũlũkĩ kpá rá. ²² 'Bã céré Yėsũ Kúrísitõ ri ẹ'yĩ' 'bã gĩ, ẹsĩ 'bã' 'bée ĩri drĩgé rĩ pi, Múngú ri kôpi ã'yĩ adri 'bã pĩri 'ĩ ẹndrẹtĩ gé. Lẹtĩ ãzi túngú 'bã rĩ ní adrizú pĩri Múngú ẹndrẹtĩ gé ni 'dãáyo. ²³ 'Bã céré 'okĩ ũnjĩkãnyã rá, 'bã ãzi ícõpi tã céré Múngú ní lěé 'bã rĩ pi ã 'okĩ rĩ pi 'oópi ni 'dãáyo. ²⁴ Múngú vé ẹsĩ múké rĩ sĩ, ã'yĩ 'bã píri ni adrii 'bã pĩri ni pi, ĩpě Kúrísitõ Yėsũ ri ímũ 'bã drĩ jeé 'bávė ũnjĩkãnyã agásĩ. ²⁵ Múngú ĩpě Yėsũ ri ímũ drãã rõbõñõ rú, ĩrivé ãrĩ dã 'bã trũzú ãní 'bávė ũnjĩkãnyã agásĩ. 'Dĩri 'da kĩnĩ, Múngú 'o tã pĩri, 'bã ẹsĩ mãdã ĩrĩñã 'bã ũnjĩkãnyã 'o' 'bã ọtũ ínõgõsĩ rĩ pi kuyé. ²⁶ Múngú 'o tã 'dĩri 'dĩni, 'ĩ 'da rĩ ívé tã pĩri rĩ lókĩ ãndrũ ñõri gé, ĩri 'bã Yėsũ rĩ ẹ'yĩ' 'bã gĩ rĩ pi ã'yĩ adri pĩri.

²⁷ 'Bã nyo ícõ 'bã íngú 'yozú kĩnĩ, Múngú ri 'bã 'bã adri pĩri 'bã ní tãĩmbĩ rĩ 'du' 'ngaá rĩ sĩ 'dĩni rá? Adri

† 2:24 Ísáyã 52:5; Ĕzėkėlė 36:22 †† Ágélé ě tĩ lĩngará: Múngú lũ Ābũrãmã ní kĩnĩ, anji ãgõ Ābũrãmã vé rĩ pi adriki dõ caã ú'dũ ãrõ gĩ, lě ã úlĩkĩ kôpi ã ágélé ě tĩ rá, lũzú kĩnĩ, kôpi anji Múngú vé ni. 'Bã rĩ ã'yĩ dõ 'ĩ ágélé ě tĩ sě lĩjĩ gĩ, ĩri tãĩmbĩ Mósė vé rĩ 'du' 'nga. 'Ílã 'Ídõngará 17:9-14; Ĕzĩ 15:1-5. † 3:4 Sãwũmã 51:4

†† 3:12 Sãwũmã 14:1-3; 53:1-3; Ĕkĩlėsĩsĩtĩ 7:20 ††† 3:13 Sãwũmã 5:9 ††† 3:13 Sãwũmã 140:3 ††† 3:14 Sãwũmã 10:7 † 3:17 Ísáyã 59:7-8 † 3:18 Sãwũmã 36:1

'dini kuyé. Trūkí 'bã tá múké 'bá ní 'oó rĩ sĩ kuyé, trūkí 'bã tá 'bá ní Yésũ ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ. ²⁸ 'Bã adri piri Múngú ẽndrẹti gé, 'bá ní Yésũ ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, adri 'yozú kinni, 'bá ní tãĩmbĩ rĩ 'duú ngaá rĩ sĩ kuyé. ²⁹ Múngú ri nyo 'yéná Yãhúdĩ rĩ pi vé ni ó'dúkùlé? Adri 'bá adri' 'bá Yãhúdĩ rú ku rĩ pi vé ni ìndĩ kuyé? Múngú ri 'bá adri' 'bá Yãhúdĩ rú ku rĩ pi vé ni ìndĩ. ³⁰ Múngú ri 'yéná ãlu, ìri 'bá ì ní kòpi ã ágélé ẽ tị úlĩ gí rĩ pi ã'yĩ adri 'bá piri ìvé ẽ'yĩngará ã tá sĩ, ìri kpá 'bá ì ní kòpi ã ágélé ẽ tị úlĩ kuyé rĩ pi ã'yĩ ìvé ẽ'yĩngará ã tá sĩ. ³¹ 'Bá ní Yésũ ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, 'bã nyo ícò tãĩmbĩ rĩ 'duú 'be vùgá rá? Adri 'dini kuyé, 'bá rúkĩ tãĩmbĩ rĩ vé tá títĩ.

È'yĩngará sĩ Ābūrāmā ri 'bá piri

4 Ngá sēepi Múngú ní 'bá ẽ'bípĩ Ābūrāmā † ri 'duzú 'bázú 'bá piri rú rĩ ã'di? ² Múngú 'bã té dō Ābūrāmā ri adrii piri ẽzĩ múké ìri ní ngaá rĩ sĩ, Ābūrāmā ri té 'i íngú rá, 'bo Ābūrāmā íngú 'i Múngú ẽndrẹti gé kuyé, ã'diātāsīyā Múngú 'bã 'bá rĩ adrii piri ẽzĩ ìri ní ngaá rĩ ã tá sĩ ku. ³ Búkũ Múngú vé rĩ lū 'bá ní tá ngóni? Kĩnĩ, "Ābūrāmā ẽ'yĩ Múngú ri rá, Múngú ã'yĩ ìri adrii 'bá piri 'i ẽndrẹti gé." ††

⁴ 'Bá rĩ nga dō ẽzĩ 'bã ãzi vùgá, mũfēngā ì ní ìri ùfēzú rĩ adri 'yozú kinni, sēkĩ ìri ní fēfē rú kuyé, ì ìri ùfē ẽzĩ ìri ní ngaá rĩ sĩ. ⁵ Múngú ri 'bá rĩ ã'yĩ adri 'bá piri adri 'yozú kinni, ẽzĩ ìri ní ngaá rĩ sĩ kuyé, Múngú ri 'bá ùnjĩkányā 'oópi rĩ ã'yĩ adri piri, ìri ní 'i ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ. ⁶ Búkũ Múngú vé rĩ agá, 'bãgú Dãwúdĩ átá kpá 'dini kinni, Múngú ri 'bá rĩ pi ã'yĩ adri piri 'i ẽndrẹti gé, adri 'yozú kinni, ẽzĩ kòpi ní ngaá rĩ sĩ kuyé.

⁷ "Bá ì ní kòpivé ùnjĩkányā trūú gí rĩ pi, ãzini 'bã ì ní kòpivé ùnjĩkányā ùjĩĩ gí rĩ pi, kòpi tãkiri ísú rá.

⁸ 'Bá Úpí ní ìrĩngā ìrivé ùnjĩkányā ã tá sĩ kuyé rĩ, ìri tãkiri ísú rá,

Úpí gō ìrivé ùnjĩkányā ã tá ígá dīĩ ku." †

⁹ Tãkiri Múngú ní sēé 'bã rĩ pi ní 'dĩri, sēkĩ nyo 'yéná Yãhúdĩ ì ní kòpi ã ágélé ẽ tị úlĩ gí rĩ pi ní, dōku sēkĩ kpá 'bá adri' 'bá Yãhúdĩ rú ku ì ágélé ẽ tị úlĩ' 'bá kuyé rĩ pi ní ìndĩ? 'Bá rikĩ 'yoó, Múngú ã'yĩ Ābūrāmā ri adrii 'bá piri, Ābūrāmā ní ìri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ. ¹⁰ Múngú ã'yĩ Ābūrāmā ri adrii 'bá piri lókĩ ngōri gé? ã'yĩ ìri ísú líkĩ ágélé ni ẽ tị gí yã, dōku ísú líkĩ drĩ ágélé ni ẽ tị kuyé? Múngú ã'yĩ Ābūrāmā ri adrii 'bá piri ísú líkĩ drĩ ágélé ni ẽ tị kuyé.

¹¹ Ābūrāmā ã'yĩ 'i ágélé ẽ tị sēé líj, ã adri rĩ bílēmĩ rú lūzú kinni, Múngú ã'yĩ 'i íngógósĩ, 'i ní Múngú ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, Múngú ã'yĩ ìri 'bá piri 'i ẽndrẹti gé, ísú drĩ líkĩ ágélé ni ẽ tị kuyé. 'Bá céré Múngú ri ẽ'yĩ' 'bá gí, sē' 'bã ì ágélé ẽ tị úlĩ' 'bá kuyé rĩ pi, kòpi céré anji Ābūrāmā vé ni. Ì kòpi lã céré 'bá piri, kòpivé ẽ'yĩngará ã tá sĩ. ¹² Ābūrāmā ri kpá ẽtẹpi 'bã ì ní kòpi ã ágélé ẽ tị úlĩ gí rĩ pi vé ni, kòpi ùbĩkĩ dō Ābūrāmā ã pámvú Múngú ri ẽ'yĩzú sũ

† Ābūrāmā: Múngú zĩ Ābūrāmā ri kinni, ã ku ívé 'bã 'bětĩ ãsámvú gé rĩ pi, ã ku ívé ãngú, ã 'de mụy ãngú ãzi ú'dĩ ní gé. Ābūrāmā ri ẽ'bípĩ Yãhúdĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkĩ ìri ílĩ élfũ ãlu mūdũrũlũ ãrō (1,800) gé, ísú tĩkĩ drĩ Yésũ ri kuyé. 'Í lã 'Ídóngárá 12-25. †† 4:3 'Ídóngárá 15:6

‡ 4:8 Sãwúmã 32:1-2

Ābūrāmā ní Múngú ri ẽ'yĩĩ ísú zú líkĩ drĩ ágélé ni ẽ tị kuyé rĩ tĩnĩ rá.

¹³ Múngú ẽzĩ kinni, 'i ímú ãngú rĩ sē Ābūrāmā pi ní úyú ìrivé rĩ pi be. Tá ìri ní ẽzĩ 'dĩri adri 'yozú kinni, Ābūrāmā ní tãĩmbĩ rĩ 'duú ngaá rĩ sĩ kuyé, ìri ní Múngú ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, Múngú 'bã ìri adrii piri 'i ẽndrẹti gé. ¹⁴ Múngú ẽzĩ té dō ãngú rĩ 'yéná 'bã tãĩmbĩ rĩ 'duú' 'bã nga' 'bã rĩ pi ní, ẽ'yĩngará ri té adri ẽzĩ ãkó, tá Múngú ní ẽzĩ rĩ, íffĩ ní ri adri 'dãáyo. ¹⁵ 'Bã rĩ ñō dō tãĩmbĩ rĩ gí, Múngú ri ìri ìrĩngā ãnĩ rá. Tãĩmbĩ ã adri té dō 'dãáyo, tá ãzi lūúpi kinni, 'bã rĩ ñō tãĩmbĩ gí 'dini 'dãáyo.

¹⁶ Múngú ri tá ẽzĩ 'bã 'i ẽ'yĩ' 'bã gí rĩ pi ní ívé ẽsĩ múké rĩ sĩ. Ẹzĩ tá ri úyú Ābūrāmā vé rĩ pi ní céré, ẽzĩ 'yéná 'bã tãĩmbĩ rĩ rụ' 'bã rĩ pi ní kuyé, ẽzĩ kpá 'bã ẽ'yĩngará be Ābūrāmā vé rĩ tĩnĩ rĩ pi ní ìndĩ. Ābūrāmā ri ẽtẹpi 'bã ẽ'yĩ' 'bã gí rĩ pi vé ni céré. ¹⁷ Sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kinni, "Á 'bã mi adrii ẽtẹpi sũrũ kárakará pi vé ni." †† Ābūrāmā ri 'bã ẽtẹpi Múngú ẽndrẹti gé 'dãá, ẽ'yĩ Múngú ãvũ sēepi ídrĩpi gōó ídri rú, ãzini nga rĩ pi gbiĩpi ìfũúpi ngá adrii pi 'dãáyo ni agásĩ rĩ rá.

¹⁸ Ābūrāmā ã ùsũ dō 'i ícò mvá tĩj ku drããsĩyã, 'bã ẽsĩ tá Múngú ní 'yoó, "Mívé úyú ri ímú ízú kárakarã," †† 'dĩri ẽ'yĩzú rá. ¹⁹ Ābūrāmā ã dē dō, ìrivé ílĩ lē dō kōdō caá mūdũrũlũ ãlu, ùkú ni Sárã ã adri dō úndó rú drããsĩyã, Ābūrāmā vé ẽ'yĩngará ísĩ ìgōó vúlé kuyé.

²⁰ Ābūrāmā 'bã 'i ẽsĩ céré kuú tá Múngú ní ẽzĩ 'i ní 'dĩri drĩgē. Ádarú Ābūrāmā tu pá títĩ ívé ẽ'yĩngará agá, ìrivé ẽ'yĩngará 'dĩri sē íngúkĩ Múngú ri ãnĩ rá. ²¹ Ābūrāmā ñĩ ámá uletere 'yozú kinni, Múngú ri ùkpō be, ìri tá 'i ní ẽzĩ rĩ 'duú nga rá. ²² Ābūrāmā ní Múngú ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, Múngú ã'yĩ ìri adrii 'bá piri 'i ẽndrẹti gé.

²³ Múngú 'bã Ābūrāmā ri adrii 'bá piri 'i ẽndrẹti gé, ìri ní Múngú ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, tá Múngú ní 'yoó 'dĩri adri 'yéná Ābūrāmā ní kuyé, ²⁴ Múngú 'yo kpá tá 'dĩri 'bã ní ìndĩ, 'bã ní Múngú Úpí Yésũ ri íngápi gōópi ídri rú drãngará gálésĩ rĩ ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, 'bávé ẽ'yĩngará 'dĩri sē Múngú ní kpá 'bã ã'yĩ adrii piri 'i ẽndrẹti gé ãnĩ.

²⁵ Múngú sē Yésũ ri drãá 'bávé ùnjĩkányã ã tá sĩ, inga ìri gōó ídri rú, 'i ã'yĩ rĩ 'bã adrii piri 'i ẽndrẹti gé.

È'yĩngará ri ãyĩkō sē

5 'Bá ní Múngú ri ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ, Múngú sē 'bã ícá piri 'i ẽndrẹti gé, 'bã nóni adri tá be kiri Múngú ẽndrẹti gé, tá múké Úpí Yésũ Kúrísítō ní 'oó 'bã ní rĩ sĩ. ² Yésũ íjĩ 'bã 'i daá Múngú ẽndrẹti gé, ã'yĩ 'bã ícá piri ẽsĩ múké ívé rĩ sĩ, ãzini 'bã ní 'i ẽ'yĩĩ gí rĩ sĩ. 'Bã ñĩkĩ ámá uletere 'yozú kinni, 'bã ãyĩkō sĩ, 'bã ri ẽsĩ 'bã lēzú Múngú vé dīngará pōwũpōwũ 'dãri ísú zú. ³ 'Bã kpá ìzãngã ísú rá, 'bo ìzãngã rĩ agá, 'bã adri ãyĩkō sĩ, ã'diātāsīyã 'bã ẽsĩ úmbé ìzãngã rĩ ã nyangará gá. ⁴ Ẹsĩ úmbéngará ìzãngã nyazú rĩ, ìri sē 'bã adri ùkpó ùkpó, Múngú ri 'bã ã'yĩ rá, adringará ùkpó ùkpó 'dini 'dĩri, ìri sē 'bã ẽsĩ 'bã tá ì ní ímú 'bã pazú rĩ drĩgē. ⁵ Ẹsĩ 'bã ní 'bãá tá drĩdrĩ 'dĩlĩ rĩ drĩgē 'dĩri, 'bã úvá ícò fũú ãnĩ ku, ã'diātāsīyã Múngú ìpē Índrí Uletere rĩ ímú ívé lēngará sēé 'bã ẽsĩ agá nĩ.

†† 4:17 'Ídóngárá 17:5 †† 4:18 'Ídóngárá 15:5

⁶ Kúrísítõ ímú drää 'bã paá sã pìrì rí gé, sã 'dãri gé, 'bã ùnjĩkãnyã agá, 'bã ícókí 'bã paá ùnjĩkãnyã rí agásí bã ku. ⁷ Ìri ùkpõ ùkpõ 'bã àzi ní 'i adizú drázú 'bã tã be pìrì Múngú ɛndrɛtì gé rí ã tã sī. Sã àzi ni sī, 'bã àzi ri ícõ 'i adi sē drã 'bã tã be múké rí ã tã sī rá. ⁸ 'Bã adrikí dõ ùnjĩkãnyã agá drääãsiyã, Múngú 'i da ívé lèngará 'bã ní àmbúgú, ìpè Kúrísítõ ri ímú drää 'bã tã sī.

⁹ Múngú à'yí 'bã adrií pìrì 'í ɛndrɛtì gé Yèsù vé àri dääpi rí sī, tã agaápi rá rí, ìri tã úmvúlésí Yèsù ní 'bã pazú jĩkó Múngú ní tã lizú 'bã drìgè rí agásí rí. ¹⁰ 'Bã adrikí dõ ándúru ari 'ba Múngú vé ni drääãsiyã, Múngú údé 'bã àsámvú 'í be rí ícã múké Mvõpì vé drängará sī gí. Tã agaápi rá rí, Múngú ri ímú 'bã pa 'í Mvõpì ní ídrí gí rí sī. ¹¹ 'Bo tã rí adri 'yéñá 'dĩ kuyé, 'bã nóni àyíkõ sī, à'diãtãsiyã Múngú ìpè Úpí Yèsù Kúrísítõ ri ímú 'bã àsámvú údé Múngú be.

Ádámã pi vé tã Kúrísítõ be rí

¹² Ádámã kã ùnjĩkãnyã 'oó gí, sē ùnjĩkãnyã ìmülü 'bã vü drìgè rí pi cére, 'bã rí pi ní rií ùnjĩkãnyã 'oó rí sī, sē nóni 'bã rí pi cére ri ùdrãdrã. ¹³ Drìdrì ní, ì ní drì tãimbí Mósè vé rí sèzú kuyé rí gé, ísúzu 'bã rí pi ri ùnjĩkãnyã 'o vü drìgè nõgõ. Tãimbí ã adri té dõ 'dääyo, tã àzi lúupi kíni, 'bã rí nõ tãimbí gí 'dini 'dääyo. ¹⁴ Í'dózu lókí Ádámã † vé rí gé 'dää, cĩmgbã ícãzú lókí Mósè †† vé rí gé, 'bã rí pi cére ríkí ùdrãdrã. Átã 'bã ùnjĩkãnyã 'o 'bã sũ Ádámã ní 'oó Múngú vé tãimbí nõzú rí tĩni kuyé rí pi ùdrãkí rá. Ádámã ri 'bã àlu, ìjì ùnjĩkãnyã 'bã drìgè cére, Kúrísítõ ri kpã 'bã àlu, ímú 'bã paá ùnjĩkãnyã agásí cére.

¹⁵ 'Bo fèfè Múngú ní sèé 'bã rí pi ní ɛsì múké sī 'dĩri, àsámvú ni aco 'i ùnjĩkãnyã Ádámã ní 'oó rí be rá. Ùnjĩkãnyã 'bã àlu ní 'oó 'dĩri sī, ìjì drã 'bã kárakarã pi drìgè. 'Bo tã agaápi rá rí, ìri fèfè Múngú ní sèé, ìri ní 'bã àlu Yèsù Kúrísítõ rí ìsèzú ɛsì múké sī 'bã rí pi trüzú ìvé ùnjĩkãnyã agásí rí. ¹⁶ Ùnjĩkãnyã Ádámã ní 'oó 'dãri sē ìrĩñákí 'bã rí pi àní cére. Fèfè Múngú ní sèé 'bã rí pi ní rí, àsámvú ni aco 'i ùnjĩkãnyã Ádámã ní 'oó rí be rá. 'Bã ríkí dõ ùnjĩkãnyã 'oó muzu dī dī drääãsiyã, 'bã Yèsù rí ɛ'yí 'bã gí rí pi, fèfè Múngú ní sèé 'bã ní rí, ìri sē 'bã adri pìrì ìri ɛndrɛtì gé. ¹⁷ Ùnjĩkãnyã 'bã àlu ní 'oó 'dĩri sē drängará ɔrú 'bã rí pi ɛ drì cére. 'Bo tã agaápi rá rí, 'bã Múngú ní ɛsì múké 'bãã kõpi ní, ìri ní kõpi sèé adrií pìrì 'í ɛndrɛtì gé rí pi, kõpi ímú mãlungã ru 'bã àlu 'dĩri vé tã sī, sã kõpi ní muzu adrizú 'bũ gé 'dää rí gé, 'bã 'dĩri Yèsù Kúrísítõ 'i.

¹⁸ Ùnjĩkãnyã àlu Ádámã ní 'oó rí sī, ì té kòdõ 'bã rí pi ìrĩñã cére, 'bo Kúrísítõ 'o tã àlu pìrì, sē Múngú ri ícõ 'bã rí pi àrèvú à'yí cére adri pìrì 'í ɛndrɛtì gé, kõpi ícõ ídri 'dãni'dãni rí ísú rá. ¹⁹ Ádámã ri 'bã àlu, ìri ní tã Múngú

† Ádámã: Ádámã ri 'bã Múngú ní 'dõ gbií drìdrì rí. Ìri ɛtèpi 'bã vü drìgè rí pi vé ni cére. Ìrivé ùkú Èvã ri ɛndrèpi 'bã vü drìgè rí pi vé ni cére. 'Í lã Ì'dóngará 1-5. †† Mósè: Yösépã kã drää gí, 'bãgú Èjèpétõ vé rí 'bã anji Ìsèrélè vé rí pi ɛzì ngaá túgèrì rú caá ìlì mūdũrũlũ sũ (400). Kuru Múngú ní Mósè ri ìpèzú ímúzu anji Ìsèrélè vé rí pi pazú adringará túgèrì rú rí agásí. Múngú sē tãimbí rí Mósè ní, ã lü anji Ìsèrélè vé rí pi ní, sèzú ì ní tãimbí rí zizú tãimbí Mósè vé ni àní. Tĩkí Mósè ri ísú àküdè ìlì rí ca mūdũrũlũ sũ (1,400), ísú àküdè tĩkí drì Yèsù ri kuyé. 'Í lã Wũngará 2-24.

vé rí 'duy ngaá kuyé rí sī, sē 'bã kárakarã fikí ùnjĩkãnyã 'oó. 'Bo Yèsù ri 'bã àlu, 'du tã Múngú vé rí pi àrèvú ngaá cére, sē Múngú ri ímú 'bã kárakarã à'yí adri pìrì 'í ɛndrɛtì gé.

²⁰ Múngú sē tãimbí rí pi 'bã rí pi ní cére, 'bã rí pi ã àmákí rí ùnjĩkãnyã ì ní 'oó rí àní. 'Bo 'bã rí pi ní rií ùnjĩkãnyã 'oó muzu dī dī rí sī, Múngú vé ɛsì múké ìri ní 'bãã 'bã ní 'dĩri gõ tì muzu drìgèlè. ²¹ Ùnjĩkãnyã ɔrú 'bã drì, ìjì drängará 'bã drìgè, 'bo nóni Múngú vé ɛsì múké tã be agaápi rá 'dĩri pa 'bã rí pi ní, ìri sē 'bã ícã 'bã pìrì Múngú ɛndrɛtì gé. 'Bã ɛ'yíkí dõ Úpí Yèsù Kúrísítõ ri gí, ìri 'bã ní ídri 'dãni'dãni rí sē rá.

Kúrísítõ ndè ùkpõ ùnjĩkãnyã vé rí gí

6 'Bã 'yokí rí ngóni? 'Bã ríkí nyo ùnjĩkãnyã 'oó muzu Múngú ã 'bã rí ívé ɛsì múké 'bã trüzú 'bãvé ùnjĩkãnyã agásí 'dini? ² Adri 'dini kuyé! 'Bã índrèkí sũ 'bã ùdrã 'bã gí ni pi tĩni, ùnjĩkãnyã gõ tã àzi 'oó 'bã rú 'bã gá ku, 'bã ícõ ri áwí ùnjĩkãnyã 'o muzu 'dini àlè? ³ Ìmi nĩkí kuyé 'yozú kíni, kã 'bã ní bãtízimü sèé, 'bã drãkí Kúrísítõ Yèsù be trü gí 'dini kuyé? ⁴ Bãtízimü ì ní sèé 'bã ní rí sī, 'bã ùdrãkí, sĩkí 'bã sũ ì ní Kúrísítõ ri sī rí tĩni, Kúrísítõ íngã gõó ídri rú rá, 'bã kpã gõ íngã ídri rú sũ Kúrísítõ ní íngã ídri rú ɛtèpi vé ùkpõ sī rí tĩni.

⁵ 'Bã drãkí dõ sũ Kúrísítõ ní drää rí tĩni, ì kpã ímú 'bã ingã gõ ídri rú, sũ ì ní ìri ingã gõó ídri rú rí tĩni. ⁶ 'Bã nĩkí rá 'yozú kíni, 'bãvé rú 'bã ùnjĩkãnyã vé nõri gbãkí pèti alambaku sígè Kúrísítõ be trü gí, ùnjĩkãnyã ɛ ísú rí ùkpõ ɛzì ngazú 'bã rú 'bã gá ku, 'bã gõkí adrií túgèrì ùnjĩkãnyã vé ni ku. ⁷ Drängará Kúrísítõ vé rí ní 'bã úmú ícã 'í be ngã àlu rí sī, sē nóni ùnjĩkãnyã ícõ ɛzì ngaá 'bã rú 'bã gá ku.

⁸ 'Bã ní drää Kúrísítõ be trü rí sī, 'bã ɛ'yíkí rá 'yozú kíni, 'bã kpã ícõ ídri ú'dí ísú Kúrísítõ be trü rá. ⁹ 'Bã nĩkí rá Kúrísítõ íngã gõó ídri rú drängará gálésila rá, ícõ gõó drää dī ku, drã ícõ ìrivé ùkpõ ndèé ku. ¹⁰ Kúrísítõ kã drää, drã vü àlu ùnjĩkãnyã vé ùkpõ ndèzú, ìri nóni ídri rú ri ɛzì Múngú vé rí nga.

¹¹ Lè ìmi nĩkí 'yozú kíni, ìmi drãkí gí, ùnjĩkãnyã ícõ ɛzì ngaá ìmì rú 'bã gá ku, 'bo Kúrísítõ Yèsù sē ìmi ní ídri rí gí, ìmi 'bã Múngú vé ni. ¹² Lè ìmi kukí ùnjĩkãnyã ã ɔrú ìmì rú 'bã drääpi drãdrã 'dĩri ku, tã ùnjì rú 'bã nõri ní lèé rí pi, lè ìmi kukí àní. ¹³ Lè ìmi ríkí ìmì rú 'bã áyú rizú ùnjĩkãnyã 'ozú ku. Ngá múké rí, lè ìmi sèkí ìmì rú 'bã Múngú ní, sũ ì ní 'bã ùdrã 'bã gí rí pi ingã gõó ídri rú rí tĩni. Kuru lè ìmi áyúkí ìmì rú 'bã tã pìrì 'ozú, ìmi adrikí pìrì Múngú ɛndrɛtì gé. ¹⁴ Lè ìmi kukí ùnjĩkãnyã ã ri ìmì drì ɔrú ku, à'diãtãsiyã ìmi adrikí tãimbí rí ã palé gá kuyé, 'bo ɛsì múké Múngú vé rí sē ìmi ní drìwãlã gí.

Túgèrì tã 'o 'bã pìrì rí pi

¹⁵ Tã pìrì ì ní lèé ã 'okí rí íngõri? ɛsì múké Múngú vé rí sī, Múngú ɔyü 'bã tãimbí rí agásí gí, 'dĩri lü nyo 'yozú kíni, 'bã ríkí ùnjĩkãnyã 'oó muzu 'dini? Adri 'dini kuyé! ¹⁶ Ìmi nĩkí 'yozú kíni, ìmi dõ túgèrì 'bã àzi vé ni, ìmi ìrivé tã 'du nga, ìmi dõ túgèrì ùnjĩkãnyã vé ni, ìri ìmi jì fi drã agá, 'bo ìmi dõ túgèrì Múngú vé ni, ìri sē ìmi tã pìrì ni

'du nga 'dini kuyé? ¹⁷ Ūnjĩkãnyã ándúru ĩmi ní 'oó rĩ sĩ, sê ĩmi adrikí kuú ãní túgẽrĩ ūnjĩkãnyã vé ni. 'Bo á sê Múngú ní òwò'dífò àmbúgú, ĩmi ní tã ĩ ní ímbá ĩmi ní rĩ ẹ'yĩ ẹsĩ be céré rĩ sĩ. ¹⁸ Nóni oyukí ĩmi ūnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó rĩ agásĩ gí, àzini ĩmi újákí nóni ĩmi ícá túgẽrĩ ẹsĩ 'bã'bée tã pĩrĩ 'ozú ni pi gí.

¹⁹ Má ẹ'bĩ ĩmivé tã, tã túgẽrĩ rĩ pi vé rĩ sĩ, ĩmi nĩkí rí ũkpò ūnjĩkãnyã vé rĩ ãní. Drĩdrĩ ni, ĩmi adrikí túgẽrĩ tĩni ūnjĩkãnyã ĩmi ní ríi 'oó mọzú dĩĩ dĩĩ 'dĩri sĩ. Kúru nóni lè ĩmi kukí ūnjĩkãnyã ãní, ĩmi 'okí tã pĩrĩ, ĩmi adrikí rí ule Múngú ẹndrẹtĩ gé. ²⁰ Ándúru ĩmi ní adrizú túgẽrĩ rú ūnjĩkãnyã agá rĩ sĩ, ĩmi ásíkí tã pĩrĩ 'ongará sĩ kuyé. ²¹ Tã múké ĩmi ní ísú ūnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó drĩnjá sêepi 'dĩri agá rĩ ã'di? Tã ūnjĩ ĩmi ní 'oó 'dĩ'bée, kòpi drã íjĩ ĩmi drĩgé. ²² 'Bo nóni oyukí ĩmi ūnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó rĩ agásĩ gí, ĩmi nóni àtĩ'bá Múngú vé ni. Nóni ĩmi ícákí ule Múngú ẹndrẹtĩ gé gí, ĩmi idri 'dání'dání rĩ ísú rá. ²³ 'Bá ūnjĩkãnyã 'oópi rĩ, ĩri ùfě drã sĩ, 'bá rĩ ẹ'yĩ dō 'bávé Úpĩ Yésũ Kúrísitò ri gí, Múngú ri ímú ĩri ní idri 'dání'dání rĩ sê pĩrĩni.

Ū'bĩkí ãjě ũkú jezú rĩ vé tã

7 Má ẹdrípĩ má ómvúpĩ má ní lèlèlè rĩ pi, ĩmi nĩkí tãĩmbĩ Mósè vé rĩ rá, 'bá idri rú rĩ, ĩri adri tãĩmbĩ rĩ ã pálé gá, tãĩmbĩ rĩ drĩ ni órú sã ĩri ní adrizú idri rú rĩ gé. ² Lè mà ẹ'bĩ ĩmi ní tã ãjě vé rĩ ũlũú, ágó je dō ũkú, ĩri dō drĩ idri rú, tãĩmbĩ rĩ kĩnĩ, ũkú rĩ ĩrivé ni, 'bo ágó rĩ drã dō gí, tãĩmbĩ rĩ ã'yĩ rá, ágó ãzi ri ícò ọwúzĩ rĩ ẹ'yĩ 'í ní ũkú rú rá. ³ ũkú 'dĩri je dō ágó ãzi, ísúzá ĩrivé ágó rĩ drĩ idri rú, ũkú 'dĩri 'bã ọwũ gí. 'Bo ágó ni drã dō gí, tãĩmbĩ rĩ ã'yĩ rá, ĩri ícò ágó ãzi je rá, ícókí ĩri zĩ ọwũ' bá ku.

⁴ Má ẹdrípĩ má ómvúpĩ má ní lèlèlè rĩ pi, tã rĩ, ĩri 'dini, ĩmi ẹ'yĩkí nóni Kúrísitò ri gí, ĩmi índrékí sũ 'bá ũdrã' bá gí rĩ pi tĩni, nóni tãĩmbĩ rĩ vé ũkpò nga ẹzĩ ĩmĩ rú' bá gá ku. Kúrísitò ĩ ní ingáá gòó idri rú drãngará gálésĩ rĩ sê nóni ĩmi ícákí 'bá ívé ni pi gí, ĩri sê ĩmi tã múké ni pi 'o Múngú ã rú sĩ. ⁵ Lókí ūnjĩkãnyã ní 'bã ásúzá gí rĩ gé, tãĩmbĩ rĩ sê 'bá ríkí ẹsĩ 'bãá rizú ūnjĩkãnyã 'ozú. Ūnjĩkãnyã 'bá ní 'oó rĩ íjĩ drãngará 'bá drĩgé. ⁶ 'Bo 'bá índrékí sũ 'bá ũdrã'bée gí ni pi tĩni, nóni tãĩmbĩ rĩ gò ẹzĩ ngaá 'bã rú' bá gá ku. 'Bã nóni Múngú ní ẹzĩ nga létĩ ú'dí Índrí Uletererĩ ní lũú 'bá ní rĩ sĩ, adri létĩ ũkú tãĩmbĩ rĩ ní sĩ rĩ vé rĩ sĩ ku.

Tãĩmbĩ Múngú vé rĩ, ĩri 'bávé ūnjĩkãnyã i'da ãmvé

⁷ Mà 'yo rĩ íngóni, mà 'yo rĩ tãĩmbĩ rĩ ūnjĩkãnyã íjĩ? Adri 'dini kuyé! Tãĩmbĩ té dō 'dãáyo, má ícò té mávé ūnjĩkãnyã nĩĩ áamá ku. Má ícò té nĩĩ áamá 'yozú kínĩ, ẹsĩ 'bãngará 'bá ãzi vé ngá drĩgé rĩ ūnjĩ 'dini ku. 'Bo tãĩmbĩ rĩ kĩnĩ, "Lè mĩ 'bã ẹsĩ 'bá mĩ gãrã gá rĩ vé ngá drĩgé ku." ¹⁸ Ūnjĩkãnyã ísú létĩ tãĩmbĩ rĩ áyúzá, mà 'bã rĩ ẹsĩ 'bá ãzi vé ngá drĩgé dĩĩ dĩĩ. 'Bo tãĩmbĩ té dō 'dãáyo, ūnjĩkãnyã ri té adri ũkpò ãkó. ⁹ Má ní drĩ tãĩmbĩ rĩ nĩzú kuyé rĩ gé, á ri adrii bádãrú, 'bo vùdrĩ ni gé, má kã nĩĩ áamá 'yozú kínĩ, tãĩmbĩ anigé, sê á nĩĩ áamá 'yozú kínĩ, ũkpò ū-

ĩkãnyã vé rĩ ású ma gí, sê á fi létĩ drãngará vé ni agá. ¹⁰ Má ísú nĩĩ áamá 'yozú kínĩ, tãĩmbĩ ãlu ãlu kòdò idri sêepi rĩ, sê Múngú lĩ mávé tã ūnjĩ, íjĩ drãngará má drĩgé.

¹¹ Ūnjĩkãnyã ísú létĩ tãĩmbĩ rĩ áyúzá, mà mĩ ũ'bãzú ãní, íjĩ drãngará má drĩgé. ¹² 'Bo tãĩmbĩ Múngú vé rĩ uletere, ĩri pĩrĩ, ĩri múké. ¹³ Tãĩmbĩ adriipi múké 'dĩri, ĩri nyo ícò drãngará íjĩ má drĩgé rá? Ícò íjĩ ãluñani ku! Múngú áyú tãĩmbĩ adriipi múké 'dĩri, lũzú má ní kínĩ, ūnjĩkãnyã ri ūnjĩ.

Ẹ'dí 'dĩngará ūnjĩkãnyã be rĩ

¹⁴ Tãĩmbĩ rĩ Múngú sê nĩ, 'bo ma 'bá áda, má ícá kuú túgẽrĩ rú ūnjĩkãnyã drĩgé. ¹⁵ Á nĩ tã má ní ríi 'oó rĩ kuyé. Tã pĩrĩ má ní kòdò lèé 'oó rĩ, á 'o ku, 'bo tã má ní kòdò gãá sĩ rĩ, ma ri 'o rá. ¹⁶ Mà 'o dō tã pĩrĩ ku drãáásiyã, á nĩ rá tã má ní ríi 'oó rĩ ūnjĩ, má ã'yĩ rá tãĩmbĩ rĩ múké. ¹⁷ Adri 'yozú kínĩ, ma ri tã ūnjĩ 'dĩri 'o ãkã yã 'dini kuyé, ūnjĩkãnyã fiipi kú má ẹsĩ agá nòri sê ma ri tã ūnjĩ 'dĩri 'o nĩ. ¹⁸ Á nĩ rá tã ãzi múké má ẹsĩ agá ãluñani 'dãáyo, á lè dō kòdò tã múké 'oó, ãní sê má ícò 'oó bã ku. ¹⁹ Á lè kòdò tã múké 'oó, 'bo má ícò 'oó ku. Á lè kòdò tã ūnjĩ 'oó ku, 'bo ma ri tã ūnjĩ rĩ 'o rá. ²⁰ Ma ri tã má ní kòdò ícò 'oó ku ni 'o mọzú, 'dĩri lũ 'yozú kínĩ, á 'o tã rĩ ãkã kuyé, ūnjĩkãnyã fiipi má ẹsĩ agá rĩ sê ma ri tã rĩ 'o nĩ.

²¹ Tãĩmbĩ rĩ i'da má ní uletere, má kãdò lèé kòdò tã múké 'oó, mà gò ri ūnjĩkãnyã 'o mọzú áyu. ²² Á lè tãĩmbĩ Múngú vé rĩ ẹsĩ be céré. ²³ 'Bo tãĩmbĩ ãzi anigé, ĩri ri ẹzĩ nga mà rú' bá gá, ĩri ri ẹ'dí 'dĩ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ be mà ẹsĩ agá. Tãĩmbĩ 'dĩri rú má ícá kuú túgẽrĩ ūnjĩkãnyã vé ni, ĩri sê ma ri ūnjĩkãnyã 'o nĩ. ²⁴ Á, ízãngã mávé nòri! Á'di ri ícò ma pa ūnjĩkãnyã ma jĩpi fiipi drã agá nòri drĩgé sĩ nĩ? ²⁵ Á sê òwò'dífò Múngú ní, Úpĩ Yésũ Kúrísitò ní 'bã paá 'bávé ūnjĩkãnyã agásĩ rĩ sĩ.

Mávé úmĩ gé nòlé, mà túgẽrĩ riipi tãĩmbĩ Múngú vé rĩ 'dubũpi ngaápi ni, 'bo ūnjĩkãnyã má ní ríi 'oó rĩ sĩ, má ícá nóni kú túgẽrĩ ūnjĩkãnyã vé ni.

Índrí Uletererĩ 'bá ní idri sê nĩ

8 Nóni 'bá Kúrísitò Yésũ ri ẹ'yĩ' bá gí rĩ pi, ícókí tã lĩĩ kòpi drĩgé ku, ² ã'diãtãsiyã Índrí Uletererĩ ũkpò be idri íngápi Kúrísitò Yésũ vúgá rĩ sêepi ĩmi ní rĩ, oyú ĩmi ĩfũú ũkpò ūnjĩkãnyã riipi ĩmi jĩpi fiipi drã agá rĩ sígé sĩ gí. ³ Tãĩmbĩ Mósè vé rĩ ícò 'bá ní idri sêé ku, ã'diãtãsiyã ūnjĩkãnyã riipi 'bã drĩ órũpi 'dĩri sê 'bá ícákí kuú ũkpò ãkó. 'Bo Múngú ĩpě ívé Mvã, ímúkí ĩri tĩĩ 'bá áda rú, sũ 'bá vũ drĩgé nògó ūnjĩkãnyã be rĩ tĩni, adi 'i sêé drãá 'bávé ūnjĩkãnyã tĩ gé. Múngú sê Kúrísitò ri drãá tã lizú ūnjĩkãnyã drĩgé. ⁴ Múngú 'o tã 'dĩri 'dini, 'bã 'okí rĩ tã pĩrĩ sũ tãĩmbĩ Mósè vé rĩ ní lèé rĩ tĩni, 'bã 'bãkí rĩ ẹsĩ tã ūnjĩ rú' bá nòri ní lèé rĩ pi drĩgé ku, 'bã 'dũkí rĩ tã Índrí Uletererĩ ní lèé rĩ pi ngaá áyu.

⁵ 'Bá ẹsĩ 'bã'bée ūnjĩkãnyã rú' bá nòri vé rĩ drĩgé rĩ pi, kòpi ri ẹsĩ 'bã céré tã rú' bá nòri vé rĩ drĩgé. 'Bo 'bá ẹsĩ 'bã'bée Índrí Uletererĩ drĩgé rĩ pi, kòpi ri ẹsĩ 'bã céré tã Índrí Uletererĩ ní lèé ã 'okí rĩ drĩgé. ⁶ 'Bá ẹsĩ 'bãápi kú céré ūnjĩkãnyã drĩgé rĩ, ĩrivé ụdũ drãngará. 'Bo 'bá ẹsĩ

'bãapi tã Índrí Uleterer rĩ ní lěé ã 'okí rĩ drĩgé rĩ, ĩri ídri 'dání'dání rĩ ĩsú rá, āzini ĩri tākiri ĩsú rá. ⁷ 'Bá ęsí 'bãapi kú ũnjĩkãnyã drĩgé rĩ, ĩri ári' 'bá Múngú vé ni. 'Bá sũ 'dĩri tĩni 'dĩri, gã tãĩmbĩ Múngú vé rĩ sĩ, ícó tãĩmbĩ rĩ ngaa ku. ⁸ 'Bá ęsí 'bã' bée ũnjĩkãnyã rụ' 'bá nōri vé rĩ drĩgé rĩ pi, sē Múngú ní āyĩkō ku.

⁹ Nóni ũnjĩkãnyã ícó ĩmĩ drĩ ọrụ ku. 'Bo Índrí Múngú vé rĩ dō ĩmĩ ęsí agá anigé, ĩri ĩmĩ drĩ ko nĩ. Índrí Kúrísítō vé rĩ dō 'bá rĩ ę ęsí agá 'dãáyo, 'bá 'dĩri adri Kúrísítō vé ni ku. ¹⁰ Kúrísítō ri dō ĩmĩ ęsí agá anigé, ĩmivé rụ' 'bá ri dō ícó drã rá ĩmi ní ũnjĩkãnyã 'oó rĩ sĩ drããsiyã, ĩmivé índrí ri áwí adri ídri rú, ã'diãtãsiyã Yęsũ sē ĩmi ícákí pĩri Múngú ęndręti gé gí. ¹¹ Múngú Yęsũ ri ingaapi gōo ídri rú drãngará gálésĩ rĩ, ĩrivé Índrí dō ĩmĩ ęsí agá anigé, ĩri ívé Índrí Uleterer ĩmĩ ęsí agá rĩ áyú ĩmivé rụ' 'bá drãapi gí rĩ újã ícá gōo ídri rú.

¹² Má ędrĩpĩjĩ má ọmvúpĩjĩ má ní lěélé rĩ pi, lě 'bã 'okí tã múké, lě 'bã rikí ũnjĩkãnyã rụ' 'bá nōri ní lěé rĩ 'oó ku. ¹³ ĩmi áwíkí dō rĩ ũnjĩkãnyã rụ' 'bá nōri ní lěé rĩ 'oó, ĩmivé ụdũ ri adri drãngará. 'Bo Índrí Uleterer rĩ dō ĩmĩ ęsí agá anigé, ĩri ĩmĩ ĩzã ko ĩmi ugazú, ĩmi gōkí rĩ ũnjĩkãnyã 'oó dĩjĩ ku, Índrí Uleterer rĩ kúru ĩmi ní ídri 'dání'dání rĩ sē. ¹⁴ 'Bá Índrí Uleterer Múngú vé rĩ ní rĩi kōpi ę drĩ koó rĩ pi, kōpi anji Múngú vé ni. ¹⁵ Índrí Múngú vé rĩ sē ĩmi adrikí tũgęrĩ ụrĩ rú ni pi kuyé, ĩmi ĩsúkí Índrí Múngú vé rĩ gí, ĩmi nóni anji Múngú vé ni. Índrí Múngú vé rĩ sē 'bã ri Múngú ri zĩ "Ábã, 'Bá ętępi." ¹⁶ Índrí Múngú vé rĩ, ĩri sē 'bã nĩ ámã uleterer 'yozú kĩnĩ, 'bã anji Múngú vé ni. ¹⁷ Nóni 'bá ní adri anji Múngú vé ni rĩ sĩ, 'bã drĩlé múké ĩri ní sēé Kúrísítō ní rĩ ĩsú rá, 'Bá nyakí dō ĩzãngã sũ Kúrísítō ní nyaá rĩ tĩni, Múngú ri kpá ímú 'bã íngú sũ ĩri ní Kúrísítō ri íngú rĩ tĩni.

'Bá Múngú vé rĩ pi úmvúlésĩ tã múké ĩsú rá

¹⁸ Á nĩ ámã múké, ĩzãngã 'bá ní nyaá āndrũ nōri, ĩri anigé, 'bo íngúngará úmvúlésĩ Múngú ní ímúzu 'bã íngúzú rĩ, tã ni aga rá. ¹⁹ Ngá ārěvú céré Múngú ní gbii vũ drĩgé nōgó rĩ pi, kōpi ri ęsí 'bã rizú ụ'dụ Múngú ní úmvúlésĩ 'bã adri' bée anji ívé ni pi rú rĩ 'dazú rĩ ütėzú. ²⁰ Ngá Múngú ní gbii rĩ pi ę drĩ ábákí céré, adri 'yozú kĩnĩ, kōpi lěkí nĩ yã 'dĩni ku, Múngú lě tã rĩ ã 'o 'i 'dĩni nĩ. Ngá ĩ ní údė rĩ pi ímú ęsí 'bã 'yozú kĩnĩ, ²¹ ĩ ímú ĩ pa drã sĩlé gá sĩ rá, āzini ĩ ícókí ņmaá ku, ĩ ímú drĩwãlã ĩsú fizú anji Múngú vé dĩngará pōwūpōwū rĩ ĩsú' 'bá rĩ pi āsámvú gé rá.

²² Ngá ārěvú céré vũ drĩgé nōgó rĩ pi, kōpi ri drĩ cĩ ambamba cĩmgbá lókí āndrũ rĩ gé, sũ ũkú riipi mvã tĩpi rĩ ní rĩi drĩ cĩjĩ rĩ tĩni. ²³ Adri 'yęnjã ngá 'dĩ' bée ri drĩ cĩ nĩ kuyé, 'bã Yęsũ ri ę'yĩ' 'bá gí nō' bée, 'bã kpá ri drĩ cĩ ĩndĩ, tã 'bá ní rĩi ụ'dụ Múngú ní ímúzu 'bã ā'yĩzú adrizú anji ívé ni rú rĩ ütėzú rĩ sĩ, Índrí Uleterer rĩ sē 'bá nĩkí tã 'bá ní rĩi ütėé rĩ gí, āzini sē 'bá nĩkí tã Múngú ní ímúzu 'bã rụ' 'bá újázú ícázú ú'dí, 'bã rụ' 'bá ní gōzú drãzú dĩjĩ ku rĩ gí. ²⁴ Tã 'bá ní ęsí 'bãzú drĩ ní gė rĩ, ĩri 'bã pa nĩ. Nóni 'bã ri ęsí 'bã drĩwãlã ĩ ní ímú sēé 'bá ní rĩ ütėzú, 'bo 'bá ĩsúkí drĩ kuyé. 'Bá āzi ícó ęsí 'bãã ngá 'i ní ĩsú gí rĩ ã tã ụsúzú ku. ²⁵ 'Bo 'bã dō ri ęsí 'bã ngá 'bá ní drĩ ĩsú kuyé rĩ drĩgé, lě 'bã 'bákí ęsí mädã rizú ütėzú.

²⁶ 'Bá ní adrii tã be múké kuyé rĩ sĩ, Índrí Uleterer rĩ 'bã ĩzã ko nĩ. Ā'diãtãsiyã 'bá nĩkí ngá 'bá ní lěé ę'yĩ Múngú vúgá rĩ zĩbe ku, Índrí Uleterer rĩ 'bá ní Múngú ri zĩ ĩzãngã be āmbúgú 'i ęsí agá, 'bã āzi ícó tã ni átã bã ku. ²⁷ Múngú riipi 'bã ęsí ndrėepi rĩ nĩ úmĩ Índrí Uleterer rĩ vé rĩ rá, ã'diãtãsiyã Índrí Uleterer rĩ ri Múngú ri zĩ 'bã ę'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní, sũ Múngú ní lěé rĩ tĩni.

Tã āzi 'bã gũpĩi āmvé Múngú vé lęngará agásĩ ni 'dãáyo

²⁸ 'Bá nĩkí kpá rá 'yozú kĩnĩ, tã ri' 'bã 'bã ĩsú' bée rĩ pi agásĩ, Múngú ri tã múké 'o 'bã 'i lě' 'bã lělé rĩ pi ní nĩ, tã ni íbĩ íngá ęsí ni agá, ũpě ĩngá 'bã 'dĩ' bée nĩ. ²⁹ Múngú nĩ 'bã 'dĩ' bée ĩnógósĩ, ũpě kōpi ímú adrii sũ 'i Mvōpi tĩni, Yęsũ ri kōpi ní Mvã kãyú Múngú vé anji kárakarã rĩ pi āsámvú gé. ³⁰ Múngú ã'yĩ 'bã 'i ní ũpěé 'dĩ' bée nĩ, zĩ kpá 'bã 'dĩ' bée nĩ, kōpi ę ímúkí rĩ adrii 'bã ívé ni, 'bã kōpi adrii 'bã pĩri 'i ęndręti gé, zĩ kōpi, ę ímúkí rĩ kōpi íngú sũ ĩ ní 'i íngú rĩ tĩni.

³¹ Tã 'dĩ' bée ã tã sĩ, 'bã átákí rĩ íngóni? Múngú ri dō 'bã be trũ, 'bã āzi ri nyo ícó 'bã 'o ũnjĩ rá? ³² Múngú uga ívé Mvã 'bã tã sĩ kuyé, ĩpě ĩri 'bã ní rá. Múngú 'o dō tã 'bã ní 'dĩri tĩni, ícó nyo 'bá ní ngá ārěvú sēé céré pĩrĩni ku? ³³ Múngú 'yo dō kĩnĩ 'bã ívé 'i ní ũpěé 'dĩ' bée anji ívé ni, āzini 'bã kōpi adri 'bã pĩri 'i ęndręti gé gí pĩri, ã'di ri ícó tã ĩjĩ kōpi drĩgé, kōpi tōzú 'yozú kĩnĩ kōpi ũnjĩ nĩ? ³⁴ Ā'di ri ícó 'yo kōpi ũnjĩ nĩ? Kúrísítō Yęsũ drã kōpi ã tã sĩ, íngakí ĩri gōo ídri rú, nóni úrĩ Múngú vé drĩ ęndępĩ gé, ĩri ri Múngú ri zĩ kōpi ní.

³⁵ Ngá āzi nyo ícópĩ 'bã āsámvú acoopi Kúrísítō be lęngará Kúrísítō ní 'bã lězú 'dĩri agásĩ ni anigé? Tã ũkpō ũkpō, ĩzãngã, ọcũngará, ębĩrĩ, bōngó ākō, tã ũnjĩ drã ĩjĩpi ni, tã ĩ ní ũlãã 'dĩ' bée, kōpi nyo ícó 'bã āsámvú aco Kúrísítō be rá? ³⁶ Sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, "Mĩ tã sĩ, ụ'dụ ālu ālu, 'bã rĩ pi lěkí rĩi 'bã ú'dí, 'bã índrėkĩ sũ kãbĩlō ĩ ní rĩi úlĩlĩ rĩ pi tĩni." †

³⁷ Tã āzi 'bã gũpĩi āmvé ni 'dãáyo. Tã ũnjĩ 'dĩ' bée kádō 'bã ĩsú, 'bã ícó pá tu tĩtĩ ũkpō Kúrísítō 'bã lěepi lělé rĩ vé rĩ sĩ. ³⁸ Má ępĩ tã 'dĩri sĩ múké múké 'yozú kĩnĩ, drãngará, dōku ídri, dōku mālãyĩkã, dōku índrí ũnjĩ rĩ pi, †† dōku tã nóni ri' 'bã 'i nga' bée rĩ pi, dōku tã úmvúlésĩ ímú' 'bã ĩ nga' 'bã drĩdrĩ 'dĩlé rĩ pi, dōku ũkpō ụrụkō' bée, ngá 'dĩ' bée ícókĩ 'bã āsámvú acoo Múngú 'bã lěepi lělé rĩ be ku. ³⁹ ũkpō íngá' 'bã 'bũ gélésĩ rĩ pi, dōku ũkpō vũ drĩgé nōgó āngũ wĩlĩwĩlĩ rú rĩ agá rĩ pi, ngá Múngú ní gbii rĩ pi, ícókĩ 'bã āsámvú acoo lęngará Múngú ní 'i' daá 'bá ní Kúrísítō Yęsũ 'bávė Úpĩ ã rụ' 'bá gá 'dĩri agásĩ ku.

Múngú ĩpě ĩsērélė rĩ pi nĩ

9 Kúrísítō nĩ rá, tã má ní átã rĩ, ĩri tã áda, adri ũnjō ku, yĩkĩ mávė rĩ, āzini Índrí Uleterer rĩ lũ kpá má ní kĩnĩ, tã má ní átã rĩ tã áda. ² ĩzãngã fi má ęsí agá, sē má

† 8:36 Sāwūmã 44:22 †† Índrí ũnjĩ rĩ pi: Índrí ũnjĩ rĩ pi ándúrú mālãyĩkã Múngú vé ni 'bũ gé 'dãã, kōpi nōkĩ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sātãnã ri kōpivė āmbúgú. Múngú idró kōpi 'bũ gé 'dããsĩ vúgã nōó, kōpi gōkĩ ufuú índrí ũnjĩ, kōpi ri 'bã rĩ pi ní ĩzãngã sē vũ drĩgé nōgó. 'Í lã 'I'dangará 12:7-9.

ésí ñõ ambamba ³ má é'dípáa Yāhúdī rī pi ā tā sī. Á lē Múngú ā tri ma, ā aco 'bā āsámvú Kúrísítõ be, má é'dípáa Yāhúdī rī pi é 'ísúkí rí pangará bēsīnī. ⁴ Kõpi 'bá Īsērélē vé ni, Múngú ùpē kõi adrií anji ívé ni. Múngú i'da ívé dīngará pōwūpōwū rī kõi ní, Múngú rụ ùndī kõi be, ezi ívé tǎimbí kõi ní. Kõi ā ríkí 'i ĩnjī Jó Múngú vé rī agá, āzini kõi é 'ísúkí rí tā 'í ní ezií rī bēnī. ⁵ Ābūrámā pi, Īsákā be, Yōkóbū sī, kõi Yāhúdī rī pi vé é'bípī drīdrī rī pi, tǐkí Yēsū Kúrísítõ rī 'bá áda rú, íbī ĩfūú úyú Īsērélē vé rī agá, Yēsū Kúrísítõ rī Múngú 'i, ĩri ngá ārēvú drīgē sī céré āmbúgú, ē íngúkí ĩri mužú 'dání'dání! Āmīnā.

⁶ Ícókí 'yoó tā Múngú ní ezií Yāhúdī rī pi ní rī, 'du tā ni ngaá ku yā 'díní ku. Adri 'yozú kīnī, 'bá Īsērélē vé rī pi céré ñíkí Múngú rí rá yā 'díní kuyé. ⁷ Úyú Ābūrámā vé rī pi † adrikí kéré anji Ābūrámā vé ni kuyé. Múngú 'yo ívé búkū agá kīnī, "Úyú mívé rī pi ímú ĩfū Īsákā †† rú' 'bá gá." ⁸ Tā 'dīri lū 'yozú kīnī, anji Ābūrámā ní tǐj rú' 'bá rú' 'bá rī pi adrikí anji Múngú vé ni ku, anji Múngú ní tā ni ezií rī, kõi adri anji Múngú ní 'du' 'bā anji Ābūrámā vé ni rú ni pi. ⁹ Tā Múngú ní ezií rī 'díní kīnī, "Ma ímú ĩgõ sã nōri tǐnī rī gé, ílī drū rī agá, Sárā rī ímú mvá ágó tǐ rá." ††

¹⁰ Īsákā rī 'bávé é'bípī, je Rēbékā rī 'í ní ũkú rú, Rēbékā tǐ ĩri ní anji āgõ ẽtǐ rú, ¹¹ 'bā ñíkí rí 'yozú kīnī, lètǐ Múngú ní 'bá ĩpēzú rī pǐrǐ. Sã Rēbékā ní drī kõi tǐzú kuyé, dõku kõi ní drī tā múké 'ozú kuyé, dõku tā ũnjí 'ozú kuyé rī gé, ¹² Múngú 'yo Rēbékā ní kīnī, "Mvã kãyú rī ímú ẽzǐ nga mvá ũdú rī ní." †† Múngú 'yo tā rī 'díní lūzú kīnī, ĩpē 'bá rī ẽzǐ ĩri ní ngaá múké rī ā tā sī ku. ¹³ Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, "Á lē Yōkóbū ††† rī áyu, á gã Īsōwū rī sī." †††

¹⁴ 'Bā 'yokí rí ngóni? 'Bā 'yokí rí kīnī, tā Múngú ní 'oó 'dīri adri pǐrǐ ku? Adri 'díní kuyé! ¹⁵ Múngú 'yo Mósē ní kīnī,

"Mā ésí rī adri ĩdríkídri 'bá má ní ĩpēé rī ní, ma ícõ 'bá má ní lēé rī ē ĩzã ko rá." †

¹⁶ Tā 'dī' bēe nga 'i tā 'bá áda ní lēé rī sī ku, dõku ũkpõ 'bá áda vé ni sī ku, ĩri 'i nga ésí ĩdríkídri Múngú vé rī sī.

¹⁷ Sīkí Búkū Múngú vé rī agá, Múngú 'yo 'bãgú Ējēpētõ vé rī ní kīnī, "Ma sē mi ícã 'bãgú rú, ma mávé ũkpõ i'da mí ní, kúru 'bá vū drīgē rī pi céré ímú ñí áamá 'yozú kīnī, ma Múngú 'i." ††† Múngú vé ésí rī adri ĩdríkídri 'bá ĩri ní ĩpēé lēé ésí ĩdríkídri 'bãā ĩri ní rī ní. Múngú ũsū dõ 'í lē 'bá rī ē drī ē ícã ũkpõ ũkpõ, ĩri ícõ 'o rá.

¹⁹ 'Bá āzi rī ícõ 'yo, "Múngú lē dõ 'bā 'okí tā rī sū 'í ní lēé rī tǐnī pírí, ngá ĩri ní 'yoó 'bā ũnjí rī ā'di? Ā'di rī ícõ tā Múngú ní ũtǐjǐ gí rī ñõ ñi?" ²⁰ 'Bo mi ā'di 'i átángá 'yoópi Múngú ní 'díní? Ngá ĩ ní údé rī, ĩri nyo ícõ 'yo 'bá 'i údépi rī ní, "Mí údé ma 'díní āsī 'díní rá?" ††††† 'Bá ríipi

† Úyú Ābūrámā vé rī pi: Múngú ĩpē úyú Ābūrámā vé rī pi céré adrií anji ívé ni kuyé. ĩpē 'yēnã úyú Sárā pi ní tǐj Ābūrámā be rī pi áyu, ĩpē Īsīmāélē Āgārā ní tǐj Ābūrámā be rī kuyé. †† Īsákā: Īsákā rī mvã Múngú ní ezií Ābūrámā ní rī. 'Í lã Ī'dóngárã 17-35. † 9:7 Ī'dóngárã 21:12 †† 9:9 Ī'dóngárã 18:10, 14 †† 9:12 Ī'dóngárã 25:23 ††† Yōkóbū: Yōkóbū rī Ābūrámā mvõpǐ Īsákā vé mvã, ĩri anji be mužú drī drī ni ĩrī, Múngú újã rú ni zǐj Īsērélē, úyú ĩrívé rī zǐkí anji Īsērélē vé ni. Sã Yēsū vé rī gé, zǐkí kõi Yāhúdī. 'Í lã Ī'dóngárã 25-50. ††† 9:13 Málákí 1:2-3 § 9:15 Wũngárã 33:19 †† 9:17 Wũngárã 9:16 ††† 9:20 Īsáyã 29:16; 45:9

ũdrí gbiípi rī, ũrúté ālu ālu 'dīri sī, ĩri ícõ ũdrí rī āzi gbi, ĩri ĩgĩrī múké múké, ĩri āzi rī gbi ĩgĩrī ku.

²² Múngú lē ívé ĩjkõ i'daá, āzini ívé ũkpõ i'daá 'bá ĩ ní lēé ú'dǐ rī pi ní tā lǐzú ānī kõi drīgē, 'bo ĩri tā ni 'du mužú ésí be mādã. ²³ Múngú rī kpá ívé dīngará pōwūpōwū rī i'da 'bá 'í ní ũpēé lēé ésí múké 'bãā kõi ní rī pi ní rá, ²⁴ 'bá ĩri ní ũpēé rī 'bā 'i, Yāhúdī rī pi, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúdī rú ku rī pi. ²⁵ Búkū nēbǐ Ōsáyã ní sī rī agá, Múngú 'yo 'bá adri' 'bá Yāhúdī rú ku rī pi ní kīnī, "Īmi adri' bēe 'bá mávé ni kuyé 'dī' bēe, nóni ma ĩmi zǐ 'bá mávé ni.

Īmi 'bá má ní ándúrú lēé ku 'dī' bēe, ma ímú ĩmi lēlé." ††

²⁶ Búkū Múngú vé rī 'yo kpá 'díní kīnī, "Vũrã ālu ālu ándúrú má ní 'yoó ĩmi ní kīnī, 'Īmi adrikí 'bá mávé ni ku 'dīri,' nóni ma 'yo,

'Īmi ímú adri anji mávé ni, ma Múngú adriípi ídri rú rī 'i.'" †††

²⁷ Nēbǐ Īsáyã átã 'bá Īsērélē vé rī pi ā tā sī 'díní, "Bá Īsērélē vé rī pi ā adrikí dõ kárãkãrã cínýáfã yǐ agá rī tǐnī drããsǐyã,

'yēnã ĩ ímú kõi ē ĩmbítã ĩ ní kuú kíníkíninjã 'dī' bēe pa áyu.

²⁸ Úpí rī ímú 'bá vū drīgē rī pi ĩrĩnjã rá, 'ĩri kõi ĩrĩnjã mbēlēnã." ††

²⁹ Tā rī ímú 'i nga sū Īsáyã ní 'yoó drīdrī rī tǐnī, "Úpí Múngú ā ku té dõ 'bá rī pi vé úyú ē ĩmbítã ku,

'bã té ũdrã céré sū 'bá kūrú Sõdómõ †† vé rī agá rī pi ní ũdrã 'bá kūrú Gõmórã vé rī agá rī pi be rī tǐnī." †††

Īsērélē rī pi ẽ'yǐkí Múngú rī kuyé

³⁰ 'Bā 'yokí rí ngóni? 'Bá ándúrú adri' 'bá Yāhúdī rú ku, tā 'o' 'bá pǐrǐ ku 'dī' bēe, kõi újãkí nóni ĩ ícã 'bá pǐrǐ Múngú ẽndrējǐ gé, kõi ní ĩri ẽ'yǐjǐ gí rī sī. ³¹ 'Bo 'bá Īsērélē vé 'yo' 'bá kīnī, ĩ lēkí ícã pǐrǐ Múngú ẽndrējǐ gé tǎimbí rī vé tā sī 'dī' bēe, tǎimbí rī sē kõi ícãkí 'bá pǐrǐ kuyé. ³² Kõi 'ísúkí tā pǐrǐ kuyé āsī? Kõi 'ísúkí kuyé, kõi ní adrií ẽ'yǐngárã ākõ rī sī, kõi 'bãkí ésí rízú tǎimbí rī 'düzú ngazú áyu. Kõi adrikí sū 'bá rī' 'bá ĩ ũsǐ' 'bá ĩrã 'i alaápi kú lètǐ agá rī ā rú' 'bá gá rī tǐnī. ³³ Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī,

"Á 'bã ĩrã †† kú Siónã ††† gá 'dãá'dã, 'bá rī pi rī ĩ ũsǐ rú' 'bá ni gé,

ĩrã rī sē kõi rī u'de vũgã,

'bá ĩri ẽ'yǐjǐ rá rī, ícõ drĩnjã 'ísú ku." ††

10 Má ẽdrípǐjǐ má õmvúpǐjǐ má ní lēlé rī pi, tā má ésí agá nōlé má ní lēzú Múngú rī zízú 'bá Īsērélē vé rī pi ní rī, Múngú ā pa rí kõi bēnī. ² Á ñí rá, kõi 'bãkí úvá Múngú rī ĩnjǐzú, 'bo tā Múngú ní lēé kõi ā 'okí rī fi kõi drīgē kuyé. ³ Kõi ní lètǐ Múngú ní 'bá rī

†† 9:25 Ōsáyã 2:23 ††† 9:26 Ōsáyã 1:10 †† 9:28 Īsáyã 10:22-23 †† Sõdómõ āzini Gõmórã: Múngú iza kūrú 'dī' bēe ũnjǐkãnyã 'bá kūrú 'dī' bēe agá rī pi ní 'oó rī sī lókí Ābūrámā vé rī gé. 'Í lã Ī'dóngárã 18:20-33; 19:1-28. ††† 9:29 Īsáyã 1:9 ††† ĩrã: ĩrã 'dīri Yēsū 'i. †††† Siónã: Siónã rī ĩ kpá zǐ Yērúsãlēmã. 18 9:33 Īsáyã 8:14; 28:16

ã'yízú adrizú piri 'í ɛndrɛtj gé rĩ nĩĩ kuyé rĩ sĩ, kôpi gãkĩ lɛtj Múngú ní 'bá rĩ ã'yízú adrizú piri 'í ɛndrɛtj gé 'dĩri 'dugá ngagá sĩ, kôpi gôkĩ lɛtj ívé ni túngú ni 'dudú ngaá áyú. ⁴ Kúrísítô 'du táĩmbj rĩ ngaá fũú tĩ ni gé gĩ, ání 'bá céré ĩri ɛ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi, Múngú ri kôpi ã'yĩ adri 'bá piri 'í ɛndrɛtj gé.

'Bá Kúrísítô ri ɛ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi, Múngú ri kôpi pa rá

⁵ Mósê kĩnĩ, 'bá rĩ 'du dô táĩmbj rĩ ngaá rá, ĩri adri Múngú ɛndrɛtj gé piri. Sĩ kĩnĩ, "'Bá tá 'oópi 'dĩni rĩ, lɛ ã 'du tá rĩ ngaá sũ táĩmbj rĩ ní lɛé rĩ tĩni.'" ⁶ 'Bo 'bá adriipi piri Múngú ɛndrɛtj gé ɛ'yĩngará be rĩ, ĩri 'yo, "Lɛ mĩ ri 'yoó mí ɛsĩ agá 'dãlé, 'Á'di ri nga mu 'bũ gé 'dãlé Kúrísítô ri ĩjĩ vũgá nõó nĩ?" ^{††} 'dĩni ku, ⁷ dôku, mĩ ri 'yoó 'Á'di ri ícô fi mu 'bũ ĩndrí 'bá ũdrã' 'bá gĩ rĩ pi ní adrizú rĩ agá 'dãá Kúrísítô ri inga gô ĩdri rú drãngará gálésĩ nĩ? [‡] 'dĩni ku." ⁸ Búkũ Múngú vé rĩ 'yo kĩnĩ, "'Ú'dúkô rĩ ĩny-ĩnãná mí be, ĩri ĩfũ mí tĩ gé, ázini mĩ ɛsĩ agálésĩ." ^{††} 'Ú'dúkô 'bá ní ũlũ 'dĩri, 'bã ri tá ɛ'yĩngará vé rĩ ũlũ. ⁹ Mĩ 'yo dô mĩ tĩ sĩ, "Yɛsũ ri Úpí," ázini mí ã'yĩ dô mí ɛsĩ agá 'dãlé 'yozú kĩnĩ, Múngú inga ĩri gôô drãngará gálésĩla ĩdri rú rá, Múngú ri mi pa rá. ¹⁰ Mĩ ɛ'yĩ dô Kúrísítô ri mí ɛsĩ agá 'dãlé gĩ, mi adri 'bá piri Múngú ɛndrɛtj gé, ázini mí 'yo dô mĩ tĩ sĩ kĩnĩ, mi 'bá Kúrísítô vé ni, Múngú ri mi pa rá. ¹¹ Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ, "'Bá ĩri ɛ'yĩpi rá rĩ, ícô drĩnjã ĩsú ku." ^{†††} Mĩ dô Yãhũdĩgú yã, mí adri dô Yãhũdĩgú ku yã, adri tá rú ku, ã'diãtãsiyã Yɛsũ ri Úpí 'bá rĩ pi vé ni céré, 'bá 'yoópi kĩnĩ ã ko 'ĩ ĩzã rĩ, ĩri 'bá 'dĩri ẽ ĩzã ko aga rá. ¹³ Sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, "'Bá céré Úpí ã rú zĩ' 'bá rá rĩ pi, Úpí ri kôpi pa rá." ^{†††}

¹⁴ Kôpi ɛ'yĩkĩ dô Úpí ri kuyé, kôpi ícô ĩri ã rú zĩ ngóni? Kôpi yĩkĩ dô 'Ú'dúkô múké ĩrivé rĩ kuyé, kôpi ícô ĩri ɛ'yĩ ngóni? 'Bá ãzi ũlũ dô kôpi ní 'Ú'dúkô múké 'dĩri kuyé, kôpi ícô yĩ ngóni? ¹⁵ Pɛkĩ dô 'bá ãzi mu' 'Ú'dúkô múké rĩ ũlũ kuyé, kôpi ícô 'Ú'dúkô múké rĩ ũlũ íngóni? Sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, "'Ngá múké rĩ, lɛ 'bã ndrekĩ 'bá 'Ú'dúkô múké rĩ ĩjĩ' 'bá ũlũ' 'bá rĩ pi 'bã mĩ sĩ." ^{†††}

¹⁶ 'Bo ĩsɛrɛlɛ rĩ pi ã urukô ɛ'yĩkĩ 'Ú'dúkô múké rĩ kuyé. Nɛbĩ ĩsáyã 'yo 'dĩni kĩnĩ, "'Úpí, 'ã'di ɛ'yĩ 'Ú'dúkô múké 'bá ní ũlũú rĩ rá nĩ?" ^{†††} ¹⁷ 'Bá rĩ yĩ dô 'Ú'dúkô múké rĩ gĩ, ĩri kúru ɛ'yĩ. 'Ú'dúkô múké rĩ, ĩri tá Kúrísítô vé rĩ. ¹⁸ 'Bo á lɛ zĩj, ɛndɛpi ĩsɛrɛlɛ rĩ pi yĩkĩ nyo 'Ú'dúkô múké rĩ kuyé? Kôpi yĩkĩ rá. Sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

"'Ú'dúkô Múngú vé rĩ ayi mu'zú vũ drĩgɛ sĩ céré, átãngá ĩ ní átã rĩ, ayi kpã mu'zú vũ drĩgɛ sĩ céré." ^{††} ¹⁹ ɛndɛpi tá rĩ fi nyo 'bá ĩsɛrɛlɛ vé rĩ pi drĩgɛ rá? Ẽ, fi rá. Mósê sĩ tá Múngú ní átã ĩsɛrɛlɛ rĩ pi vé tá sĩ rĩ 'dĩni kĩnĩ, "Ma sɛ ĩmi ímũ ã'yã 'bã tãkĩri má ní sɛé 'bã ãngũ urukô agá rĩ pi ní rĩ sĩ.

Má kãdô tãkĩri sɛé 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku tá ní fiĩ kôpi drĩgɛ kuyé rĩ pi ní, ĩmĩ ɛsĩ ri ímũ ve kôpi ní ũnjĩ ũnjĩ." ^{†††}

²⁰ ĩsáyã gô átã ũrĩ ãkô kĩnĩ, Múngú kĩnĩ,

"'Bá ma ndã'bɛe kuyé rĩ pi, ĩsúkĩ ma rá.

† 10:5 Lɛyĩtkã 18:5†† 10:6 Dɛtõrõnõmɛ 30:12† 10:7 Dɛtõrõnõmɛ 30:13†† 10:8 Dɛtõrõnõmɛ 30:14†† 10:11 ĩsáyã 28:16††† 10:13 Yõlɛlɛ 2:32††† 10:15 ĩsáyã 52:7 s 10:16 ĩsáyã 53:1 s† 10:18 Sãwũmã 19:4 s†† 10:19 Dɛtõrõnõmɛ 32:21

'Bá mávé tá zĩ' 'bá kuyé rĩ pi, má i'da ma kôpi ɛndrɛtj gé rá." ^{††}

²¹ 'Bo ĩsáyã kĩnĩ, "Múngú átã 'bá ĩsɛrɛlɛ vé rĩ pi ã tá sĩ kĩnĩ,

"'Du 'Ú'dú ãco, á ri kôpi mãã kôpi ẽ ímũkĩ rĩ má vúgá, 'bo kôpi ẽ drĩ ũkpó ũkpó, kôpi gãkĩ ma ɛ'yĩgá sĩ.'" ^{†††}

Múngú 'bã ɛsĩ múké 'bã ĩsɛrɛlɛ vé rĩ pi ní

11 Kúru á lɛ zĩj 'dĩni, Múngú gã nyo ívé 'bá rĩ pi gĩ? Múngú gã kuyé! Lɛ ĩmi nĩkĩ múké 'yozú kĩnĩ, ma ĩsɛrɛlɛgú, ma úyú Ábũrãmã vé ni, má íbĩ ĩfũú sũrú Bɛnyɛmĩnɛ vé rĩ agá. ² Múngú gã ívé 'bá 'í ní ũpɛé 'í dõngará gá 'dãá rĩ pi kuyé. ĩmi nĩkĩ rá Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ, nɛbĩ Ẽlĩyã ^{††} unu Múngú ɛndrɛtj gé ĩsɛrɛlɛ rĩ pi vé tá sĩ kĩnĩ, ³ "Úpí, kôpi 'Ú'djúkĩ mívé nɛbĩ rĩ pi, ázini kôpi ũjõkĩ mívé vũrã rõbõjõ zãzũ rĩ pi rá, 'bá 'yɛnã ĩ ní kuú rĩ ma 'i. Kôpi nõni ri lɛtj ndã lɛzú ma 'dĩzú." ^{††}

⁴ Múngú újã Ẽlĩyã ní ngóni? Újã Ẽlĩyã ní kĩnĩ, "Ma 'bã be ɛlĩfũ ɛzĩrĩ (7,000), kôpi ũtĩkĩ kũmũcí Bálã ^{†††} rĩ ĩnjĩzú kuyé." ^{†††} ĩri nyo adri lókĩ ãndrũ nõri vé rĩ tĩni, Múngú vé ɛsĩ múké rĩ sĩ, ũpɛ 'bã mãdãnjã ĩsɛrɛlɛ rĩ pi ãsãmvú gé adrii 'bá ívé ni. ⁶ Múngú ri 'bá rĩ pi ũpɛ ívé ɛsĩ múké rĩ sĩ, ã ũpɛ té dô 'bá rĩ pi ɛzĩ kôpi ní ngaá rĩ sĩ, ĩrivé ɛsĩ múké rĩ té adri ɛzĩ ãkô.

⁷ 'Dĩri lũ 'yozú kĩnĩ, ĩsɛrɛlɛ rĩ pi ndɛé ni pi ĩsúkĩ Múngú vé ɛsĩ múké kôpi ní riĩ ndãá rĩ kuyé, 'bo mãdãnjã Múngú ní ũpɛé rĩ pi ĩsúkĩ ɛsĩ múké Múngú vé rĩ nĩ. 'Bo ndɛé ni pi ẽ drĩ ũkpó ũkpó. ⁸ Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ,

"Múngú sɛ kôpi ã úmĩ ja 'i rá,

kôpi ã ámákĩ rĩ tá rĩ ku,

õzũ kôpi ẽ mĩ,

kôpi ã ndrekĩ rĩ tá ívé rĩ ku,

ázini õzũ kôpi ẽ bĩ,

kôpi ã yĩkĩ rĩ tá ku

íczú cĩmgbã 'Ú'djú ãndrũ nõri gé." ^{†††}

⁹ 'Bãgú Dãwũdĩ ní 'yozú kĩnĩ,

"Kôpi kãdô riĩ 'í umũ ũmũ nyaã, lɛ ã urukĩ kôpi, ẽ ĩrĩnjãkĩ kôpi, ã uzekĩ kôpi u'deé vũgá.

¹⁰ Lɛ kôpi ẽ mĩ ẽ ɛsĩ, kôpi ã ndrekĩ rĩ ãngũ ku,

lɛ kôpi ã úgóró ã ɔtrũ áwĩ kú nyonyo." ^{††}

Ĩ 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi pa rá

¹¹ Á lɛ gôô zĩj dĩj, Yãhũdĩ rĩ pi u'dekĩ dô vũgá gĩ, kôpi gôkĩ nyo íngá urũ ku? Adri 'dĩni ku. Kôpi ní lɛtj Múngú vé ĩ ní adrizú piri rĩ gãá sĩ rĩ sĩ, ĩri sɛ ĩsɛrɛlɛ rĩ pi adri ã'yã sĩ 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ní pangará ĩsú Yɛsũ vúgá rĩ sĩ. ¹² Yãhũdĩ rĩ pi ní Múngú ri gãá sĩ rĩ sĩ, sɛ 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ĩsúkĩ drĩlɛ múké Múngú vé rĩ rá. Yãhũdĩ rĩ pi kãdô ímũ Múngú ri ɛ'yĩj, kúru ĩri sɛ Múngú ri ímũ drĩlɛ múké sɛ 'bá rĩ pi ní aga rá. ¹³ ĩmi

†† 10:20 ĩsáyã 65:1 s†† 10:21 ĩsáyã 65:2 s† Ẽlĩyã: Ẽlĩyã ri nɛbĩ, Múngú 'du ĩri mu'zú 'bũ gé ĩdri rú, drã kuyé. Tĩkĩ ĩri ãkũdɛ ílĩ rĩ ca mũdũũlũ úrõmĩ (900), ĩsú ãkũdɛ tĩkĩ drĩ Yɛsũ ri kuyé. 'Í lã 1 'Bãgú 17-21; 2 'Bãgú 1-3. s† 11:3 1 'Bãgú 19:10, 14 s†† Bálã: Bálã ri ngã ĩ ní údé múngú rú ni. 'Í lã 'Bá Tã Lĩ' 'bã rĩ pi 6:25-32. s†† 11:4 1 'Bãgú 19:18 s††† 11:8 Dɛtõrõnõmɛ 29:4; ĩsáyã 29:10 18 11:10 Sãwũmã 69:22-23

'bá adri' 'bá Yáhúđĩ rú ku 'dĩ' 'bée, agaápi rá rĩ, ma ri tā 'dĩri átá ĩmi ní. Múngú ĩpě ma 'bá áyúáyũ ni rú ĩmi ní, ma ri ězĩ nga ũkpõ sĩ Múngú ní, ¹⁴ 'á' 'diātāsīyā á lě mávé 'bá Īsērélě vé rĩ pi ā 'bákĩ ā'yā ĩmi sĩ, kōpi ā urukọ ē ĩsúkĩ rĩ pangará ānĩ. ¹⁵ Yáhúđĩ rĩ pi ní Múngú ri gāá sĩ rĩ sĩ, sē 'bá vũ drĩgē rĩ pi újákĩ ěsĩ gĩ. Kōpi kádō ímú Múngú ri ě'yĩĩ, kōpi gō íngá adri idri rú drāngará gálésĩ. ¹⁶ Ābūrāmā pi ní adrii' ě' 'bípĩĩ urukọ' 'bée be ule rĩ sĩ, kōpivé úyú rĩ pi kpá adri ule, ānyāngā urukọ ĩ ní ĩjĩ sēé Múngú ní rĩ dō ule, ānyāngā ómvú agá rĩ pi céré ule, peṭĩ rĩ vé úlá dō ule, ĩrivé drĩṭĩ pi kpá adri ule.

¹⁷ Peṭĩ rĩ vé drĩṭĩ pi ũñókĩ dō gĩ drāāāsīyā, ĩmi 'bá adri' 'bá Yáhúđĩ rú ku 'dĩ' 'bée, ĩmi peṭĩ rĩ vé drĩṭĩ ĩ ní ugaá peṭĩ ólívě āzi rú' 'bá gá ni, ĩ jĩ ũdrō peṭĩ múké ni ā rú' 'bá gá. Peṭĩ úlá be múké ólívě † vé rĩ, ĩri idri sē ĩmi ní, ĩmi adri' 'bée drĩṭĩ rú 'dĩ' 'bée. ¹⁸ Lě ĩmi rikĩ ĩmi íngú 'yozú kínĩ, ĩmi nděkĩ drĩṭĩ ĩ ní ũñōđ 'dĩ' 'bée rá 'dĩni ku. ĩmi íngúkĩ dō ĩmi rá, ĩmi ũsũkĩ tā 'dĩri, ĩmi kokĩ peṭĩ úlá rĩ ē ĩzā nĩ ku, peṭĩ úlá rĩ ĩmi ĩzā ko nĩ. ¹⁹ ĩmi ícō ũsũ 'yozú kínĩ, "Peṭĩ rĩ ē drĩṭĩ ĩ ní gaá ú' 'bé vūgá gĩ 'dĩ' 'bée, ĩri lětĩ zĩ 'bá ní fizú adrizú kōpi ā vūrā gá." ²⁰ Tā 'dĩri tā áda. 'Bo ũñókĩ kōpi gĩ, 'á' 'diātāsīyā kōpi ě'yĩkĩ Yēsũ ri kuyé, ĩmi tukĩ pá tĩtĩ, ĩmi ní Yēsũ ri ě'yĩĩ gĩ rĩ sĩ. Lě ĩmi íngúkĩ ĩmi ku, 'bo lě ĩmi adrikĩ ũrĩ sĩ. ²¹ Múngú ga dō peṭĩ ē drĩṭĩ drĩdrĩ 'dā' 'bée vūgá rá pírĩ, ícō nyo ĩmi gaá vūgá ku?

²² Lě ĩmi nĩkĩ ámá múké 'yozú kínĩ, Múngú ri ěsĩ be ĩdrĩkĩdri ĩmi ní, 'bo ĩri tā ĩ Yáhúđĩ ĩri ě'yĩ' 'bá kuyé rĩ pi drĩgē. 'Bo lě ĩmi ā'yĩkĩ ĩrivé ěsĩ ĩdrĩkĩdri rĩ vé tā mụzú nyonyo, ĩmi ā'yĩkĩ dō ku, ĩ kpá ĩmi uga vūgá rá.

²³ Yáhúđĩ rĩ pi újákĩ dō ěsĩ Múngú ri ě'yĩzú rá, Múngú ri kōpi ā'yĩ rá, ĩri kōpi 'bā gō vúlé, sũ ĩri ní peṭĩ rĩ ē drĩṭĩ 'bāá gōó peṭĩ rĩ ā rú' 'bá gá ũzi rĩ tĩni. ĩri ũkpõ be tā 'dĩri 'duzú ngazú. ²⁴ ĩmi adri' 'bá Yáhúđĩ rú ku 'dĩ' 'bée, ĩmi ín-dréki sũ peṭĩ ólívě vé rĩ ē drĩṭĩ ĩ ní ugaá mụzú 'bāá peṭĩ āzi túngú ni ā rú' 'bá gá rĩ tĩni. 'Bo Yáhúđĩ lě' 'bá ĩ' 'bá Múngú ri ě'yĩ' 'bá rĩ pi, adrikĩ sũ peṭĩ ē drĩṭĩ drĩdrĩ 'dā' 'bée tĩni, Múngú ri ũkpõ be peṭĩ ē drĩṭĩ drĩdrĩ 'dāri újázú 'bāzú peṭĩ rĩ ā rú' 'bá gá 'dāá ũzi.

'Bá Īsērélě vé rĩ pi gō Múngú ri ě'yĩ dĩĩ

²⁵ Má ědrĩpĩĩ má ómvúpĩĩ, á lě ĩmi nĩkĩ tā ĩ ní ũzũpũ kuú mūdũmūdũ rú 'dĩ' 'bée, lě ĩmi íngúkĩ ĩmi ku, 'bá Īsērélě vé rĩ pi urukọ gākĩ Múngú ri ě'yĩgá sĩ, 'bo kōpi ũtē 'dĩni cĩmgbá ĩmi adri' 'bá Yáhúđĩ rú ku Múngú ní ũpěé 'dĩ' 'bée ní ímúzú Kúrísítō ri ě'yĩzú rĩ gé. ²⁶ Kúru ĩ ímú 'bá Īsērélě vé rĩ pi pa céré, sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩni, "Bá ímúpi kōpi paápi rĩ, ĩri íbĩ ímú írā Síónā vé rĩ gélésĩ,

ĩri ímú úyú ĩfũ' 'bá Yókóbũ agá rĩ pi vé ũñĩkányā ũjĩ kōpi ā rú' 'bá gá sĩ céré.

²⁷ Ũndĩ má ní ímú rú' 'bá kōpi be rĩ,

ma kōpi trũ ĩvé ũñĩkányā agásĩ céré." ††

²⁸ 'Bá Īsērélě vé rĩ pi nděé ni pi ícákĩ ari' 'ba Múngú vé ni, ĩmi 'bá adri' 'bá Yáhúđĩ rú ku rĩ pi ē ě'yĩkĩ rĩ ũ' 'dúkó múké rĩ ānĩ. 'Bo Múngú lě 'bá Īsērélě vé rĩ pi lě lě,

† Ólívě: Peṭĩ ólívě vé rĩ ĩri 'a ũ'a be, ĩ ícō nya rá, ĩ ĩrivé ũ'a zo ũdu rú, Yáhúđĩ rĩ pi ri tĩbĩ á' 'dĩ ũdu rĩ sĩ, āzini kōpi ri tō lāmbā agá, ācĩ 'yũzú ānĩ. †† 11:27 Īsáyā 27:9; 59:20-21; Yērēmíyā 31:33-34

ā' 'diātāsīyā ĩri ní kōpivé ě' 'bípĩ Ābūrāmā ri ĩpěé Īsākā be āzini Yókóbũ be rĩ ā tā sĩ. ²⁹ ĩmi ndrekĩ drĩ ká, Múngú sē dō 'bá rĩ ní fěfě gĩ, āzini zĩ dō ĩri gĩ, ícō ívé yĩkĩ újá ku.

³⁰ ĩmi 'bá adri' 'bá Yáhúđĩ rú ku 'dĩ' 'bée, ándúrú ĩmi gākĩ Múngú ri sĩ, 'bo Múngú gō ívé ěsĩ múké rĩ 'bāá ĩmi ní, 'á' 'diātāsīyā 'bá Īsērélě vé rĩ pi nóni gākĩ Múngú ri sĩ.

³¹ Yáhúđĩ kárakarā rĩ pi ē drĩ ícákĩ nóni ũkpõ ũkpõ, 'bo Múngú ri ímú ívé ěsĩ múké rĩ 'bā kōpi ní, 'á' 'diātāsīyā ĩmi ĩsúkĩ rĩ ěsĩ múké Múngú vé rĩ ānĩ. ³² Múngú adi 'bá rĩ pi 'ĩ drĩgē sĩ, ku kōpi rĩ ũñĩkányā 'oó sũ kōpi ní lěé rĩ tĩni, 'ĩ 'bá rĩ ívé ěsĩ múké rĩ kōpi ní céré bēsĩnĩ.

Ōwō' 'dĩfō sēngará Múngú ní

³³ Ũmĩ Múngú vé rĩ, āzini tā nĩngará Múngú vé rĩ aga rá,

'bá āzi ícō ĩrivé tā ũlũú bā ku,

dōku 'bá āzi ícō tā ĩri ní 'oó rĩ ũlũú bā ku.

³⁴ "Ā' 'dĩ nĩ ũmĩ Úpĩ Múngú vé rĩ rá nĩ?"

Dōku 'á' 'dĩ ũlũú ĩri ní tā rá nĩ?" †

³⁵ "Bá ngá sēépi Múngú ní,

Múngú ní gōó ngá újá sēé ĩri ní rá rĩ 'á' 'dĩ 'ĩ?" ††

³⁶ Múngú gbi ngá rĩ pi ārěvú céré nĩ,

kōpi ri adri ĩrivé ũkpõ sĩ,

gbi kōpi ē íngúkĩ rĩ 'ĩ ānĩ.

Ē íngúkĩ Múngú ri mụzú nyonyo! Āmĩnā.

Lě 'bā adrikĩ uletere Múngú ędręṭĩ gē

12 Má ědrĩpĩĩ ma ómvúpĩĩ, Múngú 'i' 'da ěsĩ ĩdrĩkĩdri ívé rĩ ĩmi ní gĩ. Tā ni sĩ, á má ĩmi drĩ ĩrĩ sĩ, lě ĩmi sēkĩ ĩmĩ rú' 'bá Múngú ní rōbōñō rú, 'á adri uletere, 'á sē rĩ Múngú ní āyĩkō. 'Dĩri lětĩ áda Múngú ri ĩñĩzú rĩ. ² Lě ĩmi rikĩ ĩmi újá tā 'oó sũ 'bá nyōfókũ nōri vé rĩ pi ní rĩ tā 'oó rĩ tĩni ku, lě Múngú ā újá ĩmivé yĩkĩ ícá ú' 'dĩ. Kúru ĩmi ícō tā Múngú ní lěé ĩmi 'okĩ rĩ nĩ ámá rá, āzini ĩmi ícō tā múké, āzini tā āyĩkō sēépi Múngú ní, ĩri ní lěé rĩ nĩ ámá rá.

³ ěsĩ múké Múngú ní 'bāá má ní 'dĩri sĩ, á lě 'yoó ĩmi ní céré, lě ĩmi ũsũkĩ 'yozú kínĩ, ĩmi nděkĩ tā sĩ céré nĩ 'dĩni ku. Lě ĩmi ámákĩ ĩmivé adringará, ě'yĩngará Múngú ní sēé ĩmĩ ěsĩ agá rĩ sĩ. ⁴ 'Bā rú' 'bá ĩgélé be āndĩāndĩ, ĩgélé ālu ālu ri ívé ězĩ be túngú túngú. ⁵ 'Bā adrikĩ dō kárakarā drāāāsīyā, 'bá úmúkĩ 'bā ícá rú' 'bá ālu Kúrísítō ā rú' 'bá gá, 'bá ālu ālu ri pá tu ógúpĩ sĩ.

⁶ Múngú 'bā ěsĩ múké 'bá ní, sē 'bá ní fěfě tā 'ozú rĩ pi céré āndĩāndĩ. Fěfě 'bá rĩ vé rĩ, ĩri dō rizú tā Múngú ní 'i' 'daa rĩ ũlũzú 'bá rĩ pi ní, lě ā ũlũ ú' 'dúkó Múngú vé rĩ 'bá rĩ pi ní, ĩrivé ě'yĩngará 'á adri āmbúgú. ⁷ Múngú sē dō mĩ ri ězĩ ngaá 'bá urukọ ní, lě mĩ nga ězĩ rĩ mụzú múké, Múngú sē dō mĩ ri 'bá rĩ pi ímbá, lě mĩ ímbá 'bá rĩ pi mụzú múké. ⁸ Múngú sē dō mĩ ní ězĩ rizú 'bá rĩ pi ē ěsĩ ũmĩzú, lě mĩ ũmĩ nyo 'bá rĩ pi ěsĩ mụzú. Múngú sē dō mĩ ri ngá sēé 'bá rĩ pi ní, lě mĩ sē ngá rĩ ěsĩ be céré. Múngú sē dō mĩ adri drĩkoma rú, lě mĩ ru 'bá rĩ pi mụzú múké. Múngú sē dō mĩ ní ěsĩ ĩdrĩkĩdri adrizú 'bá rĩ pi be, lě mĩ sē kōpi ní ngá rĩ āyĩkō sĩ.

Lëngará

⁹ Lëngará ìmivé rĩ ã adri lëngará áda ni. Lë ìmi gākí tã ùnjí rĩ pi céré sī, lë ìmi 'okí tã múké ni pi mužú áyu.

¹⁰ Lë ìmi lëkí ìmi ògùpíjì lëlé, àzini lë 'bá àlu àlu è ìnjĩ 'í ògùpí ri agaá rá. ¹¹ Lë ìmi 'bākí ùvũ tã Múngú vé rĩ sī ku, 'bo lë ìmi ngakí èzì Úpí ní èsì be céré. ¹² Ìmi kádō ríí tã drĩdrĩ 'dīlé rĩ ã tã ùsù, lë ìmi adrikí àyĩkō sī. Ìmi dō ri ìzāngā nya, lë ìmi adrikí èsì be mādā, lë ìmi 'bākí èsì rizú Múngú ri zizú. ¹³ Lë ìmi àlëkí ngá 'bá Múngú vé ngá àkó rĩ pi be trú. 'Bá ìmi ní ñí kuyé ni pi ífíkí dō ícá ìmivé 'bētí àsámú gé, ìmi è'yíkí kòpi drĩ ìrĩ sī.

¹⁴ 'Bá ìmi 'o'bá ùnjí rĩ pi, ìmi sēkí kòpi ní tākíri, ã triki kòpi ku. ¹⁵ 'Bá rĩ pi dō ri àyĩkō 'bā, ìmi 'bākí àyĩkō rĩ kòpi be trú, 'bá rĩ pi dō ri àvũ ngo, ìmi ngokí àvũ rĩ kòpi be trú. ¹⁶ Lë ìmi adrikí tã be kírí ìmi àsámú gé sī. Lë ìmi rikí ìmi íngú ku, 'bo lë ìmi rukí ùndĩ 'bá ì ní ndreé kú mīlé gá èzì àkó rĩ pi be, lë ìmi ùsùkí 'yozú kínĩ ìmi ndēkí 'bá urukò rá 'díní ku.

¹⁷ 'Bá àzi 'o dō ìmi ùnjí, lë ìmi 'okí ìri ùnjí sū ìri ní ìmi 'oó ùnjí rĩ tĩjì ku. Lë ìmi 'okí tã ìndrēpi 'bá rĩ pi mīlé gá múké ni áyu. ¹⁸ Lë ìmi 'bākí úvá adrizú 'bá rĩ pi be céré tã be kírí. ¹⁹ Mávè ùndĩ rĩ pi, 'bá rĩ 'o dō ìmi ùnjí, lë ìmi újákí ìri ní tã ùnjí ku, ìmi kukí tã rĩ Múngú drĩgé, Múngú ã ùfè nĩ, ã 'diātāsīyā sīkí Búkū Múngú vé rĩ agá, Úpí Múngú kínĩ, "Ma ímù tã 'dĩri ùfè nĩ." ²⁰ 'Bo lë ìmĩ 'okí tã rĩ sū Búkū Múngú vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩjì, "Árĩ'bá mívè rĩ èbírí fù dō ìri nĩ, lë mĩ sē ìri ní ngá nyaá, yĩí úvá ndē dō ìri nĩ, 'í sē ìri ní yĩí mvù.

'Í 'o dō ìri múké, ìri ívè ùnjĩkányā nĩ ámá rá, ìri drĩnjá ísú." ^{††}

²¹ Lë ìmĩ kukí ùnjĩkányā ã ndē ìmivé ùkpō ku, 'bo lë ìmĩ 'okí tã múké, ìmĩ ndēkí rĩ ùnjĩkányā vé ùkpō àní.

Lë ã 'dúkí tã 'bá ambugu àngū rù'bá rĩ pi vé rĩ ngaán-ga

13 Lë 'bá céré ã 'dúkí 'bá ambugu àngū rù'bá rĩ pi vé tã ngaán-ga, ùkpō èzì ngazú rĩ Múngú ri sē 'bá ambugu rĩ pi ní nĩ, àzini 'bá céré ì ní ù'bāá 'bá ambugu rú rĩ pi Múngú 'bā kòpi nĩ. ² 'Bá rĩ òwù dō 'bá ambugu rĩ pi vé tã gí, òwù 'dĩri tã Múngú ní èzìjì rĩ, 'bá tã 'o'bá 'díní 'dĩ'bée, ì tã lĩ kòpi drĩgé. ³ 'Bá tã 'o'bá pĩrì rĩ pi, kòpi ícókí adrii ùrĩ sī 'bá ambugu rĩ pi sī ku, 'bo 'bá tã 'o'bá pĩrì ku rĩ pi, kòpi adri ùrĩ sī. 'Í lë dō adrii 'bá ambugu rĩ pi sī ùrĩ sī ku, lë mĩ 'o tã pĩrì, ìri sē kòpi mi íngúngū. ⁴ 'Bá ambugu rĩ pi àtí'bá Múngú vé ni, kòpi 'bá rĩ pi è ìzā ko tã múké sī. 'Bo 'bá ríipi tã ùnjí 'oópi rĩ, ìri adri 'bá ambugu rĩ pi sī ùrĩ sī, ã 'diātāsīyā kòpi ùkpō be 'bá tã ùnjí 'o'bá rĩ pi ìrĩnjāzú Múngú vé jĩkó 'dazú àní.

⁵ Lë ìmĩ 'dúkí 'bá ambugu àngū rù'bá rĩ pi vé tã ngaán-ga, adri 'yozú kínĩ, ìmi 'yéná kòpivé tã 'dù nga ì ní lëé ìmi ìrĩnjāá rĩ sī yā 'díní ku, ìri tã pĩrì ìmi ni kòpivé tã 'dù ngá rĩ sī.

⁶ Tã ã pã ì ní rizú mífēngā ùfēzú rĩ 'dĩ, 'bá ambugu 'dĩ'bée àtí'bá Múngú vé ni, kòpivé èzì ngá rĩ rizú 'bá rĩ

† 12:19 Dětōrōnómē 32:35 †† 12:20 Nāpí 25:21-22

pi ã tã mbazú céré. ⁷ Lë ìmi ùfēkí ngá 'bá ambugu rĩ pi ní lëé ìmi vúgá rĩ ùfēfē. Dō ngá rĩ mífēngā umbe jezú rĩ ã ùfēngará, ìmi ùfēkí kòpi ní. Lë ìmi rukí kòpi ruru, ìmi ìnjĩkí kpá kòpi ìnjĩnjĩ.

Lë ìmi lëkí ìmi ògùpíjì lëlé

⁸ Lë mĩ adri mējì 'bá àzi vé ni be ku, ngá múké ì ní lëé rĩ, lë ìmi lëkí ìmi lëlé. 'Bá 'í ògùpí ri lëépi lëlé rĩ, 'dù tãimbí rĩ vé tã ngaá gí. ⁹ Tãimbí rĩ 'yo 'díní, "Lë mĩ 'bā òwù ku, lë mĩ 'dĩ 'bá ku, lë mĩ ùgù 'bá àzi ã ngá ku, lë mĩ 'bā èsì 'bá mĩ gārā gá rĩ vé ngá drĩgé ku." [†] Tãimbí ì ní ùlāá 'dĩ'bée, úmúkí kòpi céré ícá ngá àlu kínĩ, "Lë mĩ lë 'bá mĩ gārā gá rĩ sū mí ní mĩ rù'bá lëé rĩ tĩjì."

^{††10} Lëngará ri sē 'í 'o mí ògùpí ri ùnjí ku. 'Bá rĩ dō lëngará be èsì agá, 'bá rĩ 'dù 'dĩri tãimbí rĩ vé tã ngaá gí.

¹¹ Lókí ìmi ní tã pĩrì 'ozú rĩ, ìri adriipi nō. Lë ìmi arukí ú'dù géléš, ã 'diātāsīyā 'bá nĩkí rá lókí ì ní lëzú 'bá pazú ùnjĩkányā agásí rĩ, ìri ìnyinánjā, ìrivé tã ndē lókí ándúrú 'bá ní Kúrísítō ri è'yízú drĩdrĩ 'dāri rá. ¹² Èsì mādā, tã ìnjā vé rĩ pi dēdē, àngū rĩ ílókó ícá ùtúnjā rú. Lë 'bā kukí tã ìnjā vé rĩ ã 'ongará àní, lë 'bā úsúkí ngá è'dí vé rĩ pi, 'bā adrikí rĩ ùtúnjā agá. ¹³ Lë 'bā adrikí múké, sū 'bá rĩ 'bá ècì 'bá ùtúnjā agá rĩ pi tĩjì. Lë 'bā 'okí tã ìnjā vé rĩ pi ku, lë 'bá rikí íwá mvù ìmērēzú ku, lë 'bā rikí 'bá úmú vūrā àlu gé ríí tã ùnjí 'oó ku, lë 'bā 'bākí òwù ku, lë 'bā 'okí tã drĩnjā sēépi ni ku, lë 'bā adrikí ùmbá rú 'bā àsámú gé sī ku, lë 'bā adrikí à'yā sī ku. ¹⁴ Lë ìmi è'yíkí Úpí Yēsù Kúrísítō ri áyu, lë ìmi kukí tã ùnjí rù'bá nōri ní lëé rĩ pi rá.

Á 'yokí 'bá àzi ã tã ùnjí ku

14 Lë ìmi è'yíkí 'bá adriipi è'yìngará be mūnyámúnya rĩ ífí ìmi àsámú gé, lë ìmi 'bākí àgátá tã 'bá urukò ní ndreé múké àzini 'bá urukò ní ndreé ùnjí rĩ ã tã sī ku. ² 'Bá àzi ri ùsù, 'í ícó ngá rĩ pi àrēvú nya céré rá, 'bo 'bá adriipi è'yìngará be mūnyámúnya rĩ, ìri ùsù, 'í lë 'yéná tĩbì ñíí nyaá áyu. ³ 'Bá 'yoópi 'í lë ngá àrēvú nyaá céré rĩ, lë è ide 'bá ríipi tĩbì ñíí nyaápi áyu rĩ ku, lë kpá 'bá tĩbì ñíí nyaápi áyu rĩ, è ide 'bá ngá àrēvú nyaápi céré rĩ ku, ã 'diātāsīyā Múngú à'yí 'bá rĩ pi àrēvú céré. ⁴ Mĩ à'di 'í ícópí 'bá àzi vé àtí'bá ã tã 'yoópi ùnjí? Dō 'o tã múké yā, dō 'o tã ùnjí yā, Úpí ri ìngá ìrivé tã lĩ nĩ. Úpí ri ímù ìri è ìzā ko, sē ìri tã ñjngará ìpē tã pĩrì 'ozú àní.

⁵ Ú'dù ì ní Múngú ri ìnjĩzú rĩ ã tã sī, 'bá àlu ri ùsù 'y-ozú kínĩ, ìpēkí ú'dù àzi àlu ìrivé tã ndē agaá rá, 'bo 'bá àzi ri ùsù, ú'dù rĩ pi céré ì ícó Múngú ri ìnjĩ àní rá. Lë 'bá àlu àlu ã ùsù tã ìrĩ 'dĩ'bée àsámú, ngōri múké nĩ, ã 'dù rĩ ngaá. ⁶ 'Bá ú'dù àzi àlu ni 'dùpí 'bāápi tã àm-búgú rú rĩ, ìri tã 'dĩri 'o 'díní Úpí Múngú ri ìnjĩzú. 'Bá ríipi ngá àrēvú nyaápi céré rĩ, ìri 'dĩri ri Múngú ri ìnjĩ, ã 'diātāsīyā ìri ri Úpí ní òwō 'dĩfō sē. 'Bá ríipi tĩbì ñíí nyaápi áyu, zāá nyaápi ku rĩ, ìri ri Úpí ri ìnjĩ, ã 'diātāsīyā ìri kpá ri Múngú ní òwō 'dĩfō sē. ⁷ 'Bávè adringará ídri

† 13:9 Wjngará 20:13-15, 17; Dětōrōnómē 5:17-19, 21 †† 13:9 Lëvítíkā 19:18

rú rĩ, ũkpõ ni adri 'bá drígé kuyé, āzini 'bávé drāngará, ũkpõ ni adri 'bá drígé kuyé. ⁸ 'Bā dō ri adri idri rú, 'bā Úpí Múngú ri ñjĩ, 'bā ũdrákí dō gí, 'bā adri 'bá Úpí vé ni. Dō 'bā ri adri idri rú yā, dōku 'bā ũdrādrā yā, 'bā 'bá Úpí vé ni.

⁹ Tā 'dĩri sī, Kúrísitō drā 'bā tā sī, gō íngá ídri rú, 'í ímú rí adrií Úpí rú 'bá ídri rú rĩ pi vé ni, āzini 'bā ũdrā 'bá gí rĩ pi vé ni. ¹⁰ Lē mī átá mí ógúpí Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ vé tā ũnjí ku, lē mī ide mí ógúpí Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ ku, 'bá rĩ pi céré ímú pá tu Múngú ẹndrẹti gé, Múngú ri kòpivé tā ìjĩ nĩ. ¹¹ Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá,

"Úpí Múngú kìnĩ, 'Ma Múngú 'i,
'Bá rĩ pi céré ímú kùmúci útĩ má ẹndrẹti gé,
kòpí ímú 'yo tĩ sī, ma Úpí Múngú 'i.' " †

¹² 'Bá ālu ālu ri ímú ívé tā ũlũ 'í tĩ sī Múngú ẹndrẹti gé.

¹³ Kúru lē 'bā kukí tā ñngará 'bā ọgúpí drígé rĩ ānĩ, lē mī ọzũ lẹti 'bá lē 'bá ímú 'bá Kúrísitō ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi ní ku, kòpí ā 'bekí rĩ ívé ẹ'yĩngará rĩ drígé sī vūgá ku. ¹⁴ Á nĩ rá Úpí Yēsũ Kúrísitō ā rú sī, ngá nyanya āzi ũnjí ni 'dāāyo, 'bá rĩ ũsũ dō kìnĩ ngá nyanya 'dĩri ũnjí, ñri vúgá ngá nyanya 'dĩri ũnjí. ¹⁵ Ngá nyanya mí ní ríi nyaá rĩ, ñri dō ri mí ógúpí Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ ní ñzāngā sē, lē mī nya ñri ā gārā gá ku, 'í nya dō ñri ā gārā gá, 'í lē ñri kuyé. Ngá mí ní nyaá rĩ ā sē ñzāngā 'bá Kúrísitō ní drāā ñrivé tā sī 'dĩri ní ku. ¹⁶ Kúru ngá mí ní ũsũ kìnĩ, ñri múké 'dĩri, lē mī sē ā átákí drĩ ni gé ũnjí ku. ¹⁷ 'Á 'diātāsīyā ñngará mālũngā Múngú vé rĩ agá rĩ adri 'yozú kìnĩ, ñri ngá nyanya ā tā, dōku ngá rĩ ní ríi mvúmvú rĩ pi ā tā 'dĩni ku, ñri tā rĩ ní 'oó pĩrĩ, tā be kírĩ, āyĩkō sī rĩ. Tā 'dĩ'bee Índrí Uleterē rĩ ri sē nĩ. ¹⁸ 'Bá rĩ 'o dō tā 'dĩri tĩnjĩ Kúrísitō ā rú sī, ñri Múngú ní āyĩkō sē, 'bá rĩ pi nga ẹtĩ kìnĩ, tā ñri ní 'oó 'dĩri múké.

¹⁹ Lē 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi, tākíri ā adri kòpí āsámú gé, kòpí ā útúkí rĩ ícá ũkpó ũkpó ívé ẹ'yĩngará agá. ²⁰ Ē izakí Múngú vé ẹzĩ ngá nyanya ā tā sī ku. Ngá nyanya rĩ pi ārěvú céré ñí có nya rá, lē mī sē 'bá āzi ā 'de fíi ũnjĩkányā agá ngá nyanya mí ní nyaá rĩ sī ku.

²¹ Ngá mí ní ñpěe nyaá rĩ dō zāā ††, dōku íwá mvungará, dōku tā āzi 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ sēepi 'deepi ũnjĩkányā agá ni, lē mī ku ngá 'dĩ'bee ārěvú céré ānĩ.

²² 'Ányāngá vé tā, āzini ú 'dú uruko 'bāzú āmbúgú rĩ vé tā ā adri 'yéná ñmi āsámú gé Múngú be. 'Bá rĩ nĩ dō á má rá, tā rĩ ní 'oó rĩ pĩrĩ, ẹsĩ ni ā ũtĩ tā 'í ní 'oó rĩ sī ku.

²³ 'Bá rĩ ā yĩkĩ awa dō 'í ñrĩ ngá rĩ ní nyaanya rĩ ā tā sī, 'bo nya dō ngá rĩ ākā, 'bá 'dĩri ñkĩ tā drĩ ni gé gí, ā 'diātāsīyā 'o tā 'dĩri ẹ'yĩngará ākō. Tā 'bá rĩ ní 'oó rĩ, ẹ'yĩ dō 'í ẹsĩ agá 'dāā ñri tā pĩrĩ kuyé, 'o 'dĩri ũnjĩkányā.

'Bá rikí 'yéná 'bá tā ũsũú áyu ku

15 'Bá adri 'bá ẹ'yĩngará be ũkpó ũkpó nō 'bée, lē 'bá kokí 'bá ẹ'yĩngará be mūnyámúnya rĩ pi ē ñzā koko, 'bá rikí 'yéná 'bá tā ũsũú áyu ku. ² Lē 'bá 'okí tā múké 'bá ọgúpí ní, ā sē rĩ kòpí ní āyĩkō, kòpí ā adri kí rĩ

† 14:11 Ísáyā 45:23 †† Zāā: Lókí Páulũ vé rĩ gé, zāā uruko ñ nĩ jeje jòkòñ agá rĩ, āzini zāā ñ ní sēe ngá ñ ní úde mungú rú rĩ pi ní rĩ, Kúrísitōyāni uruko ũsũkí kìnĩ ñ nyakí dō zāā 'dĩri gí, ñri lũ kìnĩ rĩ ngá ñ ní úde mungú rú rĩ pi ñjĩ. Ānĩ sē kòpí nyakí zāā ku. 'Í lē 1 Kòrínitō 8:1-13.

ũkpó ũkpó ívé ẹ'yĩngará agá. ³ Kúrísitō 'o 'yéná tā rĩ 'í ní āyĩkō sēzú ọ 'dúkúlegúsí kuyé. Síkí Kúrísitō vé tā Búkũ Múngú vé rĩ agá kìnĩ, "Á Múngú, 'bá mi u'da 'bá rĩ pi, u'dakí kpá ma rá." ⁴ Tā 'dĩ'bee síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá ñnógósí 'bá ímbázú, 'bá úmbékí dō ẹsĩ ñzāngā nyazú rá, Búkũ Múngú vé rĩ 'bá ẹsĩ ũmĩ, ñri sē 'bá ẹsĩ 'bá tā Múngú ní ẹzĩ 'bá ní drĩdrĩ 'dĩlē rĩ ũtězú.

⁵ Múngú sēepi ñmi ní ríi ẹsĩ úmbé ñzāngā nyangará gá, āzini ríipi ñmĩ ẹsĩ ũmĩpi rĩ, ā sē ñmi úmúkí ñmi adrií ngá ālu, ñmi kádō ríi Kúrísitō Yēsũ ā pámvú ũbĩ. ⁶ Kúru lē ñmi úmúkí ñmi céré trũ, ñmi íngúkí 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísitō vé ẹtẹpi Múngú ri.

⁷ ñmi adri kí ñmi āsámú gé sī ẹsĩ be ālu, sũ Kúrísitō ní adrií ñmi be ẹsĩ be ālu rĩ tĩnjĩ, ē íngúkí rĩ Múngú ri ānĩ.

⁸ Á lē lũ ñmi ní kìnĩ, Kúrísitō ímú Yāhúdĩ rĩ pi āsámú gé átí 'bá rú, ímú tā Múngú ní ẹzĩ Yāhúdĩ rĩ pi vé ẹ 'bípíjĩ †† ní rĩ 'daá kìnĩ, ñri tā áda. ⁹ Ānĩ 'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ē íngúkí rĩ Múngú ri ẹsĩ ñdríkídri ñrivé rĩ ā tā sī. Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kìnĩ,

"Ma ímú mi íngú 'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bee āsámú gé,

ma ímú úngó ngo mĩ rú íngúzú." ††

¹⁰ Gókí kpá sī Búkũ Múngú vé rĩ agá dī kìnĩ,

"Ñmi 'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bee,
ñmi 'bákí āyĩkō mvúzú 'bá Múngú vé rĩ pi be trũ." †††

¹¹ Gókí kpá sī dī kìnĩ,

"Ñmi 'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bee,
lē ñmi íngúkí Úpí Múngú ri íngúngú,
'bá céré vũ drígé rĩ pi,
lē ñmi íngúkí Múngú ri íngúngú." †††

¹² Nẹbĩ Ísáyā 'yo kìnĩ,

"Mvā āzi ri úmvúlésí ímú ífũ úyú 'bāgú Dāwúdĩ Yēsē mvòpí vé rĩ agá,

ñri ímú adri 'bāgú rú āngũ rĩ pi drígé céré,

'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ímú ẹsĩ 'bā ñri drígé." †

¹³ Múngú ñmi ní ríi ẹsĩ 'bāā drĩ ni gé 'dĩri, ā sē āyĩkō ā fí ñmĩ ẹsĩ agá, āzini ā sē tākíri ñmi ní, ñmi ní ñri ẹ'yĩ gí rĩ sī, ũkpó Índrí Uleterē rĩ vé rĩ ā ga ñmĩ ẹsĩ agá trétre, ñmi 'bákí rĩ ẹsĩ tā drĩdrĩ 'dĩlē rĩ ũtězú.

Páulũ nga ẹzĩ 'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi āsámú gé

¹⁴ Má ẹdrípíjĩ má ọmvúpíjĩ, á nĩ rá 'yozú kìnĩ, nóni ñmi nĩkí tā Múngú vé rĩ pi céré múké gí, kúru ñmi ícò ñmi ọgúpíjĩ ímbá rá. ¹⁵ Kòkòbĩ má ní sī ñmi ní 'dĩri, á sī ñmi ní tā rĩ ñrĩ ākó, ñmi ígákí rĩ tā rĩ pi ānĩ bēnĩ, ā sī tā 'dĩri 'dĩni, ā 'diātāsīyā Múngú sē má ní ẹsĩ múké, ¹⁶ mā nga rĩ ẹzĩ Kúrísitō Yēsũ ní átí 'bá rú, mā nga rĩ ẹzĩ átálágú rú 'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi āsámú gé. Ẹzĩ má ní ngaá átálágú rú rĩ, rizú ú 'dúkó múké rĩ ũlúzú 'bá adri 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní, Índrí Uleterē rĩ ā sē rĩ kòpí adrií ròbòñò rú, ā sē rĩ Múngú ní āyĩkō.

¹⁷ Ma āyĩkō sī āmbúgú ẹzĩ má ní ngaá Múngú ní Kúrísitō Yēsũ ā rú sī rĩ sī. ¹⁸ Má ícò ma íngú tā má ní 'oó rĩ sī ku, ma 'yéná tā Kúrísitō ní 'daá má ní, ma íjĩpi 'bá

† 15:3 Sāwumā 69:9 †† Yāhúdĩ rĩ pi vé ẹ 'bípíjĩ: Kòpí Ābūrāmā 'i, Ísákā 'i, āzini Yòkòbũ sī. †† 15:9 2 Sāmūelē 22:50; Sāwumā 18:49 ††† 15:10 Dětòrònómē 32:43 ††† 15:11 Sāwumā 117:1 § 15:12 Ísáyā 11:10

adri'ba Yãhúdĭ rú ku rĭ pi ãsãmvú gé rĭ ũlũ áyu. Kôpi 'dukí tã Múngú vé má ní ũlũ rĭ ngaá rá. ¹⁹ Má ũlũ tã 'dĭri, ãzini á 'o tã äyãzũ äyãyã 'dĭ'bée ũkpõ Índrí Uletere rĭ vé rĭ sĭ, sē mā ũlũ ú'dúkõ múké Kúrísitõ vé rĭ í'dózũ kŭrũ Yĕrŭsãlémã vé rĭ gé cazũ ängũ Ílĭrĭkómũ vé rĭ gé. ²⁰ Ęzĩ mávé rĭ, ma ri ú'dúkõ múké Kúrísitõ vé rĭ ũlũ mužú vŭrã 'bã rĭ pi ní Kúrísitõ vé tã yĭzũ kuyé rĭ pi agásĩ, á lē mužú vŭrã 'bã äzi ní Kúrísitõ vé tã ũlũzũ gĩ rĭ agá ku. ²¹ Sĭkĩ Búkũ Múngú vé rĭ agá kĭnĩ,

“Bã ĩ ní ĩrivé tã ũlũ kŭpi ní kuyé rĭ pi, kŭpi ímũ tã rĭ ndre rá,

ãzini 'bã ĩrivé tã yĭ'ba kuyé rĭ pi, kŭpi ímũ ĩrivé tã nĩ ámã rá.” †

²² Tã má ní mužú ĩmi ndrezũ kuyé rĭ, á ri ú'dúkõ múké Kúrísitõ vé rĭ ũlũ mužú ängũ rĭ pi agásĩ.

Pãulũ lē mužú 'bã Rómã vé rĭ pi vúgã

²³ 'Bo nóni á de ězĩ má ní ngaá ängũ nõ'bée agá rĭ pi cére gĩ. Ílĩ kárãkarã agá, á ri ũsũyũ, á lē mužú ĩmi ndreé. ²⁴ Má útũ tã ni 'dĩni, má kãdõ 'deé mužú ängũ Sĭpénĩ vé rĭ gé 'dãã, á lē pá tuũ ĩmi ndreé ú'dũ be mãdã, ĩmi kũru má ní ngã so, ã ko rĩ mã ĩzã, mã 'de rĩ mužú mávé ěĉĩ rĩ gé 'dãã. ²⁵ 'Bo nóni á lē 'deé mužú Yĕrŭsãlémã gã 'bã Múngú vé rĭ pi ě ĩzã koó. ²⁶ 'Bã Múngú ri nĩ'ba gĩ ängũ Mãkĕdõniyã vé rĭ agá, ãzini ängũ Ákãyã vé rĭ agá rĭ pi sokĩ ngã ěsĩ be cére sēe mužú 'bã Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ Yĕrŭsãlémã gã 'dãã ngã ãkõ rĭ pi ě ĩzã kozũ. ²⁷ Ádarũ ngã kŭpi ní soó rĭ, tã ni íbĩ íngã kŭpi ě ěsĩ agá, kŭpi sokĩ ngã rĭ sēe Yãhúdĭ Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ ngã ãkõ rĭ pi ní. Á'diãtãsiyã Yãhúdĭ rĭ pi ũlũkĩ ú'dúkõ múké Kúrísitõ vé rĭ 'bã adri'ba Yãhúdĭ rú ku rĭ pi ní, 'bã adri'ba Yãhúdĭ rú ku rĭ pi sŏkĩ ĩvé rĭ ngã sēe Yãhúdĭ Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ rĭ pi ní. ²⁸ Má kãdõ ngã ĩ ní soó sēe má drĭgé rĭ jĭjĩ mužú sēe 'bã ngã ãkõ rĭ pi ní, ma gŏ 'de mužú ĩmi ndre, ma kũru gŏ aga mužú Sĭpénĩ gé 'dãã. ²⁹ Á nĩ rá 'yozũ kĭnĩ, má kãdõ caã ĩmi ãsãmvú gé 'dĭlé, Kúrísitõ ri ívé tãkĩri rĭ sē má ní, tãkĩri Kúrísitõ ní sēe má ní 'dĭri, ĩmi ísũ ĩndĩ.

³⁰ Má ědrĭpĭjĩ má õmvúpĭjĩ, á lē 'yoó ĩmi ní Úpĩ Yĕsũ Kúrísitõ ã rũ sĭ, ãzini lĕngará Índrí Uletere rĭ vé rĭ sĭ, á lē ĩmi zĭkĩ má ní Múngú ri ězĩ ũkpõ ũkpõ má ní riĩ ngaá rĭ ã tã sĭ. ³¹ ĩmi zĭkĩ má ní Múngú ri, 'bã Yĕsũ ri gã'ba sĭ ängũ Yũdáyã vé rĭ agá rĭ pi ã 'okĩ rĩ ma ũnjĩ ku, ngã ĩ ní soó sēe má drĭgé rĭ, má kãdõ jĭjĩ sēe 'bã ě'yĭ'ba gĩ Yĕrŭsãlémã gã rĭ pi ní, kŭpi ě ě'yĭkĩ rĩ ngã rĭ bĕnĩ.

³² Múngú ã'yĭ dŏ rá, ma mužú ĩmi vúgã 'dĭlé äyĭkõ be, 'bã mužĩ rĩ 'bã ěsĩ ũmĩĩ ĩmi be trũ. ³³ Múngú riĩpi tãkĩri sēepĩ rĩ ã adri ĩmi be cére. Āmĩnã.

Pãulũ sē mŏdõ 'bã Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ rĭ pi ní

16 Á lē ĩmi ní Fãyũbe vé ězĩ ngaá múké rĭ ã tã ũlũ, ĩri ãtĩ'ba, ĩri ri ězĩ nga kãnisã † kŭrũ Kĕnĭkũriyã vé rĭ agá. ² ĩmi ě'yĭkĩ ĩri Úpĩ ã rũ sĭ, sũ ĩmi ní 'bã Múngú vé rĭ pi ě'yĭ rĭ tĭnĩ, ngã äzi ndĕ dŏ ĩri nĩ, ĩmi sĕkĩ ĩri ní ngã ĩri ní lĕé rĭ, ã'diãtãsiyã ko 'bã kárãkarã pi ě ĩzã rá, ãzini ko kpã mã ĩzã rá.

³ Á lē ĩmi jĭkĩ mŏdõ sēe Ákũwĩlã pi ní ũkũ ni Pĭrĭsĩlã be, 'bã 'dĭ'bée má õgũpĭ, 'bã rikĩ ězĩ Kúrísitõ Yĕsũ vé rĭ ngaá kŭpi be trũ ãlu. ⁴ Kŭpi adikĩ ĩvé ídri ĩzãngã nyaã mã tã sĭ. Á sē õwŏ'dĭfŏ kŭpi ní, ãzini 'bã adri'ba Yãhúdĭ rú ku Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ ängũ ändĩändĩ rĭ pi agásĩ rĭ pi sĕkĩ kpã kŭpi ní õwŏ'dĭfŏ. ⁵ ĩmi sĕkĩ kpã mŏdõ 'bã Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ, ri'ba ĩ úmũ'ba kŭpivé 'bĕtĩ ãsãmvú gé rĭ pi ní.

ĩmi sĕkĩ mŏdõ mávé ũndĩgŏ Ępĕnĕtŏ ní, ĩri 'bã drĭdrĭ í'dŏpi ěsĩ újãpi Kúrísitõ ri ě'yĭ'pi ängũ ämbúgũ Ęzĩyã vé rĭ agá rĭ.

⁶ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Mãriyã ní, nga ándũrũ ĩmi ní ězĩ ũkpõ sĭ.

⁷ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Ādrŏnĭkã pi ní Yũniyã be, 'bã 'dĭ'bée mávé mãrité, ũ'yĭkĩ ándũrũ 'bã kŭpi be trũ jó ĩ ní rizũ ängũ ũ'yĭzũ rĭ agá. Yĕsũ vé 'bã áyũäyũ rĭ pi ãsãmvú gé, 'bã 'dĭ'bée ã rũ kũ ambamba, kŭpi ě'yĭkĩ Kúrísitõ ri má sĭ drĭdrĭ.

⁸ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Āpĭĩiyãtã má ní lĕlĕlĕ rĭ ní, ã'diãtãsiyã ě'yĭ Úpĩ ri rá.

⁹ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Ūrãbãni ní, ĩri 'bã õgũpĭ, ĩri ri ězĩ nga Kúrísitõ ní, ãzini ĩmi sĕkĩ mŏdõ mávé ũndĩ Sĭtãkĩsã ní.

¹⁰ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Āpĕlĕ ní, ũ'bĭkĩ ĩri ĩrivé ě'yĭngará ã tã sĭ. ĩmi sĕkĩ mŏdõ 'bã adri'ba Ārĭsĭtŏbũlã vé 'bĕtĩ ãsãmvú gé rĭ pi ní.

¹¹ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Ęrŏdĭyŏnĩ ní, ĩri mãrité mávé ni.

ĩmi sĕkĩ mŏdõ 'bã Úpĩ Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ, adri'ba Nãrĭkĩsŏ vé 'bĕtĩ ãsãmvú gé rĭ pi ní.

¹² ĩmi sĕkĩ mŏdõ Tũrũpãyĩnã pi ní Tũrũpãsã be, ũkũ 'dĭ'bée ngakĩ ězĩ Úpĩ ní ũkpõ sĭ.

ĩmi sĕkĩ mŏdõ mávé ũndĩ Pĕrĕsĩsĩ má ní lĕlĕlĕ rĭ ní, ũkũ 'dĭri nga ězĩ Úpĩ vé rĭ ũkpõ sĭ.

¹³ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Rũfãsi † Úpĩ ní ĩpĕé adrii 'bã ívé ni rĭ ní, ĩmi sĕkĩ kpã mŏdõ ĩrivé ěndrĕpĩ adriipi má ní sũ ěndrĕpĩ tĭnĩ rĭ ní.

¹⁴ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Āsĕnĭkũrĭtŏ ní, Pĭĩgŏnã ní, Hĕrĕmĕ ní, Pãtŏrŏbã ní, Hĕrĕmãsi ní, ãzini 'bã ědrĭpĭjĩ 'bã õmvúpĭjĩ Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ adri'ba kŭpi be trũ rĭ pi ní.

¹⁵ ĩmi sĕkĩ mŏdõ Pĭlŏlŏgŏ ní, Jũlĭyã ní, Nĕrĭyãsã pi ní õmvúpĭjĩ be, Ōĩmbãsi ní, ãzini 'bã cére Yĕsũ ri ě'yĭ'ba gĩ, adri'ba kŭpi be trũ rĭ pi ní.

¹⁶ ĩmi u'dekĩ ĩmi ězĩ bĕdrĭ sĭ.

'Bã Yĕsũ Kúrísitõ ri ě'yĭ'ba gĩ kãnisã ändĩändĩ rĭ pi agásĩ rĭ pi cére sĕkĩ ĩmi ní mŏdõ.

Pãulũ vé tĩ ã ũdũ

¹⁷ Má ědrĭpĭjĩ má õmvúpĭjĩ, á lē lũũ ĩmi ní 'dĩni, lē ĩmi adrikĩ mĩ be kŏwũ 'bã lē'ba ängũ aco'ba 'dĭ'bée sĭ, ãzini 'bã lē'ba 'bã ě'yĭ'ba gĩ rĭ pi ě drĭ ja'ba ĩvé ě'yĭngará agásĩ gãrã gã 'dĭ'bée sĭ, kŭpi ri tã ĩ ní ímbã ĩmi ní 'dĭ'bée újã ũlũ lĕtĩ be túngũ. Lē ĩmi úmũkĩ ĩmi adrii kŭpi be trũ ku. ¹⁸ 'Bã 'dĩni 'dĭ'bée, kŭpi ngakĩ ězĩ Úpĩ Kúrísitõ vé rĭ ku, kŭpi ri 'yĕnjã tã ĩ ěsĩ ní lĕé rĭ 'dũ nga áyu. Kŭpi ri átãngã múké múké ni pi átã, ãzini kŭpi ri 'bã tã nĩ'ba múké kuyé rĭ pi ě mĩ ũ'bã. ¹⁹ 'Bã cére yĭkĩ rá 'yozũ kĭnĩ, ĩmi 'dukĩ tã Úpĩ vé rĭ ngaá múké rá. Tã ĩmi ní 'oó rĭ sē má ní äyĭkõ ambamba. Á lē ĩmi adrikĩ tã

† 15:21 Ísãyã 52:15 †† Kãnisã: Kãnisã ri 'bã Yĕsũ Kúrísitõ ri ě'yĭ'ba gĩ rĭ pi.

‡ 16:13 Mãrãkŏ 15:21

nĩngará be, ĩmi 'okí tã pĩrj, lě ĩmi fikí tã ũnjí 'oó ku.

²⁰ Ęsĩ mādã, Múngú riipi tãkíri sěépi rĩ, ĩri ímú Sātánã ri tu ínyí pá sĩ, ĩri ímú adri ĩmi pálé gá. Ęsĩ múké Úpí Yēsũ Kúrísítõ vé rĩ ã adri ĩmi be.

²¹ Má ọgúpĩ Tĩmõtáyõ 'bá ní rií ẹzĩ ngaá ĩri be trú rĩ, sě ĩmi ní mōdó, āzini mávé máríté Lũkíyã pi Yāsónã be, Sōsípátã sĩ, sěkí kpá ĩmi ní mōdó.

²² Ma Tẹrẹtíyõ 'i, á ko Páũlũ ẽ ízã, á sĩ kọkọbĩ ĩrivé nōri nĩ, á sě ĩmi ní mōdó Úpí Yēsũ Kúrísítõ ã rú sĩ.

²³ Gáyõ ma ẹ'yípi ívé 'bẹtĩ ǎsámvú gé, āzini 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ẹ'yípi ívé 'bẹtĩ ǎsámvú gé rĩ, sě ĩmi ní mōdó. Ęrėsítõ riipi mũfēngã kũrũ agá rĩ ũtēépi rĩ, sě

ĩmi ní mōdó, āzini 'bá ẹdrípĩ Kúráyĩtõ sě ĩmi ní mōdó.

²⁴ Ęsĩ múké Úpí Yēsũ Kúrísítõ vé rĩ ã adri ĩmi be céré. †

²⁵ Lě 'bã íngúkí Múngú ri! Ụ'dúkọ múké Yēsũ Kúrísítõ vé má ní tã ni ũlũú 'bá rĩ pi ní rĩ, ã sě ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yĩngará agá. Ụ'dúkọ múké Kúrísítõ vé ọtũ ĩ ní ũzũúzũ rĩ, 'dakí nóni ĩri ǎmvé gí, ²⁶ nẹbĩ rĩ pi ũlũkí tã 'dĩri nĩ, Múngú adriipi mụzú 'dání'dání rĩ ẹzĩ tã rĩ nĩ, 'bá ǎngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ǎrěvú céré ẽ ẹ'yĩkí rĩ ĩri, āzini kọpi ã 'dukí rĩ ĩrivé tã ngaá. ²⁷ Múngú ri 'yéná ǎlu, nĩ tã ambamba, ẽ íngúkí ĩri mụzú 'dání'dání rú Yēsũ Kúrísítõ vé rĩ sĩ. Āmĩnã.

† *Átángá vẹrẹsĩ 24 agá 'dĩri, búkũ Rómã vé ĩ ní sĩĩ Gĩrĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dǎáyo, 'bo gókí sĩĩ búkũ Rómã vé vúlé rĩ agá rá.*

1 Kōrínítō

Tā bŭkŭ rĩ vé rĩ ă ũlŭngará

Páŭlŭ sĭ kŏkŏbĭ 'dĩri sĕé 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí Kōrínítō gá rĩ pi ní, Kōrínítō ri kŭrŭ ămbúgú ăngŭ Ġĩrĭkĭ vé rĩ agá. Páŭlŭ ũlŭ ụ'dú'kŏ Múngú vé rĩ Kōrínítō agá 'dălé aga ílĭ ălu rá (Ēzĭ 18), 'bá kárakará ẹ'yĭkĭ Yĕsŭ ri rá. 'Bo Páŭlŭ kă fŭú kŭrŭ Kōrínítō vé rĩ agásĭ, tā ũnjĭ ũnjĭ ni pi gŏkĭ ífĭ 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí rĩ pi ăsámvú gé, sĕ Páŭlŭ ní kŏkŏbĭ 'dĩri sĭzú sĕzú kŏpi ní ăní, tā ũnjĭ 'dĩ' bĕé ă dĕ rí kŏpi ăsámvú gé sĭ rá. Kŏkŏbĭ 'dĩri agá, Páŭlŭ ũlŭ kĭnĭ, 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí rĩ pi rĭkĭ dŏ ĩ acoó rĭi ăgátá găă ĩ ăsámvú gé sĭ, ĩri ũnjĭ (cápĭtă 1-4). Páŭlŭ 'yo kŏpi ă urukŏ ní tā ũkpŏ ũkpŏ kĭnĭ, lĕ kŏpi ă rĭkĭ ŏwŭ 'băá sŭ 'bá Múngú ri nĭ' 'bá kuyé rĩ pi tĭnĭ ku (cápĭtă 5-6). Ímbá kŏpi ní lĕtĭ 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí rĩ pi ní adrizú ĩvé ũkú pi be rĩ, ũkú rĩ pi ní adrizú ĩvé ăgŏ pi be rĩ, ăzini tā kŏpĭvé 'bĕtĭ ăsámvú gé rĩ (cápĭtă 7). Ímbá kpá kŏpi kĭnĭ, kŏpi dŏ 'bá ri' 'bá múngú ĩ ní údé drĭ sĭ rĩ ĩn-jĭ' 'bá rĩ pi ăsámvú gé, lĕ tā kŏpi ní 'oó rĩ ĕ ĩ'da lŭzú kĭnĭ, ádarú kŏpi 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí ni pi, ăzini kŏpi kădŏ rĭi ĩ úmú, lĕ ĕ ĩ'da lŭzú kĭnĭ, ádarú kŏpi ri Múngú ri ĩnjĭ. Páŭlŭ ímbá tā Índrĭ Uleterĕ rĩ ní kŏpi ní ũkpŏ sĕzú rĩ, agaápi rá rĩ, tā lĕngará vé rĩ (cápĭtă 13), ă ko rĭ kŏpi ĕ ĩză, kŏpi ĕ ĩnjĭkĭ rĭ Múngú ri ăní ĩnjĭnjĭ, ăzini kŏpi ă adrikĭ rĭ ăní 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí ni pi rú. Lŭ kŏpi ní kĭnĭ, Kúrĭsĭtŏ ní íngá gŏŏ ídri rú drăngará gálésĭla gí rĩ sĭ, kŏpi nĭkĭ rá 'yozú kĭnĭ, Múngú ri kpá úmvúlĕsĭ sĕ 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí rĩ pi íngá gŏ ídri rú rá.

Páŭlŭ sĕ mŏdŏ

1 Ma Páŭlŭ 'i, Múngú ĩpĕ ma adrii 'bá Kúrĭsĭtŏ Yĕsŭ vé áyúăyŭ ni rú, 'bá sĭkĭ kŏkŏbĭ 'dĩri sĕé 'bá օgŭpi Sŏsĭtĕnĭ Yĕsŭ ri ẹ'yĭ'pi gí rĩ be.

² 'Bá sĭkĭ sĕé ĩmi 'bá Múngú vé kănisă Kōrínítō agá rĩ pi ní, Múngú ũpĕ ĩmi adrii 'bá ívé ni uleterĕ ni pi Kúrĭsĭtŏ Yĕsŭ ă tā sĭ, sŭ ĩri ní 'bá Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' 'bá gí rĩ pi ũpĕé vŭră gá sĭ cérĕ rĩ tĭnĭ, Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ ri kŏpĭvé Úpĭ, ăzini 'bávĕ Úpĭ.

³ Ẽsĭ múké, ăzini tăkĭri 'bá Ẽtĕpi Múngú vé rĩ, ăzini Úpĭ Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ vé rĩ ă adri ĩmi be.

Páŭlŭ sĕ օwŏ'dĭfŏ Múngú ní

⁴ Ú'dú cérĕ ma ri օwŏ'dĭfŏ sĕ Múngú ní ĩmi tā sĭ, ă'diătăsĭyă ĩri ní ĩmi ní օsĭ múké sĕé, ĩmi ní Kúrĭsĭtŏ Yĕsŭ ri ẹ'yĭ' gí rĩ sĭ. ⁵ ĩmi ní adrii Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ agá rĩ sĭ, Múngú sĕ ĩmi ní tā rĩ pi ărĕvú cérĕ gí, sĕ ĩmi ní tā nĭngará, sĕ ĩmi ri átá múké. ⁶ 'Dĩri lŭ 'yozú kĭnĭ, tā Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ vé 'bá ní ũlŭú ĩmi ní rĩ tā áda. ⁷ ĩmi ní rizú 'bávĕ Úpĭ Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ ri ũtĕngará gá, Múngú sĕ ĩmi ní fĕfĕ Índrĭ Uleterĕ rĩ vé rĩ gí, ĩmi ísŭkĭ rĭ ũkpŏ Ẽzĭ ívé rĩ pi ngazú ăní. ⁸ ĩri sĕ ĩmi adri ũkpŏ ũkpŏ cĭmgbá cazú ú'dú ũdŭ vé rĩ gé, ĕ ísŭkĭ rĭ ĩmi ũnjĭkănyă ăkŏ ú'dú 'bávĕ Úpĭ Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ ní ĩgŏzú rĩ gé. ⁹ Múngú zĭ ĩmi, ĩmi úmúkĭ rĭ ĩmi adrii ívé Mvá Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ 'bávĕ Úpĭ be trŭ, ĩri օsĭ 'bă tā 'í ní lĕé 'oó rĩ 'dŭ nga rá.

Kănisă agá lĕ ă adrikĭ trŭ

¹⁰ Má ędrĭpĭjĭ má օmvŭpĭjĭ, ă mã ĩmi 'bávĕ Úpĭ Yĕsŭ Kúrĭsĭtŏ ă rŭ sĭ, lĕ ĩmi yĭkĭ ĩmi yĭjĭ, ĩmi acokĭ ĩmi ku, ĩmi úmúkĭ ĩmi adrii ngá ălu, yĭkĭ be ălu, lĕ ĩmĭvé tā օsŭngará ă adri ngá ălu. ¹¹ Má ędrĭpĭjĭ má օmvŭpĭjĭ, má ísŭ ú'dú'kŏ 'bá adri' bĕé Kĭlŏé vé ăngá rĩ pi vŭgá kĭnĭ, ĩmi ri ăwă ĩmi ăsámvú gé sĭ ăwăwă. ¹² ĩmi ăsámvú gé 'dĭgé, 'bá urukŏ ri 'yo, "Ma 'bá Páŭlŭ vé ni," urukŏ' bĕé ri 'yo, "Ma 'bá Ăpŏlŏ vé ni," urukŏ' bĕé ri 'yo, "Ma 'bá Kĕfă † vé ni," urukŏ' bĕé ri 'yo, "Ma 'bá Kúrĭsĭtŏ vé ni."

¹³ Kúrĭsĭtŏ aco nyo 'i rá? Ma Páŭlŭ rú, gbăkĭ nyo ma peĭi alambaku sígĕ ĩmi tā sĭ rá? Sĕkĭ nyo ĩmi ní bătĭzĭmŭ mâ rŭ sĭ rá? ¹⁴ Ma օwŏ'dĭfŏ sĭ ămbúgú, ă'diătăsĭyă ă sĕ mâ bătĭzĭmŭ ĩmi ní kuyé, ă sĕ 'yĕnjă bătĭzĭmŭ rĩ Kúrĭsĭpŏ pi ní Gáyŏ be, ¹⁵ 'bá ăzi ícŏ 'yoó kĭnĭ sĕkĭ ĩmi ní bătĭzĭmŭ mâ rŭ sĭ 'dĭni ku. ¹⁶ (Ădarú, ă sĕ kpá bătĭzĭmŭ 'bá Sĕtĕfănăsĭ vé ăngá rĩ pi ní rá, 'dĩri ă vŭdrĭ gé, ă nĭ kuyé dŏ ă sĕ bătĭzĭmŭ 'bá ăzi ní rá.) ¹⁷ Kúrĭsĭtŏ ĩpĕ ma ímŭ bătĭzĭmŭ sĕé kuyé, ĩpĕ ma ímŭ ú'dú'kŏ múké Múngú vé rĩ ũlŭú, 'bo ú'dú'kŏ múké má ní ũlŭú rĩ, mâ ũlŭ té dŏ tā nĭngará mávĕ rĩ sĭ ĩmi úbĕzú, ĩmi ní Yĕsŭ ri ẹ'yĭzŭ ăní, ĩri té lŭ kĭnĭ drăngará Kúrĭsĭtŏ vé peĭi alambaku †† sígĕ rĩ Ẽzĭ ăkŏ, ícŏ ăngŭ paá ku.

† Kĕfă: 'Bá Kĕfă 'dĩri Sĭmŏnă Pĕtĕrŏ 'i. ĩrivĕ rŭ Ẽbĕrĕ tĭ sĭ Kĕfă, Ġĩrĭkĭ tĭ sĭ Pĕtĕrŏ. †† Peĭi alambaku: 'Bá Rŏmă vé rĩ pi ri 'bá tā 'o' bá ũnjĭ rĩ pi gbă mŭsŭmărĭ sĭ peĭi alambaku sígĕ, ĩri să 'dŭ ăco kŏpi íbĭ dră ndŏ, kŏpi ĩzăngă nya ambamba drăngará rĩ gé.

Ūkpō Múngú vé rī āzini úmī ĩrivé rī

¹⁸ Kúrísítō vé drāngará peṭi alambaku sígē rī vé tā ĩ ní átá rī índré 'bá úmvúlésí fi' 'bá drāngará 'dání' 'dání rī agá rī pi vúgá 'dāá tā azakaza vé ni, 'bo 'bā ĩ ní paá gí nō' 'bée, drāngará Kúrísítō vé rī 'da ūkpō Múngú vé āngū pazú rī. ¹⁹ Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kíní, "Bá 'yo' 'bá kíní ĩ úmī be 'd' 'bée, ma úmvúlésí sē kōpívé tā nīngará ri āví kōpi drīgē sī rá, āzini ma sē kōpívé úmī ri ábá rá." †

²⁰ 'Bá 'yoópi kíní 'i úmī be rī íngāá? 'Bá 'yoópi kíní 'i nī tā ambamba rī íngāá? 'Bá vū drīgē nōgō 'yoópi kíní 'i nī átángá átá be ambamba rī íngāá? Múngú sē nyo 'bá úmī be vū drīgē nōgō rī pi vé úmī ícá azakaza rú gí kuyé? ²¹ Múngú ri úmī be, lē 'bá vū drīgē nōgō rī pi ā nīkí 'i ámá úmī ĩvé rī sī ku. 'Bá tī 'bá ní sēé azakaza rú rī ē' 'yī' 'bá rá rī pi, Múngú pa kōpi rá. ²² Yāhúdī rī pi lēkí tā āyāzú āyāyā ni ndreé, Gīrīkī rī pi lēkí ĩvé rī tā nīngará ísú. ²³ 'Bo 'bā ri Kúrísítō vé gbāngará peṭi alambaku sígē rī vé tā ūlū, tā ni sē Yāhúdī rī pi ē éśí ve āní rá, āzi ni 'bá adri' 'bá Yāhúdī rú ku rī pi kíní tā 'dīri azakaza vé ni. ²⁴ 'Bo Yāhúdī, āzini Gīrīkī Múngú ní zīí rī pi nīkí rá 'yo' 'ozú kíní, drāngará Kúrísítō vé rī 'da ūkpō Múngú vé rī, āzini 'da úmī Múngú vé rī. ²⁵ Múngú vé tā ē índré dō kú 'bá rī pi mīlé gá azakaza rú drāāāsīyā, ĩrivé tā nīngará ndē 'bá rī pi vé rī rá. Tā Múngú ní 'oó rī ē índré dō 'bá rī pi mīlé gá ūkpō ākō drāāāsīyā, ĩrivé ūkpō ndē 'bá rī pi vé rī rá.

²⁶ Má édrípíjī má ómvúpíjī, lē ĩmi ūsūkí ĩmivé adringará ótú Múngú ní ĩmi zizú rī gé 'dāri. 'Bá nyōókú nōri vé rī pi ūsūkí kíní ĩmi āsámvú gé 'dīgē, 'bá tā nī' 'bá rī pi adrikí tré ku, 'bá ūkpō be rī pi adrikí tré ku, āzini 'bá ĩ ní ĩnījī ĩnījī rī pi adrikí tré ku. ²⁷ 'Bo Múngú ūpē 'bá adri' 'bá azakaza rú nyōókú drīgē nōgō rī pi, ā sē rī drīnjá 'bá 'yo' 'bá kíní ĩ úmī be rī pi ní. Múngú ūpē 'bá ūkpō ākō nyōókú drīgē nōgō rī pi, ā sē rī drīnjá 'bá ūkpō be nyōókú drīgē nōgō rī pi ní. ²⁸ Múngú ūpē 'bá ĩ ní ndreé kuú ēzī ākō nyōókú drīgē nōgō rī pi, āzini ĩ ní rīí ideéde rī pi, tā 'bá vū drīgē rī pi ní 'dubú 'bāá tā āmbúgú rú 'dīri ē ícá rī ēzī ākó, ²⁹ ā sē rī 'bá āzi ē íngú rī 'i Múngú ẹn-dreṭi gé ku. ³⁰ Múngú sē ĩmi adrii Kúrísítō Yēsū agá nī, ā'diātāsīyā ĩpē Kúrísítō ri ímú 'bā paá, āzini ímú 'bá ní úmī tā nīngará vé ni sēé, ā'yī 'bā adrii pīrī Múngú ẹn-dreṭi gé, sē nóni 'bá ícákí uletere gí. ³¹ Sū ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīnjī kíní, "Bá rī lē dō 'i íngú, lē ē íngú 'i tā Úpí ní 'oó 'i ní rī sī." ††

2 Má édrípíjī má ómvúpíjī, má ní ándúrú muzuú ú'dúkó Múngú vé rī ūlūzú ĩmi ní rī gé, má átá tā ūkpó ūkpó fiipi ĩmi drīgē ku ni mávé tā nīngará sī kuyé. ² Ā'diātāsīyā á 'bā ma kú sū 'bá tā nī'pi kuyé ni tīnjī, á ri 'yéngá Yēsū Kúrísítō vé tā ūlūú, āzini tā ĩ ní rī gbāzú peṭi alambaku sígē rī vé tā ūlūú. ³ Má kā caá ĩmi vúgá 'dīlé, má ícá kuú ūkpō ākó, ūrī fū ma, mâ rú' 'bá ri yāáyā. ⁴ Tā má ní átá, āzini tī má ní ūlūú ĩmi ní rī, adri 'yo' 'ozú kíní á nī tā ambamba, āzini ma ri ĩmi úbé yā 'dīni ku, 'bo á ri tā rī ūlūú ūkpō Índrí Uletere rī vé rī sī, ⁵ ĩmi 'bākí rī éśí

tā nīngará 'bá áda vé rī drīgē ku, ĩmi 'bākí rī éśí ūkpō Múngú vé rī drīgē.

Tā nīngará Múngú vé rī

⁶ 'Bā ri átángá tā nīngará vé rī átá 'bá ē'yīngará be ūkpō ūkpō rī pi āsámvú gé, 'bo tā nīngará 'dīri adri 'bá nyōókú drīgē nōgō rī pi vé ni kuyé, dōku adri tā nīngará 'bá āngū rú' 'bá nyōókú drīgē nōgō ímú' 'bá ūdrā' 'bée ūdrādrā rī pi vé ni kuyé. ⁷ 'Bā ri Múngú vé tā nīngará ĩri ní zūpú kuú mūdūmūdū rú, 'bá āzi ní nī kuyé 'dāri vé tā ūlū. Múngú ūsū tā nīngará 'dīri vé tā kú ínōgósí ísú gbi drī vū rī kuyé, tā nīngará 'dīri sē 'bā ímú dīngará ísú rá. ⁸ 'Bá āngū rú' 'bá vū drīgē nōgō rī pi nīkí tā nīngará 'dīri ámá kuyé, kōpi ā nīkí té dō rá, kōpi ícókí té Úpí ĩ ní rī íngúngū 'dīri gbāá peṭi alambaku sígē ku. ⁹ 'Bo sū ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīnjī, "Tā Múngú ní útú 'bá 'i lē' 'bá rá rī pi ní rī, 'bá āzi ndre kuyé, 'bá āzi yī kuyé, tā ni fi 'bá āzi drīgē kuyé." †

¹⁰ 'Bo Múngú 'i' 'da 'bá ní tā 'dīri ūkpō Índrí Uletere rī vé rī sī. Índrí Uletere rī, ĩri tā rī pi ārēvú 'i' 'da cére āmvé, ĩri Múngú vé tā ūzūzū rī 'i' 'da āmvé. ¹¹ 'Bá āzi ícá tā 'bá āzi ní rīí ūsūpú 'i' éśí agá 'dālē rī nī kuyé, 'yéngá 'dīpa nī íngá nī. ĩri kpá adri sū 'dīri tīnjī, 'bá āzi ícá tā Múngú vé rīí ūsūpú rī nī kuyé, 'yéngá Índrí Múngú vé rī tā Múngú ní rīí ūsūpú rī nī ámá nī. ¹² Tā 'bá ní rīí ūsūpú rī adri sū 'bá nyōókú drīgē nōgō rī pi ní rīí ūsūpú rī tīnjī ku, Índrí 'bá ní rizú tā ūsūzú rī íbī íngá Múngú vúgálésí, ĩri sē 'bā ícá ngá Múngú ní sēé 'bá ní pírini rī pi nī ámá āní rá. ¹³ Tā 'bá ní rīí átá rī, 'bá úmī be ni ímbá 'bá ní nī kuyé, Índrí Múngú vé rī ímbá 'bá ní nī. Índrí ālu ālu 'dīri sē 'bā ri ú'dúkó tā áda vé rī ūlū 'bá rī pi ní. ¹⁴ 'Bá Índrí Múngú vé rī ní fií éśí ni agá kuyé rī, ā'yī tā Índrí rī ní ímbá rī ku, ā'diātāsīyā ĩri índré ĩri ní tā azakaza vé ni, tā rī fi drī ni gé 'dāá ku, ā'diātāsīyā Índrí Uletere rī tā 'dī' 'bée vé íffíí 'i' 'da nī. ¹⁵ 'Bá Índrí rī ní fií éśí ni agá gí rī, ĩri ícá tā Múngú vé rī nī ámá rá, 'bo 'bá āzi ícá tā ĩri ní nī ámá 'dīri nī ámá ku.

¹⁶ "Ā'di nī úmī Úpí Múngú vé rī rá nī 'yo' 'ozú kíní 'i' ícá ĩri ímbá rá?" ††
'Bo 'bávé úmī sū Kúrísítō vé rī tīnjī.

Lē ā ngakí ēzī Múngú vé rī trū

3 Má édrípíjī má ómvúpíjī, ĩmi ri tā 'o' sū 'bá nyōókú nōri vé rī pi ní rīí 'oó rī tīnjī, sē má ní rizú átázú ĩmi ní sū 'bá Índrí ní fií kōpi éśí agá kuyé ni pi tīnjī āní. ĩmivé adringará Kúrísítō agá rī gé, ĩmi índrékí sū ūdéná tīnjī. ² Má úcé ĩmi lé sī, adri 'yo' 'ozú kíní ínyá sī kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi ícókí drī ínyá nyaá ku. Ádarú ĩmi ícókí drī kuyé. ³ ĩmi drī ri tā nyōókú nōri vé rī 'dū nga. Ā'diātāsīyā ĩmi āsámvú gé sī, ógúpí ā tā ri 'de ógúpí ē éśí agá ūnjí, āzini ĩmi ri āwāwā. 'Dīri lū 'yo' 'ozú kíní Índrí rī ású drī ĩmi kuyé, ĩmi ri tā 'o' sū 'bá nyōókú nōri vé rī pi ní rīí 'oó rī tīnjī.

† 1:19 Ísáyā 29:14 †† 1:31 Yērēmíyā 9:24

‡ 2:9 Ísáyā 64:4 †† 2:16 Ísáyā 40:13

'oópi 'díní 'dīri, ĩmi té adri āní ĩzāngā sī, ĩmi té ĩri dro fū ĩmi āsámvú gé sī rá. ³ Mā adri dō ĩmi be trú kuyé drāāāsīyā, índrí agá, 'bā ĩmi be trú. Mā adri dō ĩmi āsámvú gé 'dīlē 'dāāyo drāāāsīyā, á lī tā ágó 'dīri drīgé gí. ⁴ ĩmi kádō ĩmi úmú vūrā ālu gé 'bávē Úpí Yēsū ā rú sī, índrí agá, 'bā ĩmi be trú, ũkpō 'bávē Úpí Yēsū vé rī ĩmi āsámvú gé anigé. ⁵ ĩmi sēkí ágó 'dīri Sātānā drīgé, ĩrivē rú' bā rizú ũnjīkānyā 'ozú 'dīri ímú ĩzāngā nya ambamba, 'bo ĩ ímú ĩrivé índrí pa ú' dū Úpí Yēsū ní ĩgōzú rī gé.

⁶ ĩmivé íngúngará 'dīri adri múké ku. ĩmi nīkí kuyé 'yozú kíní ākúfí mādānjá ri sē íwá ri dra íngá āní kōfútō be 'díní kuyé? ⁷ Lē ĩmi drokí 'bā ũnjīkānyā 'oópi rī ĩmi āsámvú gé sī rá, ĩmi adríkí rí ule, sū ĩmi ní adríi ule Múngú agá rī tīnjī. Kúrísítō ri Kābīlō Mvā † ú' dū Múngú ní ĩlīzú Jó rī tī gé sī rī vé rī, drā 'bā ní rōbōñō rú. ⁸ 'Bā kádō ũmū rī rī nyaā, lē 'bā adríkí ũnjīkānyā be sū pánga ĩ ní á' dī ākúfí sī rī tīnjī ku, 'bo lē 'bā 'okí tā áda, 'bā adríkí ule sū pánga ĩ ní á' dī ākúfí ākō rī tīnjī.

⁹ Á sī sēé ĩmi ní kōkōbí mávē rī agá 'díní, lē ĩmi úmúki ĩmi adríi 'bā ōwū rú rī pi be trú ku. ¹⁰ Tā 'dīri adri 'yozú kíní ma ri átá 'bā nyōókú nōri vé adri' bā ōwū rú, dōku ẹsí be āmbúgú ngá drīgé, dōku 'bā āngū ali' bā, dōku 'bā ri' bā ngá ĩ ní údé drí sī múngú rī pi ĩnjī' bā rī pi ā tā sī ku. Té dō ma ri átá kōpi ā tā sī, ĩmi té adringará vū drīgé nōgó rī ku rá, ĩmi adríkí té 'bā 'díní 'dī' bée be trú ku. ¹¹ 'Bo tā má ní sī sēé ĩmi ní rī agá, má kīnī, 'bā 'y- oópi kíní 'í ẹ' yí Kúrísítō ri gí, 'bo ísú ĩri ri ōwū 'bā, dōku ĩri ẹsí be āmbúgú ngá drīgé, dōku ĩri 'bā riípi ngá ĩ ní údé múngú rú rī ĩnjīpi ni, dōku 'bā āngū u' daápi u' da' da ni, dōku 'bā riípi ĩmēréépi íwá sī ni, dōku 'bā riípi āngū alípi ni, lē ĩmi úmúki ĩmi adríi ĩri be trú ku. 'Bā 'díní 'dīri lē ĩmi nyakí ngá ĩri be trú ku.

¹² Mā ícó 'bā ẹ' yí' bā kuyé rī pi vé tā líjī nī ku, 'bo 'bā ícó 'bā Yēsū ri ẹ' yí' bā gí ri' bā ũnjīkānyā 'o' bā rī pi vé tā lī rá. ††¹³ Múngú ri 'bā ẹ' yí' bā kuyé rī pi vé tā lī nī. 'Bā riípi ũnjīkānyā 'oópi rī, lē ĩmi drokí ĩri ĩmi āsámvú gé sī rá.

Á jkí 'bā Múngú ri nīpi gí rī tōó 'bā tā líjī rī ẹndrēti gé ku

6 Mi dō tā be mí ọgúpí Yēsū ri ẹ' yí' pi gí rī be, mi té kōdō ĩri jī tō 'bā Múngú ri nī' bā gí rī pi ẹndrēti gé. Ngá mí ní ĩri jizú tōzú 'bā Múngú ri nī' bā kuyé rī pi ẹndrēti gé rī á' dī? ² ĩmi nīkí 'yozú kíní 'bā Múngú vé rī pi ímú tā lī 'bā nyōókú nōri vé rī pi drīgé nī 'díní kuyé? ĩmi dō tā lī 'bā nyōókú nōri vé rī pi drīgé rá píri, tā mādā mādā ĩmi āsámvú gé sī 'dī' bée, ĩmi ícókí nyo údé ĩmi āsámvú gé sī ku? ³ ĩmi nīkí kuyé 'yozú kíní 'bā úmúlési ímú tā lī mālāyíkā rī pi drīgé nī? Tā rī dō 'dīri tīnjī, ádarú 'bā ícó tā 'bā ní izaá 'bā āsámvú gé sī vū drīgé nōgó rī pi lī rá. ⁴ ĩmi dō tā be ĩmi āsámvú gé sī, ngá ĩmi ní rizú

† Kābīlō Mvā: Múngú sē tājimbí Mósē ní kīnī, 'bā rī pi ā zākí kābīlō Múngú ní rōbōñō rú, ā trūkí rí kōpi ívé ũnjīkānyā agásí rá. Sē ĩ ní Yēsū ri rizú Kābīlō Mvā Múngú vé ni āní, á' dīātāsīyā Múngú ĩpē ĩri ímú drāá 'bávē ũnjīkānyā ũjī. 'Í lā Wūngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; Yūwání 1:29-35; 1 Pētērō 1:19. †† 5:12 Dētōrōnómē 17:7; 19:19; 21:21; 22:21, 24; 24:7

tā rī jizú lizú 'bā Múngú ri nī' bā kuyé kánisā ní kōpi ĩnjī ku rī pi vúgá rī á' dī? ⁵ Á 'yo tā 'dīri ĩmí drī ĩnjázú āní. Ádarú 'bā nyo kánisā agá 'dīgé úmí be ícókí 'bā ĩmivé tā lī' bā ni pi 'dāāyo? ⁶ Ngá ĩmi ní rizú ĩmi ọgúpí jizú tōzú 'bā Múngú ri nī' bā kuyé rī pi ẹndrēti gé rī á' dī?

⁷ ĩmi ri ĩmi ọgúpí jī tō 'bā Múngú ri nī' bā kuyé rī pi ẹndrēti gé, 'dīri lū 'yozú kíní tā ndē ĩmi gí. 'Bā rī 'o dō ĩmi ũnjí, lē mī jī ĩri tōó ku, mī ku tā rī á adri 'díní. ⁸ ĩmi ri tā ũnjí 'o ĩmi ẹdrípí ní, āzini ĩmi ọmvpí ní, ĩmi ri kōpivé ngá u' dū mī mbamba sī.

⁹ ĩmi nīkí 'yozú kíní 'bā ũnjīkānyā 'o' bā rī pi kíkí mālūngā Múngú vé rī agá ku 'díní kuyé? Lē ĩmi ũ' bākí ĩmí mī ku. 'Bā ri' bā ōwū 'bā' bée rī pi, dōku 'bā ri' bā ngá ĩ ní údé drí sī múngú rú rī ĩnjī' bā rī pi, dōku 'bā ri' bā la' bā ọgúpí vé ũkú sī rī pi, āgō ri' bā la' bā ĩ ọgúpí āgō rú rī pi sī rī pi, ¹⁰ ũgú' bā rī pi, 'bā ẹsí be āmbúgú ngá drīgé rī pi, 'bā ĩmēre' bā íwá sī rī pi, 'bā āngū u' da' bā u' da' da rī pi, 'bā ọgúpí vé ngá u' dū' bā mī mbamba sī rī pi, kōpi ícókí fíi mālūngā Múngú vé rī agá ku. ¹¹ Ándúrú ĩmi urukō' bée rikí tā 'oó sū 'dīri tīnjī. 'Bo nóni ũjīkí ũnjīkānyā ĩmivé rī, ĩmi ícákí uletere gí, ĩmi ícákí pīri Múngú ẹndrēti gé rú Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī sī, āzini Índrí Múngú vé rī vé ũkpō sī.

Lē ā 'bākí ōwū ku

¹² ĩmi urukō' bée ri 'yo, "Ngá 'bā ní lēé rī pi ārēvú céré 'bā ícókí 'o rá," 'bo á 'yo ĩmi ní 'díní, ngá rī pi ārēvú céré ícókí ĩzā kōó ku, 'bo á lē adríi túgērī ngá rī pi vé ni ku.

¹³ ĩmi ri 'yo, "Á lē ínyá, ínyá lē fíi 'a agá." 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, Múngú ri ngá 'dī' bée iza ĩrītrō. Lē 'bā áyúkí 'bā rú' bā ōwū 'bāzú āní ku, rú' bā 'bávē rī, lē 'bā ngakí ẹjī āní Úpí ní, Úpí ri rú' bā 'bávē rī ütē nī. ¹⁴ Múngú ri ímú 'bā inga gō ídri rú drāngará gálésí ũkpō ívé rī sī, sū ĩri ní Úpí Yēsū ri ingaá gōó ídri rú rī tīnjī. ¹⁵ ĩmi nīkí 'yozú kíní rú' bā ĩmivé rī, ĩri Kúrísítō vé ni 'díní kuyé? 'Bā áyúkí dō rú' bā Kúrísítō vé nōri rizú ōwū 'bāzú āní, ĩri nyo múké? Adri 'díní kuyé! ¹⁶ ĩmi nīkí 'yozú kíní 'bā rī la dō ũkú ōwū rú ni sī, kōpi úmúki ĩcá rú' bā ālu gí 'díní kuyé? Á' dīātāsīyā Búkū Múngú vé rī kīnī, "Á' dī' bée ĩ úmú adri rú' bā ālu." ¹⁷ 'Bo 'bā 'i úmúpi ícápi Úpí be ngá ālu rī, Índrí Kúrísítō vé rī adri ĩri be trú.

¹⁸ Lē ā 'bākí ōwū ku. ũnjīkānyā urukō 'bā rī ní 'oó kárakarā rī pi, iza ĩrivé rú' bā ku, 'bo 'bā rī 'bā dō ōwū, ĩri ũnjīkānyā íjī rú' bā ni gé. ¹⁹ ĩmi nīkí 'yozú kíní, ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bā ālu ālu vé rú' bā ĩri Jó Múngú vé ni, Índrí Uletere rī ri adri 'a ni gé 'díní kuyé? ĩmi nīkí ámá 'yozú kíní Múngú sēé ĩmi ní Índrí Uletere rī ní 'díní kuyé? ĩmi ri adri ĩmivé ũkpō sī kuyé. ²⁰ Múngú je ĩmi ājē be āmbúgú, kúru lē ĩmi áyúkí ĩmí rú' bā Múngú ri ĩnjizú.

Ūkú jengará

7 Kúru tā ĩmi ní sī kōkōbí agá ma zizú āní 'dīri, ma újā ĩmi ní 'díní, múké ni, lē ágó ā je ũkú ku. ² 'Bo 'bā rī pi ní adríi ōwū be ambamba rī sī, lē ágó ā adri ũkú ívé ni be, ũkú ā adri ágó ívé ni be. ³ Ágó rī pi ũkú rī be, lē kōpi ā úmúki ĩ adríi trú, ọgúpí ā uga 'i ọgúpí ní

‡ 6:16 Í' dōngará 2:24

ku. ⁴ Rúpá bá ūkú rī vé rī adri 'yéná ĩrivé ni ó'dúkúlēgúsī kuyé, ĩri kpá ágó rī vé ni. Rúpá bá ágó rī vé rī adri 'yéná ĩrivé ni ó'dúkúlēgúsī kuyé, ĩri kpá ūkú rī vé ni. ⁵ 'Bá āzi ā uga 'rúpá ógúpí ní ku. ĩmi lēkí dō Múngú ri zīj, lē ĩmi ẹ'yíkí trú 'yozú kíní ĩmi kukí sá mādā Múngú ri zizú. ĩmi zíkí dō Múngú ri gí, ĩmi gōkí kúru ĩmi úmú, ā'diātāsīyā ĩmi ní ícó ĩmi a'bií bā ku rī sī, Sātánā ā ū'bī rī ĩmi ku. ⁶ Tā má ní 'yoó 'dīri ĩri yíkí mávé rī, 'bo á 'bā ĩri tājmbí rú kuyé. ⁷ 'Bá rī pi céré ā adrikí té dō sū má tīnī ūkú ākó, ĩri té adri múké. 'Bo Múngú sē 'bá ālu ālu ní fēfē tā 'ozú rī nī, sē 'bá āzi ní fēfē adrizú ūkú ākó, dōku ágó ākó, āzini sē 'bá āzi ní fēfē ẹzī ngazú Múngú ní, ĩri adri ūkú be, dōku ágó be.

⁸ Á lē 'yoó 'bá ūkú ākó, dōku ágó ākó, āzini 'bá ọwuzi rú rī pi ní 'dīni, lē kōpi ā adrikí sū má ní adrií rī tīnī, ūkú ākó, dōku ágó ākó. ⁹ 'Bo kōpi ícókí dō 'a'bií bā ku, lē kōpi ā jekí ūkú, dōku ā jekí ágó, ā'diātāsīyā mí ní rizú drāzú ūkú úvā sī, dōku ágó úvā sī, múké ni, lē mī je ūkú, dōku mī je ágó.

¹⁰ Á lē 'yoó ūkú ágó be rī ní 'dīni, lē ūkú ágó be rī ā ku ágó ívé rī ku. 'Bo tā 'dīri á 'yo nī kuyé, Úpí 'yo nī. ¹¹ ūkú ágó be rī ku dō ágó ívé rī gí, lē ā áwí adrií ágó ākó, dōku ā újā 'i gōó ágó ívé rī vúgá 'dāā ūzi. Lē ágó ā dro ūkú ívé rī ku.

¹² Á lē 'yoó ĩmi urukọ'bée ní 'dīni, 'bá rī je dō ūkú Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí kuyé ni, ūkú rī ā'yī dō adrií ĩri be rá, lē 'bá rī ā dro ūkú rī ku. Á 'yo tā 'dīri nī, adri 'yozú kíní Úpí 'yo nī kuyé. ¹³ ūkú rī je dō ágó Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí kuyé ni, ágó rī ā'yī dō adrií ĩri be rá, lē ūkú rī ā ku ágó rī ku. ¹⁴ Ágó Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí kuyé rī, Múngú ri ícó ĩri ndre 'bá ívé ni rú ĩrivé ūkú Yēsū ri ẹ'yīpí gí rī ā tā sī, ūkú Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí kuyé rī, Múngú ri ícó ĩri ndre 'bá ívé ni rú ĩrivé ágó Yēsū ri ẹ'yīpí gí rī ā tā sī. Á adri dō 'dīni ku, anjiná kōpivé rī ícókí té adrií uletere Múngú ẹndrẹtí gé ku, 'bo nóni Múngú ri kōpi ndre anji ívé ni pi rú.

¹⁵ Ágó rī dō 'bá Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí kuyé ni, lē dō ūkú rī droó, lē ūkú rī ā 'de mujū tīyí, dōku ūkú rī dō 'bá Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí kuyé nī, lē dō ágó rī kuú, ágó rī ā ku ā 'de mujū tīyí. Ágó Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí gí, dōku ūkú Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīpí gí rī, kōpi ícókí adrií 'bá 'dīni 'dīri be ku, Múngú lē ā adrikí āsámuvú gé sī tā be kírí. ¹⁶ Mi ūkú rī, mi ícó nī áamá íngóni 'yozú kíní mi ícó sē ágó mívé rī Yēsū ri ẹ'yī rá? Dōku mi ágó rī, mi ícó nī áamá íngóni 'yozú kíní mi ícó sē ūkú mívé rī Yēsū ri ẹ'yī rá?

¹⁷ Lē 'bá ālu ālu ā adri sū Úpí Yēsū ní ĩri ĩpée gí rī tīnī, āzini lē ā adri sū Múngú ní ĩri zīj ímú adrií 'bá ívé ni rú rī tīnī. Tājmbí 'dīri má ní lēé 'bá kānīsā vé rī pi ārēvú céré ā 'dukí ngaá rī. ¹⁸ 'Bá rī ẹ'yī dō Yēsū rī gí, líkí dō ĩri ā ágélé ẹ tī † ísú ākūdē ẹ'yī drī Yēsū ri kuyé, lē ā áwí adrií 'bá ĩ ní ágélé ni ẹ tī líj gí rī rú. 'Bá ĩ ní ágélé ni ẹ tī líj kuyé rī ẹ'yī dō Yēsū ri gí, lē ā sē 'rī ágélé ẹ tī líj ku.

¹⁹ Líkí dō 'bá rī ā ágélé ẹ tī gí yā, dō líkí kuyé yā, adri tā

† Ágélé ẹ tī līngárá: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anji āgō Ābūrāmā vé rī pi adrikí dō caá ú'dú ārō gí, lē ā úlǐkí kōpi ā ágélé ẹ tī rá, lūzú kīnī, kōpi anji Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yī dō 'rī ágélé ẹ tī sēé líj gí, ĩri tājmbí Mósē vé rī 'du nga. 'Í lā 'Í dōngárá 17:9-14; Ẹzī 15:1-5.

rú ku. Tā āmbúgú rī, lē 'bá rī ā 'du tājmbí Múngú vé rī ngaá. ²⁰ 'Bá Múngú ri ẹ'yīpí gí rī, lē ā áwí adrií sū Múngú ní ĩri ĩpée gí rī tīnī. ²¹ Mi dō túgērī, lē mī adri ĩzāngā sī ku, mí ísú dō drīwālā gí, lē mī ā'yī drīwālā rī vé tā. ²² Mi dō túgērī, Úpí zī dō mi adrií 'bá ívé ni, ọyú mi mívé ūnjīkānyā agásí gí. Mi adriípi túgērī ku rī, Úpí zī dō mi adrií 'bá ívé ni, mi adri túgērī Kúrísítō vé ni. ²³ Múngú je ĩmi ājē be āmbúgú. Lē ĩmi adrikí túgērī nyōókú nōri vé ni ku. ²⁴ Má ẹdrípíj má ọmvúpíj, ĩmi nóni anji Múngú vé ni, sū má ní átá drīdrī rī tīnī, lē ĩmi áwíkí adrií sū ĩmi ní ándúrú adrií sá ĩmi ní Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yīzú rī gé rī tīnī.

²⁵ Anji ūkú adri'bée kácánjá rú rī pi, Úpí lū má ní kōpivé tā kuyé. 'Bo Úpí vé ẹsí múké rī sī, sē má ní tā nīngárá, má ícó átá ĩmi ní, ĩmi ícó mávé tā yī rá.

²⁶ ĩzāngā ní nóni adrií ambamba rī sī, lē ĩmi áwíkí adrií sū ĩmi ní ándúrú adrií rī tīnī. ²⁷ 'Í je dō ūkú gí, lē ĩmi ā ayíkí ūkú rī be ku. 'Í je dō ūkú kuyé, lē mī je ūkú ku.

²⁸ 'Bo 'bá rī je dō ūkú, adri ūnjīkānyā ku, mvá ūkú kácánjá rú rī je dō ágó, adri ūnjīkānyā ku. 'Bo 'bá rī je' bā gí rī pi, kōpi tā ūkpó ūkpó ni pi ísú rá tīvé adringárá agá. Á lē ĩmi ísúkí ĩzāngā ku.

²⁹ Má ẹdrípíj má ọmvúpíj, Úpí ri ĩgō ú'díkírīnjá nōgō. Á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, ājē vé tā adri tā āmbúgú ku. ³⁰ 'Bá rī' bā āá ngo' bā rī pi, ā adrikí sū 'bá āá ngo' bā kuyé rī pi tīnī, 'bá āyīkō 'bā'bée rī pi, ā adrikí sū 'bá āyīkō 'bā'bée kuyé rī pi tīnī, 'bá ngá je' bā rī pi, ā adrikí sū 'bá ngá ākó rī pi tīnī. ³¹ Ngá múké mí ní ísú vū drīgé nōgō rī ā adri dō gbā ngōpí, dōku mī lē dō kōpi ambamba, tā āzi múké mí ní ísú 'a ní gé 'dīgé ni 'dāāyo. 'Bá nīkí rá 'yozú kíní, tā ārēvú céré nyōókú nōri vé rī pi ímú dẹ rá.

³² Á lē ĩmi ríkí ĩmi ọsūjū drāá tā sī kárákará 'dīni ku. 'Bá ūkú jeépi kuyé rī, ĩri ẹsí 'bā ẹzī ngazú Úpí ní, ā sē rī ĩri ní āyīkō. ³³ 'Bo 'bá ūkú jeépi gí rī, ĩri ẹsí 'bā tā nyōókú nōri vé rī ọsūzú, 'rī 'o tā āyīkō sēépi ní ívé ūkú ní. ³⁴ ĩrivé yīkí ri 'i aco ĩrī. ūkú ágó jeépi kuyé rī, dōku mvá ūkú adriípi kácánjá rú rī, ĩri ívé ẹsí 'bā céré rizú ẹzī Úpí vé rī ngazú. ĩri 'i útē adri uletere, ri ẹzī nga Úpí ní. 'Bo ūkú ágó jeépi gí rī, ĩri ẹsí 'bā tā nyōókú nōri vé rī ọsūzú, āzini ĩri 'yéná ri ẹsí 'bā ẹzī ngazú ágó ni ní āyīkō sēzú. ³⁵ Ma ri tā 'dīri lū ĩmi ní, ĩmi adrikí rí ānī múké, má uga ĩmi ní ūkú jengárá ku. Á lē ĩmi ĩzā koó, ĩmi ngakí rí ẹzī Múngú vé rī ānī múké, ĩmívé yīkí ā aco rí 'i ĩrī ku.

³⁶ 'Bá rī vé ẹsí lē dō kīnī 'í lē ūkú kácánjá rú ni jeé, ūkú rī adri dō ílī be āco jekí kuyé, 'bā dō ẹsí ūkú rī jezú, ā je ĩri ĩyí, adri ūnjīkānyā ku. ³⁷ 'Bo 'bá rī ọsū dō ívé yīkí gé 'dālē kīnī, 'í je mvá ūkú rī ku, ĩri dō ícó ẹbírí rúpá vé rī a'bi rá, ā je mvá ūkú rī ku, tā ĩri ní 'oó 'dīri múké. ³⁸ 'Bá ūkú kácánjá rú rī jeépi rī, 'o 'dīri múké, 'bo 'bá ūkú kácánjá rú rī jeépi kuyé rī, 'o 'dīri múké agaá rá.

³⁹ ūkú ágó be rī, ágó rī dō drī ídri rú, lē ā adri ágó rī be, ā ku ágó rī ku. Ágó rī drā dō gí, ĩri ícó ágó āzi je rá. 'Bo ágó ĩri ní lēé jeé rī, ā adri 'bá Úpí ri ẹ'yīpí gí ni.

⁴⁰ 'Bo yīkí mávé rī agá, gō dō ágó āzi jeé dīj kuyé, ĩri múké aga rá. Má ọsū tā má ní 'yoó 'dīri, Índrī Múngú vé rī lū má ní ní.

Ínyá ĩ ní sēē ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ

8 'Bá nĩkí ínyá ĩ ní ríí sēē nyaá ngá ĩ ní údé drí sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ vé tā rá. 'Bá nĩkí rá 'bâ tā nĩngará be, tā nĩngará ri sē 'bâ ri 'bâ íngúngũ, 'bo lēngará ri sē 'bâ 'bâ ōgũpĩ ĩ ĩzā ko rá. ² 'Bá 'yoópi kínĩ 'í nĩ tā ambamba rĩ, nĩ drĩ tā rĩ caá sũ ĩri ní lēē rĩ tĩnĩ kuyé. ³ 'Bo 'bá Múngú ri lēēpi rá rĩ, Múngú nĩ ĩri rá. ⁴ Ínyá ĩ ní sēē ngá ĩ ní údé drí sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ vé tā, 'bá nĩkí rá 'yozú kínĩ, ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi cére ězĩ ákó vũ drĩgē nōgō, 'bo Múngú ri 'yéná álu. ⁵ Ngá kárakará 'bũ gé 'dálé rĩ pi, āzini vũ drĩgē nōgō rĩ pi ĩ kōpi zĩ múngú, āzini úpĩ, 'bá urykō ri múngú kárakará rĩ pi ĩnĩ, āzini úpĩ kárakará rĩ pi ĩnĩ. ⁶ 'Bá nĩkí rá Múngú ri 'yéná álu, ĩri Ētēpi, gbi ngá rĩ pi ārēvú cére nĩ, 'bâ ri adri idri rú ězĩ nga ĩri ní. 'Bávē Úpĩ ĩri 'yéná Yēsũ Kúrísítō 'i. Gbi ngá rĩ pi ārēvú cére nĩ, sē 'bá ní idri rĩ nĩ.

⁷ 'Bo 'bá Yēsũ ri ě'yĩ 'bá gĩ rĩ pi ā urykō nĩkí ngá ĩ ní údé drí sĩ múngú rú ězĩ ákó rĩ pi vé tā kuyé. 'Bá rĩ pi ā urykō ũsũkĩ kínĩ, ngá ĩ ní údé drí sĩ múngú rú rĩ pi ũkpō be, kōpi ri 'o ũrĩ sĩ, kōpi ũsũkĩ ĩ nyakí dō ínyá ĩ ní sēē ngá ĩ ní údé drí sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ gĩ, 'dĩri lū kínĩ ĩ 'okí ũnjĩkányā gĩ. ⁸ Ádarú Múngú ā'yĩ 'bâ ānyāngā ā tā sĩ ku, 'bá nyakí dō ngá kuyé drāāāsīyā, ícō adrii ũnjĩ ku, 'Bá nyakí dō rá, ícō lūū 'yozú kínĩ 'bâ múké 'dĩni ku.

⁹ ĩmi ndrekí múké, yĩkĩ ĩmivé ngá a'bizú ku 'dĩri sĩ. Lē ĩmi sēkĩ 'bá yĩkĩ be ũrĩ rú rĩ pi ní ũnjĩkányā agá ku. ¹⁰ 'Bá yĩkĩ be ũrĩ rú rĩ pi ndrekí dō mi ri ínyá ĩ ní sēē ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ nya úrĩ jō agá 'dāā, ícō nyo fiĩ mụyú ínyá ĩ ní sēē ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní 'dĩri nyaá ĩndĩ ku? ¹¹ Tā nĩngará mívé 'dĩri, ĩri sē mi 'bá ě'yĩngará be mādā Kúrísítō ní drāā ĩri ā tā sĩ rĩ iza rá. ¹² ĩmi sēkĩ dō 'bá yĩkĩ be ũrĩ rú rĩ fiĩ ũnjĩkányā agá, 'dĩri lū kínĩ ĩmi 'okí Kúrísítō ri ũnjĩ. ¹³ 'Bo zāā má ní nyaá rĩ sē dō má ědrĩpĩ dōku má ōmvúpĩ ri fiĩ ũnjĩkányā agá, má ícō gōō zāā nyaá dīĩ ālujāni ku, mā sē rĩ ĩri 'deē ũnjĩkányā agá ku.

Ēzĩ ĩ ní ā'yĩ Páulū ā nga rĩ

9 Má ísú drĩwālā gĩ. Ma 'bá áyúāyū ni. Á ndre 'bávē Úpĩ Yēsũ ri mā mĩ sĩ rá. Ēzĩ má ní ngaá rĩ sē ĩmi ě'yĩkĩ Úpĩ ri gĩ. ² 'Bá urykō'béē ũsũkĩ kínĩ má adri 'bá áyúāyū ni ku, ádarú ĩmi mĩ gé 'dálé ma 'bá áyúāyū ni! Ā'diātāsīyā ĩmi ní tā má ní átá rĩ yĩĩ rá, āzini ĩmi ní Yēsũ ri ě'yĩĩ rá rĩ sĩ, 'dĩri lū kínĩ ma 'bá áyúāyū Úpĩ vé ni.

³ 'Bá rĩ pi kádō ríí ězĩ ĩ ní ā'yĩĩ mā nga rĩ vé tā uzĩĩ, á ri újā kōpi ní 'dĩni. ⁴ 'Bā Bārúnábā be, 'bá ícókĩ nyo ānyāngā nyaá, āzini ngá mvụyú ĩndĩ ku? ⁵ 'Bā nyo ícō ũkú Yēsũ ri ě'yĩ 'bá gĩ rĩ pi je 'bá ní ũkú rú jĩ mụzú 'bá vū sĩ ĩndĩ sũ 'bá áyúāyū urykō'béē ní jeé, Úpĩ ědrĩpĩ ní jeé, āzini Pétērō ní jeé rĩ tĩnĩ rá? ⁶ 'Bā 'yéná Bārúnábā be, ězĩ 'bâ ĩzā kozú rĩ 'bâ rikí nyo ngaá 'bâ drĩ sĩ?

⁷ 'Bā āzi ri nyo ícō ězĩ nga āngáráwá rú, ĩri 'i ũfē ũgōgōlé rú rá? 'Bá rĩ sa dō peĩ vĩnyō vé rĩ pi, ícō nyo ũ'a ní tĩtĩ nyaá ku? 'Bá rĩ dō ri kábĩlō úcé, ícō nyo lé ni zoó mvụyú ku? ⁸ Má átá tā 'dĩri yĩkĩ 'bá áda vé ni sĩ kuyé.

Tāĩmbĩ Múngú vé rĩ átá nyo tā rĩ sũ 'dĩri tĩnĩ.

⁹ Ā'diātāsīyā sĩkĩ tāĩmbĩ Mósē † vé rĩ agá kínĩ, "Tĩ mēēnĩgō ríipi ānyāngā ā fĩ coopi rĩ, †† lē mĩ úmbé tĩ ni cĩ ku," † ĩmi kádō ũsũ Múngú ri 'yéná tĩ rĩ pi ā tā mba áyu? ¹⁰ Ádarú Múngú átá nyo tā 'dĩri 'bâ tā sĩ kuyé? Átá tā 'dĩri 'bâ tā sĩ rá, ā'diātāsīyā 'bá ōmvú 'āápi rĩ, ĩri ěsĩ 'bá ōmvú rĩ 'ázú, āzini 'bá ānyá trĩĩpi rĩ, ĩri ěsĩ 'bá ānyá rĩ ā fĩ údézú, kōpi ri ězĩ rĩ ālē ĩ āsámvú gé sĩ, ĩkūnākĩ ri ānyá rĩ bēnĩ.

¹¹ 'Bá rikí dō ũ'dúkō múké Múngú vé rĩ ũlūū ĩmi āsámvú gé sũ ĩ ní úri ríí rĩ tĩnĩ, 'bá ícókĩ nyo ngá múké ísú ě'yĩ ĩmi vúgá ku? ¹² ĩmi dō ri ngá sē 'bá urykō'béē ní rá, kōpi ní tĩ Múngú vé rĩ sēē ĩmi ní rĩ sĩ, 'bá kokĩ ĩmi ĩzā, ndē 'bá urykō vé rĩ rá, ĩmi ũsũkĩ ĩri ũnjĩ ĩmi ní ngá sēzú 'bá ní? 'Bo 'bá 'bākĩ ěsĩ ngá ĩmivé rĩ drĩgē kuyé, 'bá úmbékĩ ěsĩ rá, ā'diātāsīyā 'bá lēkĩ ũ'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ā lēti ugaá ku.

¹³ ĩmi nĩkĩ 'yozú kínĩ 'bá ězĩ nga' 'bá Jō Múngú vé rĩ agá rĩ pi ĩvé ānyāngā ísú Jō Múngú vé rĩ agá 'drĩgē ũgōgō 'dĩni kuyé? ĩmi nĩkĩ áamá 'yozú kínĩ 'bá ri' 'bá rōbōŋō zā'béē vūrā rōbōŋō zázú rĩ gé rĩ pi ĩvé ngá ísú íngázú rōbōŋō ĩ ní ríí zāá rĩ gé 'dĩni kuyé? ††14 Úpĩ ězĩ kpá 'dĩni kínĩ, 'bá ri' 'bá ũ'dúkō múké rĩ ũlūū' 'bá rĩ pi, kōpi ĩvé ngá rú' 'bá nōri ā tā mbazú rĩ pi ísú ũ'dúkō múké ĩ ní ríí ũlūū rĩ sĩ.

¹⁵ 'Bo ũ'dúkō múké má ní ũlūū ĩmi ní rĩ sĩ, á zĩ ngá rú' 'bá nōri ā mbazú ni ĩmi vúgá kuyé. Á sĩ kōkō' 'bĩ 'dĩri sēē ĩmi ní 'yozú kínĩ ĩmi sēkĩ má ní ngá 'dĩni ku. Mā drā té dō 'dĩisĩ rá múké, 'bá āzi ā újā rĩ lēti má ní tā rĩ ũlūzú mũfēngā ákō rĩ túngú ku. ¹⁶ Má ícō ma íngú ũ'dúkō múké má ní ũlūū rĩ vé tā sĩ ku, ā'diātāsīyā Múngú ĩpē ma ũ'dúkō múké rĩ ũlūū nĩ, má ũlū dō ku, lē mā ísú drĩlē ũnjĩ! ¹⁷ Mā ũlū dō ũ'dúkō múké rĩ píríkĩni drāāāsīyā, mā āndēma ni ísú rá. Múngú ĩpē ma ũ'dúkō múké rĩ ũlūngará gá nĩ, má ĩpē ma nĩ kuyé. ¹⁸ Dō tā rĩ sũ 'dĩri tĩnĩ, mávé āndēma ri adri ā'di? ĩri drĩlē múké má ní ũ'dúkō múké rĩ ũlūzú píríkĩni, á lē 'yoó kínĩ ā ũfēkĩ ma ũfēfē ũ'dúkō múké má ní ũlūū rĩ sĩ 'dĩni ku.

¹⁹ Mā adri dō ātĩ' 'bá ku drāāāsīyā, má újā ma adrii ātĩ' 'bá rú 'bá rĩ pi ní cére, kōpi ā újákĩ rĩ ěsĩ Kúrísítō rĩ ě'yĩzú ānĩ bēnĩ. ²⁰ Ma dō Yāhúdĩ rĩ pi āsámvú gé, ma ma újā tā Múngú ní lūū Yāhúdĩ rĩ pi ā 'okĩ rĩ 'dụ nga, kōpi ě'yĩkĩ rĩ Yēsũ Kúrísítō ri ānĩ. Má ícō dō tāĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dụyú ngaá cére ku drāāāsīyā, má ě'yĩ tāĩmbĩ rĩ 'dụyú ngaá rá, 'bá tāĩmbĩ rĩ 'dụ' 'bá nga' 'bá rĩ pi ě ě'yĩkĩ rĩ Kúrísítō ri ānĩ. ²¹ Ma dō 'bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi āsámvú gé, ma ma újā adri sũ kōpi tĩnĩ, á 'dụ tāĩmbĩ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ ngaá ku, 'bá tāĩmbĩ rĩ 'dụ' 'bá nga' 'bá ku 'dĩ' 'béē ā újákĩ rĩ ĩ Kúrísítō ri ě'yĩ. 'Bo mā 'dụ dō

† Mósē: Yōsēpā kā drāā gĩ, 'bāgū Ējēpētō vé rĩ 'bā anjĩ Īsērēlē vé rĩ pi ězĩ ngaá túgērĩ rú caá ílĩ mūdūrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpēzú ímúzú anjĩ Īsērēlē vé rĩ pi pazú adringará túgērĩ rú rĩ agásĩ. Múngú sē tāĩmbĩ rĩ Mósē ní, ā lū anjĩ Īsērēlē vé rĩ pi ní, sēzú ĩ ní tāĩmbĩ rĩ zizú tāĩmbĩ Mósē vé ni ānĩ. Tjĩkĩ Mósē ri ísú ākūdē ílĩ rĩ ca élfũ álu mūdūrũlũ sũ (1,400), ísú ākūdē tjĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. † ĩlā Wúngará 2-24. †† Mēēnĩgō ríipi ānyāngā ā fĩ coopi rĩ: Yāhúdĩ rĩ pi ĩvé tĩ mēēnĩgō rĩ pi áyú ri peĩ use ānyāngā ĩ ní lēē coó rĩ drĩgē sĩ, tĩ mēēnĩgō rĩ pi kúru ānyāngā rĩ ā fĩ co lū sĩ ní gé sĩ. † 9:9 Dētōrōnómē 25:4 †† 9:13 Lēvĩtĩkā 7:32-34

tāimbí 'dī'bée ngaá ku drááāsīyā, ma ri Kúrísítō vé tāimbí 'du nga. ²² Ma dō 'bá ẹ'yīngará be mūnyámunya rī pi āsámvú gé, ma kpá ma újá adri sū kōpi tīnī, kōpi ā újákí rí ẹsī Kúrísítō ri ẹ'yīzú ānī. Má kādō adrií 'bá āndíāndí rī pi āsámvú gé, ma ri tā rī 'o lẹtī be āndíāndí, ā sē rí 'bá kárakarā ē ẹ'yīkí rí Yēsū ri ānī. ²³ Á 'o tā 'dī'bée 'dīnī ú'dúkọ múké rī ā tā sī, mà ísú rí kpá tākíri īndī.

²⁴ Īmi nīkí rá 'yozú kínī 'bá kárakarā pi ícọ ọngú nju, 'bo 'yéńá 'bá ālu ri nju aga, ĩri āndēma ni ísú nī 'dīnī kuyé? 'Bo lē ĩmi njukí ọngú rī, ĩmi ísúkí rí āndēma rī ānī. ²⁵ 'Bá ọngú nju' 'bá rī pi, kōpi ri tī ímbá ọngú rī ā njungará sī. Kōpi ọngú rī nju, tī kōpi ní kùlā adriípi caápi ílī be āco ku ni sē, 'bo ọngú 'bá ní njuú rī, ĩri sē 'bá kùlā adriípi mụzú nyonyo ni ísú. ²⁶ Kúru á nju ọngú rī mụzú yīkí ākó ku. Ma dō ūmbā fụ, á dī 'bá rī koro ku. ²⁷ Ma ri ma ímbá, mà ütē rí mà rụ' 'bá ānī. Má kādō ú'dúkọ múké rī ūlūú 'bá rī pi ní, á lē tā ūnjí 'oó ku, Múngú ā gā rí ma ānī ku.

Lē ẹ ĩnjīkí ngá tī ní údé múngú rú rī pi ku

10 Má édrípí má ọmúpí, lē ĩmi āvíkí tā 'i ngaápi 'bá é'bípí rụ' 'bá gá āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāri sī ku, Múngú tīpē írībítí ímú kōpi ē drī ọzúú, kōpi ní kúru zozú yī tafu rī agásí. ¹² Sēkí kōpi ní bātízímū írībítí rī agá 'dāá, āzini yī tafu rī agá 'dāá, kōpi gōkí ícá 'bá Mósē ā pámvú ūbī' 'bá ni pi. ³ Kōpi ārēvú céré nyakí ínyá ālu ālu íngápi Múngú ídri sēépi rī vúgá rī, ⁴ āzini kōpi mụkí yī Múngú ní sēé ídípí ífūúpi írā agásí rī, írā 'dāri 'de mụzú kōpi be trú, írā 'dāri Kúrísítō 'i. ⁵ 'Bo 'bá 'dā'bée ndēé ni pi Múngú adri kōpi sī āyīkō sī kuyé. Kōpívé āvū u'dekí kuú āngū ā'wí cínýáfā rú rī agásí céré.

⁶ Tā 'i ngaápi kōpi rụ' 'bá gá 'dāri, ĩri āngū ímbá, ā sē rí 'bá fíkí rí tā kōpi ní 'oó ūnjí 'dāri 'oó īndī ku. ⁷ Lē ĩmi rikí ngá tī ní údé múngú rú rī pi ĩnjī ku, sū tī ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīnī, "Bá 'dā'bée úríkí vūgá, kōpi rikí ngá nyaá, āzini kōpi rikí ngá mụvú, kōpi gōkí ngaá ụrụ ríi úngó pāgánō vé rī tuú." ¹⁸ Lē 'bā rikí ọwū 'bā sū 'bá 'dā'bée ụrụkọ ní 'bā rī tīnī ku, sē ú'dú ālu agá, 'bá rī pi ūdrākí caá élfū pūkú ĩrī drī na (23,000). ⁹ Lē 'bā ū'bīkí Úpí ri sū kōpi ā ụrụkọ ní ū'bī, ĩnī rī pi ní kōpi ugaá ūdrāá rī tīnī ku. ¹⁰ Lē ĩmi rikí unuú sū kōpi ā ụrụkọ ní unuú, sēzú mālāyíkā āngū ú'dípí rī ¹¹ ní kōpi ú'dí ūdrāá rī tīnī ku.

¹¹ Tā 'dīri nga 'i kōpi ā rụ' 'bá gá 'bá ní ū'bītā rú. Sīkí tā 'dīri Búkū Múngú vé rī agá, 'bā adri' 'bá ca' 'bá cīmgbá ú'dú ūdū vé rī gé rī pi ímbázú ānī. ¹² Tā āzi ū'bī dō mī, mī ūsū dō kínī mī ícọ pá tu ūkpó ūkpó rá, lē mī ndre múké, mī fi rí ūnjīkányā agá ku. ¹³ Ū'bīngará tī ní ĩmi ū'bīzú 'dīri adri nyo sū tī ní 'bá ụrụkọ ū'bī rī tīnī, 'bo Múngú ri ẹsī 'bā céré ku tā 'í ní lēé 'oó rī drīgé, ícọ ādróko ri sēé ĩmi ū'bī ĩmívé ūkpó ndēzú ku. 'Bo ū'bīkí dō ĩmi, ĩri ĩmi ní lẹtí lū, ĩmi tukí rí pá ānī títí.

Ínyá tī ní sēé ngá tī ní údé múngú rú rī pi ní rī, āzini ínyá Úpí vé rī

¹⁴ Īmi mávé ūndī má ní lēlé rī pi, lē ĩmi ĩnjīkí ngá tī ní údé ríi ĩnjī múngú rú rī pi ku. ¹⁵ Īmi 'bá tā nī' 'bá gí ni pi, lē ĩmi ámakí tā má ní ríi átá ĩmi ní 'dīri múké múké. ¹⁶ 'Bá kādō ríi Múngú ri zījī ā 'bā tākíri kópō rī drīgé, āzini 'bá kādō ríi vīnyō rī mụvú, 'dīri adri 'yozú kínī 'bā nyo ri ārī Kúrísítō vé rī mụvú kuyé? Āzini 'bá kādō ríi pánga ri ūndī ālēé 'bá āsámvú gé sī, 'dīri adri 'yozú kínī 'bā nyo ri rụ' 'bá Kúrísítō vé rī nya kuyé? ¹⁷ 'Bá kādō ríi pánga ālu 'dīri ālēé 'bá āsámvú gé sī, ĩri lū kínī, 'bā adri' 'bá kárakarā nō'bée, 'bā rụ' 'bá ālu.

¹⁸ Īmi ūsūkí drī 'bá Īsērelē vé rī pi vé tā ká, kōpi kádō ríi tī úmú vūrā rōbōṅṅō zázú rī gé ngá tī ní zāá rōbōṅṅō rú rī ā nyangará gá, kōpi ri Múngú ri ĩnjī. ¹⁹ Mā 'yo rí kínī rōbōṅṅō tī ní ríi zāá ngá tī ní údé drī sī múngú rú 'dīri ní rī, ĩri nyo ẹzī be? Dōku ngá tī ní údé drī sī múngú rú 'dīri, ĩri nyo ẹzī be? ²⁰ Adri 'dīnī kuyé, tā má ní 'yoó rī, ĩri 'dīnī, rōbōṅṅō pāgánō rī pi vé rī, kōpi ri sē índrī ūnjí rī pi ²¹ ní, adri Múngú ní kuyé. Á lē ĩmi úmúkí ĩmi tā 'oó índrī ūnjí rī pi be ku. ²¹ Īmi ícókí ríi ngá mụvú kópō Úpí vé rī agá, ísú ākūdē ĩmi kpá ri ngá mụvú kópō índrī ūnjí rī pi vé rī agá īndī 'dīnī ku, ĩmi ícókí úrí ngá nyaá mísá Úpí vé rī drīgé, ísú ākūdē ĩmi kpá ri ngá nya índrī ūnjí rī pi vé mísá drīgé īndī 'dīnī ku. ²² 'Bá 'okí dō sū 'dīri tīnī, tā 'dīri sē nyo jīkó 'de Úpí agá ku? Īmi kádō ūsū, 'bá ndēkí nyo Úpí ri ūkpó sī rá?

'Bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi drīwālā ísú rá

²³ Īmi ụrụkọ 'yokí kínī "Bā ícọ tā ārēvú 'bá ní lēé rī pi 'du nga rá." 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dīnī, tā rī pi ārēvú céré ngakí adrií múké ku, dōku ícókí ĩmi ízā koó ku. ²⁴ Lē 'bā rikí 'yéńá 'bā tā ūsū áyu ku, lē 'bā ūsūkí 'bá ụrụkọ ā tā īndī.

²⁵ Zāá ĩmi ní jeé jōkōnī gé rī, ²⁶ lē ĩmi nyakí ĩri nya nya. Lē ĩmi zīkí 'yozú kínī zāá nōri íbíkí íjī ngōósīla yā 'dīnī ku. ²⁶ Búkū Múngú vé rī 'yo kínī, "Vū nōri, ĩri Úpí Múngú vé ni, āzini ngá 'a ni gé rī pi céré Úpí vé ni." ²⁷ ²⁷ 'Bá Múngú ri nīpi kuyé rī zī dō ĩmi mụvú ínyá nyaá, ĩmi lēkí dō mụvú rá, ĩmi mụkí íyí. Īmi nyakí ngá tī ní sēé ĩmi ní rī. Lē ĩmi zīkí 'yozú kínī ínyá nōri íbíkí íjī ngōósīla yā 'dīnī ku. ²⁸ 'Bo 'bá āzi 'yo dō ĩmi ní kínī zāá 'dīri zākí ĩri rōbōṅṅō rú ngá tī ní údé múngú rú rī pi ní, lē ĩmi nyakí ku, ā'diātāsīyā 'bá 'dīri ní lūú ĩmi ní gí rí sī, ā sē rí 'bá 'dīri ní ízāngā ku. ²⁹ Tā má ní 'yoó 'dīri adri 'yozú kínī á 'yo 'yéńá ĩmi tā sī kuyé, á 'yo 'bá tā rī 'yoópí ĩmi ní 'dīri vé tā sī īndī. Īmi ụrụkọ 'yokí kínī, "Ma ícọ ngá rī pi ārēvú nya céré rá, 'bá āzi ūsū dō kínī mà nya ngá āzi ku, ngá 'bá 'dīri ní ūsū 'yozú kínī mà nya ngá 'dīri ku rī ā'dí? ³⁰ Ngá má ní lēé nyaá rī, ma dō ri Múngú ní

†† †† Índrī ūnjí rī pi: Índrī ūnjí rī pi ándúrú mālāyíkā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kōpi nōkí tāimbí Múngú vé rī, Sātānā ri kōpívé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bū gé 'dāásí vūgá nōó, kōpi gōkí ufuú índrī ūnjí, kōpi ri 'bá rī pi ní ízāngā sē vū drīgé nōgó. Í lā I'dangará 12:7-9.

††† Zāá ĩmi ní jeé jōkōnī gé rī: 'Bá rī pi ri zāá tī ní ríi sēé rōbōṅṅō rú ngá tī ní ríi údé múngú rú rī pi ní rí ụzī jōkōnī 'dāri agá. ††† 10:26 Sāwúmā 24:1

ōwō'difō sē ānī rá, ā'di ri ícō 'yo kīnī tā má ní 'oó 'dīri ūnjí nī?"³¹ Īmi dō ri ngá nya, ĩmi dō ri ngá mvu, āzini ĩmi dō ri ēzī nga, tā ĩmi ní 'oó rī, ā sē ē íngúkí rí Múngú ri ānī.³² Lē ĩmi ugakí 'bá ʊrukō ní lētī ku, Yāhúdī rī pi ní lētī ku, Gīrīkī rī pi ní lētī ku, dōku ā ugakí 'bá kānīsā Múngú vé rī agá rī pi ní lētī ku.³³ Ma ri sē 'bá kárakarā pi ri āyīkō ĩsú. Tā má ní 'oó rī adri 'yozú kīnī ĩri 'yéná āyīkō sē má ní ʊ'dúkúle kuyé, ĩri āyīkō sē 'bá rī pi ní cére, kōpi ē ĩsúkí rí pangará ānī.

11 Lē ĩmi 'dukí tā rī ngaá, sū má ní tā Kúrísítō vé rī 'dujú ngaá rī tīnī.

Lētī Múngú ri ĩnjīzú rī

² Ma ri ĩmi íngú, ā'diātāsīyā ʊ'dú cére ĩmi ní rií má tā ūsū, āzini ĩmi ní rií tá má ní ímbá ĩmi ní rī 'dujú ngaá rá rī sī.³ Á lē ĩmi nīkí áamá 'yozú kīnī, āgō rī pi āmbúgú ūkú rī pi drīgé, Kúrísítō ri āmbúgú āgō rī pi drīgé, Múngú ri āmbúgú Kúrísítō drīgé.⁴ Ágō riipi Múngú ri zījīpi, dōku riipi tá Múngú ní 'daá rī ūlūupi 'ī drī ʊzūupi bōngó sī cí rī, ĩri 'í ní drīnjá sē.⁵ Ūkú riipi Múngú ri zījīpi, dōku riipi tá Múngú ní 'daá rī ūlūupi 'ī drī ʊzūupi bōngó sī kuyé rī, ĩri 'í ní drīnjá sē, ĩri índre sū fakí drī'bí ni gí tīnī.⁶ Ūkú 'ī drī ʊzūupi bōngó sī cí kuyé rī, lē ā fa 'ī drī'bí rá. Drī'bí fangará rī dō ĩri ní drīnjá sē, lē ā ʊzū 'ī drī bōngó sī cí.⁷ Lē ágō ā ʊzū 'ī drī bōngó sī cí ku, ā'diātāsīyā Múngú gbi ĩri sū'í 'í tīnī, ē íngúkí rí Múngú ri ānī. 'Bo ūkú ri sē 'ī 'bá ágō ri íngú ānī íngúngū.⁸ Ágō ri gbikí ĩri íngázú ūkú ā rú'ba gá kuyé, 'bo gbikí ūkú ri íngázú ágō rú'ba gá.⁹ Í'dóngará gá 'dāá, gbikí ágō ri ūkú ē ĩzā koó kuyé, 'bo gbikí ūkú ri ágō ē ĩzā koó.¹⁰ Lē ūkú ā ʊzū 'ī drī bōngó sī cí, ĩri lū kīnī 'du ágō ni vé tām-bí ngaá rá, mālāyīkā rī pi adri ānī āyīkō sī.

¹¹ 'Bá Úpí ri ē'yī'ba gí rī pi āsámvú gé, lē ágō pi ūkú be, kōpi ē ētīkí 'í ílébe ílébe.¹² Ádarú ūkú 'í ní gbií drīdrī rī, gbikí ĩri ĩfūú ágō rú'ba gá, ūkú rī pi tīkí āgō rī pi nī. 'Bo Múngú gbi ngá rī pi ārēvú cére nī.

¹³ Lē ĩmi áamá tá 'dīri, ūkú ri dō Múngú ri zī, ʊzū dō 'ī drī bōngó sī kuyé, ĩri nyo múké? ¹⁴ Ádarú ágō ku dō 'ī drī'bí dujú āco, sē nyo ĩri ní drīnjá ku? ¹⁵ Ūkú vé drī'bí dujú dō āco, ĩri sē ĩri adri ānī ūnyí be, ĩrivé drī'bí āco 'dīri sēkí ĩri ní drī ʊzūzú ānī.¹⁶ Tā 'dīri ĩri lētī 'í ní rizú tá 'ozú ānī kānīsā Múngú vé rī agá rī, lē 'bá āzi ā 'bā āgátá tá má ní 'yoó 'dīri sī ku.

Tā 'í ní ūtī' 'bá rī pi úmúkí dō 'í vīnyō mvungará gá rī

¹⁷ Tā má ní lēé ēzī'í ĩmi ní 'dīri adri 'yozú kīnī ma ri ĩmi íngú 'dīni kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi kádō rií ĩmi úmú, ĩmi ri tá ūnjí 'o, ĩmi lēkí tá múké 'oó ku.¹⁸ Īmi 'bá kānīsā vé 'dī'bee, á yī kīnī, ĩmi kádō rií ĩmi úmú, ĩmi ri ĩmi acoco. Á nī áamá rá, tá ʊrukō má ní yī'í 'dī'bee ĩri tá áda.¹⁹ Á nī rá 'yozú kīnī, acongará anigé ĩmi āsámvú gé, Múngú ri ícō tá pīrī rī lū ĩmi ní nī.

²⁰ Īmi kádō rií ĩmi úmú vūrā ālu gé ínyá nyangará gá, āzini vīnyō mvungará gá, ĩmi 'dukí tá ni ngaá pīrī ku. 'Dīri lū 'yozú kīnī ĩmi ri ínyá Úpí vé rī nya 'dīni ku.²¹ Sā ínyá nyazú rī gé, 'bá ālu ālu ri 'í d'ó ívé ngá nya ʊ'dúkúle, tē ʊgúpī ri ku. 'Bá ʊrukō ri adri ēbīrī sī, 'bá

ʊrukō ri ĩmērē ĩmērē.²² Īmi jó ākō ĩmi ní rizú ngá nyazú, āzini ngá mvuzú? Īmi ri kānīsā Múngú vé rī ide, āzini ĩmi ri drīnjá sē 'bá ngá ākō rī pi ní kuyé? Mā 'yo rí ĩmi ní tá íngóni? Īmi lēkí má íngú ĩmi? Má ícō ĩmi íngú tá 'dīri sī ku.

Ínyá Úpí vé uletere rī vé nyangará

(Mátayo 26:26-29; Mārakō 14:22-25; Lúkā 22:14-20)

²³ Tā má ní ímbá ĩmi ní 'dīri má íbī ĩsú Úpí Yēsū vúgá. Īnjí'á 'í ní ĩri ā ūli 'bezú 'dāri gé, 'í d'ú pánga,²⁴ ĩri ní ōwō'difō sēzú Múngú ní, ĩri ní pánga rī āndīzú. Īri ní 'y-ozú kīnī, "'Dīri mávé rú'ba 'í ní sēé ĩmi ní rī. Īmi 'okí 'dīni, ĩmi ígákí rí má tá ānī."²⁵ Ínyá rī ā vūdrī gé, ĩri ní kópō rī 'í d'úzú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Kópō 'dīri ĩri ūndī 'ú d'í 'í ní ru'ú mávé ārī sī rī, Īmi mvukí ĩri, ĩmi ígákí rí má tá ānī."²⁶ Sā cére sī, ĩmi kádō rií pánga rī nyaá, āzini ĩmi kádō rií vīnyō kópō agá rī mvu'ú, ĩmi ri Úpí vé drāngará ā tá ūlū 'bá rī pi ní cīmgbá cazú lókí ĩri ní ígōzú rī gé.

²⁷ 'Bo 'bá riipi pánga rī nyaápi, āzini kópō Úpí vé rī mvu'úpi lētī be pīrī ku rī, 'o 'dīri tá ūnjí Úpí vé rú'ba ā tá sī, āzini ĩrivé ārī ā tá sī.²⁸ Tā 'dīri sī, lē mī áamá mi ūg-bále, mī íbī rí vīnyō rī mvu'ú ndō.²⁹ 'Bá pánga rī nyaápi, āzini vīnyō rī mvu'úpi ūnjīkānyā drīgé, nī'pī áamápi 'yozú kīnī 'í rú'ba Kúrísítō vé ni kuyé rī, 'í tá lī drī ni gé rá.³⁰ Tā 'dīri sī, ĩmi āsámvú gé, sē drā fi 'bá kárakarā pi ā rú'ba gá, kōpi ícákí ūkpō ākō, ʊrukō'bee ūdrākí rá.³¹ 'Bo 'bá áamáki dō 'bávé tá ūgbále gí, ícókí tá lí'í 'bá drīgé ku.³² Úpí ĩrīnjá dō 'bā, ĩri 'dīri 'bā útú adri pīrī, sē ā líkí rí tá 'bá drīgé sū 'í ní lí'í 'bá vū drīgé rī pi drīgé rī tīnī ku.

³³ Má ēdrīpī'í má ʊmvú'pī'í, ĩmi kádō ĩmi úmú ínyá Úpí vé rī ā nyangará gá, āzini vīnyō rī ā mvungará gá, lē ĩmi tēkí ĩmi ʊgū'pī'í ē ícákí cére ūgbále.³⁴ Ēbīrī fū dō mi káyī, lē kōdō mī nya ínyá mívé āngá 'dāá ūgbále, ĩmi kádō ĩmi úmú, ā líkí rí tá ĩmi drīgé ku.

Má kádō caá ĩmi vúgá 'dīlé, ma kuru mu ĩmi ní tá ʊrukō'bee ūlū ndō.

Ūkpō Índrī Uletere rī ní sēé 'bá rī pi ní rī

12 Má ēdrīpī'í má ʊmvú'pī'í, á lē fēfē Índrī Uletere rī ní sēé 'bá rī pi ní rī vé tá ímbá ĩmi ní, ĩmi nīkí rí tá ni múké.² Īmi nīkí rá 'yozú kīnī, ĩmi ní drī ʊtú adrizú pāgānō rú rī gé, ū'bākí ĩmī mī, sē ĩmi kúkí lētī ūnjí gé, ĩmi ríkí ngá 'í ní údé múngú rú átá'ba ku rī pi ĩnjī.³ Á lē lūú ĩmi ní 'dīni, Índrī Múngú vé rī dō ri ĩmī drī ko nī, ĩmi 'yo Yēsū ri Úpí, ĩmi ícókí Yēsū ri 'u daá ku.

⁴ Fēfē Índrī Uletere rī ní sēé 'bá rī pi ní rī cére āndīāndí, 'bo Índrī ālu ālu 'dīri ri ūkpō rī sē nī.⁵ Ēzī 'bá ní rií ngaá rī pi cére āndīāndí, 'bo 'bā ri ēzī rī nga Úpí ālu 'dīri ní.⁶ Ēzī 'bá ní rií ngaá rī pi cére āndīāndí, 'bo Múngú ālu 'dīri, ĩri úmī sē 'bá cére pi ní ēzī ngazú nī.

⁷ Sēkí Índrī Uletere rī 'bá ní, 'bā kokí rí 'bā ĩzā ānī 'bā āsámvú gé sī.⁸ Índrī Uletere rī sē 'bá ʊrukō ní úmī átángá átázú 'bá āzi ní, sē kpá 'bá ʊrukō ní tá nīngará tá 'í zū'pī zūzú ni átázú, Índrī Uletere ālu ālu 'dīri ri 'bá rī pi ní úmī sē nī, āzini tá nīngará sē nī.⁹ Índrī Uletere ālu ālu 'dīri, ĩri sē 'bá rī adri ē'yīngará be 'í ésí agá, ĩri ūkpō sē 'bá ʊrukō'bee ní 'bá drā be rī pi ídrízú,¹⁰ ĩri ūkpō sē 'bá ʊrukō ní tá āyāzú āyāyā ni 'ozú, 'bá ʊrukō

ní, ʾiri ũkpō sē tā Múngú ní i'daá rĩ pi ũlüzú, 'bá ʾurukọ ní, ʾiri ũkpō sē ʾindrí rĩ pi áamázu, 'bá ʾurukọ ní, ʾiri ũkpō sē kọpi átá tị ʾándiándí sī, 'bá ʾurukọ ní, ʾiri ũkpō sē kọpi tị ʾándiándí rĩ vé íffíí újá ʾaní. ¹¹ ʾÍndrí Uleterere rĩ ũkpō sē 'bá ʾálu ʾálu ní tá 'dĩ'béé 'ozú nĩ, ʾiri sē sũ 'í ní lēé rĩ tịni.

Rụ'bá ri ʾígélé be ʾándiándí

¹² Rụ'bá ri ʾálu, ʾiri ʾígélé be kárakará. ʾÍgélé rĩ pi ʾã adriki dō ʾándiándí drááasiyā, kọpi ri ʾẹ́jị nga rụ'bá ʾálu gé.

Rụ'bá Kúrísítō vé rĩ ʾígélé be kárakará, kọpi ri ʾẹ́jị nga ʾiri ʾã rụ'bá gá. ¹³ 'Bā Yāhūdī rĩ pi, 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi, tųgērī rĩ pi, 'bá adri' 'bá tųgērī rú ku rĩ pi be céré, sėkí 'bá ní bātízimū adrizú Kúrísítō rụ'bá gá ʾÍndrí Uleterere rĩ vé ũkpō sī, 'bā céré ri ʾÍndrí Uleterere 'dĩri ʾilē.

¹⁴ 'Bávé rụ'bá adri ʾígélé be ʾálu kuyé, kọpi ʾígélé be kárakará. ¹⁵ Pá 'yo dō, "Má adri drí 'i ku, má adri ʾígélé rụ'bá vé ni ku," ʾëndẹpi pá adri nyo ʾígélé rụ'bá vé ni ku?

¹⁶ Bį 'yo dō, "Má adri mị 'i ku, má adri ʾígélé rụ'bá vé ni ku," ʾëndẹpi bį adri nyo ʾígélé rụ'bá vé ni ku? ¹⁷ Rụ'bá ʾã adri dō 'yéná mị 'i, 'bá rĩ ícọ tá yị íngóni? Dōku rụ'bá ʾã adri dō 'yéná bį 'i, 'bá rĩ ícọ ngá ngų íngóni? ¹⁸ 'Bo Múngú 'bā ʾígélé ʾándiándí 'bā rụ'bá gá, sũ ʾiri ní lēé rĩ tịni. ¹⁹ ʾÍgélé rĩ té dō 'yéná ʾálu, rụ'bá ri té adri 'dāayo.

²⁰ ʾÍgélé rĩ pi kárakará, 'bo kọpi úmúkí ʾí ícá rụ'bá ʾálu.

²¹ Mị ícọ 'yoó drí ní, "Ma ícọ ʾẹ́jị nga mī ʾákó rá" 'dini ku! ʾAzini drí ícọ 'yoó pá ní, "Ma ícọ ʾẹ́jị nga mī ʾákó rá" 'dini ku! ²² ʾÍgélé rụ'bá vé ʾindré' 'bá kú ũkpō ʾákó 'dĩ'béé, kọpi céré ʾẹ́jị be. ²³ ʾÍgélé rụ'bá vé ʾí ní ndreé kuú ʾẹ́jị ʾákó 'dĩ'béé, ʾi sũ kọpi rụ'bá gá sũsũ. ʾÍgélé rụ'bá vé ʾí ní ndreé bādārú ku 'dĩ'béé, 'bā kọpi ọ́zụ cí, ²⁴ 'bo ʾígélé ʾurukọ' 'béé ícókí kọpi ọ́zụ cí ku. 'Bo Múngú údé rụ'bá rĩ ʾálu, ʾã sē rĩ ʾẹ́jị rĩ rĩ ʾígélé ʾurukọ ʾí ní ndreé kuú ʾẹ́jị ʾákó rĩ pi ʾaní. ²⁵ Múngú 'o tá 'dĩri 'dini, ʾígélé rĩ pi ʾã acókí rĩ ʾi ku, ọ́gúpị ʾẹ́ ʾẹ́tị rĩ ọ́gúpị ri. ²⁶ ʾÍgélé ʾálu 'bā rụ'bá gá rĩ dō ʾízāngā nya, ʾígélé rĩ pi céré ʾízāngā nya ʾíndí, íngúkí dō ʾígélé ʾálu rĩ íngúngũ, ʾígélé rĩ pi céré nga adri ʾaní ʾyīkō sī.

²⁷ ʾImi úmúkí ʾimi ícá ʾálu rụ'bá Kúrísítō vé ni, 'bá ʾálu ʾálu ri ʾígélé ʾífúúpi Kúrísítō rụ'bá gá ni. ²⁸ Kānisā agá, drĩdrĩ ni, Múngú ʾupē 'bá áyúāyū rĩ pi, ʾirĩ ni, ʾupē nẹ́bị † rĩ pi, na ni, ʾupē 'bá ʾāngū ímbá' 'bá rĩ pi, ʾazini ʾupē kpá 'bá tá ʾāyāzú ʾāyāyā ni 'o' 'bá rĩ pi, 'bá ʾāngū ídrí' 'bá rĩ pi, 'bá ícọ' 'bá ʾí ọ́gúpị ʾi ʾízā ko' 'bá rĩ pi, 'bá drĩkoma rú rĩ pi, ʾazini 'bá átá' 'bá tị ʾándiándí sī rĩ pi. ²⁹ 'Bá ícókí céré adrií 'bá áyúāyū ni pi rú ku. 'Bá ícókí céré adrií nẹ́bị rú ku. 'Bá ícókí céré adrií 'bá ʾāngū ímbá' 'bá ni pi ku. 'Bá ícókí céré tá ʾāyāzú ʾāyāyā ni 'o' 'o' ku. ³⁰ 'Bá ícókí céré 'bá drā be rĩ pi ídrí ku. 'Bá ícókí céré átá tị ʾándiándí sī ku. 'Bá ícókí céré tị rĩ pi vé íffíí újá ku. ³¹ ʾÁ lē ʾimi 'bākí ʾẹ́jị fěfě tá be ʾāmbúgú rĩ ʾí sũzú ʾẹ́jị ngazú 'bá rĩ pi ʾẹ́ ʾízā kozú.

Nóni á lē ʾimi ní lẹ́tị múké ni lúú.

Lěngára

13 Ma dō ri átá tị 'bá rĩ pi ní átázú rĩ sī, ʾazini mālāyíkā rĩ pi ní átázú rĩ sī, 'bo ma dō lěngára

† Nẹ́bị: Múngú ri ívé tá átá nẹ́bị rĩ pi ní, kọpi kúru ʾirivé ú' dúkọ rĩ ũlū 'bá rĩ pi ní.

ʾákó, átángá má ní rii átá 'dĩri íffíí ʾákó, ʾiri 'u sũ ʾí ní rii ngíríngírí coó rĩ tịni. ² Fěfě ʾí ní sēé má ní rĩ, ʾiri dō rizú tá Múngú ní i'daá rĩ ũlüzú, ʾazini á nị dō tá Múngú vé ũzűzű rĩ pi céré rá, ma dō tá nịngára be ʾāmbúgú, ʾazini ma dō ʾẹ́yīngára be ícózú írá rĩ pi gűzú muzú vūrā ʾazi gé rá, 'bo ma dō lěngára ʾákó, ma ʾẹ́jị ʾákó. ³ ʾÁ sē dō mávé ngá ʾārevú céré 'bá ngá ʾákó rĩ pi ní, ʾazini á sē dō mávé rụ'bá zāá rọ́bọ́ọ́ rú, 'bo ma dō lěngára ʾákó, má ícọ ngá ʾazi ʾí sũ ku.

⁴ Lěngára ri ʾí tá ni 'dụ ʾẹ́jị mādā sī, lěngára ri sē ʾi adri ʾaní ʾẹ́jị be múké. Lěngára sē 'í 'bā ʾẹ́jị 'bá ʾazi vé ngá drí gē ku, lěngára sē 'bá rĩ íngú 'i ku, dōku lěngára sē 'bá ʾazi ícọ 'yoó kíní 'í ndē 'bá rĩ pi céré nĩ 'dini ku.

⁵ Lěngára ri sē 'bá rĩ adri gbórókó rú ku, lěngára ri sē 'bá rĩ ʾisũ 'yéná 'í tá ọ́' dűkűlęgűsű ku, lěngára ri sē 'bá rĩ vé ʾẹ́jị ve tá sī mbělęńą ku, ʾiri sē 'bá rĩ 'bá ʾazi vé tá 'í ʾẹ́jị agá ũnjí ku. ⁶ Lěngára ri sē 'bá rĩ adri ʾízāngā sī tá ũnjí sī, 'bo ʾiri sē 'bá rĩ adri ʾyīkō sī tá ʾí ní 'o' 'ada rĩ sī. ⁷ Lěngára ri sē 'bá rĩ ícọ 'í ọ́gúpị ʾẹ́ ʾízā ko rá lókí be céré, ʾiri sē 'bá rĩ ọ́gúpị vé tá ʾyī ʾẹ́jị be céré, ʾiri sē 'bá rĩ ʾẹ́jị 'bā tá drĩdrĩ rĩ ũtězú, ʾiri sē 'bá rĩ ʾẹ́jị úmbé tá rĩ ʾā 'ongára gá.

⁸ Lěngára dę ku. 'Bo tá Múngú ní i'daá rĩ pi vé ũlűngára, kọpi ímú dę rá, átángá tị ʾándiándí sī rĩ ícókí ímú átá ku, ʾazini tá nịngára ri ímú dę rá. ⁹ 'Bá nịkí tá rĩ pi ʾārevú céré kuyé, ʾazini tá Múngú ní i'daá rĩ pi, 'bā ũlűkí céré kuyé. ¹⁰ ʾÚ' dű ʾűdű vé rĩ kādō ícá, ngá rĩ pi céré ímú adri múké, 'bo ngá adri' 'béé ũnjí rĩ pi ímú dę 'dĩsĩ rá.

¹¹ Má ní ʾándúrú adrií mváną rú rĩ gé, á ri átá sũ mváną mādńą ni tịni, á ri tá ʾisũ sũ mváną tịni, ʾazini mávé yīkí tá áamázu rĩ sũ mváną vé rĩ tịni. 'Bo má ká mbaá ícá ʾāmbúgú, á ku tá ʾānjńą vé rĩ pi céré rá. ¹² Sā nōri gé, 'bā ri Múngú vé ʾindrí' 'líkí ndre múnđūrā agá, ʾindré uleterere ku, úmvúlésĩ 'bā ímú ʾiri ndre 'bā mị sī. 'Bá nịkí ngá rĩ pi ʾārevú céré kuyé, 'bo úmvúlésĩ 'bā ímú nị rá, sũ Múngú ní 'bā nị rá rĩ tịni.

¹³ Ngá na 'dĩ'béé adri muzú nyonyo, ʾẹ́yīngára, ʾẹ́jị 'bāngára tá drĩdrĩ rĩ drí gē, ʾazini lěngára. 'Bo ngá na 'dĩ'béé ʾásámvú gé, agaápi rá rĩ, ʾiri lěngára.

Átángá ʾí ní átá tị ʾí ní nị kuyé rĩ sī rĩ, ʾazini tá Múngú ní i'daá rĩ vé ũlűngára

14 Lē ʾimi 'bākí lěngára vé tá ʾāmbúgú, lē ʾimi 'bākí úvá rizú fěfě ʾÍndrí Uleterere rĩ vé rĩ ndázú, agaápi rá rĩ, lē ʾimi 'bākí úvá tá Múngú ní i'daá ʾimi ní rĩ ũlűzú. ² 'Bá rii pi átápi tị ʾí ní nị kuyé rĩ sī rĩ, átángá ʾiri ní átá rĩ, Múngú ri nị rá, 'bo 'bá rĩ pi ícókí tá ʾiri ní átá rĩ nị ku, tá ʾiri ní ũlűú 'dĩri, ʾÍndrí Uleterere rĩ ũlű tá ʾi ʾüzű' 'bá ũzűzű rĩ pi ʾiri ní nĩ. ³ 'Bá rii pi tá Múngú ní i'daá rĩ ũlűúpi rĩ, ʾiri sē 'bá rĩ pi adri ũkpó ũkpó Úpí agá, ʾiri kọpi ʾẹ́ ʾẹ́jị ímbá, ʾiri kọpi ʾícícíkí, ʾazini ʾiri kọpi ʾẹ́ ʾẹ́jị ũmí. ⁴ 'Bá rii pi átápi tị 'bá rĩ pi ní nị kuyé rĩ sī rĩ, átángá ʾiri ní átá rĩ, ʾiri 'yéná ri ʾiri ʾẹ́ ʾízā ko, 'bo 'bá rii pi tá Múngú ní i'daá rĩ ũlűúpi rĩ, ʾiri 'bá kánisā vé rĩ pi ʾẹ́ ʾízā ko. ⁵ Má ʾyī rá 'yozú kíní, ʾimi ícọ átá tị ʾí ní nị kuyé ni sī rá, 'bo agaápi rá rĩ, á lē ʾimi ũlűkí tá Múngú ní i'daá ʾimi ní rĩ. 'Bá rii pi tá Múngú ní i'daá rĩ ũlűúpi rĩ, ndē 'bá rii pi átápi tị ʾí ní nị kuyé rĩ sī rĩ rá. Ngá

múké rī, lē 'bá āzi ā újá tā rī vé íffíí, ā ko rí 'bá kánísā vé rī pi ē īzā.

⁶ Má édrípíjī má ómvúpíjī, á mu dō átá ĩmi ní tī ĩmi ní nījī kuyé ni sī, ĩri nyo ícō ĩmi īzā ko rá? Má ũlū dō ĩmi ní tā Múngú ní i'daá má ní urobí agá rī, dōku tā nīngará Múngú ní sēē má ní rī, dōku má ũlū dō tā Múngú ní i'daá má ní rī, dōku má ímbá dō tā Múngú vé rī, tā 'dī'bée ícókí nyo ĩmi īzā koó ku? ⁷ Ngá úngó ngozú sū jēlēgú tīnī, dōku kŭ'dí tīnī, kōpivé ú'dúkó dō ālu, 'bá rī ícō úngó rī vé ú'dúkó nī áamá ngóni? ⁸ Vukí dō jēlēgú rī vé ú'dúkó 'bú múké kuyé, āngaráwá rī pi ícō nī áamá ngóni 'yozú kínī zíkí ĩ mujū ē'dí gé? ⁹ Tī vé átángará ĩri kpá adri sū 'dīri tīnī, ĩmi átákí dō tī 'bá rī pi ní nījī kuyé ni sī, ā'di ri ícō tā ĩmi ní átá rī vé íffíí nī áamá rá nī? ĩmi 'dīri ri átá ku ũlú agá 'dīgé. ¹⁰ Tī rī pi kárakarā vū drīgé nōgō, kōpi céré íffíí be. ¹¹ 'Bo á nī dō tī 'bá āzi ní átá rī vé íffíí ku, 'bá átángá rī átápi rī, ĩri jākāgú, ĩri mī gé 'dālē, ma kpá jākāgú. ¹² ĩmi lēkí dō fēfē Índrī Uleterē rī ní rī sēē ējī ngazú rī pi, lē ĩmi ĩpēkí fēfē 'bá kánísā vé rī pi ní ícózú mbazú ni.

¹³ 'Bá rī dō ri átá tī ĩ ní nījī kuyé ni sī, lē ā zī Múngú ri, ā újá rī tā 'i ní átá rī vé íffíí ānī 'bá rī pi ní. ¹⁴ Ā'diātāsīyā ma dō ri Múngú ri zī tī má ní nījī kuyé ni sī, índrī má agá rī ri tā rī zī nī, 'bo á nī tā má ní zījī rī vé íffíí kuyé. ¹⁵ Kúru mā 'o rī ā'di? Índrī má agá rī sī, ma ícō Múngú ri zī rá, ma kpá ícō Múngú ri zī úmī sī rá. Índrī má agá rī sī, ma úngó ngo rá, ma kpá úngó ngo úmī sī rá. ¹⁶ Mī dō ri 'yénjá Múngú ri íngú índrī mī agá rī sī tī ĩ ní nījī kuyé ni sī, 'bá tī rī nī' bā kuyé rī pi ícō "Āmīnā" rī ā'yī íngóni, ísúzú kōpi nīkí tī mī ní rizú átázú rī kuyé. ¹⁷ Mī kōdō ri ōwō'dířō sē Múngú ní múké, 'bo ko 'bá ʊrʊkʊ' bée ē īzā ku.

¹⁸ Á sē ōwō'dířō Múngú ní má ní tī ĩ ní nījī kuyé rī pi átá ĩmi ndēē rī sī. ¹⁹ 'Bo ma dō kánísā agá, lē kōdō mā átá átángá ā fíí tōwú 'bá rī pi ní ícō nījī rá ni pi kōpi ímbázú ānī, ndē má ní átángá ā fíí átázú cazú élířú mūdri (10,000) tī 'bá āzi ní nījī kuyé ni sī rī.

²⁰ Má édrípíjī má ómvúpíjī, lē ĩmivé yīkí tā ũsüzú rī ā adri sū anjíná rī pi vé rī tīnī ku, lē ĩmivé yīkí tā ũsüzú rī ā adri sū 'bá ambugu rī pi vé rī tīnī. Lē ĩmi adrikí sū anjíná nyíríná ũnjīkānyā ākó rī pi tīnī. ²¹ Sīkí Búkū Múngú vé rī agá,

"Úpí kīnī,

'Ma átángá rī átá jākā ĩ ní kōpivé tī nījī kuyé rī pi tī gé, kōpi átángá rī átá 'bá mávé rī pi ní tī ĩ ní nījī kuyé ni sī, 'bo 'bá mávé rī pi ícókí tā ma ní átá rī yījī ku.'" †

²² 'Bá rī átá dō tī ĩ ní nījī kuyé ni sī, ĩri ũkpō Múngú vé rī i'da 'bá Yēsū ri ē'yī' bā kuyé rī pi ní, i'da 'bá Yēsū ri ē'yī' bā gí rī pi ní ku. Tā Múngú ní átá nēbī tī gé rī, ĩri átá 'bá Yēsū ri ē'yī' bā gí rī pi ní, átá 'bá Yēsū ri ē'yī' bā kuyé rī pi ní ku. ²³ 'Bá kánísā vé rī pi úmúkí dō ĩ céré vūrā ālu gé, 'bá ālu ālu í'dó dō rīi átá tī 'bá āzi ní nījī kuyé ni sī, 'bá tī rī nī' bā ku rī pi, āzini 'bá Yēsū ri ē'yī' bā kuyé ni pi ífíkí dō kōpi āsámvú gé, kōpi ícókí 'yoó ĩmī drī ábá gí 'díní ku? ²⁴ 'Bo ĩmi dō céré ri tā Múngú ní i'daá rī ũlū, 'bá Yēsū ri ē'yī' bā kuyé rī pi, 'bá tā Múngú vé rī nī' bā kuyé rī pi be, ífíkí dō ĩmi āsámvú gé, tā ĩmi ní átá 'dīri

ĩri fi kōpi ē ēsī agá, kōpi nī áamá 'yozú kínī ĩ 'okí ũnjīkānyā gí, úmvúlésī ĩmú tā lī ĩ drīgé rá. ²⁵ Kōpi gō tā ũnjī ĩ zū' bā kú ĩ ēsī agá rī pi ũlū āmvé. Kōpi kŭmŭcí ũtī vŭgá, kōpi Múngú ri ĩnjī, kōpi 'yo, "Ádarú Múngú ri ĩmi āsámvú gé anigé!"

Ējī Múngú ri zizú rī vé ũtīngará

²⁶ Má édrípíjī má ómvúpíjī, ĩmi kádō ĩmi úmú Múngú ri zīngará gá, lē 'bá āzi ā ũlū úngó, 'bá āzi ē ímbá 'bá rī pi, 'bá āzi ā ũlū tā Múngú ní i'daá urobí agá rī, 'bá āzi ā átá tī ĩ ní nījī kuyé ni sī, 'bá āzi ā ũlū tī ĩ ní nījī kuyé rī vé íffíí. Lē tā 'dī'bée céré ā 'du 'i ngaánga, ā sē rī 'bá rī pi ā adrikí rī ũkpó ũkpó kánísā agá. ²⁷ 'Bá lē' bā átá' bā tī 'bá āzi ní nījī kuyé ni sī rī pi, lē kōpi ā adrikí 'bá ĩrī dōku 'bá na, kōpi ā adrikí tré ku, lē kōpi ā átákí ālu ālu, 'bá āzi ā tē rī tā kōpi ní átá rī újá. ²⁸ 'Bá āzi dō tī rī újāpi ni 'dāāyo, lē mī újī kīri kánísā agá 'dāā, mī átá mīngá tā rī mī ngúlúpi ní āzini Múngú ní.

²⁹ Lē nēbī ĩrī dōku na ā rikí tī rī ũlūú nī, 'bá ʊrʊkʊ ā tēkí rī tā kōpi ní ũlūú rī vé āsámvú áamá. ³⁰ 'Bo Múngú i'da dō ívé ú'dúkó 'bá āzi úrīpi vŭgá rī ní, 'bá átápi drī-drī rī ā újī kīri. ³¹ ĩmi céré nga ú'dúkó ímŭpi Múngú vŭgálésī rī ũlū, 'bo ĩmi ũlŭkí muzú ālu ālu, ā sē rī 'bá rī pi ā nīkí rī tā rī, kōpi ā adrikí rī ũkpó ũkpó ívé ē'yīngará agá. ³² Nēbī ri' bā ú'dúkó Múngú vé rī ũlū' bā rī pi, lē kōpi ā rōkí átángá rī rōrō. ³³ Múngú ri ívé tā ũtītī, ĩri Múngú tākíri vé ni.

'Bá Múngú vé rī pi úmúkí dō ĩ kánísā agá, ³⁴ lē ũkú rī pi ā újīkí kīri kánísā agá 'dāā. Lē kōpi ā átákí átángá ku, 'bo lē kōpi ā 'dukí tā rī ngaá sū tāímbí Mósē vé rī ní 'yo-o rī tīnī. ³⁵ ũkú rī pi lēkí dō tā āzi nījī, lē kōpi ā zíkí tā rī ívé āgō rī pi tī gé 'bētī 'dāā, ā'diātāsīyā ĩri drīnjá rú ũkú ní átázú kánísā agá.

³⁶ ĩmi í'dókí ú'dúkó Múngú vé rī nī kuyé, āzini ú'dúkó rī ca 'yénjá ĩmi vŭgá ó'dúkŭlę kuyé. ³⁷ 'Bá rī ũsŭ dō kīnī 'i nēbī, dōku kīnī dō Índrī Uleterē rī ású 'i gí, lē ā ā'yī 'yozú kínī tā má ní sīi ĩmi ní 'dīri, Úpí ējī má ní tā ni nī.

³⁸ 'Bá rī ā'yī dō tā 'dīri ku, ícókí ĩri ā'yī ku.

³⁹ Má édrípíjī má ómvúpíjī, lē ĩmi 'bākí úvá ú'dúkó Múngú vé rī ũlūzú, āzini lē ĩmi ugakí 'bá átá' bā tī ĩ ní nījī kuyé rī sī rī pi ku. ⁴⁰ 'Bo lē ĩmi 'okí tā rī pi ārēvú céré muzú múké, āzini lē ĩmi ũtīkí tā rī pi ũtītī.

Kúrisítō vé íngángará drāngará gálésīla rī

15 Má édrípíjī má ómvúpíjī, á lē ĩmi ígákí ú'dúkó ótú má ní ũlūú ĩmi ní, ĩmi ní ē'yījī, ĩmi ní pá tuzú títī ĩmivé ē'yīngará agá 'dāri. ² ĩmi 'dukí dō ú'dúkó múké má ní ũlūú ĩmi ní 'dīri 'bāā ĩmī ēsī agá rá, ĩmi pangará ísú rá, ĩmi 'dukí dō 'bāā ĩmī ēsī agá kuyé, ē'yīngará ĩmivé rī adri ējī ākó.

³ Ú'dúkó múké tā be agaápi rá ĩ ní ũlūú má ní rī, má ũlū ĩmi ní rá. Ú'dúkó múké tā be agaápi rá rī kīnī, Kúrisítō drā 'bavé ũnjīkānyā ā tā sī, sū Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tīnī, ⁴ sīkí ĩri 'bú agá, ú'dú na ni gé, íngá gōō ídri rú drāngará gálésīla rá, sū ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tīnī. ⁵ Índrē Pētērō ęndrętī gé, āzini índrē ĩrivé 'bá mūdri drī ni ĩrī rī pi ęndrętī gé. ⁶ 'Dīri ā vŭdrī gé, gō

† 14:21 Ísáyā 28:11-12

índré 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ɛndrɛtj gé, 'bá rĩ pi vé kǎlǎfe aga mǔdǔrǔlǔ tǔwú rĩ rá. 'Bá 'dĩ' 'bée āsámvú gé, 'bá kárakará ni pi drĩ ídri rú, 'bo ɔrɔkɔ' 'bée ũdrǎkí gí.

⁷ ĩri ní kpá gǔzú índrɛzú Yǔkóbũ ɛndrɛtj gé. † Kúru ĩri ní gǔzú índrɛzú 'bá áyúáyũ rĩ pi ɛndrɛtj gé céré. ⁸ Ũdũ ni gé, ĩri ní kpá gǔzú índrɛzú má ɛndrɛtj gé, †† má adri sũ mváná ĩ ní tĩj, mbǎá ni ícǔpi kuyé rĩ tĩnj.

⁹ Mávé tā índré kuú mǎdǎŋáná 'bá áyúáyũ rĩ pi āsámvú gé, ícǔkí ma zĩj 'bá áyúáyũ ni ku, ā'diātāsīyā á sē ĩzǎngā 'bá Múngú vé rĩ pi ní ambamba. ¹⁰ 'Bo Múngú vé ɛsĩ múké rĩ sĩ, sē má ní ícázú 'bá áyúáyũ ni rú nóni āní, ĩrivé ɛsĩ múké ĩri ní 'bǎá má ní rĩ drǎ kána kuyé. Á nga ɛzĩ ũkpǔ sĩ, aga 'bá áyúáyũ ɔrɔkɔ' 'bée vé rĩ rá, 'bo á nga ɛzĩ rĩ mǎ ngúlúpi sĩ ní kuyé, ɛsĩ múké Múngú vé rĩ sē ma ɛzĩ rĩ ngaá nĩ. ¹¹ Má ũlũ dǔ ũ'dúkǔ Múngú vé rĩ nĩ, dǔku kǔpi ũlũkí dǔ nĩ, 'bǎ céré ri ũ'dúkǔ Múngú vé ǎlu ǎlu 'dĩri ũlũ, ĩmi ní ɛ'yĩj gí 'dĩ.

'Bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi vé íngángará gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩla rĩ

¹² 'Bá ũlũkí dǔ kǎnĩ Kúrísítǔ íngá gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩla rá pírĩ, ĩmi ɔrɔkɔ ri 'yo 'bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi ícǔkí íngá gǔǔ ídri rú ku āsĩ? ¹³ 'Bá āzi ícǔ dǔ íngá drǎngará gálésĩ ku, ícǔkí té Kúrísítǔ ri ingaá gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩla ku. ¹⁴ 'Bo ɛ ingakí té dǔ Kúrísítǔ ri gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩla kuyé, tĩ 'bá ní ũlũú 'dĩri ɛzĩ ākǔ, āzini ĩmivé ɛ'yĩngará 'dĩri ɛzĩ ākǔ. ¹⁵ 'Bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi ingakí dǔ kǔpi gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩ ku, tā 'bá ní 'yo oó Múngú inga Kúrísítǔ ri gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩla gí 'dĩri, ĩri té adri ũnjǔ. Múngú ɛ inga té dǔ ĩri kuyé, ingakí té 'bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi ku. ¹⁶ 'Bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi ingakí dǔ kǔpi gǔǔ ídri rú ku, ĩri lũ kǎnĩ ingakí Kúrísítǔ ri gǔǔ ídri rú kuyé. ¹⁷ Ingakí dǔ Kúrísítǔ ri gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩ kuyé, ĩmivé ɛ'yĩngará 'dĩri ɛzĩ ākǔ, ĩmi drĩ ĩmivé ũnjǎkǎnyā agá ũgǔgǔ. ¹⁸ ĩri té lũ kǎnĩ 'bá ũdrǎ' 'bá Kúrísítǔ agá rĩ pi mǔ ācĩ gé. ¹⁹ 'Bá 'bǎkí dǔ ɛsĩ Kúrísítǔ drĩgɛ 'yɛnǎ 'bá ní āyĩkǔ ĩsǔzú ānĩ vũ drĩgɛ nǔgǔ, ĩzǎngā 'bávé rĩ aga rá, ĩri 'bá vũ drĩgɛ nǔgǔ rĩ pi vé rĩ ndě.

²⁰ 'Bo ádarú Múngú inga Kúrísítǔ ri gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩla rá, adri sũ úri ĩfũúpi drĩdrĩ rĩ tĩnj, 'dĩri lũ 'bá ní uletere 'yozú kǎnĩ, ĩri ímú 'bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi inga gǔǔ ídri rú rá. ²¹ 'Bá ǎlu ĩj drǎ vũ drĩgɛ nǔgǔ nĩ, 'bá ǎlu zĩ 'bá ní lɛtĩ úmvúlésĩ 'bǎ ingazú gǔzú ídri rú drǎngará gálésĩ rĩ nĩ. ²² Ādámā † ĩj drǎ 'bá drĩgɛ, 'bǎ céré ũdrǎdrǎ, kúru Kúrísítǔ ā tā sĩ, ĩ ímú 'bǎ inga gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩla rá. ²³ 'Bo 'bǎ ri íngángará rĩ vé sǎ tē, Kúrísítǔ íngá gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩ drĩdrĩ gí, úmvúlésĩ kǎdǔ ĩgǔǔ, ĩ ímú ĩrivé 'bá rĩ pi inga gǔǔ ídri rú. ²⁴ Kúru Kúrísítǔ kǎdǔ ímú ũkpǔ índrĩ ũnjĩ rĩ pi vé rĩ nděé céré, vǔdrĩ ni gé, ũ'dú ũdũ vé rĩ kúru ícǎ, ĩri kúru mǎlũngā rĩ ɛzĩ gǔ ɛtɛpĩ Múngú drĩgɛ. ²⁵ Kúrísítǔ ri

† Yǔkóbũ: Yǔkóbũ cǎpītā 'dĩri agá rĩ rĩrĩ Yɛsũ vé ɛdrĩpi, ĩri 'bá Yɛsũ ri ɛ'yĩ' 'bá gí Yɛrúsǎlémā gá rĩ pi vé drĩkoma. † ĩlǎ ɛzĩ 15:12-21; 21:18-19; Gǎlǎtĩyā 1:19. †† ĩri ní kpá gǔzú índrɛzú má ɛndrɛtj gé: Yɛsũ 'i'da 'i Pǎũlũ ɛndrɛtj gé ĩsũ ākǔdɛ ĩri ri 'bá Yɛsũ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ɔcũ. † ĩlǎ ɛzĩ 9:1-6. † Ādámā: Ādámā ri 'bá Múngú ní 'i'dǔ gbĩ drĩdrĩ rĩ. ĩri ɛtɛpĩ 'bá vũ drĩgɛ rĩ pi vé ni céré. ĩrivé ũkú ɛvǎ ri ɛndrɛpĩ 'bá vũ drĩgɛ rĩ pi vé ni céré. † ĩlǎ ĩdǔngará 1-5.

mǎlũngā rĩ rɔ cĩmgbá cazú ĩri ní pá 'bǎzú ívé ari' 'ba rĩ pi drĩgɛ céré. ²⁶ Ārĩ' 'bá ũdũ ĩ ní ímú 'dĩj drǎá rĩ, ĩri drǎ 'i.

²⁷ Ā'diātāsīyā sǎkĩ búkũ Múngú vé rĩ agá kǎnĩ, "Múngú sē ĩri ní ũkpǔ adrizú āmbúgú ngá rĩ pi drĩgɛ céré." †† Tǎ 'dĩri lũ uletere 'yozú kǎnĩ, Múngú adri Kúrísítǔ ā pálé gá ku, ā'diātāsīyā Múngú 'bǎ ngá rĩ pi ārɛvú céré Kúrísítǔ ā pálé gá nĩ. ²⁸ Ngá rĩ pi ārɛvú céré 'bǎkí dǔ Mvǎ Múngú vé rĩ ā pálé gá gí, Mvǎ rĩ gǔ 'i 'bǎ Múngú ngá rĩ pi ārɛvú 'bǎápi céré 'i ā pálé gá rĩ ā pálé gá. Kúru ũkpǔ Múngú vé rĩ gǔ adri ngá rĩ pi drĩgɛ vǔrǎ gá sĩ céré.

²⁹ Ingakí dǔ 'bá ũdrǎ' 'bée gí rĩ pi gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩ ku pírĩ, ngá ĩ ní rizú bǎtízĩmũ sɛzú 'bá rĩ pi ní 'bá ũdrǎ' 'bée gí rĩ pi pazú rĩ ā'di? 'Bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi íngakí dǔ gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩ ku pírĩ, ngá ĩ ní rizú bǎtízĩmũ sɛzú 'bá rĩ pi ní kǔpi ā tā sĩ rĩ ā'di? ³⁰ Ngá 'bá ní rizú 'bǎ sɛzú ĩzǎngā nyazú sǎ céré sǎ rĩ ā'di? ³¹ Má ɛ-drĩpĩj má ɔmvǔpĩj, ádarú ũ'dú céré ma ri ĩzǎngā nya drǎdrǎ ɛ tĩ ĩsũ. Má ā'yĩ drǎngará rá, ā'diātāsīyā ma āyĩkǔ sĩ tā Kúrísítǔ Yɛsũ 'bávé Úpi ní 'oó ĩmi ní rĩ sĩ. ³² Á 'dĩ dǔ ɛ'dĩ 'bá ɛfɛsǔ gá sũ' 'bá ngá ātra tĩnj 'dĩ' 'bée be yĩkĩ 'bá áda vé ni sĩ, tā múké má ní ĩsũ 'a ni gé 'dĩgɛ rĩ ā'di? Dǔ ingakí 'bá ũdrǎ' 'bée gí rĩ pi gǔǔ ídri rú drǎngará gálésĩ ku,

"Lě 'bǎ nyakí ínyá, āzini 'bǎ mvúkĩ ngá, ā'diātāsīyā drũ sĩ 'bǎ ũdrǎdrǎ." ††

³³ Lě 'bá āzi ā ũ' 'bǎ ĩmĩ mĩ ku. "Ũndĩ rɔngará 'bá ũnjĩ be rĩ, ĩri adringará múké rĩ izaza." ³⁴ Lě ĩmi újǎkĩ ĩmivé yĩkĩ tā múké 'ozú, ĩmi kukĩ ũnjǎkǎnyā 'ongará ānĩ, ā'diātāsīyā ĩmi āsámvú gé, 'bá ɔrɔkɔ nĩkĩ Múngú ri kuyé. Á 'yo tā 'dĩri 'dĩni, ā sē rĩ ĩmi ní drĩnjǎ.

'Bá íngápi gǔǔ ídri rú rĩ vé rǔ' 'bá

³⁵ 'Bá āzi ri ícǔ zĩ kǎnĩ, "Ī ímú 'bá ũdrǎ' 'bá gí rĩ pi íngá gǔǔ ídri rú íngóni? Kǔpi ā rǔ' 'bá ri ímú adri íngóni?"

³⁶ 'Bá tā zĩjpi 'dĩni rĩ azakaza rú! Úri 'bá rĩ ní saá nyǔǔkũ agá rĩ, ĩri ũma ũgbále, ĩri íbĩ ĩfũ ndǔ. ³⁷ Mĩ dǔ ngá sa, 'i sa ngá dǔpĩ ĩnǔgǔsĩ gí ní ku, mĩ úri ni sa. Sǎ āzi ni sĩ, mĩ úri ũndú vé ni sa, dǔku mĩ ngá āzi vé ni sa. ³⁸ 'Bo Múngú ri úri rĩ pi sē dũ índré rǔ' 'bá be sũ 'i ɛsĩ ní lěé rĩ tĩnj, ĩri sē úri ǎlu ǎlu ri índré rǔ' 'bá be ívé ɔsũkǎ vú sĩ. ³⁹ Ngá ídri be rĩ pi vé rǔ' 'bá índrɛkĩ céré trũ ku, 'bá áda vé rǔ' 'bá túngú, ānyǎpá rĩ pi vé rǔ' 'bá túngú, ārĩnjǎ rĩ pi vé rǔ' 'bá túngú, ĩ' 'bĩ rĩ pi vé rǔ' 'bá túngú.

⁴⁰ Ngá 'bũ gé 'dǎlɛ rĩ pi rǔ' 'bá be, āzini ngá vũ drĩgɛ nǔgǔ rĩ pi rǔ' 'bá be, 'bo rǔ' 'bá 'bũ gé 'dǎlɛ rĩ pi vé dĩngará túngú, rǔ' 'bá vũ drĩgɛ nǔgǔ rĩ pi vé dĩngará túngú. ⁴¹ Ũtũ vé dĩngará túngú, mbǎá vé dĩngará túngú, línyā vé dĩngará túngú, línyā rĩ pi vé dĩngará céré āndĩāndĩ.

⁴² Íngángará drǎngará gálésĩla rĩ, ĩri kpá adri sũ 'dĩri tĩnj. Rǔ' 'bá ĩ ní sĩj 'bũ agá rĩ, ĩri ũmanma, kǎdǔ ingaá gǔǔ ídri rú, gǔ drǎá ku, āzini gǔ ũmáá ku. ⁴³ ĩ rǔ' 'bá drǎápi gí rĩ sĩ 'bũ agá, ĩnjĩkĩ ĩri ku, kǎdǔ ĩri ingaá gǔǔ ídri rú, ĩ gǔ ĩri ĩnjĩnjĩ, ĩ rĩ sĩ ku ũkpǔ ākǔ, kǎdǔ ĩri ingaá gǔǔ ídri rú, ĩri gǔ adri ũkpǔ be. ⁴⁴ ĩ rǔ' 'bá vũ drĩgɛ nǔgǔ rĩ sĩ, ĩ rĩ inga gǔ rǔ' 'bá 'bũ gé 'dǎlɛ rĩ rú. Rǔ' 'bá vũ drĩgɛ nǔgǔ rĩ, ĩri gǔ 'i újǎ rǔ' 'bá 'bũ gé 'dǎlɛ rĩ rú.

†† 15:27 Sǎwǔmǎ 8:6 †† 15:32 ĩsǎyǎ 22:13

⁴⁵ Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ, "Bá Múngú ní í'dó gbií drĩdrĩ rĩ Ādámā 'i, Ādámā gō ícá ídri rú," † 'bo Ādámā adriipi vúlé rú rĩ, ĩri Kúrísítõ 'i, Índrí ĩrivé rĩ ri ídri sē nĩ. ⁴⁶ Rú'ba 'bũ gé 'dálé rĩ ímú drĩdrĩ kuyé, rú'ba vũ drĩgé nōgó rĩ gbíkí drĩdrĩ, vúdrĩ ni gé, rú'ba 'bũ gé 'dálé rĩ ní ímú. ⁴⁷ Ágó ĩ ní gbií drĩdrĩ rĩ Ādámā 'i, ĩtĩkí ĩri nyõõkú gé, ágó vúlé rĩ Kúrísítõ 'i, íbĩ ímú 'bũ gélésĩla. ⁴⁸ 'Bá vũ drĩgé nōgó rĩ pi ārēvú céré, kōpi ā rú'ba sũ Ādámā vé rĩ tĩnĩ, 'bá 'bũ gé 'dálé rĩ pi vé rú'ba ri ímú adri sũ Kúrísítõ vé rĩ tĩnĩ. ⁴⁹ 'Bá adrikí sũ Ādámā ĩ ní gbií nyõõkú sĩ rĩ tĩnĩ, 'bo 'bá ímú adri sũ Kúrísítõ ímú pi 'bũ gélésĩla rĩ tĩnĩ.

⁵⁰ Má édrípíjĩ má ómvúpíjĩ, á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bávé rú'ba ĩri ārĩ be, ĩri ngá ŋmaápi ŋmaŋma ni, ícó fĩi mālũngā Múngú vé adriipi nyonyo rĩ agá ku. ††⁵¹ ĩmi yíkí drĩ má ká, á lē tã ĩ ní ũzũzũ rĩ pi ũlũũ ĩmi ní. 'Bá ícókí ũdrāá céré ku, † 'bo ĩ'ímú 'bá rú'ba újá rá. ⁵² Tã 'dĩri ímú 'i nga mbēlēŋá, sũ mĩ ní gaá rĩ tĩnĩ, úmvúlésĩ kádõ ímú jēlēgú vuú ú'dú ũdũ vé rĩ gé, 'bá ũdrā'béé gĩ rĩ pi ímú íngá gō ídri rú, 'bá kōpi be céré, 'bá rú'ba ri gō 'i újá túngú, 'bá gōkí rĩ drāá dījĩ ku. ⁵³ 'Bávé rú'ba drāápi ŋmaápi ŋmaŋma rĩ pi gō ĩ újá rá, kōpi gōkí drāá ku, dõku kōpi gōkí ŋmaá ku. ⁵⁴ 'Bávé rú'ba drāápi drā-drā nō'béé újákí dõ ĩ ícá rú'ba drāápi ku ni gĩ, tã ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kúru 'i nga fũ tĩ ni gé. "Nděkí drā vé ũkpõ gĩ." ††

⁵⁵ "Drā, mívé ũkpõ 'bá ndězú rĩ íngāá?

Drā, mívé ũkpõ rizú 'bá ú'dízú rĩ íngāá?" ††

⁵⁶ Ūñjĩkányā ri ũkpõ be, ĩri sē drā ri 'bá ú'djĩ ānĩ, tãĩmbĩ ri sē ũñjĩkányā ri ũkpõ ísú nĩ. ⁵⁷ 'Bá sēkĩ ōwõ'dĩfõ Múngú ní, ĩri ní Úpí Yēsũ Kúrísítõ ri ĩpēé ímú 'bá ní ũkpõ sēé, 'bá ní ũñjĩkányā vé ũkpõ ndēé rĩ sĩ.

⁵⁸ Má édrípíjĩ má ómvúpíjĩ, lē ĩmi tukí pá títĩ. Lē tã āzi ā jĩ ĩmi fũũ āmvé ku. Ú'dú céré lē ĩmi ngakí ězĩ Úpí ní ěsĩ be céré. Lē ĩmi nĩkĩ 'yozú kínĩ ězĩ ĩmi ní ngaá Úpí ní rĩ drā kána ku.

Mũfēngā songará 'bá Múngú vé ngá ākõ rĩ pi ní rĩ

16 ĩmi kádõ mũfēngā soó Múngú vé 'bá ngá ākõ rĩ pi ní, á lē ĩmi 'okĩ tã rĩ sũ má ní ězĩjĩ 'bá kánísā Gālātíyā vé rĩ agá rĩ pi ní rĩ tĩnĩ. ² Yĩngā ālu ālu, 'bá ālu ālu ē 'dú mũfēngā 'i ní ísú rĩ ā ʊrukõ, ā 'bá kú jēlé gá, ā mba tã ni cĩmgbá sã má ní cazú rĩ gé, má kádõ caá, 'bá āzi ā gō rĩ ngá soó ku. ³ Kúru lē ĩmi ũpēkĩ 'bá ĩmi ní ndreé múké ni pi, á ca dõ ĩmi vúgá 'dĩlé gĩ, ma kúru kōpi pē mužú Yērúsálémā gá 'dāá, kōpi ā jikĩ rĩ mũfēngā ĩmi ní sēé rĩ mužú, ma kōkōbĩ sĩ sē kōpi drĩgé lúzú kínĩ ĩmi ā'yíkĩ kōpi mũfēngā rĩ jĩjĩ mužú nĩ. ⁴ ĩmi ũsũkĩ dõ kínĩ mā mụ ĩndĩ, 'bá ícõ mụ kōpi be trũ rá.

Páulũ ũtĩ ívé ěcĩ ā tã

⁵ Á mụ dõ ěcĩ āngũ Mākēdōnĩyā vé rĩ agásĩ gĩ, ma ĩgõ ímú ĩmi ndre rá, ā'diātāsĩyā má útú, á lē mužú ěcĩ āngũ

† 15:45 Í'dóngará 2:7 †† Átángá vēřēsĩ 'dĩri agá rĩ lũ 'bá ní kínĩ, lē 'bá ísúkĩ rú'ba 'bũ gé 'dálé rĩ, 'bá fíkĩ rĩ mužú adrii mālũngā Múngú vé rĩ agá. † 'Bá ícókĩ ũdrāá céré ku: Yēsũ kádõ úmvúlésĩ ímvi ĩgõõ vũ drĩgé nõ, 'bá drĩ adri'ba ídri rú rĩ pi ícókĩ ũdrāá céré ku.

†† 15:54 Ísáyā 25:8 †† 15:55 Ósáyā 13:14

Mākēdōnĩyā vé rĩ agásĩ. ⁶ Ma adri ĩmi be sã be mādā, dõku ma adri ĩmi be lókĩ kílongóro vé rĩ †† gé, ĩmi kokĩ rĩ mā ĩzā ěcĩ má ní lēé mužú rĩ gé. ⁷ Á lē ku má ní mužú ĩmi ndrezú sãŋá be mādā koro agazú agaga. Á 'bá ěsĩ, úmvúlésĩ ma ĩgõ ímú ĩmi vúgá 'dĩlé rá, ma ímú adri sã be āco, Úpí lē dõ rá. ⁸ Á lē adrii ěfēsõ gá nōgó cĩmgbá cazú Ú'dú Pēnĩtikósĩtā vé rĩ gé, ††† ā'diātāsĩyā ĩri drĩlé múké má ní ězĩ ngazú nōgó, 'bo 'bá kárakarā lēkĩ ězĩ má ní ngaá rĩ ku.

¹⁰ Tĩmõtéyõ ca dõ ĩmi vúgá 'dĩlé gĩ, lē ĩmi ē ě'yíkĩ ĩri múké. ĩri ri ězĩ Úpí vé rĩ nga sũ má ní ngaá rĩ tĩnĩ. ¹¹ Lē 'bá āzi ā gā ĩri ku. Lē ĩmi ĩpēkĩ ĩri ĩgõõ má vúgá nōlé tākĩri sĩ. Á lē ē ímú má vúgá nōlé 'bá Yēsũ ri ě'yĩ'ba gĩ rĩ pi ā ʊrukõ'béé be.

¹² Má ũ'bĩ ũkpõ sĩ, á 'yo 'bá édrípíjĩ Āpólõ ní, lē kōpi ā mukĩ ĩmi ndreé 'bá Yēsũ ri ě'yĩ'ba gĩ rĩ pi ā ʊrukõ'béé be. ěsĩ ni ā'yĩ drĩ mužú sã nōri sĩ kuyé, 'bo ĩri úmvúlésĩ mužú ĩmi ndre rá.

Páulũ vé átángá ā ũdũ

¹³ Lē ĩmi adrikĩ mĩ be kowũ, ĩmi tukĩ pá títĩ ĩmivé ě'yĩngará agá, ĩmi adrikĩ ũrĩ ākõ, ĩmi adrikĩ ũkpõ ũkpõ.

¹⁴ Tã ārēvú céré, lē ĩmi 'okĩ lēngará sĩ.

¹⁵ ĩmi nĩkĩ rá Sētēfānásĩ pi ívé 'bá 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi be, kōpi 'dókĩ ěsĩ újá drĩdrĩ āngũ Ākáyā vé rĩ agá 'dálé nĩ, kōpi ngakĩ ězĩ 'bá Múngú vé rĩ pi ní ěsĩ be céré. Má édrípíjĩ má ómvúpíjĩ, á lē lũũ ĩmi ní 'dĩni, ¹⁶ lē ĩmi ĩñjĩkĩ 'bá drĩkoma rú sũ Sētēfānásĩ pi tĩnĩ rĩ pi ĩñjĩjĩ, āzini lē ĩmi ĩñjĩkĩ 'bá ʊrukõ ězĩ nga'béé ũkpõ sĩ ĩmi be trũ rĩ pi ĩñjĩjĩ. ¹⁷ Ma āyĩkõ sĩ Sētēfānásĩ vé ícángará sĩ, Põrütünátõ vé ícángará sĩ, āzini Ākáyĩkõ vé ícángará sĩ, ā'diātāsĩyā kōpi kokĩ mā ĩzā sũ ĩmi ní koó rĩ tĩnĩ. ¹⁸ Kōpi sēkĩ mā ěsĩ ísú āyĩkõ rá, sũ kōpi ní sēé ĩmĩ ěsĩ ní āyĩkõ ísú rĩ tĩnĩ. 'Bá 'dĩni 'dĩ'béé, lē ĩmi ĩñjĩkĩ kōpi ĩñjĩjĩ.

¹⁹ 'Bá kánísā vé āngũ ězĩyā vé rĩ agá rĩ pi sēkĩ ĩmi ní mōdõ. Ákúwílā pi Pĩrĩsílā be, 'bá ĩ'úmú'ba Múngú ri zĩ'ba kōpivé 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi be, sēkĩ ĩmi ní mōdõ Úpí Yēsũ ā rú sĩ. ²⁰ Má édrípíjĩ má ómvúpíjĩ adri'béé nōgó rĩ pi, sēkĩ céré ĩmi ní mōdõ. Lē 'bá ālu ālu ā u'de ógũpi ri ězĩjĩ bēdrĩ sĩ.

²¹ Ma Páulũ 'i, á sĩ mōdõ 'dĩri sēé ĩmi ní mā drĩ sĩ.

²² 'Bá rĩ lē dõ Úpí ri ku, ĩri tri rá. Úpí, mí ímú mbēlē!

²³ ěsĩ múké Úpí Yēsũ vé rĩ ā adri ĩmi be.

²⁴ ĩmi Kúrísítõ Yēsũ ri ě'yĩ'ba gĩ 'dĩ'béé, á lē ĩmi céré lēlē.

††† Lókĩ kílongóro vé rĩ: Āngũ Ísērélē vé rĩ gé 'dāá, lókĩ kílongóro vé rĩ gé, ěcĩ tungará ũkpõ ũkpõ, ā'diātāsĩyā yĩgõ ri 'dĩ ambamba, sē āngũ rĩ igbe igbe. ††† Ú'dú Pēnĩtikósĩtā vé rĩ: Ú'dú Múngú ní ělĩzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ kã mužú caá ú'dú pũkũ tõwũ, vúdrĩ ni gé, Ú'dú Pēnĩtikósĩtā vé rĩ ní ícázú. Ú'dú 'dāri gé, Yāhũdĩ rĩ pi ri ānyāngā ĩ ní ĩkũnāá ĩvé ómvú agá rĩ pi ĩjĩ Yērúsálémā gá sē Múngú ní, āzini kōpi ri ú'dú Múngú ní tãĩmbĩ sēzú Mósē ní Írā Sínáyĩ vé rĩ drĩgé 'dāri vé tã ígá. Kúrĩsĩtĩyānĩ rĩ pi ri ú'dú ĩ ní Índri Uleterē rĩ ĩpēzú 'bá Yēsũ ri ě'yĩ'ba gĩ rĩ pi ásúzú Ú'dú Pēnĩtikósĩtā vé rĩ gé 'dāri vé tã ígá. 'Í lā Kálāfe 28:26-31; ězĩ 2:1-4.

2 Kōrínítō

Tā bükū rī vé rī ā ūlūngará

Páulū sī kōkōbī 'dīri kūrū Ēfēsō vé rī agá, lókí ūri ní rizú mužú Kōrínítō gá rī gé. Sī kōkōbī rī sēé mužú drīdrī 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí Kōrínítō gá rī pi ní. Kōrínítō ri kūrū āmbúgú āngū Gīrīkī vé rī agá. Páulū í'dó kánisā 'dālé, mužú kōpi ndreé, āzini sī kōkōbī sēé kōpi ē ēsī ímbázú ānī, 'bo tā ūnjí rī pi áwíkí kuú kōpi āsámvú gé ūgōgō. Kúru sī kōkōbī rī sēé kīnī, ā útúkí tā rī cére ícá múké ākūdē 'í ca drī 'dāá kuyé.

Índré sū 'bá ʊruxo tókí Páulū ri kīnī Páulū áyú mūfēngā kánisā vé rī lētī múké ni sī kuyé, kōpi kīnī Páulū adri 'bá áyúāyū tā 'oópi pīrī ni kuyé. Kōkōbī 'dīri agá, íngú 'i tā kárakarā sī ēzī ī ní ū'dúkó múké Yēsū vé Múngú ní 'i zījī ímú ūlūū rī vé tā sī. Páulū ímbá 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ní lētī múké kōpi ní ícózú 'bá Múngú vé rī pi ē īzā kozú rī, āzini ímbá kpá kōpi ní lētī ī ní ēzī kánisā vé rī ngazú vūrā ʊruxo' 'bée agásī rī (cápītā 9-10).

1 Ma Páulū 'i, Múngú ní īpēé adrií Kúrísítō Yēsū vé 'bá áyúāyū ni rú rī, 'bá sīkí kōkōbī 'dīri Tīmōtēyō Yēsū ri ē'yī' pī gí rī be.

'Bá sīkí sēé 'bá Múngú vé adri' 'bá kánisā kūrū Kōrínítō vé rī agá rī pi ní, āzini 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí āngū Ākáyā vé rī agá rī pi ní cére.

² Ēsī múké, āzini tākírī 'bá Ētēpī Múngú vé rī, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ā adri īmi be.

Múngú ri 'bá rī pi ē ēsī ūmī nī

³ Lē 'bá íngúkí Múngú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō Ētēpī ri, ūri ri 'bávé īzāngā 'bā nī, āzini ūri ri 'bā ēsī ūmī nī. ⁴ Tā ūkpó ūkpó kādō rī 'bā ísú, Múngú ri 'bā ēsī ūmī nī. ūri sē tā ūkpó ūkpó ísú dō 'bá rī pi, 'bā ūmīkí rī kōpi ē ēsī, sū Múngú ní 'bā ēsī ūmī rī tīnjī. ⁵ 'Bá nyakí dō īzāngā Kúrísítō ā rú sī, īzāngā 'bá ní nyaá rī agá, Kúrísítō ri 'bā ēsī ūmī aga rá. ⁶ Īzāngā 'bá ní rīi nyaá ēzī Múngú vé rī agá nōri, ūri sē 'bā ícó īmī ēsī ūmī, īmi pangará ísú ānī rá. Īzāngā 'bá ní rīi nyaá rī pi sī, Múngú ūmī dō 'bā ēsī rá, ūri kpá īmī ēsī ūmī rá, sū ūri ní 'bā ēsī ūmī rī tīnjī. Īmi ímú ēsī ūmbé īzāngā rī ā nyangará gá, sū 'bá ní nyaá rī tīnjī. ⁷ 'Bá 'bākí ēsī cére īmi drīgé, ā'diātāsīyā īzāngā īmi ní nyaá rī sū nyo 'bá ní nyaá rī tīnjī, 'bá nīkí áma rá, Múngú ri ícó īmī ēsī ūmī rá, sū ūri ní 'bā ēsī ūmī rī tīnjī.

⁸ Īmi 'bá ōgūpījī Yēsū ri ē'yī' 'bá gí 'dī' 'bée, 'bá lēkí īmi nīkí tā ūkpó ūkpó 'bá ní īzāngā nyazú āngū āmbúgú Ēzīyā vé rī agá rī. Īzāngā 'bá ní nyaá 'dāri ndē 'bā ūkpó rá, 'bá nyakí īzāngā ūnjí ūnjí, 'bá ūsūkí déna 'bā ūdrā rá. ⁹ Ádarú 'bá ūsūkí déna 'bávé sá drāngará vé rī ícó gí. 'Bo 'bá 'ókí tā rī 'bávé ūkpó sī 'yozú kīnī, 'bá ícókí gí 'dīni kuyé, 'bá 'bākí ēsī Múngú āvū idrípi īndī rī drīgé.

¹⁰ Múngú pa 'bā drā sīlé gá sī rá, ūri ícó 'bā pa mužú dījī dījī. Lē 'bā 'bākí ēsī drī ni gé, ā pa rī 'bā mužú dījī dījī.

¹¹ 'Bá 'bākí ēsī īmi drīgé, īmi zīkí 'bá ní Múngú ri. 'Bá tré

pi zīkí dō 'bá ní Múngú ri nī, 'bá tré pi kpá ímú ōwō'dīfō sē Múngú ní, ūri ní zīngará rī yījī rá rī sī.

¹² 'Bā ri 'bā íngú tā 'bá ní 'oó pīrī rī sī, āzini tā áda 'bá ní 'oó 'bá rī pi endrētī gé rī sī, agaápi rá rī, tā pīrī 'bá ní 'oó īmi āsámvú gé rī sī. 'Bá ríkí 'bā ētījī Múngú rú' 'bá gá, ūrivé ēsī múké rī sī, adri 'yozú kīnī, 'bávé tā nīngará nyōókú nōri vé rī sī kuyé. ¹³ Tā 'bá ní sīi sēé īmi ní rī, 'bá sīkí átángá rī ē mī uletere, lāngará ni mba ku, ūri fi īmi drīgé mbēlēñá. Má ūsū īmi ícó tā 'bávé rī nī múké, ¹⁴ 'bo tā rī ā fi dō īmi drīgé āndrū múké kuyé drāāāsīyā, īmi ímú tā rī nī múké ū'dú Úpí Yēsū Kúrísítō ní īgōzú rī gé, īmi cére ímú 'bā íngú, 'bā kpá ímú īmi íngú ū'dú 'dāri gé.

Páulū ūlū tā 'í ní lēzú mužú Kōrínítō gá rī

¹⁵ Má ní ma útúzá lēzú mužú īmi ndrezú drīdrī rī gé, á nī uletere 'yozú kīnī, īmi 'bākí ēsī cére kuú 'bá drīgé, īmi té kōdō drīlé múké ísú rá. Mā gō té dō mužú īmi ndreé rá, īmi té gō drīlé múké āzi ísú dījī. ¹⁶ Má útú mávé tā 'dīni, má kādō lēé mužú āngū āmbúgú Mākēdōnīyā vé rī gé 'dāá, ma pá tu īmi ndre ūgbále, má kādō gōó ímví Mākēdōnīyā gá 'dāásī, ma kpá gō áwí īmi ndre dījī. Īmi kúru ma pē, mā 'de rī mužú āngū Yūdáyā vé rī gé 'dāá. ¹⁷ Īmi ícó ūsū 'yozú kīnī, má újā mávé tā má ní útú rī rá āsī. Īmi ūsūkí má útú mávé tā múké múké kuyé? Īmi ūsūkí má adri sū 'bá ʊruxo' 'bée tā útú' 'bá 'yo' 'bée ma mužú rá, dōku á mužú ku rī pi tīnjī?

¹⁸ Ádarú Múngú ri ēsī 'bā cére ku tā 'í ní lēé 'oó rī drīgé, 'bávé ū'dúkó múké 'bá ní ūlūū rī újā 'i ku, ūnjō 'a ni gé 'dāáyo. ¹⁹ Ā'diātāsīyā Yēsū Kúrísítō Múngú Mvōpī 'bá ní ūrivé tā ūlūū īmi ní Sīlā be, Tīmōtēyō sī rī, ūri ri nījī tā áda Múngú vé rī 'o. ūrivé tā 'bá ní ūlūū rī, ūri tā áda, ūnjō 'a ni gé 'dāáyo. ²⁰ Tā cére Múngú ní ēzījī 'bá ní rī pi, nga 'i fūū tī ni gé rá Kúrísítō ā rú sī. 'Bā ri tā áda Kúrísítō vé rī átá, ē íngúkí rī Múngú ri ānī. ²¹ Nóni

Múngú sē 'bá ní ũkpō ĩmi be, sē 'bá ní pá tuzú títí 'bávē ẹ'yīngará agá Kúrísítō ǎ rú sī ǎní. Múngú ũpē 'bá ĩmi be ²²ímú adrii 'bá 'i ẹ'yī' 'bá áda áda ni pi rú. Múngú ĩpē ívé Índrí Uletere rí ímú adrii 'bá ẹsǎ agá, lüzú 'bá ní kíní, ádarú 'i tā múké 'í ní ẹzǐj rí sē 'bá ní rá.

²³Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, tā má ní 'oó rí pi Múngú nǐ rá. Tā ǎ pá má ní mužú Kōrínítō gá 'dílé kuyé rí, mà mu rí átángá ũkpó ũkpó ĩzāngǎ sēépi ni átá ĩmi drǐgé ku.

²⁴Tā 'bá ní lüzú ĩmi ní kíní ĩmi ẹ'yīkí Yésũ ri 'dĩri, adri 'y-ozú kíní 'bá ri 'bá íngú, 'bá ndékí céré nǐ 'díní kuyé, 'bá ri ẹzǐ nga ĩmi be, ǎ sē rí ĩmi ní ǎyíkō, ǎ'diātāsíyǎ ĩmi tukí pá títí ĩmivé ẹ'yīngará agá.

2 Má ũsũ má ẹsǎ agá nõó, á gō ma ẹndǐj mužú ĩmi ndreé dǐj ku, ǎ sē rí ĩmi ní ĩzāngǎ ku. ²'Bo á sē dō ĩmi ní ĩzāngǎ, ǎ'di ri má ní ǎyíkō sē nǐ? 'Bá má ní ǎyíkō sē 'bá rí pi, ĩri adri 'yéná ĩmi má ní ĩzāngǎ sēé ĩmi ní rí pi. ³Tā má ní kōkōbǐ ǔdũmbítá 'dĩri sǐzú sēzú ĩmi ní rí, ĩri 'díní. Má kǎdō lēé mužú ĩmi ndreé, tā ĩmi ní ríi 'oó rí ǎ sē rí ĩzāngǎ mà ẹsǎ agá ku, lē tā ĩmi ní 'oó rí ǎ sē má ní ǎyíkō, ǎ sē kpá ĩmi ní ǎyíkō ĩndí. Á nǐ rá ĩmi ícó tā pǐj 'o rá, ĩri má ní ǎyíkō sē, ĩri kpá ĩmi ní ǎyíkō sē. ⁴Sá má ní kōkōbǐ rí sǐzú rí gé, ĩzāngǎ nõ mà ẹsǎ, mǐĩndrẹ álá mà mǐ rá. Adri 'yozú kíní, ĩmi ní ĩzāngǎ sēzú ku, ǎ lü rí kíní, lēngará má ní ĩmi lēzú rí, tā ni ǎmbúgú mà ẹsǎ agá.

'Bá ũnjikǎnyǎ 'oópi rí ǎ trũkí ĩri ĩrivé ũnjikǎnyǎ agásí rá

⁵'Bá rí sē dō 'bá ǎzi ní ĩzāngǎ, sē ĩzāngǎ 'dĩri má ní kuyé, sē ĩzāngǎ 'dĩri ĩmi ní céré, á lē átángá rí átá ĩmi drǐgé ũkpó sǐ ku. ⁶'Bá ũnjikǎnyǎ 'oópi 'dĩri, ĩmi átákí ĩrivé ũnjikǎnyǎ ǎ tā drǐ ni gé, tā ĩ ní ĩri ĩrĩñǎzú 'dĩri ca gí. ⁷Nóni ĩri sǎ ĩmi ní ĩri trüzú ĩrivé ũnjikǎnyǎ agásí, ǎzini ĩmi ní ríi ẹ ẹsǎ ũmǐzú, ǎ'diātāsíyǎ ĩzāngǎ ǎ gō rí ẹsǎ ni nõó dǐj ku. ⁸Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní, lē ĩmi 'i dakí ĩmivé lēngará 'bá ũnjikǎnyǎ 'oópi rí ní. ⁹Á sǐ kōkōbǐ 'dĩri sēé ĩmi ní, á lē nǐj dō ĩmi ícó tá má ní ẹzǐj ĩmi ní 'dĩ' bée 'du nga rá. ¹⁰'Bá rí 'o dō tá ũnjí, ĩmi trũkí dō ĩri tá ũnjí ĩri ní 'oó rí agásí gí, ma kpá ĩri trũ rá. Ma ĩri trũ ĩmi tá sǐ Kúrísítō ẹndrẹj gé, ¹¹ǎ'diātāsíyǎ Sātánǎ ẹ ĩsú rí lẹtǐ ĩmüzú 'bá drǐ izazú ku. 'Bá nǐkí tá Sātánǎ ní ríi 'bá drǐ izazú rí ǎmá múké múké gí.

'Bá ẹzǐ ũndí ú'dí rí vé rí nga' 'bá rí pi

¹²Má kǎ mužú caá kũrú Tũrówǎ vé rí gé 'dǎá, Úpí zǐ má ní lẹtǐ ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rí ũlüzú 'bá rí pi ní. ¹³'Bo má ní 'bá ógúpí Tǐtọ Yésũ ri ẹ'yīj pi gí rí ĩsú 'dǎlé kuyé rí sǐ, mà úmǐ tu pá kuyé. Kúru má ní 'bá Yésũ ri ẹ'yī' 'bá gí rí pi kuzú, má ní 'dezú mužú Tǐtọ ri ndǎzú ǎngũ ǎmbúgú Mǎkēdōniyǎ vé rí gé 'dǎá.

¹⁴Ōwō'dífō Múngú ní, ĩri ní 'bá drǐ kozú ẹ'dí ndēzú Kúrísítō ǎ rú sǐ rí sǐ, ǎzini ĩri ní sēé 'bá ní ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rí ũlüzú mužú 'bá rí pi ní ǎngũ rí pi agásí rí sǐ. Kúru ú'dúkọ múké 'bá ní ũlüzú 'dĩri ayi mužú ǎngũ rí pi agásí sũ ũdu ẹjǐ be ngũpí ndrĩndrǐ rí tǐj. ¹⁵'Bá kǎ ú'dúkọ múké Kúrísítō vé rí ũlüzú 'bá rí pi ní, ú'dúkọ rí ínǐ kōpi ní sũ ũdu ẹjǐ be ngũpí ndrĩndrǐ rí tǐj. 'Bá ú'dúkọ rí ẹ'yī' 'bá rá rí pi, Yésũ Kúrísítō pa kōpi ĩvé ũnjikǎnyǎ agásí rá. 'Bo 'bá ú'dúkọ rí gǎ' 'bá ẹ'yǐgá sǐ rí pi,

Múngú ri kōpi ĩrĩñǎ rá. ¹⁶'Bá gǎ' 'bá ú'dúkọ múké rí ẹ'yǐgá sǐ rí pi, kōpi fi ĩzāngǎ deépi ku rí agá, 'bá ú'dúkọ múké rí ẹ'yī' 'bá rá rí pi, kōpi idri 'dǎní' 'dǎní rí ĩsú rá. ǎ'di ri ũkpō be tá 'dĩri 'du nga nǐ? 'Bá ícókí tá 'dĩri 'dujú ngaá bǎ ku. ¹⁷'Bá kǎrákǎrá pi ri tǐ Múngú vé rí ũlüzú rí zú ǎ'bú ĩsüzú ǎní. 'Bo 'bá 'bá tǐj nõ' bée, 'bá Múngú vé 'bá áyúáyũ ni pi, 'bá ri tá áda Múngú vé rí ũlüzú, 'bá ri ú'dúkọ múké rí ũlüzú Kúrísítō vé ũkpō sǐ, Múngú ri ú'dúkọ múké 'bá ní ríi ũlüzú rí tē ndre nǐ.

Ūndí rí ní ruyú ú'dí rí vé tá

3 'Bá íngúkí 'bá 'yozú kíní 'bá ndékí 'bá rí pi céré nǐ yǎ 'díní kuyé. ĩmi lēkí 'bá ǎzi ǎ sǐ kōkōbǐ 'bávé tá múké rí lüzú sũ 'bá urykọ' bée ní lēé rí tǐj? Dōku ĩmi lēkí kōkōbǐ sǐ 'bávé tá múké rí lüzú 'bá urykọ' bée ní? ²ĩmi 'dĩ' bée, ĩmi kōkōbǐ 'bávé rí. Ẹzǐ múké 'bá ní ngaá rí, ĩ ndre ĩmí rú' 'bá gá 'dǐgé. 'Bá rí pi céré ícó kōkōbǐ rí lǎ rá. ³ĩmi kōkōbǐ Kúrísítō ní sǐi rí, kōkōbǐ Kúrísítō vé 'dĩri lü ẹzǐ 'bá ní ngaá múké rí vé tá. 'Bo ĩmi adrikí kōkōbǐ ĩ ní sǐi gǎlǎmũ sǐ ni kuyé, dōku tǎjimbǐ Mósē vé ĩ ní sǐi írǎ kpọlọ' bu rú' 'bá gá rí kuyé. Múngú adriipi idri rú rí vé Índrí sǐ ĩmivé tá kú 'bá ẹsǎ agá nǐ.

⁴'Bá nǐkí ǎmá múké, 'bá ní Kúrísítō ri ẹ'yīj gí rí sǐ, 'bá ícó fi mu adri Múngú be trũ rá. ⁵'Bá ícókí 'yoó, tá 'bá ní 'oó rí, 'bá 'okí ũkpō 'bávé rí sǐ 'díní kuyé. ũkpō 'bá ní ẹzǐ ngazú 'dĩri, íbǐ íngá Múngú vúgá. ⁶Múngú sē 'bá ní ũkpō rizú ũndí ú'dí rí vé ẹzǐ ngazú. 'Bo tǎjimbǐ ú'dí 'dĩri sǐkí tá ni kōkōbǐ agá kuyé, Índrí Uletere rí ũlüzú tá ni 'bá ẹsǎ agá nǐ. Tǎjimbǐ ũkọ ĩ ní sǐi 'dĩri, ĩri drǎ íjǐ, 'bo Índrí uletere rí idri sē nǐ.

⁷ǎ sǐkí dō tǎjimbǐ Mósē vé rí írǎ kpọlọ' bu rí ǎ rú' 'bá gá múké múké drǎáásíyǎ, ĩri drǎ íjǐ 'bá drǐgé. Múngú kǎ tǎjimbǐ rí sēé Mósē † ní, dǐngǎrá Múngú vé rí sē Mósē ẹndrẹj dǐ ógú pọwũpọwũ. Dǐngǎrá pọwũpọwũ 'dǎri ǎ ri dō ǎfǎfǎ drǎáásíyǎ, 'bá Ísērélé vé rí pi ícókí mǐ 'bǎá ndrezú sǎ be aco ku. ⁸Tǎjimbǐ rí vé sēngǎrá sē Mósē ẹ ẹndrẹj dǐ ógú pọwũpọwũ, 'bo Índrí Uletere rí vé ógúngǎrá ndé ógúngǎrá tǎjimbǐ rí vé rí rá. ⁹Tǎjimbǐ Mósē vé 'bá jǐjǐ fiipi drǎ agá 'dĩri, ĩ dō ri íngú sũ 'dĩri tǐjǐ pírǐ, ũndí ú'dí 'bá ní adrizú ǎní Múngú ẹndrẹj gé pǐjǐ 'dĩri, ícókí nyo ĩri íngú agaá rá ku? ¹⁰Tǎjimbǐ Mósē vé rí ícókí íngú sũ ĩ ní ũndí ú'dí rí íngú rí tǐjǐ ku. ¹¹Tǎjimbǐ Mósē vé ĩ ní ótǐ ríi íngúngũ rí nóni ri deđe, 'bo ũndí ú'dí rí ĩngú mužú nyonyo.

¹²'Bá ní ẹsǎ 'bǎá ũndí ú'dí rí drǐgé rí sǐ, sē 'bá sēkí tǐ Múngú vé rí ũrǐ ǎkó. ¹³'Bá adrikí sũ Mósē bōngó 'dǐpí 'ĩ ẹndrẹj ọzǐzú cí, 'ĩ ndre rí Múngú vé dǐngǎrá pọwũpọwũ 'dǎri ku rí tǐjǐ kuyé. Tá Mósē ní 'ĩ ẹndrẹj ọzǐzú bōngó sǐ cí 'dĩri, lē Ísērélé rí pi ǎ ndrekí Múngú vé dǐngǎrá pọwũpọwũ 'dĩri vé ǎfíngǎrá ku. ¹⁴Ísērélé rí pi ẹ ẹsǎ tete, kǎdō ríi ũndí ũkọ Mósē vé rí lǎá kōpi ní, ngá ǎzi ní kōpi ǎ úmǐ ọzǐzú cí rí sǐ, sē kōpi nǐkí tá áda rí

† Mósē: Yōsépǎ kǎ drǎá gí, 'bǎgú Ẹjẹpétó vé rí 'bǎ ǎjǐ Ísērélé vé rí pi ẹzǐ ngaá tǔgẹrǐ rú caá ílǐ mǐdũrǐlǐ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpézú ímüzú ǎjǐ Ísērélé vé rí pi pazú adringǎrá tǔgẹrǐ rú rí agásí. Múngú sē tǎjimbǐ rí Mósē ní, ǎ lü ǎjǐ Ísērélé vé rí pi ní, sēzú ĩ ní tǎjimbǐ rí zǐzú tǎjimbǐ Mósē vé ni ǎní. Tǐkí Mósē ri ĩsú ǎkūdē ílǐ rí ca ẹlǐfũ ǎlu mǐdũrǐlǐ sũ (1,400), ĩsú ǎkūdē tǐkí drǐ Yésũ ri kuyé. 'Í lǎ Wǔngǎrá 2-24.

ámá kuyé. Kōpi ẹ'yīkí dō Kúrísítō ri gí, Kúrísítō ri ímú ngá kōpi ǎ úmí ọ̀zùpí 'dĩri zĩ rá. ¹⁵ Cĩmgbá ǎndrũ sĩ, kádō ríi tǎĩmbĩ Mósé vé rĩ lǎá kōpi ní, ngá ǎzi ri kōpi ǎ úmí ọ̀zù cí, sē tā rĩ fi kōpi drĩgé 'dǎá ku. ¹⁶ 'Bo 'bá rĩ újǎ dō ẹsĩ Úpí Yẹsũ ri ẹ'yĩzú gí, ngá úmí ni ọ̀zùpí 'dĩri, ĩri de úmí ni gé sĩ rá. ¹⁷ Úpí ri Índrí, Índrí Úpí vé rĩ ǎsú dō 'bá rĩ gí, ĩri sē 'bá rĩ drĩwǎlǎ ǎsú tá múké 'ozú. ¹⁸ 'Bo Úpí Yẹsũ ọ̀wú bǒngó 'bá ẹndrẹti ọ̀zùpí rĩ 'bá ẹndrẹti gé sĩ gí, sē nóni 'bá ícǎ Índrí Úpí vé dĩpĩ pọ̀wùpọ̀wù rĩ ndre rá, sũ 'bá ní 'bá ndreé múndũrǎ agá rĩ tĩnĩ. Nóni Índrí Úpí vé rĩ újǎ 'bá adrii Yẹsũ tĩnĩ, ĩrivé dĩngǎrá ǎ dĩ rĩ pọ̀wùpọ̀wù 'bá agá mụzú 'dání'dání.

Ídri adriipi rụ'ba ụdrí tĩnĩ rĩ agá rĩ

4 Múngú vé ẹsĩ múké rĩ sĩ, sē ẹzĩ ǎmbúgú nǒri 'bá drĩgé nĩ, 'bá ícǎkí ẹzĩ rĩ adii 'bá drĩgé sĩ ku. ² 'Bá 'okí tǎ ĩ ní ríi 'oó kírĩ kírĩ ríipi drĩnjǎ sēepi ni pi ku. 'Bá ụ'bǎkí 'bá ǎzi ẹ mĩ ku, 'bá újǎkí ú'dúkọ Múngú vé rĩ ụlúú ụ'dú be túngú ku. Múngú nĩ rá 'bá ri tǎ ǎda ụlú, 'bá tǎ be pĩrĩ rĩ pi nĩkí ǎmá rá 'bá ri tǎ ǎda ụlú. ³ Ú'dúkọ múké 'bá ní ụlúú 'dĩri fi dō 'bá rĩ drĩgé kuyé, 'dĩri lú kínĩ, 'bá 'dĩri mụ fi ịzǎngǎ deepi ku rĩ ǎ nyangǎrá gá. ⁴ Sǎtǎnǎ 'i 'bǎápi kú Múngú ǎzi rú vũ drĩgé nǒgó rĩ, ọ̀zũ 'bá Yẹsũ ri ẹ'yĩ' bǎ kuyé rĩ pi ǎ úmí gí, sē ú'dúkọ múké Kúrísítō vé ríipi dĩpĩ 'dĩri fi kōpi drĩgé ku. Sē kōpi nĩkí ǎmá 'yozú kínĩ, Kúrísítō sũ Múngú tĩnĩ 'dĩni ku. ⁵ Tǎ 'bá ní ríi ụlúú 'dĩri, adri tǎ 'bávé ni kuyé, 'bá ri Yẹsũ Kúrísítō vé tǎ ụlú 'yozú kínĩ, ĩri Úpí. 'Bá ǎtĩ' bǎ ĩmivé ni Yẹsũ ǎ rú sĩ. ⁶ Múngú ọ̀tú 'yoópi kínĩ, "Lē ụtũnǎ ǎ dĩ ǎngũ bĩpi nĩpĩ cĩcĩ rĩ agá" † rĩ, sē ụtũnǎ ívé rĩ rĩ dĩ 'bá ẹsĩ agá. Ụtũnǎ 'dĩri lú 'bá ní Múngú vé dĩngǎrá pọ̀wùpọ̀wù 'bá ní ndreé Kúrísítō ẹndrẹti gé rĩ.

⁷ Ngá múké ụnyĩ be ambamba 'dĩri, ĩri adri 'bávé rụ'ba ụdrí tĩnĩ ọ̀fụpí ọ̀fụ ọ̀fụ rĩ agá, 'dĩri lú kínĩ ngá múké ụnyĩ be ambamba 'dĩri vé ụkpǎ íbĩ íngá Múngú vúgá, adri 'yozú kínĩ, íbĩ íngá 'bá vúgá kuyé. ⁸ 'Bá nyakí ịzǎngǎ lẹti be ǎndiǎndĩ, 'bo ịzǎngǎ rĩ agásĩ 'bá agakí rá. Ịzǎngǎ 'bá ní nyaá 'dĩri ẹ iza dō 'bá drĩ iza za drǎáǎsĩyǎ, 'bá kukí ẹzĩ rĩ kuyé. ⁹ 'Bá rĩ pi ọ̀cũkí 'bá ambamba, 'bo Múngú ku 'bá kuyé. Kōpi ụgbǎkí 'bá u'deé vũgá, 'bo 'bá ụdrǎkí kuyé. ¹⁰ 'Bá ri ịzǎngǎ nya sũ Yẹsũ ní nyaá ívé drǎngǎrá gá 'dǎri tĩnĩ, ǎ ndrekí rĩ ídri Yẹsũ vé rĩ ǎnĩ 'bá rụ'ba gá bēnĩ. ¹¹ 'Bá ní ríi ẹzĩ Yẹsũ vé rĩ ngaá rĩ sĩ, sē 'bá ri ịzǎngǎ nya ụnjĩ ụnjĩ drǎdrǎ ẹ tĩ ǎsú, ídri Yẹsũ vé rĩ ẹ 'i'-da rĩ 'i' bǎ rụ'ba ímúpi drǎápi drǎdrǎ rĩ gé. ¹² Kúru 'bá ri ịzǎngǎ nya ụnjĩ ụnjĩ ú'dúkọ múké 'bá ní ríi ụlúú rĩ ǎ tǎ sĩ, ĩmi ǎsúkí rĩ ídri 'dání'dání rĩ ǎnĩ.

¹³ Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ, "Má ẹ'yĩ Múngú ri gí, má átá tǎ rĩ ma 'i.' †† Ẹ'yĩngǎrá ǎlu ǎlu 'dĩri ní adrii 'bá ẹsĩ agá anigé rĩ sĩ, sē 'bá átákí kpá tǎ 'dĩri ní, ¹⁴ ǎ'diǎtǎsĩyǎ 'bá nĩkí rá, Úpí Yẹsũ kǎ drǎá, Múngú inga ĩri gǎo ídri rú ụzi. 'Bá kádō ụdrǎá, Múngú ri kpá úmvúlésĩ 'bá inga gǎo ídri rú ụzi, sũ ĩri ní Yẹsũ ri inga gǎo ídri rú rĩ tĩnĩ. Múngú ri úmvúlésĩ 'bá ụdũ ĩmi be, jĩ mụ adri 'í be trũ, vũrǎ ívé adrizú rĩ gé. ¹⁵ Ịzǎngǎ 'bá ní nyaá kǎrákǎrá 'dĩ'bée, 'bá rikí nyaá ĩmi tǎ sĩ, ǎ sē rĩ 'bá kǎrákǎrá ǎ nĩkí rĩ ẹsĩ múké Múngú vé rĩ ǎnĩ, kōpi ǎ sékí

† 4:6 Ídǒngǎrá 1:3 †† 4:13 Sǎwũmǎ 116:10

rĩ ọ̀wǎ'dĩfǎ Múngú ní, ǎzini kōpi ẹ íngúkú rĩ Múngú ri ǎnĩ.

Ẹsĩ 'bǎngǎrá Múngú drĩgé rĩ

¹⁶ Rụ'ba 'bávé nǒri, ĩri dō rụ'ba ímúpi ńmaápi ńmańma ni drǎáǎsĩyǎ, lē 'bá adrikí ụrĩ sĩ ku, ú'dú céré Múngú ri sē 'bávé índrí ri adri mụzú ụkpǎ ụkpǎ. ¹⁷ Ịzǎngǎ 'bá ní ríi nyaá nǒri, ĩri mǎdǎ, ụdũ ni anigé, ĩri 'bá ní lẹti zĩ fizú mụzú dĩngǎrá deepi ku adriipi mụzú 'dání'dání rĩ ǎsú. Dĩngǎrá 'dĩri ndē ịzǎngǎ 'bá ní nyaá rĩ rá. ¹⁸ Lē 'bá rikí 'bá ụsũú drǎá ịzǎngǎ 'bá ní ríi nyaá lókí nǒri agá rĩ sĩ ku, múké ni, lē 'bá 'bǎkí ẹsĩ tǎ 'bá ní drĩ ndreé kuyé 'dǎ'bée ụsũzú, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ịzǎngǎ 'bá ní ríi nyaá rĩ ụdũ be. 'Bo tǎ múké 'bá ní ndreé 'bá mĩ sĩ kuyé, 'bá ní mụú ǎsú drĩdrĩ 'dǎlē rĩ, ĩri ụdũ ǎkó.

Rụ'ba 'bá ní mụzú adrizú 'bũ gé 'dǎá rĩ

5 'Bá nĩkí rá 'yozú kínĩ, rụ'ba 'bá ní rizú adrizú ǎnĩ vũ drĩgé nǒgó rĩ, adri sũ mǎrǎgǎ 'bá ní rizú adrizú 'a ni gé rĩ tĩnĩ. Ídri 'bávé rĩ fũ dō rụ'ba rĩ agásĩ gí, Múngú ri 'bá ǎlu ǎlu ní jó sị mụzú adrizú 'a ni gé. Jó ĩ ní sịjĩ 'dĩri, 'bá ǎda sị nĩ kuyé. Jó 'dĩri, ĩri rụ'ba ú'dĩ 'bá ní mụzú adrizú ǎnĩ 'bũ gé 'dǎá nyonyo rĩ. ² 'Bá ǎndėkí nóni rụ'ba nǒri vé tǎ sĩ gí, 'bá lėkí mụú adrii jó Múngú ní sịjĩ 'bá ní 'bũ gé 'dǎá rĩ agá, 'bá ǎsúkí rĩ rụ'ba ú'dĩ bēnĩ. ³ 'Bũ gé 'dǎlē, 'bá adri rụ'ba be, 'bá ícǎkí adrii índrí rú rụ'ba ǎkó ku. ⁴ 'Bá ǎndėkí nóni rụ'ba mǎrǎgǎ rú nǒri vé tǎ sĩ gí, 'bá ri tǎ ẹnjĩnjĩ 'dũ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ 'bá lėkí adrii rụ'ba mǎrǎgǎ tĩnĩ nǎ'bée agá ku, 'bá lėkí adrii rụ'ba drǎápi drǎdrǎ nǎ'bée be ku, 'bá lėkí mụú adrii jó 'bũ gé 'dǎá rĩ agá, ǎ újǎkí rĩ 'bá ní rụ'ba ú'dĩ drǎápi ku 'dǎri sēé ǎyú. ⁵ Múngú útú 'bá ní tǎ rụ'ba ú'dĩ rĩ vé rĩ nĩ. Ịpē ívé Índrí Uleterē rĩ ímú adrii 'bá ẹsĩ agá, lũzú 'bá ní kínĩ, ǎdarú 'i' tǎ múké 'í ní ẹzĩjĩ 'dĩ'bée sē 'bá ní rá.

⁶ Sǎ céré sĩ, 'bá nĩkí ǎmá uleterē 'yozú kínĩ, 'bá ní drĩ adrizú 'bávé rụ'ba nǎ'bée agá rĩ gé, 'bá ǎsámvú vũ Úpí be rǎrá rú. ⁷ 'Bá ri tǎ rĩ 'dũ nga 'bávé ẹ'yĩngǎrá sĩ, adri tǎ 'bá ní ndreé rĩ pi sĩ ku. ⁸ 'Bá nĩkí ǎmá uleterē 'yozú kínĩ, 'bá lėkí 'bávé ídri ǎ fũ 'bávé rụ'ba adrii 'bá mǎrǎgǎ tĩnĩ nǎ'bée agásĩ rá, 'bá lėkí mụú adrii Úpí Yẹsũ be trũ jó ĩri ní sịjĩ 'bá ní 'bũ gé 'dǎá rĩ agá. ⁹ 'Bá dō ri adri nǒgó, dǎku 'bũ gé 'dǎlē, 'bá ẹsĩ 'bá tǎ 'ozú ǎyĩkǎ sēzú Úpí Yẹsũ ní. ¹⁰ Tǎ 'bá ní ríi 'oó vũ drĩgé nǒgó rĩ, dō múké yǎ, dō ụnjĩ yǎ, 'bá ǎlu ǎlu ri ímú pá tu Kúrísítō ẹndrẹti gé, ĩri 'bávé tǎ ị nĩ.

Lẹti 'bá rĩ pi ǎsámvú ícízú Múngú be rĩ

¹¹ 'Bá ní ríi Úpí ri ịnjĩjĩ rĩ sĩ, sē 'bá ri 'bá rĩ pi ụbé, kōpi ǎ újǎkí rĩ ẹsĩ Múngú ri ẹ'yĩzú ǎnĩ. Múngú nĩ rá 'yozú kínĩ, 'bá ri tǎ 'o pĩrĩ. Mǎ ụsũ ĩmi nĩkí kpá rá 'yozú kínĩ, 'bá ri tǎ 'o pĩrĩ. ¹² 'Bá lėkí 'yoó ĩmi ní kínĩ 'bá múké yǎ 'dĩni ku. 'Bá ụrụkọ anigé 'okí tǎ pĩrĩ ku, kōpi ri 'yo, ịvé tǎ ríi 'oó rĩ múké, kōpi ri ĩ íngú ǎnĩ. ĩmi kádō ríi adrii 'bá 'dĩni 'dĩ'bée ǎsámvú gé, 'bá lėkí ĩmi 'yókí kōpi ní, 'bávé tǎ 'ongǎrá múké. ¹³ 'Bá drĩ ǎbá dō gí, ǎbá tǎ Múngú vé rĩ sĩ, 'bávé yĩkĩ dō pĩrĩ, 'bávé yĩkĩ pĩrĩ 'dĩri ĩmi tǎ sĩ.

¹⁴ Kúrísítō vé lėngǎrá ĩri ní 'bá lėzú 'dĩri, ĩri 'bá ní úvá sē

tā ārevú 'duzú ngazú āní céré. 'Bá nīkí áamá rá 'yozú kīnī, ádarú Kúrísítő ri ālu, drā 'bá céré pi vé űnjīkānyā ā tā sī, 'dīri lū 'yozú kīnī 'bá űdrākí céré gí. ¹⁵ Kúrísítő drā 'bá céré pi ā tā sī. 'Bá Kúrísítő ri ē'yī' 'bá gí rī pi, kōpi ídri ú'dí rī ísú rá, 'bá īri ē'yī' 'bá gí rī pi gōkí adrií sū ótú űku rī tīnī ku. Kōpi tukí pá ī sī ó'dúkūlēgúsí ku, kōpi gō Kúrísítő drāapi kōpi ā tā sī, gōopi íngápi ídri rú rī vé tā 'o.

¹⁶ Kúru í'dózá āndrū mužú drīdrī, lē 'bá rikí 'bá rī pi vé tā līj yīkī 'bá áda vé ni sī ku. Ótú 'bá rikí Kúrísítő vé tā līj sū 'dīri tīnī, 'bo nóni 'bá līkí īrivé tā sū 'dīri tīnī ku. ¹⁷ Kúru 'bá rī ē'yī' dō Kúrísítő ri gí, Múngú újā nóni īri ícá 'bá ú'dí rú ni gí, īrivé tā rīi 'oó űku rī de 'i gí, īri nóni rī tā ú'dí ni 'o. ¹⁸ Múngú 'o tā 'dī'bée céré nī, īpē Kúrísítő ri ímú 'bā āsámvú údé 'í be nī. Múngú sē nóni 'bá ní ēzī rízú 'bá rī pi āsámvú ícízú 'í be. ¹⁹ Tā 'bá ní 'y-oó rī, īri 'dīni, Múngú īpē Kúrísítő ri ímú 'bá rī pi āsámvú údé 'í be, trū kōpi īvé űnjīkānyā agásí gí. Múngú sē nóni 'bá ní ēzī rízú 'bá rī pi āsámvú ícízú 'í be. ²⁰ Bā 'bá ri' 'bá Kúrísítő vé ú'dúkō múké rī űlū' 'bá īri ā vūrā gá ni pi, Múngú ri 'bā áyú ri ú'dúkō rī űlū īmi ní. 'Bá mākí īmi drī īrī sī Kúrísítő ā rú sī, lē īmi ícíkí īmivé āsámvú Múngú be rī. ²¹ Kúrísítő 'o űnjīkānyā kuyé! 'Bo Múngú 'du īrivé tā 'bāā sū 'bā űnjīkānyā 'oópi ni tīnī 'bā tā sī, 'bā adrikí rī āní pīrī Múngú ęndrętī gé.

6 'Bā ri' 'bā ēzī nga' 'bā Múngú ní īmi be nō'bée, 'bā mākí īmi drī īrī sī, ęsí múké Múngú vé ī ní tā ni űlūú 'dīri, lē īmi gākí ku. ² Sīkí Búkū Múngú vé rī agá, Múngú kīnī,
"Sā má ní lēzú mí īzā kozú rī gé,
á yī mi rá,
ú'dú pangará vé rī gé,
á ko mí īzā rá." †
īmi ndrekí drī kál! Sā rī ícá nóni gí, sā nōri ī ní īmi pazú īmivé űnjīkānyā agásí rī.

Páulū nya īzāngā

³ Ēzī 'bá ní ngaá rī agá, 'bá lēkí ē ísúkí űnjīkānyā 'a ni gé ku, ā uga rī lętī 'bā lē' 'bā Kúrísítő ri ē'yī' 'bá rī pi ní ku. ⁴ 'Bā ātī' 'bā Múngú vé ni, ēzī 'bá ní rīi ngaá Múngú ní rī, īri lū 'yozú kīnī, ádarú 'bā ri tā Múngú vé rī 'du nga. Īzāngā 'bá ní nyaá kárakarā rī pi agásí, tā űkpō űkpō 'bá ní ísú rī pi agásí, 'bá rikí ęsí űmbé īzāngā rī ā nyangará gá. ⁵ Ūgbākí 'bā űnjī űnjī, ú'békí 'bā jó rizú āngū ű'yīzú rī agá, 'bā nyakí īzāngā 'bā bītrīká rī pi drīgę ambamba, 'bā ngakí ēzī űkpō sī, 'bā āndękí ambamba, 'bá rikí adrií ębīrī sī, 'bá kokí ú'dú kuyé. ⁶ Īzāngā 'bá ní ísú kárakarā 'dī'bée agásí, 'bá adrikí ęsí be ule, 'bá nīkí tā ambamba, 'bá 'bākí ęsí mādā, 'bá adrikí ęsí be múké. Índrī Uleterē rī, īri 'bā be trú, lęngará 'bá ęsí agá rī, īri lęngará áda. ⁷ Tī 'bá ní sēē rī, īri tā áda. Múngú sē 'bá ní űkpō ēzī rī ngazú. 'Bá rúkí tā pīrī rī drī īrī sī, ē'dí 'dizú āní. ⁸ 'Bá rī pi dō ri 'bā īnjī rá yā, dō kōpi 'bā idede yā, kōpi dō ri 'bā íngú rá yā, dō kōpi ri 'bā tritri yā, 'bā ri ēzī nga Múngú ní. 'Bo 'bā ęrukō' 'bée ri 'yo kīnī, 'bá ngakí ēzī Múngú vé rī ku. ⁹ 'Bā

† 6:2 Ísáyā 49:8

ęrukō' 'bée nīkí 'bā kuyé, 'bo īmi nīkí 'bā rá. 'Bá ísúkí īzāngā űnjī űnjī, 'bo 'bā drī ídri rú. Ōčūkí 'bā űnjī űnjī, 'bo ú'díkí 'bā kuyé. ¹⁰ Īzāngā 'bá ní nyaá kárakarā rī agásí, āyīkō 'bávé rī de 'bá ęsí agásí kuyé. 'Bā adrikí dō ngá ākō drāāāsīyā, tī 'bá ní sēē rī sē tā múké Múngú vé rī ga 'bá rī pi ē ęsí agá trętrę. 'Bā ngá ākō, 'bo tā múké Múngú vé rī pi ārevú céré 'bávé ni.

¹¹ Má ędrīpīj má ęmvúpīj adri' 'bā kūrū Kőrínítő vé rī agá 'dīlę rī pi, 'bá lękí lūú īmi ní uleterē 'yozú kīnī, 'bá lękí īmi ambamba. ¹² Lęngará 'bá ní īmi lęzú rī, 'bá kukí kuyé, 'bo īmivé lęngará īmi ní 'bā lęzú rī, ísú nóni kú mādā gí. ¹³ Átāngá má ní rīi átā īmi ní nōri, ma ri átā sū má ní átā anji mávé rī pi ní rī tīnī. Lē īmi 'bākí ęsí 'bā lęzú űgúsīlę be céré.

Lē īmi úmúkí īmi 'bā űnjīkānyā 'o' 'bā rī pi be ku

¹⁴ Lē īmi úmúkí īmi 'bā űnjīkānyā 'o' 'bā rī pi be ku. 'Bā tā 'o' 'bā pīrī rī pi vé tā úmú 'i 'bā űnjīkānyā 'o' 'bā rī pi vé rī be trú ku. Tā űtūná vé rī pi úmúkí tī tā ínjā vé rī be ku. ¹⁵ Kúrísítő pi nyo tā ālę 'du nga Bēlīyálā †† be trú rá? 'Bā Yęsū ri ē'yī'pī gí rī vé tā ri nyo 'i rú 'bā Yęsū ri ē'yī'pī kuyé rī vé rī be trú rá? ¹⁶ Ngá ī ní údé múngú rú rī pi vé tā úmú 'i Jó Múngú vé rī be ku. 'Bá ní adrií jó Múngú ídri rú rī vé ni rī sī, Múngú ní 'yozú kīnī,
"Ma adri 'bā 'dī'bée āsámvú gé,
ma ęcí kōpi be trú.
Ma adri Múngú kōpivé ni,
kōpi adri 'bā mávé ni." †
¹⁷ Úpí Múngú ní gōzú 'yozú kīnī,
"Tā kōpivé űnjī 'dī'bée īmi kukí āní,
ngá āzāvū rú rī pi ā úlókí ku.
Ma kúru īmi é'yī' ímú adri má be trú." ††
¹⁸ Úpí Múngú Ūkpō 'Dīpa ní 'yozú kīnī,
"Ma adri Ētępī īmivé ni,
īmi adri anji āgō mávé ni, āzini ānji űkú mávé ni." ††

7 īmi mávé űndī má ní lęlę rī pi, Múngú ęzī 'bá ní tā 'dī'bée nī. Lē 'bā űjīkí ngá āzāvū rú rī pi 'bā rú' 'bā gá sī, āzini 'bá ęsí agásí rá. Lē 'bā īnjīkí Múngú ri, 'bā adrikí uleterē Múngú tīnī.

Páulū ē ęsí ísú āyīkō

² Lē īmi 'bākí ęsí 'bā lęzú. 'Bá 'okí 'bā āzi űnjī kuyé, 'bá sękí 'bā āzi fīi tā űnjī agá kuyé, 'bá 'dukí 'bā āzi ā ngá mī mbamba sī kuyé. ³ Á 'yo tā 'dīri 'dīni adri 'yozú kīnī, īmi tōzú, ā 'okí rī īmi űnjī yā 'dīni kuyé. Sū má ní 'y-oó drīdrī rī tīnī, 'bá lękí īmi lęlę. 'Bā dō ri adri ídri rú, 'bā adri mužú īmi be trú, dō drā ícá nī, 'bā űdrā īmi be trú. ⁴ Á 'bā ęsí céré kú īmi drīgę. Sē má íngú ma ambamba īmi tā sī. Īzāngā ri' 'bā ma ísú' 'bā kárakarā rī pi, sē má ní ęsí mbangará, āzini sē má ní āyīkō.

⁵ 'Bā ká caā āngū Mākędōnīyā vé rī gé 'dālę, 'bá ísúkí sā uvuzú ni kuyé. Tā űnjī űnjī ni pi ísúkí 'bā lętī be āndīāndī. 'Bá rī pi rikí útrę 'bā drīgę, sē űrī fi 'bá ęsí

†† Bēlīyálā: Rú Bēlīyálā 'dīri, īri rú āzi Sātānā vé rī, īri āmbúgú índrī űnjī rī pi drīgę. † 6:16 Lęvītkā 26:11-12; Yērēmīyā 32:38; Ēzēkélę 37:27 †† 6:17 Ísáyā 52:11; Ēzēkélę 20:34, 41 †† 6:18 2 Sāmúelę 7:8, 14

agá ambamba. ⁶ 'Bo Múngú riipi 'bá ūzāngā nya 'bá rī pi ē ɛ́sɪ ūmīipi rī, ɪpē Títō ri ímú, Títō vé ícángará ūmī 'bá ɛ́sɪ rá. ⁷ 'Bá āyikō sɪ Títō vé ícángará sɪ. Tā 'bá ní āyikō sēēpi rī, Títō ní tā ūmī ní 'ɪ ɛ́sɪ ūmízú rī íjɪ ūlúú 'bá ní rī sɪ. Ūlú 'bá ní tā ūmī ní rizú mā ūzāngā 'bāzú rī, āzini ɛ́sɪ ūmī ní 'bāa rizú mā tā ūsūzú rī. Tā 'dīri sē má ní āyikō ambamba.

⁸ Kōkōbɪ má ní sɪ sēē ūmī ní 'dīri ā sē dō ūmī ní ūzāngā ambamba drāāāsɪyā, má vú nōlé, adri ūnjɪ kuyé. Drɪdrɪ ni, mā ɛ́sɪ ŋō rá, ā'diātāsɪyā á nɪ rá kōkōbɪ má ní sɪ sēē ūmī ní rī sē ūmī ní ūzāngā ambamba ūmī ɛ́sɪ agá lókɪnā be mādā, 'bo nóni mā ɛ́sɪ adri ūzāngā sɪ ku. ⁹ Nóni má ūnjɪ ɛ́sɪ agá, adri 'yozú kɪnɪ, ūmī ɛ́sɪ ní ŋōō rī sɪ kuyé, ā'diātāsɪyā ɛ́sɪ ūmivé ŋōōpi rī ā vúdrɪ gé, ūmī újákɪ ɛ́sɪ rá. ūzāngā ūmī ní nyaá 'dīri, Múngú ā'yɪ tā ni nɪ, adri ūmī ní ūnjɪ kuyé. ¹⁰ Múngú sē dō 'bá rī ūzāngā nyaá, ūzāngā 'bá rī ní nyaá 'dīri, ūmī sē 'bá rī ɛ́sɪ újā, ūmī ídri 'dání 'dání rī ɪsú rá, ícō ɛ́sɪ 'bāa rizú ūzāngā 'ɪ ní nyaá rī ā tā ūsūzú ku. 'Bo 'bá riipi ūzāngā nyōōkú nōri vé rī nyaápi, ɛ́sɪ újāpi ku rī, ūmī drāngará íjɪ drɪ ni gé.

¹¹ ūmī ndrekí drɪ ká, ūzāngā Múngú ní sēē ūmī ní 'dīri, sē ūmī ri tā 'o 'dɪni: ūmī úvā be tā múké 'dɪzú ngazú āyikō sēzú Múngú ní. ūmī lēkɪ lúú 'yozú kɪnɪ, ūmī tā ūnjɪ ákó. ūmī 'a ve kōkōbɪ rī ā tā sɪ rá, sē ūmī ní ūrɪ, sē ūmī 'bākɪ ɛ́sɪ lēzú ma ndrezú, ūmī 'bākɪ úvā tā pɪrɪ 'ozú, ūmī lēkɪ 'bá ūnjɪkānyā 'oópi rī ūrɪnā. Tā ūmī ní 'oó rɪ 'da uletere lúzú kɪnɪ, ūmī ri tā pɪrɪ 'o. ¹² Tā má ní kōkōbɪ 'dīri sɪzú rī adri 'yozú kɪnɪ, 'bá āzi 'o tā ūnjɪ, dōku 'okɪ tā ūnjɪ 'bá āzi rú 'bá gá yā 'dɪni kuyé. Á sɪ kōkōbɪ 'dīri sēē ūmī ní, Múngú ē 'da rɪ ūmī ní kɪnɪ, ūmī lēkɪ 'bá ambamba.

¹³ Tā 'dīri ímbá 'bá ɛ́sɪ ambamba.

Āyikō gō kpá fií 'bá ɛ́sɪ agá āmbúgú Títō ní adrii āyikō sɪ rɪ sɪ, ā'diātāsɪyā tā pɪrɪ ūmī ní 'oó rɪ ímbá Títō ē ɛ́sɪ rá.

¹⁴ Drɪdrɪ ni, má íngú ūmivé tā Títō ní rá, tā ándúru má ní ūlúú Títō ní rɪ, ūmī 'dɪkɪ ngaá múké, ūmī sēkɪ má ní ūzāngā kuyé. 'Bá rikɪ ándúru ūmī ní tā áda rɪ ūlúú, íngúngará má ní ūmivé tā íngúzú ūmī ní rɪ tā áda. ¹⁵ Títō lē ūmī agaá rá, agaápi rá rɪ, rɪ tā ūmī ní 'ɪ tɪ yízú yɪyɪ 'dāri ā tā ígá, āzini tā ūmī ní 'i ɛ́yɪzú ūnjɪngará be rɪ ā tā ígá.

¹⁶ Ma nóni āyikō sɪ āmbúgú, ā'diātāsɪyā tā cére sɪ, á 'bá ɛ́sɪ cére kú ūmī drɪgé.

Ngá sēngará ɛ́sɪ be cére rɪ

8 Má ɛ́drɪpɪjɪ má ɔmvúpɪjɪ, 'bá lēkɪ ūmī nɪkɪ ɛ́sɪ múké Múngú ní sēē 'bá Yēsū ri ɛ́'yɪ 'bá gɪ, adri 'bá kānisā āngū Mākēdōniyā vé rɪ agá rɪ pi ní rɪ. ² Kōpi ā rikɪ dō ūzāngā nyaá, āzini kōpi ā adrikɪ dō ngá ákó drāāāsɪyā, kōpi rikɪ ngá sēē ɛ́sɪ be cére 'bá Yēsū ri ɛ́'yɪ 'bá gɪ rɪ pi ē ūzā kozú. ³ Á lē lúú ūmī ní kɪnɪ, kōpi sēkɪ ngá kōpi ní ícō sēē rɪ pi rá, kōpi sēkɪ āndō be. Ngá kōpi ní sēē 'dɪ'bé, tā ni íbɪ íngá kōpi ē ɛ́sɪ agá. ⁴ Kōpi mākɪ 'bá úvā be cére kɪnɪ, ūmī lēkɪ mūfēngā soó sēē 'bá Yēsū ri ɛ́'yɪ 'bá gɪ, adri 'bá ngá ákó kūrú Yērūsālēmā vé rɪ agá rɪ pi ní ūndɪ. ⁵ Mūfēngā kōpi ní sēē rɪ, kōpi sēkɪ ɛ́sɪ be cére, aga 'bá ní lēē rɪ rá. Drɪdrɪ ni, kōpi sēkɪ ívė rú 'bá tā 'ozú Úpɪ ní, āzini tā 'ozú 'bá ní, sɪ Múngú ní lēē rɪ tɪnjɪ.

⁶ Títō í'dó ándúru mūfēngā rɪ ā songará ā tā ūlúú ūmī ní drɪdrɪ nɪ, kúru 'bá mākɪ ūmī, ā újā 'i gōō mɪú ɛ́zɪ ūmī ní

mūfēngā sozú ɛ́sɪ múké sɪ rɪ dɛ. ⁷ Tā ūmī ní 'oó rɪ ndē 'bá ɪrɪkō 'bée vé rɪ rá. ūmivé ɛ́'yɪngará āmbúgú, tā ūmī ní rɪí átá rɪ pi múké, ūmī ūmɪ be, ūmī úvā be tā Múngú vé rɪ 'ozú, ūmī lēkɪ 'bá ambamba. Nóni mūfēngā ūmī ní lēē sēē rɪ, lē ūmī sēkɪ ɛ́sɪ múké sɪ, ā ndē 'bá ɪrɪkō vé rɪ rá.

⁸ Tā má ní 'yoó ūmī ní 'dīri, adri 'yozú kɪnɪ ma ri mɪ ūmī ní ūkpō sɪ yā 'dɪni ku. Á lē nɪjɪ ádarú dō lēngará ūmɪ ɛ́sɪ agá rɪ, sɪ 'bá ɪrɪkō mūfēngā so 'bá úvā sɪ rɪ pi vé rɪ tɪnjɪ. ⁹ ūmī nɪkɪ rá 'bávė Úpɪ Yēsū Kúrɪsítō vé ɛ́sɪ múké, ā adri dō ngá be ambamba drāāāsɪyā, ūmī tā sɪ, gō adrii ngá ákó, † ā sē rɪ ūmī adrikɪ rɪ ngá be ambamba.

¹⁰ Tā má ní lēē lúú ūmī ímbázú rɪ, ūmī 'dɪ, lē ūmī 'dɪkɪ tā rɪ ngaá, sɪ ūmī ní ngaá ílɪ ájée rɪ agá rɪ tɪnjɪ. Ílɪ ájée rɪ sɪ, ūmī kɪnɪ, ūmī lēkɪ í'dó ngá rɪ sēē drɪdrɪ nɪ, ádarú ūmī í'dókɪ sēē drɪdrɪ rá. ¹¹ 'Bo nóni lē ūmī útúkɪ ūmī ngá sēē, sɪ ūmī ní í'dó sēē drɪdrɪ rɪ tɪnjɪ, lē ūmī sēkɪ sɪ ūmɪ ɛ́sɪ ní ūsūú lēē sēē rɪ tɪnjɪ. ¹² Fēfē ūmī ní lēē sēē rɪ, tā ni íbɪ dō íngá ūmɪ ɛ́sɪ agá, ūmī múké. Ngá índrɛpi ūmī drɪgé rɪ, lē ūmī ūsūkɪ sēē sɪ ūmɪ ɛ́sɪ ní lēē sēē rɪ tɪnjɪ, dō ūmī drɪgé 'dāyō ká.

¹³ Tā má ní 'yoó 'dīri vé ífɪfɪ, adri 'yozú kɪnɪ, ūmī sēkɪ 'bá ɪrɪkō ní ngá, ūmī ā adrikɪ ngá ákó yā 'dɪni ku, lē ūmī adrikɪ ngá be, sɪ 'bá ɪrɪkō 'bée vé rɪ tɪnjɪ. ¹⁴ Nóni ūmī ngá be tré, ūmī ícō 'bá ngá ákó rɪ pi ē ūzā ko āni rá. Vúlé 'dɪ, ngá dɛ dō ūmī drɪgé sɪ gɪ, kōpi gō ūmī ūzā ko nɪ. ūmī 'okɪ dō sɪ 'dīri tɪnjɪ, ūmī ímú ngá ālē ūmī āsámvú gé sɪ trɪ, ¹⁵ sɪ Búkú Múngú vé rɪ ní 'yoó rɪ tɪnjɪ, "Bá ānyāngā rɪ ūkūnāpi āmbúgú rɪ, ūmɪbɪtā ni ku 'i kuyé, 'bá ānyāngā rɪ ūkūnāpi mādnā rɪ, ūmivé ānyāngā ca ūmī ní rá." ††

Pēkɪ Títō ri mɪú Kōrínítō gá.

¹⁶ Á sē Múngú ní ūwō 'dɪfō, ūmī ní Títō ní úvā sēē ɛ́sɪ 'bāzú ūmī drɪgé, sɪ má ní ɛ́sɪ 'bāa ūmī drɪgé rɪ tɪnjɪ rɪ sɪ. ¹⁷ 'Bá ká 'yoó Títō ā mɪ ūmī ndrē, ā'yɪ kɪnɪ, 'i mɪ rá. ūmivé mɪngará ūmī vúgá 'dɪlɛ rɪ, 'bá tā ni kú 'ɪ ɛ́sɪ agá ínógósɪ. ¹⁸ 'Bá lēkɪ 'bá āzi Yēsū ri ɛ́'yɪpɪ gɪ ni pēē mɪzú Títō be ūmī vúgá 'dɪlɛ. 'Bá 'dīri 'bá kānisā vé rɪ pi ārɛvú cére íngúkɪ ūmī kɪnɪ, ūmī 'bá riipi ú'dúkó múké rɪ ūlúúpi ni. ¹⁹ 'Bá kānisā vé rɪ pi ūpēkɪ ūmī nɪ, ā mɪ rɪ 'bá be trɪ, 'bá jɪkɪ rɪ mūfēngā ūmī sēē rɪ pi mɪzú Yērūsālēmā gá 'dálé. Ngá ūmī soó 'dīri, ūmī Úpɪ ā rú íngú āni, ūmī lú 'yozú kɪnɪ, 'bá 'bākɪ ɛ́sɪ rizú 'bá ngá ákó rɪ pi ē ūzā kozú. ²⁰ Tā kōpi ní mɪzú trɪ rɪ, 'bá āzi ē ímú rɪ ūnjō úlɪ mūfēngā ūmī ní soó tā ni íngápi ūmɪ ɛ́sɪ agá 'dīri vé tā sɪ ku. ²¹ 'Bo 'bá lēkɪ tā pɪrɪ 'oó Úpɪ Múngú ɛ́ndrɛtɪ gé, 'bá cére ā nɪkɪ rɪ 'yozú kɪnɪ, 'bá rɪ tā pɪrɪ 'o.

²² 'Bá lēkɪ kpá 'bá āzi pēē Títō pi rú 'bá gá 'bá ūmī ūpēē drɪdrɪ 'dāri be, kōpi ā mɪkɪ rɪ ūmī be trɪ. 'Bá 'dīri, 'bá ā'yɪkɪ ūmivé tā rá. Ádarú 'bá 'dīri, 'bá nɪkɪ ūmivé tā ámá vú be kárakará lúzú kɪnɪ, ūmī 'bá lēēpi ūzā kōopi ni. Nóni ngá ūmī ní lēē sēē ūzā kozú rɪ aga ándúru ūmī ní sēē drɪdrɪ rɪ rá, ā'diātāsɪyā 'bá ívė ɛ́sɪ cére kú ūmī drɪgé. ²³ Títō ri má

† Á adri dō ngá be ambamba drāāāsɪyā, ūmī tā sɪ, gō adrii ngá ákó: Yēsū rɪ ngá be ambamba 'bɪ gé 'dā, ku ívė adringará múké 'bɪ gé 'dā rɪ, ímú adrii vú drɪgé nōgō 'bá áda rú, nya ūzāngā ūmī tā sɪ, ūmī ísúkɪ rɪ tá múké agaápi rá ni bēnɪ. †† 8:15 Wūngará 16:18

ógúpj, 'bâ ri ẹ̀zì nga ìri be trú ìmi ìzā kozú. 'Bá ẹ̀drípj 'dì'bée, 'bá kànísá vé rí pi pèkí kòpi mụzú nĩ, kòpi ri Kúrísítò ri íngú. ²⁴ Kúru lè ìmi i'dakí ìmivé lèngará kòpi ní, 'bá kànísá vé rí pi ã nĩkí rí áamá 'yozú kíní, tã 'bá ní rizú ìmi íngúzú rĩ, ìri tã áda.

Sokí mǔfěngǎ jǐj Yẹ̀rùsǎlémǎ gá

9 Ícò ku má ní kòkòbǐ sǐzú sězú ìmi ní mǔfěngǎ ìmi ní lěé soó jǐj mụzú Yẹ̀rùsǎlémǎ gá 'bá Múngú vé rĩ pi ẹ̀ ìzā kozú rĩ ã tã sǐ, ² ã'diātāsīyā á nĩ rá ìmi úvá be lězú ngá sězú ìzā kozú. Ìmi 'bá adri 'bá āngū Ākáyā vé rĩ agá rĩ pi, má íngú ìmi ānĩ rá, á lū tã ìmi ní ìmi útúú caá ílĩ ālu lězú ngá sězú 'bá Mākēdōniyā gá rĩ pi ní rá. Úvá ìmi ní 'bāá ngá sězú 'dĩri, sě kòpi ní úvá ngá sězú. ³ Tã má ní lězú Títò ri pězú mụzú 'bá ìrĩ be ìmi vú 'dĩlé rĩ, á lè ìmi sokí mǔfěngǎ rĩ kú ìnógòsǐ rí kòpi tēé, sū má ní ẹ̀zìj ìmi ní rĩ tǐnj. 'Dĩri lū 'yozú kíní, tã 'bá ní ìmi íngúzú rĩ adri ùnjò ku.

⁴ 'Bá Yẹ̀sū ri ẹ̀'yì 'bá gí āngū Mākēdōniyā vé rĩ agá rĩ pi ẹ̀ ìmúkí té dō má vú sǐ ìndĩ, kòpi ìsúkí té dō ìmi sokí mǔfěngǎ rĩ ìnógòsǐ gí kuyé, ìsúzú á lū ìmi ní gí, ma té drǐnjá ìsú rá, 'bo ìmi tē drǐnjá ìsú ambamba. ⁵ Kúru má ỳsū, á lè Títò ri pěé 'bá ụrụkò 'bée be mụy ìmi vúgá 'dĩlé, kòpi ã múkí rí ìsú mǔfěngǎ ìmi ní ã'yì sěé rĩ, ìmi sokí kú ìnógòsǐ gí. Mǔfěngǎ ìmi ní lěé sěé rĩ, lè tã ni ẹ̀ íngá ìmĩ ẹ̀sǐ agá, adri 'yozú kíní, ì tã ni lū ìmi ní ùkpò sǐ 'dĩni ku.

Úri ì ní ríi āmbúgú rĩ

⁶ Ìmi ndrekí tã 'dĩri múké, "'Bá ọmúvú 'āápi kíníkinijá rĩ, ìri ānyāngǎ ni ìsú kíníkinijá, 'bá ọmúvú 'āápi āmbúgú rĩ, ìri ānyāngǎ ni ìsú āmbúgú." ⁷ 'Bá lěépi ngá sěépi rĩ, tã ni ẹ̀ íbĩ íngá ẹ̀sǐ ni gé, mi dō ri ngá sě, lè mĩ sě ẹ̀sǐ be cére, adri 'yozú kíní ì mĩ mí ní ùkpò sǐ 'dĩni ku. Múngú lè 'bá ngá sěépi ẹ̀sǐ be cére rĩ lèlè. ⁸ Múngú ri ẹ̀sǐ be múké, ngá ìmi lěé rĩ pi ārěvú cére, ìri sě ìmi ní rá, ìmi adri ngá be ambamba, ìmi ícò sě 'bá ụrụkò 'bée ẹ̀ ìzā kozú rá, ⁹ sū Búkū Múngú vé rĩ ní 'yoó rĩ tǐnj,

"Múngú ri ngá sě 'bá ngá ākò rĩ pi ní, sū ẹ̀sǐ ni ní lěé rĩ tǐnj,

ìri tã 'o mụzú pìrì ùdù ākò." †

¹⁰ Múngú ri 'bá ọmúvú 'ā 'bá rĩ pi ní úri awa nĩ, ìri 'bá rĩ pi ní ānyāngǎ awa nĩ. Ìri ìmi ní úri saása ni sěé nĩ, ìri sě ìmivé ngá ri va va, ìmi ngá sě ambamba 'bá ngá ākò rĩ pi ní. ¹¹ Ádarú Múngú ri ìmi ní ã'bú sě lẹ̀tj be āndiāndĩ, ìmi sěkí rí ngá 'bá rĩ pi ní ẹ̀sǐ be cére. Ìmi sěkí dō ìmivé ngá 'bá ngá ākò rĩ pi ní, ìri sě kòpi ọwò 'dĩfò sě Múngú ní.

¹² Ngá ìmi ní sěé 'bá Múngú vé adri 'bá ngá ākò rĩ pi ní 'dĩ'bée, ìmi sěkí ẹ̀sǐ be cére agaá rá, ìri sě 'bá kárakarà pi ìmú Múngú ní ọwò 'dĩfò sě. ¹³ 'Bá rĩ pi ìmú Múngú ri íngú ngá ìmi ní sěé 'dĩ'bée sǐ. Ngá ìmi ní sěé kòpi ní 'dĩ'bée, ìri lū kíní, ìmi ẹ̀'yìkí ù 'dúkò múké Kúrísítò vé rĩ ã tã 'dụy ngaá rá. ¹⁴ Kòpi Múngú ri zj ìmi ní ẹ̀sǐ be cére, Múngú ní ìmi ní ẹ̀sǐ múké sěé ìzā kozú rĩ sǐ. ¹⁵ Ọwò 'dĩfò Múngú ní, ìri ní ívé Mvǎ sěé fěfě rú tã

be āmbúgú āmbúgú rĩ sǐ. Tã 'bá ní ríi átá ìrivé tã sǐ 'dĩri, tã ni aga rá.

Páulū átá ívé ẹ̀zì ã tã

10 Ma Páulū 'i, á má ìmi Kúrísítò ẹ̀sǐ be múké āzini tã be mǎdā rĩ ã rú sǐ. Ìmi ỳsúkí kíní, má ní adringará gá ìmi āsámúvú gé, ma ri 'o ỳrĩ sǐ, má kǎdò fūú ìmĩ rú 'bá gá sǐ rará rú, ma íbĩ adri ỳrĩ ākò ndò. ² 'Bá ụrụkò 'bée 'yokí ùnjò sǐ kíní, 'bá ri tã 'o sū 'bá Múngú ri nĩ 'bá kuyé rĩ pi tǐnj, sě má átá kòpi drǐgé ùkpò sǐ. 'Bo má kǎdò caá ìmi vúgá 'dĩlé, lè ìmi 'okí tã múké, má átá rí ìmi drǐgé ùkpò sǐ sū má ní átá 'bá tã ùnjí 'o 'bá rĩ pi drǐgé rĩ tǐnj ku. ³ 'Bá rikí dō adrii nyòókú drǐgé nógó drǎāāsīyā, 'bá 'díkí ẹ̀ 'dǐ sū 'bá nyòókú drǐgé rĩ pi ní ríi 'dǐj rĩ tǐnj ku. ⁴ Ngá ẹ̀ 'dǐ vé 'bá ní rizú ẹ̀ 'dǐ 'dǐzú ari 'ba Múngú vé rĩ pi ndězú ānĩ nō 'bée, adri ngá 'bá nyòókú nōri drǐgé rĩ pi ní rizú ẹ̀ 'dǐ 'dǐzú rĩ pi kuyé, 'bá ri ùkpò Múngú vé rĩ áyú rizú ẹ̀ 'dǐ 'dǐzú ari 'ba Múngú vé rĩ pi ã ùkpò ndězú ānĩ. ⁵ 'Bá lěkí āfú, āzini āgátá ríipi lẹ̀tj Múngú ri nǐzú rĩ ugaápi rĩ izaá 'dĩsĩ rá, 'bá lěkí 'bá yìkí be 'dĩni 'dĩ'bée ã újákí ìvé yìkí, kòpi ã 'dúkí rí tã Kúrísítò vé rĩ ngaá. ⁶ Lè ìmi 'dúkí tã Kúrísítò vé rĩ ngaá ẹ̀sǐ be cére, ã'diātāsīyā 'bá Kúrísítò vé tã 'dụ 'bá nga 'bá ku rĩ pi, 'bá kòpi ìrĩngǎ rá.

⁷ Ìmi ri 'bá rĩ ndre rú 'bá gá kíní, ìri 'bá Kúrísítò vé ni. Ìmi 'yokí dō kíní, ìmi ádarú 'bá Kúrísítò vé ni, lè ìmi nĩkí 'yozú kíní, 'bá ádarú 'bá Kúrísítò vé ni, sū ìmi tǐnj. ⁸ Ma dō ri ma íngú ùkpò Úpí Yẹ̀sū ní sěé má ní rĩ sǐ ambamba drǎāāsīyā, ùkpò 'dĩri, ìri sě ìmi pá tu ìmivé ẹ̀'yìngará agá ùkpò ùkpò, ìmivé ẹ̀'yìngará gò ísǐ vúlé ku. Ánĩ sě má adri drǐnjá sǐ ku. ⁹ Kòkòbǐ má ní sǐi sěé ìmi ní rĩ pi, á lè ã sě ìmi ní ỳrĩ ku. ¹⁰ Ìmi āsámúvú gé, 'bá ụrụkò ri 'yo, "Kòkòbǐ Páulū ní sǐi rĩ pi agá, sǐ tã 'a ni gé 'dǎá ùkpò ùkpò, ùkpò ni ambamba. 'Bo rú 'bá gálésĩ, Páulū ri ùkpò ākò, ìrivé tã átá rĩ pi ẹ̀zì ākò." ¹¹ 'Bá 'dĩni 'dĩ'bée ã nĩkí áamá múké 'yozú kíní, á ca dō ìmi vúgá 'dĩlé gí, ma tã rĩ 'o sū má ní sǐi sěé ìmi ní kòkòbǐ agá āngū vǔrá gálésĩ rĩ tǐnj.

¹² 'Bá ụrụkò 'bée ri ì íngú 'dǐgé kíní, ì ndékí tã sǐ cére nĩ, 'bo 'bá ícókí 'bá íngú sū kòpi ní ríi ì íngú rĩ tǐnj ku.

¹³ 'Bo 'bá íngúkí 'bá ùkpò ì ní sěé 'bá ní kuyé rĩ sǐ ku, 'bá lěkí 'bá íngú ẹ̀zì Múngú ní sěé 'bá ní, 'bá ní ríi ngaá rĩ sǐ. Ẹ̀zì 'bá ní ngaá rĩ, 'bá ālè ìmi be trú ālu. ¹⁴ 'Bá lěkí 'bá íngú mụzú bǎdǎrú ku, ã'diātāsīyā 'bá ìjǐkí ándúrú ù 'dúkò múké Kúrísítò vé rĩ ùlū ìmi ní rá. ¹⁵ Lè 'bá íngúkí 'bá tã 'bá ụrụkò 'bée ní 'oó rĩ sǐ ku. 'Bá 'bǎkí 'bá ẹ̀sǐ agá 'dǎlé 'yozú kíní, ìmi dō ùkpò ùkpò ìmivé ẹ̀'yìngará agá, ìri sě ẹ̀zì 'bávé ìmi āsámúvú gé rĩ, ìri mba mụzú drǐdrĩ. ¹⁶ Kúru 'bá ícò ù 'dúkò múké rĩ jì mụ ùlū āngū ìmi gǎrǎ gá sǐ rará rú, 'bá āzi ní drí mụy ẹ̀zì ngaá 'a ni gé kuyé rĩ agá. ¹⁷ Búkū Múngú vé rĩ kíní, "'Bá rĩ lè dō 'i íngú, lè ẹ̀ íngú 'i tã Úpí ní 'oó 'i ní rĩ sǐ." ††¹⁸ 'Bá 'y-oópi kíní 'i 'bá múké rĩ, ìrivé tã 'yoó 'dĩri ẹ̀zì ākò. Ngá múké rĩ, lè Úpí Yẹ̀sū Kúrísítò ã 'yo ìrivé tã kíní, ìri 'bá múké nĩ.

† 9:9 Sǎwúmǎ 112:9

†† 10:17 Yẹ̀rēmíyā 9:24

Páulū pi 'bá áyúāyū ūnjó rú rī pi be

11 Ma dō ri átángá azakaza vé ni átá, lē ūmi 'bāki bí rizú tā má ní rií átá rī yizú ẹsǐ be mādā. Lē ūmi 'bāki bí tā rī yizú. ² Á 'bā ūmivé tā má ẹsǐ agá āmbúgú, sū Múngú ní ūmivé tā 'bāā āmbúgú 'í ẹsǐ agá rī tǐnj. Á lē ūmi ā'yīi sēé jeé Kúrísítō ní, sū ū ní mvá ūkúnjā kácánjā rú ni ā'yīi sēé jeé ágó ālu ní rī tǐnj. ³ 'Bo ma ūrǐ sǐ, ā'diātāsīyā 'bá ụrụkọ'bée ímú ūmī mī ū'bā, sē ūmivé yǐkǐ ri 'i újā ícá ūnjǐ, sū ūnjǐ ní Évā † ẹ mī ū'bāā rī tǐnj, sē ūmi Kúrísítō ri gā sǐ. ⁴ 'Bá ūlūkí ūmi ní tā Yēsū vé rī gí, Índrí Uleterē rī ású ūmi rá, ūmi ẹ'yǐkǐ ụ'dúkọ 'bá ní ūlūú rī múké. 'Bo 'bá āzi ímú tā Yēsū vé rī újā ūlūú ūmi ní ū'dú be túngú, ūmi ā'yǐkǐ nóni índrí túngú ni vé tā, ūmi gākǐ ụ'dúkọ múké 'bá ní ándúrú ūlūú ūmi ní drǐdrǐ 'dāri sǐ. ⁵ 'Bá áyúāyū ūnjó rú 'yo'bá kǐnǐ, ū ndékí 'bá rī pi tā sǐ cére nǐ 'dǐ'bée, ẹzǐ má ní ngaá rī ndé kǔpívé rī rá. ⁶ Átángá má ní rií átá rī índré sū 'bá ū ní ímbá kuyé ni tǐnj, 'bo á nǐ tā ambamba. 'Bá ūlūkí ūmi ní tā rī pi ārevú cére uleterē. ⁷ Á 'o ūnjǐ má ní ma 'bāzú kú mādā ūmi ūnjǐzú rizú ụ'dúkọ múké Múngú vé rī ūlūzú ūmi ní kána? ⁸ Má ní rizú ẹzǐ ngazú ūmi āsámvú gé rī gé, má u'du mǔfēngā 'bá kǎnísā ụrụkọ'bée agá rī pi vúgá ẹzǐ rī ngazú ānǐ. ⁹ Lókí má ní adrizú ūmi be trǐ rī gé, mǎ adri dō ngá ākó drāāāsīyā, á zǐ ngá ūmi tǐ gé āluṅáni kuyé, ā'diātāsīyā 'bá Yēsū ri ẹ'yǐ'bá gí ímú 'bá āngū Mākēdōnīyā vé rī gélésīla rī pi sēkǐ má ní ngá ma ndē 'bá rī pi nǐ, á gō ngá āzi zǐ ūmi tǐ gé dǐjǐ ku. ¹⁰ Áda ádarú Kúrísítō vé tā áda rī ní adrií má ẹsǐ agá anigé rī sǐ, 'bá āzi āngū Ākáyā vé rī †† agá 'dǐgé ícǔpǐ 'yoópǐ kǐnǐ, mǎ íngú ma tā 'dǐri sǐ ku 'dǐni 'dāāyo. ¹¹ Adri 'yozú kǐnǐ, á lē ūmi ku 'dǐni kuyé, Múngú nǐ rá, á lē ūmi lēlē. ¹² Á lē tā rī 'oó mǔzú sū má ní rií 'oó nǐjǐ rī tǐnj, ā uga rǐ 'bá rǐ 'bá ū íngú 'bá 'yo'bá kǐnǐ ū rǐ ẹzǐ nga sū 'bá tǐnj 'dǐ'bée vé ẹzǐ ā ngangará rá. ¹³ 'Bá áyúāyū ūnjó rú 'dǐ'bée, kǔpǐ 'bá ūnjó rú ni pi, kǔpǐ ri ẹzǐ nga ūnjō sǐ, kǔpǐ 'dukǐ ū 'bāā kuú Kúrísítō vé 'bá áyúāyū ni pi rú. ¹⁴ 'Bo mǎ ẹsǐ tǐ tā 'dǐri sǐ āluṅáni kuyé! Ā'diātāsīyā Sātánā 'du 'i 'bāā sū mǎlāyíkā ūtúnjā vé rī tǐnj. ¹⁵ Sātánā vé ātǐ 'bá rǐ pi ā 'dukǐ dō ū 'bāā 'bá tā 'o'bá pǐrǐ ni pi tǐnj drāāāsīyā, tā 'dǐri sē mǎ ẹsǐ tǐ ānǐ āluṅáni ku. Ūdǐ ni gé, ū ímú kǔpǐ rǐrǐnjā tā ūnjǐ kǔpǐ ní 'oó rǐ sǐ rá.

Páulū íngú 'i tǐzāngā 'í ní nyaá rǐ sǐ

¹⁶ Á lē ẹndǐjǐ 'yoó ūmi ní dǐjǐ, 'bá āzi ā ūsū 'yozú kǐnǐ, ma azakaza rú 'dǐni ku. ūmi ūsūkǐ dō kǐnǐ, ma azakaza rú, ā adri sū ūmi ní 'yoó ma azakaza rú rǐ tǐnj, mǎ íngú rǐ ma íngúngū. ¹⁷ Ádarú tā má ní átá 'dǐri adri 'yozú kǐnǐ, tā Úpí ní lēé mǎ átá ri kuyé, íngúngará má ní ma íngúzú 'dǐri, ūri lū kǐnǐ, ma ri átá sū 'bá azakaza rú ni tǐnj. ¹⁸ 'Bá ụrụkọ'bée dō rǐ ū íngú tā ū ní ngaá rǐ sǐ, ma kpá ma íngú sū kǔpǐ tǐnj. ¹⁹ ūmi ūsūkǐ kǐnǐ, ūmi nǐkǐ tá rá, 'bo ūmi ri 'bá azakaza rú ni pi vé tā yǐ. ²⁰ ūmi ri sē 'bá rǐ pi ri ūmi 'bá ámá sū tǔgǐrǐ tǐnj, kǔpǐ ri ūmivé ngá ali ūmi drǐgé sǐ,

† Évā: Évā ri ūkú Múngú ní 'dó gbíi drǐdrǐ rǐ. ūri ẹndrépǐ 'bá vū drǐgé rǐ pi vé ní cére. ūnjǐ ū'bā Évā ẹ mǐ, nya pǐtǐ ā ū'a Múngú ní 'yoó ā nyakǐ ku ri. 'Í lā 'dóngará 3:1-19. †† Ángū Ākáyā vé rǐ: Kǔrǐ Kōrínítō vé rǐ ūri āngū Ākáyā vé rǐ agá.

kǔpǐ ri ūmivé ngá ali ūmi drǐgé sǐ mǐ mbamba sǐ, kǔpǐ ri ū íngú, 'bo kǔpǐ ri ūmi ide. ²¹ Má ā'yǐ rá, tā ū ní 'oó 'dǐ'bée tǐnj 'dǐri, ūri drǐnjā sē! Tā 'dǐni 'dǐ'bée ndē 'bá ūkpó rá.

Ma nóni ri átá sū 'bá azakaza rú ni tǐnj, kǔpǐ dō rǐ ū íngú, ma kpá ma íngú rá. ²² Kǔpǐ kǐnǐ dō ūvé súrú Ēbéré, ma kpá Ēbérégú, kǔpǐ kǐnǐ dō ūvé súrú Ísérélē, ma kpá Ísérélégú, kǔpǐ kǐnǐ dō ūyú Ābūrámā † vé ni, ma kpá úyú Ābūrámā vé ni. ²³ Kǔpǐ kǐnǐ 'dǐri ū nyo ri ẹzǐ nga Kúrísítō ní? Á nǐ rá, ma ri átá sū 'bá drǐ be ábápi gí ni tǐnj. Á nga ẹzǐ Kúrísítō ní ūkpó sǐ kǔpívé rǐ ndéé rá, rikǐ ma ū'yǐjǐ jǐ ū ní rizú āngū ū'yǐzú rǐ agá vú be kárakará, rikǐ ma ūgbāā ūnjǐ ūnjǐ vú be kárakará, á nya tǐzāngā drǐdrǐ ẹ tǐ ísú vú be kárakará. ²⁴ Yāhúdǐ rǐ pi ūgbáki ma zāā lā'bú ū ní údé āngū ūgbázú ni sǐ caá vú be tǔwú, vú ālu ālu kǔpǐ rikǐ ma ūgbāā caá pǔkú na drǐ ni úrǔmǐ. ²⁵ Ūgalaku Rómā vé rǐ pi ūgbáki ma kǐlǐnjā sǐ caá vú na, mávé ari'ba rǐ pi úvǐkǐ ma írā sǐ, kǔlúmgba āndíāndǐ na má ní rizú ẹcǐzú rǐ pi rikǐ ū ūsǐjǐ írā rǐ 'bá gá, ānǐ sē kǔpǐ rikǐ ūtǐjǐ yǐjǐ ā ndúgé, sē má adri yǐjǐ tafu rǐ agá 'dāā ínjǐ be rá, ūtǔ njǐjǐ. ²⁶ Ẹcǐjǐ má ní tuú mǔjǐ rárá rú vú be kárakará 'dǐ'bée agá, má ẹ'dǐpáa Yāhúdǐ rǐ pi, 'bá adri 'bá Yāhúdǐ rú ku rǐ pi be, kǔpǐ sēkǐ má ní tǐzāngā ambamba, má ísú tǐzāngā 'bá rǐ 'bá āngū ali 'bá rǐ pi drǐgé, āzini á nya tǐzāngā yǐjǐ āmbúgú dǐjǐ dǐjǐ rǐ agá 'dǎlé. Kǔrǐ rǐ pi agásǐ, āngū ā'wǐ cǐnyáfā rú rǐ pi agásǐ, yǐjǐ bǎlālā rǐ pi agásǐ, 'bá 'yo'bá kǐnǐ, ū nǐkǐ Úpí Yēsū ri gí 'dǐ'bée drǐgé, á nya tǐzāngā ambamba. ²⁷ Má ū'bǐ ẹzǐ ngaá tā ūkpó ūkpó ni pi agásǐ, ínjǐjǐ kárakará á ko ụ'dú kuyé. Má adri ẹbǐrǐjǐ sǐ, yǐjǐ úvá ndē ma, ngá má ní nyaanya ni 'dāāyo. Īgbē fǐ ma ambamba, bǔngó má ní suú sēepǐ mǎ rǐ 'bá ní kozú ni 'dāāyo. ²⁸ Īzāngā má ní rií nyaá kárakará 'dǐ'bée agá, ụ'dú ālu ālu, 'bá Yēsū ri ẹ'yǐ'bá gí vūrā āndíāndǐ agásǐ rǐ pi vé tā ri fǐí má ẹsǐ agá, sē á ri kǔpǐ ā tā ūsǔjǐ. ²⁹ 'Bá rǐ dō ūkpó ākó, ma ūrivé tā 'du 'bá má ẹsǐ agá tā āmbúgú rú. 'Bá āzi úbé dō 'bá ụrụkọ 'deé ūnjǐkǎnyā agá, ūri sē mǎ ẹsǐ ri veve. ³⁰ Ma dō ma íngú, ma ri ma íngú má ní adrií ūkpó ākó rǐ sǐ. ³¹ Múngú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé Ẹtǐpǐ nǐ tā má ní rií átá 'dǐ'bée rá, adri ūnjō ku, ẹ íngúkǐ Múngú ri mǔzú nyonyo. ³² Lókí má ní adrizú kǔrǐ Dāmāsékē vé rǐ agá 'dǎlé rǐ gé, gávānā adriípi 'bāgú Ārétā ā pálé gá rǐ 'bá āngaráwá rǐ pi rií kǐjǐ kánǐ vé rǐ pi ūtēé, kǔpǐ ā rǐkǐ rǐ ma. ³³ 'Bo 'bá ụrụkọ kokǐ mǎ tǐzā, 'dukǐ ma suú wǔrǔgǐ agá, kǔpǐ sukǐ ma kǔrǐ rǐ vé kánǐ rǐ vé úlé gá sǐ mǔzú vǔgá 'dāā, má ápá mǎ náké.

Yēsū 'i da tā Páulū ní índrǐlǐkǐ agá

12 Ma ma íngú mǔzú íngúngū, á nǐ rá íngúngará má ní ma íngúzú 'dǐri, ngá āzi má ní ícǔ ísú 'a ni gé 'dāāyo, 'bo ma ma íngú mǔzú índrǐlǐkǐ, āzini tā Úpí Yēsū ní 'i daá má ní rǐ sǐ mǔzú drǐgélé. ² Ma Páulū 'i, má ẹ'yǐ Kúrísítō ri gí, índrǐlǐkǐ agá, 'dukǐ ma jǐjǐ mǔjǐ adrií vūrā Múngú vé 'bǔ gé 'dǎlé rǐ agá, vǔdrǐ ni 'du nóni caá ílǐ mǔdrǐjǐ drǐ ni sǔ. Í ní ma 'dǔzú mǔzú rǐ gé, 'dukǐ

‡ Ābūrámā: Múngú zǐ Ābūrámā ri kǐnǐ, ā ku ívé 'bá 'bǐtǐ āsámvú gé rǐ pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mǔjǐ āngū āzi ū'dǐ ni gé. Ābūrámā ri ẹ'bǐpi Yāhúdǐ rǐ pi vé rǐ, tǐkǐ ūri ílǐ ẹlǐfǐ ālu mǔdǔrǐlǐ ārō (1,800) gé, ísú tǐkǐ drǐ Yēsū ri kuyé. 'Í lā 'dóngará 12-25.

dō ma mužú mâ rú'ba be 'bōrō yā, dō 'dukí mâ índrí mužú yā, á nī kuyé, Múngú nī'ngá nī.

³ 'Dukí dō ma mužú mâ rú'ba be 'bōrō yā, dō 'dukí mávé índrí mužú áyu yā, Múngú nī'ngá nī. ⁴ 'Dukí ma mužú vūrā Múngú ní adrizú rī gé, á ca mužú tā ūnyī be ambamba ī ní ícō tā ni ūlūū bā ku ni yījī. ⁵ Ma ri ma íngú tā 'dāri sī, adri 'yozú kīnī, ma ri mâ ngúlúpi íngú yā 'dīni ku, tā má ní ícō ma íngúzú rī, īri 'yéjá tā má ní adrii ūkpō ākō rī sī. ⁶ Mā íngú dō ma íngúngū drāāāsīyā, má ícō adrii azakaza rú ku. Ma tā áda rī átá mužú áyu. 'Bo á lē rīí átá mužú bādārú ku, 'bā āzi ā ūsū rī 'yozú kīnī, tā má ní 'oó, āzini má ní átá rī, á ndē tā sī nī 'dīni ku.

⁷ Ma nóni ri má ẹsī 'bā rizú tā āyāzú āyāyā má ní ndreé 'dāri ā tā ūsūzú. Īpēkī Sātānā vé índrí ūnjī áyúāyū ni ímú má ní'zāngā sēé ūnjī ūnjī, má íngú rī ma ānī ku. ⁸ Á má Úpí Yēsū ri caá vú be na, ā 'dō ūzāngā má ní rīí nyaá rī mâ rú'ba gá sī rá. ⁹ 'Bo īri ní újázú má ní kīnī, "Ngá 'yéjá mí ní lēé rī, īri ẹsī múké mávé rī. Mi dō ūkpō ākō, mávé ūkpō ri ẹjī nga mí rú'ba gá rá." Kúru má ní adrii ūkpō ākō rī sī, ma ānī āyīkō sī, ma ma íngúngū, Kúrísitō ā sē rī má ní ūkpō bēnī. ¹⁰ Mā adri dō ūkpō ākō, ā rikí dō ma u'daá, mâ nya dō ūzāngā, ā ọcūkí dō ma ūnjī ūnjī, āzini má ri dō tā ẹnjīnjī 'dubú drāāāsīyā, á nī rá, īri múké Kúrísitō vé tā sī. Ma dō ūkpō ākō, Kúrísitō ri má ní ūkpō sē rá.

Páulū 'bā ẹsī 'bā Yēsū ri ẹ'yī'ba gí Kōrínítō agá rī pi drígé

¹¹ Má índré sū 'bā azakaza rú ni tīnjī, īmi sēkí ma índré azakaza rú nī. Īmi té kōdō ícō ẹjī má ní ngaá múké rī vé tā átá nī. 'Bā áyúāyū ūnjō rú 'yo'ba kīnī, ī ndēkí 'bā rī pi tā sī cére nī 'dī'bée, ẹjī má ní ngaá rī ndē kōpivé rī rá. ¹² Má ní rizú ẹjī ngazú īmi āsámuvú gé rī gé, á 'bā ẹsī mādā ẹjī ngazú ūkpō sī, á 'o tá āyāzú āyāyā ni pi, āzini tá ambugu ambugu índré'ba índréndrē ni pi. Tā má ní 'oó ū'dū be túngú túngú 'dī'bée, īri mávé ẹjī má ní ngaá adrizú Yēsū vé 'bā áyúāyū ni rú rī vé tā lū nī.

¹³ Ngá má ní 'oó 'bā kánísā vé rī pi ā uration ní rá, má ní 'oó īmi ní kuyé rī ā'di? Ngá má ní 'oó kuyé rī, 'yéjá á zī mūfēngā īmi vúgá kuyé. Īmi trūkí ma tā ūnjī má ní mūfēngā zizú īmi vúgá kuyé 'dīri ā tā sī rá.

¹⁴ Nóni mávé mungará má ní lēzú mužú īmi ndrezú nōri, īri vú na ni, 'bo á lē ọgū 'bāā īmi drígé ku, ā'diātāsīyā á lē ngá īmi vúgá kuyé, á lē īmi 'dukí tā Kúrísitō vé rī ngaá mužú áyu. Īmi ndrekí drī ká, anjīnā nyírīnā rī pi ícókí 'bā ī tī'ba rī pi ā tā mbaá nī ku, 'bā anjīnā rī pi tī'ba rī pi anjīnā rī pi ā tā mba nī. ¹⁵ Ma adri āyīkō sī má ní lēé ma adrii īmi tā sī rī sī. Á lē īmi agaá rá, 'bo īmi lēkí ma ku āsī? ¹⁶ Īmi ā'yīkí rá 'yozú kīnī á 'bā ọgū īmi drígé kuyé, 'bo 'bā uration'bée ūsūkí kīnī, ma ri ma nje mu ngá upa īmi drígé sī mī mbamba sī. ¹⁷ 'Bā má ní pēé mužú īmi vúgá 'dī'bée 'dukí nyo ngá īmi drígé sī mī mbamba sī rá? ¹⁸ Á pē Tītō pi 'bā Yēsū ri ẹ'yī'pi gí ni be mužú īmi ndreé, 'bo Tītō 'du ngá āzi īmi drígé sī mī mbamba sī kuyé. 'Bā 'dukí tā rī ngaá sū Tītō ní 'dubú ngaá rī tīnjī.

¹⁹ Īmi ri ūsū, tā 'bā ní rīí átá 'dīri, 'bā nyo ri 'bā ẹrī? 'Bā ri tā 'dīri ūlū īmi ní Múngú ẹndreṭi gé, sū ātī'ba Kúrísitō vé ni pi tīnjī. Īmi ūndī mávé rī pi, tā ārēvú cére 'bā ní rīí 'oó rī, 'bā lēkí īmi útú, īmi adrikí rī ūkpō ūkpō īmivé ẹ'yīngará agá. ²⁰ Ma ri 'o ūrī sī, sā āzi ni sī, má kādō mužú īmi ndreé, tā īmi ní rīí 'oó rī sē má ní āyīkō ku, tā má ní rīí 'oó rī sē kpá īmi ní āyīkō ku. Tā má ní ūrī sēépi īmi tā sī rī, āgátá īmivé rī, ā'yā, 'a vengará, acon-gará, ūnjō ūlīngará 'bā āzi drígé, ā'yóngará, 'bā u'dan-gará, āfú, āzini íngángará tā sī mgbārāsī rī. ²¹ Ma adri ūrī sī, má kādō gōó mužú īmi ndreé dījī, á muž dō ísú 'bā uration īmi āsámuvú gé, kōpi drī ri ūnjīkányā 'o mužú, ri ọwū 'bā mužú bādārú, 'okí tā pīrī ku, kōpi ri ẹbīrī rú'ba nōri vé rī vé tā 'du nga áyu, ma adri drīnjā sī Múngú ẹndreṭi gé, kōpi ní ẹsī újā kuyé rī sī.

Tā ūdūmbītā Páulū ní átá ūkpō ūkpō rī

13 Mávé mungará īmi vúgá īmi ndrezú nōri, īri vú na ni. Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, "Tōkí dō 'bā, lēkí dō īrivé tā lījī, lē 'bā rīrī, dōku 'bā na tā rī ndre'ba ī mī sī rá ni pi ā adrikí'ndī." ¹² Ándúrú má ní mužú īmi ndrezú vú rīrī rī gé, má átá īmi ní ūkpō ūkpō, má kīnī, 'bā ūnjīkányā kuúpi ku rī, ma īri rīrīnā rá. Nóni má ní drī adrizú īmi gārā gá sī rará rú rī gé, á lē tā 'dīri ẹndījī lūú īmi ní dījī. Má kādō ma újā gōó īmi vúgá 'dīlé, 'bā ándúrú ūnjīkányā 'o'ba rī pi 'bā uration ūnjīkányā 'o'ba vúlé rú rī pi be, ma kōpi rīrīnā rá. ³ Īmi lēkí nījī 'y-ozú kīnī, Kúrísitō ri sē ma ri tā rī átá nī. Kúrísitō adri ūkpō ākō kuyé, īri ūkpō be 'bā ūnjīkányā 'o'ba īmi āsámuvú gé rī pi rīrīnāzú. ⁴ Ī ní īri gbāzú pẹṭi alambaku sígá rī gé, īri ūkpō ākō, īri nóni ri adri ūkpō Múngú vé rī sī. 'Bā ándúrú ūkpō ākō, sū Kúrísitō ní ándúrú adrii ūkpō ākō rī tīnjī, 'bo īmi ímú ndre 'bā ímú adri ūkpō Múngú vé rī sī, sū Kúrísitō ní adrii rī tīnjī.

⁵ Lē 'bā ālu ālu ā ū'bī 'i á má ẹ'yī dō Yēsū ri rá. Īmi nīkí á má 'yozú kīnī, Kúrísitō Yēsū ri adri īmi agá 'dīni kuyé? Īmi ẹ'yīkí dō īri kuyé, īmi í'dé ū'bīngará 'dīri sī rá. ⁶ Má ūsū īmi ícō nī á má rá 'yozú kīnī, 'bā agakí ū'bīngará rī gí. ⁷ 'Bā 'okí dō tā rī fūú pīrī kuyé drāāāsīyā, 'bā ri Múngú ri zī, īmi 'okí rī ūnjīkányā ku. 'Bā zīkí Múngú ri, adri 'yozú kīnī, 'bā índrekí rī ānī múké yā 'dīni ku, īmi 'okí rī tā pīrī.

⁸ Lē 'bā ọwukí tā áda rī ku, 'bā 'dukí tā áda rī ngaán-ga. ⁹ 'Bā adrikí dō ūkpō ākō drāāāsīyā, 'bā āyīkō sī īmi ní adrii ūkpō ūkpō Kúrísitō agá rī sī, āzini īmi ní īrivé tā 'dubú ngaá rī sī. 'Bā Múngú ri zī īmi ní, īmi 'okí rī tā 'dīri mužú drígélé. ¹⁰ Má ní drī cazú īmi vú 'dīlé kuyé rī gé, á lē tā 'dī'bée sī sēé īmi ní drīdrī, má kādō caá īmi vú 'dīlé, má átá rī īmi drígé ūkpō sī ku. Úpí sē má ní ūkpō 'dīri īmi ūzā kozú, adri 'yozú kīnī, īmi 'ozú ūnjī ku.

Páulū vé mōdō ā ūdū sēé rī

¹¹ Má ẹdrípījī má ọmvúpījī Kúrísitō ri ẹ'yī'ba gí rī pi, lē īmi újákí īmivé adringará ē ícá múké, lē īmi yīkí tā má ní sī kōkōbī 'dīri agá rī yījī. Lē īmi adrikí múké yīkí be

ãlu, tãkíri ã adri ãmi be. Múngú 'bâ lěépi lělē, ríipi tãkíri
sěépi 'bâ ésí agá rĩ ã adri ãmi be.

¹² Lě ãmi u'dekí ãmi ẹzìjì bẹdrĩ sí. ¹³ 'Bá Múngú vé rĩ pi
céré sěkí ãmi ní mōdó.

¹⁴ Ẹsí múké Úpí Yẹsũ Kúrísítō vé rĩ, lěngará Múngú vé
rĩ, Ẽzini ũkpō Índrí Uletere 'bâ úmúpi trù rĩ vé rĩ ã adri
ãmi be céré.

Gälätíyā

Tā bükü rĩ vé rĩ ā ũlūngará

Gälätíyā ri ágágá āngū nóni ĩ ní zĩj Tákĩ rĩ agá. Páulū pi Bārūnábā be, kōpi sēkí ũ'dúkó múké Yēsū vé rĩ kūrū Gälätíyā vé rĩ pi agásĩ, sē 'bá kárakarā újákí ésĩ Yēsū ri ẹ'yĩzú rá (Ĕzĩ 13-14). Páulū kĩnĩ, 'bá ícókí Múngú ní āyĩkō sēé ẹzĩ 'bá ní ngaá rĩ sĩ ku. 'Bā 'yéná adri pĩrĩ Múngú ẹndrẹtĩ gé ẹ'yĩngará sĩ, sū Yāhúdĩ rĩ pi vé ẹ'bípĩ Ābūrāmā tĩnĩ. Cápītā 5-6 lū 'bá ní kĩnĩ, 'bā Yēsū ri ẹ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi, lē Índrĩ Uleterē rĩ ā ũlū 'bá ní tā pĩrĩ 'bá ní adrizú Kūrīsītíyānĩ rú rĩ nĩ, ā sē rĩ 'bā 'dúkí rĩ tāĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá, āzini 'bā lēkĩ rĩ 'bá ụrụkō lēlē.

Páulū sē mōdó Kūrīsītíyānĩ Gälätíyā gá rĩ pi ní

1 Ma Páulū ĩ ní zĩj ímú ẹzĩ ngaá Yēsū Kúrísitō vé 'bá áyúāyū ni rú rĩ 'i. Mávé zĩngará nōri íbĩ íngá 'bá áda vúgá kuyé, íbĩ íngá Yēsū Kúrísitō vúgá, āzini Ẹtẹpĩ Múngú ĩri ingaápi gōópi ídri rú drāngará gálésĩ rĩ vúgá. ² 'Bā má ọgūpĩj Yēsū Kúrísitō ri ẹ'yĩ' 'bá gĩ, adri' 'bá má be trú nō' 'bée be, 'bá sēkĩ ĩmi ní mōdó.

Īmi 'bá Yēsū ri ẹ'yĩ' 'bá gĩ kānisā āndíāndí āngū Gälätíyā vé rĩ agá rĩ pi, á sĩ kōkōbĩ 'dĩri sēé ĩmi ní nĩ.

³ Tákĩri, āzini ésĩ múké 'bá Ẹtẹpĩ Múngú vé rĩ, āzini Úpĩ Yēsū Kúrísitō vé rĩ ā adri ĩmi be. ⁴ Úpĩ Yēsū Kúrísitō sē 'i drāá rōbōṅṅō rú 'bávé ũnjĩkānyā ā tā sĩ, 'bā pazú tā ũnjĩ nyōókú nōri vé rĩ agásĩ, sū 'bá Ẹtẹpĩ Múngú ní tā nĩ ũtĩj rĩ tĩnĩ. ⁵ Ĕ íngúkĩ Múngú ri mụzú nyonyo. Āmĩnā.

Ú'dúkó múké áda rĩ, ĩri 'yéná ālu

⁶ Mā ésĩ ísú ĩzāngā, ĩmi ní koro Múngú ĩmi zĩjpi ésĩ múké Kúrísitō vé rĩ sĩ rĩ kuú rá, ĩmi ní gōó ĩmi újā ú'dúkó túngú ni vé tā 'dụđụ ngaá áyú rĩ sĩ. ⁷ 'Bā ụrụkō ímúkĩ ĩmĩ drĩ izaá, kōpi újákí ú'dúkó múké 'dĩri ũlūú gōrōṅṅō rú, 'bo ú'dúkó 'dĩri adri ú'dúkó múké Kúrísitō vé ni ku. ⁸ Ú'dúkó múké 'bá ní ándúrú ũlūú ĩmi ní gĩ 'dāri, 'bá āzi ímú dō újā ũlūú túngú, dō ĩri mālāyíkā íngápi 'bū gélésĩ ni yā, dō 'bá āzi yā, dō ma 'i yā, Múngú ā lĩ ĩrivé tā ũnjĩ. ⁹ Ándúrú á 'yo ĩmi ní rá, á lē gōó ẹndĩj 'yoó ĩmi ní dĩj, 'bá āzi ímú dō ú'dúkó múké ĩmi ní ándúrú ẹ'yĩ' gĩ 'dāri újā ũlūú túngú, Múngú ā lĩ ĩrivé tā ũnjĩ.

¹⁰ Īmi kádó ũsūú, tā má ní ríí átá 'dĩ' 'bée, ma ri átá āyĩkō sēzú 'bá áda ní? Tā má ní ríí átá 'dĩ' 'bée adri 'yozú kínĩ, āyĩkō sēzú 'bá áda ní kuyé, ĩri āyĩkō sēzú Múngú ní. Mā ri té dō tā 'dĩri átá āyĩkō sēzú 'bá áda ní, má ícō té adrii átĩ' 'bá Kúrísitō vé ni ku.

Múngú zĩ Páulū ri nĩ

¹¹ Má ẹdrípĩj má ọmvúpĩj, á lē ĩmi nĩkĩ múké 'yozú kínĩ, ú'dúkó múké má ní ũlūú ĩmi ní 'dĩri íbĩ íngá 'bá

áda vúgá kuyé. ¹² Ú'dúkó 'dĩri 'bá āzi ímbá ma ānĩ nĩ kuyé, dōku 'bá áda ũlū má ní nĩ kuyé. Yēsū Kúrísitō 'i'da 'i má ní índrĩlĩkĩ agá, ũlū má ní tā rĩ nĩ.

¹³ Īmi nĩkĩ rá, á ri mēre Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ 'dụđụ ngaá. Á ri 'bá Múngú vé rĩ pi ọcūpĩ ũnjĩ ũnjĩ, á lē kōdō kānisā rĩ izaá. ¹⁴ Mēre Yāhúdĩ rĩ pi vé má ní ũnjĩ rĩ, béré mávé rĩ gé, 'bá āzi Yāhúdĩ rĩ pi āsámvú gé 'dĩgē ma ndēepi ni 'dāáyo, mēre má ẹ'bípĩj pi ní ímbá 'bá ní rĩ, á 'dụ tā ni 'bāá ũkpó ũkpó. ¹⁵ 'Bo Múngú 'bā ésĩ múké má ní, ĩpē ma ísú tĩkĩ drĩ ma kuyé. Múngú ũsū, ¹⁶ 'i'da 'i Mvọpĩ Yēsū ri má ní, mā mụ rĩ ú'dúkó múké Yēsū vé tā sĩ rĩ ũlūú 'bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní. Tā 'dĩri má ísú íngázú 'bá áda vúgá kuyé. ¹⁷ Á mụ Yēsū vé 'bá áyúāyū adri' 'bá má sĩ drĩdrĩ Yērūsālēmā gá 'dālē rĩ pi zĩj tā sĩ āluṅáni kuyé, á 'de mụđū āngū Árábĩ rĩ pi vé rĩ gé. Vúdrĩ ni gé, má ní gōzú ma újázú mụzú vúlē kūrū Dāmāsēkē vé ándúrú má ní adrizú rĩ gé.

¹⁸ Ílĩ na ā vúdrĩ gé, má ní 'dezú mụzú Pétērō ri ndrezú Yērūsālēmā gá 'dālē, 'bá adrikĩ ĩri be caá ú'dụ mụdrĩ drĩ ni tōwú. ¹⁹ 'Bo má ísú Yēsū vé 'bá áyúāyū rĩ pi ā ụrụkō kuyé, 'bá má ní ísú ndree rĩ 'yéná Úpĩ Yēsū ẹ-drípĩ Yōkóbū † 'i. ²⁰ Á 'yo ĩmi ní Múngú ẹndrẹtĩ gé, tā má ní sĩ sēé ĩmi ní 'dĩri adri ũnjō kuyé. ²¹ Vúdrĩ ni gé, má ní gōzú 'dezú mụzú āngū Síríyā vé rĩ gé, āzini āngū Kĩlĩkíyā vé rĩ gé. ²² 'Bo 'bá Kúrísitō ri ẹ'yĩ' 'bá āngū Yūdáyā vé rĩ agá 'dālē rĩ pi nĩkĩ ma kuyé. ²³ Kōpi yĩkĩ 'yéná tā má ní ríí 'oó rĩ ā kúbĩ, 'bá rĩ pi ríkĩ 'yoó kínĩ "Ágó ándúrú rípi 'bā ọcūpĩ ũnjĩ ũnjĩ rĩ, ĩri nóni ri ú'dúkó múké ĩri ní kōdō lēé izaá rĩ ũlū 'bá rĩ pi ní."

²⁴ Kōpi íngúkĩ Múngú ri ānĩ rá mā tā sĩ.

Yēsū vé 'bá áyúāyū rĩ pi ā'yĩkĩ tā Páulū ní ímbá rĩ rá

2 Kuru ílĩ mụdrĩ drĩ ni sū ā vúdrĩ gé, á gō mụđú Yērūsālēmā gá 'dāá dĩj, 'bá múkĩ Bārūnábā be, á jĩ Títō ri mụzú ĩndĩ. ² Á 'de mụđú 'dāá, ā'diātāsíyā Múngú

† Yōkóbū: Yōkóbū cápītā 'dĩri agá rĩ ĩri Yēsū vé ẹdrípĩ, ĩri 'bá Yēsū ri ẹ'yĩ' 'bá gĩ Yērūsālēmā gá rĩ pi vé drĩkoma. 'Í lā Ẹzĩ 15:12-21; 21:18-19.

i'da má ní nĩ kínĩ, mâ mu. Á ca muṣú drĩkoma Yāhūdĩ rĩ pi vé Yēsũ ri ẹ'yĩ' bá gí rĩ pi ịsú Yẹrūsālémā gá 'dāá, má ní ụ'dúkọ múké má ní rií ùlũú 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ní rĩ ùlũú kọpi ní. Á 'du tā 'dĩri ngaá 'dĩni lũzú kínĩ, ụ'dúkọ má ní ùlũú 'dĩri 'bá ázi ǎ ọwú rí ku, ẹzị má ní ngaá 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ǎsámwú gé rĩ ǎ drā rí kána ku. ³ Títọ 'bá ní muṣú ịri be rĩ adri Yāhūdĩgú kuyé, ịri Gĩrĩkĩgú, ịkí ágélé ni ẹ tị kuyé, 'bo drĩkoma rĩ pi mĩkí ịri sẹe ágélé ni ẹ tị ịj ụkpọ sị kuyé. ⁴ Á mu Yẹrūsālémā gá 'dāá, ǎ'diātāsīyā Yāhūdĩ urukọ ịsũ' bá kínĩ, ị ẹ'yĩkí Kúrísitọ Yēsũ ri gí rĩ pi ịfíkí 'bá ǎsámwú gé, drĩwālā Yēsũ Kúrísitọ ní sẹe 'bá ní rĩ izaá 'dĩsĩ rá, kọpi lẹkí 'bá 'bāá adrii túgẹrĩ rú rií tǎimbí Yāhūdĩ rĩ pi vé rĩ 'duṣú ngaá. ⁵ 'Bo 'bá ǎ'yĩkí kọpívé tā 'dĩri ǎlunǎni kuyé, 'bá lẹkí ụ'dúkọ múké áda 'dĩri ǎ áwí adrii ịmí ẹsị agá.

⁶ 'Bá ní 'bá ụmúngará gá Yẹrūsālémā gá 'dāá, 'bá drĩkoma rú rĩ pi 'bákí tró tá ǎzi tá má ní ùlũú 'dĩ' bée drĩgé kuyé. Múngú miłé gá, 'bá rĩ pi céré trótró, kúru á 'du drĩkoma rĩ pi vé tá 'bāá tá ǎmbúgú rú kuyé. ⁷ Kọpi ǎ'yĩkí rá kínĩ, Múngú pē ma muṣú ụ'dúkọ múké rĩ ùlũú 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ní, sũ ịri ní Pétēró ri pēe muṣú ụ'dúkọ múké ǎlu ǎlu 'dĩri ùlũú Yāhūdĩ rĩ pi ní rĩ tịni. ⁸ Múngú Pétēró ri pēepi muṣú ụ'dúkọ múké rĩ ùlũúpi Yāhūdĩ rĩ pi ní 'dĩri, ịri nóni ri ma áyú ụ'dúkọ múké rĩ ùlũú 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ní. ⁹ Yókóbũ pi Pétēró be, Yũwǎnĩ sị, kọpi ágófe kǎnísǎ vé rĩ, kọpi yíkí ẹsị múké Múngú ní sẹe má ní rĩ vé tá rá, kọpi ẹzíkí 'bá Bǎrúnábǎ be drĩ ịrĩ sị. Lũzú kínĩ, kọpi ǎ'yĩkí tá Yēsũ Kúrísitọ vé 'bá ní ịmbá rĩ rá, ǎzini kọpi ẹtĩkí rá kínĩ, 'bá ùlũkí ụ'dúkọ múké rĩ muṣú 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ní, ịtvé rĩ ùlũ muṣú Yāhūdĩ rĩ pi ní. ¹⁰ Tá kọpi ní zịj rĩ, kọpi kínĩ, ịcọ dọ rá, lẹ 'bá kokí Kúrísitĩyǎnĩ adri' bá Yẹrūsālémā gá, ngá ǎkọ rĩ pi ẹ ịzǎ, tá 'dĩri má ẹsị agá nọlẹ anigé má ní lẹe 'oó rĩ.

Páulũ átá tá Pétēró drĩgé ụkpó ụkpó

¹¹ Pétēró kǎ ịcá ǎnĩtĩyókǎ gá nọlẹ, á 'yo tá rĩ drĩ ni gé, ǎ'diātāsīyā tá ịri ní 'oó rĩ ụnjí. ¹² 'Bá ịmú' bá Yókóbũ vé ǎngálésí rĩ pi ní drĩ ịcázú kuyé rĩ gé, Pétēró ri ịnyá nyaá ^{††} 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi be trú. 'Bo 'bá 'dĩ' bée kǎ ịcá, gọ 'i njeé fũú 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ǎsámwú gé sị rá, ǎ'diātāsīyā 'o ụrĩ sị Yāhūdĩ 'yo' bá kínĩ, Kúrísitĩyǎnĩ adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ǎ ụlĩkí kọpi ǎ ágélé ẹ tị rá rĩ sị. ¹³ Yāhūdĩ urukọ adri' bá Kúrísitĩyǎnĩ rú rĩ pi ị'dókí tá rĩ 'oó sũ Pétēró ní 'oó rĩ tịni, kọpi gókí ịnyá nyangará 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi be rĩ kuú rá. Tá kọpi ní 'oó 'dĩri sē Bǎrúnábǎ 'de kpá rií tá rĩ 'oó sũ kọpi ní 'oó rĩ tịni.

¹⁴ Má kǎ muṣú ndree kọpi 'dukí ụ'dúkọ múké áda rĩ vé tá ngaá pịrị kuyé, má ní 'yozú Pétēró ní kọpi ẹndrẹtị gé 'drĩgé, "Mi Yāhūdĩgú, 'bo mi ri tá rĩ 'du nga sũ 'bá adrii pi Yāhūdĩ rú ku rĩ tịni. Ngá mí ní rizú Kúrísitĩyǎnĩ adri' bá

[†] Ágélé ẹ tị ịngará: Múngú lū ǎbũrámǎ ní kínĩ, anjĩ ǎgọ ǎbũrámǎ vé rĩ pi adriki dọ caá ụ'dú ǎrọ gí, lẹ ǎ ụlĩkí kọpi ǎ ágélé ẹ tị rá, lũzú kínĩ, kọpi anjĩ Múngú vé ni. 'Bá rĩ ǎ'yĩ dọ 'i ágélé ẹ tị sẹe ịj gá, ịri tǎim-bj Mósē vé rĩ 'du nga. 'Í lǎ 'dóngará 17:9-14; Ẹzị 15:1-5. ^{††} Ịnyá nyangará: Tǎimbj Mósē vé rĩ ǎ'yĩ Yāhūdĩ rĩ pi ǎ nyakí ǎnyápá urukọ' bée ku. Tá 'dĩri sē Yāhūdĩ rĩ pi ní ịnyá nyazú 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi be ku ǎni. 'Í lǎ Dětörönömē 14:1-21, Ẹzị 10:9-15.

Yāhūdĩ rú ku rĩ pi mĩzú mērē Yāhūdĩ rĩ pi vé rĩ 'duzú ngazú rĩ ǎ'di?

¹⁵ "Bá nọ' bée, Yāhūdĩ rĩ pi tịkí 'bá nĩ, 'bá adriki sũ 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku ụnjĩkǎnyǎ 'o' bá rĩ pi tịni ku. ¹⁶ 'Bá nĩkí ǎmá rá 'yozú kínĩ, 'bá ázi ịcọ adrii pịrị Múngú ẹndrẹtị gé ịri ní tǎimbj rĩ 'duṣú ngaá rĩ sị ku, 'bá rĩ ịcọ adri pịrị Múngú ẹndrẹtị gé, ịri ní Yēsũ Kúrísitọ 'bá paápi rĩ ẹ'yĩ rĩ sị. Tá ni sị, 'bá ní kpá ẹsị 'bázú Kúrísitọ Yēsũ drĩgé ǎni, 'bá adriki rĩ ǎni pịrị Múngú ẹndrẹtị gé, adri 'yozú kínĩ 'bá ní tǎimbj rĩ 'duṣú ngaá rĩ sị kuyé. ǎ'diātāsīyā 'bá rĩ ịcọ adrii pịrị ịri ní tǎimbj rĩ 'duṣú ngaá rĩ sị ku.

¹⁷ "Bá 'bákí dọ ẹsị Kúrísitọ ri ẹ'yĩzú, ịri sē 'bá adri pịrị Múngú ẹndrẹtị gé, 'bo 'bá drĩ ri ụnjĩkǎnyǎ 'o, 'dĩri nyo lū 'yozú kínĩ, Kúrísitọ sē 'bá fií ụnjĩkǎnyǎ 'oó nĩ? Adri 'dĩni ku! ¹⁸ 'Bo á gọ dọ fií tǎimbj Yāhūdĩ rĩ pi vé rĩ 'duṣú ngaá ịndĩ, tǎimbj rĩ lū 'yozú kínĩ, á 'o ụnjĩkǎnyǎ gí, ǎ'diātāsīyǎ á 'du tǎimbj rĩ ngaá céré kuyé. ¹⁹ Ọtú á ri adrii tǎimbj rĩ ǎ pálé gá, 'bo kǎ ma ọyụ tǎimbj rĩ agásí, á gọ tá Múngú vé rĩ 'duṣú ngaá rá. ²⁰ Yēsũ Kúrísitọ kǎ drǎá pẹtị alambaku sǐgé 'dāá, 'du mávé rú' bá ụnjĩkǎnyǎ 'ozú nọri gbǎá pẹtị alambaku sǐgé 'dāá ịndĩ. Má adri nóni sũ má ní adrii ụku rĩ tịni ku. Nóni Kúrísitọ ri adri má agá. Má ní rizú adrizú vũ drĩgé nọgọ rĩ gé, ma ri ẹsị 'bá Múngú Mvọpị ma lẹepi lẹlẹ rĩ drĩgé, ǎzini drǎapi mávé tá ụnjí sị rĩ drĩgé. ²¹ Má ịcọ ẹsị múké Múngú ní 'bá pazú ụnjĩkǎnyǎ agásí 'dĩri gǎá ku, té dọ adringará pịrị Múngú ẹndrẹtị gé rĩ ịsú tǎimbj Mósē vé rĩ ǎ 'dungará ǎ tá sị, drǎngará Yēsũ Kúrísitọ vé rĩ té adri ẹzị ǎkọ."

Tǎimbj ịcọ sẹe 'bá rĩ ịcá pịrị nĩ ku

3 Ịmi 'bá Gālātíyǎ vé 'dĩ' bée, ịmi azakaza rú! 'Bá ịmí drĩ izaápi 'dĩni rĩ ǎ'di 'i? Má ùlũ ịmi ní Yēsũ Kúrísitọ vé gbǎngará pẹtị alambaku sǐgé rĩ vé ịfifi uletere rá. ² ǎ lẹ ịmi lũkí má ní, ịmi ịsúkí Múngú vé Ịndrí Uletere rĩ ịmi ní tǎimbj Yāhūdĩ rĩ pi vé rĩ 'duṣú ngaá rĩ sị yǎ, dọku ịmi ní tá Yēsũ Kúrísitọ vé ị ní ùlũú rĩ yij, ịmi ní ịri ẹ'yĩ rĩ sị? ³ Ngá sẹepi ịmi ní adrizú azakaza rú 'dĩni rĩ ǎ'di? Ịmi 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' bá gí 'dĩ' bée, ịmi kǎ tá rĩ 'dó, Ịndrí Uletere rĩ ri ịmí drĩ koó nĩ múkényǎ rú. Ngá ịmi ní gọo ịmi 'bázú adrizú pịrị ụkpó ịmivé rĩ sị rĩ ǎ'di? ⁴ Ịmi nyakí ịzǎngǎ Yēsũ ǎ rú sị ambamba, ịzǎngǎ ịmi ní nyaá 'dĩri ǎ drǎ rí kuú kána? ⁵ Múngú sē ịmi ní Ịndrí Uletere rĩ nĩ, ǎzini 'o tá ǎyǎzú ǎyǎyǎ ịmi ǎsámwú gé nĩ. 'O tá 'dĩri 'dĩni, ịmi ní tǎimbj Yāhūdĩ rĩ pi vé rĩ 'duṣú ngaá rĩ sị yǎ, dọku ịmi ní tá Yēsũ Kúrísitọ vé ị ní ùlũú rĩ yij, ịmi ní ịri ẹ'yĩ rĩ sị?

⁶ Búkú Múngú vé rĩ átá ǎbũrámǎ * vé tá 'dĩni, "ǎbũrámǎ ẹ'yĩ Múngú ri rá, sē Múngú ǎ'yĩ ịri adrii 'bá pịrị 'i ẹndrẹtị gé." ^{†††} Lẹ ịmi nĩkí ǎmá múké 'yozú kínĩ, 'bá ẹsị 'báapi Múngú drĩgé, sũ ǎbũrámǎ ní 'bāá rĩ tịni rĩ, ịri zị mvá ǎbũrámǎ vé ni. ⁸ Síkí tá 'dĩri kú ịnọgósí Búkú Múngú vé rĩ agá kínĩ, 'bá adri' bá Yāhūdĩ rú ku ẹsị 'bǎ' bée Múngú drĩgé rĩ pi, Múngú ri kọpi 'bá adri pịrị, kọpi ní ẹ'yij gí rĩ sị. Múngú átá ụ'dúkọ múké 'dĩri

* ǎbũrámǎ: Ịri kúkũrj Yāhūdĩ rĩ pi vé ni. 'Í lǎ 'dóngará 12-25.

†† 3:6 'dóngará 15:6

Ābūrāmā ní kīnī, "Bá āngū rī pi agásī rī pi ārēvū céré úmvúlēsī tākiri ísú íngázú mí vúgá." ¹⁹ 'Dīri lū 'yozú kīnī, 'bá ēsī 'bāapi Múngú drígé rī, īri tākiri ísú, sū Ābūrāmā ní ísú rī tīnī, ā'diātāsīyā Ābūrāmā 'bā ēsī Múngú drígé.

¹⁰ 'Bo 'bá 'yo'bá kīnī Múngú rī tī 'bā adri 'bá pīrī tī ní rīi Yāhūdī rī pi vé tājmbī 'dujú ngaá rī sī rī pi, tī ímú kōpi tri rá, ā'diātāsīyā sīkí bükū Múngú vé tājmbī vé rī agá kīnī, "Bá céré tājmbī rī 'du'bá nga'bá pīrī ku rī pi, tī ímú kōpi tri rá." ¹¹ Ádarú 'bá rī ícō adrii pīrī Múngú ęndreṭi gé tājmbī rī vé tā sī ku, ā'diātāsīyā sīkí Bükū Múngú vé rī agá kīnī, "Bá tā be pīrī Múngú ęndreṭi gé rī, īrivé ę'yīngará ri sē īri tā 'o pīrī." ¹² Lēṭi ę'yīngará vé rī, īri túngú. Lēṭi tājmbī vé rī, īri kpá túngú, ā'diātāsīyā bükū tājmbī vé rī kīnī, "Bá tājmbī rī 'dujúpi ngaápi rá rī, īri tājmbī rī ru tīṭi." ¹³ Kā Yēsū Kúrísítō ri gbāa peṭi alambaku ¹⁴ sīgégé gí, pa 'bā tā tājmbī rī ní 'yoó kīnī tī 'bā tri rá rī agásī gí, 'du' tá tī ní 'bā trizú rī 'bāá 'ī rú'bá gá gí, ā'diātāsīyā sīkí Bükū Múngú vé rī agá kīnī, "Bá tī ní 'yīi drāá peṭi sīgégé rī, trikí īri gí." ¹⁴ Yēsū pa 'bā, 'bā ísúkí rī tākiri Múngú ní óṭú sēē Ābūrāmā ní 'dāri, 'bá adrii'bá Yāhūdī rú ku rī pi ē ísúkí rī kpá īndī, kúru 'bā Yēsū ri ę'yī'bá gí rī pi, 'bā ísúkí rī Índri Uleterē tī ní ęzīi 'dāri bēnī.

Tājmbī Mósē vé rī āzini tā Múngú ní ęzīi rī

¹⁵ Má ędrípīi má ómvúpīi, á lē tā má ní átá 'dīri ū'bīi īmi ní tā 'bá rī pi ní rīi 'oó rī sī, 'bá īrī pi ru kī dō ūndī, 'bá āzi ícō ūndī rī ŋōó ku, dōku ícō āzi ni 'bāá drī ni gé ku, īri áwí adri sū kōpi ni ru yú gí rī tīnī. ¹⁶ Múngú ęzi tā rī Ābūrāmā ní, āzini mvá īrivé úyú agá rī ní. Bükū Múngú vé rī agá, Múngú ęzi tā rī "bá kárakarā pi ní" kuyé, ęzi "mvá īrivé úyú agá rī ní" ¹⁷ íffīi ni 'bá ālu, 'bá rī Kúrísítō 'i. ¹⁷ Tá má ní átá rī, īri 'dīni, tājmbī rī ímúkí sēē íli mūdūrūlī sū pūkú na (430) ā vūdrī gé, ísúzu ākūdē Múngú ru ūndī Ābūrāmā be drīdrī gí. Tājmbī tī ní sēē vúlé rú rī ŋō ūndī Múngú ní ru yú Ābūrāmā be rī ku, tājmbī rī újā tā Múngú ní ęzīi Ābūrāmā ní rī ku. ¹⁸ Té dō 'bā tākiri ídri 'dāni'dāni vé rī ísú 'bá ní rīi tājmbī rī 'dujú ngaá rī sī, Múngú ęzi té Ābūrāmā ní ídri 'dāni'dāni rī vé tā ku. 'Bo Múngú ęzi tā rī Ābūrāmā ní ívé ęsī múké rī sī.

¹⁹ Údéki tājmbī rī ā'di ā tā sī? Údéki tājmbī rī ē 'i'da rī tā ūnjī 'bá rī pi ní rīi 'oó rī. Tājmbī Múngú ní údé 'dīri adri ca lókí Yēsū Kúrísítō ní ícázú rī gé, īri mvá Múngú ní tā ni ęzīi Ābūrāmā ní rī. Múngú áyú mālāyíkā rī pi tājmbī rī jīi sēē Mósē drígé, Mósē ní kúru tājmbī rī sēzú 'bá rī pi ní. ²⁰ 'Bá 'bá īrī pi āsámvú ícīpi rī, 'du 'bá ālu vé tā ngaá ó'dúkūlē ku, īri kōpivé tā 'du nga īrītrō. 'Bo Múngú ri 'yénā ālu.

²¹ Tājmbī Múngú ní údé rī pi tā īri ní ęzīi rī be, kōpi nyo tī āsámvú gé sī ari'ba rú? Kōpi adriki ari'ba rú ku. Dō tājmbī tī ní údé rī, 'bá rī pi ē ísúkí rī ídri 'dāni'dāni rī ānī, 'bá rī pi té kōdō ícō adri pīrī Múngú ęndreṭi gé

kōpi ní tājmbī rī 'dujú ngaá rī sī. ²² 'Bo Bükū Múngú vé rī lū 'bá ní uleterē kīnī, 'bá vū drígé rī pi ārēvū céré ūnjīkányā ású kōpi gí, kúru lē kōpi ē ę'yīkí Yēsū Kúrísítō ri, Múngú ā sē rī ídri 'dāni'dāni 'í ní tā ni ęzīi rī kōpi ní.

²³ 'Bá ní drī Yēsū ri ę'yīzú kuyé rī gé, tājmbī rī 'yī 'bá pá tīṭi, cīngbá lókí Múngú ní tā 'bá ní Yēsū Kúrísítō ri ę'yīzú rī 'dazú rī gé. ²⁴ Tājmbī rī rī 'bā ímbá nī, īri ri 'bā drī ko muzú Yēsū Kúrísítō vúgá nī, ānī 'bā adriki rī 'bá pīrī, 'bá ní Yēsū ri ę'yīi gí rī sī. ²⁵ Nóni 'bā ę'yīkí Yēsū Kúrísítō ri gí, tājmbī Mósē vé rī ícō 'bā drī kōó nī ku.

'Bá Yēsū Kúrísítō ri ę'yī'bá gí rī pi nóni anji Múngú vé ni

²⁶ Īmi 'bá Kúrísítō Yēsū ri ę'yī'bá gí 'dī'bée, īmi nóni anji Múngú vé ni. ²⁷ Īmi ru kī dō bātízīmū gí, īmi īkpāki nóni īmi tīṭi Yēsū Kúrísítō ā rú'bá gá gí. ²⁸ 'Bá rī dō Yāhūdīgú yā, dō Gīrīkīgú yā, dō túgērī yā, dō adri túgērī ku yā, dō 'bá ágó yā, dō 'bá ūkú yā, īmi céré 'bá ālu Kúrísítō Yēsū rú'bá gá. ²⁹ Īmi ní nóni adrii 'bá Kúrísítō vé ni rī sī, īmi nóni anji Ābūrāmā vé ni, īmi tā Múngú ní ęzīi Ābūrāmā ní rī ísú rá.

4 Á lē tā rī 'yoó 'dīni, mváná rī vé ęṭepi drā dō ísú mváná rī drī mādāṇá, mváná 'dīri gō ęṭepi vé ngá rī pi ē tī ru céré nī. Ngá ęṭepi vé rī pi ā adriki dō īrivé ni drāāāsīyā, vúlé nōlé, mváná 'dīri adri sū túgērī tīnī. ² 'Bā diātāsīyā mváná rī, īri adri 'bá īri úcépi rī drígé, cīngbá lókí tā óṭú ęṭepi ní ęzīi, īri ímú ngá rī pi ē tī ru nī rī gé. ³ Tá 'dīri sū nyo rīipi 'i ngaápi 'bā rú'bá gá rī tīnī. Yēsū ní drī ícázú kuyé rī gé, 'bā Yāhūdī rú, 'bá adriki sū mváná mbaápi 'bá āzi drígé rī tīnī, 'bá adriki tājmbī rī drígé sū túgērī tīnī, 'bá rikí yīkí 'bá áda vé ni ūbīi muzú áyu. ⁴ Sā Múngú ní útú rī ká ícō, īpē ívé Mvā Yēsū ri, 'bá ūkú tī īri nī. Tīkí īri Yāhūdīgú rú tājmbī Mósē vé rī ā pále gá. ⁵ Ímú nóni 'bā paá adringará tājmbī rī drígé túgērī rú rī agásī gí, 'bā anji rú, 'bā ísúkí rī ngá Múngú ní lēé sēē 'bá ní rī pi ārēvū céré. ⁶ Nóni īmi ní adrii anji Múngú vé ni rī sī, Múngú īpē 'ī Mvōpi vé Índri ímú fīi adrii īmí ęsī agá, Índri rī lū 'bá ní kīnī, "Múngú, mi 'bá ęṭepi." ⁷ 'Ánī īmi adriki nóni túgērī ku, īmi anji Múngú vé ni. Īmi ní adrii anji Múngú vé ni rī sī, Múngú ri ngá ārēvū 'í ní ęzīi īmi ní rī sē rá.

Lē īmi kukí īmi kú tājmbī Mósē vé rī drígé túgērī rú ku

⁸ Īmi adrii 'bá Yāhūdī rú ku 'dī'bée, īmi ní ándurú Múngú ri nīi kuyé rī gé, īmi adriki kuú túgērī rú úri tī ní īnjīi múngú rú rī pi drígé. ⁹ 'Bo nóni īmi nīkí Múngú ri gí, dōku ma 'yo, Múngú nī īmi gí. Ngá īmi ní lēzú īmi újázú gōzú túgērī rú tā 'dī'bée 'duzú ngazú, āzini úri nyōókú nōri vé rī pi vé tā 'duzú ngazú rī ā'di? ¹⁰ Īmi ri Yāhūdī rī pi vé ú'dú uruko'bée īnjīi, mbāá uruko'bée īnjīi, lókí uruko'bée īnjīi, āzini íli uruko'bée īnjīi. ¹¹ Mā ęsī ísú ízāngā tā īmi ní rīi 'oó 'dī'bée sī, índrēzú má iza mā sá ęzī ngazú īmi ní.

¹² Má ędrípīi má ómvúpīi, á mā īmi drī īrī sī, lē īmi ín-jékí īmi ífūu tājmbī Mósē vé rī agásī āmvé, adrii sū má tīnī, ā'diātāsīyā má ín-jé ma ífūu tājmbī rī agásī, ímú adrii sū īmi ní ándurú adrii, īmi ní tājmbī rī nīi kuyé rī gé rī tīnī. Óṭú īmi 'okí ma ūnjī kuyé. ¹³ Má ní ú'dúkó

† 3:8 Ídóngará 12:3; 18:18; 22:18 †† 3:10 Dětōrōnómē 27:26 † 3:11 Ābākúkā 2:4 †† 3:12 Lēvīṭīkā 18:5 †† Peṭi alambaku: 'Bá Rómá vé rī pi ri 'bá tā 'o'bá ūnjī rī pi gbā mūsūmārī sī peṭi alambaku sīgégé, īri sá 'du āco kōpi íbī drā ndō, kōpi ízāngā nya ambamba drāngará rī gé. ††† 3:13 Dětōrōnómē 21:23 ††† 3:16 Ídóngará 12:7; 13:15; 24:7

múké Kúrísitō vé rī jizú ũlūzú ĩmi ní drīdrī rī gé, ádarú ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, ma drā be. ¹⁴ Má ũsū má kīnī tǎnā má ní adrií drā rú rī sī, ĩri ĩmi ní ĩzāngā sē ĩmī ěsī agá, 'bo ĩmi gākí ma kuyé, ĩmi ě'yīkí ma sū mǎlāyīkǎ Múngú vé ni tīnī, āzini Kúrísitō Yēsū tīnī. ¹⁵ Ándúru āyīkō ga ĩmī ěsī agá tré tré, 'bo nóni ĩmivé āyīkō gō adrií 'dǎáyo āsī? Á nī rá ándúru ĩmi lēkí ma agaá rá, té ě ícō dō rá, ĩmi té ĩmī mī unje sēé má ní, mā ndre rí āngū ānī. ¹⁶ Má ní tā áda rī ũlūú ĩmi ní rī sī, ĩmi ní nóni ma 'duzú 'bázú ārī 'bá ĩmivé ni rú ānī?

¹⁷ 'Bá āngū ímbá 'bá lētī ũnjī sī, lē 'bá ĩmi ũbīkí Yāhūdī rī pi vé tǎjmbí áyu 'dī 'bée, kōpi úvá be lēzú ĩmi úbēzú, 'bo tā kōpi ní lēé ĩmi 'okí 'dīri adrii múké ku. Kōpi lēkí ĩmi gūú 'bá rú 'bá gá sī āmvé, kōpi lēkí ndēé ni ĩmi rikí ĩvé tā yīj áyu. ¹⁸ Múké ni, lē ĩmi 'bākí úvá rizú tā múké 'ozú sá be céré, adri 'yozú kīnī, ĩmi mā rú 'bá ndre ũg-bále ká 'dīni ku. ¹⁹ Má anji rī, ma rī ĩzāngā nya ĩmi tā sī, sū ũkú mvá tīpi rī vé 'a ní ásó, ĩri ní ĩzāngā nya ānī rī tīnī, ma ĩzāngā rī nya cīngbá ĩmi ní tā Kúrísitō vé rī 'duzú ngazú ěsī be ālu rī gé. ²⁰ Lē té kōdō āndrū mā adrii ĩmi āsámvú gé 'dīi tndī, mā újā rí mávé ũ'dúkō má ní átázú rī, tā ĩmi ní 'oó rī fi má drīgé kuyé, á nī kuyé mā 'o rī ĩmi íngóni?

Nāpí Āgārā pi vé Sárā be rī

²¹ ĩ ndrekí drī ká, ĩmi ũrūko áwíkí ěsī 'bāá kuú tǎjmbí Mósē vé rī drīgé, ĩmi nīkí nyo tā tǎjmbí rī ní 'yoó rī rá? ²² Búkū tǎjmbí vé rī agá sīkí kīnī, Ābūrāmā ri anji āgō be ĩrī, mvá āzi rī vé ěndrēpi túgērī Āgārā 'i, āzi rī vé ěndrēpi jó 'dīpa Sárā 'i, adrii túgērī ku. ²³ Mvá ālu rī, ũkú túgērī rú rī tī yīkī 'bá áda vé ni sī. Mvá āzi rī, ũkú jó 'dīpa rī tī nī, ā'diātāsīyā Múngú ězi tā ni nī.

²⁴ Tā ũkú ĩrī 'dī 'bée vé rī lū ũndī Múngú ní ruyū ĩrī rī pi vé tā. ũndī ālu rī, Múngú ní tā ni lūú Mósē ní írā Sínáyī vé rī drīgé 'dǎá rī, ũndī rī sē tīkí anjīnā rī pi túgērī rú, sū ũkú túgērī rú Āgārā ní mvá tīj túgērī rú rī tīnī. ²⁵ ũkú túgērī rú Āgārā vé tā lū írā Sínáyī adrii pi āngū Ārābī rī pi vé rī agá 'dāri vé tā. Írā Sínáyī índré sū Yērūsālémā āndrū Yāhūdī rī pi ní rīi adrii 'a ni gé túgērī rú tǎjmbí rī drīgé rī tīnī. ²⁶ 'Bo ũkú āzi rī jó 'dīpa Sárā 'i, ĩrivé tā lū Yērūsālémā ú'dí 'bū gé 'dǎá rī vé tā, adrii túgērī ku. ĩri ěndrēpi 'bá céré Yēsū ri ě'yī 'bá gí rī pi vé ni. ²⁷ Búkū Múngú vé rī 'yo kīnī,

“Mī ũkú adrii pi úndó rú mvá tīpi kuyé 'dīri, mī adrii āyīkō sī, mī ũkú mvá tīngārā āzó 'bīpi kuyé 'dīri, 'í tre ũ'dúkō be ũrū 'dǎá āyīkō sī, ā'diātāsīyā ũkú ĩ ní adrii adrii rī, ĩri anji be ndē ũkú ágó be rī rá.” ††

²⁸ ĩmi má ědrīpījī má ōmvúpījī, ĩmi újākí nóni ĩmi ícá ú'dí rú gí tā Múngú ní ězījī Ābūrāmā ní rī sī, sū Sárā vé mvá Ísákā † Múngú ní tā ni ězījī rī tīnī. ²⁹ 'Bo 'bá lē 'bá ĩmi 'dúkí tǎjmbí rī ngaá áyu rī pi, kōpi ri nóni ĩmi ōcū, sū Ísímāēlē ĩ ní tīj yīkī 'bá áda vé ni sī rī ní rīi Ísákā ĩ ní tīj ũkpō Índrí Uleterē rī vé rī sī rī ōcū rī tīnī. ³⁰ 'Bo Búkū Múngú vé rī kīnī, “Í dro ũkú túgērī rú 'dīri ívé

† 4:22 Ídóngárā 16:1-16; 21:7-17 †† 4:27 Ísáyā 54:1 † Ísákā: Ísákā ri mvá Múngú ní ězījī Ābūrāmā ní rī. 'Í lā Ídóngárā 17-35.

mvánjā rī be rá, ĩrivé mvánjā rī ā ruyí á'bú mī ní ímú kuú ũkú jó 'dīpa rī vé mvánjā ní rī ku.” ††³¹ Má ědrīpījī má ōmvúpījī, 'bá adrii anji ũkú túgērī rú rī vé ni ku, 'bá anji ũkú jó 'dīpa rī vé ni.

Kúrísitō sē 'bá ní drīwālā

5 Kúrísitō ōyu 'bá, sē 'bá ní drīwālā gí. Nóni lē ĩmi tukí pá tītī, lē ĩmi újākí ĩmi gōó adrii túgērī rú tǎjmbí rī drīgé dījī ku.

² ĩmi yīkí drī ma ká, ma Páŭlū 'i, á lē lūú ĩmi ní 'dīni, ĩmi sēkí dō ĩmī ágélé ě tī ũlī, Múngú ā ā'yí rī ĩmi ānī, Kúrísitō vé drāngárā 'dīri ĩmi ní ězījī ákō. ³ Á lē ěndījī 'yoó ĩmi ní dījī, 'bá 'i ágélé ě tī sēēpi lípi gí rī, lē ā 'du tǎjmbí Yāhūdī rī pi vé rī ārēvú ngaá céré. ⁴ ĩmi 'bá ri 'bá tǎjmbí Yāhūdī rī pi vé rī ũ'bī 'bá nga 'bá Múngú ā 'bá rī ĩmi adrii ānī 'bá pīrī rú 'dī 'bée, gūkí ĩmi Kúrísitō ā rú 'bá gá sī āmvé gí, nóni ĩmi apíkí ěsī múké Múngú vé rī sī gí. ⁵ Índrí Uleterē rī ású 'bá gí, 'bá ě'yīkí rá, 'bá ri ěsī 'bá rizú tā Múngú ní ězījī 'yoó kīnī, 'i ímú 'bá 'bá adrii pīrī 'dāri ũtēzú. ⁶ 'Bá Kúrísitō Yēsū ri ě'yīpī gí rī, líkí dō ágélé ni ě tī gí yā, dō líkí kuyé yā, kōpi céré trōtrō. Tā āmbúgú agaápi rá rī, ĩri ě'yīngárā ĩmi ní Yēsū ri ě'yīzú rī, ĩri sē ĩmi ĩmi lēlē.

⁷ ĩmi ándúru ri Yēsū ā pámvú ũbī múkényā rú, 'bá ĩmī drī izaápi sēzú ĩmi ní ĩrivé tā áda rī ũbīzú ku rī ā'di 'i?

⁸ 'Bá ĩmī drī izaápi 'dīri íbī ímú Múngú ĩmi zījīpi rī vúgálēsī kuyé. ⁹ Ímbángárā ũnjō vé 'dīri adrii sū ākúfī mǎdānā ĩ ní dǎá íwá agá, íwá rī íngá ānī kōfútō be rī tīnī. ¹⁰ Á nī áamá rá 'yozú kīnī, Úpí Yēsū Kúrísitō ri sē tā má ní átá nōri ĩmi ícō ě'yī rá, 'bá ĩmī drī iza 'bá 'dī 'bée, Múngú ri ímú tā lī kōpi drīgé céré. ¹¹ Má ědrīpījī má ōmvúpījī, ma dō ri ĩmi ní ágélé ě tī līngárā vé tā átá, Múngú ā ā'yí rī ĩmi ānī pīrī, ngá 'bá ĩmī drī iza 'bá rī pi ní ma ōcūzú 'dīni rī ā'di? Má ímbá té dō 'bá rī pi kīnī, ā ũlīkí kōpi ágélé ě tī rá, ũ'dúkō múké má ní ũlūú Yēsū vé drāngárā pētī alambaku sígé rī sē kōpi ě ěsī ve té ku. ¹² Á lē 'bá ri 'bá ĩmī drī iza 'bá 'yo 'bá kīnī, ā ũlīkí ĩmī ágélé ě tī rá 'dī 'bée, lē ā ũdīkí kōpi ā ágélé, kōpi ě ícákí rī 'bánjā rú.

¹³ Má ědrīpījī má ōmvúpījī, zīkí ĩmi ĩfūú tǎjmbí Mósē vé rī agásī ímú drīwālā ísú gí. Lē ĩmi 'dúkí drīwālā ĩmi ní ísú 'dīri rizú tā rú 'bá nōri ní lēé rī 'duzú ngazú ānī áyu ku. Múké ni, lē ĩmi ngakí ězījī ĩmi āsámvú gé sī lēngárā sī. ¹⁴ Tǎjmbí Mósē vé rī pi ārēvú céré ĩ ní úmú ícá ālu 'dī. Tǎjmbí ālu rī kīnī, “Lē mī lē 'bá mī gārā gá rī, sū mī ní mī rú 'bá lēé rī tīnī” ††¹⁵ ĩmi rikí dō ĩmi úcī sī sī, sū ũcógú pi ní rīi ĩ úcī rī tīnī, ĩmi ndrekí múké, ĩmi ímú ĩmi íré ĩmi āsámvú gé sī rá.

Tā Índrí Uleterē rī vé rī, āzini tā rú 'bá vé rī

¹⁶ Á lē lūú ĩmi ní kīnī, lē Índrí Uleterē rī ā ko ĩmī drī nī, ĩri sē ĩmi ícókí tā rú 'bá nōri ní lēé rī 'duzú ngaá ku. ¹⁷ Á 'yo 'dīni, ā'diātāsīyā tā rú 'bá vé rī pi úmúkí ĩ tā Índrí Uleterē rī vé rī be ku. Tā Índrí Uleterē rī vé rī pi úmúkí ĩ tā rú 'bá vé rī be ku. Ógúpī lē ógúpī vé tā ku, ĩri sē tā múké mī ní kōdō ũsūú lēé ngaá rī pi mī ícō ngaá ku.

†† 4:30 Ídóngárā 21:10 †† 5:14 Lēvītīkǎ 19:18

¹⁸ 'Bo mi dō ri ẹ̀jí nga Índrí Uletere rí vé ùkpō sǐ, mí adrí tǎímbí Mósē vé rí ǎ pálé gá ku.

¹⁹ Tǎ rù'ba nōri vé rí pi índrékí bá kōpi 'dǐ: Ọwū 'bāngará, mǐ 'bāngará 'bá ǎzi vé ùkú sǐ, dōku 'bá ǎzi vé ágó sǐ, tǎ 'oó drǐnjá sēépi ní, ²⁰ múngú tǐ ní údé drǐ sǐ rí pi ññjǐngará, ẹ̀ndrǐ ndrǐngará, ẹ̀sǐ 'bāngará 'bá ǎzi drǐgé ùnjí, ǎwāngará, ǎ'yǎ, jǐkó, ìndrǎ, acongára, ²¹ ùlě, mérâ, úmúngará vūrǎ ǎlu gé rizú tǎ ùnjí 'ozú rí, ǎzini tǎ Ẹ̀rukò ùnjí 'bá rí pi ní ríí 'oó sū 'dǐ'béé tǐnjí rí pi. Á 'yo ìmi ní tǎ 'dǐri sū ǎndúrú má ní 'yoó ìmi ní drǐdrǐ rí tǐnjí, 'bá tǎ 'o'ba 'dǐni 'dǐ'béé, kōpi ícókí ídri 'dǎni'dǎni rí Ẹ̀sǐ mǎlũngǎ Múngú vé rí agá 'dǎá ku.

²² 'Bo ũ'a Índrí Uletere rí vé rí, ñri lěngará, ǎyǐkò, tǎkírí, tǎ tangará mǎdǎ sǐ, ẹ̀sǐ ìdríkídri, adringará múké, tǎ 'ongará múzú pǐrǐ, ²³ tǎ 'ongará ẹ̀sǐ be mǎdǎ, ǎzini ùtēngará. Tǎímbí 'yoópi tǎ 'dǐ'béé ùnjí ní 'dǎáyo. ²⁴ 'Bá Kúrísítò Yẹ̀sū rí ẹ̀'yǐ'ba gí rí pi gbǎkí ívé ẹ̀bírí rù'ba nōri vé rí pẹ̀tǐ alambaku tǐ ní Yẹ̀sū rí gbǎzú rí sǐgé gí. ²⁵ Nóni Índrí Uletere rí ní 'bá ní ídri ú'dí sēé gí rí sǐ, lě 'bá 'dùkí tǎ Índrí Uletere rí ní ùlũú 'bá ní rí ǎ vùdrǐ ùbǐí múzú áyu. ²⁶ Lě 'bá íngúkí 'bá 'yozú kǐnǐ, 'bá nděkí 'bá Ẹ̀rukò'béé rá 'dǐni ku, ǎzini ẹ̀ ilekí 'bá ǎzi tǎ ùnjí sǐ ku, lě 'bá 'bǎkí ẹ̀sǐ ùnjí 'bá ǎzi vé nga sǐ ku.

Ìmi kokí ìmi ìzǎ ìmi ǎsámvú gé sǐ

6 Má ẹ̀drǐpǐjí má ọ̀mvúpǐjí, 'bá ǎzi 'de dō tǎ ùnjí agá, ìmi 'bá Índrí Uletere rí ní ǎsú gí 'dǐ'béé, lě ìmi kokí 'bá 'dǐri ẹ̀ ìzǎ lẹ̀tǐ múké ní sǐ, ñri útúzá ícázú pǐrǐ. 'Bo mí ndre múké, mí 'de rí ùnjǐkǎnyǎ agá ku bēnǐ. ² Tǎ ẹ̀njǐjē-jǐ 'í'dé dō ìmi drǐgé, lě ìmi kokí ìmi ìzǎ ìmi ǎsámvú gé sǐ koko. Ìmi kokí dō ìmi ìzǎ ìmi ǎsámvú gé sǐ rá, tǎ ìmi ní 'oó 'dǐri, ñri tǎímbí Kúrísítò ní lěé ǎ 'dùkí ngaá rí. ³ 'Bá rí dō ri 'í íngú kǐnǐ, 'í ícò gí, Ẹ̀sǐzú ícò kuyé, 'bá 'dǐri rí 'í mǐ ù'bǎ ùgōgólé rú. ⁴ Lě 'bá ǎlu ǎlu ǎ á má tǎ 'í ní ríí 'oó rí ǎ pámvú á má má, ẹ̀ íngú rí 'í tǎ múké 'í ní 'oó rí sǐ, ǎ ẹ̀'bǐ ívé tǎ 'í ní 'oó rí 'bá ǎzi vé 'oó rí sǐ ku. ⁵ Lě 'bá ǎlu ǎlu ǎ adrí ùkpó ùkpó ẹ̀jí ívé rí ngangará gá.

⁶ Ìmi tǐ ní ríí ímbá tǎ Múngú vé rí sǐ 'dǐ'béé, lě ìmi sěkí ìmivé nga 'bá ìmi ímbápi rí ní ìndǐ.

⁷ Ìmi sěkí 'bá ǎzi ǎ ù'bǎ ìmǐ mǐ ku, 'bá ǎzi ícò tǎ Múngú ní lǐjǐ 'bá rí pi drǐgé rí ideé ku, ǎ'diǎtǎsǐyǎ 'bá rí úri 'í ní ríí ñfúúpi kaápi rí ìkūnǎ. ⁸ 'Bá úri ùnjǐkǎnyǎ 'ozú rí ríipi, 'í rù'ba ẹ̀ Ẹ̀sǐ rí ǎyǐkò ǎní rí, ñri úri ìzǎngǎ nyazú múzú 'dǎni'dǎni rí ìkūnǎ, 'bo 'bá úri múké Índrí Uletere rí ní ǎyǐkò sēépi rí ríipi rí, ñri úri ídri 'dǎni'dǎni rí vé rí ìkūnǎ. ⁹ Lě 'bá ǎnděkí tǎ múké 'ongará sǐ ku, ǎní 'bá ímú úri kaápi múké rí ìkūnǎ sǎ múké rí gé, 'bá kukí dō ẹ̀jí rí ǎ ngangará kuyé. ¹⁰ 'Bá ní drǐlě múké Ẹ̀sǐ gí rí tǐnjí, lě 'bá 'okí tǎ múké 'bá rí pi ní céré, agaápi rá rí, lě 'bá 'okí tǎ múké 'bá Yẹ̀sū rí ẹ̀'yǐ'ba gí rí pi ní.

Tǎ Páúlũ ní ẹ̀zǐjǐ ùdũmbítǎ rí

¹¹ Ìmi ndrekí tǎfí má ní sǐí mǐ be 'wǎrǎ má drǐ sǐ kǒkǒbǐ 'dǐri agá 'dǐ'béé.

¹² 'Bá 'yo'ba kǐnǐ ǎ ùlǐkí ìmǐ ǎgélé ẹ̀ tǐ rá 'dǐ'béé, kōpi Ẹ̀sǐkí kǐnǐ, tǐ nděkí ìmi tǎ sǐ céré ní. Kōpi lěkí tǐ Ẹ̀sǐkí ìzǎngǎ tǐ ní ríí tǎ Kúrísítò vé drǎzú pẹ̀tǐ alambaku sǐgé rí ǎ tǎ ùlũzú rí sǐ ku. ¹³ ùlǐkí ìni kōpi ǎ ǎgélé ẹ̀ tǐ rá, 'bo kōpi 'dùkí tǎímbí Mósē vé rí ngaá céré kuyé, kōpi rí 'yo, ǎ ùlǐkí ìmǐ ǎgélé ẹ̀ tǐ rá, ùlǐkí dō gí, ñri sē kōpi tǐ íngú ǎní íngúngū. ¹⁴ Má ícò ma íngú tǎ ǎzi sǐ ǎlunǎni ku, ma 'yéná ma íngú 'bávé Úpí Yẹ̀sū Kúrísítò vé drǎngará pẹ̀tǐ alambaku sǐgé rí sǐ. Yẹ̀sū vé drǎngará pẹ̀tǐ alambaku sǐgé rí vé tǎ sǐ, tǎ nyọ̀ókú nōri vé rí pi índrékí má ní ẹ̀jí ǎkó, ǎzini tǎ mávé rí índrě kǎ 'bá nyọ̀ókú nōri vé rí pi ní ẹ̀jí ǎkó. ¹⁵ Lǐkí dō 'bá rí ǎ ǎgélé ẹ̀ tǐ gí, dō lǐkí ǎgélé ní ẹ̀ tǐ kuyé drǎǎsǐyǎ, adrí tǎ ǎmbúgú rú ku, tǎ agaápi rá rí, ñri mí ní mí ẹ̀sǐ újázú ú'dí adrizú 'bá Yẹ̀sū vé ní. ¹⁶ Ìmi tǎ tǐ ní ẹ̀zǐjǐ 'dǐri 'dù'ba nga'ba rá rí pi, ìmi adrí 'bá pǐrǐ Múngú vé ní pi, Múngú rí ẹ̀sǐ ìdríkídri 'bǎ ìmi ní, ǎzini ñri ìmi ní tǎkírí sē.

¹⁷ Lě 'bá ǎzi ǎ sē má ní ìzǎngǎ 'dǐni ku, ùgbǎkí ma, ǎzini ùvǐkí ma írǎ sǐ, ǎzó bílé ní má rù'ba gá anigé, má ní Yẹ̀sū rí ẹ̀'yǐjǐ gí rí sǐ.

¹⁸ Má ẹ̀drǐpǐjí má ọ̀mvúpǐjí, ẹ̀sǐ múké 'bávé Úpí Yẹ̀sū Kúrísítò vé rí ǎ adrí ìmi be. ǎmǐnǎ.

Ěfésō

Tā bŭkŭ rŭ vé rŭ ā ũlŭngará

Ěfésō ri kŭrŭ āmbúgú āngŭ ī ní zĭj Tákŭ rŭ ā jĕlĕ gá ũtŭ ní 'dengará gálé rú. Páŭlŭ adri caá āngŭ rŭ agá 'dälé ílí na, ri tĭ Múngú vé rŭ sĕé 'bá rŭ pi ní (Ězĭ 19). 'Bá kárakarā āngŭ rŭ agá rŭ pi, 'bá kŭrŭ rŭ ā gārā rŭ pi be, ě'yĭkĭ Yĕsŭ ri rá. Vŭdrŭ ni gé, Páŭlŭ kā rŭ adrií jó āngŭ ũ'yĭzŭ rŭ agá Rómā gá 'dāá, sĭ kŭkŭbĭ 'dŭri sĕé 'bá kánisā vé Ěfésō gá rŭ pi ní, lŭzŭ kŭpi ní kĭnĭ, ěsĭ kŭpi ní 'bāá Kúrísitō drĭgĕ 'dŭri, Múngú ũtŭ tā ni nĭ kĭnĭ, Úpĭ Kúrísitō ri adri āmbúgú ngá vŭ drĭgĕ nŭgŭ rŭ pi drĭgĕ, āzini ngá 'bŭ gé 'dāá rŭ pi drĭgĕ. Cápĭtā 1-3 agá, Páŭlŭ ũlŭ 'bá Múngú ní ũpĕé gĭ rŭ pi vé tā, āzini ũlŭ tā Múngú ní kŭpi pazú ĩvé ũnjĭkānyā agásĭ, ĩri ní kŭpi úmúzá ícázú Kúrísitō be ngá ālu ĩrivé drāngará sĭ rŭ vé tā, āzini ũlŭ ĩrivé íngángará ídri rú drāngará gálĕsĭ rŭ vé tā. Cápĭtā 4-6 agá, lŭ 'bá rŭ pi ní lĕtĭ kŭpi ní ĩ úmúzá ícázú ngá ālu Kúrísitō rŭ 'bá gá rŭ.

1 Ma Páŭlŭ 'i, Múngú ĩpĕ ma adrií Kúrísitō Yĕsŭ vé 'bá áyúāyŭ ní rú.

Á sĭ kŭkŭbĭ 'dŭri sĕé 'bá adri 'bá Ěfésō gá ěsĭ 'bā'bĕe Kúrísitō Yĕsŭ vé ězĭ nga 'bá rŭ pi ní.

² Ěsĭ múké, āzini tākĭri íngápi 'bá Ětĕpĭ Múngú vúgá, āzini Úpĭ Yĕsŭ Kúrísitō vúgá rŭ ā adri ĩmi be.

Múngú sĕ 'bá ní tākĭri Kúrísitō ā rŭ sĭ

³ Lĕ 'bā íngúkĭ 'bávĕ Úpĭ Yĕsŭ Kúrísitō Ětĕpĭ Múngú ri, ĩri ní 'bá ní tākĭri sĕé adrizú Kúrísitō agá rŭ sĭ, Kúrísitō íjĭ 'bá ní tākĭri rŭ 'bŭ gélésĭla. ⁴ Drĭdrĭ ni, Múngú ní drĭ 'bŭ pi gbizú vŭ be kuyé rŭ gé, ĩpĕ 'bā adrií uletere 'bá ívé ni pi rú ũnjĭkānyā ākŭ, Yĕsŭ Kúrísitō ā rŭ sĭ. Múngú vé lĕngará sĭ, ⁵ 'dŭ 'bā 'bāá anji ívé ni pi rú Yĕsŭ Kúrísitō ā rŭ sĭ, tā ni íbĭ íngá ĩri ě ěsĭ agá. ⁶ Lĕ 'bā íngúkĭ Múngú ri ěsĭ múké ĩri ní 'bāá 'bá ní āmbúgú tā ĩrivé Mvā ĩri ní lĕlĕlĕ rŭ ní 'oó 'bá ní rŭ sĭ.

⁷ Kúrísitō vé āri dā 'bā tā sĭ, 'bā drĭ jezú, trŭkĭ 'bā ānĭ 'bávĕ ũnjĭkānyā agásĭ gĭ, Múngú vé ěsĭ múké rŭ ā tā sĭ. ⁸ Múngú ě ěsĭ ní adrií 'bá ní múké rŭ sĭ, sĕ 'bá ní úmĭ, āzini tā nĭngará. ⁹ Múngú vé tā ándúrú ĩri ní úcí kuú 'í ěsĭ agá rŭ, i'da nóni 'bá ní āmvé. Tā ni íbĭ íngá ěsĭ ni agá, i'da tā rŭ Kúrísitō ā rŭ 'bá gá. ¹⁰ Tā Múngú ní ũtĭjĭ rŭ, ĩri 'dĭni, sā ni kādŭ ícŭ, ĩri ímŭ ngá 'bŭ gé rŭ pi ĩkŭnā ngá vŭ drĭgĕ rŭ pi be cérĕ vŭrā ālu gé, Kúrísitō ri ímŭ adri kŭpi drĭgĕ nĭ.

¹¹ Múngú ũpĕ 'bā adrií anji ívé ni pi rú Kúrísitō agá. ũpĕ 'bā űtŭ ínŭgŭsĭ í'dŭngará gá 'dāá, tā rŭ pi ĩ nga, sŭ Múngú ní ũtĭjĭ rŭ tĭni. ¹² Múngú 'o tā 'dŭri 'dĭni, 'bā ěsĭ 'bā'bĕe Kúrísitō drĭgĕ drĭdrĭ rŭ pi, 'bā íngúkĭ rŭ Múngú ri ānĭ. ¹³ ĩmi ní Kúrísitō vé ũ'dŭkŭ múké áda rŭ yĭjĭ rá rŭ sĭ, ũ'dŭkŭ múké ĩmi ní ě'yĭjĭ gĭ 'dŭri pa ĩmi nĭ. ĩmi ní Kúrísitō ri ě'yĭjĭ gĭ rŭ sĭ, sĕ ĩmi ní Índrĭ Uletere ĩri ní tā ni ězĭjĭ rŭ, lŭzŭ kĭnĭ ĩmi 'bá Kúrísitō vé ni. ¹⁴ Tā Múngú ní Índrĭ Uletere rŭ sĕzŭ 'bá ní rŭ, lŭ 'bá ní uletere 'yozú kĭnĭ,

ngá Múngú ní ězĭjĭ ívé 'bá rŭ pi ní, 'bá ní rĭí ũtĕé rŭ, ĩri ímŭ sĕ 'bá ní rá. Kúru Múngú ri ímŭ 'bá ní drĭwālā sĕ, 'bā kúru ĩri ĩnjĭ, āzini 'bā ĩri íngú.

Páŭlŭ zĭ Múngú ri

¹⁵ Á yĭ tā ĩmi ní Úpĭ Yĕsŭ ri ě'yĭzŭ rŭ rá, āzini ā yĭ tā ĩmi ní 'bá Múngú vé rŭ pi lĕzú cérĕ rŭ rá. ¹⁶ ũ'dŭ cérĕ má kādŭ rĭí Múngú ri zĭjĭ, ma ri ĩmivé tā lŭ Múngú ní, ma ri űwŭ'dĭfŭ sĕ ĩri ní ĩmi tā sĭ. ¹⁷ Ma ri Múngú 'bávĕ Úpĭ Yĕsŭ Kúrísitō vé Ětĕpĭ ĩ ní ĩnjĭjĭ ĩnjĭ rŭ zĭ ĩmi ní, ā sĕ rĭ ĩmi ní Índrĭ tā nĭzŭ ni, ě i'da rĭ ĩmi ní tā Múngú vé rŭ, ĩmi nĭkĭ rĭ Múngú ri ānĭ múké múké. ¹⁸ Ma ri Múngú ri zĭ ĩmi ní, ā zĭ rĭ ĩmivé úmĭ, ĩmi 'bākĭ rĭ ěsĭ tā áda ĩri ní ĩmi zĭzŭ rŭ nĭzŭ ānĭ, āzini ĩmi nĭkĭ rĭ dĭngará úmvúlĕsĭ ĩmi ní dĭzŭ 'bá Múngú vé rŭ pi be trŭ ālu 'dāri ānĭ. ¹⁹ 'Bá lĕkĭ ĩmi nĭkĭ Múngú vé ũkpŭ āmbúgú ĩri ní sĕé 'bā ĩri ě'yĭ'bā gĭ nŭ'bĕe ní rŭ. ũkpŭ 'dŭri ĩri ní áyú ²⁰ Kúrísitō ri íngazú gŭzŭ ídri rú drāngará gálĕsĭla rŭ, sĕ ĩri úrĭ ívé drĭ ěndĕpĭ † gé 'bŭ gé 'dāá. ²¹ Kúru Kúrísitō ri āmbúgú mālāyĭkā rŭ pi drĭgĕ, índrĭ ũnjĭ rŭ pi drĭgĕ, 'bā tāĭmbĭ sĕ 'bā rŭ pi drĭgĕ, 'bā ũkpŭ be rŭ pi drĭgĕ, āzini 'bā āngŭ rŭ 'bá rŭ pi drĭgĕ, adri 'yĕná bĕré āndrŭ nŭ'bĕe drĭgĕ kuyé, ĩri adri āmbúgú cazú lŭkĭ ímŭpi drĭdrĭ 'dĭrĭ rŭ gé. ²² Múngú 'bā ngá rŭ pi ārĕvŭ cérĕ ĩri ā pālĕ gá, Múngú ĩpĕ ĩri adrií āmbúgú ngá rŭ pi drĭgĕ cérĕ 'bá kánisā †† vé rŭ pi ní. ²³ 'Bá Kánisā vé rŭ pi rŭ 'bá Kúrísitō vé ni. Kúrísitō ri ězĭ nga kánisā ívé rŭ agá nĭ. ĩri ívé ũkpŭ sĕ 'bá kánisā vé rŭ pi ní nĭ.

Kúrísitō ri sĕ 'bā ídri ísŭ rá

2 ĩmi ní ándúrú Múngú vé tā gāá sĭ, āzini ĩmi ní rĭí ũnjĭkānyā 'oó rŭ sĭ, índrĭ agá, ĩmi āsámvŭ rárá rú

† Drĭ ěndĕpĭ rŭ: Drĭ ěndĕpĭ vé íffĭ, ĩri vŭrā Múngú vé ĩ ní ĩnjĭjĭ ĩnjĭ rŭ, āzini vŭrā ũkpŭ sĕzŭ rŭ. †† Kánisā: Kánisā rĭ 'bá Yĕsŭ Kúrísitō ri ě'yĭ'bā gĭ rŭ pi.

Páulū zī Múngú ri 'bá Ēfēsō vé rī pi ní

¹⁴ Má kādō ríi tā Múngú ní 'oó 'dī'béé ūsūú, ma ri kūmūcī ūtī, ma ri 'bá Ētēpī ri zī. ¹⁵ Ma ri Múngú ri zī, Múngú ri Ētēpī 'bá céré pi vé ni, 'bá 'bū gé rī pi vé ni, āzini 'bá vū drīgē rī pi vé ni. ¹⁶ Ma ri Múngú 'bá Ētēpī dīpī pōwūpōwū rī zī, īrivé Índrī ā sē rī īmi ní ūkpō īmivé ésí agá, ¹⁷ āní Kúrísítō ē ĩsú rī vūrā fizú adrizú īmī ésí agá, īmi ní īri ē'yī' gí rī sī. Ma ri Múngú ri zī īmi ní, īmi lēkí rī Kúrísítō ri ésí be céré, ā sē rī īmi tukí rī pá ūkpō ūkpō. ¹⁸ Lē īmi ĩsúkí úmī tā nīzú ámázú, sū 'bá Múngú vé rī pi ní ĩsú rī tīnī, īmi nīkí rī lēngará Kúrísítō ní īmi lēzú ambamba 'dīri ámá āní. ¹⁹ Á lē īmi nīkí tā Kúrísítō ní īmi lēzú ambamba 'dīri, lēngará 'dīri ícókí ū'bī' bā ku. īmi nīkí dō lēngará 'dīri rá, īmi adri tā be pīri, sū Múngú vé rī tīnī.

²⁰ Lē ē íngúkí Múngú ūkpō be rīpī ēzī ngaápi 'bá rú' 'bá gá rī, īri ícō tā ārēvú 'o aga, tā 'bá ní zī, āzini 'bá ní rīi ūsūú rī pi drīgē sī céré. ²¹ Lē 'bá kānīsā vé rī pi ē íngúkí Múngú ri, ē íngúkí Kúrísítō Yēsū ri, āzini úyú drī-drī 'dīlē rī pi ē íngúkí Múngú ri mužú 'dání'dání! Āmīnā.

Adringará trū Kúrísítō agá rī

4 'Yīkí ma jó āngū ū'yīzú rī agá, má ní ēzī Úpí vé rī ngaá rī sī, á mā īmi drī'īrī sī, lē īmi 'okí tā múké ni pi mužú áyu, ā'diātāsīyā Múngú zī īmi adrii 'bá ívé ni pi rú. ² Lē īmi íngúkí īmi ku, īmi adrikí tā be mādā. īmi 'dukí tā rī mužú ésí be mādā, īmi 'dukí tā rī ngaá īmi āsámuvú gé sī lēngará sī. ³ Lē Índrī Uleterē rī ā úmú īmi adrii ngá ālu, īmi adrikí tā be kīri īmi āsámuvú gé sī. ⁴ īmi úmúkí īmi céré ícá rú' 'bá ālu gí, Índrī īmi ní ĩsú rī, īri ālu ālu 'dīri, Múngú zī īmi céré, īmi 'bākí rī ésí tā drī-drī 'dīlē rī ūtēzú. ⁵ Úpí ri 'yéngá ālu, ē'yīngará ri ālu, bātīzīmū ri ālu, ⁶ Múngú ri 'yéngá ālu, īri Ētēpī 'bá rī pi vé ni céré, īri āmbúgú 'bá drīgē céré, īri ri 'bā áyú céré ri ēzī nga, īri ri adri 'bá agásī céré.

⁷ 'Bo Kúrísítō sē 'bá ālu ālu ní fēfē ívé ésí múké vé rī ēzī ngazú āní 'í ní. ⁸ Tā ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī kīnī,

"Kā tūú mužú ūrugégé 'dāá,

jī ívé ari'ba rī pi mužú īndī,

ī'dú ngá kárakarā awaá ívé 'bá rī pi ní." †

⁹ Tā ī ní 'yoó kīnī, tū mužú ūrugégé 'dīri vé íffī ā'dī? Īri lū 'yozú kīnī, drīdrī ní, Kúrísítō ímú adrii vū drīgē nōgō, vūdrī ní gé, īri ní kúru tuzú mužú 'bū gé 'dāá. ¹⁰ 'Bá ímúpi vū drīgē nōgō rī, īri 'bá ālu ālu ngaápi mu'pī ūrugégé 'bū gé 'dāá rī 'i, īri ímú adri āmbúgú ngá rī pi drīgē céré.

¹¹ Kúrísítō ūpē 'bá rī pi ā ūrukō adrii 'bá áyúāyū ni pi, ūrukō'béé nēbī, ūrukō'béé 'bá Kúrísítō vé tā ūlū' 'bá 'bá Kúrísítō ri ē'yī' 'bá kuyé rī pi ní ni pi, ūrukō'béé vé ēzī adrizú atala †† rú, ūrukō'béé 'bá āngū ímbá' 'bá ni pi.

¹² 'Bá 'dī'béé vé ēzī, kōpi ri 'bá Múngú vé rī pi ímbá, kōpi ā ngakí rī ēzī Kúrísítō ní, kōpi ā adrikí rī ūkpō ūkpō

† 4:8 Sāwūmā 68:18 †† Atala rī pi: Atala 'dī'béé zākí rōbōngō ku. Kōpi ri 'bá kānīsā vé rī pi ímbá.

īvé ē'yīngará agá, kōpi ā úmúkí rī ī adrii rú' 'bá ālu Kúrísítō vé ni, ¹³ cīmgbá 'bá ní 'bā úmúú ícázú ngá ālu, 'bá ní Múngú Mvōpī ri ē'yīzú, āzini 'bá ní īrivé úmī 'dūzú tā ngazú, 'bā adrikí rī ūkpō ūkpō 'bávē ē'yīngará agá, tā céré sī, 'bā adrikí rī sū Kúrísítō tīnī.

¹⁴ Lē 'bā ríkí tā 'oó sū anjīnā nyírīnā rī pi tīnī ku. Lē 'bá āngū ímbá' 'bá ūnjō sī rī pi vé ímbángará ā ri īmī úmī újā sū ūlī ní rīi kúlúmgbā úvī yī' drīgē sī ngālā ngālā rī tīnī ku. ¹⁵ Ngá múké rī, lē 'bā lēkí 'bā lēlē, 'bā átákí tā áda 'bā āsámuvú gé sī áyu, 'bávē ē'yīngará ā mba rī ícá ūkpō ūkpō Kúrísítō adrii kānīsā drīgē rī agá. ¹⁶ Kúrísítō úmú 'bā céré 'ī rú' 'bá gá, sū īgélē āndīāndī rī pi ní ī úmú adrii rú' 'bá ālu gé rī tīnī. Īgélē āndīāndī 'dī'béé ngakí dō céré ēzī mužú múké, kōpi ī lēlē, īri sē rú' 'bá rī mba ícá ūkpō ūkpō.

Ēsī újángará

¹⁷ Úpí ā rú sī, á lē 'yo īmi ní 'dīni, lē īmi ríkí adrii sū pāgānō tā nī' 'bá ku rī pi tīnī ku. ¹⁸ Ōzūkí kōpívē úmī tā nīzú rī gí, kōpi gūkí ī rará rú ídri Múngú ní sēē rī agásī, ā'diātāsīyā kōpi gākí Múngú vé tā sī, kōpi ē drī ūkpō ūkpō. ¹⁹ Tā rī dō múké yā, dō ūnjī yā, kōpi ūsūkí ku. Kōpi lēkí tā drīnā sēēpi ni 'oó mužú áyu, āzini kōpi ri tā āzāvū rú ni pi endī 'o mužú dī' dī'.

²⁰ 'Bo tā Kúrísítō vé ī ní ímbá īmi ní rī adri 'dīni kuyé. ²¹ Ádarú īmi yīkí Yēsū vé tā rá, āzini ímbákí īmi ní tā áda Yēsū vé rī rá. ²² Ímbákí īmi kīnī, lē īmi kukí lētī ūku ándúrú īmi úbēpi fīpī ūnjīkānyā 'ozú 'dāri āní, lē īmi kukí tā ándúrú īmī mī ū'bāāpi, īmi iza'béé izaza rī pi āní. ²³ Ímbákí īmi kīnī, lē īmivé yīkī tā 'ozú rī ā újā 'i ícá ú'dí. ²⁴ Lē īmi újákí īmivé adringará ícá ú'dí sū Múngú ní īmi gbiī sū 'i tīnī rī tīnī, ádarú īmi adri tā be pīri, āzini uleterē.

²⁵ Kúru lē 'bá ālu ālu ā ku ūnjō āní, lē ā átá tā áda rī áyu 'i ōgūpī' Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ní, ā'diātāsīyā 'bá úmúkí 'bā céré adrii rú' 'bá ālu Kúrísítō vé ni gí. ²⁶ 'Ímī 'a ve dō gí, ā sē īmi fīi ūnjīkānyā 'oó ku." † Īmī 'a ve dō gí, lē īmi kukí 'a vengará 'dīri ā ca ūtū ní 'dengará gá ku. ²⁷ 'A vengará ri sē ādróko †† ri vūrā ĩsú úrizú īmī ésí agá. ²⁸ 'Bá āzi dō īmi āsámuvú gé 'dīgē ūgū rú, lē ā ku ūgū ā vūgū āní. Lē ā nga ēzī 'ī drī sī, ē ĩsú rī ngá, ā ko rī 'bá ngá ākō rī pi ē īzā āní.

²⁹ Lē átángá ūnjī ē īfū īmi tī gé sī ku, 'bo lē īmi átákí tā múké 'bá rī pi ē īzā kōpi ni áyu, ā ko rī 'bá tā rī yī' 'bá rī pi ē īzā. ³⁰ Lē īmi sēkí Múngú vé Índrī Uleterē rī ní īzāngā ku, Múngú sē īmi ní Índrī Uleterē rī, ā nīkí rī īmi ámá āní kīnī, īmi 'bá ívé ni, cazú ú'dú 'i ní úmvúlēsī īmi oyuzú ūnjīkānyā agásī rī gé. ³¹ Ésí ūká ūká rī, ú'dúkō āsīrā rú rī, jīkó rī, āwāngará āsámuvú gé sī rī, u'dangará rī, āzini tā ārēvú céré rīi 'olē ūnjī ūnjī rī pi, lē īmi kukí āní. ³² Lē īmi adrikí múké īmi āsámuvú gé sī, īmi lēkí īmi lēlē, īmi trūkí īmi ōgūpī īmi 'o' 'bá ūnjī rī pi, sū Múngú ní īmi trūū Kúrísítō vé tā sī rī tīnī.

† 4:26 Sāwūmā 4:4 †† Ādróko: Ādróko vé rú Sātānā 'i, īri āmbúgú índrī ūnjī rī pi drīgē, gā tā Múngú vé ri 'dugá ngagá sī 'bū gé 'dālē. Múngú ídró ādróko ri índrī ūnjī rī pi be 'bū gé 'dāásī nī. 'Í lā I'-dangará 12:7-9.

Lē ĩmi adrikí sŭ Múngú ní lēé rĩ tĩnĩ

5 Lē ĩmi 'okí tā pĩrĩ sŭ Múngú ní 'oó rĩ tĩnĩ, ā'diātāsīyā ĩmi anjĩ Múngú vé ĩri ní lēlē ni pi. ² Lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, sŭ Kúrísítō ní 'bā lēé rĩ tĩnĩ, adi 'i sēé drāā rōbōŋō rú 'bā tā sī, sē Múngú adri ānĩ āyĩkō sī. ³ ĩmi anjĩ Múngú vé ni, lē ĩmi 'bākí ōwŭ āluŋāni ku, ĩmi 'okí tā āzāvŭ rú ni ku, ĩmi 'bākí ęsĩ āmbúgú ngá drĩgē ku, ā'diātāsīyā anjĩ Múngú vé uletere rĩ pi 'okí tā ũnjĩ 'dĩ'bēe ku. ⁴ Lē ĩmi rikí átángá ũnjĩ ũnjĩ ni pi átá ĩmi āsámvú gé sī ku, dōku ĩmi rikí tā azakaza vé ni pi átá ku, dōku ĩmi rikí átángá rií átá ávĩ agá ũnjĩkányā ĩjĩpi ni pi átá ku. Tā 'dĩ'bēe adri múké ku. Ngá múké rĩ, lē ĩmi rikí ōwō'dĩfō sēé Múngú ní. ⁵ ĩmi nĩkĩ rá, 'bā riípi ōwŭ 'bāāpi muŭpi bādārú, āzini riípi tā ũnjĩ 'oópi, ęsĩ 'bāāpi āmbúgú ngá drĩgē rĩ, 'bā 'dĩri ri ngá ĩ ní údé múngú rú ni ĩnjĩ, ícō fií mālŭngā Kúrísítō pi vé Múngú be rĩ agá ku. 'Bā ęsĩ 'bāāpi ngá drĩgē āmbúgú rĩ, ĩri ri ngá vŭ drĩgē nōgō rĩ ĩnjĩ múngú rú.

⁶ Lē 'bā āzi ā ri átángá azakaza vé ni átá ĩmĩ mĩ ũ'bāzú ku, ā'diātāsīyā tā 'dĩni 'dĩ'bēe sē Múngú ri 'bā tā 'o'bā drĩ ũkpō sī 'dĩ'bēe ĩrĩŋā rá. ⁷ Lē ĩmi fikí tā 'bā 'dĩ'bēe ní rií 'oó rĩ 'oó ĩndĩ ku.

⁸ Āndúrú ĩmi rikí adrií ĩnĩŋá agá, 'bo nóni ĩmi ũtŭŋá agá, ā'diātāsīyā ĩmi úmúkĩ ĩmi ícā Úpĩ Yēsŭ Kúrísítō be trŭ ngá ālu gĩ. Kúru lē ĩmi adrikí sŭ 'bā adri' bā ũtŭŋá agá rĩ pi tĩnĩ. ⁹ 'Bā adri' bēe ũtŭŋá agá rĩ pi, kōpi ri tā múké 'o, tā pĩrĩ 'o, āzini tā áda 'o.

¹⁰ Lē ĩmi nĩkĩ tā Úpĩ ní āyĩkō sēepi rĩ. ¹¹ Lē ĩmi fikí tā ęzĩ ākō ĩ ní rií 'oó ĩnĩŋá agá rĩ pi 'oó ku, lē ĩmi 'dākĩ tā 'dĩ'bēe āmvé kĩnĩ, tā 'dĩ'bēe ũnjĩ. ¹² Tā ũnjĩ 'bā Múngú ri nĩ' bā kuyé rĩ pi ní rií 'oó kĩri kĩri 'dĩ'bēe, ā rikí tā ni 'bāā tĩ gé ku, ĩri drĩŋá sē. ¹³ 'Bo ũtŭŋá agá, tā ũnjĩ rĩ pi cére ĩndré ku uletere, ¹⁴ ā'diātāsīyā ũtŭŋá ri sē ĩ ngá rĩ pi ārēvŭ ndre cére uletere. ĩ ní 'yozú ānĩ kĩnĩ,

"Mi riípi ú'dŭ koopi rĩ, lē mĩ íngá ũrŭ, mi 'bā drāāpi gĩ rĩ, lē mĩ ídrĩ gōó ídri rú ũzi, Kúrísítō ri ímŭ dī mi drĩgē ũtŭŋá rú."

¹⁵ ĩmi kādō rií adrií, lē ĩmi adrikí mĩ be kowŭ, lē ĩmi ā adrikí sŭ 'bā tā nĩ' bā ku rĩ pi tĩnĩ ku, lē ĩmi adrikí úmĩ be. ¹⁶ ĩmi ĩsŭkĩ dō drĩlé múké tā 'ozú ni gĩ, lē ĩmi 'okí tā múké ni pi muzú áyu, ā'diātāsīyā lókĩ nōri, ĩri lókĩ ũnjĩ. ¹⁷ Lē ĩmi adrikí azakaza rú ku, lē ĩmi nĩkĩ tā Úpĩ ní lēé ĩmi 'okí rĩ. ¹⁸ Ā mvukĩ íwá ĩmērēzú bādārú ku, ę iza rĩ ĩmivé adringará ku, ngá múké rĩ, lē ĩndrí Uletere rĩ ā ású ĩmi nĩ. ¹⁹ ĩmi kādō ĩmi úmú vŭrā ālu gé, lē ĩmi ngokĩ úngó Sāwŭmā vé rĩ pi, ĩmi ngokĩ úngó Múngú ā rŭ sī. Lē ĩmi ngokĩ úngó Úpĩ Múngú ri ĩnjĩzú ęsĩ be cére. ²⁰ Ú'dŭ cére, lē ĩmi sēkĩ ōwō'dĩfō 'bā ętēpi Múngú ní tā cére ĩri ní 'oó ĩmi ní rĩ sī, 'bávé Úpĩ Yēsŭ Kúrísítō ā rŭ sī.

Ūkú rĩ pi ĩvé āgō rĩ pi be

²¹ Lē ĩmi adrikí yingará sī ĩmi āsámvú gé sī, ā'diātāsīyā ĩmi 'dĩri ri Kúrísítō ri ĩnjĩ. ²² Lē ũkú rĩ pi ā yĩkĩ ĩvé āgō rĩ pi ę tĩ yiyĩ, sŭ kōpi ní Úpĩ ę tĩ yiyĩ rĩ tĩnĩ. ²³ Ā'diātāsīyā āgō ri āmbúgú ũkú drĩlé gá nĩ, sŭ Kúrísítō ní adrií āmbúgú kánisā drĩlé gá rĩ tĩnĩ, Kúrísítō ri 'bā rĩ

pi pa ĩvé ũnjĩkányā agásĩ nĩ. ²⁴ Kúru lē ũkú rĩ pi ā yĩkĩ ĩvé āgō rĩ pi ę tĩ yiyĩ tā cére sī, sŭ kánisā ní Kúrísítō ę tĩ yiyĩ rĩ tĩnĩ.

²⁵ Lē āgō rĩ pi ā lēkĩ ĩvé ũkú rĩ pi lēlē, sŭ Kúrísítō ní 'bā kánisā vé rĩ pi lēé, ĩri ní 'i adrií sēé drāā kōpi ā tā sī rĩ tĩnĩ, ²⁶ 'bā kánisā vé rĩ pi ā adrikí rĩ uletere, ā ũjĩ rĩ 'bā kánisā vé rĩ pi adrií ũnjĩkányā ākō, ú'dŭkō múké rĩ ā ũjĩ rĩ 'bā kánisā vé rĩ pi ícā uletere. ²⁷ Kúrísítō vé drāngará sī, 'dŭ 'bā kánisā vé rĩ pi 'bāā 'bā ívé ni, adi 'i sēé drāā, 'bā kánisā vé rĩ pi ā adrikí rĩ uletere, tā ākō, āzāvŭ ākō, ũnjĩkányā ākō, tā āzi ākō. ²⁸ Kúru lē āgō rĩ pi ā lēkĩ ĩvé ũkú rĩ pi lēlē, sŭ kōpi ní rŭ' bā lēé rĩ tĩnĩ. 'Bā rĩ lē dō ívé ũkú lēlē, 'bā 'dĩri lē ĩ rŭ' bā lēlē. ²⁹ 'Bā āzi āluŋāni ĩ rŭ' bā gāāpi sī ni 'dāāyo, ĩri sŭ ĩ rŭ' bā gá sŭsŭ, ĩri ĩ rŭ' bā ũtētē, sŭ Kúrísítō ní 'bā kánisā vé rĩ pi ũtēé rĩ tĩnĩ. ³⁰ 'Bā 'bā Kúrísítō vé ni, 'bā ĩrivé rŭ' bā ĩgélé.

³¹ Sīkĩ Bŭkŭ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ, "Tā 'dĩri sī, 'bā ágō ri ívé ętēpi ku, ĩri ívé ęndrēpi ku, kōpi ĩ úmú ũkú ni be, 'bā ĩrĩ 'dĩ'bēe ĩ úmú adri rŭ' bā ālu." ³² Átángá 'dĩri mbamba, ícō fií 'bā āzi drĩgē múké ku, 'bo á lē tā 'dĩri vé ífĩfĩ ũlŭú uletere, átángá 'dĩri lŭ kpá tā Kúrísítō pi vé 'bā kánisā vé rĩ pi be rĩ. ³³ Kúru lē 'bā ālu ālu ā lē ívé ũkú sŭ 'i ní ĩ rŭ' bā lēé rĩ tĩnĩ, āzini lē ũkú rĩ ę ĩnjĩ ívé ágō ĩnjĩnjĩ.

Anjĩná rĩ pi vé tā 'bā ĩ tĩ' bā rĩ pi be rĩ

6 Anjĩná rĩ pi, lē ĩmi 'dŭkĩ tā ĩmi ętēpi vé rĩ, āzini ĩmi ęndrēpi vé rĩ ngaānga, ā'diātāsīyā ĩmi 'okí dō 'dĩni, ĩri múké. ² "Lē mĩ ĩnjĩ mĩ ętēpi pi mĩ ęndrēpi be ĩnjĩnjĩ," Tā ĩmbĩ ālu rĩ 'dĩni, Múngú kĩnĩ, 'bā rĩ 'dŭ dō tā rĩ ngaā sŭ 'dĩri tĩnĩ, ĩri tā múké ĩsŭ rá. ³ "Mĩ ĩnjĩ dō mĩ ętēpi pi mĩ ęndrēpi be ĩnjĩnjĩ, mĩ drĩlé ri adri múké, mi adri ílĩ be ācō vŭ drĩgē nōgō." ††

⁴ ĩmi anjĩ ętēpi, lē ĩmi átákĩ átángá anjĩná rĩ pi ní ú'dŭkō ũkpō ũkpō ni sī ku, ĩmi ĩmbákĩ kōpi létĩ múké sī, ĩmi ũlŭkĩ tā Úpĩ vé rĩ kōpi ní.

Tŭgērĩ rĩ pi 'bā ambugu ĩ drĩlé gá rĩ pi be

⁵ ĩmi tŭgērĩ rĩ pi, lē ĩmi yĩkĩ 'bā ambugu ĩmi ní rií ęzĩ ngaā kōpi ní vŭ drĩgē nōgō rĩ pi ę tĩ yiyĩ, āzini lē ĩmi rukĩ kōpi ruru. Lē ĩmi ngakĩ kōpi ní ęzĩ rĩ ęsĩ be cére, sŭ ĩmi ní ngaā Kúrísítō ní rĩ tĩnĩ. ⁶ ĩmi ngakĩ ęzĩ rĩ ũkpō sī, ā adri 'yozú kĩnĩ, 'bā ĩmi ní rií ęzĩ ngaā kōpi ní rĩ pi ní rií mĩ 'bāā ĩmivé ęzĩ ndrezú gōgō rĩ sī ku, ĩmi ngakĩ ęzĩ rĩ, sŭ tŭgērĩ Kúrísítō vé ni pi tĩnĩ, lē ĩmi ngakĩ ęzĩ rĩ, sŭ Múngú ní lēé rĩ tĩnĩ. ⁷ ĩmi ngakĩ ęzĩ rĩ ęsĩ be cére, sŭ ĩmi ní rií ngaā Úpĩ ní rĩ tĩnĩ, adri 'yozú kĩnĩ, sŭ ĩmi ní rií ngaā 'bā áda ní rĩ tĩnĩ ku, ⁸ ā'diātāsīyā ĩmi nĩkĩ rá, 'bā rĩ dō tŭgērĩ yā, adri dō tŭgērĩ ku yā, ęzĩ múké ĩri ní ngaā rĩ sī, Úpĩ ri ĩri ũfē rá.

⁹ ĩmi 'bā ambugu tŭgērĩ rĩ pi ní rií ęzĩ ngaā ĩmi pálé gá rĩ pi, lē ĩmi rukĩ ĩmivé tŭgērĩ rĩ pi múké létĩ ālu ālu 'dĩri sī, ā 'okĩ kōpi ũnjĩ ku. Lē ĩmi ĩmgbēkĩ kōpi ę mĩ ku, lē ĩmi nĩkĩ ámá múké 'yozú kĩnĩ, ĩmi cére ri ęzĩ nga Múngú 'bávé āmbúgú 'bŭ gé 'dāā rĩ ní, ĩri ęndrēti gé, 'bā rĩ pi cére trōtrō.

Ngá Múngú vé ě'dí 'dizú ādróko be rĩ.

¹⁰ Átángá rĩ ā ūdū kīnī, lē ĩmi adrikí ūkpō ūkpó Úpí vé ūkpō agaápi rá rĩ sī. ¹¹ Lē ĩmi úsúkí ĩmi ngá Múngú vé ě'dí 'dizú rĩ pi sī, ĩmi nděkí rí ādróko riípi mī ū'bāápi rĩ āní. ¹² ě'dí 'bá ní rií 'díj rĩ, 'bá 'díj 'bá áda pi be ku, 'bá ri ě'dí rĩ 'dí indrí ūnjí ūkpō be āngū rụ'bá rĩ pi be, indrí ūkpō be adri'bá íníná agá rĩ pi be, āzini indrí ūnjí ūkpō be ụrụ 'dāá rĩ pi be. ¹³ Kúru lē ĩmi úsúkí ngá Múngú vé ě'dí 'dizú rĩ pi ĩmī rụ'bá gá, ú'dú ādróko ní ímúzá ě'dí 'dizú ĩmi be rĩ gé, ĩmi tukí rí pá ūkpō ūkpó, ě'dí rĩ kādō deę, ĩmi áwíkí rí pá tuú kuú ūkpó ūkpó. ¹⁴ Lē ĩmi tukí pá ūkpō ūkpó, ĩmi ū'yíkí gō tā áda vé rĩ ĩmi úpílẹ gá títí, ĩmi útúkí rí ĩmi kú ūrē ě'dí 'dizú ādróko be, āzini ĩmi ū'yíkí aya kpọlọ'bu tā pịrị vé rĩ ĩmi bēdrị gé, ĩmi ūtěkí rí ĩmī rụ'bá āní. ¹⁵ ĩmi adrikí ūrē mụyú ú'dúkọ múké tākiri vé rĩ ūlūú, sū ĩmi ní ngá pá gá úsú mụzú āní ě'dí 'dizú rĩ tịj. ¹⁶ ĩmi ě'yíkí Múngú ri, ā adri rí ĩmi ní sū kúkúrúkú tịj, ā úgbú rí í'yé ādróko vé ācí ācí rĩ ĩmī rụ'bá gá sī rá. ¹⁷ Lē ĩmi rụkí pangará rĩ vé tā títí, sū ĩmi ní sāpú aya rú rĩ úsú ĩmi drịgé rĩ tịj, āzini lē ĩmi rụkí ílị āco Índrí Uletere vé rĩ ĩmi drịgé, ílị āco 'dīri, ĩri ú'dúkọ Múngú vé rĩ.

¹⁸ Lē ĩmi zíkí Múngú ri sá be céré ūkpō Índrí Uletere rĩ vé rĩ sī, lē ĩmi adrikí mī be kowụ, āzini lē ĩmi zíkí 'bá Múngú vé rĩ pi ní céré létj be āndíāndí mụzú ūdū ākó. ¹⁹ ĩmi zíkí kpá má ní Múngú ri ĩndī, Múngú ā sē rí átángá pịrị má tị gé, mā ūlū rí ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ 'bá rĩ pi ní ūrị ākó, kọpi ā nīkí rí ĩrivé tā múké. ²⁰ Ā 'bekí dō ma jó āngū ū'yízú rĩ agá má ní ú'dúkọ múké rĩ ūlūú rĩ ā tā sī drāāāsīyā, lē ĩmi zíkí má ní Múngú ri, mā ūlū rí ú'dúkọ múké rĩ mụzú drịdrị ūrị ākó, sū má ní lēé rĩ tịj.

Páulū vé mōdó sēlé ūdū gé rĩ

²¹ Má ědrípí Tūkíkō má ní lēélé, ězị ngaápi ẹsị ālu sī Úpí ní rĩ, ĩri mávé tā ūlū ĩmi ní nī, ĩmi nīkí rí mávé adringará, āzini ězị má ní rií ngaá rĩ. ²² Tā ā pá má ní lēzú ĩri pēzú mụzú ĩmi vúgá 'dīlẹ rĩ, ĩri 'dī, ĩmi nīkí rí tā 'bá drịgé bēnī, ā mụ rí ĩmī ẹsị ímbá, ĩmi adrikí rí ūkpó ūkpó.

²³ Má ědrípíj má ómvúpíj, 'bá Ẹtẹpí Múngú, āzini Úpí Yẹsū Kúrísitō ā sē ĩmi ní tākiri, lèngará, āzini ě'yīngará. ²⁴ Ẹsị múké Múngú vé rĩ ā adri 'bá céré 'bávẹ Úpí Yẹsū Kúrísitō ri lē'bá mụzú ūdū ākó rĩ pi ẹ ẹsị agá.

Pĩĩpóyĩ

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Kũrũ Pĩĩpóyĩ vé rĩ ãngũ Mākēdōniyā vé rĩ agá, Mākēdōniyā ri ãngũ Ġĩrĩkĩ vé rĩ agá, wōkō ũrúlé rú rĩ gé. Páulũ sē tĩ Múngú vé rĩ kũrũ Pĩĩpóyĩ vé rĩ agá (Ēzĩ 16). Í'dó kánisā 'dālē. Ílí kárakarā ã vùdrĩ gé, gōkĩ Páulũ ri 'beé jó ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá. 'Bá kánisā Pĩĩpóyĩ vé rĩ agá rĩ pi sēkĩ Páulũ ní mũfēngā. Páulũ sĩ kōkōbĩ 'dĩri sēé ōwō'dĩfō sēzũ kōpi ní.

Kōkōbĩ rĩ agá, 'yo Kũrĩsītĩyānĩ rĩ pi ní kĩnĩ, 'í ru drāngará ku. Gō kōpi ē ēsĩ ímbá kĩnĩ, 'bá rĩ pi dō ri kōpi ọcũ ũnjĩ ũnjĩ, lē kōpi ã tukĩ pá tĩtĩ ívé ē'yĩngará agá. 'Yo kōpi ní kĩnĩ, lē kōpi ē íngúkĩ ħ ku, kōpi ã adriki ēsĩ be mādā, sũ Kúrísítō vé rĩ tĩnĩ. Lũ kōpi ní kĩnĩ, kōpivé adringará Kúrísítō agá 'dĩri, Múngú sē kōpi ní ní. Kúru gō 'yoó kōpi ní kĩnĩ, 'bá ũnjó rú rĩ pi ri ãngũ ímbá 'yo kĩnĩ, mēre Yāhũdĩ rĩ pi ní rĩ 'duy ngaá rĩ, Múngú lũ kōpi ní ní. 'Bo lē kōpi ã 'dukĩ 'bá ũnjó rú 'dĩ'bée vé tã ngaá ku.

1 Ma Páulũ 'i, 'bá ħĩrĩtrō Tĩmōtéyō be ātĩ'bá Kúrísítō Yēsũ vé ni, á sĩ kōkōbĩ 'dĩri sēé 'bá Yēsũ ri ē'yĩ'bá gĩ, adri'bá kũrũ Pĩĩpóyĩ vé rĩ agá rĩ pi ní, drĩkoma rĩ pi ní, āzini dĩkōñĩ rĩ pi ní. ² Ēsĩ múké āzini tākĩri 'bá Ētēpi Múngú vé rĩ, āzini 'bávē Úpĩ Yēsũ Kúrísítō vé rĩ ã adri ĩmi be.

Páulũ zĩ Múngú ri 'bá Pĩĩpóyĩ vé rĩ pi ní

³ Sā céré má kādō rĩ ĩmi tã ũsũú, má ri Múngú ní ōwō'dĩfō sē. ⁴ Ú'dú céré má kādō rĩ Múngú ri zĩ ĩmi ní, ma ri zĩ āyĩkō be má ēsĩ agá, ⁵ ã'diātāsĩyā má ní rizú ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũngará gá, ĩmi rikĩ ma ētĩĩ nĩ, í'dózú ú'dú ĩmi ní ēsĩ újázú rĩ gé 'dāā, cĩmgbá āndrũ sĩ. ⁶ Á nĩ ámá múké 'yozú kĩnĩ, Múngú í'dó rĩ tã múké 'oó ĩmĩ ēsĩ agá gĩ, ħri tã múké 'dĩri 'o mụzú ĩmĩ ēsĩ agá dĩĩ dĩĩ, cĩmgbá ú'dú Kúrísítō Yēsũ ní ħgōzú rĩ gé.

⁷ Á lē ĩmi ambamba, ħri pĩrĩ má ní rizú ĩmi tã ũsũzú 'dĩni ānĩ. 'Yĩkĩ ma jó ħ ní rizú ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá, má ní ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũ 'yoó kĩnĩ, ħri tã áda rĩ ã tã sĩ, 'bá ālēkĩ ēsĩ múké Múngú vé rĩ ĩmi be trũ.

⁸ Múngú nĩ rá 'yozú kĩnĩ, ádarú á lē ĩmi ambamba, sũ Kúrísítō Yēsũ ní ĩmi lēé rĩ tĩnĩ.

⁹ Ma ri Múngú ri zĩ ĩmi ní, lē Múngú ã sē ĩmi lēkĩ ĩmi lēlē ĩmi āsámvú gé sĩ, ã sē ĩmi ní tã nĩngará, ĩmi ámákĩ rĩ tã múké pi āsámvú tã ũnjĩ be rĩ ānĩ, ¹⁰ ã sē rĩ ĩmi ħpēkĩ rĩ tã pĩrĩ rĩ áyu, ĩmi adriki rĩ ule, ũnjĩkānyā ākō, cĩmgbá ú'dú Yēsũ Kúrísítō ní ħgōzú rĩ gé. ¹¹ Yēsũ Kúrísítō ã sē ĩmi adriki 'bá tã 'o'bá pĩrĩ ni pi, ē íngúkĩ rĩ Múngú ri, āzini ē ħnjĩkĩ rĩ ħri ānĩ bēnĩ.

Páulũ vé 'yĩngará

¹² Má ēdrĩpĩĩ má ómvúpĩĩ má ní lēlē rĩ pi, á lē lũú ĩmi ní kĩnĩ, ã 'yĩkĩ dō ma jó ħ ní rizú ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá drāāāsĩyā, ēzĩ ħ ní rizú ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũzú

rĩ tu pá ālunāni kuyé, 'bá kárakarā ísúkĩ ú'dúkō múké Kúrísítō vé 'dĩri yĩĩ rá. ¹³ Sē 'bá Rómā gá rĩ pi, āzini āngaráwá ri'bá 'bāgú vé ãngũ ũtē'bá rĩ pi nĩkĩ ámá rá 'yozú kĩnĩ, 'yĩkĩ ma jó ħ ní rizú ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá, má ní rĩ rĩ ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũú rĩ sĩ. ¹⁴ Á 'yĩkĩ dō ma kú jó ħ ní rizú ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá drāāāsĩyā, 'bá Úpĩ Yēsũ ri ē'yĩ'bá gĩ rĩ pi rikĩ ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũú mụzú ħrĩ ākō.

¹⁵ 'Bá urukō'bée rikĩ ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũú, ã'diātāsĩyā kōpi lēkĩ 'bá ħ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ã ndē mávé rĩ rá, 'bo 'bá urukō'bée rikĩ ùlũú mụzú ēsĩ múké sĩ. ¹⁶ 'Bá Kúrísítō vé tã ùlũ'bá ēsĩ múké sĩ rĩ pi lēkĩ ma lēlē, kōpi nĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, 'yĩkĩ ma jó ħ ní rizú ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá, má ní ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũú rĩ sĩ. ¹⁷ 'Bá ēsĩ 'bā'bée má drĩgē ũnjĩ rĩ pi rikĩ Kúrísítō vé tã ùlũú, ã 'dukĩ rĩ ívé tã 'bāā āmbúgú mávé rĩ ndēé. Kōpi rikĩ tã rĩ 'oó 'dĩni, mā nya rĩ ħzāngā jó ħ ní rizú ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá ānĩ. ¹⁸ 'Bá 'dĩ'bée dō ri Kúrísítō vé tã ùlũ ēsĩ múké sĩ yā, dōku ēsĩ ũnjĩ sĩ yā, kōpi ã ùlũkĩ mụzú ħyĩ. Ma adri āyĩkō sĩ, ã'diātāsĩyā kōpi ri ú'dúkō múké Kúrísítō vé rĩ ùlũ mụzú. ¹⁹ ĩmi ní má ní Múngú ri zĩ rĩ sĩ, āzini Índrĩ Yēsũ Kúrísítō vé rĩ ní mā ħzā koó rĩ sĩ, ħri sē Múngú ri ímú ma oyũ tã ũkpó ũkpó ma ísúpi rĩ agásĩ rá.

²⁰ Á 'bā mā ēsĩ agá nōlé, á lē tã má ní drĩnjā sēepi ni 'oó ku, dō ngá rĩ drāngará yā, dō ídrĩngará yā, á lē adrii ħrĩ sĩ ku. Ma nōni átā ħrĩ ākō, ē ħnjĩkĩ rĩ Kúrísítō ri ānĩ tã má ní 'oó rĩ sĩ. ²¹ Mávé adringará ídri rú nōri, ma ri Kúrísítō ri ħnjĩ, á drā dō gĩ, ma tã múké ísú rá. ²² Ma dō ri adri mụzú ídri rú, ħri sē ma ēzĩ Kúrísítō vé rĩ nga mụzú ānĩ múké. Á nĩ ngá má ní lēé ħpēé rĩ kuyé. ²³ Tã ħrĩ 'dĩ'bée agá, á nĩ kuyé, ma dō tã ngōri ħpē. Á lē mā drā rá, mā mụ rĩ adrii Kúrísítō be. ²⁴ 'Bo ħri múké má ní adrizú ídri rú, mā ko rĩ ĩmi ħzā. ²⁵ Á nĩ ámá múké 'yozú kĩnĩ, ma ícō adri mụzú ídri rú rá, mā ko rĩ ĩmi ħzā, ĩmi

tukí rí pá títí ĩmivé ē'yīngará agá, ĩmi adrikí rí āyīkō sī.
²⁶ Kúru má kādō gōo ma ɛndījī mụyú ĩmi ndreé, ĩmi adri
 āyīkō sī āmbúgú tā Kúrísitō Yēsū ní 'oó má ní rī sī.

²⁷ Tā āmbúgú agaápi rá rī, lē ĩmivé adringará ā adri
 múké, ē ĩnjīkí rí ú'dúkọ múké Kúrísitō vé rī ānī. Á mụ
 dō ĩmi ndreé rá, dōku á mụ dō drī ĩmi ndreé kuyé, m̄
 yī 'yozú kínī, ĩmi rí tā 'dụ nga trú yīkī ālu sī, 'bá rī pi ĩjízú
 ú'dúkọ múké Kúrísitō vé rī ē'yízú. ²⁸ Ari'ba rī pi ĩmgbēkí
 dō ĩmī mī, lē ĩmi 'okí ũrī sī ku. 'Dīri lū kọpi ní kínī,
 Múngú rí úmvúlésí ímú sē kọpi ĩzāngā nya mụzú ũdū
 ākó, 'bo Múngú rí ĩmi pa ĩzāngā 'dīri agásí rá. ²⁹ Múngú
 sē ĩmi ní drīlé múké 'dīri Kúrísitō rí ē'yízú 'yéná áyu
 kuyé, drīlé múké ĩ ní sēé ĩmi ní 'dīri agá, ĩmi kpá ĩzāngā
 nya ĩndī Kúrísitō ā tā sī. ³⁰ ĩmi ndrekí ándúrú ĩzāngā má
 ní nyaá ĩrivé tā sī rī rá, ĩmi yīkí rá, ma rí ĩzāngā rī nya
 mụzú drīdrī, ĩmi kpá nóni rí ĩzāngā má ní nyaá rī nya.

Lē ĩmi adrikí sū Kúrísitō tīnjī

2 Kúrísitō rí ĩmī ɛsī ímbá nī, lēngará ĩrivé rī, ĩri ĩmī
 ɛsī ímbá nī, ĩndrí Múngú vé rī, ĩri ĩmi úmú nī, ĩri sē
 ĩmi ɛsī 'bā rízú ĩmi ɔgūpījī ē ĩzā kozú. ² Nóni lē ĩmi 'okí
 tā má ní āyīkō sēepi ní, ĩmi yīkí ĩmi yiyjī ĩmi āsámvú gé
 sī, ĩmi lēkí ĩmi lēlé. Yīkī ĩmivé tā 'ozú rī ā adri ngá ālu.
³ Lē ĩmi 'dukí ĩmivé tā 'bāā āmbúgú ĩmi ɔgūpījī vé rī
 ndēé ku, lē ĩmi íngúkí ĩmi ku, lē ĩmi 'dukí ĩmi ɔgūpījī vé
 tā 'bāā āmbúgú, ā ndē ĩmivé rī rá, lē ĩmi 'bākí ĩmi adrii
 mādā. ⁴ Lē 'bá ālu ālu ā rī 'ī tā ũsūyú áyu ku, lē ā ũsū 'bá
 urukọ'béé ā tā ĩndī.

⁵ Lē yīkī ĩmivé tā 'ozú rī, ā adri sū Kúrísitō Yēsū vé rī
 tīnjī.

⁶ Yēsū ā ngúlúpí ā adri dō Múngú 'i drāāāsīyā,
 'dụ ívé tā 'bāā Múngú be trōtrō kuyé,

⁷ 'bo 'dụ ívé íngúngará ā tā 'bāā mādānjā,
 'dụ 'i 'bāā kuú átí' bá rú,
 tīkí ĩri ĩfūú 'bá áda rú.

⁸ Kā ĩri tījī ĩfūú 'bá áda rú,
 'bā 'i kú tā be mādānjā, 'dụ tā Múngú vé rī ngāá
 rá,

adi 'i sēé drāá pētī alambaku † sígé.

⁹ Múngú sē ĩri ícá āmbúgú 'bū gé 'dāā tā 'dīri sī,
 sē ĩri ā rú kụ ndē 'bá rī pi vé rī céré.

¹⁰ Yēsū ā rú sī, 'bá 'bū gé rī pi, vū drīgé rī pi, āzini 'bá ĩ
 ní sījī nyōkú agá rī pi ārēvú céré
 ímú kūmūcí ũtī vūgá.

¹¹ 'Bá rī pi ārēvú céré ímú 'yo, Yēsū Kúrísitō rí Úpí,
 ĩri sē ĩ ímú ɛtēpī Múngú rí íngúngū.

Adringará ũtūnjá agá rī

¹² ĩmi mávé ũndī má ní lēlé rī pi, lókí má ní adrizú
 ĩmi be trú rī gé, ĩmi 'dukí tā má ní ɛzījī ĩmi ní rī ngāá rá,
 nóni ma dō 'dāāyo ĩmi āsámvú gé, lē ĩmi 'dukí tā rī
 ngāá ándúrú ĩmi ní ngāá drīdrī 'dāri ndēé. Lē ĩmi ngakí
 ɛzījī Múngú vé rī ũkpō sī, ĩmi adrikí ũrī sī Múngú sī, lē
 ĩmī ɛsī ā yāyā ĩrivé tā sī, Múngú ā pa rí ĩmi ānī bēnī.

† Pētī alambaku: 'Bá Rómā vé rī pi rí 'bá tā 'o'ba ũnjí rī pi gbā
 mūsūmārī sī pētī alambaku sígé, ĩri sā 'dụ áco kọpi íbī drā ndō, kọpi
 ĩzāngā nya ambamba drāngará rī gé.

¹³ Múngú rí ɛzījī nga ĩmī ɛsī agá, ĩri rí ĩmi ní úvá sē ɛzījī
 ívé rī 'dụzú ngazú nī.

¹⁴ Lē tā ārēvú céré ĩmi 'okí mụzú unungará ākó, dōku
 āgátā ākó, ¹⁵ ā'diātāsīyā 'bá āzi ā ɔwụ rí ĩmi ku. ĩmi
 kádō ríi adrii 'bá vū drīgé rī pi āsámvú gé, lē ĩmi adrikí
 anji Múngú vé ni pi rú, ũnjīkányā ākó. Lē ĩmi adrikí
 uletere 'bá ũnjí rī pi ɛndrētī gé, sū línyā ní dījī rī tīnjī.

¹⁶ Lē ĩmi ũlūkí ú'dúkọ múké ídri 'dānī'dānī rī ísúzú rī
 kọpi ní, ú'dú Kúrísitō ní ĩgōzú 'dāri kādō ícá, m̄ íngú rí
 ma 'yozú kínī, ɛzījī má ní ngāá rī drā kána kuyé.

¹⁷ ɛ'yīngará ĩmivé rī sē ĩmi ní ĩmivé ídri adizú sēzú
 rōbōñō rú ɛzījī ngazú Múngú ní ānī. Á drā dō ĩmivé tā sī
 rōbōñō rú gí, ma adri ānī āyīkō sī. ¹⁸ ĩmi kpá adri āyīkō
 sī má sī.

Tīmōtéyō pi Ēpāfūrōdītā be

¹⁹ Úpí Yēsū Kúrísitō ā'yī dō rá, má ũsū, á lē Tīmōtéyō
 rí pēé mụzú ĩmi vúgá 'dīlé, kādō ímivé ĩgōo má vúgá
 nōlé, ē ímú rí tā ĩmi ní ríi 'oó rī ũlūú má ní, m̄ ɛsī ē ísú
 rí āyīkō ānī. ²⁰ 'Bá āzi má ní ísú úvá be sūpí Tīmōtéyō
 tīnjī ĩmivé tā ũsūpí ni 'dāāyo. ²¹ Ā'diātāsīyā 'bá ālu ālu
 lē úvá 'bāā rízú tā 'í ní lēé rī 'ozú, 'bā úvá tā Yēsū
 Kúrísitō vé rī 'ozú ku. ²² 'Bo ĩmi nīkí á má rá 'yozú kínī,
 Tīmōtéyō ícá gí ívé ɛ'yīngará agá, ā'diātāsīyā 'bá ríkí
 ú'dúkọ múké rī ũlūú ĩri be trú, sū mvá pi ní ɛzījī ngāá
 ɛtēpī be trú rī tīnjī. ²³ Má ũsū, á lē ĩri pēé mụzú mbēlēñá
 ĩmi vúgá 'dīlé, á nī dō tā ímúpi 'i ngāápi má rú' bá gá rī
 ũgbále gí ká. ²⁴ Á nī rá, Úpí rí ā'yī má ní rá, ma mụ ĩmi
 ndre mbēlēñá nōgó rá.

²⁵ Má ũsū, á lē Ēpāfūrōdītā ĩmi ní ĩpēé ímú m̄ ĩzā koó
 rī pēé gōo ĩmi vúgá 'dīlé ũzi. ĩri má ɔgūpí, āngaráwá
 Úpí Yēsū Kúrísitō vé ni, 'bá ríkí ɛzījī ngāá ĩri be trú, ĩmi
 ĩpēkí ĩri ímú m̄ tā mbaá. ²⁶ Ēpāfūrōdītā 'bā 'i ɛsī céré
 lēzú mụzú ĩmi ndrezú, 'bo adri yīkī sī, ĩri ní yījī 'yozú
 kínī, ĩmi yīkí kínī, drā rụ 'i nī rī sī. ²⁷ Adarú drā rụ ĩri ũnjí
 ũnjí, ĩri kōdō drādrā, 'Bo Múngú ndre ĩrivé ĩzāngā,
 Múngú ídrí ĩri rá. Múngú ndre ĩrivé ĩzāngā ọ'dúkúle
 kuyé, ndre kpá ĩzāngā má ɛsī agá rī rá, m̄ ɛsī ā gō rí
 ĩzāngā āzi †† nyaá ku.

²⁸ Á 'bā m̄ yīkī céré Ēpāfūrōdītā rí pēzú gōzú ĩmi
 vúgá 'dīlé, ĩmi kádō ĩri ndreé, āyīkō rí ĩmi fụ ambamba,
 ĩzāngā má ɛsī agá rī gō de rá. ²⁹ Lē ĩmi ɛ'yīkí ĩri āyīkō sī
 Úpí á rú sī, ĩmi ĩnjīkí ĩri ĩnjīnjī. ĩri múké ĩmi ní 'bá ɛzījī
 nga' bá Kúrísitō ní sū Ēpāfūrōdītā ní ngāá rī tīnjī rī pi ĩn-
 jījū ĩnjīnjī. ³⁰ ĩmi ĩnjīkí Ēpāfūrōdītā rí, ā'diātāsīyā drā
 kōdō ɛzījī Kúrísitō vé rī ā tā sī gí, adi 'i ríi ɛzījī ĩmi ní kōdō
 lēé ímú ngāá m̄ tā mbazú rī ngāá má be trú. Āngū rī
 ní adrii rará rú rī sī, ĩmi ícókí ímú ɛzījī rī ngāá ku.

'Bá Múngú ní ícá ā'yīí rá rī

3 Má ɛdrípíjī má ɔmvúpíjī má ní lēlé rī pi, Úpí agá,
 lē ĩmi adrikí āyīkō sī! Má ícá āndēé tā rī ā ũlūngará
 ĩmi ní dījī dījī rī sī ku, ma rí tā rī ɛndī ũlū 'dīni, ā ko rí ĩmi
 ĩzā múké.

†† ĩzāngā āzi: ĩzāngā āzi 'dīri, té dō Ēpāfūrōdītā drā rá, Páulū ē
 ɛsī rí té ĩzāngā nya rá. Páulū rí drī rí ĩzāngā nya jó ĩ ní rízú āngū
 ũ'yízú rī agá. 'Í lā Pīlīpōyī 1:13.

² Īmi zíkí ĩmî mî 'bá tã 'o'bá sũ ũcógú tĩnî 'dĩ'bée sĩ!
 Kôpi 'bá ri' 'bá ũnjĩkãnyã 'o'bá ni pi, kôpi ri si 'bá Yèsũ ri
 ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi vú sĩ kĩnĩ, lě kôpi ã úlíkí ĩ ágélé ẽ tĩ rá.
¹³ 'Bo 'bã ri' 'bá Múngú ri ĩnjĩ' 'bá ũkpõ Índrí Uletere rĩ vé
 rĩ sĩ nõ'bée, 'bã ri Kúrísító Yèsũ ri íngú, ẽsĩ agá, líkí 'bã
 gí, ^{††} rú' 'bá vé ñngará, 'bã ícókí ẽsĩ 'bãã drĩgé ni gé ku.
⁴ Ma té kôdõ ícõ ma íngú tã má ní 'oó rĩ pi sĩ rá. 'Bã rĩ
 ũsũ dõ kĩnĩ, 'i 'i íngú tã 'í ní ngaá rĩ sĩ rá, ma kpá ma
 íngú aga rá. ⁵ Kã ma tĩĩ, má adri caá ù'dú ãrõ, ĩ ní mã
 ágélé ẽ tĩ lizú. Ma Īsērēlégú, sũrú Bēnyēmīnē vé rĩ agá.
 Ma Ēbērēgú, Ēbērēgú tĩ ma nĩ. Má ní adrii Fārūsĩ [‡] rĩ sĩ,
 ma ri tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dũ nga. ⁶ Má ní ẽsĩ 'bãã
 Múngú drĩgé rĩ ã tã sĩ, á ri 'bá Yèsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi
 õcũũ ũnjĩ ũnjĩ, á 'bã ẽsĩ rizú tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dũzú
 ngazú pĩrĩ, ũnjĩkãnyã ãkó.

⁷ Má ũsũ tã ándúrú má ní rĩ 'oó rĩ pi múké, 'bo nóni
 má ní Kúrísító ri ẽ'yĩ' gí rĩ sĩ, á ndre tã ándúrú má ní 'oó
 rĩ pi kú ẽzĩ ãkó. ⁸ Má kãdõ tã ándúrú má ní 'oó rĩ pi
 ãsãmvú áamá, tã má ní Kúrísító Yèsũ ri ẽ'yĩzú Úpí mávé
 ni rú rĩ be, tã má ní Yèsũ ri ẽ'yĩzú rĩ ndē tã ãrēvú céré
 rá. Ádarú tã ándúrú má ní 'oó rĩ pi céré ẽzĩ ãkó, nóni
 índré má ní ãzãvũ rú, á ku kôpi ãrēvú céré gí, mã 'bã rĩ
 ẽsĩ Kúrísító drĩgé, ⁹ mã adri rĩ 'bã ĩrivé ni. Má ícõ ícã pĩrĩ
 Múngú ẽndrētĩ gé, má ní rĩ tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dũ
 ngaá rĩ sĩ ku, ma ícã pĩrĩ Múngú ẽndrētĩ gé, má ní Yèsũ
 Kúrísító ri ẽ'yĩ' gí rĩ sĩ. Múngú ri 'bã ã'yĩ adri pĩrĩ 'ĩ ẽn-
 drētĩ gé, 'bã ní Yèsũ ri ẽ'yĩ' gí rĩ sĩ. ¹⁰ Á lě Kúrísító ri nĩ,
 ãzini ũkpõ ĩri ní íngázú gõzú ídri rú drãngará gálésĩla rĩ
 nĩ, á lě ĩzãngã nyaá sũ ĩri ní nyaá rĩ tĩnĩ, ãzini á lě drãã
 sũ ĩri ní drãã rĩ tĩnĩ, ¹¹ má kãdõ drãã, Múngú ẽ inga rĩ
 ma gõõ ídri rú.

Á lě ũ'bĩĩ ũkpõ sĩ õngú rĩ njuú caá ũdũ gé

¹² Tã má ní 'yoó 'dĩri, adri 'yozú kĩnĩ, má ísú tã 'dĩ'bée
 gí yã 'dĩni kuyé, dõku ã'yĩkí ma 'bã tã 'oópi pĩrĩ ni gí yã
 'dĩni kuyé. 'Bo á lě õngú rĩ njuú ũkpõ sĩ, mã adri rĩ sũ
 Kúrísító Yèsũ tĩnĩ, sũ ĩri ní lěé rĩ tĩnĩ. ¹³ Má ẽdrĩpĩĩ má
 õmvúpĩĩ, má ícõ 'yoó kĩnĩ, á nga tã rĩ fũũ tĩ ni gé gí yã
 'dĩni ku. 'Bo má ãvĩ tã ándúrú má ní 'oó aga'bée gí
 'dã'bée sĩ gí, ma ri ũ'bĩĩ ũkpõ sĩ, tã rĩ nga mʊzú drĩdrĩ.
¹⁴ Á lě ũ'bĩĩ ũkpõ sĩ Kúrísító ã vũdrĩ ũbĩĩ cĩmgbá cazú
 ũdũ gé, mã ísú rĩ ãndēma Múngú ní ma zizú fizú 'bũ
 gé rĩ, má ní Kúrísító Yèsũ ri ẽ'yĩ' gí rĩ sĩ.

¹⁵ 'Bã Yèsũ ri ẽ'yĩ' 'bã gí, pá tu' 'bã tĩtĩ nõ'bée, lě 'bã
 ã'yĩkí tã 'dĩ'bée. Īmivé yĩkĩ kũ dõ túngú tã ʊrʊkʊ'bée sĩ,
 Múngú ri ĩmi ní tã rĩ ẽ mĩ lũ uletere. ¹⁶ Lě 'bã nĩkĩ áamá
 múké 'yozú kĩnĩ, tã 'bã ní 'dõ ngaá múké gí 'dĩ'bée, 'bã
 'dũkí ngaá mʊzú áyu.

[†] Ágélé ẽ tĩ ñngará: Múngú lũ Ābūrāmā ní kĩnĩ, anjĩ ãgõ Ābūrāmā
 vé rĩ pi adriki dõ caá ù'dú ãrõ gí, lě ã úlíkí kôpi ã ágélé ẽ tĩ rá, lũzú
 kĩnĩ, kôpi anjĩ Múngú vé ni. 'Bã rĩ ã'yĩ dõ 'ĩ ágélé ẽ tĩ sēé líj gí, ĩri tãĩm-
 bĩ Mósē vé rĩ 'dũ nga. 'Í lã 'Ídóngará 17:9-14; Ẽzĩ 15:1-5. ^{††} Ẽsĩ agá
 líkí 'bã gí: 'Bã rĩ újã dõ ẽsĩ, ẽ'yĩ dõ Yèsũ ri gí, ẽsĩ újãngará 'dĩri, ĩri sē
 'bã rĩ adri 'bã Múngú vé ni, sũ ágélé ñngará ní sēé 'bã Īsērēlē vé rĩ pi
 ní adrii 'bã Múngú vé ni rĩ tĩnĩ. Pãũlũ zĩ ẽsĩ újãngará 'dĩri ñngará ẽsĩ
 agá ni. [‡] Fārūsĩ: Fārūsĩ rĩ pi ngúlumũ Yãhúdĩ rĩ pi vé tãĩmbĩ Mósē vé
 rĩ rú' 'bã tĩtĩ rĩ pi. Kôpi 'dũkí Índrí rĩ pi vé tã, ãzini mãlãyĩkã rĩ pi vé tã
 'bãã tã ãmbúgú rú, kôpi ẽ'yĩkí rá 'yozú kĩnĩ, 'bã ũdrã' 'bã gí rĩ pi gõ
 íngá ídri rú rá. 'Í lã Ẽzĩ 23:8.

¹⁷ Má ẽdrĩpĩĩ má õmvúpĩĩ má ní lěélē rĩ pi, lě ĩmi ũbĩkĩ
 tã má ní 'oó rĩ ã pámvú mʊzú, ĩmi ũnĩkĩ tã múké 'bã ní
 ímbã 'bã ʊrʊkʊ ní rĩi 'dũbũ ngaá rĩ pi, ĩmi 'dũkí rĩ ngaá
 sũ kôpi ní ngaá rĩ tĩnĩ. ¹⁸ Má ũlũ ándúrú tã 'dĩri ĩmi ní
 rá, má kĩnĩ, 'bã kárakarã pi ímũ adri ari'ba Kúrísító ĩ ní
 gbãã pētĩ alambaku sígē rĩ vé ni, 'bo á lě gõõ ẽndĩĩ lũũ
 ĩmi ní dĩĩ, tã 'dĩri sē ĩzãngã ñõ mã ẽsĩ, mĩĩndrē álá mã
 mĩ céré céré. ¹⁹ 'Bã 'dĩni 'dĩ'bée, kôpivé ũdũ, ĩ kôpi 'dũ
 'bē vũrã ĩ ní ĩzãngã nyazú ũdũ ãkó rĩ agá. Tã kôpi ní
 'bãã ãmbúgú ĩvé múngú rú rĩ, ĩri tã rú' 'bã nõri vé rĩ,
 kôpi rĩ ĩngú tã drĩnjã sē' 'bã ni pi sĩ, kôpi 'bãkĩ ẽsĩ céré
 tã nyõõkũ nõri vé rĩ drĩgē. ²⁰ 'Bo ãngũ Úpí Kúrísító ní
 adrizú 'bũ gé 'dãã rĩ, ĩri ãngũ 'bávē ni. 'Bã ri ẽsĩ 'bã rizú
 'bávē Úpí Yèsũ Kúrísító 'bã Paãpi rĩ vé ĩgõngará ũtēzú.
²¹ ĩri ũkpõ be ngã ãrēvú drĩgē céré, ĩri ũmvúlēsĩ 'bávē
 rú' 'bã ñma' 'bée ñmañma nõ'bée újã õgú sũ ívé rĩ tĩnĩ.

4 Má ẽdrĩpĩĩ má õmvúpĩĩ má ní lěélē rĩ pi, ma úvá
 be lězú mʊzú ĩmi ndrezú. ĩmi sēkĩ ãyĩkõ ga má ẽsĩ
 agá ambamba, ãndēma mávé má ní ísú rĩ, ĩri ĩmi 'i.
 Kúru lě ĩmi áwĩkĩ tã 'oó pĩrĩ Úpí ẽndrētĩ gé.

Pãũlũ ímbã 'bã Úpí Yèsũ ri ẽ'yĩ' 'bã gí rĩ pi

² Ẽwõdíyã, ĩmi Sũtũkē be, ĩmi 'bã Úpí ri ẽ'yĩ' 'bã gí ni pi,
 á mã ĩmi drĩ ĩrĩ sĩ, lě ĩmi kukĩ ãgátã ãnĩ. ³ Má õgũpĩ, ^{††}
 'bã ri ẽzĩ nga mí be trũ, á mã mi, lě mĩ ko ũkũ mã ĩzã
 ko' 'bã ù'dũkõ múké rĩ ã ũlũngará sĩ 'dĩ'bée ẽ ĩzã koko,
 kôpi rikĩ mã ĩzã koó Kélēmēnĩ be, ãzini 'bã 'bã ní rĩi ẽzĩ
 ngaá kôpi be trũ rĩ pi be, 'bã 'dĩ'bée ãrēvú céré, sĩkĩ
 kôpivé rú búkũ ídri vé rĩ agá rá.

⁴ ĩmi 'bã Úpí ri ẽ'yĩ' 'bã gí 'dĩ'bée, lě ĩmi adriki ãyĩkõ sĩ.
 Á lě kpá ẽndĩĩ 'yoó ĩmi ní dĩĩ, lě ĩmi adriki ãyĩkõ sĩ. ⁵ Lě
 tã ĩmi ní 'oó mʊzú ẽsĩ mãdã sĩ rĩ ẽ índré 'bã rĩ pi ẽn-
 drētĩ gé 'dãlé múké. ù'dú Úpí ní ĩgõzú rĩ ícã ĩnyĩnjã
 gí.

⁶ Tã ũkpõ ũkpõ ísú dõ ĩmi, lě ĩmi rikĩ ĩmi ũsũũ drãã ku.
 Lě ĩmi zíkĩ Múngú ri, ĩmi 'bãkĩ ĩmivé tã céré ẽndrētĩ ni
 gé, ĩmi sēkĩ ĩri ní õwõ'dĩfõ, ĩmi mãkĩ ngã ĩmi ní lěé rĩ vú
 ní gé 'dãlé. ⁷ Kúru ĩmi ní Kúrísító Yèsũ ri ẽ'yĩ' gí rĩ sĩ, ĩmi
 ícõ tãkĩri Múngú vé rĩ ísú rá, tãkĩri 'dĩri tã be ãmbúgú,
 'bã ádá ícõ tã ni nĩĩ áamá bã ku. Tãkĩri 'dĩri, ĩri ĩmi ĩzã ko,
 sē ĩmi adri ũrĩ ãkõ, ĩzãngã fi ãnĩ ĩmĩ ẽsĩ agá ku.

⁸ Má ẽdrĩpĩĩ má õmvúpĩĩ má ní lěélē rĩ pi, kõkõbĩ nõri
 vé ũdũ gé, á lě ĩmi ní tã ãzi lũũ, lě ĩmi 'bãkĩ ĩmivé yĩkĩ tã
 áda ni drĩgē, tã ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ni drĩgē, tã pĩrĩ ni drĩgē, tã
 uletere ũnjĩkãnyã ãkõ ni drĩgē, tã 'bã rĩ pi ní lěélē ni pi
 drĩgē, tã 'bã rĩ pi ní rĩi ẽsĩ 'bãã céré kú drĩ ni gé rĩ pi
 drĩgē. Lě ĩmi 'bãkĩ ẽsĩ tã adri' 'bée múké múké ni pi
 drĩgē, ãzini tã ĩ ní íngungũ ni pi drĩgē. ⁹ Tã ĩmi ní yĩĩ má
 vúgã, ĩmi ní ũnĩĩ má vúgã, ĩmi ní ísú má vúgã, ĩmi ní
 ndreé má ní 'oó rĩ, lě ĩmi 'dũkĩ tã 'dĩ'bée ngaánga.
 Kúru Múngú rĩpi tãkĩri sēepĩ rĩ ã adri ĩmi be.

Pãũlũ sē õwõ'dĩfõ ngã ĩ ní sēé rĩ sĩ

¹⁰ Ma ãyĩkõ sĩ ãmbúgú ĩmi ní gõõ mã tã ũsũũ ngã sĩ
 dĩĩ rĩ sĩ, sē má íngú Úpí ri ãnĩ rá. Á nĩ rá drĩdrĩ ni, ĩmi

^{††} Má õgũpĩ: Má õgũpĩ 'dĩri vé rú sã ãzi sĩ, ĩri ícõ adri Súzũgõ.

'bāki ɛsɨ ɪmivé rĩ céré kuú má drǐgé, 'bo ɪmi ɪsúkí drǐ drǐlé múké ɪmi ní ɪcózú mâ ɪzā kozú ngá sǐ ni kuyé. ¹¹ Tā má ní átá 'dĩri adri 'yozú kínĩ, á lē ngá ɪmi vúgá yā 'dĩni kuyé. Tā má ní nĩĩ áamá rĩ, ngá má ní adriĩ ɪri be rĩ, dō ɪri mādāñá yā, dō āmbúgú yā, ca má ní gí. ¹² ɪzāngā ngá ākō vé rĩ, á nĩ rá, adringará ngá be rĩ, á nĩ rá. Tā rĩ dō 'i nga mâ rú'ba gá ɪngóni, á nĩ rá. Adringará ɛpɨ sǐ rĩ, á nĩ rá. Adringará ɛbɨrɨ sǐ rĩ, á nĩ rá. Adringará ngá be tré dōku ngá ākō rĩ, á nĩ rá. ¹³ Ma ɪcō tā rĩ pi ārēvú 'o céré ũkpō Kúrísítō ní sēé má ní rĩ sǐ.

¹⁴ 'Bo ɪmi 'okí múké ɪmi ní mâ ɪzā koó tā ũkpō ũkpó agá rĩ sǐ. ¹⁵ ɪmi 'bá Pīlīpōyī vé 'dĩ'bée, ɪmi nĩkí rá, má ní ɪngázú āngū Mākēdōnīyā vé rĩ gélésɨ, ɪmúzá ɪmi ní ú'dúkō múké rĩ 'dózú ũlúzú rĩ gé, ɪmi sokí ngá mâ ɪzā kozú nĩ, kānīsā † āzi túngú ni 'o sū 'dĩri tɨnɨ kuyé. ¹⁶ Má ní drǐ adrizú kūrú Tēsālōnīkē vé rĩ agá 'dāá rĩ gé, ɪmi sokí má ní ngá sēé vú be kárakarā. ¹⁷ Á 'yo tā 'dĩri 'dĩni adri 'yozú kínĩ, á lē ɪmi sokí má ní ngá sēé fēfē rú yā 'dĩni kuyé, tā má ní lēé rĩ, á lē Múngú ā sē ɪmi ní drǐlé múké, ɪmi ní mâ ɪzā koó rĩ sǐ.

† Kānīsā: Kānīsā ri 'bá Yēsū Kúrísítō ri ɛ'yɨ'ba gí rĩ pi.

¹⁸ Nóni ngá má ní lēé rĩ pi ārēvú céré má ɪsú gí, ngá má ní ɪsú rĩ pi aga ngá má ní lēé rĩ pi rá. Ngá ɪmi ní ɪpēé má ní ɛpāfūrōdítā drǐgé 'dĩ'bée ca má ní gí. Ngá ɪmi ní sēé 'dĩ'bée, ɛjɨ ni ngū ndrǐndrǐ sū rōbōŋō ɨ ní zāá Múngú ní rĩ tɨnɨ, Múngú ā'yɨ tā ni ɛsɨ be céré, sē ɪri ní āyĩkō āmbúgú. ¹⁹ Ma Múngú ri zɨ ɪmi ní, ā sē rĩ ɪmi ní ngá ɪmi ní lēé rĩ pi. Ngá Múngú ní ɪmú sēé ɪmi ní rĩ, ɪri drǐlé múké ɪngápi Kúrísítō Yēsū vúgálésɨ rĩ. ²⁰ ɛ ɪngúkí Múngú 'bá ɛtɛpɨ ri mɨzú nyonyo. Āmĩnā.

Páulū sē mōdó 'bá Pīlīpōyī vé rĩ pi ní.

²¹ ɪmi sēkí mōdó 'bá Kúrísítō Yēsū ri ɛ'yɨ'ba gí rĩ pi ní. 'Bá Yēsū ri ɛ'yɨ'ba gí adri'ba má be trú nō'bée, sēkí kpá ɪmi ní mōdó. ²² 'Bá céré Yēsū ri ɛ'yɨ'ba gí rĩ pi sēkí ɪmi ní mōdó, agaápi rá rĩ, 'bá ri'ba ɛzɨ nga'ba 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ †† vúgá rĩ pi sēkí céré ɪmi ní mōdó. ²³ ɛsɨ múké Úpɨ Yēsū Kúrísítō vé rĩ ā adri ɪmi be. Āmĩnā.

†† 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ: 'Bá Rómā vé rĩ pi ɪvé 'bāgú āmbúgú rĩ zɨ ɪvé tɨ sǐ Kāyísārā. ɪri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndiāndí rĩ pi agá rĩ pi drǐgé, āngū Yūdáyā vé rĩ drǐgé, āngū Gālláyā vé rĩ drǐgé, āzini āngū Yāhúdɨ rĩ pi vé rĩ drǐgé.

Kölösáyí

Tā búkū rí vé rí ā ũlūngará

Kölösáyí ri kūrú wōkō ũtú ní 'dezú rí gé, āngū Ęzīyā vé rí agá, zíkí nóni āngū 'dīri Tákí. Páulū ĩ ní áyúāyū rí ca āngū 'dāri agá kuyé. Páulū [sú yí] kīnī, 'bá āngū ímbá' 'bá ũnjō sī ni pi anigé, kōpi ri 'bá kānīsā vé rí pi ímbá tā ũnjō vé ni sī. Tā 'dīri fi Páulū ā ẹsí agá ambamba. 'Bá ri' 'bá āngū ímbá' 'bá rí pi ímbákí 'bá Yẹsū ri ẹ'yī' 'bá gí rí pi kīnī, lē kōpi ā ũlúkí ĩ ágélé ẹ tị rá, āzini lē kōpi ẹ ĩnjīkí mālāyíkā rí pi áyu, ā sē rí Múngú ní āyīkō. Kúru Páulū ní kōkōbí 'dīri sīzú sēzú kōpi ní kīnī, Kúrísítō vé drāngará pa kōpi nī, Kúrísítō ri nóni 'bū gé, ĩri mālāyíkā rí pi drīgé, índrī rí pi drīgé gé, āzini vū drīgé cére. Kúru lē kōpi ā ā'yīkí tā mēre āzi vé ni ku, dōku ímbángará ũnjō vé ni ku, lē kōpi ẹ ĩnjīkí 'yéná Kúrísítō ri áyu. Lū kpá kōpi ní kīnī, lē kōpivé adringará ẹ índre kōpi rú' 'bá gá, ā lū rí kīnī, kōpi 'bá Múngú ní ũpēé gí ni pi.

Páulū sī kōkōbí sēé 'bá Kölösáyí vé rí pi ní

1 Ma Páulū 'i, Kúrísítō Yẹsū vé 'bá áyúāyū Múngú ní ĩpēé rí, á sī kōkōbí 'dīri sēé ĩmi ní nī, 'bá sīkí kōkōbí rí 'bá ẹdrípí Tīmōtéyō Yẹsū ri ẹ'yī'pi gí rí be trú. ² 'Bá sīkí kōkōbí rí sēé 'bá ẹdrípí, āzini 'bá ọmvúpí Kúrísítō ri ẹ'yī' 'bá gí, ri' 'bá adri' 'bá kūrú āmbúgú Kölösáyí vé rí agá rí pi ní. Ẹsí múké, āzini tākíri 'bá Ẹtẹpí Múngú vé rí ā adri ĩmi be.

Páulū zị Múngú ri, āzini sē ōwō'dífō

³ Lókí cére sī, 'bá kādō rií Múngú ri zị ĩmi ní, 'bā ri 'bávé Úpí Yẹsū Kúrísítō vé Ẹtẹpí Múngú ní ōwō'dífō sē, ⁴ ā'diātāsīyā 'bá yíkí kīnī, ĩmi 'bākí ẹsí cére kuú Kúrísítō Yẹsū drīgé, āzini ĩmi lēkí 'bá Múngú vé rí pi cére lēlē. ⁵ ĩmi ri tā 'dīri 'o 'dīni, ĩmi lēkí úmvúlésí āndēma ĩ ní 'bāā kuú ĩmi tēé 'bū gé 'dāā rí [sú, ā'diātāsīyā ĩmi ẹ'yīkí ọ'dúkọ múké Kúrísítō vé áda rí gí.

⁶ Ọ'dúkọ múké Kúrísítō vé 'dīri ayi mụzú vū drīgé sī cére, sē 'bá rí pi újákí ẹsí rá, sū ĩri ní ícá ĩmi āsámvú gé drīdrī, ọ'dú ĩmi ní tā áda Múngú vé ẹsí múké vé rí yizú, ĩmi ní ẹsí újázú ānī rá rí gé rí tịnj. ⁷ Ẹpáfúrā 'bá ẹdrípí 'bá ní lēlélē, 'bá ní rií ẹzị ngāā ĩri be trú rí, jì ọ'dúkọ múké 'dīri mụzú ũlū ĩmi ní nī. ĩri ātí' 'bá, 'bā ẹsí cére rizú ẹzị Kúrísítō vé rí ngazú ĩmi āsámvú gé 'bā vūrā gá. ⁸ Ẹpáfúrā ũlū 'bá ní lēngará Índrī Uleterere rí ní suú ĩmí ẹsí agá rí rá.

⁹ Ọ'dú 'bá ní ĩmivé tā yizú rí gé, 'bá rikí nyo Múngú ri zị ĩmi ní, Índrī Uleterere Múngú vé rí, ā sē rí ĩmi ní tā nīngará. ¹⁰ 'Bā ri Múngú ri zị ĩmi ní, ĩmi 'okí rí tā pirí Úpí ẹndrẹtí gé, ā sē rí rí ní āyīkō, ĩmi kokí rí 'bá rí pi ẹ ĩzā tā cére agásí, ĩmi nīkí rí tā Múngú vé rí múké múké. ¹¹ 'Bā ri Múngú ri zị ĩmi ní, ā sē ĩmi ní ívé ũkpō agaápi rá rí, ĩmi úmbékí rí ẹsí ĩzāngā rí ā nyangará gá, ĩmi nyakí rí ĩzāngā rí mụzú ẹsí be mādā. ĩmi 'okí dō sū 'dīri tịnj, ĩmi

āyīkō [sú rá. ¹² ĩmi sēkí Múngú ní ōwō'dífō, ĩri ní sēé ĩmi ní fií ívé mālūngā adrizú ānī ọtúná agá rí ālēé 'bá ívé rí pi be trú rí sī. ¹³ Múngú pa 'bā tā ũnjí Sātánā vé rí agásí, sē 'bā fií mālūngā 'i Mvọpí 'i ní lēlélé rí vé rí agá gí. ¹⁴ Múngú sē 'i Mvọpí vé āri dāā 'bā drī jezú, āzini 'bā trúzú 'bávé ũnjīkányā agásí.

Kúrísítō ri āmbúgú tā drīgé sī cére

¹⁵ Kúrísítō adri sū Múngú ĩ ní ndree ku rí tịnj. ĩri āmbúgú ngá cére ĩ ní gbíí rí pi drīgé. ¹⁶ Kúrísítō gbi ngá rí pi ārēvú cére nī, gbi ngá 'bū gé rí pi, ngá vū drīgé rí pi, ngá ĩ ní rú' 'bá ni ndree ku rí pi, ngá ĩ ní rú' 'bá ni ndree ĩndí rí pi, 'bá mālūngā rú' 'bá rí pi, āzini 'bá ũkpō be āngū rú' 'bá rí pi, gbi ngá rí pi ārēvú cére nī, gbi ngá rí pi ārēvú cére ẹzị ngāā 'i ní. ¹⁷ ĩ ní drī ngá rí pi gbizú kuyé rí gé, Yẹsū ri ínogósí anigé, ĩri ri sē ngá rí pi ārēvú cére ri ẹzị nga mụzú trú. ¹⁸ Kúrísítō ri āmbúgú kānīsā † drīgé cére. Kúrísítō ri 'bá Múngú ní 'dó ingāā drīdrī 'bá ũdrā' 'bá gí rí pi āsámvú gé sī rí 'i, ā adri rí āmbúgú ngá rí pi drīgé cére. ¹⁹ Múngú ri āyīkō sī, Kúrísítō ní adrií 'i tịnj tā gá sī cére rí sī. ²⁰ Múngú ri āyīkō sī Yẹsū ri sēzú tākíri íjízú 'bá rí pi āsámvú údezú Múngú be āri Yẹsū vé dāāpi pẹtí alambaku †† sígé rí sī, ẹ ící rí ngá 'bū gé rí pi, āzini ngá vū drīgé rí pi āsámvú Múngú be trú.

²¹ Ándúrú ĩmi gākí Múngú ri sī, ĩmi ari' 'bā Múngú vé ni, ĩmi ní rií ũnjīkányā 'oó rí sī. ²² 'Bo Múngú údé nóni ĩmivé āsámvú 'i be rí ícá múké gí, ĩri ní Yẹsū ri sēé drāā ĩmivé ũnjīkányā ā tā sī rí sī. ĩmi ícákí nóni uleterere, ũnjīkányā ākó Múngú ẹndrẹtí gé gí, 'bā āzi ícá nóni ĩmi tōó ku. ²³ 'Bo lē ĩmi tukí pá títí ĩmivé ẹ'yīngará agá. Ẹsí ĩmi ní 'bāā ọ'dúkọ múké rí [sú]zú yizú drīdrī 'dāri, lē ĩmi kukí ku. Ọ'dúkọ múké 'dīri ũlúkí 'bá vū drīgé rí pi ní

† Kānīsā: Kānīsā ri 'bá Yẹsū Kúrísítō ri ẹ'yī' 'bá gí rí pi. †† Pẹtí alambaku: 'Bá Rómā vé rí pi ri 'bá tā 'o' 'bā ũnjí rí pi gbā mūsúmārí sī pẹtí alambaku sígé, ĩri sá 'du āco kōpi íbí drā ndō, kōpi ĩzāngā nya ambamba drāngará rí gé.

céré, ma Páülü 'i, äti' bá Múngú ní ìpéé rií ú'dúkò múké rĩ ùlùú 'bá rĩ pi ní rĩ 'i.

Páülü nga ẹ̀zì 'bá Yésù ri ẹ̀'yì' 'bá gí rĩ pi ní

²⁴ Ma äyĩkò sǐ má ní mà rù' 'bá sèé rií ìzàngā nyaá ìmi tā sǐ rĩ sǐ, ma ri ìzàngā Kúrísítò ní nyaá rĩ nya, ma ri nya ìrivé rù' 'bá ā tā sǐ, rù' 'bá 'dĩri 'bá kǎnísā vé rĩ pi.

²⁵ Múngú 'bā ma äti' 'bá riipi ẹ̀zì ngaápi kǎnísā agá ní, ẹ̀zì mávé rĩ rizú tì Múngú vé rĩ sèzú ìmi ní. ²⁶ Ú'dúkò múké 'dĩri úcíkí kuú mǔdǔmǔdǔ rú ílí be tré 'bá ǔku drĩdrĩ 'dā' 'bée ní, 'bo nóni 'dákí ìri kú ämvé 'bá Múngú vé rĩ pi ní. ²⁷ Múngú 'o tā 'dĩri 'dĩni, ä'diätäsíyā ìmi 'bá adri' 'bá Yāhúdǐ rú ku rĩ pi, ìmi nǐkí rí tā múké ándúru í ní ùzǔú 'dāri áamá āní. Tā ì ní ùzǔú rĩ, ìri Kúrísítò vé adringará ìmí ẹ̀sì agá rĩ, ìri sè ìmi ẹ̀sì 'bā dǐngará Múngú vé rĩ drǐgè.

²⁸ 'Bā ri ú'dúkò Kúrísítò vé rĩ ùlù müzú 'bá rĩ pi ní céré. Tā nǐngará 'bávè rĩ sǐ, 'bā ri 'bá rĩ pi ímbá müzú céré, ā sè rí 'bá Kúrísítò ri ẹ̀'yì' 'bá gí rĩ pi ā adrikí rí ùkpò ùkpò ìvé ẹ̀'yǐngará agá. ²⁹ Tā 'dĩri sǐ, ma ri ẹ̀zì nga ùkpò sǐ, ùkpò Kúrísítò ní sèé má ní rĩ sǐ.

2 Á lè ìmi nǐkí ẹ̀zì má ní ngaá ìmi ní ùkpò sǐ rĩ, āzini ẹ̀zì má ní ngaá 'bá kǔrù Lāwōdǐkíyā vé rĩ agá rĩ pi ní rĩ, āzini má ní ngaá 'bá vǔrā ɔrùkò agá mà rù' 'bá ndre' 'bá drĩdrĩ kuyé rĩ pi ní rĩ. ² Tā ā pá mávé ämbúgu rĩ, ma ri 'bá rĩ pi è ẹ̀sì ímbá, āzini kòpi úmú, kòpi ā lèkí rí ì lèlè, kòpi ā nǐkí rí tā Múngú vé ándúru í ní ùzǔú kuú mǔdǔmǔdǔ rú rĩ áamá bēnī. Tā Múngú vé ándúru ìri ní ùzǔú kuú mǔdǔmǔdǔ rú rĩ, tā rĩ Kúrísítò 'i. ³ Kúrísítò ri sè 'bá rĩ adri úmí be tā Múngú ní ùzǔú kuú mǔdǔmǔdǔ rú rĩ nǐzú. ⁴ Ma ri tā rĩ 'yo ìmi ní 'dĩni, ä'diätäsíyā 'bá äzi ā átá rí ìmi ní átángá ádra múké sǐ ìmí mǐ ù'bāzú ku. ⁵ Ma dō ìmi gārā gá sǐ rárá rú drāāāsíyā, á 'bā ẹ̀sì kuú ìmi drǐgè. Ma äyĩkò sǐ ìmi ní rií tā rĩ 'dùú ngaá müzú múké rĩ sǐ, āzini ìmi ní Kúrísítò ri ẹ̀'yì, ìmi ní pá tuú tǐtǐ ìmivé ẹ̀'yǐngará agá rĩ sǐ.

Kúrísítò ri idri sè nǐ

⁶ Ìmi ní Úpí Kúrísítò Yésù ri ẹ̀'yì gí rĩ sǐ, lè ìmi rikí ìrivé tā 'dùú ngaá áyu. ⁷ Ìmi Kúrísítò ri ẹ̀'yì 'bá gí 'dĩ' 'bée, ìmivé ẹ̀'yǐngará agá, lè ìmí ulá ā fifi, sǔ ì ní ìmi ímbá drĩdrĩ rĩ tǐnǐ. Lè ìmi sèkí òwō'dǐfō müzú dǐjǐ dǐjǐ.

⁸ Lè ìmi sèkí 'bá äzi ā ri átángá ẹ̀zì äkó ni ímbá rizú ìmí mǐ ù'bāzú ku, ímbángará 'dĩni 'dĩri, íbí íngá yǐkǐ 'bá áda vé ni vúgá, āzini índrí ùnjí rĩ pi vúgá, íbí íngá Kúrísítò vúgá kuyé.

⁹ Kúrísítò ní adrizú vǔ drǐgè nōgò 'bá áda rú rĩ, ìri ā ngúlúpí Múngú 'i. ¹⁰ Ìmi ní ìmi úmú Kúrísítò be gí rĩ sǐ, ìmi nóni 'bá Kúrísítò vé ni gí. Kúrísítò ri Úpí 'bá ängǔ rù' 'bá rĩ pi drǐgè, āzini índrí ängǔ rù' 'bá rĩ pi drǐgè. ¹¹ Sā ìmi ní Kúrísítò ri ẹ̀'yìzú rĩ gé, lǐkí ìmi gí, † sǔ ì ní ágélé è tǐ lǐjǐ rĩ tǐnǐ, 'dúkí ìmivé ùnjǐkǎnyā ìmí rù' 'bá gá sǐ gí, adri 'yozú kǐnǐ, lǐkí rù' 'bá ìmivé rĩ kuyé, Kúrísítò lǐ ìmivé ùnjǐkǎnyā ämvé gí. ¹² Lókí ì ní ìmi ní bātízímǔ † sèzú rĩ gé,

† Lǐkí ìmi gí: Múngú lǔ Ābūrámā ní kǐnǐ, anjǐ ägō Ābūrámā vé rĩ pi adrikí dō caá ú'dú ārō gí, lè ā úlǐkí kòpi ā ágélé è tǐ rā, lǔzú kǐnǐ kòpi anjǐ Múngú vé ni. † Ī lǎ Īdóngará 17:9-14. †† Bātízímǔ: Lókí Yūwánǐ

sǐkí ìmivé ùnjǐkǎnyā Kúrísítò be trú gí. Ìmi ní ẹ̀'yì kǐnǐ Múngú inga Kúrísítò ri gōó idri rú gí rĩ sǐ, nóni inga ìmi gōó idri ú'dí ìsú gí.

¹³ Ùnjǐkǎnyā ìmi ní 'oó rĩ sǐ, ìmi índrékí sǔ 'bá ùdrā' 'bá gí ni pi tǐnǐ, 'bo nóni Múngú sè ìmi ní idri ú'dí, ìmi ní Kúrísítò ri ẹ̀'yì gí rĩ sǐ. Múngú trǔ 'bā 'bávè ùnjǐkǎnyā agásí céré gí. ¹⁴ Tā ì ní kōdō sǐ lèzú 'bā ìrǐngázú rĩ, Múngú lǐ ämvé gí, 'dù ùnjǐkǎnyā rĩ gbāā peṭǐ alambaku sígè gí. ¹⁵ Múngú ndè índrí ùnjǐ rì' 'bá drǐ ɔrù' 'bá rĩ pi vé ùkpò, ìri ní Yésù ri sèé drāā peṭǐ alambaku sígè rĩ sǐ. Múngú sè kòpi ní drǐnjá 'bá tré äsámvú gé, ndè kòpivé ùkpò Yésù ní drāā peṭǐ alambaku sígè rĩ sǐ.

¹⁶ Lè 'bá äzi ā 'yo, ngá ìmi ní rií nyaá, dōku rií mvuú rĩ ā tā ùnjǐ ku, dōku lè 'bá äzi ā 'yo ìmi ní, ìmi rikí ú'dú ùmǔ nyazú rĩ ñnjǐ ílí be céré † 'dĩni ku, dōku ìmi rikí ùmǔ mbāā sǐ ní ígázú rĩ 'bāā nyaá ku, dōku ú'dú Sābátā vé rĩ ā tā 'dùú 'bāā tā ämbúgu rú ku. †† Tā ì ní ùlāā 'dĩ' 'bée índríkǐndrǐ tā ímǔpǐ 'i ngaápi drĩdrĩ 'dĩlè rĩ vé rĩ, tā rĩ vé áda, ìri Kúrísítò 'i. ¹⁸ Lè ìmi sèkí ìmí mǐ ù'bāā 'bá ì 'bā' 'bée kú tā be mādā rì' 'bá mālāyíkā ñnjǐ' 'bá 'dĩ' 'bée ní ku, kòpi ri ì íngú ì ní rií índrílǐkǐ ndreé rĩ sǐ. 'Bo tā kòpi ní 'oó 'dĩ' 'bée céré tā azakaza vé ni, ä'diätäsíyā kòpivé tā rií ùsǔú rĩ 'yèngá kòpi ri ì tā ùsǔú áyu. ¹⁹ 'Bá 'dĩni 'dĩ' 'bée adrikí Kúrísítò adriipi drǐlè rú rĩ vé ni ku, Kúrísítò ri ùkpò sè 'bá ìkǔnā' 'bá 'i rù' 'bá gá rĩ pi ní nǐ, ìri kòpi úmú trú vǔrā ālu gé, Múngú ri kòpi ní ùkpò sè, kòpi ā mbakí rí ícá ùkpò ùkpò ìvé ẹ̀'yǐngará agá.

²⁰ Ìmivé ùnjǐkǎnyā ìmi ní 'oó drĩdrĩ 'dā' 'bée, Kúrísítò drā 'dù müzú ìndǐ gí píri, ngá ìmi ní áwízú ẹ̀sì 'bāzú tāímbǐ 'bá áda ní ùtǐjǐ 'yoó kǐnǐ, ²¹ "Ä 'dúkí ngaá ku, ā nyakí ngá ɔrùkò' 'bée ku, dōku ā úlókí ku" 'dĩ' 'bée 'dùzú ngazú rĩ ā'di? ²² Tāímbǐ 'dĩ' 'bée nyòòkú nōri vé ni, kòpi ùdǔ be. Ìmi 'dúkí dō tā 'dĩ' 'bée ẹ̀zì ngazú, ìmi 'dĩri ri tāímbǐ 'bá áda ní ùtǐjǐ, ìri ní ímbá rĩ ā vǔdrǐ ùbǐ müzú. ²³ 'Bá rĩ pi ùsǔkǐ kǐnǐ, 'bá tāímbǐ rĩ ùtǐjǐ 'bá 'dĩ' 'bée, kòpi úmǐ be, tāímbǐ rĩ sè 'bá rĩ Múngú ri ñnjǐ āní, āzini ìri sè 'bá rĩ 'i a'bi āní tā rù' 'bá nōri vé rĩ sǐ a'bia'bi. 'Bo tāímbǐ ì ní ùtǐjǐ 'dĩ' 'bée ícá tā ùnjǐ rù' 'bá nōri ní lèé rĩ pi è sǐ ífú bā ku.

Ídri ú'dí Kúrísítò agá rĩ

3 Nóni ingakí ìmi idri ú'dí ìsú Kúrísítò be trú gí, lè ìmi 'bākí ẹ̀sì vǔrā Kúrísítò ní müzú úrizú Múngú vé drǐ ẹ̀ndèpǐ gé 'bǔ gé 'dāā rĩ ā tā ùsǔzú. ² Lè ìmi 'bākí ẹ̀sì rizú ngá 'bǔ gé 'dāā rĩ pi ā tā ùsǔzú, ā 'bākí ẹ̀sì rizú ngá nyòòkú drǐgè nōgò rĩ pi ā tā ùsǔzú ku. ³ Ä'diätäsíyā ìmi

ní bātízímǔ sèzú rĩ gé, ìri 'bá rĩ su yǐjǐ agá 'dāā, ìri gō 'bá rĩ rù inga ämvé nōó. Sungará yǐjǐ agá rĩ, sǔ ì ní 'bá rĩ sǐjǐ 'bǔ agá rĩ tǐnǐ, ingángará ämvé nōó rĩ, sǔ ì ní 'bá rĩ ingaā gōó idri rú drāngará gálésila rĩ tǐnǐ. † 'Dù ùnjǐkǎnyā rĩ gbāā peṭǐ alambaku sígè gí: Tā 'dĩri vé ífíí, ká Yésù ri gbāā peṭǐ alambaku sígè, nya ìzàngā 'bávè ùnjǐkǎnyā ā tā sǐ, tā ì ní kōdō lèzú 'bā ìrǐngázú 'bávè ùnjǐkǎnyā ā tā sǐ rĩ dè gí. †† Ú'dú ùmǔ nyazú rĩ ñnjǐ ílí be céré: Yāhúdǐ rĩ pi ri tā Múngú ní 'oó ì ní rĩ ā tā ígá, kòpi ri ùmǔ nya ú'dú ɔrùkò' 'bée gé, sǔ ú'dú Múngú ní Ẹ̀lǐzú Jò rĩ pi tǐ gè sǐ, āzini Ú'dú Pēnǐtǐkósítā vé rĩ gè rĩ tǐnǐ. †† ùmǔ mbāā vé rĩ, dōku ú'dú Sābátā vé rĩ: Yāhúdǐ rĩ pi ri Múngú ri ñnjǐ mbāā sǐ ígápi ú'dí rú rĩ gé, kòpi ri ānyāpā úlǐ kárakarā zā rōbōñjò rú. Sēbǐtǐ ālu ālu, kòpi ri ú'dú Sābátā vé Múngú ní uvuzú 'dāri ígá. † Ī lǎ 1 Kōrōnǐkōl 23:30-31; 2 Kōrōnǐkōl 2:4; 2 Kōrōnǐkōl 8:12-13; 2 Kōrōnǐkōl 31:3; Nēmāyā 10:33; Ōsēyā 2:11.

ũdrākí gí, nóni zūkí ìmivé ídri Kúrísitō rú'ba gá Múngú agá. ⁴ Kúrísitō ìmi ní ídri sēēpi rí kädō ímú 'i'idaá, ì kpá ímú ìmi 'da, ìmi ímú ìrivé dīngará pōwūpōwū 'dāri ālē ìri be trú.

⁵ Lē ìmi rikí ìmî rú'ba áyú tā ũnjí 'ozú ku. Lē ā 'bāki ōwū ku, ā rikí tā āzāvū rú ni pi 'oó ku, ā adrikí ũlē ākó, ā adrikí yīkī ũnjí ākó, ā 'bāki ésí āmbúgú ngá drīgē ku, 'bá ésí be āmbúgú ngá drīgē rí pi ri ésí 'bā tā 'dī'bée ññjūzú múngú rú. ⁶ 'Bá ri'ba tā 'o'ba 'dini 'dī'bée, kōpivé tā 'dī'bée sē Múngú ā 'a ri ve āní ambamba. ⁷ Ándúru ìmi ní adrizú 'bá 'dini 'dī'bée āsámvú gé rí gé, ìmi rikí tā 'oó sū kōpi ní 'oó rí tñj. ⁸ 'Bo nóni lē ìmi kukí tā ũnjí 'dī'bée rá, ñkó, ésí ũká, 'bá ndrengará ũnjí, 'bá āzi ā rú izangará, āzini átángá ũnjí, lē ìmi kukí tā 'dī'bée rá. ⁹ Lē ìmi rikí ũnjō ũlī ìmi ōgūpījī drīgē ku, ā'diātāsīyā ìmi kukí ũñjīkányā āndúru ìmi ní 'oó rí gí.

¹⁰ Ìmi újākí nóni ìmi ícá ú'dí rú gí, Múngú ri sē ìmivé újángará ícázú ú'dí rú 'dīri, ìri adri mužú nyonyo, ìmi Múngú ìmi gbiipi sū 'í tñj rí nī āní múké. ¹¹ Ídri ú'dí ìmi ní ísú 'dīri agá, 'bá rí dō Yāhūdī yā, dō adri Yāhūdī ku yā, dō ágélé ni ē tī líkí gí yā, dō líkí kuyé yā, dō 'bá rí nī Gīrīkī tī ku yā, dō 'bá ésí be draápi dradra ni yā, dō túgērī yā, dō adri túgērī ku yā, Kúrísitō ri tā drīgē sī céré, ìri ri adri 'bá agá.

¹² Múngú lē ìmi rá, ũpē ìmi adrií 'bá ívé ni uletere. Kúru lē ìmi kokí 'bá rí pi ē ìzā, ìmi adrikí ésí be múké, ìmivé ésí ā adri tā sī mādā, lē ìmi 'okí tā múké 'bá rí pi ní, lē ìmi 'dukí tā rí ngaá mužú ésí be mādā. ¹³ Ìmi dō tā be ìmi āsámvú gé sī ìmi ōgūpījī be, lē ìmi úríkí kōpi be trú, ìmi trūkí ìmi ìmi āsámvú gé sī rá, sū Kúrísitō ní ìmi trūú rí tñj. ¹⁴ Tā agaápi rá rí, lē ìmi lēkí ìmi lēlē, ā'diātāsīyā lēngará ri sē ìmi ìmi úmú adri trú, ìmi tā 'du nga ésí be ālu.

¹⁵ Lē tākíri Kúrísitō vé rí ā fi ìmî ésí agá, ā'diātāsīyā ìmi ní adrií rú'ba ālu rí sī, zíkí ìmi ímú adrií tā be kírí ìmi āsámvú gé sī. Lē ìmi sēkí ōwō'dīfō Múngú ní. ¹⁶ Lē ú'dúkō múké Kúrísitō vé rí ā fi adrií ìmî ésí agá, ā sē ìmi ní úmī, ìmi ímbákí rí ìmi ìmi āsámvú gé sī ìmi ōgūpījī be. Ìmi ngokí úngó Sāwú mā vé rí, āzini ìmi ngokí úngó Múngú ri íngúzú āní, ìmi sēkí Múngú ní ōwō'dīfō ìmî ésí agá 'dāá. ¹⁷ Tā ìmi ní ríí 'oó, āzini ìmi ní ríí átá rí, lē ìmi 'okí Úpí Yēsū ā rú sī, lē ìmi sēkí ōwō'dīfō 'bá Étēpi Múngú ní Yēsū ā rú sī.

'Bá Yēsū ri ē'yī'ba gí rí pi vé adringará ívé 'bētī āsámvú gé rí

¹⁸ Ìmi ũkú rí pi, lē ìmi yīkí ìmivé āgō rí pi ē tī yiyi, ā lū rí 'yozú kínī, ìmi ē'yīkí Úpí Yēsū ri gí.

¹⁹ Ìmi āgō rí pi, lē ìmi lēkí ũkú ìmivé rí pi lēlē, ā átákí kōpi ní ōjōgō sī ku.

²⁰ Ìmi anjíná rí pi, lē ìmi yīkí 'bá ìmi tī'ba rí pi ē tī yiyi tā céré sī, ìri sē Úpí ri adri āní āyīkō sī.

²¹ Ìmi anjī étēpījī, Lē ìmi átákí átángá anjíná rí pi ní ú'dúkō ũkpó ũkpó ni sī ku, ā sē rí kōpi ní ìzāngā ku.

²² Ìmi túgērī rí pi, lē ìmi yīkí 'bá ìmi ní ríí ēzī ngaá kōpi vúgá rí pi ē tī yiyi, ā adri 'yozú kínī, kōpi ní ríí mī 'bāā ìmivé ēzī ndrezú gōgō rí sī ku, ìmi ngakí ēzī rí ésí ālu sī, ē ññjīkí rí Úpí ri āní. ²³ Lē ìmi ngakí ēzī rí ésí be céré, sū

ìmi ní ríí ēzī ngaá Úpí Yēsū ní rí tñj, adri 'yozú kínī, ìmi ní ríí ngaá 'bá áda ní rí tñj ku. ²⁴ Lē ìmi ñkí áamá múké 'yozú kínī, ēzī ìmi ní ngaá rí agá, Kúrísitō ri ìmi ũfē rá, ā'diātāsīyā ēzī ìmi ní ríí ngaá rí, ìmi ri nga ìmivé Úpí Kúrísitō ní. ²⁵ 'Bá tā ũnjí 'oópi rí, Múngú ri ìri ññjā ñrivé ũñjīkányā ìri ní 'oó rí sī. Múngú ri 'bá rí pi vé tā ñjī céré pījī.

4 Ìmi 'bá ambugu túgērī rí pi vé rí, lē ìmi sūkí túgērī ìmivé rí pi ā rú'ba gá sūsū, ìmi rúkí kōpi múké, ā'diātāsīyā ìmi ñkí rá 'yozú kínī, 'Bá Āmbúgú ìmî drīlē gá anigé 'bū gé 'dāá.

Lē 'bá rí pi ā zíkí Múngú ri

² Lē ìmi 'bāki ésí rizú Múngú ri zizú, ìmi adrikí mī be mgbō, ìmi sēkí ñri ní ōwō'dīfō. ³ Ìmi zíkí 'bá ní Múngú ri, Múngú ā sē rí 'bá ní drīlē múké, 'bā ũlūkí rí ú'dúkō múké Kúrísitō vé rí mužú, āzini 'bā ũlūkí rí tā Kúrísitō vé ñ ní āndúru ũzūpū kuú mūdūmūdū rú rí mužú 'bá rí pi ní. 'Yīkí ma kú jó ñ ní rizú āngū ũ'yīzú rí agá nōgō ú'dúkō múké má ní ũlūú rí ā tā sī. ⁴ Ìmi zíkí Múngú ri, ā sē rí mā ũlū rí ú'dúkō múké rí mužú āní múké. ⁵ Ìmi dō ri adri 'bá Múngú ri ñjī'ba kuyé rí pi āsámvú gé, tā ìmi ní ríí 'oó rí, lē ìmi 'okí mužú tā ñngará be. Lē ìmi ũ'bīkí lētī ndāā 'bá 'dī'bée ē ñzā kozú. ⁶ Lē átángá ìmi ní ríí átá kōpi āsámvú gé rí, ìmi átákí ésí múké sī, ā sē rí kōpi ní úvá, ā'diātāsīyā 'bá āzi zī dō ìmi tā sī, ìmi újākí rí ñri ní átángá rí múké.

Páulū vé āngū ímbángará ā ũdū āzini mōdó sēngará

⁷ Tūkikō ri mávé tā ũlū ìmi ní nī. Ìri édrīpi má ní lēlē rí, 'bā ésí rizú ēzī rí ngazú ātī'ba rú má be trú Úpí agá.

⁸ Tā ā pá má ní lēzú ñri pēzú mužú ìmi vúgá 'dīlē rí, ā mu rí mávé tā ũlūú ìmi ní, āzini ē ímbá rí ñmî ésí.

⁹ Tūkikō pi mu Ōnésīmū 'bávé édrīpi ésí 'bāápi ēzī ngaápi ésí be céré rí be, Ōnésīmū ri 'bá ìmivé ni, kōpi tā 'i ngaápi 'bā rú'ba gá nōlē rí pi ũlū ìmi ní nī.

¹⁰ Ārīsītārūkō ñ ní 'yīi kuú má be trú rí, sē ìmi ní mōdó, āzini Mārākō Bārúnábā vé māríté sē kpá ìmi ní mōdó.

Ándúru ũlūkí Mārākō vé tā ìmi ní rá. Kädō caá ìmi vúgá 'dīlē, ìmi é'yīkí ñri drī ññjī sī. ¹¹ Yēsū ñ ní zījī Yūsītō rí, sē kpá ìmi ní mōdó. Yāhūdī Yēsū ri ē'yī'ba gí, 'bá ní ríí ēzī ngaá kōpi be trú mālūngā Múngú vé rí ā tā sī rí pi, kōpi

'yéná 'dī, kōpi kokí mā ñzā ambamba. ¹² Ēpāfūrā ìmi ōgūpī adriipi ātī'ba Kúrísitō Yēsū vé rí, sē ìmi ní mōdó.

Ìri ri Múngú ri zī ìmi ní ũkpō sī, ìmi ñkí rí tā Múngú ní lēlē ìmi 'okí rí, ìmi 'dukí rí ngaánga, ìmi tukí rí pá títī ìmivé ē'yīngará agá. ¹³ Á ndre Ēpāfūrā 'bā ésí céré rizú ēzī ngazú ìmi ní, āzini 'bá Yēsū ri ē'yī'ba gí kūrū

Lāwōdīkíyā vé rí agá rí pi ní, āzini kūrū Hīrāpólīsī vé rí agá rí pi ní. ¹⁴ Lúkā 'bávé ũndī riipi dáwā sēēpi 'bá ní lēlē rí, sē ìmi ní mōdó, āzini Dema sē kpá ìmi ní mōdó. ¹⁵ Ìmi sēkí mōdó 'bá édrīpījī, āzini 'bá ōmvúpījī

Yēsū ri ē'yī'ba gí Lāwōdīkíyā gá rí pi ní, āzini ìmi sēkí mōdó 'bá ōmvúpījī Nūfā ní, āzini 'bá kánísá vé ñ úmú'ba ñrivé 'bētī āsámvú gé rí pi ní.

¹⁶ Lākí dō kōkōbī 'dīri ìmi ní gí, ìmi pēkí muú 'bá kánísá Lāwōdīkíyā vé rí agá rí pi ní, kōpi ā lākí. Kōkōbī

má ní sǐ́ sě́é 'bá Lāwōdīkíyā vé rǐ pi ní rǐ, lě ĩmi zǐkí,
kọpi ẽ ĩsěkí, ĩmi lākí kpá ĩndĩ.

¹⁷ ĩmi lūkí Ārǐkípõ ní, lě ă nǐ́ múké 'yozú kínĩ, ẹzǐ́ Úpí
Yésũ ní sě́é drǐ́ ni gé rǐ, ă 'dụ ngaánga.

¹⁸ Ma Páũlũ 'i, mōdó ụdũmbítă rú 'dĩri, ă sǐ́ kọkọbǐ́ ni
mâ drǐ́ sǐ́ nǐ́. ĩmi nǐ́kí rá 'yozú kínĩ, ma kú jó ĩ ní rizú
ãngũ ũ'yǐzú rǐ agá nõónõ, ĩmi zǐkí má ní Múngú ri. Ẹsǐ́
múké Múngú vé rǐ ă adri ĩmi be.

1 Tēsālōnikē

Tā bŭkŭ rī vé rī ā ūlŭngará

Páulŭ í'dó kánísā āngŭ Tēsālōnikē vé rī agá (Ēzī 17). Tēsālōnikē ri kŭrŭ āmbúgú āngŭ Mākēdōniyā vé rī agá, āngŭ ī ní zījī Gīrīkī rī vé wōkō ūrŭlé rú rī gé. Páulŭ nga mbēlēŋá mŭŭ 'dāásī rá, ā'diātāsīyā Yāhŭdī ūrŭkō ní lēē īri rŭŭ rī sī. Vŭdrī ni gé, Tīmōtéyō riipi īri ē īzā koopi rī ní lŭzú īri ní kīnī, kōpi ā rikí dō Kŭrīsītīyānī rī pi ōcŭŭ drāāāsīyā, kōpi 'bāki ēsī kuú Múngú drīgé. Páulŭ sī kōkōbī 'dīri kōpi ē ēsī ímbázú, āzini tā kōpi ní zījī rī ūjázú. Kōkōbī 'dīri agá, Páulŭ sē Múngú ní ōwō'dīfō Kŭrīsītīyānī Tēsālōnikē agá rī pi vé ē'yīngará ā tā sī, āzini kōpivé lēngará ā tā sī. Ūlŭ kpá kōpi ní ívé adringará Kŭrīsītīyānī rú kōpi āsámvú gé rī vé tā. Ūlŭ kpá kōpi ní tā úmvúlēsī ímŭpi 'i ngaápi Kŭrīsītīyānī rī pi ā rŭ'bá gá kōpivé drāngará ā vŭdrī gé rī vé tā, āzini ūlŭ tā úmvúlēsī ímŭpi 'i ngaápi sā Yēsŭ ní ímŭzú ímvízú rī gé rī vé tā. Ímbá kōpi ní lētī adrizú ānī múké cīmgbá cazú ū'dŭ Yēsŭ ní ímvízú rī gé rī vé tā.

Páulŭ sē mōdó 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

1 Ma Páulŭ 'i, 'bá Sílā be Tīmōtéyō sī, 'bá sīkī kōkōbī 'dīri sēē īmi ní, īmi 'bá kánísā vé adri'bá kŭrŭ Tēsālōnikē vé rī agá, Múngú 'bá Ētēpi ri ē'yī'bá gí, āzini Úpí Yēsŭ Kŭrīsítō ri ē'yī'bá gí rī pi. Ēsī múké Múngú vé rī, āzini tākīri īrivé rī ā adri īmi be.

Ē'yīngará 'bá Tēsālōnikē gá rī pi vé rī

² Ū'dŭ ālu ālu, 'bā ri ōwō'dīfō sē Múngú ní īmi tā sī cére, 'bá kādō rií Múngú ri zījī, 'bā ri zī īmi ní īndī. ³ 'Bá kādō rií 'bá Ētēpi Múngú ri zījī īmi tā sī, 'bā ri zī ēzī īmi ní ngaá ēsī be cére ē'yīngará be rī ā tā sī, āzini 'bā ri zī ēzī īmi ní ngaá lēngará be rī ā tā sī, āzini 'bā ri zī īmi ní ēsī 'bāā 'bávē Úpí Yēsŭ Kŭrīsítō drīgé rī ā tā sī.

⁴ Má ēdrípījī má ōmvŭpījī, 'bá nīkī rá 'yozú kīnī Múngú lē īmi rá, ūpē īmi adrií 'bá ívé ni pi. ⁵ Ā'diātāsīyā 'bá ní ū'dŭkō múké rī jīzú ūlŭzú īmi ní rī gé, 'bá ūlŭkī 'yēŋá átāngá 'bá tī gé rī ū'dŭkŭlŭ kuyé, ū'dŭkō múké 'bá ní jījī ūlŭŭ rī ūkpō be, Índrī Uleterē rī 'da īmi ní 'yozú kīnī, tā 'bá ní ūlŭŭ īmi ní rī, īri tā áda. Īmi nīkī 'bávē adringará īmi āsámvú gé īmi īzā kozú rī rá. ⁶ Īmi nyakí dō īzāngā ū'dŭkō múké rī ā tā sī ambamba drāāāsīyā, Índrī Uleterē rī vé ūkpō sī, īmi ē'yīkī ū'dŭkō rī āyīkō be ambamba. 'Dīri īmi ūbīkī tā 'bá ní 'oó rī ā pámvú, āzini Úpí Yēsŭ ní 'oó rī ā pámvú.

⁷ Tā 'dīri sī, īmi ufukí adrií ū'bītā rú 'bá Yēsŭ ri ē'yī'bá gí āngŭ Mākēdōniyā vé rī agá, āzini āngŭ Ākáyā vé rī agá rī pi ní. ⁸ Īmivé tā sī, sē ū'dŭkō múké Úpí Yēsŭ vé tā sī rī kŭ mŭzú āngŭ Mākēdōniyā vé rī agásī, Ākáyā vé rī agásī, āngŭ rī pi agásī cére. Ē'yīngará īmi ní Múngú ri ē'yīzú rī vé tā kŭ mŭzú āngŭ rī pi agásī cére gí, 'bá lēkī tā ni átā īmi ní dījī ku. ⁹ Ā'diātāsīyā kōpi ūlŭkī tā īmi ní 'bā ē'yīzú ēsī be cére rī vé tā rá, āzini kōpi ūlŭkī tā īmi

ní gāzú ngá ī ní údé múngú rú rī pi īŋjīgá sī rī vé tā rá, āzini kōpi ūlŭkī tā īmi ní ēsī ūjázú Múngú áda ídri rú īmi ní ēzī ngaá īri ní rī vé tā rá, ¹⁰ āzini kōpi ūlŭkī tā īmi ní ēsī 'bázú Múngú vé Mvā īri ní ingáá gōó ídri rú drāngará gálésīla rī vé īgōngará 'bŭ gélēsī rī vé tā rá. Mvā 'dīri Yēsŭ 'i, īri úmvúlēsī ímŭ 'bā pa Múngú vé jīkó tā līzú rī agásī nī.

Ēzī Páulŭ ní ngaá Tēsālōnikē agá rī

2 Má ēdrípījī má ōmvŭpījī, īmi nīkī rá 'yozú kīnī, ēcī 'bá ní tuú mŭzú īmi vŭgá 'dīlé rī drā kána kuyé. ² Īmi nīkī īzāngā 'bá ní nyaá kárakarā ī ní 'bā u'dazú kŭrŭ Pīlīpŭyī vé rī agá 'dāá, ísŭzú 'bá cakí drī īmi vŭgá 'dīlé kuyé rī rá. 'Bo Múngú 'bávē rī sē 'bá ní ūkpō ívé ū'dŭkō múké rī ūlŭzú īmi ní ūrī ākó, 'bá 'bā tā lē'bá ku rī pi, ā cekí dō 'bā gārā kŭrŭ drāāāsīyā, ³ 'bá ní rizú ū'dŭkō múké rī ūlŭzú īmi ní rī gé, 'bá ūlŭkī ūnjō kuyé, 'bá ūlŭkī ū'dŭkō múké rī ēsī múké sī, 'bá ū'bākī īmī mī kuyé. ⁴ ū'dŭkō múké 'bá ní ūlŭŭ rī, Múngú ā'yī 'bá ní tā ni nī. ū'dŭkō múké 'bá ní ūlŭŭ rī, adri 'yozú kīnī, āyīkō sēzú 'bá áda ní kuyé, īri āyīkō sēzú Múngú ní. Múngú nī tā 'bá ēsī agá rī nī. ⁵ Īmi nīkī rá 'yozú kīnī, 'bá átákī īmi ní tā múké īmi íngúzú īmī mī ū'bázú ānī kuyé, dōku lēzú ngá āzi ísŭzú īmi vŭgá ānī kuyé, tā 'bá ní 'oó rī, Múngú nī rá. ⁶ Adri 'yozú kīnī, 'bá rikí lētī ndāá, īmi íngúkí rī 'bā ānī dōku 'bá ūrŭkō ē íngúkí rī 'bā ānī yā 'dīni kuyé.

'Bā Kŭrīsítō vé 'bá áyŭāyŭ nō'bée, 'bā té kōdō ícō ngá zī īmi tī gé rá, ⁷ 'bo 'bá adrikí īmi āsámvú gé ēsī be mādā, sŭ anjī ēndrēpī ní rií ívé anjīŋá ā tā mbaā rī tījī. ⁸ 'Bá lēkī īmi ambamba, 'bá ní īmi ní ū'dŭkō múké Múngú vé rī ūlŭzú ānī, āzini 'bá ní úvá 'bázú tā rī ūlŭzú īmi ní ānī. ⁹ Má ēdrípījī má ōmvŭpījī, īmi nīkī ēzī 'bá ní ngaá ūkpō sī īmi āsámvú gé rī rá. 'Bá ní rizú ū'dŭkō

múké Múngú vé rī ūlūzú ĩmi ní rī gé, 'bá rikí ězī ngaá ūtúnjá pi ĩnínjá be ngá ndázú 'bá ĩzā kozú, 'bá 'bákí rí ogú 'bá āzi drīgé ku.

¹⁰ Tā 'bá ní 'oó rī, ĩmi ndrekí ĩmī mī sī rá, Múngú ndre kpá rá, ĩmi 'bá Yēsū ri ě'yī' 'bá gí 'dī' bée, 'bá ní rizú adrizú ĩmi āsámuvú gé rī gé, 'bá rikí adrii tā be pīrj, 'bá āzi ědí 'bá rú tā ūnjí sī kuyé. ¹¹ ĩmi nīkí rá 'bá ní rizú adrizú ĩmi be rī gé, 'bá rukí ĩmi múké sū anji ětépī ní ívé anji ruú múké rī tīnj, ¹² 'bá ímbákí ĩmī ěsī, āzini 'bá ūmīkí ĩmī ěsī, ĩmi adrikí rí múké Múngú ěndrētj gé, ā'diātāsīyā Múngú zj ĩmi ífí ívé mālūngā ūnyī be ambamba rī agá gí.

¹³ 'Bá ri Múngú ní ōwō'dīfō sē sà céré sī, ā'diātāsīyā 'bá ká ū'dúkó múké Múngú vé rī ūlūú ĩmi ní, ĩmi ě'yīkí rá, ĩmi ě'yīkí rá 'yozú kīnī, ū'dúkó rī Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé. ĩmi 'bá Múngú ri ě'yī' 'bá gí 'dī' bée, ū'dúkó rī ĩmi agá anigé, ĩri ri ězj nganga. ¹⁴ Má ědrípījī má ōmvúpījī, ĩmi 'dukí tā rī ngaá sū 'bá Múngú vé kānisā Yūdáyā gá rī pi ní 'duú ngá rī tīnj rá. ĩmi nyakí tžāngā 'bá ĩmivé āngū agá rī pi drīgé, sū 'bá Kúrísītō Yēsū ri ě'yī' 'bá gí Yūdáyā gá rī pi ní nyaá Yāhūdī rī pi drīgé rī tīnj.

¹⁵ Yāhūdī rī pi 'dīkí Úpí Yēsū ri, kōpi ú'díkí kpá nēbī rī pi, āzini kōpi údrókí 'bá āngū rī agásī rá. Tā kōpi ní 'oó rī sē Múngú ní āyīkō kuyé, āzini kōpi ě ěsī ūká ūká 'bá rī pi ní céré. ¹⁶ ĩmi ndrekí drī ká, kōpi lēkí 'bá ūlūkí ū'dúkó múké rī 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní ku, ā'diātāsīyā kōpi lēkí 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ě ísúkí pangará ku. Tā Yāhūdī rī pi ní 'oó 'dīnī 'dīri, sē kōpivé ūnjīkānyā tī muzú drīgélé, ānī jīkó ri 'de Múngú agá, ĩri ímú kōpi tīrīnjā rá.

Páulū ri úvá be lē muú 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ndreé

¹⁷ Má ědrípījī má ōmvúpījī, 'bá ní 'bá acozú ĩmi be, 'bá ní ĩmi kuzú lókí be mādā rī gé, 'bávé ěsī céré adri kú ĩmi drīgé, 'bá rikí ū'bījī ūkpō sī lēzú gōzú muzú ĩmi ndrezú, ĩmi úvá ní 'bá ndēé ambamba rī sī. ¹⁸ 'Bá lēkí kōdō muú ĩmi vúgá 'dīlé ěsī ālu sī. Sū mā ūlūngu Páulū tīnj, má ū'bījī ūkpō sī, á lē kōdō gōó muú ĩmi ndreé dījī, 'bo Sātānā ala 'i 'bá ěndrētj gé cí. ¹⁹ Agaápi rá rī, Yēsū kādō ímví tīgōó, 'bá 'bá ní ímú ěsī 'bá kōpi drīgé, 'bá ní ímú adrii ānī āyīkō sī, āzini 'bá tī ní ímú 'bá ní kūlā sēzú ānī rī, ĩri adri ā'dī pi? Adri ĩmi 'i ku? ²⁰ Ádarú ĩmi sē 'bá ímú dī pōwūpōwū, āzini 'bá ímú adri āyīkō sī.

Pēkí Tīmōtēyō ri muú Tēsālōnikē gá

3 'Bá ká ū'dū ndāá tí muzú, 'bá ūsūkí múké ni, lē 'bá áwíkí adrii kūrjū Ātēnēsī vé rī agá nōgō. ² 'Bá pēkí 'bá ědrípī Tīmōtēyō rīpi ězī Múngú vé rī ngaápi 'bá be trj rī muú ĩmi vú 'dīí áyu, ā mu rí ū'dúkó múké Kúrísītō vé rī ūlūú ĩmi ní, ě ímbá rī ĩmī ěsī, ĩmi adrikí rí ūkpō ūkpō ĩmivé ě'yīngará agá, ³ ĩmi āsámuvú gé 'dīgé, 'bá āzi vé ě'yīngará ā adri rí ĩdríkídri ōcūngará 'dī' bée sī ku. ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, 'bá ícókí ápá ōcūngará 'dī' bée agásī bā ku. ⁴ 'Bá ní rizú adrizú ĩmi be rī gé, 'bá lūkí ĩmi ní rá, 'bá kīnī, tī ímú 'bá ōcū rá. Sū ĩmi ní nījī rá rī tīnj, ōcūkí 'bá rá. ⁵ Má ká ū'dū ndāá tí muzú ĩmi vúgá

'dīlé, má ní Tīmōtēyō ri pēzú muzú ānī, ā mu rí ĩmi ndreé, dō ĩmi áwíkí adrii ūkpō ūkpō ĩmivé ě'yīngará agá ūgōgō. Má ěsī ri ūtītī, má ūsū ādróko ímú ĩmi ū'bījī gí, ězī 'bá ní ngaá kárakarā 'dīri ĩri déna ímú drā kána.

⁶ 'Bo nóni Tīmōtēyō ímví ĩmi vúgá 'dīsī, ícá 'bá vúgá nōó gí, íjī 'bá ní ū'dúkó múké ni ūlūú, ūlū ě'yīngará ĩmivé rī ā tā, āzini lēngará ĩmivé rī ā tā. Ūlū 'bá ní kīnī, tā 'bá ní 'oó ĩmi āsámuvú gé āyīkō sī 'dāri, āvī ĩmi agásī ālunjáni kuyé, sē ĩmi ri 'bá úvá úyí, ĩmi lēkí ímú 'bá ndreé, sū 'bá ní ĩmi úvá úyí, lēé muú ĩmi ndreé rī tīnj.

⁷ Má ědrípījī má ōmvúpījī, ā rikí dō 'bá ōcūú nóni drāāāsīyā, tā Tīmōtēyō ní ímú ūlūú 'bá ní kīnī, ĩmi tukí pá tītī ĩmivé ě'yīngará agá rī sī, sē 'bá ěsī úrí gí. ⁸ ĩmi ní pá tuú tītī Úpí agá rī sī, sē 'bá ní āyīkō. ⁹ Āyīkō ĩmi ní sēé 'bá ní nōri sī, 'bá sēkí rí Múngú ní ōwō'dīfō ni gbā ngōpi? ¹⁰ 'Bá ri Múngú ri zj ĩmi ní ūtúnjā pi ĩnínjā be, ā zj rí kó, ĩmi ímbá tā urukō ĩmi ní nījī kuyé rī pi sī, ĩmi adrikí rí ūkpō ūkpō ĩmivé ě'yīngará agá.

¹¹ Lē Múngú 'bá ětépī pi 'bávé Úpí Yēsū Kúrísītō be, kōpi ā zjī 'bá ní lētj muzú ĩmi vúgá 'dīlé. ¹² Lē Úpí Yēsū ā sē lēngará ĩmivé rī ā mu drīdrī, ĩmi lēkí ĩmi lēlé ĩmi āsámuvú gé sī, āzini ĩmi lēkí kpá 'bá rī pi lēlé, sū 'bá ní ĩmi lēé rī tīnj. ¹³ Lē Úpí Yēsū ě ímbá ĩmī ěsī, ĩmi adrikí rí ūnjīkānyā ākó, ĩmi adrikí rí ule 'bá ětépī Múngú ěndrētj gé, ū'dú 'bávé Úpí Yēsū ní tīgōzú ímúzú ívé 'bá uletere rī pi be rī gé.

Adringará múké āyīkō sēepi Múngú ní rī

4 Má ědrípījī má ōmvúpījī, 'bá lūkí ĩmi ní rá, lē ĩmi 'okí tā pīrj Múngú ní āyīkō sēepi ni, sū 'bá ní ímbá ĩmi ní rī tīnj. 'Bá nīkí rá ĩmi ri tā rī 'o pīrj, 'bá mākí ĩmi ěsī be céré, lē ĩmi 'okí tā pīrj rī muzú dījī dījī.

² Ā'diātāsīyā ĩmi nīkí tā 'bá ní ímbá ĩmi ní ūkpō Úpí Yēsū vé rī sī rī gí.

³ Múngú lē ĩmi adrikí uletere 'í ěndrētj gé, lē ĩmi 'bākí ōwū muzú bādārú ku. ⁴ Lē 'bá ālu ālu ā ūtē 'í rú' 'bá ūtētē, † ā adri rí ūnjīkānyā ākó, ě ĩnjīkí rī rī ĩnjīnjī, ⁵ ā ri ōwū 'báā sū pāgānō Múngú ri nī' 'bá kuyé rī pi tīnj ku. ⁶ 'Bá āzi ā 'o ūnjīkānyā lēzú lazú ědrípī vé ūkú sī ku. Tā ūnjī ĩri ní 'oó 'í ědrípī ní 'dīri sī, Úpí Yēsū ri ĩri tīrīnjā rá, sū 'bá ní ūlūú ĩmi ní rī tīnj. ⁷ Múngú zj 'bá ímú ūnjīkānyā 'oó kuyé, zj 'bá ímú adrii uletere. ⁸ 'Bá tā tī ní ímbá 'dīri gāápi sī rī, gā 'dīri 'bá áda kuyé, gā Múngú Índrī Uletere rī sēepi rī.

⁹ Múngú ímbá ĩmi ní tā ĩmi ní ĩmi lēzú ĩmi ědrípījī be rī ĩnógósj gí, 'bá ícókí tā ni sīí sēé ĩmi ní ku. ¹⁰ Ádarú lēngará ĩmi ní ĩmi ōgūpījī Yēsū ri ě'yī' 'bá gí adri' 'bá āngū Mākēdōniyā vé rī agá rī pi lēzú rī aga rá. Má ědrípījī má ōmvúpījī, lē ĩmi lēkí ĩmi muzú lēlé.

¹¹ Lē ĩmi adrikí tā be kīri 'bá rī pi āsámuvú gé, ĩmi rikí fií 'bá urukō vé tā agá ku. 'Bá ālu ālu ā 'bá ěsī rizú ívé ězī ngazú 'í drj sī, sū 'bá ní lūú ĩmi ní rī tīnj, ¹² 'bá Kúrísītō ri ě'yī' 'bá kuyé rī pi ě ĩnjīkí rí ĩmi ĩnjīnjī, āzini ĩmi zīkí rí ngá 'bá āzi tī gé ku.

† Lē 'bá ālu ālu ā ūtē 'í rú' 'bá ūtētē: Tā 'dīri vé ífíí, lē 'bá rī ā adri 'yéngá ūkú ívé rī be.

Yēsũ vé ťgōngará

¹³ Má ědrípíjǐ má ǒmvúpíjǐ, 'bá lěkí ťmi ní 'bá ũdrā' 'bá, Yēsũ ri ě'yǐ' 'bá gí rǐ pi vé tā ũlũú, lě ťmi rikí kǒpi ngoó sũ 'bá ěsǐ 'bá' bée tā drǐdrǐ 'dǐlě rǐ drǐgě kuyé rǐ pi tǐnjǐ ku. ¹⁴ 'Bá ě'yǐkí rá 'yozú kǐnǐ, Yēsũ drǎ rá, 'bo íngá gǒó idri rú drǎngará gálésǐlā rá, 'bá ě'yǐkí kǒpá rá 'yozú kǐnǐ, 'bá ũdrā' 'bá, Yēsũ ri ě'yǐ' 'bá gí rǐ pi, Múngú ri ímú kǒpi inga gǒó idri rú Yēsũ be trǔ. ¹⁵ 'Bá lěkí tā Úpí Yēsũ ní 'yoó rǐ lũú ťmi ní kǐnǐ, 'bá drǐ adri' bée idri rú cǐmgbá lókí 'í ní ímúzú ímvízú rǐ gé nǒ' bée, 'bá ícókí ngaá mvú 'bá ũdrā' 'bá gí rǐ pi sǐ drǐdrǐ ku, 'bá ũdrā' 'bá gí rǐ pi nga drǐdrǐ nǐ. ¹⁶ Úpí Yēsũ ri ímú ísǐ 'bũ gé 'dǎásǐ vǔgá nǒó, ťri tāǐmbǐ sě 'bá rǐ pi ní 'ú' dǔkǒ be ury 'dǎá, mǎlǎyíkǎ adriipi mǎlǎyíkǎ rǐ pi drǐgě céré rǐ nga átá 'ú' dǔkǒ be ury 'dǎá, ťri dǐbe tā áyú be, Múngú vé gǔkě āngũ zizú rǐ dǐbe 'ú' be. 'Bá ũdrā' 'bá Yēsũ Kúrísítǒ ri ě'yǐ' 'bá gí rǐ pi, kǒpi 'í' dǒ íngá ťfũ ívé 'bú agá 'dǎásǐ drǐdrǐ nǐ. ¹⁷ Tǎ 'dǐri ā vǔdrǐ gé, 'bá drǐ adri' 'bá idri rú ť ní kuú vǔgá nǒ' bée, 'bá kúru nga mvú 'bá úmú kǒpi be trǔ írǐbǐtǐ agá 'dǎá, 'bá 'bá úmú Úpí Yēsũ be trǔ ũlǐ agá 'dǎá. 'Bá áwí adri Úpí Yēsũ pi be trǔ mvúzú nyonyo. ¹⁸ Kúru lě ťmi 'dǔkǐ tā 'dǐ' bée rizú ťmí ěsǐ ímbázú ťmi āsámvú gé sǐ.

Ťmi adrikí ũrě, ťmi ũtěkí Yēsũ vé ťgōngará

5 Má ědrípíjǐ má ǒmvúpíjǐ, 'bá ícókí sǎ, dǒku 'ú' dǔ Úpí Yēsũ ní ímvízú rǐ vé tā sǐ sěe ťmi ní ku, ² 'á' dǐātāsǐyǎ ťmi nǐkí rá 'yozú kǐnǐ, Úpí ri ímú ícá † dǔ, sũ ũgǔ' 'bá ní ímú ngá ũgǔ' 'ínǐngá sǐ rǐ tǐnjǐ. ³ 'Bá rǐ pi kádǒ 'bǎá rǐí átá, "Nóni tǎkíri anigé, āngũ rǐ nóni múké," tā ũnjǐ ri koro 'í' dǎ kǒpi drǐgě, sũ ũkú mvá tǐipi rǐ ā 'a ní 'í' dǒ ásó mbělěngá rǐ tǐnjǐ, kǒpi ícókí ápá āluǎni ku. ⁴ Má ědrípíjǐ má ǒmvúpíjǐ, ťmi adrikí 'ínǐngá agá kuyé, ťmi nǐkí tā rǐ gí, ānǐ ťmi ícókí āyǎá Úpí vé ícángará dǔ sũ ũgǔ' 'bá tǐnjǐ 'dǐri ā tā sǐ ku. ⁵ Ťmi céré anji ũtǔngá vé ni, āzini ũtǔ āmgbáraká vé ni. 'Bá adrikí anji 'ínǐngá vé ni kuyé, āzini āngũ bǐipi nǐipi cǐjǐ rǐ vé ni kuyé. ⁶ Lě 'bá rikí 'ú' dǔ koó bǎdǎrú sũ 'bá urykǒ ní rǐí 'ú' dǔ koó rǐ tǐnjǐ ku, lě 'bá adrikí mǐ be mgbǒ, āzini lě 'bá ũtěkí 'bá ũtětě. ⁷ 'Bá rǐ' 'bá 'ú' dǔ ko' 'bá rǐ pi, kǒpi ri 'ú' dǔ ko 'ínǐ sǐ. 'Bá rǐ' 'bá íwá mvú' 'bá ťmērězú rǐ pi, kǒpi ri íwá rǐ mvú ťmērězú 'ínǐ sǐ. ⁸ 'Bá anji ũtǔngá vé ni, lě 'bá 'bǎkí ě'yǐngará rǐ, āzini lěngará rǐ kǔkǔrǔkǔ rú, 'bá ũtězú ānǐ, āzini 'bá 'bǎkí pangará rǐ vé tā 'bá ěsǐ agá, sũ sǎpú aya rú ť ní suú drǐgě rǐ tǐnjǐ.

† Úpí ri ímú ícá: Gǐrǐkǐ tǐ sǐ, 'ú' dǔ Úpí ní ímúzú ťgǒzú rǐ.

⁹ Múngú ũpě 'bá 'yozú kǐnǐ 'bá ímúkí rǐ ťzāngǎ ísǔ 'í drǐgě yǎ 'dǐni kuyé, ũpě 'bá 'bávě Úpí Yēsũ Kúrísítǒ ě ímú rǐ 'bá paá ũnjǐkǎnyǎ agásǐ. ¹⁰ Yēsũ drǎ 'bávě tā sǐ. Kǎdǒ ímví, ťri dǒ 'bá ísǔ idri rú yǎ, dǒ ťri ísǔ 'bá ũdrǎkí gí yǎ, 'bá ímú adri ťri be trǔ mvúzú 'dǎni' 'dǎni. ¹¹ Ťmi ímbákí ťmí ěsǐ, āzini ťmi ímbákí ťmi adrii ũkpǒ ũkpǒ, sũ ťmi ní rǐí 'oó rǐ tǐnjǐ.

Tǎ Páŭlũ ní ímbá rǐ vé ũdǔ

¹² Má ědrípíjǐ má ǒmvúpíjǐ, 'bá mǎkí ťmi, lě ťmi ťnjǐkí ťmivé drǐkoma rǐ' 'bá ězǐ nga' 'bá Úpí Yēsũ ní rǐ pi ťnjǐ ťnjǐ. Kǒpi ri ězǐ nga ũkpǒ sǐ ťmi āsámvú gé, āzini kǒpi ri ťmi ímbá, ťmi 'okí rǐ tā ũnjǐ ku. ¹³ Lě ťmi ťnjǐkí 'bá drǐkoma rú rǐ pi ťnjǐnjǐ ězǐ kǒpi ní rǐí ngaá rǐ sǐ, ťmi lěkí kǒpi lělě. Lě ťmi adrikí tā be kǐri ťmi āsámvú gé sǐ. ¹⁴ Má ědrípíjǐ má ǒmvúpíjǐ, 'bá mǎkí ťmi ěsǐ ālu sǐ, ťmi lǔkí 'bá ũvú rú ězǐ nga' 'bá ku rǐ pi ní, lě kǒpi ā ngakí ězǐ, ťmi ímbákí 'bá ũrǐ rú rǐ pi vé ěsǐ, kǒpi ě ěsǐ ā adri rǐ ũkpǒ ũkpǒ, ťmi kokí 'bá ě'yǐngará be mǎdǎngǎ rǐ pi ě ťzǎ, ťmi adrikí tā be mǎdǎ 'bá rǐ pi be céré. ¹⁵ 'Bá āzi 'o dǒ tā ũnjǐ ógǔpǐ ní, 'bá ť ní 'oó ũnjǐ 'dǐri, ā újǎ ógǔpǐ ri 'oó ũnjǐ ku. 'ú' dǔ céré lě ťmi ũ' bǐkí tā múké 'oó ťmi āsámvú gé sǐ, āzini ťmi 'okí tā múké 'bá urykǒ' bée ní.

¹⁶ Sǎ céré sǐ, lě ťmi adrikí āyǐkǒ sǐ. ¹⁷ Ťmi rikí Múngú ri zǐjǐ, lě ťmi ānděkí ťri zǐngará sǐ ku. ¹⁸ Lě ťmi sěkí Múngú ní ũwǒ' dǐfǒ tā ārěvú sǐ céré. Ťmi ní Kúrísítǒ Yēsũ ri ě'yǐ' gí rǐ sǐ, Múngú lě ťmi 'okí sũ 'dǐri tǐnjǐ.

¹⁹ ězǐ Índrǐ Uleteré rǐ ní lěe ngaá rǐ, 'bá āzi ā uga ku. ²⁰ 'Bá Índrǐ Uleteré rǐ ní ású gí rǐ sě dǒ tǐ, ā ǒwǔkí tǐ ťri ní sěe rǐ ku. ²¹ Ťmi ámákí tā céré ťri ní átá rǐ pi múké múké ũgbále, ťmi 'dǔkí múké rǐ ězǐ ngazú ānǐ. ²² Lě ťmi fíkí ũnjǐkǎnyǎ agá ku.

Páŭlũ sě 'bá rǐ pi ní tǎkíri

²³ Múngú rǐipi tǎkíri sěepi rǐ, ā ũjǐ ťmivé ěsǐ, āzini ā ũjǐ ťmǐ rú' 'bá, ťmi adrikí rǐ uleteré ũnjǐkǎnyǎ ākó, cazú 'ú' dǔ 'bávě Úpí Yēsũ Kúrísítǒ ní ímvízú rǐ gé. ²⁴ Múngú zǐ ťmi adrii 'bá ívé ni, ťri tā 'í ní 'yoó rǐ 'dǔ nga rá sũ 'í ní 'yoó rǐ tǐnjǐ.

²⁵ Má ědrípíjǐ má ǒmvúpíjǐ, ťmi zǐkí 'bá ní Múngú ri. ²⁶ Ťmi sěkí mǒdǒ 'bá ědrípíjǐ ní, āzini 'bá ǒmvúpíjǐ ní, ťmi u' dekí kǒpi ězǐjǐ bǐdrǐ sǐ. ²⁷ Á mǎ ťmi Úpí Yēsũ ā rú sǐ, lě ťmi lǎkí kǒkǒbǐ 'dǐri 'bá Yēsũ ri ě'yǐ' 'bá gí rǐ pi ní céré.

²⁸ ěsǐ múké 'bávě Úpí Yēsũ Kúrísítǒ vé rǐ ā adri ťmi be.

2 Tēsālōnikē

Tā bŭkŭ rī vé rī ā ūlŭngárá

Páulŭ sī kŏkŏbŭ 'dŭri sēē Kŭrŭsŭtŭyánŭ Tēsālōnikē vé rī pi ní, ŭsŭ ākŭdē sī kŏkŏbŭ drŭdrŭ 1 Tēsālōnikē rī gí. Sŭ kŏkŏbŭ 'dŭri sâ mādānā agá, 'dŭ caá mbāá kárakará kuyé. Sŭ kŏpi ní kŭnŭ, ā rikí dŏ Kŭrŭsŭtŭyánŭ rī pi ōcŭŭ drāāāsŭyā, lē kŏpi ā tukí pá tŭtŭ ŭvé ē'yŭngárá agá. 'Bá ŭrukŏ'bēē rikí ūlŭŭ kŏpi ní kŭnŭ, Kúrŭsŭtŭ ūmvŭ ŭgŏŏ gí, dŏku ŭri ūmvŭ ŭgŏ ū'dŭkŭrŭnā nŏgŏ, lē kŏpi ā ngakŭ ēzŭ ku. 'Bo Páulŭ 'yo kŏpi ní kŭnŭ, kŏpi ā yŭkŭ 'bá 'dŭni 'dŭ'bēē vé tā ku. 'Yo kŏpi ní kŭnŭ, lē Kŭrŭsŭtŭyánŭ rī pi ā adrikŭ ūvŭ rŭ ku, ā'diātāsŭyā Kúrŭsŭtŭ ní drŭ ŭcázŭ kuyé rī gé, tā ūnjŭ ri ūmvŭ ga ambamba vŭ drŭgē nŏgŏ, drŭkoma adriŭpi ūnjŭ rī, ŭri 'bá Mŭngŭ vé rī pi ē drŭ ŭcŭ, kŏpi Mŭngŭ ri gā ānŭ sŭ.

Páulŭ sē mŏdŏ 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

1 Ma Páulŭ 'i, 'bá Sílā be Tŭmŏtēyŏ sŭ, 'bá sŭkŭ kŏkŏbŭ 'dŭri sēē 'bá adri'bá kánŭsā kŭrŭ Tēsālōnikē vé rī agá, Mŭngŭ 'bá Étēpŭ ri ē'yŭ' 'bá gí, āzini Úpŭ Yēsŭ Kúrŭsŭtŭ ri ē'yŭ' 'bá gí rī pi ní.

2 Ésŭ mŭké, āzini tākŭri 'bá Étēpŭ Mŭngŭ vé rī, āzini Úpŭ Yēsŭ Kúrŭsŭtŭ vé rī ā adri ŭmi be.

Páulŭ zŭ Mŭngŭ ri 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

3 Má ēdrŭpŭjŭ má ōmvŭpŭjŭ, ū'dŭ cére 'bā ri ōwŏ'dŭfŏ sē Mŭngŭ ní ŭmi tā sŭ, ā'diātāsŭyā ŭmvŭvé ē'yŭngárá, āzini ŭmvŭvé lēngárá ŭmi āsámvŭ gé sŭ rī ní rŭi mŭŭ drŭdrŭ rī sŭ.

4 'Bá kánŭsā vé rī pi āsámvŭ gé, 'bā ri ŭmŭ rŭ ŭngŭ, ā'diātāsŭyā ū'dŭ ŭ ní ŭmi ōcŭzŭ, āzini ŭmi ní ŭzāngā nyazŭ kárakará rī gé, ŭmi ūmbékŭ ēsŭ ŭzāngā rī ā nyangárá gá rá.

5 Ésŭ ŭmi ní ūmbé ŭzāngā nyazŭ 'dŭri lŭ 'yozŭ kŭnŭ, Mŭngŭ ri tā lŭ pŭrŭ, ŭri ŭmi ā'yŭ fŭ ŭvé mālŭngā agá 'dāá rá. 6 Mŭngŭ ri tā lŭ pŭrŭ, ŭri ŭmvŭ 'bá ŭmi 'o'bá ūnjŭ rī pi ŭrŭnā rá, 7 ŭmi 'bá ŭzāngā nya'bá rī pi, Mŭngŭ ri sē ŭmŭ rŭ' 'bá ri ūmvŭ ndrŭ rá, ŭri kpá sē 'bā rŭ' 'bá ri ūmvŭ ndrŭ rá. Tā 'dŭri ūmvŭ 'i nga lókŭ Úpŭ Yēsŭ ní ūmvŭlēsŭ ūmvŭzŭ 'bŭ gélēsŭ, 'i 'dazŭ ācŭ be ŭvé mālāyŭkā ŭkpŏ be rī pi be rī gé. 8 Mŭngŭ ri ūmvŭ 'bá 'i nŭ' 'bá kuyé rī pi ŭrŭnā rá, āzini ŭri ūmvŭ 'bá 'bávē Úpŭ Yēsŭ vé ū'dŭkŭ mŭké rŭ gā' 'bá sŭ rŭ pi ŭrŭnā rá. 9 ŭmvŭ 'bá 'dŭ'bēē ŭrŭnā mŭzŭ ūdŭ ākŏ. ŭ kŏpi dro Úpŭ Yēsŭ ā gārā gá sŭ rárá rŭ, kŏpi ŭcókŭ adriŭ ŭrŭvé dŭngárá pŏwŭpŏwŭ ŭkpŏ be 'dŭri ā gārā gá ku. 10 ū'dŭ Úpŭ Yēsŭ ní ūmvŭzŭ rŭ gé, ŭrŭvé 'bá uletere rŭ pi ūmvŭ ŭri ŭngŭ rá, āzini 'bá Yēsŭ ri ē'yŭ' 'bá gí rī pi cére ūmvŭ āyāyā. ŭmi kpá Yēsŭ ri ŭngŭ rá, ā'diātāsŭyā ŭmi ní tā 'bá ní ūlŭŭ ŭmi ní rŭ ē'yŭ' gí rŭ sŭ.

11 ŭmi ní ē'yŭ' gí rŭ sŭ, 'bā ri Mŭngŭ ri zŭ ŭmi ní ū'dŭ cére, ā ko rŭ ŭmi ŭzā, ŭmi adrikŭ rŭ sŭ ŭri ní lēē rŭ tŭnjŭ. āzini 'bā ri Mŭngŭ ri zŭ, ā sē rŭ ŭmi ní ŭkpŏ, ā ko rŭ ŭmi ŭzā tā mŭké ŭmi ní lēē rŭ pi 'ozŭ, ŭmi ngakŭ rŭ ēzŭ ŭmi ní 'dŏ

ngaá ŭmvŭvé ē'yŭngárá agá rŭ mŭzŭ drŭdrŭ. 12 'Bā ri Mŭngŭ ri zŭ 'dŭni, ŭmi 'bá Yēsŭ ri ē'yŭ' 'bá gí rŭ pi ē ŭngŭkŭ rŭ 'bávē Úpŭ Yēsŭ ri ŭngŭngŭ, Yēsŭ ē ŭngŭ rŭ kpá ŭmi ŭngŭngŭ. Tā 'dŭri 'i nga ēsŭ mŭké Mŭngŭ vé rī ā tā sŭ, āzini ēsŭ mŭké Úpŭ Yēsŭ Kúrŭsŭtŭ vé rī ā tā sŭ.

Yēsŭ vé ŭgŏngárá

2 Má ēdrŭpŭjŭ má ōmvŭpŭjŭ, 'bá lēkŭ ŭmi nŭkŭ tā 'bávē Úpŭ Yēsŭ Kúrŭsŭtŭ ní ūmvŭlēsŭ ūmvŭzŭ rŭ, āzini ŭmi nŭkŭ tā ŭri ní ūmvŭlēsŭ ūmvŭzŭ 'bā ūmvŭzŭ trŭ rŭ. 2 Tā 'bá rŭ pi ní 'yoŏ kŭnŭ, ū'dŭ Úpŭ ní ūmvŭzŭ rŭ ŭcá gí 'dŭri, lē ŭmŭ ēsŭ ā adri ānŭ ŭzāngā sŭ ku, āzini lē ŭmŭ ēsŭ ā yā ānŭ ku. Kŏpi ŭcŭ 'yo kŭnŭ, ŭndrŭ Uletere rŭ lŭ tā 'dŭri ŭ ní nŭ, dŏku 'bá āzi lŭ ŭ ní nŭ, dŏku ŭ lākŭ kŏkŏbŭ 'bá ní sēē rŭ agá. 3 Lē ŭmi sēkŭ 'bá āzi ā ŭ'bā ŭmŭ mŭ tā 'dŭ'bēē sŭ ku, ā'diātāsŭyā ū'dŭ Úpŭ ní ūmvŭzŭ rŭ ŭcŭ drŭ ŭcá ku. ū'dŭ 'dāri tē cŭmgbā ca ū'dŭ Sātānā ní ágŏ āzi ūnjŭ ní ŭpēzŭ ūmvŭzŭ 'bá rŭ pi ē mŭ ŭ'bāzŭ 'dezŭ ŭnjŭkānyā agá rŭ gé. Ágŏ ūnjŭ 'dŭri kādŏ ūmvŭ 'i 'daá, 'bá kárakará pi ūmvŭ Mŭngŭ ri gā sŭ. ū'dŭ ūdŭ vé rŭ gé, ŭ kŭru ūmvŭ ŭri ŭrŭnā ŭzāngā nya mŭzŭ ūdŭ ākŏ. 4 Ágŏ rŭpi mŭ ŭ'bāápi 'dŭri, ŭri ūmvŭ 'i ŭngŭ, ŭri ngá cére 'bá rŭ pi ní zŭjŭ Mŭngŭ kŏpi ní rŭi ŭnjŭ rŭ pi ōwŭŏwŭ, ŭri mŭ ŭrŭ Jŏ Mŭngŭ vé rŭ agá, ŭri 'yo 'i Mŭngŭ 'i.

5 ŭmi ŭcókŭ nyo tā má ní ūlŭŭ ŭmi ní lókŭ 'bá ní adrizŭ ŭmi be trŭ rŭ gé 'dāri ŭgá ku? Ándŭrŭ má ūlŭ ŭmi ní tā ūmvŭpi 'i ngaápi drŭdrŭ 'dŭ rŭ vé tā rá. 6 ŭmi nŭkŭ ngá rŭpi ágŏ ūnjŭ rŭ ugaápi rŭ rá, 'bo ágŏ ūnjŭ rŭ ūmvŭ 'i 'da lókŭ Mŭngŭ ní ā'yŭ' gí rŭ gé. 7 ūkpŏ ágŏ ūnjŭ 'dŭri vé ŭ ní ndrēē ku rŭ anigé, ŭri rŭ ēzŭ nga vŭ drŭgē nŏgŏ, ŭri ēzŭ nga ca cŭmgbā ū'dŭ ŭ ní ágŏ ūnjŭ 'dŭri drozŭ lētŭ rŭ gé sŭ āmvŭ rŭ gé. 8 Kŭru ágŏ ūnjŭ rŭ ūmvŭ ŭrŭ 'i 'da, 'bo Úpŭ Yēsŭ ri ūmvŭ ŭri 'dŭ drā ēvŭŭ ŭrŭŭpi 'i tŭ gélēsŭ sŭ rŭ sŭ. Úpŭ ūmvŭ ŭkpŏ be, ŭri dŭ pŏwŭpŏwŭ, ŭri ūmvŭ ágŏ rŭ vé ŭkpŏ ndrēē rá.

9 Ágŏ adriŭpi tā be ūnjŭ 'dŭri, ŭri ūmvŭ Sātānā vé ēzŭ 'dŭ nga, ŭri Sātānā vé ŭkpŏ áyŭ rizŭ tā āyāzŭ āyāyā ni pi ngazŭ. 10 ŭri ūmvŭ tā ūnjŭ ūnjŭ vé ni pi ūlŭ 'bá Mŭngŭ rŭ

ě'yī' bá kuyé rī pi ē mī ū' bāzú, ā' diātāsīyā kōpi gāki tā áda ímúpi kōpi paápi ūnjīkānyā agásī rī ā'yīgá sī.

¹¹ Kōpi ní gāá tā áda rī ě'yīgá sī rī sī, Múngú adi kōpi, sē kōpi rikí ūnjō ā tā yīj. ¹² Í ímú tā lī kōpi drīgé rá, ā' diātāsīyā kōpi ní tā áda rī ě'yīj kuyé rī sī, āzini kōpi ní lēé rī ūnjīkānyā 'oó áyu rī sī.

Īmi tukí pá títí ĩmivé ě'yīngará agá

¹³ Má ědrípíj má ómvúpíj Úpí ní lēélē rī pi, lē sâ céré sī 'bâ rikí ōwō' dīfō sēé Múngú ní ĩmi tā sī, ā' diātāsīyā Múngú ūpē ĩmi ní 'dóngará gá 'dāá, pa ĩmi ní ĩmivé ūnjīkānyā agásī, ā' diātāsīyā Índrī Uletere rī újā ĩmi ícá pījī gí, āzini ĩmi ě'yīkí tā áda rī gí. ¹⁴ Múngú zī ĩmi ímú 'í vúgá ú' dúkó múké 'bá ní ūlūú rī sī, ĩmi ālēkí rí dīngará pōwūpōwū 'bávé Úpí Yēsū Kúrísitō vé rī. ¹⁵ Má ědrípíj má ómvúpíj, ĩmi tukí pá ūkpó ūkpó, ĩmi rukí tā 'bá ní ímbá ĩmi ní tī sī, dōku 'bá ní sīí ĩmi ní kōkōbī agá rī pi.

¹⁶ 'Bávé Úpí Yēsū Kúrísitō, āzini 'bá ětēpī Múngú 'bâ lēépi agaápi rá, ěsī be múké, 'bâ ěsī ūmīīpi mužú 'dání' dání, ěsī 'bāápi 'bá drīgé tā múké drīdrī 'dīlé rī ā tā sī rī, ¹⁷ lē kōpi ā ūmīkí ĩmī ěsī, āzini kōpi ā sēkí ĩmi ní ūkpō tā múké 'ozú, āzini átángá múké átázú.

Īmi zíkí 'bá ní Múngú rī

3 Tā rī vé ūdū 'dī, má ědrípíj má ómvúpíj, lē ĩmi zíkí 'bá ní Múngú rī, ú' dúkó múké Úpí Yēsū vé 'bá ní ūlūú rī ē íré rí mužú mbēlēṅá āngū rī pi agásī céré, 'bá rī pi ā 'dukí rī ĩri 'bāá tā āmbúgú rú, sū ándúru ĩmi ní tā ni 'dúú 'bāá āmbúgú rī tīnj. ² Īmi zíkí 'bá ní Múngú rī, 'bâ pakí rí 'bâ 'bá tā be ūnjī áwí' bá kú ūnjīkānyā agá rī pi drīgé sī, ā' diātāsīyā 'bá rī pi ā ūrukō ě'yīkí Yēsū rī kuyé. ³ 'Bo Úpí rī tā 'í ní 'yoó rī 'dú nga rá, ĩri ĩmi ní ūkpó sē rá, āzini ĩri ĩmi ūtē ādróko drīgé sī rá. ⁴ 'Bá 'bākí ěsī Úpí drīgé 'yozú kīnī, ĩmi rī tā 'bá ní ímbá rī 'dú nga rá, āzini ĩmi ícá tā 'bá ní ímbá rī 'dú nga mužú drī- drī rá. ⁵ Lē Úpí ē 'da lēngará Múngú vé rī ĩmī ěsī agá, āzini ē 'da tā Kúrísitō ní ěsī úmbézú ĩzāngā nyazú rī ĩmī ěsī agá.

Ā adrikí ūvú rú ku

⁶ Má ědrípíj má ómvúpíj, 'bâ 'yo ĩmi ní Úpí Yēsū Kúrísitō ā rú sī 'dīni, lē ĩmi úmúkí ĩmi 'bá adri' bá ūvú rú ězī nga' bá ku rī pi be ku, 'bá 'dīni 'dī' bée 'dukí tā 'bá ní ímbá rī ězī ngazú kuyé. ⁷ Ā' diātāsīyā ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, lē ĩmi 'dukí tā rī ngaá sū 'bá ní ngaá rī tīnj. Sâ 'bá ní adrizú ĩmi be rī gé, 'bá adrikí ūvú rú kuyé. ⁸ 'Bá rikí ězī ngaá ūkpō sī ūtūṅá pi ínjá be, āní sē 'bá 'bākí tā ěnjīěnjī ĩmi drīgé kuyé. 'Bá 'dukí kpá 'bá āzi ā ngá nyaá pírini kuyé. ⁹ 'Bâ té kōdō ícá ānyāngā zī ĩmi tī gé ūrī ākó, 'bo tā 'bá ní zizú kuyé rī, 'bá lēkí ĩmi ímbá, ĩmi ngakí rí ězī rī sū 'bá ní ngaá rī tīnj. ¹⁰ 'Bá ní rizú adrizú ĩmi be rī gé, 'bá 'yokí ĩmi ní 'dīni, 'bá kīnī, "'Bá ězī ngaápi ku rī, ā sēkí ĩri ní ngá nyaá ku."

¹¹ 'Bo 'bá yíkí kīnī, 'bá ūrukō ĩmi āsámvú gé 'dīlé ūvú rú, kōpi gāki ězī ngagá sī, kōpi rī fi 'bá āzi vé tā agá.

¹² 'Bá lēkí 'yoó 'bá 'dīni 'dī' bée ní Úpí Yēsū Kúrísitō ā rú sī, lē kōpi ā kukí tā 'dīri ā vúgú āní. Kōpi ā újākí ĩvé yīkí ězī ngazú rī drī sī, kōpi ā nyakí rí ngá ĩvé ūrūndé sī.

¹³ Má ědrípíj má ómvúpíj, á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, lē ĩmi āndēkí tā múké 'ongará sī ku.

¹⁴ 'Bo 'bá rī gā dō tā 'bá ní ímbá kōkōbī 'dīri agá rī 'dugá ngagá sī, ĩmi ndrekí 'bá 'dīri vé tā múké, 'bá 'dīni 'dīri, lē ĩmi úmúkí ĩmi ĩri be ku, ē ĩsú rí drīnjá. ¹⁵ 'Bo lē ĩmi 'dukí ĩri 'bāá ārí' bágú rú ku, lē ĩmi 'yokí ĩri ní tā rī sū ĩmi ní 'yoó ĩmi ědrípíj ĩmi ní lēélē rī ní rī tīnj.

Páulū vé tā ūdū 'yoó rī

¹⁶ Úpí tākíri sēépi rī ā sē ĩmi ní tākíri mužú sâ be céré. Úpí ā adri ĩmi be.

¹⁷ Ma Páulū 'i, á sī mōdó kōkōbī agá 'dīri mâ drī sī, ā' diātāsīyā mávé kōkōbī má ní sīí rī pi agásī céré, á rī sīí 'dīni, ĩmi nīkí rí á má 'yozú kīnī, ěndēpī kōkōbī rī á sī ma 'i.

¹⁸ ěsī múké 'bávé Úpí Yēsū Kúrísitō vé rī ā adri ĩmi be céré.

1 Tīmōtéyō

Tā bükū rĩ vé rĩ ā ũlūngará

Tīmōtéyō ri kērimvá, ílí kárakará kōpi rikí ẹcǐ Páulū be, ri Páulū ẹ ǐzā koó ụ'dụkọ múké Kúrísító vé rĩ ā ũlūngará sǐ. Vùdrǐ ní gé, Páulū pē Tīmōtéyō ri muḡ adrií 'bá kǎnísá vé rĩ pi ní drǐkoma rú kūrụ Ẹfésō vé rĩ agá. Páulū sē kōkōbǐ 'dǐri Tīmōtéyō ní ǐri ímbázú ǎní lẹtǐ 'bá kǎnísá vé rĩ pi ní rizú Múngú ri ǐnjǐzú rĩ sǐ, ǎzini 'bá ǎngū ímbá' 'bá ũnjō sǐ rĩ pi vé tā sǐ. Kōkōbǐ rĩ ímbá lẹtǐ ǐ ní rizú 'bá ũpēzú 'bǎá drǐkoma rú rĩ vé tā, ǎzini ímbá lẹtǐ drǐkoma kǎnísá vé rĩ pi ní ẹzǐ ngazú ngúlúmū ǎndǐǎndǐ rĩ pi ǎsámuvú gé, kēriǎnji rĩ pi ǎsámuvú gé, 'bá ǎrākā rú rĩ pi ǎsámuvú gé, ǎzini ọwuzǐ rĩ pi ǎsámuvú gé rĩ vé tā.

1 Ma Páulū Kúrísító Yésū vé 'bá áyúáyū rĩ 'i, Múngú 'bá Paápi rĩ, ǎzini Kúrísító Yésū 'bá ní ẹsǐ 'bǎá drǐ ní gé rĩ, kōpi ǐpēkí ma adrií 'bá áyúáyū ní rú nǐ. ²Tīmōtéyō mǎ mvá rĩ, mi Kúrísító Yésū ri ẹ'yǐǐpi gí rĩ, á sǐ kōkōbǐ 'dǐri sēé mí ní nǐ. Ẹsǐ múké, ẹsǐ ǐdríkídri, ǎzini tǎkírí 'bá Ẹtẹpi Múngú vé rĩ, ǎzini 'bávé Úpí Kúrísító Yésū vé rĩ ā adri ími be.

Páulū ímbá Tīmōtéyō ri 'bá ri' 'bá tǎimbǐ ímbá' 'bá ũnjō sǐ rĩ pi vé tā sǐ

³Má ní ngazú muḡzú Mǎkēdōnǐyǎ gá rĩ gé, má ẹzǐ mí ní, má kǐnǐ, mǐ adri Ẹfésō gá 'dǎgá, mǐ uga rí 'bá ri' 'bá tǎ ũnjō vé ni ímbá' 'bá rĩ pi, kōpi ā kukí rí ímbángará ũnjō vé 'dǐ' 'bée ǎní. ⁴Mǐ ku kōpi ā rikí sǎ izaá rizú ú'dógú'dógú ẹzǐ ǎkó ni pi átá rizú ǎgátá ǐjǐzú ǐ ǎsámuvú gé sǐ ku, ǎzini kōpi ā rikí ǐvé ẹ'bǐpǐǐ ā rú ũlūú muḡzú ku, tǎ 'dǐ' 'bée ri ǎgátá ǐjǐ ǎsámuvú gé sǐ. ǎgátá 'dǐri sē 'bá rĩ pi ẹ'yǐkí Múngú ri ǎní ku.

⁵Tǎ má ní mi ímbázú rĩ ǐri 'dǐni, lē 'bá Yésū ri ẹ'yǐ' 'bá gí rĩ pi ā lēkí ǐ lēlē. Lēngará 'dǐri íngá ẹsǐ adriípi uletere, yǐkǐ adriípi múké, ǎzini ẹ'yǐngará adriípi áda rú rĩ agá.

⁶'Bo 'bá ri' 'bá ǎngū ímbá' 'bá rĩ pi ā ụrukọ kukí tǎ 'dǐ' 'bée gí, kōpi nóni ri átángá ẹzǐ ǎkó ni pi átá áyu. ⁷Kōpi lēkí 'bá rĩ pi ā nǐkí 'yozú kǐnǐ, ǐ ri tǎimbǐ Mósē vé rĩ ímbá, 'bo kōpi nǐkí tǎ ǐ ní ríí átá rĩ kuyé, kōpi ícókí tǎ ǐ ní átá rĩ vé ífíí ũlūú ku.

⁸'Bá nǐkí rá tǎimbǐ rĩ múké, 'bá rĩ 'dụ dō tǎ ni ngáá pǐrǐ. ⁹'Bá nǐkí kpá rá, sēkí tǎimbǐ rĩ 'bá tǎ 'o' 'bá pǐrǐ rĩ pi ā tā sǐ kuyé, sēkí tǎimbǐ rĩ 'bá tǎimbǐ rĩ ńǒ' 'bá, 'bá wa' 'bá ari' 'ba rú, 'bá Múngú ri nǐ' 'bá ku, ǎzini 'bá ũnjǐkǎnyǎ 'o' 'bá rĩ pi ā tā sǐ, ǎzini sēkí 'bá ǐ ẹtẹpǐǐ ú'dǐ' 'bá, dōku ǐ ẹndrẹpǐǐ ú'dǐ' 'bá, ǎzini 'bá 'bá rĩ pi ú'dǐ' 'bá rĩ pi ā tā sǐ.

¹⁰Sēkí tǎimbǐ rĩ 'bá ọwú rú rĩ pi ā tā sǐ, ǎzini ǎgō ri' 'bá la' 'bá ǎgō sǐ rĩ pi ā tā sǐ, dōku ũkú ri' 'bá la' 'bá ũkú sǐ rĩ pi ā tā sǐ, dōku sēkí 'bá ri' 'bá 'bá uru' 'bá ụzǐ' 'bá tǔgẹrǐ rú rĩ pi ā tā sǐ, 'bá ũnjō rú rĩ pi ā tā sǐ, ǎzini 'bá ũnjō ụlǐ' 'bá mǎkǎtǎ vǔrǎ gá rĩ pi ā tā sǐ, ǎzini 'bá ri' 'bá tǎ ũnjǐ ụrukọ

'bá ímbángará múké rĩ vé tā újǎ' 'bá tǔngú rĩ pi ā tā sǐ. ¹¹Ímbángará múké 'dǐri, ǐri ụ'dụkọ múké má ní ũlūú rĩ, Múngú ǐ ní íngúngū rĩ sē tā ni má drǐgé nǐ.

Páulū sē ọwō'dǐfō Múngú ní

¹²Á sē ọwō'dǐfō 'bávé Úpí Yésū Kúrísító ní, sē má ní ũkpō ẹzǐ ívé rĩ ngazú nǐ, ndre á 'bá ẹsǐ ívé ẹzǐ ngazú, ǐri ní ma ǐpēzú ívé ẹzǐ ngazú ǎní. ¹³ǎndúrú á ri dō Kúrísító ri ideé, á ri dō ǐrivé 'bá ọcǔǔ ũnjǐ ũnjǐ, ǎzini mǎ ẹsǐ ā adri dō ũká ũká drǎáásǐyǎ, Múngú 'bá ẹsǐ ǐdríkídri má ní rá, ǎ'diǎtǎsǐyǎ á ri tǎ rĩ 'o' ọ ẹnjǎkō sǐ, ǎzini má ní Yésū ri ẹ'yǐǐ kuyé rĩ sǐ. ¹⁴'Bávé Úpí Kúrísító Yésū 'bá ẹsǐ múké má ní ǎmbúgú, sē má ẹ'yǐ ǐri rá, ǎzini sē má ní lēngará.

¹⁵Kúrísító Yésū ímú vū drǐgé nǒgó 'bá ũnjǐkǎnyǎ be rĩ pi paá ǐvé ũnjǐkǎnyǎ agásǐ. Tǎ ǐ ní 'yoó 'dǐri tǎ áda, lē 'bá céré ẹ ẹ'yǐkí tǎ 'dǐri. Mávé ũnjǐkǎnyǎ aga 'bá ụrukọ' 'bée vé rĩ rá. ¹⁶Ma ũnjǐkǎnyǎ be agaápi rá nǒri, Múngú 'bá ẹsǐ ǐdríkídri má ní, Kúrísító Yésū ā 'bá rí ma adrií ụ'bǐtǎ rú ívé ẹsǐ mǎdǎ rĩ ā tā 'i' daá 'bá ímú' 'bá 'i ẹ'yǐ' 'bá rĩ pi ní, ǎzini 'bá ímú' 'bá ǐdri 'dǎni' 'dǎni rĩ ǐsú' 'bá rĩ pi ní. ¹⁷'Bǎgú adriípi muḡzú 'dǎni' 'dǎni, drǎápi ku, ǐ ní rú' 'bá ni ndreé ku, adriípi 'yéḡá Múngú 'i rĩ, lē ẹ ǐnjǐkí ǐri ǐnjǐnjǐ, ǎzini ẹ íngúkí ǐri muḡzú 'dǎni' 'dǎni. ǎmǐnǎ.

¹⁸Tīmōtéyō mǎ mvá rĩ, tǎ má ní ẹzǐǐ mí ní 'dǐri, ǐri tǎ nẹbǐ rĩ pi ní ǎndúrú 'yoó mǐ tǎ sǐ rĩ, 'í 'dụ dō tǎ 'dǐri ngáá rá, ǐri sē mi ẹ'dǐ 'dǐ múké Úpí ā rú sǐ, sǔ ǎngaráwá ní ẹ'dǐ 'dǐ rĩ tǐnjǐ. ¹⁹Lē mǐ tu pá tǐtǐ mívé ẹ'yǐngará agá, mǐ 'o tǎ adriípi pǐrǐ ni áyu. 'Bá ụrukọ gǎkí tǎ 'dǐri sǐ, sē kōpi kukí ǐvé ẹ'yǐngará ǐ drǐgé sǐ gí. ²⁰'Bá 'dǐ' 'bée ǎsámuvú gé, 'bá rĩ ǎmǐnáyǐ pi ǎlēkǐzǎndǎ be, á sē kōpi kú Sǎtǎnǎ drǐgé, kōpi ā nǐkí rí tǎ, kōpi ẹ idekí rí Múngú ri ku.

Páulū ímbá lẹtǐ ǐ ní Múngú ri zǐzú rĩ

2 Tǎ drǐdrǐ má ní lēé ẹzǐǐ ǐmi ní rĩ 'dǐ, lē ǐmi zǐkǐ Múngú ri 'bá rĩ pi ní céré. ǐmi mǎkí Múngú ri, ǐmi zǐkǐ ǐri, ā ko rí kōpi ẹ ǐzǎ, ǐmi sēkí ọwō'dǐfō Múngú ní.

² Īmi zíkí Múngú ri 'bāgú rī pi ní, āzini 'bá drīkoma rú rī pi ní, 'bā adriki rī 'bā āsámvú gé sī tā be kírí, ésí be mādā 'bá Múngú vé ni pi rú, 'bā 'okí rī tā pīrī, 'bā ĩnjīkí rī Múngú ri ĩnjīnjī. ³ 'Bá zíkí dō Múngú ri 'díní, ĩri múké, ĩri Múngú 'bā Paápi rī ní āyīkō sē. ⁴ Múngú lē ā pakí 'bá rī pi cére, āzini lē kōpi ā nīkí tā áda rī. ⁵ Múngú ri 'yéná ālu, 'bá 'bā āsámvú ícipi Múngú be rī Kúrísítō Yésū 'i. ⁶ Yésū sē 'i 'díj drāá 'bá rī pi ē drī jezú āní, Múngú ũlū tā 'dīri sá múké ni gé. ⁷ Múngú ĩpē ma 'bá áyúāyū ní rú rií ú'đúkó múké rī ũlūú 'bá rī pi ní. Ma ri tā áda rī ũlū, má ũlī ũnjō ku, ma ri tā áda ē'yīngará vé rī ũlū 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi ní.

⁸ Vūrā cére 'bá rī pi ní rizú ĩ úmúú Múngú ri zizú rī gé, á lē 'bá adri' 'bá uletere rī pi kádō rī Múngú ri zīj, kōpi ē ingakí rī drī suú uru, ógúpí ē ésí ā ve ógúpí ní ku, kōpi ā gākí āgátá ĩ āsámvú gé sī ku.

⁹ Á lē kpá ũkú rī pi ā úsúkí ĩ bōngó ĩndrépi múké ni sī, bōngó drīnjá sēepi ku ni sī, āzini bōngó rú' 'bá ózūpí cére ni sī. Lē ũkú rī pi ā sēkí ĩ drī' bī tīi ku, dōku kōpi ā 'yīkí ngá ĩ ní údé dábū sī ni pi ĩ rú' 'bá gá ku, dōku kōpi ā 'yīkí māyākā ógúpí 'bá ógúpí ājē be āmbúgú ĩ ní zīj pālī rī pi † ku, dōku kōpi ā sukí bōngó ĩ ní jeé ājē be āmbúgú ni ku. ¹⁰ Ūkú 'yo' 'bá kíní ĩnjīkí Múngú ri rá rī pi, lē kōpi ā 'okí tā ĩndrépi múké ni 'bá rī pi ēndrēti gé.

¹¹ Ī dō ri 'bá rī pi ímbá, lē ũkú rī pi ā újíkí kírí, kōpi ē ĩnjīkí 'bá āngū ímbá' 'bá rī pi ĩnjīnjī. ¹² Má ā'yī ku ũkú rī pi ní āgō rī pi ímbázú, dōku ũkú rī pi ní átázú ũkpō sī āgō rī pi drīgé, lē kōpi ā újíkí kírí, ā 'bākí bī tā rī yizú. ¹³ Ā'diātāsīyā Múngú gbi Ádámā †† ri drīdrī, vúdri rī ni gé, ĩri ní Évā † ri gbizú. ¹⁴ 'Bá Sātánā ní mī ni ũ' 'bāá rī adri Ádámā 'i kuyé, 'bá rī Évā 'i, ĩ ní mī ni ũ' 'bāá rī sī, sē 'de ũnjīkānyā agá. ¹⁵ Ūkú rī pi dō ē'yīngará be, lēngará be, tā be uletere, āzini kōpi dō ri tā 'o múké, ĩ kōpi pa kōpi ní anjī tīj rī sī. ††

'Bá drīkoma rú kánisā vé rī pi

3 Ádarú 'bá rī 'bā dō ésí lēzú adrizú drīkoma rú kánisā agá, 'bá 'dīri lē ēzī múké ni ngaá. ² 'Bá lēepi adriipi drīkoma †† rú rī, lē ā 'o tā pīrī, ā je 'yéná ũkú ālu, 'a ni ā ve tā sī mbēlēná ku, lē ā ũtē 'i ũtētē, ā adri 'bá ĩ ní ĩnjījī ĩnjī ni, lē ē ē'yī ũmú rī pi ívé āngá ésí be cére, ā adri 'bá āngū ímbápi ni, ³ lē ā mvu íwá ĩmērēzú ku, ā adri gbórókó rú ku, ā adri ésí be mādā, ā adri ũmbá rú ku, āzini ā 'bā ésí āmbúgú mūfēngā drīgé ku. ⁴ Lē ā mba ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi ā tā múké, lē anjīná ĩrivé rī pi ē ĩnjīkí ĩri ĩnjīnjī, āzini ā 'duki ĩrivé tā ngaá. ⁵ 'Bá rī ícō dō 'bá ívé 'bētī āsámvú gé rī pi ā tā mbaá ku, ĩri ícō 'bá kánisā vé rī pi ā tā mba ngóni?

† Māyākā ógúpí 'bá ógúpí ājē be āmbúgú ĩ ní zīj pālī rī pi: Pālī ĩndré sū írá ógúpí ógúpí ũnyī be ājē be āmbúgú rī tīnjī. Títíríkó ri kōpi údé ní ívé kókó' bō agá. †† Ádámā: Ádámā ri 'bá Múngú ní 'dó gbií drīdrī rī. ĩri étēpi 'bá vū drīgé rī pi vé ni cére. ĩrivé ũkú Évā ri ēndrépi 'bá vū drīgé rī pi vé ni cére. † Í lā 'dóngará 1-5. † Évā: Évā ri ũkú Múngú ní 'dó gbií drīdrī rī. ĩri ēndrépi 'bá vū drīgé rī pi vé ni cére. † Í lā 'dóngará 1-5. †† Ī kōpi pa kōpi ní anjī tīj rī sī: Ífifí ni na, ālu ri, Múngú ri ũkú rī pi ē ĩzā ko anjī tīngará sī, ĩrī rī, Múngú ri ũkú rī pi pa Yésū vé tīngará sī, na rī, Múngú ri ũkú adri' 'bá múké ēndrépi rú rī pi pa. †† Drīkoma: 'Bá ĩ ní zīj drīkoma 'dīri, ĩri bīsōp.

⁶ 'Bá ĩ ní 'bāá drīkoma rú rī, lē ā adri 'bá Yésū ri ē'yīpí ú'dí rú ni ku, ā'diātāsīyā ĩri 'i íngúngū, ĩ ímú ĩrivé tā lī sū ĩ ní ādróko †† vé tā līj rī tīnjī. ⁷ Lē 'bá Múngú ri nī' 'bá ku rī pi ē ĩnjīkí ĩri ĩnjīnjī ĩrivé tā 'o múké rī sī, 'bá rī pi ē éđíkí rī rú ni tā ũnjí sī ku, ā ā'yī rī bāákú ādróko ní pīj rī gé ku.

⁸ Dīkōnī rī pi, lē ē ĩnjīkí kōpi ĩnjīnjī, lē tā kōpi ní átá rī ā adri tā pīrī, kōpi ā rikí íwá mvuú ĩmērēzú ku, lē kōpi ā 'bākí ésí āmbúgú mūfēngā drīgé ku. ⁹ Lē kōpi ā 'duki tā ē'yīngará vé rī 'bāá ĩ ésí agá tītī, lē kōpivé yīkī ā adri pīrī. ¹⁰ Drīdrī ni, lē ā ũ'bīkí kōpi ũgbále, ísúkí dō tā āzi kōpi rú' 'bá gá ũnjí kuyé, kuru ā 'bākí kōpi ēzī ngaá dīkōnī rú.

¹¹ Lē ē ĩnjīkí kōpivé ũkú ĩnjīnjī, lē ũkú kōpivé rī ā 'yokí 'bá ku, kōpi ā mvukí íwá ku, kōpi ā 'bākí ésí tā 'ozú pīrī.

¹² 'Bá dīkōnī rú rī, lē ā je ũkú ālu, ā mba ívé anjīná rī pi ā tā múké, āzini ā mba ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi ā tā múké. ¹³ Dīkōnī ēzī nga' 'bá múké rī pi, 'bá rī pi kōpi ĩnjī rá, kōpi ní Kúrísítō Yésū ri ē'yīj rī rī sī.

¹⁴ Má ũsū, á lē kōdō mvuú mī ndree ú'díkírīná nōgō, 'bo á sī kōkōbī 'dīri sēé mī ní mī ímbázú āní, ¹⁵ ā'diātāsīyā á ca dō mbēlēná kuyé, lē mī nī múké 'y-ozú kīnī, lē anjī Múngú vé rī pi ā adriki tā be pīrī. Kánisā Múngú ídri rú rī vé rī tu pá ũkpó ũkpó, ĩri tā áda rī ũlū 'bá rī pi ní.

¹⁶ Ádarú tā āmbúgú āmbúgú Múngú ní ũzūpí kuú mūdūmūdū rú rī, ĩri 'díní, Kúrísítō ri tīkí ĩri ĩfūú 'bá áda rú, ĩndrí Uletere rī 'i da kīnī, ĩri 'bá pīrī. Mālāyíkā rī pi ndrekí ĩri rá, 'bá rī pi ũlúkí ĩrivé tā mvuzú āngū rī pi agásī cére, 'bá rī pi ē'yīkí ĩrivé tā vū drīgé sī cére, Múngú 'du ĩri mvuzú 'bū gé gí.

Páulū ímbá Tímōtéyō ri 'bá āngū ímbá' 'bá ũnjō sī rī pi vé tā sī

4 ĩndrí Uletere rī lū uletere kīnī, úmvúlésī 'bá uruko ímú ívé ē'yīngará ku rá, kōpi ĩndrí ũnjí ††† mī ũ' 'bā' bée rī pi vé tā 'du nga áyu, āzini kōpi tā ĩndrí ũnjí rī pi ní ímbá rī 'du nga áyu. ² Tá 'bá 'dī' bée ní ímbá rī pi, kōpi ri tā ũnjō vé ni ímbá, kōpivé yīkī ábá gí. ³ Kōpi ri 'bá rī pi uga kīnī, kōpi ā jekí ũkú ku, āzini kōpi ā nyakí ānyāngā uruko' bée ku. 'Bo Múngú gbi ānyāngā 'dī' bée nī, 'bá Múngú ri ē'yī' 'bá gí, āzini ĩrivé tā áda rī nī' 'bá rá rī pi, ā nyakí ānyāngā 'dī' bée, ā sēkí ōwō' dīfō ĩri ní. ⁴ Ā'diātāsīyā ngá Múngú ní gbií rī pi ārēvú cére múké, lē 'bá āzi ā gā ku, lē 'bá rī ē ē'yī' ānyāngā rī nyaá, ā sē ōwō' dīfō. ⁵ Ā'diātāsīyā ú'đúkó Múngú ní átá rī, āzini zīngará ĩ ní zīj rī sē ānyāngā rī ícá uletere gí.

††† Ádróko: Ádróko vé rú Sātánā 'i, ĩri āmbúgú ĩndrí ũnjí rī pi drīgé, gā tā Múngú vé ri 'du gá ngagá sī 'bū gé 'dálé. Múngú ídró ádróko ri ĩndrí ũnjí rī pi be 'bū gé 'dāásī nī. † Í lā 'dangará 12:7-9. ††† ĩndrí ũnjí rī pi: ĩndrí ũnjí rī pi āndúru mālāyíkā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kōpi nōkí tājīmbí Múngú vé rī, Sātánā ri kōpivé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bū gé 'dāásī vūgá nōó, kōpi gōkí ufuú ĩndrí ũnjí, kōpi ri 'bá rī pi ní ĩzāngā sē vū drīgé nōgō. † Í lā 'dangará 12:7-9.

Ātí'bánú múké Kúrísítō Yēsū vé rī

⁶ Mí ímbá dō tā 'dī'bée 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bánú rī pi ní rá, mí ímú adri ātí'bánú múké Kúrísítō Yēsū vé ní, mí adri ūkpó ūkpó mívé ē'yīngará agá, tā áda mí ní ē'yī, mí ní ríí 'dubú ngaá 'dīri, īri sē mí 'bá rī pi ímbá mužú ānī múké. ⁷ Lē mí fi átángá ēzī ākó 'bá rī pi ní ríí átá rī átá īndī ku, āzini lē mí fi ú'dógú'dógú ūnjī ūkú āká rī pi ní ríí átá rī átá īndī ku, lē mí ímbá mí adrii 'bá Múngú vé ní. ⁸ Mí ímbá dō mí rú'bánú adrizú ūkpó ūkpó, īri múké, 'bo agaápi rá rī, lē mí ímbá mí tā múké ní 'oó, ā sē rí Múngú ní āyīkō, īri í'dó mí īzā ko mí ní adringará gá vū drīgé nōgō, āzini mí kpá úmvúlēsī ídri 'dání'dání rī ísú rá, Múngú ní ēzī rī tīni.

⁹ Tā 'dīri tā áda, lē 'bá rī pi cére ā ā'yīkī tā 'dīri. ¹⁰ Tā 'dīri sē 'bá ū'bīkī ēzī ngaá ūkpó sī, sē 'bá 'bāki ésí Múngú adriipi ídri rú 'bá rī pi Paápi rī drīgé, agaápi rá rī, īri 'bá 'i ē'yī'bánú gí rī pi pa.

¹¹ Mí ímbá tā 'dī'bée 'bá rī pi ní, 'í sē tāimbí, lē kōpi ā 'dukí tā rī ngaána. ¹² Lē mí sē 'bá āzi ā ōwū mí ku, ā'diātāsīyā mí drī kērimvá. Lē mí átá tā áda 'bá rī pi ní, mívé adringará ā adri múké, mí lē 'bá rī pi lēlē, lē mí ē'yī Yēsū rí ésí be cére, lē mí adri ule, 'bá ē'yī'bánú gí rī pi ā 'dukí rí tā rī ngaá sū mí ní ngaá rī tīni. ¹³ Lē mí lā búbū Múngú vé rī 'bá rī pi ní, mí sē tī Múngú vé rī, āzini mí ímbá 'bá rī pi cīmbá má ní cangará gá.

¹⁴ Fēfē Índri Uleterē rī ní sē mí ní ēzī Múngú vé rī ngazú, nēbī rī pi ní tā ní 'yoó sá drīkoma rī pi ní drī tīzú mí drīgé rī gé 'dāri, lē mí gā ku. ¹⁵ Lē mí 'bā ésí tā 'dīri ūnīzú, mí sē mí rú'bánú cére tā 'dīri 'dubú ngazú, 'bá rī pi ā ndrekí rí 'yoó kīnī ēzī mívé rī rí mū múké. ¹⁶ Tā mí ní ríí ngaá rī agá, āzini tā mí ní ríí ímbá rī agá, lē mí ütē mí ütētē. 'Í 'du dō tā rī ngaá sū 'dīri tīni, mí pangará ísú rá, āzini 'bá mí yī'bánú rī pi kpá pangará ísú rá.

Páulū ímbá Tīmōtáyō rí lētī 'bá rī pi ā tā mbazú rī ā tā sī

5 Lē mí īrīnā 'bá āmbúgú mí agaápi ílí sī rá rī ū'dúkó ūkpó ūkpó ní sī ku, lē mí átá átángá rī īri ní īnjīngará be, sū mí ní ríí átá mí étēpi ní rī tīni. Lē mí átá kērijanjī rī pi ní átángá rī sū mí ní ríí átá mí édrípī ní rī tīni. ² Lē mí átá ūkú ambugu rī pi ní átángá rī īnjīngará be, sū mí ní ríí átá mí éndrēpi ní rī tīni, lē mí átá anjī ūkú rī pi ní átángá rī ésí ule sī, sū mí ní ríí átá mí ōmvúpī ní rī tīni.

³ Lē mí mba ōwūzī tī ní kuú líkicó rú rī pi ā tā múké. ⁴ 'Bo ōwūzī rī dō anjī be, dōku īrivé anjīnā rī pi vé anjī dō anigé, lē anjīnā rī pi ā ūnīkī tā Múngú vé rī 'dubú ngaá, kōpi ā mbakí tī étēpi, āzini tī éndrēpi ā tā múké, āzini kōpi ā mbakí tī ē'bīpi, āzini tī drēpi ā tā múké, kōpi 'okí dō 'dīni, īri sē Múngú rí adri ānī āyīkō sī.

⁵ 'Bo ōwūzī adriipi líkicó rú, 'bá ākó rī, īri ésí 'bā cére Múngú drīgé. īri Múngú rí zī ūtúná pi ínīnā be, Múngú ā ko rí 'īzā bēnī. ⁶ 'Bo ōwūzī rípi āyīkō nyōókú nōri vé rī ā tā ūsūpi áyu rī, ā adri dō ídri rú drāāsīyā, agalēsī īrivé índri drā gí. ⁷ Mí ímbá tā 'dīri 'bá kánisā vé rī pi ní, 'bá āzi ā 'yo rí, kōpi 'okí tā ūnjī 'dīni ku. ⁸ 'Bá rī sē dō

ngá ívé máríté rī pi ní ku, agaápi rá rī, sē dō ngá ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi ní ku, 'bá 'dīri gā ē'yīngará vé tā sī, tā ūnjī īri ní 'oó rī ndē 'bá ē'yīpi kuyé rī vé rī rá.

⁹ Ōwūzī rī vé ílí ca dō pūkú áziyá kuyé, ā sīkí īrivé rú búbū tī ní rizú ōwūzī rī pi ā rú sízú rī agá ku, ōwūzī tī ní sī rī, lē ā adri ūkú ándúru ívé ágó īnjīpi īnjīnī ní, ¹⁰ ā adri ūkú 'bá rī pi ní nīí rá 'yoó kīnī, īri tā 'o múké ní, ūkú ívé anjīnā úcépi mbaápi múké ní, ūkú ūmú ē'yīpi ní, ūkú rípi ēzī ngaápi 'bá ē'yī'bánú gí rī pi ní ésí be mādā ní, ūkú rípi 'bá tā ní ísú rī pi ē īzā kōpi ní, ūkú rípi ívé ésí 'bāápi cére tā múké 'ozú ní.

¹¹ Ōwūzī drī adri'bánú ízóná rú rī pi, ā sīkí kōpi ā rú búbū ōwūzī rī pi ā rú sízú rī agá ku, ā'diātāsīyā ēbīrī rú'bánú nōri vé rī drī kōpi rú'bánú gá ūgōgō, īri sē kōpi ēzī Kúrísítō vé rī ā ngangará ku rá, kōpi ésí 'bā āgō jezú. ¹² Kōpi 'okí dō sū 'dīri tīni, tī kōpivé tā lī ūnjī, ā'diātāsīyā kōpi nōkí ūyō † ní sōo drīdrī 'dāri gí. ¹³ Sīkí dō kōpi ā rú gí, īri sē kōpi adri ūvú rú, rí éci ngalanjī jō rī pi tī gé sī, rí āngū 'yo be mužú, āzini kōpi fi 'bá rī pi vé tā agá, kōpi tā tī ní kōdō ícō átá ku ní pi átá mužú. ¹⁴ Á lē 'yoó ōwūzī ízóná rú rī pi ní, lē kōpi ā jekí āgō, kōpi ā tīkí rí anjī, kōpi ā mbakí rí ívé 'bētī ā tā, āri'bánú rī ā ōwū rí āngū ku. ¹⁵ Ōwūzī rī pi ā ūrukō kúkí gārā gá gí, kōpi nóni rí Sātānā vé tā 'du nga áyu.

¹⁶ Ūkú Yēsū rí ē'yīpi gí rí vé 'bētī āsámvú gé 'dāá, 'bá ōwūzī rú ní pi dō anigé, lē ūkú rī ā sē ōwūzī rī pi ní ngá kōpi ē īzā kozú, ā ku ōgū rizú kōpi ē īzā kozú rī kú kánisā drīgé ku, kánisā ā ko rí ōwūzī líkicó rú, 'bá ākó rī pi ē īzā.

¹⁷ Lē ā ūfēkí drīkoma kánisā vé rī pi múké múké, agaápi rá rī, lē ā ūfēkí 'bá rí'bánú Múngú vé tī sē'bánú rī pi, āzini 'bá rí'bánú āngū ímbá'bánú rī pi. ¹⁸ Á'diātāsīyā Búbū Múngú vé rí kīnī, "Tī mēénjīgō rípi ānyāngā ā fí coopi rī, lē mí úmbé tī ní cí ku," † āzini "Bá ēzī ngaápi rī, lē ā ūfēkí īri ūfēfē." ‡

¹⁹ 'Bá āzi tō dō 'bá drīkoma rú kánisā vé ní, lē mí yī 'bá īri tōopi rī vé tā ku, 'bá īrī dōku 'bá na ētīkí dō īrivé tā ní ká. ²⁰ 'Bá ūnjīkānyā 'o'bánú rī pi, lē ā 'yokí kōpivé tā kōpi útúzu ānī 'bá kánisā vé rī pi éndrēti gé, ā sē rí 'bá ūrukō ní ūrī, kōpi ā 'okí rí ūnjīkānyā ku.

²¹ Múngú éndrēti gé, āzini Kúrísítō Yēsū éndrēti gé, āzini mālāyīkā tī ní ūpēé rī pi éndrēti gé, á lē mí ímbá, lē mí 'du tā rī ngaá sū 'dīri tīni, lē mí rí 'bá ūrukō'bée lēé 'bá ūrukō'bée ndēé ku, lē mí lē 'bá rī pi cére.

²² Mí ndre dō 'bá āzi kánisā agá 'dīgé, 'í lē dō ā adri drīkoma rú, ā tīkí drī drī ní gé mbēlēnā ku, mí fi rí 'bá 'dīri vé ūnjīkānyā agá ku, lē mí adri uleterē Múngú éndrēti gé.

²³ Mí rí 'yéngá yīí mvū áyu ku, lē mí mvū vīnyō kīnīkīnīnā īndī, ā'diātāsīyā mí 'a ní ríí ásósō rī sī, āzini mí ní nīí ríí adrii āzō rú rī sī.

²⁴ 'Bá ūrukō vé ūnjīkānyā i'da 'i kú āmvé, īri sē tī tā lī ānī kōpi drīgé rá. 'Bo 'bá ūrukō vé ūnjīkānyā nīkí áamá ku, tī ímú nī áamá vúlé vúlé rú. ²⁵ īri kpá adri sū 'dīri tīni, tā múké 'bá ūrukō ní 'oó rī, īri índre uleterē, āzini tā

† Úyō: Úyō 'dīri, kōpi kīnī tī gōkí ágó jéé ku, tī ēzī nga Kúrísítō ní.
‡† 5:18 Dētōrōnómē 25:4‡ 5:18 Lúkā 10:7

múké 'bá ɔrɔkɔ ní 'oó rĩ, ícókí nĩĩ áamá ku, ĩ ímú nĩĩ áamá vúlé vúlé rú.

6 Túgěřĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí ri' 'bá ẹjĩ nga' 'bá ĩvé ambugu rĩ pi ní rĩ pi, lě kọpi ẹ ĩnjĩkĩ ĩvé ambugu rĩ pi ĩnjĩnjĩ, ǎ ɔwúkí rí rú Múngú vé rĩ ǎnĩ ku, ǎzini ǎ ɔwúkí tǎ 'bá ní riĩ ímbá rĩ ku. ² Lě 'bá ambugu Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí túgěřĩ rĩ pi ní riĩ ẹjĩ ngaá kọpi ní rĩ pi ǎ ɔwúkí túgěřĩ rĩ pi ku, ǎ'diātāsīyǎ kọpi ẹ'yĩkĩ Yēsũ ri gí. Lě túgěřĩ rĩ pi ǎ ngakí ẹjĩ rĩ ũkpó sĩ, ǎ'diātāsīyǎ 'bá kọpi ní riĩ ẹjĩ ngaá kọpi ní 'dĩ' 'bée, kọpi ẹ'yĩkĩ Yēsũ ri gí, kọpi lěkĩ túgěřĩ rĩ pi lě lě. Lě mĩ ímbá kọpi, ǎzini mĩ ĩcĩcĩkĩ kọpi ǎ 'dúkí tǎ mĩ ní ímbá 'dĩri ngaá.

'Bá ǎngũ ímbá' 'bá ũnjō sĩ rĩ pi vé tǎ, ǎzini ǎ' 'bú vé tǎ

³ 'Bá ǎzi ímbá dō tǎ ǎzi túngú 'i rɔpĩ 'bávé Úpĩ Yēsũ Kúrísitō vé rĩ be ku ni, ǎzini ímbá dō tǎ 'i rɔpĩ Múngú vé rĩ be ku ni, ⁴ 'bá 'dĩri ẹ drĩ ũkpó ũkpó, nĩ tǎ ǎzi kuyé. ĩrivé yĩkĩ tǎ 'ozú rĩ céré ǎgátá vé ni, ĩri ǎgátá gǎ tǎ ĩ ní sĩ búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ sĩ, ĩri adri ǎ'yǎ rú, ũmbá rú, ĩri ǎngũ u'da'da, ĩrivé yĩkĩ riĩ ũsũ 'bá ǎzi drĩgé rĩ, ĩri sě ẹsĩ ni ri ũtĩtĩ, ⁵ ĩri tǎ ũnjĩ íjĩ 'bá rĩ pi ǎsámvú gé, ĩri sě kọpi adri ǎgátá rú. Kọpivé yĩkĩ tǎ 'ozú rĩ adri múké ku, kọpi kukí tǎ áda rĩ ǎ 'ongará gí, kọpi ũsũkĩ adringará Múngú agá rĩ ĩ ǎ' 'bú ísú ǎnĩ.

⁶ Adringará Múngú agá rĩ, ǎnděma ni ǎmbúgú aga rá, ngá mĩ ní ísú rĩ, mi adri ǎnĩ ǎyĩkō sĩ. ⁷ ǎ'diātāsīyǎ sǎ ĩ ní 'bǎ tǐzú vũ drĩgé nōgó rĩ gé, tĩkĩ 'bǎ ngá ǎkó, 'bá kǎdō drǎá, 'bá jĩkĩ ngá ǎzi mɔzú ĩndĩ ku. ⁸ Kúru 'bǎ dō ǎnyǎngǎ be, ǎzini bōngó be, lě 'bǎ adrikĩ ǎnĩ ǎyĩkō sĩ. ⁹ 'Bá ẹsĩ 'bǎ' 'bée céré lězú ǎ' 'bú ísú rĩ pi, kọpi fi tǎ ũnjĩ agá, kọpi ǎ'yĩ bǎákú tǎ ũnjĩ vé rĩ agá, kọpi tǎ azakaza vé ni 'o, tǎ ũnjĩ ri kọpi ísú, kọpi ĩzǎngǎ nya mɔzú ũdũ ǎkó. ¹⁰ ǎ'diātāsīyǎ 'bá rĩ lě dō mũfěngǎ ambamba, mũfěngǎ ri úlá ũnjĩkǎnyǎ vé ni. 'Bá ɔrɔkɔ' 'bée lěkĩ mũfěngǎ ambamba, sě kọpi kukí ĩvé ẹ'yĩngará ĩ drĩgé sĩ gí, ǎzini sě ĩzǎngǎ ŋō kọpi ẹ ẹsĩ ambamba.

Lě mĩ tu pá tĩtĩ mívé ẹ'yĩngará agá

¹¹ 'Bo Tīmōtéyō, mi 'bá Múngú vé ni, lě mĩ ugo mi tǎ ũnjĩ sĩ ugo. Mĩ ũbĩ 'yénǎ tǎ pĩrĩ, ǎzini tǎ múké rĩ áyu. Mĩ ũbĩ tǎ pĩrĩ Múngú ní ǎyĩkō sěepi rĩ, mĩ ẹ'yĩ Múngú ri, mĩ lě ǎngũ lě lě, mĩ úmbé ẹsĩ ĩzǎngǎ rĩ ǎ nyangará gá, ǎzini mĩ adri ẹsĩ be mǎdǎ. ¹² Lě mĩ 'dĩ ẹ'dĩ ẹ'yĩngará vé rĩ mɔzú múké. Lókí mĩ ní tǎ Yēsũ vé rĩ ẹ'yĩzú mĩ tĩ sĩ 'bá tré pi ẹndrẹtĩ gé rĩ gé, Múngú sě mĩ ní ídri 'dǎnĩ' 'dǎnĩ rĩ gí, lě mĩ 'dũ tǎ ídri rĩ vé rĩ 'bǎá tǎ ǎmbúgú rú. ¹³ Á 'yo mĩ ní, Múngú ídri sěepi ngá rĩ pi ní céré rĩ ẹndrẹtĩ gé, ǎzini Kúrísitō Yēsũ 'ĩ tĩ njeepi uletere Pónítĩyō Pĩlátō ẹndrẹtĩ gé rĩ ẹndrẹtĩ gé, ¹⁴ lě mĩ 'dũ tǎ Yēsũ ní 'yoó 'dĩri ngaá létĩ múké sĩ, 'bá ǎzi ẹ ẹdĩ rĩ mĩ rú tǎ ũnjĩ sĩ ku, cĩmgbǎ cazú ú'dú 'bávé Úpĩ Yēsũ Kúrísitō ní ímvízú rĩ gé. ¹⁵ Múngú ri úmvúlésĩ ímú Yēsũ ri 'i'da sǎ múké 'ĩ ní lě lě rĩ gé. Múngú ĩ ní íngúngũ rĩ, ĩri ũkpó 'Dĩpa, ĩri 'Bǎgú 'bǎgú rĩ pi drĩgé céré, ĩri Úpĩ úpĩ rĩ pi drĩgé céré. ¹⁶ ĩri Múngú, ĩri adri mɔzú 'dǎnĩ' 'dǎnĩ, drǎ ku, ĩri adri vũrǎ dĩpĩ imvesírĩlĩ rĩ gé, 'bá ǎzi ícó ĩri ndrěe ku. Lě ẹ ĩnjĩkĩ ĩri, ǎzini ẹ ĩnjĩkĩ ũkpó ĩrivé rĩ mɔzú 'dǎnĩ' 'dǎnĩ. ǎmĩnǎ.

¹⁷ Tīmōtéyō, 'ĩ 'yo 'bá ǎ' 'bú be nyōókú drĩgé nōgó rĩ pi ní, kọpi ǎ adrikĩ ǎfú sĩ ku, ǎzini kọpi ǎ 'bǎkĩ ẹsĩ ĩvé mũfěngǎ ímúpi deđepi deđe 'dĩri drĩgé ku, ngá múké rĩ, lě kọpi ǎ 'bǎkĩ ẹsĩ Múngú 'bá ní ngá sěepi 'bá ní ǎyĩkō ísú rĩ drĩgé. ¹⁸ 'Í lũ kọpi ní, lě kọpi ǎ ǎyúkĩ ĩvé mũfěngǎ tǎ múké 'ozú ǎnĩ. Lě kọpi ǎ 'okĩ tǎ rĩ mɔzú ẹsĩ be múké, kọpi ǎ rikĩ ngá ǎlě sě ẹ ĩsámvú gé sĩ. ¹⁹ Kọpi 'okĩ dō 'dĩni, kọpi ri ngá 'bǎ ku ĩ ní, sũ ĩ ní 'dó jó ǎ ndú ǎ' 'bǎá rĩ tĩnjĩ, ĩri kọpi tě ú'dú ímúpi drĩdrĩ rĩ gé 'dǎlě, ĩri sě kọpi úmvúlésĩ ídri 'dǎnĩ' 'dǎnĩ áda rĩ ísú ǎnĩ rá.

²⁰ Tīmōtéyō, lě mĩ ũtě tǎ Múngú vé ĩ ní ẹzĩjĩ mĩ ní 'dĩri ẹsĩ be céré. Lě mĩ ri átángá Múngú ní ǎyĩkō sěepi ku ni pi átá ku, ǎzini 'bá mi ɔwũ' 'bá 'yo' 'bá kĩnĩ ĩ nĩkĩ tǎ ambamba rĩ pi, ǎ fikĩ kọpivé tǎ agá ku. ²¹ 'Bá rĩ pi ǎ ɔrɔkɔ kukí ívé ẹ'yĩngará gí, ǎ'diātāsīyǎ kọpi ẹ'yĩkĩ 'bá 'yo' 'bá kĩnĩ ĩ nĩkĩ tǎ ambamba rĩ pi vé tǎ rá.

Múngú ǎ 'bǎ ẹsĩ múké ĩmi ní.

2 Tīmōtéyō

Tā bükū rĩ vé rĩ ā ũlūngará

Páulū sī kōkōbī 'dĩri ísú ākūdē ĩri jó āngū ũ'yīzú rĩ agá, nĩ rá 'yozú kīnĩ, ẹsĩ mādā, ĩ ímú 'i 'dĩ drā rá, kúru lē Tīmōtéyō ē ímú 'í vúgá nōó mbēlē. Drĩdrĩ ni, Tīmōtéyō ko Páulū ē ĩzā ambamba, ānĩ sē Páulū lē ĩri sū 'í mvá tĩnĩ. Kōkōbī Páulū ní sī 'dĩri lū ẹsĩ ĩri ní 'bāá Kúrísítō ĩzāngā nya 'bá rĩ pi drĩgē rĩ vé tā. Ímbá Tīmōtéyō ri, lē Tīmōtéyō ē ẹ'yī' ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé 'dĩri, lē ā ũlū ụ'dúkọ múké 'dĩri sā ĩzāngā vé rĩ agá ụrĩ ākó, āzini lē ē ĩrĩnā 'bá āngū ímbá 'bá ũnjō sī rĩ pi ĩrĩnā ĩrĩnā.

Páulū sē mōdó Tīmōtéyō ní

1 Ma Páulū 'i, Múngú ĩpē ma adrií Kúrísítō Yēsū vé 'bá áyúāyū ni rú, sē má ní ídri 'dání'dání ĩri ní tā ni ẹzĩjĩ 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rĩ pi ní rĩ gí. ² Tīmōtéyō, mā mvá má ní lēlé rĩ, á sī kōkōbī 'dĩri sēé mí ní ní. Ẹsĩ múké, ẹsĩ ĩdríkídri, tākíri 'bá Ẹtépĩ Múngú vé rĩ, āzini Kúrísítō Yēsū Úpí 'bávé rĩ vé rĩ ā adri mí be.

Páulū kīnĩ lē Tīmōtéyō ā ũlū ụ'dúkọ múké rĩ mụzú ụrĩ ākó

³ Á sē Múngú ní ōwō'dĩfō mí tā sī. Ma ri ẹzĩ nga Múngú ní sū 'bá ẹ'bípĩjĩ ní ngaá rĩ tĩnĩ yĩkĩ be uletere. Ụtúná sī, āzini ĩnĩná sī, má kādō ríí Múngú ri zĩjĩ, ma ri Múngú ri zĩjĩ mí ní ĩndĩ. ⁴ Ma ri ngongará mí ní ngoó mĩĩndrẹ be sā 'bá ní 'bā acozú mí be rĩ gé 'dāri ā tā ígá, ānĩ ma úvá be lēzú mi ndrezú. Úmvúlésĩ 'bá kádō ímú 'bā ísú mí be, āyĩkō ri ma fụ ambamba.

⁵ Á nĩ rá mí íkó ẹ'yīngará mí ĩdrépi Lóyĩsĩ vé rĩ, āzini mí ẹndrépi Yúnĩsĩ vé rĩ, 'í 'bā ẹsĩ céré kuú Yēsū drĩgē. ⁶ Ānĩ lē mí áyú fēfē Múngú ní sēé mí ní sā má ní drĩ tĩzú mí drĩgē rĩ gé 'dāri ẹzĩ ngazú, lē mí uvu ācí ni ā dīdĩ. ⁷ Ā'diātāsīyā Múngú sē 'bá ní índri ụrĩ vé ni kuyé, sē 'bá ní índri ũkpō sēépi ni, índri lēngará vé ni, āzini ẹsĩ 'bá ní 'bā a'bízú tā sī ni.

⁸ Lē mí drĩ ā nja 'bávé Úpí vé tā ũlūngará sī ku. Āzini lē mí drĩ ā nja ĩ ní ma 'yīĩ jó āngū ũ'yīzú rĩ agá rĩ sī ku. ũkpō Múngú ní sēé mí ní 'dĩri sī, lē mí ũlū ụ'dúkọ múké rĩ mụzú 'bá rĩ pi ní, āzini mí nya ĩzāngā sū má ní ĩzāngā nyaá ụ'dúkọ múké rĩ ā ũlūngará ā tā sī rĩ tĩnĩ.

⁹ Múngú pa 'bā, āzini zĩ 'bā adrií 'bá ule ívé ni pi, adri 'yozú tā 'bá ní 'oó rĩ ā tā sī kuyé, pa 'bā ẹsĩ múké ívé rĩ ā tā sī. 'Bávé adringará Kúrísítō Yēsū agá nōri, Múngú ụtĩ ọtú tā ni kú ĩnógósĩ ísú údékĩ drĩ 'bū pi vū be kuyé.

¹⁰ Nóni Yēsū Kúrísítō ímú 'bá ní Múngú vé ẹsĩ múké rĩ 'daá gí. Kúrísítō Yēsū 'bā Paápi rĩ ndē drā vé ũkpō rá, ĩjĩ 'bá ní ụ'dúkọ múké. Ụ'dúkọ múké rĩ dī āngū ĩmg-bēē ụtúná rú, ĩri ídri 'dání'dání deępi ku rĩ 'da 'bá ní.

¹¹ Múngú ĩpē ma ríí ụ'dúkọ múké rĩ áyú, āzini 'bá áyúāyū ni rú ríí ụ'dúkọ múké rĩ ũlūú, āzini ríí ụ'dúkọ múké rĩ ímbá. ¹² Tā 'dĩri sē má ní rizú ĩzāngā nyazú jó āngū ũ'yīzú rĩ agá ānĩ. 'Bo mā drĩ nja ānĩ kuyé, ā'diātāsīyā á nĩ 'bá má ní ẹsĩ 'bāá drĩ ni gé rĩ gí. Á nĩ á má múké 'yozú kīnĩ, Múngú ri ícọ sē ụ'dúkọ múké 'dĩri vé ũlūngará ri 'i nga mụzú drĩdrĩ, cĩngbá cazú ụ'dú Yēsū ní ímvízú rĩ gé.

¹³ Lē mí ru tá pĩrĩ má ní ímbá mí ní 'dĩri múké, mí tu pá tĩtĩ mívé ẹ'yīngará agá, āzini lēngará Kúrísítō Yēsū vé rĩ agá. ¹⁴ Índri Uletere ríipi adriípi 'bá ẹsĩ agá rĩ, ā sē mí ní ũkpō, mí mba tā má ní ẹzĩjĩ mí ní 'dĩ' bée ā tā múké.

¹⁵ 'Í nĩ rá 'yozú kīnĩ, 'bá céré Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí íngá 'bá āngū Ẹzīyā vé rĩ gélésīla rĩ pi adikí ma rá, Pūgélō pi Hērēmōgēnē be adikí kpá ma rá.

¹⁶ Úpí Yēsū ā 'bā ẹsĩ múké 'bá Ōnēsífórō vé jó āsámvú gé rĩ pi ní, ā'diātāsīyā ri ẹcí ma úndré, ri mā ẹsĩ ímbá nĩ, drĩ ni nja ĩ ní ma 'yīĩ jó āngū ũ'yīzú rĩ agá rĩ sī kuyé. ¹⁷ Kā ícá Rómā gá nōlē, 'de ríí ma ndāá, cĩngbá ĩri ní ma ísúzú. ¹⁸ Úpí Yēsū kádō ímví, ē 'da ívé ẹsĩ múké rĩ Ōnēsífórō ní. 'Í nĩ rá, ko má ĩzā Ẹfésō gá 'dálé lẹtĩ be āndiāndĩ.

Lē Tīmōtéyō ā nga ẹzĩ Múngú vé rĩ ẹsĩ ālu sī

2 Tīmōtéyō mā mvá rĩ, lē mí adri ũkpō ũkpō ẹsĩ múké Múngú ní sēé mí ní Kúrísítō Yēsū agá rĩ sī. ² Tā má ní ímbá 'bá kárakarā pi andregá sī, mí ní yĩjĩ rá 'dĩ' bée, lē mí ímbá 'bá ụrụkọ ícọ 'bá tā rĩ ímbá 'bá 'bá ụrụkọ ní rá rĩ pi ní.

³ Mí ní adrií āngaráwá múké Kúrísítō Yēsū vé ni rĩ sī, lē mí úmbé ẹsĩ ĩzāngā rĩ ā nyangará gá sū 'bá ní nyaá rĩ tĩnĩ. ⁴ 'Bá adriípi āngaráwá rú rĩ ícọ fíĩ tā 'bá 'bẹtĩ rĩ pi ní ríí 'oó rĩ 'oó ĩndĩ ku, ā'diātāsīyā lē āyĩkō sēé ívé ũgalaku 'í drĩlẹ gá rĩ ní. ⁵ 'Bá ọngú njuúpi rĩ, lē ā ũbĩ tājĩmbĩ ĩ ní ọngú njuzú rĩ, ũbĩ dō ku, ícọ āndēma ísú ku. ⁶ 'Bá ọmvú 'āápi ũkpō sī rĩ, ĩri ānyāngā 'dó nya drĩdrĩ.

7 Í 'bā dō tā má ní rií 'yoó mí ní 'dī'bée mí ẹsí agá rá, Úpí Yẹsū Kúrísító ri tā 'dī'bée sē fi mí drǐgé rá.

8 Lě mī 'bā ẹsí céré kuú Yẹsū Kúrísító drǐgé! Yẹsū íbì ũfúú úyú 'bāgú Dāwúđǐ † vé rǐ agá, Múngú inga ři drāngará gálésíla, sū ú'dúkọ múké má ní ũlúú rǐ tǐnjí.

9 Má ní rií ú'dúkọ múké Yẹsū vé rǐ ũlúú rǐ sǐ, 'yíkí ma jó āngū ũ'yízú rǐ agá, 'okí ma ũnjí, sū 'bá tā ũnjí 'oópi ní tǐnjí. 'Bo ú'dúkọ múké Múngú vé rǐ 'yíkí òndí kuyé. 10 Á lě ẹsí úmbé ìzāngā nyaá 'bá Múngú ní ũpěé gí rǐ pi ā tā sǐ, Kúrísító Yẹsū ā pa rí kọpi, kọpi ā dǐkí rí pọwúpọwú muzú 'dání'dání.

11 Tā 'dīri tā áda:

'Bá drákí dō Yẹsū be trú álu,

'bá kpá adri ídri rú ři be trú,

12 'bá úmbékí dō ẹsí ìzāngā nyaá Yẹsū ā tā sǐ rá,

'bá kpá úmvúlésí mǎlūngá rú ři be trú.

'Bá gǎkí dō ři sǐ,

ři kpá 'bá gǎ sǐ,

13 'Bá 'bákí dō ẹsí Kúrísító drǐgé kuyé drāáásiyā,

ři ẹsí 'bá 'bá drǐgé rá,

ā'diātāsīyā ícọ 'i gǎá ku.

'Bá Múngú ní ā'yí ẹzǐ nga'bée múké rǐ pi

14 Mí ímbá kọpi ní tā má ní ũlúú mí ní 'dī'bée. Í 'yo kọpi ní, kọpi ā rikí āgátá gǎá tā ři ní rií átá rǐ pi sǐ ku.

Āgátá 'díní 'dī'bée ẹzǐ ākọ, ři 'bá tā ři yí' 'bá rǐ pi iza rá.

15 Lě mī nga ẹzǐ ũkpọ sǐ mī 'dazú Múngú ẹndrẹtǐ gé, Múngú ā ā'yí rí mī 'yozú kǐnǐ mī 'bá múké. Lě mī adri 'bá ẹzǐ ngaápi drǐnjá ākọ ní, āzini ú'dúkọ múké tā áda vé rǐ ũlúúpi pǐrǐ ní. 16 Lě mī ri āgátá ẹzǐ ākọ ní pi gǎá ku, ā'diātāsīyā 'bá ri' 'bá āgátá ẹzǐ ākọ rǐ gǎ'bée 'díní 'dī'bée, kọpi ri tā āyíkọ sěépi Múngú ní ku rǐ pi 'o muzú drǐgélé. 17 Āgátá 'díní 'dīri, ři tu muzú drǐgélé sū āzó ní rií atée rǐ tǐnjí. 'Bá ri' 'bá āgátá gǎ' 'bá rǐ pi āsámvú gé 'dǎá, Āmínáyí pi Fělétásí be anigé. 18 Kọpi kukí lẹtǐ áda rǐ gí, kọpi nóni ri tā ũnjọ vé ni ũlú, kọpi ri 'yo, íngángará drāngará gálésíla rǐ nga 'i gí, kọpi sěkí 'bá uringọ kukí ívé ẹ'yǐngará gí.

19 'Bo tā áda Múngú vé rǐ tu pá ũkpọ ũkpọ sū írǎ ři ní jó ā ndú ā'bázú rǐ tǐnjí, Múngú sǐ tā írǎ ři ā rú' 'bá gá kǐnǐ, "Múngú nǐ 'bá ívé rǐ pi ārěvú céré rá," † † āzini, " 'Bá 'yo' 'bá kǐnǐ ři 'bá Múngú vé ni rǐ pi, ā kukí ũnjǐkǎnyā rá."

20 Jó ẹ tǐ āmbúgú rǐ agá, ngá rǐ pi uringọ údékí dábū sǐ, āzini aya ọgú' 'bá ọgúọgú ni pi sǐ, uringọ ni pi údékí párángi sǐ, dọku útrětrě sǐ. Ngá 'dī'bée uringọ ři áyú ũmǐ āmbúgú ni gé, 'bo uringọ ni pi ři áyú 'bẹtǐ āsámvú gé 'dǐgé ú'dú céré. 21 'Bá rǐ ku dō ũnjǐkǎnyā 'ongará gí, Múngú ri ři áyú tā pǐrǐ 'o sū 'í ní lěé rǐ tǐnjí, tā ři ní 'oó rǐ āyíkọ sě Múngú ní, Múngú ri ři áyú ẹzǐ múké ni pi nga.

22 Lě mī fi tā ũnjí ři ní rií 'oó kẹrǐnjā sǐ rǐ 'oó òndí ku. Lě mī 'o tā pǐrǐ, mī ẹ'yí Múngú ri, mī adri lěngará be, āzini lě mī adri tā be kǐri. Lě ři 'okí tā múké 'dī'bée 'bá Úpí

Múngú ri zǐ' 'bá ẹsí be ule rǐ pi be trú. 23 Á lě 'yoó mí ní dǐjǐ, ā fikí āgátá azakaza vé ni gǎá ku, ā'diātāsīyā āgátá 'dī'bée ũmbá íjǐ. 24 Lě Úpí Múngú vé átí' 'bá ā adri ũmbá rú ku, lě ā adri ẹsí be mǎdā 'bá rǐ pi be céré, ā adri 'bá āngū ímbápi òndí ní, ā 'bá tā 'í ẹsí agá ku. 25 'Bá ři ọwụ' 'bá rǐ pi, lě ẹ ímbá kọpi ú'dúkọ be mǎdā, ā 'bá ẹsí Múngú drǐgé, Múngú ā sě rí kọpi ā újǎkí rí ẹsí tā áda rǐ nǐzú āní, 26 kọpívé yǐkǐ ri ímú ícá pǐrǐ, āní kọpi ímú ápá fū bǎá ādróko vé rǐ agásí rá, ā'diātāsīyā ādróko úmbé kọpi tǐtǐ rií ívé tā 'í ní lěé rǐ ngaá.

Ūnjǐkǎnyā 'bá rǐ pi ní ímú 'oó lókí ũdǐ vé rǐ gé rǐ

3 Tímōtéyō, lě mī nǐ 'yozú kǐnǐ lókí ũdǐ vé rǐ ímú adri tā be ũkpọ ũkpọ. 2 'Bá álu álu ri 'yéná ři ngúlúpí lě áyú, kọpi ẹsí 'bá āmbúgú mǐfèngá drǐgé, kọpi ři íngúngú, kọpi adri áfú rú, kọpi āngū u'da'da, yǐkǐ 'bá ři tǐ' 'bá rǐ pi ẹ tǐ ku, kọpi sěkí kpá ọwǎ'dǐfǐ tá múké 'bá rǐ pi ní 'oó ři ní rǐ sǐ ku, kọpi ři njǐkǐ Múngú ri ku. 3 Kọpi lěkí āngū ku, kọpi trúkí 'bá ũnjǐkǎnyā 'o' 'bá rǐ pi ku, kọpi ri átángá ũnjí rú izazú ni pi átá 'bá rǐ pi rú' 'bá gá. Kọpi a' 'bíkí ři tá sǐ ku, kọpi adri gbórókọ rú, kọpi lěkí tá múké ku. 4 Kọpi ři ọgǐpǐjǐ ā ũli 'be, kọpi rókí tá ku, kọpi adri áfú rú, kọpi lěkí āyíkọ nyọkú nǐri vé rǐ ambamba, ndě Múngú ri rá. 5 Kọpi tā 'o sū 'bá Múngú rǐ nǐ' 'bá rá ni pi tǐnjí, ísúzá kọpi gǎkí ũkpọ Múngú vé ícọpi kọpi újǎpi ufuúpi 'bá Múngú vé ni rú rǐ sǐ. Lě mī fi 'bá 'díní 'dī'bée āsámvú gé ku.

6 'Bá 'dī'bée uringọ ri ẹcǐ 'bá rǐ pi vé jó tǐ gé sǐ, kọpi ri ẹcǐ ũkú yǐkǐ be mǐnyámúnnya rǐ pi ndǎ, ũ' 'bákí rí kọpi ẹ mǐ. Í ícọ ũkú 'díní 'dī'bée ẹ mǐ ũ' 'bá tā sǐ mbělěnjá, ā'diātāsīyā kọpi ri ũnjǐkǎnyā 'o, kọpi gǎkí ũnjǐkǎnyā kugá sǐ. 7 Lókí céré sǐ, ũkú 'díní 'dī'bée lěkí tá ú'dí ũnjǐ, 'bo tā áda rǐ ícọ fií kọpi drǐgé ku. 8 'Bá ri' 'bá mǐ ũ' 'bá' 'bée 'dī'bée, kọpi ri lẹtǐ ndǎ tá áda Múngú vé rǐ ọwuzú, sū Yéná pi Yámběre be, † kọpi ní Mósě †† ri ọwụ rǐ tǐnjí. 'Bá 'dī'bée vé úmǐ ábá gí, āní kọpívé ẹ'yǐngará adri pǐrǐ kuyé. 9 'Bo 'bá ri' 'bá mǐ ũ' 'bá' 'bá 'dī'bée ícókí tā 'dīri 'oó muzú drǐdrǐ ku. Ú'dú āzi sǐ, 'bá rǐ pi céré ímú tá kọpi ní rií ímbá 'dīri nǐ ámá 'yozú kǐnǐ, ři tā azakaza vé ni, ři adri sū tā Yéná pi ní átá Yámběre be rǐ tǐnjí.

Páulú kǐnǐ Tímōtéyō ā nga ẹzǐ ũkpọ sǐ

10 Tímōtéyō, tā má ní ímbá rǐ pi 'dī, mǎvé adringará, ẹ'yǐngará mǎvé rǐ, lěngará mǎvé rǐ, ẹsǐ má ní úmbé ìzāngā nyazú rǐ, tā má ní mǎ rú' 'bá adizú rǐ, 'í nǐ céré gí. 11 Ìzāngā má ní nyaá, āzini ọcǔngará ři ní ma ọcǔzú ambamba má ní ẹsǐ úmbézú 'dīri, 'í nǐ rá. Ọcǔngará 'bá rǐ pi ní ma ọcǔzú Ānǐtǐyóká gá, Íkóniyómú gé, āzini Lěsítúrǎ gá rǐ pi, 'í nǐ rá. 'Bo Úpí Múngú ko má ìzǎ tá 'dī'bée agásí céré. 12 Ádarú 'bá lěépi tá Kúrísító Yẹsū vé

† Yéná pi Yámběre be: Kọpi újógú Ẹjẹpétó gá ni pi, kọpi ọwukí tá Mósě vé rǐ rá, 'bo kọpi ndékí Mósě vé ũkpọ kuyé. 'Í lǎ Wǔngará 7:11-12; 8:7-19. †† Mósě: Yósépá kǎ drǎá gí, 'bāgú Ẹjẹpétó vé rǐ 'bá anjǐ Ísērélé vé rǐ pi ẹzǐ ngaá tǔgẹrǐ rú caá ílǐ mǐdǐrǐlǐ sǐ (400). Kúru Múngú ní Mósě ri ři pẹzú ímúzá anjǐ Ísērélé vé rǐ pi pazú adringará tǔgẹrǐ rú rǐ agásí. Múngú sě tǎjmbǐ rǐ Mósě ní, ā lǎ anjǐ Ísērélé vé rǐ pi ní, sězú ři ní tǎjmbǐ rǐ zǐzú tǎjmbǐ Mósě vé ni āní. Tǐkǐ Mósě ri ísú ākúđé ílǐ rǐ ca élfǐ ũlu mǐdǐrǐlǐ sǐ (1,400), ísú ākúđé tǐkǐ drǐ Yẹsū ri kuyé. 'Í lǎ Wǔngará 2-24.

† Dāwúđǐ: Múngú ři pẹ Dāwúđǐ ri adrií 'bāgú Ísērélé rǐ pi vé ni, ẹzǐ kǐnǐ, 'bāgú ú'dí ri ímú ři rǐvé úyú agá, ři mǎlūngá rǐ tu muzú 'dání'dání, 'bāgú rǐ Yẹsū Kúrísító 'i. 'Í lǎ Sāwúmá 132:11-12. Tǐkǐ Dāwúđǐ ri ísú ākúđé ílǐ rǐ ca élfǐ ũlu (1,000) gí, ílǐ 'dǎri gé, ísú tǐkǐ drǐ Yẹsū Kúrísító rǐ kuyé. 'Í lǎ 1 Sāmúélé 16-30; 2 Sāmúélé 1-24; 1 'Bāgú 1-2. †† 2:19 Kǎlǎfe 16:5

rĩ 'dujúpi ngaápi rĩ, ĩ ímú ĩri ọcũ rá. ¹³ 'Bá tá 'o'ba ũnjĩ rĩ pi, 'bá ũnjó rú rĩ pi be, kọpi nyo ri 'bá rĩ pi ẹ mị ũ'ba mụzú drĩgélé, 'bá rĩ pi ă ụrukọ kpá kọpi ẹ mị ũ'ba ĩndĩ. ¹⁴ 'Bo tá má ní ímbá mí ní ẹ'yĩjí gí 'dĩri, lẹ mĩ rụ títí. Tá 'dĩ'bee tá áda, ă'diātāsīyā 'í nĩ 'bá mí ní tá 'dĩri ísú ũnĩ kọpi vúgá rĩ gí. ¹⁵ 'Ídókí mí ímbá tá Búkũ Múngú vé uletere rĩ agá rĩ sī ănjĩŋă gá 'dăă, sē 'í nĩ tá mí ní Kúrísítō Yēsũ ri ẹ'yízú ĩ ní mí pazú rĩ ambamba. ¹⁶ Tá céré ĩ ní sī Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ íbĩ ĩfũú Múngú tị gélésĩ. ĩri múké ăngũ ímbázú ăní, ăngũ ĩrĩŋăzú ăní, ăngũ útúzú tá 'ozú ăní pĩrĩ, ăzini ăngũ ímbázú tá pĩrĩ 'ozú ăní. ¹⁷ Tá ĩfũúpi Múngú tị gélésĩ 'dĩri, ĩri 'bá Múngú vé rĩ pi útú tá múké rĩ pi ărěvú 'duzú ngazú céré.

4 Múngú ẹndrẹtị gé, ăzini Kúrísítō Yēsũ úmvúlésĩ ímúpi 'bá ídri rú rĩ pi vé tá líjipi, ăzini 'bá ũdră'ba gĩ rĩ pi vé tá líjipi, úmvúlésĩ 'i i'daápi ívé mălũngă rųngará gá rĩ ẹndrẹtị gé, á lẹ mí ní táimbj sēé 'dĩni, ² lẹ mĩ útú mí tị Múngú vé rĩ ũlũú lókí múké rĩ agá, ăzini lókí ũnjĩ rĩ agá. Lẹ mĩ útú 'bá rĩ pi tá 'oó pĩrĩ, mí ĩrĩŋă kọpi, 'í 'bă ẹsĩ mădă kọpi ímbázú ăní. ³ ă'diātāsīyā lókí ăzi rĩ ímú 'dĩ'đĩ, 'bá rĩ pi yikĩ tá ĩ ní ímbá pĩrĩ rĩ ku. Kọpi tá ĩ ẹsĩ ní lěé rĩ pi 'du nga áyu, kọpi ĩ úmú 'bá ăngũ ímbá'ba rĩ pi ă gără gá, kọpi bĩ 'bă rizú tá kọpi ní ímbá rĩ yizú. ⁴ Kọpi gă tá áda rĩ yigá sī, kọpi bĩ 'bă rizú tá ẹzĩ ăkó rĩ pi yizú áyu.

⁵ 'Bo tá céré agásĩ, lẹ mĩ úmĩ ă adri pĩrĩ, lẹ mĩ úmbé ẹsĩ ĩzăngă nyazú tá ũkpó ũkpó rĩ pi agásĩ, mí ũlũ tị Múngú vé rĩ mụzú 'bá rĩ pi ní, 'í nga ẹzĩ Múngú vé ĩ ní sēé mí drĩgé rĩ mụzú.

⁶ Să mávé drăzú rĩ ícó gí, să má ní mávé ídri sězú Múngú ní rĩ ícó gí. ⁷ ă 'dĩ ẹ'dj Kúrísítō vé rĩ múké, á nju ọngú rĩ caá ũdđĩ gé gí, má áwí kuú mávé ẹ'yĩngará agá ũgōgō. ⁸ Múngú ri má ní kũlă 'bă ma tē 'bũ gé 'dăă, tá má ní 'oó pĩrĩ rĩ sī. Úpí Yēsũ tá líjipi pĩrĩ rĩ, ĩri ímú má ní kũlă sē ụ'dú ĩri ní ímvízú ĩgōzú vũ drĩgé nōgó rĩ gé. ĩri kpá ímú kũlă sē 'bá lě'ba ĩrivé ĩgōngará ütē'ba rĩ pi ni.

Átángá ũdđĩ Páulũ ní ẹzĩ rĩ

⁹ Lẹ mĩ ndă létĩ ímúzú má vúgá nōlé mbělē. ¹⁰ Dema ní tá nyōkú nōri vé rĩ lěé ambamba rĩ sī, ápá má rú'ba

gá sī mụzú Tēsălōnĭkē gá gí. Kūrĭsĕnĭsĭ mụ Gălătĭyă gá gí, Tĭtō mụ ívé rĩ Dălămătĭyă gá. ¹¹ 'Bá má be nōgó rĩ 'yénă Lúkă 'i. Mí kădō ímú, mí ĩjĩ má ní Mărăkō ri ímúzú ĩndĩ, ẹ ímú rĩ má ĩză koó. ¹² ă pē Tũkĭkō ri mụú Ĕfĕsō gá. ¹³ Mí kădō ímú, mí ĩjĩ mávé bōngó akoó rũkũ má ní kuú Kăpăsĭ vé ăngă Tũrōwă gá 'dălĕ rĩ ímúzú ĩndĩ. Mí ĩjĩ mávé búkũ traătra rĩ pi ímúzú ĩndĩ, agaápi rá rĩ, lẹ mĩ ĩjĩ búkũ lă'bú rú rĩ pi.

¹⁴ ălĕkĭzăndă ũndógó úká dĭjipi rĩ 'o tá ũnjĩ má rú'ba gá ambamba, 'bo Úpí Múngú ri ímú ĩrivé tá lĭ tá ĩri ní 'oó má rú'ba gá nōri sī ndō. ¹⁵ Lĕ mĩ adri mị be kọwụ ĩrivé tá sī, ă'diātāsīyă ĩri ri ụ'dúkọ múké 'bá ní ũlũú rĩ ọwụ ambamba.

¹⁶ Lókí ĩ ní ma ĩjĩzú 'bá tá lĭ'ba drĩdrĩ rĩ pi ẹndrĕtĭ gé rĩ gé, 'bá ăzi ẹtĭ ma kuyé. 'Bá rĩ pi ărĕvú céré ápákí má rú'ba gá sī rá. Mávé ẹsĩ agá, á lĕ ă 'băkĩ tá 'dĩri kọpi rú'ba gá tá ũnjĩ rú ku. ¹⁷ 'Bo Úpí Yēsũ ri má be trű, sē má ní ũkpō, má ũlũ rĩ ụ'dúkọ múké rĩ 'bá adri'ba Yăhũđĩ rú ku rĩ pi ní, kọpi ă yikĩ rĩ céré. Múngú ípá ma dră sígĕ sī rá. ¹⁸ ădarú Úpí Múngú ri ma pa tá ũkpó ũkpó lĕ'ba ma ísú'ba rĩ pi agásĩ rá, tá ăzi ícópĩ ma ugaápi fĭngără ĩrivé mălũngă 'bũ vé rĩ agá ní 'dăáyo. Ĕ ĩngúkĩ Múngú ri mụzú 'dăní'dăni. ămĭnă.

Páulũ sē mōdó

¹⁹ 'Í sē Pĭrĭsĭlă pi ní ăkúwĭlă be mōdó, ăzini 'í sē 'bá Ōnĕsĭfōrō vé ăngă rĩ pi ní céré mōdó. ²⁰ Ĕrĕsĭtō áwí adrii kuú Kōrĭnĭtō gá 'dăă'dă. Tōrōfĭmũ ri dră rú, á ku ĩri kú Mĭlĕtō gá 'dăă'dă.

²¹ Mí íngă ímú mbělē, ísú ăkũdĕ lókí kílóngóro vé rĩ † ícá drĩ kuyé. Yũbũlũsĭ pi Pũdĕnĭ be, Lĭnō be, Kălăwũdíyă be, ăzini 'bă ọgũpĭ ụrukọ 'dĩ'bee be céré, sĕkĩ mí ní mōdó.

²² Úpí Múngú ă adri mí be, ă 'bă ẹsĩ múké ĩmi ní.

† Lókí kílóngóro vé rĩ: ăngũ ĩsĕrĕlĕ vé rĩ gé 'dăă, lókí kílóngóro vé rĩ gé, ẹcĭ tungără ũkpó ũkpó, ă'diātāsīyă yĭjĭgō ri 'dĭ ambamba, sē ăngũ rĩ ĩgbe ĩgbe.

Títõ

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Títõ ri Gĩrĩkĩgú, újá 'i ícá Kúrĩsĩtĩyání rú. Páulũ ní ẹ́cĩngará gá, Títõ ko Páulũ ẽ ìzã rá, kòpi rikí ẹ́cĩ Páulũ be trũ lókí Páulũ ní rizú ù'dúkò múké Yèsũ Kúrĩsítò vé rĩ ùlũzú rĩ gé. Vùdrĩ ni gé, Páulũ ní muzú Kùrétè gá, mụ adrii drĩkoma rú ãngũ Kùrétè vé rĩ agá 'dãã.

Kòkòbĩ 'dĩri agá, Páulũ lũ Títõ ní kĩnĩ, Títõ ã ùpè 'bá tã 'o'bá pĩrĩ ni pi, kòpi ã kokí 'bá kãnisã vé rĩ pi ẽ drĩ. Lũ kpá ãri ní lètĩ pĩrĩ, ẽ ímbá rĩ ngúlúmũ ãndĩándĩ kãnisã vé rĩ pi, ãgõ ãká rú rĩ pi, ùkú ãká rú rĩ pi, kẹ́rĩanji rĩ pi, tũgẹ́rĩ rĩ pi be. Ùdũ ni gé, gõ ẹ́ndĩĩ 'yoó Títõ ní kĩnĩ, lè Kúrĩsĩtĩyání rĩ pi ã adrikí tã be kírĩ ãsámví gé sĩ, kòpi ã lèkí ã lèlè, lè kòpi ã kukí tã kòpi ní rizú ã ndrezú ùnjĩ rĩ rá, kòpi ã rikí ãgátá gãã ãsámví gé sĩ ku, kòpi ã acokí ã ku.

Páulũ sè mōdó Títõ ní

1 Ma Páulũ 'i, ma ri ẹ́zĩ nga Múngú ní, Yèsũ Kúrĩsítò vé 'bá áyúáyũ ni rú, 'bá Múngú ní ùpèé rĩ pi vé ẹ́'yĩngará ã adri rĩ ùkpó ùkpó, kòpi ã nĩkí rĩ tã áda adrizú pĩrĩ Múngú agá rĩ ãnĩ. ² Ẹ́'yĩngará, ãzini tã áda rĩ sè 'bá rĩ ẹ́sĩ 'bã ídri 'dání'dání, Múngú ùnjõ ãkó rĩ ní tã ni ẹ́zĩ ọ́tú ínogósí ísúzá gbi drĩ 'bũ pi vù be kuyé 'dãri ã tã ùsúzá. ³ Múngú 'bã Paápi rĩ 'i'da ívé ù'dúkò múké 'dĩri sã múké ni gé, ã'yĩ ma ívé ù'dúkò múké rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní nĩ, sũ ãri ní ẹ́zĩ má ní rĩ tĩnj. ⁴ Títõ, 'bá ní Yèsũ ri ẹ́'yĩ mí be gí rĩ sĩ, mí sũ mã mvá tĩnj. Ẹ́sĩ múké, ãzini tãkírĩ íngápi Múngú 'bá Ẹ́tèpĩ vúgá, ãzini Kúrĩsítò Yèsũ 'bã Paápi rĩ vúgá rĩ, ã adri mí be.

Ẹ́zĩ Títõ ní ngaá Kùrétè gá rĩ

⁵ Títõ, tã má ní mi kuzú kú Kùrétè gá 'dílè rĩ, mí dè rĩ ẹ́zĩ rĩ ẽ ãmbítã, ãzini mí ùpè rĩ drĩkoma ù'bãã 'bá Yèsũ ri ẹ́'yĩ' 'bá gí rĩ pi drĩgè kũrũ ãlu ãlu agásĩ, sũ má ní ẹ́zĩ mí ní rĩ tĩnj. ⁶ Lè 'bá ã ní ãpèé 'bãã drĩkoma rú rĩ, ã adri 'bá ã ní rú ni ẹ́dĩ tã ùnjĩ sĩ ãluṅání ku ni, ã adri ùkú be ãlu, ãrivé anji ã adrikí 'bá Yèsũ ri ẹ́'yĩ' 'bá gí ni pi, ã zĩkí kòpi ã rú tã ùnjĩ sĩ ku, kòpi ã adrikí drĩ be ùkpó ùkpó ku. ⁷ Drĩkoma ã ní 'bãã 'bá Yèsũ ri ẹ́'yĩ' 'bá gí rĩ pi drĩgè rĩ, ãri ri ẹ́zĩ nga Múngú ní, lè ã zĩkí rú ni tã ùnjĩ sĩ ku, ã adri 'bá ẹ́zĩ ã tã lúupi ọ́jgõgõ sĩ ni ku, 'a ni ã ve tã sĩ mbèlèṅá ku, ã adri 'bá rĩpi íwá mvùupi ãmèrèzú ni ku, ã adri ùmbá rú ku, ã adri 'bá rĩpi mĩ ù'bãápi 'ĩ ísú rĩ mũfèngá ãnĩ ni ku. ⁸ Ngá múké rĩ, lè drĩkoma rĩ ã adri 'bá ùmú ẹ́'yĩpi ívé ãngá 'dálè múké ni, ã adri 'bá tã múké lèèpi ni, ã adri 'bá yĩkĩ be múké ni, ã adri 'bá tã 'oópi pĩrĩ ni, ã adri 'bá tã be ule ni, ã adri 'bá 'i a'biipi tã ùnjĩ sĩ a'bi-a'bi ni. ⁹ Lè ã rú ù'dúkò áda ã ní ímbá 'í ní 'dĩri tĩtĩ, sũ ã ní ímbá ãri ní rĩ tĩnj, ẽ ímbá rĩ 'bá urukò ẽ ẹ́sĩ tã áda rĩ sĩ, ímbángará 'dĩri ã ko rĩ kòpi ẽ ãzã, ãzini ã útú rĩ 'bá ù'dúkò rĩ ọ́wụ' 'bá ọ́wụwụ rĩ pi.

¹⁰ Ì'diãtãsiyã 'bá urukò kárakarã anigé, kòpi gũkĩ ã fúú kú túngú, kòpi ri tã ífífí ãkó ni pi átã, ãzini kòpi ri 'bá rĩ pi ẽ mĩ ù'bã, agaápi rá rĩ, 'bá 'dĩ'bée ri 'bá 'yo'bá, lè 'bá rĩ ã lĩ 'ĩ ágélé ẽ tĩ, [†] ẽ ísú rĩ pangará ãnĩ rĩ pi. ¹¹ Lè mĩ uga 'bá 'dĩ'bée, kòpi ã újĩkí kírĩ, ã'diãtãsiyã kòpi ri 'bá jó ãsámví gé rĩ pi iza ímbángará gõrõṅó rú kòpi ní rĩ ímbá 'dĩ'bée sĩ. 'Bá 'dĩ'bée ri 'bá rĩ pi ẽ mĩ ù'bã 'dĩni, ã ísúkí rĩ mũfèngá ãnĩ. ¹² Tã 'dĩri kòpivé nẹ́bĩ ãlu 'yo ọ́tú kĩnĩ, "'Bã 'bá Kùrétè vé rĩ pi, 'bã ùnjõ rú, 'bã ẹ́sĩ ùká ùká, 'bã ùvú rú, 'bã ri ngá nya ambamba." ¹³ Tã ãri ní 'yo-oo 'dĩri tã áda. Kúru lè mĩ átã kòpi ní tã rĩ ùkpó ùkpó, kòpi ã adrikí rĩ ùkpó ùkpó ãvé ẹ́'yĩngará agá, ¹⁴ ãzini kòpi ã 'bãkí rĩ ẹ́sĩ rizú Yãhúdĩ rĩ pi vé ù'dógú'dógú ùnjõ vé 'dĩ'bée yizú ku, ãzini kòpi ã 'bãkí rĩ ẹ́sĩ rizú 'bá tã áda rĩ vé tã gã' 'bá sĩ rĩ pi vé tãĩmbĩ yizú ku.

¹⁵ 'Bá ẹ́sĩ be ule rĩ pi, kòpivé tã ri adri ule. 'Bo 'bá tã 'o'bá pĩrĩ ku, ãzini ẹ́'yĩngará ãkó rĩ pi, kòpi adrikí ule ku, ã'diãtãsiyã kòpivé yĩkĩ, ãzini kòpivé tã ùsũngará ábã gí. ¹⁶ 'Bá 'dĩni 'dĩ'bée kínĩ ã nĩkí Múngú ri rá, 'bo tã kòpi ní rĩ 'oó rĩ lũ uletere 'yozú kínĩ, kòpi nĩkí Múngú ri kuyé. 'Bá 'dĩni 'dĩ'bée kòpi ẽ drĩ ùkpó ùkpó, ícókí tã múké ni 'oó ãluṅání ku, ãnĩ Múngú gã kòpi sĩ.

Páulũ ẹ́zĩ Títõ ní kĩnĩ, 'bá rĩ pi ã adrikí pĩrĩ

2 Títõ, lè mĩ ímbá tã pĩrĩ Múngú vé rĩ áyu. ² Mĩ ímbá ãgõ ãká rú rĩ pi, lè kòpi ã a'bíkĩ ã tã sĩ a'bia'bi, kòpi ã adrikí 'bá tã 'o'bá pĩrĩ ni pi, 'bá rĩ pi ní ãnjĩ ãnjĩ ni pi. Lè kòpi ã adrikí ùkpó ùkpó ãvé ẹ́'yĩngará agá, lè kòpi ã lèkí 'bá rĩ pi lèlè, ãzini kòpi ã adrikí 'bá ẹ́sĩ ùmbé' 'bá ãzãngã nyangará gá ni pi.

³ Lè mĩ 'yo kpá ùkú ãká rĩ pi ní, kòpi ã 'okí tã Múngú ní ãyĩkõ sèèpi ni. Lè kòpi ã adrikí 'bá ãngũ 'yo'bá 'yo'yo ni pi ku, kòpi ã adrikí 'bĩ' 'bĩngá íwá vé ni ku, lè kòpi ẽ ím-

[†] Ágélé ẽ tĩ lĩngará: Múngú lũ Ìbũrãmã ní kĩnĩ, anji ãgõ Ìbũrãmã vé rĩ pi adrikí dõ caá ù'dú ãrõ gí, lè ã ùlĩkí kòpi ã ágélé ẽ tĩ rá, lũzú kínĩ, kòpi anji Múngú vé ni. 'Bá rĩ ã'yĩ dõ 'ĩ ágélé ẽ tĩ sèè lĩ gí, ãri tãĩm-bĩ Mósè vé rĩ 'dũ nga. 'Í lã 'Ídóngará 17:9-14; Ẹ́zĩ 15:1-5.

bákí 'bá rĩ pi ní lẹ̀tì adrizú àní múké ni. ⁴ Ɔri sẹ̀ kọ̀pì ícọ̀ ùkú àgò je 'bá ú'dí rú rĩ pi ímbá, kọ̀pì ìvẹ̀ àgò rĩ pi lẹ̀lẹ̀, àzini kọ̀pì ìvẹ̀ anjĩnà rĩ pi lẹ̀lẹ̀. ⁵ Lẹ̀ kọ̀pì ẹ̀ ímbákí ùkú àgò je 'bá ú'dí rú rĩ pi 'yozú kíní, lẹ̀ kọ̀pì ǎ a'bikí ì tǎ sí a'bia'bi, kọ̀pì ẹ̀ ẹ̀sì ǎ adri uletere, kọ̀pì ǎ ngakí ẹ̀jì ìvẹ̀ 'bẹ̀tì àsámvú gé, kọ̀pì ǎ adrikí ẹ̀sì be múké, kọ̀pì ẹ̀ ìnjĩkí ìvẹ̀ àgò rĩ pi ìnjĩnjì, 'bá àzi ǎ ọ̀wụ̀ rí ú'dúkọ̀ múké Múngú vé rĩ ku.

⁶ Lẹ̀ kpá mí ímbá kẹ̀rìanji rĩ pi, kọ̀pì ǎ a'bikí ì tǎ àrẹ̀vú sí cére a'bia'bi. ⁷ Lẹ̀ mí adri 'bá rĩ pi ní ù'bítà rú, mí 'o tǎ áda, àzini lẹ̀ mí ímbá tǎ rĩ múké, 'bá rĩ pi ẹ̀ ìnjĩkí mí àní ìnjĩnjì. ⁸ Mí dō rí àngū ímbá, lẹ̀ mí ímbá tǎ áda rĩ áyu, 'bá àzi ǎ ọ̀wụ̀ rí tǎ mí ní ímbá rĩ ku, 'bá mí ọ̀wụ̀ 'bá rĩ pi ẹ̀ ísúkí rí drĩnjá, ǎ'diātāsīyā tǎ àzi kọ̀pì ní ícọ̀ 'yoó 'bá rụ' 'bá ùnjí ní 'dǎáyo.

⁹ Mí ímbá túgẹ̀rĩ rĩ pi, lẹ̀ kọ̀pì ǎ 'dukí tǎ ìvẹ̀ ambugu rĩ pi ní lūú ì ní rĩ ngaánga, ǎ sẹ̀ rí kọ̀pì ní àyíkò. Lẹ̀ kọ̀pì ǎ újákí átángá ìvẹ̀ ambugu rĩ pi ní drĩ ùkpó sí ku, ¹⁰ àzini lẹ̀ kọ̀pì ǎ ùgùkí ìvẹ̀ ambugu rĩ pi vé ngá ku, ǎ lū rí 'yozú kíní kọ̀pì rí tǎ 'o pìrì, ìri sẹ̀ Múngú 'bá paápi rĩ vé tǎ ì ní rí ímbá rí, 'bá rĩ pi cére nga ǎ'yí rá.

Múngú lẹ̀ 'bá cére ẹ̀ ísúkí pangará

¹¹ Múngú i'da ívẹ̀ ẹ̀sì múké àngū pazú ùnjĩkányā agásí rĩ 'bá rĩ pi ní cére. ¹² Múngú ímbá 'bá, 'bá gǎkí rí tǎ ùnjí Múngú ní lẹ́e ku rĩ pi àní, àzini 'bá gǎkí rí tǎ 'bá vū drígé rĩ pi ní lẹ́e rĩ àní. Múngú lẹ̀ 'bá a'bikí 'bá a'bi-a'bi, àzini lẹ̀ 'bá 'okí tǎ múké 'í ní àyíkò sẹ́epi ní vū drígé nōgó. ¹³ Lẹ̀ 'bá 'bǎkí ẹ̀sì rizú ú'dú Yẹ̀sù Kúrísító adriipi 'bávẹ̀ Múngú àmbúgú 'bá Paápi rĩ vé ìgōngará dīngará be pọ̀wụ̀pọ̀wụ̀ 'dǎri ùtẹ̀zú. ¹⁴ Yẹ̀sù adi 'i sẹ́e 'dij drǎá 'bá drĩ jezú 'bá trüzú 'bávẹ̀ ùnjĩkányā agásí, ùjì 'bá kú uletere, 'bá adrikí rí 'bá ívẹ̀ ni, 'bá 'bǎkí rí ẹ̀sì cére tǎ múké 'ozú àní. ¹⁵ Títõ, lẹ̀ mí ímbá 'bá rĩ pi ní tǎ 'dĩ'bée, mí ímbá kọ̀pì ẹ̀ ẹ̀sì, mí átá kọ̀pì ní ùkpó sí, kọ̀pì útúzu àní. Lẹ̀ mí sẹ̀ 'bá àzi ǎ ọ̀wụ̀ mí ku.

Lẹ̀ 'bá rĩ pi ǎ 'okí tǎ pìrì

3 Títõ, lẹ̀ mí lū 'bá Yẹ̀sù rí ẹ̀'yì' 'bá gí rĩ pi ní, kọ̀pì ǎ 'dukí tǎ 'bá ambugu àngū rụ' 'bá rĩ pi ní 'yoó rĩ ngaánga, kọ̀pì ǎ útúkí ì rí tǎ múké 'oó. ² Lẹ̀ kọ̀pì ǎ ríkí ùnjõ ùlì 'bá àzi ǎ rụ izazú ku, kọ̀pì ǎ adrikí 'bá tǎkírì ìjì' 'bá 'bá rĩ pi àsámvú gé ni, kọ̀pì ǎ adrikí tǎ be mǎdǎ,

kọ̀pì ǎ 'okí 'bá rĩ pi múké. ³ Ɔtú 'bá azakaza rú, 'bá drĩ ùnjí. 'Bá ọ̀rụkọ̀ 'bée ù'bǎkí 'bá mí, sẹ̀ 'bá ẹ̀bírì be àm-búgú tǎ rụ' 'bá nōri vé rĩ 'düzú ngazú. 'Bá rí ẹ̀sì 'bá 'bá rĩ pi 'ozú ùnjí, 'bá ǎ'yā rú, 'bá lẹ́kí 'bá ku 'bá àsámvú gé sí.

⁴ 'Bo 'bávẹ̀ Múngú 'bá Paápi rĩ kǎ ívẹ̀ ẹ̀sì múké, àzini ívẹ̀ lèngará i'daá, ⁵ Ɔri ní 'bá pazú 'dĩ, pa 'bá, tǎ pìrì 'bá ní 'oó rĩ sí kuyé, pa 'bá ẹ̀sì ìdríkídri ívẹ̀ rĩ sí. Múngú ùjì 'bá ùkpó Ìndrí Uletere rĩ vé rĩ sí, sẹ̀ tìkí 'bá ícá ú'dí gí, àzini sẹ̀ 'bá ícákí nóni gōó múké gí. ⁶ Múngú ìpẹ̀ Ìndrí Uletere rĩ 'bá drígé ẹ̀sì be cére Yẹ̀sù Kúrísító 'bá Paápi rĩ vé tǎ sí. ⁷ Ɔsì múké Yẹ̀sù vé rĩ sí, ǎ'yì 'bá adrii 'bá pìrì Múngú vé ni, sẹ̀ 'bá ní ẹ̀sì 'bázú ìdri 'dání'dání rĩ vé tǎ ùsüzú àní. ⁸ Tǎ má ní lūú mí ní 'dĩri, ìri tǎ ẹ̀gbì. Á lẹ̀ mí ímbá tǎ 'dĩri 'bá Múngú rí ẹ̀'yì' 'bá gí rĩ pi ní, kọ̀pì ǎ 'bǎkí rí ẹ̀sì tǎ múké ni pi 'ozú áyu. Tǎ 'dĩ'bée ìri múké, ìri 'bá cére ẹ̀ ìzǎ ku.

⁹ Títõ, lẹ̀ mí rí fíí àgátá azakaza vé ì ní ríí gǎá ẹ̀'bí ǎ tǎ sí rĩ gǎá ìndĩ ku, àzini mí rí fíí àgátá ì ní ríí gǎá tǎimbí Yǎhúdĩ rĩ pi vé rĩ ǎ tǎ sí rĩ gǎá ìndĩ ku, ǎ'diātāsīyā àgátá 'dĩ'bée ẹ̀jì ǎkó, ko 'bá ìzǎ ku. ¹⁰ 'Bá àzi rí dō tǎ acon-gará vé ni ìjì ìmi àsámvú gé, mí ìrĩnǎ ìri caá vú ìrĩ, gǎ dō sí, mí adi ìri ìmi drígé sí. ¹¹ Lẹ̀ mí nì 'yozú kíní, 'bá 'dínì 'dĩri adi tǎ áda rĩ 'í drígé sí gí, ùnjĩkányā ìrivé rĩ lū uletere 'yozú kíní, tǎ ìri ní 'oó rĩ ùnjí.

Páulū vé átángá ǎ ùdū

¹² Á pẹ̀ dō Àrítémǎ rí, dōku Tükíkò rí mujú mí vú 'dílẹ̀, 'bá 'dĩ'bée àlu ni ca dō mí vúgá 'dílẹ̀ gí, mí ù'bì' ùkpó sí mujú ma ísú kùrú Níkópólísí gé 'dǎgá, ǎ'diātāsīyā á lẹ̀ lókí kílóngóro vé rĩ † ǎ dẹ̀ ma ísú 'dǎgá. ¹³ Mí ù'bì' ùkpó sí Zénásí tǎimbí nǐpi ambamba rí ẹ̀ ìzǎ koó, àzini Àpólò ẹ̀ ìzǎ koó, mí sẹ̀ ngá kọ̀pì ní lẹ́e rĩ pi àrẹ̀vú cére, kọ̀pì ǎ 'dukí rí mujú ìndĩ ẹ̀cì kọ̀pì ní lẹ́e mujú rĩ gé 'dǎá. ¹⁴ Lẹ̀ 'bávẹ̀ 'bá rĩ pi ǎ 'bǎkí ẹ̀sì rizú tǎ múké 'ozú, ú'dú àlu àlu, kọ̀pì ǎ kokí 'bá ngá ǎkó rĩ pi ẹ̀ ìzǎ ngá sí, lẹ̀ kọ̀pì ẹ̀ izakí sǎ rizú tǎ ẹ̀jì ǎkó ni pi 'ozú áyu ku.

¹⁵ 'Bá 'bá ní adrizú kọ̀pì be trù rĩ pi sẹ́kí cére ìmi ní mōdó. 'Í sẹ̀ kpá 'bá Yẹ̀sù rí ẹ̀'yì' 'bá gí 'bá lẹ́' 'bá lẹ́lẹ̀ rĩ pi ní cére mōdó. Ɔsì múké Múngú vé rĩ ǎ adri ìmi be.

† Lókí kílóngóro vé rĩ: Àngū Ìsèrélẹ̀ vé rĩ gé 'dǎá, lókí kílóngóro vé rĩ gé, ẹ̀cì tungará ùkpó ùkpó, ǎ'diātāsīyā yìjìgò rí 'dì ambamba, sẹ̀ àngū rí igbe igbe.

Fīlīmónā

Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará

Páulū sī kōkōbī 'dīri sēé Fīlīmónā ní, Fīlīmónā ri 'bá Kúrísitō vé ni, ĩri ā'bú be ambamba. Fīlīmónā vé tūgērī āzi rú ni Ōnésīmū 'i, nga ápa rá, vūdrīj ni gé, gō 'i újá ícá 'bá Kúrísitō vé ni, ko Páulū ē ĩzā lókí ĩri ní adrizú jó āngū ũ'yīzú rī agá 'dāá ní. Páulū pē Ōnésīmū ri mụú vúlé Fīlīmónā vú 'dāá, sī kōkōbī sēé Ōnésīmū drígé Fīlīmónā ní ĩndī. Kōkōbī rī agá, Páulū sī 'dīni, tāĩmbí Rómā vé rī ā ā'yī dō 'yozú kīnī 'bá rī dō tūgērī, ápa dō gí ā 'díkí ĩri drāá rá drāáāsīyā, lē Fīlīmónā ā trū Ōnésīmū ri rá. Páulū 'yo kpá Fīlīmónā ní kīnī, lē Fīlīmónā ē é'yí ívé tūgērī Ōnésīmū ri adrií 'í ní édrīpi rú Kúrísitō agá.

Páulū sē Fīlīmónā ní mōdó

1 Ma Páulū 'i, 'yīkí ma ú'dúkó múké Kúrísitō Yēsū vé rī ā ũlūngará ā tā sī. 'Bá sīkí kōkōbī nōri 'bá é-drīpi Tīmōtēyō be. 'Bá ógúpí Fīlīmónā 'bá ní lēélē rī, 'bá sīkí kōkōbī 'dīri sēé mí ní, ² āzini 'bá ómvúpí Āpíyā ní, Ārīkípō 'bá ógúpí é'dí 'dīpi 'bá be trú Yēsū ā rú sī rī ní, āzini 'bá kánísā vé ĩ úmú'bá mívé 'bētí āsámvú gé rī pí ní. ³ Ēsí múké, āzini tākíri Múngú 'bá Ētépí vé rī, āzini Úpí Yēsū Kúrísitō vé rī ā adri ĩmi be.

Páulū zī Múngú ri āzini sē ōwō'dīfō

⁴ Fīlīmónā, ú'dú céré má kādō ríi Múngú ri zīj, ma ri ĩri ní ōwō'dīfō sē mí tā sī, ma ri Múngú ri zī mí ní, ⁵ ā'diātāsīyā á yī kīnī, mí 'bā mívé éśí céré kuú Úpí Yēsū Kúrísitō drígé, āzini mí lē 'bá Múngú vé rī pí céré lēlē. ⁶ Ma ri Múngú ri zī mí ní, mí ũlū rí tā mí ní Yēsū ri é'yīzú rī 'bá rī pí ní, āzini mí nī rí tā múké 'bá ní ísú Kúrísitō agá rī ānī. ⁷ Lēngará mívé rī sē má ní āyīkō ambamba, ímbá mā éśí gí, ā'diātāsīyā má édrīpi, 'í sē 'bá Múngú vé rī pí ē éśí ndrī gí.

Páulū mā Fīlīmónā ri Ōnésīmū vé tā sī

⁸ Kúrísitō agá, mā adri dō ũkpō be tāĩmbí sēzú Ōnésīmū vé tā sī drāáāsīyā, ⁹ á mā mi éśí lēngará vé rī sī. Ma Páulū 'i, ma āká rú, 'yīkí ma kú jó āngū ũ'yīzú rī agá ēzī má ní ngaá Kúrísitō Yēsū vé rī ā tā sī. ¹⁰ Fīlīmónā, á mā mi drī ĩrī sī mávé mvá Ōnésīmū ā tā sī. Ōnésīmū ufu sū mā mvá tīnī sá má ní adrizú jó āngū ũ'yīzú rī agá rī gé. ¹¹ Ándúrú Ōnésīmū índré mí mī gé 'dālē ēzī ākó, 'bo nóni újá 'i ícá 'bá ní mí be ēzī be ambamba.

¹² Á lē ĩri agaá rá, á lē ĩri pēé gōó vúlé mí vúgá 'dīlē ũzi. ¹³ Á lē kōdō ĩri 'bāá adrií má be nōgó, ríi mā ĩzā koó

mī vūrā gá má ní rizú adrizú jó āngū ũ'yīzú rī agá nōgó ú'dúkó múké rī ā ũlūngará ā tā sī rī gé. ¹⁴ 'Bo á lē Ōnésīmū ri 'bāá adrií má be nōgó mí tī ākó ku, lē tā ni ē íngá mí éśí agá. ¹⁵ Sā āzi sī, Múngú sē Ōnésīmū ri ápa mī rú 'bá gá sī sànjá be mādā, mī é'yí rí ĩri gōó adrií mí be mụzú nyonyo. ¹⁶ 'Bo lē mī 'bā Ōnésīmū ri adrií 'yéná kuú tūgērī rú ku, ĩri 'bá ní édrīpi Kúrísitō agá, ndē adringará tūgērī rú rī rá. Á lē ĩri ambamba, 'bo lē mī lē ĩri ma ní ĩri lēé rī agaá rá. ĩri 'bá áda, āzini ĩri 'bá Úpí Yēsū ri é'yīpi gí ni.

¹⁷ Mī ā'yī dō rá 'yozú kīnī, ma mí ógúpí ēzī ngaápi Kúrísitō agá ni, mí é'yí ĩri sū mí ní té kōdō lēé ma é'yí rī tīnī. ¹⁸ 'O dō mi ũnjí rá, dōku 'dú dō ngá āzi mívé ni rá, 'í ku tā ni má drígé, ma ũfē mí ní rá. ¹⁹ Ma Páulū 'i, á sī tā 'dīri mā drī sī nī. Ōnésīmū ũgū dō ngá mívé ni rá, ma ũfē gō mí ní rá, Yēsū sē mí ní ídri 'dání'dání rī gí, ā'diātāsīyā ú'dúkó múké má ní ũlúú mí ní rī sī. ²⁰ Má é-drīpi, mi ríipi Úpí ā pámvú ũbīpi rī, lē mī 'bā éśí múké mā ĩzā kozú Ōnésīmū vé tā sī, āzini lē mī ímbá mā éśí adrizú ānī édrīpi rú Kúrísitō agá.

²¹ Á nī rá, tā má ní sīi sēé mí ní rī, mi tā ni 'dú nga má ní zīj rī ndē rá. ²² Tā rī āzi 'dī, lē mī údé má ní jó má ní mụzú lazú ni, ma mụ 'dī, ā'diātāsīyā má ũsū Múngú ri ícá ĩmivé zīngará yī rá, ĩri sē 'bā gō mvi ca ĩmi vúgá 'dīlē mbēlējá nōgó rá.

Páulū vé átángá ā ũdū

²³ Ēpāfūrā ĩ ní 'yīi kuú má be trú Kúrísitō Yēsū vé tā sī rī sē mí ní mōdó. ²⁴ Āzini 'bá 'bá ní ríi ēzī ngaá kōpi be trú, Mārākō pí Ārīsītārúkō be, Dema be, Lúkā sī, kōpi sēkí mí ní mōdó. ²⁵ Ēsí múké Úpí Yēsū Kúrísitō vé rī ā adri ĩmi be.

Ěbéré

Tā bŭkŭ rŭ vé rŭ ā ũlŭngárá

Bŭkŭ Ěbéré vé rŭ, 'bá sŭipi rŭ nŭkŭ kuyé, 'bo nŭkŭ áamá uletere kŭnŭ, 'bá bŭkŭ rŭ sŭipi rŭ, ŭri drŭkoma āzi Kŭrŭsŭtŭyánŭ rŭ pi drŭgé, ŭri ũkpŭ be 'bá kánŭsá vé rŭ pi āsámvŭ gé, lókŭ Páŭlŭ ní kŭkŭbŭ rŭ pi sŭzú sŭzú 'bá kánŭsá vé rŭ pi ní rŭ gé. Sŭkŭ kŭkŭbŭ 'dŭri sŭé Yāhŭdŭ ũrukŭ ęsŭ újá' 'bá Kŭrŭsŭtŭyánŭ rŭ pi ní. 'Bá kŭkŭbŭ sŭipi rŭ lŭ kŭpi ā tukŭ pá tŭtŭ ŭvé ę'yŭngárá agá, ā'diātāsŭyā Yāhŭdŭ ũrukŭ ũ'bŭkŭ kŭdŭ kŭpi, kŭpi ā kukŭ ŭvé ę'yŭngárá ŭ ní Yęsŭ rŭ ę'yŭzú rŭ rá. Kŭkŭbŭ 'dŭri lŭ āmbŭgŭ Yęsŭ vé rŭ Kŭrŭsŭtŭyánŭ rŭ pi ní cére. Lŭ kŭnŭ, ŭri Mvā Mungú vé ni, ŭrivé ũkpŭ ndĕ mālāyŭkā Yāhŭdŭ rŭ pi ní ę'yŭ rŭ rá. ŭrivé āmbŭgŭ ndĕ nĕbŭ Bŭkŭ Mungú vé ũndŭ ũkŭ rŭ ruzú rŭ agá rŭ pi vé rŭ rá, ndĕ Mósĕ tāŭmbŭ sĕĕpi Yāhŭdŭ rŭ pi ní rŭ vé rŭ rá. 'Bá tā sŭipi rŭ lŭ kpá kŭnŭ, Yęsŭ ndĕ atala Yāhŭdŭ rŭ pi vé rŭ pi āmbŭgŭ sŭ rá, ā'diātāsŭyā 'o ŭnjŭkānyā kuyé, adi ívé rŭ' 'bá sĕĕ drāā rŭbŭŭ rŭ, 'bá cére pi vé ŭnjŭkānyā ā tā sŭ sŭ rŭ pi agásŭ cére. 'Bá kŭkŭbŭ sŭipi rŭ lŭ Yāhŭdŭ rŭ pi vé ę'yŭ ā tā, kŭpŭvé ú'dŭgŭ'dŭgŭ rŭ pi Bŭkŭ Mungú vé ũndŭ ũkŭ rŭ ruzú rŭ agá. Kŭpi ní ęsŭ 'bāā Mungú drŭgé rŭ sŭ, sĕ Mungú adri kŭpi sŭ āyŭkŭ sŭ. Lŭ Kŭrŭsŭtŭyánŭ rŭ pi ní kŭnŭ, lĕ kŭpi ā rikŭ ęsŭ 'bāā mŭzú Mungú drŭgé, lĕ kŭpi ā āvŭkŭ tā Yęsŭ ní 'oó āzini ímbá 'dŭri sŭ ku.

Yęsŭ ri āmbŭgŭ mālāyŭkā rŭ pi drŭgé cére

1 Őtŭ ŭnŭgŭsŭ nĕbŭ rŭ pi rikŭ tā Mungú ní 'daā ŭ ní ŭrobŭ agá, āzini ŭri ní 'daā ŭ ní ŭndŭrŭlŭkŭ agá rŭ ũlŭú 'bá ę'yŭpŭ ní. ² 'Bo ũdŭ ni gé, ú'dŭ nŭ'bĕe agá, Mungú ŭpĕ 'ŭ Mvŭpi ri ímŭ ú'dŭkŭ ívé rŭ ũlŭú 'bá ní nŭ. Mungú áyú 'ŭ Mvŭpi ri 'bŭ pi gbizú vŭ be. Ú'dŭ ālu Mungú ri ímŭ ngá rŭ pi ārĕvŭ sĕ cére drŭ ni gé. ³ Mvā Mungú vé 'dŭri, ŭ ímŭ ŭri íngŭ, sŭ ŭ ní ętĕpi Mungú ri íngŭ rŭ tŭni. Mvā rŭ vé dŭngárá, ŭri dŭ sŭ ętĕpi vé rŭ tŭni. ŭri átá ũkpŭ be, ŭri ngá rŭ pi sĕ ri ęzŭ nga mŭzú mŭké nŭ. Mvā rŭ ká 'bávĕ ŭnjŭkānyā ŭjŭ gŭ, nga mŭzú úri Mungú ě drŭ ęndĕpi gĕlésŭla. ⁴ Mungú 'bā ívé Mvā adrií mālāyŭkā rŭ pi drŭgé 'bá āmbŭgŭ rŭ. Rŭ Mungú ní 'daā ŭri ní rŭ, ndĕ rŭ Mungú ní 'daā mālāyŭkā rŭ pi ní rŭ rá.

⁵ 'Bā'diātāsŭyā Mungú 'yo nyo mālāyŭkā rŭ pi ní,

"Mi Mvā mávĕ ni,

āndŭ sŭ ma adri mí ętĕpi" † 'dŭni rá?

Dŭku 'yo,

"Ma adri ŭrivé ętĕpi,

ŭri adri mā Mvā" †† 'dŭni rá?

⁶ Mungú ká ívé Mvā tā be agaápi rá 'dŭri ŭpĕé ímŭzú vŭ drŭgé nŭó, ŭri ní 'yozú kŭnŭ,

lĕ ívé mālāyŭkā rŭ pi cére ě ŭnjŭkŭ ŭri ŭnjŭjŭ. ††

⁷ Mungú kādŭ rŭ átá ívé mālāyŭkā rŭ pi ā tā sŭ, ŭri 'yo 'dŭni,

"Ma mālāyŭkā rŭ pi sĕ unga ŭlŭ rŭ,

ma mávĕ átŭ' 'bá rŭ pi újá dŭ áci rŭ." †

⁸ 'Bo átá Mvŭpi vé tā 'dŭni kŭnŭ,

"Mi Mungú 'i, mi ímŭ mālŭngā rŭ rŭ tā be piŭi.

Mi mālŭngā rŭ rŭ mŭzú nyonyo.

⁹ Mŭ lĕ tā 'oó piŭi, mí gā tā ŭnjŭ sŭ,

kŭru ma mívĕ Mungú, má ŭpĕ mi 'bāā āmbŭgŭ mívĕ ũndŭ rŭ pi drŭgé, mŭ adri rŭ āyŭkŭ sŭ." ††

¹⁰ Mungú gŭ kpá 'yoó Mvŭpi ní kŭnŭ,

"Ŭpi, ŭ'dŭngárá gá 'dāā,

mí gbi 'bŭ pi vŭ be nŭ.

¹¹ 'Bŭ pi vŭ be, kŭpi ímŭ dĕ rá, 'bo mi ímŭ adri mŭzú 'dáni'dáni.

Kŭpi ímŭ dĕ sŭ bŭngŭ ní dĕĕ rŭ tŭni.

¹² Mi ímŭ kŭpi tra sŭ ŭ ní bŭngŭ akoóko rŭkŭ rŭ traá rŭ tŭni,

mi ímŭ kŭpi újá sŭ ŭ ní bŭngŭ újá rŭ tŭni.

'Bo mi áwŭ adri ídri rŭ

āzini mi adri mŭzú 'dáni'dáni." ††

¹³ Mungú 'yo 'ŭ Mvŭpi ní kŭnŭ,

"Mí úri mā drŭ ęndĕpi gé, vŭrā má ní mālŭngā ruzú rŭ gé

cŭmgbá á 'bā dŭ mívĕ ari'ba rŭ pi

mŭ pálĕ gá gŭ ká." †

'Bo 'yo mālāyŭkā āzi ní 'dŭni kuyé. ¹⁴ Mālāyŭkā rŭ pi índŭri, ŭpĕkŭ kŭpi ímŭ 'bá ŭ ní lĕĕ paá rŭ pi ā tā mbaá, kŭpi ě ŭsŭkŭ rŭ ídri 'dáni'dáni rŭ ānŭ bĕnŭ.

Lĕ 'bā gākŭ tā Mungú vé rŭ ku

2 Kŭru lĕ 'bā 'bākŭ ęsŭ cére rizú tā 'bá ní yŭ rŭ 'dŭzú ngazú, ā'diātāsŭyā ú'dŭkŭ tā áda vé 'bá ní yŭ 'dŭri, ā āvŭ rŭ 'bā ęsŭ agásŭ ku. ² Ú'dŭkŭ mālāyŭkā rŭ pi ní íjŭ ũlŭú 'bá ę'yŭpŭ drŭdrŭ 'dā'bĕe ní rŭ tā áda. 'Bá tā 'dŭri

† 1:5 Sāwŭmā 2:7 †† 1:5 2 Sāmŭĕlĕ 7:14; 1 Kŭrŭnŭkŭl 17:13

‡ 1:6 Dĕtŭrŭnŭmĕ 32:43 †† ŭnjŭ: Mungú kŭnŭ mālāyŭkā rŭ pi ě ŭnjŭkŭ ívé Mvā Ŭpi ŭvé ni rŭ, sŭ kŭpi ní 'ŭ ŭnjŭ ívé Mungú rŭ rŭ tŭni. †† 1:7 Sāwŭmā 104:4

††† 1:9 Sāwŭmā 45:6-7 ††† 1:12 Sāwŭmā 102:25-27 † 1:13 Sāwŭmā 110:1

gā'ba sī rī pi, Múngú ri ímú kōpi ǐrīñā létj pīrj sī. ³ 'Bá 'dukí dō tā pangará vé ǐ ní ũlūú 'bá ní 'dīri ngaá kuyé, ǐ 'bā ǐrīñā rá. Úpí Yēsū ũlū pangará 'dīri vé tā drǐdrǐ nī. 'Bá ú'dúkó 'dīri yǐ'ba rī pi ũlúkí tā ǐri ní átá rǐ 'bá ní rá.

⁴ Múngú 'i'da ívé ú'dúkó lūzú kínǐ ú'dúkó rǐ tā áda rǐ, tā āyāzú āyāyā ni pi sǐ, tā ũ'dū be túngú túngú ni pi sǐ, tā bǐlēmǐ rú ni pi sǐ, āzini awa fēfē Índrí Uletere rǐ vé rǐ 'bá 'í ní ũpēé rǐ pi ní, kōpi ā ngakí rǐ ězǐ rǐ ānǐ.

⁵ Vú ũ'dí Múngú ní ímú gbií, 'bá ní rǐí tā ni átá, 'bá rǐ pi ní ímú adrií 'a ni gé rǐ, úmvúlésǐ Múngú 'bā mǎlāyíkā rǐ pi adrií 'bá rǐ pi drǐgē ambugu rú ku. ⁶ 'Bá āzi sǐ Búkú Múngú vé rǐ agá kǐnǐ,

"Múngú, ngá mí ní 'bá áda vé tā 'duzú 'bāzú āmbúgú rǐ ā'dí?

Dōku mi ri 'bá mvá vé tā mba 'díní āsǐ?

⁷ Ándúru 'í 'du ǐrívé tā 'bāā mādāñǎñǎ, mǎlāyíkā rǐ pi ndékí ǐri tā sǐ rá, 'bo nóni mí sē íngúkí ǐri gí.

⁸ Mí sē ǐri ní ũkpō adrizú āmbúgú ngá rǐ pi drǐgē céré." †

Múngú 'bā ngá rǐ pi ārēvú céré ǐri ā pálé gá. 'Bo 'bá ndrekí drǐ ǐrívé āmbúgú adrizú ngá rǐ pi drǐgē céré rǐ kuyé. ⁹ 'Bo 'bá ndrekí Yēsū vé tā rá, 'bākí ǐri adrií lókinǎ be mādā mǎlāyíkā rǐ pi ā pálé gá, 'bo nóni mí sē íngúkí ǐri gí, ǐri ní ǐzāngā nyaá ívé drāngará gá rǐ sǐ. Ěsǐ múké Múngú vé rǐ sǐ, sē Yēsū ri drāā 'bá céré pi vé tā sǐ.

¹⁰ Múngú gbi ngá rǐ pi ārēvú céré nǐ, ngá rǐ pi ārēvú céré gbikí ũkpō Múngú vé rǐ sǐ, Múngú 'o tā múké ǐri ní Yēsū tā be múké rǐ sēzú ǐzāngā nyazú, Yēsū ě íjǐ rǐ anji kárakarā 'ǐ vúdǐrǐ ũbǐ'ba rǐ pi pangará ǐsú, āzini íngúngará Múngú vé rǐ ālěé. ¹¹ Yēsū pi 'bá ǐri ní újá ícá pīrj gí rǐ pi be, kōpi nóni anji Múngú vé ni. ǐri ní kōpi újá ícá pīrj rǐ sǐ, ǐri ní adrizú drǐñǎ ākó kōpi zizú 'í ě-drǐpǐj āzini 'í ǐmvúpǐj ānǐ. ¹² Yēsū ní 'yozú Múngú ní kǐnǐ,

"'Bá mā pámvú ũbǐ'ba rǐ pi úmúkí dō ǐ mi ǐnjǐngará gá, ma úngó ngo mǐ rú íngúzú ānǐ kōpi āsámvú gé." ††

¹³ Yēsū gō kpá 'yoó kǐnǐ,

"Ma ěsǐ 'bā Múngú drǐgē." †

Gō kpá endǐj 'yoó dǐj kǐnǐ,

"'Bā nōgó anji Múngú ní sēé má ní rǐ pi be." ††

¹⁴ 'Bá ní adrií rú'ba be, āzini ārǐ be rǐ sǐ, sē ǐ ní Yēsū ri tǐzú 'bá áda rú ānǐ, ǐrívé drāngará ě iza rǐ ādróko †† adriípi ũkpō drā vé rǐ be rǐ vé ũkpō 'dǐísǐ rá. ¹⁵ ǐrívé drāngará ǐyú nóni 'bá adri'ba túgērǐ rú rǐ pi gí, 'du ũrǐ drāngará vé rǐ kōpi ě ěsǐ agásǐ gí. ¹⁶ Yēsū ímú mǎlāyíkā rǐ pi ě ǐzā koó kuyé, ímú úyú Ābūrámā ††† vé rǐ pi ě ǐzā koó. ¹⁷ Yēsū ní ímú 'bá rǐ pi ě ǐzā koó rǐ sǐ, sēzú ǐ ní ǐri tǐzú 'bá áda rú 'dǐ, ǐri adri ěsǐ be ǐdríkídri, āzini ǐri adri átálágú āmbúgú ††† rú ri ěsǐ 'bā ězǐ ngazú Múngú ní, ǐri

'i adi sē drā rōbōñǐ rú, Múngú ā trū rǐ 'bá rǐ pi ǐvé ũnjǐkányā agásǐ bēnǐ. ¹⁸ Ádróko ní Yēsū ri ũ'bǐj rǐ sǐ, Yēsū nya ǐzāngā rá, Yēsū ri ícó 'bá ādróko ní ũ'bǐj rǐ pi ě ǐzā ko rá.

Yēsū ndē Mósē ri āmbúgú sǐ rá

3 Īmi mā ǐgǐpǐj Yēsū ri ě'yǐ'ba gí, Múngú ní ũpēé ímú adrií 'bá ívé ni rú 'dǐ'bée, lē ĩmi 'bākí ěsǐ Yēsū Múngú ní ǐpēé 'bá ní tā ni áyú 'yoó kǐnǐ, ǐri 'bá áyúāyū ni, āzini átálágú āmbúgú rǐ drǐgē. ² Yēsū nga ězǐ Múngú ní sēé 'í drǐgē rǐ ěsǐ ālu sǐ, sǐ Mósē ⁵ ní ězǐ ngaá 'bá Múngú vé rǐ pi āsámvú gé ěsǐ ālu sǐ rǐ tǐñǐ. ³ Múngú 'du Yēsū vé tā 'bāā āmbúgú, ǐnjǐ ǐri Mósē ri agaá rá, sǐ ǐ ní 'bá jó sǐjǐ rǐ íngú jó ǐri ní sǐjǐ rǐ ndēé rǐ tǐñǐ. ⁴ Jó rǐ pi ārēvú céré, 'bá ri sǐ nǐ, 'bo Múngú údé ngá rǐ pi ārēvú céré nǐ.

⁵ Mósē 'bā ěsǐ rizú ězǐ ngazú jó Múngú vé rǐ agá ātǐ'ba rú, ri tā ímúpi 'i ngaápi drǐdrǐ 'dǐlě rǐ ũlūú 'bá rǐ pi ní. ⁶ 'Bo Kúrísítō ri Mvā rú, 'bā ěsǐ ězǐ ngazú jó Múngú vé rǐ agá 'bá āmbúgú rú. 'Bā jó Múngú vé ni, 'bá tukí dō pá tǐtǐ, āzini 'bá 'bākí dō ěsǐ tā drǐdrǐ 'dǐlě rǐ drǐgē rá, 'bā adri 'bá Múngú vé ni.

Múngú átá átángá ũkpō ũkpō 'bá 'i gā'ba sǐ rǐ pi drǐgē

⁷ Índrí Uletere rǐ ní 'yozú kǐnǐ, "Āndrū ĩmi yǐkí dō ú'dúkó Múngú vé rǐ,

⁸ lē ĩmi 'bākí ěsǐ tete,

sǐ ĩmi ě'bǐpǐj ní ěsǐ tete 'bāā

ma gāzú āngū ā'wí cínyáfā rú rǐ agá 'dālě rǐ tǐñǐ ku.

⁹ Īmi ě'bǐpǐj rikí ma ideé, āzini rikí mā ěsǐ ũ'bǐj, kōpi ndrekí tā āyāzú āyāyā má ní 'oó kōpi ní ílǐ pǐkú sǐ agá 'dǐri rá.

¹⁰ Ānǐ sē mā 'a ve úyú lókí 'dāri vé rǐ pi ní rá.

Á 'yo kōpi ní, má kǐnǐ, 'Kōpi gākí mávé tā yǐgá sǐ, āzini kōpi nǐkí tā má ní 'oó rǐ kuyé.'

¹¹ Mā 'a ní veé gí rǐ sǐ, má ní ũyō sōzú, má kǐnǐ, 'Kōpi ícókí fǐí vūrā mávé uvuzú rǐ agá ku.' ††

¹² Má ědrǐpǐj má ǐmvúpǐj, ĩmi ndrekí múké! Ā adriki ěsǐ be ũnjǐ ě'yǐngará ākó Múngú adriípi ídri rú rǐ gāzú sǐ ku. ¹³ 'Bo ú'dú céré, lē ĩmi rikí ĩmǐ ěsǐ ímbá ĩmi āsámvú gé sǐ, sā céré sǐ, lē ĩmi ímbákí ĩmǐ ěsǐ, 'bá āzi ā fi rǐ ũnjǐkányā mǐ ũ'bāāpi rǐ agá Múngú ri gāzú ku.

¹⁴ 'Bá ũtěkí dō tā rǐ mǐzú pīrj, āzini 'bá tukí dō pá tǐtǐ ěsǐ 'bāzú Múngú drǐgē cǐmgbá cazú ũdǐ gé, sǐ 'bá ní 'bāā drǐdrǐ rǐ tǐñǐ, 'bā ímú adri 'bá Kúrísítō vé ni. ¹⁵ Sǐ ǐ ní 'yoó drǐdrǐ rǐ tǐñǐ,

"Āndrū, ĩmi yǐkí dō ú'dúkó Múngú vé rǐ,

lē ĩmi 'bākí ěsǐ tete,

sǐ ĩmi ě'bǐpǐj ní ěsǐ tete 'bāā ma gāzú rǐ tǐñǐ ku." †††

'yénǎ fi jó Múngú vé rǐ agá Vūrā Uleteretere rǐ agá 'dāā nǐ, ǐri fi vú ālu ílǐ ālu agá. ǐri ārǐ rōbōñǐ vé rǐ jǐ ũnjǐkányā ũjǐzú. 'Í lǎ Lēvǐtǐkā 16; Ēberē 9. s Mósē: Yōsépā kā drāā gí, 'bāgú Ējēpētō vé rǐ 'bā anji ǐsērélě vé rǐ pi ězǐ ngaá túgērǐ rú caā ílǐ mǐdūrǐlǐ sǐ (400). Kuru Múngú ní Mósē ri ǐpēzú ímúzú anji ǐsērélě vé rǐ pi pazú adringará túgērǐ rú rǐ agásǐ. Múngú sē tājmbǐ rǐ Mósē ní, ā lǐ anji ǐsērélě vé rǐ pi ní, sēzú ǐ ní tājmbǐ rǐ zizú tājmbǐ Mósē vé ni ānǐ. Tǐkí Mósē ri ǐsú ākūdě ílǐ rǐ ca élfǐ ālu mǐdūrǐlǐ sǐ (1,400), ǐsú ākūdě tǐkí drǐ Yēsū ri kuyé. 'Í lǎ Wǐngará 2-24. †† 3:11 Sāwúmā 95:7-11 ††† 3:15 Sāwúmā 95:7-8

† 2:8 Sāwúmā 8:4-6 †† 2:12 Sāwúmā 22:22 † 2:13 ǐsáyā 8:17 †† 2:13 ǐsáyā 8:18 †† Ādróko: Ādróko vé rú Sātánā 'i, ǐri āmbúgú índri ũnjǐ rǐ pi drǐgē, gā tā Múngú vé rǐ 'duǎ ngagá sǐ 'bǐ gé 'dālě. Múngú ídró ādróko ri índri ũnjǐ rǐ pi be 'bǐ gé 'dāásǐ nǐ. 'Í lǎ 'dangará 12:7-9. ††† Ābūrámā: Múngú zǐ Ābūrámā ri kǐnǐ, ā ku ívé 'bá 'bētǐ āsámvú gé rǐ pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mǐyú āngū āzi ú'dí ni gé. Ābūrámā ri ě'bǐpǐ Yāhúdǐ rǐ pi vé rǐ, tǐkí ǐri ílǐ élfǐ ālu mǐdūrǐlǐ ārō (1,800) gé, ǐsú tǐkí drǐ Yēsū ri kuyé. 'Í lǎ 'dóngará 12-25. ††† Átálágú āmbúgú rǐ: Átálágú āmbúgú rǐ ndē atala rǐ pi céré, ā'diātāsǐyā ǐri

¹⁶ 'Bá tã rĩ yì' 'bá rá, gò' 'bá tã Múngú vé rĩ ọwụ' 'bá rá rĩ ã'di pi? Adri 'bá Mósè ní íjì ífúú àngū Ĕjèpètò vé rĩ agásí rĩ pi kuyé? ¹⁷ Múngú ě ẹsì ve ílì pùkù sù ã'di pi ní? ẹsì ni ve nyo 'bá ùnjìkányà 'o' 'bá, ùdrà' 'bá àngū ã'wí cínýáfá rú rĩ agá rĩ pi ní kuyé? ¹⁸ Múngú sò ùyò ã'di pi ní 'yozú kìnì, kòpi ícókí fií mụ́ ívé vùrã uvuzú rĩ gé ku? Adri 'bá ìrivé tǎjmbí ñò' 'bá gí rĩ pi kuyé? ¹⁹ 'Bá ñíkí áamá rá 'yozú kìnì, kòpi ní tã Múngú vé rĩ ẹ'yì kuyé rĩ sī, sèzú Múngú ní kòpi ã'yìzú fizú vùrã ívé rizú uvuzú rĩ gé kuyé ãní.

Múngú ri ívé 'bá rĩ pi ã'yì mụ uvungará gá rá

4 Nóni Múngú ẹjì 'bá ní kìnì, 'bà ícò fi mụ uvu vùrã ívé rizú uvuzú rĩ agá rá. Kúru lè 'bà ndrekí múké, 'bá àzi ìmi àsámvú gé 'dìgè, ã api rí uvungará 'dìri sī ku. ² 'Bá yìkí ù'dùkò múké ì ní ùlúú 'bá ní rĩ rá, sù ọtù 'bá Īsèrélè vé rĩ pi ní ù'dùkò múké rĩ yìí rá rĩ tìjì. 'Bo ù'dùkò kòpi ní yìí 'dìri ìndré kòpi mìlé gá ẹjì ãkò, ã'diàtāsìyà kòpi ní ẹ'yì kuyé rĩ sī, kòpi gǎkí tã Múngú vé rĩ sī. ³ Nóni 'bà Yèsù ri ẹ'yì 'bá gí ñò' 'bée, 'bà fi mụ uvu vùrã Múngú vé rizú uvuzú rĩ agá rá. Múngú átá 'bá 'i gǎ' 'bá sī rĩ pi vé tã kìnì,

"Mà 'a ní veé gí rĩ sī, má ní ùyò sòzú, má kìnì,

'Kòpi ícókí fií vùrã mávé uvuzú rĩ agá ku," †

átã Múngú ã údé dō uvungará rĩ vé tã ìri ní 'bù pi gbizú vù be rĩ gé 'dǎá. ⁴ Búkù Múngú vé rĩ lù tã ù'dù ẹjìrĩ vé rĩ 'dìni kìnì, "Kúru ù'dù ẹjìrĩ gé, Múngú ní uvuzú." †⁵ Múngú ẹndì tã 'í ní átá drìdrì 'dǎri dǎjì kìnì, "Kòpi ícókí fií vùrã mávé uvuzú rĩ agá ku." †

⁶ 'Bá ọrụkò' 'bée ícò fi mụ uvu vùrã Múngú vé rizú uvuzú rĩ agá rá, 'bo 'bá ù'dùkò múké rĩ yì' 'bá drìdrì rá rĩ pi, kòpi fikí mụ́ uvu vùrã Múngú vé rizú uvuzú rĩ agá kuyé, ã'diàtāsìyà kòpi gǎkí ù'dùkò múké Múngú vé ì ní ùlúú rĩ yìgá sī. ⁷ Múngú gò ù'dù àzi ìpèé dǎjì 'bá rĩ pi ní fizú mụ́ uvuzú ívé vùrã uvuzú rĩ gé, ù'dù 'dìri àndrũ rĩ. Gò ílì 'dụ́ ãcò, Múngú gò átá 'bǎgú Dǎwùdǎjì †† ní sù 'í ní átá drìdrì rĩ tìjì kìnì,

"Àndrũ sī, ìmi yìkí dō ù'dùkò Múngú vé rĩ,

lè ìmi 'bǎkí ẹsì tete ku." ††

⁸ Yósúwǎ ††† ã sè té dō kòpi ní uvungará rá, Múngú ícò té gòo uvungará drìdrì 'dìlé rĩ vé tã 'yoó dǎjì ku. ⁹ 'Bo ù'dù àzi drì anigé vùlé 'dǎjì 'bá Múngú vé rĩ pi ní ìmùzú uvuzú ní, sù Múngú ní uvu ù'dù ẹjìrĩ ††† gé rĩ tìjì. ¹⁰ 'Bá fiípi mụ́pi uvuúpi vùrã Múngú ní rizú uvuzú rĩ agá rĩ, ìri kpá mụ uvu ẹjì 'í ní ngáá rĩ ã vùdrì gé, sù Múngú ní uvu ìvé ẹjì ngáá rĩ ã vùdrì gé rĩ tìjì. ¹¹ Lè 'bà ù'bǎkí ùkpò sī fií mụ́ vùrã Múngú ní údé uvungará vé rĩ gé 'dǎá. 'Bo 'bá gǎkí dō tã Múngú vé rĩ sī sù 'bá

† 4:3 Sǎwùmǎ 95:11 †† 4:4 Í'dóngárá 2:2 † 4:5 Sǎwùmǎ 95:11

†† Dǎwùdǎjì: Múngú ìpè Dǎwùdǎjì ri adrii 'bǎgú Īsèrélè rĩ pi vé ni, ẹjì kìnì, 'bǎgú ù'dì ri ìmù ífú ìrivé úyú agá, ìri mǎlùngǎ rĩ rụ mụ́zú 'dǎni'dǎni, 'bǎgú rĩ Yèsù Kúrísító 'i. 'Í lǎ Sǎwùmǎ 132:11-12. Tìjì Dǎwùdǎjì ri ísù ãkùdè ílì rĩ ca éfífú àlu (1,000) gí, ílì 'dǎri gé, ísù tìjì drì Yèsù Kúrísító ri kuyé. 'Í lǎ 1 Sǎmùélè 16-30; 2 Sǎmùélè 1-24; 1 'Bǎgú 1-2. †† 4:7 Sǎwùmǎ 95:7-8 ††† Yósúwǎ: Mósè kǎ drǎá gí, Múngú ìpè Yósúwǎ ri 'bá rĩ pi ě drì kóo mụ́zú àngū Kǎnáná vé rĩ gé. 'Í lǎ Wùngárá 17-24; Yósúwǎ 1-24. ††† Múngú uvu ù'dù ẹjìrĩ gé: Múngú gbi ngá rĩ pi àrèvú céré 'dụ caá ù'dù áziyá, ù'dù ẹjìrĩ ní gè, ìri ní kúru uvuzú. 'Í lǎ Í'dóngárá 2:2.

Īsèrélè vé rĩ pi ní gǎá rĩ tìjì, 'bá ícókí fií mụ́ vùrã uvungará vé rĩ gé 'dǎá ku.

¹² ã'diàtāsìyà tì Múngú vé rĩ, ìri ìdri rú, ìri ùkpò be. Ci sù ílì cípi cici rĩ tìjì, ìri fi 'bà ẹsì agá, àzini 'bávè ìndrì agá, ìri úfí 'bà fá agásí, àzini úsò 'bà fá agá rĩ agásí, ìri tã 'bá ní ríí ùsù 'bá ẹsì agá rĩ pi 'i da céré àmvé. ¹³ Tã àzi ì ní ícò ùzù Múngú sī bǎ ni 'dǎáyo. Ngá àrèvú céré 'i da 'i kú Múngú ẹndrètì gé àmvé. 'Bà ìmù pá tu tã 'bá ní 'oó rĩ ùlú Múngú ẹndrètì gé 'bà tì sī.

Yèsù ri átálágú àmbúgú

¹⁴ Kúru Yèsù Múngú Mvòpi ní adrii 'bávè átálágú àmbúgú, ìri ní fií mụ́ adrii Ĕtèpi Múngú vùgá 'bù gé 'dǎlé rĩ sī, lè 'bà tukí pá títì 'bávè ẹ'yìngárá agá. ¹⁵ Yèsù 'bávè Átálágú àmbúgú 'dìri nǎ 'bávè ùkpò ãkò rá, ìrivé ẹsì ñò 'bávè ùnjìkányà ã tã sī rá. Ù'bǎkí ìri lètì be àndiàndi, sù ì ní 'bà ù'bǎkí rĩ tìjì, 'bo 'o ùnjìkányà kuyé. ¹⁶ Lè 'bà 'okí ùrĩ sī ku fizú mụ́zú Úpí Múngú ẹsì be múké rĩ vé vùrã mǎlùngǎ ruzú rĩ gé 'dǎá, àní ã 'bá rí ẹsì ìdríkídri àzini ẹsì múké, sà 'bá ní ìzákoma lèzú rĩ gé.

5 Átálágú àmbúgú rĩ, ìri ìpè ívé 'bá rĩ pi àsámvú gé, ìri ẹjì nga 'bá rĩ pi àsámvú gé, ri tã 'bá rĩ pi vé rĩ ùlú Múngú ní. Ẹjì ìrivé rĩ rizú ròbòṅṅò zázú, àzini rizú ngá 'bá rĩ pi ní sèé rĩ 'dụzú sèzú Múngú ní, ùnjìkányà kòpívè rĩ ùjìzú. ² 'Bá adrii pi átálágú àmbúgú rú rĩ, ìri ẹsì 'bá mǎdǎ rizú 'bá tã ñì' 'bá áamá' 'bá ku, ì ní kòpi ě mǎ ù'bǎá fií ùnjìkányà 'oó rĩ pi ě ìzǎ kozú, ã'diàtāsìyà ìri ùkpò ãkò, ìri 'bá ùnjìkányà 'oópi ìndì ni. ³ Tã 'dìri sè ìri ní rizú ròbòṅṅò zázú ívé ùnjìkányà ùjìzú, àzini 'bá rĩ pi vé ùnjìkányà ùjìzú àní 'dǎ.

⁴ 'Bá àzi ícò 'i ìpèé adrii átálágú àmbúgú ni rú ě ìnjìkí rí 'i àní 'dìni ku, Múngú ri ìri zì ẹjì rĩ gé nǎ, sù Múngú ní Àróná ri zìjì rĩ tìjì. ⁵ Kúrísító íngú 'i 'yozú kìnì 'i átálágú àmbúgú 'dìni kuyé. Múngú 'yo ìri ní kìnì,

"Mi Mvǎ má vé ni,
àndrũ sī ma mí Ĕtèpi." †

⁶ Múngú gò 'yoó dǎjì kìnì,

"Mi adrii átálágú rú mụ́zú nyonyo,

sù Mèlèkìzèdèkè †† ní adrii átálágú rú rĩ tìjì." †††

⁷ Yèsù ní adringárá gá nyòòkú drìgè nògò rĩ gé, mǎ Múngú ri, ngo Múngú ẹndrètì gé ìzǎngǎ ìzǎngǎ rú, Múngú ã pa rí 'i drǎ agásí bènì. Múngú yì ìrivé zìngárá rá, ìri ní 'i 'bǎá vùgá Múngú ẹndrètì gé, ìri ìnjìjì rĩ sī.

⁸ Yèsù ã adrii dō Mvǎ Múngú vé ni drǎáàsìyà, ìzǎngǎ ìri ní nyaá rĩ agá, 'dụ tã Múngú vé rĩ ngáá céré rá.

⁹ Ìzǎngǎ Yèsù ní nyaá rĩ agá, Múngú mìlé gá 'dǎá, Yèsù ri átálágú àmbúgú múké ni, ìri 'bá céré ìrivé tã 'dụ' 'bá nga' 'bá rĩ pi pa ìvé ùnjìkányà agásí mụ́zú 'dǎni'dǎni.

¹⁰ Múngú ìpè ìri ìmù adrii átálágú àmbúgú sù Mèlèkìzèdèkè tìjì.

Ā 'dekí ùnjìkányà agá ku

¹¹ Tã kárákará anigé 'bá ní kòdò lèé ùlúú ìmi ní, 'bo tã rĩ vé ùlùngárá mbamba, ícò fií ìmi drìgè ku. ¹² Ìmivé

§ 5:5 Sǎwùmǎ 2:7 †† Mèlèkìzèdèkè: Mèlèkìzèdèkè ri 'bǎgú Sǎlémù vé ni, sè tǎkírì Ābūrámá ní nǎ. 'Í lǎ Í'dóngárá 14:18-20; Ĕbéré 7:1-17. ††† 5:6 Sǎwùmǎ 110:4

ē'yīngará agá, ĩmi úlá fi drí kuyé, ĩmi té kōdō ĩmi ōgūpīi ĩmbá tā Múngú vé rī sī nī. 'Bo ĩmi lēkí ē ĩmbákí ĩmi ní tā Múngú vé rī sū 'bá riipi Múngú vé tā í'dópi ũnīipi ú'dí rú rī tīnj, ĩmi índrékí sū ũdéná ĩ ní tīi ú'dí rú riipi bá ndrúupi áyu, ínáyá ũkpó ũkpó ni nyaápi ku rī tīnj. ¹³ 'Bá riipi bá ndrúupi ndrundu rī índré sū ũdéná tīnj, nī tā pīrī rī áamá be ku. ¹⁴ 'Bá mba'ba íc'ba gí rī pi ri ínáyá ũkpó ũkpó rī nya nī, ā'diātāsīyā kōpi nīkí tā múké pi ásámvú acoo tā ũnjí be gí.

6 Lē 'bā áwíkí adrii sū 'bá riipi í'dópi tā Kúrísítō vé rī ũnīipi ú'dí rú rī tīnj ku, lē 'bā adrikí sū 'bá mbaápi íc'ba gí rī tīnj. Lē 'bā rikí 'yéngá ríi ĩmi ĩmbá ésí újángará ũnjīkányā 'bá jīipi fiipi drā agá rī vé tā sī, āzini tā Múngú ri ē'yīzú rī vé tā sī dīi ku. ² Lē 'bā rikí ĩmi ĩmbá bātízīmū vé tā sī, drī tīngará vé tā sī, 'bá ũdrā'ba gí rī pi vé íngángará gōzú idri rú rī vé tā sī, āzini tā Múngú ní ímú líj 'bá rī pi drīgē muzu 'dání'dání rī vé tā sī dīi ku. ³ Múngú ā'yí dō rá, 'bā ĩmi ní tā ʊrʊkɔ'bee ĩmbá muzu rá.

⁴ 'Bá ĩ ní tā Múngú vé rī ũlūú kōpi ní gí, āzini Índrī Uleterē rī ní kōpi ású gí rī pi, í'dékí dō ĩvé ē'yīngará agásí gí, 'bá āzi gō kōpi íj' ésí újā dīi ku. ⁵ Ú'dúkó múké Múngú vé rī, kōpi ísúkí ũnyī ni rá, kōpi nīkí ũkpō Múngú vé úmvúlésí ímúzá tā 'ozú drīdrī 'dīlē rī áamá rá. ⁶ 'Bá 'díní 'dī'bee kúkí dō gārā gá gí, 'bá āzi gō kōpi íj' ésí újā dīi ku. Tā kōpi ní ríi 'oó 'dīri, ĩri adri sū kōpi ní ríi Múngú vé Mvā gbāā gōō peṭi alambaku sígē dīi rī tīnj, kōpi ri drīnjā sē ĩri ní 'bá rī pi endreṭi gé.

⁷ Nyōókú yīgō ní ríi 'dīj' drī ni gé ānyāngā ní kazú āní kaka rī, nyōókú 'dīri, ĩri nyōókú múké 'bá ómvú 'aápi rī ní. Nyōókú 'díní 'dīri, Múngú 'bā tākíri drī ni gé gí.

⁸ Nyōókú ũcékúcé ní duḅ amuú 'a ni gé rī, ĩri ēj' ákó, Múngú ri ĩri tri rá, ũdū ni, ĩ ĩri zā ve ácí sī 'dīisí rá.

⁹ 'Bá édrípīj' 'bá ómvúpīj' 'bá ní lēlē rī pi, 'bá lēkí lūú ĩmi ní 'díní, 'bá nīkí áamá múké 'yozú kīnī, ĩmi ri tā 'bá rī pi ní 'oó pangará ísúzá āní rī 'o. ¹⁰ Múngú ri tā lī pīrī, tā ĩmi ní rizú 'bá Múngú vé rī pi ē ĩzā kozú, āzini rizú kōpi ē ĩzā kozú muzu dīi dīi 'dīri, ĩri lū kīnī, ĩmi ri ĩmivé lēngará í'da Múngú endreṭi gé, tā ni āví Múngú agásí ku. ¹¹ Tā āmbúgú 'bá ní lēē rī, lē ĩmivé ésí lēngará vé 'dīri ā mụ drīdrī cīmgba cazú ũdū gé, ĩmi ísúkí rí ngá múké Múngú ní ũyō ni sōō lēē sēē ĩmi ní ésí 'bāzú rī bēsīnī. ¹² 'Bá lēkí ĩmi ā adrikí ũvú rú ku. 'Bá lēkí ĩmi 'okí tā rī sū 'bá ē'yī'ba gí adri'ba ésí be mādā úmvúlésí ímú'ba tā Múngú ní ezií rī ísú'ba rī pi ní 'oó rī tīnj.

Tā Múngú ní ezií rī

¹³ Múngú ká tā rī ezií Ābūrámā ní, 'bá āzi āmbúgú Múngú ní íc'ba ũyō sōō ĩri ā rú sī ni ní adrii 'dāáyo rī sī, Múngú ní ũyō rī sōzú Ābūrámā ní 'í rú sī ũgōgōlē rú 'dī. ¹⁴ Kīnī, "Ma mí ní tākíri sē, mi ímú tī ízú ambamba." ^{†15} Kúru Ābūrámā tē ésí mādā sī, ísú ngá Múngú ní ũyō ni sōō lēē sēē 'í ní rī rá.

¹⁶ 'Bá rī pi kádō ríi ũyō sōō ũndī ruzú, kōpi ri 'bá āmbúgú ĩ ndēēpi rá ni ā rú édj' ũyō rī sōzú. ũyō kōpi ní sōō rī, kōpi nōkí ku, 'bá āzi gō āgátá 'bāā āní ku.

† 6:14 Í'dóngará 22:17

¹⁷ Múngú lē tā 'í ní ezií rī í'daā 'bá ímú'ba tā rī ísú'ba rī pi ní uleterē kīnī, 'í íc'ba tā 'í ní ezií rī nōō ku. Kúru sō ũyō tā 'í ní ezií rī 'duzú ngazú. ¹⁸ Múngú sō ũyō, āzini ezií tā, íc'ba tā ĩrī 'dī'bee újā ku, ā'diātāsīyā Múngú ũl' ũnjō ku. Nóni 'bā ápá'bee 'bā zū'bee Múngú ā pālē gá gí nō'bee, lē 'bā 'bākí ésí rizú tā Múngú ní ezií lēē 'oó 'bá ní rī ũtēzú, tā Múngú ní ezií rī pi, kōpi 'bā ésí ĩmbá ambamba. ¹⁹ Ésí 'bāngará Múngú drīgē rī, ĩri sē 'bā pá tu títí, sū ĩ ní aló ipaá títí rī tīnj. Ésí 'bá ní 'bāā rī, ĩri 'bā jī fi muzu bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rī ā 'a ełizú rī ^{††} agásí Vūrā Uleteretere Múngú ní rizú adrizú rī agá agalésí 'dāā. ²⁰ Yēsū fi muú adrii Vūrā Uleteretere rī agá 'dāā 'bā tā sī drīdrī gí. ĩri nóni átálágú āmbúgú muzu nyonyo, sū Mēlēkīzēdēkē tīnj.

Átálágú Mēlēkīzēdēkē vé tā

7 Mēlēkīzēdēkē 'dīri, ĩri 'bāgú Sālēmū vé ni, āzini ĩri átálágú Múngú āmbúgú 'bá drīgē cérē rī vé ni. Mēlēkīzēdēkē pi ísúkí ĩ Ābūrámā be létj gé, ísú ākūdē Ābūrámā íbī ímú ē'dí ĩri ní 'dīj' 'bāgú rī pi ndēzú rī gélésíla, Mēlēkīzēdēkē ká Ābūrámā ri ísú, sē ĩri ní tākíri. ^{‡2} Kúru ngá Ābūrámā ní éj' ē'dí gélésí rī pi, ngá mụdrí agá, í'dú ālu ni sēē Mēlēkīzēdēkē ní. Rú Mēlēkīzēdēkē rī vé íffíí "'Bāgú tā pīrj vé ni," āzini 'bāgú Sālēmū vé ni, íffíí ni "'Bāgú tākíri vé ni." ³ ĩri étēpi ākó éndrēpī ākó, ĩri úyú ākó, ú'dú ĩ ní ĩri tīzú, āzini ĩri ní drāzú rī, 'bá āzi nī kuyé, adri sū Múngú Mvōpī tīnj. ĩri áwí adri ku átálágú rú nyonyo.

⁴ ĩ ndrekí drī Mēlēkīzēdēkē vé āmbūgū ká! 'Bá ĩsērélē vé rī pi vé é'bīpī Ābūrámā í'dú ngá 'í ní éj' ē'dí gé 'dāā rī pi, ngá mụdrí agá, í'dú ālu ni sēē ĩri ní. ⁵ Tājmbj Mósē vé rī lē atala ^{††} úyú Lēvī vé rī agá rī pi ā sokí ngá ĩvé é-drīpīj' ĩsērélē vé rī pi drīgē sī. Kōpi ā adrikí dō cérē úyú Ābūrámā vé ni drāāāsīyā, kōpivé ngá mụdrí agá, lē kōpi ē í'dúkí ālu ni sēē. ^{‡6} 'Bo Mēlēkīzēdēkē ā adri dō úyú Lēvī rī pi vé ni ku drāāāsīyā, Ābūrámā vé ngá mụdrí agá, í'dú ālu ni sēē Mēlēkīzēdēkē ní. Mēlēkīzēdēkē sē tākíri Ābūrámā Múngú ní tā ezií ĩri ní rī ní. ⁷ 'Bá tākíri sēēpi rī, ĩri āmbúgú ũkpō be, ndē 'bá tākíri ísúpi rī rá, 'bá rī pi ārēvú cérē nīkí tā 'dīri rá. ⁸ Atala rī 'bá ngá mụdrí agá, ālu ni u'du'ba rī pi, kōpi 'bá ũdrā'ba ũdrādrā ni pi, 'bo Mēlēkīzēdēkē ndē kōpi āmbūgū sī rá, ā'diātāsīyā lūkí 'bá ní kīnī, ĩri adri muzu nyonyo. ⁹ Úyú Lēvī vé rī pi ri ngá ĩkūnā 'bá rī pi drīgē sī, ngá kōpi ní ĩkūnāā rī, ngá mụdrí agá, 'bá rī pi ālu ni í'dú sē. Ābūrámā ká ngá ālu mụdrí agá í'dú sēē Mēlēkīzēdēkē ní, adri sū úyú Lēvī vé ĩfū'ba úyú Ābūrámā vé rī agá rī pi ní ngá ālu mụdrí agá í'dú sēē Mēlēkīzēdēkē ní rī tīnj,

†† Bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rī ā 'a ełizú rī: Bōngó 'dīri ełijki Vūrā Uleterē rī pi ásámvú Vūrā Uleteretere rī be rī āní. Átálágú āmbúgú rī 'yéngá aga fi bōngó rī agásí Vūrā Uleteretere rī agá 'dāā ní, ā'diātāsīyā Múngú ri adri Vūrā Uleteretere dīipi pōwūpōwū rī agá 'dāā. 'Í lā Lēvīṭīkā 16; Mātáyo 27:51; Mārākō 15:38; Lúkā 23:45; Ēbéré 6:19-20; Ēbéré 9:1-7. ‡ 7:1 Í'dóngará 14:17-20 †† Atala rī pi: 'Bá ĩsērélē vé rī pi ásámvú gé, 'yéngá átálágú rī rōbōṇō zā Jó Múngú vé rī agá 'dāā ní. Atala rī pi rī ĩfū úyú Lēvī vé rī agá. ‡‡ Ngá mụdrí agá, ĩmi ri ālu ni í'dú sē: Tājmbj Mósē vé rī 'yo kīnī, lē 'bá ĩsērélē vé rī pi ē í'dúkí ngá mụdrí agá, ālu ni sēē Múngú ní. 'Í lā Lēvīṭīkā 27:30-33; Kālāfe 18:21-24; Dētōrōnómē 12:5-19; 14:22-29.

¹⁰ ā'diātāsīyā Mēlēkīzēdekē pi ní ĩ ṣsúzú Ābūrāmā be rī gé, ṣsú ākūdē tīkí drī Lévī ri kuyé, ímúkí ĩri tīj vúlé vúlé rú ĩfūú Ābūrāmā vé úyú agá.

Yēsū adri sū Mēlēkīzēdekē tīni

¹¹ Tāĩmbí Mósē vé rī 'yo kīnī, 'bá atala rú rī pi ĩfū sūrú Lévī † vé rī agá. 'Bo atala rī pi té dō sē 'bá rī pi vé ũn- ĵĩkānyā ri de rá, ícókí té átálágú āzi sū Mēlēkīzēdekē tīni ni lēé dīj ku, átálágú Ārōnā vé úyú agá rī ca té gí.

¹² Tā ĩ ní rizú átálágú ĩpēzú rī újákí dō gí, lē ā újákí kpá tāĩmbí rī rá. ¹³ 'Bá 'bá ní rīi tā ni átá 'dīri, ĩri 'bávē Úpí 'i. Sūrú ĩ ní Úpí ri tizú rī agá, 'bá āzi drī ĩfūúpi ējĩ ngaápi átálágú rú vūrā rōbōṅṅō zāzú rī †† gé ni 'dāāyo. ¹⁴ 'Bá ālu ālu nī áamá rá 'yozú kīnī, Úpí íbí ĩfūú sūrú Yúdā vé rī agá. Mósē 'yo 'ĩ tī sī 'yozú kīnī, átálágú āzi ri íbí ĩfū sūrú 'dāri agá 'dīni kuyé.

¹⁵ Átálágú āzi ĩfū dō Mēlēkīzēdekē tīni, 'bá nīkí rá 'y- ozú kīnī, tā Múngú ní rizú atala rī pi ũpēzú rī újā 'i gí.

¹⁶ Átálágú 'dīri ĩpēkí ĩri sūrú ĩrivé rī ā tā sī kuyé, 'bo ĩpēkí Átálágú 'dīri, ā'diātāsīyā ĩri ímú adri mužú ny- onyo. ¹⁷ Búkū Múngú vé rī 'yo 'dīni kīnī,

“Mi adri átálágú rú mužú nyonyo,

sū Mēlēkīzēdekē ní adrii átálágú rú rī tīni.” †

¹⁸ Tāĩmbí ũku rī 'dukí 'bāā jēlé gá gí, ā'diātāsīyā ícá nóni kú ũkpō ākó, āzini ējĩ ākó, ¹⁹ ā'diātāsīyā tāĩmbí Mósē vé rī ícá sēé 'bá rī adrii ũnĵĩkānyā ākó nī ku. 'Bo nóni 'Bá múké rī ícá gí, 'bā ri ēsĩ 'bā drī ni gé, ĩri sē 'bá 'bā útrú ānī ĩnyĩná Múngú vúgá.

²⁰ Múngú sō ũyō 'Bá múké 'dīri ĩpēzú átálágú rú nī, 'bo atala ũrųkō ĩ ní ũpēé rī pi Múngú sō ũyō ni nī kuyé.

²¹ 'Bo Múngú 'bā Yēsū ri adrii átálágú rú ũyō ĩri ní sōó rī sī, sō ũyō rī 'dīni kīnī,

“Úpí Múngú sō ũyō rī gí,

íco 'ĩ úmĩ újā ku,

‘Mi adri átálágú rú mužú nyonyo.’ † †

²² Tā Múngú ní ējĩ, ĩri ni ũyō ni sōó rī, sē nóni Yēsū ĩjĩ ũndĩ múké agaápi rá ni, sō ũyō ũkpō ũkpó kīnī, ā ũtēkí ũndĩ rī vé tā ũtētē.

²³ Atala kárakarā ngakí ējĩ mužú drīdrī kuyé, ā'diātāsīyā kōpi ũdrākí úyē. ²⁴ 'Bo Yēsū ri áwí adri mužú nyonyo. Kúru ĩri áwí adri mužú átálá rú nyonyo. ²⁵ Kúru 'bá ímú' 'bá Múngú vúgá Yēsū ā tā sī rī pi, Yēsū ri kōpi pa ĩvé ũnĵĩkānyā agásĩ nyonyo, ā'diātāsīyā ĩri nĵĩ ri Múngú ri mā kōpivé tā sī nī.

²⁶ Yēsū ri átálágú āmbúgú rīipi ngá 'bá ní lēé rī sēépi 'bá ní rī, ĩri uletere, ĩri ũnĵĩkānyā ākó, gūkí ĩri kú túngú 'bá ũnĵĩkānyā be rī pi āsámvú gé sī. Múngú ĵi ĩri mužú adrii vūrā ívé ĩnĵĩ ĩnĵĩ 'bū gé 'dāā rī gé. ²⁷ Yēsū vé rōbōṅṅō adri sū rōbōṅṅō atala ambugu rī pi ní rīi zāá ú'dú ālu ālu rī tīni ku. Kōpi ri 'dó rōbōṅṅō rī zā ívé ũn- ĵĩkānyā ũjĩzú drīdrī. Vúdrī ni gé, kōpi kúru rōbōṅṅō 'bá rī pi vé ũnĵĩkānyā ũjĩzú rī zā ndō. 'Bo Yēsū sē 'i drāá

† Lévī: Atala Īsērélē rī pi vé rī ārēvú céré íbíkí ĩfūú úyú Lévī vé rī agá. †† Vūrā rōbōṅṅō zāzú rī: Vūrā rōbōṅṅō zāzú ni anigé Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāā, átálágú rī ri rōbōṅṅō zā ānī Múngú ní 'bá rī pi trūzú ívé ũnĵĩkānyā agásĩ. Vūrā ējĩngūrú zāzú ni anigé Vūrā Uletere rī gé Jó Múngú vé rī agá 'dāā, átálágú rī ri ējĩngūrú zā ānī Múngú ní ũ'bútĩṅā sī, āzini ũndrēṅā sī sá Múngú ri zizú rī gé. † 7:17 Sāwúmā 110:4 †† 7:21 Sāwúmā 110:4

rōbōṅṅō rú vú ālu 'bá rī pi ní céré. ²⁸ Tāĩmbí Mósē vé rī lū kīnī, 'bá rī ā 'o dō ũnĵĩkānyā ĩndĩ drāāsiyā, ĩ ícá ĩri ĩpē 'bā átálágú āmbúgú ni rú rá. 'Bo Múngú sē tāĩmbí rī drīdrī, vúdrī ni gé, ĩri ní ũyō sōzú 'ĩ Mvōpí ri ĩpēzú. Múngú ĩpē ívé Mvā adrii átálágú āmbúgú rú tā be piri mužú nyonyo.

Kúrísítō ri átálágú āmbúgú ũndĩ ú'dí rī vé rī

8 Tā ā pá āmbúgú rī, ĩri 'dī, 'bávē átálágú āmbúgú rī mužú úrívú vūrā ĩnĵĩ ĩnĵĩ rī gé 'bū gé 'dāā Múngú vé drī ēndēpi gé. ² 'Bākí ĩri ējĩ ngaá átálágú āmbúgú rú Gākū Múngú vé rī agá. Gākū 'dīri, ĩri Jó áda, Úpí Múngú sī nī, adri 'yozú kīnī, 'bá áda sī nī kuyé.

³ Atala ambugu rī pi ārēvú céré, kōpivé ējĩ rizú fēfē 'duzú sēzú Múngú ní, āzini rizú rōbōṅṅō zāzú. Lē átálágú āmbúgú Yēsū ā sē kpá ngá āzi Múngú ní rōbōṅṅō rú ĩndĩ. ⁴ Yēsū ā adri té dō nyōókú drīgē nōgó anigé, ícá té adrii átálágú rú ku, ā'diātāsīyā atala ũrųkō

ótú ĩnōgōsĩ anigé kōpi ri rōbōṅṅō zā sū tāĩmbí Mósē vé rī ní 'yoó rī tīni. ⁵ 'Bo gākū Múngú vé † kōpi ní rizú ējĩ ngazú 'a ni gé vū drīgē nōgó rī, 'da índríkíndrī Jó Múngú vé 'bū gé 'dāā rī. Mósē kā 'dó Gākū Múngú vé rī sīj, Múngú átá ĩri ní tā ni ũkpó ũkpó kīnī, 'Lē mĩ údé ngá rī pi ārēvú céré sū má ní 'daá mí ní írā Sínáyí vé rī drīgē 'dāā rī tīni.” †††

'Bo Múngú ĩpē Yēsū ri nī, ējĩ ĩri ní ngaá rī ndē ējĩ atala ũku 'dā' bée ní ngaá rī rá, ā'diātāsīyā ũndĩ ĩri ní rųpú 'bā āsámvú ícízú Múngú be rī, ĩri múké, ndē ũndĩ ótú ũku 'dāri rá.

⁷ ũndĩ Múngú ní rųpú drīdrī 'dāri ā adri té dō múké, Múngú ícá té gōó ũndĩ āzi rųpú dīj ku. ⁸ 'Bo Múngú ndre tā 'bá rī pi ní 'oó rī adri múké ku, ĩri ní 'yozú kīnī,

“Sā āzi ri ímú 'dī' dī,

ma ímú ũndĩ ú'dí rų

'bá Īsērélē vé rī pi be,

āzini 'bá Yúdā vé rī pi be.

⁹ ũndĩ má ní lēé rųpú 'dīri adri sū ũndĩ

má ní ótú rųpú kōpi é' bípíjĩ,

má ní kōpi ē drī rųpú

kōpi ĩjĩ ĩfūú āngū Ējēpētō vé rī agásĩ rī tīni ku,

ā'diātāsīyā kōpi 'dukí ũndĩ má ní rųpú rī vé tā ngaá

kuyé,

má adi kōpi má drīgē sī gí,

ma Úpí 'i, á 'yo tā 'dīri nī.

¹⁰ Ma Úpí 'i, á 'yo nī,

ũndĩ má ní lēé rųpú 'bá Īsērélē vé rī pi be rī, ĩri 'dīni.

Lókí 'dāri ā vúdrī gé,

ma ímú mávé tāĩmbí sē fi kōpi ā úmĩ gé,

āzini ma ímú mávé tāĩmbí sī kōpi ē ēsĩ agá.

Ma ímú adri Múngú kōpivé ni,

kōpi ímú adri 'bá mávé ni.

¹¹ 'Bá āzi gō 'bá 'í gārā gá rī ímbá ku,

†† Gākū Múngú vé rī: Múngú ējĩ Mósē ní kīnī, Mósē ā sī Gākū āngū ā'wí cinyáfā rú rī agá 'dāā, ā 'bākí ri tāĩmbí Múngú vé rī 'a ni gé 'dāā, 'bá rī pi ā ríkí u'dųpú mužú vūrā rī pi gé sī. Sōlōmónā sī Jó Múngú vé rī Yērúsālēmā gá 'dāā, ícókí u'dųpú ku. Atala rī pi ri rōbōṅṅō zā Múngú ní vūrā ĩrī 'dī' bée agásĩ. 'Í lā Ējĩ 7:44-45. ††† 8:5 Wūngárá 25:40

dõku 'bá ázi gõ 'í édrípì ri ímbá 'yozú kìnì, 'Mì n̄ Ùpì Múngú rì' 'dínì ku,
 ā'diātāsīyā kōpi céré ímú ma n̄í rá,
 'í dózú 'bá ã ní ndreé kuú ězì ákó r̄i pi vúgá cĩmgbá cazú 'bá ambugu r̄i pi vú.
 12 Ma kōpi trū ìvé ùnjĩkānyā agásì rá,
 á gõ kōpivé ùnjĩkānyā ā tā 'bāá áwí mà ẹsì agá ku." †
 13 Ùndĩ ú'dí Múngú ní ríí tā ni átá 'dĩri lū 'yozú kìnì,
 ùndĩ ọtú 'í ní rụpú dr̄ĩdr̄ĩ 'dāri nga nóni ẹzì ku, ẹsì mādā,
 ìri ímú adri 'dāáyo.

Gākū Múngú vé ã ní rizú ãri ãnjĩzú vū dr̄ĩgé nōgó r̄i

9 Ùndĩ dr̄ĩdr̄ĩ Múngú ní rụpú 'bá Ísērélē vé r̄i pi be r̄i gé, ọt̄ĩ t̄áimbj kōpi ní rizú 'í ãnjĩzú ni, āzini kōpi ā adrikí Gākū Múngú † ãri ãnjĩzú ni be vū dr̄ĩgé nōgó. 2 Sjik Gākū Múngú vé r̄i, ẹlìkí 'a ni ãr̄ĩ. Gākū r̄i ā 'a t̄i gélésì r̄i, ãri Vūrā Uleterere ni, 'bākí aya ã ní údé ácì ũ'yūzú s̄i ni gé s̄i ni kú 'a ni gé 'dāá, āzini 'bākí mísá, 'bākí pángá ã ní sēé Múngú ní r̄i kú mísá r̄i dr̄ĩgé 'dāá. 3 Jó r̄i vé 'a āzi agalésila ã ní 'a ni ẹlìj bōngó s̄i cí r̄i, ãri Vūrā Uleteretere ni. 4 Vūrā Uleteretere r̄i agá 'dāá, 'bākí ngá ã ní údé dábū s̄i rizú ẹjnḡr̄ú zāzú ni, āzini 'bākí kpá s̄ondúkū ùndĩ vé r̄i, njōkí r̄ú' 'bá ni dábū s̄i. S̄ondúkū ùndĩ vé r̄i agá 'dāá, ũ'bākí ngá ā ọs̄k̄ā caá na, ngá ã ní ũ'bāá r̄i pi, ùdr̄i ã ní gbíí dábū s̄i ã ní rizú mánā † 'bāzú r̄i, Ārónā vé túré r̄ú' 'bá be r̄úpi kú ãb̄j̄ r̄ú r̄i, āzini ãr̄i kp̄ol̄' 'bū ã ní t̄áimbj m̄udr̄i ùndĩ r̄uzú r̄i s̄i r̄ú' 'bá ni gé r̄i. 5 Údékí ãn-dr̄ĩl̄k̄i ãr̄i m̄ālāyíkā vé ni, kōpi ásúkí s̄ondúkū r̄i r̄āpā ã ọp̄el̄é' 'b̄j̄ ā ndúgé, kōpivé ọp̄el̄é' 'b̄j̄ ē ãndr̄ik̄indr̄i ọz̄ú s̄ondúkū rizú ùndĩ r̄uzú r̄i ē dr̄i, vūrā 'dĩri átálágú āmbúgú r̄i ní rizú āri uyazú 'bá r̄i pi vé ùnjĩkānyā ãnjĩzú r̄i, 'bo ícókí tā r̄i vé íffíí ũlūú m̄uzú 'dé' 'dé lókí n̄õri gé ku.
 6 Atala r̄i pi kádō ngá ã ní ũlāá 'dĩ' 'bée ũ'bāá 'dĩri t̄injì gí, ú'dú céré kōpi ri fi Gākū Múngú vé r̄i ā 'a t̄i gélésì r̄i agá, ri ẹzì ã ní sēé ã dr̄ĩgé r̄i nga. 7 'Bo 'yéná átálágú āmbúgú † r̄i fi Gākū Múngú vé ã ní ẹlìj agalésila Vūrā Uleteretere r̄i agá 'dāá n̄i, ílì ālu agá, ãri 'yéná fi vú ālu. Āri fi m̄u ānyāpā āri uya ívé ùnjĩkānyā ãnjĩzú, āzini 'bá r̄i pi vé ùnjĩkānyā ãnjĩzú. Ùnjĩkānyā 'bá r̄i pi ní ríí 'oó 'dĩri, kōpi n̄k̄i áamá 'yozú kìnì ã ri ùnjĩkānyā 'o 'dínì kuyé. 8 Tā ã ní ũlāá 'dĩ' 'bée s̄i, Āndr̄i Uleterere r̄i 'da 'bá ní kìnì, Gākū r̄i ní dr̄i adrizú anigé r̄i gé, z̄íkí k̄ẹt̄i ã ní fízú ānì Vūrā Uleteretere r̄i agá 'dāá r̄i kuyé. 9 Tā ã ní ũ' 'b̄j̄ 'dĩ' 'bée, ãri 'bá ní tā lókí āndr̄u n̄õri vé r̄i ũlū. Āri lū kìnì, ānyāngā, āzini ngá āri be ã ní ríí sēé zāá Múngú ní r̄õb̄õj̄õ r̄ú r̄i pi, ícò 'bá r̄i' 'bá Múngú ri ãnjĩ' 'bá r̄i pi ē ẹsì újā ícá uleterere ku. 10 Tā ọk̄u r̄i, ãri 'yéná rizú ínyá pi ā tā 'd̄uzú ngazú, ngá mvungará be, āzini rizú t̄áimbj r̄ú' 'bá ãnjĩzú r̄i ā tā 'd̄uzú ngazú. Tā ã ní ũlūú 'dĩ' 'bée céré rizú r̄ú' 'bá

n̄õri vé tā 'd̄uzú ngazú r̄i. Tā 'dĩ' 'bée ímú ã újā ícá múké, c̄ĩmgbá lókí Múngú ní ímúzú ùndĩ ú'dí r̄i r̄uzú r̄i gé.

Kúrísit̄õ vé āri dā r̄õb̄õj̄õ r̄ú

11 Kúrísit̄õ k̄ā ícá ímú adrií átálágú āmbúgú, íj̄i tā múké vū dr̄ĩgé nōgó. Gõ fií m̄uzú adrií Gākū Uleteretere 'b̄j̄ gé r̄i agá 'dāá, Gākū 'dĩri 'bá áda s̄i n̄i kuyé, āzini adri Gākū vū dr̄ĩgé nōgó ni kuyé. 12 Kúrísit̄õ fi m̄uzú adrií Vūrā Uleteretere 'b̄j̄ gé 'dāri agá vú ālu 'bá céré ní. Sē ívé āri dāá 'bā pazú 'bávé ùnjĩkānyā agásì ny-onyo, adri ndr̄ií āri s̄i dõku t̄j̄ mváná āri s̄i kuyé. 13 T̄áim-bj̄ Mósē vé r̄i agá, 'bá ùnjĩkānyā 'o' 'bá r̄i pi, ã ndr̄ií āri uya, dõku t̄j̄ āri uya kōpi ā r̄ú' 'bá gá s̄i, āzini ã t̄j̄ k̄āj̄õnjā r̄ú ni zā ve úfúrágú r̄ú, ã kōpi ā r̄ú' 'bá fu ānì, kōpi ā r̄ú' 'bá ē ícá r̄i ule. 14 Ām̄i ndrekí dr̄i k̄ā, āri Kúrísit̄õ vé r̄i, ãri 'bávé ùnjĩkānyā ũj̄i ndē āri ānyāpā vé r̄i rá. 'Bo Yēsū ri ùnjĩkānyā ākó, Āndr̄i Múngú vé adriípi 'dānì' 'dānì r̄i vé ũkp̄õ s̄i, Yēsū sē 'i dr̄āá r̄õb̄õj̄õ r̄ú Múngú ní, 'bā pazú dr̄ā agásì, 'bā ngakí r̄i ẹzì Múngú ídri r̄ú r̄i ní.

15 Kúrísit̄õ ri 'bá r̄i pi āsām̄vú údé Múngú be n̄i ùndĩ ú'dí ã ní r̄uzú r̄i s̄i, 'bá Múngú ní z̄ij̄ r̄i pi, kōpi ímú tā ã ní ẹzìj̄ adriípi m̄uzú 'dānì' 'dānì r̄i ãs̄ú rá. 'Bá ùnjĩkānyā 'o' 'bá ùndĩ ã ní r̄uzú dr̄ĩdr̄i gé r̄i pi, Kúrísit̄õ vé dr̄āngará pa kōpi gí. 16 'Bá āzi ẹzì dō ívé ā' 'bú lēé sēé mváná ívé r̄i ní, mváná r̄i ícò dr̄i ā' 'bú r̄i 'd̄uzú 'í ní ku, ẹt̄ep̄i ri dr̄ā ũg-bále ká. 17 Mváná r̄i ā' 'bú ẹt̄ep̄i ní ẹzìj̄ r̄i r̄u ãs̄úzú ẹt̄ep̄i dr̄ā gí. 'Bá tā r̄i ẹzìj̄pi r̄i dō dr̄i ídri r̄ú, tā ãri ní ẹzìj̄ 'dĩri ícò dr̄i ẹzì ngāá ku.

18 Sēzú ã ní ānyāpā āri dāzú r̄õb̄õj̄õ r̄ú ùndĩ dr̄ĩdr̄i 'dāri r̄uzú ānì. 19 Mósē k̄ā t̄áimbj r̄i ũlūú 'bá r̄i pi ní céré gí, ãri ní p̄et̄i 'd̄uzú, ãri ní ãb̄j̄ ũdr̄õzú b̄āákú ika ni s̄i p̄et̄i r̄i s̄ígé, ãri ní suzú āri t̄j̄ mváná vé ã ní usāá ȳi s̄i r̄i agá, ãri ní uyazú 'bá r̄i pi ā r̄ú' 'bá gá s̄i, āzini búkū t̄áim-bj̄ vé r̄i ā r̄ú' 'bá gá. 20 Mósē ní 'yozú 'bá r̄i pi ní kìnì, "Āri 'dĩri Múngú ní ùndĩ r̄uzú ãm̄i be, ãri ní 'yoó ãm̄i 'd̄ukí tā ni ngāngá r̄i. ††† 21 Mósē ní āri uyazú Gākū Múngú vé r̄i ā r̄ú' 'bá gá, āzini ngá ār̄evú céré ã ní áyú Múngú ri ãnjĩzú r̄i pi ā r̄ú' 'bá gá s̄i. 22 T̄áimbj̄ Mósē vé r̄i 'yo kìnì, lē ngá r̄i pi ār̄evú céré ā uyakí āri kōpi ā r̄ú' 'bá gá s̄i, kōpi ē ícákí r̄i ule. Āri dā dō kuyé, tr̄úkí 'bá r̄i pi ãvé ùnjĩkānyā agásì ālun̄jāni ku.

23 Ngá Gākū Múngú vé r̄i agá 'dĩ' 'bée, kōpi ãndr̄ik̄indr̄i ngá 'b̄j̄ gé 'dāá r̄i pi vé r̄i, ã kōpi ũj̄i ícá ule āri ānyāpā vé ni s̄i. 'Bo ngá 'b̄j̄ gé 'dāá r̄i pi, ã kōpi ũj̄i ícá uleterere āri Yēsū vé r̄i s̄i, āri Yēsū vé r̄i ndē āri ānyāpā vé r̄i rá. 24 Ām̄i n̄k̄i rá 'yozú kìnì, Kúrísit̄õ fi ẹzì ngāá Gākū Múngú vé 'bá áda ní s̄ij̄ vū dr̄ĩgé nōgó r̄i agá kuyé, Gākū Múngú vé vū dr̄ĩgé nōgó 'dĩri 'da ãndr̄ik̄indr̄i J̄ó Múngú vé 'b̄j̄ gé 'dāá r̄i vé r̄i. Kúrísit̄õ fi Vūrā Uleteretere 'dĩri agá 'dāá ọ'd̄úk̄j̄l̄egús̄i, fi m̄uzú adrií Múngú be tr̄ú 'bā tā s̄i. 25 Yēsū ẹndì 'i fií 'b̄j̄ gé 'dāá 'i sēé dr̄āá d̄ij̄ d̄ij̄ s̄i átálágú āmbúgú riipi 'i ẹndij̄pi úf̄ipi

† 8:12 Yērēmīyā 31:31-34 †† J̄ó Múngú vé r̄i: J̄ó Múngú vé r̄i 'yéná ālukúta Yērūsālēmā gá 'dāá. Atala r̄i pi 'yéná ri r̄õb̄õj̄õ z̄ā J̄ó r̄i agá 'dāá n̄i, s̄i t̄áimbj̄ Mósē vé r̄i ní 'yoó r̄i t̄injì. Múngú ri d̄i Vūrā Uleteretere r̄i gé, J̄ó Múngú vé r̄i agá 'dāá. † Mánā: Mánā ri ānyāngā Múngú ní ísēé 'bá Ísērélē vé r̄i pi ní r̄i. Ísē s̄ā kōpi ní adrizú āngú ā'wí cinyáfā r̄ú r̄i agá 'dāá ílì p̄k̄ú s̄u r̄i gé. 'Í lā W̄ungará 16:1-36. †† Átálágú āmbúgú r̄i: Átálágú āmbúgú r̄i fi J̄ó Múngú vé r̄i agá 'dāá vú be ālu, ãri m̄u āri uya Vūrā Uleteretere r̄i agá 'dāá, 'bá Ísērélē vé r̄i pi tr̄uzú ānì ãvé ùnjĩkānyā agásì, 'bá Ísērélē vé r̄i pi ri ānyāngā a' 'b̄i ú'dú 'dĩri gé. 'Í lā L̄ẹv̄it̄ikā 16.

†† Āri 'dĩri Múngú ní ùndĩ r̄uzú ãm̄i be r̄i: Āri 'dĩri 'bá r̄i pi vé ùnjĩkānyā ũj̄i, ãri sē kōpivé ùndĩ Múngú be r̄i adri múké. 'Bá Ísērélē vé r̄i pi r̄ikí t̄j̄, āzini ndr̄ií zāá Múngú ní r̄õb̄õj̄õ r̄ú, ā ũj̄i r̄i ãvé ùnjĩkānyā, ã adrikí r̄i ule. R̄õb̄õj̄õ ã ní zāá 'dĩri 'da Yēsū vé dr̄āngará p̄et̄i alam-baku s̄igé s̄i Kāb̄il̄õ Mvā Múngú vé r̄i t̄injì r̄i. Āri Yēsū vé dāāpi r̄õb̄õj̄õ r̄ú 'dĩri, ãri 'bá céré ãri ẹ'y' 'bá gí r̄i pi tr̄ú ãvé ùnjĩkānyā agásì. 'Í lā W̄ungará 24:8; L̄ẹv̄it̄ikā 16:11-19; Mātāyo 26:28; Mārākó 14:24.

díí díí Vürä Uleteretere rí agá 'dǎá ílí ǎlu ǎlu, riípi ǎnyǎpá ǎrí uyaápi rí tǐnǐ kuyé. ²⁶ Tǎ rí ǎ adri té dǎ 'dǐri tǐnǐ, Kúrísítǒ rí té 'i ɛndǐ sǎ 'dǐ drǎ díí díí 'í dǒzú lókí tǐ ní vǔ rí gbizú rí gé 'dǎá. 'Bo ǐri ní adrií sǔ 'dǐri tǐnǐ kuyé rí sǐ, ímú 'yéná vú ǎlu lókí ǔdǔ vé rí gé, ímú 'i sǎé 'díí drǎá rǒbǒŋǒ rú 'bávé ǔnjǐkǎnyǎ ǎ dɛ rí ǎní.

²⁷ Vǔ drǐgé nǒgǒ, 'bá rí drǎ 'yéná vú ǎlu, 'bá rí drǎ dǒ gí, tǐ kúru ǐrivé tǎ lǐ. ²⁸ ǐri 'dǐni, Kúrísítǒ drǎ kpá vú ǎlu, 'bá kárakarǎ pi vé ǔnjǐkǎnyǎ ǎ dɛ rí ǎní. ǐri gǒ ímú díí, ǐrivé ímúngárǎ 'dǐri adri 'yozú kíntǐ, ǐri ímú ǔnjǐkǎnyǎ sǎ dɛ 'dǐni ku, ǐri ímú 'bá rí 'bá ǐri ǔtǎ 'bá rí pi pa ǐvé ǔnjǐkǎnyǎ agásǐ.

Kúrísítǒ drǎ rǒbǒŋǒ rú vú ǎlu 'bá rí pi ní céré

10 Tǎímbǐ Mósǎ vé rí, ǐri índríkǐndrǐ tǎ múké ímúpi drǐdrǐ 'dǐlé rí vé rí. Tǎímbǐ 'dǐri adri tǎ múké ímúpi rí kuyé, ǎ 'diǎtǎsǐyǎ rǒbǒŋǒ tǐ ní ríí zǎá ílí ǎpí 'dǐri, ícǒ 'bá ímú 'bá Múngú rí ǐnjǐ 'bá rí pi vé ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐ dɛɛ kǒpi ǎ rú 'bá gá sǐ céré ku. ² Rǒbǒŋǒ tǐ ní ríí zǎá 'dǐri ǎ ǔjǐ té dǎ 'bá rí 'bá Múngú rí ǐnjǐ 'bá rí pi vé ǔnjǐkǎnyǎ uleteré rá, gǒkǐ té ríí rǒbǒŋǒ ǎzi zǎá díí díí ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐzú ǎní ku, tǐ té 'bá Múngú rí ǐnjǐ 'bá rí pi vé ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐ vú ǎlu, kǒpi gǒkǐ té ríí ǔnjǐkǎnyǎ ǎ tǎ ǔsǔpú díí ku. ³ Rǒbǒŋǒ tǐ ní ríí zǎá ílí ǎpí 'dǐri lǔ kíntǐ, ǔnjǐkǎnyǎ anigé, ⁴ ǎ 'diǎtǎsǐyǎ tǐ ágǒ ǎrí dǒku ndrǐí ǎrí ícǒ ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐ ku.

⁵ Kúrísítǒ kǎ ímú vǔ drǐgé nǒgǒ, 'yo Múngú ní kíntǐ, "Ngá mí ní lǎé má vúgá rí adri rǒbǒŋǒ zǎngárǎ, ǎzini ǎnyǎngǎ sǎngárǎ kuyé,

'bo mí lǎ má sǎ má rú 'bá rǒbǒŋǒ rú áyu.

⁶ Rǒbǒŋǒ tǐ ní ríí zǎá, ǎzini ngá ɔrɔkǒ tǐ ní ríí sǎé ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐzú rí,

sǎ mí ní ǎyǐkǒ ku. ⁷ Má ní kúru 'yozú, 'Ma anigé, Múngú, ma ícǒ tǎ mí ní lǎé rí 'o rá,

sǔ tǐ ní sǐí Búkǔ Múngú vé rí agá rí tǐnǐ.' " †

⁸ Yǎsǔ ní 'yozú Múngú ní kíntǐ, "Rǒbǒŋǒ tǐ ní ríí zǎá rí, ǎzini ǎnyǎngǎ ǎ fǐfǐ tǐ ní ríí sǎé ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐzú rí mí ǎ'yǐ ku, dǒku mí adri ǎní ǎyǐkǒ sǐ ku," †† 'Bo tǎímbǐ Mósǎ vé rí lǎ ǎ 'okǐ tǎ rí 'dǐni. ⁹ Yǎsǔ ní 'yozú Múngú ní kíntǐ, "Ma nǒ, má ímú tǎ mí ní lǎé ǎ 'okǐ rí 'dɔpú ngaá." Yǎsǔ ku lǎtǐ drǐdrǐ tǐ ní rizú rǒbǒŋǒ zǎzú 'dǎri rá, 'í dǔ 'ú dǐ rí ɛzǐ ngazú áyu. ¹⁰ Yǎsǔ Kúrísítǒ ní tǎ Múngú ní lǎé ǎ 'okǐ rí 'dɔpú ngaá, ǐri ní 'i sǎé drǎá vú ǎlu 'bá tǎ sǐ rí sǐ, sǎ 'bá ní adrizú ǎní ule nǒ.

¹¹ ǔ 'dǔ ǎlu ǎlu, atala rí pi rí pá tu ɔrɔ sǐ rí rǒbǒŋǒ ɛndǐ zǎ, rǒbǒŋǒ kǒpi ní ríí ɛndǐí zǎá 'dǐri ǔnjǐkǎnyǎ dɛ ǎní ku. ¹² 'Bo Kúrísítǒ sǎ 'i drǎá rǒbǒŋǒ rú 'bá rí pi vé ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐzú ǎní vú ǎlu, nóni mɔ úrí Múngú vé drǐ ɛndɛpǐ † gélésǐla. ¹³ ǐri adri 'dǎlé cǐmgbá Múngú ní ímúzú sǎzú ǐri ní ívé arǐ 'ba rí pi 'bǎzú 'tǐ ǎ pǎlé gá rí gé. ¹⁴ ǐrivé drǎngárǎ vú ǎlu rǒbǒŋǒ rú rí sǐ, ɔpɔ 'bá ǔnjǐkǎnyǎ agá rí pi, újǎ kǒpi adri 'bá Múngú vé ni mɔzú nyonyo.

¹⁵ Drǐdrǐ ní, Índrí Uleteré rí lǔ 'bá ní tǎ 'dǐ 'bée ní kíntǐ,

¹⁶ "Ma ǔpǐ 'i, ǎ 'yo ní,

ǔndǐ má ní lǎé ímú rɔpú kǒpi be rí, ǐri 'dǐni, sǎ ni kǎdǒ ícǒ, ma mávé tǎímbǐ sǎ fi kǒpi ǎ ǔmǐ gé, ma mávé tǎímbǐ sǐ kǒpi ɛ ɛsǐ agá." ††

¹⁷ Índrí Uleteré rí gǒ 'yoó kíntǐ,

"Kǒpívé ǔnjǐkǎnyǎ, ǎzini tǎ ǔnjǐ kǒpi ní 'oó rí ǎ gǒ tǎ ni 'bǎá má ɛsǐ agá ku." ††

¹⁸ Múngú trǔ dǎ 'bá rí ǔnjǐkǎnyǎ agásǐ gí, ícǒ rǒbǒŋǒ sǎé zǎá ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐzú ku.

Lǎ 'bá ǔtrúkǐ 'bá mɔpú ǐnyǐngǎ Múngú vúgá 'dǎá

¹⁹ Má ɛdrǐpǐí má ɔmvúpǐí, ǎrí Yǎsǔ vé dǎápi rí sǐ, 'bá nóni ícǒ fi ca Múngú ɛndrɛtǐ gé Vürä Uleteretere rí agá 'bǔ gé 'dǎá ǔrǐ ǎkǒ. ²⁰ Yǎsǔ vé drǎngárǎ zǐ 'bá ní lǎtǐ 'ú dǐ ídri vé rí nǐ, sǎ 'bá ícǒ fi bǒngǒ tǐ ní Jó Múngú vé rí ǎ 'a ɛlǐzú rí agásǐ, mɔzú Vürä Uleteretere tǐ ní ǐnjǐí ǐnjǐ rí agá 'dǎá rá.

²¹ 'Bá ǎtǎlágú ǎmbúgú adriípi Jó Múngú vé rí drǐgé 'bá ǎmbúgú rú ni be, ǐri 'bá Múngú vé rí pi drǐgé 'bá ǎmbúgú rú ní. ²² Lǎ 'bá ǔtrúkǐ 'bá mɔpú ǐnyǐngǎ Múngú vúgá 'dǎá, 'bá 'bǎkǐ ɛsǐ céré drǐ ni gé, ǔjǐkǐ ǔnjǐkǎnyǎ 'bá ɛsǐ agá rí Yǎsǔ vé ǎrí sǐ gí, 'bá ɛsǐ ícǎ nóni ule gí, ǎzini ǔjǐkǐ 'bá rú 'bá yǐí ule ni sǐ gí. ²³ Lǎ 'bá 'bǎkǐ ɛsǐ tǎ 'bá ní 'yoó 'bá ɛ'yǐkǐ gí rí drǐgé, ǎ 'diǎtǎsǐyǎ 'bá nǐkǐ rá 'yozú kíntǐ, Múngú rí tǎ 'í ní ǔyǒ ni sǒó gí rí 'dɔpú nga rá.

²⁴ Lǎ 'bá 'bǎkǐ ǔvá rizú 'bá ǐzǎ kozú 'bá ǎsǎmvú gé sǐ, lǎ 'bá lǎkǐ 'bá lǎlǎ, 'bá 'okǐ tǎ múké mɔzú áyu. ²⁵ 'Bá ɔrɔkǒ 'bée lǎkǐ tǐ ǔmú ríí Múngú rí ǐnjǐí ku, 'bo lǎ 'bá 'okǐ sǔ kǒpi ní ríí 'oó rí tǐnǐ ku. Lǎ 'bá ríkǐ 'bá ǔmú 'bá ímbá 'bá ǎsǎmvú gé sǐ, 'bávé ɛ'yǐngárǎ ǎ adri rí ǎní ǔkpǒ ǔkpǒ, ǎ 'diǎtǎsǐyǎ ǐmi nǐkǐ rá 'ú dǔ Yǎsǔ vé ímvízú rí ícǎ ǐnyǐngǎ gí.

²⁶ 'Bá ǎwíkǐ dǎ ríí ǔnjǐkǎnyǎ 'oó mɔzú ǎkǎ, ǐsúzú 'bá nǐkǐ tǎ ǎda Yǎsǔ vé rí gí, rǒbǒŋǒ ǎzi ícǒpi 'bávé ǔnjǐkǎnyǎ ǔjǐpi díí ni 'dǎáyo. ²⁷ Tǎ ímúpi 'i ngaápi rí, ǐri tǎ ǔkpǒ ǔkpǒ ǔrǐ sǎépi ni, Múngú rí ímú tǎ lǐ ívé arǐ 'ba rí pi drǐgé, ǐri kǒpi 'dɔpú 'bé ve ǎcǐ cípi kú nyǎlǔ rí agá.

²⁸ 'Bá rí gǎ dǎ tǎímbǐ Mósǎ vé rí 'dɔpú ngagá sǐ, 'bá ǐrǐ dǒku 'bá na tǒkǐ dǎ ǐri, 'bá 'dǐ 'bée dǎ ɛsǐ 'dǐríkǐdri ǎkǒ, tǐ 'bá 'dǐri 'dǐ drǎ rá. ²⁹ 'Bá Múngú Mvǒpǐ rí ɔwɔpǐ ɔwɔwɔ, ǎzini ǔndǐ tǐ ní ǔyǒ ni sǒó rí vé ǎrí dǎápi 'bá ǔjǐpi ule rí ɔwɔpǐ rí, tǐ ǐri ǐrǐŋǎ ǔnjǐ ǔnjǐ 'bá Mósǎ vé tǎímbǐ gǎápi sǐ rí vé rí ndǎ. 'Bá 'dǐni 'dǐri ɔwɔ Índrí Uleteré Múngú vé ɛsǐ múké rí 'daápi 'bá ní rí. ³⁰ 'Bá nǐkǐ Múngú tǎ rí 'yoópi rí rá kíntǐ, "Ma ímú tǎ 'dǐri ǔfǎ ní," ††† gǒkǐ kpá 'yoó díí kíntǐ, "ǔpǐ rí ímú tǎ lǐ ívé 'bá rí pi drǐgé ní." †††† Kǒpívé bǎá kǎdǒ ímú 'deé Múngú ídri rú rí drǐgé, kǒpi ímú ǐzǎngǎ nya aga rá.

³¹ Lǎ ǐmi ǎwíkǐ ǐzǎngǎ ǐmi ní ɔtǔ nyaá kárakarǎ lókǐ ǐmi ní Yǎsǔ rí ɛ'yǐzú rí gé, ǐmi ní pá tuzú tǐtǐ ǐmívé ɛ'yǐngárǎ agá 'dǎri sǐ ku. ³² Sǎ 'dǎri gé, ríkǐ ǐmi u'daá, ǎzini ríkǐ ǐmi ɔcǔpǐ 'bá bǐtrǐkǎ rí pi ɛndrɛtǐ gé, ǐmi adíkǐ kpá ǐmi sǎé ríí ǐzǎngǎ nyaá 'bá Yǎsǔ rí ɛ'yǐ 'bá gí, ǐzǎngǎ nya 'bá 'dǎ 'bée be trǔ. ³³ ǐmi ríkǐ ǐzǎngǎ nyaá 'bá tǐ ní ǔ'yǐí jó agá 'dǎ 'bée be trǔ. Kǎ ǐmívé ngá upaá ǐmi drǐgé sǐ, ǐmi ríkǐ adrií ǎyǐkǒ sǐ, ǎ 'diǎtǎsǐyǎ ǐmi nǐkǐ rá 'yozú kíntǐ, ngá

† 10:7 Sǎwúmǎ 40:6-8 †† 10:8 1 Sǎmǔélǎ 15:22-23 † Drǐ ɛndɛpǐ rí: Drǐ ɛndɛpǐ vé ǐfǐfǐ, ǐri vürä Múngú vé tǐ ní ǐnjǐí ǐnjǐ rí, ǎzini vürä ǔkpǒ sǎzú rí.

†† 10:16 Yǎrǎmǐyǎ 31:33 ††† 10:17 Yǎrǎmǐyǎ 31:34 †††† 10:30 Dǎtǒrǒnómé 32:35 †††† 10:30 Dǎtǒrǒnómé 32:36; Sǎwúmǎ 135:14

múké múké ĩmivé agaápi rá ni pi anigé, adri' bá mužú nyonyo ni pi.

³⁵ Ęsǐ ĩmi ní 'bǎá Múngú drǐgé 'dǐri, lě ĩmi kukí ku, ĩ ímú ĩmi úfě aga rá. ³⁶ ĩmi dō ri ęzǐ Múngú ní lěé rǐ nga, lě ĩmi úmbékí ęsǐ ęzǐ rǐ ǎ ngangára gá, ĩmi ícǒ ngá ĩri ní ęzǐ rǐ ĩsǔ rá. ³⁷ Kǎdō adrií lókí mǎdǎ ǎ vǔdrǐ gé,

“Bá riípi ímúpi rǐ ícǒ áwí ku, ĩri ímú mbělēná. ³⁸ Mávé 'bá tá 'oópi pǐrǐ rǐ, ĩri tá 'o pǐrǐ, ĩri ní ma ęyǐí gí rǐ sǐ,

'bo 'bá rǐ újá dō 'i gōó vúlé, má adri ĩri sǐ ǎyǐkō sǐ ku.” †
³⁹ 'Bo 'bá adrikí sǔ 'bá ĩ újá 'bá gō 'bá vúlé, ǎvǐ 'bá lětǐ sǐ gí rǐ pi tǐnǐ ku, 'bá 'bǎkí ęsǐ Múngú drǐgé, 'bá nǐkí rá ĩri 'bá pa rá.

'Bá Múngú ri ęyǐí' bá gí rǐ pi vé tá

11 Ádarú ęyǐíngára ri sē 'bǎ ęsǐ 'bǎ tá 'bá ní ndree kuyé rǐ drǐgé. ² 'Bá ę' bǐpǐi drǐdrǐ 'dǎ' bée ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, sē Múngú adri kōpi sǐ ǎyǐkō sǐ.

³ 'Bá ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, sē 'bá nǐkí ámá rá 'yozú kǐnǐ, Múngú gbi 'bǔ pi vǔ be nǐ, ri átá tǐ sǐ. 'Bá nǐkí kpá ámá rá 'yozú kǐnǐ, Múngú ĩ ní rǔ 'bá ni ndree ku rǐ gbi ngá ǎrēvú céré 'bá ní rií ndree 'dǐ' bée nǐ.

⁴ Ēbélē ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, sē Múngú ní rǔbǔŋǔ múké ndē Káyǐnǎ vé rǐ rá. ęyǐíngára sǐ, Múngú ǎ'yǐ kǐnǐ, Ēbélē ri 'bá pǐrǐ, ǎ'diātǎsǐyǎ Múngú ǎ'yǐ Ēbélē vé ngá sēé 'í ní rǐ rá. Ēbélē ǎ drǎ dō gí drǎáǎsǐyǎ, ĩrivé ęyǐíngára sē nóni 'bǎ ri ęsǐ 'bǎ Múngú drǐgé.

⁵ Ēnókǎ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, drǎ kuyé, Múngú 'du ĩri mužú 'bǔ gé 'dǎá idri rú, 'bá ǎzi gō ĩri ndree kuyé, ǎ'diātǎsǐyǎ ĩrivé ęyǐíngára sē Múngú ní ǎyǐkō. ⁶ 'Bá rǐ ęyǐí dō Múngú ri kuyé, Múngú adri ĩri sǐ ǎyǐkō sǐ ku. 'Bá rǐ lě dō Múngú ri nǐí, lě ę ęyǐí 'yozú kǐnǐ, Múngú ri anigé. 'Bá Múngú ri ęyǐípi ęsǐ be céré rǐ, Múngú ri ĩri ní ǎndēma sē rá.

⁷ Núwǎ †† ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, yǐ tá Múngú ní átá 'í ní, ímúpi 'i ngaápi ũnjǐ, ĩri ní drǐ ndree 'í mǐ sǐ kuyé rǐ rá. 'Du tá Múngú ní lǔú 'í ní rǐ ngaá rá, údé kǔlúmgbá mǔǔǔǔǔǔ ívé 'bá 'bētǐ ǎsǎmvú gé rǐ pi pazú ǎnǐ drǎ sígé sǐ. Núwǎ ęyǐí Múngú ri rá, lǐkí tá 'bá vǔ drǐgé nǔǔǔǔ rǐ pi drǐgé. Múngú 'du ĩri 'bǎá adrií 'bá pǐrǐ, ĩri ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ.

⁸ ǎBǔrámǎ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, Múngú kǎ ĩri zǐí, ǎ mu adrií ǎngǔ 'í ní lěé ímú sēé ĩri ní rǐ gé 'dǎá, ǎ'yǐ muǔ vǔrǎ 'í ní nǐí kuyé 'dǎri gé rá. ⁹ ǎBǔrámǎ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, 'de muǔ adrií jǎkǎ rú ǎngǔ Múngú ní ęzǐ ĩri ní 'dǎri rǐ agá rá. Sǐ gǎkǔ, ri adrií 'a ni gé, ǎsǎkǎ † pi Yǔkǔbǔ †† be rikí kpá adrií gǎkǔ agá. Múngú ęzǐ kpá ǎsǎkǎ pi ní Yǔkǔbǔ be kǐnǐ, 'i ímú ǎngǔ ǎlu ǎlu 'dǐri sē kǔpívé 'bá rǐ pi ní. ¹⁰ ǎBǔrámǎ 'bǎ ęsǐ rizú kǔrǔ Múngú ní tá ni ũtǐí, ĩri ní síí, adriípi mužú nyonyo 'dǎri ũtēzú.

† 10:38 ǎBǎkǔkǎ 2:3-4 †† Núwǎ: Núwǎ adri sǎ 'bá rǐ pi ní ũnjǐkǎnyǎ 'ozú ũnjǐ 'dǎri gé rá, kǔru Múngú ní ĩri zǐzú ǎ údé kǔlúmgbá, yǐí rǐ kǎdō ímú tǐí, ǎ pa rǐ ĩrivé 'bá rǐ pi ĩrivé ǎnyǎpǎ rǐ pi ǎ urǔko pi be. 'Í lǎ Í'dóngárǎ 5-9. † ǎsǎkǎ: ǎsǎkǎ ri mvǎ Múngú ní ęzǐí ǎBǔrámǎ ní rǐ. 'Í lǎ Í'dóngárǎ 17-35. †† Yǔkǔbǔ: Yǔkǔbǔ ri ǎBǔrámǎ mvǔpǐ ǎsǎkǎ vé mvǎ, ĩri anǐi be muǔdrǐ drǐ ni ĩrǐ, Múngú újá rǔ ni zǐí ǎsǎrélé, úyú ĩrivé rǐ zǐkǐ anǐi ǎsǎrélé vé ni. Sǎ Yęsǔ vé rǐ gé, zǐkǐ kǔpǐ Yǎhǔdǐ. 'Í lǎ Í'dóngárǎ 25-50.

¹¹ ǎBǔrámǎ pi ũkú ni Sárǎ be ǎ dēkǐ dō ícǎ ǎrǎkǎ rú gí drǎáǎsǐyǎ, ǎzini Sárǎ vé ílǐ mvǎ tǐzú rǐ aga dō gí drǎáǎsǐyǎ, kǔpǐ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, tá Múngú ní ęzǐí rǐ sǐ, sē kǔpǐ tǐkǐ mvǎ rá. ǎBǔrámǎ 'bǎ ęsǐ Múngú drǐgé kǐnǐ, Múngú ri ícǒ tá 'í ní ęzǐí rǐ 'du nga rá.

¹² ǎBǔrámǎ ní dēé ícǎ ǎrǎkǎ rú gí rǐ sǐ, ĩrivé sǎ kǔdō mvǎ tǐzú rǐ aga gí, 'bo 'bá ǎlu 'dǐri tǐ anǐi ízú kǎrǎkarǎ sǔ lǐnyǎ 'bǔ gé rǐ tǐnǐ, ĩrivé anǐi rǐ pi ízúkǐ sǔ cǐnyǎfǎ yǐí gǎrǎ gá rǐ tǐnǐ, ícǔkǐ lǎá bǎ ku.

¹³ 'Bá ũdrǎ' bá gí 'dǎ' bée céré ęyǐí kǐ Múngú ri rá. Kǔpǐ ę ĩsǔkǐ dō ngá Múngú ní ęzǐí rǐ kuyé drǎáǎsǐyǎ, kǔpǐ nǐkǐ rá ngá ĩ ní ęzǐí rǐ pi ímú ĩ nga drǐdrǐ 'dǐlǎ rá, kǔpǐ ǎ'yǐkǐ tá rǐ ǎyǐkō sǐ. Kǔpǐ ǎ'yǐkǐ rá 'yozú kǐnǐ, ĩ jǎkǎ nyǔǔkǔ drǐgé nǔǔǔ. ¹⁴ 'Bá ri' bá átá 'bá 'dǐni 'dǐ' bée, kǔpǐ ri ǎngǔ ndǎ, ǎngǔ rǐ ǎ adri rǐ ívé ni. ¹⁵ Kǔpǐ ǎ rikǐ té dō ęsǐ 'bǎá ǎngǔ ívé ĩ ní kúu gí 'dǎri ǎ tá ũsǔǔ, kǔpǐ té ĩ újá gō 'a ni gé 'dǎá vúlé. ¹⁶ 'Bo kǔpǐ rikǐ ęsǐ 'bǎá vǔrǎ múké agaápi rá 'bǔ gé 'dǎá rǐ ndǎzú, Múngú ícǒ adrií drǐnjǎ sǐ kǔpǐ ní 'i zǐí Múngú ívé ni rǐ sǐ ku, ǎ'diātǎsǐyǎ Múngú sǐ kǔpǐ ní kǔrǔ rǐ gí.

¹⁷ Múngú kǎ ǎBǔrámǎ ri ũ'bǐí ǎ sē ívé mvǎ ǎsǎkǎ ri zǎá 'í ní rǔbǔŋǔ rú, ǎBǔrámǎ ní tá Múngú ní ęzǐí rǐ ęyǐí rá rǐ sǐ, ǎ'yǐ ívé mvǎ ǎlukǔta ǎsǎkǎ ri sēé zǎá rǔbǔŋǔ rú rá. ¹⁸ Múngú 'yo ǎBǔrámǎ ní kǐnǐ, “Úyú mívé rǐ úmvúlésǐ ímú ĩfǔ ǎsǎkǎ ǎ rǔ' bá gá.” ††† ǎBǔrámǎ ũsǔ 'í ęsǐ agá 'dǎlǎ kǐnǐ, ǎsǎkǎ drǎ dō gí, Múngú riípi 'bá inga gǔ idri rú drǎngárǎ gǎlǎsǐ rǐ, ĩri ícǒ ǎsǎkǎ ri inga gǔ idri rú drǎngárǎ gǎlǎsǐ rá. Sǔ ĩ ní 'yoó rǐ tǐnǐ, Múngú inga ǎsǎkǎ ri gǔo idri rú drǎngárǎ gǎlǎsǐ rá.

²⁰ ǎsǎkǎ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, ǎsǎkǎ sē tǎkǐri Yǔkǔbǔ pi ní ędrǐpǐ ǎsǔwǔ be, kǔpǐ ǎ drǐlǎ ǎ adri rǐ múké.

²¹ Yǔkǔbǔ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, sǎ ĩri ní 'dǔozú drǎzú rǐ gé, ętǐ 'i ívé túré rizú ęcǐzú rǐ sǐ, sē Yǔsǎpǎ †† ęnjǐpǐ ní tǎkǐri, ĩri ní Múngú ri ĩnjǐzú.

²² Yǔsǎpǎ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, sǎ ĩri ní 'dǔozú drǎzú rǐ gé, átá tá Múngú ní ímúzú 'bá ǎsǎrélé vé rǐ pi ę drǐ kozú fǔzú ęjǎpǎtǔ agǎsǐ rǐ vé tá. ĩri ní 'yozú 'bá ǎsǎrélé vé rǐ pi ní kǐnǐ, 'í drǎ dō gí, kǔpǐ ǎ 'dǔkǐ ívé fǎ jǐí mužú ĩndǐ.

²³ Mósǎ ętǎpǐ pi ęndrǎpǐ be, kǔpǐ ũzǔkǐ ívé mvǎ Mósǎ ri caá mbǎá be na, ǎ'diātǎsǐyǎ kǔpǐ ndrekǐ ívé mvǎnǎ rǐ ũnyǐ be ambamba, kǔpǐ rukǐ tǎímbǐ 'bǎgǔ rǐ ní sēé rǐ kuyé.

²⁴ Mósǎ ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, Mósǎ kǎ mbaá ícǎ ǎmbúgǔ, lě ǎ zǐkǐ 'i 'bǎgǔ ęjǎpǎtǔ vé rǐ vé mvǎ ũkúnǎ ǎ mvǎ ku. ²⁵ Mósǎ ǎ'yǐ ĩzǎngǎ nyaá 'bá Múngú vé rǐ pi be trǔ, ndē ǎyǐkō ĩ ní rií 'bǎá ũnjǐkǎnyǎ †† 'ozú lókǐ be mǎdǎnǎ 'dǐri. ²⁶ Mósǎ 'bǎ ęsǐ rizú ĩzǎngǎ nyazú Kúrǐsǐtǔ ǎ rǔ sǐ, 'í ĩsǔ rǐ ǎndēma 'bǔ gé rǐ ǎnǐ bǎnǐ. ęsǐ ĩri ní rií 'bǎá ĩzǎngǎ nyazú 'dǐri, ndē ǎyǐkō ĩri ní 'bǎá ǎ'bú ęjǎpǎtǔ vé rǐ sǐ rǐ rá. ²⁷ ĩri ní Múngú ri ęyǐí gí rǐ sǐ, nga

†† 11:18 Í'dóngárǎ 21:12 ††† Yǔsǎpǎ: Yǔsǎpǎ ri Yǔkǔbǔ vé mvǎ ĩri ní lǎlǎlǎ rǐ, ędrǐpǐ sǎkǐ ĩri jeé tǔgǎrǐ rú ǎngǔ ęjǎpǎtǔ vé rǐ gé. Múngú sē ĩri ícǎ ǎmbúgǔ, ko ívé 'bá rǐ pi ę ĩzǎ muǔ adrií ǎngǔ ęjǎpǎtǔ vé rǐ agá nǐ. Sǎ 'dǎri gé, ębǐrǐ 'de caá ílǐ ęzǐí. 'Í lǎ Í'dóngárǎ 30-50. ††† ũnjǐkǎnyǎ: Mósǎ ǎ adri té dō 'bǎgǔ ęjǎpǎtǔ vé rǐ vé 'bētǐ ǎsǎmvú gé 'dǎá, ícǔ té 'i 'bǎá adrií 'bá Múngú vé ni ku, ǎ adri té dō 'dǎá, tá 'dǐri ũnjǐkǎnyǎ.

fūú Ējēpētō agásí, ru ōjōgō 'bāgū rī vé rī āluṅáni kuyé, ā'diātāsīyā 'bā 'í mī rizú Múngú 'í ní rú' 'bá ni ndreé ku 'dīri tēzú ndrezú. ²⁸ Īri ní Múngú ri ē'yī' gí rī sī, 'du tā Ū'dú Múngú ní Ēlízú Jó rī pi tī gé sī rī vé tā 'bāā tā ām-búgú rú. 'Bá Īsērélé vé rī pi rikí āri uyaá kēētīlē gá sī. Mālāyikā lēēpi anji kāyú rī pi ú'dīpi rī ā ú'dí rí 'bá Īsērélé vé rī pi vé anji 'í ní tījī kāyú rī pi ku.

²⁹ 'Bá Īsērélé vé rī pi ní Múngú ri ē'yī' gí rī sī, kōpi zokí yī' tafu mī be ika rī agásí fūzú āngū ā'wí rī agásí alé 'dāá, 'bo 'bá Ējēpētō vé rī pi kā lēé kōdō kōpi ā vūdrī bīi mūzú, yī' rī īmūlū kōpi, 'du kōpi mūzú úyé.

³⁰ 'Bá Īsērélé vé rī pi kā rīí ēcī 'í áná Yērīkō ā gārā gá sī kūrū ú'dú be ēzīrī, Múngú ní kání 'í ní sījī ābi sī Yērīkō vé kūrū ā gārā gá sī rī ūñōzú u'dezú céré vūgá.

³¹ Ūkú ōwú rú Rábā ní Múngú ri ē'yī' gí rī sī, 'dikí īri drāā 'bá Múngú ri gā' 'bá sī rī pi be kuyé, ā'diātāsīyā īri ní 'bā āngū úmí' 'bá rī pi ē'yī' ímú ívé jó agá rī sī.

³² Mā gō rī tā ngóni ní átá? Ma sá ākó Gīdōnā vé ē'yīngárā ā tā ūlūzú, Bārākā vé rī ā tā ūlūzú, Sāmūsónā vé rī ā tā ūlūzú, Yēpētā vé rī ā tā ūlūzú, Dāwūdī vé rī ā tā ūlūzú, Sāmūélé vé rī ā tā ūlūzú, āzini nēbī rī pi vé rī ā tā ūlūzú. ³³ 'Bá 'í ní ūlāā 'dī' 'bée ní Múngú ri ē'yī' gí rī sī, kōpi ērīkí mālūngā ru' rā, kōpi rukí mālūngā rī tā be pīrī, kōpi ísúkí ngá Múngú ní ēzījī 'í ní rī rā, kōpi ōzūkí kēmīrō rī pi ē tī rā. ³⁴ Kōpi ní Múngú ri ē'yī' gí rī sī, ācī dī'pī sī be kaāpi nyanya 'dīri gō ícá kuú īdrīkídri. Kōpi ápákí drā ari' 'ba rī pi ní lēzú 'í ú'díjū ílī āco sī rī sīgé sī rā. Kōpi ā adrikí dō ūkpō ākō drāāāsīyā, kōpi gōkí ícá ūkpō be ē'dí 'dīzú, ndēkí ari' 'ba rī pi rā, sē ari' 'ba rī pi ngakí ápá kōpi drīgé rā.

³⁵ Ūkú rī pi ē'yīkí ívé 'bá kōdō ūdrā' 'bá gí, gō' 'bée ídrí' 'bée ídri rú rī pi rā. 'Bá 'dī' 'bée ūrukō ē'yīkí Múngú ri rā, ōcūkí kōpi ānī ūnjí ūnjí, kōpi lēkí ā ōyúkí 'í ku, 'í bekí rī ívé ē'yīngárā vūgá ku. Kōpi nīkí rā 'yozú kīnī, 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi kádō ímú íngá gōō ídri rú, kōpi ímú ídri 'dání' 'dání rī ísú rā. ³⁶ 'Bá rī pi ūrukō rikí kōpi ē drī' ínjá, rikí kōpi ūgbāā jó 'í ní rizú āngū ū'yīzú rī agá 'dāā, úm-békí kōpi céré cí. ³⁷ Ōcūkí kōpi, kōpi nyakí īzāngā ūnjí ūnjí. Úvīkí ūrukō' 'bée ūdrāā írā sī, āsīkí ūrukō' 'bée ā 'a īrī, ú'díkí ūrukō' 'bée ūdrāā ílī āco sī. Ūrukō' 'bée ngá ākó, kōpi ndrākí kābīlō lā' 'bú dōku ndrī' lā' 'bú 'í rú' 'bá gá áyu. ³⁸ 'Bá 'dī' 'bée 'bá múké, tā ni sī, 'bá vū drīgé rī pi gākí kōpi sī. 'Bá 'dī' 'bée rikí ēcī mūzú āngū ā'wí cínýáfā rú rī agásí, írā drīgé sī, rikí úfí adrií ūjī agásí, āzini 'bú agásí.

³⁹ 'Bá 'dī' 'bée ní Múngú ri ē'yī' gí rī sī, sē Múngú ā'yī kōpi rā. 'Bo 'bá 'dī' 'bée ísúkí ngá Múngú ní ēzījī rī kuyé.

⁴⁰ Múngú ūsū, ūtī 'bá ní tā múké ni gí, 'bo kōpi ícókí drī tā múké 'dīri ísú ku. 'Bá kādō ímú 'bā úmú kōpi be trū, 'bā tā múké 'í 'dīri ísú kōpi be rā.

Múngú ri ívé anji 'í ní lēlélé rī pi īrīngā rā

12 Kúru 'bá bītríká Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ní 'bā gārā traá kūrū rī sī, lē 'bā kukí tā rīpi 'bá ní lētī ugaāpi rī rā, agaāpi rā rī ūnjīkānyā 'bá ní rīí 'oó rī, lē 'bā kukí rā. Lē 'bā úmbékí ēsī ōngū rī ā njungárā gá.

† Tā múké: Tā múké kōpi ní ímú ísú 'dīri, Yēsū vé drāngárā kōpi ā tā sī rī.

² Lē 'bā 'bākí mī rizú āngū ndrezú mūzú Yēsū vúgá, †† ā'diātāsīyā 'í dō 'bá ní ē'yīngárā rī vé tā nī, āzini sē 'bávé ē'yīngárā ícá ūkpó ūkpó nī, īrivé drāngárā peṭī alambaku † sīgé rī ā adri dō drīngā rú drāāāsīyā, úmbé ēsī īzāngā rī ā nyangárā gá rā, āyīkō īri ní úmvúlésī mūbú ísú drīdrī 'dāā rī ā tā sī. Nóni fi mūbú úri Múngú vé drī ēndēpī gélésīla lúpá Múngú ní mālūngā ru'zú rī ā gārā gá. ³ Lē īmi ūsūkí īzāngā Yēsū ní nyaá 'bá ūnjí ēsī be ūká ūká rī pi drīgé 'dāri ā tā, īmī úvá ā fū rī īmívé ē'yīngárā īmi ní ēsī 'bāzú Múngú drīgé rī kuzú īmi drīgé sī ku.

⁴ Īmi ní rizú ē'dí 'dīzú ūnjīkānyā be rī gé, īmi āsámvú gé 'dīgé, 'dikí drī 'bá āzi drāā kuyé. ⁵ 'Bo nóni īmi āvīkí tā Múngú ní īmī ēsī ímbázú 'í anji rú rī sī gí, Úpí Múngú kīnī,

"Mā mvá rī, Úpí ri dō mi īrīngā, lē mī 'du tā ni 'bāā áví rú ku,

āzini 'bā dō tā ūkpó ūkpó mī drīgé, lē mī úvá ā fū ku.

⁶ Ā'diātāsīyā Úpí ri 'bá 'í ní lēlélé rī pi īrīngā rā, āzini īri anji 'í ní ā'yī' gí ri pi īrīngā sū 'í anji tīnjī." ††

⁷ Múngú ri dō īmi īrīngā, lē īmi úmbékí ēsī, Múngú ri īmi īrīngā sū anji ívé ni tīnjī. Mvā étēpī ívé mvānjā īrīngāāpi ku rī ā'dí 'í? ⁸ Mvā étēpī ri ívé anjīngā rī pi īrīngā rā. Īrīngākí dō īmi kuyé, īmi anji 'í ní tījī ālímvá rú ni pi, īmi adrikí anji áda īrivé ni kuyé. ⁹ 'Bā ri 'bá étēpījī vū drīgé nōgō rī' 'bá 'bā īrīngā' 'bée rī pi īnjī rā pīrī, 'bá ícókí nyo 'bá Étēpī 'bū gé 'dāā ívé Ídri sēēpi 'bá ní adrizú mūzú ānī nyonyo rī vé tā 'dujū ngāá ku?

¹⁰ 'Bá étēpījī 'bā tī' 'bá rī pi 'bā īrīngā lókí be mādā kōpi ní ūsūū lēé 'bā īrīngāā rī tīnjī, 'bo Múngú ri 'bā īrīngā, 'bā adrikí rī ānī pīrī, āzini 'bā ā adrikí rī ule sū 'í tīnjī. ¹¹ Kádō 'bā īrīngāā, āzō ni ri fi 'bā rú' 'bá gá 'dāā fifi, sē 'bá ní āyīkō ku. 'Bo īrīngāngárā 'dīri, īri 'bā ímbá, īri sē 'bā tā 'o pīrī, āzini 'bā adri tā be kīri.

¹² Kúru lē īmi ingakí īmī drī ūrō' 'bá gí 'dī' 'bée ūru, lē īmi tukí pá ūkpó ūkpó, īmī kūmūcī ā adri kpōlūkpōlū ku. ¹³ "Lētī īmi ní ēcīzú rī, lē īmi údékí ā adri pīrī," †† 'bá pá be ábā' 'bée gí rī pi ā ūsūkí rī 'í pá ngá āzi ā rú' 'bá gá ku, kōpi ē ísúkí rī ídrīngárā.

Lē īmi ā'yīkí tā Úpí Múngú ní átá rī

¹⁴ Lē īmi adrikí tā be kīri 'bá rī pi be. Īmi adrikí uletere ūnjīkānyā ākó, īmi adrikí dō uletere kuyé, 'bá āzi īmi āsámvú gé 'dīgé ísú Úpí Múngú ri ndreé ku. ¹⁵ Īmi ndrekí múké, lē 'bá āzi ā api ēsī múké Múngú vé rī sī ku. 'Bá apīipi Múngú vé ēsī múké rī sī rī, adri sū peṭī du'pī 'aapi ū'a be ūkēngelī rī tīnjī, īri 'bá Múngú vé rī pi ā ūrukō sē u'de ūnjīkānyā agá rā. ¹⁶ Īmi ndrekí múké, lē 'bá āzi ā adri ōwú rú ku, āzini ā adri sū Ísōwū Múngú ri īnjī'pī ku rī tīnjī ku. Sē ívé āmbūgū 'í 'í tīzú kāyú rī jeé ēdrīpī ní ínyá sákānī ālu sī. ¹⁷ Īmi nīkí rā, vúlé vúlé rú, Ísōwū lē kōdō étēpī ā sē 'í ní tākīri, 'bo étēpī gā sēgá īri ní sī. Ísōwū ā mā dō étēpī ri mī'ndre be mī gé

†† Lē 'bā 'bākí mī rizú āngū ndrezú mūzú Yēsū vúgá: Tā 'dīri vé ífíí, lē 'bā ē'yīkí Yēsū ri, 'bā 'dukí īrivé tā ngāá. † Peṭī alambaku: 'Bá Rómā vé rī pi ri 'bā tā 'o' 'bá ūnjí rī pi gbā mūsūmārī sī peṭī alambaku sīgé, īri sá 'du āco kōpi íbī drā ndō, kōpi īzāngā nya ambamba drāngárā rī gé. †† 12:6 Nāpí 3:11-12 †† 12:13 Nāpí 4:26

drāāāsīyā, ndā lētī tí ětēpī vé úmī újázú 'í ní tākíri sēzú.

¹⁸ Īmi cakí írā Sínáyī tī ní ícó úló drī sī rá, riipi dīipi áci rú, āngū bíipi níipi cīcī, ūlī ní vīj ūkpō be rī gé 'dālē kuyé, ¹⁹ dōku ĩmi cakí ū'dúkō 'būpi jēlēgū rú, 'bá Īsērélē vé rī pi ní yīj, kōpi ní mǎá drī tīrī sī kīnī, Múngú ā gō átá tī ní dīj ku rī gé 'dālē kuyé, ²⁰ ā'diātāsīyā kōpi ní tǎimbī rī vé tā 'duj ngaá kuyé rī sī, Múngú kīnī, "Bá dōku ānyāpá írā rī ā rú' 'bá úlópi rī, ā úvīkí ĩri írā sī drāá rá." ²¹ Tā Mósē ní ndeé írā Sínáyī drīgé 'dāri sē Mósē ní ūrī ambamba, Mósē kīnī, "Ūrī ĩmvū ma ambamba, ma ri yā ānī yāyā." ††

²² 'Bo ĩmi ícakí nóni írā Siónā † gá gí, ĩmi ícakí Múngú adriipi ídri rú rī vé kūrū Yērūsālēmā adriipi 'bū gé rī gé gí. ĩmi ícakí mǎlāyīkā tī tra' 'bá kú bītrīká rī pi āsámvú rú rī gí. ²³ ĩmi ífikí nóni ícá 'bá Múngú ní ūpēē anji kāyú gó rī pi āsámvú gé gí, síkí 'bá 'dī' 'bée ā rú kú 'bū gé 'dāá'dā, ĩmi ícakí Múngú 'bá rī pi vé tā līpi céré rī vúgá gí, ĩmi ífikí nóni ícá índrī 'bá rī pi vé tā 'o' 'bá pīrī 'bū gé 'dāá rī pi vúgá gí. ²⁴ ĩmi ícakí nóni Yēsū 'bā āsámvú ícīpi Múngú be ívé ūndī ū'dí rī sī rī vúgá gí, ĩmi ícakí ĩrívē āri dāápi 'bā trūzú ūnjīkānyā agásī rī gé gí. Yēsū vé āri dāápi 'dīri múké múké, ndē Ēbélē vé āri rá. ††

²⁵ ĩmi ndeekí múké, lē ĩmi gākí ū'dúkō Múngú ní átá 'dīri ku. Mósē kā átá 'bá Īsērélē vé rī pi ní írā Sínáyī drīgé 'dālē, kōpi kā gāá Mósē ē tī yīgá sī, ĩrīnjākí kōpi tā ūkpō ūkpó ní sī rá, kōpi ápákí kuyé. ĩmi kádō ūsū, ĩmi ní gāá ū'dúkō átápi 'bū géléšī rī yīgá sī rī, ĩmi ícá ápá tā ūkpō ūkpó ímūpi ĩmi ísūpi 'dīri agásī rá? ²⁶ Múngú kā átá írā Sínáyī drīgé 'dāá, ĩrívē ū'dúkō sē āngū rī aya 'i dīngídīngí. Múngú gō ūyō āzi sōo dīj kīnī, "Ma gō sē vū rī 'i aya dīj, āzini 'bū rī kpá 'i aya tīndī." ††²⁷ Tā 'dīri lū kīnī, Múngú ri ngá nyōōkú drīgé rī pi aya, ĩri kōpi unje ú'be vūgá, ngá tī ní ayaá ku rī pi ā adriki rí mužú nyonyo.

²⁸ Lē 'bā sēkí ōwō'dīfō, tī ní 'bá ní mǎlūngā 'i ayaápi ku ni sēē ruj rī sī. Mǎlūngā tī ní sēē ruj 'bá ní 'dīri sī, lē 'bā ĩnjīkí Múngú ri, 'bā íngúkí ĩri, āzini 'bā rukí ĩri ruru.

²⁹ Ádarú Múngú 'bávē rī adri sū áci āngū zāápi veépi mgbīlīmgbīlī rī tījī. †††

Ējī Múngú ní āyīkō sēépi rī

13 Lē ĩmi lēkí ĩmi ĩmi ōgūpījī Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi be lēlē. ² Lē ĩmi ē'yīkí ūmū ímú' 'bá ĩmívē āngá vūrā āzi géléšī rī pi drī tīrī sī, ā'diātāsīyā 'bá uruko kā 'oó 'dīri tījī, kōpi ē'yīkí mǎlāyīkā rī pi ūmū ívé ni rú, kōpi nīkí amá 'yozú kīnī, ūmū tī ní ē'yī' 'dī' 'bée mǎlāyīkā 'dīni kuyé. ³ Lē ĩmi ūsūkí 'bá Yēsū Kúrísítō ri ē'yī' 'bá gí tī ní ū'yīí kuú jó āngū ū'yīzú rī agá rī pi ā tā tīndī, āzini lē ĩmi 'bākí ēsī 'bá tī ní rīí ōcūjū tīzāngā nyaá rī pi drīgé, tīzāngā tī ní rīí kōpi ōcūzú rī, ā fi ĩmī ēsī agá, sū tī rī ĩmi ōcū rī tījī.

⁴ Agó pi ūkú be jekí dō tī gí, lē kōpi ē ĩnjīkí ājē rī vé tā ĩnjījī, kōpi ā rikí mī ú'be bādābādā ku, ā'diātāsīyā

† 12:20 Wūngará 19:12-13 †† 12:21 Dētōrōnómē 9:19 † Siónā: Siónā ri tī kpá zī Yērūsālēmā. †† Yēsū vé āri dāápi 'dīri múké múké, ndē Ēbélē vé āri rá: Yēsū vé āri ri 'bá rī pi pa ívé ūnjīkānyā agásī, Ēbélē vé āri ri ngo ā ūfēkí 'i ārīgó. Tā 'dīri lū 'yozú kīnī, Yēsū vé āri dāápi 'dīri múké múké, ndē Ēbélē vé āri rá. 'Í lā 'Ídóngará 4:1-16. †† 12:26 Hāgáyī 2:6 ††† 12:29 Dētōrōnómē 4:24

Múngú ri ímú tā lī 'bá riipi mī ú' 'bēpi bādābādā rī drīgé, āzini ĩri tā lī 'bá ōwū rú rī pi drīgé. ⁵ Lē ĩmi 'bākí ēsī āmbúgú mūfēngā drīgé ku. Ngá ĩmívē anigé rī pi, ca ĩmi ní gí, lē ĩmi adriki ānī āyīkō sī, ā'diātāsīyā Múngú kīnī, "Á ku ĩmi ālujāni ku,

má adi ĩmi ālujāni ku." †††

⁶ Sēzú 'bā ícá tā áda átá 'yozú kīnī,

"Ūpí ri má tīzā ko nī! Ngá má ní adrizú ūrī sī rī ā'di?

'Bá áda ri ícá 'dīgé má ní ā'di ā tā 'o?" ⁸

⁷ Lē ĩmi ūsūkí ĩmívē drīkoma tī Múngú vé rī ūlū' 'bá ĩmi ní 'dā' 'bée vé tā. Lē ĩmi ūsūkí kōpívē adringará múké 'dāri vé tā. Lē ĩmi ē'yīkí Yēsū ri sū kōpi ní ē'yīí rī tījī.

⁸ 'Ídózu ájēe, ícázu āndrū, mužú 'dāni'dāni, Yēsū Kúrísítō áwí kuú vúgú rī vú sī, ūjā 'i ku. ⁹ 'Bá āzi íjī dō ĩmi ní tā āzi ū'dí ū'dū be túngú ní ímbá, lē ĩmi ē'yīkí ku. Ngá múké rī, lē Múngú vé ēsī múké rī ā adri 'bā ēsī agá, ā sē rī 'bá ní ūkpō. Ānyāngā 'bá rī pi ní rīí nyaá, tī ní rīí lā' 'bī ni sooso 'dī' 'bée ko kōpi ízā ku.

¹⁰ 'Bā vūrā rōbōjō vé ni be st anigé 'bū gé 'dāá, atala ējī nga' 'bá Jó Múngú vé rī agá vū drīgé nōgō rī pi ícókí rōbōjō tī ní zāá 'dāri nyaá ku. ¹¹ Átálágú āmbúgú rī, ĩri ānyāpá āri 'du mužú Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá rōbōjō rú ūnjīkānyā ūjīzú. 'Bo ānyāpá tī ní ūlī rōbōjō rú 'dī' 'bée, tī ngúlú ni pi zā vūrā 'bá rī pi ní adrizú rī gé āmvélésīla. ¹² Yēsū nya kpá tīzāngā kūrū rī gé āmvélésīla, 'dīkí ĩri drāá kūrū rī agá 'dāá kuyé, 'dīkí ĩri drāá kūrū rī gé āmvélésīla, ĩrívē āri ā ūjī rī 'bá rī pi vé ūnjīkānyā. ¹³ Kúru lē 'bā fūkí mužú kūrū rī agásī āmvé Yēsū vúgá 'dāá, 'bā mukí rī tīzāngā ĩri ní nyaá rī ālēé ĩri be trū. ¹⁴ Vū drīgé nōgō, kūrū āzi 'bá ní áwí adrii 'a ni gé nyonyo ni 'dāáyo, 'bo 'bā ri ēsī 'bā rizú kūrū āzi ūmvúlésī 'bá ní mužú adrizú 'bū gé 'dāá nyonyo rī ūtē.

¹⁵ Lē 'bā sēkí ngá múké 'bá ní rizú Múngú ri íngúzú mužú nyonyo ni Yēsū ā rú sī. ¹⁶ Lē ĩmi rikí 'bá uruko' 'bée ē tīzā koó mužú koko, āzini lē ĩmi rikí ĩmívē ngá ālēé ĩmi āsámvú gé sī kōpi be trū. ĩmi 'okí dō sū 'dīri tījī, ĩri adri sū rōbōjō ĩmi ní sēē Múngú ní, āyīkō sēépi ĩri ní rī tījī.

¹⁷ Lē ĩmi yīkí ĩmívē 'bá drīkoma rú rī pi ē tī yiyi, ĩmi 'dukí tā kōpi ní lūú ĩmi ní rī ngaánga, ā'diātāsīyā kōpi ri ĩmívē ídri ā tā mba nī, kōpi tā tī ní 'oó ĩmi ní rī ūlū Múngú ní nī. Lē ĩmi sēkí kōpi ní tīzāngā ku, kōpi ā ngakí rí ējī ĩmi ūtēzú rī āyīkō sī, kōpi ā adriki rí tīzāngā sī ku. ĩmi sēkí dō kōpi ní tīzāngā, ĩri sē kōpi kokí ĩmi tīzā múké ku.

¹⁸ Lē ĩmi zīkí 'bá ní Múngú ri. 'Bá nīkí rá 'yozú kīnī, 'bá 'okí tā ūnjī kuyé, ū'dú céré 'bā ri tā 'o pīrī. ¹⁹ Á lē ĩmi ē'yī, ĩmi zīkí má ní Múngú ri, má gō rí mužú ĩmi vúgá 'dīí ū'díkírīnjā nōgō.

²⁰ Múngú tākíri sēépi rī, inga 'bávē Úpí Yēsū Kúrísítō ri gōō ídri rú drāngará gálésīla gí, ĩri Āmbúgú Kābīlō Úcēpi ni, údé 'bā āsámvú Múngú be ívé āri dāápi ūndī tī ní ruj mužú 'dāni'dāni rī sī. ²¹ Ma Múngú ri zī ĩmi ní, ā sē ĩmi ní tā ĩmi ní lēē rī pi ārēvú céré, ĩmi 'dukí rí tā ĩri

††† 13:5 Dētōrōnómē 31:6 § 13:6 Sāwumā 118:6-7 §† 'Bā vūrā rōbōjō vé ni be: Vūrā rōbōjō vé 'dīri, ĩri 'bū gé 'dāá'dā. ĩri vūrā 'bávē Yēsū átálágú āmbúgú rī ní ívé āri sēē dāá 'bā trūzú 'bávē ūnjīkānyā agásī rī.

ní lěé rĩ pi ngaá ãní. Lě Yēsũ ã ko ĩmi ĩzã, ĩmi 'okí rí tã Múngú ní ãyĩkõ sěépi ni, ě íngúkí Yēsũ Kúrísítõ ri mužú 'dání'dání. Āmĩnã.

²² Má ẹdrípíjì má ọmvúpíjì, á sǐ kọkọbǐ ẹlǐjǎ 'dĩri sěé ĩmi ní ĩmi ímbázú. Má ẹ'yǐ ĩmi, lě ĩmi 'bǎkí úvá tǎ má ní átá ĩmi ní 'dĩri yǐzú.

²³ Á lě lǔú ĩmi ní 'dĩni, ĩmi nǐkí rí 'yozú kínǐ, ĩtrũkí 'bá ọgúpì Tímõtáyõ rĩ jó ãngũ ù'yǐzú rĩ agá 'dǎásĩ ãmvé gí.

Ícá dõ má vúgá nõgó mbělějǎ rá, má kǎdõ mužú ĩmi ndrengará gá 'dǐlé, ma ĩri jì mužú ĩndĩ.

²⁴ ĩmi sěkí mōdó drǐkoma ĩmivé rĩ pi ní, ǎzini 'bá Múngú vé rĩ pi ní. 'Bá Múngú ri ẹ'yǐ' bá gí ĩtǎlǐyǎ vé rĩ pi sěkí ĩmi ní mōdó.

²⁵ Múngú vé ẹsǐ múké rĩ ã adri ĩmi be céré.

Yõkóbũ

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngárá

Yõkóbũ sĩ kòkòbĩ 'dĩri nĩ. Yõkóbũ ri Yèsũ édrípĩ, Yèrúsálémã gá 'dãá, ĩri ándúru drĩkoma rú 'bá kãnisã vé rĩ pi drĩgè. Sĩ kòkòbĩ rĩ sèé Kúrísitĩyãní Yèrúsálémã vé ĩ ní íré muzú Kũrũ rĩ pi agásĩ, āzini āngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi ní. Tã ã pá āmbúgú Yõkóbũ ní kòkòbĩ rĩ sízú rĩ, lè lũũ Kúrísitĩyãní rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, tã kòpi ní 'oó múké, āzini kòpivé adringárá múké rĩ, ĩri lũ 'yozú kĩnĩ, kòpi è'yĩkĩ Kúrísitõ ri gĩ. Kúru ímbá kòpi kĩnĩ, tã āfũ vé rĩ, tã èsĩ 'bázú āmbúgú ngá drĩgè rĩ, òwũ 'bāngárá, āzini āwāngárá, lè kòpi ã kukĩ tã ũnjĩ 'dĩ'bée rá. Āzini ímbá kòpi tã 'bá rĩ pi ní rĩ íĩ ũsũũ ũnjĩ rĩpi kòpi ù'bĩĩpi fizú tã ũnjĩ 'ozú rĩ vé tã sĩ, ímbá kpá kòpi lè 'bá ngá be rĩ pi ã kokĩ 'bá ngá ākó rĩ pi è ĩzã ngá sĩ.

Ímbá kpá kòpi adringárá uletere rĩ vé tã sĩ, adringárá tã be mādã rĩ vé tã sĩ, Múngú ri zĩngárá vé tã sĩ, tã 'dũngárá èsĩ be mādã rĩ vé tã sĩ, āzini adringárá úmĩ be Kúrísitõ agá rĩ vé tã sĩ.

1 Ma Yõkóbũ 'i, ātĩ'bá Múngú vé ni, āzini Úpĩ Yèsũ Kúrísitõ vé ni. Īmi súrũ mudrĩ drĩ ni ĩrĩ ĩ ní íré muzú āngũ rĩ pi agásĩ rĩ pi, á sĩ kòkòbĩ 'dĩri sèé ĩmi ní. Mõdó ĩmi ní céré.

Tã ũkpó ũkpó ri'bá 'bávè è'yĩngárá ù'bĩ'rá rĩ pi

² Má édrípĩĩ má òmvúpĩĩ, tã ũkpó ũkpó ù'bĩ dõ ĩmi, ĩmi adrikĩ ānĩ āyĩkõ sĩ, ³ ā'diātāsīyā ĩmi nĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, ù'bĩkĩ dõ ĩmivé è'yĩngárá, ĩri sè ĩmi pá tu ũkpó ũkpó ĩmivé è'yĩngárá agá. ⁴ Tã ũkpó ũkpó ĩmi ísũpi 'dĩri, ĩri sè ĩmi adri ũkpó ũkpó ĩmivé è'yĩngárá agá, ĩmi adri ānĩ Múngú agá, tã āzi ĩmi ní ícõ lèé ni 'dãáyo. ⁵ Īmi āsámvú gé 'dĩgè, 'bá rĩ nĩ dõ tã kuyé, lè ã zĩ tã nĩngárá Múngú rĩpi ngá sèépi 'bá rĩ pi ní bādãrũ rĩ vúgá, ĩri tã nĩngárá rĩ sè 'bá rĩ ní rá, ícõ 'yoó 'bá rĩ zĩ tã rĩ ũnjĩ 'dĩni ku. ⁶ 'Bo 'bá rĩ dõ ngá zĩ Múngú vúgá, lè è è'yĩ 'yozú kĩnĩ Múngú ri ngá rĩ sè 'i ní rá, lè úmĩ ni ã awa 'i ĩrĩ ku, ā'diātāsīyā úmĩ ni awa dõ 'i ĩrĩ, ĩri adri sũ yĩĩ ũlĩ ní vĩĩ úvapi ngũyá ngũyá rĩ tĩni. ⁷ 'Bá yĩkĩ be 'dĩni 'dĩri, ã ũsũ 'yozú kĩnĩ Úpĩ ri 'i ní ngá sè rá 'dĩni ku, ⁸ ā'diātāsīyā ĩrivé yĩkĩ aco 'i ĩrĩ, ĩrivé tã 'oó rĩ pi agásĩ céré yĩkĩ ni tu pá vũrã ālu gé ku.

⁹ 'Bá Múngú vé adriĩpi ngá ākó rĩ, lè ã adri āyĩkõ sĩ, ā'diātāsīyā Múngú 'dũ ĩrivé tã 'bãá āmbúgú. ¹⁰ 'Bo lè 'bá ā'bú be rĩ ã adri āyĩkõ sĩ, Múngú ní ĩrivé tã 'dũ ù 'bãá mādãnjá rĩ sĩ, ā'diātāsīyā 'bá ā'bú be rĩ ímũ drã sũ peĩĩ ã fũ ní 'wiĩ lũũ vũgá rĩ tĩni. ¹¹ Ūtũ koopi gbĩrĩlĩ rĩ, ĩri sè peĩĩ rĩ 'wi, ĩrivé fũ ũnyĩ be rĩ 'wi lũ vũgá. 'Bá ā'bú be rĩ kpá ímũ drã sã ĩri ní rizú ívé èzĩ ngazú rĩ gé.

¹² Tã ũkpó ũkpó ri dõ 'bá rĩ ù'bĩ, lè ã tu pá tĩtĩ, Múngú ri ĩri ní tãkĩri sè rá, ā'diātāsīyā aga dõ ù'bĩngárá 'dĩri agásĩ rá, Múngú ri idri 'dání'dání 'i ní tã ni ezĩĩ 'bá 'i lè'bá lèlè rĩ pi ní rĩ sè ĩri ní rá.

¹³ Tã ũkpó ũkpó ù'bĩ dõ 'bá rĩ, lè 'bá rĩ ã 'yo, "Múngú ri ma ù'bĩ nĩ" 'dĩni ku. Ā'diātāsīyā tã ũnjĩ ícõ Múngú ri

ù'bĩĩ ku, dõku Múngú ícõ 'bá āzi ù'bĩ tã ũnjĩ sĩ ku. ¹⁴ Tã ũnjĩ 'bá rĩ ní rĩ íĩ ũsũũ rĩ, ĩri 'bá rĩ ù'bĩ nĩ, ĩri 'bá rĩ se fi tã ũnjĩ agá. ¹⁵ Tã ũnjĩ 'bá rĩ ní rĩ íĩ ũsũũ rĩ ga dõ èsĩ ni agá tré gĩ, ĩri sè 'bá rĩ fi tã ũnjĩ 'o, tã 'bá rĩ ní 'oó ũnjĩ rĩ ga dõ ícã ambamba gĩ, ĩri drāngárá íjĩ.

¹⁶ Má édrípĩĩ má òmvúpĩĩ má ní lèlèlè rĩ pi, lè 'bá āzi ã ù'bã ĩmĩ mĩ ku. ¹⁷ Fèfè múké múké rĩ pi íbĩkĩ íngá 'bũ gélèsĩ, íngákĩ 'bá Ètèpi ngá dĩ'bée dĩdĩ 'bũ gé 'dãá rĩ pi gbĩpi rĩ vúgálèsĩ, Múngú újã 'i sũ índrĩkĩndrĩ ní rĩ 'i újã rĩ tĩni ku. ¹⁸ Múngú ũpè 'bã adriĩ 'bá ívé ni, ĩpè ívé ù'dũkõ áda rĩ 'bá ní, ã tĩkĩ rĩ 'bã ícã ú'dĩ, ngá céré ĩri ní gbĩĩ rĩ pi āsámvú gé, 'bã adrikĩ rĩ anjĩ ĩrivé ni, sũ ānyāngã kaapi drĩdrĩ rĩ tĩni.

Tã yĩngárá āzini tã 'ongárá

¹⁹ Má édrípĩĩ má òmvúpĩĩ má ní lèlèlè rĩ pi, lè ĩmi nĩkĩ tã 'dĩ'bée ámá múké, lè ĩmi 'bãkĩ bí tã yizú mbèlènjá, lè ĩmi rókĩ átángá rĩ rōrō, ĩmi íbĩkĩ átá ndō, lè ĩmĩ 'a ã ve tã sĩ mbèlènjá ku. ²⁰ Ā'diātāsīyā 'bá rĩ 'a ve dõ gĩ, ícõ tã pĩrĩ Múngú ní lèé ã 'o rĩ 'oó ku. ²¹ Lè ĩmi kukĩ tã āzāvũ rú rĩ pi ã 'ongárá rá, dõku ĩmi kukĩ tã ũnjĩ rĩ pi ã 'ongárá rá, lè ĩmi 'bãkĩ ĩmi vũgá, ĩmi ā'yĩkĩ ù'dũkõ múké ĩ ní ũlũũ ĩmi ní rĩ, ĩri ícõ ĩmi pa rá.

²² Lè ĩmi yĩkĩ ù'dũkõ múké rĩ kũ bí sĩ ku, lè ĩmi 'dũkĩ tã ni ngáanga. Īmi 'dũkĩ dõ tã ni ngáá kuyé, ĩmi ri ĩmĩ mĩ ù'bã. ²³ 'Bá ù'dũkõ múké rĩ yĩpi kũ bí sĩ, tã ni 'dũpĩ ngáapi kuyé rĩ, índrè sũ 'bá 'i ndrèepi mündürã agá, ²⁴ kãdõ 'i ndrèé mündürã agá 'dãá, ĩri gõ 'de mũ 'dĩisĩ rá, ĩri āvĩ ívé índrĩlĩkĩ 'i ní ndrèé mündürã agá 'dãri sĩ rá rĩ tĩni. ²⁵ 'Bo 'bá rĩ 'bã dõ 'i mĩ rizú tãĩmbĩ múké drĩwālã sèépi rĩ lãzú, 'o dõ tã rĩ muzú 'dĩri 'dĩni, āvĩ dõ tã 'i ní yĩ rĩ sĩ kuyé, Múngú ri ĩri ní tãkĩri sè tã ĩri ní 'oó rĩ sĩ rá.

²⁶ 'Bá rĩ ũsũ dõ kĩnĩ 'i 'bá Múngú vé ni, rō dõ 'i ádra ku, ĩri 'i mĩ ù'bã, ĩnjĩngárá ĩri ní rizú Múngú ri ĩnjĩzú 'dĩri

ēzī ākó. ²⁷ Īnjīngará Múngú 'bá Ẹ̀tẹ̀pì ní ǎ'yī adriipi múké, ūnjīkānyā ākó rī, ẓiri 'dīni, lē 'bá rī ā ko ĩmváanji rī pi ē ẓā ngá sī, āzini ā ko oṣẓẓi ri 'bá ẓāngā nya 'bá rī pi ē ẓā ngá sī. Lē 'bá Múngú vé rī pi ā rikí tā āzāvū rú nyòókú nōri vé rī 'oó ĩndī ku.

ǎ rikí tā múké 'oó 'yéná 'bá ẓrụkọ ní ku

2 Má ẹ̀drípìjì má ọ̀mvúpìjì 'bávẹ́ Úpí Yẹ̀sū Kúrísítò ọ̀gúpì pọ̀wọ̀pọ̀wọ̀ rī ẹ̀'yī 'bá gí rī pi, lē ĩmi rikí tā múké 'oó 'yéná 'bá ẓrụkọ' bée ní, 'bá ẓrụkọ' bée gāzú sī 'dīni ku. ² 'Bá āzi ífí dō ĩmi ǎsámvú gé vūrā ĩmi ní ĩmi úmúzá rī gé, úsú dō 'i bōngó ūnyī be ni sī, 'yī dō kátrī dábū rú ní 'í drí mvānā gá, 'bá ngá ākó ni ífí dō kpá ĩmi ǎsámvú gé, úsú dō 'i bōngó írìkọ̀ rú ni sī, ³ 'í 'dụ dō 'bá 'i úsúpi bōngó ūnyī be ni sī rī vé tā 'bāá ǎmbúgú, 'í 'yo dō ẓiri ní, "Mí ímú úrí lúpá múké nōri drígé," 'bo 'bá ngá ākó rī, 'í 'yo dō ẓiri ní, "Í mụ pá tuú 'dāgá," dōku "Í mụ úrí nyòókú gé vūgá," ⁴ mi dō ri 'bá rī pi ūpẹ̀ sū 'dīri tīni, mí adri nyo 'bá tā líjìpi yīkī ūnjí sī ni kuyé?

⁵ Má ẹ̀drípìjì má ọ̀mvúpìjì má ní lélé rī pi, ĩmi yìkí drī ma ká, Múngú ūpẹ̀ 'bá ngá ākó 'bá vū drígé rī pi ní ndreé ẹ̀zī ākó rī pi adrií ẹ̀'yīngará be ǎmbúgú, kọ̀pi ícọ̀ fí mǎlūngā ẓiri ní tā ni ẹ̀zìjì 'bá 'i lē 'bá lélé rī pi ní rī agá rá. ⁶ 'Bo ĩmi ri 'bá ngá ākó rī pi idede. ĩmi nīkí 'yozú kíní, 'bá ǎ'bu be rī pi 'bākí pá ĩmi drígé, kọ̀pi ri ẓāngā sē ĩmi ní 'dīni kuyé? Kọ̀pi ĩmi jì mụ pá tu 'bá tā lí 'bá rī pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé ní kuyé? ⁷ 'Bá 'dī' bée adrikí 'bá ri 'bá Úpí ĩmi ní ẹ̀'yī rī ā rí ẓa 'bá rī pi kuyé?

⁸ ĩmi ĩnjīkí dō tājimbí agaápi rá ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá 'yoópi kíní, "Lē mī lē 'bá mī gārā gá rī sū mí ní mí rú 'bá lē rī tīni" † rī rá, ẓiri lū kíní ĩmi ri tā pìjì 'o. ⁹ 'Bo ĩmi dō ri tā múké 'o 'yéná 'bá ẓrụkọ' bée ní, ẓiri lū kíní, ĩmi 'okí tā ūnjí gí, ĩmi nōkí tājimbí rī gí.

¹⁰ 'Bá riipi tājimbí rī vé tā 'dụpìpi ngaápi rī nō dō tājimbí ǎlu ni gí, ẓiri lū 'yozú kíní nō tājimbí rī pi cére gí.

¹¹ Múngú 'yoópi, "Lē mī 'bā ọ̀wụ̀ ku rī," †† 'yo kpá kīnī, "Lē mī 'dì 'bá ku." † † 'Í 'o dō ọ̀wụ̀ kuyé, 'bo 'í 'dì dō 'bá drāá rá, ẓiri lū 'yozú kíní, 'í nō tājimbí rī gí.

¹² Tā ĩmi ní átá, āzini tā ĩmi ní 'oó rī, lē ĩmi nīkí 'yozú kíní, † tājimbí rī áyú ĩmivé tā lízú, ĩmi drīwǎlǎ ísú ǎní.

¹³ Ú' dū Múngú ní ímúzá tā lízú rī gé, 'bá ẹ̀sì 'drikídri 'bāápi ọ̀gúpì ní ku rī, Múngú 'bā kpá ẹ̀sì 'drikídri ẓiri ní ku. Múngú kādō tā líjì 'bá rī pi drígé, ẓiri ẹ̀sì 'drikídri 'bā 'bá ẹ̀sì 'drikídri 'bā' bée ívé ọ̀gúpì ní rī pi ní rá.

Ẹ̀'yīngará āzini tā múké 'ongará

¹⁴ Má ẹ̀drípìjì má ọ̀mvúpìjì, 'bá rī kīnī 'i dō ẹ̀'yīngará be, 'bo 'o dō tā āzi lūúpi kíní ẓiri ẹ̀'yīngará be ni kuyé, tā múké ẓiri ní ísú 'a ni gé 'dígé rī ǎ'di? Ẹ̀'yīngará 'dīri nyo ícọ̀ ẓiri pa rá? ¹⁵ Mí ẹ̀drípìjì, dōku mí ọ̀mvúpìjì ri dō bōngó ākó, āzini ǎnyāngā ākó, ¹⁶ 'í 'yo dō ẓiri ní, "Í mụ, lē mī mụ múké, ẓgbē ǎ fụ mi ku, mī nya ǎnyāngā ẹ̀pìjú ǎní ẹ̀pìjì," 'bo 'í sē dō ẓiri ní ngá ẓiri ní lē rī pi kuyé, tā múké mí ní 'oó 'bá 'dīri ní rī ǎ'di? ¹⁷ 'Bá ẹ̀'yījìpi gí rī 'o dō

tā múké ẹ̀'yīngará rī 'i dazú kuyé, ẓirivé ẹ̀'yīngará 'dīri ẓiri ngá drāápi gí ni.

¹⁸ 'Bo 'bá āzi ri ícọ̀ 'yo, "Bá ẓrụkọ' bée ẹ̀'yīngará be, 'bá ẓrụkọ' bée ri ẹ̀zìjì nga múké."

'Bo má ní 'yozú má kīnī, "Í 'o dō tā múké ku, ẓiri ícọ̀ lū íngóni 'yozú kíní mi ẹ̀'yīngará be? Ma ícọ̀ mávé ẹ̀'yīngará 'i da mí ní tā múké má ní 'oó rī sī." ¹⁹ Mí kīnī, mí ẹ̀'yī rā Múngú ri ǎlu. ẓiri múké! Índrì ūnjí rī pi †† ẹ̀'yīkí kpá sū 'dīri tīni, ūrī sī, kọ̀pi ri yā ǎní yāyā.

²⁰ Mí azakaza rú! Mí nī 'yozú kíní, ẹ̀'yīngará mí ní ẹ̀zìjì ní ngaá kuyé rī ẓiri ẹ̀zìjì ākó 'dīni kuyé? ²¹ Múngú ǎ'yī 'bá ẹ̀'bìjì ǎbūrámā †† ri adrií 'bá pìjì rī ní ívé mvá Ísákā †† rī sēé zāá rọ̀bọ̀nọ̀ rú vūrā rọ̀bọ̀nọ̀ zāzú rī gé rī ā tā sī.

²² 'Í ndre drī ká, ǎbūrámā ẹ̀'yī Múngú ri rá, āzini 'dụ tā Múngú ní lūú ẓiri ní rī ngaá rá. Tā ẓiri ní 'oó rī lū 'yozú kíní, ẓirivé ẹ̀'yīngará ẓiri áda. ²³ Tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī nga 'i fūú tì ni gé gí, Búkū Múngú vé rī kīnī, "ǎbūrámā ẹ̀'yī Múngú ri rá, Múngú ǎ'yī ẓiri adrií 'bá pìjì 'í ẹ̀ndrẹ̀tì gé." ††† Gōkí ǎbūrámā ri zìjì ūndī Múngú vé ni.

²⁴ ĩmi ndrekí drī ká, 'bā adri pìjì Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé tā múké 'bá ní 'oó rī sī, adri 'yéná ẹ̀'yīngará 'bávẹ́ rī sī ku.

²⁵ Rábā ri ūkú ọ̀wụ̀ rú ni, ẓirivé tā 'oó ri Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé pìjì, ǎ'diātāsīyā ẓiri ní 'bá ǎngū úmí 'bá rī pi ẹ̀'yī 'bāá ívé jó agá, ẓiri ní kọ̀pi pēé mụú lẹ̀tì túngú ni gé sī rī sī.

²⁶ Índrì dō 'bá rī agá 'dāáyo, 'bá 'dīri drā gí, ẹ̀'yīngará ri ngakí dō ẹ̀zìjì ni ku, ẹ̀'yīngará 'dīri drā gí.

Lē ĩmi ūtēkí ĩmī ádra ūtētē

3 Má ẹ̀drípìjì má ọ̀mvúpìjì, ĩmi ǎsámvú gé 'dígé, lē ku 'bá kárakará pi ní ẹ̀sì 'bāzú fízú ǎngū ímbázú, ǎ'diātāsīyā ĩmi nīkí rá 'yozú kíní 'bā ri 'bá ǎngū ímbá' bā nō' bée, † ímú 'bávẹ́ tā lí 'bá ẓrụkọ' bée vé rī ndé. ² 'Bā cére, 'bá 'okí tā ūnjí ni pi kárakará. 'Bá rī átá dō átángá ūnjí ǎlunāni kuyé, 'bá 'dīri 'bá pìjì ūnjīkānyā ākó ni, ẓiri ícọ̀ 'í rú' bā ūtē múké.

³ 'Bá ásúkí dō ngá aya rú ni pi hūsání rī pi tì gé, ẓiri sē kọ̀pi tā 'bá ní lē rī 'dụ nga rá, kọ̀pi 'bā jì mụzú múké vūrā 'bá ní lēzú mụzú rī gé. ⁴ ĩmi ndrekí drī kúlúmgbā ri ká, ẓiri ǎmbúgú ǎmbúgú, ūlí ǎ ri dō ẓiri vījì mụzú ní drāáāsīyā, 'bá kúlúmgbā rī újìpi rī kúlúmgbā ǎmbúgú ǎmbúgú 'dīri sō mụzú pẹ̀tì mādānā rizú kúlúmgbā sōzú rī sī. ⁵ ĩmi ndrekí drī ká, ádra ri mādānānā, 'bo ẓiri tā ambugu ambugu ni pi átá.

Ádra adri sū ǎcí kúlúlú mādānā rī tīni, ẓiri ǎngū ásé be ǎmbúgú ǎmbúgú rī zā ve cére. ⁶ Ádra sū ǎcí tīni. Ígélé 'bā rú' bā gá rī pi ǎsámvú gé, ẓiri ri ūnjīkānyā íjì nī, ẓiri 'bá rī vé adringará iza rá, ẓiri sē 'bá rī fi ve ǎcí agá, tā ūnjí ádra ní átá rī íbì 'fúú ǎcí vezú ǎní ūdū ākó rī s agásì.

†† Índrì ūnjí rī pi: Índrì ūnjí rī pi ǎndúrú mǎlāyikā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kọ̀pi nōkí tājimbí Múngú vé rī, Sātánā ri kọ̀pivé ǎmbúgú. Múngú ídró kọ̀pi 'bū gé 'dāásì vūgá nōó, kọ̀pi gōkí ufúú índrì ūnjí, kọ̀pi ri 'bá rī pi ní ẓāngā sē vū drígé nōgó. 'Í lā 'dangará 12:7-9.

††† ǎbūrámā: Múngú zì ǎbūrámā ri kīnī, ā ku ívé 'bá 'bẹ̀tì ǎsámvú gé rī pi, ā ku ívé ǎngū, ǎ 'de mụú ǎngū āzi ú' dī ni gé. ǎbūrámā ri ẹ̀'bìjì Yāhūdī rī pi vé rī, tīkí ẓiri ílì ẹ̀līfū ǎlu mūdūrūlū ǎrō (1,800) gé, ísú tīkí drī Yẹ̀sū ri kuyé. 'Í lā 'dóngará 12-25. ††† Ísákā: Ísákā ri mvá Múngú ní ẹ̀zìjì ǎbūrámā ní rī. 'Í lā 'dóngará 17-35. ††† 2:23 'Í dóngará 15:6 s ǎcí vezú ǎní ūdū ākó rī: Múngú ri úmvúlésì 'bá 'i ẹ̀'yī' bā ku rī pi 'dụ ú' bē ǎcí 'dīri agá. 'Í lā 'dangará 20:7-15.

† 2:8 Lẹ̀yítìkā 19:18 †† 2:11 Wūngará 20:14; Dětōrōnómē 5:18
‡ 2:11 Wūngará 20:13; Dětōrōnómē 5:17

⁷ Ānyāpá rī pi ārevú céré, āríná rī pi, ngá éci'ba bēdrī sī rī pi, āzini ngá adri'ba yīí agá rī pi, ī ícò kòpi íwí adri málímáli, ī ícò kòpi ütē rá, 'ba ri kòpi íwí nī, īri kòpi ütē nī. ⁸ 'Bo 'ba āzi ícò ádra ri ütēē bā ku. Ádra āndē tā ūnjí 'ongará sī ku, tā ūnjí ádra ní ríí átá rī adri sū kícú ī ní rizú 'ba ú'djúzú rī tīnjí.

⁹ Ádra ri, 'bā ri 'bávé Úpí 'bá Étépí ri íngú āní, ádra ri, 'bā kpá ri 'bá Múngú ní gbíí sū 'í tīnjí rī pi tri āní. ¹⁰ Tī ālu ālu 'dīri sī, 'bā ri Múngú ri íngú āní, 'bā kpá ri 'bá rī pi tri āní. Má édrípíjī má ómvúpíjī, lē 'bā 'okí tā 'dīri tīnjí ku. ¹¹ Yīí ule rī pi yīí é'yí rú rī be, kòpi nyo ícò ī úmú ídī fīfū vūrā ālu gé sī rá? ¹² Má édrípíjī má ómvúpíjī, pētī ī ní zīj fīfī rī, īri nyo ícò 'i újā 'a olívē rú rá? Dòku pētī vīnyò vé rī, īri nyo ícò 'i újā 'a fīfī rú rá? Yīí é'yí rú rī, īri nyo ícò 'i újā ícá yīí ule rú rá?

Úmí tā nīzú rī íbí íngá Múngú vúgá

¹³ 'Bá īmi āsámvú gé 'dīgé úmí be, āzini tā nīngará be rī ā'di 'i? Lē 'bá 'dīri ā 'o tā pījī, ā lū rí 'yozú kínī, īri úmí be, āzini nī tā rá, lē ā 'o tā mūzú éśí be mādā, úmí tā nīngará vé ní sī. ¹⁴ 'Bo mī éśí dra dō dra dra, 'í lē dō 'bá ku, āzini mī dō īndrá rú, lē mī ri mī íngú āní ku, dōku mī ri ūnjō úlī 'yozú kínī, mī ri tā áda 'o 'dīni ku. ¹⁵ Úmí tā 'ozú 'dīni 'dīri, íbí íngá 'bū gélésī kuyé, īri ūmí nyòókú nōri vé ní, Índrī Múngú vé rī sē úmí 'dīri nī kuyé, īri úmí ādróko vé ní. ¹⁶ 'Bá rī dō ri éśí 'bā 'bá āzi vé ngá drīgé, īri dō ri 'i íngú 'bā āmbúgú rú, īri tā īzāngā sēepi ní íjī, īri tā 'o mūzú bādā rú, éśí ūká ūká sī. ¹⁷ 'Bo tā nīngará íngápi 'bū gélésīla rī, īri sē 'bá rī adri uletere, 'bá rī tākíri lēlē, 'bá rī éśí 'bā 'bá rī pi ē īzā kozú, 'bá rī 'bá ambugu rī pi īnjīnjī, 'bá rī adri éśí be múké, 'bá rī tā múké 'o, 'bá rī 'bá rī pi ē īzā ko trōtrō, āzini īri sē 'bá rī tā áda 'o. ¹⁸ 'Bá ri'ba tākíri íjī'ba 'bá rī pi āsámvú gé rī pi, kòpi ri tā pījī íjī 'bá rī pi āsámvú gé.

Lē īmi īnjīkí Múngú ri īnjīnjī

4 Ngá sēepi īmi ní rizú āgátá gāzú, āzini īmi ní rizú ūmbā fuzú īmi āsámvú gé sī rī ā'di? Tā ūnjí īmi ní ríí ūsūyí īmí éśí agá rī, īri ri ūmbā fū īmí éśí agá nī. ² Īmi lēkí kōdō ngá, 'bo īmi ísúkí ngá rī kuyé. Īmi ri 'bá ú'djī, īmi ísúkí rí ngá āní, 'bo īmi ísúkí ngá īmi ní lēé rī kuyé. Īmi ri āwā, āzini īmi ri ūmbā fū, 'bo īmi ísúkí ngá īmi ní lēé rī kuyé, ā'diātāsīyā īmi zíkí ngá īmi lēé rī Múngú vúgá kuyé. ³ Īmi kádō ríí ngá zīj Múngú vúgá, Múngú sē īmi ní ngá rī ku, ā'diātāsīyā īmi zíkí ngá rī lētī be pījī kuyé, īmi lēkí ngá rī pi ísú rizú āyīkō 'bāzú.

⁴ Īmi 'bá Múngú ri gā'ba sī 'dī'bée, īmi nīkí áma kuyé 'yozú kínī, īmi lēkí dō tā nyòókú nōri vé rī áyu, īmi arí'-ba Múngú vé ní? 'Bá tā nyòókú nōri vé rī lēepi rī, īri ārī'ba Múngú vé ní. ⁵ Tā Búkū Múngú vé rī ní 'yoó, "Múngú ri índrī 'í ní sēé fíí 'bá éśí agá rī ā tā mba ni 'dīri" fī drī īmi drīgé kuyé? ⁶ 'Bo Múngú ri ívé éśí múké rī sē mūzú īmi ní dījī dījī. Sēzú Búkū Múngú vé rī ní 'yozú kínī,

"Múngú gā 'bá ī íngú'ba íngúngū rī pi sī,
'bo īri éśí múké 'bā 'bá tā bē mādā rī pi ní." †

† 4:6 Nāpí 3:34

⁷ Lē īmi īnjīkí Múngú ri īnjīnjī. Lē īmi gākí tā ādróko vé rī sī, īri sē ādróko ri nga ápa īmí rú'ba gá sī rá. ⁸ Lē īmi ítrúkí īmi īnyíná Múngú vúgá, īri kpá 'i ítrú īnyíná īmi vúgá. Īmi 'bá ūnjīkānyā be 'dī'bée, lē īmi ūjīkí īmivé ūnjīkānyā rá. Īmi 'bá yīkí be īrī 'dī'bée, lē īmi ūjīkí īmí éśí. ⁹ Lē īmi adríkí īzāngā sī, īmi ngokí ngongo, īzāngā ā nō īmí éśí. Īmi kukí āgúngará āní, īmi 'dókí áá ngoó, lē īmivé āyīkō ā újā 'i īzāngā rú. ¹⁰ Lē īmi 'bākí īmi adrii tā be mādā Úpí ēndrētī gé, īri ímú īmi íngú rá.

Ā 'yokí 'bá āzi vé tā ūnjí ku

¹¹ Má édrípíjī má ómvúpíjī, lē īmi rikí īmi ógúpíjī ā rú izaá ku. 'Bá ríipi átápi ógúpí ní ūnjí, dōku ógúpí vé tā 'yoópi ūnjí rī, īri ri tājmbí Múngú vé rī ide. Īmi idekí dō tājmbí Múngú vé rī, īmi 'dukí tājmbí rī vé tā ngaá kuyé, īmi ri tā lī, īmi kínī, tājmbí rī ūnjí. ¹² Múngú ri 'yéngá ri tājmbí sē nī, āzini īri kpá ri tā lī nī. Īri ūkpō be 'bá rī pazú, āzini 'bá rī 'djú drāzú. 'Bo mī ā'di 'i mī ógúpí vé tā líjipi?

Lē mī íngú mī ú'djú drū rī vé tā sī ku

¹³ Īmi yíkí drī ká, īmi ri'ba 'yo'ba, "Āndrū, dōku drū 'bá mū adri ílī ālu kūrú 'dāri agá, 'bā ngá ūjī, 'bā mūfēngā ísú āní ambamba 'dī'bée!" ¹⁴ Īmi ícò tā 'i ngaápi īmí rú'ba gá ú'djú drū rī gé rī nī áma íngóni? Īmi adríkí sū sāsālī 'deepi sā be mādā, īri gō áfí 'dīísí rá rī tīnjí. ¹⁵ Lē īmi 'yokí 'dīni, "Múngú lē dō rá, 'bā ícò adri ídri rú rá, 'bā ícò tā nōri 'o rá, dōku 'bā ícò tā 'dāri 'o rá." ¹⁶ 'Bo īmi ri īmi íngú tā īmi ní lēé 'oó rī sī. Tā īmi ní rizú īmi íngúzú 'dīri ūnjí. ¹⁷ 'Bá rī nī dō tā múké 'í ní kōdō lēé 'oó rī rá, 'bo 'o dō tā rī kuyé, īri ūnjīkānyā.

Lē 'bá ā'bú be rī pi ā ndrekí múké

5 Īmi 'bá ā'bú be rī pi, lē īmi ngokí, āzini īmi gakí lūyúlú tā ūkpó ūkpó úmvúlésí ímú'ba īmi ísú'ba drī-drī 'dī rī pi sī. ² Īmivé ā'bú pi ímú ábá īmi drīgé sī rá, āzini íjīrīkó ri ímú īmivé bōngó ūnyī be 'dī'bée mbe ícá ku írīkó rú. ³ Īmivé dábū, āzini aya ógúpí'ba ógúógū rī pi údríkí ícá ūnjí gí. Īmivé ā'bú 'dī'bée ímú īmi zā ve sū ācī ní ngá zāá veé rī tīnjí. Ā'bú īmi ní traá kuú kárakarā 'dī'bée, īmivé ā'bú 'dī'bée ímú tā lī īmi drīgé ú'djú ūdū vé rī gé. ⁴ Īmi ndrekí drī ká! 'Bá īmi ní 'bāā ēzī ngaá īmivé ómvú agá rī pi, īmi gākí kòpivé āndēma ēzī ngazú rī ūfēgá sī, kòpivé āndēma īmi ní gāā ūfēgá sī 'dī'bée ri ngo īmí rú'ba gá. Úpí Ūkpō 'Dípa yī 'bá ānyāngā íkūnā'ba rī pi vé ngongará gí. ⁵ Īmi ní adringará gá vū drīgé nōgó, īmi rikí āyīkō 'bāā, āzini īmi rikí īmí 'a ā tā ūsūyí áyu. Nóni īmí rú'ba usekí kuú mgbúmgbú sū tījī ní lēé mūyí úlījī rī pi tīnjí. ⁶ Īmi líkí 'bá tā ākó rī pi vé tā ūnjí, āzini īmi ú'djíkí kòpi ūdrāá rá, kòpi újákí īmi ní tā āzi ūnjí ni kuyé.

Īzāngā agá lē īmi adríkí éśí be mādā

⁷ Má édrípíjī má ómvúpíjī, lē īmi adríkí éśí be mādā cīmgbá Úpí ní ícángará gá. Īmi ndrekí drī ká, 'bá ómvú 'āápi rī, īri éśí 'bā mādā rizú yīígō 'dījīpī ēzēzū sī ānyāngā ní kazú rī ütēzú. ⁸ Lē kpá īmi adríkí éśí be mādā, īmi

tukí pá ùkpó ùkpó, ǎ'diātāsīyǎ lókí Úpí ní ǐgōzú rǐ ícá ǐnyíná gí. ⁹ Má ẹdrípíjǐ má ọmvúpíjǐ, lě ǐmi unukí ǐmi ọgúpíjǐ rú'ba gá ku, ǎ líkí rí tǎ ǐmi drǐgέ ku. 'Bá tǎ líjǐpi rǐ tu pá kuú kẹẹtǐlẹ gá 'dǐ!

¹⁰ Má ẹdrípíjǐ má ọmvúpíjǐ, lě ǐmi ùbǐkí nẹbǐ átá'ba Úpí ǎ rú sǐ rǐ pi ǎ pámvú, kọpi kǎ rí ǐzǎngǎ nyaá, kọpi nyakí ǐzǎngǎ rǐ mụzú ẹsǐ be mǎdǎ. ¹¹ Sǔ ǐmi ní nǐ rǎ rǐ tǐni, 'bá ǐzǎngǎ nya'ba ẹsǐ be mǎdǎ rǐ pi, 'bǎ kọpi ǎ rú ǐngú kọpi ní ǐzǎngǎ rǐ nyaá ẹsǐ be mǎdǎ rǐ sǐ. ǐmi yíkí ǐzǎngǎ Ẹyóbù ní nyaá rǐ rǎ. Ọdǔ ni gé, Úpí ko ǐri ẹ ǐzǎ rǎ. Úpí 'o tǎ 'dǐri 'dǐni, ǎ'diātāsīyǎ ǐri Múngú ríipi 'bá rǐ pi ẹ ǐzǎ koópi ǐzǎngǎ agá ni, ẹsǐ ni múké.

¹² Má ẹdrípíjǐ má ọmvúpíjǐ, tǎ agaápi rǎ rǐ, lě ǐmi ẹ ẹdǐkí 'bǔ ǎ rú, dọku vǔ ǎ rú, dọku ngá ǎzi ǎ rú ùyǒ sǒzú ǎní ku. Tǎ rǐ dǒ ẹ, ǐmi 'yokí ẹ, tǎ rǐ dǒ kuyé, ǐmi 'yokí kuyé, ǎ líkí rí tǎ ǎní ǐmi drǐgέ ku.

Múngú vé zǐngǎrá ẹ'yǐngǎrá sǐ rǐ

¹³ Tǎ ùkpó ùkpó ǐsú dǒ mi nǐ, lě mǐ zǐ Múngú ri. ǎyǐkǒ fi dǒ mí ẹsǐ agá, lě mǐ ngo úngó Múngú ri ǐngúzú.

¹⁴ Drǎ rụ dǒ mi nǐ, lě mǐ zǐ 'bá ambugu kǎnísǎ † vé rǐ pi

ímú mí ní Múngú ri zǐjǐ. 'Í zǐ kọpi, kọpi ẹ ímúkí rí ùdu bẹe mǐ rú'ba gá Úpí ǎ rú sǐ. ¹⁵ 'Bá ẹ'yǐngǎrá be rǐ pi zǐkí dǒ Múngú ri 'bá drǎ be rǐ ní, drǎ rǐ ícǒ dẹ rú'ba ni gé sǐ rǎ, Úpí ri ǐri inga ọrụ rǎ. 'O dǒ tǎ ùnjǐ, Múngú ri ǐri trǔ ǐrivé ùnjǐkǎnyǎ agásǐ rǎ. ¹⁶ Lě ǐmi ùlǔkí ǐmivé ùnjǐkǎnyǎ, ọgúpí ǎ ùlǔ ívé rǐ ọgúpí ní, ọgúpí ǎ zǐ Múngú ri ọgúpí ní, ǐmi ǎ adrikí rí ule. 'Bá tǎ be pǐrǐ rǐ zǐ dǒ Múngú ri, ǐrivé zǐngǎrá ùkpǒ be, ǐri 'bá rǐ ẹ ǐzǎ ko rǎ.

¹⁷ Ẹlǐyǎ †† ri 'bá sǔ 'bá tǐni, zǐ Múngú ri ẹsǐ be céré kǐnǐ, yǐjǐgǒ ǎ 'dǐ ku, ǐlí na ẹlǐ sǐ, yǐjǐgǒ 'dǐ kuyé. ¹⁸ Ẹlǐyǎ gǒ Múngú rǐ zǐjǐ dǐjǐ, yǐjǐgǒ gǒ 'dǐjǐ rǎ, ǎnyǎngǎ ka nyǒkú drǐgέ nǒgǒ rǎ. ¹⁹ Má ẹdrípíjǐ má ọmvúpíjǐ, 'bá rǐ ku dǒ tǎ áda rǐ ǎ 'ongǎrá gí, lě 'bá ǎzi ǎ lǔ ǐri ní, ǎ gǒ tǎ áda rǐ 'oó áyu. ²⁰ 'Bá rǐ újǎ dǒ 'bá ùnjǐkǎnyǎ 'oópi rǐ ǐfúú ívé ùnjǐkǎnyǎ agásǐ ǎmvé gí, pa 'bá 'dǐri drǎ agásǐ gí, trǔkí ǐri ívé ùnjǐkǎnyǎ kǎrákǎrá 'dǐ'bée agásǐ gí.

† Kǎnísǎ: Kǎnísǎ ri 'bá Yẹsǔ Kúrísítǒ ri ẹ'yǐ'ba gí rǐ pi. †† Ẹlǐyǎ: Ẹlǐyǎ ri nẹbǐ, Múngú 'dǔ ǐri mụzú 'bǔ gé ǐdri rú, drǎ kuyé. Tǐkí ǐri ǎkǔdẹ ǐlí rǐ ca mǔdǔrǔlǔ úrǒmǐ (900), ǐsú ǎkǔdẹ tǐkí drǐ Yẹsǔ ri kuyé. 'Í lǎ 1 'Bǎgú 17-21; 2 'Bǎgú 1-3.

1 Pétēró

Tā bükü rĩ vé rĩ ã ülüngará

Pétēró sī kōkōbī 'dĩri sēē Kūrīsītīyānī adri'ba āngū Tákĩ agá rĩ pi ní. Sī kōkōbī 'dĩri sēē kōpi ímbázú ĩ ní rií kōpi ȳcūy kōpivé ȳ'yīngará ã tā sī rĩ sī. Lũ kōpi ní kīnī, Yēsū Kúrísítō nya ĩzāngā, 'okĩ kpá ĩri ũnjĩ, kúru lē Kūrīsītīyānī rĩ pi ã 'bākĩ ȳsĩ nĩzú kīnī, kōpi ímú ĩzāngā nya rá. Ímbá kōpi kīnī, ĩzāngā kōpi ní nyaá 'dĩri agá, kōpi tukĩ dō pá títĩ ĩvé ȳ'yīngará agá, Múngú ri kōpi ã'yī adri anji ívé ni, úmvúlésĩ ĩri kōpi ũfē rá. Pétēró kīnī, lē Kūrīsītīyānī rĩ pi ã áwíkĩ adrii 'bá Múngú vé ni.

1 Ma Pétēró 'i, Yēsū Kúrísítō vé 'bá áyúāyū rĩ. Á sī kōkōbī nōri sēē 'bá Múngú vé ĩ ní íré kpélékpélé adri'ba jākā rú āngū Pónītō vé rĩ agá, Gālātíyā agá, Kāpādōkiyā agá, Ȳzīyā agá, āzini Bītūniyā agá rĩ pi ní. ² Múngú 'bá Ȳtēpi ũsū ĩmivé tā 'í ȳsĩ agá ĩnógósĩ, ũpē ĩmi ní. Īrivé Īndrĩ Uleterere rĩ újā ĩmi ícā uleterere. Īmi ní ĩrivé tā 'dudú ngaá rá rĩ sī, ārí Yēsū Kúrísítō vé rĩ ũjĩ ĩmi gĩ. Ȳsĩ múké Múngú vé rĩ, āzini tākĩri ĩrivé rĩ ã adri ĩmi be mužú nyonyo.

Ōwō'dīfō sēngará

³ 'Bá íngúkĩ 'bávē Úpĩ Yēsū Kúrísítō vé Ȳtēpi Múngú ri. Īrivé ȳsĩ ní adrii ĩdrĩkĩdri 'bá ní rĩ sī, lē 'bā 'bākĩ ȳsĩ ídri ú'dĩ ĩri ní sēē 'bá ní rĩ drĩgē, ã'diātāsīyā Múngú ní Yēsū Kúrísítō ri ingaá gōó ídri rú drāngará gálésīla rĩ vé tā sī. ⁴ Múngú 'bā ĩmi ní ngá múké kuú 'bū gé 'dāá'dā, ngá rĩ ícō ábā ku, ícō ú'bĩ ku. ⁵ Ngá múké 'dĩri 'bākĩ kuú ĩmi tēē, ã'diātāsīyā ĩmi ní Yēsū Kúrísítō ri ȳ'yī gĩ rĩ sī. 'Bá Yēsū ri ȳ'yī'ba gĩ rĩ pi, ũkpō Múngú vé rĩ kōpi ũtē ca címgbā ĩ ní ímúzá pangará rĩ vé tā 'dazú ũ'dú ũdú vé rĩ gé rĩ gé. ⁶ Nóni tā kárakarā ni pi ã rikĩ dō ĩmi ũ'bĩ rií ĩzāngā nyaá 'dĩni drāāāsīyā, ĩmi ímú āyīkō ísú drĩdrĩ 'dīlē rá pangará rĩ ã tā sī. ⁷ Īzāngā ĩmi ní rií nyaá 'dī'bēē, ĩ ri ĩmivé ȳ'yīngará ũ'bĩ, nĩzú ámázú ĩmi dō pá tu títĩ ĩmivé ȳ'yīngará agá rá. Ī ri ĩmi ũ'bĩ sū ĩ ní dábū ũ'bĩ zāá ácí sī rĩ tĩnĩ. ĩmivé ȳ'yīngará ndē dábū ábāpi ĩndĩ 'dĩri rá. Ȳ'yīngará ri sē ĩmi adri ũkpō ũkpō ĩzāngā ĩmi ní rií nyaá rĩ agá, Múngú ri sē ĩmú ĩmi íngúngū, āzini ĩmi ímú dī pōwūpōwū ũ'dú Yēsū Kúrísítō ní ícázú rĩ gé. ⁸ ĩmi ndrekĩ dō ĩri kuyé drāāāsīyā, ĩmi lēkĩ ĩri rá, āzini ĩmi ȳ'yīkĩ ĩri rá, ĩmi ri ĩri íngú āyīkō be āmbúgú, āyīkō 'dĩri ícókĩ tā ni 'yoó bā ku. ⁹ ĩmi ní ĩri ȳ'yī gĩ rĩ sī, ĩmi pangará ísú rá.

¹⁰ Pangará 'dĩri, nēbĩ rĩ pi ũlúkĩ ȳtū tā ni kīnī, Múngú ri ímú ȳsĩ múké 'bā ĩmi pazú, kōpi 'bākĩ ȳsĩ rizú pangará 'dĩri vé tā nĩzú ámázú. ¹¹ Īndrĩ Kúrísítō vé rĩ ũlū nēbĩ rĩ pi ní kīnī, Kúrísítō ri úmvúlésĩ ímú ĩzāngā

nya, vūdrĩ ni gé, ĩri dī ȳgú pōwūpōwū, sē kōpi ní rizú sā, āzini létĩ tā 'dĩri ní ímúzá 'i ngazú rĩ ndázú ānĩ. ¹² 'I-dakĩ tā 'dĩri nēbĩ rĩ pi ní kīnī, kōpi ri ȳzĩ rĩ nga ĩ ní ũgōgōlé rú kuyé, kōpi ri nga ĩmi ní. Tā kōpi ní ũlúú ĩmi ní rĩ, kōpi ũlúkĩ Īndrĩ Uleterere ĩ ní ĩpēē 'bū gélésĩ rĩ vé ũkpō sī, mālāyíkā rĩ pi 'bākĩ kpá ȳsĩ rizú tā 'dĩri nĩzú ámázú.

Lē ĩmi adrikĩ uleterere

¹³ Lē ĩmi útúkĩ ĩmivé yīkĩ tā 'ozú rĩ ã adri pĩrĩ. Lē ĩmi 'bākĩ ȳsĩ rizú ȳsĩ múké Múngú ní ímú 'bāá ĩmi ní lókĩ ĩri ní ímúzá Yēsū Kúrísítō ri 'dazú rĩ gé 'dāri ũtēzú. ¹⁴ Lē ĩmi adrikĩ sū anji Múngú vé tĩ yī'ba yiyĩ rĩ pi tĩnĩ, lē ĩmi újākĩ ĩmi gōó ũnjīkānyā ȳtū ĩmi ní 'oó ȳnjākō sī 'dā'bēē agá dīĩ ku. ¹⁵ 'Bo Múngú ĩmi zĩpĩ rĩ, ĩri uleterere, lē ĩmi adrikĩ kpá uleterere tā cérē ĩmi ní rií 'oó rĩ agá, ¹⁶ ã'diātāsīyā sīkĩ kīnī, "Lē ĩmi adrikĩ uleterere, ã'diātāsīyā ma uleterere." †

¹⁷ ĩmi ri Múngú 'bá rĩ pi vé tā lípĩ pĩrĩ rĩ zĩ ĩmi Ȳtēpi, lē ĩmi ĩnjīkĩ ĩri ĩnjīnjĩ ĩmi ní drĩ adrizú jākā rú vū drĩgē nōgō rĩ gé. ¹⁸ ĩmi nīkĩ rá 'yozú kīnī, Múngú je ĩmĩ drĩ ĩfūzú létĩ ũnjĩ ĩmi ȳ'bĩpĩ ní 'oó rĩ agásĩ ngá ábā'ba ábābā sū dábū tĩnĩ ni sī kuyé, dōku aya ȳgúpi ȳgūȳgū ni sī kuyé, ¹⁹ je ĩmĩ drĩ ārí tā be agaápi rá Kúrísítō adriipi kābīlō mvá †† uleterere ũnjīkānyā ākō rĩ vé rĩ sī.

²⁰ Múngú ĩpē Kúrísítō ri kú ĩnógósĩ ísú ākūdē gbikĩ drĩ vū ri kuyé, 'bo 'i-dakĩ ĩri ũ'dú ũdú vé nō'bēē gé ĩmivé tā sī. ²¹ Kúrísítō ã tā sī, ĩmi ȳ'yīkĩ Múngú Kúrísítō ri ingaápi drāngará gálésĩ, Kúrísítō ri íngúpi rĩ gĩ. Kúru ĩmi ȳ'yīkĩ Múngú ri rá, āzini ĩmi 'bākĩ ȳsĩ Múngú drĩgē rá.

²² ĩmi ní ũ'dúkō áda rĩ ȳ'yī gĩ rĩ sī, ũjīkĩ ĩmi uleterere gĩ. Kúru lē ĩmi lēkĩ ĩmi lēlē ĩmi āsāmvú gé sī ĩmi ȳdrĩpĩ be, ĩmi ȳmvūpĩ be ȳsĩ be cérē. ²³ ã'diātāsīyā tĩkĩ nóni ĩmi

† 1:16 Lēvītīkā 11:44-45; 19:2; 20:7†† Kābīlō mvá: Múngú sē tāĩmbĩ Mósē ní kīnī, 'bá rĩ pi ã zākĩ kābīlō Múngú ní rōbōŋō rú, ã trūkĩ rĩ kōpi ĩvé ũnjīkānyā agásĩ rá. Sē ĩ ní Yēsū ri zizú Kābīlō Mvā Múngú vé ni ānĩ, ã'diātāsīyā Múngú ĩpē ĩri ímú drāá 'bávē ũnjīkānyā ũjĩ. † Īlā Wūngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; Yūwānī 1:29-35; 1 Kōrīnītō 5:7.

ú'dí rú gí, ĩmivé tįngará 'dĩri adri 'yozú kınĩ rú'ba ĩmaápi ĩma ĩma nōri vé ni kuyé, ĩri rú'ba drāápi ku ni, ú'dúkó Múngú ní átá adriipi mužú nyonyo 'dĩri sē kōpi tįj ícá ú'dí rú nĩ. ²⁴ Sũ nēbĩ rĩ ní 'yoó rĩ tįjĩ kınĩ, "Bá rĩ pi adrikí sũ ásé tįjĩ, kōpi drā mbēlēná, kōpivé ũnyĩ ri ábá mbēlēná sũ peťi ásé agá rĩ pi vé fũ ní ábá rĩ tįjĩ, ásé ē bí ri ũnyú rá, fũ ni ri kpá lũ 'dĩisĩ rá. ²⁵ 'Bo ú'dúkó Úpí vé rĩ áwí adri mužú nyonyo." † Ú'dúkó 'dĩri, ĩri ú'dúkó múké Múngú vé ĩ ní ũlũ ũmi ní rĩ.

2 Kúru lē ĩmi kukí tã 'dĩ'béé rá, éśj ũjĩ 'bāngará 'bá āzi drįgégé, ũnjō, mį ũ'bāngará, éśj ũjĩ 'bāngará 'bá āzi vé ngá sĩ, āzini átángá átá 'bá āzi ā rú izazú rĩ, lē ĩmi kukí rá. ² Lē ĩmi adrikí sũ anji ũdénjá ri'béé bā ndru'ba rĩ pi tįjĩ. Lē ĩmi mvukí lé Índrí Uleteré rĩ ní sēé ĩmi ní rĩ, ĩmi mbakí rí ānĩ ũkpō be, ĩmi ĩsúkí rí pangará ānĩ. ³ Nóni ĩmi nĩkí áamá gí 'yozú kınĩ, Úpí ri múké.

Írā adriipi ídri rú rĩ, āzini 'bá Múngú ní ũpēé rĩ pi

⁴ ĩmi ímúkí Írā adriipi ídri rú †† 'bá rĩ pi ní gāá sĩ, Múngú ní ĩpēé, ĩri ní tã ni 'duj 'bāá āmbúgú rĩ vúgá. ⁵ ĩmi adrikí kpá sũ írā adri'ba ídri rú Índrí Uleteré rĩ ní rizú jó Múngú vé rĩ sızú ānĩ rĩ tįjĩ, ĩmi atala uleteré ri'ba rōbōņō Múngú ní ā'yĩ rá rĩ sē'ba Múngú ní Yésũ Kúrísitō ā rú sĩ ni pi. ⁶ Tã ĩ ní sĩ búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kınĩ, "ĩmi ndrekí drĩ ká, á 'bā írā kú Siónā † agá, má ĩpē írā rĩ 'bāá tã be āmbúgú. 'Bá ĩri ē'yĩpi rá rĩ, ícá drįnjá ĩsú ku." †† ⁷ ĩmi írā rĩ ē'yĩ'béé rá rĩ pi, ĩmi vúgá 'dālē írā rĩ vé tã āmbúgú. 'Bo 'bá írā rĩ gā'ba sĩ rĩ pi vúgá 'dāá, "Írā ándúru 'bá jó sį'ba rĩ pi ní gāá sĩ rĩ, újá nóni 'i ícá írā sēēpi jó rĩ ní pá tuzú ānĩ ũkpō ũkpō ni." †† ⁸ "Á 'bā írā, 'bá rĩ pi ri ĩ ũsĩ rú'ba ni gé, írā rĩ sē kōpi ri u'de vūgá." ††

Kōpi ri ĩ ũsĩ rú'ba ni gé, ā'diātāsīyā kōpi lēkí tã Múngú vé rĩ yįjĩ ku, tã ĩ ní ũtįjĩ rĩ nga 'i kōpi ā rú'ba gá rá.

⁹ 'Bo ĩmi adrikí 'dĩni kuyé, Múngú ũpē ĩmi nĩ. ĩmi atala 'bāgú rĩ pi vé ni, sũrų uleteré ni, 'bá Múngú vé ni pi. Múngú zį ĩmi ĩfũ ũnjá agá 'dāásĩ ímú adrii ũtųnjá dįpi uleteré rĩ agá, ĩmi ũlũkí rí tã múké Múngú ní 'oó ĩmi ní rĩ pi 'bá rĩ pi ní. ¹⁰ Ándúru ĩmi adrikí 'bá Múngú vé ni kuyé, 'bo nóni ĩmi 'bá Múngú vé ni. Ándúru Múngú 'bá éśj ĩdrikídri ĩmi drįgégé kuyé, 'bo nóni 'bā éśj ĩdrikídri ĩmi drįgégé gí.

¹¹ ĩmi mávé ũndĩ má ní lēlé rĩ pi, ĩmi jākā, āzini ĩmi rámbá rú nyōkų drįgégé nōgó, á má ĩmi drį ĩrĩ sĩ, tã ũnjĩ riipi ũmbā fųpi ĩmĩ éśj agá 'dĩri, lē ĩmi kukí ānĩ. ¹² Lē ĩmivé tã ā adri múké 'bá pāgánō rú rĩ pi āsámvú gé, kōpi kádō ũnjō ũlĩ ĩmi drįgégé 'yozú kınĩ ĩmi ri tã ũnjĩ 'o, kōpi ā ndrekí rí tã múké ĩmi ní 'oó rĩ, kōpi ē íngúkí rí Múngú ri ú'dú ĩri ní ímúzu 'bá vúgá nōlé rĩ gé.

† 1:25 Ísáyā 40:6-8 †† Írā adriipi ídri rú: Írā adriipi ídri rú rĩ Yésũ 'i. † Siónā: Siónā ri ĩ kpá zį Yērųsālēmā. †† 2:6 Ísáyā 28:16 †† 2:7 Sāwųmā 118:22 †† 2:8 Ísáyā 8:14

Lē ē ĩnjĩkí 'bá drįkoma rú rĩ pi ĩnjĩnjĩ

¹³ Úpí lē ĩmi ĩnjĩkí 'bá ĩ ní ũ'bāá ĩmĩ drįlē gá rĩ pi ārēvú céré ĩnjĩnjĩ. Lē ĩmi ĩnjĩkí 'bāgú rĩ pi ĩnjĩnjĩ, ā'diātāsīyā kōpi 'bá ambugu 'bá rĩ pi drįgégé céré. ¹⁴ Āzini lē ĩmi ĩnjĩkí gāvānā rĩ pi ĩnjĩnjĩ, ā'diātāsīyā ũpēkí kōpi rií 'bá tã 'o'ba ũnjĩ rĩ pi ĩrįnāá, āzini rií 'bá tã 'o'ba múké rĩ pi íngú. ¹⁵ Múngú lē ĩmi 'okí tã piři, 'bá adri'ba azakaza rú tã nĩ'ba ku rĩ pi ā 'yokí rí tã āzi ĩmi ní ku. ¹⁶ ĩmi ĩsúkí drįwālā gí, 'bo drįwālā ĩmi ní ĩsú 'dĩri, lē ĩmi 'okí tã ũnjĩ ānĩ ku. Lē ĩmi adrikí ātĩ'ba Múngú vé ni. ¹⁷ Lē ĩmi ĩnjĩkí 'bá rĩ pi céré ĩnjĩnjĩ, ĩmi lēkí ĩmi ōgųpiři Yésũ ri ē'yĩ'ba gí rĩ pi lēlé. ĩmi rukí Múngú ri, āzini ĩmi ĩnjĩkí 'bāgú rĩ pi ĩnjĩnjĩ.

¹⁸ ĩmi 'bá adri'ba túgērĩ rú 'dĩ'béé, lē ĩmi ĩnjĩkí ĩmivé 'bá ĩmi ní rií ējį ngaá kōpi ā pálé gá rĩ pi ĩnjĩnjĩ. Adri 'y-ozú kınĩ, ĩmi 'yénjā 'bá tã be múké rĩ pi ĩnjĩ áyu 'dĩni ku, lē ĩmi ĩnjĩkí 'bá éśj be ũká ũká rĩ pi ĩndĩ. ¹⁹ 'Bá rĩ 'o dō mi ũnjĩ drāāāsīyā, Múngú ri mí ní tākiri sē rá, ā'diātāsīyā mi 'bá Múngú vé ni. ²⁰ Ūgbākí dō ĩmi tã ũnjĩ ĩmi ní 'oó rĩ sĩ, ĩmi takí dō tã ni mādā, ngá múké ĩmi ní ĩsú ānĩ gé 'dřgégé rĩ ā'di? 'Bo ĩmi nyakí dō ĩzāngā tã múké ĩmi ní 'oó rĩ sĩ, ĩmi takí dō ta ni mādā, Múngú ri adri ĩmi sĩ āyĩkō sĩ. ²¹ Múngú ní ĩmi zįjĩ ímú Kúrísitō ā pámvú ũbĩ rĩ sĩ, ĩmi ímú ĩzāngā nya sũ Kúrísitō ní nyaá ĩmi tã sĩ rĩ tįjĩ, ĩri ĩmi ní ũ'bįtā rú, ĩmi ũbĩkí rĩ rĩ ā pámvú ānĩ.

²² "O ũnjĩkānyā āluńani kuyé, ũ'bā 'bá āzi ē mį kuyé." ††

²³ 'Bá rĩ pi kã ĩri u'daá, u'da kōpi kuyé. Kã rií ĩzāngā rĩ nyaá, éřj 'i ōjōgō sĩ āluńani kuyé. ĩzāngā ĩri ní nyaá rĩ agá, 'bā ívé éśj céré Múngú tã lįpi piři rĩ drįgégé.

²⁴ Kúrísitō 'du 'bávé ũnjĩkānyā mužú 'i rú'ba gá peťi alambaku sįgégé gí, 'bā kukí rí ũnjĩkānyā, 'bā adrikí rí ídri rú, 'bā 'okí rí tã piři áyu. ĩzāngā ĩri ní nyaá rĩ sē ídrikí ĩmi gí. ²⁵ Ándúru ĩmi adrikí sũ kábĩlō āvĩ'ba gí, ri'ba ányá'ba mu'ba bādāru rĩ pi tįjĩ, 'bo nóni ĩmi ímvíkí ĩgōō 'bá riipi ĩmi úcépi, āzini ĩmivé ídri ā tã mbaápi rĩ vúgá gí.

Ūkú rĩ pi vé adringará ĩvé āgō rĩ pi be rĩ

3 Ūkú rĩ pi, lē ĩmi ĩnjĩkí ĩmivé āgō rĩ pi ĩnjĩnjĩ, ĩmi 'dukí tã kōpi ní lũú ĩmi ní rĩ ngaánga. Āgō rĩ pi ē'yĩkí dō ú'dúkó múké rĩ kuyé, ũkú rĩ pi vé tã 'oó múké rĩ sĩ, ũkú rĩ pi ā ũlũkí dō ú'dúkó múké rĩ ĩvé āgō rĩ pi ní kuyé drāāāsīyā, āgō rĩ pi ú'dúkó múké rĩ ē'yĩ rá. ² Āgō rĩ pi ndrekí dō ũkú rĩ pi ri tã 'o múké, kōpi kúru 'de Kúrísitō ā pámvú ũbĩ. ³ Lē ku ĩmi ní rizú éśj 'bāzú céré ũnyĩ rú'ba nōri vé rĩ ā tã ũsųzú áyu, āzini rizú drį'bí tizú ũ'dũ be túngú túngú, dōku gālágála dábũ rú ni pi ũ'yizú ĩmi bí gé sĩ, āzini bōngó ājē be āmbúgú ni pi úsúzu. ⁴ Múké ni, lē ĩmivé ũnyĩ ā adri ĩmĩ éśj agálésĩla. ũnyĩ 'dĩri ā adri rí mužú nyonyo, ĩmivé éśj ā adri rí kırı, āzini tã be mādā. ũnyĩ 'dĩri tã be āmbúgú Múngú ęndreťj gé 'dāá. ⁵ Ūkú ótu Múngú ri ĩnjĩ'ba rĩ pi 'okí tã rĩ sũ 'dĩri tįjĩ. Kōpi 'bākí éśj céré Múngú drįgégé, kōpi ri ĩ údé ũnyĩ be. Kōpi ri ĩvé āgō rĩ pi vé tã 'du nga rá. ⁶ Sárā

†† 2:22 Ísáyā 53:9

ni ágó ni Ābūrāmā † ri ĩnjĩ ĩnjĩ rĩ sĩ, zĩ ágó ni ri ívé āmbúgú. Īmi 'okí dō tā pĩrĩ ũrĩ ākó, ĩmi anji ũkú Sārā vé ni.

⁷ Īmi āgō ũkú be rĩ pi, lě ĩmi ĩnjĩkĩ ĩmivé ũkú rĩ pi ĩnjĩnjĩ, ĩmi rukĩ kōpi múké, ĩmi ũsũkĩ lětĩ múké kōpi ē ĩzā kozú ānĩ, kōpi dō ũkpō ākó drāāāsīyā, Múngú vé ేశĩ múké rĩ sĩ, sē ĩmi ní fēfē ídri ú'dĩ rĩ vé rĩ céré trōtrō, ānĩ ā uga rĩ ĩmi ní lětĩ Múngú ri zizú rĩ ku.

Īzāngā nyangará tā múké 'ongará sĩ rĩ

⁸ Í'yó ేశĩzú rĩ 'dĩ, lě ĩmivé yĩkĩ ā adri céré ālu. Īmi kukĩ ĩmi ọgũpĩjĩ rĩ ĩzāngā nyaá ọ'dúkũlẹ ku. Lě ĩmi lěkĩ ĩmi lělē adrizú ẹdrĩpĩjĩ rú āzini ọmvũpĩjĩ rú. Īmi adrikĩ ేశĩ be múké, āzini ĩmi adrikĩ tā be mādā. ⁹ 'Bā āzi 'o dō ĩmi ũnjĩ, lě ĩmi 'okĩ ĩri ũnjĩ ku, 'bā āzi 'da dō ĩmi, lě ĩmi 'dakĩ ĩri ku, múké ni, lě ĩmi zĩkĩ ĩri ní Múngú ri, ā sē ĩri ní tākĩri, ā'diātāsīyā ĩmi 'okĩ dō 'dĩni, Múngú ri ĩmi ní tākĩri sē rá. ¹⁰ Ā'diātāsīyā sĩkĩ búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

"Bā rĩ lě dō adrii āyĩkō sĩ,
āzini lě dō adrii mužú múké,
lě ā ũtē ívé ádra, ā ri átángá ũnjĩ átá ku,
āzini ā ri ũnjō ũljĩ ku.

¹¹ Lě ē ĩfũ ũnjĩkányā agāsĩ rá, ā 'o tā múké,
lě ā ndā lětĩ tākĩri ĩjĩzú, ā 'du tākĩri rĩ vé tā ngaanga.

¹² Ā'diātāsīyā Úpĩ Múngú ri mĩ 'bā 'bā tā 'o'bā pĩrĩ rĩ pi ndrezú

āzini ĩri bĩ 'bā kōpivé zĩngará yizú,
'bo ĩri úgóró újā 'bā tā 'o'bā ũnjĩ rĩ pi ní." ††

¹³ Īmi dō ri úvá 'bā tā múké 'ozú, ā'di ri ícō ĩmi 'o ũnjĩ nĩ? ¹⁴ 'Bo ĩmi dō ri ĩzāngā nya tā ĩmi ní 'oó pĩrĩ rĩ sĩ drāāāsīyā, Múngú ri ĩmi ní tākĩri sē rá. "Lě ĩmi rukĩ ngá kōpi ní ruú rĩ ku, lě ĩmi ā adrikĩ ũrĩ sĩ ku." ¹⁵ Lě ĩmi ĩnjĩkĩ Kúrísitō ri ĩmĩ ేశĩ agá 'dālé 'yozú kĩnĩ, ĩri ĩmivé Úpĩ. 'Bā āzi zĩ dō ĩmi tā ĩmi ní rizú ేశĩ 'bāzú Kúrísitō drĩgē rĩ ā tā sĩ, lě ĩmi útúkĩ ĩmi kú ĩnógósĩ, ĩmi újákĩ rĩ tā ĩri ní zĩjĩ 'dĩri ānĩ múké. 'Bo lě ĩmi újákĩ tā rĩ ú'dúkō adriipi mādā ni sĩ, ĩnjĩngará be. ¹⁶ Lě tā ĩmi ní újā rĩ ā adri pĩrĩ, ā'diātāsīyā 'bā ri'bā átángá ũnjĩ 'yo'bā ĩmĩ rúp'á ĩmi ní riĩ ẹzĩ Kúrísitō vé rĩ ngaá múké rĩ ā tā sĩ rĩ pi ē ĩsũkĩ rĩ drĩnjā bēsĩnĩ. ¹⁷ 'Bā rĩ dō ri ĩzāngā nya tā múké ĩri ní 'oó rĩ sĩ, Múngú lě dō tā rĩ ā 'o 'i 'dĩni, ĩri múké. 'Bā rĩ dō ri ĩzāngā nya tā ũnjĩ ĩri ní 'oó rĩ sĩ, adri múké ku.

¹⁸ Kúrísitō drā vú ālu 'bávē ũnjĩkányā ā tā sĩ, ĩri tā be pĩrĩ ũnjĩkányā ākó, drā 'bā ũnjĩkányā be rĩ pi vé tā sĩ, ā újā rĩ ĩmi ícā anji Múngú vé ni. 'Dĩkĩ ĩri drāá rá, 'bo Īndrĩ Múngú vé rĩ sē ídri gōó rá. ¹⁹ Kúrísitō muž tĩ sēē ĩndrĩ ĩ ní 'bāā kuú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá rĩ pi ní. ²⁰ Īndrĩ 'dĩ'bée gākĩ ọtũ Múngú vé tā sĩ, sā Núwā †† ní rizú ívé kũlúmgba mōngũ rĩ sizú rĩ gé, 'bo Múngú ri tēē ేశĩ be mādā. Yĩjĩ tĩjĩpi rĩ agá 'dāā, 'yéná 'bā ārō ídrikĩ nĩ. ²¹ Yĩjĩ tĩjĩpi 'dĩri i'da íffĩ bātízĩmũ vé rĩ, nóni ĩmi paápi 'dĩ. 'Bo bātízĩmũ vé íffĩ adri 'yéná ũndĩ rúp'á gá rĩ ā ũjĩngará kuyé, ĩrivé

† Ābūrāmā: Múngú zĩ Ābūrāmā ri kĩnĩ, ā ku ívé 'bā 'bētĩ āsámuvú gé rĩ pi, ā ku ívé āngũ, ā 'de muž āngũ āzi ú'dĩ ní gé. Ābūrāmā ri ẹ'bĩpĩ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkĩ ĩri ílĩ élfũ ālu mũdũrũlũ ārō (1,800) gé, ĩsũ tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. † Īlā Ī'dóngará 12-25. †† 3:12 Sāwũmā 34:12-16 ‡ 3:14 Īsáyā 8:12 †† Núwā: Núwā adri sā 'bā rĩ pi ní ũnjĩkányā 'ozú ũnjĩ 'dāri gé rá, kúru Múngú ní ĩri zizú ā údé kũlúmgba, yĩjĩ rĩ kādō ĩmũ tĩjĩ, ā pa rĩ ĩrivé 'bā rĩ pi ĩrivé ānyāpā rĩ pi ā ụrũkọ pi be. † Īlā Ī'dóngará 5-9.

íffĩ, ĩmi ní ేశĩ újázú ule Múngú ri ẹ'yĩzú, ā'diātāsīyā Yēsũ Kúrísitō íngá gōó ídri rú drāngará gálésĩla gĩ.

²² Nóni Yēsũ Kúrísitō muž 'bũ gé 'dāā gĩ, úri kuú Múngú vé drĩ ẹndẹpĩ gé, Múngú 'bā mālāyĩkā rĩ pi 'bā āngũ rúp'á rĩ pi be adrii ĩri ā pālé gá.

Adringará pĩrĩ Múngú agá rĩ

4 Kúrísitō ní 'ĩ rúp'á adrii sēē ĩzāngā nyaá rĩ sĩ, lě kpá ĩmi adikĩ ĩmĩ rúp'á ĩzāngā nyaá sũ ĩrivé rĩ tĩnjĩ, ā'diātāsīyā 'bā rĩ adi dō 'i ĩzāngā nyaá Kúrísitō ā tā sĩ rá, ĩri lũ 'yozú kĩnĩ, 'bā rĩ ku ũnjĩkányā 'ongará gĩ. ² Īri lũ 'yozú kĩnĩ, ĩmi ícókĩ lókĩ ĩmi ní adrizú nyōkũ drĩgē nōgō rĩ izaá rizú tā ũnjĩ rúp'á nōri vé rĩ ngazú ānĩ ku, ĩmi ేశĩ 'bā rizú tā Múngú vé rĩ 'duzú ngazú. ³ Ọtũ ĩmi izakĩ sā ambamba, ĩmi rikĩ tā pāgánō rĩ pi ní riĩ 'oó rĩ pi 'dũy ngaá: Īmi rikĩ tā drĩnjā sēēpi ni 'oó, ĩmi rikĩ ọwũ 'bāā, ĩmi rikĩ ĩmērēē ũnjĩ ũnjĩ, ĩmi rikĩ ẹmũ 'bāā rizú íwā mvuzú ĩmērēzú tā drĩnjā sēēpi ni pi 'ozú, āzini ĩmi rikĩ múngú ũnjĩ ĩ ní údé drĩ sĩ rĩ pi ĩnjĩjĩ. ⁴ Nóni ĩmivé ũndĩ ándúrú rĩ pi ē drĩ ábā céré céré, ĩmi ní ĩmi úmú adrii ĩ be trũ ku rĩ sĩ, sē kōpi nóni ri ĩmi u'da'da. ⁵ 'Bo kōpi ĩmũ pá tu Múngú úmvúlēsĩ 'bā ídri rú, āzini ũdrā'bā gĩ rĩ pi vé tā ĩjĩpi rĩ ẹndrẹtĩ gé. ⁶ Tā 'dĩri sē ĩ ní rizú ú'dúkō múké rĩ ũlũzú 'bā ũdrā'bā gĩ rĩ pi ní ĩndĩ ānĩ. Kúru ĩ tā ĩjĩ kōpi drĩgē tā kōpi ní 'oó nyōkũ drĩgē nōgō rĩ sĩ, kōpivé ĩndrĩ ri kúru muž adri Múngú be trũ.

⁷ Ɛsĩ mādā, ngá rĩ pi ārēvú céré ĩmũ adri 'dāāyo. Kúru lě ĩmi adrikĩ mĩ be kowũ, ĩmi a'bikĩ ĩmi tā sĩ a'bia'bi, ĩmi zĩkĩ Múngú ri. ⁸ Agaápi rá rĩ, lě ĩmi lěkĩ ĩmi ేశĩ ālu sĩ, ā'diātāsīyā 'bā āzi 'o dō ĩmi ũnjĩ, lěngará ri sē ĩmi 'bākĩ ĩrivé tā ĩmĩ ేశĩ agá ũnjĩ ku. ⁹ Lě ĩmi ẹ'yĩkĩ 'bā rĩ pi ĩmivé 'bētĩ āsámuvú gé lěngará sĩ, unungará ākó. ¹⁰ Múngú ri ేశĩ be múké, sē ĩmi ní fēfē céré āndiāndĩ. ĩmi áyúkĩ fēfē āndiāndĩ ĩri ní sēē ĩmi ní 'dĩ'bée 'bā ụrũkọ ē ĩzā kozú ānĩ. ¹¹ Mívé ẹzĩ dō rizú tĩ sēzú, lě mĩ ri tĩ Múngú vé rĩ sēē 'bā rĩ pi ní. Mívé ẹzĩ dō rizú 'bā rĩ pi ē ĩzā kozú ngá sĩ, lě mĩ ri kōpi ē ĩzā koó mužú ũkpō Múngú ní sēē mí ní rĩ sĩ, ē íngúkĩ rĩ Múngú dĩjĩpi pōwũpōwũ, āzini ũkpō be rĩ ānĩ Yēsũ Kúrísitō ā rúp'á sũ mužú nyonyo. Āmĩnā.

Īzāngā nyangará adringará Kúrísitĩyānĩ rú rĩ vé tā sĩ rĩ

¹² ĩmi mávē ũndĩ má ní lěélē rĩ pi, tā ũkpō ũkpō riipi ĩmi ũ'bĩjĩpi ĩmi ní rizú ĩzāngā nyazú ānĩ 'dĩ'bée, lě ĩmĩ ేశĩ ā ũtĩ ānĩ ku, tā ĩmi ũ'bĩjĩpi 'dĩri ē ĩndrē ĩmi ní tā ú'dĩ rú ni ku. ¹³ 'Bo lě ĩmi adrikĩ āyĩkō sĩ ĩzāngā ĩmi ní riĩ nyaá 'dĩ'bée sĩ, ā'diātāsīyā ĩzāngā Kúrísitō ní nyaá rĩ ĩmi ní nóni riĩ nyaá 'dĩ. Kádō ĩmũ ĩri i'daā dĩngará be pōwũpōwũ, ĩmi kúru ĩmũ āyĩkō ĩsũ aga rá. ¹⁴ U'dakĩ dō ĩmi, ĩmi ní Kúrísitō ri ẹ'yĩjĩ gĩ rĩ sĩ, ĩmi tākĩri ĩsũ rá, ā'diātāsīyā Múngú vé ĩndrĩ Uleterē dĩjĩpi pōwũpōwũ rĩ adri ĩmi be trũ. ¹⁵ ĩmi dō ri ĩzāngā nya, lě ĩzāngā ĩmi ní riĩ nyaá rĩ ā adri 'bā 'dizú ni ku, dōku ngá ụgũzú ni ku, dōku tā ũnjĩ 'ozú ni ku, dōku 'dezú tā agá yāyā ni ku. ¹⁶ Mi dō ri ĩzāngā nya mí ní adrii Kúrísitĩyānĩ †† rú rĩ sĩ, lě mĩ drĩ ā nja ku, lě mĩ íngú Múngú ri mí ní riĩ Kúrísitō ā

†† Kúrísitĩyānĩ: 'Bā 'dĩ'bée ẹ'yĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, Yēsũ ri Kúrísitō, pa ĩ nĩ. Zĩkĩ kōpi Kúrísitĩyānĩ, ā'diātāsīyā kōpi ri Yēsũ Kúrísitō ā pámvú ũbĩ.

pámvú ũbĩ rĩ sĩ. ¹⁷ Ā'diātāsīyā lókí tã lizú rĩ ícá gí, ĩ'ídó anji Múngú vé rĩ pi vé tã lĩ. Dō ĩ'ídó 'bávé tã lĩ drĩdrĩ píri, kúru 'bá ú'dúkó múké Múngú vé rĩ yí'bá, gã'bá tã ni 'du'bá ngagá sĩ rĩ pi vé tã ā adri rĩ íngóni? ¹⁸ Búkú Múngú vé rĩ kĩĩ,

"Ĩri dō ũkpó ũkpó 'bá tã be pĩrĩ rĩ pi ní ídríngará ísúzú, 'bá ũnjĩkányā 'o'bá, āzini Múngú rĩ ĩnjĩ'bá ku rĩ pi ā 'okí rĩ kōpi íngóni?" †

¹⁹ Kúru 'bá rĩ'bá ĩzāngā nya'bée ězĩ Múngú vé rĩ ā tã sĩ rĩ pi, lē kōpi ā tukí pá tĩtĩ, kōpi ě ě'yĩkĩ Múngú ũyō sōōpi, tã ni 'du'upi ngaápi rá, ĩ gbiĩpi rĩ, āzini kōpi ā rikí tã múké 'oó mužú.

'Bá Múngú vé rĩ pi vé ímbángará

5 ĩmi má ōgũpĩjĩ drĩkoma rú kǎnísā vé rĩ pi, á ndre ĩzāngā Kúrísítō ní nyaá rĩ rá, āzini á ndre ĩrivé dīngará pōwũpōwũ ĩ ní ímú 'i'daá, 'bá ní úmvúlésĩ ímú ālěé trũ rĩ rá. Á lē átá ĩmi ní 'dĩni. ² ĩmi drĩkoma kǎnísā vé 'dĩ'bée, lē ĩmi úcékĩ kǎbĩlō Múngú vé adri'bá ĩmi āsámvú gé 'dĩ'bée. Lē ĩmi ā adrikí drĩkoma rú, ĩmi ũtēkĩ kōpi. 'Bo ā adri ũkpō sĩ ku, ā adri sũ ĩmĩ ěsĩ ní lēé rĩ tĩnĩ, Múngú lē ĩmi 'okĩ 'dĩni. 'Bo lē ĩmi 'bǎkĩ ěsĩ āmbúgú mũfēngā drĩgé ku, lē ĩmi 'bǎkĩ úvá ězĩ rĩ ngazú. ³ 'Bá ĩmi ní rĩí ũtēé rĩ pi, lē ĩmi 'bǎkĩ tã ěnjĩěnjĩ kōpi drĩgé ku, lē ĩmi adrikí kōpi āsámvú gé ũ'bĩtā rú. ⁴ Kúrísítō adriĩpi 'bá kǎbĩlō úcé'bá rĩ pi drĩgé rĩ kǎdō 'i' 'daá, ĩmi ímú kũlā dīngará adriĩpi pōwũpōwũ deępi ku rĩ vé rĩ úsú ĩmi drĩgé.

⁵ ĩmi kęřanji rĩ pi, lē ĩmi yĩkĩ 'bá ambugu rĩ pi ě tĩ yiyi. ĩmi āřevú céré, lē ĩmi adrikí ĩmi āsámvú gé sĩ ěsĩ be mǎdā, ā'diātāsīyā

† 4:18 Nāpĩ 11:31

"Múngú gā 'bá ĩ'íngú'bá íngúngũ rĩ pi sĩ, 'bo ĩri ěsĩ múké 'bā 'bá tã be mǎdā rĩ pi ní." ††

⁶ Lē ĩmi adrikí tã be mǎdā Múngú adriĩpi ũkpō be rĩ ęndreťĩ gé, ĩri ímú sē ĩ ĩmi ĩnjĩnjĩ lókĩ ĩri ní íngá ĩpěé rĩ gé.

⁷ Tã ĩmi ní rĩí ĩmi ũsũzú drǎzú ānĩ 'dĩri, lē ĩmi kukí céré kuú Múngú drĩgé, ā'diātāsīyā Múngú rĩ ĩmi tã mba rá.

⁸ ĩmi adrikí úmĩ be, āzini ĩmi adrikí mĩ be kowu, ā'diātāsīyā ĩmivé ārĩ'bá ādróko rĩ ěcĩ āngũ mbā sũ kēmĩřó rĩpi lĩpi lēépi 'bá ndǎapi nyaápi rĩ tĩnĩ. ⁹ ĩmi tukí pá tĩtĩ ĩmivé ě'yĩngará agá, ĩmi sēkĩ ādróko ā ũ'bā ĩmĩ mĩ ku. Ā'diātāsīyā ĩmi nĩkĩ rá ĩmi ōgũpĩjĩ Yēsũ rĩ ě'yĩ'bá gĩ vũ drĩgé nōgō rĩ pi nyo rĩ ĩzāngā nya sũ ĩmi ní rĩí nyaá 'dĩri tĩnĩ.

¹⁰ 'Bo ĩmi kǎdō ĩzāngā rĩ nyaá lókĩnǎ be mǎdā, vũdrĩ nĩ gé, Múngú ěsĩ be múké ĩmi zĩpi ímúpi dīngará 'dǎni'dǎni rĩ ālěépi Kúrísítō agá rĩ, ĩri sē ĩmi gō adri múké rá, ĩri ĩmi ní ũkpō sē rá, ĩri sē ĩmi pá tu tĩtĩ ĩmivé ě'yĩngará agá. ¹¹ ũkpō Múngú vé rĩ ā adri mužú nyonyo. Āmĩnā.

Pétěró vé átángá ũdũ

¹² Kōkōbĩ má ní sĩí ělĩnǎ nōri, Sílā má ní ěsĩ 'bǎā drĩ nĩ gé ědrĩpi rú Yēsũ Kúrísítō agá rĩ ko mǎ ĩzā sīngará nĩ gé nĩ. Tã má ní kōkōbĩ rĩ sĩzú rĩ, á lē ĩmĩ ěsĩ ímbá, āzini á lē lĩú ĩmi ní 'yozú kĩnĩ, ádarú Múngú vé ěsĩ múké. Lē ĩmi tukí pá tĩtĩ ěsĩ múké Múngú vé rĩ agá. ¹³ Ngúlúmũ Yēsũ rĩ ě'yĩ'bée gĩ Bǎbēlónā gá Múngú ní ũpěé sũ ĩri ní ĩmi ũpěé rĩ tĩnĩ rĩ pi sēkĩ ĩmi ní mōdó, āzini mǎ mvōpĩ Mǎrǎkō sē kpá ĩmi ní mōdó. ¹⁴ ĩmi adri'bá Kúrísítō agá rĩ pi, ĩmi u'dekĩ ĩmi ězĩjĩ będrĩ sĩ, lēngará be céré, Múngú ā 'bā tǎkĩri ĩmi drĩgé.

†† 5:5 Nāpĩ 3:34

2 Pétěró

Tā bŭkŭ rŭ vé rŭ ā ũlŭngárá

Pétěró sŭ kŏkŏbŭ 'dŭri sĕē Kŭrŭsŭtŭyánŭ ũrŭkŏ ní, lŏkŭ ŭri ní nŭzú ámázú 'yozú kŭnŭ, 'bá ũrŭkŏ lĕkŭ 'i 'dŭj'dŭ rŭ gé. Lĕ lŭú Kŭrŭsŭtŭyánŭ rŭ pi ní 'yozú kŭnŭ, lĕ adringárá kŏpivĕ rŭ ā sĕ āyŭkŏ Múngú ní. Kŏkŏbŭ 'dŭri agá, sŭ kŭnŭ, tā nŭngárá Múngú ní sĕē kŏpi ní, āzini Yĕsŭ Kŭrŭsŭtŭ ní sĕē kŏpi ní, āzini kŏpi ní ŭsŭ 'bá ũrŭkŏ 'bĕe vŭgá rŭ, lĕ kŏpi ā kukŭ ku. 'Yo kŏpi ní kŭnŭ, lĕ kŏpi ā adrikŭ mŭ be kŏwŭ 'bá ímŭ 'bá āngŭ ímbá 'bá ũnjŏ sŭ 'bá kánisā vé rŭ pi āsámvú gé rŭ pi vé tā sŭ. 'Bá āngŭ ímbá 'bá ũnjŏ sŭ rŭ pi, kŏpi ri 'bá rŭ pi ímbá tā ũnjŭ sŭ, āzini kŏpi ri 'yo, Kŭrŭsŭtŭ ŭgŏ ku. 'Bo Pétěró 'yo kŭnŭ, Kŭrŭsŭtŭ ri ŭgŏ rá, Múngú ri ngá 'í ní gbŭí lŏkŭ nŏri vé rŭ pi ú 'dŭj'rá. ŭri gŏ ngá ú 'dŭj' gbŭ ŭkŭ rŭ ā vŭrā gá, kŏpi adri ũnjŭkányā ākŏ.

1 Ma Sŭmŏnā Pétěró 'i, ātŭ 'bágú, āzini Yĕsŭ Kŭrŭsŭtŭ vé 'bá áyŭāyŭ ní.

Á sŭ kŏkŏbŭ 'dŭri sĕē 'bá Yĕsŭ ri ĕ'yŭ 'bá gŭ sŭ 'bá ní ĕ'yŭ rŭ tŭnjŭ rŭ pi ní. ĕ'yŭngárá 'dŭri tā be āmbúgú, sĕkŭ ŭmi ní tā pŭrŭ Yĕsŭ Kŭrŭsŭtŭ 'bávé Múngú 'bá Paápi rŭ vé tā sŭ.

² ĕsŭ mŭké, āzini tākŭri Múngú vé rŭ ā ga ŭmŭ ĕsŭ agá trĕ trĕ. Lĕ ŭmi 'bákŭ ĕsŭ rizú tā Múngú vé rŭ ũnŭzú, āzini Úpŭ Yĕsŭ vé rŭ ũnŭzú mŭzú dŭj' dŭj'.

Adringárá Múngú agá rŭ

³ Múngú vé ŭkpŏ sŭ, sĕ 'bá ní ngá ārĕvú cérĕ 'bá ní tā 'ozú ānŭ mŭké āyŭkŏ sĕĕpi ŭri ní rŭ pi gŭ. Sĕ 'bá ní ngá 'dŭ 'bĕe, 'bá ní ŭri nŭjŭ gŭ rŭ sŭ. Múngú zŭ 'bā, 'bā ímŭkŭ rŭ ívé dŭngárá pŏwŭpŏwŭ rŭ ālĕé, āzini ívé adringárá mŭké 'dŭri ālĕé 'í be trŭ. ⁴ Múngú ĕzŭ 'bá ní tā āmbúgú, 'bā íkŏkŭ rŭ ívé adringárá mŭké rŭ ānŭ, āzini 'bā kukŭ rŭ ĕsŭ 'bá ní rŭí 'bāā tā ũnjŭ 'ozú rŭ rá, āzini 'bā kukŭ rŭ ĕsŭ āmbúgú 'bá ní rŭí 'bāā ngá drŭgĕ nyŏŏkŭ drŭgĕ nŏgŏ rŭ ānŭ.

⁵ Lĕ ŭmi rŭkŭ ímivĕ ĕ'yŭngárá rŭ tŭtŭ. ĕ'yŭngárá rŭ ā vŭdrŭj' gé, lĕ ŭmi 'okŭ tā mŭké, tā mŭké rŭ ā vŭdrŭj' gé, lĕ ŭmi adrikŭ tā nŭngárá be, ⁶ tā nŭngárá rŭ ā vŭdrŭj' gé, lĕ ŭmi ŭtĕkŭ ŭmi ŭtĕtĕ tā ũnjŭ sŭ, ŭtĕngárá rŭ ā vŭdrŭj' gé, tā ĕn-jŭĕnjŭ agá, lĕ ŭmi ŭmbĕkŭ ĕsŭ, ĕsŭ ŭmbĕngárá rŭ ā vŭdrŭj' gé, lĕ ŭmi 'okŭ tā Múngú ní āyŭkŏ sĕĕpi ní, ⁷ tā 'ongárá Múngú ní āyŭkŏ sĕĕpi rŭ ā vŭdrŭj' gé, ŭmi ĕdrŭpŭjŭ rŭ, lĕ ŭmi lĕkŭ ŭmi lĕlĕ ŭmi āsámvú gé sŭ, lĕngárá rŭ ā vŭdrŭj' gé, lĕ ŭmi lĕkŭ 'bá rŭ pi ārĕvú cérĕ. ⁸ ŭmi 'dŭkŭ dŏ tā 'dŭ 'bĕe ārĕvú ngá cérĕ rá, ŭri lŭ 'yozú kŭnŭ, ĕsŭ ŭmi ní 'bāā 'bávé Úpŭ Yĕsŭ Kŭrŭsŭtŭ ri nŭzú rŭ, ŭ'a ní ri índrĕ ŭmŭ rŭpŭ 'bá gá bá, pámvú ní ri índrĕndrĕ. ⁹ 'Bo 'bá tā 'dŭ 'bĕe 'dŭpŭpi ngáápi ku rŭ, índrĕ sŭ 'bá mŭ be ĕsŭjŭpŭ gŭ, āngŭ ndrĕĕpi ku rŭ tŭnjŭ. 'Bá tā 'oŏpi 'dŭni 'dŭri, tā ŭ ní ŭri trŭzú ŭrŭvĕ ũnjŭkányā agásŭ rŭ āvŭ ĕsŭ ní agásŭ gŭ.

¹⁰ Kŭru má ĕdrŭpŭjŭ má ŏmvŭpŭjŭ, lĕ ŭmi 'okŭ tā lŭúpi 'y-ozú kŭnŭ, ádarú Múngú ŭpĕ ŭmi ní, āzini zŭ ŭmi ímŭ adrií

'bá ívé ní. ŭmi 'dŭkŭ dŏ tā 'dŭ 'bĕe ngá sŭ 'dŭri tŭnjŭ, ŭmi ícŏkŭ 'dĕ ŭmivĕ ĕ'yŭngárá agásŭ ku. ¹¹ 'Bávé Úpŭ Yĕsŭ Kŭrŭsŭtŭ 'bā Paápi rŭ ímŭ ŭmi ĕ'yŭ drŭj' ŭrŭ sŭ fi málŭngā adrizú ānŭ 'dāni 'dāni rŭ agá rá.

Tā Bŭkŭ Múngú vé rŭ ní átá rŭ

¹² ŭmi nŭkŭ dŏ tā rŭ gŭ, āzini ŭmi tukŭ dŏ pá tā áda rŭ agá tŭtŭ drāāāsŭyā, á lĕ tā 'dŭ 'bĕe ĕndŭjŭ ŭlŭú ŭmi ní dŭj' dŭj'.

¹³ Má ní drŭ adrizú ídri rŭ rŭ gé, má ŭsŭ ŭri mŭké má ní tā 'dŭ 'bĕe ŭlŭzú ŭmi ní, tā ní ā āvŭ rŭ ŭmŭ ĕsŭ agásŭ ku.

¹⁴ Ā 'diātāsŭyā á nŭ rá 'bávé Úpŭ Yĕsŭ Kŭrŭsŭtŭ lŭ má ní uletere kŭnŭ, ma ílŏkŏ drādrā. ¹⁵ Kŭru á lĕ ŭ 'bŭjŭ ŭkpŏ sŭ tā 'dŭ 'bĕe ímbá ŭmi ní, lŏkŭ má ní adrizú 'dāyŏ rŭ gé, ŭmi 'bákŭ rŭ tā 'dŭ 'bĕe áwŭ kŭú ŭmŭ ĕsŭ agá.

¹⁶ Ú 'dŏgŭ 'dŏgŭ 'bá ní ŭlŭú ŭmi ní 'bávé Úpŭ Yĕsŭ Kŭrŭsŭtŭ vé ŭgŏngárá ŭkpŏ be rŭ ā tā sŭ 'dŭri, adri 'yozú kŭnŭ, 'bá āzi ígá tā ní 'í drŭgĕ yā 'dŭni kuyĕ, 'bā ri āmbŭgŭ Yĕsŭ vé 'bá ní ndrĕé 'bā mŭ sŭ rá rŭ ā tā ŭlŭ.

¹⁷ ĕtĕpŭ Múngú sĕ ŭri ní āmbŭgŭ, āzini íngŭ ŭri rá. Múngú ŭkpŏ 'Dŭpa kŭnŭ, "Mvā 'dŭri mávé má ní lĕlĕlĕ rŭ, ma adri ŭri sŭ āyŭkŏ sŭ." ¹¹⁸ 'Bá yŭkŭ ŭ 'dŭkŏ rŭ íbŭ íkŭ 'bŭ gĕlĕsŭlā, ŭsŭ 'bā Yĕsŭ pi be trŭ írā uletere rŭ drŭgĕ 'dāā.

¹⁹ Tā nĕbŭjŭ rŭ pi ní ŭlŭú 'bá ní 'dŭ 'bĕe tā áda. Kŭru lĕ ŭmi 'bákŭ ĕsŭ rizú ŭ 'dŭkŏ kŏpi ní ŭlŭú 'dŭ 'bĕe yŭzú mŭké mŭké, ā adri rŭ sŭ ŭmi ní lāmbā 'yŭú dŭjŭ ínjŭ sŭ rŭ tŭnjŭ. Lĕ ŭmi 'bákŭ tā ní adrií kŭú ŭmŭ ĕsŭ agá, ĕmgbā ŭtŭ rŭ ní ŭfŭngárá gá, āzini mārābā ŭ 'bŭtŭjŭ vé rŭ ^{††} ní dŭzú ŭmŭ ĕsŭ agá. ²⁰ 'Bo lĕ ŭmi nŭkŭ ámá mŭké 'yozú kŭnŭ, tā nĕbŭjŭ rŭ pi ní ŭlŭú, ŭ ní sŭ Bŭkŭ Múngú vé rŭ agá 'dŭ 'bĕe, adri 'y-ozú kŭnŭ, 'bá āzi ígá 'í drŭgĕ yā 'dŭni kuyĕ. ²¹ Ā 'diātāsŭyā tā nĕbŭjŭ rŭ pi ní ŭlŭú rŭ, 'bá āzi ígá tā ní 'í drŭgĕ kuyĕ, 'bá Múngú ní ŭpĕĕ nĕbŭjŭ rŭ pi rŭkŭ Múngú vé ŭ 'dŭkŏ ŭlŭú ŭkpŏ Índrŭ Uletere rŭ vé rŭ sŭ.

† 1:17 Mātáyo 17:5; Mārākŏ 9:7; Lŭkā 9:35 †† Mārābā ŭ 'bŭtŭjŭ vé rŭ: Mārābā ŭ 'bŭtŭjŭ vé rŭ Yĕsŭ 'i.

'Bá tā ímbá' 'bá ũnjō sī rī pi

2 Ótú nẹbī ũnjó rú ni pi anigé Īsērélē rī pi ǎsámvú gé. 'Bá rí' 'bá tā ímbá' 'bá ũnjō sī ni pi kpá ímú ī injé ífí ĩmi ǎsámvú gé, tā kọpi ní ímú ímbá rī, ĩri 'bá izaza, kọpi Úpí ī paápi tā ũnjí agásí rī gā sī, kọpi drā íjī ī dríge ũgögölé rú. ² 'Bá tré pi ímú kọpivé ímbángará ũnjí, āzini tā kọpi ní ríí 'oó drīnjá sēépi rī 'dụ nga áyu, ĩri sē 'bá rī pi tā áda Múngú vé rī idede. ³ Kọpivé ẹsí 'bǎá ǎmbúgú ngá dríge rī sī, ĩri sē kọpi ĩmi úbé ú' d'ú'kọ múké sī lēzú ĩmivé mǔfēngǎ u' d'uzú ĩmi dríge sī rá. 'Bá 'd'íni 'd'ī' bée, Múngú lị tā kọpi dríge í' nógósí gí, kọpivé drǎngará 'dụ sá ku.

⁴ Mǎlǎyíkǎ ũnjíkǎnyǎ 'o' 'bá rī pi, Múngú ku kọpi kána kuyé, úmbé kọpi ú' b'é ĩzǎngǎ nyaá 'b'ú 'a be nǐpi cìcì rī agá, cǐmgbá lókí ī n' ímú'zú tā lǐzú kọpi dríge rī gé.

⁵ Lókí Núwǎ † vé rī gé, 'bá ũnjíkǎnyǎ 'o' 'bá rī pi, Múngú ẹ ẹsí ícá kọpi ní ũká ũká, Múngú sē yīī tǐj kọpi ĩmǔlúú, kọpi ũdrákí céré. Múngú pa Núwǎ tā pǐrī rī ũlúúpi rī ívé 'bá ẹzǐrī rī pi be drǎ agásí rá. ⁶ 'Bá ũnjíkǎnyǎ 'o' 'bá kǐrú Sódómō vé rī agá, āzini Gómórǎ vé rī agá rī pi, Múngú zǎ kọpi veé ǎcǐ sī, kọpi cìkí kuú úfúrágú rú. Múngú 'o' tā 'd'īri 'd'íni, 'bá 'i nī' 'bá ku rī pi ǎ nǐkí rí áamá 'yozú kǐnī, 'i kpá ímú kọpi zǎ ve ǎcǐ sī sū 'd'īri tǐj. ⁷ Múngú ípá Lótō rí ǎcǐ agásí ĩri ní tá 'oó pǐrī rī sī. ũnjíkǎnyǎ 'bá Sódómō gá rī pi ní 'oó drīnjá sēépi 'd'īri, sē Lótō ní ǎyíkō ǎlunǎni kuyé. ⁸ Lótō rí 'bá tā 'oópi pǐrī ni, rí adrií 'bá rí' 'bá ũnjíkǎnyǎ 'o' 'bá 'd'ī' bée ǎsámvú gé, ú' d'ú' ǎlu ǎlu, ĩri rí ũnjíkǎnyǎ kọpi ní ríí 'oó rī ndre, āzini átángá ũnjí ũnjí kọpi ní ríí átá rī pi yí 'í bǐ gé, tā 'd'ī' bée sē ĩri ní ǎyíkō ǎlunǎni kuyé. ⁹ Tǎ rī dō 'd'īri tǐj, Úpí Múngú rí 'bá tā 'o' 'bá pǐrī rī pi pa tā kọpi ísú' 'bá rī pi agásí rá, 'bo ĩri tā ũkpó ũkpó ní 'bǎ 'bá ũnjíkǎnyǎ 'o' 'bá rī pi dríge, cǐmgbá cazú lókí ī ní ímú'zú tā lǐzú kọpi dríge rī gé. ¹⁰ 'Bá rí' 'bá ẹbǐrǐ rú' 'bá nōri vé rī ǎ tá 'd'ụ' 'bá nga' 'bá, ũnjíkǎnyǎ 'o' 'bá, ũkpō Múngú vé rī gǎ' 'bá sī rī pi, Múngú rí ímú kọpi ĩrǐngǎ rá.

'Bá 'd'íni 'd'ī' bée rí tā rī 'o' mǔzú drí ũkpó sī, kọpi ǎfú rú, āzini ílékélēnjá rú, kọpi rí mǎlǎyíkǎ 'b'ú gé rī pi u' da ũrǐ ǎkó. ¹¹ Mǎlǎyíkǎ rī pi vé ũkpō ǎ ndē dō 'bá ǎngū ímbá' 'bá ũnjō sī 'd'ī' bée vé rí rá drǎáǎsǐyǎ, kọpi tókí 'bá ũnjó rú 'd'ī' bée kuyé, āzini u' dakí kọpi Úpí Múngú ẹndrẹtí gé kuyé. ¹² 'Bá ǎngū ímbá ũnjō sī 'd'ī' bée, kọpi rí tā kọpi ní nǐj kuyé rī pi ide, kọpi rí tā ī ní lēé rī 'd'ụ nga ẹnjǎkō sī. Kọpivé úmǐ sū ǎnyǎpá rī pi vé rī tǐj, ī ímú kọpi ú' d'í ũdrǎ sū ī ní ǎnyǎpá rī pi ú' d'í ũdrǎ rī tǐj.

¹³ 'Bá 'd'íni 'd'ī' bée rí ũnjíkǎnyǎ rú' 'bá nōri ní ǎyíkō sēépi ní 'o' andrekelemgbe ũtúnǎ sī, kọpi rí tā ũnjí ũnjí aga' bée rá ni pi 'o' mǔzú, vǔrǎ 'bá rī pi ní ī úmú'zú ngá nyazú rī gé, kọpi rí ũnjíkǎnyǎ drīnjá sēépi ní 'o' 'bá rī pi ǎsámvú gé. Tǎ kọpi ní 'oó ũnjí 'd'ī' bée sī, Múngú rí ímú kọpi 'o' ǎnǐ ũnjí. ¹⁴ Tǎ kọpivé ríí 'oó mǔzú rī, rízú ọwǔ 'bǎzú mǔzú bǎdǎrú, kọpi kukí ũnjíkǎnyǎ 'ongará ku. Kọpi 'bá úmǐ ǎkó rī pi ẹ mǐ ũ' 'bá 'de tā ũnjí agá mbēlēnjá, kọpi 'bǎkí ẹsí ǎmbúgú ngá dríge. 'Bá 'd'íni 'd'ī' bée, trikí kọpi gí. ¹⁵ Kọpi kukí tā pǐrī rī ǎ 'ongará ǎnǐ,

† Núwǎ: Núwǎ adri sá 'bá rī pi ní ũnjíkǎnyǎ 'ozú ũnjí 'd'āri gé rá, kǐrú Múngú ní ĩri zǐzú ǎ údé kǔlǔmgbá, yīī rī kǎdō ímú tǐj, ǎ pa rí ĩrívé 'bá rī pi ĩrívé ǎnyǎpá rī pi ǎ uration pi be. 'Í ǎ 'd'óngará 5-9.

kọpi gōkí ríí tá gōrōnjō rú ni 'oó mǔzú, sū Bǎlámū †† Bēórǎ mvọpǐ ní lēé mǔfēngǎ ndǎá ísú lẹtǐ ũnjí sī rī tǐj. ¹⁶ 'Bo nẹbī Bǎlámū vé dōngí átá ũnjíkǎnyǎ Bǎlámū ní 'oó rī ǎ tá drí ni gé. Dōngí rī átá sū 'bá áda ní átá rī tǐj, sē Bǎlámū ku ívé tá ríí 'oó ẹnjǎkō vé 'd'īri rá.

¹⁷ 'Bá ǎngū ímbá' 'bá ũnjō sī 'd'ī' bée adrikí sū kídí nǐjúbí gí rī tǐj, āzini kọpi adrikí sū írǐbǐtǐ yīí'gó vé ũlǐ ní yīí 'd'íisí rá rī tǐj. Múngú údé kọpi ní vǔrǎ ĩzǎngǎ nyazú ambamba ni kú í' nógósí gí, ĩri rí kọpi tē. ¹⁸ Kọpi ǎfú rú, kọpi rí átángá 'bá ĩzǎ koópi ku ni pi átá, kọpi rí tá rú' 'bá nōri vé rī pi 'o' 'bá rī pi ǎsámvú gé andrekelemgbe, kọpi rí tá 'd'ī' bée 'o' 'd'íni, 'bá ẹsí újǎ' bée ú' d'í rú ũnjíkǎnyǎ agásí rī pi úbézú, kọpi ǎ fíkí rí tá ũnjí 'oó bēsǐnǐ. ¹⁹ Kọpi rí 'yo' 'bá rī pi ní, 'bá rī pi ẹ' 'yíkí dō tá ī ní ímbá rī rá, kọpi ímú drǐwǎlá ísú rá. 'Bo ísú'zú 'bá ǎngū ímbá' 'bá ũnjō sī 'd'ī' bée, kọpi tǔgẹrǐ rí' 'bá ũnjíkǎnyǎ 'o' 'bá ni pi, ǎ' diǎtǎsǐyǎ 'bá ríipi ũnjíkǎnyǎ 'oópi rí, ĩri tǔgẹrǐ ũnjíkǎnyǎ rí dríge. ²⁰ 'Bá ǎngū ímbá' 'bá ũnjō sī 'd'ī' bée ẹ' 'yíkí kōdō 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō 'bá Paápi rí gí, kọpi ífúkí ũnjíkǎnyǎ nyọkú nōri vé rí agásí gí, 'bo ũnjíkǎnyǎ rí gō kpá kọpi ĩmǔlúú dǐj, sē nóni kọpivé tá ríí 'oó rí gō ícá ũnjí drǐdrǐ 'd'āri ndēé. ²¹ 'Bá 'd'ī' bée ǎ nǐkí té dō lẹtǐ Múngú vé tá 'ozú pǐrī rī kuyé, ĩri té adri múké, ísú'zú kọpi nǐkí rá, 'bo kọpi gǎkí tǎímbǐ Múngú vé uleteré ī ní ímbá rí 'd'ugá ngagá sī. ²² Tǎ ī ní átá 'd'ī' bée tá áda, "Úcógú rí úgbé, ĩri gō újǎ ívé úgbé mbe. Īgá rí 'i ũjǐ múkényǎ rú, ĩri kpá gō fi 'i ũnjō ũtrērē sī dǐj." †

Úpí Yēsū vé ĩgōngará

3 ĩmi mávé ũndí má ní lēélē rī pi, á sī ĩmi ní kọkọbǐ rí sēé drǐdrǐ ní rá, āzini má ní sīí sēé ĩmi ní 'd'ī. Kọkọbǐ má ní sīí sēé ĩrǐ 'd'ī' bée, á sī sēé ĩmi ímbázú ǎnǐ, ĩmi kádō láá, tá ni ǎ ǎvǐ rí ĩmǐ ẹsǐ agásí ku. ² Á lē ĩmi 'bǎkí tá nẹbǐ Múngú rí nī' 'bá rá rī pi ní ótú átá 'd'āri kú ĩmǐ ẹsǐ agá, āzini lē ĩmi 'bǎkí tá Úpí 'bá Paápi rí ní ẹzǐj ívé 'bá áyúǎyū rí pi tǐj gé rí kú ĩmǐ ẹsǐ agá.

³ Drǐdrǐ ní, tá má ní lēé ĩmi nǐkí áamá múké rí, ĩri 'd'ī, ú' d'ú' ũdǔ vé rí gé, 'bá uration pi ímú tá áda ĩmi ní ríí 'oó rí gugu, kọpi tá ũnjí ī ní lēé rī pi 'd'ụ nga áyu. ⁴ Kọpi 'yo, "Yēsū kǐnī, 'i ímǐvǐ ĩgō rá pírí, ímǐvǐ dí kuyé ǎsǐ? Í' d'ózú 'bá ẹ' bǐpǐj ní ũdrázú rí gé 'dǎá, āzini Múngú ní 'b'ú pi gbízú vǔ be rí gé 'dǎá, cǐmgbá ǎndrǔ sī, tá rī pi áwíkí adrií kuú ũkọ rí tǐj." ⁵ 'Bá 'd'ī' bée nǐkí áamá rá 'yozú kǐnī, Múngú gbi 'b'ú pi vǔ be nǐ, rí átá tǐ sī, gbi nyọkú rí yīī sī, aco yīī rí mǔzú ǎndíǎndí, nyọkú rí ní índrészú, 'bo kọpi ǎvǐkí tá 'd'īri sī ǎkǎ. ⁶ Múngú gō yīī 'i ní nyọkú rí gbízú ǎnǐ 'd'āri sēé tǐj, yīī rí ú' d'í 'bá rī pi, ngá ídri be rī pi be ũdrǎá céré 'd'íisí rá. ⁷ 'Bo Múngú átá í' nógósí kǐnī, 'b'ú 'bá ní ndrēé ǎndrǔ nōri, āzini vǔ 'bá ní adrií drǐ ni gé nōri, 'i ímú kọpi zǎ ve ǎcǐ sī, kọpi tē ku 'd'íni, cǐmgbá lókí 'i ní ímú'zú tā lǐzú 'bá rī pi dríge rí gé, 'bá 'i nī' 'bá ku rī pi, 'i ímú kọpi zǎ ve ǎcǐ sī.

⁸ ĩmi mávé ũndí má ní lēélē rī pi, lē ĩmi 'bǎkí ĩmi dríge 'yozú kǐnī, ú' d'ú' ǎlu índrē Úpí Múngú vúgá 'dǎá ílǐ élfǐfǐ ǎlu tǐj, ú' d'ú' élfǐfǐ ǎlu índrē ú' d'ú' ǎlu tǐj. ⁹ Tǎ Úpí ní ẹzǐj 'yoó kǐnī, 'i ĩgō rá rí, 'bá uration' bée ọsǔkí kǐnī, ícó ĩgōó mbēlēnjá ku. 'Bo adri 'd'íni kuyé, Úpí rí tá rí 'o' mǔzú

†† 2:15 Kǎlǎfe 22-24 † 2:22 Nǎpí 26:11

mādā ĩmi tā sī, ā'diātāsīyā Úpí lě 'bá ālu ālu ā ku ũn-
jĭkānyā 'ongará āní, ā drā rí ku.

¹⁰ Ú'dú Úpí ní ímvízú rĭ, 'bá āzi ícú nĭĭ ku, ĩri ícá āngū
ísú dŭ, sŭ ũgŭ'bá ní ímŭ ngá ũgŭŭ rĭ tĭnj. Āngŭ rĭ ímŭ lĭ
'bŭ gé 'dāā kŭbĭ be mgbĭrĭ, 'bŭ rĭ kúru áfí 'dĭísí rá, ĩ ngá
'bŭ gé 'dāā rĭ pi zā ve ācí sĭ mgbĭlĭmgbĭlĭ, ĩ kpá vŭ rĭ zā
ve ngá 'a ni gé rĭ pi be mgbĭlĭmgbĭlĭ. ¹¹ Ngá vŭ drĭgé
nōgó rĭ pi, ĩ dō ímŭ zā ve ācí sĭ 'dĭri tĭnj, ngá múké rĭ, lě
ĩmi ngakí ęzĭ Múngú ní, āzini ĩmi ĩnjĭkĭ Múngú ri. ¹² Lě
ĩmi 'bākí mĭ rizú ú'dú Múngú ní ímŭzú tā lĭzú 'bá rĭ pi
drĭgé 'dāri ũtēzú. Lě ĩmi ũsŭkĭ 'yozú kĭnĭ, ú'dú 'dāri vé
ícángará vŭvŭ yā 'dĭni ku, ĩri ícá ú'díkĭrĭngá nōgó. Ú'dú
'dāri gé, 'bá 'bŭ gé 'dāā rĭ pi, ngá 'bŭ gé 'dāā rĭ pi be,
āzini 'bá vŭ drĭgé nōgó rĭ pi, ngá vŭ drĭgé nōgó rĭ pi be,
ĩ kŭpi zā ve ācí sĭ mgbĭlĭmgbĭlĭ. ¹³ 'Bo 'bā ri ęsĭ 'bā 'bŭ
ú'dí, āzini vŭ ú'dí Múngú ní ęzĭ 'bá ní 'dāri ũtēzú, vŭrā
rĭ údékí ángírĭ 'bá tā 'o'bá pĭrĭ rĭ pi ní.

¹⁴ ĩmi mávé ũndĭ má ní lěélě rĭ pi, ĩmi ní rizú ęsĭ 'bāzú
tā 'dĭri ũtēzú rĭ gé, lě Úpí Yęsŭ ę ísŭ ĩmi uletere, ũn-
jĭkānyā ākó, tā be kĭri Múngú ęndrętĭ gé. ¹⁵ Lě ĩmi 'bākí
ĩmi drĭgé 'yozú kĭnĭ, tā Úpí ní ęsĭ 'bāzú mādā ícázú
mbělĕngá kuyé rĭ, ku 'bá rĭ pi ní sā, 'bá rĭ pi ā újákĭ rĭ ęsĭ
āní. Tā 'dĭri sŭ nyo Múngú ní úmĭ sęé 'bá ógŭpĭ Páŭlŭ
'bá ní lěélě rĭ ní, ĩri ní tā rĭ sĭ sęé ĩmi ní rĭ tĭnj. ¹⁶ Kŭkŭbĭ
Páŭlŭ vé ĩri ní sĭ 'dĭ'bée agásĭ, átá tā 'dĭ'bée céré rá,
'bo tā ĩri ní sĭ 'dĭ'bée ęrŭkŭ mbamba, ífĭfĭ ni ícókĭ nĭĭ bā
ku. 'Bá ęrŭkŭ tā nĭ'bá ku rĭ pi újákĭ ĩrivé kŭkŭbĭ sĭ 'dĭri
ŭlŭ ũ'dŭ be túngú, sŭ kŭpi ní tā Búkŭ Múngú vé rĭ
agá rĭ újā ŭlŭ ũ'dŭ be túngú rĭ tĭnj.

¹⁷ ĩmi mávé ũndĭ má ní lěélě rĭ pi, sŭ ĩmi ní tā 'dĭ'bée
nĭĭ rá rĭ tĭnj, lě ĩmi adrikĭ mĭ be kŭwŭ, 'bá ri 'bá ũn-
jĭkānyā 'o'bá rĭ pi ā úbékĭ rĭ ĩmi fĭ ĩnjĭkānyā 'oó ku.
¹⁸ ęsĭ múké, āzini tā nĭngará íngápi 'bávé Úpí Yęsŭ
Kúrĭsĭtŭ 'bā Paápi rĭ vúgá rĭ, ā sę ĩmi tukĭ pá ũkpó
ŭkpó. Lě ę íngúkĭ Yęsŭ ri mŭzú nyonyo! Āmĭnā.

1 Yūwánĩ

Tā búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Yūwánĩ Yēsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ sĩ kōkōbĩ 'dĩri 'bá ɔrũkō adri 'bá Kūrĩsītĩyánĩ rú rĩ pi ní, lē kōpi sũ anji ívé ni tĩni. Kĩnĩ, lē kōpivé āsámvũ Múngú be rĩ, āzini Kúrĩsītō be rĩ ã adri múké. 'Yo kōpi ní 'bá āngũ ímbá 'bá kánísā agá ũn-jō sĩ rĩ pi vé tā. Yūwánĩ kĩnĩ, ọtũ rĩ rikí adrii Yēsũ be trũ, 'í nĩ rá, Yēsũ ri 'bá áda, ĩri Mvā Múngú vé ni. Kĩnĩ, kōpi 'bākĩ dō ẹsĩ Yēsũ drĩgé rá, kōpi idri 'dání 'dání rĩ ísũ rá. Kĩnĩ, kōpi Kūrĩsītĩyánĩ rú, lē kōpi ã lēkĩ Múngú ri lēlē, āzini kōpi ã lēkĩ ĩ lēlē ĩ āsámvũ gé sĩ.

'Bá idri sēepi rĩ

1 Í'dóngará gá 'dǎá, Ú'dúkō idri sēepi rĩ, ĩri anigé, 'bá yĩkĩ ĩrivé ú'dúkō rá, 'bá ndrekĩ ĩri 'bā mĩ sĩ rá, 'bá úlókĩ rú 'bā ni 'bā drĩ sĩ rá, 'bá ní rĩ tá ni ũlũũ ĩmi ní 'dĩ. 2 'Bá idri sēepi rĩ 'da 'i 'bá ní rá! 'Bá ndrekĩ ĩri 'bā mĩ sĩ rá. 'Bā nóni ri idri 'dání 'dání ọtũ adriipi Ẹtẹpi Múngú be trũ ĩ ní 'da 'bá ní rĩ vé tá ũlũ ĩmi ní. 3 'Bā ri ĩmi ní tá 'bá ní ndréé 'bā mĩ sĩ, āzini 'bá ní yĩ 'bā bĩ sĩ rĩ ũlũ, 'bā úmúkĩ rĩ 'bā adrii ĩmi be trũ, āzini 'bā úmúkĩ rĩ 'bā adrii Ẹtẹpi be trũ, āzini Mvọpi Yēsũ Kúrĩsītō be trũ. 4 'Bá sĩkĩ tá 'dĩ 'bée sēé ĩmi ní, 'bā úmúkĩ rĩ 'bā adrii ĩmi be trũ, 'bā adrikĩ rĩ ĩmi be āyĩkō sĩ.

Múngú ri dĩ sũ ọtũná tĩni

5 Ú'dúkō 'dĩri 'bá yĩkĩ íngázú Yēsũ vúgá, 'bá ní rĩ ũlũũ ĩmi ní 'dĩ kĩnĩ, Múngú ri dĩ āngũ ĩmgbērē sũ ọtũná tĩni, tá āzi índrépi sũ íníńá tĩni rú 'bā ni gé 'dǎáyo. 6 'Bá 'yokĩ dō kĩnĩ, 'bá ícĩkĩ 'bā āsámvũ Múngú be rĩ ícá ngá ālu gĩ, 'bo 'bá áwíkĩ dō adrii íníńá agá rĩ ũnjĩkányā 'oó, 'dĩri lũ 'yozú kĩnĩ, 'bā ũnjó rú, tá 'bá ní 'oó rĩ adri tá áda ku. 7 'Bo 'bā dō ri adri ọtũná agá, sũ Múngú ní dĩ ọtũná rú rĩ tĩni, 'bá 'bā úmú adri 'bá Múngú vé rĩ pi be trũ. Múngú Mvọpi Yēsũ vé āri, ĩri 'bávé ũnjĩkányā ũjĩ 'bā rú 'bá gá sĩ cére.

8 'Bá 'yokĩ dō kĩnĩ, 'bā ũnjĩkányā ākó, 'bā ri 'bā mĩ ũ'bā, tá áda 'bá ẹsĩ agá 'dǎáyo. 9 'Bá ũlũkĩ dō 'bávé ũnjĩkányā Múngú ẹndrẹti gé rá, Múngú ri ẹsĩ 'bā tá pĩri 'ozú, ĩri 'bā trũ 'bávé ũnjĩkányā agásĩ rá, āzini ĩri 'bávé ũnjĩkányā ũjĩ rá. 10 'Bá 'yokĩ dō kĩnĩ, 'bā ũnjĩkányā ākó, 'dĩri lũ 'yozú kĩnĩ, 'bā ri 'yo, Múngú ri ũnjó rú, ĩrivé ú'dúkō múké 'dĩri 'bá ẹsĩ agá 'dǎáyo.

2 Má anji rĩ, á sĩ kōkōbĩ 'dĩri sēé ĩmi ní, ĩmi 'okĩ rĩ ũnjĩkányā ku. 'Bo 'bá rĩ 'o dō ũnjĩkányā, 'bá āzi pá tuúpi 'bávé tá tĩ gé átápi Ẹtẹpi be ni anigé, 'bá rĩ Yēsũ Kúrĩsītō adriipi pĩri rĩ 'i. 2 Yēsũ Kúrĩsītō adi 'i sēé drǎá 'bávé ũnjĩkányā ũjĩzú 'bā rú 'bá gá sĩ, ũjĩ 'yéná 'bávé

ũnjĩkányā ọ'dúkũle ku, ĩri 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ũnjĩkányā ũjĩ cére.

3 'Bá 'dúkĩ dō táĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá rá, 'bā ícọ nĩ ámá 'yozú kĩnĩ, ádarú 'bá nĩkĩ Múngú ri rá. 4 'Bá rĩ 'yo dō kĩnĩ, 'í nĩ Múngú ri rá, 'bo 'dú dō táĩmbĩ Múngú ní ẹzĩ rĩ ngaá kuyé, 'bá 'dĩri ũnjó rú, nĩ tá áda Múngú ní ẹzĩ rĩ kuyé. 5 'Bo 'bá 'dúkĩ dō tá Múngú ní ẹzĩ rĩ ngaá rá, tá 'dĩri lũ 'yozú kĩnĩ, ádarú 'bākĩ lēngará Múngú vé rĩ adrii 'bá ẹsĩ agá gĩ. Kúru 'bā ícọ nĩ ámá 'yozú kĩnĩ, 'bávé āsámvũ Múngú be rĩ ícá múké gĩ. 6 'Bá rĩ 'yo dō kĩnĩ, 'i 'bá Múngú vé ni, lē ã 'o tá rĩ, sũ Yēsũ ní 'oó rĩ tĩni.

Táĩmbĩ ú'dĩ rĩ

7 ĩmi mávé ũndĩ má ní lēlē rĩ pi, tá má ní sĩ sēé ĩmi ní 'dĩri adri táĩmbĩ ú'dĩ ni kuyé, ĩri táĩmbĩ ọkũ ĩ ní ọtũ sēé ĩmi ní, ĩmi ní Yēsũ ri ẹ'yĩzú rĩ gé 'dǎri. Táĩmbĩ ĩ ní 'y-oó kĩnĩ, lē ã lēkĩ 'bá lēlē 'dĩri, ĩri táĩmbĩ ĩmi ní ọtũ yĩ drĩ drĩ 'dǎri. 8 'Bo tá má ní sĩ sēé ĩmi ní rĩ, ĩri ádarú táĩmbĩ ú'dĩ ni, Yēsũ vé tá 'oó rĩ lũ 'yozú kĩnĩ, lē kpá ã ndrekĩ tá áda táĩmbĩ rĩ vé rĩ ĩmĩ rú 'bá gá, ã 'diātāsĩyā tá 'oó íníńá agá rĩ ã vúgú de 'i gĩ, ọtũná ri nóni ri ka nĩ.

9 'Bá rĩ 'yo dō kĩnĩ, 'i ọtũná agá, 'bo 'bā dō ẹsĩ ũnjĩ ọgúpĩ ní, áwĩ 'dĩri adrii kúú íníńá agá. 10 'Bá 'í ẹdrĩpi ri lēepi lēlē rĩ, ĩri 'bá adriipi ọtũná agá ni, ngá āzi ĩri ẹsĩ agá sēepi ĩri ní tá ũnjĩ 'ozú ni 'dǎáyo. 11 'Bo 'bá ẹsĩ ũnjĩ 'bāápi 'í ẹdrĩpi ní rĩ, ĩri drĩ kú íníńá agá ũgōgō, ĩri ri ẹcĩ tũ íníńá agá, nĩ kuyé 'i dō ri mụ ngōlé, ã 'diātāsĩyā íníńá ọzũ mĩ ni gĩ.

12 ĩmi mávé anji má ní lēlē rĩ pi, á sĩ tá 'dĩri sēé ĩmi ní, ã 'diātāsĩyā Múngú trũ ĩmi ũnjĩkányā agásĩ gĩ Yēsũ ã rú sĩ.

13 ĩmi má ẹtẹpi, á sĩ tá 'dĩri sēé ĩmi ní, ã 'diātāsĩyā ĩmi nĩkĩ Kúrĩsītō adriipi í'dóngará gá 'dǎlé anigé rĩ gĩ.

ĩmi kẹjanji rĩ pi, á sĩ tá 'dĩri sēé ĩmi ní, ã 'diātāsĩyā ĩmi ndekĩ ádróko ri gĩ.

ĩmi mávé anji má ní lēlē rĩ pi, á sĩ tá 'dĩri sēé ĩmi ní,

ā'diātāsīyā īmi nīkí 'bá Ẹtẹ̀pì Múngú ri gí.
¹⁴ Īmi anji Múngú vé rí pi, á sī tā 'dīri sée īmi ní,
 ā'diātāsīyā īmi nīkí 'bá Ẹtẹ̀pì Múngú ri gí.
 Īmi má ẹ̀tẹ̀pìjì, á sī tā 'dīri sée īmi ní,
 ā'diātāsīyā īmi nīkí Kúrísítò adriipi í'dóngará gá 'dālẹ̀
 anigé rí gí.
 Īmi kẹ̀rjanji rí pi, á sī tā 'dīri sée īmi ní,
 ā'diātāsīyā ú'dúkọ́ Múngú vé fiípi īmî ẹ̀sì agá rí
 sē īmi tukí pá ùkpó ùkpó īmivé ẹ̀'yīngará agá,
 sē īmi ndẹ̀kí àdróko ri gí.

Ā 'bākí ẹ̀sì tā nyòòkú nōri vé rí dríjé ku

¹⁵ Lẹ̀ īmi 'bākí ẹ̀sì tā nyòòkú nōri vé rí dríjé ku, dọku
 lẹ̀ īmi fikí ùnjìkányā nyòòkú nōri vé rí 'oó ku. 'Bá rí 'bā
 dō ẹ̀sì tā nyòòkú nōri vé rí dríjé, ícọ́ ẹ̀sì 'bāá 'bá Ẹtẹ̀pì
 ri lẹ̀zú ku. ¹⁶ Tā nyòòkú nōri vé rí, īri sē 'bá rí tā rú' 'bá
 nōri vé rí 'dụ nga áyu, sē īri ẹ̀sì 'bā àmbúgú ngá dríjé,
 īri adri áfú rú. Tā 'dī' bée adrikí tā 'bá Ẹtẹ̀pì ní lẹ̀é ā 'okí
 rí kuyé, tā 'dī' bée tā nyòòkú nōri vé ni. ¹⁷ Tā nyòòkú
 nōri vé rí, āzini ẹ̀sì 'bá rí pi ní rí 'bāá ngá nyòòkú nōri
 vé rí pi dríjé rí, īri ímú dẹ́ rá. 'Bo 'bá Múngú vé tā
 'dụpì ngaápi rí, īri ídri 'dání' dání rí ísú rá.

Ari'ba Yẹ̀sù Kúrísítò vé rí pi

¹⁸ Mā anji rí, ú'dú ùdù vé rí ícá gí. Īmi yìkí īmî b́ ś rá
 kíní, ārì' bágú Kúrísítò vé rí ri ímú 'dī' dī, nóni ari'ba
 Kúrísítò vé rí pi ícákí kárakará gí. Sē 'bá nīkí á má ānì 'y-
 ozú kíní, ú'dú ùdù vé rí ícá gí. ¹⁹ Ari'ba 'dī' bée, kọpi fùkí
 'bá àsámwú gé nòosí, kọpi ẹ̀'yìkí Yẹ̀sù ri sù 'bá ní ẹ̀'yìí rí
 tìnjì kuyé. Kọpi ẹ̀'yìkí té dō Yẹ̀sù ri sù 'bá ní ẹ̀'yìí rí tìnjì
 rá, kọpi té áwí adri 'bá be trú. Kọpivé fūngará 'bá
 àsámwú gé ś 'dīri lū 'yozú kíní, kọpi ẹ̀'yìkí Yẹ̀sù ri sù 'bá
 ní ẹ̀'yìí rí tìnjì kuyé.

²⁰ 'Bo Yẹ̀sù ri Uleteré, sē ívé Índrì Uleteré rí ású īmi gí,
 sē nóni īmi nīkí tā áda Múngú vé rí gí. ²¹ Á sī īmi ní
 kọkọb́ 'dīri sée 'yozú kíní īmi nīkí tā áda rí kuyé yā 'dínì
 ku, īmi nīkí tā áda rí rá, ā'diātāsīyā tā áda Múngú ní í-
 daá rí agá, ùnjò 'dāáyo. ²² 'Bá ùnjò rú rí ā'di 'i? 'Bá ùnjò
 rú rí, īri 'bá 'yoópi Yẹ̀sù adri Kúrísítò ku rí 'i. 'Bá 'dínì
 'dīri, īri ārì' bā Kúrísítò vé ni, 'bá 'dīri gā Ẹtẹ̀pì Múngú rí
 ś, āzini gā Mvọ̀pì Yẹ̀sù rí ś. ²³ 'Bá Mvọ̀pì Yẹ̀sù ri gāápi
 ś rí, gā kpá Ẹtẹ̀pì Múngú ri ś, 'bá Mvọ̀pì Yẹ̀sù ri ā'yìpi
 rá rí, ā'yì kpá Ẹtẹ̀pì Múngú ri rá.

²⁴ Kúru ú'dúkọ́ múké ī ní ímbá īmi ní í'dóngará gá
 'dāá, īmi ní yìí īmî b́ ś 'dīri, lẹ̀ īmi 'bākí kuú īmî ẹ̀sì agá.
 Īmi 'bākí dō tā ni īmî ẹ̀sì agá rá, īmi áwí adri īmi Ẹtẹ̀pì
 Múngú agá, āzini Mvọ̀pì Yẹ̀sù agá. ²⁵ 'Bá áwíkí dō adrií
 Múngú agá, 'bá ícọ́ ídri 'dání' dání Kúrísítò ní ẹ̀zìjì rí ísú
 rá.

²⁶ Á sī tā 'dīri sée īmi ní, īmi ā adrikí rí m̀jì be kọwụ 'bá
 lẹ̀' bā īmî m̀jì ù' bā' bā 'dī' bée vé tā ś. ²⁷ 'Bo nóni Kúrísítò
 sē Índrì Uleteré rí ású īmi gí, īri nóni ri adri īmi agá, īmi
 gōkí nóni ímbángará lẹ̀é dījì ku, Índrì Uleteré rí īmi ím-
 bá nī. Tā īri ní ímbá rí adri ùnjò ku, īri tā áda. Nóni lẹ̀ Ín-
 drì Uleteré rí ā ású īmi, lẹ̀ īmi áwíkí īmi Ìkpáá adrií
 Kúrísítò ā rú' bā gá, sù Índrì Uleteré rí ní īmi ímbá rí
 tìnjì.

Anji Múngú vé rí pi

²⁸ Mā anji rí, lẹ̀ īmi áwíkí īmi Ìkpáá adrií Kúrísítò ā
 rú' bā gá, Kúrísítò kādō ímví Ìgōó, 'bá ícókí adrií ùrì ś
 ku, āzini 'bá ícókí adrií dríjā ś ku īri ẹ̀ndrẹ̀tì gé.

²⁹ Īmi nīkí rá 'yozú kíní, Kúrísítò ri tā be pìjì, īmi nīkí
 kpá rá 'yozú kíní, 'bá tā 'oópi pìjì rí, īri adri Mvā Múngú
 vé ni.

3 'Bá Ẹtẹ̀pì Múngú lẹ̀ 'bā ambamba, ī ní 'bā zìzú ānì
 Múngú vé anji 'dī. Ádarú 'bā anji Múngú vé ni. Tā
 'bá nyòòkú nōri dríjé rí pi ní 'bā nīzú á mázú kuyé 'y-
 ozú kíní, 'bā anji Múngú vé ni rí, kọpi nīkí Múngú ri
 kuyé. ² Īmi mávé ùndī má ní lẹ̀lé rí pi, 'bā nóni anji
 Múngú vé ni, Múngú ri dō úmvúlésì ímú 'bā újā adri
 íngóni yā, i'da drí 'bá ní tā ni kuyé. 'Bo 'bá nīkí rá 'yozú
 kíní, Kúrísítò kādō ímví Ìgōó, 'bā īri ndre rá, 'bā ímú
 adri sù īri tìnjì. ³ 'Bá ẹ̀sì 'bāápi Kúrísítò dríjé rí, īri adri
 ule, í ùnjìkányā 'oó ku, sù Kúrísítò ní adrií ule ùn-
 jìkányā ākó rí tìnjì.

⁴ 'Bá ùnjìkányā 'oópi rí, ñò tǎímbí Múngú vé rí gí. Ùn-
 jìkányā ri, īri Múngú vé tǎímbí ñōngará. ⁵ Īmi nīkí rá 'y-
 ozú kíní, Yẹ̀sù ímú 'bávé ùnjìkányā ùjìí 'bá rú' bā gá ś
 gí. Yẹ̀sù 'o ùnjìkányā àlunjáni kuyé. ⁶ 'Bá rí Ìkpá dō 'i kú
 rú' bā ní gé, ícọ́ ùnjìkányā 'oó dījì dījì ku. 'Bá rí dō ri ùn-
 jìkányā 'o m̀zú, 'bá 'dīri nī īri kuyé, á má īri kuyé.

⁷ Mā anji rí, lẹ̀ īmi sẹ̀kí 'bá āzì ā ù' bā īmî m̀jì ku. 'Bá tā
 'oópi pìjì rí, Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, īri 'bá pìjì, sù Kúrísítò nī
 adrií pìjì rí tìnjì. ⁸ 'Bá rípi ùnjìkányā 'oópi rí, īri 'bá
 àdróko vé ni, ā'diātāsīyā àdróko í'dó ùnjìkányā 'oó ī ní
 drí 'bù pi gbìzú vù be kuyé rí gé 'dāá, 'bo Mvā Múngú
 vé rí ímú ẹ̀zì àdróko vé rí izaá drí ni gé ś rá. ⁹ Anji
 Múngú vé rí pi ícókí rí ùnjìkányā 'oó ku, ā'diātāsīyā úri
 Múngú vé rí adri kọpi ẹ̀sì agá. Sē kọpi 'okí ùnjìkányā
 ku, ā'diātāsīyā Múngú 'dụ kọpi 'bāá anji ívé ni pi rú gí.
¹⁰ 'Bā anji Múngú vé rí pi nī á má rá, 'bā kpá anji àdróko
 vé tā 'dụ' bā nga' bā rí pi nī á má rá, ā'diātāsīyā 'bá tā
 'oópi pìjì ku, 'í ọ̀gùpì ri lẹ̀épi ku rí, adri mvā Múngú vé
 ni ku.

Lẹ̀ 'bā lẹ̀kí 'bā lẹ̀lé

¹¹ Ú'dúkọ́ múké Múngú vé īmi ní yìí í'dóngará gá 'dāá
 rí lū kíní, lẹ̀ 'bā lẹ̀kí 'bā lẹ̀lé. ¹² Lẹ̀ 'bā adrikí sù Káyīnā
 ándúrú rípi àdróko vé tā 'oópi ẹ̀drípì ri 'dìjìpi drāápi rí
 tìnjì ku. Káyīnā 'dì ẹ̀drípì ri āsì? Káyīnā 'dì ẹ̀drípì ri, ẹ̀-
 drípì ní tā 'oó Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé pìjì rí ś, 'bo tā Káyīnā
 ní 'oó rí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé ùnjì. ¹³ Mā ẹ̀drípìjì má
 ọ̀mvùpìjì, 'bá nyòòkú dríjé nōgó rí pi ndrekí dō īmi ùn-
 jì, īmî ẹ̀sì ā tì ānì ku. ¹⁴ 'Bá lẹ̀kí dō 'bā lẹ̀lé, īri lū 'yozú
 kíní, 'bá ìfùkí drā agásì gí, 'bá ísùkí ídri 'dání' dání rí gí.
 'Bá ẹ̀drípì ri lẹ̀épi ku, āzini ọ̀mvùpì ri lẹ̀épi ku rí, īrivé ín-
 drì áwí drāá kuú āvù rú. ¹⁵ 'Bá ẹ̀sì ùnjì 'bāápi ọ̀gùpì
 Yẹ̀sù ri ẹ̀'yìpì gí rí ní rí, īri 'bá rípi āngū ú'dìpi ni. Īmi
 nīkí rá 'bá āngū ú'dìpi rí, ísú ídri 'dání' dání rí ku.

¹⁶ Lēngará vé tā, īri 'dínì, Yẹ̀sù Kúrísítò adi 'i sée drāá
 'bā tā ś. Lẹ̀ 'bā adikí 'bā sée drāá 'bá ọ̀gùpìjì Yẹ̀sù ri
 ẹ̀'yì' bā gí rí pi vé tā ś, sù Yẹ̀sù ní 'i adii sée drāá rí tìnjì.
¹⁷ 'Bá rí dō ngá be, ndre dō ọ̀gùpì ri ngá ākó, ko dō

ogúpì ě ĭzā ngá sī ku, lēngará Múngú ní 'bá rī pi lēzú rī ẹsì ni agá 'dāāyo. ¹⁸ Má anji rī, ā lēkí āngū tì sī kána ku, ádarú lē ĩmi lēkí ĩmi ogúpìjì lēlē, ĩmi kokí kòpì ě ĭzā ngá sī koko. ¹⁹ 'Bá lēkí dō 'bá ogúpìjì lēlē, 'bā ícò nī áamá 'y-ozú kínī, 'bā ri tā áda 'o, ĩri sē 'bā ẹsì ri adri āyīkō sī, 'bā kādō ríi Múngú vé tā ũsū. ²⁰ 'Bā ẹsì ā ri dō ñóó ũn-jīkányā 'bá ní 'oó rī sī drāāāsīyā, Múngú ri āmbúgú, nī tā 'bá ẹsì agá rī céré rá, tā āzi Múngú ní nīj kuyé ni āluṅáni 'dāāyo.

²¹ ĩmi mávé ũndī má ní lēlélē rī pi, 'bá áamáki dō 'yozú kínī, 'bá 'okí ũnjīkányā kuyé, 'bā adri Múngú ẹndrẹtì gé ẏrī ákó. ²² 'Bá zíkí dō ngá Múngú tì gé, ĩri sē 'bá ní rá, ā'diātāsīyā 'bā ri tā ĩri ní eẏjì 'bá ní rī 'dụ nga rá, āzini tā 'bá ní 'oó rī, ĩri Múngú ní āyīkō sē. ²³ Múngú eẏjì 'bá ní 'díní kínī, 'bā ẹ'yīkí 'ĭ Mvòpì Yēsū Kúrísítō ri, āzini 'bā lēkí 'bā lēlē 'bā āsámvú gé sī, sū Yēsū ní eẏjì rī tīnì. ²⁴ 'Bá tājimbjì Múngú vé rī 'dụ 'bá nga 'bá rá rī pi, kòpì úmúkí ĩ adrii Múngú be trụ gí, Múngú ri adri kòpì be trụ. Tā 'bá ní nīzú ámázú 'yozú kínī, Múngú ri adri 'bá be trụ rī, ĩri ní Índrì Uleterè rī ĩpēé 'bā ásu rī sī.

Lē ĩmi áamáki índrì rī pi ámámā

4 ĩmi mávé ũndī má ní lēlélē rī pi, lē ĩmi ẹ'yīkí índrì rī pi vé tā mụzú bādārú ku. Lē ĩmi áamáki índrì rī pi ámámā, índrì rī pi dō Múngú vé ni, dō kòpì índrì āzi túngú ni pi. Ā'diātāsīyā nēbī ũnjó rú rī pi kárakarā, kòpì ayíkí mụzú vū drīgè sī, kòpì ri tā ũnjó vé ni pi ũlú mụzú 'bá rī pi ní. ² Tā ĩmi ní ícózú Índrì Uleterè Múngú vé rī nīzú ámázú rī, ĩri 'díní, nēbī 'yoópi kínī, tìkí Yēsū Kúrísítō ri ĩfūú 'bá áda rú rī, nēbī 'dīri índrì Múngú vé rī rụ 'bá ni gé anigé. ³ 'Bo nēbī 'yoópi kínī, tìkí Yēsū ri 'bá áda rú kuyé rī, nēbī 'dīri índrì Múngú vé rī rụ 'bá ni gé 'dāāyo, ĩri ārì 'bá Kúrísítō vé ni. ĩmi yìkí rá 'yozú kínī, ārì 'bágú Kúrísítō vé rī ri ímú 'dīi'dī, nóni ícá gí, ĩri vū drīgè nōgónō.

⁴ Má anji rī, ĩmi anji Múngú vé ni, ĩmi ndēkí nēbī ũnjó rú 'dī'bée gí, ā'diātāsīyā Índrì eẏjì ngaápi ĩmì rụ 'bá gá rī, ũkpō ni aga índrì eẏjì ngaápi nyòòkú drīgè nōgó rī vé rī rá. ⁵ 'Bá ũnjó rú 'dī'bée, kòpì 'bá Múngú ri nī 'bá kuyé ni pi, kòpì ri tā nyòòkú nōri vé rī átá, 'bá Múngú ri nī 'bá ku rī pi ri kòpívè tā 'dụ eẏjì ngazú. ⁶ 'Bā 'bá Múngú vé ni. Tā 'bá ní ícózú Índrì tā áda átápi rī nīzú, āzini índrì ũnjó rú rī nīzú ámázú rī, ĩri 'díní, 'bá Múngú ri nī 'bá rá rī pi, kòpì 'bávè tā 'dụ eẏjì ngazú rá, 'bo 'bá Múngú ri nī 'bá ku rī pi, ícókí 'bávè tā 'dụ eẏjì ngazú ku.

Lēngará Múngú vé rī

⁷ ĩmi mávé ũndī má ní lēlélē rī pi, lē 'bā lēkí 'bā lēlē, ā'diātāsīyā lēngará íbì íngá Múngú vúgá. 'Bá lēkí dō 'bā lēlē, ĩri lū 'yozú kínī, 'bā anji Múngú vé ni, 'bá nīkí Múngú ri rá. ⁸ 'Bā āngū lēepi ku rī nī Múngú ri kuyé, ā'diātāsīyā Múngú ri 'bá āngū lēepi lēlē ni. ⁹ Múngú 'i-da ívé lēngará 'bá ní lètjì be 'díní, ĩpē ívé Mvā ālukútaṅá rī nyòòkú drīgè nōgó, 'bā ísúkí rí ídri 'dání'dání rī āní bēnī. ¹⁰ Lēngará agaápi rá rī, ĩri 'díní, Múngú lē 'bā lēlē, ĩpē ívé Mvā ímú drāá rōbōṅṅò rú 'bā trüzú 'bávè ũn-jīkányā agásì, adri 'yozú kínī, 'bá lēkí Múngú ri nī 'díní

kuyé. ¹¹ ĩmi mávé ũndī má ní lēlélē rī pi, sū Múngú ní 'bā lēlélē rī tīnì, lē 'bā lēkí 'bā lēlē. ¹² 'Bá āzi ndre Múngú ri āluṅáni kuyé. 'Bo 'bá lēkí dō 'bā lēlē, Múngú ri adri 'bá agá, ádarú lēngará Múngú ní 'bā lēzú rī, 'bā 'bá ku 'bá ẹsì agá.

¹³ Múngú sē 'bá ní ívé Índrì Uleterè rī gí, sēzú 'bá ní nīzú ámázú ānì, 'bā adri ĩri agá, ĩri adri 'bá agá. ¹⁴ ẏtépì ĩpē ívé Mvā ímú 'bá rī pi paá ívé ũnjīkányā agásì. 'Bá ndrekí Mvā rī 'bā mị sī rá, 'bá ní nóni ríi ĩrivé tā ũlúú 'bá vū drīgè rī pi ní 'dī. ¹⁵ 'Bá rī ẹ'yī dō kínī, Yēsū ri Mvā Múngú vé ni, Múngú ri adri ĩri agá, ĩri kpá adri Múngú agá. ¹⁶ Ádarú 'bá nīkí rá 'yozú kínī, Múngú lē 'bā lēlē. 'Bā ri ẹsì 'bā Múngú drīgè, ĩri ní 'bā lēé agaá rá rī sī.

Múngú lē 'bá rī pi lēlē. 'Bá rī lē dō 'ĭ ogúpì ri lēlē, ĩri adri Múngú agá, Múngú ri adri ĩri agá. ¹⁷ Ádarú 'bá lēkí dō 'bā lēlē, sū Kúrísítō ní āngū lēé vū drīgè nōgó rī tīnì, 'bá ícókí adrii 'dụ Múngú ní ímúzú tā lizú 'bá rī pi drīgè 'dāri sī ũrī sī ku. ¹⁸ 'Bā āngū lēepi lēlē rī, ícò adrii Múngú sī ũrī sī ku. 'Bá ní ũsūú 'yoó kínī, Múngú ri 'bā ĩrīṅá rá rī sī, ĩri sē 'bā adri ānì ũrī sī. 'Dīri lū kínī, 'bá ũrī ní fíi ẹsì ni agá rī, lēngará Múngú vé rī ẹsì ni agá 'dāāyo. ¹⁹ Múngú ní 'dó 'bā lēé drīdrī rī sī, sē 'bā ri 'bā lēlē 'bā āsámvú gé sī ānì. ²⁰ 'Bá rī 'yo dō 'ĭ lē Múngú ri rá, 'bo ĩri dō ri ẹsì ũnjì 'bā ẹdrìpì ní, ĩri ũnjó rú. 'Bá 'ĭ ẹ-drìpì 'ĭ ní ndreé rá rī lēepi ku rī, ícò Múngú ĩ ní rụ 'bá ni ndreé ku 'dāri lēé ku. ²¹ Tājimbjì Múngú ní eẏjì 'bá ní rī ĩri 'díní, lē 'bā lēkí 'i lēlē, āzini 'bā lēkí 'bā ogúpìjì lēlē.

Lē 'bā ẹ'yīkí Múngú Mvòpì ri

5 'Bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá 'yo 'bá kínī, Yēsū ri Kúrísítō 'i rī pi, 'bá 'dī'bée anji Múngú vé ni, 'bá Múngú ri lē 'bá lēlē rī pi, lēkí kpá anji Múngú vé rī pi lēlē. ² 'Bá lēkí dō Múngú ri lēlē, āzini 'bá 'dụkí dō tājimbjì ĩrivé rī pi ngaá rá, 'bá nīkí rá, 'bā anji Múngú vé rī pi lēlē. ³ 'Bá 'dụkí dō tājimbjì Múngú vé rī ngaá rá, ĩri lū 'yozú kínī, 'bá lēkí Múngú ri lēlē. Tājimbjì ĩrivé rī ā ngangará adri ũkpó ũkpó ku, ⁴ ā'diātāsīyā anji Múngú vé rī pi ũkpō be, kòpì tā ũnjì 'bá nyòòkú drīgè nōgó rī pi ní 'oó rī gā sī. 'Bá ní Yēsū ri ẹ'yī gí rī sī, 'bā ícò tā ũnjì nyòòkú nōri vé rī gā sī. ⁵ 'Bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí, 'yo 'bá kínī, Yēsū ri Mvā Múngú vé ni rī, kòpì 'bá tā ũnjì nyòòkú nōri vé rī pi gā 'bá sī rī.

⁶ Tā lūúpi kínī, Yēsū Kúrísítō ri Mvā Múngú vé ni rī, ĩri tā ĩ ní Yēsū ní bātízīmū sēzú yījì agá rī, āzini ārì raápi rụ 'bá ni gé sī pẹtì alambaku sígè rī. Adri 'yéná yījì kuyé, ĩri yījì, āzini ārì raápi rụ 'bá ni gé sī rī. Índrì Uleterè rī lū tā 'dīri nī, ā'diātāsīyā tā Índrì Uleterè rī ní lūú rī, ĩri tā áda. ⁷ Ngá tā rī ě mị lūúpi rī pi ngá na. ⁸ Ngá rī pi 'dī, Índrì Uleterè, yījì, āzini ārì. Ngá na 'dī'bée, kòpívè tā rụ 'i ngá ālu. ⁹ 'Bá rī pi kádō ríi 'bá ní tā átá, 'bā ri ẹ'yī rá, 'bo tā Múngú ní átá rī ndē 'bá rī pi ní átá rī rá, ā'diātāsīyā Múngú átá tā rī nī, átá tā 'ĭ Mvòpì vé rī. ¹⁰ 'Bá Mvā Múngú vé rī ẹ'yīpì rá rī, ẹ'yī tā Múngú ní átá rī rá. 'Bo 'bá tā Múngú ní átá 'ĭ Mvòpì ā tā sī rī ẹ'yīpì ku rī, 'bá 'dīri kínī, Múngú ri ũnjó rú, ā'diātāsīyā ẹ'yī tā Múngú ní átá 'ĭ Mvòpì vé tā sī rī kuyé. ¹¹ Múngú 'yo 'díní kínī, 'ĭ sē 'bá ní ídri 'dání'dání rī gí, ídri 'dīri íbì íngá 'ĭ Mvòpì vúgá. ¹² 'Bá rī ẹ'yī dō Múngú Mvòpì ri rá,

ĩri ídri 'dání'dání rĩ ísú rá. 'Bo 'bá rĩ ẹ'yĩ' dō Mvọpị ri kuyé, ísú ídri 'dání'dání rĩ ku.

Ídri 'dání'dání rĩ vé ísúngará

¹³ Īmi 'bá Múngú Mvọpị ri ẹ'yĩ' bá gí 'dĩ' bée, á sĩ kọkọbị 'dĩri sěé ĩmi ní, ĩmi nĩkí rí 'yozú kínĩ, ĩmi ídri 'dání'dání rĩ ísú rá. ¹⁴ 'Bá nĩkí áamá múké múké, 'bá zíkí dō ngá Múngú vúgá, tã ni 'de dō ẹsị ni gé 'dãá múké, ĩri ícọ ngá 'bá ní zịj rĩ sě 'bá ní rá. ¹⁵ 'Bá nĩkí dō 'yozú kínĩ, 'bá kãdō ngá zịj Múngú vúgá, ĩri sě 'bá ní rá, ádarú ngá 'bá ní zịj rĩ, Múngú ri sě 'bá ní rá.

¹⁶ 'Bá rĩ ndre dō ọgúpị Yẹsụ ri ẹ'yĩ' pí gí ni 'o ùn-jĩkányã, ùnjĩkányã ĩri ní 'oó rĩ ícọ dō ĩri jịfí fí ízãngã deęepi ku 'dãri agá ku, mi ícọ Múngú ri zị ĩri ní rá, 'bá mí ní Múngú ri zịj ĩri ní 'dĩri, ĩri ícọ ídri 'dání'dání rĩ ísú rá. Ùnjĩkányã ụrukọ' bée ãngũ jì fì ízãngã deęepi ku 'dãri

agá, á 'yo 'yozú kínĩ, mĩ zị Múngú ri 'bá ùnjĩkányã 'oópi 'dĩri tịjị rĩ ní kuyé. ¹⁷ Tã 'bá ní ríí 'oó ùnjí ùnjí rĩ pi cére ùnjĩkányã, 'bo ùnjĩkányã ụrukọ' bée anigé, 'bá rĩ ícọ fíí ãní ízãngã deęepi ku 'dãri agá ku.

¹⁸ 'Bá nĩkí áamá rá 'yozú kínĩ, anji Múngú vé rĩ pi 'okí ùnjĩkányã mụzú dīj dīj ku, ã' diātāsīyã Mvã Múngú vé rĩ ri kọpi ùtē nĩ, ãdróko ícọ kọpi 'oó ùnjí ku. ¹⁹ 'Bá nĩkí rá 'bã anji Múngú vé ni, 'bo 'bá Múngú ri ẹ'yĩ' bá ku rĩ pi ãrěvú cére, ãdróko ọrú kọpi ẹ drĩ gí. ²⁰ 'Bá nĩkí rá 'yozú kínĩ, Mvã Múngú vé rĩ ícá vũ drĩgé nōgó gí, sě 'bá nĩkí Múngú áda rĩ áamá ãní gí, sě nóni 'bá adrikí kuú Múngú áda rĩ agá, ãzini ĩrivé Mvã Yẹsụ Kúrísítō agá. Múngú 'dĩri Múngú áda rĩ, ãzini ĩri Múngú ídri 'dání'dání rĩ sěépi rĩ. ²¹ Má anji rĩ, ĩmi ndrekí múké, ẹ ĩnjĩkí ngá ĩ ní úde mungú rú rĩ pi ku.

2 Yūwánĩ

Tă búkũ rĩ vé rĩ ă ũlũngará

Yūwánĩ Yēsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ sĩ kōkōbĩ 'dĩri sēé 'bá kánísā vé rĩ pi ní, kánísā 'dĩri Yūwánĩ zĩ rú ni "ũkú Múngú ní ĩpēé rĩ". Yūwánĩ ri ęzĩ ngaá kánísā 'dĩri agá nĩ. Ũlũ 'bá rĩ pi ní tã Yēsũ ní 'yoó, kōpi ă lēkĩ ĩ lēlē rĩ vé tã. 'Yo kōpi ní kĩnĩ, lē tã áda Kúrísitō vé 'bá ɔrũkɔ'béé ní ríi ímbá, ăzini tã 'bá ɔrũkɔ'béé ní ríi ímbá ũnjō rú rĩ, lē kōpi ă ámákĩ ăsámvú ni múké múké.

¹ Ma Yūwánĩ 'i, 'bá ămbúgú 'bá Yēsũ ri ę'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi drĩlé gá rĩ. Mi ũkú Múngú ní ĩpēé 'dĩri, ă sĩ kōkōbĩ 'dĩri sēé mí ní, mívé anji Múngú ri nĩ' 'bá rá rĩ pi be. Ádarú ă lē ĩmi ărēvú céré lēlē, 'bo adri 'yozú kĩnĩ, ă lē 'yéná ĩmi ɔ'dúkũlęgú sĩ nĩ kuyé, 'bá céré Múngú vé tã áda rĩ nĩ' 'bá rá rĩ pi lēkĩ ĩmi lēlē. ² 'Bá lēkĩ ĩmi, ă'diātāsīyā tã áda rĩ nóni 'bá ęsĩ agá anigé, ĩri adri 'bá ęsĩ agá mɔzú nyonyo.

³ Ęsĩ múké, ęsĩ ĩdríkĩdri, ăzini tākĩri Ętępi Múngú vé rĩ, ăzini Mvópi Yēsũ Kúrísitō vé rĩ, ă adri 'bá be, ă sē rĩ 'bá 'okĩ rĩ tã áda Múngú vé rĩ, ăzini 'bá lēkĩ rĩ ăngũ lēlē.

⁴ Má kã yĩ kĩnĩ, anji mívé rĩ pi ă ɔrũkɔ'béé ri tã áda 'bá Ętępi ní ęzĩ rĩ 'dũ nga rá, ăyĩkō fũ ma ănĩ ambamba. ⁵ Mi ũkú Múngú ní ĩpēé má ní lēlē rĩ, tã má ní sĩ sēé ĩmi ní mívé anjiná rĩ pi be 'dĩri, adri tã ăzi ú'dĩ ni kuyé, ĩri tã 'bá ní nĩ rá í'dóngará gá 'dăá ni. Á lē lũú ĩmi ní 'dĩni, lē 'bá lēkĩ 'bá lēlē. ⁶ 'Bá rĩ 'dũ dō tã ĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá rá, 'dĩri lũ 'yozú kĩnĩ, 'bá 'dĩri lęngará be. Să ĩmi ní í'dózú Yēsũ Kúrísitō ri ę'yĩzú rĩ gé 'dăá, ĩmi yĩkĩ rĩ Múngú kĩnĩ, lē ĩmi lēkĩ ĩmi lēlē ĩmi ɔgũpĩ be.

⁷ 'Bá kárakará mĩ ũ'bă'béé ni pi ayikĩ mɔzú nyōkũ rĩ drĩgé sĩ 'dĩ' dĩ, kōpi ri 'bá rĩ pi ímbá mɔzú ũnjō sĩ, kōpi kĩnĩ, tĩkĩ Yēsũ Kúrísitō ri nyōkũ drĩgé nōgó 'bá áda rú kuyé. 'Bá 'dĩni 'dĩ'béé, kōpi ũnjó rú, kōpi ari'ba Kúrísitō vé ni. ⁸ ĩmi adrikĩ mĩ be kɔwũ tã 'dĩri sĩ, ęzĩ Múngú vé ĩmi ní ngaá 'dĩri, ă dră rĩ kána ku, Múngú ă ũfē rĩ ăndē-ma ĩmi ní ęzĩ rĩ ngazú rĩ pi ărēvú céré. ⁹ Lē 'bá ăzi ă újă tã Kúrísitō ní ímbá rĩ ũlũú ũ'dũ be túngú ku, ĩri sē Múngú ri 'bá rĩ adi ănĩ 'í drĩgé sĩ rá. 'Bo 'bá rĩ áwĩ dō tã Mvópi ní ímbá rĩ rɔpũ tĩtĩ, Ętępi pi Mvópi be, kōpi adri ĩri be trũ. ¹⁰ 'Bá ăzi ífĩ dō ĩmi ăsámvú gé, ímbá dō tã áda Kúrísitō vé rĩ kuyé, lē ĩmi ę'yĩkĩ ĩri ĩmivé ăngá ku, dōku ę zĩkĩ ĩri ku. ¹¹ 'Bá rĩ ę'yĩ dō 'bá 'dĩni 'dĩri ăkă, ĩri fi ũnjĩkănyă 'bá 'dĩri ní 'oó rĩ 'o ĩndĩ.

¹² Ma tã be tré, ă lē lũú ĩmi ní, 'bo ă lē tã rĩ sĩ sēé kōkōbĩ agá ku. Má ũsũ, ă lē mɔpũ ĩmi vúgá 'dĩlé ú'dĩkĩrĩnă nōgó, 'bá úmúkĩ rĩ 'bá ĩmi be, 'bá átákĩ rĩ trũ, 'bá 'băkĩ rĩ ăyĩkō ĩmi be trũ.

¹³ Mĩ ɔmvũpi Múngú ní ĩpēé rĩ vé anji Múngú ri nĩ' 'bá rá rĩ pi, sēkĩ mí ní mōdó.

3 Yūwánĩ

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Yūwánĩ Yēsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ sĩ kőkõbĩ 'dĩri sēé Gáyõ ní, Gáyõ ri ãmbúgú 'bá kãnisã vé rĩ pi drĩgē. Yūwánĩ íngú Gáyõ ri ĩri ní 'bá urukõ 'í ní pēé rĩ pi ẹ'yĩ múké rĩ sĩ. 'Yo Gáyõ ní kĩnĩ, lē ã adri ụ'bĩtã rú Kūrĩsītĩyánĩ rĩ pi ní. Lũ ĩri ní kĩnĩ, lē ã fi ũnjĩkányã 'bá urukõ'bēe ní 'oó rĩ pi agá ĩndĩ ku, āzini lē ã ũbĩ 'bá 'yo'bá kĩnĩ, ĩ ndēkĩ tã sĩ céré nĩ rĩ pi vé tã ku.

Mōdó sēngará

1 Ma Yūwánĩ 'i, 'bá ãmbúgú 'bá kãnisã vé rĩ pi drĩgē rĩ. Gáyõ mávé ũndĩ má ní lēélē rĩ, á sĩ mí ní kőkõbĩ 'dĩri sēé nĩ. ² Mi mávé ũndĩ má ní lēélē rĩ, ma ri Múngú ri zĩ mí ní, mĩ rú'bá ã adri rĩ múké, mĩ nga rĩ ẹzĩ rĩ mụzú múké, āzini ẹsĩ mívé rĩ ã adri rĩ múké. ³ 'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ rĩ pi kã ímú ũlũú má ní kĩnĩ, mi ri ẹsĩ 'bá tã áda Múngú ní lēé ã 'okĩ rĩ 'dụ nga rá, āzini mi ri tã áda Múngú ní 'daá mí ní rĩ 'dụ nga rá, sē má ní äyĩkõ ambamba. ⁴ Á yĩ dõ mávé anjĩ Yēsũ Kūrĩsītõ ri ẹ'yĩ'bá gĩ rĩ pi ri tã áda rĩ 'dụ nga, ma adri ãnĩ äyĩkõ sĩ, tã āzi má ní äyĩkõ sēepi 'dĩri agaapi rá ni 'dãáyo.

Ẹzĩ ngangará trũ rĩ

⁵ Mi mávé ũndĩ má ní lēélē rĩ, mi ri tã 'o pĩrĩ 'bá ẹ-drĩpĩjĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ rĩ pi ní, mĩ nĩ dõ kõpi kuyé drããsiyã, 'í ko kõpi ẹ ĩzã rá. ⁶ Kõpi ũlũkĩ mívé lēngará ã tã 'bá kãnisã vé rĩ pi ní rá. Lē mĩ ko kõpi ẹ ĩzã, kõpi ã 'dekĩ rĩ mụú ẹcĩ'ivé rĩ gé, ã sē rĩ Múngú ní äyĩkõ. ⁷ Kõpi ri mụ ụ'dụkõ múké Yēsũ Kūrĩsītõ vé rĩ ũlũ 'bá rĩ pi ní, 'bo kõpi zĩkĩ ngá pãgãno rĩ pi vúgá kuyé. ⁸ Kúru 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ rĩ pi, lē 'bá sēkĩ 'bá 'dĩ'bēe ní ngá kõpi ẹ ĩzã kozú, ẹzĩ kõpi ní rizú tã áda Múngú ní 'daá rĩ ũlũzú mụzú 'bá rĩ pi ní rĩ, 'bá 'dụkĩ rĩ ngá kõpi be trũ.

⁹ Á sĩ ándúru kőkõbĩ sēé 'bá kãnisã vé rĩ pi ní, 'bo Dīyõtērēfē † lēépi 'i 'bãapi tã sĩ céré drĩdrĩ rĩ, gã 'bávé tã ä'yĩgá sĩ. ¹⁰ Kúru má kãdõ mụú ĩmi vúgá 'dĩlé, ma tã Dīyõtērēfē ní 'oó rizú 'bã rú 'yozú ũnjĩ 'dĩri ũlũ uleteré 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ rĩ pi ní. Tã ĩri ní 'oó rĩ, adri 'yéná rizú 'bã rú 'yozú ũnjĩ 'dĩri kuyé, gã 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ rĩ pi ẹ'yĩgá sĩ. 'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ rĩ pi kãdõ lēé kõdõ 'bá ri'bá ụ'dụkõ múké Yēsũ vé rĩ ũlũ'bá rĩ pi ẹ'yĩ, ĩri kõpi údro fũ kãnisã rĩ agásĩ ämvé.

¹¹ Mi mávé ũndĩ má ní lēélē rĩ, lē mĩ fi ũnjĩkányã 'oó sũ 'bá rĩ pi ní rĩ 'oó rĩ tĩnĩ ku, mĩ 'o tã múké áyu. 'Bá rĩpi tã múké 'oópi rĩ, 'bá 'dĩri nĩ Múngú ri rá. 'Bá rĩpi tã ũnjĩ 'oópi rĩ, 'bá 'dĩri nĩ Múngú ri kuyé. ¹² 'Bá rĩ pi céré ri 'yo kĩnĩ, Dēmētĩriyõ ri 'bá múké, ĩri ri tã áda Múngú ní 'daá rĩ ímbá. Ma kpá 'yo, ĩri 'bá múké, mí nĩ rá, tã má ní átá rĩ, ĩri tã áda.

Kőkõbĩ rĩ vé dęngará

¹³ Ma tã be tré, á lē lũú mí ní, 'bo á lē tã rĩ sĩ sēé kőkõbĩ agá ku. ¹⁴ Má ũsũ, á lē mụú mí vúgá 'dĩlé ú'díkĩrĩngá nõgõ, 'bã úmúkĩ rĩ 'bã mí be, 'bã átákĩ rĩ trũ. ¹⁵ Tãkĩri Múngú vé rĩ ã adri mí be. Mĩ õgũpĩjĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ adri'bá nõgõ rĩ pi sēkĩ mí ní mōdõ. Mĩ ẹzĩ 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gĩ, adri'bá 'dĩlé rĩ pi mụzú älu älu céré.

† Dīyõtērēfē: Dīyõtērēfē pi Gáyõ be, kõpi ĩrĩtrõ ri Múngú ri zĩ kãnisã älu gé.

Yúdã

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ülüngará

Kõkõbĩ 'dĩri Yúdã sĩ nĩ, ĩri Yēsũ édrípĩ vé äzi. Sĩ kõkõbĩ 'dĩri sēé Kūrĩsītĩyānĩ ʊrũkõ'béé ní, ã'diātāsīyā 'bá āngũ ím-bá' 'bá ũnjõ sĩ rĩ pi rikĩ kõpi ē drĩ izaá. 'Bá āngũ ímbá' 'bá ũnjõ sĩ 'dĩ'béé rikĩ éśĩ múké Múngú vé rĩ újã ímbá létĩ ũnjĩ sĩ, kõpi rikĩ 'bá rĩ pi ē mĩ ũ'bāá kínĩ, lē kõpi ã 'okĩ tā ũnjĩ, Múngú ícõ kõpi ĩrĩñāā ānĩ ku. Yúdã áyú tā búkũ Múngú vé Ũndĩ Ūkũ rĩ ruzú rĩ ágá rĩ pi ũ'bĩtã rú, 'yo Kūrĩsītĩyānĩ rĩ pi ní kĩnĩ, Múngú ri ímũ 'bá tā ũnjĩ 'o' 'bá rĩ pi ĩrĩñā rá. Lē kõpi ã rũkĩ ũ'dũkõ áda Múngú vé rĩ tĩtĩ, āzini kõpi ã rũkĩ ũ'dũkõ 'bá áyúäyũ Yēsũ vé rĩ pi ní ũlũ, kõpi ní yĩjĩ rĩ tĩtĩ.

Yúdã sē mōdó

1 Ma Yúdã 'i, ātĩ' 'bá Yēsũ Kúrĩsītõ vé ni, ma Yõkõbũ édrípĩ.

Īmi 'bá Múngú 'bá Étépĩ ní zĩjĩ adriĩ 'bá ívé ni pi rú, ĩri ní lēélē rĩ pi, ĩmi 'bá Yēsũ Kúrĩsītõ ní riĩ ĩmi tā mbaá rĩ pi, á sĩ kõkõbĩ 'dĩri sēé ĩmi ní nĩ.

² Éśĩ ĩdríkĩdri, tãkĩri, āzini lēngará Múngú vé rĩ, ã adri ĩmi be mʊzũ nyonyo.

'Bá tā ímbá' 'bá ũnjõ sĩ rĩ pi

³ Īmi mávé ũndĩ má ní lēélē rĩ pi, ma kōdō úvá be āmbúgú lēzũ ũkpõ Múngú ní 'bá pazú ĩmi be ũnjĩkānyā agásĩ rĩ vé tā sĩ sēé ĩmi ní. 'Bo á lē nóni sĩ sēé ĩmi ím-bázú, ĩmi rũkĩ rĩ tá áda ĩ ní ĩsēé vú ālu 'bá Yēsũ rĩ ě'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi ní 'dĩri tĩtĩ. ⁴ Ā'diātāsīyā 'bá ʊrũkõ'béé Múngú ri nĩ' 'bá ku ni pi ũgũkĩ ĩ fiĩ kuũ ĩmi āsámvú gé 'dĩ' 'dĩ. 'Bá 'dĩ'béé 'báki ĩ kú 'bá Múngú vé ni rú, Kõpi ri 'yo, éśĩ múké Múngú vé rĩ ā'yĩ 'bá rĩ ícõ õwũ 'bá rá, ĩrĩñákĩ ĩri ku, kõpi gākĩ 'bávé Úpĩ Yēsũ Kúrĩsītõ ũkpõ be āmbúgú 'dĩri sĩ. 'Bo sĩkĩ Búkũ Múngú vé rĩ ágá ĩnõgõsĩ kínĩ, 'bá ũnjĩkānyā 'o' 'bá 'dĩni 'dĩ'béé, ĩkĩ kõpivé tā kú ũnjĩ gĩ.

⁵ Lē ĩmi āvĩkĩ tā ándúru Úpĩ Múngú ní 'oó Ējēpētõ gá 'dāri sĩ ku. Úpĩ Múngú pa ándúru anji Īsērélē vé rĩ pi Ējēpētõ gá 'dālē rá, 'bo 'bá ʊrũkõ gā' 'bá Múngú ri ě'yĩ' gá sĩ rĩ pi, Múngú ú'dĩ kõpi ũdrāá rá. ⁶ Lē ĩmi nĩkĩ 'y-ozú kínĩ, ězĩ ĩ ní sēé mālāyikā rĩ pi drĩgē rĩ, mālāyikā ʊrũkõ'béé 'dũkĩ ězĩ rĩ ngāá kuyé. Kõpi kukĩ ívé vūrā ězĩ ngazú Múngú ã pálé gá rĩ rá. Múngú úmbé kõpi ímvē adriĩpi mʊzũ 'dāni' 'dāni rĩ sĩ, 'dũ kõpi ú' 'bé 'bú 'a be nĩĩpi cĩcĩ rĩ ágá, kõpi adri 'bú rĩ ágá 'dāá, cĩmgbá ũ'dũ ĩ ní ímũzũ tā lĩzũ rĩ gé. ⁷ Īmi ũsũkĩ drĩ tā ándúru 'i 'oópi kũrũ Sõdómõ ágá, Gõmórā ágá, āzini 'i 'oópi kũrũ rĩ jēlé gá sĩ rĩ pi ágá rĩ ká. 'Bá kũrũ 'dĩ'béé ágá rĩ pi ufukĩ céré õwũ rú, kõpi rikĩ õwũ 'bāá mʊzũ bādārú, kúru Múngú ní 'bá kũrũ ágá rĩ pi zázú vezú ācĩ sĩ. 'Dĩri lũ 'bá ní 'yozú kínĩ, Múngú ri ímũ 'bá ũnjĩkānyā 'o' 'bá rĩ pi zã

ve ācĩ dĩĩpi mʊzũpi nyo ũdũ ākõ ni sĩ, sũ ĩri ní 'bá Sõdómõ ágá rĩ pi zāá veé Gõmórā ágá rĩ pi be ācĩ sĩ rĩ tĩjĩ.

⁸ 'Bá ri' 'bá āngũ ímbá' 'bá ũnjõ sĩ, ri' 'bá urobĩ ũbĩ' 'bá rĩ pi, kõpi kpá ri ĩ rũ' 'bá áyú rizú õwũ 'bázú, kõpi gākĩ āmbúgũ Múngú vé rĩ sĩ, kõpi ri mālāyikā rĩ pi u'da'da.

⁹ Mĩkāyélē āmbúgú mālāyikā rĩ pi drĩgē céré rĩ, kõpi kã riĩ āgátá gāá ādrõko be āvũ Mósē † vé rĩ ã sĩngará ã tā sĩ, †† Mĩkāyélē 'yo átángá ũnjĩ ādrõko rĩ ã rũ izazú kuyé, kínĩ, "Úpĩ Múngú ri ímũ mi ĩrĩñā rá!" ¹⁰ 'Bo 'bá āngũ ím-bá' 'bá ũnjõ sĩ 'dĩ'béé, kõpi ri tā ĩ ní nĩĩ kuyé rĩ pi u'da'da, Kõpi ri tā ʊrũkõ'béé 'o' ěnĩākõ sĩ, sũ ānyāpá tā nĩ' 'bá ku rĩ pi vé rĩ tĩjĩ. Tã kõpi ní 'oó ěnĩākõ sĩ 'dĩ'béé, ĩri sē Múngú ri ímũ kõpi ĩrĩñā ānĩ rá.

¹¹ Īzāngā rĩ ímũ adri kõpivé ni. Kõpi 'dũkĩ tā Múngú vé rĩ ngāá kuyé, sũ Káyĩnā ‡ ní tā Múngú vé rĩ 'dũ' ngāá kuyé rĩ tĩjĩ. Kõpi ri ũnjõ ímbá, ĩ sũkĩ rĩ mũfēngā ānĩ, sũ Bālāmũ †† ní éśĩ 'bāá mũfēngā drĩgē rĩ tĩjĩ. Kõpi gākĩ ũkpõ Múngú vé rĩ sĩ, sũ Kórā †† ní ũkpõ Múngú vé rĩ gāá sĩ rĩ tĩjĩ. Tã 'dĩri sē, ĩ ímũ kõpi ĩrĩñā ũnjĩ ũnjĩ.

¹² Īmi úmũkĩ dõ ĩmi ũmũ ĩ ní rizú Múngú ri ĩnjĩzũ rĩ ã nyangará gá, 'bá 'dĩni 'dĩ'béé ífíkĩ dõ ĩmi āsámvú gé, kõpi ũmũ rĩ iza rá. Kõpi kádõ úrĩ ngá nyaá ĩmi be trũ, kõpi drĩnjã ākõ, kõpi kpá átángá átá ũrĩ ākõ, kõpi adriki sũ ĩrĩbĩtĩ ũlĩ ní vĩjĩ 'dĩsĩ rá, yĩĩgõ ní 'dĩjĩ ānĩ ku rĩ tĩjĩ. Kõpi adriki sũ peĩtĩ ĩ ní ĩnjé 'beé vũgá, 'wiĩpi gĩ, 'aápi ku rĩ tĩjĩ. ¹³ 'Bá ri' 'bá āngũ ímbá' 'bá ũnjõ sĩ 'dĩ'béé, kõpivé tā kõpi ní 'oó ũnjĩ drĩnjã sēepi 'dĩri, sũ kũrũnyá wõvá ní vĩjĩ kũũ yĩjĩ gārā gá rĩ tĩjĩ. Kõpi sũkĩ línyā āvĩ' 'bá

† Mósē: Yõsēpā kã drāá gĩ, 'bāgũ Ējēpētõ vé rĩ 'bā anji Īsērélē vé rĩ pi ězĩ ngāá tũgēřĩ rú caá ílĩ mũdũřũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpēzũ ímũzũ anji Īsērélē vé rĩ pi pazú adringará tũgēřĩ rú rĩ agásĩ. Múngú sē tãĩmbĩ rĩ Mósē ní, ã lũ anji Īsērélē vé rĩ pi ní, sēzũ ĩ ní tãĩmbĩ rĩ zĩzũ tãĩmbĩ Mósē vé ni ānĩ. Tĩkĩ Mósē ri ĩsũ ākũdē ílĩ rĩ ca élfũ ālu mũdũřũlũ sũ (1,400), ĩsũ ākũdē tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. † ĩlā Wũngará 2-24. †† Ávũ Mósē vé rĩ ã sĩngará: Mĩkāyélē lē āvũ Mósē vé rĩ jĩjĩ sĩjĩ vūrā Múngú ní lēé rĩ gé, 'bo ādrõko lē āvũ rĩ jĩjĩ sĩjĩ vūrā 'i ní lēé rĩ gé. ‡ 1:11 Ídõngará 4:1-17 †† 1:11 Kālāfe 22-24 †† 1:11 Kālāfe 16:1-35

ĩvé létĩ ĩ ní rizú éćízú rĩ sǐ gí rĩ pi tĩnĩ. Múngú údé 'bá 'dǐ'bée ní vǔrǎ ĩnĭćĩ rízú ĩzǎngǎ nyazú mužú ũdũ ákó ní gí.

¹⁴ Í'dózú Ādámǎ † vúgá, cazú Ēnókǎ vúgá, Ēnókǎ †† ri úyú ézĩrĩ ní. Ēnókǎ átá ándúru 'bá 'dǐ'bée vé tǎ rá, kǐnĩ, Úpí ri ímú mǎlǎyíkǎ uletere bĩtríkǎ ĩ ní ícó lǎá bǎ ku rĩ pi be, ¹⁵ ĩri ímú tǎ lĩ 'bá ǎlu ǎlu drǐgé, ĩri ímú 'bá Múngú ri nĩ'bá ku rĩ pi ĩrĩŋǎ rá, ũnjĩkǎnyǎ kòpi ní 'oó rĩ sǐ, ǎzini ĩri 'bá Múngú ri nĩ'bá ku, ri'bá ũnjĩkǎnyǎ 'o'bá, ǎzini ri'bá átángǎ ũnjĩ átá'bá 'ĩ tǎ sǐ rĩ pi ĩrĩŋǎ rá. ¹⁶ 'Bá ri'bá ǎngũ ímbá'bá ũnjō sǐ 'dǐ'bée ri njĩĩ unu mužú ununu, kòpi ri átá 'bá ʊrʊkʊ'bée ní ũnjĩ. Kòpi ri éśĩ 'bǎ céré rizú ũnjĩkǎnyǎ 'ozú. Kòpi ri ĩngú, ǎzini kòpi ri 'bá rĩ pi ě drĩ ũćĩ, ĩ ĩsúkĩ rĩ tǎ ĩ ní lǎé rĩ pi ǎnĩ.

Ímbángarǎ adrizú ǎnĩ ũkpó ũkpó ẹ'yĩngarǎ agá rĩ

¹⁷ ĩmi mávé ũndĩ má ní lǎélǎ rĩ pi, lǎ ĩmi ũsũkĩ tǎ 'bávé Úpí Yésũ Kúrísitō vé 'bá áyúǎyũ rĩ pi ní ọtũ ũlũú ĩmi ní kǐnĩ, ĩri ímú 'i nga rá 'dǎri. ¹⁸ Kòpi 'yokĩ ĩmi ní kǐnĩ, "Ú'dú ũdũ vé rĩ gé, 'bá ǎngũ gʊ'bá gʊgʊ rĩ pi ímú gʊ ĩmi sǐ, kòpi ímú ǎyĩkō rʊ'bá nōri vé rĩ ǎ tǎ 'dʊ nga áyu." ^{†19} 'Bá 'dǐ'bée nóni ĩmi ǎsǎmvú gé anigé, kòpi nóni ri sǎ ĩmi ri

† Ādámǎ: Ādámǎ ri 'bá Múngú ní í'dó gbíí drĩdrĩ rĩ. ĩri ẹtẹpi 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ní céré. ĩrivé ũkú Ēvǎ ri ẹndrẹpi 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ní céré. Í lǎ Í'dóngarǎ 1-5. †† 1:14 Í'dóngarǎ 5:19-24 ‡ 1:18 2 Pétěró 3:3

ĩmi aco ĩmi ǎsǎmvú gé sǐ. Kòpi nděé ni ri tǎ rʊ'bá nōri vé rĩ ǎ tǎ 'dʊ nga áyu, Índrĩ Múngú vé rĩ kòpi ǎ rʊ'bá gá 'dǎáyo.

²⁰ ĩmi mávé ũndĩ má ní lǎélǎ rĩ pi, lǎ ĩmi 'bǎkĩ éśĩ tǎ áda uletere ĩmi ní ẹ'yĩ rĩ drĩgé, ĩmivé ẹ'yĩngarǎ ǎ adri rĩ ũkpó ũkpó. Lǎ ĩmi zĩkĩ Múngú ri ũkpó Índrĩ Uletere rĩ vé rĩ sǐ. ²¹ ĩmi kádō ríí éśĩ ĩdríkĩdri 'bávé Úpí Yésũ Kúrísitō ní ímú zú ĩmi jizú mužú ídri 'dǎni'dǎni rĩ ĩsú zú rĩ ũtǎé, lǎ ĩmi áwíkĩ adrií lǎngarǎ Múngú vé rĩ agá.

²² Lǎ ĩmĩ éśĩ ǎ adri ĩdríkĩdri 'bá ẹ'yĩngarǎ be mǎdǎ rĩ pi ní. ²³ Lǎ ĩmi ípákĩ 'bá ʊrʊkʊ'bée ǎcí ĩ ní ĩzǎngǎ nyazú ǎnĩ ũdũ ákó 'dǎri agásĩ. Lǎ ĩmi 'bǎkĩ éśĩ ĩdríkĩdri 'bá ʊrʊkʊ'bée ní. 'Bo ĩmi ndrekĩ múké, lǎ ĩmi fikĩ ríí ũnjĩkǎnyǎ kòpi ní 'oó rĩ 'oó ĩndĩ ku.

Zĩngarǎ Múngú ri íngúzú rĩ

²⁴ Múngú 'bǎ paápi tǎ ũnjĩ agásĩ rĩ, ĩri ícó ĩmi ũtǎ rá, ĩmi fikĩ rĩ ũnjĩkǎnyǎ 'oó ku, ĩri ĩmi íjĩ 'bǎ ívé dǐngarǎ pʊwʊpʊwʊ rĩ ẹndrẹtĩ gé ũnjĩkǎnyǎ ákó, ǎyĩkō be ǎmbúgú. ²⁵ Lǎ ě íngúkĩ 'bávé Múngú 'bǎ Paápi 'bávé Úpí Yésũ Kúrísitō ǎ tǎ sǐ dǐngarǎ be pʊwʊpʊwʊ rĩ, ǎmbũgũ be rĩ, ũkpó be rĩ, ǎzini ũkpó ǎmbũgũ ruzú rĩ be rĩ, í'dózú ĩri ní 'bũ pi gbizú vũ be rĩ gé 'dǎá, ícázú ǎndrũ sǐ, mužú 'dǎni'dǎni! ǎmĩnǎ.

I'dangará

Tă búkū rĩ vé rĩ ă ũlũngará

Búkū 'dĩri Yũwánĩ Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ sĩ nĩ, sĩ sěé kánísá ẹ̀zĩrĩ rĩ pi ní, ƚri ri kánísá 'dĩ'bée ndre nĩ. Cápĩtă 2-3 agá, sĩ kòkòbĩ ăndĩăndĩ sěé kánísá ẹ̀zĩrĩ 'dĩ'bée ní cére, 'yo kòpi ní kĩnĩ, kòpi ă újákí ẹ̀sĩ ƚvé ũnjĩkănyă agásĩ. Ímbá kòpi kĩnĩ, ă rikí dō kòpi ọ̀cũyĩ 'dĩni drăăăsiyă, lē kòpi ă áwíkí adrii ătĩ'bá Múngú vé ni, kòpi ă adriki ũkpó ũkpó ƚvé ẹ̀yĩngará agá. Cápĩtă 4-22 agá, Yũwánĩ ũlũ tă 'í ní ndreé ƚndrĩlĩkĩ agá rĩ pi. ƚndrĩlĩkĩ rĩ pi i'dakí ũkpó Múngú vé rĩ, ăzini d̄ngará Múngú vé rĩ. ƚndrĩlĩkĩ rĩ agá 'daá, Múngú i'da ívé jĩkó 'bá vũ drĩgė nōgó rĩ pi ní ũnjĩkănyă 'ozú rĩ vé tă. I'da lėtĩ Kúrísĩtō ní ƚmúzú ũkpó ũnjĩkănyă vé rĩ ndězú rĩ vé tă, ăzini ƚri ní ƚmúzú tă lĩzú 'bá tă ăda rĩ gă'bá sĩ rĩ pi drĩgė rĩ vé tă. Kúru Múngú ri ƚmú vũ nōri iza rá, ƚri gō vũ ú'dĩ ni gbi. 'Bá ẹ̀sĩ 'bă'bée Kúrísĩtō drĩgė rĩ pi, kòpi ƚmú adri ƚri be trũ vũ ú'dĩ rĩ agá múzú nyonyo.

1 Tă ƚ ní sĩ búkū nōri agá rĩ pi, Múngú sě kú Yēsũ Kúrísĩtō drĩgė, Yēsũ Kúrísĩtō ă i'da rĩ tă ƚmúpi 'i ngaápi mbělėnjă 'dĩri ívé ătĩ'bá rĩ pi ní. Yēsũ Kúrísĩtō ní mălăyikă ƚpėzú ƚmúzú tă rĩ i'dazú ívé ătĩ'bá Yũwánĩ ní. ² Yũwánĩ ũlũ tă ƚ ní i'daá 'í ní ndreé 'dĩ'bée ărėvú cére. Ũlũ ú'dúkó Múngú vé rĩ, ăzini tă Yēsũ Kúrísĩtō ní ătă rĩ. ³ 'Bá riipi tă ƚ ní ũlũ ƚmú'bá 'i nga'bá drĩdrĩ 'dĩlė, ƚ ní sĩ 'dĩri lăápi rá, yĩpi rá, ăzini tă ni 'dũpĩ ngaápi rá rĩ, ƚri tăkĩri ƚsú rá. Lókĩ tă 'dĩri ní ƚmúzú 'i ngazú rĩ ƚcá ƚnyĩnjă gĩ.

Yũwánĩ sě mōdó kánísá ẹ̀zĩrĩ rĩ pi ní

⁴ Ma Yũwánĩ 'i, á sĩ kòkòbĩ 'dĩri sěé 'bá Yēsũ ri ẹ̀yĩ'bá gĩ kánísá ẹ̀zĩrĩ ăngũ ƚzĩyă vé rĩ agá rĩ pi ní.

ƚsĩ múkė ăzini tăkĩri ƚngápi Múngú adriipi ƚnógósĩ anigė, ăndrũ anigė, úmvúlėsí ƚmúpi rĩ vúgă, ăzini ƚngápi ƚndrĩ ẹ̀zĩrĩ adri'bá ƚrívė lúpă ęndrėtĩ gė rĩ pi † vúgă, ⁵ ăzini ƚngápi Yēsũ Kúrísĩtō ú'dú cére riipi tă ăda Múngú ní ẹ̀zĩrĩ rĩ 'dũpĩ ngaápi, tă ni ũlũpĩ 'bá rĩ pi ní, i'dópi ƚngápi gōō ƚdri rú drĩdrĩ 'bá ũdră'bá gĩ rĩ pi ăsámvú gė sĩ, úripi 'băgú rú 'băgú vũ drĩgė nōgó rĩ pi drĩgė rĩ vúgă rĩ, ă adri ƚmi be.

Yēsũ Kúrísĩtō lē 'bă rá, oyũ 'bă 'bávė ũnjĩkănyă agásĩ ívé ări dăápi rĩ sĩ. ⁶ Yēsũ ku nóni mălũngă rĩ 'bá drĩgė, 'bá ní nóni adrizú ăní atala rú, 'bá ní rizú ẹ̀zĩ ƚtėpi Múngú vé rĩ ngazú nō. D̄ngará pōwũpōwũ Yēsũ Kúrísĩtō vé rĩ, ăzini ũkpó ƚrívė rĩ ă adri múzú nyonyo! Ămĩnă.

⁷ ƚmi ndrekĩ drĩ ká! ƚri ƚmú t̄gō ƚrĩbĩtĩ agásĩ, 'bá rĩ pi ărėvú cére nga ƚmú ƚri ndre ƚ mi sĩ. 'Bá ăndúrú ƚri ũsō'bá ọ̀jũ sĩ rĩ pi, kòpi kpá cére ƚmú ƚri ndre rá.

'Bá vũ drĩgė rĩ pi cére ƚmú ƚri ă ƚzăngă 'bă rá. Ădarú tă rĩ ƚmú 'i nga sũ 'dĩri tĩnjĩ! Ămĩnă.

† ƚndrĩ adri'bá ẹ̀zĩrĩ rĩ pi: 'Dĩri lėtĩ ăzi ƚ ní ƚndrĩ Uletere rĩ zizú rĩ.

⁸ Úpi Múngú kĩnĩ, "Ma Ălĩfă 'i, ăzini Őmėgă 'i. †† Ma Múngú ũkpó 'Dĩpa 'i, adriipi ƚnógósĩ anigė, ăndrũ anigė, úmvúlėsí ƚmúpi rĩ 'i."

Yũwánĩ ndre Yēsũ vé tă ƚndrĩlĩkĩ agá

⁹ Ma Yũwánĩ 'i, ƚmi ógúpĩ, 'bá rikí ƚzăngă nyaá, ăzini ẹ̀sĩ úmbė ƚzăngă rĩ ă nyangará gă ƚmi be trũ, 'bá ní mălũngă Yēsũ vé rĩ ẹ̀yĩ rĩ ă tă sĩ. Pėkĩ ma múzú ăngũ 'i lĩpi kú ngũ yĩ agá, ƚ ní zĩjĩ Pátĩmōsĩ rĩ gė, má ní tĩ Múngú vé rĩ ũlũ, ăzini má ní tă Yēsũ vé rĩ ũlũ rĩ sĩ.

¹⁰ Ú'dú ƚ ní rizú Úpi Múngú ri ƚnjĩzú 'dări gė, ƚndrĩ Uletere rĩ ăsú ma, má ní ú'dúkó yizú mâ vũdrĩ gė 'dăá, ătă ú'dúkó be rũ 'dăá sũ jėlėgú ní ọ̀'ũ rĩ tĩnjĩ. ¹¹ Ú'dúkó rĩ ní 'yozú má ní kĩnĩ, "Í sĩ tă mí ní ndreé 'dĩ'bée ărėvú cére búkū traátra rĩ agá, 'í pė múzú 'bá Yēsũ ri ẹ̀yĩ'bá gĩ kánísá kũrũ ƚfėsō vé rĩ agá rĩ pi ní, kũrũ Sēmėrínă vé rĩ agá rĩ pi ní, kũrũ Părăgámũ vé rĩ agá rĩ pi ní, kũrũ Tăyĩtĩră vé rĩ agá rĩ pi, kũrũ Sărădĩsĩ vé rĩ agá rĩ pi ní, kũrũ Fĩlădėlĩfĩyă vé rĩ agá rĩ pi ní, ăzini kũrũ Lăwōdĩkĩyă vé rĩ agá rĩ pi ní."

¹² Má kă ma újă 'bá ătăpi má be rĩ ndreé, á ndre aya ẹ̀zĩrĩ ƚ ní údė dăbũ sĩ ni pi, ũ'băkĩ tădũ'bă ẹ̀zĩrĩ kòpi sĩgė. ¹³ Aya ẹ̀zĩrĩ 'dĩ'bée ăsámvú gė 'dăá, á ndre 'bá ăzi ƚndrė sũ 'Bă Mvă † tĩnjĩ, su bōngó akoóko rũkũ cĩmgbă cá pá gă vúgă 'dăá, 'yĩ 'i ăgătĩ bōngó băá dăbũ rú ni sĩ. ¹⁴ Drĩ ni, ăzini drĩ'bĩ ni mve kú imvesĩrĩlĩ, mĩ ni d̄ sũ ăcĩ ní d̄ rĩ tĩnjĩ. ¹⁵ Pă ni pi d̄kĩ sũ aya ƚ ní vuú kăá úká sĩ rĩ tĩnjĩ, ú'dúkó ni 'ũ sũ kũlė ní 'bũ rĩ tĩnjĩ. ¹⁶ 'Bă rĩ rũ lĩnyă ẹ̀zĩrĩ kú 'i drĩ ęndėpi gė, ƚlĩ ăcō sĩ be cĩpi ƚlėbe ƚlėbe ni ní ƚfũzú tĩ ni gė sĩ. ęndrėtĩ ni d̄ pōwũpōwũ sũ ƚtũ ní d̄ rĩ tĩnjĩ.

†† Ma Ălĩfă 'i, ăzini Őmėgă 'i: Gĩrĩkĩ tĩ sĩ, Ălĩfă ri tăfĩ vé i'dóngará, Őmėgă ri tăfĩ ũdũ gė rĩ. Yēsũ kĩnĩ, i'dóngará gă 'dăá 'i anigė, ú'dú ũdũ vé rĩ gė, 'i kpá adri anigė. † 'Bă Mvă: Yēsũ zĩ 'i 'Bă Mvă lüzú kĩnĩ, 'i Kúrísĩtō 'i, 'i mălũngă rĩ rũ múzú nyonyo. 'Í lă Dănyėlė 7:13-14.

¹⁷ Má kã ĩri ndree, má í'dé ĩri ã pálé gá vŭgá sŭ 'bá drãápi gí ni tĩni. 'Bo ĩri ní 'í drí ëndépi rĩ 'bázú mà rŭ' 'bá gá, ĩri ní 'yozú má ní kĩnĩ, "Mí 'o ũrĩ sĩ ku! Í'dóngará gá 'dãá ma anigé, ú'dú ũdŭ vé rĩ gé, ma kpá adri anigé.

¹⁸ Ma 'Bá adriipi ídri rú rĩ. Ándúru á drã rá, 'bo nóni ma adri ídri rú mŭzú 'dani'dani! Á rŭ mǎfŭtá ídrízú drã agásí rĩ, āzini vŭrã 'bá ũdrã' 'bá gí rĩ pi vé índri ní mŭzú adrizú rĩ kú má dríge nõ.

¹⁹ "Í sĩ tã mí ní ndree 'dĩ'bée cére vŭgá, 'í sĩ tã nóni rĩ' 'bá ĩ nga' 'bá rĩ pi, āzini tã ímŭ' 'bá ĩ nga' 'bá drĩdrĩ 'dĩlé rĩ pi. ²⁰ Línyã ězĩrĩ mí ní ndree mà drí ëndépi gé, āzini aya dábŭ rú ězĩrĩ ĩ ní tãdú' 'bá ũ'yŭú ũ'bãá sĩ ní gé 'dĩ'bée vé ífífí, ĩri 'dĩni. Línyã ězĩrĩ 'dĩ'bée, kŕopi mǎlǎyíkã kǎnísã ězĩrĩ rĩ pi vé rĩ, aya dábŭ rú ězĩrĩ ĩ ní tãdú' 'bá ũ'yŭú ũ'bãá sĩ ní gé 'dĩ'bée, kŕopi kǎnísã ězĩrĩ rĩ pi."

Ú'dúkŕó ĩ ní sĩ sěe kǎnísã kŭrŭ Ēfésŕó vé rĩ agá rĩ ní rĩ

2 "Í sĩ kŕokŕobĩ sěe mǎlǎyíkã † kǎnísã kŭrŭ Ēfésŕó vé rĩ agá rĩ ní.

Ú'dúkŕó 'dĩri mávé ni. Ma 'bá línyã ězĩrĩ rŭrŭpi mà drí ëndépi gé, rĩpi ěcĩpi aya ězĩrĩ ĩ ní údé dábŭ sĩ ĩ ní tãdú' 'bá ězĩrĩ ũ'bãá kŕopi sĩgé rĩ pi āsámvú gé sĩ rĩ 'i. ² Á nĩ tã ĩmi ní rĩ 'oó rĩ pi rá, ĩmi ri ězĩ nga ũkpŕó sĩ, ĩmi úm-békĩ ěsĩ ĩzãngã rĩ ã nyangará gá rá, ĩmi ã'yĩkĩ 'bá ũnjĩ rĩ pi vé tã kuyé. 'Bá 'yo' 'bá kĩnĩ, ĩ Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ ni pi 'dĩ'bée, ĩmi ũ'bĩkĩ kŕopivé tã nĩĩ ámá, ĩmi ísúkĩ kŕopi ũnjŕó rú, kŕopi adrikĩ Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ ni pi ku. ³ ĩmi nyakĩ ĩzãngã mà tã sĩ, ĩmi úmbékĩ ěsĩ ĩzãngã rĩ ã nyangará gá rá, ĩmi kukĩ ězĩ rĩ ã ngangará kuyé.

⁴ 'Bo ma tã be ĩmi be anigé, ĩmi kukĩ ĩmivé lěngará ŕtŭ drĩdrĩ rĩ gĩ. ⁵ ĩmi ndrekĩ drĩ ká, tã ándúru ĩmi ní 'oó múké rĩ, ĩmi kukĩ nóni ĩmi dríge sĩ gĩ. ĩmi újákĩ ěsĩ, lě ĩmi gŕkĩ tã 'oó sŭ ándúru ĩmi ní rĩ 'oó drĩdrĩ rĩ tĩni. ĩmi gǎkĩ dŕó újágá sĩ, ma ímŭ ĩmivé aya ĩ ní údé ācĩ ũ'yŭzú sĩ ní gé sĩ rĩ 'dŭ ĩmi āsámvú gé sĩ rá. ^{††} 'Bo tã ĩmi ní 'oó múké rĩ, ĩri 'dĩ, ĩmi gǎkĩ tã 'bá Nĩkŕlǎwŭ vé rĩ pi ní rĩ 'oó rĩ sŭ má ní gǎá sĩ rĩ tĩni.

⁷ 'Bá bĩ be rĩ, ã yĩ 'í ní tã Índri Uletererĩ ní 'yoó 'bá kǎnísã vé rĩ pi ní 'dĩri. 'Bá tã ũnjĩ ã ũkpŕó nděepi rá rĩ, ma peŕĩ rĩpi ídri sěepi, adriipi Mungú vé ŕmvú múké múké rĩ agá rĩ vé ũ'a sě nya ĩri ní rá."

Ú'dúkŕó ĩ ní sĩ sěe kǎnísã kŭrŭ Sēmērĩnã vé rĩ agá rĩ ní rĩ

⁸ "Í sĩ kŕokŕobĩ sěe mǎlǎyíkã kǎnísã kŭrŭ Sēmērĩnã vé rĩ agá rĩ ní.

Í'dóngará gá 'dãá ma anigé, ú'dú ũdŭ vé rĩ gé ma kpá adri anigé, ma drãápi rá, gŕŕopi íngápi ídri rú rĩ 'i.

⁹ Á nĩ rá 'yozú kĩnĩ, ĩmi nyakĩ ĩzãngã rá, vŭ dríge nõgŕ, ĩmi ngá ākŕ, 'bo 'bŭ gé 'dãá, ĩmi ngá be! Á nĩ 'bá 'y-o' 'bée kĩnĩ, ĩ Yǎhŭdĩ, rĩ' 'bá tã ũnjĩ 'yo' 'bée ĩmĩ rŭ izazú 'dĩ'bée rá. 'Bo kŕopi adrikĩ Yǎhŭdĩ ku, kŕopi 'bá Sātánã vé ni. ¹⁰ ĩmi ímŭ ĩzãngã nya rá, lě ĩmi 'okĩ ũrĩ sĩ ku. Á lě lŭú

† Mǎlǎyíkã: Věrēsĩ 1, 8, 12, 18 'dĩ'bée agá, kŕokŕobĩ ĩ ní 'yoó sĩkĩ sěe mǎlǎyíkã rĩ pi ní 'dĩri, sĩkĩ sěe drĩkoma kǎnísã vé rĩ pi ní. †† Aya ĩ ní údé dábŭ sĩ ĩ ní tãdú' 'bá ũ'bãá sĩ ní gé sĩ rĩ vé 'dŭ ĩmi āsámvú gé sĩ rá: Aya ĩ ní tãdú' 'bá ũ'bãá sĩ ní gé sĩ rĩ vé 'dŭngará kŕopi āsámvú gé sĩ rĩ vé ífífí, Yēsŭ rĩ kŕopi ku adri ŕ'dúkŕŭ, kŕopivé kǎnísã rĩ gŕó í'dé rá.

ĩmi ní 'yozú kĩnĩ, ādrŕoko rĩ ímŭ ĩmi ũrŭkŕo 'dŭ ú' 'bé jó ĩ ní rizú āngŭ ũ'yŭzú rĩ agá, ĩmi ũ'bĩzú ámázú ānĩ. ĩmi ímŭ ĩzãngã nya ũnjĩ ũnjĩ ca ũ'dú be mŭdrĩ. ĩmi nyakĩ dŕó ĩzãngã rĩ drãdrã ě tĩ ísŭ drãāāšĩyã, lě ĩmi tukĩ pá tĩtĩ ĩmivé ě'yĩngará agá, ma ímŭ kŭlã ídri 'dani'dani rĩ vé rĩ sě ĩmi ní rá.

¹¹ 'Bá bĩ be rĩ, ã yĩ 'í ní tã Índri Uletererĩ ní 'yoó 'bá kǎnísã vé rĩ pi ní 'dĩri. 'Bá tã ũnjĩ ã ũkpŕó nděepi rá rĩ, ícŕo fĩi drãngará vŭ ĩrĩ rĩ † agá ku."

Ú'dúkŕó ĩ ní sĩ sěe kǎnísã kŭrŭ Pārãgámŭ vé rĩ agá rĩ ní rĩ

¹² "Í sĩ kŕokŕobĩ sěe mǎlǎyíkã kǎnísã kŭrŭ Pārãgámŭ vé rĩ agá rĩ ní.

Ú'dúkŕó 'dĩri, ĩri 'bá adriipi ílĩ ācŕo sĩ be cĩpi ílébe ílébe rĩ be rĩ vé ni.

¹³ Á nĩ vŭrã ĩmi ní rizú adrizú rĩ rá, ĩmi ri adri vŭrã Sātánã vé mǎlŭngã ruzú rĩ gé. Ádarú ĩmi áwĩkĩ rŭ mávé rĩ rŭyú kuú tĩtĩ. Ú'dú ĩ ní Ānĩtĩpã pá tuŭpi tĩtĩ mávé tã ũlŭngará gá rĩ 'dĩzú drãzú kŭrŭ agá vŭrã Sātánã vé mǎlŭngã ruzú 'dãri gé rĩ gé, ĩmi tukĩ pá tĩtĩ ĩmivé ě'yĩngará agá.

¹⁴ 'Bo ma tã be mǎdãnjã ĩmi be anigé, 'bá ũrŭkŕo ĩmi āsámvú gé 'dĩlé anigé áwĩkĩ ímbángará Bǎlámŭ vé rĩ rŭyú kuú tĩtĩ. Bǎlámŭ ímbá Bǎlákã †† rĩ, Bǎlákã ũcĩ 'bá Ísērélě vé rĩ pi ě drĩ fĩi ũnjĩkǎnyã 'oó, kŕopi rikĩ ínyã ĩ ní 'bãá kuú ngá ĩ ní údé drĩ sĩ mungú rú rĩ pi ní rĩ nyaá, kŕopi fikĩ rĩi ŕwŭ 'bãá mŭzú. ¹⁵ 'Bá ũrŭkŕo kpá ĩmi āsámvú gé 'dĩgé anigé áwĩkĩ ŕnjŭ kuú ímbángará Nĩkŕlǎwŭ vé ũnjŕó vé 'dĩri agá tĩtĩ. ¹⁶ Lě ĩmi újákĩ ěsĩ, ĩmi gǎkĩ dŕó újágá sĩ, ma ca ĩmi vŭgá 'dĩlé ú'díkĩrĩngã nõgŕ, ma ě'dĩ 'dĩ 'bá ěsĩ újã' 'bá kuyé rĩ pi be ílĩ ācŕo má tĩ gé nõri sĩ.

¹⁷ 'Bá bĩ be rĩ, ã yĩ 'í ní tã Índri Uletererĩ ní 'yoó 'bá kǎnísã vé rĩ pi ní 'dĩri. 'Bá tã ũnjĩ ã ũkpŕó nděepi rá rĩ, ma ímŭ mǎnã †† ĩ ní zŭyú rĩ pi ã ũrŭkŕo 'dŭ sě ĩri ní. Ma kpá írã mvã imve ĩ ní rŭ ú'dĩ sĩ rŭ' 'bá ni gé 'bá āzi ní nĩĩ kuyé 'dãri 'dŭ sě ĩri ní, 'bá ě'yĩpi rĩ 'yénã nĩ ŕ'dúkŕŭlěgŭsĩ."

Ú'dúkŕó ĩ ní sĩ sěe kǎnísã kŭrŭ Tãyĩtĩrã vé rĩ agá rĩ ní rĩ

¹⁸ "Í sĩ kŕokŕobĩ sěe mǎlǎyíkã kǎnísã kŭrŭ Tãyĩtĩrã vé rĩ agá rĩ ní:

Ú'dúkŕó 'dĩri, ĩri Mvã Mungú vé mĩ be dĩĩpi sŭ ācĩ tĩni, āzini pá be dĩĩpi sŭ aya ĩ ní vuú kaá úká sĩ rĩ tĩni rĩ vé ni.

¹⁹ Á nĩ tã ārěvŭ cére ĩmi ní rĩ 'oó rĩ pi rá. ĩmivé lěngará, ĩmivé ě'yĩngará, ĩmivé ězĩ ngangará, āzini ěsĩ ĩmi ní úmbé ĩzãngã nyangará gá rĩ, á nĩ rá. Tã ĩmi ní 'oó āndrŭ rĩ ndě ándúru ĩmi ní 'oó drĩdrĩ rĩ rá.

²⁰ 'Bo ma tã be ĩmi be anigé. ĩmi ã'yĩkĩ ũkŭ Yězēbélĩ ††† 'yoopi 'i nēbĩ, mávé ātĩ' 'bá ě drĩ koopi mŭzú tã ũnjĩ agá

† Drãngará vŭ ĩrĩ rĩ: Drãngará vŭ ĩrĩ rĩ, ĩri ĩzãngã nyangará ācĩ agá mŭzú 'dani'dani rĩ. 'Í lã I'dangará 20:6-14; 21:8. †† 2:14 Kǎlǎfe 22-24 †† Mǎnã: Mǎnã rĩ ānyãngã Mungú ní ĩsěe 'bá Ísērélě vé rĩ pi ní rĩ. Ísē sã kŕopi ní adrizú āngŭ ā'wĩ cĩnyáfã rŭ rĩ agá 'dãá ílĩ pŭkŭ sŭ rĩ gé. 'Í lã Wŭngará 16:1-36. ††† Yězēbélĩ: Ŭkŭ Yězēbélĩ ko 'bá Ísērélě vé rĩ pi ě drĩ mungú ĩ ní údé drĩ sĩ rĩ pi ĩnjĩ nĩ. 'Í lã 1 'Bãgú 16:29-31; 18:4-19; 2 'Bãgú 9:22.

rĩ vé tã, ĩcĩcĩkĩ 'bá rĩ pi rií ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú rĩ pi ĩñjĩ, sē kōpi rikí ínyá ĩ ní rií sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ nyaá, íwí kōpi ícá kuú ọwú rú. ²¹ Á ku kōdō ĩri ní sã ẹsĩ újágá, ǎ ku rí ọwũ 'í ní rií 'bǎá rĩ rá, 'bo gǎ ẹsĩ újágá sĩ. ²² Kúru ma ímú ĩri 'be ĩzǎngǎ nya gbóló drĩgé 'bá ọwũ 'bǎ'bée ĩri sĩ rĩ pi be, kōpi újákí dō ẹsĩ ku, kōpi ímú ĩzǎngǎ nya únjĩ únjĩ. ²³ Ma ĩrivé anjĩná rĩ pi ú'dí údrǎ rá. 'Bá kǎnísǎ vé rĩ pi cére ímú nĩ áamá 'yozú kínĩ, á nĩ tǎ 'bá rĩ pi ẹ ẹsĩ agá 'dǎá rĩ rá, ǎzini á nĩ tǎ 'bá rĩ pi vé úmĩ agá 'dǎá rĩ rá. Ma ímú 'bá ǎlu ǎlu úfě tǎ ĩri ní 'oó rĩ vú sĩ. ²⁴ 'Bo á lě 'yoó ĩmi ọrukọ adri 'bá Tǎyĩtírǎ gá 'dílě ĩrivé ímbǎngǎrá únjĩ 'dĩri gǎ'bá sĩ, ǎzini Sǎtǎnǎ vé tǎ ĩ ní úzũpũ kuú mũdũmũdũ rú rĩ nĩ 'bá kuyé rĩ pi ní 'dĩni, má ícọ tǎ ẹnjĩẹnjĩ ǎzi 'bǎá ĩmi drĩgé dĩĩ ku. ²⁵ Múké ni, lě ĩmi úbĩkĩ mǎ pámvú mužú, cĩmgbá lókí má ní ĩgǒzú rĩ gé.

²⁶ 'Bá tǎ únjĩ ǎ úkpō nděepi rá, mǎ pámvú úbĩpi cĩmgbǎ údũ gé rĩ, ma úkpō sē ĩri ní, ĩri 'bá rĩ pi ẹ drĩ ọrũ ǎngũ rĩ pi drĩgé sĩ cére, ²⁷ sũ má ní úkpō drĩ ọrũzú rĩ ísú má Ẹtẹpi vúgá rĩ tĩni,

“ ĩri kōpi ẹ drĩ ọrũ túré aya rú ni sĩ,

ĩri kōpi úndĩ kpélékpélé sũ údrí ní ọfũy rĩ tĩni.’ †

²⁸ Ma kpá ĩri ní mǎrǎbǎ ẹ 'bútiņǎ vé rĩ sē. ††

²⁹ 'Bá bĩ be rĩ, ǎ yĩ 'í ní tǎ Índrĩ Uleteré rĩ ní 'yoó 'bá kǎnísǎ vé rĩ pi ní 'dĩri.”

Ú'dúkọ ĩ ní sĩ sēé kǎnísǎ kũrũ Sǎrǎdĩsĩ vé rĩ agá rĩ ní rĩ

3 “Í sĩ kǒkǒbĩ sēé mǎlǎyíkǎ † kǎnísǎ kũrũ Sǎrǎdĩsĩ vé rĩ agá rĩ ní.

Ú'dúkọ 'dĩri mávé ni. Ma ǎmbúgú índrĩ ẹzĩrĩ Múngú vé rĩ pi drĩgé nĩ, ǎzini á rụ línyǎ ẹzĩrĩ rĩ pi má drĩgé.

Á nĩ tǎ ĩmi ní 'oó rĩ pi rá. 'Bá rĩ pi ọsũkĩ kínĩ, ĩmi ídri rú, 'bo ĩmi 'bá údrǎ'bá gí ni pi. ² ĩmi arukí! ĩmi útúkí ĩmi gǒzú úkpó úkpó ĩmivé ẹ'yĩngǎrá agá, ĩmivé ẹ'yĩngǎrá lě drǎádrǎ. ǎ'diǎtǎsĩyǎ á ndre tǎ ĩmi ní rií 'oó rĩ ícọ Múngú mĩ gé 'dǎá kuyé. ³ Lě ĩmi ígákí tǎ ĩ ní ímbá ĩmi ní yĩ 'dǎri, lě ĩmi rụkĩ ĩri tĩtĩ, ĩmi újákí ẹsĩ. 'Bo ĩmi arukí dō ku, ma ícá ĩmi vúgá dũ sũ ẹgũ 'bá ní ícá rĩ tĩni, ĩmi ícókí sǎ má ní ícázú ĩmi vúgá rĩ nĩ áamá ku.

⁴ 'Bá ọrukọ ĩmi ǎsámvú gé Sǎrǎdĩsĩ gé 'dĩgé anigé, 'bo kōpi adrikí tré kuyé, kōpivé adringǎrá pĩrĩ, kōpi gǎkĩ tǎ únjĩ sĩ, kōpi adrikí sũ 'bá ívé bǒngó útěepi uleteré ǎzǎvũ ǎkó rĩ tĩni. 'Bá 'dĩ'bée, 'bǎ ímú ẹcĩ kōpi be trũ, kōpi bǒngó imve ni úsú, ǎ'diǎtǎsĩyǎ kōpivé adringǎrá pĩrĩ. ⁵ 'Bá tǎ únjĩ ǎ úkpō nděepi rá rĩ, ma úmvúlésĩ ĩri úsú bǒngó imve ni sĩ, sũ kōpivé rĩ tĩni. Á lĩ ĩrivé rụ búkũ ídri 'dǎni'dǎni rĩ vé rĩ agásĩ ku, Ma lũ má Ẹtẹpi ní, ǎzini ĩrivé mǎlǎyíkǎ rĩ pi ní, ĩri 'bá mávé ni.

⁶ 'Bá bĩ be rĩ, ǎ yĩ 'í ní tǎ Índrĩ Uleteré rĩ ní 'yoó 'bá kǎnísǎ vé rĩ pi ní 'dĩri.”

Ú'dúkọ ĩ ní sĩ sēé kǎnísǎ kũrũ Fílǎdělĩfĩyǎ vé rĩ agá rĩ ní rĩ

⁷ “Í sĩ kǒkǒbĩ sēé mǎlǎyíkǎ kǎnísǎ kũrũ Fílǎdělĩfĩyǎ vé rĩ agá rĩ ní.

Ú'dúkọ 'dĩri mávé ni. Ma 'bá uleteré, tǎ áda 'oópi ni, Dǎwúdĩ † vé mǎfútá rụpĩ rĩ 'i. Á zĩ dō kẹtĩ rĩ gĩ, 'bá ǎzi ícọ ọpĩ ku, má ọpĩ dō gĩ, 'bá ǎzi ícọ zĩ bǎ ku.

⁸ Á nĩ tǎ ĩmi ní rií 'oó rĩ rá. ĩmi ndrekĩ drĩ ká, á zĩ ĩmi ní kẹtĩ rĩ gĩ, 'bá ǎzi ícọ ọpĩ ku. Á nĩ rá úkpō ĩmivé rĩ mǎdǎ, 'bo ĩmi 'dukĩ tǎ má ní ímbá rĩ ngaá rá, ĩmi gǎkĩ ma kuyé. ⁹ 'Bá Sǎtǎnǎ vé 'yo'bá kínĩ, ĩ Yǎhúdĩ 'dĩ'bée, kōpi únjọ rú, kōpi adrikí Yǎhúdĩ ku. Ma sē kōpi ímú kũmũcĩ útĩ ĩmi ẹndretĩ gé, lüzú kínĩ, á lě ĩmi rá. ¹⁰ ĩmi ní mávé tǎmbĩ rụpũ tĩtĩ, ĩmi ní ẹsĩ úmbé ĩzǎngǎ nyaá ẹsĩ be mǎdǎ rĩ sĩ, lókí ĩ ní úmvúlésĩ 'bá cére vũ drĩgé nǒgọ rĩ pi ẹ'bĩzú rĩ gé, ma ícọ ĩmi tǎ mba rá.

¹¹ Ma ímú mbělěņǎ. Lě ĩmi 'okĩ tǎ múké rĩ mužú drĩdrĩ, 'bá ǎzi ǎ pa rĩ ĩmivé kũlǎ ĩmi drĩgé sĩ ku. ¹² 'Bá tǎ únjĩ ǎ úkpō nděepi rá rĩ, ma ĩri 'bǎ adri ǎlěmbé rú Jó Múngú vé rĩ agá, ícọ Jó Múngú vé rĩ kuú ku, má ímú Múngú vé rụ sĩ ĩri ǎ rụ'bá gá, † ǎzini má ímú Múngú vé kũrũ ú'dí Yẹrũsǎlémǎ rĩpĩ ímúpi Múngú vúgá 'bũ gé 'dǎásĩ vũgá nǒo rĩ vé rụ sĩ ĩri ǎ rụ'bá gá, ma kpá mávé rụ ú'dí rĩ sĩ ĩri ǎ rụ'bá gá.

¹³ 'Bá bĩ be rĩ, ǎ yĩ 'í ní tǎ Índrĩ Uleteré rĩ ní 'yoó 'bá kǎnísǎ vé rĩ pi ní 'dĩri.”

Ú'dúkọ ĩ ní sĩ sēé kǎnísǎ kũrũ Lǎwǒdĩkĩyǎ vé rĩ agá rĩ ní rĩ

¹⁴ “Í sĩ kǒkǒbĩ sēé mǎlǎyíkǎ kǎnísǎ kũrũ Lǎwǒdĩkĩyǎ vé rĩ agá rĩ ní.

Ú'dúkọ 'dĩri mávé ni, ma ǎmĩnǎ †† 'i! Ma tǎ ĩ ní ẹzĩ rĩ 'dụ nga rá, ǎzini ma ri tǎ áda úlũ, ma ǎmbúgú ngá Múngú ní gbii rĩ pi drĩgé nĩ. ¹⁵ Á nĩ tǎ ĩmi ní 'oó rĩ pi ǎrěvú cére, ĩmivé tǎ adri ĩdríkídri kuyé dǒku ǎcĩ ǎcĩ kuyé, ĩmi kú ágágá 'dĩgé. Á lě ĩmi adrikí ǎcĩ ǎcĩ dǒku ĩdríkídri! ¹⁶ ĩmi ní adrii ágágá 'dĩgé, ĩdríkídri kuyé dǒku ǎcĩ ǎcĩ kuyé rĩ sĩ, ma ímú ĩmi we má tĩ gé sĩ vũgá. ¹⁷ ĩmi ri 'yo, 'Ma ngá 'dĩpa, ma ngá be ambamba, á lě ngá ǎzi ku. 'Bo ĩmi nĩkĩ áamá kuyé 'yozú kínĩ, ĩmi ri drĩ cĩ ngá ǎkó sĩ, 'bá rĩ pi ri ĩmi ĩzǎngǎ 'bǎ, ĩmi ngá ǎkó, ĩmi mĩ ǎkó, ĩmi rụ'bá be ule. ¹⁸ Ma ĩmi ímbá 'dĩni, lě ĩmi jekĩ ĩmi ní dǎbũ ĩ ní ẹ'bĩ zǎá ǎcĩ sĩ ícǎpi uleteré ni má vúgá, ĩmi ufukĩ rĩ ícá ǎnĩ ngá 'dĩpa. Lě ĩmi jekĩ kpá ĩmi ní bǒngó imve ni úsú ĩmĩ rụ'bá ule drĩņǎ sēepi 'dĩri ọzũzú ǎnĩ. Lě ĩmi jekĩ kpá ĩmi ní dǎwǎ ĩ ní rĩ útĩ mĩ gé rĩ útĩ ĩmi mĩ gé, ĩmĩ mĩ ǎ ndre rĩ ǎngũ ǎnĩ bēnĩ.

†† Dǎwúdĩ: Vẹrẹsĩ 'dĩri agá, Yẹsũ rụ Dǎwúdĩ vé mǎfútá 'bǎgũ rú nĩ. Múngú ĩpě Dǎwúdĩ ri adrii 'bǎgũ Ísẹrélě rĩ pi vé ni, ẹzĩ kínĩ, 'bǎgũ ú'dí ri ímú ĩfũ ĩrivé úyú agá, ĩri mǎlũngǎ rĩ rụ mužú 'dǎni'dǎni, 'bǎgũ rĩ Yẹsũ Kúrísítò 'i. 'Í lǎ Sǎwúmǎ 132:11-12; Ẹzĩ 2:30 Tĩkĩ Dǎwúdĩ ri ísú ǎkũdě ílĩ rĩ ca ẹlĩfũ ǎlu (1,000) gĩ, ílĩ 'dǎri gé, ísú tĩkĩ drĩ Yẹsũ Kúrísítò ri kuyé. 'Í lǎ 1 Sǎmüélě 16-30; 2 Sǎmüélě 1-24; 1 'Bǎgũ 1-2. †† Rụ sĩ ĩri ǎ rụ'bá gá rĩ: Rụ sĩ ĩri ǎ rụ'bá gá rĩ lũ 'yozú kínĩ, 'bá 'dĩri 'bá Múngú vé ni, ĩri adri Yẹrũsǎlémǎ ú'dí rĩ vé ni, ǎzini ĩri adri 'bá Yẹsũ vé ni. ††† ǎmĩnǎ: Tǎ Yẹsũ ní 'i zizú ǎmĩnǎ 'i rĩ vé ífifi 'dĩni, Yẹsũ lũ 'bá ní kínĩ, Múngú ri tǎ 'i ní ẹzĩ rĩ pi 'dụ nga rá.

† 2:27 Sǎwúmǎ 2:9 †† Mǎrǎbǎ ẹ 'bútiņǎ vé rĩ: Yẹsũ kínĩ 'i mǎrǎbǎ ẹ 'bútiņǎ vé rĩ. 'Í lǎ I'dangará 22:16. † Mǎlǎyíkǎ: Vẹrẹsĩ 1, 7, 14 'dĩ'bée agá, kǒkǒbĩ ĩ ní 'yoó sĩkĩ sēé mǎlǎyíkǎ rĩ pi ní 'dĩri, sĩkĩ sēé drĩkoma kǎnísǎ vé rĩ pi ní.

¹⁹ 'Bá má ní lèélè rí, ma ìri ìrìṅṅā, ma 'yo tā ìri ní 'oó rí ùnjí. Lè ìmi 'bákí úvá tā pìjì 'ozú, ìmi újákí ẹsì ùnjìkányá agásí rá. ²⁰ Ìmi ndrekí drí ká, á tu pá kuú kẹ̀ẹ̀tílẹ̀ gá, ma ri kẹ̀ẹ̀tí rí ga, 'bá rí yì dō mā ù'dúkò, zī dō kẹ̀ẹ̀tí rí rá, ma fi ìrivé jó gá 'dálé rá, 'bà ngá nya ìri be trú àlu. ²¹ 'Bá tā ùnjí ā ùkpò ndéèpi rá rí, ma ìri 'bā úrí má jélé gá mávé lúpá mālūngā vé rí drígé, sù má ní tā ùnjí ā ùkpò ndéé gí, má ní nóni úrí má Ẹ̀tẹ̀pì be trú ìrivé lúpá mālūngā vé rí drígé rí tìnjì. ²² 'Bá bí be rí, ā yì 'í ní tā Índrí Uletere rí ní 'yoó 'bá kánisā vé rí pi ní 'dīri."

I'dakí Yūwání ní tā ì ní Múngú ri ìnjìzú 'bū gé 'dāá rí

4 Tā 'dīri ā vùdrí gé, ì ní má ní ìndrìlìkí āzi i'dazú. Ìndrìlìkí rí agá 'dāá, á ndre kẹ̀ẹ̀tí 'bū vé rí zíkí kú mg-bọ. Á yì ù'dúkò ó'ù sù jèlègú vé rí tìnjì, ù'dúkò rí 'yo má ní kīnī, "Mí ìmú má vúgá 'bū gé nōó, á lè mí ní tā āzi ìmúpi 'i ngaápi ni ùlúú." ² Mbèlèṅā Índrí Uletere rí ní ma ásúzá, má ní 'bá āzi ndrezú úrí kuú lúpá drígé mālūngā 'bū vé rí gé 'dāá. ³ 'Bá úrípi lúpá rí drígé rí, rù'bá ni ìndré sù ìrā mālāmálá rú ùnyí be ì ní zìjì jásìpā rí tìnjì, āzini ìrā ìka ì ní zìjì kārīnèlìyā rí tìnjì. Gèrì ìndrèpi sù ìrā ìrìbìlì rú ì ní zìjì èmèrídā rí tìnjì rí tra lúpá rí ā gārā kúrù. ⁴ Ù'bákí lúpá pūkú ìrì drí ni sù lúpá mālūngā vé rí ā gārā gá sī kúrù, 'bá ambugu pūkú ìrì drí ni sù úríkí kuú lúpá rí pi drígé sī. Kòpi úsúkí ì bōngó imve imve ni pi sī, kùlā kòpi ní úsú ì drígé rí pi údékí ngá dábū rú ni sī. ⁵ Ùvi ní gazú áci be lókúlókú lúpá mālūngā vé rí gé 'dāá. Ù'yúkí tādú'bā èzìrì ù'bāá ríí dīlì lúpá mālūngā vé rí èndrètì gé, tādú'bā èzìrì 'dī'bée i'da ìndrì èzìrì Múngú vé rí. ⁶ Lúpá Múngú vé rí èndrètì gé 'dāá, āngū rí ógú sù múnḍūrā tìnjì.

Á ndre ngá sù ìdri rú ni pi ìnyinā lúpá rí ā gārā gá sī kúrù, ù'bákí mì ngá sù ìdri rú 'dī'bée ā rù'bá gá sī, èndrètì gélésì, āzini úgóró gálésì. ⁷ Ngá àlu rí ìndré sù kẹ̀mìrò tìnjì, ìrì rí ìndré sù tì ágó tìnjì, na rí vé èndrètì ìndré sù 'bá áda vé rí tìnjì, sù rí ìndré sù bībì ríipi ngaápi nganga rí tìnjì. ⁸ Ngá sù ìdri rú 'dī'bée ārèvú céré àlu àlu ùpèlẹ̀'bì be áziyá áziyá. Ù'bákí mì kòpi ā rù'bá gá sī kúrù cìmgbá cazú kòpi ā ùpèlẹ̀'bì ā ndúgé sī céré. Ù'dú céré ùtùṅá sī, āzini ìnìṅá sī, kòpi újìkí ku, kòpi ri átá mụzú 'dínì,

"Úpí Múngú Ùkpò 'Dìpa ri uletere, uletere, uletere, ìri ìnógósì anigé, āndrū anigé, ìri úmvúlésì ìmú rá."

⁹ Ngá sù ìdri rú 'dī'bée ríkí 'Bá úrípi lúpá drígé adriípi ìdri rú mụzú nyonyo rí ìngú, ríkí ìri ìnjì, āzini ríkí ìri ní òwò'dífò sèé. ¹⁰ Sā àlu àlu 'dīri gé, 'bá ambugu pūkú ìrì drí ni sù rí pi céré ùtìkí kùmúcì 'Bá úrípi lúpá drígé adriípi ìdri rú mụzú nyonyo rí èndrètì gé, kòpi ríkí ìri ìnjì. Kòpi unjekí ìvé kùlā ì drígé sī ù'bāá lúpá rí èndrètì gé 'dígé, kòpi ríkí 'yo kínì,

¹¹ "Múngú, mi múké agaápi rá rí, mi 'bávè Úpí, mi 'bávè Múngú.

'Bà mi ìngú, 'bà mi ìnjì, ùkpò mívé rí ā mụ drídrí, ā'diātāsìyā ngá rí pi ārèvú céré 'í gbi mi 'i, ngá mí ní gbìí rí pi nóni anigé, ā'diātāsìyā mí lè kòpi ā adriki sù 'dīri tìnjì."

Kābīlò Mvā rí zī bükū traátra rí

5 Kúru á ndre Múngú úrípi lúpá drígé rí rù bükú ì ní traátra tā sī 'a ní gé ìlébe ìlébe, tì ni ùmbīí ísè sī caá èzìrì rí kú 'í drí èndèpì gé. ² Má ní mālāyíkā ùkpò be ni ndrezú, mālāyíkā rí ní trezú ù'dúkò be uru 'dāá kīnī, "'Bá múké agaápi rá ícòpi 'bá ní ísè ì ní bükú traátra rí è tì ùmbìzú 'dīri ùnjìpi bükú rí tì gé sī bükú rí zìzú rí ā'di 'ì? ³ 'Bá āzi 'bū gé 'dāá, dōku vù drígé nōgò, dōku nyòókú ā ndúgé 'dīlè ícòpi bükú ì ní traátra tì ni ùmbīí ísè sī cí 'dīri è tì ùnjìpi tā bükú rí agá rí ndrezú ni 'dāáyo."

⁴ Kúru má ní 'dezú āā gá, á ngo ìzāngā ìzāngā rú, ā'diātāsìyā 'bá āzi ì ní ísù múké agaápi rá ícòpi bükú ì ní traá tì ni ùmbīí ísè sī cí 'dīri è tì ùnjìpi tā bükú rí agá 'dálé rí ndrezú ni 'dāáyo. ⁵ Kúru 'bá ambugu rí pi vé àlu ni ní 'yozá má ní kīnī, "'Í ngo ku! 'Í ndre drí ká, Kẹ̀mìrò íbìpi ìfùúpi sùrú Yúdā vé rí agá, úyú Dāwùdì vé rí agá rí ndè ādróko ā ùkpò gí. Ìri ícò ísè ì ní ùmbīí èzìrì bükú traátra rí tì gé 'dīri ùnjì bükú rí tì gé sī bükú rí zìzú nī."

⁶ Kúru má ní Kābīlò Mvā † ndrezú tu pá kuú lúpá rí gé ágágá 'dāá, ngá sù ìdri rú rí pi 'bá ambugu rí pi be, kòpi trakí ìri ā gārā kúrù. Kābīlò Mvā rí ìndré sù ì ní lìjì drāá gí ni tìnjì, ìri ú'yú be èzìrì, mì be èzìrì. Mì èzìrì 'dī'bée i'da ìndrì adri'bá èzìrì Múngú vé ìri ní ìpèé ìmú ayí vù drígé sī céré rí pi. ⁷ Kābīlò Mvā rí ní mụzú bükú ì ní traátra 'dīri è'yìzú 'bá úrípi lúpá mālūngā vé rí drígé rí drígé sī. ⁸ Kā bükú rí è'yì drí ni gé sī, ngá sù ìdri rú 'dī'bée, 'bá ambugu pūkú ìrì drí ni sù 'dī'bée be, kòpi ní kùmúcì ùtìzú Kābīlò Mvā rí èndrètì gé, 'bá àlu àlu rù kù'dì, āzini sákānì ì ní údé dábū sī ni kú 'í drígé, ùdākí èjìngùrú kú sákānì rí pi 'a gá sī tré tré. Èjìngùrú 'dīri, ìri zìngará 'bá Múngú vé rí pi ní rizú Múngú ri zìzú rí.

⁹ Kòpi ní 'í dózú rizú úngó ú'dí ngozú kínì,

"Mí múké agaápi rá rí, mi ícò bükú traátra rí è'yì nī, āzini mi ícò ísè rí pi ùnjì bükú ì ní traátra 'dīri tì gé sī nī, ā'diātāsìyā lìkí mi drāá gí, mívé ārì dāápi rí, je 'bá rí pi sèé Múngú ní, tì àlu àlu vú sī, sùrú rí pi gé sī, āngū rí pi gé sī, vù drígé sī céré.

¹⁰ Mí sè kòpi rùkí mālūngā adrizú atala rú, ríí èzì ngá Múngú ní,

kòpi ā rùkí rí mālūngā nyòókú drígé nōgò rí."

¹¹ Á 'bā nyo mā mì rizú ndrezú, má ní ù'dúkò mālāyíkā kárakarā pi vé ni yìzú, kòpívè kālāfè élfù mụdrí vù be élfù mụdrí. Kòpi trakí ì lúpá mālūngā vé rí ā gārā gá sī, ngá sù ìdri rú rí pi ā gārā gá sī, āzini 'bá ambugu rí pi ā gārā gá sī kúrù. ¹² Kòpi ríkí úngó ngoó ù'dúkò be uru 'dāá kínì,

"Mí Kābīlò Mvā ì ní lìjì 'dīri, mi múké, ádarú mi adri ùkpò be, mi ā'bú ísù rá, mi tā ñìngará ísù rá, mi adri èvìvì be.

Ì mi ìnjì rá, mi dī pòwùpòwù, āzini ì mi ìngú rá."

† Kābīlò Mvā: Bükú I'dangará vé rí agá, Yèsù ri zìkí Kābīlò Mvā. Múngú sè tājmbí Mósè ní kīnī, 'bá rí pi ā zākí kābīlò Múngú ní ròbòṅò rú, ā trúkí rí kòpi ìvé ùnjìkányā agásí rá. Sè ì ní Yèsù ri zìzú Kābīlò Mvā Múngú vé ni ānì, ā'diātāsìyā Múngú ìpè ìri ìmú drāá 'bávè ùnjìkányā ùjì. 'Í lā Wùngará 12:13-15; Yūwánì 1:29-36.

¹³ Á yì ngá ídri be ì ní gbií 'bù gé 'dálé rí pi vù dríge nógó rí pi be, adri'ba nyòókú agá rí pi be, yíí ã ndúgé rí pi be, kòpi ríkí úngó ngoó kíni,

“Íngúngará, Ìnjìngará, dīngará, àzini ùkpò ã adri 'Bá úrípi lúpá dríge rí ní, àzini Kābīlō Mvā rí ní mụzú nyonyo.”

¹⁴ Ngá sụ ídri rú 'dī'bée ní ã'yízú kíni, “Āmīnā.” 'Bá ambugu 'dī'bée ní u'dezú kūmūcī ūtīzú Múngú rí Ìnjìzú, àzini Kābīlō Mvā rí Ìnjìzú.

Kābīlō Mvā rí Ìnjì ísé ì ní búkū traátra rí ě tì ūmbīzú rí

6 Á ndre Kābīlō Mvā rí ñjī ísé ì ní búkū traátra rí ě tì ūmbīzú ězīrī rí vé ãlu búkū rí tì gé sī. Kúru á yì ngá sụ ídri rú rí pi vé ãlu rí átá ú'dúkó be líi sụ ūvi ní líi rí tīni, kíni, “Mí ímú!” ² Á ndre hūsánī imve tu pá kuú 'dāá, 'bá ríipi njuúpi hūsánī rí sī rí rụ úsụ kú 'í dríge, sēkí ìri ní kùlā, 'de mụú ě'dí 'dí, 'í ndé rí ívé ari'ba rí pí rá.

³ Kābīlō Mvā rí kã ísé ì ní ūmbīí rí ñjīí vú ìrī ní gé, ngá ídri rú 'dī'bée vé àzi 'deépi drīdrī 'dāri vú sī rí ní 'yozú kíni, “Mí ímú!” ⁴ Kúru hūsánī rí àzi ní ìfūzú, rú'ba ni ika. 'Bá ríipi njuúpi hūsánī rí sī rí, sēkí ìri ní ùkpò ě'dí Ìjízú 'bá rí pi ãsámví gé vù dríge nógó, 'bá rí pi ã ú'díkí rí ì ãní ì drīkã sī bēñí. Àzini sēkí drī ní gé Ìlī áco àmbúgu ni.

⁵ Kābīlō Mvā rí kã ísé ì ní ūmbīí rí ñjīí vú na ni gé, ngá ídri rú 'deépi ìrī 'dāri vú sī rí ní 'yozú kíni, “Mí ímú!” Á 'bā nyo mà mị tēzú rizú ndrezú, má ní hūsánī ñni ni ndrezú má ẹnđrējí gé 'dāá, 'bá ríipi njuúpi hūsánī rí sī rí rụ kú má ànyāngā ū'bīzú ni kú 'í dríge. ⁶ Ngá sụ ídri rú 'dī'bée àsámví gé, ãlu ni ní 'yozú kíni, ànyáfí kú má ã 'a ãlu rí, àjē ni ri adri àmbúgu, ìri adri mūfēngā fífí ěñjīpi ěñjīñjī ni ãlu, ězī 'bá rí ní ngaá ú'dú ãlu rí, ì ìri ūfē ãní, àzini ūndúfí kú má ã 'a na rí, àjē ni ri adri àmbúgu, ìri adri mūfēngā fífí ěñjīpi ěñjīñjī ni ãlu, ězī 'bá rí ní ngaá ú'dú ãlu rí, ì ìri ūfē ãní. [†] Ē izakí ūdu rí pi vinyò rí be bādārú ku.

⁷ Kābīlō Mvā rí kã ísé ì ní ūmbīí rí ñjīí vú sụ ni gé, á yì ngá ídri rú 'deépi na rí vú sī rí ní 'yozú kíni, “Mí ímú!”

⁸ Á 'bā nyo mà mị rizú ndrezú, má ní hūsánī rú'ba be fōrō ni ndrezú, 'bá njuúpi hūsánī rí sī rí vé rú Drā 'i, àzini 'Bú Ávū rí pi vé rí ri ímú ìri ã vùdrī gé sī. Sēkí kòpi ní ùkpò 'bá rí pi ú'dízú ūdrāzú nyòókú dríge nógó Ìlī áco sī, ěbírí sī, wõnyókí àndīándí sī, àzini nyālāgā nyòókú dríge nógó rí pi ã ú'dí kòpi ūdrāá, kòpi ã ú'díkí ãlu sụ agá ni pi ūdrāá.

⁹ Kābīlō Mvā rí kã ísé ì ní ūmbīí rí ñjīí vú tōwú ni gé, á ndre 'bá ì ní ú'dí ūdrāá ìvé ě'yīngará ã tā sī, àzini Múngú vé ú'dúkó ūlūngará ã tā sī rí pi vé índrī vūrā rōbōñjō zāzú rí ã ndúgé 'dāá. ¹⁰ Kòpi ní trezú ú'dúkó be ọrụ 'dāá kíni, “Úpí Ùkpò 'Dípa, mi uletere, mi ri tā áda 'o, 'í lē 'bá 'bā ú'dí'ba ūdrā'ba 'dī'bée kuú adrií caá lókí be gbā ngōpí ká mī íbì kòpívé tā līj ndō?” ¹¹ Awakí 'bá 'dī'bée dríge sī bōngó akoóko rùkū imve imve ni pi, lúkí kòpi ní kíni, kòpi ã tēkí drī mādā, tā līngará ri ímú adri ú'díkí dō kòpívé ọgūpíjī ě'yī'ba gí rí pi ūdrāá céré gí ká.

¹² Kābīlō Mvā rí kã ísé ì ní ūmbīí rí ñjīí vú ázìyá ni gé, á ndre dīngídīngí aya àngū rí ùkpò sī. Útú rí ě mị újá 'i nīj

† Ànyāngā àjē tuúpi 'dīri lū 'yozú kíni, ěbírí anigé.

kuú cìcì sụ Ìnjìjá tīni, mbāá rí újá 'i kaá ikamgbiri sụ àrì tīni, ¹³ línýá rí pi ngakí céré lūú 'bù gé 'dāásí vūgá, sụ pētì fígí ūlì vījpi ùkpò be rí ní ayaá, ū'a ni ní lūú sígé ni gé sī vūgá rí tīni. ¹⁴ 'Bù rí tra 'i sụ búkū traátra rí tīni, àngū ánga rú, àzini àngū 'i lījpi kú ngu yíí agá rí pi u'dúkí kòpi mụzú ìvé vūrā gá sī rá.

¹⁵ Kúru 'bāgú nyòókú dríge nógó rí pi 'bá àngū rụ'ba rí pi be, àngaráwá rí pi drīkoma rí pi be, 'bá ã'bú be rí pi, 'bá túgērī rú rí pi, àzini 'bá drīwālā Ìsú'ba gí rí pi ūzūkí ì kú ūjī rí pi agásí, àzini Ìjígó rí pi àsámví gé sī.

¹⁶ Kòpi ríkí írā rí pi zīj, àzini Ìjígó rí pi zīj kíni, “Ìmi íngakí ímú u'deé 'bá dríge, ìmi ọzūkí rí 'bā, 'Bá úrípi lúpá mālūngā vé rí dríge rí ã ndre rí 'bā ku, àzini jīkó Kābīlō Mvā rí vé rí ě 'dē rí 'bá dríge ku. ¹⁷ jīkó Múngú vé rí, àzini Kābīlō Mvā rí vé rí 'dē 'bá dríge gí, 'bá àzi ícò adrií ídri rú ku, 'bā ūdrā céré.”

Ū'bākí bīlēmī 'bá élifū mūdūrūlū ãlu pūkú sụ drī sụ pi ẹnđrējí gé (144,000)

7 Tā 'dīri ã vùdrī gé, á ndre mālāyíkā sụ tukí pá kuú wòókò sụ vù nōri vé rí gé sī céré, kòpi ugakí ūlì ríipi vījpi nyòókú dríge sī kālāmbā rú kālāmbā rú rí cí, à vī rí àngū rí dríge sī ku, yíí tafu rí dríge sī ku, àzini pētì rí pi dríge sī ku. ² Má ní kúru gōzú mālāyíkā àzi ndrezú, ìri ri ísì ímúzú ūtú ní ìfūngará gálēsīla, rụ Múngú ídri rú rí vé ngá rizú bīlēmī ū'bāzú rí kú 'í dríge. Ìri ní trezú mālāyíkā sụ Múngú ní ìpēé ímú àngū rí izaá yíí tafu rí be rí pi dríge kíni, ³ “Ìmi izakí drī àngū rí ku, dōku yíí tafu rí ku, dōku pētì rí pi ku, cīmgbá 'bá ū'bākí dō bīlēmī àtī'ba Múngú vé rí pi ẹnđrējí gé gí ká.”

⁴ Á yì kíni 'bá mālāyíkā rí pi ní Múngú vé bīlēmī ū'bāá kòpi ẹnđrējí gé sī rí pi vé kālāfē élifū mūdūrūlū ãlu pūkú sụ drī ni sụ (144,000). 'Bá 'dī'bée súrú Ìsērēlē vé mұdrí drī ni ìrī 'dī'bée agásí céré:

⁵ Yúdā vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000), Rūbēnā vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000), Gádí vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000),

⁶ Àsērā vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000), Nāfātālí vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000), Mānāsē vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000),

⁷ Sīmīyónā vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000),

Léví vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000), Ìsākārā vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000),

⁸ Jēbūlúnā vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000),

Yōsēpā ^{††} vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000),

Bēnyēmīnē vé súrú agá, 'bá élifū mұdrí drī ni ìrī (12,000).

'Bá bītríká úsúkí ì céré bōngó imve sī

⁹ Tā 'dīri ã vùdrī gé, á ndre 'bá bītríká ì ní ícò lāá bā ku ni pi, 'bá 'dī'bée íngakí àngū rí pi agásí àndīándí, súrú

†† Yōsēpā: Yōsēpā ri Yōkóbū vé mvā ìri ní lēlē rí, ědrípíjī sēkí ìri jeé túgērī rú àngū ějēpētō vé rí gé. Múngú sē ìri ícá àmbúgu, ko ívé 'bá rí pi ě tã mụú adrií àngū ějēpētō vé rí agá nī. Sā 'dāri gé, ěbírí 'de caá Ìlī ězīrī. 'Í lā 'Ídóngará 30-50.

rĩ pi agásĩ céré, ìvé tị vú sī āndiāndí, kòpi úsúkí ĩ céré bōngó imve sī, kòpi rukí mbírā bí kuú ĩ drígé sī, kòpi tukí pá Múngú ẹndrẹtị gé Kābīlō Mvā rĩ be. ¹⁰ Kòpi ní rizú ó'úzá ú'dúkò be ụrụ 'dāá kíní,

“Bávé Múngú úrípi lúpá mālūngā vé rĩ drígé rĩ, āzini Kābīlō Mvā rĩ, kòpi ūkpō be 'bá rĩ pi pazú.”

¹¹ Mālāyíkā rĩ pi trakí ĩ Múngú vé lúpá mālūngā ruzú rĩ ā gārā gá sī, 'bá ambugu rĩ pi ā gārā gá sī, āzini ngá idri rú sụ 'dī'bee ā gārā gá sī kúrū. Kòpi ní kūmūcí ūtịzú lúpá rĩ ẹndrẹtị gé, rizú Múngú ri ĩnjīzú. ¹² Kòpi rikí 'yoó kíní,

“Āmīnā!
Íngúngará, ĩnjīngará, dīngará,
tā nīngará, ūkpō, āzini ōwō'dífō ā
adri 'bávé Úpí Múngú ní mụzú nyonyo ụdū ākó.
Āmīnā.”

¹³ 'Bá ambugu 'dī'bee vé ālu ní ma zizú kíní, “Bá ĩ úsú 'bá bōngó imve sī 'dī'bee ā'di pi? Kòpi íngákí ngōósīla?”

¹⁴ Má ní újázú ĩri ní, “Āmbúgú mávé rĩ, 'í ní tã rĩ nĩ.”

Īri ní 'yozú má ní kíní, “Bá 'dī'bee ĩfū 'bá ọcūngará ũnjí ũnjí rĩ agásĩ rĩ pi. Kòpi ūjīkí ìvé bōngó Kābīlō Mvā rĩ vé ārí sī ícá kuú imve. †

¹⁵ “Kúru, kòpi nóni lúpá Múngú vé rĩ ẹndrẹtị gé, kòpi ri ẹzị nga Múngú ní Jó ĩrivé rĩ agá ụtụnǎ pi íninǎ be.

'Bá úrípi lúpá mālūngā vé rĩ drígé rĩ,
ĩri ápālá 'be kòpi drígé rá.

¹⁶ Ẹbírí gō kòpi fụú dīi ku,
yīi úvǎ gō kòpi ndēé dīi ku,
ūtú vé sị koópi gbírílí rĩ gō kòpi zǎá ku.

¹⁷ Kābīlō Mvā úrípi kú lúpá mālūngā vé rĩ gé ágágá 'dīri,

ĩri kòpi úcé nĩ, ĩri kòpi jì mụ yīi idri sēepi rĩ mụvú nĩ,
Múngú ri kòpivé mīĩndrẹ údé kòpi mị gé sī nĩ.”

Ísé búkū traátra rĩ ẹ tị mbīzú vú ẹzīrī rĩ

8 Kābīlō Mvā rĩ kǎ ísé ĩ ní ūmbīi rĩ njīi vú ẹzīrī ni gé, āngū rĩ újǎ kuú kírí 'bū gé 'dāá caá sǎ ālu vé ẹlǎ agá.

² Má ní mālāyíkā ẹzīrī ndrezú tukí pá kuú Múngú ẹndrẹtị gé, awakí jēlēgú ẹzīrī kòpi drígé sī.

³ Kúru má ní mālāyíkā āzi ndrezú tu pá kuú vūrā rōbōnō zǎzú rĩ ā gārā gá 'dāá, rụ ngá ọgúpi dábū rú ĩ ní rizú ẹjǎngūrú zǎzú ni kú 'í drígé. ĩ ní ẹjǎngūrú í'dúzú āmbúgú sēzú drǎ ni gé, ĩri ní ácí í'dúzú ẹjǎngūrú rĩ zǎzú ngá ọgúpi dábū rú rĩ drígé 'dāá, ácígā rĩ ā úmú rí 'i zǎngará 'bá Múngú vé adri 'bá vūrā rōbōnō zǎzú ọgúpi dábū rú rĩ gé rĩ pi ní ríi zǎj rĩ be, ā nga rí mụzú lúpá mālūngā vé rĩ gé 'dāá. ⁴ Ácígā ẹjǎngūrú rĩ vé rĩ, āzini zǎngará 'bá Múngú vé rĩ pi ní zǎj rĩ nga mụzú Múngú ẹndrẹtị gé 'dāá mālāyíkā rĩ ẹ drǎ ágélé gá sī.

⁵ Mālāyíkā rĩ ní ngá ọgúpi dábū rú ĩ ní rizú ẹjǎngūrú zǎzú 'a ni gé rĩ í'dúzú vūrā rōbōnō zǎzú rĩ gé 'dāásí, ĩri ní ácí kúlúlú úmvúzú dǎzú 'a ni gé, ĩri ní í'bézú vū drǎgé

† Kòpi ūjīkí ìvé bōngó Kābīlō Mvā rĩ vé ārí sī: Bōngó ūjīngará ārí sī rĩ vé ífífí, trūkí kòpi ìvé ūnjíkānyā agásí gí.

nōó, āngū ní lǎzú mgbīrī ūvi tǎj, ọgúzú lókúlókú, dīngídīngí ní āngū rĩ ayazú.

Mālāyíkā ẹzīrī vukí jēlēgú

⁶ Mālāyíkā ẹzīrī ĩ ní jēlēgú awaá kòpi drígé sī rĩ pi ní ĩ útúzú lēzú ìvé jēlēgú rĩ pi vuzú.

⁷ Mālāyíkā drǎdrǎ rĩ ní í'dózú ìvé jēlēgú vuzú, fí ní 'dezú, āzini ácí usa 'i ārí be, ĩ ní ĩdǎzú ímúzú vū drígé nōó. Ácí rĩ zǎ nyọkọ rĩ vé wọkọ ālu na agá rĩ veé rá, pẹtị ālu na agá rĩ pi vekí rá, ásé ĩrǎbǎlǎ rú rĩ pi vekí céré.

⁸ Mālāyíkā ĩrǎ rĩ ní ìvé jēlēgú vuzú, mālāyíkā rĩ ní ngá sǎjǎpi írǎ āmbúgú kaápi kú ácí rú nyālū ni í'bézú yīi tafu rĩ agá nōó, yīi tafu rĩ vé wọkọ ālu na agá rĩ, újǎ 'i kú ārí rú. ⁹ Ngá idri be yīi tafu rĩ agá rĩ pi, ālu na agá rĩ pi ũdrákí rá. Kúlúmgbá yīi tafu rĩ agá rĩ pi, ālu na agá rĩ pi, ĩnjānyákí kòpi kpélékpélé.

¹⁰ Mālāyíkā na rĩ ní ìvé jēlēgú vuzú, línýā āmbúgú dīpi sǎ ácí tǎj rĩ ní í'dézú 'bū gé 'dāásí yīi ambugu dī 'bá dǎj rĩ pi vé wọkọ ālu na agá rĩ pi drígé, āzini yīi kídí vé rĩ pi vé wọkọ ālu na agá rĩ pi drígé. ¹¹ Línýā rĩ vé rú “Ūkẹngelí” 'i. Újǎ yīi rĩ vé wọkọ ālu na agá rĩ draá kuú ūkẹngelí. 'Bá kárakarǎ yīi rĩ mụvú 'bá rá rĩ pi ũdrákí rá, yīi rĩ ní draá ūkẹngelí rĩ sī.

¹² Mālāyíkā sụ rĩ ní ìvé jēlēgú vuzú, ụtú rĩ vé wọkọ ālu na agá rĩ bǎ nǎj kuú cǎj, mbǎá rĩ vé wọkọ ālu na agá rĩ bǎ nǎj kuú cǎj, āzini línýā rĩ pi vé wọkọ ālu na agá rĩ bǎ nǎj kuú cǎj. Ūtú āmgbáraká rĩ vé wọkọ ālu na agá rĩ bǎ nǎj kuú cǎj, íninǎ rĩ vé wọkọ ālu na agá rĩ bǎ nǎj kuú cǎj.

¹³ Má kǎ āngū ndrēé mụzú 'bū gé 'dāá, á ndrē bǎbǎ āmbúgú ri ngoó mụzú āngū ụrụgégé mgbọ rĩ agásĩ ú'dúkò be ụrụ 'dāá, ĩri ri ngo mụzú, “Īzāngā! Īzāngā! Tǎ ambugu ambugu ĩzāngā sē 'bá ni pi ímú ĩ nga 'bá vū drǎgé rĩ pi ní rá, tā 'dī'bee ímú ĩ nga sǎ mālāyíkā ace 'bée na rĩ pi ní ímúzú ìvé jēlēgú vuzú rĩ gé!”

9 Mālāyíkā tǔwú rĩ ní ìvé jēlēgú vuzú, kúru má ní línýā ndrezú, í'dé 'bū gé 'dāásí vū drígé nōó. Sēkí mǎfútá 'bú kuúpi ụdū ākó rĩ ẹ tị zǎzú rĩ drǎ ni gé. ² Línýā rĩ ní 'bú kuúpi ụdū ākó rĩ ẹ tị zǎzú. Ácígā ní íkpúzú 'bú rĩ agásĩ, sū ácí ĩ ní ú 'bé kuú 'bú agá rĩ vé ácígā ní rí íkpú rĩ tǎj. Ácígā rĩ ọzū ụtú rĩ ẹ mǎ, āzini ọzū āngū 'bū gé rĩ, āngū rĩ bǎ nǎj kuú ānǎ cǎj. ³ Ūmbí bǎtrǎkǎ ní ĩfúzú ácígā rĩ agásĩ, kòpi íngákí ímú vū rĩ ẹ drǎ ĩmúlúú céré. Sēkí kòpi ní ūkpō āngū zǎzú sū dǎj vé rĩ tǎj.

⁴ 'Yokí kòpi ní kíní, kòpi ā sēkí ĩzāngā ásé rĩ pi ní ku, ngá dǎ 'bá rĩ pi ní ku, pẹtị rĩ pi ní ku, kòpi ā sēkí ĩzāngā rĩ 'yénǎ 'bá adri 'bá Múngú vé bǎlēmǎ ākó ĩ ẹndrẹtị gé rĩ pi ní. ⁵ Sēkí kòpi ní ūkpō āngū ú'dǎzú ni kuyé, 'bo sēkí kòpi ní ūkpō ĩzāngā sēzú 'bá rĩ pi ní ũnjí ũnjí cazú mbǎá tǔwú. Īzāngā kòpi ní sēé 'bá rĩ pi ní 'dīri, āzó ni ri ásó sū ĩwǎ dǎj ní āngū zǎá ásó rĩ tǎj. ⁶ Ú'dú 'dī'bee gé, 'bá ālu ālu ri 'yo, 'i drǎ 'i 'dīsí rá, 'bo drǎ ri kòpi gǎ sī. 'Bá ālu ālu ri drǎngará ndǎ ūkpō sī, 'bo kòpi drǎkí ku.

⁷ Ūmbí 'dī'bee índrékí sū hūsánĩ ĩ ní údé lēzú ẹ'dǎ 'dǎzú rĩ pi tǎj. Kòpi úsúkí kǎlǎ ĩ ní údé dábū sī ni pi ĩ drǎgé, kòpivé ẹndrẹtị adri sū 'bá áda vé rĩ tǎj. ⁸ Kòpivé drǎ 'bǎ dǎ sū ūkú rĩ pi vé rĩ tǎj, kòpivé sǎ índrē sū kēmǎrō

vé rí tǐnj. ⁹ Kòpì úsúkí ngá ǐ ní údé aya sǐ ní tǐ bēdrǐ gé cí. Kòpì nga mụzú kpōrō be sū ārābǐyā hūsánǐ rǐ pi ní rǐí seé mụú ẹ'dí gé kpōrō be rǐ pi tǐnj. ¹⁰ Kòpívé só ǐrǐ be sū dǐrǐ vé rǐ tǐnj, ǐrǐ āngū zā ásó ca mbāá be tōwú.

¹¹ Kòpívé 'bāgú, ǐrǐ mālāyíkā āmbúgú 'bú kụúpi ǔdū ākó rǐ ǔtēpi rǐ 'i. Mālāyíkā rǐ vé rú Èbéré tǐ sǐ Ābādónǐ, Gǐrǐkǐ tǐ sǐ Āpólónǐ, ǐfǐfǐ ní 'bá rǐpi āngū ú'dǐpi ní.

¹² Tā āmbúgú ǐzāngā sēpi drǐdrǐ rǐ nga 'i gí. Ẹsǐ nóni tā ambugu ambugu ǐzāngā sē'bá ndē'bá rá ni pi ǐrǐ ímú vúlé 'dǐi'dǐ.

¹³ Mālāyíkā áziyá rǐ ní ívé jēlēgú vuzú, má ní ú'dúkó yǐzú, ú'dúkó rǐ íbǐ íkú ú'yú sụ adri'bá vūrā rōbōṅṅō zāzú dábū rǐ drǐgé Múngú ẹndrētǐ gé rǐ pi agásí.

¹⁴ Ú'dúkó rǐ ní 'yozú mālāyíkā áziyá jēlēgú be rǐ pi ní kǐnǐ, "Mí oyú mālāyíkā sụ ǐ ní úmbé kuú yǐí āmbúgú dǐipi dǐdǐ Yǔfērētā vé rǐ gé 'dǐ'bée rá." ¹⁵ Kúru ú ní mālāyíkā sụ ǐ ní údé kuú ǔrē mụ'bá 'bá rǐ pi ú'dǐ'bá rǐ pi oyuzú sǎhǐ 'dǎri agá, ú'dú 'dǎri agá, ǐlǐ 'dǎri agá. Pékí kòpì mụú 'bá rǐ pi ú'dǐ, kòpì ú'dǐkǐ 'bá rǐ pi ǔdrāá rá, ālu na agá rǐ pi ǔdrākí rá. ¹⁶ Á yǐ āngáráwá nju'bá hūsánǐ sǐ ẹ'dí gé rǐ pi vé kǎlǎfe ca mǐlǐyōnǐ mǔdǔrǔlǔ ǐrǐ (200,000,000).

¹⁷ I'dakí má ní kòpívé hūsánǐ āzini āngáráwá rǐ'bá únjú'bá hūsánǐ sǐ rǐ pi ǐndrǐlǐkǐ agá 'dǎá rá. Āngáráwá rǐ pi úsúkí ngá ǐ ní údé aya sǐ ikaka ni pi, kǔnǐkǔnǐ rú ni pi, āzini mālámálá rú ni pi ǐ bēdrǐ gé sǐ. Hūsánǐ rǐ pi vé drǐ ǐndré sū kēmǐrō vé rǐ tǐnj. Ácí rǐ dǐí úkpú kòpì tǐ gé sǐ ácígǎ be, ngá cípi ácí rú nyǎlǔ ni pi úkpúkí kòpì tǐ gé sǐ.

¹⁸ Ngá ǐfǔ'bá hūsánǐ rǐ pi tǐ gé sǐ rǐ pi ácí rú, ácígǎ rú, ngá mālámálá rú ẹjǐ be ngǔúpi ǔnjǐ ni. Ngá ǐfǔ'bá hūsánǐ rǐ pi tǐ gé sǐ 'dǐ'bée ú'dǐ 'bá rǐ pi ā urukọ ǔdrāá rá, ú'dǐ ālu na agá rǐ pi ǔdrāá. ¹⁹ Hūsánǐ 'dǐ'bée vé úkpó kòpì tǐ gé, āzini kòpívé só gá. Kòpívé só adri sū ǐnǐ tǐnj, drǐ be, kòpívé só rǐ 'bá ga āzó be.

²⁰ 'Bá ǔdrā'bá wōnyókǐ 'dǐ'bée sǐ kuyé rǐ pi, kòpì gǎkǐ ẹsǐ újágá sǐ ǔnjǐkǎnyā ǐ ní 'oó rǐ agásí. Kòpì kukí ngá ǐ ní údé drǐ sǐ múngú rú rǐ pi vé ǐnjǐngará kuyé. Kòpì kukí ǐndrǐ ǔnjǐ rǐ pi ǐ vé ǐnjǐngará kuyé. Ngá ǐ ní údé múngú rú dábū sǐ, aya ógú'bá ógúogǔ ni pi sǐ, aya mālámálá ni pi sǐ, ǐrǎ sǐ, āzini párángi sǐ rǐ pi, kòpì ícókí āngū ndréé ku, ícókí tā yǐí ku, ícókí ẹcǐ ku. ²¹ Kòpì újákí ǐvé ẹsǐ rizú āngū ú'dǐzú rǐ āluṅáni kuyé. Kòpívé tā ǔjǐogǔ vé rǐ, ǔwǔ 'bāngará, āzini ǔgǔ, kòpì kukí āluṅáni kuyé.

Mālāyíkā búkú traátra mādānǎǎ rǐ rụpi 'í drǐgé rǐ vé tā

10 Má ní gōzú mālāyíkā āzi úkpō be ni ndrezú, ǐrǐ ri ísǐ ímúzú 'bū gé 'dǎásǐ vūgá nōlé, ǐrǐbǐtǐ ǔzǔ rǐ'bá ni kúrǔ, gérǐ āsō kú drǐ ni gé, ẹndrētǐ ni ógú pōwǔpōwǔ sū ǔtǔ tǐnj, pá ni pi ǐndrékí sū ácí sǐ dǐipi lēlé rǐ tǐnj. ² Mālāyíkā rǐ rụ búkú traátra mādānǎǎ ǐ ní oyubú gí rǐ kú 'í drǐgé, 'bā 'ǐ pá ẹndépǐ rǐ yǐí tafu rǐ drǐgé, pá ǐjǐ rǐ nyōókú drǐgé. ³ ǐrǐ ní trezú ú'dúkó be uru 'dǎá

† ǐndrǐ ǔnjǐ rǐ pi: ǐndrǐ ǔnjǐ rǐ pi ándúrú mālāyíkā Múngú vé ni 'bū gé 'dǎá, kòpì nǔkǐ tǎjmbǐ Múngú vé rǐ, Sātánā rǐ kòpívé āmbúgú. Múngú ǐdró kòpì 'bū gé 'dǎásǐ vūgá nōó, kòpì gǎkǐ ufuú ǐndrǐ ǔnjǐ, kòpì rǐ 'bá rǐ pi ní ǐzāngā sē vū drǐgé nōgó. 'Í lǎ I'dangará 12:7-9.

sū kēmǐrō ní ǐrǐ rǐ tǐnj, kǎ tree 'dǐni, ǔvi ní ǐlǐzú mgbǐrǐ, mgbǐrǐ, vú be ẹzǐrǐ.

⁴ ǔvi rǐ kǎ ǐrǐ caá vú be ẹzǐrǐ, á lē kōdō ǔvi rǐ vé ǐngará ẹzǐrǐ 'dǐri á tā sǐ vūgá, koro má ní ú'dúkó yǐzú ǐngá 'bū gélésǐla kǐnǐ, "Mí sǐ tā mí ní yǐí 'dǐri ku, āzini mǐ lǔ kpá 'bá āzi ní ku."

⁵ Kúru mālāyíkā má ní ndréé pá 'bāapi yǐí tafu rǐ drǐgé āzini nyōókú drǐgé rǐ ní ǐ drǐ ẹndépǐ rǐ ǐngazú sūzú 'bū gé 'dǎá. ⁶ ǐrǐ ní ǔyō sōzú Múngú adriipi lēmbērē rú 'bū pi gbiipi vū be, yǐí tafu rǐ be, ngá ārēvú céré ǐdri rú rǐ pi be rǐ ā rǐ sǐ kǐnǐ, "Tā Múngú ní ǔtǐí gí rǐ pi, ícó tēé ku, kòpì koro ǐ nganga. ⁷ Mālāyíkā ẹzǐrǐ rǐ kǎdō ívé jēlēgú vuú, tā Múngú vé ǔtǐí kuú ǐnógósǐ mǔdǔmǔdǔ rú rǐ, ǐrǐ koro 'i nga sū ǐrǐ ní ǔtǔ lǔú ívé áfǐ'bá nēbǐ rǐ pi ní rǐ tǐnj."

⁸ Kúru ú'dúkó té má ní yǐí ǐngápi 'bū gélésǐla rǐ ní gōzú átázú má be dǐí kǐnǐ, "Mí ǔvú búkú traátra mādānǎǎ ǐ ní oyubú gí mālāyíkā pá tuúpi yǐí tafu rǐ drǐgé, āzini nyōókú drǐgé rǐ ní rụú kuú 'í drǐgé rǐ 'dú."

⁹ Má ní mụzú mālāyíkā rǐ vúgá 'dǎá, má ní ǐrǐ zǐzú, ā sē má ní búkú traátra mādānǎǎ ǐ ní oyubú gí 'dǐri, ǐrǐ ní 'yozú má ní kǐnǐ, "ǐ 'dú búkú rǐ, 'í nya. Mí kǎdō ǐrǐ nyaá, ǐrǐ ǐnǐ mí tǐ gé 'dǎá sū ǔnyú tǐnj, 'bo mí agá 'dǎá, ǐrǐ dra ǔkēngelǐ." ¹⁰ Kúru má ní búkú traátra mādānǎǎ ǐ ní oyubú gí 'dǐri ẹ'yǐzú mālāyíkā rǐ drǐgé sǐ, má ní nyazú. Tā ní 'a ní gé rǐ pi ǐnǐkǐ má tǐ gé 'dǎá ǐnǐnǐ, 'bo tā ni 'a ní gé rǐ pi gǎkǐ ǐ újǎ adrii ǔkēngelǐ má 'a gá 'dǎá.

¹¹ Kúru ú'dúkó rǐ gō kpá átá má ní dǐí kǐnǐ, "Mí áyú tā ímúpi 'i ngaapi drǐdrǐ 'dǐlǐ rǐ pi mụzú 'bá rǐ pi ní, āngū rǐ pi agásí, tǐ rǐ pi vú sǐ, āzini 'bāgú rǐ pi ní."

Ádú'bá ǐrǐ rǐ pi vé tā

11 Mālāyíkā rǐ ní má ní pētǐ ngá 'bezú ni sēzú. ǐrǐ ní 'yozú má ní kǐnǐ, "ǐ mụ Jó Múngú vé rǐ 'beé, āzini vūrā rōbōṅṅō zāzú rǐ 'beé, āzini 'í lǎ 'bá ímú'bá Múngú rǐ zǐ'bá rǐ pi. ² 'Bo ā 'bekí Jó Múngú vé rǐ ā bóró ǐndǐ ku, ā'diātāsǐyā sékǐ ǐrǐ 'bá adri'bá Yǎhúdǐ rú ku rǐ pi ní. 'Bá adri'bá Yǎhúdǐ rú ku 'dǐ'bée ímú kǔrǐ uletere Yērúsálémā vé rǐ 'dú ǔkpō sǐ. Kòpì ímú ǐzāngā sē 'bá Yērúsálémā vé rǐ pi ní, ca mbāá pǔkú sụ drǐ ni ǐrǐ. ³ Ma kúru ímú mávé ǔkpō sē ádú'bá ǐrǐ bōngó ǐzāngā vé rǐ su'bá rǐ pi ní, kòpì adri nēbǐ rú, kòpì ímú tǐ Múngú vé rǐ sē ca ú'dú élifǔ ālu mǔdǔrǔlǔ ǐrǐ pǔkú áziyá (1,260)." ††

⁴ Ádú'bá ǐrǐ 'dǐ'bée kòpì pētǐ ǔlǐvé vé ǐrǐ rǐ pi ‡, āzini kòpì aya ǐ ní tādú'bā ǔ'yūú ǔ'bāá sǐ ní gé sǐ ǐrǐ Úpí adriipi vū nōri drǐgé céré rǐ ẹndrētǐ gé rǐ pi. ⁵ 'Bá lēépi ícápi ári'bá rú, kòpì 'oópi ǔnjǐ rǐ, ácí rǐ ímú ǐfǔ ádú'bá ǐrǐ 'dǐ'bée tǐ gé sǐ ímú kòpívé ari'ba rǐ pi zǎ ve ǔdrā mg-bǐlǐmgbǐlǐ. 'Bá lēépi ádú'bá 'dǐ'bée 'oópi ǔnjǐ rǐ, ǐ ímú ǐrǐ 'dǐ drā sū 'dǐri tǐnj. ⁶ Ádú'bá ǐrǐ 'dǐ'bée ǔkpō be ícózú yǐígó ugazú sēzú 'dǐzú ku lókí kòpì ní rizú Múngú vé tǐ sēzú rǐ gé. Kòpì ǔkpō be yǐí újázú ícázú ári rú, āzini kòpì ǔkpō be 'bá rǐ pi ǐwōnyōzú létǐ be āndǐándǐ vū drǐgé nōgó sū ǐ ní lēé rǐ tǐnj.

†† Ú'dú élifǔ ālu mǔdǔrǔlǔ ǐrǐ pǔkú áziyá: Ú'dú élifǔ ālu mǔdǔrǔlǔ ǐrǐ pǔkú áziyá rǐ, mbāá pǔkú sụ drǐ ní ǐrǐ rǐ, āzini ǐlǐ na ẹlǐ sǐ rǐ, kòpì céré trōtrō. ‡ Pētǐ ǔlǐvé vé ǐrǐ rǐ pi: Búkú Zākǎriyā vé rǐ agá, pētǐ ǔlǐvé vé ǐrǐ rǐ pi ádú'bá ǐrǐ. 'Í lǎ Zākǎriyā 4:11-14.

⁷ Lókí ádu'ba 'dĩ'bée ní Múngú vé tì ùlùzú dezú rĩ gé, ìbìgò ri kúru ìfù 'bù kùpí ùdù ákò 'dãri agásĩ kòpivé ùkpò ndé, ìri kòpí ù'dí ùdrá rá. ⁸ Kòpivé ávù ri ímù ula ku kùrù àmbúgú Yèrùsàlémá vé rĩ agá, vùrà 'dĩri ì ní Úpí ri gbázú peṭi alambaku sígè rĩ, 'bá kùrù rĩ agá rĩ pi adrikí sù 'bá kùrù Sódómò † vé rĩ agá rĩ pi tìni, àzini 'bá àngù Èjèpétò †† vé rĩ agá rĩ pi tìni. ⁹ Ù'dù na èlì sī, 'bá àndíàndí, sùrù àndíàndí ívé tì átázú rĩ vù sī, àzini 'bá àngù rĩ pi agásĩ rĩ pi àrèvù céré ímù kòpivé ávù úndré mī sī, 'bá àzi ásí àní ku, kòpí à'yíkí ávù rĩ pi sèé sījì ku. ¹⁰ 'Bá adri'bée nyòòkù nòri drìgè rĩ pi ímù gu ádu'ba nèbì rù ùdrá'ba ìrì 'dĩ'bée sí guṣu, àzini kòpí ùnjìnjì ì èsì agá, ri ngá àlè ì àsámvù gé sī, à'diàtāsìyā nèbì ìrì 'dĩ'bée sèkí 'bá adri'bée nyòòkù nòri drìgè rĩ pi ní ìzàngá ambamba.

¹¹ 'Bo ù'dù na èlì sī à vùdrì gé, èvìvì Múngú vé ìdri sèépi rĩ fi ádu'ba ùdrá'ba ìrì 'dĩ'bée agá, sè kòpí ìdríkí gòó 'bòrò ùzi, ùrì ímvù 'bá tã 'dĩri ndre'ba rĩ pi ambamba. ¹² Kúru ù'dùkò ní íkúyú kpòrò be 'bù gé 'dãásì, 'y-ozú ádu'ba ìrì 'dĩ'bée ní kīnì, "Ìmi ímùkí nòó." Kòpí ní ngazú mụzú 'bù gé 'dãá, ari'ba rĩ pi rikí kòpí ndreé mụzú.

¹³ Sà 'dãri gé, dīngídīngí ní àngù ayazú ùkpò be, sè jò àlu mụdrì agá ùṅòkí ári vùgá, ù'dí 'bá ùdráá èlìfù èzìrì (7,000). Sè ùrì ímvù 'bá ùdrá'ba kuyé rĩ pi ambamba, kòpí rikí Múngú 'bù gé 'dãá rĩ íngú.

¹⁴ Tã àmbúgú ìzàngá sèépi 'i ngáapi vù ìrì rĩ nga 'i gí, tã àmbúgú ìzàngá sèépi na rĩ ri ímù 'dĩ'dĩ.

Jèlègú èzìrì rĩ vé tã

¹⁵ Kúru mālāyíkā èzìrì rĩ ní ívé jèlègú vuzú, ù'dùkò ní íkúyú 'bù gé 'dãásì kpòrò be àmbúgú kīnì,

"Mālūngā nyòòkù drìgè nògò rĩ nóni Úpí Múngú 'bávè rĩ vé ni, àzini Kúrísitò ìrivé rĩ vé ni,

Múngú ri ímù mālūngā rĩ rụ mụzú 'dání'dání."

¹⁶ 'Bá ambugu pùkù ìrì drì ni sù úrí'ba ìvé lúpá drìgè Múngú èndrèṭi gé rĩ pi ní kúru kùmùcì ùtìzú rizú Múngú ri ìnjìzú. ¹⁷ Kòpí ní 'yozú kīnì,

"Úpí Múngú Ùkpò 'Dìpa, 'bá sèkí mí ní òwò'dìfò, mi adriipi ìnògòsì anigé, àndrù anigé rĩ,

à'diàtāsìyā mí 'dó mívé ùkpò áyú mālūngā ruzú gí.

¹⁸ 'Bá àngù drìgè sī rĩ pi à 'a vekí rá, sè nóni sà mívé jìkò ní 'dèzú 'bá 'dĩ'bée drìgè rĩ ícá gí.

Sà mí ní 'bá ùdrá'ba gí rĩ pi vé tã lìzú rĩ ícá gí.

Sà mí ní ngá múké sèzú mívé àtí'ba nèbì rù rĩ pi ní, àzini mí ní ngá múké sèzú mívé 'bá mí rù íngú'ba rĩ pi ní,

'dózá èzì be mādā rĩ pi vùgá, cīmgbá cazú èzì be ambugu rĩ pi vùgá rĩ ícá gí,

sà 'dĩri gé, mi 'bá ùnjìkányā 'o'ba nyòòkù drìgè nògò rĩ pi ù'dí ùdrá rá."

¹⁹ Kúru ì ní Jò Múngú vé 'bù gé 'dãá rĩ zìzú, á ndre sòndùkù Múngú vé ùndí ruzú rĩ Jò Múngú vé rĩ agá 'dãá. † Á ndre àngù rĩ ga lókùlókù, ùvi ní lìzú, dīngídīngí ní àngù ayazú, fí ní 'dózá dāzú ùnjì ùnjì.

Ùkú rĩ pi vé tã ngá àtra rĩ be rĩ

12 Tã àyāzú àyāyā ni ní 'i 'dazú 'bù gé 'dãá. Á ndre ùkú àzi su ùtù kuú 'i rù'ba gá, su kùlā línyā be mụdrì drì ni ìrì kuú 'í drìgè, 'bā 'i pá kuú mbāá rĩ drìgè. ² Ùkú rĩ à 'a mba kílìkílì, lè tìtìtì, mvá rĩ ká 'dó ìfùú, tīngará rĩ vé àzò sī, ùkú rĩ ní trezú ù'dùkò be uru 'dãá.

³ Tã àyāzú àyāyā ni àzi ní kpá 'i 'dazú 'bù gé 'dãá dī. Á ndre ngá àtra àmbúgú àmbúgú rù'ba be ika, drì ni pi èzìrì, ù'yú ni pi mụdrì, úsú kùlā èzìrì kú 'í drìgè sī. ⁴ Ngá àtra 'dĩri vé só gbā línyā rĩ pi lùú 'bù gé 'dãásì vù drìgè nòó, gbā àlu na agá rĩ pi lùú. Ngá àtra rĩ tu pá kuú ùkú lèépi mvá tīpi rĩ èndrèṭi gé, ri téeé, ùkú rĩ kádò mvá rĩ tī, koro 'i te rí ùkú rĩ vé mvá ùdéná rĩ rùlù 'dīisí rá.

⁵ Ùkú rĩ ní mváná rĩ tìzú ágóná, mvá 'dĩri ímù adri 'bāgú rù 'bá rĩ pi drìgè, ìri ímù 'bá àngù rĩ pi agásì rĩ pi è drì òrù túré aya rù † àmbùgù ruzú rĩ sī. 'Dukí mváná rĩ muṣ Múngú vùgá 'bù gé 'dãá ìdri rù, muṣ 'bāá Múngú vé lúpá mālūngā ruzú rĩ gé. ⁶ Ùkú rĩ nga ápá muṣ adrii àngù à'wí cínýáfā rù, Múngú ní údé ìri ní rĩ gé 'dãá. Múngú ri ìri à tã mbaá 'dālè ù'dù èlìfù àlu mūdūrùlù ìrì pùkù ázìyá (1,260).

È'dí 'deépi 'bù gé 'dãá rĩ vé tã

⁷ Kúru è'dí ní 'dezú 'bù gé 'dãá, Mīkāyélè pi ívé mālāyíkā rĩ pi be, kòpí ní fizú è'dí 'dìzú ngá àtra rĩ be, àzini ìrivé mālāyíkā ùnjì rĩ pi be. ⁸ 'Bo ngá àtra rĩ pi ívé mālāyíkā ùnjì rĩ pi be, kòpivé ùkpò ícò ku, sè kòpí gòkí vùrà ìsù adrizú 'bù gé 'dālè kuyé. ⁹ Ìdrókí ngá àtra rĩ ívé mālāyíkā ùnjì rĩ pi be 'bù gé 'dãásì rá. Ngá àtra 'dĩri òtù ìnjì ì ní zìj àdróko dòku Sātánā rĩ 'i, ìri 'bá riipi 'bá rĩ pi è mī ù'bāápi ni, ìri sè 'bá rĩ pi ri fi ùnjìkányā 'o. Ngá àtra rĩ pi ívé mālāyíkā ùnjì rĩ pi be, ìdrókí kòpí 'bù gé 'dãásì ímù vù drìgè nòó.

¹⁰ Kúru má ní ù'dùkò yìzú íbì íkù 'bù gé 'dãásì kpòrò be kīnì,

"Nóni pangará íngápi 'bávè Múngú vùgá rĩ, ùkpò ìrivé rĩ, mālūngā ìrivé rĩ,

àzini ùkpò Kúrísitò Múngú ní ìpèé rĩ vé rĩ ícá gí.

Àdróko àndúrú riipi 'bá rĩ pi tòopi Múngú èndrèṭi gé ùtùṅá pi ìnjìná be rĩ,

'békí nóni ìri ímùzú vù drìgè nòó gí.

¹¹ 'Bá Yèsù ri è'yì'ba gí rĩ pi ndékí àdróko ri

Kābīlò Mvā rĩ vé àrí dāápi rĩ sī,

àzini ù'dùkò Múngú vé kòpí ní ùlúú rĩ sī.

Sè kòpí rukí àní drāngará àlunāni kuyé.

¹² Ìmi 'bá céré adri'ba 'bù gé rĩ pi, lè ìmi adrikí àyìkò sī.

Ìzàngá rĩ adri 'bá adri'ba vù drìgè rĩ pi ní, àzini yìi tafu agá rĩ pi ní,

à'diàtāsìyā àdróko ca ìmi vùgá vù drìgè 'dìlè gí.

† Sódómò: Múngú iza Sódómò ri ùnjìkányā ìri ní 'oó ambamba rĩ sī. 'Í lā 'Í'dóngará 19:1-29. †† Èjèpétò: Múngú pa ívé 'bá Ìsèrélè vé adri'ba tùgèrì rù rĩ pi, ìjì kòpí ìfùú àngù Èjèpétò vé rĩ agásì àmvé rá. 'Í lā Wùngará 12.

‡ 11:19 Èbèrè 9:4-5 †† Túré aya rù rĩ: Túré aya rù 'dĩri, ì ímù 'bá ùnjìkányā 'o'ba rĩ pi ìrìṅā àní. Ù'dù ùdù vé rĩ gé, Yèsù ri ímù 'bá ùnjìkányā 'o'ba rĩ pi ìrìṅā rá.

Ɔri jĩkó be ambamba, nĩ rá sã 'í ní tã ùnjí 'ozú rĩ mādāṅá."

¹³ Ngá ātra rĩ kã ndree í'békí 'i vũ drĩgé nōó gí, í'dó ríi ùkú mvá ágó tíjpi 'dãri droó mužú. ¹⁴ 'Bo sėkí bĩbĩ āmbúgú āmbúgú rĩ vé ùpelé'bjĩ rĩ 'dĩ'bée ùkú rĩ ní, ā nga rĩ ānĩ ĩnĩ rĩ ā gārā gá 'dĩsĩ rá, ā muž rĩ adrii āngũ ā'wí cinyáfā rú, Múngú ní údé kuú ĩri ní, ĩri ā tã mbazú ānĩ ílí na ělí sĩ rĩ gé 'dāá, ĩnĩ † rĩ ā 'o rĩ ĩri ùnjí ku. ¹⁵ ĩnĩ rĩ ní yĩ wézú 'í tĩ gé sĩ tĩ kuú yĩ āmbúgú díjpi díjpi rĩ tĩnĩ, yĩ rĩ ā 'dụ rĩ ùkú rĩ mužú 'dĩsĩ rá. ¹⁶ 'Bo nyōókú rĩ ko ùkú rĩ ē ĩzā, zĩ 'í tĩ kú mgbọ, yĩ āmbúgú díjpi díjpi ngá ātra rĩ ní weé ĩfúú 'í tĩ gé sĩ 'dĩri dí fií mužú 'a ní gé 'dāá.

¹⁷ Ngá ātra rĩ ā 'a ve ùnjí ùnjí ùkú rĩ ní, 'de muž ẹ'dí 'dij anji ĩmbĩtā ùkú rĩ vé rĩ pi be, anji 'dĩ'bée Múngú vé tãĩmbĩ rụ'ba tĩtĩ, rĩ'ba tã Yēsũ ní ĩmbá rĩ ùlũ'ba rĩ pi.

¹⁸ Ngá ātra rĩ áwí pá tuú kuú cinyáfā drĩgé yĩ tafu rĩ tĩ gé 'dāá.

Ībĩgọ ĩfúúpi yĩ tafu rĩ agásĩ rĩ

13 Má ní gōzú ĩbĩgọ ndrezú, ĩri ri ĩfú yĩ tafu rĩ agásĩ, ĩri drĩ be ẹzĩrĩ, ú'yú be mužrĩ, ù'yíkí kũlā mužrĩ kuú ú'yú ní pi gé sĩ, sĩkí rú Múngú ri idezú ní drĩ 'dĩ'bée rú'ba gá sĩ. ² ĩbĩgọ má ní ndree rĩ ĩndré sũ lígí tĩnĩ, ĩrivé pá vūgá 'dāá rĩ pi 'bí be, únyófí ní pi zókí kuú ācoco, tĩ ni kēmĩrọ vé rĩ tĩnĩ. Ngá ātra rĩ sē ívé lúpá ĩbĩgọ rĩ ní, sē ĩri ní ùkpō, āzini ùkpō āngũ ruzú ní. ³ Á ndre ĩbĩgọ rĩ vé drĩ ālu ni āzọ be lē kōdō ĩri 'dij drāádrā, 'bo āzọ rĩ gō jaá rá. 'Bá vũ drĩgé rĩ pi ārėvú céré ngakí āyāā tã 'dĩri sĩ, 'dekí mužú vú ní gé sĩ. ⁴ 'Bá rĩ pi céré ngakí rií ngá ātra 'dĩri ĩnjĩ áyu, ā'diātāsīyā ĩri ní ívé ùkpō sēē ĩbĩgọ rĩ ní rĩ sĩ. Kōpi 'dekí rií ĩbĩgọ ri ĩnjĩ kínĩ, "'Bá ícópí 'i ù'ĩjpi ĩbĩgọ be rĩ ā'di 'i? Ā'di ri ícọ ẹ'dí 'dij ĩri be bā nĩ?"

⁵ Ā'yíkí ĩbĩgọ ri rií átángá āfú vé ni átá, rií Múngú ri ideé, āzini rií tã ĩri ní lē drĩ ọrúzá rĩ 'oó caá mbāá be pũkú sũ drĩ ni ĩrĩ. ⁶ Átángá ri ĩfúú ĩbĩgọ tĩ gé sĩ, ri Múngú ri ideé, ri rú ĩrivé rĩ u'daá, ri vũrā Múngú ní adrizú rĩ u'daá, āzini ri ĩrivé 'bá adri'ba ĩri be trú 'bũ gé 'dāá rĩ pi u'daá. ⁷ Múngú ku ĩbĩgọ rĩ ẹ'dí 'dij ívé 'bá rĩ pi be, ā ndé rĩ kōpivé ùkpō. Sėkí ĩri ní ùkpō 'bá rĩ pi ē drĩ ọrúzá, āngũ rĩ pi agásĩ, súrú rĩ pi gé sĩ, tĩ āndiāndí rĩ pi vú sĩ céré. ⁸ 'Bá céré adri'ba vũ drĩgé nōgó rĩ pi ímú ri ĩbĩgọ ri ĩnjĩ áyu, 'bá 'dĩ'bée ĩ ní 'bũ pi gbizú vũ be rĩ gé 'dālē, sĩkí kōpi ā rú Kābĩlō Mvā ĩ ní 'dij drāá rĩ vé búkũ ídri vé rĩ agá kuyé.

⁹ 'Bá bí be rĩ, ā yĩ 'í ní tã 'dĩri.

¹⁰ Dō ngá rĩ 'yĩngará,

ā 'yíkí mi,

dō 'dĩngará,

ā 'díkí mi.

Īmi 'bá Múngú vé rĩ pi, lē ĩmi úmbékí ẹsĩ ĩzāngā rĩ ā nyangará gá, lē ĩmi adrikí ùkpō ùkpō ĩmivé ẹ'yĩngará agá.

Ībĩgọ ĩfúúpi nyōókú agálésĩ rĩ

¹¹ Má ní kpá gōzú ĩbĩgọ āzi ndrezú, ĩri ri ĩfú nyōókú agálésĩla. ĩri ú'yú be ĩrĩ sũ kābĩlō mvá vé rĩ tĩnĩ, 'bo ù'dúkọ ní sũ ngá ātra vé rĩ tĩnĩ. ¹² ĩbĩgọ ú'yú be ĩrĩ 'dĩri 'dụ ĩbĩgọ drĩdrĩ ú'yú be mužrĩ 'dãri vé ùkpō ẹzĩ ngazú. ĩbĩgọ ú'yú be ĩrĩ 'dĩri lē 'bá vũ drĩgé rĩ pi céré ē ĩnjĩkí ĩbĩgọ drĩdrĩ āzọ be jaápi gí 'dãri sũ ĩ ní Múngú ri ĩnjĩ rĩ tĩnĩ. ¹³ ĩbĩgọ ú'yú be ĩrĩ 'dĩri 'o tã āyāzú āyāyā ambugu ambugu ní pi rá, sē ācĩ dī 'bũ gé 'dāásĩ ímú vũ drĩgé nōó, 'bá rĩ pi ndrekí rá.

¹⁴ ĩbĩgọ ú'yú be ĩrĩ 'dĩri 'o tã āyāzú āyāyā ambugu ambugu ní pi ĩbĩgọ drĩdrĩ rĩ ā vũrā gá, 'bá vũ drĩgé nōgó rĩ pi ē mĩ ù'bāzú ānĩ. Lē kōpi ā údékí ĩndrĩlĩkí ĩbĩgọ drĩdrĩ āzọ be adriipi ídri rú 'dãri vé rĩ, kōpi ā rikí ĩnjĩ sũ Múngú tĩnĩ. ¹⁵ Sėkí ĩri ní ùkpō, ā vu rĩ ẹvĩvĩ ĩndrĩlĩkí ĩbĩgọ drĩdrĩ rĩ vé ĩ ní údé 'dãri agá, ā adri rĩ ídri rú, ā átá rĩ átátā. 'Bá gā'ba ĩndrĩlĩkí rĩ ĩnjĩgá sĩ rĩ pi, ā ú'díkí rĩ kōpi ùdrāá céré 'dĩsĩ rá. ¹⁶ ĩbĩgọ ú'yú be ĩrĩ 'dãri mĩ 'bá rĩ pi ùkpō sĩ, sē ù'bākí bílēmĩ 'bá rĩ pi ē drĩ ẹndėpi gé sĩ, dōku kōpi ē ẹndrėtĩ gé sĩ. 'Bá ĩ ní bílēmĩ ù'bāzú rĩ pi, 'bá ẹzĩ be mādāṅá rĩ pi, 'bá ẹzĩ be ambugu rĩ pi, 'bá ā'bu be rĩ pi, 'bá ngá ākó rĩ pi, 'bá adri'ba túgėrĩ rú ku rĩ pi, āzini 'bá túgėrĩ rú rĩ pi. ¹⁷ ù'bākí bílēmĩ 'dĩri kōpi ẹndrėtĩ gé sĩ, ā'diātāsīyā 'bá rĩ dō bílēmĩ ĩbĩgọ drĩdrĩ 'dĩri vé rĩ ākó, uzĩ ngá ku, dōku je ngá ku. Bílēmĩ 'dĩri i'da ĩbĩgọ rĩ vé rú, dōku ĩrivé kālāfe.

¹⁸ Tã 'dĩri lē 'bá úmĩ be ni, ĩri ícọ nĩ ámá rá. 'Bá úmĩ be rĩ ā 'bĩ drĩ kālāfe mūdūrũlũ áziyá pũkú áziyá drĩ ni áziyá (666) 'dĩri ndāá ĩsú ká, kālāfe 'dĩri ĩri rú ĩbĩgọ drĩdrĩ 'dãri vé rĩ.

Kābĩlō Mvā rĩ pi ívé 'bá élfũ mūdūrũlũ ālu pũkú sũ drĩ ni sũ rĩ pi be (144,000)

14 Kúru má ní Kābĩlō Mvā rĩ ndrezú tu pá kuú írā Sīnā †† drĩgé 'dāá, 'bá élfũ mūdūrũlũ ālu pũkú sũ drĩ ni sũ tukí pá kuú ĩri ā gārā gá, 'bá 'dĩ'bée ĩ ní ĩrivé rú, āzini Ẹtėpi vé rú sĩ kōpi ẹndrėtĩ gé rĩ pi. ² Má ní ù'dúkọ yizú íbĩ íkú 'bũ gé 'dāásĩ, ù'dúkọ rĩ ĩ sũ kũlé ní rií ĩrĩ rĩ tĩnĩ, dōku ùvi ní rií ĩrĩ rĩ tĩnĩ. ù'dúkọ má ní yĩ rĩ ĩ sũ ĩ ní rií kũ'dí coó ĩrĩ rĩ tĩnĩ. ³ Kōpi rikí úngó ú'dí ní ngoó lúpá mālũngā vé rĩ ẹndrėtĩ gé 'dāá, āzini kōpi rikí ngoó ngá sũ ídri rú rĩ pi ẹndrėtĩ gé, āzini 'bá ambugu rĩ pi ẹndrėtĩ gé. 'Bá āzi ícọ úngó 'dãri ùnjĩ ngoó ku, 'yėná 'bá élfũ mūdūrũlũ ālu pũkú sũ drĩ ni sũ (144,000) ĩ ní paá ùnjĩkānyā agásĩ vũ drĩgé nōósĩ rĩ pi ícọ úngó rĩ ngo nĩ. ⁴ 'Bá 'dĩ'bée 'bá ĩ ní paá ùnjĩkānyā agásĩ gí, ọwũ 'bā'ba ùkú sĩ ku, ĩ a'bi'ba kú ule, rĩ'ba Kābĩlō Mvā rĩ ā vudrĩ ùbĩ'ba mužú rĩ pi. 'Bá 'dĩ'bée ímú adri Múngú vé ni, āzini Kābĩlō Mvā rĩ vé ni, kōpi adri sũ ānyāngā ē drĩ ĩ ní í'dú sēē Múngú ní rĩ tĩnĩ. ⁵ Kōpi ùnjō ākó, 'bá āzi ícọ tã ùnjĩ 'yoó kōpi rú'ba gá ku.

Mālāyíkā na rĩ pi vé tã

⁶ Má ní gōzú mālāyíkā āzi ndrezú, ĩri ri nga mužú uru 'bũ gé 'dāásĩ, ĩri ri ù'dúkọ múké adriipi ùdũ ākó rĩ ùlũ

† ĩnĩ: ĩnĩ 'dĩri ngá ātra ùkú rĩ droopi rĩ, ĩri ādróko. 'Í lā I'dangará 12:9.

†† Sīnā: Sīnā ri ĩ kpá zĩ Yērūsālēmā.

muzú 'bá vū drǐgé rǐ pi ní, 'bá āngū āndiāndí rǐ pi agásǐ rǐ pi ní, sǔrú āndiāndí rǐ pi ní, 'bá átá'bée tǐ āndiāndí sǐ rǐ pi ní. ⁷ Īri ní átázú ú'dúkó be uru 'dǎá kǐnǐ. "Īmi ĩnjǐkǐ Múngú ri, āzini ĩmi íngúkǐ ĩrivé āmbūgū, ā'diātāsīyā sǎ ĩri ní tā lǐzú rǐ ícǎ gí. Īmi ĩnjǐkǐ Múngú 'bū pi gbǐipi vū be, yǐi tafu rǐ be, āzini kídǐ rǐ be rǐ."

⁸ Vúdrǐ ni gé, mǎlāyíkǎ ĩrǐ ni ní ímúzá drǐdrǐ 'dǎri ā úgóró gá, ĩri ní áyúzá kǐnǐ, "Kǔrú āmbúgú Bābēlónā † adriipi sū ũkú ōwú rú rǐ tǐnǐ rǐ í'dé gí, Múngú ē ẹsǐ ve ānǐ rá, ā'diātāsīyā sē 'bá āngū rǐ pi agásǐ rǐ pi céré mvukǐ vǐnyō ũkú ōwú rú rǐ vé rǐ ĩmērēzú ānǐ." ††

⁹ Vúdrǐ ni gé, mǎlāyíkǎ na ni ní ímúzá 'dǎri ā úgóró gá, ĩri ní átázú ú'dúkó be uru 'dǎá kǐnǐ, "Bá rǐ ĩnjǐ dō ĩbǐgǒ drǐdrǐ 'dǎri, āzini ĩnjǐ dō ĩndrǐlǐkǐ ĩ ní údé sū ĩbǐgǒ drǐdrǐ 'dǎri tǐnǐ rǐ, āzini ā'yǐ dō ĩrivé bǐlēmǐ 'bǎā 'í ẹn-drẹtǐ gé dōku 'í drǐgé, ¹⁰ ĩri sē Múngú vé jǐkó agaápi rá rǐ ímú 'í'dé drǐ ni gé. Ī ímú ĩri zǎ ve ācǐ cípi kú nyālū rǐ sǐ mǎlāyíkǎ uletere rǐ ẹn-drẹtǐ gé, āzini Kǎbǐlō Mvǎ rǐ ẹn-drẹtǐ gé. ¹¹ Ācǐ kǒpi ní rizú vezú rǐ vé ācǐgǐ rǐ nga muzú ũdū ākó. 'Bá ĩbǐgǒ rǐ ĩnjǐ' bǎ, āzini ĩrivé ĩndrǐlǐkǐ ĩnjǐ' bǎ, dōku bǐlēmǐ ĩbǐgǒ rǐ vé rú 'daápi rǐ ā'yǐ' bǎ rá rǐ pi, kǒpi ĩzāngǎ nya muzú ũtúnǎ pi ĩnǐǎ be." ¹² Tǎ 'dǐri sǐ, lē 'bá Múngú vé rǐ pi ā úmbékǐ ẹsǐ ĩzāngǎ rǐ ā nyangará gá, kǒpi ā 'dukǐ tǎǐmbǐ Múngú vé rǐ ngaá, āzini kǒpi ā 'bǎkǐ ẹsǐ Yésū drǐgé.

¹³ Kúru má ní ú'dúkó yǐzú íbǐ íkú 'bū gé 'dǎásǐ kǐnǐ, "Ī sǐ tā 'dǐri vūgá. Tǎkǐri ri adri 'bá ũdrǎ' bǎ Úpǐ ri ẹ'yǐ' bée gí rǐ pi ní 'dózá āndrū muzú drǐdrǐ."

Īndrǐ Uletere rǐ ní ā'yǐzú kǐnǐ, "Kǒpi ímú uvu ĩvé ẹzǐ ĩ ní ngaá rǐ ā vúdrǐ gé rá, ĩ 'bá ālu ālu ũfē ẹzǐ ĩri ní ngaá rǐ vū sǐ."

Ī 'bá rǐ pi úmú ĩ tā lǐ kǒpi drǐgé

¹⁴ Má ní ĩrǐbǐtǐ imvesírǐlǐlǐ ni ndrezú má ẹn-drẹtǐ gé 'dǎá, 'bá āzi úrí kuú ĩrǐbǐtǐ rǐ drǐgé sū 'Bá Mvǎ † tǐnǐ, su kǐlǎ dábū rú ni kú 'í drǐgé, ru méngēlēsǐ kú 'í drǐgé.

¹⁵ Kúru mǎlāyíkǎ āzi ní ĩfǔzú Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎásǐ, ĩri ní 'bá úrǐpi kú ĩrǐbǐtǐ drǐgé rǐ zǐzú ú'dúkó be uru 'dǎá kǐnǐ, "Mí 'í'dú mívé méngēlēsǐ mí drǐgé 'dǐri ānyāngǎ rǐ lǐzú ānǐ, ā'diātāsīyā lókǐ ānyāngǎ ĩkūnāzú nyōókú drǐgé nōgǒ rǐ ícǎ gí." ¹⁶ Kúru 'bá úrǐpi kú ĩrǐbǐtǐ drǐgé 'dǎri ní ívé méngēlēsǐ 'í'dúzá ānyāngǎ rǐ lǐzú ānǐ nyōókú drǐgé nōgǒ.

¹⁷ Mǎlāyíkǎ āzi ní kpá ĩfǔzú Jó Múngú vé rǐ agá 'bū gé 'dǎásǐ, ĩri kpá méngēlēsǐ cípi cici ni be. ¹⁸ Mǎlāyíkǎ āzi ũkpō be āngū zǎápi ācǐ sǐ ni ní ímúzá vūrǎ rōbōŋō zǎzú rǐ gé 'dǎásǐ, ĩri ní trezú gbǐrǐlǐ mǎlāyíkǎ méngēlēsǐ be drǐgé 'dǎri drǐgé kǐnǐ, "Mí 'í'dú mívé méngēlēsǐ, mí úlǐ vǐnyō rǐ vé ũ'a vū drǐgé nōgǒ rǐ pi ānǐ, †† ā'diātāsīyā

† Bābēlónā: Lókǐ Núwǎ vé rǐ ā vúdrǐ gé, 'bá rǐ pi sǐkǐ lágárakǎ Bābēlǎ gá, vúdrǐ ni gé, 'bá rǐ pi gōkǐ vūrǎ rǐ zǐjǐ Bābēlónā. Īlǐ kárakarǎ ā vúdrǐ gé, 'bāgú Nēbākānēzǎ jǐ 'bá Īsērélē vé rǐ pi ā urukō muú āngū Bābēlónā vé rǐ gé, iza Yērūsǎlēmǎ rǐ ĩlǐ mǔdǔrǐlǐ tǔwú pǔkú ẹzǐrǐ (570) gé, ǐsú ākūdē tǐkǐ drǐ Yésū ri kuyé. 'Í lǎ 'Í'dóngará 11; 2 'Bāgú 24-25; Dǎnyélē 1:1-7. †† Sē 'bá āngū rǐ pi agásǐ rǐ pi céré mvukǐ vǐnyō ũkú ōwú rú rǐ vé rǐ ĩmērēzú ānǐ: Tǎ 'dǐri vé ífǐfǐ, 'bá Bābēlónā vé rǐ pi rǐkǐ 'bá āngū rǐ pi agásǐ rǐ pi úbē ũnjǐkǎnyā ũnjǐ ni pi 'oó sǐ ĩ ní 'oó rǐ tǐnǐ. † 'Bá Mvǎ: Yésū zǐ 'i 'Bá Mvǎ lǐzú kǐnǐ, 'i Kúrísítō 'i, 'i mǎlūngǎ rǐ ru muzú nyonyo. 'Í lǎ Dǎnyélē 7:13-14.

vǐnyō rǐ pi vé ũ'a ka gí, ĩ tā lǐ kǒpi drǐgé." ¹⁹ Mǎlāyíkǎ rǐ 'í'dú ívé méngēlēsǐ, úlǐ ũ'a vǐnyō vé rǐ pi céré, 'du kǒpi jǐjǐ muú dǎá 'bū Múngú vé jǐkó be rǐ agá. ²⁰ 'Bū rǐ kǔrú rǐ gé āmvélēsǐla. Kúru ĩ ní ũ'a vǐnyō vé rǐ pi utuzú ínyízú pá sǐ 'bū rǐ agá 'dǎá, ārǐ ní ẹbǐzú ĩfǔzú ũ'a vǐnyō vé rǐ agásǐ. Ārǐ rǐ dǐ muzú sū yǐi āmbúgú dǐjǐ dǐdǐ rǐ tǐnǐ, ku mǐtǎ ĩrǐ vūgá 'dǎá, dǐ caá máyǐlǐ †† mǔdǔrǐlǐ ālu pǔkú ārō (180).

Mǎlāyíkǎ ẹzǐrǐ ĩwǒnyókǐ āngū

15 Tǎ 'dǐri ā vúdrǐ gé, má kǎ āngū ndréé 'bū gé 'dǎá, á ndre ngá āyǎzú āyǎyā ni. Á ndre mǎlāyíkǎ ẹzǐrǐ kǒpi ri wǒnyókǐ ũdū ẹzǐrǐ ũnjǐ ũnjǐ ni pi ĩjǐ ímúzá. Wǒnyókǐ 'dǐ'bée nga dō 'i deę gí, Múngú ē ẹsǐ gǒ veé dǐi ku.

² Á ndre ngá āzi ōgú sū mǔndūrǎ tǐnǐ, ĩri dǐ ācǐ rú, 'bá urukō tukǐ pá kuú gǎrǎ ni gé. 'Bá pá tu' bǎ 'dǐ'bée, kǒpi 'bá ĩbǐgǒ drǐdrǐ rǐ gǎ' bǎ ĩnjǐgǎ sǐ, ĩrivé ĩndrǐlǐkǐ ĩ ní údé rǐ gǎ' bǎ ĩnjǐgǎ sǐ, āzini kǎlǎfē ĩ ní sǐrǐ bǐlēmǐ rú rǐ ā'yǐ' bǎ kuyé rǐ pi. Kǒpi rukǐ kǔ'dǐ Múngú ní sēé rǐ kú ĩ drǐgé sǐ.

³ Kǒpi rǐkǐ Mósē †† adriipi átǐ' bǎ Múngú vé rǐ vé úngó ngoó, āzini Kǎbǐlō Mvǎ rǐ vé úngó ngoó.

"Úpǐ Múngú ũkpō 'Dǐpa,

'í 'o tā ambugu ambugu ni pi, āzini tā āyǎzú āyǎyā ni pi. †††

'Bāgú adriipi āngū rǐ pi drǐgé rǐ,

tǎ mí ní 'oó rǐ, ĩri pǐrǐ, āzini ĩri tā áda! ⁵

⁴ Úpǐ, 'bǎ ri mi ĩnjǐ, āzini 'bǎ ri mǐ rú íngú. ^{5†}

Mi uletere ō'dúkúlẹgúsǐ.

'Bá āngū rǐ pi agá rǐ pi céré ímú mi ĩnjǐ, ^{5††}

ā'diātāsīyā tā pǐrǐ mívé rǐ 'da 'i kú āmvé." ^{5†††}

⁵ Tǎ 'dǐri ā vúdrǐ gé, á ndre gǎkū ĩ ní tǎǐmbǐ Múngú vé rǐ 'bǎzú 'a ni gé rǐ 'bū gé 'dǎá, gǎkū 'dǐri Jó Múngú vé rǐ, tǐ ni zǐ 'i kú mgbō. ⁶ Mǎlāyíkǎ ẹzǐrǐ ĩfǔkǐ Jó Múngú vé 'dǐri agásǐ wǒnyókǐ be ẹzǐrǐ. Kǒpi úsúkǐ ĩ bōngó imve uletere ni pi sǐ, kǒpi ũ'yǐkǐ gǒ dábū rú ni pi ĩ cǐcǐ gé.

⁷ Ngá sū ídri rú 'dǐ'bée āsǎmvú gé, ālu ni 'í'dú ĩgǎŋǎ ẹzǐrǐ dábū rú ni pi awaá mǎlāyíkǎ ẹzǐrǐ 'dǐ'bée drǐgé sǐ, Múngú adriipi 'dǎni' dǎni rǐ dǎ ívé jǐkó ĩgǎŋǎ ẹzǐrǐ 'dǐ'bée agásǐ. ⁸ Jó Múngú vé rǐ ā 'a ōzǐ céré kú ācǐgǎ rú, Múngú vé dǐngará, āzini ũkpō ĩrivé rǐ ní 'i 'i'dazú, 'bá āzi ícǐ fǐí ānǐ Jó Múngú vé rǐ agá 'dǎá ku, cǐmgbǎ mǎlāyíkǎ ẹzǐrǐ 'dǐ'bée ũdǎkǐ dō Múngú vé jǐkó ĩgǎŋǎ ẹzǐrǐ 'dǐ'bée agásǐ rǐ deę gí kǎ.

†† Pẹtǐ vǐnyō vé rǐ: Yāhúdǐ rǐ pi 'dukǐ pẹtǐ vǐnyō vé rǐ ā tā 'bǎā tā āmbúgú rú, kǒpi ri ũ'a ni zo vǐnyō sū rú. Múngú ĩpē 'bá Īsērélē vé rǐ pi adrii 'bá ívé ni, kǒpi ā adriki rǐ sū pẹtǐ vǐnyō vé Múngú ní saá 'aápi ũ'a be rǐ tǐnǐ. Nǎpǐ pẹtǐ vǐnyō vé 'dǐri, sē 'bá tǎǐmbǐ ímbǎ' bǎ rǐ pi atala atala rǐ pi drǐgé rǐ pi be nǐkǐ ámá rá 'yozú kǐnǐ Yésū ri ívé tā átá. 'Í lǎ Sǎwúmǎ 80:8-16; Īsáyā 5:1-7; Yērēmíyǎ 2:21; Mǎtáyó 21:33-46; Mǎrǎkō 12:1-12; Lúkǎ 20:9-19. †† Máyǐlǐ: 'Bá ri ícǐ ẹcǐ tu ca máyǐlǐ na sǎ ālu agá. ††† Úngó Mósē vé rǐ: Múngú kǎ yǐi tafu ika rǐ sēé āngárǎwǎ Ẹjẹpétō vé rǐ pi ĩmǔlúú, Mósē ngo úngó Múngú ri íngúzú, ā'diātāsīyā Múngú ní ĩ paá āngárǎwǎ rǐ pi drǐgé sǐ rǐ sǐ. 'Í lǎ Wǔngǎrá 14-15. ††† 15:3 Sǎwúmǎ 111:2§ 15:3 Sǎwúmǎ 145:17§† 15:4 Yērēmíyǎ 10:7§†† 15:4 Sǎwúmǎ 86:9-10§† 15:4 Dětōrōnómē 32:4

Múngú vé jíkó

16 Á yì ú'dúkò íbí íkú Jó Múngú vé rí agá 'dāásí, ú'dúkò rí 'ù uru 'dāá, ìri ri átá mālāyíkā ézìrì rí pi ní kīnī, "Ìmi mukí, ìmi ùdākí Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā ézìrì 'dī' bée agá 'dīri vū drǐgé 'dāá."

2 Kúru mālāyíkā drǐdrǐ rí ní ívé ìgānā í'dúzá, ìri ní Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā agá 'dīri ìdāzú vū drǐgé nōó, āzó ní í'dózá 'bá ìbǐgò vé bílēmì be kú rí rù' bá gá, rí' bá ìri òjì' bá rí pi ā rù' bá nyazú, ásongará ni aga rá.

3 Mālāyíkā ìrì rí ní ívé ìgānā í'dúzá, ìri ní Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā agá 'dīri ìdāzú yǐ tafu rí agá nōó, yǐ rí ē mì újā 'ì kaá kuú ārí rú sù 'bá drāápi gí rí vé ārí ní raá rù' bá ni gé sī rí tǐni. Ngá ārēvú céré ídri be écì' bá yǐ agásí rí pi ùdrākí rá.

4 Mālāyíkā na rí ní ívé ìgānā í'dúzá, ìri ní Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā agá 'dīri ìdāzú yǐ ambugu dī' bá dīdì rí pi drǐgé, āzini kídí rí pi drǐgé nōó, yǐ rí pi ē mì újā kí tì céré kuú ārí rú. 5 Á yì mālāyíkā ì ní 'bāā āmbúgú yǐ rí pi drǐgé rí ní 'yozú kīnī,

"Tā mí ní líj 'dīri ìri pìri,
mì ótù anigé, mì āndrū anigé, mì 'Bá Uleteré ni,
ā'diātāsīyā 'ì lí tā rí gí.

6 'Bá ùnjí vū drǐgé rí pi ú'díkí 'bá Múngú vé uleteré rí pi nēbǐ rí pi be,

tā kòpi ní 'oó 'dīri sī,
mí ní kòpi ní ārí sēzú mvuzú āní."

7 Kúru má ní ú'dúkò yìzú íbí íkú vūrā rōbōjō zāzú rí gé 'dāásí kīnī,

"Úpí Múngú Ùkpò 'Dípa,
tā mí ní líj rí, ìri pìri, āzini ìri tā áda."

8 Mālāyíkā sù rí ní ívé ìgānā í'dúzá, ìri ní Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā agá 'dīri dāzú ùtù mì gé 'dāá, sē ùtù rí ní ùkpò kozú gbírílílí kòpi ā rù' bá zāzú. 9 Ùtù rí zā kòpi ā rù' bá mārīmārī, kòpi trikí Múngú wōnyókí òpēpi rí vé rù' āní rá. Kòpi gākí éšú újágá sī, āzini kòpi gākí Múngú ri íngúgá sī.

10 Mālāyíkā tōwú rí ní ívé ìgānā í'dúzá, ìri ní Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā agá 'dīri ìdāzú lúpá ìbǐgò drǐdrǐ rí vé rí drǐgé nōó, ìnìjā òzù ìrivé mālūngā céré, 'bá nyòòkú drǐgé rí pi ríkí ì ádra nyaā āní ìzāngā ìzāngā rú,

11 kòpi trikí Múngú adriipi 'bù gé rí āní rá, ā'diātāsīyā āzó ì rù' bá gá rí pi ní ríí áso ambamba rí sī, 'bo kòpi gākí éšú újágá sī, kòpi kukí ùnjíkānyā ì ní 'oó rí kuyé.

12 Mālāyíkā ázīyā rí ní ívé ìgānā í'dúzá, ìri ní Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā agá 'dīri ìdāzú yǐ āmbúgú dīpi dīdì Yūfērētā agá nōó, yǐ rí nju āní céré, 'bāgú íngá'bée ùtù ní ìfūngará gálésí rí pi ā zokí rí muzu ìvé āngaráwá rí pi be wòòkò ùtù ní 'dezú rí gé 'dālé.

13 Kúru má ní índrì ùnjí ndrezú na, kòpi índrèkí sù ù-drúkúdrú tǐni. Kòpi ríkí ìfūú ngá ātra 'dīri tì gé sī, ìbǐgò drǐdrǐ rí tì gé sī, āzini nēbǐ ùnjó rú rí tì gé sī. 14 Kòpi índrì ùnjí rí' bá tā āyāzú āyāyā ni 'o' bá ni pi, kòpi 'de mu 'bāgú vū drǐgé rí pi vúgá, kòpi 'bāgú rí pi tra ē'dí 'dì ú'dū āmbúgú Múngú Ùkpò 'Dípa vé rí gé.

15 Yēsù kīnī, "Ìmi adrikí ùrē, ma ímú ícá dū sù ùgú' bá tǐni. Áyíkò ri adri 'bá adriipi mì be mgbò, bōngó suúpi

'ì rù' bá òzùzú cí, 'ì adri rí rù' bá be ule ku, āzini 'ì drǐ ā nja rí ku rí ní."

16 Kúru índrì ùnjí rí pi ní 'bāgú rí pi trazú vūrā ālu gé, vūrā ì ní zǐj Éberē tì sī Ārāmāgédōnī rí gé.

17 Kúru mālāyíkā ézìrì rí ní ívé ìgānā í'dúzá, ìri ní Múngú vé jíkó tǐpi kú ìgānā agá 'dīri dāzú ùlí agá 'dāá. Ù'dúkò ní íkúzá Jó Múngú vé rí agá 'dāásí kpōrō be kīnī, "Tā rí 'ì ngaápi 'dī." 18 Āngū rí ní gazú má'dámá'dá, āngū ní lízú mgbǐrǐ, ùvi ní ùfízú tāárí, tāárí, āzini dǐngídǐngí ní āngū rí ayazú ùnjí ùnjí. Í'dózá ì ní 'bá gbizú rí gé 'dāá, dǐngídǐngí aya drǐ āngū sù 'dīri tǐni kuyé. 19 Dǐngídǐngí rí ká āngū rí ayaā ùkpò sī, kūrú Bābēlónā vé ùnjíkānyā ní gaá 'a ni gé tré tré 'dīri ùndī 'ì caá na, Múngú ígá kūrú Bābēlónā vé āmbúgú 'dīri ā tā, í'dú ívé kópò jíkó be agá rí sēé mvuzú ìri ní. 20 Āngū ì ùlí' bá kú ngu yǐ agá rí pi áfíkí céré rá, āzini írā rí pi gōkí adrií 'dāáyo. 21 Fí ambugu ambugu ni pi ímúkí 'bù gé 'dāásí u'deé 'bá rí pi drǐgé, ēnjīngará ni kílò pūkú tōwú. 'Bá rí pi trikí Múngú ri āní rá, ā'diātāsīyā fí rí 'de ùnjí ùnjí.

Ùnjíkānyā kūrú Bābēlónā vé rí agá rí

17 Mālāyíkā ézìrì ìgānā be drǐgé sī 'dī' bée vé ālu ni ní ímúzá 'yozú má ní kīnī, "Mí ímú, mā 'ìda rí mí ní tā ì ní lēé líj ùkú òwú † rú úrípi kú yǐ kárakarā rí pi drǐgé rí. 2 'Bāgú vū drǐgé rí pi 'bākí òwú ùkú òwú rú 'dīri sī, 'bá la'bée ùkú 'dīri sī rí pi ìmērèkí ùnjíkānyā rí sī sù ì ní ìmērèé vinyò sī rí tǐni."

3 Mālāyíkā rí 'dù ma ùkpò Índrì Uleteré rí vé rí sī muzu āngū ā'wí cínýáfā rú rí gé 'dāá, má ní ùkú rí ndrezú úrí kuú ìbǐgò ika †† ni drǐgé, ìbǐgò rí drǐ be ézìrì, ú'yú be mūdri, síkí rú ì ní Múngú ri idezú rí kú rù' bá ni gé sī kūrú. 4 Ùkú rí su bōngó ndròlùndròlù rú ni, āzini bōngó ika ni. Ù'yí mǎyākā dábù rú ógú' bá lílì ni pi 'ì bí gé, ù'yí írā ógú' bá ógúògù ni pi 'ì umbe gá, ù'yí ngá dǐpi lílì ì ní zǐj pālì rí pi 'ì drǐgé, rú kópò dábù rú ùnjíkānyā be agá tré ni kú 'ì drǐgé. Ùnjíkānyā 'dīri ìrivé òwú 'bāzú agaápi rá rí. 5 Síkí rú ì ní ífífi ni nǐj kuyé ni èndrètì ni gé:

MA KŪRŪ ĀMBÚGÚ BĀBĒLÓNĀ VÉ RĪ,
MA ÈNDRĒPI 'BÁ ÒWŪ RŪ RĪ PI VÉ RĪ,
ĀZINI MA ÈNDRĒPI ÒNJĪKĀNYĀ BE
AGAÁPI VŪ DRĪGÉ NŌGÓ CÉRÉ RĪ.

6 Á ndre ùkú rí mvu ārí 'bá Yēsù vé tā ùlū' bá ì ní ú'dí ùdrāá rí pi vé rí ìmērèzú.

Má ká ìri ndreé, sē má ní āyāngará. 7 Mālāyíkā rí ní 'y-ozú má ní kīnī, "Ngá mí ní āyāzú rí ā'di? Ma mí ní tā ùkú rí vé ì ní nǐj kuyé, āzini ìbǐgò drǐ be ézìrì ú'yú be mūdri rípi ìri 'dùpi 'dāri vé rí ùlū rá. 8 Ótù ìbǐgò rí anigé, 'bo nóni ìri 'dāáyo. Ìri ímú ìfū 'bù kuyúpi ùdū ākò rí agá 'dāásí, ì ímú ìri 'dì drā rá. 'Bá vū drǐgé nōgò ì ní kòpi ā rú sī búkú ídri vé rí agá kuyé í'dózá ì ní vū rí gbīngará gá 'dāá rí pi, kòpi kádò ìbǐgò drāápi gí rí ndreé ìfū gí, kòpi ímú āyā āní ambamba.

† Ùkú òwú rú rí: Kūrú Bābēlónā vé rí, ì zǐ ùkú òwú rú rí. †† Ìbǐgò ika: Ìbǐgò ika drǐ be ézìrì, ú'yú be mūdri 'dīri íbì ìfūú yǐ tafu rí agásí. †† Ìlā I'dangará 13:1.

9 "Bá adriipi tā nīngará be rī, īri tā 'dīri vé ífífí nī áamá nī. Ībīgō vé drī ēzīrī 'dī'bée vé ífífí, īri ánga ēzīrī ūkú rī ní úrí drī ní gé rī, drī ēzīrī 'dī'bée 'da 'bāgú ēzīrī rī pi. 10 'Bāgú tōwú rī pi ūdrákí gí, ālu ní ru drī mālūngā rī nī, āzi rī ímú drī kuyé, 'bo kādō ímú, īri ímú mālūngā rī ru lókí be mādānjá. 11 Ībīgō ọtú adriipi ídri rú, drāápi gí, gōópi īfūúpi ídri rú 'dīri, īri 'bāgú ārō ní, īri ēzīrī 'dā'bée vé ọgúpí, ī ímú īri 'dī drā rá.

12 "Ú'yú mụdrí 'dī'bée, īri 'bāgú mụdrí rī pi, kọpi 'dókí drī mālūngā ru kuyé, ī ímú kọpi ní ūkpō sē adrizú 'bāgú rú mālūngā ru Ībīgō be trú lókí be mādānjá.

13 'Bāgú mụdrí 'dī'bée vé tā ríí ūsūú rī, īri céré ālu rī, kọpi ímú ūkpō mālūngā ru ruzú rī ēzī Ībīgō ní. 14 'Bāgú rī pi ímú ẹ'dí 'dī Kābīlō Mvā rī be, 'bo Kābīlō Mvā rī kọpi ndē rá, ǎ'diātāsīyā īri Úpí úpí rī pi drīgē, īri kpá 'Bāgú 'bāgú rī pi drīgē. Īri adri 'bá 'í ní zīj, 'í ní ūpēé, ẹsī 'bā'bée 'í drīgē rī pi be trú."

15 Kúru mālāyíkā rī ní 'yozú má ní kīnī, "Yīí mí ní ndreé ūkú ọwú rú ūnjīkányā be rī ní úrí drī ní gé 'dīri, 'da 'bá bītríkā āngū drīgē sī céré rī pi, súrú rī pi, āzini tī āndíāndí rī pi. 16 Ībīgō āzi mí ní ndreé, āzini ú'yú mụdrí mí ní ndreé 'dī'bée, kọpi ímú ūkú ọwú rú ūnjīkányā be 'dīri ngū ūnjí. Kọpi īri ūtrū ku rú 'bá be ule, kọpi ímú īri nya zāá rú, kọpi ĩmbítā ní zā ve ācí sī. 17 Múngú 'bā tā 'dīri kọpi ē ẹsī agá, tā 'í ní lēé rī ā nga rí 'í ānī bēsīnī, kọpi ē ẹzíkí rí ívé ūkpō mālūngā ru ruzú rī Ībīgō rī ní, tā Múngú ní átá rī ā 'du rí 'í ngaá ānī. 18 Ūkú ọwú rú mí ní ndreé índrīlíkí agá 'dīri, īri kūrú āmbúgú Bābēlónā vé 'bāgú vū drīgē rī pi ru púpi céré nī rī 'i."

Bābēlónā vé izangará

18 Tā má ní ndreé 'dīri ā vúdrī gé, á gō mālāyíkā āzi ndreé, īri rí ífū ímú zú 'bū gé 'dāásí. Mālāyíkā 'dīri ĩpēkí īri ímú zú ūkpō be, īrivé dīngará ĩmgbērē vū rī ē drī índré kuú uletere. 2 Mālāyíkā rī ní trezú ú'dúkọ be uru 'dāá kīnī,

"Kūrú āmbúgú Bābēlónā vé rī iza 'i gí káyā!
Kūrú rī újā nóni 'i ícá vūrā índrī ūnjí rī pi ní rizú adrizú ní,

āríná ī ní gāá sī rī pi ní adrizú ní, āzini ā'wá ūnjí rī pi ní adrizú ní.

3 'Bá āngū rī pi agá rī pi ārēvú céré mvukí vinyō ūkú ọwú rú † rī vé rī ĩmērēzú ānī.

'Bāgú vū drīgē rī pi céré lakí īri sī rá,
āzini 'bá ngá ọzī 'bá vū drīgē rī pi ícákí
ā'bú be ambamba īrivé tā ūnjí rī sī."

4 Má ní kpá ú'dúkọ āzi yizú íngázú 'bū gélésíla kīnī,
"Īmi 'bá ma ẹ'yī 'bá gí rī pi, ĩmi īfúkí Bābēlónā agásí
āmvé,

lē ĩmi fikí īrivé ūnjīkányā 'dī'bée agá ku,
ē rīrīnākí rí ĩmi īrivé ūnjīkányā sī ku.

5 Ūkú ọwú rú rī vé ūnjīkányā úmú 'i gaá ambamba.
Ūnjīkányā īri ní 'oó rī pi vé tā 'de Múngú ẹsī agá
'dālē ūnjí.

6 Mí ĩrīnā īri sū īri ní tā ūnjí 'oó 'í ọgúpí rú 'bá gá rī tīnī,
mí ẹndí īri ĩrīnā vú ĩrī ūnjīkányā īri ní 'oó 'dīri sī,

† Ūkú ọwú rú rī: Cápīā 'dīri agá, kūrú Bābēlónā vé rī tī zī ūkú ọwú rú ní, 'bá rī pi ní ūnjīkányā 'oó rī sī. 'Í lā I'dangará 14:8.

'í sē īri ní jīkó Múngú vé ĩgānjá agá 'dīri mvuú vú ĩrī.

7 Ūkú 'dīri rí 'i íngú

ā'bú ívé 'í ní ísú kárakarā 'dī'bée sī,
lē mí ọcū īri ĩzāngā nyaá ūnjí ūnjí.

Īri rí 'i íngú 'í ẹsī agá 'dāá,

'Má úrí kuú 'bá āmbúgú rú,
má adri ọwú zī kuyé,
á ngo áá ālujāni ku.'

8 Kúru ú'dú ālu, ī ímú īri ĩwōnyō,

īri ímú drā rá, īri ímú rí áá ngo,

ēbírí rí ímú īri fū ūnjí ūnjí,

āzini īri ímú ve ācí sī mgbīlīmgbīlī.

Úpí Múngú Ūkpō 'Dīpa rí ímú tā lī drī ní gé nī."

9 'Bāgú vū drīgē nōgó rí 'bá la'bée ūkú rī sī, āzini

āyīkō ísú 'bá ā'bú īrivé rī sī rī pi, kọpi ímú kūrú

Bābēlónā vé rī vé zāngará ndre ī mí sī, kọpi ímú ngo īri

'dīri sī, ūrī sī, 'bāgú rī pi ímú pá tu ku rará rú, kọpi 'yo,

"Īzāngā! Īzāngā rí ímú adri kūrú Bābēlónā vé

adriipi āmbúgú ūkpō be rī ní.

Sānjá ālujā agá,

līkí tā Bābēlónā drīgē gí."

11 'Bá rí 'bá ngá ọzī 'bá vū drīgē nōgó rī pi ímú áá ngo

Īzāngā Īzāngā rú kūrú Bābēlónā vé rī ā tā sī, ǎ'diātāsīyā

'bá āzi gōópi kọpívé ngá jeépi ní 'dāáyo. 12 Kọpívé

dábū, aya ọgú 'bá ọgú ọgú rī pi, írā ājē be uru rī pi,

māyākā ọgú 'bá ọgú ọgú ājē be uru rī pi, bōngó ūnyī be

rī pi, bōngó ndrōlū ndrōlū rī pi, bōngó ọgú 'bá nyilinyilí

rī pi, bōngó ikaka rī pi, pētī ī ní ūsī sū marígó pi tīnī

ikaka rī pi, ngá ārēvú ī ní údé ĩwá sī sī rī pi, párángi ājē

be rī pi, aya mālámálá rú rī pi, aya rī pi, írā imve imve

ājē be rī pi, 13 ngá ẹjī be ngū 'bá sū tāngāwú zī tīnī rī pi,

āzini ẹjī be ngū 'bá sū ĩngírīnā tīnī rī pi, ngá ī ní ríí zāá

ngū 'bá sū ágómvá tīnī rī pi, mīrē rī pi, ngá urukọ

ngū 'bá ndrīndrī rī pi, vinyō rī pi, ūdu rī pi, fúndru

mīnīmīni rī pi, ānyá rī pi, tī rī pi, kābīlō rī pi, hūsānī rī

pi, ārābīyā ī ní ríí useése rī pi, tūgērī rī pi, 'bá ī ní uruú

íjī ẹ'dí gélésíla rī pi, kọpívé ngá 'dī'bée, 'bá āzi jeépi ní

'dāáyo.

14 'Bá rí 'bá ngá ọzī 'bá rī pi ní 'yozú 'bá Bābēlónā vé rī

pi ní kīnī, "Ngá ĩmi ní ríí ẹsī 'bāá drī ní gé 'dī'bée āvī

nóni ĩmi drīgē sī gí, ā'bú ĩmívé rī pi, āzini ngá ūnyī be rī

pi āvī céré gí, ĩmi gōkí ísú ālujāni ku." 15 'Bá rí 'bá ngá

ọzī 'bá kūrú Bābēlónā vé rī agá ā'bú ísú 'bá ambamba rī

pi, ūrī sī, kọpi fū mu pá tu ku rará rú, ǎ'diātāsīyā ī fikí rí

Īzāngā rī agá ĩndī ku. Kọpi ímú áá ngo Īzāngā Īzāngā

rú. 16 Kọpi ngo ú'dúkọ be uru 'dāá,

"Īzāngā! Īzāngā kūrú āmbúgú Bābēlónā vé rī ní!

'Bá kūrú rī agá rī pi úsúkí ī bōngó ūnyī be ní pi sī,

bōngó ndrōlū ndrōlū rú ní pi sī, bōngó ikaka ní pi sī,

kọpi ū'yīkí māyākā dábū rú ọgú 'bá līlī ní pi ī bí gé,

ū'yīkí írā ọgú 'bá ọgú ọgú ní pi ī umbe gá, ū'yīkí ngá

dīpí līlī ī ní zīj pālī rī pi ī drīgē.

17 Mívé ā'bú kárakarā 'dī'bée ī ímú iza sá ālu agá."

Ūgalaku kúlúmgbā ē drī ko 'bá rī pi ārēvú céré, 'bá

kúlúmgbā újī 'bá rī pi be, āzini 'bá ẹcī 'bá kúlúmgbā sī

ngá ọzī 'bá rī pi be céré, kọpi fū kūrú Bābēlónā vé rī

agásí ūrī sī, kọpi mu pá tu rará rú. 18 Kọpi kádō ímú

áčigã kŭrú Bābēlōnā vé rī ní vezú rī ndreeé, kōpi útré ú'dúkò be ɔrɔ 'dāá, kōpi 'yo, "Kŭrú āzi nyo kŭrú āmbúgú 'dīri ndēepi ni anigé?"¹⁹ Kōpi nyōōkú úmvú ĩ drīgē, kōpi ngo ĩzāngā ĩzāngā rú ú'dúkò be ɔrɔ 'dāá, kōpi 'yo,

"Īzāngā! Īzāngā kŭrú āmbúgú Bābēlōnā vé rī ní!

'Bá ɛ́cǐ' bée kŭlúmgba sí yī́ tafu rī agásǐ rī pi
 ɪsúkí ā'bú 'a ni gé ambamba.

Izakí kŭrú rī sāṅá ālu agá!"

²⁰ 'Bo ĩmi mālāyíkā adri' 'bá 'bū gé 'dī' bée, lē ĩmi adrikí āyīkō sī. ĩmi 'bá Múngú vé adri' 'bá ule rī pi Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be, āzini nēbǐ rī pi be, lē ĩmi adrikí āyīkō sī, ā'diātāsīyā Múngú ĩrīṅā 'bá kŭrú Bābēlōnā vé rī agá rī pi tā kōpi ní 'oó ĩmi ní ũnǐjǐ rī sī.

²¹ Mālāyíkā āzi ũkpō be ni 'dú írā āmbúgú, ĩri ní

'bezu yī́ tafu rī agá 'dāá. ĩri ní 'yozú kīnǐ,

"Mi kŭrú āmbúgú Bābēlōnā vé rī,

Múngú ri ímú mi iza ũkpō sí rá,

gōkí mi ɪsú ndreeé dī́ ku.

²² Ú'dúkò kŭdí vé ni, ú'dúkò 'bá úngó ngo' 'bá ni pi vé

ni, ú'dúkò jēlēgú vé ni, āzini ú'dúkò gŭké vé ni

gōkí yī́ mí agá dī́ ku.

'Bá úmǐ be ɛ́zǐ ngaápi mí agá ni

gōkí ɪsú dī́ ku.

Írā ngá 'yǐzú ni vé ú'dúkò

gōkí yī́ mí agá dī́ ku.

²³ Lámǎ vé ácí gō dī́ mí agá dī́ ku.

'Bá ĩje' 'bá ú'dí rú rī pi

gōkí mụ́ adrií mí agá dī́ ku.

Mívé 'bá ándúrú ngá je' 'bá, āzini ngá ɔzǐ' 'bá rī pi

ā rú kŭkŭ vŭ drīgē nōgó.

Mívé ũjōgŭ sī, 'í ri 'bá āngŭ rī pi agásǐ rī pi

ē mǐ ũ'bāá fíí ũnǐkānyā agá.

²⁴ Múngú ĩrīṅā Bābēlōnā ri, ā'diātāsīyā

nēbǐ rī pi, 'bá Múngú vé rī pi,

āzini 'bá Múngú vé ĩ ní ú'dí vŭ drīgē nōgó rī pi,

kōpivé āri dā kŭrú 'dāri agá."

'Bá 'bū gé 'dālē rī pi íngúkí Múngú ri

19 Tā 'dī' bée ā vŭdrǐ gé, á yǐ ú'dúkò íbǐ íkú 'bū gélésíla sŭ 'bá bǐtríká pi vé ni tǐnǐ. Kōpi rikí átá ú'dúkò be ɔrɔ 'dāá kǐnǐ,

"Hālélúyā!

Lē 'bā íngúkí Múngú ri, ũkpō 'bá rī pi pazú rī, ĩri vúgá.

² Múngú vé tā líjǐ rī, ĩri tā áda āzini pǐrǐ.

Īrīṅā ũkú ɔwŭ rú rī,

ā'diātāsīyā ĩri ní 'bá vŭ drīgē rī pi ē drǐ izaá ívé ɔwŭ sǐ rī sǐ.

Múngú ri tā lí drǐ ni gé,

ĩri ní átǐ' 'bá Múngú vé rī pi ú'dí rī sǐ,"

³ Kōpi ní ɔ'ú'zú kǐnǐ,

"Hālélúyā!

Ácǐgā ngaápi kŭrú āmbúgú rī agásǐ rī,

ĩri nga mŭzú ɔrɔ 'dāá ũdŭ ákó."

⁴ 'Bá ambugu pŭkú ĩrǐ drǐ ni sŭ, āzini ngá ídri be sŭ rǐ pi ní kŭmŭcí ũtǐzú vŭgá Múngú úrǐpi ívé lúpá mālŭngā vé rī drīgē rī ĩnǐjǐzú, kōpi rikí ɔ'ú' kǐnǐ,

"Āmīnā, Hālélúyā!"

⁵ Kuru ú'dúkò ní íkú'zú vŭrā lúpá Múngú vé rī gé

'dāásǐ kǐnǐ,

"Īmi ĩrivé átǐ' 'bá ɛ́zǐ be mādā, āzini ɛ́zǐ be āmbúgú ĩri

ĩnǐjǐ' 'bá rī pi,

lē ĩmi íngúkí Úpí Múngú ri íngúngŭ!"

⁶ Kuru má ní gōzú ú'dúkò āzi yǐzú ɔ'ú' sŭ 'bá bǐtríká pi

vé ni tǐnǐ, kŭlé ní líí rǐ tǐnǐ, dōku ũvi ní gaá líí rǐ tǐnǐ, kōpi rikí ɔ'ú' kǐnǐ,

"É íngúkí Múngú ri,

ā'diātāsīyā 'bávé Úpí Múngú Ũkpō 'Dǐpa ri āngŭ ru nǐ.

⁷ Lē 'bā únjǐkí, āzini 'bā adrikí āyīkō sǐ,

āzini 'bā íngúkí Múngú ri,

ā'diātāsīyā sā Kābīlō Mvā rǐ ní lēzú ũkú jezú rǐ ícá gí,

ũkú ɔmŭrŭgō † rǐ útú 'i kú ũrē gí.

⁸ Sēkí ũkú ɔmŭrŭgō rǐ ní bōngó ule ũnyǐ be ni suú."

(Bōngó ule ũnyǐ be rǐ vé ífǐfǐ, ĩri tā pǐrǐ 'bá Yēsū ri ɛ́'yǐ' 'bá gí rǐ pi ní 'oó rǐ.)

⁹ Kuru mālāyíkā rǐ ní 'yozú kǐnǐ, "Í sǐ tā 'dīri, āyīkō ri

adri 'bá ĩ ní zǐjǐ ímú Kābīlō Mvā rǐ vé ũmŭ ũkú jezú rǐ ā

nyangará gá rǐ pi ní." Mālāyíkā rǐ ní kpá gōzú 'yozú kǐnǐ,

"Tā 'dī' bée tā áda, Múngú átá nǐ."

¹⁰ Má ní kuru kŭmŭcí ũtǐzú vŭgá mālāyíkā rǐ ĩnǐjǐzú,

'bo ĩri ní 'yozú má ní kǐnǐ, "É ĩnǐjǐkí ma ku! Mí ĩnǐjǐ 'yéná

Múngú ri áyu! Ma átǐ' 'bá sŭ mí tǐnǐ, āzini 'bá céré Yēsū

ri ɛ́'yǐ' 'bá gí ĩrivé tā ũlŭ' 'bá rǐ pi tǐnǐ. Ũkpō Índrǐ Uletere

rǐ vé rǐ ású dō 'bá rǐ gí ká, ĩri íbǐ Yēsū vé tā ũlŭ ndō."

'Bá njuúpi hŭsánǐ imve sǐ rǐ

¹¹ Á ndre 'bū rǐ zǐ 'í tǐ kú mgbo, hŭsánǐ imve tu pá kuú

'dālē. 'Bá njuúpi hŭsánǐ rǐ sǐ rǐ †† rú ni "'Bá ɛ́sǐ 'bāápi tā

drīgē áco ni," āzini "'Bá riípi tā áda 'oópi ni." ĩri tā lí pǐrǐ,

āzini ĩri 'bá ɛ́'dǐ 'dǐjǐpi ni. ¹² Mǐ ni ri dǐ sŭ ácí tǐnǐ, úsú kŭlā

kú 'í drīgē kárakarā, sǐkí rú rú' 'bá ni gé, 'bo 'bá āzi nǐ rú

rǐ vé ífǐfǐ kuyé, 'yéná nǐ íngá nǐ. ¹³ Su bōngó akoóko

rŭkŭ ĩ ní suú āri agá ni, ĩrivé rú Ú'dúkò Múngú vé rǐ 'i.

¹⁴ Mālāyíkā 'bū gé ri' 'bá únjú' 'bá hŭsánǐ sǐ mŭzú ɛ́'dǐ gé

'dī' bée 'dekí ĩri ā vŭdrǐ gé, kōpi úsúkí ĩ bōngó ule imve

imve ni pi sǐ. ¹⁵ Ílǐ áco cíipi cici ni íkpú 'bá njuúpi hŭsánǐ

rǐ sǐ rǐ tǐ gé sǐ, úlǐ 'bá āngŭ rǐ pi drīgē rǐ pi u'deé vŭgá,

"Īri ímú kōpi ē drǐ ɔrú túré aya rú ni sǐ." † ĩri jǐkó Múngú

Ũkpō 'Dǐpa vé rǐ 'i' da ũ' a vǐnyō vé rǐ pi utuzú ínǐyízú 'bú

agá 'dāá. ¹⁶ Sǐkí rú ĩrivé bōngó akoóko rŭkŭ rǐ ā rú' 'bá

gá, āzini ũ'dú ni gé 'dǐni,

"Bāgú adriípi 'bāgú rǐ pi drīgē rǐ,

Úpí adriípi úpí rǐ pi drīgē rǐ."

¹⁷ Á ndre mālāyíkā tu pá kuú ũtŭ drīgē, ri áyú ú'dúkò

be ɔrɔ 'dāá ārǐṅá unga' 'bá ɔrɔgégé ũlǐ agá rǐ pi ní kǐnǐ,

"Īmi trakí ĩmi ímú ũmŭ āmbúgú Múngú ní 'bāá rǐ ā

nyangará gá. ¹⁸ ĩmi nyakí 'bāgú rǐ pi, ũgalaku rǐ pi,

āngáráwá rǐ pi, hŭsánǐ rǐ pi, 'bá únjú' 'bá hŭsánǐ sǐ rǐ pi,

'bá adri' bée túgērǐ rú ku, āzini túgērǐ rú rǐ pi, 'bá

adri' 'bá ɛ́zǐ be mādāṅá, āzini ɛ́zǐ be ambugu rǐ pi."

¹⁹ Kuru má ní ĩbǐgō drǐdrǐ ĩfŭúpi yī́ tafu rī agásǐ rǐ

ndrezú, 'bāgú vŭ drīgē rǐ pi be, ívé āngáráwá rǐ pi be,

† ũkú ɔmŭrŭgō: ũkú ɔmŭrŭgō 'dīri vé ífǐfǐ, ĩri 'bá Yēsū ri ɛ́'yǐ' 'bá

gí rǐ pi. †† 'Bá njuúpi hŭsánǐ imve sǐ rǐ: 'Bá njuúpi hŭsánǐ imve sǐ rǐ

Yēsū 'i. † 19:15 Sāwŭmā 2:9

kôpi trakí ĩ, kôpi lëkí ẹ'dí 'dijí 'bá njuúpi hūsání imve sī rī be, āzini ĩrivé āngaráwá rī pi be. ²⁰ Rukí ĩbīgò rī ívé nẹbī ũnjó rú rī † be, ú'békí kôpi ĩrītró ídri rú áci cíipi kú nyālū rī agá. Nẹbī 'dīri ándúrú tā āyázú āyāyā ni 'oópi ĩbīgò ā vūrā gá rī, ũ'bā 'bá rī pi ē mī sězú ĩ ní bílẹmī ĩbīgò vé rī ũ'bázú kôpi ā rú'bá gá sī nī, āzini sē 'bá rī pi rikí ĩbīgò vé índrílíkí ĩ ní údé rī ĩnjī. ²¹ Ú'díkí ĩbīgò rī vé āngaráwá rī pi ē ĩmbítā ũdrāá céré ílī āco ĩfúúpi 'bá úrípi hūsání drīgé 'dāri tī gélésí rī sī. Áriná rī pi ārēvú céré 'dekí rií kôpivé āvū teé.

'Yíkí ādróko ri ílī élfū ālu

20 Á ndre mālāyíkā āzi ālu ni ri ísí ímúzá 'bū gé 'dāásí vūgá nōó, rụ mǎfútá 'bū kụpí ụdụ ākó rī ē tị zīzú rī kú 'í drīgé, āzini rụ ímvē kú 'í drīgé. ² ĩri ní ngá ātra 'dīri ruzú úmbézú ímvē rī sī ílī élfū ālu. Ngá ātra 'dīri, ĩri ĩnjí ọtú ụkụ 'dāri, ĩri ādróko 'i, dōku Sātánā 'i. ³ Mālāyíkā rī ní ngá ātra 'dīri 'duzú 'bezú 'bū kụpí ụdụ ākó rī agá, ĩri ní 'bū rī ē tị mbīzú ngá āzi sī mgbé, ādróko ā ũ'bā rí 'bá vū drīgé nōgó rī pi ē mī ku cīmgbá cazú ílī élfū ālu rī vé ụdụ gé. Tā 'dī'bée ā vūdrī gé, ĩ kúru ĩri ọyụ ĩfū āmvé lókiná be mǎdā.

⁴ Kúru má ní lúpá urukò ndrezú, 'bá úrí'bá lúpá rī pi drīgé rī pi, sékí kôpi ní ũkpò tā lizú rī. Á ndre 'bá ĩ ní kôpi ē drī úlí Yēsū vé tā ũlūngará ā tā sī rī pi, āzini ú'dúkò Múngú vé rī ā ũlūngará ā tā sī rī pi, ĩbīgò rī ĩnjī 'bá kuyé rī pi, āzini ĩrivé índrílíkí ĩnjī 'bá kuyé rī pi, ĩrivé bílẹmī ā'yī'bá ũ'bā'bá ĩ ẹndrẹtị gé kuyé, dōku ĩ drī ágélé gá kuyé rī pi, kôpi íngákí gōó ídri rú mǎlūngā rụyú Kúrísítò be ca ílī élfū ālu. ⁵ 'Dīri íngángará ídri rú drīdrī rī. 'Bá rī pi ē ĩmbítā íngákí gōó ídri rú kuyé cīmgbá ílī élfū ālu vé ụdụ gé. ⁶ Tākíri ri adri 'bá uletere adri 'bá íngángará drīdrī 'dāri agá ĩndī rī pi ní. Drāngará ímụpi vúlé 'dī rī, ĩri drāngará ĩrī † ĩ ní vezú āní áci sī rī, kôpi gōkí íí 'a ni gé ku. Kôpi ímú mǎlūngā rụ adrizú atala rú Múngú be, āzini Kúrísítò be, ca ílī élfū ālu.

Īrīnākí Sātánā ri

⁷ Ílī élfū ālu 'dīri kǎdō deę, ĩ kúru Sātánā ri ọyụ ĩfū 'bū kụpí ụdụ ākó rī agásí āmvé. ⁸ ĩri kúru mụ 'bá rī pi ē mī ũ'bā muzú āngū rī pi agásí vū drīgé sī céré, āngū ĩri ní mụyú 'bá rī pi ē mī ũ'bázú 'dī'bée ĩ zī Gógí, āzini Māgógí. ĩri ímú kôpi tra mụ ẹ'dí 'dīngará gá, kôpivé kǎlǎfe ambamba ícókí lǎá bā ku. ⁹ Á ndre kôpi 'dekí mụyú āngū āmbúgú rī agásí, mụkí 'bá Múngú vé rī pi ceé kūrú Múngú vé lélélé rī agá 'dāá. 'Bo áci ní íngázú 'bū gé 'dāásí, lizú kôpi drīgé, kôpi zázú vezú mg-bílímgbílí. ¹⁰ Ádróko kôpi ē mī ũ'bāápi 'dīri, 'dukí ĩri 'beé áci cíipi kú nyālū 'dīri agá, áci 'dīri ĩ ní ĩbīgò pi ú'bézú nẹbī ũnjó rī be 'a ni gé rī. Kôpi ĩzāngā nya 'dǎlé ụtúná pi íniná be ụdụ ākó.

Líkí tā 'bá ũdrā'bá gí rī pi drīgé

¹¹ Kúru má ní lúpá āmbúgú imvesírílí ni ndrezú, 'bá āzi úrí kuú drī ni gé. 'Bū pi vū be ngakí ápá ẹndrẹtị ni gé sī rá, kôpi gōkí índre kuyé. ¹² Á ndre 'bá ũdrā'bá gí ẹzị be āmbúgú, āzini ẹzị be mǎdānjá rī pi tukí pá kuú lúpá Múngú vé rī ẹndrẹtị gé. ĩ ní búkū rī pi ũzīzú, ĩ ní kpá gōzú búkū ídri vé rī zīzú. Líkí tā 'bá ũdrā'bá gí rī pi drīgé tā kôpi ní 'oó rī vū sī sū ĩ ní sī búkū rī pi agá 'dāá rī tīnjí. ¹³ Āvū yīj tafu agá rī pi ní ĩfūzú āmvé, āvū rī pi ĩfúkí vūrā 'bá ũdrā'bá gí rī pi vé índrī ní adrizú rī agásí āmvé, líkí 'bá ālu ālu vé tā, tā ĩri ní 'oó rī vū sī. ¹⁴ Drā, āzini vūrā 'bá ũdrā'bá gí rī pi vé índrī ní adrizú rī, ĩ ímú kôpi 'du ú'bé céré áci cíipi kú nyālū 'dīri agá. Áci cíipi kú nyālū 'dīri, ĩri drāngará ĩrī rī. ¹⁵ 'Bá ĩ ní rú ni sī búkū ídri vé rī agá kuyé rī, 'bekí ĩri áci cíipi kú nyālū 'dīri agá gí.

'Bū ú'dí, āzini vū ú'dí rī

21 Kúru má ní 'bū ú'dí ndrezú āzini vū ú'dí ndrezú. 'Bū drīdrī rī pi vū drīdrī rī be, kôpi áfíkí 'dīísí rá. Yīj tafu rī áfí kpá rá. ² Má ní kūrú uletere Yērúsálémā ú'dí rī ndrezú, ĩri ri ísí ímúzá 'bū gé Múngú vúgá 'dāásí vūgá nōó, sū ọmúrúgò 'i úsúpi kónjúkónjū ícópí ágó vé ni gí rī tīnjí. ³ Á yí ú'dúkò íbí íkú lúpá mǎlūngā vé rī gé 'dāásí kpōrò be kīnī, "Í ndre drī ká, Múngú ísí nóni ívé 'bá rī pi ásámvú gé gí, ĩri ímú adri kôpi be trú ālu, kôpi ímú adri 'bá ĩrivé ni, ĩri kpá adri Múngú kôpivé ni. ⁴ ĩri ímú kôpivé mīndrē údé kôpi mī gé sī rá, drāngará ri gō adri 'dāāyo. Īzāngā nyangará, āá ngongará, āzini rú'bá ásóngará ri gō adri 'dāāyo, tā ụkụ rī ā vúgú 'i deępi 'dī."

⁵ 'Bá úrípi lúpá mǎlūngā vé rī drīgé rī ní 'yozú kīnī, "Ma ngá ārēvú újá céré ícá ú'dí!" Kúru ĩri ní 'yozú má ní kīnī, "Í sī tā 'dīri vūgá, ú'dúkò 'dīri, ĩri tā áda ĩ ícò ẹsí 'bā drī ni gé rá."

⁶ ĩri ní 'yozú má ní kīnī, "Tā rī nga 'i gí. Ma Álfā 'i, āzi-ni Ōmégā 'i, má 'dó tā rī pi ārēvú céré nī, ma kpá de nī. 'Bá yīj úvá ní ndēé rī, ma ĩri ní yīj ídri sēepi rī sē mvu píriní. ⁷ 'Bá ādróko ri ndēepi rá rī, ĩri drīlẹ múké ísú rá, ma adri Múngú ĩrivé ni, ĩri adri mvá máv ni. ⁸ 'Bo 'bá adri 'bá ũrī rú rī pi, 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá kuyé rī pi, 'bá yīkí be ũnjí rī pi, 'bá āngū ú'dí'bá rī pi, 'bá ọwú rú rī pi, 'bá újógú rú rī pi, 'bá ngá ĩ ní údé múngú rú rī ĩnjī 'bá rī pi, 'bá ũnjó rú rī pi be céré, ĩ kôpi 'be áci cíipi kú nyālū rī agá. 'Dīri drāngará vū ĩrī rī."

⁹ Mālāyíkā ẹzīrī Múngú vé ĩgānjá wōnyókí be agá rī rụ'bée ĩ drīgé rī pi vé ālu ní ímúzá má vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kīnī, "Mí ímú, ma mí ní Kǎbīlō Mvā rī vé ọmúrúgò 'i da rá." ¹⁰ ĩri ní ma 'duzú jizú Índrī Uletere rī vé ũkpò sī írā zōopi urugégé 'dāá ni drīgé, ĩri ní má ní kūrú uletere Yērúsálémā ú'dí rī 'dazú, ĩri ri ísí ímúzá 'bū gé Múngú vúgá 'dāásí vūgá nōó. ¹¹ Dī ọgú sū Múngú ní dīj ọgú pōwūpōwū rī tīnjí, ĩrivé dīngará sū írā ũnyí be ọgúpi nyilíníyílí ĩ ní zīj jásīpā rī tīnjí, ĩri uletere ọgú sū múndūrā tīnjí. ¹² Síkí gārā ni kání ābi rú ni sī kūrú urugégé 'dāá, ĩri kẹtẹtẹ be mụdrí drī ni ĩrī, ũ'bākí

† Nẹbī ũnjó rú rī: Nẹbī ũnjó rú 'dīri, ĩ kpá ĩri zī ĩbīgò ĩfúúpi nyōókú agálésíla ni. † Í lā I'dangará 13:11-15. †† 20:6 I'dangará 2:11; 20:14

mäläyikā ālu ālu kēḗtj mḗdrj dṛj ni ṛṛj 'dī'bée gé sī céré, sīkí rú sūrú mḗdrj dṛj ni ṛṛj Īsērélē vé 'dī'bée vé rī kú kēḗtj 'dī'bée rú'ba gá sī. ¹³ Kēḗtj na ni pi ṽtú ní ĩfūngará gálésīla, na ni pi ṽrúlésīla, na ni pi ándrélésīla, na ni pi ṽtú ni 'dengará gálésīla. ¹⁴ Kání ābi rú ṽ ní sīj kūrú rī ā gārā gá sī kūrú rī, sīkí irā mḗdrj dṛj ni ṛṛj, ṽ ní rízú jó ā ndú ā'bāzú ũkpó ũkpó ni pi drǐgē. Sīkí Kābīlō Mvā rī vé 'bá áyúāyū mḗdrj dṛj ni ṛṛj rī pi vé rú ālu ālu irā 'dī'bée rú'ba gá sī.

¹⁵ Mäläyikā átápi má be rī, ṛri aya dábū rú ngá ũ'bīzú ni be 'í drǐgē kūrú rī ũ'bīzú ānī, kēḗtj rī pi be, āzini kání ābi rú rī be. ¹⁶ Kūrú rī cūngā be sū, zōngará ni pi pǐngará ni be céré trōtrō. Mäläyikā rī ní kūrú rī ũ'bīzú aya dábū rú 'í drǐgē 'dīri sī, ũ'bī'ṛri caá máyīl' élfū ālu mḗdṽrūlū sū (1,400). Zōngará ni pi pǐngará ni be, tūngará ni ṽrulé rú rī be kōpi zōkí céré trōtrō.

¹⁷ Mäläyikā rī ní kpá aya dábū rú ngá ũ'bīzú rī 'd'úzá kání ābi rú rī ũ'bīzú ānī, kání ābi rú 'dīri vé tengará pá ágélé mḗdṽrūlū ṛṛj mḗdrj dṛj ni áziyá (216).

¹⁸ Kání ābi rú 'dīri ũ'bākí ṛri irā ógúpi ógúōgū ṽ ní zīj jásīpā rī sī. Sīkí kūrú rī dábū áda ógúpi sū mḗndūrā tǐnj rī sī. ¹⁹ ũ'bākí irā mḗdrj dṛj ni ṛṛj ógú'ba ógúōgū ni pi irā ṽ ní kūrú rī vé kání ābi rú rī ā ndú ā'bāzú rī pi ā rú'ba gá sī. Ālu ri ṽ zīj jásīpā, ṛṛj rī sāpirā, na rī kälēsédónī, sū rī èmērālidō, ²⁰ tōwú rī ónīkīsī, áziyá rī kārīnēliyā, ézīrī rī kīrīsōlitē, ārō rī bērilō, úrōmī rī tōpāzī, mḗdrj rī kīrīsōpūrāsī, mḗdrj dṛj ni ālu rī jāsīnītī, mḗdrj dṛj ni ṛṛj rī āmētāsītī. ²¹ Kēḗtj mḗdrj dṛj ni ṛṛj 'dī'bée, údékí ngá imve ógú'ba ógúōgū ṽ ní zīj pálī ni pi sī. Pálī ālu rī údé kēḗtj ālu. Létj āmbúgú kūrú rī vé rī, údékí dábū áda ógúpi mḗndūrā rú ni sī.

²² Á ndre jó Múngú vé ni kūrú rī agá 'dāá kuyé, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ũkpó 'Dípa ri Kābīlō Mvā rī be, kōpi jó Múngú vé rī. ²³ Kūrú rī agá 'dāá, lē ṽtú ku, lē mbāá ku, ā'diātāsīyā Múngú ri dī āngū ṛmgbērē kūrú rī agá 'dāá nī, āzini Kābīlō Mvā rī dī āngū ṛmgbērē uletere kūrú rī agá 'dāá nī. ²⁴ 'Bá vū drǐgē rī pi ímú écj kōpi ní dī āngū ṛmgbērēé kuú uletere rī sī, 'bāgú vū drǐgē rī pi ímú ṽvé ā'bú íj Múngú ri ṛnjǐzú, āzini Kābīlō Mvā rī ṛnjǐzú. ²⁵ Sā céré, kūrú rī vé kání ābi rú rī vé kēḗtj rī pi adri mgbō, ũpīkí ku, ā'diātāsīyā ĩnǐjā gō adrií 'a ni gé 'dāá ku. ²⁶ 'Bá vū drǐgē rī pi céré ímú ṽvé ā'bú íj Múngú ri ṛnjǐzú Kābīlō Mvā rī be kūrú rī agá 'dāá. ²⁷ 'Bá ri'ba ũnjīkānyā 'o'ba, tā drǐnjā sēepi ni 'o'ba, āzini 'bá ũnjó rú rī pi, ícókí fií kūrú rī agá 'dāá ālujāni ku, 'yénjā 'bá ṽ ní kōpi ā rú sī Kābīlō Mvā rī vé búkū ídri vé ṽ ní 'bá tā 'o'ba pǐrj rī pi ā rú sízú rī pi ícókí fií.

Yīī āmbúgú dīipi dīdī ídri sēepi rī

22 Mäläyikā rī ní má ní yīī āmbúgú dīipi dīdī ídri sēepi, adriipi uletere ógúpi mḗndūrā tǐnj rī 'dazú, yīī rī íbī ídī ímúzá Múngú vé lúpá Kābīlō Mvā rī be rī gé 'dāásī, ² dī mḗzú kūrú rī vé létj āmbúgú rī ā ágánjā gá sī. Pētj ídri sēepi rī dū yīī āmbúgú dīipi dīdī rī ā gārā gá sī ílébe ílébe. Ílī ālu agá, ṛri 'a vú be mḗdrj dṛj

ni ṛṛj, mbāá ālu agá, ṛri 'a vú sī ālu. 'Bá āngū rī pi agásī rī pi ri 'bá drā be rī pi ídri bí ni sī.

³ Múngú gō 'bá kūrú rī agá rī pi trií ku. Múngú ri Kābīlō Mvā rī be, kōpi úrí ṽvé lúpá drǐgē kūrú rī agá 'dāá, kuru Múngú vé átí'ba rī pi 'de ri Múngú ri ṛnjǐ. ⁴ Átí'ba rī pi Múngú ri ndre ṽ mǐ sī, ṽ Múngú vé rú sī kōpi èndrētj gé. ⁵ ĩnǐjā gō adrií ku, 'bá adri'bée kūrú rī agá 'dālē rī pi ícókí lāmbā lēé ku, dōku ṽtú lēé ku, ā'diātāsīyā Úpí Múngú ri dī āngū ṛmgbērē kōpi ní nī. Múngú ri mälūngā rú mḗzú kōpi be ṽdū ākó.

⁶ Mäläyikā rī ní 'yozú má ní kīnī, "Ū'dúkó 'dī'bée tā áda, tā ni 'i 'dū nga rá. Úpí Múngú átá ótú nēbī rī pi ní, ṛpē ṽvé mäläyikā ímú tā lēepi 'i ngaápi mbēlējā rī 'daá ṽvé átí'ba rī pi ní."

Yēsū vé ṛgōngará

⁷ Yēsū ní 'yozú má ní kīnī, "Í ndre drī ká, Ma ṛgō mbēlējā rá! Tā ímúpi 'i ngaápi drǐdrǐ 'dīlé ṽ ní tā ni ũlūú búkū nōri agá rī, 'bá tā ni 'dubūpi ngaápi rá rī, ṛri tākiri ṽsú rá."

⁸ Ma Ūwánī 'i, á yj tā 'dī'bée ma 'i, āzini á ndre ma 'i. Má kā tā 'dī'bée yīj, āzini ndreé, má ní 'dezú kūmūcí ũtǐzú mäläyikā tā 'dī'bée 'daápi má ní rī ṛnjǐzú. ⁹ 'Bo mäläyikā rī ní 'yozú má ní kīnī, "Lē mī ṛnjǐ ma ku. Ma átí'ba mí tǐnj, mí édrǐpi nēbī rī pi tǐnj, āzini 'bá céré Múngú vé ũ'dúkó ṽ ní sī búkū nōri agá rī ē'yī'ba rī pi tǐnj, mí ṛnjǐ Múngú ri áyu."

¹⁰ ṛri ní gōzú 'yozú má ní kīnī, "Lē mī úci tā ímúpi 'i ngaápi drǐdrǐ 'dīlé ṽ ní ũlūú, ṽ ní sī búkū nōri agá 'dīri 'bá āzi ní ku, ā'diātāsīyā sā tā 'dīri ní ímúzá 'i ngazú rī ṛniyā. ¹¹ 'Bá bí ākó riipi ũnjīkānyā 'oópi rī, ā 'o ṛngá mḗzú ṽyí, 'bá drǐ be ũnjí rī, ā 'o ṛngá ṽvé drǐ ũnjí rī mḗzú ṽyí, 'bá riipi tā pǐrj 'oópi rī, ā 'o tā pǐrj rī mḗzú drǐdrǐ, 'bá uletere rī ā adri mḗzú uletere."

¹² Yēsū kīnī, "Ími ndrekí drī ká, ma ṛgō mbēlējā, ma ímú 'bá ālu ālu ũfē tā ṛri ní 'oó rī vú sī. ¹³ Ma Álīfā 'i, āzini Ōmégā 'i, í'dóngará gá 'dāá, ma anigé, ũ'dú ṽdū vé rī gé, ma kpá adri anigé, má 'dó tā rī pi ārēvú céré nī, ma kpá dē nī.

¹⁴ "Bá ṽvé bōngó āco akoóko rī ũjī'ba gí rī pi * tākiri ṽsú rá, kōpi ícókí fií mḗzú kēḗtjilé rī gé sī kūrú rī agá 'dāá rá, kōpi ícókí pētj ídri sēepi rī vé ũ'a nya rá. ¹⁵ 'Bá ũnjīkānyā 'o'ba má ní ā'yī fií kūrú rī agá 'dāá ku rī pi, 'bá ũwú rú rī pi, 'bá āngū ú'dí'ba rī pi, 'bá újógú rú rī pi, 'bá ri'ba ngá ṽ ní údé múngú rú rī ṛnjǐ'ba rī pi, 'bá ũnjō ā tā lē'ba ambamba rī pi.

¹⁶ "Ma Yēsū 'i, á pē mávé mäläyikā rī mḗzú tā 'dī'bée ũlū ṛmi ní, ṛmi 'bá kánísā vé ma ē'yī'ba gí rī pi. Ma Mvā ṛfūupi 'bāgú Dāwúdjé vé úyú agá nī, ma ri dī sū mārābā ũ'bútǐjā vé rī tǐnj."

¹⁷ Índri Uletere rī pi ũmúrúgō rī be, kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ímú." 'Bá tā 'dīri yīipi rá rī ā 'yo, "Yēsū, mí ímú." 'Bá yīī úvá ní ndēé gí rī, ē ímú, 'bá lēepi yīī 'dīri mḗvūpi rá rī, ē ímú yīī ídri vé ṽ ní ríí sēé kána 'dīri ē'yí mḗvūpi.

† Kōpi jó Múngú vé rī: Tā 'dīri vé ífíí, Múngú pi Yēsū be, kōpi ri adri kūrú rī agá 'dāá. 'Bá rī pi ícókí kōpi ṛnjǐ vūrā céré gá sī.

†† 22:3 Í'dóngará 3:17† 'Bá ṽvé bōngó ũjī'ba gí rī pi: 'Bá 'dī'bée ri ṽvé bōngó ũjī āri Yēsū vé rī sī, kōpivé bōngó ri adri ule imvesíríllí, Yēsū ri kōpi trū ṽvé ũnjīkānyā agásī rá. 'Í lā 'I'dangará 7:14.

¹⁸ Ma Yūwánī 'i, á lě 'yoó 'bá rĩ pi ní céré 'dini, 'bá tã ímúpi 'i ngaápi drĩdrĩ 'dílé ĩ ní ũlúú ĩ ní sīí búkũ nōri agá rĩ yĩpi rĩ, 'bã dō tã āzi túngú ni 'a ni gé, Múngú ri ĩri ĩrĩñã wõnyókĩ ĩ ní sīí búkũ nōri agá rĩ pi sí. ¹⁹ 'Bo 'bá rĩ 'dụ dō tã ĩ ní sīí búkũ nōri agá rĩ pi āmvé, Múngú ri 'bá 'dĩri gũ āmvé, ícó fií kũrũ adriípi uletere ĩ ní tã ni

ũlúú búkũ nōri agá rĩ agá ku, āzini ícó kpá pẹtị ídri sěépi ĩ ní tã ni ũlúú búkũ nōri agá rĩ vé ũ'a nyaá ku.

²⁰ Yēsũ tã 'dĩ'bée átápi rĩ kĩnĩ, “Ádarú, ma ímú mbělěñá.”

Āmĩnã. Úpí Yēsũ, mí ímú.

²¹ ĩmi 'bá Múngú vé rĩ pi, Úpí Yēsũ vé ẹsị múké rĩ ã adri ĩmi be. Āmĩnã.